Cora, Santa Teresa

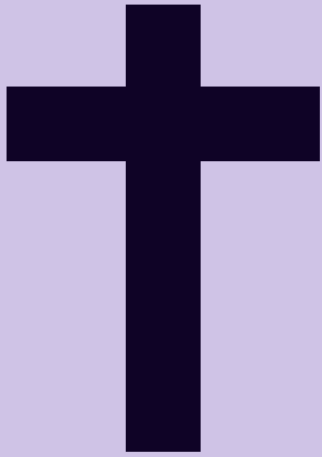

Cora, Santa Teresa: Ɨ nyúucarij tɨ jájcua tɨ a'ɨjna á'xaj ɨ Tavástara' ɨ Jesús tɨ Ciríistu' pue'een ajta Salmos New Testament+

Cora, Santa Teresa

Cora, Santa Teresa: ɨ nyúucarij tɨ jájcua tɨ a'ɨ́jna á'xaj ɨ Tavástara' ɨ Jesús tɨ Ciríistu' pue'een ajta Salmos New Testament+

copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cora, Santa Teresa

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 30 Apr 2025 from source files dated 1 May 2025
4f03662f-a4e0-5c7c-a13b-0b7002b5b8f6

Contents

SALMOS 1
San Mateo 121
San Marcos 178
San Lucas 213
San Juan 273
Hechos 317
Romanos 370
1 Corintios 392
2 Corintios 413
Gálatas 426
Efesios 434
Filipenses 441
Colosenses 447
1 Tesalonicenses 452
2 Tesalonicenses 457
1 Timoteo 460
2 Timoteo 466
Tito 470
Filemón 473
Hebreos 475
Santiago 491
1 Pedro 497
2 Pedro 503
1 Juan 507
2 Juan 513
3 Juan 514
Judas 515
El Apocalipsis 517

SALMOS

1

Ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme' tyámua'vi'ra'aj pué'een

1 Che' huatóotyamua've'en a'íjna ɨ tyáatɨ'
tɨquee a'íɨjma namuaj je'ej maj tyihuá'ixaatye' ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj,
ajta quee ɨ juyéj jitze huaméj ɨ maj jitzán ucáaju' ɨ maj tyi'ijxána'cɨra',
capu ajta hua'antyáana'axcaj ɨ maj je'ej pua'aj tyá'xaj ɨ Dios,
2 sulu a'íj pu jitze jutyamua've' ɨ nyúucaria'ra' ɨ Tavástara'
ajta a'íj jitze tyúu'iteeritye' túјca ajta tɨca'.
3 A'íjna ɨ tyáatɨ' a'yaa pu een tɨ'ɨj ɨ ítyeɨ'rij
tɨ a'áa véjri' ja'tyáhuasti' ɨ játya'naj jitze,
tɨ ajta tajcaa tɨ'ɨjta a'ájna atyojo'ré'nyej a'náj tɨ huatatáca'an
ajta quee a'náj cávesij ɨ xámue'ra'.
¡Néijmi'ɨ tyi'tíj tɨ jɨn je'ej rɨcɨj, tyámua' pu atyojo'ré'nyinyii!

4 Ajta a'íɨjma jimi ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj capu a'yan tyé'yi'ij,
ji'nye a'yaa mu een tɨ'ɨj ɨ xɨéerij áacaj tɨ yo'cuí'naj.
5 A'íj mu jɨn ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj Dios pu a'íɨjma puéjtzɨj huo'ta'sij
ajta quee tyi'tíj huá'cɨ'tyij a'áa tɨ tyejé'sejre' a'íɨjma jimi ɨ maj tyámua' tyityetyúucha'ɨj.
6 Tavástara' pu huá'cha'ɨj hua' juyéj jitze a'íɨjma ɨ maj tyámua' tyityetyúucha'ɨj,
ajta ɨ hua' juyéj ɨ maj je'ej pua'aj rɨcɨj a'áa pu jó'nyee jo'maj jó'vesij.

2

Muáaj paj nyinyóoj pué'een

1 ¿Ji'nye mej mij ju'ɨtziitye' a chájta' jo'maj jo'cháatɨmee ɨ maj quee tyá'tzaahuatye'?
¿Ji'nye mej mij cha'mana'aj tyámua' ju'uurej?
2 Ɨ maj rey jɨn tyityetyu'uj majta tajtúhuan jɨme' a'íjcɨ japua ɨ chuéj
camu tyá'astej, majta néijmi'ɨ tyi'tíj jɨn avíitzɨj je'ej rɨcɨj
a'íjcɨ jimi ɨ Tavástara' majta a'íjcɨ jimi ɨ tɨ antyíhuaviihuaca'.
3 Majta je'en a'yan tyí'tyejíjhuaj tɨjɨn:
"¡Tyiche' tyí'ijtzaanaxɨ'ɨn ɨ cadéenaj!
¡Tyej tyij quee che' jɨ'qui'huaj tyata'aj taxáahuaj huacɨ'ca'an!"
4 A'íjna ɨ Tavástara', tajapuá tɨ tyejé'ijtaj,
a'íɨ pu hua'a'tzej a'íɨjma,
5 aj pu'ij té'ej, nyu'camuɨ'ɨj, tyihuo'tyámuaritye'sij,
huápuɨ'ɨj pu'ij nyu'camuɨ'ɨj a'yan tyu'taxájtaj tɨjɨn:
6 —Nu'ríj tyámua' jáaruuj a'íjcɨ ɨ nyaj rey jɨn tye'entyárujtye'ej a'ájna a Sión, jo'tɨj
tyámua' tyejé'een.
7 Nyaataxájta je'ej tɨ arí tyaaxá'puɨ'ɨntarej ɨ Tavástara',
a'íɨ pu a'yan tyinaaté'exaaj tɨjɨn: "Muáaj paj nyiyóoj pué'een;
ijíij nu nyáaj nyeríj a' táataj pué'een.
8 Naatáhuaviij nyaj a'íɨjma muaatávi'tɨste'en a'yan maj séejre' mej mij muéetzɨj mua'
a'rij muá'ra'nyij
ajta a'áa maj já'sejre' jo'tɨj ɨ chuéj jóo'asej a'íɨ mu majta a jitze ajtyama'cáantaj
muá'ju'un,
nyáaj nu nyij tyimuaatá'sij.
9 Néijmi'caa paj antyipuá'ritye'sij ɨ maj rey jɨn tyityatatyíj a'íjcɨ jɨme' ɨ itzíj,
¡pajta a'yan huá'uurej tɨ'ɨj xá'rij paj huatyátaaraxɨ'ɨn!"

10 Mua'aj mu siaj rey jɨn tyitatatyíj siajta mua'aj tajtúhuaanyij, a'íj xu jo'itéej xá'ra'nyij,
¡tyámua' xu naa a'íjcɨ tyi'huóo'iteeritye'en!
11-12 Siata'aj huatyényuunyij ɨ Tavástara' jimi xuutyámua've'ej siajta jéehua
tzáahuatyi'ra'aj jɨme',
siajta jimi ecóotutaxɨ'ɨn xuuviváaj,
tɨ'ij quee a'íɨn tyinyú'caj,
siajta je'en sij mua'aj huácui'nyij ɨ juyéj jitze,
ji'nye ɨ tɨ jɨn nyú'camuɨ' jiye'tzín pu huataséjre'ej.

¡Miche' huatóotyamua've'en a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'ɨ́j jitze jahuoo maj huatyóohuɨ̈ɨre'en!

3

Je'ej tɨ tyu'tyényuunyɨj tɨ'ɨj jaatáhuoonyɨj tɨ ɨ Tavástara' jaatyáhuɨ̈ɨre'en
Chuíicarɨj David tɨ jo'yú'xaca', tɨ'ɨj ju'uunaca'aj a'ɨ́jcɨ jimi ɨ juyój Absalón
1 Nyavástara',
jéehua mu ɨ maj quee tyámua' nyojo'mua'raj,
jéehua mu a'ɨ́ɨmaj ɨ maj merɨj nyéetzɨj nyéjcha'ɨ̈ɨre',
2 ¡jéehua mu ɨ maj a'yan tyí'nyaxaj tɨjɨn:
“Capu ɨ Dios japuan huatányuusɨj”!
3 Pajta muáaj, nyavástara',
a'ɨ́ɨ paj pué'een ɨ tɨ nyacánasɨj tɨ'ɨj naatyáhuɨ̈ɨre'en,
a'ɨ́ɨ paj pué'een ɨ nyaj jɨn naa huasé'rin,
a'ɨ́ɨ paj pué'een ɨ ca'nyíjra'aj tɨ nyatá'caa.

4 Nyejíihuaj nu a'yan tyá'huoo tɨ'ɨj ɨ Tavástara' naatyáhuɨ̈ɨre'en
a'ɨ́ɨ pu'ɨj nyanamuajran a'ájna jo'tɨj tyámua' tyejé'een jo'tɨj a'ɨ́ɨn já'sejre'.
5 Naatyáhui'sɨj nyajta huatácusɨj, nyatɨ'ɨj nyɨj nyajtáhua'aj huatájɨsɨj,
ji'nye a'ɨ́ɨ pu ɨ Tavástara' naatyáhuɨ̈ɨre'ej.
6 Canu huá'tzɨ̈ɨnye' a'ɨ́ɨjma ɨ maj mui'ɨj ɨ maj nyo'sii
ɨ maj merɨj nyajná mej mij naatyényo'si'tye'en.

7 ¡Ájchesɨj, Tavástara'!
¡Pata'aj nyaj japua huatányuunyɨj, nyaj Dios!
Muáaj paj hua' nyéerimɨj jitze hua'rávaxɨ'ɨj ɨ maj nyéjcha'ɨ̈ɨre',
¡pajta hua' tamej eecátaaraxɨ'ɨj ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj!
8 Muáaj, Tavástara', a'ɨ́ɨ paj pué'een ɨ tɨ tajapuá huatányuusɨj,
¡pata'aj tyámua' tyɨhuo'tyátoonyɨj, a'ɨ́ɨjma ɨ maj a'áa jo'cháatɨmee a'chájta'naj jitze!

4

Tyaj néijmi'ɨ jɨn jitzán tyú'ca'nyej ɨ Tavástara'
Ɨ tɨ a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'ɨ́jcɨ jitze ɨ maj jitzán tyí'cui'nacaa
tɨ tye'ejvivin. Chuíicarɨj David tɨ jo'yú'xaca'
1 Dios nyéetzɨj paj naatyáhuɨ̈ɨre'ej,
¡pata'aj naatájeevej nyatɨ'ɨjta a' jimi huatyényuunyɨj!
Muáaj paj tyináahuaj nyatɨ'ɨj je'ej tyé'nyamua'ajcaa,
ná'ancu'vaxɨ' nyéetzɨj pajta jáanamuaj ɨ nyaj a jimi huatyéenyuj.

2 Mua'aj, mu siaj a'ɨ́j jɨn óotzaahuatye' ɨ siaj va'cán jɨn tyityatatyíj,
¿a'najnyí siaatapuá'cɨtaj ɨ siaj jɨn ná'xaahuataj?,
¿a'najnyí siaatapuá'cɨtaj siaj a'ɨ́j xɨe've' siajta a'ɨ́j huoo
ɨ tɨquee je'ej huatóomua'aj,
tɨ ajta hue'tzɨj na'aj pué'een?
3 Siata'aj jáamua'reej tɨ ɨ Tavástara' a'ɨ́j xɨe've' ɨ tyáatɨ' tɨ tyámua' jimi tyi'tyúucha'ɨj;
siata'aj jáamua'reej tɨ ɨ Tavástara' nyanamuaj nyatɨ'ɨjta jaatájeevej.
4 ¡Siata'aj tyí'tzɨ̈ɨnye'ej siajta quee che' tyí'xana'cɨre'ej!
Siatɨ'ɨjtá huatyéejɨn, siatɨ'ɨj quee che' je'ej tyahuáasime'ej
aj xu sij tyámua' tyityo'huómua'tzɨj je'ej siaj tyí'mua'tzej,
5 aj xu sij tzáahuatyi'ra'aj jɨn tyu'támu'vejritaj
siajta jitzán tyu'tyáca'nyej ɨ Tavástara'.

6 Mue'tɨ́j mu a'yan tyí'xaj tɨjɨn: “¿A'tanyíj taataséjratye'sij ɨ tyaj jɨn huátatyamua've'en?”
¡Tavástara', tyámua' paj naa tyi'taxɨé've'ej pataaséj!
7 Muáaj paj jéehua naatá' ɨ nyaxɨéjnyu'caa tzajta' ɨ nyaj jɨn nyetyamua've'
pequee a'yan a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj jéehua ɨ tyeríicuj tyícha'ɨj majta jéehua ɨ nahuáj.

8 Nyáaj nu nyɨj nyaxáahuaj huatyáhui'sɨj nyajta je'en huatácusɨj,
ji'nye muáaj paj, Tavástara', nyatá'caa nyej nyɨj nyaxáahuaj yéchajcaj.

5

Tyaj ɨ Dios jamuán séjre'ej tɨ'ɨjta eeré'nyej ɨ xɨcáj
Ł tɨ a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'ɨ́jcɨ jitze ɨ cɨ'sítye'rij. Chuíicarij David tɨ jo'yú'xaca'
1-2 Tavástara', muáaj paj nyaj Rey pué'een pajta nyaj Dios,
huánamuaj je'ej nyaj tyí'xaj,
pata'aj a'yan huárɨnyij je'ej nyaj xájtari' a' jimi tyu'tyényuusɨj,
huánamuaj je'ej nyaj jéehua a jimi tyí'nyuu,
ji'nye muéetzɨj nu jimi huatyényuusɨj.

3 Tɨ'ɨjta jé'ta' huatyamá'caj ɨ xɨcáj muáaj paj nyanamuajran,
tɨ'ɨj ooj huápuɨ'ɨj hua'íya'caj muéetzɨj nu jimi jaataxájtaj tyi'tɨ́j tɨ je'ej rɨcɨj nye jimi,
nyajta je'en tyí'cho've'en je'ej paj tyinaaté'exaatye'ej.
4 Capáj muáaj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Dios tɨ naa ja'sejratye' ɨ tɨ je'ej pua'aj een,
capu je'ej tyɨ́ɨ'rij maj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj a jamuán aja'chej,
5 a'ájna jo'paj muáaj já'sejre' camu a'ɨ́ɨmaj á'vej ɨ maj óotzaahuatye'.
Capáj muáaj hua'xɨe've' a'ɨ́ɨjma ɨ maj je'ej pua'aj tyí'uurej,
6 pahua'antyipuá'ritye'sɨj ɨ maj tyí'hue'tacaa pajta quee huo'taxɨé've'ej ɨ maj avíitzɨj jɨn
je'ej pua'aj rɨcɨj majta tyí'tyacuɨ'caa.
7 Nyajta nyáaj, a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ paj va'cán jɨn nyaxɨe've',
nyáaj nu utyárutyɨj a' tyeyúuj tzajta';
ɨɨ'rɨ́j nyaj a jimi huatyénɨyuunyɨj jéehua tzáahuatyi'ra'aj jɨme',
nyajta jaséeraj a'ɨ́jcɨ a' tyeyúuj tɨ naa een!

8 Tavástara', mej mɨj quee a'ɨ́ɨmaj naatyámue'tɨn ɨ maj nyéjcha'ɨɨre'
a'áa paj nyojoovi'tɨj jo'tɨj tyámua' tyejé'een,
a'ɨ́j paj jitze nu'cájuyetyej ɨ tɨ naa een.
9 Camu a'ɨ́ɨmaj a'náj jɨ'ré'can jɨme' tyí'xaj;
ɨa'ɨ́ɨ mu huápuɨ'ɨj je'ej pua'aj een ɨ jutzájta'!
Ł maj jɨn tyí'xaj a'yaa pu tyaarɨe'ej tɨ'ɨj jo'maj muɨ'chíj ja'vá'naj majta hua'antyícuunaxɨj,
ɨhuápuɨ'ɨj pu tyí'hue'tacaa ɨ hua' nyanúu!

10 ¡Nyaj Dios, puéjtzɨj paj huo'tá'an a'ɨ́ɨjma!
¡Muáaj paj a'yan tyú'uurej tɨ'ɨj quee a'yan tyá'ra'nyɨj je'ej maj a'ɨ́ɨmaj hue'tzɨj jɨn tyí'xaj!
Capáj huo'taxɨé've'en a'ɨ́jcɨ maj jéehua tyi'ɨjxána'cɨra',
ji'nye a'ɨ́ɨ mu muéetzɨj muaatyáhue'taca'.
11 Miche' huatóotyamua've'en a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jahuoo pej pɨj muáaj huo'tyáhuɨɨre'en,
a'náj tɨna'aj xu jutyamua've'ej tyí'chuiicaj;
ji'nye muáaj paj huá'cha'ɨj.
A'ɨ́ɨmaj ɨ maj muaxɨe've', a'ɨ́ɨ mu a' jitze ma'can jutyamua've',
12 ji'nye muáaj, Tavástara', a'ɨ́j paj tyámua' tyu'tyátoosɨj ɨ tɨ tyámua' tyi'tyúucha'ɨj;
muáaj paj a'ɨ́jna jɨn jacánasɨj ɨ paj jɨn jaxɨe've'.

6

Je'ej tɨ sɨ́ɨj tyu'tyényuunyɨj tɨ'ɨjta je'ej tyóomua'ajcaj
Ł tɨ a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'ɨ́jcɨ jitze ɨ maj jitzán tyí'cuɨ'nacaa
tɨ arahuéeicaj tye'ejvivin. Chuíicarij David tɨ jo'yú'xaca'
1 Tavástara',
capáj a'ɨ́jna jɨn nyetya'xɨ'ɨj ɨ paj jɨn nyú'camuɨ',
capáj puéjtzɨj nyata'care'en a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ paj jɨn huápuɨ'ɨj nyú'camuɨ'.
2 Tavástara', ná'ancu'vaxɨ' nyéetzɨj,
ji'nye a'yaa pu nya'asej nyaj quee uhuájca'nyej.
Tavástara', tyináahuaatye',
ji'nye néijmi'que' nu ɨ nye tyévɨj jitze nyevivej.
3 ¡Nyetyényeviveesɨj a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ nyaj tyí'tzɨɨnye'!
Pajta muáaj, Tavástara', ¿a'najnyí pu'vé'nyesɨj?
4 Mujo'té'yi'ɨj, Tavástara', ¡pata'aj nyajapuáj huatányuunyɨj!,
¡a'ɨ́j paj jɨn nyajapuáj huatányuunyɨj ɨ paj jɨn nyaxɨe've'!
5 Capu ɨ'rɨ́j tɨ a'tɨ́j tɨ arí huamuɨ' muéetzɨj mo'támua'ree,
¿a'tanyɨ́j tyimuaatatyójtzi're'ej a'ájna jo'maj ya'vá'naj?
6 Nu'rɨ́j tácua'naxɨj nyaj nyeyiin.

Tɨ'ɨj púna'aj tɨca'rij jitze jéehua nu nyeyiin
a'ɨ́j pu jɨn ɨ nyamu'tzij arí huatyáru'naca' a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ nyaja'ra'.
7 Canu che' tyámua' metyóonyeej a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨ tyinyetyáacui',
¡canu che' tyámua' metyóonyeej a'ɨ́ɨ mej mij pué'eenye' ɨ maj nyéjcha'ɨ̈ɨre'!

8 ¡Xa'ajtácɨ̈ɨnyij nye jimi, mu siaj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj,
ji'nye ɨ Tavástara' pu arí jáanamuajri' ɨ nyaj nyeyiin!
9 Tavástara' pu arí jáanamuajri' ɨ nyaj jéehua jahuaviij,
¡ɨ Tavástara' pu arí ja'ancuriáa' ɨ nyaj jimi huatyéenyuj!
10 A'ɨ́ɨmaj ɨ maj nyéjcha'ɨ̈ɨre', matɨ'ɨj huácui'nyij a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ maj tyí'tzɨ̈ɨnye',
a'ɨ́ɨ mu mij tyévi'si' huataséjre'sij,
¡a'ɨ́ɨ mu jiye'tzín huatóo'uunaj muutyévi'ra'aj!

7

Tavástara' pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ juées tɨ tyámua' naa tyá'xa'puɨ'ɨntare'
Tɨ'ɨj huóoyiinyaca' a'ɨ́jna ɨ David, a'ájna tɨ'ɨj tyu'táchuiicaca' ɨ Tavástara' jimi, a'yájna
tɨ'ɨj tyaata'ɨ́jtaca' a'ɨ́jna ɨ Cus, a'ɨ́j tɨ jitze eeráma'can ɨ Benjamín
1-2 Tavástara', nyaj Dios, muéetzij jimi nu jahuoo pej pij naatyáhuɨ̈ɨre'en;
¡pata'aj nyajapuáj huatányuunyɨj néɨjmi'caa jimi ɨ maj quee nyeséejracuj!
¡Naatyáhuɨ̈ɨre', ji'nye a'yaa mu a'ɨ́ɨmaj een matɨ'ɨj ɨ muajyéj,
mej mij quee a'ɨ́ɨmaj naatyátzaanaxɨ'ɨn
ajta je'en quee aja' a'tɨ́ɨtan tɨ'ɨj nyajapuáj huatányuunyɨj!

3 Tavástara', nyaj Dios,
¿tyi'tanyí jitze nye quee tyámua' huarɨ́j?
¿Nyiquij a'tɨ́j naajé'caj?
4 ¿Ca' séej ɨ nya' amɨ́ɨncuj tyi'tɨ́j jɨn je'ej pua'aj nyetyaanájchij?
¿Ca' tyi'tɨ́j jitzán naapuá'rityej ɨ tɨ nyéjcha'ɨ̈ɨre' ɨ tɨ quee a'yan tyi'ja'yájnataca'aj?
5 Tɨpua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan, che' a'ɨ́ɨn naatamuáritye'en ɨ tɨ nyéjcha'ɨ̈ɨre',
che' naatáa'sej ajta je'en chóota' naatyásaˈrɨeechej,
ajta je'en a'ɨ́jna jɨn naatyáxaahuataj.

6 ¡Pata'aj nyu'camuɨ'ɨj ájchenyɨj, Tavástara'!
¡Nyu'camuɨ'ɨj paj huatá'sejrataj a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj nyéjcha'ɨ̈ɨre'!
Muáaj, mu paj a'yan tyu'taxájtaca' paj tyámua' tyí'uuren,
nyajamuan paj yésejria'aj.
7 Miche' mue'tɨ́j ɨ tyeítyee a jitze atahuíistɨra'nyij
pajta acáyixɨ'ɨn a' ɨpuáaj jitze, hua' japua a'ɨ́ɨjma.
8 Tavástara', muáaj paj huá'xɨjtye'en ɨ tyeítyee,
a'ɨ́j paj jɨn no'xɨ́jtye'en je'ej tɨ nye jitze tyi'tyéevijtɨj,
a'ɨ́j paj jɨn no'xɨ́jtye'en tyi'tɨ́j nyaj quee mua'reeriaca'aj nyajta a'ɨ́jna jɨn a'yan huarɨ́j.
9 Dios paj quee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeere',
pajta jamua'reej je'ej tɨ sɨ́ɨj tyí'mua'tzej,
ajta je'ej tɨ sɨ́ɨj tyétye' ɨmuáj jutzájta' tyí'mua'tzej,
¡antyipuá'ritye' ɨ maj jɨn je'ej pua'aj ɨ rɨcɨj ɨ maj quee tyámua' tyityetyúucha'ɨj,
pajta tyámua' tyeetyécha'ɨ̈ɨn a'ɨ́jcɨ ɨ tyáataj tɨ quee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeere'!

10 A'ɨ́jna ɨ tɨ naatyáhuɨ̈ɨre'ej a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Dios jútye' ɨmuáj tɨ já'sejre',
a'ɨ́ɨjma tɨ japua huatányuusij ɨ maj tyámua' een ɨ juxɨéjnyu'caa tzajta'.
11 Dios pu juées pué'een tɨ tyámua' naa tyá'xa'puɨ'ɨntare'
tɨquee a'náj jitzán huataséjre'sij ɨ tɨ je'ej pua'aj een.
12 Tɨpua'aj ɨ tyáatɨ' quee tyá'antzaahuatye'en ɨ Dios jimi,
Dios pu tyámua' ja'uuren ɨ juchúun;
pu'rɨ́j tyámua' tya'ajcájtyej ɨ jutu'namua',
13 pu'rɨ́j tyámua' tyú'ruuj ɨ tyúu'ɨ'rɨj tɨ tye'entyitáatɨmee,
¡pu'rɨ́j tyámua' tyú'ruuj ɨ tɨ jɨn huatyényo'se'en!
14 Xaaséj a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ɨ
pu'rɨ́j jo'tacuí'nyaca' tɨ'ɨj ɨ tɨ tyiyóoj ja'mej,
a'ɨ́j pu jɨn jutza' ɨ tɨ je'ej pua'aj een
ajta je'en a'ɨ́j tyiyóoj ja'mej ɨ tɨ hue'tzij pué'een.
15 Ajta arí tye'tyáacuj tyétye' ɨmuáj huápuɨ'ɨj jo'cacúunyican,
a'áa pu'ij ja'tyévesij jo'tɨj jusɨ́ɨj tyeje'tyáacuj.

16 ¡A'íjna ɨ tɨ jɨn je'ej pua'aj rɨcɨj ajta ɨ tɨ jɨn nyo'se'
a'íɨ pu jitzán tyi'rá'eexaj!
17 Nyetyaatatyójtzi're'ej ɨ Tavástara' ji'nye a'íɨ pu quee tyi'tíj jɨn á'ɨtzeere',
nyetyu'táchuiicaj a'íjcɨ jitze ma'can ɨ Tavástara',
a'íjcɨ jitze ma'can je'ej tɨ ántyapuaj ɨ tajapuá tɨ já'sejre'.

8

A'íjna ɨ tɨ jɨn ɨ Dios naa huasé'rin ajta tyi'tíj tɨ tyámua' een ɨ tyáataj jimi
Ɨ tɨ a'íjna jɨn antyúmua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjcɨ jitze ɨ canárij Gat tɨ ja'a'rij. Chuíicarij David tɨ jo'yú'xaca'
1 Tavástara', muáaj paj a'íɨn pué'een ɨ tɨ jéetze' va'cán jɨn tyi'tyéjvee tajimí,
¡a'íjna ɨ paj jɨn ántyapuaj a'íɨ pu néijmi'que' tyí'ijta ɨ cháanacaj japua!,
¡ajta ɨ paj jɨn naa huasé'rin jéetze' pu ajca'huáye jóo'asej a'íjcɨ jitze ɨ tajapuá tɨ séejre'!
2 A'íɨmaj mu tyu'táchuiicaj ɨ maj cíle'en,
a'íɨmaj ɨ tɨ'ríij ɨ maj móoj tza'caa,
a'íɨjma paj jɨn períj huatyá'ca'an,
a'íɨ mu mij pué'eenye' ɨ maj muájcha'ɨire',
pej pij hua'antyipuá'ritye'en ɨ maj quee tyu'namuaj pajta ɨ maj muanyo'si'tye'.

3 Nyatɨ'ɨjta jaaséj ɨ tajapuá tɨ séejre' muáaj paj jaatyátaahuaca'
nyajta ɨ máxcɨrɨe' nyajta ɨ xú'ra'vetyee ɨ paj jitzán huo'ria'ra'tzaca',
4 a'yaa nu tyi'riá'mua'sij tɨjɨn:
¿A'tanyíj pué'een ɨ tyáatɨ'?
¿A'tyaanyíj maj pué'een ɨ tyeítyee?
¿Ji'nye pej pij ja'tamuá're'rii pajta a'íj jitze tyi'amua'tziitye'?
5 Ji'nye a'yaa paj tɨn jáaruuj tɨ'ɨj dios,
pajta jaatá' mej mij jaatyátzaahuatye'en tɨ'ij a'íjna jɨn tyámua' tyí'sejria'aj,
6 pajta jaatá' tɨ'ij a'íɨn tyu'ta'íjtaj néijmi'i jitze muáaj paj tyú'taahuaca',
a'yaa paj tyaatá' tɨ'ij a'íɨn néijmi'que' antyúmua'reeriaj,
7 a'íɨjma jimi ɨ cánya'xɨɨ ajta ɨ túuru'uj, ajta a'íɨjma jimi ɨ tyi'tyán simuáruunyij,
8 ajta a'íɨjma jimi ɨ pína'see ɨ maj rá'rɨee ɨ jútye',
a'íɨjma jimi ɨ hue'tyée jájritze' maj ja'chej,
¡ajta néijmi'caa a'íɨjma jimi ɨ jájritze' maj tyityá'xoo!

9 Tavástara', muáaj paj a'íɨn pué'een ɨ tɨ jéetze' va'cán jɨn tyi'tyéjvee tajimí,
¡a'íjna ɨ paj jɨn ántyapuaj a'íɨ pu néijmi'que' tyí'ijta ɨ cháanacaj japua!

9

Chuíicarij a'íj tɨ jitze ma'can ɨ Dios tɨ tyámua' naa tyí'uurej
Ɨ tɨ a'íjna jɨn antyúmua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjcɨ jitze ɨ cɨ'sítye'rij majta ɨ canárij jitze. Chuíicarij David tɨ jo'yú'xaca'
1 Tavástara',
nyáaxɨe've' nyaj tyimuaatatyójtzi're'en néijmi'i ɨ nyaxɨéjnyu'caa jɨme'
nyajta tyu'taxáj ɨ tɨ jéehua a jitze tyí'sejre' ɨ tɨ naa tyu'sé'rin.
2 Muáaj jútye' ɨmuáj paj já'sejre',
a jitze ma'can nu jaxɨe've' nyaj huajíjhua nyenyetyámua'va'aj,
¡nyáaxɨe've' nyaj a'íj jitze ma'can tyu'táchuiicaj je'ej paj ántyapuaj!

3 A'íɨmaj ɨ maj nyéjcha'ɨire' a'íɨ mu muéetzɨj jimi huatóo'uunaj;
mue'távatzɨj majta je'en cui'nyij.
4 Muáaj paj juées pué'een ɨ tɨ quee tyi'tíj jɨn á'ɨtzeere',
papu'ríj acáayixɨj a' ɨpuáaj jitze, pej pij tyámua' tyino'xá'puɨ'ɨntari'tze'en.
5 Papu'ríj hua'ajtyá'xɨj a'íɨjma ɨ maj quee tyá'tzaahuatye',
pajta hua'antyipua'rij a'íɨjma ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj,
¡papu'ríj jusén jɨme' jo'riu'uj ɨ maj jɨn hua'tamuá're'rihua'aj!
6 A'íjna ɨ tɨ quee tyámua' tyihuojó'mua'raj pu'ríj huamuí',
majta jamuán huácuij ɨ maj a'áa jo'cháatɨma'caa ɨ chájta'naj jitze jo'tɨj a'íɨn tyejé'ijtaj,
muáaj paj hua'antyipua'rityej,
capu che' hua' jimi séejre' ɨ maj jɨn huo'támua'ree.

7 Ajta ɨ Tavástara' a'íɨ pu Rey jɨn tyi'tyéjvee jusén jɨme',

a'íi pu arí tyámua' jáaruuj i ju'ipuáa ti'ij huo'xa'pui'intari'tze'en,
8 néijmi'caa pu á'xijtye'en i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua,
a'íi pu tyámua' naa tyihuo'ta'íjtye'sij ti'ij na'aj tyi'chájta'najmee.
9 Tavástara' pu tyámua' naa tyihuá'cha'ij a'iijma i maj quee che' je'ej jájtyoovej;
a'íi pu tyámua' tyihuá'cha'ij matí'ijta je'ej tyityóomuajtyaj.

10 Tavástara',
i maj muamua'tyej, muéetzij mu jitze tyí'ca'nyej,
ji'nye capáj a'náj mahuóohua'xij a'iijma i maj muahuoo.
11 Setyu'táchuiicaj i Tavástara' jimi, i ti a'áa tyejé'ijtaj a'ájna a Sión;
siahuo'ré'ixaatye' néijmi'que' i chájta'naj jitze je'ej ti a'íin tyi'tíj huáruuj.
12 Dios pu hua'tamuá're'rii a'iijma i maj je'ej tyityóomuajtyej
ajta quee yó'hua'naj i maj juyiin;
puéjtzij pu huo'ta'sij a'iijma i maj hua'nyo'si'tye'.

13 Tavástara', ná'ancu'vaxi' nyéetzij,
cási' je'ej mu pua'aj nya'uurej i maj nyaxana've',
¡pata'aj nyaj japua huatányuunyij nyej nyij quee huámui'nyij!
14 A'yaa nu nyij, a'ájna jo'tij ja'pueertaj a Jerusalén,
a'yaa nu tyihuo'té'exaatye'ej néijmi'caa a'yan maj huacháatimee i cháanacaj japua ti
muéetzij jimi xá'pui' mej mij tyu'táchuiicaj,
nyej nyajta nyetyamua've' ji'nye muáaj paj nyajapuáj huatanyúj.

15 A'iimaj i maj quee tyá'tzaahuatye' a'íi mu jujiimua'aj je'ej pua'aj ju'uurej,
a'íi mu jujiimua'aj eetávitzej
a'íjci jitze i tápi'narij a'iimaj maj tyu'tyá'avaataca' mej mij séecan huavívi'.
16 Tavástara' pu arí tyu'tá' mej mij jáamua'tyij,
a'íi pu arí néijmi'i tyo'xá'pui'intarej.
A'íj mu huatyévi'raj i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij
a'íjci jime' i tyi'tíj a'íin ti tyámua' jáaruuj ti'ij séej huatyéevi'.
17 A'iimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij majta i maj quee tyá'tzaahuatye',
majta i maj yo'huá'xij i Dios,
a'áa mu jo'tyá'itzeere'ej jo'maj i mui'chítyee já'ava'tacaa,
18 ji'nye camu a'náj huojo'huá'xij i maj quee je'ej tyéejviicue',
capu ajta jusén jime' jó'vesij i maj jitzán tyi'ijchó've'.

19 Ájchesij, Tavástara',
capáj tyámua' tyeetyéjeevej a'íjci i tyáati' ti óotzaahuatye',
pata'aj a'áa huo'xíjtye'en jo'paj muáaj já'sejre' a'iijma i maj quee tyá'tzaahuatye'.
20 A'yaa paj huó'uurej mej mij tyu'tátzi'inye'en, Tavástara',
¡huo'ta' mej mij uhuóomua'tzij maj tyétyecaa mana'aj pué'een!

10

Je'ej ti tyu'tyényuunyij ti'ij jaatáhuoonyij ti i Dios jaatyáhui'ire'en

1 Tavástara', ¿ji'nye pej pij a' imuáj já'sejre'?,
¿ji'nye pej pij ja'avaaj ti'ijta je'ej pua'aj tyí'rijcaa?
2 Jéehua pu ootzáahuatye', a'íjna i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij,
ajta huápui'ij nyu'camui'ij jamuaritye' a'íjci i ti tyóoxaahuaj,
ajta a'íi pu huatyévi'ri'huaj
a'íjci jime' a'íin ti tyámua' jáaruuj ti'ij a'íin séecan huavívi'.
3 A'íjna i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij a'íj pu jin óotzaahuatye' je'ej ti jusíij tyi'tíj tyí'xie've';
a'íi pu je'ej pua'aj tyí'xaxa'aj i ti jéehua tyí'nyacua'aj ajta majúujipuaj i Tavástara'.
4 A'íjna i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij a'íi pu huápui'ij óotzaahuatye', ajta a'yan tyí'xaj
tijin:
“Capu Dios séejre'. Capu ma' a'tíj ti nyéetzij tyi'tíj jin ná'xijtye'ej.”
A'íi pu néijmi'i a'íin tyi'pué'een i ti jitzán tyí'mua'tzej.
5 A'náj ti na'aj pu tyámua' tyé'yi'ij je'ej ti tyi'tíj jin ricij.
A'íjci jimi, capu séejre' i puéjtzij muáaj paj jaatá'an,
capu a' véjri' já'sejre' ti'ij a'íin jaaséj.
A'íi pu hua'a'tzej i maj jájcha'iire',
6 ajta a'yan tyí'mua'tzej tiquee a'tíj je'ej ja'uuren,

tɨ ajta quee a'náj tyi'tɨ́j je'ej pua'aj rɨnyij jimi.
7 Tyényi'tze' pu jéehua éejnyinyii ɨ tɨ je'ej pua'aj huánamuajrii,
tɨ hue'tzij pué'een ajta tɨ'ij séej je'ej pua'aj tyu'tájeevej,
nyúucaria'ra' pu ja'avaaj ɨ tɨ quee jatá'caa tɨ juxáahuaj séjre'ej ajta ɨ tɨ je'ej pua'aj een.
8 A'ɨ́ɨ pu hua'eeve', a'ájna jo'maj jo'cháatɨmee,
ajta avíitzij jɨn jaje'catan a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ quee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeere'.
Tyámua' pu naa tyé'sej a'ɨ́jcɨ ɨ tɨquee púj oorej tɨ huatyóonaj:
9 a'yaa pu een tɨ'ɨj ɨ muájyej tɨ a'aj je'ráaca'aj jo'tɨj já'tyasta',
a'aj pu'ij je'raque'tɨj ja'eeve' a'ɨ́jcɨ ɨ tɨquee je'ej tyéejviicue',
a'yan tye'ejchó've'ej a'tzáaj tɨ japuan rájtzunaj,
ajta tɨ'ɨj jaatyéevi', aj pu'ij jaatyása'rɨeechij ɨ tápi'narij tzajta'.
10 A'yaa mu mij tyihuo'tyáxaahuataj ɨ maj quee púj oorej maj huatyóonaj,
matɨ'ɨj a'ɨ́ɨmaj tyihuo'ta'ɨ́jtye'en ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj.

11 A'ɨ́jna ɨ tɨ je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ɨj a'yaa pu tyí'mua'tzej tɨ ɨ Dios tyojo'hua'naj,
tɨ ajta aróonamuaj ajta quee a'náj tyi'tɨ́j huaséj.
12 ¡Ájchesij, Tavástara', pajta ajméjca'taj!
¡Capáj huojo'hua'nan ɨ maj quee je'ej jájtyoovej!
13 ¿Ji'nye mej mij, nyaj Dios, a'ɨ́ɨmaj ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj tyí'tyana'naj,
a'yan metyi'mua'astɨj paj muáaj quee huá'xɨjtye'en?
14 Muáaj paj asɨ́ɨj perɨ́j huo'séj maj huápuɨ'ɨj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj;
¡papu'rɨ́j huo'séj, pajta a'yan hua' jimi tyá'xa'puɨ'ɨntare'en tɨ'ɨj tyihua'tyévijtye'!
Muéetzij mu jimi juca'nyej a'ɨ́ɨmaj ɨ maj quee púj oorej maj huatyóonaj,
muáaj paj huo'tyáhuɨɨre'sij a'ɨ́ɨjma ɨ maj xá'rɨcaanyij.
15 ¡Antyína'xɨj ɨ hua' muáca' a'ɨ́ɨjma ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj!
¡Pajta huo'xɨ́jtye'en a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ maj je'ej pua'aj rɨcɨj
'asta na'aj quee che' tyi'tɨ́j hua' jimi á'ɨtzeeria'aj!

16 Tavástara' pu Rey jɨn tyi'tyéjvee jusén jɨme';
¡a'ɨ́ɨmaj mu eerá'ityi'huaj jo'maj ja'chej ɨ maj quee tyá'tzaahuatye'!
17 Tavástara', muáaj paj janamuaj je'ej maj muéetzij jimi tyá'huoo ɨ maj tyóoxaahuaj,
muáaj paj ca'nyíjra'aj hua'tá'caa pajta huá'namuaj.
18 Tyámua' paj tyo'xá'puɨ'ɨntari'tze'en a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ xá'rɨcan pajta a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ quee je'ej jájtyoovej:
¡che' a'ɨ́jna ɨ tyáatɨ', chuéj tɨ jɨn huatyátaavijhuaca',
quee che' tyi'tɨ́j jɨn je'ej pua'aj tyí'uurej!

11

Tyaj néijmi'i jɨn jitzán tyú'ca'nyej ɨ Tavástara'

Ɨ tɨ a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David tɨ jo'yú'xaca'
1 Nyáaj nu jahuoo tɨ'ij ɨ Tavástara' naatyáhuɨɨre'.
Ajta ji'nye mej mij a'yan tyí'nye'ixaatye' tɨjɨn:
“Huatá'uunaj a'ájna jo'tɨj ɨ jɨrɨ́j jo'quéetɨmee, a'yájna matɨ'ɨj ɨ pína'see.
2 Huo'séj a'ɨ́ɨjma ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj:
a'ɨ́ɨ mu tyámua' ja'uurej ɨ ɨ'rɨ́j a'ɨ́jcɨ jitze ɨ tú'namua'aj,
majta tyámua' tya'ajcájtye'sij ɨ tɨ tye'ejvíi ɨ tú'namua'aj jitze
majta je'en, a'ájna jo'maj jóo'avaaj,
a'áa mu joo'aváataj mahuá'cu'raj ɨ tyétyacaa maj tyámua' tyí'tyetyeɨtyee.
3 Ajta tɨpua'aj ɨ maj tyí'ijta mequee tyámua' tyityetyúucha'ɨɨj,
¿tyi'tanyí jɨn je'ej rɨnyij a'ɨ́jna ɨ tyáatɨ' tɨ tyámua' tyí'tyevij?”

4 Tavástara' pu a'úu já'sejre' ɨ ju tyeyúuj tzajta' tɨ tyámua' een.
Ajta a'ɨ́jna ɨ ɨpuariáara'an ɨ Tavástara' tajapuá pu já'sejre',
ajta tyámua' naa tya'tányeerij
tyámua' pu'ij naa tyihuá'sej a'ɨ́ɨjma ɨ tyeɨ́tyee.
5 Tavástara' pu hua'sej ɨ maj quee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeere' ajta ɨ maj je'ej pua'aj tyi-
tyetyúucha'ɨj,
ajta jéehua huápuɨ'ɨj hua'xana've'
a'ɨ́ɨjma ɨ tɨ hua'ráanajchi maj huatyényo'se'en.
6 Tavástara' pu tyu'tá'sij maj huatyéviiyej a'ɨ́ɨjma japua ɨ maj je'ej pua'aj rɨcɨj,
a'ɨ́j mu jɨn huatyéviiyij ɨ tɨ'ɨxcuáa, ɨ tɨéj ajta ɨ tyi'tɨ́j maj a'yan jatamuá'muaj tɨjɨn asúufrej,

ajta tyu'tá'sij tɨ huatá'aacarej a'ɨ́j pu'ij jɨn néijmi'ɨ tyu'riá'taasij.
¡Tavástara' pu a'yan tyá'xa'puɨ'ɨntare'en je'ej tɨ hua' jimi tyi'tyéevijtɨj!
7 A'ɨ́jna ɨ Tavástara' capu tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeere'
ajta a'ɨ́j xɨe've' ɨ tɨ tyámua' een;
¡a'ɨ́j mu mij jɨn nyéerima'ra' séjran a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyámua' tyí'tyesejre'!

12

Je'ej tɨ tyu'tyényuunyij tɨ'ij jaatáhuoonyij tɨ ɨ Dios jaatyáhuɨ́re'en
Ɨ tɨ a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'ɨ́jcɨ jitze ɨ canárij arahuéeicaj tɨ tye'ejvivin. Chuíicarij David tɨ jo'yú'xaca'
1 Taatyáhuɨ́re', Tavástara', ji'nye camu che' séejre' ɨ maj muéetzij jimi tyá'tzaahuatye' majta tyámua' tyí'tyesejre'ej,
camu che' séejre' ɨ tyétyacaa maj tyámua' metyityoomuámua're'.
2 A'ɨ́ɨ mu jucuanamuaj séej jamuán majta séej;
je'ej mu pua'aj tyí'jepe' majta quee huatoojé'yacan jɨn tyí'xaj.

3 Tavástara', pata'aj je'ejcuuxɨj ɨ hua'naana'
a'ɨ́ɨjma ɨ maj je'ej pua'aj tyí'jepe' majta óotzaahuatye',
4 ɨ maj a'yan tyí'xaj tɨjɨn:
“A'ɨ́ɨ pu'uj tajitzé juxɨe've' ɨ tatyényij,
tanyanúu pu tajapuá huatányuusij.
¿A'tanyíj óoca'nyej tɨ'ij tyitaata'ɨjtye'en?”

5 A'yaa pu tyu'taxájtaca' ɨ Tavástara' tɨjɨn:
“A'ɨ́ɨmaj ɨ maj quee je'ej tyéejviicue' majta ɨ maj quee juca'nyej
a'ɨ́ɨjma mu je'ej pua'aj uurej majta puéjtzij hua'tá'caa.
A'ɨ́j nu jɨn ijíij ájchesij,
nyajta a'yan tyihuo'tyáhuɨ́re'sij matɨ'ɨj a'ɨ́ɨmaj jéehua tyá'xɨe've'.”

6 A'ɨ́jna ɨ Tavástara' tɨ jɨn tya'tóorasij a'ɨ́ɨ pu jumua'tɨj;
¡a'yaa pu een tɨ'ɨj ɨ pláataj tɨ huápuɨ'ɨj jumua'tɨj,
maj tyámua' tyeetyáatɨej ɨ oornaj jitze aráahua'puaj pua'máj!
7 Muáaj paj Tavástara', tacha'ɨ́ɨj puá'mej,
¡a'náj tɨna'aj paj tacha'ɨ́ɨj puá'mej a'ɨ́ɨjma jimi ɨ tyeítyee maj je'ej pua'aj rɨcɨj!
8 A'ɨ́ɨmaj ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj jo'tɨj na'aj mu séejre'
majta néijmi'que' ɨ cháanacaj japua jaxɨe've' ɨ tɨ je'ej pua'aj een.

13

Je'ej tɨ tyu'tyényuunyij tɨ'ij jáahuɨ́re'en
Ɨ tɨ a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David tɨ jo'yú'xaca'
1 Tavástara',
¿A'najnyí pano'támua'reerij?
¿Nyi jusén jɨme' penyojo'hua'xɨj?
¿A'najnyí pequee che' nye jimi huatyá'avaataj?
2 ¿A'najnyí quee che' ɨ nyaj júuricamej ajta ɨ nyaxɨéjnyu'caa
jajpuéetzij ja'mej ajta mej mij quee che' a'náj tɨna'aj juxaamuɨjritya'aj?
¿A'najnyí nye quee che' a'ɨ́j jimi tyi'huɨ́re'ej na'mej ɨ tɨ nyéjcha'ɨ́re'?
3 Tavástara', nyaj Dios,
¡naaséj, pajta naatájeevej, tyámua' tyina'tányeeritye' ɨ nyajɨ́se'!
¡Nyej nyij quee nyáaj huámuɨ'nyij!
4 ¡Che' quee a'yan tyí'xajtaj ɨ tɨ nyéjcha'ɨ́re' yee: “Nu'rɨ́j jaatyáamue'tɨj”!
¡Che' quee jutyamua've'ej tɨpua'aj nyáaj nɨe'rá'ɨtzen!

5 Nyáaj nu a'ɨ́j jitze tyí'ca'nyej ɨ paj jɨn nyaxɨe've',
nyaxɨéjnyu'caa pu jutyamua've' ji'nye muáaj paj nyajapuáj huatányuusij.
6 ¡Nyetyu'táchuiicaj a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Tavástara' a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ tyámua' nye jimi tyú'ruuj!

14

Tyi'tɨ́j tɨ je'ej pua'aj ja'uurej a'ɨ́jcɨ ɨ tyáatɨ'
Ɨ tɨ a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. David tɨ jitze ajtyáma'can
1 A'ɨ́ɨmaj ɨ maj quee ma'umuámua're' a'yaa mu tyí'mua'tzej tɨ quee ɨ Dios séejre',

néijmi'i mu meríj je'ej pua'aj huaríj,
tyi'tíj mu jɨn huápuɨ'ɨj je'ej pua'aj huaríj,
¡capu síɨj séejre' tɨ tyámua' tyi'tyúucha'ɨɨj!
2 Tajapuá pu ɨmuáj ɨ Tavástara' hua'sej a'íɨjma ɨ tyeítyee
tɨ'ij huo'séj tɨpua'aj síɨj séjre'ej tɨ tyihuojó'itej,
a'tíj tɨ ɨ Dios huoocaj.
3 Ajta néijmi'i mu meríj a'íj jitze ucájrupɨj ɨ juyéj tɨ je'ej pua'aj een,
néijmi'i mu juxa'aj tyi'tíj jɨn meríj je'ej pua'aj huaríj.
¡Capu che' síɨj séejre' tɨ tyámua' tyi'tyúucha'ɨɨcaj!
¡Capu na'aj síɨj ma' já'sejre'!

4 Camu tyihuojó'itej a'íɨmaj ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj,
a'íɨmaj mu hua'cɨ'ɨn ɨ nyetyeíɨtyeristyamua' tɨ'ɨj a'tíj tɨ páan huácua'nyij,
a'íɨmaj ɨ maj quee jahuoo jitzán ma'can ɨ Tavástara'.
5 A'íɨ mu juviváaj muá'ju'un metyi'tzíɨnya'aj,
ji'nye Dios pu a'íɨjma jimi séejre' ɨ maj ja'tzaahuatye'.
6 A'íɨmaj mu hua'xaahuaj je'ej maj tyá'xɨe've' ɨ maj tyóoxaahuaj,
ajta ɨ Tavástara' pu tyámua' tyihuá'cha'ɨj.

7 ¡A'tzúj cuj a'ájna a tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Sión
a'áa je'ré'nyej ɨ tɨ hua' japua huatányuusɨj a'íɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can!
Tɨ'ɨj ɨ Tavástara' seequéj tyihuo'tyátoonyɨj a'íɨjma ɨ maj jitzán ajtyáma'can,
a'íɨmaj mu huatóotyamua've'sɨj ɨ Jacob maj jitze eeráma'can,
majta néijmi'i ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can.

15

Tyi'tíj tɨ ɨ Dios tyicho 've' a'íjcɨ jimi ɨ tyáatɨ'
Chuíicarij David tɨ jo'yú'xaca'
1 Tavástara',
¿a'tanyíj púj oorej tɨ'ij a'áa jo'quéej já'ra'nyij jo'paj muáaj já'sejre'?,
¿a'tanyíj púj oorej tɨ'ɨj a'áa ja'cháaj já'ra'nyij jo'tɨj néijmi'i tyámua' tyejé'een tɨ ajta a' jitze ajtyáma'can?
2 A'íɨ pu'uj ɨ tɨ quee tyi'tíj jɨn á'ɨtzeere' ajta tyámua' tyi'tyúucha'ɨj séecan jamuán,
ajta a'íjna jɨn tyí'xaj ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme' néijmi'i jɨme' ɨ juxɨéjnyu'caa,
3 a'íjna ɨ tɨ quee a'tíj je'ej pua'aj tyí'xaj,
a'íjna ɨ tɨ quee je'ej pua'aj ja'uurej ɨ ju' amíincuj,
ajta quee je'ej pua'aj tyihuá'xaj ɨ maj jimi avéjri' jo'cháatɨmee,
4 a'íjna ɨ tɨ hua'xana've' a'íɨjma ɨ maj huápuɨ'ɨj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj,
ajta tzáahuatyi'ra'aj tyícha'ɨj a'íjcɨ jimi ɨ tɨ tyá'tzaahuatye' ɨ Tavástara' jimi,
a'íjna ɨ tɨ aróo'astee je'ej tɨ tyi'tíj jɨn tya'tóorasɨj tyij ajta quee tyámua' tyé'yi'can jimi,
5 a'íjna ɨ tɨ hua'nyijtye' ɨ jutúmii ajta quee huá'huavii mej mij jéetze' tyaanájchitye'en,
a'íjna ɨ tɨquee jaxɨe've' tɨ tyi'tíj ancuriáan avíitzɨj jɨme' a'íjcɨ jimi ɨ tɨquee tyi'tíj jɨn á'ɨtzeere'.
A'íjna ɨ tɨ a'yan tyi'tyúucha'ɨj, capu a'náj tyi'tíj jɨn ootyá'ɨtzeere'ej.

16

Capu tyi'tíj ajtáhua'aj séejre' tɨ jéetze' tyámua' een tyej tyij ja'ancuriá'an
Je'ej tɨ tyi'riá'mua'aj jutzájta' a'íjna ɨ David
1 ¡Nyéetzɨj náacha'ɨj, Dios, ji'nye muéetzɨj nu jimi jahuoo pej pij naatyáhuɨɨre'en!
2 Nyáaj nu a'yan tyimuaaté'exaaj tɨjɨn:
“Muáaj paj nyavástara' pué'een, ɨ tɨ néijmi'i nye jimi tyámua' tyí'uurej,
capu tyi'tíj ajtáhua'aj séejre' tɨ a'yan een patɨ'ɨj muáaj.”
3 A'íɨmaj ɨ hua' dioosijtyamua' jéehua mu uhuájca'nyej,
a'yaa mu tyí'xaj a'íɨmaj ɨ maj hua' jimi tyá'tzaahuatye',
4 a'íɨmaj ɨ maj hua' mui'rej ɨ jusáanturistyamua'
majta jéehua hua' jitze tyí'ca'nyej.
¡Canu a'náj tyi'tíj a'yan uuren matɨ'ɨj a'íɨmaj rɨcɨj ɨ xúure'ej jɨme'!
¡Canu a'náj huo'taxájta je'ej maj a'íɨmaj ántya'ruj!

5 Muáaj, Tavástara', muéetzɨj jimi nu néijmi'i tyí'ijcha'ɨj,
muáaj paj néijmi'i jɨn tyámua' tyinaatyátoosɨj,

nyajúuricamej nu muéetzij jimi jaatyátoosij.
6 A'íj nu tyu'mué'tɨj a'áa tɨ tyejé'sejre' jo'tɨj huápuɨ'ɨj naa tyojo'sé'rin,
¡naa pu tyu'sé'rin a'ɨ́jna ɨ nyéetzij tɨ tyinaacɨ́'ɨj!

7 Nyetyaatatyójtzi're'ej ɨ Tavástara', ji'nye a'ɨ́ɨ pu tyámua' tyinu'cájuyetyej,
ajta néijmi'que' ɨ nyatzájta' a'ɨ́ɨ pu tɨ́ca' tyámua' tyinu'cámua'riityee.
8 A'náj tɨna'aj nu tyámua' tyá'mua'reej tɨ ɨ Tavástara' nye jimi yésejre',
a'ɨ́ɨ pu nyamuáca'ta' pujmua' séejre', canu nyij tyi'tɨ́j jɨn ootyá'ɨtzeere'ej.
9 A'íj pu jɨn, ɨ nyatzájta',
jéehua pu ɨ nyaxɨéjnyu'caa jutyamua've'.

Néijmi'i pu ɨ nye tyévij juxáahuaj séeria'aj ja'mej,
10 ji'nye capáj tyu'tá'sij nyaj a'áa ja'séeria'aj ná'ra'nyij jo'maj tyityajá'ava'tacaa,
¡capáj tyu'tá'sij tɨ a'ɨ́jna ɨ tɨ tyámua' a' jimi tyí'sejre' huatyéjpetyej jo'tɨj ja'tyácun!
11 Panaataséjratye'sij ɨ juyéj tɨ jitzán séejre' ɨ júuricamej.
Jéehua pu tyámua'vi'ra'aj séejre' a'ájna jo'paj muáaj já'sejre',
tyámua' pu jusén jɨme' tyí'een muéetzij jimi.

17

Je'ej tɨ tyu'tyényuunyij tɨ'ij jimi tyámua' tyá'ra'nyij
Je'ej tɨ tyu'tyéenyuj a'ɨ́jna ɨ David
1 Tavástara', huánamuaj nyaj quee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeere',
pajta a'yan huárɨnyij je'ej nyaj tyí'muahuaviij,
tyámua' tyu'namuaj je'ej nyaj a' jimi tyá'huoo,
ji'nye capu tyenyij jitze éejnyinyii tɨ tyí'hue'tacaa.

2 ¡Che' muéetzij jimi jo'vé'me'en ɨ maj jɨn ná'xɨjtye'en
ji'nye muáaj paj jamua'reej je'ej tɨ tyí'xa'puɨ'ɨn!
3 Muáaj paj períj jamua'reej je'ej nyaj tyí'mua'tzej,
tɨ́ca' paj mujo'vé'mej pej pij náacha'ɨɨn,
tyámua' paj períj huápuɨ'ɨj naa tyinaatyéesej,
pajta quee tyi'tɨ́j huátyoj tɨ je'ej pua'aj een.
Canu tyi'tɨ́j huataxájtaca' tɨ quee a'yan tyi'ja'yájnataca'aj,
4 a'yájna matɨ'ɨj ɨ séecan rɨcɨj,
nu'ríj ajtáraa a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj jéehua junyo'si'tye',
a'yájna patɨ'ɨj muáaj tyu'ta'íjtaca' a'nyúucaa jitze.
5 Tyámua' nu naa tyu'méj a' juyéj jitze,
canu a'náj ajtáraa a'íjcɨ jitze a'nyúucaa ɨ paj jɨn tyu'ta'íjtaca'.

6 Dios, muéetzij nu jimi huatyényuusij,
ji'nye muáaj paj nyanamuaj,
pata'aj náanamuaj, huánamuaj je'ej nyaj tyí'xaj.
7 Tyámua' paj naa tyinaataséjratye'en ɨ paj jɨn nyaxɨe've',
muáaj, ɨ paj hua' japua huatányuusij a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj hua'ajcha'ɨɨre'
a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jahuoo paj a'ɨ́jna jɨn huo'tyáhuɨɨre'en ɨ paj néijmi'i jɨn putyí'uurej.
8 A'yaa paj tyináacha'ɨɨn tɨ'ɨj a'yóoj paj huápuɨ'ɨj jaxɨe've',
miche' a'ɨ́ɨmaj tyámua' tyináacha'ɨɨn ɨ maj a' jimi tyí'huɨɨre'
9 a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj nyéetzij nyenyo'si'tye'ej,
¡ɨ maj nyéjcha'ɨɨre' majta tyí'tyacui'caa a'ɨ́ɨ mu meríj nyajná!
10 A'ɨ́ɨ mu óotzaahuatye', majta tyí'xaj mahua'xáahuataj ɨ séecan,
11 a'ɨ́ɨ mu véjri' nyacújta' naavájraj
a'yaa mu tye'ejchó've' mej mij nɨe'tárɨeenyij a' chóota'.
12 A'yaa mu huasé'rin matɨ'ɨj ɨ muajyéj, muajyéj maj huápuɨ'ɨj nyinyu'cacuj
a'áa mu mij tyámua' jé'een jo'maj jóo'ava'tacaa
majta huápuɨ'ɨj a'ɨ́jna jɨn tyi'ijchó've' mej mij ootátzunaxɨ'ɨn.

13 Ájchesij, Tavástara', ¡pata'aj huo'tanyó'si'tye'en a'ɨ́ɨjma!
¡A'yaa paj huó'uurej mej mij tyítunutaxɨ'ɨn!
A' chúun jɨme', a'íj paj jɨn nyajapuáj huatányuunyij a'íjcɨ jimi ɨ tɨ je'ej pua'aj
tyi'tyúucha'ɨj,
14 a'ɨ́jna ɨ paj jɨn néijmi'i putyí'uurej, Tavástara', a'íj paj jɨn nyajapuáj huatányuunyij,

¡hui'rájhua'xɨj a'íjcɨ jitze ɨ cháanacaj,
ɨ maj jitzán jahuoo ɨ tɨ tyihuá'cɨ'tyij!
Tyu'tá' mej mij a'íɨmaj huoochíjtyaanyi'taj,
mej mij ɨ hua'yojmua' tyú'cua'nyij 'asta mana'aj quee jó'vetyij,
ajta tɨ'ij a'yan ajta tyá'ra'nyij a'íɨjma jimi ɨ hua' yaaxújmua'.
15 Ajta a'yan tyi'jɨ'ré'can jɨme', nyej nyáaj nyaxáahuaj séeria'aj na'mej
a'íjcɨ jɨme' nyaj a' nyéerimij huaséj,
¡nyaj muéetzij jimi séjre'ej nyatɨ'ɨjta huájɨstij!

18

Je'ej maj tyu'táchuiicaj matɨ'ɨj tyu'tyámue'tɨn

Ɨ tɨ a'íjna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. David tɨ jitze ajtyáma'can, Tavástara' tɨ jimi tyí'huɨire', ɨ tɨ a'íjcɨ ɨ chuíicarij huatáchuicaca'aj tɨ'ɨj ɨ Tavástara' japuan huatanyúj a'íjcɨ jimi ɨ Saúl ajta néijmi'caa jimi ɨ maj jájcha'ɨiria'ca'aj. A'íɨ pu a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
1 Muáaj, Tavástara', a'íɨ paj pué'een ɨ nyaj jɨn uhuájca'nyej;
¡nyáaj nu muaxɨe've'!
2 Muáaj paj naatyáhuɨire'ej,
a'íɨ paj pué'een ɨ tɨ nɨe'cánasij,
ɨ tɨ nyajapuáj huatányuusij,
nyaj Dios,
ɨ tyetyéj tɨ nyéetzij naatyánasij,
ɨ nyaj jɨn huatyényanaj,
ɨ tɨ néijmi'i putyí'uurej tɨ'ij nyajapuáj huatányuunyij,
ajta ɨ tɨ jitzán ɨ'ríj nyaj huatyénya'avaaj jútye' ɨmuáj.
3 Muáaj, Tavástara', a'yaa pu a jimi tyi'tyéevijtɨj mej mij tyu'táchuiicaj,
nyatɨ'ɨjta muaatájeevej, aj paj nyaj japua huatányuusij a'íɨjma jimi ɨ maj nyéjcha'ɨire'.

4 A'íjna ɨ tɨ tye'entyípuaapua'rityee pu naatyáajɨ'quej
nyetyu'tátzɨn a'íjcɨ jimi ɨ tɨ néijmi'i tye'entyi'ú'naj.
5 A'íjna ɨ tɨ tye'entyípuaapua'rityee pu nyojo'rɨej,
¡a'íɨ pu naatyáajɨ'quej tɨ'ij naajé'caj!
6 Nyatɨ'ɨj je'ej tyé'nyamua'ajcaa Tavástara' nu jimi huatyéenyuj,
naatyéenyuj tɨ'ij ɨ Dios naatyáhuɨire'en,
a'íɨ pu'ij náanamuajri' ɨ ju tyeyúuj tzajta',
¡a'íɨ pu jáanamuajri' ɨ nyaj huajíjhuaca'!

7 Aj pu'ij huápuɨ'ɨj ca'nyíɨn jɨn huatóoca'tzɨj ɨ chuéj,
a'íɨ pu néijmi'que' tyu'tóoca'tzɨj ɨ jɨríj,
a'íj pu jɨn tyu'táhuaaxɨj ɨ Tavástara' tɨ nyú'camuɨ',
8 Tzú'rita' pu cɨtzíj iráanyej,
ajta ɨ tyényi'tze' ɨ tɨéj tɨ néijmi'i tye'entyi'ú'naj,
¡jutyényij jitze pu tɨ'ɨxcuáa éejhua'naa tɨ a'táatɨmee!
9 A'íɨ pu tya'antacúj ɨ tajapuá, tɨ'quij yava'cáanyej.
¡Ajta jityán ɨ ɨcájra'an jitze jéehua pu jéetɨrij séjria'ca'aj tɨ xú'muaa!
10 A'íj pu séej japua avé'yixɨj ɨ tajapuá maj tyí'huɨire', tɨ'quij huatará'raj
a'íɨ pu jaatátajchaca' ɨ áacaj.
11 A'íj pu jɨn huatyóo'avaataca',
ajta a'íjna jɨn ahuóonaj,
ɨ jéetɨrij tɨ xú'muaa tɨ jéehua séjria'ca'aj
ajta a'íjna jitze ɨ jéetɨrij tɨ xú'muaa jéehua pu jájtyij séjria'ca'aj.
12 Aj pu'ij tatzárij áan je'ráanyej jo'tɨj je'ej jé'eenye'ej tɨ a'yan huasé'rihua'aj tɨ'ɨj maj
huatyóona'axcava'xɨ'ɨn ɨ víityee,
aj mu mij ɨ jéetɨrij tzajta' tyéetyee aje'cáavatzɨj ajta tɨ'ɨxcuáa tɨ a'táatɨmee.

13 A'íjna ɨ Tavástara', jútye' ɨmuáj tɨ já'sejre',
a'yaa pu jútye' ɨmuáj ɨ nyúucaria'ra' tyu'tánamuajrej tɨ'ɨj víityee maj huatányuunyij,
tyéetyee jamuán ajta tɨ'ɨxcuáa tɨ a'táatɨmee.
14 A'yaa mu ɨ víityee tyityetyóona'axcava'raj tɨ'ɨj ɨ'ríj tɨ jɨn tyu'támuɨinyij,
cha' mu'uj mij huatóo'uj a'íɨmaj ɨ maj nyéjcha'ɨire'.
15 Ajta pu huataséjre ɨ tɨ quee séjria'ca'aj tyétye' ɨmuáj ɨ jájritze',

ajta ɨ cháanacaj tɨ japua aróoca'nyej a'ɨ́ɨ pu ajta huataséjre
a'ɨ́jna jɨme' tɨ tzɨ́ɨnyi're' huatánamuajre ɨ nyúucaria'ra' ɨ Tavástara',
ajta a'ɨ́jna jɨme' ɨ tɨ ca'nyíin jɨn tyu'tajɨ́'tzej.

16 Dios pu jumuáca' jɨn na'ajriáj jútye' ɨmuáj jo'tɨj a'ɨ́ɨn já'sejre',
jumuáca' pu'ij ajta jɨn na'ajriáj a'ɨ́jcɨ jitze ɨ jájritze' tɨ jéehua ootɨ́'.
17 Nyajapuáj pu huatanyúj a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj huápuɨ'ɨj uhuácaca'nye' maj nyéjcha'ɨ̈ɨre'.
Ɨ maj nyaxana'va'ca'aj majta jéetze' uhuácaca'nye' nye quee nyáaj.
18 A'aj mu naatanyó'si'tyej nyatɨ'ɨj quee je'ej tyéejviicue'raca'aj,
ajta ɨ Tavástara' pu naatyáhuɨ̈ɨ,
19 a'ɨ́ɨ pu nɨ̈ɨ'rájtoo jó'nyej nyaxáahuaj já'sejria'aj,
¡nyajapuáj pu huatanyúj a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨ nyaxɨe'va'ca'aj!
20 Ɨ Tavástara' pu naatá' ɨ nyaj jaamué'tɨj
a'ɨ́jna ɨ tɨ nyacɨ'puáatacaj a'ɨ́jcɨ jɨme' nyej tyámua' tyi'tyínyecha'ɨj,
21 ji'nye nyáaj nu a'ɨ́j jitze ucáamej ɨ juyáara' ɨ Tavástara',
¡canu a'náj jaatyáhue'taca' ɨ nyaj Dios!
22 Nyáaj nu a'náj tɨna'aj jamua'reej je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tyu'ta'ɨ́jtaca',
canu a'náj jaatyáxaahuataca' je'ej tɨ a'ɨ́ɨn junyúucaa jɨn tyu'ta'ɨ́jtaca'.
23 Canu tyi'tɨ́j jɨn a'ɨtzéeria'aj naaméj a'ɨ́jcɨ jimi,
nu'ríj ajtáraa a'ɨ́jcɨ jitze ɨ tɨ je'ej pua'aj een.
24 Tavástara' pu tyinaatá' tyi'tɨ́j nyaj huamue'tɨj
a'ɨ́jcɨ jɨme' nyaj néijmi'ɨ jɨn tyámua' huarɨ́j jo'tɨj a'ɨ́ɨn já'sejre'.
25 Muáaj, Tavástara', tyámua' paj éenye'ej séejre' a'ɨ́jcɨ jimi ɨ tɨ tyámua' tyí'sejre',
ajta jɨ'réenye'ej séejre' a'ɨ́jcɨ jimi ɨ tɨquee tyi'tɨ́j á'ɨtzeere',
26 pajta quee hue'tzij jɨn séejre' a'ɨ́jcɨ jimi ɨ tɨ quee tyí'hue'tacaa,
pajta huápuɨ'ɨj jaria'mua'reej a'ɨ́jcɨ jimi ɨ tu'cájmua'rej.
27 Muáaj paj hua' japua huatányuusɨj a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee óotzaahuatye',
pajta jéehua huo'tyáxaahuataj a'ɨ́ɨjma ɨ maj óotzaahuatye'.
28 Muáaj, Tavástara', muáaj paj naatyátatzavi'tye'ej,
muáaj, nyaj Dios, muáaj paj naatyátatzavi'tye'ej a'ájna jo'tɨj jo'tɨ́ca'.
29 Muáaj paj naatáhuɨ̈ɨre'sɨj a'ɨ́j nu jɨn jaatyánasɨj a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ nyéjcha'ɨ̈ɨre',
ajta quee naatyánasɨj ɨ tɨ jɨn curia'námi'huajmee ɨ hua' chájta'naj.

30 A'ɨ́jna ɨ juyáara' ɨ Dios néijmi'ɨ pu jɨn tyámua' een,
ajta ɨ tɨ jɨn tya'tóoratziiri' ɨ Dios a'ɨ́j pu jitze ɨ'ríj tyaj jitzán tyú'ca'nyej,
¡Dios pu huo'tyécha'ɨ̈ɨsɨj néijmi'caa a'ɨ́ɨjma ɨ maj jitzán tyí'ca'nyej!
31 ¿A'tanyíj Dios pué'een, tɨ quee Tavástara' jitze séejre'?
¿Tyi'tanyí dios ra' ajtáhua'aj sɨ́ɨj séejre' tɨ'ɨj taatyécha'ɨ̈ɨn?
32 Dios pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ ca'nyíjra'aj nyatá'caa,
a'ɨ́ɨ pu tyámua' ja'uurej je'ej nyej nyáaj tyi'tyínyecha'ɨj,
33 a'ɨ́ɨ pu tyi'tá'caa tɨquee a'chu tyíjetyej ɨ nye chapuáaj, a'yájna tɨ'ɨj ɨ muaxáj,
ajta nyatá'caa nyej nyij tyámua' eenye' séejre' jútye' ɨmuáj,
34 a'ɨ́ɨ pu tyámua' nya'uurej nyej nyij huatyényo'se'en,
ca'nyíjra'aj pu nyatá'caa nyej nyij ja'antyítutaj ɨ tú'namua'aj tyapúusti' tɨ jɨn taavijhua.

35 Muáaj paj nyecha'ɨj pajta nyajapuáj huatányuusɨj,
pajta tyámua' naa tyí'nyevi' a'muáca'ta' jɨme',
pu'ríj tyámua' tyinaatyáhuɨ̈ɨ a'ɨ́jna muáaj paj tyinaatá'.
36 Tyámua' paj tyú'ruuj ɨ nyajuyéj jitze tɨ'ɨj quee tyi'tɨ́j nyetyesi'huaritye',
canu nyij tyi'tɨ́j jitze éejcataj ɨ nya' ɨ́ɨcaj jɨme'.

37 Nyahuo'taven ɨ maj nyéjcha'ɨ̈ɨre' nyajta je'en huo'táa'saca',
aj nu nyij tányɨj huariá'raa nyatɨ'ɨj hua'antyipua'ritya'aj.
38 Nyahuo'tyátzaanaxɨj. Camu che' ájhuiixɨj.
A'ɨ́ɨ mu eetavátzɨj jó'nyaj ja'ra'ɨ́ɨcajmee.
39 Muáaj paj ca'nyíjra'aj naatá' nyatɨ'ɨj huatyéenyo'sej,
muáaj paj a'yan huó'ruuj maj a'ɨ́ɨmaj nye jimi ecóotutaxɨ'ɨn ɨ maj quee tyu'namuaj,
40 ajta mej mij nye jimi huatóo'uunaj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj nyéjcha'ɨ̈ɨre'.
A'yaa nu nyij tyɨhua'antyipuá'rij a'ɨ́ɨjma ɨ maj nyaxana'va'ca'aj.
41 A'ɨ́ɨ mu jahuooca'aj maj huo'táhuɨ̈ɨre'en, ajta capu a'tɨ́j huo'táhuɨ̈ɨrej,
Tavástara' mu majta huatajé, ajta a'ɨ́ɨn quee huó'namuajri'.
42 ¡A'yaa nu huó'ruuj tɨ'ɨj chuéj tɨ muɨ̈ɨnyíj áacaj tɨ jajcui'naj!

¡Nyajta a'yan atyihuojóoraxɨj tɨ'ɨj xɨéerij a cáayej jitze!
43 Nyajapuáj paj huatanyúj a'íɨjma jimi ɨ tyeítyee maj quee tyihuojó'itej,
pajta naatá' nyej nyij néijmi'que' tyu'ta'íjtaj
majta tyeítyee nyahuɨire' ɨ nyej nyáaj quee huá'muajtyajca'aj.
44 Matɨ'ɨjta náanamuaj, a'íɨ mu na'rá'astijre'ej,
tyeítyee mu tyámua' tyí'nyaxaj ɨ maj séej chuéj japua jo'cháatɨmee,
45 majta séecan ɨ tyeítyee ɨ maj majta séej chuéj japua jo'cháatɨmee a'íɨ mu quee che' je'ej jájtyoovej
majta juviváaj iiráaju' jo'maj jóo'avaataca'aj.
46 ¡Che' jusén jɨn séjre'ej ɨ Tavástara!
¡Che' tyámua' eenye' ɨ tɨ nyecha'ɨj!
¡Nyiche' va'cán jɨn tyámua' tyeetyátoonyij ɨ Dios tɨ nyaj japua huatányuusɨj!
47 A'íɨ pu Dios pué'een ɨ tɨ puéjtzij huo'ta'sij a'íɨjma ɨ maj je'ej pua'aj nyoorej
ajta naatá' nyej nyáaj tyihuo'ta'íjtye'en ɨ tɨ chájta'najmee jitze.
48 A'íɨ pu nyajapuáj huatányuusɨj ɨ maj jɨn nyajaaxɨejvi' ɨ maj nyéjcha'ɨire',
ajta a'íɨjma jimi ɨ maj quee tyihuojó'itej ɨ maj nyeyo'si'tya'cuj.
¡Muáaj, Tavástara', muáaj paj nyaj japua huatányuusɨj a'íɨjma jimi ɨ tyétyacaa maj tyo'cájaaxɨejve'!
49 A'íj nu jɨn tyí'muatyojtzi're' hua' tzajta' ɨ tyeítyee,
nyajta tyu'táchuiicaj a'íjcɨ jitze ɨ paj jɨn ántyapuaj.
50 Muáaj paj tyi'tá'caa tɨ tyu'tyámue'tɨj a'íjna ɨ paj rey jɨn ja'antyíhuoj,
a'náj tɨna'aj paj tyámua' tyeetyátoosɨj a'íjcɨ ɨ David pajta ɨ maj jitzán eeráma'can.

19

Ɨ tɨ jɨn ɨ Dios naa huasé'rin a'íjcɨ jitze ɨ tɨ tyú'taahuaca'
Ɨ tɨ a'íjna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David tɨ jo'yú'xaca'
1 Ɨ tajapuá tɨ séejre' pu jaxaj ɨ tɨ jɨn ɨ Dios naa huasé'rin,
ajta ɨ tɨ tyú'taahuaca' pu jɨn ámiteere' tɨ a'íɨn jéehua tyu'yí'tɨn.
2 A'náj tɨna'aj mu jatyáxajta,
majta ɨ tíca' néijmi'que' jamua'reeren.
3 Tyij ajta quee namuajre' ɨ maj tyi'tyáxajta
capu síɨj nyúucarij namuajre',
4 ajta ɨ nyúucaria'ra' pu néijmi'que' mua'reeri'huan ɨ cháanacaj japua,
a'áa pu já'mua'reeri'huan jo'tɨj ɨ cháanacaj joo'ástɨmee.
A'áa pu Dios tyámua' tyojo'ruuj tɨ'ɨj ɨ xɨcáj a'áa ja'séeria'aj já'ra'nyij,
5 ajta a'yan tyi'ráamej tyámua' éenye'ej tɨ'ɨj ɨ tɨ huatyényeɨichij,
a'yaa pu tyu'tóotyamua've'sij tɨ'ɨj ɨ tɨ tɨe'chacaa tɨ'ɨj tyu'mué'tɨn.
6 A'yaa pu ɨ xɨcáj utyeje'ejnyésij jitzán ɨ jútye' tɨ séejre',
ajta je'en uja'ancárutyij yu pujmua' a'íjcɨ jitze ɨ tajapuá tɨ séejre',
ajta quee huatáɨ'riitarij tɨ tyi'tíj huatyóo'avaaj tɨ'ɨj quee jatyátɨeexɨ'rasime'en.

7 Néijmi'ɨ pu jɨn tyámua' een ɨ Tavástara' tɨ jɨn tyí'mua'taj,
ji'nye a'íɨ pu jájcuacan tyu'tá'caa ɨ júuricamej.
Tyámua' pu een ɨ Tavástara' tɨ jɨn tyu'ta'íjtaca',
ji'nye tyámua' pu tyu'cámua'riityej a'íjcɨ ɨ tyáataj tɨ quee óotzaahuatye'.
8 Ɨ Tavástara' tɨ jɨn tyu'ta'íjtaca' tyámua' pu tyí'een,
ji'nye tyámua'vi'ra'aj pu tatá'caa ɨ taxɨéjnyu'caa tzajta'.
Ɨ nyúucarij tɨ jɨn tyu'ta'íjtaca' ɨ Tavástara' a'íɨ pu jumua'tɨj
ajta tyámua' tyita'tanyéjnye'rityee ɨ tajɨ'ɨj jitze.
9 Tyámua' pu een ɨ Tavástara' tyaj jɨn huátzaahuatye'en
ajta jusén jɨme' séejre'.
Jɨ'ré'can jɨme' pu séejre' ɨ nyúucarij Tavástara' tɨ jɨn tyu'ta'íjtaca',
néijmi'ɨ pu'ij a'íɨn tyámua' tyí'een,
10 ¡jéetze' pu tyá'najchij quee ɨ ooroj tɨ jumua'tɨj!,
¡jéetze' pu áncacaj mequee ɨ sarátyee maj jumua'tɨj!
11 A'íɨ pu a'íɨn pué'een ɨ tɨ jacha'ɨj a'íjcɨ ɨ tɨ muéetzij muahuɨire',
ajta tyámua' jimi tye'mej tɨpua'aj ja'rá'astijre'en.

12 ¿A'tanyíj jusíɨj jamua'reeren tyi'tíj tɨ jɨn quee xá'puɨ' huaríj?
¡Tyinaatú'uunyi', Tavástara', ɨ nyaj jɨn quee xá'puɨ' huaríj avíitzij jɨme'!
13 Capáj tyi'tá'care'en tɨ óotzaahuatye'ej a'íjna ɨ tɨ muahuɨire',

capáj tyi'tá'care'en tɨ a'ɨ́ɨn tyinaata'ɨ́jtye'en ɨ nyaj jɨn á'nyatzaahuatye'.
A'yaa nu nyij tyáatɨ' tyi' pue'éenye'ej na'mej tɨ quee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeere',
a'yaa nu nyij quee che' va'cán jɨn tyi'ijxána'cɨra'aj na'mej.

14 Che' tyámua' eenye' muéetzij jimi
ɨ nyenyúucaa ajta je'ej nyaj tyí'mua'tzej,
Nyavástara', muáaj paj nyahuɨ́re' pajta nyajapuáj huatányuusij.

20

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij tyej tyij tyu'tyámue'tɨn
Ɨ tɨ a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David tɨ jo'yú'xaca'
1 Che' ɨ Tavástara' muáanamuaj tɨpua'aj je'ej petya'amua'ajcaj,
che' ɨ Dios ra' a'ɨ́jcɨ ɨ Jacob a' japua huatányuunyij.
2 Che' a'ɨ́ɨn uyo'ta'ítyej ɨ paj jɨn huatyá'huɨ́re'en
a'áa pu ɨmuáj yo'ta'ítyij a' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Sión.
3 Che' néijmi'ɨ tyo'támua'reej ɨ paj jimi tyu'támu'vejritaca'
ajta tyámua' tyihua'ancuria'an ɨ ya'muáatyee paj jimi huo'támu'vejritaca'.
4 Che' néijmi'ɨ jɨn a'yan huárɨnyij je'ej paj tyá'xɨe've'
ajta je'en a'yan huárɨnyij je'ej paj perɨ́j tyaataxájtaca'.
5 A'yaa tu tyij a'ɨ́jna jɨn tyí'ye'esten ɨ paj jɨn tyu'tyámue'tɨj,
tyajta je'en jútye' ajméjca'taxɨ'ɨj
nyúucaritze' a'ɨ́jcɨ ɨ taj Dios.
¡Che' ɨ Tavástara' néijmi'ɨ jɨn a'yan huárɨnyij je'ej paj tyaatáhuaviiraj!

6 Tyámua' nu naa tyá'mua'reej tɨ ɨ Tavástara'
jaatá'sij tɨ tyu'tyámue'tɨn a'ɨ́jna ɨ rey a'ɨ́ɨn tɨ ja'antyíhuoj,
ajta janamuajran a'ájna a tajapuá jo'tɨj tyámua' tyejé'een,
a'ɨ́ɨ pu jaatá'sij ɨ tɨ néijmi'ɨ jɨn putyí'uurej tɨ'ɨj va'cán jɨn tyu'tyámue'tɨn.
7 Séecan mu a'ɨ́ɨjma hua'ajcha'ɨj ɨ cariáata' ɨ maj jitzán huanyo'se'en
majta séecan ɨ cahuáayu'uj huáya'muaj,
tyajta ityáj a'ɨ́j tu jitze ajtyu'uj ɨ Tavástara' taj Dios.
8 A'ɨ́ɨ mu tyítunutaxɨj, matɨ'ɨj mij eetávatzɨj,
tyajta ityáj tyóoche' tu tyámua' een tyajta huatyu'uj.

9 Tavástara', ¡huatá' tɨ tyu'tyámue'tɨn a'ɨ́jna ɨ tɨ rey jɨn tyi'tyéjvee!
¡Pajta táanamuaj tyatɨ'ɨjtá muaatájeevej!

21

Je'ej tyaj tyu'táchuiicaj tyatɨ'ɨj tyu'tyámue'tɨn
Ɨ tɨ a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David tɨ jo'yú'xaca'
1 Tavástara', a'ɨ́ɨ pu jutyamua've' ɨ tɨ rey jɨn tyi'tyéjvee ji'nye ca'nyíjra'aj paj jaatá',
¡jéehua pu huápuɨ'ɨj jutyamua've' ji'nye muáaj paj jaatá' tɨ tyu'tyámue'tɨn!
2 A'yaa paj huarɨ́j je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tyá'xɨe'va'ca'aj,
capáj tyi'tɨ́j jɨn quee a'yan huarɨ́j je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tyimuaatáhuaviiri'.
3 Muáaj paj jaataxɨé'vej pajta va'cán jɨn tyámua' tyeetyájtoo
pajta cúruun ju'cárujtyi'ri' ooroj tɨ pué'een.
4 Júuricamɛj pu muaatáhuaviiri', muáaj pej pij jaatá',
júuricamɛj tɨ á'tyeeren ajta quee tyi'tɨ́j jɨn je'ej rɨnyij.
5 Tyí'muatyojtzi're' a'ɨ́jcɨ jɨme' paj jaatáhuɨ́, ijíij pu va'cán jɨn putyi'uurejve,
muáaj paj jaatá' mej mij jaatyátzaahuatye'en ajta je'en jɨ'réenye'ej séejre'.
6 Jusén jɨme' paj tyámua' tyeetyájtoo,
jéehua pu jutyamua've' a'ɨ́jcɨ jɨme' paj jitzán séejre'.

7 Muáaj, rey paj pué'een, capu a'náj antyipua'rij ɨ paj jɨn tyi'tyéjvee, ji'nye Tavástara'
paj jitze tyí'ca'nyej,
¡a'ɨ́j paj jitze tyí'ca'nyej ɨ tɨ jɨn muaxɨe've' a'ɨ́jna ɨ tɨ jútye' ɨmuáj já'sejre'!
8 A'ɨ́jna ɨ paj néijmi'ɨ jɨn putyí'uurej a'ɨ́ɨ pu néijmi'caa huata'sij ɨ maj muájcha'ɨ́re',
ja'muáca'ta' paj jɨn huo'táa'sij ɨ maj muaxana've',
9 a'úu paj huojo'tyátoosɨj ɨ oornaj tzajta' tɨ ú'taa
patɨ'ɨj a'ɨ́j jɨn huatá'sejrataj pej pij huo'xɨ́jtye'en.
A'ɨ́jna ɨ Tavástara', tɨ jɨn nyú'camuɨ',

a'íj pu jɨn hua'antyipua'ritye'sij ɨ tɨéj jɨme' tɨ néijmi'i tye'entyípuaapua'rityee.
10 Pajta huo'rio'uunaj íiyan cháanacaj japua pajta hua' tzajta' ɨ tyeítyee
a'íɨjma ɨ hua'yojmua' pajta ɨ maj hua' jitze eerányesij.
11 Tyij majta jaxɨe'va'aj maj je'ej pua'aj muáa'uurej
majta jaxajta je'ej maj huárɨnyij a' jimi
capu a'yan tye'mej je'ej maj a'íɨmaj tyá'xɨe've',
12 ji'nye muáaj paj huo'tamuáritye'sij,
a' tú'namua' paj jɨn a'íɨjma huatyámue'tɨj.

13 ¡Ájchesij Tavástara', a'íjcɨ jɨme' ɨ paj néijmi'i jɨn putyí'uurej!
¡Tyetyí'ye'estej tyajta tyu'táchuiicaj a'íjcɨ jɨme' paj tyu'tyáamue'tɨj!

22

Je'ej tɨ tyí'jijhuaj ɨ tɨquee je'ej jájtyoovej ajta ɨ chuíicarɨj maj jɨn tyaatatyójtzi're'en
Ɨ tɨ a'íjna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjcɨ jɨme' ɨ cuíinarɨj tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn "Ɨ muaxáj tɨ séejre' tɨ'ɨjta ɨ xɨcáj eeré'nyej". Chuíicarij David tɨ jo'yú'xaca'
1 Muáaj paj nyaj Dios, muáaj paj nyaj Dios,
¿ji'nye pej pij manúurɨej?,
¿ji'nye pej pij quee paj mujo'vé'me'en pajta je'en nyajapuáj huatányuunyij?,
¿ji'nye pej pij quee nyanamuaj nyatɨ'ɨjta nyeyiinyej a' jimi huatyényuunyij?
2 Muáaj paj nyaj Dios,
túјca nyajta tɨ́ca' nu a'jimi jahuoo, ajta capáj nyanamuaj,
¡capu je'ej tyíɨ'rij nyej nyij huányaso'pe'en!

3 Pajta muáaj néijmi'i jɨn tyámua' een,
muáaj paj tyí'ijta, néijmi'i mu tyí'muatyojtzi're' ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can.
4 A'íɨmaj ɨ tahuásimua'cɨ'ɨj mu a' jitze tyu'cá'an,
a' jitze mu tyi'ca'nyajca'aj, muáaj pej pij hui'rájtoj,
5 mamuaatáhuaviiri' paj huo'táhuɨire'en, aj pej pij huo'ta' maj juxáahuaj séjre'ej,
a' jitze mu tyu'cá'an, ajta capáj muáaj huo'tyáxaahuataca'.

6 Ajta canu nyáaj tyáatɨ' pué'een, sulu chui'nuj nu pué'een,
¡a'íɨ nu pué'een ɨ tyeítyee maj néijmi'i jatyá'aatzej!
7 A'íɨmaj ɨ maj nyeséj, a'íɨ mu nyéetzɨj nya'a'tzej,
jéehua mu ná'xaahuaj, majta nye jimi naa tyitye'cámu'vajra
8 majta a'yan tyi'xáataj tɨjɨn:
"A'múu pu ɨ Tavástara' jitze tyí'ca'nyej,
che' a'íɨn ɨ Tavástara' ji'rátoonyij.
A'íjcɨ jɨme' ɨ tɨ huápuɨ'ɨj jaxɨe've', che' a'íɨn japuan huatányuunyij."

9 A'yaa pu'ij tyí'een:
muáaj paj tyu'tá' nyej nyij huanɨe'huaj ɨ jucáara' jitze ɨ náanaj,
pajta tyu'tá' nyej nyij jitzán huányaso'pe'en.
10 Nyatɨ'ɨj quee xu nyáaj huanɨe'huacaj,
muáaj paj a'íɨn pué'eenye'ej ɨ paj nyaj jɨme' antyíamua'reeriaca'aj,
nyatɨ'ɨj nyana'aj tyí'sejria'ca'aj ɨ jucáara' jitze ɨ náanaj,
muáaj paj nyaj Dios pué'een.
11 Capáj nye jimi ajtáyi'can,
ji'nye véjri' pu yetyí'sejre' ɨ tɨ je'ej pua'aj tyí'nya'uurej,
ajta quee a'tɨ́j nyaj jamuán yésejre' tɨ'ɨj naatáhuɨire'en.

12 A'yaa mu merɨj tyinyajná matɨ'ɨj ɨ túuru'uj a'íɨmaj ɨ maj nyéjcha'ɨire',
a'yaa mu huasé'rin matɨ'ɨj ɨ túuru'uj a'áa maj já'ma'can a'ájna a Basán,
13 a'yaa mu tyí'tyacɨ'xɨj matɨ'ɨj ɨ muajyéj ɨ maj huápuɨ'ɨj nyinyu'cacuj,
a'íɨ mu jacácuaxa'va'raj majta je'en nyéetzɨj nyatache'vej.
14 A'yaa nu een tɨ ɨ jájtyij tɨ tyixɨ́rej,
ajta ɨ nyacarɨj arí néijmi'i eerácuuxɨj.
Ajta ɨ nyaxɨéjnyu'caa a'yaa pu een tɨ'ɨj ɨ xíɨjca
a'íɨ pu arí ij tyáxɨsij ɨ nyaj tzajta'.
15 A'yaa pu arí tyu'tyáahuaj ɨ nye tyenyij tɨ'ɨj ɨ xarɨj tɨ huatyáteeri'huaca',
ajta ɨ nyenyanúu arí arávi'taxɨj yujtyí pujmua'.

¡Chuéj tɨ muɨɨnyíj paj jɨn na'vá'naj cuxáa nyaj nyeríj huamuí'!
16 A'yaa mu cuxáa tzɨ'cíɨj, jéehua mu ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj
a'íɨ mu meríj néijmi'que' nyeria'naj,
majta meríj tyinaapuéj ɨ nyamuáca' jitze majta nya' íɨcaj jitze.
17 Ɨ'ríj nyaj jaatyé'iten ɨ nyacaríj.
A'náj tɨna'aj mu na'ráasej a'íɨmaj ɨ maj nyéjcha'ɨɨre',
18 a'íɨ mu meríj tyu'rióotuɨ'ij ɨ tyí'nyacaanaa,
majta a'íjcɨ jɨn jumue'tɨj.

19 Pajta muáaj, Tavástara', ɨ paj a'íɨn pué'een ɨ nyaj jɨn uhuájca'nyej,
¡capáj nye jimi ajtáyɨ'can!, ¡jɨye'tzín paj mujo'vé'me'en pej pij naatáhuɨɨre'en!
20 Pata'aj nyaj japua huatányuunyij nyej nyij quee huámuɨ'nyij a'íjcɨ jɨme' ɨ chúun,
capáj tyi'tá'care'en mej mij naajé'caj a'íɨmaj ɨ tzɨ'cíɨj,
21 Pata'aj nyaj japua huatányuunyij mej mij quee naatyájcɨ'mej ɨ muajyéj,
¡pajta tyu'tyáanaj tɨ'ij quee je'ej nya'uurej ɨ hua'ahuaj ɨ túuru'uj!
22 Nyáaj nu a' jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'ej ɨ nye'ihuáamua',
nyajta tyimuaatatyójtzɨ're'ej a'ájna jo'maj a'íɨmaj jóosɨ'rii.
23 Mua'aj, mu siaj tzáahuatyɨ'ra'aj jimi tyícha'ɨj ɨ Tavástara', ¡setyu'tatyójtzɨ're'!
¡Miche' néijmi'i tyámua' tyeetyátoonyij a'íɨmaj ɨ maj Jacob jitze eeráma'can!
¡Miche' néijmi'i jaatyáanajche ɨ maj Jacob jitze eeráma'can!
24 Ji'nye capu a'íɨn séej huatyáxaahuataj capu ajta séej quee namuajran
a'íɨmaj ɨ maj quee je'ej tyéejviicue' maj jɨn japuéjtzitarej,
capu ajta a'íɨjma jimi huatyóo'avaataj.
¡A'íɨ pu huá'namuaj matɨ'ɨjta jimi jahuoocaj tɨ'ij huo'tyáhuɨɨre'en!
25 Hua' tzajta' a'tyéɨtyeristyamua' ɨ maj jéehua ará'asej
nyetyimuatatyójtzɨ're'ej a'íjcɨ jɨme' ɨ paj tyámua' een,
hua' jimi ɨ maj tzáahuatyɨ'ra'aj a' jimi tyícha'ɨj
nyamua'ra'astijre'ej tyi'tɨj nyaj jɨn atányarasɨj.

26 Setyú'cua', mua'aj mu siaj quee je'ej jájtyoovej,
'asta siana'aj quee tyámua' tyityaatajú'xaj,
setyu'tatyójtzɨ're' ɨ Tavástara', mua'aj mu siaj jahuoo,
siata'aj sɨj jéehua á'tyeevi'in siaj a'yan huacháatɨme'nyij.
27 Néijmi'i ɨ maj séej chuéj japua jo'cháatɨmee majta ɨ maj séej nyúucarɨj jɨn tyí'xaj,
a'íɨmaj ɨ tyeítyee maj a'áa jo'cháatɨmee jo'tɨj ɨ chuéj joo'ástɨmee,
xo'támua'reej ɨ Tavástara', siajta je'en jimi mujo'vá'ju'un,
a'íj xu jimi tyítunutaxɨ'ɨn.
28 Ji'nye a'íɨ pu a'íɨn pué'een ɨ Tavástara' ɨ tɨ Rey jɨn tyí'ijta,
ajta néijmi'caa tyí'ijtye' ɨ maj a'yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua.
29 Jimi xu ecóotutaxɨ'ɨn siajta a'íj siana'aj huatyáanajchej,
néijmi'i ɨ maj jéehua tyú'cha'ɨj,
néijmi'i ɨ maj chuéj tɨ muɨɨnyíj huatyóotaahuaj,
ji'nye camu a'íɨmaj jujíɨmua'aj júurɨj.

30 Ɨ maj nyej jitze eerányesɨj a'íɨ mu jaatyánajchɨj ɨ Tavástara'
majta jusén jɨme' jitzán ma'can tyi'xáataj muá'ju'un,
31 ajta ɨ maj majca'huáyee nanɨe'huan, a'íɨ mu huo'té'exaatye'ej
ɨ paj jɨn tyámua' tyá'xa'puɨ'ɨntare' ajta je'ej paj tyí'muarɨe'.

23

A'íjna ɨ Tavástara' a'íɨ pu a'íɨn pué'een ɨ tɨ nyecha'ɨj
Chuíicarɨj David tɨ jo'yú'xaca'
1 A'íjna ɨ Tavástara' a'íɨ pu a'íɨn pué'een ɨ tɨ nyecha'ɨj,
capu tyi'tíj ná'ɨtziitye'.
2 A'áa pu nyaja'ta'caa nyej nyij huányaso'pe'en a'ájna jo'tɨj naa tyojo'huá'raa,
ajta a'áa nyojoovi'tɨj jo'tɨj quee ca'nyíɨn já'muɨ'yej,
3 ca'nyíjra'aj tɨ jájcuaj pu nyatá'caa
ajta juyéj jitze náavi'tɨj tɨ huatóoje'yej,
a'íj pu jɨn tyámua' tyeetyátoosɨj je'ej tɨ a'íɨn ántyapuaj.

4 Tyij nyajta a'áa joomé'en jo'tɨj jéetze' jo'tɨca' tɨ tyú'uu tzajta',

canu tyi'tɨ́j jɨn tyi'tzɨ́ɨnye'ej na'mej,
ji'nye muáaj paj Tavástara', nyaj jamuán yésejre'.

5 Tyámua' paj nye jimi tyí'uurej
hua'jɨ̈sapuaj a'ɨ́ɨjma ɨ maj nyéjcha'ɨ̈ɨre',
pajta nyaj mu'uj jitze na'vá'huaaj a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ naa tyaarɨe'ej,
ajta jéehua nye jitze tyí'sejre' a'ɨ́jna ɨ tɨ naa tyí'een muáaj paj tyinyatá'caa.
6 A'ɨ́jna muáaj paj tyinaatapuéjvej ajta ɨ paj jɨn nyaxɨe've' a'ɨ́ɨ mu nyaj jamuán yésejre'
nyatɨ'ɨj nyana'aj pua'an xɨcáj á'tyeeren,
ajta a'ájna jo'paj ja'chej, Tavástara', a'áa nu jusén jɨme' ja'cháaj na'mej.

24

A'ɨ́jna ɨ Rey tɨ jɨn tyi'tyéjvee tɨ naa huasé'rin
Chuíicarij David tɨ jo'yú'xaca'
1 Tavástara' pu ja'a'rij néijmi'i ɨ cháanacaj,
ajta néijmi'i ɨ tɨ jitzán tyí'sejre',
majta néijmi'i ɨ maj jitzán ajo'cháatɨmee.
2 Ji'nye Tavástara' pu tyámua' jáaruuj ɨ tɨ jitzán aróoca'nyej ɨ chuéj
ajta tyámua' jáaruuj ɨ jájritze' ajta ɨ játya'naj jitze.

3 ¿A'tanyíj púj oorej tɨ'ij a'áa jo'ré'nyej jo'tɨj je'ej je'en ɨ Tavástara'?
¿A'tanyíj púj oorej tɨ'ij a'áa ja'séeria'aj já'ra'nyij ɨ tyeyúujra' tzajta' tɨ naa een?
4 A'ɨ́jna ɨ tɨ tyámua' een ɨ jumuáca' jitze ɨ jumua'tzɨ́ira'aj jitze
ajta quee tyi'tɨ́j jɨn tyi'ijxána'cɨra'aj
a'ɨ́jna ɨ tɨ quee sáanturij na'michej
ajta quee hue'tzij jɨn tya'tóoratzi'racaa.
5 A'ɨ́jna ɨ Tavástara', ajta ɨ Dios tɨ japuan huatányuusɨj,
a'ɨ́ɨ pu tyámua' tyeetyátoosɨj ajta tyámua' naa tyá'xa'puɨ'ɨntari'tze'en.
6 A'yaa pu tyúuxɨe've' maj a'yan eenye' a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jahuoo ɨ Tavástara',
a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jahuoo maj jaaséj jo'tɨj já'sejre' ɨ Dios ra' a'ɨ́jcɨ ɨ Jacob.

7 ¡Che' antácuunyi'huaxɨ'ɨn ɨ puéertaj tɨ jusén jɨn séejre'!
¡Che' antacúunyi'huaj tá'ra'nyij tyahua'puajma'aj,
a'ɨ́ɨ pu'ij utyárutyɨj a'ɨ́jna ɨ tɨ naa huasé'rin ɨ tɨ Rey jɨn tyi'tyéjvee!

8 ¿A'tanyíj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ naa huasé'rin ɨ tɨ Rey jɨn tyi'tyéjvee?
¡A'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Tavástara', ɨ tɨ uhuájca'nyej ajta jéehua jaayí'tɨn tɨ hu-
atyényo'se'en!
¡A'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Tavástara', ɨ tɨ jaayí'tɨn tɨ tyu'tyámue'tɨn a'ájna jo'maj já'nyo'se'!

9 ¡Che' antácuunyi'huaxɨ'ɨn ɨ puéertaj tɨ jusén jɨn séejre'!
¡Che' antacúunyi'huaj tá'ra'nyij tyahua'puajma'aj,
a'ɨ́ɨ pu'ij utyárutyɨj a'ɨ́jna ɨ tɨ naa huasé'rin ɨ tɨ Rey jɨn tyi'tyéjvee!

10 ¿A'tanyíj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ naa huasé'rin ɨ tɨ Rey jɨn tyi'tyéjvee?
¡A'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Tavástara' ɨ tɨ néijmi'i putyí'uurej!
¡A'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ Rey jɨn tyi'tyéjvee tɨ ajta naa huasé'rin!

25

Je'ej tɨ sɨ́ɨj tyu'tyényuunyij tɨ'ij jaatáhuoonyij tɨ ɨ Dios tyámua' tyu'cájuyetyej
David tɨ ja'a'rij
1 Tavástara', muéetzij jimi nu huatyényuusɨj;
2 nyaj Dios, muéetzij jimi nu tyí'ca'nyej:
capáj tyi'tá'care'en nyej nyij tyévi'si' huataséjre'en.
¡Miche' quee nya'a'tzej a'ɨ́ɨmaj ɨ maj nyéjcha'ɨ̈ɨre'!
3 ¡Che' quee a'náj tyévi'si' huataséjre'en
sɨ́ɨj tɨ muéetzij jitze tyí'ca'nyej!
¡Miche' a'ɨ́ɨmaj huatóotyevi'ra'astaj
a'ɨ́ɨmaj ɨ maj cha'mana'aj tyi'tɨ́j jɨn je'ej pua'aj tyí'muaxaj!

4 Tavástara',

naataséjratye' a' juyéj,
pata'aj a'íj jitze tyámua' tyináavi'tisime'en,
5 ná'anvi'tichij, nu'cájuyetyej a'íjci jitze i ti ji'ré'can jime',
ji'nye muáaj paj nyaj Dios pué'een pajta i ti nyaj japua huatányuusij.
A'náj tina'aj nu muéetzij jitze tyí'ca'nyej.

6 Tavástara',
ootámua'reej i paj jin taxie've' i paj jin tá'cu'vej
i paj a'náj tina'aj tasejratye',
7 ajta capáj ja'tamuá're'rihua'an tyi'tíj nyaj jin ootyá'itzee
nusu tyi'tíj nyaj jin je'ej pua'aj huaríj nyati'ij nyooj tyamueestaca'aj.
Tavástara', nyéetzij paj no'támua'reej,
a'íjci jime' paj va'cán jin nyaxie've' pajta i paj jéehua tyinaatapuéjvej.

8 Tavástara' pu tyámua' een ajta quee tyi'tíj jin á'itzeere',
a'íi pu tyámua' huá'uurej je'ej maj tyityetyúucha'ij i maj tyi'ijxána'cira'
9 ajta tyámua' tyihuo'cájuyetyej a'íijma i maj quee óotzaahuatye',
¡a'íi pu tyámua' huá'uurej mej mij quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj!
10 A'íi pu a'náj tina'aj tyámua' huá'uurej hua'xie've'ej ajta quee tyi'tíj jin a'itzéeria'aj,
a'íijma i maj ja'rá'astej tyi'tíj ti jin tyihua'táratziiri',
ajta je'ej ti tyi'tíj jin tyu'ta'íjtaca'.

11 Tavástara', va'cán nu jin ootyá'itzee,
tyinaatú'uunyi'ri', tyámua' paj tyeetyátoonyij i paj jin ántyapuaj.
12 A'íjci i tyáati' ti tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ij i Tavástara',
a'íj pu huataséjratye'sij tyi'tíj ti juyáara' jitze ucájrutyej,
13 a'íi pu néijmi'i tyámua' jimi tyí'uurej
ajta i chuéj huo'ta'sij a'íijma i maj hua' jitze eerányesij.
14 Tavástara' pu hua' amíincuj pué'een a'íijma i maj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ij,
ajta huo'ta'sij maj jáamua'reej tyi'tíj ti jin tya'tóoratziiri'.
15 A'náj tina'aj nu a'íj jitze rányeej i Tavástara',
ji'nye a'íi pu néijmi'i jin tyámua' tyí'nyecha'ij.

16 Naaséj, Tavástara', ná'ancu'vaxi' nyéetzij,
ji'nye nyasíij nu yésejre' nyajta quee je'ej jájtyoovej.
17 I nyaxiéjnyu'caa pu je'ej pua'aj tyóomua'tzej,
pata'aj nyaj japua huatányuunyij i nyaj je'ej pua'aj tyé'nyamua'tzej.
18 Huaséj i nyaj jin jajpuéjtzij ajta i nyaj jin á'viicue're',
pajta tyinaatú'uunyi' i nyaj jin á'itzeere'.
19 Cási' huo'séj a'chu maj ará'asej i maj nyéjcha'iire'
a'íimaj i maj nyeje'catamui' a'íjci jime' i maj jéehua nyaxana've'ej.
20 ¡Náacha'ij, pajta japuan huatányuunyij i nyajúuricamej!
Capáj tyi'tá'care'en nyej nyij tyévi'si' huataséjre'en,
ji'nye muéetzij nu jimi jahuoo pej pij naatyáhuiire'en.
21 Che' a'íin naatyáhuiire'en i nyaj tyámua' een nyajta quee je'ej pua'aj tyí'mua'tzej,
ji'nye muéetzij jimi nu nyeríj tyí'ca'nyej.

22 ¡Muáaj paj nyaj Dios,
pata'aj néijmi'i jin hua' japua huatányuunyij tyi'tíj maj jin je'ej tyityóomua'tzej a'íimaj
i maj Israel jitze ajtyáma'can!

26

Tyi'tíj ti jitze juca'nyej a'íjna i júuricamej ti tyámua' een
I David ti ja'a'rij
1 Tavástara', pata'aj tyámua' tyino'xá'pui'intari'tze'en,
ji'nye tyámua' nu tyi'tyínyecha'ij canu tyi'tíj jin á'itzeere'.
Muéetzij nu jimi Tavástara', tyámua' naa tyí'ca'nyej,
2 tyámua' paj naa tyinaaséj, pajta a'náj tina'aj nyeséejra,
¡pajta jaatyéesej je'ej nyaj tyí'mua'tzej
pajta a'íj huaséj je'ej ti een tyétye' imuáj i nyamua'tzíira'aj!
3 A'náj tina'aj pu nye jitze séejre' i paj jin nyaxie've'
nyajta quee tyi'tíj jin á'itzeere' a' jimi,

4 canu a'náj hua' jamuán tyu'xájtaca' ɨ maj tyí'hue'tacaa
canu nyajta hua'antyánaxcaca' a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee ma'umuámua're'.
5 Capu na'ráanajchij maj jusɨ'rihua'an a'ɨ́ɨmaj ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj,
canu a'náj hua' jamuán tyu'yé'estej ɨ maj je'ej pua'aj rɨcɨj.

6 Nu'ríj tyámua' naa tya'nányamuejtyej nyajta quee che' tyi'tɨ́j jɨn tyi'ijxána'cɨra',
Tavástara' a'yaa nu tyá'xɨe've' nyaj ajtyáxɨ́ɨrej jo'tɨj jo'tyéjvee ɨ nyaj japuan mu-
atyáanajche,
7 nyajta je'en muéetzij jimi tyu'táchuiicaj,
nyajta a'ɨ́j huataxáj ɨ tɨ jéehua naa tyu'sé'rin muéetzij jimi.

8 Tavástara' nyáaj nu jaxɨe've', a'ɨ́jcɨ ɨ tyeyúuj ɨ paj tzajta' séejre',
jo'tɨj já'sejre' a'ɨ́jna ɨ paj jɨn huápuɨ'ɨj naa huasé'rin.
9 Capáj náa'ri'racare'en ɨ nyajúuricamej hua' jamuán ɨ maj tyi'ijxána'cɨra',
capáj tyi'tá'care'en tɨ nye jimi a'yan tyé'yi'can tɨ'ɨj tyihuá'uurej a'ɨ́ɨjma ɨ maj
tyí'tyacui'caa,
10 a'ɨ́ɨjma ɨ tɨ hua' muáca' jitze séejre'
ɨ maj jɨn je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj ajta tyi'tɨ́j maj jɨn tyeítyee cuanamuaj.
11 Nyajta nyáaj canu tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeere'
¡pata'aj nyajapuáj huatányuunyij, ná'ancu'vaxɨ' nyéetzij!
12 Tyámua' nu naa tya'rányaca'nyej ɨ nya' ɨ́ɨcaj jɨme',
tyámua' nu tyeetyátoosij ɨ Tavástara' metyi'séeracaj ɨ tyeítyeristyamua'me'en!

27

Tavástara' pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ nyatatzavi'tye' ajta ɨ tɨ nyaj japua huatányuusij
ɨ David tɨ ja'a'rij
1 Tavástara' pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ nyatatzavi'tye' ajta ɨ tɨ nyaj japua huatányuusij,
¿a'tajnyíj jimi nyetyi'tzɨɨnya'aj na'mej?
Tavástara' pu japuan huatányuusij ɨ nyajúuricamej,
¿a'tajnyíj nyij tzɨɨnye'ej na'mej?
2 A'ɨ́ɨmaj ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj, ɨ maj nyéjcha'ɨɨre',
a'ɨ́ɨ mu tyúusɨ'rii mej mij nyajná majta je'en na'antyipuá'ritye'en,
majta a'ɨ́ɨmaj mu jujɨɨmua'aj ejcá'cata'aj majta eetávitzej.
3 Tyij majta mue'tɨ́j a'ɨ́ɨmaj nyeria'naj,
capu tyi'tzɨɨnye'ej ta'mej ɨ nyaxɨéjnyu'caa,
tyij majta tyámua' ju'uurej mej mij naatyényo'si'tye'en,
nyáaj nu nyaxáahuaj séeria'aj na'mej.

4 Séej nu'uj tyi'tɨ́j jaatáhuaviiri' ɨ Tavástara',
sɨ́ɨj pu'uj ɨ tɨ nye jitze juxɨe've',
a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een nyej nyij a'áa ja'séeria'aj ná'ra'nyij ɨ tyeyúuj tzajta' Tavástara' tɨ
ja'a'rij
a'náj tɨna'aj túјca'rij tzajta' nyatɨ'ɨj nyana'aj á'tyeeren
nyej nyij ɨ tyeyúujra' tzajta' jaatyáanajche
nyajta je'en a'ɨ́j huaséj ɨ tɨ jɨn huápuɨ'ɨj naa huasé'rin.
5 Tɨ'ɨj a'ájna atyojo'ré'nyej ɨ xɨcáara' tɨ jitzán je'ej pua'aj tyi'éenye'ej ja'mej,
a'ɨ́ɨ pu ɨ Tavástara' nyecha'ɨɨj ja'mej ɨ ju tyeyúuj tzajta',
nyáaj nu jityán ja'séeria'aj na'mej.
¡Ajta tyi'tɨ́j jitze tɨ ájtyeej tyámua' tyi'nyecha'ɨɨj ja'mej!
6 Aj pu'ij naatáɨ'riitye'sij nyej nyij ájnyeerej
hua' japua a'ɨɨjma ɨ maj nyéjcha'ɨɨre',
aj nu nyij jimi tyu'támu'vejritaj ɨ tyeyúuj tzajta',
nyajta je'en jijhuan nyenyetyámua'va'aj, nyajta jimi tyu'táchuiicaj ɨ Tavástara'.

7 Muéetzij jimi nu huatyényuusij, Tavástara': náanamuajri'.
Ná'ancu'vaxɨ' nyéetzij, ¡pajta naatájeevej!
8 Nyaxɨéjnyu'caa pu a'yan tyí'nye'ixaatye' tɨjɨn:
“Pata'aj jáahuoonyij jo'tɨj ɨ Tavástara' já'sejre'.”
Nyajta nyáaj, Tavástara', nyámuahuoo jo'paj muáaj já'sejre'.
9 ¡Capáj ja'avaataj nye jimi!
¡Capáj a'ɨ́jcɨ jɨn manúujɨpuan ɨ paj jɨn nyú'camuɨ'!

¡Muáaj paj pu'uj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ paj naatyáhuɨ̈re'ej!
Capáj juséentacan manúujɨpuan pajta quee tyi'tɨ́j naata'an nyaj jɨn huatyényahuɨ̈re'en,
ji'nye muáaj paj nyaj Dios pué'een pajta ɨ tɨ nyaj japua huatányuusij.
10 Tyij ajta ɨ táataj manúurɨeenyij nusu ɨ náanaj manúurɨej,
muáaj, Tavástara', muáaj paj nyaj jɨme' antyía'mua'reeriaj puá'mej.

11 Tavástara', naataséjratye' a' juyéj,
pajta a'ɨ́j jitze nu'cájuyetyej ɨ tɨ naa een
ji'nye a'ɨ́ɨmaj mu nye'eeve' ɨ maj nyéjcha'ɨ̈re',
12 capáj tyi'tá'care'en mej mij nye jimi a'yan huárɨnyij je'ej maj a'ɨ́ɨmaj tyá'xɨe've',
ji'nye mue'tɨ́j mu merɨ́j a'ɨ́ɨmaj je'ej pua'aj tyinaaxájtaca'
a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jéehua tyí'hue'tacaa majta junyo'se've'ej.
13 Ajta nyáaj nu tyámua' naa tyá'mua'reej
nyej nyáaj jaséjran a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ jɨn ɨ Tavástara' tyámua' tyinaatyátoosij
nyatɨ'ɨj nyana'aj á'tyeeren nyaj júurij.

14 ¡Tavástara' paj jitze tyú'ca'nyej!
¡Huatyá'ca'nyej, capáj tá'xa'huata'an!
¡A'yaa pu tyi'ja'yájna, Tavástara' paj jitze tyú'ca'nyej!

28

Tavástara' pu janamuaj je'ej tyaj jimi tyityeetyényuusij
Ɨ David tɨ ja'a'rij
1 Tavástara', muáaj paj tyámua' tyí'nyecha'ɨj,
muéetzij nu jimi huatyényuusij.
Pata'aj naatájeevej nyatɨ'ɨj muéetzij jimi huatyényuunyij.
Ji'nye tɨpua'aj pequee náanamuaj,
pu'rɨ́j nyej nyij a'ɨ́ɨjma jimi huatyényeiteen ɨ muɨ'chítyee.
2 Huánamuajri' nyej jɨ́ihuaj muéetzij jimi jahuoo paj naatyáhuɨ̈re'en,
nyatɨ'ɨjta ajméjca'taxɨ'ɨn a'ájna jo'tɨj já'sejre' a' tyeyúuj tɨ tyámua' een.

3 Capáj anyojóojɨpuan hua' jamuán ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj,
capáj tyi'tá'care'en tɨ'ij a'yan cha'tána'aj tyí'nyoorej tɨ'ɨj a'ɨ́ɨjma ɨ maj je'ej pua'aj rɨcɨj,
ɨ maj jéjrista' a'yan tyúusejrataj cuxáa maj tyámua' tyí'tyetyeɨtyee
ajta hua' tzajta' pu jéehua séejre' ɨ maj jɨn je'ej pua'aj tyí'uurej.
4 Pata'aj a'yan tyihuo'tá'an je'ej tɨ a'ɨ́ɨjma tyi'tyévijtye',
néijmi'i jɨme' tyi'tɨ́j maj jɨn je'ej pua'aj huarɨ́j,
a'yaa paj huó'uurej je'ej maj a'ɨ́ɨmaj tyi'tɨ́j jɨn huarɨ́j,
a'yájna matɨ'ɨj a'ɨ́ɨmaj tyi'tɨ́j jɨn je'ej pua'aj huarɨ́j.
5 Ji'nye camu a'ɨ́ɨmaj jo'támua'reeri',
je'ej tɨ tyi'tɨ́j jɨn huarɨ́j ɨ Tavástara',
¡che' a'ɨ́ɨn hua'antyipuá'ritye'en ajta je'en quee che' hua'ajriá'puana'an!

6 ¡Che' tyámua' éenye'ej séjre'ej ɨ Tavástara', ɨ tɨ náanamuajri' je'ej nyaj jimi tyu'tyéenyuj!
7 A'ɨ́jna ɨ Tavástara' a'ɨ́ɨ pu nyecha'ɨj a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨ néijmi'i jɨn putyí'uurej,
a'ɨ́j nu jitze néijmi'i jɨn tyu'cá'an, a'ɨ́ɨ pu'ij naatyáhuɨ̈.
Ɨ nyaxɨéjnyu'caa pu jutyamua've',
nyetyu'táchuiicaj nyajta tyaatatyójtzi're'ej ɨ Tavástara'.

8 Tavástara' pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ maj jɨn uhuácaca'nye' ɨ tyeɨ́tyeristyamua'me'en,
a'ɨ́ɨ pu ajta jaatyáhuɨ̈re'ej a'ɨ́jcɨ ɨ rey a'ɨ́ɨn tɨ ja'antyíhuoj.
9 Tavástara', pata'aj hua' japua huatányuunyij a'tyéɨtyeristyamua',
pajta tyámua' tyihuo'tyátoonyij ɨ maj muéetzij jitze ajtyáma'can.
A'yaa paj tyihuó'cha'ɨ̈n tɨ'ɨj ɨ cányaxɨ̈ tɨ sɨ̈re',
¡a'náj tɨna'aj paj néijmi'caa tyámua' tyí'vi'raj!

29

Ɨ nyúucaria'ra' ɨ Tavástara' ɨ tɨ néijmi'i jɨn putyí'uurej
Chuíicarij David tɨ jo'yú'xaca'
1 Siata'aj néijmi'i tyaatatyójtzi're'en ɨ Tavástara', mu siaj yójmua'mua' pué'een ɨ Dios,

setyu'tatyójtzi're' ɨ tɨ néijmi'ɨ jɨn putyí'uurej siajta ɨ tɨ jɨn naa huasé'rin ɨ Tavástara',
2 setyu'tatyójtzi're' ɨ tɨ naa huasé'rin ɨ tɨ jɨn ántyapuaj ɨ Tavástara',
siajta jaatyáanajche ɨ Tavástara' a'ájna jo'tɨj naa tyejé'een jo'tɨj a'ɨ́ɨn já'sejre'.

3 Ɨ nyúucaria'ra' ɨ Tavástara' a'ɨ́ɨ pu ca'nyíin jɨn tányuuvej ɨ jájritze',
a'ɨ́jna ɨ Dios tɨ jɨn naa huasé'rin a'ɨ́ɨ pu ca'nyíin jɨn namuajre',
Tavástara' pu a'áa já'sejre' ɨ jájritze' tɨ ca'nyíin já'xɨre'.
4 Ca'nyíin pu jɨn namuajre' ɨ nyúucaria'ra' ɨ Tavástara' tɨ'ɨj víityee maj tyényuuve'en,
ajta quee a'tɨ́j púj oorej tɨ jaatyápua'ritye'en ɨ nyúucaria'ra' ɨ Tavástara',
5 a'ɨ́ɨ pu ɨ nyúucaria'ra' ɨ Tavástara' ja'cátaaraxɨj ɨ jucúj tɨ tyu'uj.
¡Tavástara' pu ja'cátaaraxɨj ɨ jucúj a'áa tɨ jo'váatɨmee a Líbano!
6 Ajta jaatáca'tzɨj ɨ jɨrí́j a'áa tɨ jo'quéetɨmee a Líbano ajta a'ájna a Sirión,
¡ajta tyu'tá'sij maj tyítzunaxɨ'ɨn matɨ'ɨj ɨ túuru'uj majta ɨ visáaru'uj!
7 Ɨ nyúucaria'ra' ɨ Tavástara' a'yaa pu een tɨ'ɨj ɨ maj tyóona'axcava'ra'an,
8 a'ɨ́jna ɨ nyúucaria'ra' ɨ Tavástara' a'ɨ́ɨ pu jaatáca'tzɨj ɨ chuéj tɨ quee tyi'tɨ́j japuan séejre',
¡Tavástara' pu jaatáca'tzɨj ɨ chuéj tɨ quee tyi'tɨ́j japuan séejre' a'áa tɨ já'sejre' a Cadés!
9 Ɨ nyúucaria'ra' ɨ Tavástara' a'ɨ́ɨ pu jaatáca'tzɨj ɨ su'uj tɨ hua'uj
ajta néijmi'ɨ tyu'riá'na'caj ɨ tɨ viváajma'aj tyu'uj.
Néijmi'ɨ mu jaatyátzaahuatye'sij, a'ájna jo'tɨj ɨ tyeyúujra' jo'tyéjvee.

10 Tavástara' pu tyihuá'ijtye' ɨ víityee,
¡Tavástara' pu rey jɨn tyí'ijta jusén jɨme'!
11 Tavástara' pu ca'nyíjra'aj huo'ta'sij ɨ jutyéɨtyeristyamua',
Tavástara' pu tyámua' tyihuo'tyátoosij ajta tyámua' naa tyihuo'tyéjeevɨj ɨ maj jitzán ajtyáma'can.

30

Chuíicarɨj tyaj jɨn tyaatatyójtzi're'en ɨ Tavástara'
Chuíicarɨj. Je'ej maj tyu'táchuiicaj matɨ'ɨj tyámua' tyeetyátoonyij ɨ tyeyúuj. David tɨ ja'a'rij
1 Tavástara', nyáaj nu muéetzɨj tyí'muatzojtzi're'
ji'nye muáaj paj naatá' nyej nyij nyaxáahuaj séjre'ej,
ji'nye muáaj paj quee tyu'tá'
mej mij a'ɨ́ɨmaj naatyáxaahuataj ɨ maj nyéjcha'ɨ́ɨre'.
2 Tavástara', nyaj Dios,
muéetzɨj nu muaatáhuaviiri' paj naatáhuɨ́ɨre'en, muáaj pej pij tyináahuaj,
3 muáaj, Tavástara', muáaj paj náahuɨ́ɨ nyej nyij quee huámuɨ'nyij,
júuricamej paj naatá', pajta nyajapuáj huatanyúj nyej nyij quee huámuɨ'nyij.

4 Mua'aj, mu siaj tyámua' een ɨ Tavástara' jimi, ¡siata'aj jimi tyu'táchuiicaj!,
¡siajta tyaatatyójtzi're'en ɨ tɨ naa een ɨ tɨ jɨn ántyapuaj!
5 Ji'nye capu a'chu á'tyeeren ɨ tɨ jɨn nyú'camuɨ',
ajta ɨ tɨ jɨn tyámua' naa tya'ajxɨé'vi'ra', jusén pu jɨn séejre'.
Tɨpua'aj tíca' tyátayiinya'aj,
íiya' tu tyijtá tatyámua've'ej tá'ju'un.

6 A'yaa pu nyéetzɨj nya'axcaj tɨquee tyi'tɨ́j je'ej nyoorej, nyajta a'yan tyi'riá'mua'aj tɨjɨn:
“Capu che' a'náj tyi'tɨ́j je'ej nya'uurej.”
7 Pajta muáaj, Tavástara', a'ɨ́jna ɨ paj jɨn tyámua' tyitatá'caa
muáaj paj perí́j tyámua' náa'uuriajca'aj a'ájna jo'tɨj tyámua' tyejé'een,
ajta patɨ'ɨj quee che' nyahuɨ́ɨria'ca'aj
a'ɨ́jna ɨ tɨ tzɨ́ɨnyi're' pu nyojo'rɨej.
8 Tavástara', muéetzɨj jimi nu huatyényuusɨj,
Tavástara', muéetzɨj jimi nu jéehua jahuoo.
9 ¿Tyi'tanyí je'ej tyúumue'tɨj tɨpua'aj nyáaj náamuɨ'nyij,
nusu tɨpua'aj nyéetzɨj mana'vá'naj?
¡Capu ɨ'rí́j tɨ ɨ chuéj tɨ muɨ́ɨnyí́j tyimuaatatyójtzi're'en
nusu tɨ jaataxáj ɨ paj jɨn naa een!
10 Tavástara', náanamuaj pajta nyéetzɨj ná'ancu'vaxɨ',
Tavástara', ¡naatáhuɨ́ɨre'!

11 Paj pu'rí́j naatá' nyaj a'ɨ́jna jɨn huatányetyamua've'en ɨ nyaj jɨn nyaxaamuɨjritya'ca'aj;

papu'rɨj néijmi'i tyinyacáa'ri'ri' ɨ nyaj jɨn nyaxaamujritye'
pajta a'ɨ́j tyinatyéechejtye ɨ nyaj jɨn tyú'ye'esten.
12 A'ɨ́j nu jɨn Tavástara' nyaj Dios,
capu ɨ'rɨj nyaj quee ave'nyuuca'an,
¡a' jimi nu tyu'táchuiicaj
nyajta a'náj tɨna'aj tyimuaatatyójtzi're'ej!

31

Je'ej tyej tyámua' naa ɨ Tavástara' jitze tyú'ca'nyej
Ɨ tɨ a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David tɨ jo'yú'xaca'
1 Tavástara', muéetzij jimi nu jahuoo paj naatyáhuɨ̈re'en;
¡capáj a'náj tyi'tá'care'en nyej nyij tyévi'si' huataséjre'en!
¡Tyámua' paj tyinaatyáhuɨ̈re'en, jɨ'nye muáaj paj quee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeere'!
2 Tyámua' paj tyináanamuaj;
¡pata'aj huatá'ca'nyej, pajta je'en nyaj japua huatányuunyij!
Pata'aj muáaj a'ɨ́ɨn pué'eenye' ɨ nyaj jitzán huatyényaca'nyej,
¡muáaj paj a'ɨ́ɨn pué'eenye' ɨ tɨ nyahuɨ̈re' ajta ɨ tɨ nyaj japua huatányuusij!
3 ¡Muáaj paj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ nyaj jitzán nyaca'nyej ajta ɨ nyaj jitzán huatyényahuɨ̈re'en!

¡Tyámua' paj tyináavi'tɨsime'en pajta náacha'ɨ̈n, tyámua' paj tyeetyátoonyij ɨ paj jɨn ántyapuaj!
4 ¡Naatyáhuɨ̈re' mej mij quee je'ej nyoorej ɨ maj nye'eeve',
ji'nye muáaj paj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ nyecha'ɨ̈j!
5 Muéetzij nu muaatátuiire'sij ɨ nyajúuricamej,
¡pata'aj nɨi'rátoonyij, Tavástara', Dios paj jɨ'ré'can jɨme' pué'een!

6 Nyahua'xana've' a'ɨ́ɨ̈jma ɨ maj hua'najchej ɨ sáanturij maj quee tyi'tɨ́j huɨ̈re'.
Nu'rɨj néijmi'i jɨn a'ɨ́j jitze tyí'ca'nyej ɨ Tavástara'.
7 A'ɨ́jna ɨ paj jɨn nyaxɨe've' pu nyatá'caa nyej nyij huányetyamua've'en.
Muáaj paj perɨ́j jaaséj ɨ nyaj jɨn nyaxaamujritye',
pajta jamua'reej ɨ nyaj jɨn je'ej tyé'nyamua'tzej,
8 capáj tyi'tá'care'en tɨ a'ɨ́ɨn naatyéevi' ɨ tɨ nyéjcha'ɨ̈re',
¡muáaj paj a'áa nyojo'tyéjche jo'tɨj quee tyi'tɨ́j je'ej nyaja'uurej!

9 Tavástara', nyéetzij ná'ancu'vaxɨ',
ji'nye jéehua pu je'ej pua'aj tyí'nya'uurej.
A'ɨ́jna ɨ tɨ nyacui' a'ɨ́j pu jɨn nyacua'nyej ɨ nyajɨ'ɨj jitze,
ɨ nye tyévij jitze, ¡ajta néijmi'que' tyinyetyáacui'!
10 ¡A'ɨ́jna ɨ tɨ nyacui' ajta ɨ nyaj nyeyiin
a'ɨ́ɨ pu quee naatá'sij nyej nyij á'tyeevi'in nyajúurij!
Canu che' nyaca'nyej a'ɨ́jcɨ jɨme' nyej nyaxaamujritye',
¡néijmi'que' nu nyerɨ́j ɨ nye tyévij jitze quee che' nyaca'nyej!

11 Nyáaj nu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ maj néijmi'i ja'a'tzej a'ɨ́ɨmaj ɨ maj nyéjcha'ɨ̈re'
a'ɨ́ɨmaj mu majta nya'a'tzej ɨ maj nye jimi avéjri' huacháatɨmee,
majta néijmi'i nyatzɨ̈nye' a'ɨ́ɨmaj ɨ maj nyamua'tyej.
¡A'ɨ́ɨmaj mu nye jimi huatóo'uunaj a'ájna a' cáayej jitze matɨ'ɨjta naaséj!
12 Néijmi'i mu merɨ́j nyojo'hua'xɨj,
cuxáa nyaj nyerɨ́j huamuɨ́'.
A'yaa nu een tɨ'ɨj ɨ xá'rij tɨ arí huatyátaarixɨj.
13 Jéehua nu tyí'namuaj maj ɨ tyeítyee je'ej pua'aj tyinyetyáxajta:
“Jéehua pu tyú'tzɨ̈nyi're' néijmi'que'.”
A'ɨ́ɨmaj ɨ maj nyéjcha'ɨ̈re', a'ɨ́ɨ mu tyámua' ju'uurej mej mij je'ej pua'aj náa'uurej,
¡tyámua' mu ju'uurej mej mij naajé'caj!

14 Nyajta nyáaj, Tavástara', muéetzij nu jimi tyí'ca'nyej,
nyáaj nu a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn: “¡Muáaj paj nyaj Dios pué'een!”
15 Muáaj paj a'muáca' jitze ji'tyáa' ɨ nyajúuricamej,
¡pata'aj nyaj japua huatányuunyij a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj nyéjcha'ɨ̈re', majta nyamuaritye'!
16 Pata'aj jaataxɨ́e've'en a'ɨjna ɨ tɨ muéetzij muahuɨ̈re',
pajta nyaj japua huatányuunyij, a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ paj nyaxɨe've'.
17 Tavástara', muéetzij jimi nu huatyényuusij,

¡capáj tyi'tá'care'en nyej nyij tyévi'si' huataséjre'en!
¡Pata'aj a'íijma huatatyévi'ra'astaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,
pata'aj a'áa huaja'vá'naj jo'maj tyityajá'ava'tacaa ti'ij quee a'tíj huo'namuaj!
18 Che' quee namuajria'aj je'ej maj tyí'xaj a'íimaj i maj tyí'hue'tacaa,
i maj tyá'xaahuataj metyí'xaj majta tyú'xana've',
majta je'ej pua'aj tyá'xaj a'íjci i tyáataj ti quee tyi'tíj jin á'itzeere'.

19 ¡Huápui'ij paj muáaj naa huojo'mua'raj a'íijma i maj tzáahuatyi'ra'aj a' jimi tyícha'ij!
A'yaa paj tyé'cha'ij ti'ij tyi'tíj ti huápui'ij tyá'najchij
pajta, hua'jiisa' a'íijma i tyétyacaa,
a'íijma paj tyu'tá'sij i maj muéetzij jimi tyí'ca'nyej.
20 Hua' jamuán paj séeria'aj puá'mej pajta tyámua' tyihuo'tyécha'iisij
pajta quee tyu'tá'sij ti'ij a'yan tyá'ra'nyij je'ej maj a'íimaj tyá'xie've' i tyétyacaa i maj
je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij;
muáaj paj hua'cha'íij puá'mej a'ájna jo'paj muáaj já'sejre'
mej mij quee je'ej pua'aj tyihuá'jeevej a'íimaj i maj hua'ajcha'iire'.

21 Che' ji'réenya'aj séjre'ej i Tavástara', ti a'íjna jime' i ti jin taxie've'
jéehua tyámua' tyú'ruuj nye jimi
a'ájna nyati'ij quee je'ej jájtyoove'ej.
22 Nyati'ij jéehua tyihuányamua'tzityej a'yaa nu tyi'riá'mua'aj tijin
paj perij a'imuáj nyojóoriej jo'paj muáaj quee já'sejre',
ajta nyati'ij muaatáhuaviiri' paj naatáhuiire'en,
muáaj paj náanamuajri' i nyaj jijhuaca'aj.

23 Siata'aj jaaxié've'en i Tavástara', néijmi'i i maj quee tyi'tíj jin á'itzeere'.
Tavástara' pu tyámua' tyihuá'cha'ij a'íijma i maj quee tyí'hue'tacaa,
ajta a'íijma i maj jéehua óotzaahuatye'
a'yaa pu puéjtzij tyihuo'tá'sij je'ej ti tyihuá'ci'puaj.
24 Xatyóoca'nyej siajta ca'nyíjra'aj huatóoa'an i juxiéjnyu'caa tzajta'
néijmi'i i maj Tavástara' jitze tyí'ca'nyej.

32

Tyaj jaataxáj tyi'tíj tyaj jin ootyá'itzee tyajta je'en tyu'táta'uunyi'
Je'ej ti tyihuo'muá'tyej a'íjna i David
1 Che' huatóotyamua've'en a'íjna i tyáati' i maj merij néijmi'i jin tyaatú'uunyi'ri'
tyi'tíj maj jitzán pua'ritye' ajta tyi'tíj ti jin huóoxana'cirej.
2 Che' huatóotyamua've'en a'íjna i tyáati' ti quee tyi'tíj jin avíitzij je'ej pua'aj ricij
ti ajta quee i Tavástara' tyi'tíj jitzán pua'ritye'ej.

3 Nyati'ij quee xu jaxáatacaj tyi'tíj nyaj jin tyi'ijxána'cira'ca'aj,
nye tyévira' pu á'pua'risime'ej
a'íjna jime' nyaj a'náj tina'aj nyeyiinyaca'aj,
4 ji'nye túјca ajta tíca'
ja'muáca' ti néijmi'i tyámua' tyí'uurej a'íi pu nye jitze séjria'ca'aj.
A'yájna ti'ij i xúuxu'uj tyu'tyáhuasij i xíjcata',
a'yaa pu nya'axcaj nyaj quee che' je'ej rinyij.

5 Ajta néijmi'i nu muéetzij tyimuaaté'exaaj
tyi'tíj nyaj jin tyi'ijxána'cira'ca'aj ajta i nyaj jin je'ej pua'aj huaríj,
a'yaa nu tyaataxie'vej nyaj muéetzij tyimuaaté'exaatye'en i nyaj tyi'ijxána'cira'ca'aj,
pajta muáaj, Tavástara', muáaj paj tyinaatú'uunyi'ri'.

6 A'íj pu jin, ti'ijta je'ej pua'aj tyí'rijcaj
a'íimaj i maj tyámua' een a'íi mu muéetzij jimi huatyényuusij,
tyij ajta i jájtyij ca'nyíin jin huatámui'yej
capu a'íijma jitze ajtyá'astij.
7 Muáaj paj a'íin pué'een i paj naatyáhuiire'ej:
muáaj paj nyecha'ij ti'ij quee tyi'tíj je'ej nyoorej,
muáaj paj a'íjna jin nie'cánasij i chuíicarij i paj jin tyu'tyámue'tij.

8 I Tavástara' pu a'yan tyí'xaj tijin:

“Nyajɨ'ɨj nu jɨn tyámua' naa tyí'muasej.
Nyáaj nu muaaté'exaatye'sij je'ej paj huárɨnyij,
tyámua' nu tyimu'cámua'riitye'ej,
nyajta nu muaataséjratye'sij ɨ juyéj paj jitzán huame'en.
9 Capáj a'yan eenye' tɨ'ɨj ɨ muáatzuj nusu tɨ'ɨj ɨ cahuáayu',
ɨ tɨquee huáɨ'riitye' mej mij tyihuojo'itéej muá'ra'nyij
a'yaa pu'ɨj tyúuxɨe've' tyaj hua'ria'ca'nyihua'an
a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ píriin ajta ɨ tɨ jɨn antyájɨ'quɨ'
ji'nye capu seequéj ajtáhua'aj je'ej tyíɨ́'rij mej mij a' jimi ajtyáxɨɨrej.”

10 Jéehua mu tyí'cucuɨ' a'ɨ́ɨmaj ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj,
ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ jɨn tyú'xɨe've' ɨ Tavástara'
a'ɨ́j pu jɨn néijmi'caa eeriá'nasij a'ɨ́ɨjma ɨ maj jitzán tyí'ca'nyej.
11 Siata'aj huatóotyamua've'en ɨ Tavástara' jimi,
tyétyacaa siaj tyámua' een siajta quee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeere'
¡siata'aj huatóotyamua've'en siajta, jutyamua've'ej huajíjhua!

33

Chuíicarij ajta ɨ tyaj jɨn tyaatatyójtzi're'en ɨ Tavástara'
1 Siata'aj jimi tyu'táchuiicaj ɨ Tavástara', tyétyacaa siaj tyámua' een,
hua' tyenyij jitze a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyámua' een, naa pu huánamuajrii ɨ chuíicarij.
2 Setyu'tatyójtzi're' ɨ Tavástara' a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ áarpaj,
siajta jimi tyu'táchuiicaj a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ canárij,
3 siata'aj chuíicarij tɨ jájcuaj huatáchuiicaj,
¡siajta jutyamua've'ej tyámua' naa jimi setyu'tácuiinaj!

4 A'ɨ́jna ɨ nyúucaria'ra' ɨ Tavástara' jɨ'ré'can jɨme' pu séejre',
a'ɨ́j pu jɨn séejre' tyi'tɨ́j tɨ a'ɨ́ɨn tyú'taahuaca'.
5 Tavástara' pu a'ɨ́j xɨe've' ɨ tɨ quee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeere' tɨ ajta tyámua' een,
¡a'ɨ́jna ɨ tɨ jɨn taaxɨé'vej a'ɨ́ɨ pu arí orióonajchaca' néijmi'que' ɨ cháanacaj japua!
6 A'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ nyúucaria'ra' ɨ Tavástara'
a'ɨ́j pu jɨn huatyátaavijhuaca' ɨ tajapuá tɨ séejre',
ajta tɨ'ɨj tyu'tajɨ́'tzej ɨ jutyényij jɨme'
aj mu mij néijmi'i ɨ xú'ra'vetyee huataséjre.
7 A'ɨ́ɨ pu jasɨɨre' ajta tyámua' ja'uurej
a'ɨ́jcɨ ɨ jájtyij a'ájna jo'tɨj huápuɨ'ɨj ja'tyáatɨ'.

8 Siata'aj néijmi'que' ɨ chuéj japua jaatyátzaahuatye'en ɨ Tavástara',
¡néijmi'i xu jaatyátzaahuatye'en mu siaj a'yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua!
9 Ji'nye a'ɨ́ɨ pu tyu'taxájtaca', ajta je'en néijmi'i tyú'taavijhuaca',
a'ɨ́ɨ pu tyu'ta'ɨ́jtaca', ajta je'en néijmi'i tyámua' tyi'éenye'ej ja'raa.
10 Tavástara' pu néijmi'i hua'antyí'uunyi'raj tyi'tɨ́j maj muarɨe'
a'ɨ́ɨmaj ɨ maj quee tyá'tzaahuatye',
11 ajta je'ej tyi'tɨ́j jɨn ɨ Tavástara' tyí'muarɨe'
a'náj tɨna'aj pu tyámua' éenye'ej ja'mej.
12 Miche' huatóotyamua've'en ɨ tyeɨ́tyee ɨ tɨ hua' Dios a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Tavástara',
chájta'naj a'ɨ́ɨn tɨ ja'antyíhuoj ajta huatyóoa'rij.

13 Tavástara' pu taséj jútye' ɨmuáj
ajta néijmi'caa tyámua' tyí'sej ɨ tyeɨ́tyee,
14 a'ájna ɨmuáj jo'tɨj a'ɨ́ɨn ja'chej
a'ɨ́ɨ pu néijmi'caa tyámua' tyí'sej ɨ cháanacaj japua maj huacháatɨmee,
15 a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ jaatyátaahuaca' ɨ hua'xɨéjnyu'caa
a'ɨ́ɨ pu ajta néijmi'i tyí'sej tyi'tɨ́j maj jɨn je'ej rɨcɨj.

16 Capu sɨ́ɨj ɨ tɨ rey jɨn tyi'tyéjvee jujapuá huatányuusij a'ɨ́ɨjma jɨme' ɨ maj mue'tɨ́j ɨ
xantáaru'uj jimi tyí'huɨɨre',
camu majta a'ɨ́ɨmaj jujapuá huatányuusij ɨ maj jéehua jaayí'tɨn maj huatyényo'se'en
majta jéehua uhuácaca'nye',
17 camu tyi'tɨ́j huɨɨre' ɨ cahuáayu'uj mej mij séej japuan huatányuunyij,
tyij majta jéehua uhuácaca'nye'ej, camu hua' japua huatányuusij.

18 Ajta ɨ Tavástara' a'náj tɨna'aj pu huá'cha'ɨj
a'íɨjma ɨ maj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ɨj majta a'íj jitze tyí'ca'nyej ɨ tɨ jɨn hua'xɨe've',
19 a'íɨ pu hua' japua huatányuusij mej mij quee huácui'nyij
ajta júuricamej huo'ta'sij tɨ'ɨjta huatújri'huaj.

20 Ityáj tu a'íj jitze tyí'ca'nyej ɨ Tavástara',
¡a'íɨ pu tahuɨɨre' ajta tyámua' tyí'tacha'ɨj!
21 Ɨ taxɨéjnyu'caa pu jutyamua've' ɨ Tavástara' jimi,
a'íj tu jitze tyí'ca'nyej ɨ tɨ jɨn ántyapuaj tɨ naa een.
22 ¡Tavástara', che' a'íjna ɨ paj jɨn taxɨe've', a'náj tɨna'aj tajamuán séjre'ej,
a'yájna tyatɨ'ɨj muéetzij tyimuajcho've'!

34

Je'ej tyaj tyu'táchuiicaj tyej tyij tyaatatyójtzi're'en ɨ Tavástara'
David tɨ jo'tyéyu'xaca'aj, tɨ'ɨj tyíchee a'íjcɨ jimi ɨ Abimélec, ɨ tɨ jimi hue'tzij jɨn a'yan tyu'tóosejrataca' tɨjɨn huatyóotɨmue'ri'
1 A'náj tɨna'aj nu tye'tyóotzi're'ej na'mej ɨ Tavástara',
nye tyenyij nu jɨn a'náj tɨna'aj jimi tyi'chuíicaj na'mej.
2 Nyáaj nu á'nyatzaahuatye' ɨ Tavástara' jimi,
¡xáanamuajri' siajta huatóotyamua've'en, tyétyacaa siaj quee óotzaahuatye'!
3 Tyiche' néijmi'ɨ jimi tyu'táchuiicaj tyajta séej tyana'aj a'huatanyúucaritye'en
a'íjcɨ jɨme' ɨ tɨ va'cán jɨn tyi'tyéjvee ɨ tɨ jɨn ántyapuaj ɨ Tavástara'.

4 Tavástara' nu jimi jaatáhuoj tɨ'ɨj naatáhuɨɨre'en, a'íɨ pu'ɨj náanamuajri',
ajta je'en nyaj japua huatanyúj a'íjcɨ jɨme' nyej nyáaj tyí'tzɨɨnya'ca'aj,
5 A'íɨmaj ɨ maj jahuoo ɨ Tavástara' jimi
a'íɨ mu nyéeri'iste' séeria'aj muá'ju'un a'íjcɨ jɨme' ɨ maj jutyamua've'
majta je'en quee a'náj huatóotyevi'ra'astaj.
6 A'íi pu huajíjhuaca' ɨ tɨ quee je'ej tyéejviicue', Tavástara' pu'ɨj jáanamuajri'
ajta néijmi'ɨ jɨn japuan huatanyúj ɨ tɨ jɨn je'ej tyóomua'ajcaa.
7 A'íjna ɨ tajapuá tɨ tyí'huɨɨre' ɨ Tavástara' jimi a'íɨ pu huá'cha'ɨj ajta hua' japua huatányuusij
a'íɨjma ɨ maj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ɨj ɨ Tavástara'.
8 Siata'aj jaatyéesej, siajta je'en jáamua'reej tɨ néijmi'ɨ jɨn tyámua' een ɨ Tavástara'.
¡Che' huatóotyamua've'en a'íjna ɨ tyáatɨ' tɨ a'íj jitze tyí'ca'nyej!
9 Siata'aj jaatyátzaahuatye'en ɨ Tavástara', néijmi'ɨ ɨ maj jimi tyámua' een,
ji'nye capu tyi'tíj huo'tya'ɨtziitye'ej a'íɨjma ɨ maj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ɨj.
10 A'íɨmaj ɨ chíjtyaanyi'ɨj a'íɨ mu pue'éenye'ej muá'ju'un ɨ maj quee je'ej tyéejviicue', majta jajpuéetzij muá'ju'un matɨ'ɨj huatatájcun,
majta a'íɨmaj ɨ maj jahuoo ɨ Tavástara' jimi capu a'náj tyi'tíj huá'ɨtziitya'aj ja'mej.

11 Musio'vá'ju', nyiyóojmua', siata'aj náanamuaj:
a'íj nu já'muamua'tyen siaj sij tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ɨj ɨ Tavástara'.
12 ¿Nyi páaxɨe've' paj jéehua á'tyeevi'in?
¿Nyi páaxɨe've' paj jaxáahuaj chajca?
13 Pata'aj jaatapuá'cɨtaj tɨ'ɨj mua' nyanúu quee je'ej pua'aj tyí'xaxa'ta'an,
ajta tɨ'ɨj mua' tyenyij quee a'náj tyí'hue'taj.
14 Ajtára' a'íjcɨ jitze ɨ tɨ je'ej pua'aj een, pajta je'en tyámua' huárɨnyij,
a'íj paj huáhuoonyij ɨ tɨ naa mua'axcaj, pajta je'en a'íj jitze ucájrutyej.

15 Tavástara' pu huá'cha'ɨj a'íɨjma ɨ tyétyacaa maj tyámua' een
ajta huá'namuaj je'ej maj a'íɨmaj tyityeetyényuusij.
16 Tavástara' pu hua'ajcha'ɨɨre' a'íɨjma ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj,
a'íj pu jɨn hua'antyɨpua'ritye'sij mej mij quee che' hua'tamuá're'rihua'an ɨ cháanacaj japua.
17 Tavástara' pu janamuaj a'íjcɨ ɨ tyáataj tɨ tyámua' tyi'tyúucha'ɨj,
ajta néijmi'ɨ jɨn japuan huatányuusij tyi'tíj tɨ jɨn je'ej tyóomua'ajcaj.
18 Tavástara' pu véjri' séejre', tɨ'ɨj hua' japua huatányuunyij a'íɨjma ɨ maj quee je'ej tyéejtyoovej ɨ juxɨéjnyu'caa tzajta'
majta meríj yo'rɨej ɨ maj jitzán tyi'ijchó'va'ca'aj.

19 A'íjna ɨ tyáatɨ' tɨ tyámua' tyi'tyúucha'ɨj jéehua pu tyi'tíj jɨn japuéjtzitaren,

ajta a'ɨ́jna ɨ Tavástara' a'ɨ́ɨ pu néijmi'i jɨn japuan huatányuusij.
20 A'ɨ́ɨ pu néijmi'i ɨ caríira' cha'ɨj,
camu mij séej antyína'caj.
21 A'ɨ́ɨmaj ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj a'ɨ́j mu jɨn cui'nyij ɨ maj jɨn je'ej pua'aj rɨcɨj,
majta a'ɨ́ɨmaj mu japuéjtzitaren ɨ maj jájcha'ɨ̈re' a'ɨ́jcɨ ɨ tyáataj tɨ tyámua' tyi'tyúucha'ɨj.
22 Ajta a'ɨ́jna ɨ Tavástara' a'ɨ́ɨ pu hua' japua huatányuusij a'ɨ́ɨjma ɨ maj jimi tyí'huɨ̈re',
¡camu a'yan tya'ajpuéjtzij muá'ju'un a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jitzán tyí'ca'nyej!

35

Je'ej tyej tyaatáhuoonyij tɨ'ij ɨ Tavástara' taatáhuɨ̈re'en
David tɨ ja'a'rij
1 Tavástara', pata'aj hua'ajcha'ɨ̈re'ej a'ɨ́ɨjma ɨ maj nyéetzij nyéjcha'ɨ̈re';
pajta huo'tanyó'si'tye'en a'ɨ́ɨjma ɨ maj nyéetzij nyenyo'si'tye'ej.
2 Pata'aj tyámua' jáa'uurej ɨ paj jɨn huatyényo'se'en pajta je'en naatáhuɨ̈re'en,
3 pata'aj já'ajchueenyij a' chúun pej pij huo'tanyó'si'tye'en a'ɨ́ɨjma ɨ maj nyamuaritye',
¡naaté'exaatye' paj muáaj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ nyajapuáj huatányuusij!

4 Miche' jutyévi'ra'aj muatóo'uunaj
a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jaxɨe've' maj naajé'caj;
miche' jutyévi'ra'aj muatóo'uunaj
a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jaxɨe've' maj tyinaapuéjtye'en;
5 ¡miche' a'yan huárɨnyij tɨ'ɨj ɨ xɨéerɨj áacaj tɨ yo'cuí'naj!
a'ɨ́jna ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨ̈re' ɨ Tavástara' jimi a'ɨ́ɨ pu ahuojóohua'xɨj.
6 ¡Che' huatyátɨca'rej ɨ hua' juyéj jitze ajta huapuɨ́tyi'cɨj,
che' a'ɨ́ɨn huo'tamuáritye'en ɨ tajapuá tɨ tyí'huɨ̈re' ɨ Tavástara' jimi!
7 Canu je'ej hua'uuriáacaj matɨ'ɨj a'ɨ́ɨmaj avíitzɨj jɨn jaxɨe'va'ca'aj maj naatyéevi';
canu nyajta je'ej hua'uuriáacaj matɨ'ɨj a'ɨ́ɨmaj ja'tyáacuj
nyej nyij nyáaj a'áa ja'tyéjvetyij.
8 ¡Che' je'ej pua'aj tyú'rɨnyij hua' jimi!
¡Miche' jujɨ́ɨmua'aj je'ej pua'aj huóo'uurej!
¡Che' je'ej pua'aj tyá'ra'nyij hua' jimi!

9 Aj nu nyij huatányetyamua've'sij ɨ Tavástara' jimi,
ji'nye a'ɨ́ɨ pu nyajapuáj huatányuusij.
10 Nyaxɨéjnyu'caa nu jɨn a'yan tyu'taxájtaj tɨjɨn:
“¿A'tanyíj ajtáhua'aj séejre' tɨ a'yan een patɨ'ɨj muáaj Tavástara'?
Muáaj paj hua' japua huatányuusij a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee je'ej tyéejviicue'
a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj jéetze' uhuácaca'nye' mequee a'ɨ́ɨmaj,
ɨ maj majta je'ej pua'aj huá'uurej.”

11 A'ɨ́ɨmaj mu nye jitze tyí'pua'ritye' ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj
majta a'ɨ́j tyí'nye'ihuo' tyi'tɨ́j nyej nyáaj quee mua'reej.
12 Nyáaj nu tyámua' tyí'uurej hua' jimi majta a'ɨ́ɨmaj mu je'ej pua'aj nya'uurej,
a'íi pu'ij jéehua nyaxaamujritye',
13 ji'nye matɨ'ɨj a'ɨ́ɨmaj tyí'cucui'ca'aj
nyáaj nu hua' jɨme' je'ej tyé'nyamua'ajcaa,
nyáaj nu cha' nyana'aj tyi'tyényeche'tyahua'aj nyajta nye ítzi'va'ca'aj,
nyajta nyatzájta' a'náj tɨna'aj jahuooca'aj.
14 Nyáaj nu nyaxaamujritya'ca'aj nyajta je'ej tyé'nyamua'ajcaa,
cuxáa nyaj a'ɨ́jna jɨn nyaxaamujritya'aj tɨ'ɨj náanaj tɨ huámuɨ'nyij,
nusu a'ɨ́jna ɨ tyaj néemi'ij á'tajaahuatye' ca' ɨ nye'ihuára'.
15 Ajta tɨ'ɨj nye jimi je'ej pua'aj tyu'rɨ́j,
néijmi'i mu a'ɨ́ɨmaj naatyá'a'tzaca';
cuxáa maj tyeɨ́tyee pué'eenye' maj quee nyamua'tyej,
majta jéehua huápuɨ'ɨj je'ej pua'aj náaruj.
16 A'ɨ́ɨ mu je'ej pua'aj tyí'nyaxaj, majta nya'a'tzej,
majta na'ráasej a'ɨ́jcɨ jɨme' maj jéehua nyaxana've'ej.

17 Tavástara', ¿a'chunyéj pooj á'tyeeren paj hua'raséeraj puá'mej?
¡Pata'aj nyaj japua huatányuunyij, ji'nye a'ɨ́j nu jɨn júurɨj,
a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj a'yan tyí'tyacɨ'xɨj matɨ'ɨj ɨ muajyéj!

18 Nyetyimuatatyójtzi're'ej hua' tzajta' a'tyéɨtyeristyamua' maj jéehua ará'asej;
¡menyeséeracaj mu a'ɨ́ɨmaj nyatɨ'ɨj tyámua' tyimuaatyátoosij!

19 Miche' quee nyéetzɨj jɨn jutyamua've'ej a'ɨ́ɨmaj ɨ maj nyéjcha'ɨ̈ɨre',
miche' quee jutyamua've'ej a'ɨ́jcɨ jɨme' nyej nyáaj nyaxaamujritye' a'ɨ́ɨmaj ɨ maj cha'mana'aj tyi'tɨ́j jɨn nyajaaxɨejvi'.
20 Ji'nye camu a'ɨ́ɨmaj jahuoo maj juxáahuaj séjre'ej,
sulu a'ɨ́ɨ mu avíitzɨj jɨn tyámua' ju'uurej mej mij tyi'tɨ́j je'ej pua'aj huá'uurej
a'ɨ́ɨjma jimi ɨ tyeɨ́tyee maj tyámua' naa tyityeecháatɨmee,
21 a'ɨ́ɨ mu acácuaxa'va'raj nye jimi, mej mij hue'tzij jɨn a'yan tyinaataxáj tɨjɨn:
"¡Cási' tajɨ'ɨj tu jɨn tyeríj jaaséj!"

22 ¡Muáaj paj hua'sej, Tavástara'!
¡Capáj a'yan eenye' tɨ'ɨj ɨ tɨ quee atányuuvej!
¡Capáj nye jimi ajtáyi'can!
23 Ájchesij, Tavástara' nyaj Dios, ¡huájɨsij!
Pata'aj no'xá'puɨ'ɨntari'tze'en, nyajamuan paj séjre'ej.
24 Tavástara' nyaj Dios, pata'aj no'xɨ́jtye'en,
a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ paj muáaj jɨn tyámua' naa tyá'xa'puɨ'ɨntare'.
¡Miche' quee a'ɨ́ɨmaj nya'a'tzej!
25 Miche' quee a'yan tyí'xajtaj nusu maj a'yan tyí'mua'ajcaj yee:
"¡A'yaa tu tyá'xɨe'va'ca'aj!
¡Tu'ríj néijmi'i jɨn ja'antyipuá'rij!"
26 Miche' huápuɨ'ɨj huatóotyevi'ra'astaj
a'ɨ́ɨmaj ɨ maj nya'a'tzej a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ quee tyámua' tyí'nya'uurej,
miche' jéehua huápuɨ'ɨj huatóotyevi'ra'astaj
a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jéehua nye jimi óotzaahuatye'.
27 Ajta miche' huatóotyamua've'en majta huajíjhua muutyámua'va'aj
a'ɨ́ɨmaj ɨ maj nyeséejracuj nyaj tyu'tyámue'tɨ;
miche' a'náj tɨna'aj a'yan tyí'xajtaj tɨjɨn:
"¡Va'cán pu jɨn tyí'ijta ɨ Tavástara',
ajta ja'ráanajchi tɨ tyámua' tyí'eenye' a'ɨ́jcɨ jimi ɨ tɨ jahuɨ̈ɨre'!"
28 Nyenyanúu nu jɨn jaataxájtaj ɨ paj jɨn tyámua' tyí'uurej;
¡néijmi'i túјca'rij tzajta' nu tyimuaatatyójtzi're'ej!

36

Tyi'tɨ́j tɨ ɨ tyáatɨ' jɨn je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ɨj ajta ɨ Dios tɨ tyú'puejve'
Ɨ tɨ a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. David tɨ ja'a'rij, Tavástara' tɨ jimi tyí'huɨ̈ɨre'
1 A'ɨ́jna ɨ tɨ je'ej pua'aj een a'ɨ́j pu tyí'ixaatye' ɨ tɨ je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ɨj
tyétye' ɨmuáj ɨ xɨéjnyu'caria'ra' tzajta'.
Capu a'náj tzajta' séejre'
tɨ'ɨj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ɨ̈ɨj ɨ Dios.
2 A'yaa pu tyóomua'tzej maj néijmi'i tyámua' tyá'xaj,
capu ij jaxana've' ɨ tɨ jɨn je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ɨj.
3 Je'ej pu pua'aj tyí'xaxa'aj ajta tyí'hue'tacaa,
a'ɨ́ɨ pu yo'rɨej ɨ tɨ xá'puɨ', ajta jaatapuá'cɨtaca' ɨ tɨ tyámua' een.
4 Huaque'tɨ́j pu a'ájna jo'tɨj já'hui'caa, a'ɨ́j pu curia'mua'sij tyi'tɨ́j tɨ jɨn je'ej pua'aj huárɨnyij,
huápuɨ'ɨj pu a'ɨ́j jitze juca'nyej ɨ tɨ jɨn je'ej pua'aj rɨcɨj
capu ij jaxɨe've' tɨ jaatapuá'cɨtaj ɨ tɨ je'ej pua'aj een.

5 Ajta ɨ paj jɨn taxɨe've', Tavástara', tajapuá pu ɨmuáj ja'rá'asej;
ajta ɨ paj jɨn tyámua' een a'áa pu ja'rá'asej ɨ tɨ huá'raa jitze tajapuá tɨ séejre'.
6 A'ɨ́jna ɨ paj muáaj jɨn tyí'xa'puɨ'ɨntare' a'yaa pu een tɨ'ɨj ɨ jɨrɨ́j tɨ jéetze' ajtɨ́tɨ'ɨjmee;
ajta ɨ paj jɨn tyí'ijta a'yaa pu een tɨ'ɨj ɨ jájtyij tɨ ve'éj tɨ ajta huápuɨ'ɨj atyáatɨ'.
Muáaj, Tavástara', muáaj paj huá'cha'ɨj ɨ tyeɨ́tyee pajta ɨ tyi'tyán maj tyityaacɨ'ɨj.
7 ¡Dios, huápuɨ'ɨj pu naa huasé'rin ɨ paj jɨn taxɨe've'!
Muéetzij mu jimi jahuoo, a'ɨ́ɨmaj ɨ tyeɨ́tyee mej mij huatyóohuɨ̈ɨre'en.
8 Tyámua' mu naa tyityaatajú'xaj
a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨ jéehua ɨ cue'ráj tyí'sejre' a'ájna jo'paj ja'chej,

muáaj paj hua'tá'caa mej mij huaye'en a'ɨ́jcɨ jitze ɨ játya'naj tɨ naa éenye'ej muɨ'yej,
9 ji'nye muéetzij jitze pu séejre' ɨ júuricamej
ajta muéetzij jimi ɨ'rɨ́j tyej tyij ma'unyéjnye'rej.

10 Pata'aj a'náj tɨ na'aj hua'tá'care'en ɨ paj jɨn taxɨe've' pajta ɨ paj jɨn tyámua' een
a'ɨ́ɨjma ɨ maj muéetzij muamua'tyej,
a'ɨ́ɨjma ɨ tyeɨ́tyee maj quee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeere'.
11 Capáj tyi'tá'care'en maj naatzíinajyi'can a'ɨ́ɨmaj ɨ maj óotzaahuatye'
nusu maj a'ɨ́ɨmaj nyenyo'si'tya'aj ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj.
12 ¡Cásɨ' a'ɨ́ɨmaj mu eetávitzej ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj!
¡A'ɨ́ɨ mu eetávitzej mej mij quee che' ájhuiixɨ'ɨn!

37

Tavástara' paj jitze tyú'ca'nyej
David tɨ ja'a'rij
1 Capáj nyu'camuɨ'ɨj tyij majta a'ɨ́ɨn pué'eenye' ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj,
capáj pajta huá'xana've'ej a'ɨ́ɨjma ɨ maj je'ej pua'aj rɨcɨj,
2 ji'nye jiye'tzín mu huatyáhuasij, a'yájna tɨ'ɨj ɨ ɨxáj;
¡a'yaa mu tyityeeriá'huasij tɨ'ɨj ɨ tu'píj!

3 Tavástara' paj jitze tyú'ca'nyej pajta tyámua' tyi'tyía'cha'ɨj,
a'yan paj chajca ɨ cháanacaj japua pequee tyi'tɨ́j jɨn a'ɨtzéeria'aj.
4 Tyámua' paj naa tyáaxɨe've'en ɨ Tavástara',
a'ɨ́ɨ pu néijmi'i tyimuaatá'sij tyi'tɨ́j paj jéetze' xɨe've'.

5 Pajta a' júuricamej jaatá'an ɨ Tavástara',
a'ɨ́j paj jitze tyú'ca'nyej, a'ɨ́ɨ pu'ij muaatyáhuɨ́re'ej.
6 A'ɨ́ɨ pu muaatá'sij paj a'yan huasé'rihua'an tɨ'ɨj ɨ tatzárij a'ɨ́jcɨ jɨme' paj tyámua' tyi'tyía'cha'ɨj
a'yájna tɨ'ɨj ɨ xɨcáj tya'taa a'tzáaj tacuaríixpuaj.

7 Capáj je'ej tyí'nyuuca'an ɨ Tavástara' jimi,
naa paj tyu'ta'cua'nyéej petyu'chó've'en tɨ'ij a'ɨ́ɨn muaatáhuɨ́re'en.
Capáj jajaaxɨejvi'raj a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ tyu'tyáamue'tɨj,
nusu a'ɨ́jcɨ jimi ɨ tɨ avíitzij jɨn je'ej pua'aj rɨcɨj.

8 Huatapuá'cɨtaj ɨ paj jɨn nyú'camuɨ', jó'hua'xɨj tyi'tɨ́j paj jɨn nyú'camuɨ';
capáj nyu'caj, ji'nye jéetze' pu je'ej pua'aj tye'mej.
9 Ji'nye ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj aa mu ɨmuáj huojóohua'xɨj ɨ chuéj japua,
majta ɨ maj jitzán tyí'ca'nyej ɨ Tavástara'
a'ɨ́ɨmaj mu a'yan huochéetya'ajra'sij.

10 Capu che' a'chu á'tyeeren matɨ'ɨj quee che' ma'huá'taj muá'ju'un ɨ maj je'ej pua'aj rɨcɨj;
tyij pajta jéehua hua'huoocaj, capáj che' hua'tyoonyij.
11 Majta ɨ maj quee óotzaahuatye' a'ɨ́ɨjma pu a'rij ja'mej ɨ cháanacaj
majta juxáahuaj huacháatɨma'aj muá'ju'un.

12 A'ɨ́jna ɨ tɨ je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ɨj a'ɨ́ɨ pu tyámua' ju'uurej tɨ'ij je'ej pua'aj jáa'uurej ɨ tyáataj tɨ tyámua' tyi'tyúucha'ɨj,
ajta jéehua huápuɨ'ɨj jaxána've'ej ja'ráasej.
13 Ajta ɨ Tavástara' pu hua'a'tzej, ji'nye a'ɨ́ɨ pu jamua'reej
tɨ arí tya'rá'iixaj a'ɨ́jcɨ jimi ɨ tɨ je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ɨj.

14 A'ɨ́ɨmaj mu tyí'ijcunaj ɨ tyúuchun ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj majta tyámua' tyí'uurej ɨ tú'namua'aj,
mej mij hua'antyipuá'ritye'en ɨ maj quee je'ej tyéejviicue' majta ɨ maj quee óotzaahuatye',
ajta mej mij huó'cui'nyij ɨ maj tyámua' tyityetyúucha'ɨj.
15 Ajta a'ɨ́ɨ pu ɨ tyihuá'chuun hua'antyétzesij ɨ hua'xɨéjnyu'caa jitze,
ajta ɨ tyihuá'tu'namua' tyu'tyána'xɨj.

16 Tyi'tíj ti cíi na'aj caa tyí'ijcha'ij a'íjna i tyáati' ti tyámua' tyi'tyúucha'ij
jéetze' pu tyámua' een quee tyi'tíj maj jéehua tyícha'ij i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee.
17 Ji'nye Tavástara' pu hua'antyipua'ritye'sij a'íiimaj i maj je'ej pua'aj ricij,
ajta hua'cha'íij ja'mej i maj tyámua' tyityetyúucha'ij.

18 Tavástara' pu huá'cha'ij a'íijma i maj quee tyi'tíj jin á'itzeere',
ajta jusén jin séeria'aj ja'mej tyi'tíj maj a'íiimaj ancuriáa'sij.
19 Ti'ij je'ej pua'aj tyí'rijcaa, ti'ijta huatújri'huaj,
camu tyévi'si' séeria'aj muá'ju'un, ji'nye jéehua mu tyi'ijcha'íij muá'ju'un i maj
tyú'cua'nyij.

20 A'íimaj i maj je'ej pua'aj ricij a'yaa mu tyityeetyátaasij ti'ij tu'píj ti huáchij,
majta i maj jájcha'iire' i Tavástara' a'yaa mu tyityaja'huópua'rixi'ij ti'ij i citzíj.
21 A'íjna i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij a'íi pu tyúunyejvi' ajta capu tyí'na'chitaj,
ajta a'íjna i tyáati' ti tyámua' tyí'tyevij a'íi pu naa tyihuojó'mua'raj ajta tyú'puejve'.
22 A'íijma i Tavástara' ti tyámua' tyihuo'tyátoosij a'íi mu ja'ancuriáa'sij i chuéj,
ajta a'íin ti je'ej pua'aj huá'uurej a'íi mu antyipua'rij.

23 Tavástara' pu tyámua' naa tyéevi'tij a'íjci i tyáataj
ajta a'íj jitze jáavi'tij i juyéj a'íj ti aráanajchi,
24 ajta tipua'aj eetávetyij, capu a'yan éenye'ej ja'mej,
ji'nye i Tavástara' pu javi' i muáca'ra'an jitze.

25 Nyáaj nu huátyamueestariaca', nyajta nyeríj vastaciri e',
ajta canu a'náj jaaséj a'íjci i tyáataj ti tyámua' tyi'tyúucha'ij ti tyi'tíj jin japuéjtzitarej
canu nyajta a'náj huo'séj i yójmua'mua' maj tyi'tíj huóotiveenyij.
26 A'náj tina'aj pu tyihua'cu'vej, ajta tyú'nyijtye',
majta i yójmua'mua' tyámua' mu naa tyityeetyátuiihuaj.

27 Ajtára' a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj een pajta je'en tyámua' tyi'tyía'cha'iij,
a'yaa paj a'náj tina'aj tye'ejcha'íij puá'mej jo'paj ja'huá'chejtye'en.
28 Ji'nye Tavástara' pu jaxie've' a'íjci i ti tyámua' tyi'tyúucha'ij
ajta quee huojo'hua'naj a'íijma i maj quee tyi'tíj jin á'itzeere',
ajta hua'antyipua'ritye'sij a'íijma i maj je'ej pua'aj ricij
capu ajta huo'ta'sij maj séecan hua' jitze eeráanyej.
29 A'íimaj i maj tyámua' tyí'tyetyeityee a'íi mu ja'ancuriáa'sij i chuéj
majta jusén jime' a'íjci japua huacháatima'aj muá'ju'un.

30 A'íjna i tyáati' ti tyámua' tyi'tyúucha'ij ja'huoo'itéerican pu jin tyí'xaj,
a'íjna i tyáati' ti tyámua' tyi'tyúucha'ij a'íj pu tyí'xaj i ti tyí'xa'pui'.
31 Ajta i xiéjnyu'caria'ra' tzajta' ú'sejre' je'ej ti i Dios ra' tyí'mua'taj,
ajta quee a'náj antyípuityij i ju'íicaj jime'.

32 A'íjna i ti je'ej pua'aj ricij a'íj pu avíitzij jin eeve' i tyáati' ti tyámua' tyi'tyúucha'ij,
a'íjci jime' ti a'yan tyá'xie've' ti jaajé'caj;
33 ajta i Tavástara' capu tyu'tá'sij ti tyi'tíj je'ej pua'aj ja'uurej,
capu ajta tyu'tá'sij mej mij tyi'tíj jitzán pua'ritye'ej.

34 Muáaj, Tavástara' paj jitze tyú'ca'nyej, pajta ja'rá'astijre'en,
a'íi pu'ij tyámua' tyimuaatyátoosij ajta muaatá'sij paj muáaj ja'ancuriá'an i chuéj.
Mua' ji'ij paj jin hua'sejran mati'ij antyipua'rej i maj je'ej pua'aj ricij.

35 Nu'ríj jaséj a'íjci i ti je'ej pua'aj ricij, jéehua pu óotzaahuatye',
a'yaa pu jéehua tyi'tyáxamue' ti'ij i ciyéj ti a'áa ja'távej jo'tij jo'jí're'en,
36 ajta je'ej pu huárupij, capu che' ma' já'sejre',
nyáaj nu jáahuoj, ajta canu jáatyoj.

37 Pata'aj jaséj a'íjci i tyáataj ti tyámua' een ajta quee tyi'tíj jin á'itzeere',
juxáahuaj pu naa atyeje'chaaj ja'mej a'íjna i tyáati'.
38 Majta i maj quee tyihuojó'itej a'íijma mu néijmi'caa antyipuá'ritye'sij,
a'yaa mu mij majta tyitye'entyipuá'rij a'íimaj i maj je'ej pua'aj ricij.

39 A'íjna ɨ tɨ huá'huɨire' ɨ tyeítyee maj tyámua' een Tavástara' pu jimi já'ma'can,
a'íɨ pu'ij huo'tyáhuɨire'sij tɨ'ɨjta tyi'tɨj jéehua hua'tyesi'huaritye'ej.
40 Tavástara' pu huo'táhuɨire'ej mej mij huatóo'uunaj.
A'íɨ pu tyu'tá'sij mej mij huatóo'uunaj a'íɨmaj jimi ɨ maj je'ej pua'aj rɨcɨj, ajta hua' japua
huatányuusij,
ji'nye a'íj mu jimi jáahuoj tɨ'ɨj a'íɨn huó'cha'ɨin.

38

Je'ej tɨ tyu'tyényuunyɨj tɨ'ɨj jaatáhuoonyɨj tɨ ɨ Dios jaatáhuɨire'en
Chuíicarɨj David tɨ jo'tyéyu'xaca'aj, mej mij a'íjna jɨn néijmi'i tyo'támua'reej ɨ mu'véjrɨj
1 Tavástara', capáj nyetya'xɨ'ɨj a'íjcɨ jɨme' ɨ paj jɨn nyú'camuɨ'
capáj pajta puéjtzɨj nyata'care'en patɨ'ɨjta nyu'camuɨ'ɨj.
2 Ji'nye pu'ríj nye jitze rá'aj a'íjna ɨ paj jɨn puéjtzɨj naatá';
¡a'íj paj jɨn puéjtzɨj naatá' a'chu paj uhuájca'nyej!
3 A'íjna ɨ paj jɨn nyú'camuɨ' a'íjcɨ jɨme' nyej nyáaj tyi'ɨjxána'cɨra',
néijmi'que' nu ɨ nye tyévɨj jitze tyí'cui',
¡capu síɨj tyámua' een ɨ nyacaríj!
4 Canu che' je'ej jájtyoovej a'íjcɨ jɨme' nyaj jéehua je'ej pua'aj huarɨj,
jéehua pu tyí'nyetyesi'huaritye' canu nyij che' tyé'viicue'.
5 A'íjcɨ jɨme' nyaj quee tyi'tɨj jó'itej,
pu'ríj tyépetyɨj ɨ nyaj jɨn tyí'puejtyi' ajta je'ej pua'aj tyaarɨe'ej.
6 A'náj tɨna'aj nu nyaxamúuritya'aj menyo'cha'can,
na'canyamua'astɨj nyajta quee je'ej tyéejtyoovej.
7 Nyahuárɨj pu nyacui' a'íjcɨ jɨme' ɨ nyaj puɨstaj,
¡néijmi'que' nu tyí'cui' ɨ nye tyévira' jitze!
8 Huápuɨ'ɨj nu tyí'cui' nyajta quee che' nyaca'nyej,
¡a'íjna ɨ nyaj jɨn nyeyiin nyaxɨéjnyu'caa nu jɨn nyeyiin!

9 Tavástara', muáaj paj jamua'reej je'ej nyej nyáaj tyá'xɨe've',
ajta ɨ nyaj jɨn ucayáatɨyi'ij muáaj paj asíɨj tyámua' naa tyá'mua'reej.
10 Nyaxɨéjnyu'caa pu ca'nyíin jɨn ú'tzunaj,
capu che' ma' já'sejre' ɨ nyaj jɨn uhuájca'nyej,
¡canu nyajta che' tyámua' metyóonyeej!
11 A'íɨmaj ɨ maj tyámua' naa tyi'nya'amíincustyamua',
majta ɨ maj je'ej nyamuarimuaj,
aa mu ɨmuáj jo'tyú'uj, mej mij quee jaaséj ɨ nyaj jɨn tyí'cui'.
12 A'íɨmaj ɨ maj nyeje'catamuɨ', tyi'tɨj mu jɨn avíitzɨj je'ej nya'uurej,
ɨ maj jaxɨe've' tɨ'ɨj je'ej pua'aj tyí'nya'uurej, a'íɨ mu jaxaj je'ej maj tyina'antyipuá'ritye'en
majta a'náj tɨna'aj jaaxá'puɨ'ɨntarej mej mij avíitzɨj jɨn je'ej pua'aj náa'uurej.

13 Nyajta nyáaj a'yaa nu rɨcɨj tɨ'ɨj ɨ tɨ quee iityánamuaj,
cuxáa nyaj quee huá'namuajraj;
cuxáa nyaj quee atányuuve'en, canu acácuaxa'va'raj.
14 A'yaa nu een tɨ'ɨj ɨ tɨ quee iityánamuaj
ajta quee nyuuvej tɨ'ɨj jujapuá huatányuunyɨj.
15 Nyáaj nu muéetzɨj jimi tyi'ijchó've',
Tavástara' pajta nyaj Dios paj pué'een,
a'yaa nu tyá'xɨe've' paj muáaj nyaj jɨme' huatányuunyɨj.
16 A'íj nu'uj muahuavii mej mij quee nyéetzɨj nya'a'tzej,
mej mij quee jutyamua've'ej nyatɨ'ɨjta tyi'tɨj jɨn ootyá'ɨtzeere'en.

17 A'yaa pu tyi'jɨ'ré'can jɨme', nu'ríj tɨn eetávesɨj,
ajta quee tyápuaapua'rej ɨ tɨ tyinyetyáacui'.
18 Nyaataxájta tyi'tɨj nyaj jɨn ootyá'ɨtzeerej,
ji'nye capu naa nya'asej ɨ nyaj jéehua tyi'tɨj jɨn ootyá'ɨtzee.
19 Mu'ríj jéetze' huatámui'riaca' ɨ maj nyéjcha'ɨire';
jéehua mu ɨ maj cha'mana'aj tyi'tɨj jɨn nyéjcha'ɨire'.
20 Je'ej mu pua'aj nya'uurej a'íjcɨ jɨme' nyej nyáaj tyámua' naa hua' jimi tyí'uurej;
ji'nye nyáaxɨe've' nyej tyámua' rɨjcaj a'íɨ mu mij jɨn nyéjcha'ɨire'.

21 Tavástara', ¡capáj juséentacan manúujɨpuan!

Nyaj Dios, ¡capáj nye jimi ajtáyi'can!
22 Nyaj Dios pajta nyaj vástara', ¡jiye'tzín paj mujo'vé'me'en pej pij naatáhuiire'en!

39

Capu á'tyeeren i tyaj jin júurij
I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. A'íin ti jo'yú'xaca' i Jedutún. Chuíicarij David ti jo'yú'xaca'
1 Nyáaj nu a'yan tya'tányarajcaa nyej tyámua' tyi'tyínyecha'iicaj,
nyaj quee je'ej pua'aj tyí'xajtaj,
nyaj quee je'ej pua'aj tyí'nyuuca'an
matí'ij móoj yevéjri' huatyú'uucaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.
2 Nyajta a'yan rijcaj ti'ij i ti quee atányuuvej, canu tyi'tíj xajtaca'aj.
¡Canu nyana'aj nyajta a'íj xajtaca'aj i ti xá'puí'!
Ajta pu'ríj jéetze' tyinyetyácui'ca'aj;
3 ¡ajta i nyaxiéjnyu'caa tzajta' pu nú'tieexi'raca'aj!
A'íj nu jitze tyi'ria'mua'síma'caj, ti'ij nyatzájta' tiéj huataséjre,
aj nu nyij ca'nyíin jin a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

4 "Tavástara', naaté'exaatye' nyej nyij jáamua'reej je'ej ti nye jimi tye'mej
ajta a'chunyéj na'tyéeren nyaj júurij na'mej,
nyej nyij jáamua'reej nyej quee a'chu á'tyeeren nyajúurij.
5 Muáaj paj naatá' nyej nyij cíi nyana'aj á'tyeevi'in nyaj júurij,
capu tyi'tíj pué'een muéetzij jimi i nyajúuricamej.
¡Néijmi'i mu i tyeítyee a'yan á'tijti' ti'ij séej ti ucayáatira'nyij!
6 ¡Néijmi'i mu i tyeítyee a'yan een ti'ij i quéenyi'istarij!
Capu tyi'tíj je'ej tyeetyáhuiire'ej tipua'aj jéehua tyí'ijsiire'en i ti tyá'najchij,
ji'nye capu jamua'reej a'tíj ti tyí'ci'tyij i ti tyí'ijsiire'sij.
7 Ajta tipua'aj a'yan tyí'eenye', Tavástara', ¿tyi'tanyí jin nyetyi'cho've'?
¡Muéetzij nu jimi tyi'ijchó've'!
8 Pata'aj nyajapuáj huatányuunyij a'íjci jime' nyaj tyi'ijxána'ciira';
capáj tyi'tá'care'en mej mij a'íimaj je'ej nyojo'mua'raj i maj quee ma'umuámua're'.

9 'A'yaa nu huaríj ti'ij i ti quee atányuuvej nyajta quee acácuaxa'taca',
ji'nye muáaj paj a'íin pué'een i ti néijmi'i jin a'yan rinyij.
10 Ajta capáj che' puéjtzij nyatá'care'en,
ji'nye nu'ríj huápui'ij a'íjci jin japuéjtzitarej.
11 Muáaj paj tyámua' ja'uurej a'íjci i tyévij puéjtzij paatá'caria'aj a'íjci jime' i ti jin quee
xá'puí' huaríj,
pajta a'yan ja'uurej ti'ij i chuéj ti muiinyíj tyi'tíj ti a'íin jéetze' xie've'.
¡Néijmi'i mu i tyeítyee a'yan een ti'ij séej ti ucayáatira'nyij!

12 'Tavástara', huánamuaj je'ej nyaj a'jimi tyu'tyényuusij,
¡pata'aj tyámua' tyáanamuaj je'ej nyaj tyí'nyeyiin!,
¡capáj quee ave'nyuuca'an nyati'ijta eetaja'ra'tajyi'can!
A'yaa nu a' jimi een ti'ij i ti séej chuéj japua já'ma'can,
ti'ij i pína'aj ti huayi'ij na'aj, a'yájna matí'ij i nyahuásimua'ci'ij.
13 Capáj che' nyeséejra, cíi tyinaatá' nyej nyij ucayáatira'nyij,
ijíij nyej nyooj yésejre' nyajta quee xu huamuí'."

40

Na'ráanajchij nyaj a'yan huárinyij je'ej paj muáaj tyá'xie've', nyaj Dios
I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David ti jo'yú'xaca'
1 Tavástara' nu jimi jaatyájtoo i nyaj jin tyi'ijchó've',
a'íi pu'ij ecóotutaca' ti'ij jáanamuaj je'ej nyaj jimi tyá'huoo,
2 nyajapuáj pu huatanyúj nyej nyij quee huámui'nyij a'ájna jo'tij ja'tyácun,
capu tyu'tá' nyej nyij atyájcataj jo'tij jéehua jo'jéxaj.
A'áa pu nyaja'rá'iicatyej jo'tij tyámua' naa tyojo'toonyij,
tyámua' pu tyí'uurej jó'nyaj joméj.
3 A'íi pu naatá' nyej nyij jájcuacan tyu'táchuiicaj,
a'íjci i chuíicarij i nyaj jin tyámua' tyaatá'an i Dios.
Mamue'tíj mu, matí'ij a'íj huaséj, aj mu mij tyu'tyátzaahuatyej

matɨ'ɨj mij a'ɨ́j jitze tyu'tyáaca'an ɨ Tavástara'.
4 ¡Che' huatóotyamua've'en a'ɨ́jna ɨ tyáatɨ' tɨ ɨ Tavástara' jitze tyí'ca'nyej
ajta quee a'ɨ́ɨjma jitze tyí'ca'nyej ɨ maj óotzaahuatye'
nusu a'ɨ́ɨjma ɨ maj sáanturij najchej!

5 Nyavástara' ajta nyaj Dios,
jéehua pu tyí'sejre' ɨ tɨ naa tyu'sé'rin muáaj paj tyú'taahuaca'
ajta je'ej paj jéehua ityájma tyitá'cu'vej.
¡Capu tyi'tɨ́j séejre' tɨ a'yan huasé'rihua'an patɨ'ɨj muáaj!
Nyáaxɨe've' nyaj huo'ré'ixaatye'en, nyaj a'ɨ́j tyu'taxáj,
ajta canu púj oorej nyej nyij néijmi'i tyu'taxáj.

6 Capáj muáaj a'ɨ́jna jɨn atyamua've' maj a' jimi tyu'támu'vejritaj
nusu maj jatzíj tyimuaatámu'vejritye'en,
capáj pajta jahuoo mej mij ya'muáatyee a' jimi huatámu'vejritaj
nusu maj tyi'tɨ́j tyu'tá'an a jimi pej pij a'ɨ́jna jɨn tyihuo'tú'uunyi'.
Sulu a'yaa paj huarɨ́j, muáaj paj naatá' nyej nyij iityánamuajra.
7 A'ɨ́j nu jɨn a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn: Yá'nyaj huatyéjve,
a'yájna tɨ'ɨj nyaj jɨme' tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze.
8 Nyaj Dios, nyéetzij pu na'ráanajchij nyaj a'yan huárɨnyij je'ej paj muáaj tyá'xɨe've',
nyaxɨéjnyu'caa tzajta' pu séejre' je'ej paj muáaj tyí'nyamua'tyej.
9 A'ɨ́ɨmaj mu mue'tɨ́j tyi'séeracaj a'tyéɨtyeristyamua'
nyatɨ'ɨj huo'taséjra tyi'tɨ́j tɨ xá'puɨ'.
¡Muáaj paj tyámua' naa tyá'mua'reej, Tavástara', nyaj quee a'náj huatyápua'riaca'!
10 Canu a'náj quee jaataxájtaca' a'ɨ́jcɨ ɨ paj jɨn tyámua' tyí'uurej,
nu'rɨ́j jaataxájtaca' paj quee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeere' nyajta ɨ paj jɨn tahuɨ́ɨre'.
Canu a'náj jaatyá'avaataca' ɨ paj jɨn taxɨe've' ajta ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme' muéetzij jimi
a'ɨ́ɨjma jimi a'tyéɨtyeristyamua' ɨ maj jéehua ará'asej.
11 Pajta muáaj, Tavástara', capáj nya'aviitze'ej ɨ paj jɨn tyámua' nyojo'mua'raj.
A'náj tɨna'aj paj nyecha'ɨ́ɨj a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ paj jɨn nyaxɨe've' ajta ɨ paj jɨn tyámua' een.
12 Ji'nye jéehua pu je'ej pua'aj tyí'nya'uurej
ajta quee ɨ'rɨ́j nyaj jaatyé'iten a'chu tɨ arí pua'máj je'ej pua'aj tyináaruuj.
A'ɨ́ɨ pu arí nyeria'naj ɨ nyaj jɨn je'ej pua'aj huarɨ́j,
canu nyij nyajta che' tyámua' metyóonyeej.
Pu'rɨ́j jéetze' ará'asej quee ɨ nyaj cɨpuáj,
capu ij ajta che' nyaca'nyisti'.
13 Tavástara', pata'aj cui' mujo'vé'me'en pej pij nyajapuáj huatányuunyij.
Tavástara', ca'nácan paj mujo'vé'me'en pej pij naatáhuɨ́ɨre'en.
14 ¡Miche' néijmi'i jɨn huápuɨ'ɨj tyévi'si' huataséjre'en
a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jaxɨe've' maj na'antyipuá'ritye'en!
¡Miche' tyévi'si' séeria'aj huatóo'uunaj
a'ɨ́ɨmaj ɨ maj je'ej pua'aj nya'uuriajmuɨ'!
15 ¡Miche' jutyévi'ra'aj muatóo'uunaj
a'ɨ́ɨmaj ɨ maj je'ej pua'aj nyojo'mua'raj!
16 Majta néijmi'i a'ɨ́ɨmaj ɨ maj muéetzij muahuoo
miche' a'ɨ́ɨmaj jéehua huatóotyamua've'en,
majta ɨ maj jaxɨe've' paj hua' japua huatányuunyij
miche' a'náj tɨna'aj a'yan tyí'xajtaj tɨjɨn: "¡Va'cán pu jɨn antyúumua'reej ɨ Tavástara'!"

17 Ajta nyaj jɨme', nyaj quee je'ej tyéejviicue' nyajta quee je'ej tyéejtyoovej,
capáj nyojo'hua'nan, Tavástara'.
Muáaj paj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ nyahuɨ́ɨre' ajta nyajapuáj huatányuusij,
¡capáj á'tyeevi'in, nyaj Dios!

41

Je'ej tɨ tyu'tyéenyuj ɨ a'tɨ́j tɨ tyí'cuɨ'

Ɨ tɨ a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David tɨ jo'yú'xaca'
1 Che' huatóotyamua've'en a'ɨ́jna ɨ tɨ a'ɨ́j jitze tyí'mua'tzej ɨ tɨ quee juca'nyej ajta quee
je'ej tyéejviicue',
Tavástara' pu japuan huatányuusij tɨ'ɨjta je'ej pua'aj tyí'rɨjcaa.
2 Tavástara' pu jacha'ɨ́ɨj ja'mej,

júuricamej pu jaatá'sij ajta tɨ'ij huatóotyamua've'en ɨ chuéj japua,
ajta quee tyu'tá'sij tɨ'ij a'yan atyojo'ré'nyej je'ej maj tyá'xɨe've' ɨ maj jájcha'ɨ̈re'.
3 Tavástara' pu ca'nyíjra'aj jaatá'sij tɨ'ɨj quee che' tyé'viicue'raj,
ajta tyámua' ja'uurej a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ jɨn tyí'cui'.

4 Nyáaj nu a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
“Tavástara', ná'ancu'vaxɨ',
tyináahuaatye', tyij nyajta muéetzij jimi ootyá'ɨtzeerej.”
5 A'ɨ́ɨmaj ɨ maj nyéjcha'ɨ̈re' a'yaa mu tyá'xɨe've' tɨ'ij je'ej pua'aj tyí'nya'uurej, a'yaa mu
tyí'xaj tɨjɨn:
“¿A'najnyí muɨ'nyij tyej tyij quee che' ja'tamuá're'rihua'an?”
6 Ya mu nyetyésise', majta quee tzáahuatyi'ra'aj jɨn a'yan rɨcɨj,
hua'mua'tziira'aj jitze pu séejre' néijmi'i ɨ tɨ je'ej pua'aj een,
a'aj pu ámiteere' matɨ'ɨjta cáayej jitze ajooju'un.
7 A'ɨ́ɨ mu jusɨ̈re' ɨ maj nyéjcha'ɨ̈re' mej mij nyéetzij naaxáj,
a'yaa mu tyí'mua'tzej nyej nyasɨ́ɨj pué'eenye' ɨ nyaj jɨn japuéjtzitarej
8 majta a'yan tyí'xaj tɨjɨn:
“Tyiyáaru' pu jimi jo'vé'mej ɨ tɨ jɨn tyí'cui',
a'ɨ́j pu jɨn huaca'aj jo'tɨj já'hui'caa ajta je'en quee che' ájchesɨj.”
9 Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ tyámua' naa tyi'nya'amíincuj, nyáaj nyej jitzán tyi'ca'nyajca'aj,
ɨ tɨ nyaj jamuán tyí'cua'caria'aj, a'ɨ́ɨ pu arí ajta nyéjcha'ɨ̈re'.
10 Pajta muáaj, Tavástara', ná'ancu'vaxɨ',
naatá' nyaj ájchenyij nyajta je'en a'yan huó'uurej je'ej tɨ a'ɨ́ɨjma jimi tyi'tyéevijtɨj.
11 A'yaa nu nyij tyá'mua'reeren nyaj a'yan rɨcɨj je'ej tɨ muéetzij tyimua'ráanajchi,
tɨ quee nyéetzij jɨme' jutyamua've'ej a'ɨ́jna ɨ tɨ nyéjcha'ɨ̈re'.
12 Ajta nyéetzij jɨme', nyaj tyámua' tyi'tyínyecha'ɨj nyajta quee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeere',
tyámua' paj tyí'nyevi'raj mua' muáca' jɨme',
nyej nyij a'náj tɨna'aj ajamuán aja' séjre'ej.
13 ¡Che' tyámua' éenye'ej séjre'ej ɨ Tavástara', hua' Dios ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can,
ijɨ́ij ajta jusén jɨme'!
¡Che' a'yan tyá'ra'nyij!

42

Ɨ nyaj jɨn tyi'ijchó've' Dios pu jimi já'ma'can
Ɨ tɨ a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Ɨ nyúucarij tɨ naa huánamuajrii
a'ɨ́ɨmaj maj huóomua'tziityej ɨ yójmua'mua' a'ɨ́jcɨ ɨ Coré
1 A'yájna tɨ'ɨj ɨ muaxáj tyá'huoo ɨ játya'naj tɨ'ij huaye'en,
a'yaa nu nyaj Dios, nyáaj muéetzij tyí'muahuoo.
2 A'yaa pu ɨ Dios nye jitze tyúuxɨe've' tɨ'ɨj ɨ jájtyij, a'ɨ́jna ɨ Dios júuricamej tɨ pué'een.
¿A'najnyí nyajtáhua'aj huatányesejrataj ɨ Dios jimi?
3 Túјca nyajta tɨca', a'ɨ́j nu jɨn júurij ɨ nyaj eetaja'ra'tajyi'ij,
meentyij móoj a'náj tɨna'aj a'yan tyí'nye'ihuo' tɨjɨn:
“¿Jo'nyij je'ej je'en a' Dios?”

4 Nyatɨ'ɨjta a'ɨ́jcɨ jitze tyi'riá'mua'sime'en,
aj nu nyij tyi'tá'caa tɨ'ij jéehua je'ej pua'aj nye jimi tyí'rɨjcaa.
Nya'tamua're'rii nyatɨ'ɨj hua' jamuán ɨ tyeítyee ajooma'caj,
nyáaj nu ahuojóovi'tɨsima'aj jo'tɨj jo'tyéjvee ɨ tyeyúujra' ɨ Dios
tyejíihuaj a'ɨ́jcɨ jɨme' tyaj tatyamua've' tyajta tyi'muatyóotzi're'ej.
¡Va'cán tu jɨn tyámua' naa tyí'ye'estyahua'aj!

5 ¿Ji'nye nyij tyi'tɨ́j jɨn tyí'nyaxaahuataj?
¿Ji'nye nyij tyi'tɨ́j jɨn je'ej tyé'nyamua'astɨj na'mej?
Nyáaj nu nyerɨ́j ɨ Dios jitze tyí'ca'nyej,
a'ɨ́jcɨ ɨ nyej nyooj tye'tyóotzi're'ej na'mej.
¡A'ɨ́ɨ pu nyaj Dios pué'een ajta ɨ tɨ nyaj japua huatányuusɨj!

6 Jéehua pu quee nú'ca'nyisti'.
A'ɨ́j nu jɨn huápuɨ'ɨj muéetzij jitze tyi'riá'mua'sij
tɨ'ɨj na'aj a'ájna ɨ játya'naj jitze Jordán tɨ ántyapuaj,

tɨ'ɨj na'aj a'ájna a jɨríj tɨ jo'quéetɨmee a' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Hermón ajta a Misar.
7 A'áa pu já'namuajre' jo'tɨj je'cacúunyijmee
a'ɨ́jna ɨ tɨ ca'nyíin jɨn tyáhuaasij ɨ ta'ancáamuɨ'yej;
a'ɨ́jna ɨ jájtyij paj jéehua muáaj muya'ta'ítyacaa
a'ɨ́ɨ pu'ij arí nyajapuáj ucámuɨ'yaca'.

8 Túјca pu ɨ Tavástara' uya'ta'ítyacaa ɨ tɨ jɨn nyaxɨe've',
ajta tɨca' canu ja'antyipuá'ritye'sij ɨ nyaj tyi'tyéchuiicaj
capu ajta ɨ nyaj tyényuusij ɨ Dios jimi júuricamej tɨ nyatá'caa.
9 A'yaa nu tyé'ixaatye' ɨ nyaj Dios, a'ɨ́jna ɨ tɨ nyaj japua huatányuusij tɨjɨn:
“¿Ji'nye pej pij nyojo'hua'xɨj?
¿Ji'nye nyej nyij nyaxamúuritya'aj menyo'cha'can
nyajta hua'tzɨ́ɨnye'ej a'ɨ́ɨjma ɨ maj nyéjcha'ɨɨre'?”
10 Ɨ nyacarɨ́j pu ajta nyacuɨ'
a'ɨ́jcɨ jɨme' maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj ɨ maj nyéjcha'ɨɨre',
ɨ maj a'náj tɨna'aj a'yan tyí'nye'ihuo' tɨjɨn:
“¿Jo'nyij je'ej jé'een a' Dios?”

11 ¿Ji'nye nyij tyi'tɨ́j jɨn tyí'nyaxaahuataj?
¿Ji'nye nyij tyi'tɨ́j jɨn je'ej tyé'nyamua'astɨj na'mej?
Nyáaj nu nyerɨ́j ɨ Dios jitze tyí'ca'nyej,
a'ɨ́jcɨ ɨ nyej nyooj tye'tyóotzi're'ej na'mej.
¡A'ɨ́ɨ pu nyaj Dios pué'een ajta ɨ tɨ nyaj japua huatányuusij!

43

1 Nyaj Dios, tyámua' paj tyino'xá'puɨ'ɨntari'tze'en;
¡pata'aj naatyáhuɨɨre'en a'ɨ́ɨjma jimi ɨ tyeɨ́tyee ɨ maj quee tyá'tzaahuatye'!
¡Pata'aj nyaj japua huatányuunyɨj a'ɨ́jcɨ jimi ɨ tɨ tyí'hue'tacaa ajta ɨ tɨ je'ej pua'aj rɨcɨj,
2 ji'nye muáaj paj nyaj Dios pué'een pajta ɨ tɨ naatyáhuɨɨre'e!
¿Ji'nye pej pij quee nyatá'caa nyaj a' jimi séjre'ej?
¿Ji'nye nyej nyij nyaxamúuritya'aj menyo'cha'can
nyajta hua'tzɨ́ɨnye'ej a'ɨ́ɨjma ɨ maj nyéjcha'ɨɨre'?
3 Mujo'ta'ítyij ɨ nyaj jɨn atányeerej ajta ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme',
tɨ'ij a'ɨ́ɨn naataséjratye'en ɨ juyéj
ɨ tɨ a'áa jó'nyee jo'tɨj néijmi'i tyámua' tyejé'een,
a'ájna jo'paj muáaj ja'chej.
4 Aj nu nyij a'áa ja'rá'astij jo'tɨj jo'tyéjvee ɨ maj japuan muana'michej, nyaj Dios,
a'áa nu nyij tyimuaatatyójtzi're'ej nyetyi'chuíicaj a'ɨ́jcɨ jitze ɨ canárij,
ji'nye muáaj, nyaj Dios, muáaj paj néijmi'i ɨ nyajúuricamej jitze nyetyamua'viste'ej.

5 ¿Ji'nye nyij tyi'tɨ́j jɨn tyí'nyaxaahuataj?
¿Ji'nye nyij tyi'tɨ́j jɨn je'ej tyé'nyamua'astɨj na'mej?
Nyáaj nu nyerɨ́j ɨ Dios jitze tyí'ca'nyej,
a'ɨ́jcɨ ɨ nyej nyooj tye'tyóotzi're'ej na'mej.
¡A'ɨ́ɨ pu nyaj Dios pué'een ajta ɨ tɨ nyaj japua huatányuusij!

44

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij tɨ'ɨj ɨ Dios taatáhuɨɨre'en
Ɨ tɨ a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Ɨ nyúucarij tɨ naa huánamuajrii
a'ɨ́ɨmaj maj huóomua'tziityej ɨ yójmua'mua' a'ɨ́jcɨ ɨ Coré
1 Taj Dios, tu'rɨ́j jáanamuajri' ɨ tyaj jɨn iityanamuáarajmee,
majta ɨ tahuásimua' mu'rɨ́j majta táa'ixaaj
je'ej paj muáaj tyi'tɨ́j huáruuj matɨ'ɨj móoj a'ɨ́ɨmaj júuricaj
je'ej tɨ tyi'tɨ́j huarɨ́j tɨ'ɨj a'ájna ɨmuáj putyí'rɨjcaa.
2 Mua' muáca' paj jɨme'
huɨ'ráahua'xɨj a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee tyá'tzaahuatye',
puéjtzɨj paj huo'ta' a'ɨ́ɨjma ɨ maj séej chuéj japua jo'cháatɨmee
pajta je'en huo'ta' mej mij a'áa jo'cháatɨme'nyij ɨ tahuásimua'cɨ'ɨj.
3 Ji'nye capu ɨ hua' muáca' huo'ta' capu ajta ɨ tyihuá'chuun huo'ta'
mej mij a'ɨ́ɨmaj tyu'tyámue'tɨn,

camu a'ɨ́maj jaamué'tɨj a'ɨ́jcɨ ɨ chuéj.
Sulu a'ɨ́jna ɨ paj néijmi'ɨ jɨn putyí'uurej ajta ɨ paj jɨn uhuájca'nyej.
Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ jéehua huanyéeri'cɨriajraa a'ɨ́jcɨ jɨme' paj muáaj a'áa jo'tyávaaca'aj,
ji'nye muáaj paj jéehua hua'xɨe'va'ca'aj.

4 ¡Muáaj paj nyaj Rey!, ¡pajta nyaj Dios!
Muáaj paj huo'ta' mej mij tyu'tyámue'tɨn a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'tyéɨtyeristyamua' pué'een;
5 muéetzij tu jitze ma'can huo'mué'tɨj a'ɨ́ɨjma ɨ maj tájcha'ɨ̈ɨre',
¡a' jitze ma'can tu huo'tzíinajraa a'ɨ́ɨjma ɨ maj tanyo'si'tya'ca'aj!
6 Ji'nye canu nyáaj a'ɨ́j jitze tyí'ca'nyej ɨ nyaj tú'namua',
capu ajta ɨ nye chúun naatá'sij nyej nyij tyu'tyámue'tɨn,
7 muáaj paj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ taatá' tyej tyij huo'mué'tɨn a'ɨ́ɨjma ɨ maj tájcha'ɨ̈ɨre',
ajta tyévi'si' huo'taséjrataca' a'ɨ́ɨjma ɨ maj taxana'va'ca'aj.
8 A'náj tɨna'aj tu a'tatzáahuatye'ej tá'ju'un muéetzij jimi, taj Dios,
tyajta a'náj tɨna'aj tyi'muatyóotzi're'ej tá'ju'un.
9 Ajta papu'ríj matuuhua'xɨj,
pajta períj tyévi'si' taataséjrataca',
capáj che' hua' jamuán séejre' ɨ taxantáaru'ustyamua'.
10 Muáaj paj tyu'tá' tyej tyij huá'tzɨɨnye'ej a'ɨ́ɨjma ɨ maj tájcha'ɨ̈ɨre',
a'ɨ́ɨ mu tyí'tanahue' ɨ maj taxana've'
majta tyitáa'ri'racaa je'ej maj a'ɨ́ɨmaj tyá'xɨe've'.
11 Muáaj paj a'áa tojóotoj
cuxáa tyaj cányaʼxɨɨ pué'eenye' mej mij táacui'nyij,
pajta tyu'tá' tyej tyij ma'úrutyej hua' tzajta' ɨ maj quee tyá'tzaahuatye',
12 muáaj paj huápuɨ'ɨj jáahuaj huo'toj a'tyéɨtyeristyamua',
pajta quee tyi'tɨj huamue'tɨj a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ paj huo'toj.
13 Muáaj paj a'yan táaruuj mej mij je'ej pua'aj tyí'taxajtaj,
a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a véjri' huacháatɨmee tajimí a'ɨ́ɨ mu je'ej pua'aj tyí'taxaj majta tyévi'si'
ta'uurej,
14 Muáaj paj tyu'tá' mej mij je'ej pua'aj tyí'taxajta ɨ maj quee tyá'tzaahuatye',
matɨ'ɨjta taaséj, a'ɨ́ɨ mu tajimí eecámu'vajra.
15 Camu a'náj jatapuá'cɨtacaa maj ná'xaahuaj,
jéehua nu nyetyevi'ra' ɨ nye nyéerimɨj jitze
16 a'ɨ́ɨn tɨ'ɨj pué'eenye' ɨ tɨ nyéjcha'ɨ̈ɨre', ɨ tɨ a'yan tyá'xɨe've' tɨ tyo'rióorɨeeraj
ajta je'ej pua'aj tyí'nyaxaj ajta hue'tzij jɨn nye jitze tyí'pua'ritye'.

17 A'yaa pu'ij tyí'ta'uurej
ajta quee a'ɨ́jna jɨme' tyaj mojo'huá'xɨj.
¡Catu a'náj tyi'tɨj jɨn ootyá'ɨtzeerej a'ɨ́jcɨ jitze ɨ nyúucarɨj ɨ paj jɨn tyitaata'ɨ́j!
18 Catu a'yan tyí'mua'tzej tyej tyij mamúurɨenyij
catu tyajta ajtacɨ́j a' juyéj jitze.
19 Ajta a'yájna, muáaj paj períj tatzíinajraa
a'ájna jo'maj tyi'tyán jó'cɨ'ɨj maj tyí'tyacɨ'macaa.
A'ɨ́j paj jɨn tɨe'cáanaj ɨ tɨca'rij.
20 Tɨpua'aj tyamojo'hua'xɨɨnyijche', taj Dios,
tyajta je'en séej huatyáanajchej ɨ dios tyaj quee jamua'tyej,
21 muáaj paj jamua'réerejche'en,
ji'nye muáaj paj jamua'reej je'ej tɨ tyi'tɨj een ɨ tamua'tzíira'aj jitze.
22 Tyajta muéetzij tu jitze ma'can a'náj tɨna'aj
a'yan tyá'taca'nyej tyej tyij huácui'nyij,
a'yaa mu ta'uurej matɨ'ɨj ɨ cányaʼxɨɨ ɨ maj huá'cui'nyij.

23 ¿Ji'nye pej pij tyácusij, Tavástara'?
¡Huájɨsij, huájɨsij!
¡Capáj jusén jɨme' matúujɨpuan!
24 ¿Ji'nye pej pij ja'avaaj?
¿Ji'nye pej pij ityájma tojó'hua'naj,
ɨ tyaj jéehua japuéjtzitarej?
25 Catu che' tyé'viicue' majta meríj taatyáxaahuataca',
a'ɨ́jcɨ jɨme' maj taatyásaʼrɨeechaca' a chóota'.
26 ¡Ájchesij,
pata'aj mujo'vé'me'en pej pij taatáhuɨɨre'en

pajta tajapuá huatányuunyij a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ paj va'cán jɨn taxɨe've'!

45

Tyi'tɨ́j maj tyámua' naa tyu'taxáj tɨ'ɨ́j huatyényeɨ̈chej ɨ rey tɨ jɨn tyi'tyéjvee
Ɨ tɨ a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'ɨ́jcɨ ɨ cuíinarɨj tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn: "Ɨ tzuhuáa'." Ɨ nyúucarɨj tɨ naa huánamuajrii a'ɨ̈ɨmaj maj huóomua'tziityej ɨ yójmua'mua' a'ɨ́jcɨ ɨ Coré. Chuíicarɨj maj jɨn huóoxɨe've'en. Jéehua pu ɨ nyúucarɨj tɨ naa huánamuajrii nyamua'tzíira'aj tzajta' séejre'
1 Nyatzájta' pu nyúucarɨj tásiseerii tɨ naa huánamuajrii,
ajta ɨ nyenyanúu pu a'yan een tɨ'ɨ́j ɨ tɨ jɨn tyé'yu'xaj a'ɨ́jna ɨ tɨ tyámua' naa tyí'yu'xacaa.
¡A'ɨ́j nu nyij tyámua' naa tyu'taxájtaj a'ɨ́jcɨ jimi ɨ tɨ rey jɨn tyi'tyéjvee!

2 ¡Muáaj paj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ jéetze' naa huasé'rin hua' tzajta' ɨ tyétyacaa!
¡Mua' tyenyij jitze pu séejre' ɨ nyúucarɨj tɨ huápuɨ'ɨ́j naa huánamuajrii!
A'ɨ́j pu jɨn ɨ Dios tyámua' naa tyimuatyájtoo jusén jɨme'.
3 ¡Pata'aj tyámua' jáa'uurej a' chúun a'ɨ́jcɨ jitze ɨ paj jɨn avá'jɨ'que', muáaj paj jaayí'tɨn paj huanyo'se'en!
¡A'ɨ́j paj jɨn naa huápuɨ'ɨ́j huasé'rin!

4 Ajta ɨ paj jɨn naa huasé'rin a'ɨ́j pu jitze séejre' paj tyi'mué'tɨj puaaméj,
pajta nyo'se' a'ɨ́jcɨ jitze ma'can ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme'
pajta tyámua' tyihua'xa'puɨ'ɨntari'tze' a'ɨ̈ɨjma ɨ maj quee óotzaahuatye'.
¡A'muáca' paj jɨn tyámua' tyí'uurej mej mij néijmi'i tyámua' tyo'taséj!
5 Ɨ maj huacháatɨmee ɨ chájta'naj jitze a'ɨ́ɨ mu eetávitzej jo'paj ja'ra'ɨ̈ɨcajmee, taj rey,
a'ɨ́jna ɨ tyiá'ɨ'rɨj huápuɨ'ɨ́j pu tye'entyipityíijmee a'ɨ́j pu jɨn tyí'rutyijve
hua'xɨéjnyu'caa jitze a'ɨ̈ɨjma ɨ maj muájcha'ɨ̈ɨre'.

6 Ɨ paj jɨn tyí'ijta, taj Dios, jusén pu jɨn séejre',
ajta a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ tyámua' naa tyí'ijta.
7 A'ɨ́j paj xɨe've' ɨ tɨ xá'puɨ pajta jaxana've' a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ je'ej pua'aj een.
A'ɨ́j pu jɨn ɨ Dios mua'antyíhuoo, a' Dios,
ajta muaatá' pej pij huatá'tyamua've'en
ajta muéetzij jéetze' tyámua' tyimuaatá' quee ɨ séecan ɨ maj ajamuán aja'seejre'.
8 Néijmi'i ɨ tyi'acáanaa a'yaa pu tyi'tyáarɨe' tɨ'ɨ́j a'ɨ́jna ɨ ɨ́ɨjcua, tɨ'ɨ́j ɨ áloes ajta tɨ'ɨ́j ɨ canéelaj,
ajta ɨ cuíinarɨj a jitze séejre' canárɨj tɨ jitze ma'can
pajta atyamua've' a'ájna jo'maj je'ráatyɨj ɨ maj va'cán jɨn tyityetyu'uj.
9 Hua' tzajta' ɨ úucaa ɨ maj a'jimi tyí'huɨ̈ɨre' a'ɨ́ɨ mu majta séejre' ɨ maj huápuɨ'ɨ́j naa huasé'rin,
a'muáca'ta' pujmua' a'ɨ́jcɨ jitze ɨ paj jitzán acájca a'áa pu já'sejre' ɨ íɨtɨ' tɨ va'cán jɨn tyi'tyéjvee,
ajta a'ɨ́jna jɨn tyámua' huóoruuj ɨ ooroj tɨ jéetze' tyámua' een.

10 Náanamuajri', nyiyóoj paj íɨtɨ',
tyámua' paj naa tyáanamuaj je'ej nyaj tyimuaaté'exaatye'ej,
huojo'huá'xɨj a'tyéɨtyeristyamua' pajta ɨ maj tyámua' naa tyí'muamua'tyej,
11 ji'nye a'ɨ́jna ɨ tɨ rey jɨn tyi'tyéjvee a'ɨ́j pu séjramu' ɨ paj jɨn naa huasé'rin,
a'ɨ́ɨ pu a' vástara' pué'een, a'yaa pu'ɨj tyúuxɨe've' paj ja'rá'astijre'en.
12 Íɨtɨ' va'cán paj jɨn tyi'tyéjvee a'ájna a Tiro,
a'ɨ̈ɨmaj ɨ chíjtyaanyi'ij chájta' maj ja'chej
a'yaa mu tyá'xɨe've' maj tyi'tɨ́j tyimuaatapuéjve'en mej mij tyámua' a'jimi tyí'tyesejre'ej.
13 ¡A'yun pu iityárutyɨj ɨ íɨtɨ' va'cán tɨ jɨn tyi'tyéjvee, huápuɨ'ɨ́j naa huasé'rihua'aj!
¡Ajta a'yaa eenye' tyi'tyéechan tɨ'ɨ́j ɨ ooroj!
14 Tyámua' mu naa eenye' tyetyechéetye'en matɨ'ɨ́j mij já'vi'tɨn a'ɨ́jcɨ jimi ɨ rey,
majta jamuán ɨ úucaa maj jahuɨ̈ɨre',
ɨ maj majta séecan jamuán antyúunajchi.
15 A'ɨ́ɨ mu huaju' jéehua muutyámua'va'aj,
a'yaa mu mij tyuutyámua've'ej matɨ'ɨ́j a'úun jo'tyárutyɨj jo'tɨj je'rájcaj a'ɨ́jna ɨ rey.

16 A'yóojmua', taj rey,
a'ɨ́ɨ mu huatyára'sij jo'maj tyejé'ijtaca'aj ɨ ja'huásimua'cɨ'ɨ́j,

pajta je'en tyu'tá'sij mej mij néijmi'que' tyu'ta'íjtaj ɨ chuéj japua jo'maj jo'cháatɨmee.
17 Nyáaj nu a'yan rɨnyij mej mij jo'támua'reej je'ej paj ántyapuaj
ɨ maj hua' jitze eerányesij,
ajta mej mij jusén jɨme' tyimuaatatyójtzi're'en ɨ maj huacháatɨmee ɨ chájta'naj jitze.

46

Tavástara' pu tajamuán yésejre'
Ɨ tɨ a'íjna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij mej mij cɨ'sítye'rij jitze jaatáchuiicaj a'íɨmaj ɨ Coré tyí'yojmua'
1 Dios pu taatyáhuɨire'ej ajta a'íɨn pué'een ɨ tyaj jɨn uhuájca'nyej,
a'aj pu taatyáhuɨire'ej tyatɨ'ɨjtá quee je'ej jájtyoove'en.
2 A'íj tu jɨn quee tyi'tzíɨnye'ej tá'ju'un,
tyij ajta huatáxɨjtye ɨ cháanacaj,
tyij ajta ɨ jɨríj atyojo'cájrutyej tyétye' ɨmuáj ɨ jájritze',
3 tyij ajta tyájujhua'nasime'en ɨ jájtyij ajta jéehua á'xɨre'ej,
tyij ajta tyu'tóoca'tzɨn ɨ jɨríj a'íjcɨ jɨme' ɨ tɨ huápuɨ'ɨj nyú'camuɨ'.

4 A'íjna ɨ játya'naj tɨ muɨ'caquéj huatámuɨ'yaca' a'íɨ pu tyámua'vi'ra'aj jaatá'sij ɨ chájta'naj Dios tɨ jitze ajtyáma'can,
a'íjna ɨ chájta'naj tɨ jéetze' tyámua' een tɨ ajta tajapuá já'sejre'.
5 Dios pu a'áa jé'ta' já'sejre', ajta tyámua' tyé'cha'ɨj,
Dios pu jaatyáhuɨire'ej tɨ'ɨjta ɨ xɨcáj eeré'nyej.
6 Ɨ maj séej chuéj japua jo'cháatɨmee mu ju'ɨtziitye', majta ɨ maj tyí'ijta mu juvivej,
¡ajta ɨ chuéj pu huatáxɨjtyij tɨ'ɨj ɨ Tavástara' tyu'tá'an maj jáanamuaj ɨ nyúucaria'ra'!

7 ¡A'íjna ɨ Tavástara' tɨ néijmi'i jɨn antyúumua'reej a'íɨ pu tajamuán yésejre'!
¡A'íjna ɨ Dios ra' a'íjcɨ ɨ Jacob a'íɨ pu taatyáhuɨire'ej!

8 Musio'vá'ju' siata'aj tyu'séj ɨ tɨ huápuɨ'ɨj naa tyu'sé'rin
a'íjna ɨ Tavástara' tɨ tyú'taahuaca' ɨ cháanacaj japua,
9 pu'ríj ja'antyipuá'rij ɨ maj junyo'si'tya'ca'aj
néijmi'que' jo'tɨj joo'ástɨmee ɨ cháanacaj,
pu'ríj tyu'tyáana'xɨj ɨ tú'namua'aj,
pu'ríj tyi'ijná'xɨj ɨ tyapúustɨ'ɨj tɨ tye'entyipityíijmee ɨ maj jɨn nyo'sii,
¡ajta tyu'tyáatɨej ɨ cariáata' ɨ maj jitzán nyo'sii!
10 "¡Siata'aj jaatapuá'cɨtaj! ¡Xu'huóomua'tzɨj nyej nyáaj a'íɨn pué'een ɨ Dios!
¡Nyáaj nu hua' japua séejre' néijmi'caa jimi ɨ maj séej chuéj japua jo'cháatɨmee!
¡Nyáaj nu japuan séejre' néijmi'que' ɨ cháanacaj!"

11 ¡A'íjna ɨ Tavástara' tɨ néijmi'i jɨn antyúumua'reej a'íɨ pu tajamuán yésejre'!
¡A'íjna ɨ Dios ra' a'íjcɨ ɨ Jacob a'íɨ pu taatyáhuɨire'ej!

47

Dios pu a'íɨn pué'een ɨ tɨ Rey jɨn tyi'tyéjvee néijmi'que' ɨ cháanacaj japua
Ɨ tɨ a'íjna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij a'íɨmaj maj jo'yú'xaca'
ɨ yójmua'mua' a'íjcɨ ɨ Coré
1 ¡Siahuóotyamua've', néijmi'que' tɨ'ɨj na'aj tyi'chájta'najmee!
¡Siajta huatyényuunyij ɨ Dios jimi siajíihuaj a'íjcɨ jɨme' siaj jutyamua've'!
2 Ji'nye a'íjna ɨ Tavástara', jútye' ɨmuáj tɨ já'sejre', huápuɨ'ɨj pu tzíɨnyi're',
a'íɨ pu a'íɨn pué'een ɨ tɨ va'cán Rey jɨme' tyi'tyéjvee néijmi'que' ɨ cháanacaj japua.
3 Hua'ajtavi'tɨj ɨ maj chájta' jo'cháatɨmee ajta a'íɨjma ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can
ajta je'en huo'ta'íj mej mij ityájma ta'rá'astijre'en.
4 Pu'ríj ja'antyíhuoj a'íjna ɨ tɨ ityájma tyí'tacɨ'tyij,
a'íɨn tɨ'ɨj pué'een ɨ Jacob tɨ jɨn óotzaahuatye', a'íjcɨ ɨ tɨ jéehua jaataxɨé'vej.

5 Dios ɨ Tavástara' pu'ríj huatyéeyixɨj ɨ ju'ɨpuáa jitze
hua' tzajta' ɨ maj jutyamua've'ej mejíjhuaj majta ɨ trompéetaj maj jitze tyí'cɨ'sitye'.
6 Setyu'táchuiicaj, setyu'táchuiicaj ɨ Dios jimi.
Setyu'táchuiicaj, setyu'táchuiicaj a'íjcɨ jimi ɨ tɨ Rey jɨn tyi'tyéjvee tajimí.
7 A'íj xu huatáchuiicaj ɨ tɨ naa huánamuajrii ɨ Dios jimi,
ji'nye a'íɨ pu a'íɨn pué'een ɨ tɨ Rey jɨn tyi'tyéjvee néijmi'que' ɨ cháanacaj japua.

8 ¡Dios pu a'íɨn pué'een ɨ tɨ Rey jɨn tyi'tyéjvee a'íɨjma jimi ɨ maj séej chuéj japua
jo'cháatɨmee!
¡Dios pu arí acáayixɨj ɨ ju'ɨpuáa jitze tɨ naa een!
9 A'íɨmaj ɨ tyétyacaa maj jéetze' juxɨe've' a'ájna jo'maj jo'cháatɨmee
a'íɨ mu hua' jitze ajtyáhuiixɨ'ɨj ɨ tyeítyeristyamua'me'en ɨ Dios ra' a'íjcɨ ɨ Abraham,
10 ji'nye ɨ Dios pu jimi je'ráma'can ɨ maj jɨn putyí'uurej ɨ cháanacaj japua.
¡A'íɨ pu néijmi'caa japua tyí'ijta!

48

A'íjna ɨ Sión tɨ jɨn naa huasé'rin, chájta'naj tɨ pué'een Dios tɨ jitze ajtyáma'can
Chuíicarij. Chuíicarij a'íɨmaj maj jo'yú'xaca' ɨ yójmua'mua' a'íjcɨ ɨ Coré
1 ¡Va'cán pu jɨn tyi'tyéjvee ɨ Tavástara'!
¡A'íjna ɨ taj Dios tyámua' pu een tyej tyij jimi tyu'táchuiicaj
ɨ chájta'naj tɨ jitzán ajtyáma'can ajta a'ájna jo'tɨj néijmi'i tyámua' tyejé'een ɨ jɨríj jitze!

2 ¡Naa pu huasé'rin a'íjna ɨ jɨríj tɨ ájtyeej ɨ tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Sión,
a'ájna pujmua', jo'tɨj jo'tá'asej ajtyapuáj ɨmuáj tɨ séejre'!
¡A'íɨ pu tyámua'vi'ra'aj pué'een néijmi'que' ɨ chuéj japua!
¡A'íɨ pu pué'een ɨ chájta'naj tɨ ve'éj a'íɨn tɨ ja'a'rij ɨ Rey tɨ jɨn tyi'tyéjvee!

3 Dios pu a'áa já'sejre' a Jerusalén a'ájna jo'maj je'ráatyij ɨ maj tyí'ijta;
Dios pu a'yan tyu'tóosejrataca' tɨ'ɨj jo'tɨj jáaɨ'rij tɨ'ɨj tyámua' tyihuo'tyáhuiɨre'en.
4 Ji'nye a'íɨmaj mu tyúusɨɨj ɨ maj rey jɨn tyityetyu'uj
aj mu mij néemi'ij a'íj jimi huataje'yaca';
5 ajta matɨ'ɨj jaaséj ɨ chájta'naj je'ej mu tyo'taséj,
majta quee che' je'ej jájtyoova'aj aj mu mij huatóo'uj.
6 A'íɨ pu hua' jimi huatyá'ɨtzee ɨ maj jɨn tyu'tátzɨɨnye'en:
huápuɨ'ɨj pu hua'cui'ca'aj, a'yájna tɨ'ɨj íitaj tɨ ootacuí'nyej tɨ'ɨj tyiyóoj ja'mej;
7 pahua'antyipuá'rij ɨ maj tyí'ijta a'yájna tɨ'ɨj ɨ áacaj a'áa tɨ pujmua' je'ré'nyinyii jo'tɨj
ɨ xɨcáj jé'ejnyinyiij, ɨ tɨ huo'tyáana'xɨj ɨ báarcuj a'áa maj já'sejre' a' tɨ a'yan
tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Tarsis.
8 A'ájna a chájta'naj jitze taj Dios tɨ ja'a'rij,
ɨ Tavástara' ɨ tɨ néijmi'i jɨn antyúumua'reej,
a'íj tu tyeríj huaséj ɨ tajɨ'ɨj jɨme'
a'yájna matɨ'ɨj meríj tyitáa'ixaatya'ca'aj,
¡Dios pu jusén jɨme' tyámua' tye'cha'íɨj ja'mej ɨ chájta'naj Jerusalén!

9 Taj Dios, a'ájna jé'ta' a' tyeyúuj tzajta'
a'áa tu a'íj jitze tyí'mua'tzej ɨ paj va'cán jɨn taxɨe've'.
10 Taj Dios, néijmi'que' mu ɨ cháanacaj japua tyámua' tyimuatá'caa
a'yájna tɨ'ɨj tya'ráanajchi a'íjcɨ jitze je'ej paj ántyapuaj.
A'íjna ɨ paj néijmi'i jɨn putyí'uurej a'íj paj jɨn tyámua' naa tyá'xa'puɨ'ɨntare'.

11 ¡Miche' néijmi'i huatóotyamua've'en a'ájna a tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Sión!
¡Miche' tyítzunaxɨ'ɨn muutyámua'va'aj ɨ chájta'naj jitze a'áa tɨ tyeje'ejtyáma'can a Judá
a'íjcɨ jɨme' je'ej paj tyámua' naa tyaaxá'puɨ'ɨntarej!

12 Siata'aj eetyáciɨnyej a'ájna a Sión
siajta je'en jaatyé'iten a'chu tɨ ará'asej ɨ chi'ij tɨ ajtítɨ'ɨjmee;
13 xaaséj ɨ tɨ atátaavijhuaj ajta jo'maj je'ráatyij a'íɨmaj ɨ maj tyí'ijta,
tɨ'ɨj ɨ'ríitan siaj huo'té'exaatye'en
a'íɨjma ɨ maj ja'mua jitze eerányesɨj
14 tɨ a'yan een ɨ taj Dios
tɨ'ɨj na'aj yu tɨ jo'ca'aj ajta jusén jɨme'.
¡A'íɨ pu a'íɨn pué'een ɨ tɨ táavi'tɨj ijíij ajta jusén jɨme'!

49

A'íjna ɨ túmii capu néijmi'i putyí'uurej
Ɨ tɨ a'íjna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij a'íɨmaj maj jo'yú'xaca'
ɨ yójmua'mua' a'íjcɨ ɨ Coré
1 Tyámua' xu naa a'íj tyu'namuaj,

chájta'naj siajta néijmi'i ɨ siaj a'yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua,
2 a'yaa pu'uj tána'aj tyihuá'ixaatye' ɨ maj chíjtyaanyi'ij ajta a'íɨjma ɨ maj quee je'ej tyéejviicue',
tɨ'ɨj ajta a'íɨjma ɨ maj uhuácaca'nye' ajta a'íɨjma ɨ maj tyóoxaahuaj.
3 A'yaa nu tyu'taxájtaj tɨ'ɨj ɨ tɨ jéehua tyojó'itej
nyajta a'íj huataxájta tyi'tíj tɨ ú'sejre' ɨ nyatzájta',
4 tyámua' nu tyá'namuajran je'ej maj tyí'xaj ɨ maj jéehua tyojó'itej,
nyajta ɨ canárij jitze jaataxájtaj tyi'tíj nyaj avaataca'aj ɨ nyatzájta'.

5 ¿Ji'nye nyej nyij tyí'tzɨɨnye'ej na'mej
tɨ'ɨj a'ájna atyojo'ré'nyej a'íjcɨ ɨ xɨcáara' tɨ jitzán je'ej pua'aj tyi'éenye'ej ta'mej,
nyatɨ'ɨj a'íjna jɨn curiá'nami'huaj
ɨ maj jɨn je'ej pua'aj rɨcɨj ɨ maj nyéjcha'ɨɨre'?
6 A'íɨmaj mu a'íj jitze tyí'ca'nyej ɨ maj jéehua tyí'ijcha'ɨj
majta a'íj jɨn óotzaahuatye' tyi'tíj maj jéehua tyú'cha'ɨj,
7 ajta capu a'tíj púj oorej tɨ jusíɨj jujapuá huatányuunyij
nusu tɨ tyaanájchitye'en ɨ Dios tɨ'ij japuan huatányuunyij ɨ júuricama'ra'.
8 ¡Capu túmii séejre' ɨ tɨ jɨn ɨ'ríj tɨ'ij a'tíj jáananan ɨ júuricama'ra' ɨ tyévij,
9 tɨ'ij jusén jɨn júurɨj já'ra'nyij ajta je'en jáahuiɨre'en tɨ'ij quee huámuɨ'nyij!
10 Ji'nye a'yaa pu tyí'sejre' maj néijmi'i juxa'aj mana'aj tyí'tyacu'vacaa,
a'íɨmaj ɨ maj tyojó'itej ajta a'yan cha'tána'aj tyihuá'uurej ɨ maj quee tyojó'itej,
ajta je'en séecan tyí'cɨ'tyij ɨ maj jéehua tyí'ijcha'ɨɨca'aj.
11 Tyij majta tyámua' naa tyo'tyéyu'xaca' jo'maj tyaja'tachuéj,
a'áa mu jusén jɨn ja'séeria'aj muá'ju'un jo'maj tyityajá'ava'tacaa,
¡a'áa mu jusén jɨme' jo'tyá'ɨtzeere'ej!

12 Capu jusén jɨme' séejre' ɨ tyévij, tyij ajta huápuɨ'ɨj chíjtyaanyi' pué'eenye',
a'yaa pu cha'tána'aj tyí'muɨ'nyij matɨ'ɨj ɨ tyi'tyán maj tyityaacɨ'ɨj.

13 A'yaa mu tyitye'entyipuá'rij a'íɨmaj ɨ maj jujíɨmua'aj jujitzé tyí'ca'nyej,
a'yaa mu tyitye'entyipuá'rij a'íɨmaj ɨ maj jujíɨmua'aj tyámua' tyúuxaj.
14 A'íɨjma ɨ tyeítyee, a'íɨ pu hua'ajséejra ɨ tɨ tye'entyípuaapua'rityee
a'áa pu'ij huojóovi'tɨj jo'maj tyityajá'ava'tacaa
a'yaa pu cuxáa maj cánya'xɨɨ pué'eenye'.
Tɨ'ɨj eeré'nyej ɨ xɨcáj,
a'íɨmaj mu hua' jimi tyu'tyámue'tɨj ɨ maj tyámua' tyityetyúucha'ɨj,
majta a'íɨmaj camu che' uhuácaca'nye'ej muá'ju'un
a'áa mu mij jo'tyá'ɨtzeere'ej jo'maj tyityajá'ava'tacaa.
15 Ajta ɨ Dios pu nyajapuáj huatányuusij nyej nyij quee huámuɨ'nyij,
ji'nye a'íɨ pu ná'vi'tɨn jo'tɨj a'íɨn já'sejre'.

16 Capáj je'ej tyá'mua'ajcaj tɨpua'aj a'tíj huatyoochíjtyaanyi'taj;
ajta arí jéetze' naa huasé'rihua'an ɨ chi'ra'an,
17 ji'nye tɨ'ɨj huámuɨ'nyij capu tyi'tíj á'tɨnyij,
capu ajta ɨ tɨ jɨn naa huasé'rihua'aj jamuán a'áa jo'tyá'ɨtzeere'ej jo'maj yo'tyá'avaataj.
18 Tyij ajta jutyamua've'ej tɨ'ɨj ooj ajá'chajcaj,
majta ɨ tyeítyee tyámua' naa tyá'xajta a'íjcɨ jɨme' tɨ chíjtyaanyi' pué'een,
19 a'náj pu atyojo'ré'nyesij ɨ xɨcáara' tɨ jitzán muɨ'nyij,
a'aj pu'ij quee che' jaséjran ɨ tɨ jɨn huányeeri'ij.

20 Capu jusén jɨme' séejre' ɨ tyévij, tyij ajta huápuɨ'ɨj chíjtyaanyi' pué'eenye',
a'yaa pu cha'tána'aj tyí'muɨ'nyij matɨ'ɨj ɨ tyi'tyán maj tyityaacɨ'ɨj.

50

Dios pu a'íɨn pué'een ɨ tɨ néijmi'i tyámua' naa tyá'xa'puɨ'ɨntare'
Chuíicarij a'íɨn tɨ ja'a'rij ɨ Asaf
1 ɨ Tavástara', a'íjna ɨ Dios tɨ tyihuá'ijtye' séecan ɨ dioosij, a'íɨ pu arí tyu'taxájtaca',
a'íɨjma pu huatajé ɨ maj a'yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua
tɨ'ɨj na'aj jo'tɨj jé'ejnyinyiij ɨ xɨcáj ajta jo'tɨj ja'ancáru'pij.
2 Dios pu jɨn huányeeri'ij a'ájna a Sión,
a'íjna ɨ chájta'naj tɨ tyámua' een ajta naa huasé'rin.
3 A'íjna ɨ taj Dios pu aje'cáamej, ajta capu xájtari'

tɨéj tɨ néɨjmi'i tyojó'jɨpuaj pu anaquéej jimi huaméj,
majta ca'nyíin jɨn tyéviiyɨj a'ɨ́jcɨ jimi.
4 Jútye' ɨmuáj, Dios pu a'ɨ́j huatajé ɨ tajapuá tɨ séejre' ajta a'ɨ́jcɨ ɨ cháanacaj
mej mij jaaséj je'ej tɨ tya'ajpuéetzij ja'mej ɨ chájta'naj a'ɨ́j tɨ jitze ajtyáma'can.

5 “Siahua'ajsɨɨre' a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyámua' nyéetzij tyiná'astijre',
a'ɨ́ɨmaj ɨ maj nye jimi tyi'tɨ́j jɨn tya'tóoraj
a'ɨ́jcɨ jɨme' maj nye jimi tyu'támu'vejritaca'.”
6 Ajta ɨ tajapuá tɨ séejre' pu jatyáxajta tɨ ɨ Dios tyámua' éenye'ej séejre'.

7 “Setyú'namuaj, Israel siaj jitze ajtyáma'can, chájta'naj nye jitze siaj ajtyáma'can,
néijmi'i nu tyámua' naa a' jimi tyu'taséjrataj.
¡Nyáaj nu Dios pué'een! ¡Nyáaj nu ja'mua Dios pué'een!
8 Canu a'ɨ́jna jɨn quee muasej mu paj nye jimi tyí'mu'vejritaj
ajta ɨ ya'muáatyee paj huá'teeraj pej pij naatyátzaahuatye'en.
9 Canu ɨ visáaru'uj muahuavii ɨ paj hua'aj ya'muaj
canu nyajta ɨ túuru'uj ɨ maj iira'uj a' cúraarita',
10 ji'nye nyéetzij mu nya'a'rij néijmi'i ɨ tyi'tyán maj tyityaacɨ́'ɨj,
a'yájna matɨ'ɨj majta ɨ maj huo'ya'muaj jo'maj jo'cháatɨmee,
11 nyéetzij mu nya'a'rij ɨ pína'see maj huacɨ́j ɨ jɨrɨ́j jitze
majta néijmi'i matɨ'ɨj mana'aj pua'máj tyityáaxoo a'ɨtzitáj.
12 Tɨpua'aj nyáaj nye í'cuataj, canu muéetzij muate'exáatye'nyijche'en,
ji'nye ɨ cháanacaj pu nyéetzij nya'a'rij, ajta néijmi'i tyi'tɨ́j tɨ jitzán tyí'sejre'.
13 ¿Ca' a'ɨ́j nyacua'caa ɨ huá'hue'ra' ɨ túuru'uj
nusu a'ɨ́j nyeya'caa ɨ hua' xuure' ɨ chíutyee maj túuru'uj?
14 ¡Che' a'ɨ́jna ɨ paj jɨn tyé'tyojtzi're' a'ɨ́ɨn pué'eenye' ɨ paj jaatámu'vejritye'sij ɨ Dios,
pajta a'yan huárɨnyij je'ej paj tya'tá'ratziiri' a'ɨ́jcɨ jimi ɨ tɨ jútye' ɨmuáj já'sejre'!
15 Pata'aj nye jimi huatyényuunyɨj patɨ'ɨjta quee je'ej tyéejtyoove'en,
nyáaj nu ajapua huatányuusij, pajta je'en muáaj naatyátzaahuatye'sij.”

16 Ajta a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ je'ej pua'aj rɨcɨj Dios pu a'yan tyé'ixaatye' tɨjɨn:
“¿Tyi'tanyí jɨn puaatá'cɨ'puaj pej pij a'ɨ́j á'mua'tyej ɨ nyenyúucaa
nusu paj jaxajta tyi'tɨ́j nyaj jɨn tya'tányaratziiri',
17 tɨpua'aj quee mua'ránajchɨj nyej nyáaj tyámua' mua'uurej
pajta quee tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ɨj ɨ nyenyúucaa?
18 A'ɨ́j paj tyámua' naa tyu'tyéjeevɨj ɨ tɨ tyí'nahua',
¡pajta huá'jaahuatye' ɨ tyeɨ́tyee maj jéehua tyí'xana'cɨre'!
19 A'ɨ́jcɨ jimi ɨ tɨ je'ej pua'aj een ajta ɨ maj hue'tzij huá'taavijre'
a'ɨ́j pu jɨn tyámua' een mua' nyanúu ajta mua' tyenyij.
20 Hue'tzij paj jɨn je'ej pua'aj tyá'xaj a'ihuáara',
¡a'ɨ́j paj je'ej pua'aj uurej a'ihuára'!
21 A'ɨ́j paj néijmi'i jɨn a'yan huarɨ́j, nyajta nyáaj canu huatanyúj,
a'yaa paj tyi'riá'mua'aj nyej nyáaj nyajta a'yan tyi'tyínyecha'ɨɨca'aj patɨ'ɨj muáaj.
Ajta a'yaa nu tyimua'rájeevɨj a'jɨ́ɨsa'puaj,
¡tyámua' nu tyimuá'xa'puɨ'ɨntari'tze'en!

22 ’A'ɨ́j xu tyámua' tyojo'itéej xá'ra'nyij, mua'aj mu siaj yó'hua'naj ɨ Dios,
nyej nyij quee nyáaj huatyényechenyij nyaj jamua'antyipuá'ritye'en
ajta je'en quee maja' a'tɨ́ɨtan tɨ'ij ja'mua japua huatányuunyij.
23 A'ɨ́jna ɨ tɨ a'ɨ́j naatámu'vejritye'en ɨ tɨ tyinaatatyójtzi're'en, a'ɨ́ɨ pu naatyátzaahuatye'sij.
¡Nyáaj nu a'ɨ́j japua huatányuusij ɨ tɨ tyámua' tyu'méj ɨ nyaj juyéj jitze!”

51

Nyaj Dios, ná'ancu'vaxɨ' nyéetzij

Ɨ tɨ a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarɨj David tɨ ja'a'rij, tɨ'ɨj ɨ Natán Dios tɨ jitze ma'can tyí'xaj jajtyá'xɨj a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ huóoxana'cɨrej a'ɨ́jcɨ jamuán ɨ ɨ́itaj Betsabé tɨ ántyapuaj
1 A'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ paj jɨn taxɨe've', nyaj Dios, ná'ancu'vaxɨ' nyéetzij;
a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ paj tyámua' naa tyí'nyaxɨe've', oorió'uunaj tyi'tɨ́j nyaj jɨn ootyá'ɨtzee.
2 ¡Nyacájo'sin a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ nyaj quee tyámua' huarɨ́j!
¡Tyinaatú'uunyi'ri' tyi'tɨ́j nyaj jɨn tyi'ijxána'cɨra'!

3 Nyáamua'ree nyaj quee tyihuojó'iteeca'aj,
capu ɨ'ríj ɨ nyamua'tzíira'aj jitze nyej nyij jo'rio'uunaj tyi'tɨ́j nyaj jɨn tyi'ijxána'cɨra'.
4 Muéetzij jimi nu ootyá'ɨtzee, muéetzij nu'uj jimi ootyá'ɨtzee,
je'ej pua'aj nyetyi'tyinyecha'ɨ̈ij, a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨ quee xá'puɨ' muéetzij jimi.
A'ɨ́j pu jɨn a'yan tyí'xa'puɨ' paj tyámua' tyino'xá'puɨ'ɨntari'tze'en;
ajta quee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeere' je'ej paj muáaj tyihuá'xɨjtye'en.

5 A'yaa pu tyi'jɨ'ré'can jɨme', nyaj je'ej pua'aj tyi'tyévistaj nyatɨ'ɨj huanɨe'huaca';
jéehua nu tyi'ijxána'cɨra'ca'aj tɨ'ɨj na'aj ɨ náanaj tyinaaxá'pueeri'.
6 A'yaa pu tyi'ja'yájna, paj muáaj jaxɨe've' a'ɨ́jcɨ ɨ xɨéjnyu'carij tɨ tyámua' tyo'cájmua'rej,
pajta ɨ nyamua'tzíira'aj jitze períj tyámua' tyinu'cámua'riityej.
7 Pata'aj naajájcuare'en hisoopoj xamue' jɨme', aj nu nyij tyámua' éenye'ej na'mej;
nyacájo'sin, aj nu nyij jéetze' huatyácueenarij quee ɨ séerij.
8 Pajta jéehua naata'an ɨ nyaj jɨn huatányetyamua've'en
jájcuan paj naatatyámua'viste'en, tyij pajta períj puéjtzij naatá'.
9 Capáj che' ja'sejra tyi'tɨ́j nyaj jɨn á'ɨtzeere'
pajta néijmi'i oorió'uunaj ɨ nyaj jɨn je'ej pua'aj huarɨ́j.

10 Nyaj Dios, ¡séej nu'cáxɨejnyu'caritye' tɨquee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeere'!,
¡pajta júuricamej naata'an tɨ jájcuaj tɨ ajta tyámua' tyi'tyúucha'ɨj!
11 Capáj a'áa nyojóojɨpuan jo'paj quee já'sejre'
capáj pajta náari'racare'en a'júuricamej tɨ tyámua' een.
12 Naatá' nyaj jájcuan jɨn huatányetyamua've'en a'ɨ́jcɨ jɨme' paj nyajapuáj huatányuusij;
tyámua' paj tyí'nyevi'raj a'ɨ́jcɨ jɨme' a'júuricamej tɨ jéehua tyihua'cu'vej,
13 nyej nyij nyáaj huo'mua'tyej a'juyéj a'ɨ̈ijma ɨ maj quee tyihuojó'itej
mej mij majta a'ɨ́ɨmaj muá'antzaahuatye'en ɨ maj tyi'ijxána'cɨra'.
14 Nyajapuáj huatányuuchij nyej nyij quee che' tyí'tyacuɨ'ijca,
nyaj Dios, muáaj paj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Dios tɨ nyajapuáj huatányuusij,
aj nu nyij a'ɨ́j huatáchuiicaj paj muáaj tyámua' éenye'ej séejre'.

15 Tavástara', naatá' nyej nyij tyu'taxáj,
aj nu nyij nye tyenyij jɨn muéetzij jimi tyu'táchuiicaj.
16 Ji'nye capáj jaxɨe've' maj tyí'muamu'vejritye'ej nusu maj ya'muáatyee tɨeeraj a' jitze
ma'can,
ɨ'ríj nyej nyáaj a'ɨ́j tyimuaatá'an, ajta capu a'ɨ́ɨn tyimua'ráanajchi.
17 A'ɨ́jna ɨ mu'véjrɨj ɨ Dios jimi a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ júuricamej tɨ japuéjtzitarej,
¡capáj muáaj jaatyáxaahuataj, nyaj Dios, ɨ xɨéjnyu'carij tɨ jéehua japuéjtzitarej!

18 Axɨe'vi'ra' paj jɨn tyámua' tyeetyátoosɨj ɨ Sión;
ajtáhua'aj atátaahuaj ɨ tɨ jɨn curiá'nami' ɨ Jerusalén.
19 Aj pej pij ja'ancuriá'an je'ej tɨ tyi'tɨ́j muéetzij jimi tyúuxɨe've',
a'ɨ́jna ɨ mu'véjrɨj ajta ɨ ya'muáatyee maj hua'te'racaa;
aj mu mij visáaru'uj huatámu'vejritaj a'ɨ́jcɨ japua ɨ maj jitzán muana'michej.

52

Capu tyi'tɨ́j huɨ̈ɨre' ɨ tɨ jɨn óotzaahuatye' a'ɨ́jna ɨ tɨ je'ej pua'aj rɨcɨj
Ɨ tɨ a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Je'ej tɨ tyihuo'muá'tyej a'ɨ́jna ɨ David, tɨ'ɨj ɨ Doeg Edom tɨ já'ma'can Saúl jimi ujó'mej tɨ'ij jaaté'exaatye'en tɨ ɨ David a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tɨj ɨ Abimélec ja'chej
1 ¿Ji'nye pej pij a'ɨ́jna jɨn á'atzaahuatye' ɨ paj jɨn je'ej pua'aj rɨcɨj, mu paj néijmi'i
putyí'uurej?
¡A'ɨ́ɨ pu jusén jɨme' séejre' ɨ Dios tɨ jɨn taxɨe've'!
2 A'ɨ́j papu'uj curia'mua'sij pej pij je'ej pua'aj huárɨnyij,
mua' nyanúu pu je'ej pua'aj tyí'uurej a'yájna tɨ'ɨj ɨ náhuaaj tɨ tyí'ɨtzɨj.
3 A'ɨ́ɨ pu jéetze' mua'ráanajchij ɨ tɨ je'ej pua'aj een quee ɨ tɨ xá'puɨ',
a'ɨ́j paj jéetze' xɨe've' ɨ tɨ hue'tzij pequee a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme'.

4 Nyanúrɨj tɨ tyí'hue'tacaa,
a'ɨ́j paj xɨe've' ɨ nyúucarɨj tɨ tye'entyípuaapua'rityee,
5 a'yaa pu'ij ajta ɨ Dios tyimua'antyipuá'ritye'sij jusén jɨme',
a'ɨ́ɨ pu muaatyévi'raj ajta je'en muɨ'rárɨesɨj a'chi'táj, ajta muáari'raj a'júuricamej.

6 A'ɨ́ɨmaj ɨ maj já'astijre' ɨ Dios, a'íj mu séjran majta je'en tyu'tátzɨɨnye'ej;
majta a'íj mu huatyáxaahuataj ɨ tyáataj, a'yan metyi'xáataj tɨjɨn:
7 "Cási' a'íjna ɨ tɨ quee jahuoo tɨ'ij ɨ Dios jaatyáhuɨɨre'en,
ɨ tɨ a'íj jitze tyí'ca'nyej ɨ tɨ jéehua tyí'ijcha'ɨj
ajta quee jatapuá'cɨtacaa tɨ je'ej pua'aj rɨjcaj."
8 Nyajta nyáaj a'yaa nu een tɨ'ɨj ɨ ítyeɨ'rij tɨ naa tyi'hua'raa
a'ájna jo'tɨj jo'tyéjvee ɨ tyeyúujra' ɨ Dios;
¡a'náj tɨna'aj nu a'ɨ́j jitze tyí'ca'nyej ɨ tɨ jɨn taxɨe've'!

9 Nyaj Dios, a'náj tɨna'aj nu tyimuaatatyójtzi're'ej a'ɨ́jcɨ jɨme' je'ej paj tyi'tɨ́j huáruuj;
muéetzij nu jimi tyi'ijchó've'ej hua' jamuán ɨ maj tyámua' een a' jimi,
ji'nye muáaj paj néijmi'ɨ jɨn tyámua' een.

53

Tyi'tɨ́j tɨ jɨn je'ej pua'aj huarɨ́j ɨ tyévij
Ɨ tɨ a'íjna jɨn antyúmua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, mej mij jaatáchuiicaj tɨ'ɨjta sɨ́ɨj
tyí'cui'ij. Je'ej tɨ tyihuo'muá'tyej a'íjna ɨ David
1 A'ɨ́ɨmaj ɨ maj quee ma'umuámua're' a'yaa mu tyí'mua'tzej tɨquee ɨ Dios ma' já'sejre'
néijmi'i mu meríj je'ej pua'aj tyityo'cájrupɨj,
néijmi'i mu meríj tyi'tɨ́j jɨn je'ej pua'aj huarɨ́j,
¡capu sɨ́ɨj séejre' tɨ tyámua' tyi'tyúucha'ɨ́ɨj!
2 Tajapuá ɨmuáj, a'ɨ́ɨ pu ɨ Dios hua'sej a'ɨ́ɨjma ɨ tyeítyee
tɨ'ij huo'séj tɨpua'aj sɨ́ɨj séjre'ej tɨ tyojó'itej,
a'tɨ́j tɨ ɨ Dios huoocaj.
3 Majta néijmi'i mu meríj yaa pujmua' huárupɨj,
néijmi'i mu juxa'aj tyi'tɨ́j jɨn meríj je'ej pua'aj huarɨ́j.
¡Capu che' sɨ́ɨj séejre' tɨ tyámua' tyi'tyúucha'ɨ́ɨcaj!
¡Capu na'aj sɨ́ɨj ma' já'sejre'!

4 Camu tyojó'itej a'ɨ́ɨmaj ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj,
a'ɨ́ɨmaj mu hua'cɨ'ɨn ɨ nyetyeɨ́ɨtyeristyamua' tɨ'ɨj a'tíj tɨ páan huácua'nyij,
a'ɨ́ɨmaj ɨ maj quee jahuoo ɨ Dios jimi.
5 Tyij ajta quee meje'tyi'tɨɨtan mej mij a'ɨ́ɨmaj juvivej,
a'ɨ́ɨ mu juviváaj muá'ju'un a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ maj tyí'tzɨɨnye',
ji'nye Dios pu tyojo'cuíxɨ'ɨj ɨ tyihuá'carij a'ɨ́ɨjma ɨ maj jájcha'ɨ́ɨre'.
A'ɨ́ɨ mu tyévi'si' huataséjre'ej, ji'nye Dios pu mahuóohua'xɨj.

6 ¡A'tzúj cuj a'ájna a tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Sión
a'áa je'ré'nyej ɨ tɨ hua' japua huatányuusij ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can!
Tɨ'ɨj ɨ Dios ajtáhua'aj tyámua' tyihuo'tyátoonyij ɨ jutyéɨtyeristyamua',
a'ɨ́ɨmaj mu huatóotyamua've'sij ɨ Jacob maj jitze eeráma'can,
majta néijmi'i ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can.

54

Je'ej maj tyityeetyényuunyij mej mij jaatáhuoonyij tɨ'ɨj ɨ Dios huo'tyáhuɨɨre'en
Ɨ tɨ a'íjna jɨn antyúmua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'ɨ́jcɨ jitze ɨ maj jitzán tyí'cui'nacaa
tɨ tye'ejvivin. Je'ej tɨ tyihuo'muá'tyej a'íjna ɨ David, matɨ'ɨj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Zif ja'chej ujó'ju'
mej mij ɨ Saúl a'yan tyu'té'exaatye'en tɨjɨn: "¿Nyiquee tatzájta' huatyóo'avaataca' a'íjna
ɨ David?"
1 ¡Pata'aj nyajapuáj huatányuunyij, nyaj Dios, a'íjcɨ jɨme' ɨ paj jɨn ántyapuaj!
¡Pata'aj nyajapuáj huatányuunyij a'íjcɨ jɨme' ɨ paj néijmi'i jɨn putyí'uurej!
2 Huánamuaj, nyaj Dios, je'ej nyaj muéetzij jimi tyi'tyényuusij;
tyámua' paj tyáanamuaj ɨ nyenyúucaa,
3 ji'nye tyeítyee maj óotzaahuatye' majta ɨ maj je'ej pua'aj tyú'riacaa
a'ɨ́ɨ mu nyéjcha'ɨ́ɨre' majta jaxɨe've' maj naajé'caj.
¡Capu ɨ Dios a'ɨ́ɨjma jimi séejre'!
4 Ajta a'yájna, Dios pu nyahuɨɨre',
Tavástara' pu naatá'sij nyej nyij júurij huatyá'ɨtzeere'en.
5-6 A'ɨ́ɨ pu a'yan ja'uurej tɨ a'íjna ɨ maj jɨn je'ej pua'aj rɨcɨj ɨ maj nyéjcha'ɨ́ɨre'
a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨjma tána'aj jimi huatyá'ɨtzeere'ej.

¡Pata'aj hua'antyipuá'ritye'en, Tavástara', ji'nye muáaj paj quee tyi'tíj jɨn á'ɨtzeere'!
Nyáaj nu nyaxɨe'vi'ra' jɨn tyimuaatámu'vejritye'ej
nyajta tyimuaatatyójtzi're'ej, ji'nye muáaj paj tyámua' een,
7 ji'nye néijmi'i paj jɨn nyajapuáj huatanyúj nyatɨ'ɨj quee che' je'ej jájtyoova'aj
nyajta huo'séj maj huamué'tɨchej ɨ maj nyéjcha'ɨɨre'.

55

Je'ej tɨ tyu'tyéenyuj a'íjna ɨ maj jaatamuárij
Ɨ tɨ a'íjna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjcɨ jitze ɨ maj jitzán tyí'cui'nacaa
tɨ tye'ejvivin. Je'ej tɨ tyihuo'muá'tyej a'íjna ɨ David
1 Nyaj Dios, huánamuaj je'ej nyaj muéetzij jimi tyi'tyényuusij;
capáj yó'hua'nan je'ej nyaj tyí'muahuaviij.
2-3 Náanamuaj, naatájee,
muéetzij nu jimi huatyényuusij nyatɨ'ɨjta quee je'ej jájtyoove'en.
A'íɨ mu nyamuaritye' je'ej maj tyí'xaj ɨ maj nyéjcha'ɨɨre'
ajta je'ej maj tyí'tyejijhuaj ɨ maj je'ej pua'aj rɨcɨj.

Jéehua mu je'ej pua'aj tyi'nyamuarɨe'riste',
majta nyenyo'si'tye'ej jéehua menyínyu'cacuj.
4 Ca'nyíin pu huápuɨ'ɨj ú'tzunaj ɨ nyaxɨéjnyu'caa ɨ nyatzájta',
a'íɨ pu nye jitze rá'aj ɨ tzíɨnyi'ra'aj nyej nyij quee jaxɨe'va'aj nyaj huámuɨ'nyij.
5 Huápuɨ'ɨj nu tyí'tzɨɨnye' yunyatzájta',
nyetyényeviveesij a'íjcɨ jɨme' nyaj tyí'tzɨɨnye'.
6 A'yaa nu nyij tyí'xaj tɨjɨn:
“A'tzúj cuj nyáaj a'yan nyetya'ajta' anájme'nyij tɨ'ɨj ɨ jáamui',
aj nu nyij huatara'ranyijche'en nyej nyij huányaso'pe'en.
7 Naará'rɨe'sima'aj nu nyij ɨmuáj je'ej huarutyéeche'en,
a'áa nu ja'huanyechéetye'nyijche'en jo'tɨj quee já'tyi'tɨj.
8 Aj nu nyij huatanya'uunajche'en tɨ'ɨj náahuɨɨre'en
a'íjcɨ jɨme' tɨ ca'nyíin jɨn huá'aacaj majta ca'nyíin jɨn viiyej.”

9 Hua'antyipua'ritye', Tavástara', huojo'rɨéj huá'nyuucaa jɨme',
ji'nye a'íj nu séj maj jucu'raj majta jutya'xɨ'ɨj,
10 túјca majta tíca' a'áa mu ja'tacɨ'ɨj ɨ chájta'naj jitze.
A'íj mu jitze séejre' ɨ maj je'ej pua'aj rɨcɨj majta ɨ maj avíitzij jɨn je'ej pua'aj tyúuxaj,
jéehua mu néijmi'i huápuɨ'ɨj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj,
11 a'áa pu ɨ cáayej jitze séejre' maj jucu'raj majta jucuanamuaj.

12 Capu a'íɨn je'ej pua'aj tyinaataxájtaca' ɨ tɨ nyéjcha'ɨɨre',
tyi'tíj nyej nyáaj a'yan tyé'viicue',
capu ajta naatanyó'si'tyej a'íjna ɨ tɨ nyaxana've',
nyej nyajta jimi púјoorej nyej nyij huatyénya'avaaj.
13 ¡Ajta muáaj paj a'íɨn pué'een, ɨ tyaj tyámua' naa tyí'tamuajtyej,
pajta muáaj huápuɨ'ɨj tyámua' naa tyí'nyamua'tyej,
14 ɨ tyaj néemi'ij a'áa já'tasɨ'rihua'aj ɨ tyeyúujra' tzajta' ɨ Dios
tyej tyij tyámua' naa tyi'huáta'ixaatye'en,
tyajta tu néemi'ij cɨɨnyaca'aj hua' tzajta' ɨ tyeítyee!

15 ¡Miche' jiye'tzín huácui'nyij ɨ maj nyéjcha'ɨɨre'!
Miche' júurican ava'naj,
ji'nye hua'xɨéjnyu'caa tzajta' pu séejre' ɨ tɨ je'ej pua'aj een.
16 Nyajta nyáaj nu ɨ Dios jimi huatyényuusij,
a'íɨ pu ɨ Tavástara' nyajapuáj huatányuusij.
17 Nyáaj nu nyenyuuste'en nyajta nyeyiinyen
íiya', chúmua' nyajta tíca',
a'íɨ pu'ij nyanamuajran.
18 Nyajapuáj pu huatányuusij nyatɨ'ɨj huatyényo'se'en,
japuan pu huatányuusij ɨ nyajúuricamej,
tyij majta jéehua ará'axcaj ɨ maj nyéjcha'ɨɨre'.

19 A'íjna ɨ Dios, ɨ tɨ jusén jɨme' tyí'ijta,
a'íɨ pu nyanamuajran ajta je'en huo'tyáxaahuataj,

ji'nye camu a'ɨ́ɨmaj jatapuá'cɨtacaa ɨ maj jɨn je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj
camu majta jatzɨɨnye' ɨ Dios.
20 A'ɨ́ɨ mu jumuáca' jɨn je'ej pua'aj huá'uurej ɨ ju' amíincustyamua',
majta quee ja'rá'astee je'ej maj tyitya'tóorasɨj a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj huá'muajtyej.
21 Majta huápuɨ'ɨj naa huatoocua'nyéej metyí'xaj,
ajta ɨ hua'mua'tziira'aj pu tzajta' séejre' ɨ maj jɨn nyo'se'.
Ajta ɨ huá'nyuucaa jéetze' pu cua'tyij quee ɨ aséityɨj,
ajta capu a'yan een sulu chúun pu pué'een tɨ huápuɨ'ɨj tyí'ɨtzɨj.

22 Tavástara' paj jitze tyu'tyátoonyɨj ɨ paj jɨn je'ej tyá'mua'tzej,
a'ɨ́ɨ pu'ɨj tyámua' tyi'muacha'ɨ́ɨj ja'mej;
capu a'náj tyu'tá'sɨj tɨ'ɨj eetávetyɨj
a'ɨ́jna ɨ tyáatɨ' tɨ tzáahuatyi'ra'aj jimi tyí'cha'ɨj.

23 Nyaj Dios, ɨ maj tyí'tyacuɨ'caa majta ɨ maj tyí'hue'tacaa camu júurɨj muá'ju'un
camu mana'aj jé'ta' úhuiixɨ'ɨj a'chu maj á'tɨjtɨ'rej maj júurɨj,
muáaj paj a'áa huaja'tyáhua'xɨj jo'maj tyityajá'ava'tacaa,
nyajta nyáaj nu a' jitze tyí'ca'nyej.

56

Dios jitze nu tyí'ca'nyej nyajta tyé'tyojtzi're' ɨ nyúucaria'ra'
Ɨ tɨ a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ chuíicarɨj tɨ a'yan
ántyapuaj tɨjɨn: "Ɨ hua' jáamuɨ' a'ɨ́ɨjma ɨ dioosɨj ɨ maj a' ɨmuáj já'sejre'." Ɨ nyúucarɨj tɨ
naa huánamuajrii a'ɨ́ɨn tɨ jaria'mua'aj a'ɨ́jna ɨ David, matɨ'ɨj a'ɨ́ɨmaj ɨ filisteos jaatyéevi'
a'ájna a Gat
1 Nyaj Dios, ná'ancu'vaxɨ' nyéetzɨj,
ji'nye tyeɨ́tyee mu séejre' maj nyamuaritye',
a'náj tɨna'aj mu nyenyo'si'tye'ej majta je'ej pua'aj nyoorej.
2 A'náj tɨna'aj mu nyamuaritye' a'ɨ́ɨmaj ɨ maj nyéjcha'ɨɨre',
jéehua mu ɨ maj ootzáahuatye'ej nyenyo'si'tye'ej.

3 Nyatɨ'ɨjta tyí'tzɨɨnye'ej, muéetzɨj jimi nu tyí'ca'nyej.
4 Dios jitze nu tyí'ca'nyej nyajta ɨ nyúucaria'ra' tyí'tyojtzi're',
Dios jitze nu tyí'ca'nyej a'ɨ́j nu jɨn quee tyí'tzɨɨnye'.
¿Tyi'tanyí jɨn je'ej pua'aj nya'uurej ɨ tyáatɨ'?

5 A'náj tɨna'aj mu tyí'nyapuejtye' a'ɨ́jcɨ jɨme' je'ej maj tyí'nyejee,
a'ɨ́j mu'uj curia'mua'sɨj mej mɨj je'ej pua'aj náa'uurej.
6 A'yaa mu ju' avaaj majta ajca'huáye,
a'ɨ́ɨ mu nyacújta' curia'ju',
a'yaa mu mɨj tyi'ijchó've' a'tzáaj maj naajé'caj.

7 ¿Nyiquɨj hua' huɨɨre'en a'ɨ́jcɨ jimi ɨ maj jɨn je'ej pua'aj rɨcɨj?
Nyaj Dios, huo'tyáxaahuataj a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ paj jɨn nyú'camuɨ' a'ɨ́ɨjma ɨ tyeɨ́tyee.
8 Muáaj paj jamua'reej a'chu nyaj nyerɨ́j pua'máj huatánya'uj,
muáaj paj jasɨɨre' pajta jamua'reej nyatɨ'ɨjta eetaja'ra'tajyi'can.
¿Ca' quee á'yu'si'ɨj a'yu'xaa jitze?
9 A'ɨ́ɨmaj ɨ maj nyéjcha'ɨɨre' a'ɨ́ɨ mu nye jimi huatóo'uunaj
nyatɨ'ɨj nyáaj muaatáhuavii paj naatáhuɨɨre'en.
Nyáaj nu tyámua' naa tyá'mua'reej tɨ ɨ Dios naatyáhuɨɨre'ej.

10 Dios jitze nu tyí'ca'nyej nyajta ɨ nyúucaria'ra' tyí'tyojtzi're',
nyáaj nu Tavástara' jitze tyí'ca'nyej nyajta ɨ nyúucaria'ra' tyí'tyojtzi're',
11 Dios nu jitze tyí'ca'nyej a'ɨ́j nu jɨn quee tyí'tzɨɨnye'.
¿Tyi'tanyí jɨn je'ej pua'aj nya'uurej ɨ tyáatɨ'?

12 Tyi'tɨ́j nyaj jɨn muéetzɨj jimi tya'tányaratziiri', nyaj Dios,
a'yaa nu tyimua'rá'astijre'ej nyetyi'chuíicaj,
13 ji'nye nyajapuáj paj huatanyúj nyej nyɨj quee huámuɨ'nyɨj,
ji'nye capáj tyu'tá' nyej nyɨj tyi'tɨ́j jɨn ootyá'ɨtzeere'en,
nyej nyɨj nyáaj a'áa já'sejria'aj jo'tɨj jó'nyeeri'ɨj ajta ɨ júuricamej a'áa já'sejre',
a'ájna jo'tɨj ɨ Dios já'sejre'.

57

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij tɨ'ij a'ɨ́in taatyáhuiire'en ɨ tajapuá tɨ já'ma'can
Ɨ tɨ a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj: "Capáj tyi'tɨ́j antyíu'na'an."
Nyúucarij tɨ naa huánamuajrii a'ɨ́in tɨ jaria'mua'aj a'ɨ́jna ɨ David, tɨ'ɨj huatóo'uj a'ɨ́jcɨ
jimi ɨ Saúl ajta je'en a'áa jo'tyóo'avaataca'aj jo'tɨj já'tyasta'
1 Ná'ancu'vaxɨ' nyéetzij, nyaj Dios, ná'ancu'vaxɨ' nyéetzij,
ji'nye muéetzij jimi nu jahuoo pej pij naatyáhuiire'en.
A'yaa nu tyá'xɨe've' nyaj a' anáj jityej huatyénya'avaaj,
'asta na'aj quee néijmi'i mutyojo'me'en.
2 A'ɨ́j nu jimi huatyényuusij ɨ Dios jútye' ɨmuáj tɨ já'sejre',
a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Dios ɨ tɨ néijmi'i jɨn nyahuiire'.
3 A'ɨ́i pu jútye' ɨmuáj uyo'ta'ítyij ɨ tɨ jɨn taxɨe've' ajta ɨ tɨ jimi jɨ'ré'can jɨme',
a'ɨ́i pu'ij nyajapuáj huatányuusij a'ɨ́ijma jimi ɨ maj huápuɨ'ɨj je'ej pua'aj nya'uurej.
4 A'áa nu nyáaj chóota' jo'riá'ca'aj,
hua'tzajta' ɨ muájyej tyeítyee maj cɨ'macaa,
hua' tamej pu a'yan een tɨ'ɨj ɨ tyapúusti' tɨ antyípityij ajta tɨ'ɨj ɨ'rɨ́j,
ajta ɨ hua' nyanuu tɨ'ɨj chúun tɨ tyí'ɨtzɨj.
5 Nyaj Dios, muáaj paj japuan já'sejre' ɨ tajapuá tɨ séejre'.
A'ɨ́jna ɨ paj jɨn naa huasé'rin pu néijmi'que' a'yan séejre' ɨ cháanacaj japua.
6 A'ɨ́imaj ɨ maj nyéjcha'ɨ́ire' a'ɨ́i mu tyi'tɨ́j tyámua' huáruuj mej mij naatyéevi'
tɨ'ij quee che' nyaca'nyisti'raj,
a'ɨ́i mu mij ja'tyáacuj jó'nyaj jo'ré'nyinyiij,
majta a'ɨ́imaj mu jujɨ́imua'aj a'áa ja'tyáavatzɨj.

7 Ɨ nyaj xɨéjnyu'caa pu néijmi'i jɨn óoca'nyej, nyaj Dios,
ɨ nyaxɨéjnyu'caa pu tyámua' een tɨ'ij a'jimi tyu'táchuiicaj.
8 Nyajúuricamej, pata'aj huájɨstij,
xaatájɨsij, canárij ɨ maj jitzán tyí'cui'nacaa,
tyámua' xu huóo'uurej tɨ'ɨj quee eexúj ɨ xɨcáj eeré'nyej.
9 Chuíicarij nu jɨn tyimuaatatyójtzi're'ej, Tavástara',
jé'ta' a'ájna jo'maj já'sejre' a'tyéɨtyeristyamua' majta ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can.
10 Ji'nye ɨ paj jɨn taxɨe've' tajapuá pu ɨmuáj ja'rá'asej,
ajta ɨ paj jɨn tyámua' een a'áa pu ja'rá'asej ɨ tɨ huá'raa jitze tajapuá tɨ séejre'.

11 Nyaj Dios, muáaj paj japuan já'sejre' ɨ tajapuá tɨ séejre'.
¡A'ɨ́jna ɨ paj jɨn naa huasé'rin a'ɨ́i pu néijmi'que' oorióonajchi ɨ cháanacaj japua!

58

Je'ej maj tyaatáhuoonyij mej mij tyámua' naa tyihuo'xá'puɨ'ɨntari'tze'en
Ɨ tɨ a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Capáj tyi'tɨ́j antyíu'na'an.
Nyúucarij tɨ naa huánamuajrii a'ɨ́in tɨ jaria'mua'aj ɨ David
1 Mua'aj, mu siaj huápuɨ'ɨj uhuácaca'nye'ej,
¿nyi jɨ'ré'can jɨme' tyámua' naa néijmi'i setya'xa'puɨ'ɨntare'
nyi siajta tyámua' naa tyihuá'xɨjtye' ɨ tyeítyee?
2 Ajta a'yájna, a'yaa xu rɨcɨj je'ej pua'aj setyá'xɨe've'ej,
mua'aj xu tyi'tá'caa mej mij junyo'si'tye'ej a'ɨ́jcɨ japua ɨ chuéj jo'maj jo'cháatɨmee.

3 Ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj a'ɨ́i mu je'ej pua'aj huarɨ́j matɨ'ɨj móoj hua'jucáatze'
a'séeria'caj ɨ junáanastyamua',
ɨ maj tyí'hue'tacaa mu je'ej pua'aj tyityo'cárutyij a'ájna matɨ'ɨj quee xu nanɨe'huaj.
4 Jéehua pu huá've'rij hua' jitze séejre' a'yájna matɨ'ɨj ɨ cú'cu'see;
a'yaa mu een tɨ'ɨj ɨ cú'cu'uj tɨ tyú'cha'vacaa
ɨ tɨ a'yan ju'uurej tɨ'ɨj ɨ tɨquee ɨityánamuaj, ajta ityóonamuaj ɨ junaxɨéeta'
5 tɨ'ij quee jáanamuaj ɨ tɨ tyi'tyácuiinaj a'ɨ́jna ɨ tɨ támua'rej,
ɨ tɨ jaayí'tɨn tɨ huojo'pua'ritye'en.

6 Nyaj Dios, ¡antatáarajra' ɨ hua' tamej!
Tavástara', ¡antatáarajra' ɨ hua' tamej a'ɨ́ijma ɨ muajyéj!
7 Miche' a'huóopua'rixɨ'ɨn, tɨ'ɨj ɨ jájtyij tɨ tyixɨ́re'en,
miche' huaria'huaj, a'yájna tɨ'ɨj ɨ tu'píj juyéj jitze tɨ tyu'uj,
8 miche' huatóopua'rej, tɨ'ɨj ɨ xɨ'pu'uj a'ɨ́jcɨ jitze ɨ ju'ɨ́'rique',

¡tɨ'ɨj ɨ pá'rɨ'ɨj tɨ arájvej ajta quee a'náj jaaséj ɨ tɨ jɨn huányeeri'ij!,
9 miche' huatyátaanyij tɨ'ɨj ɨ tzícare'ej matɨ'ɨj quee eexúj jamua'réeriacaj,
miche' ca'nyíin jɨn hue'ejcuuxɨj, tɨ'ɨj tu'píj tɨ huá'raa.

10 A'ɨ́jna ɨ tɨquee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeere' a'ɨ́ɨ pu huatóotyamua've'sij tɨ'ɨj Dios puéjtzɨj a'ɨ́jcɨ
jɨme' ɨ maj jɨn je'ej pua'aj huarɨ́j;
¡a'áa pu jo'ré'nyesij jo'tɨj jo'xúuriajraa a'ɨ́jna ɨ tɨ je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ɨj!
11 Aj mu mij a'yan tyu'taxájtaj tɨjɨn:
“¡Jéehua pu tyí'huɨ́re' nyej tyámua' tyi'tyínyecha'ɨ́ɨj!
¡Dios pu séejre' ɨ tɨ huá'xɨjtye'en ɨ maj a'yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua!”

59

Tavástara' pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ tacha'ɨj

Ɨ tɨ a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. “Capáj tyi'tɨ́j antyíu'na'an.” Nyúucarij tɨ naa huánamuajrii David tɨ jaria'mua'aj, tɨ'ɨj Saúl tyu'ta'ɨ́jtaca' maj jáacha'ɨ́ɨn ɨ chi'ra'an a'ɨ́jcɨ ɨ David mej mij jaajé'caj
1 Nyaj Dios, pata'aj nyaj japua huatányuunyɨj a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj nyéjcha'ɨ́ɨre';
pajta naatyécha'ɨ́ɨn a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj je'ej pua'aj nya'uurej.
2 Nyajapuáj paj huatányuunyɨj a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj je'ej pua'aj tyí'uurej,
nyajapuáj paj huatányuunyɨj a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj tyí'tyacui'caa,
3 ji'nye tyétyacaa mu séejre' maj uhuácaca'nye'
majta a'ɨ́j mana'aj tyicho've'ej a'tzáaj maj naajé'caj.

Tavástara', canu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ quee tyihuojó'itej canu nyajta huányaxana'cɨrej;
4 canu tyi'tɨ́j jɨn je'ej pua'aj huarɨ́j,
ajta, a'yaa pu tyí'een, a'ɨ́ɨ mu tyámua' ju'uurej mej mij naatyényo'si'tye'en.
¡Huájɨsij!
¡Pajta mujo'vé'me'en pej pij na'antyinájche pajta je'en naaséj!
5 Muáaj, Tavástara', Dios mu paj néijmi'i putyí'uurej, pajta hua' Dios a'ɨ́ɨjma ɨ maj Israel
jitze ajtyáma'can,
huájɨsij pajta puéjtzɨj huo'tá'an a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee tyá'tzaahuatye',
capáj hua'cu'vej a'ɨ́ɨjma ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj.
6 Tɨ́ca' mu aje'ré'nyinyii, a'yan metyi'tyá'xɨ'ɨj matɨ'ɨj ɨ tzɨ'cɨ́ɨj,
a'áa mu mij ja'tacɨ'ɨj jo'tɨj ja'chajta'.
7 Majta ejcuéemuxa'aj ɨ jutyényɨj jitze,
a'yaa mu mij tyúu'ixaatye' mej mij tyi'tɨ́j je'ej pua'aj huá'uurej a'yaa mu tɨjɨn:
“¡Capu ma' a'tɨ́j tɨ'ɨj táanamuaj!”

8 Pajta muáaj, Tavástara', muáaj paj hua'a'tzej a'ɨ́ɨjma;
muáaj paj hua'xaahuari' a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee tyá'tzaahuatye'.
9 Muéetzɨj jimi nu tyámua' éenye'ej na'mej, nyaj Dios,
ji'nye muáaj paj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ ca'nyíjra'aj nyatá'caa ajta ɨ tɨ nyecha'ɨj.
10 A'ɨ́jna ɨ Dios ɨ tɨ nyaxɨe've' a'ɨ́ɨ pu mujo'va'ma'aj ta'mej tɨ'ɨj na'antyinájche;
a'ɨ́ɨ pu naatá'sij nyej nyij huo'séj matɨ'ɨj huatyámue'tɨche'en ɨ maj nyéjcha'ɨ́ɨre'.

11 Capáj hua'cu'vej a'ɨ́ɨjma,
mata'aj mij a'ɨ́ɨmaj a'náj tɨna'aj jamua'reeriaj ɨ maj nye chájta'naj pué'een;
huo'tamuáritye' a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ paj néijmi'i jɨn putyí'uurej, pajta huo'tyáxaahuataj.
¡Tavástara' pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ tyámua' naa tyí'tacha'ɨj!

12 A'ɨ́j mu jɨn atyá'ɨtze'rii néijmi'i jɨme' je'ej maj tyí'xaj;
¡miche' a'ɨ́jna jɨn huavívi'ri'huaj tyi'tɨ́j maj jujɨ́ɨmua'aj jɨn óotzaahuatye'
majta tyi'tɨ́j maj hue'tzij jɨn tya'tóoratzi'raj!
13 ¡Hua'antyipua'ritye', hua'antyipua'ritye' a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ paj jɨn nyú'camuɨ'!
¡Miche' quee che' ma' já'sejria'aj!
¡Che' huamua'reerijhuaj tɨ ɨ Dios a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ Rey jɨn tyi'tyéjvee
a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Jacob ajta a'ájna ɨmuáj jo'tɨj ɨ chuéj jóo'asej!
14-15 Matɨ'ɨjta tɨ́ca' aje'ré'nyej a'yan metyi'tyá'xɨ'ɨj matɨ'ɨj ɨ tzɨ'cɨ́ɨj,
majta je'en a'áa ja'tacɨ́'ca'an jo'tɨj ja'chajta' cue'ráj metyi'huooj,
a'ɨ́ɨ mu mij tyi'tyá'xɨ'ɨj muá'ju'un matɨ'ɨj quee jéehua ɨ cue'ráj tyú'tyoonyij.

16 Ajta nyéetzɨj jɨme', íiya' nu muéetzɨj jimi tyu'táchuiicaj;

ca'nyíin nu jɨn jaataxájtaj ɨ paj jɨn taxɨe've' nyajta ɨ paj jɨn néijmi'i putyí'uurej.
Ji'nye muáaj paj a'íɨn pué'een ɨ tɨ tyámua' tyí'nyecha'ɨj,
ɨ tɨ nyahuɨire' nyatɨ'ɨjta quee je'ej jájtyoove'en.
17 Muéetzij jimi nu tyu'táchuiicaj, nyaj Dios,
ji'nye muáaj paj a'íɨn pué'een ɨ tɨ ca'nyíjra'aj nyatá'caa ajta ɨ tɨ tyámua' tyí'nyecha'ɨj,
¡muáaj paj a'íɨn pué'een ɨ Dios tɨ nyaxɨe've'!

60

Je'ej maj tyaatáhuoonyij tɨ'ij a'íɨn huo'tyáhuɨire'en ɨ tajapuá tɨ já'ma'can

Ɨ tɨ a'íjna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjcɨ jɨme' ɨ cuíinarij tɨ a'yan huatóomua'aj tɨjɨn: "Ɨ tzuhuáa tɨ jɨn séejre' je'ej maj tyityetyúucha'ɨj." Nyúucarij tɨ naa huánamuajrii David tɨ jɨn tyihuo'muá'tyej, tɨ'ɨj eerájraa tɨ'ij huatyényo'se'en a'íɨjma jimi ɨ maj a'yan hua'tamuá'muaj tɨjɨn arameos a'áa maj ja'chej a Naharaim majta a'ájna a Sobá, ajta a'íjna ɨ Joab, tɨ'ɨj huariá'raa, tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj pua'muácaa pu ɨ tyétyecaa antyimue'tɨj a'áa maj já'ma'can a Edom tɨ'ɨj a'áa jo'tyéenyo'sej a tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Valle de la Sal
1 A'íjcɨ ɨ paj jɨn nyú'camuɨ', nyaj Dios, a'íj paj jɨn períj matuuhua'xɨj,
pajta ta'antyipuá'rij;
¡taatá' ijíij tyej tyij tyajtáhua'aj huatyátaca'nyej!
2 Muáaj paj tyu'tá' tɨ'ij ɨ cháanacaj huatóoca'tzɨj ajta ootátzi'tyej;
¡pata'aj ijíij tyámua' jáa'uurej jo'tɨj jo'tátaariaca', ji'nye a'íɨ pu huatyámuɨirixɨ'sij!
3 Jéehua paj huápuɨ'ɨj puéjtzij huo'ta' ɨ maj a'chájta'naj jitze ajtyáma'can,
a'íj paj taatá' ɨ nahuáj tɨ tyú'tɨmue'raste'.
4 Muáaj paj tyi'tíj huo'taséjratyej a'íɨjma ɨ maj tzáahuatyi'ra'aj a'jimi tyícha'ɨj
mej mij jáamua'reej a'tzáaj maj huatóo'uunaj tɨ'ij quee ɨ ɨ'ríj tyihuo'puéjtye'en.
5 ¡Taatájee, pajta tajapuá huatányuunyij a'íjcɨ jɨme' ɨ paj néijmi'i jɨn putyí'uurej!
¡Pajta hua' japua huatányuunyij a'íɨjma ɨ paj hua'xɨe've'!

6 Dios pu a'yan tyu'taxájtaca' a'ájna a tɨ a'íɨn já'sejre' tɨjɨn:
"¡Nyenyetyámua'va'aj nu mui'caquéj jariá'naxɨ'ɨj ɨ chájta'naj Siquem
nyajta a'íj néijmi'i huo'riáa'sij a'áa tɨ huataca'aj a Sucot!
7 A'íjna ɨ Galaad ajta ɨ Manasés a'íɨ mu nye jitze ajtyáma'can;
Ajta ɨ Efraín pu a'íɨn pué'een ɨ tɨ na'vá'naa ɨ nyamu'uj jitze,
ajta ɨ Judá pu a'íɨn pué'een ɨ nye tyáxu'uj ɨ nyaj jɨn tyí'ijta,
8 Moab pu a'íɨn pué'een ɨ tɨ a'yan tyí'huɨire' tɨ'ɨj ɨ nyaj jitzán anányamuejtye'en,
nyajta ɨ nyaj ca'quéj a'íj nu japua jaráɨesij ɨ Edom,
¡nyajta jijhuan nyatɨ'ɨj tyu'tyámue'tɨj a'íɨjma jimi ɨ filisteos!"

9 ¿A'tanyíj ná'vi'tɨn tɨ'ij a'áa nyojo're'nyijtye'en jo'tɨj já'sejre' ɨ chájta'naj tɨ curiá'nami'?
¿A'tanyíj ná'vi'tɨn a'ájna ɨmuáj a tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Edom?
10 Ji'nye muáaj, nyaj Dios, muáaj paj matuuhua'xɨj,
¡capáj che' hua' jamuán huaméj ɨ tyétyacaa maj tajíme' nyo'sii!
11 Taatáhuɨire' a'íjcɨ jimi ɨ tɨ tájcha'ɨire',
ji'nye capu tyi'tíj huɨire' ɨ tyévij tɨ jɨn tyí'cha'ɨj.
12 Va'cán tu jɨn tyu'tyámue'tɨj a'íjcɨ jɨme' ɨ Dios tɨ jɨn taatyáhuɨire'ej,
¡a'íɨ pu huo'tzíinajra'aj a'íɨjma ɨ maj tájcha'ɨire'!

61

Tyiche' a'íj jitze tyú'ca'nyej ɨ Dios tɨ jɨn taatyáhuɨire'ej

Ɨ tɨ a'íjna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjcɨ jitze ɨ maj jitzán tyí'cui'nacaa tɨ tye'ejvivin. David tɨ ja'a'rij
1 Nyaj Dios, huánamuajri' je'ej nyaj tyí'nyeyiin a'íjcɨ jɨme' ɨ tɨ nyacui',
¡pajta a'yan huárɨnyij je'ej nyaj a'jimi tyá'huoo!
2 Muéetzij jimi nu huatyéenyuj a'ájna ɨmuáj jo'tɨj ɨ chuéj jóo'asej,
ji'nye ɨ nyaxɨéjnyu'caa pu quee che' juca'nyej.
A'áa paj tyámua' tyinyojó'cha'ɨɨn jo'paj muáaj já'sejre',
3 ji'nye muáaj paj a'íɨn pué'een ɨ tɨ naatyáhuɨire'ej.
¡A'yaa paj een tɨ'ɨj tyi'tíj tɨ ájtaavijhuaca' tɨ ajta tyámua' tyúuca'nyej
muáaj pej pij nyajapuáj huatányuusij a'íjcɨ jimi ɨ tɨ nyéjcha'ɨire'!
4 Nyáaxɨe've' nyaj jusén jɨn a'áa jo'quéej ná'ra'nyij jo'paj muáaj ja'chej,
tyámua' nyetyi'cha'ɨiri'huaj a' anáj jityej muéetzij.

5 Muáaj, nyaj Dios, papu'ríj jáanamuajri' je'ej nyaj tya'tányaratziiri',
pajta naatá' a'íjna i ti nyéetzij nyaci'puaj
i paj tyámua' jáaruuj a'íijma jimi i maj muéetzij mua'tzaahuatye'.

6 Huatá' ti'ij á'tyeevi'in a'íjna i rey ti jin tyi'tyéjvee;
che' jéehua á'tyeevi'in, mue'tij nyinyi'ra'aj jime',
7 ajta a'íjna jin tyu'ta'íjtaj i paj jin muáaj tyámua' tya'tá'caa.
Tyámua' paj tyéecha'iin a'íjci jime' i paj taxie've' pajta i paj jin tyámua' een,
8 a'yaa nu a'náj tina'aj muéetzij jimi tyi'chuíicaj na'mej
nyajta a'náj tina'aj arányaastesij je'ej nyaj tyi'tíj jin tya'tányaratziiraj.

62

A'íi pu'uj i Dios a'íin pué'een i ti taatyáhuiire'ej
I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Jedutún ti ja'a'rij. Chuíicarij David ti jo'yú'xaca'
1 A'íj nu'uj i Dios jimi jatyoovej nyej nyij huányaso'pe'en;;
a'íj pu jimi jo'vé'mej i ti nyajapuáj huatányuusij.
2 A'íi pu'uj naatyáhuiire'ej ajta tyámua' tyí'nyecha'ij.
Canu tyi'tíj jin ootyá'itzeere'ej, ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i ti naatyáhuiire'ej.

3 ¿A'náj nyij mua'aj siatapuá'citaj siaj sij quee che' nyenyo'si'tya'aj
ajta i siaj jaxie've' siaj jin ná'xaahuataj,
cuxáa nyaj jáxu'uj pué'eenye' i maj ja'ajtaahuaca' ajta arí á'vesij
nusu ti'ij i cúraaj ti ajta arí tin huatyu'uunyij?
4 A'íj mu'uj curia'mua'sij je'ej maj tyina'antyipuá'ritye'en,
ajta a'íin huápui'ij naa hua'asej i ti hue'tzij pué'een.
Jutyényij mu jin tyámua' naa tyí'nyaxaj,
majta i jumua'tzíira'aj mu jin je'ej pua'aj tyí'nyaxaj.

5 A'íj nu'uj i Dios jimi jatyoovej nyej nyij huányaso'pe'en,
ji'nye a'íj pu jimi jo'vé'mej i nyaj jin tyi'ijchó've'ej.
6 A'íi pu'uj naatyáhuiire'ej ajta tyámua' tyí'nyecha'ij.
Canu tyi'tíj jin ootyá'itzeere'ej, ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i ti nyahuiire'.

7 Dios pu jimi já'ma'can i ti nyahuiire' ajta i nyaj jin nyáaj tyámua' een;
a'íi pu a'íin pué'een i ti tyámua' tyí'nyecha'ij ajta i ti naatyáhuiire'ej.
8 ¡Nye chájta'naj siaj jitze ajtyáma'can, a'náj tina'aj xu a'íj jitze tyú'ca'nyej!
¡Siajta jimi huatyényuunyij tyámua' naa jitzán setyi'ca'nyéej!
¡Dios pu a'íin pué'een i ti taatyáhuiire'ej!

9 Capu i tyévij tyi'tíj jin je'ej a'yaa pu'uj ti'ij séej ti ucayáatira'nyij,
tipua'aj i tiquee je'ej tyéejviicue' nusu i ti chíjtyaanyi' pué'een;
tipua'aj néijmi'caa tyi'tíj jitze mahua'cá'iteen
a'yaa pu'uj cuxáa tiquee tyi'tíj aráacaj.
10 Capáj a'íj jitze tyí'ca'nyej i paj jin je'ej pua'aj tyi'tyía'cha'ij,
¡capáj pajta a'íj jitze tyi'ijchó've'ej i paj tyí'nahua'!
Ajta tipua'aj siahuoochíjtyaanyi'taj,
caxu a'íj jitze tyí'ca'nyej i túmii.

11-12 Nu'ríj mue'tíj a'yan tyáanamuajri'
a'íjna i Dios ti a'yan tyaataxájtaca' tijin:
a'íjna i ti néijmi'i putyí'uurej ajta i ti jin taxie've' a'íi pu ja'a'rij,
ti ajta a'íin a'yan tyihuá'najchitye'en séej ajta séej
je'ej ti síij tyi'tíj jin huaríj.

63

Dios pu a'íin pué'een i ti jin naa ja'asej a'íjci i tyévij
Chuíicarij David ti jo'yú'xaca', ti'ij a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tij quee já'tyi'tij a'áa ti ja'ajtyáma'can a Judá
1 ¡Nyaj Dios, muáaj paj a'íin pué'een i nyaj Dios!

Jéehua nu muaxɨe've' nyámuahuoo, ji'nye muáaj paj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ jájtyɨj tɨ nyejitzé juxɨe've';
néijmi'i pu ɨ nye tyévɨj muéetzɨj muaxɨe've',
a'yájna tɨ'ɨ̨j jo'tɨ̨j jo'huáchɨj, jo'tɨ̨j jéehua ɨ jájtyɨj jóoxɨe've'.
2 ¡Nyámuaseejramu' a'ájna jo'tɨ̨j tyámua' tyejé'een,
nyajta je'en jaaséj ɨ paj néijmi'i jɨn putyí'uurej ajta ɨ paj jɨn naa huasé'rin,
3 ji'nye ɨ paj jɨn nyaxɨe've' jéetze' pu tyí'huɨ̨ɨre' quee ɨ nyaj jɨn júurɨj!
Nye tyenyɨj nu jɨn tyimuaatatyójtzi're'ej,
4 néijmi'i nu ɨ nyajúuricamej jɨn tyi'muatyóotzi're'ej na'mej,
muéetzɨj jimi nu ajméjca'taxɨ'ɨ̨j nyatɨ'ɨjta huatyényuunyɨj.
5 Huápuɨ'ɨ̨j pu naa naatá'astɨj,
a'yájna tɨ'ɨ̨j ɨ tɨ tyí'cua' a'ájna jo'maj naa eenye' tyajá'cue'raataj,
nye tyenyɨj nu jɨn tyimuaatatyójtzi're'ej nyenyetyámua'va'aj.

6 Tɨ'ɨjta tɨca', nyatɨ'ɨjta huaque'tɨ́j,
muéetzɨj nu mua'tamuá're'rii nyajta muéetzɨj jitze tyí'mua'tzej,
7 ji'nye muáaj paj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ nyahuɨ̨ɨre'.
¡A' anáj jityej nu nyetyamua've'!
8 Néijmi'i pu ɨ nyajúuricamej muéetzɨj jitze séejre',
pajta a'muáca'ta' jɨn quee nyatato'raj.
9 A'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'yan tyá'xɨe've' maj naajé'caj
a'áa mu ja'tyávatzɨj jo'tɨ̨j ja'tyácun majta je'en antyipua'rɨj,
10 ¡a'ɨ́ɨ mu cui'iihuan a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ chúun
majta je'en ɨ ɨ́ɨra'vetyee hua'cɨ'men!
11 Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ rey jɨn tyi'tyéjvee a'ɨ́ɨ pu huatóotyamua've'sɨj ɨ Dios jimi,
a'ɨ́ɨ mu tyu'táchuiicaj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jimi tya'tóoratziiri',
majta ɨ maj tyí'hue'tacaa a'ɨ́ɨ mu quee che' atanyúuva'aj muá'ju'un.

64

Je'ej maj tyityeetyényuunyɨj tɨ'ɨj ɨ Dios huó'cha'ɨɨn

Ɨ tɨ a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarɨj David tɨ jo'yú'xaca'
1 Nyaj Dios, huánamuaj je'ej nyaj tyí'nyenyuuste';
huácha'ɨ̨j ɨ nyajúuricamej a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj huápuɨ'ɨ̨j nyéjcha'ɨɨre'.
2 Naatyá'avaaj a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨ̨j
ajta je'ej maj avíitzɨj tyi'tɨ́j jɨn rɨcɨj;
pajta nyajapuáj huatányuunyɨj tyi'tɨ́j maj jɨn tyámua' ju'uurej ɨ maj je'ej pua'aj rɨcɨj,
3 a'ɨ́ɨ mu jacaachej ɨ junyanúu cuxáa tɨ chúun pué'eenye'
ajta ɨ maj jɨn tyí'xaj a'yaa pu een tɨ'ɨ̨j ɨ ɨ'rɨ́j tɨ tyu'jé'caj.

4 A'áa mu ɨmuáj jo'tya'úuj jo'maj jóo'avaaj je'ej pua'aj mahua'uurej a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeere',
a'ɨ́ɨ mu mɨj hua'cu'raj matɨ'ɨ̨j quee putyámuamua're'ej. Camu a'ɨ́ɨmaj tyí'tzɨɨnye'ej.
5 A'ɨ́ɨ mu jujɨ́ɨmua'aj ca'nyíjra'aj tóoa'caa mej mɨj je'ej pua'aj huárɨnyɨj;
a'ɨ́ɨ mu avíitzɨj jɨn tyámua' ja'uurej ɨ maj jɨn huá'viivi'
majta a'yan tyí'mua'tzej tɨ quee a'tɨ́j hua'sejran,
6 tɨ quee a'tɨ́j jaatyésejra tyi'tɨ́j maj jɨn je'ej pua'aj rɨcɨj.
Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ jaayí'tɨn tɨ jáamua'reej
je'ej tɨ avíitzɨj jɨn tyí'mua'tzej a'ɨ́jna ɨ tyévɨj,
a'ɨ́ɨ pu tyámua' tyeetyésejra.
7 Dios pu tyihuá'puejtye'en a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tyihua' ɨ'rɨ́j,
a'ɨ́ɨ pu tyihuá'puejtye'en matɨ'ɨ̨j pua'aj quee putyámuamua're'ej,
8 a'ɨ́ɨ mu jujɨ́ɨmua'aj puéjtzɨj huatóoa'sɨj a'ɨ́jcɨ jɨme' je'ej maj tyí'xaj;
ajta a'tyán maj hua'sejran a'ɨ́ɨ mu huo'tyáxaahuataj.
9 Aj mu mɨj néijmi'i tzáahuatyi'ra'aj tyicha'ɨ́ɨj muá'ju'un ɨ Dios
majta jaataxájtaj je'ej tɨ tyi'tɨ́j jɨn rɨcɨj,
majta a'ɨ́j jitze tyúumua'tziitye'en je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tyi'tɨ́j huáruuj.
10 A'ɨ́jna ɨ tyévɨj tɨ tyámua' tyi'tyúucha'ɨ̨j a'ɨ́ɨ pu huatóotyamua've'sɨj ɨ Tavástara' jimi
ajta a'ɨ́j jimi jahuoonyɨj tɨ'ɨj jaatyáhuɨ̨ɨre'en,
majta néijmi'i ɨ tyeɨ́tyee maj tyámua' tyityetyúucha'ɨ̨j
a'ɨ́ɨjma pu tyámua' huata'eexaj.

65

Dios pu jimi tyéevijtɨj tyej tyu'táchuiicaj

Ɨ tɨ a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij maj jɨn tyaatatyójtzi're'en ajta chuíicarij maj jɨn jaatyáanajche David tɨ tyo'yú'xaca'

1 Hua' Dios a'ɨ́ɨjma ɨ maj Sión já'ma'can,
¡muéetzij pu jimi tyéevijtɨj tyej tyu'táchuiicaj!,
¡muéetzij pu jimi a'yan tyúuxɨe've' tyaj ja'rá'astej je'ej tyaj tya'tátaratziiri',
2 ji'nye páanamuaj je'ej tyaj a'jimi tyityeetyényuusij!
Néijmi'i mu a'jimi ajtyáxɨɨrij ɨ maj a'yan ɨ cháanacaj japua huacháatɨmee.
3 A'ɨ́ɨ pu tyí'ta'ijtye' ɨ tyaj jɨn je'ej pua'aj rɨcɨj,
ajta muáaj paj tyitaatú'uunyi'raj ɨ tyaj jɨn ootyá'ɨtzee.
4 Jutyamua've'ej a'ɨ́jna ɨ tyáatɨ' muáaj paj ja'antyíhuoj
pajta jaatá'sij tɨ a'áa ja'séeria'aj já'ra'nyij véjri' a'jimi,
a'újna a chi'táj ɨ tyeyúuj tzajta'.
¡Tyiche' a'ɨ́jna tya'ancuriáan ɨ tɨ jéetze' tyi'jɨ́'re'en a'chéj tɨ tyejé'sejre',
ajta ɨ tɨ jɨn tyámua' tyí'een a' tyeyúuj tzajta'!

5 Dios ajta Tavástara' paj tajapuá huatányuusij,
muáaj paj tanamuaj
a'ɨ́jcɨ jɨme' paj va'cán jɨn tyámua' tajimí tyí'uurej;
néijmi'que' ɨ chuéj japua muéetzij mu jitze tyí'ca'nyej,
ajta a'ɨ́jna ɨ jájtyij tɨ ve'éj a tɨ ɨmuáj já'sejre';
6 muáaj paj tyámua' naa tyí'cha'ɨj ɨ jɨrɨ́j
a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ paj néijmi'i jɨn putyí'uurej ajta ɨ paj jɨn uhuájca'nyej.
7 Muáaj paj japua'ritye' a'ɨ́jcɨ ɨ jájtyij tɨ ca'nyíin jɨn á'xɨre'ej
pajta jaatyápua'ritye'sij tyi'tɨ́j maj jɨn junyo'si'tye' ɨ chájta'naj jitze;
8 majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a' ɨmuáj jo'cháatɨmee séej ɨ chuéj japua
a'ɨ́ɨ mu naa tyojo'sej muáaj paj tyú'taahuaca',
muéetzij mu jɨn tyéjijhuaj muutyámua'va'aj
tɨ'ɨj na'aj jo'tɨj ɨ xɨcáj jé'ejnyinyiij ajta jo'tɨj ja'ancáru'pij.
9 Muáaj paj tyámua' naa tyé'cha'ɨj ɨ cháanacaj,
petyi'tá'caa mej mij japuan huatyéviiyej ajta je'en tyú'cɨɨrej,
muáaj paj tyi'tá'caa tɨ camuɨ'yéjme'nyij ɨ a'chí'ij jitze
tɨ'ij a'ɨ́jna jɨn huácɨɨrej ɨ tyeríicuj.
¡A'yaa pej pij tyámua' ja'uurej a'ájna jo'maj tyajá'huastee!
10 Muáaj paj jaatyáru'nyej ɨ chuéj maj japuan huátasaahuaca'
pajta néijmi'que' tyámua' naa tyo'ré'je'yitye'sij,
muáaj paj jéehua ɨ víityee mujo'ta'ítyij tɨ'ij quee huátoonyi'in ɨ chuéj japua
pajta tyámua' tyu'tyátoosij ɨ tɨ tyí'cɨɨren.
11 Tɨ'ɨj púna'aj ju'síj muáaj paj néijmi'i tyámua' tyu'tyátoosij,
a' jéetɨrij jitze mu jéehua huatyéviiyij;
12 ɨxáj pu huahua'raa a'ájna jo'tɨj quee já'tyi'tɨj
ajta a'ájna a' ɨtzitáj néijmi'i pu huápuɨ'ɨj naa tyu'sé'rin;
13 jéehua mu tyí'tyasɨɨre' a'ájna jo'tɨj jó'yacuarej,
ajta ɨ tyeríicuj jéehua pu cɨɨren jo'maj tyajá'huastee,
¡néijmi'i mu tyí'chuiicaj majta jíihuaj a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ maj jutyamua've'ej!

66

Naa pu tyu'sé'rin muáaj paj tyú'taahuaca'

Ɨ tɨ a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij maj jɨn tyaatatyójtzi're'en, chuíicarij maj jɨn jaatyáanajche

1 Setyu'táchuiicaj ɨ Dios jimi xuutyámua've'ej,
mu siaj a'yan huacháatɨmee néijmi'que' ɨ cháanacaj japua;
2 setyu'táchuiicaj a'ɨ́jcɨ jitze ɨ tɨ naa huánamuajrii ɨ tɨ jɨn ántyapuaj;
chuíicarij xu jimi tyu'táchuiicaj tɨ naa tyú'namuajrii.
3 A'yaa xu tyaaté'exaatye'en ɨ Dios tɨjɨn:
“Naa pu tyihuá'sejratye' muáaj paj tyú'taahuaca'.
A'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ paj néijmi'i jɨn putyí'uurej
a'ɨ́ɨ mu muéetzij jimi eetávitzej metyi'tzɨ́ɨnye'ej ɨ maj muájcha'ɨɨre',
4 néijmi'i mu muanajche ɨ maj a'yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua
majta muéetzij jitze ma'can tyí'chuiicaj.”

5 Musio'vá'ju' siajta jaaséj je'ej tɨ ɨ Dios tyí'muarɨe',
je'ej tɨ tyámua' tyú'ruuj a'ɨ́jna jɨme' ɨ tɨ naa tyihuá'sejratye' a'ɨ́ɨjma jimi ɨ tyeɨ́tyee,
6 a'yaa pu jáaruuj ɨ jájtyij tɨ'ɨj chuéj tɨ huáchij,
majta a'ɨ́ɨmaj ɨ tahuásimua'cɨ'ɨj a'ɨ́ɨ mu juɨ'ɨcán antacɨ́j ɨ játya'naj jitze,
tyiche' huátatyamua've'en ɨ Dios jimi.
7 A'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨ néijmi'i jɨn putyí'uurej, a'ɨ́j pu jusén jɨn tyí'ijta,
tyámua' pu naa tyihuá'sej ɨ maj séej chuéj japua jo'cháatɨmee,
mata'aj mij a'ɨ́ɨmaj ɨ maj quee tyihuojó'itej
tyámua' ju'uuriaj mej mij jaatyényo'si'tye'en.

8 ¡Mu siaj séej chuéj japua jo'cháatɨmee, tyámua' xu tyeetyátoonyij ɨ Dios,
che' huánamuajre'en ɨ siaj jimi tyi'tyéchuiicaj!
9 Ji'nye a'ɨ́ɨ pu taatá' tyej tyij júurij huatyá'ɨtzeere'en,
capu tyu'tá' tyej tyij huatyámue'tɨche'en.
10 A'ɨ́jna ɨ taj Dios, a'ɨ́ɨ pu taatyéesej tyej tyij tyámua' eenye',
tyámua' pu táaruuj tɨ'ɨj a'ɨ́jna ɨ pláataj tɨ jumua'tɨj.
11 Muáaj paj tyu'tá' tyej tyij huavívi'ri'huaj,
pajta je'en tyijetyáacan tyitaatyé'ijcatyej.
12 Muáaj paj tyu'tá' tɨ cha'na'aj a'tɨ́j taatzíinajra'nyij,
tu'rɨ́j jaapuéjtzitariaca' jájtyij jɨme' tyajta tɨéj jɨme',
ajta muáaj paj perɨ́j taatá' tyej tyij ucayáatɨra'nyij.

13 A'úu nu jo'tyárutyij a' tyeyúuj tzajta' nyajta je'en ya'muáatyee huatyáteeraj a' jitze
ma'can,
a'yaa nu nyij tya'ránya'astesij je'ej nyaj muéetzɨj jimi tya'tányaraj,
14 a'ɨ́jna ɨ nyaj muéetzɨj jimi tya'tányaratziiri'
nyatɨ'ɨj jéehua huápuɨ'ɨj japuéjtzitariaca'aj.
15 Ya'muáatyee maj pu'tyij nu muéetzɨj jitze ma'can huatyáteeraj,
túuru'uj nu a' jimi tyu'tátuiire'ej nyajta chíutyee maj túuru'uj,
nyajta nu cánya'xɨɨ a' jimi huatámu'vejritaj.

16 ¡Siata'aj néijmi'i mua'aj mujo'vá'ju'un,
mu siaj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ɨj ɨ Dios!
¡Xáanamuajri', ɨ nyaj jamuaaté'exaatye'sij
a'ɨ́jcɨ jɨme' je'ej tɨ tyi'tɨ́j huáruuj nye jimi!
17 Nye tyenyij nyajta ɨ nyenyanúu jɨme'
nu jaatajé nyajta tyaatatyójtzi'rej.
18 Tɨpua'aj nyáaj je'ej pua'aj nyetyi'ria'mua'sime'en,
capu ɨ Tavástara' nyanamuáarajche'en,
19 ¡ajta a'ɨ́ɨ pu náanamuajri' ajta a'yan huarɨ́j je'ej nyaj tyaatáhuaviiri'!

20 ¡Che' tyámua' eenye' ɨ Dios,
ɨ tɨ jáanamuajri' je'ej nyaj jimi tyu'tyéenyuj
ajta quee jaatapuá'cɨtaca' tɨ nyaxɨe've'!

67

Miche' néijmi'i ɨ tyeɨ́tyee tyimuaatatyójtzi're'en
ɨ tɨ a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'ɨ́jcɨ jitze ɨ maj jɨn tyí'cui'nacaa tɨ
tye'ejvivin. Chuíicarɨj maj jɨn tyaatatyójtzi're'en ajta chuíicarɨj maj jɨn jaatyáanajche
1 Che' ɨ Tavástara' tá'ancu'vaxɨ'ɨn ajta tyámua' tyitaatyátoonyij,
che' tyámua' tojo'sejra,
2 mej mij néijmi'i ɨ maj a'yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua
jáamua'reej je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tya'ajxɨé'vi'ra' ajta ɨ tɨ jɨn tajapuá huatányuusij.

3 Taj Dios, miche' ɨ tyeɨ́tyee maj huachéj ɨ chájta'naj jitze tyimuaatatyójtzi're'en;
¡miche' néijmi'que' tɨ'ɨj na'aj tyi'chájta'najmee tyimuaatatyójtzi're'en!

4 Miche' jutyamua've'ej muaajíjhuaj ɨ maj séej chuéj japua jo'cháatɨmee,
ji'nye muáaj paj tyámua' naa tyí'ijta tɨ'ɨj na'aj tyi'chájta'najmee,
¡muáaj paj tyihuá'ijtye' néijmi'caa ɨ maj a'yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua!

5 Taj Dios, miche' ɨ tyeɨ́tyee maj huachéj ɨ chájta'naj jitze tyimuaatatyójtzi're'en,

¡miche' néijmi'que' tɨ'ɨj na'aj tyi'chájta'najmee tyimuaatatyójtzi're'en!

6 Pu'ríj tyú'cɨɨriaca' ɨ chuéj japua;
¡a'ɨ́jna ɨ taj Dios pu tyámua' tyitaatyájtoo!
7 ¡Che' ɨ Dios tyámua' tyitaatyátoonyij!
¡Miche' néijmi'que' ɨ cháanacaj japua jaatyátzaahuatye'en!

68

Matɨ'ɨj tyu'tyáamue'tɨj majta je'en eetyáacɨj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can

Ɨ tɨ a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij maj jɨn tyaatatyójtzi're'en ajta chuíicarij maj jɨn jaatyáanajche David tɨ tyo'yú'xaca'
1 Tɨ'ɨjta ɨ Dios ájchenyij,
a'ɨ́ɨmaj mu huatóo'uunaj ɨ maj jájcha'ɨɨre';
majta ɨ maj jaxana've' a'ɨ́ɨ mu huatóo'uunaj jo'tɨj já'sejre';
2 a'yaa mu tyityaja'huóopua'rixɨ'ɨj tɨ'ɨj ɨ cɨtzíj ɨ áacaj tzajta',
a'yaa mu tyityatóotui'sij tɨ'ɨj ɨ xɨ́ɨjca ɨ tɨéj jitze;
ɨ Dios jimi mu jo'vátzɨj néijmi'i ɨ maj je'ej pua'aj rɨcɨj.
3 Majta a'ɨ́ɨ mu huatóotyamua've'sij ɨ maj tyámua' tyityetyúucha'ɨj,
ɨ Dios jimi mu jéehua jutyamua've',
¡majta tyítzunaxɨ'ɨj muutyámua've'ej!

4 Mua'aj xu ɨ Dios jimi tyu'táchuiicaj,
setyu'táchuiicaj a'ɨ́jcɨ jitze ma'can ɨ tɨ jɨn ántyapuaj;
setyu'tatyójtzi're' a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ ave'quéej a'áa ja'yi'vej ɨ jéetɨrij japua.
¡Xatóotyamua've' ɨ Tavástara' jimi!
¡Xatóotyamua've' jo'tɨj a'ɨ́ɨn já'sejre'!
5 Dios, ɨ tɨ a'áa já'sejre' ɨ ju tyeyúuj tzajta' tɨ tyámua' een,
a'ɨ́ɨ pu hua' táataj ɨ maj xá'ricaanyij
ajta hua' japua huatányuusij ɨ úucaa maj antyúujɨɨmua'astariaca';
6 Dios pu huo'ta'sij jo'maj jo'tye'en ɨ maj quee je'ej tyímuarimuaj,
hui'rátoosij ɨ maj eetyánami' ajta tyámua' tyihuo'tyátoosij;
majta ɨ maj quee tyihuojó'itej a'áa mu ja'cháaj muá'ju'un jo'tɨj quee tyi'tɨj já'cɨjcɨ'rej.

7 Nyaj Dios, patɨ'ɨj anaquéej huama'ca'aj a'ɨ́ɨjma jimi a'tyéɨtyeristyamua'
matɨ'ɨj ajooju'caj a'ájna jo'tɨj quee já'tyi'tɨj,
8 ɨ chuéj pu huatóoca'tzɨj,
majta je'en jéehua huatyéviiyaca',
a'ɨ́jna ɨ jɨríj Sinaí tɨ ántyapuaj a'ɨ́ɨ pu huatóoca'tzɨj ɨ Dios jimi,
jimi ɨ hua' Dios ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can.
9 Nyaj Dios, muáaj paj tyu'tá' mej mij jéehua huatyéviiyej,
a'ɨ́ɨmaj a'tyéɨtyeristyamua' mu huácua'naxɨj, ajta muáaj paj ca'nyíjra'aj huo'ta'.
10 A'ɨ́ɨmaj a'tyéɨtyeristyamua' mu a'áa ja'huóochejtye
pajta muáaj, nyaj Dios, a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ paj jɨn taxɨe've',
muáaj paj tyaatá' tyi'tɨ́j tɨ ja'ɨtziitya'ca'aj a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ quee je'ej tyéejviicue'.

11 Tavástara' pu nyúucarij huatyájto;
mue'tɨ́j mu mij ɨ úucaa jaxajtaca'aj:
12 “¡A'ɨ́ɨmaj mu meríj huatóo'uj ɨ maj rey jɨn tyityetyu'uj majta ɨ hua' xantáaru'ustyamua' hua' jamuán!”
Ajta jo'maj jo'cháatɨmee, a'ɨ́ɨmaj mu ɨ úucaa tyu'rióoa'caa
tyi'tɨ́j maj tyihuáa'ri'ri' a'ɨ́ɨjma ɨ maj hua'ajcha'ɨɨre',
13 siajta mua'aj a'áa xu jo'tyá'ɨtzee jo'siaj jo'cháatɨmee.
¡A'ɨ́jna ɨ jáamui' anáj pláataj pu jɨn canámi'huajmee!
¡Ajta ɨ jú'xa'ra' ooroj jɨme' tɨ huápuɨ'ɨj jumua'tɨj!
14 Tɨ'ɨj a'ɨ́jna ɨ tɨ néijmi'i jɨn antyúumua'reej huo'tamuárij a'ɨ́ɨjma ɨ maj rey jɨn tyityatatyíj,
a'yaa pu huasé'rihua'aj cuxáa séerij huatyácatyii a'ɨ́jcɨ japua ɨ jɨríj ɨ maj a'yan jatamuá'muaj tɨjɨn Salmón.

15 ¡Huápuɨ'ɨj pu ajtítɨ'ɨjmee ɨ jɨríj a'áa tɨ jo'quéetɨmee a'ájna a Basán,
ajta ɨ tɨ cavi'yetze'ejmee a'ɨ́ɨ pu ajta ajtítɨ'ɨjmee!
16 Mua'aj, mu siaj jɨríj pué'een tɨ huápuɨ'ɨj ajtítɨ'ɨjmee,
¿ji'nye siaj sij ja'ráasej siaaxána've'ej

a'íjcɨ ɨ jɨríj ɨ Dios tɨ jaaxɨe've' tɨ'ij a'áa ja'huóochejtye'en?
¡A'íjna ɨ Tavástara' a'íɨ pu a'áa jusén jɨme' ja'cháaj ja'mej!

17 Dios pu jéehua hua'ajcha'ɨj ɨ cariáata' ɨ tɨ jitzán huatyényo'se'en;
a'áa pu ja'rájraa a'ájna a Sinaí tɨ'ij a'áa ja'rá'astij jo'tɨj ɨ tyeyúujra' jo'tyéjvee.
18 Nyaj Dios, jútye' ɨmuáj paj tyíraa pajta hua'antyivi'tíj a'íɨjma ɨ paj hua'antyimue'tɨj;
a'íɨmaj mu ɨ tyétyacaa tyimuaatapuéjve ɨ tɨ jéehua tyá'najchij
Tavástara', a'íɨmaj mu majta tyámua' tyimuatyájtoo ɨ maj quee tyihuojó'iteeca'aj.

19 ¡Che' jɨ'réenya'aj séjre'ej ɨ Tavástara', ɨ taj Dios ajta ɨ tɨ tajapuá huatányuusij,
ɨ tɨ a'náj tɨna'aj a'íj jimi tyi'tyá'ɨtze'rii ɨ tyí'ta'ijca!
20 A'íjna ɨ taj Dios, Dios pu pué'een tɨ tajapuá huatányuusij
ajta púj oorej tɨ tajapuá huatányuunyij tyej tyij quee huácui'nyij.
21 Dios pu jo'tátaaraxɨ'ɨj ɨ hua' mu'uj a'íɨjma ɨ maj jájcha'ɨɨre',
hua' mu'uj a'íɨjma ɨ maj a'yaa mana'aj tyúuxana'cɨre'.

22 Tavástara' pu arí a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
“Nyáaj nu muaatá'sij paj huaria'ra'nyij a'ájna a Basán;
nyajta nu muaatá'sij paj eetára'nyij a'ájna a jájritze' tɨ huápuɨ'ɨj atyáatɨ',
23 pej pij aná'jo'sixɨ'ɨn mua' íícaj jitze
a'íjcɨ jɨme' ɨ hua' xuure' ɨ maj muájcha'ɨɨre'
ajta mej mij a'ya'muáj tzɨ'cíɨj jaayé'en ɨ hua' xuure'.”

24 Taj Dios, nyaj Dios ajta nyaj Rey,
a' tyeyúuj tzajta' pu séejre' maj tyámua' ju'uurej
mej mij a' jitze ma'can tyu'yé'estej.
25 A'íɨmaj mu anáatyij ɨ maj tyí'chuicacaa
majta ɨ maj tyí'cui'nacaa hua'cujta mu huaju'
majta jé'ta' ɨ íimuaa
a'íɨ mu majta quéetzarij jitze tyú'cuiinaj.
26 ¡Néijmi'ɨ xu tyámua' tyeetyátoonyij ɨ Dios ɨ tɨ Tavástara' pué'een!
Néijmi'ɨ xu tyámua' tyeetyátoonyij mu siaj Israel jitze ajtyáma'can.
27 A'íɨjma jimi pu anaquéej huaméj ɨ Benjamín, ɨ tɨ cíleen,
majta mue'tíj ɨ maj tyí'ijta a'íjcɨ jimi ɨ Judá,
majta a'íjcɨ jimi ɨ Zabulón majta ɨ Neftalí jimi.

28 Nyaj Dios, huataséjrataj ɨ paj jɨn néijmi'ɨ putyí'uurej,
¡pajta tyámua' jáa'uurej tyi'tíj paj je'ej huáruuj ityájma jimi!
29 A'ájna ɨmuáj jo'tɨj a' tyeyúuj já'sejre' tɨ ájtyeej, a'ájna a Jerusalén,
jo'maj a'íɨmaj ɨ maj rey jɨn tyityetyu'uj tyimojo'tapuéjve,
30 a'áa paj jajtyá'xɨ'ɨn ɨ Égipto, ɨ tɨ je'ej pua'aj huasé'rin a'áa tɨ já'sejre' véjri' ɨ játya'naj jitze,
túuru'uj majta visáaru'uj maj tyú'ma'cuj a'áa maj ja'távee
maj a'íjna jɨme' hua'xaahuaj ɨ tyeítyee a'íjcɨ jɨme' ɨ maj jéehua tyí'ijcha'ɨj,
¡pata'aj huojo'cuíxɨ'ɨn ɨ tyeítyee maj jaxɨe've' maj huanyo'se'en!
31 A'áa mu a Egipto ja'rácɨɨnyij ɨ maj tyámua' tyimuaatyátoosij,
majta ɨ maj Etiopía já'ma'can a'íɨ mu ajméjca'taxɨ'ɨj ɨ Dios jimi.

32 ¡Setyu'táchuiicaj ɨ Dios jimi, mu siaj tyí'ijta ɨ cháanacaj japua,
siata'aj tyu'táchuiicaj ɨ Tavástara' jimi,
33 a'íjna ɨ tɨ ave'quéej a'áa ja'yi'vej a tajapuá,
a'íjna ɨ tajapuá tɨ jusén jɨme' séejre'!
Xáanamuajri' je'ej tɨ huánamuajrii ɨ tɨ jɨn tyí'xaj,
ɨ nyúucaria'ra' tɨ néijmi'ɨ putyí'uurej.
34 Xaatyátzaahuatye' a'íjcɨ ɨ Dios tɨ néijmi'ɨ jɨn putyí'uurej,
a'íjna ɨ tɨ jɨn tyí'ijta a'íɨ pu néijmi'que' séejre' a'ájna a Israel,
ajta ɨ tɨ néijmi'ɨ jɨn putyí'uurej a'áa pu ja'rá'asej ɨ tajapuá tɨ séejre' jitze ɨ tɨ huá'raa.
35 Huápuɨ'ɨj pu naa huasé'rin ɨ Dios a'újna ɨ ju tyeyúuj tzajta',
a'íjna ɨ hua' Dios ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can a'íɨ pu hua'tá'caa mej mij néijmi'ɨ putyí'uurej ajta ca'nyíjra'aj hua'tá'caa ɨ jutyéɨtyeristyamua'.

¡Che' jɨ'réenya'aj séjre'ej ɨ Dios!

69

Je'ej tɨ tyí'jijhuaj a'ɨ́jna ɨ tɨ je'ej tyóomua'tzej
Ɨ tɨ a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ cuíinarɨj tɨ a'yan huatóomua'aj tɨjɨn: “Tzuhuáa.” David tɨ ja'a'rij.

1 Pata'aj huatányuunyɨj, nyaj Dios,
ji'nye nu'rɨ́j tɨn atyámuɨ'sɨj a jáata';
2 nu'rɨ́j ajo'cárutyɨj a'ájna jo'tɨj va'tɨ́j ja'ajréxaj
ajta quee je'ej tyíɨ'rɨj jó'nyaj ja'rányaca'nyej.
A'áa nu'rɨ́j ja'rá'aj jo'tɨj jéetze' ja'tyáatɨ'
ajta arí tɨn nɨe'tarɨésɨj ɨ tɨ ca'nyíin jɨn muɨ'yej.
3 Capu che' nyaɨ'rɨitye' nyaj ca'nyíin jɨn huajíjhua,
jéehua pu'rɨ́j huápuɨ'ɨj na'antyáacuɨ',
ɨ nyajɨ'ɨj nu nyajta nyerɨ́j jɨn huácua'naxɨj
a'ɨ́jcɨ jɨme' nyaj jéehua nyerɨ́j á'tyeej nyaj tyi'ijchó've' ɨ Dios jimɨ.
4 Mu'rɨ́j jéetze' huatámui'riaca' ɨ maj cha'mana'aj tyi'tɨ́j jɨn nyaxana've'ej
quee a'chu nyaj pua'mácan cájcɨpuaj ɨ nyamu'uj jitze,
mu'rɨ́j huatámui'riaca' ɨ maj nyéjcha'ɨ̈re',
ɨ maj cha'mana'aj na'antyipuá'ritya'mu'
majta nyahuavii nyaj huo'tátuiire'en tyi'tɨ́j nyaj quee huanáhuaj.

5 Nyaj Dios, muáaj paj jamua'reej nyaj huápuɨ'ɨj quee tyú'namuajraca'aj;
capu je'ej tyíɨ'rɨj nyaj jaatyá'avaaj tyi'tɨ́j nyaj jɨn ootyá'ɨtzee.
6 Tavástara', Dios mu paj néijmi'ɨ putyí'uurej pajta néijmi'ɨ jɨn antyía'mua'reej,
miche' quee tyévi'si' huataséjre'en nyáaj nyej nyij pué'eenye',
a'ɨ́ɨmaj ɨ maj muéetzɨj jitze tyí'ca'nyej,
hua' Dios a'ɨ́ɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can,
miche' quee je'ej tyityóomua'ajcaj nye jitze ma'can
a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jéehua muéetzɨj muahuoo.
7 A' jitze ma'can nu nyerɨ́j néijmi'ɨ tyo'táviicue'ri' ɨ maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj,
nye nyéerimɨj pu arí jitze séejre' ɨ tɨ tyévi'si' huasé'rin,
8 a'yaa nu een tɨ'ɨj ɨ tɨ seequéj huasé'rin majta quee nyamua'tyej
a'ɨ́ɨmaj ɨ maj nye'ihuáamua' pué'een.

9 Jéehua nu huápuɨ'ɨj jaxɨe've' a'ɨ́jcɨ a' tyeyúuj,
nye jitze pu arí tyi'rá'aj a'ɨ́jna ɨ tɨ je'ej pua'aj tyí'een
a'ɨ́jcɨ jɨme' maj muéetzɨj je'ej pua'aj tyí'muaxaj.
10 Nyatɨ'ɨjta nyeyiinyej nyajta nye ítzi've'ej, a'ɨ́ɨmaj mu je'ej tyí'nyaxaj;
11 tɨpua'aj nyényaxaamujritya'aj, néijmi'ɨ mu a'ɨ́ɨmaj naatyá'a'tzɨj.
12 Néijmi'ɨ mu nyéetzɨj nyetyáxajta,
majta ɨ maj ta'ruj a'ɨ́ɨmaj mu nyéetzɨj nyetyéchuiicaj.

13 Nyajta nyáaj, Tavástara', nyáaj nu muéetzɨj jimɨ huatyényuusɨj.
Nyaj Dios, ¡pata'aj ijɨ́ij naatáhuɨ̈re'en!
A'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ paj jéehua nyaxɨe've', ¡ijɨ́ij paj naatájeevej!
A'ɨ́jcɨ jɨme' paj jɨn tyámua' een, ¡nyajapuáj paj huatányuunyɨj!
14 ¡Capáj tyi'tá'care'en nyej nyij atyájrutyej jo'tɨj jo'jáxu'ta'!
¡Nyajapuáj paj huatányuunyɨj a'ɨ́ɨjma jimɨ ɨ maj nyaxana've'
pajta a'ájna jo'tɨj ɨ jájtyɨj ja'tyáatɨ'!
15 ¡Capáj tyi'tá'care'en tɨ nɨe'tárɨeenyɨj ɨ tɨ ca'nyíin jɨn muɨ'yej!
¡Capáj tyi'tá'care'en tɨ ɨ jájtyɨj tɨ viváajma'aj atyúuta'huaj
anyojo'cárujtye'en ajta je'en na'vá'naj!

16 Tavástara', pata'aj naatájeevej;
¡muáaj paj néijmi'ɨ jɨn tyámua' een pajta jéehua taxɨe've'!
A'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ paj jéehua tyámua' tyihuojó'mua'raj, nyejitzé paj ránye erej;
17 ¡capáj manújɨpuan nyéetzɨj ɨ nyaj muahuɨ̈re'!
¡Ca'nácan paj naatájeevej, ji'nye je'ej pu pua'aj tyí'nya'uurej!
18 Nyejitzé paj ajtyáxɨ̈rej, pajta je'en nyajapuáj huatányuunyɨj;
¡nyajapuáj paj huatányuunyɨj a'ɨ́ɨjma jimɨ ɨ maj nyéjcha'ɨ̈re'!
19 Muáaj paj jamua'reej maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj,
nyajta japuéjtzitarej a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨ tyú'tyevi'raste' nyajta ɨ maj jɨn ná'xaahuaj,

muáaj paj huá'muajtyej a'tyán maj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ maj nyéjcha'ɨɨre'.
20 Pu'ríj nyatzájta' je'ej pua'aj náaruj ɨ maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj,
¡capu nú'ca'nyisti' nyajta quee che' nyaca'nyej!
Cha'na'aj nu'uj jahuoo
a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ tyámua' tyinaatyéjeevej ajta ná'ancu'vaxɨ'.
21 Huá've'rij mu atyájraj ɨ nyacue'raj jitze,
ajta nyatɨ'ɨj huataí'imuj nahuáj mu naatá' tɨ ántzinaj.

22 ¡Che' a'ɨ́jna ɨ hua' méesaj jo'maj tyajá'cua'caa hua' jamuán ɨ ju' amíincustyamua'
che' a'ɨ́ɨn tyi'pue'éenye'ej já'ra'nyij ɨ maj jɨn huavívi'ri'huaj!
23 ¡Pata'aj huo'tá'an mej mij aracúcu'nyij muá'ra'nyij
ajta mej mij a'náj tɨna'aj juviváaj ɨ jutɨ́jchij jitze!
24 Hua' jitze paj jarárɨeenyij ɨ paj jɨn nyú'camuɨ';
¡pajta a'ɨ́jna jɨn huo'tyátɨeeraj ɨ paj jɨn nyú'camuɨ'!
25 Che' quee che' aja'tyi'tɨ́ɨtaj a'ájna jo'maj tyojo'tyá'ɨnaamuaa,
ajta quee che' a'tɨ́j a'áa ja'chajca jo'maj a'ɨ́ɨmaj jo'cháatɨma'caa;
26 ji'nye a'ɨ́ɨmaj mu jamuaritye' a'ɨ́jcɨ ɨ paj muáaj puéjtzɨj jaatá',
majta já'xaahuaj ɨ tɨ jatyácui'nyij a'ɨ́jcɨ ɨ paj muáaj tyaapuéj.
27 A'ɨ́j paj pajta huo'ria'rɨeeraj ɨ tɨ je'ej pua'aj een;
¡che' quee huo'cɨ'tyij pej pij tyihuo'tú'uunyi'!
28 ¡Huo'rio'uunaj je'ej maj ántya'ruj a'ɨ́jcɨ jitze ɨ yu'xarij júuricamej tɨ jitzán séejre'!
¡Capáj huá'yu'xaj jo'maj ja'yu'si' ɨ maj quee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeere'!
29 Pajta nyéetzɨj, ɨ nyaj tyí'cui' nyajta je'ej tyé'nyamua'tzej,
na'ajriáj, nyaj Dios, pajta nyajapuáj huatányuunyɨj.

30 Nyetyatatyójtzi're'ej nyetyi'chuíicaj ɨ Dios,
jimi nu tyu'táchuiicaj nyetyaatatyójtzi're'ej,
31 Tavástara' pu'ij jéetze' tyámua' tyo'tóomua'sij
quee tɨpua'aj túuru' jimi naatámu'vejritaj
na'ríɨj visáaru' tɨ ava'ahuájmee ajta anacáarɨe'ejmee.
32 Matɨ'ɨj a'ɨ́j huaséj, a'ɨ́ɨmaj mu huatóotyamua've'sij ɨ maj je'ej tyityóomua'tzej
ajta ca'nyíjra'aj huataséjre'sij a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj jahuoo ɨ Dios;
33 ji'nye ɨ Tavástara' pu huá'namuaj a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee je'ej tyéejviicue'
ajta quee hua'xana've' a'ɨ́ɨjma ɨ maj eetyánami' ɨ maj jitzán ajtyáma'can.

34 ¡Setyu'tatyójtzi're' ɨ Tavástara' tajapuá tɨ séejre', ɨ cháanacaj ajta ɨ jájrɨj,
majta néijmi'ɨ a'ɨ́j maj jitze tyí'tyesejre'!
35-36 Ji'nye Dios pu a'ɨ́j japua huatányuusɨj ɨ Sión
ajta tyámua' ja'uurej ɨ chájta'naj a'áa tɨ tyeje'ejtyáma'can a Judá.
Hua'yojmua' ɨ maj tyí'huɨɨre' a'ɨ́ɨjma pu a'rɨj ja'mej ɨ chájta'naj Sión tɨ ántyapuaj,
a'áa mu mij ja'cháaj muá'ju'un majta néijmi'ɨ tyu'tyóoa'ritye'sij,
a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jaxɨe've' ɨ tɨ jɨn ántyapuaj a'ɨ́ɨ mu a'áa jo'cháatɨma'aj muá'ju'un.

70

Ca'nácan paj mujo'vé'me'en pej pij naatáhuɨɨre'en
Ɨ tɨ a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. David tɨ ja'a'rij, mej mij a'ɨ́jna jɨn uhuóomua'tzɨj
1 Nyaj Dios, ¡pata'aj mujo'vé'me'en pej pij nyajapuáj huatányuunyɨj!
Tavástara', ¡ca'nácan paj mujo'vé'me'en pej pij naatáhuɨɨre'en!
2 ¡Miche' huápuɨ'ɨj tyévi'si' huataséjre'en
a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'yan tyá'huoo mej mij naajé'caj!
¡Miche' tyévi'si' huasé'rihua'aj muatóo'uunaj
a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jaxɨe've' mej mij tyinaapuéjtye'en!
3 ¡Miche' jutyévi'ra'aj muatóo'uunaj
a'ɨ́ɨmaj ɨ maj nyéetzɨj ná'xaahuaj!
4 Ajta miche' néijmi'ɨ ɨ maj muahuoo
jéehua huatóotyamua've'en,
ajta ɨ maj jaxɨe've' paj hua' japua huatányuunyɨj
miche' jusén jɨme' a'yan tyí'xajtaj tɨjɨn: "¡Dios pu va'cán jɨn antyúumua'reej!"

5 Ajta nyaj jɨme', nyaj quee je'ej tyéejviicue' nyajta je'ej tyé'nyamua'tzej,

nyaj Dios, ¡ca'nácan paj mujo'vé'me'en pej pij naatáhuɨ̈re'en!
Muáaj paj a'ɨ́n pué'een ɨ tɨ naatáhuɨ̈re'sij ajta nyajapuáj huatányuusɨj;
¡capáj mu' já'tyeevi'in, Tavástara'!

71

Je'ej tɨ tyu'tyéenyuj a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j tɨ arí vástɨ'

1 Tavástara', muéetzij jimi nu jahuoo pej pij naatyáhuɨ̈re'en;
¡capáj a'náj tyi'tá'care'en nyej nyij a' jimi je'ej pua'aj tyo'tányamua'tyij!
2 ¡Pata'aj nyajapuáj huatányuunyij, pajta je'en tyámua' tyinaatyécha'ɨ̈n,
ji'nye muáaj paj néijmi'ɨ jɨn tyámua' een!
A'tzúj cui' náanamuaj, pajta nyajapuáj huatányuunyij.
3 Muáaj paj a'ɨ́n pué'eenye' ɨ nyaj jitzán arányaca'nyej,
¡muáaj paj a'ɨ́n pué'eenye' ɨ tɨ jitzán ɨ'ríj tɨ'ij náahuɨ̈re'en pajta ɨ tɨ nyajapuáj huatányuunyij!
¡Muáaj paj a'ɨ́n pué'een ɨ nyaj jitzán arányaca'nyej ajta tɨ'ij náahuɨ̈re'en!
4 Nyaj Dios,
nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjcɨ jimi ɨ tɨ je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ɨ̈j,
a'íjcɨ jimi ɨ tɨ tyí'tyacuɨ'caa pajta ɨ tɨ ja'ráanajchi tɨ huanyo'se'en,
5 ji'nye muáaj, Tavástara', nyatɨ'ɨ̈j nyana'aj tyí'tyamuestaca'aj
muáaj paj a'ɨ́n pué'een ɨ nyaj jitzán tyi'ijchó've' pajta tyámua' tyí'nyecha'ɨ̈j.
6 Nyóoche' nu nyáaj a'áa ja'séeria'caj ɨ jucáara' jitze ɨ náanaj,
nyajta nyeríj muéetzij jitze arányaca'nyajca'aj.
¡Muáaj paj tyu'tá' nyej nyij huanɨe'huaj!
¡Nyáaj nu a'náj tɨna'aj tyi'muatyóotzi're'ej na'mej!

7 Mue'tɨ́j mu meríj nyéetzij tyámua' nyojo'sej,
ajta muáaj paj a'ɨ́n pué'een ɨ tɨ nyahuɨ̈re'.
8 A'náj tɨna'aj pu ɨ nye tyenyij jitze séejre'
nyej nyij a'ɨ́j huatáchuiicaj ɨ paj jɨn naa huasé'rin,
9 capáj nyaxana'va'aj tɨpua'aj nyeríj vastacɨrɨe'ej,
capáj manúujɨpuan tɨpua'aj nye quee che' nyaca'nyej.
10 A'ɨ́ɨmaj ɨ maj nyéjcha'ɨ̈re', ɨ maj jaxɨe've' maj naajé'caj,
a'ɨ́ɨmaj mu meríj antyóosɨ̈j majta tyámua' ju'uurej mej mij je'ej náa'uurej.
11 A'yaa mu tyí'xaj tɨjɨn: "¡Siata'aj jaataváj siajta je'en jaatyéevi',
ji'nye Dios pu arí majúurɨej
capu ij a'tɨ́j japuan huatányuusij!"

12 Capáj nye jimi ajtáyi'can, nyaj Dios;
¡ca'nácan paj mujo'vé'me'en pej pij naatáhuɨ̈re'en!
13 ¡Miche' tyévi'si' huataséjre'en majta je'ej hua'antyipuá'ritye'en
a'ɨ́ɨmaj ɨ maj nyéetzij nyéjcha'ɨ̈re'!
¡Miche' huápuɨ'ɨj huatóotyevi'ra'astaj
ɨ maj a'yan tyá'xɨe've' tɨ'ij nyéetzij je'ej pua'aj tyí'nya'uurej!
14 Ajta nyáaj nu a'náj tɨna'aj a'jimi tyi'ijchó've'ej na'mej,
nyajta jéetze' nyajtáhua'aj jéetze' nu tyimuaatatyójtzi're'ej,
15 a'náj tɨna'aj nu muéetzij muaxáataj na'mej ɨ nye tyenyij jɨme'
paj muáaj tajapuá huatanyúj pajta néijmi'ɨ jɨn tyámua' tyito'xá'puɨ'ɨntari'tzej.
¡A'íi pu a'ɨ́ɨ pué'een ɨ tɨ quee nyaɨ'rɨitye' nyej nyij yo'itéej ná'ra'nyij!
16 Nyaataxájta je'ej paj muáaj tyi'tɨ́j va'cán jɨn tyí'muarɨe', Tavástara'.
¡Nyáaj nu jaataxájtaj paj muáaj pana'aj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ quee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeere'!

17 Nyaj Dios,
muáaj paj néijmi'ɨ tyinaamuá'tyej nyatɨ'ɨ̈j nyana'aj tyu'cíleenyi'tariaca',
ajta nyóoche' nu jaxáataj na'mej ɨ paj va'cán jɨn tyí'muarɨe'.
18 Nyaj Dios, capáj manúujɨpuan
tyij nyajta nyeríj nyáaj vastacɨrɨe'ej nyajta ava'cueenavi'ij,
ji'nye nyóoche' nu hua'ixáatya'aj na'mej paj muáaj néijmi'ɨ putyí'uurej
a'ɨ́ɨjma ijíij maj huátyeɨtyee ajta majca'huáyee maj huataséjre'sij.

19 A'íjna ɨ paj jɨn tyá'xa'puɨ'ɨntare', nyaj Dios, tajapuá pu ɨmuáj ja'rá'asej,
muáaj paj va'cán jɨn tyí'muarɨe',
¡capu sɨ́ɨj ajtáhua'aj séejre' tɨ a'yan een patɨ'ɨj muáaj!

20 Tyij pajta perítj naatá' nyej nyij jaseíj
ɨ tɨ jéehua je'ej pua'aj tyí'rɨcɨj ajta jéehua ɨ xaamújrira'aj,
pajtáhua'aj paj naatá'sɨj nyej nyij júurɨj ná'ra'nyij,
pajtáhua'aj paj na'ajriásɨj tyétye' ɨmuáj ɨ chuéj tzajta',
21 va'cán paj jɨn tyámua' tyinaatyátoosɨj
pajta je'en tyámua' tyinaatyéjeevɨj.

22 Nyajta nyáaj, nyaj jɨme',
nyetyu'táchuiicaj nyajta tyimuaatatyójtzi're'ej a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ paj tyámua' een
a'ɨ́jcɨ jitze ɨ áarpaj nyajta ɨ canárɨj jitze,
nyaj Dios, muáaj paj tyámua' een a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can.
23 Nye tyenyij pu huatóotyamua've'sɨj tɨ'ɨj muéetzɨj muaatáchuiicaj,
a'yájna tɨ'ɨj ajta néɨjmi'i ɨ nye tyévɨj, ɨ paj muáaj japuan huatanyúj.
24 A'yaa pu'uj tána'aj ɨ nyenyanúu tyi'xáataj ja'mej a'náj tɨna'aj
paj muáaj jɨ'réenye'ej séejre',
ji'nye a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jaxɨe'va'ca'aj tɨ'ɨj nye jimi je'ej pua'aj tyá'ra'nyij
a'ɨ́ɨjma pu arí a'ɨ́ɨn hua'cáanaj ɨ tɨ tyévi'si' huasé'rin.

72

Je'ej maj tyityeetyényuunyɨj a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ rey
Salomón tɨ ja'a'rɨj.

1 Pata'aj jaatá'an, nyaj Dios, a'ɨ́jcɨ ɨ rey,
a'ɨ́jcɨ ɨ paj muáaj jɨn tyá'xa'puɨ'ɨntare' pajta ɨ paj jɨn tyámua' een,
2 ta'aj ij a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ paj jɨn tyámua' een ajta ɨ paj jɨn tyá'xa'puɨ'ɨntare'
a'ɨ́jcɨ jɨn tyu'ta'ɨ́jtaj a'ájna a chájta'naj jitze ajta a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj a jimi quee je'ej
tyéejviicue'.
3 Che' ɨ jɨrɨ́j jitze huataséjre'en ajta ɨ tɨ cavi'yetze'ejmee jitze
ɨ tɨ tyámua' tyí'een ajta ɨ maj tyámua' tyí'tyesejre'ej a' chájta'.
4 ¡Che' a'ɨ́jna ɨ rey tyámua' tyihuo'xá'puɨ'ɨntari'tze'en a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee je'ej
tyéejviicue'!
¡Che' hua' japua huatányuunyɨj hua' yojmua' ɨ maj jajpuéjtzɨj
ajta huo'tzíinajra'nyij a'ɨ́ɨjma ɨ maj je'ej pua'aj huá'uurej!

5 ¡Che' ɨ rey a'náj tɨna'aj muéetzɨj jimi tzáahuatyi'ra'aj tyícha'ɨ́ɨj,
tɨ'ɨj ooj ɨ xɨcáj ajta ɨ máxcɨrɨe' séjre'ej!
6 ¡Che' a'yan eenye' matɨ'ɨj ɨ víityee ajta ɨ japúutzarɨj
maj tyí'ɨpuaj ɨ chuéj japua majta ɨ ɨxáj!
7 ¡Che' jéehua séjre'ej ɨ tɨ tyámua' een ajta ɨ tɨ huatóoje'yej
a'ɨ́jcɨ xɨcáara' jitze tɨ'ɨj a'ɨ́ɨn tyu'ta'ɨ́jtaj,
'asta na'aj quee che' má'hua'tan ɨ máxcɨrɨe'!
8 ¡Che' néijmi'que' tyu'ta'ɨ́jtaj tɨ'ɨj na'aj jo'tɨj sɨ́ɨj ɨ jájrɨj ja'vá'asej ajtáhua'aj ɨ sɨ́ɨj,
tɨ'ɨj na'aj a'ájna ɨ játya'naj jitze Éufrates 'asta jo'tɨj ɨ chuéj jóo'asej!
9 ¡Miche' ɨ maj jájcha'ɨ́ɨre', ɨ maj a'áa jo'cháatɨmee jo'tɨj quee já'tyi'tɨj,
miche' a'ɨ́ɨmaj jimi huatóotonyij!
10 ¡Miche' tyi'tɨ́j tyaatapuéjve'en majta jaatyátzaahuatye'en
ɨ maj rey jɨn tyityetyu'uj a'ájna a Tarsis majta jo'tɨj ja'rahuáchɨjmee ɨ jájritze',
ɨ maj rey jɨn tyityetyu'uj a'ájna a Sabá majta a Sebá!
11 ¡Miche' néijmi'i ɨ maj rey jɨn tyityetyu'uj jimi tyítunutaxɨ'ɨn!
¡Majta néijmi'i jaatyáhuɨ́ɨre'en ɨ maj séej chuéj japua jo'cháatɨmee!
12 Ji'nye a'ɨ́ɨ pu japuan huatányuusɨj je'ej tɨ tyá'huoo a'ɨ́jna ɨ tɨ quee je'ej tyéejviicue'
ajta a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ jajpuéjtzɨj ɨ tɨ quee a'tɨ́j jahuɨ́ɨre'.
13 A'ɨ́ɨ pu hua'ancu'vajxɨ'ɨj a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee óotzaahuatye'
ajta japuan huatányuusɨj ɨ huá'juuricamej a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee je'ej tyéejviicue'.
14 Hua' japua pu huatányuusɨj ɨ tɨ jéehua tyihuá'tyesi'huaritye' ajta ɨ tɨ je'ej pua'aj
tyihuá'uurej,
ji'nye ɨ huá'juuricamej pu jéehua jimi juxɨe've'.

15 ¡Che' jusén jɨme' júurɨj ɨ rey!
¡Miche' ooroj jaatá'an a'áa tɨ já'ma'can a Sabá!
¡Miche' a'náj tɨna'aj jahuoocaj ɨ Dios jimi a'ɨ́jcɨ jɨme'!

¡Che' ɨ Dios a'náj tɨna'aj tyámua' tyeetyátoonyij!
16 ¡Che' jéehua ɨ tyeríicuj huáxoovi'in a'ájna jo'tɨj a'ɨ́ɨn já'ma'can
ajta je'en jéehua séjre'ej ɨ tɨ cavi'yetze'ejmee jitze ɨ jɨríj!
¡Che' jéehua ɨ jatzíj huataséjre'en a'yájna tɨ'ɨj a'ájna a Líbano
ajta je'en jéehua íjmueeya'xɨ'ɨn tɨ'ɨj ɨ ɨxáj ɨtzitáj tɨ já'sejre'!
17 ¡Che' jusén jɨme' séjre'ej je'ej tɨ ántyapuaj a'ɨ́jna ɨ rey,
ajta je'en a'yan á'tyeevi'in ti'ɨj ɨ xɨcáj á'tyeeren!
¡Miche' néijmi'i ɨ maj a'yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua
a'ɨ́j jitze ma'can tya'ancuriáan ɨ maj jɨn tyámua' tyityeetyátuiihuaj!
¡Majta je'en néijmi'i ɨ maj séej chuéj japua jo'cháatɨmee jimi huatóotyamua've'en!

18 Che' tyámua' éenye'ej séjre'ej ɨ Dios, hua' vástara' ajta hua' Dios ɨ maj Israel jitze
ajtyáma'can,
ɨ tɨ a'ɨ́ɨ na'aj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ va'cán jɨn tyí'muarɨe';
19 che' jusén jɨme' tyámua' tyí'sejria'aj ɨ tɨ jɨn ántyapuaj ajta huápuɨ'ɨj naa huánamuajrii.
¡Che' néijmi'que' ɨ cháanacaj japua huataséjre'en ɨ tɨ jɨn naa huasé'rin!
¡Che' a'yan tyá'ra'nyij!

20 A'yaa pu antyipuá'riaca' je'ej tɨ tyu'tyéenyuj a'ɨ́jna ɨ David, yójra' a'ɨ́jcɨ ɨ Jesé.

73

Tyi'tɨ́j tɨ ɨ Dios tyú'puejve'
Chuíicarij Asaf tɨ ja'a'rij
1 ¡Tyámua' pu ɨ Dios huojo'mua'raj a'ɨ́ɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can,
a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj tyámua' een ɨ juxɨéjnyu'caa tzajta'!
2 Tɨpua'aj jéetze' á'tyeevi'cajche', nyáaj nu eetavetyíiche'en,
tímua' nu antyípuɨtyaca' ɨ nyaj ɨ́ɨcaj jɨme'.
3 Ji'nye nyahua'anchueerej tɨ'ɨj tyámua' tyí'rɨjcaa
a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj óotzaahuatye' ajta a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj.

4 Capu a'ɨ́ɨjma hua' jitze juxɨe've' tɨpua'aj muáacui'nyij,
ji'nye camu a'ɨ́ɨmaj tyi'tɨ́j jɨn tyí'cucui',
5 capu tyi'tɨ́j huá'ɨtziitye' tɨ'ɨj ɨ séecan ɨ tyeítyee
capu ajta tyi'tɨ́j je'ej pua'aj rɨcɨj a'ɨ́ɨjma jimi tɨ'ɨj tyihuá'uurej ɨ séecan.
6 A'ɨ́j mu jɨn a'ɨ́j acájtɨcɨj ɨ maj jɨn óotzaahuatye'
majta a'ɨ́j tyi'tyóoche'tyee ɨ maj jɨn junyo'si'tye';
7 huápuɨ'ɨj mu juxáahuaj tyí'cua' a'ɨ́j pu jɨn quee tyi'tɨ́j hua' jitze juxɨe've',
majta mu jaxɨe've' maj jéehua tyi'tɨ́j jɨn je'ej pua'aj huárɨnyij.
8 Je'ej mu pua'aj tyi'xáataj, mootzáahuatya'aj majta quee tyi'tɨ́j á'tyase'ej
a'ɨ́ɨ mu hua'nyeechej mej mij je'ej pua'aj huárɨnyij majta hua'nyo'si'tye',
9 majta je'ej pua'aj tyá'xaj ɨ tajapuá tɨ séejre'
majta junyanúu jɨn je'ej pua'aj tyí'uurej ɨ cháanacaj japua.

10 A'ɨ́j mu jɨn ɨ tyeítyee tyámua' tyihuá'xaj
majta quee púj oorej mej mij jáamua'reej tyi'tɨ́j maj jɨn je'ej pua'aj rɨcɨj.
11 A'yaa mu tyí'ihuo' tɨjɨn: “¿Nyiquij ɨ Dios jamua'reeren?
¿Nyiquij jamua'reeren a'ɨ́jna ɨ tɨ jútye' ɨmuáj já'sejre'?”
12 ¡Siahuo'séj a'ɨ́ɨjma ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj!
Juxáahuaj mu naa merɨj jéetze' tyityetyoochíjtyaanyi'taj.
13 ¡Capu tyi'tɨ́j je'ej tyí'huɨɨre' nyej nyij tyámua' eenye' ɨ nyaxɨéjnyu'caa tzajta'
nusu nyaj tyi'cánya'a'ri' néijmi'i ɨ tɨ je'ej pua'aj tyí'een!
14 Ji'nye a'náj tɨna'aj mu nyetyáava'raj,
majta tɨ'ɨj púna'aj ariá'pua'aj puéjtzij mu nyatá'caa.

15 Tɨpua'aj nyáaj a'yan nyetyu'mua'tyiiche'en matɨ'ɨj a'ɨ́ɨmaj,
je'en nu pua'aj hua'uréenyijche' a'ɨ́ɨjma a'yóojmua'.
16 A'yaa nu tyá'xɨe'va'ca'aj nyej nyij yo'itéej ná'ra'nyiiche',
ajta canu pujáaruj ji'nye huápuɨ'ɨj pu naatatyési'huarityej.
17 A'aj nu'uj nyatɨ'ɨj a'úun jo'tyájrupɨj u tyeyúujra' tzajta' ɨ Dios
aj nu nyij jáamua'reeri' jo'maj a'ɨ́ɨmaj jóohuiixɨ'ɨj,
18 a'áa paj huojo'tyáhuii jo'tɨj jo'puítyi'ij
pajta a'áa huojóotajchi jo'tɨj je'ej pua'aj tyejé'een.

19 ¡Cía mu'uj mij á'tyeeren matɨ'ɨj mij antyipua'rij!
A'íjna ɨ tɨ tzíɨnyi're' pu hua'antyipua'ritye'sij.
20 Patɨ'ɨj muáaj, Tavástara', ájchenyij,
a'yájna tɨ'ɨj síɨj tɨ huájɨj tɨ tyácusima'aj,
pahuo'tyáxaahuataj ɨ maj hue'tzij jɨn jusejrataj.

21 Nyáaj nu huápuɨ'ɨj nyu'camuɨ'ca'aj
ajta ɨ nyaxɨéjnyu'caa tzajta' nú'cui'ca'aj,
22 ji'nye a'íɨ nu pué'eenye'ej ɨ tɨ quee tyihuojó'itej nyajta quee tyi'tíj huayí'tɨhua'aj,
¡a'yaa nu a'jimi éenye'ej tɨ tyi'tíj tɨ simuárun tɨ quee tyihuojó'itej!
23 Ajta a'yájna, a'náj tɨna'aj nu muéetzij jimi séjria'ca'aj.
Nyamuáca' paj tyiví' nyamuáca'ta' tɨ pujmua',
24 tyámua' paj tyinu'cájuyetyej a'íjcɨ jɨme' je'ej paj tyináa'ixaaj
ajta tɨ'ɨj néijmi'i tye'entyipuá'rej tyámua' paj naa tyinaataxɨé've'ej.
25 ¿Atajnyí nyamua'tyej u tajapuá?
¡Muéetzij nu'uj!
Tɨpua'aj muéetzij jamuán anyo'tyávaacaj canu tyi'tíj xɨe've' cháanacaj japua tɨ já'ma'can.
26 Néijmi'i pu ɨ nye tyévira' á'pua'rej,
ajta ɨ Dios pu a'íɨn pué'een ɨ nyaj jitzán séeria'aj na'mej jusén jɨme',
ajta tyámua' tye'cha'íɨj ja'mej ɨ nyaxɨéjnyu'caa.

27 A'íɨmaj ɨ maj muéetzij jimi ajtácɨɨnyej, a'íɨ mu cui'nyij;
ji'nye muáaj hua'antyipua'ritye'sij a'íɨjma ɨ maj tɨ muéetzij jimi ajtací'ɨj.
28 Ajta nyáaj nu ajtyáxɨɨrij ɨ Dios jimi,
ji'nye a'íɨ pu nye jimi jéetze' tyámua' een.
Muáaj, Tavástara' nyaj Dios, a'íɨ paj pué'een ɨ tɨ naatyáhuɨɨre'ej,
nyáaj nu nyij néijmi'i huataxájta tyi'tíj paj je'ej huáruuj.

74

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij tɨ'ij huó'huɨɨre'en chájta' maj jo'cháatɨmee
Nyúucarij tɨ naa huánamuajrii a'íɨn tɨ ja'a'rij ɨ Asaf
1 Taj Dios, ¿ji'nye pej pij jusén jɨn matuuhua'xɨj?
¿Ji'nye pej pij huápuɨ'ɨj tyi'ijnyú'caca'
a'íɨjma jimi ɨ cánya'xɨɨ muéetzij maj aya'muaj?
2 Huo'támua'reeri' a'íɨjma ɨ maj a'chájta'naj pué'een,
a'íɨjma ɨ paj hua'antyíhuoj tɨ'ɨj néijmi'i tyo'huatyóochej,
a'íɨjma ɨ paj hua' japua huatanyúj mej mij a'tyéɨtyeristyamua' pué'eenye'ej muá'ra'nyij.
Ootámua'reeri' a'íjcɨ ɨ jɨríj Sión tɨ ántyapuaj, a'ájna jo'paj ja'chej.
3 Mupo'vé'me' pej pij jaaséj a'íjcɨ ɨ tɨ quee je'ej huasé'rin;
a'íjna ɨ tɨ tájcha'ɨɨre' pu arí néijmi'i tyu'tyá'uj a' tyeyúuj tzajta'.

4 A'íɨmaj ɨ maj muájcha'ɨɨre' a'íɨ mu tyí'chuiicaj a' tyeyúuj tzajta' a'íjcɨ jɨme' maj tyu'tyáamue'tɨj;
¡majta tyi'tíj atyojo'huíitya'ajraa ɨ tɨ jɨn ámiteere' maj a'íɨmaj tyu'tyáamue'tɨj
5 a'ájna a' tɨ jo'tyényinyi'ij ɨ tyeyúuj!
A'yaa mu rɨcɨj matɨ'ɨj ɨ cɨyéj maj tyi'tavéjchij
a'ájna jo'tɨj huápuɨ'ɨj jo'ɨtzitaj,
6 a'íj mu jɨn ɨ tyapuéj majta ɨ martíiyuj
tyu'tyú'uj ɨ cɨyéj tɨ jɨn tyí'taavijhuaca'aj.
7 Majta mu jaatyáatɨej a'íjcɨ a' tyeyúuj,
meetyáxaahuataca' a' tyeyúuj;
matɨ'ɨj néijmi'i huatyu'uj ajta je'en a' chóota' ja'ajquéej ja'raa.
8 A'yaa mu tyaaxá'puɨ'ɨntarej maj néijmi'i tye'entyipuá'ritye'en,
néijmi'que' mu tyu'tɨérajraa ɨ chuéj japua
jo'tyaj já'tasɨ'rihua'aj tyej tyij muatyáanajche.
9 Capu che' séejre' a'ájna jo'tɨj tyámua' tyejé'eenye'ej;
capu che' síɨj séejre' tɨ a' jitze ma'can tyí'xaxa'aj,
catu tyana'aj jamua'reej a'chu tɨ a'íjna á'tyeeren.

10 Taj Dios,
¿a'chunyéj ooj á'tyeeren tɨ je'ej pua'aj tyi'taxáataj ja'mej a'íjna ɨ tɨ tájcha'ɨɨre'?

¿A'chunyéj ooj á'tyeeren tɨ muéetzij je'ej pua'aj tyi'muaxáataj ja'mej?
11 ¿Ji'nye pej pij ja'avaaj a'muáca' ɨ tɨ néijmi'ɨ putyí'uurej?
¿Ji'nye pej pij curia'tú'tu'ujmee?
12 Tɨ'ɨj na'aj jájcuaj ɨmuáj, muáaj paj Rey jɨn tyi'tyéjvee.
Muáaj, taj Dios, mue'tíj paj tyu'tyáamue'tɨj
a'íjcɨ japua ɨ cháanacaj:
13 muáaj paj uya'ráxɨɨraxɨj ɨ jájrij a'íjcɨ jɨme' ɨ paj néijmi'ɨ jɨn putyí'uurej,
pajta hua' mu'uj íjveechixɨj ɨ tyi'tyán maj viváajma'aj tyitye'sejriaca'aj a jáata',
14 pajta ja'vé'tzij ɨ mu'úura' a'íjcɨ ɨ tɨ je'ej pua'aj huasé'rin tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Leviatán
pajta je'en a'ɨ́ɨjma huatá'an mej mij jaatyájcɨ'mej ɨ tyi'tyán a'áa maj tyityejé'sejre' jo'tɨj quee já'tyi'tɨj.
15 Muáaj paj tyu'tá' tɨ huatámuɨ'yej ɨ játya'naj jitze ajta jo'tɨj ja'aj jéexavi'ijmee
pajta tyu'tá' tɨ atyájxɨ'nyij ɨ játya'naj tɨ a'náj tɨna'aj muɨ'yaca'aj.
16 Muéetzij pu mua' a'rij ɨ túјca'rij ajta ɨ tíca'rij;
muáaj paj tyámua' jáaruuj ɨ máxcɨrɨe' pajta ɨ xɨcáj;
17 muáaj paj jaatyé'itej jo'tɨj joo'ástɨmee ɨ cháanacaj;
muáaj paj tyu'tá' tɨ'ij huáxɨcaj ajta tɨ'ij huáseevi'in.

18 Muáaj paj jamua'réerej, Tavástara', tɨ a'íjna ɨ tɨ tájcha'ɨɨre' muéetzij je'ej pua'aj tyí'muaxaj,
majta ɨ tyeítyee ɨ maj quee ma'umuámua're' a'ɨ́ɨ mu majta je'ej pua'aj tyí'muaxaj.
19 ¡Capáj jusén jɨme' huápuɨ'ɨj tojó'hua'nan!
A'yaa tu een tɨ'ɨj ɨ jáamui' catu uhuácaca'nye',
¡capáj tatató'ra'an a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj tyí'tyacɨ'macaa!
20 ¡Pata'aj jo'támua'reej tyi'tíj paj jɨn tya'tá'ratziiri',
ji'nye néijmɨ'que' mu ɨ chuéj japua jucu'raj
a'yaa pu'ujtána'aj tyí'rɨcɨj jo'tɨj ɨ chuéj joo'ástɨmee!
21 Capáj tyi'tá'care'en maj já'xaahuataj a'íjcɨ ɨ tɨ quee je'ej tyéejtyoovej,
¡tyu'tá' mej mij tyimuaatatyójtzi're'en a'íjna ɨ tɨquee je'ej tyéejviicue' ajta ɨ tɨquee óotzaahuatye'!

22 ¡Ájchesij, taj Dios! ¡Pajta a' japua huatányuunyij!
¡Ootámua'reej maj quee ja'antyápua'cɨtacaa maj je'ej pua'aj tyí'muaxajta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj quee ma'umuámua're'!
23 Capáj yó'hua'nan je'ej maj tyí'tyejijhuaj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj muájcha'ɨɨre',
je'ej maj meríj jéetze' tyí'tyejijhuaj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj quee tyihuojó'itej.

75

Dios, ɨ tɨ Juées jɨn tyi'tyéjvee

Ɨ tɨ a'íjna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Capáj tyi'tíj antyíu'na'an. Chuíicarij maj jɨn tyaatatyójtzi're'en maj jɨn jaatyáanajche Asaf tɨ ja'a'rij
1 Muéetzij tu tyí'muatyojtzi're', taj Dios,
muéetzij tu tyí'muatyojtzi're',
a'yaa tu jéehua tyá'huoo a' jitze ma'can tyajta a'íj tyí'chuiicaj ɨ tɨ naa tyu'sé'rin muáaj paj tyú'taahuaca'.

2 Tavástara' pu a'yan tyí'xaj tɨjɨn:
“A'ájna a'náj nyej nyáaj a'yan tyaataxájta,
nyáaj nu néijmi'caa tyámua' tyá'xɨjtye'en.
3 Tɨ'ɨjta huatóoca'tzɨj ɨ chuéj, majta néijmi'ɨ ɨ maj japuan huacháatɨmee,
nyáaj nu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ tyámua' tyé'cha'ɨj ɨ tɨ japuan róoca'nyej.”
4 Ajta a'ɨ́ɨjma ɨ maj óotzaahuatye' ajta ɨ maj je'ej pua'aj rɨcɨj a'yaa nu tyihuá'ixaatye' tɨjɨn:
“Caxu junyo'si'tye'ej caxu siajta óotzaahuatye'ej;
5 caxu a'íj jitze tyí'ca'nyej tyi'tíj siaj huayí'tɨn
caxu huápuɨ'ɨj óotzaahuatye'ej tɨpua'aj tyi'tíj setyáxajtasime'en.”

6 Ji'nye capu ɨ puéjtzij a'áa je'ré'nyesij
a'ájna jo'tɨj ɨ xɨcáj jé'ejnyinyiij nusu jo'tɨj ja'ancáru'pij,
capu ajta a'ájna jo'tɨj quee já'tyi'tɨj nusu a jɨríj tzajta',

7 sulu a'íi pu i Dios Juées ti jin tyi'tyéjvee:
a'íi pu séecan huatyáxaahuataj ajta séecan tyámua' tyu'tyátoosij.
8 Tavástara' pu ji'tyáaja i jumuáca' jitze i ti jitzán uhuáa' i ti jin nyú'camui',
nahuáj pu á'naxcaj ajta arí újmue'riaca'.
Ti'ij jajxíre'en a'íjci i nahuáj,
néijmi'i i maj je'ej pua'aj ricij i cháanacaj japua
a'íi mu néijmi'i juquéi'sij.

9 Nyáaj nu a'náj tina'aj jaxáataj na'mej i Dios ra' a'íjci i Jacob
nyajta jimi tyu'táchuiicaj;
10 ji'nye a'íi pu ja'antyipuá'ritye'sij i maj jin óotzaahuatye' a'íimaj i maj je'ej pua'aj ricij;
ajta jéetze' pu tyámua' tyeetyátoosij a'íjci i tyáataj ti tyámua' tyí'tyevij.

76

Dios, i ti néijmi'i jin tyu'tyáamue'tij
I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze i maj jin tyí'cui'nacaa ti tye'ejvivin. Chuíicarij maj jin tyaatatyójtzi're'en maj jin jaatyáanajche Asaf ti ja'a'rij
1 Dios mu néijmi'que' jamua'tyej a'ájna a Judá;
néijmi'que' pu namuajre' a'ájna a Israel je'ej ti a'íin ántyapuaj.
2 I tyeyúujra' a'áa pu já'sejre' i jiríj japua ti a'yan ántyapuaj tijin Sión,
a'áa ti já'sejre' a Jerusalén;
3 a'áa pu tyu'tyáana'xij i tyapústi'ij i maj jin junyo'si'tya'ca'aj,
i maj jin huatyóonaj, chúun, tú'namua'aj ajta i'ríj.

4 ¡Muáaj paj huápui'ij naa huasé'rin, taj Dios!
¡Jéetze' paj va'tíj séejre' quee i jiríj ti jusén jin séejre'!
5 A'íijma mu néijmi'i tyo'huáari'ri' i maj jéetze' jaayí'tin maj huatyényo'se'en,
majta quee je'ej huaríj a'íimaj i maj jéetze' uhuácaca'nye'ej,
a'íimaj mu tajísa'puaj huatácu'tzuca' mati'ij mij huácuij.
6 Camu majta che' púj oorej mej mij huatáhuaaxi'in i cariáata' majta i cahuáayu'uj
pati'ij muáaj, Dios ra' i Jacob huo'tányeechej.

7 ¡Muáaj paj huápui'ij á'tzaahuatyi're'!
¿A'tanyíj púj oorej ti'ij a'jimi ajo'tyávaacaj
ti'ijta huataséjre'en i paj jin nyú'camui'?
8 Tajapuá pu imuáj séejre' i puéjtzij paj taatá'sij,
ajta i cháanacaj pu tyí'tziinye' a'íj pu jin quee che' táhuan,
9 taj Dios,
pati'ijta ájchenyij pej pij tyo'xá'pui'intare'en
ajta pej pij hua' japua huatányuunyij a'íijma i maj japuéjtzitarej i cháanacaj japua.

10 A'íjna i ti jin nyú'camui' i tyévij a'íi pu pué'eenye'ej ja'mej i ti jin tyimuaatatyójtzi're'ej,
¡tyij ajta cíi na'aj tyi'ijnyú'caj a'íi pu pué'eenye'ej ja'mej a' cúruun!
11 Siata'aj mua'aj jimi tya'tóoratziij a'íjci i Tavástara', siajta i Dios jimi,
siajta je'en néijmi'i jin aróo'astej.
Mua'aj, mu siaj ataváatimee a'íjci jimi i ti a'yan tyúuxie've' tyaj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'iij,
¡siata'aj jimi tyu'támu'vejritaj!
12 Ji'nye a'íi pu huáari'raj i huá'juuricamej a'íijma i maj tyí'ijta
ajta tyu'tá'sij mej mij tyu'tátziinye'en i maj tyí'ijta i cháanacaj japua.

77

Tyiche' jitzán tyú'mua'tyij i ti jin i Dios tyí'muarie'
I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. A'íin ti ja'a'rij i Jedutún. Chuíicarij Asaf ti ja'a'rij
1 A'íjci jimi nu i Dios ca'nyíin jin huatyényuusij
ta'aj ij a'íin náanamuaj.
2 Tipua'aj séej xicáj jitze nyényaxaamujritya'aj a'íj nu huoonyij i Tavástara',
nyajta quee jaatapuá'citaj nyaj ajméjca'taxi'in
nyati'ijta tíca' tyényuusime'en.
Capu i'ríj ti huóoso'pe'en i nyajúuricamej.

3 A'ɨ́j nu ootámua'reerij ɨ Dios, nyajta je'en nyeyiinyen,
nyajta je'en uhuányamua'tzɨj, aj nu nyij tányij huatányaxaahuataj.

4 Muáaj, Tavástara', capáj nyatá'caa nyej nyij ootyájcutyij;
¡canu che' je'ej jájtyoovej, ajta quee che' nyaɨ'riitye' nyaj tyu'taxáj!
5 A'ɨ́j nu jitze tyi'riá'mua'sij ɨ xɨcáj nyajta ɨ nyinyi'ra'aj yatɨj je'ré'nyej,
6 nya'tamua're'rii nyaj tɨ́ca' tyi'chuicacaria'aj.
Nyatzájta' nu a'yan tyi'riá'mua'sij, nyajta je'en a'yan tyu'ta'íhuo'sij tɨjɨn:
7 ¿Nyiquij jusén jɨme' nyu'camuɨ'ɨj ja'mej ɨ Tavástara'?
¿Nyiquij quee che' tyámua' tojo'mua'ráaj ja'mej?
8 ¿Nyiquij arí huatyápua'riaca' ɨ tɨ jɨn taxɨe'va'ca'aj?
¿Nyiquij arí jusén jɨme' huatyápua'riaca' ɨ tɨ jɨn tya'tóoratziiri'?
9 ¿Nyiquij arí ɨ Dios yo'huá'xɨj ɨ tɨ jɨn tyámua' tyí'tyevistaca'aj?
¿Nyi arí huápuɨ'ɨj tyinyú'caca', ajta je'en quee che' tá'cu'vej?
10 Ajta ɨ tɨ jéetze' je'ej pua'aj nya'asej a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ nyaj a'yan tyí'mua'ajcaj
tɨ a'ɨ́jna ɨ tɨ tajapuá já'sejre' quee che' a'ɨ́ɨn pué'een ityájma jimi.
11 A'ɨ́j nu tyo'támua'reerij ɨ tɨ naa tyihuá'sejratye'
ɨ tɨ anaquéej tyí'sejria'ca'aj ɨ Tavástara' jimi,
12 a'ɨ́j nu néijmi'i tyo'támua'reerij ɨ tɨ a'ɨ́ɨn tyú'taahuaca'.

13 Taj Dios, muáaj paj néijmi'i jɨn tyámua' rɨcɨj je'ej paj tyi'tɨ́j uurej;
¿nyiquij ajtáhua'aj sɨ́ɨj séejre' ɨ dios tɨ a'yan een patɨ'ɨj muáaj?
14 ¡Muáaj paj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Dios ɨ tɨ a'ɨ́j tyí'taahuaj ɨ tɨ naa tyu'sé'rin!
¡Muáaj paj huo'taséjratyej néijmi'caa ɨ tyeɨ́tyee ɨ paj néijmi'i jɨn putyí'uurej!
15 Pajta ɨ paj néijmi'i jɨn putyí'uurej a'ɨ́j paj jɨn hua' japua huatanyúj a' tyeɨ́tyeristyamua',
yójmua'mua' a'ɨ́jcɨ ɨ Jacob pajta a'ɨ́j tyí'yojmua' ɨ José.

16 Taj Dios, tɨ'ɨj ɨ jájrij muaaséj, a'ɨ́ɨ pu tyu'tátzɨɨn,
ajta huatóoca'tzɨj ɨ jájtyij tyétye' ɨmuáj tɨ já'sejre',
17 majta ɨ jéetɨrij tyu'tá' mej mij huatyéviiyej,
majta mu tyényuuve'ej u tajapuá
majta néijmi'que' tyóona'axcava'ra'aj.
18 Ajta huatánamuajre maj tyényuuve'ej a'ájna jo'tɨj jó'aacaj,
néijmi'que' pu ɨ cháanacaj japua huanyéeri'ciriajraa a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ maj tyána'axcava'ra'aj
ajta néijmi'i ɨ chuéj ca'nyíin jɨn huatóoca'tzɨj.
19 Pajta tyu'tá' maj antáciɨnyej ɨ jájritze',
muáaj paj antáraa ɨ jájtyij jitze,
ajta capu a'tɨ́j jáamua'reeri' jo'paj jo'ré'nyej.
20 Pahuó'vi'tɨsime'ej a'tyéɨtyeristyamua' a'yájna matɨ'ɨj a'ya'muáj,
a'ɨ́ɨjma jitze ma'can ɨ Moisés ajta ɨ Aarón.

78

Je'ej tɨ ɨ Dios tyámua' tyí'uurej a'ɨ́ɨjma jimi ɨ jutyéɨtyeristyamua'
Nyúucarij tɨ naa huánamuajrii Asaf tɨ jɨn tyihuo'muá'tyej
1 Mua'aj mu siaj nyetyeɨ́ɨtyeristyamua' pué'een, a'yaa xu huárɨnyij je'ej nyaj
tyaja'muamua'tyej;
¡siata'aj ecóotutaxɨ'ɨn siaj sij tyámua' tyáanamuaj je'ej nyaj tyajá'mua'ixaatye'!
2 Séej nu nyúucarij jɨn tyajamuaaté'exaatye'sij,
a'ɨ́j nu tyu'taxájtaj tyi'tɨ́j tɨ aviitzi'huaca'aj
tɨ'ɨj na'aj jájcuaj ɨmuáj yatɨj je'ré'nyej.
3 Tyi'tɨ́j tyaj huánamuajri' tyajta jamua'reej
majta ɨ tahuásimua'cɨ'ɨj maj táa'ixaaj,
4 catu huo'tyá'aviitze'ej a'ɨ́ɨjma ɨ tayójmua'.
A'ɨ́ɨjma jitze ma'can ɨ maj tajitzé eerányesij a'ɨ́ɨjma tu jɨn tyaatatyójtzi're'ej ɨ Tavástara'
tyajta jaataxájtaj ɨ tɨ néijmi'i jɨn putyí'uurej ajta ɨ tɨ jɨn naa huasé'rin.

5 Dios pu nyúucarij huatyájto a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Jacob;
ajta tyi'tɨ́j jɨn tyu'ta'ɨ́jtaca' a'ájna a Israel,
ajta a'ɨ́j jɨn tyihuo'ta'ɨ́j ɨ tahuásimua'cɨ'ɨj
mej mij a'ɨ́ɨmaj huo'mua'tyej ɨ maj hua' jitze eerányesij,
6 mej mij jáamua'tyij ɨ maj majca'huáyee hua' jitze eerányesij,

hua' yojmua' ɨ maj nanɨe'huan,
majta je'en a'ɨ́ɨmaj, a'ɨ́ɨjma mu mijta mua'tyen ɨ juyójmua',
7 mata'aj mij ɨ Dios jitze tyú'ca'nyej
majta je'en quee yo'huá'xɨj je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tyú'ruuj,
ajta mej mij a'yan huárɨnyij je'ej tɨ tyi'tɨ́j jɨn tyu'ta'ɨ́jtaca'
8 mej mij quee a'yan huárɨnyij matɨ'ɨj ɨ hua' huásimua'cɨ'ɨj,
ɨ maj quee tyihuojó'itej majta quee ma'umuámua're',
majta quee tyámua' een ɨ juxɨéjnyu'caa tzajta' nusu ɨ ju júuricamej jitze,
¡tyeɨ́tyee maj quee tyámua' tyityetyúucha'ɨ́ica'aj ɨ Dios jimi!

9 A'ɨ́ɨmaj ɨ tyeɨ́tyeristyamua'me'en a'ɨ́jcɨ ɨ Efraín,
ɨ maj tyámua' eenye' a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tú'namua'aj majta ɨ'rɨ́j
a'ɨ́ɨ mu huatóo'uj a'ɨ́jcɨ xɨcáara' jitze matɨ'ɨj huatyéenyo'sej,
10 camu jaatyátzaahuatyej ɨ Dios tɨ jɨn tya'tóoratziiri'
camu majta jaataxɨé'vej maj ja'rá'astej je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tyí'mua'taj.
11 A'ɨ́ɨ mu yo'huá'xɨj je'ej tɨ a'ɨ́ɨn hua' jimi tyu'muárɨej,
ajta ɨ tɨ naa tyu'sé'rin a'ɨ́ɨn tɨ tyihuo'taséjratyej.
12 Dios pu tyihuo'taséjratyej ɨ tɨ naa tyu'sé'rin a'ɨ́ɨjma ɨ já'muahuasimua'cɨ'ɨj
a'áa tɨ huataca'aj a Soan, a'áa tɨ já'sejre' a Egipto:
13 ajta hua'puaquéj jájsɨɨrej ɨ jájrɨj, tɨ'quij huo'ta' maj antáciɨnyej,
ajta a'ɨ́ɨ pu juxa'aj a'yan jáaruuj tɨ'ɨj jáxu'uj tɨ ájtaavijhuaca'.
14 Túјca pu jéetɨrij jɨn huo'vi'tɨsime'ej,
ajta ɨ tíca' tiéj pu jɨn huo'tátzavi'tye'sima'aj.
15 Ajta a'ájna jo'tɨj quee já'tyi'tɨj a'ɨ́ɨ pu tyetyéj tɨ ve'éj jé'ta' ootátaaraca',
ajta je'en mui'caa ɨ jájtyɨj huo'ta'.
16 ¡Dios pu tyu'tá' tɨ ɨ jájtyɨj eeráanyej a'ɨ́jcɨ jitze ɨ tyetyéj
a'ɨ́j pu'ij jɨn va'tɨ́j ɨ jájtyɨj huatámuɨ'yaca'!

17 Majta a'ɨ́ɨmaj móoche' mu atyá'ɨtze'rihua'aj ɨ Dios jimi,
camu jaatyátzaahuatyej a'ɨ́jcɨ ɨ tajapuá tɨ já'sejre' matɨ'ɨj a'áa jo'tyú'uuca'aj jo'tɨj quee
já'tyi'tɨj.
18 A'yaa mu tyá'xɨe'va'ca'aj maj jaatyéesej
cue'ráj metyi'huooj a'ɨ́ɨjma tɨ tya'ránajchica'aj.
19 Jitzán mu rányuuca'aj, a'yan metyi'xáataj tɨjɨn:
“¿Nyi ɨ Dios mujo'va'ma'aj ja'mej tɨ'ɨj méesaj japua tyitáacue'tyej a'yájna jo'tɨj quee
já'tyi'tɨj?
20 A'yaa pu tyi'ja'yájna tɨ ɨ Dios ja'cátaaraca' ɨ tyetyéj,
ajta je'en a'ɨ́j jitze jájtyɨj eeráanyej tɨ'ɨj játya'naj,
a'ɨ́j pu jɨn ɨ chuéj ajo'cájrupɨj,
ajta, ¿nyiquij páan ajta taatá'sij?
¿Nyiquij ajta hue'ra'aj huo'ta'sij ɨ jutyéɨtyeristyamua'?”

21 Tɨ'ɨj ɨ Tavástara' a'ɨ́j huánamuajri', a'ɨ́ɨ pu tyinyú'caca';
¡ɨ tɨ jɨn nyú'camuɨ', a'yaa pu een tɨ'ɨj ɨ tiéj,
a'ɨ́j pu jimi tyinyú'caca' ɨ Jacob!
22 Ji'nye camu ɨ Dios jitze tyu'cá'an
camu majta tyá'antzaahuaj tɨ a'ɨ́ɨn huo'tyáhuɨɨrej.
23 Ajta a'yájna, Dios pu tyihuo'ta'ɨ́j ɨ jéetɨrij
ajta ja'antacúj ɨ tɨ jɨn eetyánami' u tajapuá,
24 ¡ajta je'en tyu'tá' tɨ aje'cáanyej ɨ cue'ráj tɨ a'yan huatóomua'aj tɨjɨn maná,
tɨ a'yan éenye'ej tɨ'ɨj tyeríicuj tajapuá tɨ já'ma'can, mej mij a'ɨ́ɨmaj tyú'cua'nyij!
25 ¡A'ɨ́ɨ pu tyévɨj jáacuaj ɨ tajapuá maj tyí'huɨɨre' maj jacua'caa!
¡Dios pu jéehua tyámua' naa tyihuo'cue'ej!
26 A'ɨ́jna ɨ áacaj a'áa tɨ je'ré'nyej jo'tɨj ɨ xɨcáj jé'ejnyinyiij ajta áatyej pujmua' tɨ je'tányinyii
a'ɨ́ɨ mu tajapuá huatá'aacariaca',
¡Dios pu a'yan tyú'ruuj a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨ néijmi'i jɨn putyí'uurej!
27 Ajta tyu'tá' tɨ hue'ra'aj huáviiyej hua' japua ɨ jutyéɨtyeristyamua';
a'ɨ́jna jɨme' maj pína'see mue'tɨ́j aje'cáanyej a'yájna tɨ'ɨj ɨ séj jájritze' tɨ séejre'.
28 Dios pu tyu'tá' maj a'áa jé'ta' ja'rávatzɨj jo'maj a'ɨ́ɨmaj tyojo'tyá'ɨnaamuaca'aj
ajta jo'tɨj tyojoo'ástɨmee ɨ tyihua' ɨnáamuaj.
29 A'ɨ́ɨ mu mij tyú'cuaa 'asta mana'aj quee tyámua' tyityaatajú'xaj,
a'yaa pu'ij ɨ Dios tya'róo'astej tɨ'ɨj a'yan tyá'ra'nyij je'ej maj a'ɨ́ɨmaj tyaaxɨé'va'ca'aj.

30 Ajta capu eexúj huatyápua'riaca'aj je'ej maj a'ɨ́ɨmaj tyá'xɨe'va'ca'aj,
óoche' pu hua' tyenyij jitze séjria'ca'aj ɨ cue'ráj,
31 tɨ'ɨj ɨ Dios tɨ jɨn nyú'camuɨ' hua' japua rájve
ajta je'en a'ɨ́ɨjma huácuij ɨ tyétyacaa maj jéetze' uhuácaca'nye'.
¡Huo'cuij a'ɨ́ɨjma ɨ tyétyacaa maj jéetze' tyámua' een Israel maj jitze ajtyáma'can!

32 Tɨ'ɨj a'yan tya'náara'aj, majtáhua'aj mu huóoxana'cɨrej;
camu tyá'antzaahuaj a'ɨ́jcɨ jitze ɨ tɨ naa tyu'sé'rin ɨ Dios jimi.
33 A'ɨ́j pu jɨn ɨ Dios ja'antyipuá'rij ɨ huá'juuricamej
cuxáa maj séej mana'aj jɨn ucayáatɨra'nyij
a'ɨ́jcɨ jitze ɨ tɨ huápuɨ'ɨj tzɨ́ɨnyi'si' huasé'rin.
34 Tɨpua'aj ɨ Dios hua'cuɨ'ijcaj, aj mu mij jahuoonyij;
majta jimi tya'antzá'huatyahua'aj majta quee juxaahuataj jahuooca'aj,
35 aj mumij ja'tamuá're'rihua'aj ɨ Dios tajapuá tɨ já'sejre'
ɨ tɨ hua'cha'ɨɨca'aj ajta hua' japua nyuuca'aj.
36 Majta ɨ jutyényij jɨme' majta ɨ junyanúu jɨme'
jéehua mu huápuɨ'ɨj jacuanamuajca'aj,
37 ji'nye camu a'náj tzáahuatyi'ra'aj jɨn jaatyátzaahuatyej
camu majta jɨ'ré'nye'ej séjria'ca'aj a'ɨ́jcɨ jitze ɨ tɨ jɨn tya'tóoratziiri'.

38 Ajta ɨ Dios pu hua'cu'vajca'aj,
ajta tyihuá'uunyi'raca'aj ɨ maj jɨn je'ej pua'aj rɨjcaa ajta quee hua'antyipua'rityahua'aj,
mue'tɨ́j pu quee jaataxɨé'vej tɨ hua' jimi tyinyú'caj
ajta quee tyu'tá' tɨ a'ɨ́ɨn jaatyámue'tɨn ɨ tɨ jɨn nyú'camuɨ'.
39 Dios pu jo'támua'reeri' maj tyeɨ́tyee mana'aj pué'eenye'ej;
maj a'yan een tɨ'ɨj ɨ áacaj, tɨ yujo'mej ajta quee che' pu ájvesij.

40 ¡A'chunyéj pua'máj mequee jáanamuajri' ɨ Dios
majta jimi je'ej pua'aj huarɨ́j a'ájna jo'tɨj quee já'tyi'tɨj!
41 Majta móoche' mu jaxɨe'va'ca'aj maj tyi'tɨ́j jɨn jaatyéesej;
a'ɨ́ɨ mu jaxaamuɨjritya'ca'aj a'ɨ́jna ɨ tɨ jɨ'réenye'ej séejre' a'ájna a Israel.
42 Camu jo'támua'reeri' a'ɨ́jcɨ xɨcáara'
tɨ'ɨj ɨ Dios, a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨ néijmi'i jɨn putyí'uurej, hua' japua huatanyúj a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj
hua'ajcha'ɨɨre';
43 tɨ'ɨj a'ájna a Soan, a'áa tɨ ja'ajtyáma'can a Egipto,
va'cán jɨn tyu'muárɨej ajta ɨ maj jɨn je'ej tyo'taséj,
44 tɨ'ɨj tyu'tá' tɨ ɨ játya'naj xúure'ej huatyóotaahuaj,
ajta je'en quee che' huatáɨ'riitariaca' maj jaayé'en a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Egipto já'ma'can.
45 Ajta xɨe'rúj maj tyú'cha'vacaa a'ɨ́ɨjma jimi huata'ítyaca' ajta taachuísee,
maj néijmi'i tyu'riá'xɨhuaaj majta tyojó'jɨpuaj,
46 ajta a'ɨ́ɨjma ɨ vítzi'cɨɨ huatá' ɨ tɨ tyú'cɨɨriaca'
a'ɨ́ɨmaj maj tyu'muárɨe'ca'aj.
47 Ajta tyéetyee jɨme' ajta séerij
a'ɨ́j pu jɨn ja'antyipuá'rij ɨ xápua' maj jahuastya'ca'aj ajta ɨ úuvaj.
48 Majta ɨ huá'ya'muaj ɨ huáacasɨj majta ɨ cánya'xɨɨ a'ɨ́ɨ mu huácuij
a'ɨ́jcɨ jɨme' maj tyéetyee huavátzɨj majta ɨ víityee maj huo'cájtzej.
49 Dios pu a'ɨ́ɨjma jimi uyo'ta'ítyaca' ɨ tɨ jɨn huápuɨ'ɨj nyú'camuɨ':
ɨ tɨ jɨn nyú'camuɨ', puéjtzɨj ajta ɨ maj jɨn je'ej tyityo'tóomua'tyij,
a'yájna tɨ'ɨj ɨ maj jitzán jáamua'reej tɨ je'ej pua'aj tye'mej.
50 ¡A'ɨ́ɨ pu tyu'tá' tɨ huataséjre'en ɨ tɨ jɨn nyú'camuɨ'!
Capu tyaatú'uunyi'ri' ɨ hua' júuricamej,
sulu a'ɨ́ɨ pu tyu'tá' mej mij huácuɨ'nyij,
51 ¡a'áa pu'uj tána'aj huojo'cuii a'ájna a Egipto
a'ɨ́ɨjma ɨ hua'yojmua' ɨ maj tyétyacaa maj anáatya'aj huanánɨe'huaca' majta a'áa
ja'ajtyáma'cantaca'aj a Egipto!

52 Ajta a'ɨ́ɨjma eeráavi'tɨj ɨ Israel maj jitze ajtyáma'can tɨ'ɨj cánya'xɨɨ maj pué'eenye';
a'ɨ́ɨ pu'ij tyámua' tyihuó'vi'tɨsime'ej a'ájna jo'tɨj quee já'tyi'tɨj.
53 Tyámua' pu tyihua'cha'ɨ́ɨj huo'vi'tɨsime'ej,
mej mij a'ɨ́ɨmaj quee tyí'tzɨɨnye'ej,
ajta a'ɨ́ɨjma ɨ maj hua'ajcha'ɨɨre' a'áa mu ja'tyájcuii a jájritze'.
54 Dios pu huojo'ví'tɨj ɨ jutyéɨtyeristyamua' a'ájna a chuéj japua a'ɨ́ɨn tɨ ja'antyíhuoj,

¡ajta ɨ jɨríj a'íɨn tɨ jaamué'tɨj mej mij ɨ tyeíɨtyeristyamua'me'en ja'ancuriá'an!
55 Hua'antyipua'rɨj ɨ maj quee tyá'tzaahuatye' a'íɨmaj metyi'séeracaj ɨ Israel maj jitze ajtyáma'can,
ajta ɨ chuéj a'íɨjma pu huatátuii ɨ jutyéɨtyeristyamua',
ajta huo'ta' mej mij a'áa jo'cháatɨme'nyij ɨ tyihua' ɨnáamuaj tzajta'.

56 Ajta a'íɨmaj mu jaatyéesej a'íjcɨ ɨ Dios tajapuá tɨ já'sejre'
a'íjcɨ jɨme' maj quee jaatyátzaahuatyej
majta quee a'yan huaríj je'ej tɨ a'íɨn tyu'ta'íjtaca',
57 jɨ'nye, a'yájna matɨ'ɨj ɨ hua' huásimua'
a'íɨ mu majta jimi ajtacíj majta je'ej pua'aj huaríj,
¡a'íɨ mu majta antyúutuuxɨj tɨ'ɨj ɨ tú'namua'aj tɨ quee tyámua' tyí'taavijhua!
58 A'íɨ mu jajaaxɨejtye' a'íjcɨ jɨme' maj tyi'tíj ájtaahuaxɨj,
mej mij a'íj japua sáanturɨj huatyáanajchej, a'yaa mu mij tyu'tá' tɨ a'íɨn huá'anchueere'en.
59 Dios pu'ɨj tyinyú'caca' tɨ'ɨj a'íj huaséj,
ajta néijmi'caa huare'ityaca' ɨ Israel maj jitze ajtyáma'can,
60 ajta ayoorɨej ɨ tyeyúuj a'áa tɨ já'sejria'ca'aj a'ájna chájta' Siló,
ɨ tɨ chi'ra'an pué'eenye' ɨ tyeítyee tzajta'.
61 Tyu'tá' mej mij a'íɨmaj ɨ maj jájcha'ɨɨre' jaatyéevi'
a'íjcɨ ɨ tɨ jɨn naa huasé'rin ajta ɨ tɨ néijmi'i jɨn putyí'uurej.
62 Huápuɨ'ɨj pu nyu'camuɨ'ca'aj a'íɨjma jimi ɨ jutyéɨtyeristyamua',
a'íj pu jɨn tyu'tá' maj chúun jɨn huó'cuɨ'nyij a'íɨmaj ɨ maj hua'ajcha'ɨɨre'.
63 Ɨ tyáamua mu huácuij matɨéeri'huaj,
camu che' tyu'táchuiicaca' mej mij ɨ íimuaa huáhuɨɨchej.
64 A'íɨmaj mu ɨ puaaríɨj huácui'iihuaca' ɨ chúun jɨme',
majta ɨ úucaa ɨ maj antyúujɨɨmua'astariaca' camu huo'yiinyaca'.

65 Ajta ɨ Tavástara' pu huájɨj, tɨ'ɨj ɨ tɨ tyi'tyámaarasima'aj,
tɨ'ɨj ɨ tɨ nyo'sii tɨ huatyájtahue ajta je'en arí otóomua'reeri',
66 ajta je'en hua'antyimue'tɨj ɨ maj jájcha'ɨɨre', huo'ta' mej mij huatóo'uunaj,
¡ajta tyévi'si' huo'ta'séjrataca' jusén jɨme'!
67 Ajta ahuojóohua'xɨj ɨ José maj jamuán ajá'chajca'aj,
ajta quee a'íɨjma antyíhuo ɨ Efraín maj jitze ajtyáma'can;
68 sulu a'íɨjma pu antyíhuo ɨ Judá maj jitze ajtyáma'can,
ajta a'íjcɨ ɨ jɨríj tɨ jéehua jaxɨe've' Sión tɨ ántyapuaj.
69 Ajta tyeyúuj ájtaahuaca', a'yan ajtyéevi'can tɨ'ɨj tajapuá tɨ séejre',
ajta jusén jɨme' tyámua' tyeetyájtoo, a'yájna tɨ'ɨj ɨ cháanacaj.
70 A'íj pu antyíhuo ɨ David tɨ a'íɨn pué'een ɨ tɨ jahuɨɨre',
a'íjna ɨ cánya'xɨɨ tɨ sɨɨria'ca'aj,
71 capu che' jaatá' tɨ cánya'xɨɨ sɨɨre'ej,
sulu tɨ'ɨj ɨ tyeítyeristyamua'me'en huácha'ɨɨn,
tɨ'ɨj a'íɨn hua'ajséejra ɨ Israel maj jitze ajtyáma'can.
72 David pu'ɨj tyámua' tyihuó'cha'ɨj ɨ tyeítyeristyamua'me'en ɨ Dios,
a'íɨ pu huó'cha'ɨj ajta tyámua' tyihuo'cájuyetyej
jumuáca' jɨn tyámua' tyi'uuriáaj ajta juxɨéjnyu'caa tzajta' tyámua' éenye'ej.

79

Matɨ'ɨj huatóoxaamujrityej a'íjcɨ jɨme' tɨ ɨ Jerusalén huatyu'uunyi'huaca'
Chuíicarɨj Asaf tɨ ja'a'rɨj
1 ¡Taj Dios, a'íɨmaj ɨ maj quee tyá'tzaahuatye' a'íɨ mu tye'entyipuá'rityej muéetzɨj tyí'mua'a'rɨj!
¡Majta a'úun jo'tyájrupɨj a' tyeyúuj jo'tɨj néijmi'i tyámua' tyejé'een
ajta néijmi'i huatyu'uunyi'huaca' ɨ chájta'naj Jerusalén!
2 ¡Aa mu huaja'ajtoo ɨ hua' tyévira' ɨ maj muahuɨɨria'ca'aj,
ɨ maj muéetzɨj jimi tyámua' tyityetyúucha'ɨɨca'aj,
mej mij a'yan tyu'tyáhuɨɨre'en tɨ'ɨj cue'ráj
a'íɨjma jimi ɨ muá'rɨe'cajtzɨj ajta tyi'tyán simuáruunyɨj jimi!
3 A'yaa mu tya'ajxírej ɨ hua' xuure' tɨ'ɨj jájtyɨj tɨ pué'eenye'
néijmi'que' a'ájna a Jerusalén,
ajta quee aja' a'tíj tɨ'ɨj tyityáa'avaataj.

4 A'tzísi' tu séejre' a'íijma jimi ɨ maj avéjri' antacháatɨmee,
néijmi'i mu je'ej pua'aj tyí'taxaj a'chu maj pua'máj atacháatɨmee.

5 Muáaj Tavástara',
¿a'chunyéj ooj á'tyeeren ɨ paj jɨn nyú'camuɨ'?
¿Nyi jusén jɨme' a'táaj ja'mej ɨ paj jɨn nyú'camuɨ' tɨ'ɨj ɨ tɨéj?
6 ¡Che' ɨ paj jɨn nyú'camuɨ' a'íijma japua rájvetyij ɨ maj quee tyá'tzaahuatye'
ɨ maj quee muamua'tyej majta quee muéetzij jimi jahuoo!
7 Ji'nye a'íimaj mu je'ej pua'aj jáaruuj a'íjcɨ ɨ Jacob
majta néijmi'i huatyu'uj ɨ chuéj jo'tɨj a'íin já'chajca'aj.
8 Capáj tyi'tá'care'en tyej tyij ityáj hua' jɨme' tyu'nájchitaj
tyi'tíj maj jɨn je'ej pua'aj huaríj a'íimaj ɨ tahuásimua'cɨ'ɨj,
¡che' ca'nácan mujo'vé'me'en a'íjna ɨ paj jɨn taxɨe've',
ji'nye catu che' je'ej jájtyoovej je'ej tyaj huárɨnyij!

9 Taj Dios, muáaj paj a'íin pué'een ɨ tɨ tajapuá huatányuusɨj,
taatáhuɨire', tajapuá huatányuuchɨj pajta tyitaatú'uunyi',
a'íjcɨ jitze ma'can ɨ tɨ naa huánamuajrii ɨ paj jɨn ántyapuaj.
10 Capu juxɨe've' maj a'yan tyí'xajtaj ɨ maj quee tyá'tzaahuatye' yee:
"¿Jo'nyij je'ej je'en ɨ hua' Dios?"
¡Taatá' tyej tyij jaaséj ɨ paj jɨn tyo'riá'rɨeeraj a'íjcɨ jɨme' maj huo'cuij ɨ maj muéetzij
muahuɨire'!
¡Miche' a'íimaj majta jáamua'reej ɨ maj quee tyá'tzaahuatye'!
11 Huo'namuaj je'ej maj tyí'xaj a'íimaj ɨ maj námi',
pajta hua' japua huatányuunyij a'íjcɨ jɨme' ɨ paj néijmi'i jɨn putyí'uurej
a'íijma ɨ maj meríj a'yan tyihuo'taxájtaca' mej mij huó'cui'nyij.

12 Muáaj Tavástara', aráahua'puaj pua'máj paj tyo'riá'rɨeeraj a'íijma jimi ɨ maj tajimí
avéjri' jo'cháatɨmee
a'íjcɨ jɨme' maj je'ej pua'aj tyimuaaxájtaca',
13 tyajta ityáj, ɨ tyaj a'tyéɨtyeristyamua' pué'een,
tyaj a'áa já'sejre' tɨ'ɨj cányaʼxɨɨ tyaj pué'eenye' a'ájna jo'paj muáaj tyámua' tyojo'ruuj,
a'náj tɨna'aj tu tyi'muatyóotzi're'ej tá'ju'un,
¡tyajta muéetzij jimi jusén jɨme' tyi'chuíicaj tá'ju'un!

80

Tyámua' paj tojo'sejra

Ɨ tɨ a'íjna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjcɨ jɨme' ɨ chuíicarij tɨ a'yan huatóomua'aj tɨjɨn "Ɨ tzuhuáa". Je'ej tɨ tyi'tyúucha'ɨica'aj ajta chuíicaria'ra' a'íjcɨ ɨ Asaf
1 Muáaj mu paj jacha'ɨj ɨ Israel,
pajta tyámua' tyihuá'juyetyej a'íijma ɨ maj José jitze eeráma'can a'yájna tɨ'ɨj ɨ
ya'muáatyee tɨ sɨire',
majta a'íimaj tyámua' tyí'muacha'ɨj ɨ tajapuá maj tyí'huɨire',
¡huánamuaj!
¡Tyámua' paj yó'sejraj a'íjcɨ ɨ Efraín,
2 ɨ Benjamín pajta a'íjcɨ ɨ Manasés!
Huájɨsij pajta mujo'vé'me'en pej pij tajapuá huatányuunyij a'íjcɨ jɨme' ɨ paj néijmi'i jɨn
putyí'uurej.
3 Taj Dios, pajtáhua'aj paj a'yan tyitaatyátoonyij tyatɨ'ɨj éenye'ej.
Tyámua' paj tojo'sejra aj pu'ij tahuɨire'en.

4 Tavástara', Dios mu paj néijmi'i jɨn antyía'mua'reej,
¿a'chunyéj pooj á'tyeeren penyu'camu'uj
a'íjcɨ jɨme' je'ej maj a' jimi tyá'huoo a'tyéɨtyeristyamua'?
5 Muáaj paj taatá' tyaj eetaja'ra'taxɨ'ɨn capáj cue'ráj tyitaatá',
ajta tyej tyij a'íj huaye'en, ɨ tyaj jéehua eetaja'ra'taxɨj.
6 A'yaa paj tyu'tá' mej mij a'íimaj taatyá'a'tzej ɨ maj tajimí véjri' antacháatɨmee,
a'íimaj mu majta ta'a'tzej ɨ maj tájcha'ɨire'.

7 Dios mu paj néijmi'i jɨn antyía'mua'reej,
¡pajtáhua'aj paj a'yan tyitaatyátoonyij tyatɨ'ɨj éenye'ej!
¡Tyámua' paj tojo'sejra aj pu'ij tahuɨire'en!

8 A'áa paj a Egipto úuvaj ítyɨ'rira' ja'ráapij,
pajta hui'ráahua'xɨj ɨ maj quee tyá'tzaahuatye' pej pij a'ɨ́j atyáhuaste'en.
9 Tyámua' paj jáa'uurijtze ɨ chuéj,
a'ɨ́ɨ pu'ij aróonaana'tyej ajta je'en neíjmi'que' ɨ chuéj japua oorióonajchaca'.
10 Ajta ɨ juquéenyi'istaa jɨn tya'vá'naj ɨ jɨrɨj,
ajta ɨ juxámue' jɨme' ɨ tɨ tyu'uj tɨ jéetze' tyo'huatítɨ'ɨjmee.
11 Ajta ɨ xámue'ra' a'áa pu ɨ jájrij jitze ɨmuáj ja'rá'aj,
ajta ɨ tɨ jitzán ajtanyáxɨj a'áa pu ja'rá'aj ɨ játya'naj jitze tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Éufrates.
12 ¿Ji'nye pej pij jaatyú'uj ɨ tɨ jɨn curiá'nami',
pajta tyu'tá' mej mij jáajuuraj ɨ maj mu jó'cɨ'ɨj ɨ juyéj jitze?
13 A'ɨ́ɨ pu ɨ tuíixuj yójve tyojó'jɨpuaj,
¡majta ɨ tyi'tyán simuáruunyij jimi je'ej pua'aj tyí'uurej!

14 Dios mu paj néijmi'ɨ jɨn antyía'mua'reej, pata'aj cui' huaria'ra'nyij,
tyámua' paj naa tyitaaséj a'ájna ɨmuáj u tajapuá
pajta hua' jimi tyú'mua'tyij a'tyéɨtyeristyamua',
15 a'ɨ́jcɨ ɨ ítyɨ'rij muáaj paj pajta ja'tyáhuiij,
pajta tyámua' jáaruuj ɨ tɨ jitzan eeré'nyej.
16 Pata'aj a'ɨ́jna jɨn hua'antyipuá'ritye'en ɨ paj jɨn nyú'camuɨ'
a'ɨ́ɨjma ɨ maj ja'antyive'chej majta je'en jatɨeeraj,
17 pajta jaatyáhuɨ́re'en a'ɨ́jcɨ ɨ tyévij muáaj paj ja'antyíhuoj,
a'ɨ́jna ɨ tɨ eeráanyej a'ɨ́jcɨ jitze ɨ tyévij muáaj paj tyámua' tyeetyájtoo,
18 tyata'aj tyij quee che' a'náj a' jimi ajtací'ca'an.
¡Júuricamej paj taatá'an, aj tu tyij muéetzij tyana'aj tyij muaatyánajchij!

19 Muáaj Tavástara', Dios mu paj néijmi'ɨ jɨn antyía'mua'reej,
¡pajtáhua'aj paj a'yan tyitaatyátoonyij tyatɨ'ɨj éenye'ej!
¡Tyámua' paj tojo'sejra aj pu'ij tahuɨ́re'en!

81

Tyi'tíj tɨ jɨn ɨ Dios tyámua' tyihuojó'mua'raj ajta ɨ Israel tɨ jɨn je'ej pua'aj huarɨ́j
Ɨ tɨ a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'ɨ́jcɨ jitze tyí'canaa ɨ Gat. A'ɨ́ɨn tɨ ja'a'rij ɨ Asaf
1 ¡Siata'aj jutyamua've'ej ɨ Dios jimi setyu'táchuiicaj, ji'nye a'ɨ́j tu jɨn uhuájca'nyej!
¡Siajta jíihuaj setyaatatyójtzi're'en a'ɨ́jcɨ ɨ Dios ra' ɨ Jacob!
2 Setyu'táchuiicaj a'ɨ́j setyi'huáaristya'aj ɨ quéetzarɨj,
siajta a'ɨ́jcɨ jitze ɨ áarpaj siajta ɨ canárɨj jitze.
3 Siajta tyu'tácɨ'sitye'en ɨ trompéetaj jitze tɨ'ɨj ɨ máxcɨrɨe' jájcuan jɨn huataséjre'en,
siajta je'en tɨ'ɨjta néijmi'i huataséjre'en ɨ máxcɨrɨe',
ji'nye a'yaa pu tyúuxɨe've' siaj a'ɨ́jcɨ xɨcáara' jitze va'cán jɨn tyu'yé'estej.
4 Ji'nye a'íi pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ jɨn tyu'ta'íjtaca'
ɨ Dios ra' a'ɨ́jcɨ ɨ Jacob a'ájna a Israel,
5 a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een je'ej maj tyaata'íj a'ɨ́jcɨ ɨ José
tɨ'ɨj ɨ Dios huo'tanyó'si'tyej a'ɨ́ɨjma ɨ maj Egipto já'ma'can.

Nyúucarɨj nu huánamuajri' nyaj quee jamua'ajcaa a'tíj tɨ pué'eenye'ej, tɨ a'yan tɨjɨn:
6 "Nu'ríj tyimu'huatyátɨchiiri' ɨ paj tyo'huatyátɨjcaa,
nu'ríj tyámua' tyú'ruuj a' jimi pej pij quee che' ca'nyíin jɨn tyí'muarɨe'ej.
7 Patɨ'ɨj quee che' je'ej jájtyoova'aj nye jimi paj huatyéenyuj, nyáaj nu nyij a' japua huatanyúj,
a'ɨ́j nu jitze muaatajé ɨ jéetɨrij tɨ tyényuuve'ej,
nyajta je'en muatyéesej véjri' a'ájna a' tɨ ja'rájmuaa a' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Meribá.
8 Setyú'namuaj, nyetyeɨ́tyeristyamua', je'ej nyaj tyajá'mua'ixaatye',
¡a'yaa nu tyá'xɨe've' siaj náanamuaj, mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can!
9 Capáj sáanturɨj tyícha'ɨ́ɨj maj séej chuéj japua já'ma'can;
capáj pajta séecan dioosij najchej ɨ paj quee huá'muajtyej.
10 Nyáaj nu a' vástara' pué'een, nyajta a' Dios,
ɨ nyaj mui'rájtoo a'ɨ́jcɨ japua ɨ chuéj Egipto tɨ tyaja'rájtyapuaj,
tyámua' paj naa tya'cácuaxa'taj, nyáaj nu nyij muaatájuxɨeetye'sij.

11 ’Majta ɨ nyetyeɨ́ɨtyeristyamua' camu nyanamuájracuca'aj,
¡camu a'yan huaríj je'ej nyaj tyihuó'ixaaj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can!
12 A'ɨ́j nu jɨn huo'ta' mej mij a'yan huárɨnyij je'ej maj a'ɨ́ɨmaj tyá'xɨe've,
a'yaa mu mij atyityeje'cháaj muá'raa je'ej tɨ jéetze' tyihua'ránajchaca'.
13 ¡Tɨpua'aj a'ɨ́ɨmaj ɨ nyetyeɨ́ɨtyeristyamua' manáanamuajrajche'en!
¡Tɨpua'aj ɨ Israel maj jitze ajtyáma'can a'yan metyityaajú'cajche'en je'ej nyaj tyihuo'cájuyetyej,
14 a'yaa pu'ij tɨ'ɨj séej maj ootyása'cɨva'xɨ'ɨn
nyatɨ'ɨj nyáaj huo'tyaxáahuatajche'en a'ɨ́ɨjma ɨ maj hua'ajcha'ɨ́ɨre'
nyajta puéjtzij huo'tá'nyijche' ɨ maj quee naa huojo'mua'raj!

15 ’A'ɨ́ɨmaj ɨ maj jaxana've' ɨ Tavástara' a'ɨ́ɨ mu huápuɨ'ɨj tyu'tátzɨɨnye'ej,
majta je'en jusén jɨme' jajpuéetzij muá'ju'un.
16 ¡Dios pu ɨ tyeríicuj tɨ jéetze' jɨ́'re'en hua'cue'tyej ɨ jutyéɨtyeristyamua',
ajta sarátyee huái'tye'en ɨtzitáj maj huáxoo!”

82

Dios pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Juées tɨ jéetze' va'cán jɨn tyi'tyéjvee
Chuíicarij a'ɨ́ɨn tɨ ja'a'rij ɨ Asaf
1 Dios pu tyámua' naa tyu'tóosejrataj a'ájna jo'maj jóosɨɨre'
ajta tyámua' tyá'xa'puɨ'ɨntare' u tajapuá jo'maj já'sejre' ɨ maj jimi tyí'huɨɨre'.
2 “¿A'najnyí mua'aj siaatapuá'cɨtaj siaj je'ej pua'aj tyá'xa'puɨ'ɨntare'
ajta siaj hua' jamuán ajtyá'uj xá'ju'un a'ɨ́ɨjma ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj?
3 ¡Tyámua' xu tyo'xá'puɨ'ɨntari'tze'en a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ quee juca'nyej siajta ɨ xá'rɨcan!
¡Tyámua' xu tyo'xá'puɨ'ɨntari'tze'en ɨ tɨ quee je'ej tyéejviicue' siajta ɨ tɨ jajpuéjtzij!
4 ¡Siata'aj hui'rátoonyij a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee juca'nyej siajta ɨ maj quee je'ej tyéejviicue',
siajta hua' japua huatányuunyij a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj!

5 ’Siajta mua'aj caxu jamua'reej, caxu tyihuojó'itej,
tɨ́ca'rij tzajta' xu cɨɨnyej.
A'ɨ́ɨ pu tóocatzej ɨ chuéj tɨ japuan róoca'nyej.
6 A'yaa nu nyáaj tyu'taxájtaca' siaj mua'aj dioosij pué'een;
siajta néijmi'i yójmua'mua' pué'een a'ɨ́jcɨ ɨ tajapuá tɨ já'sejre'.
7 Ajta a'yájna, a'yaa xu néijmi'i tyí'tyacui'nyij matɨ'ɨj ɨ tyeítyee,
¡siajta a'yan tyitye'entyipuá'rij tɨ'ɨj ɨ tɨ tyi'tɨ́j jɨn antyúumua'reej!”

8 ¡Taj Dios, pata'aj huatye'chenyij paj jo'xɨ́jtye'en ɨ cháanacaj,
ji'nye muáaj paj antyía'mua'reej néijmi'caa jimi ɨ tyeɨ́tyee ɨ maj séej chuéj japua jo'cháatɨmee!

83

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij tɨ'ɨj ɨ Dios tajɨ́me' pu huárɨnyij
Cuíinarij ajta chuíicarij Asaf tɨ ja'a'rij
1 Taj Dios, ¡capáj quee ave'nyuuca'an!
¡Capáj pajta quee táhuaanye'en nusu paj quee che' tyí'xajtaj!
2 Huo'séj ɨ maj muájcha'ɨ́ɨre', a'ɨ́ɨjma ɨ maj muaxana've':
a'ɨ́ɨ mu huápuɨ'ɨj ju'ɨtziitye' majta muéetzij je'ej pua'aj tyí'muaxaj.
3 A'ɨ́ɨ mu merɨj tyi'tɨ́j je'ej pua'aj tyu'xá'puɨ'ɨntarej
a'ɨ́ɨjma jimi a'tyéɨtyeristyamua',
¡majta a'ɨ́ɨjma jimi ɨ paj tyámua' tyihuá'cha'ɨj!
4 A'yaa mu merɨj tyaaxájtaca' maj mujo'vá'ju'un mej mij ta'antyipuá'ritye'en
mej mij quee che' yajá'hua'tan ɨ tatyeítyeristyamua',
mej mij quee che' jamua'reeriaj ɨ tɨ jɨn ántyapuaj ɨ Israel.
5 Tyi'tɨ́j mu merɨj jɨn muéetzij jimi tya'tóoraj,
a'yaa mu merɨj huóoruuj tɨ'ɨj tɨ sɨ́ɨj na'aj ɨ tyévij pué'eenye',
6 a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'áa jo'cháatɨmee jo'tɨj ɨ Edom tyojo'tyá'ɨnaamuaa ajta ɨ Ismael,
a'ɨ́ɨjma maj jitze eeráma'can ɨ Agar majta ɨ Moab,
7 ɨ Guebal, ɨ Amón majta ɨ Amalec,
a'ɨ́ɨmaj ɨ filisteos, majta a'áa maj jo'cháatɨmee a Tiro,
8 majta je'en a'ɨ́ɨmaj ɨ asirios a'ɨ́ɨ mu majta hua' jitze ajtyu'uj,
a'ɨ́ɨ mu mij a'ɨ́ɨn pué'een ɨ maj jɨn uhuácaca'nye' ɨ Lot tyí'yojmua'.

9 A'yaa paj huó'uurej a'ɨ́ɨjma patɨ'ɨj huó'ruuj ɨ Madián maj jitze ajtyáma'cantaca'aj,
a'yájna patɨ'ɨj jáaruuj a'ɨ́jcɨ ɨ Sísara,
a'yájna patɨ'ɨj jáaruuj a'ɨ́jcɨ ɨ Jabín a'ájna ɨ áchɨj jitze tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn
Quisón,
10 ɨ maj antyipuá'riaca' a'ájna a Endor,
¡majta a'yan tyu'tyáhuɨɨ tɨ'ɨj ɨ chuéj japua tɨ tyi'jɨ're'nyi'tare'!
11 A'yaa paj huó'uurej a'ɨ́ɨjma ɨ tyétyacaa maj jéetze' juxɨe've'
patɨ'ɨj huó'ruuj a'ɨ́jcɨ ɨ Oreb pajta a'ɨ́jcɨ ɨ Zeeb;
a'yaa paj néijmi'caa huá'uurej ɨ maj hua' jimi tyí'ijta
a'yájna patɨ'ɨj huó'ruuj a'ɨ́jcɨ ɨ Zébah pajta a'ɨ́jcɨ ɨ Salmuná,
12 ɨ maj a'yan tyá'xɨe'va'ca'aj maj tyu'tyóoa'ritye'en a'ɨ́jcɨ ɨ Dios tɨ tyi'tachuéj.

13 Nyaj Dios, a'yaa paj huó'uurej tɨ'ɨj tu'pɨ́j tɨ viváajma'aj tatyé'tye' ɨ maj jaaré'vejchaca',
tɨ'ɨj xamuáj tɨ huáchij áacaj tɨ yo'cuíxɨj;
14 a'yájna tɨ'ɨj ɨ tɨéj tyu'riá'tɨeeraj a' ɨtzitáj
ajta je'en néijmi'ɨ tye'entyipuá'ritye'sij a'áa tɨ tyejé'sejre' a' ɨtzitáj,
15 ¡a'yaa pej pij muáaj tyihuo'taváj
pajta huo'tamuáritye'en je'ej pua'aj petyi'uuriáj hua' jimi víityee pajta áacaj jɨme'!
16 ¡Tavástara', pata'aj tyévi'si' huo'taséjrataj,
mata'aj mij muéetzij mo'támua'ree!
17 Miche' jusén jɨme' jutyévi'ra'aj muá'ra'nyij,
¡miche' huatootyévi'ra'astan majta je'en huácui'nyij!
18 ¡Miche' jáamua'reej paj muáaj pana'aj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Tavástara',
paj muáaj pana'aj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tajapuá tɨ já'sejre'
ajta quee sɨ́ɨj ajtáhua'aj yajá'hua' íiyan ɨ cháanacaj japua!

84

Ɨ tyaj jɨn jaxɨe've' ɨ chi'ra'an ɨ Dios
Ɨ tɨ a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'ɨ́jcɨ jitze tyí'canaa ɨ Gat. Yójmua'mua' a'ɨ́jcɨ ɨ Coré. Chuíicarij
1 ¡Naa pu huápuɨ'ɨj huasé'rin a' tyeyúuj,
Tavástara' muáaj paj néijmi'ɨ putyí'uurej!
2 ¡A'yaa nu jéehua tyá'xɨe've' nyajta a'yan tyá'huoo
nyej nyij a'áa jo'tyávaacaj a tɨ jo'tyényinyi'ij a' tyeyúuj!
¡Néijmi'ɨ jɨme' ɨ nyaxɨéjnyu'caa
nyetyi'chuíicaj nyenyetyámua'va'aj a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Dios júuricamej tɨ jitzán séejre'!

3 Majta ɨ pína'see majta ɨ jeevíj
a'ɨ́ɨ mu jatyoonyij jo'maj tyámua' jé'eenye' a'chí'ij jitze
ajta jo'maj tyihuojo'tyé'ito'ritye'en ɨ juyójmua',
muáaj paj Tavástara' néijmi'ɨ putyí'uurej,
nyaj rey paj pué'een pajta nyaj Dios.

4 ¡Múutyamua've' a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'úu ja'chej a' tyeyúuj tzajta'
majta je'en a'náj tɨna'aj tyí'muatyojtzi're'!
5 ¡Múutyamua've' ɨ maj muéetzij jimi jatyoovej pej pij huo'tyáhuɨɨre'en,
ɨ maj a'yan tyá'xɨe've' maj juɨ'ɨcán a'áa jo'ré'nyej jo'maj mojo'tyáanajche!
6 Matɨ'ɨj a'áa joojú'un jo'tɨj ɨ cɨyéj jo'váatɨmee bálsamo maj jatamuá'muaj
a'yaa mu ja'uuren tɨ'ɨj jo'tɨj ja'rájmuaa,
majta ɨ víityee mu majta tyámua' tyeetyátoosɨj;
7 a'ɨ́ɨ mu mij jéetze' huatyóoca'nyesij,
majta a'ájna a Sión a'áa mu jaséjran ɨ Dios tɨ néijmi'ɨ jɨn antyúumua'reej.

8 Tavástara', Dios mu paj néijmi'ɨ putyí'uurej pajta néijmi'ɨ jɨn antyía'mua'reej,
Dios ra' a'ɨ́jcɨ ɨ Jacob,
¡huánamuaj je'ej nyaj a' jimi tyi'tyényuusɨj!
9 Cásɨ', nyaj Dios, tyámua' paj naa tyeeséj
a'ɨ́jna ɨ tɨ a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ taatyáhuɨɨre'ej
a'ɨ́jna muáaj paj ja'antyíhuoj tɨ'ɨj rey pué'eenye'.

10 ¡Jéetze' pu nyaj séej xɨcáj a'áa jo'tyávaacaj jo'paj muáaj já'sejre',
quee nyaj séej ví'ra'aj xɨcáj a' ɨmuáj já'sejria'aj!

Jéetze' nu jaxɨe've' nyaj a'áa tyaja'ajmuárɨe'rij a' tɨ jo'tyényinyi'ij ɨ tyeyúujra' ɨ nyaj Dios
quee nyaj a'áa ja'chajca jo'maj je'ej pua'aj tyityeje'tyúucha'ɨj.
11 Ji'nye a'ɨ́jna ɨ Dios ɨ tɨ Tavástara' pué'een a'ɨ́ɨ pu tatatzavi'tye' ajta tyámua' tyí'ta'cha'ɨj,
Tavástara' pu hua'xɨe've' ajta huo'tyátzaahuatye'sij a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee tyi'tɨ́j jɨn
á'ɨtzeere',
ajta néijmi'i tyihuo'tá'sij ɨ tɨ tyámua' tyí'een.

12 Tavástara' mu paj néijmi'i putyí'uurej pajta néijmi'i jɨn antyía'mua'reej,
¡miche' huatóotyamua've'en a'ɨ́ɨmaj ɨ maj muéetzɨj jitze tyí'ca'nyej!

85

Pajtáhua'aj paj tajapuá huatányuunyɨj
Ɨ tɨ a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarɨj a'ɨ́ɨmaj maj jo'yú'xaca'
ɨ yójmua'mua' a'ɨ́jcɨ ɨ Coré
1 Tavástara', muáaj paj tyámua' naa huojo'mua'raj a'yaa maj huacháatɨmee a' chuéj
japua;
pajta jájcuan jɨn tyámua' tyeetyájtoo a'ɨ́jcɨ ɨ Jacob,
2 pajta tyihuo'tú'uunyi'ri' tyi'tɨ́j maj jɨn je'ej pua'aj huarɨ́j a'tyéɨtyeristyamua'
pajta néijmi'i ɨ maj jɨn tyi'ijxána'cɨra'ca'aj;
3 néijmi'i pu arí jɨn huatyápua'riaca'
ɨ paj jɨn nyu'camuɨ'ca'aj ajta ɨ tɨ muajaaxɨejtya'ca'aj.

4 Taj Dios pajta a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ tajapuá huatányuusɨj,
¡pata'aj ijíij tajapuá huatányuunyɨj
pajta je'en quee che' ityájma tajaaxɨejvi'raj!
5 ¿Ca' jusén jɨme' a'yan tyi'séere'ej ja'mej
ɨ paj jɨn tajimí nyú'camuɨ'?
6 ¿Nyi pequee che' júuricamej taatá'sij
mej mij a'tyéɨtyeristyamua' a' jimi huatóotyamua've'en?
7 Muáaj paj Tavástara',
¡taataséjratye' ɨ paj jɨn taxɨe've', pajta tajapuá huatányuunyɨj!

8 Nyáanamuajran je'ej tɨ ɨ Tavástara' tyu'taxájtaj;
ji'nye a'ɨ́ɨ pu tyámua' naa tyihuo'tyéjeevij ɨ jutyéɨtyeristyamua',
a'ɨ́ɨjma ɨ maj jimi tyámua' een,
mej mij quee che' je'ej pua'aj tyityaja'huóotɨmue'raj.
9 A'yaa pu tyi'jɨ'ré'can jɨme', Dios pu huápuɨ'ɨj yevéjri' séejre',
tɨ'ij hua' japua huatányuunyɨj a'ɨ́ɨjma ɨ maj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ɨj,
a'ɨ́jna ɨ tɨ jɨn naa huasé'rin pu tajamuán yeséeria'aj ja'mej ɨ cháanacaj japua.

10 A'ɨ́jna ɨ tɨ jɨn taxɨe've' ajta ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme' a'ɨ́ɨ mu a' jóosejran,
ajta ɨ tɨ naa tyú'asej ajta ɨ tɨ tyámua' tyá'xa'puɨ'ɨntare' a'ɨ́ɨ mu iityóopuɨ'tze'sij,
11 ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme' pu chóota' ajnyésɨj
ajta ɨ tɨ tyámua' tyí'xa'puɨ'ɨntare' a'ɨ́ɨ pu tajapuá ɨmuáj taséeraj ja'mej.
12 A'ɨ́ɨ pu ɨ Tavástara' tyu'tá'sij mej mij huatyéviiyej,
ajta je'en ɨ cháanacaj japua tyí'cɨiren.
13 A'ɨ́ɨ pu anaquéej huama'aj ja'mej ɨ tɨ tyámua' tyá'xa'puɨ'ɨntare',
ajta je'en tyámua' tyí'uuren ɨ juyáara' jitze.

86

Muáaj papu'uj Dios pué'een
Je'ej tɨ tyu'tyéenyuj a'ɨ́jna ɨ David
1 Tavástara', a'tzúj cui' náanamuaj,
ji'nye huápuɨ'ɨj nu nyaxaamujritye' nyajta quee je'ej tyéejviicue';
2 tyámua' paj tyináacha'ɨɨn, ji'nye tyámua' nu eenye' a' jimi séejre'.
Muáaj paj nyaj Dios pué'een;
¡pata'aj japuan huatányuunyɨj a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ muéetzɨj muahuɨɨre' ajta a' jitze tyí'ca'nyej!

3 Tavástara', nyéetzɨj ná'ancu'vaxɨ'
ɨ nyaj muéetzɨj jimi a'náj tɨna'aj jahuoo.
4 Tavástara', pata'aj ca'nyíjra'aj jaatá'an a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ muéetzɨj muahuɨɨre',

ji'nye a' jitze ma'can nu huatyényuusij.
5 Ji'nye muáaj, Tavástara', tyámua' paj tyihuojó'mua'raj pajta tyú'uunyi';
néijmi'i paj jɨn hua'xɨe've' a'íɨjma ɨ maj muéetzij jimi jahuoo.

6 Tavástara', huánamuaj je'ej nyaj a' jimi tyá'huoo
¡pajta a'yan huárɨnyij je'ej nyaj tyí'muahuaviij!
7 Muéetzij jimi nu huatyényuusij nyatɨ'ɨjta quee je'ej jájtyoove'en,
ji'nye muáaj paj naatájeevij.
8 ¡Capu síɨj ajtáhua'aj séejre' tɨ a'yan eenye' patɨ'ɨj muáaj, Tavástara'!
¡Capu síɨj ajtáhua'aj jaayí'tɨn tɨ a'yan tyu'muárɨe'en patɨ'ɨj muáaj!

9 Muáaj paj Tavástara',
muáaj paj néijmi'caa huátahuaaca' ɨ tyeítyee,
a'íɨ mu mij mujo'vá'ju'uj muá'ju'un mej mij muatyáanajche,
ajta mej mij tyámua' tyeetyátoonyij ɨ paj jɨn ántyapuaj.
10 Ji'nye muáaj papu'uj Dios pué'een,
¡muáaj paj va'cán jɨn tyí'muarɨe' ajta naa tyihua'séjratye' a' jitze tɨ tyí'sejre'!

11 Nyavástara', naataséjratye' a' juyéj,
nyej nyij nyáaj jɨ'réenya'aj a'íj jitze ucájrutyej.
Tyámua' paj jáa'uurej ɨ nyaj xɨéjnyu'caa ta'aj ij muaatyátzaahuatye'en.
12 Nyavástara' pajta nyaj Dios,
néijmi'i nu ɨ nyaxɨéjnyu'caa jɨn tyimuaatatyójtzi're'ej
nyajta a'náj tɨna'aj tyámua' tyaataxájta ɨ paj jɨn ántyapuaj.
13 ¡Va'tíj pu nye jitze séejre' ɨ paj jɨn nyaxɨe've'!
¡Nyaj japua paj huatanyúj nyej nyij quee a'áa jo'tyá'ɨtzeere'en jo'maj tyityajá'ava'tacaa!

14 Nyaj Dios, mue'tíj mu ɨ maj axáa tyí'jepe' majta ɨ tɨ hua'ráanajchi maj junyo'si'tye'ej
ɨ maj quee muéetzij muamua'tyej,
a'íɨ mu nyéetzij nyéjcha'ɨɨre' majta jaxɨe've' maj naajé'caj.
15 Pajta muáaj, Tavástara',
Dios paj pué'een tɨ tyámua' tyihuojó'mua'raj pajta tyihua'cu'vej,
pajta quee jiye'tzín tyinyú'cacaa, muáaj paj jɨ'ré'can jɨn taxɨe've'.
16 Naaséj, nyéetzij ná'ancu'vaxɨ'.
¡Pata'aj japuan huatányuunyij a'íjcɨ ɨ tɨ muahuɨɨre'!
¡Ca'nyíjra'aj paj jaatá'an!
17 Tyámua' paj naa tyinaataséjratye'en ɨ paj jɨn tyámua' tyí'tyevij,
mata'aj mij huatóotyevi'ra'astaj matɨ'ɨj jaaséj a'íɨmaj ɨ maj nyaxana've'.
¡Muáaj, Tavástara', muáaj paj nyahuɨɨre' pajta tyámua' tyinaatyéjeevij!

87

Chuíicaria'ra' ɨ chájta'naj Dios tɨ jitze ajtyáma'can
Chuíicarij ajta cuíinarij a'íɨmaj maj jo'yú'xaca' ɨ yójmua'mua' a'íjcɨ ɨ Coré
1 A'íjna ɨ tɨ jitzán ájtaavijhuaca' ɨ chájta'naj Dios tɨ ja'a'rij
a'íj pu jitze séejre' ɨ jɨ'ríj tɨ naa een.
2 Ɨ Tavástara' pu jaxɨe've' ɨ puéertaj a'áa tɨ jɨn tyeje'tyánami' a Sión
ajta quee a'yan tyi'tíj séej ajtáhua'aj a'íjcɨ tyía'rij ɨ Jacob.
3 Chájta'naj Dios tɨ ja'a'rij,
jéehua mu tyámua' naa muéetzij tyí'muaxaj:
4 “Hua' tzajta' ɨ chájta'naj ɨ maj nyamua'tyej
ɨ'ríj nyaj a'íj huataxáj ɨ Egipto nyajta ɨ Babilonia,
a'íjcɨ ɨ Filistea, Tiro nyajta ɨ Etiopía,
néijmi'i mu a'íɨmaj a jitze eeráanyej.”

5 A'yaa mu tyu'taxájtaj a'ájna chájta' Sión tɨ tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn:
“A'íjna ajta a'áa tɨ séejre' a'íj mu jitze eeráanyej ɨ Sión.”
A'íjna ɨ tajapuá tɨ ɨmuáj já'sejre' pu a'yan tyaataxájtaca'.
6 Tavástara' pu a'yan tyé'yu'xaj ɨ yu'xarij jitze
a'íjcɨ ɨ chájta'naj tɨ jimi a'yan tyi'tyéevijtɨj tɨ tyámua' een a'yaa pu tyé'yu'xaj tɨjɨn:
“A'íi pu a'íj jitze eeráma'can.”

7 Majta ɨ maj tyí'chuiicaj majta ɨ maj tyí'nye' a'yaa mu tyí'xaj tɨjɨn:

“Ɨ nye chi'ij muéetzij pu jitze séejre'.”

88

Tavástara' ¿ji'nye pej pij manújuɨpuaj?
Chuíicarij a'ɨ́imaj maj ja'a'rij ɨ Coré tyí'yojmua'. Ɨ tɨ a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej je'ej maj
tyu'táchuiicaj, mej mij jaatáchuiicaj tɨ'ɨjta sɨ́ij tyí'cui'ij. Je'ej tɨ tyihuo'muá'tyej a'ɨ́jna ɨ
Hemán, a'ɨ́ijma tɨ jitze ajtyáma'can ɨ ezrahitas, mata'aj mij jaatáchuiicaj
1 Tavástara', nyaj Dios ajta ɨ tɨ nyajapuáj huatányuusij,
túјca nyajta tɨ́ca' muéetzij nu muahuavii pej pij naatáhuɨ́re'en,
2 ¡ancuriáa' je'ej nyaj a' jimi tyá'huoo!,
¡pajta a'yan huárɨnyij je'ej nyaj tyí'muahuaviij!

3 Jéehua pu ɨ tɨ je'ej pua'aj een nye jitze tɨ arí huatyá'ɨtzee,
a'ɨ́j nu jɨn nyerɨ́j tɨn huatámuɨ'sij,
4 ¡pu'rɨ́j ɨ'rɨ́j maj naatyé'iten a'ɨ́ijma jamuán ɨ muɨ'chítyee,
ji'nye canu che' uhuájca'nyej!
5 A'áa mu merɨ́j nyojóorɨej hua' tzajta' ɨ maj merɨ́j huácuij;
a'yaa nu een matɨ'ɨj ɨ maj huácuij matɨ'ɨj huatyéenyo'sej
majta je'en merɨ́j huo'tyá'avaataca';
a'yájna matɨ'ɨj ɨ maj merɨ́j yo'rɨej muáaj paj jɨn huo'tyáhuɨ́re'en
pajta je'en muáaj perɨ́j huojo'huá'xɨj.
6 Muáaj paj a'áa nyeje'tyájrɨee a tɨ jéetze' tyétye' ɨmuáj jo'cácun,
a'ájna jo'tɨj jo'tɨ́ca' ajta je'ej pua'aj éenye'que'.
7 Nyejitzé pu rá'aj ɨ paj jɨn nyú'camuɨ',
¡pajta anyojo'cáarujtye tɨ'ɨj jáata' a'ɨ́jcɨ jitze ɨ tɨ huápuɨ'ɨj tyú'tyesi'huaritye'!
8 Muáaj paj tyu'tá' mej mij manúurɨeenyij ɨ nya'amíincustyamua',
pajta tyu'tá' mej mij a'ɨ́imaj quee nyaxɨe've'.
¡A'yaa nu een tɨ'ɨj ɨ tɨ námi' tɨ quee púјoorej tɨ'ɨj huatóo'uunaj!
9 Nyajta quee che' tyámua' tya'tányeej a'ɨ́jcɨ jɨme' nyaj huápuɨ'ɨj nyeyiin.
¡A'náj tɨna'aj nu muéetzij jimi jahuoo, Tavástara',
nyajta muéetzij jimi ajméjca'taxɨ'ɨj!
10 ¿Nyi tyi'tɨ́j jɨn je'ej parɨnyij a'ɨ́ijma jimi ɨ maj merɨ́j huácuij tyej tyij je'ej tyo'taséj?
¿Nyi je'ej tyíɨ'rij mej mij a'ɨ́imaj tyimuaatatyójtzi're'en ɨ muɨ'chítyee?
11 ¿Nyi a'ɨ́j muaataxájta ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme' majta ɨ paj jɨn taxɨe've'
a'ájna jo'maj tyityajá'ava'tacaa, jo'tɨj a'ɨ́in tyejé'ɨjtaj ɨ tɨ tye'entyípuaapua'rityee?
12 A'ájna jo'tɨj já'sejre' ɨ tɨ tye'entyípuaapua'rityee, majta néijmi'caa jó'hua'naj,
¿nyi sɨ́ij séeria'aj ja'mej tɨ jáamua'tyij paj tyámua' tyí'uurej ajta ɨ paj jɨn va'cán jɨn
néijmi'i putyí'uurej?
13 Nyajta nyáaj, Tavástara', muéetzij nu jimi jahuoo,
tɨ'ɨjta ariá'pua'aj muéetzij jimi nu huatyényuusij.
14 ¿Ji'nye pej pij manújuɨpuaj, Tavástara'?
¿Ji'nye pej pij nye jimi ja'avaaj?
15 Nyatɨ'ɨj nyana'aj tyú'tyamueestariaca'
je'ej nu tyé'nyamua'tzej nyajta á'viicue're' nyej nyij quee huámuɨ'nyij,
nyetyo'viicue'ri' ɨ tɨ jéehua tyí'tyesi' muéetzij tɨ jimi tyojo'vé'mej,
canu nyij che' tyé'viicue'.
16 Nye jitze pu arí yan huatyéenyej ɨ paj jɨn nyú'camuɨ',
ajta je'en na'antyimué'tɨj;
17 a'ɨ́ɨ pu a'náj tɨna'aj néijmi'que' nyeria'naa,
a'yájna tɨ'ɨj tɨpua'aj jáata' anyo'cájrutyej.
18 Camu che' nye jimi yajá'hua' ɨ nya' amíincustyamua' nusu ɨ maj nyamua'tyej,
a'ɨ́ɨ pu'quij ɨ tɨca'rij nyajamuan yésejre'.

89

Tyi'tɨ́j tɨ jɨn ɨ Dios tya'tóoratziri' a'ɨ́jcɨ jimi ɨ David
Je'ej tɨ tyihuo'muá'tyej a'ɨ́jna ɨ Etán ɨ tɨ a'ɨ́imaj jitze ajtyáma'can ɨ ezrahíta
1 Tavástara', a'náj tɨna'aj nu jaataxájtaj nyatɨ'ɨjta tyí'chuiicaj
paj muáaj tyámua' naa tyihuojó'mua'raj;
tɨ'ɨj púna'aj nu jaxáataj na'mej
paj muáaj quee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeere'.
2 Nyaataxájta tɨ jusén jɨme' séejre' ɨ paj jɨn taxɨe've';

ajta ɨ paj jɨn tyámua' een quee seequéj ju'uurej,
a'yájna tɨ'ɨj quee seequéj tyúu'uurej ɨ tajapuá tɨ séejre'.
3 Tyi'tíj paj jɨn tya'tá'ratziiri' a'íjcɨ jimi ɨ David;
a'yaa paj tya'táratziiri' a'íjcɨ ɨ paj ja'antyíhuoj tɨjɨn:
4 "Nyetyu'ta'sij mej mij ɨ maj a' jitze eeráma'can
jusén jɨme' a' jitze ma'can tyu'ta'íjtaj."

5 Muáaj paj Tavástara' pué'een,
néijmi'ɨ ɨ maj tajapuá já'sejre'
a'íɨ mu tyí'muatyojtzi're' a'íjcɨ jɨme' paj tyámua' een pajta tyámua' tyí'uurej.
6 ¡Capu síɨj dios ajtáhua'aj séejre', a'újna u tajapuá
tɨ'ɨj a'yan eenye' patɨ'ɨj muáaj, Tavástara'!
7 Dios paj va'cán jɨn antyía'mua'reej pajta á'tyesi're',
a'íɨmaj mu muéetzij jimi ataváatɨmee ɨ maj muahuɨɨre'.

8 Tavástara', Dios mu paj néijmi'i putyí'uurej pajta néijmi'i jɨn antyía'mua'reej.
Néijmi'i pu muéetzij mua' a'rij ɨ paj jɨn putyí'uurej pajta a'íj jɨn cánami' ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme';
¡capu síɨj ajtáhua'aj séejre' a'yájna patɨ'ɨj muáaj!
9 Muáaj paj púJoorej paj jaatyápua'ritye'en ɨ jájrij tɨ á'xɨre'ej ca'nyíin jɨme'
pajta jaatyápua'ritye'sij ɨ tɨ jéehua atyúuta'hua'aj,
10 pajta ja'vé'tzij a'íjcɨ ɨ tɨ tzíɨnyi're' a'ájna a jájritze'
a'yájna tɨ'ɨj muɨ'chíj tɨ pué'eenye',
pajta huojo'cuíxɨj a'íɨjma ɨ maj muájcha'ɨɨre'
a'íjcɨ jɨme' ɨ paj jɨn uhuájca'nyej a'muáca' jɨme'.
11 A'íjna ɨ tajapuá tɨ séejre' ajta ɨ cháanacaj muéetzij pu tyí'mua'a'rij;
muáaj paj jaatyátaahuaca' ɨ cháanacaj pajta néijmi'i a'íj tɨ jitze tyí'sejre'.
12 Muáaj paj jaatyátaahuaca' ajtyapuáj tɨ ɨmuáj já'sejre' pajta áatyej tɨ pujmua' séejre',
a'íjna ɨ jɨríj Tahor tɨ ántyapuaj ajta ɨ Hermón a'íɨ mu jutyamua've'ej a' jimi tyí'chuiicaj.
13 Mua' muáca' pu néijmi'i putyí'uurej,
pajta amuáca'ta' jéehua uhuájca'nyej pajta néijmi'i jɨn tyu'tyámue'tɨj.
14 A' ɨpuáaj pu tyámua' een a'íjcɨ jitze ɨ paj jɨn tyá'xa'puɨ'ɨntare' ajta a'íjcɨ jitze ɨ tɨ huatóoje'yej,
a'íjna ɨ paj jɨn taxɨe've' ajta ɨ paj jɨn tyámua' een a'íɨ mu mua'antyinájchij.

15 Muáaj paj Tavástara', miche' huatóotyamua've'en a'íɨmaj ɨ maj jutyamua've'ej metyí'muatyojtzi're'
majta tyámua' naa tyityaajú' a'íjcɨ jɨme' muáaj paj huá'tatzavi'tye',
16 majta a' jitze ma'can a'náj tɨna'aj jutyamua've'
ajta tyámua' hua'asej paj muáaj jɨ'réenye'ej séejre'.
17 A'yaa pu tyi'jɨ'ré'can jɨme', muáaj paj a'íɨn pué'een ɨ maj jɨn uhuájca'nyej ajta ɨ maj jɨn naa huasé'rin;
tyajta tyeríj jéetze' néijmi'i putyí'uurej a'íjcɨ jɨme' paj muáaj tyámua' tya'ajxɨé'vi'ra' tajimí.
18 ¡A'íɨ pu ɨ Tavástara' a'íɨn pué'een ɨ tɨ taatyáhuɨɨre'ej!
¡A'íjna ɨ tɨ rey jɨn tyi'tyéjvee tajimí a'íɨ pu a'íɨn pué'een ɨ tɨ jɨ'réenye'ej séejre' a Israel!

19 A'náj ɨmuáj paj a'yan tyu'taxájtaca' a'íjcɨ jitze ɨ tɨquee je'ej ámiteere' ɨ tɨ a'yáana'aj cuxáa tɨ tyi'tyámaarasime'en,
a'yaa pej pij tyihuo'té'exaaj a'íɨjma ɨ maj tyámua' een a jimi tɨjɨn:
"Séej nu nyeríj antyíhuo a'íɨjma jimi ɨ nyetyeɨɨtyeristyamua',
nu'ríj va'cán jɨn tye'entyáarujtyej nyajta jaatyáhuɨɨ.
20 ¡A'íj nu nyeríj huátyoj ɨ David ɨ tɨ nyahuɨɨre'!
A'íj nu nyeríj ja'vá'huaaj ɨ aséityij nyajta je'en rey jɨn tye'entyáarujtyej,
21 nyajta je'en a'náj tɨna'aj jaatyáhuɨɨre'ej.
A'íj nu jɨn ɨ nyaj néijmi'i jɨn putyí'uurej jaatá'sij tɨ'ɨj huatyóoca'nyej,
22 camu mij jaatanyo'si'tye'ej ɨ maj jájcha'ɨɨre'
camu majta ja'antyimué'tɨj ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj.
23 Nyahuo'tzíinajra'aj a'íɨjma ɨ maj jájcha'ɨɨre',
¡mej mij quee che' aja'hua'tan a'jíɨsa'puaj!
¡Nyahua'antyipua'ritye'sij a'íɨjma ɨ maj jájcha'ɨɨre'!
24 A'íj pu jitze séeria'aj ja'mej ɨ nyaj jɨn jaxɨe've' ajta ɨ nyaj jɨn tyámua' tyi'tyínyecha'ɨj,

ajta je'en nyaj jɨme' huatámui'rij ɨ tɨ jɨn néijmi'i putyí'uurej.
25 Tyámua' nu ja'uuren a'íjcɨ ɨ tɨ néijmi'i jɨn putyí'uurej ajta ɨ tɨ jɨn tyí'ijta
tɨ'ɨj na'aj a'ájna a Mediterráneo ajta a'ájna ɨmuáj a Éufrates.
26 A'íɨ pu a'yan tyinaaté'exaatye'sij tɨjɨn: Muáaj paj nyavástara' pué'een;
muáaj paj nyaj Dios pué'een, ɨ tɨ nyajapuáj huatányuusij ajta naatyécha'ɨɨsij.”
27 Nyáaj nu nyij a'íj tyaata'sij a'íj tɨ tyí'cɨ'puaj ɨ tɨ anaquéej huanɨe'huaca',
quee tyi'tíj maj tyícha'ɨj íiyan cháanacaj japua maj tyí'ijta.
28 Ɨ nyaj jɨn jaxɨe've' pu jusén jɨme' jimi séeria'aj ja'mej,
ajta jimi tyámua' éenye'ej ja'mej ɨ nyaj jɨn tya'tányaratziiri'.
29 A'íɨ mu jitzán ma'can jusén jɨme' tyu'ta'íjtaj ɨ maj jitzán eerányesij,
tɨ'ɨj ooj séjre'ej ɨ tajapuá tɨ séejre'.

30 ’Ajta tɨpua'aj a'íɨmaj meyo'hua'xɨj je'ej nyaj tyihuo'muá'tyej
majta quee a'yan tyí'tyechajcaj je'ej nyej nyáaj tyu'ta'íjtaca',
31 tɨpua'aj muá'ɨtzeeria'aj ɨ nyenyúucaa jitze
majta quee já'astijria'aj ɨ nyaj jɨn tyu'ta'íjtaca',
32 puéjtzij nu huo'ta'sij a'íjcɨ jɨme' maj quee nyanamuaj majta je'ej pua'aj tyi-
tyetyúu'cha'ɨɨj
a'íj nu jɨn puéjtzij huo'ta'sij ɨ nyacɨyéj,
33 ajta canu jaatapuá'cɨtaj nyaj jaxɨe've' a'íjcɨ ɨ David,
nyajta quee tyi'tíj jɨn ootyá'ɨtzeere'sij ɨ nyaj jɨn jimi tyámua' een.
34 Canu jaatáxaahuataj tyi'tíj nyaj jɨn tya'tányaratziiri'
canu nyajta ootyá'ɨtzeere'ej a'íjcɨ jitze ɨ nyenyúucaa.
35 Séej nu'uj jimi tya'tányaratziiri' a'íjcɨ jɨme' nyaj tyámua' een
canu nyij jacuanamuan:
36 a'íɨ mu jitzán ma'can jusén jɨme' tyu'ta'íjtaj ɨ maj jitzán eerányesij,
tɨ'ɨj ooj ɨ xɨcáj séjre'ej.
37 ¡A'náj tɨna'aj mu tyámua' éenye'ej muá'ju'un, a'yájna tɨ'ɨj ɨ máxcɨrɨe'!
¡A'náj tɨna'aj mu tyámua' éenye'ej muá'ju'un, tɨ'ɨj ooj séjre'ej ɨ tajapuá tɨ séejre'!”

38 Ajta a'yájna, papu'ríj majúurɨej pajta jaataxána'vej
a'íjcɨ ɨ rey muáaj paj ja'antyíhuoj,
¡pajta jimi tyinyú'caca'!
39 Papu'ríj jaatyú'uj ɨ paj jɨn tya'táratziiri' a'íjcɨ ɨ tɨ muahuɨɨre';
pajta a'chóota' ya'rájrɨee ɨ cúruun a'íɨn tɨ ja'a'rij.
40 Muáaj paj mui'caquej jarácuunaxɨj ɨ tɨ jɨn curiá'nami';
¡pajta néijmi'i huatyu'uj ɨ chájta'naj!
41 Néijmi'i mu ɨ maj mu jó'cɨ'ɨj tyí'nahua' tyi'tíj maj a'yan tyí'xɨe've',
a'íɨmaj mu je'ej pua'aj tyá'xaj ɨ maj a véjri' huacháatɨmee.
42 A'yaa paj tyu'tá' mej mij ɨ maj jájcha'ɨɨre'
ajméjca'taxɨ'ɨn muutyámua'va'aj a'íjcɨ jɨme' maj tyu'tyáamue'tɨj.
43 Pajta ju'tyaxíɨtya'ajraa ɨ tɨ jɨn tyí'ɨtzɨj ɨ chuumájra'
capáj pajta jáacha'ɨj tɨ'ɨj huatyéenyo'sej.
44 Papu'ríj huáari'ri' ɨ maj jɨn naa huasé'rin,
pajta atyojo'hua'astɨraa a chóota' ɨ tyihuá' ɨpuáaj maj jitzan acáatya'aj muá'cɨ'ɨj,
45 pajta quee che' jaatá' tɨ'ij jéehua nyinyi'ra'aj á'tyeevi'ɨn
pajta je'en huápuɨ'ɨj tyévi'si' jaataséjrataca'.
46 Muáaj paj Tavástara' pué'een,
¿a'chunyéj pooj á'tyeeren pua'aváataj?
¿Nyi jusén jɨme' a'táaj ja'mej ɨ paj jɨn nyú'camuɨ', a'yájna tɨ'ɨj ɨ tiéj?
47 Tavástara', ootámua'reej nyaj quee a'chu á'tyeeren nyaj júurɨj;
tɨ a'íjna ɨ tyévij, muáaj paj jaatyátaahuaca', quee a'chu á'tyeeren.
48 ¡Capu a'tíj púj oorej tɨ júurɨj ajta je'en quee a'náj huámuɨ'nyij!
¡Capu a'tíj púj oorej tɨ'ij quee huámuɨ'nyij!
49 Tavástara', ¿jo'nyij je'en a'íjna ɨ paj anaquéej jɨn taaxɨé'vej,
ɨ paj ja'táratziiri' ɨ David a'íjcɨ jɨme' ɨ paj jɨn tyámua' een?
50 Tavástara', huo'támua'ree a'íɨjma ɨ maj muahuɨɨre'
maj jéehua ɨ tyeítyee je'ej pua'aj tyihuá'xaj;
tɨ nye jitze séejre' a'íjna ɨ maj jɨn je'ej pua'aj tyihuá'xaj.
51 Muáaj paj Tavástara' pué'een,
¡a'yaa mu je'ej pua'aj tyí'taxaj ɨ maj muájcha'ɨɨre'!
¡A'yaa mu a'náj tɨna'aj je'ej pua'aj tyá'xaj a'íjcɨ ɨ paj ja'antyíhuoj!

52 Che' jusén jɨme' tyámua' éenye'ej séjre'ej ɨ Tavástara'.
¡Che' a'yan tyá'ra'nyij!

90

Ɨ Dios tɨ jusén jɨme' séejre' ajta ɨ tyévij tɨ quee a'chu juca'nyej
Je'ej tɨ tyu'tyéenyuj a'ɨ́jna ɨ Moisés, tyévij Dios tɨ jitze ajtyáma'can
1 Tavástara', muáaj paj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ tahuɨ̈re'
tyatɨ'ɨj tyana'aj á'tɨjtɨ'rej tyajúurij.
2 Tɨ'ɨj quee eexúj maja'huá'tacaj ɨ jɨrɨ́j
ajta quee maja'huá'tacaj ɨ chuéj ajta cháanacaj,
tɨ'ɨj na'aj ajca'huá' ɨmuáj tɨ putyajá'rɨjcaa,
ajta je'ej tɨ ooj yetyojooméj,
muáaj paj Dios pué'een.
3 A'yaa paj ja'uurej ɨ tyévij tɨ'ɨj ajtáhua'aj chuéj huatyóotaahuaj
patɨ'ɨjta a'yan tyu'taxáj tɨjɨn: "Siajtáhua'aj xu chuéj huatyóotaahuaj, mua'aj tyeítyee."

4 A'yaa pu tyi'ja'yájna, séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj, muéetzij jimi,
a'yaa pu tɨ'ɨj tajquɨ́j tɨ putyi'rɨjcáj, tɨ oochán yujo'mej.
¡A'yaa pu a'chu tɨ arí caa tyooméj ɨ tɨ́ca'rij!

5 Pajta huo'tyása'rɨeechij a'ɨ́ɨjma ɨ tyeítyee ca'nyíin jɨme',
mej mij jiye'tzín jó'vetyij tɨ'ɨj ɨ tɨ tyú'maaraca',
6 a'yaa mu een tɨ'ɨj ɨ tu'pɨ́j, tɨ ájnyinyiij ajta íiya' huataxútɨe'sij,
ajta tɨ'ɨjta chúmua' aj pu huatyáhuasij ajta je'en muɨ'nyij.

7 A'yaa pu tyi'ja'yájna, a'ɨ́j paj jɨn ta'antyipuá'ritye'sij ɨ paj jɨn nyú'camuɨ',
¡ajta je'en je'ej pua'aj tyitojo'hua'naj!
8 A'ɨ́jna ɨ tyí'taxana'cɨra' ajta ɨ tyaj jɨn je'ej pua'aj rɨcɨj
a'ɨ́ɨ pu tyámua' naa tyu'taséjre'sij muéetzij jimi.

9 A'yaa pu tyi'ja'yájna, néɨjmi'ɨ ɨ tajúuricamej
a'ɨ́j pu jɨn antyipua'rij ɨ paj jɨn nyú'camuɨ';
ajta ɨ nyinyi'ra'aj ɨ tyaj jitzán júurij a'yaa pu tyaja'huóopua'rixɨj tɨ'ɨj séej nyaj ucayáatɨra'nyij.
10 Huéeicatyej japuan tamuáamuata' nyinyi'ra'aj tu á'tɨjtɨ' tyajúurij,
ajta ɨ maj jéetze' uhuácaca'nye'ej muáacuatyej nyinyi'ra'aj mu á'tɨjtɨ',
ajta capu tyi'tɨ́j huɨ̈re' maj a'ɨ́jna jɨn óotzaahuatye'ej maj jéehua á'tyeevi'in
a'yaa pu'uj tyí'huɨ̈re' mej mij jaapuéjtzitarej ajta muárɨe'rij mej mij huóocha'ɨ̈ɨn.
¡Jiye'tzín pu mu jó'yi'ij ɨ nyinyi'ra'aj, a'yájna tyatɨ'ɨj tyajta ityáj!

11 ¿A'tanyíj jamua'reej je'ej tɨ een ɨ paj jɨn nyú'camuɨ'?
¿A'tanyíj jamua'reej tyi'tɨ́j tɨ muajaaxɨejtye'?
12 Táamua'tyej tyej tyij tyámua' tyée'iten a'chu tyaj á'tyeeren,
tyej tyij tyámua' tyojo'itéej tá'ra'nyij a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tyaj jɨn ma'umuámua're'.

13 ¡Tavástara', huariá'ra' ityájma jimi!
¿A'chunyéj pooj mu' á'tyeeren?
¡Hua'ancu'vajxɨ' a'íijma ɨ maj muéetzij muahuɨ̈re'!
14 A'ɨ́j paj taatá'an ɨ paj jɨn taxɨe've' tɨ'ɨj eeré'nyej ɨ xɨcáj,
tyatatyámua've'ej tu tyij tyí'chuiicaj tá'ju'un tya'tɨ'ɨj tyana'aj á'tyeeren tyajúurij.
15 Taatá' tyaj jéehua á'tyeevi'in tyatatyámua've'ej
a'yájna tyatɨ'ɨj tyerɨ́j á'tyeej tyaj je'ej tyá'tamuajtyej.
16 ¡Tyu'tá' mej mij ɨ maj muahuɨ̈re' majta ɨ maj hua' jitze eeráanyej
jaaséj muáaj paj jɨn tyí'muarɨe' ajta ɨ paj jɨn naa huasé'rin!

17 Che' a'ɨ́jna ɨ tɨ jɨn naa tyihuojó'mua'raj ɨ Tavástara', a'ɨ́jna ɨ taj Dios,
che' a'ɨ́ɨn tajitzé séjre'ej.
¡Tyámua' paj jáa'uurej, Tavástara', a'ɨ́jna ɨ tyaj jɨn tyí'muarɨe'!
¡Tyámua' paj jáa'uurej, jee, a'ɨ́jna ɨ tyaj jɨn tyí'muarɨe'!

91

A'ɨ́jna ɨ Tavástara' a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ tahuɨ̈ɨre'
1 A'ɨ́jna ɨ tɨ jitzán séejre' ɨ tɨ tyámua' tyé'cha'ɨj
a'ɨ́j tɨ jimi já'ma'can ɨ jútye' ɨmuáj tɨ já'sejre' ɨ tɨ néijmi'i putyí'uurej ajta néijmi'i jɨn
antyúumua'reej,
2 a'yaa pu tyé'ixaatye' ɨ Tavástara' tɨjɨn: "Muáaj paj nyecha'ɨj,
ɨ nyaj jitzán nyaca'nyej, nyaj Dios, ɨ nyaj jitzán tyí'ca'nyej."

3 A'ɨ́ɨ pu'uj púj oorej tɨ'ɨj a' japua huatányuunyɨj
a'ɨ́jcɨ jimi ɨ tɨ avíitzɨj jɨn tyu'jé'caj ajta a'ɨ́jcɨ jimi ɨ tɨ je'ej pua'aj tyú'uurej,
4 ji'nye a'ɨ́ɨ pu tyámua' naa tyimue'cánasɨj,
jityán pej pij tyámua' tyí'cha'ɨ̈ri'huaj puá'mej.
¡A'ɨ́j pu jɨn muacánasɨj ɨ tɨ jɨn tyámua' een!
5 Capáj tyí'tzɨ̈nye'ej tyi'tɨ́j tɨ je'ej rɨcɨj ɨ tɨca',
nusu ɨ túj ca tɨ ajta jéehua je'ej pua'aj tyí'rɨcɨj,
6 nusu tyi'tɨ́j tɨ je'ej tyu'ma'aj ta'mej ɨ tɨca'rɨj jitze,
nusu ɨ tɨ tye'entyípuaapua'rityee tɨ'ɨj huányeeri'cɨj ɨ xɨcáj jɨme';
7 ji'nye séej ví'ra'aj mu cui'nyij a' útata' pujmua'
majta tamuáamuata' ví'ra'aj a'muáca'ta' pujmua',
ajta muéetzɨj capu tyi'tɨ́j je'ej mua'uuren.
8 Muáaj papu'uj hua'raséeraj puá'mej,
pahua'séeraj paj puá'mej tɨ'ɨj a'yan tyá'ra'nyij a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj je'ej pua'aj rɨcɨj je'ej tɨ
a'ɨ́ɨjma jimi tyi'tyéevijtɨj.

9 Ji'nye papu'rɨ́j a'yan jáaruuj tɨ'ɨj ɨ Tavástara' muaatyáhuɨ̈ɨre'en,
ajta a'ɨ́ɨn muacha'ɨ́ɨj ja'mej ɨ tajapuá tɨ já'sejre',
10 capu tyi'tɨ́j a' jimi huataséjre'sɨj tɨ je'ej pua'aj een
capu ajta ɨ cui'nyi'ra'aj a'chéj ja'rá'iixaj;
11 ji'nye a'ɨ́ɨ pu uhuojo'ta'ítyɨj ɨ maj jimi tyí'huɨ̈ɨre'
mej mij muáacha'ɨ̈ɨn jo'paj je'ej tyojooma'aj puá'mej.
12 A'ɨ́ɨ mu jumuáca' jɨn mua'ajriásɨj
pej pij quee tyi'tɨ́j jitze eejca'cata'an.
13 Ɨ'ríítaj pu á'mej paj muajyéj tzajta' aja'tame'en,
hua' tzajta' ɨ maj tzɨ́ɨnyi're' pajta ɨ cú'cu'see tzajta'.

14 "Nyáaj nu japuan huatányuusɨj,
tɨ'ɨj quee tyi'tɨ́j je'ej pua'aj ja'uurej,
ji'nye a'ɨ́ɨ pu nyaxɨe've' ajta nyamua'tyej.
15 Tɨ'ɨj naatájeevej, nyáaj nu nyajta jaatájeevɨj;
¡nyáaj nu jamuán ajo'tyaváaj na'mej!
Nyajta japuan huatányuusɨj tɨ'ɨj quee je'ej tyóomua'ajcaj
nyajta je'en tyámua' tyaataséjrataj séecan jimi;
16 nyaatá'sɨj tɨ'ɨj tyámua' naa tyi'huóotyamua've'en ajta á'tyeevi'in júurɨj:
¡nyajta jaatá'sɨj tɨ'ɨj huóotyamua've'en a'ɨ́jcɨ jɨme' nyej nyáaj japuan huatányuusɨj!"

92

Chuíicarɨj tyaj jɨn tyaatatyójtzi're'en
Chuíicarɨj ajta cuínarɨj mej mij sáahuaj tyu'táchuiicaj
1 Tavástara' tajapuá paj já'sejre',
¡tyámua' pu naa tyí'xa'puɨ̈ tyaj tyimuaatatyójtzi're'en
tyajta a' jitze ma'can tyu'táchuiicaj ɨ tyaj jɨn muaatyátzaahuatye'en!
2 Tyaj íiya' jaataxáj tyajta tɨ'ɨjta huariá'tɨca'rej
a'ɨ́jcɨ ɨ muáaj paj jɨn taxɨe've' ajta paj jɨn tyámua' een,
3 che' huatánamuajre'en ɨ canárɨj jitze tɨ tye'ejvivin,
xájtari' naa ɨ cuínarɨj a'ɨ́jcɨ jitze ɨ áarpaj ajta ɨ canárɨj.

4 Muáaj paj Tavástara' pué'een,
¡muáaj paj tyámua' naa tyinaatyájtoo a'ɨ́jcɨ jɨme' je'ej paj huarɨ́j!
¡Jéehua nu nyetyamua've' a'ɨ́jcɨ jɨme' je'ej paj tyí'muarɨe'!
5 Muáaj paj Tavástara' pué'een,
¡va'cán paj jɨn tyí'muarɨe'!,

¡pajta huápuɨ'ɨj jaayí'tɨn je'ej paj ye'ej tyámua' tyú'mua'tyij!
6 ¡A'íɨ mu ɨ maj quee tyi'tíj huayí'tɨn quee púj oorej mej mij yo'itéej muá'ra'nyij!
7 Tɨpua'aj ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj majta ɨ maj je'ej pua'aj tyí'uurej
a'yan metyi'tyahuose' tɨ'ɨj ɨ tu'píj, ajta tyámua' tyé'yi'can hua' jimi,
a'yaa pu'uj tyu'tyáhuɨre'sij mej mij jusén jɨme' jó'vetyij.
8 Pajta muáaj, Tavástara', jusén jɨme' paj jútye' ɨmuáj já'sejre'.
9 Ajta tyi'tíj pu síɨj a'yan tyi'ja'yájna, Tavástara':
maj a'íɨmaj antyipua'rij ɨ maj muájcha'ɨre';
majta ɨ maj je'ej pua'aj tyí'uurej jo'xísij.

10 Muáaj paj tyi'tá'caa nyej nyij jéetze' huatyényaca'nyej
a'yájna tɨ'ɨj ɨ túuru' tyo'huájca'nyej,
pajta nyamu'uutze' na'vá'huaatye'sij a'íjcɨ ɨ tɨ naa tyaarɨe'ej.
11 Nyáaj nu nyij hua'sejran matɨ'ɨj eetávatzɨj a'íɨmaj ɨ maj nyéjcha'ɨre';
¡nyajta nu huá'namuajran je'ej maj tyúunyuste' ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj!

12 A'íɨmaj ɨ maj tyámua' tyí'tyetyeɨtyee a'yaa mu tyityaataxútɨe'sij tɨ'ɨj ɨ tacíj
majta a'yan tyí'cɨɨren tɨ'ɨj ɨ jucúj a'áa tɨ jó'uuj a Líbano.
13 A'áa mu ja'huasti' a'íjcɨ jitze ɨ tyeyúujra' ɨ Tavástara';
majta huataxútɨe'sij a'ájna jo'tɨj ɨ Dios já'sejre'.
14 Tyij majta meríj huásɨj pué'eenye', móoche' mu huatatáque'sij;
a'náj tɨna'aj mu juca'nyáaj muá'ju'un majta tyámua' éenye'ej mua'mej,
15 majta je'en jaariá'xajta tɨ ɨ Tavástara', a'íjna ɨ tɨ nyecha'ɨj,
tyámua' pu éenye'ej séejre' ajta quee tyi'tíj jitzán séejre' tɨ je'ej pua'aj een.

93

Tavástara' pu Rey pué'een
1 ¡Tavástara' pu Rey pué'een!
¡Tavástara' pu arí a'íj tyu'tyóochejtyej ɨ tɨ naa tyu'sé'rin
ajta a'íjna jɨn curioonaj ɨ tɨ néijmi'i jɨn putyí'uurej!
A'íɨ pu tyámua' jáaruuj ɨ cháanacaj, tɨ'ɨj quee táhuaanye'en.
2 A'yaa pu'ij ooj tyí'een, Tavástara', tyámua' pu een a'íjna ɨ paj jitzán huatyájcaj.
¡Muáaj paj jusén jɨme' séejre'!

3 Muáaj paj Tavástara' pué'een,
ɨ játya'naj pu tɨ'rájna ajta jéehua á'xɨre'ej;
4 ajta muáaj, Tavástara', jútye' ɨmuáj paj já'sejre',
jéetze' paj uhuájca'nyej quee ɨ jájtyij tɨ á'xɨre'ej
nusu ɨ japúutzarij tɨ atyúuta'huaj ɨ jájritze'.

5 Muáaj paj Tavástara' pué'een,
tyámua' pu een a'íjna ɨ paj jɨn tyu'ta'íjtaca'.
¡Ajta ɨ paj jɨn tyámua' een a'íj pu jɨn jusén jɨme' naa huasé'rin a' tyeyúuj!

94

A'íjna ɨ Tavástara' a'íɨ pu juées pué'een íiyan ɨ cháanacaj japua
1 ¡Huatá'sejrataj, Tavástara', Dios paj a'íjna jɨn antyía'mua'reej paj tyámua'
tyo'xá'puɨ'ɨntare'en!
2 Muáaj paj a'íɨn pué'een ɨ juées paj jɨn tyi'tyéjvee íiyan ɨ cháanacaj japua;
¡ájchesɨj a'íɨjma jimi ɨ maj óotzaahuatye'
a'yaa paj tyihuo'xá'puɨ'ɨntari'tze'en je'ej tɨ hua' jimi tyi'tyéevijtɨj!

3 ¿A'chunyéj móoj á'tyeeren, Tavástara',
a'chunyéj móoj á'tyeeren muutyámua'va'aj a'íɨmaj ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj?
4 Néijmi'i mu je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj
axáa mu tyí'jepe' majta jéehua óotzaahuatye';
¡a'íɨ mu je'ej tɨn huóoxaxa'aj!
5 Muáaj paj Tavástara' pué'een,
a'íɨ mu je'ej pua'aj huá'uurej a'tyéityeristyamua';
mahua'xaahuataj ɨ maj a' jitze ajtyáma'can.

6 Mahuá'cu'raj ɨ úucaa maj antyúujɨ̈mua'astariaca' majta ɨ maj séej chuéj japua
já'ma'can,
majta mu hua'cu'raj ɨ maj xá'rɨcaanyij.
7 A'yaa mu tyí'xaj tɨ ɨ Tavástara' quee atányeej,
tɨ ɨ Dios ra' ɨ Jacob quee tyi'tɨ́j je'ej tyí'mua'reej.

8 ¡Siata'aj tyihuojo'itéej xá'ra'nyij, tyeítyee siaj quee tyi'tɨ́j huayí'tɨn siajta quee tyojó'itej!
¿A'najnyí sij tyi'tɨ́j je'ej tyu'tyátzaahuatye'sij?
9 ¿Nyiquij quee iityánamuaj
a'ɨ́jna ɨ tɨ jaatyátaahuaca' ɨ tyaj jɨn iityanamuáarajmee?
¿Nyiquij quee ajta a'tányeej
a'ɨ́jna ɨ tɨ jaatyátaahuaca' ɨ jɨ'síj?
10 ¿Nyiquij quee puéjtzij huo'tá'sij
a'ɨ́jna ɨ tɨ tyámua' huá'uurej ɨ tyeítyee séej chuéj japua maj já'ma'can?
¿Nyiquij quee ajta tyi'tɨ́j mua'reej
a'ɨ́jna ɨ tɨ ju'cámua'riityej tɨ'ij tyu'yí'tɨhua'an ɨ tyévij?
11 Tavástara' pu jamua'reej tɨ ɨ tyáatɨ'
a'ɨ́j na'aj tyi'riá'mua'sij ɨ tɨ quee tyi'tɨ́j huɨ̈re'.

12 Muáaj paj Tavástara' pué'een,
che' huatóotyamua've'en a'ɨ́jna ɨ paj muáaj tyámua' joorej
pajta muáaj a'ɨ́j tyámua' naa tyí'itɨɨj
13 ta'aj ij quee tyi'tɨ́j jɨn je'ej tyóomua'ajcaj
tɨ'ɨjta je'ej pua'aj atyojoome'en,
ajta a'ɨ́jcɨ jimi ɨ tɨ je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ɨj
a'ɨ́j pu jimi tyámua' een jo'tɨj ja'tyévesij.
14 Ɨ Tavástara' capu mahuóohua'xɨj ɨ jutyéɨtyeristyamua',
capu ajta jujɨ̈mua'astacan ajóohua'xɨj ɨ maj jimi tyá'tzaahuatye'.
15 Majtáhua'aj mu tyámua' naa tyá'xa'puɨ'ɨntare'en a'ájna jo'maj jóosɨ'rii,
majta néijmi'ɨ ɨ maj tyámua' tyityetyúucha'ɨj a'yaa mu tyityo'cárutyij.

16 ¿A'tanyíj nyaj japua huatányuusɨj
a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj je'ej pua'aj rɨcɨj majta je'ej pua'aj tyí'uurej?
17 Tɨpua'aj ɨ Tavástara' quee naatáhuɨ̈re'nyijche'en,
nyáaj nu nyij nyeríj a'áa ja'séeria'cajche' jo'maj tyityajá'ava'tacaa.
18 Nyatɨ'ɨj a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn: "Nya' ɨ́ɨcaj pu antyípuɨnyej",
a'ɨ́jna ɨ paj jɨn nyaxɨe've', Tavástara', a'ɨ́ɨ pu mujo'vé'mej tɨ'ij naatáhuɨ̈re'en.
19 A'ɨ́jna ɨ nyaj jɨn je'ej tyé'nyamua'tzej
tɨ jitzán tásiseerii ɨ nyamua'tzíira'aj,
muáaj paj tyámua' tyinaatyéeje nyej nyij huatányetyamua've'en.
20 Capáj muáaj huá'jaahuatye' a'ɨ́ɨjma ɨ juéesɨj ɨ maj quee tyámua' tyá'xa'puɨ'ɨntare';
majta quee tyámua' rɨcɨj a'ɨ́jcɨ jitze a' nyuucaaj,
21 ɨ maj avíitzɨj jɨn je'ej pua'aj ja'uurej a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ quee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeere' ajta tyámua'
tyi'tyúucha'ɨj,
majta je'en tyu'tá'sij mej mij jaajé'caj.
22 Ajta ɨ Tavástara' pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ naatyáhuɨ̈re'ej,
a'ɨ́jna ɨ nyaj Dios pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tyetyéj ɨ nyaj jitzan huatyénya'avaaj.
23 Tavástara' pu tyu'tá'sij mej mij ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj
a'ɨ́jna jɨn antyipua'rej ɨ maj jɨn jujɨ̈mua'aj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj.
¡A'ɨ́jna ɨ taj Dios pu hua'antyipua'ritye'sij!

95

Tyiche' tatyámua've'ej tyetyu'táchuiicaj ɨ Tavástara' jimi
1 Musio'vá'ju', tyiche' tatyámua've'ej tyetyu'táchuiicaj ɨ Tavástara' jimi;
tyiche' tyu'táchuiicaj a'ɨ́jcɨ jimi ɨ tɨ tacha'ɨj ajta tajapuá huatányuusij.
2 Tyiche' tye'tyóotzi're'ej a'úun tyo'tyájrutyej jo'tɨj a'ɨ́ɨn já'sejre',
tyajta je'en jitzán ma'can tyu'táchuiicaj.
3 Ji'nye a'ɨ́jna ɨ Tavástara' ɨ Dios va'cán pu jɨn séejre',
a'ɨ́jna ɨ tɨ Rey jɨn tyi'tyéjvee néijmi'caa jimi ɨ tajapuá maj tyí'huɨ̈re'.
4 A'ɨ́ɨ pu ɨ jumuáca' jitze ji'tyáa'
néijmi'ɨ ɨ cháanacaj ajta néijmi'ɨ ɨ tɨ jitzán tyí'sejre',

a'íɨ pu ja'a'rij ɨ jɨríj tɨ jéetze' ajtítɨ'ɨjmee.
5 A'íɨ pu ajta ja'a'rij ɨ jájrij, ji'nye a'íɨ pu jaatyátaahuaca',
jumuáca' pu jɨn jaatyátaahuaca' a'íjcɨ ɨ chuéj tɨ huáchij.

6 Musio'vá'ju', tyiche' tyítunutaxɨ'ɨn tyajta je'en jaatyáanajche,
tyiche' tyítunutaxɨ'ɨn a'íjcɨ jimi ɨ Tavástara',
ji'nye a'íɨ pu táataahuaca'.
7 A'íɨ pu taj Dios pué'een, tyajta ityáj tu tyeítyeristyamua'me'en pué'een;
ityáj tu cánya'xɨɨ pué'een tyaj a'áa ja'távee jo'tɨj a'íɨn tyaja'tachuéj.

Xáanamuajri' ijíɨj je'ej tɨ a'íɨn tyí'xaj tɨ a'yan tɨjɨn:
8 “Caxu tyóonaamuan ɨ juxɨéjnyu'caa tzajta' siatɨ'ɨj huaríj a'ájna a Meribá,
siatɨ'ɨj séej xɨcáara' jitze huaríj a'ájna a Masá, a'ájna jo'tɨj quee já'tyi'tɨj,
9 matɨ'ɨj naatáhuaviiri' nyaj tyi'tíj jɨn a'yan huárɨnyij a'íɨmaj ɨ já'muahuasimua'cɨ'ɨj,
tyij majta meríj tyí'sejraca'aj je'ej nyaj tyí'muarɨe'ca'aj.
10 Huá'puatyej nyinyi'ra'aj nu á'tyeej nyaj nyú'camuɨ'
a'íɨjma jimi ɨ tyeítyee,
nyajta a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn: A'íimaj ɨ tyeítyee huápuɨ'ɨj mu je'ej pua'aj tyityaajú',
¡camu ja'astej ɨ nyúucarij ɨ nyaj jɨn tyu'ta'íjtaca'!”
11 A'íj nu jɨn nyenyu'camu'uj a'yan nyetya'tányaratziiri'
maj quee a'áa jo'tyá'ɨtzeere'ej jo'maj nye jimi ja'huóoso'pe'en.”

96

Chuíicarij tɨ jájcuaj ɨ Tavástara' jimi
1 Jájcuacan setyu'táchuiicaj a'íjcɨ jimi ɨ Tavástara';
setyu'táchuiicaj ɨ Tavástara' jimi, a'yan siaj huacháatɨmee néijmi'que' ɨ cháanacaj japua;
2 setyu'táchuiicaj ɨ Tavástara' jimi, tyámua' xu tyeetyátoonyij ɨ tɨ jɨn ántyapuaj;
a'náj tɨna'aj xu jaxajta ɨ tɨ jɨn tajapuá huatányuusij.
3 Xaataxáj ɨ tɨ jɨn naa huasé'rin ajta ɨ tɨ jɨn tyámua' naa tyí'uurej
hua' tzajta' ɨ tyeítyee siajta a'íɨjma jimi ɨ maj séej chuéj japua jo'cháatɨmee,
4 ji'nye va'cán pu jɨn tyi'tyéjvee a'íjna ɨ Tavástara'
ajta jimi a'yan tyi'tyéevijtɨj tyej tyij tyu'táchuiicaj:
¡ajta a'íɨn pué'een ɨ tɨ jéetze' á'tyesi're!
5 Camu tyi'tíj huɨire' ɨ hua' dioosijtyamua' ɨ séecan,
ji'nye ɨ Tavástara' pu jaatyátaahuaca' ɨ tajapuá tɨ séejre'.
6 ¡Tyámua' pu naa tyí'een jo'tɨj a'íɨn já'sejre'!
¡A'íɨ pu séejre' ɨ tɨ néijmi'ɨ jɨn putyí'uurej ajta ɨ tɨ jɨn naa huasé'rin ɨ tyeyúujra'!

7 Siata'aj huatóotonyij ɨ Tavástara' jimi, tyeítyee siaj huacháatɨmee ɨ chájta'naj jitze;
siajta jáamua'tyij ɨ tɨ jɨn néijmi'ɨ putyí'uurej ajta ɨ tɨ jɨn naa huasé'rin,
8 siata'aj jaatyátzaahuatye'en ɨ Tavástara' a'yájna tɨ'ɨj jimi tyúuxɨe've',
siajta tyu'támu'vejritaj ɨ tyeyúujra' tzajta',
9 siata'aj jaatyáanajche ɨ Tavástara' ɨ tyeyúujra' tzajta' tɨ naa huasé'rin.
¡Miche' néijmi'ɨ ɨ tyeítyee ɨ maj a'yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua jimi juviveej!
10 A'yaa xu tyihuo'té'exaatye'en tɨjɨn: “¡A'íjna ɨ Tavástara' pu Rey pué'een!”
A'íɨ pu tyámua' jáaruuj ɨ cháanacaj, tɨ'ij quee táhuaanye'en,
a'íɨ pu néijmi'caa ɨ tyeítyee juxa'aj na'aj tyí'ijtye'.
11 ¡Miche' huatóotyamua've'en ɨ tajapuá ajta ɨ cháanacaj!
¡Che' huatyahuáatɨra'nyij ɨ jájrij ajta néijmi'ɨ a'íj tɨ jitze tyí'sejre'!
12 ¡Che' huatóotyamua've'en ɨ ɨtzitáj ajta néijmi'ɨ ɨ tɨ jitzán tyí'sejre'!
¡Miche' jutyamua've'ej huajíjhua ɨ cɨyéj tɨ tyú'uu,
13 a'íjcɨ jimi ɨ Tavástara', tɨ yaja'vé'mej!
¡Jee, a'íɨ pu yaja'vé'mej tɨ'ij tyu'ta'íjtaj ɨ cháanacaj japua,
ajta tyu'ta'íjtaj ɨ chájta'naj jitze yan tɨ séejre' ɨ cháanacaj japua
a'íjcɨ jɨme' ɨ tɨ xá'puɨ' ajta ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme'!

97

Tavástara' pu Rey pué'een
1 ¡Siata'aj néijmi'que' huatóotyamua've'en ɨ cháanacaj japua!
¡Siajta huatóotyamua've'en jo'tɨj ja'rahuáchijmee ɨ jájritze'!

¡Tavástara' pu Rey pué'een!
2 Ajta jéetɨrij jariá'naj tɨquee tzajta' nyéeri'ij;
ajta ɨ ɨpuariáara'an a'íj pu jitze juca'nyej ɨ tɨ tyámua' een ajta huatóoje'yej;
3 ajta ɨ tɨéj anájcaj a'íjcɨ jimi
a'íɨ pu'ij huá'teeraj a'íɨjma ɨ maj jájcha'ɨɨre'.
4 A'íjna ɨ tɨ tyána'axcava'ra'aj a'íj pu jɨn huányeeri'ij ɨ cháanacaj japua,
¡ajta ɨ cháanacaj pu huatóoca'tzɨj tɨ'ɨjta a'íɨjma huaséj!
5 Ajta ɨ jɨríj a'yaa pu tyu'tóotui'sij tɨ'ɨj ɨ xíɨjca
a'íjcɨ jimi ɨ Tavástara', a'íjcɨ jimi ɨ tɨ néijmi'ɨ ja'a'rij ɨ cháanacaj.
6 Ajta ɨ tajapuá tɨ séejre' pu jaxajta ɨ tɨ jɨn tyámua' naa tyá'xa'puɨ'ɨntare';
néijmi'ɨ mu ɨ tyeítyee jaaséj ɨ tɨ jɨn naa huasé'rin.
7 Mahuo'tyáxaahuataca' a'íɨjma ɨ maj sáanturij najchej,
a'íɨmaj ɨ maj a'íɨjma jimi óotzaahuatye'.
Néijmi'ɨ mu ɨ maj tajapuá tyí'huɨɨre' jimi ecóotutaxɨj.

8 Muáaj paj Tavástara' pué'een,
A'íjna ɨ chájta'naj Sión ajta séecan ɨ chájta'naj Judá tɨ jitze ajtyáma'can
a'íɨ mu a'íj jɨn jutyamua've' je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca',
9 ji'nye muáaj, Tavástara' jútye' ɨmuáj paj já'sejre',
muáaj paj néijmi'ɨ japuan séejre' ɨ cháanacaj
pajta jéetze' hua' japua ɨmuáj séejre' ɨ maj a jimi tyí'huɨɨre'.

10 Tavástara' pu hua'xɨe've' a'íɨjma ɨ tɨ quee hua'ráanajchɨ ɨ tɨ je'ej pua'aj een;
ajta tyámua' tyé'cha'ɨj ɨ hua' júuricamej ɨ maj jimi tyámua' een;
hua' japua pu huatányuusij mej mij quee je'ej huá'uurej ɨ maj je'ej pua'aj tyi-
tyetyúucha'ɨj.
11 Tatzárij pu huataséjre'sij a'íjcɨ jimi ɨ tyévij tɨ tyámua' tyi'tyúucha'ɨj;
majta huatóotyamua've'sij ɨ tyeítyee maj quee tyi'tíj jɨn á'ɨtzeere'.

12 ¡Siata'aj huatóotyamua've'en ɨ Tavástara' jimi, tyeítyee siaj tyámua' tyityetyúucha'ɨj,
siajta tyaatatyójtzi're'en ɨ tɨ jɨn ántyapuaj tɨ ajta tyámua' een!

98

Tavástara' pu arí jatáa'saca' ɨ tɨ jɨn tyu'tyámue'tɨn
Chuíicarij
1 ¡Siata'aj jájcuacan tyu'táchuiicaj ɨ Tavástara' jimi,
ji'nye tyámua' pu va'cán jɨn tyú'ruuj tajimí ɨ tyaj jɨn je'ej tyo'taséj!
¡Pu'ríj jatáa'saca' ɨ tɨ jɨn tyu'tyámue'tɨn
a'íjcɨ jɨme' ɨ tɨ néijmi'ɨ jɨn putyí'uurej, ajta ɨ jumuáca' jɨme' tɨ tyámua' een!
2 Ɨ Tavástara' pu arí jaataxájtaca' ɨ tɨ jɨn tyu'tyáamue'tɨj,
ajta arí jaataséjrataca' ɨ tɨ jɨn tyámua' tyá'xa'puɨ'ɨntare'
a'íɨmaj mu mij jaaséj ɨ maj a'yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua,
3 a'náj tɨna'aj pu jitzán séejre' ɨ tɨ jɨn tyú'xɨe've' ajta ɨ tɨ jɨn tyámua' tyí'tyevij
a'íɨjma jimi ɨ tyeítyee ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can.
¡Majta meríj néijmi'ɨ jaaséj a'ájna ɨmuáj jo'tɨj ɨ cháanacaj joo'ástɨmee
a'íjcɨ ɨ taj Dios tɨ jɨn tyu'tyáamue'tɨj!

4 Xuutyámua've'ej xu setyu'táchuiicaj ɨ Dios jimi,
mu siaj yan huacháatɨmee néijmi'que' ɨ cháanacaj japua;
jéehua xu naa tyityatóotyamua've'en
siajta jimi tyu'táchuiicaj.
5 Setyu'táchuiicaj ɨ Tavástara' jimi a'íjcɨ jitze setyi'cuíinaj ɨ arpaj,
siajta a'íjcɨ jitze canárij tɨ tye'ejvivin.
6 Siata'aj jutyamua've'ej setyu'táchuiicaj a'íjcɨ jimi ɨ Tavástara', ɨ tɨ Rey pué'een,
siajta néijmi'ɨ a'íjcɨ jitze ɨ cɨ'sítye'rij tɨ tyí'sejre'.

7 Che' huatánamuajre'en ɨ jájrij ajta néijmi'ɨ a'íj tɨ jitze tyí'sejre',
ɨ cháanacaj majta ɨ maj japuan huacháatɨmee;
8 che' ajta huatánamuajre'en ɨ játya'naj;
miche' antyóosɨɨre'en ɨ jɨríj mej mij huajíjhua muutyámua'va'aj
9 a'íjcɨ jimi ɨ Tavástara',
ɨ tɨ mujo'vé'mej tɨ'ɨj tyu'ta'íjtaj ɨ cháanacaj japua.

A'ɨ́ɨ pu tyu'ta'ɨ́jtaj tɨ'ɨj na'aj tyi'chájta'najmee ɨ́iyan ɨ cháanacaj japua
tyámua' tyu'toojé'yacan jɨme' ajta juxa'aj na'aj tyihuo'ta'ɨ́jtye'sij.

99

Ɨ Tavástara' pu Rey jɨn tyi'tyéjvee tɨ jéetze' va'cán jɨn antyúumua'reej
1 ¡Tavástara' pu Rey pué'een!
¡Ɨ maj tajapuá tyɨ'huɨ̈re' mu tyámua' tyé'cha'ɨj a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ jitzán acájca!
A'ɨ́ɨmaj mu ɨ tyeítyee juvivej, ajta néijmi'i ɨ cháanacaj.
2 Tavástara' pu va'cán jɨn tyi'tyéjvee a'ájna a Sión;
Tavástara' pu néijmi'caa japua séejre'.
3 Che' tyámua' eenye' ɨ tɨ jɨn ántyapuaj, va'cán pu jɨn séejre' ajta tzáahuatyi're';

¡Dios pu néijmi'ɨ jɨn tyámua' een!

4 Muáaj paj Rey pué'een ɨ tɨ néijmi'i putyí'uurej ajta a'ɨ́j xɨe've' ɨ tɨ xá'puɨ';
muáaj paj néijmi'caa juxa'aj pana'aj tyu'tyájtoo.
Pajta tyámua' naa tyihuó'ixaaj ɨ yójmua'mua' a'ɨ́jcɨ ɨ Jacob
a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ xá'puɨ' ajta ɨ tɨ huatóoje'yej.
5 ¡Setyu'tatyójtzi're' ɨ Tavástara', a'ɨ́jcɨ ɨ taj Dios,
siajta tyítunutaxɨ'ɨn jo'tɨj a'ɨ́ɨn ja'ra'ɨ́ɨcajmee!

¡Dios pu néijmi'ɨ jɨn tyámua' een!

6 A'ɨ́jna ɨ Moisés ajta ɨ Aarón a'ɨ́ɨ mu puaríij jɨn tyityetyu'uj;
Samuel pu ajta hua' tzajta' ajo'tyávaaca'aj ɨ maj tyaatatyójtzi'rej.
Tavástara' pu huo'tyáhuɨ̈ a'ɨ́ɨjma
matɨ'ɨj a'ɨ́ɨmaj jaatáhuaviiri' tɨ huo'táhuɨ̈re'en.
7 Dios pu hua' jamuán tyu'xájtaca'
a'ɨ́jcɨ jitze ɨ jéetɨrij tɨ hua' japua aja'cáva'ca'aj,
majta a'ɨ́ɨmaj a'yaa mu huarɨ́j tɨ'ɨj tyihuo'ta'ɨ́j
majta mu ja'rá'astej ɨ nyúucarij tɨ hua' jimi jaatyájtoo.

8 Tavástara', taj Dios, ¡muáaj paj tyihuá'ixaatya'ca'aj!
Muáaj paj hua' jimi a'ɨ́ɨn pué'eenye'ej ɨ Dios tɨ tyú'uunyi',
ajta a'yaa paj cha'taj pana'aj puéjtzij tyihuo'tá' tyɨ'tɨ́j maj jɨn je'ej pua'aj huarɨ́j.
9 Setyu'tatyójtzi're' ɨ Tavástara' taj Dios,
¡siajta jimi tyítunutaxɨ'ɨn a'ájna ɨ jɨrɨ́j jitze tɨ tyámua' een!

¡A'ɨ́jna ɨ taj Dios, ajta Tavástara', néijmi'ɨ pu jɨn tyámua' een!

100

Tavástara' pu táataahuaca' jitzán tu tyij ajtyáma'can
Chuɨ́icarij maj jɨn tyaatatyójtzi're'en.
1 ¡Setyu'táchuiicaj xuutyámua've'ej ɨ Tavástara' jimi,
mu siaj a'yan huacháatɨmee néijmi'que' ɨ cháanacaj japua!
2 Xuutyámua've'ej xu jaatyáanajche ɨ Tavástara';
¡xa'antyijɨ́ihuaj xu siajta jutyamua've'ej musio'vá'ju' a'ɨ́jcɨ jimi!
3 Siata'aj jáamua'tyij tɨ ɨ Tavástara' Dios pué'een;
a'ɨ́ɨ pu táataahuaca' ityáj tu tyij jitzán ajtyáma'can;
¡chájta'naj tu pué'een a'ɨ́j tyaj jitze ajtyáma'can tyajta cánya'xɨ̈ a'áa tyaj ja'távee jo'tɨj
a'ɨ́ɨn tyaja'tachuéj!
4 Musio'vá'ju' jo'tɨj ja'pueertaj a'ájna jo'tɨj ja'rájta'cuaj ɨ tyeyúujra' tzajta'
a'ɨ́j setyi'chuɨ́icaj ɨ siaj jɨn tyaatatyójtzi're'en.
¡Setyu'tatyójtzi're', siajta tyámua' tyeetyátoonyij ɨ tɨ jɨn ántyapuaj!
5 Ji'nye ɨ Tavástara' pu tyámua' tojo'mua'raj;
ajta jusén jɨme' séejre' ɨ tɨ jɨn taxɨe've'
ajta ɨ tɨ quee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeere' capu a'náj antyipua'rij.

101

Tyi'tɨ́j tɨ jɨn ɨ rey tya'tóoratziiri' ɨ Dios jimi
Chuɨ́icarij David tɨ ja'a'rij

1 Nyáaxɨe've' nyaj tyaatatyójtzi're'en ɨ tɨ jɨn taxɨe've' ajta ɨ tɨ jimi tyámua' een;
nyáaxɨe've', Tavástara', nyaj muéetzɨj jimi tyu'táchuiicaj;
2 nyáaxɨe've' nyaj tyámua' naa tyí'chajca.
¿A'najnyí nye jimi mupo'va'ma'aj puá'mej?

Canu tyi'tɨ́j jɨn a'ɨtzéeria'aj na'mej
canu nyajta tyi'tɨ́j jɨn ootyá'ɨtzeere'ej jó'nyaj ja'chej,
3 canu che' a'náj ja'raséeraj na'mej
nyej nyij tyi'tɨ́j jɨn je'ej pua'aj tya'tányaratyij.

Nyahua'xana've' a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee ja'astej ɨ Dios;
¡canu a'náj tyu'tá'sij mej mij nye jimi ajtyáxɨirej!
4 Canu a'ɨ́j jitze tyi'ria'mua'síme'ej na'mej ɨ tɨ tyihuojó'jɨpuaj:
¡canu jaxɨe've' nyej nyij tyi'tɨ́j jɨn je'ej pua'aj rɨjcaj!
5 Canu huo'ta'sij mej mij tyí'xajtaj
maj xájtari' je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj ɨ juxa'aj tyeítyee;
¡canu huá'jaahuatye' ɨ maj óotzaahuatye' nusu ɨ maj a'yan tyúuxaj maj jéetze' tyámua'
een mequée ɨ séecan!

6 A'ɨ́ɨjma nu jaahuatye'en ɨ tyeítyee maj tyámua' tyityetyúucha'ɨj,
mej mij véjri' nye jimi ajo'cháatɨme'nyij;
a'ɨ́ɨ pu'uj nye jitze ajtyáma'cantaj ja'mej
ɨ tɨ tyámua' naa atyeje'chej.
7 Ajta quee je'ej tyiɨ'ríitaj ja'mej tɨ sɨ́ɨj nyaj jamuán aja'séejria'aj ɨ tɨ tyú'cuanamuaj;
capu sɨ́ɨj tɨ tyí'hue'tacaa nyej jimi aja' séeria'aj ja'mej.
8 A'náj tɨna'aj nu huo'tyápua'ritye'sij mej mij quee je'ej tyáhuaasime'en
néijmi'i a'ɨ́ɨmaj ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj;
¡nyajta hui'ráhua'xɨj a'ájna a chájta'naj jitze Tavástara' tɨ jitze ajtyáma'can
néijmi'caa a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyi'tɨ́j jɨn je'ej pua'aj rɨcɨj!

102

Je'ej tɨ tyu'tyéenyuj a'ɨ́jna ɨ tɨ quee je'ej jájtyoovej
Je'ej tɨ tyá'huoo a'ɨ́jna ɨ tɨquee che' je'ej ja'tyoovej ajta tɨ'ɨj quee che' jamua'reej je'ej tɨ
huárɨnyij jéehua pu'ij junyuuste' ɨ Tavástara' jimi
1 Tavástara', huánamuaj je'ej nyaj tyi'tyényuusɨj,
¡tyu'tá' tɨ'ɨj muéetzɨj jimi ja'rá'astij je'ej nyaj tyí'jijhuaj!
2 Capáj nye jimi ja'avaataj mua' nyéerimɨj
nyatɨ'ɨjta quee je'ej jájtyoove'en;
¡tyámua' paj tyináanamuaj!,
¡ca'nácan paj huatányuunyɨj nyatɨ'ɨjta muaatájeevej!
3 Ji'nye ɨ nyajúuricamej pu ja'huóopua'rixɨ'ɨj a'yájna tɨ'ɨj ɨ cɨtzíj,
ajta ɨ nyacaríj a'yaa pu tya'taa tɨ'ɨj ɨ tɨ'ɨxcuáa,
4 capu che' juca'nyej ɨ nyaxɨéjnyu'caa
a'yaa pu een tɨ'ɨj ɨ tu'píj tɨ huatyáahuaj;
¡capu ajta che' nyaca'nyisti' nyej nyij tyú'cua'nyij!
5 Ɨ nyahue'ra' pu arí cávi'taxɨj ɨ nyacaríj jitze
a'ɨ́jcɨ jɨme' nyaj huápuɨ'ɨj nyeyiin.
6 A'yaa nu een tɨ'ɨj ɨ síihua'aj a'áa tɨ já'sejre' jo'tɨj quee já'tyi'tɨj,
tɨ'ɨj ɨ muacɨríj tɨ a'áa já'sejre' jo'tɨj quee jooyi'rij.
7 Canu che' cutzuj.
A'yaa nu een tɨ'ɨj ɨ pína'aj tɨ jusɨ́ɨj huayi'ij.
8 Majta quee a'náj jaatapuá'cɨtaca' maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj ɨ maj nyéjcha'ɨire'
majta je'ej pua'aj tyá'xaj ɨ nyaj jɨn ántyapuaj.
9 Nyajta quee che' páan cua', sulu a'ɨ́j nu'uj nyij ɨ nasíj;
ajta ɨ nyaj ja'antyíye'ej a'ɨ́ɨ pu já'naxcaj ɨ nyaj eetaja'ra'tajyi'ij,
10 a'ɨ́jcɨ jɨme' paj nyú'camuɨ' ajta ɨ tɨ muajaaxɨejtye',
ji'nye muáaj paj na'ajriáj pej pij majca'huáyee na'antyipuá'ritye'en.
11 Ɨ nyaj jɨn júurɨj a'yaa pu mutyojo'yi'ij tɨ'ɨj quéenyi'istarij;
a'yaa nu tyi'tyáhuasij tɨ'ɨj ɨ tu'píj.
12 Pajta muáaj, Tavástara', jusén jɨme' paj tyí'ijta;
¡a'náj tɨna'aj mu jamua'reeriaj muá'ju'un je'ej paj ántyapuaj!

13 Ájchesij, pajta ja'ancu'vaxɨ'ɨn ɨ Sión,
ji'nye pu'ríj tya'rá'aj a'náj tɨ a'yan tya'tácatyiij;
¡pu'ríj hua'xa'puɨ'ɨn paj tyaatú'uunyi'!
14 A'ɨ́ɨmaj ɨ maj a jimi tyá'tzaahuatye' mu jaxɨe've' a' tyetyéj;
ajta quee tyámua' hua'asej a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ huatyu'uunyi'huaca'.

15 Néijmi'i ɨ tyeɨ́tyee majta ɨ maj tyí'ijta ɨ cháanacaj japua
a'ɨ́ɨ mu jaatyátzaahuatye'sij ɨ tɨ jɨn ántyapuaj ɨ Tavástara' majta ɨ tɨ jɨn naa huasé'rin
16 tɨ'ɨj a'ɨ́ɨn ajtáhua'aj jaatyátaahuaj ɨ Sión
ajta je'en huataséjre'en ɨ tɨ jɨn naa huasé'rin,
17 tɨ'ɨj jáanamuaj je'ej tɨ tyu'tyéenyuj a'ɨ́jna ɨ tɨ quee je'ej jájtyoovej
ajta je'en néijmi'i jɨn a'yan huárɨnyij je'ej tɨ jéehua tyá'huaviij.
18 Che' a'ɨ́jna ooyú'si'huaj
mej mij jáamua'reej ɨ maj majca'huáyee huataséjre'sij,
mej mij majta a'ɨ́ɨmaj tyaatatyójtzi're'en ɨ Tavástara'
a'ɨ́ɨmaj ɨ maj majca'huáyee nanɨe'huan.

19 Tavástara' pu jaaséj ɨ cháanacaj a'ájna ɨmuáj a jútye',
jútye' ɨmuáj jo'tɨj tyámua' tyejé'een,
20 tɨ'ij huo'namuaj ɨ maj juyiin a'ɨ́jcɨ jɨme' maj námi'
ajta hua' japua huatányuunyij a'ɨ́ɨjma ɨ maj meríj a'yan tyihuo'taxájtaca' maj huó'cuɨ'nyij,
21 ta'aj ij a'ájna a Sión, ajta a Jerusalén,
huatánamuajre'en maj jaataxáj majta tyaatatyójtzi're'en ɨ Tavástara'
22 matɨ'ɨj néijmi'i ɨ tyeɨ́tyee ɨ maj a'yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua
tyúusɨɨre'en mej mij tyaatatyójtzi're'en.

23 A'ɨ́ɨ pu náari'ri' ɨ nyaj jɨn uhuájca'nyej nyatɨ'ɨj nyooj huama'caj ɨ juyéj jitze';
ajta je'en quee che' naatá' nyej nyij jéetze' á'tyeevi'in.
24 Nyáaj nu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn: “Nyaj Dios,
capáj ná'vi'tɨɨcare'en tɨ'ɨj ooj jé'ta' ná'ɨtziitya'aj nyaj a'yan séjre'ej.”
¡Capu a'náj antyipua'rij ɨ nyinyi'ra'aj muéetzij jimi!
25 Tyámua' paj jáaruuj ɨ cháanacaj tɨ'ɨj néijmi'i tyo'huatyóochej;
muáaj paj pajta jaatyátaahuaca' ɨ tajapuá tɨ séejre'.
26 Ajta néijmi'i pu a'ɨ́jna tye'entyipuá'rij,
ajta muáaj paj tyámua' éenye'ej jusén jɨn séejre'.
Néijmi'i pu a'ɨ́jna tyu'tyápa'naj, a'yájna tɨ'ɨj ɨ cáanarij;
¡muáaj paj seequéj ja'uuren tɨ'quij seequéj éenye'ej ja'mej!
a'yájna tɨ'ɨj a'tɨ́j tɨ seequéj eenye' tyu'tyóochejtye'en.
27 Pajta muáaj a'ɨ́ɨn pana'aj pué'een;
capu a'náj antyipua'rij ɨ nyinyi'ra'aj muéetzij jimi.
28 Tyámua' paj tyihua'cha'ɨ́ɨj puá'mej a'ɨ́ɨjma ɨ maj hua' jitze eerányesij ɨ maj muahuɨɨre';
tyámua' paj huá'uuren a'ájna jo'paj muáaj já'sejre'.

103

Tyámua' nu tyeetyátoosij ɨ Tavástara'
David tɨ ja'a'rij
1 Néijmi'i nu ɨ nyamua'tzíira'aj jɨn tyámua' tyeetyátoosij ɨ Tavástara';
néijmi'i nu ɨ nye tyévira' jɨn tyámua' tyeetyátoosij a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ tyámua' een ɨ tɨ jɨn ántyapuaj.
2 Néijmi'i nu ɨ nyamua'tzíira'aj jɨme' tyámua' tyeetyátoosij ɨ Tavástara',
nyajta quee séej jó'hua'xɨj ɨ tɨ jɨn tyámua' nyej jimi tyú'ruuj.
3 A'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ néijmi'i tyinaatú'uunyi'raj ɨ nyaj jɨn quee xá'puɨ' huaríj,
ajta néijmi'i jɨn tyí'nyahuaatye'en tyi'tɨ́j nyaj jɨn tyí'cuɨ',
4 a'ɨ́ɨ pu nyaj japua huatányuusij nyej nyij quee huámuɨ'nyij,
ajta nɨe'cánasij a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨ jɨn nyaxɨe've' tyámua' naa tyu'toocua'nyéej,
5 ajta néijmi'i tyinaatá'sij ɨ tɨ jéetze' tyi'jɨ́'re'en
ajta nyajajcuare'en a'yájna tɨ'ɨj ɨ cué'ra'vej.

6 Tavástara' pu a'ɨ́j jɨn huá'xɨjtye'en ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme' tyámua' naa tyá'xa'puɨ'ɨntare'
a'ɨ́ɨjma ɨ maj jájpuejtzij a'ɨ́jcɨ jɨme' maj je'ej pua'aj huá'uurej.
7 A'ɨ́j pu jaataséjra ɨ ju juyéj ajta je'ej tɨ tyu'muárɨej

a'íjcɨ ɨ Moisés ajta a'íɨjma ɨ Israel maj jitze ajtyáma'can.
8 Tyámua' pu naa tyihuojó'mua'raj ɨ Tavástara' ajta tyihua'cu'vej'
ajta quee jiye'tzín tyinyú'caj ji'nye a'íɨ pu taxɨe've'.
9 Capu a'náj tɨna'aj tatya'xɨ' capu ajta jusén jɨme' nyú'camuɨ';
10 capu a'yan tyitaatá' tɨ'ɨj tyi'tacɨ'puáatacaj
a'íjcɨ jɨme' tyaj je'ej pua'aj huaríj ajta tyi'tíj tyaj jɨn tyi'ijxána'cɨra',
11 ajta quee ɨ'ríj tɨ huatye'iteehuaj ɨ tɨ jɨn hua'xɨe've' a'íɨjma ɨ maj ja'tzaahuatye'
a'yájna tɨ'ɨj quee tyíɨ'rij tɨ huatye'iteehuaj tɨ'ɨj na'aj ɨ tajapuá ɨmuáj ajta iiye'ej cháanacaj
japua.
12 Pu'ríj a'ɨmuáj tyojoohuá'xɨj ɨ tyaj jɨn tyi'ijxána'cɨra'ca'aj,
a'yájna tɨ'ɨj a'ɨmuáj tyejé'sejre' jo'tɨj ɨ xɨcáj jé'ejnyinyiij ajta jo'tɨj ja'ancáru'pij.
13 A'yaa pu een ɨ Tavástara', a'íɨjma jimi ɨ maj ja'tzaahuatye',
tyámua' pu naa tyihuá'xɨe've' tɨ'ɨj ɨ hua' táataj ɨ tɨ'ríij,
14 ji'nye a'íɨ pu jamua'reej je'ej tɨ ye'ej tyitáataahuaca',
tyámua' pu naa tyá'mua'reej tyaj chuéj tyana'aj pué'een.

15 A'íjna ɨ júuricama'ra' ɨ tyévij a'yaa pu een tɨ'ɨj ɨ tu'píj:
a'yaa pu tye'ejnyésij tɨ'ɨj ɨ xúuxu'uj a'ájna a'ɨtzitáj,
16 jiye'tzín pu ɨ áacaj jaariá'tuuxɨj, tɨ'quij quee che' aja'hua'taj ja'mej,
ajta je'en quee che' a'tíj jamua'reeriaj ja'mej je'ej tɨ tyi'tíj jáaruuj.
17 Ajta ɨ Tavástara' tɨ jɨn taxɨe've' a'íɨ pu jusén jɨme' séejre'
a'íɨjma jimi ɨ maj ja'tzaahuatye',
capu a'náj huatyápua'rij ɨ tɨ jɨn tyámua' tyá'xa'puɨ'ɨntare'
a'yaa pu jusén jɨme' tyi'séere'ej ja'mej ɨ tyeíɨtyee jimi,
18 ajta a'íɨmaj jimi ɨ maj ja'rá'astej je'ej tɨ a'íɨn tya'tóoraj
majta quee yó'hua'naj maj a'yan rɨjcaj tɨ'ɨj a'íɨn tyu'ta'íjtaca'.
19 Tavástara' pu arí ɨ ju'ɨpuáa tyámua' huáruuj a'ájna u tajapuá,
ajta ɨ tɨ jɨn tyí'ijta pu néijmi'que' antyúumua'reej.

20 ¡Tyámua' xu tyeetyátoonyij ɨ Tavástara', tajapuá siaj néijmi'i putyí'uurej!
Mua'aj, mu siaj a'yan rɨcɨj je'ej tɨ a'íɨn tyí'ijta,
siaj tyámua' tyá'namuaj siajta a'yan rɨcɨj tɨ'ɨj a'íɨn tyí'ijta.
21 ¡Tyámua' xu tyeetyátoonyij ɨ Tavástara' mua'aj siaj xantáaru'ustyamua'mua' pué'een,
ɨ maj jahuɨɨre' majta a'yan rɨcɨj je'ej tɨ a'íɨn tya'ajxɨé'vi'ra'!
22 ¡Che' néijmi'i jitzán tyámua' tyí'sejria'aj ɨ Tavástara' tyi'tíj tɨ a'íɨn tyú'taahuaca',
néijmi'que' jo'tɨj a'íɨn tyejé'ijtaj!

¡Tyámua' nu tyeetyátoosij ɨ Tavástara' néijmi'i jɨme' ɨ nyajúuricamej!

104

Je'ej tyej tyaatatyójtzi're'en ɨ tɨ néijmi'i tyú'taahuaca'
1 ¡Tyámua' nu tyeetyátoosij ɨ Tavástara' néijmi'i ɨ nyajúuricamej jɨme'!
¡Va'cán paj jɨn séejre', Tavástara' pajta nyaj Dios!
A'íj paj períj tyu'tyé'chejtyej ɨ tɨ naa tyu'sé'rin ajta tya'tátaavej;
2 a'íj paj períj jɨn eecá'naj ɨ tatzárij.
¡Muáaj paj jaatajíyo'rej ɨ tajapuá tɨ séejre' tɨ'ɨj cáanarij tɨ nyéeri'ij!
3 ¡Muáaj paj tyámua' jáaruuj ɨ jájtyij japua
ɨ tɨ japuan róoca'nyej a'chí'ij, pajta a'yan cha'taj jáaruuj ɨ jútye' ɨmuáj!
Pajta a'íj japua yi'cacaa ɨ jéetɨrij,
a'íj paj jitze huatará'rɨe'sij ɨ áacaj.
4 A'íɨ pu ɨ áacaj muéetzij jimi tyí'huɨɨre' tɨ'ij tyihuo'té'exaatye'en,
ajta ɨ tɨéj tɨ atyúumemej pu ajta muahuɨɨre'.

5 Pajta tyámua' naa tyeetyácajtye'en ɨ cháanacaj
ta'aj ij quee a'náj táhuaanye'en a'ájna jo'paj muáaj tyámua' yó'ruuj.
6 A'íjna ɨ jájrij pu ja'vá'najca'aj ɨ chuéj
a'yájna tɨ'ɨj cuxáa cáanaria'ra'an tɨ pué'eenye'.
Ɨ jájtyij pu tya'vá'najca'aj ɨ jɨríj.
7 Ajta muáaj paj jajtyá'xɨj, aj pu'ij tyíchee;
jiye'tzín pu huatóo'uj tɨ'ɨj ca'nyíin jɨn huatánamuajre a'nyúucaa.
8 Ajta huataséjre ɨ jɨríj

ajta jo'tɨj ja'cacúunyɨjmee,
néɨjmi'ɨ pu a'yan tyu'rɨ́j je'ej paj muáaj tyu'ta'ɨ́jtaca',
9 a'ájna jo'paj muáaj tyojo'tá' tɨ'ɨj a'áa jóo'astɨj,
tɨ'ɨj quee che' ja'vá'najca ɨ chuéj.

10 Muáaj paj uya'ta'ítyacaa ɨ jájtyɨj a'ájna jo'tɨj ja'ajmuɨ'yéjmee
tɨ'ɨj ajtyá'astɨj ɨ játya'naj jitze tɨ canyáatɨmee ɨ jɨrɨ́j jitze.
11 A'ɨ́j mu mɨj ɨ jájtyɨj ya'caa ɨ tyi'tyán simuáruunyɨj maj tyityaacɨ́'ɨj;
a'ɨ́j mu majta jɨn tyámua' naa tyí'tyeya'caa ɨ púuru'uj maj huacɨ'ɨj.
12 A'ájna jo'tɨj joo'ástɨmee ɨ játya'naj
a'áa mu tyojóo'ito'rityee ɨ pína'see jútye' maj rá'rɨee,
¡a'ɨ́ɨ mu cɨ'xɨcaa, a'ɨ́jcɨ jitze ɨ tɨ tyi'tyáxamue' ɨ cɨyéj!

13 Muáaj paj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ tyí'ipuaj a' ɨtzitáj
a'ájna jo'paj muáaj ja'chej, jútye' ɨmuáj u tajapuá;
matɨ'ɨjta ca'nyíin jɨn huatyéviiyej a'ɨ́j paj jɨn tyámua' tyeetyátoosɨj ɨ chuéj.
14 Petyi'tá'caa tɨ ajnyéj ɨ ɨxáj mej mɨj ɨ tyi'tyán jáacua'nyɨj,
ajta ɨ ítyeɨ'rɨj tyeítyee maj tyí'huastee
mej mɨj tyo'tácua'nyɨj ɨ cháanacaj japua,
15 a'ɨ́jna ɨ cue'ráj ca'nyíjra'aj tɨ hua'tá'caa,
ɨ nahuáj, mej mɨj a'ɨ́jna jɨn huatóotyamua've'en
ajta tyámua' naa jéetze' tyu'taséjre'sɨj ɨ hua' nyéerimɨj quee ɨ aséityɨj jɨme'.
16 Ajta tyámua' naa tyí'huose'en ɨ tɨ tyú'uu,
ɨ jucúj a'áa tɨ jo'váatɨmee a Líbano Tavástara' tɨ jaahuástej.
17 A'ɨ́j mu jitze tyúu'ito'rityee ɨ pína'see maj jéetze' cɨ́le'en,
majta ɨ cuaxúuj a'áa mu jóoche'tyee ɨ jucúj jitze.
18 Ajta a'ɨ́jcɨ jitze ɨ jɨrɨ́j tɨ ajtɨ́tɨ'ɨjmee a'áa mu jó'cɨ'ɨj ɨ chíutyee simuáruunyɨj,
ajta ɨ tyetyéj tzajta' mu jóo'ava'tacaa ɨ jejtzɨ́ɨj.

19 Pajta ɨ máxcɨrɨe' huatyátaahuaca' tyej tyɨj jáamua'reej a'náj tɨ putyí'rɨcɨ;
ɨ xɨcáj pu ajta jamua'reej a'tzáaj tɨ ancájrutyej.
20 Ajta ɨ tɨ́ca'rɨj huataséjre'sɨj tɨ'ɨjta huatyéchumua'rej,
aj mu mɨj huataséjre'sɨj ɨ tyi'tyán ɨtzitáj maj tyityaacɨ́'ɨj.
21 Ɨ muajyéj mu cɨ'xɨcaa mej mɨj tyi'tɨ́j huatyéevɨ',
a'yaa mu tyá'huaviij ɨ Dios tɨ'ɨj tyi'tɨ́j huo'tá'an maj jáacua'nyɨj.
22 Ajta tɨ'ɨjta ɨ xɨcáj eeré'nyej, aj mu mɨjta jo'jú'un
majta je'en huatyéjisɨj jo'tɨj ja'tyásta'najmee.
23 Aj pu'ɨj té'ej ɨ tyáatɨ' eeráamɨj tɨ'ɨj a'áa jó'me'en jo'tɨj tyajá'muarɨe'
ajta je'en tyí'muarɨe'en 'asta na'aj quee huaré'chumua'rej.

24 ¡Jéehua paj tyú'taahuaca', Tavástara'!
A'ɨ́j paj jɨn tyú'taahuaca' ɨ paj jɨn jéehua tyu'yí'tɨn;
¡ɨ cháanacaj japua pu tyí'sejre' néɨjmi'ɨ paj muáaj tyú'taahuaca'!
25 A'áa pu já'sejre' ɨ jájrɨj, antayóoj ajta huápuɨ'ɨj va'tɨ́j séejre',
jo'maj jéehua ɨ tyi'tyán tyityaja'xoo,
maj vivéejmee ajta ɨ maj cɨ́le'en;
26 a'áa mu majta ɨ báarcuj já'cɨɨnyej, a'áa mu majta já'sejre' ɨ tyi'tyán maj tzɨɨnyi're',
a'ɨ́jna ɨ tɨ tzɨɨnyi're' muáaj paj jaatyátaahuaca' pej pij a'ɨ́j jɨn huáhuajca.
27 Néɨjmi'ɨ mu a'ɨ́ɨmaj muéetzɨj jimi tyi'ijchó've'
pej pij tyihuo'tá'an ɨ maj tyú'cua'nyɨj a'tzáaj tɨ a'yan hua' jimi tya'tácaj.
28 Muáaj paj tyihuo'tá'sɨj, a'ɨ́ɨ mu mɨj tya'ancuriáa'sɨj;
a'muáca' paj jɨn tyihuo'tá'sɨj, majta je'en a'ɨ́ɨmaj tyámua' naa tyityaatajú'xaj;
29 tɨpua'aj puaatyá'avaaj hua' jimi, metyu'tátzɨɨnye'ej;
tɨpua'aj pequee che' huo'tá'an maj ucayáatɨyi'can, a'ɨ́ɨ mu cui'nyij
majta je'en majtáhua'aj chuéj huatyóotaahuaj.
30 Ajta tɨpua'aj a'júuricamɨj upahuojo'ta'ítyi're'en, a'ɨ́ɨ mu huose'en,
a'yaa pej pij tyá'jajcuare'en tɨ'ɨj naa huasé'rihua'an ɨ cháanacaj.

31 ¡Jusén pu jɨn séejre' a'ɨ́jna ɨ Tavástara' tɨ jɨn naa huasé'rin!
¡Tavástara' pu jutyamua've' je'ej tɨ tyi'tɨ́j tyu'tyátaahuaca'!
32 Ɨ cháanacaj pu juvivej tɨ'ɨjta a'ɨ́ɨn jaaséj,
¡ajta ájcɨtzujtarɨj ɨ jɨrɨ́j tɨpua'aj a'ɨ́ɨn ja'ajtamuárɨe'en!

33 Nyatɨ'ɨj nyáaj nyooj séjre'ej nyajta júurij,
nyetyu'táchuiicaj ɨ Tavástara' jimi nyaj Dios.
34 A'yaa nu tyá'xɨe've' tɨ ja'ráanajche ɨ Tavástara' je'ej nyaj tyi'riá'mua'sij,
ji'nye a'ɨ́j nu jimi jatyoovej ɨ nyaj jɨn huatányetyamua've'en.
35 ¡Miche' huaria'xij ɨ cháanacaj japua ɨ maj tyí'xana'cɨre'!
¡Miche' antyipua'rej ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj!
¡Tyámua' nu tyeetyátoosij ɨ Tavástara' néijmi'i ɨ nyajúuricamej jɨme'!
¡Alelúuyaj!

105

Je'ej tɨ ɨ Dios tyu'muárɨej a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can
1 ¡Setyu'tatyójtzi're' ɨ Tavástara'!
¡Siajta jaariá'xaj je'ej tɨ a'ɨ́ɨn ántyapuaj!
Siahuo'ré'ixaatye' ɨ chájta'naj jitze je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tyí'muarɨe'.
2 Siajta tyu'táchuiicaj a'ɨ́j jitze ma'can.
¡Xaataxáj je'ej tɨ a'ɨ́ɨn va'cán jɨn tyí'muarɨe'!
3 Siajta a'ɨ́jna jɨn ahuótzaahuatye'en ɨ tɨ tyámua' een ɨ tɨ jɨn ántyapuaj.
¡Che' jutyamua've'ej ɨ hua'xɨéjnyu'caa
a'ɨ́ɨjma ɨ maj jahuoo ɨ Tavástara'!
4 A'ɨ́j xu jitze huatyóoca'nyej ɨ Tavástara', siajta a'ɨ́jcɨ jitze ɨ tɨ jɨn néijmi'i putyí'uurej;
Tavástara' xu jitze a'náj tɨna'aj tyí'ca'nyej.
5 Xo'támua'reej tɨ a'ɨ́ɨn va'cán jɨn tyí'muarɨe' ajta naa tyu'sé'rin,
ajta je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tyaataxájtaca' ɨ tɨ jɨn tyu'ta'ɨ́jtaca',
6 mua'aj, ɨ siaj a'ɨ́j jitze eeráma'can ɨ Abraham ɨ tɨ jahuɨ́ɨre',
mua'aj, yójmua'mua' a'ɨ́jcɨ ɨ Jacob, a'ɨ́ɨn tɨ jamua'antyíhuoo.

7 A'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Tavástara', taj Dios;
¡a'ɨ́ɨ pu néijmi'que' tyí'ijta ɨ cháanacaj japua!
8 Tyij ajta mue'tɨ́j séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj mutyojo'me'en
capu a'náj yo'huá'xɨj tyi'tɨ́j tɨ jɨn tya'tóoraj ɨ junyúucaa jitze,
9 a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ jɨn tya'táratziiri' ɨ Abraham,
ajta tyi'tɨ́j tɨ jɨn tya'tóoraj a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Isaac
10 a'yaa pu ajta tyeetyájtoo tɨ'ɨj nyúucarij maj jɨn tyu'ta'ɨ́jtaj a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Jacob,
ajta a'ɨ́jna jɨn jusén jɨme' tya'tácaj a'ɨ́ɨjma jimi ɨ Israel maj jitze ajtyáma'can,
11 tɨ'ɨj a'yan tyu'taxájtaca' tijɨn:
"A'ɨ́j nu ɨ chuéj muaatá'sij a'áa tɨ ja'ajtyáma'can a Canaán
a'yájna tɨ'ɨj muéetzij tɨ muáacɨ'tyij pata'aj pij ja'ancuriá'an."

12 A'ɨ́ɨmaj ɨ maj cɨ́ɨ mana'aj ará'axcaa,
majta je'cáj ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can,
13 a'yaa mu mij a'ɨ́ɨmaj tyityajú'ca'aj séej chuéj japua majtáhua'aj séej chuéj japua
jo'maj séecan tyejé'ijtaj majtáhua'aj jo'maj séecan tyejé'ijtaj,
14 Dios pu quee tyu'tá' tɨ'ij tyi'tɨ́j je'ej pua'aj huó'uurej,
ajta tyámua' tyihuo'té'exaaj a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyí'ijtaca'aj a'yan tijɨn:
15 "Je'ej huá'uurej a'ɨ́ɨjma ɨ nyaj hua'antyíhuoj
caxu siajta je'ej pua'aj huá'uurej a'ɨ́ɨjma ɨ maj nye jitze ma'can tyí'xaxa'aj."

16 Ajta tyu'tá' mej mij huatatájcun a'ɨ́jcɨ chuéjra' japua,
ajta néijmi'i tyihuáa'ri'ri' ɨ tɨ tyí'cue'ri'.
17 Ajta a'ɨ́ɨjma jimi pu anaquéej huata'ítyaca' a'ɨ́jcɨ ɨ José,
a'ɨ́jcɨ ɨ maj a'yan tyáatooca'aj tɨ'ɨj ɨ tɨ ca'nyéjrɨj jɨn tyí'huɨ́re'.
18 Majta cadéenaj jɨn tyaapuéj ɨ ɨcájra'an jitze;
¡majta a'úun ye'tyáanaj jo'tɨj tyapúusti' jɨn tyeje'tyánami'!
19 A'ɨ́jna ɨ nyúucaria'ra' ɨ Tavástara' pu jaatyéesej a'ɨ́jcɨ ɨ José,
'asta na'aj quee a'yan tya'róo'astej je'ej tɨ ɨ José tyu'taxájtaca'.
20 A'ɨ́jna ɨ rey, ɨ tɨ mui'caa tyí'ijtya'ca'aj ɨ tyeítyee,
a'ɨ́ɨ pu a'yan tyu'ta'ɨ́jtaca' mej mij ji'rátoonyɨj jo'tɨj je'tyánami'huaca'aj,
21 ajta ja'antyíhuoj tɨ'ij tyu'ta'ɨ́jtaj ajta néijmi'i jɨn antyúumua'reeriaj jo'tɨj a'ɨ́ɨn ja'chej,
néijmi'i jɨme' tyi'tɨ́j tɨ a'ɨ́ɨn tyícha'ɨ́ɨca'aj,
22 tɨ'ij tyihuó'mua'tyen ajta tyámua' tyihuo'cámua'riitye'en
a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyí'ijta ajta a'ɨ́ɨjma ɨ huáasij.

23 Aj pu'ij té'ej a'íɨn mujo'vé'mej ɨ Israel, a'íɨn tɨ'ij pué'een ɨ Jacob,
a'yaa pu'ij a'áa tyejé'chajca'aj a Egipto tɨ'ɨj ɨ tɨ séej chuéj japua já'ma'can,
a'íjcɨ japua ɨ chuéj tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Cam.
24 Dios pu'ij tyu'tá' mej mij huápuɨ'ɨj huatámuɨ'rej ɨ tyeítyeristyamua'me'en,
majta je'en jéetze' huatyóoca'an mequee a'íɨmaj ɨ maj Egipto já'ma'can.
25 Ajta a'yaa pu huó'ruuj mej mij ɨ maj Egipto já'ma'can
huá'anchueere'en a'íɨjma ɨ tyeítyeristyamua'me'en
ajta mej mij huo'cuanamuan ɨ Dios maj huɨɨre'.

26 Aj pu'ij Dios Moisés ujo'ta'ítyaca' ɨ tɨ jimi tyí'huɨɨre',
ajta a'íjcɨ ɨ Aarón, ɨ tɨ ajta arí ja'antyíhuooca'aj,
27 a'íɨ mu mij a'yan huarɨj ɨ maj jɨn tyámua' tyo'taséj ɨ Dios jimi a'ájna jo'tɨj quee já'tyi'tɨj:
¡majta jéehua tyu'séj a'íjcɨ japua ɨ chuéj Cam tɨ tyaja'rájtyapuaj!
28 Dios pu tíca'rij ujo'ta'ítyaca' ɨ tɨ jɨn néijmi'ɨ tya'vá'naj,
majta ɨ Egipto maj já'ma'can camu ja'rá'astijrej ɨ nyúucaria'ra'.
29 Ajta tyu'tá' tɨ'ij xúure'ej huatyóotaahuaj ɨ jájtyɨj tɨ muɨ'yej ɨ játya'naj jitze,
ajta néijmi'caa huácuij ɨ hue'tyée;
30 jéehua pu ajta taachuísee ujo'ta'ítyaca' a'íjcɨ chuéjra' japua,
a'áa mu mij majta ja'rá'aj jo'tɨj ɨ rey já'hui'care'ej.
31 Dios pu tyu'taxájtaca', matɨ'ɨj mij jéehua ɨ xɨe'rúj huataséjre maj cíle'en ajta maj vivéejmee
néijmi'que' mu mij oorióonajchaca' ɨ chuéj japua a'áa tɨ ja'ajtyáma'can a Egipto.
32 Ajta quee víityee ujo'ta'ítyaca', sulu a'íɨj pu'uj ɨ tyéetyee
ajta tɨéj a'íjcɨ japua ɨ chuéj a'áa tɨ huataca'aj.
33 Ajta yo'rɨej ɨ úuvaj maj jahuastya'ca'aj ajta a'íjcɨ ɨ xápua' maj jata'ítyɨ'rica'aj;
¡tye'entyipuá'rij ɨ tɨ tyú'uuca'aj a'ájna a Egipto!
34 Dios pu tyu'taxájtaca', majta je'en ɨ vítzi'cɨɨ huataséjre;
¡majta jéehua huápuɨ'ɨj ará'axcaa, capu ij ɨ'riitaca'aj maj huo'tyé'iten!
35 ¡Majta néijmi'ɨ tyu'riá'xɨj ɨ tu'píj ɨtzitáj tɨ tyú'uuca'aj
majta néijmi'ɨ ɨ chuéj japua tɨ tye'ejnyájca'aj!
36 ¡Ajta huo'cuij, a'ájna a Egipto,
a'íɨjma ɨ hua'yojmua' maj anáatya'aj huanánɨe'huaca' a'áa maj já'ma'can!

37 Aj pu'ij té'ej ɨ Dios hue'ráavi'tɨj ɨ jutyéityeristyamua' a'ájna
majta a'íjna jo'tɨɨ ɨ ooroj majta ɨ pláataj,
ajta quee síɨj tɨ hua' jitze ajtyáma'can tyi'tɨj jɨn tyu'puéjtyɨ'huaca'.
38 A'íɨmaj ɨ Egipto maj já'ma'can mu huatóotyamua'vej matɨ'ɨj huo'séj maj jo'cíj,
ji'nye huápuɨ'ɨj mu tyí'tzɨɨnya'ca'aj.
39 Dios pu jéetɨrij ujo'ta'ítyaca' tɨ'ij hua'vá'naj
ajta tɨéj tɨ'ij tíca' huo'tyátatzavi'tye'en.
40 Majta a'íj tyu'táhuoo ɨ maj tyú'cua'nyij, aj pu'ij so'ríj ujo'ta'ítyaca',
majta a'íj jɨn tyámua' naa tyityaatajú'xaj ɨ páan júttye' tɨ je'cáanyej.
41 Ajta ɨ tyetyéj tɨ tyétyee pu ajtyátaaraca', aj pu'ij jájtyɨj a'íj jitze eerámuɨ'yaca'
a'íɨ pu'ij huatámuɨ'yaca' a'ájna jo'tɨj quee já'tyi'tɨj a'yájna tɨ'ɨj játya'naj.
42 Ji'nye a'íj pu ootámua'reeri' ɨ tɨ tyámua' een ɨ tɨ jɨn tya'tóoratziiri'
a'íj tɨ a'yan tya'táratziiri' ɨ Abraham ɨ tɨ jahuɨɨre'.
43 A'yaa pu'ij ɨ Dios tyihue'ráavi'tɨj ɨ jutyéityeristyamua' ɨ tɨ arí hua'antyíhuooca'aj,
mua'antyijíihuaj a'íjcɨ jɨme' maj huatóotyamua'vej,
44 ajta je'en a'íj huo'ta' ɨ chuéj séecan tɨ jimi ajtyáma'can taca'aj
ajta a'íjcɨ ɨ tɨ tyú'cɨɨriaca' a'íɨmaj maj tyu'muárɨej ɨ séej maj chájta'naj jitze aja'chej,
45 mej mij tyu'tyátzaahuatye'en majta je'en a'yan huárɨnyij
je'ej tɨ tyí'ijta ɨ nyúucaria'ra' ajta je'ej tɨ tyí'mua'taj ɨ Tavástara'.

¡Alelúuyaj!

106

Tyi'tíj maj jɨn a'náj tɨna'aj atyá'ɨtze'rihua'aj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can
1 ¡Alelúuyaj!

Setyu'tatyójtzɨ're' ɨ Tavástara', ji'nye a'íɨ pu tyámua' tyihuojó'mua'raj,
ajta ɨ tɨ jɨn taxɨe've' jusén jɨme' pu séejre'.
2 ¿A'tanyíj púj oorej tɨ'ij jo'tyéeyu'xaj ɨ tɨ jɨn tyu'tyáamue'tɨj ɨ Tavástara'?

¿A'tanyíj púJoorej tɨ'ij a'yan tyaatatyójtzi're'en tɨ'ɨj jimi tyi'tyéevijtɨj?
3 Miche' huatóotyamua've'en ɨ maj tyámua' tyityetyúucha'ɨj
majta a'náj tɨna'aj tyámua' rɨcɨj.
4 Pano'támua'reej nyéetzij, Tavástara', patɨ'ɨj tyámua' tyihuo'tyátoonyij
a'tyéɨtyeristyamua';
nyéetzij paj nyamua'reeriaj patɨ'ɨj mujo'vé'me'en pej pij hua' japua huatányuunyij,
5 nyata'aj nyij nyáaj jaaséj ɨ maj jɨn huatóotyamua've'sij a'ɨ́ɨmaj ɨ paj hua'antyíhuoj,
nyata'aj nyij huatányetyamua've'en nyajta ootányatzaahuatye'en
a'ɨ́ɨjma jamuán ɨ maj a' jitze ajtyáma'can.

6 A'yaa tu cha'taj tyana'aj tyityo'tyá'ɨtzeerej matɨ'ɨj ɨ tahuásimua'cɨ'ɨj;
tu'rɨ́j je'ej pua'aj tyityo'cájrupij, tyajta tyerɨ́j je'ej pua'aj huarɨ́j.
7 A'ɨ́ɨmaj ɨ tahuásimua'cɨ'ɨj, a'ájna a Egipto,
camu tyu'tyátzaahuatyej je'ej paj muáaj hua' jimi va'cán jɨn tyu'muárɨej,
majta mu yo'huá'xɨj a'ɨ́jcɨ ɨ paj muáaj jɨn hua'xɨe've,
camu majta muáanamuajri' véjri' a'ájna jájritze' tɨ po'vij.

8 Ajta ɨ Dios pu hua' japua huatanyúj, ajta huo'ta' mej mij jáamua'tyij ɨ tɨ jɨn néijmi'i
putyí'uurej
a'yaa pu huarɨ́j tɨ'ij tyámua' tyu'tyá'ɨtzeere'en ɨ tɨ jɨn ántyapuaj.
9 Ajta jajtyá'xɨj a'ɨ́jcɨ ɨ jájrɨj tɨ po'vij a'ɨ́ɨ pu'ij aria'huaxɨj.
A'yaa mu mij huáchiste' tyitya'antacɨ́j a'ɨ́jcɨ jitze ɨ jájrɨj
a'yájna tɨ'ɨj jo'tɨj quee já'tyi'tɨj.
10 A'yaa pu'ij hua' japua tyu'tanyúj a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj hua'ajcha'ɨ́ɨre',
ajta a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj hua'xana'va'ca'aj.
11 Ɨ jájtyij pu hua'vá'naj a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee hua'séjramu'ca'aj
ajta quee sɨ́ɨj júurɨj huatyá'ɨtzeerej.
12 Aj mu mij tyá'antzaahuaj a'ɨ́jcɨ jitze ɨ Dios tɨ tyihua'táratziiri'
majta je'en jimi tyu'táchuiicaca'.

13 Majta jiye'tzín mu yo'huá'xɨj je'ej tɨ ɨ Dios tyi'tɨ́j hua' jimi huáruuj,
majta quee tyu'chó'vej mej mij jáamua'tyij je'ej tɨ tyi'tɨ́j hua' jimi tya'tácatyiij.
14 A'ájna, jo'maj jujɨ́ɨmua'aj já'sejria'ca'aj jo'tɨj quee já'tyi'tɨj,
a'áa mu quee tyámua' huarɨ́j a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Dios
a'yaa mu tyá'xɨe'va'ca'aj tɨ a'ɨ́ɨn a'yan huárɨnyiiche' je'ej maj a'ɨ́ɨmaj tyá'xɨe'va'ca'aj.
15 Ajta ɨ Dios pu a'yan tyihuo'tá' je'ej maj a'ɨ́ɨmaj tyaatáhuaviiri',
ajta a'ɨ́j pu uhuojo'ta'ítyi'ri' ɨ cui'nyi'ra'aj maj jɨn huácui'nyij.

16 A'ájna jo'maj tyojo'tyá'ɨnaamuaca'aj a'áa mu ja'anchueerej a'ɨ́jcɨ ɨ Moisés,
majta a'ɨ́jcɨ ɨ Aarón, a'ɨ́jna ɨ tɨ tyámua' tyá'huiɨ́ria'ca'aj ɨ Tavástara'.
17 Aj pu'ij ɨ chuéj atyátaariaca' a'ɨ́ɨ pu'ij ajo'cájrupij ɨ Datán,
majta je'en a'ɨ́ɨjma ɨ Abiram maj jitze ajtyáma'cantaca'aj.
18 ¡Ajta ɨ tɨéj ájtaa a'ɨ́ɨjma jimi!
¡A'ɨ́ɨ pu'ij ɨ tɨéj huo'tyáatɨej ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨ́ɨca'aj!

19 Majta a'ájna ɨ jɨrɨ́j japua Horeb tɨ tyaja'rájtyapuaj a'áa mu visáaru' huatyátaahuaca',
tyi'tɨ́j ooroj maj jɨn jaatyátaahuaca', a'ɨ́j mu mij huatyánajchaca':
20 ¡a'ɨ́j mu seequéj huáruuj ɨ Dios tɨ naa huasé'rin
a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tyi'tɨ́j tɨ a'yan huasé'rin tɨ'ɨj túuru' ɨxáj tɨ cua'caa!
21 Meyo'hua'xɨj ɨ Dios, ɨ tɨ hua' japua huatanyúj,
ɨ tɨ va'cán jɨn tyu'muárɨej a'ájna a Egipto,
22 ajta jéehua tyámua' tyú'ruuj ɨ tɨ naa tyu'sé'rin a'ɨ́jcɨ japua ɨ chuéj tɨ a'yan
tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Cam
ajta ɨ maj jɨn je'en tyo'taséj a'ájna a jájritze' tɨ po'vij.
23 Dios pu a'yan tyu'taxájtaca' tɨ hua'antyipua'ritye'sij;
ajta a'ɨ́jna ɨ Moisés, a'ɨ́ɨn tɨ ja'antyíhuoj, a'ɨ́ɨ pu hua' jimi ajo'tyéechaxɨ
ajta je'en jaatyápua'rij ɨ Dios tɨ jɨn nyu'camuɨ'ca'aj,
a'ɨ́ɨ pu'ij quee tyu'tá' tɨ'ij hua'antyipuá'ritye'en.

24 A'yaa mu mij majca'huáyee quee tyaataxɨe'vej ɨ chuéj tɨ naa huasé'rin,
majta quee tyá'antzaahuaj je'ej tɨ ɨ Dios tyihua'táratziiri',
25 majta ɨ ju'ɨnáamua tzajta' je'ej pua'aj tyaataxájtaca' ɨ Tavástara',

camu majta ja'rá'astej je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tyu'ta'ɨ́jtaca'.
26 Aj pu'ij a'ɨ́ɨn ajméjca'taca' tɨ'quij a'yan tya'tóoratziiri'
tɨ tyu'tá'sij mej mij huácui'nyij a'ájna jo'tɨj quee já'tyi'tɨj,
27 tɨ a'yan ajta tyihuá'cui'nyij a'ɨ́ɨjma ɨ maj hua' jitze eerányesij
ajta je'en huojo'cuíxɨ'ɨj a'ɨ́ɨjma tzajta' ɨ maj quee tyá'tzaahuatye'.

28 Majta je'en ca'nyéjrij jɨn tyu'tyáhuɨɨ a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Baal-peor,
a'ɨ́j mu majta tyú'cuaa ɨ tɨ tyu'támu'vejrityi'huaca' a'ɨ́ɨjma jimi ɨ dioosij maj quee júurij.
29 Majta jájriaaxɨej ɨ Dios a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ maj jɨn je'ej pua'aj huarɨ́j,
aj pu'ij jéehua cui'nyi'ra'aj hua' jimi huataséjre.
30 Ajta a'ɨ́ɨ pu ájchej ɨ Finees tɨ'quij jaajé'caj a'tɨ́j tɨ pué'eenye',
a'yaa pu'ij tyu'tyápua'riaca' ɨ maj jɨn tyí'cucui'ca'aj,
31 Dios pu'ij tyámua' jo'taséj je'ej tɨ tyi'tɨ́j jɨn tyámua' huarɨ́j,
mej mij jusén jɨme' jaxájta ɨ hua' huásimua' jimi ajta a'ɨ́ɨjma jimi ɨ hua'yojmua'.

32 A'yaa mu majta huarɨ́j tɨ'ij ɨ Dios tyinyú'caj
véjri' a'ájna jo'tɨj ja'rájmuaa a' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Meribá,
a'ɨ́ɨ mu mij pué'eenye'
tɨ'ij ɨ Moisés jimi je'ej pua'aj atyojo'ré'nyej,
33 ji'nye a'ɨ́ɨ mu quee ca'nyíjra'aj jaatá'
a'ɨ́j pu jɨn cha'na'aj tyí'xajtaca'aj ajta quee jamua'reeriaca'aj je'ej tɨ tyi'tyáxajtasima'aj.

34 Camu hua'antyipua'rityej a'áa maj jo'cháatɨma'caa
jo'tɨj ɨ Tavástara' a'yan tyihuojo'ta'ɨ́jtya'ca'aj mej mij hua'antyipuá'ritye'en.
35 Sulu a'yaa mu huarɨ́j,
a'ɨ́ɨjma mu antyánaxcaca' ɨ maj quee tyá'tzaahuatye'
majta je'en a'yan tyaarɨ'rej je'ej maj a'ɨ́ɨmaj tyityaajú'ca'aj,
36 a'ɨ́ɨjma mu ɨ sáanturij huatyánajchaca',
a'ɨ́ɨ mu mij pué'eenye' mej mij a'ɨ́ɨmaj je'ej pua'aj tyityojo'vej,
37 ji'nye a'ɨ́ɨmaj mu huo'támu'vejritaca' ɨ juyójmua' maj tyétyacaa ajta ɨ maj úucaa
a'yan metyihuo'cui'ij a'ɨ́ɨjma jitze ma'can ɨ tyiyáaru'uj.
38 Majta a'ɨ́ɨjma huácuij ɨ maj quee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeeria'ca'aj,
hua' xuure' ɨ hua'yojmua' maj úucaa ajta maj tyétyacaa,
a'ɨ́ɨjma mu mij huatámu'vejrityej ɨ dioosij Canaán maj já'ma'can.
Ɨ chuéj pu je'ej pua'aj huarɨ́j a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ hua' xúure'ej,
39 a'ɨ́ɨ mu mij majta je'ej pua'aj huarɨ́j majta huóoxana'cɨrej
néijmi'ɨ jɨme' ɨ maj jɨn huápuɨ'ɨj je'ej pua'aj tyityo'cájrupij.

40 Tavástara' pu huápuɨ'ɨj tyinyú'caca' a'ɨ́ɨjma jimi ɨ jutyéɨtyeristyamua',
ajta huo'taxána'vej, a'ɨ́ɨjma ɨ maj jitzan ajtyáma'can taca'aj;
41 ajta ahuojóohua'xɨj a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj quee tyá'tzaahuatye',
a'ɨ́ɨ mu mij hua' jimi tyu'ta'ɨ́jtaca' ɨ maj hua'ajcha'ɨ́ɨre';
42 a'ɨ́ɨmaj mu huo'tzíinajraa ɨ maj hua'ajcha'ɨ́ɨre',
majta huo'tyáxaahuataca' je'ej maj a'ɨ́ɨmaj tyihuo'ta'ɨ́j.
43 Dios pu mue'tɨ́j hua' japua huatanyúj,
majta a'ɨ́ɨmaj camu a'yan huarɨ́j je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tyihuo'xá'puɨ'ɨntari'tzej
a'ɨ́ɨ mu mij jó'vej tyi'tɨ́j maj jujɨ́ɨmua'aj jɨn je'ej pua'aj huarɨ́j.
44 Ajta a'yájna, tɨ'ɨj huo'séj maj quee je'ej jájtyoove'ej
ajta huó'namuajri' maj juyiinyaca'aj,
45 aj pu jo'támua'reeri' je'ej tɨ hua' jimi tya'tóoratziiri'
aj pu'ij seequéj huóoruuj,
ji'nye huápuɨ'ɨj pu va'cán jɨn taxɨe've',
46 ¡a'yaa pu'ij tyu'tá' mej mij ɨ maj je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj
tyámua' naa metyihua'ajcha'ɨ́ɨj muá'ra'nyij!

47 ¡Tajapuá paj huatányuunyij, Tavástara' taj Dios!
¡Pajta tɨi'rátoonyij hua' tzajta' ɨ maj séej chuéj japua jo'cháatɨmee
tyej tyij tyimuaatatyójtzi're'en a'ɨ́jcɨ jitze ma'can je'ej paj ántyapuaj,
tyata'aj tyij tatyámua've'ej tyetyimuaatatyójtzi're'en!
48 ¡Che' tyámua' tyí'sejria'aj ɨ Tavástara', hua' Dios ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can,
che' a'yan tyí'sejria'aj jusén jɨme'!
¡Miche' néijmi'ɨ a'yan tyu'taxáj tɨjɨn: “Che' a'yan tyá'ra'nyij”!

¡Alelúuyaj!

107

Je'ej tɨ a'náj tɨna'aj tyí'taxɨe've' ɨ Tavástara'

1 Setyu'tatyójtzi're' ɨ Tavástara', ji'nye a'íɨ pu tyámua' tyihuojó'mua'raj,
ji'nye jusén jɨme' pu séejre' ɨ tɨ jɨn taxɨe've'.
2 Miche' a'yan tyaataxáj a'íɨmaj ɨ tɨ Tavástara' hua' japua huatanyúj,
tɨ hua' japua huatanyúj a'íɨjma jimi ɨ maj hua'ajcha'ɨɨre',
3 ɨ tɨ hua'ajsɨɨ hua' tzajta' ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can
ajtyapuáj pujmua' maj já'sejria'ca'aj majta áatyej pujmua',
a'áa maj já'sejria'ca'aj jo'tɨj ɨ xɨcáj jé'ejnyinyiij majta jo'tɨj ja'ancáru'pij.

4 A'áa mu mij jo'vátzɨj jo'tɨj quee já'tyi'tɨj ajta jéehua jó'saata',
camu mij jatyoova'aj ɨ juyéj chájta' tɨ jó'nyee mej mij a'áa ja'huóochejtye'en,
5 matájcuca'aj majta í'cuca'aj,
¡majta meríj á'cui'iihuaca'aj!
6 Ajta matɨ'ɨj quee che' je'ej jájtyoove'ej Tavástara' mu jimi huatyéenyuj,
a'íɨ pu'ij hua' japua huatanyúj matɨ'ɨj je'ej tyityóomuajtyajca'aj.
7 Aj pu'ij té'ej tyámua' naa tyihuo'cájuyetyej
mej mij chájta' ja'rá'astij majta je'en a'áa ja'huóochejtye'en.

8 Setyu'tatyójtzi're' ɨ Tavástara' a'íjcɨ jɨme' ɨ tɨ taxɨe've',
¡ajta je'ej tɨ tyámua' va'cán jɨn tyí'uurej ɨ tyeítyee tzajta'!
9 Ji'nye a'íɨ pu jaatá'sij tɨ huaye'en a'íjna ɨ tɨ í'mu'uj
ajta jéehua tyaata'sij ɨ tɨ tyí'cue'ri' a'íjcɨ ɨ tɨ i'cuaj.

10 Huápuɨ'ɨj pu huatíca'ca'aj a'ájna jo'maj já'chajca'aj,
a'íɨ pu hua'tyánaamuaj ɨ maj jɨn juxaamuɨjritya'ca'aj ajta ɨ cadéenaj,
11 a'íjcɨ jɨme' maj quee a'yan huaríj je'ej tɨ ɨ Tavástara' tyu'ta'íjtaca',
majta jaatyáxaahuataca' je'ej tɨ tyihuo'xá'puɨ'ɨntari'tzej ɨ tajapuá tɨ já'sejre'.
12 Dios pu a'íj huo'ta' ɨ tɨ huápuɨ'ɨj muárɨe'rij;
mue'távitzaaj, ajta quee a'tíj huá'huɨɨria'ca'aj.
13 Ajta matɨ'ɨj quee che' je'ej jájtyoove'ej aj mu mij Tavástara' jimi huatyéenyuj,
a'íɨ pu'ij hua' japua huatanyúj matɨ'ɨj je'ej tyityóomuajtyajca'aj;
14 ajta hui'rájtoj a'ájna jo'tɨj huápuɨ'ɨj jo'tíca'
ajta hua' japua huatanyúj mata'aj mij quee che' jɨ'qui'huaj ɨ cadéenaj jɨme'.

15 Setyu'tatyójtzi're' ɨ Tavástara' a'íjcɨ jɨme' ɨ tɨ taxɨe've',
¡ajta je'ej tɨ va'cán jɨn tyámua' tyí'uurej ɨ tyeítyee jimi!
16 ¡A'íɨ pu tyu'tyátaaraxɨj ɨ puéertaj broonce tɨ jɨn tyí'taavijhuaca'aj!
¡Ajta tyi'ijná'xɨj tyi'tíj tɨ tyapúusti' jɨn tyí'taavijhuaca'aj!

17 Ɨ maj tyí'cucui' majta ɨ maj je'ej tyityóomuajtyej
a'íjcɨ jɨme' maj je'ej pua'aj huaríj majta tyi'ijxána'cɨra'ca'aj,
18 camu che' púj ooriajva'aj maj tyi'tíj huácua'nyij;
¡muríj huápuɨ'ɨj á'cui'iihuaca'aj!
19 Ajta matɨ'ɨj quee che' je'ej jájtyoove'ej aj mu mij huatyéenyuj ɨ Tavástara' jimi,
a'íɨ pu'ij hua' japua huatanyúj matɨ'ɨj je'ej tyi'tyóomuajtyajca'aj;
20 junyúucaa pu ujo'ta'ítyaca', tɨ'quij tyihuó'huaa;
¡hua' japua pu'ij huatanyúj mej mij quee huácui'nyij!

21 Setyu'tatyójtzi're' ɨ Tavástara' a'íjcɨ jɨme' tɨ a'íɨn taxɨe've',
¡a'íjcɨ jɨme' ɨ tɨ tyámua' va'cán jɨn tyámua' tyí'uurej ɨ tyeítyee tzajta'!
22 Siajta jimi tyu'támu'vejritaj siaj sij a'íj jɨn tyaatatyójtzi're'en
siajta jutyamua've'ej jaataxáj je'ej tɨ a'íɨj rɨcɨj.

23 Jájritze' mu ajo'ré'nyej ɨ maj tyí'to'racaria'aj.
Majta ɨ jájtyij uja'ráxɨria'xɨj a'íjcɨ jɨme' ɨ ju báarcuj,
24 a'áa mu mij, jo'tɨj huápuɨ'ɨj ja'tyáatɨ', a'áa mu jaaséj
ɨ tɨ jɨn naa huasé'rin ɨ Tavástara' tɨ tyú'taahuaca'.
25 Jéehua pu huatá'aacariaca' tɨ'ɨj ɨ Tavástara' nyuucaaj huatánamuajre
a'íj pu'ij jɨn viváajma'aj tyúuta'hua'aj ɨ jájtyij;

26 aj mu mij jútye' jo'vátzɨj u tajapuá ɨmuáj
majta je'en ajo'cájrupij tyétye' ɨmuáj ɨ jájritze';
¡meyo'rɨej ɨ maj jɨn juca'nyajca'aj matɨ'ɨj tyu'tátzɨɨn!
27 A'yaa mu tyitya'antávitzaaj matɨ'ɨj ɨ maj ta'ruj;
¡capu tyi'tɨ́j je'ej tyihuo'tyáhuɨɨ ɨ maj jɨn jéehua tyu'yí'tɨhua'aj!
28 Ajta matɨ'ɨj quee che' je'ej jájtyoove'ej aj mu mij Tavástara' jimi huatyéenyuj,
a'ɨ́ɨ pu'ij hua' japua huatanyúj matɨ'ɨj je'ej tyityóomuajtyajca'aj,
29 ajta je'en jéetɨrij huatyátaahuaca' ɨ japúutzarɨj tɨ atyúuta'hua'aj,
ajta huatyápua'riaca' ɨ jájtyɨj tɨ á'xɨria'ca'aj.
30 Matɨ'ɨj jaaséj tɨ naa hua'éenya'aj ɨ jájtyɨj japua, a'ɨ́ɨ mu huatóotyamua'vej,
Dios pu'ij a'áa huojóovi'tɨj jo'maj a'ɨ́ɨmaj a'yan tyiyá'xɨe'va'ca'aj.

31 Setyu'tatyójtzi're' ɨ Tavástara' a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ a'ɨ́ɨn taxɨe've',
¡je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tyámua' naa tyí'uurej ɨ tyeítyee jimi!
32 ¡Ca'nyíin xu jɨn jaataxáj matɨ'ɨjta néijmi'i tyúusɨɨre'en!
¡Setyu'tatyójtzi're' a'ájna jo'maj ɨ huásɨj jóosɨɨre'!

33 Tavástara' pu a'yan ja'uurej ɨ játya'naj ajta jo'tɨj ja'ajréxaj
tɨ'ɨj jo'tɨj quee já'tyi'tɨj ajta ɨ chuéj tɨ huáchɨj,
34 ajta a'ɨ́jcɨ chuéj tɨ jɨ're'en a'yaa pu ja'uurej tɨ'ɨj chuéj tɨ quee tyi'tɨ́j huɨɨre',
a'ɨ́jcɨ jɨme' maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj a'áa maj jo'cháatɨmee;
35 ajta jo'tɨj quee já'tyi'tɨj a'yaa pu ja'uurej tɨ'ɨj jo'tɨj ja'alaguun
ajta jo'tɨj ɨ chuéj jo'huáchɨj tɨ'ɨj jo'tɨj ja'rájmuaa;
36 a'áa pu tyámua' huaja'uurej a'ɨ́ɨjma ɨ maj tajcuj,
a'ɨ́ɨ mu mij chájta'naj huatyátaahuaj.
37 A'ɨ́ɨ mu tyí'huaste'en, majta úuvaj huiitye'en
jéehua mu mij tyí'cɨɨtyej.
38 A'ɨ́ɨ pu'ij tyámua' tyihuo'tyátoosɨj, tyu'tá'sɨj mej mij huatámui'rej
ajta mej mij majta huatámui'rej ɨ huá'ya'muaj.
39 Ajta tɨpua'aj muáacui'nyɨj majta quee che' a'chu ará'axcaj
a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ je'ej pua'aj tyihuá'uurej,
tɨ quee tyámua' tyé'yi'ɨj hua' jimi majta japuéjtzitarej,
40 Dios pu ahuóohua'xɨj a'ɨ́ɨjma ɨ maj je'ej pua'aj huá'uurej
ajta tyu'tá'sɨj mej mij jó'vetyɨj a'ájna jo'tɨj quee já'tyi'tɨj ajta quee aja' juyéj.
41 A'ɨ́ɨ pu huo'tyáhuɨɨre'sɨj ɨ maj quee je'ej tyéejviicue' a'ɨ́jcɨ jɨme' maj jajpuéjtzij;
¡huo'ta'sɨj mej mij huatámui'rej ɨ tyeítyeristyamua'me'en a'yájna matɨ'ɨj ɨ ya'muáatyee!
42 Matɨ'ɨj a'ɨ́j huaséj, a'ɨ́ɨmaj mu huatóotyamua've'sɨj ɨ maj tyámua' tyí'tyetyeɨtyee,
majta a'ɨ́ɨmaj quee che' huatányuusɨj ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj.

43 A'ɨ́jna ɨ tɨ tyámua' metyóomua'rej,
a'yaa pu jimi tyúuxɨe've' tɨ a'ɨ́j mua'reeriaj
ajta yo'itéej já'ra'nyɨj ɨ Tavástara' tɨ jɨn taxɨe've'.

108

Nyaxɨéjnyu'caa pu néijmi'i jɨn putya'ajxɨe'vi'ra'aj
Cuíinarɨj ajta ɨ chuíicarɨj David ja'a'rɨj
1 Nyaxɨéjnyu'caa pu néijmi'i jɨn putya'ajxɨe'vi'ra'aj, nyaj Dios,
¡a'yaa pu tya'ajxɨé'vi'ra' tɨ muéetzɨj jimi tyu'táchuiicaj!
Huájɨsɨj, nyajúuricamej;
2 xaatájɨsɨj, áarpaj ajta canárɨj;
¡nyáajɨstej ɨ tɨ jájcuan huatapuá'rɨj!
3 Chuíicarɨj nu jɨn tyimuaatatyójtzi're'ej, Tavástara',
hua' tzajta' ɨ tyeítyee nyajta a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj séej chuéj japua jo'cháatɨmee.
4 Ji'nye jéetze' paj va'cán jɨn taxɨe've' quee ɨ tajapuá tɨ séejre'.
¡Ɨ paj jɨn tyámua' een a'áa pu ja'rá'asej ɨ tɨ huá'raa jitze tajapuá tɨ séejre'!
5 ¡Nyaj Dios, muáaj paj japuan aja'seejre' ɨ tajapuá tɨ séejre';
ajta ɨ paj jɨn naa huasé'rin néijmi'que' pu orióonajchɨ ɨ cháanacaj japua!
6 A'ɨ́j paj jɨn tajapuá huatányuunyɨj ɨ paj jɨn néijmi'i putyí'uurej,
ta'aj ɨj huó'huɨɨre'en a'ɨ́ɨjma ɨ paj hua'xɨe've'.
¡Pata'aj taatájeevej!

7 Dios pu tyu'taxájtaca' a'újna ɨ ju tyeyúuj tzajta' a'yan tɨjɨn:
“¡Nyenyetyámua'va'aj nu mui'caquéj jariá'naxɨ'ɨj ɨ chájta'naj Siquem
nyajta a'ɨ́j huo'riáa'sij a'áa tɨ huataca'aj a Sucot!
8 A'ɨ́jna ɨ Galaad ajta ɨ Manasés a'ɨ́ɨ mu nye jitze ajtyáma'can;
Efraín pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ na'vá'naa ɨ nyamu'uj jitze;
ajta Judá pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ itzɨ́j nyaj jɨn tyí'ijta;
9 Moab pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ nyaj jitzán anányamuejtye'en;
nyajta ɨ nyaj ca'quéj a'ɨ́j nu japua jarárɨesij ɨ Edom,
¡nyajta tyu'táchuiicaj nyatɨ'ɨj tyu'tyámue'tɨn a'ɨ́ɨjma jimi ɨ filisteos!”

10 ¿A'tanyíj ná'vi'tɨn a'ájna jo'tɨj já'sejre' ɨ chájta'naj tɨ curiá'nami'?
¿A'tanyíj nu'cájuyetyej a'ájna a tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Edom?
11 Ji'nye muáaj, taj Dios, muáaj paj perí́j matuuhua'xɨj,
¡capáj che' hua' jamuán ujó'mej ɨ tyétyacaa maj tajɨ́me' nyo'sii!
12 Taatáhuɨ́re' a'ɨ́jcɨ jimi ɨ tɨ tájcha'ɨ́re',
ji'nye capu tyi'tɨ́j huɨ́re' ɨ tyévij tɨ jɨn tyí'huɨ́re'.
13 Va'cán tu jɨn tyí'mue'tɨn a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ Dios tɨ taatyáhuɨ́re'ej,
¡a'ɨ́ɨ pu'ij huo'tzíinajra'aj a'ɨ́ɨjma ɨ maj tájcha'ɨ́re'!

109

Ɨ tɨ tajapuá huatányuusij a'ɨ́jcɨ jimi ɨ juées tɨ va'cán jɨn tyi'tyéjvee
Ɨ tɨ a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David tɨ ja'a'rij
1 Taj Dios, capáj quee ave'nyuuca'an nyatɨ'ɨj a' jimi tyényuusime'en,
2 ji'nye ɨ hua' tyenyij ɨ maj tyí'hue'tacaa ajta ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj
a'ɨ́ɨ mu nyéetzij je'ej pua'aj tyí'nyaxaj,
ajta quee a'yan tyi'ja'yájna matɨ'ɨj nyéetzij tyí'nyaxaj.
3 A'ɨ́ɨ pu nyeria'naa ɨ maj jɨn nyaxana've'ej je'ej pua'aj metyí'nyaxaj,
majta cha'mana'aj je'ej pua'aj nya'uurej.
4 Nyáaj nu hua'xɨe've', majta a'ɨ́ɨmaj mu nyenyo'si'tye'ej;
ajta nyáaj nu huatyényuusij.
5 A'ɨ́ɨ mu je'ej pua'aj náaruj a'ɨ́jcɨ jɨme' nyej nyáaj tyámua' tyihuá'ajcha'ɨj,
ajta a'ɨ́jcɨ jɨme' nyej nyáaj hua'xɨe've', a'ɨ́ɨ mu nyaxana've'.

6 A'ɨ́j paj jimi juées ajo'tyéjchetyij tɨ je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ɨj,
ajta je'en a'ɨ́ɨn jitzán tyo'ojpuá'ritye'en ɨ tɨ japuan huatányuusij,
7 miche' néijmi'ɨ jitzán tyo'ojpuá'ritye'en a'ájna jo'maj puéjtzij yo'tá'sij;
miche' a'ɨ́ɨmaj puéjtzij jaatá'an ɨ maj jahuɨ́re'.
8 ¡Che' quee a'chu á'tyeevi'in júurij
ajta je'en sɨ́ɨj tya'ancuriáan tyi'tɨ́j tɨ tyí'ijcha'ɨ́ca'aj!
9 ¡Miche' ɨ yójmua'mua' xá'rɨcaanyij pué'eenye'
ajta ɨ ɨ́ra'ra'an antyúusɨ́jtare!
10 ¡Miche' ɨ yójmua'mua' ahuacɨ́'ca'an túmii mahua'huavíiraj!
Majta ahuojóohua'xɨj jo'tɨj ɨ tyihuá'chi'ij tyojo'tyú'uunyi'huaca'.
11 Ajta néijmi'ɨ tyojó'tɨnyij ɨ túmii tɨ tyú'nyijtye'
tyi'tɨ́j tɨ je'ej a'ɨ́ɨn tyí'ijcha'ɨ́ca'aj.
Majta tyeítyee maj quee huá'muajtyej
miche' a'ɨ́ɨn tyihuo'náhue' tyi'tɨ́j maj huamue'tɨj a'ɨ́jcɨ jɨme' maj tyu'muárɨej.
12 Che' quee a'tɨ́j séjre'ej tɨ'ij a'ɨ́j áancu'vaxɨ'ɨn
ajta ɨ yójmua'mua' ɨ maj xá'rɨcaanyij pué'een.
13 Miche' antyipua'rej ɨ maj hua' jitze eeráma'can,
che' ajta jusén jɨme' jó'vetyij je'ej maj tyitye'entyímu'tacaa.
14 Che' ɨ Tavástara' jo'támua'reej tyi'tɨ́j tɨ jɨn quee xá'puɨ' huarɨ́j ɨ táatajra'
ajta quee a'náj jo'rio'uunaj ɨ náanajra' tɨ jɨn huóoxana'cɨrej;
15 che' ɨ Tavástara' jusén jɨme' jamua'reeriaj ɨ hua'xana'cɨra'
ajta jo'rio'uunaj ɨ cháanacaj japua ɨ maj jɨn jamua'reerej.

16 Capu a'náj a'yan tyi'riá'mua'aj tɨ'ij tyihua'cu'vej,
ɨ maj quee je'ej tyéejviicue' ɨ maj quee óotzaahuatye' ajta ɨ maj je'ej tyityóomuajtyej
a'ɨ́ɨjma pu huatavéen 'asta na'aj quee huo'cuij.
17 Ji'nye a'ɨ́ɨ pu jéetze' ja'ránajchaca' ɨ tɨ je'ej pua'aj een,
¡miche' je'ej pua'aj jáa'uurej!

Capu jaataxɨé'vej maj tyámua' tyeetyátoonyij,
¡che' quee ij a'náj tyámua' tyí'sejria'aj!
18 Che' a'ɨ́jna jɨn cánami'huaj ɨ tɨ je'ej pua'aj een a'yájna tɨ'ɨ́j cáanarij jɨme' tɨ cóonaj;
che' ajta tzajta' utyéenyej jucáara' jitze ajta ɨ caríira' jitze
tɨ'ɨ́j jájtyij tɨ pué'eenye' nusu tɨ'ɨ́j aséityij,
19 ¡che' a'yan tya'cáanaj tɨ'ɨ́j ɨ cáanarij
ajta je'en a'yan tyeetyácajtye'en tɨ'ɨ́j ɨ tɨ jɨn ahuójoj ɨ'que'!
20 ¡Che' a'yan tyihuo'nájchitye'en ɨ Tavástara' a'ɨ́ɨjma ɨ maj nyéjcha'ɨ́ɨre'
ajta a'ɨ́ɨjma ɨ maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj!

21 Pajta muáaj, Tavástara', tyámua' paj tyeetyátoonyij ɨ paj jɨn ántyapuaj, pajta tyámua'
tyinaatyécha'ɨ́ɨn.
¡Nyajapuáj paj huatányuunyij, a'ɨ́jcɨ jɨme' paj tyámua' tyihuojó'mua'raj pajta taxɨe've'!
22 Huápuɨ'ɨ́j nu quee je'ej tyéejviicue' nyajta quee je'ej jájtyoovej,
nyetyi'puejtyi' ɨ nyaxɨéjnyu'caa jitze,
23 a'yaa nu tyaja'huánya pua'rixɨ'ɨ́j tɨ'ɨ́j ɨ quéenyi'istarij,
¡ajta ɨ áacaj naatyása'rɨeechij tɨ'ɨ́j a'ɨ́jcɨ ɨ vítzi'ij!
24 Nyatunúj jitze nu tyényeviveesij a'ɨ́jcɨ jɨme' nyaj quee che' tyí'cua';
nyajta nyeríj tyáhuasij a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ cue'ráj tyiná'ɨtziitye'.
25 ¡Nyáaj nu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ maj néijmi'i ja'a'tzej ɨ tyeítyee!
¡Matɨ'ɨ́jta naaséj, a'ɨ́ɨ mu je'ej tyi'nyaxáataj nye jimi mue'cámu'vajra!
26 Naatáhuɨ́ɨre', Tavástara' pajta nyaj Dios;
¡nyajapuáj paj huatányuunyij, a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ paj nyaxɨe've'!
27 Miche' a'yan tyáamua'reej paj muáaj, Tavástara',
a'ɨ́jcɨ jɨn a'yan huaríj a'muáca' jɨme'.
28 Capu je'ej tyij majta je'ej pua'aj tyinaatyátoonyij,
ji'nye muáaj paj tyámua' tyinaatyátoosij.
Miche' a'ɨ́ɨmaj huatóotyevi'ra'astaj
ajta je'en a'ɨ́ɨn huatóotyamua've'en muéetzij tɨ muahuɨ́ɨre'.
29 ¡Miche' ɨ maj nyéjcha'ɨ́ɨre' huápuɨ'ɨ́j huatóotyevi'ra'astaj!
¡Che' a'ɨ́ɨn hua'cáanaj ɨ maj jɨn jutyevi'ra' a'yájna tɨ'ɨ́j ɨ máancaj!
30 Nye tyenyij nu jɨn tye'tyóotzi're'ej na'mej ɨ Tavástara',
¡nyetyaatatyójtzi're'ej hua' tzajta' jéehua ɨ tyeítyee!
31 Ji'nye a'ɨ́ɨ pu japuan huatányuusij ɨ tɨ quee je'ej tyéejviicue'
a'ɨ́ɨ pu'ɨj jaatyáhuɨ́ɨre'ej a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj je'ej pua'aj ja'uurej.

110

Tavástara' pu ca'nyíjra'aj jaatá'sij a'íjcɨ ɨ rey
Chuíicarij David tɨ ja'a'rij
1 Tavástara' pu a'yan tyaaté'exaa ɨ nyavástara' tɨjɨn:
“Huayíixɨ'ɨ́j iiye'ej nyamuáca'ta' pujmua',
'asta nyana'aj quee nyáaj hua'antyimue'tɨn ɨ maj muájcha'ɨ́ɨre
mej mij a'áa ja'séeria'aj muá'ra'nyij a' ɨ́ɨcaj jityej.”

2 A'ájna a Sión, a'ɨ́jna ɨ Tavástara' pu muaatátuiire'sij
ɨ ɨtzíj, ɨ tɨ jɨn ámiteere' paj muáaj tyu'ta'íjtaj.
¡A'yaa pej pij tyihuo'ta'íjtye'en, a'ɨ́ɨjma ɨ maj muájcha'ɨ́ɨre'!
3 A'ɨ́ɨjma mu a'tyéityeristyamua' muaatátuiire'ej
a'íjcɨ xɨcáara' jitze ɨ paj jitzán tyu'tyámue'tɨj.
A'íjcɨ japua ɨ jɨríj tɨ tyámua' een,
ajta a'yájna tɨ'ɨ́j ɨ tɨ huarɨéenajyi'ij tɨ'ɨjta huatapua'rej
a'ɨ́j paj jɨn tɨ'ɨ́j pu pana'aj jajajcuare' tɨ'ɨjta ɨ xɨcáj eeré'nyej.

4 Tavástara' pu arí tyi'tɨ́j jɨn tya'tóoratziiri',
ajta je'en néijmi'i jɨn a'yan tya'róo'astej:
“Muáaj paj puaaríj jɨn tyi'tyéjvee jusén jɨme',
a'yájna tɨ'ɨ́j ajta ɨ Melquisedec tɨ jɨn tyi'tyávaaca'aj.”

5 Tavástara' pu amuáca'ta' já'sejre';
a'íjcɨ xɨcáara' tɨ jitzán tyinyú'caj, a'ɨ́ɨjma pu antyipuá'ritye'sij ɨ maj rey jɨn tyityetyu'uj;
6 ajta puéjtzij huo'ta'sij a'ɨ́ɨjma ɨ maj séej chuéj japua jo'cháatɨmee,

muɨchítyee pu'ij aja'ajsɨ̈re'ej;
¡hua' mu'uj pu tya'rátaaraxɨ'ɨj néijmi'que' ɨ chuéj japua!
7 A'ɨ́jcɨ ɨ juyéj jitze, a'áa pu já'ye'en ɨ áchij jitze,
a'ɨ́ɨ pu'ij ɨ jájtyij ca'nyíjra'aj jaatá'sij tɨ jájcuaj.

111

Tyiche' jaatáchuiicaj je'ej tɨ ɨ Dios tyí'muarɨe'
1 Alelúuyaj.

Néijmi'i nu ɨ nyaxɨéjnyu'caa jɨn tyaatatyójtzi're'ej ɨ Tavástara'
a'ájna jo'maj ɨ tyeítyee jóosɨ̈re' maj tyámua' een,
a'ájna jo'maj néijmi'i jóosɨ̈re'.
2 Va'cán pu jɨn tyí'muarɨe' ɨ Tavástara',
majta ɨ maj jaxɨe've', a'ɨ́j mu jitze tyúumua'tyej.
3 Naa pu huasé'rin je'ej tɨ tyí'muarɨe' ajta huápuɨ'ɨj naa tyihuá'sejratye',
ajta jusén jɨme' séejre' ɨ tɨ jɨn tyámua' tyá'xa'puɨ'ɨntare'.
4 Ajta a'yan jáaruuj tɨ'ij quee a'tɨ́j yó'hua'nan ɨ tɨ jɨn naa huasé'rin.

Tavástara' pu naa tyihuojó'mua'raj ajta quee jiye'tzín tyinyú'cacaa;
5 cue'ráj pu tyihuo'tá'sij a'ɨ́ɨjma ɨ maj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ɨj,
¡a'náj tɨna'aj pu jamua'reej tyi'tɨ́j tɨ jɨn tya'tóoratziiri'!
6 Huo'taséjratyej ɨ tɨ néijmi'i jɨn putyí'uurej a'ɨ́ɨjma ɨ jutyéɨtyeristyamua',
a'yaa pu'ij a'ɨ́ɨjma tyu'tá' a'ɨ́ɨjma tɨ tyía'rica'aj ɨ maj quee tyá'tzaahuatye'.
7 Je'ej tɨ a'ɨ́ɨn rɨcɨj tyámua' pu een ajta a'yan tyi'ja'yájna;
a'yaa pu tyíɨ'rij tyaj jitzán tyú'ca'nyej je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tyu'ta'íjtaca',
8 ji'nye jusén jɨme' pu tyámua' éenye'ej tyí'sejre'
ajta a'yan tyu'tyátaavijhuaca' jɨ'ré'can jɨme' ajta huatoojé'yacan jɨme'.
9 A'ɨ́ɨjma pu iirájtoo ɨ jutyéɨtyeristyamua'
ajta jusén jɨme' tyámua' jáaruuj ɨ tɨ jɨn tya'tóoratziiri'.
Dios pu tyámua' een ajta á'tyesɨ're'.

10 Ajta tyej tyij jéetze' tyámua' tyojo'itéej a'yaa pu tyúuxɨe've' tyaj jaatyátzaahuatye'en
ɨ Tavástara';
a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ɨj, tyámua' mu tyihuojo'itéej mua'ju'un a'ɨ́ɨmaj.
¡Dios mu a'náj tɨna'aj tyi'tyóotzi're'ej muá'ju'un!

112

Tyi'tɨ́j tɨ jɨn jutyamua've' a'ɨ́jna ɨ tyévij tɨ tyámua' tyi'tyúucha'ɨj
1 ¡Alelúuyaj!

Che' huatóotyamua've'en ɨ tyévij tɨ tzáahuatyi'ra'aj tyícha'ɨj ɨ Tavástara' jimi
ajta a'ɨ́j jitze jutyamua've' je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tyu'ta'íjtaca'.
2 A'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'ɨ́j jitze eeráma'can ɨ tyévij tɨ tyámua' tyi'tyúucha'ɨj
tyámua' mu tyityeetyátuiihuaj majta tyu'ta'íjtaj ɨ cháanacaj japua.
3 A'ájna jo'tɨj a'ɨ́ɨn ja'chej jéehua pu tyí'sejre' a'ɨ́ɨn tɨ tyí'ijcha'ɨj,
ajta a'náj tɨna'aj tyihuá'puejve'.
4 Tatzárij pu séejre' a'ájna jo'tɨj jo'tɨ́ca'
tɨ'ij a'ɨ́ɨjma huatyátatzavi'tye'en ɨ tyeítyee maj tyámua' tyityetyúucha'ɨj,
ajta a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ tyihua'cu'vej, ajta néijmi'i jɨn tyámua' tyi'tyúucha'ɨj.
5 A'ɨ́jna ɨ tyévij tɨ tyámua' tyi'tyúucha'ɨj tyámua' pu naa tyí'tyevij ajta tyu'nyijtye' tyi'tɨ́j
maj jaatáhuaviiraj,
tyámua' pu ajta naa tye'cha'ɨj je'ej tɨ tyi'tɨ́j tyí'muarɨe',
6 a'ɨ́j pu jɨn quee a'náj tyi'tɨ́j jɨn eerá'ɨtzeesij.
¡A'ɨ́jna ɨ tyévij tɨ tyámua' tyi'tyúucha'ɨj a'ɨ́j mu atamua're'rihua'aj muá'ju'un!
7 Capu tyí'tzɨ̈nye' tɨpua'aj tyi'tɨ́j je'ej pua'aj tyí'namuajre'ej;
xɨéjnyu'caria'ra' pu tyámua' een, ajta ɨ Tavástara' jitze tyí'ca'nyej.
8 Xɨéjnyu'caria'ra' pu tyámua' een, capu tyí'tzɨ̈nye',
ajta pu hua'a'tzej hua'ráasej a'ɨ́ɨjma ɨ maj jájcha'ɨ̈re'.
9 Tyi'tɨ́j pu tyihuo'riáa'sij a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee je'ej tyéejviicue',
a'náj tɨna'aj pu tyámua' tyí'tyevij,
ajta tyámua' naa tyúusejrataj séecan jimi.

10 A'íɨ pu'ij tyinyú'caj ɨ tɨ je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ɨj tɨ'ɨjta jaaséj;
ajta tɨ'ij quee je'ej huárɨnyij aj pu'ij ancurioci'máaj ja'mej ɨ jutaméj jɨme'.
Capu tyi'tíj huatyáhuiɨre'ej je'ej maj tyá'xɨe've' ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj.

113

Tyiche' tyu'táchuiicaj ɨ Tavástara' jimi ɨ tɨ tyámua' tyitájcha'ɨj
1 ¡Alelúuyaj!
Mu siaj jahuiɨre' ɨ Tavástara', ¡setyu'tatyójtzi're' ɨ tɨ jɨn ántyapuaj!

2 ¡Che' tyámua' eenye' ijíij ajta jusén jɨme'
ɨ tɨ jɨn ántyapuaj ɨ Tavástara'!
3 ¡Miche' tyaatatyójtzi're'en ɨ tɨ jɨn ántyapuaj ɨ Tavástara'
a'ájna jo'tɨj ɨ xɨcáj jé'ejnyinyiij ajta jo'tɨj ja'ancáru'pij!
4 Tavástara' pu néijmi'caa japua séejre' ɨ tyeítyee;
ajta ɨ tɨ jɨn naa huasé'rin a'íɨ pu tajapuá já'sejre'.
5 Capu a'tíj a'yan ajtáhua'aj een tɨ'ɨj ɨ Tavástara' taj Dios,
a'áa tɨ tyejé'ijtaj jútye' ɨmuáj,
6 ajta a'yan tyi'ja'yájna, tɨ a'íɨn ecóotutaj
tɨ'ij jaaséj ɨ tajapuá tɨ séejre' ajta ɨ cháanacaj.
7 Tavástara' pu chóota' ja'ajriásij a'íjcɨ ɨ tɨquee je'ej tyéejviicue',
ajta a'yan cha'tána'aj tye'ejriásij a'íjcɨ ɨ tɨquee tyi'tíj tyícha'ɨj
8 tɨ'ij ja'tyájratyij hua' jamúán ɨ tyeítyee maj jéehua juxɨe've',
hua' tzajta' ɨ tyeítyee maj jéehua juxɨe've' a'ájna jo'tɨj a'íɨn ja'chej.
9 A'íjcɨ ɨ íitaj tɨ quee tyiyóomua'aj ta'raa
jaatá'sij tɨ'ij huatóotyamua've'en a'íjcɨ jɨme' tɨ arí tyiyójmua'
ajta tɨ arí jusíɨj huatyéechi'ij.

¡Alelúuyaj!

114

Tyi'tíj maj atamua're'rii matɨ'ɨj eeráacɨj a'ájna a Egipto
1 Tɨ'ɨj ɨ Israel, chi'ra'an a'íjcɨ ɨ Jacob,
eerájraa a'ájna a Egipto, a'íjcɨ japua ɨ chuéj tɨ quee jamua'tyej,
2 Judá pu a'íɨn pué'eenye'ej ja'raa ɨ tyeyúujra' a'íjcɨ ɨ Tavástara',
Israel pu ijta jimi tyu'ta'íjtaca'.

3 Tɨ'ɨj ɨ jájrɨj jaaséj a'íjcɨ ɨ Israel, a'íɨ pu huatóo'uj,
ajta a'íjna ɨ játya'naj Jordán tɨ ántyapuaj juhuárita' pu huariá'raa.
4 ¡Ɨ jɨríj tɨ cɨle'nye'ej séejre' ajta tɨ ajtítɨ'ɨjmee
a'yaa mu tyityájtzunaxɨj matɨ'ɨj ɨ cánya'xɨɨ!

5 ¿Tyi'tanyí je'ej muáaruuj, jájrɨj, patɨ'ɨj pij huatá'uj?
¿Tyi'tanyí je'ej muáaruuj, Jordán, pej pij ahuárita' huariá'raa?
6 ¿Tyi'tanyí je'ej huaríj, a'íjcɨ jitze ɨ jɨríj tɨ cíle'en ajta ɨ tɨ ajtítɨ'ɨjmee,
siaj sij a'yan tyityájtzunaxɨj matɨ'ɨj ɨ cánya'xɨɨ?

7 ¡Pata'aj huatyé'vivaaxɨ'ɨn muáaj, chuéj,
a'íjcɨ jimi ɨ Tavástara', Dios ra' a'íjcɨ ɨ Jacob!
8 ¡A'íɨ pu jaatyá' alaguuntaca' a'íjcɨ ɨ apuéerɨj!
¡Ajta tyu'tá' tɨ'ij arámuaacaj jo'tɨj jo'tyetyéj tzajta'!

115

A'íjna ɨ taj Dios tajapuá pu já'sejre'
1 Tavástara', pata'aj asíɨj tyámua' tyu'tá'sejrataj, capáj ityájma;
¡tyámua' paj tyu'tyátoonyij, a'íjcɨ jɨme' paj jɨ'ré'can jɨme' taxɨe've'!
2 ¿Ji'nye mej mij a'yan tyí'ihuo' ɨ maj quee tyá'tzaahuatye'
yee jo'nyij je'ej je'en ɨ ja'mua Dios?
3 Taj Dios pu tajapuá já'sejre';
a'íɨ pu néijmi'ɨ jɨn a'yan huaríj je'ej tɨ tyi'tíj tyí'xɨe'va'ca'aj.

4 Hua' sáanturistyamua' ɨ maj quee tyá'tzaahuatye' ooroj mu jɨn taavijhua majta pláataj,

tyi'tɨ́j pu'uj tyi'pué'een tyeítyee maj jumuáca' jɨn tyú'taahuaca':
5 mua'ancatyányijmee, ajta capu ɨ'rɨ́j maj tyu'taxáj,
mua'ajrɨ'ɨjsíjmee, ajta camu atanyéjnye',
6 mua'ajtanaxɨéejmee ajta camu iityanamuáarajmee;
majta mu ajtzu'rijmee, ajta camu tyi'tɨ́j ɨ'chuej;
7 mua'ajtamuáca'ajmee, ajta camu púj oorej maj tyi'tɨ́j tyiví';
mui'ra'ɨ́ɨcajmee, ajta camu rácɨjci'nyive';
¡capu tyi'tɨ́j cɨ́ɨ tyí'namuajre' ɨ hua' tyenyij jitze!
8 A'yaa mu cha'taj mana'aj een matɨ'ɨj ɨ sáanturɨj
a'ɨ́ɨmaj ɨ maj hua'ta'huacaa
majta ɨ maj hua' jimi tyá'tzaahuatye'.

9 Mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, ¡Tavástara' xu jitze tyú'ca'nyej!
A'ɨ́ɨ pu tahuɨ́ɨre' ajta tyámua' tyí'tacha'ɨj.
10 Siajta mua'aj puaaríij, ¡Tavástara' xu jitze tyú'ca'nyej!
A'ɨ́ɨ pu tahuɨ́ɨre' ajta tyámua' tyí'tacha'ɨj.
11 Mua'aj mu siaj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ɨj ɨ Tavástara',
¡a'ɨ́j xu jitze tyú'ca'nyej!
A'ɨ́ɨ pu tahuɨ́ɨre' ajta tyámua' tyí'tacha'ɨj.

12 ¡Tavástara' pu arí ityájma to'támua'reeri'
tyámua' pu'ij tyitaatyátoosɨj!
Tyámua' pu tyihuo'tyátoosɨj a'ɨ́ɨjma ɨ Israel maj jitze ajtyáma'can,
tyámua' pu tyihuo'tyátoosɨj a'ɨ́ɨjma ɨ puaaríij,
13 tyámua' pu tyihuo'tyátoosɨj a'ɨ́ɨjma ɨ maj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ɨj,
a'ɨ́ɨjma ɨ maj óotzaahuatye' ajta ɨ maj tyóoxaahuaj.

14 ¡Che' ɨ Tavástara' huo'támui'rej ɨ maj ja'mua jitze eerányesɨj
mua'ajmaj ajta ɨ já'muayojmua'!
15 ¡Che' ɨ Tavástara', ɨ tɨ jaatyátaahuaca' ɨ tajapuá tɨ séejre' ajta ɨ cháanacaj,
a'ɨ́ɨn tyámua' mua'ajmaj tyajamuaatyátoonyij!
16 A'ɨ́jna ɨ tajapuá tɨ séejre' Tavástara' pu jitze ajtyáma'can,
ajta ɨ cháanacaj a'ɨ́j pu huatátuiirej ɨ tyévij.
17 A'ɨ́ɨmaj ɨ maj merɨ́j a'áa jo'tyá'ɨtzee jo'maj ɨ muɨ'chítyee já'ava'tacaa,
ɨ maj merɨ́j huácuij, camu púj oorej mej mij tyaatatyójtzi're'en ɨ Tavástara';
18 ajta ityáj tu tyaatatyójtzi're'ej
ijɨ́ij tyajta jusén jɨme'.
¡Alelúuyaj!

116

Je'ej tyaj jimi tyityeetyényuunyij tyej tyij tyaatatyójtzi're'en
1 Nyáaxɨe've' ɨ Tavástara' ji'nye a'ɨ́ɨ pu náanamuajri' nyatɨ'ɨj jimi huatyéenyuj,
2 ji'nye a'ɨ́ɨ pu tyámua' huóoruuj tɨ'ij náanamuaj.
¡Nyáaj nu nyij jimi a'yan tyá'huoo na'mej nyatɨ'ɨj nyana'aj á'tyeeren nyajúurɨj!
3 A'ɨ́ɨ pu naatyáajɨ'quej ɨ tɨ tye'entyípuaapua'rityee,
nyajta tɨn a'áa jo'tyá'ɨtzee jo'maj tyityajá'ava'tacaa nyatɨ'ɨj quee je'ej jájtyoove'ej
a'ɨ́ɨ pu ajta naatyáajɨ'quej ɨ nyaj jɨn tyu'tátzɨɨn ajta ɨ tɨ nyetyácui'nyisime'ej.
4 Aj nu nyij huatyéenyuj a'ɨjcɨ jitze ma'can ɨ Tavástara'
a'yaa nu nyij jéehua tyaatáhuaviiri' tɨ a'ɨ́ɨn japuan huatányuunyij ɨ nyajúuricamej.

5 Tavástara' pu tyámua' tyá'xa'puɨ'ɨntare' ajta tyihua'cu'vej;
taj Dios pu huápuɨ'ɨj naa tyihuojó'mua'raj.
6 Tavástara' pu huá'cha'ɨj a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee óotzaahuatye'.
Tɨ'ɨj nyéetzɨj quee che' nyaca'nyisti'raca'aj, a'ɨ́ɨ pu nyajapuáj huatanyúj.
7 Ajta ijɨ́ij, a'yaa pu tyí'nyaɨ'ɨriitye' nyej nyaxáahuaj séjre'ej
ji'nye ɨ Tavástara' pu nye jimi tyámua' tyú'ruuj,
8 ji'nye a'ɨ́ɨ pu nyajapuáj huatanyúj nyej nyij quee huámuɨ'nyij,
ji'nye nyajapuáj pu huatanyúj nyej nyij quee che' nyeyiinyej nyajta quee che' eetahuɨ'tzɨ'ɨn.
9 Néijmi'i nu jɨn ja'rá'astijre'ej ɨ Tavástara'
nyatɨ'ɨj nyooj júurɨj íiyan ɨ cháanacaj japua.

10 Nyáaj nu jitzán tyá'tzaahuatya'ca'aj, tyij nyajta a'yan tyí'xajtaca'aj
nyaj huápuɨ'ɨj jéehua je'ej pua'aj tyé'nyamua'ajcaa.
11 Nyatɨ'ɨj quee che' je'ej jájtyoova'aj, a'yaa nu tyu'taxájtaca'
maj néijmi'i ɨ tyeítyee tyí'hue'tacaa.

12 ¿Ji'nye nyij tyá'najchitye'en ɨ Tavástara'
a'ífjcɨ jɨme' tɨ tyámua' naa tyú'ruuj nye jimi?
13 ¡Nye'ejriásij a'ífjcɨ ɨ váasuj tɨ jɨn nyajapuáj huatanyúj
nyajta je'en jitzán ma'can huatyényuusij!
14 Na'ránya'astej tyi'tífj nyaj jɨn tya'táratziiri' ɨ Tavástara'
néijmi'i ɨ tyeítyeristyamua'me'en metyi'séeracaj.

15 Jéehua pu tyaja'huóojɨpuaj ɨ Tavástara'
tɨpua'aj jaaséj tɨ sífɨj huámuɨ'nyij ɨ maj jaxɨe've'.
16 ¡Muáaj paj Tavástara', nyáaj nu muéetzij muahuɨire'!
¡Nyáaj nu yójra' pue'éen a'ífjcɨ ɨ tɨ muéetzij muahuɨire'!
Muáaj paj perífj jájtzaanaxɨj nyáaj nyej jɨn jɨ'qui'huaca'aj.
17 Ajta nyej nyij tyimuaatatyójtzi're'en, a jimi nu tyu'támu'vejritaj,
nyajta a' jimi huatyényuusij, Tavástara', a'ífjcɨ ɨ paj jɨn ántyapuaj.
18 Na'ránya'astej tyi'tífj nyaj jɨn tya'tányaratziiri' ɨ Tavástara' jimi
néijmi'i ɨ tyeítyeristyamua'me'en metyi'séeracaj,
19 a'újna jo'tɨj ja'rájta'cuaj ɨ tyeyúujra' ɨ Tavástara',
¡jé'ta' a'ájna muéetzij jimi, Jerusalén!

¡Alelúuyaj!

117

Chuúicarɨj tyaj jimi jaatáchuiicaj ɨ Tavástara'
1 Mu siaj séej chuéj japua jo'cháatɨmee siajta néijmi'que' tɨ'ɨj na'aj tyi'chájta'najmee,
néijmi'i xu tyaatatyójtzi're'en ɨ Tavástara',
2 ji'nye a'ífjna ɨ tɨ jɨn taxɨe've' va'tífj pu séejre',
¡a'ífjna ɨ tɨ jɨn tyámua' een ɨ Tavástara' jusén pu jɨn séejre'!

¡Alelúuyaj!

118

A'ífjna ɨ tɨ jɨn néijmi'i putyí'uurej ɨ Tavástara' néijmi'i pu jɨn tyámua' een
1 Setyu'tatyójtzi're' ɨ Tavástara', ji'nye a'fɨ pu tyámua' een,
ji'nye jusén pu jɨn séejre' ɨ tɨ jɨn taxɨe've'.
2 Miche' a'yan tyu'taxáj a'fɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can tɨjɨn:
“A'ífjna ɨ Tavástara' tɨ jɨn taxɨe've' a'fɨ pu jusén jɨme' séejre'.”
3 Miche' a'yan tyu'taxáj ɨ puaaríij tɨjɨn:
“A'ífjna ɨ Tavástara' tɨ jɨn taxɨe've' a'fɨ pu jusén jɨme' séejre'.”
4 Miche' a'yan tyu'taxáj a'fɨmaj ɨ maj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ɨj ɨ Tavástara' tɨjɨn:
“A'ífjna ɨ Tavástara' tɨ jɨn taxɨe've' a'fɨ pu jusén jɨme' séejre'.”

5 Nyatɨ'ɨj quee che' je'ej jájtyoova'aj Tavástara' jimi nu huatyéenyuj;
a'fɨ pu'ij náanamuajri' ajta je'en nɨi'rájtoo.
6 Tavástara' pu nyajamuan yésejre', canu nyij tyí'tzɨinye'.
¿Ji'nye nya'uuren ɨ tyévij?
7 Tavástara' pu nyajamuan yésejre', a'fɨ pu'ij nyahuɨire'.
¡Nyáaj nu hua'sejran matɨ'ɨj huatyámue'tɨche'en a'fɨmaj ɨ maj nyaxana've'!
8 Jéetze' pu tyí'huɨire' tyaj Tavástara' jitze tyú'ca'nyej
quee a'yan tɨpua'aj ɨ tyévij jitze tyetyú'ca'nyej.
9 Jéetze' pu tyí'huɨire' tyaj Tavástara' jitze tyú'ca'nyej
quee tɨpua'aj tyeítyee jitze tyetyú'ca'nyej maj va'cán jɨn tyityatatyíj.

10 Néijmi'i mu a'fɨmaj nyeria'naj ɨ maj séej chuéj japua jo'cháatɨmee,
ajta a'ífj nu jitze ma'can ɨ Tavástara' hua'antyimue'tɨj.
11 Néijmi'que' mu nye jimi atahuíistɨraa,
ajta nyáaj nu a'ífj jitze ma'can ɨ Tavástara' hua'antyimue'tɨj.

12 A'yaa mu tyinyeriá'naj matɨ'ɨj ɨ tzíjca'riisee,
ajta ɨ maj jɨn nyu'camuɨ'ca'aj a'yaa pu tyu'tyájtaa tɨ'ɨj ɨ tzícare'ej,
¡nyáaj nu ɨ Tavástara' jitze ma'can hua'antyimue'tɨj!
13 Ca'nyíin mu jɨn naatátajchaca', nyej nyij eetávetyijche',
ajta ɨ Tavástara' pu mujo'vé'mej tɨ'ij naatáhuiɨre'en.
14 Nyáaj nu tyu'táchuiicaj ɨ Tavástara' jimi, ɨ tɨ ca'nyíjra'aj nyatá'caa.
¡A'íɨ pu a'íɨn pué'een ɨ tɨ nyajapuáj huatányuusɨj!

15 A'ájna jo'maj ja'chej ɨ tyeítyee maj tyámua' tyityetyúucha'ɨj
a'áa mu jutyamua've'ej metyi'chuíicaj a'íjcɨ jɨme' maj tyu'tyáamue'tɨj.
“¡A'íjna ɨ Tavástara' tɨ néijmi'i jɨn putyí'uurej a'íɨ pu néijmi'i tyu'tyáamue'tɨj!
16 ¡A'íjna ɨ Tavástara' tɨ jɨn néijmi'i putyí'uurej néijmi'i pu jɨn tyámua' een!
¡A'íjna ɨ Tavástara' tɨ néijmi'i jɨn putyí'uurej a'íɨ pu néijmi'i tyu'tyáamue'tɨj!”
17 ¡Canu muɨ'nyij, sulu nyajúurɨj nu na'mej
nyata'aj nyij jaataxáj tyi'tíj tɨ je'ej huáruuj ɨ Tavástara'!
18 Tavástara' pu jéehua huápuɨ'ɨj puéjtzij naatá',
ajta capu naatá' nyej nyij huámuɨ'nyij.

19 ¡Setya'antácuunaxɨ' jo'tɨj ja'pueertajmee ɨ tyeyúuj,
a'yaa nu tyá'xɨe've' nyaj utyájrutyej nyej nyij tyaatatyójtzi're'en ɨ Tavástara'!

20 A'íi pu a'íɨn pué'een ɨ puéertara' ɨ Tavástara',
a'úu mu mij jo'tyárutyɨj a'íɨmaj ɨ maj jɨ'ré'nye'ej jimi séejre'.

21 Nyetyi'muatyojtzi're', Tavástara', ji'nye muáaj paj náanamuajri'
pajta je'en a'íɨn pué'een ɨ tɨ nyajapuáj huatányuusɨj.
22 A'íjna ɨ tyetyéj maj majúurɨej a'íɨmaj ɨ chi'ɨj maj ta'huacaa
a'yaa pu tye'rájraa tɨ a'íɨn pué'eenye'ej ja'raa ɨ tɨ jéetze' juxɨe've'.
23 A'íɨ pu ɨ Tavástara' a'yan jáaruuj,
a'íj tu tyij jɨn ityáj tyámua' tyo'taséj.
24 A'íi pu xɨcáara' a'íɨ pué'een tɨ'ɨj ɨ Tavástara' a'yan huaríj:
¡che' ijíij naa ta'axcaj tyata'aj tyij huátatyamua've'en!

25 A'tzúj cuɨ', Tavástara', ¡tajapuá huatányuuchij!
A'tzúj cui', Tavástara', ¡tajimí tyámua' tyú'uurej ta'aj ij tyámua' atyojo'ré'nyej!

26 ¡Che' tyámua' eenye' a'íjna ɨ tɨ jitzán ma'can ɨ Tavástara' yeje'vé'mej!
Mua'ajmaj tu tyámua' tyajamuaatyátoosij a'újna u tyeyúujra' tzajta' ɨ Tavástara'.
27 Tavástara' pu a'íɨn pué'een ɨ Dios, ¡a'íɨ pu tatatzavi'tye'!
Siata'aj huatyóohuiinyɨj siaj tyu'yé'estej xamuáj xa'antyipíij
siaj sij a'áa ja'rá'astij jo'tɨj jo'tyéjvee ɨ siaj japuan tyu'támu'vejritaj.

28 Nyetyi'muatyojtzi're' nyajta tyu'táchuiicaj a'íjcɨ jɨme' paj va'cán jɨn tyi'tyéjvee,
ji'nye muáaj paj nyaj Dios pué'een.
29 Setyu'tatyójtzi're' ɨ Tavástara', ji'nye a'íɨ pu tyámua' tojo'mua'raj,
ajta jusén jɨme' séejre' ɨ tɨ jɨn taxɨe've'.

119

Je'ej tyaj tyaatáchuiicaj a'íjcɨ ɨ nyúucarɨj Dios tɨ jɨn tyí'ijta

1 Miche' huatóotyamua've'en a'íɨmaj ɨ maj jɨ'ré'nye'ej tyámua' tyityaajú'
majta a'yan tyityaajú' tɨ'ɨj ɨ Tavástara' tyitaamuá'tyej.
2 Miche' huatóotyamua've'en ɨ maj a'yan rɨcɨj je'ej tɨ a'íɨn tyu'ta'íjtaca'
majta néijmi'i ɨ juxɨéjnyu'caa jɨn jahuoo,
3 a'íɨmaj ɨ maj quee tyi'tíj jɨn je'ej pua'aj rɨcɨj,
a'íɨmaj ɨ maj jitzán huaju' ɨ juyáara' ɨ Tavástara'.
4 Muáaj paj a'yan tyu'ta'íjtaca' mej mij a'nyúucaa
néijmi'i ará'astijre'en tzáahuatyi'ra'aj jɨme'.
5 ¡A'yaa nu nyáaj tyá'xɨe've' nyaj tyámua' tyí'sejria'aj
a'íjcɨ jɨme' nyaj ja'rá'astej je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'!
6 Canu nyij tyi'tíj jɨn nyetyevi'ra' na'mej
nyatɨ'ɨj néijmi'i a'rá'astej je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'.
7 Tzáahuatyi'ra'aj nu nyaj xɨéjnyu'caa jɨn tyimuaatatyójtzi're'ej

nyatɨ'ɨj jáarɨ'rej je'ej paj muáaj tyámua' naa tyu'ta'íjtaca'.
8 ¡A'yaa nu tyá'xɨe've' nyaj ja'rá'astijre'en a'nyúucaa!
¡Capáj a'náj manúujɨpuan!

9 ¿Ji'nye tyíɨ'rij tɨ'ij ɨ tyamuéej quee tyi'tíj jɨn á'ɨtzeeria'aj?
¡Ajta je'en a'yan tyi'tyúucha'ɨɨj je'ej paj muáaj tyaataxájtaca'!
10 Nyáaj nu néijmi'i ɨ nyaxɨéjnyu'caa jɨn muahuoo;
capáj tyi'tá'care'en nyej nyij ajtáyi'can a'íjcɨ jitze a'nyúucaa.
11 Nu'ríj ju'huatyá'ɨtzee a'nyúucaa ɨ nyaxɨéjnyu'caa tzajta'
nyej nyij quee tyi'tíj jɨn ootyá'ɨtzeere'en muéetzij jimi.
12 ¡Néijmi'i paj jɨn tyámua' een, Tavástara'!
¡Náamua'tyej ɨ nyúucarij paj jɨn tyí'ijta!
13 Nye tyenyij nu jɨn jaataxájtaj
néijmi'i tyi'tíj paj muáaj a'yan tyu'taxájtaj.
14 Naatányetyamua've'sij nyatɨ'ɨj a'yan tyu'mé'en je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca',
nye quee a'yan a'íjcɨ jitze je'ej nyaj jéehua tyi'tíj tyí'ijcha'ɨj.
15 A'íj nu jitze tyí'nyamua'tziitye'en je'ej paj tyu'ta'íjtaca'
nyajta a'juyéj jitze tyámua' naa tyo'cárutyij.
16 A'íj nu jɨn a'nyúucaa huatányetyamua've'sij
nyajta quee yo'huá'xɨj a'nyúucaa.

17 ¡Pata'aj júuricamej jaatá'an a'íjcɨ ɨ tɨ muéetzij muahuɨɨre'!
¡Nya'ra'astej a'nyúucaa!
18 Na'tányeeritye' ɨ nyajɨɨse', nyata'aj nyij jaaséj
tɨ naa huasé'rin je'ej paj muáaj tyí'mua'taj.
19 A'yaa nu een ɨiye'ej ɨ chuéj japua tɨ'ɨj ɨ tɨ séej chuéj japua já'ma'can;
capáj nye jimɨ ja'avaataj a'íjcɨ ɨ nyúucarij muáaj paj jɨn tyu'ta'íjtaca'.
20 A'náj tɨna'aj nu je'ej tyé'nyamua'tzej
a'íjcɨ jɨme' nyaj jaxɨe've' nyaj jáamua'tyij je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'.
21 Muáaj paj hua'tyaxɨ' a'ɨɨjma ɨ maj je'ej pua'aj tyí'xaxa'aj majta je'ej pua'aj rɨcɨj
majta quee a'yan rɨcɨj patɨ'ɨj muáaj tyu'ta'íjtaca'.
22 Capáj tyi'tá'care'en maj je'ej pua'aj tyí'nyaxajta nusu men mij nyaxana've'ej,
ji'nye nu'ríj ja'rá'astijrej a'íjcɨ a'nyúucaa ɨ paj jɨn tyu'ta'íjtaca'.
23 Tyij majta ɨ tyeɨtyee maj jéehua uhuácaca'nye' jahuoocaj mej mij je'ej pua'aj
náa'uurej,
a'íjna ɨ tɨ muéetzij muahuɨɨre' a'íj pu jitze tyúumua'tziitye'en a'nyúucaa.
24 Nyáaj nu nyetyamua've' a'íjcɨ jɨme' ɨ nyúucarij ɨ paj jɨn tyu'ta'íjtaca';
a'ɨɨ pu'ij a'ɨɨn pué'een ɨ tɨ nyéetzij tyámua' tyí'nye'ixaatye'.

25 Nu'ríj tɨn huatámuɨ'sij,
¡júuricamej naatá', a'yájna patɨ'ɨj tya'tá'ratziiri'!
26 Nu'ríj muaaté'exaaj je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ɨj, muáaj pej pij naatajé.
¡Náamua'tyej a'íjcɨ ɨ nyúucarij muáaj paj jɨn tyí'ijta!
27 Naatá' nyej nyij yo'itéej ná'ra'nyij nyata'aj nyij a'yan tyu'mé'en patɨ'ɨj tyu'ta'íjtaca',
ji'nye nyáaxɨe've' nyaj a'íj jitze tyú'mua'tyij ɨ tɨ naa huasé'rin muáaj paj tyú'taahuaca'.
28 Nyenyaxaamúuritya'aj nu huápuɨ'ɨj nyényeyiin;
¡ca'nyíra'aj naatá', a'yájna patɨ'ɨj tya'tá'ratziiri'!
29 Capáj tyi'tá'care'en nyej nyij a'íj jitze ucájrutyej ɨ juyéj tɨ hue'tzij pué'een
naatá' nyej nyij tyámua' tyiyo'itéej ná'ra'nyij je'ej paj muáaj tyí'mua'taj.
30 A'íj nu nyeríj antyíhuo ɨ juyéj tɨ jɨ'ré'can jɨme'
a'yaa nu tyá'xɨe've' nyaj jáamua'tyij je'ej paj tyu'ta'íjtaca'.
31 Tavástara', nu'ríj a'íj jitze tyu'tyáaca'an je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca';
¡capáj tyi'tá'care'en nyej nyij huatányetyevi'ra'astaj!
32 Ca'nácan nu ja'rá'astej ɨ nyúucarij ɨ paj jɨn tyu'ta'íjtaca'
ji'nye muáaj paj tyámua'vi'ra'aj nyatá'caa ɨ nyaxɨéjnyu'caa tzajta'.

33 Tavástara', náamua'tyej nyej nyij a'juyéj jitze ucájrutyej,
ji'nye a'yaa nu tyá'xɨe've' nyaj a'íj jitze ucájrutyej 'asta jo'tɨj jóo'asej.
34 Naatá' ɨ nyaj jɨn tyojo'itéej ná'ra'nyij nyaj ju'huatyá'ɨtzen je'ej paj muáaj tyí'mua'taj;
¡nyáaxɨe've' nyaj ja'rá'astej néijmi'i ɨ nyaxɨéjnyu'caa jɨme'!
35 A'íj paj jitze nu'cájuyetyej je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca',
ji'nye a'íj pu jitze séejre' ɨ nyaj jɨn huatányetyamua've'en.

36 Tyu'tá' tɨ'ɨj ɨ nyaxɨéjnyu'caa a'ɨ́j huátaxɨe've'en muáaj paj jɨn tyu'ta'ɨ́jtaca'
quee a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ avíitzɨj jɨn huamue'tɨchi'huaca'.
37 Capáj tyi'tá'care'en nyej nyij a'ɨ́ɨjma aráseejra ɨ maj hue'tzɨj jɨn jusejrataj;
¡júuricamej paj naata'an nyej nyij huame'en a'juyéj jitze!
38 Tyámua' paj naa tyaaté'exaatye'en a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ muéetzɨj muahuɨ́re'
je'ej paj tyihua'táratziiri' a'ɨ́ɨjma ɨ maj tzáahuatyi'ra'aj a'jimi tyícha'ɨj.
39 Capáj tyi'tá'care'en tɨ nye jitze rá'astɨj a'ɨ́jcɨ ɨ nyaj jatzɨɨ́nye',
ji'nye tyámua' pu een a'ɨ́jna ɨ paj jɨn tyu'ta'ɨ́jtaca'.
40 A'yaa nu tyá'xɨe've' nyaj ja'rá'astej a'ɨ́jcɨ ɨ paj jɨn tyu'ta'ɨ́jtaca';
¡júuricamej paj naata'an, ji'nye muáaj paj néijmi'i tyámua' tyí'uurej!

41 Naataséjratye', Tavástara', ɨ paj jɨn nyaxɨe've' ajta ɨ paj jɨn nyajapuáj huatányuusɨj,
a'yájna patɨ'ɨj tya'tá'ratziiri'.
42 A'aj nu nyij púj ooren nyaj jaatájeevej a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ je'ej pua'aj tyinaatájeevej,
ji'nye a'ɨ́j nu jitze a'nyúucaa tyí'ca'nyej.
43 Capáj tyi'tá'care'en nyej nyij quee che' a'ɨ́jna xajtaj ɨ nyúucarɨj tɨ jɨ'ré'can jɨme',
ji'nye a'ɨ́j nu jitze tyi'ijchó've' ɨ nyúucarɨj muáaj paj jɨn tyu'ta'ɨ́jtaca'.
44 ¡Nyáaxɨe've' nyaj a'yan huárɨnyij patɨ'ɨj tyitaamuá'tyej,
a'náj tɨna'aj, nyajta jusén jɨme'!
45 A'yaa nu nyij nyaxáahuaj tyi'cháaj na'mej,
ji'nye a'yaa nu tyu'méj patɨ'ɨj tyu'ta'ɨ́jtaca'.
46 Nyaataxájta je'ej paj muáaj tyu'ta'ɨ́jtaca' a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj rey jɨn tyityetyu'uj
nyajta quee nyetyevi'ra' na'mej.
47 Ji'nye nyáaxɨe've' a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarɨj ɨ paj jɨn tyu'ta'ɨ́jtaca'
nyajta a'ɨ́jcɨ jɨn nyetyamua've'.
48 Nyáaxɨe've' nyajta nyetyámua've'ej nya'ancuriáasɨj ɨ nyúucarɨj ɨ paj jɨn tyu'ta'ɨ́jtaca',
nyajta jéehua a'ɨ́j jitze tyí'mua'tzej ɨ nyúucarɨj paj jɨn tyí'ijta.

49 Ootámua'reej ɨ nyúucarɨj paj jaatá' a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ muéetzɨj muahuɨ́re':
muáaj paj a'yan náaruj nyej nyij a'ɨ́j jitze tyi'ijchó've'ej.
50 A'ɨí pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ tyámua' tyinaatyéjeevɨj nyatɨ'ɨjta nyaxaamujritya'aj:
júuricamej paj nyatá'caa a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ paj jɨn tyina'táratziiri'.
51 A'náj tɨna'aj mu je'ej pua'aj tyí'nyaxaj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj je'ej pua'aj tyí'jepe',
nyajta nyáaj canu ajtayí'ij a'ɨ́jcɨ jitze ɨ paj muáaj tyinaamuá'tyej.
52 Nyajta nu jamua'reej je'ej paj jájcuaj ɨmuáj tyu'ta'ɨ́jtaca',
a'ɨ́j nu nyij jitze, Tavástara', nyáaj jatyoovej ɨ nyaj jɨn huatányetyamua've'en.
53 Ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj majta majúujɨpuaj je'ej paj muáaj tyitaamuá'tyej
jéehua mu huápuɨ'ɨj nyéetzɨj nyajaaxɨejtye'.
54 Cuíinarɨj pu nye jimi pué'een ɨ nyúucarɨj paj jɨn tyu'ta'ɨ́jtaca'
a'ɨ́jcɨ japua ɨ chuéj jó'nyaj a'yan je'en tɨ'ɨj ɨ séej chuéj japua tɨ já'ma'can.
55 Tavástara', tɨ'ɨjta tɨ́ca' muéetzɨj nu mua'tamuá're'rii,
a'yaa nu tyá'xɨe've' nyaj a'yan huárɨnyij patɨ'ɨj muáaj tyí'tamua'tyej.
56 A'ɨí pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ nyejitzé a'yan tyúuxɨe've':
nyaj ja'rá'astej ɨ nyúucarɨj muáaj paj jɨn tyu'ta'ɨ́jtaca'.
57 Muáaj, Tavástara', muáaj paj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ nyejitzé séejre';
a'yaa nu tya'tányaratziiri' nyaj a'yan rɨnyij je'ej paj muáaj tyu'taxájtaca'.
58 Néijmi'i nu ɨ nyaxɨéjnyu'caa jɨn a'yan tya'tányaratziiri' nyej nyij tyámua' eenye'
muéetzɨj jimi;
tyámua' paj nyojo'mua'raj, a'yájna patɨ'ɨj tya'tá'ratziiri'.
59 A'ɨ́j nu jitze tyi'riá'mua'aj je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ɨj,
aj nu nyij nyajtáhua'aj ja'rá'astej ɨ nyúucarɨj muáaj paj jɨn tyu'ta'ɨ́jtaca'.
60 Ca'nácan nu a'yan huarɨ́j, canu á'tyeej
nyatɨ'ɨj nyij a'yan huarɨ́j je'ej paj muáaj tyu'ta'ɨ́jtaca'.
61 A'ɨ́ɨ mu merɨ́j aníitzɨj jɨn nyeria'naj ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj,
ajta nyáaj canu yo'huá'xɨj je'ej paj muáaj tyinaamuá'tyej.
62 Jé'ta' tɨ́ca' nu ájchesɨj nyej nyij muéetzɨj tyimuaatatyójtzi're'en
a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ tyámua' een ɨ nyúucarɨj muáaj paj jɨn tyí'ijta.
63 Nyáaj nu huá'jaahuatye' a'ɨ́ɨjma ɨ maj tzáahuatyi'ra'aj a'jimi tyícha'ɨj
majta ɨ maj ja'rá'astee je'ej paj muáaj tyu'ta'ɨ́jtaca'.
64 Tavástara', néijmi'que' pu ɨ cháanacaj japua séejre' ɨ paj jɨn taxɨe've',
náamua'tyej a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarɨj ɨ paj jɨn tyí'ijta.
65 Tavástara', muáaj paj tyámua' tyéejcha'ɨ́ɨj a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ muéetzɨj muahuɨ́re',

a'yájna patɨ'ɨj tya'tá'ratziiri'.
66 Náamua'tyej nyej nyij tyámua' metyóomua'reerej nyajta tyojó'iteej,
ji'nye a'ɨ́j nu jitze tyí'ca'nyej ɨ nyúucarij muáaj paj jɨn tyu'ta'íjtaca'.
67 Matɨ'ɨj quee eexúj naatyaxáahuatacaj jéehua nu je'ej pua'aj tyi'tyínyecha'ɨ̈ica'aj,
ajta ijíij nu a'nyúucaa ja'astej.
68 Muáaj paj tyámua' tyihuojó'mua'raj, pajta tyámua' tyi'tyía'cha'ɨj,
náamua'tyej ɨ nyúucarij paj jɨn tyí'ijta.
69 Ɨ maj axáa tyí'jepe' mu hue'tzij jɨn cha'mana'aj ná'xɨjtye',
ajta nyáaj nu néijmi'i ɨ nyaxɨéjnyu'caa jɨn ja'astej ɨ nyúucarij muáaj paj jɨn tyí'ijta.
70 A'ɨ́ɨ mu je'ej pua'aj een ɨ jumua'tzíira'aj jitze,
ajta nyáaj nu nyetyamua've' a'ɨ́jcɨ jɨme' je'ej paj tyí'nyamua'tyej.
71 Tyámua' pu tyá'raa nye jimi a'ɨ́jcɨ jɨme' maj naatyáxaahuataca',
ji'nye a'yaa nu tyaarɨ'rej a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarij muáaj paj jɨn tyí'ijta.
72 Nye jimi pu jéetze' juxɨe've' a'ɨ́jna ɨ nyúucarij muáaj paj nye'ixaatye',
quee séej ví'ra'aj tɨ ará'asej ɨ túmii ooroj tɨ pué'een nusu pláataj.

73 Muáaj paj naatyátaahuaca' a'yájna nyatɨ'ɨj huasé'rin;
¡naatá' nyej nyij yó'itej ná'ra'nyij a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarij muáaj paj jɨn tyu'ta'íjtaca'!
74 A'ɨ́ɨmaj ɨ maj tzáahuatyi'ra'aj a'jimi tyícha'ɨj a'ɨ́ɨ mu huatóotyamua've'sij matɨ'ɨj naaséj,
ji'nye nyáaj nu a'nyúucaa jitze nyeríj tyi'ijchó've'.
75 Tavástara', nyáaj nu jamua'reej tɨ tyámua' een ɨ nyúucarij muáaj paj jɨn tyu'ta'íjtaca'
ajta a'yan tyí'xa'puɨ' pej pij nyéetzij puéjtzij naata'an tɨpua'aj nyequee ja'rá'astej.
76 ¡Che' a'ɨ́ɨn tyámua' tyinaatyéjeevej ɨ paj jɨn nyaxɨe've',
a'yájna patɨ'ɨj nyéetzij tyina'táratziiri'!
77 Naataséjratye' ɨ paj jɨn nyaxɨe've', pajta naata'an nyej nyij júurij ná'ra'nyij,
ji'nye a'ɨ́j nu jitze nyetyamua've' ɨ nyúucarij muáaj paj nyamua'tyej.
78 Miche' huatóotyevi'ra'astaj ɨ maj axáa tyí'jepe'
ɨ maj cha'mana'aj tyi'tíj jɨn je'ej pua'aj tyí'nyaxaj;
nyáaj nu jaxɨe've' nyaj a'nyúucaa jitze tyú'mua'tyij.
79 Miche' nyajamuan tyúusɨ̈ire'en a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tzáahuatyi'ra'aj a'jimi tyícha'ɨj,
a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jamua'tyej ɨ nyúucarij muáaj paj jɨn tyu'ta'íjtaca'.
80 Che' ɨ nyaxɨéjnyu'caa tyámua' eenye' a'ɨ́jcɨ jitze ɨ nyúucarij muáaj paj jɨn tyu'ta'íjtaca',
nyej nyij quee tyi'tɨ́j jɨn nyetyevi'ra'.

81 A'yaa nu jéehua tyá'xɨe've' paj nyaj japua huatányuunyij,
¡a'ɨ́j nu nyeríj jitze tyi'ijchó've' a'nyúucaa!
82 Nyajɨ'ɨj pu arí huácua'naj nyaj atanyéerij nyetyi'ijcho've' ɨ paj jɨn tyina'táratziiri',
a'yaa nu tyí'xaj tɨjɨn: “¿A'najnyí mupo'va'ma'aj puá'mej pej pij tyámua' tyi-naatyéjeevej?”
83 Tyij nyajta vastacirɨe' pué'een tɨquee tyi'tɨ́j huɨ̈ire' majta meríj nyojo'hua'xɨj,
canu yo'huá'xɨj ɨ nyúucarij muáaj paj jɨn tyí'ijta.
84 ¿A'chunyéj nyooj á'tyeeren nyetyi'cho've'ej?
¿A'najnyí puéjtzij pahuo'tá'sij a'ɨ́ɨjma ɨ maj je'ej pua'aj nya'uurej?
85 Tyeítyee maj axáa tyí'jepe' maj quee a'yan tyityaajú' patɨ'ɨj muáaj tyí'tamua'tyej
a'ɨ́ɨ mu meríj avíitzij jɨn tyámua' huóoruuj mej mij naatyéevi' jó'nyaj jooméj.
86 ¡Naatáhuɨ̈ire', ji'nye cha'na'aj mu'uj nyamuaritye'!
¡Néijmi'i pu jɨ'ré'can jɨme' ɨ nyúucarij muáaj paj tajimí jaatyájtoo!
87 Tɨmua' mu na'antyipuá'rityej íiyan cháanacaj japua,
ajta canu nyáaj ajtáraa a'ɨ́jcɨ jitze ɨ nyúucarij muáaj paj jɨn tyu'ta'íjtaca'.
88 Júuricamej paj naata'an, a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ paj nyaxɨe've',
nyáaj nu nyij ja'rá'astej a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarij a' tyenyij jitze tɨ eejnyéj.

89 Tavástara', a'nyúucaa pu jusén jɨme' séejre';
¡tyámua' pu éenye'ej séejre' u tajapuá!
90 Jusén jɨme' pu séejre' a'ɨ́jna ɨ paj jɨn tyámua' een;
muáaj paj tyámua' tyeetyáacajtyej ɨ chuéj, a'ɨ́j pu jɨn tyámua' tyí'sejre'.
91 Néijmi'i pu óoche' tyámua' tyí'een, a'yájna patɨ'ɨj muáaj tyu'tyájtoo a'nyúucaa jɨme',
ji'nye néijmi'i mu muéetzij a'jimi tyí'huɨ̈ire'.
92 Tɨpua'aj quee nyetyamua'viste'ej a'ɨ́jcɨ ɨ paj muáaj nyamua'tyej,
a'ɨ́ɨ pu arí na'antyipuá'ritye'nyijche' ɨ xaamújrira'aj.
93 Canu a'náj yo'huá'xɨj a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarij muáaj paj jɨn tyu'ta'íjtaca',

ji'nye a'ɨ́j paj jitze ma'can júuricamej naatá'.
94 ¡Nyajapuáj paj huatányuunyij, ji'nye a' jitze nu ajtyáma'can
nyajta a'yan tyu'méj patɨ'ɨj muáaj tyu'ta'ɨ́jtaca'!
95 Ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj mu tyi'ijchó've' a'tzáaj maj na'antyipuá'ritye'en,
ajta nyáaj nu quee jatato'raj a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarij muáaj paj jɨn tyí'ijta.
96 A'yaa nu nyeríj tyí'sej tɨ néijmi'ɨ tye'entyípuaapua'rej,
ajta ɨ nyúucarij muáaj paj jɨn tyu'ta'ɨ́jtaca' jusén jɨme' pu séejre'.

97 ¡Jéehua nu jaxɨe've' je'ej paj muáaj tyí'nyamua'tyej!
¡A'tzáaj tɨna'aj nu a'ɨ́j jitze tyi'riá'mua'sij!
98 A'ɨ́jna ɨ nyúucarij paj jɨn tyu'ta'ɨ́jtaca' nyéetzij pu nya'a'rij jusén jɨme';
a'ɨ́ɨ pu naatá' nyej nyij jéetze' tyojo'itéej ná'ra'nyij mequee a'ɨ́ɨmaj ɨ maj nyéjcha'ɨ̈re'.
99 Jéetze' nu tyojó'itej mequee a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyí'nyamua'tyej
ji'nye jéehua nu a'ɨ́j jitze tyí'mua'tzej ɨ nyúucarij muáaj paj jɨn tyu'ta'ɨ́jtaca'.
100 Jéetze' nu tyojó'itej mequee ɨ huáasij
ji'nye nyáaj nu ja'tzaahuatye' ɨ nyúucarij paj jɨn tyu'ta'ɨ́jtaca'.
101 Nu'ríj ajtáraa a'ɨ́jcɨ ɨ juyéj jitze tɨ quee tyámua' een
nyej nyij a'nyúucaa ará'astej.
102 Canu ajtáraa a'ɨ́jcɨ jitze ɨ nyúucarij muáaj paj jɨn tyu'ta'ɨ́jtaca'
ji'nye muáaj paj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ tyí'nyamua'tyej.
103 Jéetze' pu áncacaj ɨ nye tyenyij jitze a'ɨ́jna ɨ paj jɨn tyina'táratziiri'
mequee ɨ sarátyee ɨ nye tyényi'tze'.
104 A'ɨ́j nu nyeríj jitze je'raa ɨ nyúucarij muáaj paj jɨn tyu'ta'ɨ́jtaca' nyej nyij tyojó'iteej,
a'ɨ́j nu jɨn néijmi'ɨ xana've' je'ej maj hue'tzij jɨn tyityetyúucha'ɨj.

105 A'nyúucaa pu tatzárij pué'een jó'nyaj ja'ra'ɨ́ɨcajmee
ajta a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ jɨn huányeeri'ij ɨ nyajuyéj jitze.
106 Tyi'tɨ́j nu jɨn tya'tányaratziiri', a'ɨ́j nu nyij jɨn arányа'astesij:
¡néijmi'ɨ nu jɨn a'yan rɨnyij je'ej tɨ tyí'xaj ɨ nyúucarij tɨ tyámua' een muáaj paj jaatyájtoo!
107 Tavástara', je'ej nu tyé'nyamua'tzej;
¡júuricamej naatá', a'yájna patɨ'ɨj tya'tá'ratziiri'!
108 Ancuriáa', Tavástara', je'ej nyaj tyí'muatyojtzi're' ɨ nye tyenyij jɨme',
pajta je'en a'nyúucaa náamua'tyej.
109 A'náj tɨna'aj nu a'áa já'sejre' jo'maj tyityajá'cui'caa,
ajta canu yó'hua'naj je'ej paj muáaj tyinaamuá'tyej.
110 A'ɨ́ɨmaj ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj mu jaxɨe've' maj naatyéevi',
ajta nyáaj canu ajtayi'ij a'ɨ́jcɨ jitze ɨ nyúucarij muáaj paj jaatyájtoo.
111 A'ɨ́jna ɨ nyaj jusén jɨme' jajcha'ɨ́ɨj na'mej a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een a'nyúucaa,
ji'nye a'ɨ́j nu jɨn nyetyamua've' ɨ nyaxɨéjnyu'caa tzajta'.
112 Nyaxɨéjnyu'caa nu jɨn a'yan tyu'tányaxajtaca' nyaj ja'rá'astej ɨ nyúucarij muáaj paj
jɨn tyí'ijta,
a'yaa nu jusén jɨme' rɨnyij 'asta na'aj quee néijmi'ɨ tye'entyipuá'rej.

113 Nyahua'xana've' ɨ tyeɨ́tyee maj quee a'yan rɨcɨj je'ej maj tyí'xaj,
ajta a'ɨ́j nu xɨe've' je'ej paj tyí'nyamua'tyej.
114 Muáaj paj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ nyajapuáj huatányuusij pajta nyecha'ɨj;
a'ɨ́j nu jitze tyi'ijchó've' ɨ nyúucarij muáaj paj jaatyájtoo.
115 ¡Nye jimi xu ajtácɨ̈nyej, mu siaj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj,
ji'nye a'yaa nu nyáaj tyá'xɨe've' nyaj ja'rá'astej je'ej tɨ tyu'ta'ɨ́jtaca' ɨ nyaj Dios!
116 Ca'nyíjra'aj paj naata'an, a'yájna patɨ'ɨj tya'tá'ratziiri', aj nu nyij júurij na'mej;
¡capáj tyi'tá'care'en nyej nyij je'ej tyo'tányamua'tyij a'ɨ́jcɨ jɨme' je'ej nyaj tyi'ijchó've'!
117 Naatáhuɨ̈re', aj pu'ij nyéetzij nyahuɨ̈re'en;
a'yaa nu nyij a'náj tɨna'aj tya'rá'astej ɨ nyúucarij muáaj paj jɨn tyí'ijta.
118 Muáaj paj mahuóohua'naj a'ɨ́ɨjma ɨ maj ajtacɨ́'ɨj a'nyúucaa jitze,
ji'nye capu tyi'tɨ́j huɨ̈re' je'ej maj a'ɨ́ɨmaj metyityoomuámua're'ej.
119 A'ɨ́ɨmaj ɨ maj je'ej pua'aj rɨcɨj ɨ cháanacaj japua a'jimi mu a'yan een tɨ'ɨj ɨ xɨéerij,
a'ɨ́j nu jɨn nyáaj jaxɨe've' je'ej paj muáaj tyu'ta'ɨ́jtaca'.
120 Nye tyévira' pu juvivej a'ɨ́jcɨ jɨme' nyaj tzáahuatyi'ra'aj a'jimi tyícha'ɨj;
¡jéehua nu huápuɨ'ɨj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ɨj ɨ nyúucarij muáaj paj jaatyájtoo!

121 Canu a'náj jaatapuá'cɨtaca' a'ɨ́jcɨ ɨ nyaj jɨn tyámua' tyi'tyínyecha'ɨj,
capáj nyatato'ra'an a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj je'ej pua'aj nya'uurej.

122 Muáaj paj a'íj jɨn antyía'mua'reeriaj tɨ'ij nye jimi tyámua' tyí'eenye',
miche' quee je'ej pua'aj nya'uuriaj ɨ maj je'ej pua'aj tyí'jepe'.
123 Pu'ríj ɨ nyajɨ'ɨj tácua'naxɨj a'íjcɨ jɨme' nyaj tyi'ijchó've' paj nyajapuáj huatányuunyij,
nyetyi'ijcho've' paj nɨi'rátoonyij, a'yájna patɨ'ɨj tya'tá'ratziiri'.
124 Tyámua' paj tyeetyátoonyij a'íjcɨ ɨ tɨ muéetzij muahuɨire' a'íjcɨ jɨme' ɨ paj jɨn taxɨe've'.
¡Náamua'tyej ɨ nyúucarɨj paj jɨn tyí'ijta!
125 Nyáaj nu a'íɨn pué'een ɨ tɨ muahuɨire'.
Naatá' nyej nyij tyojó'iteej,
ji'nye a'yaa nu tyá'xɨe've' nyaj jáamua'tyij a'íjcɨ ɨ nyúucarɨj muáaj paj jɨn tyí'ijta.
126 Tavástara', pu'ríj hua'xa'puɨ'ɨn paj tyi'tíj jɨn je'ej huárɨnyij,
ji'nye camu che' a'yan rɨcɨj je'ej paj muáaj tyitaamuá'tyej.
127 Ji'nye nyáaj nu jaxɨe've' a'íjcɨ ɨ nyúucarɨj muáaj paj jɨn tyu'ta'íjtaca'
jéetze' nu a'íj xɨe've' nyequee ɨ ooroj tɨ jumua'tɨj.
128 A'íj nu jɨn a'nyúucaa jitze tyí'nyamua'tyej
nyajta néijmi'i xana've' ɨ maj hue'tzij jɨn je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj.

129 Naa pu huasé'rin a'íjna ɨ nyúucarɨj muáaj paj jɨn tyu'ta'íjtaca';
a'íj nu jɨn ja'astej.
130 Tyámua' pu naa tyihua'tányeeritye' a'nyúucaa tɨpua'aj tyámua' naa metyaataxáj,
tyámua' pu tyihuá'mua'tyej a'íɨjma ɨ tyeítyee maj quee óotzaahuatye'.
131 Huápuɨ'ɨj nu jaxɨe've' nyatɨ'ɨjta tyu'taxáj
ji'nye jéehua nu jaxɨe've' a'nyúucaa.
132 Naaséj, pajta je'en ná'ancu'vaxɨ' nyéetzij,
a'yájna patɨ'ɨj rɨcɨj a'íɨjma jimi ɨ maj muaxɨe've'.
133 Naatá' nyej nyij a'yan tyu'mé'en tɨ'ɨj tyi'huóoxɨe've' a'nyúucaa jitze;
capáj tyi'tá'care'en tɨ'ij a'íɨn tyí'nye'ijtye'ej ɨ tɨ je'ej pua'aj een.
134 Nyajapuáj paj huatányuunyij a'íɨjma jimi ɨ tyeítyee maj je'ej pua'aj rɨcɨj,
ji'nye a'yaa nu tyá'xɨe've' nyaj néijmi'i ará'astej ɨ nyúucarɨj muáaj paj jɨn tyí'ijta.
135 Tyámua' paj naa tyeeséj a'íjcɨ ɨ tɨ muéetzij muahuɨire',
pajta je'en náamua'tyej ɨ nyúucarɨj ɨ paj jɨn tyí'ijta.
136 Jéehua nu huápuɨ'ɨj eetaja'ra'tajyi'ij ɨ nyaj jɨɨse'
ji'nye camu ja'aste je'ej paj tyí'tamua'tyej.

137 Tavástara', muáaj paj néijmi'i jɨn tyámua' een;
tyámua' pu naa tyu'tóoje'yej ɨ nyúucarɨj paj jɨn tyí'ijta.
138 Néijmi'i ɨ nyúucarɨj ɨ paj jɨn tyu'ta'íjtaca'
tyámua' pu een ajta a'yan tyi'jɨ'ré'can jɨme'.
139 Jéehua nu je'ej tyé'nyamua'tzej a'íjcɨ jitze a'nyúucaa,
ji'nye a'íɨmaj ɨ maj nyéjcha'ɨire' mu'ríj yo'huá'xɨj.
140 A'íjna ɨ paj jɨn tya'tá'ratziiri' pu arí néijmi'i tyu'tyáamue'tɨj;
a'íj pu jɨn jaxɨe've' a'íjna ɨ tɨ muéetzij muahuɨire'.
141 Canu tyi'tíj jɨn á'nyatzaahuatye', majta mu manúujɨpuaj,
ajta canu yó'hua'naj ɨ nyúucarɨj muáaj paj jɨn tyu'ta'íjtaca'.
142 A'íj paj muáaj jɨn tyá'xa'puɨ'ɨntare' ɨ tɨ tyámua' een,
ajta a'yan tyi'jɨ'ré'can jɨme' je'ej paj tyí'tamua'tyej.
143 Je'ej nu tyé'nyamua'ajcaa nyajta quee je'ej jájtyoova'aj,
ajta a'íj nu jɨn huatányetyamua'vej ɨ nyúucarɨj muáaj paj jɨn tyu'ta'íjtaca'.
144 A'náj tɨna'aj pu tyámua' een je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca';
¡naatá' nyaj tyojo'itéej ná'ra'nyij nyej nyij a'íjna jɨn júurɨj!

145 Tavástara', néijmi'i nu ɨ nyaxɨéjnyu'caa jɨn muaatájeevɨj,
¡pata'aj naatájeevej, ji'nye a'yaa nu tyá'xɨe've' nyaj a'nyúucaa ará'astej!
146 Muéetzij jimi nu huatyényuusij, naatáhuɨire'
nyej nyij ja'rá'astej je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'.
147 Tɨ'ɨj quee eexúj huatapua'rej, na'ajchesij nyej nyij muaatáhuavii paj naatyáhuɨire'en,
a'íj nu jitze tyi'ijchó've' je'ej paj muáaj tyina'táratziiri'.
148 Ajta tɨ'ɨj quee eexúj huariá'tɨca'rej, nyajɨ'ɨj pu arí tyámua' een tɨ'ij huatáxa'iire'en
nyej nyij a'íj jitze tyi'huénya mua'tziitye'en ɨ paj jɨn tyina'táratziiri'.
149 Náanamuajri' je'ej nyaj tyi'tyényuusij, Tavástara', a'íjcɨ jɨme' ɨ paj nyaxɨe've';
júuricamej naatá', a'yájna patɨ'ɨj períj tyámua' naa tyaaxá'puɨ'ɨntarej.
150 Véjri' mu nye jimi yésejre' a'íɨmaj ɨ maj je'ej pua'aj nya'uuriajmuɨ',
ajta amu' ɨmuáj já'sejre' a'íjcɨ jitze muáaj paj jɨn tyí'mua'taj.

151 Muáaj, Tavástara', véjri' paj yésejre',
ajta néijmi'i a'nyúucaa a'yan tyi'jɨ'ré'can jɨme'.
152 Nu'ŕíj ará'tyeej nyaj jamua'tyej a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarij muáaj paj jɨn tyu'ta'íjtaca',
muáaj paj jusén jɨme' tyámua' naa tyeetyájtoo.

153 Huaséj ɨ nyaj jɨn je'ej tyé'nyamua'tzej pajta je'en nyajapuáj huatányuunyij,
ji'nye canu nyeexúj yo'huá'xɨj je'ej paj muáaj tyinaamuá'tyej.
154 Tyámua' paj tyaataxáj je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ɨj pajta nɨi'rátoonyij;
¡júuricamej naatá', a'yájna patɨ'ɨj tya'tá'ratziiri'!
155 Capáj a'ɨ́ijma huatyáhuɨ́ire'ej ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj,
ji'nye camu a'yan tyityaajú' patɨ'ɨj a'nyúucaa jɨn tyu'ta'íjtaca'.
156 Tavástara', va'cán paj jɨn huápuɨ'ɨj taxɨe've';
júuricamej naatá', a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ paj jɨn tyámua' naa tyá'xa'puɨ'ɨntare'.
157 Mamuɨ'íj ɨ maj nyéjcha'ɨ́re' majta ɨ maj je'ej pua'aj nya'uurej,
ajta canu nyáaj ajtayi'ij a'ɨ́jcɨ jitze ɨ nyúucarij muáaj paj jɨn tyu'ta'íjtaca'.
158 Canu hua'sejramu' ɨ maj aviítzij jɨn je'ej pua'aj rɨcɨj,
a'ɨ́ɨmaj ɨ maj quee ja'astej a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarij muáaj paj jɨn tyu'ta'íjtaca'.
159 Tavástara', huaséj nyaj jéehua jaxɨe've' a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarij muáaj paj jɨn tyu'ta'íjtaca';
¡júuricamej naatá', a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ paj nyaxɨe've'!
160 A'nyúucaa jitze pu néijmi'i séejre' ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme';
jusén jɨme' pu séejre' ajta tyámua' een néijmi'i ɨ nyúucarij muáaj paj jɨn tyu'ta'íjtaca'.
161 A'ɨ́ɨmaj ɨ tyeítyee maj jéehua uhuácaca'nye' mu cha'mana'aj nyamuaritye',
ajta ɨ nyaxɨéjnyu'caa pu jéehua jaatyátzaahuatye'ej a'ɨ́jcɨ a'nyúucaa.
162 Nyáaj nu a'ɨ́j jɨn nyetyamua've' ɨ paj jɨn tyina'táratziiri',
a'yájna tɨ'ɨj a'tɨ́j tɨ a'ɨ́j huátyoonyij ɨ tɨ jéehua tyá'najchij.
163 Nyáaxana've' ɨ tɨ hue'tzij pué'een, canu jaxɨe've' tɨ nyej jitze séjre'ej,
ajta a'ɨ́j nu xɨe've' je'ej paj muáaj tyí'nyamua'tyej.
164 A'náj tɨna'aj nu tyí'muatyojtzi're'
a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ nyúucarij tɨ tyámua' een muáaj paj jɨn tyu'ta'íjtaca'.
165 A'ɨ́ɨmaj ɨ maj jaxɨe've' je'ej paj muáaj tyí'mua'taj juxáahuaj mu naa tyí'tyesejre',
ajta quee tyi'tɨ́j je'ej huá'uurej mej mij eeriá'ɨtzen.
166 Tavástara', a'yaa nu tyi'ijchó've' paj nyajapuáj huatányuunyij,
ji'nye néijmi'i nu jɨn a'yan tyu'méj patɨ'ɨj a'nyúucaa jɨn tyu'ta'íjtaca'.
167 Nyáaj nu néijmi'i a'nyúucaa já'astej
néijmi'i nu ɨ nyaxɨéjnyu'caa jɨn jaxɨe've'.
168 Nyáaj nu ja'astej ɨ nyúucarij muáaj paj jɨn tyu'ta'íjtaca';
¡muáaj paj néijmi'i mua'reej je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ɨj!
169 Che' a'áa ja'rá'astɨj ɨ nyaj jijhuaj, Tavástara', a'ájna jo'paj muáaj já'sejre';
¡naatá' nyej nyij tyojó'iteej, a'yájna patɨ'ɨj tyaataxájtaca'!
170 Che' muéetzɨj jimi ja'rá'astɨj je'ej nyaj tyi'tyényuusɨj;
¡pajta nɨi'rátoonyij, a'yájna patɨ'ɨj a'nyúucaa jɨn tya'tá'ratziiri'!
171 Che' ɨ nye tyenyij jitze huatánamuajre'en ɨ chuíicarij,
ji'nye muáaj paj a'ɨ́j náamua'tyej ɨ nyúucarij ɨ paj jɨn tyí'ijta.
172 Che' ɨ nye tyenyij a'ɨ́j huatáchuiicaj je'ej paj muáaj tyina'táratziiri',
ji'nye néijmi'i pu tyámua' een a'ɨ́jna ɨ nyúucarij ɨ paj jɨn tyu'ta'íjtaca'.
173 Che' tyámua' eenye' a'muáca' pej pij naatáhuɨ́ire'en,
ji'nye jéetze' nu a'ɨ́j huataxɨe'vej je'ej paj tyu'taxájtaca'.
174 Tavástara', ¡a'yaa nu jéehua tyá'xɨe've' paj nyajapuáj huatányuunyij!
¡Nyáaj nu a'ɨ́jna jɨn nyetyamua've' je'ej paj tyí'nyamua'tyej!
175 Nyáaxɨe've' nyaj júurij nyej nyij tyimuaatatyójtzi're'en;
che' a'ɨ́ɨn naatyáhuɨ́ire'en muáaj paj jɨn tyámua' tyá'xa'puɨ'ɨntare'.
176 A'yaa nu tyojo'vej tɨ'ɨj ɨ cánya'aj, ¡mu paj jo'vé'me'en pej pij nyéetzɨj náahuoonyij
ji'nye canu nyeexúj yo'huá'xɨj ɨ nyúucarij muáaj paj jɨn tyu'ta'íjtaca'!

120

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ jéehua je'ej pua'aj tyí'rɨcɨj
Cuíinarij ɨ maj jɨn huatyáaju'un
1 Nyatɨ'ɨjta je'ej tyé'nyamua'ajcaj, Tavástara' jimi nu huatyényuusɨj,
a'ɨ́ɨ pu'ij naatájeevij.
2 Tavástara', nyajapuáj paj huatányuunyij a'ɨ́ijma jimi ɨ maj tyí'hue'tacaa
pajta a'ɨ́jcɨ jimi ɨ nyanúrij tɨ hue'tzij jɨn tyí'xaj.

3 ¿Tyi'tanyí pajtáhua'aj ancuriáa'sij, nyanúrij paj tyí'hue'tacaa?
4 ¡Ɨ'ríj tɨ huápuɨ'ɨj tye'entyipityíijmee ɨ maj jɨn nyo'sii!
¡Ajta ɨ tɨ'ɨxcuáa tɨ huápuɨ'ɨj a'táatɨmee!

5 ¡Che' je'ej tyí'nyahuɨ̈re'ej, nyaj a'yan a'yaa tyiche' iiye'ej Mésec tɨ'ɨj ɨ tɨ séej chuéj japua já'ma'can
nyajta a'áa ja'huányechejtyej jo'maj a'ɨ́ɨmaj tyojo'tyá'ɨnaamuaa ɨ Quedar maj jitze ajtyáma'can!
6 Nu'ríj á'tyeej nyaj a'áa ja'chej a'ɨ́ɨjma tzajta' ɨ maj quee jaxɨe've' maj juxáahuaj huacháatɨme'nyij;
7 ¡nyatɨ'ɨjta nyáaj a'ɨ́jna xajtaj tyaj taxáahuaj huacháatɨme'nyij, a'ɨ́ɨ mu a'ɨ́j huataxájta je'ej maj tyityeetyényo'se'en!

121

Tavástara' pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ tyámua' tyí'muacha'ɨj
Cuíinarij ɨ maj jɨn huatyáaju'un
1 Nyatɨ'ɨjta ɨ jɨríj huaséj a'yaa nu tyu'taxájtaj tɨjɨn:
“¿Jo'nyij je'ré'nyesij ɨ tɨ naatyáhuɨ̈re'ej?”
2 Tavástara' jimi pu jo'va'ma'aj ta'mej ɨ tɨ naatyáhuɨ̈re'ej,
a'ɨ́jna ɨ tɨ jaatyátaahuaca' ɨ tajapuá tɨ séejre' ajta ɨ cháanacaj.

3 ¡Capu a'náj tyu'tá'sij pej pij eetávetyij!
¡Capu a'náj huatácusij a'ɨ́jna ɨ tɨ muacha'ɨj!
4 Capu, capu a'ɨ́ɨn a'náj tyácusij;
capu a'náj tyácusij a'ɨ́jna ɨ tɨ hua'ajséejra ɨ Israel maj jitze ajtyáma'can.
5 Tavástara' pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ muacha'ɨj;
Tavástara' pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ quee tyu'tá'sij tɨ'ɨj tyi'tɨ́j je'ej mua'uurej,
ɨ tɨ véjri' a'jimi séejre' tɨ'ɨj muaatáhuɨ̈re'en.
6 Capu ɨ xɨcáj je'ej mua'uurej tɨ'ɨjta túјca putyi'rɨjcáj,
capu ajta ɨ máxcɨrɨe' tɨ'ɨjta huatɨ́ca'aj.

7 Tavástara' pu néijmi'i jɨn tyámua' tyí'muacha'ɨj;
a'ɨ́ɨ pu jacha'ɨj a' júuricamej.
8 Tavástara' pu muacha'ɨj jo'tɨj na'aj paj jooma'aj puá'mej ɨ juyéj jitze,
ijíij ajta jusén jɨme'.

122

Je'ej maj tyaatáchuiicaj ɨ Jerusalén
Cuíinarij ɨ maj jɨn huatyáaju'un, David tɨ ja'a'rij
1 ¡Jéehua nu huatányetyamua've'sij matɨ'ɨjta a'yan tyinaaté'exaatye'en tɨjɨn:
“Che'réj a'ájna jo'tɨj jo'tyéjvee ɨ tyeyúujra' ɨ Tavástara'”!
2 Jerusalén, ¡tu'ríj utyájrupij a'ájna jo'tɨj ja'pueertaj!
3 Jerusalén, chájta'naj tɨ huatyátaavijhuaca'
mej mij néijmi'i a'áa jóosɨ'rihua'an a'áa maj jo'cháatɨmee.
4 A'áa mu ja'rá'iixaj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Tavástara' jitze ajtyáma'can
mej mij tyaatatyójtzi're'en ɨ tɨ jɨn ántyapuaj,
a'yájna matɨ'ɨj tyihuo'ta'íj a'ɨ́ɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can.
5 A'áa pu já'sejre' jo'maj je'ráatyij ɨ maj tyámua' naa tyá'xa'puɨ'ɨntare',
jo'maj je'ráatyij ɨ maj tyá'xa'puɨ'ɨntare' a'ájna jo'tɨj ɨ David ja'chej.

6 A'yaa xu mua'aj tyu'taxáj néijmi'i ɨ juxɨéjnyu'caa jɨme' tɨjɨn:
“Che' tyámua' tyí'eenye' muéetzij jimi, Jerusalén;
miche' juxáahuaj huacháatɨme'nyij a'ɨ́ɨmaj ɨ maj muaxɨe've'.
7 Che' tyámua' tyí'eenye' a'ɨ́jcɨ jitze ɨ paj jɨn curiá'nami',
majta tyámua' tyí'chaɨ̈ɨj a'újna jo'maj je'ráatyij ɨ maj tyí'ijta.”

8 Ajta ijíij, a'ɨ́ɨjma jitze ma'can ɨ nye'ihuáamua' majta ɨ maj nyamua'tyej a'yaa nu tyu'taxájtaj tɨjɨn:
“Che' néijmi'i tyámua' tyí'eenye' muéetzij jimi.
9 A'ɨ́jcɨ jitze ma'can ɨ tyeyúujra' ɨ Tavástara' taj Dios
a'ɨj nu huoonyij ɨ tɨ tyámua' een muéetzij jimi.”

123

Tyiche' taxáahuaj huatyénYuunyij ɨ Dios jimi jitzán tyetyi'ca'nyáaj
Cuíinarij ɨ maj jɨn huatyáaju'un
1 Muéetzij jimi, Tavástara', nyamuaséeraj nu nyámuahuavii,
muéetzij jimi, tajapuá paj tyejé'ijtaj.
2 Tya'raséeraj tu jahuaviij ɨ Tavástara' taj Dios,
a'yájna tɨ'ɨj ɨ tyáatɨ' tɨ tyí'ijtyi're' tya'ráasej a'íjcɨ ɨ tɨ tyé'ijtye',
a'yájna tɨ'ɨj ɨ íitɨ' tɨ tyí'ijtyi're' tya'ráasej a'íjcɨ ɨ tɨ tyé'ijtye',
a'yan tyetye'ejcho've'ej tɨ'ɨj a'íɨn tá'ancu'vaxɨ'ɨn.
3 Tá'ancu'vaxɨ' ityájma, Tavástara';
tá'ancu'vaxɨ' ityájma,
ji'nye catu che' janamuajracuj ɨ maj je'ej pua'aj tyí'taxaj.
4 ¡Tu'ríj jéehua jaapuéjtzitariaca'
a'íɨmaj maj je'ej pua'aj tyí'taxaj ɨ maj chíjtyaanyi'ij pué'een
majta mu a'íɨmaj taxana've' ɨ maj jéehua óotzaahuatye'!

124

Dios pu a'íɨn pué'een ɨ tɨ japuan huatányuusij ɨ Israel
Cuíinarij ɨ maj jɨn huatyáaju'un, David tɨ ja'a'rij
1 Tɨpua'aj ɨ Tavástara' quee tajamuán yésejria'aj
miche' a'íɨmaj jaataxáj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can,
2 tɨpua'aj ɨ Tavástara' quee tajamuán yésejria'aj
matɨ'ɨj ɨ tyétyacaa ájhuiixɨj mej mij taatanyo'si'tye'en,
3 a'íɨ mu néijmi'caa ta'antyipuá'ritye'nyijche'en
matɨ'ɨj a'íɨmaj tajimí jéehua huatanyínyu'cacuca'.
4 Aj pu'ij ɨ jájtyij ca'nyíin jɨn ta'antɨnyíiche'en;
játya'naj pu tajapuá huatamuɨ'yéenyijche'en.
5 ¡Ajta ɨ jájtyij tɨ ca'nyíin jɨn tyájujhua'naj
a'íɨ pu ajta tajapuá huatamuɨ'yéenyijche'en!

6 ¡Che' tyámua' éenye'ej séjre'ej ɨ Tavástara',
ɨ tɨ quee tyu'tá' mej mij taatyátzaanaxɨ'ɨn ɨ jutaméj jɨme'!
7 Tu'ríj huatáta'uj mej mij quee taavívi'
tɨ'ɨj ɨ pína'aj tɨ huatóo'uj mej mij quee jáame'nyij,
a'íɨ pu huatyátzaanyixɨj ɨ maj jɨn jaxɨe'va'ca'aj maj taavívi', ityáj tu tyij huatáta'uj.
8 A'íjna ɨ tɨ taatyáhuɨɨre'ej Tavástara' jimi pu jo'vé'yi'ij,
a'íjna ɨ tɨ jaatyátaahuaca' ɨ tajapuá tɨ séejre' ajta ɨ cháanacaj.

125

Dios pu huá'cha'ɨj a'íɨjma ɨ maj jitzán ajtyáma'can
Cuíinarij ɨ maj jɨn huatyáaju'un
1 Capu tyi'tíj je'ej huá'uurej a'íɨjma ɨ maj Tavástara' jitze tyí'ca'nyej,
a'yájna tɨ'ɨj ajta ɨ jɨríj Sión tɨ ántyapuaj, a'íɨ pu jusén jɨme' séejre'.
2 A'yájna tɨ'ɨj ɨ jɨríj tɨ ataquéetɨme a'ájna a Jerusalén,
a'yaa pu ɨ Tavástara' tyihua'riá'naa ɨ jutyéɨtyeristyamua' ijíij ajta jusén jɨme'.
3 A'íjna ɨ tɨ quee tyámua' tyí'ijta capu jusén jɨme' tyi'íitaj ja'mej
a'íjcɨ japua ɨ chuéj Dios tɨ a'íɨjma huatá' ɨ jutyéɨtyeristyamua',
na'ríij quee a'íɨmaj mu ɨ maj tyeɨtyeristyamua'me'en pué'een
huatyóohuisij mej mij je'ej pua'aj huárɨnyij.

4 Tavástara', tyámua' paj tyihuo'tyátoonyij a'íɨjma ɨ tyeɨtyee maj tyámua' tyi-
tyetyúucha'ɨj,
a'íɨjma ɨ tyeɨtyee maj tyámua' een ɨ juxɨéjnyu'caa tzajta',
5 ajta a'íɨjma ɨ maj juyéj jitze huaju' tɨ quee tyámua' een
a'yaa paj huó'uurej tɨ'ɨj a'íɨjma jimi atyojo'ré'nyesij ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj.

¡Che' tyámua' tyí'eenye' a'íɨjma jimi ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can!

126

¡Muáaj paj a'yan tyú'uurej tɨ'ij tajimí tyámua' tyá'ra'nyij!
Cuíinarij ɨ maj jɨn huatyáaju'un
1 Tɨ'ɨj ɨ Tavástara' seequéj tyeetyájtoo ɨ Sión,
a'yaa pu to'taséjra cuxáa tyaj tyi'tyámaarasime'en.
2 Aj pu'ij ɨ tatyényij jitze huataséjre
tyej tyij huána'nan tyajta huajíjhua tyatatyámua've'ej;
aj mu mij ɨ maj quee tyá'tzaahuatye' a'yan tyí'xajtaca'aj tɨjɨn:
"¡Tavástara' pu va'cán jɨn tyámua' tyú'ruuj a'íɨjma jimi!"
3 A'yaa pu tyi'ja'yájna, Tavástara' pu va'cán jɨn tyámua' tajimí tyú'ruuj,
a'íj tu jɨn huátatyamua'vej.

4 ¡Tavástara', ajtáhua'aj paj tyu'tá'an tɨ'ij tajimí tyámua' tyá'ra'nyij,
a'yájna tɨ'ɨj seequéj tye'mej tɨpua'aj muaatyéviiyej a'ájna jo'tɨj quee já'tyi'tɨj!
5 A'íɨmaj ɨ maj juyíinyej metyi'huaste',
a'íɨ mu tyí'cɨɨtyen majta je'en jijhuan a'íjcɨ jɨme' ɨ maj jutyamua've'ej.
6 Tyij majta móoj juyíinyej ayóotɨsima'aj cústaaj jitze ɨ jatzíj,
a'íɨ mu tyí'chuiicaj huaria'cɨɨnyij a'íjcɨ jɨme' ɨ maj jutyamua've',
majta jéehua jaa'á'sima'aj ɨ tyeríicuj tɨ huácɨɨriaca'.

127

Néijmi'i pu ɨ Tavástara' jitze tyeje'ráma'can
Cuíinarij ɨ maj jɨn huatyáaju'un, Salomón tɨ ja'a'rij
1 Tɨpua'aj ɨ Tavástara' quee ja'ajtaahuaj ɨ chi'ij,
capu tyi'tíj je'ej tyí'huɨɨre' tɨpua'aj metyí'muarɨe'ej ɨ chi'ij maj tyí'ta'huacaa,
tɨpua'aj ɨ Tavástara' quee jacha'ɨɨj ɨ chájta'naj,
capu tyi'tíj je'ej tyí'huɨɨre' maj ixɨe'ria'aj ɨ maj tyí'cha'ɨj.
2 Capu tyi'tíj je'ej tyí'huɨɨre' maj tyí'muarɨe'ej tɨ'ɨj na'aj tye'ré'nyej ɨ xɨcáj 'asta na'aj quee
uja'ancájrutyej,
majta je'en tyú'cua'nyij a'íjcɨ jɨme' maj ca'nyíin jɨn tyu'muárɨej,
tɨ'ɨj ɨ Dios tyihua'tá'caa ɨ maj jimi tyámua' een matɨ'ɨj a'íɨmaj móoj tyácu'tzij.

3 A'íɨmaj ɨ tayójmua' maj nanɨe'huacaa
a'íɨ mu a'íɨn pué'een ɨ Tavástara' tɨ jɨn tyámua' tyitaatyátoosij.
4 A'íɨmaj ɨ tayójmua' maj nanɨe'huan tyatɨ'ɨj tyooj tyáamua
a'yaa mu een tɨ'ɨj ɨ ɨ'ríj muáca'ra'an jitze a'íjcɨ ɨ tɨ nyo'sii.
5 ¡Che' huatóotyamua've'en a'íjna ɨ tyáatɨ' tɨ jéehua a'yan énya'can tyiyójmua'!
Capu tyévi'si' huataséjre'ej a'íɨjma jimi ɨ maj jájcha'ɨɨre'
tɨ'ɨj a'íɨjma jɨn huatyóohuɨɨre'en a'íɨjma jimi ɨ maj tyityatatyíj.

128

Tyi'tíj tyej tyámua' naa tya'ancuriáa'sij ɨ Tavástara' jimi
Cuíinarij ɨ maj jɨn huatyáaju'un
1 Huatá'tyamua've' muáaj, mu paj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ɨj ɨ Tavástara'
pajta juyáara' jitze ucáamej.
2 A'íj paj tyí'cua'nyij tyi'tíj paj jɨn tyu'muárɨej,
puatá'tyamua've'sij ajta tyámua' tye'mej a'jimi.
3 Ajta a'ájna a'chi'táj jo'paj ja'chej,
a'ɨíj pu a'yan éenye'ej ta'mej tɨ'ɨj ɨ úuvaj tɨ jéehua taca',
majta a'yóojmua', matɨ'ɨj ataráasajra'nyij jo'siaj tyajá'cua'caa,
a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un tɨ'ɨj ɨ ítyɨ'rij tɨ jéehua eere'nyaxɨj.
4 A'yaa pu ɨ Tavástara' tyámua' tyeetyátoosij a'íjcɨ ɨ tyévij tɨ tzáahuatyi'ra'aj jimi
tyícha'ɨj.

5 ¡Che' ɨ Tavástara' tyámua' tyimuaatyátoonyij a'ájna ɨmuáj a Sión!
¡Pajta jaaséj tɨ tyámua' tyí'een a'íɨjma jimi ɨ maj Jerusalén já'ma'can
a'náj tɨna'aj patɨ'ɨj pana'aj á'tyeeren pajúurij!
6 ¡Che' a'yan atyojo'ré'nyej pej pij huo'séj a'yaaxújmua'!

¡Che' tyámua' tyí'eenye' a'íɨjma jimi ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can!

129

Tavástara' pu tatá'caa tyaj taxáahuaj séjre'ej
Cuíinarij ɨ maj jɨn huatyáaju'un
1 Jéehua nu nyeríj je'ej pua'aj tyi'huányaxaamujrij
nyatɨ'ɨj nyana'aj tyú'tyamueestariaca'
miche' a'yan tyu'taxáj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can,
2 jéehua nu nyeríj je'ej pua'aj tyi'huányaxaamujrij
nyatɨ'ɨj nyana'aj tyú'tyamueestariaca',
ajta camu nyéetzij tyi'tɨ́j jɨn je'ej náaruj.
3 Mu'ríj tyinaapuéj ɨ nyahuárij jitze a'ɨ́jcɨ jɨme' maj nɨe'tyáavaxɨj,
ajta va'tɨ́j pu ere'séere'ejme jó'nyaj tyajá'puejtyi',
4 ajta a'ɨ́jna ɨ Tavástara', ɨ tɨ tyámua' tyi'tyúucha'ɨj,
a'ɨ́ɨ pu nyajapuáj huatanyúj a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj.

5 ¡Miche' a'ɨ́ɨmaj huatóotyevi'ra'astaj majta je'en huatóo'uunaj
a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jájcha'ɨɨre' ɨ Sión!
6 ¡Miche' a'yan huárɨnyij tɨ'ɨj ɨ tu'píj chi'ij japua tɨ tyé'ejnyinyiij,
matɨ'ɨj quee xu je'ejtzaanaxi'in a'ɨ́ɨ pu huatyáhuasij!
7 Tu'píj tɨ quee tyi'tɨ́j huɨɨre' muáca'ra'an jitze
a'ɨ́jcɨ ɨ tyeríicuj tɨ sɨɨre' ajta ja'antyájɨ'quiij;
8 tu'píj tɨ quee a'tɨ́j a'yan tyaataxájta yee:
“¡Tavástara' pu tyámua' tyeetyájtoo!”

Ityáj tu mua'ajmaj tyámua' tyajamuaatyájtoo
a'ɨ́jcɨ jitze ma'can ɨ Tavástara'.

130

Tyiche' ɨ Tavástara' jitze tyú'ca'nyej
Cuíinarij ɨ maj jɨn huatyáaju'un
1 A'ájna jo'tɨj jo'cá'asej a tɨ huápuɨ'ɨj ja'tyácun
a'áa nu muéetzij jimi huatyényuusij, Tavástara'.
2 ¡Huánamuajri', Tavástara', je'ej nyaj a'jimi tyi'tyényuusij!
¡pajta jáanamuaj je'ej nyaj tyi'jíihuaj nyáhuoo muéetzij jimi!

3 Tavástara', Tavástara', tɨpua'aj a' peyóomua'reerej tyi'tɨ́j maj jɨn quee xá'puɨ' huarɨ́j,
¿a'tanyíj pu jooréenyijche'en tɨ'ij júurij huatyá'ɨtzeere'en?
4 Ajta muéetzij tu jimi jatyoonyij pej pij tyitaatú'uunyi',
tyej tyij muaatyátzaahuatye'en.

5 Néijmi'i nu ɨ nyajúuricamej a'ɨ́j jitze tyi'ijchó've' ɨ Tavástara',
nyajta nu ɨ nyúucaria'ra' jitze tyí'ca'nyej.
6 Nyáaj nu ɨ Tavástara' jitze tyi'ijchó've'ej
mequee a'yan a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyí'cha'ɨj tye'ejchó've' tɨ huatapua'rej.
A'yájna matɨ'ɨj ɨ maj tyí'cha'ɨj tye'ejchó've' tɨ huatapua'rej,
7 Tavástara' jimi xu tyu'chó've'en, mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can,
ji'nye a'ɨ́j pu jitze séejre' ɨ tɨ jɨn taxɨe've' ajta ɨ tyaj jɨn taxáahuaj séjre'ej.
8 ¡A'ɨ́ɨ pu hua' japua huatányuusij tyi'tɨ́j maj jɨn quee xá'puɨ' huarɨ́j ɨ Israel maj jitze
ajtyáma'can!

131

Tyiche' huatyényuunyij jitzán tyetyi'ca'nyáaj
Cuíinarij ɨ maj jɨn huatyáaju'un, David tɨ ja'a'rij
1 Tavástara', capu ɨ nyaxɨéjnyu'caa tyi'tɨ́j jɨn óotzaahuatye',
canu nyajta je'ej pua'aj tyihuojó'sej,
canu tyi'tɨ́j jéehua xɨe've' nusu ɨ tɨ naa tyu'sé'rin
tyi'tɨ́j nyaj quee púj oorej nyej nyij ja'ancuriá'an.
2 Ajta a'yaa nu een, canu ave'nyuu nyajta quee je'ej rɨcɨj,
a'yaa nu een tɨ'ɨj ɨ unyáaque'ej maj moochán jaatzí'tyej
ajta je'en ɨ náanajra' tyámua' tyé'vi' ɨ jumuáca' jɨme'.
¡A'yaa nu een tɨ'ɨj ɨ unyáaque'ej maj moochán jaatzí'tyej!

3 Mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, Tavástara' xu jitze tyi'ijchó've'ej ijíij siajta jusén jɨme'.

132

Tyi'tíj tɨ ɨ Dios ja'táratziiri' a'íjcɨ ɨ David
Cuíinarij ɨ maj jɨn huatyáaju'un
1 Ootámua'reej, Tavástara', a'íjcɨ ɨ David
pajta néijmi'i tyi'tíj tɨ jɨn je'ej tyóomua'tzej,
2 ootámua'reej tyi'tíj tɨ jɨn tyámua' naa tya'tóoratziiri',
muéetzij jimi, a'íjna ɨ tɨ néijmi'i jɨn antyúumua'reej a'íjcɨ jimi ɨ Jacob.
3 “Canu nye chi'táj ujo'tyárutyij
canu nyajta huatyáhui'sij nyej nyij huányaso'pe'en,
4 canu ootyácusij
canu nyana'aj cíɨ tyi'rácusij,
5 nyatɨ'ij quee eexúj chi'ij huátyoonyij
a'íɨn tɨ'ij ja'a'rij ɨ Tavástara', ɨ tɨ néijmi'i jɨn antyúumua'reej a'íjcɨ jimi ɨ Jacob.”

6 A'áa tu a Efrata jáanamuajri' maj jatyáxajtasima'aj ɨ tɨ jitzán séejre' ɨ paj jɨn tya'tá'ratziiri',
tyajta je'en a'áa ɨtzitáj yo'tyoj a'áa tɨ ja'ajtyáma'can a Jáar.
7 ¡Tyiche' a'áa jó'ju'un ɨ tyeyúujra' tzajta' ɨ Tavástara'!
¡Tyiche' jimi tyítunutaxɨ'ɨn véjri' jo'tɨj a'íɨn ja'ra'íɨcajmee!

8 Ájchesij, Tavástara', a'íjcɨ jɨme' ɨ tɨ jitzán séejre' ɨ paj jɨn tya'tá'ratziiri',
pajta je'en mujo'vé'me'en a'yájna jo'paj ja'huá'so'pe'en.
9 Miche' tyámua' tyityatóosejrata a'íɨmaj ɨ maj a'jimi tyí'huɨɨre',
majta jutyamua've'ej huajíjhua ɨ maj a'jimi tyámua' een.
10 A'íj paj ootámua'reej ɨ David, muéetzij tɨ muahuɨɨre',
capáj majúujɨpuan a'íjcɨ ɨ rey muáaj paj ja'antyíhuoj.

11 Tavástara' pu tyi'tíj jɨn tyámua' naa tya'táratziiri' a'íjcɨ ɨ David,
a'yaa pu'ij néijmi'i jɨn tya'róo'astej je'ej tɨ tya'táratziiri'.
12 “Séej nu va'cán jɨn tye'entyárujtye'ej muéetzij tɨ jitze eerányesij.
Tɨpua'aj a'yóojmua' ma'rá'astej je'ej nyaj tyi'tíj jɨn tya'tányaraj
majta a'íjcɨ ɨ nyúucarij ɨ nyaj jɨn tyihuá'mua'tyen,
majta je'en a'yan majta huárɨnyij ɨ hua'yojmua' a'íɨjma
a'íɨjma pu jitze jusén jɨme' séeria'aj ja'mej ɨ maj jɨn tyu'ta'íjtaj.”

13 ¡Tavástara' pu arí a'íj antyíhuo ɨ jɨríj Sión tɨ ántyapuaj!
¡A'yaa pu tya'vá'huoo tɨ'ij a'áa ja'huóochejtye'en!
14 “A'íɨ pu ɨ jɨríj a'íɨn pué'een ɨ nyaj jitzán jaxɨe've' nyej jusén jɨme' a'yan séjre'ej,
a'áa nu ja'cháaj na'mej, ji'nye a'yaa pu tyina'ránajchaca'.
15 Jéehua nu tyámua' tyu'tyátoosij a'íjcɨ ɨ tyaja'muacue'raj
nyajta tyámua' tyihuá'cue'tyej a'íɨjma ɨ maj quee je'ej tyéejviicue'.
16 A'íj nu tyihuo'tyéchejtye'sij ɨ maj jɨn ja'mua japua huatányuunyij a'íɨmaj ɨ maj ja'mua jimi tyí'huɨɨre'
nyajta nu tyu'tá'sij mej mij jutyamua've'ej muaajíjhuaj ɨ maj jimi tyámua' een.
17 A'áa nu nyij tyu'tá'sij tɨ'ij huataséjre'en ɨ David tɨ jɨn antyúumua'reej.
Nu'ríj ɨ tatzárij tyámua' huáruuj
a'íj nu nyij jimi jaatyátoosij ɨ rey nyaj nyeríj ja'antyíhuoj.
18 Jéehua nu huápuɨ'ɨj tyévi'si' huo'taséjrataj a'íɨjma ɨ maj jájcha'ɨɨre',
ajta a'íj nu huápuɨ'ɨj tyámua' naa tyu'taséjrataj.”

133

Je'ej tyej tyaatáchuiicaj ɨ tɨ néijmi'caa jɨn taxɨe've'
Cuíinarij ɨ maj jɨn huatyáaju'un, David tɨ ja'a'rij
1 ¡Xaaséj tɨ naa een ajta tyámua' naa tyihuá'sejratye'
maj ɨ maj ju'ihuáamua' tyámua' naa néemi'ij metyí'tyechajcaj!
2 A'yaa mu een tɨ'ij ɨ tɨ naa tyaarɨe'ej
ɨ maj hua'vá'hua'tyee ɨ hua' mu'uj jitze a'íɨjma ɨ tyeyúuj tzajta' maj tyí'huɨɨre'
ajta pu hua'nyeerij jitze hua'cámejra
'asta na'aj quee hua' cɨjpíj jitze tyí'astij.

3 A'yaa pu huasé'rin tɨ'ɨj ɨ tɨ huariɨénajyi'ij ɨ jɨríj japua Hermón tɨ ántyapuaj,
ajta je'en a'áa ja'rá'iixaj ɨ jɨríj japua Sión tɨ ántyapuaj.
A'áa pu putyajá'rɨcɨj jo'tɨj ɨ Tavástara' ya'ta'ítyacaa
ɨ tɨ jɨn tyámua' tyitaatyátoosij tyej tyij á'tyeevi'in tyajúurij.

134

Che' ɨ Tavástara' tyámua' tyimuaatyátoonyij
Cuíinarij ɨ maj jɨn huatyáaju'un
1 ¡Che'réj, mua'aj mu siaj jahuɨ̈ire' ɨ Tavástara'!
¡Néijmi'i xu mua'aj tyámua' tyeetyátoonyij ɨ Tavástara',
mu siaj a'úu je'rú'uj ɨ tyeyúujra' tzajta' tɨ'ɨjta huariá'tɨca'rej!
2 ¡Xa'ajméjca'taxɨ' jo'tɨj tyámua' tyejé'een
siajta tyámua' tyeetyátoonyij a'ɨ́jcɨ ɨ Tavástara'!
3 ¡Che' ɨ Tavástara', ɨ tɨ jaatyátaahuaca' ɨ tajapuá tɨ séejre' ajta ɨ cháanacaj,
che' a'ɨ́ɨn tyámua' tyimuaatyátoonyij a'ájna ɨmuáj jo'tɨj já'sejre' ɨ jɨríj Sión tɨ ántyapuaj!

135

Je'ej tɨ tyi'tɨ́j va'cán jɨn tyu'muáriej ɨ Dios
1 ¡Alelúuyaj!

Setyu'tatyójtzɨ're' ɨ tɨ jɨn ántyapuaj ɨ Tavástara',
mua'aj xu tyaatatyójtzi're'en, mu siaj jahuɨ̈ire',
2 mu siaj a'úu já'sejre' ɨ tyeyúujra' tzajta' ɨ Tavástara',
jo'tɨj ja'rájta'cuaj ɨ tyeyúujra' a'ɨ́jcɨ ɨ taj Dios.
3 Setyu'tatyójtzi're' ɨ Tavástara', ji'nye a'ɨ́ɨ pu tyámua' een;
jitzán ma'can xu tyu'táchuiicaj, ji'nye a'ɨ́ɨ pu tyámua' naa tyihuojó'mua'raj.
4 Ji'nye a'ɨ́j pu antyíhuo ɨ Jacob, ajta a'yan jaatamua'aj tɨjɨn Israel,
tɨ'ij a'ɨ́ɨn pue'éenye'ej já'ra'nyij ɨ tɨ jitzán jéehua juxɨe've'.

5 Nyáaj nu tyámua' naa tyá'mua'reej tɨ ɨ Tavástara' taj Dios
jéetze' va'cán jɨn antyúumua'reej quee sɨ́ij tɨ ajta tyi'tɨ́j jɨn antyúumua'reej.
6 Tavástara' pu néijmi'i jɨn a'yan rɨcɨj je'ej tɨ tyi'tɨ́j tyí'xɨe've',
a'yaa pu'uj tána'aj u tajapuá ajta íiyan ɨ cháanacaj japua,
a'yaa pu'uj tána'aj ɨ jájritze' tɨ'ɨj jo'tɨj jo'ca'ástɨmee tyétye' ɨmuáj.
7 Jéetɨrij pu tyítɨsij a'ájna ɨmuáj jo'tɨj jóo'asej ɨ cháanacaj,
ajta tyu'tá'sij mej mij tyóona'axcava'ra'an mej mij jáamua'reej tɨjɨn muaatyéviiyij,
ajta tyu'tá'sij tɨ'ij ajta huatá'aacarej.
8 A'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ a'ɨ́j jɨn tyihuo'puéj ɨ tɨ hua'antyipua'rityej
a'ɨ́ɨjma ɨ hua'yojmua' ɨ maj anáatya'aj muaanánɨe'huaca' a'áa maj já'chajca'aj a Egipto
majta ɨ huá'ya'muaj ɨ maj majta anáatya'aj huanánɨe'huaca'.
9 A'ájna jo'tɨj jɨ'rɨ́j jo'huáxɨejnyu'caa ɨ Egipto,
a'áa pu jaata'ítyaca' ɨ tɨ jɨn naa huasé'rin
a'ɨ́jcɨ jimi ɨ tɨ va'cán jɨn antyúumua'reej majta ɨ maj jimi tyí'huɨ̈ire'.
10 Muí'caa pu ɨ chájta'naj a'ɨ́j jɨn tyihuo'puéj ɨ maj jɨn antyipuá'riaca',
ajta huo'cuij a'ɨ́ɨjma ɨ maj rey jɨn tyityetyú'uuca'aj ɨ maj jéehua uhuácaca'nye'ej:
11 a'ɨ́jcɨ ɨ Sihón, rey tɨ jɨn tyi'tyávaaca'aj a'ɨ́ɨjma jimi ɨ amorreo,
a'ɨ́jcɨ ɨ Og, rey tɨ jɨn tyi'tyávaaca'aj a'ájna a Basán,
ajta néijmi'caa ɨ maj rey jɨn tyityetyú'uuca'aj a'ájna a Canaán,
12 ajta ɨ tyihua'chuéj a'ɨ́ɨjma ɨ maj rey jɨn tyityetyú'uuca'aj
a'ɨ́ɨjma pu huatá' mej mij a'ɨ́ɨmaj tya'ancuriáan ɨ tyeɨtyeristyamua'me'en Israel maj jitze
ajtyáma'can.

13 Tavástara', jusén pu jɨn séejre' ɨ paj jɨn ántyapuaj;
jusén jɨme' mu muamua'réeriaj mua'mej.
14 Tavástara' pu tyámua' tyihua'xa'puɨ'ɨntari'tze'en ɨ jutyéɨtyeristyamua';
a'ɨ́ɨ pu hua'cu'vej a'ɨ́ɨjma ɨ maj jahuɨ̈ire'.
15 Ɨ hua' sáanturistyamua' a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee tyá'tzaahuatye' ooroj mu jɨn taavijhua
majta pláataj,
tyi'tɨ́j pu'uj tyi'pué'een tyáatɨ' tɨ jumuáca' jɨn hua'taahuaj.
16 Mua'ancáatyenyij, ajta camu púj oorej maj tyu'taxáj,
mua'ajrɨ'ɨjsíjmee, ajta camu atanyéjnye',

17 mua'ajtanaxɨéejmee, ajta camu iityanamuáarajmee,
¡capu na'aj júuricamej hua' jitze séejre'!
18 A'yaa mu'uj támana'aj een matɨ'ɨj ɨ sáanturɨj
a'ɨ́ɨmaj ɨ maj hua'taahuaj
majta ɨ maj a'ɨ́ɨjma jimi tyá'tzaahuatye'.

19 Mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, setyu'tatyójtzi're' ɨ Tavástara';
mu siaj tyí'huɨ̈re' ɨ tyeyúuj tzajta', setyu'tatyójtzi're' ɨ Tavástara';
20 siajta mua'aj levíitaj, setyu'tatyójtzi're' ɨ Tavástara',
mua'aj mu siaj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ɨj ɨ Tavástara', setyu'tatyójtzi're'.
21 ¡Miche' tyaatatyíjtzi're'en a'ájna a Sión
a'ɨ́jna ɨ Tavástara', ɨ tɨ a'áa ja'chej a Jerusalén!

¡Alelúuyaj!

136

Ɨ Dios tɨ jusén jɨme' hua'xɨe've' a'ɨ́ɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can

1 Setyu'tatyójtzi're' ɨ Tavástara', ji'nye a'ɨ́ɨ pu tyámua' een,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij ɨ tɨ jɨn taxɨe've'.
2 Setyu'tatyójtzi're' ɨ Dios tɨ néijmi'caa tyí'ijtye' ɨ dioosij,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij ɨ tɨ jɨn taxɨe've'.
3 Setyu'tatyójtzi're' ɨ hua' Vástara' ɨ maj tyi'tíj jɨn tyityetyu'uj,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij ɨ tɨ jɨn taxɨe've'.
4 A'ɨ́jcɨ ɨ tɨ a'ɨ́ɨ na'aj va'cán jɨme' tyámua' tyí'uurej,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij ɨ tɨ jɨn taxɨe've'.
5 A'ɨ́jna ɨ tɨ jaatyátaahuaca' ɨ tajapuá tɨ séejre' a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨ jéehua tyu'yí'tɨn,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij ɨ tɨ jɨn taxɨe've'.
6 A'ɨ́jcɨ ɨ tɨ tyámua' jáaruuj ɨ chuéj ɨ jájtyɨj japua,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij ɨ tɨ jɨn taxɨe've'.
7 A'ɨ́jcɨ ɨ tɨ jaatyátaahuaca' ɨ xɨcáj ajta ɨ máxcɨrɨe',
ji'nye capu a'náj antyipua'rij ɨ tɨ jɨn taxɨe've':
8 ɨ xɨcáj, tɨ'ɨj túujca jɨn huányeeri'cɨj,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij ɨ tɨ jɨn taxɨe've',
9 ɨ máxcɨrɨe' ajta ɨ xú'ra'vetyee, mej mij tɨ́ca' jɨn huányeeri'cɨj,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij ɨ tɨ jɨn taxɨe've'.
10 A'ɨ́jna ɨ tɨ tyaapuéj ɨ hua'yoj tɨ anaquéej huanɨe'huaca' a'áa maj já'chajca'aj a Egipto,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij ɨ tɨ jɨn taxɨe've'.
11 A'ɨ́jna ɨ tɨ hui'rájtoj a'ɨ́ɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can a'ájna a Egipto,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij ɨ tɨ jɨn taxɨe've';
12 a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ huataméjca'taca' ɨ jumuáca' jɨme' tɨ néijmi'i jɨn putyí'uurej,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij ɨ tɨ jɨn taxɨe've'.
13 A'ɨ́jna ɨ tɨ hua'puaquéj jájsɨ̈ ɨ jájrɨj tɨ po'vij,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij ɨ tɨ jɨn taxɨe've'.
14 A'ɨ́jna ɨ tɨ huo'ta' maj antácɨ̈nyej ɨ jájritze' a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij ɨ tɨ jɨn taxɨe've'.
15 A'ɨ́jna ɨ tɨ ja'vá'naj a jájritze' tɨ po'vij a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ va'cán jɨn tyí'ijta a'ájna a Egipto ajta ɨ xantáaru'ustyamua'mua',
ji'nye capu a'náj antyipua'rij ɨ tɨ jɨn taxɨe've'.
16 A'ɨ́jna ɨ tɨ jutyéɨtyeristyamua' jo'ví'tɨj a'ájna jo'tɨj quee já'tyi'tɨj,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij ɨ tɨ jɨn taxɨe've'.
17 A'ɨ́jna ɨ tɨ mui'caa antyipua'rityej ɨ maj va'cán jɨn tyityetyú'uuca'aj rey jɨme',
ji'nye capu a'náj antyipua'rij ɨ tɨ jɨn taxɨe've'.
18 A'ɨ́jna ɨ tɨ huo'cuij ɨ maj rey jɨn tyityetyú'uuca'aj majta jéehua uhuácaca'nye'ej,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij ɨ tɨ jɨn taxɨe've'.
19 A'ɨ́jcɨ ɨ Sihón, rey tɨ jɨn tyi'tyávaaca'aj a'ɨ́ɨjma jimi ɨ amorreo,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij ɨ tɨ jɨn taxɨe've',
20 a'ɨ́jcɨ ɨ Og, rey tɨ jɨn tyi'tyávaaca'aj a'ájna a Basán,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij ɨ tɨ jɨn taxɨe've'.
21 A'ɨ́jna ɨ chuéj tɨ huo'riáa' ɨ rey maj tyi'tachuéjca'aj,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij ɨ tɨ jɨn taxɨe've',
22 ajta je'en a'ɨ́ɨjma tyu'tá' mej mij a'ɨ́ɨmaj tya'ancuriáan ɨ Israel maj jitze ajtyáma'can,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij ɨ tɨ jɨn taxɨe've'.
23 A'ɨ́jna ɨ tɨ ta'tamuá're'rii tyatɨ'ɨjtá á'viicue'ria'aj,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij ɨ tɨ jɨn taxɨe've'.
24 A'ɨ́jna ɨ tɨ tajapuá huatányuusij a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj tájcha'ɨɨre',
ji'nye capu a'náj antyipua'rij ɨ tɨ jɨn taxɨe've'.
25 A'ɨ́jna ɨ tɨ tyihuá'cue'tyej ɨ tyeɨ́tyee ajta a'ɨ́ɨjma ɨ tyi'tyán maj tyityaacɨ́'ɨj,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij ɨ tɨ jɨn taxɨe've'.
26 ¡Setyu'tatyójtzi're' ɨ Dios tajapuá tɨ já'sejre',
ji'nye capu a'náj antyipua'rij ɨ tɨ jɨn taxɨe've'!

137

Véjri' a'ájna ɨ játya'naj jitze tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Babilonia
1 A'áa tu véjri' ja'ajtyequeetɨma'aj ɨ játya'naj jitze a'áa tyeje'ejtyáma'can a tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Babilonia
tyátayiinyaca'aj tyatɨ'ɨjtá a'ɨ́j ootámua'reej ɨ Sión.
2 Tyajta a'ɨ́jcɨ jitze ɨ tɨ huá'uuj álamo tɨ huatóomua'aj a'áa tɨ ja're'vej a'chájta'
a'ɨ́j tu jitze antyaja'cávihuaaj ɨ tyí'tacanaaj.
3 A'ájna, a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'áa tojo'jájpua mataavívi'raj,
a'ɨ́ɨmaj ɨ maj néijmi'ɨ tyitu'huáari'ri',
a'ɨ́ɨ mu tahuaviiraca'aj tyej tyij tatyámua've'ej tyetyu'táchuiicaj,
¡tyej tyij a'ɨ́j tyu'táchuiicaj ɨ chuíicarij a'áa tɨ tyajá'ma'can a Sión!

4 ¿Nyi ityáj tyetyu'táchuiicaj ɨ Tavástara' tyi'chuiicarij
a'ɨ́jcɨ japua ɨ chuéj jo'maj je'ej pua'aj já'rɨcɨj?
5 ¡Tɨpua'aj muéetzij nyamojo'hua'xɨn, Jerusalén,
che' ɨ nyamuáca' huatyáahuaj ɨ nyamuáca'ta' tɨ pujmua'!
6 ¡Che' ɨ nyenyanúu arávi'taxɨ'ɨn yujtyí pujmua'
tɨpua'aj nye quee muéetzij mo'támua'ree,
tɨpua'aj pequee muáaj Jerusalén a'ɨ́ɨn pué'eenye'
ɨ nyaj jɨn jéehua nyetyamua've'!

7 Tavástara', huo'támua'ree a'ɨ́ɨjma ɨ maj a'yan hua'tamuá'muaj tɨjɨn edomitas,
a'ájna matɨ'ɨj huatyéenyo'sej ɨ Jerusalén maj ja'chej, a'ɨ́ɨ mu a'yan tyí'xajtaca'aj tɨjɨn:
“¡Xaatyú'uunaj, siajta xu néijmi'i huatyú'uunaj ɨ tɨ atátaavijhuaj ɨ chájta'naj jitze!”

8 ¡Muáaj, Babilonia, muáaj paj huatyú'uunyi'huaj!
¡Che' huatóotyamua've'en a'ɨ́jna ɨ tɨ mua'antyipuá'ritye'sij
ji'nye muáaj paj tyojo'rɨej!
9 ¡Che' huatóotyamua've'en a'ɨ́jna ɨ tɨ hua'vivi'ran ɨ a'tɨ'ríiramua'
ajta je'en huo'tyátzaanaxɨ'ɨn ɨ tyetyéj japua!

138

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij ɨ Tavástara' jimi tyej tyij tyaatatyójtzi're'en
David tɨ ja'a'rij
1 Nyetyimuatatyójtzi're'ej, Tavástara', néijmi'i ɨ nyaxɨéjnyu'caa jɨme';
nyajta muéetzij jimi tyu'táchuiicaj a'ɨ́ɨmaj metyi'séeracaj ɨ maj muéetzij muahuiire'.
2 A'áa nu pujmua' ja'ajtunutaj jo'tɨj jo'tyéjvee a' tyeyúuj
nyej nyij tyimuaatatyójtzi're'en a'ɨ́jcɨ jɨme' paj nyaxɨe've' ajta ɨ tɨ muéetzij jimi jɨ'ré'can jɨme',
ji'nye muáaj paj jaataséjrataca' ɨ paj jɨn ántyapuaj pajta a'nyúucaa
néijmi'que' tɨ'ɨj na'aj pua'máj tyí'sejre'.
3 Nyatɨ'ɨj muéetzij jimi huatyéenyuj, muáaj paj náanamuajri',
pajta jéetze' ca'nyíjra'aj naatá'.

4 Néijmi'i mu tyimuaatatyójtzi're'ej a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyí'ijta ɨ cháanacaj japua
matɨ'ɨj jáanamuaj tyi'tɨ́j paj jɨn tya'tá'ratziiri'.
5 A'ɨ́ɨ mu tyaatatyójtzi're'ej ɨ Tavástara' a'ɨ́jcɨ jɨme' je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tyu'ta'íjtaca',
ji'nye va'tɨ́j pu séejre' ɨ Tavástara' tɨ jɨn naa huasé'rin.
6 Tyij ajta ɨ Tavástara' jútye' ɨmuáj já'sejre',
a'ɨ́j pu jitze ránye ɨ tyévij tɨ quee óotzaahuatye',
ajta a'ɨmuáj já'sejre' a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj óotzaahuatye'.

7 Tɨ'ɨjta je'ej pua'aj nye jimi tyí'rɨjcaj,
muáaj paj nyecha'ɨɨj puá'mej nyej nyij nyooj júurɨj;
muáaj paj uyo'ta'ítyɨj ɨ paj jɨn néijmi'i putyí'uurej pajta nyajapuáj huatányuusɨj
a'íjcɨ jimi ɨ maj jɨn nyajaaxɨejvi' a'íɨmaj ɨ maj nyéjcha'ɨɨre'.
8 ¡Tavástara' pu néijmi'i jɨn tyámua' tyí'uurej
tyi'tíj tɨ arí nye jimi a'yan tyu'taxájtaca'!
Tavástara', jusén jɨme' pu séejre' ɨ paj jɨn taxɨe've';
¡capáj jataxá'huata'an tyi'tíj paj períj jɨn uhuatyé'chej!

139

Dios pu néijmi'i tyí'mua'reej
Ɨ tɨ a'íjna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarɨj David tɨ ja'a'rɨj
1 Tavástara', muáaj paj períj naatyéesej pajta tyámua' tyí'nyamua'tyej,
2 muáaj paj néijmi'i mua'reej je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ɨj,
tyij pajta a'ɨmuáj já'sejre' muáaj paj jamua'reej je'ej nyaj tyí'mua'tzej.
3 Muáaj paj jamua'reej jó'nyaj jooméj nusu jó'nyaj nyeríj je'ré'nyej,
¡néijmi'i paj mua'reej tyi'tíj nyaj je'ej uurej!
4 Capu eexúj ɨ nye tyenyij jitze séejre' je'ej nyaj tyu'taxájtaj,
pajta muáaj, Tavástara' papu'ríj jamua'reej.
5 Néijmi'que' paj períj nyeria'naj;
muáaj paj nye jitze rámejca'aj.
6 Capu nye jitze séejre' ɨ nyaj jɨn néijmi'i tyu'yí'tɨhua'an,
¡huápuɨ'ɨj pu nyetyesi'huaritye' nyej nyij yo'itéej ná'ra'nyij!

7 ¿Nyi je'ej tyíɨ'rij nyej nyij ɨmuáj je'ej huárutyej, a'íjcɨ jimi ɨ júuricama'ra' ɨ Dios?
¿Jɨ'nye yaa pujmua' naatánya'uunaj, nyej nyij a'ɨmuáj já'sejria'aj muéetzɨj jimi?
8 Tɨpua'aj jútye' ɨmuáj nyajra'nyij nyej nyij tajapuá já'sejria'aj;
a'áa paj muáaj já'sejre',
na'ríɨj tyétye' ɨmuáj anyo'cájrutyej ɨ chuéj tzajta',
a'áa paj pajta muáaj já'sejre';
9 Na'ríɨj naatará'ra'an a'ájna pujmua' jo'tɨj ɨ xɨcáj jé'ejnyinyiɨj,
na'ríɨj a'áa jé'ta' nya'huányechejtye'en ɨ jájritze' a'áa tɨ ajta já'sejre' a xɨcáj tɨ jé'ejnyinyiɨj,
10 a'áa pu ajta a'muáca' nyecha'ɨɨj ja'mej;
muáaj paj a'muáca' jɨn quee naatátoosɨj.
11 Tɨpua'aj a'yan nyetyi'mua'tzej nyaj a'áa jo'tyénya'avaaj jo'tɨj jo'tíca',
na'ríɨj tíca'rɨj huatyóotaahuaj ɨ tatzárɨj tɨ nye jitze séejre',
12 capu ɨ tíca'rɨj muéetzɨj jimi naatyá'avaataj,
ajta ɨ tíca'rɨj a'yan tyo'tátaasɨj tɨ'ɨj ɨ túјca'rɨj.
¡A'íjna ɨ tíca'rɨj ajta ɨ tatzárɨj muéetzɨj jimi mu juxa'aj mana'aj een!

13 Muáaj paj a'íɨn pué'een ɨ tɨ néijmi'i ɨ nye tyévira' huatyátaahuaca';
muáaj paj naatyátaahuaca' jucáara' jitze ɨ náanaj.
14 Nyetyi'muatyojtzi're' ji'nye tyámua' nu tyo'taséj,
ji'nye naa pu tyu'sé'rin muáaj paj tyú'taahuaca'.
¡A'íj nu tyámua' naa tyí'mua'reej!
15 Ajta quee a' jimi avíitzi'huaca'aj ɨ nye tyévira' tɨ'ɨj huave'sej
nyatɨ'ɨj nyáaj avíitzɨj jɨn tyátaavijhuasime'ej,
nyatɨ'ɨj tyátaavijhuasime'ej a'ájna jo'tɨj quee jáaɨ'rij tɨ a'tíj jaaséj.
16 Mua' jɨ'síj pu jaaséj tɨ'ɨj ɨ nye tyévij tyóotaahuasime'ej,
néijmi'i pu arí a'yan tyé'yu'si'huaca'aj a'yu'xaa jitze.
Pajta jaataxájtaca' a'chu nyaj pua'an xɨcáj á'tyeeren nyajúurɨj
nyatɨ'ɨj quee eexúj séej xɨcáj a'tyéevi'caj.

17 Nyaj Dios, huápuɨ'ɨj pu naa na'séjratye' je'ej paj tyí'mua'tzej;
ajta quee a'náj tye'entyipuá'rij je'ej paj muáaj tyí'muarɨe'.
18 Tɨpua'aj nyáaxɨe've'ej nyaj jaatyé'iten, jéetze' pu mue'tíj ja'mej quee ɨ séj a'áa tɨ ja'ajtyájcaj a jájrɨj tɨ ja'vá'asej;
ajta tɨpua'aj pu nyana'aj néijmi'i tyu'tyé'iten, nyóoche' nu ajamuán séeria'aj na'mej.

19 Nyaj Dios,

huáari'ri' ɨ huá'juuricamej a'ɨ́ijma ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj
pajta a' ɨmuáj huojóohua'xɨj nye jimi ɨ maj tyí'tyacui'caa,
20 pajta a'ɨ́ijma ɨ maj muéetzij je'ej pua'aj tyí'muaxaj
majta cha'mana'aj tyi'tɨ́j jɨn a'jimi rányuuj.

21 Tavástara', ¿nyi nye quee nyajta hua'xana've' a'ɨ́ijma ɨ maj muéetzij muájcha'ɨ̈ire'
nyajta quee hua'xɨe've' a'ɨ́ijma ɨ maj a'jimi rányuuj?
22 ¡Néijmi'i nu ɨ nyajúuricamej jɨn hua'xana've'!
¡A'yaa nu tyihuá'xaj tɨjɨn nyaj hua'ajcha'ɨ̈ire'!

23 Nyaj Dios, naatyéesej ɨ nyatzájta', pata'aj jáamua'tyij ɨ nyaxɨéjnyu'caa;
tyámua' paj tyinaatyéesej, pata'aj jáamua'reej je'ej nyaj tyí'mua'tzej,
24 naaséj tɨpua'aj a'ɨ́j jitze nu'cáame'en ɨ juyéj tɨ je'ej pua'aj een,
pajta je'en a'ɨ́j jitze nu'cájuyetyej ɨ tɨ jusén jɨme' séejre'.

140

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij tɨ'ij ɨ Dios taatyáhuɨ̈ire'en

Ɨ tɨ a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David tɨ ja'a'rij
1 Tavástara', pata'aj nyajapuáj huatányuunyij a'ɨ́ijma jimi ɨ maj je'ej pua'aj tyi-
tyetyúucha'ɨj;
pajta naatyécha'ɨ̈ɨn a'ɨ́ijma jimi ɨ maj ucóonyo'se've',
2 a'ɨ́ijma jimi ɨ maj tyámua' ju'uurej mej mij tyi'tɨ́j je'ej pua'aj huá'uurej
majta a'náj tɨna'aj junyo'si'tye'ej.
3 Hua' nyanúu pu antyipityíijmee, a'yájna tɨ'ɨj ɨ cú'cu'uj tyí'nyanuu,
ajta ɨ maj jɨn tyí'xaj a'yaa pu een tɨ'ɨj ɨ cú'cu'uj tyi'hua've'rij.
4 Tavástara', náacha'ɨj a'ɨ́ijma jimi ɨ maj je'ej pua'aj rɨcɨj,
náacha'ɨj a'ɨ́ijma jimi ɨ maj junyo'si'tye'ej,
ɨ maj tyi'tɨ́j je'ej tyí'xa'puɨ'ɨntare' nyej nyij nyáaj eeriá'ɨtzen.
5 A'ɨ́ɨmaj ɨ maj óotzaahuatye' a'ɨ́ɨ mu tyi'tɨ́j jɨn nyacuanamuaj,
majta meríj tyámua' tyú'ruuj ɨ maj jɨn naatyéevi' majta je'en naatyáji'que'en,
a'áa mu meríj tyámua' ja'huooruj jó'nyaj jo'ré'nyinyiij.

6 A'yaa nu nyeríj tyaaté'exaa ɨ Tavástara' tɨjɨn: "Muáaj paj nyaj Dios pué'een,
¡náanamuajri', je'ej nyej nyáaj a' jimi jéehua tyá'huoo!
7 Tavástara', Tavástara', nyaj japua paj huatányuunyij mu paj néijmi'i jɨn an-
tyía'mua'reej,
muáaj paj jacha'ɨj ɨ nyaj mu'uj a'ájna jo'maj já'nyo'se'."

8-9 Tavástara', capáj tyi'tá'care'en tɨ'ij a'yan tyá'ra'nyij je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tyá'xɨe've' ɨ tɨ je'ej
pua'aj rɨcɨj;
capáj tyi'tá'care'en tɨ a'yan atyojo'ré'nyinyiica'an je'ej tɨ arí a'ɨ́ɨn tyaaxá'puɨ'ɨntarej.
A'ɨ́ɨmaj ɨ maj nyájnaamuaj a'ɨ́ɨ mu nye jimi eecámu'vajra,
che' a'ɨ́ijma japua rájvetyij ɨ maj jɨn jaxɨe've' mej mij nyéetzij je'ej pua'aj náa'uurej.
10 Che' a'ɨ́ijma japua rávatzɨj ɨ tɨ'ɨxcuáa tɨ a'táatɨmee,
miche' a'áa huaja'tyáhua'xɨj jo'tɨj ja'tyácucu'un, jo'maj quee che' a'náj je'tácɨ̈inyij.
11 Che' quee a'yan séjre'ej ɨ cháanacaj japua a'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'hue'tacaa,
che' ɨ tɨ je'ej pua'aj een jaatamuáritye'en a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ ucóonyo'se've' ajta je'en
jo'puá'ritye'en.

12 Nyáaj nu jamua'reej tɨ ɨ Tavástara' já'xa'puɨ'ɨntari'tze'en a'ɨ́jcɨ ɨ tɨquee je'ej
tyéejviicue'
ajta japuan huatányuusij a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ quee je'ej jájtyoovej.
13 A'ɨ́ɨmaj mu ɨ tyétyacaa maj tyámua' tyityetyúucha'ɨj tyimuaatatyójtzi're'ej;
¡majta a jimi júurij muá'ju'un ɨ tyeɨ́tyee maj tyámua' tyityaajú'!

141

Nyáaj nu muéetzij jitze rányeej

Chuíicarij David tɨ ja'a'rij
1 Muéetzij jimi nu huatyényuusij, Tavástara', ¡jiye'tzín paj mujo'vé'me'en!,
¡huánamuajri' ɨ nyenyúucaa nyatɨ'ɨjta muéetzij jimi huatyényuunyij!
2 Che' a'yan eenye' ɨ nyaj jɨn huatyényuusij a jimi tɨ'ɨj ɨ ɨ́ijcua,

ajta ɨ nyaj a' jimi ajméjca'taxi'ɨn, a'yájna tɨ'ɨj chúmua' maj a'jimi tyu'támu'vejritaj.

3 Tavástara', muáaj paj tyámua' tyéecha'ɨɨn je'ej nyaj tyu'taxájtaj;
tyámua' paj tyináacha'ɨɨn nyatɨ'ɨjta tyí'xajtaj.
4 Capáj tyi'tá'care'en nyej nyij a'ɨ́j jitze tyi'riá'mua'sime'en ɨ tɨ quee xá'puɨ',
capáj tyi'tá'care'en nyej nyij je'ej pua'aj tyi'tyínyecha'ɨɨj
nusu nyej nyij a'ɨ́ijma jamuán tyí'cua'ajcaj ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj.

5 A'yaa pu tyí'xa'puɨ' tɨ puéjtzij naata'an a'ɨ́jna ɨ tyévij tɨ tyámua' tyi'tyúucha'ɨj,
che' ajta ɨ tɨ naa curiá'rɨe' nyejtya'xɨ'ɨn.
Néijmi'i nu a'ɨ́j tya'ancuriáa'sij,
tyij ajta nye jimi je'ej pua'aj tyí'rijcaa, muéetzij jimi nu huatyényuusij.
6 A'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyihuá'ijtye' ɨ maj je'ej pua'aj rɨcɨj a'ɨ́ijma mu puéjtzij huo'tá'sij,
majta je'en jaséjran nyej nyáaj tyámua' eenye' tyí'xajtaca'aj.
7 Tyihuá'carij pu a'áa tyojo'je'estíma'aj ja'mej jo'maj tyityajá'ava'tacaa,
a'yájna tɨ'ɨj chóota' maj metyo'íicha'ajra'nyij.

8 Tavástara', Tavástara', nyáaj nu muéetzij jitze rányeej.
Muéetzij jimi nu jahuoo paj naatyáhuɨɨre'en: capáj manúujɨpuan.
9 Pajta nyajapuáj huatányuunyij tyi'tɨ́j maj jɨn jaxɨe've' maj náacuanamuaj;
pajta nyajapuáj huatányuunyij a'ɨ́ijma jimi ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj.
10 Miche' a'ɨ́ɨmaj a'ɨ́jna jɨn huavívi'ri'huaj ɨ maj tyámua' jáaruuj,
ajta nyáaj nyiche' nyooj huame'en.

142

Muáaj paj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ nyaj jitzán huatyényahuɨɨre'ej
Je'ej tɨ tyihuo'muá'tyej ajta je'ej tɨ tyu'tyéenyuj a'ɨ́jna ɨ David, tɨ'ɨj tyásta'naj jitze je'rácatyii
1 Ca'nyíin nu jɨn jahuoo ɨ Tavástara' jimi,
ca'nyíin nu jɨn jahuaviij tɨ'ij a'ɨ́ɨn ná'ancu'vaxɨ'.
2 A'ɨ́j nu jimi jaataséjrataj tyi'tɨ́j nyaj jɨn nyenyuuste',
a'ɨ́j nu jimi jaataséjrataj tyi'tɨ́j nyaj jɨn je'ej tyé'nyamua'tzej
3 nyatɨ'ɨjta huápuɨ'ɨj quee je'ej tyéejtyoove'en.

Tavástara', muáaj paj jamua'tyej ɨ nyaj juyéj,
a'ɨ́jcɨ ɨ juyéj nyaj jitzán huaméj,
a'áa mu tyi'tɨ́j tyámua' jó'ruuj mej mij naatyéevi'.
4 Nyajta a'áa jóonyeerij a' nyamuáca'ta' pujmua'
ajta quee a'tɨ́j aja've'mej tɨ'ij naatáhuɨɨre'en.
¡Capu ma' a'tɨ́j tɨ'ij nyajapuáj huatányuunyij!
¡Capu ma' a'tɨ́j nyej nyáaj jitzán juxɨé'va'aj!

5 Muéetzij jimi nu huatyényuusij, Tavástara',
A'yaa nu nyij tyí'mua'ixaatye' tɨjɨn: "Muáaj paj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ nyaj jitzán huatyényahuɨɨre'ej;
muáaj papu'uj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ nye jimi séejre' ijíij nyej nyooj júurij."
6 Huánamuajri' je'ej nyaj a'jimi tyá'huoo,
ji'nye canu che' nyaca'nyej yényesejre',
Nyajapuáj paj huatányuunyij a'ɨ́ijma jimi ɨ maj nyamuaritye',
ji'nye jéetze' mu a'ɨ́ɨmaj uhuácaca'nye' nyequee nyáaj.
7 Pata'aj nɨi'rátoonyij a'yújna jó'nyaj je'tyánami'
nyata'aj nyij nyáaj tyimuaatatyójtzi're'en.
A'ɨ́ɨ mu mij nyej jimi atahuíistɨra'aj ɨ tyeítyee maj quee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeere'
tɨpua'aj períj muáaj tyámua' tyinaatyátoonyij.

143

Muéetzij jimi nu nyeríj tyu'tyáaca'an
Chuíicarij David tɨ ja'a'rij
1 Tavástara', huánamuajri' je'ej nyaj a' jimi tyi'tyényuusij,
tyámua' paj tyáanamuaj je'ej nyaj tyá'huoo.
¡Pajta naatájeevej, ji'nye muáaj paj tyámua' een pajta quee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeere'!

2 Capáj jahuaviiraj tɨ'ij jaataxáj tyi'tɨ́j tɨ jɨn quee xá'puɨ' huarɨ́j a'ɨ́jna ɨ tɨ muéetzij
muahuɨ̈re',
ji'nye néijmi'i mu muéetzij jimi á'ɨtzeere'.

3 A'ɨ́maj mu nyamuaritye' ɨ maj nyéjcha'ɨ̈re',
majta chóota' merɨj naatzíinajraa,
ca'nyéjrij mu jɨn nye'ijtye' nyej nyij a'áa ja'chajca jo'tɨj jo'tɨ́ca',
a'yájna matɨ'ɨj ɨ maj merɨj á'tyeej maj huácuij.
4 Huápuɨ'ɨj nu quee che' je'ej tyéejtyoovej,
ajta ɨ nyaxɨéjnyu'caa quee che' je'ej jájtyoovej.
5 Nyáamua'ree je'ej tɨ jájcuaj tyí'eenye'ej,
nyajta a'ɨ́j jitze tyí'mua'tzej je'ej paj muáaj tyu'muárɨej.
6 Muéetzij jimi nu ajméjca'taxɨ'ɨj,
muéetzij jimi nu jaxɨe've' nyaj huaye'en, a'yájna tɨ'ɨj ɨ chuéj tɨ huáchij.

7 Tavástara', ¡ca'nácan paj naatájeevej,
ji'nye canu che' tyámua' tya'tányuuvej!
Capáj nye jimi ajtáyi'can,
ji'nye a'yaa nu éenye'ej na'mej matɨ'ɨj ɨ muɨ'chítyee.
8 Tɨ'ɨjta íiya' putyi'rɨjcáj muáaj paj no'támua'reeritzi'tye'en ɨ paj jɨn nyaxɨe've',
ji'nye muéetzij nu nyerɨj jitze tyu'tyáaca'an.
Muáaj paj no'támua'reeritzi'tye'en je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ɨj,
ji'nye muéetzij jimi pu já'ma'can tyi'tɨ́j nyaj a'yan tyí'xɨe've'.
9 Nyajapuáj paj huatányuunyij, Tavástara', a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj nyéjcha'ɨ̈re',
ji'nye muéetzij jimi nu jahuoo paj naatyáhuɨ̈re'en.
10 Náamua'tyej nyej nyij a'yan huárɨnyij je'ej paj muáaj tyá'xɨe've',
ji'nye muáaj paj nyaj Dios pué'een.
¡Che' a' júuricamej tɨ naa een náavi'tɨsime'en
a'ɨ́jcɨ jitze ɨ juyéj tɨ huatóoje'yej!
11 Muéetzij jitze ma'can, Tavástara', ¡naatá' nyej nyij júurij!

Ji'nye jɨ'réenya'aj paj séejre', ¡nɨɨ'ráatoj nyej nyij quee je'ej tyé'nyamua'ajcaj!
12 Ji'nye capáj tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeere', ¡hua'antyipua'ritye' a'ɨ́ɨjma ɨ maj nyéjcha'ɨ̈re'!
¡Hua'antyipua'ritye' néijmi'caa a'ɨ́ɨjma ɨ maj nyéjcha'ɨ̈re', ji'nye nyáaj nu a'ɨ́ɨn pué'een
ɨ tɨ muahuɨ̈re'!

144

Je'ej tɨ ɨ Dios tyí'tyojtzi're' a'ɨ́jna ɨ rey tɨ jɨn tyi'tyéjvee
David tɨ ja'a'rij
1 ¡Che' tyámua' eenye' ɨ Tavástara', ɨ tɨ nyecha'ɨj!
A'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ tyámua' tyí'nyamua'tyej ajta tyámua' nya'uurej
nyej nyij tyu'tyámue'tɨn nyatɨ'ɨj huatyényo'se'en;
2 a'ɨ́ɨ pu nya' amɨ́ɨncuj pué'een tɨ quee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeere', a'ɨ́j nu jimi tyámua'
tyí'cha'ɨ̈ri'huaj;
ɨ tɨ jéetze' jútye' ɨmuáj já'sejre' nyej nyij jitzán huatyénya'avaaj, ɨ tɨ nyajapuáj
huatányuusij,
a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ nyacánasij, a'ɨ́j nu nyij jɨn huatyényanasij;
a'ɨ́ɨ pu tyu'tá'sij nyej nyij tyihuo'ta'ɨ́jtye'en a' chájta' maj jo'cháatɨmee.

3 Tavástara', ¿tyi'tanyí pué'een ɨ tyáatɨ', pej pij quee yó'hua'nan?
¿Tyi'tanyí je'ej tyi'pué'een ɨ tyévij, tɨ'ij a' jitze juxɨe've'?
4 A'ɨ́jna ɨ tyáatɨ' a'yaa pu een tɨ'ɨj séej paj ucayáatɨra'nyij;
ajta ɨ tɨ jɨn júurij a'yaa pu mutyojo'yi'ij tɨ'ɨj ɨ quéenyi'istarij.
5 Tavástara', tya'antácuunaj u tajapuá, pajta je'en mujo'vé'me'en;
pajta japuan tyí'astij ɨ jɨrɨj tɨ'ij ájcɨtzujtarej;
6 pajta tyu'táhua'xɨj ɨ tyiá'ɨ'rɨj, majta huatyóona'axcava'xɨ'ɨn,
pajta je'en huo'tamuáritye'en a'ɨ́ɨjma ɨ maj muájcha'ɨ̈re'.
7 Mu paj jo'taméjca'aj jútye' ɨmuáj,
pajta nyajapuáj huatányuunyij ɨ jájritze', ji'nye nu'rɨj tɨn atyámuɨ'sij;
nyajapuáj paj huatányuunyij a'ɨ́jcɨ jimi ɨ maj jɨn uhuácaca'nye'ej a'ɨ́ɨmaj ɨ tyeɨ́tyee nyaj
quee huá'muajtyej,
8 a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyí'hue'tacaa

majta ajméjca'tacaa mej mij hue'tzij jɨn tyu'taxáj.

9 Tavástara', jájcuacan nu ɨ chuíicarij a' jimi huatáchuiicaj;
nyetyu'táchuiicaj muéetzij jimi a'íjcɨ jitze ɨ canárij.
10-11 Muáaj, mu paj hua'tá'caa mej mij tyu'tyámue'tɨn ɨ maj rey jɨn tyityetyu'uj;
muáaj, mu paj japuan huatanyúj a'íjcɨ ɨ David muéetzij tɨ muahuɨ́re',
nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjcɨ jimi ɨ náhuaaj tɨ tyu'jé'caj;
nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjcɨ jimi ɨ maj jɨn uhuácaca'nye'ej a'íɨmaj ɨ tyeítyee nyaj
quee huá'muajtyej,
ɨ maj hue'tzij jɨn tyí'xaj
majta ajméjca'tacaa mej mij hue'tzij jɨn tyu'taxáj.

12 A'íɨmaj ɨ tayójmua' a'yaa mu tyí'tyahuose' tɨ'ɨj ɨ ítyeɨ'rij tyej tyámua' tyí'uurej;
majta ɨ tayójmua' maj úucaa naa huasé'rihua'an a'yájna tɨ'ɨj ɨ chi'ij jitze tɨ arúu'pu'uj
ɨ tɨ jitzán aróoca'nyej a'íjna ɨ tyeyúuj.
13 Ajta ɨ tyi'tachojrij tzajta' tyó'jɨstij,
néijmi'i pu cue'ráj a'úun tyó'cataj.
Majta ɨ taya'muaj jéehua mu támui'rij,
mu'ríj jéehua ví'ra'aj séejre' néijmi'que'.
14 Majta ɨ taya'muaj huáacasij a'íɨ mu majta meríj ju'tzaj,
majta quee tyitya'rájhua'naj.
Camu tyi'tíj jɨn je'ej tyí'tyejijhuaj a' cáayej jitze.
15 ¡Miche' huatóotyamua've'en a'ájna a' chájta' jo'tɨj néijmi'i a'yan tyejé'een!
¡Miche' huatóotyamua've'en a' chájta' jo'tɨj ɨ Dios huaja' Vástara'!

145

Miche' néijmi'i ɨ tyeítyee tyaatatyójtzi're'en ɨ Tavástara'
Je'ej tɨ tyu'táchuiicaca' a'íjna ɨ David
1 A'íj nu huataxájta je'ej paj va'cán jɨn tyí'ijta, nyaj Dios pajta nyaj rey;
a'náj tɨna'aj nu tyámua' tyeetyátoosij ɨ paj jɨn ántyapuaj.
2 Tɨ'ɨj púna'aj nu tyi'muatyóotzi're'ej na'mej,
nyajta muéetzij jitze ma'can a'náj tɨna'aj tyi'chuíicaj na'mej.
3 Va'cán pu jɨn tyi'tyéjvee ɨ Tavástara' ajta jimi a'yan tyi'tyéevijtɨj tyaj tyu'táchuiicaj,
jéetze' pu va'cán jɨn antyúumua'reej quee ɨ tyaj jɨn tyojó'itej.

4 Ɨ hua' huásimua' majta ɨ tɨ'ríij a'íɨ mu tyámua' tyu'tyátoosij muáaj paj tyú'taahuaca',
a'íj mu xáataj muá'ju'un je'ej paj muáaj tyi'tíj va'can tyú'taahuaca'.
5 A'íj mu xáataj muá'ju'un ɨ tɨ naa huasé'rin muáaj paj jɨn ajtyíamua'reej,
nyajta nyáaj a'íj nu jitze tyí'nyamua'tziitye'en ɨ tɨ naa tyu'sé'rin muáaj paj tyú'taahuaca'.
6 A'íj mu tyi'xáataj muá'ju'un muáaj paj tyú'taahuaca' ɨ paj néijmi' jɨn putyi'uurej tɨ
huápuɨ'ɨj tyé'tyesi're',
nyajta nyáaj a'íj nu huataxájta ɨ paj va'cán jɨn tyi'tyéjvee.
7 A'íj mu xáataj muá'ju'un paj huápuɨ'ɨj naa tyí'tyevij,
majta jutyámua've'ej mejíihuaj a'yan metyi'xáataj muá'ju'un paj jɨ'réenye'ej séejre'.

8 Tavástara' pu naa tyihuojó'mua'raj ajta tyihua'cu'vej,
capu jiye'tzín tyo'cájaaxɨejve' ajta jéehua taxɨe've'.
9 Tavástara' pu jɨ'réenya'aj séejre' néijmi'caa jimi,
ajta tyámua' naa tyí'cha'ɨj ɨ tɨ tyú'taahuaca'.

10 ¡Miche' tyimuaatatyójtzi're'en, Tavástara', tyi'tíj paj muáaj tyú'taahuaca'!
¡Miche' a'íɨmaj tyimuaatatyójtzi're'en ɨ maj a' jimi tyámua' een!
11 ¡Miche' a'íj huataxáj ɨ tɨ huápuɨ'ɨj naa huasé'rin a'íjna ɨ paj jɨn tyí'ijta!
¡Miche' a'íj huataxáj ɨ tɨ quee a'tíj a'yan tyeeyí'tɨn tɨ a'yan tyu'muárɨe'en!
12 ¡Miche' ɨ tyeítyee jáamua'reej paj muáaj néijmi'i putyí'uurej
ajta ɨ tɨ va'tíj séejre' a'íjna ɨ paj jɨn tyí'ijta!
13 A'íjna ɨ paj jɨn tyí'ijta a'íj paj jɨn jusén tyu'ta'íjtaj,
ajta ɨ paj jɨn antyía'mua'reej jusén jɨme' pu séeria'aj ja'mej.

14 Tavástara' pu huo'tyácajtye'sij a'íɨjma ɨ maj eetávitzej
ajta hua'aj ja'puanaj a'íɨjma ɨ maj quee uhuácaca'nye'.
15 Néijmi'i mu muéetzij jitze rányejnye' majta a' jimi tyi'ijchó've'

paj muáaj tyihuo'tá'an ɨ tɨ tyí'cue'ri' a'náj tɨ a'yan tyí'xa'puɨ'ɨn.
16 Muáaj paj huataméjca'taj, pajta a'íjcɨ jɨme' axɨe'vi'ra'
jɨn tyámua' tyihuo'tyátoosɨj a'íɨjma ɨ maj júurɨj.
17 Tavástara' pu tyámua' een ɨ ju juyéj jitze,
ajta jéehua tyámua' tyí'uurej je'ej tɨ a'íɨn tyí'taxɨe've'.
18 Tavástara' pu véjri' séejre' a'íɨjma jimi ɨ maj jimi jahuoo,
a'íɨjma jimi ɨ maj tzáahuatyi'ra'aj jɨn jahuoo.
19 A'íɨ pu a'yan rɨnyij je'ej maj tyá'xɨe've' ɨ maj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ɨj;
matɨ'ɨjta jahuaviiraj tɨ huo'táhuɨɨre'en, a'íɨ pu huá'namuaj ajta hua' japua huatányuusij.
20 Tavástara' pu huá'cha'ɨj a'íɨjma ɨ maj jaxɨe've',
ajta hua'antyɨpua'ritye'sij a'íɨjma ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj.

21 ¡Che' ɨ nye tyenyij tyaatatyójtzi're'en ɨ Tavástara'!
¡Miche' néijmi'i tyámua' tyeetyátoonyij je'ej tɨ a'íɨn ántyapuaj,
ijíij majta jusén jɨme'!

146

Je'ej tyaj tyu'táchuiicaj ɨ Dios tɨ tyú'taahuaca'
1 ¡Alelúuyaj!

Néijmi'i nu ɨ nyaj júuricamej jɨn tyaatatyójtzi're'ej ɨ Tavástara'.
2 Nyáaj nu tye'tyóotzi're'ej na'mej ɨ Tavástara' nyatɨ'ɨj nyooj júurij;
nyetyi'chuíicaj nu na'mej ɨ Dios jimi nyatɨ'ɨj nyooj séjre'ej.
3 Caxu a'íɨjma jitze tyí'ca'nyej ɨ tyétyacaa maj jéehua juxɨe've',
a'íɨjma jimi ɨ tyeítyee maj quee púj oorej maj séej japua huatányuunyij,
4 ji'nye tɨpua'aj merɨj huácui'nyij chuéj mu majtáhua'aj huatyóotaahuaj,
a'íj pu'uj tána'aj xɨcáara' jitze tye'entyipuá'rij ɨ maj jɨn tyí'muarɨe'ca'aj.

5 Che' jutyamua've'ej ɨ tɨ ja'ancuriáa'vej tɨ ɨ Dios ra' ɨ Jacob jaatáhuɨɨre'en,
a'íjna ɨ tɨ tyi'ijchó've'ej ɨ Tavástara' jimi tɨ Dios ra' pue'éen.
6 A'íɨ pu jaatyátaahuaca' ɨ tajapuá tɨ séejre', ɨ cháanacaj ajta ɨ jájrɨj,
ajta néijmi'i a'íj tɨ jitze tyí'sejre'.
A'íɨ pu a'náj tɨna'aj ja'rá'astee ɨ junyúucaa
7 Tyámua' pu tyí'uurej a'íɨjma jimi ɨ maj quee je'ej jájtyoovej
ajta tyihuo'tá'sij ɨ cue'ráj a'íɨjma ɨ maj tajcuj.

Tavástara' pu hui'rátoosɨj a'íɨjma ɨ maj námi',
8 Tavástara' pu hua'tanyéjnye'rityee a'íɨjma ɨ maj aracúcu'nyijmee;
Tavástara' pu hua'aj ja'puanaj ɨ maj merɨj eetavátzɨj,
Tavástara' pu hua'xɨe've' ɨ tyeítyee maj tyámua' tyí'tyesejre',
9 Tavástara' pu huá'cha'ɨj a'íɨjma ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can
ajta huá'cha'ɨj a'íɨjma ɨ xá'rɨcaanyij ajta ɨ úucaa maj antyúujɨɨmua'astariaca',
ajta huojo'hua'naj ɨ juyéj jitze a'íɨjma ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj.

10 Mua'aj mu siaj Sión ja'chej, Tavástara' pu jusén jɨme' tyi'íitaj ja'mej,
ajta ɨ ja'mua Dios pu ajta jusén jɨme' séeria'aj ja'mej.

¡Alelúuyaj!

147

Capu juxa'aj na'aj huó'ruuj ɨ maj séej chuéj japua jo'cháatɨmee
1 ¡Alelúuyaj!

¡Naa pu xá'puɨ' tyaj tyu'táchuiicaj ɨ Dios jimi!
¡A'yaa pu tyúuxɨe've' tyaj a'íj jimi tyámua' naa tyu'táchuiicaj!
2 Tavástara' pu ajtáhua'aj jaatyátaahuaj ɨ chájta'naj Jerusalén
ajta hua'ajsɨɨre'ej a'íɨjma ɨ Israel maj jitze ajtyáma'can ɨ maj jo'vátzɨj.
3 A'íɨ pu tyihuá'huaatye'en ɨ maj quee tyámua' een ɨ juxɨéjnyu'caa tzajta',
ajta tyihua'huáatye'ej jo'maj tyajá'puejtyi'huaj.
4 A'íɨ pu jamua'reej a'chu maj ará'asej ɨ xú'ra'vetyee,
ajta je'en séej ajta séej huataxájta je'ej tɨ ántyapuaj.

5 Va'cán pu jɨn antyúumua'reej ɨ taj Dios, ajta néijmi'ɨ putyí'uurej,
capu mu' jóo'asej ɨ tɨ jɨn tyu'yí'tɨn.
6 Tavástara' pu ca'nyíjra'aj hua'tá'caa a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee óotzaahuatye',
ajta jéehua pu huápuɨ'ɨj huo'tyáxaahuataj a'ɨ́ɨjma ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj.

7 Setyu'táchuiicaj ɨ Tavástara' jimi setye'tyóotzi're'ej;
siajta tyu'táchuiicaj ɨ taj Dios jimi, a'ɨ́jcɨ jitze ɨ canárij.
8 A'ɨ́ɨ pu jo'tánaamuaj ɨ tajapuá tɨ séejre' a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ jéetɨrij,
ajta tyámua' huá'uurej ɨ víityee mej mij huatyéviiyej ɨ cháanacaj japua,
ajta tyi'tá'caa tɨ ɨ ɨxáj ajnyéj a ɨtzitáj,
9 tyihuá'cue'tyej ɨ tyi'tyán maj tyityaacɨ́'ɨj
ajta a'ɨ́ɨjma ɨ hua'yojmua' ɨ cua'tzáaj matɨ'ɨj aja'cɨ'xɨj.
10 Capu ɨ tɨ jɨn uhuájca'nyej ɨ cahuáayu' nusu ɨ tyáatɨ' tɨ jéehua uhuájca'nyej
capu a'ɨ́ɨn jitzán juxɨe've' ɨ Tavástara',
11 a'ɨ́ɨ mu jitzán juxɨe've' ɨ maj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ɨj,
ɨ maj jitzán tyí'ca'nyej ɨ tɨ jɨn hua'xɨe've'.

12 Mua'aj mu siaj Jerusalén huacháatɨmee, setyu'tatyójtzi're' ɨ Tavástara';
siajta mu siaj Sión ja'chej, setyu'tatyójtzi're' ɨ ju Dios.
13 Ji'nye a'ɨ́ɨ pu tyámua' tye'tyáacajtye jo'tɨj ja'pueertaj
ajta tyámua' tyihuo'tyájtoo a'yóojmua' a'ájna a chájta'.
14 A'ɨ́ɨ pu tyu'tá'sij paj axáahuaj séjria'aj a' chuéj japua
ajta a'ɨ́j muaatá'sij ɨ tyeríicuj tɨ jéetze' jɨ́'re'en.
15 A'ɨ́ɨ pu junyúucaa ujo'ta'ítyij ɨ cháanacaj japua,
ajta ɨ nyúucaria'ra' pu jiye'tzín yará'astij.
16 A'ɨ́ɨ pu jataahuaj ɨ séerij cuxáa tɨ muxáj tɨ pué'eenye',
ajta séerij ajnyésij néijmi'que' ɨ chuéj japua tɨ'ɨj ɨ chuéj tɨ muɨɨnyíj.
17 A'ɨ́ɨ pu ajta ɨ séerij ujo'ta'ítyij a'yájna matɨ'ɨj ɨ tyéetyee;
ajta a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ cɨmuájrij tɨ ujo'ta'ítyij, a'ɨ́j pu jɨn ɨ jáj séerij huatyóotaahuaj.
18 Ajta je'en ɨ junyúucaa mujo'ta'ítyij, aj pu'ij ɨ séerij huatóopua'rij;
a'ɨ́ɨ pu tyu'tá'sij tɨ huatá'aacarej, aj pu'ij ɨ jájtyij huatámuɨ'yij.
19 A'ɨ́ɨ pu tyu'tá' tɨ jáamua'tyij ɨ Jacob, ɨ Israel,
ɨ junyúucaa, ɨ nyúucarij tɨ jɨn tyí'ijta ajta je'ej tɨ tyeetyájtoo.
20 Capu a'yan huó'ruuj ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can,
ɨ maj quee a'náj jaamua'aj je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tyu'ta'íjtaca'.

¡Alelúuyaj!

148

Ɨ Tavástara' tɨ tyú'taahuaca' a'ɨ́ɨ pu tyé'tyojtzi're'
1 ¡Alelúuyaj!
¡Setyu'tatyójtzi're' ɨ Tavástara' jútye' ɨmuáj u tajapuá!
¡Setyu'tatyójtzi're' ɨ Tavástara' jútye' ɨmuáj!
2 ¡Mua'aj xu siajta tyaatatyójtzi're'en, néijmi'ɨ mu siaj jimi tyí'huiɨre'!
¡Mua'aj xu siajta tyaatatyójtzi're'en, tajapuá siaj tyí'cha'ɨj!
3 ¡Setyu'tatyójtzi're' siajta mua'aj, xɨcáj ajta ɨ máxcɨrɨe'!
¡Mua'aj xu siajta tyaatatyójtzi're'en, tatzárij siaj naa huasé'rin!
4 ¡Tyu'tatyójtzi're', tajapuá jútye' ɨmuáj paj já'sejre',
pajta muáaj jájtyij, japuan paj já'sejre' ɨ tajapuá tɨ séejre'!

5 Setyu'tatyójtzi're' ɨ tɨ jɨn ántyapuaj ɨ Tavástara',
ji'nye a'ɨ́ɨ pu séej na'aj jɨn tyu'ta'íjtaca' aj pu'ij néijmi'ɨ tyú'taavijhuaca';
6 a'ɨ́ɨ pu a'yan tyeetyájtoo tɨ'ɨj jusén jɨme' séjre'ej,
ajta nyúucarij jɨn tyu'ta'íjtaca' tɨ a'yan tyúuxɨe've' maj néijmi'ɨ ará'astej.

7 ¡Setyu'tatyójtzi're' ɨ Tavástara' ɨ cháanacaj japua,
tyi'tyán maj viváajma'aj tyí'tyesejre' ɨ jájritze', ɨ jájritze' jo'tɨj ja'tyáatɨ'!
8 ¡Ɨ maj tyóona'axcava'ra majta ɨ tyéetyee, ɨ séerij ajta ɨ tɨ huarɨéenajyi'ij!
¡Ajta ɨ áacaj tɨ a'yan rɨcɨj je'ej tɨ tyu'ta'íjtyi'huaca'!
9 ¡Ɨ jɨríj ajta ɨ tɨ cavi'yetze'ejmee!
¡Néijmi'ɨ ɨ jucúj ajta ɨ ítyeɨ'rij tɨ tyí'tajcaa!
10 ¡Tyi'tyán ya'muáatyee majta ɨ simuáruunyij!

¡Ɨ pína'see majta ɨ chóota' maj huacíɨnyajcɨ'ɨj!
11 ¡Ɨ maj tyí'ijta ɨ cháanacaj japua majta ɨ chájta'naj jitze!
¡Ɨ maj tyí'ijta majta ɨ tajtúhuaanyij cháanacaj japua maj tyí'ijta!
12 ¡Tyétyacaa majta ɨ úucaa, tyáamua majta ɨ huáasij!

13 ¡Néijmi'i xu tyaatatyójtzi're'en ɨ Tavástara' tɨ jɨn ántyapuaj,
ji'nye a'íɨ pu'uj a'íjna jɨn ántyapuaj ɨ jútye' ɨmuáj tɨ já'ma'can!
¡Ɨ tɨ jɨn néijmi' putyi'uurej tajapuá pu já'sejre' ajta íiyan cháanacaj japua!
14 ¡A'íɨ pu tyu'tá' mej mij néijmi'i putyí'uuriaj ɨ maj jitzán ajtyáma'can!

¡A'íɨ mu néijmi'i tyaatatyójtzi're'ej ɨ maj jimi tyámua' een,
a'íɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, chájta'naj tɨ jimi véjri' séejre'!

¡Alelúuyaj!

149

Dios, ɨ tɨ néijmi'i tyú'taahuaca' ajta Rey jɨn tyi'tyéjvee
1 ¡Alelúuyaj!

Jájcuacan xu tyu'táchuiicaj ɨ Tavástara' jimi,
a'áa xu tyaatatyójtzi're'en jo'maj jóosɨire' ɨ maj jimi tyámua' tyityetyúucha'ɨj.
2 Xatóotyamua've' mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, siajta Sión siaj jo'cháatɨmee,
ji'nye Dios pu néijmi'i ja'mua jimi tyú'taahuaca' ajta Rey jɨn tyi'tyéjvee.
3 Setyu'tatyójtzi're' ɨ tɨ jɨn ántyapuaj siajta jimi tyu'tyéenye'en,
jimi xu tyu'táchuiicaj ɨ canárij jitze siajta ɨ quéetzaj jitze.
4 Ji'nye ɨ Tavástara' pu jutyamua've' a'íɨjma jimi ɨ jutyéɨtyeristyamua',
a'íɨjma pu huata'sij maj tyu'mué'tɨn ɨ maj quee óotzaahuatye'.
5 Siata'aj huatóotyamua've'en mu siaj quee tyi'tíj jɨn á'ɨtzeere' a'íjcɨ jɨme' siaj tyu'tyámue'tɨj,
tyij siajta siooj tyácu'tzisime'en xuutyámua've'ej xu tyí'chuiicaj.
6 Che' ɨ chuíicarij ja'muatyényij jitze séjre'ej ɨ Dios siaj jɨn tyu'tatyójtzi're'en,
ajta ɨ ja'mua muáca' jitze ɨ chúun tɨ juxa'aj tya'antámuamuaa
7 siaj sij a'íjna jɨn tyo'rióorɨeeraj a'íɨjma jimi ɨ maj quee tyá'tzaahuatye',
siajta puéjtzij huo'tá'an ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can,
8 siata'aj huo'tyájɨ'que'en ɨ maj rey jɨn tyí'ijta siajta ɨ tyeɨtyee maj jéehua uhuácaca'nye'
a'íjcɨ jɨme' xu huo'tyájɨ'que'en ɨ cadéenaj tyapúusti' tɨ pué'een tɨ tyíjetyej,
9 ta'aj ij a'íɨjma jimi a'yan tya'róo'astej je'ej tɨ arí tyo'yú'si'huaca'.
¡A'íi pu a'íɨn pue'éenye'ej ja'mej ɨ maj jɨn jaatyátzaahuatye'en ɨ maj jimi tyámua' een!

¡Alelúuyaj!

150

Je'ej maj néijmi'i ɨ Dios jimi tyu'táchuiicaj
1 ¡Alelúuyaj!
¡Setyu'tatyójtzi're' ɨ Dios ɨ tyeyúujra' tzajta' jo'tɨj a'íɨn já'sejre'!
¡Setyu'tatyójtzi're' a'ájna u tajapuáj jo'tɨj a'íɨn tyejé'ijtaj!
2 ¡A'íj xu jɨn tyaatatyójtzi're'en je'ej tɨ a'íɨn va'cán jɨn tyí'muarɨe'!
¡A'íj xu jɨn tyaatatyójtzi're'en ɨ tɨ va'cán jɨn séejre' jusén jɨme'!
3 ¡A'íj xu jitze tyaatatyójtzi're'en ɨ a'huáj!
¡Setyu'tatyójtzi're' a'íjcɨ jitze ɨ canárij siajtáhua'aj séecan jitze ɨ canárij tɨ seequéj tyíe'en!
4 ¡Setyu'tatyójtzi're' setyi'nya'aj a'íjcɨ jitze setyi'cuíinaj ɨ quéetzaj!
¡Setyu'tatyójtzi're' a'íjcɨ jitze ɨ cɨ'sítye'rij siajta néijmi'i a'íjcɨ jitze ɨ tɨ tye'ejvivin!
5 ¡Setyu'tatyójtzi're' a'íjcɨ jitze ɨ tyapúusti' tɨ tyi'sicɨira tɨ tyi'táhuan!
¡Setyu'tatyójtzi're' a'íjcɨ jitze ɨ tyapúusti' tɨ tyi'sicɨira tɨ tyi'tyóovivaaraj!
6 ¡Miche' néijmi'i ɨ maj ucayáatɨyi'ij tyaatatyójtzi're'en ɨ Tavástara'!

¡Alelúuyaj!

Je'ej tɨ tyo'yú'xaca' a'ɨ́jna ɨ San Mateo

A'ɨ́ɨmaj ɨ huásimua'mua' a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús
(Lc. 3:23-38)

1 A'íi mu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ huásimua'mua' ɨ Jesús tɨ Cɨríistu' pué'een ɨ tɨ a'ɨ́ɨjma jitze eeráma'can ɨ David, ajta a'ɨ́jcɨ ɨ Abraham.
2 Abraham pu táatajra' pué'eenye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ Isaac, ajta a'ɨ́jna ɨ Isaac, a'ɨ́j pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ Jacob, ajta a'ɨ́jna ɨ Jacob, a'ɨ́ɨjma pu tyiyóomua'aj ta'raa a'ɨ́jna ɨ Judá, ajta séecan ɨ maj ihuáamua'mua' pué'een ɨ Judá.
3 Ajta a'ɨ́jna ɨ Judá a'ɨ́ɨ pu hua' táataj pué'eenye'ej a'ɨ́ɨjma ɨ Fares ajta ɨ Zérah, ajta a'ɨ́ɨn hua' náanaca'aj ɨ Tamar. Ajta a'ɨ́jna ɨ Fares, a'ɨ́ɨ pu táatajra' pué'eenye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ Esrón, ajta ɨ Esrón a'ɨ́j pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej ɨ Aram.
4 Aram pu táatajra' pué'eenye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ Aminadab, ajta a'ɨ́jna ɨ Aminadab a'ɨ́j pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ Nahasón, ajta je'en Nahasón tyiyóoj ta'raa tɨ a'yan ántyapuaaca'aj tɨjɨn Salmón.
5 Ajta a'ɨ́jna ɨ Salmón a'ɨ́ɨ pu táatajra' pué'eenye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ Booz, ajta ɨ náanajra' a'ɨ́jcɨ ɨ Booz a'yaa pu ántyapuaaca'aj tɨjɨn Rahab. Ajta a'ɨ́jna ɨ Booz, a'ɨ́ɨ pu táatajra' pué'eenye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ Obed, ajta ɨ náanajra' a'ɨ́jcɨ ɨ Obed a'yaa pu ántyapuaaca'aj tɨjɨn Rut. Ajta a'ɨ́jna ɨ Obed, a'ɨ́ɨ pu táatajra' pué'eenye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ Isaí,
6 ajta a'ɨ́jna ɨ Isaí pu táatajra' pué'eenye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ David, ɨ tɨ rey jɨme' tyi'tyávaaca'aj.
A'ɨ́jna ɨ David a'ɨ́ɨ pu táatajra' pué'eenye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ Salomón, ajta ɨ náanajra' a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'eenye'ej ɨ Urías tɨ jatyévi'tɨnya'aj.
7 Salomón pu táatajra' pué'eenye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ Roboam, ajta a'ɨ́jna ɨ Roboam, a'ɨ́ɨ pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej ɨ Abías, ajta a'ɨ́jna ɨ Abías, a'ɨ́ɨ pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ Asá.
8 Asá pu táatajra' pué'eenye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ Josafat, ajta a'ɨ́jna ɨ Josafat a'ɨ́ɨ pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ Joram, ajta je'en a'ɨ́jna ɨ Joram, a'ɨ́ɨ pu táatajra' pué'eenye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ Uzías.
9 Ajta a'ɨ́jna ɨ Uzías, a'ɨ́ɨ pu táatajra' pué'eenye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ Jotam, ajta a'ɨ́jna ɨ Jotam a'ɨ́ɨ pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ Acaz, ajta a'ɨ́jna ɨ Acaz, a'ɨ́ɨ pu táatajra' pué'eenye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ Ezequías.
10 Ezequías pu táatajra' pué'eenye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ Manasés, ajta a'ɨ́jna ɨ Manasés a'ɨ́ɨ pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ Amón, ajta a'ɨ́jna ɨ Amón, a'ɨ́ɨ pu táatajra' pué'eenye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ Josías.
11 Ajta a'ɨ́jna ɨ Josías, a'ɨ́ɨ pu táatajra' pué'eenye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ Jeconías, ajta a'ɨ́ɨjma ɨ ihuáamua'mua' a'ɨ́jcɨ ɨ Jeconías, a'ájna matɨ'ɨj huojo'ví'tɨj a'ɨ́ɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can ɨ séej chuéj japua tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Babilonia.
12 Matɨ'ɨj huojo'ví'tɨj, Jeconías pu séej tyiyóoj ta'raa tɨ a'yan ántyapuaaca'aj tɨjɨn Salatiel, ajta a'ɨ́jna ɨ Salatiel, a'ɨ́j pu tyiyóoj ta'raa ɨ Zorobabel.
13 Zorobabel pu táatajra' pué'eenye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ Abiud, ajta a'ɨ́jna ɨ Abiud a'ɨ́ɨ pu táatajra' pué'eenye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ Eliaquim, ajta a'ɨ́jna ɨ Eliaquim, a'ɨ́ɨ pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ Azor.
14 Ajta a'ɨ́jna ɨ Azor, a'ɨ́ɨ pu táatajra' pué'eenye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ Sadoc, ajta a'ɨ́jna ɨ Sadoc, a'ɨ́ɨ pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ Aquim, ajta a'ɨ́jna ɨ Aquim, a'ɨ́ɨ pu táatajra' pué'eenye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ Eliud.
15 Ajta a'ɨ́jna ɨ Eliud, a'ɨ́ɨ pu táatajra' pué'eenye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ Eleazar, ajta a'ɨ́jna ɨ Eleazar, a'ɨ́ɨ pu táatajra' pué'eenye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ Matán, ajta a'ɨ́jna ɨ Matán, a'ɨ́j pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ Jacob.
16 Jacob pu táatajra' pué'eenye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ José, ɨ cína'ra'an a'ɨ́jcɨ ɨ Maríia, ajta a'ɨ́jna ɨ Maríia a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'eenye'ej ɨ náanajra' a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús, ɨ tyaj a'yan jatamuá'muaj tɨjɨn Cɨríistu'.
17 A'yaa mu mij tamuáamuata' japuan muáacuaj ará'asej ɨ maj jitzán eeráanyej a'ɨ́jcɨ ɨ Abraham, 'asta na'aj quee huanɨe'huaca' a'ɨ́jna ɨ David, majta a'yan cha'taj mana'aj ará'asej ɨ maj a'ɨ́jna jitze eeráanyej ɨ David, matɨ'ɨj huojo'ví'tɨj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can a'ájna a Babilonia, majta a'yan cha'taj mana'aj tamuáamuata' japuan muáacuaj tyitya'rá'axcaa tɨ'ɨj huanɨe'huaca' ɨ Cɨríistu'.

Tɨ'ɨj Jesús huanɨe'huaca'
(Lc. 2:1-7)

18 A'yaa pu tyu'nɨé'huaca' a'ɨ́jna ɨ Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een. A'ɨ́ɨ pu náanajra' a'ɨ́jna
ɨ Maríia, tɨ ajta arí jáatzaahuaj tɨ'ij huatyéviche'en a'ɨ́jcɨ jamuán ɨ José, ajta matɨ'ɨj quee
xu néemi'ij huatyá'caj aj pu'ij pá'rɨ'ɨj huataséjre ɨ jucáara' jitze, a'ɨ́j pu jɨn a'yan huarɨ́j
ɨ muárɨe'ria'ra' jɨme' ɨ júuricama'ra' ɨ Dios.
19 Ajta a'ɨ́jna ɨ José ɨ tɨ ja'ancuré'vi'tɨj tyámua' pu tyí'tyevistaca'aj, a'ɨ́j pu jɨn quee
jaxɨe'va'ca'aj tɨ puéjtzij jaatá'an hua' tzajta' ɨ tyeɨ́tyee, a'yaa pu'ij tyá'xɨe'va'ca'aj tɨ
jaatátoonyij avíitzij jɨme'.
20 Tɨ'ɨj arí jaaxá'puɨ'ɨntarej tɨ'ij a'yan huárɨnyij, sɨ́ɨj pu ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨ́re' jimi
huataséjre tɨ'ɨj ooj tyácusima'aj, a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:
—José, mu paj a'ɨ́j jitze eeráma'can ɨ David, capáj tyí'tzɨ́nye'ej paj ja'ancuré'vi'tɨj a'ɨ́jcɨ
ɨ Maríia, ji'nye ɨ tɨ huataséjre ɨ jucáara' jitze, a'ɨ́j pu jɨn huataséjre ɨ muárɨe'ria'ra' ɨ
júuricama'ra' ɨ Dios.
21 Maríia pu tyáatacan tyiyóoj ta'mej, a'yaa pej pij jaatámua'tyij tɨjɨn JESÚS. A'yaa
pu antyapuáaj ja'mej, ji'nye a'ɨ́ɨ pu hua' japua huatányuusij ɨ jutyéɨtyeristyamua' ɨ maj
ootyá'ɨtzeerej ɨ Dios jimi.
22 A'yaa pu tyu'rɨ́j tɨ'ij a'yan tya'róo'astej je'ej tɨ tyu'taxájtaca' a'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'xaxa'ta'aj
ɨ tavástara' jitze ma'can a'yan tɨjɨn:
23 Pá'rɨ'ɨj pu huataséjre'sij ɨ jucáara' jitze ɨ íitɨ' tɨ quee xu a'tɨ́j jatyévi'tɨn,
a'ɨ́ɨ pu tyiyóoj ta'mej tyáatacan, a'yaa mu mij jaatámua'sij tɨjɨn Emanuel.
A'ɨ́jna nyúucarɨj Emanuel,
a'yaa pu huatóomua'aj tɨjɨn: Dios pu tajamuán yésejre'.
24 Tɨ'ɨj huájɨj a'ɨ́jna ɨ José, aj pu'ij a'yan huarɨ́j je'ej tɨ tyaaté'exaa a'ɨ́jna ɨ tɨ tajapuá
tyí'huɨ́re', aj pu'ij ja'ancuré'vi'tɨj a'ɨ́jcɨ ɨ Maríia.
25 Ajta tɨ'ɨj quee xu jamuán hui'cária'caj a'ɨ́ɨ pu ɨ Maríia tyiyóoj ta'raj tyáatacan, aj
pu'ij José a'yan jaatamua'aj tɨjɨn JESÚS.

2

Matɨ'ɨj uyo'vá'muariaca' a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jéehua tyo'mua'reej

1 A'áa pu jo'nɨé'huaca' a'ɨ́jna ɨ Jesús a chájta' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Belén,
chájta'naj a'áa tɨ ja'ajtyáma'can ɨ chuéj japua tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Judea, a'ájna
tɨ'ɨj a'ɨ́ɨn tyi'tyaváacaj ɨ rey jɨme' a'ɨ́jna ɨ Herodes. Aj mu mij séecan a'áa ja'rá'aj a
Jerusalén ɨ maj jéehua tyo'mua'reej, ɨ maj a'áa pujmua' ja'ráacɨj jo'tɨj ɨ xɨcáj jé'ejnyinyiij,
2 a'yaa mu mij tyu'ta'íhuo' tɨjɨn:
—¿Jo'nyij je'en a'ɨ́jna ɨ hua' rey ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, ɨ tɨ oochán
huanɨe'huaca'? Ji'nye xú'ra'vej tu huaséj a'ɨ́ɨn tɨ ja'a'rij a'ájna jo'tɨj ɨ xɨcáj jé'ejnyinyiij,
a'ɨ́j tu jɨn mujo'vá'ju'un tyej tyij jaatyáanajche.
3 Tɨ'ɨj jáamua'reeri' a'ɨ́jna ɨ rey Herodes, jéehua pu tyi'mua'astɨ́j ja'raa a'ɨ́jcɨ jɨme', ajta
a'yan cha'tána'aj tyihuó'ruuj ɨ tyeɨ́tyee ɨ maj Jerusalén jo'cháatɨma'caa.
4 Aj pu'ij Herodes néijmi'caa huatajé ɨ maj tyihuá'ijtye' a'ɨ́ɨjma ɨ puaaríij, ajta a'ɨ́ɨjma
ɨ maj tyihuá'mua'tyej ɨ tyeɨ́tyee je'ej tɨ tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze ɨ maj jɨn tyí'ijta, a'yaa pu
tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn: “¿Jo'nyij já'nɨe'huan a'ɨ́jna ɨ Cɨríistu'?”
5 Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—A'ájna a Belén, ɨ chájta'naj a'áa tɨ ja'ajtyáma'can a Judea, ji'nye a'yaa pu tyo'yú'xaca'
a'ɨ́jna ɨ tɨ Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj tɨjɨn:
6 Pajta muáaj Belén, a'áa paj ja'ajtyáma'can a Judá,
muáaj paj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ chájta'naj tɨ jéetze' cíleen,
tɨ'ɨj na'aj tyi'chájta'najmee ɨ cháanacaj japua,
muéetzij jimi pu sɨ́ɨj eerányesij tɨ tyu'ta'íjtaj
ajta hua'cha'ɨ́ɨj ta'mej ɨ nyetyeɨ́ityeristyamua' Israel maj jitze ajtyáma'can.
7 Aj pu'ij ɨ Herodes huo'tajé avíitzij jɨme' a'ɨ́ɨjma ɨ maj jéehua tyo'mua'reej, tɨ'quij
huo'ta'íhuo'ri' a'náj tɨ huataséjre a'ɨ́jna ɨ xú'ra'vej.
8 Ajta je'en huo'ta'ítyaca' a'ájna a Belén, a'yan tyihua'ixáatye'ej tɨjɨn:
—Séricuj, siata'aj uyo'huoonyij tyámua' naa a'ɨ́jcɨ ɨ pá'rɨ'ɨj, ajta siatɨ'ɨj jáatyoonyij,
aj xu sij mujo'vá'ju'un siaj sij naaté'exaatye', nyata'aj nyij nyajta nyáaj ujó'me'en nyej
jaatyáanajche.
9 Matɨ'ɨj a'yan tyanamuáaraj a'ɨ́jcɨ ɨ rey, aj mu mij ujó'ju'. Ajta a'ɨ́jna ɨ xú'ra'vej ɨ tɨ
hua' jimi huataséjre a'ɨ́ɨ pu anaquéej huama'ca'aj, aj pu'ij a'áan jo'ojcháxɨj ɨ chi'ij japua
jo'tɨj je'ej jé'eenye'ej a'ɨ́jna ɨ pá'rɨ'ɨj.
10 Matɨ'ɨj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jéehua tyo'mua'reej jaaséej a'ɨ́jcɨ ɨ xú'ra'vej, jéehua mu
huatóotyamua'vej.

11 Aj mu mij utyájrupij u chi'táj, matɨ'ɨj mij jaaséej ɨ pá'rɨ'ɨj jamuán ɨ náanajra', matɨ'ɨj mij jimi tyítunutaxɨj. Majta je'en tye'entyícuunaxɨj ɨ maj tyaatapuéjve'sij, a'ɨ́j mu jaatapuéjve ɨ ooroj, majta cɨ́tzive'rij, majta ɨ cuáanye'ej tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn miirra.
12 Ajta je'en a'yan tya'rá'aj maj a'yan tyú'maaraca' tɨ Dios huo'tá'ijmuejri' maj quee huariá'cɨɨnyej a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Herodes, aj mu mij séej jitze ɨ juyéj jo'cɨ́j mej mij a'áa jo'ré'nyej jo'maj ja'chej, a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:

Matɨ'ɨj huatóo'uj a'ájna pujmua' a Egipto

13 Matɨ'ɨj jo'cɨ́nyej a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jéehua tyojó'itej, sɨ́ɨj pu ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨ́ɨre' huataséjre a'ɨ́jcɨ jimi ɨ José tɨ'ɨj tyi'máaracaj,

—Ájchesij, pata'aj já'anvi'tɨj mu pá'rɨ'ɨj pajta ɨ náanajra', pej pij jó'ra'nyij a'ájna a Egipto. A'áa paj jo'tyá'ɨtzeere'en 'asta nyana'aj quee nyajtáhua'aj muaaté'exaatye'en, ji'nye a'ɨ́jna ɨ Herodes, a'ɨ́ɨ pu jahuoonyij ɨ pá'rɨ'ɨj tɨ'ɨj jaajé'caj.
14 Aj pu'ij ájchej ɨ José, ajta je'en yo'ví'tɨj a'ɨ́jcɨ ɨ pá'rɨ'ɨj ajta náanajra', ajta je'en hua' jamuán jó'raa a'ájna tɨ́ca'rij tzajta', a'áa mu mij ja'rá'aj a Egipto,
15 a'áa mu mij já'tyeej 'asta na'aj quee huamuɨ́' a'ɨ́jna ɨ Herodes. A'yaa pu tyu'rɨ́j tɨ'ɨj a'yan tya'róo'astej ɨ nyúucarij tɨ jaataxájtaca' a'ɨ́jna ɨ tɨ ará'tyeej tyí'xajtaca'aj ɨ Dios jitze ma'can tɨ a'yan tɨjɨn: "A'áa nu pujmua' yo'tajé ɨ nyiyóoj a'ájna a Egipto."

Herodes pu tyu'ta'ɨ́jtaca' maj huó'cui'nyij ɨ tɨ'rɨ́ij

16 Tɨ'ɨj Herodes jáamua'reeri' maj jáacuanamuaj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jéehua tyojó'itej, jéehua pu huatanyú'caca', aj pu'ij tyu'ta'ɨ́jtaca' maj huó'cui'nyij néɨjmi'caa ɨ tɨ'ríɨj maj tyétyacaa ɨ maj a'yan tyéecha'ɨj hua'puaj nyinyi'ra'aj múucɨj pujmua', matɨ'ɨj mana'aj a'áa maj jo'cháatɨma'caa a Belén, majta ɨ maj a'áa véjri' ja'antacháatɨma'caa.
17 A'yaa pu'ij tya'róo'astej je'ej tɨ tyo'tyéyu'xaca' a'ɨ́jna ɨ Jeremías ɨ tɨ Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, tɨ a'yan tɨjɨn:
18 A'yaa pu tyí'namuajre' a'ájna a Ramá,
maj jéehua juyiin,
majta jéehua juxaamuɨjritye'.
A'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Raquel,
tɨ huá'yiin ɨ juyójmua'
ajta quee jaxɨe'va'ca'aj maj tyámua' tyeetyéjeevej,
ji'nye mu'rɨ́j huácuij ɨ yójmua'mua'.
19 Ajta tɨ'ɨj huamuɨ́' a'ɨ́jna ɨ Herodes, sɨ́ɨj tɨ tajapuá tyí'huɨ́ɨre' pu huataséjre a'ɨ́jcɨ jimi ɨ José tɨ'ɨj tyi'máaracaj, a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:
20 —Ájchesij, pata'aj já'anvi'tɨj mu pá'rɨ'ɨj, pajta ɨ náanajra', siata'aj jó'cɨɨnyej a'ájna chuéj japua tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Israel, ji'nye pu'rɨ́j huamuɨ́' a'ɨ́jna ɨ tɨ jaje'catamuɨ'ca'aj mu pá'rɨ'ɨj.
21 Aj pu'ij ájchej a'ɨ́jna ɨ José, ajta je'en yo'ví'tɨj a'ɨ́jcɨ ɨ pá'rɨ'ɨj ajta ɨ náanajra', matɨ'ɨj mij jo'cɨ́j a'ájna a Israel.
22 Ajta ɨ José a'yaa pu tyáamua'reeri' tɨ ɨ Arquelao tyí'ijtaca'aj jutáataj jitze ma'can, a'ɨ́ɨ pu tyu'tátzɨɨn tɨ a'áa ja'rá'astij a Judea. Ajta je'en Dios a'yan tyaaté'exaa tɨ'ɨj tyi'máaracaj, aj pu'ij a'áa ja'rá'aj jo'tɨj a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Galileea.
23 Tɨ'ɨj a'áa ja'rá'aj, a'áa pu ja'huóochejtye chájta' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Nazaret. A'yaa pu tyu'rɨ́j tɨ'ɨj a'yan tya'róo'astej je'ej maj tyu'taxájtaca' ɨ maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj a'yan tɨjɨn: "A'yaa mu jaatámua'sij tɨjɨn Nazaret tɨ já'ma'can."

3

Juan pu tyihuá'ixaatye' a'ájna jo'tɨj quee já'tyi'tɨj
(Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

1 A'ájna ɨmuáj pu huataséjre a'ɨ́jna ɨ Juan ɨ tɨ huá'ɨɨraca'aj a'ájna jo'tɨj quee já'tyi'tɨj a tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Judea.
2 A'yaa pu tyihuá'ixaatya'ca'aj tɨjɨn: "Siata'aj ja'antzaahuatye'en ɨ Dios, ji'nye pu'rɨ́j a'ájna atyojo'ré'nyesij tɨ'ɨj ɨ Dios néɨjmi'que' tyu'ta'ɨ́jtaj."
3 A'ɨ́jna ɨ Juan, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Isaías tɨ jaataxájtaca' ɨ Dios jitze ma'can, a'yan tɨjɨn:
A'tɨ́j pu uja'jíihuaj ja'mej jo'tɨj quee já'tyi'tɨj a'yan tɨjɨn:
"Tyámua' xu huóo'uurej mu jutzájta', ji'nye tavástara' pu ya uvé'nyesij,
a'ɨ́j xu jɨn quee je'ej yó'namuajraj, sulu tyámua' xu eenye'."
4 Ajta a'ɨ́jna ɨ tyí'caanaria'ra' ɨ Juan, caméeyuj ju'xa' pu jɨn tyí'taavijhuaca'aj, ajta navíj jɨn ahuóojɨ'ca'ca'aj, ajta vítzi'cɨɨ cɨ'macaria'aj, ajta sarátyee cua'caria'aj ɨtzitáj maj huáxoo.

5 Majta a'ɨ́maj ɨ tyeítyee ɨ maj Jerusalén jo'cháatɨma'caa, majta néijmi'i tɨ'ɨ̈j na'aj a'áa tɨ huataca'aj a Judea, majta ɨ maj a'áa véjri' ja'ajtyecháatɨma'caa játya'naj jitze Jordán tɨ tyaja'rájtyapuaj, néijmi'i mu ajo'ré'nyej mej mij jáanamuaj a'ɨ́jcɨ ɨ Juan.
6 A'ɨ́ɨ mu jaataxájtaca' ɨ maj jɨn ootyá'ɨtzeerej ɨ Dios jimi, a'ɨ́ɨ pu'ij ɨ Juan huá'ɨ̈ɨraca'aj ɨ játya'naj jitze ɨ Jordán.
7 Ajta ɨ Juan, tɨ'ɨ̈j mui'caa huaséj ɨ maj a'yan ántya'ruj tɨjɨn fariseos, majta ɨ saduceos, maj aja'vá'ju'ca'aj mej mij huáɨ'huaj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Mua'aj mu siaj tyí'hue'tacaa. ¿A'tanyíj a'yan tyajamuaaté'exaa tɨquee já'muacɨ'tyij ɨ puéjtzij ɨ Dios tɨ jamuaatá'sij?
8 Tyámua' xu huárɨnyij mej mij ɨ tyeítyee jáamua'reej siaj seríj ja'antzaahuaj ɨ tavástara',
9 siajta quee a'yan tyityóotzaahuatye'ej yee: "Ityáj tu Abraham jitze eeráma'can"; ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tɨ ɨ Dios jaayí'tɨn tɨ a'yan jáa'uurej mu tyetyéj matɨ'ɨ̈j ɨ maj Abraham jitze eeráma'can.
10 Pu'ríj atyojo'ré'nyesij a'ájna xɨcáara' jitze tɨ'ɨ̈j ɨ Dios puéjtzij jamuaatá'sij, a'yaa pu já'mua'uurej tɨ'ɨ̈j a'tíj tɨ cɨyéj eejveechixɨ'ɨ̈n tyapuéj jɨme'. Néijmi'i ɨ cɨyéj tɨquee tyí'taajcaa, a'ɨ́ɨ pu tyé'ejveechixɨ'ɨ̈j, ajta je'en jaatyáteeraj.
11 Nyajta nyáaj, a'yaa nu jájtyij jɨn tyajá'mua'ɨ̈ɨraj, nyaja'mua'ixaatye'ej siaj sij tyá'antzaahuatye'en ɨ Dios jimi, ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ yaja'vé'mej, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́jna jɨn já'mua'ɨ̈ɨran ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, tɨ'ɨj tyámua' jamuáa'uurej. A'ɨ́ɨ pu jéetze' jaayí'tɨn nyequee nyáaj, ji'nye capu nyéetzij a'yan tyí'nyacɨ'puaj nyaj jajta'ɨ́'pu'xɨ'ɨn ɨ ca'quéera'an.
12 A'ɨ́ɨ pu arí ji'tyáa' ɨ tɨ jɨn ja'náca'tzɨj ɨ tyeríicuj, a'ɨ́ɨ pu'ij ji'rátui'sij ɨ xɨéerɨj apua'quéj. Aj pu'ij ɨ ímue'rɨj tyámua' uurej ɨ chóorɨj tzajta', ajta ɨ xɨéerɨj, tɨéj jitze pu jaatyáteeraj tɨ quee a'náj já'muɨ'nyij.

Tɨ'ɨj ɨ Jesús huáɨ'huaca'
(Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)

13 Aj pu'ij Jesús uja'rájraa ɨ chuéj japua tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Galileea, tɨ'ɨj a'áa jo'ré'nyej jo'tɨj ɨ Juan jé'eenye'ej, ta'aj ij ɨ Juan jáa'ɨ̈ɨraj ɨ játya'naj jitze tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Jordán.
14 Ajta a'ɨ́jna ɨ Juan, a'yaa pu tyá'xɨe'va'ca'aj tɨ jaatá'ijmuej, a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:
—¿Nyi muáaj yepevé'mej nye jimí nyej nyij muáa'ɨ̈ɨraj? Jéetze' pu tyéevijtɨj paj muáaj nyéetzij náa'ɨ̈ɨraj.
15 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Che' a'yan eenye', ji'nye a'yaa pu tyúuxɨe've' tyaj ja'rá'astijre'en je'ej tɨ tyí'xa'puɨ' ɨ Dios jimi.
Aj pu'ij Juan jáa'ɨ̈ɨri' a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús.
16 Tɨ'ɨ̈j ɨ Jesús huá'ɨ̈ɨri'huaca', aj pu'ij eetáraj a jáata', ajta je'en ɨ tajapuá tya'antácuunyi'huaca', tɨ'quij jaaséej tɨ japuan aje'cáma'ca'aj a'ɨ́jna ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, a'yaa pu huasé'rɨhua'aj tɨ'ɨ̈j cúcui'.
17 Ajta je'en nyúucarɨj huánamuajri' tɨ jútye' uje'cánamuajrej a'yan tɨjɨn:
—A'íi pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ nyiyóoj ɨ nyaj jaxɨe've', ɨ nyaj ja'antyíhuoj.

4

Tyiyáaru' pu tyí'tyese' tɨ'ɨj ja'antyimué'tɨn a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús
(Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)

1 Aj pu'ij a'ɨ́jna ɨ júuricama'ra' ɨ Dios yo'ví'tɨj a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús a'ájna jo'tɨj quee já'tyi'tɨj, ta'aj ij ɨ tyiyáaru' tyu'tatyése'en tɨ jaamué'tɨn a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús.
2 A'áa pu'ij huá'puatyej xɨcáj á'tyeej ajta quee tyi'tíj cua'ajcaa, aj pu'ij huataí'cuataca'.
3 Aj pu'ij ɨ tyiyáaru' ajtyáxɨ̈ɨriaca' ɨ Jesús jimi tɨ'ɨj tyi'tíj jɨn jaatyámue'tɨn, a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Tɨ pua'aj jɨ'ré'can jɨme' yójra' papué'eenye' ɨ Dios, tyu'ta'ɨ́jtaj tɨ'ɨj mu tyetyéj páan huatyóotaahuaj.
4 Ajta Jesús a'yaa pu tyu'tanyúj tɨjɨn:
—A'yaa pu tyé'yu'si' ɨ yu'xarɨj jitze tɨjɨn: "Capu a'ɨ́ɨ na'aj juxɨe've' ɨ páan tɨ'ɨj júurɨj já'ra'nyij ɨ tyévɨj, sulu a'ɨ́ɨ pu ajta juxɨe've' ɨ nyúucarɨj Dios tyenyij jitze tɨ éejnyinyii."
5 Aj pu'ij ɨ tyiyáaru' ajtáhua'aj yo'ví'tɨj a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús a'ájna Jerusalén, tɨ'quij tyeyúuj japua ja'antyítoj ɨ tɨ jéetze' ájtyeej,
6 ajta a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Tɨ pua'aj jɨ'ré'can jɨme' yójra' papué'eenye' ɨ Dios, ancájvetzi, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' ɨ yu'xarɨj jitze tɨjɨn:
Dios pu uhuojo'ta'ítyɨj ɨ maj jimi tyí'huɨ̈re' mej mij muáacha'ɨ̈ɨn.

A'ɨ́ɨ mu jumuáca' jɨn mua'ajriásij,
tɨ'ij quee tyi'tɨ́j je'ej mooriaj.
7 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—A'yaa pu ajta tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn: "Capáj tyi'tɨ́j jɨn já'xaahuari'raj ɨ Dios."
8 Tɨ'quij a'ɨ́jna ɨ tyiyáaru' yo'ví'tɨj a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús ɨ jɨrɨ́j jitze tɨ ájtyeej, aj pu'ij jaataséjra ɨ cháanacaj jo'maj jo'cháatɨmee ɨ tyeítyee, ajta a'chu tɨ va'tɨ́j séejre',
9 a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Nyáaj nu néijmi'i tyimuaatá'sij a'ɨ́jna, tɨpua'aj pájtunutaj pej pij naatyáanajche.
10 Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Áricuj jó'ra', tyiyáaru' paj pué'een, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn: "Siata'aj a'ɨ́j siana'aj huatyáanajchej ɨ tavástara' ɨ Dios, a'ɨ́j xu'uj huatyáhuɨ̈ɨre'en."
11 Aj pu'ij ɨ tyiyáaru' ajtáraa a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Jesús, matɨ'ɨj mij a'ɨ́ɨmaj huataséjre ɨ maj tajapuá tyí'huɨ̈ɨre' mej mij jaatyáhuɨ̈ɨre'en a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús.

Jesús pu huatyóochej tɨ tyu'muárɨe'en a'ájna a Galileea
(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)

12 Tɨ'ɨj Jesús a'yan tyú'namuajri' maj je'tyáanaj a'ɨ́jcɨ ɨ Juan, aj pu'ij jó'raa a'ájna a tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Galileea.
13 Ajta quee a'áa jo'tyá'ɨtzee a'ájna a Nazaret, sulu a'áa pu jó'raa a'ájna a Capernaúm, chájta' a'áa tɨ jo'tacá'aj jo'tɨj ja'va'ástɨmee ɨ jájtyij a'ɨ́jna chuéjra' japua a tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Zabulón ajta a'yan tɨjɨn Neftalí.
14 A'yaa pu tyu'rɨ́j tɨ'ij a'yan tya'róo'astej je'ej tɨ tyo'yú'xaca' a'ɨ́jna ɨ Isaías ɨ tɨ Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, a'yan tɨjɨn:
15 A'ájna a tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Zabulón ajta a'ájna a Neftalí,
után jitze pujmua' ɨ játya'naj tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Jordán,
a'ájna a tɨ ja'va'ástɨmee ɨ jájtyij tɨ ve'éj,
a'ájna a Galileea, jo'maj jo'cháatɨmee ɨ maj quee tyá'tzaahuatye'.
16 A'ɨ́jna ɨ chájta'naj tɨ tɨ́ca'rij tzajta' séjria'ca'aj,
a'ɨ́ɨ pu jaaséej ɨ tatzárij tɨ ve'éj,
tatzárij pu hua' jimi huataséjre,
a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj ajo'cháatɨma'caa tɨ́ca'riste' jo'maj ya'ajpuéjtzij.
17 Aj pu'ij Jesús huatyóochej tɨ tyihuó'mua'tyej, a'yan pu tyihuá'ixaatya'ca'aj tɨjɨn:
—Siata'aj ja'antzaahuatye'en ɨ Dios, ji'nye pu'rɨ́j a'ájna atyojo'ré'nyesij tɨ'ɨj Dios tyu'ta'ɨ́jtaj ɨ́iyan cháanacaj japua.

Jesús pu muáacuacaa huatajé ɨ maj cue'tzɨ'puacaa
(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)

18 A'áa pu ɨ Jesús ja'ajtyáma'caj jo'tɨj ja'va'ástɨmee ɨ jájtyij a tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Galileea, tɨ'ɨj hua'puácaa huaséj ɨ maj ju'ihuáamua', sɨ́ɨj pu a'ɨ́ɨn pué'eenye'ej a'ɨ́jna ɨ Simón ɨ maj majta a'yan jatamuá'muaj tɨjɨn Pedro, ajtáhua'aj ɨ sɨ́ɨj tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Andrés. A'ɨ́ɨ mu a'ɨ́ɨn pué'eenye'ej ɨ maj cue'tzɨ'puacaa, a'ɨ́ɨ mu mij tápi'narij jɨn hue'tyée vivi'raca'aj.
19 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Sianaatavá́j, nyáaj nu tyaja'muamua'tyen siaj sij tyeítyee nye jimi tyísɨ̈ɨre'en.
20 Aj mu mij huatóoxaahuataca' matɨ'ɨj mij atyojo'píitɨra ɨ tápi'narij, majta je'en jamuán jo'cɨ́j.
21 Tɨ'ɨj ij té'ej a'yee jo'ré'nyej, Jesús pu ajtáhua'aj hua'puácaa huaséj ɨ maj ju'ihuáamua', sɨ́ɨj pu a'yan ántyapuaj tɨjɨn Santiago ajta ɨ sɨ́ɨj a'yan tɨjɨn Juan, a'ɨ́ɨ mu yójmua'mua' pué'eenye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ Zebedeo, a'áa mu ja'rátya'ca'aj ɨ canúuhuaj jitze ɨ jutáataj jamuán, tápi'narij mu tyámua' tyí'uuriajca'aj. Aj pu'ij ɨ Jesús huo'tajé,
22 matɨ'ɨj mij jaatáxaahuataca', majta je'en eetacíj ɨ canúuhuaj jitze, a'áa mu'uj mij yoorɨéej ɨ jutáataj, matɨ'ɨj mij jamuán jo'cɨ́j ɨ Jesús.

Jesús pu mui'caa tyí'mua'tyej ɨ tyeítyee
(Lc. 6:17-19)

23 Jesús pu néijmi'que' huáraa a'ájna a Galileea, tyihua'mua'tyáaj ɨ tyeítyee ɨ hua' tyeyúuj tzajta'. A'ɨ́j pu huá'ixaatya'ca'aj ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios ajta néijmi'caa tyú'huaaj ɨ tyeítyee ɨ maj tyí'cucui'ca'aj, ajta quee sɨ́ijtaca'aj na'aj ɨ cui'nyi'ra'aj.
24 A'ɨ́j mu ɨ Jesús xajtaca'aj néijmi'que' tɨ'ɨj na'aj a'áa tɨ huataca'aj ɨ chuéj tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Siria, a'ɨ́ɨjma mu mij aja've'vi'tɨ̈icaria'aj ɨ maj tyí'cucui', séecan mu huápuɨ̈'ɨj tyí'cucui'ca'aj, ajta séecan quee hua'ca'nyisti'raca'aj, ajta séecan tyiyáaru' hua' tzajta' séjria'ca'aj, majta séecan a'huootímue'rajma'caa, majta ɨ maj quee rácɨjcɨ'nyive'. Jesús pu néijmi'caa tyú'huaaj.

25 Jéehua mu ɨ tyeítyee ɨ maj a'áa ja'ráacɨj a Galileea, majta ɨ maj a'áa ja'ráacɨj a
tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn tamuáamuata' tɨ ja'chájta'najmee, majta ɨ maj Jerusalén
ja'ráacɨj, majta ɨ Judea maj ja'ráacɨj, majta ɨ maj eetacíj után pujmua' ɨ Jordán jitze,
mue'tíj mu jamuán huacíj a'íjcɨ ɨ Jesús.

5

Ɨ nyúucarɨj Jesús tɨ huó'ixaaj a'ájna ɨ jɨríj japua

1 Tɨ'ɨj huo'séj ɨ tyeítyee maj jéehua aja'tyúusɨɨria'ca'aj, Jesús pu antyíraj ɨ jɨríj japua,
tɨ'quij ooyíxɨj. Majta a'íɨmaj ɨ maj jamuán huacíj, a'íɨ mu ajtyáxɨɨriaca',
2 aj pu'ij huatyóochej tɨ tyihuó'mua'tyej, a'yaa pu'ij tyihuó'ixaaj tɨjɨn:

Ɨ nyúucarɨj ɨ maj jɨn huatóotyamua've'en ɨ Dios jimi
(Lc. 6:20-23)

3 —Miche' huatóotyamua've'en ɨ maj jamua'reej maj quee je'ej tyéejviicue' ɨ Dios jimi,
ji'nye a'íɨ mu a'íjna jɨn antyúumua'reeriaj ɨ tajapuá tɨ tyajá'ma'can.
4 'Miche' huatóotyamua've'en ɨ maj juxaamuɨjritye', ji'nye Dios pu tyámua' tyi-
huo'tyéjeevɨj.
5 'Miche' huatóotyamua've'en ɨ maj quee óotzaahuatye', ji'nye a'íɨ mu ja'ancuriáa'sij
a'íjna ɨ chuéj ɨ tɨ jɨme' ɨ Dios tya'tóoratziiri' tɨ huo'tá'an.
6 'Miche' huatóotyamua've'en ɨ maj a'íjna jɨn tajcuj, majta a'íjna jɨn ɨ'cuj maj a'yan
huárɨnyij je'ej tɨ tyí'xa'puɨ' ɨ Dios jimi, ji'nye a'íɨjma pu jimi tyámua' tye'mej.
7 'Miche' huatóotyamua've'en ɨ maj hua'cu'vej ɨ juxa'aj tyeítyee, ji'nye Dios pu ajta
hua'ancu'vajxɨ'ɨj a'íɨjma.
8 'Miche' huatóotyamua've'en ɨ maj tyámua' een ɨ juxɨéjnyu'caa tzajta', ji'nye a'íɨ mu
jaséjran ɨ Dios.
9 'Miche' huatóotyamua've'en ɨ maj jahuoo mej mij quee nyo'sa'aj, ji'nye Dios pu a'yan
huo'támua'sij tɨjɨn: "Nyiyóojmua'."
10 'Miche' huatóotyamua've'en ɨ maj jajpuéjtzij a'íjna jɨme' maj a'yan rɨcɨj je'ej tɨ
tyí'xa'puɨ', ji'nye néijmi'ɨ pu tyihuá'cɨ'tyij ɨ tajapuá tɨ tyajá'ma'can.
11 'Siata'aj huatóotyamua've'en, matɨ'ɨj ɨ tyeítyee je'ej pua'aj tyaja'muaxajtaj, ajta
matɨ'ɨj nye jitze ma'can hue'tzij jɨn tyaja'muaxajtzi'raj.
12 Siata'aj huatóotyamua've'en, caxu juxaamuɨjritya'aj, ji'nye jéehua pu
tyajá'muacɨ'tyij ɨ tajapuá tɨ tyejé'sejre', ji'nye a'yaa majta huó'ruuj a'íɨjma ɨ maj
ará'tyeej ɨ Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj.

Tyaj a'íjna jɨn tyí'huɨɨre' tyej tyij tyámua' huó'uurej ɨ maj yan séejre' ɨ cháanacaj japua
(Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)

13 'A'yaa xu mua'aj tyí'huɨɨre' hua' tzajta' ɨ tyeítyee tɨ'ɨj ajta tyí'huɨɨre' ɨ unáj ɨ cue'ráj
jitze. Ajta tɨpua'aj huatyájru'naj, aj pu'ij ráxɨ'sij ɨ tá'ancatzaj. ¿Ji'nye ooj tyíɨ'rij tɨ'ij
ajtáhua'aj áancatzaj tá'ra'nyij? Capu ij che' tyi'tíj huɨɨre', a'íj mu jɨn majúuraxɨj, mej
mij ɨ tyeítyee jatzíinajyi'can.
14 'A'yaa xu mua'aj een hua' tzajta' ɨ tyeítyee tɨ'ɨj ɨ tɨéj tɨ á'taa tɨ ajta a'íjna jɨn a'
ɨmuáj atányeeri'cɨj ɨ cháanacaj japua. A'íjna ɨ chájta'naj jɨríj jitze tɨ já'sejre', capu ɨ'ríj
tɨ huatyóo'avaaj.
15 Capu ajta a'tíj cantyíɨj antyíteeraj tɨ'ɨj áan yo'tyárujtye'en ɨ utáatzij jityej, sulu
ánɨmuaj pu yo'ojchesij tɨ'ɨj a' ɨmuáj atányeeri'cɨrej hua' tzajta' ɨ maj iiráatyɨj u chi'táj.
16 A'yaa xu sij cha'taj siana'aj mua'aj huárɨnyij, siaj sij a'yan tyihuo'tyátatzavi'tye'en
ɨ tyeítyee, mej mij jamuaaséj siaj xá'puɨ' rɨcɨj, aj mu mij majta tyaatatyójtzi're'ej ɨ Dios
tajapuá tɨ já'sejre'.

Ɨ Jesús ajta a'íjna ɨ nyúucarɨj ɨ maj jɨn tyí'ijta

17 'Caxu a'yan tyí'mua'ajcaj yee a'íj nu jɨn mujo'vé'mej nyej nyij ja'antyipuá'ritye'en
a'íjcɨ ɨ nyúucarɨj Moisés tɨ jaatyájtoo nusu ɨ maj jaataxájtaca' a'íɨmaj ɨ maj tyí'xajtaca'aj
ɨ Dios jitze ma'can, canu sulu a'íj nu jɨn mujo'vé'mej nyej nyij ca'nyíjra'aj jamuaata'an.
18 Ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jɨme', tɨ'ɨj ooj ya séjre'ej ɨ
cháanacaj, ajta ooj séjre'ej ɨ tajapuá, capu tyi'tíj jó'vesij ɨ tɨ á'yu'si'ij ɨ yu'xarɨj jitze,
'asta na'aj quee néijmi'ɨ aróo'astej je'ej tɨ tyé'yu'si'.
19 A'íj pu jɨn, tɨpua'aj a'tíj séej quee ará'astej ɨ nyúucarɨj tɨ á'yu'si'ij ɨ yu'xarɨj jitze,
tyij ajta a'íɨn pué'een ɨ tɨquee jéehua juxɨe've', ajta je'en quee a'yan tyihuó'mua'tyej ɨ
tyeítyee mej mij ja'rá'astej ɨ Dios, a'íɨ pu ajta a'íɨn pué'eenye'ej ja'mej ɨ tɨ jéetze' cɨléenye'
jɨn tyi'tyaváaj ja'mej u tajapuá. Ajta a'íjna ɨ tɨ néijmi'ɨ ará'astej a'íjcɨ ɨ nyúucarɨj, ajta
je'en séecan huámua'tyej mej mij majta ja'rá'astej, a'íɨ pu va'cán jɨn tyi'tyaváaj ja'mej
u tajapuá.

20 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' mua'ajmaj, tɨpua'aj sequée hua'antyimue'tɨn a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze, siajta a'ɨ́ɨmaj ɨ fariseos, a'ɨ́jna jɨme' siaj a'yan huárɨnyij je'ej tɨ tyí'xa'puɨ' ɨ Dios jimi, caxu a'náj tajapuá jo'tyá'ɨtzeere'ej.

Jesús pu tyihuá'mua'tyej mej mij quee je'ej jóomua'raj
(Lc. 12:57-59)

21 'Xu'ríj mua'aj a'yan tyú'namuajri' maj a'yan tyihuo'té'exaaj ɨ já'muahuasimua'cɨ'ɨj tɨjɨn: "Caxu tyí'tyacui'caj, ji'nye a'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'tyacui'caa, a'yaa pu tyúuxɨe've' maj puéjtzij jaatá'an."

22 Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tɨjɨn tɨpua'aj a'tɨ́j tyinyú'caj ɨ ju'ihuáara' jimi, Dios pu puéjtzij jaatá'sij. Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ je'ej pua'aj tyaatájeevej ɨ juxa'aj tyévij, a'yaa pu tyúuxɨe've' maj já'anvi'tɨj a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj tyityatatyíj, ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ huápuɨ'ɨj je'ej pua'aj tyá'xajta ɨ juxa'aj tyévij, a'ɨ́ɨ pu a'áa jo'tyá'ɨtzeere'ej jo'tɨj quee a'náj já'muɨ'nyij ɨ tɨéj.

23 'A'ɨ́j pu jɨn, tɨpua'aj períj tyi'tɨ́j mu'vejritaj a'ɨ́jna japua jo'siaj yá'na'michej ɨ Dios, pajta je'en jo'támua'reej paj tyi'tɨ́j jɨn ootyá'ɨtzee ɨ axa'aj tyévij jimi,

24 a'áa paj pooj yo'tyá'ɨtzeen ɨ paj jaatámu'vejritaj ɨ Dios jimi, pej pij anaquéej ujó'me'en a'ɨ́jcɨ jimi ɨ axa'aj tyévij, pajta je'en tyu'tá'uunyi' a'ɨ́jcɨ jimi. Aj pu'ij huatáɨ'riitarij paj mujo'vé'me'en pajta je'en tyu'támu'vejritaj.

25 'Tɨpua'aj a'tɨ́j muá'anvi'tɨj ɨ juéesij jimi, pata'aj jaaxá'puɨ'ɨntare'en a'ɨ́jna jamuán ɨ tɨ muájcha'ɨ́ɨre', tɨ'ɨ́j ooj muáavi'tɨj, ta'aj ij quee amojo'ré'nyijtye' ɨ juéesij jimi, na'ríij quee a'ɨ́ɨ pu muéetzij tyu'tátuiire'sij ɨ juéesij jimi, ajta je'en ɨ juées a'ɨ́ɨjma jimi muaatátoosij ɨ maj jahuɨ́ɨre', a'ɨ́ɨ mu mij mue'tyánasij.

26 A'yaa nu tyí'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jɨme' mej quee mui'rátoosij 'asta pana'aj quee néijmi'i tyihuo'nájchitye'en a'chu maj muajijve'.

A'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ maj juxana'cɨre'

27 'Xu'ríj mua'aj a'yan tyú'namuajri' ɨ maj aamí' a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn: "Capáj íitaj jamuán hui'care'en ɨ paj quee jatyévi'tɨn."

28 Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tɨjɨn a'tɨ́j tɨ na'aj tɨ íitaj huaséj ajta je'en jaatanyácua'aj, a'ɨ́j pu jɨn arí huóoxana'cɨrej ɨ jutzájta' a'ɨ́jna jamuán ɨ íitaj tɨquee jatyévi'tɨn.

29 'A'yaa nu nyij tyajá'mua'ixaatye' tɨjɨn tɨpua'aj mua' jɨ'ɨj tɨ amuáca'ta' pujmua' séejre' jitze petyo'ojpuá'ritye'en, ɨ paj jɨn ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi, eetátɨchij mua' jɨ'ɨj pajta je'en a'ɨmuáj yóorɨenyij, ji'nye jéetze' pu muatyáhuɨ'rii paj tyi'tɨ́j jo'rɨeenyij tɨ cíleen quee maj néijmi'i a'áa muaja'tyárɨeenyij jo'tɨj jusén jɨme' já'taa.

30 Ajta tɨpua'aj mua' muáca' jitze petyo'ojpuá'ritye'en, pata'aj ja'ajtavéjche pajta je'en a' ɨmuáj yóorɨenyij, ji'nye jéetze' pu muatyáhuɨ'rii paj tyi'tɨ́j jo'rɨeenyij tɨ cíleen, quee paj néijmi'i a'hua'rɨeenyij a'ájna ɨ tɨéj jitze tɨ quee a'náj já'muɨ'nyij.

A'ɨ́jna jɨme' ɨ maj tóoto'raj
(Mt. 19:9; Mr. 10:11-12; Lc. 16:18)

31 'A'yaa mu majta aamí' tyu'taxájtaca' tɨjɨn: "A'tɨ́j tɨ na'aj tɨ ju'ɨ́ɨj huatátoonyij, che' yu'xarij jaatapíjtye'en ɨ tɨ jitzán á'yu'si'ij je'ej tɨ een jɨme' jaatátoj."

32 Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tɨjɨn tɨpua'aj a'tɨ́j ju'ɨ́ɨj huatátoonyij, quee a'yan tyi'tɨ́j jɨn huarín ɨ íitɨ' tɨ séej jamuán huáhui'nyij, a'yaa pu'ij puéjtzij tyaata'sij ɨ tɨ ɨ́ɨra'ra'an pué'eenye'ej. Ajta a'ɨ́jna ɨ tyáatɨ' tɨ ja'ancuré'vi'tɨj a'ɨ́jcɨ íitaj tɨ huatátuiihuaca' a'ɨ́ɨ pu ajta juxana'cɨre'.

A'ɨ́jna jɨme' ɨ maj jɨn tya'tóoratzi'racaa

33 'Siajta a'yan serɨ́j tyú'namuajri' maj a'yan ará'tyeej tyihuo'té'exaaj ɨ tahuásimua'cɨ'ɨj tɨjɨn: "Capáj yó'hua'nan ɨ paj jɨn tya'tá'ratziiri' jitzán ma'can ɨ tavástara'."

34 Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tɨjɨn: Caxu tyi'tɨ́j jɨn tya'tóoratzi'ra'an. Caxu tya'tóoratzi'ra'an a'ɨ́jna jitze ma'can ɨ tajapuá, ji'nye a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ ɨpuariáara'an ɨ Dios,

35 caxu siajta tya'tóoratzi'ra'an a'ɨ́jna jitze ma'can ɨ cháanacaj, ji'nye a'ɨ́ɨ pu yan ra'ɨ́ɨcajmee ɨ Dios, caxu siajta a'ɨ́jna jitze ma'can ɨ Jerusalén, ji'nye a'ɨ́ɨ pu ɨ chájta'naj a'ɨ́jna jitze ajtyáma'can ɨ rey ɨ tɨ va'cán antyúumua'reej.

36 Caxu siajta tya'tóoratzi'ra'an ɨ jumu'új jitze ma'can, ji'nye caxu jaayí'tɨn siaj jaatyáxu'muare'en, nusu siaj jaatyácueenare'en séej mu ju cɨpuáj.

37 Che' a'yan eenye', tɨpua'aj a'yan setyu'taxáj yee: "jee", che' a'yan eenye' tzáahuatyi'ra'aj jɨme', na'ríij a'yan setyu'taxáj yee "capu", che' a'yan ajta tzáahuatyi'ra'aj jɨme' eenye'. Ji'nye ɨ tɨ seequéj een, a'ɨ́j pu jitze já'ma'can ɨ tɨ je'ej pua'aj een.

Tyaj huo'xié've'en a'íijma i maj tájcha'iire'
(Lc. 6:29-30)

38 'A'yaa xu mua'aj tyú'namuajri' maj arátyeej a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "Tipua'aj a'tíj je'ej pua'aj mojo'sejra, pata'aj pajta muáaj je'ej pua'aj yó'sejraj", ajta a'yan tijin: "Tipua'aj a'tíj je'ej pua'aj mua'uuriaj pata'aj pajta muáaj tyi'tíj jin je'ej pua'aj jáa'uurej."
39 Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin: Caxu a'yan cha'taj siana'aj je'ej pua'aj ja'uurej a'íjna i ti je'ej já'mua'uurej, sulu tipua'aj a'tíj mui'tyéveenyij mua' ipéesij jitze, pata'aj jaatá'an ti ajta síicita' mui'tyéveenyij.
40 Tipua'aj a'tíj ca'nyéjrij jin mua'antyíchueenyij, pata'aj jaatáchuiitye'en pajta mua' máancaj
41 Ajta tipua'aj a'tíj ca'nyéjrij jin muaata'íjtye'en paj tyía'ra'an tya'antinyij séej ví'ra'aj imuáj ti huatátyeej, pata'aj hua'puácaa ví'ra'aj imuáj atyiyóotuiiraj.
42 A'tíj ti na'aj ti tyi'tíj muahuaviiraj, pata'aj jaatá'an, pajta quee jamueeria'aj tipua'aj a'tíj tyi'tíj muaatanyéjvi'.
(Lc. 6:27-28, 32-36)
43 'A'yaa xu siajta tyú'namuajri' maj arátyeej a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "Pata'aj tyámua' yó'mua'raj i axa'aj tyévij, pajta jájcha'iiria'aj a'íjci i ti muájcha'iire'."
44 Nyajta nyáaj a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin: Siahuo'xié've' i maj jamuájcha'iire', siajta huatyényuunyij i Dios jimi a'íijma jime' i maj je'ej pua'aj já'mua'uurej.
45 Aj xu sij mua'aj yójmua'mua' pué'eenye'ej xá'ju'un i Dios tajapuá ti já'sejre', i ti je'ré'nyinyiicatyaa i xicáj a'íijma jimi i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee, ajta a'íijma jimi i maj tyámua' tyí'tyetyeityee, ajta tyi'tá'caa mej mij huatyéviiyej hua' japua i maj xá'pui' ricij, ajta hua' japua i maj je'ej pua'aj ricij.
46 Ji'nye tipua'aj mua'aj siahuá'xie've'ej a'íijma i maj majta já'muaxie've', ¿tyi'tanyí siamue'tin i Dios jimi? Ajta a'íimaj i maj huá'jijve' i maj tyí'ticij a'íimaj mu majta a'yan tyityetyúucha'ij.
47 Ajta tipua'aj a'íijma siana'aj huatatyójtye'en i maj ja'mua ihuáamua' pué'een, ¿tyi'tanyí jin xá'pui' siaricij? Ji'nye a'íimaj i maj quee tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, a'yaa mu majta ricij.
48 Siata'aj tyámua' eenye' a'yájna ti'ij i ja'muavástara' tyámua' tyí'een tajapuá ti já'sejre'.

6

A'íjci jime' i maj a'yan tyúusejrataj cuxáa maj xá'pui' ricij
1 'Caxu tyi'tíj jin tyámua' rijcaj hua' tzajta' i tyeítyee mej mij a'íimaj jamuaaséj. Tipua'aj a'yan xáarinyij, capu tyi'tíj jamuaatá'sij a'íjna i siaj jajvástara' tajapuá ti já'sejre'.
2 A'íj xu jin, siati'ij tyihuá'puejve'ej a'íijma i maj quee je'ej tyéejviicue', caxu jaxajta yee a'yaa tu huaríj, mati'ij i séecan ricij i ju tyeyúuj tzajta', majta i cáayej jitze a'íijma i maj quee huatoojé'yacan jin tyámua' ricij. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin a'íi mu meríj néijmi'i tyu'mué'tij a'íjci jime' maj i tyeítyee tyámua' tyihuá'xaj.
3 Pajta muáaj pati'ij huá'huiiria'aj a'íijma i maj quee je'ej tyéejviicue', capáj ja'ixaatya'aj ja'ihuára' i siaj néemi'ij óojaahuatye',
4 a'yaa paj huárinyij avíitzij jime'. Ajta a'íjna i paj jajvástara', a'íi pu jaséj i ti ju' avaaj, a'íi pu'ij muaatá'sij i paj jaamué'tij.

Jesús pu huá'mua'tyej je'ej maj tyityeetyényuunyij i Dios jimi
(Lc. 11:2-4)
5 'Siati'ij mua'aj tyényuusime'en i Dios jimi, caxu a'yan rijcaj mati'ij a'íimaj i maj quee tyámua' tyá'tzaahuatye', i ti hua'ráanajchi maj huatyényuunyij muaatya'úuj i tyeyúuj tzajta', na'ríij mua'ajcací'ca'aj i cáayej jitze, mej mij séecan huo'séj. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', a'íimaj mu meríj a'íjna huamue'tij mej mij i tyeítyee tyámua' huojo'sejra.
6 Pajta muáaj, pati'ij tyényuusime'en i Dios jimi, pata'aj utyájrutyej a'chi'táj, pajta tye'tyáanaj i puéertaj jime', aj pej pij huatyényuunyij a'íjci jimi i paj jajvástara' i ti quee séejre'. Ajta a'íjna i paj jajtáataj i ti jaséj je'ej paj ricij avíitzij jime', a'íi pu muaatá'sij i paj jaamué'tij.
7 'Ajta pati'ij tyényuusime'en i Dios jimi, capáj a'yan tyeeyí'tihua'an mati'ij a'íimaj i maj quee tyá'tzaahuatye', i maj jéehua á'tijti' metyenyúusima'aj a'íjna jime' i nyúucarij ti quee je'ej huatóomua'aj, ajta a'yan tyihuá'miteeraste' ti a'íjna jin i Dios huá'namuajran.

8 Caxu a'yan rɨjcaj matɨ'ɨj a'ɨ́ɨmaj, ji'nye ɨ siaj jajvástara', a'ɨ́ɨ pu'rɨ́j jamua'ree tyi'tɨ́j tɨ jamuá'ɨtziitye', tyij siajta sequée xu jaatáhuaviiri'.
9 A'yaa xu sij mua'aj tyityeetyényuunyɨj tɨjɨn:
Muáaj, mu paj tatáataj, tajapuá paj já'sejre',
che' tyámua' eenye' ɨ paj jɨn ántyapuaj.
10 Che' mujo'vé'me'en ɨ paj jɨn tyí'ijta.
Che' a'yan tyá'ra'nyij je'ej paj muáaj tyá'xɨe've' íiyan cháanacaj japua,
a'yájna tɨ'ɨj ajta tyí'een ɨ tajapuá.
11 Tyitaatá' ɨ tɨ tyí'cue'ri' tɨ tyúuxɨe've' a'náj tɨna'aj.
12 Tyitaatú'uunyi' ɨ tyaj jɨn quee xá'puɨ' huarɨ́j,
a'yájna tya'tɨ'ɨj ityáj tyihuo'tú'uunyi'ri'
a'ɨ́ɨjma ɨ maj je'ej pua'aj táaruuj.
13 Capáj tyi'tá'care'en tɨ taamué'tɨn a'ɨ́jna ɨ tɨ quee xá'puɨ',
sulu pata'aj tajapuá huatányuunyɨj.
Ji'nye muáaj paj tyí'ijta, pajta néijmi'i putyí'uurej,
a'ɨ́j paj jɨn jusén jɨme' séejre'.
14 'Ji'nye tɨpua'aj mua'aj setyihuo'tú'uunyi' a'ɨ́ɨjma ɨ maj je'ej pua'aj jamuáaruuj, a'ɨ́ɨ pu ajta mua'ajmaj tyajamuaatú'uunyi'raj ɨ siaj jajvástara' tajapuá tɨ já'sejre',
15 ajta tɨpua'aj sequée tyihuo'tú'uunyi' a'ɨ́ɨjma ɨ maj je'ej pua'aj jamuáaruuj, capu ajta tyajamuaatú'uunyi'raj a'ɨ́jna ɨ ja'muavástara' tyi'tɨ́j siaj jɨn quee xá'puɨ' huarɨ́j.

A'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ maj ju'itzi'vee

16 'Siatɨ'ɨj ju'ítzi've'ej, caxu acóotzaahuatya'aj matɨ'ɨj ɨ maj juxaamuɨjritye', ji'nye a'yaa mu jéjrista' rɨcɨj ɨ maj quee tyá'tzaahuatye', mej mij ɨ tyeítyee jáamua'reej tɨjɨn múu'itzi've'ej. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' maj a'ɨ́ɨmaj merɨ́j jaamué'tɨj je'ej tɨ tyi'tɨ́j tyihuá'cɨ'tyij.
17 Pajta muáaj, patɨ'ɨj ja'ɨtzi've'ej, pata'aj aca'jɨsta'mitye'en, pajta tyámua' huá'uurej,
18 mej mij quee ɨ tyeítyee jáamua'reej yee pua'itzi've'. A'ɨ́ɨ pu'uj a' vástara' ɨ paj quee jaséj jamua'reej, ajta a'ɨ́jna ɨ a' vástara' tɨ jaséj ɨ tɨ ju' avaaj, a'ɨ́ɨ pu muaatá'sij ɨ paj jaamué'tɨj.

A'ɨ́jna ɨ tɨ jéehua tyí'huɨɨre' ɨ Dios jimi
(Lc. 12:33-34)

19 'Caxu jéehua tyo'sɨɨre'ej ɨ juchi'táj ɨ tɨ huápuɨ'ɨj tyá'najchij, jo'maj ɨ tyajpuásɨj tyojó'jɨpuaj jo'tɨj ajta néijmi'i ɨ tyajá'mua'a'rij tyojo'huɨ'tzɨj, jo'maj majta ɨ náhua'rij jo'tyáru'pij mej mij tyu'náhua'an.
20 Sulu siata'aj utyojó'sɨɨre'en u tajapuá a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ jéehua tyá'najchij, jo'maj quee ɨ tyajpuásɨj tyojó'jɨpuaj, jo'tɨj ajta quee tyi'tɨ́j jo'huɨ'tzɨj, majta quee ɨ náhua'rij utyáru'pij.
21 Ji'nye jo'tɨj tyi'tɨ́j já'sejre' ɨ tɨ jéehua ja'mua jitze juxɨe've', a'áa xu siajta tyojomua'tzíitye'ej xá'ju'un.

A'ɨ́jna ɨ tɨ jatatzavi'tye' ɨ tyévij
(Lc. 11:34-36)

22 'Ajta mua' jɨ'ɨj, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ paj jɨn atányeej pej pij majo'cha'canye'en, a'yaa pu'ij tɨpua'aj jɨ'ré'nye' pua'aj rɨ'síjme'nyij, tyámua' pej pij naa metyóonyeej,
23 ajta tɨpua'aj quee tyi'tɨ́j huɨɨria'aj mua' jɨ'ɨj, a'yaa pej pij tɨca' tyi'séere'ej puá'mej. Ajta tɨpua'aj a'ɨ́jna ɨ tatzárij quee tyi'tɨ́j huɨɨria'aj, jéehua pu huápuɨ'ɨj a' jitze huatyátɨca'rij.

Ɨ Dios ajta ɨ túmii
(Lc. 16:13)

24 'Capu a'tɨ́j púj oorej tɨ hua'puácaa jimi tyu'tyáhuɨɨre'en, ji'nye séej pu tyicha'ɨ́ɨria'aj ja'mej ɨ tɨ tyé'ijtye', ajta ɨ séej xaa xɨe've'ej ja'mej, nusu ɨ séej tyámua' tyu'tyáhuɨɨre'ej, ajta séej quee ará'astijre'ej. A'ɨ́j pu jɨn quee ɨ'rɨ́j siaj ɨ Dios tyámua' tyu'tyáhuɨɨre'en siajta a'ɨ́jcɨ ɨ túmii.

Dios pu tyámua' tyihuá'cha'ɨj ɨ juyójmua'
(Lc. 12:22-31)

25 'A'ɨ́j nu jɨn a'yan tyajá'mua'ixaatye' tɨjɨn: Caxu a'ɨ́jcɨ jɨn tyí'mua'ajcaj je'ej siaj tyi'tɨ́j tyí'cua'nyij, nusu je'ej siaj ye'ej tyí'tyeye'en, na'ríij a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ siaj tyu'tyóochejtye'sij. ¿Nyi quee jéetze' juxɨe've' ɨ Dios jimi siaj júurij xá'ra'nyij, quee ɨ cue'ráj nusu ɨ já'muahue'ra' na'ríij a'ɨ́jna ɨ siaj tyúuche'tyaa?
26 Cási' siahuo'séj mu pína'see ɨ maj jútye' ra'ra', camu tyí'huastyaa, camu majta tyí'tza'nacaa, camu majta jasɨ'rii ɨ ímue'rij ɨ juchi'táj, ajta a'ɨ́ɨ pu tyihuá'cue'tyej a'ɨ́jna ɨ

ja'muavástara' tajapuá tɨ já'sejre'. Siajta mua'aj jéetze' xu jitzán juxɨe've' mequee mu pína'see.
27 A'íj pu jɨn quee tyi'tíj huiɨre' tɨ a'tíj jéehua tyúumua'tziitye'ej, ji'nye capu jaatyáhuiɨre'ej tɨ'ij jéetze' já'tyeevi'in júurij.
28 '¿Ji'nye siaj sij a'íjna jɨn tyúumua'tziitye' ɨ siaj tyu'tyóochejtye'en? Cásɨ' xaaséj mu xúuxu'uj je'ej tɨ tyí'huose' a'ájna a ɨtzitáj, capu tyí'muɨjhuacaa capu ajta tyí'itzacaa.
29 A'íj nu jɨn a'yan tyajá'mua'ixaatye' tɨjɨn a'íjna ɨ rey Salomón, ɨ tɨ jéehua tyí'ijcha'ɨica'aj, capu a'náj naa eenye'en tyu'tyóochejtyej tɨ'ɨj mu xúuxu'uj.
30 A'yaa pu'ij tɨpua'aj ɨ Dios tyámua' ja'uurej mu tu'píj tɨ ijíij a'áa já'sejre' jo'tɨj jo'ɨtzitaj, ajta ariá'pua'aj mu jaatyáteeraj chuéj tzajta' ta'ajtaavijhua. Jéetze' pu'ij mua'ajmaj tyámua' já'mua'uurej mu siaj quee tyá'tzaahuatye' xaa nyu'uj.
31 A'íj xu jɨn quee tyúumua'tziitye'ej a'yan setyuu'íhuo'raj tɨjɨn: "¿Tyi'tanyí tyacua'nyij?", nusu yee: "¿Tyi'tanyí tyeye'en?", na'ríij a'yan yee: "¿Tyi'tanyí tyetyu'tyátachejtye'sij?"
32 A'íi pu a'ɨín tyi'pué'een ɨ maj jɨn tyúumua'tziitye' ɨ maj quee tyá'tzaahuatye', siajta mua'aj xu tyivástara' ɨ tɨ arí jamua'reej tyi'tíj tɨ jamuá'ɨtziitye'.
33 A'yaa pu'ij siata'aj ɨ Dios jimi tyi'huóomua'tziitye'en, siajta a'íjcɨ jitze ɨ tajapuá tɨ tyejé'sejre', ajta siaj a'yan huárɨnyij je'ej tɨ tyí'xa'puɨ'ɨn ɨ Dios jimi, aj xu sij néijmi'i tya'ancuriáa'sij ɨ tɨ tyajamuá'ɨtziitye'.
34 Caxu a'íjna jɨn je'ej tyí'mua'ajcaj je'ej tɨ ariá'pua'aj tye'mej. Ariá'pua'aj xu sijta tyi'tyése'ej xá'ju'un a'íjcɨ jɨme' je'ej tɨ tyi'tíj tyajá'muacɨ'tyij.

7

Tyaj quee séecan jitzán tyí'pua'ritye'ej
(Lc. 6:37-38, 41-42)

1 'Caxu huá'xɨjtye'ej ɨ séecan, tɨ'ij quee Dios ajta mua'ajmaj jamo'xíjtye'en.
2 Ji'nye Dios pu a'yan cha'tána'aj tyajamuá'xɨjtye'en siatɨ'ɨj mua'aj tyihuo'xíjtyej ɨ séecan, ajta a'chu siaj tyi'tíj jaatá', a'yaa pu cha'tána'aj ɨ Dios mua'ajmaj tyajamuaatá'sij.
3 ¿Ji'nye pej pij a'íj aráasej a'ihuáara' ɨ tɨ cíɨ na'aj tyo'tyá'ɨtzee ɨ Dios jimi, pajta quee a'íjna séej ɨ paj muáaj va'cán jɨn ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi?
4 Ajta tɨpua'aj muáaj períj va'cán jɨn ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi, ¿ji'nye tyíɨ'rij paj a'yan tyaaté'exaatye'en ja'ihuáara' ɨ tɨ cíɨ na'aj tyo'tyá'ɨtzee yee nyiche' muaatáhuiɨre'en ɨ paj jɨn ootyá'ɨtzee?
5 Muáaj mu paj quee tyámua' metyóomua'rej, pooj mi' néijmi'i jɨn tyámua' huá'uuren pajta tyu'ta'úunyi'ran ɨ Dios jimi, aj pej pij a'yan tyaaté'exaatye'en tyi'tíj tɨ jɨn ootyá'ɨtzee ja'ihuáara'.
6 'Caxu huá'ixaatya'aj ɨ nyúucarij tɨ jí're'en a'íɨjma ɨ maj tyú'xana've', mej mij quee jamuá'xaahuari'raj matɨ'ɨj ɨ tzɨ'cíɨj maj tyú'cha'vacaa. Caxu siajta a'íɨjma tyí'tuiiria'aj ɨ maj quee tyi'tíj tyevi'ra' ɨ Dios tɨ tyajamuaatá', mej mij quee je'ej pua'aj jamuáa'uurej, majta je'en jamuatzíinajyi'can.

Maj jahuaviiraj ɨ Dios, majta tye'ejtyáto'sixɨ'ɨn jo'tɨj ja'pueertaj
(Lc. 11:9-13; 6:31)

7 'Siata'aj huatyényuunyij ɨ Dios jimi, ji'nye a'íɨ pu néijmi'i tyajamuaatá'sij, siajta ɨ Dios jimi tyú'huoonyij, aj xu sij ja'ancuriáa'sij ɨ siaj jahuoo, siajta tye'ejtyáto'xa'an jo'tɨj ja'pueertaj, a'aj pu'ij ɨ Dios tya'antácuunaj.
8 Ji'nye a'íjna ɨ tɨ a'yan tyá'huoo, a'íɨ pu ja'ancuriáa'sij, ajta a'íjna ɨ tɨ a'yan tyi'tíj tyí'huoocaj, a'íɨ pu jatyoonyij, ajta a'íjna ɨ tɨ tye'ejtyáto'xa'an jo'tɨj ja'pueertaj, Dios pu tya'antácuunaj.
9 '¿Ca' síɨj tɨ ja'mua jitze ajtyáma'can a'yan tyá'ca'nyej tɨ tyetyéj jaatátɨstej ɨ juyój tɨpua'aj páan jahuaviiraj?
10 ¿Na'ríij tɨ cú'cu'uj jaatapíjtye'en tɨpua'aj hue'ej jahuaviiraj?
11 A'yaa xu sij tyá'mua'reej siaj jɨ'ré'nye' tyihuo'tá'an ɨ juyójmua' mua'aj mu siaj quee tyámua' een ɨ jutzájta', ajta ɨ ja'muavástara' tajapuá tɨ já'sejre', jéetze' pu'ij tyámua' tyajamuaatá'sij ɨ tɨ tyi'jí're'en ɨ siaj jimi jaatáhuoosij.
12 'A'yaa pu'ij, siata'aj a'yan cha'taj siana'aj huárɨnyij ɨ juxa'aj tyeítyee jimi je'ej siaj mua'aj tyá'xɨe've' maj a'yan huárɨnyij ja'mua jimi, ji'nye a'yaa pu cha'tána'aj tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze ɨ maj jɨn tyí'ijta, ajta je'ej maj tyu'xájtaca' ɨ Dios jitze ma'can maj tyí'xajtaca'aj.

A'íjcɨ jɨme' ɨ puéertaj tɨ cíɨ antayóhuaj
(Lc. 13:24)

13 'Siata'aj a'úu jo'tyájrutyej ɨ puéertaj jitze tɨ cíɨ antayóhuaj. Ji'nye a'íjna ɨ puéertaj tɨ
antayóhuaj ajta ɨ juyéj tɨ ooyóhuaj, a'íɨ tyihuojó'jɨpuaj, mue'tíj mu mij a'íjna jitze ucáaju',
14 ajta a'íjna ɨ puéertaj, ajta ɨ juyéj tɨ jamuatá'caa siaj jusén jɨme' júurij xá'ra'nyij, cíɨ
pu antayóhuaj, ajta tyési' tɨ a'tíj japuan huame'en, camu mij mue'tíj jatyoovej.

A'íj mu ɨ táque'ra' jɨn jamua'reeren tyi'tíj tɨ cɨyáara' pué'een
(Lc. 6:43-44)

15 'Tyámua' xu tyityahuóocha'ɨɨn a'íɨjma jimi ɨ maj tyí'hue'tacaa, a'yaa mu
tyúusejrataj maj ɨ Dios jitze ma'can tyí'xaj. Ja'mua jimi mu ajo'ré'nyinyii naa
metyityacanyúuca'aj, maj majta a'yan een ɨ jutzájta' matɨ'ɨj ɨ íra'vej ɨ maj tyí'tyacui'caa,
majta tyú'cha'vacaa.
16 Ɨ'ríj siaj huó'mua'tyij a'íjcɨ jɨme' je'ej maj rɨcɨj, ji'nye capu ɨ'ríj tɨ úuvaj huatatáca'an
tzícare'ej jitze, nusu tɨ ɨ xápua' a'íjna jitze taca'aj ɨ tɨ tyétzicare'.
17 A'yaa pu tyí'een, néijmi'i ɨ cɨyéj tɨ tyi'jí're'en, jɨ'ré'nye'en pu ajta tyí'tajcaa, ajta ɨ
cɨyéj tɨ quee tyi'jí're'en capu ajta jɨ'ré'nye'en taca'.
18 A'íjna ɨ cɨyéj tɨ jí're'en, capu ɨ'ríj tɨ je'ej pua'aj eenye'en huatatáca'an, nusu tɨ ɨ cɨyéj
tɨquee jí're'en jɨ'ré'nye' huatatáca'an.
19 Néijmi'i ɨ cɨyéj tɨquee tyi'jí're'en, a'íj mu tyé'ejveechixɨ'ɨj, majta je'en
tye'entyátɨeeraj.
20 A'yaa pu'ij éenye'que' ɨ'ríj siaj mua'aj huó'mua'tyij a'íjcɨ jɨme' je'ej maj tyi'tíj jɨn
rɨcɨj.

Camu néijmi'i a'áa jo'tyárutyij jo'tɨj ɨ Dios tyejé'ijtaj
(Lc. 13:25-27)

21 'Majta ɨ maj a'yan tyí'nyejee yee: "Nyavástara', Nyavástara'", camu néijmi'i a'áa
jo'tyárutyij jo'tɨj ɨ Dios tyejé'ijtaj, sulu a'íɨ mu'uj ɨ maj a'yan rɨcɨj je'ej tɨ ɨ Dios tyá'xɨe've'.
22 A'ájna xɨcáara' jitze mue'tíj mu a'yan tyinaatájeevij tɨjɨn: "Tavástara', Tavástara',
ityáj tu tyu'taxájtaca' a'nyúucaritze', tyajta a'nyúucaritze' ma'can huo'tamuárij ɨ
tyiyáaru' ɨ maj hua' tzajta' séjria'ca'aj ɨ tyeítyee, tyajta jéehua tyu'muárɨej muéetzij
jitze ta'rataca'nyáaj."
23 Aj nu nyij a'yan tyihuo'té'exaatye'ej tɨjɨn: "Canu a'náj jamuaamuájtyaca', séricuj
siájhuii nye jimi, mu siaj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj."

A'íjcɨ jɨme' ɨ maj ja'tátaahuaca' ɨ maj japuan ja'ajtaahuaca' ɨ juchi'ij ɨ maj hua'puaj
(Lc. 6:47-49; Mr. 1:22)

24 'A'yaa pu'ij, a'íjna ɨ tɨ nyanamuaj, ajta a'yan rɨcɨj je'ej nyaj tyé'ixaatye', a'yaa pu
cha'tána'aj metyóomua'rej tɨ'ɨj a'íjna ɨ a'tíj tɨ huatyóochi'tyej tyetyéj japua.
25 Aj mu mij huatyéviiyaca', ajta huatámuɨ'yaca' ɨ jájtyij, ajta huatá'aacariaca', ajta
a'íjna ɨ chi'ra'an, capu eetávej, ji'nye tyetyéj japua pu ja'ajtaahuaca'.
26 Ajta a'íjna ɨ tɨ nyanamuaj, ajta quee a'yan rɨcɨj je'ej nyaj tyí'xaj, a'yaa pu een tɨ'ɨj
a'íjna ɨ a'tíj tɨ a'áa jo'tyóochi'tyej jo'tɨj jó'saata'.
27 Aj mu mij huatyéviiyaca', ajta huatámuɨ'yaca' ɨ jájtyij, ajta huatá'aacariaca' aj pu'ij
pu eetávej ɨ chi'ra'an. Aj pu'ij néijmi'i tyojo'rɨej.
28 Tɨ'ɨj Jesús ja'antyipuá'rij tɨ tyihuó'ixaaj, néijmi'i mu ɨ tyeítyee je'ej tyo'taséj a'íjcɨ
jɨme' je'ej tɨ tyihuo'muá'tyej,
29 ji'nye a'yaa pu tyihuo'muá'tyej tɨ'ɨj síɨj tɨ va'cán jɨn tyi'tyéjvee, capu a'yan matɨ'ɨj ɨ
maj tyihuá'mua'tyahua'aj ɨ yu'xarij jitze ɨ maj jɨn tyí'ijta.

8

Jesús pu séej tyévij tyú'huaaj tɨ cá'atzaj
(Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)

1 Tɨ'ɨj ɨ Jesús acájraa ɨ jɨríj jitze, jéehua mu tyeítyee jamuán huajú'ca'aj.
2 Aj pu'ij síɨj tyáatɨ' ave'ré'nyej ɨ Jesús jimi, tyí'cui'ca'aj a'íjna jɨme' tɨ cá'atzaj a'íɨ pu'ij
jimi tyítunutaca' ɨ Jesús, ajta a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Nyavástara' tɨpua'aj mua'ráanajchij pata'aj tyináahuaatye'en.
3 Aj pu'ij Jesús ja'ajtamuárɨej, ajta a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Na'ráanajchij paj huarúj. Tɨ'ɨj a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij tyámua' huarɨ́j, tɨ'quij
huarúj.
4 Ajta je'en ɨ Jesús a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Cási', capáj a'tíj ixaatye'ej, sulu áricuj pata'aj huatá'sejrataj a'íjcɨ jimi ɨ puaaríj, pajta
tyu'támu'vejritaj a'yájna tɨ'ɨj tyu'ta'íjtaca' ɨ Moisés, mej mij jáamua'reej tɨjɨn papu'ríj
huarúj.

Jesús pu tyáahuaj a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ jahuɨ̈ɨ̈ria'ca'aj ɨ xantáaru'uj tɨ tyí'ijtye'
(Lc. 7:1-10)

5 Tɨ'ɨj ɨ Jesús utyájrupɨj a'ájna ɨ chájta'naj jitze tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Capernaúm, sɨ́ɨj pu jimi ajtyáxɨ̈ɨ̈riaca' ɨ xantáaru'uj tɨ tyí'ijtye', tɨ'ɨj tyi'tɨ́j jaatáhuaviij.
6 A'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Nyavástara', tyí'cui' a'ɨ́jna ɨ tɨ nyahuɨ̈ɨ̈re', capu tyéjchevej, jéehua pu huápuɨ'ɨj jajpuéjtzij.
7 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Nyáaj nu ujo'ma'aj na'mej, nyej nyij tyáahuaatye'en.
8 Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'ɨ́jna ɨ xantáaru'uj tɨ tyí'ijtye' tɨjɨn:
—Nyavástara', capu a'yan tya'ráanajchi paj utyájrutyej ɨ nyechi'táj, a'yaa papu'uj tyu'taxáj ɨ nyúucarij jɨme', aj pu'ij tyámua' rɨnyij a'ɨ́jna ɨ tɨ nyahuɨ̈ɨ̈re'.
9 Ji'nye séecan mu majta nyéetzij tyí'nye'ijtye', nyajta nyáaj séecan tyí'ijtye'. Tɨpua'aj séej a'yan nyetyu'té'exaatye'en yee: áricuj, a'ɨ́ɨ pu jo'ma'aj ja'mej, na'ríɨj séej a'yan nyetyu'té'exaatye'en yee: mujo'té'yi'ij; a'ɨ́ɨ pu mujo'va'ma'aj ta'mej, ajta tɨpua'aj séej nyetyu'ta'ɨ́jtye'en je'ej tɨ tyi'tɨ́j huá'uurej, a'yaa pu rɨnyij.
10 Tɨ'ɨj ɨ Jesús a'yan tyáanamuajri', jéehua pu huatóotyamua'vej, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj a'ɨ́ɨjma ɨ maj jamuán huajú'ca'aj tɨjɨn:
—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jɨme', hua' tzajta' ɨ tyeɨ́tyee ɨ maj a'yan huacháatɨmee ɨ Israel, canu a'náj séej huátyoj tɨ a'yan cha'taj tyá'tzaahuatye' tɨ'ɨj a'ɨ́jna ɨ tyáatɨ'.
11 Nyajta a'yan tyajá'mua'ixaatye' maj mue'tɨ́j mujo'vá'ju'uj muá'ju'un, a'ájna pujmua' jo'tɨj ɨ xɨcáj jé'ejnyinyiij majta jo'tɨj ɨ xɨcáj ja'ancáru'pij, mej mij oorá'sej a'ɨ́jcɨ jamuán ɨ Abraham, majta a'ɨ́jcɨ jamuán ɨ Isaac mej mij hua' jamuán tyú'cua'nyij a'ájna jo'tɨj ɨ Dios tyejé'ijtaj,
12 majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, Dios pu a'áa huojoo'ítyɨj jo'tɨj jo'tɨ́ca'. Jéehua mu mij juyiinyaj muá'ju'un, majta ancurioɨ'máaj muá'ju'un a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ maj jéehua jajpuéjtzij.
13 Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa a'ɨ́jcɨ ɨ xantáaru'uj tɨ tyí'ijtye' tɨjɨn:
—Áricuj jó'ra' ja'chej, a'yaa pu tye'mej je'ej paj perɨ́j tyá'antzaahuaj. Tɨ'ɨj a'yan tyaaté'exaa, aj pu'ij huarúj a'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'huɨ̈ɨ̈re' a'ɨ́jna jimi ɨ xantáaru'.

Jesús pu tyáahuaj a'ɨ́jcɨ ɨ mu'nyáara' ɨ Pedro
(Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39)

14 Aj pu'ij Jesús a'áa jo'mej jo'tɨj ɨ Pedro ja'chej, a'áa pu'ij a'ɨ́j jo'tyoo a'ɨ́jcɨ ɨ mu'nyáara' ɨ Pedro, a'áan pu jo'ojca'tyiij ɨ utáatzij japua, ajta jéehua puístaca'aj.
15 Aj pu'ij Jesús jajví' ɨ muáca'ra'an jitze, tɨ'ɨj a'yan huarɨ́j, aj pu'ij huarúj, tɨ'quij ájchej, ajta je'en huatyóochej tɨ'ij tyihuó'cue'tyej.

Jesús pu muɨ'caa tyú'huaaj ɨ tyeɨ́tyee ɨ maj tyɨ́'cucuɨ'
(Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41)

16 Tɨ'ɨj huaré'chuixarij, jéehua mu huaja'ráavi'tɨj ɨ Jesús jimi a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' ú'sejria'ca'aj, a'ɨ́ɨ pu'ij huo'ta'ɨ́j ɨ tyiyáaru'uj maj iirácɨ̈ɨ̈nyej ɨ tyeɨ́tyee tzajta', ajta néijmi'caa tyú'huaaj ɨ maj tyí'cucui'ca'aj.
17 A'yaa pu tyu'rɨ́j tɨ'ij aróo'astej je'ej tɨ tyu'taxájtaca' a'ɨ́jna ɨ Isaías, ɨ tɨ ará'tyeej tyí'xaxa'ta'aj ɨ Dios jitze ma'can, tɨ'ɨj a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn: "A'ɨ́ɨ pu tyitacáa'ri'ri' ɨ tɨquee tú'ca'nyisti'raca'aj, ajta tyojo'tɨɨ ɨ tyaj jɨn tyí'cucui'ca'aj."

A'ɨ́ɨmaj ɨ maj jaxɨe'va'ca'aj maj jamuán huacɨ́'ca'an ɨ Jesús
(Lc. 9:57-62)

18 Tɨ'ɨj Jesús huo'séj ɨ tyeɨ́tyee ɨ maj jéehua jimi ajtyáxɨ̈ɨ̈riaca', aj pu'ij a'yan tyu'ta'ɨ́jtaca' maj antácɨ̈ɨ̈nyej után pujmua' ɨ tɨ ja'alaguun jitze.
19 Aj pu'ij sɨ́ɨj tɨ tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze ɨ maj jɨn tyí'ijta, a'ɨ́ɨ pu ave'ré'nyej ɨ Jesús jimi, ajta je'en a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Maeestro, a'yaa nu tyá'xɨe've' nyaj ajamuán jo'cha'canye'en jo'tɨj na'aj paj jooma'aj puá'mej.
20 Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—A'ɨ́ɨmaj ɨ arachuíjse, a'áa mu ja'chej jo'tɨj já'tyasta', majta ɨ pína'see a'ɨ́ɨ mu tyu'íto' jo'maj jáa'sacaa, nyajta nyáaj, ɨ nyaj nyajta tyévij jitze huanɨe'huaca', canu tyichí' ɨ nyaj tzajta' huácutyij.
21 Ajtáhua'aj pu sɨ́ɨj tɨ jamuán jo'chá'canya'aj a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Nyavástara', naatá' nyej nyij anaquéej ja'vá'nan ɨ táataj, aj nu nyij yeve'ré'nyesij nyej nyij ajamuán jo'cha'canye'en.

22 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en, miche' a'ɨ́ɨmaj ɨ muɨ'chítyee hua'vá'naxɨ'ɨn ɨ juxa'aj muɨ'chítyee.

Tɨ'ɨj Jesús jaatyápua'rɨj ɨ áacaj
(Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25)

23 Aj pu'ij ɨ Jesús atyájraa ɨ báarcuj jitze, majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jamuán huacɨ́j.
24 Aj pu'ij tyámua' ca'nyíin jɨn tyu'tá' aacariaca' ɨ jájtyɨj japua, ajta viváajma'aj tyúuta'hua'aj ɨ jájtyɨj, a'ɨ́ɨ pu'ij atyáxɨjrihua'aj ɨ báarcuj jitze. Ajta a'ɨ́jna ɨ Jesús tyácusima'aj.
25 Aj mu mɨj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jamuán huacɨ́j jimi ajo'ré'nyej, matɨ'ɨj mij jaajɨ́stej, a'yaa mu tyaaté'exaa tɨjɨn:
—¡Tavástara', tajapuá huatányuuchij! ¡Tu'rɨj atyácui'sij!
26 Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—¿Ji'nye siaj sij huápuɨ'ɨj tyí'tzɨɨnye'? Mua'aj siaj quee a'chu tyá'tzaahuatye'.
Tɨ'ɨj a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij ájchej, tɨ'quij jaatá'ijmuejri' ɨ áacaj, ajta ɨ jájtyɨj, aj pu'ij huatyápua'riaca' ɨ áacaj, ajta naa oore' éenye'ej ta'raa ɨ jájtyɨj.
27 Jéehua mu je'ej tyo'taséj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jamuán huacɨ́j, a'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj tɨjɨn:
—¿Tyi'tanyí tyévira' pué'een a'mújna, mej mij ja'tzaahuatye' ɨ áacaj, ajta ɨ jájtyɨj?

A'ɨ́ɨmaj ɨ maj Gadara já'ma'can ɨ maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' séjria'ca'aj
(Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39)

28 Tɨ'ɨj ɨ Jesús a'áa ja'rá'aj után pujmua' jo'tɨj ja'alaguun, Gadara tɨ ja'ajtyáma'can, hua'puaj mu mij hua'antyinájchaca' ɨ maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' séjria'ca'aj, a'áa mu ja'ráacɨj jo'maj ɨ muɨ'chítyee já'ava'tacaa, aj mu mij jimi ajtyáxɨɨriaca'. Jéehua mu simuáruunyica'aj, a'ɨ́j pu jɨn quee ɨ'riitaca'aj tɨ a'tɨ́j ajo'ré'nyej a'ɨ́jna juyéjra' jitze,
29 aj mu mij a'yan tyityeetyejíihuajraa tɨjɨn:
—Capáj je'ej ta'uurej ityájma, muáaj mu paj yójra' pué'een ɨ Dios. ¿Nyi a'ɨ́j jɨn mu po'vé'mej pej pij puéjtzɨj taatá'an? Capu eexúj atyojo'ré'nyej a'náj tyaj jajpuéetzɨj tá'ju'un.
30 Meentyij a'ɨmuáj mue'tɨ́j ɨ tuíixuj mo'tyu'uj metye'entyicua'áaj,
31 a'ɨ́ɨ mu mij ɨ maj tyiyáaru' hua' tzajta' ú'sejria'ca'aj, a'yan tyaatáhuaviiri' a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús tɨjɨn:
—Tɨpua'aj pataatamuáritye'en taatá' tyej tyij mu tuíixuj tzajta' utyájrutyej.
32 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Séricuj.
Matɨ'ɨj mij iiráacɨj, hua' tzajta' ɨ tyétyacaa, aj mu mij hua' tzajta' utyájrupɨj ɨ tuíixuj, matɨ'ɨj mij a'ɨ́ɨmaj ɨ tuíixuj jo'huáachajraa a'ájna jo'tɨj ja'ancátyee, matɨ'ɨj mij jájritze' ja'tyáavatzɨj, aj mu mij néijmi'i atyájcuii.
33 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj huá'sɨɨria'ca'aj ɨ tuíixuj a'ɨ́ɨ mu huatóo'uj, matɨ'ɨj a'áa ja'rá'aj a chájta' aj mu mij tyu'taxájtaca' je'ej tɨ tyi'tɨ́j huarɨ́j, a'ɨ́j mu huo'té'exaa je'ej tɨ tyihuó'ruuj a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' séjria'ca'aj.
34 Matɨ'ɨj mij a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'áa jo'cháatɨma'caa, néijmi'i mu ave'ré'nyej ɨ Jesús jimi, mej mij jamuán tyu'taxáj, a'yaa mu mij jéehua tyaatáhuaviiri' a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús tɨ jó'ra'nyij a'ájna.

9

Jesús pu séej tyú'huaaj ɨ tɨ quee tyéchavaaj
(Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26)

1 Aj pu'ij Jesús atyájraa ɨ báarcuj jitze, aj mu mij antacɨ́j után pujmua', matɨ'ɨj mij a'áa ja'rá'aj chájta' jo'tɨj a'ɨ́ɨn jó'catyii.
2 Aj mu mij séecan a'tɨ́j aje'ré'nyijtye tɨ quee tyéchavaaj a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Jesús, a'ɨ́j pu japua áan újca'tyii ɨ utáatzɨj a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j, tɨ'ɨj Jesús huo'séj a'ɨ́ɨjma ɨ tyeɨ́tyee, aj pu'ij jáamua'reeri' tɨjɨn metyá'tzaahuatye', a'yaa pu'ij tyaaté'exaa a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ tyí'cuɨ' tɨjɨn:
—Nyiyóoj, huatyá'ca'nyej, pu'rɨ́j ɨ Dios tyimuaatú'uunyi'ri' ɨ paj jɨn ootyá'ɨtzee jimi.
3 Séecan mu mij ɨ maj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze ɨ maj jɨn tyí'ijta a'yan tyi'riá'mua'aj tɨjɨn: "Je'ej tɨ a'múu tyu'taxájtaca' je'ej pu pua'aj tyá'xaj ɨ Dios."
4 Ajta ɨ Jesús pu jáamua'reeri' je'ej maj ye'ej tyí'mua'ajcaa, aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Ji'nye siaj sij huápuɨ'ɨj je'ej pua'aj tyí'mua'tzej mu jutzájta'?

5 ¿Tyi'tanyí quee jéetze' tyési', nyi nyej a'yan tyaaté'exaatye'en yee: "Pu'ríj ɨ Dios tyimuaatú'uunyi'ri' ɨ paj jɨn ootyá'ɨtzee jimi", na'ríij yee: "Ájchesij anchóoj mua' utáatzij"?

6 A'yaa nu nyij rɨnyij siaj sij jáamua'reej tɨjɨn a'íjna ɨ tɨ ajta tyévɨj jitze huanɨe'huaca', tɨ ajta a'íjna jɨn antyúumua'reej íiyan ɨ cháanacaj japua tɨ'ɨj tyihuo'tú'uunyi' ɨ maj jɨn ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi.

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjcɨ ɨ tɨ quee tyéjchevej tɨjɨn:

—Ájchesij, anchóoj mua' utáatzij, áricuj jó'ra' jo'paj ja'chej.

7 Aj pu'ij ájchej a'íjna ɨ tɨ tyí'cui'ca'aj, tɨ'ɨj ij jó'raa ɨ juchéj.

8 Majta ɨ tyeítyee ɨ maj tyí'sejraca'aj je'ej tɨ tyi'tíj huaríj, a'íɨ mu tyu'tátzɨɨn, majta je'en tyaatatyójtzi'rej ɨ Dios a'íjcɨ jɨme' je'ej tɨ a'íɨn tyihuo'tá' mej mij a'yan huárɨnyij ɨ tyeítyee.

Jesús pu jaatajé a'íjcɨ ɨ Mateo
(Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)

9 Aj pu'ij ɨ Jesús jó'raa, tɨ'quij a'yee jo'ré'nyej tɨ'ɨj ij a'íj huaséj ɨ a'tíj tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Mateo, a'úu pu je'rácatyii u chi'táj maj tzajta' huá'jijva'ca'aj ɨ maj tyí'tɨ'ɨjcɨcaa. Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

Aj pu'ij ɨ Mateo ájchej, tɨ'quij jamuán jó'raa.

10 Aj pu'ij a'yan tyu'ríj, matɨ'ɨj a'áa ja'rá'aj jo'tɨj ɨ Mateo ja'chej, tɨ'ɨj ɨ Jesús tyí'cua'caj, aj mu mij jéehua ujo'vá'ju' ɨ maj tyí'tyejijve', majta séecan ɨ maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeɨtyee, matɨ'ɨj mij huatyára'saca' ɨ méesaj jitze jamuán ɨ Jesús, majta jamuán a'íɨmaj ɨ maj Jesús jamuán huacíj.

11 Majta a'íɨmaj ɨ fariseos, matɨ'ɨj jaaséej je'ej tɨ rɨjcaa ɨ Jesús, aj mu mij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' a'íɨjma ɨ maj jamuán huacíj tɨjɨn:

—¿Ji'nye een jɨn mu ja'mua maeestro tyí'cua'caa, ajta ya'caa hua' jamuán ɨ maj huá'jijve' ɨ maj tyí'tɨ'ɨjcɨcaa, ajta hua' jamuán ɨ maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeɨtyee?

12 Tɨ'ɨj ɨ Jesús a'yan tyihuó'namuajri', a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—A'íɨmaj ɨ tyeítyee ɨ maj ajo'ré'nyinyii a'íjcɨ jimi ɨ tɨ tyí'hua'tacaa, capu juxɨe've' maj a'áa joojú'un ɨ maj jí're'en, sulu a'íɨ mu ajo'ré'nyinyii ɨ tɨ tyí'hua'tacaa jimi ɨ maj tyí'cucui'.

13 Séricuj, siata'aj tyi'huóomua'tyej a'íjcɨ jɨme' je'ej tɨ huatóomua'aj a'íjna ɨ nyúucarij tɨ a'yan tɨjɨn: "A'yaa nu tyá'xɨe've' siaj hua'cu'vej ɨ juxa'aj tyeítyee, canu jaxɨe've' siaj tyi'tíj tyí'tuiiria'aj." Ji'nye canu nyáaj a'íjna jɨn mujo'vé'mej nyej nyij a'íɨjma huatájeevej ɨ maj tyámua' een, sulu a'íɨjma ɨ maj quee xá'puɨ' rɨcɨj.

A'íj mu jaata'íhuo'ri' je'ej maj tyityahuóo'itzi've'en
(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)

14 A'íɨmaj ɨ maj Juan jamuán huací'ca'aj, a'íɨ mu aje'ré'nyej ɨ Jesús jimi, matɨ'ɨj mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:

—Ityáj majta a'íɨmaj ɨ fariseos, jéehua tu ta'itzi've', ¿ji'nye mej mij quee a'yan tyúu'itzi've' ɨ maj muéetzij jamuán huacɨ'ɨj?

15 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—¿Nyiquij ɨ'ríj maj juxaamuɨjritya'aj ɨ maj huatá'inyiihuaca' mej mij tyú'ye'esten, tɨpua'aj ooj hua' jamuán tyí'ye'estyaj ɨ a'tíj tɨ huatyényeɨɨchaca'? Ajta a'yaa pu atyojo'ré'nyesij maj já'vi'tɨn ɨ a'tíj, aj mu mij ɨ amíincustyamua' ju'itzi've'en, ji'nye capu che' aja'hua' ɨ hua' amíincuj.

16 'Capu a'tíj ja'ajtyá'cu'nya'puaj ɨ cíɨxurij tɨ mí'ma'can, a'íjna jɨme' ɨ cíɨxurij tɨ jájcuaj, ji'nye a'íɨ pu ɨ cíɨxurij tɨ jájcuaj huatyátzu'taj tɨ'ɨj huatyájo'sinyi'huaj, aj pu'ij jéetze' va'tíj anasúutza'nyij ja'mej.

17 Camu majta nahuáj tɨ jájcuaj ucáto'sij ɨ navíj limeetara' tzajta' tɨ racue'ríihuajmee, ji'nye ɨ nahuáj pu jaatyásujtza'naxɨ'ɨj ɨ navíj tɨ racue'ríihuajmee, aj pu'ij jó'vesij ɨ navíj ajta ɨ nahuáj. A'íj pu jɨn a'yan tyúuxɨe've' maj ju'cájto'nyij ɨ navíj tzajta' tɨ jájcuaj a'íjcɨ ɨ nahuáj tɨ ajta jájcuaj, a'yaa pu éenye'que' tyo'táviicue'raj ɨ tɨ juxa'aj tyi' jájcuaj.

A'íjna ɨ íítɨ' tɨ tyí'cui'ca'aj ajta ɨ yójra' a'íjcɨ ɨ Jairo
(Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56)

18 Óoche' pu tyihua'ixáatya'caj ɨ Jesús tɨ'ɨj síɨj jimi ave'ré'nyej, a'íɨ pu a'íɨn pué'eenye'ej ɨ tɨ tyí'ijta ɨ hua' tyeyúuj tzajta', aj pu'ij tyítunutaxɨj jimi ɨ Jesús, tɨ'quij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Nyiyóoj pu oochán huamuí', ajta tɨpua'aj muáaj mu pové'me'en pajta je'en ja'ajtamuárɨe'en, a'íɨ pu huatájuuritaj.

19 Jesús pu ájchej, tɨ'quij ujó'mej majta mu'uj ujó'ju' a'íɨmaj ɨ maj jamuán huacíj.

20 Aj pu'ij íitɨ' tɨ arí tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj á'tyeej tɨ tyí'cui', a'ɨ́ɨ pu huárita' aje'ré'nyej ɨ Jesús, tɨ'quij ja'ajtamuárɨej ɨ máancajra'an ɨ Jesús.
21 Ji'nye a'yaa pu tyí'mua'ajcaa tɨjɨn: "Tɨpua'aj a'ɨ́j na'ajtamuárɨe'en ɨ máancajra'an, tyámua' nu rɨnyij."
22 Aj pu'ij ɨ Jesús ooré'nyeeriaca' tɨ'ij jaaséej ɨ íitaj, ajta a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Nyiyóoj, che' ca'nyíjra'aj huataséjre'en mua' tzajta', a'ɨ́j paj jɨn huarúj ɨ jɨn tyá'antzaahuaj.
Aj pu'ij huarúj a'ɨ́jna ɨ íitɨ'.
23 Tɨ'ɨj ɨ Jesús a'áa ja'rá'aj jo'tɨj ja'chej a'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'ijta ɨ tyeyúuj tzajta', aj pu'ij huo'séj ɨ tyeítyee ɨ maj tyí'cɨ'sitye', majta jéehua ɨ tyeítyee juyiinyaca'aj,
24 a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Xɨɨ'rácɨɨnyij a'yújna, ji'nye capu muɨ'chij mu ɨ́jmue'estɨ', sulu tyácusɨj pu'uj.
Aj mu mij jaatya'atzájraa a'ɨ́jcɨ Jesús a'ɨ́jcɨ jɨme' je'ej tɨ tyu'taxájtaca',
25 ajta a'ɨ́ɨ pu huɨ'rá'ityaca', aj pu'ij utyájrupɨj jo'tɨj jo'ojcá'aj a'ɨ́jna ɨ ɨ́jmue'estɨ', tɨ'quij ja'náavɨ' muáca'ra'an jitze, aj pu'ij a'ɨ́jna ɨ ɨ́jmue'estɨ' ájchej.
26 Tɨ'quij néijmɨ'que' huámua'reeri'huaca' jo'maj jo'cháatɨma'caa je'ej tɨ tyɨ'tɨ́j huarɨ́j.

Jesús pu hua'puácaa tyú'huaaj ɨ maj arácucu'un

27 Tɨ'ɨj Jesús a'áa ja'rájraa, mahua'puaj mu jaatavén ɨ maj arácucu'un, a'yan metyitye'entyijɨ́ihuaj tɨjɨn:
—Tá'ancu'vaxɨ' ityájma muáaj mu paj yójra' pué'een a'ɨ́jcɨ ɨ David.
28 Tɨ'ɨj Jesús utyájrupɨj u chɨ'táj, aj mu mij jɨmi ave'ré'nyej ɨ maj aracúcu'nyijmee, aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'rɨ' tɨjɨn:
—¿Nyi setyá'tzaahuatye' nyaj tyaja'muahuaatye'en?
Matɨ'ɨj mij a'yan tyityaatanyúj tɨjɨn:
—A'yaa pu tyi'ja'yájna tavástara'.
29 Aj pu'ij ɨ Jesús hua'rámuarɨe'xɨj ɨ hua' jɨɨse' jitze, ajta a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Che' a'yan tyá'ra'nyij je'ej siaj serɨ́j mua'aj tyá'antzaahuaj.
30 Aj mu mij atanyéjnye'riaca' ɨ maj hua'puaj. Ajta ɨ Jesús jéehua pu a'yan tyihuo'tá'ijmuejrɨ' tɨjɨn:
—Caxu a'tɨ́j ixaatye'ej je'ej siaj tyityaarúj.
31 Ajta matɨ'ɨj jo'cɨ́j, a'ɨ́ɨ mu huatyóohuɨj maj néijmɨ'que' jaataxáj je'ej tɨ ɨ Jesús tyihuó'huaa.

Jesús pu séej tyú'huaaj ɨ tɨ quee tyo'rɨ́ɨ'riajca'aj

32 Matɨ'ɨj iiraju'caj ɨ maj aracú'cu'nyijma'caa, séecan mu tyévɨj aje'ré'nyijtye tɨ tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj a'ɨ́j pu jɨn quee tyo'rɨ́ɨ'riajca'aj a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j.
33 Aj pu'ij Jesús jaatamuárɨj ɨ tyiyáaru' tɨ tzajta' ú'sejria'ca'aj, tɨ'quij huatáɨ'riitariaca' tɨ tyu'taxáj a'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'cui'ca'aj. Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ tyeítyee, jéehua mu huatóotyamua'vej, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tɨjɨn:
—Catu a'náj a'yan tyi'tɨ́j tyu'séj iiye'ej Israel tɨ putyí'rɨcɨj.
34 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ fariseos, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tɨjɨn:
—A'ɨ́jna ɨ Jesús, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ tyihuá'ijtye' ɨ tyiyáaru'uj a'ɨ́j pu jɨn pújoorej tɨ'ij huo'tamuárɨtye'en.

Jesús pu hua'ancu'vajxɨ ɨ tyeítyee

35 Jesús pu néijmɨ'que' jo'chá'canya'aj tɨ'ɨj na'aj tyi'chájta'najmee ajta néijmɨ'que' jo'maj cɨ́ɨ mana'aj tyityojo'cháatɨma'caa, tyihua'mua'tyáaj ɨ hua' tyeyúuj tzajta'. A'ɨ́j pu huá'ixaatya'ca'aj ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios ɨ tɨ néijmɨ'que' tyí'ijta, ajta néijmɨ'caa tyú'huaaj ɨ maj tyí'cucui'ca'aj, nusu ɨ tɨquee hua'ca'nyisti'raca'aj.
36 Tɨ'ɨj huo'séj ɨ tyeítyee, jéehua pu hua'ancu'vajxɨ, ji'nye jéehua mu jajpuéjtzica'aj, majta juxaamuɨjritya'ca'aj, a'yaa mu éenye'ej matɨ'ɨj ɨ cányaʼxɨɨ tɨ quee a'tɨ́j huá'sɨɨre'.
37 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj a'ɨ́ɨjma ɨ maj jamuán huacɨ́j tɨjɨn:
—A'yaa pu tyi'ja'yájna maj jéehua ɨ tyeítyee séejre', majta ɨ maj hua' jɨmi tyí'muɨjhuacaa camu mui'ij.
38 A'ɨ́j pu jɨn a'yan tyúuxɨe've', siaj jaatá'huavii a'ɨ́jcɨ ɨ tavástara' tɨ'ij hua'ré'vi'tɨxɨ'ɨn ɨ maj tyí'muɨjhuacaa mej mij huá'ajsɨɨre'en ɨ Dios jɨmi.

10

Jesús pu hua'vá'jajpuaxɨj a'ɨ́ɨjma ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej (Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16)

1 Aj pu'ij Jesús huo'tajé a'ɨ́ɨjma ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ajta huo'ta' mej mij jaayí'tɨhua'an maj huo'tamuáritye'en ɨ tyiyáaru'uj ɨ maj hua' tzajta' séjre' ɨ tyeítyee, ajta mej mij tyihuó'huaatye'en ɨ maj tyí'cucui', nusu ɨ tɨquee huá'ca'nyisti'.
2 A'yaa mu ántya'ruj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ɨ Jesús tɨ hua'antyíhuoj. Anaquéej pu ɨ Simón huatajé, ɨ maj majta a'yan jatamuá'muaj tijɨn Pedro, ajta je'en a'ɨ́jcɨ ɨ ihuáaria'ra' ɨ Simón ɨ tɨ a'yan ántyapuaj tijɨn Andrés, ajta je'en a'ɨ́jcɨ ɨ Santiago, ajta ɨ ihuáaria'ra' ɨ tɨ a'yan ántyapuaj tijɨn Juan, ɨ maj yójmua'mua' pué'een a'ɨ́jcɨ ɨ Zebedeo,
3 ajta a'ɨ́jcɨ ɨ Felipe ajta ɨ Bartolomé, ajta a'ɨ́jcɨ ɨ Tomás, ajta ɨ Mateo, ɨ tɨ huá'jijva'ca'aj a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyí'tɨ'ɨjcɨcaa, ajta a'ɨ́jcɨ ɨ Santiago, a'ɨ́ɨn tɨ jajyóoj ɨ Alfeo, ajta a'ɨ́jcɨ ɨ Tadeo,
4 ajta je'en a'ɨ́jcɨ ɨ Simón ɨ tɨ a'ɨ́ɨjma jitze ajtyáma'can ɨ maj a'yan hua'tamuá'muaj tijɨn cananeo, ajta a'ɨ́jcɨ ɨ Judas ɨ tɨ a'yan tye'entyímu'tacaa tijɨn Iscariote, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ avíitzij jɨn tyu'tátuii a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús.

Jesús pu huo'ta'ítyaca' a'ɨ́ɨjma ɨ maj jamuán huacɨ́j maj jaariá'xaj ɨ Dios nyuucaaj (Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6)

5 Jesús pu huo'ta'ítyaca' a'ɨ́ɨjma ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'yan tyihua'ixáatye'ej tɨjɨn:
—Caxu a'áa jo'ré'nyinyiica'an jo'maj jo'cháatɨmee ɨ maj quee Israel jitze ajtyáma'can, caxu siajta utyáru'piche'en chájta'naj jitze jo'maj ja'chej ɨ maj Samaaria jitze aj-tyáma'can,
6 sulu siajta a'ɨ́ɨjma jimi ujó'ju'un ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, ɨ maj a'yan een matɨ'ɨj ɨ cányaˈxɨɨ maj jo'vátzɨj.
7 Siata'aj a'ɨ́ɨjma jimi ujó'ju'un siaj sij huo'té'exaatye'en tɨ arí atyojo'ré'nyesij a'náj tɨ ɨ Dios tyu'ta'íjtaj íiyan ɨ cháanacaj japua.
8 Siata'aj tyihuó'huaatye'en ɨ maj tyí'cucui', siajta huo'tájuuritye'en ɨ maj huácuij, siajta tyihuó'huaatye'en a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyí'cucui' a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ maj a'yan jatamuá'muaj tijɨn léepraj, siajta huo'tamuáritye'en ɨ tyiyáaru'uj ɨ maj hua' tzajta' séejre' ɨ tyeítyee. Mua'aj xu quee tyu'nájchitaca' ɨ siaj ja'ancuriáa' siaj sij tyihuó'huaatye'en; a'ɨ́j xu jɨn quee huá'jijve'ej.
9 'Caxu siajta tyi'tɨ́j a'aj tɨpua'aj ooroj, nusu pláataj, nusu túmii,
10 caxu áto'rij pijca ɨ siaj jɨn huatyóohuɨ̈re'en ɨ juyéj jitze. Caxu hua'puácaa tyí'choocaj ɨ tyúusiicu', nusu ɨ ca'quéj, caxu siajta ɨ tyáxu'uj choocaj, ji'nye a'yaa pu tyí'xa'puɨ̈ maj tyáacue'tyej a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ tyí'muarɨe'.
11 'Siatɨ'ɨj chájta'naj jitze mu' ja'rá'astij aj xu sij séej huáhuoonyiɨj ɨ tyévɨj tɨ tyámua' tyi'tyúucha'ɨj, a'ɨ́j xu sij jimi huatyá'ɨtzeere'en a'chu siaj á'tyeeren a'ájna a chájta'.
12 Siatɨ'ɨj u'tyájrutyej u chi'táara'an, siahuo'tatyójtye' ɨ maj aja'chej.
13 Tɨpua'aj tyámua' naa metyajamuaatyéjeevej, che' a'yan eenye' je'ej siaj serɨ́j tyihuo'tatyójtyej, na'ríij mequee tyámua' tyajamuaetyéeje caxu mua'aj tyi'tɨ́j jo'rɨésij.
14 Ajta tɨpua'aj mequee jamuaataxɨé've'en, nusu mequee já'muanamuajracuj, aj xu sij iirácɨɨnyej ɨ hua' chi'táj, nusu ɨ chájta'naj jitze, siajta jaatáca'tzɨj ɨ juca'quéj tɨ'ij cáaxɨj ɨ chuéj.
15 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jɨme', tɨ a'ájna xɨcáara' tɨ jitzán ɨ Dios huá'xɨjtye'en a'ɨ́ɨmaj ɨ tyeítyee, jéehua pu jéetze' puéjtzij huo'tá'sij, quee a'ɨ́ɨjma ɨ maj ará'tyeej a'áa já'chajca'aj a'ájna a tɨ a'yan tyaja'rátyapuaaca'aj tɨjɨn Sodoma, ajta a'ájna a Gomorra.

Je'ej maj tyi'tɨ́j jɨn tya'ajpuéetzij muá'ju'un

16 'Cásɨ' mua'aj, nyáaj nu mua'ajmaj a'yan tyajamuaata'ítyij tɨ'ɨj cányaˈxɨɨ hua' tzajta' ɨ tyeítyee ɨ maj a'yan já'mua'uurej matɨ'ɨj ɨ́ra'vej ɨ maj tyí'tyacɨ'macaa. A'ɨ́j xu jɨn tyámua' metyityoomuámua're'ej matɨ'ɨj ɨ cú'cu'see, siajta a'yan tyi'tyamuá'ajcaantaj matɨ'ɨj ɨ cúcui'see.
17 Tyámua' xu tyityahuóocha'ɨ̈n, ji'nye mua'ajmaj mu tyu'tátuiire'sij a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj tyityatatyíj, mej mij a'ɨ́ɨmaj jamuaatyávaxɨ'ɨn,
18 majta mu jamua'vi'tɨn ɨ tajtúhuan jimi, na'ríij a'ɨ́jcɨ jimi ɨ rey, a'ɨ́jcɨ jɨme' siaj tyí'huɨ̈re' nye jitze ma'can, aj xu sij nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en, siajta a'yan cha'taj tyihuo'té'exaatye'ej a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee Israel jitze ajtyáma'can.
19 Ajta matɨ'ɨj jamuá'anvi'tɨj a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj tyityatatyíj, caxu tyí'mua'ajcaj yee je'quij tyetyu'taxájtaj, na'ríij tyi'tɨ́j siaj nyúucarira' jɨn tyu'taxáj, ji'nye tɨ'ɨj a'yan tyajá'mua'uuriaj, Dios pu jamuaatá'sij je'ej siaj ye'ej tyu'taxáj.
20 A'ɨ́j xu jɨn quee mua'aj a'ɨ́ɨn pue'éenye'ej xá'ju'un ɨ siaj tyihuo'té'exaatye'ej, sulu a'ɨ́ɨ pu ɨ júuricama'ra' ɨ Dios jamuaatá'sij je'ej siaj ye'ej tyu'taxáj.

21 'Majta a'ɨ̈maj ɨ maj ju'ihuáamua', a'ɨ́ɨ mu huá'cui'nyij ɨ ju'ihuáamua', ajta ɨ hua' huásimua' a'ɨ́ɨ mu majta je'ej pua'aj huá'uurej ɨ juyójmua', majta a'ɨ̈maj ɨ hua'yojmua' a'ɨ́ɨ mu majta je'ej pua'aj huá'uurej ɨ juhuásimua', aj mu mij tyúucui'sij.
22 Majta néijmi'i ɨ tyeɨ́tyee ɨ maj yan séejre' ɨ cháanacaj, a'ɨ́ɨ mu jamuájcha'ɨ̈ɨria'aj muá'ju'un a'ɨ́jcɨ jɨme' siaj nyéetzij ná'astijre', ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ tyo'táviicue'raj 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipuá'rej, Dios pu japuan huatányuusij.
23 Matɨ'ɨj je'ej pua'aj já'mua'uurej ɨ chájta'naj jitze, siata'aj jiye'tzín ɨ́rácɨ̈ɨnyej, siaj sij séej chájta'naj jitze jó'cɨ̈ɨnyej. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', siatɨ'ɨj sɨooj yajó'jujhua'nye'en séej siajta séej jitze ɨ chájta'naj aj nu nyij nyáaj ɨ nyaj nyajta tyévij jitze huanɨe'huaca' yava'cányesij.
24 'A'ɨ́jna ɨ tɨ tyihuá'mua'tyej, jéetze' pu juxɨe've' quee a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyúumua'tyej, ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ tyé'ijtye', jéetze' pu juxɨe've' quee a'ɨ́jna ɨ tɨ jahuɨ̈ɨre'.
25 A'yaa pu tyúuxɨe've' tɨ a'ɨ́jna ɨ tɨ tyúumua'tyej, a'yan cha'tánaˈaj eenye' tɨ'ɨj ɨ tɨ tyá'mua'tyej, ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'huɨ̈ɨre', che' a'yan cha'tánaˈaj eenye' tɨ'ɨj a'ɨ́jna ɨ tɨ tyé'ijtye'. Ji'nye a'yaa mu merɨ́j jaatamua'aj a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ aja'chej tɨjɨn: "Beelzebú ɨ tɨ tyihuá'ijtye' ɨ tyiyáaru'uj", ¿nyi mequee jéetze' je'ej pua'aj tyihuo'taxájtaj a'ɨ́ɨjma ɨ maj jamuán aja'chej?

A'ɨ́jna ɨ tyaj jatzɨ̈ɨnya'aj
(Lc. 12:2-9)

26 'A'ɨ́j xu jɨn quee huá'tzɨ̈ɨnye'ej ɨ tyeɨ́tyee. Ji'nye je'ej maj tyi'tɨ́j jɨn rɨcɨj avíitzij jɨme', a'ɨ́ɨ pu huataséjre'sij, nusu je'ej maj tyi'tɨ́j tyi' avaaj a'ɨ́ɨ pu ajta mua'reeri'huan.
27 Tyi'tɨ́j nyaj tɨca'riste' já'mua'ixaatye', siata'aj túɟca jaataxáj, ajta ɨ nyaj avíitzij jɨn já'mua'ixaatye', ca'nyíin xu jɨn jaataxáj, áan xu ɨmuáj jo'tyúuj ɨ juchɨ'ij japua.
28 Caxu huá'tzɨ̈ɨnye'ej a'ɨ́ɨjma ɨ maj juxa'aj tyeɨ́tyee cui'caa, ji'nye camu jaayí'tɨn maj ɨ ja'mua júuricamej huajé'caj, sulu siata'aj a'ɨ́j pu tyú'tzɨ̈ɨnye'en ɨ Dios ɨ tɨ jaayí'tɨn tɨ ja'antyipuá'ritye'en mu ja'mua júuricamej, ajta jaayí'tɨn tɨ ja'antyipuá'ritye'en mu já'muajuuricamej ɨ tɨéj jitze tɨquee a'náj já'muɨ'nyij.
29 '¿Nyij mequee a'yan tyityá'najchi mu pína'see a'chu séej túmii mahua'puaj? Ajta a'ɨ́jna ɨ ja'muavástara' a'ɨ́ɨ pu huá'cha'ɨj a'ɨ́ɨjma ɨ pína'see, capu ij sɨ́ɨj muɨ'nyij ɨ pína'aj tɨpua'aj a'ɨ́ɨn quee a'yan tyu'taxáj.
30 Ajta mua'ajmaj Dios pu jamua'reej a'chu siaj pua'mácan ava'cɨpuaj sɨ́ɨj ajta sɨ́ɨj.
31 A'ɨ́j xu jɨn quee tyí'tzɨ̈ɨnye'ej jéetze' xu mua'aj juxɨe've' ɨ Dios jimi mequee ɨ pína'see.
(Lc. 12:8-9)

32 'Tɨpua'aj a'tɨ́j a'yan tyinaataxáj hua' tzajta' ɨ tyeɨ́tyee tɨ nyéetzij ná'astijre', a'yaa nu nyajta nyáaj tyaataxájta a'ɨ́jcɨ jimi ɨ nyavástara' tajapuá tɨ já'sejre' tɨ a'ɨ́ɨn xá'puɨ' huarɨ́j,
33 ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ naatyáhue'taj hua' tzajta' ɨ tyeɨ́tyee, a'yaa nu nyajta nyáaj tyeetyáhue'taj nyajta a'yan tyaataxájta a'ɨ́jcɨ jimi ɨ tɨ nyavástara' tajapuá tɨ já'sejre' nyaj quee jamua'tyej.

Tyeɨ́tyee mu jé'ta' huacɨj a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ Jesús
(Lc. 12:51-53; 14:26-27)

34 'Caxu a'yan tyí'mua'ajcaj nyaj a'ɨ́jna jɨn mujo'vé'mej mej mij tyámua' yan tyí'tyechajcaj ɨ cháanacaj japua, canu a'ɨ́jna jɨn mujo'vé'mej mej mij juxáahuaj yan séjre'ej, sulu mej mij jé'ta' huácɨ̈ɨnyej a'ɨ́jcɨ jɨme' je'ej nyaj rɨcɨj.
35 A'ɨ́j nu jɨn mujo'vé'mej mej mij ɨ hua' yojmua' huatyóochenyij maj huo'tanyó'si'tye'en ɨ juhuásimua', ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ ɨ́jmue'estɨ', a'ɨ́ɨ pu ajta jaatyényo'si'tye'ej ɨ junáanaj, ajta a'ɨ́jna ɨ íitɨ' tɨ arí tyimú' tɨ íitɨ', a'ɨ́ɨ mu majta huatóonyo'si'tye'ej,
36 a'ɨ́j mu jɨn tyuucha'ɨ́ɨre'ej muá'ju'un ɨ jutyéɨtyeristyamua' jamuán.
37 'A'ɨ́jna ɨ tɨ jéetze' jaxɨe've' ɨ jutáataj, nusu ɨ junáanaj quee nyéetzij, capu a'yan tye'tyévijtye' tɨ nyéetzij jimi huatyá'ɨtzeere'en, ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ jéetze' jaxɨe've' ɨ juyój tɨ tyáatɨ', nusu tɨ íitɨ', quee nyéetzij, capu ajta a'yan tye'tyévijtye' tɨ'ɨj nyéetzij jimi ajtyáma'cantaj,
38 ajta a'ɨ́jna ɨ tɨquee jaxɨe've' tɨ'ɨj jajpuéjtzij, nusu maj ɨ tyeɨ́tyee je'ej pua'aj tyaaxáj, na'ríij tɨpua'aj huámuɨ'nyij ɨ cúruuj jitze, capu jatyévijtye' tɨ'ɨj nye jitze ajtyáma'cantaj já'ra'nyij.
39 A'ɨ́jna ɨ tɨ jéehua tyúumua'riitye' tɨ'ɨj quee huámuɨ'nyij, a'ɨ́ɨ pu muɨ'nyij, ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ huatóoa'an tɨ huámuɨ'nyij a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ nye jitze ma'can tyihuá'ixaatye', a'ɨ́ɨ pu júurij ta'mej jusén jɨme'.

Ɨ maj jamue'tɨn a'ɨ̈ɨmaj ɨ maj tyá'tzaahuatye'
(Mr. 9:41)

40 'A'íjna i ti tyámua' tyajamuaatyéjeevij i juchéj, a'íi pu ajta nyéetzij tyámua' tyinaatyéjeevij, ajta a'íjna i ti nyéetzij tyámua' tyinaatyéeje, a'íj pu ajta tyámua' tyu'tyéeje i ti unyojo'ta'ítyaca'.
41 Ajta a'íjna i ti tyámua' tyetyéejej a'íjci i ti Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, a'yaa pu cha'tána'aj tyá'ci'tyij i Dios jimi ti'ij ajta tyá'ci'tyij a'íjci i ti Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, ajta a'íjna i ti séej tyámua' tyu'tyéjeevej i ti tyámua' tyi'tyúucha'ij, a'yaa pu cha'tána'aj tyá'ci'tyij i Dios jimi ti'ij ajta tyá'ci'tyij a'íjci i ti tyámua' tyi'tyúucha'ij.
42 Ajta a'tíj ti na'aj ti cíi i jájtyij tyaatá'an i séej i tyévij ti nye jimi ajtyáma'can, tyij ajta quee va'cán jin nye jimi tyi'tyéjvee, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti a'íin ajta tyi'tíj ancuriáa'sij i Dios jimi.

11

A'íimaj i ti huojo'ta'ítyaca' a'íjna i Juan i ti huá'iiraca'aj
(Lc. 7:18-35)

1 Ti'ij Jesús jaatapuá'citaca' ti tyihuó'ixaaj a'íijma i maj jamuán huacíj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, aj pu'ij jó'raa, ti'ij ij a'yee jo'ré'nyej i chájta'naj jitze, ti'ij tyihuó'mua'tyej ajta tyihuó'ixaatye'en i tyeítyee.
2 Ajta a'íjna i Juan i ti eetyánami'huaca'aj, a'íi pu jáamua'reeri' je'ej ti i Jesús rijcaa. Aj pu'ij séecan huata'ítyaca' i maj jamuán huací'ca'aj
3 mej mij a'yan tyiyo'ta'íhuo' a'íjci i Jesús tipua'aj a'íin pué'eenye' i Ciríistu', nusu a'yan tyuuxié'va'caj mej mij séej huacho've'en.
4 Jesús pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:
—Séricuj, siata'aj jaaté'exaatye'en a'íjci i Juan je'ej siaj tyi'tíj tyí'sej ajta je'ej siaj tyí'namuaj.
5 Siata'aj jaaté'exaatye'en maj meríj atanyéjnye' i maj aracúcu'nyijma'caa, majta meríj rácijci'nyive' i maj quee rácijci'nyive'ej, majta a'íimaj meríj huarúj i maj tyí'cucui' a'íjci jime' i maj cá'atzaj i juhué'ra' jitze, majta i maj nácuxie'ejma'caa meríj iityanamuárajmee, majta meríj huatájuuriaca' i maj meríj huácui'ijcaa, majta i maj quee je'ej tyéejviicue' mu'ríj jáanamuajri' i nyúucaria'ra' i Dios.
6 Che' huatóotyamua've'en a'íjna i a'tíj ti quee juhuárita' huaré'yi'ij nye jimi a'íjci jime' ti quee che' tyé'viicue'.
7 Mati'ij a'íimaj jo'cíj i maj Juan jamuán huací'ca'aj, Jesús pu huatyóochej ti tyihuó'ixaatye'en i tyeítyee a'íjci jitze ma'can i Juan, a'yan tijin:
—¿Tyi'tanyí usio'tyéesej a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij? ¿Nyiquij i huíinyij usio'tyéesej áacaj ti jaariá'tuuxij?
8 Na'ríij sequée, ¿tyi'tanyí siana'aj ujo'tyéesej? ¿Nyi a'tíj sio'tyéesej ti naa eenye'en tyí'chaan? Mua'aj xu a'yan tyá'mua'reej maj a'íijma i maj naa eenye'en tyí'chaan, a'úu mu ja'chej i hua' chi'táj i rey.
9 Arí tipua'aj sequée a'yan huaríj, ¿ji'nye siaj sij a'áa ja'tanyéj? ¿Nyi a'íjna usio'tyéesej a'tíj ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj? A'yaa pu tyi'ja'yájna, a'íj xu ujo'tyéesej i Juan i ti ajta jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee quee síij ti ajta a'íjna jin tyi'tyéjvee ti Dios jitze ma'can tyihuó'ixaatye'en.
10 Juan pu a'íin pué'een i ti ja'xaj i yu'xarij jitze a'yan tijin:
Nyáaj nu séej huata'ítyij ti anaquéej huama'aj ja'mej
ti'ij tyámua' tyú'uurej a juyéj jitze.
11 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', hua' tzajta' i tyeítyee i maj yan séejre' i cháanacaj japua, capu a'tíj a'náj tye'entyájrupij tyi'tíj jime' ti jéetze' ve'éj quee i ti jin tyi'tyéjvee a'íjna i Juan, ajta a'íjna i ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyéjvee i Dios jimi, jéetze' pu va'cán jin tyi'tyéjvee a'íjna i a'tíj quee a'íjna i Juan.
12 'Ti'ij na'aj tyu'séjrej a'íjna i Juan, ya ti je'ré'nyej, tyeítyee mu jéehua tyí'tyese' mej mij utyájrutyej jo'tij i Dios já'sejre', majta i maj jéehua uhuácaca'nye' a'yaa mu tyá'xie've' maj néijmi'i tye'entyipuá'ritye'en tajapuá ti tyejé'sejre'.
13 Néijmi'i i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ajta i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', néijmi'i mu jaataxájtaca' je'ej ti i Dios tyí'ijta íiyan i cháanacaj japua, majta móoj a'yan tyá'xajtaca'aj 'asta na'aj quee huataséjre a'íjna i Juan,
14 ajta tipua'aj a'yan setyityóoca'nyej siaj tyá'antzaahuatye'en, a'íjna i Juan a'íi pu a'íin pué'een i ti juxie've' ti ya uvé'nyej a'íjna i ti a'yan ántyapuaj tijin Elías.
15 Majta a'íimaj i maj ityanamuárajmee, miche' tyámua' tyáanamuaj.
16 '¿Ji'nye nyana'aj tyihuo'taxáj je'ej maj een i tyeítyee ijíij maj yan huacháatimee? A'yaa mu een mati'ij i ti'ríij i maj véjri' ja'ajtyíj jo'maj tyajá'toj, i maj hua'tyéji'vii i séecan a'yan tijin:

17 "Tyetyu'tácɨ'sityej, siajta mua'aj caxu tyu'tyéenyej; tyajta tu tyu'táchuiicaca' tyataxamúuritya'aj, siajta mua'aj caxu huatóoxaamujri."
18 Ji'nye tɨ'ɨj ɨ Juan yan uvé'nyej, ɨ tɨ ju'ítzi'va'ca'aj, ajta quee jaya'caria'aj ɨ nahuáj; a'yaa xu sij tyaataxájtaca' tɨ tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj.
19 Ajta je'en a'ɨ́ɨn yan uvé'nyej ɨ tɨ ajta tyévij jitze huanɨe'huaca', tɨquee a'yan tyúu'itzi've', ajta jaya'caa ɨ nahuáj, mua'aj xu sij a'yan tyaaxájtaca' tɨjɨn huápuɨ'ɨj pu tyí'cua'caa, ajta jaya'caa ɨ nahuáj, ajta huá'jaahuatye' ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj, ajta ɨ maj huá'jijve' ɨ maj tyí'tɨ'ɨjcɨcaa. Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ jɨn Dios néijmi'i tyu'yí'tɨn, a'ɨ́ɨ pu huataséjre'sij.

Je'ej maj tya'ajpuéetzij muá'ju'un ɨ maj a'áa jo'cháatɨmee ɨ chájta'naj jitze jo'maj quee tyajá'tzaahuatye'
(Lc. 10:13-15)

20 Aj pu'ij Jesús huatyóochej tɨ'ij hua'ajtyá'xɨ'ɨn a'ɨ́ɨjma ɨ tyeɨ́tyee ɨ maj a'áa jo'cháatɨma'caa jo'tɨj arí jéehua tyojo'muárɨe'ca'aj mej mij tyámua' tyo'taséj, ji'nye camu huatyóohuij maj seequéj tyú'mua'tyij. A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
21 —Che' je'ej tɨna'aj ja'mua jimi mu siaj Corazín ja'chej. Che' je'ej tɨna'aj ja'mua jimi mu siaj Betsaida ja'chej. Ji'nye tɨpua'aj a'yan cha'taj nyana'aj tyu'muárɨe'nyiiche' a'ájna a Tiro, nyajta a'ájna a Sidón, a'yájna je'ej nyaj nyeríj huarɨ́j ja'mua jimi, a'ɨ́ɨ mu meríj tya'antzáahuatye'nyijche' ɨ Dios jimi, metyu'tuu'úunyi'ran majta nasíj ahuohuáatya'xɨ'ɨn.
22 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tɨ a'yan tye'mej tɨ'ɨj atyojo'ré'nyej a'náj tɨ ɨ Dios huá'xɨjtye'en, jéetze' xu mua'aj jajpuéetzij xá'ju'un mequee a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'áa jo'cháatɨma'caa a'ájna a Tiro majta a'ájna a Sidón.
23 Siajta mua'aj mu siaj Capernaúm jo'cháatɨmee, ¿nyi a'yan setyityóomuajtye tɨ ɨ Dios jamuaatá'sij siaj sij tajapuá ja'séeria'aj xá'ra'nyij? Caxu xaa nyu'uj, Dios pu puéjtzij jamuaatá'sij, a'áa xu jo'tyá'ɨtzeere'en jo'tɨj ja'tyácun ajta quee ámiteere' a'chu tɨ ajo'cátyee. Ji'nye tɨpua'aj a'yan cha'taj nyana'aj huárɨnyiiche' a'ájna a Sodoma je'ej nyaj nyeríj tyu'muárɨej ja'mua jimi, a'ɨ́ɨ pu ooj ɨ chájta'naj yeséeria'cajche' ijíij.
24 Ajta a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tɨjɨn tɨ'ɨj a'ájna tyojo'ré'nyej a'náj tɨ ɨ Dios huá'xɨjtye'en a'ɨ́ɨjma ɨ maj yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua, mua'aj xu jéetze' jajpuéetzij xá'ju'un mequee a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'áa jo'cháatɨma'caa a'ájna a Sodoma.

Musio'vá'ju' nye jimi siata'aj huóoso'pe'en
(Lc. 10:21-22)

25 A'ájna xɨcáara' jitze Jesús pu a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—Muáaj mu paj nyavástara', ɨ paj tyí'ijta u tajapuá, pajta íiyan ɨ cháanacaj japua, muéetzij nu tyí'muatyojtzi're', ji'nye muáaj paj huo'ta' mej mij yo'itéej muá'ra'nyij je'ej tɨ een a jimi, a'ɨ́ɨmaj ɨ maj quee óotzaahuatye', pajta quee huo'ta' maj yo'itéej muá'ra'nyij a'ɨ́ɨmaj ɨ maj támua'rej, majta ɨ maj jéehua tyojó'itej.
26 A'yaa pu tyi'ja'yájna nyavástara', a'yaa pu muéetzij tyimua'ránajchaca'.
27 'Néijmi'i pu tyinaatátuii a'ɨ́jna ɨ nyavástara'. Capu a'tɨ́j tyámua' tyí'nyamua'tyej je'ej nyaj een, sulu a'ɨ́ɨ pu'uj ɨ nyavástara', capu ajta a'tɨ́j tyámua' tyá'mua'tyej ɨ nyavástara', sulu nyáaj ɨ nyaj yójra' pué'een nyáaj nu xaa jamua'tyej, majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'yan tyina'ráanajchi mej mij jáamua'tyij.
28 Siata'aj nye jimi mujo'vá'ju'un néijmi'i mu siaj cua'naj a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ siaj jahuoo siaj tyámua' tyaatá'an ɨ Dios, siajta a'ɨ́jcɨ jɨn tyí'tyese' siaj néijmi'i jɨn ja'rá'astijre'en, nyáaj nu jamuaatá'sij siaj sij huóoso'pe'en.
29 Siata'aj tye'entyájrutyej a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ nyaj jɨn tyajá'mua'ijcatye', siajta nye jimi tyi'huóomua'tyej, ji'nye nyáaj nu muá'ajcan, nyajta quee á'nyatzaahuatye', nyáaj nu nyij jamuaatá'sij siaj tyámua' huárɨnyij ɨ jutzájta'.
30 Ji'nye capu muárɨe'rij siaj a'yan huárɨnyij je'ej nyaj tyajamuaata'ɨjtye'sij, ajta ɨ nyaj jɨn tyajá'mua'ijcatye', capu ajta muárɨe'rij siaj sij a'yan huárɨnyij je'ej nyaj tyá'xɨe've'.

12

Matɨ'ɨj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Jesús jamuán huacíj ja'antyítzaanaxɨj ɨ tyeríicuj tɨ antyimuéeye'ejmee
(Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)

1 Ajta a'ájna ɨmuáj Jesús pu a'áa jooma'ca'aj jé'ta' ɨ ví'ra'aj tzajta', a'aj pu putyí'rɨjcaa ɨ xɨcáara' maj jitzán juso'pii. Majta ɨ maj jamuán huacíj, a'ɨ́ɨ mu meríj jéehua tajcuca'aj aj mu mij huatyóohuij maj jí'ijtzaanaxɨ'ɨn ɨ tyeríicuj jatze', majta je'en jajcɨ'májraa ɨ jatzíj.

2 Majta ɨ fariseos, matɨ'ɨj huo'séj maj a'yan rɨjcaa, aj mu mij a'yan tyaaté'exaa a'íjcɨ ɨ Jesús tɨjɨn:
—Cásɨ', huo'séj je'ej maj rɨcɨj mu maj ajamuán huacɨ'ɨj, a'yaa mu rɨcɨj je'ej tɨ quee tyíɨ'rij tɨ a'tíj a'yan rɨjcaj a'ájna xɨcáara' maj jitzán juso'pe'.
3 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—¿Nyi sequée a'náj jo'jíjvej ɨ yu'xarij jitze je'ej tɨ huaríj a'íjna ɨ David tɨ'ɨj huataí'cuataca', majta ɨ maj jamuán huací'ca'aj?
4 A'úu pu jo'tyájrupɨj u tyeyúuj tzajta', ɨ tɨ chi'ra'an pué'een ɨ Dios, ajta je'en jáacuaj a'íjcɨ ɨ páan ɨ maj Dios huatámu'vejrij, majta ɨ maj jamuán huací'ca'aj, a'íɨ mu majta jáacuaj, ma'ajta a'íjcɨ ɨ páan a'íɨ mu'uj jacua'caa ɨ puaaríɨj.
5 ¿Ca' sequée a'náj jo'jíjvej je'ej tɨ tyo'yú'xaca' a'íjna ɨ Moisés, maj a'íɨmaj ɨ maj tyityetyúu'pu' u tyeyúuj tzajta', a'íɨ mu quee juso'pii a'ájna xɨcáara' maj jitzán juso'pe'?
6 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', tɨ síɨj ya ja'mua jimi séejre' tɨ jéetze' juxɨe've' mequee a'íɨmaj ɨ maj tyityetyúu'pu' ɨ tyeyúuj tzajta'.
7 Caxu a'tzúj yó'ɨtej je'ej tɨ huatóomua'aj a'íjna tɨ a'yan tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze tɨ jɨme' Dios jaataxájtaca' tɨ a'yan tɨjɨn: "A'yaa nu tyá'xɨe've' siaj jujíɨmua'aj óocu'vej, canu jaxɨe've' siaj tyi'tíj mu'vejritaj." Tɨpua'aj seyo'ɨtée xá'ra'nyiiche', caxu a'yan tyihua'xáatzi'ranche' a'íɨjma ɨ maj quee tyi'tíj jɨn ootyá'ɨtzee.
8 A'yaa pu'ij, nyáaj ɨ nyaj nyajta tyévij jitze huanɨe'huaca', nyáaj nu nyajta a'íjcɨ jɨn antyínyamua'ree ɨ xɨcáara' a'náj maj jitzán juso'pe'.

Jesús pu séej tyú'huaaj tɨ cɨyáaxara'ca'aj ɨ jumuáca' jitze
(Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11)

9 Aj pu'ij Jesús jó'raa, tɨ'quij a'úun jo'tyájrupɨj u tyeyúuj tzajta'.
10 A'úu pu síɨj jo'tyávaaca'aj tɨ cɨyáaxara'ca'aj ɨ jumuáca' jitze, majta ɨ fariseos ɨ maj a'úun je'rú'uuca'aj, a'íɨ mu jahuooca'aj je'ej maj tyi'tíj jɨn tyaaxájtzi' ɨ Jesús, a'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Nyiquɨj ɨ'ríj tyej tyáahuatye'en séej ɨ tɨ tyí'cui' a'ájna xɨcáara' maj jitzán juso'pe'?
11 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Tɨpua'aj a'tíj séej cánya'aj tyícɨɨtzij, ajta je'en ɨ cánya'aj atyéjvetyɨj jo'tɨj ja'tyácun a'ájna matɨ'ɨj pua'aj juso'pe', ¿nyiquee ujo'ma'aj ta'mej tɨ'ij je'tajáj?
12 Ajta ɨ tyévɨj pu jéetze' tyí'huɨɨre' quee ɨ cánya'aj. A'íj pu jɨn ɨ'ríj tɨ a'tíj tyi'tíj jɨn xá'puɨ' huárɨnyɨj a'ájna xɨcáara' matɨ'ɨj pua'aj juso'pe'.
13 Aj pu'ij ɨ Jesús a'yan tyaaté'exaa a'íjcɨ ɨ tɨ cɨyáaxara' ɨ jumuáca' jitze tɨjɨn:
—Huatátzaaraj mua' muáca', aj pu'ij a'íjna ɨ tyáatɨ' jaatátzaaraca' ɨ jumuáca', aj pu'ij huarúj, a'yaa pu éenye'ej ja'raa tɨ'ɨj ɨ síɨj ɨ muáca'ra'an.
14 Matɨ'ɨj mij iiráacɨj a'íɨmaj ɨ fariseos, aj mu mij huatyóohuɨj maj jaaxá'puɨ'ɨntare'en je'ej maj ye'ej huárɨnyɨj mej mij jaajé'caj ɨ Jesús.

Je'ej tɨ síɨj anaquéej tyaataxájtaca' a'íjcɨ ɨ Jesús
15 Tɨ'ɨj ɨ Jesús jáamua'reeri' je'ej maj tyaaxá'puɨ'ɨntarej, aj pu'ij iirájraa, majta jéehua ɨ tyeítyee jamuán jo'cíj. Ajta ɨ Jesús pu néijmi'caa pu tyú'huaaj ɨ maj tyí'cucui'ca'aj,
16 ajta a'yan tyihuá'ijmuejraca'aj maj quee jéjrista' jaxajta a'tíj tɨ puírɨcɨj.
17 A'yaa pu tyu'ríj tɨ'ij aróo'astej je'ej tɨ jájcuaj ɨmuáj tyu'taxájtaca' a'íjna ɨ Isaías, ɨ tɨ Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, tɨ a'yan tɨjɨn:
18 A'íi pu a'íɨn pué'een ɨ tɨ nyahuɨɨre', ɨ nyaj ja'antyíhuoj,
ɨ nyaj jéehua jaxɨe've', nyajta jitzán nyetyamua've'.
Nyajúuricamej nu jimi huatyátoosɨj,
a'íɨ pu'ij tyámua' tyihuo'tyéjeevɨj a'íɨjma ɨ maj séej chuéj japua jo'cháatɨmee.
19 Capu a'tíj je'ej tyi'jéevej ja'mej, capu ajta jíihuaj ja'mej,
camu janamuajran tɨ tyi'xáataj ja'mej a'ájna a cáayej jitze.
20 Capu jéetze' puéjtzɨj huo'ta'sɨj ɨ maj huápuɨ'ɨj jaapuéjtzitarej,
capu ajta huá'cui'nyij a'íɨjma ɨ maj quee che' tyé'viicue',
sulu a'íɨ pu hua' japua huatányuusɨj ajta a'íjna jɨn tyu'tyámue'tɨj ɨ tɨ naa een.
21 Majta ɨ tyeítyee ɨ maj yan séejre' ɨ cháanacaj japua, néijmi'i mu jimi tyi'ijchó've'.

Matɨ'ɨj ɨ Jesús jitze tyo'ojpuá'rij
(Mr. 3:19-30; Lc. 11:14-23; 12:10)

22 Matɨ'ɨj mij séej uja'ráavi'tɨj ɨ Jesús jimi tɨ tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj, a'íj pu jɨn quee atányeerica'aj ajta quee tyo'ríɨriajca'aj a'íjna ɨ a'tíj, aj pu'ij ɨ Jesús tyáahuaj tɨ'ɨj ij atányeeriaca', ajta tyo'rɨɨriáaj ja'raa.
23 Néijmi'i mu ɨ tyeítyee tyámua' tyo'taséj, a'yaa mu mij tyúu'ihuo'raca'aj tɨjɨn:
—¿Nyiquɨj a'múu a'íɨn pué'een ɨ yójra' ɨ David?

24 Majta ɨ fariseos matɨ'ɨj a'yan tyihuó'namuajri', a'yaa mu tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—A'mújna mu a'tɨ́j Beelzebú pu jitze aróoca'nyej, tɨ'ɨj huo'tamuáritye'en ɨ tyiyáaru'uj, ji'nye Beelzebú pu tyihuá'ijtye' ɨ tyiyáaru'uj.
25 Ajta ɨ Jesús, a'ɨ́ɨ pu jamua'reeriaca'aj je'ej maj tyí'mua'ajcaa, aj pu'ɨj a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Tɨpua'aj ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can jé'ta' muáacɨɨnyej, a'ɨ́ɨ mu huatóonyo'si'tye'ej, ajta ɨ maj a'áa ja'chej camu che' á'tyeeren, na'ríɨj ɨ maj séej chájta'naj jitze aja'chej nusu ɨ tyeítyeristyamua'me'en sɨ́ɨj ɨ a'tɨ́j, a'yan majta jé'ta' tyityáacɨɨnyej, camu majta che' á'tyeeren.
26 A'yaa pu cha'tána'aj een, tɨpua'aj ɨ tyiyáaru' huo'tamuáritye'en ɨ jutyéɨtyeristyamua', a'ɨ́ɨ mu majta jé'ta' ootajú', ¿ji'nye ooj tyíɨ'rij mej mij huatyóoca'nyej?
27 A'yaa xu mua'aj tyí'nyaxaj nyaj jee a'ɨ́j jitze aránya ca'nyej ɨ Beelzebú, nyej nyij huo'tamuáritye'en ɨ tyiyáaru'uj, tɨ pua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan, ¿a'tanyíj ca'nyíjra'aj hua'tá'caa a'ɨ́ɨmaj ɨ ja'muaxa'aj tyeítyee, mej mij a'yan cha'taj mana'aj tyihuo'tamuáritye'en? A'ɨ́ɨmaj mu mij a'yan tyaja'muaxaj siaj mua'aj quee xá'puɨ' rɨcɨj a'ɨ́jcɨ jɨme' je'ej siaj nyéetzɨj tyí'nyaxajtzi'.
28 Ji'nye nyáaj nu a'ɨ́jcɨ jitze aránya ca'nyej ɨ júuricama'ra' ɨ Dios nyej nyij tyiyáaru'uj huatamuáritye'en, a'ɨ́j pu jɨn a'yan huatóomua'aj tɨ arí a'ájna atyojo'ré'nyej tɨ'ɨj ɨ Dios tyu'ta'ɨ́jtaj ja'mua jimi.
29 'ɨJi'nye tyíɨ'rij tɨ náhua'rij utyájrutyej jo'tɨj ja'chej ɨ a'tɨ́j tɨ uhuájca'nyej tɨ'ɨj tyaanáhue', tɨpua'aj quee mí'een jaatyájɨ'que'en? Ji'nye a'yaa pu xaa tyu'tái'riitarij tɨ'ɨj utyájrutyej jo'tɨj ja'chej tɨ'ɨj tyaanáhue' tyía'ra'an.
30 'A'ɨ́jna ɨ tɨquee nyaj jamuán jo'cha'can, a'ɨ́ɨ pu nyéjcha'ɨɨre', ajta ɨ tɨquee tyeítyee tyísɨɨre' nye jimi, a'ɨ́ɨ pu huojo'cuí'naj.
31 'A'ɨ́j nu jɨn a'yan tyajá'mua'ixaatye' tɨ ɨ Dios néijmi'i tyihuo'tú'uunyi'raj ɨ tyétyacaa ɨ maj jɨn ootyá'ɨtzee ajta ɨ maj jɨn je'ej pua'aj tyí'xaxa'ta'aj, ajta capu tyihuo'tú'uunyi'raj tɨpua'aj je'ej pua'aj metya'xajta ɨ júuricama'ra' ɨ Dios.
32 Dios pu ajta tyaatú'uunyi'raj a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ je'ej pua'aj tyí'nyaxaj nyéetzɨj ɨ nyaj nyajta tyévɨj jitze huanɨe'huaca', ajta a'tɨ́j tɨ je'ej pua'aj tyá'xajta a'ɨ́jcɨ ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, capu a'náj tyaatú'uunyi'raj, capu ajta ɨ séej jitze ɨ cháanacaj tɨ jájcuaj.

Ɨ cɨyéj a'ɨ́j pu jɨn ámiteere' je'ej tɨ eenye' taca'
(Lc. 6:43-45)

33 'Tɨpua'aj jɨ'ré'nye'en ɨ cɨyéj, jɨ'ré'nye'en pu ajta tajcaa, ajta tɨpua'aj quee jɨ'ré'nye'en ɨ cɨyéj capu jɨ'ré'nye'en tajcaa, ji'nye a'ɨ́j pu jɨn ɨ táque'ra' ámiteere' tyi'tɨ́j tɨ cɨyáara' pué'een.
34 Mua'aj xu a'ɨ́jcɨ jitze eeráanyej ɨ cú'cu'uj tɨ tyí'hue'tacaa. ¿Ji'nye tyíɨ'rij siaj tyi'tɨ́j huataxáj tɨ xá'puɨ' tɨpua'aj mua'aj sequée tyámua' eenye'? Ji'nye je'ej tɨ sɨ́ɨj tyí'mua'tzej ɨ jutzájta' a'ɨ́j pu huataxájta.
35 A'ɨ́jna ɨ tyévɨj tɨ tyámua' een jɨ'ré'nye'en pu tyí'xaj, ji'nye a'ɨ́ɨ pu ajta tyámua' een ɨ jutzájta', ajta ɨ tyévɨj tɨ je'ej pua'aj een, a'ɨ́ɨ pu je'ej pua'aj eenye' tyí'xaj, ji'nye a'ɨ́ɨ pu je'ej pua'aj een ɨ jutzájta'.
36 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tɨ a'yan tye'mej a'ájna xɨcáara' tɨ jitzán Dios huá'xɨjtye'en, néijmi'i mu jɨn á'xɨjtyi'huan tyi'tɨ́j maj je'ej pua'aj tyu'taxájtaca'.
37 Ji'nye Dios pu a'ɨ́jna jɨn muá'xɨjtye'en je'ej paj tyí'xaxa'ta'aj, a'yaa pu'ɨj tyo'támiteere'ej tɨpua'aj muáahuɨɨre'en nusu quee.

Séecan mu ɨ tyeítyee a'yan tyá'huoo tɨ Jesús huo'taséjratye'en ɨ maj jɨn je'ej tyo'taséj
(Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)

38 Aj mu mij ɨ fariseos, majta ɨ maj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze, a'ɨ́ɨ mu a'yan tyaaté'exaa ɨ Jesús tɨjɨn:
—Maeestro, a'yaa tu tyá'xɨe've' paj tyi'tɨ́j taataséjratye'en ɨ tyaj jɨn je'ej tyo'taséj.
39 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'ɨ́ɨmaj ɨ tyeítyee ɨ maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeɨtyee, a'yaa mu tyí'nyahuavii nyaj tyi'tɨ́j huo'taséjratye'en ɨ maj jɨn tyámua' tyo'taséj, ajta canu tyi'tɨ́j huo'taséjratye'sij sulu a'ɨ́j nu'uj je'ej tɨ tyáaruj ɨ Jonás ɨ tɨ Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj.
40 Ji'nye a'yájna tɨ'ɨj ɨ Jonás huéeicaj xɨcáj ajta huéeicaj tíca' tyé'tyee tɨ aráaca'aj ɨ jucáara' jitze ɨ hue'ej tɨ jaatyáanɨjcua, a'yaa pu cha'tána'aj tyí'nyoorej nyéetzɨj ɨ nyaj nyajta tyévɨj jitze huanɨe'huaca', a'áa nu ja'raque'tɨ́j na'mej chuéj tzajta' huéeicaj xɨcáj, nyajta huéeicaj tíca'.
41 A'ɨ́ɨmaj ɨ maj Nínive ja'chej a'ɨ́ɨ mu ja'mua jamuán ajo'tyáhuiixɨ'ɨj a'ájna xɨcáara' tɨ'ɨj ɨ Dios jamua'xɨjtye'en, majta je'en jamua'xa'puɨ'ɨntari'tze'en mua'ajmaj, ji'nye a'ɨ́ɨmaj

i maj Nínive já'chajca'aj a'íi mu tyá'antzaahuaj i Dios jimi matí'ij jáanamuajri' je'ej ti tyu'taxájtaca' a'íjna i Jonás, nyajta nyáaj, i nyaj ja'mua jamuán yésejre' jéetze' nu va'cán jin tyi'tyéjvee quee i Jonás.
42 Ajta a'íjna i íití' ti jájcuaj imuáj tyí'ijtaca'aj yúutyej pujmua', a'íi pu ajta ajo'tyéechaxi, matí'ij huá'xijtye'ej i tyeítyee, a'íi pu ajta hua'xa'puí'intari'tze'en, ji'nye a'íi pu a' imuáj jo'vé'mej tí'ij jáanamuaj a'íjci i Salomón i ti jéehua huápuí'ij tyu'yí'tin, nyajta nyáaj, jéetze' nu va'cán jin tyi'tyéjvee quee a'íjna i Salomón.

A'íjna i júuricamej ti je'ej pua'aj een ti ajta huariá'raj
(Lc. 11:24-26)
43 'Tipua'aj síij i júuricamej ti je'ej pua'aj een iirájra'nyij séej i tyévij tzajta', a'íi pu jo'chá'canya'aj ja'mej ti jahuoo jo'tij jo'huáchij ti'ij huóoso'pe'en, ajta ti'ij quee jatyoove'en, a'yaa pu tyi'riá'mua'sij tijin:
44 "Naariá'ra'sij a nyichéj jó'nyaj ja'rájraa." Ti'ij ajo'ré'nyej, a'yaa pu eenye' tyoonyij a'íjna i a'tíj, ti naa uhua'é'nya'aj ta'mej ti'ij chi'ij maj moochán iirá'icho'taca', majta tyámua' naa tyo'huáruu.
45 Aj pu'ij i júuricamej uhuaja'rávi'tij séecan i maj aráahua'puaj ará'asej i maj jéetze' je'ej pua'aj een quee i a'íjna, aj mu mij néijmi'i utyárutyij mej mij iiráatya'aj muá'ra'nyij i tyévij tzajta', ajta je'en a'yan tye'ráamej ti jéetze' je'ej pua'aj éenye'ej ta'mej a'íjna i tyévij quee ti'ij jájcuaj éenye'ej. A'yaa pu'ij tyihuá'uurej a'íijma i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee.

A'íjna i náanajra' majta i ihuáamua'mua' a'íjci i Jesús
(Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21)
46 Óoche' pu tyi'xáatacaj i Jesús matí'ij a'áa ja'rá'aj a'íjna i náanajra', majta i ihuáamua'mua', a'áa mu jo'tyáhuiixij apua'quéj, a'yaa mu tyá'xie've'va'ca'aj maj jamuán tyu'taxáj,
47 aj pu'ij síij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:
—A mu pua'quéj jo'tyú'uu a' náanaj, majta a'ihuáamua', máaxie've' maj ajamuán tyu'taxáj.
48 Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'íjna i Jesús tijin:
—¿A'tyaanyíj a'íin maj pué'een i nye'ihuáamua' ajta i nyináana?
49 Aj pu'ij huo'séerajraa i maj jamuán huacíj, ajta a'yan tyu'taxájtaca' tijin:
—A'íi mu a'íin pué'een i maj nyináana majta nye'ihuáamua'.
50 Ji'nye a'tíj tina'aj ti a'yan ricij je'ej ti tyá'xie've' i Dios, a'íi pu a'íin pué'een i nyináana, majta nye'ihuáamua'.

13

A'íjci jime' i a'tíj ti tyí'huastee
(Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8)
1 A'ájna xicáara' jitze, Jesús pu iirájraa u chi'táj, a'áa pu ja'rá'aj jo'tij ja'va'ástimee i jájrij ti'quij a'áa jo'tayíxij.
2 Aj mu mij jéehua ajtyáxiiriaca' i tyeítyee jo'tij je'ej jé'eenye'ej, aj pu'ij antyíraj i báarcuj jitze ti jáata' acáva'ca'aj, ajta je'en ooyíxij, majta i tyeítyee a'áa mu ja'ajtyequéetima'caa a ti ja'va'ástimee i jájtyij.
3 Ti'quij jéehua tyihua'ajmuá'tyej séej nyúucarij jime', a'yan tijin:
—A'tíj ti tyí'huastee, a'áa pu jo'mej jo'tij tyajá'huastee.
4 Aa pu jooma'ca'aj jatahua'náaj i ímue'rij, séecan pu'ij i ímue'rij juyéj jitze huavatzíijraa, aj mu mij pína'see jútye' aje'cáanyej matí'ij mij jaaré'je'puj.
5 Ajta séecan a'áa pu jo'vatzíijraa i tyetyéj tzajta' jo'tij quee jéehua já'chuej, aj pu'ij jiye'tzín ajnyéj i ímue'rij, ji'nye capu jéehua huáchoota'ca'aj ti'ij aróonaana'tye'en,
6 ajta ti'ij eeré'nyej i xicáj, aj pu'ij huaria'huaj i ti arí ajnyéj, ji'nye capu a'chu ajo'canáana'ajma'caaj.
7 'Ajta séecan i ímue'rij, a'áa pu jo'vatzíijraa i tzícare'ej tzajta', ti'ij ij i tzícare'ej huahuósej, a'íi pu ja'vá'naj i ti arí ajnyájca'aj, a'íj pu jin quee huáciiriaca'.
8 'Ajta séecan a'áa pu jo'vatzíijraa jo'tij jo'jí're'en i chuéj, a'íi pu xaa ij ajnyéj, ti'quij huahuósej, séecan pu'ij i ímue'rij a'yan tye'rájraa a'chu anxityej i jatzíj ti catyé'tya'ajma'caa, ajta séecan huéeicatyej. Ajta séecan seityéj japuan tamuáamuata' pu catyé'tya'ajma'caa síij ajta síij.
9 'Mu siaj ityanamuáarajmee, tyámua' xu naa tyáanamuaj.

Ji'nye een jime' i Jesús tyihuá'mua'tyahua'aj séej nyúucarij jime'
(Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10)

10 Aj mu mij ajtyáxɨiriaca' ɨ Jesús jimi a'ɨ́maj ɨ maj jamuán huacɨ́j, matɨ'ɨj mij
jaata'íhuo'ri' je'ej tɨ een jɨme' séej nyúucarij jɨn tyihuá'ixaatya'ca'aj ɨ tyeítyee.
11 Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:
—Dios pu mua'ajmaj jamuaatá' siaj sij yo'itéej xá'ra'nyij je'ej tɨ tyí'een jo'tɨj a'ɨ́ɨn
tyejé'ijtaj, majta ɨ séecan capu huáɨ'riitye' mej mij yo'itéej muá'ra'nyij, ji'nye capu ɨ
Dios a'yan tyihuo'tá'.
12 'A'ɨ́jna ɨ tɨ cɨ́ɨ tyiyo'itéej je'ej tɨ tyí'een ɨ Dios jimi, Dios pu jéetze' jaatá'sij, ajta a'ɨ́jna
ɨ tɨ quee yó'itej, Dios pu jáari'raj a'chu tɨ caa arí tyú'mua'reej
13 A'ɨ́j nu jɨn séej nyúucarij jɨme' tyihuá'ixaatye', ji'nye a'ɨ́ɨ mu atanyéjnye', ajta camu
tyi'tɨ́j séej, majta mu iityanamuáarajmee, majta quee tyi'tɨ́j namuaj, camu majta yó'itej.
14 A'yaa pu'ij hua' jimi tya'róo'astej je'ej tɨ tyo'yú'xaca' a'ɨ́jna ɨ Isaías ɨ tɨ tyí'xajtaca'aj
ɨ Dios jitze ma'can a'yan tɨjɨn:
Tyij siajta jéehua tyí'namuaj caxu yo'itéej xá'ju'un,
nusu siajta tyámua' tyitya'tanyéjnye'rij caxu tyi'tɨ́j séjran.
15 Ji'nye a'ɨ́ɨ mu quee tyámua' metyityoomuámua're',
camu iityanamuáarajmee,
a'ɨ́ɨ mu majta quee atanyéjnye',
mej mij jaaséj nusu maj tyu'namuaj,
ajta mej mij quee yo'itéej muá'ra'nyij mej mij nyéetzɨj jimi tyá'antzaahuatye'en,
nyej nyij nyáaj tyámua' huó'uurej.
16 'Siajta mua'aj siata'aj huatóotyamua've'en, ji'nye mua'aj xu iityanamuáarajmee siaj
sij ja'rá'astijre'en ɨ siaj janamuaj, siajta atanyéjnye'.
17 A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jɨn tyajá'mua'ixaatye' maj mue'tɨ́j ɨ maj tyí'xaxa'ta'aj ɨ
Dios jitze ma'can, a'ɨ́ɨ mu jaxɨe'va'ca'aj maj jaaséj je'ej siaj mua'aj serɨ́j tyi'tɨ́j tyí'sej nyej
jimi, majta quee camu jaaséej, a'yaa mu majta tyá'xɨe'va'ca'aj maj jáanamuaj je'ej siaj
mua'aj tyí'namuaj nyej jimi, ajta camu jáanamuajri'.

Jesús pu huá'ixaatye' je'ej tɨ huatóomua'aj ɨ nyúucarij tɨ jaxaj a'íjcɨ ɨ tɨ tyí'huastyaa
(Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)

18 'Xáanamuajri' je'ej tɨ huatóomua'aj ɨ nyúucarij tɨ jaxaj a'íjcɨ ɨ a'tɨ́j tɨ tyí'huastyaa.
19 A'ɨ́maj ɨ maj jáanamuaj ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios, majta quee yó'itej, a'yaa mu een tɨ'ɨj
ɨ ímue'rij tɨ ajo'vatzɨ́ɨjraa a'ájna juyéj jitze, a'ɨ́jna ɨ tɨ je'ej pua'aj een, a'ɨ́ɨ pu tzajta'
huataséjre'sij, tɨ'quij huáari'raj ɨ nyúucarij ɨ maj jú'mua'reeriaca'aj ɨ juxɨéjnyu'caa
tzajta'.
20 'Ajta a'ɨ́jna ɨ ímue'rij tɨ ajo'vatzɨ́ɨjraa ɨ tyetyéj tzajta', a'yaa pu een tɨ'ɨj ɨ maj janamuaj
ɨ nyúucarij majta je'en jutyamua've'ej naa tya'ancuriáa'sɨj ɨ maj jáanamuajri',
21 majta quee jéehua ajo'canáana'ajmee capu ɨj huáɨ'riitye' maj tyámua'
eenye', matɨ'ɨjta jajpuéjtzɨj na'ríɨj séecan je'ej pua'aj mahuá'uuriaj, ca'nácan mu
ootyá'ɨtzeere'ej.
22 'A'ɨ́jna ɨ ímue'rij tɨ ajo'vatzɨ́ɨjraa jo'tɨj jo'tzícare'ej tzajta', a'ɨ́ɨ pu a'yan een matɨ'ɨj ɨ
maj janamuaj ɨ nyúucarij, ajta jéehua mu tyúumua'tziitye' a'ɨ́jna jɨme' je'ej tɨ tye'mej
íiyan tɨ tyí'ma'can cháanacaj japua, majta a'yan tyá'xɨe've' maj huoochíjtyaanyi'taj, a'ɨ́ɨ
pu'ij huá'cuanamuaj. Néijmi'i pu a'íjna quee tyi'tá'caa tɨ ɨ nyúucarij tyámua' hua' jimi
tyu'tyá'ɨtzeere'en mej mij a'ɨ́jna jɨn huahuóse'en.
23 'Ajta ɨ ímue'rij tɨ a'áa jo'vatzɨ́ɨjraa ɨ chuéj japua tɨ huajɨ're'en, a'yaa pu een matɨ'ɨj
ɨ maj janamuaj ɨ nyúucarij majta yó'itej, jéehua mu mij tyu'tátuiire'sij ɨ Dios jimi tɨ'ɨj
a'ɨ́jna ímue'rij tɨ huácɨiriaca' a'chu anxɨtyej tɨ catyé'tya'ajma'caa, na'ríɨj huéeicatyej ajta
seityéj japuan tamuáamuata' ɨ ímue'rij.

A'íjcɨ jɨme' ɨ tu'píj tɨ huahuásti'huaca' jamuán ɨ tyeríicuj

24 Jesús pu ajtáhua'aj séej nyúucarij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'yaa pu tyí'een a'ájna jo'tɨj ɨ Dios tyejé'ijtaj tɨ'ɨj a'tɨ́j tɨ ímue'rij huahuástej ɨ juchuéj
japua tɨ huajɨ're'en,
25 ajta matɨ'ɨj néijmi'i tyacu'tzísima'caj, sɨ́ɨj pu ajo'ré'nyej tɨ jájcha'ɨire' a'íjcɨ ɨ tɨ chuéj
tyícha'ɨj, tɨ'quij tu'píj huahuástej a'íjcɨ tzajta' ɨ tyeríicuj, ajta je'en jó'raa.
26 'Aj pu'ij tɨ'ɨj ajnyéj a'ɨ́jna ɨ tyeríicuj ajta je'en íijmueya'xɨj, aj mu mij jáamua'reeri'
tɨ ajta sɨ́ɨj huáviviihuaca' ɨ ímue'rij, ji'nye capu íijmueya'xɨj a'ɨ́jna ɨ tu'píj.
27 Matɨ'ɨj mij ɨ maj tyí'muarɨe' ujó'ju' mej mij jaaté'exaatye'en a'íjcɨ ɨ tɨ chuéj tyícha'ɨij
a'yaa mu tɨjɨn: "Tavástara', nyi pequee a'ɨ́j huahuástej ɨ ímue'rij tɨ jí're'en a'ájna a'
chuéj japua, ¿jo'nyij ja'ajnyéj a'ɨ́jna ɨ tu'píj?"
28 Aj pu'ij a'ɨ́jna ɨ tɨ chuéj tyícha'ɨj a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn: "Sɨ́ɨj tɨ nyéjcha'ɨire' pu
jaahuástej." Majta ɨ maj tyí'muarɨe' a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn: "¿Nyi mua'ráanajchij
tyaj ujó'ju'un tyej tyij je'ejcuuxɨj a'íjcɨ ɨ tu'píj?"

29 'Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn: "Capu juxɨe've' siaj jaariá'cutaj a'íjcɨ ɨ tu'píj, ji'nye tɨpua'aj seríj je'ejcunan a'íjcɨ ɨ tu'píj, ajta pu éjcuuxɨsij a'íjna ɨ tyeríicuj.
30 Che' a'yan eenye' tɨ'ij néijmi'i huahuóse'en 'asta quee atyojo'ré'nyej nyatɨ'ɨj tye'entyiá'sij, aj nu nyij huo'ta'íjtye'sij ɨ maj tyí'muɨjhuacaa mej mij anaquéej je'ejcuuxɨj a'íjcɨ ɨ tu'píj, mata'aj ja'antyájɨ'ca'xɨ'ɨn mej mij jajsɨ́re'en majta jaatyáteeraj, majta je'en ju'tyátoosij a'íjcɨ ɨ tyeríicuj u chi'táj jo'maj tyejé'yuhuacaa."

Ɨ játza'ra'an ɨ mostáasaj
(Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)
31 Jesús pu ajtáhua'aj séej nyúucarij huo'té'exaa a'yaa pu tɨjɨn:
—A'yaa pu tyí'een ɨ Dios jimi tɨ'ɨj tu'píj tyi'tíj tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn mostáasaj, a'tíj tɨ jaahuástej ɨ játza'ra'an a'ájna jo'tɨj tyaja'tachuéj.
32 A'íjna ɨ mostáasaj, a'yaa pu eenye' tyájatze' tɨ'ɨj ɨ tɨ jéetze' cíleen quee séecan ɨ jatzíj, ajta tɨ'ɨj huahuóse'en, jéetze' pu uhuatítɨ'ɨj ja'mej quee séecan ɨ tu'píj iiye'ej tɨ séejre' ɨ cháanacaj japua. Yaa pu uhuatítɨ'ɨj ja'mej tɨ'ɨj cɨyéj, aj mu mij pína'see ave'ré'nyesij mej mij a'áan tyojo'tyóo'ito'ritye'en ɨ cɨyáara' jitze.

A'íjna ɨ maj jana'ajchityaa ɨ cuéjtzij
(Lc. 13:20-21)
33 Ajtáhua'aj séej nyúucarij huo'té'exaa a'yaa pu tɨjɨn:
—A'yaa pu ajta tyí'een ɨ Dios jimi tɨ'ɨj a'íjna ɨ levaduuraj, ɨ íitɨ' tɨ huéeicaj mediidaj atyájraj ɨ aríinaj, aj pu'ij jajcuéjtzitaca' levaduuraj jamuán, ajta ɨ levaduuraj, a'íɨ pu néijmi'i tzajta' huanyáxɨ'ɨj ɨ cuéjtzij.

Je'ej tɨ een jɨme' ɨ Jesús tyihuá'mua'tyahua'aj séej ɨ nyúucarij jɨme'
(Mr. 4:33-34)
34 Jesús pu néijmi'i a'yan tyihuá'ixaatya'ca'aj séej nyúucarij jɨme' ɨ tyeítyee, capu tyi'tíj huá'ixaatya'ca'aj ja'huoo'itéerican jɨme'.
35 A'yaa pu huaríj tɨ'ij aróo'astej je'ej tɨ tyu'taxájtaca' a'íjna ɨ tɨ tyí'xajtaca'aj ɨ Dios jitze ma'can tɨ a'yan tɨjɨn:
Séej nu nyúucarij jɨn tyihuo'té'exaatye'ej,
Nyáaj nu a'íj huo'té'exaatye'ej ɨ tɨ aviitzi'huaca'aj,
tɨ'ɨj na'aj ɨ Dios tyeetyátaahuaca' ɨ cháanacaj.

Jesús pu huá'ixaatye' je'ej tɨ huatóomua'aj ɨ nyúucarij tɨ jaxaj a'íjcɨ ɨ tu'píj ajta ɨ tyeríicuj
36 Aj pu'ij ɨ Jesús huo'tatyóotye'ej eerájraa ɨ tyeítyee jimi, tɨ'quij chi'táj utyájrupij, a'úu mu mij ajtyáxɨɨriaca' ɨ maj jamuán huacíj, matɨ'ɨj mij jaatáhuaviiri' tɨ huo'té'exaatye'en je'ej tɨ huatóomua'aj a'íjna ɨ nyúucarij tɨ jaxaj ɨ tu'píj tɨ quee tyi'tíj huɨire' tɨ ajnyéj ɨ tasáahua japua.
37 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'íjna ɨ tɨ jaahuástej ɨ ímue'rij tɨ jí're'en, nyáaj nu a'íɨn pué'een ɨ nyaj nyajta tyévij jitze huanɨe'huaca',
38 ajta a'íjna ɨ tasáahua, a'íɨ pu a'íɨn pué'een ɨ cháanacaj. A'íjna ɨ ímue'rij tɨ jí're'en a'íɨ mu a'íɨn pué'een ɨ maj tyí'huɨire' ɨ Dios jimi, ajta a'íjna ɨ tu'píj, a'íɨ mu a'íɨn pué'een ɨ tyeítyeristyamua'me'en ɨ tyiyáaru'.
39 Ajta a'íjna ɨ tɨ jájcha'ɨire' a'íɨ pu a'íɨn pué'een ɨ tyiyáaru'. Ajta a'ájna xɨcáara' maj jitzán tyí'tzaanan, a'yaa pu huatóomua'aj a'ájna xɨcáara' tɨ jitzán antyipua'rij ɨ cháanacaj, majta ɨ maj tyí'tzaanan, a'íɨ mu a'íɨn pué'een ɨ maj tyí'huɨire' u tajapuá.
40 A'yájna matɨ'ɨj ɨ tu'píj tyé'ejcuuxɨj mej mij jaatyáteeraj, a'yaa pu cha'tána'aj tye'mej a'ájna xɨcáara' tɨ jitzán jó'vesij ɨ cháanacaj.
41 Nyajta nyáaj ɨ nyaj nyajta tyévij jitze huanɨe'huaca', nyáaj nu huojo'ta'ítyij ɨ maj tajapuá tyí'huɨire' mej mij huá'ajsɨire'en a'íɨjma ɨ maj je'ej pua'aj huá'uurej ɨ tyeítyee, majta je'ej pua'aj rɨcɨj.
42 A'áa mu huojóohua'xɨj jo'tɨj já'taa, a'áa mu mij jéehua juyiinyixɨ'ɨn, majta jéehua huápuɨ'ɨj jajpuéjtzij muá'ju'un.
43 Majta a'íɨmaj ɨ maj a'yan rɨcɨj je'ej tɨ ɨ Dios tyá'xɨe've', a'yaa mu séeria'aj muá'ju'un tɨ'ɨj ɨ xɨcáj a'ájna jo'tɨj ɨ hua' vástara' tyejé'ijtaj. Majta ɨ maj iityanamuáarajmee, miche' tyámua' tyáanamuaj.

A'íjna ɨ tɨ aviitzi' tɨ jéehua tyá'najchij
44 'A'ájna jo'tɨj ɨ Dios tyejé'ijtaj, a'yaa pu tyí'een tɨ'ɨj ɨ tyi'tíj tɨ aviitzi' a'ájna tasáahua japua tɨ ajta jéehua tyá'najchij. A'tíj pu jáatyoj aj pu'ij ajtáhua'aj jaatyá'avaataca', tɨ'quij néijmi'i tyu'tój ɨ tɨ tyí'ijcha'ɨj aj pu'ij jáananɨej a'íjcɨ ɨ chuéj.

A'íjcɨ jɨme' ɨ peerla tɨ jéehua tyá'najchij

45 'A'yaa pu ajta tyí'een a'ájna jo'tɨj ɨ Dios tyejé'ijtaj tɨ'ɨj a'tíj tɨ tyí'to'racaa tɨ jo'cha'can tɨ'ij jáahuoonyij tyi'tíj peerla tɨ naa een,

46 tɨ'ɨj séej huátyoj tɨ tyá'najchij, aj pu'ij jó'raa tɨ'ij néijmi'ɨ tyú'toonyij a'chu tɨ tyí'ijcha'ɨj, ta'aj ij a'íj huánanan ɨ peerla.

A'íjcɨ jɨme' ɨ tápi'narij ɨ maj hue'tyée jɨn vivi'racaa

47 'A'yaa pu ajta tyí'een a'ájna jo'tɨj ɨ Dios tyejé'ijtaj, tɨ'ɨj a'íjna ɨ tápi'narij ɨ maj hue'tyée jɨn vivi'racaa, matɨ'ɨj ja'tyáhua'xɨj a jáata', aj pu'ij tyoonáxcacan eetajájpuaj ɨ hue'tyée.

48 Matɨ'ɨj quee che' ú'vejrij ɨ tápi'narij tzajta', aj mu mij je'tapísij a jáata' a'íjcɨ ɨ tápi'narij, matɨ'ɨj mij a'áa yoopísij jo'tɨj jo'huáchij, aj mu mij hua'sejran, matɨ'ɨj mij hua'váɨxɨ'sij ɨ hue'tyée maj jí're'en, majta ɨ maj quee jí're'en, aa mu huóohua'xɨj.

49 'A'yaa pu'ij ajta tye'mej a'ájna xɨcáara' tɨ jitzán néijmi'ɨ tye'entyipuá'rij íiyan ɨ cháanacaj japua, a'íɨmaj ɨ maj tyí'huɨɨre' u tajapuá a'íɨ mu iiráaju'un mej mij hua'vá'jajpuaxɨ'ɨn ɨ tyeítyee maj je'ej pua'aj rɨcɨj, majta ɨ maj xá'puɨ' rɨcɨj,

50 aj mu mij a'áa huojo'cáhua'xɨj ɨ oornaj tzajta' a'íɨjma ɨ maj je'ej pua'aj rɨcɨj. Aj mu mij juyiinyixɨ'ɨn, majta jéehua jajpuéetzɨj muá'ju'un.

A'íjna ɨ tɨ jájcuaj ajta ɨ tɨ mí'ma'can

51 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:

—¿Nyi sequée néijmi'ɨ jo'itéej xá'raa mua'aj?

Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Jee tavástara'.

52 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Tɨpua'aj síɨj tɨ tyúumua'tyej ɨ yu'xarij jitze tyihuó'mua'tyej je'ej tɨ tyí'een ɨ Dios jimi, a'yaa pu huasé'rin tɨ'ɨj a'tíj tɨ jéehua tyí'ijcha'ɨj ɨ juchi'táj, a'úu pu'ij tyi'ráatɨ'ɨjcɨj a'íjcɨ ɨ tɨ tyi'jajcua ajta tɨ tyi'mí'ma'can.

Jesús pu a'áa ja'rá'aj a Nazaret
(Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)

53 Tɨ'ɨj Jesús ja'antyipuá'rij tɨ tyihuá'ixaatye' séej nyúucarij jɨme', aj pu'ij jó'raa,

54 a'áa pu ja'rá'aj jo'tɨj jo'vé'sej, aj pu'ij huatyóochej tɨ tyihuó'mua'tyej hua' tyeyúuj tzajta'. Majta ɨ tyeítyee ɨ maj jáanamuajri', je'ej mu tyo'taséj a'yaa mu mij tyúu'ixaatya'ca'aj tɨjɨn:

—¿Jo'nyij tyojo'rɨ'rej a'mújna mu tɨ tyo'mua'reej? ¿Tyi'tanyí muárɨe'ria'ra' pué'een ɨ tɨ jɨn a'yan rɨcɨj?

55 ¿Nyi quee yójra' pué'een a'íjcɨ tɨ tyí'si'chacaa, ajta a'íɨn náanajra' ɨ Maríia? ¿Nyiquee a'íɨn pué'een ɨ hua' ihuáara' a'íɨjma ɨ Jacobo, ɨ José, ɨ Simón, ajta a'íjna ɨ Judas,

56 nyi mequee majta yéchej tajamuán, a'íɨmaj ɨ ihuáamua'mua' ɨ maj úucaa? ¿Jo'nyij já'ma'can a'íjna ɨ mua'tzíiria'ra' tɨ jitzán séejre'?

57 A'íj mu mij jɨn quee jaxɨe'va'ca'aj maj jimi tyá'antzaahuatye'en. Ajta ɨ Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Néijmi'ɨ mu tyámua' yó'mua'raj a'íjcɨ ɨ tɨ tyí'xaj ɨ Dios jitze ma'can, majta a'íɨmaj ɨ tyeítyeristyamua'me'en ɨ maj jamuán ja'chej, camu tyámua' yó'mua'raj.

58 A'íj pu jɨn quee jéehua tyu'muárɨej a'ájna, ji'nye a'íɨmaj ɨ tyeítyee camu jitzán tyá'tzaahuatya'ca'aj.

14

Je'ej tɨ ye'ej tyu'muí' a'íjna ɨ Juan ɨ tɨ huá'ɨɨraca'aj
(Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9)

1 A'ájna xɨcáara' jitze, a'íjna ɨ rey Herodes, ɨ tɨ tyí'ijtaca'aj a'ájna Galileea, a'íɨ pu tyú'namuajri' je'ej tɨ tyi'tíj uuriajca'aj ɨ Jesús,

2 aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj a'íɨjma ɨ maj jimi tyí'huɨɨria'ca'aj tɨjɨn:

—A'íɨ pu a'íɨn pué'een ɨ Juan ɨ tɨ huá'ɨɨraca'aj, a'íɨ pu huatájuuriaca'. A'íj pu jɨn jaayí'tɨn tɨ'ij a'yan huárɨnyij ɨ tyaj jɨn je'ej tyo'taséj.

3 A'íjna ɨ Herodes, a'íɨ pu anaquéej jaatyévi'raca'aj a'íjcɨ ɨ Juan, ajta je'en ja'nají'que'ej je'tyáanaj. A'yaa pu jáaruuj, ji'nye Juan pu jajtyá'xɨj a'íjcɨ jɨme' tɨ Herodes ja'ancuré'vi'tɨj a'íjcɨ ɨ íitaj ɨ Felipe tɨ jatyévi'tɨnya'aj, a'íjna ɨ Felipe a'íɨ pu ihuáaria'ra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ rey,

4 Juan pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjcɨ ɨ Herodes tɨjɨn:

—Capu je'ej tyíɨ'rij paj jatyévi'tɨnye'en mua' ihuáara' tɨ jatyévi'tɨnya'aj.

5 Herodes pu jaje'catamuɨ'ca'aj a'íjcɨ ɨ Juan, ajta huá'tzɨinya'ca'aj ɨ tyeítyee, ji'nye a'íɨ pu jamua'reeriaca'aj maj a'yan tyí'xajtaca'aj tɨ Juan a'íɨn pué'eenye'ej síɨj tɨ tyí'xajtaca'aj Dios jitze ma'can.
6 Ajta tɨ'ɨj atyojo'ré'nyej a'ájna xɨcáara' tɨ jitzán huanɨe'huaca' a'íjna ɨ Herodes, a'íjna ɨ yójra' ɨ Herodías pu utyájrupij u chi'táj tɨ'ɨj tyu'tyéenye'en jusíɨj hua' jɨisa'puaj, jéehua pu'ij ja'ránajchaca' a'íjcɨ ɨ Herodes,
7 a'íj pu jɨn tya'tóoratziiri' junyúucaa jɨme' tɨ jaatá'sij a'íjcɨ ɨ íitɨ' je'ej tɨ tyi'tíj tyaatáhuaviiraj.
8 Aj pu'ij a'íjna ɨ íitɨ' a'yan tyaatáhuaviiri' je'ej tɨ ɨ náanajra' tyaaté'exaa, a'yaa pu tɨjɨn:
—Naatí'tye' túxa'aj jitze ɨ mu'úura' a'íjcɨ ɨ Juan tɨ tyí'tyaɨ'racaa.
9 Je'ej pu pua'aj jaata'aj a'íjcɨ ɨ rey, ajta arí a'yan tya'tóoratziiri' tɨ a'yan rɨnyij je'ej tɨ tyá'xɨe've', majta a'ɨímaj ɨ tɨ huo'tá'inyej, a'ɨí mu majta jáanamuajri' tɨ tyu'tá' ɨ junyúucaa, a'íj pu jɨn tyu'ta'íjtaca' mej mij a'yan huárɨnyij je'ej tɨ tyaatáhuaviiri'.
10 Ajta je'en xantáaru'uj huata'ítyaca' mej mij ujó'ju'un jo'tɨj je'tyánami' a'íjna ɨ Juan mej mij ji'ijvéjchej ɨ mu'úura',
11 matɨ'ɨj mij ya'ríɨ'tyej a'íjcɨ jitze ɨ túxa'aj ɨ mu'úura' ɨ Juan, majta je'en jaata'í'tyej a'íjcɨ ɨ yójra' ɨ Herodías, aj pu'ij a'íjna ɨ íitɨ' jaata'í'tyej ɨ junáanaj.
12 Majta ɨ maj jamuán huací'ca'aj a'íjcɨ ɨ Juan, a'ɨí mu ave'ré'nyej matɨ'ɨj mij yo'chuij ɨ tyévira', majta je'ej ja'vá'naj, aj mu mij ɨ Jesús ujo'té'exaaj.

Jesús pu tyihuo'cue'ej ɨ tyeítyee ɨ maj anxí ví'ra'aj ará'asej
(Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

13 Tɨ'ɨj ɨ Jesús jáamua'reeri' tɨjɨn meejé'caj a'íjcɨ ɨ Juan, aj pu'ij jusíɨj jó'raa ɨ báarcuj jitze, a'áa pu ja'rá'aj jo'tɨj quee já'tyi'tɨj. Majta ɨ tyeítyee, a'ɨí mu jáamua'reeri' jo'tɨj je'ej jé'eenye'ej, a'íj mu jɨn curiá'cɨxɨj jo'maj jo'cháatɨmee, matɨ'ɨj mij juɨ'ɨcán jaatavén.
14 Tɨ'ɨj ɨ Jesús eetáraj ɨ báarcuj jitze, mui'caa pu hua'sej ɨ tyeítyee, aj pu'ij hua'ancu'vajxɨ ajta je'en tyihuó'huaa ɨ maj tyí'cucui'.
15 Tɨ'ɨj huaré'chumua'riaca', aj mu mij ave'ré'nyej jimi ɨ maj jamuán huacíj, matɨ'ɨj mij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Pu'ríj tyéchumua'rij, ajta capu a'tíj ya' ja'chej iiye'ej. Pata'aj hua'ré'ityixɨ'ɨn mej mij jo'cíxɨ'ɨn majá'hua' chájta' mata'aj tyi'tíj huánanan ɨ maj jáacua'nyij.
16 Ajta a'íjna ɨ Jesús, a'yaa pu tyu'tanyúj tɨjɨn:
—Capu juxɨe've' maj jo'cíxɨ'ɨn, siata'aj mua'aj tyihuó'cue'tyej.
17 Aj mu mij a'yan tyityaatanyúj tɨjɨn:
—A'yaa tu'uj pua'mácan tyícha'ɨj anxívicaa ɨ páan, tyajta hua'puácaa ɨ hue'tyée.
18 Aj pu'ij Jesús a'yan tɨjɨn:
—Mesenyaja'váɨ'pu'tye'.
19 Aj pu'ij huo'ta'íj maj oorá'sej ɨ tu'píj tzajta'. Tɨ'ɨj ij Jesús ja'ancuráɨ'puj ɨ páan, ajta ɨ hue'tyée, aj pu'ij jútye' jó'nyeeriaca', tɨ'quij tyaatatyójtzi'rej ɨ Dios, ajta jaatyátaaraxɨj ɨ páan, aj pu'ij huo'ráaɨ'pu'uj a'ɨíjma ɨ maj jamuán huacíj, majta a'ɨímaj huo'ráaɨ'pu'tyej ɨ tyeítyee.
20 Néijmi'i mu tyú'cuaa, 'asta mana'aj quee huataju'xaj, majta jaariá'sɨɨ ɨ páan tɨ avá'ɨtzee, majta ɨ hue'tyée, tamuáamuata' japuan hua'puaquéj pu tya'vá'jɨstixɨj ɨ sicírij a'íjcɨ jɨme' ɨ tɨ tya'vá'ɨtzee.
21 Majta ɨ maj tyú'cuaa, a'yaa mu ará'axcaa a'chu anxí ví'ra'aj ɨ tyétyacaa, majta ɨ maj úucaa majta ɨ tɨ'ríij camu huatyé'iteerej néijmi'i mu tyú'cuaa.

Jesús pu antáraa ɨ jájtyij japua
(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)

22 Aj pu'ij Jesús huo'ta'íj a'ɨíjma ɨ maj jamuán huacíj maj atyácɨinyej ɨ báarcuj jitze mej mij antácɨinyej után jitze pujmua', mej mij a'íɨn anaquéej a'áa ja'rá'astij, ajta ɨ Jesús a'áa pu jo'tyá'ɨtzee tɨ'ɨj hua'ré'ityixɨ'ɨn ɨ tyeítyee.
23 Tɨ'ɨj hua're'ítyixɨ'ɨj, aj pu'ij jusíɨj antyíraj ɨ jɨríj jitze tɨ'ɨj huatyényuunyij ɨ Dios jimi. Tɨ'ɨj huariá'tɨca'riaca', a'áa pu jusíɨj jo'tyávaaca'aj,
24 ajta a'íjna ɨ báarcuj pu'ríj a' ɨmuáj joojósima'aj jé'ta' ɨ jájtyij japua. Aj pu'ij huatá'aacariaca' ca'nyíin jɨme', tyámua' pu tye'tyáxɨjrihua'aj ɨ jájtyij ɨ báarcuj jitze, ji'nye jéehua pu aja'vá'aacaca'aj.
25 Tɨ'ɨj tapuá'risima'caj, Jesús pu ajo'ré'nyej a'ájna hua' jimi, jájtyij japua pu huama'ca'aj.
26 Matɨ'ɨj a'ɨímaj jaaséj ɨ maj jamuán huacíj, tyámua' mu tyu'tátzɨin, a'yaa mu tyityeetyejíihuajraa tɨjɨn:
—Tyi'tíj pu pué'een tɨ tyú'muaritye'.
27 Ajta je'en Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Xaatyóoca'nyej mu jutzájta', Jesús nu pué'een, caxu tyí'tzɨɨnye'ej.
28 Aj pu'ij ɨ Pedro a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:
—Tavástara', tɨpua'aj muáaj a'ɨ́ɨn papué'eenye', naata'íjtye' nyaj a'máa uré'nyej a'jimi ɨ jájtyɨj japua.
29 Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Mujo'té'yi'ij, tɨ'ɨj ij eetáraj ɨ báarcuj jitze, aj pu'ij a'uriá'rupij ɨ jájtyɨj japua, a'áa pu joomá'caj jo'tɨj je'ej jé'eenye'ej ɨ Jesús.
30 Tɨ'ɨj jaaséej tɨ ca'nyíɨn jɨn huatá'aacariaca', aj pu'ij tyu'tátzɨɨn, ajta je'en ajo'cárutyisima'aj ɨ jájtyɨj tzajta', a'yaa pu'ij tyu'jíjhuaca' tɨjɨn:
—Tavástara', nyaj japua huatányuuchij.
31 Tɨ'ɨj ij ɨ Jesús ja'uméjca'taca', jajví' a'ɨ́jcɨ ɨ Pedro ɨ muáca'ra'an jitze, aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Capáj a'chu tyá'tzaahuatye'. ¿Ji'nye een jɨme' petyu'tátzɨɨn?
32 Matɨ'ɨj atyáacɨj ɨ báarcuj jitze, aj pu'ij huatyápua'riaca' ɨ tɨ huá'aacaca'aj.
33 Majta ɨ maj arátya'ca'aj ɨ báarcuj jitze, a'ɨ́ɨ mu tyítunutaxɨj ɨ Jesús jimi, matɨ'ɨj mij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Muáaj paj jɨ'ré'can jɨme' a'ɨ́ɨn pué'een ɨ yójra' ɨ Dios.

Jesús pu tyihuó'huaa a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyí'cucuɨ'ca'aj a'ájna a Genesaret
(Mr. 6:53-56)

34 Matɨ'ɨj antacɨ́j, aj mu mij eetacɨ́j ɨ báarcuj jitze a'ájna chájta' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Genesaret.
35 Majta ɨ tyeítyee matɨ'ɨj jaamua'aj a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús, aj mu mij néijmi'que' jáamua'reeri' ɨ maj a' ɨmuáj jo'cháatɨma'caa. Aj mu mij ahuojo'ré'nyijtye néijmi'caa ɨ maj tyí'cucuɨ' ɨ Jesús jimi,
36 jéehua mu jahuaviiraca'aj tɨ huo'tá'an maj ja'ajtamuárɨe'en ɨ cáanaria'ra'an jitze, majta ɨ maj ja'ajtamuárɨej néijmi'i mu huarúj.

15

Ɨ tɨ je'ej pua'aj joorej ɨ tyáataj tzajta'
(Mr. 7:1-23)

1 Matɨ'ɨj mij séecan ɨ fariseos majta ɨ maj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze ave'ré'nyej ɨ Jesús jimi, a'áa mu ja'ráacɨj a Jerusalén, a'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
2 —¿Ji'nye een jɨn mequee ja'rá'astee ɨ tahuásimua' yi'ráj ɨ maj a jamuán huacɨ'ɨj? ¿Ji'nye mej mij quee ja'rá'astee a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ maj anomuéetya'xɨ'ɨn matɨ'ɨjta tyí'cua'ajcaj?
3 Ajta a'ɨ́jna ɨ Jesús, a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Ji'nye siaj sij siajta mua'aj quee a'yan rɨcɨj je'ej tɨ ɨ Dios tyu'ta'íjtaca', sulu a'ɨ́j xu jéetze' ja'astej ɨ juyi'ráj ɨ siaj jujɨ́ɨmua'aj siana'aj jájtyo?
4 Ji'nye Dios pu a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn: "Huo'tyátzaahuatye' a' táataj, pajta a' náanaj", ajta a'yan tɨjɨn: "Siata'aj jaajé'caj a'ɨ́jcɨ ɨ a'tɨ́j tɨ je'ej pua'aj tyé'jeevej ɨ jutáataj na'ríɨj ɨ junáanaj."
5 Siajta mua'aj, a'yaa xu tyí'xaj tɨ xá'puɨ' tɨpua'aj a'tɨ́j a'yan tyihuo'té'exaatye'en ɨ juhuásimua' yee: "Néijmi'i a'chu nyaj tyi'tɨ́j tyí'cha'ɨj, a'ɨ́j nu nyeríj jaatámu'vejrityej ɨ Dios, a'ɨ́j nu quee che' tyi'tɨ́j tyí'cha'ɨj ɨ nyaj jɨn jamuaatáhuɨɨre'en",
6 ajta a'tɨ́j tɨna'aj tɨ a'yan tyihuo'té'exaatye'en ɨ juhuásimua', a'yaa xu tyí'xaj tɨ ɨ a'tɨ́j jimi quee che' juxɨe've' tɨ huo'tyáhuɨɨre'en ɨ juhuásimua'. A'yaa xu sij mua'aj quee che' tyá'astej je'ej tɨ ɨ Dios tyu'ta'íjtaca', siaj sij a'ɨ́j ará'astej ɨ yi'ráj ɨ siaj jujɨ́ɨmua'aj siana'aj jájtyo.
7 Mua'aj mu siaj je'ej pua'aj tyí'tyetyeɨtyee. Xá'puɨ' pu tyu'taxájtaca' ja'mua jɨme' a'ɨ́jna ɨ Isaías ɨ tɨ Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, tɨ'ɨj a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
8 A'íimaj ɨ tyeítyee jutyényɨj mu jɨn tyámua' tyí'nyaxaj,
ajta ɨ hua'xɨéjnyu'caa a' ɨmuáj pu já'sejre' nyéetzɨj jimi.
9 Capu tyi'tɨ́j huɨɨre' tɨpua'aj manaatyáanajche, ji'nye ɨ maj jɨn tyí'mua'taj,
ajta ɨ maj jɨn tyí'ijta jujɨ́ɨmua'aj mu'uj jájtyo.
10 Aj pu'ij huo'tajé ɨ tyeítyee tɨ'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Tyámua' xu naa tyáanamuaj siaj sij yo'itéej xá'ra'nyij:
11 Tyi'tɨ́j tɨ na'aj tɨ tyí'cue'ri', capu je'ej tyú'uurej tɨpua'aj a'tɨ́j jáacua'nyij, sulu ɨ tɨ éejnyinyii ɨ tyényi'tze' a'ɨ́ɨ pu xaa je'ej pua'aj joorej.
12 Aj mu mij jimi ajtyáxɨɨriaca' a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jamuán huacɨ́j, matɨ'ɨj mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Nyi pequee jamua'reej tɨquee hua'ránajchaca' ɨ fariseos matɨ'ɨj jáanamuajri' je'ej paj tyu'taxájtaca'?

13 Ajta ɨ Jesús, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Tyi'tíj tɨna'aj tɨquee ɨ nyavástara' jaahuástej, a'íɨ pu je'ejcuuxɨj néijmi'i ɨ náana'ra'.
14 Miche' a'yan eenye', ji'nye a'íɨ mu arácucu'un majta je'en séecan huávi'tɨj ɨ maj majta aracúcu'nyijmee. Ajta tɨpua'aj síɨj ta'rácuun ja'naví'raj ɨ tɨ ajta arácun mej mij aja'hua' ja'rá'astij, néijmi'i mu atyávatzɨj jo'tɨj ja'tyácun.
15 Aj pu'ij ɨ Pedro a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Taaté'exaatye' je'ej tɨ huatóomua'aj a'íjna ɨ nyúucarij ɨ paj poochán jaataxájtaca'.
16 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—¿Nyi sequée siajta mua'aj yo'itéej xá'raa?
17 ¿Nyi sequée yó'itej tɨjɨn néijmi'i a'íjna ɨ tɨ tyí'cue'ri', a'íɨ pu ancárutyij ɨ tyényi'tze', a'áa pu'ij aráyixɨ'ɨj ɨ jucáara' jitze, ajta je'en ɨ chuitɨriáara'an jitze iiráamej?
18 Ajta a'íjna ɨ tɨ éejnyinyii ɨ tyényi'tze', a'íɨ pu tzajta' eerányinyii, a'íɨ pu'ij je'ej pua'aj ja'uurej ɨ tyévij.
19 Ji'nye tzajta' pu já'ma'can néijmi'i ɨ mua'tzíira'aj tɨ je'ej pua'aj een, tɨ ca'nyíjra'aj jatá'caa tɨ'ij tyi'tíj jɨn je'ej pua'aj huárɨnyij, tɨpua'aj tyityáacui'nyij, na'ríɨj séej jamuán huóoxana'cɨre'en, nusu tɨ tyu'náhua'an, na'ríɨj tyu'hué'taj, na'ríɨj tɨ je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj ɨ juxa'aj tyeítyee.
20 Néijmi'i ɨ tɨ je'ej pua'aj tyí'een tɨ tyi'tásiseerii ɨ tzajta', a'íɨ pu je'ej pua'aj joorej ɨ tyévij, ajta a'íjna ɨ tɨquee anomuéetya'aj tyú'cua'nyij, capu tyi'tíj je'ej huatóomua'aj ɨ Dios jimi.

Síɨj tɨ quee Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj tɨ ajta tyá'antzaahuaj
(Mr. 7:24-30)

21 Aj pu'ij ɨ Jesús jó'raa, a'áa pu ja'rá'aj chájta' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Tiro, ajtáhua'aj séej chájta'naj jitze tɨ a'yan tya'rájtyapuaj tɨjɨn Sidón.
22 Aj pu'ij síɨj ajtyáxiɨriaca' ɨ Jesús jimi, íitɨ' pu pué'eenye'ej tɨ séej chuéj japua já'ma'can, a'íɨ pu ajtyáxiɨriaca' a'yan tye'entyijíihuaj tɨjɨn:
—Nyavástara', mu paj yójra' pué'een ɨ David, ná'ancu'vaxɨ' nyéetzij. Nyiyóoj tɨ íitɨ' pu jéehua jajpuéjtzij a'íjcɨ jɨme' tɨ tyiyáaru' tzajta' séejre'.
23 Ajta a'íjna ɨ Jesús capu huatanyúj. Aj mu mij ɨ maj jamuán huacíj jimi ave'ré'nyej, matɨ'ɨj mij a'yan tyaatáhuaviiri' tɨjɨn:
—Huaté'exaatye' mu íitaj ta'aj ij jó'ra'nyij, ji'nye tacújta' pu huajíjhua.
24 Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—Dios pu nyojo'ta'ítyaca' nyaj jó'me'en hua' jimi ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can ɨ maj a'yan huasé'rin matɨ'ij cánya'xɨɨ maj jó'vej.
25 Ajta a'íjna ɨ íitɨ' a'íɨ pu jimi tyítunutaca', ajta a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Nyavástara', naatáhuɨɨre'.
26 Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Capu a'yan tyí'xa'puɨ'in tyaj huái'pu'racare'en ɨ páan ɨ maj jacua' ɨ tɨ'ríɨj tyej tyij ɨ tzɨ'cíɨj huataí'pu'tye'en.
27 Aj pu'ij ɨ íitɨ' a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:
—A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna nyavástara', ajta a'íɨmaj ɨ tzɨ'cíɨj a'yaa mu tyá'cua'caa a'íjcɨ ɨ tɨ tye'nyíj ɨ páan tɨ acájvitze ɨ méesaj japua jo'maj tyajá'cua' ɨ maj tyihuá'ijtye'.
28 Aj pu'ij ɨ Jesús a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Iitɨ', jéehua paj tyá'tzaahuatye'. A'yaa pu tye'mej je'ej paj tyá'xɨe've'.
Tɨ'ɨj ɨ Jesús a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij huarúj a'íjna ɨ yójra' ɨ íitɨ'.

Jesús pu mui'caa tyú'huaaj ɨ maj tyí'cucui'ca'aj

29 Aj pu'ij Jesús jó'raa tɨ'quij a'áa ja'rá'aj jo'tɨj ja'va'ástɨmee ɨ jájtyij a tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Galileea, aj pu'ij ta'ij antyíraj ɨ jɨríj jitze, a'áan pu jo'tayíxɨj.
30 Jéehua mu majta ɨ tyeítyee jamuán antyicíj. A'íɨjma mu huávi'tɨsima'aj ɨ maj quee jɨ'ré'nye'ej ɨ ju'íɨcaj jitze, majta ɨ maj aracúcu'nyijmee, ɨ maj quee tya'ancurɨɨ'réejmee, majta ɨ maj quee jɨ'ré'nye'ej ɨ jumuáca' jitze, mui'caa mu ja'ráavi'tɨj ɨ maj tyí'cucui'ca'aj ɨ Jesús jimi, a'íɨ pu'ij néijmi'caa tyú'huaaj.
31 A'íj mu jɨn je'ej tyo'taséj ɨ tyeítyee matɨ'ɨj huo'séj maj meríj tyí'xajtaca'aj ɨ maj quee tya'ancurɨɨ'riáajma'caa; majta tyámua' éenye'ej ɨ maj quee rácɨjcɨ'nyive'ej, majta meríj tyámua' éenye'ej ɨ jumuáca' jitze ɨ maj quee jɨ'ré'nye'ej, majta ɨ maj aracúcu'nyijma'caa, mu'ríj atanyéjnye'riaca'. Aj mu mij ɨ tyeítyee huatyóohuij maj tyaatatyójtzi're'en ɨ Dios tɨ tyihuá'ijtye' a'íɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can.

Jesús pu tyihuo'cue'ej a'íɨjma ɨ tyétyacaa ɨ maj muáacuaj vi'ra'aj ará'asej
(Mr. 8:1-10)

32 Aj pu'ij ɨ Jesús huo'tajé a'íɨjma ɨ maj jamuán huacíj, tɨ'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Nyahuá'cu'vej a'íijma ɨ tyeítyee, ji'nye mu'ríj huéeicaj xɨcáj á'tyeej maj nyaj jamuán yahuatyú'uj, majta quee tyi'tíj tyícha'ɨj ɨ maj jáacua'nyij. Canu jaxɨe've' maj quee tyu'cuá'an mo'cíxɨ'ɨn, ji'nye camu tyo'táviicue'raj ɨ juyéj jitze.

33 Majta ɨ maj jamuán huacíj, a'yaa mu tyaaté'exaa tɨjɨn:

—¿Jo'nyij jáaɨ'rij tyaj jaatáhuoonyij ɨ páan tɨ'ij néijmi'caa huáciˈtyij ɨ tyeítyee, a'yájna jo'tɨj quee a'tíj ja'chej?

34 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:

—¿A'chunyéj siana'aj pua'mácan huaɨ'pu'sij ɨ páan?

Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Arahua'puácaa ɨ páan, tyajta cíɨ caa ɨ hue'tyée.

35 Aj pu'ij huo'ta'íj ɨ tyeítyee maj oorá'sej a chóota',

36 tɨ'quij ɨ Jesús ja'ancuráɨ'puj ɨ páan ajta ɨ hue'tyée, ajta tɨ'ɨj tyaatatyóotzi're'ej ɨ Dios, aj pu'ij ja'antyítaaraxɨj ɨ páan, tɨ'quij huo'ráaɨ'pu'uj ɨ maj jamuán huacíj, majta a'íɨmaj a'íj mu huaráɨ'pu'tyej ɨ tyeítyee.

37 Néijmi'i mu tyú'cuaa 'asta mana'aj quee tyámua' tyityaatajú'xaj, majta je'en ɨ maj jamuán huacíj, a'íɨ mu jaariá'sɨɨ a'íjcɨ ɨ páan tɨ avá'ɨtzee ɨ tɨ antyítaarixɨj, arahua'puácaa sicɨɨ mu jitze tya'vá'jɨstej a'íjcɨ jɨme' tɨ avá'ɨtzee.

38 Majta ɨ maj tyú'cuaa, muáacuaj ví'ra'aj mu ará'axcaa ɨ tyétyacaa, majta quee a'íɨjma huatye'itej ɨ úucaa majta ɨ tɨ'ríij.

39 Aj pu'ij ɨ Jesús hua'ré'ityixɨj ɨ tyeítyee, tɨ'quij atyájraa ɨ báarcuj jitze, ajta je'en a'áa jo'mej a'áa tɨ ja'ajtyáma'can a Magdala.

16

A'íɨmaj ɨ fariseos majta ɨ saduceos, a'íɨ mu jaatáhuaviiri' tɨ Jesús tyi'tíj huo'taséjratye'en ɨ maj jɨn tyámua' tyo'taséj
(Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)

1 Majta a'íɨmaj ɨ fariseos, majta ɨ saduceos, a'íɨ mu aje'ré'nyej jo'tɨj jo'tyávaaca'aj ɨ Jesús, mej mij hue'tzij jáatavej, a'íj mu jɨn a'yan tyaatáhuaviiri' tɨ huo'taséjratye'en ɨ maj jɨn jáamua'reej tɨjɨn Dios pu jimi já'ma'can ɨ tɨ jɨn antyúumua'reej.

2 Ajta a'íjna ɨ Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Tɨ'ɨjta tyéchumua'risima'an a'yaa xu tyi'xáataj xá'yi'ij tɨjɨn: "Naa pu hua'éenya'aj ja'mej, ji'nye oopó'vij ɨ jútye'";

3 na'ríij quee tɨ'ɨj huatapua'rej, a'yaa xu siajta tyi'xáataj xá'yi'ij tɨjɨn: "Ijíij mu huatyéviiyij, ji'nye oopó'vij ɨ jútye' majta jéehua jo'tanáa." Mua'aj xu tyámua' naa tyeeyí'tɨn siaj jaataxáj je'ej tɨ tyi'tíj rɨnyij jútye', ¿ji'nye siaj sij quee jaayí'tɨn siaj jaataxáj je'ej tɨ tyi'tíj ijíij rɨcij?

4 Mua'aj mu siaj je'ej pua'aj tyí'tyetyeɨtyee siajta jéehua á'ɨtzeere', a'yaa xu tyá'huoo ɨ siaj jɨn jáamua'reej tɨ jútye' já'ma'can ɨ nyaj jitzán aránya ca'nyej, canu tyi'tíj jamuaataséjratye'sij, sulu a'íɨ pu'uj ɨ siaj seríj jamua'reej je'ej tɨ tyáaruj a'íjcɨ ɨ Jonás.

Aj pu'ij Jesús ahuojo'tyáhuii, tɨ'quij jó'raa.

Caxu a'yan rɨjcaj je'ej maj tyihuá'mua'tyej a'íɨmaj ɨ fariseos
(Mr. 8:14-21)

5 Matɨ'ɨj antacíj után jitze pujmua' a'íɨmaj ɨ maj Jesús jamuán huacíj, a'íɨ mu yo'huá'xɨj maj ya'ráaɨ'puɨ'ɨn ɨ páan maj jáacua'nyij.

6 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Tyámua' xu'uj mua'aj, a'íɨjma jimi ɨ fariseos ɨ maj ja'najchitye' ɨ páan tɨ'ɨj ájcu'usta, siajta a'íjcɨ jɨme' ɨ saduceos maj majta ja'najchitye'.

7 Majta a'íɨmaj ɨ maj Jesús jamuán huacíj, a'yaa mu jujíɨmua'aj tyúu'ixaatya'ca'aj tɨjɨn:

—A'yaa pu tyí'ta'ixaatye', ji'nye catu ya'ráaɨ'puj ɨ páan.

8 Jesús pu jáamua'reeri' je'ej maj ye'ej tyí'xajtaca'aj, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—¿Ji'nye een jɨme' siaj sij a'yan tyúu'ixaatye' yee siaj quee páan ja'ríɨpuj? Mua'aj mu siaj quee a'chu tyá'tzaahuatye'.

9 ¿Nyi sequée xu yó'itej, nyi seríj siajta yo'huá'xɨj a'chu tɨpua'aj sicɨɨ eerájraa ɨ páan tɨ avá'ɨtzee nyatɨ'ɨj huo'ráaɨ'pu'uj ɨ tyeítyee ɨ maj anxí ví'ra'aj ará'axcaa a'íjna jɨme' ɨ tɨ anxívica'aj ɨ páan?

10 ¿Nyi seríj siajta yo'huá'xɨj a'chu siaj pua'maquéj tya'vá'jɨstej ɨ sicírij jitze, nyatɨ'ɨj huo'ráaɨ'pu'tyej ɨ maj muáacuaj ví'ra'aj ará'axcaa ɨ tyeítyee a'íjcɨ jɨme' ɨ ta'ráhua'puaca'aj ɨ páan?

11 ¿Ji'nye siaj sij quee yó'itej nyaj quee a'íj já'mua'ixaatye' ɨ páan? Sulu tyámua' xu'uj mua'aj a'íjcɨ ɨ maj jɨn tyí'xaj a'íɨmaj ɨ fariseos, majta a'íɨmaj ɨ saduceos.

12 Aj mu mij yo'itéej muá'raa tɨ ɨ Jesús quee a'ɨ́j huá'ixaatya'ca'aj ɨ maj já'na'chityaa ɨ páan, sulu maj huóocha'ɨ̈n a'ɨ́jcɨ jɨme' je'ej maj ye'ej tyí'mua'tacaa a'ɨ́ɨmaj ɨ fariseos majta ɨ saduceos.

Pedro pu jaataxájtaca' tɨ Jesús a'ɨ́n pué'een ɨ Dios tɨ ja'antyíhuoj
(Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21)

13 Tɨ'ɨj ɨ Jesús a'áa ja'rá'aj a'áa tɨ ja'ajtyáma'can a tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Cesarea de Filipo, a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' a'ɨ́ɨjma ɨ maj jamuán huacɨ́j tɨjɨn:

—¿Ji'nye metyí'xaj ɨ tyeɨ́tyee a'tɨ́j nyaj pué'een ɨ nyaj nyajta tyévij jitze huanɨe'huaca'?

14 A'yaa mu mij tyityaatanyúj tɨjɨn:

—Séecan mu a'yan tyí'xaj paj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Juan ɨ tɨ huá'ɨ̈ɨraca'aj, majta séecan a'yan tyí'xaj paj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Elías, majta séecan a'yan tɨjɨn a'ɨ́ɨn paj pué'een ɨ Jeremías, nusu sɨ́ɨj tɨ ɨ Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj.

15 Aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:

—Arí mua'aj, ¿ji'nye setyi'xaj a'tanyíj nyaj pué'een?

16 Ajta a'ɨ́jna ɨ Simón tɨ ajta Pedro ántyapuaj, a'ɨ́ɨ pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Muáaj paj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Cɨrɨ́istu', yójra' ɨ Dios tɨ júurij.

17 Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Pata'aj huatá'tyamua've'en muáaj Simón, ɨ paj yójra' pué'een a'ɨ́jcɨ ɨ Jonás, ji'nye capu a'tɨ́j muaaté'exaaj iiye'ej cháanacaj japua, sulu a'ɨ́jna ɨ nyavástara' tɨ tajapuá já'sejre' a'ɨ́ɨ pu muaaté'exaaj.

18 Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyí'mua'ixaatye' paj muáaj Pedro pué'een, ɨ paj pajta a'yan ántyapuaj tɨjɨn tyetyéj, a'ɨ́jna japua ɨ tyetyéj, nyáaj nu ja'ajtaahuaj ɨ nye tyeyúuj, ajta quee ɨ'ríɨtaj ja'mej tɨ ɨ tyiyáaru' jaamué'tɨn ɨ tɨ a'ɨ́j jɨn antyúumua'reej mej mij huácui'nyij ɨ tyeɨ́tyee.

19 Nyáaj nu muaatá'sij paj a'ɨ́jcɨ jɨn antyía'mua'reeriaj paj tyihua'antácuunye' ɨ a'ájna jo'tɨj ɨ Dios tyejé'ijtaj, tɨpua'aj petye'tyáanaj íiyan ɨ cháanacaj japua, Dios pu a'yan ajta tye'tyánasij u tajapuá, ajta tɨpua'aj petya'antácuunaj íiyan ɨ cháanacaj japua, Dios pu ajta tya'antácuunaj u tajapuá.

20 Aj pu'ij ɨ Jesús a'yan tyihuo'ta'ɨ́j a'ɨ́ɨjma ɨ maj jamuán huacɨ́j maj quee a'tɨ́j ixaatye'ej tɨ a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Cɨrɨ́istu' ɨ Dios tɨ ja'antyíhuoj.

Jesús pu jaataxájtaca' tɨ muɨ'nyij
(Mr. 8:31—9:1; Lc. 9:22-27)

21 A'aj pu'ij ɨ Jesús huatyóochej tɨ huo'té'exaatye'en a'ɨ́ɨjma ɨ maj jamuán huacɨ́j tɨ a'yan tyúuxɨe've' tɨ jó'me'en a Jerusalén, majta je'en a'ɨ́ɨmaj ɨ huáasij, majta ɨ maj tyihuá'ijtye' ɨ puaaríij, majta ɨ maj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze, a'ɨ́ɨ mu jéehua puéjtzij jaatá'sij. A'yaa pu tyihuo'té'exaaj maj jaje'catan, ajta je'en huéeicaj xɨcáj jitze huatájuuritaj.

22 Ajta a'ɨ́jna ɨ Pedro, a'ɨ́ɨ pu je'ráavi'tɨj, aj pu'ij huatyóochej tɨ jajtyá'xɨ'ɨn a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús, a'yan tɨjɨn:

—Che' Dios quee a'yan tya'xɨé've'ej, che' quee a'yan tyí'mua'uuriaj nyavástara'.

23 Aj pu'ij ooré'nyeeriaca' a'ɨ́jna ɨ Jesús, tɨ'quij a'yan tyaaté'exaa a'ɨ́jcɨ ɨ Pedro tɨjɨn:

—Ajtára' nye jimi, tyiyáaru', ji'nye petyina'antyiú'nyi' nyej nyij ootyá'ɨtzeere'en. Capáj muáaj a'yan metyóonyeej je'ej tɨ ɨ Dios tyí'sej, sulu je'ej maj ɨ tyeɨ́tyee metyityoonyéjnye'.

24 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj a'ɨ́ɨjma ɨ maj jamuán huacɨ́j tɨjɨn:

—Tɨpua'aj a'tɨ́j jaxɨe've' tɨ nyaj jamuán jo'cha'canye'en, juxɨe've' tɨ quee a'yan rɨjcaj je'ej tɨ jusɨ́ɨj tyá'xɨe've', sulu che' a'yan tya'ajpuéetzij já'ra'nyij nyaj jamuán juxɨé'vi'ra' jɨme'.

25 Ji'nye a'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'tyese' tɨ'ij quee huámuɨ'nyij, a'ɨ́ɨ pu muɨ'nyij, ajta a'tɨ́j tɨ huámuɨ'nyij a'ɨ́jna jɨme' tɨ nyéetzij ná'astɨjre', a'ɨ́ɨ pu júurij huatyá'ɨtzeere'ej.

26 ¿Tyi'tanyí jɨn je'ej tye'tyáhuɨ'rii ɨ tyévij tɨpua'aj néijmi'ɨ huamué'tɨn ɨ cháanacaj, ajta je'en huámuɨ'nyij? ¿Ca' a'chunyéj tyí'najchitan ɨ tyévij tɨ'ij quee huámuɨ'nyij?

27 Ji'nye a'ɨ́jna ɨ tɨ ajta tyévij jitze huanɨe'huaca', a'ɨ́ɨ pu yava'cányesij, jéehua naa huasé'rɨhua'aj, a'yájna tɨ'ɨj huasé'rin ɨ Dios ɨ tɨ vástaria'ra' pué'een, ajta hua' jamuán ɨ maj tajapuá tyí'huɨ̈ɨre', aj pu'ij a'yan tyihuo'tá'sij séej ajta séej je'ej tɨ sɨ́ɨj tyi'tɨ́j jɨn huarɨ́j.

28 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jɨme', séecan ɨ maj ya huatyu'uj, a'ɨ́ɨ mu a'yan tyá'xɨe've' maj quee huácui'nyij 'asta mana'aj quee jaaséej a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ ajta tyévij jitze huanɨe'huaca' tɨ'ɨj yatanyéj ajta je'en tyu'ta'ɨ́jtaj néijmi'que' ɨ cháanacaj japua.

17

Tɨ'ɨj Jesús seequéj huataséjre
(Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)

1 Ti'ij aráseej xicáj tyoomá'caj, Jesús pu a'íj jo'ví'tij i Pedro, i Santiago ajta a'íjci i Juan ti ihuáaria'ra' pué'een a'íjci Santiago, aj pu'ij antyíraj jiríj japua ti ájtyeej.
2 A'áa pu'ij hua'jiisa' jo'maj jo'tyú'uuca'aj seequéj huataséjre a'íjna i Jesús. A'yaa pu huasé'rihua'aj i nyéerima'ra' ti'ij i xicáj, ajta i tyí'caanaria'ra' naa pu tyu'tyácueenariaca' ti'ij tatzárij.
3 Majta je'en a'íj huaséj i Moisés majta a'íjci i Elías, a'íi mu jamuán tyí'xajtaca'aj i Jesús.
4 Ajta i Pedro, a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:
—Tavástara', tyámua' pu naa tyaj a'yaa huatyú'uucaj, tipua'aj mua'ránajchij tyaj huéeicacaa huátaahuaj i ináamuaj, síij ti muéetzij mua' ináamuaj ja'mej ajta síij a'íjci i Moisés, ajta síij i Elías ti ja'ináamuaj ja'mej.
5 Ti'ij ooj i Pedro tyi'tyaxáatasima'caj, jéetirij ti tyatáatiyi'caa pu hua' japua acávi'rixij, ajta i jéetirij tzajta' pu je'ránamuajre ti a'tíj a'yan tyu'taxájtaca' tijin:
—A'íi pu a'íin pué'een i nyiyóoj i nyaj jaxie've', i nyaj ja'antyíhuoj, xáanamuajri'.
6 Matí'ij a'yan tyáanamuajri' i maj jamuán huacíj, aj mu mij tyítunataxij majta je'en ecóotutaxij a chóota', jéehua metyi'tzíinya'aj.
7 Aj pu'ij Jesús hua' jimi ajtyáxiiriaca', ti'quij hua'vá'muariej, ajta a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:
—Xá'ajhuiixi', caxu tyí'tziinye'ej.
8 Ajta matí'ij a'unyéjnye'riaca', camu che' a'tíj a' jo'séj a'íi pu'uj jusíij ajo'tyávaaca'aj i Jesús.
9 Matí'ij aj je'caju'caj i jiríj jitze, Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íj tijin:
—Caxu a'tíj ixaatye'ej je'ej siaj tyi'tíj tyu'séj, 'asta na'aj quee huatájuurej a'íjna i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca'.
10 Majta i maj jamuán huacíj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:
—¿Ji'nye een jime' a'yan metyí'xaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze yee anaquéej pu juxie've' ti uvé'nyej a'íjna i Elías?
11 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:
—A'yaa pu tyi'ja'yájna, Elías pu anaquéej ya'uvé'nyesij ti'ij néijmi'i tyámua' tyú'uurej.
12 Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti i Elías arí yatanyéj, majta a'íimaj camu jaamua'aj, sulu a'yaa mu jáaruuj je'ej maj tyaaxié'va'ca'aj. A'yaa mu cha'taj mana'aj nyoorej nyéetzij, i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca', puéjtzij mu majta naatá'sij a'íimaj.
13 Aj mu mij i maj jamuán huacíj jáamua'reeri' ti a'íj tyá'xajtasima'aj i Juan i ti huá'iiraca'aj.

Jesús pu tyamuéej tyú'huaaj ti tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj
(Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43)

14 Matí'ij a'áa ja'rá'aj jo'maj jéehua i tyeítyee ja'tyúusiiria'ca'aj, síij pu tyáati' ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi, tyitunútaj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:
15 —Nyavástara', áncu'vajxi' i nyiyóoj, ji'nye tyóotimue'racaa, pu'ríj á'tyeej ti jajpuéjtzij, mue'tíj pu anájve i tiéj jitze ajta a jáata'.
16 A'yaa nu hua'vé'vi'tichej a'íijma i maj a jamuán huaci'ij mej mij tyáahuaatye'en, majta quee pu jáaruuj mej mij tyáahuatye'en.
17 Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:
—Mua'aj mu siaj quee tyá'tzaahuatye', siajta quee tyi'tíj mua'reej. ¿A'chunyéj óoche' á'itzeere' nyaj yahuatyávaacaj ja'mua jamuán? ¿A'chunyéj ooj á'itzeere' nyej nyij ja'mua jime' á'viicue'ria'aj? Mese'vé'vi'tij mu tyamuéej.
18 Aj pu'ij Jesús jajtyá'xij a'íjci i tyiyáaru' ti tyamuéej tzajta' séjria'ca'aj, ajta je'en ji'rámuarij, aj pu'ij huarúj a'íjna i tyamuéej.
19 Matí'ijta mij a'iimaj i maj jamuán huacíj, jujíme' mu jamuán tyu'taxájtaca' a'íjci i Jesús, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:
—¿Ji'nye tyej tyij quee ityáj pu jáaruuj tyaj jaatamuáritye'en a'íjci i tyiyáaru'?
20 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:
—Ji'nye caxu a'chu tyá'tzaahuatye'. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin tipua'aj setyá'tzaahuatye'ej, tyij siajta cíi siana'aj tyá'tzaahuatye'ej, a'yaa pu tyíi'rij siaj a'yan tyaaté'exaatye'en mu jiríj yee: "Tyíchesij a'yájna áricuj ajca'huáye"; ajta i jiríj a'yaa pu rinyij. Capu ij tyi'tíj ja'muamuárie'ristya'aj ja'mej.
21 Ajta siata'aj jaatamuáritye'en a'íjci i tyiyáaru' ti a'yan een, a'yaa pu tyúuxie've' siaj huatyényuunyij i Dios jimi, siajta ju'ítzi've'ej.

Jesús pu ajtáhua'aj jaataxájtaca' ti mui'nyij
(Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)

22 Matɨ'ɨj móoj a'áa ja'tajú'caj a'áa tɨ ja'ajtyáma'can a Galileea, Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'ɨ́jna ɨ tɨ ajta tyévij jitze huanɨe'huaca', a'ɨ́ɨ pu huatátuiiri'huaj a'ɨ́ɨjma jimi ɨ tyétyacaa,
23 aj mu mij jaje'catan, ajta je'en huéeicaj xɨcáj jitze huatájuuritaj.
Matɨ'ɨj a'yan tyáanamuajri' jéehua mu huatóoxaamujrityej.

A'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ maj jɨn tyí'najchitaj ɨ tyeyúuj tzajta'
24 Tɨ'ɨj ɨ Jesús majta ɨ maj jamuán huacɨ́j a'áa ja'rá'aj a Capernaúm, a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyí'tyejijve' u tyeyúuj tzajta', a'ɨ́ɨ mu aje'ré'nyej a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Pedro, matɨ'ɨj mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Nyi quee tyí'najchitan mu ja'mua maeestro a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ túmii tɨ hua'puaj ɨ tɨ tyu'tyáhuiɨre'sij ɨ tyeyúuj tzajta'?
25 Aj pu'ij ɨ Pedro a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Ji'nyi'ijtá tyí'najchitan.
Aj pu'ij ɨ Pedro utyájrupɨj u chi'táj, capu eexúj tyi'tɨ́j je'ej tyi'xáatacaj a'ɨ́jna ɨ Pedro, sulu Jesús pu anaquéej a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—¿Ji'nye tyimuá'miteeraste' muéetzij Simón? ¿A'tyanquíj mejijve' a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyí'ijta ɨ cháanacaj japua, nyiquij a'ɨ́ɨjma mejijve' ɨ juyójmua' ca' a'ɨ́ɨjma ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can?
26 Pedro pu a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:
—A'ɨ́ɨjma ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can.
Ajta ɨ Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:
—A'ɨ́j pu jɨn quee a'yan tyúuxɨe've' maj tyí'najchitaj a'ɨ́ɨmaj ɨ hua'yojmua'.
27 Ajta tyata'aj quee huo'tájaaxɨejtye'en, a'áa paj jó'me'en jo'tɨj ja'va'ástɨmee ɨ jájtyij, pajta ja'tyáhua'xɨj ɨ cué'tzɨ'puaa a jáata', pajta je'en je'tajáj a'ɨ́jcɨ ɨ hue'ej ɨ paj anaquéej jaatyévi'raj. A'áan pej pij yé'tyoonyij ɨ tyényi'tze' séej ɨ túmii, pata'aj je'tyí'ɨn pej pij nyaj jɨme' tyu'nájchij pajta ajɨme'.

18

¿A'tanyíj jéetze' juxɨe've'?
(Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)
1 A'ájna ɨmuáj a'ɨ́ɨ mu ajtyáxɨiriaca' ɨ Jesús jimi ɨ maj jamuán huacɨ́j, matɨ'ɨj mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿A'tanyíj jéetze' juxɨe've' ɨ Dios jimi síɨj tɨ tajitzé ajtyáma'can?
2 Aj pu'ij Jesús séej ɨ pá'rɨ'ɨj huatajé, tɨ'quij aje'ta' yo'tyéjchej jo'maj ja'ajtyá'ca'aj
3 aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jɨme' tɨjɨn tɨpua'aj sequée a'yan huárɨnyij matɨ'ɨj ɨ tɨ'ríij, caxu a'náj utyárutyij jo'tɨj ɨ Dios tyejé'ijtaj.
4 A'ɨ́jna ɨ tɨ jéetze' juxɨe've' a'ájna jo'tɨj ɨ Dios tyejé'ijtaj, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨquee tyi'tɨ́j jɨn óotzaahuatye' ajta a'yan tyi'tyúucha'ɨɨj tɨ'ɨj a'ɨ́jna ɨ pá'rɨ'ɨj.
5 Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ jaataxɨé've'en nyenyúucaritze' séej ɨ pá'rɨ'ɨj tɨ'ɨj a'ɨ́jna, a'ɨ́ɨ pu ajta nyéetzij naataxɨé've'ej.

Tɨ pua'aj a'tɨ́j tyi'tɨ́j jɨn ootyá'ɨtzeere'en ɨ Dios jimi
(Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)
6 'A'tɨ́j tɨna'aj tɨ tye'entyí'uunyi' séej ɨ tɨ nye jimi tyá'tzaahuatye', jéetze' pu jatyahuɨ'rihua'caj maj ja'cave'rajche' ɨ tyetyéj so'nyíj tɨ ve'éj, majta je'en ja'tyárɨeenyijche' ajáata'.
7 Je'ej pu pua'aj tyí'een hua' jimi ɨ maj yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua, ajta quee je'ej tyíɨ'rij tɨ quee tyi'tɨ́j séjre'ej tɨ je'ej pua'aj een. Ajta jéetze' je'ej pua'aj tye'mej a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj ca'nyíjra'aj hua'tá'caa ɨ séecan mej mij ootyá'ɨtzeere'en ɨ Dios jimi.
8 'A'ɨ́j pu jɨn tɨpua'aj a'muáca' nusu a' ɨ́ɨcaj jitze petyo'ojpuá'ritye'en ɨ paj jɨn ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi, pe'entyivéjche pej pij a' ɨmuáj yóorɨenyij, jéetze' pu muatyáhuɨ'rii paj júurɨj huatyá'ɨtzeere'en séej jɨme' ɨ a'muáca', na'ríij séej jɨme' a' ɨ́ɨcaj, quee paj hua'puácaa jɨn a'muáca', na'ríij hua'puácaa jɨn ɨ a' ɨ́ɨcaj a'áa mamojóorɨenyij jo'tɨj quee a'náj já'muɨ'nyij ɨ tɨéj.
9 Ajta tɨpua'aj a' jɨ'ɨj jitzán petyo'ojpuá'ritye'en ɨ paj jɨn ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi, eetátɨchij pej pij a' ɨmuáj yóorɨenyij, jéetze' pu muatyáhuɨ'rii paj júurɨj huatyá'ɨtzeere'en séej jɨme' a' jɨ'ɨj, quee paj hua'puácaa ajrɨ'sij matɨ'ɨj a'áa mojóorɨeenyij jo'tɨj quee a'náj já'muɨ'nyij ɨ tɨéj.

A'íjcɨ jɨme' ɨ cánya'aj tɨ jó'vej
(Lc. 15:3-7)

10 'Caxu je'ej pua'aj huojo'sejra ɨ maj quee meexu a'chu tyá'tzaahuatye'. Ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jɨme', a'íɨmaj ɨ maj tyí'huiɨre' u tajapuá a'íɨ mu huá'cha'ɨj majta a'náj tɨna'aj ja'ráasej ɨ nyavástara' tajapuá tɨ já'sejre'.
11 A'íj nu jɨn nyáaj mujo'vé'mej, ɨ nyaj nyajta tyévɨj jitze huanɨe'huaca' nyej nyij hua' japua huatányuunyɨj a'íɨjma ɨ maj jó'vej.
12 '¿Ji'nye mua'ajmaj tyajamuá'miteeraste'? Tɨpua'aj a'tíj anxɨtyej pua'mácan tyíya'muaj ɨ cánya'xɨɨ ajta je'en séej jo'rɨeenyij, ¿nyi quee a'áa huojo'tyáhuiitye'sij néijmi'caa ɨ séecan a'ájna ɨ jɨríj jitze, ajta jo'ma'aj ja'mej tɨ'ij jaariá'huoonyij a'íjcɨ ɨ tɨ jó'vej?
13 Ajta tɨpua'aj jáatyoonyij, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jɨme' tɨ jéetze' huatóotyamua've'sij a'íjcɨ jɨme' tɨ jáatyoj ɨ tɨ jó'vej, quee ɨ séecan ɨ tɨ arí ahuojo'tyáhuiitya'ca'aj.
14 A'yaa pu cha'tána'aj een a'íjcɨ jimi ɨ ja'muavástara' tajapuá tɨ já'sejre', capu jaxɨe've' tɨ síɨj jó'vetyij tɨ cíleen tɨ'ɨj a'íjna ɨ pá'rɨ'ɨj.

Je'ej tyaj ye'ej tyaatú'uunyi' ɨ ta'ihuáara'
(Lc. 17:3)

15 'Tɨpua'aj a'ihuáara' tyi'tíj jɨn ootyá'ɨtzeere'en a'jimi, jujíɨmua'aj xu tyámua' naa tyi'huóo'ixaatye'en ɨ tɨ jɨn ootyá'ɨtzee a'jimi. Tɨpua'aj muá'antzaahuatye'en, papu'ríj jaamué'tɨj siata'aj sij siajtáhua'aj tyámua' naa tyuu'ihuáamua'aj xá'ra'nyij.
16 Tɨ pua'aj quee muá'antzaahuatye'en, hua'puácaa paj huatájeevej mej mij a'íɨmaj jáamua'reej tɨpua'aj muá'antzaahuatye'en nusu quee.
17 Ajta tɨpua'aj quee huá'antzaahuatye'en ɨ maj hua'puaj, pata'aj huo'té'exaatye'en néijmi'caa ɨ maj jusɨ'rii, tɨpua'aj quee ajta huá'antzaahuatye'en a'íɨjma, a'yaa paj jaatámua'tyij tɨ'ɨj síɨj tɨ quee tyá'tzaahuatye', na'ríɨj matɨ'ɨj a'íɨmaj ɨ maj huá'jijve' tajtúhuan jitze ma'can.
18 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jɨme', tyi'tíj tɨna'aj siaj mua'aj jɨn quee tyi'tá'care'en íiyan ɨ cháanacaj japua, Dios pu quee ajta tyu'tá'sij u tajapuá, ajta tyi'tíj siaj mua'aj jɨn tyi'tá'caa íiyan ɨ cháanacaj japua, Dios pu ajta a'íjna jɨn tyu'tá'sij u tajapuá.
19 'A'íj nu já'mua'ixaatye', tɨpua'aj siaj hua'puaj nusu siaj huéeicaj tyi'tíj tyámua' naa setyu'xá'puɨ'ɨntare'en íiyan ɨ cháanacaj japua siaj sij a'íjna jɨn huatyényuunyɨj, a'íjna ɨ nyavástara' tajapuá tɨ já'sejre', a'íɨ pu jamuaatá'sij je'ej siaj tyi'tíj tyaatáhuaviiraj.
20 Ji'nye jo'maj hua'puaj nusu mahueeícaj ja'tyúusɨɨre'en nyenyúucaritze', a'áa nu jé'ta' jo'tyaváaj na'mej hua' tzajta' a'íɨjma.
21 Aj pu'ij ɨ Pedro ave'ré'nyej ɨ Jesús jimi tɨ'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—Nyavástara', ¿a'chunyéj pua'máj juxɨe've' nyaj tyaatú'uunyi' ɨ nye'ihuára' tɨpua'aj tyi'tíj jɨn ootyá'ɨtzeere'en nye jimi? ¿Nyiquij aráahua'puaj pua'máj?
22 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Canu a'yan tyimuaaté'exaatye'ej yee aráahua'puaj, sulu huéeicatyej japuan tamuáamuata' japuan aráahua'puaj ɨ tɨ aráahua'puaj.

A'íjcɨ jɨme' ɨ tɨ tyé'cha'ɨɨca'aj tɨ ajta quee tyihua'uunyi'ramuɨ'ca'aj
23 'A'íj pu jɨn, a'yaa pu tyí'een a'ájna jo'tɨj ɨ Dios tyejé'ijtaj tɨ'ɨj a'íjna ɨ rey tɨ a'yan tyá'xɨe'va'ca'aj tɨ jaaxá'puɨ'ɨntare'en a'chu maj tyé'cha'ɨɨria'ca'aj a'íɨmaj ɨ maj jahuiɨria'ca'aj.
24 Tɨ'ɨj huatyóochej tɨ a'yan huárɨnyij aj mu mij séej jimi ajo'ré'nyej tɨ jéehua tyé'cha'ɨɨria'ca'aj.
25 Ajta a'íjna ɨ tɨ tyé'cha'ɨɨca'aj, capu tyí'toova'ca'aj ɨ tɨ jɨn tyaanájchitye'en, a'íj pu jɨn ɨ rey a'yan tyu'ta'íjtaca' maj jáatoonyij a'íjcɨ ɨ tyáataj, majta ɨ íɨra'ra'an, majta ɨ tɨ'ríij majta néijmi'i ɨ tɨ tyí'ijcha'ɨj, ta'aj ij a'íjna jɨn tyaanájchitye'en néijmi'i a'chu tɨ tyé'cha'ɨɨria'ca'aj.
26 Aj pu'ij ɨ tɨ tyé'cha'ɨj tyítunutaca' jimi ɨ rey, jéehua pu a'yan tyaatáhuaviiri' tɨjɨn: "Óoche' cui' a'tzúj naacho've', nyetyí'muanajchitye'en néijmi'i a'chu nyaj tyimuá'cha'ɨɨre'."
27 Ajta a'íjna ɨ tɨ jajijve', a'íɨ pu ja'ancu'vaxɨj, a'íj pu jɨn néijmi'i tyaatú'uunyi'ri' ɨ tɨ tyé'cha'ɨɨria'ca'aj tɨ'quij jaatátoj.
28 Tɨ'ɨj iirájraa a'íjna ɨ tɨ jahuiɨre', aj pu'ij séej huátyoj tɨ cíɨ tyé'cha'ɨɨria'ca'aj. A'íɨ pu'ij jaatyéevi' tɨ'quij cɨjpáara'an jitze jajví', ca'nyíin pu jɨn a'yan tyatajé tɨjɨn: "Tyinaanájchitye' ɨ paj tyiná'cha'ɨɨre'."

29 Aj pu'ij tyítunutaca' a'íjna ɨ tɨ ajta jahuɨ̈ria'ca'aj a'íjcɨ ɨ rey, a'yaa pu tyaatáhuaviiri' tɨjɨn: "Óoche' naacho've', nyáaj nu néijmi'i tyí'muanajchitye'en."
30 Ajta a'íjna ɨ síɨ̈j, capu jaataxɨ́'vej, sulu a'yaa pu tyaata'íjtaca' maj je'tyáanaj 'asta na'aj quee tyaanájchitye'en néijmi'i a'chu tɨ tyé'cha'ɨ̈ria'ca'aj.
31 Majta ɨ séecan ɨ maj jahuɨ̈re' a'íjcɨ ɨ rey, matɨ'ɨj tyu'séj je'ej tɨ tyi'tíj huaríj, capu xá'puɨ' huo'tá'aj, aj mu jɨn ujó'ju' a'íjcɨ jimi ɨ tɨ tyihuá'ijtye', matɨ'ɨj mij jaaté'exaa je'ej tɨ tyi'tɨ́j huaríj.
32 Aj pu'ij ɨ rey tyu'ta'íjtaca' maj uyo'tájeevej a'íjcɨ ɨ tɨ jahuɨ̈re', tɨ'quij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn: "Muáaj mu paj huápuɨ'ɨj je'ej pua'aj tyí'tyevij. Nyáaj nu tyimuaatú'uunyi'ri' néijmi'i jɨme' a'chu paj tyiná'cha'ɨ̈ria'ca'aj, ji'nye a'yaa paj tyinaatáhuaviiri'.
33 A'yaa pu'ij ajta tyi'tyevíɨtɨ'caj paj a'yan cha'taj pana'aj muáaj tyá'ancu'vajxɨ'nyiche' ɨ axa'aj tyévij tɨ nyéetzij nyahuɨ̈re' nyatɨ'ɨj nyáaj tyimuá'ancu'vaxɨj muéetzij."
34 Ajta ɨ tɨ tyé'ijtye', jéehua pu huatanyú'caca' a'íjcɨ jimi, aj pu'ij tyu'ta'íjtaca' mej mij je'tyáanaj 'asta na'aj quee néijmi'i tyu'nájchitaj a'chu tɨ tyé'cha'ɨ̈ria'ca'aj.
35 Ajta ɨ Jesús a'yaa pu ajta tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'yaa pu cha'tána'aj já'mua'uurej ɨ nyavástara' tajapuá tɨ já'sejre', séej ajta séej tɨpua'aj sequée tyaatú'uunyi' ɨ ju'ihuáara' tzáahuatyi'ra'aj jɨme'.

19

Jesús pu tyihuá'mua'tyej a'íjcɨ jɨme' ɨ maj tóoto'raj
(Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)

1 Tɨ'ɨj ɨ Jesús a'yan tyihuo'ixáatya'aj, aj pu'ij jó'raa a'ájna a Galileea, tɨ'quij a'áa ja'rá'aj a'áa tɨ huataca'aj a Judea, után jitze pujmua' ɨ játya'naj jitze ɨ Jordán.
2 Jéehua mu tyeítyee jamuán ujó'ju', a'áa pu'ij tyihuó'huaa ɨ maj tyí'cucuɨ'ca'aj.
3 Aj mu mij séecan ɨ fariseos aje'ré'nyej ɨ Jesús jimi, mej mij tyi'tíj jɨn jaamué'tɨn tɨ'ij ootyá'itzeere'en, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Nyi je'ej tyíɨ'rij tɨ a'tíj jaatátoonyij ɨ ju'íɨ̈j cha'na'aj tyi'tɨ́j jɨme'?
4 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—¿Nyi sequée a'náj jo'jíjvej ɨ yu'xarij jitze yee ɨ tɨ anaquéej huó'taahuaca' ɨ tyeítyee, a'yaa pu néijmi'caa tyú'taahuaca' ɨ tyáataj ajta ɨ íitaj?
5 Ajta a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn: "A'íj pu jɨn ɨ tyáatɨ' ajtaméj ɨ juhuásimua' jimi, ta'aj ij ju'íɨ̈j jamuán huatyá'ɨtzeere'en, majta ɨ maj hua'puaj, a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un tɨ'ɨj síɨ̈j na'aj ɨ tyévij."
6 A'yaa pu'ij tyí'een, camu che' hua'puaj sulu síɨ̈j mu'uj mij pué'een. A'íj pu jɨn miche' quee ɨ tyeítyee hua'tato'ra'an ɨ Dios tɨ arí hua'antyánajchityej.
7 Aj mu mij a'íɨ̈maj a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Ji'nye na'quij a'íjna ɨ Moisés a'yan tyu'ta'íjtaca' tɨ a'tíj ju'íɨ̈j yu'xarij jaatapíjtye'en tɨ jitzán á'yu'si'ij tyi'tɨ́j tɨ jɨn jaatátoj?
8 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'yaa pu een jɨn Moisés jamuaatá' tɨ a'tíj ɨ ju'íɨ̈j ɨ yu'xarij jaatapíjtye'en mej mij jáamua'reej tɨ jɨn jaatátoj ɨ ju'íɨ̈j, ji'nye capu tyi'tíj ja'mua jitze tásiseerii siaj sij tyámua' tyihuá'ajcha'ɨj ɨ séecan. A'yaa pu een jɨn Moisés jamuaatá'. Ajta, capu a'yan éenye'ej jájcuaj ɨmuáj.
9 A'yaa nu nyáaj tyajá'mua'ixaatye' tɨjɨn tɨpua'aj a'tíj jaatátoonyij ɨ ju'íɨ̈j, ajta ɨ íɨ̈ra'ra'an quee séej jamuán huooxána'cɨre'ej, ajta je'en séej ancure'vi'tɨj ɨ íitaj, a'íɨ̈ pu juxana'cɨre' a'íjcɨ jimi ɨ tɨ jaatátoj.
10 Majta ɨ maj jamuán huacíj, a'yaa mu tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Tɨpua'aj a'yan tyí'eenye' a'íɨ̈jma jimi ɨ maj nyejnyeɨ'chej, jéetze' pu tyámua' naa maj quee nyejnyeɨ'chej.
11 Ajta ɨ Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Camu néijmi'i yo'itéej muá'ju'un a'íjcɨ, sulu a'íɨ̈ mu'uj ɨ tɨ Dios huo'ta' mej mij tyo'táviicue' juxɨ́'vi'ra' jɨme'.
12 A'yaa pu tyí'een, ji'nye a'yaa pu tyihuo'cɨ'ɨj ɨ séecan matɨ'ɨj huanánɨe'huaca', majta séecan, a'yaa mu een, ji'nye tyétyacaa mu a'yan huó'ruuj, majta séecan, a'íɨ̈ mu huóoxa'puɨ'ɨntarej jujíɨ̈mua'aj mej mij tye'entyájrutyej ɨ Dios jimi. A'tíj tɨ jaayí'tɨn tɨ'ij yo'itéej já'ra'nyij, che' tyámua' naa tyiyo'itéej já'ra'nyij.

Jesús pu tyámua' tyihuo'tyájtoo ɨ tɨ'ríɨj
(Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17)

13 Majta séecan tɨ'ríij ajoovi'tɨj ɨ Jesús jimi, ta'aj ij hua'vá'muarɨe'en, ajta hua' jɨme' huatyényuunyij ɨ Dios jimi, majta ɨ maj jamuán huacɨ́j, a'ɨ́ɨ mu huatyóohuij maj hua'ajtyá'xɨ-ɨn a'ɨ́ɨjma ɨ maj ahuojóovi'tɨɨcaria'aj.
14 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Siahuo'tá' maj mu tɨ'ríij mujo'vá'ju'un nye jimi, caxu huá'ijmuejra, ji'nye a'áa tɨ tyejé'sejre' jo'tɨj ɨ Dios tyejé'ijtaj a'ɨ́ɨjma pu tyí'cɨ'tyij ɨ maj a'yan een matɨ'ɨj mu tɨ'ríij.
15 Aj pu'ij hua'vá'muarɨe'xɨj a'ɨ́jna ɨ Jesús, ajta je'en jó'raa a'ájna.

Tyamuéej tɨ chíjtyaanyi' pu Jesús jamuán tyu'taxájtaca'
(Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)

16 Sɨ́ɨj pu tyamuéej aje'ré'nyej ɨ Jesús jimi, tɨ'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—Maeestro, ¿tyi'tanyí juxɨe've' nyej nyij xá'puɨ' huárɨnyij tɨ'ɨj a'ɨ́jna náacɨ'tyij nyaj jusén jɨme' júurɨj ná'ra'nyij?
17 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—¿Ji'nye een jɨme' a'ɨ́jna petyí'nye'ihuo' tyi'tɨ́j tɨ xá'puɨ'? Sɨ́ɨj pu'uj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ xá'puɨ' een. Ajta tɨpua'aj páaxɨe've'ej paj jusén jɨme' júurɨj puá'ra'nyij, a'ɨ́j paj ará'astej je'ej tɨ ɨ Dios tyu'ta'íjtaca'.
18 Aj pu'ij ɨ tyamuéej a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Tyi'tanyí nyúucarira' na'rá'astej?
Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Capáj tyí'tyacuɨ'caj, capáj tyí'xana'cɨre'ej, capáj tyí'nahua'aj, capáj a'tɨ́j hue'tzij taavijria'aj,
19 pahuo'tyátzaahuatye'en a' táatаj pajta a' náanaj, pajta huo'xɨé've'en séecan ɨ tyeítyee a'yájna patɨ'ɨj asɨ́ɨj tyíaxɨe've'.
20 Ajta a'ɨ́jna ɨ tyamuéej a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Néijmi'i nu nyerɨ́j a'ɨ́jna jɨn a'yan huarɨ́j. ¿Tyi'tanyí ajtáhua'aj ná'ɨtziitye'?
21 Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Tɨ pua'aj páaxɨe've'ej paj néijmi'i jɨn tyámua' eenye', áricuj néijmi'i tyu'tój ɨ paj tyí'ijcha'ɨj, pajta huo'rían ɨ túmii a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee je'ej tyéejviicue'. A'yaa paj jéehua tya'ancuriáa'sij u tajapuá. Aj pej pij mujo'vé'me'en pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.
22 Tɨ'ɨj a'ɨ́jna ɨ tyamuéej a'yan tyáanamuajri', aj pu'ij jó'raa juxaamúuɨritya'aj, ji'nye chíjtyaanyi' pu pué'eenye'ej.
23 Aj pu'ij ɨ Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj a'ɨ́ɨjma ɨ maj jamuán huacɨ́j tɨjɨn:
—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tɨ tyámua' tyí'muarɨe'rij tɨ sɨ́ɨj tɨ chíjtyaanyi' ujo'tyájrutyej u tajapuá.
24 A'yaa nu nyajtáhua'aj tyajá'mua'ixaatye', tɨ jéetze' quee tyési' tɨ ɨ caméeyuj anájrutyej pí'se'ej jitze tɨ anácun, quee tɨ ɨ chíjtyaanyi' utyájrutyej jo'tɨj ɨ Dios tyejé'ijtaj.
25 Matɨ'ɨj a'yan tyáanamuajri' ɨ maj jamuán huacɨ́j, jéehua mu je'ej tyo'taséj, majta a'yan tyí'xajtaca'aj tɨjɨn:
—Tɨpua'aj a'yan tyí'eenye', ¿a'tyaanyíj na'quij huɨ̈re'en?
26 Aj pu'ij Jesús hua'ráasej, tɨ'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'ɨ́ɨjma jimi ɨ tyeítyee tyámua' pu tyí'tyesi', ajta ɨ Dios jimi capu tyési'.
27 Aj pu'ij ɨ Pedro a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Ityáj tu tyerɨ́j néijmi'i metyoohuá'xɨj ɨ tyaj tyí'ijcha'ɨ̈ca'aj tyej tyij ajamuán huacɨ́'ca'an. ¿Tyi'tanyí ta'ancuriáa'sij?
28 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jɨme', a'ájna xɨcáara' jitze tɨ'ɨj ɨ Dios néijmi'i tyu'jájcuare'en, tɨ'ɨj a'ɨ́jna ɨ tɨ ajta tyévij jitze huanɨe'huaca' acáyixɨ'ɨn ɨ ɨpuárɨj jitze huápuɨ'ɨj naa huasé'rihua'aj, mua'aj mu siaj nyaj jamuán huacɨ'ɨj, a'yaa xu cha'taj tyitya'cára'sixɨ'sij ɨpuárɨj jitze tɨ tamuáamuata' japuan hua'puaj tya'rá'asej, siaj sij huo'xíjtye'en a'ɨ́ɨjma ɨ tyeítyee ɨ maj Israel jitze eeráma'can, ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej.
29 Majta néijmi'i ɨ maj nye jitze ma'can metyoohuá'xɨj ɨ maj tyí'ijcha'ɨj mej mij nyéetzij naatyáhuɨ̈re'en, tɨpua'aj chi'ij, nusu ju'ihuáamua' maj tyétyacaa nusu ɨ maj úucaa, na'ríij ɨ jutáataj, nusu ɨ junáanaj, na'ríij ɨ juyójmua', nusu ɨ juchuéj tɨ japuan tyí'huastyaa, a'yaa pu jéetze' tya'ancuriáa'sij a'chu anxɨtyej pua'máj, ajta jacɨ'tyɨj tɨ'ɨj jusén jɨme' júurɨj já'ra'nyij.
30 Ajta ijíij maj mue'tíj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ maj anáatyij, a'ɨ́ɨ mu uvé'tyajtɨrij, majta mue'tɨ́j ijíij a'ɨ́ɨn pué'een ɨ maj uvé'tyajtɨj, a'ɨ́ɨ mu mij támɨj anára'sij.

20

A'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ maj tyí'muɨjhuacaa ɨ úuvaj tzajta'

1 'A'yaa pu tyí'rɨnyacaa a'ájna jo'tɨj ɨ Dios tyejé'ijtaj, tɨ'ɨj a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j tɨ úuvaj
huahuástej, tapuá'risima'caj pu iirájraa tɨ'ij a'tyán huatá'inyeen mej mij tyu'muárɨe'en
jo'tɨj tyajá'huaste'.
2 A'yaa pu'ij tyihuo'xá'puɨ'ɨntari'ri' tɨ a'yan tyihuo'nájchitye'en a'chu séej túmii jɨme',
tɨ'quij huo'ta'ítyaca' maj jó'cɨɨnyej jo'tɨj ja'huiityi' ɨ úuvaj.
3 Ajtáhua'aj pu iirájraa a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j a'tzáaj jé'ta' huatyamá'caj ɨ xɨcáj, séecan pu
ajtáhua'aj huátyoj a'ájna jo'maj jóoso'pii, camu tyi'tɨ́j muarɨe'ca'aj.
4 A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tɨjɨn: "Séricuj siajta mua'aj, siata'aj utyojo'vá'muarɨe'en
jó'nyaj úuvaj jo'huástej, a'yaa nu tyaja'muanajchitye'ej a'chu tɨ a'yan tya'ráanajchi."
Matɨ'ɨj mij ujó'ju'.
5 A'yaa pu cha'tána'aj huarɨ́j a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j, ajtáhua'aj pu iirájraa a'tzáaj tacuaríixpuaj,
ajtáhua'aj tɨ'ɨj arí avéjri' cama'caj ɨ xɨcáj, a'yaa pu cha'tána'aj huarɨ́j.
6 Ajtáhua'aj pu iirájraa tɨ'ɨj arí ancarutyísima'caj ɨ xɨcáj, ajtáhua'aj pu séecan huátyoj
ɨ maj ajo'tyú'uuca'aj jo'maj jóoso'pii. A'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn: "¿Ji'nye een jɨn
sia'yan huatyu'uj tɨ'ɨj na'aj íiya' ɨmuáj?"
7 A'yaa mu tyityaatanyúj tɨjɨn: "Capu a'tɨ́j ma' tajá'inyej." A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj
tɨjɨn: "Séricuj siajta mua'aj, siata'aj tyojo'vá'muarɨe'en jó'nyaj úuvaj jo'huástej."
8 'Tɨ'ɨj huatyéchumua'riaca', aj pu'ij jaatajé ɨ tɨ tyihuá'ijtye' ɨ maj tyí'muɨjhuacaa,
a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn: "Uhuojo'tájee ɨ maj tyí'muarɨe' pata'aj tyihuo'nájchitye'en,
a'ɨ́ɨjma paj anaquéej tyu'nájchitye'en ɨ maj chúmua' ɨmuáj ajo'ré'nyej, pajta
hua'antyityájtɨre'en a'ɨ́ɨjma ɨ maj anaquéej ajo'ré'nyej."
9 Aj mu mij a'ɨ́ɨmaj aje'ré'nyej ɨ maj a'tzáaj ɨmuáj huatyóohuij tɨ'ɨj arí ancarutyísima'caj
ɨ xɨcáj, aj pu'ij tyihuo'nájchiȷ séej ajta séej túmii jɨme'.
10 Tɨ'quij ta'ij a'ɨ́ɨjma huacɨ'ɨj maj tyi'huóonajchitye'en ɨ maj anaquéej huatyóohuij,
a'yaa mu mij a'ɨ́ɨmaj tyí'mua'ajcaj tɨ jéetze' tyihuá'najchitye'en a'ɨ́ɨjma, ajta quee a'yan
tyu'rɨ́j, ji'nye a'yaa mu cha'taj mana'aj tyi'huóonajchi séej túmii jɨme'.
11 Matɨ'ɨj tyi'huoonáachitye'ej, aj mu mij huatyóohuij maj je'ej tyi'riá'mua'tyij a'ɨ́jcɨ
jimi ɨ tɨ tyichuéj,
12 a'yaa mu mij tyaaté'exaa tɨjɨn: "A'ɨ́ɨmaj ɨ maj quee íiya'taj huatyóohuij, séej ooraj
mu'uj tyu'muárɨej, pajta muáaj, a'yaa paj cha'taj pana'aj tyihuo'nájchiȷ patɨ'ɨj ityájma,
tyajta ityáj tyetya'rá'astej séej xɨcáj tyej tyu'muárɨej tɨ'ɨj na'aj tye'riá'xiriaca'."
13 Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ ja'a'rij ɨ úuvaj a'yaa pu séej tyu'té'exaaj ɨ tɨ anaquéej huatyóochej
tɨjɨn: "Cási' nya' amíincuj, canu je'ej pua'aj mua'uurej. ¿Nyiquij pequee a'yan tyu'tá'
mua' nyuucaaj jɨme' paj tyu'muárɨe'en séej túmii jɨme'?
14 Ma'cuíj ancuriáa' ɨ paj jaamué'tɨj, pajta jó'ra'nyij. Tɨpua'aj nyáaj a'yan
nyetyá'xɨe'va'aj nyaj a'yan cha'taj nyana'aj tyimuaanájchitye'en nyatɨ'ɨj tyaanájchi a'ɨ́jcɨ
ɨ tɨ a'tzáaj ɨmuáj huatyóochej tɨ'ɨj arí aancárutyij ɨ xɨcáj,
15 a'ɨ́j nu jɨn a'yan tya'ajxɨ́'vi'ra' nyaj a'yan huárɨnyij je'ej nyaj tyá'xɨe've' a'ɨ́jcɨ jɨme'
ɨ nyaj túmii. ¿Ca' je'ej pua'aj mua'asej a'ɨ́jcɨ jɨme' nyaj tyámua' tyí'tyevij?"
16 A'ɨ́j pu jɨn, a'ɨ́ɨmaj ɨ maj ijíij a'ɨ́ɨn pué'een ɨ maj uvé'tyajtɨj, a'ɨ́ɨ mu anára'sij, majta ɨ
maj ijíij a'ɨ́ɨn pué'een ɨ maj anáatyij, a'ɨ́ɨ mu uvé'tyajtɨrij.

Jesús pu arí huéeicaj jaataxájtaca' tɨ muɨ'nyij
(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)

17 Tɨ'ɨj ɨ Jesús arí a'áa joomá'caj a'ájna a Jerusalén, a'ɨ́ɨ pu jujíme' huo'tajé a'ɨ́ɨjma ɨ
maj jamuán huacɨ́j tɨ'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
18 —Tu'rɨ́j a'áa jo'ré'nyesɨj a Jerusalén, jo'tɨj jo'tátuiiri'huaj a'ɨ́jna ɨ tɨ ajta tyévij
jitze huanɨe'huaca' a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj tyí'ijta ɨ tyeyúuj tzajta', ajta a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj
tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze, a'ɨ́ɨ mu tyu'tá'sij mej mij jaajé'caj,
19 majta a'ɨ́ɨjma huatátuiire'sij ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can mej mij
jaatyáxaahuataj, majta jaatyávaxɨ'ɨj, majta je'en jó'tateesij ɨ cúruuj jitze, ajta huéeicaj
xɨcáj jitze huatájuuritaj.

Je'ej tɨ tyi'tɨ́j tyu'táhuoo ɨ hua' náanaj a'ɨ́ɨjma ɨ Jacobo ajta ɨ Juan
(Mr. 10:35-45)

20 Ajta a'ɨ́jna ɨ hua' náanaj a'ɨ́jna yojmua' ɨ Zebedeo, hua' jamuán ɨ juyójmua', a'ɨ́ɨ pu
ajtyáxɨɨriaca' ɨ Jesús jimi ajta je'en tyítunutaca' tɨ'ij tyi'tɨ́j jaatáhuaviij.
21 Jesús pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Ji'nye tyi'tɨ́j petyí'xɨe've'?
Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Pata'aj huo'tá'an mu nyiyóojmua' tɨ'ij sɨ́ɨj ooyíxɨ'ɨn a'muáca'ta', ajta ɨ sɨ́ɨj tɨ a' útata'
pujmua' a'ájna xɨcáara' patɨ'ɨj ya'uvé'nyesij pej pij tyu'ta'íjtaj.
22 Jesús pu a'yan pu tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Caxu jamua'reej tyi'tíj siaj nyahuavii. ¿Nyi a'yan setyé'viicue' siaj jajpuéetzij xá'ra'nyij nyatɨ'ɨj nyáaj tya'ajpuéetzij na'mej?

A'yaa mu tyityaatanyúj tɨjɨn:

—Ji'nye tyijtá.

23 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Mua'aj xu jajpuéetzij xá'ju'un nyatɨ'ɨj nyáaj tya'ajpuéetzij na'mej, ajta tɨ'ij sɨ́ɨj ajcáyixɨ'ɨn ɨ nyamuáca'ta' na'ríij nya' útata' pujmua' capu nyéetzij nyacɨ'puaj, sulu a'ɨ́ɨjma pu cɨ'tyij ɨ tɨ Dios arí hua'antyíhuoj.

24 Matɨ'ɨj ɨ séecan ɨ maj tamuáamuata' ará'asej jáanamuajri', jéehua mu huatanyínyu'cacuca' a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj hua'puaj.

25 Aj pu'ij ɨ Jesús huo'tajé néijmi'caa, tɨ'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Xu'ríj mua'aj jamua'reej je'ej maj ye'ej rɨcɨj ɨ maj tyí'ijta íiyan cháanacaj japua, ca'nyéjrij mu jɨn tyihuá'ijtye' ɨ tyeítyee, majta ɨ maj tyityatatyíj, a'ɨ́ɨ mu tyihuá'ijtye' ɨ séecan je'ej maj ye'ej tyá'xɨe've' hua' jimi.

26 Ajta mua'ajmaj jimi capu juxɨe've' tɨ a'yan tyí'eenye'. Sulu a'ɨ́jna ɨ tɨ jaxɨe've' tɨ va'cán jɨn tyi'tyávaacaj, che' a'ɨ́ɨn huo'tyáhuɨ̈re'en ɨ séecan,

27 ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ jaxɨe've' tɨ tye'entyájrutyej a'ɨ́jna jɨme' ɨ tɨ jéetze' ve'éj, che' a'ɨ́ɨn pué'eenye' ɨ tɨ ca'nyéjrij jɨn tyí'ijtyi're'.

28 Ji'nye a'ɨ́jna ɨ tɨ ajta tyévij jitze huanɨe'huaca', capu a'ɨ́jna jɨn mujo'vé'mej mej mij jaatyáhuɨ̈re'en, sulu ta'aj huo'tyáhuɨ̈re'en ɨ séecan, ajta hua' jitze ma'can huámuɨ'nyij, tɨ'ij mui'caa huáhuɨ̈re'en.

Jesús pu hua'puácaa tyú'huaaj ɨ maj aracúcu'nyijmee
(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43)

29 Matɨ'ɨj a'ɨ́ɨmaj iiráacij a'ájna a Jericó, jéehua mu tyeítyee jamuán jó'ju' a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús.

30 Majta hua'puaj ɨ maj aracúcu'nyijmee a'áa mu je'tyétya'ca'aj véjri' ɨ juyéj jitze, matɨ'ɨj jáanamuajri' tɨ ɨ Jesús aja'vá'ma'ca'aj, a'yaa mu tyityeetyejíihuajraa tɨjɨn:

—Tavástara', mu paj yójra' pué'een a'ɨ́jna ɨ David, tá'ancu'vaxɨ' ityájma.

31 Majta ɨ tyeítyee, a'ɨ́ɨ mu hua'ajtyá'xɨj, majta huo'tá'ijmuejri' mej mij huatyáapua'rej, majta a'ɨ́ɨmaj jéetze' mu ca'nyíin jɨn huatyejíihuajra a'yaa mu tɨjɨn:

—Tavástara', mu paj yójra' pué'een ɨ David, tá'ancu'vaxɨ' ityájma.

32 Aj pu'ij Jesús oocháxɨj, ajta huo'tajé a'ɨ́ɨjma ɨ maj aracúcu'nyijmee, tɨ'quij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:

—¿Ji'nye setyá'xɨe've' nyaj tyi'tíj huá'uurej ja'mua jimi?

33 A'yaa mu tyityaatanyúj tɨjɨn:

—Tavástara', a'yaa tu tyá'xɨe've' tyaj atanyéjnye'rej.

34 Aj pu'ij Jesús hua'ancu'vajxɨ, ajta je'en hua'rámuarɨe'xɨj ɨ hua'jɨ'sij jitze. Tɨ'ɨj hua'rámuarɨe'xɨj aj mu mij huarúj, matɨ'ɨj mij atanyéenye'rij muá'raa, aj mu mij jamuán jo'cɨ́j.

21

Jesús pu a'áa ja'rá'iixaj a Jerusalén
(Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

1 Matɨ'ɨj meríj véjri' ajooju'caj a'ájna a Jerusalén mu'ríj a'áa ja'rá'ajcaa jo'tɨj ja'chajta' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Betfagé, chájta'naj a'áa tɨ já'sejre' ɨ jɨríj jitze ɨ maj a'yan jatamuá'muaj tɨjɨn Aseitúunajrimi, aj pu'ij Jesús hua'puácaa huata'ítyaca' ɨ maj jamuán huacɨ́j,

2 a'yan tyihuo'te'exáatye'ej tɨjɨn:

—Séricuj siooj a'áa ja'tanyáaj a chájta'. A'áa xu yé'tyoonyij ɨ púuru' tɨ aje'riá'tapi' ajta jamuán ɨ yójra'. Séej sij je'ejxɨsta, siajta je'en munyaja'rájajnyitye'en.

3 Tɨpua'aj a'tíj je'ej tyaja'muajeevaj, a'yaa xu tyaaté'exaatye'en tɨjɨn tavástara' pu jitzán juxɨe've', jiye'tzín jɨme' tu tyijtá yajavá'toosij.

4 A'yaa pu tyu'ríj tɨ'ij a'yan tya'róo'astej je'ej tɨ tyu'taxájtaca' a'ɨ́jna ɨ tɨ Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, tɨ a'yan tɨjɨn:

5 A'yan setyihuo'té'exaatye' a'ɨ́ɨjma ɨ maj a'áa jo'cháatɨmee ɨ chájta'naj jitze ɨ Sión tɨjɨn:
“Cásɨ', pu'ríj aja've'mej ja'mua jimi a'ɨ́jna ɨ ja'mua Rey,
capu je'ej tyéejviicue', ajta avá'caj púuru' japua tɨ cɨ́leen
tɨ yójra' pué'een sɨ́ɨj ɨ maj japuan tyí'tɨ'ɨjcɨcaa.”

6 Majta ɨ maj hua'puaj, a'ɨ́ɨ mu jó'ju', majta a'yan huaríj je'ej tɨ Jesús tyihuo'ta'íj.

7 Aj mu mij uya'ráaja ɨ Jesús jimi a'ɨ́jcɨ ɨ púuru', majta ɨ yójra', matɨ'ɨj mij tye'tyéveerej ɨ tyúumaancaj a'ɨ́jcɨ ɨ púuru', aj pu'ij ɨ Jesús avé'yixɨj.

8 Majta ɨ tyeítyee jéehua mu ajtyáxiɨriaca'. Séecan mu tyúumaancaj tyo'caváarajraa ɨ juyéj jitze, majta séecan ɨ xamuáj ɨ maj ja'antáveechixɨj ɨ cɨyéj jitze.
9 Majta néijmi'i ɨ maj anáatya'aj huajú'ca'aj, majta ɨ maj cújta' huajú'ca'aj, a'yaa mu tyityeejíjhuasime'ej tɨjɨn:
—A'yaa tu tyí'muahuaviij paj tɨi'rátoonyij mu paj yójra' pué'een a'íjcɨ ɨ rey ɨ David. Dios pu tyámua' tyeetyájtoo a'íjna ɨ tɨ yaja'vé'mej nyúucaritze' ɨ tavástara'. Miche' tyaatatyójtzi're'en ɨ maj tajapuá já'sejre'.
10 Tɨ'ɨj ɨ Jesús utyájrupij u Jerusalén, néijmi'i mu ɨ tyeítyee tyúu'ɨtziityej, majta mue'tɨj a'yan tyí'ihuo'ca'aj tɨjɨn:
—¿A'tanyíj pué'een a'mújna?
11 Majta ɨ tyeítyee, a'yaa mu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'múu pu a'íɨn pué'een ɨ Jesús Nazaret tɨ já'ma'can, tɨ ajta Dios jitze ma'can tyí'xaj.

Jesús pu jaajájcuarej ɨ tyeyúuj
(Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

12 Aj pu'ij Jesús utyájrupij ɨ tyeyúuj tzajta' tɨ'quij hui'rámuarij néijmi'caa ɨ maj a'úun tyí'tooca'aj, ajta ɨ maj a'úun tyí'nanaava'aj. Tyihua' meesaj pu tye'tahuá'xɨj a'íɨjma ɨ maj japuan túmii hua'puata'tyi'raca'aj, ajta tyihuá'ɨpuaa ɨ maj cúcui'see to'racare'ej,
13 a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'yaa pu tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn: "Ɨ nye chi'ij a'yaa mu jaatámua'sij tɨjɨn chi'ij maj tzajta' huatyényuunyij ɨ Dios jimi." Siajta mua'aj a'yaa xu ja'uurej ɨ chi'ij tɨ'ɨj tyásta'naj jo'maj náhua'rij jóo'ava'tacaa.
14 Majta u tyeyúuj tzajta', a'íɨ mu ajtyáxiɨriaca' ɨ Jesús jimi ɨ maj arácucu'un majta ɨ maj quee rácɨjcɨ'nyive', aj pu'ij a'íɨn tyihuó'huaa.
15 Ajta matɨ'ɨj ɨ maj puaaríij tyí'ijtye' ɨ tyeyúuj tzajta', majta ɨ maj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze, matɨ'ɨj a'íɨmaj jaaséj tɨ ɨ Jesús tyihuó'huaa, majta huó'namuajri' maj ɨ tɨ'ríij a'yan tyí'tyejijhuaca'aj tɨjɨn: "Tyiche' tyámua' tyeetyátoonyij a'íjcɨ ɨ tɨ David jitze eeráanyej", aj mu mij tyinyínyu'cacuca',
16 a'yaa mu tyaaté'exaa a'íjcɨ ɨ Jesús tɨjɨn:
—¿Nyi pahuá'namuaj je'ej maj tyí'xaj mu tɨ'ríij?
Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:
—Ji'nye nyijta, nyahua'namuaj. Ajta, ¿nyi sequée jo'jíjvej ɨ yu'xarij jitze je'ej tɨ tyé'yu'si'? A'yaa pu tɨjɨn:
Je'ej maj a'íɨmaj tyu'táchuiicaj ɨ tɨ'ríij,
majta ɨ unyáaque'see,
a'íj mu jɨn tyaatatyójtzi're'ej ɨ Dios.
17 Aj pu'ij Jesús a'áa huojoohuá'xɨj, ajta je'en jó'raa a'ájna chájta' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Betania, a'áa pu'ij jo'ta'ípua're'j.

Jesús pu je'ej pua'aj tyaatajé ɨ xápua' tɨ quee tajcaa
(Mr. 11:12-14, 20-26)

18 Yaa ariá'pua'aj tɨ'ɨj ajtáhua'aj a'áa jo'mej a chájta', pu'ríj i'cuataca'aj a'íjna ɨ Jesús.
19 Aj pu'ij xápua' huaséj tɨ aja'távaaca'aj a'ájna véjri' ɨ juyéj jitze, aj pu'ij ajo'ré'nyej jo'tɨj ja'távej a'íjna ɨ xápua', majta quee taca'ca'aj, jéehua pu'uj tyáxamue'ca'aj. Aj pu'ij Jesús a'yan tyaatajé a'íjcɨ ɨ xápua' tɨjɨn:
—Capáj che' a'náj tajca're'en.
Tɨ'ɨj a'yan tyaatajé, aj pu'ij huatyáahuaj a'íjna ɨ xápua'.
20 Majta ɨ maj Jesús jamuán huacíj, matɨ'ɨj jaaséej, je'ej mu tyo'taséj, a'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Ji'nye een jɨme' jiye'tzín tyu'tyáahuaj mu xápua'?
21 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tɨjɨn tɨpua'aj setyá'tzaahuatye'ej tɨ a'yan tye'mej je'ej siaj tyi'tɨj tyu'taxájtaj, a'yaa pu tyí'rɨnyij, siajta quee a'íj siana'aj huayí'tɨhua'aj xá'ju'un siaj a'yan jáa'uurej a'mújcɨj mu xápua' nyatɨ'ɨj nyeríj jáaruuj, Sulu siajta xu jaayí'tɨhua'aj xá'ju'un siaj a'yan tyaata'íjtye'en a'mújcɨj mu jɨríj tɨjɨn: "Tyíchesɨj, atyájra' a jájritze'", a'yaa pu'ij ajta tye'mej.
22 Ajta néijmi'i ɨ siaj jɨn huatyényuusɨj ɨ Dios jimi, a'yan setya'tzáahuatye'ej a'yaa xu siajta tya'ancuriáa'sij.

A'íjna ɨ tɨ jɨn antyúumua'reej ɨ Jesús
(Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8)

23 Aj pu'ij ta'ij ɨ Jesús a'úun jo'tyájrupij u tyeyúuj tzajta'. Tɨ'ɨj ooj a'úun tyi-
hua'mua'tyáacaj ɨ tyeítyee, a'íɨmaj mu ajtyáxɨɨriaca' ɨ Jesús jimi ɨ maj puaaríij tyí'ijtye',
majta ɨ huáasij, a'íɨ mu aje'ré'nyej, matɨ'ɨj mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Tyi'tanyí jɨn petyi'tyéjvee pej pij a'yan rɨjcaj? ¿A'tanyíj a'íjna jɨn mua'antyíhuoo?
24 Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:
—Nyáaj nu nyajta séej tyajamuaata'íhuo'raj, tɨpua'aj sianaaté'exaatye', aj nu nyij
jamuaaté'exaatye'sij tyi'tíj nyaj jɨn tyi'tyéjvee nyej nyij a'yan rɨcɨj.
25 A'íjna ɨ tɨ jɨn tyi'tyávaaca'aj ɨ Juan tɨ'ɨj huó'ɨɨraj ɨ tyeítyee, ¿jo'nyij jo'vé'mej? ¿Nyi
tajapuá Dios tɨ já'sejre', ca' íiyan ɨ cháanacaj japua, hua' tzajta' ɨ tyeítyee? Matɨ'ɨj mij
tyi'tyúu'ixaaj jujíɨmua'aj, a'yaa mu tɨjɨn:
—Tɨpua'aj a'yan tyetyaaté'exaatye' yee Dios pu yo'ta'ítyaca', a'yaa pu tyi-
taaté'exaatye'sij tɨjɨn: "¿Ji'nye een jɨn tyequée ja'antzaahuaj?"
26 Ajta quee je'ej tyíi'rij tyaj a'yan tyaataxáj yee tyétyacaa mu yo'ta'ítyaca', ji'nye
tyahuá'tzɨɨnye' ɨ tyeítyee, majta néijmi'i a'yan tyá'tzaahuatye' tɨ ɨ Juan tyí'xajtaca'aj ɨ
Dios jitze ma'can.
27 Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa a'íjcɨ ɨ Jesús tɨjɨn:
—Catu jamua'reej.
Aj pu'ij ɨ Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Canu nyajta nyáaj jamuaaté'exaatye'ej tyi'tíj nyaj jɨn tyi'tyéjvee nyej nyij a'yan rɨcɨj.

A'íjcɨ jɨme' ɨ maj yójmua'mua' pué'een ɨ maj hua'puaj

28 Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Ji'nye mua'ajmaj tyajamuá'miteeraste' a'íjna jɨme' ɨ nyúucarɨj? A'tíj pu hua'puácaa
tyiyójmua'ca'aj, aj pu'ij séej a'yan tyu'té'exaaj tɨjɨn: "Nyiyóoj, áricuj pata'aj ty-
ojo'muárɨe'en ijíɨj jó'nyaj úuvaj jo'huástej."
29 Aj pu'ij ɨ yójra' a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn: "Canu jó'yi'muɨj." Ajta je'en seequéj
tyi'riá'mua'aj aj pu'ij ujó'mej tɨ'ɨj tyojo'muárɨe'en.
30 Ajta je'en ɨ yo'puáara'an ajo'ré'nyej ɨ séej jimi, a'yaa pu'ij cha'taj tyaata'íj. Ajta ɨ
yójra' a'yaa pu tyu'tanyúj tɨjɨn: "Ji'nye nyijta a'yaa nu rɨnyij." Ajta capu a'yan huaríj.
31 ¿A'tanyíj a'íɨmaj ɨ maj hua'puaj a'yan huaríj je'ej tɨ tyaaxɨé'va'ca'aj ɨ hua' táataj?
A'yaa mu mij a'íɨmaj tyityaatanyúj tɨjɨn:
—A'íjna ɨ ta'nájcaj.
Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jɨme', a'íɨmaj ɨ maj tyí'tyejijve'
tajtúhuan jitze ma'can, majta ɨ úucaa ɨ maj jutoj túmii jɨme', a'íɨ mu já'muamue'tɨn
mej mij utyájrutyej jo'tɨj ɨ Dios tyejé'ijtaj.
32 Ji'nye tɨ'ɨj ɨ Juan mujo'vé'mej tɨ'ɨj jamuaaté'exaatye'en je'ej siaj ye'ej huárɨnyij ɨ Dios
jimi, mua'aj xu quee ja'antzaahuaj, majta ɨ maj huá'jijve' majta ɨ úucaa maj jutoj túmii
jɨme', a'íɨ mu xaa ja'antzaahuaj. Siajta mua'aj siatɨ'ɨj a'íj huaséj caxu seequéj tyu'muá'aj
siaj sij ja'antzaahuatye'en.

A'íjcɨ jɨme' ɨ maj tyí'muɨjhuacaa ɨ maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeɨtyee
(Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)

33 'Xáanamuajri' a'íjcɨ ɨ nyúucarɨj: A'tíj pu úuvaj huahuástej, ajta jariá'naj
tyetyéj jɨme', ajta tyi'tíj huatyátaahuaca' tɨ jitzán jaatyájacha'xɨ'ɨn ɨ úuvaj, ajta tyi'tíj
ájtaahuaca' tɨ'ɨj japuan ujváaj hua'íxɨe're'en.
'Aj pu'ij séecan hua'tanyéjtye ɨ chuéj mej mij tyaanájchitye'en, ajta je'en jó'raa a'íjna
ɨ a'tíj séej chuéj japua.
34 Tɨ'ɨj tya'rá'aj matɨ'ɨj pua'aj jaju'racaa a'íjcɨ ɨ úuvaj, séecan pu huata'ítyaca' ɨ maj
jimi tyí'muarɨe', mej mij uhuojo'táhuavii a'chu tɨ jacɨ'tyij a'íjcɨ ɨ tɨ tyi'chuej.
35 Majta a'íɨmaj ɨ chuéj maj huo'tanyéj, a'íɨ mu huo'vívi' a'íɨjma ɨ maj huata'ítyi'huaca',
séej mu huatyáavaxɨj, majta séej huajé'caj, majta séej huatyáto'sij tyetyéj jɨme'.
36 Ajta ɨ tɨ ja'a'rij ɨ chuéj séecan pu ajtáhua'aj huata'ítyaca', mu'rɨj jéetze' mui'caa,
majta ɨ chuéj maj huo'tanyéj, a'yaa mu cha'taj mana'aj huó'ruuj a'íɨjma ɨ maj
huata'íjtyi'huaca'.
37 'Uve'tyáatɨcan pu'ij ɨ juyój huata'ítyaca' a'yan tyi'mua'astíj tɨjɨn: "A'íj mu xaa
ántzaahuatye'sij ɨ nyiyóoj."
38 Majta ɨ chuéj maj huo'tanyéj, matɨ'ɨj jaaséej a'íjcɨ ɨ yójra', a'yaa mu
tyaaxá'puɨ'ɨntarej tɨjɨn: "A'íi pu a'íɨn pué'een ɨ tɨ néijmi'i tyá'cɨ'tyij, tyiche' jaajé'caj tɨ'ɨj
ityájma tyí'ta'a'rij já'ra'nyij."
39 Aj mu mij jaatyéevi' a'íjcɨ ɨ yójra', matɨ'ɨj mij ji'ráaja apua'quéj majta je'en jaajé'caj.
40 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:

—Ajta a'yájna tɨ'ɨj uvé'nyej a'íjna ɨ tɨ ja'a'rij ɨ chuéj, ¿ji'nye tyajamuá'miteeraste' mua'ajmaj, je'quij huá'uuren a'íɨjma ɨ chuéj tɨ huo'tanyéj?

41 A'yaa mu tyityaatanyúj tɨjɨn:

—A'íɨ pu quee hua'cu'váaj huá'cui'nyij a'íɨjma ɨ maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeɨtyee, ajta je'en séecan huatanyéjtye'sij ɨ chuéj, mej mij jaatá'an ɨ tɨ jacɨ'tyij tɨ'ɨj tya'rá'astij matɨ'ɨj pua'aj jaju'racaa ɨ úuvaj.

42 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—¿Nyi sequée a'náj jo'jíjvej ɨ yu'xarij jitze? A'yaa pu tyá'xaj tɨjɨn:

A'íjna ɨ tyetyéj ɨ maj ájca' yóorɨej ɨ maj chi'ij ta'huacaa,
a'yaa pu tye'rájraa tɨ a'íɨn pue'éenye'ej ja'raa ɨ tɨ jéetze' juxɨe've'.
Tavástara' pu a'yan jáaruuj,
a'íj tu jɨn tyámua' tyo'taséj.

43 A'íj nu jɨn a'yan tyajá'mua'ixaatye', maj mua'ajmaj jamuáa'ri'raj a'íjna ɨ tɨ ja'muacɨ'tyíiche' ɨ siaj jɨn tyu'ta'íjtaj, mej mij séecan huatá'an ɨ maj a'yan huárɨnyij je'ej tɨ tya'ráanajchi.

44 Ajta a'íjna jɨme' ɨ tyetyéj, tɨpua'aj a'tɨ́j jitzán éejcataj a'íjna ɨ a'tɨ́j néijmi'que' pu huatyána'xɨj, ajta tɨpua'aj a'íjna ɨ tyetyéj japuan rájvetyij ɨ tyévij. A'íɨ pu jaatyámuɨnyaxɨ'ɨj.

45 Majta ɨ maj tyihuá'ijtye' ɨ puaaríij majta ɨ fariseos, matɨ'ɨj jáanamuajri' je'ej tɨ ɨ Jesús tyí'xajtaca'aj séej nyúucarij jɨme', aj mu mij jáamua'reeri' tɨ a'íɨjma tyáxajtasime'ej.

46 Aj mu mij jáahuoj je'ej maj ye'ej tyeetyéevi', majta huá'tzɨɨnya'ca'aj a'íɨjma ɨ tyeítyee, ji'nye néijmi'ɨ mu ɨ tyeítyee a'yan tyá'tzaahuatya'ca'aj tɨ Jesús a'íɨn pué'eenye'ej ɨ tɨ Dios jitze ma'can tyí'xaj.

22

A'íjcɨ jɨme' ɨ maj jɨn tyí'ye'estyaa tɨpua'aj a'tɨ́j huatyényeɨichej

1 Jesús pu ajtáhua'aj a'yan tyihuo'té'exaaj séej nyúucarɨj jɨme'. A'yaa pu tɨjɨn:

2 —A'yaa pu tyí'een a'ájna jo'tɨj ɨ Dios tyejé'ijtaj tɨ'ɨj a'íjna jimi ɨ rey tɨ tyu'yé'estej a'íjcɨ jɨme' tɨ ɨ yójra' huatyényeɨichaca'.

3 A'íɨjma pu huata'ítyaca' ɨ maj jimi tyí'muarɨe' mej mij uhuojo'tájeevej a'íɨjma ɨ tɨ arí huo'tá'inyej, majta a'íɨmaj ɨ maj huatá'inyiihuaca', camu jo'cɨɨnyicuca'aj maj aje'ré'nyej.

4 'Ajtáhua'aj pu séecan huata'ítyaca', a'yan tyihuo'te'exáatye'ej tɨjɨn: "A'yaa xu tyihuo'té'exaatye'en a'íɨjma ɨ nyaj huo'tá'inyej tɨjɨn pu'ríj tyámua' tyí'een ɨ cue'ráj. Nu'ríj tyu'ta'íjtaca' maj huó'cui'nyij ɨ ya'muáatyee ɨ nyaj hua'pu'ujtye', néijmi'ɨ pu arí tyámua' tyí'een tyata'aj tyij tyu'yé'estej."

5 Majta ɨ maj huatá'inyiihuaca', camu hua'antzaahuaj. Síɨj pu a'áa jo'mej jo'tɨj tyajá'huaste', ajta síɨj a'áa pu jo'mej jo'tɨj tyajá'toj,

6 majta séecan mu huo'vívi' ɨ maj tyí'muarɨe' a'íjcɨ jimi ɨ rey, majta je'ej pua'aj huó'ruuj 'asta mana'aj quee huo'cuij.

7 Aj pu'ij ɨ rey huápuɨ'ɨj huatanyú'caca', tɨ'quij huo'ta'ítyaca' ɨ juxantáaru'ustyamua' mata'aj mij huó'cui'nyij néijmi'caa ɨ tyeítyee maj tyí'tyacui'caa majta tyu'tyáatɨej ɨ tyihuá'chi'ij.

8 Ajta je'en a'yan tyihuo'té'exaaj a'íɨjma ɨ maj jimi tyí'muarɨe' tɨjɨn: "Pu'ríj néijmi'ɨ tyámua' tyí'een tyej tyij tyu'yé'estej, majta a'íɨmaj ɨ nyaj huo'tá'inyej, camu yeve'ré'nyajcuj.

9 Séricuj mua'aj, tɨ'ɨj na'aj tyi'cure'nyáatɨmee ɨ juyéj, siata'aj huo'tá'inyej néijmi'caa ɨ tyeítyee a'chu siaj pua'mácan tyoonyij."

10 Matɨ'ɨj mij iɨráacɨj ɨ maj jimi tyí'muarɨe', majta je'en jéehua hua'ajsɨɨ ɨ tyeítyee a'chu maj pua'mácan huátyoj, ɨ maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeɨtyee, majta ɨ maj tyámua' tyí'tyetyeɨtyee, a'yaa mu mij tyityo'huájɨstyaca' ɨ tyeítyee u chi'táara'an a'íjcɨ ɨ rey.

11 Tɨ'ɨj ɨ rey utyájrupij tɨ'ij huo'séj a'íɨjma ɨ tɨ huo'tá'inyej, aj pu'ij séej huaséj tɨ quee a'yan eenye' tyi'tyéechan je'ej tɨ tyeevíjtye' tɨ'ɨj tɨpua'aj síɨj huatyényeɨichej.

12 A'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn: "Nya' amíincuj, ¿ji'nye petyi'tyájrupij a'yújna maj pajta quee a'yan eenye' tyi'tyéechan tɨ'ɨj tyi'tyéevijtɨj tɨ'ɨj tɨpua'aj a'tɨ́j tɨ huatyényeɨichij?" Ajta ɨ a'tɨ́j capu huatanyúj.

13 Aj pu'ij ɨ rey a'yan tyihuo'ta'íj a'íɨjma ɨ maj tyí'huɨɨre' tɨjɨn: "Siata'aj ja'nájɨ'que'en muáca'ra'an jitze, siajta ɨcájra'an jitze, siajta je'en ji'rárɨeenyij jo'tɨj jo'tíca'. Aj pu'ij juyiinyen ajta jajpuéetzij ja'mej."

14 Ji'nye mue'tɨ́j mu huatájeevi'huaj, ajta ɨ Dios je'cácaa pu'uj antyíhuoosij.

A'íjcɨ jɨme' ɨ maj jɨn tyí'najchitaj ɨ tajtúhuan jimi
(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)

15 Majta ɨ fariseos a'ɨ́ɨ mu jo'cɨ́j, matɨ'ɨj mij jaaxá'puɨ'ɨntarej mej mij tyi'tɨ́j jɨn jaamué'tɨn
a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús tɨ'ij ootyá'ɨtzeere'en, mej mij a'ɨ́jcɨ jɨn jitzán tyo'ojpuá'ritye'en.
16 Aj mu mij séecan huata'ítyaca', mej mij jamuán tyu'taxáj ɨ Jesús, majtáhua'aj
séecan hua' jamuán ɨ maj Herodes jitze ajtyáma'can, a'yaa mu mij tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Maeestro, a'yaa tu tyá'mua'reej paj a'ɨ́jna jɨn tyí'mua'taj ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme', pajta
huá'mua'tyej je'ej tɨ tyá'xɨe've' ɨ Dios, capu a' jitze juxɨe've' je'ej maj tyí'xaj ɨ tyeítyee,
ji'nye capáj a'yan tyá'xɨe've' mej mij a'ɨ́ɨmaj tyámua' mojo'sejra.
17 Pata'aj taaté'exaatye'en: ¿Nyiquij xá'puɨ' tyaj tyu'nájchij a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ maj huá'jijve'
ɨ tajtúhuan jitze ma'can, ca' quee?
18 Ajta ɨ Jesús tɨ'ɨj jáamua'reeri' maj quee huatoojé'yacan jɨn tyé'ihuo'raca'aj, sulu mej
mij je'ej pua'aj jáa'uuren, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Mua'aj mu siaj quee tyi'tɨ́j mua'reej, ¿ji'nye siaj sij tyí'tyese' siaj naatyéevi'?
19 Sianaataséjratye' ɨ túmii ɨ siaj jɨn tyí'najchitaj a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj já'muajijve'.
Aj mu mij séej aya'vái'tyej ɨ túmii,
20 ajta ɨ Jesús a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿A'tanyíj nyéerima'ra' á'seejre', ajta ji'nye ántyapuaj yaj tɨ á'yu'si'ij?
21 A'yaa mu tyaaté'exaa tɨjɨn:
—A'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'ta'ijtye'.
Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Siata'aj jaatá'an a'ɨ́jcɨ ɨ tajtúhuan tyi'tɨ́j tɨ á'ria'ra' pué'een, siajta ɨ Dios tyi'tɨ́j tɨ
á'ria'ra' pué'een.
22 Matɨ'ɨj a'yan tyáanamuajri', je'ej mu tyo'taséj, ámu'uj mij yoorɨéej matɨ'ɨj mij jo'cɨ́j.

A'ájna ɨ xɨcáara' maj jitzán huatájuuritaj ɨ muɨ'chítyee
(Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)

23 A'ájna xɨcáara' jitze, séecan mu a'ɨ́ɨmaj ɨ saduceos aje'ré'nyej ɨ Jesús jimi. A'yaa
mu a'ɨ́ɨmaj tyí'xaj tɨjɨn camu che' huatájuuritaj ɨ maj merɨ́j huácuij, a'ɨ́j mu jɨn a'yan
tyaata'íhuo'ri' ɨ Jesús tɨjɨn:
24 —Maeestro, Moisés pu a'yan tyu'xájtaca' tɨjɨn tɨpua'aj a'tɨ́j tɨ nyeɨɨchej huámuɨ'nyij,
ajta quee xu tyiyóomua'caj, tɨ a'yan tyúuxɨe've' tɨ ɨ ihuáaria'ra' ja'ancuré'vi'tɨj a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ
jatyévi'tɨnya'aj ɨ tɨ huamuɨ́', tɨ'ij jitzán ma'can tyiyóomua'aj já'ra'nyij a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ huamuɨ́'.
25 A'yaa pu a'náj tyu'rɨ́j ityájma jimi, mua'ráhua'puaca'aj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj
ju'ihuaamua'ca'aj. Tɨ'quij ɨ tɨ vástɨ' huatyényeɨɨchaca', ajta je'en huamuɨ́'. Capu
tyiyóomua'aj ja'raa a'ɨ́jcɨ jitze ɨ tɨ jatyévi'tɨnya'aj, a'ɨ́j pu'ij jimi huatyá'ɨtzee ɨ tɨ
je'tyáa'sej.
26 A'yaa pu cha'tána'aj tyáaruj a'ɨ́jcɨ ɨ juutzájra', ajta je'en ɨ sɨ́ɨj ɨ tɨ huéeicaj jitze, a'ɨ́ɨ
pu ajta ja'antyánaxcaca', a'yaa pu cha'tána'aj tyáaruj, ajta je'en a'yan tya'raj tɨ a'yan
tyihuó'ruuj néijmi'caa ɨ maj aráahua'puaj ará'asej.
27 Tɨ'ɨj a'yan tya'rá'aj aj pu'ij té'ej ɨ ɨítɨ' huamuɨ́'.
28 Arí ijɨ́ij, a'ájna matɨ'ɨj huatájuurej, ¿a'tanyíj cɨ́na'ra'an pue'éenye'ej ja'mej, a'ɨ́ɨmaj
ɨ maj aráahua'puaj ará'asej, ji'nye néijmi'i mu jatyévi'tɨnya'aj?
29 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Huápuɨ'ɨj xu mua'aj quee tyi'tɨ́j je'ej tyí'mua'reej, ji'nye caxu jamua'reej je'ej tɨ
tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze, caxu siajta jamua'tyej ɨ tɨ jɨn ɨ Dios néijmi'i putyí'uurej.
30 Matɨ'ɨj huatájuurej ɨ muɨ'chítyee, camu che' nyejnyeɨ'chen ɨ tyétyacaa, camu majta
ɨ úucaa che' huɨɨchan, ji'nye a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un matɨ'ɨj ɨ maj tajapuá tyí'huɨɨre'
Dios tɨ já'sejre'.
31 Ajta a'ɨ́jna jɨme' maj ɨ muɨ'chítyee huatájuuritaj, ¿nyi sequée a'náj jo'jɨ́jvej ɨ yu'xarij
jitze tɨ ɨ Dios a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
32 "Nyáaj nu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ hua' Dios a'ɨ́jna ɨ Abraham, ajta ɨ Isaac, ajta ɨ Jacob?" A'ɨ́j
pu jɨn quee hua' Dios a'ɨ́ɨjma ɨ muɨ'chítyee, sulu a'ɨ́ɨjma ɨ maj júurij.
33 Matɨ'ɨj ɨ tyeítyee a'yan tyáanamuajri', tyámua' mu naa tyityo'tóomuajtyaca' a'ɨ́jcɨ
jɨme' je'ej tɨ ɨ Jesús tyihuá'mua'tyajca'aj.

Ɨ nyúucarij tɨ jéetze' juxɨe've'
(Mr. 12:28-34)

34 Majta ɨ fariseos, a'ɨ́ɨ mu tyúusɨɨj matɨ'ɨj jáamua'reeri' tɨ ɨ Jesús huo'mué'tɨj a'ɨ́ɨjma ɨ
saduceos,
35 ajta sɨ́ɨj tɨ a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze, a'ɨ́ɨ pu a'yan tyaata'íhuo'ri'
a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús tɨ'ij jaamué'tɨn tɨjɨn:
36 —Maeestro, ¿tyi'tanyí nyúucarira' jéetze' juxɨe've' a'ɨ́ɨn tɨ jo'yú'xaca' ɨ Moisés?
37 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—“Huaxɨe've' a' vástara' tɨ Dios pué'een, néijmi'i jɨme' mua' xɨéjnyu'caa, pajta néijmi'i jɨme' a'júuricamej, pajta néijmi'i jɨme' ɨ paj jɨn ma'úumua'rej.”
38 A'íi pu a'íɨn pué'een ɨ ta'nájcaj, tɨ ajta jéetze' juxɨe've' a'íjna jitze ɨ nyúucarij.
39 Ajtáhua'aj pu síɨj nyúucarij séejre' tɨ a'yan tyá'xaj tɨjɨn: “Huaxɨe've' ɨ axa'aj tyévij a'yájna patɨ'ɨj asíɨj tyíaxɨe've'.”
40 A'íjna jitze ɨ nyúucarij tɨ hua'puaj a'íj pu jitze aróoca'nyej néijmi'i ɨ nyúucarij, majta a'íɨmaj ɨ maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, a'íj mu majta jitze aróoca'nyej.

¿A'tanyíj jajyóoj a'íjcɨ ɨ tɨ Dios ja'antyíhuoj?
(Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)
41 Matɨ'ɨj móoj aja'tyusíɨria'caj a'íɨmaj ɨ fariseos,
42 Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Ji'nye mua'ajmaj tyajamuá'miteeraste' a'íjcɨ jɨme' ɨ Cɨríistu'? ¿A'tanyíj jitze eeráma'can?
A'yaa mu tyityaatanyúj tɨjɨn:
—A'íj pu jitze eeráma'can ɨ David.
43 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—¿Ji'nye na'quij ɨ David, a'íjna jitze ma'can ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, a'yan jaatamua'aj tɨjɨn nyavástara'? Ji'nye a'yaa pu ɨ David tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
44 Tavástara' pu a'yan tyaaté'exaa a'íjcɨ ɨ nyavástara' tɨjɨn:
“Ooyíxɨ' ɨ iiye'ej nyamuáca'ta',
'asta nyana'aj quee huo'mué'tɨn ɨ maj muájcha'iɨre'.”
45 ¿Ji'nye tyíɨ'rij tɨ ɨ Cɨríistu' a'íj jitze eerama'cáantaj ɨ David, tɨpua'aj ɨ David a'yan jatamuá'muatya'an tɨjɨn nyavástara'?
46 Majta ɨ maj jáanamuajri', camu je'ej tyéejtyoj je'ej maj tyityaatányuunyij, tɨ'ɨj na'aj a'ájna ɨmuáj, capu che' a'tíj óoca'nyajca'aj tɨ tyi'tíj jaata'íhuo'.

23

Jesús pu hua' jitze tyo'ojpuá'rij a'íɨjma ɨ fariseos, ajta a'íɨjma ɨ maj tyí'mua'taj ɨ yu'xarij jitze
(Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47)
1 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj a'íɨjma ɨ tyeítyee, ajta a'íɨjma ɨ maj jamuán huacíj, a'yaa pu tɨjɨn:
2 —A'íɨmaj ɨ maj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze, majta ɨ fariseos, a'íɨ mu tyihuá'mua'tyej ɨ tyeítyee ɨ yu'xarij jitze Moisés tɨ jo'yú'xaca'.
3 A'íj pu jɨn a'yan tyúuxɨe've' siaj hua'rá'astej, siajta néijmi'i jɨn a'yan huárɨnyij je'ej maj tyajá'mua'ixaatye', ajta caxu a'yan rɨjcaj je'ej maj a'íɨmaj rɨcɨj, ji'nye camu a'íɨmaj a'yan rɨcɨj je'ej maj tyajá'mua'ixaatye'.
4 Jéehua mu tyihuá'ijcatye' ɨ tyeítyee a'íjcɨ jɨme' ɨ tɨ huápuɨ'ɨj muárɨe'rij tɨquee a'tíj pújoorej tɨ'ɨj a'yan huárɨnyij, majta a'íɨmaj camu tóoa'caa tɨ'ɨj a'yan cha'tána'aj tyihuó'cɨ'tyij.
5 Néijmi'i mu a'yan rɨcɨj jéjre'cɨtze' mej mij ɨ tyeítyee huo'séj. Antajiyo'ojma'can mu ta'huacaa a'íjcɨ ɨ maj jɨn ootoojí'ca'ajma'aj ɨ jumu'új jitze, majta tɨtɨ'ɨjme'en tya'ajhuíɨxɨ'ɨn jo'tɨj jo'ca'ástɨmee ɨ huá'siicu'.
6 A'yaa mu tyá'xɨe've' tɨ huo'cɨ'tyij maj oorá'sej ɨ ɨpuárɨj japua a'íjcɨ jamuán ɨ tɨ antyúumua'reej ɨ maj jɨn tyí'ye'estyaa, ajta hua' tyeyúuj tzajta', a'íɨ mu jaxɨe've' maj oorá'sej ɨ ɨpuárɨj japua ta'nájcaj jo'maj já'ra'sacaa ɨ huáasij,
7 ajta a'yan tyihua'ráanajchi maj ɨ tyeítyee tzáahuatyi'ra'aj jɨn huo'tatyójtye'en a'ájna jo'tɨj tyajá'tuiihuaj, majta a'yan hua'tamuá'muatya'an tɨjɨn maeestro.
8 ’Siajta mua'aj caxu a'yan tyá'huoocaj mej mij ɨ tyeítyee a'yan jamuatamuá'muatye'en yee maeestro, ji'nye néijmi'i xu mua'aj ju'ɨhuáamua', ajta síɨj na'aj a'íɨn pué'een ɨ tɨ tyaja'muamua'tyej, a'íɨ pu a'íɨn pué'een ɨ Dios.
9 Siajta quee a'tíj a'yan tamuá'muatye'en yee nyavástara' íiyan cháanacaj japua, ji'nye séej xu'uj tyivástara', ɨ tɨ tajapuá já'sejre'.
10 Caxu siajta jahuoocaj mej mij a'yan jamuaatámua'tyij yee nyamaeestro, ji'nye a'íɨ pu'uj ɨ Cɨríistu' a'íɨn pué'een ɨ tɨ ja'mua maeestro.
11 A'íjna ɨ tɨ jéetze' va'cán jɨn tyi'tyéjvee ja'mua jimi, che' a'íɨn néijmi'caa jamuaatyáhuɨɨre'en.
12 Ji'nye a'íjna ɨ tɨ jusíɨj óotzaahuatye', a'íj mu huatyáxaahuataj, ajta ɨ tɨquee a'yan tyóotzaahuatye', a'íɨ pu va'cán jɨn tye'entyárutyij.
13 ’Siata'aj huatóoxaamujritye'en mua'aj mu siaj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze, siajta mua'aj mu siaj fariseos pué'een, ji'nye caxu tyámua' metyityoomuámua're', siajta

tyi'tyánaamuaj u tajapuá mej mij quee ɨ tyeítyee utyájrutyej jo'tɨj ɨ Dios tyejé'ijtaj. Caxu siajta mua'aj utyárutyicuj, caxu siajta hua'tá'caa mej mij utyájrutyej ɨ maj a'yan tyá'xɨe've' maj utyájrutyej.

14 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en, mu siaj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze, siajta mua'aj mu siaj fariseos pué'een, caxu tyámua' metyityoomuámua're', ji'nye mua'aj xu tyihuá'ari'racaa ɨ maj tyú'cha'ɨj ɨ juchéj ɨ úucaa ɨ maj antyúujɨɨmua'astariaca', siajta je'en jéehua á'tɨjtɨ' setyenyúusima'aj ɨ Dios jimi, a'ɨ́j xu sij jɨn jéetze' jajpuéetzij xá'ju'un.

15 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en, mu siaj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze, siajta mua'aj fariseos, caxu tyámua' metyityoomuámua're', a'yaa xu tyí'tyaciɨnyej néijmi'que' ɨ cháanacaj japua siajta ɨ jájtyij japua siaj sij séej huamué'tɨn tɨ'ij ajta a'yan tyi'tyúucha'ɨj já'ra'nyij siatɨ'ɨj mua'aj, ajta siatɨ'ɨj séej huamué'tɨn, a'yaa xu ja'uuren tɨ'ij a'ɨ́ɨn jéetze' jamuaatyámue'tɨn a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ je'ej pua'aj tyí'tyevistan, a'ɨ́j pu jɨn jéetze' jajpuéetzij ja'mej sequée mua'aj.

16 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mua'aj mu siaj quee atanyéjnye', a'yaa xu tyí'xaj tɨjɨn: "Capu tyi'tɨ́j huɨɨre' tɨpua'aj a'tɨ́j tya'tóoratziij nyúucaritze' ɨ tyeyúuj, sulu tɨpua'aj tya'tóoratziij nyúucaritze' a'ɨ́jcɨ ɨ ooroj tɨ tyeyúuj tzajta' séejre', aj pu xaa juxɨe've' tɨ ja'rá'astej a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨ jɨn tya'tóoratziiri'."

17 Mua'aj siaj quee tyámua' metyityoomuámua're' siajta quee atanyéjnye'. ¿Tyi'tanyí jéetze' juxɨe've' nyi a'ɨ́jna ɨ ooroj tɨ tyeyúuj tzajta' já'sejre', ca' ɨ tyeyúuj ɨ tɨ tzajta' séejre' ɨ ooroj?

18 A'yaa xu siajta mua'aj tyí'xaj tɨjɨn: "Tɨpua'aj a'tɨ́j tya'tóoratziij nyúucaritze' a'ɨ́jna ɨ maj japuan tyí'mu'vejritaj, capu tyi'tɨ́j huɨɨre', ajta tɨpua'aj a'tɨ́j tya'tóoratziij nyúucaritze' ɨ mu'véjrij tɨ ja' áan ja'tyá' a'ɨ́jna ɨ maj japuan tyí'mu'vejritaj, aj pu xaa a'yan tyúuxɨe've' tɨ ja'rá'astee."

19 Mua'aj mu siaj aracúcu'nyijmee. ¿Tyi'tanyí jéetze' juxɨe've' nyi a'ɨ́jna ɨ mu'véjrij, ca' a'ɨ́jna ɨ maj japuan tyí'mu'vejritaca?

20 A'ɨ́jna ɨ tɨ jitzán tya'tóoraj ɨ maj japuan tyí'mu'vejritacaa, capu a'ɨ́j na'aj jitze tya'tóoraj ɨ maj japuan tyí'mu'vejritacaa, sulu a'ɨ́j pu ajta jitze tya'tóoraj ɨ tɨ a'áan tyeje'tyá' ɨ maj japuan tyí'mu'vejritacaa,

21 ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ atóoraj nyúucaritze' ɨ tyeyúuj, capu a'ɨ́j na'aj jitze tya'tóoratziiri' ɨ tyeyúuj, sulu a'ɨ́j pu ajta nyúucaritze' ɨ Dios tɨ tzajta' séejre' a'ɨ́jcɨ ɨ tyeyúuj.

22 Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ nyúucaritze' atóoratyij ɨ tajapuá, a'ɨ́j pu jitze tya'tóoraj ɨ nyúucaritze' a'ɨ́jcɨ ɨ ɨpuárij Dios tɨ japuan áan jo'ojcaj, ajta je'en tya'tóoraj nyúucaritze' ɨ Dios tɨ a'áan jo'ojcaj a'ɨ́jcɨ japua ɨ ɨpuárij.

23 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze, siajta mua'aj mu siaj fariseos pué'een, mu siaj quee tyámua' metyityoomuámua're', ji'nye mua'aj xu tyi'tá'caa je'cácaa ɨ tɨ juxɨe've' a'ɨ́jcɨ ɨ siaj tyí'na'chityaa ɨ siaj tyí'cua'caa a'ɨ́jcɨ ɨ meentaj, siajta a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ naa tyaarɨe'ej anís tyi'tɨ́j, siajta a'ɨ́jcɨ ɨ comíino, siajta quee ja'rá'astej a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarij tɨ jéetze' juxɨe've' tɨ a'ɨ́ɨn pué'een ɨ siaj tyámua' ja'huóomua'raj, ajta siaj hua'ancu'vajxɨ'ɨn ɨ tyeítyee, ajta siaj quee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeeria'aj séecan jimi. A'yaa pu tyúuxɨe've' siaj a'yan huárɨnyij, siajta quee yó'hua'nan a'ɨ́jcɨ ɨ siaj je'cácaa tyu'tá'an.

24 Mua'aj mu siaj aracúcu'nyijmee, séecan xu tyí'tyese' siaj sij ja'rá'astej ɨ nyúucarij tɨ quee jéehua juxɨe've', siajta serɨj yo'huá'xɨj a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarij tɨ jéetze' juxɨe've'.

25 '¡Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze, siajta mua'aj fariseos!, ji'nye mua'aj xu tyámua' ju'uurej maj jéjre', siajta mu jutzájta' je'ej xu pua'aj tyí'tyetyeɨtyee, a'ɨ́jcɨ jɨme' siaj tyí'nahua' siajta jéehua tyí'nyacua'aj.

26 Fariseo mu paj quee atányeej, pooj mi' tyámua' uhuá'uuren a' tzajta', aj paj xaa naa huasé'rihua'aj puá'mej maj jéjre'.

27 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze siajta je'en mua'aj fariseos, caxu tyámua' metyityoomuámua're', a'yaa xu een tɨ'ɨj ɨ hua' chi'ɨj jo'maj huaja'ava'tacaa ɨ muɨ'chítyee, mua'aj xu naa huasé'rin maj jéjre', maj siajta je'ej pua'aj tyí'tyetyeɨtyee ɨ jutzájta', ajta jéehua tyo'huáa' ɨ tyihuá'carij, ajta ɨ néijmi'i ɨ tɨ arí je'ej pua'aj tyí'een.

28 A'yaa xu mua'aj een, jéjre' xu a'yan tyúusejrataj siaj tyámua' tyí'tyetyeɨtyee, siajta ɨ jutzájta' je'ej pua'aj een a'ɨ́jcɨ jɨme' siaj je'ej pua'aj rɨcɨj.

29 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze, siajta mua'aj mu siaj fariseos pué'een, ji'nye mua'aj xu ja'ajtá'huaj ɨ hua' chi'ɨj ɨ maj tzajta' huo'tyáato'raj ɨ maj merɨj huácuij, ɨ maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, siajta tyámua' tyí'uurej ɨ tyihuá'chi'ɨj ɨ maj tzajta' huo'tyáato'raj ɨ maj tyámua' tyí'tyetyeɨɨtyeristaca'aj,

30 siajta je'en a'yan tyu'taxájtaj tɨjɨn: "Tɨpua'aj ityáj tyajúuricajche' a'ájna ɨmuáj matɨ'ɨj yéchajca'aj ɨ tahuásimua', catu a'yan tyihua'cui'nyíiche' a'ɨ́ɨjma ɨ maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj."

31 A'íj xu jɨn a'yan tyá'tzaahuatye' ɨ jutzájta' ɨ siaj a'íɨn pué'een ɨ siaj hua' jitze eeráma'can a'íɨjma ɨ maj huo'cuij a'íɨjma ɨ maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj.
32 Siata'aj ja'antyícɨ'tyij a'íjcɨ ɨ maj ju'huatyáhuiij a'íɨmaj ɨ já'muahuasimua'cɨ'ɨj.
33 ’Mua'aj mu siaj je'ej pua'aj tyí'tyetyeɨtyee. A'íj xu jitze eeráma'can ɨ cú'cu'uj tɨ tyí'hue'tacaa. ¿Nyi a'yan setyi'mua'tzej yee já'muahuɨre'en tɨ'ij quee ɨ Dios puéjtzij jamuaata'an?
34 A'íj nu jɨn nyáaj huo'ta'ítyij ja'mua jimi a'íɨjma ɨ maj Dios jitze ma'can tyí'xaj, nyajta ɨ maj tyámua' metyityoomuámua're', nyajta ɨ maj tyihuó'mua'tyej. Siajta mua'aj, séecan xu cui'nyij, siajta séecan á'tatan ɨ cúruuj jitze, siajta séecan huatyávaxɨ'ɨj ɨ tyeyúuj tzajta', siajta séecan huatamuáritye'sij séej chájta'naj jitze siajta séej.
35 Mua'ajmaj pu'ij já'muacɨ'tyij néijmi'i ɨ puéjtzij ɨ maj jɨn tyityáacuij íiyan ɨ cháanacaj japua, matɨ'ɨj mana'aj tyeejé'caj a'íjcɨ ɨ Abel tɨ tyámua' tyí'tyevistaca'aj ajta matɨ'ɨj jaajé'caj a'íjcɨ ɨ Zacarías ɨ tɨ yójra' pué'eenye'ej a'íjna ɨ Berequías, a'áa siaj yo'jé'caj jé'ta' jo'tɨj jo'tyéjvee ɨ hua' tyeyúuj, ajta a'íjna ɨ maj japuan tyí'mu'vejritacaa.
36 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tɨ néijmi'i ɨ puéjtzij huá'cɨ'tyij a'íɨjma ɨ tyeítyee ijíij maj yan huacháatɨmee.

Jesús pu huóoyiinyaca' a'íɨjma jimi ɨ maj Jerusalén já'chajca'aj
(Lc. 13:34-35)

37 ’Jerusalén, Jerusalén siaj huacháatɨmee, mua'aj xu huá'cui'caa a'íɨjma ɨ maj Dios jitze ma'can tyí'xaj, siajta huo'tyáto'sixɨj a'íɨjma ɨ Dios tɨ ja'mua jimi huo'ta'ítyaca' mej mij tyajamuáamua'tyej. Mue'tíj nu a'yan tyá'xɨe'va'ca'aj nyaj tyámua' tyajamuáacha'ɨɨn, nyej nyij ja'mua japua huatányuunyij, a'yájna tɨ'ɨj ɨ tyacuáarɨe' tɨ hua'antyásɨɨrej ɨ xíɨpiri'ij tɨ'ij hua'vá'naj ɨ ju' anáj jɨme', siajta mua'aj, caxu a'yan tyaataxɨe'vej.
38 Cásɨ' xaaséj, a'májna jo'siaj ja'chej, pu'ríj tya'rá'iixaj tɨ'ɨj yáana'quij metyoo'éenye'ej ja'mej,
39 a'yaa tyajá'mua'ixaatye' siaj quee che' nyeséejran, 'asta siana'aj quee a'yan tyu'taxáj yee: “Tyiche' tyaatatyójtzi're'en a'íjcɨ ɨ tɨ yaja'vé'mej nyúucaritze' ɨ tavástara'.”

24

Jesús pu jaataxájtaca' tɨ huatyú'uunyi'huaj ɨ tyeyúuj
(Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)

1 Aj pu'ij Jesús iirájraa u tyeyúuj tzajta', tɨ'ɨj iiramá'caj, a'íɨ mu aje'ré'nyej ɨ maj jamuán huacíj, aj mu mij jaatajé tɨ'ij jaaséej ɨ chi'ij tɨ hua'uj avéjri' a tyeyúuj tɨ jo'tyéjvee.
2 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—¿Nyi néijmi'i setyí'sej mu chi'ij tɨ tyu'uj iiye'ej? A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tɨ néijmi'i tyu'tyú'uunyi'huaj capu che' séeria'aj ja'mej ɨ tyetyéj tɨ jujapuá tyiquéetɨme. Néijmi'i pu huatyú'uunyi'huaj.

Tyi'tíj tɨ huataséjre'sij a'ájna xɨcáara' jitze tɨ jitzán tye'entyipuá'rij
(Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

3 Aj mu mij jo'cíj, a'áa mu ja'rá'aj jɨríj jitze tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Aseitúunajrimi, a'áa pu jo'taquéecaj a'íjna ɨ Jesús, matɨ'ɨj ajtyáxɨiriaca' a'íɨmaj ɨ maj jamuán huacíj, mej mij a'yan tyaata'íhuo' tɨjɨn:
—Tyáaxɨe've' paj taaté'exaatye' a'náj tɨ a'yan tyí'rɨnyij. ¿Tyi'tanyí huataséjre'sij a'ájna xɨcáara' paj jitzán pajtáhua'aj yava'cányesij, ajta tɨ'ɨj néijmi'i tye'entyipuá'rij ɨ tɨ tyí'sejre' íiyan ɨ cháanacaj japua?
4 Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:
—Tyámua' xu'uj mua'aj tɨ'ij quee a'tíj já'muacuanamuaj.
5 Ji'nye mue'tíj mu huataséjre'sij ɨ maj a'yan tyuséerataj muá'ju'un nyatɨ'ɨj nyáaj. A'yaa mu tyi'xáataj muá'ju'un tɨjɨn: “Nyáaj nu a'íɨn pué'een ɨ Cɨríistu'”, a'yaa mu mij mui'caa tyí'cuanamuan tyeítyee.
6 Mua'aj xu tyí'namuajran maj meríj tyúunyo'si'tye'ej aja'hua', na'ríij maj meríj tímua' huatyóohuisij maj tyúucui'nyij, siajta mua'aj caxu tyí'tzɨɨnye'ej, ji'nye juxɨe've' tɨ a'yan tyú'rɨnyij, ajta capu eexúj a'ájna atyojo'ré'nyesij tɨ'ɨj jitzán néijmi'i tye'entyipuá'rij.
7 Ji'nye séecan mu tyeítyee, majtáhua'aj séecan ɨ tyeítyee, a'íɨ mu huatóonyo'si'tye'ej, majta ɨ maj séej chuéj japua jo'cháatɨmee, majtáhua'aj ɨ maj majta séej chuéj japua jo'cháatɨmee a'íɨ mu néijmi'i huatóonyo'si'tye'ej, mui'caquéj mu majta huatatájcu, ajta mui'caquéj huatóoca'tzɨj ɨ chuéj.
8 A'íi pu'ij néijmi'i a'íɨn tyi'pué'een ɨ tɨ tya'nájcaj ɨ maj jɨn jajpuéetzij muá'ju'un.

9 ’Aj mu mij já'muavivi'ran, mej mij je'ej pua'aj jamuáa'uurej, ajta mej mij
jamuáacui'nyij, majta néijmi'i ɨ maj a'yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua a'ɨ́ mu
jamuájcha'ɨ̈ria'aj muá'ju'un a'ɨ́jcɨ jɨme' siaj nyéetzɨj ná'astijre'.
10 A'ájna xɨcáara' jitze, mue'tɨ́j mu naatáxahuataj, majta séecan je'ej ju'uuriaj
muá'ju'un, majta tyuucha'ɨ́ire'ej muá'ju'un.
11 Mue'tɨ́j mu huataséjre'sij ɨ maj tyí'hue'tacaa a'ɨ́jcɨ jɨme' maj nu'uj Dios jitze ma'can
tyí'xaj, a'ɨ́j mu jɨn jéehua huá'cuanamuan ɨ tyeítyee.
12 Jéehua pu huápuɨ'ɨj je'ej pua'aj tyi'éenye'ej ja'mej, a'ɨ́j mu jɨn quee che' tyámua'
ja'huoomua'raaj muá'ju'un.
13 Ajta Dios pu japuan huatányuusɨj a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ tyo'táviicue'raj 'asta na'aj quee
huámuɨ'nyij.
14 Ajta ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios néijmi'que' mu jaariá'xajta ɨ cháanacaj japua, mej mij
jáamua'tyij, aj pu xaa ij néijmi'i tye'entyipuá'rij.
15 ’A'ɨ́jna ɨ Daniel a'yaa pu tyo'yú'xaca' tɨ huápuɨ'ɨj je'ej pua'aj tyí'rɨnyij. Siatɨ'ɨj mua'aj
a'yan tyí'sejraj a'ájna a tɨ naa tyejé'een a'ɨ́jna ɨ tɨ já'jijve' che' yo'itéej já'ra'nyij,
16 aj xu sij mu siaj Judea jo'tyú'uucaj, a'áa xu pujmua' huatóo'uunaj jo'tɨj jɨrɨ́j
jo'quéetɨmee,
17 ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ a'áan jo'ojcatyij ɨ juchi'ij japua, che' quee acáyi'can, tɨ'ij tyi'tɨ́j iiráa'an
ɨ juchi'táj,
18 ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ tyaja'muarɨe'ej ɨ juví'ra'taj, che' quee ajo'ré'nyinyiica'an a juchéj tɨ'ij
tyúucaanaa tyi'rájtui'nyij.
19 Cuii xaa nyu'uj, je'cáj mu jajpuéetzɨj muá'ju'un a'ájna xɨcáara' jitze a'ɨ́imaj ɨ úucaa
ɨ maj ootajucájmee, majta a'ɨ́imaj ɨ maj hua'tzi'tyéejmee ɨ juyójmua'.
20 Siata'aj a'yan tyaatáhuavii ɨ Dios tɨ'ij quee a'yan tyí'rɨjcaj a'ájna tɨ'ɨj huaséevi'ij
á'yi'ij, na'ríj a'ájna xɨcáara' maj jitzán juso'pii,
21 jí'nye jéehua mu huápuɨ'ɨj jajpuéetzɨj muá'ju'un, a'yájna matɨ'ɨj quee a'náj
tyaapuéjtzitariaca' tɨ'ɨj na'aj ɨ Dios tyeetyátaahuaca' ɨ cháanacaj, capu ajta che'
maja'puéetzɨj ja'mej tɨ'ɨj ɨ tɨ huá'cɨ'tyij a'ájna xɨcáara' jitze.
22 Ajta tɨpua'aj ɨ Dios quee a'yan jáa'uurejche' tɨ'ij quee che' á'tyeevi' tɨ tyoomé'en
a'chu pua'an xɨcáj, capu a'tɨ́j júurij ta'me'nyíiche', ajta hua' jɨme' ɨ tyeítyee ɨ tɨ Dios arí
hua'vá'jajpuaxɨj, capu ij che' á'tyeeren.
23 ’Tɨpua'aj a'tɨ́j a'yan tyajá'mua'ixaatye'ej yee: “Cási' ya'aj huatyéjve ɨ Cɨríistu'”, nusu
a'yan yee: “Majca'hua'aj huatyéjve”, caxu mua'aj tyá'tzaahuatye'ej
24 Ji'nye mue'tɨ́j mu huataséjre'sij ɨ maj a'yan tyuuxáataj muá'ju'un tɨjɨn Cɨríistu' mu
pué'een majta hue'tzij jɨn tyi'xáataj muá'ju'un ɨ Dios jitze ma'can, jéehua mu a'yan
tyi'muárɨe'ej muá'ju'un mej mij séecan je'ej tyo'taséj ɨ tyeítyee, tɨpua'aj a'yan tyíɨ'riitan
a'ɨ́ijma mu majta cuanamuan ɨ tɨ Dios arí hua'vá'jajpuaxɨj.
25 Nu'rí j mua'ajmaj anaquéej jamuáa'ixaa.
26 A'ɨ́j pu jɨn, tɨpua'aj a'yan metyaja'mua'ixaatye'ej yee: “Cási' a'máa pu jó'yi'ij ɨtzitáj
jo'tɨj quee ja' a'tɨ́j”, caxu jo'cɨ́'ca'an na'ríij a'yan yee: “Yu pu je'rájcaj avíitzɨj jɨme' u
chi'táj”, caxu siajta tyá'tzaahuatye'ej.
27 Ji'nye a'yájna tɨ'ɨj ɨ maj tyóona'axcava'ra'an, anaquéej pu uje'ejnyéeri'cɨrij jo'tɨj
jé'ejnyinyiij ɨ xɨcáj, ajta je'en a'yan cha'tána'aj utyejé'ejnyeeri'cɨrij jo'tɨj ja'tyáru'pij ɨ
xɨcáj, a'yaa pu'ij tye'mej a'ájna xɨcáara' tɨ'ɨj jitzán yava'cányesɨj a'ɨ́jna ɨ tɨ ajta tyévɨj
jitze huanɨe'huaca'.
28 A'yaa pu cha'tána'aj tɨ'ɨj jo'tɨj tyi'tɨ́j jo'riá'ca'aj tɨ arí huamuí', a'áa mu ja'tyúusɨ̈ire'ej
ɨ muá'rɨe'caj.

A'ájna xɨcáara' tɨ'ɨj jitzán uvé'nyesɨj ɨ tɨ ajta tyévɨj jitze huanɨe'huaca'
(Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

29 ’Tɨ'ɨj tye'entyipuá'ren néijmi'i ɨ maj jɨn jajpuéetzɨj muá'ju'un a'ájna xɨcáara' jitze,
aj pu'ij anárutyij ɨ xɨcáj, capu huanyéeri'cɨj ja'mej ɨ máxcɨrɨe' jɨme', majta ɨ xú'ra'vej,
a'ɨ́i mu uje'cávatzɨj ɨ jútye', ajta huatóoca'tzɨj néijmi'i ɨ tajapuá tɨ séejre'.
30 Aj pu'ij huataséjre'sij ɨ jútye' a'ɨ́jna ɨ tɨ ajta tyévɨj jitze huanɨe'huaca', majta ɨ tyeítyee
maj ɨ̈iye'ej séejre' ɨ cháanacaj japua, aj mu mij néijmi'i huápuɨ'ɨj tyu'tátzɨ̈nye'ej majta
juyɨ̈inyen néijmi'i ɨ maj a'yan séejre' ɨ cháanacaj japua, matɨ'ɨj jaaséj tɨ ɨ jéetɨrɨj tzajta'
aje'cáama'aj ja'mej a'ɨ́jna ɨ tɨ ajta tyévɨj jitze huanɨe'huaca' va'cán jɨn antyúumua'reeriaj
ajta huápuɨ'ɨj naa huasé'rihua'aj.
31 A'ɨ́i pu'ij huo'ta'ɨ́jtye'sij ɨ maj tajapuá tyí'huɨ̈ire' tɨ'ɨj tyu'tácɨ'sitye'en, mej mij
huá'ajsɨ̈ire'en a'ɨ́ijma ɨ maj merí j antyíhuaviihuaca', tɨ'ɨj na'aj jo'tɨj jo'ástɨmee ɨ
cháanacaj.

32 ’Siata'aj a'íj jitze yo'itéej xá'ra'nyij je'ej tɨ ye'ej tyí'caj ɨ xápua': Tɨpua'aj arí antyinyájxɨ'ɨn tɨ cua'tyij ɨ cɨyáara', aj xu sij jamua'reeren tɨ arí véjri' ɨ víita'rij.
33 A'yaa pu cha'tána'aj ij, tɨpua'aj seríj néijmi'i a'yan tyí'sejra, a'yaa xu sij tyáamua'reej tɨ arí véjri' tɨ'ɨj jitzán néijmi'i tye'entyipuá'rij.
34 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tɨ néijmi'i a'yan tye'mej matɨ'ɨj móoj júuricaj ɨ tyeítyee ɨ maj yan séejre' ijíij.
35 A'íɨ pu antyipua'rij ɨ cháanacaj ajta u tajapuá, ajta a'íjna ɨ nyúucarij ɨ nyaj nyeríj jamuáa'ixaa, capu a'náj antyipua'rij sulu néijmi'i pu jɨn aróo'astej.
36 ’Ajta a'náj tɨ xɨcáara' nusu a'tzáaj tɨ a'yan tye'mej, capu a'tíj jamua'reej, camu jamua'reej ɨ maj tajapuá tyí'huɨɨre', canu nyajta nyáaj jamua'reej. A'íɨ pu'uj na'aj jamua'reej ɨ nyavástara'.
37 ’A'yájna tɨ'ɨj tyu'ríj a'ájna tɨ yan séjria'ca'aj a'íjna ɨ Noé, a'yaa pu cha'tána'aj tye'mej a'ájna tɨ'ɨj yava'cáanyej a'íjna ɨ tɨ ajta tyévij jitze huanɨe'huaca'.
38 A'ájna ɨmuáj tɨ'ɨj quee xu antyipua'ariva'caj ɨ cháanacaj jájtyij jɨme', metyí'cua'caria'aj ɨ tyeítyee, majta ya'caria'aj, a'íɨ mu nyejnyeɨ'chaca'aj, majta huɨɨchajca'aj, móoche' mu a'yan rɨjcaa 'asta quee ɨ Noé utyájrupij ɨ báarcuj jitze tɨ ve'éj.
39 Ajta matɨ'ɨj pua'aj quee jajchó'va'caj ɨ tyeítyee, aj mu mij jáamua'reeri' tɨ'ɨj huatámuɨ'yaca', ajta je'en huojo'jójtye néijmi'caa ɨ tyeítyee. A'yaa pu cha'tána'aj tye'mej a'ájna xɨcáara' jitze tɨ'ɨj yava'cáanyej a'íjna ɨ tɨ ajta tyévij jitze huanɨe'huaca'.
40 A'ájna tɨ'ɨj putyi'rɨjcáj, a'áa mu hua'puaj jo'tyu'úuj muá'ju'un ɨ tyétyacaa, síɨj pu'ij á'vi'tɨchi'huan, ajta síɨj, a'áa pu jo'tyá'ɨtzeere'ej.
41 Majta ɨ úucaa a'áa mu jo'tyu'úuj muá'ju'un maj hua'puaj, metya'tɨ'xíj mu muá'ju'un, síɨj pu ajta á'vi'tɨchi'huan, ajta ɨ síɨj a'áa pu jo'tyá'ɨtzeere'ej.
42 ’Siata'aj a'náj tɨna'aj tyámua' naa tyitya'tanyéjnye'rij, ji'nye caxu jamua'reej a'náj tɨ xɨcáara' jitze uvé'nyesij ɨ ja'muavástara'.
43 Siata'aj a'yan tyiyo'itéej xá'ra'nyij a'íjcɨ jɨme' ɨ a'tíj tɨ aja'chej, tɨpua'aj jamua'reeriaj a'tzáaj tɨ utyárutyij ɨ náhua'rij ɨ chi'táara'an, a'íɨ pu atanyéerɨj ja'mej, capu ij jaatá'sij tɨ ɨ náhua'rij utyájrutyej u chi'táj.
44 A'yaa pu cha'tána'aj tyúuxɨe've' siaj mua'aj tyámua' eenye', ji'nye a'íjna ɨ tɨ ajta tyévij jitze huanɨe'huaca', a'áa pu uvé'nyesij a'tzáaj siaj quee pu tyámuamua're'ej.

A'íjna ɨ tɨ quee tyi'tíj jɨn á'ɨtzeere' ajta ɨ tɨ je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ɨj
(Lc. 12:41-48)

45 ’¿A'tanyíj a'íɨn pué'een ɨ tɨquee tyi'tíj jɨn á'ɨtzeere' tɨ ajta tyámua' metyóomua'rej, tɨpua'aj ɨ vástaria'ra' a'yan tyé'ijcatye' tɨ tyihuá'ijtye' ɨ séecan ɨ maj tyí'huɨɨre', tɨ'ɨj ajta tyihuó'cue'tyej a'tzáaj tɨ arí huaxá'puɨ'ɨntari'huaca'?
46 Che' huatóotyamua've'en a'íjna ɨ tyévij tɨ a'yan rɨjcaj je'ej tɨ tyaata'íj tɨ'ɨj uvé'nyej a'íjna ɨ tɨ tyé'ijtye'.
47 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jɨme' tɨpua'aj a'yan rɨjcaj tɨ'ɨj uvé'nyej ɨ vástaria'ra', a'íɨ pu néijmi'i tyé'ijcatye'en ɨ tɨ tyí'ijcha'ɨj.
48 Ajta tɨpua'aj a'íjna ɨ tyévij je'ej pua'aj tyí'tyevistan, a'yaa pu tyi'riá'mua'sij ɨ tɨjɨn jéehua pu mu' á'tyeeren ɨ nyavástara',
49 aj pu'ij huatyóochesij tɨ hua'ajtyá'xɨ'ɨn ɨ juxa'aj tyeítyee ɨ maj tyí'huɨɨre', ajta hua' jamuán tyí'cua'nyij, ajta ye'en a'íɨjma jamuán ɨ maj juɨ'ive',
50 ajta a'ájna tɨ'ɨj pua'aj quee tyi'ijchó've'ej, ajta a'tzáaj tɨquee jamua'reej aj pu'ij uvé'nyesij ɨ vástaria'ra',
51 tɨ'quij jéehua puéjtzij jaatá'sij, ajta tyu'ta'íjtaj tɨ'ij ajta a'áa jo'tyá'ɨtzeerej jo'maj je'ej je'en ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj. Aj pu'ij jéehua huatóoxaamujritye'sij ajta jéehua juyiinyixɨ'ɨn.

25

A'íjcɨ jɨme' ɨ íimuaa maj tamuáamuata' ará'asej
1 ’A'yaa pu'ij tyí'rɨnyij a'ájna jo'tɨj ɨ Dios tyejé'ijtaj tɨ'ɨj tyu'ríj jo'tɨj a'tíj jo'tyényeɨɨchaca', tamuáamuata' mu ará'asej ɨ íimuaa ɨ maj tyojo'tɨɨ ɨ maj jɨn antyitátzave' mej mij ja'antyinájchej a'íjcɨ ɨ tɨ huatyényeɨɨchij.
2 Séecan ɨ maj anxívij camu tyámua' tyá'mua'reeriaca'aj je'ej maj huárɨnyij, majta ɨ séecan ɨ maj majta anxívij, a'íɨ mu xaa tyámua' tyá'mua'reeriaca'aj.
3 A'íɨmaj ɨ maj quee tyámua' tyá'mua'reeriaca'aj a'íɨ mu tyojó'tɨɨ ɨ maj jɨn anty-itátzave'sij, majta quee yo'jáj a'íjcɨ ɨ aséityij ɨ maj jɨn ja'antyítɨeeraj,
4 majta ɨ maj tyámua' metyityoomuámua're'ej, a'íɨ mu cíxo'rij tzajta' ju'cájtoj ɨ aséityij, a'íj mu mij jo'tɨɨ jamuán ɨ maj jɨn antyitátzave'sij.

5 Ajta jéehua pu á'tyeej a'íjna ɨ tɨ huatyényeɨichij, tyámua' pu cutzíj tyihua'antyimué'tɨj a'íɨjma ɨ íimuaa, matɨ'ɨj mij huatácu'tzuca'.
6 Tɨ'ɨj arí véjri' a'tzáaj jé'ta' tíca', síɨj pu huajíjhuaca' a'yan tɨjɨn: "Pu'ríj yaja'vé'mej a'íjna ɨ tɨ huatyényeɨichij, xɨi'ráciɨnyij siaj sij ja'antyinájchej."
7 Aj mu mij néijmi'ɨ huatájɨj ɨ íimuaa, majta je'en tyámua' tyú'ruuj ɨ maj jɨn antyúutatzavi'tye'en.
8 Aj mu mij a'íɨmaj ɨ maj quee tyámua' huóoruuj, a'yaa mu tyihuo'tajé ɨ séecan tɨjɨn: "Cíɨ setyitaatajánɨe'tye' ɨ aséityij, ji'nye pu'ríj antyímuɨ'sij ityájma tɨ antyítaa."
9 Majta ɨ maj tyámua' metyityoomuámua're'ej, a'yaa mu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn: "Catu xaa nyu'uj, ji'nye capu tacɨ'tyij ityájma, capu ajta cɨ'pej tyaj jamuatajánɨe'tye'en. Jéetze' pu naa siaj a'áa jó'ju'un jo'tɨj já'xoo ɨ aséityij siaj sij jáananan."
10 Aj mu mij jó'ju', móoche' mu ajooju'caj tɨ'ɨj ará'aj a'íjna ɨ tɨ huatyényeɨichij, majta ɨ íimuaa ɨ maj tyámua' huóoruuj, a'íɨ mu jamuán utyájrupij ɨ tɨ huatyényeɨichij, tɨ'quij eetyánami'huaca'aj ɨ puéertaj.
11 A'tzúj a'tyéevi'caj majta ɨ séecan ará'aj ɨ íimuaa, aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn: "Tavástara', tavástara', tyita'antácuunye'."
12 Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn: "A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nyaj quee já'muamuajtyej."
13 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Siata'aj atanyéjnye'rij, ji'nye caxu jamua'reej a'náj tɨ xɨcáara' jitze uvé'nyesij ɨ ja'muavástara'.

A'íjcɨ jɨme' ɨ túmii ɨ tɨ hua' vástara' huo'íjcaj a'íɨjma ɨ maj jahuɨiria'ca'aj

14 'A'yaa pu ajta tyí'rɨnyij a'ájna jo'tɨj ɨ Dios tyejé'ijtaj tɨ'ɨj ɨ a'tíj huó'ruuj ɨ maj jimi tyí'muarɨe'ej, tɨ'ɨj arí jo'yi'muɨ́icaj séej chuéj japua, a'íɨ pu huo'tajé ɨ maj jimi tyí'muarɨe', tɨ'quij huo'cha'ɨiraj ɨ ju túmii.
15 'Séej pu'ij anxɨ́ ví'ra'aj ɨ túmii huatá', ajtáhua'aj ɨ séej, hua'puaj ví'ra'aj huatá', ajtáhua'aj ɨ séej, séej ví'ra'aj pu jaatá', a'yaa pu tyihuo'tá' a'chu tu síɨj púj oorej. Aj pu'ij jó'raa.
16 Ajta a'íjna ɨ tɨ anxɨ́ ví'ra'aj ja'ancuriáa', a'íɨ pu huatyóochej tɨ tyu'muárɨe'en ɨ túmii jɨme', ajta je'en jaamué'tɨj anxɨ́ ví'ra'aj a'íjcɨ jɨme' ɨ tɨ anaquéej ja'ancuriáa'.
17 A'yaa pu cha'tána'aj huarɨ́j a'íjna ɨ tɨ hua'puaj ví'ra'aj ancuriáa', a'yaa pu cha'tána'aj hua'puaj ví'ra'aj tyaamue'tɨj ɨ túmii.
18 Ajta a'íjna ɨ tɨ séej ví'ra'aj ja'ancuriáa', capu tyu'muárɨej, a'áa pu ja'hua' ja'rá'aj, tɨ'ɨj ja'tye'íicha'ajraa a chóota', a'áa pu ja'vá'naj ɨ túmii tɨ jáacha'ɨiraj ɨ vástaria'ra'.
19 'Tɨ'ɨj a'tyéevi'caj aj pu'ij ɨ hua' vástara' uvé'nyej, ajta je'en huatyóochej tɨ jaaxá'puɨ'ɨntare'en ɨ túmii jɨme'.
20 A'íɨ pu anaquéej aje'ré'nyej ɨ tɨ anxɨ́ ví'ra'aj ja'ancuriáa', a'íɨ pu ajta ya'ráa' ɨ séecan ɨ anxɨ́ ví'ra'aj ɨ tɨ jaamué'tɨj, a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn: "Nyavástara', muáaj paj anxɨ́ ví'ra'aj naatá' ɨ túmii, cásɨ' a'íj nu jɨn jaamué'tɨj séecan ɨ tɨ ajta anxɨ́ ví'ra'aj ará'asej."
21 A'yaa pu tyaaté'exaa a'íjna ɨ tɨ tyé'ijtye' tɨjɨn: "Xá'puɨ' paj huarɨ́j, tyámua' paj naa tyu'muárɨej, ajta a'íjna jɨme' ɨ paj tyámua' tyu'muárɨej, a'íj nu jɨn jéehua tyí'mua'ijcatye'en iiye'ej nyéetzɨj jimɨ. Puɨ'tyéeme' pata'aj nyajamuan huatá'tyamua've'en."
22 Aj pu'ij ta'ij a'íɨn aje'ré'nyej ɨ tɨ hua'puaj ví'ra'aj ja'ancuriáa', a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn: "Nyavástara', muáaj paj hua'puaj ví'ra'aj naatá' ɨ túmii, cásɨ', a'íj nu jɨn jaamué'tɨj séecan tɨ a'yan cha'tána'aj hua'puaj ví'ra'aj tya'rá'asej."
23 Ajta ɨ tɨ tyé'ijtye' a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn: "Xá'puɨ' paj huarɨ́j, tyámua' paj naa tyu'muárɨej, ajta a'íjna jɨme' ɨ paj tyámua' tyu'muárɨej a'íjcɨ jɨme' ɨ tɨ cíɨ na'aj, a'íj nu jɨn jéehua tyí'mua'ijcatye'. Puɨ'tyéeme' pata'aj huatá'tyamua've'en."
24 'Ajta tɨ'ɨj a'íɨn aje'ré'nyej ɨ tɨ séej ví'ra'aj ja'ancuriáa', a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjcɨ ɨ tɨ tyé'ijtye' tɨjɨn: "Nyavástara', nyáaj nu a'yan tyáamua'reerɨ' paj tyá'jaaxɨejve', pajta tyí'tza'nacaa jo'paj quee tyojo'huástej, pajta néijmi'ɨ huariá'sɨire'ej tɨ'ɨj tyú'cɨirej tɨ'ɨj néijmi'ɨ muéetzɨj muáacɨ'tyij.
25 A'íj nu jɨn tyí'tzɨinya'ca'aj, nyatɨ'ɨj nyij ja'tye'íicha'ajraa a chóota' nyajta je'en jaatyá'avaataca' a túmii. Ya'cuíj muéetzɨj tɨ a túmii."
26 Ajta ɨ tɨ tyé'ijtye' a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn: "Muáaj mu paj quee tyámua' tyu'muárɨej pajta huɨ'na'se', tɨpua'aj a'yan petyá'mua'reeriaj nyaj tyí'tza'nacaa jó'nyaj quee tyojo'huástej, nyajta néijmi'ɨ huariá'sɨire'ej tɨ'ɨj nyéetzɨj nya'a'rij já'ra'nyij,
27 a'yaa pu'ij tyi'xá'puɨ'ɨntacaj paj a'áa yóotonyijche' ɨ túmii hua' jimɨ ɨ maj túmii tyí'nyijtye' nyej nyij ja'ancuriá'nyijche' ɨ tɨ nyéetzɨj nya'a'rij nyajta je'en ɨ tɨ jaamué'tɨj."

28 Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj ɨ maj a'áa jo'tyú'uuca'aj tɨjɨn: “Siata'aj jáa'ri' a'ɨ́jcɨ ɨ séej ví'ra'aj ɨ túmii, siajta jaatá'an a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ tamuáamuata' ví'ra'aj tyí'toovej.
29 Ji'nye a'ɨ́jna ɨ tɨ jéehua tyí'ijcha'ɨj, jéetze' mu tyaata'sij, a'ɨ́j pu jɨn jimi tya'vá'ɨtze'rihua'aj ta'mej, ajta ɨ tɨ cɨ́ɨ na'aj tyí'ijcha'ɨj, a'ɨ́j mu tyo'huáa'ri'raj tyi'tɨ́j tɨ caa tyí'ijcha'ɨj.
30 Siajta a'ɨ́jcɨ tɨ nye jimi tyí'muarɨe' tɨ quee tyi'tɨ́j huɨ̈ɨre', siata'aj ji'rárɨeenyij mapua'quéj jo'tɨj jo'tɨ́ca'. A'áa pu'ij huatóoxaamujritye'sij a'ɨ́jna jɨme' tɨ jéehua jajpuéetzij ja'mej.”

Tɨ'ɨj Dios huá'xɨjtye'en ɨ tyeɨ́tyee ɨ maj a'yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua

31 ’A'ájna xɨcáara' tɨ'ɨj yava'cányesij a'ɨ́jna ɨ tɨ ajta tyévij jitze huanɨe'huaca', huápuɨ'ɨj naa huasé'rihua'aj majta jamuán ɨ maj tajapuá tyí'huɨ̈re', a'ɨ́ɨ pu huatyéyixaj ɨ ɨpuárɨj jitze tɨ'ɨj néijmi'ɨ jɨn antyúumua'reeriaj íiyan ɨ cháanacaj japua.
32 Aj mu mij jimi hua'ajsɨ̈rej néijmi'caa ɨ tyeɨ́tyee ɨ maj a'yan séejre' ɨ cháanacaj japua, a'ɨ́ɨ pu'ij hua'puaquéj hua'ajsɨ̈re'ej tɨ'ɨj ɨ a'tɨ́j jujɨ́me' tyihuá'ajsɨ̈ ɨ cánya'xɨ̈ɨ, ajta jujɨ́me' ɨ chíiutyee.
33 Jumuáca'ta' pujmua' pu hua'ajsɨ̈re'ej ɨ cánya'xɨ̈ɨ, ajta ju'útata' pujmua' ɨ chíiutyee.
34 Ajta a'ɨ́jna ɨ Rey tɨ pué'een, a'yaa pu tyihuo'té'exaatye'ej a'ɨ́ɨjma ɨ maj muáca'ta' já'sejre' tɨjɨn: “Musio'vá'ju' mua'aj mu siaj tyámua' tyaatá' ɨ nyavástara', siata'aj ja'ancuriá'an ɨ tɨ já'muacɨ'tyij ɨ tɨ tyámua' éenye'ej tɨ'ɨj na'aj ɨ Dios tyeetyátaahuaca' ɨ cháanacaj.
35 Ji'nye mua'aj xu tyinaacue'ej nyatɨ'ɨj huataí'cuataca', siajta xu jájtyij naatá' nyatɨ'ɨj huataí'imuj, mua'aj xu siajta naataxɨé'vej ujá'muachi'taj tɨ'ɨj quee a'tɨ́j nyaxɨe'va'ca'aj.
36 Mua'aj xu tyinaatyéechejtyej, nyatɨ'ɨj quee tyi'tyáchajca'aj, ajta nyatɨ'ɨj tyi'ijcuí'nyaca' mua'aj xu unyojo'vá'muaariaca', ajta nyatɨ'ɨj eetyánami'huaca'aj, mua'aj xu siajta unyojo'tyéesej.”
37 Aj mu mij ɨ maj tyámua' tyí'tyetyeɨtyee a'yan tyu'ta'íhuo'sij tɨjɨn: “Tavástara', ¿a'najnyí tyetyimuaacue'ej tyatɨ'ɨj muaaséj ɨ paj i'cuataca'aj? ¿A'najnyí jájtyij tyamuaatá' tyatɨ'ɨj muaaséj ɨ paj i'muɨ'ca'aj?
38 ¿A'najnyí tyamuaataxɨé'vej ɨ tachi'taj patɨ'ɨj quee ma'já'chajca'aj? ¿A'najnyí tyetyimuaatyéechejtye patɨ'ɨj quee tyi'tyáchajca'aj?
39 ¿Ca' a'najnyí tyamuaatyéesej patɨ'ɨj eetyánami'huaca'aj, na'ríij tyaj umojo'vá'muaariaca' patɨ'ɨj tyí'cui'ca'aj?”
40 Ajta ɨ Rey a'yaa pu tyihuo'té'exaatye'sij tɨjɨn: “A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tɨjɨn je'ej siaj tyihuo'táhuɨ̈ɨ a'ɨ́ɨjma ɨ nye'ihuáamua', a'yaa xu cha'taj siana'aj nyéetzij tyinaatáhuɨ̈ɨ.”
41 ’Aj pu'ij ta'ij ɨ rey a'yan tyihuo'té'exaatye'ej a'ɨ́ɨjma ɨ maj útata' aja'seejre' tɨjɨn: “Siájhuii nye jimi, mu tɨ ɨ Dios puéjtzij jamuaatá'sij, séricuj a'ájna ɨ tɨéj tzajta' a'ɨ́ɨn tɨ jimi tyámua' tyí'uurijhuaj ɨ tyiyáaru', ajta a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj jahuɨ̈re'.
42 Ji'nye caxu tyinaacue'ej, nyatɨ'ɨj huataí'cuataca', caxu siajta jájtyij naatá' nyatɨ'ɨj huataí'imuj,
43 nyatɨ'ɨj quee huatyéchi'ca'aj caxu naataxié'vej ɨ juchéj, nyajta quee tyi'tyéchajca'aj, siajta mua'aj caxu tyinaatyéechejtyej, nyatɨ'ɨj tyi'ijcuí'nyaca', caxu náamuariaca', caxu siajta unyojo'tyéesej nyatɨ'ɨj nami'huaca'aj.”
44 Aj mu mij a'ɨ́ɨmaj a'yan tyaata'íhuo'raj tɨjɨn: “Tavástara', ¿a'najnyí tyamuaaséj patɨ'ɨj huataí'cuataca', nusu patɨ'ɨj huataí'imuj, na'ríij patɨ'ɨj quee ma'já'chajca'aj, nusu patɨ'ɨj tyí'cui'ca'aj, ajta patɨ'ɨj eetyánami'huaca'aj, tyajta je'en quee ityáj muaatáhuɨ̈ɨ?”
45 Aj pu'ij ɨ Rey a'yan tyihuo'té'exaatye'sij tɨjɨn: “A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tɨjɨn a'ɨ́jna jɨme' siaj quee huo'tyáhuɨ̈ɨ ɨ nye'ihuáamua' ɨ maj quee tyi'tɨ́j jɨn antyúumua'reej, caxu siajta nyéetzij naatyáhuɨ̈ɨ.”
46 A'ɨ́ɨ mu mij a'áa jó'ju'uj muá'ju'un jo'maj jusén jɨn ya'ajpuéetzij muá'ju'un, majta ɨ maj tyámua' tyí'tyetyeɨtyee, a'ɨ́ɨ júurij muá'ju'un jusén jɨme'.

26

Metyi'huóo'ixaa mej mij jaaxá'puɨ'ɨntare'en maj Jesús huatyéevi'
(Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

1 Tɨ'ɨj Jesús ja'antyipuá'rij ɨ tɨ tyihuo'mua'aj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj a'ɨ́ɨjma ɨ maj jamuán huacɨ́j tɨjɨn:
2 —Xu'ríj jamua'reej tɨ hua'puaj xɨcáj á'ɨtzeere' matɨ'ɨj tyí'ye'esten a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ'ɨj Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ ajta tyévij jitze huanɨe'huaca' a'ɨ́ɨ pu huatátuiiri'huaj mej mij jó'tatan ɨ cúruuj jitze.

3 Majta ɨ maj tyihuá'ijtye' ɨ tyeyúuj tzajta', majta ɨ huáasij ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can,
a'íɨ mu aja'tyúusiɨj jo'tɨj ja'chej a'íjna ɨ tɨ néijmi'ɨ jɨn antyúumua'reej ɨ hua' tyeyúuj tzajta'
ɨ tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Caifás,
4 a'íɨ mu mij jaaxájtaca' je'ej maj huárɨnyij mej mij hue'tzij jɨn jaatyéevɨ' a'íjcɨ ɨ Jesús
majta je'en jaajé'caj.
5 A'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj tɨjɨn:
—Catu a'ájna jaatyévi'raj matɨ'ɨj tyí'ye'estyaj, mej mij quee ɨ tyeítyee huatanyínyu'caj.

Íitɨ' pu ja'vá'huaaj ɨ mu'úutze' ɨ Jesús a'íjcɨ ɨ tɨ naa tyaarɨe'ej
(Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)

6 Jesús pu a'áa jo'tyávaaca'aj a Betania jo'tɨj ja'chej a'íjna ɨ Simón, ɨ maj a'yan
jatamuá'muaj tɨjɨn ɨ tɨ cá'atzaj,
7 aj pu'ij íitɨ' jimi ajtyáxɨiriaca' limeetaj pu huajásima'aj, tyetyéj limeetara' pu
pué'eenye'ej, naa pu tya'vá'jɨstica'aj ɨ tɨ naa tyaarɨe'ej, tɨ ajta huápuɨ'ɨj tyá'najchij. Tɨ'ɨj ɨ
Jesús huatyequéecaj ɨ méesaj jitze, aj pu'ij ɨ íitɨ' ja'vá'huaaj áan mu'úutze' a'íjcɨ ɨ tɨ naa
tyaarɨe'ej.
8 Majta ɨ maj jamuán huacíj, matɨ'ɨj jaséej je'ej tɨ huaríj, aj mu mij hu-
atanyínyu'cacuca' ɨ íitaj jimi, a'yaa mu tyi'tyuu'ixáatya'ajraa tɨjɨn:
—¿Ji'nye tyá'huajcaj a'mújna ɨ tɨ naa tyaarɨe'ej?
9 Ɨ'ríitacaj pu maj jáatoonyijche' mui'cájritze' ɨ túmii, mej mij a'íɨjma huatáhuɨire'en
ɨ maj quee je'ej tyéejviicue'.
10 Jesús huó'namuajri' je'ej maj tyí'xajtaca'aj, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—¿Ji'nye een jɨme' setyá'jaaxɨejvi' mu íitaj? Tyámua' pu nye jimi tyú'ruuj.
11 Ji'nye a'íɨmaj ɨ maj quee je'ej tyéejviicue', a'náj tɨna'aj mu ja'mua jamuán séeria'aj
muá'ju'un, nyajta nyáaj canu a'náj tɨna'aj ja'mua jamuán séeria'aj na'mej.
12 Je'ej tɨ tyi'tíj huáruuj mu íitɨ' tɨ'ɨj na'vá'xɨri'ri' a'íjcɨ ɨ tɨ naa tyaarɨe'ej a'íj pu jɨn
tyámua' náaruj matɨ'ɨj na'vá'naj.
13 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tɨjɨn néijmi'que' ɨ cháanacaj japua jo'maj
huojo'té'exaatye'ej ɨ tyeítyee ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios, a'íj mu majta huo'té'exaatye'ej
je'ej tɨ huaríj a'íjna ɨ íitɨ' mej mij jo'támua'reej.

Judas pu tyu'tátuii avíitzɨj jɨme' a'íjcɨ ɨ Jesús
(Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)

14 Síɨj tɨ hua' jitze ajtyáma'can ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ɨ tɨ
a'yan ántyapuaaca'aj tɨjɨn Judas Iscariote, a'íɨ pu avá'raj tɨ'ɨj a'íɨjma jimi jo'mej ɨ maj
tyihuá'ijtye' ɨ puaaríɨj,
15 a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—¿A'chunyéj setyí'nyanajchitye'en tɨpua'aj nyajamuaatátuire'en a'íjcɨ ɨ Jesús?
A'íɨ mu mij seityéj japuan tamuáamuata' ɨ túmii pláataj tɨ jumua'tɨj jaatá'.
16 Aj pu'ij ɨ Judas huatyóochej tɨ jáahuoonyij a'náj tɨ huatáɨ'riitarij tɨ'ɨj huo'tátuiire'en
a'íjcɨ ɨ Jesús.

Tɨ'ɨj tavástara' tyihuo'cue'ej a'íɨjma ɨ maj jamuán huacíj
(Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

17 Tɨ'ɨj atyojo'ré'nyej a'ájna xɨcáara' ɨ ta'nájcaj maj jitzán tyí'ye'estyahua'aj matɨ'ɨj
páan cua'caria'aj tɨquee cu'ustij, aj mu mij jimi aje'ré'nyej ɨ Jesús a'íɨmaj ɨ maj jamuán
huacíj a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Jo'nyij muaja'ráanajchi tyej tyij tyámua' tyojó'uurej tyej tyij jáacua'nyij ɨ páan ɨ tyaj
jɨn jo'támua'reej a'ájna xɨcáara' tɨ'ɨj Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' ɨ tayójmua' ɨ maj anáatya'aj
muaanánɨe'huaca'?
18 Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Séricuj a'ájna chájta', a'áa xu a'tíj já'tyoonyij, a'yaa xu sij tyaaté'exaatye'en yee:
“Yaa pu tyí'xaj ɨ maeestro tɨjɨn: Pu'ríj atyojo'ré'nyesij a'tzáaj tɨ nye jimi tya'tácaj, a'áa
nu jo'ma'aj na'mej a'chéj nyej nyij jáaye'estyaj ɨ tyaj jɨn jo'támua'reej a'ájna xɨcáara' tɨ
jitzán ɨ Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' ɨ hua'yojmua' ɨ maj anáatya'aj muaanánɨe'huaca'.”
19 Majta ɨ maj jamuán huacíj, a'yaa mu huaríj je'ej tɨ ɨ Jesús tyihuo'ta'íj, néijmi'ɨ mu
tyámua' tyú'ruuj ɨ maj tyí'cua'nyij.
20 Tɨ'ɨj huatyéchumua'riaca', Jesús pu huatyéeyixɨj ɨ méesaj jitze, hua' jamuán ɨ maj
tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'axcaa,
21 matɨ'ɨj móoche' tyí'cua'caj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, síɨj tɨ ja'mua jitze ajtyáma'can pu nyéetzɨj
tyu'tátuiire'sij hua' jimi ɨ maj tyí'ijta ɨ tyeyúuj tzajta'.

22 Aj mu mij jéehua huatóoxaamujri, majta huatyóohuij maj a'yan tyaata'íhuo' sɨ́ɨj ajta sɨ́ɨj tɨjɨn:
—Tavástara', ¿nyiquij nyáaj a'ɨ́ɨn nyaj pué'een?
23 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Sɨ́ɨj tɨ ajta ja'ajrú'nyaxɨ'sij ɨ páan ɨ nyaj puláatuj jitze, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ nyéetzij tyu'tátuiire'sij.
24 A'yaa pu néijmi'i atyojo'ré'nyesij nye jimi ɨ nyaj nyajta tyévij jitze huanɨe'huaca' je'ej tɨ tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze, ajta a'ɨ́jcɨ jimi ɨ tɨ nyéetzij tyu'tátuiire'sij, jéetze' pu jatyahuɨ'rihua'caj tɨquee huanɨe'huacajche'.
25 Ajta a'ɨ́jna ɨ Judas ɨ tɨ huo'tátuiire'sij, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—Maeestro, ¿nyi nyáaj a'ɨ́ɨn nyaj pué'een?
Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Muáaj paj a'yan tyaataxájtaca'.
26 Móoche' mu tyí'cua'caj tɨ'ɨj Jesús páan tɨ'ɨj, ajta tɨ'ɨj tyaatatyóotzi'ria'aj ɨ Dios aj pu'ij jaatyátaaraxɨj, ajta je'en huo'ráɨ'pu'uj ɨ maj jamuán huacíj, a'yan tyihua'ixáatye'ej tɨjɨn:
—Xa'ancuráɨ'pu' siajta je'en jáacua'nyij, a'íi pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ nyahue'ra'.
27 Ajta je'en váasuj tyijáj, ajta tɨ'ɨj tyaatatyóotzi'ria'aj ɨ Dios, aj pu'ij huo'tajájnyi a'yan tyihua'ixáatye'ej tɨjɨn:
—Xaaréi'ij néijmi'i mua'aj,
28 ji'nye a'íi pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ nyaxúure', ɨ tɨ jɨn tya'róo'astej je'ej tɨ ɨ Dios tya'tóoratziiri' jájcuaj ɨmuáj, a'ɨ́j nu jɨn ɨ nyaxúure' hua' japua huatányuusij mui'caa ɨ tyeítyee tɨ'ɨj Dios tyihuo'tú'uunyi'.
29 Ajta a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', nyaj quee che' ju'quéi'sij a'ɨ́jcɨ ɨ já'ria'ra' ɨ úuvaj, 'asta na'aj quee tya'rá'astij a'ájna xɨcáara' jitze tɨ'ɨj ɨ Dios tyu'ta'ɨ́jtaj néijmi'que' ɨ cháanacaj japua.

Jesús pu jaataxájtaca' tɨ ɨ Pedro jaatyáhue'taj
(Mr. 14:26-31; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

30 Matɨ'ɨj tyu'tachuíicaj ɨ maj jɨn tyaatatyójtzi'rej ɨ Dios, aj mu mij jo'cíj, matɨ'ɨj mij a'áa ja'rá'aj Aseitúunajrimi jɨrɨ́j tɨ jo'tacá'aj.
31 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Néijmi'i xu mua'aj ijíij tíca' yo'rɨésij ɨ siaj jɨn nye jimi tyá'tzaahuatye'. A'yaa pu tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn: "Nyéeje'catan ɨ cányaˈxɨɨ tɨ tyiséjra, majta ɨ cányaˈxɨɨ jo'xɨsij."
32 Ajta nyatɨ'ɨj huatájuuritaj, a'áa nu nyajtáhua'aj jamuaja'ajsɨɨre'ej a'ájna a Galileea.
33 Pedro pu a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:
—Tɨpua'aj néijmi'i mequee che' a' jimi tyá'tzaahuatye'ej, canu nyáaj a'yan rɨnyij.
34 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—A'yaa nu tyí'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jɨme' tɨjɨn ijíij tɨca', tɨ'ɨj quee xu jijhuaj ɨ tyacuáarɨe', huéeicaj paj a'yan tyu'tányuusij tɨjɨn paj quee nyamua'tyej.
35 Ajta ɨ Pedro a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Tɨpua'aj a'yan tyuuxɨé've'ej nyaj ajamuán huámuɨ'nyij, canu muaatyáhue'taj.
Majta néijmi'i ɨ séecan ɨ maj jamuán huacíj, a'yaa mu cha'taj mana'aj tyu'taxájtaca'.

Jesús pu huatyéenyuj ɨ Dios jimi a'ájna a Getsemaní
(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46)

36 Aj pu'ij jó'raa a'ɨ́jna ɨ Jesús majta ɨ maj jamuán huacíj, a'áa mu ja'rá'aj jo'tɨj a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Getsemaní, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Iiye'ej xu mua'aj tyityé'en, nyajta nyáaj maj nu a'tzúj ɨmuáj uré'nyesij nyej nyij huatyényuunyij ɨ Dios jimi.
37 Ajta a'ɨ́jna jo'ví'tɨj ɨ Pedro, ajta a'ɨ́ɨjma ɨ maj hua'puaj ɨ maj yójmua'mua' pué'een ɨ Zebedeo, aj pu'ij je'ej pua'aj jaata'aj ajta jéehua huatóoxaamujrɨj.
38 A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Huápuɨ'ɨj nu nyaxaamujritye' cuxáa nyaj muɨ'nyij. Ya xu huatyáɨtzeere'en mua'aj, sióoche' xu nyaj jamuán atanyéjnye'rij.
39 A'tzúj pu a' ɨmuáj jo're'nyéej ɨ Jesús tɨ'ɨj ij tyítunutaca' a chóota', aj pu'ij a'yan tyu'tyéenyuj ɨ Dios jimi tɨjɨn:
—Dios paj nyavástara', tɨpua'aj a'yan petyi'tá'care'en, tɨ'ij quee a'yan tyináacɨ'tyij a'ɨ́jna ɨ tɨ je'ej pua'aj een, ɨ nyaj jɨn jajpuéetzij na'mej, ajta che' quee a'yan tyé'yi'can nyatɨ'ɨj nyáaj tyá'xɨe've', sulu che' a'yan tyá'ra'nyij patɨ'ɨj muáaj tyá'xɨe've'.
40 Aj pu'ij ta'ij aje'ré'nyej jo'maj ja'ajtyá'ca'aj ɨ maj jamuán huacíj, mu'rɨ́j tyácu'tzisima'aj. Aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'ɨ́jcɨ ɨ Pedro tɨjɨn:
—¿Nyi pequee a'tzúj tyé'viicue' paj atányeerij nyaj jamuán a'chu caa séej ooraj?

41 Xa'tanyéjnye'rij siajta tyényuusime'en ɨ Dios jimi, siaj sij quee tyi'tɨj jɨn ootyá'ɨtzeere'en. Mua'aj xu tyámua' naa tya'ajxɨé'vi'ra' siajta juca'nyej ɨ jutzájta', ajta ɨ já'muahue'ra' jitze capu ja'muaca'nyisti'.
42 Tɨ'ɨj táhua'aj ij huariá'raa, ajta a'yan tyu'tyéenyuj tɨjɨn:
—Dios paj nyavástara', tɨpua'aj quee je'ej tyíi'riitan tɨ'ij quee a'yan tyináacɨ'tyij ɨ nyaj jɨn jajpuéetzij na'mej, che' a'yan eenye'en patɨ'ɨj muáaj tyá'xɨe've'.
43 Tɨ'ɨj táhua'aj aje'ré'nyej, ajtáhua'aj pu huo'tyoj macu'tzúcaj ɨ maj jamuán huacɨ́j, ji'nye jéehua pu huá'mue'tɨca'aj ɨ cutzíj.
44 A'áa mu jo'tyá'ɨtzee a'ɨ́ɨmaj, huéeicaj jitze pu ajtáhua'aj ujó'mej ɨ Jesús, ajtáhua'aj pu huatyéenyuj ɨ Dios jimi, a'yaa pu cha'tána'aj tyaatáhuaviiri' je'ej tɨ anaquéej tyaatáhuaviiraca'aj.
45 Aj pu'ij aje'ré'nyej jo'maj ja'ajtyá'ca'aj ɨ maj jamuán huacɨ́j, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—¿Nyi a'yaa siana'aj siooj ji'tyá'cu'tzij siajta naa tyityúuso'pe'? Pu'ríj tya'rá'aj a'tzáaj tɨ huatátuiiri'huaj a'ɨ́jna ɨ tɨ ajta tyévɨj jitze huanɨe'huaca' a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeɨtyee.
46 Xá'ajhuiixɨ', che'réj, pu'ríj yaja'vé'mej a'ɨ́jna ɨ tɨ nyéetzij tyu'tátuiire'sij.

Matɨ'ɨj jaatyéevi' a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús
(Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

47 Óoche' pu tyi'tyaxáatasima'caj ɨ Jesús, tɨ'ɨj ɨ Judas aje'ré'nyej, sɨ́ɨj tɨ a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ hua' jitze ajtyáma'can ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'axcaa, jéehua mu tyeítyee jamuán huajú'ca'aj náhuaaj metyu'ɨ́ɨ'sima'aj majta séecan cɨyéj tyuɨ́'ɨsima'aj ɨ maj jɨn huóocui'nyij. A'ɨ́ɨmaj mu uhuojo'ta'ítyaca' ɨ maj tyihuá'ijtye' ɨ puaaríij, majta ɨ huáasij a'áa maj tyityatatyíj a chájta'.
48 Ajta a'ɨ́jna ɨ Judas ɨ tɨ tyu'tátuiire'sij ɨ Jesús, a'yaa pu arí anaquéej tyihuo'té'exaatya'ca'aj tɨjɨn: "A'ɨ́jna ɨ nyaj ji'tyápuɨ'tze'ej, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een, siata'aj jaatyéevi'."
49 A'yaa pu'ij tɨ'ɨj ajtyáxɨɨriaca' ɨ Jesús jimi, a'yaa pu tyaatatyójtye tɨjɨn:
—Ji'nye pana'aj Maeestro.
Ajta ji'tyáapuɨ'tzej.
50 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Nya' amíincuj, tyi'tɨ́j paj jɨn mu jo'vé'mej a'yan huárɨchij.
Aj mu mij ɨ séecan ajtyáxɨɨriaca', matɨ'ɨj mij jaatyéevi' a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús.
51 Aj pu'ij sɨ́ɨj tɨ Jesús jamuán jo'chá'canya'aj juchúun íjcutaca' tɨ'quij ja'ajtavéjchaca' ɨ naxɨéera' a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ jahuɨɨre' ɨ tɨ tyihuá'ijtye' ɨ tyeyúuj tzajta'.
52 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Ucárujtye' mua' náhuaaj. Ji'nye néijmi'ɨ ɨ maj náhuaaj jɨn tyí'tyacui'caa, a'ɨ́ɨ mu majta náhuaaj jɨn cui'ɨihuan.
53 ¿Nyi pequee jamua'reej nyej nyáaj jaayí'tɨn nyaj jaatáhuaviij ɨ nyavástara' tɨ'ij huéeicatyej ví'ra'aj huojo'ta'ítyej ɨ maj tajapuá tyí'huɨɨre'?
54 Ajta tɨpua'aj a'yan náarɨnyij, capu che' huatáɨ'riitarij tɨ'ij aróo'astej je'ej tɨ tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze tɨ a'yan tyúuxɨe've' tɨ a'yan tyá'ra'nyij.
55 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' ɨ tyeítyee tɨjɨn:
—¿Ji'nye een jɨme' mua'aj yesiavá'ju' chúun setyu'ɨ́ɨ'sima'aj siajta cɨyéj siaj sij naatyéevi', cuxáa nyaj nyáaj náhua'rij pué'eenye'? A'náj tɨna'aj nu tyajamuaamuá'tyej ɨ tyeyúuj tzajta', siajta mua'aj caxu a'náj naatyéevi'.
56 Ajta néijmi'i pu a'yan tyí'rɨnyij tɨ'ij a'yan tya'róo'astej je'ej maj tyo'yú'xaca' a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj.
Tɨ'ɨj a'yan tyí'rɨjcaa, néijmi'ɨ mu ɨ maj jamuán huacɨ́j ɨ Jesús ayoorɨej matɨ'ɨj mij huatóo'uj.

Matɨ'ɨj yo'ví'tɨj ɨ Jesús hua' jimi ɨ juéesij
(Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

57 Majta ɨ maj jaatyéevi' a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús, a'áa mu yo'ví'tɨj a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Caifás, a'ɨ́jna ɨ tɨ néijmi'ɨ jɨn antyúumua'reej ɨ tyeyúuj tzajta', jo'maj jóosɨɨria'ca'aj ɨ maj tyihuá'mua'tyej ɨ nyúucarij jitze ɨ maj jɨn tyí'ijta, majta ɨ huáasij.
58 Ajta a'ɨ́jna ɨ Pedro a'tzúj pu ɨmuáj jaavájrasima'aj a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús, a'áa pu'ij ja'rá'aj jo'tɨj ja'rájta'cuaj jo'tɨj ja'chej a'ɨ́jna ɨ tɨ néijmi'ɨ jɨn antyúumua'reej ɨ tyeyúuj tzajta'. A'úu pu jo'tyájrupij, tɨ'quij hua' jamuán ooyíxɨj a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyí'cha'ɨj, tɨ'ij jáamua'reej je'ej tɨ atyojooma'aj ta'mej.
59 Majta ɨ maj tyihuá'ijtye' ɨ puaaríij hua' jamuán ɨ juéesij, a'ɨ́ɨ mu jahuooca'aj ɨ hue'tzij ɨ maj jɨn Jesús jitze tyo'ojpuá'ritye'en tɨ'ij huatáɨ'riitarej maj jaajé'caj,

60 ajta camu je'ej tyéejtyoj tyi'tɨj maj jitzán ujpuá'ritye'en, maj majta mue'tɨj ɨ tyeɨtyee
hue'tzij jɨn tyaaxájtzi'ri'. Aj mu mij hua'puaj aje'ré'nyej,
61 a'yaa mu mij tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'mújna mu tyévij tɨjɨn: "Nyáaj nu jaayí'tɨn nyaj jaatyú'uunaj
a'íjna ɨ tyeyúuj tɨ chi'ra'an pué'een ɨ Dios, nyajta je'en nyajtáhua'aj ja'ajtaahuaj huéeicaj
xɨcáj jitze."
62 Aj pu'ij a'ɨ́ɨn ájchej ɨ tɨ néijmi'i jɨn antyúumua'reej ɨ tyeyúuj tzajta', tɨ'quij a'yan
tyaata'íhuo'ri' ɨ Jesús tɨjɨn:
—¿Nyi pequee huatányuusij? ¿Tyi'tanyí pué'een a'íjna ɨ maj jɨn a jitze tyí'pua'ritye'?
63 Ajta ɨ Jesús capu huatanyúj. Ajta ɨ tɨ néijmi'i jɨn antyúumua'reej ɨ tyeyúuj tzajta',
a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:
—A'yaa nu tyí'mua'ijtye' nyúucaritze' ɨ Dios tɨ júurij paj jaataxáj ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme'.
Taaté'exaatye' tɨpua'aj muáaj a'ɨ́ɨn paj pué'eenye' ɨ Cɨríistu', ɨ yójra' ɨ Dios.
64 Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:
—Muáaj paj a'yan tyaataxájtaca'. Nyajta nyáaj a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj mua'aj
jaséjran a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ ajta tyévij jitze huanɨe'huaca' tɨ muáca'ta' ja'ajcaquée ta'mej a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ
néijmi'i jɨn antyúumua'reej u tajapuá, siajta jaséjran tɨ'ɨj jútye' aje'cáame'en ɨ jéetɨrij
tzajta'.
65 Ajta ɨ tɨ néijmi'i jɨn antyúumua'reej ɨ tyeyúuj tzajta', a'ɨ́ɨ pu ja'cásujtza'an ɨ jusíicu'
mej mij jáamua'reej tɨ huatanyú'caca', ajta a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—Je'ej pu pua'aj tyí'xaj ɨ Dios jimi a'mújna mu tyáatɨ', capu che' juxɨe've' maj séecan
tyi'tɨj jitzán pua'ritye'ej. Mua'aj xu'rɨj jáanamuajri' tɨ je'ej pua'aj tyí'xaj ɨ Dios jimi,
66 ¿ji'nye tyajamuá'miteeraste' mua'ajmaj?
A'yaa mu a'ɨ́ɨmaj tyityaatanyúj tɨjɨn:
—A'yaa pu tyeevíjtye' tɨ huámuɨ'nyij a'íjcɨ jɨme'.
67 Aj mu mij ja'rátzi'tzique'mua'xɨj ajɨ́ɨsa', majta jaatyáavaxɨj. Séecan mu majta jɨ́ɨsa'
ja'ráavaxɨj,
68 a'yan metye'ixáatye'ej tɨjɨn:
—Muáaj mu paj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Cɨríistu', huataxáj a'tanyíj muɨ'tyéjvee.

Pedro pu tyu'hué'taca' tɨ jee quee jamua'tyej ɨ Jesús
(Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27)

69 Ajta ɨ Pedro, a'áa pu jo'tácatyii a jé'ta' jo'tɨj ja'rájta'cuaj ɨ chi'táj. Aj pu'ij sɨ́ɨj íitɨ'
utyájrupɨj ɨ tɨ jahuɨ́ɨre' a'íjna ɨ tyeyúuj tzajta' tɨ antyúumua'reej, aj pu'ij jimi aje'ré'nyej
tɨ'quij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Muáaj paj pajta jamuán jo'chá'canya'aj a'íjcɨ ɨ Jesús Galileea tɨ já'ma'can.
70 Aj pu'ij ɨ Pedro tyu'hué'taca' néijmi'i mu jaséeracaj tɨ'ɨj a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—Canu jamua'reej tyi'tɨj paj tyáxajta.
71 Aj pu'ij ájchee, tɨ'quij a'áa jo'ré'nyej jo'tɨj ja'pueertaj, a'áa pu'ij ajtáhua'aj sɨ́ɨj íitɨ'
jaaséej ajta je'en a'yan tyihuo'té'exaaj ɨ tyeɨtyee tɨjɨn:
—A'mújna mu tyévij a'múu pu ajta jamuán jo'chá'canya'aj a'íjcɨ ɨ Jesús Nazaret tɨ
já'ma'can.
72 Ajtáhua'aj pu ɨ Pedro tyu'hué'taca', junyúucaritze' pu jɨn a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Canu jamua'tyej a'íjcɨ ɨ tyévij.
73 A'tzúj a'tyéevi'caj, ɨ maj a'áa ja'ré'tya'ca'aj, a'ɨ́ɨ mu aje'ré'nyej jimí, matɨ'ɨj mij a'yan
tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Muáaj paj hua' jitze ajtyáma'can. Tu'rɨj jamua'reej a'íjcɨ jɨme' je'ej paj ye'ej
tyu'xáxa'aj.
74 Aj pu'ij Pedro huatyóochej tɨ jaatáhuaviij tɨ ɨ Dios puéjtzɨj jaatá'an tɨpua'aj quee
a'yan tyi'ja'yájnatan, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Canu jamua'tyej a'íjcɨ ɨ tyévij.
Tɨ'ɨj a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij ɨ tyacuáarɨe' huajíjhuaca',
75 aj pu'ij ɨ Pedro jo'támua'reeri' je'ej tɨ ɨ Jesús anaquéej tyaaté'exaatya'ca'aj a'yan
tɨjɨn: "Tɨ'ɨj quee xu jijhuaj ɨ tyacuáarɨe', huéeicaj paj naatyáhue'taj a'yan petyi'xáataj
tɨjɨn capáj nyamua'tyej." Aj pu'ij iirájraa a'íjna ɨ Pedro, tɨ'quij jéehua huápuɨ'ɨj
tyuuyíinyajraa.

27

Jesús pu huatátuiihuaca' a'íjcɨ jimi ɨ Piláato
(Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn. 18:28-32)

1 Tɨ'ɨj huatapuá'riaca', néijmi'i mu ɨ maj tyihuá'ijtye' ɨ puaaríij majta ɨ huáasij ɨ maj
Israel jitze ajtyáma'can, a'ɨ́ɨ mu néijmi'i jaaxá'puɨ'ɨntarej je'ej maj huárɨnyij mej mij
jaajé'caj ɨ Jesús.
2 Ma'najɨ́'ca'aj mu ɨ muáca'ra'an jitze matɨ'ɨj yo'ví'tɨj, aj mu mij jaatátuii a'ɨ́jcɨ ɨ
tajtúhuan tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Piláato.

Judas pu huatyóocue'mi'in
3 Ajta a'ɨ́jna ɨ Judas ɨ tɨ tyu'tátuii a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús, tɨ'ɨj jáamua'reeri' tɨjɨn puéjtzɨj mu
jaatá'sij ɨ Jesús, a'ɨ́ɨ pu ayootoj ɨ túmii hua' jimi ɨ maj puaaríij tyí'ijtye' ajta a'ɨ́ɨjma jimi
ɨ huáasij,
4 a'yan tyihuo'te'exáatye'ej tɨjɨn:
—Nyáaj nu ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi, ji'nye a'tɨ́j nu jamuaatátuii tɨquee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeere'
siaj sij jaajé'caj.
Majta a'ɨ́ɨmaj a'yaa mu tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Capu a'tzúj tajitzé juxɨe've' ityájma, muáaj paj pué'eenye'.
5 Aj pu'ij ɨ Judas ayoohuá'axɨj ɨ túmii a chóota' a'újna ɨ tyeyúuj tzajta', tɨ'quij jó'raa
ajta je'en cóocue'mi'in.
6 Majta ɨ maj puaaríij tyí'ijtye' a'ɨ́ɨ mu jaaré'je'puj a'ɨ́jcɨ ɨ túmii, majta a'yan
tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—Capu je'ej tyɨ́ɨ'rij tyaj ju'cáan a'ɨ́jcɨ ɨ túmii jo'tɨj jóosɨɨre' ɨ túmii, ji'nye a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn
pué'een ɨ tyaj jɨn tyu'nájchitaca' tɨ'ɨj xúure'ej jó'vetyij.
7 Matɨ'ɨj mij a'yan tyaaxá'puɨ'ɨntarej maj a'ɨ́j jɨn chuéj huánanan, ɨ maj a'yan
jatamuá'muaj tɨjɨn chuéj tɨ japuan tyí'muɨjhuacaa a'ɨ́jna ɨ tɨ xá'rij tyí'ta'huacaa, mej mij
a'áa huaja'vá'naamuan a'ɨ́ɨjma ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can.
8 A'ɨ́j mu jɨn a'yan jaatamua'aj tɨ'ɨj na'aj a'ájna ɨmuáj a'ɨ́jcɨ ɨ chuéj a'yan tɨjɨn chuéj
maj japuan jo'riá'xɨrej ɨ xúure'ej.
9 A'yaa pu a'ɨ́jna jɨn tya'róo'astej je'ej tɨ tyu'taxájtaca' a'ɨ́jna ɨ Jeremías ɨ tɨ Dios
jitze ma'can tyí'xajtaca'aj tɨ a'yan tɨjɨn: "A'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, a'ɨ́ɨ
mu jaaré'je'puj a'ɨ́jcɨ ɨ túmii ɨ tɨ seityéj japuan tamuáamuata' ará'asej ɨ maj jɨn
tyu'nájchitaca',
10 a'ɨ́j mu mij jɨn chuéj huánanɨej jo'tɨj tyajá'muɨjhuacaria'aj a'ɨ́jna ɨ xá'rij tɨ
tyí'ta'huacaa."

Tɨ'ɨj Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Piláato
(Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18:33-38)
11 Jesús pu jó'vi'tɨchiihuaca' a'ɨ́jcɨ jimi ɨ tajtúhuan, a'ɨ́ɨ pu'ij ɨ tajtúhuan a'yan
tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Nyi muáaj a'ɨ́ɨn papué'een ɨ paj hua' rey ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can?
A'yaa pu tyu'tanyúj a'ɨ́jna ɨ Jesús tɨjɨn: "Muáaj papu'rɨ́j jaataxájtaca'."
12 Matɨ'ɨj móoj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj puaaríij tyí'ijtye' majta ɨ huáasij jitzán tyí'pua'ritya'ca'aj,
capu ɨ Jesús tyi'tɨ́j huataxájtaca'.
13 A'ɨ́j pu jɨn ɨ Piláato a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Nyi pequee huá'namuaj ɨ maj jéehua a' jitze tyí'pua'ritye'?
14 Ajta ɨ Jesús capu tyi'tɨ́j huataxájtaca', a'ɨ́j pu jɨn ɨ tajtúhuan je'ej tyo'tóomua'aj.

Matɨ'ɨj ɨ Jesús ooxɨ́jtye mej mij tyu'tá'an maj jaajé'caj
(Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38—19:16)
15 Matɨ'ɨj tyí'ye'estyahua'aj, a'yaa pu tyeeyí'tɨhua'aj a'ɨ́jna ɨ tajtúhuan tɨ séej hu-
atátoonyij ɨ tɨ eetyánami', a'tɨ́j maj a'yan ɨ tyeítyee tyaatáhuaviiraj.
16 Sɨ́ɨj pu'ij eetyánami'huaca'aj tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Barrabás, néijmi'i mu
jamua'tyajca'aj a'ɨ́jcɨ ɨ Barrabás,
17 matɨ'ɨj ɨ tyeítyee a'áa ja'tyúusɨiria'ca'aj, Piláato pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿A'tanyíj mua'aj siaxɨe've' nyej nyij jaatátoonyij nyij a'ɨ́jcɨ ɨ Barrabás, ca' ɨ Jesús ɨ
maj a'yan jatamuá'muaj tɨjɨn Ciríistu'?
18 Ji'nye a'yaa pu tyáamua'reeri' tɨjɨn me'chueeria'ca'aj ɨ Jesús, a'ɨ́j mu jɨn jaatátuiiri'
ɨ tajtúhuan.
19 Óoche' pu huatyequéecaj ɨ ɨpuárɨj japua a'ɨ́jna ɨ Piláato tɨ'ɨj ɨ́ɨra'ra'an a'yan
utyiyo'tanyú'chityi'ri' tɨjɨn: "Capáj je'ej jooriaj a'mújcɨj mu tyévɨj tɨ quee tyi'tɨ́j jɨn
á'ɨtzeere', ji'nye je'ej nu pua'aj tyú'maaraca' a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tyévɨj."
20 Majta ɨ maj tyihuá'ijtye' ɨ puaaríij majta ɨ huáasij, a'ɨ́ɨ mu ca'nyíjra'aj huo'ta' ɨ
tyeítyee mej mij jaatáhuaviij ɨ tajtúhuan tɨ'ɨj a'ɨ́j huatátoonyij ɨ Barrabás, majta je'en
a'yan tyaatáhuavii tɨ'ɨj tyu'tá'an mej mij jaajé'caj a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús.
21 Ajta ɨ tajtúhuan a'yaa pu ajtáhua'aj tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:

—¿A'tanyíj siaxɨe've' a'íijma ɨ maj hua'puaj nyej nyij jaatátoonyij?
A'yaa mu a'íɨmaj tyityaatanyúj tɨjɨn:
—A'íjcɨ ɨ Barrabás.
22 Piláato pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Arí mu Jesús ji'nye nyáa'uurej, mu maj a'yan jatamuá'muaj tɨjɨn Ciríistu'? Néijmi'i mu a'yan tyityaatanyúj tɨjɨn:
—Pata'aj jó'tatan ɨ cúruuj jitze.
23 Ajta Piláato a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—¿Ji'nye een jɨme', tyi'tanyí je'ej pua'aj huáruuj?
Majta a'íɨmaj jéetze' mu ca'nyíin jɨn huatyejíihuajra a'yan tɨjɨn:
—Pata'aj jó'tatan ɨ cúruuj jitze.
24 Piláato pu jamua'reeriaca'aj tɨquee je'ej tyíɨ'riitaca'aj je'ej tɨ huárɨnyij hua' jimi, sulu mu'ríj tɨn tyúucui'sime'ej cha'mana'aj, a'íj pu jɨn anóomuejtye jájtyij jɨme' meeséeracaj ɨ tyeítyee, ajta a'yan tyihua'ixáatye'ej tɨjɨn:
—Canu nyáaj a'íɨn pué'een ɨ tɨ jaje'catan a'mújcɨj mu tyáataj, sulu mua'aj xu a'íɨn pué'een.
25 Néijmi'i mu ɨ tyeítyee a'yan tyityaatanyúj tɨjɨn:
—Che' ityájma a'yan tyitáacɨ'tyij, ajta ɨ tayójmua' tyej tyij ityáj jaajé'caj.
26 Aj pu'ij Piláato jaatátoj a'íjcɨ ɨ Barrabás, ajta je'en jaata'íjtaca' maj je'riá'vaxɨ'ɨn a'íjcɨ ɨ Jesús, aj pu'ij huo'tátuii mej mij yó'tatan.
27 Majta a'íɨmaj ɨ xantáaru'ustyamua'mua' ɨ tajtúhuan a'íɨ mu yo'jáj ɨ Jesús a'ájna jo'tɨj ja'chej ɨ tajtúhuan, majta je'en néijmi'caa huatajé ɨ juxa'aj xantáaru', mej mij tyúusɨire'en ɨ Jesús jimi.
28 Matɨ'ɨj mij tya'cáari'ri'ij néijmi'i ɨ tɨ tyí'chajca'aj, majta síicu'rij ju'cáachejtye tɨ po'vij tɨ xú'muaa tímua',
29 majta cúruun jaatyátaavej tɨ tzícare'ej jɨn cɨstijhuaj, a'íj mu ju'cárujtyi'ri' ɨ mu'úura' jitze, majta itzíj ji'tyéchuiityej muáca'ta'. Aj mu mij jimi tyítunutaxɨj, a'yaa mu tyá'xaahuari'raca'aj a'yan metye'jéevej tɨjɨn:
—¿Che' jusén jɨn júurij a'mújna mu tɨ tyihuá'ijtye' a'íɨijma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can?
30 Majta jaatyétzi'tzique'muaxɨj, majta je'en ja'vá'vaxɨj ɨ mu'úutze' a'íjcɨ jɨme' ɨ itzíj.
31 Matɨ'ɨj jaatyaxáahuataj, aj mu mij ja'antyíchuij a'íjcɨ ɨ síicu'rij tɨ po'vij tɨ xú'muaa tímua', majta ju'cáachejtye ɨ síicu'ria'ra', aj mu mij yo'jáj mej mij jó'tatan ɨ cúruuj jitze.

Matɨ'ɨj jó'tatee a'íjcɨ ɨ Jesús ɨ cúruuj jitze
(Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

32 Matɨ'ɨj ajooju'caj, séej mu tyáataj antyinájchaca' tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Simón, a'áa pu já'ma'can séej chuéj japua tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Cirene, a'íj mu mij huata'íj tɨ a'íɨn ja'antyichóoj ɨ cúruujra' ɨ Jesús.
33 Matɨ'ɨj a'áa ja'rá'aj jo'tɨj a'yan tyaja'rájtyapuaj huá'nyuucaa jɨme' tɨjɨn Gólgota. Gólgota, a'yaa pu huatóomua'aj tɨjɨn Muɨ'chíj mu'taj,
34 aj mu mij tyi'tíj jaatá' tɨ jaayé'en, nahuáj tɨ antzíjvi tɨ á'naxcaj, ajta ɨ Jesús tɨ'ɨj jaatyáamua'aj capu ja'ránajchaca'.
35 Matɨ'ɨj yo'tatéexɨ'ɨj ɨ cúruuj jitze, a'íɨ mu ɨ xantáaru'uj huáhuajcaca' maj huóomue'tɨj tyetyéj jɨme' mej mij jáamua'reej a'tíj tɨ cɨ'tyij séej ajta séej ɨ tyí'caanaria'ra' ɨ Jesús.
36 Aj mu mij támij oorá'saca' mej mij jáacha'ɨɨn.
37 Majta táabla cɨléenye' óotatej jo'tɨj jo'ojmu'uj ɨ Jesús, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj je'ej maj tyi'tíj jitzán tyo'ojpuá'rij. A'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj tɨjɨn: "A'íi pu a'íɨn pué'een ɨ Jesús, ɨ tɨ hua' rey a'íɨijma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can."
38 Hua'puaj mu majta ɨ náhua'rij jamuán óotateehuaca', séej mu óotatej ɨ muáca'ta' ɨ Jesús, majta ɨ séej ɨ útata' pujmua'.
39 Majta ɨ maj aja'tányinyica'aj, matɨ'ɨj jaaséej, a'íɨ mu eecámu'vajra'aj majta já'xaahuataca'aj,
40 a'yaa mu tyé'jeevaca'aj tɨjɨn:
—Muáaj paj jaatyú'uunaj ɨ tyeyúuj, pajta je'en huéeicaj xɨcáj jitze pajtáhua'aj ja'ajtaahuaj. Tɨpua'aj a'íɨn paj pué'eenye' ɨ yójra' ɨ Dios, a japua huatányuuchij, pajta je'en acájra'nyij mu cúruuj jitze.
41 A'yaa mu cha'taj mana'aj tyá'xaahuari'raca'aj a'íɨmaj ɨ maj tyihuá'ijtye' ɨ puaaríij majta ɨ maj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze ɨ maj jɨn tyí'ijta, majta hua' jamuán ɨ huáasij. A'yaa mu tyí'xajtaca'aj tɨjɨn:

42 —A'múu pu hua' japua huatanyúj ɨ séecan, ajta quee jaayí'tɨn tɨ jusíɨj jujapuá
huatányuunyij. A'múu pu a'íɨn pué'een ɨ tɨ rey jɨn tyi'tyéjvee a'íɨjma jimi ɨ maj Israel
jitze ajtyáma'can; che' acájra'nyij mu cúruuj jitze, aj tu xaa jimi tyá'antzaahuatye'sij.
43 A'múu pu ɨ Dios jimi tyí'ca'nyej, che' ɨ Dios ijíij japuan huatányuunyij, tɨpua'aj
jɨ'ré'can jɨme' jaxɨe'va'aj. ¿Nyiquee a'múu a'yan tyu'taxájtaca' tɨ yójra' pué'eenye'ej ɨ
Dios?
44 Majta ɨ náhua'rij ɨ maj jamuán óotateehuaca', a'íɨ mu majta já'xaahuari'raca'aj.

Tɨ'ɨj Jesús huamuɨ'
(Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)
45 Tɨ'ɨj na'aj a'tzáaj tacuaríixpuaj, 'asta na'aj quee yáacɨj jé'ta' ucamá'caj ɨ xɨcáj,
néijmi'que' pu ɨ cháanacaj japua huatyátɨca'riaca'.
46 Tɨ'ɨj a'yan tyí'rɨjcaj, Jesús pu ca'nyíin jɨn huajíjhuaca' ɨ junyúucaa jɨme' a'yaa pu
tɨjɨn:
—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —A'íjna ɨ nyúucarɨj, a'yaa pu huatóomua'aj tɨjɨn: Mu paj
nyaj Dios, mu paj nyaj Dios, ¿ji'nye een jɨme' pej pij yanúurɨej?
47 Séecan ɨ maj a'áa jo'tyú'uuca'aj máanamuajri', a'yaa mu mij tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—A'íj pu huatajé a'íjcɨ ɨ Elías ɨ tɨ Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj.
48 Aj pu'ij síɨj jo'téechajraa tyi'tíj pu ujo'vá'tɨj tɨ uhuájta'tyij, ajta je'en jaatyáaru'nyej
nahuáj jɨme' ta'antzíjvi, aj pu'ij cɨyéj jitze ja'antyijí'que'ej tɨ'ɨj ɨj já'ajchuii ta'aj ij Jesús
huaye'en a'íjcɨ jitze.
49 Majta ɨ séecan a'yaa mu tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—Che' a'yan eenye', tyata'aj jaaséj tɨpua'aj yatanyéj a'íjna ɨ Elías tɨ'ɨj ja'cátoonyij.
50 Aj pu'ij ɨ Jesús, ajtáhua'aj ca'nyíin jɨn huajíjhuacɨ', tɨ'quij huamuɨ'.
51 Tɨ'ɨj a'yan tyí'rɨjcaj, a'íɨ pu ɨ cɨɨxurij tɨ itzijhuaj a'úu tɨ je'cáahuɨɨ ɨ tyeyúuj tzajta'
acásujtza'an. Ajta huatóoca'tzɨj ɨ chuéj, ajta jé'ta' ootátarixɨj ɨ tyetyéj,
52 ajta antyícuunyi'huaxɨj jo'maj ja'va'námi'huajma'caa ɨ maj merɨj huácuij, a'íɨ mu
mue'tíj huatájuuriaca' ɨ maj tyámua' tyí'tyetyeɨɨtyeristaca'aj.
53 Aj mu mij eetacɨj jo'maj ja'va'námi'huajma'caa, tɨ'ɨj huatájuuriaca' a'íjna ɨ Jesús,
a'íɨ mu utyájrupɨj u chájta', jo'mej mij jéehua ɨ tyeítyee huojo'sej.
54 Ajta a'íjna ɨ hua' capítan ɨ xantáaru'uj, majta ɨ maj jacha'ɨɨca'aj ɨ Jesús, a'íɨ mu
tyu'séj tɨ'ɨj huatóoca'tzɨj ɨ chuéj, majta néijmi'i je'ej tɨ tyi'tíj rɨjcaa, aj mu mij jéehua
tyu'tátzɨɨn, majta a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—Je'can jɨme' pu a'íɨn pué'eenye'ej ɨ yójra' ɨ Dios.
55 Séecan mu majta ɨ úucaa a' ɨmuáj jo'tyu'úuj metyí'sejraca'aj, a'íɨ mu jamuán
huacɨ'ca'aj ɨ Jesús tɨ'ɨj na'aj tyaja'rájraa a'ájna a Galileea, a'íɨ mu majta jahuɨɨria'ca'aj.
56 A'íi mu a'íɨn pué'een, a'íjna ɨ Maríia, Magdala tɨ já'ma'can, ajta ɨ síɨj ɨ Maríia hua'
náanaj a'íjcɨ ɨ Jacobo ajta a'íjcɨ ɨ José, ajta je'en a'íjna ɨ hua' náanaj a'íɨjma yojmua' ɨ
Zebedeo.

Meetyá'avaataca' a'íjcɨ ɨ Jesús
(Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)
57 Tɨ'ɨj arí huachúmua', síɨj pu tyáatɨ' tɨ
chíjtyaanyi' aje'ré'nyej tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn José, a'áa pu já'ma'can chájta' tɨ a'yan
tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Arimatea, a'íɨ pu ajta tyá'tzaahuatya'ca'aj ɨ Jesús jimi.
58 A'íɨ pu'ij aje'ré'nyej a'íjcɨ jimi ɨ Piláato, tɨ'quij jaatáhuaviiri' ɨ tyévira' ɨ Jesús. Piláato
pu'ij tyu'ta'íjtaca' maj jaatátuiire'en,
59 aj pu'ij ɨ José ja'ajtajá ɨ tyévira', ajta jere'ijcataca' máantaj jɨme' tɨ jájcuaj,
60 a'úu pu yo'tyájtoo ɨ tyévira' ɨ Jesús jo'tɨj oochán yo'ta'íjtaca' maj ju'tyíicha'ajra'nyij ɨ
tyanúxaj tzajta'. Tɨ'ɨj ij je'tyáanaj ɨ tyetyéj jɨme' tɨ sicɨ́rarara', aj pu'ij jó'raa.
61 Ajta a'íjna ɨ Maríia, Magdala tɨ já'ma'can, ajta ɨ síɨj ɨ Maríia, a'áa mu ja'ajtya'aj muá'raa
a'ájna véjri' a tɨ jo'tyárutyi'ij jo'maj yo'tyájtoo.

A'íɨmaj ɨ maj tyí'cha'ɨɨca'aj jo'tɨj Jesús ja'vá'nami'huaca'aj
62 Yaa ariá'pua'aj, matɨ'ɨj merɨj tyámua' huóoruuj mej mij huóoso'pe'en, a'íɨmaj ɨ maj
tyihuá'ijtye' ɨ puaaríij, majta ɨ fariseos, a'íɨ mu néijmi'i aje'ré'nyej a'íjcɨ jimi ɨ Piláato,
63 a'yaa mu tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Tavástara', a'yaa tu tyo'támua'reeri' tɨ a'yan tyu'taxájtaca' a'íjna ɨ tɨ
tyí'hue'tacare'ej, tɨ'ɨj ooj júuricaj, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tɨ huéeicaj xɨcáj jitze
huatájuuritaj.
64 A'íj pu jɨn, pata'aj tyu'ta'íjtaj mej mij tyú'cha'ɨɨn jo'tɨj ja'vá'nami' 'asta na'aj quee
mu tyojó'me'en huéeicaj xɨcáj. Na'ríij quee ɨ'ríj maj aje'ré'nyej mej mij jaanáhua'an ɨ
tyévira' a'íɨmaj ɨ maj jamuán huacɨ'ca'aj, aj mu mij a'yan tyihuo'té'exaatye'sij ɨ tyeítyee

tɨjɨn pu'rɨj huatájuuriaca'. Ajta jéetze' pu je'ej pua'aj tye'mej quee tɨ'ɨj anaquéej tyu'hué'taca'.
65 Aj pu'ij Piláato a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'yaa pu tye'mej, metyi'cha'ɪ́ɨj mu muá'ju'un. Séricuj mua'aj siata'aj tyámua' uyó'uurej, je'ej siaj tyeeyí'tɨn, tɨ'ij quee a'tɨ́j jamuarɨe'ej ɨ tyévira'.
66 Matɨ'ɨj mij jo'cɨ́j, majta tyámua' jáaruuj tɨ'ij quee a'tɨ́j ja'antácuunaj, majta a'áa huojo'tyáhuii ɨ xantáaru'uj mej mij tyú'cha'ɨɨn.

28

Tɨ'ɨj ɨ Jesús huatájuuriaca'
(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)
1 Tɨ'ɨj tya'náara'aj a'ájna xɨcáara' ɨ maj jitzán juso'pii, tapuá'risima'caj pu tɨ'ɨj a'ɪ́jna ɨ Maríia, Magdala tɨ já'ma'can, ajta ɨ sɪ́ɨj ɨ Maríia, a'úu mu ujó'ju' mej mij yo'tyéesej jo'maj yo'tyá'avaataca'.
2 Aj pu'ij jiye'tzín ca'nyíin jɨn huatóoca'tzɨj ɨ chuéj, ji'nye sɪ́ɨj tɨ tajapuá tyí'huɨɨre' pu aje'cáanyej ɨ jútye', a'áa pu jo'ré'nyej jo'maj yo'tyá'avaataca' ɨ Jesús tɨ'quɨj ja'anta'ɪ́j ɨ tyetyéj ɨ tɨ jɨn eetyánami'huaca'aj jo'tɨj jóocun, ajta a'áan japuan jo'ojyíxɨj.
3 A'ɪ́jna ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨɨre' naa pu tyi'tyatáatɨyi'caa tɨ'ɨj maj tyóona'axcava'ra'an, ajta naa cuéeinavi' tyi'tyéchajca'aj tɨ'ɨj ɨ séerij.
4 Matɨ'ɨj jaaséj a'ɪ́ɨmaj ɨ xantáaru'uj ɨ maj tyí'cha'ɨɨca'aj, huápuɨ'ɨj mu tyu'tátzɨɨn majta juviváaca'aj a'ɪ́j mu jɨn eetavátzɨj, yaa pu cuxáa muáacuij.
5 Ajta ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨɨre', a'yaa pu tyihuo'té'exaaj a'ɪ́ɨjma ɨ úucaa tɨjɨn:
—Caxu tyí'tzɨɨnye'ej. Nyáaj nu jamua'reej siaj a'ɪ́j tyáhuoonyij ɨ Jesús, ɨ maj jó'tatee.
6 Capu yajá'hua', ji'nye pu'rɨj huatájuuriaca', a'yájna tɨ'ɨj tyaataxájtaca'. Musio'vá'ju' siata'aj jaaséj jo'maj yo'tyéetyej.
7 Séricuj jiye'tzín jɨme' siata'aj huo'té'exaatye'en a'ɪ́ɨjma ɨ maj jamuán huacɪ́'ca'aj a'yan tɨjɨn: "Pu'rɨj huatájuuriaca', a'áa pu jooméj a'ájna a Galileea tɨ'ij ajtáhua'aj a'áa huaja'ajsɨɨre'en." A'ɪí pu nye jitze juxɨé'va'ca'aj ɨ nyaj nyerɨj jamuaaté'exaa.
8 Majta a'ɪ́ɨmaj ɨ úucaa ca'nácan mu jo'cɨ́j, móoche' mu tyí'tzɨɨnya'ca'aj, majta jéehua jutyamua'va'ca'aj, a'ɪ́ɨ mu mij jo'huáachajraa mej mij huojo'té'exaatye'en a'ɪ́ɨjma ɨ maj Jesús jamuán huacɪ́j.
9 Aj pu'ij jiye'tzín ɨ Jesús huatóosejrataca' a'ɪ́ɨjma jimi ɨ úucaa ajta je'en huo'tatyójtyej. Aj mu mij ɨ úucaa ajtyáxɨɨriaca' majta ja'vé'vi'raxɨj ɨ ɨcájra'an jitze, majta jaatyánajchaca',
10 aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Caxu tyí'tzɨɨnye'ej. Séricuj siata'aj huojo'té'exaatye'en ɨ nye'ihuáamua' maj jó'cɨɨnyej a'ájna a Galileea, a'áa mu nyeje'seejran.

Je'ej maj tyu'taxájtaca' ɨ xantáaru'uj
11 Móoche' mu huaju'caj a'ɪ́ɨmaj ɨ úucaa, matɨ'ɨj séecan ɨ xantáaru'uj ɨ maj tyí'cha'ɨɨca'aj a'áa ja'rá'aj a chájta', aj mu mij néijmi'ɨ huo'té'exaa a'ɪ́ɨjma ɨ maj puaarɨ́ij tyí'ijtye' je'ej tɨ tyi'tɨ́j huarɨj.
12 Majta ɨ maj tyí'ijta ɨ tyeyúuj tzajta', a'ɪ́ɨ mu tyúusɨɨj hua' jamuán ɨ huáasij, mej mij jaaxá'puɨ'ɨntare'en je'ej maj ye'ej huárɨnyij. Aj mu mij jéehua túmii huo'ta' a'ɪ́ɨjma ɨ xantáaru'uj,
13 a'yan metyihua'ixáatye'ej tɨjɨn:
—A'yaa xu mua'aj tyu'taxáj tɨjɨn tɪ́ca' ɨmuáj siatɨ'ɨj tyacu'tzísima'caj, a'ɪ́ɨmaj ɨ maj Jesús jamuán huacɪ́'ca'aj a'ɪ́ɨ mu aje'ré'nyej matɨ'ɨj mij jaanáhuaj ɨ tyévira'.
14 Ajta tɨpua'aj jáamua'reej ɨ tajtúhuan je'ej tɨ tyi'tɨ́j huarɨ́j, ityáj tu a'yan tyaaté'exaatye'ej tɨ'ij quee tyi'tɨ́j je'ej jamuáa'uurej mua'ajmaj.
15 Majta a'ɪ́ɨmaj ɨ xantáaru'uj matɨ'ɨj ja'ancuria'aj ɨ túmii aj mu mij a'yan huarɨ́j je'ej maj tyihuo'ta'ɪ́j. Tɨ'ɨj na'aj yatɨj je'ré'nyej, a'yaa mu tyí'xaj néijmi'que' a'ɪ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can tɨ a'yan tyi'ja'yájna.

Jesús pu tyihuo'ta'ɪ́j ɨ maj jamuán huacɪ́j
(Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)
16 Majta ɨ maj tamuáamuata' japuan sɪ́ɨj ará'axcaa, a'áa mu jó'ju' a'ájna a Galileea, a'áa mu ja'rá'aj jɨrɨ́j jitze tɨ'ɨj anaquéej tyihuo'té'exaaj a'ɪ́jna ɨ Jesús.
17 Ajta matɨ'ɨj jaaséej a'ɪ́jcɨ ɨ Jesús, aj mu mij tyámua' tyaatá', majta séecan camu tyá'tzaahuatya'ca'aj tɨ a'ɪ́ɨn pué'eenye'ej.
18 Aj pu'ij Jesús ajtyáxɨɨriaca' hua' jimi tɨ'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Dios pu arí néijmi'i tyinaatá' nyej nyij néijmi'i jɨn antyínyamua'reeriaj u tajapuá nyajta íiyan cháanacaj japua.
19 Siata'aj sij jo'cíxɨ'ɨn néijmi'que' ɨ cháanacaj japua siaj sij huó'ixaatye'en ɨ tyeítyee mej mij na'rá'astijre'en, siajta huó'ɨɨraj nyúucaritze' ɨ tɨ nyavástara', siajta nyúucaritze' ɨ yójra', siajta nyúucaritze' ɨ júuricama'ra' ɨ Dios,
20 siajta huo'mua'tyej mej mij néijmi'i ja'rá'astej je'ej nyaj nyeríj tyajamuaamuá'tyej. Nyajta nyáaj a'yaa nu ja'mua jamuán séeria'aj na'mej tɨ'ɨj na'aj yutɨj jo'que'tɨj ja'mej 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipuá'rej íiyan cháanacaj japua.

Je'ej tɨ tyo'yú'xaca' a'ɨ́jna ɨ San Marcos

Juan pu tyihuá'ixaatye' a'ájna jo'tɨj quee já'tyi'tɨj
(Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

1 A'yaa pu éenye'que' huatyóochej ɨ nyúucarij tɨ jaxaj a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús ɨ Cɨríistu', yójra' tɨ pué'een ɨ Dios.
2 A'yaa pu tyo'yú'xaca' a'ɨ́jna ɨ Isaías ɨ tɨ arí á'tyeej tɨ tyí'xajtaca'aj ɨ Dios jitze ma'can tɨjɨn:
A'tɨ́j nu huata'ítyij anaquéecan ta'aj a jɨme' tyu'taxáj,
tɨ'ij tyámua' tyimuáa'uurijtze'.
3 A'áa pu ja'vá'namuajre' ɨ nyúucarij jo'tɨj quee já'tyi'tɨj, a'yan tɨjɨn:
"Tyámua' xu jáa'uurej ɨ juyáara' ɨ tavástara',
xaatajé'yitzi'tye' ɨ juyáara'."
4 A'áa pu jo'tóosejrataca' ɨ Juan ɨ tɨ huá'ɨ̈raca'aj a'ájna jo'tɨj quee já'tyi'tɨj, a'yaa pu néijmi'caa tyú'ixaaj maj tyá'antzaahuatye'en ɨ Dios jimi majta je'en huái'huaj, tɨ'ij ɨ Dios tyihuo'tú'uunyi' ɨ maj quee xá'puɨ huarɨ́j a'ɨ́jcɨ jimi.
5 Néijmi'i ɨ tyeítyee a'áa maj tyaja'ránamuaj a judea majta a Jerusalén a'ɨ́ɨ mu aje'ré'nyinyiica'aj mej mij jáanamuaj. Matɨ'ɨj mij jaataxájtaca' ɨ maj quee xá'puɨ' huarɨ́j ɨ Dios jimi, aj pu'ij ɨ Juan huo'ɨ̈ri' a'ájna ɨ játya'naj jitze tɨ a'yan tya'rájtyapuaj tɨjɨn Jordán.
6 Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'chajca'aj ɨ Juan a'ɨ́j pu jɨn tyí'taavijhuaca'aj ɨ caméeyuj ju'xa' jɨme', ajta navíj jɨn ahuóojɨ'ca'ca'aj, ajta vítzi'cɨɨ cɨ'macaria'aj, ajta sarátyee cua'caria'aj ɨtzitáj maj huáxoo.
7 A'yaa pu tyihuá'ixaatya'ca'aj tɨjɨn:
—Sɨ́ɨj pu ooj yaja'vé'mej tɨ jéetze' va'cán jɨn tyi'tyéjvee nyequee nyáaj, capu nyéetzij a'yan tyí'nyacɨ'puaj nyej nyij ja'ajta'ɨ́'pu'xɨ'ɨn ɨ ca'quéera'an.
8 Nyáaj nu nyerɨ́j jamuáa'ɨ̈ri' ɨ jájtyij jɨme', ajta a'ɨ́jna a'ɨ́j pu jɨn já'mua'ɨ̈ran ɨ júuricama'ra' ɨ Dios.

Jesús pu huái'huaca'
(Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22)

9 A'yaa pu a'ájna tyu'rɨ́j, Jesús pu a'áa ja'rájraa a Nazaret, chájta' a'áa tɨ ja'ajtyáma'can a Galileea, aj pu'ij ɨ Juan jáa'ɨ̈ri' ɨ játya'naj jitze tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Jordán.
10 Tɨ'ɨj na'aj ɨ Jesús tye'táraa ɨ jáata', aj pu'ij jaaséj tɨ antacúj ɨ tajapuá tɨ'ɨj ij a'ɨ́j huaséj ɨ júuricama'ra' ɨ Dios tɨ aje'cáma'ca'aj, a'yaa pu huasé'rihua'aj tɨ'ɨj cúcui'.
11 Ajta je'en nyúucarij huánamuajri' tɨ uje'cánamuajrej u tajapuá, tɨ a'yan tyí'xajtaca'aj tɨjɨn:
—Muáaj paj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ nyiyóoj ɨ nyaj jéehua jaxɨe've', ɨ nyaj nyajta ja'antyíhuoj.

Tɨ'ɨj ɨ Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tɨj quee já'tyi'tɨj
(Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13)

12 Tɨ'ɨj a'yan tyu'rɨ́j, aj pu'ij ɨ júuricama'ra' ɨ Dios yo'ví'tɨj ɨ Jesús a'ájna jo'tɨj quee já'tyi'tɨj.
13 A'áa pu'ij huá'puatyej xɨcáj já'tyeej, jo'maj tyi'tyán jo'cɨ́'ca'aj simuáruunyij,
ajta ɨ tyiyáaru' tyí'tyasa'ca'aj tɨ'ij ɨ Jesús ootyá'ɨtzeere'en ɨ Dios jimi, capu a'yan tyá'raa a'ɨ́ɨ mu jaatyáhuɨ ɨ maj tyí'huɨ̈re' ɨ tajapuá Dios jimi.

Jesús pu huatyóochej tɨ tyu'muárɨe'en a'ájna a Galileea
(Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15)

14 Tɨ'ɨj eetyanámi'huacaj ɨ Juan, aj pu'ij ɨ Jesús ajo'ré'nyej a Galileea a'áa pu huojó'ixaa ɨ Dios nyuucaaj.
15 A'yan tɨjɨn:
—Pu'rɨ́j tya'rá'aj a'ájna ɨ xɨcáara' jitze ɨ tɨ a'yan tyí'iteeria'ca'aj tɨ'ij ɨ Dios tyu'ta'ɨ́jtaj ɨ cháanacaj japua. Siata'aj tyá'antzaahuatye'en ɨ Dios jimi siajta jitzán tyú'ca'nyej ɨ nyúucaria'ra'.

Jesús pu muáacuacaa huatajé ɨ maj cue'tzɨ'puacaa
(Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11)

16 Tɨ'ɨj Jesús a'áa ja'ajtyama'caj a'ájna véjri' jo'tɨj ja'vá'asej ɨ jájtyij tɨ a'yan tya'rájtyapuaj tɨjɨn Galileea, aj pu'ij a'ɨ́j huaséj ɨ Simón ajta ɨ Andrés ihuáaria'ra' tɨ

pué'een. A'íɨ mu a'íɨn pué'eenye'ej ɨ maj cue'tzɨ'puacaria'aj, a'áa mu mij jo'hua'naaj ɨ tápi'narij.
17 Jesús pu a'yan tyihuo'tajé tɨjɨn:
—Musio'té'yi'ij nyaj jamuán, nyáaj nu já'muamua'tyej siata'aj huo'tájeevej ɨ tyeítyee nye jimi.
18 A'áa mu mij tyojopíɨj ɨ tápi'narij matɨ'ɨj mij jamuán jo'cíj ɨ Jesús.
19 Tɨ'ɨj té'ej áyee jo'ré'nyej, Jesús pu a'íj huaséj ɨ Santiago ajta ɨ Juan ihuáaria'ra' tɨ pué'een, a'íɨ pu hua'yojmua' ɨ Zebedeo, a'áa mu ja'rátya'ca'aj ɨ báarcuj jitze tyámua' metyi'uuriáaj ɨ tápi'narij.
20 Aj pu'ij ɨ Jesús huo'tajé, a'áa mu mij yoorɨéej ɨ jutáataj Zebedeo ɨ séecan jamuán ɨ maj jahuɨɨria'ca'aj, matɨ'ɨj mij Jesús jamuán jo'cíj.

A'íjna ɨ tyévij tyiyáaru' tɨ tzajta' ú'sejria'ca'aj
(Lc. 4:31-37)

21 Aj mu mij a'áa ja'rá'aj ɨ chájta' tɨ a'yan tya'rájtyapuaj tɨjɨn Capernaúm, a'ájna ɨ xɨcáara' jitze matɨ'ɨj juso'pii, aj pu'ij ɨ Jesús utyájrupij ɨ tyeyúuj tzajta', tɨ'quij huatyóochej tɨ tyihuó'mua'tyej.
22 Majta ɨ tyeítyee je'ej mu tyityo'tóomuajtyaca' je'ej tɨ tyihuá'mua'tyajca'aj, ji'nye a'yaa pu tyi'tyáxajtasima'aj tɨ'ɨj ɨ tɨ va'cán jɨn tyi'tyéjvee, capu a'yan matɨ'ɨj ɨ maj tyihuá'mua'tyajca'aj a'íjcɨ jitze ɨ yu'xarij ɨ maj jɨn tyí'ijta.
23 A'úu pu síɨj tyáatɨ' jo'tyávaaca'aj ɨ tyeyúuj tzajta' ɨ tyiyáaru' tɨ tzajta' séjria'ca'aj, a'íɨ pu'ij a'yan tyu'tanyúj
24 tɨjɨn:
—¿Ji'nye tyi'tíj pa'uurej tajimí Jesús Nazaret paj já'ma'can? ¿Nyi a'íj jɨn mu po'vé'mej paj ta'antyipuá'ritye'en? Nyámuamua'tye a'tíj paj pué'een, nyajta jamua'reej paj a'íɨn pué'een ɨ paj néijmi'ɨ jɨn tyámua' een ɨ Dios jimi.
25 Aj pu'ij Jesús jajtyá'xɨj ɨ tyiyáaru', a'yan tye'ixáatye'ej tɨjɨn:
—Capáj ave'nyuuca'an iirájra' mu tyévij tzajta'.
26 Tɨ'quij ɨ tyiyáaru' jaatacá'tzɨj ɨ tyévij ca'nyíin jɨme', aj pu'ij ca'nyíin huajíjhuaca' ɨ tyiyáaru' tɨ tzajta' ú'sejria'ca'aj ɨ tyévij tɨ'quij iirájraa.
27 Néijmi'ɨ mu tyu'tátzɨɨn, majta a'yan tyúu'ihuo'raca'aj séej jamuán ajta séej a'yan tɨjɨn:
—¿A'tanyíj pué'een a'mújna? Tɨ'ij jájcuan jɨn tyí'mua'taj, ajta je'en naa tyu'xáxa'aj tɨ'ɨj ɨ tɨ va'cán jɨn tyi'tyéjvee. A'íɨ mu majta ja'tzaahuatye' ɨ tyiyáaru' je'ej tɨ ye'ej tyihuo'tájeevij.
28 Ajta je'en jiye'tzín néijmi'que' huámua'reeri'huaca' tɨ'ɨj na'aj a'ájna a Galileea je'ej tɨ tyi'tíj huáruuj ɨ Jesús.

Jesús pu tyáahuaj ɨ mu'nyáara' a'íjcɨ ɨ Simón
(Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39)

29 Matɨ'ɨj iiráacɨj ɨ tyeyúuj tzajta', Jesús pu hua' jamuán jo'mej a'ɨíjma ɨ Santiago ajta ɨ Juan jo'maj ja'chej ɨ Simón ajta ɨ Andrés.
30 A'íɨ pu a'áa jóoca'tyii ɨ mu'nyáara' ɨ Simón, tyí'cui'ca'aj a'íjna puɨstaca'aj. Aj mu mij jaaté'exaa ɨ Jesús,
31 a'íɨ pu'ij ajtyáxɨɨriaca' jimi, tɨ'ɨj ij jajví' ɨ muáca'ra'an jitze ajta je'en ja'ajriáj, aj pu'ij jiye'tzín huatyápua'riaca' ɨ tɨ puɨstaca'aj ajta je'en huatyóochej tɨ'ij tyihuó'cue'tyej.

Jesús pu jéehua tyihuó'huaa ɨ maj tyí'cucui'ca'aj
(Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)

32 Tɨ'ɨj huaré'chuixarij aj mu mij néijmi'caa ajóovi'tɨjxɨ ɨ Jesús jimi a'ɨíjma ɨ maj tyí'cucui' majta ɨ tyiyáaru' maj hua' tzajta' ú'sejria'ca'aj,
33 Néijmi'ɨ mu matɨ'ɨj mana'aj a'áa maj jo'cháatɨmee a'áa ja'tyúusɨɨ a pua'quéj jo'tɨj je'tyényinyi'ij,
34 Jesús pu néijmi'caa tyú'huaaj ɨ tyeítyee ɨ maj tyí'cucui'ca'aj, ajta jéehua hue'rá'ityaca' ɨ tyiyáaru'uj ɨ maj hua' tzajta' ú'sejria'ca'aj, capu ajta hua'tá'caria'aj maj huatányuunyij ɨ tyiyáaru'uj, ji'nye a'íɨ mu jamua'ajcaa a'tíj tɨ pué'eenye'ej.

Jesús pu huó'ixaaj ɨ Dios nyuucaaj a'ájna jo'maj jóosɨ'rii
(Lc. 4:42-44)

35 Iiya' pu'uj, tɨ'ɨj óoche' huatɨca'caj, Jesús pu ájchej tɨ'quij eerájraa a'ájna a chájta' ta'aj ij jusɨɨj huatyényuunyij a'ájna jo'tɨj quee já'tyi'tɨj.
36 Ajta a'íjna ɨ Simón majta ɨ maj jamuán huajú'ca'aj, a'íɨ mu uyó'huoosij ɨ Jesús,
37 ajta matɨ'ɨj jáatyoj a'yaa mu tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Néijmi'ɨ mu muahuoo.

38 Ajta a'íjna a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Che'réj tyiche' áyee jo'ré'nyej a'áa tɨ véjri' huaca'aj, a'áa nu nyajta huojo'té'exaatye'ej ɨ nyúucarij, ji'nye a'íj nu jɨn mujo'vé'mej.
39 Jesús pu'ij néijmi'que' huáraa a'ájna a Galileea, hua'ixáatya'aj ɨ nyúucarij jo'maj jóosi'rii tɨ'ɨj na'aj a'áa tɨ huaca'aj, ajta tyihua'huáatya'aj ɨ tyiyáaru'uj tɨ hua' tzajta' séjria'ca'aj.

Jesús pu séej tyú'huaaj tɨ cá'atzaj
(Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16)

40 Síɨj pu ɨ tyáatɨ' tɨ tyí'cui' tɨ cá'atzaj a' uré'nyej ɨ Jesús jimi, tyitunútaj pu'ij tɨ'ɨj a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Tɨpua'aj a'yan petya'ajxɨe'vi'ra'aj, tyináahuaatye' ɨ nyaj tyí'cui'.
41 Jesús pu ja'ancu'vaxɨj, tɨ'quij jumuáca' jɨn ja'ajtamuárɨej ajta a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—A'yaa nu tya'ajxɨé'vi'ra'. Pata'aj huarúj.
42 Aj pu'ij huatyápua'riaca' ɨ tɨ jɨn tyí'cui'ca'aj, tɨ'quij naa éenye'ej ta'raj.
43 Ajta je'en ɨ Jesús jaata'ítyaca' a'yan jéehua tye'íicatye'ej tɨjɨn:
44 —Cási', capáj a'tíj ixaatye'ej, sulu áricuj pata'aj huatá'sejrataj a'íjcɨ jimi ɨ puaaríj, pajta tyu'támu'vejritaj, a'yájna tɨ'ɨj tyu'ta'íjtaca' ɨ Moisés, mata'aj mij a'íimaj jáamua'reej ɨ puaaríij tɨjɨn papu'ríj huarúj.
45 Ajta a'íjna ɨ tyévij tɨ'ɨj jó'raa je'en pu huatyóochej tɨ yo'xáatajra'nyij je'ej tɨ tyi'tíj jimi huaríj. A'íj pu jɨn quee che' ɨ'riitaca'aj tɨ ɨ Jesús utyájrutyej ɨ tɨ huachájta'tajmee, sulu a'áa pu jó'yi'caaj jo'tɨj quee ja' a'tíj, majta ɨ tyeítyee a'náj tɨna'aj mu a'áa je'ré'nyinyiica'aj jo'tɨj je'ej jé'eenye'ej ɨ Jesús mej mij jaaséj.

2

Jesús pu séej tyú'huaaj ɨ tɨ quee tyéchavaaj
(Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26)

1 Tyoomá'caj a'chu pua'an xɨcáj, Jesús pu ajtáhua'aj a'áa jo'tyájrupij a Capernaúm. Matɨ'ɨj jáamua'reeri' tɨ a'áa je'rácatyii ɨ chi'táj,
2 jéehua mu ɨ tyeítyee tyúusiɨj, camu che' á'vejrica'aj a'ájna a tɨ je'tyényinyi'ij, ajta ɨ Jesús huá'ixaatya'ca'aj ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios.
3 Aj mu mij mamuáacuaj ɨ tyeítyee séej ajo'ré'nyijtye ɨ tɨ tyí'cui' tɨ quee tyéchavaaj.
4 Ajta jéehua mu ɨ tyeítyee eetyóosiɨria'ca'aj a tɨ je'tyényinyi'ij a'íj pu jɨn quee ɨ'riitaca'aj maj ajtyáxiɨrej jo'tɨj ɨ Jesús jo'tyávaaca'aj, aj mu mij antyicíj ɨ chi'ij japua, matɨ'ɨj mij ja'náacuj aj mu mij ju'cájtoo ɨ tɨ tyí'cui'.
5 Tɨ'ɨj ɨ Jesús huo'séj maj tyá'tzaahuatya'ca'aj, a'yaa pu tyaaté'exaa ɨ tɨ tyí'cui' tɨjɨn:
—Nyiyóoj, pu'ríj ɨ Dios tyimuaatú'uunyi'ri' ɨ paj jɨn quee xá'puɨ' huaríj.
6 Séecan mu a'áa ja'ajtyá'ca'aj ɨ maj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze ɨ maj jɨn tyí'ijta, a'íɨ mu mij a'yan tyi'riá'mua'aj tɨjɨn:
7 "¿Ji'nye tyóoca'nyej tɨ'ij a'yan tyí'xajtaj a'mújna? Nyúucaria'ra' pu je'ej pua'aj namuajre' ɨ Dios jimi. A'íɨ pu'uj ɨ Dios jaayí'tɨn tɨ'ij tyihuo'tú'uunyi' ɨ maj jɨn ootyá'ɨtzee."
8 Ajta ɨ Jesús pu jáamua'reeri' je'ej maj ye'ej tyí'mua'ajcaa, a'yaa pu'ij tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Ji'nye siaj sij a'yan tyí'mua'tzej?
9 ¿Tyi'tanyí quee tyési', nyi nyaj a'yan tyaaté'exaatye'en ɨ tɨquee tyéjchevej yee: "Nu'ríj tyimuaatú'uunyi'ri' ɨ paj jɨn quee xá'puɨ' huaríj ɨ Dios jimi", nusu nyaj a'yan yee: "Ájchesij, pajta ja'antyi'ɨ'ɨj mua' utáatzij pajta je'en jó'ra'nyij"?
10 A'yaa nu nyij tyajamuaataséjratye'sij tɨ ɨ yójra' ɨ Dios ajta a'íjna jɨn antyúumua'reej íiyan ɨ cháanacaj japua tɨ'ij tyihuo'tú'uunyi' ɨ maj jɨn ootyá'ɨtzeerej ɨ Dios jimi.
Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjcɨ ɨ tɨ quee tyéchavaaj tɨjɨn:
11 —A'yaa nu muéetzij tyí'mua'ixaatye', ájchesij, pata'aj ja'antyi'ɨ'ɨj mua' utáatzij, áricuj jo'paj ja'chej.
12 Aj pu'ij ɨ tɨ tyí'cui' ájchej, aj pu'ij jatyíj ɨ ju'utáatzij tɨ'quij jó'raa, néijmi'i metyi'séeracaj ɨ tyeítyee. Aj mu mij néijmi'i je'ej tyityo'tóomuajtyaca' majta tyaatatyójtzi'rej ɨ Dios, a'yan metyi'xáataj tɨjɨn:
—Catu a'náj tyi'tíj a'yan tyu'séj.

Jesús pu jaatajé a'íjcɨ ɨ Leví
(Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32)

13 Aj pu'ij ajtáhua'aj ɨ Jesús a'áa jo'mej jo'tɨj ja'va'ástɨmee ɨ jájtyij, majta ɨ tyeítyee jimi mu ajtyáxiɨriaca', a'íɨ pu'ij tyihuá'mua'tyajca'aj.

14 Tɨ'ɨj a'áa joomá'caj a'íj pu huaséj ɨ Leví, yójra' tɨ pué'een a'íjcɨ ɨ Alfeo, a'úu pu
je'rácatyii jo'maj huaja'jijve' ɨ maj tyí'tɨ'ɨjcɨcaria'aj ɨ Roma pujmua'. Jesús pu a'yan
tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

Aj pu'ij ɨ Leví ájchej tɨ'quij jamuán jo'mej.

15 Aj pu'ij a'yan tyu'ríj tɨ'ɨj ɨ Jesús a'áa tyaja'cuaj'cáj jo'tɨj ja'chej ɨ Leví, majta jéehua ɨ
maj huá'jijva'ca'aj ɨ maj tyí'tɨ'ɨjcɨcaria'aj, majtáhua'aj séecan ɨ tyeítyee ɨ maj je'ej pua'aj
tyí'tyetyeɨtyee, a'íɨ mu majta tyí'cua'ajcaa ɨ méesaj japua, jamuán ɨ Jesús majta ɨ maj
jamuán huacíj, ji'nye jéehua mu ɨ maj Jesús jamuán huajú'ca'aj.

16 Séecan mu ɨ maj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze ɨ maj jɨn tyí'ijta, ɨ maj fariseos
pué'een, matɨ'ɨj jaaséj tɨ ɨ Jesús hua' jamuán tyí'cua'ajcaa, a'yaa mu tyihuo'ta'íhuo'ri' ɨ
maj jamuán huacíj ɨ Jesús tɨjɨn:

—¿Ji'nye een jɨme' a'íjna ɨ tɨ tyaja'muamua'tyej tyí'cua'caa a'íɨjma jamuán ɨ maj
tyí'tyejijve' ajta hua' jamuán ɨ maj jéehua já'ɨtzeere'?.

17 Jesús pu huó'namuajri', aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—A'íɨmaj ɨ maj quee tyí'cucui' camu a'íjcɨ jimi ajo'ré'nyesij ɨ tɨ tyí'hua'tacaa, sulu
a'íɨmaj mu ajo'ré'nyej ɨ maj tyí'cucui'. Canu nyáaj a'íjcɨ jɨn mu jo'vé'mej nyej nyij a'íɨjma
huatájeevej ɨ maj tyámua' een, sulu a'íɨjma ɨ maj jéehua ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi.

A'íj mu jaata'íhuo'ri' ɨ Jesús je'ej maj tyityahuóo'itzi've'en (Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39)

18 Séej mu a'yan tyúu'itzi'va'ca'aj a'íɨmaj ɨ Juan maj jamuán huací'ca'aj, majta
ɨ fariseos, aj mu mij séecan ɨ tyeítyee aje'ré'nyej ɨ Jesús jimi matɨ'ɨj mij a'yan
tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:

—A'íɨmaj mu ju'itzi'vee ɨ Juan maj jamuán huacɨ'ca'aj majta ɨ fariseos, ¿ji'nye mej mij
quee ju'itzi'vee ɨ maj ajamuán huacɨ'ɨj?

19 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—¿Nyiquiɨj ɨ'ríj maj ju'ítzi've'ej ɨ maj huo'tá'inyej mej mij tyu'yé'estej a'íjcɨ jɨme' tɨ síɨj
huatyényeɨichij, tɨ'ɨj ɨ tɨ huatyényeɨichij ooj hua' jamuán ajo'tyávaacaj? Tɨpua'aj ooj
hua' jamuán ajo'tyávaacaj ɨ tɨ huatyényeɨichij, capu je'ej tyíɨ'rij maj ju'ítzi've'ej.

20 Ajta a'yaa pu atyojo'ré'nyesij ɨ xɨcáara' ɨ maj jitzán já'vi'tɨn ɨ tɨ huatyényeɨichij, tɨ'ɨj
a'ájna atyojo'ré'nyej, aj mu mij ju'itzi've'en.

21 Capu a'tíj jaacu'nya'puan ɨ cáanarɨj tɨ mí'ma'can ɨ cáanarɨj jɨme' tɨ jájcuaj, ji'nye
huatyátzu'taj ɨ cíɨxurɨj tɨ jájcuaj tɨ'ɨj huatyájo'sinyi'huaj, aj pu'ij ja'násujtza'naj ɨ tɨ
mí'ma'can, tɨ'quij jéetze' va'tíj anasúutza'nyij ja'mej.

22 Camu majta ɨ nahuáj tɨ jájcuaj ucáto'sij ɨ cíxo'rij tzajta' tɨ uriá'cue'rijhua, ji'nye a'íɨ
pu újmue'rij tɨ'quij ootátzaanyij ɨ cíxo'rij tɨ uriá'cue'rijhua, aj pu'ij jó'vesij ɨ cíxo'rij ajta
ɨ nahuáj. A'íj pu jɨn juxɨe've' maj ju'cájto'nyij ɨ cíxo'rij tzajta' tɨ jájcuaj ɨ nahuáj tɨ ajta
jájcuaj.

A'íɨ mu jí'ijtzaanaxɨj ɨ tyeríicuj ɨ Jesús maj jamuán huacíj a'náj matɨ'ɨj pua'aj juso'pii (Mt. 12:1-8; Lc. 6:1-5)

23 A'ájna xɨcáara' ɨ maj jitzán juso'pii, Jesús pu a'áa jooma'ca'aj jo'tɨj tyeríicuj
ja'huasti', majta a'íɨmaj ɨ maj jamuán huacíj, matɨ'ɨj a'áa jooju'uj, a'íɨ mu huatyóohuij
maj jí'ijtzaanaxɨ'ɨn ɨ muéeya'ra' ɨ tyeríicuj.

24 Majta ɨ fariseos a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' ɨ Jesús tɨjɨn:

—Cásɨ', ¿ji'nye mej mij a'yan rɨcɨj ɨ maj ajamuán huacɨ'ɨj je'ej tɨquee tyíɨ'rij tɨ a'tíj a'yan
rɨjcaj a'ájna ɨ xɨcáara' jitze ɨ maj jitzán juso'pii?

25 Ajta ɨ Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—¿Nyi sequée mua'aj a'náj jo'jívej ɨ yu'xarij jitze je'ej tɨ huaríj ɨ David tɨ'ɨj
huataí'cuataca', majta ɨ maj jamuán huacíj?

26 Tɨ'ɨj a'íjna ɨ Abiatar puaaríj jɨn tyi'tyaváacaj, David pu utyájrupɨj ɨ tyeyúuj tzajta'
tɨ'quij jáacuaj ɨ páan ɨ maj jaatámu'vejritaca' ɨ Dios jimi, ɨ maj a'íɨ mana'aj jacua'caria'aj
ɨ puaaríij, ajta je'en a'íɨjma huacue'ej ɨ maj jamuán huajú'ca'aj.

27 Ajtáhua'aj pu ɨ Jesús a'yan tyihuó'ixaaj tɨjɨn:

—A'íjna ɨ xɨcáara' ɨ maj jitzán juso'pii a'yaa pu tyo'xá'puɨ'ɨntari'huaca' tɨ'ɨj
huo'tyáhuɨire'en ɨ tyeítyee, camu mej mij ɨ tyeítyee jaatyáhuɨire'en a'íjcɨ ɨ xɨcáara' ɨ
maj jitzán juso'pii.

28 A'íj pu jɨn ɨ yójra' ɨ Dios a'íjna jɨn antyúumua'reej ɨ xɨcáara' ɨ maj jitzán juso'pii.

3

A'íjcɨ jɨme' ɨ a'tíj tɨ cɨyáaxara' ɨ jumuáca' jitze
(Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11)

1 Aj pu'ij ɨ Jesús ajtáhua'aj a'úun jo'tyájrupɨj ɨ tyeyúuj tzajta', síɨj pu tyáatɨ' a'úun jo'tyávaaca'aj tɨ cɨyáaxara'ca'aj ɨ jumuáca' jitze.
2 A'íɨ mu mij ɨ fariseos ja'eeva'ca'aj a'íjcɨ ɨ Jesús mej mij jaaséj tɨpua'aj tyáahuaatye'en a'íjcɨ xɨcáara' jitze ɨ maj jitzán juso'pii, mej mij a'íjcɨ jɨn tyi'tíj jitzán ujpuá'ritye'en.
3 Aj pu'ij Jesús a'yan tyaatajé a'íjcɨ ɨ tɨ cɨyáaxara' ɨ jumuáca' jitze tɨjɨn:
—Ájchesɨj iiye'ej jé'ta' huatyéjchaxɨj.
4 Ajta je'en a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' ɨ séecan tɨjɨn:
—¿Tyi'tanyí jɨn je'ej tyíɨ'rij tɨ'ij a'tíj a'yan huárɨnyij a'ájna xɨcáara' jitze ɨ maj jitzán juso'pii, nyi tɨ tyámua' huárɨnyij, ca' tɨ je'ej pua'aj huárɨnyij? ¿Nyi maj séej tyú'huaatye'en ca' maj séej antyipuá'ritye'en?
Majta a'íɨmaj camu je'ej tyu'taxájtaca'.
5 Aj pu'ij Jesús huo'séerajraa nyu'camuɨ'ɨj, ajta huatóoxaamujrityej a'íɨjma jimɨ ɨ maj quee jaxɨe'va'ca'aj maj jáanamuaj, tɨ'quij a'yan tyaatajé a'íjcɨ ɨ tyáataj tɨjɨn:
—Huatátzaaraj mua' muáca'.
Aj pu'ij ɨ tyáatɨ' jaatátzaaraca' ɨ jumuáca' tɨ'quij huarúj.
6 Aj mu mij a'íɨmaj ɨ fariseos iiráacɨj, matɨ'ɨj mij huatyóohuɨj maj jaaxá'puɨ'ɨntare'en a'íɨjma jamuán ɨ maj Herodes jitze ajtyáma'can je'ej maj ye'ej huárɨnyij mej mij jaajé'caj a'íjcɨ ɨ Jesús.

Jéehua mu tyeítyee a'áa ja'tyúusɨɨ jo'tɨj ja'vá'asej ɨ jájtyij
7 Aj pu'ij ɨ Jesús jó'raa, hua' jamuán ɨ maj jamuán huacíj, a'áa pu'ij ja'rá'aj jo'tɨj ja'vá'asej ɨ jájtyij. Jéehua mu majta ɨ tyeítyee ɨ maj a'áa huacháatɨma'caa a Galileea jamuán huajú'ca'aj.
8 Matɨ'ɨj jáamua'reeri' je'ej tɨ va'cán jɨn tyí'muarɨe'ca'aj ɨ Jesús, jéehua mu ujo'vá'ju' a'áa maj ja'ráacɨj a Judea, majta a Jerusalén, majta a Idumea, majta a Tiro, majta a Sidón, majta ɨ maj Jordán já'ma'can.
9 Aj pu'ij jɨn ɨ Jesús a'íɨjma huata'íj ɨ maj jamuán huacíj maj báarcuj jáahuaviitze'en, tɨ'ij jitzán atyéyixɨ'ɨn mej mij quee ɨ tyeítyee jatzíinajyi'can.
10 Ji'nye pu'ríj jéehua tyihuo'huaatya'ca'aj ɨ maj tyí'cucui'ca'aj, a'íj mu jɨn ɨ maj tyí'cucui' ajtyáxiɨriaca' mej mij ja'ajtamuárɨe'en a'íjcɨ ɨ Jesús.
11 Ajta matɨ'ɨj ɨ maj tyiyáaru'uj hua'tzajta' séjria'ca'aj jaaséj ɨ Jesús, a'íɨ mu jimi tyítunutaxɨj majta a'yan tyí'tyejijhuaca'aj tɨjɨn:
—Muáaj paj yójra' pué'een ɨ Dios.
12 Ajta ɨ Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íj maj quee jaxajta hua' tzajta' ɨ tyeítyee a'tíj tɨ pué'een.

Jesús pu hua'antyíhuoj a'íɨjma ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej
(Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16)

13 Aj pu'ij ɨ Jesús a'áan jo'ojnyéj ɨ jɨríj japua, aj pu'ij huo'tajé a'tyán maj ja'ránajchaca'.
Matɨ'ɨj néijmi'i tyúusɨɨj,
14 tamuáamuata' japuan hua'puácaa pu antyíhuo, mej mij jamuán huací'ca'an ajta tɨ'ij huo'ta'íjtye'en mej mij jaariá'xaj ɨ Dios nyuucaaj. A'yaa pu'ij huo'tamua'aj tɨjɨn ɨ maj tyu'ta'íjtyi'rej,
15 ajta a'íjna jɨn tyihuo'ta'íj mej mij antyúumua'reeriaj maj hue'rá'ityej ɨ tyiyáaru'uj ɨ maj hua' tzajta' séejre' ɨ tyeítyee.
16 A'íi mu mij a'íɨn pué'een ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej ɨ tɨ hua'antyíhuoj: A'íjcɨ ɨ Simón, ɨ tɨ ajta a'yan jaatamua'aj tɨjɨn Pedro,
17 a'íjcɨ ɨ Santiago ajta ɨ Juan ihuáaria'ra' tɨ pué'een; a'íɨjma yojmua' ɨ Zebedeo, ɨ tɨ ajta a'yan huo'tamua'aj jɨme' tɨjɨn Boanerges a'yaa tɨ'ij huatóomua'aj tɨjɨn, Yójmua'mua' ɨ maj tyényuuvej;
18 ajta a'íjcɨ ɨ Andrés, ajta ɨ Felipe, ajta ɨ Bartolomé, ajta ɨ Mateo, ajta ɨ Tomás, ajta a'íjcɨ ɨ Santiago, yójra' a'íjcɨ ɨ Alfeo, ajta ɨ Tadeo, ajta ɨ Simón ɨ maj a'yan jatamuá'muaj tɨjɨn cananeo,
19 ajta a'íjcɨ ɨ Judas ɨ tɨ a'yan tye'entyímu'tacaa tɨjɨn Iscariote, a'íɨ pu a'íɨn pué'een ɨ tɨ avíitzɨj jɨn tyu'tátuiirej a'íjcɨ ɨ Jesús.

Tyi'tíj mu jitzán ujpuá'rij ɨ Jesús
(Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-23; 12:10)

20 Aj pu'ij té'ej ɨ Jesús chɨ'táj jo'tyájrupɨj, majta mu jéehua tyúusɨɨj ɨ tyeítyee, capu ɨj ɨ'riitaca'aj tɨ hua' jamuán tyú'cua'nyij ɨ maj jamuán huacíj.

21 Matɨ'ɨj jáamua'reeri' ɨ ihuáamua'mua' a'íjcɨ ɨ Jesús jo'tɨj je'ej jé'eenye'ej, a'íɨ mu a'áa jo'ré'nyej mej mij já'anvi'tɨj, ji'nye a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tɨ arí huatyóotɨmue'ri'.
22 Majta a'íɨmaj ɨ maj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze ɨ maj jɨn tyí'ijta a'áa mu ja'ráacɨj a Jerusalén, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tɨjɨn: —Beelzebú, a'íjna ɨ tɨ tyihuá'ijtye' ɨ tyiyáaru'uj, a'íj pu jitze juca'nyej a'mújna mu tyévij tɨ'ij huo'tamuáritye'en ɨ tyiyáaru'uj.
23 Jesús pu huo'tajé, tɨ'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn: —¿Ji'nye tyíɨ'rij tɨ ɨ tyiyáaru' jusíɨj huatóomuaritye'en?
24 Tɨpua'aj ɨ maj séej chájta'naj jitze aja'chej jé'ta' muáacɨɨnyej, camu che' á'tyeeren,
25 ajta tɨpua'aj ɨ tyeítyeristyamua'me'en ɨ a'tíj jé'ta' muáacɨɨnyej, camu majta che' á'tyeeren.
26 A'yaa pu cha'tána'aj, tɨpua'aj jé'ta' muáacɨɨnyej ɨ tyeítyeristyamua'me'en ɨ tyiyáaru' majta je'en tyúucuɨ'nyij, camu che' á'tyeeren, sulu a'íɨ mu antyipua'rij.
27 Capu je'ej tyíɨ'rij tɨ a'tíj utyájrutyej jo'tɨj ja'chej ɨ tu'huájca'nyej tɨ'ij tyi'tíj jaanáhue', tɨpua'aj quee anaquéej jaatyájɨ'que'en, ji'nye a'yaa pu tyu'táɨ'riitarij tɨ'ij tyi'tíj jaanáhue'.
28 A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jɨn tyajá'mua'ixaatye' tɨ ɨ Dios tyihuo'tú'uunyi'raj néijmi'caa ɨ tyeítyee ɨ maj jɨn quee xá'puɨ' huaríj nusu tyi'tíj maj je'ej pua'aj tyu'taxájtaca'.
29 Ajta tɨpua'aj a'tíj je'ej pua'aj tyaataxáj a'íjcɨ ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, capu ɨ Dios a'náj tyaatú'uunyi'raj, sulu a'íj pu jɨn jajpuéetzɨj ja'mej jusén jɨme'.
30 A'yaa pu ɨ Jesús tyu'taxájtaca', ji'nye a'yaa mu a'íɨmaj tyí'xajtaca'aj tɨjɨn tyiyáaru' pu tzajta' ú'sejria'ca'aj.

Ɨ náanajra' majta ihuáamua'mua' a'íjcɨ ɨ Jesús
(Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21)

31 Aj mu mij a'áa ja'rá'aj ɨ náanajra' majta ɨ ihuáamua'mua' a'íjcɨ ɨ Jesús, a'áa mu mij jéjre' jo'tyu'úuj matɨ'ɨj tyu'ta'íjtaca' maj uyo'tájeevej.
32 A'íɨmaj ɨ tyeítyee ɨ maj a'áa ja'taquéetɨma'caa ɨ Jesús jimi, a'íɨ mu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—A'íjna a náanaj, majta a'ihuáamua' mu mapua'quéj jo'tyú'uu, a'íɨ mu muahuoo.
33 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—¿A'tanyíj a'íɨn pué'een ɨ nyináana majta ɨ nye'ihuáamua'?
34 Aj pu'ij huo'séerajraa ɨ tyeítyee ɨ maj jimi ataquéetɨma'caj, tɨ'quij a'yan tyi-huo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'íi mu a'íɨn pué'een ɨ nyináana majta ɨ nye'ihuáamua'.
35 Ji'nye a'tíj tɨ tɨna'aj tɨ a'yan rɨcɨj je'ej tɨ ɨ Dios tyá'xɨe've', a'íɨ pu a'íɨn pué'een ɨ nye'ihuáara' ajta nyaj náanaj.

4

A'íjna ɨ a'tíj tɨ tyí'huastyaa
(Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8)

1 Ajtáhua'aj pu ɨ Jesús huatyóochej tɨ tyihuó'mua'tyej a'ájna jo'tɨj ja'vá'asej ɨ jájtyɨj. Majta je'en jéehua ɨ tyeítyee tyúusɨɨj, Jesús pu'ij báarcuj jitze atyájraa a'áa tɨ jáata' ja'cáva'ca'aj, majta a'íɨmaj ɨ tyeítyee a'áa mu ja'ajtyequéetɨma'caa a tɨj jóo'asej ɨ jájtyɨj.
2 Aj pu'ij jéehua tyihuó'ixaaj séej jɨme' ɨ nyúucarij.
A'yaa pu tyihuo'muá'tyej tɨjɨn:
3 —Xáanamuajri' a'íjcɨ: A'tíj pu a'áa jo'mej jo'tɨj tyajá'huaste'.
4 A'áa pu jooma'ca'aj jatahua'náaj ɨ ímue'rij, séecan pu'ij a'áa jo'vatzíɨjraa ɨ juyéj jitze, aj mu mij ɨ pína'see jaaré'je'puj ɨ ímue'rij.
5 Ajta séecan pu a'áa jo'vatzíɨjraa tyetyéj tzajta' jo'tɨj quee jéehua jo'choota', aj pu'ij jiye'tzín acáanyaxɨj ɨ ímue'rij, ji'nye capu a'chu huácatyiij ɨ chuéj,
6 ajta tɨ'ɨj ɨ xɨcáj eeré'nyej, aj pu'ij huariá'taj ɨ tɨ arí ajnyéj, ajta quee a'chu ajo'canáana'ajma'caaj, a'íj pu jɨn huaria'huaj.
7 Ajta séecan ɨ ímue'rij, a'áa pu jo'vatzíɨjraa ɨ tzícare'ej tzajta', tɨ'ɨj ɨ tzícare'ej huahuásej aj pu'ij ja'vá'naj ɨ tɨ arí ajnyéj, a'íj pu jɨn quee huáciɨriaca' ɨ ímue'rij.
8 Ajta séecan pu a'áa jo'vatzíɨjraa jo'tɨj naa jo'éen ɨ chuéj, a'íɨ pu'ij ajnyéj, ajta je'en jéehua huáciɨriaca', séecan pu ɨ ímue'rij a'yan tyi'ca'tyé'tya'ajma'caa ɨ cúuxa'aj jitze síɨj tɨna'aj tya'ajtanyéj ɨ ímue'rij a'chu seityéj japuan tamuáamuata' ɨ jatzíj, ajta séecan a'chu huéeicatyej, ajta séecan anxɨtyej.
9 Jesús pu ajta a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Ɨ maj iityanamuáarajmee, miche' tyámua' naa tyáanamuaj.

Ji'nye een jɨme' séej nyúucarij jɨn tyihuá'mua'tyej
(Mt. 13:10-17; Lc. 8:9-10)

10 Tɨ'ɨj a'yan tyu'rɨ́j, Jesús pu jusɨ́ɨj a'áa jo'tyá'ɨtzee, majta ɨ maj hua' ja-muán ajo'tyú'uuca'aj ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'ɨ́ɨ mu a'yan tyaata'íhuo'ri' je'ej tɨ huatóomua'aj a'ɨ́jna ɨ nyúucarij tɨ jaaxájtaca'.

11 A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Mua'ajmaj pu ɨ Dios tyajá'mua'ixaatye' je'ej tɨ tyí'een jo'tɨj a'ɨ́ɨn tyejé'ijtaj, ajta a'ɨ́ɨjma ɨ maj jéjre' maj jo'tyú'uu, a'yaa pu séej nyúucarij jɨn tyihuá'mua'tyen,

12 mata'aj mij quee tyi'tɨ́j huaséj tyij majta ma'unyéjnye'rij, majta je'en quee tyi'tɨ́j huánamuaj, tyij majta iityanamuáarajme'nyij, camu mij majta ja'antzaahuatye'sij ɨ Dios, tɨ'ij a'ɨ́ɨn tyihuo'tú'uunyi'.

Jesús pu huá'ixaatye' je'ej tɨ huatóomua'aj ɨ nyúucarij tɨ jaxaj a'ɨ́jcɨ ɨ a'tɨ́j tɨ tyí'huastyaa
(Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15)

13 Aj pu'ij ɨ Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:

—¿Nyi sequée yo'itéej xá'raa a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarij? ¿Ji'nye tyíɨ'rij siaj sij yo'itéej xá'ra'nyij ɨ séecan ɨ nyúucarij?

14 A'ɨ́jna ɨ ímue'rij tɨ huaste', a'yaa pu een tɨ'ɨj ɨ a'tɨ́j tɨ huá'ixaatye' ɨ Dios nyuucaaj.

15 Séecan mu ɨ tyeɨ́tyee a'yan een tɨ'ɨj ɨ ímue'rij juyéj jitze tɨ huavatzɨ́ɨjraa: a'ɨ́ɨ mu mij tyámua' naa tyá'namuaj ɨ nyúucarij, ajta matɨ'ɨj janamuáaran a'ɨ́ɨ pu ɨ tyiyáaru' jiye'tzín huo'huáari'racaa ɨ nyúucarij ɨ maj merɨ́j jú'mua'reeriaca'aj ɨ jutzájta'.

16 Majta séecan a'yaa mu een tɨ'ɨj ɨ ímue'rij tyetyéj tzajta' tɨ huavatzɨ́ɨjraa: a'ɨ́ɨ mu tyámua' naa tyá'namuaj ɨ nyúucarij majta jutyamua've'ej ja'ancuriáa'sij,

17 ajta camu jéehua ajo'canáana'ajmee, camu mij juca'nyej, a'ɨ́j mu jɨn jajpuéetzɨj a'ɨ́jcɨ jɨme' maj hua'xaahuari' ɨ nyúucarij, na'ríɨj je'ej pua'aj mahuá'uuriaj, aj mu mij jiye'tzín yo'huá'xɨj ɨ maj jitzán tyá'tzaahuatye'.

18 Majta séecan a'yaa mu een tɨ'ɨj ɨ ímue'rij tɨ tzícare'ej tzajta' huavatzɨ́ɨjraa: a'ɨ́ɨ mu janamuaj ɨ nyúucarij,

19 ajta jéehua pu hua' jitze juxɨe've' je'ej maj tyi'tɨ́j tyí'muarɨe', a'yaa mu tyá'xɨe've' maj jéehua tyí'toova'aj, majta jaxɨe've' maj néijmi'ɨ tyí'ijcha'ɨj. A'ɨ́ɨ pu hua' tzajta' huataséjre'sij, capu ij jaatá'sij tɨ jitzán huatyá'ɨtzeere'en ɨ nyúucarij.

20 Séecan mu majta séejre' ɨ maj janamuaj ɨ nyúucarij majta ja'rá'astej, a'ɨ́ɨ mu mij jéehua tyu'tyáhuɨ́re'sij, a'yájna tɨ'ɨj ɨ ímue'rij tɨ huahuásti'huaca' jo'tɨj jo'jɨ́'re'en. A'ɨ́ɨ mu mij a'yan tyu'tyáhuɨ́re'sij tɨ'ɨj ɨ ímue'rij tɨ huácɨ́riaca' a'chu seityéj japuan tamuáamuata' tɨ cure'tyé'tye'ejmee, majta séecan huéeicatyej, majta séecan anxɨtyej sɨ́ɨj ajta sɨ́ɨj.

A'ɨ́jna ɨ tatzárij tɨ antyítaa ɨ huootyij jitze
(Lc. 8:16-18)

21 Jesús pu ajta a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—¿Nyiquij ɨ tatzárij mua'antyítɨeeraj mej mij cajún jityej ye'rájchetyij, ca' mej mij utáatzij jityej ye'rájchetyij? Capu xaa nyu'uj, sulu áan mu ɨmuáj yo'ojchesij, ta'aj ij a' ɨmuáj atányeeri'cɨj.

22 A'yaa pu cha'tána'aj, capu tyi'tɨ́j jusén jɨn avíitzi'huaj ja'mej, sulu huataséjre'sij, na'ríɨj tyi'tɨ́j maj aviitzi' jɨn mua'reej ɨ jumua'tzíira'aj tzajta' a'ɨ́ɨ pu ajta mua'reeri'huan.

23 Mu siaj iityanamuáarajmee, tyámua' xu naa tyáanamuaj.

24 A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Xaaséj tyi'tɨ́j siaj namuaj. A'chu siaj mua'aj tyi'tɨ́j huo'tá'an ɨ séecan, a'yaa pu cha'tána'aj ɨ Dios mua'ajmaj tyajamuaatá'sij, ajta je'en jéetze' tyajamuaatá'sij.

25 Ji'nye a'ɨ́jna ɨ tɨ tyi'tɨ́j cɨ́ɨ tyí'ijcha'ɨj, a'ɨ́ɨ pu jéetze' tya'ancuriáa'sij, ajta ɨ tɨ quee tyi'tɨ́j tyí'cha'ɨj, a'ɨ́j mu tyáa'ri'raj a'chu tɨ tyi'tɨ́j tyí'cha'ɨj.

Ɨ nyúucarij tɨ jaxaj a'ɨ́jcɨ ɨ ímue'rij tɨ huose'en

26 A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaaj ɨ Jesús tɨjɨn:

—A'yaa pu tyí'een a'ájna jo'tɨj ɨ Dios tyejé'ijtaj tɨ'ɨj a'tɨ́j tɨ ímue'rij huahuástej ɨ chuéj japua,

27 tɨ a'yan cha'tána'aj tye'mej tɨpua'aj tyácusime'en a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j, na'ríɨj atányeerij, capu jamua'reeren je'ej tɨ ye'ej tye'ejnyésij tɨpua'aj tɨca' na'ríɨj túјca a'ɨ́ɨ pu ɨ ímue'rij acányesij ajta je'en huose'en.

28 A'ɨ́ɨ pu ɨ chuéj jusɨ́ɨj tyámua' joorej tɨ'ij acáanyej ɨ ímue'rij, aj pu'ij ajnyésij ɨ xámue'ra' ajta je'en huatámueeya'aj, tɨ'quij ɨ muéeya'ra' jitze canyáatɨra'sij ɨ jatzíj.

29 Tɨpua'aj arí ɨ jatzíj huáca'naj aj mu mij jaariá'sɨɨre'sij, ji'nye pu'ríj tya'rá'aj a'ájna xɨcáara' jitze ɨ maj jitzán tyúutza'nyii.

A'íjna ɨ nyúucarij tɨ jaxaj ɨ mostáasaj jatze'
(Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-19)

30 A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaaj ɨ Jesús tɨjɨn:
—¿Ji'nye ye'ej tyíɨ'rij tyej tyij a'yan tyaataxáj je'ej tɨ tyí'een jo'tɨj ɨ Dios tyejé'ijtaj, tyi'tanyí tɨn a'yan huasé'rin?
31 A'yaa pu een tɨ'ɨj ɨ mostáasaj jatze' tɨ ɨ chóota' atyáhuasti'huaca'. A'íɨ pu a'íɨn pué'een ɨ jatzíj tɨ jéetze' cíleen tɨ íiyan séejre' ɨ cháanacaj japua,
32 ajta tɨ'ɨj atyáhuasti'huaj ɨ jatzíj, a'íɨ pu'ij huose'en tɨ'quij jéetze' uhuatítɨ'ɨj ja'mej quee ɨ tɨ tyí'huasti', tyámua' pu viváajma'aj tyi'tyáxamue'ej ja'mej, a'íj pu jɨn ɨ'ríitaj ja'mej maj ɨ pína'see jitzán tyi'huóo'ito'tye' a'íjcɨ jityej ɨ tɨ huáqueenyi'iste'.

Je'ej tɨ ye'ej een jɨme' ɨ Jesús tyihuá'mua'tyajca'aj séej nyúucarij jɨme'
(Mt. 13:34-35)

33 A'yaa pu ɨ Jesús tyihuá'mua'tyajca'aj ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios, jéehua pu tyihuó'ixaaj séej nyúucarij jɨme', a'chu maj a'yan púJooriajva'aj mej mij yó'itej muá'ra'nyij.
34 Capu tyi'tíj huá'ixaatya'ca'aj tɨquee a'yan séej nyúucarij jɨme', ajta a'íɨmaj ɨ maj jamuán huacíj tyámua' pu amitéeria'can jɨn tyihuá'ixaatya'ca'aj jujíme'.

Jesús pu jaatyápua'rij ɨ áacaj ajta ɨ jájtyij tɨ tyúuta'hua'aj
(Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25)

35 A'ájna xɨcáara' jitze tɨ'ɨj tyechúmua'risima'caj, Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj a'íɨjma ɨ maj jamuán huacíj tɨjɨn:
—Che'réj tyiche' antáciɨnyej után jitze pujmua'.
36 A'áa mu'uj mij huaja'ajhua'xíɨ ɨ tyeítyee matɨ'ɨj mij yo'ví'tɨj ɨ Jesús ɨ báarcuj jitze a'áa tɨ jo'tyávaaca'aj, majtáhua'aj mu séecan hua' jamuán ujó'ju' séecan báarcuj jitze.
37 Aj pu'ij ca'nyíin jɨn huatá'aacariaca', tyámua' pu apúutzarij tyi'tyúuta'hua'aj a'íɨ pu'ij atyáxɨjrihua'aj ɨ báarcuj jitze, pu'ríj ij tɨn avá'ajɨstisima'aj ɨ báarcuj jitze.
38 Ajta a'íjna ɨ Jesús pu huatácuj hua'huarita' pujmua' ɨ tyeítyee tyi'ijmú'tzij pu huáca'tyii. Aj mu mij jaajístej majta je'en a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Maeestro, ¿nyiquee a jitze juxɨe've' tyaj tyeríj tɨn atyácui'sij?
39 Aj pu'ij ɨ Jesús ájchej tɨ'quij jaata'íjmuejri' ɨ áacaj, ajta ɨ jájtyij a'yan tyu'tajé tɨjɨn:
—Capáj che' jujhua'naj. Huatyáapua'rij.
Aj pu'ij huatyápua'riaca' ɨ áacaj ajta je'en naa tyo'rióoje'yaca' ɨ jájtyij.
40 Aj pu'ij ɨ Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj a'íɨjma ɨ maj jamuán huacíj tɨjɨn:
—¿Ji'nye siaj sij tyí'tzɨɨnye'? ¿Nyi sequée xu tyámua' tyá'tzaahuatye'?
41 A'íɨ mu mij tyámua' tyu'tátzɨɨn, majta a'yan tyúu'ihuo'raca'aj séej jamuán majta séej tɨjɨn:
—¿A'tanyíj pué'een a'mújna, mej mij majta ja'astej ɨ áacaj ajta ɨ jájtyij?

5

A'íjna ɨ a'tíj Gadara tɨ já'ma'can
(Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39)

1 Aj mu mij után jitze pujmua' ja'rá'aj, a'yaa pu tya'rájtyapuaj tɨjɨn Gadara.
2 Tɨ'ɨj na'aj tye'táraa ɨ Jesús ɨ báarcuj jitze, síɨj pu tyáatɨ' jimi ajtyáxɨɨriaca' tɨ tyiyáaru' tzajta' ú'sejre'. A'íjna ɨ tyáatɨ' a'áa pu je'táraa jo'maj ɨ muɨ'chítyee já'ava'tacaa,
3 ji'nye a'áa pu já'chajca'aj. Capu ɨ'riitaca'aj tɨ a'tíj jaatyájɨ'que'en, nyi cadéenaj jɨme'.
4 Mue'tíj mu'ríj ja'nájɨ'ca'ca'aj ɨ muáca'ra'an majta ɨ ɨcájra' jitze ɨ cadéenaj jɨme', je'en pu jajtzá'na'aj, capu je'ej tyíɨ'riitaca'aj tɨ a'tíj jaamué'tɨn.
5 A'náj tɨ na'aj pu a'áa jo'chá'canya'aj ɨ jɨríj jitze ajta jo'maj muɨ'chítyee já'ava'tacaa túJca ajta tíca', antyijíihua ajta tyetyéj jɨn curióoto'xa'aj.
6 Ajta tɨ'ɨj a'íj huaséj ɨ Jesús, aj pu'ij ootatéj, tɨ'ɨj ij tyítunutaca' a'ájna véjri' jo'tɨj jo'tyávaaca'aj ɨ Jesús,
7 tɨ'quij a'yan tyaatajé ca'nyíin jɨme' tɨjɨn:
—Capáj nyéetzij je'ej nyoorej, Jesús, ɨ paj yójra' pué'een ɨ Dios tɨ néijmi'que' tyí'ijta. A'yaa nu tyí'muahuaviij ɨ Dios jitze ma'can paj quee puéjtzij nyata'care'en.
8 A'yaa pu tyí'xajtaca'aj, ji'nye Jesús pu a'yan tyaatájeevaca'aj tɨjɨn:
—Tyiyáaru' mu paj je'ej pua'aj metyóomua'rej, iirájra' mu tyévij tzajta'.
9 Jesús pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Ji'nye pua'antyapuaj?
Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:

—A'yaa nu ántyapuaj tɨjɨn Legión, ji'nye tyámua' tu tyí'tyamui'ij.
10 A'ɨ́ɨ pu'ij a'yan jéehua tyá'huaviɨraca'aj a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús tɨquee hue'rá'ityacare'en a'ájna.
11 Ajta a'ájna véjri', jéehua mu ɨ tuíixuj a'áa tyojóohuɨ́raca'aj,
12 a'yaa mu mij ɨ tyiyáaru'uj tyaatáhuaviiri' tɨjɨn:
—Taata'ítyij ɨ tuíixuj jimi taatá' tyej tyij hua' tzajta' utyájrutyej.
13 Aj pu'ij ɨ Jesús huo'ta', matɨ'ɨj mij iiráacɨj ɨ tyiyáaru' ɨ maj tzajta' séjria'ca'aj a'ɨ́jcɨ ɨ tyévɨj, aj mu mij ɨ tuíixuj tzajta' utyájrupɨj. Majta ɨ tuíixuj a'yaa mu ará'axcaa a'chu hua'puaj ví'ra'aj, a'ɨ́ɨ mu mij jo'huáachajraa a'ájna pujmua' jo'tɨj ja'ancátyee, aj mu mij ujvátzɨj majta je'en jáata' atyáavatzɨj a'áa mu mij néijmi'i atyájcuii.
14 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj hua'cha'ɨ́ca'aj ɨ tuíixuj a'ɨ́ɨ mu tyu'tátzɨ́ɨn, matɨ'ɨj mij jó'ju' maj tyojo'taxáj ɨ chájta', majta a'ɨ́ɨjma ɨ maj a ɨmuáj antacháatɨmee. Aj mu mij aje'ré'nyej ɨ tyeítyee mej mij jáamua'reej je'ej tɨ tyi'tɨ́j huarɨ́j.
15 Matɨ'ɨj a'áa jo'ré'nyej jo'tɨj je'ej jé'eenye'ej ɨ Jesús, aj mu mij a'ɨ́j huaséj ɨ tyévɨj ɨ tyiyáaru'uj maj tzajta' ú'sejria'ca'aj, a'áa pu jo'tácatyii, capu che' jutɨmue'raca'aj, pu'rɨ́j tyámua' éenya'ca'aj a'ɨ́jna ɨ tyévɨj. Jéehua mu ɨ tyeítyee tyu'tátzɨ́ɨn,
16 majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jaaséj je'ej tɨ tyi'tɨ́j huarɨ́j, néijmi'i mu huo'té'exaa ɨ tyeítyee je'ej tɨ tyáaruj ɨ tyévɨj ɨ tyiyáaru'uj maj tzajta' séjria'ca'aj, ajta je'ej tɨ tyi'tɨ́j huó'ruuj ɨ tuíixuj.
17 Aj mu mij huatyóohuɨj ɨ tyeítyee maj jaatáhuaviɨj ɨ Jesús tɨ jó'ra'nyij a'ájna.
18 Tɨ'ɨj ɨ Jesús atyájraa ɨ báarcuj jitze, a'ɨ́jna ɨ tyévɨj tyiyáaru' maj tzajta' séjria'ca'aj, a'ɨ́ɨ pu a'yan tyaatáhuaviiri' a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús tɨ jaatá'an tɨ jamuán jó'me'en.
19 Ajta ɨ Jesús capu jaatá', sulu a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Áricuj jó'ra' jo'paj ja'chej hua' jamuán a'ihuáamua', pajta je'en néijmi'i huo'té'exaatye'en je'ej tɨ muáaruuj ɨ tavástara', ajta je'ej tɨ tyimuá'ancu'vaxɨj.
20 Aj pu'ij jó'raa ɨ a'tɨ́j, ajta je'en huatyóochej tɨ huo'té'exaatye'en ɨ maj a'áa jo'cháatɨmee a'ájna tɨ a'yan tya'rájtyapuaj tɨjɨn Tamuáamuata' tɨ Chájta'najmee, je'ej tɨ tyi'tɨ́j huáruuj jimi a'ɨ́jna ɨ Jesús, néijmi'i mu ɨ tyeítyee je'ej tyityo'tóomuajtyaca'.

A'ɨ́jna ɨ íitɨ' tɨ tyí'cuɨ' ajta ɨ yójra' a'ɨ́jcɨ ɨ Jairo
(Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56)

21 Tɨ'ɨj ɨ Jesús huariá'raa ɨ báarcuj jitze a'áa pu ja'rá'aj után jitze pujmua', aj mu mij jéehua ɨ tyeítyee ajtyáxɨ́raca', ajta ɨ Jesús a'áa pu jo'tyéechaxɨj jo'tɨj jóo'asej ɨ jájtyɨj.
22 Aj pu'ij sɨ́ɨj ará'aj ɨ tɨ va'cán jɨn tyi'tyávaaca'aj hua' tyeyúuj tzajta', a'yaa pu ántyapuaaca'aj tɨjɨn Jairo, tɨ'ɨj jaaséj ɨ Jesús aj pu'ij tyítunutaca' a chóota' jo'tɨj jo'tyéjvee,
23 jéehua pu a'yan tyaatáhuaviiri' tɨjɨn:
—Nyiyóoj pu á'me'rej, mujo'té'yi'ij pata'aj ja'ajtamuárɨe'en ta'aj huarúj, ajta je'en júurɨj já'ra'nyij.
24 Jesús pu'ij jamuán ujó'mej, majta jéehua ɨ tyeítyee ujó'ju' hua' jamuán tyámua' mu mij tyityóotajchaca'aj.
25 Ajta hua' tzajta' ɨ tyeítyee íitɨ' tɨ tyí'cuɨ' pu ajo'tyávaaca'aj, pu'rɨ́j tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj á'tyeevi'ca'aj tɨ tyí'cuɨ', a'náj tɨna'aj pu anámuɨ'yaca'aj ɨ xúure'ej.
26 Jéehua pu jajpuéjtzica'aj a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ arí jéehua huóo'ijtaca' ɨ maj tyí'hua'tacaa jimi, pu'rɨ́j ɨj néijmi'i tyaja'huóorɨeeca'aj, ajta capu tyi'tɨ́j jarújtye'. Sulu a'yaa pu'uj jéetze' tyi'ijcuí'nyaca'.
27 Tɨ'ɨj tyú'namuajri' je'ej tɨ tyi'tɨ́j huáruuj ɨ Jesús, a'ɨ́jna íitɨ' pu hua'huarita' ɨ tyeítyee aje're'nyéej tɨ'quij ja'ajtamuárɨej ɨ máancajra'an ɨ Jesús.
28 Ji'nye a'yaa pu tyí'mua'ajcaa tɨjɨn: “A'ɨ́j nu jɨn tyámua' rɨnyij tɨpua'aj nya'ajtamuárɨe'en máancajra'an.”
29 Tɨ'ɨj a'yan huarɨ́j aj pu'ij huatyápua'riaca' ɨ tɨ anámuɨ'yaca'aj ɨ xúure'ej, ajta a'yan jaata'aj ɨ tzajta' tɨ arí tyámua' huarɨ́j.
30 Jesús pu jáamua'reeri' tɨ a'tɨ́j tyú'huaaj tɨ tyí'cuɨ', aj pu'ij pu ájvej huo'séerajraa ɨ tyeítyee, ajta je'en a'yan tyu'ta'íhuo' tɨjɨn:
—¿A'tanyíj na'ajtamuárɨej ɨ nyamáancaj jitze?
31 A'ɨ́ɨmaj ɨ maj jamuán huacɨ́j mu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Muáaj paj hua'sej maj jéehua ɨ tyeítyee mua'tajche, pajta a'yan tyí'ihuo' tɨjɨn: “¿A'tanyíj na'ajtamuárɨej?”
32 Ajta ɨ Jesús pu huo'séerajyi'caa ɨ maj a'áa jo'váatɨma'caa, tɨ'ɨj jaaséj a'tɨ́j tɨ ja'ajtamuárɨej.
33 Aj pu'ij ɨ íitɨ' tyu'tátzɨ́ɨn ajta tyóoviveesima'aj, ji'nye jamua'reeriaca'aj tyi'tɨ́j tɨ je'ej jáaruuj, aj pu'ij ajtyáxɨ́riaca' jo'tɨj jo'tyéjvee ɨ Jesús tɨ'quij jimi tyítunutaca', ajta je'en néijmi'i jaaté'exaa tzáahuatyi'ra'aj jɨme'.

34 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Nyiyóoj, a'ɨ́j paj jɨn tyámua' huarɨ́j ɨ paj tyá'antzaahuaj. Áricuj axáahuaj jó'ra' che' tyámua' mua'axcaj ɨ paj perɨ́j huarúj.

35 Óoche' pu tyi'tyaxáatasima'caj ɨ Jesús, matɨ'ɨj séecan ará'aj a'áa maj ja'chej a'ɨ́jcɨ jamuán ɨ tɨ va'cán jɨn tyi'tyéjvee ɨ hua' tyeyúuj tzajta', a'yaa mu mij tyaaté'exaa ɨ yo'puáara'an ɨ tɨ tyí'cui' tɨjɨn:

—Pu'rɨ́j huamuɨ́' a'yóoj. ¿Ji'nye pej pij pooj tyá'ɨtzaaj mu maeestro?

36 Ajta ɨ Jesús, capu hua'antzaahuaj a'ɨ́ɨmaj, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa ɨ yo'puáara'an tɨjɨn:

—Capáj tyí'tzɨɨnye'ej, a'ɨ́ɨ pu'uj juxɨe've' paj tyá'antzaahuatye'en.

37 Ajta quee a'tɨ́j huatá' mej mij jamuán ujó'ju', sulu a'ɨ́j pu'uj ɨ Pedro, ajta ɨ Santiago, ajta a'ɨ́jcɨ ɨ Juan, ɨ tɨ ihuáaria'ra' pué'een ɨ Santiago.

38 Matɨ'ɨj a'áa ja'rá'aj jo'tɨj ja'chej ɨ yo'puáara'an a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ huamuɨ́', jéehua mu ɨ tyeítyee huaséj ɨ maj ca'nyíin jɨn tyóoyiinyisime'ej,

39 aj pu'ij utyájrupij uchi'táj tɨ'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—¿Ji'nye mej mij je'ej uhuatyáhuaasɨj siajta jéehua juyiin? Capu muɨ'chij mu pá'rɨ'ɨj, sulu tyácusɨj pu'uj.

40 Aj mu mij ɨ tyeítyee jaatya'atzájraa a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús, ajta a'ɨ́ɨ pu néijmi'caa iirá'ityaca', aj pu'ij a'ɨ́jna jo'ví'tɨj ɨ táatajra' ajta ɨ náanajra' ajta a'ɨ́ɨjma ɨ maj jamuán huajú'ca'aj, aj pu'ij a'úun jo'tyájrupij jo'tɨj je'ráca'tyii a'ɨ́jna ɨ pá'rɨ'ɨj.

41 Tɨ'quij jajví' ɨ muáca'ra'an jitze ajta je'en a'yan tyaatajé tɨjɨn:

—Taliita, cuumi —a'ɨ́jna ɨ nyúucarɨj, Taliita cuumi, a'yaa pu huatóomua'aj tɨjɨn: Pá'rɨ'ɨj, muéetzɨj nu a'yan tyí'mua'ixaatye', ájchesɨj.

42 Aj pu'ij ájchej ɨ pá'rɨ'ɨj, tɨ tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj jájcha'ɨɨca'aj ajta je'en huatyóochej tɨ ajo'cha'canye'en. Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ tyeítyee jéehua mu je'ej tyo'taséj.

43 Ajta ɨ Jesús jéehua pu huo'ta'ɨ́j maj quee a'tɨ́j ixaatye'ej, ajta je'en tyu'ta'ɨ́jtaca' mej mij tyáacue'tyej a'ɨ́jcɨ ɨ pá'rɨ'ɨj.

6

Jesús Nazaret tɨ já'ma'can
(Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30)

1 Aj pu'ij ɨ Jesús jó'raa jo'tɨj jo'vé'sej, majta jamuán a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jamuán huacɨ́j.

2 Tɨ'ɨj atyojo'ré'nyej a'ájna xɨcáara' ɨ maj jitzán juso'pii, aj pu'ij huatyóochej tɨ tyihuó'mua'tyej jo'maj jósɨ'rii. Jéehua mu tyeítyee jáanamuajri' a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús, aj mu mij je'ej tyo'taséj majta je'en a'yan tyuú'ihuo'raca'aj tɨjɨn:

—¿Jo'quíj yo'rɨ́'rej a'múјna ɨ nyúucarɨj? ¿Jo'quíj ye'tyá' ɨ tɨ'ɨj huápuɨ'ɨj tyojó'itej, ajta jaayí'tɨn tɨ tyi'tɨ́j tyámua' tyu'taséjre?

3 ¿Nyiquee a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ tyí'si'chacaa, yójra' ɨ Maríia, majta a'ɨ́ɨn ihuáamua'mua' pué'een ɨ Jacobo, ɨ José, ɨ Judas, ajta a'ɨ́jna ɨ Simón? ¿Nyi mequee a'ɨ́ɨmaj majta ɨ ihuáamua'mua' ɨ maj úucaa, tajamuán yéchej?

A'ɨ́j mu jɨn quee jimi tyá'tzaahuatya'ca'aj.

4 Ajta ɨ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Jo'tɨj na'aj mu tyámua' yó'sej a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ jaxaj ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios, majta ɨ maj a'áa jo'cháatɨmee jo'tɨj ja'chej, majta ɨ maj jamuán aja'chej, camu naa yó'sej a'ɨ́ɨmaj.

5 A'ɨ́j pu jɨn quee ɨ Jesús jéehua tyu'muárɨej a'ájna, séecan pu avá'muarɨe'xɨj ɨ tyeítyee, ajta tyihuó'huaa.

6 Ajta je'ej pua'aj tyóomua'ajcaj ji'nye camu ɨ tyeítyee jimi tyá'tzaahuatya'ca'aj.

Jesús pu huo'ta'ítyaca' a'ɨ́ɨjma ɨ maj jamuán huacɨ́j mej mij jaariá'xaj ɨ Dios nyuucaaj
(Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6)

A'áa pu ɨ Jesús véjri' jo'chá'canya'aj, tyihua'mua'tyáaj.

7 Aj pu'ij huo'tajé a'ɨ́ɨjma ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, tɨ'quij hua'ré'ityixɨj tyahua'puaj ma'can, ajta huo'ta'ɨ́j mej mij huo'tamuáritye'en ɨ tyiyáaru'uj ɨ maj hua' tzajta' séejre' ɨ tyeítyee.

8 A'yaa pu tyihuo'ta'ɨ́j maj quee tyi'tɨ́j a'aj ɨ maj jɨn huatyóohuɨɨre'en ɨ juyéj jitze, sulu maj a'ɨ́j mana'aj antyichóoj ɨ tyáxu'uj. Capu juxɨé'va'ca'aj maj tyo'ca'íne'ej nusu maj túmii antyi'á'aj.

9 A'yaa pu tyihuo'ta'ɨ́j maj ajtóoca'queetya'xɨ'ɨn, ajta capu huo'ta' maj hua'puácaa tye'entyicáanarɨj.

10 A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Siatɨ'ɨj mua'aj chi'táj u'tyájrutyej, a'áa xu jo'tyá'ɨtzeere'en a'chu siaj á'tyeeren a'ájna a chájta'.
11 Ajta tɨpua'aj majá'hua' mequee jamuaja'tá'care'en siaj utyájrutyej, nusu mequee já'muanamuajracuj, xiɨ'rácɨɨnyij siajta jaatáca'tzɨj ɨ juca'quéj ta'aj ij cáaxɨj ɨ chuéj, a'yaa mu a'ɨ́ɨmaj tyá'mua'reeren maj ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi.
12 Matɨ'ɨj mij eeráacɨj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jamuán huacɨ́j, mej mij huo'ré'ixaatye'en ɨ tyeɨ́tyee maj tyá'antzaahuatye'en ɨ Dios jimi.
13 Jéehua mu hue'rá'ityaca' ɨ tyiyáaru'uj maj hua' tzajta' séjria'ca'aj ɨ tyeɨ́tyee, majta jéehua tyihuó'huaa ɨ maj tyí'cucui'ca'aj a'ɨ́j mu hua'vá'huaatya'xɨj ɨ aséityij ɨ hua' mu'úutze'.

Matɨ'ɨj jaajé'caj a'ɨ́jcɨ ɨ Juan ɨ tɨ huá'ɨɨraca'aj
(Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9)

14 Ajta a'ɨ́jna ɨ tajtúhuan ɨ tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Herodes, a'ɨ́ɨ pu tyú'mua'reeri' je'ej tɨ tyí'muarɨe'ca'aj Jesús, ji'nye pu'rɨ́j néijmi'que' mua'reeri'huaca'aj. Séecan mu a'yan tyí'xajtaca'aj tɨjɨn:
—A'ɨ́jna ɨ Juan ɨ tɨ huá'ɨɨraca'aj a'ɨ́ɨ pu huatájuuriaca', a'ɨ́j pu jɨn jaayí'tɨn tɨ a'yan tyí'muarɨe'ej.
15 Majta séecan a'yan tyí'xajtaca'aj tɨjɨn:
—A'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Elías ɨ Dios nyuucaaj tɨ xajtaca'aj.
Majtáhua'aj séecan a'yan tɨjɨn:
—A'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ tyí'xaj ɨ Dios jitze ma'can, a'yájna matɨ'ɨj ɨ maj ará'tyeej tyí'xajtaca'aj.
16 Tɨ'ɨj ɨ Herodes a'yan tyú'namuajri', a'yaa pu tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—A'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Juan. Nyáaj nu jaata'ɨ́jtaca' maj jɨ'ijvéjchej ɨ mu'úura' ajta ijɨ́ij arí huatájuuriaca'.
17 A'ɨ́ɨ pu ɨ Herodes jaata'ɨ́jtaca' maj ja'nájɨ'que'en majta je'en je'tyáanaj a'ɨ́jcɨ ɨ Juan, ajta ɨ íitɨ' tɨ a'yan ántyapuaaca'aj tɨjɨn Herodías, a'ɨ́ɨ pu ɨ́ɨra'ra'an pué'eenye'ej ɨ Felipe tɨ ihuáaria'ra' pué'eenye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ Herodes, a'ɨ́ɨ pu'ij ɨ Herodes ja'ancuré'vi'tɨj a'ɨ́jcɨ ɨ íitaj ɨ Felipe tɨ jatyévi'tɨnya'aj.
18 A'ɨ́j pu jɨn ɨ Juan a'yan tyaaté'exaatya'ca'aj a'ɨ́jcɨ ɨ Herodes tɨjɨn:
—Capu a'yan tyi'tyéevijtɨj paj jatyévi'tɨnye'en mua' ihuáara' tɨ jatyévi'tɨnya'aj.
19 Herodías pu jájcha'ɨɨria'ca'aj a'ɨ́jcɨ ɨ Juan, a'ɨ́j pu jɨn jaje'catamuɨ'ca'aj, ajta quee púj ooriajva'aj,
20 ji'nye Herodes pu jatzɨɨnya'ca'aj, a'ɨ́ɨ pu jamua'reeriaca'aj tɨ tyámua' tyí'tyevistaca'aj ɨ Juan, ajta quee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeeria'ca'aj, a'ɨ́j pu jɨn jacha'ɨɨca'aj. Tyij ajta quee je'ej jájtyoove'ej je'ej tɨ huárɨnyij tɨ'ɨjta janamuajraj, Herodes pu tyámua' naa tyá'namuajraca'aj a'ɨ́jcɨ ɨ Juan.
21 Tɨ'ɨj tya'rá'aj a'ájna xɨcáara' a'náj tɨ ma'can ɨ Herodes, jéehua pu tyeɨ́tyee huatá'inyej, matɨ'ɨj mana'aj ɨ maj tyí'ijta, ajta ɨ tyeɨ́tyee ɨ maj va'cán jɨn tyityetyúu'pu' majta ɨ maj jéehua juxɨe've' a'áa maj huacháatɨmee a Galileea.
22 A'ɨ́jna ɨ yójra' ɨ Herodías, a'ɨ́ɨ pu utyájrupij u chi'táj tɨ'ɨj tyu'tyéeye'en jo'maj tyajá'cua'ajcaa, jéehua pu ja'ránajchaca' a'ɨ́jcɨ ɨ Herodes tɨ'ɨj tyu'tyéenyej, ajta a'ɨ́ɨjma ɨ maj jamuán tyí'cua'ajcaa, aj pu'ij ɨ tajtúhuan a'yan tyaaté'exaa ɨ íitaj tɨjɨn:
—Naatáhuaviij tyi'tɨ́j paj je'ej tyí'xɨe've', nyáaj nu muaatá'sij.
23 Jéehua pu a'yan tyée'ixaaj tɨ jaatá'sij tyi'tɨ́j tɨ jaatáhuaviiraj, ajta quee je'ej rɨnyij tɨpua'aj jaatáhuaviij jé'ta' jo'tɨj a'ɨ́ɨn tyihuajá'ijtye'.
24 Aj pu'ij iirájraa a'ɨ́jna ɨ íitɨ', tɨ'ɨj ij a'yan tyaata'íhuo'ri' ɨ junáanaj tɨjɨn:
—¿Tyi'tanyí nyaatáhuaviij?
Aj pu'ij ɨ náanajra' a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Huatáhuaviiri' ɨ mu'úura' a'ɨ́jcɨ ɨ Juan ɨ tɨ huá'ɨɨraca'aj.
25 Aj pu'ij ajtáhua'aj jiye'tzín utyájrupij ɨ íitɨ' jo'tɨj je'rácatyii ɨ tajtúhuan, tɨ'quij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—A'yaa nu tyá'xɨe've' paj naatɨ́'tye'en túxa'aj jitze ɨ mu'úura' ɨ Juan ɨ tɨ huá'ɨɨraca'aj.
26 Aj pu'ij ɨ tajtúhuan jéehua huatóoxaamujrityej, ajta arí a'yan tyu'taxájtaca' tɨ a'yan rɨnyij meeséeracaj a'ɨ́ɨmaj ɨ tɨ huo'tá'inyej, a'ɨ́j pu jɨn ja'rá'astee ɨ junyúucaa.
27 Tɨ'quij séej ɨ xantáaru' huata'ítyaca' tɨ'ij jaajé'caj ajta je'en u uyo'ta'ítyej ɨ mu'úura' ɨ Juan. Aj pu'ij ɨ xantáaru' ujó'mej jo'tɨj je'tyánami' ɨ Juan, tɨ'quij ji'ijvéjchaca' ɨ mu'úura'
28 ajta je'en uya'rájtɨɨ ɨ túxa'aj jitze. A'ɨ́ɨ pu'ij a'ɨ́j huatɨ'ɨj ɨ yójra' ɨ Herodías; tɨ'ɨj ta'ij a'ɨ́ɨn ayooɨ́'tyej ɨ junáanaj.
29 Matɨ'ɨj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Juan jamuán huacɨ́'ca'aj jáamua'reeri', a'ɨ́ɨ mu ajo'ré'nyej mej mij yo'chueenyij ɨ muɨ'chij, majta je'en ja'vá'naj.

Jesús pu tyihuo'cue'ej ɨ maj anxɨ́ ví'ra'aj ará'asej
(Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

30 Tɨ'ɨj a'yan tyu'rɨ́j, ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'ɨ́ɨ mu tyúusɨɨj jo'tɨj jo'tyávaaca'aj ɨ Jesús, matɨ'ɨj mij néijmi'i jaaté'exaa je'ej maj tyi'tɨ́j huáruuj ajta je'ej maj tyihuó'mua'tyej.
31 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Musio'té'yi'ij, tyiche' tajɨ́ɨmua'aj huátaso'pe'en majá'hua' jo'tɨj quee ja' a'tɨ́j.
Ji'nye jéehua mu ɨ tyeítyee ajo'ré'nyinyiica'aj jo'tɨj jo'tyávaaca'aj ɨ Jesús, majta jo'cɨ́'ca'aj mamue'tɨ́j ɨ tyeítyee, capu ij ɨ'riitaca'aj maj tyú'cua'nyij a'ɨ́ɨjma jamuán ɨ maj jamuán huacɨ́j.
32 Ajta ɨ Jesús majta ɨ maj jamuán huacɨ́j a'ɨ́ɨ mu jo'cɨ́j ɨ báarcuj jitze, matɨ'ɨj mij a'áa ja'rá'aj jo'tɨj quee ja' a'tɨ́j.
33 Majta mue'tɨ́j mu huo'séj matɨ'ɨj jo'cɨ́j, majta je'en huo'muájtyaca', a'ɨ́j mu jɨn juɨ'ɨcán ajo'ré'nyaxɨj jo'tɨj na'aj maj huacháatɨmee, a'ɨ́ɨ mu mij anaquéej a'áa ja'rá'aj jo'maj ja'ra'íixajche'.
34 Tɨ'ɨj ɨ Jesús eetáraj ɨ báarcuj jitze, jéehua pu ɨ tyeítyee huaséj, tɨ'ɨj ij huatóoxaamujri, ji'nye a'yaa mu huasé'rihua'aj matɨ'ɨj cányaˈxɨɨ tɨquee a'tɨ́j huá'sɨɨria'ca'aj, aj pu'ij huatyóochej tɨ jéehua tyihuó'mua'tyej.
35 Tɨ'ɨj huatyéchumua'riaca', a'ɨ́ɨ mu ɨ maj jamuán huacɨ́j aje'ré'nyej matɨ'ɨj mij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Pu'rɨ́j huachúmua', ajta quee a'tɨ́j ya' ja'chej iiye'ej véjri'.
36 Hua'ré'ityixɨ' mu tyeítyee, mej mij jo'cɨ́xɨ'ɨn jo'maj jo'cháatɨmee ajta mej mij tyi'tɨ́j huánananan ɨ maj jáacua'nyij.
37 Ajta ɨ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Mua'aj setyihuó'cue'tyej.
A'yaa mu a'ɨ́ɨmaj tyityaatanyúj tɨjɨn:
—¿Nyi a'yan petyá'xɨe've' tyaj ujó'ju' tyajta je'en a'yan tyeetyáxɨjtye'en ɨ túmii a'chu tɨ jumue'tɨj hua'puaj anxɨtyej xɨcáj jitze tyej tyij ɨ páan huánananan tyej tyij tyihuó'cue'tyej?
38 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Séricuj xáahuo. ¿A'chunyéj pua'mácan mua'aj séjcha'ɨj ɨ páan?
Matɨ'ɨj jáamua'reeri', a'yaa mu mij tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Anxɨ́vij ɨ páan majta hua'puaj ɨ hue'tyée.
39 Aj pu'ij huo'ta'íjtaca' maj oorá'sej ɨ tyeítyee metyamue'tɨjma'aj a'ájna ɨ jo'tɨj jo'tu'pij,
40 a'yaa mu mij tyityo'rá'saca', séecan anxɨtyej mu ara'ástɨma'aj, majta séecan huá'puatyej japuan tamuáamuata' mu ara'ástɨma'aj.
41 A'ɨ́ɨ pu'ij Jesús ja'ancuráɨ'puj ɨ páan tɨ anxɨ́vij ajta ɨ hue'tyée ɨ maj hua'puaj, jútye' pu'ij jo'nyéerɨj tɨ'quij tyaatatyójtzi'rej ɨ Dios, ajta je'en ja'antyítaaraxɨj ɨ páan, tɨ'quij huo'ráɨ'pu'uj a'ɨ́ɨjma ɨ maj jamuán huacɨ́j mej mij a'ɨ́ɨmaj huo'ráɨ'pu'tye'en ɨ tyeítyee. A'ɨ́j pu ajta huo'ráɨ'ɨj ɨ hue'tyée.
42 Néijmi'i mu tyú'cuaa ɨ tyeítyee, majta tyámua' naa tyityaatajú'xaj,
43 aj mu mij a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jamuán huacɨ́j jaariá'sɨɨ ɨ páan tɨ avá'ɨtzee majta ɨ hue'tyée, tamuáamuata' japuan hua'puaj sicɨɨ mu mij tya'vá'jɨstej.
44 Majta ɨ tyétyacaa ɨ maj tyú'cuaa, a'yaa mu ará'axcaa a'chu anxɨ́ ví'ra'aj.

Jesús pu aja'vá'ma'ca'aj ɨ jájtyij japua
(Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)

45 Tɨ'ɨj a'yan tyu'rɨ́j, Jesús pu huo'ta'íj a'ɨ́ɨjma ɨ maj jamuán huacɨ́j maj atyácɨɨnyej ɨ báarcuj jitze mej mij a'ɨ́ɨmaj anaquéej antácɨɨnyej után jitze pujmua', a tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Betsaida, ajta ɨ Jesús a'áa pu ajo'tyá'ɨtzee tɨ'ɨj hua'ré'ityixɨ'ɨn ɨ tyeítyee.
46 Tɨ'ɨj hua're'ítyixɨ'ɨj, aj pu'ij ɨ jɨrɨ́j jitze antyíraa tɨ'ij huatyényuunyɨj ɨ Dios jimi.
47 Tɨ'ɨj huaré'chuixariaca', a'áa mu merɨ́j jé'ta' joojú'ca'aj ɨ jájtyɨj japua ɨ báarcuj jitze mua'ráatya'aj. Ajta ɨ Jesús pu jusɨ́ɨj ajo'tácatyii ɨ jɨrɨ́j japua,
48 aj pu'ij huo'séj tɨ hua'tyesi'huaritya'ca'aj ɨ maj huaju'caj ɨ jájtyɨj japua, ji'nye a pu ja'va'aacaca'aj. Tɨ'ɨj tapuá'risima'caj, Jesús pu aje'ré'nyej a'ájna jo'maj joojú'ca'aj ɨ báarcuj jitze, a'áa pu ja'vá'ma'ca'aj ɨ jájtyɨj japua, pu'rɨ́j tɨn hua'náje'yitye'sima'aj.
49 Matɨ'ɨj a'ɨ́ɨmaj jaaséj tɨ jájtyɨj japua aja'vá'ma'ca'aj, a'yaa mu tyu'muá'aj tɨ nyájcan pue'éenye'ej, aj mu mij huatyejíihuajra,
50 ji'nye néijmi'i mu jaaséej majta tyámua' tyu'tátzɨɨn. Aj pu'ij ɨ Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Xaatyáapua'rij. Nyáaj nu a'ɨ́ɨn pué'een, caxu tyí'tzɨɨnye'ej.

51 Tɨ'ɨj atyájraa ɨ báarcuj jitze, aj pu'ij huatyápua'riaca' ɨ tɨ huá'aacaca'aj, aj mu mij je'ej tyo'taséj,
52 ji'nye capu je'ej huá'miteerastya'ca'aj je'ej tɨ huaríj tɨ'ij jaatámui'rej ɨ páan, ji'nye jujɨ́mua'aj mu tyóonaamuaj ɨ jutzájta'.

Jesús pu tyihuó'huaa a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyí'cucui'ca'aj a'ájna a Genesaret
(Mt. 14:34-36)

53 Matɨ'ɨj antacíj ɨ jájtyij japua, a'áa mu mij ja'rá'aj a tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Genesaret, a'áa mu ye'riá'tapej ɨ báarcuj jo'tɨj ja'va'ástɨmee ɨ jájtyij.
54 Matɨ'ɨj eetacíj ɨ báarcuj jitze, jiye'tzín mu ɨ tyeɨ́tyee jaamua'aj a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús.
55 A'ɨ́j mu jɨn jiye'tzín ootyáhuaachaca' mej mij hua'ria'tɨxɨj ɨ utáatzij japua ɨ maj tyí'cucui' a'ájna jo'tɨj jo'tyávaaca'aj ɨ Jesús.
56 Ajta jo'tɨj na'aj tɨ jo'ré'nyinyiica'aj, tɨ chájta'najmee tɨ cíle'en na'ríɨj tɨ viváajma'aj, a'áa mu huojo'ráatzajyi'caa ɨ cáayej jitze, aj mu mij jahuaviiraca'aj tɨ huo'tá'an maj ja'ajtamuárɨe'en ɨ máancajra'an jitze, ajta néijmi'ɨ ɨ maj ja'ajtamuárɨe'xɨj a'ɨ́ɨ mu huarúj.

7

A'ɨ́jna ɨ tɨ je'ej pua'aj joorej tzajta' ɨ tyévɨj
(Mt. 15:1-20)

1 Aj mu mij ɨ fariseos ajtyáxɨɨriaca' ɨ Jesús jimi, majta séecan hua' jamuán ɨ maj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze ɨ maj jɨn tyí'ijta a'áa maj ja'ráacɨj a Jerusalén.
2 Matɨ'ɨj a'ɨ́ɨmaj huo'séj a'ɨ́ɨjma ɨ maj Jesús jamuán huacíj maj quee anomuéetya'xɨ'ɨj matɨ'ɨjta tyí'cua'ajcaj, a'yájna matɨ'ɨj tyeeyí'tɨhua'aj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, a'ɨ́ɨ mu mij je'ej pua'aj tyihuá'xajtaca'aj.
3 (Ji'nye a'ɨ́ɨmaj ɨ fariseos majta ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, a'ɨ́ɨ mu a'yan tyityaajú'ca'aj je'ej maj ɨ hua' huásimua' tyéejyi'raca'aj, maj anaquéej anomuéetya'xɨ'ɨn matɨ'ɨjta tyí'cua'ajcaj.
4 Ajta tɨpua'aj umetyojo'vá'nanan, camu tyí'cua'nyij tɨpua'aj mequee anaquéej anóomuejtye'en. Majtáhua'aj séecan mui'caa tyi'ijyi'raj, metyɨ́'jo'sica'aj ɨ váasuj ɨ maj jitzán ya'caa, majta ɨ xá'rij, majta ɨ tyúu'utaatzij.)
5 A'ɨ́j mu jɨn ɨ fariseos, majta ɨ maj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze ɨ maj jɨn tyí'ijta, a'ɨ́ɨ mu a'yan tyaata'íhuo'ri' a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús tɨjɨn:
—¿Ji'nye mej mij quee ja'astej ɨ tahuásimua' yi'ráj ɨ maj ajamuán huacɨ'ɨj, sulu a'yaa mu rɨcɨj maj xána'visi' tyí'cua'caa ɨ jumuáca' jɨme'?
6 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Xá'puɨ' pu tyu'taxájtaca' ɨ Isaías ɨ tɨ tyí'xajtaca'aj ɨ Dios jitze ma'can, siaj mua'aj quee tyámua' een ɨ jutzájta', tɨ'ɨj a'yan tyo'tyéyu'xaca' tɨjɨn:
A'ɨ́j mu jɨn ɨ tyeɨ́tyee naatyátzaahuatyej
maj tyámua' naa tyí'nyaxaj,
ajta ɨ hua'xɨéjnyu'caa
capu yevéjri' séejre' nye jimi.
7 Capu tyi'tɨ́j huɨɨre' tɨpua'aj manaatyáanajche:
ajta ɨ maj huá'mua'tyej jujɨ́mua'aj mu jájtyo ɨ jutzájta'.
8 Ji'nye mua'aj xu seríj yo'huá'xɨj je'ej tɨ ɨ Dios tyu'ta'ɨ́jtaca' siaj sij a'yan huárɨnyij je'ej maj ɨ tyeɨ́tyee tyá'xɨe've'.
9 A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Ajta siaj sij a'ɨ́jcɨ jéetze' ará'astej ɨ juyi'ráj, mua'aj xu quee ja'astej je'ej tɨ ɨ Dios tyu'ta'ɨ́jtaca'.
10 Ji'nye a'yaa pu tyu'taxájtaca' ɨ Moisés tɨjɨn: "Tzáahuatyi'ra'aj paj jimi tyícha'ɨɨj a' táataj pajta a' náanaj", ajta a'yan tɨjɨn: "Siata'aj jaajé'caj a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ je'ej pua'aj tyá'xaj ɨ jutáataj na'ríɨj ɨ junáanaj".
11 Siajta mua'aj a'yaa xu tyi'tá'caa tɨ a'tɨ́j a'yan tyihuo'té'exaatye'en ɨ juhuásimua' yee Corbán (a'yaa pu huatóomua'aj a'ɨ́jna ɨ nyúucarɨj tɨjɨn mu'véjrɨj pu pué'een),
12 siajta a'yan tyí'xaj tɨjɨn tɨpua'aj a'tɨ́j a'yan tyihuo'té'exaatye'en, tɨquee che' jitzán juxɨe've' tɨ'ɨj huo'tyáhuɨɨre'en ɨ juhuásimua'.
13 A'ɨ́j xu jɨn mua'aj yó'hua'naj ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ ja'muaye'raj siajta je'en séecan a'yan cha'taj siana'aj tyí'mua'tyej. Siajta séecan tyi'tɨ́j jɨn a'yan jéehua rɨcɨj.
14 Aj pu'ij ɨ Jesús huo'tajé ɨ tyeɨ́tyee, tɨ'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Néijmi'ɨ sianáanamuaj, siajta yo'itéej xá'ra'nyij:
15 Tyi'tɨ́j tɨna'aj tɨ jéjre' ma'can capu je'ej ja'uurej ɨ tyévɨj. Ajta ɨ tɨ tzajta' ma'can a'ɨ́ɨ pu xaa je'ej pua'aj joorej.
16 A'tɨ́j tɨ ɨityánamuaj che' tyámua' naa tyáanamuaj.

17 Tɨ'ɨj ɨ Jesús a'áa huojo'tyáhuii ɨ tyeítyee aj pu'ij chi'táj jo'tyájrupij, aj mu mij ɨ maj
jamuán huacíj a'yan tyaata'íhuo'ri' je'ej tɨ huatóomua'aj a'íjna ɨ nyúucarij tɨ huó'ixaaj.
18 Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—¿Nyi sequée siajta mua'aj yo'itéej? ¿Nyi sequée yó'itej tɨquee je'ej joorej ɨ tyévij
tyi'tíj tɨ jéjre' ma'can,
19 ji'nye capu tzajta' tyáru'pij ɨ xɨéjnyu'caria'ra' jitze, sulu xayáara' pu jitze aráyixaj,
ajta je'en iiráamej ɨ chuitɨriáara'an jitze?
A'yaa pu'ij tyaataxájtaca' tɨ néijmi'i tyámua' tyí'een ɨ tɨ tyí'cue'ri'.
20 A'yaa pu ajta tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—A'íjna ɨ tɨ tyévij jitze éejnyinyii, a'íɨ pu xaa je'ej pua'aj joorej.
21 Ji'nye tzajta' ɨ tyévij, ɨ xɨéjnyu'caria'ra' tzajta', a'úu pu je'rányinyiij ɨ mua'tzíira'aj
tɨ je'ej pua'aj een, tɨ ca'nyíjra'aj jatá'caa ɨ tyévij tɨ'ij jaataxié've'en tɨ séej jamuán
huáhui'nyij tɨquee jatyévi'tɨn, tɨ'ij tyu'náhua'an, na'ríij tɨ tyu'jé'caj,
22 tɨ séej jamuán huóoxana'cɨre'en tɨ quee jatyévi'tɨn, tɨ tyí'nyacua'tzaj, tɨ je'ej
pua'aj rɨjcaj, nusu tɨ huá'cuanamuaj, tɨ je'ej pua'aj huojo'mua'raj, na'ríij tɨ je'ej
pua'aj tyihuá'xajtaj, ajta tɨ jéehua óotzaahuatye'ej, ajta quee jitzán juxɨé'va'aj je'ej tɨ
tyihuá'huiɨre' ɨ séecan.
23 Néijmi'i pu a'íjna tzajta' tyeje'rányinyiij ajta je'en je'ej pua'aj joorej ɨ tyévij.

Ɨ íitɨ' tɨ séej chuéj japua já'ma'can tɨ ajta tyá'antzaahuaj (Mt. 15:21-28)

24 Aj pu'ij té'ej ɨ Jesús a'áa jo'mej a'ájna a tɨ a'yan tya'rájtyapuaj tɨjɨn Tiro. A'áa pu
chi'táj jo'tyájrupij, ji'nye capu jaxɨe'va'ca'aj tɨ a'tíj jáamua'reej tɨ a'áa jo'tyávaaca'aj, ajta
capu huatáɨ'riitariaca' tɨ huatyóo'avaaj.
25 Jiye'tzín pu íitɨ' jáamua'reeri' tɨ séej tyiyójca'aj tyiyáaru' tɨ tzajta' séjria'ca'aj, a'íɨ
pu'ij aje'ré'nyej tɨ'quij tyítunutaca' a'ájna jo'tɨj jo'tyávaaca'aj ɨ Jesús.
26 Ajta a'íjna ɨ íitɨ' capu Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj, sulu a'áa pu já'ma'can a tɨ a'yan
tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Sirofenicia. A'íɨ pu'ij aje'ré'nyej tɨ'quij jéehua a'yan tyaatáhuaviiri'
a'íjcɨ ɨ Jesús tɨ jɨ'rámuaritye'en ɨ tyiyáaru' tɨ tzajta' séjria'ca'aj ɨ yójra'.
27 Ajta ɨ Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Tyu'tá' maj anaquéej tyú'cua'nyij ɨ hua'yojmua', ji'nye capu xá'puɨ' maj huáɨ'pu'raj
ɨ páan ɨ tɨ'ríij mej mij tzɨ'cíɨj huataí'pu'tye'en.
28 A'yaa pu tyu'tanyúj a'íjna ɨ íitɨ' tɨjɨn:
—A'yaa pu tyi'ja'yájna, nyavástara', ajta a'íjna ɨ páan tɨ tye'nyíj ɨ maj ja'cájhua'naj ɨ
tɨ'ríij a'íɨ mu jacua'nyij ɨ tzɨ'cíɨj.
29 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—A'íjcɨ jɨme' je'ej paj tyu'taxájtaca', áricuj axáahuaj jó'ra'. Pu'ríj iirájraa ɨ tyiyáaru'
tɨ tzajta' séjria'ca'aj a'yóoj.
30 Tɨ'ɨj ɨ íitɨ' a'áa ja'rá'aj a juchéj, a'íɨ pu jaaséj ɨ juyój tɨ anjo'ojca'tyii ɨ utáatzij japua,
ajta ɨ tyiyáaru' arí iirára'ajcaa ɨ tɨ tzajta' séjria'ca'aj.

Jesús pu séej tyú'huaaj tɨquee iityánamuaj ajta tɨ quee tyo'ríɨ'rej

31 Ajtáhua'aj pu eerájraa ɨ Jesús a'ájna a Tiro, a'áa pu huatyéenyej a Sidón a'ájna a tɨ
a'yan tya'rájtyapuaj tɨjɨn Tamuáamuata' tɨ a'chájta'tajmee, tɨ'quij a'áa ja'rá'aj ɨ jájtyij tɨ
já'ajmua a tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Galileea.
32 A'áa mu mij séej ayóotuiiri' ɨ tɨ quee iityánamuaj ajta quee tyo'ríɨ'riajca'aj, aj mu
mij jaatáhuaviiri' a'íjcɨ ɨ Jesús tɨ japuan rámejca'aj a'íjcɨ ɨ tɨ tyí'cui'.
33 Aj pu'ij ɨ Jesús je'ráavi'tɨj a'ájna a tyeítyee tzajta', tɨ'quij juxɨtyéj urújtya'xɨj ɨ
naxɨéeta' ajta ju'í'rique' ja'antyiméjri' ɨ nyanuriáara' jitze.
34 Aj pu'ij jútye' jó'nyeeriaca', ajta ucayáatɨraa aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjcɨ ɨ tyáataj
tɨjɨn:
—¡Efatá! (A'íjna ɨ nyúucarij, a'yaa pu huatóomua'aj tɨjɨn: "Antá'cuunaj").
35 Aj pu'ij huarúj ɨ tɨ tyí'cui'ca'aj, tɨ'quij ityanamuáaraj ja'raa, ajta huatáɨ'riitariaca' tɨ
tyámua' naa tyu'taxáj.
36 Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íj maj quee a'tíj ixaatye'ej, ajta camu a'yan huaríj je'ej tɨ
tyihuo'ta'íj, sulu jéetze' mu huo'ré'ixaa.
37 Néijmi'i mu je'ej tyityo'tóomuajtyaca', a'yaa mu mij tyí'xajtaca'aj tɨjɨn:
—Néijmi'i pu tyámua' tyí'uurej. A'íɨ pu jaayí'tɨn tɨ tyihuó'huaatye'en mej mij
ityanamuáaraj muá'ra'nyij ɨ nácuxɨe'ej, ajta mej mij tyu'taxáj ɨ maj quee tyo'rɨɨ'réejmee.

8

Jesús pu tyihuo'cue'ej a'íɨjma ɨ maj muáacuaj ví'ra'aj ará'asej
(Mt. 15:32-39)

1 Tɨ'ɨj ooj ɨ Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Galileea, jéehua mu tyeítyee tyúusɨɨj,
majta quee tyi'tíj tyícha'ɨɨca'aj maj jáacua'nyij, Jesús pu'ij huo'tajé a'íɨjma ɨ maj jamuán
huacíj tɨ'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

2 —Nyényaxaamujritye' hua' jimi mu tyeítyee, ji'nye mu'ríj huéeicaj xɨcáj á'tyeej maj
nyaj jamuán yahuatyú'uj majta quee tyi'tíj tyícha'ɨj maj jáacua'nyij.

3 Ajta tɨpua'aj nyahua'ré'ityixɨ'ɨn mej mij jó'cɨɨnyej ɨ juchéj mequee xu tyu'cuá'an,
camu tyo'táviicue'raj ɨ juyéj japua, ji'nye séecan mu ɨmuáj curiá'cɨxɨj.

4 A'yaa mu mij tyityaatanyúj ɨ maj jamuán huacíj tɨjɨn:

—¿Ji'nye tyíɨ'rij tyaj tyihuó'cue'tyej a'yájna jo'tɨj quee a'tíj ja'chej?

5 Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:

—¿A'chunyéj mua'aj pua'mácan xaaí'pu'sij ɨ páan?

Matɨ'ɨj mij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Arahua'puácaa.

6 Aj pu'ij jaata'íjtaca' maj oorá'sej ɨ tyeítyee a chóota', tɨ'quij ja'ancuráɨ'puj ɨ páan tɨ
aráahua'puaj ará'asej, ajta tɨ'ɨj tyaatatyóotzi'ria'aj ɨ Dios, aj pu'ij ja'antyítaaraxɨj, ajta
je'en huo'ríɨ'puɨ'tyej ɨ maj jamuán huacíj, mej mij a'íɨmaj huo'ríɨ'puɨ'tye'en ɨ tyeítyee,
a'yaa mu mij a'íjna jɨn huaríj.

7 Majta mu je'cácaa ɨ hue'tyée tyí'cha'ɨɨca'aj, Jesús pu ajta a'íjna jɨn tyaatatyójtzi'rej ɨ
Dios, ajta je'en huo'ta'íj maj huo'ríɨ'tye'en ɨ tyeítyee.

8 Néijmi'ɨ mu tyú'cuaa majta tyámua' tyityaataju'xaj, majta je'en aráahua'puaj sicɨɨ
jitze tya'vá'jɨstya'xɨj a'íjcɨ jɨme' ɨ páan tɨ avá'ɨtzee ɨ tɨ antyítaarixɨj.

9 Majta ɨ maj tyú'cuaa, muáacuaj ví'ra'aj mu a'chu ará'axcaa. Aj pu'ij Jesús
hua'ré'ityixɨj ɨ tyeítyee,

10 ajta je'en ɨ báarcuj jitze atyájraa hua' jamuán ɨ maj jamuán huacíj, matɨ'ɨj mij jo'cíj
a'ájna a tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Dalmanuta.

A'íɨmaj ɨ fariseos mu jaatáhuaviiri' tɨ ɨ Jesús huo'taséjratye'en ɨ maj jɨn je'ej tyo'taséj
(Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56)

11 A'íɨmaj maj mu ɨ fariseos aje'ré'nyej matɨ'ɨj mij huatyóohuij maj tyee'íhuo' a'íjcɨ
ɨ Jesús. Ajta mej mij tyi'tíj jɨn ja'antyimué'tɨn, a'yaa mu tyaatáhuaviiri' tɨ tyi'tíj
huo'taséjratye'en ɨ maj jɨn je'ej tyo'taséj mej mij jáamua'reej tɨ ɨ Dios jimi jo'vé'mej.

12 Aj pu'ij ɨ Jesús tyámua' naa tyo'cayáatɨraa tɨ'quij a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:

—¿Ji'nye mej mij a'íimaj ɨ tyeítyee a'yan tyí'nyahuavii nyaj tyi'tíj huo'taséjratye'en ɨ
maj jɨn je'ej tyo'taséj?

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jɨme' nyaj quee tyi'tíj
jamuaataséjratye'sij.

13 Aj pu'ij ahuojoohuá'xɨj ɨ tyeítyee, tɨ'quij ajtáhua'aj atyájraa ɨ báarcuj jitze aj mu mij
antacíj után jitze pujmua'.

A'íjna ɨ huá'nyuucaa ɨ fariseos ɨ maj jɨn huá'cuanamuaj ɨ tyeítyee
(Mt. 16:5-12)

14 Majta a'íɨmaj ɨ maj jamuán huacíj ɨ Jesús, a'íɨ mu yo'huá'xɨj maj ya'ráaɨ'puɨ'ɨn ɨ páan
maj jáacua'nyij, séej mu'uj ɨ páan huaí'ɨsima'aj ɨ báarcuj jitze.

15 Jesús pu'ij a'yan tyihuo'ta'íj tɨjɨn:

—Cásɨ', tyámua' xu'uj a'íjcɨ jɨme' ɨ fariseos maj jajnájchɨ ɨ páan, siajta a'íjcɨ jɨme' maj
jajnájchɨ ɨ maj Herodes jitze ajtyáma'can.

16 Majta ɨ maj jamuán huacíj a'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj maj quee páan tyícha'ɨɨca'aj.

17 Jesús pu jáamua'reeri' je'ej maj tyúu'ixaatya'ca'aj, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—¿Ji'nye siaj sij a'yan tyí'xaj yee siaj quee páan tyícha'ɨj? ¿Nyi sequée xu yó'itej ca'
sequée jamua'reej? ¿Nyi huápuɨ'ɨj sequée tyi'tíj jó'itej?

18 ¿Nyi xa'va'jɨ'síjmee siajta quee tyi'tíj séej, siajta ajta naxɨéjmee siajta quee tyi'tíj
namuaj? ¿Nyi sequée che' jamua'reej?

19 Nyatɨ'ɨj huo'ríɨpu'uj ɨ páan tɨ anxívica'aj a'íɨjma ɨ tyeítyee ɨ maj anxí ví'ra'aj
ará'axcaa, ¿a'chunyéj pua'an sicɨɨ setya'vá'jɨstej a'íjcɨ jɨme' ɨ páan tɨ avá'ɨtzee?

Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Tamuáamuata' japuan hua'puaj sicɨɨ.

20 —Arí nyatɨ'ɨj huo'ríɨpu'uj ɨ páan tɨ aráahua'puaj ará'axcaa a'íɨjma ɨ tyeítyee ɨ maj
muáacuaj ví'ra'aj ará'axcaa, ¿a'chunyéj pua'an sicɨɨ setya'vá'jɨstya'xɨj a'íjcɨ jɨme' ɨ tɨ
avá'ɨtzee?

A'yaa mu tyaaté'exaa tijɨn:
—Aráahua'puaj sicɨɨ.
21 Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijɨn:
—¿Nyɨ sequée xu yó'itej?

Jesús pu ta'rácuun tyú'huaaj a'ájna a Betsaida
22 Matɨ'ɨj támɨj a'áa ja'rá'aj a'ájna a Betsaida, aj mu mij ta'rácuun ajoovi'tɨj ɨ Jesús jimi, matɨ'ɨj mij jaatáhuaviiri' tɨ ja'ajtamuárɨe'en.
23 Jesús pu jajví' muáca'ra'an jitze a'íjcɨ ɨ ta'rácuun tɨ'quij je'ráavi'tɨj ajéjre' a'ájna jo'tɨj ja'chajta'. Aj pu'ij ju'ɨ'rique' ja'rámejraxɨj a jɨ́ɨsa', ajta je'en ja'ráamuarɨej tɨ'quij jaata'íhuo'ri' tɨpua'aj arí ma'únyeerɨj
24 Aj pu'ij ɨ ta'rácuun atányeeriaca', tɨ'quij a'yan tyu'tanyúj tijɨn:
—Tyétyacaa nu séej. A'yaa mu huasé'rin cuxáa cɨyéj maj pué'een ɨ maj mahuacɨ'ɨj.
25 Jesús pu'ij ajtáhua'aj ja'ráamuarɨej a jɨ́ɨsa'an ɨ ta'rácuun, aj pu'ij ɨ tyáatɨ' atányeeriaca' tɨ'quij huarúj. Pu'ríj tyámua' naa néijmi'i tyí'sejraca'aj.
26 Aj pu'ij ɨ Jesús jaata'ítyaca' tɨ'ij jó'ra'nyij ɨ juchéj, ajta a'yan tyaaté'exaa tijɨn:
—Capáj utyáru'piche'en a chájta' pej pij a'tíj huaté'exaatye'en.

Pedro pu jaataxájtaca' tɨ ɨ Jesús a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Cɨríistu'
(Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21)
27 Tɨ'ɨj a'yan tyu'ríj, a'íjna ɨ Jesús majta ɨ maj jamuán huacíj, a'áa mu jó'ju' a'ájna a tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tijɨn Cesarea de Filipo. Juyéj jitze mu ajooju'caj, tɨ'ɨj ɨ Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' a'ɨ́ɨjma ɨ maj jamuán huacíj tijɨn:
—¿Ji'nye metyí'xaj ɨ tyeítyee a'tanyíj nyaj pué'een?
28 Aj mu mij a'yan tyu'taxájtaca' tijɨn:
—Séecan mu a'yan tyí'xaj paj muáaj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Juan ɨ tɨ huá'ɨɨraca'aj, majta séecan a'yan tyí'xaj paj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Elías, majta séecan a'yan tyí'xaj paj sɨ́ɨj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ Dios jitze ma'can tyí'xaj.
29 Aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijɨn:
—Arí mua'aj, ¿ji'nye setyi'xaj a'tanyíj nyaj pué'een?
Pedro pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijɨn:
—Muáaj paj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Cɨríistu'.
30 Ajta ɨ Jesús pu huo'tá'ijmuejri' maj quee a'tíj ixaatye'ej.

Jesús pu jaataxájtaca' tɨ muɨ'nyij
(Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27)
31 Jesús pu'ij huatyóochej tɨ tyihuó'mua'tyej tɨ ɨ yójra' ɨ Dios jéehua jajpuéetzɨj ja'mej, majta quee jaxɨe'va'aj muá'ju'un ɨ huáasɨj, ɨ maj va'cán jɨn tyityatatyíj ɨ tyeyúuj tzajta', majta ɨ maj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarɨj jitze ɨ maj jɨn tyí'ijta. A'yaa pu tyihuo'té'exaaj maj jaje'catan, ajta je'en huéeicaj xɨcáj jitze huatájuuritaj.
32 A'yaa pu tyámua' naa tyihuó'ixaaj a'huo'itéerican jɨme'. Aj pu'ij ɨ Pedro je'ráavi'tɨj ajta huatyóochej tɨ jajtyá'xɨ'ɨn.
33 Ajta ɨ Jesús pu juhuárita' cacháacajra, huo'séerajraa a'ɨ́ɨjma ɨ maj jamuán huacíj, aj pu'ij jajtyá'xɨj a'íjcɨ ɨ Pedro a'yan tye'ixáatye'ej tijɨn:
—Ajtára' nye jimi, mu paj a'yan tyí'xaj tɨ'ɨj ɨ tyiyáaru'. Capáj muáaj a'yan tyí'sej je'ej tɨ ɨ Dios tyá'xɨe've', sulu je'ej maj tyá'xɨe've' ɨ tyeítyee.
34 Aj pu'ij ɨ Jesús huo'tajé a'ɨ́ɨjma ɨ maj jamuán huacíj ajta ɨ tyeítyee, tɨ'quij a'yan tyu'taxájtaca' tijɨn:
—Tɨpua'aj a'tíj jaxɨe'va'aj tɨ nyaj jamuán jo'cha'canye'en, a'yaa pu tyúuxɨe've' tɨ quee a'yan rɨjcaj je'ej tɨ jusɨ́ɨj tyá'xɨe've', sulu che' ja'antyichóoj ɨ jucúruuj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.
35 Ji'nye a'tíj tɨ tyúutyesi'ria'aj tɨ'ij quee huámuɨ'nyij, a'ɨ́ɨ pu yo'rɨésɨj ɨ ju júuricamej, ajta ɨ tɨ huámuɨ'nyij a'íjcɨ jɨme' tɨ nyaj jamuán jo'cha'canye'en, nusu tɨ ja'antzaahuaj ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios, a'ɨ́ɨ pu júurɨj ja'mej jusén jɨme'.
36 ¿Tyi'tanyí je'ej tyeetyáhuɨɨre'ej ɨ tyévɨj tɨpua'aj néijmi'i huamué'tɨn ɨ cháanacaj, ajta je'en yó'rɨeenyij ɨ ju júuricamej?
37 Nusu a'yájna ¿a'chúquij tyí'najchitan ɨ tyévɨj tɨ'ɨj jáahuɨɨre'en ɨ júuricama'ra'?
38 Ji'nye tɨpua'aj a'tíj nyetyevi'ra' nyéetzɨj na'ríij a'íjcɨ ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios hua' tzajta' ɨ tyeítyee ɨ maj quee tyámua' een majta jéehua já'ɨtzeere', a'yaa pu ajta tyu'tóotyevi'ra'astaj ɨ Yójra' ɨ Dios a'ájna xɨcáara' tɨ'ɨj jitzán yava'cányesɨj ɨ cháanacaj japua va'cán jɨn tyi'tyaváaj ɨ Dios jimi, majta jamuán ɨ maj tajapuá tyí'huɨɨre'.

9

Ti'ij i Jesús seequéj éenye'ej huataséjre
(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

1 Jesús pu ajta a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:
—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime' maj séecan i maj yahuatyú'uj iiye'ej, a'íi mu quee jaxie've' maj huácui'nyij 'asta mana'aj quee jaaséj ti'ij yatanyéj i Dios ti'ij tyu'ta'íjtaj íiyan i cháanacaj japua a'íjci jime' i ti néijmi'i jin putyí'uurej.

Ti'ij i Jesús seequéj éenye'ej huataséjre
(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

2 Ti'ij aráseej xicáj tyoomá'caj, Jesús pu a'áan jo'ojnyéj i jiríj japua, a'íijma pu jo'ví'tij a'íjci i Pedro, ajta i Santiago ajta a'íjci i Juan. A'áa pu'ij hua' jíisa' seequéj huatóosejrataca' i Jesús.
3 Tyámua' pu naa tyu'tyácueenariaca' i tyí'caanaria'ra' a'yájna ti'ij quee a'tíj tyeeyí'tin ti cáanarij a'yan tyu'tyájo'sin ti'ij a'yan tyi'cuéenavi'ij já'ra'nyij.
4 Majta a'íj huaséj i Elías majta a'íjci i Moisés, a'íi mu jamuán tyí'xajtaca'aj a'íjci i Jesús.
5 Pedro pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:
—Maeestro, xá'pui' pu naa tyaj yahuatyú'uucaj a'yájna. Tyiche' huéeicacaa huátaahuaj i ináamuaj, síij ti muéetzij mua' arí ja'mej, ajta síij a'íjci i Moisés ajta síij a'íjci i Elías.
6 Ji'nye a'iimaj mu tyu'tátziin i maj jamuán, ajta i Pedro capu jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyu'taxáj.
7 Aj pu'ij jéetirij huataséjre ti'quij hua' japua acávi'rixij. Ajta i jéetirij tzajta' pu nyúucarij huatánamuajre ti a'yan tyu'taxájtaca' tijin:
—A'íi pu nyiyóoj pué'een i nyaj jaxie've', xáanamuajri'.
8 Aj mu mij, matii'ij ajoonyéjnye'riaca', camu che' a'tíj huaséj jamuán, a'íi pu'uj jusíij i Jesús ajo'tyávaaca'aj.
9 Matii'ij aje'cajú'caj i jiríj jitze, Jesús pu huo'ta'íj maj quee a'tíj ixaatye'ej je'ej maj tyi'tíj tyu'séj, 'asta na'aj quee i Dios yójra' huatájuuritaj.
10 A'íj mu jin a'íin mana'aj jamua'reeriaca'aj, tyij majta a'yan tyúu'ihuo'raca'aj je'ej ti huatóomua'aj i ti huatájuuritaj.
11 A'yaa mu tyaata'íhuo'ri' i Jesús tijin:
—¿Ji'nye mej mij a'yan tyí'xaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta ti i Elías anaquéej ya'uvé'nyesij?
12 Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:
—A'yaa pu tyi'ja'yájna ti i Elías anaquéej uvé'nyesij, ajta a'íin néijmi'i tyámua' tyí'uuren. ¿Ajta ji'nye ti'ij a'yan tyá'xaj i yu'xarij jitze ti i yójra' i Dios jajpuéetzij ja'mej majta je'en jaatyáxaahuataj?
13 Ajta nyáaj nu a'yan tyajá'mua'ixaatye' ti i Elías arí yatanyéj, majta i tyeítyee a'yaa mu jáaruuj je'ej maj tyaaxié'va'ca'aj, a'yájna ti'ij tyé'yu'si'huaca'aj i yu'xarij jitze je'ej ti tya'ra'nyíiche' jimi.

Jesús pu tyamuéej tyú'huaaj tyiyáaru' ti tzajta' ú'sejria'ca'aj
(Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43)

14 Matii'ij aje'ré'nyej jo'maj je'ej jé'eenye'ej i séecan i maj Jesús jamuán huacíj, a'áa mu huojo'tyoj majta jéehua i tyeítyee aja'tyúusiiria'ca'aj hua' jamuán, majta séecan i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta a'íi mu tyihuá'ihuo'raca'aj menyínyu'cacuj.
15 Matii'ij jaaséj a'íjci i Jesús, néijmi'i mu ootyáhuaachaca' mej mij jaatatyójtye'en muutyámua'va'aj.
16 A'íi pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:
—¿Tyi'tanyí jin setyúu'ihuo' a'mújma jamuán?
17 Síij ti a'áa jo'tyávaaca'aj pu a'yan tyu'taxájtaca' tijin:
—Maeestro, a'yaa nu a'jimi jave'vi'tij i nyiyóoj, ji'nye tyiyáaru' pu tzajta' séejre' capu ij jatá'caa ti huatányuunyij.
18 Jo'tij na'aj je'ej jé'eenye', i tyiyáaru' pu játya'sacaa ajta je'tariésij a chóota', ajta jéehua éejcueemuxa'rij i jutyényij jitze, ajta ancurioci'máaj i jutaméj jime', aj pu'ij té'ej huatyáciyaaxarij. Nu'ríj huo'táhuaviiri' i maj ajamuán huaci'ij maj jaatamuáritye'en i tyiyáaru', majta a'iimaj camu pu jáaruuj.
19 Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Tyeítyee séej quee tyá'tzaahuatye'. ¿A'chunyéj ooj juxɨe've' nyaj ja'mua jamuán yahuatyávaacaj? ¿A'chunyéj nyooj ja'mua jɨme' a'víicue'ria'aj na'mej?
—Mese'vé'vi'tɨj ɨ tyamuéej.
20 Aj mu mij aye'vé'vi'tɨj ɨ tyamuéej jimi ɨ Jesús. Ajta tɨ'ɨj ɨ tyiyáaru' jaaséj a'íjcɨ ɨ Jesús, a'íɨ pu jaatacá'tzɨj ɨ tyamuéej, aj pu'ij arájvej a chóota' putahuɨ'tzɨ'ɨj ajta éejcueemuxa'riaca' ɨ jutyényɨj jitze.
21 Jesús pu a'yan tyaata'íhuo'ri' ɨ táatajra' tɨjɨn:
—¿A'chunyéj arí á'tyeej tɨ a'yan tye'tyá'sacaa?
Ajta ɨ táatajra' a'yaa pu tyu'tanyúj tɨjɨn:
—Tɨ'ɨj na'aj je'ej tyi'cíleenye'ej.
22 A'íjna ɨ tyiyáaru' tɨ tzajta' séejre', mue'tíj pu áan yo'tyájrɨej ɨ tɨéj tzajta' ajta a jáata', tɨ'ij jaajé'caj. A'yaa pu'ij, tɨpua'aj peeyí'tɨhua'an paj tyáahuaatye'en, tá'ancu'vaxɨ' ityájma pajta taatáhuɨire'en.
23 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—¿Ji'nye pej pij a'yan tyí'xaj yee: tɨpua'aj peeyí'tɨhua'an? Néijmi'ɨ pu tyíɨ'rij a'íjcɨ jimi ɨ tɨ tyá'tzaahuatye'.
24 Aj pu'ij ɨ táatajra' ɨ tyamuéej a'yan tyu'jíjhuaca' tɨjɨn:
—Nyáaj nu tyá'tzaahuatye'. Naatáhuɨire' nyej nyij jéetze' tyá'antzaahuatye'en.
25 Tɨ'ɨj ɨ Jesús huo'séj maj jéehua ɨ tyeítyee ajtyáxɨirisima'aj, aj pu'ij jajtyá'xɨj ɨ tyiyáaru' tɨ tzajta' séejre' ɨ tyamuéej, a'yan tɨjɨn:
—Tyiyáaru' mu paj quee iityánamuaj pajta quee atányuuvej, nyáaj nu a'yan tyí'mua'ijtye' paj jaatátoonyij mu tyamuéej pajta quee che' tzajta' utyáru'piche'en.
26 Aj pu'ij huajíjhuaca' ɨ tyiyáaru', ajtáhua'aj pu jaatacá'tzɨj a'íjcɨ ɨ tyamuéej. Aj pu'ij iirájraa, a'áa pu yóorɨej cuxáa tɨ jaajé'caj, a'íj mu jɨn mue'tíj a'yan tyí'xajtaca'aj tɨjɨn huamuɨ'.
27 Ajta ɨ Jesús, a'íɨ pu jajví' muáca'ra'an jitze, tɨ'quij ja'ajriáj, aj pu'ij huatyéechaxɨj ɨ tyamuéej.
28 Ajta je'en ɨ Jesús chi'táj utyájrupij, aj mu mij ɨ maj jamuán huacíj jujíme' a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Ji'nye tyej tyij quee ityáj pu jáaruuj tyaj jaatamuáritye'en ɨ tyiyáaru' tɨ tzajta' séjria'ca'aj?
29 Aj pu'ij ɨ Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Siata'aj jaatamuáritye'en ɨ tyiyáaru' tɨ a'yan een a'yaa pu tyúuxɨe've' siaj huatyényuunyij ɨ Dios jimi.

Jesús pu ajtáhua'aj jaataxájtaca' tɨ muɨ'nyij
(Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45)

30 Matɨ'ɨj a'áa jo'cíj, a'áa mu huatyéenyej a'ájna a Galileea. Ajta ɨ Jesús capu jaxɨe'va'ca'aj tɨ a'tíj jáamua'reej,
31 ji'nye avíitzɨj pu jɨn tyihuá'mua'tyajca'aj ɨ maj jamuán huacíj. A'yaa pu tyihuá'ixaatya'ca'aj tɨjɨn:
—A'íjna ɨ Yójra' ɨ Dios pu huatátuiiri'huaj a'íɨjma jimi ɨ tyétyacaa, aj mu mij jaje'catan, ajta huéeicaj xɨcáj jitze huatájuuritaj.
32 Majta a'íɨmaj camu yó'iteeca'aj tyi'tíj tɨ huá'ixaatya'ca'aj, majta tyí'tzɨɨnya'ca'aj maj jaata'íhuo'.

¿A'tanyíj a'íɨn pué'een ɨ tɨ jéetze' juxɨe've'?
(Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48)

33 A'áa mu ja'rá'aj chájta' tɨ a'yan tya'rájtyapuaj tɨjɨn Capernaúm. Matɨ'ɨj meríj chi'táj iiratyá'caj, Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Tyi'tanyí xúu'ihuo'raca'aj ɨ juyéj jitze?
34 Ajta capu síɨj huatanyúj, ji'nye a'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj ɨ juyéj jitze a'tíj tɨ a'íɨn pué'eenye'ej ɨ tɨ jéetze' juxɨe've'.
35 Aj pu'ij ɨ Jesús ooyíxɨj, tɨ'quij huo'tajé ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Tɨpua'aj a'tíj jaxɨe'va'aj tɨ a'íɨn pué'eenye' ɨ tɨ jéetze' juxɨe've', a'yaa pu tyúuxɨe've' tɨ a'íɨn pué'eenye' ɨ tɨ jéetze' cɨléenye' jɨn tyi'tyávaacaj, ajta je'en néijmi'caa huatyáhuɨire'en.
36 Ajta je'en pá'rɨ'ɨj a'áa jé'ta' jo'tyéjchej a'íɨjma jimi, aj pu'ij jájtɨɨ tɨ'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
37 —A'tíj tɨ jaataxɨé've'en nyej jitze ma'can séej ɨ pá'rɨ'ɨj tɨ'ɨj a'íjna, a'íɨ pu ajta nyéetzɨj naataxɨé've'ej, ajta ɨ tɨ nyéetzɨj naataxɨé've'en, capu nyéetzɨj na'aj naataxɨé've'ej, sulu a'íj pu ajta huataxɨe'vej ɨ tɨ unyojo'ta'ítyaca'.

A'íjna ɨ tɨquee tájcha'ɨɨre', tajitzé pu ajtyáma'can
(Lc. 9:49-50; Mt. 10:42)

38 Juan pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Maeestro, séej tu huaséj tɨ a'nyúucaritze' huá'muaritya'ca'aj ɨ tyiyáaru' ɨ maj hua' tzajta' séejre' ɨ tyeítyee, aj tutyij jaatá'ijmuejri' tɨ'ij quee a'yan rɨjcaj, ji'nye capu tajitzé ajtyáma'can.

39 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Caxu ja'ijmuejraj, ji'nye tɨpua'aj a'tíj a'yan rɨjcaj ɨ maj jɨn je'ej tyo'taséj nyej jitze ma'can, capu a'náj je'ej pua'aj tyi'nyaxáataj ja'mej.

40 A'íjna ɨ tɨ quee tájcha'ɨɨre', a'íɨ pu tahuɨɨre'.

41 A'tíj tɨna'aj tɨ cíɨ tyajamuaatá'an ɨ jájtyij siaj sij huaye'en a'íjcɨ jɨme' siaj nye jitze ajtyáma'can, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tɨ ɨ Dios tyaatanájchitye'sij.

Tyi'tíj tɨ jɨn jajpuéjtzij ja'mej tɨpua'aj a'tíj ootyá'ɨtzeere'en ɨ Dios jimi
(Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2)

42 —A'tíj tɨna'aj tɨ ca'nyíjra'aj jaatá'an tɨ'ij síɨj je'ej pua'aj huárɨnyij ɨ tɨquee xu a'chu tyá'tzaahuatye' nye jimi, jéetze' pu jatyáhuɨ'rii maj ja'tyárɨeenyij ɨ jájrij jitze tyetyéj va'cán ma'cave'ran ɨ maj jɨn tyí'tɨxɨcaa.

43 Tɨpua'aj mua' muáca' ca'nyíjra'aj muaatá'an pej pij tyi'tíj jɨn je'ej pua'aj huárɨnyij, pe'entyivéjche, jéetze' pu muatyáhuɨ'rii paj séej pana'aj ajtamuáca'aj júurɨj puaatyá'ɨtzeere'en, quee paj hua'puácaa ajtamuáca'aj a'áa jo'tyá'ɨtzeere'en jo'paj ya'ajpuéetzij puá'mej, jo'tɨj quee a'náj já'muɨ'nyij ɨ tɨéj.

44 Jo'maj quee a'náj já'cuɨ'nyij ɨ chuɨ'núuj, ajta ɨ tɨéj quee a'náj já'muɨ'nyij.

45 Na'ríɨj mua' íɨcaj ca'nyíjra'aj muaatá'an pej pij je'ej pua'aj huárɨnyij, ɨiráavejchɨj, jéetze' pu muatyáhuɨ'rii paj séej pana'aj ɨira'íɨcaj júurɨj puaatyá'ɨtzeere'en, quee paj hua'puácaa ɨira'íɨcaj a'áa po'tyá'ɨtzeere'en jo'tɨj já'taa,

46 jo'maj quee a'náj já'cuɨ'nyij ɨ chuɨ'núuj, ajta ɨ tɨéj quee a'náj já'muɨ'nyij.

47 Na'ríɨj mua' jɨ'ɨj ca'nyíjra'aj muaatá'an pej pij je'ej pua'aj huárɨnyij, eetátɨchɨj, jéetze' pu muatyáhuɨ'rii paj séej pana'aj ajrɨ'sij a'áa po'tyájrutye jo'tɨj ɨ Dios tyejé'ijtaj, quee paj hua'puácaa ava'jɨ'síjma'aj a'áa po'tyájrutye jo'tɨj já'taa,

48 jo'maj quee a'náj já'cuɨ'nyij ɨ chuɨ'núuj, ajta ɨ tɨéj quee a'náj já'muɨ'nyij.

49 Ji'nye néijmi'ɨ xu japuéjtzitaren siaj sij tyámua' tyityeetyá'ɨtzeere'en ɨ jutzájta'.

50 A'yaa pu tyí'huɨɨre' ɨ unáj tɨ'ij tyí'me'ra'catye'ej ɨ cue'ráj, ajta tɨpua'aj rájxɨ'nyij ɨ tɨ áncatzaj, ¿ji'nye tyíɨ'rij tɨ'ij ajtáhua'aj áncatzaj já'ra'nyij? Siata'aj mua'aj a'yan eenye' tɨ'ɨj ɨ unáj siata'aj juxáahuaj séjre'ej séej jamuán siajta séej.

10

A'íjcɨ jɨme' ɨ maj huatóotonyij
(Mt. 19:1-12; Lc. 16:18)

1 Jesús pu eerájraa a'ájna a Capernaúm tɨ'quij a'áa jo'mej a Judea ajta a'ájna pujmua' a Jordán. Majtáhua'aj mu tyúusɨɨj ɨ tyeítyee jo'tɨj jo'tyávaaca'aj ɨ Jesús, aj pu'ij huatyóochej tɨ tyihuó'mua'tyej, a'yájna tɨ'ɨj tyeeyí'tɨhua'aj.

2 Aj mu mij séecan ɨ Fariseos jimi ajtyáxɨɨriaca' ɨ Jesús, ajta mej mij tyi'tíj jɨn jaatyámue'tɨn, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tɨpua'aj je'ej tyíɨ'riitan tɨ ɨ tyáatɨ' jaatátoonyij ɨ ju'íɨj.

3 A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—¿Ji'nye mua'ajmaj tyajamuaata'íj ɨ Moisés?

4 A'yaa mu mij tyu'taxájtaca' tɨjɨn:

—Moisés pu tyu'tá' tɨ yu'xarij jaatapíjtye'en ɨ tɨ jitzán á'yu'si'ij je'ej tɨ een jɨn jaatátoj ɨ ju'íɨj.

5 Aj pu'ij ɨ Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Moisés pu a'yan tyajamuaata'íj a'íjcɨ jɨme' siaj mua'aj quee tyihuojó'itej.

6 Ajta jájcuaj ɨmuáj tɨ'ɨj ɨ Dios jaatyátaahuaca' ɨ cháanacaj, "Dios pu huó'taahuaca' ɨ tyáataj ajta ɨ íɨtaj."

7 "A'íj pu jɨn ɨ tyáatɨ' mahuóohua'xɨj ɨ juhuásimua', tɨ'ij ju'íɨj jamuán antyóonaxcaj,

8 a'yaa mu mij éenye'ej muá'ju'un ɨ maj hua'puaj tɨ'ɨj síɨj na'aj ɨ tyévɨj." A'íj mu jɨn quee che' hua'puaj, sulu síɨj pu'uj.

9 A'yaa pu'ij tyúuxɨe've' tɨ ɨ tyáatɨ' quee hua'ajtaja'puana'an ɨ Dios tɨ hua'antyásɨɨrej.

10 Matɨ'ɨj meríj chi'táj iiratyá'caj, majtáhua'aj mu a'íj jɨme' tyaata'íhuo'ri' ɨ maj jamuán huacíj.

11 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Tɨpua'aj a'tɨ́j ju'ɨ́ɨj huatátoonyɨj ajta je'en séej ancure'vi'tɨj, a'ɨ́ɨ pu juxana'cɨre'en a'ɨ́jcɨ jimi ɨ tɨ anaquéej jatyévi'tɨnya'aj,
12 ajta tɨpua'aj ɨ ɨítɨ' jucɨ́ɨn huatátoonyɨj ajta je'en séej jamuán huatyéviche'en, a'ɨ́ɨ pu ajta juxana'cɨre'.

Jesús pu hua' japua nyuu ɨ tɨ'ríɨj
(Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17)
13 Matɨ'ɨj mij tɨ'ríɨj aye'vé'vi'tɨchej ɨ Jesús tɨ'ɨj hua'ajtamuárɨe'en, aj mu mij a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jamuán huacíj huo'tá'ijmuejri' a'tyán maj ahuaja'vé'vi'tɨ́ɨcaria'aj.
14 Tɨ'ɨj ɨ Jesús huo'séj je'ej maj rɨjcaj, aj pu'ɨj huatanyú'caca', tɨ'quij a'yan tyi-huo'té'exaaj tɨjɨn:
—Miche' yeve'ré'nyej mu tɨ'ríɨj nye jimí, caxu huá'ijmuejra, ji'nye jo'tɨj ɨ Dios tyejé'ijtaj a'ɨ́ɨmaj mu antyúumua'reeriaj muá'ju'un ɨ maj a'yan een matɨ'ɨj mu tɨ'ríɨj.
15 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tɨpua'aj a'tɨ́j quee a'yan tya'rá'astej je'ej tɨ ɨ Dios tyí'ijta a'yájna tɨ'ɨj sɨ́ɨj ɨ pá'rɨ'ɨj, capu a'úun jo'tyárutyɨj.
16 Aj pu'ɨj xáxui'can tyí'tɨ'ɨjcɨɨ, ajta tyámua' tyihuo'tyájtoo ɨ Dios jimi hua'va'muɨ́ɨhua'aj séej ajta séej.

Ɨ tyamuéej tɨ chíjtyaanyi' pu Jesús jamuán tyu'taxájtaca'
(Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30)
17 Tɨ'ɨj ɨ Jesús arí jo'yi'muɨ́ɨcaj sɨ́ɨj pu a'tɨ́j aje'ré'nyej huatéechisima'aj, aj pu'ɨj tyítunutaca' ɨ Jesús jimi, tɨ'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—Maeestro mu paj tyámua' een, ¿ji'nye náarɨnyij tɨ'ɨj náacɨ'tyij nyaj júurɨj ná'ra'nyij jusén jɨme'?
18 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—¿Ji'nye een jɨme' a'yan petyí'nyejee yee nyaj tyámua' een? Sɨ́ɨj pu'uj séejre' ɨ tɨ tyámua' een, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Dios.
19 Papu'ríj jamua'reej je'ej tɨ ɨ Dios tyu'ta'íjtaca': "Capáj tyí'tyacuɨ'care'en," "pajta quee tyí'xana'cɨre'ej," "capáj tyí'nahua'aj," "capáj hue'tzij a'tɨ́j taavijria'aj pajta quee a'tɨ́j cuanamuaj," "huo'tyátzaahuatye' a' táataj pajta a' náanaj."
20 Aj pu'ɨj ɨ a'tɨ́j a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:
—Maeestro, néijmi'ɨ nu nyerɨ́j ja'rá'astej nyatɨ'ɨj nyana'aj tyu'cíleenyi'tariaca'.
21 Jesús pu jaaséj ajta tyámua' tyo'tóomua'aj ɨ jutzájta', aj pu'ɨj a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Tyi'tɨ́j pu ooj muá'ɨtziitye', áricuj, néijmi'ɨ tyu'tój ɨ paj tyí'ijcha'ɨj pata'aj huo'rían ɨ túmii ɨ maj quee je'ej tyéejviicue'. A'yaa paj jéehua tya'ancuriáa'sij a'ájna jo'tɨj ɨ Dios já'sejre'. Pajta je'en mujo'vé'mej pej pij nyaj jamuán jo'cha'canye'en.
22 Tɨ'ɨj jáanamuajri' a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarɨj, jéehua pu huatóoxaamujri a'ɨ́jna ɨ tyáatɨ', ji'nye jéehua pu tyí'ijcha'ɨɨca'aj.
23 Aj pu'ɨj ɨ Jesús huanyéeriajraa, ajta a'yan tyihuo'té'exaaj ɨ maj jamuán huacíj tɨjɨn:
—Tyámua' pu tyihuá'tyesi'huaritye' ɨ chíjtyaanyi'ɨj maj utyájrutyej jo'tɨj ɨ Dios tyejé'ijtaj.
24 Majta ɨ maj jamuán huacíj je'ej mu jo'tánamuajri', a'ɨ́j pu jɨn ɨ Jesús ajtáhua'aj a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Nyiyóojmua', tyámua' pu tyihuá'tyesi'huaritye' ɨ maj jéehua tyí'ijcha'ɨj maj a'áa jo'tyájrutyej jo'tɨj ɨ Dios tyejé'ijtaj.
25 Jéetze' pu quee tyési' tɨ ɨ caméeyuj anájra'nyij ɨ pɨ́'se'ej jitze, quee tɨpua'aj tɨ chíjtyaanyi' a'áa jo'tyájrutyej jo'tɨj ɨ Dios tyejé'ijtaj.
26 Matɨ'ɨj a'yan tyáanamuajri', jéetze' mu je'ej jo'tánamuajri', a'yaa mu mij tyúu'ihuo'raca'aj séej jamuán majta séej tɨjɨn:
—¿A'tanyíj a'yan rɨnyij tɨ'ɨj jáahuɨɨre'en ɨ Dios jimi?
27 Aj pu'ɨj ɨ Jesús hua'ráasej tɨ'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'ɨ́ɨjma jimi ɨ tyétyacaa capu je'ej tyíɨ'rij, ajta capu a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Dios, ji'nye capu tyi'tɨ́j jatyesi'huaritye' ɨ Dios.
28 Aj pu'ɨj ɨ Pedro huatyóochej tɨ a'yan tyaaté'exaatye'en tɨjɨn:
—Ityáj tu tyerɨj néijmi'ɨ tyu'tátoj ɨ tyaj tyú'cha'ɨɨca'aj, tyej tyij ajamuán huací'ca'an.
29 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'yaa nu tzáahuatyɨ'ra'aj jɨn tyajá'mua'ixaatye' tɨjɨn tɨpua'aj a'tɨ́j tyi'tɨ́j jo'rɨeenyij nye jimi, na'ríɨj tɨ ɨ Dios nyuucaaj á'tzaahuatye', tɨpua'aj juchi'ɨj, na'ríɨj ju'ihuáamua', jutáataj nusu junáanaj, juyójmua' nusu juchuéj,
30 a'ɨ́ɨ pu tya'ancuriáa'sij tɨ'ɨj ooj júurɨj íiyan ɨ cháanacaj japua, a'chu anxɨtyej tyi'tɨ́j tɨ je'ej tɨpua'aj chi'ɨj, na'ríɨj ju'ihuáamua', junáanaj na'ríɨj jutáataj, juyójmua' nusu juchuéj, tyij ajta jajpuéetzij, tɨ'ɨj utyájrutyej jo'tɨj ɨ Dios tyejé'ijtaj, aj pu'ɨj ja'ancuriáa'sij ɨ júuricamej tɨ'ɨj jusén jɨn júurɨj já'ra'nyij.

31 Majta mue'tɨj maj ijíij a'ɨ́in pué'een ɨ maj anáatyij, a'ɨ́ɨ mu uvé'tyajtɨrij, majta mue'tɨj maj ijíij uvé'tyajtɨj, a'ɨ́ɨ mu anára'sij.

Jesús pu ajtáhua'aj jaataxájtaca' tɨ muɨ'nyij
(Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34)

32 A'áa mu joojú'caj a Jerusalén, ajta ɨ Jesús pu anaquéej huama'ca'aj a'ɨ́ijma jimi ɨ maj jamuán huacɨ́j. A'ɨ́ɨ mu jéehua jutyamua'va'ca'aj, majta ɨ maj hua' cújta' huajú'ca'aj a'ɨ́ɨ mu tyí'tziɨnya'ca'aj. Aj pu'ij ɨ Jesús ajtáhua'aj jujɨ́me' huo'tajé ɨ maj jamuán huacɨ́j, tɨ'quij huatyóochej tɨ huo'té'exaatye'en je'ej tɨ tyi'tɨ́j ja'uurej.

33 A'yaa pu tɨjɨn:

—A'yájna siatɨ'ɨj mua'aj seríj tyí'sej, ijíij tu'ríj jó'ju' a'ájna a Jerusalén, jo'tɨj jo'tátuiiri'huaj a'ɨ́jna ɨ tɨ ajta tyévij jitze huanɨe'huaca' a'ɨ́ijma jimi ɨ maj tyihuá'ijtye' ɨ tyeyúuj tzajta', ajta a'ɨ́ijma jimi ɨ maj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze ɨ maj jɨn tyí'ijta, a'ɨ́ɨ mu tyu'tá'sij maj jaajé'caj, majta a'ɨ́ijma jimi tyu'tátuiire'ej ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can.

34 A'ɨ́ɨ mu jaatyáxaahuari'raj, majta jaatyávaxɨ'ɨj, majta jaatyétzi'tzique'muaxɨ'ɨj, majta jaje'catan, ajta huéeicaj xɨcáj jitze pu huatájuuritaj.

A'ɨ́jna ɨ Santiago ajta ɨ Juan a'ɨ́ɨ mu jaatáhuoj je'ej maj tyá'xɨe'va'ca'aj
(Mt. 20:20-28)

35 A'ɨ́jna ɨ Santiago ajta Juan, yójmua'mua' a'ɨ́jcɨ ɨ Zebedeo, a'ɨ́ɨ mu aje'ré'nyej ɨ Jesús jimi matɨ'ɨj mij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Maeestro, a'yaa tu tyá'xɨe've' paj a'yan huárɨnyij je'ej tyaj tyimuaatáhuaviiraj.

36 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:

—¿Ji'nye setyá'xɨe've' nyaj a'yan huárɨnyij ja'mua jimi?

37 Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—A'yaa tu tyá'xɨe've' paj taatá'an tyaj ajcára'sixɨ'ɨn sɨ́ij amuáca'ta' ajta sɨ́ij a' útata' a'ájna patɨ'ɨj néijmi'ɨ jɨn antyía'mua'reeriaj.

38 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Caxu mua'aj jamua'reej tyi'tɨ́j siaj nyahuavii. ¿Nyi a'yan setyé'viicue' siaj jajpuéetzij xá'ra'nyij nyatɨ'ɨj nyáaj tya'ajpuéetzij na'mej, siajta jó'viicue' maj ɨ tyeɨ́tyee je'ej pua'aj jamuáa'uurej a'yájna matɨ'ɨj nyéetzij nyoorej?

39 Aj mu mij a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:

—Ji'nye tyijtá putujoorej.

Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Mua'aj xu jajpuéetzij xá'ju'un nyatɨ'ɨj nyáaj tya'ajpuéetzij na'mej, majta je'ej pua'aj já'mua'uuren matɨ'ɨj majta nyéetzij nyoorej,

40 ajta canu a'ɨ́jcɨ jɨn antyínyamua'ree nyaj jamuaata'an siaj ajcára'sixɨ'ɨn sɨ́ij nyamuáca'ta' ajta sɨ́ij nya' útata', a'ɨ́ijma pu cɨ'tyij ɨ maj tyámua' een.

41 Matɨ'ɨj huó'namuajri' ɨ séecan ɨ maj tamuáamuata' ará'asej, muaatanyínyu'cacuca' a'ɨ́ijma jimi ɨ Jacobo ajta ɨ Juan.

42 Ajta ɨ Jesús pu huo'tajé, ajta a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—A'yaa xu mua'aj tyá'mua'reej, je'ej maj rɨcɨj ɨ maj tyí'ijta ɨ cháanacaj japua, ca'nyíin mu jɨn tyihuá'ijtye' ɨ tyeɨ́tyee, ɨ maj va'cán jɨn tyityatatyíj, a'ɨ́ɨ mu tyihuá'ijtye' je'ej maj huárɨnyij ɨ séecan.

43 Ajta ja'mua jimi capu a'yan tyúuxɨe've' tɨ a'yan tyí'rɨjcaa. Tɨpua'aj a'tɨ́j jaxɨe'va'aj tɨ va'cán jɨn tyi'tyaváaj já'ra'nyij, a'yaa pu tyúuxɨe've' tɨ néijmi'caa huatyáhuiire'en,

44 ajta ɨ tɨ ja'mua jimi a'yan tyá'xɨe've' tɨ a'ɨ́in pué'eenye' ɨ tɨ anájcaj, a'yaa pu tyúuxɨe've' tɨ a'ɨ́in huo'tyáhuiire'en néijmi'caa ɨ séecan.

45 Ji'nye ɨ yójra' ɨ Dios capu a'ɨ́jna jɨn mujo'vé'mej mej mij jaatyáhuiire'en, sulu tɨ'ij huo'tyáhuiire'en ajta hua' jitze ma'can huámui'nyij mui'caa ɨ tyeɨ́tyee.

Jesús pu tyáahuaj a'ɨ́jcɨ ɨ Bartimeo ɨ ta'rácuun
(Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43)

46 Matɨ'ɨj mij a'áa ja'rá'aj chájta' tɨ a'yan tya'rájtyapuaj tɨjɨn Jericó. Ajta tɨ'ɨj ɨ Jesús arí iiramá'caj a'ájna a chájta', majta cújta' huajú'ca'aj ɨ maj jamuán huacɨ́j, majta mue'tɨ́j ɨ tyeɨ́tyee hua' jamuán huajú'ca'aj, a'áa pu sɨ́ij ta'rácuun je'tyácatyij véjri' juyéj jitze, a'yaa pu ántyapuaaca'aj tɨjɨn Bartimeo, yójra' a'ɨ́jcɨ ɨ Timeo.

47 Tɨ'ɨj jáanamuajri' tɨ a'ɨ́in aja'vá'ma'ca'aj ɨ Jesús Nazaret tɨ já'ma'can, a'ɨ́ɨ pu ɨ ta'rácuun huatyóochej tɨ a'yan tyu'jíjhuaj tɨjɨn:

—Jesús, mu paj yójra' pué'een a'ɨ́jcɨ ɨ David, ná'ancu'vaxɨ' nyéetzij.

48 Mue'tɨ́j mu ɨ tyeɨ́tyee jaatá'ijmuejri' tɨquee jijhuaj, ajta a'ɨ́jna jéetze' pu ca'nyíin jɨn jijhuaca'aj a'yan tɨjɨn:

—Mu paj yójra' pué'een a'íjcɨ ɨ David, ná'ancu'vaxɨ' nyéetzij.
49 Aj pu'ij ɨ Jesús oocháxɨj, tɨ'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Usio'tájee.
Aj mu mij uyo'tajé ɨ ta'rácuun, a'yan metye'ixáatye'ej tɨjɨn:
—Huatyá'ca'nyej a tzajta', ájchesij, muachó've' ɨ Jesús.
50 Aj pu'ij ayóoraaxɨj ɨ jumáancaj, tɨ'quij ájtzunaca' aj pu'ij aje'ré'nyej ɨ Jesús jimi,
51 Jesús pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Ji'nye petyaaxɨe've' nyaj tyi'tíj huá'uurej a jimí?
Tɨ'quij a'yan tyaaté'exaa a'íjna ɨ ta'rácuun tɨjɨn:
—Maeestro, nyáaxɨe've' nyaj atányeerej.
52 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Pu'ríj paj jó'ra'nyij, papu'ríj huarúj a'íjcɨ jɨme' ɨ paj tyá'antzaahuaj.
Aj pu'ij jiye'tzín tyámua' huaríj ɨ ta'rácuun tɨ'quij atányeeriaca', ajta je'en jamuán jo'mej a'íjcɨ ɨ Jesús jo'tɨj jooma'ca'aj ɨ juyéj jitze.

11

Jesús pu utyájrupij a Jerusalén
(Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

1 Matɨ'ɨj meríj avéjri' joojú'caj a'ájna a Jerusalén, a'áa mu ja'tanyéj jo'tɨj ja'chájta'najmee tɨ a'yan tya'ratyapuájmee tɨjɨn Betfagé, ajta a'ájna Betania. A'áa pu ja'chajta' ɨ jɨríj jitze tɨ a'yan tya'rájtyapuaj tɨjɨn Aseitúunajrimi, aj pu'ij ɨ Jesús hua'puácaa huata'ítyaca'
2 A'yan tyihuo'te'exáatye'ej tɨjɨn:
—Séricuj, siata'aj a'áa ja'tanyéj a chájta' a tɨ véjri' já'sejre', tɨpua'aj seríj a'áa ja'rá'astij, a'áa xu púuru' já'tyoonyij tɨ quee xu a'náj a'tíj japuan avá'caj, a'áa pu je'ejtápi'huaj ja'mej. Aj xu sij je'ejxɨsta, siajta je'en uya'ráaja.
3 Tɨpua'aj a'tíj a'yan tyajá'mua'ihuo'raj yee: "¿Ji'nye sijta tya'rájxɨna mu púuru'?", a'yaa xu tyaaté'exaatye'en yee: "A'íj pu jitzán juxɨe've' ɨ tavástara'", siajta a'yan tyaaté'exaatye'en tɨjɨn: "Jiye'tzín tu tyijtá yajavá'toosij".
4 Matɨ'ɨj mij ujó'ju', a'áa mu mij pua'quéj cáayej jitze yo'tyoj a'íjcɨ ɨ púuru', a'áa pu je'ejtápi'huaca'aj avéjri' puéertaj jitze, matɨ'ɨj mij je'ejxɨstaca'.
5 Séecan maj a'áa jo'tyú'uuca'aj, a'íɨ mu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Tyɨ'tanyí je'ej sioorej? ¿Ji'nye een jɨme' setye'ejxɨnaj mu púuru'?
6 A'yaa mu tyu'taxájtaca' je'ej tɨ ɨ Jesús tyihuo'té'exaaj, majta a'íɨmaj huo'ta' maj ja'ajnáanan.
7 Matɨ'ɨj mij yo'jáj ɨ Jesús jimi a'íjcɨ ɨ púuru', matɨ'ɨj mij ɨ tyúumaancaj tye'tyéveerej, tɨ'quij avé'yixɨj ɨ Jesús ɨ púuru' japua.
8 Majta a'íɨmaj ɨ tyeítyee jéehua mu ɨ máancaj tyo'caváarajraa ɨ juyéj jitze. Majta séecan xamuáj ucapíitɨraa ɨ juyéj jitze.
9 Majta a'íɨmaj ɨ maj anáatya'aj huajú'ca'aj, a'íɨ mu huatyóohuij maj huajíjhua, majta ɨ maj cújta' huajú'ca'aj ɨ Jesús, a'yaa mu tyí'tyejijhuaca'aj tɨjɨn:
—Pu'ríj xá'puɨ', che' ɨ Dios tyámua' tyeetyátoonyij a'íjcɨ ɨ tɨ yevé'mej nyúucaritze' ɨ tavástara'.
10 Pu'ríj xá'puɨ'. Che' Dios jaatyáhuɨɨre'en tyámua' naa a'íjcɨ tɨ yevé'mej ɨ tɨ tyu'ta'íjtaj tɨ'ɨj ará'tyeej tɨ tyu'ta'íjtaca' ɨ tahuáacɨxa', a'íjna ɨ David. Ajta a'íɨmaj ɨ maj tyí'huɨɨre' u tajapuá, miche' a'yan tyu'taxáj tɨjɨn a'yaa pu tyí'xa'puɨ'.
11 Tɨ'ɨj ij ɨ Jesús ujo'tyájrupij a'ájna a Jerusalén ajta je'en ɨ tyeyúuj tzajta' jo'tyájrupij. Tɨ'ɨj néijmi'que' tyu'séerajra'aj aj pu'ij jó'raa a'ájna a Betania hua' jamuán ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ji'nye pu'ríj huachúmua'ca'aj.

Jesús pu je'ej pua'aj tyaatajé ɨ xápua' tɨ quee taca'ca'aj
(Mt. 21:18-19)

12 Yaa ariá'pua'aj, matɨ'ɨj uja'ráacɨj a'ájna a Betania, Jesús pu huataí'cuataca'.
13 Tɨ'quij a'íj huaséj ɨ xápua' cɨyéj tɨ a' ɨmuáj ja'távaaca'aj ajta jéehua tyáxamue'ca'aj, aj pu'ij ujó'mej tɨ'ij jaaséj tɨpua'aj taca'aj, ajta capu taca'ca'aj jéehua pu'uj tyáxamue'ca'aj, ji'nye capu a'áa putyí'rɨjcaa tɨ'ɨj pua'aj taajcaa.
14 Aj pu'ij a'yan tyaatajé a'íjcɨ xápua' tɨjɨn:
—Capu che' a'náj a'tíj jacua'nyij mua' táque'.
Majta ɨ maj ja'mua huacíj a'íɨ mu jáanamuajri' je'ej tɨ tyaatajé.

Jesús pu jaajájcuarej ɨ tyeyúuj
(Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

15 Matɨ'ɨj a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, Jesús pu tyeyúuj tzajta' jo'tyájrupij ajta je'en huatyóochej tɨ hue'rá'ityej ɨ maj a'úun tyó'tooca'aj ajta ɨ maj a'úun tyó'nanaavej. Tye'tahuá'xɨj ɨ tyihua' meesaj ɨ maj japuan túmii hua'puata'tyi'raca'aj ɨ tyeítyee, ajta jo'maj ɨ cúcui'see ja'tooca'aj,
16 ajta quee tyu'tá' tɨ a'tíj tyi'tíj ajóotɨsime'en a jé'ta' ɨ tyeyúuj tzajta'.
17 Ajta je'en tyihua'ajmua'tyájraa a'yan tɨjɨn:

—A'yaa pu tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn: "A'yaa mu jaatámua'sij ɨ nye chi'ij tɨjɨn chi'ij maj tzajta' huatyényuunyij ɨ Dios jimi néijmi'i ɨ maj séej chuéj japua ja'chej", siajta mua'aj a'yaa xu jáaruuj tɨ'ɨj jo'tɨj já'tyasta' jo'maj náhua'rij je'ráatyij.

18 Matɨ'ɨj a'yan tyáanamuajri', ɨ maj tyihuá'ijtye' ɨ puaaríj majta ɨ maj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze ɨ maj jɨn tyí'ijta, a'íɨ mu huatyóohuij maj jáahuoonyij je'ej maj huárɨnyij mej mij jaajé'caj ɨ Jesús, ji'nye a'íɨ mu jatzɨɨnya'ca'aj, a'íjcɨ jɨme' maj néijmi'i naa yó'sejraca'aj je'ej tɨ a'íɨn tyihuo'muá'tyej.
19 Ajta tɨ'ɨj huariá'tɨca'riaca', ɨ Jesús majta ɨ maj jamuán huacíj a'íɨ mu eeráacɨj a'ájna a chájta'.

Huatyáahuaj a'íjna ɨ xápua'
(Mt. 21:20-22)

20 Yaa ariá'pua'aj mu a'áa véjri' ja'tanyéj jo'tɨj ja'távaaca'aj ɨ xápua', aj mu mij jaaséj tɨ arí huachica'aj tyétye' ɨmuáj ɨ junáana' jitze.
21 Aj pu'ij ɨ Pedro, jo'támua'reeri' je'ej tɨ tyu'ríj, tɨ'quij a'yan tyaaté'exaa a'íjcɨ ɨ Jesús tɨjɨn:

—Maeestro, cásɨ', pu'ríj huatyáahuaj ɨ xápua' ɨ paj je'ej pua'aj tyaatajé.

22 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Setyá'antzaahuatye' ɨ Dios jimi.
23 Ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tɨpua'aj a'tíj a'yan tyaaté'exaatye'en ɨ jɨríj yee: "Tyíchesɨj a'májna atyájrutyɨj ɨ jájritze'", ajta quee seequéj tyi'mua'astíj, sulu tɨ tyá'tzaahuatye'ej tɨ a'yan tye'mej, aj pu'ij a'yan tye'mej.
24 A'íj nu jɨn a'yan tyajá'mua'ixaatye' tɨjɨn tyi'tíj siaj mua'aj je'ej tyu'táhuoosij ɨ Dios jimi, a'yaa xu tyá'antzaahuatye'en siaj seríj ja'ancuriáa', aj xu sij ja'ancuriáa'sij.
25 Ajta siatɨ'ɨj tyényuusime'en ɨ Dios jimi, setyihuo'tú'uunyi' a'tyán maj ja-muájcha'ɨɨre', ta'aj ij ajta ɨ ja'muavástara' tajapuá tɨ já'sejre' mua'ajmaj tyaja-muaatú'uunyi'.
26 Ajta tɨpua'aj sequée tyihuo'tú'uunyi' ɨ maj jamuájcha'ɨɨre', capu ajta mua'ajmaj tyajamuaatú'uunyi'raj ɨ ja'muavástara' tajapuá tɨ já'sejre' ɨ siaj jɨn quee xá'puɨ' jimi huaríj.

Ɨ tɨ jɨn antyúumua'reej ɨ Jesús
(Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8)

27 Aj mu mij majtáhua'aj a'áa jó'ju' a Jerusalén. Tɨ'ɨj ɨ Jesús a'áa ja'ajcayi'cáacaj ɨ tyeyúuj jitze, aj mu mij a'íɨmaj ajtyáxɨɨriaca' ɨ maj tyí'ijta ɨ tyeyúuj tzajta', majta ɨ maj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze ɨ maj jɨn tyí'ijta majta hua' jamuán ɨ huáasɨj,
28 matɨ'ɨj mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:

—¿Tyi'tanyí jɨn petyi'tyéjvee pej pij a'yan rɨcɨj? ¿A'tanyíj muaatá' pej pij a'yan rɨjcaj?
29 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Nyajta nu nyáaj séej tyajamuaata'íhuo'raj, tɨpua'aj sianaaté'exaatye'en, aj nu nyij nyajta nyáaj jamuaaté'exaatye'ej tyi'tíj nyaj jɨn tyi'tyéjvee nyej nyij a'yan rɨcɨj.
30 ¿A'tanyíj ja'antyíhuoj a'íjcɨ ɨ Juan tɨ'ɨj huáɨɨraca'aj ɨ tyeítyee, nyiquij ɨ Dios, ca'mij ɨ tyeítyee? Sianaaté'exaatye'.
31 Aj mu mij huatyóohuij maj tyi'huóo'ihuo' séej jamuán majta séej a'yan tɨjɨn:

—Tɨpua'aj a'yan tyetyaaté'exaatye'en yee Dios pu uyo'ta'ítyaca', a'yaa pu tyi-taaté'exaatye'ej yee: "¿Ji'nye een jɨme' sequée ja'antzaahuaj je'ej tɨ tyu'taxájtaca'?"
32 Ajta capu je'ej tyíɨ'rij tyaj a'yan tyaaté'exaatye'en yee ɨ tyeítyee mu uyo'ta'ítyaca'.

A'yaa mu tyu'taxájtaca', ji'nye mahuá'tzɨɨnya'ca'aj ɨ tyeítyee, majta néijmi'i ɨ tyeítyee a'yan tyá'tzaahuatya'ca'aj tɨ ɨ Juan a'íɨn pue'éenye'ej ɨ Dios jitze ma'can tɨ tyí'xajtaca'aj.
33 Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa a'íjcɨ ɨ Jesús tɨjɨn:

—Catu jamua'reej.

Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Canu nyajta nyáaj jamuaaté'exaatye'ej tyi'tíj nyaj jɨn tyi'tyéjvee nyej nyij a'yan rɨcɨj.

12

A'íjcɨ jɨme' ɨ maj tyí'muɨjhuacaa, ɨ maj je'ej pua'aj huaríj
(Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19)

1 Aj pu'ij ɨ Jesús huatyóochej tɨ tyihuó'ixaatye'en séej jɨme' ɨ nyúucarij. A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—A'tíj pu úuvaj huahuástej ajta je'en jariá'naj, aj pu'ij tyi'tíj huatyátaahuaca' ɨ tɨ jɨn jaatyájacha'xɨ'ɨn ɨ úuvaj, ajta tyi'tíj ájtaahuaca' ajtyéevi' ɨ maj japuan utyúuj muaa'íxɨe're'en ɨ maj tyí'muɨjhuacaa. Ajta je'en séecan huatanyéjtye ɨ chuéj mej mij tyaanájchitye'en cíɨra'tzuj, tɨ'quij jó'raa a'íjna ɨ a'tíj séej chuéj japua.

2 Tɨ'ɨj tya'rá'aj a'náj maj jaju'racaa ɨ úuvaj, séej pu huata'ítyaca' tɨ jimi tyí'huɨɨre' tɨ'ij huo'táhuaviij a'chu tɨ jacɨ'puaj a'íjcɨ ɨ a'tíj.

3 Majta a'íɨmaj ɨ maj tyí'muɨjhuacaa a'íɨ mu jaatyéevi' a'íjcɨ ɨ tɨ huata'íjtyi'rej, majta jaatyáavaxɨj a'yaa mu'uj tyaata'ítyaca' camu tyi'tíj jaatá'.

4 Aj pu'ij ɨ tɨ jachuéj ajtáhua'aj séej huata'ítyaca', majta mu a'íjcɨ huatyáto'sij tyetyéj jɨme' matɨ'ɨj mij tyaapuéj ɨ mu'úura' jitze, majta jajtyá'xɨj.

5 Ajtáhua'aj pu séej huata'ítyaca', a'íj mu mij huajé'caj. Aj pu'ij ajtáhua'aj séecan huata'ítyaca', a'íɨjma mu majta huatyáavaxɨj, majta séecan huácuij.

6 Óoche' pu síɨj á'ɨtzeeria'ca'aj, yójra' a'íjcɨ ɨ a'tíj, jéehua pu jaxɨe'va'ca'aj a'íjcɨ. A'íj pu'ij huata'ítyaca' a'yan tyi'mua'astíj tɨjɨn: "Ma'antzaahuatye'sij a'íjcɨ ɨ nyiyóoj."

7 Majta ɨ maj tyí'muɨjhuacaa a'yaa mu tyi'huóo'ixaaj tɨjɨn: "A'múu pu a'íɨn pué'een ɨ tɨ néijmi'ɨ tyá'cɨ'tyij, tyiche' jaajé'caj, ta'aj néijmi'ɨ tyitáacɨ'tyij."

8 Aj mu mij jaatyéevi' a'íjcɨ ɨ yójra', majta jaajé'caj, matɨ'ɨj mij ji'rájrɨe.

9 —¿Ji'nye tyajamuá'miteeraste' mua'ajmaj, ji'nye rɨnyij a'íjna ɨ tɨ ja'a'rij ɨ chuéj ajta ɨ úuvaj? A'íɨ pu aja'va'ma'aj ja'mej tɨ'quij huá'cui'nyij ɨ mej tyí'muɨjhuacaa, ajta je'en séecan huatapuéjve'sij ɨ chuéj ajta ɨ úuvaj.

10 ¿Nyi sequée a'náj jo'jíjvej ɨ yu'xarij jitze a'íjcɨ ɨ nyúucarij? A'yaa pu tyá'xaj tɨjɨn:
A'íjcɨ ɨ tyetyéj maj ayoohuá'axɨj ɨ maj chi'ij tyí'ta'huacaa,
a'yaa pu tye'rájraa tɨ a'íɨn pue'éenye'ej ja'raa ɨ tɨ jéetze' juxɨe've'.
11 A'yaa pu jáaruuj ɨ tavástara',
a'íɨ pu a'íɨn pué'een ɨ tɨ naa ta'sejratye'.

12 Aj mu mij tyu'tatyésej maj jaatyéevi' ɨ Jesús, ji'nye a'yaa mu tyá'mua'reeriaca'aj tɨ a'íɨjma huataxájtaca' a'íjcɨ ɨ nyúucarij jɨme'. Majta huá'tzɨɨnya'ca'aj ɨ tyeítyee, a'íj mu jɨn jaatátoj, matɨ'ɨj mij jo'cíj.

A'íjcɨ jɨme' ɨ maj huá'jijva'ca'aj
(Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-26)

13 Matɨ'ɨj mij séecan huata'ítyaca' ɨ Jesús jimi fariseos mu pué'eenye'ej majta séecan ɨ maj Herodes jitze ajtyáma'can, mej mij tyi'tíj jaaté'exaatye'en ɨ maj jɨn jitzán tyo'ojpuá'ritye'en.

14 A'íɨ mu mij jó'ju' matɨ'ɨj mij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Maeestro, tyáamua'reej paj tzáahuatyi'ra'aj jɨn tyí'xaj, ajta quee ajitze juxɨe've' je'ej maj tyí'xaj ɨ tyeítyee, ji'nye capáj a'íjna jɨn tyí'xaj mej mij tyámua' mojo'sejra. Muáaj paj tzáahuatyi'ra'aj jɨn huá'mua'tyej ɨ juyáara' ɨ Dios. ¿Nyi xá'puɨ' tyej tyu'nájchitaj je'ej tɨ tyí'tajijve' a'íjna ɨ tɨ tyihuá'ijtye' ɨ Roma maj já'ma'can?

15 Ajta ɨ Jesús pu jamua'reeriaca'aj maj quee huatoojé'yacan jɨn tyé'ihuo'raca'aj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—¿Ji'nye siaj sij tyí'tyese' siaj naatyéevi' hue'tzij jɨme'? Séej túmii mesenyaja'váɨ'tye', nyej nyij jaaséj.

16 Matɨ'ɨj mij aya'váɨ'tyej, aj pu'ij ɨ Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:

—¿A'tanyíj pué'een ɨ ta'cájcaj, ji'nye ántyapuaj ɨ tá'yu'si'?

A'yaa mu tyaaté'exaa tɨjɨn:

—A'íjna ɨ tɨ tyí'ta'ijtye'.

17 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Xaatátuiire' a'íjcɨ ɨ tɨ tyajá'mua'ijtye' tyi'tíj tɨ jacɨ'puaj, siajta jaatá'an ɨ Dios tyi'tíj tɨ ajta jacɨ'puaj.

Majta a'íɨmaj tyámua' mu naa tyityo'tóomua'aj a'íjcɨ jɨme' je'ej tɨ tyu'taxájtaca'.

A'íjcɨ ɨ xɨcáara' ɨ maj jitzán huatájuuritaj ɨ muɨ'chítyee
(Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40)

18 Aj mu mij séecan ɨ saduceos aje'ré'nyej ɨ Jesús jimi. A'íɨ mu a'yan tyí'xaj maj quee che' huatájuuritaj ɨ maj meríj huácuij, a'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:

19 —Maeestro, a'yaa pu tyo'yú'xaca' ɨ Moisés tɨjɨn tɨpua'aj a'tʹíj nyeɨɨchej, ajta je'en quee eexúj tyiyóomua'caj tɨ'ɨj huámuɨ'nyij, juxɨe've' tɨ ɨ ɨhuáaria'ra' ja'ancuré'vi'tɨj a'íjcɨ ɨ tɨ jatyévi'tɨnya'aj ɨ tɨ huamuíʹ', ta'aj ij a'íɨn tyiyóomua'aj já'ra'nyij a'íjcɨ jitze ma'can ɨ tɨ huamuíʹ'.

20 A'yaa pu tyu'rʹíj, mua'ráahua'puaj ɨ maj ju'ihuaamua'ca'aj, tɨ'quij ɨ hua' jaatzí' huatyényeɨɨchaca', capu eexúj tyiyóomua'caj tɨ'ɨj huamuíʹ'.

21 Tɨ'quij ɨ tɨ je'tyáa'sej ja'ancuré'vi'tɨj a'íjcɨ ɨ tɨ jatyévi'tɨnya'aj a'íjna ɨ tɨ huamuíʹ', a'íɨ pu'ij ajta huamuíʹ' quee jitzán tyiyóomua'aj. A'yaa pu cha'tána'aj tyáaruj ɨ síɨj ɨ tɨ je'tyáa'sej,

22 ajta néijmi'caa a'yan tyú'ruuj ɨ maj aráahua'puaj ará'axcaa ɨ maj ju'ihuáamua', capu síɨj jitzán tyiyóomua'aj ta'raa. Ajta je'en a'íɨn huamuíʹ' ɨ íitɨ'.

23 Arí a'ájna, matɨ'ɨj eetáciɨnye jo'maj ja'vá'nami' ɨ maj huácuij, majta je'en majtáhua'aj júurij muá'ra'nyij, ¿a'tanyíj cína'ra'an pué'eenye'ej ja'mej a'ájna ɨ xɨcáara' jitze, tɨpua'aj néijmi'i ɨ maj aráahua'puaj meetyévi'tɨnya'aj?

24 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Mua'aj xu jéehua tyóoxohuaj, ji'nye caxu jamua'reej je'ej tɨ tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze caxu siajta jamua'reej je'ej tɨ een ɨ tɨ jɨn ɨ Dios néijmi'i putyí'uurej.

25 Matɨ'ɨj huatájuurej ɨ maj huácuij, camu che' nyejnyeɨ'chen, camu majta ɨ úucaa huɨɨchaj, ji'nye a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un matɨ'ɨj een ɨ maj tyí'huɨɨre' u tajapuá.

26 Ajta a'íjcɨ jɨme' ɨ maj huatájuuritaj ɨ maj merʹíj huácuij, ¿nyi sequée a'náj jo'jʹíjvej ɨ yu'xarij Moisés tɨ jo'yú'xaca' je'ej tɨ tyá'xaj ɨ nyúucarij tɨ ɨ Moisés tu'píj huaséj ɨ tɨ vivéejmee tɨ'ɨj tyátaasima'aj? A'íj pu jitze ɨ Dios a'yan tyaaté'exaa a'íjcɨ ɨ Moisés tɨjɨn: "Nyáaj nu a'íɨn pué'een ɨ hua' Dios, a'íjna ɨ Abraham, ajta ɨ Isaac nyajta a'íjcɨ ɨ Jacob".

27 A'íj pu jɨn, capu hua' Dios pué'een a'íɨjma ɨ maj merʹíj huácuij, sulu a'íɨjma pu Dios ɨ maj júurij. A'íj xu jɨn mua'aj je'ej pua'aj tyityojo'vátzɨj.

A'íjna ɨ nyúucarij ɨ maj jɨn tyí'ijta tɨ jéetze' juxɨe've'
(Mt. 22:34-40)

28 Matɨ'ɨj jáanamuajri' tɨ ɨ Jesús tyámua' naa tyihuo'té'exaaj, síɨj tɨ hua' jitze ajtyáma'can ɨ maj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze ɨ maj jɨn tyí'ijta, a'íɨ pu huó'namuajri' je'ej maj tyúu'ixaatya'ca'aj, a'íɨ pu ajtyáxɨiriaca' jimi tɨ'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:

—¿Tyi'tanyí nyúucarira' jéetze' juxɨe've' ɨ tɨ jaaxájtaca' a'íjna ɨ Moisés?

29 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—A'íjna ɨ nyúucarij tɨ jéetze' juxɨe've' a'íɨ pu a'íɨn pué'een ɨ tɨ a'yan yee: "Xáanamuajri', mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, a'íjna ɨ tavástara' ɨ Dios a'íɨ pu síɨj na'aj pué'een.

30 A'yaa pu tyúuxɨe've' paj jaaxɨé've'en ɨ Dios néijmi'i jɨme' a'xɨéjnyu'caa, pajta néijmi'i a júuricamej jɨme', pajta ɨ paj jɨn ma'úumua'rej, ajta patɨ'ɨj pana'aj tyo'huájca'nyej."

31 Ajtáhua'aj pu síɨj ɨ nyúucarij tɨ je'tyáa'sej, tɨ a'yan yee: "Pata'aj a'yan cha'taj pana'aj tyámua' tyéejcha'ɨɨj ɨ axa'aj tyévij, a'yájna patɨ'ɨj asíɨj tyi'tyía'cha'ɨj." Capu síɨj ajtáhua'aj ɨ nyúucarij séejre' tɨ jéetze' juxɨe've' quee a'íjna ɨ nyúucarij tɨ hua'puaj.

32 Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjna ɨ tɨ tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn:

—Xá'puɨ' paj tyaataxájtaca', Maeestro. A'yaa pu tyi'ja'yájna patɨ'ɨj tyaataxájtaca', síɨj pu'uj a'íɨn pué'een ɨ Dios, capu síɨj ajtáhua'aj séejre'.

33 Ajta maj jaaxɨé've'en ɨ Dios néijmi'i jɨme' ɨ juxɨéjnyu'caa, ajta néijmi'i jɨme' ɨ maj jɨn ma'umuámua're' ajta a'chu tɨ síɨj uhuájca'nyej, ajta ɨ tyaj huo'xɨé've'en ɨ taxa'aj tyeítyee tyatɨ'ɨj tajɨɨmua'aj tyí'taxɨe've', jéetze' pu tyí'huɨɨre' ɨ Dios jimi quee tɨpua'aj néijmi'i tyetyu'támu'vejrita a'íjcɨ jɨme' ɨ maj huá'cui'caa na'ríij néijmi'i jɨme' jo'maj huaja'tɨe'racaa ɨ ya'muáatyee.

34 Tɨ'ɨj ɨ Jesús jáamua'reeri' je'ej tɨ tyu'taxájtaca' a'íjna ɨ tɨ tyihuá'mua'tyej, ajta tyámua' tyu'taxájtaca' amitéeria'can jɨme', a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Capáj a' ɨmuáj je'ej je'en jo'tɨj tyejé'ijtaj ɨ Dios.

Ajta quee che' a'tʹíj óoca'nyajca'aj tɨ tyi'tʹíj jaata'íhuo'.

¿A'tanyíj jitze eeráma'can ɨ Cɨrʹíistu'?
(Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44)

35 Jesús pu tyihuá'mua'tyajca'aj ɨ tyeyúuj tzajta', aj pu'ij a'yan tyu'ta'íhuoj tɨjɨn:

—¿Ji'nye mej mij a'yan tyí'xaj ɨ maj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze ɨ maj jɨn tyí'ijta tɨ ɨ Cɨrʹíistu' a'íj jitze eeráma'can ɨ David?

36 Ajta a'íjna júuricama'ra' ɨ Dios, a'íɨ pu ca'nyíjra'aj jaatá' a'íjcɨ ɨ David tɨ'ɨj a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:

Ɨ tavástara' pu a'yan tyaaté'exaa a'íjcɨ ɨ nyavástara' tɨjɨn:

"Huatyéyixɨ' ɨ ɨpuárij japua íiyan ɨ nyamuáca'ta',

'asta nyana'aj quee huo'mué'tɨn ɨ maj muájcha'ɨɨre'.”
37 ¿Ji'nye tyíi'rij tɨ ɨ Cɨríistu' a'íj jitze eerama'cáantaj ɨ David, tɨpua'aj ɨ David a'yan ajta jatamuá'muatya'an ɨ Cɨríistu' tɨjɨn “Nyavástara'”?
Majta jéehua ɨ tyeítyee ɨ maj jáanamuajri', tyámua' pu tyihua'ránajchaca' je'ej tɨ tyí'xajtaca'aj ɨ Jesús.

Jesús pu hua' jitze tyo'ojpuá'rij a'íɨjma ɨ maj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze ɨ maj jɨn tyí'ijta
(Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47)
38 A'yaa pu ɨ Jesús tyihuá'mua'tyajca'aj tɨjɨn:
—Tyámua' xu'uj a'íɨjma jimi ɨ maj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze, ji'nye a'yaa pu tyihua'ráanajchi maj tyí'chajca ɨ síicu'ri tɨ tyi'catíti'ɨjmee ajta mej mij tzáahuatyi'ra'aj jɨn ɨ tyeítyee huo'tatyójtye'en jo'tɨj na'aj ɨ cáayej jitze.
39 A'íɨ mu jahuoo jo'maj ja'rarasej ɨ maj va'cán jɨn tyityatatyíj, na'ríij tɨpua'aj metyí'ye'estyaj aja'hua' chi'táj, a'íɨ mu jahuoonyij jo'tɨj jo'ojcaj ɨ tɨ tyihuá'cue'tyej mej mij tyú'cua'nyij ɨ méesaj japua véjri' a'íjcɨ jimi,
40 a'íɨ mu majta tyihuá'ari'racaa néijmi'i a'chu maj caa tyi'tíj tyí'ijcha'ɨj ɨ maj antyúujɨɨmua'astariaca' ɨ ucaríjsee, ajta mej mij quee je'ej huojo'sejra a'íɨ mu á'tɨjtɨ' metyenyúusima'aj ɨ Dios jimi. A'íɨ mu mij jéetze' jajpuéetzij muá'ju'un.

A'íjcɨ jɨme' ɨ ucaríj tɨ jusíɨj tɨ tyu'támu'vejritaca'
(Lc. 21:1-4)
41 Ajtáhua'aj pu Jesús a'úun jo'tyávaaca'aj u tyeyúuj tzajta' a'ájna véjri' jo'maj tyajá'mu'vejritacaa, a'íɨjma pu séjraca'aj ɨ tyeítyee ɨ maj túmii mu'vejritaca'aj. Mue'tíj mu ɨ chíjtyaanyi' jéehua ɨ túmii jucáhua'naa.
42 Aj pu'ij íitɨ' aje'ré'nyej tɨ jusíɨjtaca'aj, tɨ'quij a'íɨn hua'puácaa ucáahua'xɨj ɨ túmii tɨ quee a'chu ará'asej.
43 Aj pu'ij ɨ Jesús huo'tajé a'íɨjma ɨ maj jamuán huacíj, tɨ'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tɨ a'mújna mu íitɨ' tɨ jusíɨj jéetze' tyu'tá' quee néijmi'i ɨ maj tyu'tá' a'íɨmaj ɨ chíjtyaanyi',
44 ji'nye néijmi'i mu a'íj tyu'tá' ɨ túmii tɨ hua'vá'ɨtzi'tyee, ajta a'mújna mu íitɨ', mu tɨquee je'ej tyéejviicue', néijmi'i pu ucáahua'xɨj a'chu tɨ tyí'toova'aj.

13

Jesús pu jaataxájtaca' tɨ ɨ tyeyúuj huatyú'uunyi'huaj
(Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6)
1 Tɨ'ij ɨiramá'caj ɨ Jesús ɨ tyeyúuj tzajta', síɨj tɨ jamuán jo'chá'canya'aj pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Maeestro, cásɨ' huaséj mu tyetyéj tɨ tyatíti'ɨjmee iiye'ej tɨ tyiquéetɨme ajta mu chi'ij naa pu een.
2 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—¿Nyi petyí'sej mu chi'ij tɨ viváajma'aj tyu'uj? Néijmi'i pu huatyú'uunyi'huaj, capu che' séeria'aj ja'mej ɨ jáxu'uj jitze ɨ tyetyéj tɨ jujapuá tyiquéetɨme.

Tyi'tíj tɨ huataséjre'ej ɨ maj jɨn jáamua'reej tɨ arí tɨmua' néijmi'i tye'entyipuá'rij
(Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24; 17:22-24)
3 Matɨ'ɨj mij a'áa jo'cíj a'ájna a jɨríj jitze tɨ a'yan tya'rájtyapuaj tɨjɨn Aseitúunajrimi, a'áa tɨ já'sejre' jo'tɨj ɨ tyeyúuj ja'vé'nyee. Tɨ'quij a'áan jo'tayíxɨj a'íjna ɨ Jesús, ajta a'íjna ɨ Pedro, ajta ɨ Jacobo, ajta ɨ Juan, ajta ɨ Andrés, a'íɨ mu jujíme' a'yan tyaata'íhuo'ri'
4 a'náj tɨ a'yan tyí'rɨnyij, ajta tyi'tíj tɨ huataséjre'sij ɨ maj jɨn jáamua'reej tɨ arí néijmi'i tye'entyipuá'rij.
5 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Tyámua' xu'uj mua'aj tɨ'ij quee a'tíj jamuáacuanamuaj.
6 Ji'nye mue'tíj mu huataséjre'sij ɨ maj nyenyúucaa jɨn tyi'xáataj muá'ju'un, a'yaa mu tɨjɨn: “Nyáaj nu a'íɨn pué'een”, jéehua mu mij huá'cuanamuan ɨ tyeítyee.
7 ’Tɨpua'aj mua'aj seríj a'yan tyí'namuajra yee maj nyo'se' a'ájna ja'hua' na'ríij maj meríj tɨmua' huatyóohuisij maj tyúunyo'sitye'ej, caxu tyí'tzɨɨnye'ej. A'yaa pu tyúuxɨe've' tɨ a'yan atyojo'ré'nyej, ajta capu eexúj a'ájna atyojo'ré'nyesij ɨ xɨcáara' tɨ jitzán néijmi'i tya'rá'astij.
8 Ji'nye séecan mu tyeítyee, majta séecan tyeítyee jamuán tyúunyo'si'tye'ej, majta ɨ maj séej chuéj japua huacháatɨmee, majta maj séej ɨ chuéj japua huacháatɨmee, a'íɨ mu majta tyúunyo'si'tye'ej, ajta pua'maquéj huatóoca'tzɨj ɨ chuéj iiye'ej, ajta jéehua huatúuri'huaj ja'mej. A'íɨ pu a'íɨn pué'een ɨ ta'nájcaj ɨ maj jɨn jajpuéetzij muá'ju'un.

9 'Tyámua' xu'uj mua'aj jujíɨmua'aj tyityahuóocha'ɨɨn, ji'nye majamuá'vi'tɨn a'íɨjma
jimi ɨ maj tyí'ijta, majta jamuaatyávaxɨ'sij a'ájna jo'maj jóosɨ'rii. Majamuaatájeevij siaj
sij nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en a'íɨjma ɨ tajtúhuan siajta a'íɨjma ɨ maj rey jɨn
tyityatatyíj, a'yaa pu'ij tyu'tái'riitarij siaj a'íɨjma nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en.
10 Ji'nye tɨ'ɨj quee xu néijmi'i tye'entyipuá'ren, a'yaa pu tyúuxɨe've' siaj anaquéej
néijmi'que' ɨ cháanacaj japua huo'té'exaatye'en ɨ Dios nyuucaaj.
11 Siajta quee je'ej tyityóomua'ajcaj je'ej siaj tyihuo'té'exaatye'ej matɨ'ɨj jamuá'anvi'tɨj
a'íɨjma jimi ɨ maj tyí'ijta. A'íj xu huataxáj tyi'tíj tɨ ɨ Dios jamuaata'íjtye'sij siaj sij
jaataxáj, ji'nye caxu mua'aj a'íɨn pue'éenye'ej xá'ju'un ɨ siaj tyu'taxájtaj, sulu a'íjna ɨ
júuricama'ra' ɨ Dios.
12 Séecan mu ju'ihuáamua' tyu'tátuiire'sij mej mij huó'cui'nyij, majta ɨ hua'
huásimua' juyójmua' mu tyu'tátuiire'sij, majta ɨ hua'yojmua' pu mu ájvatzɨj hua' jimi ɨ
jutáatastyamua' matɨ'ɨj mij huá'cui'nyij.
13 Néijmi'i mu ɨ tyeítyee quee ja'muaxɨe'va'aj muá'ju'un a'íjcɨ jɨme' ɨ siaj nyejitzé
ajtyáma'can; ajta a'íjna ɨ tɨ tyo'táviicue' 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipuá'rej, a'íj
pu huiire'en.
14 'A'ájna xɨcáara' jitze tyi'tíj xu séjran tɨ je'ej pua'aj een, tɨ xána'vi're' tɨ tzíɨnyi're',
a'áa mu yo'tyéchesij jo'tɨj quee a'yan tyiye'tyévijtye', (a'íjna ɨ tɨ já'jijve', a'íɨ pu yo'itéej
ja'mej), ajta a'íɨmaj ɨ maj Judea jo'tyú'uucaj, miche' jiye'tzín jo'cíxɨ'ɨn a'ájna jo'tɨj jɨríj
jo'quéetɨmee,
15 ajta ɨ tɨ a'áan jo'ojcatyij ɨ juchi'ij japua, che' quee acáyi'can tɨ'ij tyi'tíj iirá'an u
juchi'táj,
16 Na'ríij síɨj tyaja'muarɨe'ej ɨ juví'ra'taj, che' quee ajo'ré'nyinyiica'an a juchéj tɨ'ij
tyúucaanaa tyi'rájtui'nyij.
17 Cuíi' xaa a'íɨmaj ɨ úucaa maj xɨé'chui'tajmee maj puéjtzij mu muá'ju'un a'ájna
xɨcáara' jitze, majta ɨ maj juyójmua' móoj tzi'tyaa.
18 Mua'aj xu jahuaviiraj ɨ Dios tɨ'ij quee a'yan atyojo'ré'nyinyica'an a'ájna tɨ'ɨj pua'aj
huaséevi'ij á'yi'ij,
19 ji'nye jéehua mu jajpuéetzij muá'ju'un a'yájna matɨ'ɨj quee a'náj tyaapuéjtzitariaca'
tɨ'ij na'aj ɨ Dios tyeetyátaahuaca' ɨ cháanacaj, capu ajta che' a'yan atyojo'ré'nyesij séej
ɨ xɨcáara' jitze tɨ'ɨj a'ájna.
20 Ajta tɨpua'aj ɨ tavástara' quee a'yan jáa'uurej tɨ'ij quee che' á'tyeevi'in tɨ tyoomé'en
a'chu pua'an xɨcáj, capu a'tíj júurɨj ta'me'nyíiche', ajta hua' jɨme' ɨ tyeítyee ɨ Dios tɨ arí
hua'antyíhuoj, a'íɨ pu'ríj a'yan jáaruuj tɨ'ij quee che' á'tyeevi'in.
21 'Tɨpua'aj a'ájna ɨ xɨcáara' jitze a'tíj a'yan tyajá'mua'ixaatye'ej yee: "Cási', xaaséj
yána'aj huatyéjve ɨ Cɨríistu'", na'ríij a'yan yee: "Cásɨ', xaaséj ma'aj huatyéjve", caxu
já'tzaahuatya'aj.
22 Ji'nye séecan mu yaja'va'ju'uj muá'ju'un ɨ maj tyí'hue'tacaa, a'íɨ mu mij tyi'tíj
tyu'taséjrataj ɨ tyeítyee jimi mej mij huo'cuanamuan, tɨpua'aj huatáɨ'riitarej maj a'íɨjma
huácuanamuan ɨ tyeítyee ɨ Dios tɨ arí hua'antyíhuoj.
23 Tyámua' xu'uj caxu yó'hua'nan. Néijmi'i nu nyeríj jamuáa'ixaa je'ej tɨ tyi'tíj rɨnyij.

Tɨ'ɨj ajtáhua'aj yava'cányesij a'íjna ɨ tɨ ajta tyévij jitze huanɨe'huaca'
(Mt. 24:29-35, 42-44; Lc. 21:25-36)

24 'Ajta a'ájna ɨ xɨcáara' jitze, matɨ'ɨj jajpuéetzij muá'ju'un, capu che' eeráxɨrij, ajta
quee che' huanyéeri'cɨj ja'mej ɨ máxcɨrɨe' jɨme',
25 majta uje'cávatzɨj ɨ xú'ra'vetyee tɨ'ɨj ij huatóoca'tzɨj ɨ tajapuá.
26 Aj xu sij jaséjran ɨ tɨ ajta tyévij jitze huanɨe'huaca' tɨ aje'cáama'aj ja'mej ɨ jéetɨrij
tzajta', naa pu tyámua' tyu'nyéeri'cɨj ja'mej, ajta néijmi'i jɨn antyúumua'reeriaj ja'mej
a'ájna ɨ xɨcáara' jitze.
27 A'íɨ pu'ij hua'ré'ityixɨj ɨ maj jahuiire' mej mij néijmi'caa tyí'siire'en ɨ tyeítyee ɨ Dios
tɨ arí hua'antyíhuoj, néijmi'caa mu tyísiire'ej ɨ tyeítyee jo'tɨj na'aj joo'ástɨmee ɨ chuéj,
ajta jo'tɨj joo'ástɨmee ɨ tajapuá.
28 'A'íj xu jitze tyi'huóo'iteeritye'en ɨ xápua'. Tɨ'ɨj antyicua'tyíjme'nyij ánɨmuaj, ajta
tɨ'ɨj canyáatɨra'nyij ɨ xámue'ra', a'íj xu jɨn jamua'reeren tɨ arí véjri' ɨ víita'rij.
29 A'yaa pu cha'taj na'aj tɨpua'aj seríj tyi'tíj a'yan tyí'sejraj, aj xu sij jamua'reeren
tɨ arí véjri' putyí'rɨcɨj a'ájna xɨcáara' tɨ jitzán a'yan tye'mej, siajta jamua'reeren tɨ arí
aje'cáama'aj ja'mej ɨ tɨ ajta tyévij jitze huanɨe'huaca'.
30 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tɨ néijmi'i a'yan tye'mej matɨ'ɨj móoj júuricaj ɨ tyeítyee
ɨ maj iiye'ej huacháatɨmee cháanacaj japua.
31 Néijmi'i pu tye'entyipuá'rij ɨ cháanacaj ajta ɨ tajapuá, ajta ɨ nyenyúucaa capu a'náj
antyipua'rij.

32 'Ajta a'náj tɨ xɨcáara' jitze a'yan tye'mej nusu a'tzáaj tɨ a'yan tye'mej, capu a'tɨ́j jamua'reej, camu jamua'reej ɨ maj tajapuá tyí'huɨ̈re' nusu ɨ Yójra'. A'ɨ́ɨ pu'uj jamua'reej ɨ nyavástara' ɨ Dios.
33 'A'ɨ́j xu jɨn tyámua' eenye', siajta atanyéjnye'rij, ji'nye caxu jamua'reej a'náj tɨ a'yan atyojo'ré'nyesij.
34 A'yaa xu tɨ'ɨj ɨ a'tɨ́j tɨ mu' jó'yi'muɨj, anaquéej pu'ij juchi'ij hua'cha'ɨ̈raste' ɨ maj jimi tyí'muarɨe' mej mij jáacha'ɨ̈n ɨ chi'ra'an. A'ɨ́ɨjma pu ijcatye'en séej ajta séej mej mij tyu'muárɨe'en tyi'tɨ́j tɨ muárɨe'ria'ra', ajta séej ijcatye'en tɨ tyí'cha'ɨ̈j ata' puéertaj.
35 Tyámua' xu mua'aj eenye' siajta atanyéjnye'rij, ji'nye caxu jamua'reej a'náj tɨ uvé'nyesij ɨ tɨ aja'chej, tɨpua'aj tyechúmua'risima'caj, na'ríɨj a'tzáaj jé'ta' tɨ́ca', nusu a'tzáaj matɨ'ɨj tyí'tyeji'huacaa ɨ tyacuárɨe', na'ríɨj tɨ'ɨj huatapuá'riaca',
36 ji'nye tɨpua'aj jiye'tzín nu'vé'nyej, nyajta jamuáatyoonyij setyacu'tzísima'caj.
37 Ɨ nyaj mua'ajmaj já'mua'ixaatye' a'ɨ́j nu nyajta huá'ixaatye' néijmi'caa ɨ séecan a'yan tɨjɨn: Sióoche' xu atanyéjnye'rij.

14

Tyeítyee mu jaaxá'puɨ'ɨntarej mej mij jaatyéevi' a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús
(Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

1 Hua'puaj xɨcáj pu ooj á'ɨtzeeria'ca'aj tɨ'ɨj a'ájna atyojo'ré'nyej matɨ'ɨj pua'aj tyí'ye'estyahua'aj a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ cányaxɨ̈ maj cui'nyij, majta ɨ páan maj cua'caa tɨquee cu'ustij. A'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyihuá'ijtye' ɨ puaaríɨj majta ɨ maj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze ɨ maj jɨn tyí'ijta, a'ɨ́ɨ mu jahuooca'aj je'ej maj huárɨnyij mej mij hue'tzij jɨn jaatyéevi' ɨ Jesús, majta je'en jaajé'caj.
2 Ji'nye séecan mu a'yan tyí'xajtaca'aj tɨjɨn:
—Catu a'ájna jaatyévi'raj matɨ'ɨj tyi'ye'estyáacaj, mej mij quee ɨ tyeítyee huatanyínyu'caj.

Íitɨ' pu tyi'tɨ́j tɨ naa tyaarɨe'ej ja'vá'huaaj a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús
(Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

3 Tɨ'ɨj ɨ Jesús a'áa jo'tyávaacaj a Betania, a'ájna jo'tɨj ja'chej a'ɨ́jna ɨ Simón, ɨ maj majta a'yan jatamuá'muatya'aj tɨjɨn, tɨ Cá'atzaj. Tɨ'ɨj ɨ Jesús ooj ajtyequéecaj ɨ méesaj jitze, íitɨ' pu aje'ré'nyej a'ɨ́jcɨ jimi tyetyéj limeetara' pu huajásima'aj, a'ɨ́j pu jitze avá'jɨstij ɨ tɨ naa tyaarɨe'ej, nardu jitze tɨ ma'can tyi'tɨ́j tu'píj, ajta jéehua tyá'najchij. Aj pu'ij ɨ íitɨ' antyítaaraca' a'ɨ́jcɨ ɨ limeetaj, tɨ'quij ja'vá'huaaj a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ naa tyaarɨe'ej ɨ mu'úutze' a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús.
4 Aj mu mij séecan ɨ maj a'úun je'rátya'ca'aj jaatájaaxɨejvi'ri' a'ɨ́jcɨ ɨ íitaj, a'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj tɨjɨn:
—¿Ji'nye een jɨme' jahuajca a'mújcɨj ɨ tɨ naa tyaarɨe'ej?
5 Ɨ'ríitacaj pu maj jáatoonyijche' a'chu huéeicaj anxɨtyej ɨ túmii ará'aj, mej mij a'ɨ́jna jɨn huo'táhuɨ̈re'en ɨ maj quee je'ej tyéejviicue'.
A'ɨ́ɨ mu mij je'ej pua'aj tyá'xajtaca'aj a'ɨ́jcɨ ɨ íitaj.
6 Ajta ɨ Jesús a'yaa pu tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—Xaatapuá'cɨj, ¿ji'nye een jɨme' setyá'ɨtziitye'? Tyámua' pu tyi'tɨ́j huáruuj nye jimi.
7 Ji'nye a'ɨ́ɨmaj ɨ maj quee je'ej tyéejviicue' a'ɨ́ɨ mu a'náj tɨna'aj ja'mua jimi séeria'aj muá'ju'un, a'yaa pu'ij tyiɨ'ríitaj ja'mej siaj sij huo'tyáhuɨ̈re'en tɨpua'aj a'yan setyá'xɨe've'ej, nyajta nyáaj canu a'náj tɨna'aj ja'mua jamuán séeria'aj na'mej.
8 A'ɨ́jna ɨ íitɨ' a'yaa pu huarɨ́j je'ej tɨ tyaatá'ɨriityej, a'múu pu anaquéej nyacáhuaj ɨ tɨ naa tyaarɨe'ej, matɨ'ɨj na'vá'nasij.
9 A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jɨn tyajá'mua'ixaatye' tɨ jo'tɨj na'aj ɨ cháanacaj japua jo'maj huojo'té'exaatye'ej ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios, a'ɨ́j mu majta huataxájta je'ej tɨ tyi'tɨ́j huáruuj a'ɨ́jna ɨ íitɨ', a'yaa mu mij tyo'támua'reerij.

Judas pu tyu'tátuiirej a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús
(Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6)

10 A'ɨ́jna ɨ Judas Iscariote, sɨ́ɨj tɨ ajta hua' jitze ajtyáma'can ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨjma jimi jo'mej ɨ maj tyeyúuj tzajta' tyí'ijta tɨ'ɨj huo'tátuiire'en a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús.
11 Matɨ'ɨj jáanamuajri', naa pu huo'tá'aj aj mu mij tya'tóoratziiri' maj tyaanájchitye'en a'ɨ́jcɨ ɨ Judas, a'ɨ́ɨ pu'ij ɨ Judas jahuooca'aj a'náj tɨ huatáɨ'riitarij tɨ'ɨj huo'tátuiire'en a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús.

Tavástara' pu tyihuo'cue'ej a'ɨ́ɨjma ɨ maj jamuán huacɨ́j
(Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

12 A'ájna xɨcáara' jitze ta'nájcaj ɨ maj jitzán tyí'ye'estyaa mej mij jáacua'nyij ɨ páan tɨquee cu'ustij, a'ájna matɨ'ɨj hua' mu'vejritacaa ɨ cánya'xɨɨ, a'íɨmaj ɨ maj jamuán huacíj mu a'yan tyaata'íhuo'ri' ɨ Jesús tɨjɨn:

—¿Jo'nyij muaja'ráanajchi tyej tyij jó'ju'un, tyajta je'en tyámua' tyú'uurej jo'tyaj ɨ páan já'cua'nyij ɨ tyaj jɨn jo'támua'reej tɨ'ɨj ɨ Dios tyámua' tyitáacha'ɨj?

13 Aj pu'ij hua'puácaa huata'ítyaca' ɨ maj jamuán huacíj, a'yan tyihua'ixáatye'ej tɨjɨn:

—Séricuj a'ájna a chájta'. A'áa xu a'tíj já'tyoonyij xá'rij tɨ huátɨsij jájtyij tu'huájmuaa, a'íj xu jamuán ujó'ju',

14 jo'tɨj a'íɨn jo'tyárutyij, a'úu xu jáahuoonyij ɨ a'tíj tɨ aja'chej, aj xu sij a'yan tyaaté'exaatye'en tɨjɨn: "A'yaa pu tyí'xaj a'íjna ɨ Maeestro yee: ¿Jo'nyij nyaja'ta'caa nyaj tyú'cua'nyij hua' jamuán ɨ nyetyeíɨtyeristyamua' tyej tyij jo'támua'reej tɨ'ɨj ɨ Dios tyámua' tyitáacha'ɨj?"

15 A'íɨ pu'ij jamuaataséjratye'sij ánɨmuaj ɨ chi'ij tɨ uhuaré'yoo, pu'ríj tyámua' naa tyú'ruuj, a'úu xu tyámua' tyú'uurej ɨ tyaj tyí'cua'nyij.

16 Matɨ'ɨj mij ujó'ju' ɨ maj hua'puaj a'ájna a chájta'. A'yaa pu néijmi'i tya'raj je'ej tɨ ɨ Jesús tyihuo'té'exaaj, aj mu mij tyámua' tyú'ruuj ɨ maj tyí'cua'nyij ɨ maj jɨn jo'támua'reej a'ájna ɨ xɨcáara' jitze tɨ'ɨj ɨ Dios huó'cha'ɨj.

17 Tɨ'ɨj arí huatɨca'caj Jesús pu jo'tyájrupij u chi'táj majta jamuán ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej.

18 Matɨ'ɨj meríj tyí'cua'caj ɨ méesaj japua, aj pu'ij ɨ Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' síɨj ɨ tɨ ja'mua jitze ajtyáma'can mu siaj nyajamuan tyí'cua', a'íɨ pu nyéetzij tyu'tátuiire'ej a'íɨjma jimi ɨ maj tyityatatyíj.

19 Aj mu mij huatóoxaamujrityej, majta je'en huatyóohuij maj jaata'íhuo' a'íjcɨ ɨ Jesús síɨj ajta síɨj a'yan tɨjɨn:

—¿Nyiquij nyáaj a'íɨn nyaj pué'een?

20 Aj pu'ij ɨ Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—A'íɨ pu a'íɨn pué'een síɨj ɨ siaj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íɨ pu ɨ páan ájrunyii a'íjcɨ jitze ɨ túxa'aj nyajamuan.

21 A'yaa pu atyojo'ré'nyesij nye jimi je'ej tɨ tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze, ajta a'íjna ɨ tɨ nyéetzij tyu'tátuiire'sij, jéehua pu jajpuéetzij ja'mej. Jéetze' pu jatyahuɨ'rihua'caj tɨquee nɨe'huacajche'.

22 Móoche' mu tyi'tya'cue'síma'caj, tɨ'ɨj ɨ Jesús páan tyi'íj, ajta tɨ'ɨj tyaatatyóotzi'ria'aj ɨ Dios, aj pu'ij ja'antyítaaraca' tɨ'quij huo'ríɨpu'uj, a'yan tyihua'ixáatye'ej tɨjɨn:

—Xáacua' a'íjcɨ, a'íi pu nyahue'ra' pué'een.

23 Tɨ'ɨj ta'ij ɨ váasuj tyijáj ajta tyaatatyójtzi'rej ɨ Dios, tɨ'quij a'íɨjma huatajányij, néijmi'i mu jaaré'ij ɨ váasuj jitze.

24 A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—A'íi pu a'íɨn pué'een ɨ nyaxúure' ɨ nyaj je'ráxɨre'sij nyej nyij huo'tyáhuiire'en mui'caa, ajta tɨ'ij ɨ Dios ja'antyipuá'ritye'en ɨ tɨ jájcuaj jɨn tya'tóoratziiri'.

25 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nyaj quee che' ju'quéi'sij a'íjcɨ ɨ úuvaj ja'ra', 'asta a'ájna xɨcáara' jitze tɨ'ɨj ɨ Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.

Jesús pu jaataxájtaca' tɨ ɨ Pedro jaatyáhue'taj a'yan tɨjɨn canu jamua'tyej
(Mt. 26:30-35; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

26 Matɨ'ɨj tyu'táchuiicaj ɨ maj jɨn tyaatatyójtzi'rej ɨ Dios, aj mu mij jo'cíj a'ájna Aseitúunajrimi jɨ'ríj tɨ jo'tacá'aj.

27 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Néijmi'i xu mua'aj yo'huá'xɨj siaj nye jimi tyá'tzaahuatye'. A'yaa pu tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn: "A'íj nu je'catan ɨ cánya'xɨɨ tɨ siire', majta ɨ cánya'xɨɨ mamuj úrutyij."

28 Ajta nyatɨ'ɨj huatájuurej, a'áa nu nyajtáhua'aj jamuaja'ajsɨire'ej a Galileea.

29 Pedro pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Tɨpua'aj néijmi'i meyo'hua'xɨj maj a jimi tyá'tzaahuatye', canu nyáaj a'yan rɨnyij.

30 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jɨn tyí'mua'ixaatye', ijíɨj tíca' tɨ'ɨj quee xu jíihuacaj ɨ tyacuáarɨe', huéeicaj paj naatyáhue'taj a'yan tɨjɨn capáj nyamua'tyej.

31 Ajta ɨ Pedro ca'nyíin pu jɨn a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Tɨpua'aj a'yan tyúuxɨeve'ej nyaj ajamuán huámuɨ'nyij, canu muaatyáhue'taj.

Majta néijmi'i ɨ séecan a'yaa mu cha'taj mana'aj tyí'xajtaca'aj.

Jesús pu huatyéenyuj a'ájna a Getsemaní
(Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46)

32 Matɨ'ɨj mij jo'cíj a'ájna ja'hua' huastárɨj tzajta' tɨ a'yan tya'rájtyapuaj tɨjɨn Getsemaní. Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj ɨ maj jamuán huacíj tɨjɨn:

—Xaará'saj iiye'ej, nyóoche' nu nyáaj huatyényuusij ɨ Dios jimi.
33 Tɨ'quij áyee jo'ré'nyej, a'ɨ́ɨjma pu jo'ví'tɨj a'ɨ́jcɨ ɨ Pedro ajta ɨ Santiago ajta ɨ Juan, aj
pu'ij huatyóochej tɨ huatóoxaamujritye'en ajta je'ej pua'aj jaata'aj ɨ tzajta'.
34 A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Je'ej pu pua'aj nu'asej cuxáa nyamuɨ'nyij. A'yaa xu siooj tyityá'caj, sióoche' xu
atanyéjnye'rij.
35 Tɨ'quij ɨ Jesús eerájraa a'tzúj áyee, aj pu'ij tyítunutaca' a chóota', jájhuaviiri' ɨ Dios
tɨpua'aj a'yan tyíɨ'riitan tɨquee a'yan atyojo'ré'nyinyica'an a'ájna ɨ xɨcáara' jitze tɨ jitzán
jajpuéetzɨj ja'mej.
36 A'yaa pu tyá'huooca'aj ɨ Dios jimi tɨjɨn:
—Dios ɨ paj nyavástara' pué'een, néijmi'ɨ pu tyíɨ'rij muéetzɨj jimi, tɨpua'aj petyu'tá'an
tɨ'ij quee náacɨ'tyij a'ɨ́jna ɨ nyaj jɨn jajpuéetzɨj na'mej, ajta che' quee a'yan aty-
ojo'ré'nyinyica'an je'ej nyej nyáaj tyá'xɨe've', sulu patɨ'ɨj muáaj tyá'xɨe've'.
37 Aj pu'ij té'ej aje'ré'nyej jo'maj ja'ajtyá'ca'aj ɨ maj jamuán huacɨ́j, a'áa pu'ij huojo'tyoj
tɨpua'aj merɨ́j tyácu'tzij. A'yaa pu tyaaté'exaa a'ɨ́jcɨ ɨ Pedro tɨjɨn:
—Simón, ¿nyi petyácusɨj? ¿Nyi pequee tyo'táviicue'ri' paj séej ooraj atányeerɨj?
38 Sióoche' xu atanyéjnye'rij siajta huatyényuunyɨj ɨ Dios jimi, tɨ'ij quee tyi'tɨ́j
je'ej já'mua'uurej. A'yaa xu mua'aj tyá'xɨe've' siaj tyámua' huárɨnyij, ajta capu
ja'muaca'nyisti' ɨ já'muahue'ra' jitze.
39 Ajtáhua'aj pu ujó'mej, a'yaa pu cha'tána'aj tyaatáhuaviiri' ɨ Dios.
40 Tɨ'ɨj aje'ré'nyej ajtáhua'aj pu huo'tyoj metyacu'tzísima'caj, ji'nye cutzíj pu
huá'mue'tɨca'aj. Capu je'ej huá'miteerastya'ca'aj je'ej maj ye'ej tyaaté'exaatye'en.
41 Tɨ'ɨj huéeicaj a'yan huarɨ́j, ajtáhua'aj pu ujó'mej, tɨ'quij ajtáhua'aj aje'ré'nyej
tɨpua'aj meri'ij táhua'aj tyácu'tzij, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—¿Nyi siooj tyácu'tzij siajta juso'pe'? Pu'rɨ́j óoche', pu'rɨ́j tya'rá'aj a'náj maj nyéetzɨj
tyu'tátuiire'ej ɨ nyaj nyajta tyévij jitze huanɨe'huaca', a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj je'ej pua'aj
tyí'tyetyeɨtyee.
42 Xá'ajhuiixɨ', che'réj, pu'rɨ́j yaja'vé'mej ɨ tɨ nyéetzɨj tyu'tátuiire'ej.

Matɨ'ɨj jaatyéevi' ɨ Jesús majta yo'jáj
(Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

43 Óoche' pu tyi'tyaxáatasima'caj ɨ Jesús tɨ'ɨj ɨ Judas, sɨ́ɨj tɨ hua' jitze ajtyáma'can ɨ
maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'ɨ́ɨ pu aje'ré'nyej majta jéehua ɨ tyeítyee
jamuán huajú'ca'aj metyu'chúumij majta cɨyéj tyu'ɨ́'ɨj. Hua'nyúucaritze' mu a'ɨ́ɨjma jimi
huajú'ca'aj ɨ maj tyí'ijta ɨ tyeyúuj tzajta', majta ɨ maj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze, majta
ɨ huáasij.
44 Ajta ɨ Judas pu tya'tóoratziiri' je'ej tɨ ye'ej huárɨnyij mej mij jáamua'reej a'tɨ́j tɨ a'ɨ́ɨn
pué'een ɨ Jesús, a'yan tɨjɨn:
—A'ɨ́jna ɨ nyaj ji'tyápuɨ'tze'ej, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een, siata'aj jaatyéevi', siajta ja'ajnáan,
sia'najɨ́'que'en tyámua' naa.
45 A'ɨ́j pu jɨn ajtyáxɨɨriaca' ɨ Jesús jimi tɨ'quij a'yan tyaatajé tɨjɨn:
—Maeestro.
Ajta ji'tyáapuɨ'tzej.
46 Aj mu mij ɨ tyeítyee jaatyéevi' ɨ Jesús majta ja'náajɨ'quej.
47 Aj pu'ij sɨ́ɨj tɨ a'áa jo'tyávaaca'aj a'ɨ́ɨ pu juchúun ɨjcutaca', tɨ'ɨj ij ja'ajtavéjchaca' ɨ
naxɨéera' ɨ tɨ jahuɨɨre' a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ tyihuá'ijtye' ɨ tyeyúuj tzajta'.
48 Tɨ'quij ɨ Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' ɨ tyeítyee tɨjɨn:
—¿Ji'nye een jɨme' yesetyityavá'ju' xaachúumij siajta cɨyéj tyu'ɨ́'ɨj siaj sij naatyéevi',
cuxáa nyaj náhua'rij pué'eenye'?
49 A'náj tɨna'aj nu ja'mua jamuán ajo'tyávaaca'aj nyetyaja'muamua'tyáaj u tyeyúuj
tzajta', caxu a'náj naatyéevi'. Ajta ijíij pu a'yan tye'mej ta'aj ij tya'róo'astej je'ej tɨ
tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze.
50 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jamuán huacɨ́j néijmi'ɨ mu huatóo'uj, aa mu'uj mij yoorɨéej ɨ
Jesús.
51 Ajta sɨ́ɨj pu tyamuéej jaavájrasima'aj ɨ Jesús, cáanarij pu jɨn eeróonajca'aj. A'ɨ́j mu
mij huatyéevi',
52 ajta a'ɨ́ɨ pu jaatátoj ɨ cáanarɨj tɨ'quij huatóo'uj jo'téechajraa muá'vi'ij.

Matɨ'ɨj yo'ví'tɨj ɨ Jesús a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj tyityatatyíj
(Mt. 26:57-68; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

53 Matɨ'ɨj mij yo'ví'tɨj ɨ Jesús a'ɨ́jcɨ jimi ɨ tɨ tyihuá'ijtye' néijmi'caa ɨ tyeyúuj tzajta', matɨ'ɨj
mij néijmi'ɨ tyúusɨɨj ɨ maj tyihuá'ijtye' ɨ puaaríij, ɨ huáasij majta ɨ maj tyihuá'mua'tyej ɨ
yu'xarij jitze.

54 Ajta ɨ Pedro pu ɨmuáj cújta' huama'ca'aj, a'áa pu'ij ja'rá'aj jo'tɨj ja'chej a'ɨ́jna ɨ tɨ tyihuá'ijtye' ɨ maj tyí'muɨjhuacaa ɨ tyeyúuj tzajta', a'áa pu ja'ajyíxɨj hua' jamuán ɨ xantáaru'uj, oopuístya'aj ɨ tá'taa jitze.
55 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyihuá'ijtye' ɨ tyeyúuj tzajta', majta ɨ maj tyityatatyíj, a'ɨ́ɨ mu jahuooca'aj tyi'tɨ́j maj jitzán ujpuá'ritye'en ɨ Jesús, ajta camu tyi'tɨ́j huátyoj.
56 Tyij majta jéehua jaahué'taca'aj, camu ɨ séecan jamua'reeriaca'aj, tyi'tɨ́j maj putyí'xajtaca'aj.
57 Aj mu mij séecan ájhuiixɨj matɨ'ɨj mij hue'tzij jɨn tyu'taxájtaca', a'yan tɨjɨn:
58 —Ityáj tu a'yaa tyáanamuajri' tɨ a'yan tyí'xajtaca'aj tɨjɨn: "Nyáaj nu jaatyú'uunaj a'íjcɨ ɨ tyeyúuj ɨ tyeítyee maj ja'ajtaahuaca', nyajta je'en huéeicaj xɨcáj jitze séej ájtaahuaj ɨ tyeyúuj ɨ maj quee ɨ tyeítyee ja'ajtaahuaj."
59 Ajta camu néijmi'ɨ jamua'reeriaca'aj tyi'tɨ́j maj pu tyí'xajtaca'aj ɨ séecan majta ɨ séecan.
60 Aj pu'ij a'ɨ́ɨn ájchej a'ájna hua' tzajta' a'ɨ́jna ɨ tɨ néijmi'caa tyí'ijtye' ɨ tyeyúuj tzajta', tɨ'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjcɨ ɨ Jesús tɨjɨn:
—¿Nyi pequee huatányuusij? ¿Tyi'tanyí jɨn po'tyá'ɨtzee mej mij a' jitze tyí'pua'ritye'?
61 Ajta ɨ Jesús capu avé'nyuuca'aj, capu tyi'tɨ́j huataxájtaca'. Aj pu'ij ajtáhua'aj ɨ tɨ tyihuá'ijtye' ɨ tyeyúuj tzajta' a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Nyi muáaj a'ɨ́ɨn paj pué'een ɨ Ciríistu', ɨ tɨ yójra' pué'een ɨ Dios?
62 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Nyáaj nu a'ɨ́ɨn pué'een. Síajta mua'aj xu nyeséejran ɨ nyaj nyajta tyévij jitze huanɨe'huaca' nyaj ajcaquée na'mej ɨ muáca'ta' ɨ tɨ néijmi'ɨ jɨn antyúumua'reej, siajta nyeséejran nyatɨ'ɨj aje'cáame'en ɨ jéetɨrij tzajta'.
63 Tɨ'quij a'ɨ́jna ɨ tɨ tyihuá'ijtye' ɨ tyeyúuj tzajta' ja'antyisújtza'an ɨ jusíicu', mej mij jáamua'reej tɨjɨn pu'ríj huatanyú'caca', aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Capu che' juxɨe've' tɨ a'tɨ́j je'ej tyá'xajta.
64 Mua'aj xu seríj jáanamuajri' tɨ je'ej pua'aj tyu'taxájtaca' ɨ Dios jimi. ¿Ji'nye mua'ajmaj tyajamuá'miteeraste'?
Néijmi'ɨ mu juxa'aj tyu'taxájtaca' majta tyu'tá' tɨ huámuɨ'nyij.
65 Aj mu mij séecan huatyóohuij maj jaatyétzi'tzique'muaxɨ'ɨn, majta jo'tanáa ajɨ́ɨsa' majta je'en ji'tyáva'ra'aj ɨ jumuáca' jɨme', a'yan metye'íhuo'raj tɨjɨn:
—Huataxáj a'tanyíj mui'tyéjvee.
Majta ɨ xantáaru'uj ɨ maj tyí'cha'ɨj ɨ tyeyúuj tzajta' a'ɨ́ɨ mu ja'ráavaxɨj ɨ nyéerima'ra' jitze.

Pedro pu tyu'tyáhue'taca' a'yan tɨjɨn capu jamua'tyej ɨ Jesús
(Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-29)

66 Ajta ɨ Pedro, a'áa pu jo'tyávaaca'aj jo'tɨj ja'rájta'cuaj ɨ chi'táj. Aj pu'ij sɨ́ɨj íitɨ' utyájrupij tɨ jahuɨire' ɨ tɨ tyihuá'ijtye' ɨ tyeyúuj tzajta',
67 tɨ'ɨj a'íj huaséj ɨ Pedro tɨ jupuɨstya'ca'aj a'ájna jo'tɨj já'taa, aj pu'ij ja'raséeraj ja'raa tɨ'ɨj ij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Muáaj paj pajta jamuán jo'chá'canya'aj ɨ Jesús, Nazaret tɨ já'ma'can.
68 Pedro pu jaatyáhue'taca', a'yan tyi'xáataj tɨjɨn:
—Canu jamua'tyej, canu nyajta jamua'reej tyi'tɨ́j paj tyáxajta.
Aj pu'ij iirájraa, a'áa pu je'tyéechaxɨj a tɨ ja'pueertaj. Aj pu'ij ɨ tyacuáarɨe' huajíjhuaca'.
69 Tɨ'ɨj ij ajtáhua'aj ɨ íitɨ' jaaséj a'íjcɨ ɨ Pedro aj pu'ij séecan huaté'exaaj a'yan tɨjɨn:
—A'múu pu sɨ́ɨj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ hua' jitze ajtyáma'can ɨ maj jamuán huacɨ'ɨj.
70 Ajtáhua'aj pu ɨ Pedro jaatyáhue'taca'. A'tzúj a'tyéevi'caj, a'ɨ́ɨmaj ɨ maj aja'ré'tya'ca'aj majtáhua'aj mu a'yan tyaaté'exaa ɨ Pedro tɨjɨn:
—A'yaa pu tyi'ja'yájna muáaj paj sɨ́ɨj a'ɨ́ɨn pué'een, ji'nye Galileea paj já'ma'can.
71 Aj pu'ij ɨ Pedro huatyóochej tɨ nyúucaritze' ɨ Dios a'yan tyihuo'té'exaatye'en tɨjɨn:
—Canu jamua'tyej a'íjcɨ ɨ tyáataj ɨ siaj mua'aj jatyáxajta.
72 Aj pu'ij arí hua'puaj huajíjhuaca' ɨ tyacuáarɨe', tɨ'quij ɨ Pedro jo'támua'reeri' je'ej tɨ tyaaté'exaa ɨ Jesús a'yan tɨjɨn: "Tɨ'ɨj quee xu hua'puaj huajíjhua ɨ tyacuáarɨe', muáaj paj huéeicaj naatyáhue'taj." Aj pu'ij tyuuyíinyajraa a'ɨ́jna ɨ Pedro.

15

Metyu'tátuii a'íjcɨ ɨ Jesús ɨ Piláato jimi
(Mt. 27:1-2, 11-14; Lc. 23:1-5; Jn. 18:28-38)

1 Tɨ'ɨj huatapuá'riaca', a'ɨ́ɨ mu tyúusɨɨj ɨ maj tyihuá'ijtye' ɨ puaaríij a'ɨ́ɨjma jamuán ɨ huáasɨj, majta ɨ maj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze ɨ maj jɨn tyí'ijta, majta néijmi'ɨ ɨ maj

tyityatatyíj. Aj mu mij áyoovi'tɨj a'íjcɨ ɨ Jesús meetyajɨ'que'ej, matɨ'ɨj mij jaatátuii a'íjcɨ ɨ Piláato.
2 Piláato pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Nyi muáaj a'íɨn papué'een ɨ tɨ tyihuá'ijtye' ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can?
Tɨ'quij ɨ Jesús a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Muáaj paj períj a'yan tyaataxájtaca'.
3 Majta ɨ maj tyí'ijta ɨ tyeyúuj tzajta', jéehua mu tyaaxájtzi'ri',
4 Piláato pu'ij ajtáhua'aj a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Nyi pequee je'ej tyu'tányuusij? Cásɨ' jéehua mu a' jitze tyí'pua'ritye'.
5 Ajta ɨ Jesús capu je'ej tyaaté'exaa, a'íj pu jɨn quee je'ej jo'támiteeraj a'íjcɨ ɨ Piláato.

Piláato pu tyu'tá' maj jaajé'caj ɨ Jesús
(Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38—19:16)

6 Matɨ'ɨjta tyí'ye'estyaj, Piláato pu a'yan tyeeyí'tɨhua'aj tɨ séej huatátoonyij ɨ tɨ eetyánami', a'tíj maj a'yan tyaatáhuaviiraj ɨ tyeítyee.
7 Síij pu tyáatɨ' eetyánami'huaca'aj tɨ a'yan ántyapuaaca'aj tɨjɨn Barrabás, hua' jamuán ɨ séecan ɨ maj tyí'tyacui'caria'aj.
8 Aj mu mij ɨ tyeítyee aje'ré'nyej, matɨ'ɨj mij huatyóohuij maj jaatáhuaviij ɨ Piláato tɨ'ij a'yan huárɨnyij a'íɨjma jimi je'ej tɨ tyeeyí'tɨhua'aj.
9 Piláato pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Nyi mua'aj a'yan setyá'xɨe've' nyaj jaatátoonyij a'íjcɨ tɨ ja'mua tajtúhuan pué'een mu siaj Israel jitze ajtyáma'can?
10 Ji'nye jamua'reeriaca'aj maj já'chueeria'ca'aj a'íjcɨ ɨ Jesús a'íɨmaj ɨ maj tyihuá'ijtye' ɨ tyeyúuj tzajta', a'íj mu jɨn jimi tyu'tátuii.
11 Majta ɨ maj tyihuá'ijtye' ɨ tyeyúuj tzajta', a'íɨ mu ca'nyíjra'aj huo'ta' ɨ tyeítyee mej mij jaatáhuaviij a'íjcɨ ɨ Piláato tɨ a'íj huatátoonyij ɨ Barrabás.
12 Piláato pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Arí ji'nye náarɨnyij a'mújcɨj jimi mu ja'mua tajtúhuan mu siaj Israel jitze ajtyáma'can?
13 Aj mu mij ca'nyíin jɨn huatyejíihuajra a'yan tɨjɨn:
—Pata'aj jó'tatan ɨ cúruuj jitze.
14 Piláato pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—¿Ji'nye een jɨme', tyi'tanyí je'ej pua'aj huáruuj?
Majta ɨ tyeítyee majtáhua'aj mu ca'nyíin jɨn huatyejíihuajra a'yan tɨjɨn:
—Oótateexɨ' ɨ cúruuj jitze.
15 Ajta a'íjna ɨ Piláato, a'yaa pu tyá'xɨe'va'ca'aj tɨ tyámua' tyu'tyá'ɨtzeere'en ɨ tyeítyee jimi, a'íj pu jɨn jaatátoj a'íjcɨ ɨ Barrabás, ajta tɨ'ɨj tyu'ta'íitaj maj je'riá'vaxɨ'ɨn ɨ Jesús, aj pu'ij huo'tátuii mej mij jó'tatan ɨ cúruuj jitze.
16 Aj mu mij ɨ xantáaru' yo'jáj a'íjcɨ ɨ Jesús a'ájna a tɨ ja'rájta'cuaj, aj mu mij néijmi'caa tyísɨɨ ɨ xantáaru'uj.
17 Síicu'ri mu ju'cáachejtye tɨ po'vij xú'muavi'can jɨme', majta cúruun jaatyátaavej tzícare'ej tɨ jɨn cɨstijhuaj, a'íj mu mij ju'cárujtyi'ri'.
18 Majta je'en huatyóohuij maj huatyejíihuajra'nyij a'yan tɨjɨn:
—Che' júurij a'mújna mu tɨ hua' tajtúhuan pué'een a'íɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can.
19 Majta cɨyéj jɨn ja'vá'va'ra'aj ɨ mu'úura' jitze, majta jaatyétzi'tzique'muaxɨj, aj mu mij tyítunutacaria'aj mue'cootunáaj, a'yájna cuxáa tyámua' metya'tá'caria'aj.
20 Matɨ'ɨj jatyaxáahuataj, aj mu mij je'ré'chuiiri' a'íjcɨ ɨ síicu'ri tɨ po'vij xú'muavi' jɨme', matɨ'ɨjta mij a'íj ju'cáachejtye ɨ síicu'ria'ra' matɨ'ɨj mij yo'jáj mej mij jó'tatan ɨ cúruuj jitze.

Matɨ'ɨj yó'tateexɨj a'íjcɨ ɨ Jesús ɨ cúruuj jitze
(Mt. 27:32-44; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

21 A'áa pu síɨj tyáatɨ' Cirene tɨ já'ma'can, Simón tɨ ántyapuaj táatajra' a'íjcɨ ɨ Alejandro ajta a'íjcɨ ɨ Rufo, a'íɨ pu a'áa ja'rájraa jo'tɨj quee a'tíj ja'chej. A'áa pu'ij huaja'antyinájchaca' jo'maj yoojásima'aj ɨ Jesús, a'íj mu mij ca'nyéjrɨj jɨn huata'íj tɨ'ij ja'antyichóoj ɨ cúruujra' ɨ Jesús.
22 A'áa mu yo'jáj a'íjcɨ ɨ Jesús, a'ájna a jɨríj jitze tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj huá'nyuucaa jɨme' tɨjɨn Gólgota, (Gólgota, a'yaa pu huatóomua'aj tɨjɨn Muɨ'chíj Mu'taj),
23 matɨ'ɨj mij nahuáj jaatanyétzij cuáanye'ej tɨ á'naxcaj, a'yaa mu jatamuá'muaj a'íjcɨ ɨ cuáanye'ej tɨjɨn miirra, ajta ɨ Jesús, capu ju'qué'ij a'íjcɨ ɨ nahuáj.
24 Aj mu mij yó'tateexɨj ɨ cúruuj jitze. Majta ɨ xantáaru'uj tyetyéj mu jɨn huóomue'tɨj mej mij jáamua'reej a'tíj tɨ cɨ'tyij ɨ tyí'caanaria'ra' ɨ Jesús síɨj ajta síɨj.

25 Pu'ríj jé'ta' ujmá'caj ɨ xɨcáj matɨ'ɨj yó'tateexɨj ɨ cúruuj jitze.
26 Majta táabla óotatej ɨ cúruuj jitze, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj je'ej maj tyi'tɨ́j jitzán tyo'ojpuá'rij a'yaa pu tɨjɨn: "Hua' tajtúhuan ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can."
27 Majta mu hua'puácaa ɨ náhua'rij óotatej, séej mu a'áa jo'tyéjchej ɨ cúruuj ɨ muáca'ta' pujmua', majta séej útata' pujmua'.
28 A'yaa pu tyá'raa je'ej tɨ a'ɨ́jna ɨ nyúucarij tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze tɨ a'yan tɨjɨn: "A'yaa mu tyá'mua'reeriaca'aj tɨ je'ej pua'aj tyí'tyevistaca'aj."
29 Majta ɨ maj aja'tányinyica'aj naa mu tyitye'cámu'vajra'aj majta je'ej pua'aj tyá'xajtaca'aj a'yan tɨjɨn:
—Muáaj mu paj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ paj jaatyú'uunaj ɨ tyeyúuj pajta huéeicaj xɨcáj jitze ja'ajtaahuaj,
30 asɨ́ɨj a japua huatányuuchɨj pajta acájra'nyij a'mújcɨj jitze mu cúruuj.
31 A'yaa mu cha'taj mana'aj tyá'xaahuataca'aj ɨ maj tyihuá'ijtye' ɨ tyeyúuj tzajta', majta ɨ maj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze ɨ maj jɨn tyí'ijta. A'yaa mu tyí'xajtaca'aj tɨjɨn:
—A'múu pu séecan japua huatanyúj, ajta capu jaayí'tɨn tɨ jusɨ́ɨj jujapuá huatányuunyij.
32 Che' acájra'nyij mu cúruuj jitze a'mújna mu Cɨríistu' tɨ pué'een, ajta hua' tajtúhuan ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, tyata'aj tyij jaaséj, tyajta tyá'antzaahuatye'en.
Majta ɨ maj jamuán óotateehuaca' ɨ cúruuj jitze a'ɨ́ɨ mu majta já'xaahuataca'aj.

Tɨ'ɨj huamuɨ́' ɨ Jesús
(Mt. 27:45-56; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

33 Tɨ'ɨj tya'rá'aj a'tzáaj tacuaríixpuaj, néijmi'que' pu huariá'tɨca'riaca' ɨ chuéj japua, ajta á'tyeej tɨ a'yan tyu'tɨ́ca' yáacɨj jé'ta' ucamá'caj ɨ xɨcáj.
34 Tɨ'ɨj yáacɨj jé'ta' ucamá'caj ɨ xɨcáj, aj pu'ij Jesús ca'nyíin jɨn huajíjhuaca' a'yan tɨjɨn:
—Eloí, Eloí, ¿lama sabactani? A'íjna ɨ nyúucarij, a'yaa pu huatóomua'aj tɨjɨn: Nyavástara', Nyavástara', ¿ji'nye een jɨme' pej pij nyojo'hua'xɨj?
35 Séecan ɨ maj a'áa jo'tyú'uuca'aj, matɨ'ɨj jáanamuajri' a'yaa mu tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—Xáanamuajri', a'íj pu huatajé ɨ Elías tɨ'ríij á'tyeej tɨ tyi'tyávaaca'aj ɨ Dios jimi.
36 Aj pu'ij sɨ́ɨj aje'ré'nyej huatéechisima'aj, tyi'tɨ́j pu huátɨsima'aj tɨ ta'chíra' a'íj pu'ij huatyáru'nyaxɨj nahuáj jɨme' tɨ antzíjvi, tɨ'quij cɨyéj jitze ja'antyijí'quej, aj pu'ij a'íjna ájchui tɨ'ɨj ɨ Jesús huayé'nyijche' a'íjcɨ jitze ɨ tyi'tíj, a'yan tyi'xáataj a'íjna ɨ a'tíj tɨjɨn:
—Setyu'chó've' tɨpua'aj yatanyéj a'íjna ɨ Elías tɨ'ɨj ja'cátoonyij mu cúruuj jitze.
37 Aj pu'ij ajtáhua'aj ɨ Jesús ca'nyíin jɨn huajíjhuaca', tɨ'quij huamuɨ́'.
38 Ajta ɨ tyeyúuj tzajta' cáanarij tɨ 'tzíjhua pu ujo'tahuɨ́jca'aj, a'ɨ́ɨ pu'ij jé'ta' acásujtza'an.
39 Ajta ɨ tyenyeéntyi' ɨ xantáaru'uj tɨ tyí'ijtye' ɨ maj anxɨtyej ará'asej, a'áa pu jo'tyávaaca'aj véjri' jo'tɨj jóonyeerica'aj ɨ Jesús, a'ɨ́ɨ pu'ij jáanamuajri' je'ej tɨ tyu'jíjhuaca' ɨ Jesús, ajta jaaséj je'ej tɨ tyu'muɨ́', a'yaa pu'ij tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—A'yaa pu tyi'jɨ'ré'can jɨme' a'íi pu a'ɨ́ɨn pué'eenye'ej ɨ yójra' ɨ Dios.
40 Séecan mu majta úucaa a' ɨmuáj jo'tyu'úuj méesejraca'aj, sɨ́ɨj pu a'yan ántyapuaaca'aj tɨjɨn Maríia Magdala tɨ já'ma'can, ajtáhua'aj sɨ́ɨj Maríia hua' náanaj a'íjcɨ ɨ Santiago tɨ cíleen ajta a'íjcɨ ɨ José, ajtáhua'aj sɨ́ɨj ɨ íitɨ' tɨ a'yan ántyapuaaca'aj tɨjɨn Salomé.
41 A'ɨ́ɨ mu ɨ úucaa jamuán huajú'ca'aj ɨ Jesús majta jahuiɨ́ria'ca'aj tɨ'ɨj a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Galileea. Jéehua mu majta séecan ɨ úucaa a'áa jo'tyú'uuca'aj ɨ maj jamuán a'áa jo'ré'nyej a'ájna a Jerusalén.

Matɨ'ɨj jaatyá'avaataca' a'íjcɨ ɨ Jesús
(Mt. 27:57-61; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

42 Tɨ'ɨj huaré'chumua'riaca', tya'rá'aj a'ájna xɨcáara' jitze matɨ'ɨj tyámua' huóo'uurej, yaa ariá'pua'aj pu atyojo'ré'nyesij a'ájna ɨ xɨcáara' ɨ maj jitzán juso'pii.
43 A'íjna ɨ José Arimatea tɨ já'ma'can, tɨ ajta hua' jitze ajtyáma'can ɨ maj va'cán jɨn tyityatatyíj, a'ɨ́ɨ pu ajta jacho'va'ca'aj a'íjcɨ xɨcáara' tɨ'ɨj ɨ Dios tyu'ta'íjtaj néijmi'que' ɨ cháanacaj japua, a'ɨ́ɨ pu'ij ajo'ré'nyej ɨ Piláato jimi, tɨ'quij jaatáhuaviiri' ɨ tyévira' ɨ Jesús.
44 Ajta ɨ Piláato je'ej pu tyo'tóomua'aj tɨ ɨ Jesús arí huamuɨ́', aj pu'ij jaatajé ɨ hua'tyenyeentyi' tɨ'ɨj jaata'íhuo' a'chu tɨ arí á'tyeevi'ca'aj tɨ huamuɨ́'.
45 Tɨ'ɨj ɨ hua'tyenyeentyi' a'yan tyaaté'exaa tɨ a'yan tyi'ja'yájna, aj pu'ij ɨ Piláato jaatá' a'íjcɨ ɨ José tɨ ja'cájan ɨ tyévira' ɨ Jesús.
46 Aj pu'ij ɨ José cáanarij huánanɨej tɨ naa een tɨ naa tyí'cueenaa, tɨ'quij ja'ajtajá ɨ muɨ'chíj ajta je'en je'ré'ijcataca' a'íjcɨ jɨme' ɨ cáanarij. Aj pu'ij a'úun yo'tyéetyej jo'maj yo'ojcúunajraa, ajta tyetyéj tɨ sicɨ́ɨrara' eetyájmua.

47 Ajta a'ɨjna ɨ Maríia Magdala tɨ já'ma'can, ajta sɨ̈ɨj ɨ Maríia náanajra' a'ɨjcɨ ɨ José, a'ɨ̈ɨ mu jaaséj jo'maj je'ej yó'ruuj ɨ muɨ'chíj.

16

Jesús pu huatájuuriaca'
(Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

1 Tɨ'ɨj mu jo'mej a'ájna ɨ xɨcáara' maj jitzán juso'pii, a'ɨjna ɨ Maríia Magdala tɨ já'ma'can, ajta ɨ sɨ̈ɨj ɨ Maríia náanajra' a'ɨjcɨ ɨ Santiago, ajta je'en a'ɨjna ɨ Salomé, a'ɨj mu tyi'tɨj huánanɨej tɨ naa tyaarɨe'ej mej mij jacáhuaatye'en ɨ tyévira' ɨ Jesús.

2 A'ɨjcɨ xɨcáara' jitze ta'nájcaj ɨ itéerij, tɨ'ɨj oochán eere'nyéesima'caj ɨ xɨcáj, a'áa mu jó'ju' jo'tɨj ja'vá'nami'huaca'aj ɨ muɨ'chíj,

3 a'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj tɨjɨn:

—¿A'tanyíj uya'ráxɨ̈raj ɨ tyetyéj tɨ jɨn eetyánami' jo'tɨj jóocun tyej tyij utyájrutyej?

4 Ajta matɨ'ɨj a'áa jo'ré'nyej aj mu mij jaaséj tɨpua'aj quee che' eetyájmua ɨ tyetyéj. Ajta tyámua' pu tyí'va'caa ɨ tyetyéj tɨ eetyámuaaca'aj.

5 Matɨ'ɨj utyájrupij jo'tɨj jóocun, tyamuéej mu huaséj tɨ a'úun je'rácatyii muáca'ta' pujmua', catyéevi' pu ucáchajca'aj ajta naa tyí'cueenavi'ca'aj ɨ tɨ tyí'chajca'aj. Aj mu mij ɨ úucaa tyu'tátzɨ̈ɨn,

6 ajta a'ɨ̈ɨ pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Caxu tyí'tzɨ̈ɨnye'ej. Mua'aj xu a'ɨj tyáhuoonyij ɨ Jesús Nazaret tɨ já'ma'can, ɨ tɨ óotateehuaca' ɨ cúruuj jitze. Pu'ríj huatájuuriaca', capu che' yajá'hua' a'yájna. Cásɨ' xaaséj jo'maj yo'ojtyéj.

7 Áricuj sioté'exaatye' a'ɨjcɨ ɨ Pedro siata'aj ɨ séecan ɨ maj jamuán huacíj, a'yan tɨjɨn: "A'ɨ̈ɨ pu a'áa jooméj a'ájna a Galileea tɨ'ɨj ajtáhua'aj jamuájsɨ̈ɨre'en jájcuan, a'áa xu yé'sejran, a'yájna tɨ'ɨj arí tyajamuáa'ixaa."

8 Aj mu mij iirahuáachajra ɨ úucaa, ji'nye metyóoviveesima'aj, majta tyí'tzɨ̈ɨnya'ca'aj. Ajta camu a'tɨ́j huaté'exaaj ɨ juyéj jitze, ji'nye metyí'tzɨ̈ɨnya'ca'aj.

Jesús pu huataséjre a'ɨjcɨ jimi ɨ Maríia Magdala tɨ já'ma'can
(Jn. 20:11-18)

9 A'ɨjcɨ xɨcáara' jitze ta'nájcaj ɨ séej iteerij tɨ'ɨj ɨ Jesús huatájuuriaca', tɨ'ɨj tapuá'risima'caj a'ɨj pu jimi anaquéej huataséjre ɨ Maríia Magdala tɨ já'ma'can, ɨ maj tzajta' séjria'ca'aj ɨ tyiyáaru'uj ɨ maj aráahua'puaj ará'axcaa ɨ Jesús tɨ huo'tamuárij.

10 A'ɨ̈ɨ pu ujó'mej tɨ'ɨj huo'té'exaatye'en a'ɨ̈ɨjma ɨ maj jamuán huacíj ɨ Jesús, ɨ maj juxaamuɨ̈jritya'ca'aj majta juyiinyaca'aj.

11 Majta a'ɨ̈ɨmaj matɨ'ɨj jáamua'reeri' tɨ ɨ Jesús huatájuuriaca' ajta ɨ Maríia arí jaaséjraca'aj a'ɨjcɨ ɨ Jesús, camu ja'antzaahuaj.

Jesús pu huataséjre hua' jimi ɨ maj hua'puaj ɨ maj jamuán huacíj
(Lc. 24:13-35)

12 Tɨ'quij Jesús ajtáhua'aj seequéj tyu'taséjre hua'puácaa jimi ɨ maj a'áa joojú'ca'aj ɨ juyéj japua jo'tɨj quee a'tɨ́j já'chajca'aj.

13 A'ɨ̈ɨ mu mij ujó'ju' mej mij huo'té'exaatye'en ɨ séecan, camu majta hua'antzaahuaj a'ɨ̈ɨjma ɨ maj hua'puaj.

Tyi'tɨ́j tɨ ɨ Jesús huo'ta'íj a'ɨ̈ɨjma ɨ maj jamuán huacíj
(Mt. 28:16-20; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

14 Tɨ'ɨj arí jéetze' huachúmua', Jesús pu huatóosejrataca' a'ɨ̈ɨjma jimi ɨ maj tamuáamuata' japuan séej ará'asej, matɨ'ɨj móoj a'ɨ̈ɨmaj ajtyetyá'caj ɨ méesaj jitze. Aj pu'ij hua'ajtyá'xɨj a'ɨjcɨ jɨme' ɨ maj jatyánaamuaj ɨ ju júuricamej majta quee tyá'tzaahuatya'ca'aj, ji'nye camu huá'tzaahuatya'ca'aj ɨ maj jaaséj tɨ arí huatájuuriaca'.

15 A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Séricuj néijmi'que' ɨ cháanacaj japua siahuo'té'exaatye' néijmi'caa ɨ tyeɨ́tyee ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios.

16 A'tɨ́j tɨ tyá'antzaahuatye'sij ajta huáɨ'huaj, Dios pu tyaatú'uunyi'raj, ajta ɨ tɨ quee tyá'antzaahuatye'en, a'ɨ̈ɨ pu jajpuéetzɨj ja'mej.

17 A'yaa mu tyeeyí'tɨhua'aj muá'ju'un ɨ maj tyá'antzaahuatye'en, nyenyúucaritze' mu huo'tamuáritye'sij ɨ tyiyáaru'uj ɨ maj hua' tzajta' séejre' ɨ tyeɨ́tyee, majta séej jɨme' ɨ nyúucarɨj tyi'xáataj muá'ju'un,

18 cú'cu'see mu muarɨe'en ɨ maj tyú'cha'vacaa, ajta camu je'ej huá'uurej, na'ríij huá've'rij mu'cáaye'en, capu ajta je'ej huá'uurej, ajta tɨpua'aj a'ɨ̈ɨjma mua'ajtamuárɨe'xɨ'ɨn ɨ maj tyí'cucui', tyámua' mu rɨnyij.

Jesús pu tyíraa ɨ jútye' tajapuá
(Lc. 24:50-53)

19 Tɨ'ɨj a'yan tyihuo'ixáatya'aj, a'ɨ́jna ɨ tavástara' Jesús pu tajapuá jó'vi'tɨchiihuaca' tɨ'quij muáca'ta' ɨ Dios ja'ajcáayixɨj.

20 A'ɨ́ɨ mu mij ɨ maj jamuán huacɨ́j ma'úrutyixɨj mej mij néijmi'que' huo'ré'ixaatye'en ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios, ajta ɨ tavástara' pu huá'huɨ́ɨria'ca'aj, ajta jaséjrataca'aj tɨ a'yan tyi'ja'yájna je'ej maj a'ɨ́ɨmaj tyí'xajtaca'aj a'ɨ́j hua'séeratya'aj ɨ maj jɨn tyámua' tyo'taséj.

Je'ej tɨ tyo'yú'xaca' a'ɨ́jna ɨ San Lucas

Ɨ tɨ jɨn uhuatyóochej ɨ yu'xarij

1 Mue'tɨ́j mu merɨ́j a'ɨ́jcɨ jɨn huatyóohuij maj jo'sɨɨmua' tyámua' naa je'ej tɨ tyi'tɨ́j ɨ Dios huáruuj ityájma jimi,
2 a'yaa mu mij tyitáa'ixaaj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jujɨ'ɨj jɨn jaaséej tɨ'ɨj uhuatyóochej, ajta je'en a'yan tyihuo'cɨ'ɨj mej mij a'ɨ́ɨmaj huo'té'exaatye'en ɨ tyeɨ́tyee ɨ nyúucarij ɨ Dios tɨ jimi je'ráma'can.
3 Nyáaj nu nyajta nyerɨ́j tyámua' naa a'ɨ́jcɨ jɨn tyi'huányamua'tyej, a'yaa pu'ij tyino'támiteeraj tɨ xá'puɨ' nyaj tyimuaata'ítyi're'en yu'xarij jitze néijmi'ɨ je'ej tɨ tyi'tɨ́j huarɨ́j pej pij muáaj Teófilo jáamua'reej mu paj va'cán jɨn tyi'tyéjvee,
4 pata'aj pij tyámua' naa tyáamua'reej ɨ tɨ a'yan tyi'ja'yájna ɨ maj merɨ́j muaamuá'tyej.

Sɨ́ɨj tɨ tajapuá tyí'huɨ́re' pu jaataxájtaca' tɨ nɨe'huan a'ɨ́jna ɨ Juan

5 A'ájna ɨmuáj pu ɨ Herodes rey jɨn tyi'tyávaaca'aj a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, a'áa pu sɨ́ɨj puaarɨ́j já'chajca'aj tɨ a'yan ántyapuaaca'aj tɨjɨn Zacarías, a'ɨ́j pu jitze eeráma'cantaca'aj ɨ Abías. Ajta a'ɨ́jna ɨ ɨ́ɨra'ra'an a'yaa pu ántyapuaaca'aj tɨjɨn Isabel, a'ɨ́j pu jitze eeráma'cantaca'aj ɨ Aarón.
6 A'ɨ́ɨ mu hua'puaj tyámua' tyí'tyetyeɨ́tyeristaca'aj ɨ Dios jimi, majta néijmi'ɨ jɨn ja'tzaahuatya'ca'aj je'ej tɨ tyu'ta'ɨ́jtaca' ɨ tavástara'.
7 Ajta camu tyiyójmua'ca'aj, ji'nye capu yo'mua'tacaria'aj ɨ Isabel, majta merɨ́j huosica'aj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj hua'puaj.
8 Aj pu'ij séej xɨcáara' jitze tya'rá'aj tɨ'ɨj a'yan tyihuo'cɨ'ɨj maj a'ɨ́ɨmaj tyu'támu'vejritaj ɨ Dios jimi ɨ maj Zacarías jimi tyí'huɨ́re',
9 a'yájna matɨ'ɨj tyeeyí'tɨhua'aj a'ɨ́ɨmaj ɨ puaaríij, a'ɨ́j pu huacɨ'ɨj ɨ Zacarías tɨ'ɨj a'ɨ́ɨn utyájrutyej ɨ tyeyúuj tzajta', ajta je'en ɨ́ɨjcua antyíteeraj ɨ tavástara' jimi.
10 Tɨ'ɨj ooj tyatáasima'caj ɨ ɨ́ɨjcua, néijmi'ɨ mu ɨ tyeɨ́tyee apua'quéj jo'tyu'úuj metyényuusima'aj ɨ Dios jimi.
11 Aj pu'ij sɨ́ɨj tɨ tajapuá tyí'huɨ́re' huataséjre a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Zacarías, muáca'ta' pu pujmua' jo'tyávaaca'aj a'ɨ́jcɨ jitze ɨ maj japuan jaté'racaa ɨ ɨ́ɨjcua.
12 Tɨ'ɨj jaaséej a'ɨ́jna ɨ Zacarías, je'ej pu tyo'taséj ajta jéehua tyu'tátzɨɨn.
13 Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨ́re' a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Zacarías, capáj tyí'tzɨɨnye'ej, ji'nye Dios pu arí jáanamuajri' je'ej paj tyu'tyéenyuj, ajta a'ɨ́jna ɨ Isabel siaj néemi'ij, a'ɨ́ɨ pu tyiyóoj ja'mej, a'yaa pej pij jaatámua'tyij tɨjɨn Juan.
14 Jéehua paj huatá'tyamua've'sij, majta mue'tɨ́j ɨ tyeɨ́tyee huatóotyamua've'sij tɨ'ɨj huanɨe'huaj ɨ pá'rɨ'ɨj,
15 ji'nye va'cán pu jɨn tyi'tyaváaj ja'mej a'yóoj ɨ tavástara' jimi. Capu nahuáj juquéi'sij, ajta jitzán séeria'aj ja'mej ɨ júuricama'ra' ɨ Dios.
16 A'yaa pu ca'nyíjra'aj tyu'tá'sij muɨ'caa ɨ tyeɨ́tyee ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, mej mij tyá'antzaahuatye'en ɨ tavástara' jimi majta ɨ Dios jimi.
17 A'ɨ́ɨ pu ɨ Juan anaquéej huama'aj ja'mej ɨ tavástara' jimi, a'ɨ́jna jitze arooca'nyáaj ɨ júuricama'ra' ɨ Elías ajta ɨ tɨ jɨn néijmi'ɨ putyí'uuriajca'aj ɨ Elías, tɨ'ɨj tyámua' huó'uurej a'ɨ́ɨjma ɨ hua' huásimua' ɨ tɨ'ríij mej mij huo'taxɨé've'en ɨ juyójmua', ajta mej mij ɨ maj quee tyámua' metyityoomuámua're' tyihuojo'itéej muá'ra'nyij. Tyámua' pu'ij huá'uuren ɨ tyeɨ́tyee mej mij jaataxɨé've'en ɨ tavástara'.
18 Aj pu'ij ɨ Zacarías a'yan tyaata'íhuo'ri' a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨ́re' tɨjɨn:
—¿Ji'nye nyij tyá'mua'reeren tɨ a'yan tye'mej? Ji'nye nu'rɨ́j vastacɨrɨe', ajta a'ɨ́jna ɨ tyaj néemi'ij pu'rɨ́j ajta ucarɨ́j.
19 Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨ́re' a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Nyáaj nu Gabriel ántyapuaj, a'ɨ́j nu jimi tyí'huɨ́re' ɨ Dios, a'ɨ́ɨ pu unyojo'ta'ítyaca' nyej nyij muaaté'exaatye'en a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarij ɨ paj jɨn huatá'tyamua've'sij.
20 Ajta ijɨ́ij capáj tyá'tzaahuatye' je'ej nyaj tyimuaaté'exaaj, a'ɨ́j paj jɨn quee atanyúuva'aj puá'mej, capu che' ɨ'ríitaj ja'mej paj tyu'taxáj 'asta na'aj quee a'yan tyú'rɨnyij je'ej nyaj nyerɨ́j tyimuaaté'exaaj.
21 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ tyeɨ́tyee, a'áa mu pua'quéj jo'tyú'uuca'aj meechó'va'aj a'ɨ́jcɨ ɨ Zacarías a'tzáaj tɨ iiráamej ɨ tyeyúuj tzajta', majta a'yan tyúu'ihuo'raca'aj tyi'tɨ́j tɨ jɨn arí huápuɨ'ɨj já'tyeevi'ca'aj tɨ a'úun je'rávaaca'aj.

22 Ajta tɨ'ɨj iirájraa, capu che' ɨ'riitaca'aj tɨ tyu'taxáj, a'yaa pu jumuáca' jɨn tyi-
huá'ixaatya'ca'aj, ji'nye capu che' ɨ'riitaca'aj tɨ huatányuunyij, aj mu mij jáamua'reeri'
tɨ tyi'tɨ́j jimi huataséjre ɨ tyeyúuj tzajta'.
23 Tɨ'ɨj antyipuá'riaca' ɨ tɨ jɨn tyi'tyávaaca'aj ɨ tyeyúuj tzajta' a'ɨ́jna ɨ Zacarías, aj pu'ij
jó'raa ɨ juchéj.
24 Tɨ'quij huatajútzaj a'ɨ́jna ɨ Isabel, aj pu'ij huatyóo'avaataca' u juchéj, anxɨ́ máxcɨrɨe'
pu á'tyeej tɨquee iiráyi'caa ɨ juchi'táj, a'yaa pu tyí'mua'ajcaa tɨjɨn:
25 "Tavástara' pu a'yan náaruj, mata'aj mij ɨ tyeɨ́tyee quee ná'xaahuataj."

Sɨ́ɨj tɨ tajapuá tyí'huɨ̈ɨ̈re' pu jaataxájtaca' tɨ nɨe'huan ɨ Jesús
26 Tɨ'ɨj aráasej máxcɨrɨe' tyoomá'caj, Dios pu jaata'ítyaca' a'ɨ́jcɨ ɨ Gabriel a'ájna a
Nazaret chájta' a'áa tɨ ja'ajtyáma'can a Galileea,
27 a'áa pu já'chajca'aj a'ɨ́jna ɨ Maríia ɨ tɨ arí tímua' huatyéviche'sij a'ɨ́jcɨ jamuán ɨ José,
a'ɨ́j tɨ jitze eeráma'can ɨ David, ajta ɨ Maríia capu eexúj a'tɨ́j jamuán hui'caria'aj.
28 A'ɨ́jna ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨ̈ɨ̈re' a'úu pu jo'tyájrupɨj jo'tɨj je'rácatyii a'ɨ́jna ɨ Maríia,
tɨ'quij a'yan tyaatatyójtye tɨjɨn:
—Ajɨ́ɨ' Maríia, mu paj Dios jimi tya'ancuriáa'sij. Tavástara' pu a jimi yésejre'.
29 Maríia pu je'ej tyo'taséj tɨ'ɨj a'yan tyaaté'exaa, ajta a'yan tyúu'ihuo'raca'aj je'ej tɨ
huatóomua'aj ɨ nyúucarɨj tɨ jɨn jaatatyójtyej.
30 A'ɨ́jna ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨ̈ɨ̈re' a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Capáj tyí'tzɨ̈ɨ̈nye'ej Maríia, muáaj paj huatá'tyamua've'sij pajta tyaatatyójtzi're'ej ɨ
Dios.
31 Ijíɨj paj huatajútze'sij, séej paj tyiyóoj puá'mej, a'yaa paj jaatámua'tyij tɨjɨn JESÚS.
32 A'ɨ́ɨ pu va'cán jɨn tyi'tyaváaj ja'mej, a'yaa mu jaatámua'sij tɨjɨn Yójra' ɨ Dios ɨ tɨ
néijmi'i jɨn antyúumua'reej, ajta ɨ Dios tɨ tavástara' pué'een, a'ɨ́ɨ pu tye'entyájrutye'ej
tɨ'ɨj néijmi'i jɨn antyúumua'reeriaj, a'yájna tɨ'ɨj ɨ tɨ jɨn tyi'tyávaaca'aj a'ɨ́jna ɨ David,
33 a'ɨ́ɨ pu'ij jusén jɨn tyu'ta'ɨ́jtaj a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj Jacob jitze eeráma'can. Ajta quee
a'náj antyipua'rij ɨ tɨ jɨn tyu'ta'ɨ́jtaj.
34 Maríia pu a'yan tyaata'íhuo'ri' a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨ̈ɨ̈re' tɨjɨn:
—¿Ji'nye tyíɨ'rij tɨ a'yan tyú'rɨnyij, tɨpua'aj nyequee tyáatɨaj jamuán hui'care'en?
35 Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨ̈ɨ̈re' a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:
—A'ɨ́jna ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, a'ɨ́ɨ pu a jitze huatyá'ɨtzeere'ej, ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ Dios
jɨn néijmi'i putyí'uurej a'ɨ́ɨ pu ajta a'jimi séeria'aj ja'mej. A'ɨ́j pu jɨn a'ɨ́jna ɨ pá'rɨ'ɨj tɨ
nɨe'huan a'yaa mu jaatámua'sij tɨjɨn ɨ tɨ quee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeere' tɨ ajta Yójra' pué'een ɨ
Dios.
36 Ajta a'ɨ́jna a'ihuáara' ɨ Isabel a'ɨ́ɨ pu ajta tyiyóoj ja'mej, tyij ajta arí ucarɨ́j, a'ɨ́jna
ɨ maj a'yan tyá'xajtaca'aj tɨjɨn ɨ tɨquee yo'mua'tacaa, pu'rɨ́j aráasej máxcɨrɨe' á'tyeej tɨ
jutza'.
37 Capu tyi'tɨ́j muárɨe'rij ɨ Dios jimi.
38 Aj pu'ij ɨ Maríia a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Nyáaj nu néijmi'i jɨn jaatyáhuɨ̈ɨ̈re'ej ɨ nyavástara', che' ɨ Dios a'yan tyú'uurej nye
jimi je'ej paj perɨ́j tyinaaté'exaaj.
Aj pu'ij jó'raa a'ɨ́jna ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨ̈ɨ̈re'.

Maríia pu júumuaarɨn a'ɨ́jcɨ ɨ Isabel
39 A'ájna xɨcáara' jitze pu ɨ Maríia jiye'tzín jo'mej a'ájna jo'tɨj ja'chajta' jɨrɨ́j jitze a'áa
tɨ ja'ajtyáma'can a Judea,
40 aj pu'ij a'áa ja'rá'aj jo'tɨj ja'chej a'ɨ́jna ɨ Zacarías, tɨ'quij jaatatyójtyej a'ɨ́jcɨ ɨ Isabel,
ajta je'en utyájrupɨj u chi'táj.
41 Tɨ'ɨj a'ɨ́jna ɨ Isabel jáanamuajri' tɨ jaatatyójtyej ɨ Maríia, a'ɨ́ɨ pu ɨ pá'rɨ'ɨj huatáhuaaxɨj
ɨ jucáatze', ajta a'ɨ́jna jimi ɨ Isabel pu huatyá'ɨtzee ɨ júuricama'ra' ɨ Dios.
42 Aj pu'ij Isabel ca'nyíin jɨn a'yan tyaaté'exaa a'ɨ́jcɨ ɨ Maríia tɨjɨn:
—Dios pu jéetze' tyámua' tyimuaatyájtoo muéetzɨj quee séecan ɨ úucaa, ajta tyámua'
tyeetyájtoo ɨ pá'rɨ'ɨj tɨ arájca mua' jucáa jitze.
43 ¿A'tanyɨ́j nyaj pué'een nyáaj, tɨ'ɨj mu jo'vé'mej nyéetzɨj jimi ɨ náanajra' ɨ
nyavástara'?
44 Ji'nye nyatɨ'ɨj jáanamuajri' ɨ paj naatatyójtyej, a'ɨ́ɨ pu ɨ nyiyóoj ootáhuaaxɨj ɨ
nyajucáa jitze, a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ huatóotyamua'vej.
45 Jéehua paj huatá'tyamua've'sij, ji'nye muáaj paj tyá'antzaahuaj tɨ a'yan tya'róo'astej
je'ej tɨ ɨ tavástara' tyimuaaté'exaaj.
46 Maríia pu a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
Ɨ nyaj jɨn ma'úumua'rej a'ɨ́j nu jɨn tyé'tyojtzi're' a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ va'cán jɨn tyi'tyéjvee ɨ
nyavástara',

47 ajta ɨ nyajúuricamej pu jutyamua've' ɨ Dios jimi ɨ tɨ nyaj japua huatanyúj.
48 Ji'nye ɨ Dios pu nye jitze ránye̱eriaca', ɨ nyaj quee je'ej tyéejviicue',
ajta ijíij tɨ yujo'que'tɨj ja'mej, néijmi'i mu a'yan tyinaataxájta tɨ ɨ Dios tyámua' tyinaatyájtoo,
49 ji'nye a'ɨ́jna ɨ tɨ néijmi'i jɨn antyúumua'reej, a'ɨ́ɨ pu nye jimi jéehua huápuɨ'ɨj tyámua' tyú'ruuj.
Capu tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeere' ɨ tɨ jɨn ántyapuaj.
50 Dios pu a'náj tɨ na'aj hua'cu'vej,
a'ɨ́ɨjma ɨ maj jimi jéehua tyá'tzaahuatye'.
51 A'ɨ́j pu jɨn tyu'muárɨej ɨ tɨ néijmi'i jɨn putyí'uurej,
ajta tyihua'antyí'uunyi'ri' a'ɨ́ɨjma ɨ maj óotzaahuatye',
52 ajta tyihuáa'ri'ri' ɨ maj jɨn tyityatatyá'ca'aj va'cán jɨme',
ajta va'cán jɨn tyihua'antyáarujtyej a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee je'ej tyéejviicue'.
53 Ajta jéehua tyihuo'tá' a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tajcuca'aj,
ajta huo'ta'ítyaca' maj jó'ciɨnyej mequee tyi'tɨ́j antyi'á'aj ɨ maj chíjtyaanyi'ij pué'een.
54 A'ɨ́ɨjma pu huatáhuɨɨ ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, ɨ maj jimi tyí'huɨɨre',
ajta quee yo'huá'xɨj ɨ tɨ jɨn tya'tóoratziiri' tɨ tyámua' tyihuo'tyéjeevej.
55 A'yaa pu aamí' tya'tóoratziiraca'aj a'ɨ́ɨjma jimi ɨ tahuásimua'cɨ'ɨj,
a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Abraham ajta ɨ maj jitzán eerányesij.
56 Ajta a'ɨ́jna ɨ Maríia a'áa pu jo'tyá'ɨtzee a'chu huéeicaj máxcɨrɨe' a'ɨ́jcɨ jamuán ɨ Isabel, aj pu'ij té'ej huariá'raa jo'tɨj ja'chej.

Tɨ'ɨj huanɨe'huaca' a'ɨ́jna ɨ Juan

57 Tɨ'ɨj tya'rá'aj a'náj tɨj tyiyóoj já'ra'nyij ɨ Isabel, tyáatacan pu tyiyóoj ja'raa.
58 Majta ɨ tyeítyee ɨ maj avéjri' huacháatɨma'caa, majta ihuáamua'mua', a'ɨ́ɨ mu curiá'cɨxɨj mej mij jaatatyójtye'en matɨ'ɨj jáamua'reeri' tɨ ɨ tavástara' jéehua ja'ancu'vaxɨj a'ɨ́jcɨ ɨ Isabel.
59 Tɨ'ɨj arahuéeicaj xɨcáj tyoomá'caj, aj mu mij ujó'ju' mej mij ja'antyisíjchej ɨ navíira' ɨ pá'rɨ'ɨj, a'yaa mu mij tyá'xɨe'va'ca'aj mej mij a'yan jaatámua'tyiiche'en tɨjɨn Zacarías a'yájna tɨ'ɨj ántyapuaj ɨ táatajra'.
60 Ajta a'ɨ́jna ɨ náanajra' a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Capu a'yan antyapuáaj ja'mej. Sulu a'yaa pu ántyapuaj ja'mej tɨjɨn Juan.
61 A'yaa mu mij tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Capu a'tɨ́j a'yan ántyapuaj tɨ ja'mua jitze ajtyáma'can.
62 Matɨ'ɨj mij jumuáca' jɨn jaata'íhuo'ri' ɨ táatajra' ɨ pá'rɨ'ɨj, mej mij jáamua'reej je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tyá'xɨe'va'ca'aj tɨ'ɨj a'yan ántyapuaj já'ra'nyij.
63 Ajta a'ɨ́jna ɨ táatajra' a'ɨ́ɨ pu táabla huo'táhuaviiri' tɨ jitzán jo'tyéeyu'xaj, a'yaa pu'ij tyo'tyéyu'xaca' tɨjɨn: "Juan pu ántyapuaj ja'mej." Aj mu mij néijmi'i je'ej tyo'taséj.
64 Aj pu'ij huatáɨ'riitariaca' tɨ tyu'taxáj a'ɨ́jna ɨ Zacarías, tɨ'quij huatyóochej tɨ tyaatatyójtzi're'en ɨ Dios.
65 Néijmi'i mu je'ej tyo'taséj ɨ maj avéjri' huacháatɨma'caa, majta néijmi'que' a'yan tyúu'ixaatya'ca'aj je'ej tɨ tyi'tɨ́j huarɨ́j a'ájna jo'tɨj jɨrɨ́j jo'quéetɨmee a'áa tɨ ja'ajtyáma'can a Judea.
66 Majta néijmi'i ɨ maj a'yan tyi'namuajraca'aj, a'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj tɨjɨn:
—¿Tyi'táquɨj jɨn tyi'tyaváaj ja'mej a'ɨ́jna ɨ pá'rɨ'ɨj?
Ji'nye jɨ'ré'can jɨme' pu séjria'ca'aj tɨ ɨ tavástara' jitzán séjria'ca'aj ɨ pá'rɨ'ɨj.

Chuíicaria'ra' ɨ Zacarías

67 Ajta a'ɨ́jna Zacarías, ɨ tɨ táatajra' pué'een ɨ pá'rɨ'ɨj, a'ɨ́j pu jimi huatyá'ɨtzee ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' ɨ Dios jitze ma'can tɨjɨn:
68 Che' tyámua' eenye' ɨ tavástara', ɨ hua' Dios a'ɨ́ɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can,
ji'nye a'ɨ́j pu jɨn mujo'vé'mej tɨ'ɨj hua' japua huatányuunyij ɨ jutyéɨtyeristyamua'.
69 A'ɨ́ɨ pu uyo'ta'ítyaca' ɨ tɨ va'cán jɨn tyi'tyéjvee tɨ'ɨj tajapuá huatányuunyij,
sɨ́ij tɨ a'ɨ́j jitze eeráma'can ɨ David, ɨ tɨ jahuɨɨre'.
70 A'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ Dios ará'tyeej jitzán tya'tóoratziiri':
a'ɨ́ɨjma jitze ma'can pu a'yan tyaataxájtaca' ɨ maj jitzán ma'can tyí'xajtaca'aj,
71 a'ɨ́ɨ pu tajapuá huatányuusij a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj tájcha'ɨɨre',
ajta néijmi'caa a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj taxana've',
72 a'ɨ́ɨ pu hua'ancu'vajxɨ a'ɨ́ɨjma ɨ tahuásimua'cɨ'ɨj,
ajta quee yo'huá'xɨj ɨ nyúucarɨj ɨ tɨ jɨn tya'tóoratziiri'.
73 A'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ nyúucarɨj ɨ tɨ jɨn tya'táratziiri'
a'ɨ́jcɨ ɨ tatáataj Abraham:
ɨ tɨ taatá'sɨj

74 tyej tyij quee tyí'tzɨinye'ej yan tyesejria'aj,
tyajta quee hua'ajcha'ɨiria'aj ɨ maj tájcha'ɨire'
sulu tyej tyij taxáahuaj jaatyáhuɨire'en,
75 tyámua' tye'éenye'ej tyajta quee tyi'tɨj jɨn á'ɨtzeeria'aj,
ajta tyej tyij jimi huatyá'ɨtzeere'en a'chu tyaj pua'an xɨcáj á'tyeeren.
76 Ajta muéetzɨj jɨme', mu paj nyiyóoj pué'een,
a'yaa mu muaatámua'sij tɨjɨn a'ɨ́j tɨ jitze ma'can tyí'xaj ɨ Dios ɨ tɨ néijmi'i jɨn
antyúumua'reej,
ji'nye muáaj paj anaquéej huama'aj puá'mej a'ɨ́jcɨ jimi ɨ tavástara'
tyámua' petyi'uuriáj ɨ tyeɨ́tyee jimi,
77 pajta huo'té'exaatye'ej ɨ tyeɨ́tyeristyamua'me'en
tɨ ɨ Dios tyihuo'tú'uunyi'raj ɨ maj jɨn ootyá'ɨtzee
ajta je'en hua' japua huatányuusɨj.
78 Ji'nye a'ɨ́jna ɨ taj Dios, a'ɨ́ɨ pu jéehua tá'cu'vej,
a'ɨ́ɨ pu jútye' ɨmuáj tatatzavi'tye' ɨ xɨcáj jɨme',
79 tɨ'ɨj huo'tyátatzavi'tye'en a'ɨ́ɨjma ɨ maj a'áa jo'cháatɨmee
jo'tɨj jéetze' huápuɨ'ɨj jo'tɨ́ca'
ajta je'en a'ɨ́j jitze huo'cájuyetyej ɨ maj jitzán juxáahuaj séjre'ej.
80 Ajta a'ɨ́jna ɨ pá'rɨ'ɨj a'ɨ́ɨ pu tyéve'sesɨma'aj, ajta a'ɨ́j jitze huatyóoca'an ɨ júuricama'ra'
ɨ Dios, a'áa pu já'chajca'aj jo'tɨj quee já'tyi'tɨj, 'asta na'aj quee atyojo'ré'nyej a'ájna
xɨcáara' tɨ jitzán huatóosejrata a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can.

2

Tɨ'ɨj huanɨe'huaca' a'ɨ́jna ɨ Jesús
(Mt. 1:18-25)

1 A'ájna ɨmuáj a'ɨ́ɨ pu rey jɨme' tyi'tyávaaca'aj ɨ Augusto, a'ɨ́ɨ pu'ij tyu'ta'ɨ́jtaca' mej
mij ahuóoyu'xaj néijmi'i ɨ maj a'áa jo'cháatɨma'caa jo'tɨj a'ɨ́ɨn tyejé'ijtaj.
2 A'yaa pu tyu'rɨ́j matɨ'ɨj ahuóoyu'xaca' tɨ'ɨj ooj Quirinio tyi'tyávaacaj tajtúhuan jɨme'
a'ájna a Siria.
3 A'yaa pu'ij tyu'tóoxɨe'vej mej mij néijmi'i ɨ tyeɨ́tyee jo'cɨ́xɨj jo'maj já'ma'can mej mij
ahuóoyu'xaj.
4 A'ɨ́j pu jɨn ɨ José ɨirájraa a'ájna a Nazaret, ɨ Galileea tɨ jitze ajtyáma'can, tɨ'quij a'áa
jó'raa a Belén, a'áa tɨ ja'ajtyáma'can a Judea, a'ájna jo'tɨj jo'nɨé'huaca' ɨ David ɨ tɨ rey
jɨme' tyi'tyávaaca'aj, ji'nye a'ɨ́jna ɨ José a'ɨ́j pu jitze eeráma'cantaca'aj ɨ David.
5 A'áa pu jo'mej tɨ'ɨj ahuóoyu'xaj, jamuán a'ɨ́jcɨ ɨ Maríia ɨ tɨ jatyévi'tɨnya'aj, ajta a'ɨ́jna
ɨ Maríia pu'rɨ́j jutza'ca'aj.
6 A'áa mu mij jo'tyá'caj a'ájna a Belén tɨ'ɨj atyojo'ré'nyej ɨ xɨcáara' tɨ jitzán huanɨe'huaj
ɨ pá'rɨ'ɨj.
7 A'áa pu'ij jo'nɨé'huaca' ɨ yójra' ta'nájcaj, tɨ'quij cɨ́ɨxurij jɨn jaque'ijcataca' ajta je'en
jatyéetyej ɨ cɨyéj jitze tɨ atyácun jo'maj ya'muáatyee tyajá'cua'caa, ji'nye camu che'
ú'vejrica'aj chi'ij tzajta'.

Ɨ maj tajapuá tyí'huɨire' majta cánya'xɨɨ maj sɨɨria'ca'aj
8 Véjri' a'ájna a Belén a'áa mu séecan ja'ajtyá'ca'aj ɨ maj cánya'xɨɨ sɨɨria'ca'aj, a'áa mu
ja'táxai'irihua'aj hua' jamuán ɨ cánya'xɨɨ.
9 Aj pu'ij jiye'tzín sɨ́ɨj huataséjre ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨire' ɨ tavástara' jimi, a'ɨ́ɨ
pu'ij huataséjre ɨ tavástara' tɨ jɨn naa huasé'rin ajta je'en huanyéeri'cɨriajraa jo'maj
ja'ajtyá'ca'aj, aj mu mij jéehua tyu'tátzɨin.
10 Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨire' a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Caxu tyí'tzɨinye'ej, ji'nye a'ɨ́j nu ɨ nyúucarij jamuaaté'exaatye'sij tɨ naa eenye' tyí'xaj,
ɨ maj jɨn jéehua huatóotyamua've'sij ɨ tyeɨ́tyee.
11 Ijíij pu huanɨe'huaca' a'ájna chájta' David tɨ jitze ajtyáma'can a'ɨ́jna ɨ tɨ ja'mua japua
huatányuusɨj, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ CɨRÍISTU', ɨ tɨ tavástara' pué'een.
12 A'yaa xu éenye'que' jamua'reeren, a'áa xu yé'tyoonyij ɨ pá'rɨ'ɨj ca'íicatzi'huaj ajta
a'áa ja'raque'tɨj ja'mej cɨyéj jitze ta'tyácun ɨ ya'muáatyee maj jitzán tyá'cua'caa.
13 Aj mu mij jiye'tzín mue'tɨj huataséjre ɨ maj tajapuá tyí'huɨire' a'ɨ́jcɨ jimi ɨ sɨ́ɨj, ɨ maj
tyé'tyojtzi'ria'ca'aj ɨ Dios, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tɨjɨn
14 Tyiche' tyaatatyójtzi're'en ɨ Dios ɨ tɨ huápuɨ'ɨj naa huasé'rin u tajapuá.
Miche' tyámua' tyí'tyesejre'ej ɨ tyeɨ́tyee íiyan cháanacaj japua ɨ tɨ Dios tyámua'
tyihuo'tyátoosɨj.
15 Matɨ'ɨj jo'cɨ́j ɨ maj tajapuá tyí'huɨire', a'ɨ́ɨmaj ɨ maj cánya'xɨɨ tyiséjraca'aj a'yaa mu
tyu'tóo'ixaaj tɨjɨn:

—Tyiche' ujó'ju' a'ájna a Belén, tyata'aj yo'séj je'ej tɨ tyityaaté'exaaj ɨ tavástara'.
16 Aj mu mij jiye'tzín ujó'ju', matɨ'ɨj mij jáatyoj a'ɨ́jcɨ ɨ Maríia majta ɨ José, majta a'ɨ́jcɨ ɨ unyáaque'ej, a'áa pu cɨyéj jitze ja'ráca'tyii ya'muáatyee maj jitzán tyá'cua'caa.
17 Matɨ'ɨj jaaséj, aj mu mij huo'té'exaa je'ej tɨ tyihuo'té'exaaj a'ɨ́jna ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨ̈ɨre', a'ɨ́jcɨ jitze ma'can ɨ pá'rɨ'ɨj tɨ huanɨe'huaca',
18 majta néijmi'i ɨ maj huó'namuajri' je'ej mu tyo'taséj a'ɨ́jcɨ jɨme' je'ej maj tyí'xajtaca'aj ɨ cánya'xɨ̈ɨ maj sɨ̈ɨria'ca'aj.
19 Ajta a'ɨ́jna ɨ Maríia néijmi'i pu ju'avaataca'aj ɨ jutzájta', ajta a'náj tɨ na'aj jamua'reeriaca'aj.
20 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj cánya'xɨ̈ɨ sɨ̈ɨria'ca'aj, a'ɨ́ɨ mu huariá'cɨj jéehua metye'tyóotzi'ria'aj ɨ Dios, a'ɨ́jcɨ jɨme' je'ej maj tyáanamuajri' ɨ nyúucarij ajta je'ej maj tyi'tɨ́j tyu'séj, ji'nye néijmi'i pu a'yan atyojo'ré'nyej je'ej tɨ tyihuo'té'exaaj ɨ tajapuá tyí'huɨ̈ɨre'.

Matɨ'ɨj uyo'taséjrataca' ɨ Jesús ɨ tyeyúuj tzajta'

21 Tɨ'ɨj arahuéeicaj xɨcáj tyoomá'caj aj mu mij ja'antyisíjchaca' ɨ navíira' ɨ pá'rɨ'ɨj, matɨ'ɨj mij a'yan jaatamua'aj tɨjɨn JESÚS, a'yájna tɨ'ɨj tyaaté'exaa a'ɨ́jna ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨ̈ɨre' a'ɨ́jcɨ ɨ Maríia tɨ'ɨj quee xu jútza'caj.
22 Tɨ'ɨjta atyojo'ré'nyej a'náj maj huá'ɨ̈ɨracaa a'yájna tɨ'ɨj tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze Moisés tɨ jo'yú'xaca', aj mu mij yo'ví'tɨj a'ɨ́jcɨ ɨ pá'rɨ'ɨj a'ájna a Jerusalén mej mij uyo'taséjrataj ɨ tavástara' jimi.
23 A'yaa mu huarɨ́j, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn: "A'yaa pu tyúuxɨe've' maj jaataséjrataj ɨ tavástara' jimi a'ɨ́jna ɨ pá'rɨ'ɨj tɨ tyáatɨ' tɨ anaquéej huanɨe'huaca'."
24 A'áa mu mij ujó'ju' mej mij tyu'támu'vejritaj a'yájna tɨ'ɨj tyé'ijta ɨ nyúucaria'ra' ɨ tavástara', tɨ a'yan tɨjɨn: "Miche' hua'puácaa huatámu'vejritaj ɨ cúcui'see na'ríij hua'puácaa ɨ jáamui'see."
25 A'ájna ɨmuáj sɨ́ɨj pu a'áa já'chajca'aj a Jerusalén tɨ a'yan ántyapuaaca'aj tɨjɨn Simeón. Tyámua' pu tyi'tyúucha'ɨ̈ica'aj ɨ Dios jimi, ajta tyámua' tyí'tyevistaca'aj, a'yaa pu tye'ejchó'va'ca'aj a'ɨ́jcɨ xɨcáara' tɨ jitzán ɨ Dios hua'ancu'vajxɨ'ɨj a'ɨ́ɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can. Ajta a'ɨ́jna ɨ júuricama'ra' ɨ Dios a'ɨ́ɨ pu jimi séjria'ca'aj ɨ Simeón,
26 a'yaa pu'ij ɨ júuricama'ra' ɨ Dios tyaaté'exaatya'ca'aj tɨ quee muɨ'nyij 'asta na'aj quee jaaséj a'ɨ́jcɨ ɨ Cɨríistu', ɨ Dios tɨ uyo'ta'ítyij.
27 Aj pu'ij ɨ júuricama'ra' ɨ Dios a'yan tyaaté'exaa a'ɨ́jcɨ ɨ Simeón tɨ tyeyúuj tzajta' ja'tanyéj, majta a'ɨ́ɨmaj ɨ pá'rɨ'ɨj huásimua', a'úu mu majta ja'rá'aj ɨ tyeyúuj tzajta', mej mij a'yan tya'rá'astej je'ej tɨ tyúuxɨe've' ɨ yu'xarij jitze,
28 Simeón pu'ij ja'ancuré'chuij a'ɨ́jcɨ ɨ pá'rɨ'ɨj, tɨ'quij tyaatatyójtzi'rej ɨ Dios, a'yan tyi'xáataj tɨjɨn:
29 Nyavástara', ijíij pu'ríj tya'róo'astej je'ej paj tya'tá'ratziiri' nye jimi,
pu'ríj paj jaatá'an tɨ juxáahuaj huámuɨ'nyij a'ɨ́jna ɨ tɨ muahuɨ̈ɨre'.
30 Ji'nye nu'ríj jaaséj a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ tajapuá huatányuusij,
31 a'ɨ́jcɨ ɨ paj yan jaatyájtoo tɨ'ij huo'tyáhuɨ̈ɨre'en,
néijmi'caa ɨ tyeítyee ɨ maj a'yan huacháatɨmee,
32 a'ɨ́jna ɨ tɨ huo'tyátatzavi'raj ɨ maj yan séejre' ɨ cháanacaj japua,
ajta ɨ maj jɨn naa huasé'rihua'aj muá'ju'un a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can.
33 Ajta a'ɨ́jna táatajra' ajta ɨ náanajra' ɨ Jesús je'ej mu tyo'taséj matɨ'ɨj jáanamuajri' je'ej tɨ ɨ Simeón tyaataxájtaca' a'ɨ́jcɨ ɨ pá'rɨ'ɨj.
34 Aj pu'ij Simeón tyámua' tyihuo'tyájtoo, ajta a'yan tyaaté'exaa ɨ Maríia, ɨ náanajra' ɨ pá'rɨ'ɨj tɨjɨn:
—Cási', a'yaa pu tyu'xá'puɨ'ɨntari'huaca' a'ɨ́jcɨ jimi ɨ pá'rɨ'ɨj, mej mij mue'tɨ́j va'cán jɨn tyityeentyárutyixɨ'ɨn ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, nusu maj muɨ'caa tyáa'ri'raj ɨ maj jɨn tyityatatyíj. A'íi pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ siaj jɨn jamua'reeren je'ej tɨ tye'mej, ji'nye mue'tɨ́j mu quee jaxɨe'va'aj muá'ju'un,
35 a'yaa pu'ij tye'mej tɨ huataséjre'sij je'ej maj tyí'mua'tzej ɨ tyeítyee. Ajta néijmi'i a'ɨ́jna a'yaa pu muéetzij tyimuaatacuí'nyij a tzajta' tɨ'ɨj a'tɨ́j tɨ mua'antyéjtzetyij náhuaaj jɨme'.
36 Sɨ́ɨj pu ajta a'áa jo'tyávaaca'aj tɨ Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, íitɨ' pu pué'eenye'ej tɨ a'yan ántyapuaaca'aj tɨjɨn Ana, a'ɨ́ɨ pu táatajra'ca'aj ɨ Penuel, ɨ tɨ Aser jitze eeráma'can. Pu'ríj huápuɨ'ɨj ucarístaca'aj. A'ɨ́ɨ pu quee eexúj a'chu jajcha'ɨ́icaj tɨ'ɨj huatyéevichej, aráahua'puaj nyinyi'ra'aj pu'ij á'tyeej tɨ jamuán ajá'chajca'aj ɨ jucɨ́ɨn tɨ'quij huamuɨ́' ɨ cína'ra'an,

37 pu'ríj ij muáacuatyej japuan muáacuaj nyinyi'ra'aj á'tyeevi'ca'aj tɨ jusɨ́ɨjtaca'aj. Ajta capu a'náj iiráyi'caa u tyeyúuj tzajta', sulu a'úu pu a'náj tɨna'aj tyí'huɨ́ɨria'ca'aj ɨ tavástara' jimi, ju'ítzi've'ej ajta jahuoo ɨ Dios jimi.
38 Aj pu'ij a'ɨ́jna ɨ Aná ajo'ré'nyej a'ɨ́ɨjma jimi, tɨ'quij huatyóochej tɨ tyaatatyójtzi're'en ɨ Dios, ajta tɨ tyihuo'té'exaatye'en a'ɨ́jcɨ jitze ma'can ɨ pá'rɨ'ɨj, a'ɨ́ɨmaj ɨ tyeítyee ɨ maj jacho'va'ca'aj tɨ Dios hua' japua huatányuunyij a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj Jerusalén huacháatɨmee.

Matɨ'ɨj huariá'cɨj a Nazaret

39 Matɨ'ɨj néijmi'i antyicɨ'ɨj je'ej tɨ tyé'yu'si' ɨ nyúucaria'ra' jitze ɨ tavástara', aj mu mij huariá'cɨj a'ájna a Galileea, a'ájna a Nazaret jo'maj já'ma'can.
40 Ajta a'ɨ́jna ɨ pá'rɨ'ɨj a'ɨ́ɨ pu huave'sej ajta huatyóoca'an, jéehua pu tyámua' metyóomua'riajca'aj, ajta ɨ Dios pu tyámua' tya'tá'caria'aj.

A'ɨ́jcɨ ɨ pá'rɨ'ɨj Jesús tɨ ántyapuaj a'úu mu yó'tyoo u tyeyúuj tzajta'

41 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ huásimua'mua' ɨ Jesús, tɨ'ɨj pu na'aj nyinyi'ra'aj jitze mu a'áa ja'tányinyiica'aj a'ájna a Jerusalén, mej mij tyu'yé'estej a'ɨ́jcɨ xɨcáara' jitze tɨ jitzán ɨ Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' ɨ hua' yojmua' ɨ maj anáatya'aj muaanánɨe'huaca'.
42 A'yaa pu'ij tɨ'ɨj ɨ Jesús arí tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj jájcha'ɨ́ica'aj, néijmi'i mu ujó'ju' mej mij tyu'yé'estej ɨ juyi'ráj jɨme'.
43 Ajta tɨ'ɨj tye'entyipuá'riaca' ɨ maj tyu'yé'estej, aj mu mij jo'cɨ́j jo'maj ja'chej, ajta a'ɨ́jna ɨ Jesús a'áa pu jóovej a Jerusalén, majta ɨ huásimua'mua' camu jamua'reeriaca'aj.
44 A'yaa mu tyí'mua'ajcaa tɨ ɨ Jesús hua' jamuán huama'ca'aj, séej xɨcáj mu á'tyeej maj huaju', aj mu mij huatyóohuij maj jáahuoonyij hua' tzajta' ɨ maj huá'muajtyej,
45 ajta camu jáatyoj. Aj mu mij huariá'cɨj a'ájna a Jerusalén mej mij a'áa yó'huoonyij.
46 Huéeicaj xɨcáj mu á'tyeej maj jahuoo, matɨ'ɨj mij a'úu yo'tyoj ɨ tyeyúuj tzajta', a'áa pu jo'tácatyii hua' jamuán ɨ maj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze ɨ maj jɨn tyí'ijta, hua'namuáaraj ajta tyihua'íhuo'raj.
47 Majta néijmi'i ɨ maj janamuajraca'aj je'ej mu tyojo'sejraca'aj a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ tyámua' naa tyojó'iteeca'aj ajta je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tyihuá'ixaatyaca'aj.
48 Matɨ'ɨj ɨ huásimua'mua' jaaséj, je'ej mu tyo'taséj, ajta ɨ náanajra' a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Nyiyóoj, ¿ji'nye een jɨme' a'yan páta'uurej? Tu'ríj jéehua muáahuoj nyáaj ajta a' táataj, je'ej tu pua'aj tyá'tamuajtyaca'aj muéetzij jɨme'.
49 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—¿Ji'nye siaj sij nyahuoca'aj? ¿Nyi sequée jamua'reej tɨ a'yan tyúuxɨe've' nyaj a'úun je'rájcatyij ɨ nyavástara' chi'táj?
50 Majta a'ɨ́ɨmaj camu yo'itéej muá'raa je'ej tɨ tyihuá'ixaatya'ca'aj.
51 Aj pu'ij hua' jamuán jó'raa a'ájna a Nazaret, jo'tɨj ij jo'vé'sej néijmi'i jɨn huá'tzaahuatya'aj ɨ juhuásimua'. Ajta ɨ náanajra', a'ɨ́ɨ pu néijmi'i ju'avaataca'aj ɨ jutzájta'.
52 Ajta ɨ Jesús jéetze' pu tyéve'sesima'aj, ajta jéetze' arí tyo'mua'reeriaca'aj, ajta Dios pu tyámua' tyeetyájtoo, majta a'ɨ́ɨmaj ɨ tyeítyee.

3

Tɨ'ɨj ɨ Juan tyihuá'ixaatya'ca'aj a'ájna jo'tɨj quee já'tyi'tɨj
(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)

1 Pu'ríj tamuáamuata' japuan anxɨ́ nyinyi'ra'aj tyoomá'caj tɨ tyí'ijtaca'aj a'ɨ́jna ɨ Tiberio, ajta a'ɨ́jna ɨ Poncio Piláato a'ɨ́ɨ pu tajtúhuan jɨn tyi'tyávaaca'aj a'ájna a Judea, ajta ɨ Herodes a'áa pu tyejé'ijtaca'aj a Galileea, ajta ɨ ihuáaria'ra' a'ɨ́jcɨ ɨ Herodes Filipo tɨ ántyapuaj a'ɨ́ɨ pu tajtúhuan jɨn tyi'tyávaaca'aj a'ájna a Iturea, ajta a'ájna a Traconíite, ajta a'ɨ́jna ɨ Lisanias a'áa pu ja'tajtúhuanyica'aj a'ájna a Abilene.
2 Ajta a'ɨ́jna ɨ Anás ajta ɨ Caifás, a'ɨ́ɨ mu puaaríij jɨn tyityetyú'uuca'aj ɨ tyeyúuj tzajta'. A'ájna ɨmuáj pu ɨ Dios jaatajé a'ɨ́jcɨ ɨ Juan ɨ tɨ yójra' pué'een a'ɨ́jcɨ ɨ Zacarías a'ájna jo'tɨj quee já'tyi'tɨj,
3 Juan pu'ij néijmi'que' huáraa véjri' a'ájna ɨ játya'naj jitze ɨ Jordán, a'yaa pu tyihuá'ixaatya'ca'aj ɨ tyeítyee tɨ a'yan tyúuxɨe've' maj tyá'antzaahuatye'en ɨ Dios jimi majta je'en huáɨ'huaj, tɨ'ij ɨ Dios tyihuo'tú'uunyi' ɨ maj jɨn ootyá'ɨtzee.
4 A'yaa pu tyu'rɨ́j je'ej tɨ tyo'tyéyu'xaca' a'ɨ́jna ɨ Isaías ɨ tɨ Dios jitze ma'can, tyí'xajtaca'aj tɨ a'yan tɨjɨn:
A'tɨ́j pu aja'jijhua a'ájna jo'tɨj quee já'tyi'tɨj, a'yaa pu tɨjɨn:
"Tyámua' xu huóo'uurej siaj sij jajchó've'ej ɨ tavástara',

siajta néijmi'i jɨn tyu'túu'uunyi' siaj sij tyámua' eenye'.
5 Miche' néijmi'que' tya'vá'jɨstya'xɨ'ɨn a tɨ ja'tyacúcu'nyijmee,
ajta néijmi'que' oorióoje'yij jo'tɨj ɨ jɨríj jo'quéetɨmee,
ajta ɨ juyéj tɨ tyuututájmee, a'ɨ́ɨ pu huatóoje'yij,
Ajta jo'tɨj quee jo'pá'tzaa, miche' jo'ré'je'yitye'en.
6 Néijmi'i ɨ maj a'yan séejre' ɨ cháanacaj japua, a'ɨ́ɨ mu jaséjran a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ Dios jɨn tajapuá
huatányuusij."
7 Matɨ'ɨj ɨ tyeítyee ajo'ré'nyinyiica'aj tɨ'ij ɨ Juan huó'ɨ̈raj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Mua'aj mu siaj cú'cu'see jitze eeráma'can. ¿A'tanyíj mua'ajmaj jamuaaté'exaa yee
tɨquee já'muacɨ'tyij ɨ puéjtzij tɨ yan huataséjre'sij?
8 Siata'aj tyámua' tyityetyúucha'ɨ̈ij, ta'aj ij huataséjre'en siaj seríj tyá'tzaahuatye' ɨ
tavástara' jimi, siajta quee a'yan tyí'xajtaj yee: "Ityáj tu Abraham jitze eeráma'can",
ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tɨ ɨ Dios jaayí'tɨn tɨ a'yan ja'uurej ɨ tyetyéj tɨ'ij a'ɨ́ɨn
pué'eenye' ɨ tɨ Abraham jitze eeráma'can.
9 Ajta ɨ tyapuéj pu'ríj tyámua' een tɨ'ij je'ejveechixɨ'ɨn ɨ cɨyéj néijmi'i ɨ náana'ra'.
Néijmi'i ɨ cɨyéj tɨquee tyí'tajcaa a'ɨ́ɨ pu tyu'ré'veechi'huaj ajta tyu'tyáteeri'huaj.
10 Aj mu mij ɨ tyeítyee a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Ji'nye tyana'aj tyij rɨnyij?
11 Juan pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'ɨ́jna ɨ tɨ hua'puácaa tyí'ij síicu'rij, che' séej jaatáchuiitye'en a'ɨ́jcɨ tɨquee tyísiicu',
ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'ijcha'ɨj ɨ tɨ tyí'cue'ri', che' tyaatá'an a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ quee tyi'tɨ́j tyícha'ɨj.
12 A'ɨ́ɨ mu majta aje'ré'nyej mej mij huáɨ'huaj ɨ maj huá'jijva'ca'aj ɨ maj tyí'tɨ'ɨjcɨcaa,
matɨ'ɨj mij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'ɨ́jcɨ ɨ Juan tɨjɨn:
—Maeestro, ¿ji'nye táarɨnyij ityáj?
13 Juan pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Caxu jéetze' huá'jijve'ej, sulu a'ɨ́j xu'uj ancuriáan a'chu tɨ xá'puɨ'.
14 Séecan mu majta ɨ xantáaru' a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—Arí ityáj, ¿ji'nye táarɨnyij?
A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Caxu tyi'tɨ́j huá'nahue'raj ɨ tyeítyee, caxu hua'nyeechej nusu siaj hue'tzij jɨn tyi-
huá'xajtzi'raj tyi'tɨ́j maj jɨn quee a'yan huarɨ́j, siata'aj a'ɨ́jcɨ jɨn tyámua' tyityóomuajtyaj
a'chu maj tyaja'muanajchitye'ej.
15 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ tyeítyee je'ej mu tyojo'sejraca'aj, majta a'yan tyúu'ihuo'raca'aj
tɨpua'aj ɨ Juan a'ɨ́ɨn pué'eenye' ɨ cɨríistu',
16 ajta ɨ Juan pu a'yan néijmi'caa tyu'té'exaaj tɨjɨn:
—Nyáaj nu jɨ'ré'can jɨme' jájtyij jɨn já'mua'ɨ̈iran, ajta sɨ́ɨj pu maja'vé'mej tɨ ɨ
júuricama'ra' ɨ Dios jɨn já'mua'ɨ̈iran. A'ɨ́ɨ pu jéetze' va'cán jɨn antyúumua'reej nyequee
nyáaj, capu nyéetzij nyetyévijtye' nyaj ja'ajta'ɨ́'pu'xɨ'ɨn ɨ ca'quéera'an.
17 A'ɨ́ɨ pu ji'tyáa' ɨ tɨ jitzán ja'náca'tzɨj ɨ játza'ra'an ɨ tyeríicuj, tɨ'ij jujɨ́me' jájsɨ̈irej
ɨ xɨéerɨj. Ajta a'ɨ́jcɨ ɨ ímue'rij a'ɨ́j pu utyátoosɨj ɨ chóorɨj tzajta', ajta ɨ xɨéerɨj a'ɨ́ɨ pu
jaatyáteeraj ɨ tɨéj jitze tɨquee a'náj já'muɨ'nyij.
18 A'yaa pu'ij, ajtáhua'aj séecan ɨ nyúucarɨj jɨme' pu ɨ Juan a'yan tyihuá'ixaatya'ca'aj
ɨ tyeítyee.
19 A'ɨ́j pu ajta tyityá'xɨj a'ɨ́jcɨ ɨ Herodes tɨ tajtúhuan jɨn tyi'tyávaaca'aj, ji'nye a'ɨ́j pu
tyévi'tɨnye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ Herodías, ɨ tɨ ɨ́ira'ra'an pué'eenye'ej ɨ ihuáaria'ra' ɨ Herodes, ajta
a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨ je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ɨ̈ica'aj,
20 ajta ɨ Herodes jéetze' pu je'ej pua'aj huarɨ́j tyi'tɨ́j jɨme', a'ɨ́ɨ pu je'tyáanaj a'ɨ́jcɨ ɨ Juan.

Tɨ'ɨj Juan jáa'ɨ̈iri' a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús
(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)

21 A'yaa pu tyu'ríj tɨ'ɨj ooj ɨ Juan hua'ɨ́iracaj ɨ tyeítyee, a'ɨ́j pu ajta huá'ɨ̈iri' ɨ Jesús, ajta
tɨ'ɨj ɨ Jesús tyenyúusima'caj, aj pu'ij antacúj ɨ tajapuá,
22 ajta ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, a'ɨ́ɨ pu aje'cáanyej a'yan huasé'rihua'aj tɨ'ɨj cúcui', ajta
je'en nyúucarɨj uje'cánamuajrej ɨ jútye', tɨ a'yan tyí'xajtaca'aj tɨjɨn:
—Muáaj paj nyiyóoj pué'een ɨ nyaj jéehua jaxɨe've', muéetzij nu mua'antyíhuoo.

A'ɨ́ɨmaj ɨ tɨ Jesús hua' jitze eeráma'can
(Mt. 1:1-17)

23 Ajta a'ɨ́jna ɨ Jesús a'yaa pu tyéejcha'ɨ̈ica'aj a'chu seityéj japuan tamuáamuata'
nyinyi'ra'aj tɨ'ɨj huatyóochej tɨ tyu'muárɨe'en. Majta a'yan tyí'mua'ajcaa tɨ yójra'
pué'eenye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ José. Ajta a'ɨ́jna ɨ José, a'ɨ́ɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ Elí,
24 ajta a'ɨ́jna ɨ Elí, a'ɨ́ɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ Matat, ajta a'ɨ́jna ɨ Matat, a'ɨ́ɨ
pu yójra' pué'eenye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ Leví, ajta a'ɨ́jna ɨ Leví, a'ɨ́ɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ

Melquí, ajta a'íjna ɨ Melquí, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Janai, ajta a'íjna ɨ Janai, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ José,
25 ajta a'íjna ɨ José, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Matatías, ajta a'íjna ɨ Matatías, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Amós, ajta a'íjna ɨ Amós, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Nahúm, ajta a'íjna ɨ Nahúm, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Eslí, ajta a'íjna ɨ Eslí, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Nagai,
26 ajta a'íjna ɨ Nagai, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Máhat, ajta a'íjna ɨ Máhat, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Matatías, Ajta a'íjna ɨ Matatías, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Semei, ajta a'íjna ɨ Semei, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ José, ajta a'íjna ɨ José, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Judá,
27 ajta a'íjna ɨ Judá, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Johanán, ajta a'íjna ɨ Johanán a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Resá, ajta a'íjna ɨ Resá a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Zorobabel, ajta a'íjna ɨ Zorobabel, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Salatiel, ajta a'íjna ɨ Salatiel, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Nerí,
28 ajta a'íjna ɨ Nerí, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Melquí, ajta a'íjna ɨ Melquí, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Adí, ajta a'íjna ɨ Adí, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Cosam, ajta a'íjna ɨ Cosam, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Elmadam, ajta a'íjna ɨ Elmadam, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Er,
29 ajta a'íjna ɨ Er, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Josué, ajta a'íjna ɨ Josué, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Eliézer, ajta a'íjna ɨ Eliézer, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Jorim, ajta a'íjna ɨ Jorim, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Matat, ajta a'íjna ɨ Matat, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Leví,
30 ajta a'íjna ɨ Leví, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Simeón, ajta a'íjna ɨ Simeón, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Judá, ajta a'íjna ɨ Judá, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ José, ajta a'íjna ɨ José, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Jonam, ajta a'íjna ɨ Jonam, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Eliaquim,
31 ajta a'íjna ɨ Eliaquim, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Meleá, ajta a'íjna ɨ Meleá, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Mená, ajta Mená, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Matatá, ajta a'íjna ɨ Matatá, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Natán, ajta a'íjna ɨ Natán, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ David,
32 ajta a'íjna ɨ David, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Isaí, ajta a'íjna ɨ Isaí, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Obed, ajta a'íjna ɨ Obed, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Booz, ajta a'íjna ɨ Booz, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Salmón, ajta a'íjna ɨ Salmón, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Nahasón,
33 ajta a'íjna ɨ Nahasón, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Aminadab, ajta a'íjna ɨ Aminadab, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Aram, ajta a'íjna ɨ Aram, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Esrón, ajta a'íjna ɨ Esrón, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Fares, ajta a'íjna ɨ Fares, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Judá,
34 ajta a'íjna ɨ Judá, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Jacob, ajta a'íjna ɨ Jacob, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Isaac, ajta a'íjna ɨ Isaac, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Abraham, ajta a'íjna ɨ Abraham, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Taré, ajta a'íjna ɨ Taré, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Nahor,
35 ajta a'íjna ɨ Nahor, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Serug, ajta a'íjna ɨ Serug, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Ragau, ajta a'íjna ɨ Ragau, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Péleg, ajta a'íjna ɨ Péleg, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Heber, ajta a'íjna ɨ Heber, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Sala,
36 ajta a'íjna ɨ Sala, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Cainán, ajta a'íjna ɨ Cainán, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Arfaxad, ajta a'íjna ɨ Arfaxad, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Sem, ajta a'íjna ɨ Sem, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Noé, ajta a'íjna ɨ Noé, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Lámec,
37 ajta a'íjna ɨ Lámec, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Matusalén, ajta a'íjna ɨ Matusalén, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Enoc, ajta a'íjna ɨ Enoc, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Jared, ajta a'íjna ɨ Jared, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Mahalaleel, ajta a'íjna ɨ Mahalaleel, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Cainán,
38 ajta a'íjna ɨ Cainán, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Enós, ajta a'íjna ɨ Enós, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Set, ajta a'íjna ɨ Set, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Adán. Ajta a'íjna ɨ Adán, a'íɨ pu yójra' pué'eenye'ej ɨ Dios.

4

Tɨ'ɨj tyiyáaru' tyu'tatyésej tɨ jaamué'tɨn a'íjcɨ ɨ Jesús
(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)

1 Tɨ'quij Jesús jimi huatyá'ɨtzee ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, aj pu'ij uja'rájraa ɨ játya'naj
jitze tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Jordán, ajta a'ɨ́jna ɨ júuricama'ra' a'ɨ́ɨ pu yo'ví'tɨj a'ájna
jo'tɨj quee já'tyi'tɨj.
2 A'áa pu'ij huá'puatyej xɨcáj já'tyeej, ajta ɨ tyiyáaru' pu tyúutyesi'ria'ca'aj tɨ
jaamué'tɨn tɨ'ij tyi'tɨ́j jɨn ootyá'ɨtzeere'en ɨ Dios jimi. Ajta ɨ Jesús capu tyi'tɨ́j huácuaj
tɨ'ɨj na'aj a'áa já'tyeej, aj pu'ij huataí'cuataca'.
3 Tɨ'quij ɨ tyiyáaru' a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Tɨpua'aj jɨ'ré'can jɨme' yójra' papué'eenye' ɨ Dios, huata'íjtye' mu tyetyéj tɨ'ij páan
huatyóotaahuaj.
4 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—A'yaa pu tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn: "Capu ɨ páan na'aj jɨn júurɨj ja'mej ɨ tyáatɨ'."
5 Aj pu'ij ɨ tyiyáaru' yo'ví'tɨj jo'tɨj ja'ajtyee, tɨ'ij néijmi'ɨ jaataséjratye'en ɨ cháanacaj,
6 tɨ'quij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Nyáaj nu néijmi'ɨ tyimuaatá'sɨj pej pij muáaj tyihuo'ta'íjtye'en ɨ maj yan séejre'
ɨ cháanacaj japua. Jɨ'nye nyáaj nu a'íj ancuriáa', nyajta a'ɨ́j huata'sɨj a'tíj tɨ a'yan
tyɨna'ráanajchɨ.
7 Tɨpua'aj pajtunutaj nyéetzij jimi pajta naatyáanajche, néijmi'ɨ pu muéetzij
tyí'mua'a'rɨj ja'mej.
8 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—A'yaa pu tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn: "Siata'aj a'ɨ́j huatyáanajchej ɨ tavástara' ɨ
Dios, a'ɨ́j xu'uj huatyáhuɨɨre'en."
9 Aj pu'ij ɨ tyiyáaru' yo'ví'tɨj a'ájna a Jerusalén, a'áan pu ja'antyivi'tɨj ɨ tyeyúuj japua
ɨ tɨ jéetze' ájtyeej, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Tɨpua'aj jɨ'ré'can jɨme' yójra' paj pué'eenye' ɨ Dios, ancájvetzi a'yájna,
10 ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn:
Dios pu uhuojo'ta'ítyɨj ɨ maj jimi tyí'huɨɨre' mej mij muáachaɨ'ɨɨn.
11 A'ɨ́ɨ mu mua'ajriásɨj ɨ jumuáca' jɨme'
pej pij quee tyi'tɨ́j jitze eejca'cata'an ajta tɨ'ij quee tyi'tɨ́j je'ej mua'uurej.
12 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—A'yaa pu ajta tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn: "Capáj tyi'tɨ́j je'ej tyé'ihuo'raj a Dios tɨ'ij
a'ɨ́ɨn a'yan huárɨnyij je'ej paj muáaj tyá'xɨe've'."
13 Tɨ'ɨj ɨ tyiyáaru' quee che' je'ej tyéejtyoj je'ej tɨ huárɨnyij, tɨ'ij ja'antyimué'tɨn
a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús, aj pu'ij jimi ajtáraa 'asta na'aj quee atyojo'ré'nyej a'náj tɨ a'yan
tyu'xá'puɨ'ɨntari'huaca' tɨ ajtáhua'aj huatóotyese'en.

Jesús pu huatyóochej tɨ tyu'muárɨe'en a'ájna a Galileea
(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)

14 Aj pu'ij Jesús jó'raa a'ájna a Galileea, ajta jéehua jitzán huatyá'ɨtzee ɨ júuricama'ra'
ɨ Dios, majta néijmi'ɨ ɨ tyeítyee a'áa maj jo'cháatɨma'caa, a'ɨ́ɨ mu jáamua'reeri' je'ej tɨ
rɨjcaj a'ɨ́jna ɨ Jesús.
15 A'ɨ́ɨ pu tyihuá'mua'tyajca'aj ɨ hua' tyeyúuj tzajta', majta néijmi'ɨ ɨ tyeítyee tyámua'
mu tyeetyájtoo.

Tɨ'ɨj Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Nazaret
(Mt. 13:53-58; Mr. 6:1-6)

16 Jesús pu a'áa jo'mej a Nazaret jo'tɨj jo'vé'sej. Tɨ'ɨj atyojo'ré'nyej a'ájna xɨcáara'
matɨ'ɨj pua'aj juso'pii, a'úu pu tyeyúuj tzajta' jo'tyájrupɨj tɨ'ɨj tyeyí'tɨhua'aj, aj pu'ij
huatyéechaxɨj tɨ jo'jíjve'en ɨ yu'xarij.
17 Matɨ'ɨj mij jaatapíj ɨ yu'xarij Isaías tɨ jo'yú'xaca', a'aj pu'ij jo'tyoo ɨ tɨ a'yan
tyé'yu'si'huaca'aj tɨjɨn:
18 Ɨ júuricama'ra' ɨ Dios pu nye jimi séejre',
ji'nye a'ɨ́ɨ pu na'antyíhuoj,
nyej nyij huo'té'exaatye'en ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee je'ej tyéejviicue',
a'ɨ́ɨ pu unyojo'ta'ítyaca' nyaj huo'té'exaatye'en a'ɨ́ɨjma ɨ maj námi' nyaj nyerɨj
hui'rátoosɨj,
ajta nyaj tyihuó'huaatye'en ɨ maj aracúcu'nyijmee,
nyajta hua' japua huatányuunyij a'ɨ́ɨjma ɨ maj jajpuéjtzɨj,
19 nyej nyij huo'té'exaatye'en tɨ arí atyojo'ré'nyej a'náj tɨ ɨ tavástara' tyámua' huá'uurej.
20 Aj pu'ij té'ej jaatyéejirej ɨ yu'xarij, ajta je'en jaatapíj a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ tyí'huɨɨre' ɨ tyeyúuj
tzajta', tɨ'quij ooyíxɨj. Néijmi'ɨ ɨ maj a'úun je'rátya'ca'aj mu jaséjraca'aj.
21 Aj pu'ij huatyóochej tɨ a'yan tyihuo'té'exaatye'en tɨjɨn:
—Ijíij pu a'yan tya'róo'astej je'ej tɨ tyé'yu'si' a'ɨ́jcɨ jitze ɨ yu'xarij ɨ siaj serɨj
jáanamuajri'.

22 Néijmi'i mu tyámua' tyá'xajtaca'aj a'íjci i Jesús, majta tyámua' naa tyojo'sejraca'aj a'íjci jime' i ti naa namuajria'ca'aj i nyúucarij ti jaataxájtaca'. A'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj tijin:
—¿Nyiquee a'íin pué'een i yójra' i José?
23 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:
—Tyij sequée mua'aj a'yan tyinaaté'exaatye'sij a'íjci i nyúucarij i ti a'yan yee: "Muáaj mu paj tyí'hua'tacaa, asíij tyi'huá'huaatye'"; siajta a'yan tijin: "A'yájna tyati'ij tyáanamuajri' je'ej paj tyú'ruuj a'ájna a Capernaúm, pata'aj pajta a'yan huárinyij iiye'ej jo'paj já'ma'can."
24 A'yaa pu ajtáhua'aj tyihuo'té'exaaj tijin:
—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime' maj quee tyámua' tyeetyéjeevij a'íjci i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj a'iimaj i maj a'áa jo'cháatime jo'tij a'iin já'ma'can.
25 A'yaa pu tyi'ja'yájna, maj jéehua i úucaa séjria'ca'aj i maj jujiimua'astaca'aj ti'ij yan séjria'ca'aj i Elías, a'ájna ti'ij huéeicaj nyinyi'ra'aj japuan jé'ta' á'tyeej maj quee che' viiyaca'aj, ajta jéehua huatújri'huaca'aj néijmi'que' ti'ij na'aj a'áa ti huataca'aj a Israel,
26 Ajta a'íjna i Elías capu huata'ítyi'huaca' a'iijma jimi i úucaa i maj huójojiimua'astariaca' i maj Israel jitze ajtyáma'can, sulu a'áa pu jó'me'en séej jimi i íiti' ti jusíijtaca'aj, a'áa ti já'chajca'aj a'ájna a Sarepta, véjri' a'ájna a chájta'naj jitze i Sidón.
27 Jéehua mu majta séjria'ca'aj i maj ca'atzájma'caa a'ájna a Israel, ti'ij ooj tyi'tyávaaca'aj a'íjna i Eliseo i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ajta capu a'tíj tyú'huaaj, sulu a'íj pu'uj a'íjci i Naamán Siria ti já'ma'can.
28 Mati'ij a'yan tyáanamuajri' i tyeítyee i maj tyeyúuj tzajta' je'rátya'ca'aj, néijmi'i mu jéehua huatanyínyu'cacuca'.
29 Aj mu mij ájhuiixij, mati'ij mij yo'ví'tij ca'nyéjrij jime', mej mij ji'rátoonyij i chájta'naj jitze, a'áa mu yo'ré'nyijtyej jo'tij ja'ancátyee i jiríj jitze, mej mij a'áan ja'ancárieenyij jo'tij ja'ancátyee.
30 Ajta a'íjna i Jesús a'áa pu hua' jé'ta' huatyenyéej ti'ij jó'raa.

Jesús pu tyévij tyú'huaaj tyiyáaru' ti tzajta' séjria'ca'aj
(Mr. 1:21-28)

31 Jesús pu a'áa jo'mej a'ájna a Capernaúm, chájta' a'áa ti ja'ajtyáma'can a Galileea, ajta a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán juso'pihua'aj, a'íi pu tyihuá'mua'tyahua'aj i tyeítyee.
32 Majta i tyeítyee jéehua mu tyámua' yó'namuajraca'aj je'ej ti a'iin tyihuá'ixaatya'ca'aj, ji'nye a'yaa pu tyí'xajtaca'aj ti'ij i ti va'cán jin tyi'tyéjvee.
33 A'újna u tyeyúuj tzajta' a'úu pu síij tyáati' jo'tyávaaca'aj ti tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj, a'íi pu'ij ca'nyíin jin jaatajé a'íjci i Jesús, a'yan tijin:
34 —Capáj je'ej ta'uurej. ¿Ji'nye pej pij tyita'antyiú'nyi' ityájma muáaj Jesús Nazaret paj já'ma'can? ¿Nyi a'íjna jin mupo'vé'mej pej pij ta'antyipuá'ritye'en? Nyáaj nu muamua'tyej, a'yaa nu tyá'mua'reej paj a'iin pué'een i ti naa een i Dios ti jimi jo'vé'mej.
35 Jesús pu'ij jajtyá'xij i tyiyáaru' a'yan tijin:
—Capáj tyi'tíj xajtaj, iirájra' mu tyévij tzajta'.
Aj pu'ij i tyiyáaru' aya'rájrieе a chóota' i tyévij meeséeracaj i tyeítyee, ti'ij quee je'ej jáaruuj a'íjci i tyévij aj pu'ij iirájraa.
36 Néijmi'i mu tyámua' tyu'tátziin i tyeítyee, majta a'yan tyúu'ihuora'ca'aj tijin:
—¿Tyi'tanyí nyúucarira' pué'een i ti jin tyí'xaj? A'íi pu tyihuá'ijtye' i tyiyáaru'see, a'íj pu jin antyúumua'reej ti hui'rá'ityej i tyiyáaru'uj, majta je'en a'iimaj janamuaj.
37 Majta néijmi'que' jaxajtaca'aj a'íjci i Jesús ti'ij na'aj jo'maj jo'cháatima'caa.

Jesús pu tyáahuaj i mu'nyáara' a'íjci i Simón
(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)

38 Aj pu'ij i Jesús iirájraa i tyeyúuj tzajta' ti'quij a'áa ja'rá'aj a Simón ti ja'chej. Ajta a'íjna i mu'nyáara' i Simón, a'íi pu tyí'cui'ca'aj, jéehua pu puístaca'aj, aj mu mij jaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti tyáahuaatye'en.
39 Jesús pu'ij ecóotutaca' a'íjci jimi, ti'quij jajtyá'xij a'íjci i ti jin tyí'cui', aj pu'ij huatyápua'riaca' i cui'nyi'ra'aj. Ti'quij ájchej ajta je'en tyihuo'cue'ej.

Ti'ij Jesús tyihuó'huaa jéehua i tyeítyee
(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)

40 Ti'ij huaré'chumua'riaca', a'iimaj i tyeítyee mu hua'ré'vi'tixij i Jesús jimi néijmi'caa i maj tyí'cucui', a'íi pu'ij hua'vá'muarie'xij séej ajta séej, ajta je'en tyihuó'huaa.

41 Majta ɨ tyiyáaru' ɨ tyeítyee maj tzajta' séjria'ca'aj, néijmi'i mu iiráacɨj, a'yaa mu
tyí'tyejijhuaca'aj tɨjɨn:
—Muáaj paj yójra' pué'een ɨ Dios.
Ajta ɨ Jesús pu hua'ajtyá'xɨj, capu ij hua'tá'caria'aj maj tyu'taxáj, ji'nye
máamua'reeriaca'aj tɨ ɨ Jesús a'íɨn pué'eenye' ɨ Cɨríistu'.

Jesús pu huá'ixaatye' ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios a'ájna jo'maj jóosɨ'rii
(Mr. 1:35-39)

42 Tɨ'ɨj huatapuá'riaca', Jesús pu eerájraa a'ájna a chájta', a'áa pu'ij ja'rá'aj jo'tɨj quee
a a'tíj. Majta a'íɨmaj ɨ tyeítyee a'íɨ mu uyó'huoosij, matɨ'ɨj mij a'áa ja'rá'aj jo'tɨj jeʼej
jé'eenye'ej. A'yaa mu tyá'xɨe'va'ca'aj maj jaatyá'ɨtzen, tɨ'ij quee jó'yi'can,
43 ajta ɨ Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'yaa pu tyúuxɨe've' nyej nyajta huo'té'exaatye'en ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios séecan ɨ
tyeítyee ɨ maj séej chájta'naj jitze jo'cháatɨmee, ji'nye a'íj nu jɨn ujo'ta'ítyi'huaca'.
44 A'yaa pu'ij ɨ Jesús tyu'má'ca'aj hua'ixáatya'aj ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios hua' tyeyúuj
tzajta' a'íɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can.

5

Matɨ'ɨj huatámui'riaca' ɨ hue'tyée
(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

1 Jesús pu a'áa jo'tyaváacaj jo'tɨj jájtyij ja'va'ástɨmee a tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn
Genesaret, matɨ'ɨj jéehua ɨ tyeítyee jimi ajtyáxɨɨriaca', mej mij jáanamuaj ɨ nyúucaria'ra'
ɨ Dios.
2 Jesús pu hua'puácaa huaséj ɨ báarcuj maj a'áa jo'tyú'uuca'aj a tɨ joo'ástɨmee ɨ jájtyij.
Majta a'íɨmaj ɨ maj hue'tyée vivi'racaa a'íɨ mu tyí'jo'sica'aj ɨ tápi'narij.
3 Aj pu'ij Jesús atyájraa séej jitze ɨ báarcuj, a'íjna ɨ Simón tɨ jacɨɨ, ajta je'en
jaatáhuaviiri' tɨ a'tzúj a' ɨmuáj huatyéchaxɨj a jáata'. Aj pu'ij a'áa a'ráayixɨj ɨ báarcuj
jitze, a'áa pu raquée tyihuo'muá'tyej ɨ tyeítyee.
4 Tɨ'ɨj ja'antyipuá'rij ɨ tɨ tyihuó'ixaaj, a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjcɨ ɨ Simón tɨjɨn:
—Pata'aj a' ɨmuáj uré'nyej jo'tɨj jéetze' ja'tyáatɨ' ɨ jájtyij, a'áa xu tye'tyáahua'xɨj ɨ
tápi'narij, ɨ hue'tyée siaj jɨn vivi'racaa.
5 Simón pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Maeestro, tu'ríj huatáxa'ii tyaj tyí'muarɨe', catu tyi'tíj huatyéevi', ajta muáaj paj
a'yan tyí'nye'ijtye', nyáaj nu ja'tyáhua'xɨj ɨ tápi'narij.
6 Matɨ'ɨj ja'tyáahua'xɨj ɨ tápi'narij, jéehua mu huápuɨ'ɨj hue'tajájpuaj ɨ hue'tyée, tímua'
pu tyu'tyásujtza'nyixɨj ɨ tápi'narij.
7 Aj mu mij huo'tajé ɨ maj hua' jamuán tyí'muarɨe'ca'aj ɨ maj séej jitze aráatyij
ɨ báarcuj mej mij ajo'ré'nyej majta huo'táhuiɨre'en. A'íɨ mu mij ajo'ré'nyej, matɨ'ɨj
mij hua'vá'jɨstya'xɨj ɨ hue'tyée ɨ báarcuj jitze, tímua' mu ajo'cárutyixɨj a'íjcɨ jɨme' maj
avá'jɨstyaca'aj ɨ hue'tyée.
8 Tɨ'ɨj a'yan tyeeséj a'íjna ɨ Simón, a'íɨ pu tyítunutaca' a'íjcɨ jimi ɨ Jesús, ajta a'yan
tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Jó'ra' nye jimi nyavástara', ji'nye jéehua nu a jimi ootyá'ɨtzee.
9 A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'íjna Simón, ji'nye a'íjna majta ɨ séecan tyámua' mu
tyu'tátzɨɨn a'íjcɨ jɨme' maj jéehua hue'tajájpuaj ɨ hue'tyée.
10 A'yaa mu cha'taj tyí'tzɨɨnya'ca'aj a'íjna ɨ Santiago ajta ɨ Juan, ɨ maj yójmua'mua'
pué'een a'íjcɨ ɨ Zebedeo, a'íɨ mu jamuán tyí'muarɨe'ca'aj ɨ Simón. Ajta Jesús pu a'yan
tyaaté'exaa a'íjcɨ ɨ Simón tɨjɨn:
—Capáj tyí'tzɨɨnye'ej, ijíij tɨ yujo'que'tɨj ja'mej, nye jimi paj tyeítyee tyísɨɨre'ej.
11 Aj mu mij hue'tajájpuaj ɨ báarcuj jo'tɨj jo'huáchɨj, a'áa mu néijmi'i tyojoohuá'xɨj
matɨ'ɨj mij jamuán jo'cíj a'íjcɨ ɨ Jesús.

Jesús pu a'tíj tyú'huaaj tɨ atzáj jitzán tyinyáxɨj
(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)

12 Séej xɨcáj jitze, Jesús pu a'áa jo'tyaváacaj jo'tɨj ja'chajta', tɨ'ɨj síɨj tyáatɨ' aje'ré'nyej
tɨ tyí'cui', jéehua pu cá'atzaca'aj ɨ juhué'ra' jitze, tɨ'ɨj jaaséej a'íjcɨ ɨ Jesús, aj pu'ij
tyítunutaca' a'áa pu chóota' rá'aj junyéerin jɨme', a'yaa pu'ij tyaatáhuaviiri' tɨjɨn:
—Nyavástara', tɨpua'aj mua'ránajchɨj paj tyináahuaatye' ɨ nyaj jɨn tyí'cui'.
13 Jesús pu huataméjca'taca' tɨ'quij ja'ajtamuárɨej, a'yan tye'ixáatye'ej tɨjɨn:
—A'yaa nu tyá'xɨe've' nyaj tyimuáahuaatye'en, pata'aj tyámua' huárɨnyij.
Tɨ'ɨj a'yan tyaaté'exaa aj pu'ij huarúj,
14 ajta ɨ Jesús a'yaa pu tyaata'íj tɨjɨn:

—Capáj a'tíj ixaatye'ej, sulu a'úu paj jó'me'en ɨ tyeyúuj tzajta' pej pij huatá'sejrataj a'íjcɨ jimi ɨ puaaríj, pajta tyu'támu'vejritaj a'yájna tɨ'ɨj tyu'ta'íjtaca' ɨ Moisés, mej mij a'íɨmaj jáamua'reej ɨ puaaríij tɨjɨn papu'ríj huarúj.

15 Majta a'íɨmaj ɨ tyeítyee, a'íɨ mu jáamua'reeri' je'ej tɨ ɨ Jesús huaríj, jéehua mu mij ɨ tyeítyee jimi tyúusɨ'rihua'aj mej mij jáanamuaj ajta tɨ'ij tyihuó'huaatye'en a'íɨjma ɨ maj tyí'cucui'ca'aj.

16 Ajta ɨ Jesús pu ajtáyi'caa hua' jimi tɨ'ij jusíɨj huatyényuunyij jo'tɨj quee a a'tíj.

Jesús pu tyihuo'tú'uunyi'ri' ajta séej tyú'huaaj ɨ tɨ quee tyéchavaaj
(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)

17 Séej xɨcáj jitze tɨ'ɨj ɨ Jesús tyihua'mua'tyáacaj, séecan mu ɨ fariseos a'áa ja'ajtyá'ca'aj majta ɨ maj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze Moisés tɨ jo'yú'xaca', a'áa mu ja'rácɨɨnyaca'aj a'ájna a Galileea, majta séecan a'ájna a Judea, majta séecan a'ájna a Jerusalén. Ajta a'íjna ɨ tɨ ɨ Dios néijmi'i jɨn putyí'uurej a'íj pu jimi séjria'ca'aj ɨ Jesús tɨ'ij tyihuó'huaatye'en ɨ maj tyí'cucui'.

18 Aj mu mij séecan a'áa jo'ré'nyej, tyévij mu huáchuisima'aj, itárij mu japuan ju'ujtyácaj, capu tyéchavaaj a'íjna ɨ a'tíj. A'yaa mu tyá'xɨe'va'ca'aj maj ju'tyátoonyij u chi'táj mej mij a'áa yo'ré'tyej ɨ Jesús jimi,

19 ajta camu jatyoova'aj jo'maj jo'tyájrutyej, ji'nye jéehua mu tyeítyee eetyóosɨɨria'ca'aj ata' puéertaj, aj mu mij antyicíj ɨ chi'ij japua, matɨ'ɨj mij ja'náacuj, aj mu mij ju'cájtoo ɨ itárij japuan mu'ujtyácaj, hua' tzajta' ɨ tyeítyee jo'tɨj ɨ Jesús jo'tyéjvee.

20 Tɨ'ɨj ɨ Jesús huo'séj maj tyá'tzaahuatya'ca'aj, a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjcɨ ɨ tɨ tyí'cui' tɨjɨn:

—Nya' amíincuj, nu'ríj tyimuaatú'uunyi'ri' ɨ paj jɨn ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi.

21 Aj mu mij ɨ maj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze majta ɨ fariseos, a'íɨ mu huatyóohuij maj a'yan tyú'mua'tyij tɨjɨn: "¿A'tanyíj pué'een a'mújna tɨ'ij óoca'nyej tɨ je'ej pua'aj tyu'taxáj ɨ Dios jimi? A'íɨ pu'uj ɨ Dios a'íɨn pué'een ɨ tɨ tyihuo'tú'uunyi'raj ɨ maj jɨn ootyá'ɨtzee."

22 Ajta a'íjna ɨ Jesús a'íɨ pu jáamua'reeri' je'ej maj tyí'mua'ajcaa, a'yaa pu'ij tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:

—¿Ji'nye siaj sij a'yan tyí'mua'tzej?

23 ¿Tyi'tanyí jéetze' tyési', nyi nyej a'yan tyu'taxáj yee: "Nu'ríj tyimuaatú'uunyi'ri' ɨ paj jɨn ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi", na'ríij yee: "Ájchesij, pajta rájra'nyij"?

24 A'yaa nu nyij tyajamuataséjratye'sij tɨ ɨ yójra' ɨ Dios a'íjna jɨn antyúumua'reej tɨ'ij tyihuo'tú'uunyi' ɨ tyeítyee ɨ maj jɨn ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi íiyan ɨ cháanacaj japua.

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjcɨ ɨ tɨ quee tyéjchevej tɨjɨn:

—Muéetzij nu a'yan tyí'mua'ixaatye' tɨjɨn, ájchesij, pajta ja'antyipíij mua' itáaj, jó'ra' jo'paj ja'chej.

25 Aj pu'ij ájchej a'íjna ɨ tɨ quee tyéchavaaj néijmi'i metyi'séeracaj, ajta je'en jajpí ɨ itárij tɨ japuan újca'tyii, tɨ'quij jó'raa ɨ juchéj tye'tyóotzi're'ej ɨ Dios.

26 Néijmi'i mu tyámua' tyo'taséj majta tyaatatyójtzi'rej ɨ Dios, jéehua mu tyi'tzíɨnye'ej a'yan metyu'taxájtaca' tɨjɨn:

—Ijíij tu tyeríj a'íj huaséj ɨ tɨ huápuɨ'ɨj naa huasé'rin.

Tɨ'ɨj Jesús jaatajé a'íjcɨ ɨ Leví
(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

27 Aj pu'ij té'ej Jesús iirájraa tɨ'quij séej huaséj tɨ huá'jijve' a'íɨjma ɨ maj tyí'tɨ'ɨjcɨcaa a'ájna pujmua' a Roma. A'yaa pu ántyapuaaca'aj tɨjɨn Leví, a'úu pu je'rácatyii u chi'táj jo'maj huaja'jijve'. Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

28 Aj pu'ij Leví ájchej, néijmi'i pu atyojoohua'xɨɨ tɨ'quij Jesús jamuán jó'raa.

29 Tɨ'quij a'íjna ɨ Leví tyu'yé'estej ɨ juchéj a'íjcɨ jɨme' tɨ arí Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, majta a'íɨmaj ɨ maj tyí'tyejijve', majta séecan ɨ tyeítyee a'íɨ mu hua' jamuán tyú'cuaa.

30 Majta a'íɨmaj ɨ fariseos majta ɨ maj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze Moisés tɨ jo'yú'xaca', a'íɨ mu huatyóohuij maj je'ej pua'aj tyihuo'xáj a'íɨjma ɨ maj Jesús jamuán huacíj. A'yaa mu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—¿Ji'nye siaj sij hua' jamuán tyí'cua'caa siajta ya'caa hua' jamuán ɨ maj tyí'tyejijve', siajta hua' jamuán ɨ maj jéehua je'ej pua'aj rɨcɨj?

31 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—A'íɨmaj ɨ maj tyámua' een majta ɨ maj quee tyí'cucui', capu hua' jitze juxɨe've' maj ajo'ré'nyej a'íjcɨ jimi ɨ tɨ tyí'hua'tacaa, sulu a'íɨmaj mu ɨ maj tyí'cucui'.

32 Canu nyáaj a'íjna jɨn mujo'vé'mej nyej nyij a'íɨjma huatájeevej ɨ maj tyámua' een, sulu a'íɨjma ɨ maj jéehua á'ɨtzeere', mej mij tyá'antzaahuatye'en ɨ Dios jimi.

Matɨ'ɨj jaata'íhuo'ri' je'ej maj tyityahuóo'itzi've'en
(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

33 Matɨ'ɨj mij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús tɨjɨn:

—A'ɨ́ɨmaj ɨ maj Juan jamuán huacɨ'ɨj majta ɨ maj fariseos jitze ajtyáma'can jéehua mu ju'itzi'vee, majta jahuoo ɨ Dios jimi, majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a jamuán huacɨ'ɨj a'náj tɨna'aj mu tyí'cua'caa majta ya'caa.

34 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—¿Nyiquij múu'itzi've'en a'ɨ́ɨmaj ɨ maj huo'tá'inyej mej mij tyú'cua'nyij jo'tɨj a'tɨ́j jo'tyényeɨ̈chij, tɨpua'aj ooj hua' jamuán ajo'tyávaacaj a'ɨ́jna ɨ tɨ huatyényeɨ̈chij?

35 Ajta a'yaa pu atyojo'ré'nyesij a'ájna xɨcáara' maj jitzán já'vi'tɨn a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ huatyényeɨ̈chij, tɨ'ɨj a'yan tyá'ra'nyij aj mu mij ju'itzi've'en.

36 A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Capu a'tɨ́j jacu'nya'puan ɨ cáanarɨj tɨ mí'ma'can a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ cáanarɨj tɨ jájcuaj. Tɨpua'aj a'ɨ́jcɨ jɨn jaacu'nya'puaj, a'ɨ́ɨ pu huatyátzu'taj ɨ cáanarɨj tɨ jájcuaj tɨ'ɨj huatyájo'sinyi'huaj, aj pu'ɨj anasúutza'nyij ɨ tɨ mí'ma'can tɨ'quij jéetze' va'tɨ́j anasúutza'nyij ja'mej.

37 Camu majta ju'cáto'sij ɨ navíj limeetara' tzajta' tɨ pítɨe'nyi' ɨ nahuáj maj moochán jáataahuaca', ji'nye a'ɨ́ɨ pu ɨ nahuáj tɨ jájcuaj jo'tasújtza'naj ɨ navíj tɨ pítɨe'nyi', aj pu'ɨj jó'vesij ɨ navíj ajta ɨ nahuáj.

38 A'ɨ́j pu jɨn a'yan tyúuxɨe've' maj ju'cájto'nyij ɨ navíj limeetara' tzajta' tɨ jájcuaj a'ɨ́jcɨ ɨ nahuáj tɨ ajta jájcuaj.

39 Ajta matɨ'ɨj ja'antyiye'en ɨ nahuáj tɨ mí'ma'can, capu a'tɨ́j jaxɨe've' tɨ ju'cáaye'en ɨ tɨ jájcuaj, ji'nye a'yaa pu tyu'taxájtaj tɨjɨn: "Jéetze' pu ajmé'ra'aj ɨ nahuáj tɨ mí'ma'can."

6

Ɨ maj Jesús jamuán huacíj mu muéeya'aj íijcuuxɨj a'ájna xɨcáara' maj jitzán juso'pii
(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

1 A'ájna xɨcáara' jitze maj jitzán juso'pii, Jesús pu a'áa jooma'ca'aj jo'tɨj tyajá'huasti'. Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jamuán huacíj, a'ɨ́ɨ mu jí'ijtzaanaxɨj ɨ muéeya'ra' ɨ tyeríicuj, matɨ'ɨj mij jajcua'tíraa ɨ játza'ra'an.

2 Aj mu mij séecan ɨ fariseos a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:

—¿Ji'nye siaj sij a'yan rɨcɨj je'ej tɨ quee tyíɨ'rij siaj a'yan huárɨnyij a'ájna xɨcáara' maj jitzán juso'pii?

3 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—¿Nyi sequée a'náj jo'jívej ɨ yu'xarij jitze je'ej tɨ huaríj a'ɨ́jna ɨ David tɨ'ɨj huataí'cuataca', majta ɨ maj jamuán huací'ca'aj?

4 A'úu pu jo'tyájrupɨj ɨ tyeyúuj tzajta', ɨ tɨ chi'ra'an pué'een ɨ Dios, ajta je'en a'ɨ́jna iiráɨ'puj ɨ páan ɨ maj Dios huatámu'vejrij, tɨ'quij jáacuaj, ajta huo'ta' a'ɨ́ɨjma ɨ maj jamuán huací'ca'aj, ajta a'ɨ́jcɨ ɨ páan a'ɨ́ɨ mu'uj jacua'caria'aj ɨ puaaríij.

5 A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—A'ɨ́jna ɨ yójra' ɨ Dios a'ɨ́ɨ pu ajta antyúumua'reej a'ɨ́jcɨ xɨcáara' jitze ɨ maj jitzán juso'pii.

Jesús pu séej tyú'huaaj ɨ tɨ tyí'cui' a'ájna xɨcáara' jitze ɨ maj jitzán juso'pii
(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

6 Ajtáhua'aj séej xɨcáara' jitze ɨ maj jitzán juso'pii, Jesús pu a'úun jo'tyájrupɨj ɨ tyeyúuj tzajta', ajta je'en huatyóochej tɨ tyihuó'ixaatye'en. Sɨ́ɨj pu tyáatɨ' a'úun jo'tyávaaca'aj tɨquee támeeve'ej jumuáca'ta' pujmua',

7 majta a'ɨ́ɨmaj ɨ fariseos majta ɨ maj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze Moisés tɨ jo'yú'xaca', a'ɨ́ɨ mu ja'eeva'ca'aj mej mij jaaséj tɨpua'aj tyáahuatye'en a'ɨ́jcɨ xɨcáara' jitze ɨ maj jitzán juso'pii, a'yaa mu tyá'xɨe'va'ca'aj maj a'ɨ́j jɨn jitzán tyo'ojpuá'ritye'en.

8 Ajta ɨ Jesús pu jamua'reeriaca'aj je'ej maj tyí'mua'ajcaa, a'ɨ́j pu jɨn a'yan tyaaté'exaa a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ quee támeeve'ej tɨjɨn:

—Ájchesɨj maj jé'ta' huatyéjchaxɨj.

Aj pu'ɨj a'ɨ́jna ɨ tyáatɨ' ájchej, tɨ'quij huatyéechaxɨj,

9 tɨ'quij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—A'yaa nu tyajamuaata'íhuo'raj tɨjɨn: ¿Tyi'tanyí ɨ'ríj tyej tyij a'yan huárɨnyij a'ájna xɨcáara' maj jitzán juso'pii, nyi a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨ xá'puɨ' ca' a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨ je'ej pua'aj een? ¿Nyiquij tyaj séej japua huatányuunyɨj ca' tyaj tyu'tá'an maj jaajé'caj?

10 Ajta je'en huo'séerajraa ɨ maj a'áa ja'taváatɨma'caa, tɨ'quij a'yan tyaaté'exaa a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ quee támeevej tɨjɨn:

—Huatátzaaraj mua' muáca'.

Aj pu'ij ɨ tyáatɨ' jaatátzaaraca', tɨ'quij huarúj ɨ jumuáca' jitze.
11 Majta a'íɨmaj ɨ fariseos jéehua mu huatanyínyu'cacuca', matɨ'ɨj mij huatyóohuij maj tyi'huóo'ixaatye'en je'ej maj huárɨnyij a'íjcɨ jimi ɨ Jesús.

Tɨ'ɨj Jesús hua'antyíhuoj a'íɨjma ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej
(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)
12 A'ájna ɨmuáj, Jesús pu a'áa jo'mej ɨ jɨríj jitze tɨ'ij huatyényuunyij ɨ Dios jimi, huatáxa'ii tɨ tyényuusij.
13 Tɨ'ɨj huatapuá'riaca', aj pu'ij huo'tajé ɨ maj jamuán huacíj, tɨ'quij tamuáamuata' japuan hua'puácaa antyíhuo, ajta je'en a'yan huo'tamua'aj tijɨn apúusturu'uj tɨ a'yan huatóomua'aj tijɨn síɨj tɨ tyu'ta'íjtyi're'ej.
14 A'íi mu mij a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ hua'antyíhuoj: A'íjcɨ ɨ Simón, ɨ tɨ a'yan jaatamua'aj tijɨn Pedro, ajta a'íjcɨ ɨ Andrés, ihuáaria'ra' a'íjcɨ ɨ Simón, ajta a'íjcɨ ɨ Santiago, ajta a'íjcɨ ɨ Juan, ajta a'íjcɨ ɨ Felipe, ajta a'íjcɨ ɨ Bartolomé,
15 ajta a'íjcɨ ɨ Mateo, ajta a'íjcɨ ɨ Tomás, ajta a'íjcɨ ɨ Santiago ɨ tɨ yójra' pué'een a'íjcɨ ɨ Alfeo, ajta a'íjcɨ ɨ Simón, ɨ maj a'yan jatamuá'muaj tijɨn Celoote,
16 ajta a'íjcɨ ɨ Judas ɨ tɨ yójra' pué'een a'íjcɨ ɨ Santiago, ajta a'íjcɨ ɨ Judas ɨ tɨ a'yan tye'entyímu'tacaa tijɨn Iscariote, a'íi pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ tyu'tátuii a'íjcɨ ɨ Jesús.

Jesús pu tyihuá'mua'tyej jéehua ɨ tyeɨ́tyee
(Mt. 4:23-25)
17 Aj pu'ij ɨ Jesús acájraa ɨ jɨríj japua hua' jamuán ɨ tɨ hua'antyíhuoj, a'áa mu ja'rá'aj jo'tɨj jo'pá'tzaa. A'áa mu jéehua ja'tyúusɨɨ́ria'ca'aj ɨ maj majta jamuán huacíj, majta jéehua ɨ tyeɨ́tyee ajtyáxɨɨ́riaca' ɨ maj a'áa jo'cháatɨmee a Judea, majta ɨ maj Jerusalén jo'cháatɨmee, majta a'áa maj jo'cháatɨmee a jájtyij tɨ ja'va'ástɨmee a tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tijɨn Tiro ajta a'ájna a Sidón.
18 A'íj mu jɨn aje'ré'nyej mej mij jáanamuaj a'íjcɨ ɨ Jesús, ajta tɨ'ij tyihuó'huaatye'en ɨ maj jɨn tyí'cucui'. Majta ɨ maj jajpuéjtzij a'íjcɨ jɨme' ɨ tyiyáaru' tɨ hua' tzajta' séejre', Jesús pu néijmi'caa tyú'huaaj.
19 Néijmi'i mu ɨ tyeɨ́tyee jaxɨe'va'ca'aj maj ja'ajtamuárɨe'en a'íjcɨ ɨ Jesús, ji'nye a'íɨ pu néijmi'caa tyí'huaatya'ca'aj a'íjcɨ jɨme' ɨ tɨ jɨn néijmi'i putyí'uurej ɨ tɨ jitzán eerányinyiica'aj.

Ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme' tyi'tyáhuɨ'rii ɨ Dios jimi
(Mt. 5:1-12)
20 Jesús pu huo'séerajraa a'íɨjma ɨ maj jamuán huacíj, tɨ'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tijɨn:
—Siata'aj huatóotyamua've'en mu siaj quee je'ej tyéejviicue', ji'nye mua'ajmaj pu tyajá'mua'a'rij a'áa tɨ tyejé'sejre' jo'tɨj ɨ Dios tyejé'ijtaj.
21 'Siata'aj huatóotyamua've'en mu siaj tajcuj, ji'nye Dios pu néijmi'i tyajamuaatá'sij.
'Siata'aj huatóotyamua've'en mu siaj juyiin, ji'nye mua'aj xu huatóotyamua've'sij ɨ Dios jimi.
22 'Siata'aj huatóotyamua've'en matɨ'ɨj ɨ tyeɨ́tyee jamuájcha'ɨɨ́ria'aj, majta jamuatyítyej, matɨ'ɨj je'ej pua'aj tyaja'muajeevaj nusu majamua'xaahuari'raj, a'íjcɨ jɨme' siaj nyéetzij ná'tzaahuatye'.
23 Jéehua xu huatóotyamua've'en tɨ'ɨj a'yan tyajá'mua'uuriaj, ji'nye mua'aj xu jéehua tya'ancuriáa'sij a'áa tɨ tyajá'ma'can jo'tɨj ɨ Dios já'sejre', ji'nye ɨ hua' huásimua'cɨ'ɨj a'íɨjma ɨ tyeɨ́tyee, a'yaa mu majta je'ej pua'aj huó'ruuj a'íɨjma ɨ maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj.
24 'Siajta mua'aj mu siaj chíjtyaanyi'ij pué'een, siata'aj huatóoxaamujritye'en, ji'nye mua'aj xu seríj néijmi'i tya'ancuriáa' ɨ cháanacaj japua ɨ siaj jɨn huóotyamua've'en.
25 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj juxáahuaj tyí'cua', ji'nye mua'aj xu huatatájcuj.
'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj na'naj, ji'nye mua'aj xu juyiinyen siajta huatóoxaamujritye'sij.
26 'Siata'aj mua'aj huatóoxaamujritye'en matɨ'ɨj néijmi'i tyámua' tyaja'muaxajtaj, ji'nye a'yaa mu cha'taj huaríj ɨ hua' huásimua'cɨ'ɨj a'íɨjma jimi ɨ maj hue'tzij jɨn tyihuá'ixaatya'ca'aj ɨ tyeɨ́tyee.

Tyaj huo'xɨé've'en a'íɨjma ɨ maj je'ej pua'aj tá'mua'raj
(Mt. 5:38-48; 7:12)
27 'Siajta mua'aj mu siaj nyanamuaj a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijɨn: Siata'aj huo'xɨé've'en a'íɨjma ɨ maj je'ej pua'aj jamua'mua'raj, tyámua' xu tyityetyúucha'ɨɨj a'íɨmaj jimi ɨ maj jamuájcha'ɨɨre'.

28 Siata'aj tyámua' tyihuo'tyátoonyij a'íɨjma ɨ maj je'ej pua'aj tyaja'muaxaj, siajta hua' jɨme' huatyényuunyij a'íɨjma ɨ maj je'ej pua'aj tyaja'muaxaj.
29 Tɨpua'aj a'tíj mui'tyéveenyij mua' apéesij jitze, pata'aj jaatá'an tɨ ajta síɨcɨta' pujmua' mui'tyéveenyij, tɨpua'aj a'tíj muá'chuiiraj mua' máancaj, pata'aj pajta mua' síicu' jaatáchuiitye'en.
30 Tɨpua'aj a'tíj tyi'tíj muahuaviiraj, pata'aj jaatá'an, ajta tɨpua'aj a'tíj tyi'tíj muáa'ri' tɨ muéetzij mua' a'rij, capáj ca'nyéjrij jɨn jahuaviiraj tɨ'ij muaatátuiire'en.
31 Siata'aj a'yan cha'taj siana'aj hua' jimi huárɨnyij, je'ej siaj mua'aj tyá'xɨe've' mej mij a'yan jamuáa'uurej.
32 'Tɨpua'aj mua'aj a'íɨjma siana'aj xɨe've'ej ɨ maj majta já'muaxɨe've', ¿tyi'tanyí jɨn tyámua' siarɨcɨj siaj sij tyu'tyámue'tɨn ɨ Dios jimi? Caxu tyi'tíj, ji'nye ɨ maj jéehua á'ɨtzeere' ɨ Dios jimi a'íɨ mu majta hua'xɨe've' a'íɨjma ɨ maj hua'xɨe've'.
33 Ajta tɨpua'aj tyámua' setyityetyúucha'ɨɨj a'íɨjma jimi ɨ maj tyámua' tyityetyúucha'ɨj ja'mua jimi, ¿tyi'tanyí jɨn je'ej tyajamuaatyáhuiire'sij? A'íɨ mu majta a'yan tyi-tyetyúucha'ɨj ɨ maj jéehua á'ɨtzeere' ɨ Dios jimi.
34 Ajta tɨpua'aj tyi'tíj siahuo'tanyíjtye' a'íɨjma ɨ siaj a'yan tyihuá'cho've' mej mij majta tyi'tíj jamuaata'an, ¿tyi'tanyí jɨn tyámua' siarɨcɨj? A'íɨmaj ɨ maj jéehua á'ɨtzeere' ɨ Dios jimi, a'íɨ mu majta tyúunyejtye' séecan jamuán a'yan metye'ejcho've'ej mej mij majta a'íɨmaj tyi'tíj huo'tá'an.
35 A'yaa pu tyúuxɨe've' siaj mua'aj huo'xɨé've'en a'íɨjma ɨ maj jamuájcha'ɨɨre', siajta tyámua' hua' jimi tyityetyúucha'ɨɨj, ajta tɨpua'aj tyi'tíj siahuo'tanyíjtye', caxu a'yan tye'ejchó've'ej mej mij majta a'íɨmaj tyi'tíj jamuaata'an. A'yaa xu mua'aj jéehua tya'ancuriáa'sij, siajta yójmua'mua' pue'éenye'ej xá'ju'un ɨ Dios tajapuá tɨ já'sejre', ɨ tɨ ajta tyámua' huojo'mua'raj a'íɨjma ɨ maj je'ej pua'aj rɨcɨj.
36 Siata'aj hua'ancu'vajxɨ'ɨn ɨ tyeítyee, a'yájna tɨ'ɨj ajta ɨ ja'muavástara' tyihua'cu'vej.

Tyaj quee huá'xɨjtye'ej ɨ séecan
(Mt. 7:1-5)

37 'Caxu huá'xɨjtye'ej ɨ séecan, tɨ'ij quee ɨ Dios ajta mua'ajmaj jamo'xíjtye'en. Caxu puéjtzij hua'tá'care'en ɨ séecan, tɨ'ij quee Dios ajta mua'ajmaj puéjtzij jamuaata'an. Setyihuo'tú'uunyi', aj pu'ij ɨ Dios ajta mua'ajmaj tyajamuaatú'uunyi'raj.
38 Siata'aj tyihuo'tá'an ɨ séecan, aj pu'ij ajta ɨ Dios mua'ajmaj tyajamuaatá'sij. A'yaa pu tyajamuaatá'sij tɨ'ɨj tyámua' jo'rio'uurej ajta jaatóoriaxɨ'ɨj tɨ'ɨj tyámua' naa tya'vá'jɨstixɨ'ɨn. A'chu siaj mua'aj tyu'tapuéjve'sij, a'yaa pu cha'taj ɨ Dios mua'ajmaj tyajamuaatapuéjve'sij.
39 Jesús pu ajtáhua'aj séej nyúucarij huo'té'exaa a'yaa pu tɨjɨn:
—¿Nyi je'ej tyíɨ'rij tɨ síɨj tɨ arácun já'anvi'tɨj ɨ séej tɨ ajta arácun? ¿Nyi mequee néijmi'i atyávatzɨj jo'tɨj ja'tyácun?
40 Capu a'íjna jéetze' juxɨe've' ɨ tɨ tyúumua'tyej quee a'íjna ɨ tɨ tyá'mua'tyej, ajta tɨ'ɨj ja'antyícɨ'tyij ɨ tɨ tyúumua'tyej, aj pu xaa a'yan éenye'ej ja'mej tɨ'ɨj a'íjna ɨ tɨ tyá'mua'tyej.
41 '¿Ji'nye een jɨme' petya'ráasej a'íjcɨ ɨ a'ihuára' ɨ tɨ cíɨ na'aj tyo'tyá'ɨtzee ɨ Dios jimi, pajta muáaj pequee asíɨj aséej ɨ paj jɨn jéehua á'ɨtzeere' ɨ Dios jimi?
42 Ajta tɨpua'aj pequee jaséjraj ɨ paj jɨn jéehua á'ɨtzeere' ɨ Dios jimi, ¿ji'nye pej pij a'yan tyé'ixaatye' a'ihuára' yee: Nye'ihuára' nyiche' muaatáhuiire'en ɨ paj jɨn ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi? Muáaj paj quee ma' úmua'rej, anaquéej paj asíɨj hua'séeran ɨ paj jɨn ootyá'ɨtzeerej ɨ Dios jimi, aj pej pij tyámua' naa tyé'sejran pej pij jaatáhuiire'en a'ihuára' ɨ tɨ cíɨ na'aj tyo'tyá'ɨtzee ɨ Dios jimi.

A'íjcɨ ɨ táque'ra' tu jɨn jamua'reeren tyi'tíj tɨ cɨyáara' pué'een
(Mt. 7:17-20; 12:34-35)

43 'Capu je'ej tyíɨ'rij tɨ ɨ cɨyéj tɨ jí'ren je'ej pua'aj eenye' huatatáca'an, capu ajta ɨ'ríj tɨ ɨ cɨyéj tɨ quee jí're'en naa eenye' huatatáca'an.
44 A'íj tu jɨn ɨ táque'ra' jamua'reeren tyi'tíj tɨ cɨyáara' pué'een, catu xápua' táque' juuran ɨ cɨyéj jitze tɨ tyétzicare', catu tyajta úuvaj táque'ra' antájuuraj ɨ tzíjque'rixa' jitze.
45 A'íjna ɨ a'tíj tɨ tyámua' tyí'tyevij, tyámua' pu ajta tyí'xaj, ji'nye tzajta' pu séejre' ɨ tɨ naa een, ajta a'íjna ɨ tɨ je'ej pua'aj tyí'tyevij, a'íɨ pu ajta je'ej pua'aj tyí'xaj, ji'nye a'íɨ pu tzajta' séejre' ɨ tɨ je'ej pua'aj een. Ji'nye tyi'tíj tɨ tzajta' séejre' ɨ tyévij a'íj pu huataxájta ɨ tyénya'ra'.

Ɨ chi'ij tɨ tyámua' tyá'ajtaavijhuaca' ajta ɨ síɨj tɨ quee tyámua' tyá'ajtaavijhuaca'
(Mt. 7:24-27)

46 ’¿Ji'nye siaj sij mua'aj a'yan tyí'nyejee tɨjɨn: “Tavástara', Tavástara'”, siajta quee
a'yan rɨcɨj je'ej nyaj tyajá'mua'ixaatye'?
47 Nyáaj nu jamuaaté'exaatye'sij je'ej tɨ huasé'rin a'ɨ́jna ɨ tɨ nyéetzɨj jimi mujo'vé'mej
tɨ'ɨj náanamuaj, ajta je'en a'yan huárɨnyij je'ej nyaj tyí'xaj.
48 A'yaa pu huasé'rin tɨ'ɨj a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j tɨ chi'ij ájtaahuaca', anaquéej pu'ij tyétye' ɨmuáj
ja'tacúunajraa, tɨ'quij ja'ajtaahuaca' ɨ jáxu'uj a'ɨ́jcɨ japua ɨ tɨ atátaavijhuaca'. Matɨ'ɨj mij
huatyéviiyaca', ajta huatámuɨ'yaca' ɨ játya'naj, jitzán pu'ij ajtyá'aj ɨ játya'naj ɨ chi'ij jitze,
ajta ɨ chi'ij capu eetávej, ji'nye tyámua' pu naa tyá'ajtaavijhuaca'.
49 Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ nyanamuaj, ajta quee a'yan rɨcɨj je'ej nyaj tyí'xaj, a'yaa pu huasé'rin
tɨ'ɨj ɨ a'tɨ́j tɨ ajta chi'ij ájtaahuaca', ajta quee ja'ta'ɨ́icha'ajra'aj, ajta matɨ'ɨj huatyéviiyaca'
ajta je'en huatámuɨ'yaca' ɨ játya'naj, Tɨ'ɨj jitzán ajtyá'aj, aj pu'ij je'tárɨej tɨ'quij néijmi'i
jo'rɨej.

7

Tɨ'ɨj Jesús tyáahuaj a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ jahuɨ́re' ɨ tɨ anxɨtyej xantáaru'uj tyí'ijtye'
(Mt. 8:5-13)

1 Tɨ'ɨj ɨ Jesús ja'antyipuá'rij ɨ tɨ tyihuó'ixaaj ɨ tyeítyee, aj pu'ij jó'raa a'ájna a
Capernaúm.
2 A'áa pu sɨ́ɨj já'chajca'aj ɨ xantáaru' tɨ anxɨtyej pua'mácan tyí'ijtya'ca'aj ɨ xantáaru'uj,
sɨ́ɨj pu'ij tyí'cui'ca'aj ɨ tɨ jimí tyí'huɨ́re', pu'ríj á'me'riajca'aj, ajta a'ɨ́n pué'eenye'ej ɨ tɨ
jéehua jaxɨe've'.
3 Tɨ'ɨj a'ɨ́jna ɨ tɨ anxɨtyej pua'mácan ɨ xantáaru'uj tyí'ijtye' jáamua'reeri' je'ej tɨ tyi'tɨ́j
uuriajca'aj ɨ Jesús, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨjma huata'ítyaca' ɨ huásɨj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can mej
mij uyo'tájeevej tɨ'ɨj tyáahuatye'en a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ jimi tyí'huɨ́re'.
4 A'ɨ́ɨ mu mij ajo'ré'nyej ɨ Jesús jimi, a'yaa mu mij tyaaté'exaa tɨjɨn:
—A'yaa pu tye'tyévijtye' paj jaatáhuɨ́re'en a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ anxɨtyej xantáaru'uj tyí'ijtye',
5 ji'nye a'ɨ́ɨ pu néijmi'caa tyámua' tojo'mua'raj, a'ɨ́ɨ pu ajta ja'ajtaahuaca' ɨ tatyeyúuj.
6 Jesús pu'ij hua' jamuán jo'mej, ajta matɨ'ɨj avéjri' joojú'caj, a'ɨ́ɨ pu ɨ tɨ anxɨtyej
pua'mácan ɨ xantáaru'uj tyí'ijtye' séecan huata'ítyaca', mej mij a'yan tyaaté'exaatye'en
tɨjɨn:
—Nyavástara', capu a'yan tye'tyévijtye' paj utyájrutyej jó'nyaj ja'chej,
7 a'ɨ́j nu jɨn quee nyáaj ahuányaca'an nyej nyij muáahuoonyij. A'yaa papu'uj
tyu'ta'ɨ́jtaj, aj pu a'ɨ́jna tyámua' rɨnyij ɨ tɨ nye jimi tyí'huɨ́re'.
8 Ji'nye séecan mu majta nyéetzɨj tyí'nye'ijtye', nyajta nyáaj séecan nu nyijta tyí'ijtye'.
Tɨpua'aj séej a'yan nyetyu'ta'ɨ́jtye'en yee áricuj, a'ɨ́ɨ pu a'yan rɨnyij, na'ríɨj séej a'yan
nyetyu'té'exaatye'en yee mujo'té'yi'ij, a'ɨ́ɨ pu mu jo'va'ma'aj ja'mej, ajta tɨpua'aj tyi'tɨ́j
nyaata'ɨ́jtye'en a'yaa pu ajta rɨnyij.
9 Tɨ'ɨj ɨ Jesús a'yan tyáanamuajri' tyámua' pu naa tyo'tóomua'aj a'ɨ́jcɨ jimi, aj pu'ij
huo'séerajra'aj ɨ tyéityee ɨ maj jamuán huajú'ca'aj, tɨ'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nyaj quee a'ájna a Israel a'tɨ́j huátyoj tɨ a'yan cha'tána'aj
tyá'tzaahuatye' tɨ'ɨj a'ɨ́jna ɨ xantáaru'.
10 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj huata'ítyi'huaca', matɨ'ɨj a'áa ja'rá'aj jo'tɨj ja'chej a'ɨ́jna ɨ
xantáaru', aj mu mij jáatyoj a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ jimi tyí'huɨ́re' ajta arí tyámua' éenye'ej.

Jesús pu jaatájuurityej ɨ yójra' a'ɨ́jcɨ ɨ ɨ́itaj tɨ jusɨ́ɨjtaca'aj

11 Aj pu'ij té'ej Jesús a'áa jo'mej chájta' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Naín. Majta mu
ujó'ju' a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jamuán huacɨ́j, majta jéehua séecan ɨ tyeítyee hua' jamuán.
12 Mu'ríj avéjri' joojú'ca'aj ɨ chájta'naj jitze, matɨ'ɨj séecan antyinájchaca' maj muɨ'chíj
huáchuisima'aj, a'ɨ́jna ɨ muɨ'chíj yójra' pu pué'eenye'ej ɨ ɨ́itaj tɨ jusɨ́ɨjtaca'aj, ajta a'ɨ́j na'aj
tyi'yójca'aj tyáatacan. Jéehua mu majta ɨ tyeítyee jamuán huajú'ca'aj.
13 Tɨ'ɨj Jesús jaaséj, jéehua pu huatóoxaamujri ɨ ɨ́itaj jimi, a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Capáj ayiinyaj.
14 Aj pu'ij ajtyáxɨɨriaca', tɨ'quij ja'ajtamuárɨej ɨ cɨyéj tɨ japuan áan jo'ojca'tyiij a'ɨ́jna
ɨ tɨ huamuɨ́', majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jáachuisima'aj a'ɨ́ɨ mu óohuiixɨj. Jesús pu'ij a'yan
tyaaté'exaa ɨ muɨ'chij tɨjɨn:
—Muáaj tyamuéej, muéetzɨj nu a'yan tyí'mua'ixaatye' tɨjɨn ájchesɨj.
15 Aj pu'ij a'ɨ́jna ɨ tɨ arí huámuɨ'ɨjcaa ooyíxɨj ajta huatyóochej tɨ tyu'taxáj, Jesús pu'ij
jaatátuiireɨ ɨ náanajra'.
16 Matɨ'ɨj a'yan tyeeséj, néijmi'i mu tyu'tátzɨɨn majta huatyóohuij maj
tyaatatyójtzi're'en ɨ Dios, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tɨjɨn:
—Sɨ́ɨj tɨ va'cán jɨn tyi'tyéjvee pu arí huataséjre ityájma jimi.
A'yaa mu majta tyí'xajtaca'aj tɨjɨn:

—Dios pu arí mujo'vé'mej tɨ'ij huo'tyáhuiɨre'en ɨ jutyéɨtyeristyamua'.
17 Néijmi'que' mu jáamua'reeri' je'ej tɨ tyi'tɨ́j huáruuj a'ɨ́jna ɨ Jesús, tɨ'ɨj na'aj a'áa tɨ huataca'aj a Judea.

Tɨ'ɨj Juan séecan huata'ítyaca' ɨ Jesús jimi
(Mt. 11:2-19)

18 Ajta ɨ Juan néijmi'ɨ pu a'ɨjna tyú'namuajri', ji'nye a'ɨ́ɨmaj mu a'yan tyaaté'exaa ɨ maj jamuán huacɨ́j. Aj pu'ij hua'puácaa huatajé ɨ maj jamuán huacɨ́j,
19 tɨ'quij huo'ta'ítyaca' ɨ tavástara' jimi, mej mij jaata'íhuo' tɨpua'aj a'ɨ́ɨn pué'eenye' ɨ tɨ a'yan uvé'nyesij nusu juxɨe've' maj séej huacho've'en.
20 Aj mu mij a'ɨ́ɨmaj a'áa je'ré'nyej ɨ Juan tɨ huojo'ta'ítyaca' a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Jesús, matɨ'ɨj mij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—A'ɨ́jna ɨ Juan ɨ tɨ tyí'tyaɨ'racaa, a'ɨ́ɨ pu tojo'ta'ítyaca' tyej tyij muaata'íhuo' tɨpua'aj muáaj a'ɨ́ɨn papué'eenye' ɨ tɨ maja'vé'mej, na'ríij juxɨe've' tyaj séej huacho've'en.
21 Ajta a'ɨ́jna ɨ Jesús, a'ɨ́ɨ pu mui'caa tyú'huaaj ɨ maj tyí'cucui'ca'aj, ajta ɨ maj juxaamuɨjritya'ca'aj, ajta a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyiyáaru' hua' tzajta' séjria'ca'aj, mui'caa pu ajta tyú'huaaj ɨ maj aracúcu'nyijmee mej mij majtáhua'aj atanyéjnye'rej.
22 Jesús pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Séricuj siata'aj a'yan tyaaté'exaatye'en ɨ Juan je'ej siaj serɨ́j tyu'séj ajta je'ej siaj serɨ́j tyú'namuajri'. A'yaa xu tyaaté'exaatye'en maj merɨ́j atanyéjnye' ɨ maj aracúcu'nyijma'caa, majta merɨ́j huacɨ'ɨj ɨ maj quee rácɨjcɨ'nyive'ej, majta ɨ maj tyí'cucui' ɨ atzáj jɨme', mu'rɨ́j majta huarúj, majta merɨ́j iityanamuáarajmee ɨ maj nácuxɨe'ejma'caa, mu'rɨ́j majta huatájuuriaca' ɨ maj merɨ́j huácui'ijcaa, majta merɨ́j jáanamuajri' ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios a'ɨ́ɨmaj ɨ maj quee je'ej tyéejviicue'.
23 Che' huatóotyamua've'en a'ɨ́jna ɨ tɨquee a'náj jaatáxaahuataca' tɨ nye jimi tyá'tzaahuatye'.
24 Matɨ'ɨj jo'cɨ́j a'ɨ́ɨmaj ɨ Juan tɨ huojo'ta'ítyaca', Jesús pu huatyóochej tɨ tyihuó'mua'tyej ɨ tyeítyee a'ɨ́jcɨ jitze ma'can ɨ Juan, a'yan tyihua'ixáatye'ej tɨjɨn:
—¿Tyi'tanyí usio'tyéesej a'ájna jo'tɨj quee já'tyi'tɨj? ¿Nyiquij huíinyij xamue' usio'tyéesej tɨ áacaj jato'rej?
25 Na'ríij sequée, ¿tyi'tanyí siana'aj ujo'tyéesej? ¿Nyiquij a'tɨ́j usio'tyéesej tɨ naa eenye' tyi'tyéechan? Mua'aj xu jamua'reej tɨjɨn a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jɨ'ré'nye' tyí'chaan, tɨ ajta tyihua'ráanajchi néijmi'ɨ ɨ tɨ tyá'najchij, a'áa mu ja'chej jo'maj ɨ maj va'cán jɨn tyityatatyíj ja'chej.
26 Arí tɨpua'aj sequée a'yan huarɨ́j, ¿tyi'tanyí siana'aj ujo'tyéesej? ¿Nyiquij séej ɨ tɨ Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj? A'yaa pu xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, ajta sɨ́ɨj a'ɨ́ɨn pué'een tɨ jéetze' va'cán jɨn tyi'tyéjvee quee sɨ́ɨj tɨ Dios jitze ma'can tyí'xaj.
27 Juan pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ ja'xaj ɨ yu'xarij jitze ɨ tɨ a'yan tɨjɨn:
Nyáaj nu séej anaquéej huata'ítyij tɨ huataséjre'sij pequee muáaj,
a'ɨ́ɨ pu tyámua' huá'uurej ɨ tyeítyee mej mij muéetzɨj muáanamuaj.
28 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tɨjɨn hua' tzajta' ɨ tyeítyee, capu a'tɨ́j a'náj tye'entyájrupɨj tyi'tɨ́j jɨme' tɨ jéetze' ve'éj quee ɨ tɨ jɨn tyi'tyéjvee ɨ Juan, ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ jéetze' cɨléenye' jɨn tyi'tyéjvee ɨ Dios jimi, jéetze' pu va'cán jɨn tyi'tyéjvee quee a'ɨ́jna ɨ Juan.
29 Néijmi'ɨ ɨ maj jáanamuajri' ɨ Juan, majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyí'tyejijve', a'ɨ́ɨ mu huáɨ'huaca' ɨ Juan jimi, a'ɨ́j mu jɨn ja'rá'astej je'ej tɨ ɨ Dios tyá'xɨe've',
30 majta a'ɨ́ɨmaj ɨ fariseos majta ɨ maj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze Moisés tɨ jo'yú'xaca', camu huáɨ'huaca' ɨ Juan jimi.
31 A'ɨ́j mu jɨn jaatyáxaahuataca' je'ej tɨ ɨ Dios tyá'xɨe'va'ca'aj hua' jimi:
—¿Ji'nye nyetyihuo'taxaj ɨ tyeítyee ijíij maj yan séejre'? ¿Ji'nye muaasé'rin?
32 A'yaa mu huasé'rin matɨ'ɨj ɨ tɨ'ríij maj a'áa ja'ajtyíj jo'maj tyajá'toj, a'ɨ́ɨ mu mij a'yan tyihua'tají'vii ɨ séecan tɨjɨn: "Tyetyu'tácɨ'sityej, siajta mua'aj caxu tyu'tyéenyej, tyajta tu taxamúuritye'ej tyu'táchuiicaca', siajta mua'aj caxu huóoyiinyaca'."
33 Ji'nye tɨ'ɨj a'ɨ́jna ɨ Juan yan uvé'nyej, ɨ tɨquee tyí'cua'caria'aj ajta quee nahuáj ya'caa, mua'aj xu a'yan tyaataxájtaca' tɨ tyiyáaru' tzajta' séejre'.
34 Ajta je'en a'ɨ́ɨn uvé'nyej ɨ yójra' ɨ Dios ɨ tɨ tyí'cua'caa ajta jaya'caa ɨ nahuáj, a'yaa xu sɨj tyaataxájtaca' tɨjɨn tɨ huápuɨ'ɨj tyí'cua'caa ajta jui'ive', ajta huá'jaahuatye' a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyí'tyejijve', ajta a'ɨ́ɨjma ɨ maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeɨtyee.
35 Ajta ɨ Dios tɨ néijmi'ɨ jɨn tyí'mua'reej a'ɨ́j pu jɨn séejre' je'ej tɨ tyí'muarɨe'.

Tɨ'ɨj ɨ Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tɨj ja'chej ɨ Simón fariseo tɨ pué'een
36 Sɨ́ɨj pu ɨ fariseo jaatá'inyej a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús tɨ jamuán tyú'cua'nyij, aj pu'ij Jesús jamuán jo'mej. Tɨ'ɨj ɨ Jesús huatyequéecaj ɨ méesaj jitze,

37 aj pu'ij íitɨ' tɨ a'áa jo'tyávaaca'aj, tɨ jéehua je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ɨica'aj ɨ Dios jimi, a'íɨ pu jáamua'reeri' tɨ ɨ Jesús a'áa tyajá'cua'ajcaa jo'tɨj ɨ fariseo ja'chej, a'áa pu ja'rá'aj tyetyéj limeetara' huajáasima'aj tɨ tyi'tíj uhuámuaaca'aj tɨ naa tyaarɨe'ej.
38 Tyoyíinyisime'ej pu a véjri' huatyéechaxɨj jo'tɨj Jesús jo'tyájcaj ɨ méesaj jitze, aj pu'ij jujá'ra' jɨn ja'nájo'sixɨj a'íjcɨ ɨ Jesús. Ajta je'en jucɨpuáj jɨn ja'náhuatzi'raxɨj, ajta ja'náapuɨ'tzej, tɨ'quij ja'náxɨri'ri' a'íjcɨ ɨ tɨ naa tyaarɨe'ej.
39 Ajta a'íjna ɨ fariseo ɨ tɨ Jesús huatá'inyej, tɨ'ɨj jaaséej je'ej tɨ rɨjcaj a'íjna ɨ íitɨ', a'yaa pu tyi'riá'mua'aj tɨjɨn: "Tɨpua'aj a'múu jɨ'ré'can jɨme' a'íɨn pué'eenye' síɨj tɨ Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, a'múu pu jamua'réeriacajche' tyi'tíj tɨ tyévira' pué'een a'mújna mu íitɨ', ji'nye íitɨ' pu pué'een tɨ je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ɨj ɨ Dios jimi."
40 Aj pu'ij ɨ Jesús a'yan tyaaté'exaa a'íjcɨ ɨ fariseo tɨjɨn:
—Simón, tyi'tíj nu muaaté'exaatye'sij.
A'yaa pu tyu'tanyúj a'íjna ɨ fariseo tɨjɨn:
—Naaté'exaatye', Maeestro.
41 Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Hua'puaj mu ɨ tyétyacaa tyé'cha'ɨiria'ca'aj a'íjcɨ ɨ a'tíj tɨ túmii huo'tanyéjtye. Síɨj pu anxɨ́ anxɨtyej tyé'cha'ɨiria'ca'aj, ajta ɨ síɨj huá'puatyej japuan tamuáamuata' pu tyé'cha'ɨiria'ca'aj,
42 ajta camu púj ooriajva'aj mej mij tyaanájchitye'en, a'íjna ɨ tɨ huo'tanyéjtye ɨ túmii, a'íɨ pu tyihuo'tú'uunyi'ri' a'íɨjma ɨ maj hua'puaj. Ijíij naaté'exaatye', ¿a'tanyíj jéetze' jaxɨe'va'aj ja'mej a'íɨmaj ɨ maj hua'puaj?
43 Ajta a'íjna ɨ Simón a'yaa pu tyu'tanyúj tɨjɨn:
—A'yaa pu tyiná'miteeraste' tɨjɨn a'íjna ɨ tɨ jéetze' tyé'cha'ɨiria'ca'aj, ji'nye jéetze' pu a'íj tyu'tú'uunyi'ri'.
Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Xá'puɨ' paj tyu'taxájtaca'.
44 Aj pu'ij ja'rasé́eraj a'íjcɨ ɨ íitaj tɨ'ɨj ij Jesús a'yan tyaaté'exaa a'íjcɨ ɨ Simón tɨjɨn:
—¿Nyi péesej a'íjcɨ ɨ íitaj? Nyáaj nu utyájrupɨj íiyu'uj a'chi'táj, capáj jájtyɨj naatá' nyej nyij anányajo'sixɨ'ɨn, ajta a'mújna mu íitɨ', a'múu pu na'nájo'sixɨj jujá'ra' jɨme', ajta jucɨpuáj jɨn na'náhuatzi'raxɨj.
45 Capáj nɨi'tyapuɨ'tzej panaatatyójtyej, ajta a'mújna mu íitɨ', tɨ'ɨj na'aj tyi'tyájrupɨj a'chi'táj, capu eexúj jaatapuá'cɨtaca' tɨ na'náapuɨ'tzii ɨ nya' íɨcaj jitze.
46 Capáj tyinavá'huaaj ɨ nyamu'uutze', ajta a'mújna mu íitɨ' a'múu pu na'náxɨri'ri' ɨ nya' íɨcaj jitze a'íjcɨ ɨ tɨ naa tyaarɨe'ej.
47 A'íj nu jɨn a'yan tyí'mua'ixaatye' tɨ Dios arí néɨjmi'ɨ jɨn tyaatú'uunyi'ri' ɨ tɨ jɨn ootyá'ɨtzee jimi, ji'nye jéehua pu naataxɨé'vej, ajta a'íjcɨ ɨ maj cíɨ mana'aj tyaatú'uunyi'ri' cíɨ pu'uj ajta tyihua'xɨé've'ej ja'mej a'íɨmaj ɨ maj tyaatú'uunyi'ri'.
48 Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa a'íjcɨ ɨ íitaj tɨjɨn:
—Nu'ríj tyimuaatú'uunyi'ri' ɨ paj jɨn ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi.
49 Majta a'íɨmaj ɨ séecan ɨ maj majta huatá'inyiihuaca', a'íɨ mu huatyóohuij maj a'yan tyi'huóo'ihuo' tɨjɨn:
—¿A'tanyíj pué'een a'mújna tɨ'ɨj a'íjna jɨn antyúumua'reej tɨ'ɨj tyihuo'tú'uunyi' ɨ maj jɨn ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi?
50 Ajta ɨ Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjcɨ ɨ íitaj tɨjɨn:
—A'íj pu jɨn muáhuɨ ɨ paj jɨn tyá'antzaahuaj, áricuj axáahuaj jó'ra'.

8

A'íɨmaj ɨ úucaa ɨ maj jahuɨiria'ca'aj a'íjcɨ ɨ Jesús

1 Tɨ'ɨj a'yan tyu'ríj, Jesús pu a'áa jo'chá'canya'aj muɨ'caquéj ɨ chájta'naj jitze, hua'ixáatya'aj ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios. A'íɨ mu majta jamuán huajú'ca'aj ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej,
2 séecan mu majta úucaa jamuán huajú'ca'aj ɨ Jesús tɨ tyihuó'huaa ɨ maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' séjria'ca'aj. A'íɨ pu síɨj a'íɨn pué'een a'íjna ɨ Maríia, ɨ maj a'yan jatamuá'muaj tɨjɨn Magdala tɨ já'ma'can, ɨ maj jitzán iiráacɨj ɨ tyiyáaru'uj ɨ maj aráahua'puaj ará'asej,
3 a'íɨ pu ajta hua' jamuán huama'ca'aj a'íjna ɨ Juana, ɨ tɨ íra'ra' pué'een a'íjcɨ ɨ Cuza, ɨ tɨ tyi'tyéjvee ɨ Herodes jimi, ajta a'íjna ɨ Susana, majtáhua'aj séecan maj majta huá'huɨiria'ca'aj tyi'tíj maj tyí'cha'ɨica'aj jɨme'.

A'íjna ɨ a'tíj tɨ tyí'huastyaa
(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)

4 Mue'tíj mu ɨ tyeítyee ja'ráacɨj ɨ séej chájta'naj jitze majta séej, mej mij jaaséj a'íjcɨ ɨ Jesús, aj mu mij jéehua tyúusɨɨj ɨ tyeítyee. Aj pu'ij Jesús a'yan tyihua'ajmuá'tyej séej nyúucarɨj jɨme' a'yan tɨjɨn:
5 —A'tíj tɨ tyí'huastee pu a'áa jo'mej jo'tɨj tyajá'huaste'. Ajta tɨ'ɨj tyi'huástya'caj, séecan pu ɨ ímue'rij juyéj jitze huavatzíɨjraa, matɨ'ɨj mij ɨ tyeítyee japuan huahuíɨstɨraa, majta ɨ pína'see mu jaaré'je'puj.
6 Ajta séecan ɨ ímue'rij a'áa pu jo'vatzíɨjraa ɨ tyetyéj tzajta', ajta tɨ'ɨj ajnyáxɨ aj pu'ij huariá'taj ɨ xɨcáj jɨme', ji'nye capu huaréenajyi'caa.
7 Ajta séecan ɨ ímue'rij tzícare'ej pu tzajta' huavatzíɨjraa, aj pu'ij ɨ tzícare'ej huahúsej jamuán ɨ ímue'rij, capu jaatá' tɨ'ij ajnyáxɨ'ɨn ɨ ímue'rij.
8 Ajta séecan ɨ ímue'rij, a'áa pu jo'vatzíɨjraa jo'tɨj jo'jí're'en ɨ chuéj, néijmi'ɨ pu ajnyéj, tɨ'quij huáciɨriaca', a'yaa pu jéetze' tye'rájraa quee ɨ tɨ jaahuástej.
A'yaa pu tyihuó'ixaaj ɨ Jesús, aj pu'ij ajta a'yan tyihuo'té'exaaj ca'nyíin jɨme' tɨjɨn:
—Mu siaj ɨityanamuáarajmee, tyámua' xu naa tyáanamuaj.

Ji'nye tɨ'ij séej nyúucarɨj jɨn tyihuá'mua'tyej
(Mt. 13:10-17; Mr. 4:10-12)

9 Majta a'íɨmaj ɨ maj jamuán huacíj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' je'ej tɨ huatóomua'aj a'íjna ɨ nyúucarɨj tɨ jaataxájtaca'.
10 A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Dios pu mua'ajmaj jamuaatá' siaj sɨj yo'itéej xá'ra'nyij ɨ tɨ ju' avaaj a'ájna jo'tɨj a'íɨn tyejé'ijtaj, nyajta a'íɨjma ɨ séecan a'yaa nu séej nyúucarɨj jɨn tyihuo'té'exaatye'sɨj, mata'aj mij quee tyi'tíj huaséj tyij majta atanyéjnye'rij, ajta mej mij quee yo'itéej muá'ra'nyij ɨ maj janamuaj.

Jesús pu huá'ixaatye' je'ej tɨ huatóomua'aj ɨ nyúucarɨj
(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)

11 'A'íjna ɨ nyúucarɨj ɨ nyaj jaataxájtaca' a'yaa pu huatóomua'aj tɨjɨn: A'íjna ɨ ímue'rij, a'íɨ pu a'íɨn pué'een ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios,
12 ajta a'íjna ɨ tɨ huavatzíɨjraa ɨ juyéj jitze, a'yaa pu een matɨ'ɨj a'íɨmaj ɨ maj janamuaj ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios, ajta je'en ɨ tyiyáaru' mujo'va'ma'aj ja'mej a'íɨ pu'ij huáari'raj ɨ nyúucarɨj tɨ arí hua'tzajta' huatyá'ɨtzee, mej mij quee tyá'antzaahuatye'en, ajta tɨ'ɨj quee Dios hua' japua huatányuunyij.
13 Ajta a'íjna ɨ tɨ tyetyéj tzajta' huavatzíɨjraa, a'yaa pu een matɨ'ɨj a'íɨmaj ɨ maj jutyamua've'ej ja'ancuriáa' ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios, ajta camu jéehua tyé'viicue', a'tzúj mu á'tyeeren maj tyá'tzaahuatye', ajta tɨ'ɨjta atyojo'ré'nyej a'ájna xɨcáara' maj jitzán jajpuéjtzɨj, camu tyo'táviicue'raj sulu jiye'tzín mu yo'huá'xɨj.
14 Ajta ɨ ímue'rij tɨ tzícare'ej tzajta' huavatzíɨjraa, a'yaa pu een matɨ'ɨj ɨ maj janamuaj ɨ nyúucarɨj, ajta a'íɨ pu huá'mue'tɨj íiyan tɨ tyí'sejre' ɨ cháanacaj japua, a'íjna ɨ maj jéehua tyi'ijcha'íɨj, nusu ɨ tɨ naa tyu'sé'rin, a'íj mu jɨn quee aróo'astee maj tyámua' eenye' ɨ Dios jimi.
15 Ajta a'íjna ɨ ímue'rij tɨ a'áa jo'vatzíɨjraa ɨ chuéj japua jo'tɨj jo'jí're'en, a'íɨ mu a'íɨn pué'een ɨ maj tyámua' een ɨ jutzájta', majta juxɨé'vi'ra' jɨn janamuaj majta a'yan rɨcɨj je'ej tɨ tyé'ijta ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios, a'yaa mu mij jéehua tyu'tyáhuiɨre'sɨj ɨ Dios jimi.

Ɨ nyúucarɨj tɨ jaxajta a'íjcɨ ɨ tɨéj
(Mr. 4:21-25)

16 'Capu a'tíj ja'antyítɨeeraj ɨ tɨéj ta'aj ɨj tyi'tíj jɨn ja'vá'naj, nusu tɨ'ɨj utáatzɨj jityej ye'rájchetyɨj, sulu áan pu ɨmuáj yo'ojchesɨj, mej mij atanyéjnye'rij ɨ maj utyáru'pɨj.
17 A'yaa pu cha'tána'aj quee tyi'tíj tyí'sejre' tɨ jusén jɨn avíitzi'huaj ja'mej, capu ajta jusén jɨn avíitzi'huaj ja'mej je'ej maj tyi'tíj tyí'mua'reej ɨ tyeítyee.
18 'A'yaa pu'ij, tyámua' xu tyu'namuaj, ji'nye a'íjna ɨ tɨ tyi'tíj tyícha'ɨj, Dios pu jéetze' tyaata'sɨj, ajta a'íjna ɨ tɨ quee tyi'tíj tyícha'ɨj, Dios pu jáari'raj a'íjcɨ ɨ tɨ a'yan tyé'miteeraste' tɨ jájcha'ɨj.

Ɨ náanajra' majta ɨ ihuáamua'mua' ɨ Jesús
(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)

19 'A'íjna ɨ náanajra' ɨ Jesús majta ihuáamua'mua', a'íɨ mu aje'ré'nyej jo'tɨj a'íɨn jo'tyávaaca'aj, ajta capu huatáɨ'riitariaca' maj ajtyáxɨɨrej a'íjcɨ jimi, ji'nye jéehua mu ɨ tyeítyee aja'tyúusɨɨria'ca'aj.
20 A'tíj pu a'yan tyaaté'exaa a'íjcɨ ɨ Jesús tɨjɨn:
—Mapua'quéj mu jo'tyú'uu a' náanaj, majta a'ihuáamua', a'yaa mu tyá'xɨe've' maj muaaséj.
21 Aj pu'ij ɨ Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—A'ɨ̈maj ɨ maj janamuaj ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios majta a'yan rɨcɨj je'ej tɨ ɨ nyúucarɨj tyí'ijta, a'ɨ̈ mu a'ɨ̈n pué'een ɨ nyij náanaj majta ɨ nye'ihuáamua'.

Tɨ'ɨj Jesús jaatyápua'rɨj ɨ áacaj
(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)

22 Séej xɨcáara' jitze, Jesús pu atyájraa ɨ báarcuj jitze majta a'ɨ̈maj jamuán ɨ tɨ hua'antyíhuoj, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Tyiche' antácɨɨnyej után jitze pujmua' ɨ tɨ arájmuaa japua.

Aj mu mɨj jo'cɨ́j,

23 móoche' mu jájtyɨj japua huaju'caj, tɨ'ɨj ɨ Jesús huatácuj. Aj pu'ij ca'nyíin jɨn huatá'aacariaca', ajta jéehua atyáxɨjrihua'aj ɨ jájtyɨj ɨ báarcuj jitze, mu'rɨ́j tɨn ajo'cárutyisima'aj.

24 Aj mu mɨj ɨ maj jamuán huacɨ́j jaajístej a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús, a'yaa mu tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Maeestro, maeestro, tu'rɨ́j tɨn ajo'cárutyɨj.

Aj pu'ij ɨ Jesús ájchej, tɨ'quij jaatá'ijmuejri' ɨ áacaj ajta ɨ japúutzarɨj tɨ tyúuta'hua'aj, tɨ'quij huatyápua'riaca', ajta naa hua'éenya'aj ja'raa.

25 Aj pu'ij té'ej a'yan tyihuo'té'exaaj a'ɨ́ijma ɨ maj jamuán huacɨ́j tɨjɨn:

—¿Ji'nye siaj sij quee tyá'tzaahuatye'?

Majta a'ɨ̈maj, jéehua mu tyí'tzɨɨnya'ca'aj majta je'ej tyityóomuajtyajca'aj, a'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj tɨjɨn:

—¿A'tanyíj pué'een a'mújna tɨ'ɨj tyihuá'ijtye' a'ɨ́jcɨ ɨ áacaj ajta ɨ jájtyɨj, majta je'en ja'tzaahuatye'?

Ɨ a'tɨ́j Gadara tɨ já'ma'can tɨ tyiyáaru' tzajta' séejre'
(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)

26 Matɨ'ɨj antacɨ́j a'áa mu ja'rá'aj a'áa tɨ huataca'aj a Gadara, után jitze pujmua' tɨ já'sejre' a'ájna a Galileea.

27 Tɨ'ɨj ɨ Jesús eetáraj ɨ báarcuj jitze, aj pu'ij sɨ́ɨj ja'antyinájchaca' ɨ tyévɨj tɨ tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj, a'ɨ̈ pu'ij ajtyáxɨɨriaca'. Pu'rɨ́j á'tyeevi'ca'aj tɨquee tyí'chajca'aj a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j, capu ajta chi'ɨj tzajta' chajca'aj, sulu a'áa pu já'chajca'aj jo'maj muɨ'chítyee já'ava'tacaa.

28 Tɨ'ɨj jaaséej a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús, a'áa pu véjri' jimi tyítunutaca', a'yan tyi'jíihuaj tɨjɨn:

—Capáj tyina'antyiú'nyi'ra'an nyéetzɨj, Jesús ɨ paj yójra' pué'een ɨ Dios tajapuá tɨ já'sejre'. A'yaa nu tyí'muahuaviɨj, paj quee puéjtzɨj nyatá'care'en.

29 A'yaa pu tyu'taxájtaca', ji'nye Jesús pu jaata'ɨ́j ɨ tyiyáaru' tɨ ɨirájra'nyɨj ɨ tyévɨj jitze. Mue'tɨ́j mu tzajta' séjria'ca'aj ɨ tyiyáaru'uj a'ɨ́jcɨ ɨ a'tɨ́j, majta ɨ tyeítyee ɨ maj a'áa já'chajca'aj, a'ɨ̈ mu ja'náji'quihua'aj muáca'ra'an jitze, majta ɨcájra'an jitze cadéenaj jɨme', majta jaatyá'avaataj, ajta a'ɨ́jna ɨ tyévɨj, a'ɨ̈ pu jajtzá'na'aj ɨ cadéenaj, ajta ma'úrutyɨj jo'tɨj quee ja' tyi'tɨ́j.

30 Jesús pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:

—¿Ji'nye pua'antyapuaj?

A'yaa pu tyu'tanyúj a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j tɨjɨn:

—Ɨ tyaj séej ví'ra'aj ará'asej.

A'yaa pu tyu'taxájtaca', ji'nye jéehua mu ɨ tyiyáaru'uj tzajta' séjria'ca'aj,

31 a'ɨ̈ mu mɨj ɨ tyiyáaru'uj a'yan tyaatáhuaviiri' a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús tɨquee huo'ta'ítyej jo'maj já'nami' ɨ tyiyáaru'uj.

32 Majta a véjri' jéehua ɨ tuíixuj jo'tyú'uuca'aj, a'áa mu tyojóohuɨiraca'aj ɨ jɨrɨ́j jitze, a'ɨ̈ mu mɨj ɨ tyiyáaru'uj a'yan tyaatáhuaviiri' a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús tɨ huo'tá'an mej mɨj tuíixuj tzajta' utyájrutyej, aj pu'ij Jesús huo'ta'.

33 Matɨ'ɨj mɨj iiráacɨj ɨ tyévɨj tzajta', majta je'en ɨ tuíixuj tzajta' utyájrupɨj, majta a'ɨ̈maj ɨ tuíixuj mu jo'huáachajraa, matɨ'ɨj mɨj ancáavatzɨj jo'tɨj ja'ancátyee, aj mu mɨj jáata' atyáavatzɨj a'áa mu atyájcuii.

34 Majta a'ɨ̈maj ɨ maj hua'cha'ɨɨca'aj ɨ tuíixuj, matɨ'ɨj jaaséej je'ej tɨ tyi'tɨ́j huarɨ́j, a'ɨ̈ mu jo'huáachajraa, matɨ'ɨj mɨj chájta' tyojo'taxájtaca', majta néijmi'que' jo'maj jo'cháatɨmee.

35 Matɨ'ɨj mɨj ɨ tyeítyee aje'ré'nyej mej mɨj jaaséj je'ej tɨ tyi'tɨ́j huarɨ́j. Matɨ'ɨj a'áa jo'ré'nyej jo'tɨj ɨ Jesús jo'tyávaaca'aj, a'áa mu yó'tyoo a'ɨ́jcɨ ɨ a'tɨ́j ɨ maj jitzán iiráacɨj ɨ tyiyáaru'uj, a'áa pu jo'tácatyii ajta arí tyí'chajca'aj, capu che' jutɨmue'raca'aj, aj mu mɨj tyu'tátzɨɨn.

36 Majta a'ɨ̈maj ɨ maj jaaséej, a'ɨ̈ mu huo'té'exaa ɨ tyeítyee je'ej tɨ ɨ Jesús tyáahuaj a'ɨ́jcɨ ɨ a'tɨ́j tyiyáaru'uj maj tzajta' séjria'ca'aj.

37 Matɨ'ɨj mij néijmi'i ɨ tyeítyee ɨ maj a'áa jo'cháatɨma'caa a'ájna a Gadara, a'íɨ mu jaatáhuaviiri' a'íjcɨ ɨ Jesús tɨ jó'ra'nyij, ji'nye jéehua mu tyu'tátzɨɨn. A'íj pu jɨn Jesús atyájraa ɨ báarcuj jitze, tɨ'quij jó'raa.

38 Ajta a'íjna ɨ a'tíj ɨ maj tyiyáaru'uj tzajta' iiráacɨj, jéehua pu jaatáhuaviiri' a'íjcɨ ɨ Jesús tɨ jaatá'an tɨ jamuán jó'ra'nyij, ajta ɨ Jesús a'yaa pu tyaata'íj tɨ a'áa jo'tyá'ɨtzeere'en, a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:

39 —Huariá'ra' jo'paj ja'chej, pej pij néijmi'i huo'té'exaatye'en je'ej tɨ ɨ Dios tyú'ruuj a jimi.

Aj pu'ij jó'raa a'íjna ɨ a'tíj, tɨ'quij néijmi'que' ɨ chájta' huo'té'exaa je'ej tɨ tyi'tíj huáruuj jimi a'íjna ɨ Jesús.

A'íjna ɨ íitɨ' tɨ tyí'cui' ajta ɨ yójra' a'íjcɨ ɨ Jairo
(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)

40 Tɨ'ɨj ɨ Jesús huariá'raa után jitze pujmua', tyámua' mu naa ɨ tyeítyee tyetyéejej muutyámua'va'aj, ji'nye néijmi'i mu jacho'va'ca'aj.

41 Aj pu'ij sɨíj aje'ré'nyej tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Jairo, a'íɨ pu a'íɨn pué'een ɨ tɨ tyí'ijtaca'aj u tyeyúuj tzajta'. A'íɨ pu'ij Jesús jimi tyítunutaca', ajta a'yan tyaatáhuaviiri' a'íjcɨ ɨ Jesús tɨ a'áa jo'ré'nyej jo'tɨj ja'chej,

42 ji'nye séej pu'uj tyiyójca'aj íitacan, tɨ a'yan tyéejcha'ɨɨca'aj a'chu tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj, ajta arí á'me'riajca'aj.

Tɨ'ɨj ooj ɨ Jesús ajooma'caj, jéehua mu ɨ tyeítyee jimi ajtyáxɨɨriaca', tyámua' mu tyityóotajchaca'aj.

43 Ajta hua' tzajta' ɨ tyeítyee íitɨ' pu a'áa jo'tyávaaca'aj tɨ arí tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj á'tyeej tɨ tyí'cui' a'íjcɨ jɨme' tɨ anányinyica'aj ɨ xúure'ej, ajta arí néijmi'i jɨn tyaja'huóorɨeeca'aj a'íjcɨ jɨme' tɨ huóo'ijtaca' a'íɨjma jimi ɨ maj tyí'hua'tacaa, ajta capu a'tíj jaayí'tɨhua'aj tɨ tyáahuaatye'en.

44 Tɨ'quij a'íjna ɨ íitɨ' huárita' ajo'ré'nyej a'íjcɨ ɨ Jesús, aj pu'ij ja'ajtamuárɨej ɨ máancajra'an jitze, tɨ'ɨj a'yan huaríj aj pu'ij huatyápua'riaca' ɨ tɨ anányinyica'aj ɨ xúure'ej.

45 Tɨ'quij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:

—¿A'tanyíj na'ajtamuárɨej?

Ajta capu a'tíj jaxajtaca'aj tɨ ja'ajtamuárɨej, Pedro pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:

—Maeestro, jéehua mu ɨ tyeítyee a jitze ajtyáxɨɨriaca' majta óotajche.

46 Ajta ɨ Jesús a'yaa pu tyu'taxájtaca' tɨjɨn:

—A'tíj pu na'ajtamuárɨej, ji'nye nyáaj nu jáamua'reeri' tɨ'ɨj nyamuárɨe'ri'ra' iirájraa.

47 Ajta a'íjna ɨ íitɨ', a'íɨ pu jáamua'reeri' tɨ quee ɨ'riitaca'aj tɨ huatyóo'avaaj, aj pu'ij aje'ré'nyej juviváaj, tɨ'quij tyítunutaca' jimi ɨ Jesús. A'yaa pu'ij néijmi'i tyu'taxájtaca' je'ej tɨ een jɨme' tya'ajtamuárɨej, ajta je'ej tɨ'ij tyu'rúj.

48 Jesús pu'ij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Nyiyóoj, papu'ríj huarúj a'íjcɨ jɨme' paj tyá'antzaahuaj. Áricuj jó'ra' axáahuaj.

49 Óoche' pu tyi'xáatacaj a'íjna ɨ Jesús, tɨ'ɨj sɨíj aje'ré'nyej tɨ hua' jitze ajtyáma'can ɨ maj a'áa ja'chej ɨ Jairo jamuán, a'íjna ɨ tɨ tyí'ijta ɨ tyeyúuj tzajta', a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Pu'ríj huamuɨ' a'yóoj, capáj che' tye'entyiú'nyi'ra'an mu maeestro.

50 Ajta ɨ Jesús tɨ'ɨj a'yan tyáanamuajri' a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjcɨ ɨ Jairo tɨjɨn:

—Capáj tyí'tzɨɨnye'ej, petyá'antzaahuatye'en papu'uj, tyámua' pu rɨnyij a'yóoj.

51 Matɨ'ɨj a'áa ja'rá'aj jo'tɨj ɨ Jairo ja'chej, capu huo'ta' ɨ tyeítyee maj a'úun jo'tyájrutyej u chi'táj, a'íɨjma pu'uj huatá' ɨ Pedro, ajta ɨ Juan, ajta a'íjcɨ ɨ Santiago, ajta a'íɨjma ɨ huásimua'mua' ɨ tɨ huamuɨ'.

52 Néijmi'i mu ɨ tyeítyee juyiinyaca'aj majta juxaamuɨjritya'ca'aj, ajta a'íjna ɨ Jesús, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Caxu juyiinyaj, capu muɨ'chij, sulu tyácusɨj pu'uj.

53 Néijmi'i mu jaatya'atzájraa, ji'nye máamua'reeriaca'aj tɨjɨn huamuɨ'.

54 Aj pu'ij ɨ Jesús jajví' ɨ muáca'ra'an jitze, ajta ca'nyíin jɨn a'yan tyaatajé tɨjɨn:

—Nyiyóoj ájchesij.

55 Tɨ'quij a'íɨn huatájuuriaca', ajta je'en ájchej, ajta ɨ Jesús a'yaa pu tyihuo'ta'íj ɨ huásimua'mua' mej mij tyáacue'tyej.

56 Jéehua mu je'ej tyityo'tóomuajtyaca' ɨ huásimua'mua', ajta ɨ Jesús a'yaa pu tyihuo'tá'ijmuejri' maj quee a'tíj ixaatye'ej je'ej tɨ tyi'tíj huaríj.

9

Ti'ij Jesús hua'ré'ityixij i maj jamuán huacíj mej mij huo'ré'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios
(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)

1 Jesús pu hua'ajsii a'íijma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ajta a'yan tyihuo'tá' mej mij huo'tamuáritye'en i tyiyáaru'uj i maj tyeítyee tzajta' séejre', ajta maj tyihuó'huaatye'en i maj jin tyí'cucui' i tyeítyee.
2 A'yaa pu tyihuo'ta'ítyaca' mej mij huo'ré'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios ajta mej mij tyihuó'huaatye'en i maj tyí'cucui'.
3 A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:
—Caxu tyi'tíj a'aj i siaj jin huatyóohuiire'en i juyéj jitze, ti'ij tyi'tíj tyáxu'uj, nusu áto'rij, na'ríij páan, ca' túmii, caxu siajta hua'puácaa tyí'choocaj i tyúusiicu'.
4 Jo'siaj ja'rá'iixaj a'tyán maj ja'chej a'áa xu jo'tyá'itzeere'en 'asta siana'aj quee jó'ciinyej a'ájna a chájta'.
5 Ajta tipua'aj a'chájta' mequee já'muanamuajracuj, siata'aj iiráciinyej siajta jaatáca'tzij i juca'quéj ti'ij cáaxij i chuéj, a'íj mu jin jamua'reeren maj ootyá'itzee i Dios jimi.
6 Matii'ij mij a'íimaj jo'cíj néijmi'que' a'áa ti huataca'aj, mahua'ixáatye'ej i nyúucaria'ra' i Dios majta tyihua'huáatye'ej i maj tyí'cucui'.

Ti'ij huamuí' a'íjna i Juan i ti huá'iiraca'aj i tyeítyee
(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

7 Ajta a'íjna i Herodes i ti tajtúhuan jin tyi'tyávaaca'aj, a'íi pu néijmi'i tyú'namuajri' je'ej ti tyi'tíj rijcaa, capu ij jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyú'mua'tyij, ji'nye séecan mu a'yan tyí'xajtaca'aj ti i Juan huatájuuriaca',
8 majta séecan a'yan tyí'xajtaca'aj ti a'íin huataséjre i Elías, majta séecan a'yan tyí'xajtaca'aj ti síij a'íin pué'eenye'ej i ti ará'tyeej Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj.
9 Ajta a'íjna i Herodes a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:
—Nyáaj nu tyu'ta'íjtaca' maj ji'ijvéjchej i mu'úura' i Juan. ¿A'tanyíj na'aj pué'een a'íjna i nyaj jéehua jin a'yan tyí'namuaj?
A'íj pu jin i Herodes tyi'tyasa'ca'aj ti'ij jaaséej a'íjci i Jesús.

Ti'ij Jesús tyihuo'cue'ej a'íijma i tyeítyee i maj anxí ví'ra'aj ará'asej
(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Jn. 6:1-14)

10 Matii'ij a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej uvé'nyej, aj mu mij jaaté'exaa a'íjci i Jesús je'ej maj tyi'tíj huáruuj. Ti'quij jujíme' huojo'ví'tij a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Betsaida.
11 Ajta matii'ij i tyeítyee jáamua'reeri', a'áa mu jo'ré'nyej, aj pu'ij i Jesús huo'ta' maj ajo'ré'nyej, ajta huó'ixaaj je'ej ti tyí'een a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj ajta tyihuó'huaa i maj tyí'cucui'ca'aj.
12 Ti'ij huare'chúmua'risima'caj, a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej mu aje'ré'nyej i Jesús jimi, a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:
—Pata'aj hua'ré'ityixii'in i tyeítyee, mej mij jo'cíxi'in jo'maj jo'cháatimee mej mij huóoso'pe'en majta tyi'tíj huáhuoonyij i maj jáacua'nyij, ji'nye capu yajá'tyi'tij a'yájna.
13 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:
—Siata'aj mua'aj tyihuó'cue'tyej.
Matii'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:
—A'íj tu'uj tyí'chaiij anxívicaa i páan, tyajta hua'puácaa i hue'tyée, na'ríij utyó'ju'un tyej tyij utyojo'vá'nanan cue'ráj mej mij néijmi'i tyú'cua'nyij i tyeítyee.
14 Ji'nye a'yaa mu i tyétyacaa ará'axcaa a'chu anxí ví'ra'aj. Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaj a'íijma i maj jamuán huacíj tijin:
—Miche' huara'sej i tyeítyee huá'puatyej japuan tamuáamuata' mua'ra'ástima'aj méyee majta méyee.
15 Matii'ij mij a'yan huaríj je'ej ti tyihuo'té'exaaj majta i tyeítyee néijmi'i mu huará'saca'.
16 Aj pu'ij Jesús ja'ancurái'puj i páan ajta i hue'tyée, ti'quij jútye' jó'nyeeriaca', ajta tyaatatyójtzi'rej i Dios, aj pu'ij ja'antyítaaraxij i páan, ti'quij huo'ríipu'uj a'íijma i maj jamuán huacíj, mej mij a'íimaj huo'ríi'pui'tye'en i tyeítyee.
17 Néijmi'i mu tyú'cuaa i tyeítyee majta tyámua' naa tyityaatajú'xaj, majta a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj, a'íi mu jaariá'sii i páan ti avá'itzee, tamuáamuata' japuan hua'puaj mu tya'vá'jistya'xij sicírij jitze a'íjci jime' i ti avá'itzee.

Ti'ij i Pedro jaataxájtaca' ti i Jesús a'íin pué'een i Ciríistu'
(Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29)

18 A'náj pu i Jesús jusíij tyényuusime'ej, a'íi mu'uj jaséjraca'aj i maj jamuán huacíj,
a'yaa pu'ij tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:
—¿Ji'nye metyí'xaj i tyeítyee a'tanyíj nyaj pué'een nyáaj?
19 A'yaa mu a'íimaj tyaaté'exaa tijin:
—Séecan mu a'yan tyí'xaj paj muáaj a'íin pué'een i Juan i ti huá'iiraca'aj, majta séecan
a'yan tijin paj muáaj a'íin pué'een i Elías, majta séecan a'yan tijin síij pu huatájuuriaca'
i maj ará'tyeej i Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj.
20 Aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:
—Arí mua'aj, ¿ji'nye setyi'xaj a'tanyíj nyaj pué'een?
Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tijin:
—Muáaj paj a'íin pué'een i Ciríistu' i Dios ti ja'antyíhuoj.

Jesús pu jaataxájtaca' ti arí mui'nyij
(Mt. 16:20-28; Mr. 8:30—9:1)

21 Ajta i Jesús a'yaa pu jéehua tyihuo'íjcaj maj quee a'tíj ixaatye'ej a'tíj ti pué'een.
22 Ajta a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:
—A'íjna i yójra' i Dios jéehua pu jajpuéetzij ja'mej, majta a'iimaj i huáasij, majta i maj
tyihuá'ijtye' i puaaríij, majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca',
néijmi'i mu a'íimaj jaatyáxaahuataj. A'íi mu mij jaje'catan, ajta ti'ij huéeicaj xicáj
tyoomá'caj aj pu'ij huatájuuritaj.
23 Aj pu'ij néijmi'caa a'yan tyu'té'exaaj tijin:
—Tipua'aj a'tíj jaxie'va'aj ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en, a'yaa pu tyúuxie've'
ti anaquéej majúurieenyij je'ej ti jusíij tyá'xie've', ajta je'en a'yan cha'taj na'aj
tya'ajxié'vi'ra'aj ti'ij a'yan ajta tya'ajpuéetzij já'ra'nyij nyati'ij nyáaj.
24 Ji'nye a'íjna i ti jaxie've' tiquee tyi'tíj je'ej jooriaj a'íi pu mui'nyij, ajta tipua'aj a'tíj
yó'rieenyij i ju júuricamej a'íjci jime' ti nyéetzij ná'astijre', a'íi pu jusén jin júurij ja'mej.
25 ¿Ji'nye tyi'tíj tye'tyáhui'rii i a'tíj tipua'aj néijmi'i tyu'mué'tin i ti íiyan tyí'sejre' i
cháanacaj japua tipua'aj yó'rieenyij i ju júuricamej?
26 Tipua'aj a'tíj jutyevi'ra'aj nyéetzij jimi, nusu jatyévi'ra'aj i nyenyúucaa, nyáaj nu
nyajta huatányetyevi'ra'astaj a'íjci jimí a'ájna xicáara' jitze nyaj jitzán yava'cányesij,
néijmi'i jin na'antyinyamua'réeriaj majta nyaj jamuán huaju'uj muá'ju'un i maj tajapuá
tyí'huiire'.
27 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', séecan i maj ya huatyu'uj camu
jaxie've'va'aj muá'ju'un maj huácui'nyij 'asta mana'aj quee jaaséeran ti'ij i Dios néijmi'que'
tyu'ta'íjtaj.

Ti'ij i Jesús seequéj huóoruuj
(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

28 A'chu arahuéeicaj xicáj tyoomá'caj ti i Jesús a'yan tyu'xájtaca', aj pu'ij jiríj japua
antyíraj ti'ij huatyényuunyij, ajta a'íj jo'ví'tij i Pedro, ajta i Juan, ajta a'íjci i Santiago.
29 Ti'ij ooj tyényuusime'ej, aj pu'ij seequéj huóoruuj i junyéerimij jitze, ajta i
tyí'caanaria'ra' naa pu tyu'tyácueenariaca' ajta naa tya'tátaave'ej,
30 majta hua'puaj huataséjre i Jesús jamuán. A'íi mu a'íin pué'eenye'ej i Moisés ajta
a'íjna i Elías,
31 huápui'ij mu naa huasé'rihua'aj, a'íj mu mij tyáxajtasime'ej je'ej ti tye'mej a'íjci
jimi i Jesús a'ájna a Jerusalén.
32 Tyij ajta a'íjna i Pedro, majta i maj hua'puaj i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj jéehua
macu'tzicuca'aj, a'íi mu atanyéjnye'rica'aj, majta je'en jaaséej a'íjci i ti jin i Jesús naa
huasé'rin, majta hua'puácaa huaséj i tyétyacaa maj jamuán ajo'tyú'uuca'aj i Jesús.
33 Mati'ij meríj jo'ciinyisima'caj a'íimaj i maj Jesús jamuán tyí'xajtaca'aj, Pedro pu
a'yan tyu'taxájtaca' tijin:
—Maeestro, tyámua' pu naa tyaj a'yan huatyú'uucaj. Tyiche' huéeicacaa tyú'taahuaj
i ináamuaj, síij ti muéetzij mua' a'rij ja'mej, ajta síij Moisés ti ja'a'rij ja'mej, ajta síij
Elías ti ja'a'rij ja'mej.
Ajta i Pedro capu je'ej já'miteerastya'ca'aj je'ej ti tyí'xajtaca'aj.
34 Ti'ij ooj tyi'xáatacaj, aj pu'ij jéeti'rij hua' japua huataséjre, ajta ti'ij i jéeti'rij
hue'cáanaj aj mu mij tyu'tátziin.
35 Aj pu'ij i jéeti'rij tzajta' nyúucarij huatánamuajre ti a'yan tyu'taxájtaca' tijin:
—A'íi pu a'íin pué'een i nyiyóoj i nyaj ja'antyíhuoj. Siata'aj jáanamuaj.

36 Tɨ'ɨj ɨ nyúucarij a'yan tyu'tánamuajrej, aj pu'ij jusɨ́ɨj ajo'tyaváaj ja'raa ɨ Jesús. Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jamuán huacɨ́j, a'ɨ́ɨ mu ju'huatyá'ɨtzee ɨ jutzájta', camu a'tɨ́j huaté'exaaj je'ej maj tyi'tɨ́j tyu'séj.

Jesús pu tyamuéej tyú'huaaj tyiyáaru' tɨ tzajta' séjria'ca'aj
(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)

37 Yaa ariá'pua'aj, matɨ'ɨj acáacɨj ɨ jɨrɨ́j japua, jéehua mu ɨ tyeɨ́tyee ja'antyinájchaca' ɨ Jesús.

38 Ajta sɨ́ɨj pu hua' tzajta' ɨ tyeɨ́tyee ca'nyíin jɨn a'yan tyaatajé tɨjɨn:

—Maeestro, jéehua nu a'yan tyí'muahuaviij paj jaaséj ɨ nyiyóoj, ji'nye a'ɨ́j nu'uj caa tyi'ijyój,

39 júuricamej tɨ je'ej pua'aj een pu jájviivi', a'ɨ́j pu jɨn iijri'huaj ajta jéehua huá'rurij jatá'caa, ajta je'en éejcueemuxa'rij ɨ jutyényij jitze. Jéehua pu je'ej pua'aj joorej capu jatá'caa tɨ juxáahuaj majo'cha'canye'en.

40 Nyahuo'táhuaviiri' ɨ maj a jamuán huacɨ'ɨj maj jaatamuáritye'en ɨ tɨ tzajta' séejre', ajta camu pu jáaruuj.

41 Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:

—Mua'aj mu siaj quee tyá'tzaahuatye' siajta je'ej pua'aj tyí'tyetyeɨtyee. ¿A'chunyéj juxɨe've' nyaj ja'mua jamuán yahuatyávaacaj nyej nyij ja'mua jɨme' óoviicue're'en? Maja'vé'vi'tɨj a'yóoj.

42 Tɨ'ɨj ooj ɨ tyamuéej ajooma'caj, aj pu'ij ɨ tyiyáaru' je'tárɨej a chóota', ajta huá'rurij jaatá', ajta ɨ Jesús pu jajtyá'xɨj a'ɨ́jcɨ ɨ tyiyáaru', aj pu'ij tyáahuaj a'ɨ́jcɨ ɨ tyamuéej, ajta je'en jaatátuii ɨ yo'puáara'an.

43 Néijmi'ɨ mu tyámua' naa tyo'taséj a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ ɨ Dios jéehua tyámua' tyí'uuriajca'aj.

Jesús pu ajtáhua'aj jaataxájtaca' tɨ muɨ'nyij
(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)

Matɨ'ɨj móoj néijmi'ɨ je'ej tyojo'séeracaj a'ɨ́jcɨ jɨme' je'ej tɨ Jesús huarɨ́j, a'ɨ́ɨ pu a'yan tyihuo'té'exaaj a'ɨ́ɨjma ɨ maj jamuán huacɨ́j tɨjɨn.

44 —Tyámua' xu naa tyáanamuaj siajta quee yó'hua'nan, a'ɨ́jna ɨ yójra' ɨ Dios pu huatátuiiri'huaj hua' jimi ɨ tyeɨ́tyee.

45 Ajta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jamuán huacɨ́j, camu yo'itéej muá'raa je'ej tɨ tyihuá'ixaatya'ca'aj, ji'nye capu eexúj huáɨ'riitya'ca'aj mej mij néijmi'ɨ jo'itéej muá'ra'nyij, majta mu tyí'tzɨɨnya'ca'aj maj jaata'íhuo' a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús tɨ'ɨj tyámua' tyihuo'té'exaatye'en.

¿A'tanyíj jéetze' juxɨe've'?
(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)

46 Aj mu mij a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jamuán huacɨ́j ɨ Jesús huatyóohuij maj a'yan ty-ityahuóojeevej a'ɨ́jcɨ jɨme' a'tɨ́j tɨ jéetze' juxɨé'va'aj ja'mej.

47 Tɨ'ɨj ɨ Jesús jáamua'reeri' je'ej maj tyí'mua'ajcaa, aj pu'ij pá'rɨ'ɨj aja'vé'vi'tɨj, tɨ'quij avéjri' yo'tyéjchej,

48 aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—A'tɨ́j tɨna'aj tɨ tyámua' tyeetyéjeevej a'ɨ́jcɨ ɨ pá'rɨ'ɨj nye jitze ma'can, a'ɨ́ɨ pu ajta nyéetzij naataxɨé've'ej, ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ nyéetzij naataxɨé'vej, a'ɨ́j pu ajta huataxɨe'vej ɨ tɨ unyojo'ta'ítyaca'. A'yaa pu tyí'een, a'ɨ́jna ɨ tɨ jéetze' cɨléenye' jɨn tyi'tyéjvee ja'mua jimi, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ jéetze' juxɨe've'.

A'ɨ́jna ɨ tɨ quee je'ej tojo'mua'raj a'ɨ́ɨ pu tahuɨ́ɨre'
(Mr. 9:38-40)

49 Juan pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Maeestro, séej tu a'tɨ́j ajo'séej tɨ a'nyúucaritze' hue'rámuarityahua'aj ɨ tyiyáaru'uj ɨ maj hua' tzajta' séejre' ɨ tyeɨ́tyee, aj tu tyij jaatá'ijmuejri' tɨquee a'yan rɨjcaj, ji'nye capu ityájma jitze ajtyáma'can.

50 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Caxu ja'ijmuejraj, ji'nye a'ɨ́jna ɨ tɨquee je'ej já'mua'uurej, a'ɨ́ɨ pu já'muahuɨ́ɨre'.

Tɨ'ɨj Jesús hua'ajtyá'xɨj a'ɨ́jcɨ ɨ Santiago ajta a'ɨ́jcɨ ɨ Juan

51 Tɨ'ɨj arí tyi'véjri'tacaj a'ájna xɨcáara' tɨ jitzán ɨ Jesús jo'méj u tajapuá, Jesús pu ca'nyíjra'aj huatóoa' tɨ'ij a'áa jó'me'en a Jerusalén.

52 Séecan pu huata'ítyaca' mej mij anaquéej jó'cɨɨnyej a'ájna a chájta' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Samaaria, mej mij a'áa tyámua' tyojó'uurej jo'tɨj ja'rá'iixaj,

53 majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Samaaria já'chajca'aj, camu jaataxɨé'vej, ji'nye máamua'reeriaca'aj tɨjɨn Jerusalén pu jó'yi'caaj.

54 Tɨ'ɨj a'ɨ́jna ɨ Santiago ajta ɨ Juan, matɨ'ɨj a'ɨ́ɨmaj jáamua'reeri', a'yaa mu tyaaté'exaa a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús tɨjɨn:
—Tavástara', ¿nyi páaxɨe've' tyaj a'yan tyu'ta'ɨ́jtaj tɨ'ɨj jútye' je'cáxɨre'en ɨ tɨéj tɨ'ɨj huó'cui'nyij néijmi'caa a'ɨ́ɨjma?
55 Aj pu'ɨj ɨ Jesús pu ooré'nyeeriaca' ajta je'en hua'ajtyá'xɨj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Caxu mua'aj jamua'reej tyi'tɨ́j tɨ júuricama'ra' ca'nyíjra'aj jamuaatá' siaj sij a'yan tyu'taxáj.
56 Ji'nye canu nyáaj a'ɨ́j jɨn mujo'vé'mej nyej nyij hua'antyipuá'ritye'en ɨ tyeɨ́tyee, sulu nyej nyij hua' japua huatányuunyij.
Aj mu mij jo'cɨ́j, matɨ'ɨj mij séej chájta'naj jitze ja'rá'aj.

Ɨ maj jaxɨe'va'ca'aj maj Jesús jamuán huacɨ́'ca'an
(Mt. 8:19-22)

57 Matɨ'ɨj móoj huaju'caj ɨ juyéj jitze, sɨ́ɨj pu a'yan tyaaté'exaa a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús tɨjɨn:
—Nyavástara', a'yaa nu tyá'xɨe've' nyaj a jamuán jo'cha'canye'en jo'tɨj na'aj paj jooma'aj puá'mej.
58 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—A'ɨ́ɨmaj ɨ arachuíjse, a'áa mu ja'chej jo'tɨj ja'tyásta'najmee, majta ɨ pína'see a'ɨ́ɨ mu tyúu'ito'rityee ɨ tɨ tyu'uj jitze, ajta a'ɨ́jna ɨ yójra' ɨ Dios capu tyichí' jo'tɨj ja'huóoso'pe'en.
59 Jesús pu séej a'yan tyu'té'exaaj tɨjɨn:
—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.
Ajta a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Nyavástara', naatá' nyaj yahuácatyij 'asta na'aj quee huámuɨ'nyij ɨ táataj, nyej nyij ja'vá'naj, aj nu nyij ajamuán jo'chá'canya'aj na'mej.
60 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Miche' a'ɨ́ɨmaj ɨ muɨ'chítyee hua'vá'naj ɨ juxa'aj muɨ'chítyee, pajta muáaj áricuj pata'aj huo'ré'ixaatye'en ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios.
61 Ajtáhua'aj pu sɨ́ɨj a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Nyavástara', nyáaj nu jaxɨe've' nyaj ajamuán jo'cha'canye'en, ajta naatá' nyej nyij anaquéej uja'tanyéj jó'nyej ja'chej nyej nyij huo'tatyójtye'en ɨ nyetyeɨ́ɨtyeristyamua'.
62 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—A'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j tɨ huatyóochej tɨ'ɨj tyu'muárɨe'en, tɨpua'aj arí jé'ta' umá'caj ajta jaatáxaahuataj, capu tyi'tɨ́j huɨ́ɨre' a'ájna jo'tɨj ɨ Dios tyejé'ijtaj.

10

Tɨ'ɨj Jesús hua'ré'ityixɨj a'ɨ́ɨjma ɨ maj huéeicatyej japuan tamuáamuata' ará'asej

1 Tɨ'ɨj a'yan mutyojo'ma'aj, tavástara' pu séecan ava'jajpuaxɨj huéeicatyej japuan tamuáamuata' japuan hua'puaj mu ará'axcaa, a'ɨ́ɨjma pu'ɨj huata'ítyaca' tyahua'puaj ma'can, mej mij anáatya'aj huaju'un, a'ájna jo'tɨj ja'chájta'najmee jo'tɨj a'ɨ́ɨn jo'ré'nyesij.
2 A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Jéehua mu ɨ tɨ huá'ɨtziitye' mej mij ujo'tyájrutyej jo'tɨj ɨ Dios tyejé'ijtaj, ajta camu mui'ɨj ɨ maj a'ɨ́jna jɨn tyí'huɨ́ɨre' maj huo'ré'ixaatye'en ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios. A'ɨ́j xu jɨn a'yan tyaatáhuavii ɨ tavástara' tɨ'ɨj jéetze' huojo'ta'ítyej ɨ maj tyá'tzaahuatye', mej mij néijmi'que' huo'ré'ixaatye'en ɨ tyeɨ́tyee ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios.
3 Séricuj mua'aj, a'yaa nu tyajamuaata'ítyɨj hua' tzajta' ɨ tyeɨ́tyee, a'yaa xu sij huasé'rihua'aj xá'ju'un matɨ'ɨj cányaˈxɨɨ hua' tzajta' ɨ ɨ́ɨra'vetyee.
4 Caxu túmɨi a'aj, caxu tyi'tɨ́j a'aj ɨ siaj jɨn huatyóohuɨ́ɨre'en caxu siajta áto'rij tyi'pɨ́ij nusu tyúuca'quej, siajta quee a'tɨ́j tyí'ixaatye'ej ɨ juyéj jitze.
5 Siatɨ'ɨj hua'chej ja'rá'astij, néijmi'caa xu anaquéecan huatatyójtye'en a'yan tɨjɨn: “Che' tyámua' tyí'eenye' yajá'muachej.”
6 Ajta tɨpua'aj tyámua' naa metyí'tyechej, hua' jimi pu huatyá'ɨtzeere'ej ɨ siaj jɨn huo'tatyójtyej, na'ríij mequee, caxu mua'aj tyi'tɨ́j jo'rɨésij.
7 A'áa xu jo'tyá'ɨtzeere'en jo'siaj ja'rá'ɨixaj, siajta tyú'cua'nyij siajta huaye'en tyi'tɨ́j maj jamuaatá'sij, ji'nye a'yaa pu tye'tyévijtye' maj tyaanájchitye'en a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ tyí'muɨjhuacaa. Caxu ajó'jujhua'nye' áyee siajta áyee ɨ maj hua'chej jitze.
8 Siatɨ'ɨj séej chájta'naj jitze jo'tyájrutyej, majta je'en tyámua' tyajamuaatyéjeevej, a'ɨ́j xu huácua'nyij tyi'tɨ́j maj já'muacue'tyej,
9 setyihuó'huaatye' ɨ maj tyí'cucui', siajta a'yan tyihuo'té'exaatye'en tɨjɨn: “Pu'ríj ja'mua jimi atyojo'ré'nyesij a'ájna xɨcáara' jitze tɨ'ɨj Dios néijmi'que' tyu'ta'ɨ́jtaj.”
10 Ajta tɨpua'aj séej chájta'naj jitze sia'rá'astij jo'maj quee tyámua' tyajamojo'tyéjeevej, a'áa xu cáayej jitze a'yan tyihuo'té'exaatye'en tɨjɨn:

11 “A'íjna ɨ chuéj tɨ muɨɨnyíj tɨ ajtávi'taxɨj ɨ taca'quéj jitze, a'yaa tɨ ma'can ɨ chájta', a'íj tu huatáca'tzɨj siaj sij jáamua'reej siaj jéehua ootyá'ɨtzeerej ɨ Dios jimi. Ajta a'yaa xu tyá'mua'reeriaj tɨ arí tya'rá'iixaj ja'mua jimi a'náj tɨ ɨ Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.”
12 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jɨme', a'ájna xɨcáara' jitze tɨ'ɨj ɨ Dios yará'ɨixaj jéetze' mu a'íɨmaj ɨ tyeítyee jajpuéetzij muá'ju'un mequee ɨ maj Sodoma já'chajca'aj.

Ɨ tyeítyee maj quee tyá'tzaahuatye'
(Mt. 11:20-24)

13 ’Siata'aj huatóoxaamujritye'en mua'aj mu siaj Corazín ja'chej, siata'aj mua'aj mu siaj Betsaida ja'chej. Ji'nye tɨpua'aj a'yan náarɨnyijche' hua' jimi ɨ maj Tiro jo'cháatɨmee na'ríij hua'tzajta' ɨ maj Sidón jo'cháatɨmee, a'íɨ mu aamí' tya'antzáahuatye'nyijche' ɨ Dios jimi, majta cha'mana'aj tyu'tyoochéetya'xɨ'nyijche' majta nasíj japua huara'sejche' mej mij ɨ tyeítyee jáamua'reej maj meríj tyá'antzaahuaj.
14 Ajta a'ájna xɨcáara' jitze matɨ'ɨj néijmi'ɨ á'xɨjtyi'huan, jéetze' xu mua'aj jajpuéetzij xá'ju'un mequee a'íɨmaj ɨ maj Tiro majta ɨ maj Sidón ja'chej.
15 Siajta mua'aj mu siaj Capernaúm ja'chej, ¿nyi a'yan setyityóotzaahuatye' tɨ ɨ Dios jamua'vi'tɨn ɨ jútye'? Capu xaa nyu'uj, sulu Dios pu a'áa jamojóohua'xɨj jo'tɨj jéetze' ja'puejtzij.
16 ’A'íjna ɨ a'tíj tɨ já'muanamuaj, a'íɨ pu ajta nyéetzij nyanamuaj, ajta a'íjna ɨ tɨquee jamua'tzaahuatye', capu ajta nyéetzij ná'tzaahuatye', ajta a'íjna ɨ tɨ quee nyéetzij ná'tzaahuatye', a'íj pu ajta quee á'tzaahuatye' ɨ tɨ nyojo'ta'ítyaca'.

Matɨ'ɨjta uvé'nyej ɨ maj huéeicatyej japuan tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej

17 Ɨ maj huéeicatyej japuan tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, jéehua mu jutyamua've'ej uvé'nyej, a'yaa mu tyu'xájtasime'ej tɨjɨn:
—Tavástara', majta mu ɨ tyiyáaru'uj ta'rá'astej tyatɨ'ɨj a'nyúucaritze' huo'tamuárij.
18 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Nyáaj nu jaaséej a'íjcɨ ɨ tyiyáaru' tɨ'ɨj uje'cájvej ɨ jútye', a'yaa pu huasé'rihua'aj tɨ'ɨj maj tyóona'axcava'ra'an.
19 Nyáaj nu jamuaatá' mej mij quee je'ej já'mua'uurej ɨ cú'cu'see, majta ɨ tyaxcáj. Nyajta jamuaatá' siaj sij huo'tyámue'tɨn néijmi'caa ɨ maj jamuájcha'ɨɨre', mej mij quee je'ej jamuáa'uurej.
20 Siajta caxu a'íjcɨ jɨn jutyamua've'ej ɨ maj jamua'rá'astej ɨ tyiyáaru'uj, sulu a'íj xu jɨn huatóotyamua've'en tɨ arí á'yu'si'ij u tajapuá je'ej siaj ántya'ruj.

A'íɨ pu'uj ɨ yójra' jamua'reej a'tíj tɨ táatajra' pué'een
(Mt. 11:25-27; 13:16-17)

21 A'ájna pu'ij ɨ Jesús jéehua huatóotyamua'vej, tɨ'quij a'yan tyu'taxájtaca' ɨ júuricama'ra' ɨ Dios jitze ma'can tɨjɨn:
—Jéehua nu tyí'muatyojtzi're', nyavástara', muáaj paj nyavástara', ɨ paj tyí'ijta u tajapuá pajta íiyan ɨ cháanacaj japua, ji'nye muáaj paj huo'taséjratyej a'nyúucaa a'íɨjma ɨ maj quee je'ej tyéejviicue', pajta jaatyá'avaataca' a'íɨjma jimi ɨ maj jéehua tyu'yí'tɨn, majta ɨ maj jéehua tyúumua'tyej. Jee xaa nyu'uj nyavástara', ji'nye a'yaa pu tyimua'ránajchaca'.
22 ’Néijmi'ɨ pu ɨ nyavástara' tyinaatá'. Capu a'tíj jamua'reej a'tíj tɨ yójra' pué'een, sulu a'íɨ pu'uj jamua'reej ɨ vástaria'ra', capu ajta a'tíj jamua'reej a'tíj tɨ vástaria'ra' pué'een, sulu a'íɨ pu'uj jamua'reej ɨ tɨ yójra' pué'een, majta je'en a'íɨmaj ɨ tɨ ɨ yójra' huo'taséjratye'sij juxɨé'vi'ra' jɨme'.
23 Tɨ'quij huo'séerajraa a'íɨjma ɨ maj jamuán huacíj, a'íɨjma pu'ij a'yan tyu'té'exaaj tɨjɨn:
—Miche' huatóotyamua've'en a'íɨmaj ɨ maj jaséj je'ej siaj mua'aj tyi'tíj seríj tyí'sej,
24 ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' maj a'íɨmaj ɨ maj tyí'xaxa'ta'aj ɨ Dios jitze ma'can, majta ɨ maj tyityatatyá'ca'aj rey jɨme', a'íɨ mu a'yan tyá'xɨe'va'ca'aj maj jaaséej je'ej siaj mua'aj tyí'sej, ajta camu a'yan tyeeséj, a'yaa mu majta tyá'xɨe'va'ca'aj maj jáanamuaj je'ej siaj mua'aj tyí'namuaj, ajta camu a'yan tyáanamuajri'.

Ɨ a'tíj Samaaria tɨ já'ma'can tɨ tyámua' tyí'tyevij

25 A'náj pu síɨj ɨ tɨ tyí'mua'taj ɨ yu'xarij jitze Moisés tɨ jo'yú'xaca', a'íɨ pu aje'ré'nyej tɨ'ɨj Jesús jamuán tyu'xáj, a'yaa pu tyí'tyesa'ca'aj tɨ'ɨj ja'antyimué'tɨn, a'íj pu jɨn a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—Maeestro, ¿tyi'tanyí juxɨe've' nyaj a'yan huárɨnyij tɨ'ɨj náacɨ'tyij nyej nyij júurɨj ná'ra'nyij jusén jɨme'?
26 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—¿Ji'nye tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze? ¿Tyi'tanyí puá'jijve' ɨ yu'xarij jitze?
27 Aj pu'ij a'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'mua'taj ɨ yu'xarij jitze a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Huaxɨe've' a' vástara' ɨ tɨ Dios pué'een néijmi'i jɨme' a'xɨéjnyu'caa, pajta néijmi'i jɨme' a'júuricamej, pajta néijmi'i jɨme' ɨ paj jɨn uhuájca'nyej pajta ɨ paj jɨn ma'úumua'rej, ajtáhua'aj pu sɨ́ɨj séejre' tɨ a'yan tɨjɨn pata'aj a'yan cha'taj pana'aj tyá'xɨe've' ɨ axa'aj tyévij a'yájna patɨ'ɨj asɨ́ɨj tyíaxɨe've'.
28 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Xá'puɨ' paj tyaataxájtaca'. Tɨpua'aj néijmi'i pua'rá'astej, aj paj júurij puá'mej jusén jɨme'.
29 Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'mua'taj, a'ɨ́ɨ pu jaxɨe'va'ca'aj mej mij jáamua'reej ɨ tyeɨ́tyee tɨ quee a'náj ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi, a'ɨ́j pu jɨn a'yan tyaata'íhuo'ri' a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús tɨjɨn:
—¿A'tanyíj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ nyaxa'aj tyévij?
30 Aj pu'ij ɨ Jesús a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—A'tɨ́j pu Jerusalén ja'rájraa, a'áa pu joomá'caj a Jericó, matɨ'ɨj mij náhua'rij ja'antyinájchaca', néijmi'i mu tyaanáhue'ri', majta tya'cáa'ri'ri' ɨ tyí'caanaria'ra', majta jaatyáavaxɨj, matɨ'ɨj mij jo'cɨ́j, a'áa mu mij yo're'tyécaj a juyéj jitze ajta arí á'me'riajca'aj.
31 Aj pu'ij sɨ́ɨj ajta a'áa jooma'ca'aj ɨ juyéj jitze, puaaríɨj pu pué'eenye'ej a'ɨ́jna, tɨ'ɨj jaaséej tɨ á'me'riajca'aj aa pu ɨmuáj ja'tanyáaj ɨ juyéj jitze ajta mu jo'mej.
32 Ajtáhua'aj pu sɨ́ɨj a'áa jooma'ca'aj a'ɨ́ɨ pu pué'eenye'ej sɨ́ɨj tɨ Leví jitze ajtyáma'can, tɨ ajta tyí'huɨ̈ria'ca'aj ɨ hua' tyeyúuj tzajta', tɨ'ɨj a'áa jo'ré'nyej jo'tɨj jo'riá'ca'aj ɨ tɨ á'me'riajca'aj, a'ɨ́ɨ pu ajta jaaséej, a'yaa pu cha'taj na'aj huarɨ́j a'áa pu ɨmuáj ja'tanyáaj ajta mu jo'mej.
33 Ajtáhua'aj pu sɨ́ɨj a'áa jooma'ca'aj ɨ juyéj jitze a'ɨ́ɨ pu pué'eenye' sɨ́ɨj tɨ séej chuéj japua já'ma'can tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Samaaria, tɨ'ɨj jaaséej, a'ɨ́ɨ pu'ij ja'ancu'vaxɨj.
34 Tɨ'quij jimi ajtyáxɨ̈riaca', aj pu'ij jacáajo'sij jo'tɨj tyajá'puejtyi'huaca'aj ɨ aséityɨj jɨme' ajta ɨ nahuáj, ajta jacá'ijcataca' jo'tɨj tyajá'puejtyi'huaca'aj, aj pu'ij ja'vá'raj ju púuru' japua, tɨ'ɨj ij yo'tɨj a'ájna jo'maj já'asacaa ɨ maj puasaaruve', a'áa pu'ij tyámua' tyéecha'ɨj.
35 Yaa ariá'pua'aj, a'ɨ́jna ɨ tɨ Samaaria já'ma'can, a'ɨ́ɨ pu hua'puácaa iita'ɨ́'puj ɨ túmii, ajta jaata'ɨ́'pu'uj a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ antyúumua'reej a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ chi'ij, a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn: "Pata'aj tyámua' tyéecha'ɨ̈n, nyajta nyáaj nyatɨ'ɨj uvé'nyej, aj nu muaatá'sij néijmi'i a'chu paj jaaxɨ́jtye ɨ paj jáacha'ɨj."
36 A'yaa pu'ij, ¿a'tanyíj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj huéeicaj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ tyámua' tyi'tyévistaj ja'raa a'ɨ́jcɨ jimi ɨ juxa'aj tyévij ɨ maj tyaanáhue'ri' ɨ náhua'rij?
37 Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'mua'taj ɨ yu'xarij jitze Moisés tɨ jo'yú'xaca' a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:
—A'ɨ́jna ɨ tɨ ja'ancu'vaxɨj.
Jesús pu'ij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Áricuj pata'aj a'yan cha'taj pana'aj huárɨnyij.

Tɨ'ɨj Jesús a'áa jo'ré'nyej jo'tɨj ja'chej ɨ Marta ajta ɨ Maríia

38 Ajta a'ɨ́jna ɨ Jesús, a'ɨ́ɨ pu ooj huama'ca'aj, tɨ'quij a'áa ja'rá'aj jo'tɨj ja'chajta', a'áa pu íitɨ' tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Marta huo'tyéeje ɨ juchi'táj.
39 Séej pu a'ɨ́jna tyí'ihuaara'ca'aj íitacan, tɨ a'yan ántyapuaaca'aj tɨjɨn Maríia, a'ɨ́ɨ pu'ij ɨ Maríia a'áa véjri' jo'tayíxɨj ɨ Jesús jimi tɨ'ɨj janamuaj je'ej tɨ tyí'xajtaca'aj.
40 Ajta a'ɨ́jna ɨ Marta, capu je'ej jájtyoove'ej je'ej tɨ huárɨnyij, ji'nye jéehua pu tyí'muarɨe'ca'aj tɨ'ɨj tyihuó'cue'tyej, aj pu'ij ajtyáxɨ̈riaca' ɨ Jesús jimi, tɨ'quij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Nyavástara', ¿nyiquee a jitze juxɨe've' tɨ nye'ihuáara' quee nyahuɨ̈ria'aj nyej nyij nyasɨ́ɨj nyana'aj tyí'muarɨe'? Pata'aj jaaté'exaatye'en tɨ'ɨj naatáhuɨ̈re'.
41 Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Marta, Marta, jéehua paj tyí'mua'tzej, pajta jéehua je'ej tyá'mua'tzej,
42 ajta sɨ́ɨj pu'uj juxɨe've' paj a'yan huárɨnyij. Maríia pu a'ɨ́j ava'huoj ɨ tɨ jéetze' jɨ́'re'en, capu ij a'tɨ́j jáa'ri'raj.

11

Tɨ'ɨj Jesús huo'mua'aj je'ej maj ye'ej tyityeetyényuunyij
(Mt. 6:9-15; 7:7-11)

1 Séej pu a'yan tyu'rɨ́j, a'áa pu ɨ Jesús ja'tyényuusima'aj ɨ Dios jimi, tɨ'ɨj ja'antyipuá'rij tɨ tyényuusij, sɨ́ɨj pu ɨ maj jamuán huacɨ́j a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Tavástara', táamua'tyej tyaj huatyénYuunyɨj ɨ Dios jimi, a'yájna tɨ'ɨj ɨ Juan tyihuo'muá'tyej a'ɨ́ɨjma ɨ maj jamuán huacɨ'ca'aj.
2 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Siatɨ'ɨj huatyényuunyɨj, a'yaa xu tyu'taxáj tɨjɨn:
Tavástara', che' tyámua' eenye' ɨ paj jɨn ántyapuaj.
Che' mujo'vé'me'en ɨ paj jɨn néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.
3 Tyitaatá' ɨ tɨ tyí'cue'ri' ɨ tɨ a'náj tɨna'aj tajitzé tyúuxɨe've'.
4 Tyitaatú'uunyi' ɨ tyaj jɨn ootyá'ɨtzee a'jimi, ji'nye ityáj tu tyajta tyihuo'tú'uunyi'ri' néijmi'caa a'íɨjma ɨ maj ityájma jimi ootyá'ɨtzee.
Capáj tyi'tá'care'en tɨ ɨ tyiyáaru' ca'nyíjra'aj tatá'care'en tyej tyij je'ej pua'aj huárɨnyij.
5 Aj pu'ɨj ajta a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Tyiche' a'yan tyaataxáj yee mua'aj xu séej tyi' amíincuj, ajta je'en a'tzáaj jé'ta' tíca' a'áa jo'ré'nyej jo'tɨj ja'chej ɨ amíincura' tɨ'ɨj ɨj a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn: "Nya' amíincuj, huéeicacaa naatanyíjtye' ɨ páan,
6 ji'nye oochán pu uvé'nyej síɨj ɨ nya' amíincuj tɨ mu' ja'tamá'ca'aj, nyajta nyáaj, canu tyi'tíj tyícha'ɨj ɨ nyaj jáacue'tyej."
7 Tɨ'quij a'íjna ɨ tɨ iirájcaj capu a'yan tyu'tányuusɨj yee: "Capáj nya'ɨtziitya'aj, pu'ríj eetyánami' ɨ puéertaj, majta ɨ tɨ'ríɨj mu'ríj huaje'ej, nyajta nyáaj nu'ríj nyajta huaca'aj, capu che' ɨ'ríj nyaj ájchenyɨj nyej nyij tyi'tíj muaatá'an."
8 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', capu a'íjna jɨn ájchesɨj tɨ'ɨj tyi'tíj jaatá' a'íjcɨ jɨme' tɨ amíincura' pué'een, sulu a'íj jɨn pu ájchesɨj tɨ'ɨj quee ja'ɨtziitya'aj ɨ amíincura', aj pu'ɨj jaatá'sɨj, a'chu tɨ tyi'tíj jaatáhuaviiraj.
9 A'íj nu jɨn a'yan tyajá'mua'ixaatye' tɨjɨn: Tyi'tíj siaj huatáhuoosɨj, Dios pu ja-muaatá'sɨj, ajta tyi'tíj siaj huoo a'íj xu jimi jatyoonyɨj, setye'ejtyáto'sixɨ' jo'tɨj ja'pueertaj, aj pu'ɨj ɨ Dios tyajamua'antácuunye'sɨj.
10 Ji'nye tɨpua'aj a'tíj tyi'tíj jahuaviiraj, a'íɨ pu ja'ancuriáa'sɨj, ajta ɨ tɨ tyi'tíj huoo, a'íɨ pu jatyoonyɨj, ajta ɨ tɨ tye'ejtyáto'sixɨ'ɨn jo'tɨj ja'pueertaj, Dios pu tya'antácuunye'sɨj.
11 '¿Nyiquɨj mua'aj a'yan xáarɨnyij mu siaj huayóojmua', tɨpua'aj a'yóoj hue'ej muahuaviiraj, nyiquɨj cú'cu'uj paatapíjtye'sɨj,
12 nusu tyáxcaj paatáchuiitye'sɨj tɨpua'aj to'oj muahuaviiraj?
13 A'yaa xu mua'aj tyij siajta je'ej pua'aj een ɨ jutzájta', siáamua'reej siaj tyi'tíj huo'tá'an ɨ juyójmua' tɨ jɨ're'en, ajta a'íjna ɨ ja'muavástara' ɨ tɨ tajapuá já'sejre', a'íɨ pu jéetze' jaayí'tɨn tɨ'ɨj huo'tá'an ɨ júuricama'ra' ɨ Dios a'íɨjma ɨ maj jaatáhuaviiraj.

Matɨ'ɨj ɨ Jesús tyi'tíj jitzán ujpuá'rij
(Mt. 12:22-30; Mr. 3:19-27)

14 Jesús pu tyiyáaru'uj huatamuárɨj tɨ tyévɨj tzajta' séjria'ca'aj, ajta a'íjna ɨ tyiyáaru' capu jatá'caria'aj tɨ ɨ tyévɨj tyu'taxáj, tɨ'ɨj Jesús jaatamuárɨj, aj pu'ɨj huatái'riitariaca' tɨ tyu'taxáj ɨ tyévɨj. Majta a'íɨmaj ɨ tyeítyee a'íj mu jɨn je'ej tyo'taséj,
15 majta séecan a'yaa mu tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—A'íjna ɨ Beelzebú ɨ tɨ tyihuá'ijtye' ɨ tyiyáaru'uj, a'íɨ pu ca'nyíjra'aj jatá'caa a'mújcɨj mu Jesús tɨ'ɨj huo'tamuáritye'en ɨ tyiyáaru'uj.
16 Majta séecan a'yaa mu tyá'xɨe'va'ca'aj maj tyi'tíj jɨn ja'antyimué'tɨn ɨ Jesús, a'íj mu jɨn jaatáhuaviiri' tɨ tyi'tíj huo'taséjratye'en mej mɨj a'íjcɨ jɨn jáamua'reej tɨ tajapuá já'ma'can.
17 Ajta ɨ Jesús pu jamua'reeriaca'aj je'ej maj tyí'mua'ajcaa, a'yaa pu'ɨj tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Matɨ'ɨj mana'aj ɨ maj séej ɨ chuéj japua tyí'ijta, tɨpua'aj jé'ta' muáacɨɨnyej, aj mu mɨj huatóonyo'si'tye'ej, matɨ'ɨj mɨj jujíɨmua'aj antyúupua'ritye'sɨj, ajta je'en a'yan cha'taj ɨ tyihuá'chi'ɨj tyu'tyú'uunyi'huaj.
18 A'yaa pu'ɨj ajta tyí'een ɨ tyiyáaru' jimi, tɨpua'aj jé'ta' muáacɨɨnyej, ¿ji'nye tyíɨ'rɨj tɨ'ɨj á'tyeevi'ɨn ɨ maj jɨn antyúumua'reej? A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' a'íjcɨ jɨme' siaj mua'aj a'yan tyí'nyaxaj yee nyaj Beelzebú jitze aránya ca'nyej nyej nyij huo'tamuáritye'en ɨ tyiyáaru'uj,
19 ajta tɨpua'aj a'yan tyí'eenye', ¿a'tanyíj jitze mua'róoca'nyej mej mɨj huo'tamuáritye'en ɨ tyiyáaru'uj a'íɨmaj ɨ maj ja'mua jamuán huacɨ'ɨj? A'íɨ mu mɨj a'yan tyajamuaataxájta siaj mua'aj siajta ootyá'ɨtzee.
20 Ji'nye tɨpua'aj ɨ júuricama'ra' ɨ Dios jitze na'ránya ca'nyej nyej nyij huo'tamuáritye'en ɨ tyiyáaru'uj, a'yaa pu huatóomua'aj tɨ arí a'ájna atyojo'ré'nyej ja'mua jimi a'náj tɨ ɨ Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.
21 'A'tíj tu'huájca'nyej tɨ ajta tyámua' tyé'cha'ɨj ɨ juchɨ'ɨj, néijmi'ɨ ɨ tɨ tyi'ráa' tyámua' pu naa tyí'cha'ɨɨri'huaj.
22 Ajta tɨpua'aj síɨj mujo'vé'me'en tɨ jéetze' uhuájca'nyej quee a'íjna, a'íɨ pu'ɨj jaatyámue'tɨj, tɨ'quij néijmi'ɨ tyá'nahue'ran ɨ tɨ tyí'ijcha'ɨj.

23 'A'íjna ɨ tɨ quee nyahuiɨre', a'íɨ pu nyéjcha'ɨire', ajta ɨ tɨquee tyeítyee tyísiɨre'ej nye
jimi, a'íɨ pu huojo'cuí'naj.

Ɨ júuricamej tɨ je'ej pua'aj een ajtáhua'aj pu huariá'raa
(Mt. 12:43-45)

24 'Ajta a'yan tɨjɨn:
—A'yaa pu rɨcɨj ɨ xɨéjnyu'carij tɨ je'ej pua'aj een, tɨ'ɨj iirájra'nyij séej tzajta' ɨ tyévij, a'íɨ
pu ajo'chá'canya'aj ja'mej tɨ'ij jáahuoonyij jo'tɨj ja'huóoso'pe'en, jo'tɨj jo'huáchij. Ajta
tɨ'ɨj quee jatyoove'en, a'yaa pu tyí'mua'tyij tɨjɨn: "Nyiche' huaria'ra'nyij ɨ nyichéj jó'nyaj
ja'rájraa."

25 Tɨ'ɨj uvé'nyen, a'yaa pu een a'íjna ɨ a'tíj, naa pu een ɨ jutzájta', cuxáa maj moochán
uhuaré'icho'taca', néijmi'i pu tyámua' tyí'een.

26 Aj pu'ij a'íjna ɨ xɨéjnyu'carij séecan uja'rávi'tɨj ɨ maj aráahua'puaj ará'asej, ɨ maj
majta jéetze' je'ej pua'aj een quee ɨ síɨj. Matɨ'ɨj mij néijmi'i utyárutyij ɨ tyévij tzajta' mej
mij a'úu ja'cháaj muá'ra'nyij. Ajta je'en jéetze' je'ej pua'aj éenye'ej ja'mej a'íjna ɨ tyévij
quee tɨ'ɨj aamí' éenye'ej.

Ɨ tɨ ji'ré'can jɨme' tyámua'vi'ra'aj

27 Tɨ'ɨj Jesús ooj tyi'xáatacaj, síɨj pu íitɨ' a'áa jo'tyávaaca'aj hua' tzajta' ɨ tyeítyee. Aj
pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' ca'nyíin jɨme' tɨjɨn:
—Tyámua' pu tyaatá' a'íjcɨ ɨ íitaj ɨ paj jitzán huanɨe'huaca', ajta muaaxá'pueeri'.

28 Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:
—Jéetze' pu tyámua' tyihua'tá'caa a'ɨɨjma ɨ maj janamuaj ɨ Dios nyuucaaj, majta
ja'tzaahuatye'.

Tyeítyee mu jaxɨe'va'ca'aj maj tyi'tíj huaséj tɨ huápuɨ'ɨj juxɨe've'
(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

29 Jéehua mu ɨ tyeítyee móoche' ajtyáxiɨrisima'aj ɨ Jesús jimi, ajta a'íjna, a'yaa pu
tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—Jéehua mu je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj ɨ tyeítyee ijíij maj yan séejre', a'yaa
mu tyá'xɨe've' nyaj tyi'tíj huo'taséjratye'en tɨ huápuɨ'ɨj juxɨe've'. Ajta canu tyi'tíj
huo'taséjratye'sij, a'íj nu'uj huo'té'exaatye'ej je'ej tɨ tyáaruj ɨ Jonás.

30 'Ji'nye a'íɨ pu ɨ Jonás a'íɨn pué'eenye'ej ɨ tɨ huápuɨ'ɨj juxɨe've' ɨ maj jaaséej ɨ maj
Nínive já'chajca'aj, a'yaa nu cha'taj nyana'aj nyáaj a'íɨn tyi'pué'een ɨ tɨ huápuɨ'ɨj juxɨe've'
mej mij jaaséj ijíij maj huátyeɨtyee.

31 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'ájna xɨcáara' jitze tɨ jitzán Dios huá'xɨjtye'en ɨ
tyeítyee, a'íjna ɨ tɨ aamí' tyi'tyávaaca'aj reíinaj jɨme' yúutyej pujmua', a'íɨ pu a'áa
jo'tyéechaxɨj ja'mua jamuán. A'íɨ pu ajta hua' jitze tyo'ojpuá'ritye'sij tyi'tíj jɨme', ji'nye
a'íɨ pu ɨmuáj mujo'vé'mej tɨ'ij jáanamuaj a'íjcɨ ɨ Salomón tɨ tyámua' metyóomua'riajca'aj.
Nyajta nyáaj, ɨ nyaj yaa huatyéjve ɨ tyeítyee tzajta', jéetze' nu va'cán jɨn tyi'tyéjvee quee
a'íjna ɨ Salomón.

32 Majta ɨ maj Nínive já'chajca'aj, a'yaa mu rɨnyij a'ájna xɨcáara' jitze ɨ Dios tɨ jitzán
huá'xɨjtye'en ɨ tyeítyee. A'íɨ mu huatyáhuiixɨ'ɨj ja'mua jamuán ijíij siaj huátyeɨtyee,
matɨ'ɨj mij ja'mua jitze tyo'ojpuá'ritye'sij tyi'tíj jɨme'. A'ɨɨmaj mu seequéj tyu'muá'aj
matɨ'ɨj jáanamuajri' je'ej tɨ tyihuo'té'exaaj ɨ Jonás. Nyajta nyáaj jéetze' nu va'cán jɨn
tyi'tyéjvee quee a'íjna ɨ Jonás.

Ɨ tɨ jatatzavi'tye' ɨ tyévij
(Mt. 5:15; 6:22-23)

33 'A'íjna ɨ tɨéj ɨ maj ja'antyítɨeeraj, capu a'tíj me'yo'tyá'avaataj. Capu ajta xá'rij tzajta'
ju'cáchesij. Capu xaa nyu'uj, sulu áan pu ɨmuáj yo'ojchesij tɨ'ij huo'tyátatzavi'tye'en ɨ
maj a'úun jo'tyárutyij.

34 A'yaa pu tyí'huiɨre' ajɨ'sij tɨ'ɨj tɨéj tɨ á'taa a jitze, a'íj pu jɨn, tɨpua'aj jí'reenye' ajɨ'sij,
a'yaa pu éenye'ej ja'mej, cuxáa tɨ huányeeri'cɨj néijmi'que' ajitze. Na'ríij quee jí'reenye'
ajɨ'sij, a'yaa pu een cuxáa tɨ huatíca' ajitze.

35 Tyámua' xu'uj mua'aj tɨ'ij quee óomuɨ'nyij ɨ tɨéj tɨ arí ja'mua jitze séejre'.

36 Tɨpua'aj a'náj tɨna'aj á'taacaj mua' jitze, ajta quee a'muɨ'ɨjca, néijmi'que' pu
huanyéeri'cɨj ja'mej. A'yaa pu tye'mej, tɨ'ɨj ɨ tɨéj tɨ ajitze séjre'ej.

Tɨ'ɨj Jesús hua' jitze tyo'ojpuá'rij a'ɨɨjma ɨ fariseos
(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 20:45-47)

37 Tɨ'ɨj ja'antyipuá'rij tɨ tyihuó'ixaaj, aj pu'ij síɨj fariseo jaatajé tɨ tyojo'vá'cua'nyij
jo'tɨj ja'chej, a'áa pu'ij ɨ Jesús jo'mej tɨ'quij utyájrupij ajta je'en ajtyéeyixɨj jo'tɨj méesaj
jo'tyéjvee.

38 Ajta a'ɨ́jna ɨ fariseo, je'ej pu'ij pua'aj tyo'tóomua'aj, tɨ'ɨj jaaséej ɨ Jesús tɨquee anomuéetya'aj tyu'cuaj je'ej maj tyeeyí'tɨhua'aj.

39 Aj pu'ij tavástara' a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Mua'aj mu siaj fariseos pué'een, a'yaa xu tyí'tyetyij siaj anóomuejtye mu jumuáca' jitze, ajta quee je'ej jamuá'miteeraste' siaj tyámua' huóo'uurej mu jutzájta'. A'yaa xu een tɨ'ɨj a'tɨ́j tɨ jacáajo'sij jéjre' ɨ váasuj ajta ɨ puláatuj. Maj siajta mua'aj, je'ej xu pua'aj een mu jutzájta', siajta je'ej pua'aj tyí'tyetyeɨtyee a'ɨ́jcɨ jɨme' siaj tyihuá'nahue', siajta je'ej pua'aj huá'uurej.

40 'Siajta quee tyi'tɨ́j mua'reej, a'ɨ́jna ɨ tɨ jaatyátaahuaca' ɨ já'muahue'ra', ¿Nyiquee a'ɨ́ɨn ajta jaatyátaahuaca' ɨ tɨ já'muatzajta' séejre'?

41 Siata'aj tyihuo'tá'an ɨ maj quee je'ej tyéejviicue' a'ɨ́jcɨ ɨ siaj tyí'ijcha'ɨj. A'yaa xu a'ɨ́jcɨ jɨn huárɨnyij, tɨ'ɨj tyámua' tye'rájra'nyij ja'mua jimi.

42 'Je'ej pu pua'aj atyojo'ré'nyesij ja'mua jimi ɨ fariseos siaj pué'een. A'yaa xu tyi'tá'caa ɨ séej tamuáamuata' anxɨtyej tɨ jitze ma'can a'ɨ́jcɨ ɨ tu'píj, tyi'tɨ́j meentaj, siajta a'ɨ́jcɨ ɨ tu'píj tɨ a'yan huatóomua'aj tɨjɨn ruda, siajta néijmi'ì tɨ'ɨj na'aj pua'máj tyí'xoo ɨ tu'píj. Siajta serɨj yo'huá'xɨj ɨ tɨ jéetze' juxɨe've' ɨ Dios jimi, siaj tyámua' huó'uurej ɨ juxa'aj tyeɨtyee je'ej tɨ tya'ráanajchi, siajta tyámua' tyéejcha'ɨɨj ɨ Dios. Tyámua' pu atyojo're'nyéenyijche' tɨpua'aj sequée yo'hua'naacajche' siaj ja'rá'astee a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ jéetze' juxɨe've'. Ajta a'yan tyúuxɨe've' siaj tyu'tá'an a'ɨ́jcɨ ɨ séej tamuáamuata' anxɨtyej tɨ jitze ma'can.

43 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mua'aj, mu siaj fariseos pué'een, jéehua xu jaxɨe've' tɨ tyi'tɨ́j jamuáacɨ'tyij siaj sij oorá'sej ɨpuárɨj japua jo'maj já'ra'sacaa ɨ huásɨj ɨ tyeyúuj tzajta'. Ajta jamua'ráanajchij maj ɨ tyeítyee jamuaatatyójtye'en tzáahuatyi'ra'aj jɨme' jo'maj tyaja'tóotɨmej.

44 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en, ji'nye a'yaa xu een tɨ'ɨj jo'maj huaja'vá'naamua ɨ muɨ'chítyee. Majta ɨ tyeítyee ɨ maj japuan huahuíistɨcɨ'ɨj, camu jamua'reej yee a'tyán mu ava'námi'huajmee.

45 Tɨ'ɨj ij sɨ́ɨj tɨ tyí'mua'taj ɨ yu'xarij jitze, Moisés tɨ jo'yú'xaca', a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Maeestro, je'ej pua'aj paj tyihuá'xaj a'ɨ́ɨjma ɨ fariseos, a'ɨ́j paj jɨn pajta je'ej pua'aj tyí'tajee ityájma.

46 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Siajta mua'aj, mu siaj tyí'mua'taj ɨ yu'xarij jitze Moisés tɨ jo'yú'xaca', je'ej pu pua'aj tye'mej ja'mua jimi. A'yaa xu tyihuá'ijtye' ɨ tyeítyee a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ huápuɨ'ɨj tyésɨ', siajta huá'ijtye' mej mij ɨ tyeítyee a'ɨ́jcɨ jɨn a'yan huárɨnyij, siajta mua'aj caxu tyi'tɨ́j jɨn a'yan rɨcɨj.

47 'Je'ej pu pua'aj tye'mej ja'mua jimi, ji'nye mua'aj xu ja'ajtá'huaj ɨ maj tzajta' huo'tyátoosɨj a'ɨ́ɨjma ɨ maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj, a'ɨ́ɨmaj maj huo'cuij ɨ já'muahuasimua'cɨ'ɨj.

48 A'ɨ́j pu jɨn a'yan tyé'miteere' tɨjɨn jamua'ránajchaca' je'ej maj huó'ruuj ɨ já'muahuasimua'cɨ'ɨj, ji'nye a'ɨ́ɨ mu huo'cuij a'ɨ́ɨjma ɨ maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj, siajta mua'aj ja'ajtá'huaj jo'maj huaja'vá'naj.

49 'A'ɨ́j pu jɨn ɨ Dios jumua'tzíira'aj jɨn a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn: "Nyahuo'ta'ítyɨj hua' jimi ɨ tyeítyee séecan maj nye jitze ma'can tyí'xaj, nyajta séecan ɨ nyaj hua'antyíhuoj mej mij nyahuɨɨria'aj. Je'cácaa mu cui'nyij a'ɨ́ɨmaj ɨ tyeítyee, majta séecan je'ej pua'aj uurej."

50 A'ɨ́j pu jɨn ɨ Dios a'ɨ́ɨjma jitze tyí'pua'ritye'en ijíij maj huátyeɨtyee a'ɨ́jcɨ jɨme', matɨ'ɨj mana'aj pua'máj huácuij ɨ maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, matɨ'ɨj pua'máj huácuij tɨ'ɨj na'aj tyu'séjrej ɨ cháanacaj,

51 tɨ'ɨj na'aj ɨ Abel tɨ huamuɨ' ajta a'ɨ́jna ɨ Zacarías, ɨ maj jaajé'caj jé'ta' jo'tɨj jo'tyéjvee a'ɨ́jna ɨ maj japuan tyí'mu'vejritacaa, ajta ɨ tyeyúuj tɨ ja'vé'nyee. A'ɨ́j pu jɨn ɨ Dios a'ɨ́ɨjma jitze tyí'pua'ritye'en ijíij maj huátyeɨtyee.

52 'Je'ej pu pua'aj tye'mej ja'mua jimi mu siaj tyí'mua'taj ɨ yu'xarij jitze Moisés tɨ jo'yú'xaca'. Ji'nye mua'aj xu jujɨɨmua'aj jamua'reeriaca'aj je'ej tɨ tyá'xɨe've' ɨ Dios, siajta quee a'yan huarɨ́j je'ej tɨ ɨ Dios tyá'xɨe've'. Caxu siajta hua'tá'caa mej mij séecan jáamua'tyij je'ej tɨ tyí'een ɨ Dios jimi.

53 Tɨ'ɨj Jesús iirájraa, a'ɨ́ɨmaj ɨ fariseos, majta ɨ maj tyí'mua'taj ɨ yu'xarij jitze Moisés tɨ jo'yú'xaca', a'ɨ́ɨ mu jéehua huatanyínyu'cacuca', majta je'en huatyóohuij maj jáa'ɨtziitye'en jéehua metye'íhuo'raj,

54 mej mij jájtyoonyij ɨ tɨ jɨn eerá'ɨtzen, a'ɨ́jcɨ jɨme' je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tyu'taxájtaj.

12

Tɨpua'aj a'tɨ́j hue'tzij jɨn jusejrataj

1 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ tyeɨ́tyee, jéehua mu ajtyáxɨɨriaca', a'yaa mu ará'axcaa a'chu hua'puaj
ví'ra'aj nusu huéeicaj ví'ra'aj, a'ɨ́j mu jɨn huápuɨ'ɨj á'cataca'aj. Ajta a'ɨ́jna ɨ Jesús, a'ɨ́ɨ pu
anaquéej tyihua'tyixáatya'ajraa a'ɨ́ɨjma ɨ maj jamuán huacɨ́j a'yan tɨjɨn:
—Tyámua' xu'uj mua'aj a'ɨ́ɨjma jimi ɨ fariseos ɨ maj ja'najchitye' ɨ páan jitze, a'ɨ́ɨmaj
mu huá'cuanamuaj ɨ tyeɨ́tyee.
2 Jɨ'nye tyi'tɨ́j maj mua'reej ɨ tyeɨ́tyee avíitzɨj jɨme' a'ɨ́ɨ pu mua'reeri'huan, ajta tyi'tɨ́j
maj avaataca'aj a'ɨ́ɨ pu huataséjre'sij.
3 A'yaa pu'ij a'ɨ́jcɨ ɨ paj jaataxájtaca' tɨ́ca'riste', a'ɨ́ɨ pu huatánamuajre'ej túјca'rij
tzajta', ajta a'ɨ́jna ɨ paj jaataxájtaca' xájtari' u chi'táj, Dios pu jaataxájtaj ca'nyíin jɨme'
a'ájna ɨ chi'ij japua.

A'tanyɨ́j a'yan tyúuxɨe've' tyaj jatzɨ́ɨnya'aj
(Mt. 10:28-31)

4 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' mu siaj nya' amíincustyamua' pué'een, caxu
huá'tzɨ́ɨnye'ej a'ɨ́ɨjma ɨ maj jaayí'tɨn maj jaajé'caj ɨ siaj jatyáhue'ra', ji'nye camu jaayí'tɨn
maj jo'puá'ritye'en ɨ ja'mua júuricamej.
5 Nyajta nyáaj nu jamuaaté'exaatye'ej a'tɨ́j siaj tzɨ́ɨnye'ej, a'ɨ́j xu tzɨ́ɨnye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ
tɨ jaayí'tɨn tɨ jaajé'caj ɨ siaj jatyáhue'ra', tɨ ajta jaayí'tɨn tɨ a'áa yóorɨeenyij ɨ ja'mua
júuricamej ɨ tɨéj jitze tɨquee a'náj já'muɨ'nyij. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tɨjɨn: siata'aj
a'ɨ́j huátzɨ́ɨnye'en.
6 'Caxu je'ej tyityóomua'ajcaj. ¿Nyi mequee a'yan tyí'najchitaj a'chu hua'puaj meeru'
anxɨ́vicaa jɨme' ɨ pína'see? Camu jéehua tyá'najchij ɨ pína'see, ajta ɨ Dios capu
huojo'hua'naj.
7 Ajta ja'mua jɨme', Dios pu jamua'reej a'chu tɨ sɨ́ɨj ajta sɨ́ɨj ava'cɨpuaj, a'ɨ́ɨ pu arí
jaatyé'itej. A'ɨ́j xu jɨn quee tyí'tzɨ́ɨnye'ej, ji'nye mua'aj xu jéetze' jitzán juxɨe've' mequee
ɨ pína'see.

Ɨ maj ja'xaj a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús ɨ tyeɨ́tyee tzajta'
(Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'tɨ́j tɨna'aj tɨ a'yan tyu'taxáj ɨ tyeɨ́tyee tzajta' tɨ nyéetzɨj
ná'tzaahuatye', nyáaj ɨ nyaj nyajta tyévɨj jitze huanɨe'huaca', a'yaa nu nyajta tyaataxájta
a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj tajapuá tyí'huɨ́ɨre' ɨ Dios jimi,
9 ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ naatyáhue'taj a'ɨ́ɨjma jimi ɨ tyeɨ́tyee, a'yaa nu cha'taj tyaataxájta a'ɨ́ɨjma
jimi ɨ maj tyí'huɨ́ɨre' ɨ Dios jimi tɨjɨn canu jamua'tyej.
10 'Dios pu tyihuo'tú'uunyi'raj a'ɨ́ɨjma ɨ maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj nyéetzɨj ɨ nyaj nyajta
tyévɨj jitze huanɨe'huaca', ajta capu a'náj tyihuo'tú'uunyi'raj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj je'ej pua'aj
tyaataxáj ɨ júuricama'ra' ɨ Dios.
11 'Matɨ'ɨj jamuá'anvi'tɨj a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj tyeyúuj tzajta' tyí'ijta, nusu a'ɨ́ɨjma jimi ɨ
maj tyi'tɨ́j jɨn antyúumua'reej, caxu je'ej tyityóomua'ajcaj je'ej siaj tyityeetyóonaj nusu
je'ej siaj tyu'taxájtaj,
12 ji'nye tɨ'ɨj jamuáacɨ'tyij siaj tyu'taxáj, a'ɨ́ɨ pu ɨ júuricama'ra' ɨ Dios
tyaja'muamua'tyen je'ej siaj ye'ej tyu'taxájtaj.

A'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨ tyí'ijcha'ɨj a'ɨ́jna ɨ chɨ́jtyaanyi'
13 Sɨ́ɨj tɨ hua' tzajta' ajo'tyávaaca'aj, a'yaa pu tyaaté'exaa ɨ Jesús tɨjɨn:
—Maeestro, pata'aj jaaté'exaatye'en ɨ nye'ihuáara' tɨ tyinaatá'an a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ nyéetzɨj
tyí'nyacɨ'puaj.
14 Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:
—¿A'tanyɨ́j tyina'antyáarujtyej juées jɨme' nyej nyij nyáaj tyu'xá'puɨ'ɨntare'en ja'mua
jimi?
15 Ajta a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Tyámua' xu'uj mua'aj, siaj sij quee huápuɨ'ɨj tyí'nyacua'tzaj siaj jéehua
tyu'cha'ɨ́ɨtɨme'nyij, ji'nye tɨpua'aj a'tɨ́j jéehua tyi'tɨ́j tyícha'ɨ́ɨj, capu tyi'tɨ́j je'ej ty-
eetyáhuɨ́ɨre'ej tɨ'ɨj quee che' tyi'tɨ́j je'ej ja'uurej.
16 Tɨ'ɨj ij séej nyúucarɨj jɨn tyihuo'té'exaaj a'yan tɨjɨn:
—A'áa pu ja'hua' chɨ́jtyaanyi' já'chajca'aj, chuéj pu tyícha'ɨ́ɨca'aj tɨ japuan
tyí'huastyaa, tyámua' pu jéehua tyú'cɨ́ɨtyej.
17 Tɨ'ɨj ij a'yan tyi'riá'mua'aj tɨjɨn: "¿Ji'nye náarɨnyij? Capu che' ma' jáaɨ'rij jó'nyaj
je'ej yó'uurej ɨ tɨ huácɨ́ɨriaca'."
18 Aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn: "Nu'rɨ́j jamua'reej je'ej nyaj huárɨnyij.
Nyetyu'tyú'uuna ɨ tyí'nyechoorɨj matɨj tyu'váatɨmee, nyajta je'en séecan ájtaahuaxɨ'sij

tɨ jéetze' viváajma'aj já'ra'nyij, nyatɨ'ɨj nyij a'úun ju'tyá'toosij ɨ tɨ tyú'cɨɨriaca', nyajta néijmi'i ɨ nyaj tyí'ijcha'ɨj.
19 Nyajta je'en a'yan tyu'taxájtaj ɨ nyatzájta' tɨjɨn: Nu'rɨj néijmi'i tyí'ijcha'ɨj, tyámua' pu tyé'tyeeren tɨ tyámua' tyinaatyáhuɨɨre'sij, nu'rɨj nyaj huányaso'pe'en, nyiche' tyí'cua'ajcaj, nyajta ya'caj, nyajta huányetyamua've'en.”
20 Ajta ɨ Dios pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn: “Muáaj mu paj quee ma'úumua'rej, ijíij tɨ́ca' paj muɨ'nyij, ¿a'tanyíj tyí'cɨ'tyij a'ɨ́jna ɨ paj tyámua' tyú'ruuj?”
21 A'yaa pu tye'mej a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj jaxɨe've' maj jéehua tyi'ijcha'ɨ́ɨj, ajta camu tyi'tɨ́j tyí'cha'ɨj ɨ Dios jimi.

Dios pu huá'cha'ɨj ɨ juyójmua'
(Mt. 6:25-34)

22 Tɨ'quij ɨ Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj a'ɨ́ɨjma ɨ maj jamuán huacɨ́j tɨjɨn:
—Caxu a'ɨ́jcɨ jɨn tyí'mua'ajcaj je'ej siaj tyí'cua'nyij, nusu je'ej siaj tyí'tyeye'en, na'ríɨj tyi'tɨ́j siaj cáanarij tyu'tyóochejtye'sij.
23 Jéetze' pu ɨ ja'mua júuricamej juxɨe've' quee ɨ cue'ráj, ajta jéetze' juxɨe've' ɨ ja'muatyévij quee ɨ siaj tyi'tyóoche'tyee.
24 Cásɨ' siahuo'séj mu cua'tzáaj, camu tyí'huastyaa, camu majta tyí'tza'nacaa, camu tyichí' ɨ maj tzajta' tyámua' yó'uurej ɨ maj merɨj jájsɨɨ, capu je'ej óoche' pu ɨ Dios tyihuá'cue'tyej. Siajta mua'aj jéetze' xu jimi juxɨe've' ɨ Dios mequee ɨ cua'tzáaj.
25 ¿A'tanyíj jaayí'tɨn tɨ jéetze' á'tyeevi'in tɨ júurij já'ra'nyij a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ jéehua tyúumua'tziitye'?
26 Tɨpua'aj sequée jaayí'tɨhua'an siaj a'yan huárɨnyij, ¿ji'nye een jɨme' sij tyí'mua'tzej a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨ tyá'ɨtzeere'?
27 ’Cásɨ' setyu'séj mu xúuxu'uj je'ej tɨ tyí'huase', capu tyí'muɨjhuacaa capu ajta tyí'itzacaa. Ajta jéetze' pu naa huasé'rin quee ɨ Salomón ɨ tɨ tyi'tyávaaca'aj rey jɨme', capu a'náj a'yan tyu'yóochejtyej tyi'tɨ́j jɨme' tɨ naa huasé'rin tɨ'ɨj mu xúuxu'uj.
28 Tɨpua'aj ɨ Dios tyámua' tyé'cha'ɨj ɨ xúuxu'uj tɨ a'áa já'huase' a'ɨtzitáj, ajta yaa ariá'pua'aj mu jaaré'vejchi, matɨ'ɨj mij jaatyáteeraj, jéetze' pu'ij mua'ajmaj tyajamuaatá'sij ɨ siaj tyu'tyóochejtye'en, mua'aj mu siaj quee tyá'tzaahuatye'.
29 A'ɨ́j pu jɨn caxu je'ej tyityóomuajtyej a'ɨ́jcɨ jɨme' tyi'tɨ́j siaj cua'nyij, nusu je'ej siaj tyí'tyeye'en.
30 Ji'nye néijmi'i matɨ'ɨj mana'aj pua'máj yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua, a'yaa mu a'ɨ́jcɨ jɨn tyí'mua'tzej, siajta mua'aj xu tyivástara' tajapuá tɨ já'sejre', a'ɨ́ɨ pu arí jamua'reej tyi'tɨ́j tɨ jamuá'ɨtziitye'.
31 Jéetze' xu jáahuoonyij ɨ Dios tɨ jɨn tyí'ijta, aj xu sij néijmi'i tya'ancuriáa'sij ɨ tɨ tyajamuá'ɨtziitye'.

Tɨ jéehua tyejé'sejre' ɨ tajapuá tɨ huápuɨ'ɨj tyí'huɨɨre'
(Mt. 6:19-21)

32 ’Nyetyeɨ́ɨtyeristyamua', caxu tyí'zɨɨnye'ej tyij siajta cɨ́ɨ siana'aj ará'asej, a'ɨ́jna ɨ siaj jajvástara' a'ɨ́ɨ pu jamuaatá'sij siaj utyájrutyej jo'tɨj a'ɨ́ɨn tyejé'ijtaj.
33 Siata'aj tyú'toonyij ɨ siaj tyí'ijcha'ɨj siajta tyihuo'riáan ɨ maj quee je'ej tyéejviicue', aj xu sij tajapuá jéehua tyajá'ajsɨɨre'sij ɨ tɨ tyajamuaatyáhuɨɨre'sij, a'yaa pu éenye'ej ja'mej tɨ'ɨj áto'rij tɨquee a'náj huatyápa'naj, ajta jo'maj quee a'náj jo'tyárutyij ɨ náhua'rij, majta quee a'náj yo'rɨésij ɨ cɨrimíisee.
34 Ji'nye jo'tɨj tyi'tɨ́j jamuaja'ajcha'ɨɨre' a'áa pu ajta ja'séeria'aj ja'mej ɨ ja'muaxɨéjnyu'caa.

Tyiche' tyámua' eenye' tyajta tyámua' metyityoonyéjnye'rij
35 ’Tyámua' xu huóo'uurej siaj sij tyu'tyáhuɨɨre'en, sióoche' atanyéjnye'rij tɨ'ɨj a'tɨ́j tɨ antyitátzave'.
36 A'yaa xu éenye'ej xá'ju'un matɨ'ɨj ɨ maj tyí'huɨɨre' a'tɨ́j jimi tɨ a'áa jo'mej jo'maj tyeje'ye'estej a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨ sɨ́ɨj huatyényeɨ́ɨchij, majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyí'huɨɨre' móoche' mu tyi'chó've'ej muá'ju'un a'tzáaj tɨ uvé'nyesij a'ɨ́jna ɨ tɨ tyihuá'ijtye', mej mij jiye'tzín tya'antácuunye' tɨ'ɨj a'ɨ́ɨn tye'ejtyáto'sixɨ'ɨn ɨ puéertaj jitze.
37 Tyámua' pu tyihuo'tyáhuɨɨre'sij a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyí'huɨɨre' tɨ'ɨj huo'séj ɨ maj jacho've' a'tzáaj tɨ uvé'nyesij a'ɨ́jna ɨ tɨ tyihuá'ijtye'. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jɨme', a'ɨ́jna ɨ tɨ tyihuá'ijtye', a'ɨ́ɨ pu tyámua' ju'uurej tɨ'ɨj huo'tyáhuɨɨre'en, ajta huo'ta'ɨ́jtye'sij maj ajtyáara'asej ɨ méesaj jitze, tɨ'ɨj tyihuó'cue'tyej.
38 Tyámua' pu tyihuo'tyáhuɨɨre'sij a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyí'huɨɨre' tɨpua'aj móoj jacho'va'aj, a'tzáaj tɨ uvé'nyesij a'ɨ́jna ɨ tɨ tyihuá'ijtye', tɨpua'aj jé'ta' tɨ́ca' uvé'nyej nusu tapuá'risima'caj.

39 A'yaa xu mua'aj tyá'mua'reeriaj tɨjɨn, a'ɨ́jna ɨ tɨ tyichí', tɨpua'aj jamua'reeriaj a'tzáaj tɨ arú'iixaj ɨ náhua'rij, capu jaatá'sij tɨ aná'astij tɨ'ij tyu'náhua'an.
40 Siajta mua'aj, tyámua' xu sij siajta huó'uurej, ji'nye nyáaj, ɨ nyaj nyajta tyévij jitze huanɨe'huaca', aj nu uvé'nyesij siatɨ'ɨj pua'aj quee pu tyámuamua're'.

Ɨ maj tyí'huɨ́re' a'ɨ́ɨmaj ɨ maj hua'puaj
(Mt. 24:45-51)

41 Pedro pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—Tavástara', ¿nyij ityájma pana'aj putyí'tajee a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ nyúucarij ca' néijmi'caa paj putyí'jee?
42 Tavástara' pu a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:
—¿A'tanyíj pué'een a'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'huɨ́re', tɨ ajta tyámua' metyóomua'rej, tɨ ajta quee a'náj tyi'tɨ́j jɨn ootyá'ɨtzee? Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ tyé'ijtye', a'ɨ́ɨ pu tyé'cha'ɨ́raste'en tɨ'ij a'ɨ́jcɨ jɨn antyúumua'reeriaj a'ɨ́ɨjma ɨ séecan ɨ maj majta tyí'huɨ́re', a'ɨ́ɨ pu tyihuá'cue'tyej a'tzáaj maj pua'aj tyí'cua'caa.
43 Tyámua' pu tye'mej a'ɨ́jcɨ jimi ɨ tɨ tyí'huɨ́re' tɨ'ɨj uvé'nyej a'ɨ́jna ɨ tɨ tyé'ijtye', ajta je'en jáatyoonyij a'yan rɨjcaj je'ej tɨ tyaata'íj.
44 Je'can jɨme' nu a'yan tyajá'mua'ixaatye', néijmi'i pu tyé'cha'ɨ́raste'en a'chu tɨ tyi'tɨ́j tyícha'ɨ́ɨj a'ɨ́jna ɨ tɨ tyé'ijtye'.
45 Ajta tɨpua'aj a'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'huɨ́re' a'yan tyí'mua'ajcaj yee mu pu ja' jé'tyeeren a'ɨ́jna ɨ tɨ tyináacha'ɨ́raj, ajta quee íiya'taj uvé'nyesij, aj pu'ij huatyóochesij tɨ huo'tyávaxɨ'ɨn a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyí'huɨ́re', ɨ maj tyétyacaa ajta ɨ maj úucaa, ajta pu huatyóochesij tɨ tyú'cua'nyij, ajta tɨ nahuáj ucáaye'en tɨ'ɨj ij huatyátahueesij,
46 ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ tyé'ijtye', a'ɨ́ɨ pu uvé'nyesij a'náj tɨpua'aj quee jacho've', ajta a'tzáaj tɨpua'aj quee putyamua'riáacaj, aj pu'ij jéehua puéjtzij jaatá'sij, a'yaa pu cha'taj na'aj tyá'cɨ'tyij tɨ'ɨj a'ɨ́ɨjma ɨ maj ootyá'ɨtzeerej ɨ Dios jimi.
47 'A'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'huɨ́re' tɨ jamua'reej je'ej tɨ tyá'xɨe've' a'ɨ́jna ɨ tɨ tyé'ijtye', ajta quee tyámua' eenye'en, nusu quee a'yan rɨjcaj je'ej tɨ tyá'xɨe've' ɨ tɨ tyé'ijtye', jéehua pu'ij javeenyij a'ɨ́jna ɨ tɨ tyé'ijtye'.
48 Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'huɨ́re' tɨquee jamua'reej je'ej tɨ tyá'xɨe've' ɨ tɨ tyé'ijtye', cɨ́ɨ pu'uj tye'ré'vesij tɨpua'aj je'ej pua'aj huárɨnyij. A'tɨ́j maj jéehua tyu'tá', jéehua mu majta tyaatáhuaviiraj, ajta a'tɨ́j maj jéetze' jitzán tyí'ca'nyej jéehua mu majta tyaatáhuaviiraj.

Maj jé'ta' huacíj a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ Jesús
(Mt. 10:34-36)

49 'A'ɨ́j nu jɨn mu jo'vé'mej nyej nyij puéjtzij huo'tá'an a'ɨ́ɨjma ɨ maj je'ej pua'aj rɨcɨj íiyan ɨ cháanacaj japua. Ajta a'yaa pu tyina'ráanajchi tɨ arí huatyóochenyij.
50 A'yaa pu nyéetzij tyí'nyacɨ'tyij nyaj jéehua jajpuéetzij na'mej, jéehua pu je'ej pua'aj nya'aj ja'mej 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipuá'rej.
51 ¿Nyij a'yan tyajamuá'miteeraste' nyaj a'ɨ́jcɨ jɨn mujo'vé'mej mej mij tyámua' tyí'tyechajcaj íiyan ɨ cháanacaj japua? A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tɨjɨn canu, sulu mej mij jé'ta' huácɨɨnyej.
52 Ajta ijíij tɨ yujo'que'tɨj ja'mej, ɨ maj anxívij ɨ tyeítyee ɨ maj sequée mana'aj aja'chej, a'ɨ́ɨ mu jé'ta' ootajú', a'ɨ́ɨmaj ɨ maj huéeicaj, a'ɨ́ɨ mu hua'aj jaaxɨejvi'raj ɨ maj hua'puaj, majta ɨ maj hua'puaj, a'yaa mu cha'taj tyihua'aj jaaxɨejvi'raj ɨ maj huéeicaj.
53 A'ɨ́ɨ pu ɨ yo'puáara'an jajaaxɨéevi'raj ja'mej ɨ juyój, ajta ɨ yójra' a'yaa pu cha'taj na'aj tya'jaaxɨéevi'raj ja'mej ɨ jutáataj, ajta ɨ náanajra', a'yaa pu cha'taj tya'jaaxɨéevi'raj ja'mej ɨ juyój tɨ íitaj, ajta a'ɨ́jna ɨ yójra' tɨ íitɨ', a'ɨ́ɨ pu ajta jajaxɨéevi'raj ja'mej ɨ junáanaj. Ajta ɨ mu'nyáara' ɨ tɨ íitɨ' ɨ tɨ ucaríj, a'ɨ́ɨ pu ajta jajaaxɨéevi'raj ja'mej ɨ jumu' tɨ íitɨ', ajta a'ɨ́jna ɨ mu'nyáara' tɨ íjmue'estɨ', a'ɨ́ɨ pu ajta jajaaxɨéevi'raj ja'mej ɨ jumu' tɨ ucaríj.

Ɨ maj jɨn jáamua'reej tyi'tɨ́j tɨ xɨcáara' jitze putyí'rɨcɨj
(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)

54 Jesús pu ajta a'yan tyihuo'té'exaaj ɨ tyeítyee tɨjɨn:
—Siatɨ'ɨj ɨ jéetɨrij huaséj tɨ eejnyéj yancɨj pujmua', a'yaa xu tyí'xaxa'aj tɨjɨn mu'ríj huatyéviiyij, ajta a'yan tye'mej.
55 Na'ríij tɨpua'aj huatá'aacarej tɨ yúutyej pujmua' je'tanyéj, a'yaa xu tyí'xaxa'aj tɨjɨn huáxɨcaj pu ja'mej, ajta a'yan tye'mej.
56 Mua'aj mu siaj quee ma'umuámua're', mua'aj xu jaayí'tɨn je'ej siaj ye'ej tyu'taxáj je'ej tɨ tyi'tɨ́j rɨnyij ɨ jútye', nusu íiyan ɨ cháanacaj japua, ¿ji'nye siaj sij quee jaayí'tɨn siaj jaataxáj je'ej tɨ tyi'tɨ́j rɨnyij ja'mua jimi a'ɨ́jcɨ xɨcáara' jitze?

Siaj tyámua' huárɨnyij a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj jamuájcha'ɨ́re'
(Mt. 5:25-26)

57 ’¿Ji'nye pequee asɨ́ɨj a'jimi já'xa'puɨ'ɨntare' je'ej tɨ tyi'tɨ́j tyi'tyéevijtɨj?
58 Tɨpua'aj a'tɨ́j tyi'tɨ́j ajitze huapuá'ritye'en, pata'aj jaatáhuaviij siaj jaaxá'puɨ'ɨntare'en, na'ríɨj quee a'ɨ́ɨ pu muá'vi'tɨn ɨ juéesij jimi, tɨ'quij ɨ juées muéetzij tyu'tátuiire'sij a'ɨ́jcɨ jimi ɨ arósee, majta a'ɨ́ɨmaj ɨ arósee, a'ɨ́ɨ mu mue'tyánasij.
59 A'yaa nu tyí'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jɨme', camu muɨ'rátoosɨj 'asta pana'aj quee tyu'nájchij néijmi'i a'chu maj muajijve'.

13

Tɨ jéehua juxɨe've' tɨ a'tɨ́j seequéj tyú'mua'tyij

1 A'ájna séecan mu aje'ré'nyej ɨ Jesús jimi, matɨ'ɨj mij a'yan tyaaté'exaa a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ maj ɨ Galileea já'chajca'aj, Piláato tɨ huo'cuij matɨ'ɨj móoj cányaˈxɨɨ mu'véeritacaj.
2 Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Nyi a'yan setyi'mua'tzej mua'aj yee a'ɨ́j mu jɨn huo'cuij ɨ tyétyacaa maj jéetze' je'ej pua'aj tyí'tyetyeɨ̈ɨtyeristaca'aj mequee ɨ séecan ɨ maj majta a'áa jo'cháatɨma'caa a Galileea?
3 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tɨquee a'yan tyi'ja'yájna, ajta tɨpua'aj mua'aj sequée ja'antzaahuatye'en ɨ Dios, mua'aj xu siajta antyipua'rij.
4 Arí a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tamuáamuata' japuan aráhueeicaj ará'asej, ɨ tɨ hua' japua rájve tyi'tɨ́j tɨ ájtyeej a'áa tɨ jo'tyávaaca'aj a'ájna a Siloé, ¿nyij a'yan setyi'mua'tzej mua'aj a'ɨ́ɨjma jimi maj jéetze' je'ej pua'aj tyí'tyetyeɨ̈ɨtyeristaca'aj mequee ɨ séecan ɨ maj Jerusalén huacháatɨmee?
5 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tɨjɨn: capu a'yan tyi'ja'yájna, ajta tɨpua'aj mua'aj sequée seequéj tyú'mua'tyij ɨ Dios jimi, mua'aj xu siajta antyipua'rij.

Ɨ xápua' tɨ quee a'náj taca'

6 Tɨ'quij séej nyúucariɉ jɨn tyihuo'tá'itɨɨri' a'yan tɨjɨn:
—A'tɨ́j pu xápua' ta'ítyeɨ'ca'aj, a'áa pu ye'tyáhuii jo'tɨj úuvaj jo'váatɨmee, tɨ'quij uyo'tyéesej tɨpua'aj arí taca'aj, ajta capu taca'ca'aj.
7 Tɨ'quij a'yan tyaaté'exaa a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ a'áa tyí'chaˈɨ̈ca'aj tɨjɨn: “Nu'ríj huéeicaj nyinyi'ra'aj á'tyeej nyaj jatyésise' tɨpua'aj arí taca'aj, ajta capu taca'. Pata'aj je'ejvéjchej, ji'nye a'múu metyi'távaacaj, tɨ quee tyi'tɨ́j huɨ̈ire'.”
8 Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'chaˈɨ̈ca'aj, a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn: “Nyavástara', che' ooj matávaacaj séej nyinyi'ra'aj. Nyáaj nu ja'ta'íjche'sij, nyajta tyi'tɨ́j ataráastɨra'aj chuéj jamuán.
9 Tɨpua'aj ju'sɨ́j huatatáca'an, che' a'yan metyi'távaacaj, na'ríɨj quee huatáca'an, aj pej pij jaata'íjta maj je'ejvéjchej.”

Jesús pu íitaj tyú'huaaj a'ájna xɨcáara' maj jitzán juso'pii

10 Tɨ'ɨj a'ájna putyí'rɨjcaj ɨ xɨcáara' maj jitzán juso'pii, Jesús pu tyihuá'mua'tyajca'aj u tyeyúuj tzajta',
11 sɨ́ɨj pu íitɨ' a'úun jo'tyávaaca'aj, pu'ríj tamuáamuata' japuan arahuéeicaj nyinyi'ra'aj tyoomá'ca'aj tɨ tyí'cui' a'ɨ́jcɨ jɨme' tyiyáaru' tɨ tzajta' séejre', antyúutɨpusitye' a'ɨ́jna ɨ íitɨ', capu ɨ'riitaca'aj tɨ huatyóoje'yej.
12 Tɨ'ɨj Jesús jaaséej, aj pu'ɨj jaatajé tɨ jimí ave'ré'nyej, a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Iitɨ', nu'ríj tyimuacáa'ri'ri' ɨ paj jɨn tyí'cui'.
13 Tɨ'ɨj ɨj ja'ajtamuáriej, aj pu'ɨj a'ɨ́jna ɨ íitɨ' huatyóoje'yaca', ajta tyaatatyójtzi'rej ɨ Dios.
14 Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'ijta ɨ tyeyúuj tzajta', a'ɨ́ɨ pu huatanyú'caca', ji'nye Jesús pu tyáahuaj a'ájna xɨcáara' jitze matɨ'ɨj pua'aj juso'pii, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj a'ɨ́ɨjma ɨ tyeítyee tɨjɨn:
—Arájseej xɨcáj pu ará'asej ɨ maj jitzán tyí'muɨjhuacaa, siata'aj mujo'vá'ju'un siata'aj a'ájna tyi'huóohuaatye'en, caxu mujo'vá'cɨ'ca'an a'ájna xɨcáara' ɨ maj jitzán juso'pii.
15 Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:
—Mu siaj quee tyámua' tyí'huiire' ɨ Dios jimi, ¿nyij sequée hue'ejxɨ̈ixɨj ɨ juya'muáj, tɨpua'aj púuyej, na'ríɨj púuru' siaj sij uhuojo'véi'tye'en a'ájna xɨcáara' jitze ɨ maj jitzán juso'pii?
16 Arí a'mújna mu íitɨ', a'múu pu jitzán eeráanyej a'ɨ́jcɨ ɨ Abraham, ajta pu'ríj tamuáamuata' japuan aráhueeicaj nyinyi'ra'aj tyooméj tɨ ɨ tyiyáaru' jaatyáajɨ'quej cui'nyi'ra'aj jɨme'. ¿Nyij quee a'yan tyi'tyéevijtɨj nyaj tyáahuaatye'en a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨ tyí'cui'?
17 Tɨ'ɨj a'yan tyu'taxájtaca', a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jájchaˈɨ̈ria'ca'aj a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús, tyámua' mu tyityaatóotyevi'ri' jimí, ajta séecan ɨ tyeítyee, tyámua' pu huo'tá'aj je'ej tɨ tyi'tɨ́j huarɨ́j tɨ huápuɨ'ɨj juxɨe've'.

A'íjcɨ jɨme' ɨ mostáasaj tɨ atyájatze'
(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

18 Aj pu'ij ɨ Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Tyi'tanyí jɨn ɨ'ríj nyaj jaataxáj je'ej tɨ een jo'tɨj ɨ Dios tyejé'ijtaj, ajta tyi'tanyí a'yan huasé'rin?
19 A'yaa pu huasé'rin tɨ'ɨj tyi'tíj mostáasaj jatze', tɨ a'tíj jaahuástej jo'tɨj tyajá'huastee, tɨ'quij ajnyéj a'íjna ɨ jatzíj, ajta je'en huahuásej, tɨ'ɨj ij a'yan uhuatítɨ'ɨj ja'raa tɨ'ɨj cɨyéj. Majta ɨ pína'see mu aje'ré'nyej, mej mij a'áan jo'tyáara'sej ɨ cɨyáara' jitze.

A'íjcɨ jɨme' ɨ levaduuraj ɨ maj jajnájchi ɨ aríinaj
(Mt. 13:33)

20 A'yaa pu ajta tyu'taxájtaca' ɨ Jesús tɨjɨn:
—¿Ji'nye huasé'rin ɨ tɨ jɨn ɨ Dios tyí'ijta?
21 A'yaa pu een tɨ'ɨj a'íjna ɨ levaduuraj íitɨ' tɨ jajnájchi ɨ aríinaj huéeicaj mediidaj tɨ ará'asej, ajta a'íjna ɨ levaduuraj, a'íɨ pu néijmi'ɨ tyináxcaj ɨ cuéjtzij.

A'íjcɨ jɨme' ɨ puéertaj tɨ cíɨ antayóhuaj
(Mt. 7:13-14, 21-23)

22 Tɨ'ɨj Jesús a'áa joomá'caj ɨ juyéj jitze Jerusalén tɨ jó'nyaa, jo'tɨj na'aj tɨ jo'ré'nyinyiica'aj, tɨ huachájta'tajmee, na'ríij a' ɨmuáj maj huacháatɨmee, a'íɨjma pu tyí'mua'tyahua'aj.
23 Síɨj pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—Tavástara', ¿nyij cíɨ mana'aj ará'asej ɨ Dios tɨ hua' japua huatányuusij?
Ajta a'íjna ɨ Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:
24 —Siata'aj huatyóoca'nyej siaj sij a'áa jo'tyájrutyej jo'tɨj ja'pueertaj tɨ cíɨ antayóhuaj, ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tɨjɨn mue'tíj mu jaxɨe'va'aj muá'ju'un maj utyájrutyej, ajta camu púj oorej.
25 Tɨ'ɨj ɨ tɨ aja'chej ájchenyij, ajta je'en tye'tyáanaj jo'tɨj ja'pueertaj, siajta mua'aj a'áa xu pua'quéj huatyu'uj xá'ju'un, siajta tye'ejtyáto'sixɨ'ɨj ɨ puéertaj jitze, a'yaa xu tyaatájeevɨj tɨjɨn: "Tavástara', tyita'antácuunye'." Ajta a'yaa pu tyajamuaaté'exaatye'sij tɨjɨn: "Canu já'muamuajtye a'tyán siaj pué'een, nyajta quee jamua'reej jo'siaj ja'ráacɨj."
26 Siajta mua'aj, a'yaa xu tyu'taxájtaj tɨjɨn: "Ityáj tu ajamuán tyú'cuaa, tyajta ajamuán hua'íj, pajta muáaj tyí'tamua'tyahua'aj jo'tɨj ɨ juyéj joonyáatɨmee."
27 Ajta a'íɨ pu a'yan tyajamuaaté'exaatye'sij tɨjɨn: "Canu jamua'reej jo'siaj já'ma'can. Xa'ajtácɨɨnyij nye jimi mua'aj mu siaj je'ej pua'aj tyí'tyetyeɨtyee."
28 A'íj xu sij jɨn juyiinyaj xá'ju'un siajta huatóoxaamujritye'ej, siatɨ'ɨj a'íj hua'sej ɨ Abraham, siajta ɨ Isaac, siajta ɨ Jacob, siajta néijmi'caa ɨ Dios jitze ma'can maj tyí'xajtaca'aj, siajta mua'aj a'áa xu jéjre' jo'tya'úuj xá'ju'un.
29 Ji'nye séecan mu aje'ré'nyesij mej mij oorá'sej jo'tɨj méesaj jo'tyéjvee mej mij tyú'cua'nyij a'ájna ɨ Dios tɨ já'sejre'. Siajta mua'aj aa xu pua'quéj jo'tyú'uu xá'ju'un.
30 Ajta je'en ijíij maj uvé'tyajtɨj, a'íɨ mu anáatya'aj muá'ju'un, ajta ɨ maj ijíij anáatyɨj, a'íɨ mu uvé'tyajtɨrij.

Tɨ'ɨj Jesús huóoyiinyaca' tɨ'ɨj aja'rányeeriaca' a Jerusalén
(Mt. 23:37-39)

31 Tɨ'ɨj Jesús oochán jaatapuá'cɨtaj tɨ tyihuá'ixaatya'ca'aj ɨ tyeítyee, aj mu mij séecan jimí aje'ré'nyej, a'íɨ mu pué'eenye'ej ɨ fariseos, a'yaa mu tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Pata'aj tyíchenyij a'yájna, ji'nye Herodes pu muaje'catamuɨ'ɨj.
32 Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:
—Siata'aj a'áa jó'ju' a'íjcɨ jimi ɨ Herodes, siata'aj a'yan tyaaté'exaatye'en tɨjɨn ijíij nyajta ariá'pua'aj nu huo'tamuáritye'ej a'íɨmaj ɨ tyiyáaru'uj ɨ maj hua' tzajta' séejre' ɨ tyeítyee, nyajta tyihuá'huaatye'en ɨ maj tyí'cucui', nyajta áatɨjmua' tye'entyínyacɨ'piire'ej.
33 A'yaa pu tyúuxɨe've' nyaj nyooj huame'en ijíij, nyajta ariá'pua'aj, nyajta áatɨjmua', ji'nye capu a'yan tyi'tyéevijtɨj tɨ huámuɨ'nyij a'yájna pua'quéj Jerusalén síɨj tɨ Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj.
34 'Mua'aj mu siaj Jerusalén ja'chej, mu siaj Jerusalén já'ma'can, mua'aj xu huá'cui'caa a'íɨjma ɨ maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, siajta hua'to'xacaa tyetyéj jɨme' a'íɨjma ɨ Dios tɨ uhuojo'ta'ítyaca' ja'mua jimi. Mue'tíj nu a'yan tyá'xɨe'va'ca'aj nyaj huá'ajsɨɨre'en ɨ já'muayojmua' nyej nyij huó'cha'ɨɨn a'yájna tɨ'ɨj tyacuáarɨe' tɨ huá'cha'ɨj ɨ juyójmua', tɨ hue'cánaamuaj ɨ ju' anáj jɨme'. Siajta mua'aj, caxu a'yan tyá'xɨe've'.
35 Cásɨ' xaaséj, nu'ríj majamúuhua'xɨj mua'ajmaj mu siaj Jerusalén ja'chej, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', caxu che' nyeséejran 'asta na'aj quee atyojo'ré'nyej a'ájna xɨcáara'

jitze siatɨ'ɨj a'yan tyu'taxájtaj yee tyiche' tyámua' tyeetyátoonyij a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ maja'vé'mej nyúucaria'ra' jitze ɨ tavástara'.

14

Tɨ'ɨj Jesús tyáahuaj a'ɨ́jcɨ ɨ a'tɨ́j tɨ huatyáaja

1 A'yaa pu tyu'rɨ́j tɨ a'ájna putyí'rɨjcaj ɨ xɨcáara' maj jitzán juso'pii, Jesús pu a'áa ja'rá'aj jo'tɨj ja'chej sɨ́ɨj ɨ fariseo tɨ va'cán jɨn tyi'tyéjvee, tɨ'ɨj jamuán tyú'cua'nyij, majta ɨ tyeítyee, jéehua mu ja'eeva'ca'aj a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús.

2 Sɨ́ɨj pu ajta avéjri' huatyávaaca'aj ɨ Jesús jimi, tyí'cui' a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j, néijmi'que' pu huatyáaja.

3 Ajta a'ɨ́jna ɨ Jesús, a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' ɨ fariseos, ajta a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyúumua'tyej ɨ yu'xarij jitze Moisés tɨ jo'yú'xaca' tɨjɨn:

—¿Nyij je'ej tyíɨ'rij nyaj tyáahuaatye'en a'ɨ́jcɨ xɨcáara' tyaj jitzán taso'pii, ca' quee?

4 Majta a'ɨ́ɨmaj camu che' huatanyúj, ajta ɨ Jesús, a'ɨ́ɨ pu ja'ajtamuárɨej a'ɨ́jcɨ tɨ tyí'cui', ajta tyáahuaj, aj pu'ij jaata'ítyaca' tɨ jó'ra'nyij juxáahuaj.

5 Tɨ'ɨj ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:

—¿Nyiquee ɨ'rɨ́j tɨ a'tɨ́j a'yan huárɨnyij a'ájna xɨcáara' jitze ɨ maj jitzán juso'pii? Tɨpua'aj púuru' atyéjvetyij jo'tɨj ja'tyácun, na'rɨ́ij púuyej atyéjvetyij, ¿nyi pequee jiye'tzín je'tajásɨj jo'tɨj ja'tyéjve?

6 Majta a'ɨ́ɨjma camu je'ej tyityaatanyúj.

A'ɨ́jcɨ jɨme' maj huo'tajé maj utyojo'vá'mua'rɨive'en jo'tɨj a'tɨ́j jo'tyényeɨ́chij

7 Tɨ'quij Jesús huo'séj je'ej maj rɨjcaa a'ɨ́ɨmaj ɨ maj hua'ɨnyiihuaca' maj tyú'cua'nyij, a'ɨ́ɨ mu jahuooca'aj maj avéjri' oorá'sej a'ɨ́jcɨ jimi ɨ tɨ tyihuá'cue'tyej, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

8 —Tɨpua'aj a'tɨ́j muaatájeevej paj tyú'cua'nyij hua' jamuán ɨ maj tyí'ye'estej a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ sɨ́ɨj huatyényeɨ́chij, capáj a'áan jo'ojyí'xa'an véjri' jimi ɨ tɨ muaatajé paj tyú'cua'nyij, sulu a'tzúj paj áan ɨmuáj jo'ojyíxɨ'ɨn. Na'ríij quee tɨpua'aj sɨ́ɨj uvé'nyej tɨ jéetze' juxɨe've' pequee muáaj tɨ ajta jaatajé,

9 ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ jamuaatá'ɨnyej a'yaa pu tyimuaatá'jeevij tɨjɨn: "Ájchesɨj, ta'aj a'mán ujyíxɨ'ɨn a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j." Aj pej pij huatá'tyevi'ra'astaj, patɨ'ɨj a'áan ujyíxɨ'ɨn a'ɨ́jcɨ japua ɨ tɨ jéetze' quee juxɨe've'.

10 Pajta muáaj a'yaa paj huárɨnyij tɨpua'aj a'tɨ́j muaatá'ɨnyen, a'áan paj jo'ojyíxɨ'ɨn jo'tɨj quee ɨ'rɨ́j jóoxɨe've', tɨ'ɨj uvé'nyej ɨ tɨ muaatá'ɨnyej a'ɨ́ɨ pu a'yan tyimuaaté'exaatye'ej tɨjɨn: "Nya' amíincuj, pata'aj ájchenyij a'yájna pata'aj ooyíxɨ'ɨn yee véjri' jo'tɨj jéetze' jóoxɨe've'." A'yaa paj a'ɨ́jcɨ jɨn huárɨnyij, a'yaa mu tyámua' mojo'mua'ráa muá'ju'un ɨ tyeítyee ɨ maj ajamuán áan jo'ojtyíj.

11 Ji'nye a'tɨ́j tɨ na'aj tɨ óotzaahuatye', a'ɨ́ɨ pu tyévi'si' huataséjre'ej. Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ tyóoxaahuaj, a'ɨ́ɨ pu naa huataséjre'ej.

12 Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ jaatá'ɨnyej tɨ tyú'cua'nyij tɨjɨn:

—A'yaa paj huárɨnyij patɨ'ɨj huo'tá'ɨnyen maj tyú'cua'nyij a'tzáaj chúmua' nusu tɨca', capáj hua'jeeva a'ɨ́ɨjma ɨ a' amíincustyamua', ca' a'ihuáamua', nusu a'ɨ́ɨjma ɨ maj chíjtyaanyi' ɨ maj aja'chej véjri' a jimi. Tɨpua'aj a'yan petyihuo'tájeevej a'ɨ́ɨjma, matɨ'ɨj mij majta a'ɨ́ɨmaj muaatá'jeevij muéetzij, a'yaa mu rɨnyij a'ɨ́ɨ mu tyí'muanajchitye'en.

13 Pajta muáaj, patɨ'ɨj huo'tájeevej maj tyú'cua'nyij, a'ɨ́ɨjma paj huatá'ɨnyeen ɨ maj quee je'ej tyéejviicue', pajta a'ɨ́ɨjma ɨ maj jéehua jajpuéjtzij cui'nyi'ra'aj jɨme', pajta a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee tyámua' tyityaacɨ́'ɨj, pajta a'ɨ́ɨjma ɨ maj aracúcu'nyijmee.

14 A'yaa paj huárɨnyij, tyámua' mu tyimuaatyátoosɨj, ji'nye camu tyí'toovej ɨ maj jɨn tyimuaanájchitye'en, ajta a'ɨ́ɨ pu ɨ Dios tyimuaatanájchitye'ej a'ájna xɨcáara' maj jitzán huatájuuritaj ɨ maj tyámua' tyí'tyetyeɨ́tyeristaca'aj.

A'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ a'tɨ́j huo'tajé maj tyú'cua'nyij chúmua' ma'can

15 Tɨ'ɨj sɨ́ɨj tɨ ajta a'áa jo'tyájcaj hua' jamuán a'yan tyáanamuajri' je'ej tɨ tyu'taxájtaca' ɨ Jesús, a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Tyámua' pu tye'mej a'ɨ́jcɨ jimi ɨ tɨ tyí'cua'nyij a'ájna xɨcáara' jitze tɨ jitzán ɨ Dios tyu'ta'ɨ́jtaj íiyan ɨ cháanacaj japua.

16 Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:

—A'tɨ́j pu tyámua' huóo'uuriajca'aj tɨ'ɨj tyihuó'cue'tyej mui'caa pu huatajé.

17 Tɨ'ɨj a'ájna atyojo'ré'nyej tɨ tyihuó'cue'tyej, aj pu'ij a'ɨ́j huata'ítyaca' ɨ tɨ jimí tyí'huiɨ́re' tɨ'ɨj uhuojo'tájeevej ɨ tɨ huo'tá'ɨnyej, a'yan tɨjɨn: "Musio'vá'ju', ji'nye pu'rɨ́j tyámua' tyí'een ɨ siaj tyí'cua'nyij."

18 Majta a'ɨ́ɨmaj, néijmi'ɨ mu huatyóohuij maj tyu'túu'uunyi', ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ anaquéej jaatajé, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tɨjɨn: “Nyoochán nu chuéj huánanɨej nyaj japuan tyu'muárɨe'en, juxɨe've' nyaj yo'tyéesej, a'yaa nu tyí'muahuaviij paj tyinaatú'uunyi'.”
19 Ajta sɨ́ɨj pu a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn: “Nyoochán nu púuyesij huánanɨej, tamuáamuata' mu ará'asej, nu'rɨ́j jó'raa nyej nyij huo'tyájmua'tyij, pata'aj tyinaatú'uunyi'.”
20 Ajtáhua'aj ɨ sɨ́ɨj, a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn: “Nyoochán nu huatyényeɨɨchaca', a'ɨ́j pu jɨn quee ɨ'rɨ́j nyaj a'áa jó'me'en.”
21 Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'huɨɨre' tɨ uhuojo'tajé, tɨ'ɨj uvé'nyej aj pu'ij jaaté'exaa a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ tyé'ijtye' je'ej maj tyu'taxájtaca'. Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ tyé'ijtye' jéehua pu huatanyú'caca'. Tɨ'ɨj ij jaata'ítyaca' a'ɨ́jcɨ tɨ tyí'huɨɨre' a'yan tye'jéevej tɨjɨn: “Pata'aj jiye'tzín a'áa jó'me'en cáayej jitze, pajta juyéj jitze, tɨ'ɨj na'aj tyo'tyényinyii ɨ chájta'. Pata'aj huaja'rávi'tɨj a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee je'ej tyéejviicue', pajta a'ɨ́ɨjma ɨ maj jajpuéjtzij cui'nyi'ra'aj jɨme', pajta a'ɨ́ɨjma ɨ maj aracúcu'nyijmee, pajta ɨ maj quee tyéjchevej.”
22 Tɨ'ɨj arí jéetze' huachúmua', a'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'huɨɨre', a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn: “Nyavástara', nu'rɨ́j a'yan huarɨ́j je'ej paj tyinaata'ɨ́j. Ajta móoche' mu ú'vej maj séecan mujo'vá'ju'un.”
23 Ajta ɨ tɨ tyichí', a'ɨ́ɨ pu a'yan tyaaté'exaa a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ jimí tyí'huɨɨre' tɨjɨn: “Pata'aj a'áa jó'me'en ɨ juyéj jitze a' ɨmuáj tɨ ja'tanyáatɨmee, pajta méyee a' ɨmuáj maj huacháatɨmee. Pata'aj ca'nyéjrij jɨn huo'tájeevej maj mujo'vá'ju'un, mej mij uhuájɨstej yu nyechi'táj.
24 A'yaa nu tyí'mua'ixaatye', a'ɨ́ɨmaj ɨ nyaj anaquéej huo'tajé, capu sɨ́ɨj yee tyí'cua'nyij ɨ nyaj tyihuá'cue'tyej.”

Je'ej tɨ tyúuxɨe've' mej mij jamuán huacɨ́'ca'an ɨ Cirɨ́stu'

25 Jéehua mu tyeɨ́tyee jamuán huacɨ́'ca'aj ɨ Jesús, tɨ'quij a'ɨ́ɨn huo'séerajraa ɨ tyeɨ́tyee, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
26 —A'tɨ́j tɨ na'aj tɨ mujo'vé'me'en nye jimi, a'yaa pu tyúuxɨe've' tɨ jéetze' tyámua' tyinyéjcha'ɨɨj nyéetzij quee ɨ jutáataj, ɨ junáanaj, nusu ɨ ju'ɨ́ɨj, nusu ɨ juyójmua' nusu ɨ ju'ihuáamua', ajta ɨ jucu'utzimuáj, na'ríɨj jusɨ́ɨj quee óoca'nyej, capu je'ej tyíɨ'rij tɨ nyaj jamuán jo'cha'canye'en.
27 Tɨpua'aj mua'aj sequée óoca'nyej siaj a'yan tya'ajpuéetzij xá'ra'nyij nyatɨ'ɨj nyáaj, siajta quee juxɨé'vi'ra' jɨn na'rá'astej, capu je'ej tyíɨ'rij siaj nyaj jamuán huacɨ́'ca'an.
28 Tɨpua'aj sɨ́ɨj a'yan tyá'ajtaahuamu'uj ɨ chi'ij tɨ ájtyeej, ¿Nyiquee anaquéej huatyéyixɨ'ɨj tɨ'ij jaatyé'iten ɨ túmii tɨ'ij jáamua'reej tɨpua'aj aróo'astyahua'an tɨ'ij jaatyájcɨ'tyij?
29 Ji'nye tɨpua'aj anaquéej huatyóochenyij tɨ ja'ajtaahuaj, ajta je'en huaxɨ́j ɨ túmii, capu che' jaatyáci'sij, majta ɨ tyeɨ́tyee, matɨ'ɨj jaaséj a'ɨ́ɨ mu jaatyáxaahuari'raj.
30 A'yaa mu tyu'taxájtaj tɨjɨn: “A'mújna mu tyáatɨ' pu huatyóochej tɨ ja'ajtaahuaj mu chi'ij, ajta capu pu jáaruuj tɨ jaatyájcɨ'tyij.”
31 Na'ríɨj sɨ́ɨj tɨ tyi'tyéjvee rey jɨme', tɨpua'aj séej ujá'nyo'si'tye'ej ɨ rey, ¿nyij quee anaquéej huatyéyixaj tɨ'ij jáamua'reej tɨpua'aj púj oorejve'en a'ɨ́ɨjma jɨme' ɨ maj tamuáamuata' ví'ra'aj ará'asej tɨ'ij huo'mué'tɨn ɨ séecan ɨ seityéj ví'ra'aj maj ará'asej ɨ xantáaru'uj?
32 Ajta tɨpua'aj quee púj oorejve'en, tɨ'ɨj ooj a'ɨmuáj ja'vé'mej, a'ɨ́ɨ pu séecan huata'ítyij mej mij ujó'ju' ɨ séej jimi ɨ rey mata'aj mij jaatáhuaviij maj jaaxá'puɨ'ɨntare'en mej mij quee junyo'si'tye'ej.
33 A'yaa pu cha'taj na'aj een ja'mua jimi, a'tɨ́j tɨna'aj tɨ a'yan tyá'xɨe've' tɨ nyaj jamuán jo'cha'canye'en, a'yaa pu tyúuxɨe've' tɨ néijmi'i metyoohuá'xɨj a'chu tɨ tyí'ijcha'ɨj, na'ríɨj quee, capu je'ej tyíɨ'rij tɨ nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

Tɨpua'aj ɨ unáj huatyáapua'rej ɨ tɨ jɨn áncatzaj
(Mt. 5:13; Mr. 9:50)

34 ’Ajmé'ra'aj ɨ unáj, ajta tɨpua'aj huatyáapua'rej ɨ tɨ jɨn áncatzaj, ¿ji'nye tyíɨ'rij tɨ'ij ajtáhua'aj áncatzaj já'ra'nyij?
35 Capu che' tyi'tɨ́j huɨɨre', nyij ɨ chuéj japua, nusu mej mij ja'taráastɨra'nyij ɨ ítyeɨ'rij jitze. A'yaa pu'uj tyí'huɨɨre' maj majúuraxɨj. Ɨ maj iityanamuáarajmee, miche' jáanamuaj.

15

A'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ cányaj tɨ jó'vej
(Mt. 18:10-14)

1 Majta a'ɨ́imaj ɨ maj huá'jijva'ca'aj ɨ tyeítyee ɨ maj tyí'tɨcɨj, majta a'ɨ́imaj ɨ maj je'ej
pua'aj tyityetyúucha'ɨj, a'ɨ́i mu ajtyáxɨiriaca' ɨ Jesús jimi mej mij jáanamuaj.
2 Majta ɨ fariseos, majta a'ɨ́imaj ɨ maj tyúumua'tyej ɨ yu'xarij jitze Moisés tɨ jo'yú'xaca',
a'ɨ́i mu a'yan tyí'xajtaca'aj tɨjɨn:
—A'mújna mu tyáatɨ' tyámua' pu huojo'mua'raj ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj, ajta
hua' jamuán tyí'cua'caa.
3 Aj pu'ij Jesús séej nyúucarɨj jɨn tyihuo'té'exaaj a'yan tɨjɨn:
4 —Tɨpua'aj sɨ́ij cányaˈxɨɨ tyíya'muaj maj anxɨtyej ará'asej, ajta je'en séej jo'rɨeenyij,
¿nyiquee a'áa huojo'tyáhuiitye'sij ɨ séecan a ɨtzitáj, ajta je'en jaariá'huoosij ɨ sɨ́ij tɨ jó'vej
'asta na'aj quee jáatyoonyij?
5 Tɨ'ɨj jáatyoonyij, aj pu'ij huatóotyamua've'sij, tɨ'ɨj ij uhuatyóoratziiraj.
6 Tɨ'quij jo'mej ɨ juchéj, aj pu'ij ju' amíincustyamua' huatájeevij, ajta a'yan
tyihuo'té'exaatye'ej tɨjɨn: "Siata'aj huatóotyamua've'en nyaj jamuán, ji'nye nu'ríj jáatyoj
ɨ cányaˈaj nyaj yó'rɨeeca'aj."
7 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tɨ a'yan tyí'een u tajapuá Dios tɨ já'sejre', tɨpua'aj a'tɨ́j
seequéj tyú'mua'tyij tɨ'ɨj quee che' je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ɨɨj, tɨ'ɨj ajta a'yan huárɨnyij
je'ej tɨ ɨ Dios tyá'xɨe've', a'ɨ́i mu ɨ maj ɨ Dios jimi já'sejre' jéetze' jutyamua've' a'ɨ́jcɨ
jɨme' ɨ a'tɨ́j tɨ tyá'antzaahuaj ɨ Dios jimi, mequee a'ɨ́imaj jɨme' séecan ɨ maj mui'ij, ɨ maj
tyámua' tyí'tyetyeɨtyee, ɨ tɨquee huá'ɨtziitye' maj seequéj tyú'mua'tyij.

A'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ túmii tɨ jó'vej

8 'Tɨpua'aj íitɨ' a'yan tyí'toova'aj a'chu tamuáamuata' túmii. ¿Nyiquij quee a'yan rɨnyij
tɨpua'aj séej jo'rɨeenyij? A'ɨ́i pu tɨéj antyíteeraj, tɨ'quij iirí'ichoˈtaj ɨ juchi'táj, tyámua'
pu tyí'huoonyij 'asta na'aj quee jáatyoonyij.
9 Tɨ'ɨj jáatyoonyij, ju' amíincustyamua' pu huatájeevij, a'ɨ́imaj ɨ maj véjri'
huacháatɨmee, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaatye'sij tɨjɨn: "Siata'aj huatóotyamua've'en
nyaj jamuán, ji'nye nu'ríj jáatyoj ɨ túmii nyaj yó'rɨeeca'aj."
10 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tɨ a'yan tyí'rɨnyacaa u tajapuá ɨ Dios jimi, ajta
a'ɨ́imaj jimi ɨ maj jahuɨ́re'. A'ɨ́i mu jutyamua've' a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ'ɨj sɨ́ij tɨ je'ej pua'aj
tyi'tyúucha'ɨɨca'aj huatyóochenyij tɨ seequéj tyú'mua'tyij ɨ Dios jimi.

A'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ yójra' tɨ quee je'ej tyí'mua'tzej tɨ ɨmuáj je'ej huárupij

11 Jesús pu ajtáhua'aj séej nyúucarɨj jɨn tyihuo'té'exaaj a'yan tɨjɨn:
—A'áa pu ja'hua' a'tɨ́j já'chajca'aj, hua'puácaa pu tyiyójmua'.
12 Ajta a'ɨ́jna ɨ yójra' tɨ pá'rɨ'ɨj, a'yaa pu tyaaté'exaa ɨ jutáataj tɨjɨn: "Pata'aj tyinaatá'an
nyéetzij tɨ tyí'nyacɨ'tyij patɨ'ɨj quee che' majá'hua'tan." Ajta a'ɨ́jna ɨ táatajra', a'ɨ́i pu jé'ta'
tyaatá' néijmi'i a'chu tɨ tyí'ijcha'ɨɨca'aj.
13 A'tzúj a'tyéevi'caj tɨ'quij a'ɨ́jna ɨ tɨ pá'rɨ'ɨj, a'ɨ́i pu néijmi'i tyu'tój ɨ táatajra' tɨ tyaatá'.
Ajta je'en ɨmuáj je'ej huárupɨj a'ɨ́jna ɨ yójra', a'áa pu ja'rá'aj séej ɨ chuéj japua. A'áa pu'ij
ja' yo'tyáaxɨjtye ɨ túmii tɨ ja'ancuriáaca'aj tɨ'ɨj tyú'too táatajra' tɨ tyaatá', ji'nye je'ej pu
pua'aj tyi'tyúucha'ɨɨca'aj.
14 Tɨ'ɨj néijmi'i huatyáaxɨjtye, aj pu'ij jéehua huataí'cuataca' a'ájna ɨ séej chuéj japua,
ajta jo'tyá'ɨtziij tyi'tɨ́j tɨ huácua'nyij.
15 Aj pu'ij séej jimi a'tɨ́j ajo'ré'nyej tɨ'ɨj jaatá'an tɨ tyu'muárɨe'en, ajta a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j a'yaa
pu tyaatá' tɨ a'áa tyojo'muárɨe'en jo'maj tuíixuj je'rú'uj tɨ'ɨj tyihuó'cue'tyej.
16 Huápuɨ'ɨj pu huataí'cuataca' a'ɨ́jna ɨ tɨ pá'rɨ'ɨj, a'yaa pu tya'ajpuéjtzica'aj, ajta
jaxɨe'va'ca'aj tɨ jáacua'nyij a'ɨ́jcɨ ɨ cútzape'ej tuíixuj maj jacua'ajcaj, ajta capu a'tɨ́j
jatá'caria'aj tɨ tyi'tɨ́j huácua'nyij.
17 Aj pu'ij uhuóomua'tzɨj, a'yaa pu tyu'muá'aj tɨjɨn: "Majta a'ɨ́imaj ɨ maj jahuɨ́re'
ɨ táataj, matɨ'ɨj mana'aj pua'máj juxáahuaj mu tyí'cua'. Ajta tya'vá'ɨtze'rii hua' jimi,
nyajta nyáaj iiye'ej nu huatyéjve na'me'ríiaj ɨ nyej i'cuaj jɨme'.
18 Naaré'mej ɨ táataj jimi, a'yaa nu tyaaté'exaatye'ej tɨjɨn: Táataj, jéehua nu ootyá'ɨtzee
ɨ Dios jimi, nyajta ajimi.
19 Capu che' a'yan tyi'tyéevijtɨj paj a'yan naatámua'tyij yee nyiyóoj. Pata'aj a'yan
nyojo'mua'raj patɨ'ɨj a'ɨ́ijma ɨ maj ajimi tyí'muarɨe'."
20 Tɨ'quij jó'raa, aj pu'ij a'áa jo'mej ɨ jutáataj jimi.
'Tɨ'ɨj ooj a' ɨmuáj joomá'caj, a'ɨ́i pu táatajra' jaaséej, huápuɨ'ɨj pu ja'ancu'vaxɨj tɨ'quij
jo'téechajraa jo'tɨj ja'vé'mej ɨ yójra', aj pu'ij ji'ré'chuiixɨj ajta ji'tyáapuɨ'tzej.
21 Ajta a'ɨ́jna ɨ yójra', a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn: "Táataj, jéehua nu ootyá'ɨtzee ɨ Dios
jimi, nyajta ajimi. Capu che' a'yan tyi'tyéevijtɨj paj a'yan tyinaatájeevej yee nyiyóoj."
22 Ajta a'ɨ́jna ɨ táatajra', a'yaa pu tyihuo'té'exaaj a'ɨ́ijma ɨ maj jimi tyí'muarɨe' tɨjɨn:
"Ca'nácan mese'vé'chuij ɨ síicu'rɨj tɨ jéetze' naa een siaj sij a'ɨ́jcɨ ju'cáchejtye'en, siajta
anyíiraj ju'cárujtyi' ɨ xɨtyáara' jitze, siajta ja'ajtáca'queetye'en.

23 Siajta ɨ visáaru' aja'va'jaj ɨ tɨ jéetze' pu'chira', siata'aj jáame'nyij. Tyiche' tyu'yé'estej, tyajta tyú'cua'nyij taxáahuaj.
24 Ji'nye ɨ nyiyóoj pu'rɨj mu' je'ré'nyej. Tɨ a'yan cuxáa arí mu jó'muɨ'ɨjcaa, ajta je'en huatájuuriaca', tɨ ajta jo'vajcaa tyajta tyerɨj jáatyoj." Aj mu mij huatyóochej mej tyú'ye'estej.
25 'Ajta a'ɨjna ɨ yójra' tɨ vástɨ', a'áa pu ja'hua' tyaja'muarɨe'ca'aj. Tɨ'ɨj arí aja'va'má'caj véjri' jo'tɨj jo'tyéjvee ɨ chi'ij, a'ɨɨ pu jáanamuajri' mej tyí'cuiinaca'aj, majta tyí'nye'.
26 Tɨ'ɨj ij séej huatajé ɨ tɨ jahuɨɨre' ɨ yo'puáara'an, aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' je'ej maj rɨjcaj.
27 Ajta ɨ tɨ tyí'huɨɨre', a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn: "Pu'rɨj uvé'nyej a'júuj, ajta a' táataj pu jaata'ɨjtaca' maj jáame'nyij ɨ visáaru' tɨ jéetze' pu'chira' a'ɨjcɨ jɨme' tɨ uvé'nyej jimi ɨ jutáataj tyámua' éenye'ej."
28 Ajta a'ɨjna ɨ tɨ vástɨ', tɨ'ɨj a'yan tyáanamuajri', aj pu'ij huatanyú'caca', capu jaxɨe'va'ca'aj tɨ utyájrutyej u chi'táj, ajta ɨ yo'puáara'an, a'ɨɨ pu iirájraa tɨ'ɨj ij uyo'tajé, jéehua pu naa tyeetyéeje tɨ'ij utyájrutyej u chi'táj.
29 Ajta a'ɨjna ɨ tɨ vástɨ', a'yaa pu tyaaté'exaa ɨ jutáataj tɨjɨn: "Cásɨ', nyatɨ'ɨj nyana'aj yatyu'caj, jéehua nu tyí'muarɨe', canu a'náj tyi'tɨj jɨn ootyá'ɨtzee ajimi, néijmi'i nu jɨn tya'rá'astej je'ej paj tyinaata'ɨj, pajta muáaj, capáj a'náj tyi'tɨj naatá' nyi séej ɨ chíiu ɨ nyaj jɨn tyu'yé'estej hua' jamuán ɨ nya' amíincustyamua'.
30 Pajta muáaj, a'yaa paj huarɨj, a'mújna mua' yój a'ɨɨ pu úucaa jamuán jaaxíjtye néijmi'i ɨ paj tyaatá', ajta tɨ'ɨj uvé'nyej, muáaj paj jáame'rij ɨ visáaru' tɨ jéetze' pu'chira'."
31 Ajta a'ɨjna ɨ yo'puáara'an, a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn: "Nyiyóoj, muáaj paj a'náj tɨna'aj nyaj jamuán yahuácaj, ajta néijmi'i ɨ nyaj tyí'ijcha'ɨj, muéetzɨj pu tyí'mua'a'rij.
32 Ajta a'mújna mua' júuj, a'yaa pu éenye'ej tɨ'ɨj muɨ'chíj, ji'nye capu majá'hua'taca'aj, a'yaa pu'ij ijíij cuxáa tɨ huatájuuriaca'. A'ɨɨ pu jo'vajcaa, ajta pu'rɨj huataséjre, a'ɨj pu jɨn a'yan tyúuxɨe've' tyaj huátatyamua've'en, tyajta tyu'yé'estej."

16

A'ɨjna ɨ tɨ tyí'huɨɨre' tɨ ootyá'ɨtzee huápuɨ'ɨj a'ɨjcɨ jimi ɨ tɨ jahuɨɨre'

1 Jesús pu ajta a'yan tyihuo'té'exaaj a'ɨɨjma ɨ maj jamuán huacíj tɨjɨn:
—A'áa pu ja'hua' chíjtyaanyi' já'chajca'aj, sɨɨj pu jahuɨɨria'ca'aj tɨ antyúumua'reeriaca'aj néijmi'i jɨme' a'chu tɨ tyí'ijcha'ɨɨca'aj ɨ chíjtyaanyi'. Matɨ'ɨj mij séecan uyo'té'exaaj a'ɨjcɨ ɨ tɨ tyé'ijtye', tɨ a'ɨjna ɨ tɨ jahuɨɨre' cha'na'aj tyi'tyáxɨjtye'sima'aj ɨ tɨ tyi'ijséjraca'aj.
2 Tɨ'ɨj ij ɨ chíjtyaanyi' uyo'tachó'vej, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn: "¿Tyi'tanyí pué'een a'ɨjna ɨ maj jɨn je'ej tyí'muaxaj? Pata'aj jo'yú'xaj néijmi'i a'chu paj tyi'tɨj jɨn antyía'mua'reej nyej nyij jáamua'reej a'chu tɨ tya'rá'asej, ji'nye capáj che' a'ɨjna jɨn antyía'mua'reeriaj puá'mej."
3 Ajta a'ɨjna ɨ tɨ jahuɨɨria'ca'aj, a'yaa pu tyu'muá'aj tɨjɨn: "¿Ji'quij nyarɨnyij ijíij tɨ ɨ tɨ tyí'nye'ijtye' tyináa'ri'raj ɨ nyaj jɨn antyínyamua'ree? Ajta nyéetzij capu che' nyaca'nyisti' nyaj tyi'tɨj huamuárɨe'en, nyajta nyényetyevi'ra' nyej tyi'tɨj huóotɨveenyij.
4 Nu'rɨj jamua'reej je'ej nyaj rɨnyij, mej mij tyeɨtyee naa nyojo'mua'raj a'ájna ajuchéj nyatɨ'ɨj quee che' tyí'muarɨe'ej a'yájna."
5 Tɨ'ɨj ij huo'tajé séej ajta séej ɨ maj tyé'cha'ɨɨria'ca'aj a'ɨjcɨ ɨ chíjtyaanyi', a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' ɨ tɨ anaquéej ave'ré'nyej tɨjɨn: "¿A'chunyéj petyé'cha'ɨɨre' ɨ tɨ tyí'nye'ijtye'?"
6 Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'ɨjna ɨ a'tɨj tɨjɨn: "Anxɨtyej pua'mácan ɨ taampu a'ɨjcɨ ɨ aséityij tɨ aseitúunaj jitze ma'can." Ajta a'ɨjna ɨ tɨ antyúumua'reej, a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn: "Ya'cuíj ɨ yu'xarij tɨ jitzán tyé'yu'si' a'chu paj tyé'cha'ɨɨre', huayíixɨ'ɨj jiye'tzín pata'aj séej ooyú'xaj tɨ a'yaa na'aj a'chu huá'puatyej japuan tamuáamuata' taampu tɨ ará'asej."
7 Tɨ'ɨj ta'ij séej a'yan tyu'ta'íhuo'ri' tɨjɨn: "Arí muáaj, ¿a'chunyéj petyé'cha'ɨɨre'?" Ajta a'ɨɨn, a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn: "Anxɨtyej pua'mácan mediidaj ɨ tyeríicuj." A'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn: "Ya'cuíj ɨ yu'xarij, pata'aj séej ooyú'xaj tɨjɨn muáacuatyej paj tyé'cha'ɨɨre'."
8 Ajta ɨ tɨ tyé'ijtye', a'ɨɨ pu tyámua' tyaatá', ji'nye tyámua' pu tyu'muá'aj a'ɨjcɨ jɨme' je'ej tɨ ye'ej huárɨnyij. Ji'nye a'ɨɨmaj ɨ maj yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua, jéetze' mu jaayí'tɨn je'ej maj ye'ej huárɨnyij ɨ séecan jamuán ɨ tyeɨtyee mequee a'ɨɨmaj ɨ maj yójmua'mua' pué'een ɨ Dios.

9 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', caxu cha' siana'aj jaxɨjtya'aj ɨ túmii iiye'ej tɨ ma'can cháanacaj japua. Che' a'yan tyajamuaatyáhuɨ̈ɨre' siaj sij ju' amíincustyamua' huamué'tɨn mej mij a'ɨ́ɨmaj naa jamojo'mua'raj, ajta tɨ'ɨj quee che' ma' túmiinyij, aj pu'ij Dios jamuaatá'sij siaj utyájrutyej a'ájna jo'tɨj quee a'náj á'vatzɨj ɨ chi'ij.
10 'A'ɨ́jna tɨ xá'puɨ' rɨcɨj a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ cɨléenye' jɨn tyi'tyéjvee, a'ɨ́ɨ pu ajta xá'puɨ' rɨnyij tɨpua'aj tyi'tyaváaj já'ra'nyij va'cán jɨme', ajta a'ɨ́jna ɨ tɨquee xá'puɨ' rɨcɨj a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ cɨléenye' jɨn tyi'tyéjvee, capu ajta xá'puɨ' rɨnyij tɨpua'aj va'cán jɨn tyi'tyaváaj já'ra'nyij.
11 A'ɨ́j pu jɨn, tɨpua'aj sequée tyámua' tyitye'entyúumua'reeriaj a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨ a'yan tyí'sejre' íiyan ɨ cháanacaj japua, ¿a'tanyíj ij ja'mua jitze tyi'ca'nyen siaj a'ɨ́jcɨ jɨme' antyúumua'reeriaj ɨ tɨ huápuɨ'ɨj tyá'najchíj?
12 Tɨpua'aj sequée tyámua' tyityetyúucha'ɨj a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨquee mua'ajmaj tyajá'mua'a'rij, ¿a'tanyíj ij jamuaatá'sij ɨ tɨ mua'ajmaj tyajá'mua'a'rij?
13 'Capu ɨ'rɨ́j tɨ a'tɨ́j hua'puácaa huáhuɨ̈ɨre'en ɨ maj tyí'ijta, tɨpua'aj a'yan huárɨnyij, séej pu xánave'ej ja'mej, ajta ɨ séej pu jéehua xɨe've'ej ja'mej, na'ríij quee séej pu já'tzaahuatya'aj ja'mej, ajta ɨ séej pu huatyáxaahuataj. Capu ij ɨ'rɨ́j siaj ɨ Dios huatyáhuɨ̈ɨre'en, siajta ɨ túmii.
14 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ fariseos, jéehua mu janyacua'tzaca'aj ɨ túmii, matɨ'ɨj a'yan tyáanamuajri', jéehua mu jaatyáxaahuataca' a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús.
15 A'yaa pu tyihuo'té'exaaj ɨ Jesús tɨjɨn:
—Mua'aj xu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ siaj a'yan tyúusejrataj siaj tyámua' tyityetyúucha'ɨj ɨ tyeɨ́tyee jimi, Ajta Dios pu jamua'reej je'ej siaj een mu jutzájta', a'ɨ́jna tɨ naa huasé'rin ɨ tyeɨ́tyee jimi, a'ɨ́ɨ pu je'ej pua'aj huasé'rin ɨ Dios jimi.

A'ɨ́jna ɨ Moisés tɨ jo'yú'xaca', ajta a'ɨ́jna ɨ Dios tɨ jɨn tyí'ijta

16 'A'ɨ́jna ɨ Moisés tɨ jo'yú'xaca', ajta je'ej maj tyo'yú'xaca' ɨ maj tyí'xaxa'ta'aj ɨ Dios jitze ma'can, a'ɨ́ɨ mu tyihuá'ixaatya'ca'aj ɨ tyeɨ́tyee. Ajta tɨ'ɨj ɨ Juan huataséjre, a'ɨ́j mu huá'ixaatye' ɨ nyúucarɨj ɨ maj jɨn huatóotyamua've'en mej mij jáamua'reej je'ej tɨ een jo'tɨj ɨ Dios tyejé'ijtaj, majta néijmi'i tyí'tyese' maj a'áa jo'tyájrutyej.
17 'Jéetze' pu quee tyési' tɨ ja'huóopua'rixɨ'ɨn ɨ tajapuá tɨ séejre', ajta ɨ cháanacaj. Ajta a'ɨ́jna ɨ yu'xarij Moisés tɨ jo'yú'xaca', óoche' pu néijmi'i jɨn aróo'astej.

Tɨpua'aj a'tɨ́j ju'ɨ́ɨj huatátoonyij
(Mt. 19:1-12; Mr. 10:1-12)

18 'Ajtáhua'aj pu séej nyúucarij huo'té'exaa a'yan tɨjɨn:
—A'tɨ́j tɨ jaatátoonyij ɨ ju'ɨ́ɨj, ajta je'en séej ancure'vi'tɨj, a'ɨ́ɨ pu juxana'cɨre'. Ajta tɨpua'aj a'tɨ́j íitaj ancure'vi'tɨj tɨ huatátuiihuaca', ajta pu juxana'cɨre'.

A'ɨ́jna ɨ chíjtyaanyi', ajta a'ɨ́jna ɨ Lázaro

19 'Ajtáhua'aj pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'áa pu ja'hua' chíjtyaanyi' já'chajca'aj, tɨ naa eenye' tyúuche'tyahua'aj, cáanarɨj jɨme' tɨ nacámuaa, ajta tɨ jɨ́'re'en, a'náj tɨna'aj pu tyí'ye'estyahua'aj, ajta jéehua pu tyá'najchica'aj ɨ tɨ tyihuá'cue'tyahua'aj.
20 Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨquee je'ej tyéejviicue', a'áa pu je'tyájcaj jo'tɨj ja'pueertaj a tɨ ja'chej ɨ chíjtyaanyi'. A'yaa pu ántyapuaaca'aj a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j tɨjɨn Lázaro, a'ɨ́ɨ pu tyí'cui'ca'aj, néijmi'que' pu cá'atzaca'aj.
21 Jaxɨe'va'ca'aj tɨ jáacua'nyij ɨ cue'ráj tɨ tye'nyíj tɨ tya'cájvitzej ɨ méesaj japua jo'tɨj tyajá'cua' ɨ chíjtyaanyi', majta ɨ tzɨ'cɨ́ɨj mu ajo'ré'nyinyiica'aj, majta jacányesixɨ'ɨj ɨ tɨ cá'atzaj jitze.
22 'Tɨ'quij a'ájna xɨcáara' tɨ'ɨj jitzán huamuɨ' a'ɨ́jna ɨ Lázaro, a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyí'huɨ̈ɨre' u tajapuá, a'ɨ́ɨ mu yo'ví'tɨj ɨ Abraham jimi jo'tɨj Dios já'sejre', ajta a'ɨ́jna ɨ chíjtyaanyi', tɨ'ɨj ij ajta huamuɨ', majta ja'vá'naj.
23 A'áa pu jo'tyá'ɨtzee jo'tɨj já'taa, jéehua pu jajpuéjtzica'aj a'ɨ́jna ɨ chíjtyaanyi'. Aj pu'ij jaaséej a'ɨ́jcɨ ɨ Abraham, ajta a'ɨ́jcɨ ɨ Lázaro tɨ ajo'tyávaaca'aj ɨ Abraham jamuán.
24 'Aj pu'ij jaatajé tɨjɨn: "Abraham mu paj nyavástara', ná'ancu'vaxɨ', pata'aj mu yo'ta'ítyej a'mújcɨj mu Lázaro tɨ'ɨj a'múu jaatyáru'nyej ɨ juxɨtyéj tɨ'ɨj naatyácɨmuajritye'en ɨ nyenyanúu jitze, ji'nye jéehua nu jajpuéjtzij iiye'ej tɨéj tzajta'."
25 Ajta a'ɨ́jna ɨ Abraham, a'yaa pu tyu'tanyúj tɨjɨn: "Nyiyóoj, ¿nyij pequee jamua'reej je'ej paj jéehua tyi'huá'tyamua'vej patɨ'ɨj pooj júurica'aj ɨ cháanacaj japua? Ajta a'mújna mu Lázaro, jéehua pu jaapuéjtzitariaca'. Ajta ijíij a'ɨ́ɨ pu jutyamua've' a'yájna, pajta muáaj, ijíij paj jajpuéetzij puá'mej.
26 Ajta ijíij, a'yaa pu een, pu'ríj a'yan huó'ruuj tɨ acacúunyijme, a'ɨ́j pu jɨn quee ɨ'rɨ́j maj antácɨinyej a'múu pujmua' mua'ajmaj jimi, capu ajta ɨ'rɨ́j maj a'yun pujmua' eetácɨinye ityájma jimi."

27 ’Tɨ'ɨj ij a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn: “Nyavástara', a'yaa nu tyí'muahuaviij paj a'mújcɨj
Lázaro huata'íjtye' tɨ a'áa ja'tanyéj ɨ táataj tɨ ja'chej,
28 ji'nye anxɨ́vicaa nu tyí'ihuaamua', che' a'múu tyámua' tyihuo'té'exaatye'en mej mij
quee a'yun pujmua' jo'vá'cɨ'ca'an jo'tɨj ja'puejtzij.”
29 Abraham pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn: “A'ɨ́ɨ pu huatyá'ɨtzee a'ɨ́ɨjma jimi a'ɨ́jna Moisés
tɨ jo'yú'xaca', ajta ɨ maj jo'yú'xaca' a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj, miche'
a'ɨ́j huánamuaj.”
30 Ajta a'ɨ́jna ɨ chíjtyaanyi', a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn: “Nyavástara', mu paj Abraham
pué'een, camu ja'tzaahuatye' a'ɨ́jcɨ, ajta tɨpua'aj a'tɨ́j tɨ arí huamuɨ́' huataséjre'en a'ɨ́ɨjma
jimi, aj mu mij seequéj tyí'mua'tyij ɨ Dios jimi.”
31 Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn: “Tɨpua'aj mequee jáanamuajri' je'ej tɨ tyu'taxájtaca'
a'ɨ́jna ɨ Moisés, ajta a'ɨ́ɨjma ɨ maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj, camu majta
ja'antzaahuatye'sij tɨpua'aj sɨ́ɨj hua' jimi huataséjre'en ɨ a'tɨ́j tɨ arí huamuɨ́'.”

17

Tɨpua'aj a'tɨ́j tyi'tɨ́j jɨn ootyá'ɨtzeere'en
(Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)

1 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj a'ɨ́ɨjma ɨ maj jamuán huacɨ́j tɨjɨn: —Jéehua pu tyí'sejre'
je'ej siaj tyi'tɨ́j jɨn tyityo'tyá'ɨtzeere'en ɨ Dios jimi, je'ej pu pua'aj tye'mej a'ɨ́jcɨ jimi ɨ a'tɨ́j
tɨ ca'nyíjra'aj hua'tá'caa mej mij séecan tyi'tɨ́j jɨn ootyá'ɨtzeere'en ɨ Dios jimi.
2 Jéetze' pu jatyáhuɨ'rii a'ɨ́jcɨ ɨ a'tɨ́j maj ja'cátapi' ɨ cɨjpáara'an jitze ɨ tyetyéj
so'nyíj tɨ ve'éj, majta je'en ja'tyárɨeenyij jájritze' tɨ'ɨj a'áa ja'tyájmuɨ'nyij, jéetze' pu
jatyáhuɨ'rii quee tɨpua'aj ca'nyíjra'aj hua'tá'care'en a'ɨ́ɨjma ɨ maj cíle'en mej mij a'ɨ́ɨmaj
ootyá'ɨtzeere'en ɨ Dios jimi.
3 A'ɨ́j pu jɨn tyámua' xu'uj mua'aj.
’Tɨpua'aj a'ihuáara' tyi'tɨ́j jɨn ootyá'ɨtzeere'en, pata'aj jajtyá'xɨ'ɨn, tɨpua'aj
uhuóomua'tzɨj, aj pej pij tyaatú'uunyi'.
4 Tɨpua'aj séej xɨcáj a'tɨ́j aráahua'puaj ootyá'ɨtzeere'en aj jimi, tɨpua'aj ajta je'en
aráahua'puaj ajo'ré'nyej a'jimi tɨ'ɨj muaatáhuavii yee tyinaatú'uunyi'ri' ɨ nyaj jɨn
ootyá'ɨtzee a'jimi, a'yaa paj huárɨnyij petyaatú'uunyi'.

Tɨpua'aj a'tɨ́j tyá'tzaahuatye'ej
5 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'yaa mu tyaaté'exaa
a'ɨ́jcɨ ɨ tavástara' tɨjɨn:
—Taatá' tyata'aj jéetze' tyá'antzaahuatye'en.
6 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'ɨ́ɨ pu'uj juxɨe've' siaj tyá'tzaahuatye'ej, tɨpua'aj cɨ́ɨ setyá'tzaahuatye'ej, a'yaa pu
tyu'tái'riitarij siaj a'yan tyaata'ɨ́jtye'en a'ɨ́jcɨ ɨ xápua' tɨ eetácutyej, tɨ a'áa jé'ta' jáata'
ja'tyóohuiitye'en jusɨ́ɨj, ajta ɨ xápua', a'yaa pu rɨnyij je'ej siaj tyaata'ɨ́jtye'sij.

Je'ej tɨ tyúuxɨe've' a'ɨ́jcɨ jimi ɨ tɨ tyí'huɨ̈re'
7 ’Tɨpua'aj a'tɨ́j tyí'muarɨe'ej ja'mua jimi a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨ tasáahua na'ríij cányа'xɨɨ tɨ
sɨ̈re', tɨ'ɨjta uvé'nyej tɨ utyojo'vá'muarɨej, “¿Nyiquij a'yan setyaatájeevij yee mujo'té'yi'ij,
huayíixɨ'ɨj pata'aj tyú'cua'nyij”?
8 Caxu xaa nyu'uj a'yan tyaatájeevij, sulu a'yaa xu'uj tyaatájeevij tɨjɨn: “Pata'aj
tyámua' tyú'uurej ɨ nyaj tyí'cua'nyij, pajta tyámua' eenye' pej pij tyináacue'tyej, aj pej
pij tápij muáaj tyí'cua'nyij, pajta huaye'en.”
9 Ajta tɨ'ɨj a'yan tyú'uurej je'ej siaj tyaata'íj, caxu siajta je'ej tyaaté'exaatye'ej yee che'
Dios tyimuaanájchitye'en.
10 A'yaa xu cha'taj siana'aj mua'aj tyu'taxáj, tɨpua'aj serɨ́j néijmi'i jɨn a'yan huárɨnyij
je'ej tɨ ɨ Dios tyajamuaata'íj, a'yaa xu tyu'taxáj yee: “Catu tyi'tɨ́j huɨ̈re', ji'nye a'yaa tu'uj
huarɨ́j je'ej tɨ tyí'tacɨ'puaaca'aj.”

Tɨ'ɨj Jesús tyihuó'huaa a'ɨ́ɨjma ɨ maj tamuáamuata' ará'asej
11 Óoche' pu huama'caj ɨ juyéj jitze Jerusalén tɨ jó'nyaa, a'áa pu huatyéenyej a
Samaaria, ajta a Galileea.
12 Tɨ'ɨj a'áa joomá'caj a'áa mu ye'entyinájchaca' ɨ tyétyacaa ɨ maj tamuáamuata'
ará'asej, metyí'cucui' a'ɨ́ɨmaj a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ tyinyáxɨj huá'hue'ra' jitze ɨ maj a'yan
jatamuá'muaj tɨjɨn léepraj, a'áa mu ɨmuáj jo'tyáhuiixɨj.
13 Matɨ'ɨj mij ca'nyíin jɨn jaatajé a'yan tɨjɨn:
—Jesús, mu paj maeestro pué'een, tá'ancu'vaxɨ'.
14 Tɨ'ɨj Jesús huo'séj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Siata'aj ujó'ju' hua' jimi ɨ maj tyí'huɨɨre' u tyeyúuj tzajta' siaj sij huatóosejrata a'ɨ́ɨjma jimi.

Matɨ'ɨj móoj ajoojú'caj, aj pu'ij capua'riaca'aj ɨ atzáj matɨ'ɨj mij naa éenye'ej muá'raa.

15 Tɨ'ɨj sɨ́ɨj huóosej tɨjɨn pu'ríj huarúj, aj pu'ij huariá'raa tye'tyóotzi're'ej ɨ Dios, ca'nyíin jɨme'.

16 Aj pu'ij tyítunutaca' avéjri' ɨ Jesús jimi, ajta ecóotutaca' tɨ'ɨj ij tyaatatyójtzi'rej. A'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j, Samaaria pu já'ma'can.

17 Jesús pu a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:

—¿Nyij mequee tamuáamuata' ará'asej ɨ maj huarúj? ¿Jo'nyij je'ej mé'een ɨ séecan ɨ maj arámuaacuaj?

18 ¿Nyij a'múu na'aj jusɨ́ɨj huariá'raa, a'mújna tɨ séej chuéjra' japua já'ma'can tɨ'ij tyámua' tyaatá'an ɨ Dios?

19 Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ tyí'cui'ca'aj tɨjɨn:

—Ájchesij pata'aj jó'ra'nyij, ji'nye petyá'antzaahuaj, a'ɨ́j paj jɨn períj huarúj.

Je'ej tɨ éenye'ej ta'mej a'ájna xɨcáara' tɨ jitzán ɨ Dios tyu'ta'ɨ́jtaj
(Mt. 24:23-28, 36-41)

20 A'ɨ́ɨ mu ɨ fariseos a'yan tyaata'íhuo'ri' a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús a'náj tɨ huataséjre'ej ɨ Dios tɨ jɨn tyu'ta'ɨ́jtaj, aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—A'ɨ́jna ɨ tɨ jɨn Dios tyu'ta'ɨ́jtaj, capu tyi'tɨ́j pué'een tɨ séejre' ɨ siaj sij jɨn jáamua'reej.

21 Camu majta a'yan tyaataxájta ɨ tyeítyee yee: "Yána'aj huatyéjve", na'ríij yee "Mána'aj huatyéjve", ji'nye a'ɨ́jna ɨ tɨ jɨn ɨ Dios tyí'ijta pu'ríj yésejre' ja'mua tzajta'.

22 Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj a'ɨ́ɨjma ɨ maj jamuán huacɨ́j tɨjɨn:

—A'yaa pu atyojo'ré'nyesij ɨ xɨcáara' siaj jitzán a'yan tya'xié've'ej xá'ju'un siaj jaaséej nyatɨ'ɨj tyu'ta'ɨ́jtaj néijmi'i jɨme' ɨ nyaj jɨn antyínyamua'reeriaj, siajta mua'aj caxu jaséjran.

23 Séecan mu a'yan tyu'taxájtaj yee: "Yána'aj huatyéjve", na'ríij yee: "Mána'aj huatyéjve"; caxu ujó'cɨ'ca'an hua' jamuán.

24 Ji'nye a'yaa nu séeria'aj na'mej a'ájna xɨcáara' nyatɨ'ɨj jitzán tye'entyárutyij a'ɨ́jcɨ jɨme' nyaj néijmi'i jɨn antyínyamua'reeriaj na'mej. A'yaa nu cha'taj nyana'aj huasé'rihua'aj na'mej matɨ'ɨj ɨ maj tyóona'axcava'ra ɨ jútye', tɨ'ɨj ootátaaxɨ'ɨn, jiye'tzín pu huanyéeri'cɨriajra'aj.

25 Ajta anaquéej pu a'yan tyúuxɨe've' nyaj jéehua jaapuéjtzitarej, a'yaa pu ajta tyúuxɨe've' maj manúurɨeenyij a'ɨ́ɨmaj ijíij maj huátyeɨtyee.

26 A'yájna tɨ'ɨj tyu'rɨ́j ajca'huáj ɨmuáj tɨ'ɨj ooj júuricaj a'ɨ́jna ɨ Noé, a'yaa pu cha'taj na'aj tye'mej a'ájna xɨcáara' jitze nyaj jitzán ya'uvé'nyesij, ɨ nyaj nyajta tyévij jitze huanɨe'huaca'.

27 Metyí'cua'caria'aj ɨ tyeítyee, majta ya'caria'aj, séecan mu nyéjnyaɨ'ɨjchacaria'aj, a'yaa mu rɨjcaj 'asta na'aj quee Noé utyájrupij ɨ báarcuj jitze, aj mu mij jéehua huatyéviiyaca' tɨ'quij tyíjɨstyaca' ɨ jájtyij, a'ɨ́ɨ pu néijmi'caa antyipua'rij.

28 A'yaa pu cha'taj tyáaruj ajca'huáj ɨmuáj tɨ'ɨj ooj júurica'aj a'ɨ́jna ɨ Lot, a'ɨ́ɨ mu tyí'cua'caria'aj ɨ tyeítyee, majta ya'caria'aj, majta tyí'nanaava'aj, majta tyí'tooca'aj, majta tyí'huastyahua'aj, majta chi'ɨj ta'huacaria'aj.

29 Ajta a'ájna xɨcáara' jitze tɨ'ɨj Lot eerájraa a'ájna a Sodoma, aj pu'ij tɨéj huatyéviiyaca' asúufrej tɨ á'naxcaj, aj pu'ij néijmi'caa antyipua'rij.

30 A'yaa pu cha'taj na'aj tyihuá'uurej a'ájna xɨcáara' jitze tɨ'ɨj huataséjre'en ɨ tɨ ajta tyévij jitze huanɨe'huaca'.

31 'A'yaa xu huárɨnyij a'ájna xɨcáara' jitze, tɨpua'aj a'tɨ́j a'áan jó'ojvaacaj ɨ juchi'ɨj japua, tɨpua'aj chi'táj tyi'ráa'caj ɨ tyía'ra'an, che' quee acáyi'can tɨ'ɨj tyi'rá'an. Ajta ɨ tɨ tyaja'muarɨe'ej ɨ juví'ra'taj, che' ajta quee ajo'ré'nyinyiica'an ajuchéj.

32 Siata'aj jo'támua'reej je'ej tɨ tyáaruj ɨ ɨ́ɨra'ra'an ɨ Lot.

33 A'tɨ́j tɨna'aj tɨ jacha'ɨj ɨ ju júuricamej tɨ'ij quee tyi'tɨ́j je'ej jooriaj, a'ɨ́ɨ pu yo'rɨésij. Ajta ɨ a'tɨ́j tɨ yo'rɨésij ɨ ju júuricamej nye jitze ma'can, a'ɨ́ɨ pu xaa jusén jɨn huatyá'ɨtzeere'ej.

34 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'ájna tɨca'rij tzajta', mahua'puaj mu huaje'tɨj muá'ju'un ɨ utáatzij japua. Dios pu séej á'vi'tɨn, ajta ɨ sɨ́ɨj a'áa pu jo'tyá'ɨtzeere'ej.

35 Majta hua'puaj ɨ úucaa, néijmi'i mu tya'tɨ'xɨ́j muá'ju'un, Dios pu séej á'vi'tɨn, ajta ɨ sɨ́ɨj, a'áa pu jo'tyá'ɨtzeere'ej.

36 Majta hua'puaj tyétyacaa, a'áa mu néijmi'i tyaja'muárɨe'ej muá'ju'un ɨ ví'ra'taj, Dios pu ajta séej á'vi'tɨn, ajta ɨ sɨ́ɨj, a'áa pu jo'tyá'ɨtzeere'ej.

37 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Jesús jamuán huacɨ́j, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:

—Tavástara', ¿jo'nyij a'yan tyajá'rɨnyij?

A'yaa pu tyu'tanyúj tɨjɨn:

—Jo'tɨj jo'riá'ca'aj tyi'tɨ́j tɨ huamuɨ́', a'áa mu ja'tyúusɨire' ɨ muá'rɨe'caj.

18

A'ɨ́jna ɨ íitɨ' tɨ jusɨ́ɨj ajta ɨ juées

1 Aj pu'ij Jesús séej nyúucarij jɨn tyihuo'té'exaaj mej mij jáamua'reej tɨ a'yan tyúuxɨe've' maj a'náj tɨna'aj nyuucaaj, majta quee tyóoxa'huata'an.

2 A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—A'áa pu ja'hua' séej chájta'naj jitze a'tɨ́j já'chajca'aj tɨ juées jɨn tyi'tyávaaca'aj, capu já'astyajca'aj ɨ Dios, capu ajta jitzán juxɨé'va'ca'aj je'ej tɨ tyi'tɨ́j huá'uuriajca'aj ɨ tyeítyee.

3 Meentyij sɨ́ɨj íitɨ' a'áa já'chajca'aj tɨ antyúusɨijtariaca', a'náj tɨ na'aj pu ajo'ré'nyinyiica'aj ɨ juées jimi, a'yaa pu tyá'huaviiraca'aj tɨ jo'xá'puɨ'ɨntari'tze'en a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ a'tɨ́j jájcha'ɨire'.

4 Ajta a'ɨ́jna ɨ juées pu'rɨ́j á'tyeevi'ca'aj tɨquee janamuajraca'aj, aj pu'ij a'yan tyu'muá'aj tɨjɨn: "Jexaa nyu'uj, canu já'tyese' ɨ Dios, capu ajta nye jitze juxɨe've' je'ej tɨ tyi'tɨ́j huá'uurej ɨ tyeítyee.

5 Ajta a'mújna mu íitɨ', tɨ'ɨj pu na'aj pu yatányinyii, ajta nya'ɨtziitye'. Nyáaj nu já'xa'puɨ'ɨntari'tze'en a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ a'tɨ́j jájcha'ɨire', ta'aj ij quee che' yatányinyiica'an na'ríij quee nyatácua'naxɨ'ɨj a'ɨ́jcɨ jɨme'."

6 Ajta tavástara' pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'ɨ́jna ɨ juées tɨ je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ɨj.

7 Ajta ɨ siaj jajvástara', ¿nyiquee a'yan cha'taj na'aj hua' japua tyu'tányuusɨj a'ɨ́ɨjma ɨ tɨ hua'antyíhuoj ɨ maj a'náj tɨna'aj jahuaviij tɨ́ca' majta túјca'rij tzajta'? ¿Nyiquij á'tyeeren tɨ'ɨj a'yan rɨnyij?

8 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', Dios pu ja'mua japua huatányuusɨj, capu á'tyeeren. Ajta tɨ'ɨj uvé'nyej ɨ tɨ ajta tyévɨj jitze huanɨe'huaca', ¿nyiquij ooj hua'tyoonyij ɨ maj tyá'tzaahuatye' íiyan ɨ cháanacaj japua?

A'ɨ́jna tɨ fariseo pué'een, ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ huá'jijva'ca'aj ɨ maj tyí'tɨ'ɨjcɨcaa

9 Jesús pu ajtáhua'aj séej nyúucarij jɨn tyihuo'té'exaaj a'ɨ́ɨjma jɨme' ɨ maj a'yan tyu'muá'aj ɨ jutzájta' tɨjɨn tyámua' mu tyí'tyetyeɨtyee, ɨ maj majta hua'xaahuaj ɨ juxa'aj tyeítyee, a'yaa pu tɨjɨn:

10 —A'ɨ́ɨmaj ɨ maj hua'puaj ɨ tyétyecaa a'úu mu jo'tyájrupɨj ɨ tyeyúuj tzajta' mej mij huatyényuunyij, sɨ́ɨj pu fariseo pué'een, ajta ɨ sɨ́ɨj, a'ɨ́ɨ pu puɨ́rɨcɨj ɨ tɨ huá'jijva'ca'aj ɨ maj tyí'tɨ'ɨjcɨcaa.

11 'Ajta a'ɨ́jna ɨ fariseo, a'ɨ́ɨ pu huatyéechaxɨj tɨ'quij huatyóochej tɨ a'yan tyu'tyényuunyij tɨjɨn: "Dios, tyámua' nu tyí'muatyojtzi're' muéetzij, ji'nye canu a'yan een matɨ'ɨj ɨ séecan ɨ tyeítyee. A'ɨ́ɨ mu tyí'nahua'raj, majta je'ej pua'aj tyityeetyúucha'ɨj, majta juxana'cɨre' séecan jamuán ɨ úucaa, canu nyajta a'yan een tɨ'ɨj a'mújna ɨ tɨ huá'jijve' a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyí'tɨ'ɨjcɨcaa.

12 Hua'puaj nu nye itzi'vii séej itéerij jɨme', nyajta a'yan tyi'tá'caa séej tamuáamuata' tɨ anxɨtyej jitze ma'can ɨ nyaj jamue'tɨj."

13 'Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ huá'jijve' ɨ maj tyí'tɨ'ɨjcɨcaa, a'áa pu ɨmuáj a'tzúj jo'tyéechaxɨj, capu ajta óoca'nyajca'aj tɨ jútye' jó'nyeerej, sulu antyóoto'xa'aj ɨ jutavíj jitze ɨ jumuáca' jɨme'. A'yaa pu tyu'tyéenyuj tɨjɨn: "Dios, pata'aj ná'ancu'vaxɨ' nyéetzij, ji'nye je'ej nu pua'aj tyi'tyínyecha'ɨj."

14 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j tɨ huá'jijve' ɨ maj tyí'tɨ'ɨjcɨcaa, a'ɨ́ɨ pu xaa jɨ'réenya'aj huatyá'ɨtzee ɨ jutzájta' tɨ'ɨj jó'raa ɨ juchéj, ajta ɨ fariseo capu jɨ'réenya'aj huatyá'ɨtzee, ji'nye tɨpua'aj a'tɨ́j óotzaahuatye'ej, a'ɨ́ɨ pu huatóotyevi'ra'astaj. Ajta ɨ tɨquee a'yan tyóotzaahuatye', a'ɨ́ɨ pu jéetze' juxɨe've' ɨ Dios jimi.

Tɨ'ɨj Jesús tyámua' tyihuo'tá' a'ɨ́ɨjma ɨ tɨ'ríij
(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)

15 Majta séecan ɨ tyeítyee, tɨ'ríij mu aye'vé'vi'tɨchej ɨ Jesús tɨ'ij hua'vá'muarɨe'xɨ'ɨn tɨ'ɨj Dios a'ɨ́jcɨ jɨn tyámua' tyihuo'tá'an. Matɨ'ɨj a'ɨ́ɨmaj huo'séj ɨ maj Jesús jamuán huacíj, aj mu mij hua'ajtyá'xɨj ɨ tyeítyee.

16 Ajta a'ɨ́jna ɨ Jesús, a'ɨ́ɨ pu huo'tajé ɨ tɨ'ríij mej mij aje'ré'nyej jimí, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tɨjɨn:

—Miche' mahuaja'vé'vi'tɨj nyej jimi mu tɨ'ríij, caxu huá'ijmuejra, ji'nye jo'tɨj ɨ Dios tyejé'ijtaj a'ɨ́ɨjma pu cɨ'tyij ɨ maj a'yan een matɨ'ɨj mu tɨ'ríij.

17 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'tɨ́j tɨquee a'yan een tɨ'ɨj sɨ́ɨj ɨ pá'rɨ'ɨj, capu a'áa jo'tyárutyij jo'tɨj ɨ Dios tyejé'ijtaj.

Ɨ tyamuéej tɨ chíjtyaanyi', Jesús pu jamuán tyu'taxájtaca'
(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

18 Sɨ́ɨj tɨ tyí'ijta pu a'áa jo'tyávaaca'aj, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús tɨjɨn:
—Maeestro, mu paj tyámua' tyí'tyevij, ¿tyi'tanyí juxɨe've' nyaj a'yan huárɨnyij tɨ'ij náacɨ'tyij nyaj júurɨj ná'ra'nyij tɨ'ɨj na'aj jusén jɨme'?
19 Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:
—¿Ji'nye een jɨme' a'yan petyí'nyaxaj yee nyaj tyámua' tyí'tyevij? Sɨ́ɨj pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ naa tyí'tyevij, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Dios.
20 Papu'rɨ́j jamua'reej je'ej tɨ Dios tyu'ta'ɨ́jtaca' yee: "Capáj axana'cɨria'aj; capáj tyí'tyacui'caj; capáj tyí'nahua'aj; capáj pajta tyí'hue'tacare'en. Pajta tzáahuatyi'ra'aj tyícha'ɨj jimi a' táataj, pajta a' náanaj."
21 Ajta a'ɨ́jna ɨ tyamuéej a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Néijmi'i nu jɨn tya'rá'astej nyatɨ'ɨj nyana'aj tyí'pa'rɨ'ɨstaca'aj.
22 Tɨ'ɨj Jesús jáanamuajri' je'ej tɨ tyu'taxájtaca', aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Sɨ́ɨj pu ooj muá'ɨtziitye', pata'aj néijmi'i tyú'toonyij a'chu paj tyí'ijcha'ɨj, aj pej pij huo'rían ɨ túmii a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee je'ej tyé'viicue'. Aj paj xaa ja'ancuriáa'sij ɨ tɨ tajapuá já'sejre' a'ɨ́jna tɨ huápuɨ'ɨj tyá'najchij, aj pej pij mujo'vé'me'en pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.
23 Ajta a'ɨ́jna ɨ tyamuéej tɨ'ɨj jáanamuajri' je'ej tɨ ɨ Jesús tyu'taxájtaca', tyámua' pu tyu'tóoxaamujri, ji'nye jéehua pu tyí'ijcha'ɨ́ca'aj.
24 Aj pu'ij Jesús ja'ráasej, tɨ'quij a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—Tyámua' pu tyihuá'muarɨe'riste' a'ɨ́ɨjma chíjtyaanyi' mej mij utyájrutyej u tajapuá Dios tɨ já'sejre'.
25 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tɨ jéetze' muárɨe'rij tɨ chíjtyaanyi' utyájrutyej u tajapuá Dios tɨ já'sejre' quee tɨ caméeyuj anájrutyej ɨ pɨ́'se'ej jitze.
26 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jáanamuajri', a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿A'tanyíj ij ɨ Dios jimi huatyá'ɨtzeere'ej?
27 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'ɨ́ɨjma jimi ɨ tyétyacaa, capu je'ej tyíɨ'rij, ajta Dios jimi néijmi'i pu tyíɨ'rij.
28 Ajta a'ɨ́jna ɨ Pedro, a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Maeestro, néijmi'i tu tyeríj atyojoohua'xɨ́j ɨ tyaj tyí'ijcha'ɨ́ca'aj tyej tyij ajamuán huacɨ́'ca'an.
29 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' a'tɨ́j tɨna'aj tɨ metyoohuá'xɨj tɨpua'aj juchi'ij, na'ríij ju'ɨ́ɨj, nusu ɨ ju'ihuáamua', nusu ɨ juhuásimua', na'ríij ɨ juyójmua', tɨ'ij a'ɨ́jcɨ jɨn a'yan huárɨnyij je'ej tɨ ɨ Dios tyí'ijta,
30 jéehua pu jéetze' tya'ancuriáa'sij ijíij tɨ yajooméj a'íjcɨ jitze ɨ cháanacaj, ajta a'ɨ́ɨ pu júurɨj ja'mej tɨ'ɨj na'aj jusén jɨme'.

Jesús pu'rɨ́j huéeicaj jaataxájtaca' ɨ tɨ muɨ'nyij
(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)

31 Tɨ'ɨj ij jujɨ́me' huo'tajé a'ɨ́ɨjma ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Tu'rɨ́j ijíij a'áa jó'ju' a Jerusalén, jo'tɨj néijmi'i tyaja'róo'astej je'ej maj tyo'yú'xaca' a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj nyéetzɨj jɨme', ɨ nyaj nyajta tyévɨj jitze huanɨe'huaca'.
32 A'ɨ́ɨ mu nyéetzɨj tyu'tátuiire'sij a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can, majta a'ɨ́ɨmaj mu naatyáxaahuataj, majta je'ej pua'aj tyí'nyaxajtan, majta na'rátzi'tzique'muaxɨ'ɨj.
33 Majta je'en naatyávaxɨ'ɨj, matɨ'ɨj mij nyeje'catan, ajta tɨ'ɨj huéeicaj xɨcáj tyoomá'caj, aj nu nyijta huatájuuritaj.
34 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jamuán huacɨ́j, camu yo'itéej muá'raa je'ej tɨ tyi'tɨ́j tyu'taxájtaca' camu majta jáamua'reeri' je'ej tɨ huatóomua'aj, ji'nye camu tyámua' tyiyo'itéej muá'raa.

Jesús pu tyáahuaj a'ɨ́jcɨ ta'rácuun a'ájna a Jericó
(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)

35 Tɨ'ɨj ɨ Jesús arí avéjri' joomá'caj a'ájna a Jericó, sɨ́ɨj tɨ arácun pu a'áa je'tyácatyij ɨ juyéj jitze, túmii tɨ huá'huaviiraca'aj.
36 Tɨ'ɨj huó'namuajri' maj jéehua tyeɨ́tyee mu jó'cɨ'ca'aj, aj pu'ij tyu'ta'íhuo' tyi'tɨ́j tɨ je'ej rɨjcaj.
37 Matɨ'ɨj mij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Ya pu ja'vé'mej a'ɨ́jna ɨ Jesús, Nazaret tɨ já'ma'can.
38 Tɨ'quij a'yan tyu'jíjhuaca' tɨjɨn:

—Jesús, mu paj yójra' pué'een a'íjcɨ ɨ David, ná'ancu'vaxɨ' nyéetzij.
39 Majta ɨ maj anáatya'aj muaajú'ca'aj, a'íɨ mu jajtyá'xɨj tɨ'ɨj quee che' ave'nyuuca'an. Ajta a'íjna jéetze' pu ca'nyíin jɨn tyu'taxájtaca' a'yan tɨjɨn:
—Jesús mu paj yójra' pué'een a'íjcɨ ɨ David, ná'ancu'vaxɨ' nyéetzij.
40 Aj pu'ij oocháxɨj a'íjna ɨ Jesús, ajta huo'ta'íj maj aye'vé'vi'tɨj jimí, tɨ'ɨj a véjri' aja'vá'ma'ca'aj, Jesús pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
41 —¿Ji'nye tyi'tíj petyí'xɨe've' nyej nyij a'yan huárɨnyij ajimi?
Aj pu'ij ɨ ta'rácuun a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:
—Nyavástara', a'yaa nu tyá'xɨe've' nyej nyajtáhua'aj atányeerej.
42 Aj pu'ij ɨ Jesús a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Atányeerij, ji'nye petyá'antzaahuaj a'íj paj jɨn períj huarúj.
43 Tɨ'ɨj a'yan tyaaté'exaa, aj pu'ij ɨ ta'rácuun atányeeriaca', ajta jamuán jó'raa ɨ Jesús, tye'tyóotzi're'ej ɨ Dios, majta néijmi'ɨ ɨ tyeítyee ɨ maj jaaséej, a'íɨ mu majta tyaatatyójtzi'rej ɨ Dios.

19

Ɨ Jesús ajta a'íjna ɨ Zaqueo
1 Tɨ'ɨj ij Jesús a'áa jo'tyájrupij a Jericó, a'áa pu jé'ta' jooma'ca'aj ɨ chájta'naj jitze.
2 A'áa pu síɨj tyáatɨ' já'chajca'aj tɨ chíjtyaanyi', tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Zaqueo, a'íɨ pu a'íɨn pué'een ɨ tɨ tyihuá'ijtye' a'íɨjma ɨ maj huá'jijve' ɨ maj tyí'tɨ'ɨjcɨcaa.
3 A'íɨ pu jaséjramuɨ'ca'aj a'tíj tɨ pué'een ɨ Jesús, ajta capu ɨ'riitaca'aj, ji'nye jéehua mu tyeítyee, ajta cíɨ uhuátyeevi'ij a'íjna ɨ Zaqueo.
4 Aj pu'ij anayíixɨ'ɨj jo'téechajraa, tɨ'ɨj ij antyíraj ɨ méjchɨ jitze tɨ'ɨj jaséej, ji'nye pu'ríj jamua'reeriaca'aj tɨjɨn a'áa pu je'ré'nyesij.
5 Tɨ'ɨj Jesús a'áa je'ré'nyej, aj pu'ij ájnyeeriaca', tɨ'ij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Zaqueo, pata'aj jiye'tzín acájra'nyij, ji'nye ɨjíij nu a'áa ja'rá'iixaj a paj ja'chej.
6 Tɨ'quij jiye'tzín acájraa, aj pu'ij tyámua' tyetyéejej a'íjcɨ ɨ Jesús.
7 Majta a'íɨmaj ɨ tyeítyee, matɨ'ɨj jaséej aj mu mij huatyóohuij maj je'ej pua'aj tyaaxáj a'íjcɨ ɨ Jesús, a'yan tɨjɨn:
—A'áa pu jo'mej tɨ'ij a'áa ja'rá'astij jo'tɨj ja'chej síɨj tɨ je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ɨj.
8 Aj pu'ij ɨ Zaqueo ájchej tɨ'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjcɨ ɨ Jesús tɨjɨn:
—Nyavástara', jé'ta' nu tyihuo'tapuéjve'sij ɨ nyaj tyí'ɨjcha'ɨj a'íɨjma ɨ maj quee je'ej tyéejviicue'. Ajta tɨpua'aj a'náj a'tíj tyi'tíj nyaanáhue'ri', muáacuacaa pua'mácan nu jaatátuiire'ej.
9 Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Ijíij pu xaa Dios arí huó'huɨɨ a'yaa mej chej, ji'nye a'íjna ɨ a'tíj, ajta pu a'íɨn pué'een ɨ Abraham tɨ jitze eeráma'can.
10 Ji'nye nyáaj ɨ nyaj nyajta tyévij jitze huanɨe'huaca', a'yaa nu een jɨn mujo'vé'mej nyej nyij huó'huoonyij, nyajta huó'huiire'en a'íɨjma ɨ maj jó'vatzɨjca'aj.

A'íjna ɨ túmii tamuáamuata' tɨ ará'asej
(Mt. 25:14-30)
11 Móoche' mu tyi'namuáaracaj ɨ tyeítyee, tɨ'ɨj Jesús séej nyúucarij jɨn tyihuo'té'exaaj, ji'nye pu'ríj avéjri' jooma'ca'aj a Jerusalén. Majta a'íɨmaj ɨ tyeítyee, a'yaa mu tyí'mua'ajcaa tɨjɨn pu'ríj tɨmua' huataséjre'sij ɨ Dios tɨ jɨn tɨ tyu'ta'íjtaj íiyan ɨ cháanacaj japua.
12 A'íj pu jɨn a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'áa pu síɨj tyáatɨ' já'chajca'aj, tɨ hua' jitze eeráanyej ɨ tyeítyee ɨ maj tyí'ijtaca'aj, tɨ'quij ujó'mej séej chuéj japua mej mij a'áa ye'entyíhuoonyij rey jɨme', tɨ'ɨjta ij uvé'nyesij.
13 Tɨ'ɨj quee xu jo'yi'váacaj, tamuáamuata' pu pua'mácan huatacho'vej ɨ maj jimi tyí'muarɨe', aj pu'ij ɨ túmii huo'riáa' tamuáamuata' ara'astɨma'caa séej ajta séej, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn: "Siata'aj tyu'muárɨe'en a'íjcɨ jɨme' ɨ túmii, 'asta nyana'aj quee uvé'nyej."
14 Majta a'íɨmaj ɨ tyeítyee, a'íɨ mu jájcha'ɨiria'ca'aj, matɨ'ɨj mij séecan huata'ítyaca' mej mij a'yan tyu'taxáj yee: "Catu jaxɨe've' tɨ a'íɨn tye'entyájrutyej rey jɨme'."
15 Ajta a'íɨ pu tye'entyájrupij rey jɨme', ajta je'en uvé'nyej a'ájna jo'tɨj ja'chej, aj pu'ij huo'tacho'vej a'íɨjma ɨ túmii tɨ huo'riáa' tɨ'ij jáamua'reej a'chu maj jaamué'tɨj síɨj ajta síɨj.
16 Ajta ɨ tɨ anaquéej aje'ré'nyej, a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn: "Nyavástara', a'íjna ɨ túmii muéetzij tɨ mua' a'rij, tamuáamuata' pu pua'mácan huamue'tɨj ɨ tɨ tamuáamuata' ara'ástɨmee."

17 A'yaa pu tyu'tanyúj a'íjna ɨ tɨ tyé'ijtye' tɨjɨn: “Xá'puɨ' paj huaríj mu paj tyámua' tyí'nyahuɨ̈re', ji'nye tyámua' pej tyéecha'ɨj ɨ nyaj cɨ́ caa tyimuaatá', nyáaj nu tyimua'antyárujtye'ej pata'aj tyu'ta'íjtaj tamuáamuata' pua'maquéj ɨ chájta'naj jitze.”

18 Ajta ɨ tɨ tyí'huɨ̈re' tɨ je'tyáa'sej, a'ɨ́ɨ pu ajta aje'ré'nyej, a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn: “Nyavástara', a'íjna ɨ túmii, muéetzij tɨ mua' a'rij, anxívicaa pu pua'mácan huamue'tɨj ɨ tɨ tamuáamuata' tɨ ara'ástɨmee.”

19 Ajta a'íjna ɨ tɨ tyé'ijtye', a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn: “A'yaa nu tyimua'antyárujtye'ej pata'aj tyu'ta'íjtaj anxívique' pua'maquéj ɨ chájta'naj.”

20 Tɨ'quij ajtáhua'aj sɨ́ɨj aje'ré'nyej tɨ jimi tyí'huɨ̈re', a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn: “Nyavástara', ya'cuíj muéetzij tɨ mua' a'rij ɨ túmii, yaa nu ja'ancuriá'jɨ'quej cɨ́ɨxurij jitze, nyatɨ'ɨj nyij jaatyá'avaataca'.

21 A'yaa nu huaríj, ji'nye nyamuatzɨ̈nya'ca'aj, muárɨe'rij tɨ a'tíj tyámua' tyu'tyá'ɨtzeere'en ajimi, muáaj paj jaariá'sɨ'rii ɨ paj quee tyu'tá', pajta tyí'tza'nacaa jo'paj quee tyojo'huástej.”

22 Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'íjna ɨ tɨ tyé'ijtye' tɨjɨn: “Muáaj paj quee tyi'tíj huɨ̈re', nyáaj nu muá'xɨjtye'en a'íjcɨ jɨme' je'ej paj tyu'taxájtaca'. Muáaj paj jamua'reeriaca'aj tɨjɨn ca'nyéjrɨj nu jɨn tyí'ijta. Nyajta jaariá'sɨ'rii ɨ nyaj quee tyu'tá'. Pajta a'yan tyí'nyaxaj nyaj tyí'tza'nacaa jó'nyaj quee tyojo'huástej.

23 ¿Ji'nye een jɨme' pequee a'áa yóotoj ɨ túmii hua' jimi ɨ maj tyu'nyéjtyej tɨ'ij jaamué'tɨn? A'yaa paj huárɨnyiiche', nyáaj nu nyij ja'ancuriá'nyijche' nyéetzij tɨ nya'a'rij, nyajta ɨ tɨ jaamué'tɨj nyatɨ'ɨj uvé'nyej.”

24 Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj a'ɨ́ɨjma ɨ maj avéjrɨ' jo'tyú'uuca'aj tɨjɨn: “Siata'aj jáa'rɨ' ɨ túmii tɨ ji'tyáa', siaj sij jaatá'an a'íjcɨ ɨ tamuáamuata' tɨ jaamué'tɨj.”

25 Majta a'ɨ́ɨmaj a'yaa mu tyaaté'exaa tɨjɨn: “Tavástara', ¿ji'nye tɨ'ij? A'múu pu arí ji'tyáa' tamuáamuata' pua'mácan ɨ túmii.”

26 A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn: “A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'tíj tɨna'aj tɨ jéehua tyi'ijcha'ɨ́ɨj, jéetze' pu tyá'cɨ'tyij a'íjcɨ. Ajta a'tíj tɨ cɨ́ɨ na'aj tyi'ijcha'ɨ́ɨj, a'íj mu tyáa'rɨ'raj ɨ tɨ cɨ́ɨ tyí'ijcha'ɨj.

27 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj nyéjcha'ɨ̈re', ɨ maj quee jaxɨe'va'ca'aj nyaj rey jɨn tye'entyájrutyej, maj siahuaja'vé'vi'tɨj, siata'aj huó'cui'nyij iiye'ej véjrɨ' nye jimi.”

Tɨ'ɨj Jesús ujo'tyárutyij u Jerusalén
(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

28 Tɨ'ɨj Jesús jaatapuá'cɨtaca' tɨ tyihuó'ixaatyej, aj pu'ij ta'ij jó'raa Jerusalén tɨ ooj jó'yi'ij.

29 Tɨ'ɨj a'áa véjrɨ' joomá'caj a Betfagé, ajta a'ájna a Betania, chájta' tɨ a'áa jo'tacá'aj ɨ jɨríj jitze tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Aseitúunajrimi. A'áa pu hua'puácaa huata'ítyaca' ɨ maj jamuán huacíj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

30 —Siata'aj a'áa ja'tanyéj a'ájna chájta', siatɨ'ɨj a'áa ja'rá'astij a'áa xu púuru' já'tyoonyij tɨ aje'riá'tapi', tɨquee xu a'náj a'tíj japuan á'yi'xacaa, siata'aj je'ejxɨsta siajta je'en uya'ráaja.

31 Tɨpua'aj a'tíj a'yan tyajá'mua'ihuo'raj yee ji'nye een jɨme' setya'rájxɨnaj, a'yaa xu tyaaté'exaatye'en yee tavástara' pu jitze juxɨe've'.

32 Matɨ'ɨj mij ujó'ju' jo'tɨj huojo'ityaca', a'yaa pu atyojo'ré'nyej tɨ'ɨj tyihuo'té'exaaj a'íjna ɨ Jesús.

33 Matɨ'ɨj móoj je'ejxɨstájsima'caj ɨ púuru', a'ɨ́ɨ mu mij huo'séj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jacɨ́ɨ, aj mu mij a'yan tyihuo'ta'íhuo'rɨ' tɨjɨn:

—¿Ji'nye een jɨme' setya'rájxɨnaj mu púuru'?

34 Matɨ'ɨj mij a'yan tyityaatanyúj tɨjɨn:

—Tavástara' pu jitze juxɨe've'.

35 Aj mu mij tyúumaancaj tye'tyéveerej, matɨ'ɨj mij yo'jáj ɨ Jesús jimi, matɨ'ɨj uya'ráaja aj mu mij ja'vá'raj a'íjcɨ ɨ Jesús ɨ púuru' japua.

36 Tɨ'ɨj na'aj tyu'má'ca'aj ɨ Jesús, tyeítyee mu máancaj tyo'caváarajyi'caa ɨ juyéj jitze jo'tɨj jooma'ca'aj.

37 Tɨ'ɨj a'áa jo'camá'caj a'ájna Aseitúunajrimi, néijmi'i ɨ maj jamuán huajú'ca'aj, a'ɨ́ɨ mu huatyóohuij maj tyaatatyójtzi're'en ɨ Dios a'íjcɨ jɨme' maj huatóotyamua've'en, ji'nye jéehua mu tyu'séj ɨ tɨ huápuɨ'ɨj tyúuxɨe've'.

38 A'yaa mu tyí'xajtaca'aj tɨjɨn:

—¡Huápuɨ'ɨj pu naa een a'íjna ɨ rey tɨ jɨme' tyi'tyéjvee tɨ yaja'vé'mej nyúucaritze' ɨ Dios! Miche' tyámua' tyi'tyecháaj muá'ra'nyij a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tajapuá já'sejre'. Miche' majta néijmi'i jáamua'reej ɨ Dios tɨ néijmi'i jɨn putyí'uurej.

39 Majta séecan ɨ fariseos, matɨ'ɨj jáanamuajrɨ', a'yaa mu tyaaté'exaa a'íjcɨ ɨ Jesús tɨjɨn:

—Maeestro, huo'tá'ijmuejri' mej mij quee che' a'yan tyí'tyejijhuaj ɨ maj ajamuán huacɨ'ɨj.

40 Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:

—Tɨpua'aj a'íɨmaj muatyáapua'rej, tyetyéj mu mijta a'yan tyí'tyejijhuan.

41 Tɨ'ɨj véjri' ajooma'caj a Jerusalén, tɨ'ɨj jaaséej ɨ chájta'naj, aj pu'ij huóoyiinyaca' a'íjcɨ jɨme'.

42 A'yaa pu tyu'taxájtaca' tɨjɨn:

—¡Tɨpua'aj mua'aj ijíij siáamua'reeriaj, tyi'tíj tɨ pué'een ɨ tɨ tyámua' tyajamuaatá'sij, siaj sij tyámua' tyi'tyecháaj xá'ra'nyij ɨ Dios jimi! Ajta ijíij pu'ríj aviitzi', capu ij che' ɨ'ríj paj jaaséj.

43 Pu'ríj atyojo'ré'nyesij ja'mua jimi a'ájna xɨcáara' jitze ɨ maj jitzán ja-muaatanyó'si'tye'ej ɨ maj jamuájcha'ɨɨre', a'íɨ mu mij jamuajnásij, matɨ'ɨj mij jamua-jnyo'si'tye'ej.

44 Majta néijmi'que' mu tye'entyipuá'ritye'sij, majta néijmi'caa cui'nyij ɨ maj a'áa huacháatɨmee, néijmi'i mu huatyú'uunaj ɨ tyetyéj tɨ jujapuá tyiquéetɨme, a'íjcɨ jɨme' siaj quee jáanamuajri' tɨ'ɨj Dios yatanyéj tɨ'ij ja'mua japua huatányuunyij.

Jesús pu tyámua' tyú'ruuj ɨ tyeyúuj tzajta'
(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19; Jn. 2:13-22)

45 Aj pu'ij ta'ij ɨ Jesús utyájrupij u tyeyúuj tzajta', tɨ'quij huatyóochej tɨ hui'rámuaritye'en a'íɨjma ɨ maj a'úun tyí'tooca'aj.

46 A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—A'yaa pu tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze yee: "A'yaa pu tyí'huɨɨre' ɨ nye chi'ij mej mij a'úun huatyénuunyij ɨ Dios jimi", maj siajta mua'aj, a'yaa xu jáaruuj tɨ a'yan tyí'huɨɨre'ej tɨ'ɨj tyásta'naj jo'maj náhua'rij jóo'ava'tacaa.

47 A'náj tɨna'aj pu tyihuá'mua'tyahua'aj ɨ tyeítyee u tyeyúuj tzajta', majta a'íɨmaj ɨ maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', majta a'íɨmaj ɨ maj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze Moisés tɨ jo'yú'xaca', majta ɨ maj jéetze' va'cán jɨn tyityatatyíj hua' tzajta' ɨ tyeɨtyee, a'íɨ mu jahuooca'aj je'ej maj ye'ej tyeejé'caj.

48 Majta camu je'ej tyéejtyoj je'ej maj ye'ej huárɨnyij, ji'nye néijmi'i ɨ tyeítyee, a'íɨ mu tyámua' tyá'namuajracuca'aj.

20

Ɨ tɨ jɨn tyi'tyéjvee a'íjna ɨ Jesús
(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)

1 A'yaa pu a'ájna tyu'ríj tɨ'ɨj ooj Jesús tyihua'mua'tyáacaj u tyeyúuj tzajta', ajta huá'ixaatya'ca'aj tyeɨtyee ɨ nyúucarij tɨ jɨn Dios hua' japua huatányuusij, matɨ'ɨj a'íɨmaj aje'ré'nyej ɨ maj tyeyúuj tzajta' tyí'ijta, majta a'íɨmaj ɨ maj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze Moisés tɨ jo'yú'xaca', majta hua' jamuán ɨ huáasij.

2 Matɨ'ɨj mij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—¿Tyi'tanyí jɨn petyi'tyéjvee pej pij a'yan rɨcɨj? ¿A'tanyíj a'íjcɨ jɨn ty-imua'antyáarujtye?

3 Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:

—Nyáaj nu nyajta séej tyajamuaata'íhuo'raj. Siata'aj naaté'exaatye':

4 ¿a'tanyíj uyo'ta'ítyaca' a'íjcɨ ɨ Juan tɨ'ɨj huó'ɨɨraj ɨ tyeɨtyee? ¿Nyiquij ɨ Dios ca' ɨ tyeɨtyee?

5 Matɨ'ɨj mij huatyóohuij maj tyi'huóo'ihuo' a'yaa mu tɨjɨn:

—Tɨpua'aj a'yan tyetyaaté'exaatye' yee Dios pu uyo'ta'ítyaca', a'yaa pu tyi-taaté'exaatye'ej yee: "¿Ji'nye siana'aj sij quee ja'antzaahuaj?"

6 Ajta tɨpua'aj a'yan tyetyu'taxáj yee tyétyacaa mu ja'antyíhuoj, aj mu mij néijmi'i ɨ tyeítyee taatyáto'sixɨ'ɨj tyetyéj jɨme', ji'nye néijmi'i mu tyámua' naa tyá'mua'reej tɨ Juan a'íɨn pué'eenye'ej síɨj tɨ tyí'xajtaca'aj ɨ Dios jitze ma'can.

7 A'íj mu jɨn a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Catu jamua'reej a'tíj tɨ uyo'ta'ítyaca' a'íjcɨ ɨ Juan tɨ'ij tyeítyee huá'ɨɨraj.

8 Aj pu'ij ɨ Jesús, a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Canu nyajta nyáaj jamuaaté'exaatye'ej tyi'tíj nyaj jɨn tyi'tyéjvee nyej nyij a'yan rɨcɨj.

Ɨ maj tyí'muɨjhuacaa maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeɨtyee
(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)

9 Ajta je'en Jesús séej nyúucarij jɨn tyihuo'té'exaaj ɨ tyeítyee a'yan tɨjɨn:

—A'tíj pu úuvaj huahuástej, tɨ'quij séecan ɨ tyeítyee huatanyéj mej mij a'áa tyojo'muárɨe'en ɨ huastárij tzajta', aj pu'ij jó'raa a'íjna ɨ a'tíj, ɨmuáj pu je'ej huárupij.

10 Tɨ'ɨj a'ájna atyojo'ré'nyej matɨ'ɨj pua'aj jaju'racaa ɨ úuvaj, séej pu ujo'ta'ítyaca' hua' jimi ɨ tɨ huo'tanyéjtye mej mij jaatátuiire'en je'cácaa ɨ tɨ huáciɨriaca'. Majta a'ɨ́imaj ɨ tyeítyee, a'ɨ́i mu jaatyáavaxɨj a'íjcɨ ɨ tɨ ujo'ta'ítyi'huaca', majta quee tyi'tɨ́j jaatá', a'yaa mu'uj tyaata'ítyaca'.

11 Ajtáhua'aj pu séej huata'ítyaca' tɨ jimí tyí'huiire', majta a'ɨ́imaj ɨ tɨ huo'tanyéj ɨ chuéj, a'ɨ́i mu jajtyá'xɨj, majta je'en jaatyáavaxɨj, camu tyi'tɨ́j jaatá', a'yaa mu'uj tyaata'ítyaca'.

12 Tɨ'quij ajtáhua'aj séej huata'ítyaca', majta a'ɨ́imaj ɨ tɨ huo'tanyéj ɨ chuéj, a'ɨ́i mu tyaapuéj, majta jaaré'ityaca'.

13 'Tɨ'quij a'yan tyu'muá'aj a'íjna ɨ a'tɨ́j chuéj tɨ tyu'nyéj tɨjɨn: "¿Ji'quij náarɨnyij? Nyiyóoj nu huata'ítyɨj ɨ nyaj huápuɨ'ɨj jaxɨe've', a'ɨ́j mu xaa ántzaahuatye'sij."

14 Majta a'ɨ́imaj, matɨ'ɨj jaaséej, aj mu mij tyu'tóo'ixaaj, a'yaa mu tyaaxá'puɨ'ɨntarej tɨjɨn: "A'íi pu a'ɨ́in pué'een ɨ tɨ néijmi'i tyá'cɨ'tyij, tyiche' jaajé'caj tɨ'ɨj ityájma táacɨ'tyij."

15 Aj mu mij ji'rájtoo, matɨ'ɨj mij jaajé'caj.

¿Ji'nye sij mua'aj tyí'mua'tzej, ji'quij huá'uurej a'ɨ́ijma, a'íjna ɨ tɨ ja'a'rij ɨ chuéj úuvaj tɨ japuan huastɨ'?

16 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'ɨ́i pu a'áa jo'ré'nyesij, tɨ'quij huá'cuɨ'nyij a'ɨ́ijma ɨ tɨ huo'tanyéj, ajta je'en séecan huatanyéjtye'sij mej mij a'áa tyojo'muárɨe'en.

Matɨ'ɨj a'yan tyáanamuajri' ɨ tyeítyee, a'yaa mu tyu'taxájtaca' tɨjɨn:

—Che' quee a'náj a'yan tyí'rɨjcaj.

17 Aj pu'ij Jesús huo'séerajraa, tɨ'quij a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:

—Tɨpua'aj quee a'yan tyi'ja'yájnatan je'ej nyaj tyajamuaaté'exaa, ¿ji'nye na'quij a'yan tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze? A'yan tɨjɨn:

A'íjna ɨ tyetyéj ɨ maj majca'huaj júurɨej a'ɨ́imaj ɨ maj chi'ij ta'huacaa,
a'yaa pu atyojo'ré'nyej tɨ a'ɨ́in pue'éenye'ej ta'raj ɨ tɨ jéetze' juxɨe've' jo'maj yá'ajtaahuaca' ɨ chi'ij.

18 A'tɨ́j tɨna'aj tɨ a'íjcɨ japua eetávetyij ɨ tyetyéj, a'ɨ́i pu huatyána'xɨj néijmi'que' ɨ jujitzé. Na'ríij tɨpua'aj séej japua rájvetyij a'íjna ɨ tyetyéj, a'ɨ́i pu jaatyátzaanaxɨ'ɨj.

A'íjcɨ jɨme' ɨ maj huá'jijva'ca'aj ɨ maj tyí'tɨ'ɨjcɨcaa
(Mt. 21:45-46; 22:15-22; Mr. 12:12-17)

19 Majta a'ɨ́imaj ɨ maj tyihuá'mua'tyajca'aj ɨ yu'xarij jitze, Moisés tɨ jo'yú'xaca', majta a'ɨ́imaj ɨ maj tyí'ijtaca'aj u tyeyúuj tzajta', jéehua mu tyu'muá'aj je'ej maj ye'ej huárɨnyij mej mij jaatyéevi', ji'nye a'yaa mu tyá'mua'reeriaca'aj tɨ a'ɨ́ijma putyí'xajtaca'aj a'íjcɨ jɨme' ɨ nyúucarij tɨ jaataxájtaca', camu majta ahuóoca'an, ji'nye mahuá'tzɨinya'ca'aj ɨ tyeítyee.

20 Jéehua mu ja'eeva'ca'aj, aj mu mij séecan huata'ítyaca' ɨ maj a'yan tyúusejrataca'aj tɨjɨn tzáahuatyi'ra'aj mu jɨn tyí'xaj, a'yaa mu tyá'xɨe'va'ca'aj maj tyaata'íhuo' tyi'tɨ́j jɨme' tɨ'ɨj a'íjcɨ jɨn eerá'itzen mej mij tyu'tátuire'en a'íjcɨ jimi ɨ tajtúhuan.

21 Majta a'ɨ́imaj ɨ maj ja'eeva'ca'aj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:

—Maeestro ityáj tu jamua'reej paj tzáahuatyi'ra'aj jɨn tyí'xaj, pajta tyihuá'mua'tyej je'ej tɨ tyi'tyéevijtɨj. A'yaa paj cha'taj huá'uurej ɨ tyeítyee, muáaj paj tzáahuatyi'ra'aj jɨn tyihuá'mua'tyej je'ej tɨ tyá'xɨe've' ɨ Dios.

22 ¿Nyiquij xá'puɨ' tyaj tyu'nájchɨj a'íjcɨ jimi ɨ tajtúhuan ɨ tɨ tyí'ta'ijtye', ca' quee?

23 Ajta ɨ Jesús tɨ'ɨj jáamua'reeri' maj quee tzáahuatyi'ra'aj jɨn tyé'ihuo'raca'aj, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

24 —Séej sianaataséjratye' ɨ túmii. ¿A'tanyíj nyéerima'ra' puírɨcɨj ɨ tɨ acájvee? ¿A'tanyíj a'yan ántyapuaj tɨ'ɨj tyé'yu'si'?

25 Matɨ'ɨj mij a'yan tyityaatanyúj tɨjɨn:

—A'ɨ́i pu pué'een ɨ tajtúhuan.

Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Siata'aj jaatá'an a'íjcɨ ɨ tajtúhuan, tyi'tɨ́j tɨ aaria'ra' pué'een, siata'aj siajta jaatá'an ɨ Dios tyi'tɨ́j tɨ aaria'ra' pué'een.

26 Majta a'ɨ́imaj camu je'ej tyéejtyoj je'ej maj ye'ej huárɨnyij maj jaamué'tɨn a'íjcɨ jɨme' je'ej tɨ tyihuo'té'exaaj hua' tzajta' ɨ tyeítyee. Ji'nye je'ej mu tyo'taséj a'íjcɨ jɨme' je'ej tɨ tyu'taxájtaca', aj mu mij quee che' je'ej tyityaatanyúj.

A'íjcɨ jɨme' maj huatájuuritaj ɨ tyeítyee hua' tzajta' ɨ muɨ'chítyee
(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

27 A'tzúj a'tyéevi'ij, séecan mu aje'ré'nyej, a'ɨ́imaj mu puírɨcɨj ɨ saduceos, a'yaa mu tyí'xaj a'ɨ́imaj yee camu che' huatájuuritaj ɨ maj meríj huácuij, matɨ'ɨj mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:

28 —Maeestro, a'yaa pu tyo'yú'xaca' a'ɨ́jna ɨ Moisés tɨ a'yan tye'mej ityájma jimi, tɨpua'aj a'tɨ́j tɨ nyeɨ̈chej, tɨpua'aj quee eexúj tyiyóomua'caj tɨ'ɨj huamuɨ́', juxɨe've' tɨ ɨ ihuáaria'ra' ja'ancuré'vi'tɨj a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ jatyévi'tɨnya'aj ɨ tɨ huamuɨ́' tɨ'ij a'ɨ́jcɨ jitze ma'can tyiyóomua'aj já'ra'nyij.
29 'A'yaa pu tyu'rɨ́j ityájma jimi, aráahua'puaj mu ará'axcaa ɨ tyétyacaa ɨ maj ju'ihuaamua'ca'aj, tɨ'quij ɨ tɨ vástɨ', a'ɨ́ɨ pu huatyényeɨ̈chaca', ajta je'en huamuɨ́', capu eexúj tyiyóocaj, a'yaa pu cha'taj na'aj tyáaruj ɨ séej ɨ tɨ je'tyáa'sej.
30 Ajta ɨ sɨ́ɨj ɨ tɨ je'tyáa'sej, a'ɨ́ɨ pu ja'ancuré'vi'tɨj a'ɨ́jcɨ ɨ íitaj tɨ jatyévi'tɨnya'aj a'ɨ́jna ihuáaria'ra', mu'rɨ́j mɨj huéeicaj ɨ maj huácuij.
31 Ajtáhua'aj sɨ́ɨj tɨ je'tyáa'sej, a'ɨ́ɨ pu ajta ja'ancuré'vi'tɨj, a'yaa pu cha'taj na'aj tyihuó'ruuj néijmi'caa ɨ maj aráahua'puaj, maj quee jitzán tyiyóomua'aj muá'raa, néijmi'i mu huácuij.
32 Ajta je'en a'ɨ́jna ɨ íitɨ' huamuɨ́'.
33 'Arí matɨ'ɨj huatájuuritaj ɨ muɨ'chítyee, ¿a'tanyíj cɨ́na'ra'an pue'éenye'ej ja'mej? Ji'nye néijmi'i mu jatyévi'tɨnya'aj.
34 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'ɨ́ɨmaj ɨ tyeɨ́tyee ijíij mu nyejnyeɨ'chacaa, majta huɨ̈chej.
35 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ tɨ a'yan tyihuá'cɨ'puaj maj huatájuurej hua'tzajta' ɨ muɨ'chítyee, ajta tɨ'ɨj a'ájna tya'rá'astij a'ájna xɨcáara' jitze tɨ Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj, camu che' nyejnyeɨ'chen, camu majta huɨ̈chan.
36 Camu majta che' cuɨ'nyij, ji'nye a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un matɨ'ɨj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tajapuá tyí'huɨ̈re'. A'ɨ́ɨ mu yójmua'mua' pue'éenye'ej muá'ju'un ɨ Dios, ji'nye mu'rɨ́j huatájuuriaca'.
37 Ajta a'ɨ́jna ɨ Moisés, a'ɨ́ɨ pu taaté'exaa a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ'ɨj jo'yú'xaca' je'ej tɨ a'náj sɨ́ɨj tyu'tyájtaa ɨ tu'píj tɨ viváajma'aj tatyé'tye'. A'ɨ́j pu jɨn, Moisés a'yan jaatamua'aj ɨ tavástara' tɨjɨn: "Ɨ hua' Dios a'ɨ́ɨjma ɨ Abraham, ajta a'ɨ́jcɨ ɨ Isaac, ajta a'ɨ́jcɨ ɨ Jacob."
38 Ajta ɨ Dios, capu hua' Dios pué'een a'ɨ́ɨmaj ɨ muɨ'chítyee, a'ɨ́ɨjma pu Dios ɨ maj júurij, ji'nye a'ɨ́jna jimi néijmi'i mu júurij.
39 Majta séecan ɨ maj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze, Moisés tɨ jo'yú'xaca', a'yaa mu tyityaatanyúj tɨjɨn:
—Maeestro, xá'puɨ' paj tyu'taxájtaca'.
40 Tɨ'ɨj na'aj a'ájna, capu che' a'tɨ́j óoca'nyajca'aj tɨ tyi'tɨ́j jaata'íhuo'.

¿A'tanyíj jajyóoj ɨ Cɨríistu'?
(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

41 Ajta Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—¿Ji'nye mej mɨj a'yan tyí'xaj ɨ tyeɨ́tyee a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ Cɨríistu' yee David pu jitze eeráma'can?
42 Ajta a'ɨ́jna ɨ David, a'yaa pu tyu'taxájtaca' a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Chuíicarij, a'yan tɨjɨn:
Dios pu a'yan tyaaté'exaa ɨ Nyavástara' tɨ jɨme' yee:
"Acáyixɨ' ɨpuárɨj japua, iiye'ej nyamuáca'ta',
43 nyana'aj quee huo'mué'tɨn ɨ maj muájcha'ɨ̈re'."
44 Ajta ɨ David, a'ɨ́ɨ pu a'yan jaatamua'aj a'ɨ́jcɨ ɨ Dios tɨ ja'antyíhuoj tɨjɨn nyavástara', tɨpua'aj a'yan tyi'ja'yájna, ¿ji'nye tyɨ́ɨ'rɨj tɨ ɨ Cɨríistu' a'ɨ́ɨn pué'eenye' ɨ David tɨ jitze eeráma'can?

Tɨ'ɨj Jesús hua' jitze tyo'ojpuá'rɨj a'ɨ́ɨjma ɨ juéesij
(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54)

45 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj a'ɨ́ɨjma ɨ maj jamuán huacíj, majta tyeɨ́tyee tyi'namuáaracaj,
46 a'yan tɨjɨn:
—Tyámua' xu'uj mua'aj, a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze Moisés tɨ jo'yú'xaca', ji'nye hua'ráanajchi maj catítɨ'ɨjma'can metyi'cháatɨma'aj mamuaacɨ'ca'an, ajta hua'ráanajchi maj ɨ tyeɨ́tyee tzáahuatyi'ra'aj jɨn huo'tatyójtye'en jo'maj huaja'antyinájchij. Majta a'yan tyá'xɨe've' maj huara'sej ɨ ɨpuárɨj japua tɨ jéetze' juxɨe've' u tyeyúuj tzajta', ajta hua'ráanajchi maj huara'sej véjrɨ' jimi ɨ tɨ tyihuá'cue'tyej matɨ'ɨj tyí'ye'estyaj.
47 A'ɨ́ɨ mu majta tyihuá'ari'racaa ɨ hua' chɨ'ɨj a'ɨ́ɨjma ɨ úucaa ɨ maj antyúujɨ̈mua'astariaca'. A'yaa mu huarín matɨ'ɨjta mɨj tyeyúuj tzajta' jo'tyárutyij. Matɨ'ɨjta mɨj ja'tyéevi'ij tyényuusime'ej muá'ju'un mej mɨj séecan tyeɨ́tyee huo'séj. Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'yan rɨcɨj, jéehua mu huápuɨ'ɨj jajpuéetzij muá'ju'un.

21

Ti'ɨj íiti' ti antyúusiijtariaca' túmii huatámu'vejritaca'
(Mr. 12:41-44)

1 Aj pu'ij Jesús a'íijma huaséj ɨ chíjtyaanyi'ij maj ɨ túmii ú'siiria'ca'aj, ti'ij tyeyúuj
tzajta' tyu'tyáhuiire'en,
2 a'íi pu ajta íitaj huaséj tiquee je'ej tyéejviicue', ajta a'íjna ɨ íiti' hua'puácaa pu
ucáahua'xij ɨ túmii tiquee jéehua tyá'najchij.
3 Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tijin:
—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', a'mújna mu íiti', jéetze' pu
ju'cáahua'xij mequee néijmi'i ɨ séecan.
4 A'íimaj ɨ séecan, néijmi'i mu ju'cáahua'xij a'íjci ɨ ti avá'itzee ɨ maj jéehua
tyi'ijcha'íij, ajta a'mújna tiquee je'ej tyéejviicue', néijmi'i pu ucáahua'xij a'íjci ɨ ti jin
huatyohuíire'nyijche'.

Jesús pu jaataxájtaca' ti huatyú'uunyi'huaj ɨ tyeyúuj
(Mt. 24:1-2; Mr. 13:1-2)

5 Majta séecan a'yan tyúu'ixaatya'ca'aj a'íjci jime' ti naa huasé'rihua'aj ɨ tyeyúuj, ajta
ɨ tyetyéj ti cure'tyij néijmi'que', ajta ɨ mu'véjrij ɨ maj tyo'huariá'viihuaa ti naa tyíe'en.
Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:
6 —Néijmi'i ti'ɨj na'aj siaj tyí'sej, aj pu atyojo'ré'nyesij a'ájna xicáara' maj jitzán néijmi'i
huatyú'uunaj, capu che' séeria'aj ja'mej jáxu'uj jitze ɨ tyetyéj ti jujapuá tyiquéetime.

Je'ej ti tyí'rinyij ti'ɨj néijmi'i tye'entyipuá'risime'en
(Mt. 24:3-28; Mr. 13:3-23)

7 Matiɨ'ɨj mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:
—Maeestro, ¿a'najnyí a'yan tyí'rinyij? ¿Tyi'tanyí jin tyáamua'reeren ti arí tímua' a'yan
atyojo'ré'nyesij?
8 A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:
—Tyámua' xu'uj mua'aj mej mij quee jamuáacuanamuaj, mue'tíj mu uvé'nyesij
nyenyúucaritze', a'yaa mu tyajamuaaté'exaatye'sij yee: "Nyáaj nu a'íin pué'een ɨ
Ciríistu'." Majta a'yan tijin: "Pu'ríj atyojo'ré'nyesij." Caxu hua' jamuán jo'cí'ca'an.
9 Siatiɨ'ɨj a'yan tyu'namuaj tijin: "Muatóonyo'si'tye'ej aja'hua' séecan jamuán ɨ
tyeítyee, majta séecan merij huatyóohuij maj junyo'si'tye'", caxu tyí'tziinye'ej, a'yaa
pu tyúuxie've' ti anaquéej a'yan tyú'rinyij, ajta capu eexúj néijmi'i tye'entyipuá'rij.
10 Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:
—Séecan mu tyeítyee huatóonyo'si'tye'ej, majta ɨ maj séej chuéj japua huacháatimee,
a'íi mu majta séecan jamuán huatóonyo'si'tye'ej.
11 Pua'maquéj pu huápuiɨ'ɨj huatóoca'tziɨ ɨ cháanacaj, ajta huatúuri'huaj ja'mej, ajta
jéehua tyu'cuí'nyi'ra'aj ja'mej, ajta jútye' tyi'tíj pu huataséjre ti tziinyi're', ajta tyi'tíj ti
huápuiɨ'ɨj juxie've'.
12 'Ajta tiɨ'ɨj quee xu a'yan tyí'rijcaj, a'íi mu anaquéej já'muavivi'ran, majta je'ej
pua'aj já'mua'uuren. A'úu mu jamojo'tyátoosij u tyeyúuj tzajta' na'ríij jo'maj
tyityaja'naamuacaa, majamuá'vi'tin a'íijma jimi ɨ tajtúhuaanyij, majta a'íijma jimi ɨ maj
rey jin antyúumua'reej, a'yaa mu já'mua'uurej a'íjci jime' siaj nyéetzij na'rá'astej.
13 Aj pu'ij ɨ'ríitaj ja'mej siaj nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en.
14 Siajta mua'aj caxu a'íjci jin tyí'mua'ajcaj je'ej siaj tyu'taxáj siaj sij jujapuá
huatányuunyij,
15 ji'nye nyáaj nu jamuaatá'sij je'ej siaj tyu'taxáj, siata'aj sij jaayí'tihua'an, siaj jin
hua'antyimue'tin a'íijma. Camu je'ej tye'ejtyóova'aj muá'ju'un, camu majta hue'tziɨ jin
já'muamue'tin.
16 Majta a'íimaj ɨ já'muahuasimua', majta ɨ ja'mua ihuáamua', majta a'íimaj ɨ
ja'muanyoosimua', majta ja'mua amíincustyamua', a'íi mu avíitziɨ jin tyu'tátuiire'sij
mua'ajmaj. Majta je'cácaa já'muacui'nyij.
17 Néijmi'i mu ɨ tyeítyee jamuájcha'iiria'aj muá'ju'un a'íjci jime' siaj nyéetzij
ná'tzaahuatye'.
18 Caxu je'ej tyityóomua'ajcaj, ji'nye ɨ Dios pu ja'muacha'íij ja'mej.
19 Siata'aj huatyóoca'nyej ɨ jutzájta' siaj sij tyo'táviicue', aj xu sij júurij hu-
atyá'itzeere'ej ɨ Dios jimi.
20 'Siatiɨ'ɨj huo'séj ɨ xantáaru'uj maj eetyaváatime a Jerusalén, a'yaa xu tyá'mua'reeriaj
tijin pu'ríj tin huatyú'uunyi'huaj ɨ Jerusalén.

21 Majta ɨ maj Judea jo'tyú'uu, miche' jiye'tzín jó'cɨɨnyej ɨ jɨríj tzajta'. Majta ɨ maj Jerusalén jo'tyú'uu, miche' iirácɨɨnyej apua'quéj ɨ chájta'naj jitze. Majta ɨ maj ɨtzitáj jo'tyú'uu, miche' quee ujo'tyáru'piche'en ɨ chájta'naj jitze.
22 A'ájna xɨcáara' jitze, jéehua mu jajpuéetzɨj muá'ju'un, ji'nye aj pu néijmi'ɨ tya'róo'astej je'ej tɨ tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze.
23 Jéehua mu jajpuéetzɨj muá'ju'un a'ájna xɨcáara' jitze a'ɨ́ɨmaj ɨ úucaa ɨ maj ootajucájmee, majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj móoj huá'tzi'tyej ɨ juyójmua', jéehua mu huápuɨ'ɨj jajpuéetzɨj muá'ju'un a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel huacháatɨmee, ji'nye puéjtzɨj pu huo'tá'sij ɨ Dios.
24 Séecan mu ɨ tyeɨ́tyee cuɨ'nyij ɨ chúun jɨme', majta séecan á'vi'tɨn ɨ séej chuéj japua tɨ a'yan séejre' ɨ cháanacaj japua. Majta ɨ maj quee Israel já'ma'can, a'ɨ́ɨ mu jaatyú'uunaj ɨ Jerusalén 'asta na'aj quee aróo'astej a'ájna xɨcáara' maj jitzán jaataxájtaca'.

Je'ej tɨ ye'ej yetyi'cányesɨj a'ɨ́jna ɨ tɨ ajta tyévɨj jitze huanɨe'huaca'
(Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37)

25 'Ajta jéehua pu tyu'taséjre'ej ɨ jútye' ɨ xɨcáj jitze, ajta ɨ máxcɨrɨe' jitze, ajta xú'ra'vej tzajta'. Ajta íiyan ɨ cháanacaj japua, a'ɨ́ɨ mu ɨ tyeɨ́tyee tyí'tzɨɨnye'ej muá'ju'un ji'nye capu je'ej hua'mitéerastya'aj ja'mej, a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨ jéehua tyuutá'hua'aj ja'mej ɨ jájritze' tɨ'ɨj huápuɨ'ɨj pu tɨ'ráanaj ja'mej.
26 Jéehua mu ɨ tyeɨ́tyee jó'pua'rij a'ɨ́jcɨ jɨme' mej tyu'tátzɨɨnye'ej, matɨ'ɨj jéehua tyú'mua'tyij je'ej tɨ tyi'tɨ́j ja'uurej a'ɨ́jcɨ ɨ cháanacaj, ji'nye tyi'tɨ́j tɨna'aj tɨ jútye' tyejé'sejre', a'ɨ́ɨ pu ajta tyu'tóoca'tzɨj.
27 A'ájna xɨcáara' jitze, a'ɨ́ɨ mu jaséjran a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ ajta tyévɨj jitze huanɨe'huaca', tɨ aje'cáama'aj ja'mej jéetɨrij tzajta', huápuɨ'ɨj pu naa huasé'rihua'aj ja'mej, mej mij tyámua' naa tyo'taséj ɨ tyeɨ́tyee, jumuárɨe'rij pu jɨn yava'cányesɨj.
28 Tɨ'ɨj huatyóochenyɨj tɨ a'yan tyí'rɨnyɨj, tyámua' xu huóo'uurej. Siata'aj atanyéjnye'rij, ji'nye pu'ríj véjri' a'ájna xɨcáara' Dios tɨ jitzán jamuɨ'rátoosɨj.
29 Ajta séej nyúucarɨj huo'té'exaa a'yan tɨjɨn:
—Cásɨ', xaaséj a'ɨ́jcɨ ɨ xápua', na'ríɨj séecan ɨ cɨyéj tɨ tyí'sejre'.
30 Tɨ'ɨj antyinyájxɨ'ɨn ɨ xámue'ra', mua'aj xu jaséjran, siajta jamua'reeren tɨ arí véjri' putyí'rɨcɨj ɨ víita'rij tzajta'.
31 A'yaa pu cha'tána'aj tyí'een, siatɨ'ɨj tyí'sejra je'ej nyaj tyajamuaaté'exaa, siata'aj a'yan tyáamua'reej tɨ arí tɨmua' a'ájna putyajá'rɨcɨj tɨ Dios tyu'ta'íjtaj.
32 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jɨme', néijmi'ɨ pu a'yan tyí'rɨnyɨj je'ej nyaj tyajamuáa'ixaa, meentyɨj mequee xu huácuɨj ijíɨj maj huátyeɨtyee.
33 A'ɨ́jna ɨ tajapuá tɨ séejre' a'ɨ́ɨ pu á'pua'ren, ajta ɨ cháanacaj pu ajta á'pua'ren, ajta ɨ nyenyúucaa, capu a'náj antyipua'rij.
34 'Tyámua' xu'uj mua'aj, caxu je'ej pua'aj ju'uuriaj ɨ jutzájta', a'ɨ́jcɨ jɨme' siaj juɨ'ɨve', caxu siajta a'ɨ́j jitze tyí'mua'ajcaj ɨ tɨ yan tyí'sejre' ɨ cháanacaj japua. Tɨ'ɨj quee a'ájna xɨcáara' jitze, ja'mua japua rájvetyɨj siatɨ'ɨj pua'aj quee jacho've'.
35 Ji'nye a'ɨ́ɨ pu hua' japua rávesɨj néijmi'caa japua ɨ maj a'yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua.
36 A'náj tɨna'aj xu atanyéjnye'rij, siata'aj a'yan tyá'huaviiraj ɨ Dios tɨ'ɨj jamuáahuɨɨre'en, tɨ'ɨj quee tyi'tɨ́j je'ej já'mua'uurej je'ej tɨ tyi'tɨ́j rɨnyɨj, siajta a'yan tyá'huoocaj siaj sɨj nye jimi huatyá'ɨtzeere'en, ɨ nyaj nyajta tyévɨj jitze huanɨe'huaca'.
37 A'náj tɨna'aj túјca'rij tzajta', a'ɨ́ɨ pu tyihuá'mua'tyahua'aj ɨ tyeyúuj tzajta'. Ajta tɨ'ɨjta huaré'chumua'rej, a'áa pu jó'yi'caaj ɨ jɨríj jitze tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Aseitúunajrimi, a'áa pu ja'táxaɨ'irihua'aj.
38 Majta néijmi'ɨ mu ɨ tyeɨ́tyee íiya' ajo'ré'nyinyiica'aj jo'tɨj ɨ tyeyúuj jo'tyéjvee mej mij jáanamuaj ɨ Jesús.

22

Matɨ'ɨj jaaxá'puɨ'ɨntarej maj avíitzɨj jɨn jaatyéevi' ɨ Jesús
(Mt. 26:1-5, 14-16; Mr. 14:1-2, 10-11; Jn. 11:45-53)

1 Pu'ríj a'ájna véjri' putyí'rijcaj matɨ'ɨj pua'aj a'ɨ́jcɨ jɨn tyí'ye'estyaa ɨ maj páan cua'caa ɨ maj quee levaduuraj jana'ajchityaa. A'yaa mu majta jatamuá'muaj tɨjɨn: Tɨ'ɨj Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' ɨ hua'yojmua' ɨ maj anáatya'aj muaanánɨe'huaca' a'ájna a Egipto.
2 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyí'ijta tyeyúuj tzajta', majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze Moisés tɨ jo'yú'xaca', jéehua mu tyí'mua'ajcaa je'ej maj ye'ej tyeejé'caj ɨ Jesús, majta quee je'ej tyéjtyoova'aj, ji'nye mahuá'tzɨɨnya'ca'aj ɨ tyeɨ́tyee.

3 Tɨ'quij ɨ tyiyáaru' utyájrupij a'íjcɨ ɨ Judas tzajta', ɨ maj a'yan jatamuá'muaj tɨjɨn
Iscariote, a'íɨ pu ajta hua' jitze ajtyáma'can ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj
ará'asej.
4 Tɨ'quij ɨ Judas a'íɨjma jimi ajo'ré'nyej ɨ maj tyí'ijta ɨ tyeyúuj tzajta', ajta ɨ maj
tyihuá'ijtye' a'íɨjma ɨ maj tyí'cha'ɨj u tyeyúuj tzajta', aj pu'ij huo'té'exaa je'ej tɨ ye'ej
huárɨnyij tɨ'ij avíitzij jɨn huo'tátuiire'en a'íjcɨ ɨ Jesús.
5 Majta a'íɨmaj mu huatóotyamua'vej, matɨ'ɨj mij tya'tóoratziiri' maj túmii jaatá'.
6 A'íɨ pu ja'ancuriáa' ɨ huá'nyuucaa. Aj pu'ij huatyóochej tɨ jáahuoonyij a'náj tɨ ɨ'ríj tɨ
huo'tátuiire'en ɨ Jesús maj quee jaséeracaj ɨ tyeítyee.

Tɨ'ɨj tavástara' hua' jamuán tyu'cuaj a'íɨjma ɨ maj jamuán huacíj
(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

7 Tɨ'ɨj ij a'ájna atyojo'ré'nyej ɨ xɨcáara' maj jitzán jacua'caa ɨ páan maj quee levaduuraj
jana'ajchityaa. A'ájna xɨcáara' jitze, a'íj mu majta mu'vejritacaa ɨ cánya'aj ɨ maj
jɨn jo'támua'reej a'ájna xɨcáara' tɨ Dios jitzán tyihuo'tú'uunyi'ri' ɨ hua'yojmua' ɨ maj
anáatya'aj muaanánɨe'huaca'.
8 Aj pu'ij Jesús huo'tacho'vej a'íjcɨ ɨ Pedro ajta ɨ Juan, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Siata'aj ujó'ju' siaj sij tyámua' tyojó'uurej tyej tyij jáacua'nyij a'íjcɨ ɨ tyaj
jɨn jo'támua'reej tɨ'ɨj Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' ɨ hua'yojmua' ɨ maj anáatya'aj
muaanánɨe'huaca'.
9 Ajta a'íɨmaj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Jo'nyij jitze a'yan petyiyá'xɨe've' tyej tyij tyámua' tyojó'uurej?
10 A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Siatɨ'ɨj chájta' jo'tyájrutyej, tyáataj xu séjran tɨ xá'rij huátɨsij, jájtyij tɨ uhuájmuaa,
siata'aj jamuán ujó'ju', siajta jamuán ujo'tyájrutyej u chi'táj jo'tɨj a'íɨn ja'rá'iixaj.
11 Siata'aj a'yan tyaaté'exaatye'en a'íjcɨ ɨ tɨ aja'chej yee: "A'yaa pu tyí'xaj ɨ maeestro
yee: ¿Jo'nyij jáaɨ'rij tɨ tyú'cua'nyij ɨ tɨ jɨn jo'támua'reej tɨ'ɨj Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' ɨ
hua'yojmua' ɨ maj anáatya'aj muaanánɨe'huaca'? A'íɨ pu tyí'cua'nyij a'íɨjma jamuán ɨ tɨ
hua'antyíhuoj."
12 A'íɨ pu jamuaataséjratye'sij ánɨmuaj ɨ chi'ij tɨ ve'éj tɨ uhuaré'yohuaj, siata'aj a'úun
tyámua' tyojó'uurej.
13 Aj mu mij jo'cíj, matɨ'ɨj a'áa ja'rá'aj, a'yaa pu tyá'raa je'ej tɨ tyihuo'té'exaaj ɨ Jesús,
aj mu mij tyámua' tyú'ruuj ɨ maj jɨn jo'támua'reej je'ej tɨ Dios tyihuo'tú'uunyi'ri'.
14 Tɨ'ɨj atyojo'ré'nyej a'tzáaj maj pua'aj tyí'cua'nyij, néijmi'i mu huatyára'saca' véjri' ɨ
méesaj jitze, a'íjna ɨ Jesús, majta a'íɨmaj ɨ maj jamuán huacíj.
15 Tɨ'ɨj ij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Jéehua nu huápuɨ'ɨj a'yan tyá'xɨe'va'ca'aj nyaj ja'mua jamuán tyú'cua'nyij, ijíij nyaj
quee xu jajpuéjtzij, tyej tyij néijmi'i jo'támua'reej a'íjcɨ jɨme' ɨ tɨ Dios tyihuo'tú'uunyi'ri'
ɨ hua'yojmua' ɨ maj anáatya'aj muaanánɨe'huaca'.
16 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', canu che' a'náj jacua'nyij ɨ páan 'asta quee néijmi'i
tya'róo'astej a'ájna xɨcáara' tɨ'ɨj Dios jitzán néijmi'i jɨn tyu'ta'íjtaj íiyan ɨ cháanacaj
japua.
17 Aj pu'ij jajriáj ɨ váasuj, tɨ'quij tyámua' tyaatá' ɨ Dios, aj pu'ij huo'tajájnyɨ, a'yaa pu
tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Ya'cuíj, siata'aj néijmi'i jaaré'ye'en,
18 ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nyaj quee che' a'náj ju'quéi'sij já'ria'ra' ɨ úuvaj,
'asta na'aj quee yan huataséjre'en a'náj tɨ Dios tyu'ta'íjtaj íiyan ɨ cháanacaj japua.
19 Ajta je'en ɨ páan tyi'íj, tɨ'ɨj ij ajta tyámua' tyaatá' ɨ Dios. Aj pu'ij ja'antyítaaraca' ɨ
páan, ajta je'en huo'ta'íɨ'pu'uj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'yaa pu huatóomua'aj ɨ páan, a'íi pu a'íɨn pué'een ɨ nye tyévira' ɨ nyaj jɨn ja'mua
japua huatanyúj. A'yaa xu huárɨnyij siaj sij jo'támua'reej je'ej nyaj huaríj.
20 Matɨ'ɨj tyu'cuá'aj, a'yaa pu cha'taj na'aj huaríj, a'íɨ pu jajriáj ɨ váasuj, a'yaa pu
tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'íjna ɨ váasuj tzajta' tɨ uhuájmuaa, a'yaa pu huatóomua'aj ɨ nyúucarij tɨ jɨme' Dios
jájcuaj jɨn tya'tóoratziiri' tɨ ja'mua japua huatányuusij. A'íi pu a'íɨn pué'een ɨ nyaxúure'
nyaj je'ráxɨre'sij ja'mua jitze ma'can.
21 'Ajta ɨ a'tíj tɨ avíitzij jɨn tyu'tátuiire'sij nyéetzij, a'íɨ pu ajta yésejre' nyaj jamuán
iiye'ej méesaj jitze.
22 A'yaa pu tyí'nya'uurej nyéetzij, ɨ nyaj nyajta tyévij jitze huanɨe'huaca', je'ej tɨ
tyu'xá'puɨ'ɨntariaca'. Ajta huatóoxaamujritye'ej a'íjna ɨ tɨ nyéetzij tyu'tátuiire'ej avíitzij
jɨme'.

23 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jamuán huacíj, a'ɨ́ɨ mu huatyóohuij maj huóo'ihuo' a'ɨ́jcɨ jɨme' a'tɨ́j tɨ a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ tyu'tátuiire'sij.

A'tanyíj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ jéetze' juxɨe've'

24 Matɨ'ɨj mij huatyóohuij maj tyi'huóo'ihuo' a'ɨ́jcɨ jɨme' a'tɨ́j tɨ jéetze' juxɨe've'.

25 Ajta ɨ Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—A'ɨ́ɨmaj ɨ maj rey jɨn tyityatatyíj hua' tzajta' ɨ maj quee Israel já'ma'can, a'ɨ́ɨ mu ca'nyéjrij jɨn tyihuá'ijtye'. Ajta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyihuá'ijtye' ɨ tyeítyee, a'yaa mu tyúuxaj yee ityáj tu tyámua' tyaja'muacha'ɨj.

26 Siajta mua'aj, caxu a'yan eenye' matɨ'ɨj a'ɨ́ɨmaj, sulu a'yaa xu éenye'ej xá'ra'nyij, a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j tɨ jéetze' juxɨe've' ja'mua jimi, che' a'yan éenye'ej já'ra'nyij tɨ'ɨj ɨ tɨquee tyi'tɨ́j jɨn juxɨe've', ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'ijta, che' a'yan éenye'ej já'ra'nyij tɨ'ɨj a'ɨ́jna ɨ tɨ huá'huɨire' néijmi'caa.

27 Cásɨ', ¿a'tanyíj jéetze' va'cán jɨn tyi'tyéjvee? ¿Nyi a'ɨ́jna ɨ tɨ huatyájcaj jo'tɨj méesaj jo'tyéjvee, ca' a'ɨ́jna ɨ tɨ tyá'cue'tyej? ¿Nyiquee a'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'cua' huatyequéej jo'tɨj ɨ méesaj jo'tyéjvee? Ajta nyáaj nu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ nyaj jéetze' va'cán jɨn tyi'tyéjvee, nyajta nyáaj yanuj huatyéjve ja'mua jimi, tɨ'ɨj a'ɨ́jna ɨ tɨ tyihuá'cue'tyee.

28 'Siajta mua'aj xu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ siaj a'náj tɨna'aj nyajamuan ya huatyu'uj nyatɨ'ɨjta jajpuéjtzij.

29 Nyáaj nu jamuaatá', siaj sij tyu'ta'íjtaj, ji'nye a'ɨ́jna ɨ nyavástara' pu'ríj naatá' ɨ nyaj jɨn tyu'ta'íjtaj.

30 A'ájna xɨcáara' jitze nyaj jitzán tyu'ta'íjtaj íiyan ɨ cháanacaj japua, mua'aj xu ajtyára'sij ɨ méesaj jitze siaj sij tyú'cua'nyij siajta huaye'en nyaj jamuán. Siajta je'en huatyára'sij ɨ ɨpuárɨj japua tɨ jéetze' juxɨe've', siaj sij huo'xíjtye'en a'ɨ́ɨjma ɨ tyeítyee ɨ maj majta Israel jitze eerányej, ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa ɨ Pedro tɨjɨn: "Huéeicaj paj pua'máj naatyáhue'taj"
(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Jn. 13:36-38)

31 Aj pu'ij ɨ Jesús a'yan tyaaté'exaa ɨ Pedro tɨjɨn:

—Simón, Simón, a'ɨ́jna ɨ tyiyáaru', a'ɨ́ɨ pu jaatáhuoj tɨ Dios jaatá'an tɨ'ij tyu'tatyése'en tɨ jamuaamué'tɨn siaj sij manúurɨeenyij.

32 Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyaatáhuo muéetzij jɨme' ɨ Dios jimi pej pij quee eeriá'ɨtzen a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ paj na'ra'astijre, ajta patɨ'ɨj táhua'aj na'rá'astijre'en, a'yaa paj huárɨnyij, pata'aj ca'nyíjra'aj huo'tá'an a'ihuáamua'.

33 Ajta a'ɨ́jna ɨ Pedro, a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Nyavástara', nu'ríj a'yan tyo'tyényaca'an nyaj ajamuán eetyánami'huaj na'ríij nyaj ajamuán huámuɨ'nyij.

34 Ajta ɨ Jesús a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:

—Pedro, a'yaa nu tyí'mua'ixaatye', tɨ'ɨj quee xu jíihuacaj ɨ tyacuáarɨe', huéeicaj paj naatyáhue'taj a'yan tɨjɨn capáj nyamua'tyej.

Pu'ríj tya'rá'iixaj tɨ'ɨj jajpuéetzij ja'mej a'ɨ́jna ɨ Jesús

35 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:

—¿Nyi tyi'tɨ́j jamo'tyá'ɨtziij nyatɨ'ɨj jamuaata'ítyaca' siaj jo'cíxɨ'ɨn, siaj quee áto'rij jo'píj, siajta quee tyi'tɨ́j joa'áj siaj túmii tzajta' ucá'an, siatɨ'ɨj quee che' séecan ɨ juca'quéj joɨ'ɨ'pu'ca'aj?

A'yaa mu tyityaatanyúj tɨjɨn:

—Capu tyi'tɨ́j to'tyá'ɨtzii.

36 Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Ajta ijíij, tɨpua'aj a'tɨ́j tyi' áto'rij, che' ja'antyipíij, na'ríij ɨ túmii tɨ tzajta' ucá'an. Tɨpua'aj a'tɨ́j quee séej tyícha'ɨij ɨ chúun, che' jáatoonyij ɨ jumáancaj ajta je'en séej huánanan ɨ chúun a'ɨ́jcɨ jɨme' túmii.

37 A'yaa pu tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn: "A'yaa mu jaatamua'aj tɨjɨn a'íi pu a'ɨ́ɨn pué'een sɨ́ɨj tɨ je'ej pua'aj tyí'tyevij." A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tɨ juxɨe've' tɨ a'yan tya'róo'astej je'ej tɨ tyé'yu'si' nyéetzij jɨme'.

38 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jamuán huacíj, a'yaa mu tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Cásɨ' tavástara', hua'puaj pu yee tyí'sejre' ɨ chúun.

Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:

—Che' a'yan eenye' caxu che' tyi'tɨ́j xajtaj.

Tɨ'ɨj Jesús huatyéenyuj a'ájna a Getsemaní
(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)

39 Aj pu'ij iirájraa ɨ Jesús, tɨ'ɨj ij a'áa jo'mej jo'tɨj já'asacaa ɨ jɨrí̱j jitze tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Aseitúunajrimi, majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jamuán huací̱j, a'ɨ́ɨ mu majta jamuán ujó'ju'.
40 Tɨ'ɨj a'áa ja'rá'aj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Siata'aj huatyényuunyij siaj sij quee tyi'tɨ́j jɨn ootyá'ɨtzeere'en.
41 Tɨ'quij a'áa huojoohuá'xɨj a'tzúj pu a' ɨmuáj jo'ré'nyej a'chu tɨ ɨmuáj aja'ráahuɨ'tzɨj ɨ tyetyéj tɨpua'aj a'tɨ́j jɨn tyu'tató'oj, a'áa pu tyítunutaca', tɨ'quij huatyéenyuj ɨ Dios jimi,
42 a'yan tɨjɨn:
—Nyavástara', a'yaa nu tyí'muahuaviij, tɨpua'aj mua'ráanajchij paj naatá' nyej nyij quee a'yan tya'ajpuéetzij ná'ra'nyij, ajta che' quee a'yan atyojo'ré'nyinyiica'an je'ej nyej nyáaj tyá'xɨe've', sulu che' a'yan tyá'ra'nyij je'ej paj muáaj tyá'xɨe've'.
43 Aj pu'ij sɨ́ɨj jimí huataséjre ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨ́ɨre', tɨ'ɨj ca'nyíjra'aj jaatá'.
44 Ajta ɨ Jesús, jéehua pu tyí'mua'ajcaa, a'ɨ́j pu jɨn jéetze' huatyéenyuj, jéehua pu cámuɨ'yaca'aj ɨ tɨéexɨ'muarij, a'yaa pu huasé'rihua'aj tɨ'ɨj xúure'ej tɨ aja'rátzunyaa a chóota'.
45 Tɨ'quij ájchej jo'tɨj ja'tyényuusima'aj, tɨ'ɨj ij ajo'ré'nyej jo'maj je'ej jé'eenye'ej a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jamuán huací̱j, mu'rí̱j tyácu'tzisima'aj, ji'nye jéehua mu cua'naca'aj a'ɨ́jcɨ jɨme' maj juxaamuɨjritye'.
46 A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—¿Ji'nye siajta tyityetyacu'tzuj? Xá'ajhuiixɨ', siata'aj huatyényuunyij tɨ'ɨj quee tyi'tɨ́j ja'mua japua rájvetyij ɨ siaj jɨn ootyá'ɨtzeere'en ɨ Dios jimi.

Matɨ'ɨj jaatyéevi' a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús
(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Jn. 18:2-11)

47 Óoche' pu tyi'xáatacaj ɨ Jesús, matɨ'ɨj jéehua ɨ tyeítyee aje'ré'nyej, ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Judas, ɨ tɨ ajta hua' jitze ajtyáma'can ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'ɨ́ɨ pu anaquéej huama'ca'aj, aj pu'ij ajtyáxɨɨ̱riaca' tɨ'ɨj ji'tyáapuɨ'tzej a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús.
48 Ajta ɨ Jesús a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—Judas, ¿nyɨj a'ɨ́j jɨn penɨ̱i'tyápuɨ'tze'sij pej pij nyéetzij tyu'tátuire'en, ɨ nyaj nyajta tyévij jitze huanɨe'huaca'?
49 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Jesús jamuán huací̱j, matɨ'ɨj jaaséej je'ej tɨ tyi'tɨ́j rɨjcaj, aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Tavástara', ¿nyi tyahuo'tanyó'si'tye'en a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tyí'tachuun?
50 Ajta sɨ́ɨj tɨ Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, a'ɨ́ɨ pu tyaapuéj a'ɨ́jcɨ tɨ jahuɨ̱ire' a'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', ja'ajtasíjchaca' ɨ naxɨéera', muáca'ta' tɨ pujmua'.
51 Ajta ɨ Jesús a'yaa pu tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—Caxu che' junyo'si'tye'ej.
Tɨ'ɨj ij ja'ajtamuárɨej a'ɨ́jcɨ ɨ naxɨéera' jitze, ajta tyáahuaj.
52 Ajta je'en ɨ Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', ajta ɨ maj tyihuá'ijtye' ɨ maj tyí'cha'ɨj u tyeyúuj tzajta', ajta a'ɨ́ɨjma ɨ huáasij, néijmi'caa matɨ'ɨj mana'aj ɨ maj jimí aje'ré'nyej a'yan tɨjɨn:
—¿Nyi náhua'rij nyapué'een siaj sij mua'aj mujo'vá'ju'un chúun setyu'ɨ́ɨ'sima'aj, siajta cɨyéj?
53 A'náj tɨna'aj nu a'úu jo'tyaváaj ná'yi'caaj u tyeyúuj tzajta' ja'mua jimi nyetyaja'muamuatyáaj. Siajta mua'aj, caxu a'náj naatyéevi', ijíij xu xaa a'yan rɨnyij, ji'nye a'ɨ́ɨ pu ja'mua jitze ucájrupij a'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'ijta tɨca'rij tzajta'.

Tɨ'ɨj ɨ Pedro jaatyáhue'taca' a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús
(Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54, 66-72; Jn. 18:12-18, 25-27)

54 Matɨ'ɨj mij jaatyéevi' a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús, aj mu mij yo'ví'tɨj, a'áa mu yo'ré'nyijtyej jo'tɨj ja'chej a'ɨ́jna ɨ tɨ néijmi'i jɨn antyúumua'reej u tyeyúuj tzajta'. Ajta a'ɨ́jna ɨ Pedro, a'tzúj pu ɨmuáj jaavájrasima'aj.
55 Matɨ'ɨj mij óonɨej a'ájna jé'ta' jo'tɨj ja'rájta'cuaj u tyeyúuj tzajta', aj mu mij ataráasajra, ajta ɨ Pedro, a'ɨ́ɨ pu hua' jamuán uja'ajyíxɨj.
56 Tɨ'ɨj ij sɨ́ɨj ɨ íitɨ' tɨ a'áa tyí'huɨ́ɨre' jaaséej tɨ a'áa ja'ajcatyii jo'tɨj já'taa, tɨ'ɨj tyámua' tyeeséj aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—A'mújna mu tyáatɨ', a'múu pu ajta jamuán jo'chá'canya'aj ɨ Jesús.
57 Ajta a'ɨ́jna ɨ Pedro, a'yaa pu tyu'tyáhue'taca' tɨjɨn:
—Íitɨ', canu nyáaj jamua'tyej.
58 A'tzúj a'tyéevi'caj, ajtáhua'aj sɨ́ɨj jaaséej, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—Muáaj paj pajta hua' jitze ajtyáma'can.

Ajta a'íjna ɨ Pedro, a'yaa pu tyu'tanyúj tɨjɨn:
—Canu xaa nyu'uj.
59 Tɨ'ɨj séej ooraj tyoomá'caj, ajtáhua'aj pu sɨ́ɨj a'yan tyé'jee tɨjɨn:
—A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna tɨ a'múu sɨ́ɨj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, ji'nye Galileea pu já'ma'can.
60 Ajta a'íjna ɨ Pedro, a'yaa pu tyu'tanyúj tɨjɨn:
—Capu je'ej ná'miteeraste' tyi'tɨ́j pej nye'ixaatye'.
Tɨ'ɨj ooj a'yan tyi'xáatacaj, aj pu'ij ɨ tyacuáarɨe' huajíjhuaca'.
61 Ajta a'íjna ɨ tavástara', a'ɨ́ɨ pu ooré'nyeeriaca', tɨ'ɨj ij ja'ráasej a'íjcɨ ɨ Pedro, aj pu'ij jo'támua'reeri' je'ej tɨ tavástara' tyaaté'exaa yee: "Tɨ'ɨj quee xu jíihuacaj ɨ tyacuáarɨe', huéeicaj paj a'yan tyinaatyáhue'taj tɨjɨn capáj nyamua'tyej."
62 Tɨ'quij Pedro iirájraa apua'quéj, aj pu'ij tyuuyíinyajraa huápuɨ'ɨj, je'ej pu pua'aj tyo'tóomua'aj.

Matɨ'ɨj jaatyáxaahuataca' a'íjcɨ ɨ Jesús
(Mt. 26:67-68; Mr. 14:65)

63 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jacha'ɨ̈ca'aj, a'ɨ́ɨ mu huatyóohuij maj jatyaxáahuataj, majta jaatyáavaxɨj a'íjcɨ ɨ Jesús.
64 Matɨ'ɨj mij jo'tají́'ca'aj a jɨ'sáara' jitze, aj mu mij ca'nyéjrɨj jɨn jaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—Huataxáj a'tanyíj mui'tyéjvee.
65 Majta jéehua je'ej pua'aj tyeejéj ma'xáahuataj.

Matɨ'ɨj ayo'ré'nyijtye ɨ ju juéesijtyamua' jimi
(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Jn. 18:19-24)

66 Tɨ'ɨj huatapuá'riaca', néijmi'i mu tyúusɨ̈ɨj ɨ huáasij, majta ɨ maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze, Moisés tɨ jo'yú'xaca', matɨ'ɨj mij yo'ví'tɨj hua' jimi ɨ ju juéesij.
67 A'yaa mu tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Taaté'exaatye', ¿nyij muáaj a'ɨ́ɨn papué'een ɨ Dios tɨ a'áan yó'ojrasij ɨ ɨpuárɨj japua?
Tɨ'quij Jesús a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:
—Tɨpua'aj a'yan nyetyájamuaaté'exaatye' yee: Nyáaj nu a'ɨ́ɨn pué'een", caxu ná'antzaahuatye'ej.
68 Ajta tɨpua'aj nyetyajamuaa'íhuo' caxu huatányuusij.
69 Ajta ijíij tɨ yujo'que'tɨj ja'mej, nyáaj ɨ nyaj nyajta tyévɨj jitze huanɨe'huaca', muáca'ta' nu ja'ajcaquée na'mej ɨ Dios tɨ néijmi'i jɨn antyúumua'reej.
70 Néijmi'i mu a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Nyi a'ɨ́ɨn papué'een ɨ yójra' ɨ Dios?
Ajta ɨ Jesús, a'yaa pu tyu'tanyúj tɨjɨn:
—A'yaa pu tyi'ja'yájna, nyáaj nu a'ɨ́ɨn pué'een je'ej siaj tyu'taxájtaca'.
71 Matɨ'ɨj mij a'yan tyu'tóo'ixaaj tɨjɨn:
—¿Ji'nye tyajtáhua'aj tyá'xɨe've' tyej tyij tyi'tɨ́j jitzán ujpuá'ritye'en? Ityáj tu tyerɨ́j jáanamuajri' je'ej tɨ a'múu tyu'taxájtaca'.

23

Matɨ'ɨj yo'jáj ɨ Jesús a'íjcɨ jimi ɨ Piláato
(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

1 Matɨ'ɨj mij néijmi'i ájhuiixɨj ɨ maj a'áa ja'tyúusɨ̈ɨ, matɨ'ɨj mij yo'ví'tɨj ɨ Jesús a'íjcɨ jimi ɨ Piláato.
2 Matɨ'ɨj mij huatyóohuij maj jitzán tyo'ojpuá'ritye'en, a'yaa mu tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—A'yaa tu tyéetyoj tɨ a'múu ca'nyíjra'aj hua'tá'caa ɨ tyeítyee mej mij huatyénYo'se'en ɨ tɨ va'cán jɨn tyi'tyéjvee jimi. A'yaa pu tyí'xaj tɨjɨn capu a'yan tyúuxɨe've' mej mij tyá'najchitye'ej a'íjcɨ ɨ tajtúhuan ɨ tɨ huá'jijve', a'yaa pu ajta tyihuá'ixaatye' tɨ a'múu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Dios tɨ a'áan yó'ojrasij ɨ ɨpuárɨj japua, tɨ jee ajta rey jɨme' tyi'tyéjvee.
3 Tɨ'quij Piláato a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Nyi a'ɨ́ɨn papué'een ɨ paj Rey jɨme' tyi'tyéjvee a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can?
Ajta ɨ Jesús, a'yaa pu tyu'tanyúj tɨjɨn:
—Jee nyáaj nu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ paj jaxaj.
4 Tɨ'quij Piláato a'yan tyihuo'té'exaaj a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyí'ijta ɨ tyeyúuj tzajta', ajta a'ɨ́ɨjma ɨ maj a'áa ajtyáxɨɨriaca' tɨjɨn:
—Capu je'ej ná'miteeraste' tyi'tɨ́j tɨ jɨn ootyá'ɨtzee ɨ nyaj jɨn jo'xɨ́jtye'en.
5 Majta a'ɨ́ɨmaj, ca'nyíin mu jɨn a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:

—Jéehua pu je'ej pua'aj tyihuá'mua'tyej ɨ tyeítyee, a'áa pu a'yan tyojo'tyóochej a Galileea, ajta ijíij a'yaa pu rɨcij a'yájna Judea.

Matɨ'ɨj yo'jáj ɨ Jesús a'íjcɨ jimi ɨ Herodes

6 Ajta ɨ Piláato, tɨ'ɨj a'yan tyáanamuajri', a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:

—¿Nyi a'mújna mu Jesús a'áa já'ma'can a Galileea?

7 Tɨ'ɨj Piláato a'yan tyáamua'reeri' tɨ ɨ Jesús a'áa já'ma'can jo'tɨj ɨ Herodes tyejé'ijtaj, aj pu'ij huo'ta'íj maj já'anvi'tɨj a'íjcɨ jimi ɨ Herodes, ɨ rey tɨ jɨn tyi'tyéjvee, a'íɨ pu ajta a'áa jo'tyávaaca'aj a Jerusalén.

8 Ajta ɨ Herodes, jéehua pu huatóotyamua'vej tɨ'ɨj jaséej a'íjcɨ ɨ Jesús, ji'nye pu'ríj á'tyeej tɨ jaséjramuɨ'ca'aj, ajta jamua'reeriaca'aj je'ej tɨ tyi'tíj uuriajca'aj a'íjna ɨ Jesús, a'yaa pu tyá'xɨe'va'ca'aj tɨ Jesús tyi'tíj jɨn a'yan huárɨnyij tɨ huápuɨ'ɨj juxɨe've'.

9 Jéehua pu tyee'íhuo'ri', ajta ɨ Jesús capu huatanyúj.

10 Majta a'íɨmaj ɨ maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', majta a'íɨmaj ɨ maj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze, Moisés tɨ jo'yú'xaca', a'áa mu véjri' jimí jo'tyú'uuca'aj, jéetze' mu ca'nyíɨn jɨn tyá'xajtzi'raca'aj.

11 Ajta ɨ Herodes, majta a'íɨmaj ɨ xantáaru'uj ɨ tɨ tyihuá'ijtye', a'íɨ mu huatyóohuij maj je'ej pua'aj jáa'uurej, majta jaatyáxaahuataca' a'íjcɨ ɨ Jesús. Matɨ'ɨj mij cáanarij ju'cáachejtye tɨ naa een, tɨ'ɨj tyihuá'caanaa ɨ maj jamuán tyí'ijta ɨ Herodes, ajta je'en huo'ta'íj mej mij majtáhua'aj já'anvi'tɨj ɨ Piláato jimi.

12 A'ájna xɨcáara' jitze, a'íɨ mu ju' amíincustyamua'aj muá'raa a'íjna ɨ Piláato, ajta a'íjna ɨ Herodes, tɨ'ɨj quee xu a'yan tyí'rɨjcaj, móoche' mu tyúucha'ɨɨria'ca'aj.

Matɨ'ɨj jaaxá'puɨ'ɨntarej maj jaajé'caj ɨ Jesús
(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15; Jn. 18:39—19:16)

13 Ajta ɨ Piláato huo'tajé a'íɨjma ɨ maj tyí'ijta ɨ tyeyúuj tzajta', ajta a'íɨjma ɨ maj tyityatatyíj, ajta a'íɨjma ɨ tyeítyee.

14 Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Siatɨ'ɨj yajave'ré'nyijtye nye jimi, a'yaa xu jitzán tyí'pua'ritya'ca'aj yee a'íɨ pu ca'nyíjra'aj hua'tá'caa ɨ tyeítyee mej mij jé'ta' huácɨɨnyej, nu'ríj tyee'íhuo'ri', mua'aj senyeséeracaj. Ajta quee je'ej ná'miteeraste' tyi'tíj tɨ jɨn ootyá'ɨtzee ɨ siaj jɨn jitzán tyí'pua'ritye'.

15 Capu ajta je'ej já'miteeraste' a'íjcɨ ɨ Herodes, ji'nye a'íɨ pu ajtáhua'aj muyo'ta'ítyaca' ityájma jimi. A'íj xu jɨn seríj jamua'reej tɨquee a'yan tyi'tyéevijtɨj tɨ a'múu huámuɨ'nyij, ji'nye capu tyi'tíj jɨn ootyá'ɨtzee.

16 Puéjtzij nu jaatá'sij a'mújcɨj, nyatɨ'ɨjta nyij jaatátoosɨj.

17 A'yaa mu tyeyí'tɨhua'aj maj séej huatátoonyij ɨ maj eetyánami' a'ájna matɨ'ɨj tyí'ye'estyahua'aj.

18 Majta a'íɨmaj ɨ tyeítyee, néijmi'ɨ mu a'yan tyityeetyejíihuajraa tɨjɨn:

—Miche' jaajé'caj a'mújcɨj mu Jesús, pajta ɨ Barrabás huatátoonyij.

19 (A'íjna ɨ Barrabás, a'íj pu jɨn eetyánami'huaca'aj, ji'nye ca'nyíjra'aj pu huo'ta' ɨ tyeítyee Jerusalén maj já'chajca'aj mej mij huo'tanyó'si'tye'en ɨ Roma maj já'chajca'aj, a'íɨ pu ajta síɨj a'íɨn pué'een ɨ tɨ tyí'tyacuɨ'caria'aj.)

20 Ajta ɨ Piláato jaxɨe'va'ca'aj tɨ jaatátoonyij a'íjcɨ ɨ Jesús, a'íj pu jɨn ajtáhua'aj a'yan tyihuo'tajé tɨ'ɨj jáamua'reej je'ej maj tyá'xɨe'va'ca'aj ɨ tyeítyee.

21 Majta a'íɨmaj ɨ tyeítyee a'yaa tyityeetyejíihuajraa tɨjɨn:

—Pata'aj yó'tatan, pata'aj yó'tatan.

22 Huéeicaj pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—¿Ji'nye een jɨme'? ¿Tyi'tanyí je'ej pua'aj huáruuj? Capu je'ej ná'miteeraste' tyi'tíj tɨ jɨn ootyá'ɨtzee tɨ'ɨj a'yan tye'tyévijtye'ej tɨ huámuɨ'nyij a'mújna, a'íj nu jɨn a'yan nyana'aj rɨnyij, puéjtzij nu jaatá'sij, nyajta jaatátoosɨj.

23 Majta a'íɨmaj ɨ tyeítyee jéetze' mu ca'nyíɨn jɨn huatyejíihuajra, majtáhua'aj a'yan tyaata'íj tɨ jó'tatan. Aj mu mij tyu'mué'tɨj a'íjcɨ jɨme' ɨ maj jéehua huatyejíihuajra.

24 Aj pu'ij ɨ Piláato jaaxá'puɨ'ɨntarej tɨ a'yan huárɨnyij je'ej maj tyaaxɨé'va'ca'aj ɨ tyeítyee.

25 Tɨ'quij jaatátoj a'íjcɨ ɨ maj jahuaviirica'aj ɨ tyeítyee ɨ tɨ a'íjcɨ jɨn eetyánami'huaca'aj tɨ ca'nyíjra'aj huo'ta' mej mij huatyényo'se'en, tɨ ajta tyí'tyacuɨ'caria'aj. Ajta ɨ Piláato, a'íɨ pu tyu'tátuii ɨ Jesús mej mij a'yan jáa'uurej je'ej maj tyaaxɨé'va'ca'aj ɨ tyeítyee.

Matɨ'ɨj yó'tatej a'íjcɨ ɨ Jesús
(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Jn. 19:17-27)

26 Matɨ'ɨj mij yo'jáj ɨ Jesús, a'áa mu yoojáasima'caj, matɨ'ɨj séej huatyéevi' tɨ a'yan
ántyapuaj tɨjɨn Simón Cirene tɨ já'ma'can, a'áa pu ja'tanyéj a ɨtzitáj, matɨ'ɨj mij
ju'huatyéchuii ɨ cúruuj tɨ'ij jáachuisime'en cújta' ɨ Jesús.
27 Jéehua mu tyeítyee huajú'ca'aj hua' cújta', mue'tɨj mu majta ɨ úucaa huajú'ca'aj
muxaamúuritya'aj, majta antyuyíinyaj a'ɨ́jcɨ jɨme'.
28 Aj pu'ij Jesús ooré'nyeeriaca', tɨ'ɨj ij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Mua'aj úucaa, mu siaj Jerusalén já'ma'can, caxu nyéetzij jɨn juyiinyaj, sulu ja'mua
jɨme' siahuóoyiinyixɨ', siajta a'ɨ́ɨjma jɨme' ɨ juyójmua',
29 ji'nye aj pu atyojo'ré'nyesij a'ájna ɨ xɨcáara' siaj jitzán a'yan tyu'taxájtaj yee: "Dios
pu tyámua' tyihuo'tá' a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee a'náj tyiyóomua'aj muá'raa, majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj
quee a'náj tɨ'ríij hua' jitze huataséjre, majta a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee a'náj tyu'tzí'tyej."
30 A'ájna xɨcáara' jitze, a'yaa mu rɨnyij ɨ tyeítyee, a'ɨ́ɨ mu a'yan tyaaté'exaatye'sij ɨ jɨríj
tɨjɨn: "Pata'aj tajapuá rájvetyij." Majta a'yan cha'taj mana'aj tyaaté'exaatye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ
jɨríj tɨ huaquéetɨmee tɨjɨn: "Pata'aj taatyá'avaaj."
31 Tɨpua'aj a'yan nyetya'ajpuéjtzij nyáaj nyej quee tyi'tɨ́j jɨn ootyá'ɨtzee, ¿nyɨj mequee
jéetze' jajpuéetzij muá'ju'un a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyi'tɨ́j jɨn ootyá'ɨtzee?
32 Majta hua'puácaa huajájpuasima'aj ɨ maj je'ej pua'aj tyí'uuriajca'aj mej mij
huojo'tatan ɨ Jesús jamuán.
33 Matɨ'ɨj mij a'áa ja'rá'aj jo'tɨj a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Muɨ'chíj mu'taj, a'áa mu
mij yó'tatej hua' jamuán ɨ maj je'ej pua'aj tyí'uuriajca'aj. Séej mu óotatej muáca'ta'
pujmua', majta ɨ séej útata' pujmua' ɨ Jesús.
34 Tɨ'quij Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—Nyavástara' tyihuo'tú'uunyi'ri', ji'nye camu jamua'reej je'ej maj rɨcɨj.
Majta ɨ xantáaru'uj huáhuajcaca' maj tyetyéj jɨn huóomue'tɨj mej mij jáamua'reej a'tɨ́j
tɨ cɨ'tyij ɨ tyí'caanaria'ra' ɨ Jesús.
35 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ tyeítyee, a'áa mu jo'tyú'uu méesejraca'aj. Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj
tyihuá'ijtye', a'ɨ́ɨ mu majta jaatyáxaahuataca', a'yaa mu tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—A'múu pu séecan japua huatanyúj, che' ajta jujapuá huatányuunyij, tɨpua'aj a'yan
tyi'ja'yájnatan tɨ a'múu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Dios tɨ ja'antyíhuoj ɨ tɨ ajta a'áan yó'ojrasij ɨ
ɨpuárɨj japua.
36 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ xantáaru'uj mu ajtyáxɨɨriaca', majta jaatyáxaahuataca', a'ɨ́j mu majta
jaatanyétzij tɨ ju'cáaye'en ɨ nahuáj ta'antzíjvi.
37 A'yaa mu tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Tɨpua'aj Rey jɨme' petyi'tyávaacaj a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, pata'aj
ajapua huatányuunyij.
38 Majta táabla óotatej jo'tɨj jo'ojmu'uj ɨ Jesús, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj a'ɨ́jcɨ jitze ɨ
táabla tɨjɨn: "A'íi pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ hua' Rey a'ɨ́ɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can."
39 Ajta sɨ́ɨj ɨ tɨ je'ej pua'aj tyeeyí'tɨhua'aj ɨ tɨ ajta óotateehuaca', a'ɨ́ɨ pu je'ej pua'aj
tyé'jeevaca'aj a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús, a'yan tɨjɨn:
—¿Nyi pequee a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ Dios a'áan mojo'ojrasij ɨ ɨpuárɨj japua? Pata'aj ajapua
huatányuunyij, pajta ityájma japua.
40 Ajta ɨ sɨ́ɨj tɨ je'ej pua'aj tyeyí'tɨhua'aj, tɨ ajta óotateehuaca', a'ɨ́ɨ pu jajtyá'xɨj a'yan
tɨjɨn:
—¿Nyi pequee já'tyese' ɨ Dios? Cási', a'yaa paj cha'taj pana'aj tya'ajpuéjtzij tɨ'ɨj
a'mújna.
41 A'yaa pu tyi'tyéevijtɨj tyaj a'yan tya'ajpuéjtzij, a'ɨ́jcɨ jɨme' je'ej tyaj tyi'tɨ́j huáruuj,
ji'nye pu'rɨ́j a'yan tyitaaci'ɨj, ajta a'mújna, capu tyi'tɨ́j jɨn ootyá'ɨtzee.
42 Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús tɨjɨn:
—Jesús, pata'aj no'támua'reej a'ájna xɨcáara' paj jitzán huatye'chesij ɨ paj tyu'ta'ɨ́jtaj.
43 Ajta a'ɨ́jna ɨ Jesús, a'yaa pu tyu'tanyúj tɨjɨn:
—A'yaa nu tyí'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jɨme', ijɨ́ij paj a'áa jo'tyaváaj puá'mej nyaj
jamuán jo'tɨj Dios tyámua' tyimuojo'tyátoosij.

Tɨ'ɨj huamuɨ́' a'ɨ́jna ɨ Jesús
(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Jn. 19:28-30)

44 Tɨ'ɨj arí a'tzáaj tacuaríixpuaj putyi'rɨjcáj, aj pu'ij néijmi'que' huariá'tɨca'riaca' ɨ chuéj
japua, huéeicaj ooraj pu a'chu á'tyeej tɨ huatíca'.
45 A'ɨ́jna ɨ xɨcáj oomuɨ́', ajta a'ɨ́jna ɨ cɨ́ɨxurij tɨ a'úun jo'tahuíjca'aj u tyeyúuj tzajta', a'ɨ́ɨ
pu jé'ta' acásujtza'an.
46 Ca'nyíin pu jɨn huajíjhuaca' a'ɨ́jna ɨ Jesús. A'yaa pu tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—Mu paj nyavástara', muéetzij nu muaatátuire'sij ɨ nyaxɨéjnyu'caa.
Tɨ'ɨj a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij huamuɨ́'.

47 Ajta a'íjna xantáaru'uj tɨ tyí'ijtye' anxɨtyej maj ará'asej, tɨ'ɨj jaaséej je'ej tɨ huarɨ́j, aj pu'ij tyámua' tyaatá' ɨ Dios, ajta a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:

—A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, a'íi pu tyámua' tyí'tyevistaca'aj.

48 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ tyeítyee ɨ maj ajtyáxɨɨriaca', matɨ'ɨj tyu'séj je'ej tɨ tyi'tɨ́j huarɨ́j, aj mu mij jo'cɨ́xɨj, ji'nye muatóoxaamujrityej majta je'ej pua'aj tyityo'tóomuajtyaca'.

49 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jamua'tyej, majta ɨ úucaa ɨ maj jamuán uja'ráacɨj a'ájna a Galileea, a'ɨ́ɨ mu a' ɨmuáj jo'tyú'uuca'aj, majta tyí'sejraca'aj je'ej tɨ tyi'tɨ́j rɨjcaj.

Matɨ'ɨj ja'vá'naj a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús
(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Jn. 19:38-42)

50 A'áa pu ajta sɨ́ɨj jo'tyávaaca'aj tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn José, a'áa pu já'ma'can chájta' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Arimatea, a'áa tɨ huataca'aj a Judea, a'íi pu sɨ́ɨj a'ɨ́ɨn pué'een tɨ hua' jitze ajtyáma'can ɨ juéesij. Tyámua' pu tyí'tyevistaca'aj, ajta quee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeeria'ca'aj.

51 Ajta a'ɨ́jna ɨ José, a'ɨ́ɨ pu ajta jajchó'va'ca'aj a'ájna xɨcáara' jitze tɨ'ɨj Dios tyu'ta'íjtaj íiyan ɨ cháanacaj japua. A'ɨ́j pu jɨn quee ja'ránajchaca' je'ej maj tyaaxá'puɨ'ɨntarej, capu ajta tyámua' jaata'aj je'ej maj huarɨ́j ɨ séecan ɨ juéesij.

52 Tɨ'ɨj ij a'áa jo'mej ɨ Piláato jimi, ajta je'en jaatáhuaviiri' tɨ jaatátuiire'en ɨ tyévira' ɨ Jesús.

53 Aj pu'ij ja'ajtajá ɨ tyévira' ɨ Jesús, ajta je'en sáavanaj jɨn jacá'ijcataca', tɨ'quij a'úun jo'tyájrupɨj jo'tɨj jóocun, tɨ'ɨj ij uyo'ré'tyej jo'maj yo'ojcúunajraa, camu meexu a'náj a'tɨ́j a'úun jo'tyá'avaataca'aj.

54 Pu'rɨ́j a'ájna putyí'rɨjcaa a'ájna xɨcáara' maj jitzán tyámua' ju'uurej, ajta arí tɨn atyojo'ré'nyesima'aj a'ájna xɨcáara' maj jitzán juso'pii.

55 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ úucaa, ɨ maj a'áa ja'ráacɨj a Galileea ɨ Jesús jamuán, a'ɨ́ɨ mu cújta' huajú'ca'aj a'ɨ́jcɨ ɨ José. Matɨ'ɨj mij jaaséej jo'tɨj jóocun, majta jo'tɨj yó'ruuj ɨ tyévira' ɨ Jesús.

56 Matɨ'ɨj mij jo'cɨ́j ɨ juchéj, aj mu mij tyámua' jáaruuj ɨ tu'pɨ́j tɨ naa tyaarɨe'ej, majta ɨ maj jacáhuaatye'ej, majta je'en huóoso'pej a'ájna xɨcáara' jitze je'ej tɨ tyúuxɨe've'.

24

Tɨ'ɨj huatájuuriaca' ɨ Jesús
(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn. 20:1-10)

1 Tɨ'ɨj atyojo'ré'nyej a'ájna xɨcáara' jitze ta'nájcaj ɨ itéerɨj, íiya' mu'uj ujó'ju' a'ɨ́ɨmaj ɨ úucaa, matɨ'ɨj mij tyojo'tɨɨ ɨ maj tyámua' tyú'ruuj ɨ tu'pɨ́j tɨ naa tyi'tyáarɨe', matɨ'ɨj mij ujó'ju' jo'maj je'ej yo'uuriajca'aj.

2 Matɨ'ɨj a'áa ja'rá'aj, aj mu mij jaaséej tɨpua'aj arí antácun. Ajta a'ɨ́jna ɨ tyetyéj ɨ maj je'tyájmuaj, pu'rɨ́j antɨ́'ri'huaca'aj.

3 Matɨ'ɨj utyájrupɨj, camu che' jáatyoj ɨ tyévira' ɨ Jesús.

4 Meentyij móoj a'ɨ́jcɨ jɨn tyí'mua'ajcaj je'ej tɨ tyi'tɨ́j huarɨ́j a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tyévira' ɨ Jesús, matɨ'ɨj jiye'tzín hua'puaj huataséjre ɨ tyétyacaa a'ɨ́ɨjma jimi ɨ úucaa, naa mu cuéeinavi' tyí'chajca'aj, naa mu tyityetyátatzarisime'ej.

5 Tyámua' mu tyu'tátzɨɨn ɨ úucaa, a'ɨ́j mu jɨn tyítunutaxɨj, majta ecóotutaxɨj, majta a'ɨ́ɨmaj ɨ tyétyacaa, a'yaa mu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—¿Jí'nye siaj sij a'yan tyá'huoo hua' tzajta' ɨ muɨ'chítyee ɨ tɨ arí huatájuuriaca'?

6 Capu che' yajá'hua', ji'nye pu'rɨ́j huatájuuriaca', ¿nyi sequée jamua'reej je'ej tɨ tyajamuaaté'exaa tɨ'ɨj ooj ajo'tyávaaca'aj ja'mua jamuán a'ájna a Galileea,

7 yee tɨ a'yan tyúuxɨe've' maj tyu'tátuire'en a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ ajta tyévɨj jitze huanɨe'huaca' a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj je'ej pua'aj tyityeetyúucha'ɨj mej mij yó'tateexɨ'ɨn? Ajta huéeicaj xɨcáj jitze huatájuurɨj.

8 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ úucaa, aj mu jo'támua'reeri' je'ej tɨ tyihuo'té'exaaj a'ɨ́jna ɨ Jesús.

9 Aj mu mij iiráacɨj jo'tɨj jóocun, matɨ'ɨj mij jo'cɨ́j juchéj, aj mu mij huo'té'exaa a'ɨ́ɨjma ɨ maj tamuáamuata' japuan sɨ́ɨj ará'asej, majta ɨ séecan, néijmi'ɨ mu huo'té'exaa je'ej maj tyi'tɨ́j tyu'séj.

10 A'ɨ́ɨmaj ɨ úucaa, a'ɨ́ɨ mu a'ɨ́ɨn pué'een, ɨ Maríia Magdala tɨ já'ma'can, ajta a'ɨ́jna ɨ Juana, ajtáhua'aj sɨ́ɨj ɨ Maríia náanajra' tɨ pué'een a'ɨ́jcɨ ɨ Jacobo, majta séecan ɨ úucaa, a'ɨ́ɨ mu a'yan tyihuo'té'exaaj a'ɨ́ɨjma ɨ Jesús tɨ hua'antyíhuoj.

11 Majta a'ɨ́ɨmaj camu huá'tzaahuatya'ca'aj a'ɨ́ɨjma ɨ úucaa, ji'nye capu je'ej huá'miteerastya'ca'aj je'ej maj tyihuo'té'exaaj.

12 Ajta a'ɨ́jna ɨ Pedro, a'ɨ́ɨ pu ájchej, tɨ'quij jo'téechajraa jo'tɨj jóocun, tɨ'quij utyájrupɨj. Aj pu'ij cɨ́ɨxurɨj tyu'séj tɨ áan tyajá'ajcatyii, ajta je'en jó'raa jéehua tyi'mua'astɨ́j ɨ jutzájta' je'ej tɨ tyi'tɨ́j huarɨ́j.

A'ájna ɨ juyéj jitze Emaús tɨ jó'nyaa
(Mt. 16:12-13)

13 A'ájna xɨcáara' jitze, ɨ maj hua'puaj ɨ maj hua' jitze ajtyáma'can a'ɨ́ɨjma ɨ maj Jesús jamuán huacɨ́j, a'áa mu joojú'ca'aj chájta' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Emaús, a'áa pu ɨmuáj putyajá'rɨcɨj a'ájna a Jerusalén, a'chu tamuáamuata' japuan sɨ́ɨj quiloometroj.

14 Néijmi'i mu tyu'xájtasime'ej je'ej tɨ tyi'tɨ́j huarɨ́j.

15 Móoche' mu tyu'xáatasima'caj, tɨ'ɨj Jesús ajtyáxɨɨriaca' aj pu'ij hua' jamuán jo'mej.

16 Majta a'ɨ́ɨmaj camu jaamua'aj.

17 Tɨ'quij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:

—¿Tyi'tanyí je'ej setyúu'ixaatye' a'yan xuujú' ɨ juyéj jitze?

Matɨ'ɨj mij óohuiixɨj, mua'coomua'astɨ́j.

18 Ajta sɨ́ɨj tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Cleofas, a'ɨ́ɨ pu a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:

—¿Nyi pequee muáaj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ paj huayi'ij pana'aj ɨ paj quee tyi'tɨ́j mua'reej je'ej tɨ tyi'tɨ́j huarɨ́j tajimí?

19 Aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:

—¿Tyi'tanyí je'ej huarɨ́j?

Matɨ'ɨj mij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—A'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ Jesús, Nazaret tɨ já'ma'can, a'ɨ́ɨ pu tyí'xajtaca'aj tzáahuatyi'ra'aj jɨme' ɨ Dios jitze ma'can. Ajta jéehua a'yan tyú'ruuj tɨ huápuɨ'ɨj juxɨe've', ɨ tyeɨ́tyee jimi ajta ɨ Dios.

20 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyí'ijta ɨ tyeyúuj tzajta', majta ɨ maj tyí'ta'ijtye', a'ɨ́ɨ mu tyu'tátuii ɨ Jesús mej mij tyu'tá' maj jaajé'caj, matɨ'ɨj mij yó'tateexɨj.

21 Tyajta ityáj, a'yaa tu tye'ejchó'va'ca'aj tɨ a'ɨ́ɨn tɨi'rátoonyij ityájma ɨ tyaj Israel jitze ajtyáma'can, pu'rɨj huéeicaj xɨcáj tyoomɛ́j maj yó'tateexɨj.

22 Majta séecan úucaa ɨ maj tajitzé ajtyáma'can, jéehua mu je'ej pua'aj tyo'taséj, íiya' mu'uj uja'tanyéj jo'maj ya'vá'najca'aj a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús.

23 Majta camu jáatyoj ɨ tyévira', matɨ'ɨj mij huariá'cɨj, aj mu mij taaté'exaa tɨjɨn séecan mu huataséjre hua' jimi. A'ɨ́ɨ mu a'ɨ́ɨn pué'eenye'ej ɨ maj tajapuá tyí'huɨ̈re', majta a'yan tyihuo'té'exaaj tɨ arí huatájuuriaca' a'ɨ́jna ɨ Jesús.

24 Majta séecan ɨ maj tajamuán huacɨ́j, a'ɨ́ɨ mu majta uja'tanyéj jo'maj ya'vá'najca'aj, a'yaa pu tyi'éenye'ej je'ej maj tyu'taxájtaca' a'ɨ́ɨmaj ɨ úucaa, majta a'ɨ́ɨmaj camu jaaséj a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús.

25 Ajta ɨ Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Ji'nye sequée huápuɨ'ɨj tyojó'itej mua'aj, je'ej xu pua'aj tyityóomuajtyej, caxu je'ej tyéejtyoovej mu jutzájta' siaj sij tyá'antzaahuatye'en néijmi'i je'ej maj tyu'taxájtaca' a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj.

26 ¿Nyi sequée jamua'reeriaca'aj tɨ a'yan tyúuxɨe'va'ca'aj tɨ anaquéej jajpuéetzɨj já'ra'nyij a'ɨ́jna ɨ tɨ Dios a'áan yó'ojrasij ɨ ɨpuárɨj japua, tɨ'ij tyu'ta'íjtaj íiyan ɨ cháanacaj japua, ajta u tajapuá?

27 Aj pu'ij tyámua' naa néijmi'i tyihuo'té'exaaj je'ej tɨ tyé'yu'si'huaca'aj ɨ yu'xarij jitze a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ Jesús, tɨ'ɨj a'ɨ́jna tyo'yú'xaca' ɨ Moisés, ajta matɨ'ɨj tyo'yú'xaca' a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj.

28 Matɨ'ɨj merɨ́j avéjri' joojú'ca'aj a'ájna chájta' jo'maj ja'rá'iixaj, óoche' pu huama'ca'aj a'ɨ́jna ɨ Jesús, tɨ'ɨj ɨ tɨ muja'yee jó'yi'ij.

29 Majta a'ɨ́ɨmaj jéehua mu ca'nyíjra'aj jaatá' tɨ a'áa jo'tyá'ɨtzeere'en, a'yaa mu tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Pata'aj tajamuán yahuatyá'ɨtzeere'en, ji'nye pu'rɨj huachúmua', ajta arí huariá'tɨca'rij.

Tɨ'quij utyájrupɨj tɨ'ij hua' jamuán huatyá'ɨtzeere'en.

30 Tɨ'ɨj Jesús ajtyéeyixɨj hua' jamuán ɨ méesaj jitze, aj pu'ij jatyɨ́'puj ɨ páan, ajta tyámua' tyaatá' ɨ Dios, tɨ'quij jé'ta' jo'tátaaraca' ɨ páan, aj pu'ij huo'tɨ́'pu'uj.

31 Tɨ'ɨj huo'taɨ'ɨpu'uj, aj mu mij jaamua'aj, ajta a'ɨ́jna a'huóopua'rixɨj meeséeracaj.

32 Matɨ'ɨj mij a'yan tyityetyúu'ihuo'ri' tɨjɨn:

—¿Nyiquee ca'nyíin jɨn ú'tzunaca'aj ɨ taxɨéjnyu'caa, ajta tatéexɨ'raca'aj tatzájta' tɨ'ɨj ɨ tɨéj, tɨ'ɨj a'ɨ́ɨn tyitátyixaa ɨ juyéj jitze, tɨ a'yan tyí'ta'ixaatya'ca'aj je'ej tɨ huatóomua'aj ɨ tɨ tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze?

33 Matɨ'ɨj mij ájhuiixɨj, ca'nácan mu huariá'cɨj a Jerusalén, a'áa mu huojo'tyoj a'ɨ́ɨjma ɨ maj tamuáamuata' japuan sɨ́ɨj ará'asej, majta ɨ séecan ɨ maj hua' jamuán huacɨ́j, néijmi'i mu a'áa ja'tyúusɨɨria'ca'aj.

34 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'áa jo'tyú'uuca'aj a Jerusalén, a'yaa mu tyihuo'té'exaaj ɨ maj hua'puaj tɨjɨn:

—A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, tavástara' pu huatájuuriaca', ajta huataséjre a'íjcɨ jimi ɨ Simón.
35 Majta a'íɨmaj ɨ maj hua'puaj, a'íɨ mu huo'té'exaa je'ej tɨ tyi'tíj huaríj matɨ'ɨj a'áa joojú'caj ɨ juyéj jitze, ajta je'ej maj tyaamua'aj tɨ'ɨj jé'ta' jo'tátaaraca' ɨ páan.

Tɨ'ɨj Jesús huataséjre a'íɨjma jimi ɨ maj jamuán huacíj
(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Jn. 20:19-23)
36 Móoche' mu tyi'xáatacaj a'íjcɨ jɨme' tɨ'ɨj ɨ Jesús huataséjre hua' jimi, a'úu pu jé'ta' huatyéechaxɨj, aj pu'ij a'yan tyihuo'tatyójtyej tɨjɨn:
—Che' tyámua' ja'mua'axcaj ja'mua tzajta'.
37 Aj mu mij néijmi'ɨ tyámua' tyu'tátzɨɨn, ji'nye a'yaa pu huá'seejratya'ca'aj, cuxáa nyájcan pué'eenye'ej.
38 A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—¿Ji'nye siaj sij huápuɨ'ɨj tyí'tzɨɨnye'? ¿Ji'nye huápuɨ'ɨj tyaja'muatyesi'huaritye' siaj tyá'antzaahuatye'en?
39 Cási' ɨ nyamuáca' jitze, ajta ɨ nya' íɨcaj jitze, nyáaj nu a'íɨn pué'een. Siata'aj na'ajtamuárɨe'en siajta naaséj. Síɨj tɨ muɨ'chij, capu a'yan tyi'tyáhue'ra', capu ajta a'yan tyi'tyájcarij, xu'ríj nyeséj nyaj tyáhue'ra', nyajta tyájcarij.
40 Tɨ'ɨj a'yan tyihuo'té'exaaj, aj pu'ij huo'taséjra ɨ jumuáca', ajta ɨ ju'íɨcaj.
41 Majta a'íɨmaj, camu ja'tzaahuatya'ca'aj, ji'nye jéehua mu jutyamua'va'ca'aj, majta je'ej yó'sejraca'aj, aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Nyi sequée tyi'tíj tyícha'ɨj nyaj jáacua'nyij?
42 Matɨ'ɨj mij hue'ej tɨ hue'ejchi' jaatá'.
43 Tɨ'quij ja'ancuriáa', aj pu'ij jáacuaj meeséeracaj a'íɨmaj.
44 A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'yaa nu tyajamuaaté'exaa nyatɨ'ɨj ja'mua jamuán jo'chá'canya'aj, tɨ a'yan tyúuxɨe'va'ca'aj tɨ néijmi'ɨ tya'róo'astej je'ej tɨ tyo'yú'xaca' nyéetzɨj jɨme' a'íjna ɨ Moisés, majta a'íɨmaj ɨ maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj, ajta ɨ chuíicarij jitze.
45 Aj pu'ij huo'ta' mej mij yo'itéej muá'ra'nyij je'ej tɨ tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze.
46 A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'yaa pu tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze tɨ a'yan tyúuxɨe'va'ca'aj tɨ jajpuéjtzɨj já'ra'nyiiche', a'íjna ɨ Dios tɨ a'áan yó'ojrasij ɨ ɨpuárij japua. Ajta huéeicaj xɨcáj jitze huatájuuritaj.
47 Majta néijmi'ɨ japua ɨ cháanacaj tyihuo'té'exaatye'sij nyenyúucaritze' mej mij seequéj tyú'mua'tyij ɨ Dios jimi tɨ'ɨj a'íɨn tyihuo'tú'uunyi'. Siajta mua'aj a'yaa xu huatyóohuisij siaj tyihuo'té'exaatye'en iiye'ej Jerusalén.
48 Mua'aj xu tyihuo'té'exaatye'ej néijmi'ɨ je'ej siaj tyi'tíj tyu'séj.
49 Nyáaj nu uyo'ta'ítyij ja'mua jimi a'íjcɨ ɨ tɨ nyavástara' jɨn tya'tóoratziiri'. Siajta mua'aj, siata'aj a'yan huatye'en iiye'ej chájta' 'asta siana'aj quee ja'ancuriá'an a'íjcɨ ɨ ca'nyíjra'aj jútye' tɨ je'cányesij.

Tɨ'ɨj ɨ Jesús tyíraa u tajapuá
(Mr. 16:19-20)
50 Tɨ'quij ɨ Jesús huojo'ví'tɨj a'ájna a Betania, aj pu'ij ajméjca'taxɨj, ajta je'en tyámua' tyihuo'tá' ɨ hua' tzajta'.
51 Tɨ'ɨj ooj hua'huavivíiriaca'aj, aj pu'ij ahuojo'tyáhuii a'íɨjma tɨ'quij jútye' tyíraa.
52 Majta a'íɨmaj mu jaatyánajchaca', jéehua mu huatóotyamua'vej, matɨ'ɨj mij jo'cíj a Jerusalén.
53 A'náj tɨna'aj mu ɨ tyeyúuj tzajta' je'rú'uuca'aj, metye'tyóotzi'ria'aj ɨ Dios.

Je'ej tɨ tyo'yú'xaca' a'ɨ́jna ɨ San Juan

Ɨ tɨ jɨn uhuatyóochej ɨ yu'xarij

1 Jájcuaj ɨmuáj pu séjria'ca'aj ɨ nyúucarij, ajta a'ɨ́jna ɨ nyúucarij a'ɨ́j pu jimi séjria'ca'aj ɨ Dios, ajta ɨ Dios pu a'ɨ́ɨn pué'eenye'ej ɨ nyúucarij.
2 A'ɨ́ɨ pu jájcuaj ɨmuáj séjria'ca'aj ɨ Dios jimi tɨ'ɨj quee xu ma'huá'tacaj ɨ cháanacaj.
3 A'ɨ́j pu jitze ma'can ɨ nyúucarij ɨ Dios néijmi'i tyú'taahuaca' ɨ tɨ tyí'sejre', capu tyi'tɨ́j a'yan tyi'séere'ej ta'me'nyíiche' tɨpua'aj quee ɨ nyúucarij a'yan tyu'taxáatajche'.
4 A'ɨ́j pu jitze séjria'ca'aj ɨ júuricamej, ajta ɨ júuricamej pu jɨn huányeeri'cɨca'aj hua' tzajta' ɨ tyeɨ́tyee.
5 Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ jɨn huányeeri'ij, a'ɨ́j pu jɨn huanyéeri'cɨj ja'raa jo'tɨj jo'tɨ́ca'ca'aj, ajta ɨ tɨ́ca'rij capu je'ej joorejvej tɨ jo'jé'caj a'ɨ́jna ɨ tɨ jɨn huányeeri'ij.
6 Sɨ́ɨj pu tyáatɨ' huataséjre tɨ a'yan ántyapuaaca'aj tɨjɨn Juan, Dios pu a'yan yo'ta'ítyaca',
7 ta'aj ij a'ɨ́jcɨ jitze ma'can ɨ tatzárij tyihuo'té'exaatye'en ɨ tyeɨ́tyee, ajta mej mij néijmi'i tyá'antzaahuatye'en je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tyí'xajtaca'aj.
8 Ajta a'ɨ́jna ɨ Juan capu a'ɨ́ɨn pué'eenye'ej ɨ tatzárij, sulu sɨ́ɨj tɨ a'ɨ́jna jɨn mujo'vé'mej tɨ'ɨj a'ɨ́jna jitze ma'can ɨ tatzárij tyihuo'té'exaatye'en.
9 Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme' tatzárij pué'een ɨ tɨ huá'tatzavi'tye' néijmi'caa ɨ tyeɨ́tyee, a'ɨ́ɨ pu ooj yaja'vá'ma'ca'aj ɨiyan ɨ cháanacaj japua.
10 A'ɨ́jna ɨ tɨ nyúucarij pué'een, a'yan pu séjria'ca'aj ɨ cháanacaj japua, ajta Dios pu ɨ cháanacaj huatyátaahuaca' a'ɨ́jna jitze ma'can ɨ nyúucarij, majta ɨ maj yan huacháatɨma'caa ɨ cháanacaj japua camu jaamua'aj.
11 A'ɨ́ɨ pu mu jové'mej ɨiyan cháanacaj, majta ɨ maj a'yan huacháatɨma'caa camu tyámua' tyetyéejej.
12 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyámua' tyetyéejej majta jitzán tyá'antzaahuaj, a'ɨ́ɨ pu a'yan tyihuo'tá' mej mij yójmua'mua' pue'éenye'ej muá'ra'nyij ɨ Dios.
13 A'ɨ́j mu jɨn yójmua'mua' pué'een ɨ Dios, camu a'ɨ́jna jɨme' maj tyétyacaa jitze eeráanyej nusu maj jujɨ́ɨmua'aj a'yan tyá'xɨe'va'ca'aj, sulu a'ɨ́jna jɨme' tɨ ɨ Dios huatyóoyojmua'tyej.
14 A'ɨ́jna ɨ tɨ nyúucarij pué'een a'ɨ́ɨ pu huatyóotyevistaca', ajta tajamuán yéchajca'aj. Tyajta jaaséj ɨ tɨ jɨn huápuɨ'ɨj naa huasé'rin, ɨ tɨ ja'ancuriáa' ɨ Dios jimi, a'ɨ́jna jɨme' tɨ a'ɨ́ɨ na'aj yójra', a'ɨ́j pu jimi séejre' ɨ tɨ jɨn taxɨe've' ajta ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme'.
15 Juan pu a'ɨ́jna jitze ma'can a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn: "A'íi pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ nyaj jitzán ma'can tyajamuáa'ixaa, nyatɨ'ɨj a'yan yee a'ɨ́jna tɨ yaja'vé'mej nyaj cújta', jéetze' pu va'cán jɨn tyi'tyéjvee nyequee nyáaj, ji'nye a'ɨ́ɨ pu anaquéej séjria'ca'aj nyequee nyáaj."
16 Néijmi'i tu tyerɨj ityáj a'ɨ́j jimi tya'ancuriáa' ɨ tɨ a'ɨ́ɨn juxɨé'vi'ra' tyámua' tyitatá'caa séej jɨme' ajtáhua'aj séej,
17 ji'nye a'ɨ́jna ɨ nyúucarij ɨ maj jɨn tyí'ijta a'ɨ́j pu jitze ma'can ɨ Moisés yan huatyátuiihuaca', ajta ɨ tyaj jɨn huátaxɨe've'en ajta ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme' a'ɨ́j pu jitze tyeje'ráma'can ɨ Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een.
18 Capu a'tɨ́j a'náj jaaséej ɨ Dios, sulu a'ɨ́ɨ pu'uj ɨ tɨ yójra' pué'een, ɨ tɨ ajta Dios jimi séejre', a'ɨ́ɨ pu taatá' tyej tyij jáamua'tyij je'ej tɨ een ɨ Dios.

A'ɨ́jna ɨ Juan ɨ tɨ huá'ɨɨraca'aj a'ɨ́ɨ pu jaataxájtaca' a'ɨ́jcɨ ɨ Cɨríistu'
(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17)

19 A'íi pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Juan tɨ jaataxájtaca', matɨ'ɨj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can a'áa huojo'ta'ítyaca' a Jerusalén a'ɨ́ɨjma ɨ puaaríij majta séecan ɨ maj Leví jitze eeráma'can, mej mij a'yan tyaata'íhuo' a'ɨ́jcɨ ɨ Juan a'tɨ́j tɨ pué'eenye'ej.
20 Ajta a'ɨ́jna ɨ Juan a'yaa pu tyihuo'té'exaaj je'ej tɨ tyi'jɨ'ré'can jɨme', a'yaa pu tɨjɨn:
—Canu nyáaj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Cɨríistu'.
21 Matɨ'ɨj mij majtáhua'aj a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿A'tanyíj pana'aj pué'een? ¿Nyi a'ɨ́ɨn papué'een ɨ Elías?
Juan pu a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:
—Canu nyáaj a'ɨ́ɨn pué'een.
Matɨ'ɨj mij ca'nyíin jɨn a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Nyi a'ɨ́ɨn paj pué'een ɨ tyaj jacho've' ɨ tɨ Dios jitze ma'can tyitaaté'exaatye'sij?
A'yaa pu tyu'tanyúj tɨjɨn:
—Canu a'ɨ́ɨn pué'een.

22 Matɨ'ɨj mij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—¿A'tanyíj pana'aj pué'een? Tajitzé pu juxɨe've' tyata'aj tyij huo'té'exaatye'en a'ɨ́ɨjma ɨ maj tojo'ta'ítyaca'. ¿Ji'nye pij tyitaaté'exaatye'sij ajɨme'?
23 Aj pu'ij Juan a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Nyáaj nu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ nyúucarɨj tɨ a'áa ja'vá'namuajre' jo'tɨj quee já'tyi'tɨj, tɨ a'yan tyí'xaj tɨjɨn: "Tyámua' xu huó'uurej siaj sij tyámua' naa tyeetyéjeevej a'ɨ́jcɨ ɨ tavástara'" —a'yájna tɨ'ɨj tyu'taxájtaca' a'ɨ́jna ɨ Isaías.
24 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj fariseos uhuojo'ta'ítyaca' mej mij jamuán tyu'taxáj a'ɨ́jcɨ ɨ Juan,
25 a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—Tɨpua'aj pequee a'ɨ́ɨn pué'eenye' ɨ Ciríistu', pajta quee a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Elías, nusu a'ɨ́jna ɨ tyaj jajchó've' tɨ Dios jitze ma'can tyitaaté'exaatye'ej, ¿ji'nye pej pij a'yan tyihuá'ɨ̈ɨraj ɨ tyeɨ́tyee?
26 Juan pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Nyáaj nu jájtyɨj jɨn huá'ɨ̈ɨraj, ajta sɨ́ɨj pu ja'mua jimi séejre' ɨ siaj quee jamua'tyej,
27 a'ɨ́ɨ pu ooj maja'vé'mej. Ajta nyéetzij capu a'yan tyinyetyévijtye' nyej nyij ja'ajta'ɨ́'pu'xɨ'ɨn ɨ ca'quéera'an.
28 Néijmi'i pu a'ɨ́jna a'yan tyu'rɨ́j a'ájna a tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Betania, után jitze pujmua' ɨ játya'naj ɨ Jordán, jo'tɨj a'ɨ́jna ɨ Juan huaja'ɨ̈ɨraca'aj.

Jesús pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ cányа'aj ɨ tɨ Dios jaatámu'vejritaj

29 Yaa ariá'pua'aj, Juan pu jaaséj a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús tɨ aja'vá'ma'ca'aj a'ɨ́jcɨ jimi, aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—Cásɨ' xaaséj, a'múu pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ cányа'aj ɨ Dios tɨ jaatámu'vejritaj, ɨ tɨ jɨn tyihuo'tú'uunyi'raj ɨ maj jɨn ootyá'ɨtzee néijmi'i ɨ maj yan séejre' ɨ cháanacaj japua.
30 A'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ nyaj jaxajtaca'aj nyatɨ'ɨj a'yan tyajamuaaté'exaa tɨjɨn: "Sɨ́ɨj pu yaja'va'ma'aj ta'mej ɨ tɨ jéetze' va'cán jɨn tyi'tyéjvee nyequee nyáaj, ji'nye a'ɨ́ɨ pu anaquéej séjria'ca'aj nyequee nyáaj."
31 Canu nyajta nyáaj jamua'tyajca'aj, nyajta a'yaa nu een jɨn mujo'vé'mej nyej nyij huó'ɨ̈ɨraj ɨ jájtyɨj jɨme', mej mij a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can jáamua'tyij.
32 Juan pu ajta a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—A'yaa nu tyeeséj a'ɨ́jcɨ ɨ júuricama'ra' ɨ Dios tɨ jútye' aje'cáma'ca'aj a'yan huasé'rihua'aj tɨ'ɨj jáamui', ajta je'en áan mu'úutze' jo'ojyíxɨj.
33 Canu nyajta nyáaj jamua'reeriaca'aj a'tɨ́j tɨ pué'eenye'ej, ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ ny-ojo'ta'ítyaca' nyej nyij jájtyɨj jɨn huó'ɨ̈ɨraj, a'yaa pu tyinaaté'exaaj tɨjɨn: "A'ɨ́jna ɨ paj jaséjran ɨ tɨ jitzán áan jo'ojyíxɨ'ɨn a'ɨ́jna ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ a'ɨ́jna jɨn huá'ɨ̈ɨran ɨ júuricama'ra' ɨ Dios."
34 Nyáaj nu'rɨ́j a'yan tyeeséj, nyáaj nu nyij tyámua' tyá'mua'reej tɨ a'ɨ́ɨn pué'een ɨ yójra' ɨ Dios.

A'ɨ́ɨmaj ɨ maj anaquéej jamuán huacíj ɨ Jesús

35 Yaa ariá'pua'aj, Juan pu ajtáhua'aj a'áa jo'tyávaaca'aj hua'puácaa tyivi'tɨ́j ɨ maj jamuán huacɨ́'ca'aj.
36 Tɨ'ɨj jaaséej tɨ aja'tama'ca'aj a'ɨ́jna ɨ Jesús, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—Xaaséj, a'múu pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ cányа'aj Dios tɨ jaatámu'vejritaj.
37 Matɨ'ɨj a'yan tyáanamuajri' a'ɨ́ɨmaj ɨ maj hua'puaj, aj mu mij jamuán jó'ju' ɨ Jesús.
38 Aj pu'ij ɨ Jesús ooré'nyeeriaca', tɨ'quij huo'séj maj jaavájrasima'aj, a'yaa pu'ij tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Tyi'tanyí siahuoo?
Aj mu mij a'yan tyityaatanyúj tɨjɨn:
—Maeestro, ¿jo'nyij pe'chej?
39 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Musio'vá'ju' siata'aj jaaséj.
Aj mu mij jamuán jó'ju', matɨ'ɨj mij jaaséj, a'áa mu jamuán jo'tyá'ɨtzee, 'asta na'aj quee arí yáacɨj cama'caj ɨ xɨcáj.
40 Sɨ́ɨj tɨ jáanamuajri' a'ɨ́jcɨ ɨ Juan ajta je'en jamuán jo'mej ɨ Jesús, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'eenye'ej a'ɨ́jna ɨ Andrés, ihuáaria'ra' a'ɨ́jcɨ ɨ Simón, tɨ ajta Pedro pué'een.
41 Ajta a'ɨ́jna ɨ Andrés a'ɨ́j pu anaquéej huátyoj a'ɨ́jcɨ ɨ ju'ihuáara' ɨ Simón, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Tu'rɨ́j jáatyoj a'ɨ́jcɨ ɨ Mesías. (A'ɨ́jna ɨ nyúucarɨj Mesías, a'yaa pu huatóomua'aj tɨjɨn: Ciríistu'.)
42 Aj pu'ij ɨ Andrés uya'ráavi'tɨj a'ɨ́jcɨ ɨ Simón ɨ Jesús jimi, tɨ'ɨj ɨ Jesús jaaséj, a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Muáaj paj a'ɨ̈n pué'een ɨ Simón, yójra' a'ɨ́jcɨ ɨ Jonás, ajta a'yaa paj ántyapuaj puá'mej tɨjɨn Cefas. (Cefas, a'yaa pu huatóomua'aj tɨjɨn Pedro, tɨ ajta tyetyéj pué'een.)

Jesús pu jaatajé a'ɨ́jcɨ ɨ Felipe ajta a'ɨ́jcɨ ɨ Natanael

43 Yaa ariá'pua'aj, Jesús pu a'yan tyaaxá'puɨ̈ɨntarej tɨ a'áa jó'me'en a'ájna a Galileea. A'ɨ́j pu'ij antyinájchaca' a'ɨ́jcɨ ɨ Felipe, tɨ'quij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

44 A'ɨ́jna ɨ Felipe a'áa pu já'ma'cantaca'aj a'ájna chájta' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Betsaida, jo'maj majta já'ma'cantaca'aj a'ɨ́jna ɨ Andrés ajta ɨ Pedro.

45 Felipe pu a'ɨ́j jó'huoosij a'ɨ́jcɨ ɨ Natanael, tɨ'quij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Tu'rɨ́j jáatyoj a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ ja'xaj ɨ yu'xarij jitze Moisés tɨ jo'yú'xaca', a'ɨ́ɨ pu ajta a'ɨ́ɨn pué'een ɨ maj jitzán ma'can tyo'yú'xaca' a'ɨ̈ɨmaj ɨ maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj. A'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een a'ɨ́jna ɨ Jesús, yójra' a'ɨ́jcɨ ɨ José, Nazaret tɨ já'ma'can.

46 Ajta a'ɨ́jna ɨ Natanael a'yaa pu tyu'taxájtaca' tɨjɨn:

—¿Nyi a'yan tyíɨ'rij tɨ Nazaret tyi'tɨ́j je'ráanyej tɨ tyámua' een?

Felipe pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Che'réj, pata'aj jaaséj.

47 Tɨ'ɨj Jesús jaaséej tɨ aja'vá'ma'ca'aj a'ɨ́jna ɨ Natanael, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tɨjɨn:

—Yaa pu sɨ́ɨj vé'mej tɨ jɨ'ré'can jɨme' Israel jitze ajtyáma'can, capu tyi'tɨ́j séejre' tɨ hue'tzij pué'een a'ɨ́jna jimi.

48 Natanael pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:

—¿Ji'nye pej pij een jɨme' nyamua'tyej?

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Nyáaj nu muaaséj tɨ'ɨj quee xu muaatajéeva'caj a'ɨ́jna ɨ Felipe, patɨ'ɨj a'áan je'rácatyii ɨ xápua' jityej.

49 Aj pu'ij ɨ Natanael a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Maeestro, muáaj paj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ yójra' ɨ Dios, muáaj paj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ paj tyitaata'ɨ́jtye'sij ɨ tyaj Israel jitze ajtyáma'can.

50 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—¿Nyi a'ɨ́j pana'aj jɨn tyá'tzaahuatye' ɨ nyaj muaaté'exaaj nyaj muaaséj patɨ'ɨj a'áan je'rácatyii ɨ xápua' jityej? A'yaa nu tyí'mua'ixaatye' paj a'ɨ́jna tyí'sejran ɨ tɨ jéetze' tyúuxɨe've'.

51 A'yaa pu ajta tyaaté'exaa ɨ Jesús tɨjɨn:

—A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jɨn tyajá'mua'ixaatye' siaj mua'aj jaséjran tɨ'ɨj antacúunyi'huaj ja'mej u tajapuá, siajta a'ɨ́ɨjma séjran ɨ tajapuá maj tyí'huɨ̈ɨre' ɨ Dios jimi, a'ɨ́ɨ mu yava'canyinyíica'aj muá'ju'un nyéetzij jimi, majta je'en tajapuá jo'ojnyinyiica'aj muá'ju'un.

2

Tɨ'ɨj a'tɨ́j huatyényeɨ̈ɨchaca' a'ájna a Caná, Galileea tɨ ja'ajtyáma'can

1 Tɨ'ɨj huéeicaj xɨcáj tyoomá'caj, sɨ́ɨj pu huatyényeɨ̈ɨchaca' a'ájna chájta' Caná, Galileea, tɨ ja'ajtyáma'can. Ajta a'ɨ́jna ɨ náanajra' ɨ Jesús, a'áa pu jo'tyávaaca'aj,

2 a'ɨ́j mu majta huatá'ɨnyej a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús, majta ɨ maj jamuán huacɨ́j, mej mij hua' jamuán tyú'ye'esten.

3 Aj pu'ij huaxɨ́j a'ɨ́jna ɨ nahuáj, ajta ɨ náanajra' ɨ Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Capu che' uhuájmuaa ɨ nahuáj.

4 Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:

—Iitɨ', ¿ji'nye pej pij nyéetzij nye'ixaatye'? Capu eexúj tya'rá'aj nyéetzij jimi.

5 Aj pu'ij ɨ náanajra' a'yan tyihuo'té'exaaj a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyí'huɨ̈ɨre' tɨjɨn:

—Néijmi'i xu jɨn a'yan huárɨnyij je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tyajamuaaté'exaatye'sij.

6 A'áa pu aráasej ɨ xá'rij tyojo'váatɨma'caa tɨ tyetyéj jɨme' tyí'taavijhuaca'aj, a'ɨ́ɨ pu tyi'pué'eenye'ej ɨ maj jitzán tyí'tyaɨ'racaa a'ɨ̈ɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can. A'yaa pu tyo'vejrica'aj a'chu huéeicatyej nusu huéeicatyej japuan tamuáamuata' liitruj ɨ jájtyij.

7 Jesús pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj a'ɨ̈ɨjma ɨ maj tyí'huɨ̈ɨre' tɨjɨn:

—Siata'aj ja'vá'jɨstya'xɨ'ɨn ɨ jájtyij jɨme' ɨ xá'rij tzajta'.

Matɨ'ɨj mij tyámua' naa tya'vá'jɨstya'xɨj,

8 ajta je'en Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Siata'aj cɨ́ɨ tyi'tajánɨe' ɨ tu'huájmuaa siajta je'en jaatá'an a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej ɨ maj tyí'ye'estej.

Aj mu mij a'yan huarɨ́j.

9 Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ antyúumua'reej, a'ɨ́ɨ pu ju'qué'ij a'ɨ́jcɨ ɨ jájtyij tɨ huatyóonahuastaca', ajta quee jamua'reeriaca'aj jo'tɨj já'ma'cantaca'aj a'ɨ́jna ɨ nahuáj, majta a'ɨ̈ɨmaj ɨ maj

tyí'huiɨre', a'íɨi mu xaa jamua'reeriaca'aj, ji'nye a'íɨi mu ju'cáato'xɨj ɨ jájtyij. A'íj pu'ij jɨn jaatajé a'íjcɨ ɨ tɨ huatyényeɨichij,

10 tɨ'quij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Néijmi'i tu a'yan tyeeyí'tɨn, anaquéej tu hua'tá'caa a'íjna ɨ nahuáj tɨ jéetze' jɨ're'en, ajta tɨpua'aj meríj huatyáta'ruj, aj tu tyij a'íj huo'tá'sij ɨ nahuáj tɨquee jɨ're'en. Pajta muáaj mápaj ja' yá'ɨtzaaca'aj ɨ tɨ jéetze' jɨ're'en tyej tyij ijíij ju'cáaye'en.

11 A'íi pu a'íɨn pué'een ɨ tɨ anaquéej a'yan tyi'tíj jɨn huaríj a'íjna ɨ Jesús ɨ maj jɨn tyámua' tyo'taséj, a'ájna chájta' a Caná Galileea tɨ ja'ajtyáma'can, a'íj pu jɨn huo'taséjra ɨ tɨ jɨn naa huasé'rin, majta ɨ maj jamuán huacíj a'íɨi mu jimi tyá'antzaahuaj.

12 Aj pu'ij té'ej a'áa jo'mej a Capernaúm, jamuán ɨ náanajra', majta ɨhuáamua'mua', majta ɨ maj jamuán huacɨj, a'áa mu mij a'chu pua'an xɨcáj já'tyeej.

Jesús pu jaajájcuarej a'íjcɨ ɨ tyeyúuj
(Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18; Lc. 19:45-46)

13 Ajta arí tyí'vejri'taca'aj a'ájna maj jitzán jo'támua'reej a'íjna xɨcáara' tɨ jitzán Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' a'íɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj, Jesús pu'ij a'áa jo'mej a Jerusalén.

14 A'úu pu'ij ɨ tyeyúuj tzajta' huojo'tyoj a'íɨjma ɨ maj hua'tooca'aj ɨ púuyesɨj, majta ɨ cánya'xɨɨ, majta cúcui'see, ajta séecan ɨ maj túmii hua'puata'tyi'raca'aj ɨ tyeítyee.

15 Tɨ'ɨj huo'séj, Jesús pu'ij cuaartaj huatyátaahuaca' cójnari jɨme', tɨ'quij a'íjcɨ jɨn hui'rámuarij néijmi'caa, hua' jamuán ɨ púuyesɨj ajta ɨ cánya'xɨɨ. Ajta tye'tahuá'xɨj ɨ tyihua' meesaj ɨ maj japuan hua'puata'tyi'raca'aj ɨ túmii.

16 Ajta a'íɨjma ɨ maj cúcui'see tooca'aj a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Siata'aj tyi'ráan a'yun tɨ tyí'sejre'. Caxu a'yan ja'uurej tɨ'ɨj chi'ij ɨ maj tzajta' túmii mue'tɨjcaa a'íjcɨ ɨ chi'ra'an ɨ nyavástara'.

17 Aj mu mij a'íɨmaj ɨ maj jamuán huacíj jo'támua'reeri' tɨ a'yan tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn: "A'yaa nu tyá'xɨe've' tɨ tyámua' tyí'eenye' jo'paj jo'tyéechi'ij."

18 Majta a'íɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:

—¿Tyi'tanyí jɨn paataséjrataj tyej tyij jáamua'reej tyi'tíj paj jɨn antyía'mua'reeriaj pej pij a'yan rɨcɨj?

19 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Xaatyú'uunaj a'íjcɨ ɨ tyeyúuj, nyáaj nu huéeicaj xɨcáj tzajta' nyajtáhua'aj ja'ajtaahuaj.

20 Majta a'íɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyityaatanyúj tɨjɨn:

—Huá'puatyej nyinyi'ra'aj japuan aráseej mu á'tyeej matɨ'ɨj mij ja'ajtaahuaca' a'íjcɨ ɨ tyeyúuj, ¿nyiquij muáaj huéeicaj xɨcáj jitze pa'ajtaahuaj?

21 Ajta a'íjna ɨ tyeyúuj ɨ Jesús tɨ jaxajtaca'aj, a'íj pu putyí'xajtaca'aj ɨ jutyévira'.

22 A'íj pu jɨn tɨ'ɨj huatájuuriaca', aj mu mij jo'támua'reeri' ɨ maj jamuán huacíj je'ej tɨ tyihuó'ixaatyaca'aj, majta je'en tyá'antzaahuaj ɨ yu'xarij jitze, majta ja'antzaahuaj je'ej tɨ ɨ Jesús tyihuó'ixaaj.

A'íɨmaj ɨ maj anaquéej tyá'antzaahuaj ɨ Jesús jimi

23 Tɨ'ɨj ooj ɨ Jesús a'áa jo'tyávaacaj a Jerusalén, a'ájna matɨ'ɨj tyi'ye'estyáacaj a'íjcɨ jɨme' tɨ Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', jéehua mu tyeítyee jimi tyá'antzaahuaj, matɨ'ɨj jaaséej tɨ a'íɨn a'yan rɨjcaa a'íjcɨ jɨme' tɨ naa tyihuá'sejratye'.

24 Ajta ɨ Jesús capu hua' jitze tyi'ca'nyajca'aj, ji'nye néijmi'caa pu muajtyajca'aj.

25 Capu juxɨé'va'ca'aj tɨ a'tíj jaaté'exaatye'en je'ej tɨ tyi'tyúucha'ɨj síɨj ɨ tyévij, ji'nye a'íɨi pu jamua'reeriaca'aj je'ej tɨ éenye'ej ɨ mua'tzíiria'ra' ɨ tyévij.

3

Ɨ Jesús ajta ɨ Nicodemo

1 A'áa pu síɨj jo'tyávaaca'aj tɨ a'íɨjma jitze ajtyáma'cantaca'aj ɨ fariseos, a'yaa pu ántyapuaaca'aj tɨjɨn Nicodemo, tyáatɨ' pu pué'eenye'ej tɨ jéehua juxɨé'va'ca'aj hua' jimi ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can.

2 A'íi pu tíca' aje'ré'nyej ɨ Jesús jimi, tɨ'quij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Maeestro, tyáamua'reej tɨ ɨ Dios mojo'ta'ítyaca' pej pij tyitáamua'tyej, ji'nye capu a'tíj jaayí'tɨn tɨ a'yan rɨjcaj patɨ'ɨj muáaj, tɨpua'aj quee ɨ Dios jimi séjre'ej.

3 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—A'yaa nu tyí'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jɨme', tɨpua'aj quee ɨ a'tíj jájcuan huanɨe'huaj, capu ɨ'ríj tɨ jaaséj jo'tɨj ɨ Dios tyejé'ijtaj.

4 Nicodemo pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:

—¿Ji'nye tyíi'rij ti a'tíj ajtáhua'aj huanie'huaj tipua'aj arí vásti' pué'eenye'? ¿Nyi je'ej tyíi'rij ti ajtáhua'aj atyáhui'xin i jucáara' jitze i junáanaj ti'ij ajtáhua'aj huanie'huaj?
5 Ti'quij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:
—A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyí'mua'ixaatye', a'íjna i tiquee huóojajcuare'en a'íjci jime' ti huái'huaj i jájtyij jime', ajta quee huanie'huaj a'íjci jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios, capu je'ej tyíi'rij ti utyájrutyej jo'ti i Dios tyejé'ijtaj.
6 A'íjna i ti tyévij jitze huanie'huaca' yan pu ma'can i cháanacaj japua, ajta i ti a'íjna jitze huanie'huaca' i júuricama'ra' i Dios, a'íj pu jitze eeráma'can i júuricama'ra' i Dios.
7 Capáj je'ej tyá'mua'ajcaj nyaj a'yan tyí'mua'ixaatye' yee: "Juxie've' paj jájcuan huanie'huaj."
8 Jo'tij na'aj pu huá'aacaj, tyij pajta janamuaj ti jujhua'naj, capáj jamua'reej jo'tij pujmua' jo'vé'yi'ij nusu je'ej ti pujmua' huaru'pij. A'yaa mu cha'taj mana'aj een a'íimaj i maj i júuricama'ra' i Dios jitze huanánie'huaca'.
9 Nicodemo pu ajtáhua'aj a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:
—¿Ji'nye tyíi'rij ti a'yan tyá'ra'nyij?
10 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:
—Muáaj paj tyihuá'mua'tyej a'íijma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ¿nyi pequee yó'itej tyi'tíj nyaj mua'ixaatye'?
11 A'yaa nu tyí'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', ityáj tu a'íjna huá'ixaatye' tyi'tíj tyej tyámua' naa tyí'mua'reej, tyajta jamua'reej tyi'tíj tyaj huaséj, siajta mua'aj caxu tyá'tzaahuatye' je'ej tyej tyajá'mua'ixaatye'.
12 Tipua'aj sequée ná'tzaahuatye'ej tipua'aj tyi'tíj nyaja'mua'ixaatye'ej yan ti ma'can i cháanacaj japua, ¿ji'nye setyina'antzaahuatye'sij tipua'aj a'íj nyajamuaaté'exaatye'en i tajapuá ti tyajá'ma'can?
13 'Capu a'tíj ujo'ojnyéj i tajapuá, sulu a'íi pu'uj i ti yava'cáanyej i cháanacaj japua, a'íi ti'ij pué'een i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca'.
14 Ajta a'yájna ti'ij i Moisés tye'ejpíj a'íjci i cú'cu'uj a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, a'yaa pu cha'taj na'aj tyúuxie've' ti Dios ja'ajriáj a'íjci i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca',
15 mata'aj mij néijmi'i i maj jitzán tyá'antzaahuatye'sij jusén jime' maj júurij muá'ra'nyij.

Dios pu hua'xie've' néijmi'caa i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua

16 'Dios pu huápui'ij huo'xie'vej a'íijma i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'íj pu jin i juyój ujo'ta'ítyaca', mata'aj mij néijmi'i i maj jitzán tyá'antzaahuatye'sij quee huácui'nyij, sulu mej mij jusén jime' júurij muá'ra'nyij.
17 Ji'nye capu i Dios a'íjna jin uyo'ta'ítyaca' i juyój ti'ij puéjtzij huo'tá'an i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, sulu ti'ij néijmi'caa huáhuiire'en a'íjci jitze ma'can.
18 'A'íjna i ti tyá'tzaahuatye' a'íjci jimi i yójra' i Dios, capu puéjtzij jaci'tyij, ajta i ti quee jimi tyá'tzaahuatye', a'íj puéjtzij ci'tyij a'íjci jime' tiquee tyá'antzaahuaj i a'íjci jimi i yójra' i Dios.
19 A'íimaj i maj quee tyá'tzaahuatye', pu'ríj puéjtzij huo'ci'ij, ji'nye je'ej mu pua'aj tyityetyúucha'iica'aj, ajta ti'ij yan huataséjre i tatzárij, camu jaataxié'vej, sulu jéetze' mu jaataxié'vej maj a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'tij jo'tíca'.
20 Néijmi'i i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, camu jaxie've' i tatzárij, camu majta jitzán utyáhuiixi'ij, ji'nye camu jaxie've' ti huataséjre'en i maj jin je'ej pua'aj ricij.
21 Majta a'íimaj i maj tzáahuatyi'ra'aj jin tyámua' tyityetyúucha'iij, a'íi mu jitzán utyáhuiixi'ij i tatzárij, ta'aj ij huataséjre'en maj a'yan ricij je'ej ti i Dios tya'ajxié'vi'ra'.

A'íjna i Juan i ti huá'iiraca'aj ajtáhua'aj pu Jesús jitze ma'can tyihuo'té'exaaj

22 Ti'ij ij Jesús a'áa jo'mej a'ájna a Judea ti putyajá'ricij, majta mu a'íimaj ujó'ju' i maj jamuán huacíj, a'áa pu'ij hua' jamuán jo'tyávaaca'aj a'chu pua'an xicáj huá'iiraj i tyeítyee.
23 Ajta a'íjna i Juan a'íi pu ajta huá'iiraca'aj a a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Enón, véjri' a'ájna a Salim, ji'nye jéehua pu mui'yaca'aj a'ájna, a'íj mu jin i tyeítyee aje'ré'nyinyiica'aj ti'ij Juan huó'iiraj.
24 Néijmi'i pu a'íjna a'yan tyu'ríj, mati'ij quee xu je'tyanáava'caj a'íjci i Juan.
25 Majta séecan i maj Juan jamuán huací'ca'aj a'íi mu huatyóohuij maj huóotya'xi'in séej jamuán i ti Israel jitze ajtyáma'can a'íjci jime' i huá'yi'raj i ti a'yan tyúuxie've' maj huóojajcuare'en,
26 aj mu mij aje'ré'nyej i Juan jimi mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:
—Maeestro, a'íjna i ti ajamuán a'áa jo'tyávaaca'aj után jitze pujmua' i Jordán, i paj jaaxájtaca', a'íi pu ijíij huá'iiraj i tyeítyee majta néijmi'i ajo'ré'nyinyii a'íjci jimi.
27 Juan pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Capu ɨ'ríj tɨ a'tɨ́j tyi'tɨ́j jɨn je'ej rɨjcaj, tɨpua'aj quee ɨ Dios a'yan tyaatá'an.
28 Mua'aj xu tyámua' naa tyáanamuajri' nyaj a'yan tyajamuaaté'exaa nyaj quee nyáaj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Cɨríistu', sulu sɨ́ɨj tɨ anaquéej ujo'ta'ítyi'ɦuaca' a'ɨ́jcɨ jimi.
29 Jo'tɨj a'tɨ́j jo'tyényeɨ̈chij, a'ɨ́jna ɨ íitɨ' a'ɨ́j pu jimi huatyá'ɨtzeere'ej ɨ tɨ ja'ancuré'vi'tɨj, ajta ɨ amíincura' ɨ a'tɨ́j tɨ á'áa jo'tyéjvee ajta je'en janamuaj, a'ɨ́ɨ pu jéehua huatóotyamua've'sij tɨ'ɨj jáanamuaj je'ej tɨ tyu'taxájtaj. A'yaa nu cha'taj nyana'aj nyáaj ijíij jéehua tyí'nyetyamua've'.
30 A'yaa pu tyúuxɨe've' tɨ a'ɨ́ɨn jéetze' va'cán jɨn tye'entyájrutyej, nyajta nyáaj nyaj jéetze' cɨléenye' jɨn tyu'tyáhuɨ̈re'en.

A'ɨ́jna ɨ tɨ jútye' jo'vé'mej

31 'A'ɨ́jna ɨ tɨ jútye' jo'vé'mej, a'ɨ́ɨ pu néijmi'i jɨn antyúumua'reej. Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ íiyan ma'can ɨ cháanacaj japua, a'yan pu'uj ma'can, ajta a'ɨ́jna tyí'xaj je'ej tɨ tyi'tɨ́j rɨcɨj ɨ cháanacaj japua. Ajta a'ɨ́jna tɨ tajapuá jo'vé'mej a'ɨ́ɨ pu néijmi'i jɨn antyúumua'reej,
32 ajta a'ɨ́jna huá'ixaatye' je'ej tɨ tyi'tɨ́j tyí'sej ajta je'ej tɨ tyú'namuajri' ɨ Dios jimi, ajta capu a'tɨ́j ja'tzaahuatye' je'ej tɨ tyí'xaj.
33 Ajta tɨpua'aj a'tɨ́j jimi tyá'antzaahuatye'en, a'ɨ́ɨ pu ajta a'yan tyu'taxájtaj tɨ a'yan tyi'ja'yájna tɨ Dios tzáahuatyi'ra'aj jɨn tyí'xaj,
34 ji'nye a'ɨ́jna ɨ tɨ Dios uyo'ta'ítyaca', a'yaa pu tyí'xaj je'ej tɨ ɨ Dios tyu'taxájtaca', ji'nye Dios pu a'yan jéehua tyu'tá'caa ɨ ju júuricamej.
35 Ajta ɨ táatajra' a'ɨ́ɨ pu jaxɨe've' ɨ juyój, ajta a'yan tyaatá' ti'ij ɨ yójra' néijmi'i jɨn antyúumua'reeriaj.
36 A'ɨ́jna ɨ tɨ tyá'tzaahuatye' ɨ Dios yójra' jimi, a'ɨ́ɨ pu jusén jɨme' júurij ja'mej, ajta ɨ tɨquee jaxɨe've' tɨ jimi tyá'antzaahuatye'en, capu jusén jɨme' júurij ja'mej, sulu Dios pu jéehua puéjtzij jaatá'sij.

4

Ɨ Jesús ajta a'ɨ́jna ɨ íitɨ' Samaaria tɨ já'ma'can

1 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ fariseos, a'yaa mu tyáamua'reeri' tɨjɨn jéetze' pu huá'mue'tɨj ɨ tyeɨ́tyee a'ɨ́jna ɨ Jesús quee a'ɨ́jna ɨ Juan, ajta je'en huá'ɨ̈iraca'aj,
2 ajta capu a'ɨ́jna ɨ Jesús huá'ɨ̈iraca'aj, sulu a'ɨ́ɨmaj mu ɨ maj jamuán huacíj.
3 Ajta tɨ'ɨj ɨ Jesús a'yan tyáamua'reeri', aj pu'ij uja'rájraa a Judea tɨ'quij ajtáhua'aj a'áa jo'mej a Galileea.
4 Ajta tɨ'ɨj a'áa jo'mej a'yaa pu tyúuxɨe'va'ca'aj tɨ a'áa jé'ta' huatyéenyej a Samaaria.
5 A'ɨ́j pu jɨn a'áa ja'rá'aj chájta' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Sicar, Samaaria tɨ ja'ajtyáma'can, a'ájna véjri' jo'tɨj já'sejre' a'ɨ́jna chuéj Jacob tɨ jaatapuéjve ɨ juyój José.
6 A'áa pu já'sejria'ca'aj jo'tɨj ye'tyáacuj a'ɨ́jna ɨ Jacob. Ajta ɨ Jesús, a'áa pu véjri' jo'tayíxɨj jo'tɨj ja'tyácun, ji'nye pu'ríj cua'naca'aj a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ huaméj ɨ juyéj jitze. A'tzáaj pu putyí'rɨjcaa tacuaríixpuaj.
7 Tɨ'quij sɨ́ɨj íitɨ' aje'ré'nyej Samaaria tɨ já'ma'can, tɨ'ɨj ahuóojejre'en, aj pu'ij Jesús a'yan tyatajé tɨjɨn:
—Cɨ́ɨ jájtyij tyinaatá'.
8 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jamuán huacíj, a'áa mu jó'ju' a chájta' mej mij tyi'tɨ́j huánanan ɨ maj jáacua'nyij.
9 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, camu naa ja'huóomua'rajca'aj a'ɨ́ɨjma jamuán ɨ maj Samaaria ja'chej, a'ɨ́j pu jɨn ɨ íitɨ' a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—¿Ji'nye pej pij muáaj mu paj Israel jitze ajtyáma'can jájtyij nyéetzij tyí'nyahuavii ɨ nyaj ɨiye'ej Samaaria ma'can?
10 Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:
—Tɨpua'aj páamua'reerej tyi'tɨ́j tɨ ɨ Dios tyu'tá'caa, pajta jamua'réerej a'tɨ́j tɨ pué'een ɨ jájtyij tɨ cɨ́ɨ tyí'muahuaviij, a'yaa paj muáaj tyaatahuavíirajche', ajta je'en a'ɨ́ɨn jájtyij muaatá'nyijche' ɨ paj jusén jɨn júurij puá'mej.
11 Ajta a'ɨ́jna ɨ íitɨ', a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Nyavástara', capáj tyi'tɨ́j tyícha'ɨj ɨ paj jɨn je'tajánɨe' ɨ jájtyij, ajta tyámua' pu tyo'cátyee ɨ tɨ atyácun, ¿jo'nyij peya'aj jánɨe'sij a'ɨ́jcɨ ɨ jájtyij?
12 A'ɨ́jna ɨ tayo'puacɨ'ɨj ɨ Jacob a'ɨ́ɨ pu taatá' tyaj a'yan ooyé'en, a'ɨ́ɨ pu ajta a'yan ya'caria'aj, majta ɨ yójmua'mua', majta ɨ ya'muáamua'me'en. ¿Nyiquij muáaj jéetze' va'cán jɨn petyi'tyéjvee quee a'ɨ́jna?
13 Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:
—Néijmi'i ɨ maj jaya'caa a'ɨ́jcɨ ɨ jájtyij, majtáhua'aj mu huataí'icuj,

14 ajta a'íjna ɨ tɨ jaayé'en a'íjcɨ ɨ jájtyɨj nyáaj nyaj jaatá'sij, capu che' a'náj huataí'imu'uj. Ji'nye a'íjna ɨ jájtyɨj nyáaj nyaj jaatá'sij, a'yaa pu séeria'aj ja'mej jimi tɨ'ɨj jo'tɨj ja'ajmuí'yej, a'íj pu jɨn jusén jɨme' júurɨj ja'mej.
15 Aj pu'ij ɨ íitɨ' a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Nyavástara', pata'aj naata'an a'íjcɨ ɨ jájtyɨj nyej nyij quee che' huataí'imu'un, tɨ'ij ajta quee che' a'yan tyúuxɨe've'ej nyaj yaráaje a'yájna.
16 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Áricuj, ujo'tájeej ɨ tɨ muatyévi'tɨn, pajta je'en mujo'vé'me'en.
17 A'yaa pu tyu'tanyúj ɨ íitɨ' tɨjɨn:
—Capu a'tíj nyetyévi'tɨn.
Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Xá'puɨ' paj tyu'taxájtaca' tɨquee a'tíj muatyévi'tɨn,
18 ji'nye mu'ríj anxívij ará'asej ɨ maj muatyévi'tɨnya'aj, ajta a'íjna ɨ paj jamuán huácaj ijíij, capu muatyévi'tɨn. A'yaa pu tyi'ja'yájna je'ej paj tyu'taxájtaca'.
19 Tɨ'ɨj a'yan tyáanamuajri' a'íjna ɨ íitɨ', a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Nyavástara', nu'ríj jamua'reej paj Dios jitze ma'can tyí'xaj.
20 A'íɨmaj ɨ tahuásimua'cɨ'ɨj a'íɨ mu a'yan janajchaca'aj ɨ Dios a'íjcɨ jitze ɨ jɨríj, siajta mua'aj, mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa xu tyí'xaj tɨ a'yan tyúuxɨe've' tyaj a'áa yá'na'miche'en a'ájna a Jerusalén.
21 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Iitɨ', pata'aj tyá'antzaahuatye'en, pu'ríj atyojo'ré'nyesij a'náj siaj jaatyánajchij ɨ juvástara' ajta quee che' a'yan tyuuxɨé've'ej ja'mej siaj a'yan jaatyáanajche iiye'ej ɨ jɨríj japua, nusu siaj a'áa jó'ju'un a Jerusalén.
22 Caxu mua'aj jamua'reej tyi'tíj siaj na'michej, tyajta ityáj, ityáj tu jamua'reej ɨ tyaj jana'michej, ji'nye ɨ tɨ tajapuá huatányuusij, a'íɨmaj pu jitze eerányesij ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can.
23 Ajta pu'ríj atyojo'ré'nyesij, ijíij pu'ríj a'áan putyajá'rɨcɨj, matɨ'ɨj a'íj jitze arooca'nyáaj ɨ júuricama'ra' ɨ Dios jaatyánajchij ɨ tavástara', a'yájna tɨ'ɨj tyihuo'tá'sij ɨ júuricama'ra' ɨ Dios. Ji'nye a'yaa pu ɨ tavástara' tyá'xɨe've' maj a'yan tyeetyáanajchej.
24 Dios pu júuricamej pué'een, majta a'íɨmaj ɨ maj janajchej, a'yaa pu tyúuxɨe've' maj a'íjcɨ jitze aróoca'nyej ɨ júuricama'ra' ɨ Dios mej mij záahuatyi'ra'aj jɨn jaatyáanajche.
25 Ajta a'íjna ɨ íitɨ' a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Nyáaj nu jamua'reej tɨ ya'uvé'nyesij a'íjna ɨ Cɨríistu', ajta tɨ'ɨj a'íɨn uvé'nyej, a'íɨ pu néijmi'i tyitaaté'exaatye'sij.
26 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Nyáaj nu a'íɨn pué'een, ɨ nyaj ajamuán tyi'tyáxajta.
27 Aj mu mij uvé'nyej a'íɨmaj ɨ maj jamuán huacíj, je'ej mu tyityo'tóomuajtyaca' matɨ'ɨj jaaséj tɨ ɨ Jesús íitaj jamuán tyi'tyáxajtasima'aj. Ajta capu síɨj ahuóoca'an tɨ jaata'íhuo' tyi'tíj tɨ huooca'aj ɨ íitɨ', nusu tyi'tíj maj tyáxajtasime'ej.
28 Ajta a'íjna ɨ íitɨ' a'áa pu yo'táraj a'íjcɨ ɨ xá'rij, tɨ'quij a'áa jo'mej a chájta', a'áa pu'ij a'yan tyihuojo'té'exaa ɨ tyeítyee tɨjɨn:
29 —Musio'vá'ju' siata'aj jaaséj ɨ a'tíj tɨ arí néijmi'i naaté'exaa je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ɨj. ¿Nyiquij quee a'íɨn pué'een ɨ Cɨríistu'?
30 Aj mu mij ɨ tyeítyee iiráacɨj a chájta', matɨ'ɨj mij a'áa jo'ré'nyej ɨ Jesús jimi.
31 Meentyij móoj a'íɨmaj ɨ maj jamuán huacíj a'yan jéehua tyá'huaviiraca'aj tɨjɨn:
—Maeestro, pata'aj tyú'cua'nyij.
32 Ajta a'íjna a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Nyáaj nu a'íj tyícha'ɨj ɨ nyaj jáacua'nyij ɨ siaj mua'aj quee jamua'tyej.
33 Majta ɨ maj jamuán huacíj, a'íɨ mu huatyóohuɨj maj a'yan tyi'huóo'ihuo' séej jamuán majta séej tɨjɨn:
—¿Nyiquij tyi'tíj cue'ráj yemetya'vá'tuiiri'?
34 Ajta ɨ Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'íɨ pu nyacue'raj ɨ nyaj a'yan huárɨnyij je'ej tɨ tyá'xɨe've' ɨ tɨ yan nyojo'ta'ítyaca', ajta nyej nyij ja'antyícɨ'tyij ɨ muárɨe'ria'ra'.
35 A'yaa xu mua'aj tyí'xaj tɨjɨn: “Óoche' pu muáacuaj máxcɨrɨe' á'ɨtzeere' siaj sij tyi'huótzaanye'en”; nyajta nyáaj a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj jaaséj ɨ tɨ tyí'huasti', pu'ríj huaxá'puɨ' siaj tyu'rióotzaanye'en.
36 A'íjna ɨ tɨ tyí'muarɨe' a'íɨ pu ajta tyúunajchitye'en, ajta ɨ tɨ jaariá'sɨɨre'sij a'íj pu jusén jɨme' júurɨj ja'mej, aj mu mɨj néijmi'i huatóotyamua've'sij a'íjna ɨ tɨ tyu'huástej ajta ɨ tɨ tyu'riá'tzaj.

37 A'íj pu jɨn a'yan tyi'ja'yájna je'ej tɨ tyé'yu'si' ɨ tɨ a'yan tɨjɨn: “Séecan mu tyí'huaste', majta séecan tyu'riá'tzaanaj.”
38 Nyajta nyáaj nu jamuaata'ítyaca' siaj sij tyu'riá'tzaanaj jo'siaj quee tyojo'huástej, séecan mu tyu'muárɨej, siajta mua'aj xu ja'ancuriáa' ɨ maj jaamué'tɨj a'íjcɨ jɨme' ɨ maj tyu'muárɨej.
39 Majta mue'tíj ɨ maj Samaaria já'ma'can tyá'antzaahuaj ɨ Jesús jimi, a'íjcɨ jɨme' je'ej tɨ ɨ íitɨ' tyihuo'té'exaaj tɨ a'yan tɨjɨn: “Néijmi'i pu naaté'exaa je'ej nyaj tyi'tíj huáruuj.”
40 A'íj mu jɨn, matɨ'ɨj aje'ré'nyej a'yaa mu tyaatáhuaviiri' a'íjcɨ ɨ Jesús tɨ a'áa hua' jamuán jo'tyá'ɨtzeere'en. A'áa pu'ɨj hua' jamuán jo'tyá'ɨtzee hua'puaj xɨcáj,
41 majta jéetze' mue'tíj tyá'antzaahuaj matɨ'ɨj jáanamuajri' je'ej tɨ ɨ Jesús tyihuó'ixaaj.
42 A'yaa mu tyaaté'exaa a'íjcɨ ɨ íitaj tɨjɨn:
—Ijíij tu tyeríj tyámua' tyá'tzaahuatye', catu a'íj tyana'aj jɨme' je'ej paj tyitaaté'exaaj, sulu ityáj tu tyeríj tajɨ́mua'aj jáanamuajri', tyajta a'yan tyáamua'reej tɨ jɨ'ré'can jɨme' a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ tajapuá huatányuusɨj ɨ tyaj yan séejre' ɨ cháanacaj japua.

Jesús pu tyáahuaj ɨ yójra' a'íjcɨ ɨ tɨ tyí'huɨ́ria'ca'aj ɨ rey jimi

43 Tɨ'ɨj mutyojo'ma'aj hua'puaj xɨcáj, Jesús pu iirájraa a'ájna a Samaaria, ajta je'en jó'raa a'ájna a Galileea.
44 Jesús pu a'yan tyu'taxájtaca' maj quee tyámua' yó'mua'rajca'aj a'íjcɨ ɨ tɨ Dios jitze ma'can tyí'xaj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jamuán aja'chej.
45 Tɨ'ɨj a'áa ja'rá'aj a Galileea, néijmi'i mu tyámua' naa tyetyéejej, ji'nye a'ɨ́ɨ mu majta a'áa ja'tanyájca'aj a Jerusalén matɨ'ɨj tyu'yé'estej, a'ɨ́ɨ mu mij jaaséjraca'aj je'ej tɨ tyi'tíj huáruuj ɨ Jesús.
46 Aj pu'ɨj ɨ Jesús ajtáhua'aj a'áa ja'rá'aj a'ájna a Caná, jo'tɨj ɨ jájtyɨj jo'tyánahuastaca'. A'áa pu sɨ́ɨj jo'tyávaaca'aj ɨ tɨ tyi'tíj jɨn tyi'tyávaaca'aj ɨ rey jimi, a'ɨ́ɨ pu séej tyiyójca'aj tɨ tyí'cui'ca'aj a'áa pu jóoca'tyii a'ájna a Capernaúm.
47 Tɨ'ɨj a'ɨ́ɨn jáamua'reeri' tɨ ɨ Jesús uja'rájraa a'ájna a Judea, ajta arí a'áa ja'rá'ajcaa a Galileea, a'áa pu'ɨj jo'mej a'íjcɨ jimi, tɨ'quij jéehua jaatáhuaviiri' tɨ a'áa jó'me'en jo'tɨj ja'chej tɨ'ɨj tyáahuatye'en ɨ yójra', ji'nye pu'ríj huápuɨ'ɨj á'me'riajca'aj.
48 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Caxu mua'aj a'náj tyá'antzaahuatye'sij, tɨpua'aj sequée tyi'tíj huaséj ɨ siaj jɨn je'ej tyo'taséj.
49 Ajta a'íjna ɨ tɨ tyi'tíj jɨn tyi'tyávaaca'aj ɨ rey jimi, a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Nyavástara', mupové'me'en jiye'tzín, na'ríɨj quee a'ɨ́ɨ pu muɨ'nyij ɨ nyiyóoj.
50 Aj pu'ɨj ɨ Jesús a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Áricuj jó'ra' jo'paj ja'chej, pu'ríj huarúj a'yóoj.
Ajta a'íjna ɨ a'tíj, a'ɨ́ɨ pu tyá'antzaahuaj je'ej tɨ ɨ Jesús tyaaté'exaa, aj pu'ɨj jó'raa.
51 Tɨ'ɨj arí avéjri' joomá'caj ɨ juchéj, a'ɨ́ɨ mu ja'antyinájchaca' ɨ maj jahuɨ́ɨre', matɨ'ɨj a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Pu'ríj huarúj a'íjna a'yóoj.
52 Aj pu'ɨj a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' a'tzáaj tɨ huatyápua'riaca' ɨ tɨ jɨn tyí'cui'ca'aj, a'yaa mu mij tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Tajquíj pu huatyápua'riaca' a'tzáaj yacamá'caj ɨ xɨcáj.
53 Aj pu'ɨj jáamua'reeri' a'íjna ɨ táatajra' tɨ a'yan pua'aj putyí'rɨjcaa tɨ'ɨj ɨ Jesús a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn: “Pu'ríj huarúj a'íjna a'yóoj”; aj pu'ɨj a'íjna majta néijmi'i ɨ maj jamuán aja'chej néijmi'i mu tyá'antzaahuaj ɨ Jesús jimi.
54 A'íi pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ hua'puaj tɨ huápuɨ'ɨj juxɨe've' ɨ tɨ jɨn ɨ Jesús a'yan huarɨ́j a'ájna a Galileea tɨ'ɨj a'áa ja'rájraa a Judea.

5

Jesús pu séej tyú'huaaj ɨ tɨquee tyéchavaaj

1 Tɨ'ɨj a'tzúj a'tyéevi'caj, a'ɨ́ɨmaj mu tyi'ye'estyáacaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, tɨ'ɨj ɨ Jesús a'áa jo'mej a Jerusalén.
2 Véjri' a'ájna a Jerusalén jo'tɨj ja'pueertaj a tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn jo'maj jo'tyáru'pij ɨ cányaxɨɨ, a'áa pu ja'ráamuaca'aj tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Betesda.
3 Anxívique' pu arata'cuájma'caa jo'maj ja'tyúusɨ'rihua'aj jéehua tyeítyee ɨ maj tyí'cucui'ca'aj, ɨ maj aracúcu'nyijma'caa, ɨ maj quee tyámua' tyityaaciɨ'ɨj, majta séecan quee púj oorej maj rácɨɨnyej.
4 A'íi mu a'yan tye'ejchó'va'ca'aj tɨ'ɨj ootáhuaaxɨ'ɨn ɨ jájtyɨj, ji'nye sɨ́ɨj tɨ tajapuá tyí'huɨ́ɨre' pu aje'cányinyiica'aj a'ájna jo'tɨj ja'rájmuaa tɨ'ɨj jo'tóoriaxɨ'ɨn, ajta ɨ tɨ anaquéej atyájra'nyij a jáata' a'ɨ́ɨ pu tyámua' rɨnyij ɨ tɨ jɨn tyí'cui'.

5 Sa'ij pu tyáati' a'áa jo'riá'ca'tyii ti arí seityéj japuan tamuáamuata' japuan aráhueeicaj nyinyi'ra'aj á'tyeej ti tyí'cui'.
6 Ti'ij i Jesús jaaséj ti a'áa jo'riá'ca'tyii, a'yaa pu tyáamua'reeri' ti arí á'tyeej ti a'yan een, aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:
—¿Nyi páaxie've' paj huarúj?
7 Ajta a'íjna i ti tyí'cui' a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:
—Nyavástara', capu ma' a'tíj ti naatáhuiire' nyej nyij atyájra'nyij a jáata' ti'ija ootáhuaaxi'in. Ji'nye nyati'ij nyooj ajooméj, sa'ij pu jiye'tzín atyéemej nye quee nyáaj.
8 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:
—Ájchesij, anchóoj mua' utáatzij, pajta jó'ra'nyij.
9 Aj pu'ij i tyáati' huarúj, ti'quij yo'íj i ju'utáatzij, ajta je'en jó'raa. Ajta a'ájna putyí'rijcaa mati'ij jitzán juso'pihua'aj,
10 a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i a'tíj ti arí huarúj tijin:
—Ijíij pu a'ájna putyí'ricij i xicáara' tyaj jitzán taso'pii, capu je'ej tyíi'rij paj jaaí'isima'an mua' utáatzij.
11 Ajta a'íjna i ti tyí'cui'ca'aj a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:
—A'íjna i ti tyináahuaj, a'yaa pu tyinaaté'exaaj tijin: "Aní'ij mua' utáatzij pajta jó'ra'nyij."
12 Aj mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:
—¿A'tanyíj pué'een i ti a'yan tyimuaaté'exaaj yee: "Pata'aj ja'antyi'i'ij mua' utáatzij pajta jó'ra'nyij?"
13 Ajta a'íjna i a'tíj ti huarúj, capu jamua'reeriaca'aj a'tíj ti pué'eenye'ej, ji'nye a'íjna i Jesús pu'ríj áan jo'tyárutyajca'aj hua' tzajta' i maj jéehuaca'aj i tyeítyee.
14 Aj pu'ij i Jesús a'úun yo'tyoj a'íjci i tyáataj u tyeyúuj tzajta', ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:
—Cási', ijíij paj períj huarúj, capáj che' tyi'tíj jin je'ej pua'aj rijcaj, ti'ij quee tyi'tíj jéetze' je'ej pua'aj huárinyij ajimi.
15 Aj pu'ij jó'raa a'íjna i tyáati' ajta je'en huojo'té'exaa a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can ti i Jesús a'íin pué'eenye'ej i ti tyáahuaj.
16 A'íj mu jin a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yan tyá'huooca'aj mej mij je'ej pua'aj ja'uurej a'íjci i Jesús, a'íjci jime' je'ej ti tyi'tíj uuriajca'aj a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pihua'aj.
17 Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:
—I nyavástara' pu a'náj tina'aj tyí'muarie', a'íj nu jin nyajta nyáaj tyí'muarie'.
18 A'íj mu jin a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can jéetze' jaxie'va'ca'aj maj jaajé'caj, ji'nye capu a'íjna quee huatyátzaahuaj i xicáara' maj jitzán juso'pii, sulu a'yaa pu ajta tyúusejrataca'aj ti'ij i Dios, ajta a'yan jatamuá'muatya'aj ti i Dios táatajra' pué'eenye'ej.

I ti jin tyi'tyéjvee i yójra' i Dios

19 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:
—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', ti i yójra' i Dios quee tyi'tíj je'ej uuren jusíij, sulu a'yaa pu rinyij je'ej ti tyí'sej i juvástara' jimi. Je'ej ti tyi'tíj uurej i vástaria'ra', a'yaa pu cha'taj rinyij i yójra'.
20 Ji'nye a'íi pu i vástaria'ra' jaxie've' i juyój a'íj pu jin néijmi'i tyé'sejratye' je'ej ti tyi'tíj uurej, ajta óoche' tyaataséjratye'sij tyi'tíj ti jéetze' juxie've', i siaj jin mua'aj je'ej tyo'taséjraj.
21 Ajta a'yájna ti'ij i vástaria'ra' tyihuo'tá'juurityej i maj meríj huácuij, a'yaa pu cha'taj na'aj i yójra' tyihuo'tájuurityе'sij a'tyán ti jimi a'yan tya'ajxié'vi'ra'.
22 Ajta a'íjna i vástaria'ra', capu a'tíj á'axijtye', sulu pu'ríj néijmi'i i juyój tyu'tá' ti'ij a'íin néijmi'caa ooxíjtye'en,
23 mata'aj mij néijmi'i jaatyátzaahuatye'en a'íjci i yójra' a'yájna mati'ij tyá'tzaahuatye' i vástaria'ra'. A'íjna i tiquee tzáahuatyi'ra'aj tyícha'ij a'íjci jimi i yójra', capu ajta ja'tzaahuatye' i vástaria'ra', ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i ti uyo'ta'ítyaca'.
24 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', a'tíj ti janamuaj je'ej nyaj tyí'xaj, ajta tyá'tzaahuatye' a'íjci jimi i ti unyojo'ta'ítyaca', a'íi pu jusén jin júurij ja'mej, ajta quee a'náj jajpuéetzij ja'mej, ji'nye a'íi pu'ríj iirájraa jo'tij ja'mui'nyíiche', ajta je'en arí utyájrupij jo'tij ja' júurij ja'mej jusén jime'.
25 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', ti arí atyojo'ré'nyesij, ajta ijíij arí a'áan putyajá'ricij, mati'ij a'íimaj i maj meríj huácuij janamuajran je'ej ti tyí'xaj i yójra' i Dios, majta ja'antzaahuatye'sij, a'íi mu jusén jime' júurij muá'ju'un.

26 Ji'nye a'yájna tɨ'ɨj ɨ vástaria'ra' jusén jɨn tyí'juurij, a'yaa pu cha'taj tyaatá' ɨ juyój
tɨ'ij ajta jusén jɨme' júurij já'ra'nyij,
27 ajta a'yan tyaatá' tɨ'ij a'ɨ́ɨn huo'xɨ́jtye'en ɨ tyeítyee, ji'nye a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ yójra'
ɨ Dios.
28 Caxu je'ej tyityóomuajtyaj a'ɨ́jcɨ jɨme', ji'nye a'yaa pu atyojo'ré'nyesij matɨ'ɨj a'ɨ́ɨmaj
ɨ maj merɨ́j huácuij janamuajran ɨ nyúucaria'ra',
29 aj mu mij eetaju' jo'maj ja'va'námi'huajmee. A'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyámua' tyi-
tyetyúucha'ɨ̈ca'aj, a'ɨ́ɨ mu huatájuuritaj mej mij jusén jɨn júurij muá'ra'nyij, ajta ɨ maj
je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨ̈ca'aj, a'ɨ́ɨ mu majta huatájuuritaj mej mij huo'xɨ́jtye'en majta
je'en puéjtzij huo'tá'an.

Ɨ tɨ jɨn séejre' tyi'tɨ́j tɨ jɨn tyi'tyéjvee ɨ Jesús

30 'Capu ɨ'rɨ́j nyej nyáaj tyi'tɨ́j nyasɨ́ɨj je'ej huá'uurej. A'yaa nu rɨcɨj je'ej tɨ ɨ nyavástara'
tyí'nye'ijtye', nyajta tyámua' naa tyihuá'xɨjtye'en, ji'nye canu a'yan rɨcɨj je'ej nyej nyasɨ́ɨj
tyá'xɨe've', sulu je'ej tɨ tya'ajxɨé'vi'ra' ɨ nyavástara' ɨ tɨ unyojo'ta'ítyaca'.
31 Tɨpua'aj nyasɨ́ɨj nyejitzé ma'can nyetyu'taxáj, capu tyi'tɨ́j huatyáhuɨ̈re'ej je'ej nyaj
tyu'taxájtaj.
32 Ajta sɨ́ɨj pu nye jitze ma'can tyu'taxájtaj, a'yaa nu nyij tyámua' tyá'mua'reej tɨ a'ɨ́ɨn
tyu'tyáhuɨ̈re'sij je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tyinaataxájta.
33 Mua'aj xu séecan huata'ítyaca' ɨ Juan jimi, ajta a'ɨ́ɨ pu tzáahuatyi'ra'aj jɨn
tyajamuaaté'exaa nye jitze ma'can.
34 Ajta quee nye jitze juxɨe've' tɨ a'tɨ́j nye jitze ma'can tyí'xajtaj. A'yaa nu'uj
tyajá'mua'ixaatye' tɨ'ij mua'ajmaj jamuáahuɨ̈re'en.
35 A'yaa pu tyu'tyáhuɨ̈ a'ɨ́jna ɨ Juan tɨ'ɨj tatzárɨj tɨ á'taa, siajta mua'aj a'yaa xu cɨ́ɨ
siana'aj tyaataxɨe'vej siaj sij a'ɨ́jna jɨn huóotyamua've'en.
36 Ajta tyi'tɨ́j pu jéetze' juxɨe've' quee je'ej tɨ tyu'taxájtaca' a'ɨ́jna ɨ Juan. A'ɨ́jcɨ jɨme'
je'ej nyaj rɨcɨj, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ nyavástara' tɨ jɨn nyojo'ta'ítyaca' nyej nyij a'yan
huárɨnyij, a'ɨ́j pu jɨn ámiteere' tɨ ɨ nyavástara' unyojo'ta'ítyaca'.
37 Ajta a'ɨ́jna ɨ nyavástara' ɨ tɨ unyojo'ta'ítyaca', a'ɨ́ɨ pu ajta nye jitze ma'can
tyu'taxájtaj, tyij siajta mua'aj quee a'náj jáanamuajri' ɨ nyúucaria'ra', caxu siajta a'náj
me'ye'sej,
38 caxu siajta tyi'tá'caa tɨ ɨ nyúucaria'ra' ja'mua jimi huatyá'ɨtzeere'en, ji'nye caxu
tyá'tzaahuatye' a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Dios tɨ yo'ta'ítyaca'.
39 Tyámua' xu mua'aj naa tyóomua'tyej a'ɨ́jcɨ jitze ɨ yu'xarij, ji'nye a'yaa xu
tye'ejchó've' siaj a'ɨ́jcɨ jitze jáatyoonyij ɨ siaj jɨn júurij xá'ra'nyij jusén jɨme', ajta a'ɨ́jna ɨ
yu'xarij a'ɨ́ɨ pu nyéetzij nyetyáxajta,
40 siajta mua'aj caxu jaxɨe've' siaj nye jimi yeve'ré'nyej siaj jusén jɨn júurij xá'ra'nyij.
41 'Capu nye jitze juxɨe've' tɨpua'aj tyévij tu'cájmua'rej tyámua' tyinaaté'exaatye'.
42 Nyajta tyámua' naa mua'ajmaj tyaja'muamuajtye, a'ɨ́j nu jɨn jamua'reej tɨquee
ja'mua jimi séejre' ɨ Dios tɨ jɨn já'muaxɨe've'.
43 Nyáaj nu nyavástara' jitze ma'can yava'cáanyej, siajta mua'aj caxu ná'tzaahuatye',
ajta tɨpua'aj sɨ́ɨj junyúucaritze' mujo'vé'me'en, a'ɨ́j xu xaa huatyátzaahuatye'sij.
44 ¿Ji'nye tyíɨ'rij siaj sij tyá'antzaahuatye'en tɨpua'aj jujɨ́ɨmua'aj siana'aj hu-
atyóotzaahuatye'en, siajta quee jahuoocaj ɨ tɨ naa huasé'rin ɨ Dios jimi?
45 Caxu a'yan tyí'mua'tzej yee nyaj nu tyaja'muaxajtzi'ran ɨ nyavástara' jimi, sulu a'ɨ́ɨ
pu Moisés tyaja'muaxajtzi'ran, ɨ siaj mua'aj jéehua jitzán tyí'ca'nyej.
46 Ji'nye tɨpua'aj mua'aj tyámua' setyá'tzaahuatye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ Moisés, mua'aj xu sij siajta
nyéetzij na'antzáahuatye'nyijche', ji'nye a'ɨ́ɨ pu ɨ Moisés nye jitze ma'can tyo'yú'xaca'.
47 Ajta tɨpua'aj sequée já'tzaahuatya'aj je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tyo'yú'xaca', ¿jí'nye se-
tyá'antzaahuatye'sij ɨ nyáaj nyaj já'mua'ixaatye'?

6

Jesús pu tyihuo'cue'ej a'ɨ́ɨjma ɨ maj anxɨ́ ví'ra'aj ará'asej
(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17)

1 Tɨ'ɨj a'yan tyu'rɨ́j, Jesús pu antárajután jitze pujmua' ɨ jájtyɨj japua a tɨ a'yan
tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Galileea, a'yaa pu ajta tya'rájtyapuaj tɨjɨn Tiberias.
2 Jéehua mu ɨ tyeítyee jamuán huajú'ca'aj, ji'nye mu'rɨ́j jaséjraca'aj tɨ tyámua'
tyí'uuriajca'aj ajta tyihuó'huaa a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyí'cucui'.
3 Aj pu'ij ɨ Jesús jɨrɨ́j japua antyíraj, a'áan pu jo'ojyíxɨj hua' jamuán ɨ maj jamuán
huacɨ́j.
4 Ajta arí tyí'vejri'taca'aj a'ájna xɨcáara' maj jitzán tyí'ye'estyahua'aj a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ ɨ
Dios hui'rájtoj ɨ tɨ arí á'tyeej a'ɨ́ɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj.

5 Tɨ'ɨj ɨ Jesús huanyéeriajraa, ajta je'en huo'séj maj jéehua ɨ tyeítyee jamuán
huajú'ca'aj, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa a'ɨ́jcɨ ɨ Felipe tɨjɨn:
—¿Jo'nyij tyeyá'nanan ɨ páan mej mij néijmi'i tyú'cua'nyij ɨ tyeítyee?
6 Ajta a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' tɨ'ɨj jaaséj je'ej tɨ rɨnyij ɨ Felipe, ji'nye Jesús pu'ríj
jamua'reeriaca'aj je'ej tɨ huárɨnyij.
7 Felipe pu'ij a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:
—Tɨ pua'aj a'yan tyetyí'toove'ej a'chu hua'puaj anxɨtyej ɨ túmii, capu na'aj cɨ'pej tyej
tyij páan huánanan tyajta je'en néijmi'caa tyú'cue'tyej.
8 Aj pu'ij a'ɨ́jna ɨ Andrés, tɨ ajta jamuán jo'chá'canya'aj, tɨ ajta ihuáaria'ra' pué'een ɨ
Simón, a'ɨ́ɨ pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
9 —Yaa pu pá'rɨ'ɨj huatyéjve, anxívicaa pu ɨ páan tyí'cha'ɨj, ajta hua'puácaa ɨ hue'tyée,
ajta capu cɨ'pej mej mij néijmi'i tyú'cua'nyij ɨ tyeítyee.
10 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Siahuo'té'exaatye' ɨ tyeítyee maj oorá'sej.
Jéehua pu huátu'piica'aj a'ájna, aj mu mij oorá'saca'. A'chu mu anxɨ́ ví'ra'aj ará'axcaa
ɨ tyétyacaa.
11 Aj pu'ij Jesús ja'ancuráɨ'puj ɨ páan, ajta je'en tɨ'ɨj tyaatatyóotzi'ria'aj ɨ Dios, aj pu'ij
huo'ráaɨ'pu'uj ɨ maj ajo'quéetɨma'caa. A'yaa pu cha'tána'aj huó'ruuj ɨ hue'tyée, a'ɨ́ɨjma
pu ajta huo'rɨ́ɨ'ɨj.
12 Matɨ'ɨj tyámua' naa juxáahuaj tyu'cuá'aj, Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj a'ɨ́ɨjma ɨ
maj jamuán huacɨ́j tɨjɨn:
—Siata'aj jaaráɨ'pu' ɨ tɨ avá'ɨtzee, tɨ'ɨj quee tyi'tɨ́j jo'huɨ́'tzɨ'ɨn.
13 A'ɨ́ɨ mu mij jaariá'sɨɨ, majta je'en tya'vá'jɨstya'xɨj tamuáamuata' japuan hua'puaj
sicɨɨ a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨ avá'ɨtzee ɨ páan tɨ anxívica'aj.
14 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ tyeítyee, matɨ'ɨj jaaséej a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús tɨ a'yan huarɨ́j, a'yaa mu
tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—Jɨ'ré'can jɨme' pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ Dios jitze ma'can tyí'xaj, ɨ tɨ yan uvé'nyesij ɨ
cháanacaj japua.
15 Ajta tɨ'ɨj ɨ Jesús jáamua'reeri' maj a'yan tyá'xɨe'va'ca'aj maj ca'nyéjrɨj jɨn
jaata'ɨ́jtye'en tɨ'ɨj tye'entyájrutyej ɨ rey jɨme', a'ɨ́ɨ pu'ij avá'raj, tɨ'quij ɨ jɨrɨ́j japua áan
jo'ojnyéj jusɨ́ɨj.

Jesús pu antáraj ɨ jájtyij japua
(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

16 Tɨ'ɨj huare'chuíxarisima'caj, a'ɨ́ɨ mu ɨ maj jamuán huacɨ́j ajo'cáanyej jo'tɨj
ja'va'ástɨmee ɨ jájtyij,
17 matɨ'ɨj mij báarcuj jitze atyáacɨj, mej mij antácɨɨnyej után jitze pujmua' a
Capernaúm. Pu'ríj huariá'tɨca'risima'aj, ajta ɨ Jesús capu aja'hua'taca'aj.
18 Aj pu'ij ca'nyíin jɨn huatá'aacariaca', a'ɨ́j pu jɨn á'xɨria'ca'aj ɨ jájtyij.
19 Matɨ'ɨj meríj anxívij nusu aráseej quiloometroj a'chu ɨmuáj ajooju'caj, aj mu mij
jaaséej tɨ aja'vá'ma'ca'aj a'ɨ́jna ɨ Jesús, jájtyij japua pu huama'ca'aj, tyámua' mu mij
tyu'tátzɨɨn.
20 Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Nyáaj nu a'ɨ́ɨn pué'een, caxu tyí'tzɨɨnye'ej.
21 Matɨ'ɨj mij tyámua' tyetyéejej a'ájna ɨ báarcuj jitze, camu a'chu a'tyéevi'ij matɨ'ɨj
a'áa ja'rá'aj jo'maj jo'cɨ́'ca'aj.
22 Yaa ariá'pua'aj, a'ɨ́ɨmaj ɨ tyeítyee ɨ maj a'áa ja'tyúusɨɨria'ca'aj ɨ Jesús jimi, a'ɨ́ɨ mu
jáamua'reeri' maj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Jesús jamuán huacɨ́j jo'cɨ́j ɨ báarcuj, ajta quee ɨ Jesús
hua' jamuán jo'ra'ajcaa.
23 Aj mu mij séecan ɨ báarcuj Tiberias maj ja'ráacɨj a'áa jóohuiixɨj jo'maj tyojó'cuaa ɨ
tyeítyee tɨ'ɨj Jesús tyaatatyóotzi'ria'aj ɨ Dios.
24 Ajta matɨ'ɨj jaaséj tɨquee aja'hua'taca'aj a'ɨ́jna ɨ Jesús majta quee aja'hua'taca'aj
a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jamuán huacɨ́j, aj mu mij ɨ tyeítyee atyáacɨj ɨ báarcuj jitze, matɨ'ɨj mij a'áa
jó'ju' a Capernaúm, mej mij a'áa yó'huoonyij a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús.

Jesús pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ páan ɨ maj jɨn júurɨj muá'ra'nyij

25 Matɨ'ɨj a'áa ja'rá'aj után jitze pujmua' jo'tɨj ja'alaguun, a'áa mu yo'tyoj a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús
matɨ'ɨj mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—Maeestro, ¿a'najnyí yapaj rá'aj a'yájna?
26 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jɨme', siaj mua'aj a'ɨ́jcɨ jɨn nyahuo ji'nye
setyu'cuaj 'asta siana'aj quee tyámua' tyityaatajú'xaj, caxu a'ɨ́jna jɨme' siaj jaaséj je'ej
nyaj huarɨ́j ɨ siaj jɨn je'ej tyámua' tyo'taséj.

27 Caxu a'ɨ́jna jɨn tyí'muarɨe'ej siaj sij jaamué'tɨn ɨ cue'ráj tɨ jo'huɨ'tzɨj, sulu a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ cue'ráj tɨ jusén jɨn tyí'huɨ̈re' ɨ siaj jɨn júurij xá'ju'un jusén jɨme'. A'ɨ́ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ cue'ráj ɨ tɨ jamuaatá'sij a'ɨ́jna ɨ Dios yójra', ji'nye a'ɨ́jna ɨ Dios, ɨ tɨ tavástara' pué'een, a'ɨ́ɨ pu néijmi'i jitzán tyu'tyájtoo ɨ juyój.
28 A'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Tyi'tanyí juxɨe've' tyej tyij a'yan huárɨnyij je'ej tɨ ɨ Dios tyá'xɨe've'?
29 Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:
—A'yaa pu ɨ Dios tyá'xɨe've' siaj jitzán tyá'antzaahuatye'en a'ɨ́jcɨ jimi a'ɨ́ɨn tɨ uyo'ta'ítyaca'.
30 Matɨ'ɨj mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Tyi'tanyí pataataséjratye'sij, tyej tyij jaaséeran tyamua'antzaahuatye'en? ¿Tyi'tanyí jɨn je'ej parɨnyij?
31 A'ɨ́ɨmaj ɨ tahuásimua'cɨ'ɨj mu jáacuaj a'ɨ́jcɨ ɨ maná a'ájna jo'tɨj quee já'tyi'tɨɨtaca'aj, a'yájna tɨ'ɨj tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn: "A'ɨ́j pu huo'cue'ej ɨ páan tajapuá tɨ já'ma'can."
32 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jɨn tyajá'mua'ixaatye' tɨquee ɨ Moisés pu tyihuo'tá' ɨ páan tajapuá tɨ já'ma'can, sulu ɨ nyavástara' pu tyu'tá'caa a'ɨ́jna ɨ páan tɨ jɨ'ré'can jɨme' tajapuá já'ma'can.
33 Ji'nye a'ɨ́jna ɨ páan ɨ Dios tɨ tyu'tá'caa, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een tajapuá tɨ já'ma'can ajta je'en júuricamej hua'tá'caa a'ɨ́ɨjma ɨ maj yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua.
34 Matɨ'ɨj mij a'yan tyaatáhuaviiri' tɨjɨn:
—Tavástara', taatá' a'náj tɨna'aj a'ɨ́jcɨ ɨ páan.
35 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Nyáaj nu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ páan tɨ júuricamej tyu'tá'caa. A'ɨ́jna ɨ tɨ nye jimi yeve'ré'nyej, capu a'náj huataí'cuataj, ajta ɨ tɨ nyéetzɨj jimi tyá'tzaahuatye', capu ajta a'náj huataí'imu'uj.
36 Nyajta nyáaj nu nyerɨj a'yan tyajamuaaté'exaa, caxu mua'aj tyá'tzaahuatye' tyij siajta serɨj naaséj.
37 Néijmi'i a'ɨ́ɨmaj ɨ tɨ Dios naatátuiire'sij, a'ɨ́ɨ mu nye jimi yeve'ré'nyesij, majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj nye jimi yeve'ré'nyesij, canu huo'ré'ityij.
38 Ji'nye canu a'ɨ́jcɨ jɨn yava'cáanyej nyej nyij a'yan huárɨnyij je'ej nyej nyasɨ́ɨj tyá'xɨe've', sulu nyata'aj nyij a'yan huárɨnyij je'ej tɨ tyá'xɨe've' ɨ nyavástara', ɨ tɨ unyojo'ta'ítyaca'.
39 Ajta a'yaa pu tyá'xɨe've' a'ɨ́jna ɨ tɨ unyojo'ta'ítyaca' nyaj quee séej jo'rɨeenyij a'ɨ́ɨjma ɨ tɨ naatátuiire'sij, sulu nyej nyij huo'tájuuritye'en a'ájna xɨcáara' jitze tɨ'ɨj néijmi'i tye'entyipuá'rij.
40 Ji'nye a'yaa pu tya'ajxɨé'vi'ra' ɨ nyavástara' maj néijmi'i ɨ maj jaséjran ɨ yójra' ɨ Dios majta jitzán tyá'antzaahuatye'en, mej mij a'ɨ́ɨmaj jusén jɨn júurij muá'ra'nyij, nyajta je'en nyáaj huo'tájuuritye'en a'ájna xɨcáara' tɨ'ɨj jitzán néijmi'i tye'entyipuá'rij.
41 Aj mu mij a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can huatyóohuij maj tyi'huóo'ixaatye'en jujɨ́ɨmua'aj a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn: "Nyáaj nu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ páan jútye' tɨ je'cáanyej."
42 Matɨ'ɨj mij a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—¿Nyiquee a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Jesús ɨ tɨ yójra' pué'een a'ɨ́jcɨ ɨ José? Ityáj tu jamua'tyej ɨ táatajra' tyajta ɨ náanajra'. ¿Ji'nye tɨ'ɨj a'yan tyí'xaj yee jútye' nu je'cáanyej?
43 Aj pu'ɨj Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Caxu che' je'ej tyúu'ixaatye'ej.
44 Capu ɨ'rɨj tɨ a'tɨ́j yeve'ré'nyej nye jimi, tɨpua'aj quee ɨ Dios tɨ unyojo'ta'ítyaca' ca'nyíjra'aj jaatá'an tɨ'ɨj a'yan huárɨnyij, nyáaj nu jaatájuuritye'sij a'ájna xɨcáara' tɨ jitzán néijmi'i tye'entyipuá'rij.
45 A'yaa mu tyo'yú'xaca' a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj tɨjɨn: "Dios pu néijmi'caa tyí'mua'tyej." A'ɨ́j pu jɨn a'ɨ́ɨmaj ɨ maj janamuaj ɨ nyavástara', majta a'ɨ́j jitze tyúu'iteeritye', a'ɨ́ɨ mu nye jimi yeve'ré'nyesij.
46 'Capu a'yan huatóomua'aj tɨ a'tɨ́j arí jaaséej ɨ nyavástara', sulu a'ɨ́ɨ pu jaaséj ɨ tɨ a'ɨ́jna jitzán eeráma'can ɨ Dios.
47 A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jɨn tyajá'mua'ixaatye' tɨjɨn a'tɨ́j tɨ tyá'tzaahuatye', a'ɨ́ɨ pu jusén jɨme' júurij ja'mej.
48 Nyáaj nu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ páan tɨ júuricamej tyu'tá'caa.
49 A'ɨ́ɨmaj ɨ já'muahuasimua'cɨ'ɨj a'ɨ́ɨ mu jáacuaj a'ɨ́jcɨ ɨ maná a'ájna jo'tɨj quee já'tyi'tɨj, majta je'en a'yan cha'taj mana'aj tyityáacuij,
50 nyajta nyáaj a'ɨ́j nu já'mua'ixaatye' ɨ páan jútye' tɨ je'cáanyej, ajta a'tɨ́j tɨ a'ɨ́j huácua'nyij ɨ páan, capu muɨ'nyij.

51 Nyáaj nu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ páan tɨ júurɨj jútye' tɨ je'cáanyej, a'tɨ́j tɨ jacua'nyij a'íjcɨ ɨ páan, a'ɨ́ɨ pu jusén jɨn júurɨj ja'mej. Ajta a'ɨ́jna ɨ páan ɨ nyaj jaatámu'vejritaj, a'íi pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ nyaj jatyáhue'ra'. A'yaa nu tyaatámu'vejritaj mej mij júurɨj muá'ra'nyij a'ɨ́ɨmaj ɨ maj yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua.
52 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, a'ɨ́ɨ mu huatyóohuij maj tyi'huóo'ixaatye'en séej jamuán majta séej, a'yaa mu tɨjɨn:
—¿Ji'nye tyíɨ'rij tɨ a'múu juhué'ra' táacue'tyej?
53 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tɨjɨn tɨpua'aj sequée jáacua'nyij ɨ hue'ria'ra' a'ɨ́jcɨ ɨ yójra' ɨ Dios, siajta quee jaayé'en ɨ xúuria'ra', caxu jusén jɨn júurɨj xá'ju'un.
54 A'ɨ́jna ɨ tɨ jáacua'nyij ɨ nyahue'ra' ajta jaayé'en ɨ nyaxúure', a'ɨ́ɨ pu jusén jɨn júurɨj ja'mej, nyáaj nu nyij jaatájuurityeʼsij a'ájna xɨcáara' tɨ'ɨj jitzán néijmi'i tye'entyipuá'rij.
55 Ji'nye a'ɨ́jna ɨ nyahue'ra' a'ɨ́ɨ pu pué'een ɨ cue'ráj tɨ jitzán eeráma'can ɨ júuricamej, ajta ɨ nyaxúure' a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ maj jaayé'en tzáahuatyi'ra'aj jɨme'.
56 A'ɨ́jna ɨ tɨ jacua'nyij ɨ nyahue'ra', ajta jaayé'en ɨ nyaxúure', a'ɨ́ɨ pu nye jimi huatyáɨtzeere'ej, nyajta je'en nyáaj jimi huatyáɨtzeere'ej.
57 A'ɨ́jna ɨ nyavástara', ɨ tɨ unyojo'ta'ítyaca', a'ɨ́ɨ pu júurɨj, nyajta nyáaj a'ɨ́j nu jitze ma'can júurɨj, a'yaa pu cha'tána'aj ij, a'ɨ́jna ɨ tɨ nye jimi tyí'cua'caa, a'ɨ́ɨ pu nye jitze ma'can júurɨj ja'mej.
58 A'ɨ́j nu já'mua'ixaatye' ɨ páan jútye' tɨ je'cáanyej. A'ɨ́jna ɨ páan capu a'yan een tɨ'ɨj a'ɨ́jna ɨ maná ɨ já'muahuasimua'cɨ'ɨj maj jáacuaj, ajta matɨ'ɨj jaacua'aj a'yaa mu cha'mana'aj tyityáacuij, ajta a'tɨ́j tɨ jacua'nyij a'ɨ́jcɨ ɨ páan, a'ɨ́ɨ pu júurɨj ja'mej jusén jɨme'.
59 A'yaa pu tyihuo'muá'tyej a'ájna jo'maj jóosɨ'rihua'aj a Capernaúm.

Mue'tɨ́j mu ɨ maj jamuán huacɨ́j jaatáxaahuataca' ɨ Jesús
60 Matɨ'ɨj a'yan tyáanamuajri', mue'tɨ́j mu ɨ maj jamuán huacɨ́'ca'aj ɨ Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—A'ɨ́jna ɨ tɨ jatyáxajta jéehua pu tyési' tyej tyij a'yan huárɨnyij, ¿a'tanyíj púj oorej tɨ'ɨj a'yan huárɨnyij?
61 Ajta a'ɨ́jna ɨ Jesús, tɨ'ɨj jáamua'reeri' maj a'yan tyúu'ixaatya'ca'aj, a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Nyi je'ej pua'aj jamuaatá'aj ɨ nyaj jataxájtaca'?
62 ¿Ji'nye tya'ra'nyíiche', tɨpua'aj nyéetzij sianaaséj nyaj jó'ra'nyij u tajapuá jó'nyaj anaquéej jó'catyii?
63 A'ɨ́jna ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, a'ɨ́ɨ pu júuricamej tyu'tá'caa, ajta a'ɨ́jna ɨ siaj jatyáhue'ra' capu tyi'tɨ́j huɨ́ɨre'. Ajta a'ɨ́jna ɨ nyúucarɨj ɨ nyaj jamuáa'ixaa a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, ajta jamuatá'caa siaj sij jusén jɨme' júurɨj xá'ra'nyij.
64 Ajta séecan mu ja'mua jimi séejre' ɨ maj quee tyá'tzaahuatye'.
A'yaa pu tyihuo'té'exaaj ɨ Jesús, ji'nye a'ɨ́ɨ pu arí jamua'reeriaca'aj a'tyán maj pué'eenye'ej ɨ maj quee tyá'tzaahuatye', ajta a'tɨ́j tɨ a'ɨ́ɨn pué'eenye'ej ɨ tɨ a'ɨ́j tyu'tátuɨire'sij.
65 A'ɨ́j pu jɨn a'yan ajta tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'ɨ́j nu jɨn a'yan tyajamuaaté'exaa tɨquee ɨ'ríj tɨ a'tɨ́j nye jimi yeve'ré'nyej, tɨpua'aj quee ɨ Dios ca'nyíjra'aj jaatá'an tɨ'ɨj a'yan huárɨnyij.
66 Tɨ'ɨj na'aj a'ájna ɨmuáj, mue'tɨ́j mu ɨ maj Jesús jamuán huacɨ́'ca'aj jaatáxaahuataca', camu mij che' jamuán huacɨ́'ca'aj.
67 Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' a'ɨ́ɨjma ɨ maj jamuán huacɨ́j ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej tɨjɨn:
—¿Nyi siajta mua'aj serɨ́j naatáxahuataj?
68 Ajta a'ɨ́jna ɨ Simón tɨ ajta Pedro ántyapuaj, a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Tavástara', ¿a'tanyíj jimi utyo'ju'uj tá'ju'un? A'nyúucaa pu jitze séejre' ɨ tyaj jɨn júurɨj tá'ra'nyij jusén jɨme'.
69 Ityáj tu tyerɨ́j ajimi tyá'tzaahuatye', tyajta a'yan tyá'mua'reej paj muáaj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Dios tɨ jimi jo'vé'mej.
70 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—¿Nyi nyequee nyáaj jamua'antyíhuoo mua'ajmaj mu siaj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej? Ajta sɨ́ɨj tɨ ja'mua jitze ajtyáma'can, tyiyáaru' pu jitzán séejre'.
71 Tɨ'ɨj a'yan tyu'taxájtaca' ɨ Jesús, a'ɨ́j pu tyáxajtasime'ej ɨ Judas, ɨ tɨ yójra' pué'een a'ɨ́jcɨ ɨ Simón tɨ Iscariote tye'entyímu'tacaa, ji'nye a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ avíitzij jɨn tyu'tátuɨire'sij a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús, tyij ajta ɨ Judas hua' jitze ajtyáma'cantaj ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej.

7

Camu jimi tyá'tzaahuatye' ɨ ihuáamua'mua' ɨ Jesús

1 Tɨ'ɨj a'yan tyu'rɨ́j, a'áa pu jó'yi'caaj a'ɨ́jna ɨ Jesús a'ájna a Galileea. Capu jaxɨe'va'ca'aj tɨ a'áa jo'tyávaacaj a Judea, ji'nye a'ɨ́ɨmaj mu jahuooca'aj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can mej mij jaajé'caj.

2 Ajta arí tyí'vejri'taca'aj a'ájna matɨ'ɨj tyí'ye'estyahua'aj a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ ɨnáamuaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can,

3 a'ɨ́ɨmaj mu ɨ ihuáamua'mua' a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Capáj a'yan a'ɨtzaaj, áricuj a'ájna a Judea, mata'aj mij ɨ maj a jamuán huacɨ'ɨj a'áa maj já'sejre' jaaséj je'ej paj tyi'tɨ́j jɨn rɨcɨj.

4 Ji'nye tɨpua'aj a'tɨ́j a'yan tyá'xɨe've'ej mej mij néɨjmi'i jáamua'tyij, capu avíitzɨj jɨn tyí'muarɨe'. Ajta a'yájna patɨ'ɨj períj rɨcɨj, jéetze' pu tyámua' naa paj huo'taséjratye'en néɨjmi'caa ɨ maj yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua.

5 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ ihuáamua'mua' camu ja'tzaahuatya'ca'aj a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús.

6 Jesús pu'ɨj a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Capu eexúj a'ájna atyojo'ré'nyej a'tzáaj tɨ huaxá'puɨ' nye jimi, ajta ja'mua jimi a'náj tɨ na'aj pu xá'puɨ'.

7 A'ɨ́ɨmaj ɨ maj yan séejre' ɨ cháanacaj japua capu je'ej tyíɨ'rij mej mij mua'ajmaj jamuájcha'ɨ́ɨria'aj, ajta nyéetzɨj mu xaa nyéjcha'ɨ́ɨre', ji'nye nyáaj nu huá'sejratye' tɨ je'ej pua'aj een je'ej maj tyi'tɨ́j uurej.

8 Séricuj mua'aj jo'maj tyeje'ye'estej, canu nyáaj ujó'yi'ij, ji'nye capu eexúj nye jimi huaxá'puɨ'.

9 A'yaa pu tyihuo'te'exáatye'ej, tɨ'ɨj ij a'áa jo'tyá'ɨtzee a'ájna a Galileea.

Tɨ'ɨj Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj jo'maj a'ɨ́jcɨ ja'ye'estej ɨ ɨnáamuaj

10 Ajta matɨ'ɨj jo'cíj ɨ ihuáamua'mua', Jesús pu ajta ujó'mej jo'maj tyejé'yi'istej, ajta capu juséerataj ujó'mej, sulu avíitzɨj pu jɨn a'yan huarɨ́j.

11 Majta ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can a'ɨ́ɨ mu jahuooca'aj a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús, a'yan metyi'xáataj tɨjɨn:

—¿Jo'nyij je'ej je'en a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j?

12 Jéehua mu ɨ tyeɨ́tyee jaxajtaca'aj a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús. Séecan mu a'yan tyí'xajtaca'aj tɨjɨn: "Tyámua' pu tyí'tyevij", majta séecan a'yan tyí'xajtaca'aj tɨjɨn: "Capu tyámua' rɨcɨj, a'ɨ́ɨ pu huá'cuanamuaj ɨ tyeɨ́tyee."

13 Ajta capu a'tɨ́j óoca'nyajca'aj tɨ jéjre'cɨtze' jaataxáj a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús, ji'nye mahuá'tzɨɨnya'ca'aj a'ɨ́ɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can.

14 Matɨ'ɨj meríj jé'ta' joojú'caj ɨ maj jɨn tyí'ye'estej, aj pu'ɨj Jesús utyájrupɨj u tyeyúuj tzajta' ajta je'en huatyóochej tɨ tyihuó'mua'tyej.

15 Je'ej mu tyo'taséj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu mij tyí'xajtaca'aj tɨjɨn:

—¿Ji'nye tɨ'ɨj a'mújna jéehua tyu'yí'tɨn, ma'ajta quee a'náj tyi'huóomua'aj?

16 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—A'ɨjna ɨ nyaj jɨn tyaja'muamua'tyej canu nyasɨ́ɨj jájtyo, sulu a'ɨ́ɨ pu naatá' ɨ tɨ unyojo'ta'ítyaca'.

17 Tɨpua'aj a'tɨ́j jaxɨe'va'aj tɨ'ɨj a'yan huárɨnyij je'ej tɨ ɨ Dios tya'ajxɨé'vi'ra', a'ɨ́ɨ pu jamua'reeren tɨpua'aj ɨ Dios jimi já'ma'cantaj nyaj jɨn tyaja'muamua'tyej na'ríɨj nyasɨ́ɨj nyana'aj jájtyo.

18 A'ɨjna ɨ tɨ a'ɨ́jcɨ tyáxajta je'ej tɨ jusɨ́ɨj tyéejtyoj, a'yaa pu tyá'huoo tɨ'ɨj jusɨ́ɨj tyámua' huatóosejrata, ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ a'yan tyá'huoo tɨ'ɨj tyámua' tyaatá'an a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ uyo'ta'ítyaca', a'ɨ́ɨ pu jɨ'ré'can jɨme' tyí'xaj, ajta quee je'ej tyíɨ'rij tɨ'ɨj a'tɨ́j je'ej pua'aj tyá'xajta.

19 '¿Nyiquee a'yan tyi'ja'yájna tɨ ɨ Moisés ja'mua jimi jaatyájtoo ɨ nyúucarɨj ɨ siaj jɨn tyí'ɨjta? Ajta capu a'tɨ́j tɨ ja'mua jitze ajtyáma'can ja'tzaahuatye'. ¿Ji'nye een jɨme' setyá'xɨe've' siaj sij naajé'caj?

20 A'yaa mu ɨ tyeɨ́tyee tyityaatanyúj tɨjɨn:

—Tyiyáaru' pu atzájta' séejre'. ¿A'tanyíj muaje'catamuɨ'ɨj?

21 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tɨjɨn:

—Néɨjmi'i xu mua'aj je'ej tyityo'tóomuajtyaca' nyatɨ'ɨj tyi'tɨ́j tyámua' huáruuj a'ájna xɨcáara' ɨ siaj jitzán juso'pii.

22 Ajta a'yájna, Moisés pu jamuaata'íj siaj ja'antyísiichixɨ'ɨn ɨ junavíj (ajta quee ɨ Moisés jitze je'ráma'can, sulu Dios pu jaatyájtoo a'ɨ́ɨjma jimi ɨ já'muahuasimua'cɨ'ɨj), mua'aj xu sij a'yan tye'entyisí'chej ɨ naviíra' ɨ unyáaque'ej tɨ tyáatɨ' a'ájna xɨcáara' siaj jitzán juso'pii.

23 Ajta a'yájna tyij a'íjna jɨme' siaj quee jaxɨe've' siaj ootyá'ɨtzeere'en a'íjcɨ jitze ɨ nyúucarij Moisés tɨ jaatyájtoo, siaj sij ja'antyisí'chej ɨ navíira' ɨ unyáaque'ej a'ájna xɨcáara' siaj jitzán juso'pii, ¿ji'nye siaj sij nye jimi huatanyínyu'cacuca' nyatɨ'ɨj séej ɨ tyévij tyú'huaaj a'ájna xɨcáara' siaj jitzán juso'pii?
24 Caxu a'íjna jɨn a'yan tyihuá'xijtye'ej je'ej tɨ síɨj huasé'rin. Siatɨ'ɨjtá séej á'xijtye'ej, a'yaa xu huárɨnyij je'ej tɨ tyi'tyéevijtɨj tzáahuatyi'ra'aj jɨme'.

Jesús pu jaxaj jo'tɨj je'ráma'can

25 Séecan ɨ maj a'áa já'chajca'aj a Jerusalén, a'íɨ mu huatyóohuij maj a'yan tyi'huóo'ihuo' tɨjɨn:
—¿Nyiquee a'múu a'íɨn pué'een ɨ maj jahuoo mej mij jaajé'caj?
26 A'mána'aj jéjrista' huatyéjve tyihua'ixáatye'ej, ajta quee a'tíj je'ej tyé'jee. ¿Nyiquij meríj a'íɨmaj ɨ maj tyityatatyíj ja'antzaahuaj tɨ a'múu jɨ'ré'can jɨme' a'íɨn pué'een ɨ Cɨríistu'?
27 Ajta ityáj tu jamua'reej jo'tɨj já'ma'can a'mújna, ajta tɨ'ɨj ɨ Cɨríistu' ya'uvé'nyej, capu a'tíj jamua'reeriaj ja'mej jo'tɨj já'ma'can.
28 Tɨ'ɨj ɨ Jesús a'yan tyáanamuajri', ajta óoche' tyihua'mua'tyáacaj u tyeyúuj tzajta', a'yaa pu'ij ca'nyíin jɨn tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—Nyi mua'aj sényamua'tyej nyi siajta jamua'ree jó'nyaj já'ma'can. Ajta canu nyasíɨj nyana'aj mujo'vé'mej, sulu a'íj nu jitze ma'can mujo'vé'mej ɨ tɨ unyojo'ta'ítyaca', síɨj tɨ ɨ'ríj siaj jimi tyú'ca'nyej siajta mua'aj caxu jamua'tyej.
29 Nyáaj nu xaa jamua'tyej, ji'nye a'íj nu jitze eeráma'can, ajta a'íɨn unyojo'ta'ítyaca'.
30 Aj mu mij tyu'tatyésej maj jaatyéevi', ajta capu a'tíj ahuóoca'an tɨ a'yan huárɨnyij, ji'nye capu eexúj jimi tya'róo'astyaaca'aj.
31 Mue'tíj mu jimi tyá'antzaahuaj, majta a'yan tyí'xajtaca'aj tɨjɨn:
—Tɨ'ɨj ya uvé'nyej ɨ Cɨríistu', ¿nyiquij quee jéetze' tyámua' tyí'uurej quee a'mújna mu a'tíj?

A'íɨmaj mu ɨ fariseos tyí'tyese' mej mij jaatyéevi' a'íjcɨ ɨ Jesús

32 Majta ɨ fariseos a'íɨ mu huó'namuajri' ɨ tyeítyee maj a'yan tyá'xajtaca'aj a'íjcɨ ɨ Jesús, aj mu mij a'íɨmaj majta ɨ puaaríij maj tyí'ijtye' xantáaru' huata'ítyaca' mej mij jaatyéevi'.
33 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'yaa nu nyooj ja'mua jamuán séeria'aj na'mej, aj nu nyij tányij jó'ra'sij a'íjcɨ jimi ɨ tɨ unyojo'ta'ítyaca'.
34 Mua'aj xu nyahuoonyij, ajta caxu nyetyoonyij, ji'nye capu je'ej tyiɨ'ríitaj ja'mej siaj a'áa jo'ré'nyej jó'nyaj je'ej je'éenya'aj na'mej.
35 Aj mu mij ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can huatyóohuij maj tyi'huóo'ihuo' séej jamuán majta séej a'yan tɨjɨn:
—¿Jo'quíj jo'méj a'mújna, tɨ'ij quee ɨ'ríitaj ja'mej tyaj jáatyoonyij? ¿Nyiquij a'íɨjma jimi jo'ma'aj ja'mej ɨ maj séej chuéj japua ja'chej, tɨ'ij a'íɨjma tyú'mua'tyej ɨ maj quee tyá'tzaahuatye'?
36 ¿Ji'nye jaatamua'aj a'íjcɨ ɨ nyúucarij tɨ a'yan yee: "Mua'aj xu nyahuoonyij, siajta quee nyetyoonyij, ji'nye capu je'ej tyíɨ'rij siaj a'áa jo'ré'nyej jó'nyaj je'ej je'éenya'aj na'mej"?

Jesús pu huo'tajé mej mij jimí a uré'nyej

37 Tɨ'ɨj arí tye'entyipuá'risima'caj ɨ maj tyí'ye'estyaa, a'ájna xɨcáara' jitze ɨ tɨ jéetze' juxɨe've'. A'ájna xɨcáara' jitze pu ɨ Jesús huatyéechaxɨj, tɨ'quij ca'nyíin jɨn tyu'taxájtaca' a'yan tɨjɨn:
—Tɨpua'aj a'tíj i'mu'uj, che' nye jimi yeve'ré'nyej, tɨ'ij huaye'en.
38 Ajta a'íjna ɨ tɨ nye jimi tyá'tzaahuatye', a'yájna tɨ'ɨj tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn: "A'íj pu tzajta' séeria'aj ja'mej a'íjna ɨ jájtyij tɨ júuricamej tyu'tá'caa."
39 A'yaa pu ɨ Jesús tyu'taxájtaca', a'íɨjma jimi ɨ maj tyá'antzaahuatye'sij tɨ'ij ajta hua' jimi huatyá'ɨtzeere'ej ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, ji'nye capu eexúj ɨ júuricama'ra' ɨ Dios hua' jimi séjria'ca'aj, ji'nye capu eexúj ɨ Jesús tajapuá jo'ojnyájca'aj tɨ'ij ɨ Dios ju júuricamej ujo'ta'ítyej.

Séecan mu ɨ tyeítyee ajtacíj

40 Séecan mu ɨ tyeítyee a'áa jo'tyú'uuca'aj ɨ maj a'yan tyu'taxájtaca' matɨ'ɨj jáanamuajri' tɨjɨn:
—A'yaa pu tyi'ja'yájna tɨ a'múu a'íɨn pué'een ɨ tɨ tyí'xaj ɨ Dios jitze ma'can.
41 Majta séecan a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—A'íi pu a'íɨn pué'een ɨ Cɨríistu'.
Majta séecan a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tɨjɨn:

—Capu a'ɨ́in pué'een, ji'nye capu ɨ'ríj tɨ ɨ Cɨríistu' a'áa já'ma'cantaj a Galileea
42 A'yaa pu tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze tɨ ɨ Cɨríistu' a'ɨ́j jitze eeráanyesij ɨ David, ajta tɨ a'áa ja'ma'cáantaj ja'mej a Belén, jo'tɨj ajta já'ma'cantaca'aj a'ɨ́jna ɨ David.
43 A'ɨ́j mu jɨn séecan ajtacɨ́j ɨ tyeítyee a'ɨ́jcɨ jɨme' je'ej tɨ ɨ Jesús tyu'taxájtaca'.
44 Séecan mu jaxɨe'va'ca'aj maj jaatyéevi', ajta capu a'tɨ́j a'yan huarɨ́j.

A'ɨ́imaj ɨ maj tyityatatyíj camu ja'tzaahuatya'ca'aj ɨ Jesús
45 Majta a'ɨ́imaj ɨ maj tyí'cha'ɨj ɨ tyeyúuj tzajta', a'ɨ́i mu a'áa jo'ré'nyej hua' jimi ɨ maj tyeyúuj tzajta' tyí'ijta majta ɨ fariseos jimi, a'yaa mu mij a'ɨ́imaj tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Ji'nye sequée uya'ráaja?
46 Majta a'ɨ́imaj ɨ maj tyí'cha'ɨj, a'yaa mu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Capu a'náj a'tɨ́j a'yan tyu'xájtaca' tɨ'ɨj a'ɨ́jna.
47 Aj mu mij ɨ fariseos a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—¿Nyi arí ajta mua'ajmaj jamuáacuanamuaj?
48 ¿Nyiquij arí sɨ́ɨj ɨ tɨ tyí'ta'ijtye' ja'antzaahuaj a'ɨ́jcɨ, na'ríij sɨ́ɨj tɨ fariseo pué'een?
49 Majta a'ɨ́imaj ɨ tyeítyee, camu yó'itej je'ej tɨ tyé'yu'si' a'ɨ́jcɨ jitze ɨ yu'xarij Moisés tɨ jaatyájtoo, a'ɨ́i mu merɨ́j jo'vátzɨj.
50 Ajta ɨ Nicodemo ɨ tɨ arí séej ɨ Jesús jimi ja'tanyájca'aj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
51 —A'yájna tɨ'ɨj tyí'ta'ijtye' ɨ yu'xarij, a'yaa pu tyá'xaj tɨquee je'ej tyíi'rij tyaj a'tɨ́j ooxíjtye'en, tyequée mí'een tyee'íhuo'ran tyej tyij jaanamuáaran je'ej tɨ tyi'tɨ́j jɨn rɨcɨj.
52 Matɨ'ɨj mij a'ɨ́imaj a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—¿Nyi pajta muáaj a'áa já'ma'can a Galileea? Ahua'mua'tyej ɨ yu'xarij aj paj jamua'reeren tɨquee a'tɨ́j a'áa já'ma'can a Galileea tɨ Dios jitze ma'can tyí'xaj.
53 Matɨ'ɨj mij jo'cɨ́xɨj sɨ́ɨj ajta sɨ́ɨj jo'maj jo'cháatɨmee.

8

A'ɨ́jna ɨ íitɨ' tɨ huóoxana'cɨrej
1 Ajta ɨ Jesús a'áa pu jo'mej jo'tɨj jɨríj jo'tacá'aj tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Aseitúunajrimi,
2 yaa ariá'pua'aj, tɨ'ɨj oochán eere'nyáaj ɨ xɨcáj, ajtáhua'aj pu utyájrupij u tyeyúuj tzajta'. Majta je'en ɨ tyeítyee ajtyáxɨiriaca' jimi, aj pu'ij ooyíxɨj tɨ'quij huatyóochej tɨ tyihuó'mua'tyej.
3 Majta a'ɨ́imaj ɨ maj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze ɨ maj jɨn tyí'ijta, majta ɨ fariseos, a'ɨ́i mu íitaj aje'ré'nyijtye, ɨ maj a'yan tyeetyéevi' tɨ'ɨj ooj juxána'cɨria'caj séej jamuán ɨ tyáataj. A'áa mu mij jé'ta' yo'táraj jo'maj ja'tyúusɨiria'ca'aj ɨ tyeítyee,
4 matɨ'ɨj mij a'yan tyaaté'exaa a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús tɨjɨn:
—Maeestro, a'yaa mu tyeetyéevi' a'mújcɨj mu íitaj tɨ'ɨj ooj juxána'cɨria'caj.
5 Ajta a'ɨ́jna ɨ Moisés a'yaa pu tyu'ta'ɨ́jtaca' ɨ yu'xarij jitze tɨ a'yan tyúuxɨe've' tyaj tyetyéj jɨn jaatyáto'sixɨ'ɨn tyej tyij jaajé'caj, a'tɨ́j tɨna'aj íitaj tɨ a'yan rɨjcaj. ¿Arí muáaj ji'nye petyí'xaj?
6 A'yaa mu a'ɨ́imaj tyaata'íhuo'ri' mej mij a'ɨ́jcɨ jɨn ja'antyimué'tɨn, tɨ'ɨj huatáɨ'riitarej maj tyi'tɨ́j jitzán ujpuá'ritye'en. Ajta ɨ Jesús a'ɨ́i pu ecóotutaca', tɨ'quij huatyóochej tɨ juxɨtyéj jɨn tyo'yú'xaj a chóota'.
7 Majta móoche' a'yan tyé'ihuo'raca'aj, aj pu'ij ɨ Jesús huatyéechaxɨj tɨ'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'ɨ́jna ɨ tɨquee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeere' ajta quee tyi'ijxána'cɨra'aj, che' a'ɨ́in anaquéej jaatato'oj ɨ tyetyéj jɨme'.
8 Aj pu'ij ajtáhua'aj ecóotutaca' ajta tye'ej yú'xajraa a chóota'.
9 Matɨ'ɨj a'yan tyáanamuajri' je'ej tɨ ɨ Jesús tyu'taxájtaca', aj mu mij jo'cɨ́xɨj sɨ́ɨj ajta sɨ́ɨj, anaquéej mu a'ɨ́imaj jo'cɨ́j ɨ maj jéetze' huásij. Tɨ'ɨj ɨ Jesús jusɨ́ɨj na'quij a'áa jo'tyá'ɨtzee a'ɨ́jcɨ jamuán ɨ íitaj tɨ a'áa jo'tácatyii,
10 aj pu'ij Jesús huatyéechaxɨj ajta a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—Iitɨ', ¿jo'nyij je'ej mé'een ɨ maj a jitze tyí'pua'ritye'?
11 Aj pu'ij ɨ íitɨ' a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:
—Nyavástara', capu ma' a'tɨ́j tɨ nye jitze tyí'pua'ritye'.
Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Canu nyajta nyáaj tyi'tɨ́j a jitze pua'ritye', áricuj jó'ra', capáj che' jaxana'cɨria'aj.

Jesús pu a'ɨ́in pué'een ɨ tɨ jɨn huányeeri'ɨj íiyan ɨ cháanacaj japua
12 Aj pu'ij ɨ Jesús ajtáhua'aj a'yan tyihuo'té'exaaj ɨ tyeítyee tɨjɨn:

—Nyáaj nu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ jɨn huányeeri'ij íiyan ɨ cháanacaj japua, a'ɨ́jna ɨ tɨ nyaj jamuán jo'cha'can, a'ɨ́j pu jimi séeria'aj ja'mej ɨ tatzárij tɨ júuricamej tyu'tá'caa, capu ij a'náj tɨca'riste' jo'chá'canya'aj ja'mej.

13 Matɨ'ij mij ɨ fariseos a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Muáaj paj asɨ́ij tyá'xajta, a'ɨ́j pu jɨn quee tyi'tɨ́j huɨɨre' je'ej paj asɨ́ij tyi'tyá'xajtaj.

14 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Ɨ nyaj jɨn tyé'nyaxajta tyí'huɨɨre', tyij nyajta nyasɨ́ij nyana'aj tyényaxajtaj. Ji'nye nyáaj nu jamua'reej jó'nyaj je'ráma'can ajta jó'nyaj jooméj, siajta mua'aj caxu jamua'reej.

15 A'yaa xu mua'aj tyihuá'xɨjtye' je'ej siaj jujɨ́ɨmua'aj tyéejtyoovej. Nyajta nyáaj, canu a'tɨ́j ja'xɨjtye',

16 ajta tɨpua'aj a'tɨ́j no'xíjtyej, a'ɨ́j nu jɨn ja'xɨjtye'en ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme', ji'nye canu nyasɨ́ij je'ej tyéejtyoj, sulu a'ɨ́ɨ pu ɨ nyavástara' ɨ tɨ unyojo'ta'ítyaca' huá'xɨjtye'en.

17 A'yaa pu tyé'yu'si' a'ɨ́jcɨ jitze ɨ nyúucarij ɨ siaj jɨn tyí'ijta tɨ a'ájna tyí'huɨɨre' tɨpua'aj mahua'puaj tyi'tɨ́j muaataxáj.

18 Nyáaj nu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ nyaj nyasɨ́ij tyényaxajtaj, ajta ɨ sɨ́ij tɨ a'yan tyi'nyetyáxajta, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ nyavástara' ɨ tɨ unyojo'ta'ítyaca'.

19 Aj mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:

—¿Jo'nyij je'ej jé'een ɨ tɨ avastára'?

Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Caxu mua'aj nyamua'tyej a'tɨ́j nyaj pué'een, caxu sij siajta jamua'tyej ɨ nyavástara', tɨpua'aj nyéetzij sényamua'ajca, a'yaa xu sij siajta tya'mua'tyéeche'en ɨ nyavástara'.

20 A'yaa pu ɨ Jesús tyu'taxájtaca' tɨ'ɨj ooj tyihua'mua'tyáacaj u tyeyúuj tzajta', a'ájna véjri' jo'maj yá'sɨ'rii ɨ túmii. Ajta capu a'tɨ́j jaatyéevi', ji'nye capu eexúj atyojo'ré'nyajca'aj a'tzáaj tɨ a'yan tya'tácatyiij jimi.

Jó'nyej nyáaj jooméj, capu ɨ'ríj siaj mua'aj a'áa joojú'un

21 Ajtáhua'aj pu ɨ Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Nyáaj nu jo'mej, mua'aj xu sij nyahuoonyij, ajta a'ɨ́j xu jɨn cui'nyij ɨ siaj á'ɨtzeere' ɨ Dios jimi. Jó'nyej nyáaj jooma'aj na'mej, capu ɨ'ríj siaj mua'aj a'áa jo'ré'nyej.

22 A'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can mu a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:

—¿Nyiquij a'yan tyí'mua'tzej tɨ huóoje'caj, tɨ'ij a'yan tyí'xaj yee tɨ quee ɨ'ríj tyaj a'áa jo'ré'nyej jo'tɨj jooma'aj ja'mej?

23 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Mua'aj xu yan ma'can, nyajta nyáaj jútye' nu já'ma'can, mua'aj xu hua' jitze ajtyáma'can ɨ maj yan séejre' ɨ cháanacaj japua, nyajta nyáaj canu hua' jitze ajtyáma'can.

24 A'ɨ́j nu jɨn a'yan tyajamuaaté'exaa siaj a'ɨ́jna jɨn cui'nyij ɨ siaj jɨn ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi, ji'nye tɨpua'aj sequee tyá'tzaahuatye'ej nyaj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Dios tɨ uyo'ta'ítyaca', a'ɨ́j xu jɨn cui'nyij ɨ siaj jɨn huóoxana'cɨrej.

25 Aj mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:

—¿A'tanyíj paj pué'een?

Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Anaquéecan jɨme', ¿ji'nye tyi'tɨ́j tyúuxɨe've' nyej nyij ja'mua jamuán tyi'tyáxajtasime'en?

26 Jéehua nu ja'mua jitze ma'can tyu'taxájtaj nyajta jéehua jamua'xɨjtye'en, ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ nyojo'ta'ítyaca', a'ɨ́ɨ pu tzáahuatyi'ra'aj jɨn tyí'xaj, ajta a'ɨ́jna ɨ nyej nyáaj huá'ixaatye' ɨ maj yan japuan séejre' ɨ cháanacaj japua, a'ɨ́ɨ pu'uj tána'aj pué'een ɨ nyaj jáanamuajri' a'ɨ́jcɨ jimi ɨ tɨ unyojo'ta'ítyaca'.

27 Majta a'ɨ́ɨmaj camu yo'itéej muá'raa tɨ a'ɨ́j jitze ma'can tyihuá'ixaatya'ca'aj ɨ juvástara'.

28 A'ɨ́j pu jɨn a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Siatɨ'ɨj mua'aj na'ajriáj nyéetzij ɨ nyaj yójra' pué'een ɨ Dios, aj xu sij jamua'reeren nyej nyáaj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Dios tɨ uyo'ta'ítyaca', nyajta quee tyi'tɨ́j jɨn je'ej rɨcɨj ɨ nyej nyasɨ́ij nyana'aj jájtyo, sulu a'ɨ́j nu'uj huá'ixaatye' je'ej tɨ ɨ nyavástara' tyinaamuá'tyej.

29 Ji'nye a'ɨ́jna ɨ tɨ unyojo'ta'ítyaca' a'ɨ́ɨ pu nyaj jamuán yésejre', capu ɨ nyavástara' a'náj juséentacan yanúurɨej, ji'nye a'náj tɨna'aj nu a'yan rɨcɨj je'ej tɨ a'ɨ́j tya'ráanajchi.

30 Tɨ'ɨj ɨ Jesús a'yan tyu'taxájtaca', mue'tɨ́j mu jimi tyá'antzaahuaj.

Ɨ yójmua'mua' ɨ Dios majta ɨ maj a'ɨ́j jimi tyí'huɨɨre' ɨ tɨ je'ej pua'aj een

31 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj a'ɨ́ɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can ɨ maj jimi tyá'antzaahuaj tɨjɨn:

—Tɨpua'aj tyámua' setyityaajú'un a'ɨ́jcɨ jitze ɨ nyúucarɨj ɨ nyaj nyerɨ́j jamuáa'ixaa, aj xu nyaj jamuán huacɨ́'ca'aj xá'ju'un,
32 mua'aj xu jamua'reeren ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme' a'yan tyi'ja'yájna, a'ɨ́j xu jɨn juxáahuaj mahuacɨ́'ca'aj xá'ju'un.
33 Matɨ'ɨj mij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Ityáj tu Abraham jitze eeráma'can, tyajta quee a'náj séecan jimi ca'nyéjrɨj jɨn tyu'tyáhuɨɨ, ¿ji'nye pej pij muáaj a'yan tyí'ta'ixaatye' tyaj taxáahuaj mahuacɨ́'ca'an?
34 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jɨme' tɨ a'tɨ́j tɨna'aj tɨ ootyá'ɨtzeere'en ɨ Dios jimi, a'ɨ́ɨ pu ca'nyéjrɨj jɨn tyí'huɨɨre' a'ɨ́jcɨ jimi ɨ tɨ je'ej pua'aj een.
35 A'ɨ́jna ɨ tɨ ca'nyéjrɨj jɨn tyí'muarɨe' capu jusén jɨn huatyá'ɨtzeere'ej ɨ tɨ jimi tyí'muarɨe', ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ yójra' pué'een, a'ɨ́ɨ pu hua' jamuán huatyá'ɨtzeere'ej ɨ jutyéɨtyeristyamua' jimi jusén jɨme'.
36 A'ɨ́j pu jɨn tɨpua'aj ɨ yójra' ɨ Dios jamui'ráatoonyɨj siaj sij juxáahuaj huacɨ́'ca'aj, a'yaa xu juxáahuaj tyityaacɨ́'ca'aj xá'ju'un.
37 Nyáaj nu jamua'reej siaj Abraham jitze eeráma'can, siajta a'yan tyá'xɨe've' siaj naajé'caj, ji'nye caxu ná'tzaahuatye' je'ej nyaj tyajá'mua'ixaatye'.
38 A'ɨ́j nu nyáaj já'mua'ixaatye' je'ej tɨ ɨ nyavástara' tyinaamuá'tyej, a'yaa xu sij siajta mua'aj huárɨnyɨj je'ej siaj tyáanamuajri' ɨ juvástara' jimi.
39 Matɨ'ɨj mij a'yan tyityaatanyúj tɨjɨn:
—A'ɨ́ɨ pu ityájma tavástara' ɨ Abraham.
Ajta ɨ Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Tɨpua'aj mua'aj jɨ'ré'can jɨme' yójmua'mua' siaj pué'eenye' a'ɨ́jcɨ ɨ Abraham, a'yaa xu sij siajta rɨnyɨ́iche' je'ej tɨ a'ɨ́ɨn huarɨ́j.
40 A'yaa pu'ɨj, tyɨj nyajta nyerɨ́j jamuáa'ixaa ɨ tɨ a'yan tyi'ja'yájna, ɨ Dios tɨ naamuá'tyej, mua'aj xu sij jaxɨe've' siaj naajé'caj. Ajta ɨ Abraham capu a'náj a'yan huarɨ́j.
41 Mua'aj xu sij a'yan cha'taj siana'aj rɨcɨj tɨ'ɨj ɨ ja'muavástara'.
A'yaa mu mij a'ɨ́ɨmaj tyityaatanyúj tɨjɨn:
—Catu ityáj a'ɨ́ɨjma jitze huanánɨe'huaca' ɨ maj jujɨɨmua'astaca'aj, sɨ́ɨj pu'uj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ tavástara', a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Dios.
42 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Tɨpua'aj jɨ'ré'can jɨme' Dios ja'muavástara' pué'eenye', mua'aj xu nyaxɨe've' xá'ju'un, ji'nye nyáaj nu a'ɨ́jcɨ jimi jo'vé'mej ya' nyej nyɨj huatyéjve. Canu nyasɨ́ɨj mujo'vé'mej, sulu Dios pu unyojo'ta'ítyaca'.
43 ¿Ji'nye tɨ'ɨj quee ja'mua'ɨ'rɨitye' siaj yo'itéej xá'ra'nyɨj ɨ nyaj já'mua'ixaatye'? Caxu nyojo'itej, ji'nye caxu janamuaj ɨ nyúucarɨj nyaj já'mua'ixaatye'.
44 A'ɨ́ɨ pu mua'ajmaj ja'muatáataj ɨ tyiyáaru', mua'aj xu a'ɨ́j jitze ajtyáma'can, a'yaa xu sij rɨcɨj je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tyá'xɨe've'. A'ɨ́ɨ pu ɨ tyiyáaru' tyí'tyacui'caa tɨ'ɨj na'aj jájcuaj ɨmuáj. Capu a'ɨ́jna jitze séejre' ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme', a'ɨ́j pu jɨn hue'tzij tyí'xaj. Tɨ'ɨjta tyí'hue'taj, a'yaa pu tyaataxájta cuxáa a'yan tyi'ja'yájna, ji'nye huápuɨ'ɨj pu tyí'hue'tacaa, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ hua' táataj ɨ maj tyí'hue'tacaa.
45 Nyajta nyáaj a'ɨ́j nu já'mua'ixaatye' ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme', a'ɨ́j xu jɨn mua'aj quee ná'tzaahuatye'.
46 ¿A'tanyɨ́j mua'ajmaj tɨ jitze ajtyáma'can huatóocɨ'puaj tɨ naaté'exaatye' tyi'tɨ́j nyaj jɨn á'ɨtzeere'? Ajta tɨpua'aj a'ɨ́j nyaja'mua'ixaatye' ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme', ¿ji'nye een jɨme' sequée ná'tzaahuatye'?
47 A'ɨ́jna ɨ tɨ Dios jitze ajtyáma'can, a'ɨ́ɨ pu janamuaj je'ej tɨ Dios tyí'xaj, siajta mua'aj caxu ɨ Dios jitze ajtyáma'can, a'ɨ́j xu jɨn quee janamuajracuj ɨ nyúucaria'ra'.

Cɨríistu' pu anaquéej huataséjre quee a'ɨ́jna ɨ Abraham

48 Aj mu mij a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—A'yaa pu tyi'ja'yájna je'ej tyaj tyí'xaj paj muáaj Samaaria já'ma'can ajta ɨ tyiyáaru' a tzajta' séejre'.
49 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Capu tyiyáaru' nyaj tzajta' séejre'. A'yaa nu rɨcɨj nyej nyɨj jaatyátzaahuatye'en ɨ nyavástara', siajta mua'aj, caxu tzáahuatyi'ra'aj nye jimi tyícha'ɨj.
50 Canu nyáaj jahuoo nyej nyɨj nyasɨ́ɨj tyámua' tyu'tányaxaj, sulu sɨ́ɨj pu a'yan tyá'huoo, a'ɨ́ɨ pu'ɨj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ tzáahuatyi'ra'aj jɨn tyihuá'xɨjtye'.
51 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jɨme' tɨjɨn a'ɨ́jna ɨ tyá'tzaahuatye' je'ej nyaj tyajá'mua'ixaatye', capu a'náj muɨ'nyɨj.
52 A'yaa mu mij tyityaatanyúj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can tɨjɨn:

—Ijíij tu tyeríj tyámua' tyá'mua'reej ti a'yan tyi'ja'yájna ti tyiyáaru' a'tzájta' séejre'. A'íjna i Abraham majta i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj a'íi mu néijmi'i huácuij, pajta muáaj a'yaa paj tyí'xaj tijin: "A'íjna i ti ja'tzaahuatye' i nyenyúucaa, capu a'náj muinyij."

53 ¿Nyiquij muáaj jéetze' va'cán jin petyi'tyéjvee quee i tatáataj Abraham? A'íi pu huamui', majta i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, a'íi mu majta huácuij. ¿Ji'nye muáaj petyí'xaj a'tanyíj paj pué'een?

54 Jesús pu a'yan pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Tipua'aj nyasíij ná'nyatzaahuatye'ej, capu tyi'tíj huiire'. Ajta i ti tyámua' tyinyatá'caa, a'íi pu a'íin pué'een i nyavástara', a'íjci i siaj mua'aj a'yan tyá'xaj ti ja'mua Dios pué'een.

55 Siajta mua'aj caxu jamua'tyej. Nyajta nyáaj nu xaa jamua'tyej, ajta tipua'aj a'yan nyetyu'taxáj yee canu jamua'tyej, a'yaa nu nyij tyí'hue'tan siatiij mua'aj. Ajta a'yaa pu tyi'ja'yájna nyej nyáaj jamua'tyej, nyajta ja'tzaahuatye' i nyúucaria'ra'.

56 A'íjna i Abraham i ti ja'muatáataj, a'íi pu huatóotyamua'vej tiij jaaséej a'íjci xicáara' nyaj jitzán néijmi'i jin tyu'ta'íjtaj, a'íi pu jaaséej, ajta jéehua huápuiij huatóotyamua'vej.

57 Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyaaté'exaa i Jesús tijin:

—Capáj peexuj huá'puatyej japuan tamuáamuata' nyinyi'ra'aj jájcha'ij, ¿nyi a'yan petyí'xaj paj jaaséj a'íjci i Abraham?

58 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' tijin ti'ij quee eexúj Abraham huaséeria'caj, nyáaj nu'ríj séjria'ca'aj.

59 Aj mu mij a'íimaj tyetyéj tyitu'tuj mej mij jaatyáto'sixiin, ajta a'íjna i Jesús huatyóo'avaataca', ajta je'en iirájraa u tyeyúuj tzajta'.

9

Jesús pu a'tíj tyú'huaaj ti aracúunyij huanie'huaca'

1 Tiij i Jesús iiramá'caj a'tíj pu huaséj ti aracúunyij huanie'huaca'.

2 Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Maeestro, ¿ji'nye tiij aracúunyij tyu'nié'huaca'? ¿Nyiquij i huásimua'mua' mo'tyá'itzee ca' jusíij tyi'tíj jin ootyá'itzee?

3 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Capu jusíij tyi'tíj jin ootyá'itzee, camu majta i huájsimua'mua' ootyá'itzee, a'yaa pu tyáaruj tiij jitzán huataséjre'en je'ej ti een i muárie'ria'ra' i Dios.

4 Tiij ooj huányeeri'cij, a'yaa pu tyúuxie've' tyaj a'yan huárinyij i muárie'ria'ra' jime' i ti unyojo'ta'ítyaca', ji'nye pu'ríj huariá'tica'rij, ajta quee che' i'ríitaj ja'mej tiij a'tíj tyu'muárie'en.

5 Ijíij nyaj nyooj yan séejre' i cháanacaj japua, nyáaj nu a'íin pué'een i ti jin huányeeri'ij íiyan cháanacaj japua.

6 Tiij a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij i Jesús a chóota' rájtzitzee, ajta juxityéj jin jaatyáaru'nyej i chuéj, aj pu'ij ja'rápityijra i ji'sáara' jitze a'íjci i ta'rácuun.

7 Ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Áricuj a'ájna jo'tij ja'rájmuaa a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Siloé (Siloé a'yaa pu huatóomua'aj tijin: i ti huata'ítyi'huaca'.)

A'áa pu'ij jo'mej a'íjna i ti arácun tiij ij acóojista'mij, ajta ti'ij uja'rájraa pu'ríj atányeerica'aj.

8 Majta a'íimaj i maj avéjri' huacháatima'caa jo'tij já'chajca'aj a'íjna i a'tíj, majta i maj a'yan tyé'sejraca'aj ti túmii huá'huaviiraca'aj i tyeítyee, a'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj tijin:

—¿Nyiquee a'íin pué'een i ti a'áa jo'taquéej túmii huá'huaviiraca'aj i tyeítyee?

9 Séecan mu a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een.

Majta séecan a'yan tijin:

—Capu a'íin pué'een, a'yaa pu'uj huasé'rin tiij a'íjna.

Ajta a'íjna, jusíij pu a'yan tyúuxajtaca'aj tijin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een.

10 Matiij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye ye'ej petya'tányeeriaca'?

11 Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'íjna i tyáatiij ti a'yan ántyapuaj tijin Jesús, a'íi pu chuéj huatyápuitaca', tiquij na'ráahuatya'xij i nyaj jiise', ajta je'en a'yan tyinaaté'exaaj tijin: "Áricuj a'ájna a Siloé,

jo'tɨj ja'rájmuaa, pajta je'en ará'ajo'sixɨ'ɨn.” Nyáaj nu nyij a'áa jo'mej, nyajta je'en arányajo'sixɨj, aj nu nyij atányeeriaca'.
12 Matɨ'ɨj mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Jo'nyij je'ej je'en a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j?
A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Canu jamua'reej.

A'ɨ́ɨmaj ɨ fariseos mu tyé'ihuo' a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ arácuunyica'aj

13 Aj mu mij yo'ví'tɨj a'ɨ́jcɨ ɨ ta'rácuunyica'aj a'ɨ́ɨjma jimi ɨ fariseos.
14 Ajta a'ájna putyí'rɨjcaa ɨ xɨcáara' maj jitzán juso'pii tɨ'ɨj ɨ Jesús jaatyáaru'nyej ɨ chuéj ajta tyáahuaj a'ɨ́jcɨ ɨ ta'rácuunyica'aj,
15 a'ɨ́ɨ mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' je'ej tɨ tya'tá'nyeeriaca'. Ajta a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'ɨ́ɨ pu chuéj huatyáaru'nyej ɨ juɨ́'ɨrique' jɨme' ajta je'en na'rápuɨtyijraj ɨ nyajɨ́ɨse', aj nu nyij arányajo'sij, nyatɨ'ɨj nyij atányeeriaca'.
16 Séecan mu ɨ fariseos a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—A'ɨ́jna ɨ tɨ a'yan huarɨ́j capu ɨ Dios jimi já'ma'can, ji'nye capu jaatyátzaahuatyej a'ɨ́jcɨ xɨcáara' ɨ tyaj jitzán taso'pii.
Majta séecan a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tɨjɨn:
—¿Ji'nye tyíɨ'rij tɨ a'tɨ́j a'yan huárɨnyij, tɨpua'aj á'ɨtzeeria'aj ɨ Dios jimi?
A'ɨ́j mu jɨn jé'ta' huacɨ́j a'ɨ́ɨmaj,
17 matɨ'ɨj mij majtáhua'aj a'yan tyaata'íhuo'ri' a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ arácuunyica'aj tɨjɨn:
—A'ɨ́ɨ pu arí tyimuáahuaa pej pij atányeerɨj, ¿ji'nye petyí'xaj, a'tanyíj pué'een a'ɨ́jna?
Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ Dios jitze ma'can tyí'xaj.
18 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can camu ja'antzaahuaj tɨ aracúunyij huanɨe'huaca' ajta je'en arí atányeerica'aj, 'asta mana'aj quee huo'ta'ɨjtaca' mej mij ujo'vá'ju' ɨ huájsimua'mua',
19 matɨ'ɨj mij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Nyi a'ɨ́ɨn pué'een ɨ já'muayoj? ¿Nyi a'ɨ́ɨn pué'een ɨ siaj a'yan tyá'xaj yee aracúunyij pu huanɨe'huaca'? ¿Ji'nye tyu'rúj tɨ'ij arí atányeej?
20 A'yaa mu a'ɨ́ɨmaj ɨ huájsimua'mua' tyityaatanyúj tɨjɨn:
—A'yaa tu tyá'mua'reej tɨ tayój pué'een, tyajta jamua'reej tɨ aracúunyij huanɨe'huaca',
21 ajta catu jamua'reej je'ej tɨ tyu'rúj tɨ'ij arí ijíij atányeej, nusu a'tɨ́j tɨ tyáahuaj. Siata'aj jaata'íhuo', ji'nye pu'rɨ́j vástɨ', a'múu pu jusɨ́ɨj tyu'taxájtaj.
22 A'yaa mu tyu'taxájtaca' ɨ huájsimua'mua', ji'nye a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can a'yaa mu merɨ́j tyaaxá'puɨ'ɨntaria'ca'aj mej mij hui'rá'ityej u tyeyúuj tzajta' a'tɨ́j tɨna'aj tɨ a'yan tyu'taxáj yee Jesús pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Cɨrɨ́istu'.
23 A'ɨ́j mu jɨn ɨ huásimua'mua' a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn: “Siata'aj jaata'íhuo' a'ɨ́jcɨ, ji'nye pu'rɨ́j vastaca'aj.”
24 A'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel ajtyáma'can majtáhua'aj mu jaatajé a'ɨ́jcɨ tɨ arácuunyica'aj, majta je'en a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Pata'aj jitzán ma'can ɨ Dios taaté'exaatye' ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme'. Ityáj tu jamua'reej tɨ a'ɨ́jna ɨ tyáatɨ' á'ɨtzeere' ɨ Dios jimi.
25 A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Tɨpua'aj á'ɨtzeere' ɨ Dios jimi, nusu quee, canu jamua'reej. A'ɨ́j nu xaa mua'reej nyaj arácuunyica'aj, nyajta ijíij nyerɨ́j atányeej.
26 Majtáhua'aj mu a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Ji'nye ye'ej muáaruuj? ¿Ji'nye ye'ej tyimuáahuaa pej pij atányeeriaca'?
27 Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Nu'rɨ́j jamuaaté'exaa, siajta mua'aj caxu ná'tzaahuatye'. ¿Ji'nye setyá'xɨe've' nyej nyajtáhua'aj jamuaaté'exaatye'en? ¿Nyi a'yan setyá'xɨe've' siaj siajta jamuán huacɨ́'ca'an?
28 Aj mu mij je'ej pua'aj tyaatajé, a'yaa mu tɨjɨn:
Muáaj paj jamuán huayi'ij a'ɨ́jcɨ ɨ tyáataj, tyajta ityáj a'ɨ́j tu já'astijre' ɨ Moisés.
29 Tyajta a'yan tyá'mua'reej tɨ ɨ Dios jamuán tyu'xájtaca' ɨ Moisés, ajta a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ a'tɨ́j catu jamua'reej jo'tɨj já'ma'can.
30 Aj pu'ij ɨ ta'rácuunyica'aj a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:
—Capu je'ej ámiteere' je'ej siaj tyí'xaj. Caxu mua'aj jamua'reej jo'tɨj já'ma'can, ajta a'ɨ́ɨ pu tyináahuaj nyej nyij atányeerej.
31 A'yaa tu tyámua' naa tyá'mua'reej tɨ ɨ Dios quee huá'namuaj a'ɨ́ɨjma ɨ maj jimi á'ɨtzeere', sulu a'ɨ́ɨjma pu'uj ɨ maj jana'michej majta a'yan rɨcɨj je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tyá'xɨe've'.

32 Catu a'náj a'yan tyáanamuajri' tɨ sɨ́ɨj a'yan tyáahuatye'en ɨ tɨ aracúunyɨj huanɨe'huaca' tɨ'ɨj atányeerej.
33 Tɨpua'aj a'ɨ́jna ɨ tyáatɨ' quee ɨ Dios jimi já'ma'cantaj, capu a'yan rɨnyíiche'.
34 Matɨ'ɨj mij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Muáaj paj jéehua a'ɨtzéeria'aj ɨ Dios jimi patɨ'ɨj huanɨe'huaca', ¿nyi a'yan petyá'xɨe've' pej pij ityájma tyitáamua'tyej?
Aj mu mij ji'rá'ityaca' u tyeyúuj tzajta'.

Jesús pu hua'ajtyá'xɨj a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyeyúuj tzajta' tyí'ijta

35 Ajta a'ɨ́jna ɨ Jesús a'yaa pu tyáamua'reeri' maj ji'rá'ityaca' ɨ ta'rácuunyica'aj, ajta tɨ'ɨj ja'antyinájchaca' a'ɨ́jcɨ ɨ a'tɨ́j, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Nyi petyá'tzaahuatye' a'ɨ́jcɨ jimi ɨ yójra' ɨ Dios?
36 Aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—Nyavástara', naaté'exaatye', a'tanyíj a'ɨ́ɨn pué'een nyej nyij jimi tyá'antzaahuatye'en.
37 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Papu'ríj jaaséej: Nyáaj nu a'ɨ́ɨn pué'een, ɨ paj jamuán tyi'tyáxaɨta.
38 Aj pu'ij a'ɨ́jna ɨ tyévij jimi tyítunutaca' ɨ Jesús, ajta a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Nyavástara', nyáaj nu tyá'tzaahuatye'.
39 Ajta ɨ Jesús a'yaa pu tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—Nyáaj nu a'ɨ́jcɨ jɨn mujo'vé'mej íiyan ɨ cháanacaj japua nyej nyij néijmi'caa ooxɨ́jtye'en, mej mij atanyéjnye'rej ɨ maj aracúcu'nyijmee, ajta mej mij aracúcu'nyij muá'ra'nyij a'ɨ́ɨmaj ɨ maj atanyéjnye'.
40 Séecan mu ɨ fariseos a'áa jo'tyú'uuca'aj, matɨ'ɨj a'yan tyáanamuajri', a'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Nyiquij ityáj tyajta aracúcu'nyijmee?
41 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Tɨpua'aj mua'aj sequée atanyéjnye'rij, caxu tyi'tɨ́j jɨn ootya'ɨtzéere'nyijche'en ɨ siaj jɨn quee xá'puɨ' huarɨ́j. Maj siajta a'yan tyí'xaj siaj atanyéjnye', a'ɨ́j pu jɨn néijmi'ɨ ja'mua jitze tyí'pua'ren ɨ siaj jɨn quee xá'puɨ' huarɨ́j.

10

A'ɨ́jna ɨ tɨ tyityéjya'muaj ajta jo'tɨj ja'pueertaj

1 ’Aj pu'ij ɨ Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn: A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jɨn tyajá'mua'ixaatye', tɨjɨn a'ɨ́jna ɨ tɨquee utyájrutyej ɨ cánya'xɨɨ cúraarita' jo'tɨj ja'pueertaj, sulu tɨ anyée jo'riá'ra'nyij, a'ɨ́ɨ pu náhua'rij pué'een.
2 Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ a'áa jo'tyájrutyej jo'tɨj ja'pueertaj, a'ɨ́ɨ pu pué'een ɨ tɨ huá'cha'ɨj ɨ cánya'xɨɨ.
3 A'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'cha'ɨj jo'tɨj ja'pueertaj, a'ɨ́ɨ pu tya'antácuunye'sij, ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ huá'cha'ɨj ɨ cánya'xɨɨ a'ɨ́ɨ pu huo'tájeevɨj je'ej maj ántya'ruj sɨ́ɨj ajta sɨ́ɨj, majta a'ɨ́ɨmaj ɨ cánya'xɨɨ a'ɨ́ɨ mu janamuaj ɨ nyúucaria'ra', a'ɨ́ɨ pu'ij huɨ'rájajpuaj ɨ cúraarita',
4 ajta tɨ'ɨj néijmi'caa iirájajpuan ɨ juya'muáj, a'ɨ́ɨ pu anaquéej huama'aj ja'mej, majta ɨ cánya'xɨɨ cújta' mu huaju'uj muá'ju'un, ji'nye a'ɨ́ɨ mu janamuaj ɨ nyúucaria'ra'.
5 Ajta tɨpua'aj sɨ́ɨj pué'eenye' maj quee jamua'tyej, camu jaatavájraj, sulu mu-atóo'uunaj ɨ a'ɨ́jcɨ jimi, ji'nye camu jamua'tyej ɨ nyúucaria'ra' a'ɨ́jcɨ.
6 A'yaa pu ɨ Jesús tyihuo'té'exaaj, majta a'ɨ́ɨmaj, camu yo'itéej muá'raa je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tyihuá'ixaatya'ca'aj.

Jesús pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ tyámua' naa tyihuá'cha'ɨj ɨ cánya'xɨɨ

7 Jesús pu ajtáhua'aj a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jɨme': Nyáaj nu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ puéertaj jo'maj jo'tyárutyɨj ɨ cánya'xɨɨ.
8 Néijmi'ɨ ɨ maj anaquéej huataséjre nyequee nyáaj, náhua'rij mu pué'eenye', majta ɨ cánya'xɨɨ, camu huó'namuajri' je'ej maj tyu'taxájtaca'.
9 Nyáaj nu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ puéertaj, a'ɨ́jna ɨ tɨ a'úun jo'tyájrutyej, a'ɨ́j pu huɨ́re'en. A'yaa pu séeria'aj ja'mej tɨ'ɨj ɨ cánya'aj tɨ juxáahuaj iráayi'ɨj ajta utyáru'pij ajta jéehua jatyoonyɨj jo'tɨj tyojo'cué'huaj.
10 ’A'ɨ́jna ɨ náhua'rij a'ɨ́j pu jɨn mujo'vé'mej tɨ'ɨj tyu'náhua'an tɨ tyityáacui'nyij ajta tɨ'ɨj néijmi'caa antyipuá'ritye'en, nyajta nyáaj a'ɨ́j nu jɨn mujo'vé'mej siaj sij júurij xá'ra'nyij, ajta siaj sij jusén jɨme' júurij.
11 Nyáaj nu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ nyaj tyámua' tyaja'muacha'ɨj. A'ɨ́jna ɨ tɨ tyámua' tyihuá'cha'ɨj a'ɨ́ɨ pu ajta hua' jitze ma'can muɨ'nyij ɨ cánya'xɨɨ,

12 ajta a'íjna ɨ tɨ a'íjcɨ jɨn tyúunajchitye' ɨ tɨ huá'cha'ɨj ɨ cánya'xɨɨ, tɨpua'aj jaaséej tɨ íra'vej aja've'mej a'íɨ pu ahuajóohua'xɨj ɨ cánya'xɨɨ ajta je'en huatóo'uunaj, ji'nye camu a'íɨn jaya'muaj ɨ cánya'xɨɨ. Aj pu'ij ɨ íra'vej hua' tzajta' áan jo'tyárutyij ajta je'en huojo'cuíxɨ'sij ɨ cánya'xɨɨ.
13 A'íɨ pu ɨ tyévij huatóo'uunaj, ji'nye a'íɨ pu jitzán juxɨe've' maj tyaanájchitye'en, camu jitzán juxɨe've' ɨ cánya'xɨɨ.
14 'Nyáaj nu a'íɨn pué'een ɨ nyaj tyámua' tyihuá'cha'ɨj ɨ cánya'xɨɨ, nyáaj nu huá'muajtyej a'íɨjma ɨ cánya'xɨɨ, majta a'íɨmaj a'íɨ mu majta nyamua'tyej,
15 a'yájna tɨ'ɨj ajta tyí'nyamua'tyej ɨ nyavástara', a'yaa nu nyajta nyáaj tyá'mua'tyej ɨ nyavástara', a'íj nu jɨn hua' jitze ma'can muɨ'nyij ɨ cánya'xɨɨ.
16 Nyajtáhua'aj nu séecan tyíya'muaj ɨ cánya'xɨɨ ɨ maj quee hua' jitze ajtyáma'can ɨ maj íiyu'uj séejre' ɨ cúraaj tzajta', a'yaa pu'ij tyúuxɨe've' nyej nyajta a'íɨjma jo'vá'jajpuan. A'íɨmaj mu ná'antzaahuatye'ej, aj mu mij néɨjmi'ɨ ɨ cánya'xɨɨ séej mana'aj ɨ cúraaj jitze iira'úuj muá'ju'un, ajta síɨj na'aj hua'cha'íɨj ja'mej.
17 'A'íɨ pu ɨ nyavástara' nyaxɨe've', ji'nye nyáaj nu hua' jitze ma'can muɨ'nyij, nyajta je'en nyajtáhua'aj ja'ancuriáa'sij ɨ júuricamej.
18 Capu a'tíj náa'ri'raj ɨ nyajúuricamej, sulu nyáaj nu nyaxɨe'vi'ra' jɨn hua' jitze ma'can muɨ'nyij. A'yaa nu tyu'tányacɨ'puaj nyaj hua' jitze ma'can huámuɨ'nyij, ajta nyej nyij nyajtáhua'aj huatájuurej. A'íj pu jɨn tyinaata'íj ɨ nyavástara'.
19 Matɨ'ɨj a'íɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can a'yan tyáanamuajri', majtáhua'aj mu jé'ta' huacíj.
20 Mue'tíj mu a'yan tyí'xajtaca'aj tɨjɨn:
—¿Ji'nye siaj sij ja'tzaahuatye', ma'ajta tyiyáaru' tzajta' séejre' a'íj pu jɨn jutɨmue'?
21 Majta séecan a'yaa mu tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—Capu ɨ'ríj tɨ a'tíj a'yan tyí'xajtaj tɨpua'aj tyiyáaru' tzajta' séjre'ej. ¿Nyi a'yan tyíɨ'rij tɨ ɨ tyiyáaru' tyihuó'huaatye'en tɨ'ɨj hua'tanyéjnye'ritye'en ɨ maj aracúcu'nyijmee?

Ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can mu jaatyáxaahuataca' ɨ Jesús

22 Pu'ríj a'ájna putyí'rɨjcaa tɨ'ɨj huaséevi'ij á'yi'ij, majta a Jerusalén a'íjna jɨn tyi'ye'estyáacaj matɨ'ɨj tyu'tátuii ɨ tyeyúuj.
23 Jesús pu a'úun je'rávaaca'aj ɨ tyeyúuj tzajta', a'áa pu ja'ajcáyi'caa jo'tɨj ja'antyényinyiij Salomón tɨ ja'ajtaahuaca'.
24 Aj mu mij a'íɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can ajtyáxɨɨriaca' matɨ'ɨj mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿A'chunyéj pooj á'tyeeren paj a'yan tyi'ta'avíitze'ej puá'mej? Taaté'exaatye' tzáahuatyi'ra'aj jɨme', tɨpua'aj muáaj a'íɨn papué'eenye' ɨ Cɨríistu'.
25 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Nu'ríj nyáaj jamuaaté'exaa, siajta mua'aj caxu ná'antzaahuaj. A'íjna ɨ nyaj jɨn a'yan rɨcɨj nyúucaritze' ɨ nyavástara', a'íj pu jɨn tyámua' naa tyé'miteere',
26 siajta mua'aj caxu tyá'tzaahuatye', ji'nye caxu hua' jitze ajtyáma'can ɨ cánya'xɨɨ ɨ nyaj hua'ajya'muaj.
27 A'íɨmaj ɨ cánya'xɨɨ ɨ maj nyeya'muaj, a'íɨ mu janamuaj ɨ nyenyúucaa, nyáaj nu nyajta huá'muajtyej, a'íɨ mu mij a'yan rɨcɨj je'ej nyaj tyihuá'ixaatye'.
28 Nyáaj nu huo'ta'sij mej mij jusén jɨn júurij muá'ra'nyij, camu mu mij a'náj antyipua'rij, capu ajta a'tíj ná'jajpuanyi'raj.
29 A'íjna ɨ nyavástara' ɨ tɨ a'yan tyinaatátuii a'íɨjma ɨ cánya'aj, a'íɨ pu jéetze' va'cán jɨn antyúumua'reej, capu ij ɨ'ríj tɨ a'tíj já'jajpuanyi'.
30 A'íjna ɨ nyavástara' nyajta nyáaj síɨj tu'uj pué'een.
31 Majta a'íɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, majtáhua'aj mu tyetyéj tyitu'tuj mej mij jaatyáto'sixɨ'ɨn.
32 Ajta ɨ Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'íjna ɨ tɨ nyavástara' jɨn néɨjmi'ɨ putyí'uurej, a'íj nu jɨn nyeríj jéehua tyaja-muaataséjra ɨ tɨ naa tyí'een, ¿nyi a'íjna sij jɨn pu tyinaatyáto'sixɨ'ɨj?
33 A'yaa mu tyaaté'exaa a'íɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can tɨjɨn:
—Catu a'íjcɨ jɨn muaatyáto'sixɨ'ɨj je'ej paj tyi'tíj jɨn xá'puɨ' huaríj, sulu a'íj tu jɨme' paj je'ej pua'aj tyá'xaj ɨ Dios. Muáaj paj tyévij pana'aj pué'een, pajta a'yan tyí'asejrata paj Dios pué'een.
34 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'yaa pu tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze ɨ siaj jɨn tyí'ijta tɨjɨn: "A'yaa nu nyáaj tyajamuaataxájtaca' siaj mua'aj dioosij pué'een."
35 A'yaa tu tyá'mua'reej tɨquee je'ej tyíɨ'rij tyaj jó'uunaj je'ej tɨ tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze, ajta ɨ Dios pu a'yan huo'tamua'aj tɨjɨn dioosij a'íɨjma ɨ tɨ tyihuo'té'exaaj.

36 Ajta tɨpua'aj ɨ Dios nyéetzij na'antyíhuoj ajta a'yan nyojo'ta'ítyaca' ɨ cháanacaj
japua, ¿ji'nye siaj sij mua'aj a'yan tyí'xaj yee je'ej nu pua'aj tyá'xaj ɨ Dios a'ɨ́jcɨ jɨme' nyaj
a'yan tyajamuaaté'exaa yee nyáaj yójra' pué'een ɨ Dios?
37 Tɨpua'aj nyequee a'yan rɨjcaj je'ej tɨ rɨcɨj ɨ nyavástara', caxu ná'tzaahuatye'.
38 Na'ríɨj a'yan nyarɨjca je'ej tɨ ajta rɨcɨj ɨ nyavástara', tyij siajta quee nyéetzij
ná'tzaahuatye', a'ɨ́j xu jitze tyá'antzaahuatye'en je'ej nyaj rɨcɨj, siata'aj sij jáamua'reej,
siajta yo'itéej xá'ra'nyij tɨ ɨ nyavástara' nye jitze séejre' nyajta nyáaj a'ɨ́j jimi séejre' ɨ
nyavástara'.
39 Majtáhua'aj mu tyu'tatyésej mej mij jaatyéevi', ajta a'ɨ́ɨ pu ɨ Jesús huatóo'uj.
40 Aj pu'ij ɨ Jesús antáraa után jitze pujmua' ɨ játya'naj jitze ɨ Jordán, a'áa pu
jo'tyóo'ɨtzee jo'tɨj anaquéej ɨ Juan huaja'ɨ́raca'aj.
41 Mue'tíj mu ɨ tyeítyee aje'ré'nyej a'ɨ́jcɨ jimi, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tɨjɨn:
—A'yaa pu tyi'ja'yájna, tyij ajta quee Juan tyi'tɨ́j je'ej huáruuj ɨ tyaj jɨn tyámua'
tyo'taséj, ajta je'ej tɨ tyaataxájtaca' a'íjcɨ ɨ Jesús néijmi'i pu a'yan tyi'ja'yájna.
42 Majta mue'tɨ́j a'áa maj já'ma'can a'ɨ́ɨ mu tyá'antzaahuaj ɨ Jesús jimi.

11

Tɨ'ɨ́j huamuɨ́' a'ɨ́jna ɨ Lázaro

1 Sɨ́ɨj pu tyáatɨ' a'áa já'chajca'aj tɨ tyí'cui'ca'aj a'yaa pu ántyapuaaca'aj tɨjɨn Lázaro,
a'áa pu já'chajca'aj chájta' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Betania, jo'tɨj ajta já'chajca'aj
a'ɨ́jna ɨ Maríia ajta ɨ ihuáaria'ra' Marta.
2 Ajta a'ɨ́jna ɨ Maríia tɨ ihuáaria'ra' pué'eenye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ Lázaro, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een
ɨ tɨ ja'náxɨri'ri' ɨ ɨcájra'an jitze ɨ tavástara' a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ naa tyaarɨe'ej, tɨ ajta je'en
ja'náhuatzi'raxɨj ɨ jucɨpuáj jɨme'.
3 A'ɨ́ɨ mu mij ɨ maj hua'puaj ɨ maj ju'ihuáamua' a'yan tyu'ta'ɨ́jtaca' maj a'yan
tyaaté'exaatye'en ɨ Jesús tɨjɨn:
—Tavástara', a'ɨ́ɨ pu tyí'cui' a' amíincuj ɨ paj jaxɨe've'.
4 Tɨ'ɨj ɨ Jesús a'yan tyáanamuajri', a'yaa pu tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—Capu a'ɨ́jna jɨn tyi'ijcuí'nyaca' tɨ'ij huámuɨ'nyij, sulu a'yaa pu tyu'tyáhuɨ́re'sij tɨ'ij
huataséjre'en ɨ tɨ jɨn Dios tyámua' tyí'uurej, ajta tɨ'ij huataséjre'en tɨ néijmi'i jɨn tyámua'
een ɨ yójra' ɨ Dios.
5 Tyij ajta ɨ Jesús jéehua jaxɨe'va'ca'aj a'ɨ́jcɨ ɨ Marta, ajta ɨ ihuáaria'ra', ajta a'ɨ́jcɨ ɨ
Lázaro,
6 matɨ'ɨj jaaté'exaa tɨ ɨ Lázaro tyí'cui'ca'aj, óoche' pu hua'puaj xɨcáj a'áa jo'tyá'ɨtzee
jo'tɨj je'ej jé'eenye'ej.
7 Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj a'ɨ́ɨjma ɨ maj jamuán huacíj tɨjɨn:
—Tyiche' tyajtáhua'aj a'áa ja'tanyéj a Judea.
8 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jamuán huacíj a'yaa mu tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Maeestro, capu eexúj a'chu á'tyeej maj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can
tyu'tatyésej maj muaatyáto'sixɨ'ɨn tyetyéj jɨme', ¿nyi pajtáhua'aj jaxɨe've' tyej tyij a'áa
jó'ju'un?
9 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—¿Nyiquee tamuáamuata' japuan hua'puaj ooraj á'tɨjtɨ' tɨ huányeeri'cɨj ɨ xɨcáj jɨme'?
Ajta tɨpua'aj sɨ́ɨj túɨca jo'cha'canye'en, capu éejcataj, ji'nye a'ɨ́ɨ pu ma'únyeej a'ɨ́jna jɨme'
tɨ huányeeri'ij ɨ́iyan ɨ cháanacaj japua,
10 ajta tɨpua'aj sɨ́ɨj tɨ́ca' jo'cha'canye'en, a'ɨ́ɨ pu éejcataj, ji'nye capu huányeeri'ij.
11 Aj pu'ij ajta a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'ɨ́ɨ pu ɨ ta' amíincuj ɨ Lázaro huatácuj, a'áa nu ja'tanyésij nyej nyij jáajɨstej.
12 Matɨ'ɨj mij a'yan tyaaté'exaa a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jamuán huacíj tɨjɨn:
—Tavástara', tɨpua'aj tyácusime'en, a'ɨ́ɨ pu ooj tyámua' rɨnyij.
13 Ajta je'ej tɨ ɨ Jesús tyihuá'ixaatya'ca'aj a'yaa pu tya'xáataj pué'eenye'ej tɨ ɨ Lázaro
huamuɨ́', majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jamuán huacíj a'yaa mu tyí'mua'ajcaa tɨ ɨ Jesús a'yan
tyí'xajtaca'aj tɨ ɨ Lázaro tyácusima'aj tɨ'ij huóoso'pe'en.
14 Aj pu'ij ɨ Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj ja'huoo'itéerican jɨme' tɨjɨn:
—Pu'ríj huamuɨ́' a'ɨ́jna ɨ Lázaro.
15 A'ɨ́j nu jɨn nyetyamua've' nyaj quee a'áa jo'tyávaaca'aj, ji'nye a'yaa pu jéetze'
mua'ajmaj tyajamuaatyáhuɨ́re'sij, siaj sij tyá'antzaahuatye'en. Tyiche' a'áa jó'ju'un tyej
tyij uyo'tyéesej.
16 Ajta a'ɨ́jna ɨ Tomás ɨ maj a'yan jatamuá'muatya'aj tɨjɨn cuáatyirɨj, a'ɨ́ɨ pu a'yan
tyihuo'té'exaaj ɨ séecan ɨ maj majta Jesús jamuán huacíj a'yan tɨjɨn:
—Che'réj tyajta ityáj, tyata'aj jamuán huácui'nyij.

Jesús pu a'ɨ́in pué'een ɨ júuricamej ajta ɨ tɨ huo'tájuurityе'sij

17 Tɨ'ɨj ɨ Jesús a'áa ja'rá'aj, a'yaa pu tyáamua'reeri' tɨ arí muáacuaj xɨcáj á'tyeej maj ja'vá'naj a'ɨ́jcɨ ɨ Lázaro.
18 A'ɨ́jna ɨ chájta'naj ɨ Betania a'áa pu véjri' putyajá'rɨcɨj a'ájna a Jerusalén a'chu pu huéeicaj quiloometroj huatátyeej,
19 mue'tɨ́j mu ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can a'áa jo'ré'nyej mej mij jáamuaarej a'ɨ́jcɨ ɨ Marta majta a'ɨ́jcɨ ɨ Maríia, mej mij tyámua' tyihuo'tyéjeevej ɨ maj juxaamuɨjritya'ca'aj a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ huamuɨ́' ɨ hua' ihuáara'.
20 Tɨ'ɨj ɨ Marta jáamua'reeri' tɨ Jesús ajooma'caj, a'ɨ́ɨ pu iirájraa tɨ'ɨj ja'antyinájchej, ajta ɨ Maríia a'áa pu jo'tyá'ɨtzee a juchéj.
21 Marta pu'ij a'yan tyaaté'exaa ɨ Jesús tɨjɨn:
—Nyavástara', tɨpua'aj yapuáacatyiiche', capu muɨ'nyíiche' ɨ nye'ihuáara'.
22 Ajta a'yaa nu nyáaj tyá'mua'reej tɨ ɨ Dios muaatá'sij je'ej paj tyaatáhuaviiraj.
23 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—A'ɨ́ɨ pu huatájuuritaj a'ihuáara'.
24 Aj pu'ij Marta a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Nyáaj nu jamua'ree tɨ huatájuuritaj matɨ'ɨj huatájuurej ɨ maj meríj huácuij, a'ájna xɨcáara' tɨ'ɨj jitzán néijmi'i tye'entyipuá'rij.
25 Aj pu'ij ɨ Jesús a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Nyáaj nu a'ɨ́in pué'een ɨ nyaj huo'tájuurityе'sij ɨ maj meríj huácuij, nyajta júuricamej pué'een. A'ɨ́jna ɨ tɨ nye jimi tyá'tzaahuatye', tyij ajta huámuɨ'nyij, a'ɨ́ɨ pu huatájuuritaj,
26 ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ ooj júurij ajta nye jimi tyá'tzaahuatye', capu a'náj muɨ'nyij. ¿Nyi pá'tzaahuatye' a'ɨ́jcɨ?
27 A'yaa pu'ij ɨ Marta tyaaté'exaa tɨjɨn:
—A'yaa pu tyi'ja'yájna, nyavástara', nyáaj nu tyá'tzaahuatye' paj muáaj a'ɨ́in pué'een ɨ Cɨríistu', yójra' ɨ Dios, ɨ tɨ a'yan tyúuxɨe'va'ca'aj tɨ yan uvé'nyej ɨ cháanacaj japua.

Jesús pu huóoyiinyaca' jo'maj ya'vá'naj a'ɨ́jcɨ ɨ Lázaro

28 Tɨ'ɨj a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij ɨ Marta utyájrupij u chi'táj, tɨ'ɨj ij avíitzij jɨn uyo'tajé ɨ ju'ihuáara' a'yaa pu tɨjɨn:
—Pu'ríj ɨ maeestro ajo'tyéjvee, a'ɨ́ɨ pu muajá'cho've'.
29 Tɨ'ɨj a'yan tyáanamuajri' ɨ Maríia, jiye'tzín pu ájchej ajta je'en ujó'mej ɨ Jesús jimi.
30 Ajta a'ɨ́jna ɨ Jesús capu eexúj a'áa jo'tyárutyajca'aj a chájta', sulu a'áa pu óoche' jo'tyávaaca'aj jo'tɨj ɨ Marta ye'entyinájchaca'.
31 Majta ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, ɨ maj uje'rátya'ca'aj u chi'táj jamuán ɨ Maríia mej mij jaatyápua'ritye'en, matɨ'ɨj jaaséj tɨ ɨ Maríia jiye'tzín ájchej, ajta je'en iirájraa u chi'táj, a'ɨ́ɨ mu jaatavén, a'yaa mu tyí'mua'ajcaa tɨ a'áa jo'mej jo'maj ya'vá'naj ɨ ihuáaria'ra' tɨ'ij a'áa ja'huóoyinyixɨ'ɨn.
32 Tɨ'ɨj Maríia a'áa ja'rá'aj jo'tɨj jo'tyávaaca'aj ɨ Jesús, aj pu'ij tyítunutaca' jimi jo'tɨj ja'ra'ɨ́ɨcajmee, a'yan tye'ixáatye'ej tɨjɨn:
—Nyavástara', tɨpua'aj yapuaatyávaacajche', capu muɨ'nyíiche' ɨ nye'ihuáara'.
33 Tɨ'ɨj ɨ Jesús jaséj tɨ ɨ Maríia tyóoyiinyisime'ej, ajta a'ɨ́ɨjma huaséj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj ɨ maj jamuán huajú'ca'aj, jéehua pu je'ej pua'aj jaata'aj ɨ tzajta',
34 a'yaa pu'ij tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Jo'nyij siaya'vá'naj?
Matɨ'ɨj mij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Mujo'té'yi'ij tavástara', pata'aj yo'tyéesej.
35 Aj pu'ij ɨ Jesús huóoyiinyaca'.
36 Majta ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can a'yaa mu tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—Cási' jéehua pu jaxɨe'va'ca'aj.
37 Majta séecan a'yaa tyí'xajtaca'aj tɨjɨn:
—A'ɨ́ɨ pu séej tyú'huaaj ɨ ta'rácuunyica'aj, ¿nyiquee jaayí'tɨhua'caj tɨ tyáahuatye'nyijche' tɨ'ij ɨ Lázaro quee huámuɨ'nyiiche'en?

Lázaro pu huatájuuriaca'

38 Ajtáhua'aj pu je'ej pua'aj jaata'aj tzajta' ɨ Jesús, aj pu'ij a'áa jo'ré'nyej jo'maj ya'vá'naj. A'áa pu já'tyasta'ca'aj, tyetyéj pu eetyámuaaca'aj jo'tɨj jóocun.
39 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Siata'aj ja'anta'ɨ́n mu tyetyéj.
Ajta ɨ Maríia ɨ tɨ ihuáaria'ra' pué'een a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ huamuɨ́', a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Tavástara', pu'ríj je'ej pua'aj tyaarɨe'ej, ji'nye pu'ríj muáacuaj xɨcáj á'tyeej tɨ avá'nami'huaca'.

40 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—¿Nyi nyequee a'yan tyimuaaté'exaaj paj jaséjran ɨ tɨ jɨn huápuɨ'ɨj naa huasé'rin ɨ Dios, tɨpua'aj petyá'antzaahuatye'en?
41 Matɨ'ɨj mij ja'anta'íj ɨ tyetyéj, ajta ɨ Jesús jútye' pu jó'nyeeriaca', tɨ'quij a'yan tyu'taxájtaca' tijɨn:
—Dios paj nyavástara', jéehua nu tyí'muatyojtzi're', ji'nye muáaj paj náanamuajri'.
42 Nyáaj nu jamua'reej paj a'náj tɨna'aj nyanamuaj, ajta a'yaa nu tyaataxájta tɨ'ɨj huó'huɨɨre'en ɨ tyeítyee ɨ maj a'yaa séejre', mej mij tyá'antzaahuatye'en paj muáaj unyojo'ta'ítyaca'.
43 Tɨ'ɨj a'yan tyu'taxáataj ɨ Jesús, aj pu'ij ca'nyíin jɨn a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:
—Lázaro, iirájra' a'mújna.
44 Ajta a'íjna ɨ tɨ huámuɨ'ɨjcaa a'íɨ pu iirájraa ca'íicatzi'huaj ɨ ju'íɨcaj jitze, ajta ɨ jumuáca' jitze a'íjcɨ jɨme' ɨ cíɨxurij, ajta páanyuj jɨn aránami'huaca'aj a jujíɨse'. Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Siata'aj je'ré'chueenyij siajta jaatá'an tɨ jó'ra'nyij.

Je'ej maj avíitzij jɨn tyaaxájtaca' mej mij jaatyéevi' a'íjcɨ ɨ Jesús
(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2)

45 A'ɨj mu jɨn mue'tɨj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can ɨ maj a'áa jo'tyú'uuca'aj ɨ Maríia jamuán, a'íɨ mu tyá'antzaahuaj ɨ Jesús jimi, matɨ'ɨj jaaséej je'ej tɨ tyi'tɨj huáruuj.
46 Majta séecan mu a'íɨmaj jimi ujó'ju' ɨ fariseos, matɨ'ɨj mij huo'té'exaa je'ej tɨ tyi'tɨj huáruuj ɨ Jesús.
47 Aj mu mij ɨ fariseos majta ɨ maj puaaríij tyí'ijtye', a'íɨ mu hua'ajsɨɨ ɨ maj tyityatatyíj, matɨ'ɨj mij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—¿Ji'nye tyarɨnyij? A'íjna ɨ tyáatɨ' a'náj tɨna'aj pu a'yan tyi'tɨj jɨn rɨcɨj ɨ maj jɨn je'ej tyo'taséj ɨ tyeítyee.
48 Tɨpua'aj tyequée je'ej joorɨaj, néijmi'i mu jitzán tyá'antzaahuatye'sij, majta a'íɨmaj ɨ maj Roma ja'ajtyáma'can, a'íɨ mu ya uvé'nyesij, mej mij tyitáa'ri' néijmi'i ɨ tyaj jɨn tyityatatyíj ɨ tyeyúuj tzajta', majta ja'antyipuá'ritye'sij ɨ tachuéj Israel.
49 Ajta síɨj tɨ hua' jitze ajtyáma'can, tɨ a'yan ántyapuaaca'aj tɨjɨn Caifás, a'íɨ pu a'ájna ɨmuáj a'íjna jɨn tyi'tyávaaca'aj a'íjna jɨme' ɨ tɨ jéetze' va'cán jɨn tyí'huɨɨre' ɨ tyeyúuj tzajta', a'íɨ pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Caxu mua'aj tyi'tɨj mua'reej,
50 capu ajta je'ej jamuá'miteeraste' tɨ jéetze' tatyáhuɨ'rii tɨ síɨj na'aj huámuɨ'nyij hua' jitze ma'can ɨ tyeítyee, quee tyaj néijmi'i antyipua'rej.
51 Ajta a'íjna ɨ Caifás capu jusíɨj a'yan tyéejtyoj je'ej tɨ tyu'taxájtaca', sulu a'íɨ pu ɨ tɨ Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj a'yan tyaataxájtaca' tɨ ɨ Jesús hua' jitze ma'can muɨ'nyij matɨ'ɨj mana'aj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can,
52 ajta quee a'íɨjma na'aj jimi, sulu tɨ'ij ajta huá'ajsɨɨre'en néijmi'caa ɨ yójmua'mua' ɨ Dios ɨ maj a ɨmuáj jo'cháatɨmee.
53 Tɨ'ɨj na'aj a'ájna ɨmuáj a'íɨmaj ɨ maj tyityatatyíj a'íɨ mu jaaxá'puɨ'ɨntarej je'ej maj ye'ej huárɨnyij mej mij jaajé'caj ɨ Jesús.
54 A'ɨj pu jɨn ɨ Jesús quee che' juséerataj jo'chá'canya'aj hua' tzajta' ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, sulu a'íɨ pu eerájraa a'ájna a Judea, tɨ'quij a'áa véjri' ja'rá'aj jo'tɨj quee já'tyi'tɨj, a'áa pu ja'chajta'ca'aj tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Efraín. A'áa pu'ij jo'tyóo'ɨtzee majta a'íɨmaj ɨ maj jamuán huacíj.
55 Pu'ríj tyi'véjrɨ'tacaj matɨ'ɨj a'íɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can a'íjcɨ jɨn tyí'ye'estyahua'aj ɨ xɨcáara' tɨ Dios jitzán tyihuo'tú'uunyi'ri', mue'tɨj mu ɨ tyeítyee curiá'cɨxɨj mej mij a'áa jo'ré'nyej a Jerusalén, mej mij huatyáɨ'ɨhuaxɨ'ɨn je'ej tɨ tyúuxɨe've' ɨ maj jɨn tyí'ye'esten.
56 A'íɨ mu mij jahuooca'aj a'íjcɨ ɨ Jesús, majta a'yan tyúu'ɨhuo'raca'aj u tyeyúuj tzajta' tɨjɨn:
—¿Ji'nye tyajamuá'miteeraste'? ¿Nyiquij maja'vé'mej tɨ'ij yetyi'rámua'riive' ca' quee?
57 Ɨ fariseos majta ɨ maj puaaríij tyí'ijtye', a'yaa mu tyu'ta'íjtaca' tɨjɨn tɨpua'aj a'tɨj jamua'reeriaj jo'tɨj je'ej je'en ɨ Jesús, tɨ a'íɨn huo'té'exaatye'en, mej mij jaatyéevi'.

12

Maríia pu ja'náxɨrɨ'ri' ɨ tɨ naa tyaarɨe'ej ɨ ɨcájra'an jitze ɨ Jesús
(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)

1 Tɨ'ɨj ooj aráseej xɨcáj tya'ɨtzéeria'caj mej mij tyu'yé'estej a'íjcɨ jitze ma'can ɨ xɨcáara' tɨ Dios jitzán tyihuo'tú'uunyi'ri', Jesús pu a'áa jo'mej a Betania, jo'tɨj já'chajca'aj a'íjna ɨ Lázaro ɨ tɨ jaatájuurityej.

2 A'áa mu tyojó'cue'raataca' a'íjcɨ jɨme' je'ej tɨ ɨ Jesús huaríj, Marta pu tyí'huɨɨria'ca'aj tɨ'ij tyihuo'á'xɨ'ɨn, ajta a'íjna ɨ Lázaro pu huatyácatyii ɨ méesaj jitze jamuán a'íjcɨ ɨ Jesús.
3 Maríia pu'ij ja' ye'ejriáj ɨ tɨ naa tyaarɨe'ej tɨ jéehua tyá'najchij, nardu pu jaja'ra' tɨ jumua'tɨj, aj pu'ij a'íj ja'náxɨri'ri' ɨ ɨcájra'an jitze a'íjcɨ ɨ Jesús, ajta je'en jucɨpuáj jɨn ja'náhuatzi'raxɨj. Aj pu'ij néijmi'que' u chi'táj naa tyo'huatyárɨe'cariaca' a'íjcɨ jɨme' ɨ tɨ naa curiá'rɨe'.
4 Ajta a'íjna ɨ Judas ɨ tɨ a'yan tye'entyímu'tacaa tɨjɨn Iscariote, ɨ tɨ a'íɨn pué'eenye'ej ɨ tɨ avíitzɨj jɨn tyu'tátuiire'sij a'íjcɨ ɨ Jesús, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
5 —¿Ji'nye mequee maj jáatoonyijche' a'mújcɨj mu tɨ naa tyaarɨe'ej, mej mij a'íjcɨ jɨn ɨ túmii huo'tyáhuɨɨre'en a'íɨjma ɨ maj quee je'ej tyéejviicue'?
6 Ajta ɨ Judas capu a'íjcɨ jɨn a'yan tyu'taxájtaca' maj jitzán juxɨé'va'ca'aj ɨ maj quee je'ej tyéejviicue', sulu a'yaa pu tyu'taxájtaca', ji'nye náhua'rij pu pué'eenye'ej, ajta a'íɨn jacha'ɨɨca'aj ɨ maj tzajta' ju'cáa'vej ɨ túmii, a'íɨ pu'ij janahua'ca'aj a'íjcɨ ɨ túmii.
7 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Capáj je'ej jooriaj che' a'yan huárɨnyij, ji'nye a'múu pu me'yóomua'reeriaca'aj tɨ'ij nyacáhuaatye'en a'ájna xɨcáara' maj jitzán na'vá'nasij.
8 Majta a'íɨmaj ɨ maj quee je'ej tyéejviicue', a'íɨ mu a'náj tɨna'aj ja'mua jamuán séeria'aj muá'ju'un, nyajta nyáaj canu jusén jɨn ja'mua jimi séeria'aj na'mej.

Ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can mu jaaxá'puɨ'ɨntarej mej mij jaajé'caj ɨ Lázaro
9 Mue'tíj mu ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can jáamua'reeri' tɨ Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a Betania, a'áa mu mij jó'ju' mej mij jaaséej, ajta mej mij a'íj huaséj ɨ Lázaro ɨ Jesús tɨ jaatájuurij.
10 Aj mu mij ɨ maj tyihuá'ijtye' ɨ puaaríij jaaxá'puɨ'ɨntarej mej mij majta jaajé'caj a'íjcɨ ɨ Lázaro,
11 ji'nye mue'tíj mu ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can ajtacíj hua' jimi, mej mij ɨ Jesús jimi tyá'antzaahuatye'en.

Jesús pu a'áa jo'tyárutyɨj a Jerusalén
(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40)
12 Mue'tíj mu tyeítyee a'áa jó'ju' a Jerusalén mej mij tyú'ye'esten, a'íjcɨ jɨme' tɨ'ɨj ɨ Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' ɨ hua'yojmua'. Yaa ariá'pua'aj mu jáamua'reeri' tɨ ɨ Jesús a'áa ja'rá'astij a Jerusalén.
13 Matɨ'ɨj mij tacíj xamue' antávechɨj majta je'en jó'ju' mej mij ja'antyinájchej, a'yan metyitye'entyijɨihuaj tɨjɨn:
—Tyámua' pu naa xá'puɨ', tyiche' tyaatatyójtzi're'en a'íjcɨ ɨ tɨ yaja'vé'mej nyúucaritze' ɨ tavástara', a'íɨ pu a'íɨn pué'een ɨ Rey tɨ tyitaata'íjtye'sij ityájma ɨ tyaj Israel jitze ajtyáma'can.
14 Aj pu'ij ɨ Jesús púuru' huátyoj tɨquee xu a'tíj japuan á'yi'xacaa, tɨ'quij avé'yixɨj ta'aj ij a'yan tyá'ra'nyij je'ej tɨ tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze tɨ a'yan tɨjɨn:
15 Caxu tyí'tzɨɨnye'ej mu siaj Sión huachá̱atɨmee,
cásɨ', a'íɨ pu maja'vé'mej ɨ tɨ tyajamuaata'íjtye'sij,
a'íj pu japua avá'caj ɨ púuru' tɨ cíleen.
16 Majta a'íɨmaj ɨ maj Jesús jamuán huacíj camu yo'itéej muá'raa je'ej tɨ huatóomua'aj ɨ tɨ a'yan tyé'yu'si'huaca'aj, ajta tɨ'ɨj ɨ Dios jaatájuurityej a'íjcɨ ɨ Jesús, aj mu mij jo'támua'reeri' tɨ a'yan tyé'yu'si'huaca'aj je'ej tɨ tye'mej a'íjcɨ jimi ɨ Jesús.
17 Majta ɨ tyeítyee ɨ maj jamuán ajo'tyú'uuca'aj ɨ Jesús tɨ'ɨj jaatajé a'íjcɨ ɨ Lázaro jo'tɨj ja'vá'nami'huaca'aj, ajta jaatájuurityej, a'íɨ mu a'íjna xajtaca'aj je'ej maj tyi'tíj tyu'séj.
18 A'íj mu jɨn ɨ tyeítyee iiráacɨj mej mij ja'antyinájchej a'íjcɨ ɨ Jesús, ji'nye a'íɨ mu jáamua'reeri' tɨ tyi'tíj jɨn a'yan huaríj ɨ maj jɨn je'ej tyo'taséj.
19 Majta a'íɨmaj ɨ fariseos, a'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj tɨjɨn:
—Xu'ríj mua'aj tyí'sej tyaj quee je'ej rɨnyij. Cásɨ', néijmi'i mu ɨ tyeítyee a'íj jamuán jó'ju'.

Ɨ maj Grecia já'ma'can mu jahuoo a'íjcɨ ɨ Jesús
20 Ajta hua' tzajta' ɨ tyeítyee ɨ maj a'áa jo'ré'nyej a Jerusalén mej mij jaatyáanajche ɨ Dios a'ájna matɨ'ɨj tyí'ye'estyaa, séecan mu a'áa jo'tyú'uuca'aj ɨ maj Grecia já'ma'can.
21 A'íɨ mu mij ajtyáxɨiriaca' a'íjcɨ jimi ɨ Felipe, ɨ tɨ a'áa já'ma'can a Betania, chájta' a'áa tɨ ja'ajtyáma'can a Galileea, a'yaa mu mij tyaatáhuaviri' tɨjɨn:
—Vástɨ', tyá'xɨe've' tyaj jaaséj a'íjcɨ ɨ Jesús.
22 Ajta a'íjna ɨ Felipe a'áa pu jo'ré'nyej tɨ'ɨj jaaté'exaatye'en a'íjcɨ ɨ Andrés, matɨ'ɨj mij a'íɨmaj hua'puaj a'yan tyaaté'exaa a'íjcɨ ɨ Jesús.
23 Aj pu'ij ɨ Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:

—Pu'ríj a'ájna atyojo'ré'nyej tɨ'ɨj ɨ yójra' ɨ Dios néijmi'i jɨn antyúumua'reeriaj ja'mej.
24 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jɨme', tɨjɨn tɨpua'aj tɨ'ɨj aja'ajvetyij a
chóota' ɨ játza'ra'an ɨ tyeríicuj quee huámuɨ'nyij, a'yaa pu jusɨ́ɨj na'aj tyu'tyá'ɨtzeere'ej
a'ɨ́jna ɨ játza'ra'an, ajta tɨpua'aj huámuɨ'nyij, jéehua pu ɨ jatzíj jitzán eerányesij.
25 A'ɨ́jna ɨ tɨ jéehua jaxɨe've' tɨ'ɨj júurij já'ra'nyij, a'ɨ́ɨ pu muɨ'nyij, ajta ɨ tɨ quee jitzán
juxɨe've' tɨ júurij já'ra'nyij íiyan cháanacaj japua, a'ɨ́ɨ pu júurij huatyá'ɨtzeere'ej jusén
jɨme'.
26 Tɨpua'aj sɨ́ɨj jaxɨe'va'aj tɨ'ɨj naatyáhuɨ̈re', che' a'yan huárɨnyij je'ej nyej nyáaj rɨcɨj,
ajta jó'nyaj jo'tyaváaj na'mej, a'áa pu ajta nyaj jamuán jo'tyaváaj ja'mej a'ɨ́jna ɨ tɨ
nyéetzij nyahuɨ̈re'. Tɨpua'aj sɨ́ɨj nyahuɨ̈ria'aj, nyavástara' pu jaatyátzaahuatye'sij.

Jesús pu jaataxájtaca' tɨ muɨ'nyij

27 'Jéehua pu je'ej pua'aj nya'asej yu nyatzájta'. ¿Ajta ji'nye nyij tyu'taxájtaj? ¿Nyiquɨj
a'yan nyetyu'taxájta yee: "Nyavástara', capáj tyi'tá'care'en tɨ'ɨj a'yan tyináacɨ'tyij je'ej
tɨ arí atyojo'ré'nyesij"? Canu a'yan tyu'taxájtaj, ji'nye a'ɨ́j nu jɨn mujo'vé'mej tɨ'ɨj nye
jimi a'yan tyá'ra'nyij.
28 Nyavástara', pata'aj tyámua' tyeetyátoonyij ɨ paj jɨn ántyapuaj.
Aj pu'ij jútye' aje'cánamuajre ɨ nyúucarij tɨ a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—Nu'ríj tyámua' tyeetyájtoo, nyajta je'en nyajtáhua'aj tyámua' tyeetyátoosij.
29 Majta ɨ tyeɨ́tyee ɨ maj a'áa jo'tyú'uuca'aj, a'yaa mu tyu'taxájtaca' maj víityee
huatyéenyuj, majta séecan a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tɨ sɨ́ɨj jamuán tyu'taxájtaca' tajapuá
tɨ tyí'huɨ̈re' ɨ Dios jimi.
30 Aj pu'ij ɨ Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Capu a'ɨ́jna jɨn huatánamuajre ɨ nyúucarij tɨ'ɨj nyéetzij ca'nyíjra'aj naata'an, sulu
tɨ'ɨj mua'ajmaj ca'nyíjra'aj jamuaata'an.
31 Pu'ríj a'ájna atyojo'ré'nyej tɨ'ɨj ɨ Dios huá'xɨjtye'en néijmi'caa ɨ maj yan
huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua, ajta arí atyojo'ré'nyej ɨ xɨcáara' tɨ jitzán tyi'ítyi'huaj
a'ɨ́jna ɨ tɨ íiyan tyí'ijta ɨ cháanacaj japua.
32 Ajta matɨ'ɨj nyéetzij na'ajriáj, aj nu nyij néijmi'caa huatájeevij ɨ tyeɨ́tyee mej mij
nye jimi yeve'ré'nyej.
33 A'yaa pu a'ɨ́jna jɨn tyá'xajtaca'aj mej mij jáamua'reej je'ej tɨ ye'ej tyí'muɨ'nyij.
34 Majta ɨ tyeɨ́tyee a'yaa mu tyityaatanyúj tɨjɨn:
—A'yaa tu tyá'mua'reej a'ɨ́jcɨ jitze ɨ nyúucarij Moisés tɨ yan jaatyájtoo, tɨ ɨ Cɨríistu'
jusén jɨn júurij ja'mej. ¿Ji'nye pej pij muáaj a'yan tyí'xaj tɨ a'yan tyúuxɨe've' maj ja'ajriáj
a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ ajta tyévij jitze huanɨe'huaca'? ¿A'tanyíj pué'een a'ɨ́jna ɨ tyévij tɨ ajta tyévij jitze
huanɨe'huaca'?
35 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Óoche' pu ja'mua jimi séeria'aj ja'mej ɨ tatzárɨj ɨ tɨ jɨn huányeeri'ij, ajta capu che'
a'chu á'tyeeren. Siata'aj a'yan metyityaacɨ'ca'an ijíij tɨ ooj ja'mua jimi séejre' ɨ tatzárɨj,
ji'nye a'ɨ́jna ɨ tɨ tíca'riste' majo'cha'can, capu jamua'reej jo'tɨj jó'yi'ij.
36 Siata'aj jitzán tyá'antzaahuatye'en a'ɨ́jcɨ ɨ tatzárɨj ɨ tɨ jɨn huányeeri'ij, siaj sij jitzán
ajtyama'cáantaj xá'ra'nyij ɨ tatzárɨj.
Tɨ'ɨj a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij jó'raa a'ɨ́jna ɨ Jesús, ajta huatyóo'avaataca' hua' jimi.

Ji'nye mej mij quee tyá'tzaahuatya'ca'aj ɨ tyeɨ́tyee ɨ Jesús jimi

37 Ajta a'ɨ́jna ɨ Jesús pu'ríj jéehua a'yan tyu'uuriajca'aj hua' jimi ɨ maj jɨn je'ej tyo'taséj,
majta a'ɨ́ɨmaj, camu jimi tyá'tzaahuatya'ca'aj,
38 ji'nye a'yaa pu tyúuxɨe'va'ca'aj tɨ a'yan tya'róo'astej je'ej tɨ tyo'yú'xaca' a'ɨ́jna ɨ Isaías
ɨ tɨ Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, tɨ a'yan tɨjɨn:
Tavástara', ¿a'tanyíj ja'antzaahuaj ɨ tanyúuca?
¿A'tanyíj jimi ɨ tavástara' jaataséjrataca' ɨ tɨ jɨn néijmi'i putyí'uurej?
39 A'ɨ́j mu jɨn quee tyá'tzaahuatya'ca'aj, ji'nye a'yaa pu ajta tyo'yú'xaca' a'ɨ́jna ɨ Isaías
tɨjɨn:
40 Dios pu hua'ráanaxɨj a' hua'jɨ̈sa',
ajta tyu'tyáanaj ɨ hua' tzajta',
mej mij quee atanyéjnye'rij,
ajta mej mij quee tyihuojó'iteej,
mej mij quee nye jimi tyá'antzaahuatye'en.
41 A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'ɨ́jna ɨ Isaías, ji'nye a'ɨ́ɨ pu jaaséj ɨ tɨ jɨn huápuɨ'ɨj naa
huasé'rihua'aj ɨ Jesús, a'ɨ́j pu jɨn a'yan tyu'taxájtaca'.
42 Majta mue'tɨ́j mu ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can tyá'antzaahuaj ɨ Jesús jimi, séecan
mu majta tyá'antzaahuaj ɨ maj va'cán jɨn tyityatatyíj ɨ tyeyúuj tzajta'. Ajta camu

jaxajtaca'aj hua' tzajta' ɨ tyeítyee, ji'nye mahuá'tzɨɨnya'ca'aj ɨ fariseos, mej mij quee a'íɨmaj hui'rá'ityej u tyeyúuj tzajta'.
43 Jéetze' pu hua'ránajchica'aj mej mij ɨ tyeítyee tyámua' tyihuo'taxáj, quee tɨ ɨ Dios huo'tyátzaahuatye'en.

Ɨ nyúucaria'ra' ɨ Jesús pu huá'xɨjtye'en ɨ tyeítyee
44 Aj pu'ij Jesús ca'nyíin jɨn a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—Tɨpua'aj a'tíj nye jimi tyá'tzaahuatye'ej, capu nyéetzij na'aj jimi tyá'tzaahuatye', sulu a'íj pu ajta jimi tyá'tzaahuatye' ɨ tɨ unyojo'ta'ítyaca'.
45 Ajta ɨ tɨ nyéetzij nyeséj, a'íj pu ajta arí huaséj ɨ tɨ unyojo'ta'ítyaca'.
46 Nyáaj nu a'íɨn pué'een ɨ tatzárij ɨ tɨ jɨn huányeeri'ij, nyajta a'íjna jɨn mujo'vé'mej íiyan ɨ cháanacaj japua, mata'aj mij a'íɨmaj ɨ maj nye jimi tyá'antzaahuatye'en quee a'áa jo'tyá'ɨtzeere'en jo'tɨj jo'tɨca'.
47 Ajta a'íjna ɨ tɨ janamuaj ɨ nyenyúucaa ajta quee ná'astijre', canu nyáaj a'íɨn pué'een ɨ nyaj ja'xɨjtye'en, ji'nye canu nyáaj a'íjna jɨn mujo'vé'mej nyej nyij huo'xíjtye'en ɨ maj a'yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua, sulu nyej nyij hua' japua huatányuunyij.
48 A'íjna ɨ tɨ ná'xaahuaj ajta quee ja'tzaahuatye' ɨ nyenyúucaa, a'íɨ pu á'xɨjtyi'huan a'íjna jɨme' ɨ nyúucarij ɨ nyaj nyeríj jaaxájtaca' a'ájna xɨcáara' tɨ'ɨj jitzán néijmi'i tye'entyipuá'rij.
49 Ji'nye canu nyasíɨj jájtyo je'ej nyaj tyu'taxájtaca', sulu a'íjna ɨ nyavástara' ɨ tɨ unyojo'ta'ítyaca', a'íɨ pu a'yan tyinaata'íj je'ej nyaj ye'ej tyu'taxáj, ajta tyi'tíj nyaj huo'mua'tyej.
50 Nyajta a'yan tyá'mua'reej tɨ a'yan tyinaata'íj ɨ nyavástara' tɨ'ij jamuáacɨ'tyij siaj júurij huatyá'ɨtzeere'en jusén jɨme'. A'íj nu jɨn a'íjna ɨ nyaj já'mua'ixaatye', a'yaa nu tyá'xaj je'ej tɨ ɨ nyavástara' tyinaata'íj.

13

Jesús pu hua'nájo'sixɨj ɨ huá'ɨɨcaj jitze a'íɨmaj ɨ maj jamuán huacíj
1 Pu'ríj tímua' a'ájna atyojo'ré'nyesima'aj a'ájna xɨcáara' ɨ maj jitzán jo'támua'reej a'náj tɨ ɨ Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', ajta ɨ Jesús pu'ríj jamua'reeriaca'aj tɨ arí a'ájna atyojo'ré'nyej ɨ xɨcáara' tɨ jitzán jo'mej íiyan ɨ cháanacaj japua, tɨ'ij jó'ra'nyij ɨ juvástara' jamuán. A'íɨ pu a'náj tɨna'aj hua'xɨe'va'ca'aj a'íɨjma ɨ maj jamuán huacíj ɨ maj a'yan séjria'ca'aj ɨ cháanacaj japua, ajta a'yan tyihua'xɨé've'ej ja'mej jusén jɨme'.
2 Ajta matɨ'ɨj tyí'cua'caj ɨ chúmua', a'íɨ pu ajta a'áa jo'tyávaaca'aj ɨ Judas, tɨ yójra' pué'een ɨ Simón tɨ a'yan tye'entyímu'tacaa tɨjɨn Iscariote, pu'ríj ɨ tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj ajta ca'nyíjra'aj jaatá' tɨ'ij tyu'tátuiire'en a'íjcɨ ɨ Jesús,
3 ajta ɨ Jesús pu jamua'reeriaca'aj tɨ ɨ vástaria'ra' arí néijmi'i jɨn tyee'íjcaj, tɨ ajta juvástara' jimi jo'vé'mej, ajta a'íj jimi jo'ma'aj ja'mej,
4 aj pu'ij ájchej jo'maj tyajá'cua'ajcaa, ajta irióochuiiri' ɨ jutasíj tɨ ji'riá'huɨjca'aj, a'íj pu'ij séej cíɨxurij jɨn ahuoojɨ'quej ɨ maj jɨn hua'cá'ɨimua.
5 Tɨ'quij cáasuj jitze atyéeje, aj pu'ij huatyóochej tɨ hua'nájo'sixɨ'ɨn ɨ huá'ɨɨcaj jitze séej ajta séej ɨ maj jamuán huacíj, ajta je'en hua'náhuatzi'raxɨj a'íjcɨ jɨme' ɨ cíɨxurij ɨ tɨ jɨn ahuóojɨ'ca'ca'aj.
6 Ajta tɨ'ɨj a'íj jimi aje'ré'nyej ɨ Simón tɨ ajta Pedro ántyapuaj, a'íɨ pu ɨ Pedro a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Nyavástara', ¿nyi muáaj pana'nájo'sixɨ'ɨj ɨ nya' íɨcaj jitze?
7 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Capáj muáaj ijíij yó'itej je'ej nyaj een jɨme' a'yan rɨcɨj, sulu majca'huáyee paj yo'itéej puá'mej.
8 Pedro pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Canu a'náj tyu'tá'sij paj na'nájo'sixɨ'ɨn ɨ nya' íɨcaj jitze.
Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Tɨpua'aj nyequee mua'nájo'sixɨ'ɨn, capáj che' hua' jitze ajtyama'cáantaj puá'mej ɨ maj nye jimi séejre'.
9 Aj pu'ij ɨ Pedro a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Nyavástara', tɨpua'aj a'yan tyuuxɨé've'ej, capáj a'yaa pana'aj tyina'nájo'sixɨ'ɨn ɨ nya' íɨcaj jitze, sulu ajta paj na'nájo'sixɨ'ɨn ɨ nyamuáca' jitze, pajta ɨ nyamu'uj jitze.
10 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—A'íjna ɨ tɨ oochán átyɨ'huaxɨj, a'yaa pu tyúuxɨe've' tɨ a'yaa na'aj tya'nájo'sixɨ'ɨn ɨ ju'íɨcaj jitze, ji'nye capu choomuara' ɨ jutyévira' jitze, siajta mua'aj caxu che' choomua, tyij siajta quee néijmi'i tyámua' een.

11 A'yaa pu tyu'taxájtaca' tɨjɨn: "Caxu néijmi'i tyámua' een", ji'nye pu'rɨj jamua'reeriaca'aj a'tɨj tɨ a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ tyu'tátuiire'sij.
12 Tɨ'ɨj hua'najo'sixɨ'ɨj ɨ hua' ɨ́ɨcaj jitze, Jesús pu ajtáhua'aj iirióohuɨjri' ɨ jutasɨ́j, aj pu'ij ajtáhua'aj huatyéeyixɨj ɨ méesaj jitze, ajta je'en a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Nyi seyó'itej je'ej nyaj een jɨn a'yan jamuáaruuj?
13 Mua'aj xu a'yan nyatamuá'muaj tɨjɨn Maeestro, siajta a'yan tɨjɨn Tavástara', ajta a'yan tyi'ja'yájna, ji'nye nyáaj nu a'ɨ́ɨn pué'een.
14 Ajta nyáaj ɨ nyaj ja'muavástara' pué'een, nyajta ja'mua maeestro, a'yaa nu tyajamua'nájo'sixɨj ɨ já'mua'ɨ́ɨcaj jitze, a'yaa pu'ij ajta tyúuxɨe've' siaj a'yan tyitya'nóojo'sixɨ'ɨn ɨ ju'ɨ́ɨcaj jitze séej siajta séej.
15 A'yaa nu nyáaj nyerɨ́j tyajamuáa'itɨɨri', siata'aj sij siajta mua'aj a'yan cha'taj siana'aj huárɨnyij je'ej nyaj nyerɨ́j nyáaj jamuáaruuj.
16 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jɨme' tɨ jéetze' juxɨe've' a'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'ijta quee a'ɨ́jna ɨ tɨ jahuɨ́ire', a'yaa pu ajta jéetze' tyúuxɨe've' a'ɨ́jna ɨ tɨ unyojo'ta'ítyaca' quee ɨ nyaj ujo'ta'ítyi'huaca'.
17 Tɨpua'aj tyámua' setyiyó'iteej a'ɨ́jna siajta je'en a'yan huárɨnyij, jéehua xu a'ɨ́jna jɨn huatóotyamua've'sij.
18 'Canu néijmi'caa mua'ajmaj jamuatyáxajta, nyáaj nu jamua'reej a'tyán nyaj antyíhuo. Ajta a'yaa pu tyúuxɨe've' tɨ a'yan tya'róo'astej je'ej tɨ tyé'yu'si' ɨ yu'xarɨj jitze tɨ a'yan tɨjɨn: "A'ɨ́jna ɨ tɨ nyaj jamuán tyí'cua', a'ɨ́ɨ pu arí nyéjcha'ɨ́ire'."
19 A'yaa nu nyerɨ́j anaquéej tyajá'mua'ixaatye' tɨ'ɨj quee xu a'yan tyí'rɨjcaj, ajta tɨ'ɨj a'yan tyí'rɨjcaj aj xu sij jamua'reeren nyej nyáaj a'ɨ́ɨn pué'een je'ej nyaj nyerɨ́j tyajamuaaté'exaa.
20 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jɨme' tɨjɨn a'ɨ́jna ɨ tɨ tyámua' tyeetyéjeevej ɨ nyaj jaata'ítyaca', a'ɨ́ɨ pu ajta nyéetzij tyámua' tyinaatyéjeevij, ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ tyámua' tyinaatyéjeevej nyéetzij, a'yaa pu cha'tána'aj tyámua' tyeetyéjeevij a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ unyojo'ta'ítyaca'.

Jesús pu jaataxájtaca' tɨ ɨ Judas a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ avűtzij jɨn tyu'tátuiire'sij
(Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lc. 22:21-23)

21 Tɨ'ɨj a'yan tyihuo'te'exáatye'ej, jéehua pu je'ej pua'aj jaata'aj ɨ Jesús, aj pu'ij ja'huoo'itéerican jɨn a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jɨn tyajá'mua'ixaatye', sɨ́ɨj tɨ ja'mua jitze ajtyáma'can pu nyéetzij tyu'tátuiire'sij.
22 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jamuán huacɨ́j, mua'róosejraxɨ séej jamuán majta séej, ajta camu jamua'reeriaca'aj a'tɨ́j tɨ tyáxajtasime'ej
23 Ajta sɨ́ɨj tɨ hua' jitze ajtyáma'can, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ Jesús jéehua jaxɨe'va'ca'aj, a'ɨ́ɨ pu véjri' jimi ajtyácatyiij matɨ'ɨj tyí'cua'ajcaa,
24 ajta a'ɨ́jna ɨ Simón tɨ ajta Pedro pué'een, a'ɨ́ɨ pu jumuáca' jɨn jaatajé a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús tɨ jaxɨe'va'ca'aj tɨ'ɨj jaata'íhuo' a'tɨ́j tɨ pué'een ɨ tɨ jatyáxajtasima'aj.
25 A'ɨ́ɨ pu'ij jéetze' ajtyáxɨiriaca' ɨ Jesús jimi, tɨ'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—Nyavástara', ¿a'tanyɨ́j a'ɨ́ɨn pué'een?
26 Aj pu'ij ɨ Jesús a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Tɨpua'aj nyerɨ́j ja'ajru'nyaxɨ'ɨn ɨ túxa'aj jitze ɨ páan, aj nu nyij jaataɨ́'tye'sij a'ɨ́jcɨ ɨ a'tɨ́j tɨ a'ɨ́ɨn pué'een.
Aj pu'ij ja'ajru'nyaxɨj ɨ páan ɨ túxa'aj jitze, tɨ'quij a'ɨ́j huatɨ'ɨj ɨ Judas, tɨ yójra' pué'een ɨ Simón tɨ a'yan tye'entyímu'tacaa tɨjɨn Iscariote.
27 Ajta tɨ'ɨj ɨ Judas ja'ancurá'ɨj ɨ páan, a'ɨ́ɨ pu tyiyáaru' tzajta' huataséjre. Jesús pu'ij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Pata'aj jiye'tzín a'yan huárɨnyij je'ej paj perɨ́j tyu'muá'aj.
28 Ajta capu sɨ́ɨj yo'itéej ja'raa ɨ maj tyí'cua'ajcaa ɨ méesaj jitze je'ej tɨ een jɨn a'yan tyaaté'exaa.
29 Ajta a'ɨ́jna ɨ Judas a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'eenye'ej ɨ tɨ jacha'ɨ́ica'aj ɨ túmii, séecan mu mij a'yan tyi'riá'mua'aj tɨ Jesús a'yan tyaaté'exaa tɨ'ɨj tyi'tɨ́j huánanan ɨ maj jɨn tyu'yé'estej, nusu tɨ tyi'tɨ́j huo'tapuéjve'en ɨ maj quee je'ej tyéejviicue'.
30 Tɨ'ɨj ɨ Judas ja'ancurá'ɨj ɨ páan, aj pu'ij iirájraa. Ajta arí huatɨca'ca'aj.

Ɨ nyúucarij tɨ jájcuaj tɨ ajta jéetze' juxɨe've'

31 Tɨ'ɨj iirájraa a'ɨ́jna ɨ Judas, Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Ijíij pu'rɨ́j séejre' ɨ tɨ jɨn huápuɨ'ɨj naa huasé'rin ɨ yójra' ɨ Dios, ajta ɨ tɨ jɨn ɨ Dios naa huasé'rin a'ɨ́j pu jimi séejre' ɨ yójra'.
32 Ajta tɨpua'aj ɨ yójra' ɨ Dios jimi séjre'ej ɨ tɨ naa huasé'rin, Dios pu ajta jaataséjrataj ɨ tɨ jɨn naa huasé'rin ɨ yójra', ajta jiye'tzín pu a'yan rɨnyij.

33 Nyiyóojmua', canu che' á'tyeeren ja'mua jimi. Mua'aj xu nyahuoonyij, ajta a'yájna nyatɨ'ɨj tyihuo'té'exaaj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa nu cha'taj nyana'aj mua'ajmaj tyajamuaaté'exaatye'sij a'yan tɨjɨn: Capu ɨ'rɨ́j siaj mua'aj a'áa jo'ré'nyej jó'nyej nyáaj jooma'aj na'mej.
34 A'ɨ́j nu nyúucarij tɨ jájcuaj jɨn a'yan tyajá'mua'ijcatye'en siaj huóoxɨe've'en séej jamuán siajta séej. A'yájna nyatɨ'ɨj nyáaj tyaja'muaxɨe've' mua'ajmaj, a'yaa xu sij siajta mua'aj tyityahuóoxɨe've'en.
35 Tɨpua'aj a'yan setyityahuóoxɨe've'en séej jamuán siajta séej, néijmi'i mu ɨ maj yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua jamua'reeren siaj mua'aj nye jimi tyá'tzaahuatye'.

Jesús pu huá'ixaatye' tɨ ɨ Pedro jaatyáhue'taj
(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lc. 22:31-34)

36 Aj pu'ij a'ɨ́jna ɨ Simón tɨ ajta Pedro pué'een a'yan tyaata'íhuo'ri' ɨ Jesús tɨjɨn:
—Tavástara', ¿jo'nyij po'ma'aj puá'mej?
Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Jó'nyaj jooma'aj na'mej, capu ɨ'rɨ́j paj ijíij naatavá*j*, sulu majca'huáyee paj nyacújta' huama'aj puá'mej.
37 Ajta ɨ Pedro a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Nyavástara', ¿ji'nye een jɨn quee ɨ'rɨ́j nyaj ijíij ajamuán jó'me'en? Nyáaj nu á'nyaca'nyej nyaj a jitze ma'can huámuɨ'nyij.
38 Aj pu'ij ɨ Jesús a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—¿Nyi a'yan petya'ca'anyej paj nye jitze ma'can huámuɨ'nyij? A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jɨn tyí'mua'ixaatye' tɨjɨn tɨ'ɨj quee xu jíihuacaj ɨ tyacuáarɨe', huéeicaj paj naatyáhue'taj a'yan tɨjɨn capáj nyamua'tyej.

14

Jesús pu tyámua' naa tyihuo'tyéeje a'ɨ́ɨjma ɨ maj jamuán huacɨ́j

1 'Caxu je'ej tyityóomua'ajcaj. Sióoche' xu tyá'tzaahuatye'ej ɨ Dios jimi, siajta nyéetzij jimi tyá'tzaahuatye'ej.
2 A'ájna jo'tɨj ɨ nyavástara' ja'chej jéehua pu chi'ij a'áa tyejé'sejre', tɨpua'aj quee a'yan tyi'ja'yájnatan, canu a'yan tyajamuaate'exáatye'nyijche' nyaj a'áa jo'ma'aj na'mej nyej nyij tyámua' tyojó'uurej jo'siaj jo'tya'aj xá'ju'un.
3 Ajta tɨpua'aj nyerɨ́j jó'ra'nyij nyej nyij tyámua' tyojó'uurej jo'siaj jo'tya'aj xá'ju'un, aj nu nyij nyajtáhua'aj yava'cányesij, nyej nyij jamuá'anvi'tɨn siaj sij siajta mua'aj a'áa jo'tya'aj xá'ra'nyij jó'nyaj jo'quéej na'mej.
4 Mua'aj xu serɨ́j huamuájtye ɨ juyéj jitze tɨ a'áa jo'ré'nyee jó'nyaj jooma'aj na'mej.
5 Aj pu'ij ɨ Tomás a'yan tyaaté'exaa ɨ Jesús tɨjɨn:
—Tavástara', catu jamua'reej jo'paj jooma'aj puá'mej, ¿ji'nye tyíɨ'rij tyej tyij huamuájtye ɨ juyéj jitze?
6 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Nyáaj nu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ juyéj, nyajta ɨ tɨ tzáahuatyi'ra'aj jɨn tyí'xaj, nyajta nu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ júuricamej. Nyéetzij pu'uj jimi je'ej tyíɨ'rij tɨ'ɨj a'tɨ́j a'áa ja'rá'astij ɨ nyavástara' jimi.
7 Tɨpua'aj tyámua' setyináamua'tyij, a'yaa xu siajta tyá'mua'tyij a'ɨ́jcɨ ɨ nyavástara', siajta serɨ́j ijíij jamua'tyej, ji'nye xu'rɨ́j jaaséj.
8 Aj pu'ij ɨ Felipe a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Tavástara', taataséjratye' a'ɨ́jcɨ ɨ a' vástara', a'ɨ́ɨ pu tajitzé juxɨe've'.
9 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Felipe, nu'rɨ́j á'tyeej nyaj ja'mua jamuán yahuácaj, ¿nyi pequee xu nyamua'tyej? A'ɨ́jna ɨ tɨ nyéetzij arí naaséj, a'ɨ́j pu ajta arí huaséj ɨ nyavástara', ¿ji'nye a'yan petyí'nyahuaviij nyej nyij jamuaataséjratye'en ɨ nyavástara'?
10 ¿Nyi pequee tyá'tzaahuatye' tɨ ɨ nyavástara' nye jimi séejre', nyajta nyáaj a'ɨ́j jimi nyajta séejre'? Tyi'tɨ́j nyaj já'mua'ixaatye', canu nyasɨ́ɨj nyana'aj jájtyo. A'ɨ́jna ɨ nyavástara' ɨ tɨ nye jimi séejre', a'ɨ́j pu muárɨe'ria'ra' pué'een ɨ nyaj jɨn a'yan rɨcɨj.
11 Sianá'antzaahuatye' nyej nyáaj a'ɨ́j jimi séejre' ɨ nyavástara', ajta ɨ nyavástara' a'ɨ́ɨ pu ajta nye jimi séejre', na'rɨ́ij quee, siata'aj a'ɨ́j jɨn tyá'antzaahuatye'en je'ej nyaj tyi'tɨ́j jɨn tyí'muarɨe'.
12 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jɨme' tɨjɨn a'ɨ́jna ɨ tɨ nye jimi tyá'tzaahuatye', a'yaa pu cha'tána'aj tyí'muarɨe'en nyatɨ'ɨj nyáaj, ajta jéetze' va'cán jɨn tyí'muarɨe'en, ji'nye nyáaj nu a'áa jooma'aj na'mej ɨ nyavástara' jimi.
13 Ajta tyi'tɨ́j siaj mua'aj huatáhuoosij nyéetzij jitze ma'can, a'yaa nu rɨnyij, ta'aj nye jitze huataséjre'en ɨ tɨ jɨn naa huasé'rin ɨ nyavástara'.

14 Nyáaj nu néijmi'i jɨn a'yan rɨnyij je'ej siaj tyi'tɨ́j tyaatáhuaviiraj nyéetzij jitze ma'can.

Jesús pu a'yan tya'tóoraj tɨ uyo'ta'ítyij ɨ júuricama'ra' ɨ Dios

15 'Tɨpua'aj sényaxɨe've'ej, a'yaa xu tya'rá'astijre'ej je'ej nyaj tyajá'mua'ixaatye'.

16 Nyajta nyáaj a'yaa nu tyaatáhuaviiraj ɨ nyavástara' tɨ'ij a'ɨ́ɨn uyo'ta'ítyej ɨ tɨ ja'mua japua huatányuusij, ajta je'en jusén jɨme' ja'mua jimi huatyá'ɨtzeere'en.

17 A'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, ɨ tɨquee ɨ'rɨ́j maj ja'ancuriá'an a'ɨ́ɨmaj ɨ maj yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua, ji'nye camu jaséj, camu majta jamua'tyej, siajta mua'aj xu jamua'tyej, ji'nye a'ɨ́ɨ pu ja'mua jimi séejre', ajta ja'mua jimi huatyá'ɨtzeere'ej.

18 Canu a'yan já'mua'uurej matɨ'ɨj ɨ maj quee tyitáataj, sulu nyajtáhua'aj nu uvé'nyesij nyej nyij ja'mua jamuán séeria'aj ná'ra'nyij.

19 Capu che' á'tyeeren matɨ'ɨj quee che' nyeséejran ɨ maj yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua, siajta mua'aj xu xaa nyeséejran, siajta júurij séeria'aj xá'ju'un, ji'nye nyáaj nu júurij.

20 A'ájna xɨcáara' jitze, mua'aj xu jamua'reeren nyej nyáaj jimi séejre' ɨ nyavástara', siajta mua'aj nye jimi séejre', nyajta nyáaj ja'mua jimi séejre'.

21 A'ɨ́jna ɨ tɨ ja'ancuriáa'sij ɨ nyenyúucaa ajta a'yan rɨcɨj, a'ɨ́j pu jɨn séejre' tɨ jɨ'ré'can jɨme' nyaxɨe've'. A'ɨ́ɨ pu'ij ajta ɨ nyavástara' jaxɨe'va'aj ja'mej a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ nyaxɨe've', nyáaj nu nyajta jaxɨe'va'aj na'mej, nyajta jimi huataséjre'sij.

22 Aj pu'ij ɨ Judas (capu a'ɨ́jna ɨ tɨ a'yan tye'entyímu'tacaa yee Iscariote sulu sɨ́ɨj) a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Tavástara', ¿ji'nye pej pij ityájma jimi huataséjre'sij pajta quee a'ɨ́ɨmaj jimi ɨ maj yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua?

23 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—A'ɨ́jna ɨ tɨ nyaxɨe've', a'ɨ́ɨ pu já'astijre' ɨ nyenyúucaa, ajta ɨ nyavástara' pu jaxɨe'va'aj ja'mej, néijmi'i tu tyij jimi huatyá'ɨtzeere'ej.

24 A'ɨ́jna ɨ tɨquee nyaxɨe've', capu já'astijre' ɨ nyenyúucaa. A'ɨ́jna ɨ nyúucarij ɨ siaj mua'aj janamuaj capu nye jitze ma'can, sulu a'ɨ́j pu jimi je'ráma'can ɨ nyavástara' ɨ tɨ unyojo'ta'ítyaca'.

25 'A'yaa nu néijmi'i a'ɨ́jna tyajá'mua'ixaatye' ijɨ́ɨj nyej nyooj ja'mua jimi ya huatyéjve,

26 ajta ɨ tɨ ja'mua japua huatányuusij, a'ɨ́jna ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, ɨ tɨ ɨ nyavástara' uyo'ta'ítyij nyéetzij jitze ma'can, a'ɨ́ɨ pu néijmi'i tyaja'muamua'tyen, ajta jamuaatá'sij siaj néijmi'i jo'itéej xá'ra'nyij ɨ nyaj nyerɨ́j jamuáa'ixaa.

27 'A'yaa nu ja'mua jimi jaatyátoosij ɨ tɨ jamuaatyápua'ritye'sij. Nyáaj nu ja-muaatyápua'ritye'sij, ajta canu a'yan rɨnyij matɨ'ɨj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua mej mij huo'tyápua'ritye'en ɨ juxa'aj tyeɨ́tyee. Caxu je'ej tyi-tyóomua'ajcaj, caxu siajta tyí'tzɨɨnye'ej.

28 Xu'rɨ́j náanamuajri' nyaj a'yan tyajamuaaté'exaa nyaj jó'raa, nyajtáhua'aj nu nyij uvé'nyesij nyej nyij ja'mua jamuán huatyá'ɨtzeere'en. Tɨpua'aj jɨ'ré'can jɨme' sényaxɨe've'ej, mua'aj xu huatootyámua've'nyijche' a'ɨ́jcɨ jɨme' nyaj ɨ nyavástara' jimi jo'mej, ji'nye a'ɨ́ɨ pu jéetze' juxɨe've' nyequee nyáaj.

29 A'yaa nu anaquéej tyajá'mua'ixaatye', ta'aj ij tɨ'ɨj a'yan tyí'rɨjcaa, aj xu sij tyá'antzaahuatye'en.

30 'Canu che' jéehua tyajá'mua'ixaatye'en, ji'nye pu'rɨ́j uvé'nyesij a'ɨ́jna ɨ tɨ ɨ́iyan tyí'ijta ɨ cháanacaj japua. Tyij ajta quee tyi'tɨ́j jɨn púj oorej tɨ'ɨj na'antyimué'tɨn,

31 a'yaa pu tyúuxɨe've' tɨ a'yan tyá'ra'nyij, mata'aj mij a'ɨ́ɨmaj ɨ maj yan séejre' ɨ cháanacaj japua jáamua'reej nyej nyáaj jaxɨe've' ɨ nyavástara', nyajta a'yan rɨcɨj tyi'tɨ́j tɨ jɨn unyojo'ta'ítyaca'.

Xá'ajhuiixɨ'. Tyiche' tyíhuiinyij a'yájna.

15

Ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme' cɨyéj pué'een tɨ huasti'

1 'Nyáaj nu jɨ'ré'can jɨme' a'ɨ́ɨn pué'een ɨ cɨyéj tɨ tyáxamue', ajta ɨ nyavástara' pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ ja'tyáahuastej ajta tyámua' joorej a'ɨ́jcɨ ɨ cɨyéj.

2 Tɨpua'aj sɨ́ɨj ɨ cɨyáara' tɨ jitzán ajtanyéj quee taca'aj, a'ɨ́ɨ pu ja'ajtavéjchij, ajta tɨpua'aj tyámua' naa tyí'taca'aj, tyámua' pújoorej tɨ'ɨj jéetze' huatatáca'an.

3 Xu'rɨ́j tyámua' een a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ nyúucarij ɨ nyaj nyerɨ́j jamuáa'ixaj.

4 Siata'aj siooj nye jimi séjre'ej, a'yájna nyatɨ'ɨj nyáaj ja'mua jimi tyí'sejre'. Sɨ́ɨj ɨ cɨyáara' capu ɨ'rɨ́j tɨ jusɨ́ɨj huatatáca'an tɨpua'aj quee aróovi'raj ɨ cɨyéj jitze, a'yaa pu cha'tána'aj tyí'een ja'mua jimi, capu je'ej tyíɨ'rij siaj tyi'tɨ́j jɨn tyu'tyáhuiire'en, tɨpua'aj sequée nye jimi séjre'ej.

5 ’Nyáaj nu a'íin pué'een i ciyéj, siajta mua'aj i ciyáara' xu pué'een. A'íjna i ti nye jitze ajtá'uj nyajta nyáaj jimi séejre' jéehua pu huatatáque'sij, ji'nye tipua'aj sequée nye jimi séjre'ej, caxu tyi'tíj jin je'ej rinyij.
6 A'íjna i tiquee nye jimi séejre', a'íi pu nye jitze ajtáveechi'huaj aj pu'ij huatyáhuasij ti'ij xamuáj aj mu mij jaatyáteeraj.
7 ’Tipua'aj mua'aj nye jimi tyámua' naa setyí'tyesejria'aj, siajta néijmi'i já'astijria'aj i nyúucarij i nyaj já'muamua'tyej, Dios pu néijmi'i tyajamuaatá'sij tyi'tíj siaj je'ej tyaatáhuaviiraj.
8 A'íj pu jitze ámiteere' i ti jin naa huasé'rin i nyavástara', siaj mua'aj jéehua tyámua' naa tyu'muárie'en siajta a'íjna jin ji'ré'can jime' nye jitze ajtyama'cáantaj xá'ra'nyij.
9 Nyáaj nu mua'ajmaj já'muaxie've' a'yájna ti'ij ajta nyéetzij tyí'nyaxie've' i nyavástara', siata'aj a'íjna jitze séjre'ej i nyaj jin já'muaxie've'.
10 Tipua'aj sia'rá'astej i nyúucarij i nyaj nyeríj jamuáa'ixaj, a'íj xu jitze séeria'aj xá'ju'un i nyaj jin já'muaxie've', a'yájna nyati'ij nyáaj tyá'astej i nyúucaria'ra' i nyavástara' nyajta a'íj jimi séejre' i ti jin nyaxie've'.
11 ’A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj sij nyaj jamuán huatóotyamua've'en, ajta siaj sij a'náj tina'aj jutyamua've'ej.
12 A'íi pu'ij a'íin pué'een i nyúucarij i nyaj jin tyajá'mua'ijcatye'en ti a'yan tijin: Siata'aj huóoxie've'en séej jamuán siajta séej, a'yájna nyati'ij nyáaj nyeríj tyaja'muaxie've' mua'ajmaj.
13 A'íi pu a'íin pué'een i ti jin jéetze' ámiteere' ti a'tíj jaxie've' i juxa'aj tyévij a'íjna i ti jitzán ma'can huámui'nyij.
14 Mua'aj xu nyetyeíityeristyamua' pué'een, tipua'aj a'yan xáarinyij je'ej nyej nyáaj tyajá'mua'ijtye'.
15 Canu che' a'yan jamuaatámua'sij yee mu siaj tyí'huiire' nye jimi, ji'nye síij ti tyí'huiire' capu jamua'reej je'ej ti ricij i ti tyé'ijtye'. A'yaa nu jamuatamua'muaj tijin nya' amíincustyamua', ji'nye nu'ríj néijmi'i tyajamuaaté'exaa i ti nyavástara' nyéetzij tyinaaté'exaaj.
16 Caxu mua'aj nyéetzij na'antyíhuoj, sulu nyáaj nu mua'ajmaj jamua'antyíhuoo, nyajta a'íjna jin tyajamuaata'íj siaj sij huáciinyej siajta tyámua' naa tyu'muárie'en i Dios jimi, ajta jusén jin huatyá'itzeere'en i siaj jin tyu'muáriej. A'yaa pu'ij i nyavástara' néijmi'i tyajamuaatá'sij i siaj jaatáhuaviiraj nye jitze ma'can.
17 A'íi pu a'íin pué'een i nyaj já'mua'ijtye': Siaj huóoxie've'en séej jamuán siajta séej.

I maj yan huacháatimee i cháanacaj japua mu jájcha'iire' i Jesús majta a'íijma i maj jitzán ajtyáma'can

18 ’Tipua'aj majá'muaxana've'ej i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'yaa xu tyá'mua'reeriaj maj nyéetzij anaquéej naataxána've'j.
19 Tipua'aj mua'aj yan siama'caantaj i cháanacaj japua, a'íimaj mu ja'muaxie'va'cajche' i maj yan huacháatimee, a'yájna mati'ij tyihuá'xie've' i jutyéityeristyamua'. Ajta nyáaj nu jamua'va'jajpua hua' tzajta' i maj yan séejre' i cháanacaj japua, a'íj mu jin já'muaxana've' i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, ji'nye caxu che' hua' jitze ajtyáma'can.
20 Xo'támua'reej i nyaj a'yan tyajamuaaté'exaa tijin: “Capu a'tíj jéetze' juxie've' quee a'íjna i ti tyé'ijtye'.” Tipua'aj meríj nyéetzij je'ej pua'aj náaruj, a'yaa mu majta mua'ajmaj je'ej pua'aj já'mua'uuren, ajta tipua'aj meríj ja'antzaahuaj i nyenyúucaa, a'yaa mu majta tyá'antzaahuatye'sij je'ej siaj mua'aj tyihuá'mua'tyen.
21 Néijmi'i mu jin a'yan já'mua'uuren a'íjci jime' siaj nyéetzij ná'tzaahuatye', ji'nye camu jamua'tyej a'íjci i ti unyojo'ta'ítyaca'.
22 ’Camu a'íimaj tyi'tíj jin a'itzéeria'caj, tipua'aj nyequee yava'cányejnyiiche' nyej nyij tyihuó'ixaatye'en. Ajta ijíij capu che' tyi'tíj hua' japua huatányuusij a'íjci jime' i maj ootyá'itzee i Dios jimi,
23 ji'nye a'íimaj i maj nyaxana've', a'íi mu majta jaxana've' i nyavástara'.
24 Camu tyi'tíj jin a'itzéeria'caj, tipua'aj nyequee a'yan huárinyiiche' tyi'tíj jime' ti'ij quee a'náj a'tíj huaríj, ajta a'íimaj mu meríj naaséj, majta móoj nyaxana've', majta a'yan cha'taj mana'aj tyá'xana've' i nyavástara'.
25 Ajta a'yaa pu tyí'ricij, ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' ti aróo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta ti a'yan tijin: “A'íimaj mu naataxána've'j ajta canu tyi'tíj jin ootyá'itzee.”
26 ’Ajta ti'ij uvé'nyej i ti ja'mua japua huatányuusij, i nyaj uyo'ta'ítyij a'íjna jitze ma'can i nyavástara', a'íjna i júuricamej ti Dios jimi já'ma'can, a'íi pu nye jitze ma'can tyu'taxájtaj.

27 Mua'aj xu siajta nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'ej, ji'nye mua'aj xu nyaj jamuán huacíj nyatɨ'ɨj nyana'aj a'yan tyu'taséjre.

16

1 ’A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj sij quee jaatapuá'citaj siaj nye jimi tyá'tzaahuatye'.
2 A'ɨ́ɨmaj mu jamui'rá'ityij ɨ tyeyúuj tzajta', ajta a'yan tye'mej maj séecan já'muacui'nyij a'yan metyi'mua'astɨj maj ɨ Dios jimi tyí'huɨ́re'.
3 A'yaa mu rɨnyij, ji'nye camu nyamua'tyej, camu majta jamua'tyej ɨ nyavástara'.
4 ’A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siata'aj sij jo'támua'reej tɨpua'aj arí a'yan atyojo'ré'nyej, je'ej nyej nyáaj nyeríj tyajamuáa'ixaa.

Je'ej tɨ tyí'muarɨe' ɨ júuricama'ra' ɨ Dios

’Canu a'yan tyajamuaaté'exaa jájcuaj ɨmuáj, ji'nye nyáaj nu ja'mua jamuán yésejria'ca'aj.
5 Ajta ijíij nu jo'mej a'ɨ́jcɨ jimi ɨ tɨ unyojo'ta'ítyaca', ajta capu sɨ́ɨj tɨ ja'mua jitze ajtyáma'can nye'ihuo' jó'nyaj jó'yi'ij,
6 sulu a'yaa xu seríj tyityatóoxamuɨjrityej, a'ɨ́jcɨ jɨme' je'ej nyaj nyeríj tyaja-muaaté'exaa.
7 Ajta a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jɨme' tɨjɨn: Jéetze' pu jamu-atyáhuɨ'rii nyaj jó'ra'nyij. Ji'nye tɨpua'aj nyequee jó'ra'nyij, capu yava'cányesij ja'mua jimi ɨ tɨ ja'mua japua huatányuusij, ajta tɨpua'aj nyo'ra'nyij, nyáaj nu ujamojo'ta'ítyi'raj.
8 Tɨ'ɨj a'ɨ́ɨn yava'cáanyej, a'ɨ́ɨ pu tyámua' naa tyihuo'taséjrataj ɨ maj yan séejre' ɨ cháanacaj japua ɨ maj á'ɨtzeere', majta ɨ maj quee jɨ'ré'nye'ej séejre', ajta a'tyán tɨ ɨ Dios ja'xɨjtye'en.
9 A'tíj tɨ á'ɨtzeere' a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨquee nye jimi tyá'tzaahuatye',
10 ajta ɨ tɨquee tyi'tíj jɨn á'ɨtzeere', nyáaj nu a'ɨ́ɨn pué'een, ɨ nyaj jo'méj ɨ nyavástara' jimi, siajta mua'aj caxu che' nyeséejran,
11 ajta ɨ Dios tɨ puéjtzij jaatá'sij, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ íiyan tyí'ijta ɨ cháanacaj japua, tɨ ajta arí jimi a'yan tyo'xá'puɨ'ɨntari'huaca' tɨ'ij puéjtzij jáacɨ'tyij.
12 ’Jéehua pu óoche' ɨ nyaj tyajá'mua'ixaatye'en, ajta capu eexúj ijíij já'muaɨ'riitye' siaj sij mua'aj néijmi'i jo'itéej xá'ra'nyij.
13 Tɨ'ɨj uvé'nyej ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme' júuricama'ra' pué'een ɨ Dios, a'ɨ́ɨ pu néijmi'i tyaja'muamua'tyen ɨ tɨ a'yan tyi'ja'yájna, ji'nye capu jusɨ́ɨj jájtyoosij ɨ tɨ jɨn tyajá'mua'ixaatye'en, sulu a'yaa pu tyajá'mua'ixaatye'en je'ej tɨ tyí'namuaj, ajta jamuaaté'exaatye'sij je'ej tɨ tye'mej.
14 A'ɨ́ɨ pu jaataséjrataj ɨ nyaj jɨn naa huasé'rin, ji'nye a'íj pu ancuriáa'sij ɨ tɨ nyéetzij nya'a'rij, ajta je'en ja'mua jimi jaatyátoosij.
15 Néijmi'i ɨ tɨ nyavástara' tyí'ijcha'ɨj, a'ɨ́ɨ pu ajta nyéetzij tyí'nya'a'rij, a'íj nu jɨn a'yan tyu'taxájtaca' tɨ ɨ júuricama'ra' ɨ Dios a'ɨ́jna ancuriáa'sij ɨ tɨ nyéetzij nya'a'rij ajta je'en mua'ajmaj jamuaatá'sij.
16 ’Capu che' a'chu á'tyeeren, siatɨ'ɨj mua'aj quee che' nyeséejran, ajta a'tzúj jéetze' majca'huáyee xu sijta nyeséejran.

Ɨ siaj jɨn juxaamuɨjritye' a'ɨ́ɨ pu jamuaatatyámua'viste'sij

17 Aj mu mij séecan ɨ maj jamuán huacíj a'yan tyúu'ihuo'raca'aj séej ja'mua majta séej tɨjɨn:
—¿Ji'nye huatóomua'aj a'ɨ́jna ɨ nyúucarɨj? A'yaa pu tyí'ta'ixaatye' tɨquee che' á'tyeeren tyatɨ'ɨj quee che' jaséjran, tyajta je'en majca'huáyee tyijtá jaséjran, ajta a'yan tyí'xaj tɨ a'áa jooma'aj ja'mej ɨ juvástara' jimi.
18 ¿Ji'nye huatóomua'aj a'ɨ́jna ɨ nyúucarɨj tɨ jɨme' yee tɨquee che' a'chu á'tyeeren? Catu yó'itej tyi'tíj tɨ tyáxajta.
19 Jesús pu jáamua'reeri' maj jaxɨe'va'ca'aj maj tyee'íhuo', a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Nyáaj nu nyeríj a'yan tyajamuaaté'exaa tɨquee che' a'chu á'tyeeren siatɨ'ɨj quee che' nyeséejran, siajta majca'huáyee xu sijta nyeséejran. ¿Nyi a'ɨ́jna jɨn mua'aj setyúu'ihuo'?
20 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jɨme', siaj mua'aj juyiinyixɨ'ɨn, siajta huatóoxaamuɨjritye'sij, majta a'ɨ́ɨmaj mu huatóotyamua've'sij ɨ maj yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua. Tyij siajta mua'aj juxaamuɨjritye', a'íj xu jɨn huatóotyamua've'sij ɨ siaj jɨn juxaamuɨjritye'.
21 Tɨ'ɨj ɨ íitaj ootacuí'nyej a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ tyiyóoj ja'mej, jéehua pu jajpuéetzij ja'mej tɨ'ɨj atyojo'ré'nyej a'tzáaj tɨ tyiyóoj ja'mej, ajta tɨ'ɨj huanɨe'huaj ɨ pá'rɨ'ɨj, aj pu'ij yo'huá'xɨj ɨ tɨ jɨn jajpuéjtzica'aj, a'ɨ́jna jɨme' tɨ jéehua huatóotyamua've'sij a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ pá'rɨ'ɨj tɨ huanɨe'huaca' íiyan ɨ cháanacaj japua.

22 A'yaa xu sij siajta mua'aj ijíij tya'ajpuéjtzij, nyajta nyáaj, nyajtáhua'aj nu já'muasejran, aj xu sij jéehua huatóotyamua've'sij, ajta capu ɨ'ríitaj ja'mej tɨ a'tɨ́j jamuáa'ri'raj ɨ siaj jɨn jutyamua've'.
23 'A'ájna xɨcáara' jitze caxu che' tyi'tɨ́j naata'íhuo'raj. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jɨme' tɨ ɨ nyavástara' néijmi'i tyajamuaatá'sij tyi'tɨ́j siaj jaatáhuaviiraj nye jitze ma'can.
24 Tɨ'ɨj na'aj ya tɨ je'ré'nyej caxu seexúj mua'aj tyi'tɨ́j jaatáhuaviiri' nye jitze huatama'can, siata'aj jaatáhuaviij, aj xu sij ja'ancuriáa'sij, siajta je'en néijmi'i jɨn huatóotyamua've'sij.

Jesús pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ néijmi'i jɨn tyu'tyáamue'tɨj íiyan ɨ cháanacaj japua

25 'A'yaa nu nyeríj tyajamuáa'ixaa séej nyúucarɨj jɨme', ajta atyojo'ré'nyesij ɨ xɨcáara' nyej quee che' seequéj tyaja'mua'ixáatye'ej na'mej, sulu huatoojé'yacan nu jɨn tyajá'mua'ixaatye'en je'ej tɨ tyí'een ɨ nyavástara' jimi.
26 A'ájna xɨcáara' jitze, mua'aj xu huatyényuusij nye jitze ma'can, ajta canu a'yan tyajá'mua'ixaatye' nyej nyáaj jaatáhuaviiraj ɨ nyavástara' nyej nyij ja'mua jɨme' huatyényuunyij,
27 ji'nye a'ɨ́ɨ pu ɨ nyavástara' já'muaxɨe've'. A'yaa pu tyaja'muaxɨe've' a'ɨ́jcɨ jɨme' siaj mua'aj nyéetzij nyaxɨe've', siajta tyá'tzaahuatye' nyaj ɨ Dios jimi jo'vé'mej.
28 A'áa nu ɨ nyavástara' jimi ja'rájraa nyej nyij a'yan va'cáanyej ɨ cháanacaj japua, ajta ijíij a'yaa nu tyíchesij ɨ cháanacaj japua, nyej nyij jó'ra'nyij ɨ nyavástara' jimi.
29 Aj mu mij ɨ maj jamuán huacíj a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Ijíij paj períj ja'huoo'itéericɨ'can jɨn tyí'xaj, capáj che' séej nyúucarɨj jɨn tyí'xaj.
30 Tu'ríj jamua'reej paj néijmi'i tyí'mua'reej, ajta quee juxɨe've' tɨ a'tɨ́j tyi'tɨ́j mua'ihuo'raj. A'ɨ́j tu jɨn tyá'tzaahuatye' paj ɨ Dios jimi jo'vé'mej.
31 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tɨjɨn:
—¿Nyij xaa seríj ijíij tyá'tzaahuatye'?
32 Pu'ríj ijíij tya'rá'aj, ijíij pu'ríj a'áan putyajá'rɨcɨj siatɨ'ɨj mua'aj jo'cíxɨ'ɨj sɨ́ɨj ajta sɨ́ɨj, jusén tacan xúsij yanuuriésij. Ajta canu nyasɨ́ɨj huatyá'ɨtzeere'ej, ji'nye ɨ nyavástara' pu nyaj jamuán yésejre'.
33 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj sij tyámua' huárɨnyij ɨ jutzájta' a'íjcɨ jɨme' siaj nye jitze ajtyáma'can. Jéehua xu jajpuéetzij xá'ju'un íiyan cháanacaj japua, ajta siata'aj huatyóoca'nyej, ji'nye nyáaj nu'ríj ja'antyimué'tɨj ɨ cháanacaj.

17

Jesús pu hua' jɨme' jahuoo ɨ maj jamuán huacíj

1 Tɨ'ɨj ɨ Jesús a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij jútye' jó'nyeeriaca' ajta a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—Nyavástara', pu'ríj a'ájna atyojo'ré'nyej a'tzáaj paj jaaxá'puɨ'ɨntarej, pata'aj tyámua' tyeetyátoonyij a'yóoj, ta'aj ij ajta a'ɨ́ɨn tyámua' tyimuaatyátoonyij muéetzij.
2 Ji'nye muáaj paj períj néijmi'i jɨn tye'entyáarujtyej a'íjcɨ a'yóoj, mata'aj mij néijmi'i jusén jɨn júurij muá'ra'nyij ɨ paj jaatávi'tɨstej.
3 Ajta a'íjna ɨ maj júurij muá'ju'un jusén jɨme', a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ maj muéetzij muáamua'tyij, paj muáaj pana'aj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Dios tɨ tzáahuatyi'ra'aj jɨn séejre', ajta a'íjna ɨ Cɨríistu' ɨ paj muáaj uyo'ta'ítyaca'.
4 'Nyáaj nu nyeríj tyámua' tyimuaatá' hua' jimi ɨ maj a'yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua, ji'nye nu'ríj ja'antyicɨ'ɨj ɨ paj jɨn tyinaata'íj.
5 Ajta ijíij nyavástara', pata'aj tyámua' tyinaatyátoonyij ajimi, a'yájna patɨ'ɨj tyámua' tyinyatá'care'ej nyatɨ'ɨj ajamuán ajo'catyii tɨ'ɨj quee xu séeria'caj ɨ cháanacaj.
6 'A'ɨ́ɨmaj ɨ paj hua'antyíhuoj íiyan ɨ cháanacaj japua pej pij naatávi'tɨstej, nu'ríj huo'té'exaa a'tɨ́j paj pué'een. A'ɨ́ɨ mu a'tyéɨtyeristyamua' pué'eenye'ej, ajta muáaj paj naatávi'tɨstej, majta meríj ja'antzaahuaj a'nyúucaa.
7 A'ɨ́ɨmaj mu meríj jamua'reej tɨ néijmi'i muéetzij jimi tyeje'ráma'can,
8 ji'nye a'íj nu huo'té'exaa ɨ nyúucarɨj ɨ paj muáaj naaté'exaa, a'ɨ́ɨ mu mij meríj ja'antzaahuaj. Majta jáamua'reeri' nyaj jɨ'ré'can jɨme' muéetzij jimi jo'vé'mej, majta tyá'antzaahuaj paj muáaj unyojo'ta'ítyaca'.
9 'A'yaa nu hua' jɨme' tyí'muahuaviij, canu a'yan tyí'muahuaviij a'ɨ́ɨjma jɨme' ɨ maj a'yan séejre' ɨ cháanacaj japua, sulu hua' jɨme' ɨ paj naatávi'tɨstej, ji'nye a'ɨ́ɨ mu a'tyéɨtyeristyamua' pué'een.
10 Néijmi'i ɨ maj nyetyeɨ́ɨtyeristyamua' pué'een, a'ɨ́ɨ mu majta a'tyéɨtyeristyamua' pué'een, majta ɨ maj a'tyéɨtyeristyamua' pué'een, a'ɨ́ɨ mu majta nyetyeɨ́ɨtyeristyamua' pué'een, a'ɨ́ɨjma pu'ij jitze séejre' ɨ nyaj jɨn naa huasé'rin.

11 ’Canu che' nyáaj yan huatyá'ɨtzeere'ej ɨ cháanacaj japua, majta a'ɨ́ɨmaj mu a'yan huatyá'ɨtzeere'ej, nyajta nyáaj nu jo'méj muéetzij jimi. Nyavástara' mu paj tyámua' een, huó'cha'ɨj a'ɨ́jna jitze ma'can ɨ paj jɨn ántyapuaj, a'ɨ́jna ɨ paj jɨn a'yan naatamua'aj, mej mij tyámua' eenye', a'yájna tyatɨ'ɨj ityáj.

12 Nyatɨ'ɨj nyáaj hua' jamuán a'yan séjria'ca'aj ɨ cháanacaj japua, nyáaj nu tyámua' tyihuá'cha'ɨ́ca'aj ajitze ma'can. Capu sɨ́ɨj tɨ hua' jitze ajtyáma'can jó'vej, sulu a'ɨ́ɨ pu'uj ɨ tɨ arí jimi a'yan tya'tácatyiij tɨ'ij puéjtzij jáacɨ'tyij, ta'aj ij a'yan tya'róo'astej je'ej tɨ tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze.

13 ’Nyajta ijíij a'áa nu jo'mej muéetzij jimi, ajta a'yaa nu tyí'xaj nyatɨ'ɨj nyooj yahuatyéjvee ɨ cháanacaj japua, mata'aj mij néijmi'ɨ a'yan cha'taj mana'aj tyity-atóotyamua've'en nyatɨ'ɨj nyáaj tyí'nyetyamua've'.

14 Nyáaj nu nyerɨ́j huó'ixaaj a'nyúucaa, majta a'ɨ́ɨmaj mu hua'ajcha'ɨɨre' ɨ maj a'yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua, ji'nye camu hua' jitze ajtyáma'can ɨ maj yan séejre', a'yájna nyatɨ'ɨj nyajta nyáaj quee yan tyí'ma'can ɨ cháanacaj japua.

15 Canu a'yan tyí'muahuaviij paj hue'rátoonyiȷ ɨ cháanacaj japua, sulu paj tyámua' tyihuó'cha'ɨɨn a'ɨ́jcɨ jimi ɨ tɨ je'ej pua'aj tyí'een.

16 A'yájna nyatɨ'ɨj nyáaj quee yan tyí'ma'can ɨ cháanacaj japua, camu majta a'ɨ́ɨmaj a'yan ma'can ɨ cháanacaj japua.

17 Pata'aj tyámua' tyihuo'tyátoonyiȷ a'jimi, a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme', ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme' a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een a'nyúucaa.

18 A'yájna patɨ'ɨj tyinyojo'ta'ítyaca' a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj a'yan séejre' ɨ cháanacaj japua, a'yaa nu cha'taj nyana'aj nyáaj tyihuo'ta'ítyij a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj yan séejre' ɨ cháanacaj japua.

19 Nyajta nyáaj, a'yaa nu hua' jitze ma'can tyu'tányatoj, mej mij majta a'ɨ́ɨmaj tyámua' tyityeetyátuiihuaj a'ɨ́jcɨ jitze ɨ tɨ a'yan tyi'ja'yájna.

20 ’Canu a'ɨ́ɨmaj jɨme' nyana'aj a'yan tyí'muahuaviij, sulu nyajta nu a'yan tyí'muahuaviij hua' jitze ma'can ɨ maj tyá'antzaahuatye'sij matɨ'ɨj jáanamuaj ɨ nyúucarij a'ɨ́ɨmaj maj huo'té'exaatye'ej.

21 A'yaa nu tyí'muahuaviij maj néijmi'ɨ a'ɨ́ɨmaj tyámua' eenye' mej mij quee séecan ajtacɨ́'ca'an, a'yájna patɨ'ɨj muáaj nyavástara' nye jimi tyí'sejre' nyajta a'jimi séejre', mej mij majta a'ɨ́ɨmaj ityájma jimi séeria'aj muá'ra'nyij, mata'aj mij a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua tyá'antzaahuatye'en paj muáaj nyojo'ta'ítyaca'.

22 A'yaa nu cha'taj nyana'aj tyámua' tyihuo'tyájtoo a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨ naa huasé'rin ɨ paj jɨn tyámua' tyinaatá', mej mij sɨ́ɨj mana'aj pué'eenye', a'yájna patɨ'ɨj muáaj nyajta nyáaj sɨ́ɨj tyana'aj tyi'tyapué'een,

23 nyáaj nu hua' jimi séejre', pajta muáaj nye jimi séejre', mata'aj mij majta a'ɨ́ɨmaj néijmi'ɨ sɨ́ɨj mana'aj pue'éenye'ej muá'ra'nyij, mej mij a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua jáamua'reej paj muáaj nyojo'ta'ítyaca', pajta hua'xɨe've' a'yájna patɨ'ɨj nyéetziȷ tyí'nyaxɨe've'.

24 ’Nyavástara', muáaj paj naatávi'tistej, a'yaa nu nyij tyá'xɨe've' maj nyaj jamuán séeria'aj muá'ra'nyij jó'nyaj jo'tyaváaj na'mej, mata'aj mij jaaséej ɨ tɨ huápuɨ'ɨj naa huasé'rin ɨ paj jɨn tyámua' tyinaatá', ji'nye muáaj paj nyaxɨe'va'ca'aj jájcuaj ɨmuáj tɨ'ɨj quee xu séeria'caj ɨ cháanacaj.

25 Nyavástara', mu paj tyámua' een, camu muamua'tyej a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua, ajta nyáaj nu muamua'tyej, a'yaa mu mij ɨ nyetyeɨ́ɨtyeristyamua' tyá'mua'reej paj muáaj nyojo'ta'ítyaca'.

26 Nu'rɨ́j huo'taséjra je'ej paj huasé'rin, nyajta nyooj a'yan tyihua'séeratye'ej na'mej, ta'aj ij a'ɨ́jna ɨ paj jɨn nyaxɨe've' hua' jitze huatyá'ɨtzeere'en, ajta nyej nyij nyáaj hua' jimi séeria'aj ná'ra'nyij.

18

Matɨ'ɨj jaatyéevi' a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús
(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53)

1 Tɨ'ɨj a'yan tyihuo'ixáatye'ej, Jesús pu jó'raa, majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jamuán huacɨ́j, mej mij antácɨɨnyej után jitze pujmua' ɨ áchiȷ jitze tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Cedrón. A'áa pu jéehua jo'uuca'aj ɨ aseitúunaj cɨyaraj, a'áa pu'ij ɨ jo'tyájrupiȷ majta ɨ maj jamuán huacɨ́j.

2 Ajta ɨ Judas ɨ tɨ tyu'tátuiire'sij a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús, a'ɨ́ɨ pu ajta ujá'mua'tyajca'aj a'ájna, ji'nye mue'tɨ́j mu a'áa ja'huósɨɨrej ɨ Jesús majta ɨ maj jamuán huacɨ́j.

3 A'áa pu'ij ɨ Judas ja'rá'aj majta jamuán ɨ xantáaru'uj majta séecan ɨ maj tyeyúuj tzajta' tyí'cha'ɨj, a'íɨmaj mu uhuojo'ta'ítyaca' ɨ maj tyihuá'ijtye' ɨ puaaríij majta ɨ fariseos. Néijmi'i mu huatátzave'sima'aj majta tyámua' éenye'ej mej mij huatyényo'se'en.
4 Ajta ɨ Jesús pu'ríj jamua'reeriaca'aj je'ej tɨ tyi'rɨnyíiche', a'íj pu jɨn eerájraa tɨ'ij hua'antyinájchaca' ajta a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿A'tanyíj setyáhuoonyij?
5 A'yaa mu tyaaté'exaa tɨjɨn:
—A'íjcɨ ɨ Jesús Nazaret tɨ já'ma'can.
Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Nyáaj nu a'íɨn pué'een.
Ajta a'íjna ɨ Judas, ɨ tɨ tyu'tátuiire'sij, a'áa pu hua' jamuán ajo'tyávaaca'aj ɨ xantáaru'.
6 Tɨ'ɨj ɨ Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn: Nyáaj nu a'íɨn pué'een, aj mu mij juhuárita' cáacɨj, majta eetavátzɨj a chóota'.
7 Jesús pu'ij ajtáhua'aj a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿A'tanyíj setyáhuoonyij?
A'yaa mu mij majtáhua'aj tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—A'íjcɨ ɨ Jesús Nazaret tɨ já'ma'can.
8 Aj pu'ij ajtáhua'aj ɨ Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Nu'ríj jamuaaté'exaa nyej nyáaj a'íɨn pué'een. Tɨpua'aj nyéetzij senyetyáhuoonye'en, siahuo'tá' maj jó'cɨɨnyej a'íimaj ɨ maj nyaj jamuán huacɨ'ɨj.
9 A'yaa pu tyu'rɨj tɨ'ij a'yan tya'róo'astej je'ej tɨ ɨ Jesús tyu'taxájtaca' tɨ a'yan tɨjɨn: “Nyavástara', capu síɨj jó'vej ɨ tɨ hua' jitze ajtyáma'can ɨ paj naatávi'tɨstej.”
10 Aj pu'ij a'íjna ɨ Simón tɨ ajta Pedro ántyapuaj, a'íɨ pu juchúun ɨjcutaca', tɨ'quij naxɨéera' muáca'ta' tɨ pujmua' ajtasíjchaca' a'íjcɨ ɨ a'tíj tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Malco, a'íɨ pu a'íɨn pué'eenye'ej ɨ tɨ jahuɨiria'ca'aj a'íjcɨ ɨ tɨ néijmi'i jɨn antyúumua'reeriaca'aj u tyeyúuj tzajta'.
11 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa a'íjcɨ ɨ Pedro tɨjɨn:
—Ucárujtye' mua' chúun, tɨpua'aj ɨ nyavástara' a'íjna jɨn unyojo'ta'ítyaca', ¿nyiquee a'yan tyúuxɨe've' nyej nyij ja'rá'astijre'en?

Tɨ'ɨj ɨ Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a'íjcɨ jimi ɨ Anás
(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lc. 22:54)

12 Matɨ'ɨj mij a'íɨmaj ɨ xantáaru', ajta a'íjna ɨ tɨ tyihuá'ijtye', majta ɨ maj tyí'cha'ɨj u tyeyúuj tzajta', a'íɨ mu jaatyéevi' a'íjcɨ ɨ Jesús, majta je'en ja'náajɨ'quej.
13 Anaquéej mu mij a'áa yo'ví'tɨj a'íjcɨ jimi ɨ Anás, ji'nye a'íɨ pu mu'nyáara' pué'eenye'ej a'íjcɨ ɨ Caifás, ɨ tɨ a'ájna ɨmuáj néijmi'i jɨn antyúumua'reeriaca'aj ɨ tyeyúuj tzajta'.
14 A'íjna ɨ Caifás, a'íɨ pu a'íɨn pué'eenye'ej ɨ tɨ a'yan tyihuo'té'exaatya'ca'aj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can tɨ jéetze' hua'tyáhuɨ'rihua'aj tɨ síɨj na'aj ɨ tyévij huámuɨ'nyij hua' jitze ma'can ɨ tyeítyee.

Pedro pu a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn tɨquee jamua'tyej a'íjcɨ ɨ Jesús
(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lc. 22:55-57)

15 Ajta a'íjna ɨ Pedro, ajtáhua'aj síɨj tɨ ajta hua' jitze ajtyáma'can a'íɨ mu cújta' huajú'ca'aj ɨ Jesús. Ajta ɨ síɨj ɨ tɨ ajta Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, a'íɨ pu jamua'tyajca'aj ɨ tɨ néijmi'i jɨn antyúumua'reeriaca'aj ɨ tyeyúuj tzajta', a'íj pu jɨn jamuán utyájrupij ɨ Jesús a'ájna a tɨj ja'chej a'íjna ɨ tɨ tyí'ijta,
16 ajta a'íjna ɨ Pedro apua'quéj pu jo'tyá'ɨtzee véjri' a tɨ ja'pueertaj. Aj pu'ij a'íjna ɨ tɨ jamua'tyej ɨ tɨ néijmi'i jɨn antyúumua'reej ajo'ré'nyej ata' puéertaj, tɨ'quij a'yan tyaaté'exaa a'íjcɨ ɨ íitaj ɨ tɨ a'áa tyí'cha'ɨj ata' puéertaj, tɨ jaatá'an tɨ ɨ Pedro utyájrutyej.
17 Aj pu'ij a'íjna ɨ íitɨ' ɨ tɨ a'áa tyí'cha'ɨj ata' puéertaj, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' a'íjcɨ ɨ Pedro tɨjɨn:
—¿Nyi pequee muáaj síɨj a'íɨn pué'een ɨ tɨ hua' jitze ajtyáma'can ɨ maj jamuán huacɨ'ɨj a'mújcɨj mu tyáataj?
Pedro pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Canu, canu a'íɨn pué'een.
18 Ajta tyámua' pu tyú'seevi'ij, a'íɨ mu mij ɨ maj tyí'huɨire' ɨ tyeyúuj tzajta' majta ɨ maj tyí'cha'ɨj u tyeyúuj tzajta' a'íɨ mu óonɨej, a'áa mumij ja'taváatɨma'caa jo'tɨj já'taa moopuístya'aj. Ajta ɨ Pedro pu ajta hua' jamuán ajo'tyávaaca'aj, oopuístya'aj a tɨ já'taa.

A'íjna ɨ tɨ néijmi'i jɨn antyúumua'reej pu tyee'íhuo'ri' a'íjcɨ ɨ Jesús
(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lc. 22:66-71)

19 A'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reeriaca'aj, a'íi pu huatyóochej ti tyee'íhuo' a'íjci i Jesús a'íjna jime' i maj jamuán huací'ca'aj ajta tyi'tíj ti hua'mua'tyajca'aj.
20 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:
—Nyáaj nu jéjrista' tyihuó'ixaaj i tyeítyee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'náj tina'aj nu tyihuá'mua'tyajca'aj i tyeyúuj tzajta', nyajta jo'maj jóosi'rii a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, canu tyi'tíj avíitzij jin huataxájtaca'.
21 ¿Ji'nye een jime' a'yan petyí'nye'ihuo'? Pata'aj a'íijma huata'íhuo' i maj náanamuajri', miche' a'íimaj jamuaaté'exaatye'en tyi'tíj nyaj huó'ixaaj. A'íi mu jamua'reej je'ej nyaj tyu'xájtaca'.
22 Ti'ij i Jesús a'yan tyu'taxájtaca', síij ti hua' jitze ajtyáma'can i maj tyí'cha'ij u tyeyúuj tzajta', a'íi pu ja'rájvee a'yan tye'ixáatye'ej tijin:
—¿Nyi a'yan petyaaté'exaatye'ej a'íjci i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i tyeyúuj tzajta'?
23 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:
—Tipua'aj tyi'tíj je'ej pua'aj nyetyu'taxájtaca', naaté'exaatye' tyi'tíj ti pué'een, ajta tipua'aj xá'pui' nyetyu'taxájtaca', ¿ji'nye een jin petyina'ráava'raj?
24 Aj pu'ij i Anás tyu'ta'íjtaca' maj ja'náji'que'en, majta je'en já'anvi'tij a'íjci jimi i Caifás.

Pedro pu ajtáhua'aj jaatyáhue'taca' i Jesús
(Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72; Lc. 22:58-62)

25 Ajta a'íjna i Pedro, óoche' pu a'áa jóopuistya'ca'aj jo'tij já'taa. Matí'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:
—¿Nyi pequee muáaj síij a'íin pué'een i maj Jesús jamuán huací'ij?
Pedro pu tyu'tyáhue'taca', a'yan tyi'xáataj tijin:
—Canu, canu a'íin pué'een.
26 Aj pu'ij síij ti jahuiiria'ca'aj a'íjci i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, ti ajta ihuáaria'ra' pué'eenye'ej a'íjci i a'tíj i ti Pedro naxiéera' ajtasíjchaca', a'íi pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:
—¿Nyi nyequee a'áa muajá'sej a'mújcij jamuán jo'tij jo'váatimee i aseitúunaj ciyaraj?
27 Pedro pu ajtáhua'aj jaatyáhue'taca', aj pu'ij huajíjhuaca' i tyacuáarie'.

Ti'ij i Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a'íjci jimi i Piláato
(Mt. 27:1-2, 11-31; Mr. 15:1-20; Lc. 23:1-5, 13-25)

28 Matí'ij mij je'ráavi'tij a'íjci i Jesús a'ájna jo'tij ja'chej a'íjna Caifás, majta je'en a'áa yo'ré'nyijtyej jo'tij je'rácatyii i tajtúhuan ti tyí'huiire' hua' jitze ma'can i maj Roma ja'chej. Ajta arí tapuá'risima'aj, a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can camu utyájrupij jo'tij i tajtúhuan je'rácatyii, mej mij quee tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en i juyi'ráj jitze, ajta quee huatái'riitarij maj jáacua'nyij i cue'ráj i maj jin jo'támua'reej a'ájna xicáara' ti'ij i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri'.
29 A'íj pu jin i Piláato iirájraa. A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tijin:
—¿Tyi'tanyí jin sia'xijtye' a'mújcij mu tyáataj?
30 A'yaa mu mij tyityaatanyúj tijin:
—Tipua'aj quee tyi'tíj jin ootyá'itzeere'nyijche'en, catu yamuaatatuíire'nyijche'.
31 Piláato pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:
—Siata'aj mua'aj já'anvi'tij, siajta jo'xíjtye'en a'yájna ti'ij tyajá'mua'ijtye' i ja'muaye'raj.
Majta i maj tyí'ijta a'íijma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyityaatanyúj tijin:
—Capu ityájma i tyaj Israel jitze ajtyáma'can tatá'caa tyaj a'tíj huajé'caj.
32 A'yaa pu'ij tya'róo'astej a'íjna i nyúucarij i Jesús ti jaataxájtaca' a'íjna jime' je'ej ti tyí'mui'nyij.
33 Aj pu'ij i Piláato ajtáhua'aj utyájrupij u chi'táj, ti'quij uyo'tajé i Jesús aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:
—¿Nyi muáaj a'íin papué'een i ti tyihuá'ijtye' a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can?
34 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:
—¿Nyi asíij a'yan petyí'nye'ihuo', ca' a'íjci jime' je'ej maj i séecan tyinaataxájtaca' a' jimi?
35 Piláato pu a'yan tyaaté'exaa tijin:
—¿Nyi nyáaj Israel jitze na'ajtyáma'can? A'íimaj i maj a'tyéityeristyamua' pué'een, majta i maj tyihuá'ijtye' i puaaríij, a'íi mu a'íin pué'een i maj muéetzij yamuava'toj nyéetzij jimi. ¿Tyi'tanyí je'ej puáaruuj?
36 Ajta a'íjna i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—A'íjna ɨ nyaj jɨn tyí'ijta, capu yan ma'can ɨ cháanacaj japua. Tɨpua'aj a'yan nyama'cantajche', tyeítyee mu nye jimi tyi'huíɨria'cajche' ɨ maj huatyényo'se'en mej mij quee naatyéevi' a'íɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can. Ajta ɨ nyaj jɨn tyí'ijta capu a'yan ma'can.

37 Aj pu'ij ɨ Piláato a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:

—¿Nyi muáaj a'íɨn papué'een ɨ paj tyihuá'ijtye'?

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Muáaj paj jaataxájtaca', nyáaj nu Rey pué'een. Nyáaj nu huanɨe'huaca' nyajta yan uvé'nyej ɨ cháanacaj japua, nyej nyij a'íjna huo'té'exaatye'en ɨ tɨ a'yan tyi'ja'yájna. Majta néijmi'i ɨ maj a'íj jitze ajtyáma'can ɨ tɨ a'yan tyi'ja'yájna, a'íɨ mu nyanamuaj.

38 Piláato pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—¿Tyi'tanyí pué'een a'íjna ɨ tɨ a'yan tyi'ja'yájna?

Tɨ'ɨj a'yan tyu'ta'íhuo'oj. Piláato pu ajtáhua'aj iirájraa tɨ'ij hua' jamuán tyu'taxáj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Canu tyi'tíj tyítyoovej ɨ nyaj jɨn jitzán tyo'ojpuá'ritye'en.

39 Siajta mua'aj a'yaa xu tyeeyí'tɨn nyaj séej jamui'rátuiitze'en ɨ tɨ eetyánami' siatɨ'ɨjtá tyí'ye'estyaj siaj jo'támua'reej ɨ xɨcáara' tɨ jitzán ɨ Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', ¿nyi a'yan setyá'xɨe've' nyaj jamui'rátuiitze'en a'íjcɨ ɨ tɨ tyihuá'ijtye' ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can?

40 Néijmi'i mu a'yan tyityeetyejíihuajraa tɨjɨn:

—Catu jaxɨe've' a'mújcɨj. Pata'aj tɨi'rátuiitze'en a'íjcɨ ɨ Barrabás.

Ajta a'íjna ɨ Barrabás, a'íɨ pu náhua'rij pué'eenye'ej.

19

1 Aj pu'ij ɨ Piláato yo'ví'tɨj a'íjcɨ ɨ Jesús ajta jaata'íjtaca' mej mij je'riá'vaxɨ'ɨn.

2 Majta a'íɨmaj ɨ xantáaru'uj tzícare'ej mu huatyácɨstaca' mej mij cúruun huatyátaahuaj, a'íj mu mij ju'cárujtyi'ri' ɨ mu'úutze' ɨ Jesús, majta cíɨxurij ju'cáhuɨjri' tɨ tɨn xú'muaa tɨ po'vij jɨme'.

3 Aj mu mij jimi ajtyáxɨɨriaca' a'yan metye'ixáatye'ej tɨjɨn:

—Che' jusén jɨme' júurij a'íjna ɨ tɨ tyihuá'ijtye' ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can.

Majta ja'ráva'ra'aj ajíɨsa'.

4 Aj pu'ij ɨ Piláato ajtáhua'aj iirájraa, ajta a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Cásɨ', yanuj jave'vi'tɨj, siata'aj sij jáamua'reej nyaj quee tyi'tíj tyítyoovej ɨ nyaj jɨn jitzán tyo'ojpuá'ritye'en.

5 Aj pu'ij ɨ Jesús iirájraa, ju'carújtya'aj a'íjcɨ ɨ cúruun tɨ tzícare'ej jɨn cɨstijhuaj, ajta ju'cahuíɨj a'íjna ɨ cíɨxurij tɨ tɨn xú'muaa tɨ po'vij jɨme'. Aj pu'ij ɨ Piláato a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Yána'aj huatyéjve ɨ tyáatɨ'.

6 Matɨ'ɨj a'íɨmaj jaaséj ɨ maj tyihuá'ijtye' ɨ puaaríij majta ɨ maj tyí'cha'ɨj u tyeyúuj tzajta', a'yaa mu tyityeetyejíihuajraa tɨjɨn:

—Óotateexɨ' ɨ cúruuj jitze, óotateexɨ'.

Piláato pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Siata'aj já'anvi'tɨj siajta mua'aj jó'tatan, ji'nye canu nyáaj tyi'tíj tyítyoovej ɨ nyaj jitzán tyo'ojpuá'ritye'en.

7 Majta a'íɨmaj ɨ maj tyihuá'ijtye' ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can a'yaa mu tyu'taxájtaca' tɨjɨn:

—Ityáj tu yu'xarij tyícha'ɨj ɨ tyaj jɨn tyí'ijta, ajta a'íjna jitze ɨ yu'xarij a'yaa pu tyúuxɨe've' tɨ huámuɨ'nyij, ji'nye a'yaa pu tyu'tóosejrataca' tɨ a'íɨn pué'een ɨ yójra' ɨ Dios.

8 Tɨ'ɨj a'yan tyáanamuajri' a'íjna ɨ Piláato, jéetze' pu tyu'tátzɨɨn.

9 Aj pu'ij ajtáhua'aj utyájrupij u chi'táj, ajta yo'ví'tɨj ɨ Jesús, tɨ'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:

—¿Jo'nyij muáaj pá'ma'can?

Ajta a'íjna ɨ Jesús capu huatanyúj.

10 Piláato pu'ij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—¿Nyi pequee je'ej tyinaaté'exaatye'ej? ¿Nyi pequee jamua'reej nyaj a'íjcɨ jɨn antyínyamua'ree nyej nyij mui'rátoonyij, nusu nyaj mojo'tatan ɨ cúruuj jitze?

11 Aj pu'ij ɨ Jesús a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Capáj tyi'tíj jɨn antyíamua'reeriacajche' nye jimi tɨpua'aj quee ɨ Dios muaatá'nyijche', a'íj pu jɨn ɨ tɨ nyéetzij tyu'tátuii ajimi, a'íɨ pu jéetze' ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi pequee muáaj.

12 Ti'ij na'aj a'ájna imuáj, Piláato pu a'yan tyá'huooca'aj je'ej ti huárinyij ti'ij jaatátoonyij a'ícji i Jesús, majta i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yaa mu tyity-eetyejíihuajraa tijin:

—Tipua'aj paatátoonyij, capáj che' tyi'tíj jin tyi'tyaváaj puá'mej a'ícji jimi i tajtúhuan i ti tyí'ta'ijtye'. A'tíj tina'aj ti a'yan tyúusejrataj ti a'íin pué'een i ti tyí'ta'ijtye', a'íi pu jájcha'iire' a'ícji i tajtúhuan.

13 Ti'ij i Piláato a'yan tyihuó'namuajri', aj pu'ij ji'ráavi'tij a'ícji i Jesús, ajta je'en ooyíxij a'ícji japua i ipuárij jo'maj tyajá'xa'pui'intare', a'yaa pu tyaja'rájtyapuaj a'ájna i huá'nyuucaa jime' i Hebreos tijin: Gabatá, a'yaa ti'ij huatóomua'aj tijin jo'tij tyetyéj jo'muáanyijmee ti pá'tzaa.

14 Pu'ríj a'ájna putyí'rijcaa i xicáara' maj jitzán tyámua' huóo'uurej mej mij jo'támua'reej a'ájna xicáara' ti'ij jitzán i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', ti'ij tya'rá'aj a'tzáaj tacuaríixpuaj. Piláato pu a'yan tyihuo'té'exaaj a'íijma i maj Israel jitze ajtyáma'can tijin:

—Ya'cuíj mu ti tyajá'mua'ijtye'.

15 Majta a'íimaj a'yaa mu tyityeetyejíihuajraa tijin:

—Meje'rájvi'tij. Iirájvi'tij, pajta jó'tatan i cúruuj jitze.

Piláato pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi a'yan tyí'xa'pui' nyaj jó'tatan a'ícji i ti tyajá'mua'ijtye'?

Majta a'íimaj i maj puaaríij tyí'ijtye' a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Capu a'tíj ityájma ajtáhua'aj tyí'ta'ijtye', sulu a'íi pu'uj i tajtúhuan ti jin tyi'tyéjvee.

16 Aj pu'ij i Piláato huo'tátuii a'ícji i Jesús mej mij jó'tatan i cúruuj jitze, a'íi mu mij yo'ví'tij.

Mati'ij jó'tatee a'ícji i Jesús i cúruuj jitze
(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43)

17 Aj pu'ij i Jesús iirájraa ja'antyichóoj i jucúruuj, a'áa pu'ij ja'rá'aj jo'tij a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin: "Mui'chíj mu'taj", ajta hua' nyuucaaj jime' i Hebreos a'yaa pu tya'rájtyapuaj tijin: Gólgota.

18 A'áa mu mij yó'tatej, majta jamuán hua'puácaa i tyeítyee óotatej, juxa'aj mu tyihuojó'tateexij séej síicita' majta séej síicita', a'íi pu'ij i Jesús jé'ta' óotateehuaca'.

19 Piláato pu a'yan tyo'tyéyu'xaca' i táabla jitze a'yan tijin: "Jesús Nazaret ti já'ma'can, a'íi pu a'íin pué'een i ti tyihuá'ijtye' a'íijma i maj Israel jitze ajtyáma'can", ajta je'en jaata'íjtaca' mej mij jó'tatan i cúruuj jitze jo'tij jo'ojmu'uj i Jesús.

20 Mue'tíj mu i maj Israel jitze ajtyáma'can jo'jíjvej je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj, ji'nye a'ájna jo'maj yó'tatej i Jesús a'áa pu véjri' putyajá'rijcaa i chájta', ajta a'íjna i ti á'yu'si'huaca'aj, huéeicaj nyuucaaj pu jin ooyú'si'huaca', i huá'nyuucaa i Hebreos, ajta huá'nyuucaa i maj Roma já'ma'can, ajta huá'nyuucaa i Griego.

21 A'íj mu jin a'íimaj i maj tyihuá'ijtye' i puaaríij a'yan tyaaté'exaa a'ícji i Piláato tijin:

—Capáj a'yan tyé'yu'xaj yee: "A'íjna i ti tyihuá'ijtye' i maj Israel jitze ajtyáma'can", sulu a'yaa paj tyo'tyéeyu'xaj tijin: "A'íjna i ti a'yan tyúuxaj ti a'íin pué'een i ti tyihuá'ijtye' a'íijma i maj Israel jitze ajtyáma'can."

22 Ajta a'íjna i Piláato a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'íjna i nyaj nyeríj jo'tyéyu'xaca'aj, a'yaa pu tye'yú'si'huaj ja'mej.

23 Ajta mati'ij a'iimaj i xantáaru' jo'tatéexi'ij i Jesús, aj mu mij tyi'ijpíj i tyí'caanaria'ra', mati'ij mij muáacuaque' tyí'ijsiiria'xij, ta'aj séej ajta séej tyú'ci'tyij i xantáaru'. Ajta a'íin avá'itzee i síicu'ria'ra' ti ju'cáchajca'aj, séej pu'uj jin itzijhuaca'aj néijmi'que',

24 a'yaa mu mij tyityaatóo'ixaaj i xantáaru'uj tijin:

—Tyiche' quee jasujtza'naj, sulu tyiche' huátamue'tin tyej tyij jáamua'reej a'tíj ti ci'tyij.

A'yaa pu'ij tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tijin: "A'íi mu tyu'rióotui'tyej i tyí'nyacaanaa, majta huóomue'tij mej mij jáamua'reej a'tíj ti ci'tyij i nyesíicu'." A'yaa mu mij huaríj i xantáaru'uj.

25 Ajta a'ájna véjri' jo'tij ja'rávaaca'aj i cúruujra' i Jesús a'áa pu jo'tyávaaca'aj i náanajra', ajta i ihuáaria'ra' i náanajra', ajta a'íjna i Maríia ti iira'ra'an pué'eenye'ej a'ícji i Cleofas, ajtáhua'aj síij a'íjna i Maríia Magdala ti já'ma'can.

26 Ti'ij i Jesús jaséej i junáanaj, ajta a'íj huaséj i ti jaxie'va'ca'aj, ti ajta jamuán jo'chá'canya'aj, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa i junáanaj tijin:

—Iiti', a'mána'aj huatyéjve i ti a'yóoj pué'een.

27 Ajta a'íj a'yan tyu'té'exaaj a'ícji i ti jamuán jo'chá'canya'aj tijin:

—A'mána'aj huatyéjve i ti a' náanaj pué'een.

Ti'ij na'aj a'ájna, a'íjna i ti jamuán jo'chá'canya'aj a'íi pu yo'ví'tij i juchéj.

Ti'ij Jesús huamuí'
(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49)

28 Ti'ij a'yan tyu'rij, a'íjna i Jesús pu jamua'reeriaca'aj ti arí néijmi'i tye'entyipuá'riaca', ajta ta'aj ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj i yu'xarij jitze, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Nye í'mu'uj.

29 A'áa pu véjri' xá'rij jo'tácatyii ti nahuáj ava'jistica'aj ti ántzinaj. Mati'ij mij tyi'tíj újru'nyaxij ti ta'chíra' i nahuáj jitze, majta je'en hisoopoj ciyaraj jitze ja'antyijí'quej, aj mu mij ja'ajtyáxiiraca' véjri' i tyénya'ra'an jitze.

30 Aj pu'ij i Jesús ju'qué'ij i nahuáj ti ántzinaj, ajta je'en a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Pu'ríj néijmi'i tya'róo'astej.

Aj pu'ij ecóotutaca', ti'quij huamuí' i Jesús.

Xantáaru' pu ja'ajtyéjtzej i ítza'puaria'ra'an i Jesús

31 A'aj pu putyí'rijcaa i xicáara' maj jitzán tyámua' huóo'uurej mej mij tyu'yé'estej a'íjci jime' i xicáara' ti jitzán i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', majta a'íimaj i Israel jitze ajtyáma'can camu jaxie'va'ca'aj mej mij i mui'chítyee huatyá'itzeere'en a'íjci jitze i cúruuj ti'ij atyojo'ré'nyej a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii, ji'nye a'íi pu xicáara' pué'eenye'ej i ti jéetze' juxie've'. A'íj mu jin jaatáhuaviiri' a'íjci i Piláato ti tyu'ta'íjtaj mej mij hua'antyína'xij i huá'iicaj jitze i maj óotateehuaca', majta je'en hua'ajtajájpuan i mui'chítyee.

32 Aj mu mij i xantáaru' ujó'ju' mati'ij mij ja'antyiná'xij i icájra'an i síij ti óotateehuaca', majta je'en a'yan cha'taj mana'aj huaríj i séej jimi a'áa ti véjri' jó'tateehuaca' i Jesús jimi.

33 Ajta mati'ij ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi, a'íi mu jaaséej ti arí mui'chica'aj. A'íj mu jin quee ja'antyiná'xij i icájra'an.

34 Ajta síij pu i xantáaru' ja'ajtyéjtzej i ítza'puaria'ra'an jitze ciyéj jime' ti antyípityij, aj pu'ij jájtyij ajta i xúure'ej eeráaxirej.

35 Ajta i ti a'íjna tyáxajta a'íi pu a'íin pué'een i ti jaaséj, ajta a'yan tyi'ji'ré'can jime' je'ej ti tyí'xaj, a'íi pu jamua'reej ti tzáahuatyi'ra'aj jin tyí'xaj, siata'aj sij siajta mua'aj tyá'antzaahuatye'en.

36 Ji'nye a'yaa pu tyu'ríj ti'ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tyá'xaj tijin: "Camu séej antyína'caj i caríira'an."

37 Ajtáhua'aj pu séej jitze a'yan tyá'xaj tijin: "A'íi mu jaséjran i maj ja'ajtyéjtzej."

Mati'ij jaatyá'avaataca' a'íjci i Jesús
(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56)

38 Ti'quij a'íjna i José Arimatea ti já'ma'can, a'íi pu jaatáhuaviiri' a'íjci i Piláato ti'ij jaatátuiire'en i tyévira' i Jesús. A'íjna i José a'íi pu ajta tyá'tzaahuatya'ca'aj i Jesús jimi, ajta avíitzij pu jin a'yan rijcaa, ji'nye huá'tziinya'ca'aj i maj tyityatatyíj a'íijma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. Aj pu'ij i Piláato jaatá', ti'quij i José jo'mej, ajta je'en yo'chuij i tyévira' i Jesús.

39 Ajta i Nicodemo i ti tíca' aje'ré'nyej i Jesús jimi ti'ij jamuán tyu'xáj, a'íi pu ajta aje'ré'nyej a'íj huatisíma'aj i ti naa tyaarie'ej i miirra ti muátí'si', áloes tyi'tíj tu'píj ti á'naxcaj, a'yaa pu tyíjetyaca'aj a'chu seityéj quiiluj japuan tamuáamuata'.

40 A'yaa pu'ij i José ajta a'íjna i Nicodemo, a'íi mu mij yo'chuij i tyévira' i Jesús, majta jacáhuaa a'íjci i ti naa tyaarie'ej, majta jacá'ijcataca' cáanarij jime' ti me'estíj, a'yájna mati'ij tyéejyi'raca'aj maj hua'vá'nan i mui'chítyee a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can.

41 Ajta a'ájna jo'maj yó'tateexij a'íjci i Jesús, a'áa pu huastárij tyeje'riá'vaaca'aj, a'áa pu'ij já'tyasta' ajta capu eexúj a'náj a'tíj a'úun ja'vá'nami'huaca'aj.

42 A'úu mu mij yo'tyéetyej a'íjci i Jesús tyévira', ji'nye a'áa pu véjri' putyajá'rijcaa, ajta arí a'ájna atyojo'ré'nyesima'aj i xicáara' maj jitzán tyámua' huóo'uurej a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can.

20

Jesús pu huatájuuriaca'
(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)

1 Ajta a'ájna xicáara' jitze ta'nájcaj i ti jin tyo'tyé'iteesij i itéerij, a'íjna i Maríia Magdala ti já'ma'can a'íi pu íiya' na'aj ti'ij óoche' cíi tyu'chuíixavi'caj a'áa jo'mej jo'maj ya'vá'naj, aj pu'ij jaaséej ti a'tíj ja'anta'íj i tyetyéj i ti eetyámuaaca'aj jo'tij jóocun.

2 Aj pu'ij huariá'raa tɨ'quij jo'téechajraa jo'maj jo'tyú'uuca'aj a'ɨ́jna ɨ Simón tɨ ajta Pedro ántyapuaj, ajta ɨ sɨ́ɨj ɨ tɨ Jesús jamuán jo'chá'canya'aj ɨ tɨ jéehua jaxɨe'va'ca'aj ɨ Jesús, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Mu'rɨ́j ji'rájchuij ɨ tavástara' tyévira', ajta catu jamua'reej jo'maj je'ej yó'ruuj.

3 Ajta a'ɨ́jna ɨ Pedro, ajta ɨ sɨ́ɨj ɨ tɨ Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, a'ɨ́ɨ mu jó'ju' jo'maj ya'vá'najca'aj a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús.

4 Néijmi'i mu a'áa jó'huaachij, ajta sɨ́ɨj pu jéetze' ca'nyíin jo'téechajraa quee ɨ Pedro, a'ɨ́j pu jɨn anaquéej a'áa ja'rá'aj.

5 Tɨ'ɨj a'áa ja'rá'aj aj pu'ij ecóotutaca', ajta jaaséj tɨ a'áan ja'ajcatyii ɨ cáanarɨj tɨ me'estíj ɨ maj jɨn jacá'ijcataca', ajta capu utyájrupɨj.

6 Aj pu'ij a'ɨ́jna ɨ Pedro ajta a'áa ja'rá'aj, a'ɨ́ɨ pu'ij utyájrupɨj jo'tɨj jóocun. A'ɨ́ɨ pu'ij ajta jaaséej ɨ cáanarɨj tɨ me'estíj tɨ a'áan ja'ajcatyii,

7 a'ɨ́j pu ajta huaséj ɨ cɨ́xurɨj ɨ maj jɨn je'cánajca'aj ɨ mu'úutze' ɨ Jesús, a'ɨ́ɨ pu jíri'huaj jujɨ́me' áan ja'ajcatyii.

8 Aj pu'ij ajta ɨ sɨ́ɨj utyájrupɨj ɨ tɨ Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, ɨ tɨ anaquéej a'áa ja'rá'aj, tɨ'ɨj jaaséj je'ej tɨ tyi'tɨ́j huarɨ́j, aj pu'ij tyá'antzaahuaj.

9 Ji'nye camu meexu yó'iteeca'aj je'ej tɨ tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze, tɨ a'yan tyúuxɨe'va'ca'aj tɨ ɨ Jesús huatájuurej.

10 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Jesús jamuán huacíj a'ɨ́ɨ mu jo'cíxɨj ɨ juchéj.

Jesús pu huataséjre a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Maríia Magdala tɨ já'ma'can
(Mr. 16:9-11)

11 Ajta a'ɨ́jna ɨ Maríia, a'áa pu jo'tyéechaxɨj apua'quéj jo'maj ya'vá'naj juyiinyaj. A'yaa pu tyuyíinyacaj tɨ'ɨj ecóotutaca' tɨ'ɨj utyényeeriaca' jo'tɨj jóocun,

12 aj pu'ij hua'puácaa huaséj ɨ maj tajapuá tyí'huɨ̈re' cuéeinavi' mu tyí'chajca'aj, a'áan mu ja'ajtyá'ca'aj jo'maj yo'ojtyácaca'aj ɨ tyévira' ɨ Jesús, sɨ́ɨj pu a'áan jo'ojcatyiij jo'tɨj jo'ojmu'uuca'aj ajta ɨ sɨ́ɨj jo'tɨj jo'ca'ɨ́ɨcajma'caa.

13 A'ɨ́ɨmaj mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:

—Iitɨ', ¿ji'nye petyí'ayin?

A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—A'tyán mu yo'chuij ɨ nyavástara' tyévira', ajta nyáaj canu jamua'reej jo'maj je'ej yó'ruuj.

14 Tɨ'ɨj a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij pu ooré'nyeeriaca', tɨ'ɨj ij a'ɨ́j huaséj ɨ Jesús, ajta a'ɨ́jna ɨ Maríia, capu jamua'reeriaca'aj tɨ Jesús pue'éenye'ej.

15 Jesús pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:

—Iitɨ', ¿ji'nye petyí'ayin? ¿A'tanyíj pahuoo?

A'ɨ́ɨ pu a'yan tyí'mua'ajcaa tɨ a'ɨ́ɨn pué'eenye'ej ɨ tɨ tyámua' tyi'uuriáaj tá'yi'ij a'ájna a huastárɨj tzajta', a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Nyavástara', tɨpua'aj muáaj piyó'chuij ɨ tyévira', naaté'exaatye' jo'paj je'ej yó'ruuj nyej nyij a'áa yó'huoonyij.

16 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Maríia.

Aj pu'ij pu ájvej a'ɨ́jcɨ jimi, tɨ'quij hua' nyuucaaj jɨme' a'ɨ́ɨmaj ɨ Hebreos a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Raboni.

(Raboni, a'yaa pu huatóomua'aj a'ɨ́jna ɨ nyúucarɨj tɨjɨn, Maeestro.)

17 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Capáj nya'ɨtzaaj, ji'nye canu nyeexúj a'áa jo'mej ɨ nyavástara' jimi. Ajta áricuj pata'aj a'yan tyihuo'té'exaatye'en ɨ nye'ihuáamua' nyej nyajtáhua'aj jo'mej a'ɨ́jcɨ jimi ɨ nyavástara', tɨ ajta ja'muavástara' pué'een, nyajta a'ɨ́jcɨ jimi ɨ nyaj Dios ɨ tɨ ajta ja'mua Dios pué'een.

18 Aj pu'ij ɨ Maríia Magdala tɨ já'ma'can jo'mej a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj Jesús jamuán huacíj, tɨ'quij huo'té'exaa tɨ arí jaaséej ɨ tavástara', ajta je'ej tɨ tyaaté'exaa.

Jesús pu huatóosejrataca' a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj jamuán huacíj
(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49)

19 Tɨ'ɨj huatyéchumua'riaca' a'ájna xɨcáara' ɨ ta'nájcaj ɨ itéerɨj jitze, a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Jesús jamuán huacíj, a'ɨ́ɨ mu eetyóonaj u chi'táj jo'maj je'rátya'ca'aj a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ maj huá'tzɨɨnya'ca'aj ɨ maj tyityatatyíj a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can. Jesús pu'ij a'úun jo'tyájrupɨj tɨ'quij a jé'ta' huatyéechaxɨj, a'yaa pu tyihuo'tatyójtyej tɨjɨn:

—Che' huatyáapua'rej mu ja'mua tzajta'.

20 Tɨ'ɨj a'yan tyihuo'té'exaaj, aj pu'ij huo'taséjra ɨ jumuáca' ajta ɨ ju'ítza'puaa jo'maj tyiyo'puéj ɨ maj yó'tateexɨj ɨ cúruuj jitze. A'íɨ mu mij ɨ maj jamuán huacíj huatóotyamua'vej matɨ'ɨj jaaséej ɨ tavástara'.
21 Aj pu'ij ɨ Jesús ajtáhua'aj a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Che' huatyáapua'rej mu ja'mua tzajta'. A'yájna tɨ'ɨj ɨ nyavástara' nyéetzij tyinyojo'ta'ítyaca', a'yaa nu cha'taj nyana'aj nyáaj mua'ajmaj tyajamuaata'ítyij.
22 Aj pu'ij huo'tajɨ'tzej, ajta a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Siata'aj ja'ancuriá'an ɨ júuricama'ra' ɨ Dios.
23 A'tyán siaj mua'aj tyu'tú'uunyi'raj ɨ maj ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi, Dios pu tyihuo'tú'uunyi'raj, ajta a'tyán siaj quee tyu'tú'uunyi'raj, capu ajta ɨ Dios tyihuo'tú'uunyi'raj.

Tomás pu jaaséj ɨ tavástara' tɨ arí huatájuuriaca'

24 Ajta a'íjna ɨ Tomás, tɨ ajta hua' jitze ajtyáma'can ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'axcaa, ɨ maj a'yan jatamuá'muaj tɨjɨn cuáatyirij, capu hua' jamuán ajo'tyávaaca'aj tɨ'ɨj Jesús hua' jimi huataséjre.
25 Séecan mu mij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Tu'ríj jaaséj ɨ tavástara'.
Ajta a'íjna ɨ Tomás a'yaa pu tyu'tanyúj tɨjɨn:
—Canu tyá'antzaahuatye'sij tɨpua'aj nyequee jaaséej ɨ muáca'ra'an jitze jo'maj ya'nájtze, tɨpua'aj nyajta quee anáxɨtyataj jo'tɨj ɨ cɨláavu ja'nóopu'ca'aj, tɨpua'aj nyajta quee ajtyémejca'aj ɨ ítza'puaria'ra'an jitze.
26 Tɨ'ɨj séej iteerij tyoomá'caj, a'íɨmaj ɨ maj Jesús jamuán huacíj mu majtáhua'aj a'úun je'rátya'ca'aj u chi'táj, ajta a'íjna ɨ Tomás, a'íɨ pu ajta hua' jamuán uje'rácatyii. Ajta eetyánami'huaca'aj ɨ puéertaj, ajta ɨ Jesús pu a'úun jo'tyájrupij, ajta aje'ta' huatyéechaxɨj hua' tzajta', a'yaa pu tyihuo'tatyójtyej tɨjɨn:
—Che' huatyáapua'rej ɨ ja'mua tzajta'.
27 Ajta je'en a'yan tyaaté'exaa ɨ Tomás tɨjɨn:
—Huaséj ɨ nyamuáca', pata'aj anáxɨtyataj, pajta ajtyémejca'aj ɨ nye ítza'puaa jitze. Capáj che' seequéj tyí'mua'ajcaj, sulu pata'aj tyá'antzaahuatye'en.
28 Aj pu'ij ɨ Tomás a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:
—Muáaj paj nyavástara' pué'een pajta nyaj Dios.
29 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—¿Nyij a'íjna jɨn petyá'antzaahuaj ɨ paj naaséj? Miche' huóotyamua've'en ɨ maj quee nyeséeraj metyá'antzaahuaj.

Ji'nye een jɨme' ooyú'si'huaca' a'íjna ɨ yu'xarij

30 Jéehua pu ɨ Jesús ajtáhua'aj séecan jɨn tyu'muárɨej ɨ maj jɨn tyámua' tyo'taséj meeséeracaj ɨ maj jamuán huacíj, ɨ tɨquee á'yu'si'ij a'íjcɨ jitze ɨ yu'xarij.
31 Ajta a'íjna a'yaa pu tyo'yú'si'huaca' siajta sij mua'aj tyá'antzaahuatye'en tɨ Jesús a'íɨn pué'een ɨ Cɨríistu', ɨ yójra' ɨ Dios, ajta siaj sij júurij xá'ra'nyíj siatɨ'ɨj jimi tyá'antzaahuatye'en.

21

Tɨ'ɨj ɨ Jesús huatóosejrataca' a'íɨmaj jimi ɨ maj aráahua'puaj ará'asej ɨ maj majta jamuán huacíj

1 Aj pu'ij ajtáhua'aj ɨ Jesús huatóosejrataca' a'íɨmaj jimi ɨ maj jamuán huacíj, a'ájna véjri' jo'tɨj ja'va'ástɨmee ɨ tɨ ja'alaguun a tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Tiberias. A'yaa pu tyu'ríj:
2 A'áa mu jo'tyú'uucaj a'íjna ɨ Simón tɨ ajta Pedro ántyapuaj, ajta a'íjna ɨ Tomás ɨ maj a'yan jatamuá'muaj tɨjɨn ɨ tɨ cuáatyirij pué'een, a'áa pu ajta jo'tyávaaca'aj a'íjna ɨ Natanael ɨ tɨ Caná já'ma'can a'áa tɨ ja'ajtyáma'can a Galileea, majta a'íɨmaj ɨ yójmua'mua' ɨ Zebedeo, majta séecan ɨ maj hua'puaj ɨ maj majta jamuán huacíj ɨ Jesús.
3 A'íjna ɨ Simón tɨ ajta Pedro ántyapuaj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Nyóoche' nu hue'tyée eetajájpuaj.
A'yaa mu mij tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Ityáj tu tyajta ajamuán jó'cɨ'ɨj.
Matɨ'ɨj mij ujó'ju' ɨ báarcuj jitze mua'tyacíɨnyej, muaatáxa'ii maj á'cue'tzɨ'puaj ajta camu tyi'tíj huatyéevi'.
4 Tɨ'ɨj arí tapuá'risima'caj, Jesús pu a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tɨj joo'ástɨmee ɨ jájtyij, majta a'íɨmaj ɨ maj jamuán huacíj, camu jaamua'aj a'tíj tɨ pué'eenye'ej.
5 Jesús pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:

—Nye'ihuáamua', ¿nyi seríj huo'vívi' ɨ hue'tyée?
Matɨ'ɨj mij a'yan tyityaatanyúj tɨjɨn:
—Catu tyeexúj.
6 Aj pu'ij ɨ Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Siata'aj ja'tyáhua'xɨj ɨ tápi'narij muáca'ta' pujmua' ɨ báarcuj jitze, aj xu sij hue'tajápuaj ɨ hue'tyée.
Matɨ'ɨj mij a'yan huaríj, aj mu mij hua'vá'jɨstej ɨ hue'tyée ɨ tápi'narij tzajta', ajta capu che' ɨ'riitaca'aj maj je'tapíj a'íjcɨ jɨme' ɨ maj mui'caa ɨ hue'tyée.
7 Aj pu'ij a'íjna ɨ tɨ Jesús jaxɨe'va'ca'aj a'yan tyaaté'exaa ɨ Pedro tɨjɨn:
—Tavástara' pu pué'een.
Ajta a'íjna ɨ Pedro tɨ'ɨj a'yan tyáanamuajri' tɨ tavástara' pué'een, aj pu'ij ucóochejtyej tɨ'quij huatajój tɨ'ɨj jiye'tzín a'áa jo'ré'nyej ɨ Jesús jimi.
8 Majta a'íimaj ɨ séecan, a'íi mu majta a'áa jo'ré'nyej a tɨ joo'ástɨmee ɨ jájtyij, mu'va'jáapuaj ɨ tápi'narij mua'va'jistícan ɨ hue'tyée jɨme', ji'nye jo'maj jo'tyú'uuca'aj a'yaa pu ajóotyej a'chu anxɨtyej meetroj.
9 Matɨ'ɨj a'áa ja'rá'aj jo'tɨj jo'huáchij, aj mu mij jaaséj tɨ á'taaca'aj, majta hue'tyée a'áan ja'náje'tyii ɨ tɨ'ɨxcuáa japua, ajta páan aja'ajmuaanyica'aj.
10 Jesús pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Siata'aj je'cácaa maja'váɨ'ɨn ɨ hue'tyée ɨ siaj sioochán hue'tajájpuaj.
11 Aj pu'ij Simón tɨ ajta Pedro ántyapuaj atyájraa ɨ báarcuj jitze, ajta je'tajájpua ɨ tápi'narij jo'tɨj jo'huáchij, tyámua' mu tyitya'vá'jistica'aj ɨ hue'tyée mej vivéejmee, anxɨtyej japuan huá'puatyej japuan tamuáamuata' japuan huéeicaj mu ará'axcaa, ajta ɨ tápi'narij capu huatyásujtza'nyij tyij majta avá'ajɨstica'aj ɨ hue'tyée.
12 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Musio'vá'ju' siata'aj tyú'cua'nyij.
Ajta capu a'tíj óoca'nyajca'aj tɨ jaata'íhuo' a'tíj tɨ pué'eenye'ej, ji'nye mu'ríj ja-mua'reeriaca'aj tɨ tavástara' pué'eenye'ej.
13 Aj pu'ij Jesús hua' jimi ajtyáxɨiriaca', tɨ'quij jatyɨ'puj ɨ páan, ajta je'en huo'ríipu'uj, ajta a'yan cha'taj na'aj huaríj a'íjcɨ jɨme' ɨ hue'tyée.
14 A'íi pu a'íin pué'een ɨ tɨ huéeicaj jitze ɨ Jesús huatóosejrataca' a'íijma jimi ɨ maj jamuán huacíj tɨ'ɨj huatájuuriaca'.

Ɨ nyúucarij Jesús tɨ jáa'ixaa a'íjcɨ ɨ Pedro

15 Matɨ'ɨj tyu'cuá'aj, Jesús pu a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjcɨ ɨ Simón tɨ ajta Pedro ántyapuaj tɨjɨn:
—Simón, mu paj yójra' pué'een ɨ Juan, ¿nyi jéetze' pényaxɨe've' pequee a'mújma?
Pedro pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Nyavástara', muáaj paj jamua'reej nyaj muaxɨe've'.
Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Pata'aj tyámua' tyihuó'cha'ɨin ɨ nyetyeíɨtyeristyamua'.
16 Jesús pu ajtáhua'aj a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Simón, mu paj yójra' pué'een ɨ Juan, ¿nyi pényaxɨe've'?
Pedro pu a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:
—Jee xaa nyu'uj, nyavástara', muáaj paj jamua'reej nyaj muaxɨe've'.
Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Pata'aj tyámua' tyihuó'cha'ɨin a'íijma ɨ maj nye jimi jusɨ'rii.
17 Huéeicaj jitze pu ajtáhua'aj ɨ Jesús a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—Simón mu paj yójra' pué'een ɨ Juan, ¿nyi tzáahuatyi'ra'aj jɨn pényaxɨe've'?
Ajta a'íjna ɨ Pedro, jéehua pu huatóoxaamujri tɨ'ɨj ɨ Jesús a'yan huéeicaj tyaata'íhuo'ri' tɨpua'aj jaxɨe'va'aj, aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Nyavástara', muáaj paj néijmi'ɨ mua'reej, muáaj paj jamua'ree nyaj muaxɨe've'.
Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Pata'aj tyámua' tyihuó'cha'ɨin ɨ nyetyeíɨtyeristyamua'.
18 A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jɨn tyí'mua'ixaatye' tɨjɨn patɨ'ɨj pa'rɨ'ɨstaca'aj axáahuaj paj huáyi'caa je'ej tɨ tyimua'ránajchica'aj, ajta patɨ'ɨj vastacirɨe'tan, a'yaa paj tye'ejméjca'taxɨ'sij tɨ'ij síij mu'cáchejtye'en, ajta je'en muá'vi'tɨn jo'paj quee jó'yi'muɨj.
19 Tɨ'ɨj a'yan tyu'taxájtaca' ɨ Jesús, a'yaa pu tyí'xajtaca'aj mej mij jáamua'reej je'ej tɨ ye'ej tyí'muɨ'nyij a'íjna ɨ Pedro, ajta tɨ a'íjna jɨn tyaatatyójtzi're'ej ɨ Dios. Tɨ'quij té'ej a'yan tyaaté'exaa a'íjcɨ ɨ Pedro tɨjɨn:
—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

A'íjcɨ jɨme' ɨ tɨ Jesús jamuán jo'chá'canya'aj tɨ ajta jéehua jaxɨe've'

20 Aj pu'ij Pedro pu ooré'nyeeriaca' tɨ'ɨj ij jaaséj tɨ cújta' huama'ca'aj a'ɨ́jna ɨ Jesús tɨ jaxɨe'va'ca'aj, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'eenye'ej ɨ tɨ jitzán ajcácatyii ɨ Jesús matɨ'ɨj tyu'cuaj, ɨ tɨ ajta a'yan tyaata'íhuo'raca'aj a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús tɨjɨn: “Tavástara', ¿a'tanyíj tyu'tátuiire'sij muéetzij a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj tyityatatyíj?”

21 Tɨ'ɨj ɨ Pedro jaaséej, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' ɨ Jesús tɨjɨn:

—Nyavástara', arí a'mújna jimi, ¿ji'nye tye'mej?

22 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Tɨpua'aj a'yan nyetyá'xɨe'va'aj tɨ júurɨj huatyá'ɨtzeere'en 'asta nyana'aj quee uvé'nyej, capu a' jitze juxɨe've'. Pajta muáaj pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

23 A'ɨ́j mu jɨn a'yan tyo'tánamuajri' tɨquee a'náj muɨ'nyij a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j tɨ Jesús jamuán jo'cha'canye'ej. Ajta ɨ Jesús capu a'yan tyu'taxájtaca' yee capu muɨ'nyij. Sulu a'yaa pu tyu'taxájtaca' tɨjɨn: Tɨpua'aj a'yan nyetyá'xɨe'va'aj tɨ júurɨj huatyá'ɨtzeere'en 'asta nyana'aj quee uvé'nyej, capu a' jitze juxɨe've'.

24 A'íi pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, ɨ tɨ ajta a'ɨ́jna tyáxajta, ajta a'yan tyo'tyéyu'xaca'. Tyajta a'yan tyá'mua'reej tɨ a'yan tyi'ja'yájna je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tyí'xaj.

25 Capu sɨ́ɨj na'aj ɨ tɨ Jesús jɨn tyu'muárɨej, tɨpua'aj néijmi'i tyo'yu'xajche' je'ej tɨ tyi'tɨ́j jɨn huarɨ́j séej jɨme' ajta séej, a'yaa pu tyiná'miteeraste' tɨquee tye'véericaj ɨ cháanacaj japua ɨ yu'xarij tɨ tyuuxɨé'va'caj maj tyo'yu'xajche'.

Je'ej maj ye'ej huarɨ́j a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej

Dios pu hua'táratziiri' tɨ hua' jamuán huatyá'ɨtzeere'ej ɨ júuricama'ra'

1 Muáaj Teófilo, séej jitze ɨ yu'xarij ɨ ta'nájcaj, a'ɨ́j nu jitze nyerɨ́j jo'yú'xaca' néijmi'i je'ej tɨ huarɨ́j a'ɨ́jna ɨ Jesús, nyajta néijmi'i je'ej tɨ tyihuo'mua'aj ɨ tyeɨ́tyee,
2 'asta na'aj quee jó'vi'tɨchiihuaca' u tajapuá a'ɨ́jna ɨ Jesús, tɨ'ɨj tyihuo'ta'ɨ́itye'ej néijmi'i jɨme' a'ɨ́ɨjma ɨ tɨ hua'antyíhuoj a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, je'ej maj tyi'tɨ́j huá'uurej tɨ'ɨj na'aj yutɨj jo'que'tɨj ja'mej.
3 Tɨ'ɨj huamuɨ́' ɨ Jesús, aj pu'ij a'ɨ́ɨjma jimi huataséjre ɨ maj jamuán huacɨ́j, A'yaa pu tyu'tóosejrataca' mej mij jáamua'reej tɨjɨn pu'rɨ́j huatájuuriaca', huá'puatyej xɨcáj pu á'tyeej tɨ a'yan tyi'tásiseerihua'aj a'ɨ́ɨjma jimi, ajta tyihuá'ixaatya'ca'aj a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ Dios tɨ jɨn néijmi'que' tyí'ijta.
4 Ajta tɨ'ɨj ooj a'áa jo'tyaváacaj hua' jamuán, a'yaa pu tyihuó'ixaaj maj quee iirácɨ'ca'an a'ájna a Jerusalén. A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Setyu'chó've' 'asta na'aj quee tya'róo'astej ɨ nyavástara' tɨ jamua'táraatziiri', ɨ nyaj nyerɨ́j jamuáa'ixaa.
5 A'ɨ́jna ɨ Juan, a'ɨ́ɨ pu huá'ɨiraca'aj ɨ jájtyij jɨme', ajta capu che' á'tyeeren siatɨ'ɨj a'ɨ́j jɨn ɨ'huan ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, ɨ tɨ huatyá'ɨtzeere'ej ja'mua tzajta'.

Jesús pu tyíraa u tajapuá

6 Majta ɨ maj Jesús jimí aja'tyúusɨiria'ca'aj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—Tavástara', ¿nyiquij arí tya'rá'aj a'ájna xɨcáara' jitze paj jitzán tyu'ta'ɨ́jtaj iiye'ej Israel?
7 Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Capu mua'ajmaj já'muacɨ'puaj siaj jáamua'reej a'náj tɨ a'yan atyojo'ré'nyesij. A'ɨ́ɨ pu'uj jamua'reej ɨ Dios a'náj tɨ a'yan rɨnyij je'ej tɨ tyí'mua'tzej.
8 Ajta tɨ'ɨj yava'cáanyej a'ɨ́jna ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, a'ɨ́ɨ pu jamuaatá'sij ɨ ca'nyíjra'aj, aj xu sij nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'ej a'ɨ́ɨjma ɨ maj a'yaa huacháatɨmee iiye'ej Jerusalén, siajta ɨ maj a'áa huacháatɨmee a Samaaria majta a Judea, siajta a'ɨ́ɨjma ɨ maj a'áa jo'cháatɨmee jo'tɨj joo'ástɨmee ɨ cháanacaj.
9 Tɨ'ɨj a'yan tyihuo'ixáatya'aj, aj pu'ij jó'vi'tɨchiihuaca' u tajapuá, meeséeracaj ɨ maj jamuán huacɨ́j, aj pu'ij ɨ jéetɨrij jaatyá'avaataca' a'ɨ́j mu mij jɨn quee che' jaaséj.
10 Móoche' mu jútye' jo'nyéenye'ricaj matɨ'ɨj jiye'tzín hua'puaj huataséjre ɨ tyétyacaa a'ɨ́ɨjma jimi, naa mu cuéeinavi' tyo'cacháatɨma'caa.
11 A'yaa mu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Mua'aj mu siaj Galileea ja'chej, ¿ji'nye een jɨme' jútye' setyityojó'nyejnye'? A'ɨ́jna ɨ Jesús, ɨ tɨ jó'vi'tɨchiihuaca' u tajapuá, a'yaa pu'ujtána'aj yetyi'cányesij, je'ej siaj serɨ́j tyeeséj tɨ'ɨj jó'vi'tɨchiihuaca'.

A'ɨ́ɨ mu ja'antyíhuoj ɨ Matíias ti'ij tyu'tyáhuɨire'en a'ɨ́jcɨ jitze ma'can ɨ Judas

12 A'áa mu jo'tyú'uuca'aj a'ájna Aseitúunajrimi jɨrɨ́j jitze tɨ avéjri' jo'tacá'aj a Jerusalén. A'yaa pu huatátyeej a'chu maj hua'tá'caria'aj tɨ a'tɨ́j aja'tanyéj a'ájna xɨcáara' maj jitzán juso'pii, aj mu mij uja'ráacɨj a'ájna a Aseitúunajrimi.
13 Matɨ'ɨj ará'aj a'ájna a chájta', aj mu mij antyicɨ́j ɨ chi'ij ta'antyityájtɨj jitze tɨ jujapuá tyiváatɨmee jo'maj je'ráatya'aj muá'cɨ'ɨj. A'ɨ́ɨ mu uje'rátya'ca'aj a'ɨ́jna ɨ Pedro, ajta ɨ Juan, ajta a'ɨ́jna ɨ Santiago, ajta a'ɨ́jna ɨ Andrés, ajta ɨ Felipe, ajta ɨ Tomás, ajta a'ɨ́jna ɨ Bartolomé, ajta ɨ Mateo, ajta ɨ Santiago, yójra' a'ɨ́jcɨ ɨ Alfeo, a'ɨ́jna ɨ Simón ɨ maj a'yan jatamuá'muaj tɨjɨn ɨ tɨ ooca'nyáaj a'yan rɨcɨj, ajta a'ɨ́jna ɨ Judas ɨ yójra' tɨ pué'een a'ɨ́jcɨ ɨ Santiago.
14 Néijmi'i mu a'úun ja'tyúusɨ'rihua'aj mej mij huatyénuunyij ɨ Dios jimi, a'ɨ́ɨjma jamuán ɨ ihuáamua'mua' ɨ Jesús. Ajta a'ɨ́jna ɨ Maríia, náanajra' ɨ Jesús, majtáhua'aj séecan ɨ úucaa.
15 A'ájna matɨ'ɨj néijmi'i jusɨ́iria'caj a'chu mu anxɨtyej japuan seityéj ɨ maj ju'ihuáamua' ará'axcaa, aj pu'ij a'ɨ́jna ɨ Pedro huatyéechaxɨj tɨ'ij a'yan tyi-huo'té'exaatye'en tɨjɨn:
16 —Nye'ihuáamua', a'yaa pu tyuuxɨé'va'caj tɨ a'yan tya'róo'astej je'ej tɨ ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, a'ɨ́jcɨ jitze ma'can ɨ David tyaataxájtaca' ɨ yu'xarij jitze a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ Judas, tɨ'ij huo'tátuiire'en ɨ Jesús avíitzij jɨme', mej mij ɨ tyeɨ́tyee jaatyéevi'.

17 Judas pu ajta tajitzé ajtyáma'cantaca'aj, a'yaa pu cha'tána'aj tyi'tíj jɨn tyi'tyávaaca'aj tyatɨ'ɨj ityáj.
18 A'yaa pu tyáaruj a'íjcɨ ɨ Judas, a'íɨ pu chuéj huánanɨej a'íjcɨ jɨme' ɨ túmii tɨ ja'ancuriáa' tɨ'ɨj huo'tátuii ɨ Jesús. Ajta je'en cóocue'mi'in tɨ'quij acáatzaj, aj pu'ij a chóota' já'ajvej, ajta je'en ootatzáj tɨ'quij tye'ráacuaj ɨ tyi'chuitɨriaara'.
19 Majta ɨ maj a'áa huacháatɨmee a'ájna a Jerusalén, néijmi'i mu jáamua'reeri' je'ej tɨ tyi'tíj jáaruuj a'íjcɨ ɨ Judas. A'íj mu jɨn a'yan jaatamua'aj a'íjcɨ ɨ chuéj tɨjɨn Acéldama, a'yaa pu huatóomua'aj a'íjna ɨ nyúucarɨj tɨjɨn chuéj tɨ xúure'me'.
20 A'yaa pu tyi'ja'yájna, pu'ríj a'yan atyojo'ré'nyej je'ej tɨ tyé'yu'si' a'íjcɨ jitze ɨ yu'xarɨj tɨ a'yan huatóomua'aj tɨjɨn chuíicarɨj tɨ jɨme' yee:

Che' yáana'quij metyóo'eenye' jo'tɨj já'chajca'aj.

Che' quee che' a'tíj a'chajcaj.

A'yaa pu ajta tyá'xaj tɨjɨn:

Che' síɨj tye'entyájrutyej a'íjcɨ jɨme' ɨ tɨ jɨn tyi'tyávaaca'aj a'íjna ɨ a'tíj.

21 'A'íj pu jɨn juxɨe've' tyaj séej avá'huoonyij, tɨ tajamuán jo'cha'canye'en, síɨj tɨ a'náj tɨna'aj tajamuán yahuatyávaaca'aj tɨ'ɨj ooj Jesús yeséeria'caj,
22 tɨ'ɨj na'aj ɨ Juan tyáa'ɨɨri' a'íjcɨ ɨ Jesús, ajta tɨ'ɨj jó'vi'tɨchiihuaca' u tajapuá, juxɨe've' tɨ síɨj tajamuán jo'cha'canye'en tɨ'ɨj ajta a'yan tyihuó'ixaatye'en ɨ tyeítyee yee pu'ríj huatájuuriaca' ɨ Jesús.
23 Aj mu mij hua'puácaa antyíhuo: a'íjcɨ ɨ José Justo, ɨ maj majta a'yan jatamuá'muaj tɨjɨn Barsabás, majta a'íjcɨ ɨ Matíias.
24 Aj mu mij huatyéenyuj ɨ Dios jimi, a'yaa mu tɨjɨn:

—Tavástara', muáaj paj jamua'reej je'ej tɨ ye'ej tyí'mua'tzej ɨ jutzájta' síɨj ajta ɨ síɨj, taataséjratye' a'tanyíj períj antyíhuo a'íijma ɨ maj hua'puaj.
25 Tɨ'ɨj tye'entyájrutyej a'íjcɨ jɨme' ɨ tɨ jɨn tyi'tyávaaca'aj a'íjna ɨ Judas. A'íɨ pu a'yan tye'rájraa tɨ'ɨj jó'ra'nyij jo'tɨj a'yan tyiye'tyévijtye'.
26 Aj mu mij huóomue'tɨj, mej mij jáamua'reej a'tíj tɨ cɨ'tyij tɨ'ɨj tyu'tyáhuɨɨre'en, a'íɨ pu'ij tyu'mué'tɨj a'íjna ɨ Matíias. Aj mu mij jaatá' tɨ tyu'tyáhuɨɨre'en hua' jamuán ɨ maj tamuáamuata' japuan síɨj arái'asej.

2

Tɨ'ɨj hua' jimi yava'cáanyej ɨ júuricama'ra' ɨ Dios

1 Tɨ'ɨj atyojo'ré'nyej a'ájna xɨcáara' maj jitzán tyí'ye'estyahua'aj a'íjcɨ jɨme' ɨ ta'ráahua'puaj ɨ itéerɨj. A'yaa mu jatamuá'muaj tɨjɨn Pentecostés, aj mu mij néijmi'i tyúusɨɨj a'ájna xɨcáara' jitze a'újna u chi'táj.
2 Matɨ'ɨj mij jáanamuajri' tɨ ca'nyíin jɨn aje'cájujhua'nasima'aj ɨ jútye', ca'nyíin pu jɨn namuajria'ca'aj u chi'táj jo'maj je'rátya'ca'aj.
3 Aj mu mij tyi'tíj huaséj yaa tɨ'ɨj nyanúrij tɨ á'taa, ajta jo'tzaanyixɨj a'íjna ɨ nyanúrij, tɨ'quij hua' mu'úutze' anráavatzɨj ɨ tɨ huatyátzaanyixɨj.
4 Tɨ'quij huatyá'ɨtzee ɨ júuricama'ra' ɨ Dios hua' jimi ɨ tyeítyee, aj mu mij huatyóohuij maj tyu'taxáj séecan jɨme' ɨ nyúucarɨj maj quee xu a'náj jɨn me'tyajá'xaj, a'íɨ pu huo'ta' ɨ júuricama'ra' ɨ Dios maj a'yan tyu'taxáj.
5 Séecan mu ɨ tyeítyee a'áa jo'tyú'uuca'aj ɨ maj ɨmuáj curiá'cɨxɨj ɨ maj jéehua jaxɨe'va'ca'aj ɨ juyi'ráj, mej mij a'yan huárɨnyij je'ej tɨ tyá'xɨe've' ɨ Dios, a'áa mu jo'tyú'uuca'aj a'ájna a Jerusalén.
6 Matɨ'ɨj huó'namuajri' ɨ maj je'ej tyáhuaasime'ej ca'nyíin jɨme', néijmi'i mu tyúusɨɨj, ajta quee je'ej huá'miteerastya'ca'aj, aj mu mij je'ej tyityo'tóomuajtyaca', ji'nye mahuá'namuajraca'aj maj tyí'xajtaca'aj a'íjcɨ jɨme' ɨ huá'nyuucaa síɨj ajta síɨj.
7 Jéehua mu je'ej huojo'sejraca'aj, a'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj tɨjɨn:

—¿Nyi mequee néijmi'i mu tyétyacaa, a'áa já'ma'can a Galileea?
8 ¿Ji'nye tyu'tái'riitaria'ca' maj a'yan tyí'xajtaj tyatɨ'ɨj ityáj tyi'tamuá'muaj? Tanyúuca mu jɨn tyí'xaj a'múumaj.
9 Séecan tu a'áa já'ma'can a'ájna a Partia, tyajta séecan a'ájna a Media, tyajta séecan a'ájna a Elam, tyajta séecan a'ájna a Mesopotamia. Tyajta séecan a'áa já'ma'can a Judea, tyajta séecan a'ájna a Capadocia, tyajta séecan a'ájna a Ponto, tyajta séecan Asia já'ma'can.
10 Séecan tu tyajta a'áa já'ma'can a'ájna a Frigia, tyajta séecan a'ájna a Panfilia, tyajta séecan a'ájna a Egipto, tyajta pua'maquéj a'ájna a Libia, tyajta néijmi'que' a'áa tyaj ɨmuáj tyaja'ránamuaj a Cirene,

11 séecan mu Roma já'ma'can; majta a'ɨ̈maj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, majta ɨ maj
huatyóojuriiyutaca', ityáj tu huá'namuaj je'ej maj tyí'xaj ɨ tanyúuca jɨme'. A'ɨ́j mu xaj ɨ
tɨ naa namuajre' je'ej tɨ ye'ej rɨcɨj ɨ Dios.
12 Séecan mu je'ej tyityo'tóomuajtyaca', majta quee jamua'reeriaca'aj je'ej maj
tyú'mua'tyij, a'ɨ́ɨ mu mij tyúu'ɨhuo'raca'aj a'yan tɨjɨn:
—¿Ji'nye huatóomua'aj néijmi'i a'ɨ́jna?
13 Majta séecan huo'tyáxaahuataca', a'yaa mu tɨjɨn:
—Metyájta'ruj.

Ɨ nyúucarɨj tɨ anaquéej jaataxájtaca' ɨ Pedro

14 Ajta a'ɨ́jna ɨ Pedro, a'ɨ́ɨ pu huatyéechaxɨj, a'ɨ́ɨjma jamuán ɨ maj tamuáamuata' japuan
sɨ́ɨj ará'asej, aj pu'ij huo'tajé ca'nyíin jɨme' a'ɨ́ɨjma ɨ tyeɨ́tyee, a'yan tɨjɨn:
—Xáanamuajri' tyámua' naa, ɨ nyaj jamuaaté'exaatye'sij mua'aj mu siaj Israel jitze
ajtyáma'can, siajta mu siaj iiye'ej Jerusalén huacháatɨmee.
15 A'yaa xu tyí'xaj tɨjɨn: "Metyájta'ruj a'múumaj mu tyétyacaa. Capu a'yan
tyi'ja'yájna, ji'nye óoche' pu hua'íya'aj na'aj."
16 Ajta a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ jaaxájtaca' a'ɨ́jna ɨ Joel. A'ɨ́ɨ pu a'ɨ́jcɨ jɨn tyi'tyávaaca'aj
tɨ'ɨj Dios jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en ɨ tyeɨ́tyee.
A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'ɨ́jna tɨjɨn:
17 A'yaa pu tyí'xaj ɨ Dios.
A'yaa pu tye'mej a'ájna xɨcáara' jitze,
tɨ'ɨj jitzán néijmi'i tye'entyipuá'rij.
Nyajúuricamej nu ujo'ta'ítyɨj
tɨ'ɨj hua' tzajta' huatyá'ɨtzeere'en,
ɨ maj a'yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua.
Já'muayojmua', ɨ maj tyétyacaa, majta ɨ maj úucaa,
a'ɨ́ɨ mu nyenyúucaritze' tyihua'ixáatye'ej muá'ju'un ɨ tyeɨ́tyee.
Majta ɨ tyáamua a'ɨ́ɨ mu tyi'séeraj muá'ju'un ɨ Dios tɨ jimi tyeje'ráma'can,
majta ɨ já'muahuasimua', metyi'máaraj mu muá'ju'un.
18 Nyajta nu a'ɨ́ɨjma jimi uyo'ta'ítyɨj
tɨ'ɨj huatyá'ɨtzeere'en hua' tzajta'
ɨ maj tyí'huɨ́re' nye jitze ma'can.
Ɨ maj tyétyacaa, ajta ɨ maj úucaa.
A'ɨ́ɨ mu majta nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'sij.
19 Nyáaj nu tyi'tɨ́j jamuaataséjratye'ej u tajapuá
ɨ siaj jɨn jamua'reej je'ej tɨ tyi'tɨ́j rɨnyij.
Siajta tyi'tɨ́j séjran ɨ siaj jɨn je'ej tyityo'tóomuajtyej
tɨ'ɨj na'aj ve'éj ɨ chuéj.
Xúure'ej xu séjran
siajta tɨéj, siajta ɨ cɨtzíj.
20 Ajta ɨ xɨcáj já'muɨ'nyij, capu che' huanyéeri'cɨj ja'mej.
Ajta ɨ máxcɨrɨe', a'yaa pu éenye'ej ja'mej tɨ'ɨj ɨ xúure'ej.
Aj pu'ij atyojo'ré'nyesij a'ájna xɨcáara' jitze
tɨ'ɨj a'ɨ́ɨn ɨ tavástara' yava'cányesij
íiyan ɨ cháanacaj japua,
naa pu tyu'sé'rihua'aj ja'mej a'ájna xɨcáara' jitze.
21 Ajta a'tɨ́j tɨna'aj tɨ ɨ Dios jimi huatyénɨyuunyij,
a'ɨ́jna ɨ Dios japuan pu huatányuusɨj a'ɨ́jcɨ ɨ a'tɨ́j.
22 'Mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, xáanamuajri' a'ɨ́jcɨ, xu'rɨ́j jamua'reej tɨ ɨ Dios
ja'antyíhuoj a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús Nazaret tɨ já'ma'can, a'yaa pu tyi'ja'yájna, ji'nye a'ɨ́jna ɨ Jesús,
jéehua pu tyi'tɨ́j jɨn a'yan huarɨ́j tɨ huápuɨ'ɨj juxɨe've', a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ huo'taséjra ɨ tyeɨ́tyee,
a'ɨ́ɨ pu a'yan huarɨ́j ja'mua jimi siaj sɨj jáamua'reej tɨ Dios ja'antyíhuoj.
23 A'ɨ́jna ɨ tyáatɨ' ɨ tɨ ajta tyévij jitze huanɨe'huaca', a'ɨ́j pu ɨ Dios jamuaatátuii, ji'nye
a'yaa pu jaatamua'aj, mua'aj xu sɨj yó'tatee ɨ cúruuj jitze, majta séecan ja'mua jamuán
ɨ maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeɨtyee.
24 Ajta ɨ Dios pu jaatájuurityej, a'ɨ́ɨ pu ajta japuan huatanyúj ɨ tɨ jɨn jajpuéjtzica'aj
a'ɨ́jna ɨ Jesús, a'yaa pu huarɨ́j, ji'nye capu huatáɨ'riitariaca' tɨ a'áa ja'séeria'aj já'ra'nyij
muɨ'chítyee tzajta'.
25 A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'ɨ́jna ɨ David a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ Jesús tɨjɨn:
A'náj tɨna'aj nu jaséjraca'aj a'ɨ́jcɨ ɨ tavástara',
a'ɨ́ɨ pu yésejre' nyamuáca'ta',
a'ɨ́j nu jɨn quee tyi'tɨ́j jɨn ootyá'ɨtzeerej jimi.

26 A'íj pu jɨn jutyamua've' ɨ nyaxɨéjnyu'caa,
nyajta nyetyamua've' nyetyi'chuíicaj.
A'íj nu jɨn nyaxáahuaj chaaj na'mej,
27 ji'nye capáj tyu'tá'sij nyaj huámuɨ'nyij,
capáj tyu'tá'sij nyaj a'áan ja'séeria'aj ná'ra'nyij
jo'maj jo'tyá'ɨtze'rii ɨ muɨ'chítyee,
capáj pajta tyu'tá'sij tɨ huatyéjpetyej
a'íjcɨ ɨ tyévira' ɨ tɨ muahuɨire'.
28 Muáaj paj naataséjraj ɨ juyéj
tɨ a'áa jó'nyee jo'tɨj júuricamej já'sejre'.
Pajta naatá'sij nyaj huatányetyamua've'en
a'ájna jo'paj já'sejre'.
29 'Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jɨme', tɨ'ɨj ɨ David huamuí', majta je'en ja'vá'naj, ijíij óoche' pu yésejre' iiye'ej Jerusalén jo'maj ya'vá'naj.
30 Ajta a'íjna ɨ David, Dios jitze ma'can pu tyí'xaxa'ta'aj, a'yaa pu'ij tyá'mua'reeriaca'aj tɨ ɨ Dios a'yan tya'táratziiri' tɨ séej ɨ rey jɨme' tye'entyárutyij ɨ tɨ jitzán eeráma'can.
31 Ji'nye a'íɨ pu ɨ David jamua'reeriaca'aj tɨjɨn a'yaa pu tye'mej je'ej tɨ ɨ Dios tyaataxájtaca'. A'íj pu jɨn a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn huatájuuritaj ɨ Cɨríistu', ajta quee a'áa jo'tyá'ɨtzeere'ej ɨ muɨ'chítyee tzajta', capu ajta huatyépetyij ɨ tyévira'.
32 Pu'ríj ɨ Dios jaatájuurityej a'íjcɨ ɨ Jesús, ityáj tu tyajta a'yan tyá'mua'reej tyajta tyu'séj a'íjcɨ jɨme'.
33 Pu'ríj ajcáayijxɨ muáca'ta' ɨ Dios u tajapuá, ajta arí ja'ancuriáa' a'íjcɨ ɨ júuricama'ra' ɨ tɨ Dios jɨn atóoraj, a'íɨ pu'ij ta'ij ɨ Jesús ityájma taatá' ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, ji'nye a'yaa pu tyita'táratziiri'. A'íi pu'ij a'íɨn pué'een ɨ siaj jaséj ajta ɨ siaj janamuaj.
34 Ji'nye capu a'íɨn pué'eenye'ej ɨ David ɨ tɨ tyíraa u tajapuá, ajta a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
A'yaa pu ɨ tavástara' tyaaté'exaa a'íjcɨ ɨ nyavástara' tɨjɨn:
"Póoche' yan újcatyij iiye'ej nyamuáca'ta'.
35 Asta nyana'aj quee hua'antyimue'tɨn
ɨ maj muájcha'ɨire'."
36 'A'íj pu jɨn siata'aj jáamua'reej néijmi'i ɨ siaj iiye'ej huacháatɨmee Israel, tɨ a'yan tyi'ja'yájna a'íjna ɨ Jesús ɨ siaj jó'tatee, a'íɨ pu a'íɨn pué'een ɨ tɨ Dios a'íjna jɨn tye'entyáarujtyej tɨ'ij Tavástara' pué'eenye' ajta Cɨríistu'.
37 Matɨ'ɨj jáanamuajri' ɨ tyeítyee, je'ej pu pua'aj huo'tá'aj ɨ hua' tzajta', aj mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjcɨ ɨ Pedro, majta a'íɨjma ɨ séecan ɨ maj tamuáamuata' japuan síɨj ará'asej, a'yan tɨjɨn:
—Ta'ihuáamua', ¿ji'nye táarɨnyij ijíij?
38 Aj pu'ij ɨ Pedro a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:
—Siata'aj seequéj tyú'mua'tyij a'íjcɨ jimi ɨ Dios, siajta huáɨ'huaj nyúucaritze' ɨ tavástara' Jesús, a'yaa xu huárɨnyij, aj pu'ij ɨ Dios tyajamuaatú'uunyi'raj, a'íɨ pu ajta uyo'ta'ítyij ɨ ju júuricamej, tɨ'ij ja'mua jimi huatyá'ɨtzeere'en.
39 Ji'nye a'íjna ɨ nyúucarij ja'mua jitze pu huatama'can, ajta já'muayojmua', ajta ɨ maj a' ɨmuáj jo'cháatɨmee séej ɨ chuéj japua. Néijmi'caa pu cɨ'tyij a'íɨjma ɨ Dios tɨ huo'tájeevij.
40 Séej pu nyúucarij ajta jɨn tyihuo'té'exaaj, jéehua pu huo'ijmujri' mej mij quee je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨij matɨ'ɨj ɨ séecan ɨ tyeítyee.
41 A'íɨmaj ɨ maj jáanamuajri', majta tyá'antzaahuaj majta huáɨ'huaca', huéeicaj ví'ra'aj mu a'chu ará'axcaa, aj mu mij a'íɨjma jamuán antyóosɨɨj ɨ maj tyá'tzaahuatye'.
42 Majta néijmi'i mu a'íj jitze tyí'mua'ajcaj je'ej maj tyihuá'mua'tyajca'aj a'íɨmaj ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, tyámua' mu naa tyityetyúucha'ɨica'aj, máahuooca'aj ɨ Dios jimi, majta jusɨ'rihua'aj mej mij néijmi'i jáacua'nyij ɨ páan.

Je'ej maj tyí'tyechajca'aj ɨ maj anáatya'aj tyá'antzaahuaj

43 Néijmi'i mu je'ej tyojo'sejraca'aj majta je'ej tyityóomuajtyajca'aj, a'íjcɨ jɨme' je'ej tɨ Dios tyi'tíj tyí'sejrataca'aj a'íɨmaj jɨme' ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej.
44 Néijmi'i mu tyámua' tyí'tyechajca'aj ɨ maj tyá'antzaahuaj, majta mu néijmi'i tyi'tóoa'caria'aj a'chu tɨ síɨj caa tyi'tíj tyí'ijcha'ɨj.
45 A'yaa mu rɨjcaj, tɨpua'aj a't́íj tyi'tíj ja'ɨtziitya'aj, a'íɨ pu tyi'tíj toonyij, tɨ'ɨj ij jaatá'sij ɨ túmii a'íjcɨ ɨ tɨquee che' je'ej tyéejtyoovej.
46 A'náj tɨna'aj mu jusɨ'rihua'aj u tyeyúuj tzajta', majta mu jusɨ'rihua'aj jo'maj ja'chej, mej mij jo'támua'reej ɨ tavástara', majta je'en néijmi'i tyí'cua'nyij, muutyámua'va'aj ɨ jutzájta'.

47 Tyámua' mu tya'tá'caria'aj ɨ Dios, majta ɨ tyeítyee naa mu huojo'sejraca'aj a'ɨ́ijma, a'ɨ́j mu jɨn a'náj tɨna'aj támui'risima'aj a'ɨ́ɨmaj ɨ tyeítyee ɨ maj tya'antzá'huatyahua'aj.

3

Matɨ'ɨj tyáahuaj séej ɨ tɨquee tyéchavaaj

1 Séej xɨcáj jitze pu a'yan tyu'rɨ́j, a'ɨ́jna ɨ Pedro ajta ɨ Juan, néijmi'i mu a'áa jó'ju' ɨ tyeyúuj tɨ jo'tyéjvee, mej mij huatyényuunyij, a'tzáaj pu putyí'rɨjcaa yáacɨj jé'ta' ucamá'caj ɨ xɨcáj.

2 Sɨ́ɨj pu tyáatɨ' a'áa je'tyácatyij a tɨ ja'pueertaj, capu ráyi'vajca'aj a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j, a'yaa pu éenye'ej huanɨe'huaca', a'náj tɨna'aj mu aye'tyéyi'tzaaj a tɨ ja'pueertaj maj a'yan jatamuá'muaj tɨjɨn tɨ naa huasé'rin, tɨ'ɨj a'ɨ́ɨn túmii huá'huaviiraj ɨ maj utyáru'pij u tyeyúuj tzajta'.

3 Tɨ'ɨj a'ɨ́ɨjma huaséj ɨ Pedro ajta ɨ Juan ɨ maj a'úun jo'tyárutyisima'aj u tyeyúuj tzajta', aj pu'ij túmii huo'táhuaviiri' maj jaatapuéjve'en.

4 Aj mu mij ja'ráasej tyámua' naa, ajta a'ɨ́jna ɨ Pedro a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Taaséj.

5 Aj pu'ij quee che' huatanyúj a'ɨ́jna ɨ tyáatɨ', a'yaa pu tyí'mua'ajcaa tɨjɨn túmii mu naatá'sij.

6 Ajta a'ɨ́jna ɨ Pedro a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Canu pláataj tyícha'ɨj, canu nyajta ooroj tyícha'ɨj, a'ɨ́j nu muaatá'sij tyi'tɨ́j nyej tyícha'ɨj, a'yaa nu tyí'mua'ixaatye' a'ɨ́jcɨ jitze ma'can ɨ Jesús Nazaret tɨ já'ma'can, ájchesij, pajta rájra'nyij.

7 Aj pu'ij ɨ Pedro jajví' ɨ muáca'ta' pujmua', tɨ'quij ja'ajriáj, aj pu'ij huarúj néijmi'que' ɨ ju'ɨ́ɨcaj jitze.

8 A'ɨ́jna ɨ tɨquee tyéchavaaj ájtzunaca', ajta huatyéechaxɨj, aj pu'ij huatyóochej tɨ rájra'nyij, tɨ'quij hua' jamuán utyájrupij u tyeyúuj tzajta', tyitzúnɨe'cha'aj pu hua' jamuán utyájrupij, ajta tyé'tyojtzi'ria'ca'aj ɨ Dios.

9 Néijmi'i mu jaaséej ɨ tyeítyee tɨ arí rájyi'vej a'ɨ́jna ɨ tɨquee tyéchavaaj, majta jáanamuajri' tɨ tyámua' tya'tá'caria'aj ɨ Dios.

10 Aj mu mij tyámua' tyo'taséj, majta tyí'tzɨɨnya'ca'aj, matɨ'ɨj jaamua'aj tɨjɨn a'ɨ́ɨ pu puɨ́rɨcɨj ɨ tɨ túmii huá'huaviiraca'aj ɨ tyeítyee a tɨ ja'pueertaj a'ɨ́jna ɨ tyeyúuj, a tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn tɨ naa huasé'rin.

Tɨ'ɨj ajtáhua'aj tyihuo'té'exaaj a'ɨ́jna ɨ Pedro

11 Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨquee tyéchavaaj, capu hua'tato'ra'aj a'ɨ́jcɨ ɨ Pedro ajta ɨ Juan. Aj mu mij néijmi'i ɨ tyeítyee je'ej tyityo'tóomuajtyaca', matɨ'ɨj mij ootyáhuaachaca' a tɨ ja'pueertaj tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Salomón tɨ ja'a'rij, jo'maj a'ɨ́ɨmaj jo'tyú'uucaj.

12 Tɨ'ɨj ɨ Pedro huo'séj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—¿Ji'nye een jɨme' je'ej setyityotóomuajtyaca' mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can? ¿Ji'nye siaj sij a'yan tyí'tasej cuxáa ityáj tajɨ́ɨmua'aj tyetyáahuaj a'ɨ́jcɨ ɨ a'tɨ́j, ajta cuxáa ityáj tyetyáahuaj tɨ'ɨj rájra'nyij a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tyaj jaayí'tɨn, nusu a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tyej tyámua' tyihuojó'mua'raj?

13 A'ɨ́jna ɨ hua' Dios, a'ɨ́ɨjma ɨ Abraham, ajta ɨ Isaac, ajta ɨ Jacob. A'ɨ́jna ɨ hua' Dios ɨ tahuásimua'cɨ'ɨj, a'ɨ́ɨ pu tyámua' tyaatá' a'ɨ́jcɨ ɨ juyój Jesús, ɨ siaj mua'aj tyu'tátuii a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj tyí'ijta. Ajta a'ɨ́jna ɨ Piláato, jaxɨe'va'ca'aj tɨ jaatátoonyijche', siajta mua'aj, caxu jaataxɨé'vej, sulu a'yaa xu tyá'xɨe'va'ca'aj tɨ huámuɨ'nyij.

14 Caxu jaatátoj a'ɨ́jcɨ ɨ a'tɨ́j tɨquee a'náj tyi'tɨ́j jɨn ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi, tɨ ajta tyámua' tyí'tyevistaca'aj, sulu a'yaa xu tyaaté'exaa tɨ a'ɨ́j huatátoonyij ɨ sɨ́ɨj tɨ je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ɨ́ca'aj.

15 Mua'aj xu jaajé'caj a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ hua'tá'caa maj júurɨj muá'ra'nyij ɨ tyeítyee. Ajta ɨ Dios pu jaatájuurityej, a'ɨ́j tu ityáj tyámua' tyí'mua'reej.

16 A'ɨ́ɨ pu ca'nyíjra'aj jaatá' tɨ'ɨj huatyéjchenyij a'ɨ́jna ɨ tyáatɨ' ɨ siaj jaséj siajta jamua'tyej, a'ɨ́ɨ pu tyá'antzaahuaj ɨ Jesús jimi. A'ɨ́j pu jɨn arí huarúj tyámua' naa, siatɨ'ɨj mua'aj serɨ́j tyé'sej.

17 ’Nyáaj nu jamua'reej, nye'ihuáamua', siatɨ'ɨj mua'aj majta ɨ maj tyajá'mua'ijtye' jaajé'caj ɨ Jesús, a'yaa xu huarɨ́j, ji'nye caxu jamua'reeriaca'aj, je'ej siaj tyi'tɨ́j uuriajca'aj.

18 Ajta ɨ Dios ja'rá'astee je'ej maj anaquéej tyu'taxájtaca' a'ɨ́ɨmaj ɨ maj ɨ jitzán ma'can tyí'xaxa'ta'aj. A'yaa mu tyu'taxájtaca' tɨ a'yan tyúuxɨe'va'ca'aj tɨ a'ɨ́ɨn huámuɨ'nyij ɨ Cɨrɨ́istu'.

19 Siata'aj seequéj tyú'mua'tyij ɨ Dios jimi, tɨ'ɨj a'ɨ́ɨn tyajamuaatú'uunyi' ɨ siaj jɨn ootyá'ɨtzee a'ɨ́jcɨ jimi.

20 Aj pu'ij Dios uyo'ta'ítyij ja'mua jimi a'íjcɨ ɨ Jesús, ɨ tɨ ará'tyeej ja'antyíhuooca'aj tɨ'ij a'íɨn ja'mua Cɨríistu' pué'eenye'.
21 Juxɨe've' tɨ ɨ Jesús tajapuá jo'tyaváaj já'ra'nyij, 'asta na'aj quee Dios néijmi'i tyu'jájcuare'en ɨ tɨ a'yan tyí'sejre' ɨ cháanacaj japua, a'yaa pu ɨ Dios ará'tyeej tyaataxájtaca' a'íɨmaj jitze ma'can ɨ maj jitzán tyí'xaxa'ta'aj.
22 A'yaa pu ɨ Moisés tyihuo'té'exaaj a'íɨjma ɨ tahuásimua'cɨ'ɨj tɨjɨn: "Dios pu séej antyíhuoosɨj ɨ tɨ a'yan cha'tána'aj jitzán ma'can tyu'taxájtaj nyatɨ'ɨj nyáaj, xáanamuajri' néijmi'i je'ej tɨ tyu'taxájtaj, siajta ja'antzaahuatye'en.
23 Tɨpua'aj a'tíj quee já'tzaahuatya'aj, che' quee che' hua' jimi séjre'ej ɨ tyeítyee."
24 'Néijmi'i ɨ maj tyí'xaxa'ta'aj ɨ Dios jitze ma'can, tɨ'ɨj na'aj ɨ Samuel tyu'séjrej yatɨj je'ré'nyej, a'íɨ mu majta jaaxájtaca' je'ej tɨ ijíij tyí'rɨcɨj.
25 Mua'aj xu a'íɨn pué'een ɨ siaj ja'ancuriáa'sij ɨ tɨ Dios jɨn atóoraj, a'íɨjma jitze tɨ jaataxájtaca' ɨ maj jimi tyí'xaxa'ta'aj, a'íj xu siajta ancuriáa'sij ɨ nyúucarij Dios tɨ jɨn atóoraj a'íɨjma jimi ɨ já'muahuasimua'cɨ'ɨj. Ji'nye a'yaa pu ɨ Dios tyaaté'exaa a'íjcɨ ɨ Abraham tɨjɨn: "Néijmi'i ɨ tyeítyee ɨ maj a'áa huacháatɨma'aj muá'ju'un ɨ cháanacaj japua, a'íɨ mu ja'ancuriáa'sij ɨ tɨ xá'puɨ' ɨ tɨ huo'tyáhuɨire'sij a'íɨjma ɨ maj a jitze eerányesɨj."
26 Tɨ'ɨj ɨ Dios jaatájuurij a'íjcɨ ɨ Jesús, a'íɨ pu anaquéej uyo'ta'ítyaca' ja'mua jimi, tɨ'ij a'íɨn tyámua' tyajamuaatá'an, siaj sij néijmi'i jaatapuá'cɨtaj ɨ tɨ je'ej pua'aj een.

4

Matɨ'ɨj huo'vívi' a'íjcɨ ɨ Pedro majta ɨ Juan

1 Móoche' mu ɨ Pedro, ajta ɨ Juan tyihuá'ixaatya'ca'aj ɨ tyeítyee, matɨ'ɨj séecan aje'ré'nyej jo'maj a'íɨmaj jo'tyú'uuca'aj. A'íɨ mu pué'eenye'ej ɨ maj tyí'cha'ɨj u tyeyúuj tzajta', majta a'íɨmaj ɨ Saduceos.
2 Menyínyu'cacuca'aj a'íɨjma jimi ɨ Pedro ajta ɨ Juan, a'íjcɨ jɨme' ɨ maj a'yan tyihuá'mua'tyajca'aj ɨ tyeítyee, yee majtáhua'aj mu huatájuurij ɨ maj tyá'antzaahuatye'sij, ji'nye a'yaa pu ɨ Dios tyaatájuuritye a'íjcɨ ɨ Jesús.
3 Aj mu mij huo'vívi', matɨ'ɨj mij hue'tyáanaj, ajta camu tyihuo'íhuo'ri' ji'nye pu'ríj huachúmua'ca'aj.
4 Jéehua mu ɨ tyeítyee jáanamuajri' ɨ nyúucarij maj jaaxájtaca', majta tyá'antzaahuaj, a'íj mu jɨn merij a'yan ará'axcaa a'chu anxɨ ví'ra'aj ɨ maj tyá'antzaahuaj.
5 Yaa ariá'pua'aj, a'íɨ mu tyúusɨɨj a'ájna a Jerusalén a'íɨmaj ɨ maj antyúumua'reej a'ájna a chájta', majta a'íɨmaj ɨ huáasij, majta ɨ maj tyihuá'mua'tyahua'aj ɨ yu'xarij jitze.
6 A'áa pu jo'tyávaaca'aj a'íjna ɨ Anás ɨ tɨ va'cán jɨn tyi'tyéjvee, ajta a'íjna ɨ Caifás, ajta ɨ Juan, ajta ɨ Alejandro, majta mue'tíj ɨ maj tyeítyeristyamua' pué'een a'íjcɨ ɨ tɨ va'cán jɨn tyi'tyéjvee.
7 A'íɨ mu mij tyu'ta'íjtaca' maj ahuaja'vé'vi'tɨj a'íjcɨ ɨ Pedro majta ɨ Juan, mej mij tyihuo'íhuo'. Aj mu mij aje'ta' huo'tyáhuii, matɨ'ɨj mij tyihuo'íhuo'rí' a'yan tɨjɨn:
—¿A'tanyíj jitze xa'rooca'nyéej siaj sij a'yan rɨcɨj, ca' a'tanyíj ca'nyíjra'aj jamuaatá' siaj sij a'yan tyú'uurej?
8 Aj pu'ij ɨ Pedro a'íjcɨ jitze arooca'nyáaj ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, tɨ'ɨj ij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Mua'aj mu siaj antyúumua'reej iiye'ej chájta', siajta mua'aj huáasɨj.
9 Mua'aj xu tyí'ta'ihuo' a'íjcɨ jɨme' ɨ tɨ xá'puɨ' ɨ tɨ jaacɨ'ɨj a'íjcɨ ɨ tyáataj ɨ tɨquee tyéchavaaj, siata'aj sij jáamua'reej je'ej tɨ een jɨme' tyu'rúj.
10 A'yaa tu tyajá'mua'ixaatye' mua'ajmaj, tyajta néijmi'caa ɨ siaj a'yan huacháatɨmee iiye'ej Israel a'íjna ɨ tyáatɨ' yaa tɨ huatyéjve, a'íj pu jɨn arí huarúj a'íjcɨ jɨme' tɨ ja'antzaahuaj a'íjcɨ ɨ Cɨríistu' Nazaret tɨ já'ma'can, a'íjcɨ ɨ siaj yó'tatee ɨ cúruuj jitze, Dios tɨ jaatájuurityej.
11 A'íjna ɨ Jesús, a'íɨ pu a'íɨn pué'een ɨ tyetyéj ɨ siaj quee jaataxɨé'vej mu siaj chi'ij ta'huacaa, a'yaa pu atyojo'ré'nyej tɨ a'íɨn pué'een ɨ tyetyéj tɨ anájcaj tɨ ajta jéetze' juxɨe've'.
12 Capu máaj a'tíj séejre' tɨ'ij táahuɨire'en, ji'nye néijmi'que' ɨ cháanacaj japua capu máaj séej uje'cá'ityaca' ɨ Dios, tyej tyij jitzán huatyátahuɨire'en.
13 Matɨ'ɨj ɨ maj tyityatatyíj huo'séj maj ca'nyíjra'aj jɨn tyihuá'ixaatyaca'aj a'íjna ɨ Pedro ajta ɨ Juan, majta jáamua'reeri' maj quee a'náj tyi'huóomua'aj, majta quee tyojó'iteeca'aj, je'ej mu tyityo'tóomuajtyaca', aj mu mij huo'muájtyaca' tɨjɨn a'íj mu jamuán huacɨ'ca'aj ɨ Jesús.

14 Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'cui'ca'aj hua' jamuán pu ajo'tyávaaca'aj, a'ɨ́j mu jɨn quee je'ej
tyu'taxájtaca' yee capu a'yan tyi'ja'yájna.
15 Aj mu mij huo'ta'ɨ́j maj iirácɨ̈nyej jo'maj jóosɨ̈iria'ca'aj a'ɨ́ɨmaj ɨ juéesij, matɨ'ɨj mij
tyi'tyuu'ixáatya'ajraa.
16 A'yaa mu tɨjɨn:
—¿Ji'quij tyahua'uurej a'mújma mu tyétyacaa? Capu ɨ'ríj tyaj a'yan tyaataxáj yee
capu a'yan tyi'ja'yájna, ji'nye néijmi'i ɨ maj iiye'ej huacháatɨmee Jerusalén, a'ɨ́ɨ mu
jamua'reej je'ej tɨ tyi'tɨ́j jáaruuj a'ɨ́jcɨ ɨ tyévij ɨ tɨ tyí'cui'ca'aj.
17 Ajta tɨ'ij quee jéetze' majca'huáyee namuajria'aj ɨ tyeítyee tzajta', tyiche' ijíij
huo'tányeechej mej mij quee che' tyihuá'ixaatye'ej ɨ tyeítyee ɨ nyúucaritze' ɨ Jesús.
18 Aj mu mij huo'tajé, majta huo'tá'ijmuejri' mej quee che' tyihuá'ixaatye'ej majta quee
tyihuá'mua'tyej ɨ tyeítyee a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ nyúucaritze' ɨ Jesús.
19 Ajta a'ɨ́jna ɨ Pedro ajta ɨ Juan, a'yaa mu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Mua'aj xu jujɨ́mua'aj jaaxá'puɨ'ɨntare'en tɨpua'aj a'yan tyí'xa'puɨ'ɨj tyaj mua'ajmaj
jamuá'antzaahuatye'en, nusu tyaj a'ɨ́j ántzaahuatye'en ɨ Dios.
20 Ji'nye capu je'ej tyíɨ'rij tyej quee jaxajta a'ɨ́jcɨ ɨ tyaj tyeríj jaaséej tyajta jáanamuajri'.
21 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ juéesij, a'ɨ́ɨ mu huo'tá'ijmuejri', majta huo'tányeechej, matɨ'ɨj
mij huo'ta' maj iirácɨ̈nyej a'ɨ́jcɨ jɨme' maj quee je'ej tyé'ejtyoove'ej je'ej maj puéjtzij
tyihuo'tá'an, ji'nye néijmi'i mu ɨ tyeítyee tyámua' tya'tá'caria'aj ɨ Dios a'ɨ́jcɨ jɨme' je'ej tɨ
tyi'tɨ́j huaríj.
22 Ajta ɨ tyáatɨ' ɨ tɨ huarúj nyúucaritze' ɨ Jesús, a'yaa pu tyéejcha'ɨ̈ca'aj a'chu
huá'puatyej nyinyi'ra'aj ajtáhua'aj a'tzúj jéetze'.

Ɨ maj tyá'tzaahuatye' máahuoo ɨ ca'nyíjra'aj ɨ Dios jimi

23 Matɨ'ɨj mij huo'tátoo a'ɨ́jcɨ ɨ Pedro majta ɨ Juan, aj mu mij jo'cɨ́j, matɨ'ɨj mij a'áa
ja'rá'aj jo'maj jo'tyú'uuca'aj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj hua' jitze ajtyáma'can. Aj mu mij huo'té'exaa
néijmi'i je'ej maj ye'ej tyu'taxájtaca' a'ɨ́ɨmaj ɨ maj va'cán jɨn tyityatatyíj, majta ɨ huáasij.
24 Matɨ'ɨj a'ɨ́ɨjma huánamuajri', aj mu mij néijmi'i a'yan tyaatáhuaviiri' ɨ Dios tɨjɨn:
—Tavástara', muáaj paj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ paj jaatyátaahuaca' a'ɨ́jcɨ ɨ tajapuá, pajta
ɨ cháanacaj, pajta ɨ jájtyɨj tɨ ve'éj. Néijmi'i tɨ'ɨj pua'máj a'yan tyí'sejre', muáaj paj
tyú'taahuaca'.
25 Muáaj paj tyu'tá' tɨ a'yan tyu'taxáj a'júuricamej jitze arooca'nyáaj a'ɨ́jna ɨ David, ɨ
tɨ muahuɨ̈ria'ca'aj, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
¿Ji'nye mej mij a'ɨ́ɨmaj tyí'tyenyinyu'cacuj
ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can?
¿Ji'nye mej mij a'yan tyúumua'tziitye' a'ɨ́jcɨ jɨme'
ɨ tɨquee a'yan tyi'ja'yájna?
26 A'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyihuá'ijtye' ɨ tyeítyee, majta ɨ maj va'cán jɨn
tyityatatyíj iiye'ej cháanacaj japua.
Tyámua' mu ju'uurej mej mij huatyényo'se'en
a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Tavástara', majta
a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Ciríistu'.
27 'A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, a'ɨ́jna ɨ Herodes, ajta a'ɨ́jna ɨ Poncio Piláato, a'ɨ́ɨ mu
tyúusɨ̈ij iiye'ej chájta', hua' jamuán ɨ tyeítyee ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can, majta
hua' jamuán ɨ maj yéchej iiye'ej Israel, múumua'tziitya'ca'aj je'ej maj tye'entyimué'tɨn
a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ muahuɨ̈re', a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús, ɨ paj ja'antyíhuoj pajta a'áan yó'ojrasij ɨ ɨpuárɨj japua.
28 A'yaa mu huaríj je'ej paj muáaj anaquéej tyaaxá'puɨ'ɨntarej tɨ'ij a'yan tyú'rɨnyij,
je'ej paj muáaj tyá'xɨe'va'ca'aj.
29 Ajta ijíij, muáaj paj tavástara', cásɨ' mu meríj tyí'tanyeechej, taatá' ɨ ca'nyíjra'aj
tatzájta' ityájma ɨ tyaj muahuɨ̈re', tyata'aj quee tyi'tzɨ́nye'ej tyetyihuó'ixaatye'en a jitze
ma'can.
30 Huataséjrataj ɨ paj jɨn néijmi'i putyí'uurej, petyihua'huáatye'ej ɨ maj tyí'cucui', pajta
huo'taséjratye'en a'ɨ́jcɨ ɨ paj jɨn períj huo'ta' maj jaayí'tɨhua'an a'ɨ́jcɨ jitze ma'can ɨ Jesús
ɨ tɨ muahuɨ̈re'.
31 Matɨ'ɨj ja'antyipuá'rij ɨ maj jɨn tyényuusime'ej, aj pu'ij huatóoca'tzɨj ɨ chɨ'ij
jo'maj je'rátya'ca'aj, ajta huatyá'ɨtzee hua' tzajta' a'ɨ́jna ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, camu
tyí'tzɨ̈nye'ej metyihuá'ixaatya'ca'aj ɨ Dios jitze ma'can.

Tyi'tɨ́j maj tyí'ijcha'ɨ̈ca'aj néijmi'i mu' tyía'rica'aj

32 Néijmi'i ɨ maj tyá'tzaahuatye', ɨ maj mui'caa, juxa'aj mu tyí'mua'ajcaa ajta juxa'aj
na'aj tyihuá'miteerastya'ca'aj. Capu a'tɨ́j jusɨ́ij na'aj tyi'tyóo'aritye' ɨ tyúua'rij, a'yaa mu
néijmi'i tyía'rica'aj.

33 Majta a'ɨ̈maj ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, móoche' mu ty-
ihuá'ixaatya'ca'aj a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ Dios jaatájuurityej a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús. Dios pu jéehua
huá'huɨ̈ria'ca'aj néijmi'caa.
34 Capu a'náj a'tɨ́j quee je'ej tyéejviicue'raca'aj, ji'nye metyi'tooca'aj ɨ tyúuchuej majta
ɨ tyúuchi'ij, ajta ɨ túmii
35 a'ɨ̈ijma mu tatuí'rihua'aj a'ɨ̈ijma ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta
a'ɨ̈imaj, a'ɨ̈i mu huo'riáa'caria'aj ɨ túmii, a'chu tɨ séej á'ɨtziitye'.
36 A'ɨ́j pu jɨn a'yan tyu'rɨ́j a'ɨ́jcɨ jimi ɨ José, a'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'huɨ̈ria'ca'aj ɨ Leví jimi. A'áa pu
já'ma'can jo'tɨj a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Chipre, ɨ maj a'yan jaatamua'aj tɨjɨn Bernabé,
a'ɨ́jna ɨ nyúucarij tɨjɨn Bernabé, a'yaa pu huatóomua'aj tɨjɨn: Tɨ tyámua' tyihua'tá'caa
a'ɨ̈ijma ɨ maj juxaamuɨjritye'.
37 Séej pu chuéj tyícha'ɨ̈ica'aj a'ɨ́jna ɨ José, aj pu'ij jáatoj, ajta ɨ túmii a'ɨ̈ijma pu huatá'
ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej.

5

Ɨ tɨ jɨn maj jɨn ootyá'ɨtzee a'ɨ́jna ɨ Ananías, ajta ɨ Safira

1 Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Ananías, a'ɨ̈i pu juchuéj huátoo a'ɨ́jcɨ jamuán ɨ
ju'ɨ̈ij tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Safira.
2 Ajta a'ɨ́jna ɨ Ananías, a'yaa pu tyu'tóosejrataca' tɨ néijmi'i tyu'tátuii ɨ túmii, ma'ajta
je'cácaa pu huatyóo'ɨtziirej ɨ túmii, capu néijmi'i huo'ta' a'ɨ̈ijma ɨ maj tamuáamuata'
japuan hua'puaj ará'asej, néijmi'i pu ú'mua'reeriaca'aj ɨ ɨ́ira'ra'an.
3 Aj pu'ij ɨ Pedro a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Ananías, ¿ji'nye petyaatá' tɨ ɨ tyiyáaru' mua'antyimué'tɨn tɨ'ij ca'nyíjra'aj muaatá'
paj jáacuanamuaj ɨ júuricama'ra' ɨ Dios a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ paj je'cácaa huatyá'ɨtziirej ɨ túmii
ɨ paj jaamué'tɨj a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ chuéj paj huátoo?
4 ¿Nyiquee muéetzij ja'a'rica'aj ɨ chuéj? Ajta patɨ'ɨj jáatoj, ¿nyiquee ajta muéetzij
mua' a'rica'aj ɨ túmii? ¿ji'nye tɨ'ij a'yan tyimuo'támiteerastej pej pij a'yan tyi'tɨ́j
huá'uurej? Capáj a'ɨ́ijma putyu'cuanamuaj ɨ tyeítyee, sulu ɨ Dios paj huácuanamuaj.
5 Tɨ'ɨj jáanamuajri' a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarij, aj pu'ij eetávej a véjri' jo'tɨj ja'ra'ɨ̈icajmee a'ɨ́jna
ɨ Pedro, tɨ'quij huamuí' a'ɨ́jna ɨ Ananías. Majta néijmi'i ɨ maj jáamua'reeri' je'ej tɨ tyi'tɨ́j
huarɨ́j, tyámua' mu tyu'tátzɨɨn.
6 Aj mu mij séecan ave'ré'nyej ɨ maj tyáamua, matɨ'ɨj mij jacá'ijcataca' ɨ cáanarɨj jɨme',
aj mu mij yo'chuij mej mij uya'vá'naj.
7 Huéeicaj ooraj pu a'chu tyoomá'caj, aj pu'ij té'ej aje'ré'nyej a'ɨ́jna ɨ ɨ́ira'ra'an a'ɨ́jcɨ ɨ
tɨ huamuí', capu tyi'tɨ́j mua'reeriaca'aj a'ɨ́jna je'ej tɨ tyi'tɨ́j huarɨ́j.
8 Aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'ɨ́jna ɨ Pedro tɨjɨn:
—Naaté'exaatye', ¿nyi a'yan setyáatoj a'ɨ́jcɨ ɨ chuéj siatɨ'ɨj tyaataxájtaca'?
Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'ɨ́jna ɨ íitɨ' tɨjɨn:
—¡Jee! A'yaa tu tyáatoj.
9 Aj pu'ij ɨ Pedro a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—¿Ji'nye siaj sij mua'aj a'yan tyaaxá'puɨ'ɨntarej siaj sij jáacuanamuaj ɨ júuricama'ra'
ɨ Dios? Cási' a' maj vá'ju', ɨ maj uya'vá'naj a'cɨ́ɨn, a'ɨ̈i mu majta muá'chueenyij muéetzij.
10 Tɨ'ɨj a'yan tyaaté'exaa a'ɨ́jna ɨ Pedro, aj pu'ij eetávej jo'tɨj ja'ra'ɨ̈icajmee, tɨ'ɨj ij
huamuí' a'ɨ́jna ɨ íitɨ', matɨ'ɨj utyájrupij ɨ tyáamua, aj mu mij jaaséej tɨjɨn pu'rɨ́j muɨ'chij,
matɨ'ɨj mij yo'chuij maj uya'vá'naj jo'maj ye'tyéetyej ɨ cína'ra'an.
11 Majta néijmi'i ɨ maj tyá'tzaahuatye', majta ɨ séecan a'chu maj pua'máj jáamua'reeri',
néijmi'i mu tyu'tátzɨɨn.

Maj jéehua a'yan tyú'ruuj a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨ huápuɨ'ɨj juxɨe've' ɨ Dios jimi

12 Majta a'ɨ̈imaj ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, jéehua mu a'yan
huarɨ́j mej mij huo'taséjratye'en ɨ tyeítyee maj Dios jitze aróoca'nyej, majta ɨ
maj tyá'tzaahuatye', a'ɨ̈i mu tyúusɨ̈ij a'ájna jo'maj a'yan tyaja'tamuá'muaj tɨjɨn a tɨ
jo'tyényinyi'ij Salomón tɨ ja'a'rica'aj.
13 Capu a'tɨ́j óoca'nyajca'aj tɨ ajtyáxɨ̈irej a'ɨ̈ijma jamuán a'ájna jo'tɨj jo'tyényinyi'ij,
majta a'ɨ̈imaj ɨ séecan, tyámua' mu tyihuá'ajcha'ɨ̈ica'aj a'ɨ̈ijma ɨ maj tyá'tzaahuatye'.
14 A'ɨ́j mu jɨn, tyá'antzaahuaj jéehua ɨ tyeítyee, tyétyacaa majta úucaa, mu'rɨ́j jéetze'
mui'caa ɨ maj ja'tzaahuatye' a'ɨ́jcɨ ɨ tavástara'.
15 Mahue'ráto'ra'aj ɨ mej tyí'cucui' a cáayej jitze, utáatzɨj japua mu áan huo'ojto'aaj,
majta itárɨj japua, a'yaa mu huó'ruuj, majta a'yan tyi'xáataj tɨjɨn ta'aj ɨj ɨ
quéenyi'istaria'ra' a'ɨ́jcɨ ɨ Pedro hua' japua ucáanyej a'ɨ̈ijma ɨ maj tyí'cucui'.

16 Jéehua mu majta curiá'cixij i tyeítyee maj a' imuáj huacháatimа'caa. A'íimaj mu uhuaja'ráavi'tij i maj tyí'cucui', majta i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' séejre', a'íi mu néijmi'i huarúj.

Matí'ij huanámi'huaca' i maj tyá'tzaahuatye'

17 A'íjna i ti tyihuá'ijtye' u tyeyúuj tzajta', majta a'íimaj i maj hua' jamuán ajtyu'uj a'íijma i Saduceos, a'íi mu jéehua huá'anchueerej.

18 A'íj mu jin huo'vívi' a'íijma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, matí'ij mij hue'tyáanaj jo'maj já'nami'huacaa i tyeítyee.

19 Aj pu'ij tíca' síij aje'ré'nyej, ti'quij tya'antacúj a'ájna jo'tij ja'pueertaj, a'íi pu a'íin pué'een i ti tyí'huiire' i tajapuá Dios ti já'sejre', aj pu'ij hui'ráavi'tij, a'yan tyihua'ixáatye'ej tijin:

20 —Séricuj, siata'aj ujo'tyáhuiixi'in u tyeyúuj tzajta', siajta huo'té'exaatye'en i tyeítyee néijmi'i a'íjci i nyúucarij ti júuricamej pué'een.

21 Matí'ij mij a'yan huaríj, tapuá'risima'caj pu matí'ij utyájrupij u tyeyúuj tzajta', aj mu mij huatyóohuij maj tyihuó'mua'tyej i tyeítyee.

A'íjna i ti tyihuá'ijtye' i tyeyúuj tzajta', majta i maj jamuán ajtyu'uj, a'áa mu ja'rá'aj, matí'ij mij huo'ta'íj maj tyúusiire'en i juéesij, majta néijmi'i i huáasij, i maj a'áa jo'cháatimee a'ájna a Israel. Matí'ij mij huo'ta'íjtaca' maj ahuaja'vé'vi'tij a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej.

22 Matí'ij mij ujó'ju' i xantáaru', aj mu mij a'áa jo'ré'nyej jo'maj tyeítyee já'nami'huacaa, ma' ajta quee che' aja'ja'tiitaca'aj, aj mu mij huariá'cij mej mij huo'té'exaatye'en.

23 A'yaa mu tijin:

—A'yaa tu eenye' huátyoj jo'maj tyeítyee já'nami'huacaa, tyámua' pu naa tye'tyánami'huaca'aj, majta tyámua' naa tyí'cha'iica'aj i xantáaru'uj, ajta tyatí'ij tya'antacúj, catu che' a'tíj uhuátyoj.

24 Tí'ij jáanamuajri' a'íjna i ti tyihuá'ijtye' i maj tyí'huiire' u tyeyúuj tzajta', majta i maj viváajma'aj jin tyityatatyíj u tyeyúuj tzajta', jéehua mu tyúu'ihuo'raca'aj je'ej ti tye'mej a'íjci jime'.

25 Aj pu'ij síij aje'ré'nyej, ajta je'en a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Cási', a'íimaj i tyétyacaa i siaj hue'tyáanaj, a'úu mu je'rú'uj u tyeyúuj tzajta', metyihua'mua'tyáaj i tyeítyee.

26 Tí'quij a'íin ujó'mej a'íjna i ti tyihuá'ijtye', séecan jamuán i maj jahuiire', matí'ij mij huojo'vé'vi'tij. Camu ca'nyéjrij jime', ji'nye mahuá'tziinya'ca'aj i tyeítyee, a'yaa mu tyi'mua'astíj tijin tipua'aj mataatyáto'sixi'in tyetyéj jime'.

27 Matí'ij uhuojo'vé'vi'tij, aj mu mij huo'ta'íj maj huatóosejrata a'íijma jimi i maj tyityatatyíj, ajta a'íjna i tyeyúuj tzajta' ti tyí'ijta, a'yaa pu tyihuo'tajé tijin:

28 —Ityáj tu jamuaatá'ijmuejraca'aj siaj quee che' a'yan tyihuá'mua'tyej i tyeítyee a'íjci jitze ma'can i Jesús. ¿Nyi a'yan xaaríj? Caxu xaa nyu'uj a'yan huaríj, sióoche' xu tyihuá'mua'tyej néijmi'que' iiye'ej Jerusalén, siajta tajitzé tyí'pua'ritye' a'yan tijin ityáj tu a'íin pué'een i tyaj jaajé'caj a'íjci i tyévij.

29 Aj pu'ij i Pedro a'yan tyu'tanyúj, majta i séecan tijin:

—Juxie've' tyaj ja'antzaahuatye'en i Dios, capu a'yan tyúuxie've' tyaj mua'ajmaj jamuá'antzaahuatye'en mu siaj tyeítyee pué'een.

30 A'íjna i ti hua' Dios i tahuásimua'ci'ij, a'íi pu jaatájuurityej a'íjci i Jesús, a'íjna i siaj mua'aj jaajé'caj, siatí'ij yó'tatej i cúruuj jitze.

31 Dios pu yo'ví'tij ti'ij ij a'áan yó'ojraj i jumuáca'ta' pujmua', ajta a'íjci jin antyúumua'reeriaj ja'raa ti anájcaj, ajta ti hua' japua huatányuunyij i tyeítyee. Mej mij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi, ajta ti'ij a'íin tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'itzee.

32 A'íj tu ityáj tyámua' tyí'mua'reej, ajta a'yan cha'tána'aj tyá'mua'reej i júuricama'ra' i Dios, i ti huo'ta' a'íijma i maj tyá'tzaahuatye'.

33 Matí'ij a'íj huánamuajri', tyámua' mu tyityaatanyínyu'cacuca', a'íj mu jin a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj huó'cui'nyij.

34 Ajta síij pu a'áa jo'tyávaaca'aj ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Gamaliel, Fariseo pu pué'eenye'ej a'íjna, a'íi pu tyihuá'mua'tyahua'aj i yu'xarij jitze, néijmi'i mu tyámua' tyéejcha'iica'aj a'íjci i Gamaliel. Aj pu'ij a'íin tyu'ta'íjtaca' maj hui'rávi'tij a'íijma i tyétyacaa.

35 Tí'quij a'yan tyihuo'té'exaaj a'íijma i maj tyí'ijta tijin:

—Mua'aj tyétyacaa iiye'ej siaj huacháatimee Israel, tyámua' xu'uj je'ej siaj ye'ej huá'uurej a'mújma mu tyétyacaa.

36 Xu'rí͡j jamua'reej, ti͡ arí á'tyeej ti͡ sí͡ij huaséjre ti͡ a'yan ántyapuaaca'aj ti͡ji͡n Teudas, a'yaa pu tyóotzaahuatya'ca'aj ti͡ jéehua juxi͡é'va'ca'aj, majta i͡ maj jamuán huací'ca'aj, a'chu mu muáacuaj anxi͡tyej ará'axcaa i͡ tyétyacaa, ajta mati'i͡j jaajé'caj a'í͡jci͡ i͡ a'tí͡j, a'íi͡maj i͡ maj jamuán huací'ca'aj, mo'xíj, capu tyi'tí͡j je'ej tyeetyáhui͡i͡ a'í͡jci͡ i͡ Teudas.

37 Ajtáhua'aj sí͡ij huaséjre, a'í͡jna i͡ Judas Galileea ti͡ já'ma'can, aj pu huataséjre a'í͡jna mati'i͡j huo'tyé'itej i͡ tyeítyee, a'íi͡ pu huojo'ví'ti͡j je'cácaa mej mij jamuán huací'ca'an, majta mu jaajé'caj, majta i͡ maj jamuán huací'ca'aj, a'íi͡ mu ma'úrutyixi͡j.

38 A'í͡j nu ji͡n a'yan tyajá'mua'ixaatye' a'í͡jci͡ ji͡me' je'ej maj ri͡cij. Caxu je'ej tyihuá'jeevej a'íi͡jma i͡ tyétyacaa, miche' iirácii͡nyej, ji'nye ti͡pua'aj jujíi͡mua'aj mana'aj a'yan tyéejtyoj, néijmi'i pu tyojó'vesij.

39 Na'ríij quee ti͡pua'aj a'í͡jci͡ jitze mua'róoca'nyej i͡ Dios mej mij a'yan ri͡jcaj, caxu mua'aj a'náj tyu'táviicue'raj, tyámua' xu'uj siaj sij quee a'í͡j nyo'si'tye'ej i͡ Dios.

40 Néijmi'i mu ja'antzaahuaj, aj mu mij huo'tacho'vej i͡ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. Mati'i͡j huo'váaj, majta huo'ta'ijmúuraj maj quee che' tyihuá'ixaatye'ej i͡ tyeítyee Jesús jitze ma'can, aj mu mij huo'tátoo.

41 Majta a'íi͡maj i͡ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, mati'i͡j iiráaci͡j jo'maj je'rátya'ca'aj a'íi͡maj i͡ maj tyityatatyíj, muatóotyamua'vej a'í͡jci͡ ji͡me' ti͡ i͡ Dios huo'ta' maj a'yan tya'ajpuéetzi͡j muá'ra'nyij a'í͡jci͡ jitze ma'can i͡ Jesús.

42 Majta camu jaatapuá'ci͡taca' mej mij quee che' a'yan ri͡jcaj, a'náj ti͡na'aj mu tyihuá'mua'tyahua'aj i͡ tyeítyee, a'íi͡ mu tyihuá'ixaatya'ca'aj a'í͡jci͡ jitze ma'can i͡ Jesús, u tyeyúuj tzajta' majta jo'maj jo'cháati͡mee.

6

Mahua'antyíhuoj i͡ maj aráahua'puaj ará'asej mej mij tyu'tyáhui͡i͡re'en

1 Majta jéetze' merí͡j mui'caa i͡ maj tyá'tzaahuatye', majta i͡ maj jaayí'ti͡hua'aj i͡ huá'nyuucaa i͡ griego, a'íi͡ mu huatyóohuij maj tyinyínyu'caj a'íi͡jma jamuán i͡ maj jaayí'ti͡hua'aj i͡ huá'nyuucaa i͡ maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu ti͡ji͡n camu tyihuo'riáa'caa i͡ ti͡ tyí'cue'ri' i͡ ucaríjsee maj jujíi͡mua'aj, i͡ maj jaayí'ti͡n i͡ huá'nyuucaa i͡ griego.

2 Aj mu mij hua'ajsi͡i͡ a'íi͡jma i͡ maj tyá'tzaahuatye', mati'i͡j mij a'yan tyihuo'té'exaaj a'íi͡jma i͡ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej ti͡ji͡n:

—Capu xá'pui͡' tyej quee che' tyihuá'mua'tyej i͡ tyeítyee i͡ Jesús jitze ma'can, tyej tyij a'í͡j tyana'aj i͡ cue'ráj tyihuo'riáa'care'en.

3 Cási͡' ta'ihuáamua', siata'aj arahua'puácaa avá'huoonyij i͡ tyétyacaa i͡ maj ja'mua jitze ajtyáma'can, i͡ maj tyámua' metyityoomuámua're' ti͡ ajta i͡ júuricama'ra' i͡ Dios hua' jitze séejre', tyej tyij a'í͡j huo'íjcatye'en i͡ tyaj ji͡n antyítamua'reej.

4 Tyajta ityáj, tyóoche' tu tyámua' tyityaaju'uj tá'ju'un tyahuavíiraj i͡ Dios, tyajta hua'ixáatya'aj i͡ nyúucaria'ra'.

5 Aj pu'ij néijmi'caa aránajchaca' i͡ tyeítyee, mati'i͡j mij a'í͡j antyíhuo a'í͡jci͡ i͡ Esteban, i͡ ti͡ jéehua tyá'tzaahuatye' i͡ Dios jimi, ti͡ ajta i͡ júuricama'ra' jimí séejre', majta a'í͡jci͡ i͡ Felipe, majta a'í͡jci͡ i͡ Prócoro, majta a'í͡jci͡ i͡ Nicanor, majta a'í͡jci͡ i͡ Timón, majta a'í͡jci͡ i͡ Pármenas, majta a'í͡jci͡ i͡ Nicolás Antoquíia ti͡ já'ma'can, i͡ ti͡ anaquéej ja'antzaahuaj i͡ huá'yi'raj a'íi͡jma i͡ maj Israel jitze ajtyáma'can.

6 Mati'i͡j mij huojo'ví'ti͡j jo'maj jo'tyú'uuca'aj a'íi͡maj i͡ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íi͡ mu mij jaatáhuaviiri' i͡ Dios a'íi͡jma ji͡me', majta hua'vá'muari͡e'xi͡j séej majta séej.

7 Ajta i͡ nyúucaria'ra' i͡ Dios jéehua mu janamuajraca'aj, majta i͡ maj tyá'tzaahuatye' jéetze' mu támui'risima'aj a'ájna a Jerusalén, majta a'íi͡maj i͡ maj tyityatatyá'ca'aj u tyeyúuj tzajta', mue'tí͡j mu majta ja'antzaahuaj i͡ nyúucarij.

Mati'i͡j a'í͡j huatyéevi' a'í͡jci͡ i͡ Esteban

8 Ajta a'í͡jna i͡ Esteban, jéehua pu tyá'tzaahuatya'ca'aj i͡ Dios jimi, ajta jéehua a'í͡j jitze aróoca'nyajca'aj, a'í͡j pu ji͡n huo'taséjra i͡ tyeítyee je'ej maj ye'ej tyámua' tyaatá'an i͡ Dios.

9 Majta mu séecan aje'ré'nyej i͡ maj séej jitze já'ma'can i͡ tyeyúuj, maj a'yan jatamuá'muaj ti͡ji͡n hua' tyeyúuj i͡ maj huatátuiihuaca', majta séecan hua' jamuán i͡ maj Cirene já'ma'can, majta séecan a'ájna chájta' ti͡ a'yan tyaja'rájtyapuaj ti͡ji͡n Alejandría, majta i͡ maj a'áa já'ma'can a'ájna a Cilicia, majta séecan i͡ Asia. Mati'i͡j mij huatyóohuij maj jaatájeevixi͡'i͡n a'í͡jci͡ i͡ Esteban.

10 Camu ja'antyimué'ti͡j, ji'nye a'í͡j pu jitze aróoca'nyajca'aj i͡ júuricama'ra' i͡ Dios, ajta jéetze' pu jú'mua'reeriaca'aj a'í͡jna i͡ Esteban mequee a'íi͡maj.

11 Mati'i͡j mij séecan tyu'nájchi͡j mej mij a'yan tyu'taxáj ti͡ji͡n: "Ityáj tu jáanamuajri' ti͡ a'íi͡n je'ej pua'aj tyá'xajtaca'aj a'í͡jci͡ i͡ Moisés, ajta i͡ Dios."

12 A'yaa mu huarí͡j mej mij hua'ajriaxɨejtye'en ɨ tyeítyee, majta ɨ huáasij, majta ɨ maj tyihuá'mua'tyahua'aj ɨ yu'xarij jitze, matɨ'ɨj mij jaatyéevi' ɨ Esteban, aj mu mij yo'ví'tɨj a'ɨ́ijma jimi ɨ juéesij.
13 Majta séecan antyíhuo ɨ maj a'yan tyu'hué'taj tɨjɨn:
—A'náj tɨna'aj pu je'ej pua'aj tyá'xaj a'ɨ́jcɨ ɨ tyeyúuj, ajta ɨ yu'xarij.
14 A'yaa tu tyáanamuajri' tɨ a'yan tyí'xaj tɨ a'ɨ́jna ɨ Jesús Nazaret tɨ já'ma'can jaatyú'uunaj a'ɨ́jcɨ ɨ tyeyúuj, ajta seequéj joorej ɨ tayi'ráj Moisés tɨ a'yan jaatyájtoo.
15 Matɨ'ɨj ja'ráasej néijmi'ɨ ɨ juéesij, a'yaa pu huasé'rihua'aj ɨ nyéerima'ra' a'ɨ́jcɨ ɨ Esteban tɨ'ɨj sɨ́ɨj ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨ̈re' ɨ Dios jimi.

7

Tɨ'ɨj jujapuá huatanyúj a'ɨ́jna ɨ Esteban

1 Aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'ijta u tyeyúuj tzajta' tɨjɨn:
—¿Nyi a'yan tyi'ja'yájna matɨ'ɨj tyí'xaj a'múumaj?
2 Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'ɨ́jna ɨ Esteban tɨjɨn:
—Xáanamuajri' nye'ihuáamua', siajta mua'aj huáasij, Dios pu huataséjre a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Abraham, tɨ'ɨj ooj a'áa jo'tyaváacaj a Mesopotamia, tɨ'ɨj quee xu jo'ra'váacaj a'ájna a tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Harán.
3 A'yaa pu ɨ Dios tyaaté'exaa tɨjɨn: "Eerájra' a'íjcɨ japua ɨ a' chuéj, ajta mua' tyéeɨtyeristyamua', capáj huá'vi'tɨj sulu miche' a'yan eenye', séej nu muaataséjratye'ej ɨ chuéj paj japuan séeria'aj puá'mej, pata'aj a'áa jó'ra'nyij."
4 Aj pu'ij ɨ Abraham eerájraa a'ájna a Caldea, tɨ'quij a'áa jo'yíxɨj a Harán. A'tzúj a'tyéevi'caj pu'ij té'ej huamuɨ́' ɨ táatajra' a'ɨ́jcɨ ɨ Abraham, aj pu'ij Dios jaata'íj a'ɨ́jcɨ ɨ Abraham tɨ eerájra'nyij a'ájna a Harán tɨ'ɨj ja'rájra'nyij a'íjcɨ ɨ chuéj japua ɨ siaj ijíij yan japuan huachá͡at͡imee.
5 Ajta quee ɨ chuéj jaatá' a'ɨ́jcɨ ɨ Abraham, nyi cɨ́ra'tzuj jo'tɨj ja'huóochejtye'en. Ajta ɨ Dios a'yaa pu tya'tóoraj tɨ chuéj jaatá'sij, ta'aj ij tɨ'ɨj huámuɨ'nyij a'ájna ɨ Abraham, a'ɨ́ɨjma huácɨ'tyij ɨ maj jitzán eerányesij. A'ájna xɨcáara' jitze tɨ'ɨj Dios jitzán a'yan tya'tóoraj, capu eexúj tyiyójmua'ca'aj a'ɨ́jna ɨ Abraham.
6 A'yaa pu ajta tyaaté'exaa maj a'áa jo'tya'aj muá'ju'un ɨ maj jitzán eerányesij, séej chuéj japua jo'maj quee já'ma'can, majta tyihuo'ta'íjtye'sij maj tyu'muárɨe'en puéjtzij jɨme', a'yaa mu á'tyeeren a'chu muáacuaj anxɨtyej nyinyi'ra'aj maj a'yan tya'ajpuéetzij muá'ju'un.
7 A'yaa pu ajta tyaaté'exaa ɨ Dios tɨjɨn: "Nyáaj nu puéjtzij huo'ta'sij a'ɨ́ɨjma ɨ maj ca'nyéjrij jɨn tyihua'íitya'aj muá'ju'un, aj mu mij té'ej eeráaju'un a'ɨ́ɨmaj, matɨ'ɨj mij naatyáhuɨ̈re'ej ɨiye'ej jo'paj jo'caj."
8 Aj pu'ij Dios jaatá' a'ɨ́jcɨ ɨ Abraham tɨ'ɨj a'ɨ́j jɨn antyúumua'reeriaj ɨ maj ja'antyisí'chej ɨ junavíj. A'ɨ́j pu jɨn tɨ'ɨj tyoomá'caj arahuéeicaj xɨcáj tɨ huanɨe'huaca' ɨ yójra' a'ɨ́jcɨ ɨ Abraham, a'yaa pu'ij jáaruuj ɨ juyój tɨ a'yan ántyapuaaca'aj tɨjɨn Isaac. Ajta a'ɨ́jna ɨ Isaac, a'yaa pu cha'tána'aj jáaruuj a'ɨ́jcɨ ɨ juyój tɨ a'yan ántyapuaaca'aj tɨjɨn Jacob. Ajta a'ɨ́jna ɨ Jacob, a'yaa cha'tána'aj huó'ruuj a'ɨ́ɨjma ɨ juyójmua', ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'axcaa, ɨ maj tahuásimua' pué'een.
9 'Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ yójmua'mua' a'ɨ́jcɨ ɨ Jacob, a'ɨ́ɨ mu ja'anchueerej séej ɨ ju'ihuáara' tɨ a'yan ántyapuaaca'aj tɨjɨn José, aj mu mij jáatoj mej mij séecan yo'ví'tɨj séej chuéj japua tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Egipto. Ajta Dios pu jaatyáhuɨ̈ a'ɨ́jcɨ ɨ José,
10 jaatyáhuɨ̈ tɨ'ɨj quee jajpuéetzij já'ra'nyij. Dios pu ju'cámua'riityej a'ɨ́jcɨ ɨ José, tɨ'ɨj tyámua' naa yó'sejraj a'ɨ́jna ɨ tɨ va'cán jɨn tyí'ijta a'ájna a Egipto, ɨ maj a'yan jatamuá'muaj tɨjɨn Faraón, a'ɨ́j pu jɨn ja'antyíhuoj a'ɨ́jcɨ ɨ José tɨ'ɨj tyu'ta'íjtaj néijmi'que' a'ájna a Egipto, ajta a'ájna jo'tɨj já'chajca'aj a'ɨ́jna ɨ tɨ va'cán jɨn tyí'ijta.
11 'Ajta je'en jéehua huatúuri'huaj ja'raa a'ájna a Egipto, ajta a'ájna a Canaán, majta ɨ tahuásimua'cɨ'ɨj, camu tyi'tɨ́j tyí'cha'ɨ̈ica'aj maj jáacua'nyij.
12 Tɨ'ɨj a'yan tyáamua'reeri' a'ɨ́jna ɨ Jacob, tɨ a'áa tyajá'xoovi'ca'aj a'ájna a Egipto tyi'tɨ́j maj jáacua'nyij, aj pu'ij huo'ta'ítyaca' a'ɨ́ɨjma ɨ juyójmua', a'ɨ́ɨmaj mu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tahuásimua'cɨ'ɨj. A'íi pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ maj anaquéej a'áa ja'tanyéj.
13 Ajta matɨ'ɨj majtáhua'aj a'áa jó'ju' a'ájna a Egipto, aj pu'ij ɨ José huatóoxajtaca' hua' jimi ɨ ju'ihuáamua' a'tɨ́j tɨ pué'eenye'ej, a'yaa pu'ij ɨ Faraón tyáamua'reeri' a'tyán tɨ jitzán eeráma'can a'ɨ́jna ɨ José.
14 Ajta je'en tyu'ta'íjtaca' a'ɨ́jna ɨ José tɨ'ɨj ɨ táatajra' aje'ré'nyej a Egipto, majta ɨ maj jamuán ajá'chajca'aj, ɨ maj huéeicatyej japuan tamuáamuata' japuan anxɨ́vij ará'axcaa.
15 Tɨ'quij Jacob a'áa ja'huóochejtye a Egipto, a'áa pu'ij jo'muɨ́' a'ɨ́jna, majta a'ɨ́ɨmaj ɨ tahuásimua'cɨ'ɨj a'áa mu majta jo'cuij.

16 Aj mu mij a'áa huojó'tɨj ɨ muɨ'chítyee a'ájna a Siquem, a'áa mu huaja'vá'naj a'íjcɨ jitze ɨ chuéj tɨ huó'nanɨeeri' a'íjna ɨ Abraham a'íɨjma ɨ yójmua'mua' a'íjcɨ ɨ Hamor, Siquem tɨ já'chajca'aj.
17 Tɨ'ɨj arí atyojo're'nyéesima'caj a'íjcɨ xɨcáara' tɨ jitzán aróo'astej ɨ Dios tɨ jɨn tya'tóoraj a'íjcɨ jimi ɨ Abraham, jéehua mu huatámuɨ'riaca' a'íɨmaj ɨ tahuásimua'cɨ'ɨj maj jitzán eerányej, mu'ríj muɨ'caa a'íɨmaj ɨ tyeítyee ɨ maj a'áa jo'tyá'ca'aj a'ájna a Egipto.
18 Aj pu'ij síɨj tye'entyájrupɨj ɨ tɨ va'cán jɨn tyí'ijtaca'aj a'ájna a Egipto, capu jaamua'aj a'íjcɨ ɨ José.
19 A'íjna ɨ rey, a'íɨ pu huo'cuanamuaj ɨ tatyeítyeristyamua', je'ej pua'aj pu tyihuá'ajcha'ɨɨca'aj ɨ tahuásimua'cɨ'ɨj. Ca'nyéjrɨj pu jɨn huo'ta'íj mej mij huɨ'ráhua'xɨj ɨ juyójmua' ɨ maj móoj unyáaque'ej mej mij huácuɨ'nyij.
20 A'ájna tɨ'ɨj huanɨe'huaca' ɨ Moisés. Majta a'íɨmaj ɨ huásimua'mua' ɨ pá'rɨ'ɨj, a'íɨ mu jaaxá'pueeri' a'ájna a juchéj huéeicaj máxcɨrɨe'.
21 Tɨ'ɨj tya'rá'aj a'ájna xɨcáara' jitze ɨ maj jitzán huá'cuɨ'nyij ɨ tɨ'ríɨj, ɨ yójra' a'íjcɨ ɨ tɨ va'cán jɨn tyí'ijta, a'íɨ pu japuan huatanyúj ajta jáave'sijri' yaa tɨ'ɨj juyój.
22 Matɨ'ɨj mij néijmi'ɨ tyaamuá'tyej ɨ maj tyojó'itej a'íɨmaj ɨ maj Egipto já'ma'can. Tyámua' pu tyo'cámua'riajca'aj a'íjna ɨ Moisés a'íjcɨ jɨme' tɨ tyu'taxáj, ajta je'ej tɨ tyi'tíj huá'uurej.
23 'Tɨ'ɨj huá'puatyej nyinyi'ra'aj jajcha'íɨcaj ɨ Moisés, a'yaa pu tyu'tóoxajtaca' tɨ uhuojo'vá'muaarej ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, ji'nye a'íɨjma pu jitze eeráma'can.
24 Tɨ'ɨj a'áa ja'rá'aj, aj pu'ij séej huaséj ɨ tɨ Egipto já'ma'can, a'íɨ pu séej je'ej pua'aj uuriajca'aj ɨ tɨ hua' jitze ajtyáma'can, tɨ'quɨj ɨ Moisés a'áa jo'mej tɨ'ɨj a'íjna japua huatányuunyɨj, aj pu'ij ɨ Moisés jaajé'caj a'íjcɨ ɨ a'tíj Egipto tɨ já'ma'can.
25 A'yaa pu tyí'mua'ajcaj yee máamua'reej ɨ ihuáamua'mua' tɨ ɨ Moisés Dios jitze aróoca'nyej, tɨ'ɨj hue'rátoonyɨj a'íɨjma, majta camu jáamua'reeri'.
26 Yaa ariá'pua'aj pu huo'tyoj hua'puácaa ɨ ju'ihuáamua', múunyo'sɨ'tya'ca'aj a'íɨmaj, a'yaa pu tyá'xɨe'va'ca'aj ɨ Moisés tɨ huo'tá'ijmuj, tɨ'quɨj a'yan tyihuo'tajé tɨjɨn: "Mua'aj tyétyacaa mu siaj ju'ihuáamua', ¿ji'nye siaj sɨj je'ej pua'aj ju'uurej jujíɨmua'aj?"
27 Aj pu'ij ɨ tɨ je'ej pua'aj jooriajca'aj ɨ séej ɨ ju'ihuára', a'íɨ pu jaatátajchaca' ɨ Moisés, ajta a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn: "¿A'tanyíj mua'antyíhuoo muéetzɨj tyi'tíj jɨme', pej pij ityájma tyitaata'íjtye'en?
28 Nyi pajta nyéetzɨj nyeje'catan patɨ'ɨj tajquíj tyeejé'caj a'íjcɨ ɨ tɨ Egipto já'ma'can."
29 Tɨ'ɨj jáanamuajri' a'íjna ɨ Moisés, aj pu'ij huatóo'uj, jó'raa a'ájna séej chuéj japua tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Madián, a'áa pu jó'catyii yaa tɨ'ɨj a'tíj tɨquee a'áa já'ma'can, a'áa pu jo'tyényeɨichaca', ajta hua'puácaa tyiyóomua'aj ja'raa a'íjna ɨ Moisés.
30 'Tyoomá'caj huá'puatyej nyinyi'ra'aj, aj pu'ij síɨj huataséjre a'íjcɨ jimi ɨ Moisés a'ájna jo'tɨj quee já'tyi'tɨj a véjri' ɨ jɨríj jitze tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Sinaí. A'áa pu jo'taséjrej ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨire' tyi'tíj tu'píj jitze tɨ tyátaasima'aj.
31 Tɨ'ɨj a'íj huaséj a'íjna ɨ Moisés je'ej pu jo'taséj, aj pu'ij ajtyáxɨiriaca' tɨ'ɨj véjri' tyámua' naa tyeeséj, tɨ'quɨj jáanamuajri' a'íjcɨ ɨ tavástara' tɨ a'yan tyí'xajtaca'aj tɨjɨn:
32 "Nyáaj nu a'íɨn pué'een ɨ hua' Dios ɨ já'muahuasimua'cɨ'ɨj, a'íjcɨ ɨ Abraham, a'íjcɨ ɨ Isaac, nyajta a'íjcɨ ɨ Jacob." Ajta ɨ Moisés, jéehua pu tyóoviveesima'aj, capu óoca'nyajca'aj tɨ jaaséej.
33 Ajta a'yan tyaaté'exaa ɨ tavástara' tɨjɨn: "Pata'aj ajtáɨ'pu'xɨ'ɨn mua' ca'quéj, ji'nye nyéetzɨj pu nya'a'rij mu chuéj paj japuan jo'cha'can.
34 Nyáaj nu nyeríj huo'séj je'ej maj tyá'puejtzitarej ɨ nyetyeíɨtyeristyamua' ɨ maj a'áa jo'tyíj a Egipto, nyáaj nu huó'namuajri' a'íjcɨ ɨ maj jɨn á'viicue're', nu'ríj yava'cáanyej nyej nyij hua' japua huatányuunyɨj mej mij iirácɨɨnyej a'ájna a Egipto. A'íj nu jɨn nyáaj muaata'ítyɨj, pej pij a'áa jó'me'en a Egipto."
35 'Maj majta a'íɨmaj quee jaataxié'vej a'íjcɨ ɨ Moisés, matɨ'ɨj a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn: "¿A'tanyíj mua'antyíhuoo muéetzɨj tyi'tíj jɨme', pej pij ityájma tyitaata'íjtye'en?", Dios pu uyo'ta'ítyaca' yaa tɨ'ɨj ɨ tɨ hua' jɨme' antyúumua'reej, ajta ɨ tɨ hue'rátoonyɨj, a'íjcɨ jɨme' ɨ tɨ síɨj huataséjre ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨire' a'íjcɨ jitze ɨ tu'píj tɨ tyátaasima'aj.
36 A'íjna ɨ Moisés, a'íɨ pu a'íɨn pué'een ɨ tɨ huɨ'rájtoj a'ájna a Egipto a'íɨjma ɨ tahuásimua'cɨ'ɨj, tyi'tíj pu huo'taséjra mej mij a'íjcɨ jɨn jáamua'reej tɨ Dios jitze aróoca'nyajca'aj, ajta a'ájna jájritze' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn jájtyɨj tɨ po'vij, ajta a'ájna jo'tɨj quee já'tyi'tɨj, a'áa pu huá'puatyej nyinyi'ra'aj á'tyeej tɨ a'yan rɨjcaa ɨ Moisés.
37 A'íjna ɨ Moisés, a'íɨ pu ajta a'íɨn pué'eenye'ej ɨ tɨ a'yan tyihuo'té'exaaj a'íɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can tɨjɨn: "Dios pu séej antyíhuoosɨj tɨ mua'ajmaj jitze ajtyáma'can tɨ ajta a'yan tyihuo'tyáhuɨire'sɨj nyatɨ'ɨj nyáaj."
38 Matɨ'ɨj ɨ tyeítyee a'áa ja'tyúusɨɨ jo'tɨj quee já'tyi'tɨj, a'íɨ pu ajta ɨ Moisés ajo'tyávaaca'aj hua' jamuán ɨ tahuásimua'cɨ'ɨj tɨ'ɨj a'íɨn jamuán tyu'xáj ɨ tɨ tajapuá

tyí'huiire' a'ájna jiríj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Sinaí, a'íi pu'ij ja'ancuriáa' i nyúucarij júuricamej ti jitzán séejre', ti'ij tajimí séeria'aj já'ra'nyij.
39 'Majta i tahuásimua'ci'ij camu jaataxié'vej maj ja'antzaahuatye'en, a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj i jutzájta' maj huariá'ciinyej a'ájna a Egipto.
40 A'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i Aarón tijin: "Sáanturij táataavej mej mij a'íin anáatya'aj muá'ra'nyij, ji'nye catu jamua'reej je'ej ti tyi'tíj jáaruuj a'íjci i Moisés, i ti tii'rájtoo a'ájna a Egipto."
41 Aj mu mij sáantuj huatyátaahuaca' ti a'yan huasé'rihua'aj ti'ij visáaru', mati'ij mij tyaatámu'vejrityej a'íjci i visáaru', muatóotyamua'vej majta tyu'yé'estej a'íjci jime' i maj jaatyátaahuaca' jujíimua'aj i sáantuj.
42 Ajta i Dios ajtáraa a'íijma jimi, ti'ij ij huo'ta' mej mij séej jimi tyu'tyáhuiire'en, a'íijma jimi i xú'ra'vetyee, máxcirie', xicáj, tyi'tíj ti je'ej tyí'sejre' i jútye'. A'yaa pu tyé'yu'si' a'íjci jitze i yu'xarij i maj jo'yú'xaca' a'íimaj i maj tyityatatyá'ca'aj i Dios jimi tijin:
Mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can,
¿Nyiquij setyinaatámu'vejritye, siati'ij huá'puatyej
nyinyi'ra'aj á'tyeej a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij?
43 Nyij sequée a'yaa siana'aj tyáatisima'aj i chi'ra'an
a'íjci i sáantuj ti a'yan ántyapuaj tijin Moloc,
siajta i xú'ra'vejra' i séej i sáantuj
i ti a'yan ántyapuaj tijin Refán,
a'íi mu a'íin pué'eenye'ej i sáanturij
i siaj jujíimua'aj huó'taahuaca'
siaj sij tyámua' tyihuo'tá'an a'íijma.
A'íj nu jin a'áa imuáj jamuaata'ítyij
jo'tij a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Babilonia.
44 'A'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, a'íi pu aja' séjria'ca'aj hua' jimi i tahuásimua'ci'ij a'íjna i ináamuaj ti curiá'nami' jo'maj jóosi'rii, a'yaa mu eenye' huatyátaahuaca' je'ej ti ye'ej i Dios tyaata'íj a'íjci i Moisés, ti'ij a'yan tyaaté'exaa ti jaatyátaavej a'yan eenye' ti'ij i mua'tyéjrij ti a'íin jaataséjra.
45 A'íi mu i tahuásimua'ci'ij ja'ancuriá'ja a'íjci i ináamuaj, aj mu mij uya'rájtii a'íimaj i maj mu ujo'vá'ju' a'íjci jamuán i Josué, mati'ij huo'mué'tij i tyeítyee i maj séecan i chájta'naj jitze já'chajca'aj, a'íijma i ti Dios huo'ta' mej mij huo'mué'tin. A'áa pu já'sejria'ca'aj a'íjna i ináamuaj 'asta quee huaséjre i David.
46 A'íjna i David, a'íj pu huaci'ij ti Dios tyámua' tyéejcha'iij, a'íj pu jin jaatáhuoj a'íjna i David i Dios jimi, ti'íj Dios jaatá' ti David ja'ajtaavej i tyeyúuj ti'ij a'yan tyi'huíire'ej já'ra'nyij ti'ij chi'ra'an a'íjci i Dios ra' i Jacob.
47 Capu ajta a'yan atyojo'ré'nyej, sulu a'íi pu ja'ajtaahuaca' i chi'ra'an i Dios a'íjna i Salomón.
48 Ma'ajta i Dios capu a'áa ja'chej i chi'ij tzajta' i maj ja'ajtaahuaca' i tyeítyee, a'íj pu jin a'yan tyo'yú'xaca' i síij ti tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can tijin:
49 I tajapuá pu a'íin pué'een i nya' ipuáaj,
ajta i cháanacaj pu a'íin pué'een i nyaj japuan rányaca'nyej.
¿Tyi'tanyí chi'ra'an sianaatyátaavej nyéetzij?
¿Jo'nyij ij já'i'rij nyaj huányaso'pe'en?
50 ¿Nyij nyequee nyáaj a'íin pué'een
i nyaj néijmi'i tyú'taahuaca'?
51 'Aj pu'ij a'yan ajta tyihuo'té'exaaj a'íjna i Esteban tijin:
—Maj siajta mua'aj xu tyési', capu tyi'tíj ja'mua tzajta' utyényinyiij, a'náj tina'aj xu jitzán raatyij a'íjci i júuricama'ra' i Dios, a'yaa xu tyityetyóonaamuaj i jutzájta', mati'ij tyeeyí'tihua'aj i já'muahuasimua'ci'ij.
52 ¿A'tanyíj mequee je'ej huáruuj i já'muahuasimua'ci'ij i maj jaxajtaca'aj i Dios ti jitze eeráma'can? A'íi mu huo'cuij a'íijma i maj anaquéej jaataxájtaca' ti yava'cányesij i ti ji'réenye'ej séejre' i Dios jimi. Ajta ti'ij yatanyéj a'íjna i tiquee tyi'tíj jin á'itzeere' i Dios jimi, mua'aj xu jáacuanamuaj, siajta jaajé'caj.
53 Mua'aj mu siaj ja'ancuriáa' a'íjci i nyúucarij, a'íimaj jimi i maj tajapuá tyí'huiire', caxu ja'tzaahuatye'.

Mati'ij jaajé'caj a'íjci i Esteban

54 Mati'ij a'yan tyáanamuajri', tyámua' mu tyityaatanyínyu'cacuca', majta ancurioci'máaj i jutaméj jitze a'íjci jimi i Esteban.

55 Ajta ɨ Esteban, a'íj pu jitze arooca'nyáaj ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, tɨ'quij jútye' jó'nyeeriaca', aj pu'ij jaaséj tɨ aje'cátatzaca'aj ɨ Dios tɨ jɨn naa huasé'rin, ajta pu a'íj huaséj ɨ Jesús tɨ muáca'ta' pujmua' ɨ Dios jo'tyávaaca'aj.
56 Ajta je'en a'yan tyu'taxájtaca' tijɨn:
—Cási' nyéesej ɨ tɨ antácun ɨ tajapuá, nyajta nu jaaséj a'íjcɨ ɨ tɨ ajta tyévij jitze huanɨe'huaca', tɨ a'áa jo'tyéjvee ɨ muáca'ta' ɨ Dios.
57 Majta a'íɨmaj muɨ'tyóonaxɨj ɨ junaxɨéeta' ɨ jumuáca' jɨme', majta huatyejíihuajra ca'nyíin jɨme', aj mu mij ootyáhuaachaca' a'íjcɨ jimi.
58 Matɨ'ɨj mij je'ráajaj a'ájna a chájta', aj mu mij jaatyáto'sixɨj tyetyéj jɨme', majta ɨ maj tyí'sejraca'aj, a'íɨ mu antyúuchuiixɨ ɨ tyúusiicu', matɨ'ɨj mij atyaja'ajraj a'íjcɨ jimi ɨ tyamuéej tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Saulo.
59 Matɨ'ɨj jatyató'xa'caj a'íjcɨ ɨ Esteban, a'yaa pu tyaatáhuo ɨ Dios jimi tɨjɨn:
—Jesús, nyavástara', ancuriáa' ɨ nyajúuricamej.
60 Aj pu'ij tyítunutaca', ajta je'en ca'nyíin jɨn a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—Nyavástara', capáj hua' jitze japua'ritya'aj ɨ maj jɨn ootyá'ɨtzee.
Tɨ'ɨj a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij huamuɨ'.

8

1 Ajta a'íjna ɨ Saulo a'áa pu jo'tyávaaca'aj, a'íɨ pu hua'sejraca'aj matɨ'ɨj jaajé'caj a'íjcɨ ɨ Esteban.

Saulo pu je'ej pua'aj huá'uurej a'íɨjma ɨ maj tyá'tzaahuatye'

A'ájna xɨcáara' jitze mu huatyóohuij maj je'ej pua'aj huó'uurej a'íɨjma ɨ maj tyá'tzaahuatye', ɨ maj a'áa já'chajca'aj a Jerusalén. Néijmi'i mu ma'úrutyixɨj tɨ'ɨj na'aj a'áa tɨ huataca'aj a Judea, ajta a'ájna a Samaaria, a'íɨ mu'uj quee jo'cíj ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej.
2 Majta séecan ɨ maj tyámua' tyí'tyetyeɨɨtyeristaca'aj, a'íɨ mu ja'vá'naj a'íjcɨ ɨ Esteban, jéehua mu á'tyeej maj juxaamuɨjritye' a'íjcɨ jɨme'.
3 Meentyij a'íjna ɨ Saulo, je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj a'íɨjma ɨ maj tyá'tzaahuatye', a'íɨ pu utyáru'picha'aj hua' chi'táj jo'maj jo'cháatɨma'caa, aj pu'ij huɨ'rája'puana'aj ɨ tyétyacaa, ajta ɨ úucaa, néijmi'caa pu tyí'tuiiria'ca'aj mej mij hue'tyáanaj.

Felipe pu huo'té'exaa ɨ tavástara' nyuucaaj a'íɨjma ɨ maj Samaaria já'ma'can

4 Majta a'íɨmaj ɨ maj ma'úrutyixɨj, jo'tɨj na'aj maj joojú'ca'aj, a'íɨ mu hua'mua'tyajca'aj ɨ tyeítyee ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios, ɨ tɨ jɨn hua' japua huatányuusij.
5 Aj pu'ij Felipe a'áa ja'tanyéj a'ájna chájta' tɨ a'áa ja'ajtyáma'can a Samaaria, tɨ'quij huatyóochej tɨ tyihuó'ixaatye'en a'íjcɨ jitze ma'can ɨ Cɨríistu'.
6 Jéehua mu tyúusɨ'rihua'aj ɨ tyeítyee, majta tyámua' naa tyúunamuajrastya'ca'aj je'ej tɨ tyí'xajtaca'aj a'íjna ɨ Felipe, ji'nye jéehua pu tyí'sejrataca'aj tyi'tíj tɨ huápuɨ'ɨj juxɨe've' mej mij jáamua'reej tɨjɨn Dios pu jitze aróoca'nyajca'aj.
7 Majta mue'tíj huarúj ɨ maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' séjria'ca'aj, muatyejíihuajraa ɨ tyiyáaru'uj matɨ'ɨj iiráacɨj ɨ tyeítyee tzajta'. Majta mue'tíj huarúj ɨ maj quee tyéchavaaj, majta ɨ maj quee tyámua' tyityaací'ɨj.
8 A'íj mu mij jɨn tyámua' tyityahuóotyamua'vej a'ájna a chájta'.
9 Síɨj pu ajta a'áa jo'tyávaaca'aj tɨ a'yan ántyapuaaca'aj tɨjɨn Simón, ɨ tɨ ará'tyeej tɨ tyí'hua'tacare'ej a'íjcɨ jitze ma'can ɨ tyiyáaru', ɨ tɨ ajta huá'cuanamuajca'aj ɨ tyeítyee Samaaria maj jo'cháatɨmee, jéehua pu'ij a'íj jɨn óotzaahuatya'ca'aj.
10 Néijmi'i mu ja'tzaahuatya'ca'aj, tɨ'ɨj na'aj ɨ maj cíle'en, majta ɨ maj huáasij, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tɨjɨn:
—A'íi pu a'íɨn pué'een ɨ maj a'yan jatamuá'muaj tɨjɨn:
—Ɨ Dios tɨ jɨn néijmi'i putyí'uurej.
11 Majta ja'tzaahuatya'ca'aj, ji'nye pu'ríj á'tyeevi'ca'aj a'íjna ɨ Simón tɨ a'yan rɨjcaj a'íjcɨ jɨme' mej mij je'ej tyo'taséj ɨ tyeítyee.
12 Ajta matɨ'ɨj ja'antzaahuaj a'íjcɨ ɨ nyúucarij ɨ Felipe tɨ huó'ixaaj, ɨ Dios tɨ jɨn tyí'ijta, ajta ɨ Cɨríistu', aj mu mij huáɨ'huaca' ɨ tyétyacaa, majta ɨ úucaa.
13 A'íɨ pu ajta ɨ Simón tyá'antzaahuaj, aj pu'ij huáɨ'huaca', tɨ'quij huatyóochej tɨ jamuán jo'cha'canye'en a'íjcɨ ɨ Felipe, tyámua' pu tyóomua'ajcaa a'íjcɨ jɨme' je'ej tɨ rɨjcaj a'íjna ɨ Felipe, ajta a'íjcɨ jɨme' ɨ tɨ tyí'sejrataca'aj Dios jitze ma'can.
14 Matɨ'ɨj jáamua'reeri' ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ɨ maj a'áa jo'tyú'uuca'aj a Jerusalén, maj meríj ja'antzaahuaj a'íɨmaj ɨ maj Samaaria jo'cháatɨmee ɨ nyúucarij Dios tɨ jimi je'ráma'can, aj mu mij huo'ta'ítyaca' a'íjcɨ ɨ Pedro, majta a'íjcɨ ɨ Juan a'íɨjma jimi.

15 Matɨ'ɨj a'áa ja'rá'aj, aj mu mij jaatáhuaviiri' ɨ Dios a'ɨ́ijma jɨme' ɨ maj tyá'tzaahuatye' Samaaria maj já'ma'can, tɨ'ij huatyá'ɨtzeere'en hua' tzajta' a'ɨ́jna ɨ júuricama'ra' ɨ Dios.
16 Ji'nye capu eexúj yava'cányajca'aj ɨ júuricama'ra' ɨ Dios tɨ'ij huatyá'ɨtzeere'en hua' tzajta', a'ɨ́j mu jɨn huáɨ'huaca' ɨ tyeítyee nyúucaritze' ɨ Jesús.
17 Matɨ'ɨj mij a'ɨ́ɨn ɨ Pedro ajta ɨ Juan, hua'vá'muarɨe'xɨj hua' mu'úutze' a'ɨ́ijma ɨ tyeítyee, aj pu'ij hua' jitze rá'aj a'ɨ́jna ɨ júuricama'ra' ɨ Dios.
18 Tɨ'ɨj ɨ Simón jaaséej tɨ aje'cáma'ca'aj ɨ júuricama'ra' ɨ Dios matɨ'ɨjta séej avá'muarɨe'en áan mu'úutze', aj pu'ij a'ɨ́ɨn túmii huaá'ca'aj.
19 A'yaa pu tyihuo'té'exaaj a'ɨ́jna ɨ Simón tɨjɨn:
—Sianaatá' siajta nyéetzɨj a'ɨ́jcɨ ɨ siaj jɨn jaayí'tɨn, ta'aj ɨj a'ɨ́jna ɨ nyej nyáaj ja'vá'muarɨe'sij jitzán huatyá'ɨtzeere'en ɨ júuricama'ra' ɨ Dios.
20 Aj pu'ij ɨ Pedro a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Che' jó'vetyij mua' túmii, pajta muáaj, ji'nye pej pij a'yan tyí'mua'tzej paj túmii jɨn jáananan ɨ Dios tɨ huáapua'aj hua'tá'caa.
21 Capáj a'yan tyu'tá'cɨ'puaj paj ja'ancuriá'an, ji'nye capáj tyámua' tyi'tyía'cha'ɨj mua' tzajta' ɨ Dios jimi.
22 Huatapuá'cɨtaj a'ɨ́jcɨ ɨ paj jɨn je'ej pua'aj rɨcɨj, pajta jaatáhuaviij ɨ Dios, tɨ'ij tyimuaatú'uunyi' a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ paj asɨ́ɨj a'yan tyéejtyoj mua' tzajta'.
23 Ji'nye a'yaa nu tyí'muasej muéetzij, paj quee tyámua' huojo'mua'raj ɨ tyeítyee, a'ɨ́ɨ pu muatyánaamuaj ɨ tɨ je'ej pua'aj een.
24 Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'ɨ́jna ɨ Simón tɨjɨn:
—Xaatáhuaviij ɨ Dios nyaj jɨme', tɨ'ij quee tyi'tɨ́j je'ej nyoorej, siatɨ'ɨj tyinaaté'exaaj.
25 Matɨ'ɨj huo'ixáatya'aj ɨ nyúucaria'ra' ɨ tavástara' a'ɨ́ijma ɨ tyeítyee, majta mu huo'té'exaa ɨ nyúucarij ɨ tɨ jɨn Dios hua' japua huatányuunyij, mui'caquéj a'áa maj huacháatɨmee a Samaaria, matɨ'ɨj mij jo'cɨ́j a'ájna a Jerusalén.

Ɨ Felipe ajta ɨ a'tɨ́j Etiope tɨ já'ma'can

26 Tɨ'quij sɨ́ɨj tyu'taxájtaca' a'ɨ́jcɨ jamuán ɨ Felipe, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een sɨ́ɨj tɨ tyí'huɨɨre' u tajapuá ɨ Dios jimi, a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Ájchesij pajta jó'ra'nyij aacɨj pujmua', a'ɨ́jcɨ juyéj jitze Jerusalén tɨ je'cáanyee yu jitze pujmua' a Gaza.
A'ɨ́jna ɨ juyéj, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ a'áa jo'ré'nyee jo'tɨj quee já'tyi'tɨj.
27 Aj pu'ij ájchej ɨ Felipe, tɨ'quij jo'mej, a'áa pu jo'camá'caj tɨ'ɨj a'tɨ́j antyinájchaca' Etiope tɨ já'ma'can. Va'cán pu jɨn tyi'tyávaaca'aj a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Candace, a'yaa pu huatóomua'aj ɨ Candace tɨjɨn hua' reíinaj ɨ maj a'áa já'ma'can a Etiope. A'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reeriaca'aj tɨ túmii sɨɨria'ca'aj, a'ɨ́ɨ pu a'áa ja'tanyéj a'ájna a Jerusalén tɨ'ij Dios jo'tyáanajchej.
28 Pu'rɨ́j a'áa jó'raa a'ájna chuéj japua jo'tɨj já'ma'can, a'ɨ́j pu jitze araquée huama'ca'aj ɨ cariáata'. Yu'xarij pu jitze tyé'jijva'ca'aj a'ɨ́ɨn tɨ jo'yú'xaca' ɨ Isaías.
29 Aj pu'ij ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, a'yan tyaaté'exaa a'ɨ́jcɨ ɨ Felipe tɨjɨn:
—Áricuj, ajtyáxɨɨrij a'mújcɨj jitze mu cariáata'.
30 Tɨ'ɨj ɨj ɨ Felipe ajtyáxɨɨriaca' a'ɨ́jcɨ jimi ɨ a'tɨ́j, aj pu'ij jáanamuajri' tɨ tyé'jijva'ca'aj a'ɨ́jcɨ jitze ɨ yu'xarij a'ɨ́ɨn tɨ jo'yú'xaca' ɨ Isaías, tɨ'quij ɨ Felipe a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Nyi peyó'itej ɨ paj já'jijve'?
31 Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j tɨjɨn:
—¿Ji'nye tyíɨ'rij nyaj yo'itéej ná'ra'nyij, tɨpua'aj quee a'tɨ́j náamua'tyej je'ej tɨ huatóomua'aj ɨ nyúucarij?
Aj pu'ij jaatá'inyej a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j tɨ'ij ɨ Felipe antyíra'nyij ɨ cariáata' jitze, ajta je'en jamuán atyéyixɨ'ɨn.
32 A'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj ɨ tɨ jitzán tyé'jijva'ca'aj tɨjɨn:
A'yaa mu tyiyo'já matɨ'ɨj ɨ cánya'aj jo'maj huaja'cui'caa.
A'yaa pu éenye'ej ja'mej tɨ'ɨj cánya'aj tɨquee nyuuvej matɨ'ɨjta jacáyesime'en.
A'yaa pu cha'tána'aj quee tye'vé'nyuuca'aj, matɨ'ɨj je'ej pua'aj jáaruuj.
33 Jéehua mu jaatyáxaahuataca', capu a'tɨ́j japuan huatanyúj.
¿A'tanyíj ij jaataxájtaj a'tɨ́j tɨ jitze eeráma'can a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j?
Ji'nye a'ɨ́ɨ pu yo'ví'tɨj ɨ júuricama'ra' tɨ'ij quee che' iiye'ej séjre'ej ɨ cháanacaj japua.
34 Aj pu'ij a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j a'yan tyaata'íhuo'ri' a'ɨ́jcɨ ɨ Felipe tɨjɨn:
—A'tzúj cui' naaté'exaatye', ¿a'tanyíj pu tyí'xaj ɨ tɨ tyó'sɨɨmuaj, nyiquij jusɨ́ɨj tyóoxajta ca' a'tɨ́j séej tyáxajta?
35 Aj pu'ij ɨ Felipe huatyóochej tɨ jaaté'exaatye'en a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ já'jijva'ca'aj ɨ yu'xarij jitze, a'ɨ́j pu huataxájtaca' ɨ nyúucarij je'ej tɨ tyi'tɨ́j jáaruuj a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús.

36 Matɨ'ɨj a'áa jo'ré'nyej jo'tɨj ja'rájmuaa, aj pu'ij a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j a'yan tyaaté'exaa a'ɨ́jcɨ ɨ Felipe tɨjɨn:
—Cásɨ' yána'aj arájmuaa, ¿nyiquij quee je'ej tyíɨ'rij paj náa'ɨ̈raj nyéetzij?
37 Aj pu'ij ɨ Felipe a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Tɨpua'aj petyá'tzaahuatye'ej mua' tzajta', aj pu huatáɨ'riitarij.
Aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j tɨjɨn:
—Nyáaj nu tyá'tzaahuatye' tɨ ɨ Jesús yójra' pué'een ɨ Dios.
38 Aj pu'ij jaata'ɨ́jtaca' tɨ óochaxɨj ɨ cariáata', matɨ'ɨj mij acáacɨj ɨ maj hua'puaj, aj mu mij atyáacɨj a jáata', tɨ'quij ɨ Felipe jáa'ɨ̈ri' a'ɨ́jcɨ ɨ a'tɨ́j.
39 Matɨ'ɨj eetacɨ́j a jáata', aj pu'ij ɨ júuricama'ra' ɨ Dios yo'ví'tɨj a'ɨ́jcɨ ɨ Felipe jiye'tzín jɨme'. Ajta a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j capu che' jaaséej a'ɨ́jcɨ ɨ Felipe je'ej tɨ huárupij, aj pu'ij jó'raa a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j naa tyuutyámua've'ej.
40 Ajta a'ɨ́jna ɨ Felipe, a'áa pu jo'taséjrej a'ájna chájta' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Azoto. A'ɨ́ɨ pu huo'té'exaa ɨ tyeítyee a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarij tɨ jɨn Dios hua' japua huatányuunyij, a'yaa pu a'ɨ́jcɨ jɨn huarɨ́j, ajtáhua'aj áyee tɨ huachájta'tajmee jitze, ajtáhua'aj áyee, 'asta na'aj quee a'áa ja'rá'aj a'ájna a tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Cesarea.

9

Tɨ'ɨj a'ɨ́jna ɨ Saulo huatóotoj ɨ Dios jimi
(Hch. 22:6-16; 26:12-18)

1 Tɨ'ɨj ooj a'ɨ́jna ɨ Saulo hua'nyeechacaj tɨ huó'cui'nyij a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyá'tzaahuatye' ɨ tavástara' jimi, aj pu'ij uyo'tyéesej a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ tyihuá'ijtya'ca'aj u tyeyúuj tzajta'.
2 Aj pu'ij jaatáhuaviiri' tɨ a'ɨ̈n ɨ yu'xarij jaatapíjtye'en ɨ tɨ jɨn ujo'tyájrutyej u tyeyúuj tzajta' a'ájna tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Damasco. Tɨ'ij a'áa huojo'huoonyij ɨ tyeítyee ɨ maj ja'tzaahuatye' ɨ nyúucarij ɨ maj jɨn tyámua' tyityaajú' ɨ Dios jimi, tɨ'ɨj na'aj tyétyacaa majta úucaa, tɨ'ij a'áa hueje'tyáanaj a Jerusalén.
3 Tɨ'ɨj arí a véjri' joomá'caj a Damasco, aj pu'ij jiye'tzín jéehua japuan rányeeri'cɨria'ca', a'ájna jo'tɨj jooma'ca'aj ɨ Saulo.
4 Aj pu'ij acájvej tɨ'quij chóota' atyívej, nyúucarij pu huánamuajri' tɨ a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Saulo, Saulo, ¿jɨ'nye een jɨme' je'ej pua'aj pényoorej?
5 Tɨ'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'ɨ́jna ɨ Saulo tɨjɨn:
—¿A'tanyíj paj pué'een nyavástara'?
Aj pu'ij a'yan utyeje'cánamuajre tɨjɨn:
—Nyáaj nu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Jesús, ɨ paj je'ej pua'aj joorej.
6 Aj pu'ij ɨ tavástara' a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:
—Ájchesij, pata'aj jó'me'en a chájta', a'áa mu muojo'té'exaatye'sij je'ej paj ye'ej huárɨnyij.
7 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jamuán huajú'ca'aj, jéehua mu tyí'tzɨ̈nya'ca'aj, ji'nye nyúucarij mu huánamuajri', majta camu a'tɨ́j a' jo'séj.
8 Aj pu'ij ájchej a'ɨ́jna ɨ Saulo, tɨ'ɨj a únyeeriaca', capu che' tyí'sejraca'aj, matɨ'ɨj mij ja'naví'raj ɨ muáca'ra'an jitze meyo'ví'tɨj a Damasco.
9 A'yaa pu á'tyeej huéeicaj xɨcáj tɨquee atányeej, ajta quee tyi'tɨ́j huácuaj capu ajta ya'ca'aj.
10 Sɨ́ɨj tɨ tyá'tzaahuatye' pu a'áa já'chajca'aj a'ájna a Damasco, a'yaa pu ántyapuaaca'aj tɨjɨn Ananías, aj pu'ij tavástara' huataséjre a'ɨ́jcɨ jimi, a'yaa pu tyaatajé tɨjɨn:
—Ananías.
Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:
—Yá'nyaj huatyéjve, nyavástara'.
11 Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'ɨ́jna ɨ tavástara' tɨjɨn:
—Ájchesij áricuj, a'ájna cáayej jitze tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn tɨ huatóoje'yej, pata'aj a'áa tyojo'ta'íhuo' a Judas tɨ ja'chej, a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ a'tɨ́j tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Saulo, Tarso tɨ já'ma'can, a'ɨ́ɨ pu jahuoo ɨ Dios jimi.
12 A'tɨ́j pu huataséjre a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Saulo, tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Ananías, a'yaa pu tyu'taséjre tɨ a'ɨ́jna ɨ Ananías ujo'tyájrupij, tɨ'quij ja'vá'muariej mu'úutze', tɨ'ij ajtáhua'aj atányeerej.
13 Tɨ'ɨj a'yan tyáanamuajri', a'yaa pu tyu'tanyúj a'ɨ́jna ɨ Ananías tɨjɨn:
—Cásɨ', nyavástara', mue'tɨ́j mu merɨ́j naaté'exaa je'ej tɨ tyi'tɨ́j uurej a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j, je'ej pua'aj pu huá'uurej a'ɨ́ɨjma ɨ maj mua'tzaahuatye' ɨ maj a'áa jo'cháatɨmee a'ájna a Jerusalén.

14 Ajta ijíij, a'íimaj i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', a'íi mu jaatá' ti a'íin yatanyéj, ajta huá'anvi'tij hua'nají'caxi'in a'íijma i maj muéetzij muana'michej.
15 Ajta i tavástara' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:
—Áricuj, nyáaj nu ja'antyíhuoj a'íjci i a'tíj ti'ij nyéetzij jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en, a'íijma i maj séej chuéj japua ja'chej, ajta i maj va'cán jin tyí'ijta, ajta a'íijma i maj a'áa jo'cháatimee a'ájna a Israel.
16 Nyáaj nu jaataséjratye'ej a'íjci i Saulo ti a'yan tyúuxie've' ti jéehua jajpuéetzij já'ra'nyij nyéetzij jitze ma'can.
17 Aj pu'ij ujó'mej a'íjna i Ananías, a'áa pu ja'rá'aj a Judas ti ja'chej, aj pu'ij utyájrupij u chi'táj. Ajta je'en ja'vá'muariej áan mu'úutze' a'íjci i Saulo, aj pu'ij a'yan tyaatajé tijin:
—Nye'ihuáara' Saulo, a'íi pu a'yan tyinaata'íj i tavástara', a'íjna i Jesús i ti muéetzij jimi huataséjre patí'ij aja'va'má'caj, a'yaa pu tyinaata'íj pej pij pajtáhua'aj atányeerej, ajta paj a'íjci jitze ará'aca'nyej i júuricama'ra' i Dios.
18 Tí'ij a'yan tyaaté'exaa, tyi'tíj pu eetácuurixij i ji'sáara' jitze ti jo'riá'najca'aj, tí'ij atányeeriaca', aj pu'ij ájchej a'íjna i Saulo ti'quij huái'huaca'.
19 A'tzúj a'tyéevi'caj pu'ij té'ej tyú'cuaa, ti'quij jaatáca'nyisti'ri', a'áa pu jo'tyá'itzee hua' jamuán i maj tyá'tzaahuatye' a'chu pua'an xicáj a'ájna a Damasco.

Saulo pu tyihuá'ixaatye' a Damasco

20 Aj pu'ij huatyóochej ti tyihuó'ixaatye'en i hua' tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyihuá'mua'tyajca'aj ti i Jesús yójra' pué'een a'íjci i Dios.
21 Néijmi'i i maj jáanamuajri', a'íi mu je'ej yó'sejraca'aj, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:
—¿Nyiquee a'íin pué'een i ti je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj a'ájna a Jerusalén a'íijma i maj tyá'tzaahuatye' i Jesús jimi? ¿Ajta nyiquee a'íjci jin mu jo'vé'mej ti'ij a'mújma ánvi'tij hua'nají'caxi'in ti'ij huo'tátuiire'en i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta' a'ájna a Jerusalén?
22 Jéetze' pu jaca'nyisti'raca'aj a'íjci i Saulo, ti'ij a'yan tyihuo'té'exaatye'en i tyeítyee, ajta huo'mué'tij a'íijma i juríiyuj i maj Damasco já'chajca'aj ti'ij a'yan tyihuo'té'exaaj ti i Jesús a'íin pué'een i Ciríistu'.

Saulo pu huatóo'uj mej mij quee jaatyéevi' i juríiyuj

23 A'chu pua'an xicáj, aj mu mij jaaxá'pui'intarej a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can mej mij jaajé'caj a'íjci i Saulo.
24 Aj pu'ij jáamua'reeri' a'íjna i Saulo. A'náj tina'aj túјca majta tíca', a'áa mu je'tyétya'ca'aj jo'tij ja'pueertaj jo'tij je'ráanyee i juyéj, mej mij jaajé'caj.
25 Majta a'íimaj i séecan i maj tyá'tzaahuatye', sicírij jitze ti ve'éj mu ja'tyáaraj matí'ij mij ja'ancuriá'toj i ti curiá'nami' jitze, a'tzáaj jé'ta' tíca' aj pu'ij huatóo'uj.
26 Tí'ij a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, jaxie'va'ca'aj ti hua'antyáanaxcaj a'íijma i maj tyá'tzaahuatye', majta a'íimaj néijmi'i mu jatzíinya'ca'aj, ji'nye camu ja'tzaahuatya'ca'aj yee a'íi pu ajta a'íin pué'een i ti tyá'tzaahuatye'.
27 Ajta a'íjna i Bernabé ja'antzaahuaj, aj pu'ij yo'ví'tij a'íijma jimi i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ajta huo'té'exaa ti i Saulo jaaséj a'íjci i tavástara', ti'ij a'áa joomá'caj i juyéj jitze, ajta i Saulo tyihuó'ixaaj i Jesús jitze ma'can a'íijma i maj Damasco já'chajca'aj.
28 A'yaa pu'ij a'áa tyojo'tyá'itzee a'íjna i Saulo a'ájna a Jerusalén, ajta a'íijma jamuán jo'chá'canya'aj. Tyihuá'ixaatya'ca'aj tzáahuatyi'ra'aj jime' i Jesús jitze ma'can.
29 Séecan pu ajta jamuán tyu'taxájtaca', i maj jaayí'tin i huá'nyuucaa i griego, majta a'íimaj jéehua mu tyúu'ixaatya'ca'aj a'íjci jime', majta tyí'tyesa'ca'aj maj jaajé'caj.
30 Matí'ij a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' jáamua'reeri', aj mu mij yo'ví'tij a'íjci i Saulo a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Cesarea, matí'ij támij jaata'ítyaca' a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Tarso.
31 Matí'ij mana'aj i maj tyá'tzaahuatye', a'áa maj huacháatimee a'ájna a Judea, ajta Galileea, ajta a Samaaria, néijmi'i mu tyámua' tyí'tyechajca'aj, majta a'íjci jitze aróoca'nyajca'aj i júuricama'ra' i Dios. Me'tyesa'ca'aj a'íjci i tavástara' maj tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en jimi, majta a'íjna jitze aróoca'nyajca'aj i júuricama'ra' i Dios, a'íj mu jin támui'risima'aj.

Pedro pu tyáahuaj a'íjci i Eneas

32 A'íjna i Pedro, a'íi pu hua'camuárejyi'ca a'íijma i maj tyá'tzaahuatye', a'íijma pu ajta ujo'vá'muaariaca' i séecan i maj tyá'tzaahuatye', a'áa maj já'chajca'aj a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Lida.
33 Séej pu a'áa jo'tyoo i tyáataj ti a'yan ántyapuaj tijin Eneas, pu'ríj aráhueeicaj nyinyi'ra'aj á'tyeevi'ca'aj tiquee ajcha'ca'aj i utáatzij japua, ji'nye capu tyéchavaaj.
34 Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjna i Pedro tijin:

—¡Eneas! a'ɨ́i pu tyí'muahuaatye'en ɨ Jesús. Ájchesij, pata'aj tyámua' jáa'uurej mua' utáatzij.

Tɨ'ɨj a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij ájchej ɨ Eneas.

35 Néijmi'i ɨ maj a'áa jo'cháatɨma'caa a'ájna a Lida, majta a'ájna a Sarón, a'ɨ́i mu jaaséej tɨ'ɨj ájchej, aj mu mij ja'antzaahuaj a'ɨ́jcɨ ɨ tavástara'.

Pedro pu jaatájuurij a'ɨ́jcɨ ɨ Doorcaj

36 Sɨ́ij tɨ ajta tyá'tzaahuatye', a'áa pu jo'tyávaaca'aj chájta' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Jope, íitɨ' a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j, a'yaa pu ántyapuaj tɨjɨn Tabiita; Tabiita a'yaa pu huatóomua'aj huá'nyuucaa jɨme' ɨ griego tɨjɨn Doorcaj. A'ɨ́jna ɨ íitɨ' jéehua pu a'yan rɨjcaa tyi'tɨ́j jɨme' tɨ xá'puɨ, huá'huɨ̈ria'aj ɨ maj quee je'ej tyéejviicue'.

37 Tɨ'ɨj Pedro ooj a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Lida, aj pu'ij ɨ Doorcaj tyi'ijcuí'nyaca' tɨ'quij huamuɨ́', ajta ɨ tyévira' matɨ'ɨj jacajo'sij, aj mu mij ju'tyájtoo u chi'táj.

38 A'ájna a Jope a'áa pu véjri' putyajá'rɨcɨj a Lida, a'áa pu jo'tyávaaca'aj a'ɨ́jna ɨ Pedro, matɨ'ɨj jáamua'reeri' a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyá'tzaahuatye', hua'puácaa mu huata'ítyaca' mej mij uyo'té'exaatye'en a'yan tɨjɨn:

—Pata'aj jiye'tzín mu ja'rájra'nyij iiye'ej Jope.

39 Tɨ'quij ɨ Pedro hua' jamuán ujó'mej, tɨ'ɨj a'áa ja'rá'aj, aj mu mij ju'tyéevi'tɨj jo'tɨj je'ráca'tyii ɨ muɨ'chíj, majta néijmi'i a'ɨ́ɨmaj ɨ maj antyúujɨ̈mua'astariaca', mua'cooyi'nya'aj mu eetyahuíistɨraj a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Pedro, matɨ'ɨj mij tyaataséejra ɨ cáanarij a'ɨ́ɨn tɨ tyí'ta'huacare'ej ɨ Doorcaj tɨ'ɨj óoche' júuricaj.

40 Pedro pu huo'ta'ɨ́j maj néijmi'i iirácɨ̈nyej, tɨ'quij tyítunutaca', ajta jaatáhuoj ɨ Dios jimi, ja'raséeraj a'ɨ́jcɨ ɨ muɨ'chíj, aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—¡Tabiita, ájchesij!

Tɨ'quij atányeeriaca' a'ɨ́jna ɨ íitɨ', tɨ'ɨj jaaséj a'ɨ́jcɨ ɨ Pedro, aj pu'ij ooyíxɨj.

41 Ajta ɨ Pedro muáca'ra'an pu jitze jajví'raj tɨ'quij ja'ajriáj, aj pu'ij huo'tajé a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyá'tzaahuatye', ajta a'ɨ́ɨjma ɨ úucaa ɨ maj antyúujɨ̈mua'astariaca', tɨ'quij júurican huataséjrataca'.

42 Néijmi'que' mu jáamua'reeri' a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'áa huacháatɨma'caa a'ájna a Jope, mue'tɨ́j mu mij ja'antzaahuaj a'ɨ́jcɨ ɨ tavástara'.

43 Pedro pu a'áa jo'tyá'ɨtzee a'chu pua'an xɨcáj a'ájna a Jope, a'ɨ́jcɨ jimi ɨ navíj tɨ tyíi'huacaa, Simón pu ántyapuaaca'aj a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j.

10

Ɨ Pedro ajta a'ɨ́jna ɨ Cornelio

1 Sɨ́ij pu a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a chájta' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Cesarea, Cornelio pu ántyapuaaca'aj, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'eenye'ej ɨ tɨ tyihuá'ijtye' a'ɨ́ɨjma ɨ xantáaru'uj ɨ maj Italia já'ma'can.

2 A'ɨ́jna ɨ Cornelio, jéehua pu naa tyihuojó'mua'rajca'aj, majta néijmi'i ɨ maj jamuán chajca'aj, máana'micha'aj ɨ Dios. Jéehua pu huo'táhuɨ̈ túmii jɨme' a'ɨ́ɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta a'náj tɨna'aj jahuooca'aj ɨ Dios jimi.

3 Séej pu a'yan tyu'rɨ́j, a'tzáaj yáacɨj jé'ta' ucamá'caj ɨ xɨcáj, tyi'tɨ́j pu jimi huataséjre, naa pu tyámua' tyeeséj a'ɨ́jcɨ ɨ Dios tɨ jimi tyí'huɨ̈ire', tɨ a'úun jo'tyájrupɨj jo'tɨj a'ɨ́ɨn je'rácatyii, aj pu'ij a'yan tyaatajé tɨjɨn:

—¡Cornelio!

4 Tɨ'quij ja'raséeraj ja'raa a'ɨ́jna ɨ Cornelio, tyi'tzɨ́ɨnye'ej pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:

—¿Tyi'tanyí nyavástara'?

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'ɨ́jna ɨ tajapuá tɨ tyí'huɨ̈ire' tɨjɨn:

—Dios pu jú'mua'ree a'ɨ́jcɨ ɨ paj jahuoo a'náj tɨna'aj, ajta ɨ paj perɨ́j huo'tyáhuɨ̈ ɨ maj quee je'ej tyéejviicue'.

5 Pata'aj huo'ta'ítyej ɨ tyétyacaa maj a'áa jó'ju' a'ájna a Jope, mata'aj yo'vé'vi'tɨj a'ɨ́jcɨ ɨ Simón ɨ tɨ ajta a'yan ántyapuaj tɨjɨn Pedro.

6 A'áa pu jo'caj séej jamuán tɨ ajta a'yan ántyapuaj tɨjɨn Simón, navíj pu tyíi'huacaa a'ɨ́jna ɨ Simón, a'áa pu véjri' ja'chej jo'tɨj jájtyɨj ja'vá'asej.

7 Tɨ'ɨj jó'raa a'ɨ́jna ɨ tɨ tajapuá tyajá'huɨ̈ire' ɨ tɨ jamuán tyu'xájtaca', aj pu'ij ɨ Cornelio hua'puácaa huatacho'vej ɨ maj jahuɨ̈ire', ajta séej ɨ xantáaru' ɨ tɨ ajta ja'tzaahuatya'ca'aj ɨ Dios.

8 Néijmi'i pu huo'té'exaa je'ej tɨ tyi'tɨ́j huarɨ́j, aj pu'ij huo'ta'ítyaca' maj a'áa jó'ju' a Jope.

9 Yaa ariá'pua'aj, a'tzáaj tacuaríixpuaj, matɨ'ɨj merɨ́j a véjri' ajooju'caj a chájta', aj pu'ij Pedro antyíraj ɨ chi'ij japua, tɨ'ij jaatáhuoonyij ɨ Dios jimi.

10 Pu'ríj i'cuataca'aj, jaxɨe'va'ca'aj tɨ tyi'tíj huácua'nyij, matɨ'ɨj móoj tya'cue'ráatacaj ɨ tɨ tyí'cua'nyij, aj pu'ij tyi'tíj jimi huataséjre.
11 A'íj pu huaséj tɨ antacúj ɨ tajapuá, tyi'tíj pu aje'cáma'ca'aj muáacuaque' pu tya'ajhuɨhuíjma'caj.
12 Néijmi'i mu tyí'tyesejria'ca'aj a'íjcɨ jitze ɨ tɨ aje'cáma'ca'aj néijmi'i ɨ tyi'tyán ɨ maj muáacuacaa iira'íɨcajmee, majta ɨ maj chóota' huacɨ'ɨj, ɨ maj hua'cíɨnyajcɨ'ɨj, majta ɨ maj rá'rɨee.
13 Aj pu'ij nyúucarij huánamuajri' tɨ a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Pedro, ájchesij, pata'aj huó'cui'nyij pajta huo'cɨ'mej.
14 Ajta ɨ Pedro a'yaa pu tyu'tanyúj tɨjɨn:
—Canu xaa nyu'uj a'náj tyi'tíj cua'nyij ɨ tɨquee tyéevijtɨj, na'ríij tyi'tyán maj xána'vi're'.
15 Ajtáhua'aj pu ɨ nyúucarij a'yan tyatajé tɨjɨn:
—Néijmi'i ɨ Dios tɨ tyámua' naa tyú'ruuj, capáj che' a'yan tyí'xajtaj yee tyí'xana'vi're'.
16 A'yaa pu huéeicaj huaríj, tɨ'quij ajtáhua'aj tyíraa u tajapuá a'íjna ɨ tɨ aje'cáanyej.
17 Jéehua pu tyí'mua'ajcaj a'íjna ɨ Pedro a'íjcɨ jɨme' je'ej tɨ huatóomua'aj a'íjna ɨ tɨ jaaséj, matɨ'ɨj a'íɨn ará'aj a tɨ ja'pueertaj a'íɨmaj ɨ Cornelio tɨ huojo'ta'ítyaca', matɨ'ɨj a'áa ja'rá'aj a'íɨ mu tyu'íhuo'sime'ej jo'tɨj ja'chej a'íjna ɨ Simón.
18 Aj mu mij ca'nyíin jɨn tyu'ta'íhuo' tɨpua'aj a'úun je'rájcatyij a'íjna ɨ Simón, ɨ tɨ ajta a'yan ántyapuaj tɨjɨn Pedro.
19 Ajta ɨ Pedro óoche' pu tyí'mua'ajcaa a'íjcɨ jɨme' ɨ tɨ huataséjre a'íjcɨ jimi, aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa ɨ júuricama'ra' ɨ Dios tɨjɨn:
—Simón, huéeicaj mu ɨ tyétyacaa muatyáhuoonyij.
20 Ájchesij, pata'aj acájra'nyij, pajta jó'me'en hua' jamuán, capáj je'ej tyí'mua'ajcaa, ji'nye nyáaj nu uhuojo'ta'ítyaca'.
21 Aj pu'ij acájraa a'íjna ɨ Pedro, tɨ'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Nyáaj nu a'íɨn pué'een ɨ siaj jatyáhuoonyij, ¿tyi'tanyí jɨn yesiavá'ju'?
22 Aj mu mij a'yan tyityaatanyúj tɨjɨn:
—A'íj tu jɨn yavá'ju' a'íjcɨ jitze ma'can ɨ Cornelio ɨ tɨ tyihuá'ijtye', tyámua' pu tyí'tyevij, jéehua pu ja'tzaahuatye' ɨ Dios, majta néijmi'i tyámua' tyéejcha'ɨɨj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can. Síɨj tɨ tyí'huɨɨre' u tajapuá ɨ Dios jimi, a'íɨ pu jaaté'exaa tɨ muéetzij muaata'íjta paj ujó'me'en a tɨ ja'chej, tɨ'ɨj a'íɨn Cornelio muáanamuaj a'chu paj nyúucarij tyaaté'exaatye'sij.
23 Tɨ'quij ɨ Pedro huo'tá'inyej maj utyájrutyej u chi'táj, a'áa mu jo'tyóoɨtzee, yaa ariá'pua'aj pu jó'raa ɨ Pedro hua' jamuán, séecan mu majta hua' jamuán ujó'ju' ɨ maj tyá'tzaahuatye' maj a'áa já'chajca'aj a'ájna a Jope.
24 Yaa ariá'pua'aj mu a'áa ja'rá'aj a Cesarea, jo'tɨj ɨ Cornelio huaja'cho'va'ca'aj, a'íɨjma jamuán ɨ ju'ɨhuáamua', ajta ɨ maj tyámua' naa tyá'mua'tyej, néijmi'i mu tyúusɨɨj u chi'táj.
25 Tɨ'ɨj Pedro ará'aj a tɨ ja'chej, a'íɨ pu ja'antyinájchaca' a'íjna ɨ Cornelio, aj pu'ij tyítunutaca' a tɨ jóonyee ɨ Pedro, tɨ'ij jaatyáanajche.
26 Ajta ɨ Pedro ja'ajriáj, a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Huatyéjchaxɨj, tyévij nu nyajta nyáaj pué'een, patɨ'ɨj muáaj.
27 Matɨ'ɨj tyu'taxáataj jujíɨmua'aj, aj mu mij utyájrupɨj u chi'táj, tɨ'quij a'íjna ɨ Pedro huo'séj ɨ maj jéehua tyúusɨɨj ɨ tyeítyee.
28 Pedro pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Mua'aj xu jamua'reej tɨ ɨ tayi'ráj quee tyi'tá'caa ityájma ɨ tyaj Israel jitze ajtyáma'can, tyaj a'yan tyityojó'jujhua'nye' a'íɨjma jamuán ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can, nyij tyaj huá'muaariaj. Ajta ɨ Dios pu naamuá'tyej nyaj quee a'yan tyá'xajta yee capu naa een mu a'tíj, nusu yee xána'visi' pu huasé'rin a'mújna.
29 A'íj nu jɨn, matɨ'ɨj naatajé nyaj mu mujo'vé'mej, canu tyi'tíj je'ej tyu'taxájtaca'. A'yaa nu tyá'xɨe've' nyaj jáamua'reej ji'quij een jɨme' setyinaatacho'vej.
30 Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'íjna ɨ Cornelio tɨjɨn:
—Pu'ríj muáacuaj xɨcáj tyooméj, yáapua'aj a'tzáaj, a'yaa nu huaquéej iiye'ej nyichéj, nyatɨ'ɨj huatyéenyuj ɨ Dios jimi, a'tzáaj yáacɨj jé'ta' ucamá'caj ɨ xɨcáj, tɨ'quij a'tíj huataséjre nye jimi, naa pu tyi'tyama'astájyi'caa a'íjna ɨ tɨ jucáchajca'aj.
31 Ajta a'yan tyinaaté'exaaj a'íjna ɨ a'tíj tɨjɨn: “Cornelio, Dios pu arí jáanamuajri' a'íjcɨ ɨ paj jimi huatyéenyuj, ajta pu jo'támua'reeri' a'chu paj tyihuo'tapuéjve ɨ maj quee je'ej tyéejviicue'.
32 Pata'aj huo'ta'ítyej maj ujó'ju'un a chájta' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Jope, miche' uyo'vé'vi'tɨj a'íjcɨ ɨ Simón, ɨ tɨ ajta a'yan ántyapuaj tɨjɨn Pedro, a'áa pu jo'caj jo'tɨj ja'chej ɨ Simón, a'íjna ɨ navíj tɨ tyíi'huacaa, a'áa pu ja'chej a'ájna véjri' jájtyij tɨ ja'vá'asej.”

33 A'íj nu jɨn jiye'tzín huo'ta'ítyaca' mu séecan mata'aj mojo'tájeevej, pajta muáaj xá'puɨ' paj huarɨ́j paj mujo'vé'mej. Ya tu'rɨ́j tyij ijɨ́ij néijmi'i huatyu'uj, Dios pu jamua'reej je'ej tyaj ye'ej tyá'xɨe've', tyata'aj néijmi'i jáanamuaj a'chu tɨ ɨ tavástara' tyimuaata'íj paj tyitaaté'exaatye'en.

Pedro pu tyihuó'ixaaj jo'tɨj Cornelio ja'chej

34 Aj pu'ij Pedro a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Nu'rɨ́j ijɨ́ij yó'itej tɨjɨn a'yaa pu tyi'ja'yájna a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Dios néijmi'i mu juxa'aj mana'aj een sɨ́ɨj ajta sɨ́ɨj.

35 Néijmi'i mu jitzán juxɨe've' ɨ Dios a'ɨ́ɨmaj ɨ tyeɨ́tyee ɨ maj ja'tzaahuatye', majta xá'puɨ' rɨcɨj.

36 Dios pu a'yan tyihuo'tajé a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze eeráma'can, a'ɨ́ɨ pu huo'té'exaa ɨ nyúucarij tɨ tyú'tyamua'viste', a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ Ciríistu', a'ɨ́jna ɨ tɨ néijmi'caa vástara'.

37 Xu'rɨ́j jamua'reej je'ej tɨ tyi'tɨ́j huarɨ́j néijmi'que' a'ájna a Judea, a'áa pu jo'tyóochej a'ájna a Galileea, tɨ'ɨ́j ɨ Juan a'yan tyihuo'té'exaaj ɨ tyeɨ́tyee tɨ a'yan tyúuxɨe've' maj huáɨ'huaj.

38 A'yaa xu tyá'mua'reej tɨ ɨ Dios jitzán jaatyájtoo ɨ ju júuricamej ajta ɨ tɨ néijmi'i jɨn putyi'uurejve, a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Jesús Nazaret tɨ já'ma'can, a'yaa pu rɨjcaj je'ej tɨ tyí'xa'puɨ', ajta tyihuá'huaatya'ca'aj néijmi'caa ɨ maj jajpuéetzij a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ tyiyáaru' tyihuá'ijtya'ca'aj. A'ɨ́ɨ pu néijmi'i putyi'uuriajva'aj, ji'nye Dios pu jitzán séjria'ca'aj.

39 Ityáj tu néijmi'i mua'reej je'ej tɨ tyi'tɨ́j huáruuj iiye'ej jo'maj ja'chej a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta a'ájna a Jerusalén. A'tzúj a'tyéevi'caj mu matɨ'ɨ́j jaajé'caj a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ maj yó'tatej ɨ cúruuj jitze.

40 Ajta ɨ Dios pu jaatájuurityej tɨ'ɨ́j tyoomá'caj huéeicaj xɨcáj ɨ tɨ huamuɨ́', ajta tyu'tá' tɨ'ɨ́j huataséjre tajimí.

41 Camu néijmi'i jaaséej, sulu ityáj tu'uj jaaséej, ɨ tɨ a'ɨ́ɨn arí ta'antyíhuooca'aj ɨ Dios. Ityáj tu jamuán tyú'cuaa, tyajta hua'íj a'ɨ́jcɨ jamuán ɨ Jesús tɨ'ɨ́j huatájuuriaca'.

42 A'ɨ́ɨ pu tyitaata'íj tyej tyij huo'té'exaatye'en ɨ tyeɨ́tyee, yee Jesús pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ huá'xɨjtye'en néijmi'caa ɨ tyeɨ́tyee, ɨ maj júurij, ajta ɨ maj merɨ́j huácuij.

43 Néijmi'i ɨ maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj a'ɨ́ɨ mu jaxajtaca'aj a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús, a'yaa mu majta tyu'taxájtaca' yee néijmi'i ɨ maj tyá'antzahuatye'en a'ɨ́jcɨ jimi a'ɨ́ɨ pu tyihuo'tú'uunyi'raj ɨ maj jɨn ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi.

A'ɨ́ɨmaj ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can, a'ɨ́ɨ mu ja'ancuriáa' ɨ júuricama'ra' ɨ Dios (Hch. 11:15-17)

44 Óoche' pu tyi'xáatacaj a'ɨ́jna ɨ Pedro, tɨ'ɨ́j ɨ júuricama'ra' ɨ Dios hua' jitzán rá'aj néijmi'caa, a'ɨ́ɨjma ɨ maj janamuajraca'aj je'ej tɨ tyí'xajtaca'aj a'ɨ́jna ɨ Pedro.

45 Majta séecan ɨ maj tyá'tzaahuatye', ɨ maj a'ɨ́ɨjma jitze ajtyáma'can ɨ maj ja'antyisí'chej ɨ junavíj, tyámua' mu tyo'taséj a'ɨ́ɨmaj a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ Dios ajta jaatyájtoo ɨ ju júuricamej a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can.

46 Tyámua' mu tyo'taséj, ji'nye mahuó'namuajri' maj séecan nyúucarij jɨn tyí'xajtaca'aj, majta tyámua' tya'tá'caria'aj ɨ Dios.

47 Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj a'ɨ́jna ɨ Pedro tɨjɨn:

—¿Nyi je'ej tyíɨ'rij tɨ a'tɨ́j tyu'tyáanaj mej mij quee huáɨ'huaj a'íimaj ɨ tyeɨ́tyee, ɨ maj majta merɨ́j ja'ancuriáa' ɨ júuricama'ra' ɨ Dios yaa tyatɨ'ɨ́j ityáj?

48 Ajta je'en huo'ta'íj maj huáɨ'huaj nyúucaritze' a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús tɨ Ciríistu' pué'een. Matɨ'ɨ́j mij ɨ maj huáɨ'huaca' jaatáhuaviiri' ɨ Pedro tɨ huatyá'ɨtzeere'en hua' jamuán a'chu pua'an xɨcáj.

11

Pedro pu huo'té'exaa je'ej tɨ tyi'tɨ́j huarɨ́j a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Cornelio (Hch. 10:9-23, 44-48)

1 Aj mu mij a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Jesús jamuán huacíj, majta ɨ maj tyá'tzaahuatye' ɨ maj a'áa jo'cháaɨtima'caa a'ájna a Judea, a'ɨ́ɨ mu jáamua'reeri' tɨjɨn ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can mu majta ja'ancuriáa' ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios.

2 Tɨ'ɨ́j a'ɨ́jna ɨ Pedro a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, je'ej mu pua'aj tyaaxájtaca' a'ɨ́ɨmaj ɨ maj majta tyá'tzaahuatye', ɨ maj ja'antyisí'chej ɨ junavíj,

3 a'yaa mu tyaatajé tɨjɨn:

—Je'ej paj pua'aj huarɨ́j, ji'nye a'ɨ́ɨjma paj ujo'vá'muaariaca' ɨ maj quee ja'antyisí'chej ɨ junavíj, pajta hua' jamuán tyú'cuaa.

4 Aj pu'ij Pedro huatyóochej tɨ huo'té'exaatye'en néijmi'i je'ej tɨ tyi'tɨ́j huarɨ́j,

5 a'yan tɨjɨn:

—A'áa nu chájta' jo'tyávaacaj tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Jope, nyatɨ'ɨj nyooj tyenyúusima'caj ɨ Dios jimi, aj pu'ij tyi'tɨj nyej jimi huataséjre, cáanarij tyi'tɨj tɨ jútye' aje'cáanyej, muáacuaque' pu tyé'ejvivin, a'áa pu jútye' je'cáanyej jó'nyaj jo'ojcatyiij.

6 Tyámua' nu tyeeséj tyi'tɨj tɨ eeriáa'ca'aj, aj nu nyij tyi'tyán huaséj ɨ maj muáacuacaa iira'ɨicajmee, majta ɨ maj simuáruunyij, majta ɨ maj chóota' huacɨɨnyajcɨ'ɨj, majta ɨ maj rá'rɨee.

7 Nyatɨ'ɨj nyij nyúucarij huánamuajri', tɨ a'yan tyinaatajé tɨjɨn:

—Pedro, ájchesij, pata'aj huó'cuɨ'nyij, pajta huo'cɨ'mej.

8 A'yaa nu tyu'tanyúj tɨjɨn: "Canu xaa nyu'uj nyavástara', ji'nye canu a'náj tyi'tɨj cua'nyij tɨquee tyéevijtɨj tɨ ajta xána'vi're'."

9 Jútye' pu ajtáhua'aj je'cánamuajre ɨ nyúucarij tɨ a'yan tyinaaté'exaaj tɨjɨn: "Ɨ Dios tɨ tyámua' naa tyú'ruuj, capáj a'yan tyí'xajtaj yee tyí'xana'vi're'."

10 Huéeicaj pu a'yan tyu'rɨj, ajta je'en tyíraa u tajapuá a'ɨjna ɨ cáanarij.

11 Aj mu mij huéeicaj ɨ tyétyacaa a'áa ja'rá'aj jó'nyaj jó'catyii, a'áa mu huojo'ta'ítyaca' a Cesarea mej mij nyéetzij náahuoonyij.

12 Ajta ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, a'ɨɨ pu naata'íj nyaj ujó'me'en hua' jamuán a'ɨɨjma, nyequee je'ej tyi'mua'astɨj, a'ɨɨ mu majta jó'ju' nyaj jamuán a'ɨɨmaj ɨ ta'ihuáamua' ɨ maj aráseej ará'asej, néijmi'i tu jo'tyájrupij u chi'táj jo'tɨj ja'chej a'ɨjna ɨ a'tɨj.

13 A'ɨɨ pu taaté'exaa tɨ sɨɨj ɨ tyévij huataséjre tɨ tajapuá tyí'huɨɨre' ɨ Dios jimi a'ájna jo'tɨj ja'chej, a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn: "A'tɨj huata'ítyej a'ájna a Jope mej mij uyo'vé'vi'tɨj a'ɨjcɨ ɨ Simón ɨ maj majta a'yan jatamuá'muaj tɨjɨn Pedro.

14 A'ɨɨ pu muaaté'exaatye'sij je'ej tɨ ɨ Dios tyimuaatú'uunyi'raj ajta a'ɨɨjma a'tyéɨtyeristyamua'."

15 Nyatɨ'ɨj huatyényechej nyaj tyihuo'té'exaatye'en, aj pu'ij ɨ júuricama'ra' ɨ Dios hua' jitzán rá'aj a'ɨɨjma, a'yaa pu cha'tána'aj tɨ'ɨj jájcuaj tajimí tyu'tyá'ɨtzee.

16 Aj nu nyij jo'támua'reeri' je'ej tɨ tyitaaté'exaaj ɨ tavástara' tɨ a'yan tɨjɨn: "A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, a'ɨjna ɨ Juan, a'ɨɨ pu huá'ɨiraca'aj jájtyij jɨme', siajta mua'aj a'ɨj xu jɨn ɨ'huan ɨ júuricama'ra' ɨ Dios."

17 A'ɨj pu jɨn tɨpua'aj Dios a'yan cha'tána'aj tyihuo'tá' a'ɨɨjma a'ɨjcɨ ɨ tɨ ajta ityájma taatá', ɨ tyaj ja'antzaahuaj a'ɨjcɨ ɨ Jesús ɨ tɨ ajta Ciríistu' pué'een, ¿ji'nye tyíɨ'rij nyej nyaj quee tyi'tá'care'en je'ej tɨ ɨ Dios tyá'xɨe've'?

18 Matɨ'ɨj jáanamuajri' a'ɨɨmaj ɨ maj tyá'tzaahuatye' ɨ maj a'áa huacháatɨmee a'ájna a Jerusalén, camu che' huatanyúj, sulu tyámua' mu tyaatá' ɨ Dios, a'yan metyi'xáataj tɨjɨn:

—Pu'ríj Dios huo'ta' ɨ maj séej chuéj japua ja'chej mej mij jájcuan jɨn tyámua' naa tyú'mua'tyij jimi, mej mij jusén jɨn júurij muá'ra'nyij.

Ɨ hua' tyeyúuj a'ɨɨjma ɨ Antoquíia maj ja'chej

19 Tɨ'ɨj huamuɨ' a'ɨjna ɨ Esteban, aj mu mij huatyóochej maj je'ej pua'aj huó'uurej a'ɨɨjma ɨ maj tyá'tzaahuatye', séecan mu mij a'áa ja'rá'aj a Fenicia, majta séecan a'ájna a Chipre, majta séecan a'ájna jo'tɨj a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Antoquíia. Camu a'tɨj tɨna'aj ixaatya'ca'aj a'ɨjcɨ ɨ nyúucarij ɨ Dios tɨ jitze je'ráma'can, a'ɨɨjma mu'uj huaté'exaaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can.

20 Majta ɨ séecan ɨ maj Chipre já'ma'can a'ɨɨjma jamuán ɨ maj Cirene já'ma'can, a'ɨɨ mu a'áa ja'tanyéj a'ájna a Antoquíia, aj mu mij huó'ixaaj a'ɨɨjma ɨ maj quee Israel jitze ajtyáma'can, a'ɨj mu huo'té'exaa ɨ nyúucaria'ra' ɨ Jesús ɨ tɨ ajta tavástara' pué'een.

21 Jéehua pu huo'tyáhuɨɨ ɨ tavástara', a'ɨj mu jɨn mue'tɨj tyu'tátoj ɨ tyúuye'raj, matɨ'ɨj ja'antzaahuaj a'ɨjcɨ ɨ tavástara'.

22 Majta a'ɨɨmaj ɨ maj tyá'tzaahuatye', ɨ maj a'áa já'chajca'aj a'ájna a Jerusalén, matɨ'ɨj a'ɨɨmaj jáanamuajri' je'ej tɨ tyi'tɨj huarɨj, a'ɨj mu huata'ítyaca' a'ɨjcɨ ɨ Bernabé a'ájna a Antoquíia.

23 Tɨ'ɨj a'áa ja'rá'aj, Bernabé pu jaaséej tɨ Dios tyámua' tyú'ruuj a'ɨɨjma jimi. A'ɨj pu jɨn jéehua huatóotyamua'vej, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj maj huatyóoca'nyej ɨ jutzájta' mej mij tyámua' tyityaaju'un ɨ tavástara' jimi.

24 A'yaa pu tyú'ruuj a'ɨjna ɨ Bernabé, ji'nye tyámua' pu tyí'tyevistaca'aj, a'ɨj pu jitze aróoca'nyajca'aj ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, ajta jéehua tyá'tzaahuatya'ca'aj, a'ɨj mu mij jɨn jéehua ɨ tyeɨtyee ja'antzaahuaj a'ɨjcɨ ɨ tavástara'.

25 Tɨ'ɨj té'ej jó'raa a'ɨjna ɨ Bernabé a'ájna a Tarso, tɨ'ij jáahuoonyij a'ɨjcɨ ɨ Saulo.

26 Tɨ'ɨj jáatyoj, aj pu'ij yo'vítɨj a'ájna a Antoquíia, a'áa mu séej nyinyi'ra'aj já'tyeej hua' jamuán ɨ maj tyá'tzaahuatye', metyihua'mua'tyáaj jéehua ɨ tyeɨtyee. A'ájna a Antoquíia a'áa mu anaquéej a'yan huojo'tamua'aj tɨjɨn cristianos.

27 A'ájna xɨcáara' jitze, séecan mu a'áa ja'rá'aj a'ájna a Antoquíia Jerusalén maj ja'ráacɨj, a'ɨ́ɨn mu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ maj Dios jitze ma'can tyí'xaj.
28 Sɨ́ɨj pu a'yan ántyapuaaca'aj tɨjɨn Agabo, a'ɨ́ɨ pu ajo'tyéechaxɨ hua' tzajta', a'ɨ́j pu jitze arooca'nyáaj ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, tɨ'ɨj a'yan tyihuo'té'exaatye'en tɨ huatúuri'huaj ja'mej néijmi'que' ɨ́iyan ɨ cháanacaj japua. A'yaa pu'ɨj tyu'rɨ́j tɨ'ɨ́j a'ɨ́jna tyí'ijtaca'aj ɨ tɨ va'cán jɨn tyi'tyávaaca'aj ɨ tɨ a'yan ántyapuaaca'aj tɨjɨn Claudio.
29 Aj mu mij ɨ maj tyá'tzaahuatye' Antoquíia maj já'chajca'aj, a'ɨ́ɨ mu a'yan tyaaxá'puɨ'ɨntarej maj tyihuo'ta'ítyi're'en a'ɨ́ɨjma ɨ ju'ihuáamua' Judea maj já'chajca'aj, a'chu tɨ sɨ́ɨj caa putyá'uurejve tɨ'ɨj huo'tapuéjve'en.
30 A'yaa mu huarɨ́j, u mu tyihuojo'ta'ítyi'ri' néijmi'i ɨ maj tyihuo'tapuéjve. Ajta a'ɨ́jna ɨ Bernabé, a'ɨ́jcɨ jamuán ɨ Saulo, a'ɨ́ɨ mu huo'tátuii ɨ huáasij ɨ maj a'áa jo'tyú'uuca'aj a'ájna a Jerusalén.

12

Tɨ'ɨj huamuɨ' a'ɨ́jna ɨ Santiago, ajta ɨ Pedro eetyánami'huaca'aj

1 Ajta a'ájna xɨcáara' jitze, a'ɨ́jna ɨ Herodes ɨ tɨ va'cán jɨn tyi'tyávaaca'aj, a'ɨ́ɨ pu huatyóochej tɨ je'ej pua'aj huó'uurej ɨ maj tyá'tzaahuatye'.
2 A'ɨ́ɨ pu jaata'ɨ́jtaca' maj jaajé'caj a'ɨ́jcɨ ɨ Santiago, ɨ tɨ ihuáariaˈra' pué'een a'ɨ́jcɨ ɨ Juan.
3 Ajta tɨ'ɨj jaaséj tɨ hua'ránajchaca' a'ɨ́ɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, a'ɨ́j pu ajta huata'ɨ́jtaca' maj jaatyéevɨ a'ɨ́jcɨ ɨ Pedro. A'yaa pu tyu'rɨ́j a'ájna matɨ'ɨj a'ɨ́j jɨn tyi'ye'estyáacaj ɨ maj páan cua'caa tɨquee cu'ustij.
4 Matɨ'ɨj jaatyeví'raj, aj pu'ɨj ɨ Herodes je'tyáanaj, jéehua mu tyí'chaˈɨ́ɨca'aj, muáacuaque' mu tyiú'pu'ca'aj metyamuáacuastajma'aj. A'yaa pu tyí'mua'ajcaa tɨ a'ájna jaataséjrataj, tɨ'ɨj tya'náara'an ɨ maj tyí'ye'estyaa.
5 A'ɨ́j pu jɨn ɨ Pedro eetyánami'huaca'aj ajta tyámua' tyí'chaˈɨ́ɨri'huaca'aj, majta ɨ maj tyá'tzaahuatye', a'ɨ́ɨ mu jéetze' jahuooca'aj ɨ Dios jimi a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ Pedro.

Sɨ́ɨj tɨ tajapuá tyí'huɨ́ɨre' pu ji'rájtoo a'ɨ́jcɨ ɨ Pedro

6 Tɨ'ɨj huaré'chumua'riaca' aj pu'ɨj ɨ Herodes ji'ratoonyíiche' mej mij jaaséej ɨ tyeítyee, ajta a'ɨ́jna ɨ Pedro a'ɨ́ɨ pu tyácusima'aj a jé'ta' jo're'que'tɨ́j anajɨ́'quiˈhuaj ɨ cadéenaj jɨme' juˈɨ́ɨcaj jitze ajta ɨ jumuáca' jitze, majta hua'puaj ɨ xantáaru'uj ajtatápiˈhuaca'aj ɨ Pedro jitze, majta séecan ɨ xantáaru'uj, a'áa mu je'tyú'uuca'aj a tɨ ja'pueertaj maj jachaˈɨ́ica'aj.
7 Aj pu'ɨj jiye'tzín jɨme' sɨ́ɨj tɨ tajapuá tyí'huɨ́ɨre' huataséjre a'újna jo'maj tyeítyee já'namuacaa, tɨ'quij uhuanyéeriˈciriajraa, aj pu'ɨj jaatóoriaxɨj a'ɨ́jcɨ ɨ Pedro ajta a'ɨ́ɨn huájɨj, tɨ'quij a'yan tyaatajé tɨjɨn:
—Ca'nácan, ájchesij.
Aj pu'ɨj aja'ajvátzɨj ɨ cadéenaj a chóota' a'ɨ́jna ɨ tɨ jɨn anajɨ́'quiˈhuajma'caaj ɨ Pedro.
8 Aj pu'ɨj a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Tyu'tyé'chejtye' pajta ajtá'aca'queetye'.
Aj pu'ɨj a'yan huarɨ́j ɨ Pedro, ajtáhua'aj a'yan tyaaté'exaa a'ɨ́jna ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨ́ɨre' tɨjɨn:
—Uca'rújtyi'raj mua' máancaj, pata'aj nyajamuan jó'me'en.
9 Aj pu'ɨj ɨrájraa ɨ Pedro, cújta' a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ tyí'huɨ́ɨre' u tajapuá, ajta quee jamua'reeriaca'aj tyij a'yan tyi'ja'yájna je'ej tɨ tyi'tɨ́j uuriajca'aj a'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'huɨ́ɨre' u tajapuá, nusu tyi'tyámaarasima'aj na'aj.
10 Matɨ'ɨj mij ajo'ré'nyej jo'maj je'tyú'uuca'aj ɨ xantáaru'uj ɨ maj tyí'chaˈɨ́ica'aj, majta áyee séecan jimi ɨ xantáaru'uj, aj mu mij ajo'ré'nyej joˈtɨj tyapúustiˈ puéertara' je'tyéjvee jo'tɨj je'ráanyee ɨ juyéj, tɨ'quij jusɨ́ɨj antacújˈɨ puéertaj, aj mu mij ɨiráacɨj, a'ɨ́j mu jitze huajú'ca'aj ɨ juyéj. Matɨ'ɨj móoj ajooju'caj jo'tɨj jo'ré'nyee ɨ juyéj, aj pu'ɨj jiye'tzín jó'raa a'ɨ́jna ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨ́ɨre'.
11 Aj pu'ɨj uhuóomua'tzɨj a'ɨ́jna ɨ Pedro, a'yaa pu'ɨj tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—Nu'rɨ́j jamua'reej tɨ a'yan tyi'ja'yájna tɨ tavástara' séej ujo'ta'ítyaca' ɨ tɨ tyí'huɨ́ɨre' u tajapuá tɨ'ɨj a'ɨ́ɨn nɨ́ɨ'rátoonyɨj, tɨ'ɨj quee a'yan tyí'nyoorej je'ej tɨ tyá'xɨe've' a'ɨ́jna ɨ Herodes, majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can.
12 Tɨ'ɨj jáamua'reeri' tɨ a'yan tyi'ja'yájna, aj pu'ɨj jó'raa, a'áa pu ja'rá'aj a Maríia tɨ ja'chej, náanajra' a'ɨ́jcɨ ɨ Juan tɨ ajta a'yan ántyapuaj tɨjɨn Marcos. A'áa mu jóosɨ́ɨria'ca'aj jéehua ɨ tyeítyee ɨ maj jahuooca'aj ɨ Dios jimi.
13 Tɨ'quij a'ɨ́ɨn tye'ejtyáto'sixɨj joˈtɨj ja'pueertaj, aj pu'ɨj ɨjmue'estɨ' iirányeeriaca' tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Rode, tɨ'ɨj jaaséej a'tɨ́j tɨ pué'een.
14 Tɨ'ɨj a'ɨ́ɨn jaamua'aj tɨ ɨ Pedro atyaja'xajtaca'aj, capu tya'antacúj, ji'nye huápuɨ'ɨj pu huatóotyamua'vej a'ɨ́jna ɨ ɨjmue'estɨ', tɨ'quij huaria'téechajra tɨ'ɨj huo'té'exaatye'en tɨ ɨ Pedro aje'tyéjvee a tɨ ja'pueertaj.

15 Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa a'íjcɨ ɨ íjmue'estaj tɨjɨn:
—Puá'tɨmue' papu'uj.
Ajta a'íjna, je'can jɨme' pu a'yan tyí'xajtaca'aj tɨ a'yan tyi'ja'yájna. Majta a'íɨmaj a'yan mu tyí'xajtaca'aj tɨjɨn:
—Capu a'íɨn pué'een, a'íɨ pu'uj pué'een ɨ tajapuá tɨ tyí'huɨɨre' ɨ tɨ jacha'ɨj.
16 Meentyij óoche' ɨ Pedro tye'ejtyáto'xa'aj ɨ puéertaj jitze, aj mu mij tya'antacúj, matɨ'ɨj jaaséej metyu'tátzɨn.
17 Jumuáca' pu jɨn huo'té'exaa a'íjna ɨ Pedro mej mij quee che' je'ej tyáhuaasime'en, aj pu'ij huo'té'exaa je'ej tɨ tyi'rájtoo a'íjna ɨ tavástara' jo'tɨj je'tyánami'huaca'aj, ajta a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Siata'aj jaaté'exaatye'en a'íjcɨ ɨ Santiago, siajta ɨ séecan ɨ ta'ihuáamua'.
Aj pu'ij iirájraa, tɨ'quij aja'hua' yee ja'rá'aj.
18 Yaa ariá'pua'aj tɨ'ɨj huatapuá'riaca', jéehua pu quee je'ej huá'miteerastya'ca'aj ɨ xantáaru'uj, ji'nye camu jamua'reeriaca'aj je'ej tɨ tyi'tíj huaríj a'íjcɨ jimi ɨ Pedro.
19 Aj pu'ij ɨ Herodes tyu'ta'íjtaca' maj jáahuoonyij, majta a'íɨmaj camu jáatyoj, a'íj pu jɨn a'íɨjma jitze tyo'ojpuá'rij ɨ xantáaru'uj ɨ maj jacha'ɨɨca'aj, ajta je'en huo'ta'íjtaca' maj huó'cui'nyij. Tɨ'ɨj a'yan tyu'ríj, aj pu'ij ɨ Herodes eerájraa a Judea, tɨ'quij a'áa jó'raa a Cesarea, a'áa pu ja'cháaj ja'raa.

Tɨ'ɨj huamuɨ' ɨ Herodes

20 A'íjna ɨ Herodes, tyámua' pu tyihuá'jaaxɨejvi'raca'aj a'íɨjma ɨ maj a'áa jo'cháatɨma'caa a Tiro majta a Sidón, a'íɨ mu mij tyúusɨɨj, matɨ'ɨj mij uja'tanyéj a'ájna a Cesarea. Matɨ'ɨj mij séej huamue'tɨj ɨ a'tíj tɨ a'yan ántyapuaaca'aj tɨjɨn Blasto, a'íɨ pu a'íɨn pué'een ɨ tɨ jahuɨɨria'ca'aj a'íjcɨ ɨ Herodes, a'íɨ pu huo'tyáhuɨɨ mej mij jaatáhuaviij a'íjcɨ ɨ Herodes tɨ'ɨj quee che' huá'jaaxɨejvi'raj a'íɨjma, ji'nye ɨ Tiro maj já'chajca'aj majta a Sidón, a'áa mu tyajá'huoocaria'aj ɨ maj tyí'cua', a'ájna ɨ chuéj japua jo'tɨj tyejé'ijtaj a'íjna ɨ Herodes.
21 A'ájna xɨcáara' jitze maj jaaxá'puɨ'ɨntarej, a'íɨ pu ucóochejtyej ɨ jusíicu' ɨ maj jɨn jáamua'tyij tɨ a'íɨn pué'een ɨ tɨ va'cán jɨn tyí'ijta, aj pu'ij acáayixɨj ɨ ɨpuárɨj jitze, tɨ'quij tyihuá'tyixaa néijmi'caa ɨ tyeítyee.
22 Matɨ'ɨj jáanamuajri' a'íjcɨ ɨ Herodes, a'yaa mu tyityeetyejíihuajraa tɨjɨn:
—A'íjna ɨ tɨ tyí'xaj capu tyévɨj pué'een, sulu dios pu pué'een.
23 A'ájna pu'uj tána'aj, síɨj ɨ tɨ tyí'huɨɨre' u tajapuá ɨ tavástara' jimi puéjtzij pu jaatá' a'íjcɨ ɨ Herodes, tɨ'ɨj a'íɨn tyi'ijcuí'nyej, ji'nye capu tyaatatyójtzi'rej ɨ Dios, aj pu'ij huatyéchui'nurej tɨ'quij huamuɨ'.
24 Ajta ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios, néijmi'que' pu huanamuáariajraa, jo'tɨj na'aj mu jaxajtaca'aj.
25 Matɨ'ɨj a'íɨmaj ɨ Bernabé ajta ɨ Saulo ja'antyicɨ'ɨj ɨ maj tyu'muárɨej a'ájna a Jerusalén. Aj mu mij jo'cíj majta a'íj jo'ví'tɨj a'íjcɨ ɨ Juan ɨ tɨ ajta a'yan ántyapuaaca'aj tɨjɨn Marcos.

13

Matɨ'ɨj huatyóohuij a'íjna ɨ Bernabé ajta ɨ Saulo maj tyihuó'ixaatye'en ɨ tyeítyee

1 A'ájna tyeyúuj tɨ jo'tyéjvee a chájta' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Antoquía, a'áa mu séecan jo'tyú'uuca'aj ɨ maj tyí'xajtaca'aj ɨ Dios jitze ma'can, majta séecan ɨ maj tyihuá'mua'tyajca'aj ɨ tyeítyee. A'íɨ mu a'íɨn pué'eenye'ej a'íjna ɨ Bernabé, ajta ɨ Simón, ɨ maj majta a'yan jatamuá'muaj tɨjɨn tɨ xú'muara', ajta ɨ Lucio Cirene tɨ já'ma'can, ajta ɨ Menahem (a'íjna ɨ Menahem, a'íj pu jamuán huave'sej ɨ Herodes ɨ tɨ tyí'ijtaca'aj néijmi'que' a Galileea), ajta a'íjna ɨ Saulo.
2 A'ájna matɨ'ɨj jusíɨria'caj ɨ tavástara' jimi, majta ju'ítzi've'ej, aj pu'ij ɨ júuricama'ra' ɨ Dios a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Siahua'vé'vi'tɨchɨj a'mújcɨj mu Bernabé, siajta mu Saulo mata'aj a'yan tyu'tyáhuɨɨre'en a'íjcɨ jɨme' ɨ muárɨe'rij ɨ nyaj nyeríj jɨn hua'antyíhuoj.
3 Matɨ'ɨj jaatáhuaviiraj ɨ Dios majta huoo'ítzi'va'aj, majta hua'va'muárɨe'xɨ'ɨj ɨ hua' mu'úutze', aj mu mij huo'ta'ítyaca' maj jó'cɨɨnyej.

Matɨ'ɨj a'áa ja'tanyéj a Chipre

4 A'íjna ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, a'íɨ pu huo'ta'ítyaca' a'íjcɨ ɨ Bernabé, ajta ɨ Saulo, mej mij a'áa jó'ju' a'ájna chájta' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Seleucia, a'áa mu mij báarcuj jitze atyáacɨj, matɨ'ɨj mij antacíj séej chuéj japua tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Chipre.
5 Matɨ'ɨj a'áa ja'rá'aj jo'tɨj ɨ báarcuj ja'ajtyéecha'caj, a tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Salamina, aj mu mij huatyóohuij maj huó'ixaatye'en ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios, a'úu mu

tyihuá'ixaatya'ca'aj ɨ hua' tyeyúuj tzajta' a'ɨ́ɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can. A'ɨ́ɨ pu ajta ɨ Juan hua' jamuán huama'ca'aj, a'ɨ́ɨ pu'ij huá'huɨ́ɨria'ca'aj.

6 Néijmi'que' mu cɨ́ɨnyaca'aj tɨ'ɨj na'aj va'tɨ́j a'chájta', matɨ'ɨj mij a'áa ja'rá'aj chájta', tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Pafos, a'áa mu séej ja'antyinájchaca' tɨ tyí'chahuaa Israel tɨ jitze ajtyáma'can, a'yaa pu ántyapuaaca'aj tɨjɨn Barjesús, ɨ tɨ hue'tzij jɨn tyihuá'ixaatya'ca'aj ɨ Dios jitze ma'can.

7 A'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'chahuaa, a'ɨ́ɨ pu jamuán ajo'tyávaaca'aj a'ɨ́jcɨ ɨ tajtúhuan ɨ tɨ a'yan ántyapuaaca'aj tɨjɨn Sergio Paulo, tyámua' pu metyóomua'riajca'aj a'ɨ́jna ɨ tajtúhuan, aj pu'ij huo'tacho'vej a'ɨ́jcɨ ɨ Bernabé, ajta ɨ Saulo, ji'nye janamuájramuɨ'ca'aj ɨ Dios nyuucaaj.

8 Ajta ɨ tɨ tyí'chahuaa a'yaa pu ántyapuaaca'aj hua' nyuucaaj jɨme' ɨ Griegos tɨjɨn Elimas, a'ɨ́ɨ pu tyu'tyáanaj tɨ'ɨj quee tyá'antzaahuatye'en ɨ tajtúhuan.

9 Ajta ɨ Saulo, ɨ tɨ ajta a'yan ántyapuaj tɨjɨn Pablo, a'ɨ́j pu jitze juca'nyáaj ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, tɨ'ɨj ij ja'ráasej tyámua' naa.

10 Tɨ'quij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Muáaj mu paj tyí'hue'tacaa, pajta je'ej pua'aj metyóomua'rej, tyiyáaru' pu atáataj, muáaj paj quee janamuajramuɨ' ɨ tɨ naa een. ¿Ji'nye petyihua'antyiú'nyi'raj ɨ maj a'yan rɨcɨj je'ej tɨ tyá'xɨe've' ɨ Dios?

11 Pu'ríj Dios puéjtzij muaatá'sij, pua'racúunyɨj paj puá'mej, capáj che' tyi'tɨ́j séeraj puá'mej a'chu pua'an xɨcáj.

Aj pu'ij a'yan tyá'raa je'ej tɨ tyaaté'exaa ɨ Pablo, tɨ'quij aracúunyɨj ja'raa a'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'chahuaa, aj pu'ij a'tɨ́j huáhuo tɨ'ɨj ja'naví'raj, ji'nye capu che' atányeerica'aj.

12 Tɨ'ɨj a'ɨ́j huaséj ɨ tajtúhuan, aj pu'ij tyá'antzaahuaj, ajta tyámua' naa tyo'taséj a'ɨ́jcɨ jɨme' je'ej maj ye'ej tyihuo'muá'tyej ɨ tavástara' nyuucaaj.

Matɨ'ɨj a'áa tyihuojo'mua'aj a Antoquía a'áa tɨ huataca'aj a Pisidia

13 A'ɨ́jna ɨ Pablo, majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jamuán huajú'ca'aj, a'áa mu atyáacɨj ɨ báarcuj jitze a'ájna a Pafos, matɨ'ɨj mij a'áa ja'rá'aj a'ájna chájta' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Perge, a'áa tɨ huataca'aj a Panfilia, ajta a'ɨ́jna ɨ Juan a'áa pu huojoohuá'xɨj, tɨ'quij huariá'raa a'ájna a Jerusalén.

14 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ séecan, a'ɨ́ɨ mu eeráacɨj a'ájna a Perge, matɨ'ɨj mij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Antoquía, a'áa tɨ huataca'aj a Pisidia. A'áa mu jo'tyájrupij hua' tyeyúuj tzajta' a'ájna xɨcáara' maj jitzán juso'pii, matɨ'ɨj mij huatyára'saca'.

15 Matɨ'ɨj jo'jíiva'aj ɨ yu'xarij ɨ tɨ anxɨ́vij, majta séecan ɨ yu'xarij ɨ maj jo'yú'xaca' ɨ maj tyí'xajtaca'aj ɨ Dios jitze ma'can. Aj mu mij ɨ maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', a'ɨ́ɨ mu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Ta'ihuáamua', tɨpua'aj tyi'tɨ́j siahuá'ixaatya'cuj ɨ tyeítyee ɨ siaj jɨn ca'nyíjra'aj huo'tá'an, siahuo'té'exaatye' ijíij.

16 Tɨ'quij huatyéechaxɨj a'ɨ́jna ɨ Pablo, aj pu'ij ɨ jumuáca' jɨn huo'tá'ijmuejri' mej quee je'ej tyáhuaasime'en, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Setyú'namuajri' mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, siajta mua'aj mu siaj séej chuéj japua já'ma'can, mu siaj já'tyese' ɨ Dios.

17 A'ɨ́jna ɨ hua' Dios ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, a'ɨ́ɨ pu hua'antyíhuoj a'ɨ́ɨjma ɨ tahuásimua'cɨ'ɨj, jéehua pu huo'támui'rej, matɨ'ɨj móoj a'áa jo'tyá'caj a'ájna a Egipto jo'maj quee já'chajca'aj. A'tzúj a'tyéevi'caj pu ɨ Dios hue'rájtoo a'ájna a Egipto, a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨ néijmi'i jɨn putyí'uurej.

18 A'ɨ́ɨ pu hua' jɨme' huatyéeviicue'rej huá'puatyej nyinyi'ra'aj a'ájna jo'tɨj quee já'tyi'tɨj.

19 Ajta arahua'puaquej pu hua'antyipua'rij ɨ tyeítyee ɨ maj a'áa jo'cháatɨma'caa ɨ séej chuéj japua, tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Canaán, tɨ'ɨj ij huo'tapuejve a'ɨ́jcɨ ɨ chuéj a'ɨ́ɨjma ɨ tahuásimua'cɨ'ɨj.

20 A'yaa pu á'tyeej a'chu muáacuaj anxɨtyej, japuan huá'puatyej japuan tamuáamuata' nyinyi'ra'aj. Ajta je'en Dios huo'ta' ɨ juyójmua' tɨ tyihuo'ta'ɨ́jtye'en juéesij jɨme', a'yaa mu tyityaajú'ca'aj 'asta na'aj quee huaséjre a'ɨ́jna ɨ Samuel ɨ tɨ Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj.

21 Aj mu mij jaatáhuaviiri' tɨ sɨ́ɨj tye'entyájrutyej tɨ'ɨj va'cán jɨn tyu'ta'ɨ́jtaj, tɨ'quij ɨ Dios a'yan tyu'tá' tɨ sɨ́ɨj tyu'tyáhuɨ́ɨre'en huá'puatyej nyinyi'ra'aj jɨme', a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'eenye'ej a'ɨ́jna ɨ Saúl tɨ yójra' pué'eenye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ Quis, ɨ tɨ hua' jitze ajtyáma'cantaca'aj a'ɨ́ɨjma ɨ maj Benjamín jitze eeráanyej.

22 A'tzúj a'tyéevi'caj tɨ'quij té'ej ɨ Dios jáa'ri'ri' ɨ tɨ jɨn tyihuá'ijtya'ca'aj a'ɨ́jna ɨ Saúl, ajta a'ɨ́j huatá' ɨ David tɨ'ɨj tyihuo'ta'ɨ́jtye'en, tɨ'ɨj a'yan tyu'taxájtaca' ɨ Dios tɨjɨn: "Nyáaj

nu ja'antyíhuoj a'íjcɨ ɨ David, ɨ tɨ yójra' pué'een a'íjcɨ ɨ Isaí, tyámua' pu tyiná'astijre', néijmi'i pu a'yan tyí'uurej je'ej nyaj tyá'xɨe've'.”
23 Síɨj tɨ a'íj jitze eeráma'can ɨ David, a'íɨ pu a'íɨn pué'een ɨ Jesús, ɨ tɨ Dios uyo'ta'ítyaca' tɨ'ij hua' japua huatányuunyij a'ɨɨjma ɨ maj Israel huacháatɨmee, a'yaa pu tya'rá'astej ɨ Dios ɨ tɨ jɨn atóoraj.
24 Tɨ'ɨj quee xu uve'nyáava'caj a'íjna ɨ Jesús, pu'ríj ɨ Juan huá'ixaatya'ca'aj néijmi'caa a'ɨɨjma ɨ maj Israel jo'cháatɨmee, a'yaa pu tyihuá'ixaatya'ca'aj tɨ a'yan tyúuxɨe've' maj seequéj tyú'mua'tyij jutzájta', majta huáɨ'huaj.
25 Ajta tɨ'ɨj arí a'ájna atyojo'ré'nyesima'aj ɨ xɨcáara' tɨ jitzán muɨ'nyij ɨ Juan, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tɨjɨn: “Canu nyáaj a'íɨn pué'een ɨ siaj jacho've', síɨj pu óoche' yaja'vé'mej, a'íjcɨ jimi capu nyéetzij nyetyévijtye' nyaj tyi'tíj jɨn jaatyáhuɨɨre'en.”
26 ’Nye'ihuáamua' mu siaj Abraham jitze eeráanyej, siajta mua'aj mu siaj séej chuéj japua já'ma'can, mu siaj já'tyese' ɨ Dios, a'íjna ɨ nyúucarɨj ɨ tɨ tyi'tyáhuɨ'rii ityájma pu jitze huatama'can.
27 A'ɨɨmaj ɨ maj Jerusalén já'chajca'aj, majta ɨ maj tyihuá'ijtya'ca'aj, camu jaamua'aj a'tíj tɨ pué'eenye'ej a'íjna ɨ Jesús, camu majta yo'ɨtéej muá'raa ɨ nyúucarɨj ɨ maj jo'yú'xaca' a'ɨɨmaj ɨ maj tyí'xajtaca'aj ɨ Dios jitze ma'can, tɨ'ɨjta atyojo'ré'nyej a'ájna xɨcáara' ɨ maj jitzán juso'pii, a'íɨ mu a'yan tya'rá'astej a'íjcɨ ɨ nyúucarɨj matɨ'ɨj jitzán tyo'ojpuá'rɨj a'íjcɨ ɨ Jesús.
28 Camu je'ej ja'tyoova'aj tyi'tíj maj jitzán ujpuá'ritye'en mej mij jaajé'caj, matɨ'ɨj mij jaatáhuaviiri' a'íjcɨ ɨ Piláato tɨ a'íɨn jaata'íjta maj jaajé'caj.
29 Matɨ'ɨj néijmi'i jɨn a'yan huaríj je'ej tɨ tyé'yu'si'huaca'aj a'íjcɨ ɨ jitze yu'xarij, aj mu mij ja'ajtajá ɨ cúruuj jitze, matɨ'ɨj mij jaatyá'avaataca'aj.
30 Ajta ɨ Dios pu jaatájuurityej.
31 A'chu pua'an xɨcáj, Jesús pu huatóosejrataca' a'ɨɨjma jimi ɨ maj jamuán huacíj tɨ'ɨj a'áa ja'rájraa a'ájna a Galileea, tɨ'ɨj ij a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, ajta ijíij a'íɨ mu a'íɨn pué'een ɨ maj tyihuá'ixaatye' ɨ tyeítyee a'íjcɨ jitze ma'can ɨ Jesús.
32 ’Tyajta ityáj, a'yaa tu tyajá'mua'ixaatye' a'íjcɨ ɨ nyúucarɨj tɨ naa huánamuajrii, a'íjna ɨ tɨ jɨn Dios atóoraj a'ɨɨjma jimi ɨ tahuásimua'cɨ'ɨj.
33 Pu'ríj ityájma a'yan tyita'rá'astijre, ɨ tyaj hua' jitze eeráma'can, a'íj pu jɨn aróo'astej tɨ'ɨj jaatájuurɨj a'íjcɨ ɨ Jesús, a'yájna tɨ'ɨj tyé'yu'si' ɨ chuíicarɨj jitze tɨ hua'puaj tɨjɨn: “Muáaj paj nyiyóoj pué'een, ijíij nu'ríj nyáaj muatáataj.”
34 Pu'ríj ɨ Dios a'yan tyaataxájtaca' tɨ jaatájuurityeʼsij tɨ'ɨj quee huatyéjpetyej ɨ tyévira', a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj tɨjɨn: “A'yaa nu jɨ'ré'can jɨme' tya'ránya'astesij je'ej nyaj nyeríj tyi'tíj tya'táratziiri' a'íjcɨ ɨ David.”
35 A'íj pu jɨn ajta a'yan tyá'xaj séej jitze ɨ chuíicarɨj tɨjɨn: “Capáj tyu'tá'sij tɨ huatyéjpetyej ɨ tyévira' a'íjcɨ ɨ tɨ muahuɨɨre', ɨ tɨ ajta quee tyi'tíj jɨn á'ɨtzeere' a jimi.”
36 A'yaa pu tyi'ja'yájna, a'íɨ pu ɨ David huo'tyáhuɨɨ ɨ jutyéityeristyamua' je'ej tɨ ɨ Dios tyaata'íjtya'ca'aj, a'tzúj a'tyéevi'caj tɨ'quij huamuí', matɨ'ɨj mij ja'vá'naj a'ɨɨjma jamuán ɨ huásimua'cɨ'ɨj, ajta je'en huatyépetyaca' ɨ tyévira'.
37 Ajta a'íjna ɨ tyévira' ɨ Dios tɨ jaatájuurityej, capu huatyépetyaca'.
38 A'íj pu jɨn a'yan tyúuxɨe've' nye'ihuáamua', siaj jáamua'reej tɨ a'íjna ɨ Dios tyajamuaatú'uunyi'raj a'íjcɨ jɨme' tɨ Jesús huamuí' ja'mua jɨme'.
39 A'íj pu jɨn tyihuo'tú'uunyi'raj néijmi'caa ɨ maj tyá'antzaahuatye'sij, ajta ɨ yu'xarij Moisés tɨ jo'yú'xaca', capu a'náj tyi'tíj jɨn tyajamuaatu'úunyi'rajche'.
40 Tyámua' xu'uj mua'aj tɨ'ɨj quee a'yan tyaja'mua'uurej je'ej maj tyo'yú'xaca' a'ɨɨmaj ɨ maj tyí'xajtaca'aj ɨ Dios jitze ma'can.
41 A'yaa mu tɨjɨn:
Cásɨ' mu siaj já'xaahuaj,
xu'huóomua'tzɨj ɨ jutzájta', siajta yo'huá'xɨj,
ji'nye ijíij tɨ yaa jooméj,
tyi'tíj nu jɨn a'yan tyí'uurej ɨ siaj quee
ja'antzaahuatye'sij, tɨpua'aj a'tíj já'mua'ixaatya'aj.
42 Matɨ'ɨj iiráacɨj u tyeyúuj tzajta', a'íjna ɨ Pablo majta ɨ maj jamuán huajú'ca'aj, aj mu mij séecan huo'táhuaviiri' mej mij majtáhua'aj tyihuó'mua'tyej séej jitze ɨ xɨcáj maj jitzán juso'pii.
43 Tɨ'ɨj antyipua'riaj ɨ maj huóosɨɨ u tyeyúuj tzajta', jéehua mu ɨ tyeítyee ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, majta séecan ɨ maj jaataxɨé'vej ɨ huá'yi'raj, a'íɨ mu hua' jamuán jó'ju' a'íjcɨ Pablo ajta ɨ Bernabé. A'íɨ mu mij tyámua' tyihuó'ixaaj, mej mij a'yan tyityaajú'caj je'ej tɨ tyi'huóoxɨe've', a'íjcɨ jɨme' ɨ Dios tɨ huo'xɨe'vej.
44 Tɨ'ɨj ajtáhua'aj tya'rá'aj a'ájna xɨcáara' jitze maj jitzán juso'pii, néijmi'i mu tɨn tyúusɨɨj ɨ maj a'áa huacháatɨmee, mej mij jáanamuaj ɨ nyúucaria'ra' ɨ tavástara'.

45 Matɨ'ɨj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can huo'séj maj jéehua tyúusɨɨj ɨ tyeítyee, tyámua' mu tyihuá'anchueerej, aj mu mij huatyóohuij maj a'yan tyu'xáj tɨquee a'yan tyi'ja'yájna je'ej tɨ tyí'xajtaca'aj a'ɨ́jna ɨ Pablo, majta je'ej pua'aj tyé'jeevaca'aj.
46 Matɨ'ɨj mij ca'nyíjra'aj huatóoa' a'ɨ́jna ɨ Pablo, ajta ɨ Bernabé, aj mu mij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—A'yaa pu tyí'tacɨ'puaj tyaj anaquéej mua'ajmaj jamuaaté'exaatye'en mu siaj Israel jitze ajtyáma'can a'ɨ́jna ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios. Siajta mua'aj caxu jaataxɨe'vej, caxu siajta tyá'tzaahuatye' siaj júurij xá'ra'nyij ɨ Dios jimi jusén jɨme', a'ɨ́j tu tyij jɨn a'ɨ́ɨjma jimi ujo'ju'uj tá'ju'un ɨ maj quee Israel jitze ajtyáma'can.
47 Ji'nye a'yaa pu tyitaata'ɨ́j ɨ tavástara' tɨjɨn:
Nyáaj nu jamua'antyíhuoo mu siaj Israel jitze ajtyáma'can,
siata'aj huó'ɨxaatye'en ɨ maj quee Israel jitze ajtyáma'can,
mata'aj mij jáamua'reej a'ɨ́ɨmaj ɨ nyúucarij ɨ nyaj jɨn hue'rátoosij,
néijmi'que' ɨ́iyan ɨ cháanacaj japua.
48 Matɨ'ɨj jáanamuajri' ɨ maj quee Israel jitze ajtyáma'can, naa mu tyɨityaatóotyamua'vej, matɨ'ɨj mij huatyóohuij maj a'yan tyu'taxáj tɨjɨn naa pu huánamuajrii ɨ nyúucaria'ra' ɨ tavástara', aj mu mij néijmi'ɨ tyá'antzaahuaj ɨ Dios tɨ arí hua'antyíhuoca'aj mej mij júurij muá'ra'nyij jusén jɨme'.
49 A'ɨ́j mu jɨn jaaxájtaca' ɨ nyúucaria'ra' ɨ tavástara' néijmi'que' a'áa tɨ huaca'aj.
50 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, a'ɨ́ɨ mu tyu'xájtaca' séecan jamuán ɨ úucaa ɨ maj naa tyí'tyetyeɨɨtyee, majta tzáahuatyi'ra'aj hua' jimi tyí'cha'ɨj, majta a'ɨ́ɨmaj ɨ tyétyacaa ɨ maj jéehua tyi'tíj jɨn juxɨé'va'ca'aj a'ájna a chájta', ca'nyíjra'aj mu huo'ta' mej mij je'ej pua'aj huó'uurej a'ɨ́jcɨ ɨ Pablo, majta ɨ Bernabé, mej mij hue'rá'ityej jo'maj jo'cháatɨma'caa.
51 Matɨ'ɨj mij a'ɨ́ɨmaj jaatacá'tzɨj ɨ juca'quéj tɨ'ij cáaxɨj ɨ chuéj, mej mij a'ɨ́ɨmaj ɨ tyeítyee jáamua'reej maj ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi, aj mu mij jo'cɨ́j, a'ájna a'chájta' a tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Iconio.
52 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyá'tzaahuatye', naa mu tyúutyamua'va'ca'aj, ajta a'ɨ́ɨn jéehua hua' jitze séjria'ca'aj ɨ júuricama'ra' ɨ Dios.

14

Matɨ'ɨj a'áa tyihuojo'mua'aj a'ájna a Iconio a'ɨ́jna ɨ Pablo ajta ɨ Bernabé

1 Matɨ'ɨj a'áa ja'rá'aj a'ájna a Iconio, a'ɨ́jna ɨ Pablo, ajta ɨ Bernabé, aj mu mij utyájrupij ɨ hua' tyeyúuj tzajta' a'ɨ́ɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, matɨ'ɨj mij tzáahuatyi'ra'aj jɨn tyihuo'mua'aj a'ɨ́ɨjma ɨ tyeítyee, a'ɨ́j mu jɨn jéehua tyá'antzaahuaj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, majta ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can.
2 Majta séecan ɨ maj quee tyá'tzaahuatya'ca'aj, a'ɨ́ɨ mu ca'nyíjra'aj huo'ta' a'ɨ́ɨjma ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can, mej mij a'ɨ́ɨmaj je'ej pua'aj huojo'namuajraj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyá'tzaahuatye'.
3 A'ɨ́j mu jɨn a'áa já'tyeej a'ɨ́jna ɨ Pablo, ajta ɨ Bernabé, a'ɨ́j mu jitze tyi'ca'nyáaj ɨ tavástara' metyihuo'ɨxaaj, ajta ɨ tavástara' a'yaa pu tyá'xa'puɨ'ɨntaria'ca'aj je'ej maj a'ɨ́ɨmaj tyí'xajtaca'aj, a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ Dios hua'xɨe've', a'ɨ́j pu jɨn ca'nyíjra'aj huo'ta' mej mij a'yan huárɨnyij, majta jáamua'reej ɨ tyeítyee yee ɨ Dios mu jitze aróoca'nyej.
4 Majta ɨ tyeítyee ɨ maj a'áa já'chajca'aj a chájta', a'ɨ́ɨ mu jé'ta' huacɨ́j, séecan mu a'ɨ́ɨjma jamuán ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, majta séecan a'ɨ́ɨjma jamuán ɨ Jesús maj jamuán huacɨ́j.
5 Aj mu mij a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can, a'ɨ́ɨ mu jaaxá'puɨ'ɨntarej a'ɨ́ɨjma jamuán ɨ maj tyityatatyíj, mej mij huo'tyá'xɨ'ɨn, majta huo'tyáto'sixɨ'ɨn tyetyéj jɨme'.
6 Ajta a'ɨ́jna ɨ Pablo ajta ɨ Bernabé, matɨ'ɨj jáamua'reeri' aj mu mij huatóo'uj, a'áa mu ja'rá'aj a tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Listra, ajta a tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Derbe, a'áa pu jitzán ja'ajtyáma'can a'ájna a Licaonia, majta néijmi'que' a'áa tɨ hua'ca'aj,
7 jo'maj majta huaja'ɨxaatya'ca'aj ɨ tyeítyee ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios.

Matɨ'ɨj jaatyáto'sixɨj a'ɨ́jcɨ ɨ Pablo a'ájna a Listra

8 A'áa pu sɨ́ɨj jo'tyávaaca'aj a'ájna a Listra, tyévij tɨquee ráyi'vaaca'aj. Capu huáyi'caa, ji'nye a'yaa pu éenye'ej huanɨe'huaca'. A'ɨ́jna ɨ tyáatɨ' a'áa pu jo'tácatyii,
9 jatyanamuáarasima'aj je'ej tɨ tyí'xajtaca'aj a'ɨ́jna ɨ Pablo, tɨ'quij ɨ Pablo jaaséej tɨ jéehua tyá'tzaahuatya'ca'aj tɨ'ij huarúj.
10 Aj pu'ij a'yan tyaatajé ca'nyíin jɨme' tɨjɨn:
—Huatyéjchaxɨj, tyámua' naa.
Tɨ'quij a'ɨ́ɨn ájtzunaca', ajta je'en huatyóochej tɨ rájra'nyij.

11 Matɨ'ɨj jaaséej je'ej tɨ tyi'tíj huáruuj ɨ Pablo, aj mu mij huatyejíihuajra ɨ tyeítyee junyúucaa jɨme' ɨ maj jɨn tyí'xaj a'ájna Licaonia, a'yaa mu tɨjɨn:

—Dioosij mu yava'cáanyej, a'yaa muaasé'rihua'aj matɨ'ɨj tyétyacaa mej mij yahuataséjre'en tajimí.

12 A'yaa mu tyu'taxájtaca' tɨjɨn, a'mújna mu Bernabé, a'íɨ pu a'íjna pué'een ɨ dios tyaj a'yan jatamuá'muaj tɨjɨn, Júpiter, ajta a'mújna mu Pablo, a'íɨ pu a'íɨn pué'een a'íjna ɨ Mercurio, a'yaa mu jaatamua'aj a'íjcɨ ɨ Pablo, ji'nye a'íɨ pu tyí'xajtaca'aj.

13 A'íjna ɨ puaaríj tɨ jɨn tyí'huɨɨre' ɨ tyeyúuj tzajta', Júpiter tɨ ántyapuaj a'áa tɨ jo'tyávaaca'aj jo'tɨj jo'tyárutyi'ɨj a chájta', a'íɨ pu túuru'uj ajootoj, ajta ɨ xúuxu'uj tɨ to'tyátutzijhua, majta ɨ tyeítyee, a'yaa mu tyá'xɨe'va'ca'aj maj tyihuo'támu'vejritye'en.

14 Matɨ'ɨj jáamua'reeri' a'íjna ɨ Pablo, ajta ɨ Bernabé, aj mu mij tya'cásujtza'naj ɨ tyúucaanaa, matɨ'ɨj mij áan jo'tyájrupij ɨ tyeítyee tzajta' mua'antyijíihuaj,

15 a'yaa mu tɨjɨn:

—Mua'aj tyétyacaa, ¿jɨ'nye sij tásɨj a'yan tyí'tyarɨcɨj? Ityáj tu tyajta tyétyacaa pué'een, yaa siatɨ'ɨj mua'aj. A'yaa tu een jɨme' mujo'vá'ju'un tyata'aj jamuaaté'exaatye'en siaj sij jaatapuá'cɨtaj a'íjcɨ ɨ tɨquee tyi'tíj huɨɨre', siajta ja'antzaahuatye'en ɨ Dios tɨ júurɨj, ɨ tɨ jaatyátaahuaca' ɨ tajapuá, ajta ɨ cháanacaj, ajta ɨ jájtyɨj, ajta néijmi'ɨ tɨ'ɨj na'aj pua'máj tyí'sejre'.

16 A'náj ɨmuáj pu a'yan tyu'ríj, Dios pu tyu'tá' maj ɨ tyeítyee a'yan rɨjcaj je'ej maj a'íɨmaj tyá'xɨe'va'ca'aj.

17 Capu a'náj quee a'yan rɨjcaj je'ej tɨ tyúuxɨe've', a'íjcɨ jɨme' ɨ tɨ tyámua' rɨcɨj, ji'nye a'íɨ pu uhuaja'ta'ítyacaa ɨ víityee, ajta tɨ tyámua' tyú'cɨɨrej, ajta tyajamuaatá'sɨj ɨ sɨaj jáacua'nyɨj, siata'aj naa tyuutyámua've'ej.

18 Tyɨj majta meríj a'yan tyihuo'té'exaatya'ca'aj, tyámua' pu tyihuo'tatyési'huarɨj maj huo'tá'ijmuejra mej mij quee ɨ tyeítyee tyihuo'támu'vejritye'en.

19 Aj mu mij séecan ará'aj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, ɨ maj a'áa ja'ráacɨj a Antoquíia, majta a Iconio, matɨ'ɨj mij a'yan tyihuo'té'exaaj ɨ tyeítyee tɨ je'ej pua'aj tyí'tyevɨj ɨ Pablo. Aj mu mij ɨ tyeítyee jaatyáto'sɨj tyetyéj jɨme' a'íjcɨ ɨ Pablo, a'yaa mu tyí'mua'ajcaa tɨjɨn pu'ríj huamuɨ', matɨ'ɨj mij ji'rasa'riéechajraa ajéjre' ɨ chájta'naj jitze.

20 Ajta matɨ'ɨj a'íɨmaj ɨ maj tyá'tzaahuatye' tyúusɨɨj, a'íɨ mu mij eetyahuíistɨraj a'íjcɨ jimi ɨ Pablo, aj pu'ɨj ájchej, ajtáhua'aj ujo'tyájrupij u chájta', yaa ariá'pua'aj pu jó'raa a'íjcɨ jamuán ɨ Bernabé, a'áa mu jó'ju' a Derbe.

21 Matɨ'ɨj huo'ixáatya'aj ɨ nyúucarɨj ɨ Dios tɨ jɨn hue'rátoosɨj, a'ájna a Derbe, jo'maj jéehua huojo'mue'tɨj ɨ tyeítyee maj tyá'antzaahuaj, aj mu mij támɨj huariá'cɨj a'ájna a Listra, majta a'ájna a Iconio, majta a Antoquíia.

22 A'yájna yatɨj huaca'aj jéehua mu ca'nyíjra'aj huo'ta' a'íɨmaj ɨ maj tyá'tzaahuatye', a'yaa mu tyihuó'ixaaj mej mij a'yan tyityaajú'caj je'ej tɨ tyúuxɨe've', majta mu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨ ajta juxɨe've' maj jaapuéjtzitarej mej mij ujo'tyájrutyej jo'tɨj Dios tyejé'ijtaj.

23 Majta mu huáasɨj antyíhuo mej mij tyu'tyáhuɨɨre'en hua' tyeyúuj tzajta', matɨ'ɨj mij huatyéenyuj ɨ Dios jimi, majta huoo'ítzi'va'aj, aj mu mij jitzán huo'tyájto a'íjcɨ ɨ tavástara' ɨ maj jitzán tyá'antzaahuaj.

Ɨ Pablo ajta ɨ Bernabé, majtáhua'aj mu ujó'ju' a Antoquíia Siria tɨ jitze ajtyáma'can

24 Matɨ'ɨj mu jó'ju' a'ájna a Pisidia, a'áa mu mij ja'rá'aj séej chuéj japua tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Panfilia.

25 Matɨ'ɨj huo'ixáatya'aj ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios, a'ájna chájta' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Perge, aj mu mij támɨj jo'cíj a'ájna chájta' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Atalía.

26 A'áa mu báarcuj jitze atyáacɨj, matɨ'ɨj a'áa jó'ju' séej chuéj japua tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Antoquíia, a'ájna chájta' jo'maj yo'táhuaviiracaj tɨ ɨ Dios huó'cha'ɨɨn, mej mij a'yan tyu'muárɨe'en je'ej maj meríj tye'entyicɨ'ɨj.

27 Matɨ'ɨj a'áa ja'rá'aj a Antoquíia, aj mu mij hua'ajsɨɨ ɨ maj tyeyúuj tzajta' jusɨ'rihua'aj, néijmi'ɨ mu huo'té'exaa je'ej tɨ ɨ Dios tyu'muárɨej a'íɨjma jimi, je'ej tɨ ajta ɨ tavástara' tyihuo'tá' a'íɨjma ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can mej mij majta a'íɨmaj tyá'antzaahuatye'en.

28 Ɨ Pablo ajta ɨ Bernabé, a'áa mu á'tyeej hua' jamuán ɨ maj tyá'tzaahuatye'.

15

Matɨ'ɨj a'áa ja'tyúusɨɨ a Jerusalén

1 A'áa mu a'náj séecan ja'rá'aj a'ájna a Antoquíia, Judea maj ja'ráacɨj, matɨ'ɨj mij huatyóohuij maj a'yan tyihuó'mua'tyej ɨ ju'ihuáamua', tɨquee je'ej tyíɨ'rɨj tɨ Dios

tyihuo'tú'uunyi' tɨpua'aj mequee ja'antyisíjchej ɨ junavíj, a'yájna tɨ'ɨj tyeetyájtoo ɨ Moisés.

2 A'íjna ɨ Pablo, ajta ɨ Bernabé, tyámua' mu tyihuó'ixaaj tzáahuatyi'ra'aj jɨme', matɨ'ɨj mij a'íɨjma antyíhuo a'íjcɨ ɨ Pablo majta ɨ Bernabé, majtáhua'aj séecan, mej mij a'áa jó'ju' a Jerusalén, majta je'en jaaxá'puɨ'ɨntare'en a'íɨjma jamuán ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta ɨ huáasij ɨ maj jusɨ'rii u tyeyúuj tzajta' a Jerusalén.

3 Matɨ'ɨj a'áa ja'ráacɨj a Antoquíia, a'áa mu je'ré'nyej a Fenicia, majta a'ájna a Samaaria, majta huo'té'exaa maj majta a'íɨmaj ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can tyá'antzaahuaj ɨ Dios jimɨ. Aj mu mij huatóotyamua'vej a'íɨmaj ɨ maj tyá'tzaahuatye' matɨ'ɨj huó'namuajri' je'ej maj tyí'xajtaca'aj.

4 Matɨ'ɨj a'áa ja'rá'aj a Jerusalén a'íjna ɨ Pablo ajta ɨ Bernabé, tyámua' mu tyihuo'tyéeje a'íɨmaj ɨ maj jusɨ'rii u tyeyúuj tzajta', majta ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta ɨ huáasij. Matɨ'ɨj mij néijmi'ɨ huo'té'exaa je'ej tɨ ɨ Dios tyámua' tyú'ruuj hua' jimi ɨ séecan ɨ tyeítyee.

5 Majta séecan a'íɨmaj ɨ fariseos ɨ maj majta tyá'tzaahuatye', a'íɨ mu ájhuiixɨj, matɨ'ɨj mij a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:

—Juxɨe've' maj ja'antyísiichixɨ'ɨn ɨ junavíj a'íɨmaj ɨ maj tyá'tzaahuatye' ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can, miche' ja'rá'astej néijmi'ɨ je'ej tɨ tyu'ta'íjtaca' a'íjna ɨ Moisés.

6 Aj mu mij tyúusɨɨj a'íɨmaj ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta ɨ huáasij, mej mij tyi'huóo'ixaatye'en a'íjcɨ jɨme'.

7 Matɨ'ɨj a'tzúj a'tyéevi'ɨj maj tyí'xaj, aj pu'ɨj ɨ Pedro ájchej, tɨ'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Nye'ihuáamua', mua'aj xu seríj jamua'reej a'náj tɨ ɨmuáj ɨ Dios na'antyíhuoj nyéetzij, nyej nyij huo'té'exaatye'en ɨ nyúucarɨj tɨ jɨn Dios tyihuo'tú'uunyi' ɨ maj quee Israel jitze ajtyáma'can, mej mij a'íɨmaj tyá'antzaahuatye'en.

8 Ajta ɨ Dios, ɨ tɨ jú'mua'ree je'ej tɨ a'tíj tyí'mua'tzej ɨ jutzájta', a'íɨ pu taataséjra tɨ huo'taxɨé'vej, ji'nye a'yaa pu cha'tána'aj tyihuo'tá' a'íjna ɨ ju júuricamej tɨ'ɨj huatyá'itzeere'en a'íɨjma tzajta' tɨ'ɨj ajta ityájma tyitaatá'.

9 A'íjcɨ jimi ɨ Dios, néijmi'ɨ tu taxa'aj tyana'aj een, ji'nye a'yaa pu cha'tána'aj tyámua' tyihuó'ruuj matɨ'ɨj jimí tyá'antzaahuaj.

10 A'íj pu jɨn, ¿ji'nye een jɨme' a'yan setyá'xaj ɨ Dios a'íjcɨ jɨme' siaj tyihuá'ijtye' a'íɨjma ɨ maj tyá'tzaahuatye' yi'ráj jɨme' ɨ maj quee ja'viicue'raca'aj ɨ tahuásimua'cɨ'ɨj, tyajta ityáj?

11 Ajta a'yájna, a'yaa tu tyá'tzaahuatye' tyaj quee tyu'nájchitaca', a'íjcɨ jɨme' tɨ tavástara' tajapuá huatanyúj, a'yaa pu cha'tána'aj hua' japua tyu'tányuusij a'íɨjma.

12 Aj mu mij néijmi'ɨ huatyápua'riaca' ɨ maj tyí'xajtaca'aj, matɨ'ɨj mij huó'namuajri' je'ej maj tyihuá'ixaatya'ca'aj a'íjna ɨ Pablo, ajta ɨ Bernabé. Néijmi'ɨ mu huo'té'exaa je'ej tɨ ɨ Dios tyihuo'tá' mej mij tyi'tíj huo'taséjratye'en ɨ maj jɨn tyámua' tyo'taséj, a'íɨmaj ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can.

13 Matɨ'ɨj ja'antyipuá'rij ɨ maj tyí'xajtaca'aj, aj pu'ɨj Santiago a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:

—Nye'ihuáamua', sianáanamuajri'.

14 Simón pu taaté'exaa tɨ ɨ Dios huo'tyáhuɨɨ a'íɨjma ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can, séecan ɨ tyeítyee tzajta' mej mij majta tyámua' tyaatá'an.

15 Je'ej maj tyí'xaj a'íɨmaj, a'yaa mu cha'taj mana'aj ará'tyeej tyo'yú'xaca' ɨ maj tyí'xajtaca'aj ɨ Dios jitze ma'can, a'yaa pu tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze,

16 a'yan tɨjɨn:

Tɨ'ɨj antyúucɨ'tyij, aj nu xaa nyij nyáaj uvé'nyesij.
A'íjna ɨ chi'ra'an ɨ David, ɨ tɨ arí á'vej, nyáaj nu nyajtáhua'aj já'ajca'nyej.
Nyáaj nu ja'antyítaahuaj jájcuan a'íjcɨ jitze ɨ tɨ ooj ajá'ajnyee.
17 Mata'aj mij séecan jáahuoonyɨj ɨ tavástara', a'íɨjma jamuán ɨ tyeítyee ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can,
ɨ maj meríj nyejitzé pu huatóomua'aj.
18 Ɨ tavástara' pu jájcuaj ɨmuáj tyu'tá' maj a'íjcɨ tyú'mua'tyij, ajta ará'tyeej tɨ tyu'tá' ɨ junyúucaa.

19 'A'íj nu jɨn a'yan tyajá'mua'ixaatye' tyaj quee tyihua'antyiú'nyi'ra'an a'íɨjma ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can ɨ maj majta ja'antzaahuatye'sij ɨ Dios.

20 Jéetze' pu tyí'huɨɨre' tyaj tyihuo'ta'ítyi're'en yu'xarij jitze, tyej tyij a'yan tyihuo'té'exaatye'en maj quee tyí'cua'caj ɨ maj tyu'támu'vejritaca' hua' jimi ɨ hua' dioosij, majta quee juxana'cɨria'aj úucaa jamuán, majta ɨ úucaa quee juxana'cɨria'aj ɨ tyétyacaa jamuán, majta quee jacua'caa hue'ria'ra' tyi'tíj maj jaatyácue'mi'in, ajta maj quee jacua'caa ɨ xúuria'ra'.

21 Ji'nye matɨ'ɨj mana'aj tyityeetyóohuij jo'maj jo'cháatɨmee, tyeɨ́tyee mu séejre' maj huá'ixaatye' je'ej tɨ tyo'yú'xaca' a'ɨ́jna ɨ Moisés, ɨ maj hua' tyeyúuj tzajta' já'ji'vii tɨ'ɨjta atyojo'ré'nyej a'ájna xɨcáara' maj jitzán juso'pii.

Ɨ yu'xarij maj huo'ta'ítyi'ri' a'ɨ́ijma ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can

22 A'ɨ́imaj ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta ɨ huáasɨj, majta néijmi'i ɨ maj jusɨ'rii u tyeyúuj tzajta', a'ɨ́i mu jo'xá'puɨ'ɨntarej maj séecan antyíhuoonyij, mej mij huo'ta'ítyej a Antoquíia, a'ɨ́ijma jamuán ɨ Pablo, ajta ɨ Bernabé. A'ɨ́j mu antyíhuo ɨ Judas tɨ ajta a'yan ántyapuaj tɨjɨn Barsabás, majta a'ɨ́jcɨ ɨ Silas, a'íi mu a'ɨ́in pué'een ɨ tyétyacaa maj jéehua juxɨe've' hua' tzajta' ɨ maj tyá'tzaahuatye'.

23 A'ɨ́ijma mu jimi jaata'ítyaca' ɨ yu'xarij tɨ a'yan tyá'xaj tɨjɨn:

"Ityáj ɨ tyaj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta ɨ huáasij ɨ tyaj tasɨ'rii ɨ tyeyúuj tzajta', yaa tu já'muatyojtye' mu siaj tyá'tzaahuatye', siajta séej chuéj japua jo'cháatɨmee a'ájna Antoquíia, siajta a'ájna Siria, ajta a'ájna a Cilicia.

24 Tu'rɨj jáamua'reeri' maj séecan iiye'ej jo'cɨj tyaj quee ityáj huo'ta'ítyaca', a'ɨ́i mu mij tyajamua'antyiú'nyi' a'ɨ́jcɨ jɨme' je'ej maj tyajá'mua'ixaatye', a'ɨ́j xu sij jɨn quee che' je'ej jájtyoovej.

25 Ji'nye néijmi'i tu'rɨj a'yan tyo'xá'puɨ'ɨntarej tyaj séecan antyíhuoonyij ityájma maj jitze ajtyáma'can, tyata'aj tyij huo'ta'ítyej ja'mua jimi, a'ɨ́ijma jamuán ɨ Pablo, ajta ɨ Bernabé,

26 A'ɨ́imaj mu merɨj a'yan tyityatóomua'aj maj huá'cui'nyij a'ɨ́jcɨ jimi ɨ tavástara' ɨ Jesús tɨ ajta Cɨrɨístu' pué'een.

27 A'ɨ́j tu jɨn huo'ta'ítyaca' a'ɨ́jcɨ ɨ Judas, tyajta ɨ Silas, a'ɨ́i mu jamuaaté'exaatye'sij néijmi'i je'ej tyaj tyerɨj tyaaxá'puɨ'ɨntarej.

28 A'yaa pu tyámua' naa tya'rá'najchaca' a'ɨ́jcɨ ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, ajta ityájma, tyaj quee jéehua tyi'tɨ́j jɨn tyajá'mua'ijcatye'ej, sulu a'ɨ́j tu'uj ɨ tɨ jéetze' juxɨe've'.

29 Siaj quee jacua'caa ɨ ya'muáatyee hue'ra' ɨ maj hua' mu'vejritacaa ɨ judioosij jimi, caxu siajta jacua'caj hue'ria'ra' ɨ tyi'tɨ́j tɨ huatyácue'mi'nyi'huaca' nusu ɨ xúuria'ra', caxu siajta juxana'ciria'aj úucaa jamuán, majta ɨ úucaa quee majta juxana'ciria'aj ɨ tyétyacaa jamuán. Tɨpua'aj a'yan xáarɨnyij a'ɨ́jcɨ jɨme' je'ej tyaj tyajá'mua'ixaatye', tyámua' xu tyityeetyá'ɨtzeere'sij ɨ Dios jimi. A'yaa tu tyaja'muatyojtzi're'."

30 Matɨ'ɨj a'ɨ́imaj huo'tatyóotya'aj, aj mu mij jo'cíj a'ájna a Antoquíia, aj mu mij hua'ajsɨɨ néijmi'caa ɨ maj tyá'tzaahuatye', matɨ'ɨj mij huo'tapíj ɨ yu'xarij.

31 Matɨ'ɨj a'ɨ́imaj ɨ maj tyá'tzaahuatye' jo'jíjvej ɨ yu'xarij, tyámua' mu naa ty-ityaatóotyamua'vej, ji'nye jéehua pu ca'nyíjra'aj huo'ta'.

32 Ajta a'ɨ́jna ɨ Judas, ajta ɨ Silas, ɨ maj majta tyihuá'ixa'tyahua'aj ɨ Dios jitze ma'can, a'ɨ́i mu jéehua ca'nyíjra'aj huo'ta' ɨ ju'ihuáamua' a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ maj tyihuo'té'exaaj.

33 Matɨ'ɨj a'tzúj a'áa a'tyéevi'ij, aj mu mij ɨ maj tyá'tzaahuatye' tyámua' naa tyihuo'tatyójtyej mej mij juxáahuaj jó'cɨɨnyej, mata'aj mij majtáhua'aj a'áa ja'rá'astij a'ɨ́ijma jimi ɨ maj uhuojo'ta'ítyaca'.

34 Ajta a'ɨ́jcɨ ɨ Silas, a'yaa pu tya'ránajchaca' tɨ a'áa jo'tyá'ɨtzeere'en.

35 Ajta a'ɨ́jna ɨ Pablo, ajta ɨ Bernabé, a'ɨ́i mu Antoquíia jo'tyá'ɨtzee, majta séecan ja-muán, móoche' mu tyihuá'mua'tyajca'aj, majta huá'ixaatya'ca'aj ɨ tavástara' nyuucaaj.

Tɨ'ɨj ɨ Pablo ajtáraa a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Bernabé

36 A'tzúj a'tyéevi'caj, aj pu'ij ɨ Pablo a'yan tyaaté'exaa a'ɨ́jcɨ ɨ Bernabé tɨjɨn:

—Tyooj tyajtáhua'aj huojo'va'muáaren ɨ ta'ihuáamua' ɨ maj a'áa jo'cháatɨmee néijmi'que' jo'tyaj tyerɨj huojó'ixaa ɨ nyúucaria'ra' ɨ tavástara', tyata'aj jáamua'reej je'ej tɨ tyihuá'huiɨre'.

37 Ajta a'ɨ́jna ɨ Bernabé, a'ɨ́j pu vi'tɨ́mu'caj ɨ Juan, ɨ maj majta a'yan jatamuá'muaj tɨjɨn Marcos.

38 Ajta a'ɨ́jcɨ ɨ Pablo capu ja'ránajchaca' tɨ já'anvi'tɨj, ji'nye ɨ Marcos pu a'áa huojóohua'xɨjca'aj a'ájna a Panfilia, capu che' hua' jamuán tyihuá'mua'tyajca'aj.

39 A'ɨ́j mu jɨn quee tyámua' tyo'xá'puɨ'ɨntarej, matɨ'ɨj mij juxáxuɨ'ij jo'cíxɨj, ajta a'ɨ́jna ɨ Bernabé, a'ɨ́j pu jo'ví'tɨj ɨ Marcos, báarcuj jitze mu jo'cíj a'ájna a Chipre.

40 Ajta a'ɨ́jna ɨ Pablo, a'ɨ́j pu huatajé ɨ Silas tɨ'ij jamuán jó'me'en, majta a'ɨ́imaj ɨ maj tyá'tzaahuatye', a'ɨ́i mu jaatáhuaviiri' ɨ tavástara' tɨ'ij huó'cha'ɨin a'ɨ́ijma ɨ maj hua'puaj, matɨ'ɨj mij jo'cíj.

41 A'áa mu huatyéenyej a'ájna a Siria, majta a'ájna a Cilicia, ca'nyíjra'aj mu hua'tá'caria'aj ɨ hua' tyeyúuj tzajta' ɨ maj tyá'tzaahuatye'.

16

Tɨ'ɨj Timoteo hua' jamuán ujó'mej a'ɨ́ɨjma ɨ Pablo ajta ɨ Silas

1 A'ɨ́jna ɨ Pablo, ajta ɨ Silas, a'áa mu jo'ré'nyej a Derbe, majta a'ájna a Listra, a'áa mu séej jo'tyoo tɨ tyá'tzaahuatye', tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Timoteo, ajta ɨ náanajra' Israel pu jitze ajtyáma'can, ajta ɨ táatajra' griego pu pué'een.

2 Tyámua' mu yó'mua'rajca'aj a'ɨ́jcɨ ɨ Timoteo a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyá'tzaahuatye' ɨ Listra maj já'ma'can, majta ɨ Iconio maj já'ma'can.

3 A'ɨ́jna ɨ Pablo, a'yaa pu tyá'xɨe'va'ca'aj tɨ ɨ Timoteo ujó'me'en hua' jamuán, a'ɨ́j pu jɨn jaata'ɨ́jtaca' maj ja'antyisɨ́jchej ɨ navíira' mej mij quee je'ej tyá'mua'tziire'ej a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, ji'nye néijmi'i mu jamua'reeriaca'aj tɨ griego pué'eenye'ej ɨ táatajra' a'ɨ́jcɨ ɨ Timoteo.

4 Néijmi'que' jo'maj jo'ré'nyinyiica'aj tɨ'ɨ́ɨj na'aj tye'chájta'najmee, a'áa mu huó'ixaaj ɨ tyeɨ́tyee je'ej maj tyaaxá'puɨ'ɨntarej ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta ɨ huáasɨj ɨ tyeyúuj tzajta' maj tyí'huɨ́ire' a Jerusalén.

5 A'ɨ́ɨmaj ɨ maj jusɨ'rihua'aj, a'ɨ́ɨ mu ca'nyíjra'aj tóoa'care'ej ɨ maj jitzán tyá'tzaahuatye', a'ɨ́j mu jɨn támui'risima'aj ɨ maj tyá'tzaahuatye'.

Pablo pu jimí huataséjre a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j Macedonia tɨ já'ma'can

6 Ajta ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, capu huo'ta' maj huó'ixaatye'en ɨ nyúucarɨj a'ájna a Asia, a'áa mu huatyéenyej a Frigia majta a'ájna a Galacia,

7 a'áa mu véjri' tanyéj jo'tɨj ja'vá'asej sɨ́ɨj ɨ chuéj tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Misia. A'yaa mu tyí'mua'ajcaa maj utyájrutyej a'ájna chuéj japua tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Bitinia, ajta capu huo'ta' ɨ júuricama'ra' ɨ Dios.

8 Matɨ'ɨ́ɨj mij antacɨ́j után jitze pujmua' a Bitinia, matɨ'ɨ́ɨj mij a'áa je'cáanyej chájta' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Troas.

9 Tɨ́ca' pu ɨ Pablo tyi'tɨ́j huaséj, tɨ a'áa jo'tyávaaca'aj után jitze pujmua', a'tɨ́j tɨ séej chuéj japua já'ma'can tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Macedonia, jéehua pu jaatáhuaviiri' a'yan tɨjɨn: "Eetára' yu jitze pujmua' pata'aj taatáhuɨ́ire'en."

10 Tɨ'ɨ́ɨj a'yan tyu'séeraj a'ɨ́jna ɨ Pablo, jiye'tzín tu tyámua' huátaruuj tyej tyij antácɨɨ́nyej a'ájna a Macedonia, ji'nye a'yaa tu tyá'mua'reeriaca'aj tɨ ɨ Dios taatajé tyej tyij huo'té'exaatye'en ɨ nyúucarɨj tɨ jɨn Dios hue'rátoosɨj.

Matɨ'ɨ́ɨj tyihuo'mua'aj a'ájna a Filipos

11 A'ájna a Troas a'áa tu ɨ báarcuj jitze atyáacɨj, tyatɨ'ɨ́ɨj tyij jo'cɨ́j a'ájna a Samotracia jo'tɨj chuéj já'ajnyeej a jáata', yaa ariá'pua'aj tutyij ará'aj a'ájna chájta' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Neápolis.

12 Tyajta je'en a'áa jo'cɨ́j, aj tu tyij a'áa ja'rá'aj séej ɨ chájta'naj jitze tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Filipos. A'áa mu já'chajca'aj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Roma jitze ajtyáma'can, a'íi pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ chájta'naj tɨ jéetze' juxɨe've' a'áa tɨ huataca'aj a Macedonia. A'áa tu á'tyeej a'chu pua'an xɨcáj.

13 A'náj matɨ'ɨ́ɨj pua'aj juso'pihua'aj, aj tu tyij iiráacɨj a jéjre' chájta', a'áa tu jo'ré'nyej véjri' játye', tyej tyij jáahuoonyɨj jo'tɨj jáaɨ'rij tyaj huatyényuunyɨj ɨ Dios jimi. A'áa tu oorá'saca', tyatɨ'ɨ́ɨj tyij huo'té'exaa ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios a'ɨ́ɨjma ɨ úucaa maj tyúusɨɨ́ria'ca'aj.

14 Sɨ́ɨj ɨ íitɨ', a'yaa pu ántyapuaaca'aj tɨjɨn Lidia, Tiatira pu já'ma'can a'ɨ́jna, cáanarɨj pu tyí'to'racaria'aj tɨ tyí'nacamuaa. A'ɨ́ɨ pu ajta tyá'tzaahuatya'ca'aj ɨ Dios jimi, aj pu'ɨj Dios jaatá' tɨ'ɨj tyámua' tyáanamuaj je'ej tɨ tyí'xajtaca'aj a'ɨ́jna ɨ Pablo.

15 Aj pu'ɨj huáɨ'huaca', majta néijmi'i ɨ ihuáamua'mua', ajta a'yan tyitaatajé a'ɨ́jna ɨ Lidia tɨjɨn:

—Tɨpua'aj a'yan tyajamuá'miteeraste'ej ɨ nyaj nyerɨ́j ja'tzaahuatye' a'ɨ́jcɨ ɨ tavástara', siata'aj mujo'vá'ju'un nyaj jamuán jó'nyaj ja'chej.

Aj pu'ɨj ca'nyéjrɨj jɨme' taatajé.

16 Séej pu a'yan tyu'rɨ́j, tyatɨ'ɨ́ɨj a'áa joojú'caj jo'tyaj tyiye'ixa'tyehua'aj ɨ Dios, a'áa tu ɨ́jmue'estaj ja'antyinájchaca' tɨ tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj tɨ támua'rej. Séecan pu jimi ajtyávaaca'aj tɨ'ɨj jéehua túmii huo'mué'tɨste'en.

17 Tɨ'quɨj a'ɨ́jna ɨ íitɨ' taatavén, a'áa pu ja'vé'jijhuasima'aj tacújta' a'yan tɨjɨn:

—A'múumaj mu tyétyacaa mu jahuɨ́ire' ɨ Dios ɨ tɨ tajapuá já'sejre' a'yaa mu mij tyajá'mua'ixaatye' je'ej tɨ tyíɨ'rij tɨ Dios tyajamuaatú'uunyí'.

18 Á'tyeej tɨ a'yan tyihuojó'vajran, 'asta na'aj quee ɨ Pablo jatyúna'vej, aj pu'ɨj ooré'nyeeriaca', tɨ'quɨj a'yan tyaatajé a'ɨ́jcɨ ɨ tyiyáaru' tɨjɨn:

—A'yaa nu tyí'mua'ɨjtye' a'ɨ́jcɨ jitze ma'can ɨ Cɨríistu' paj iirájra'nyɨj a'mújcɨj jitze mu ɨ́jmue'estaj.

Tɨ'ɨj a'yan tyaatajé, aj pu'ij iirájraa a'ɨ́jcɨ ɨ íitaj tzajta'.
19 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyé'ijtya'ca'aj ɨ ɨ́jmue'estaj, matɨ'ɨj jáamua'reeri' tɨquee che' je'ej tyíɨ'riitaca'aj maj jaamué'tɨn ɨ túmii a'ɨ́jcɨ jimi, aj mu mij huo'vívi' a'ɨ́ɨjma ɨ Pablo majta ɨ Silas. Matɨ'ɨj mij huojo'ví'tɨj a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj tyí'ijta a'ájna jo'tɨj ja'rájta'cuaj.
20 Matɨ'ɨj mij a'yan tyihuo'té'exaaj ɨ juéesɨj tɨjɨn:
—A'íimaj ɨ tyétyacaa, Israel maj jitze ajtyáma'can, jéehua mu hua'jaaxɨejtye'ej iiye'ej maj huacháatɨmee.
21 Yi'ráj mu tamua'tyej tɨquee je'ej tyíɨ'rij tyaj ja'antzaahuatye'en, na'ríɨj tyaj a'yan huárɨnyij ityáj ɨ tyaj Roma jitze ajtyáma'can.
22 Matɨ'ɨj mij ɨ tyeɨtyee huo'tájaaxɨejvi'ri' a'ɨ́jcɨ ɨ Pablo, majta ɨ Silas, aj mu mij ɨ juéesɨj tyu'ta'ɨ́jtaca' maj tyihua'cáa'ri'raxɨ'ɨn ɨ tyihuá'caanaa, majta hue'riá'vaxɨ'ɨn.
23 Matɨ'ɨj jéehua huo'tyaváaxɨ'ɨj, aj mu mij hue'tyáanaj, majta jaata'ɨ́j ɨ tɨ tyí'cha'ɨ́ɨj tɨ huó'cha'ɨɨn tyámua' naa.
24 Aj pu'ij a'ɨ́jna ɨ maj tyéecha'ɨɨraj, a'ɨ́ɨ pu a'úun huojo'tyájto jo'tɨj quee já'ɨ'rij maj iirá'cɨɨnyej, ajta ɨ huá'ɨɨcaj, a'áan pu a'nárujtya'xɨj ɨ táabla jitze.
25 A'tzáaj jé'ta' tíca', a'ɨ́jna ɨ Pablo ajta ɨ Silas, móoche' mu tyenyúusima'caj ɨ Dios jimi, majta tyí'chuiicaca'aj, majta ɨ séecan ɨ maj nami'huaca'aj hua' jamuán, a'ɨ́ɨ mu huá'namuajraca'aj,
26 tɨ'ɨj jiye'tzín jɨme' huatóoca'tzɨj ɨ chuéj, ajta ɨ chi'ij jo'maj je'tyánami'huaca'aj, ca'nyíin pu huatóoca'tzɨj. Aj pu'ij tya'antácuunyixɨj jo'maj je'tyánami'huaca'aj, ajta tyí'ijtzaanyixɨj ɨ cadéenaj ɨ maj jɨn anajɨ'qui'huajma'caaj ɨ maj námi'.
27 Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'cha'ɨɨca'aj, tɨ'ɨj huájɨj, aj pu'ij jaaséej tɨ arí tya'antacúunyi'huajma'caj jo'tɨj tyeje'tyanámi'huajma'caa, tɨ'quij juchúun ɨ́jcutaca' tɨ'ij huóoje'caj, ji'nye a'yaa pu jaata'aj maj merɨj iiráacɨj ɨ maj nami'huaca'aj.
28 Ajta ɨ Pablo, a'yaa pu tyaatajé ca'nyíin jɨme' tɨjɨn:
—Capáj asɨ́ɨj je'ej ja'uurej, yú'tyaj tyooj néijmi'i iiráatyij.
29 Aj pu'ij tɨéj huáhuo ɨ tɨ tyí'cha'ɨɨca'aj, tɨ'quij huatéechisima'aj ujo'tyájrupij jo'maj já'nami'huaca'aj, aj pu'ij tyítunutaca' a'ájna véjri' jo'maj jo'tyú'uuca'aj a'ɨ́jna ɨ Pablo, ajta ɨ Silas.
30 Tɨ'quij hui'ráavi'tɨj, aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Ji'nye náarɨnyij tɨ'ij Dios tyinaatú'uunyi'?
31 Matɨ'ɨj mij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Ántzaahuatye' ɨ tavástara' a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús, aj pu ɨ Dios tyimuaatú'uunyi'raj, ajta a'ɨ́ɨjma ɨ maj ajamuán aja'chej.
32 Matɨ'ɨj mij jáa'ixaa ɨ nyúucaria'ra' ɨ tavástara' a'ɨ́jcɨ ɨ a'tɨ́j, majta a'ɨ́ɨjma ɨ maj jamuán aja'chej.
33 A'áa pu'uj tána'aj a'tzáaj tíca' a'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'cha'ɨɨca'aj, a'ɨ́ɨ pu huo'jó'sɨj ɨ maj tyí'puejtyi'huaca'aj, ajta je'en huáɨ'huaca' a'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'cha'ɨɨca'aj, majta ɨ maj jamuán aja'chej.
34 Tɨ'ɨj ɨj huojo'ví'tɨj ɨ juchéj, aj pu'ij tyihuo'cue'ej, ajta ɨ maj jamuán aja'chej, jéehua mu huatóotyamua'vej a'ɨ́jcɨ jɨme' maj ja'antzaahuaj ɨ Dios.
35 Iiya' mu'uj a'ɨ́ɨmaj ɨ juéesɨj huo'ta'ɨ́j ɨ xantáaru'uj, a'yaa mu tyaaté'exaa a'ɨ́jcɨ tɨ tyí'cha'ɨɨca'aj tɨ hue'rátoonyɨj a'ɨ́jcɨ ɨ Pablo ajta Silas.
36 Aj pu'ij a'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'cha'ɨj, a'yan tyaaté'exaa a'ɨ́jcɨ ɨ Pablo tɨjɨn:
—Manaata'ɨ́j ɨ juéesɨj nyaj jamui'rátoonyɨj, pu'ríj siaj juxáahuaj jó'cɨɨnyej.
37 Ajta a'ɨ́jna ɨ Pablo, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyí'cha'ɨ́ɨj tɨjɨn:
—Ityájma, ɨ tyaj romanos pué'een, a'ɨ́ɨ mu jéjrista' taatyáavaxɨj tyeɨtyee tzajta', majta quee xu tyi'tɨ́j taa'íhuo'raj je'ej tyaj tyi'tɨ́j jɨn tyityo'tyá'ɨtzee, matɨ'ɨj mij te'tyáanaj. ¿Nyi ijíɨj meri'ɨj támɨj jaxɨe've' maj tɨi'rátoonyɨj avíitzɨj jɨme'? Catu iiráaju', miche' a'ɨ́ɨmaj yeve'ré'nyej mata'aj a'ɨ́ɨmaj tɨi'rátoonyɨj.
38 Matɨ'ɨj mij ɨ xantáaru'uj a'yan tyihuo'té'exaaj a'ɨ́ɨjma ɨ juéesɨj je'ej tɨ tyu'taxájtaca' a'ɨ́jna ɨ Pablo, aj mu mij tyámua' tyu'tátzɨɨn a'ɨ́ɨmaj ɨ juéesɨj matɨ'ɨj jáamua'reeri' maj romanos jitze ajtyáma'cantaca'aj a'ɨ́jna ɨ Pablo ajta ɨ Silas.
39 Matɨ'ɨj mij ujó'ju' a'ɨ́ɨmaj ɨ juéesɨj mej mij utyojo'túu'uunyi' hua' jimi ɨ maj hua'puaj, aj mu mij hue'rájtoo, majta huo'ta'ɨ́j maj eerácɨɨnyej a'ájna a chájta'.
40 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj hua'puaj, a'ɨ́ɨ mu iiráacɨj jo'maj já'nami'huaca'aj, matɨ'ɨj mij a'áa jó'ju' Lidia tɨ ja'chej, matɨ'ɨj huo'séeraj majta ca'nyíjra'aj huo'tá'aj ɨ maj tyá'tzaahuatye', aj mu mij jo'cɨ́j.

17

Matɨ'ɨj tyúunyo'sɨ'ij a'ájna a Tesalónica

1 Matɨ'ɨj mij jo'cíj, a'íjna ɨ Pablo ajta ɨ Silas, a'áa mu jo'ré'nyej chájta' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Anfípolis, majta a tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Apolonia, matɨ'ɨj mij a'áa ja'rá'aj chájta' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Tesalónica, jo'tɨj hua' tyeyúuj já'sejre' a'íɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can.
2 Ajta a'íjna ɨ Pablo a'yaa pu'uj tyu'méj je'ej tɨ tyeyí'tɨhua'aj tɨ tyihuó'mua'tyej, a'úu pu jo'tyájrupɨj hua' tyeyúuj tzajta', tɨ'ɨj a'yan atyojo'ré'nyej a'ájna xɨcáara' jitze matɨ'ɨj pua'aj juso'pii, huéeicaj sáahuaj pu tyihuó'ixaaj ɨ yu'xarij jitze.
3 A'yaa pu tyihuá'ixaatya'ca'aj tɨ a'yan tyúuxɨe've' tɨ jajpuéetzij já'ra'nyij a'íjna ɨ tɨ Dios ja'antyíhuoj, ajta tɨ'ɨj huamuí', a'yaa pu ajta tyúuxɨe'va'ca'aj tɨ huatájuurej, a'yaa pu tyihuá'ixaatya'ca'aj tɨjɨn:
—A'íjna ɨ Jesús, ɨ nyaj já'mua'ixaatye' a'íɨ pu a'íɨn pué'een ɨ Cɨríistu'.
4 Séecan mu tyá'antzaahuaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, aj mu mij huo'jaahua a'íjcɨ ɨ Pablo, majta ɨ Silas. Jéehua mu majta tyá'antzaahuaj ɨ maj griego pué'een ɨ maj jana'michej ɨ Dios, majta mue'tíj ɨ úucaa ɨ maj jéetze' juxɨe've'.
5 Majta a'íɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, ɨ maj quee tyá'tzaahuatya'ca'aj, a'íɨ mu huápuɨ'ɨj huá'anchueerej, matɨ'ɨj mij séecan tyísɨɨ ɨ maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeɨtyee ɨ maj ámana'aj huacɨ'ɨj, mata'aj mij ca'nyíjra'aj huo'tá'an ɨ tyeítyee mej mij huatanyínyu'caj. Aj mu mij a'áa jó'ju' jo'tɨj Jasón ja'chej, a'íj mu mij huáhuo ɨ Pablo, majta ɨ Silas, mej mij huí'rávi'tɨj, majta tyu'tátuire'en ɨ tyeítyee jimi.
6 Ajta matɨ'ɨj quee huo'tyoj a'íɨjma ɨ maj hua'puaj, a'íj mu mij jo'jáj ɨ Jasón, majta séecan ɨ maj tyá'tzaahuatye', a'íɨjma mu jimi ahuojóotoj ɨ maj tyityatatyíj a chájta', majta a'yan tyitye'entyijíihua tɨjɨn:
—A'íimaj ɨ tyétyacaa ɨ maj tyi'jaaxɨejtaj néijmi'que' ɨ cháanacaj japua, a'íj mu jɨn meríj majta yará'aj,
7 ajta a'íjna ɨ Jasón, tyámua' pu tyihuo'tyéeje ɨ juchéj, néijmi'ɨ mu a'íɨmaj quee a'yan rɨcɨj je'ej tɨ tyí'ijta ɨ tajtúhuan, ji'nye a'yaa mu tyí'xaj tɨ síɨj ajtáhua'aj tyí'ijta, a'tíj tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Jesús.
8 Matɨ'ɨj a'íɨjma huánamuajri', je'ej mu pua'aj tyityo'tóomuajtyaca' ɨ tyeítyee, majta ɨ maj tyityatatyíj.
9 Aj pu'ij ɨ Jasón, majta ɨ séecan, túmii mu tyu'tá' a'íɨjma jimi ɨ maj tyityatatyíj, aj mu mij huo'tátoo.

Matɨ'ɨj a'áa jo'tyú'uuca'aj a Berea a'íjna ɨ Pablo ajta ɨ Silas

10 Tɨca' mu ɨ maj tyá'tzaahuatye' huo'ta'ítyaca' a'íjcɨ ɨ Pablo majta ɨ Silas, mej mij jiye'tzín jó'cɨɨnyej a'ájna chájta' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Berea, matɨ'ɨj a'áa ja'rá'aj, aj mu mij a'úu jo'tyájrupɨj hua' tyeyúuj tzajta' a'íɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can.
11 A'íɨmaj ɨ maj Berea ja'chej, jéetze' mu tyámua' naa tyí'tyetyeɨɨteristaca'aj mequee a'íɨmaj ɨ maj Tesalónica huacháatɨma'caa, naa mu tyámua' tya'ancuriáa' ɨ nyúucarij, a'náj tɨna'aj mu jahuooca'aj ɨ yu'xarij jitze mej mij jáamua'reej tɨpua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan je'ej maj tyihuá'mua'tyajca'aj.
12 A'íj mu jɨn mue'tíj tyá'antzaahuaj, majta mue'tíj ɨ griego maj jitze ajtyáma'can, a'íɨ mu majta tyá'antzaahuaj ɨ úucaa maj jéehua juxɨe've', majta ɨ tyétyacaa.
13 Majta ɨ Israel maj jitze ajtyáma'can, Tesalónica maj já'chajca'aj, matɨ'ɨj jáamua'reeri' tɨ ɨ Pablo huá'ixaatya'ca'aj ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios a'ájna a Berea, aj mu mij a'áa jó'ju', matɨ'ɨj mij huatyóohuij maj ca'nyíjra'aj huo'tá'an ɨ tyeítyee mej mij hua'aj jaaxɨejtye'en.
14 Majta a'íɨmaj ɨ maj tyá'tzaahuatye', a'íɨ mu quee á'tyeej, je'en mu jaata'ítyaca' ɨ Pablo tɨ'ij jó'ra'nyij a'ájna a tɨ ja'va'ástɨmee ɨ jájtyij tɨ ve'éj, ajta a'íjna ɨ Silas, ajta ɨ Timoteo, a'áa mu jo'tyá'ɨtzee a'ájna a Berea.
15 Majta ɨ maj Pablo jamuán huajú'ca'aj, a'íɨ mu jamuán ujó'ju' a'ájna chájta' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Atenas. Matɨ'ɨj támij huariá'cɨj, ajta ɨ Pablo a'yaa pu tyihuo'táhuaviiri' maj a'yan tyaaté'exaatye'en a'íjcɨ ɨ Silas majta ɨ Timoteo maj jiye'tzín uja'rá'cɨɨnyej a'ájna a Atenas.

Tɨ'ɨj Pablo a'áa jo'tyávaaca'aj a Atenas

16 Tɨ'ɨj Pablo óoche' hua'cho'va'caj a'ájna a Atenas, jéehua pu tyinyú'caca' ɨ jutzájta' a'íjna jɨme' tɨ huo'séj ɨ hua' dioosij ɨ maj iiratyé'tya'ajma'caa néijmi'que' a chájta'.
17 A'íj pu jɨn ɨ Pablo tyihuá'ixaatya'ca'aj hua' tyeyúuj tzajta' a'íɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta ɨ séecan jamuán ɨ Dios maj na'michej. A'náj tɨna'aj pu tyihuá'ixaatya'ca'aj a'íɨjma ɨ maj a'áa jo'tyú'uuca'aj a'ájna jo'tɨj tyaja'tuíihuaj tá'yi'ij.
18 Séecan mu a'áa jo'tyú'uuca'aj ɨ maj tyúumua'tyej ɨ maj a'yan hua'tamuá'muaj tɨjɨn epicúreos, majta séecan estoicos maj hua'tamuá'muaj, a'íɨ mu mij huatyóohuij maj tyu'xáj a'íjcɨ jamuán ɨ Pablo. Séecan mu mij a'yan tyí'xajtaca'aj tɨjɨn:
—¿Ji'nye tyí'xaj mu tɨ jéehua tyi'tyáxajta?

Majta séecan a'yan tɨjɨn:
—Cuxáa tyí'ta'ixaatye' séej jɨme' ɨ nyúucarij tɨ séej Dios jimi já'ma'can.
A'yaa mu tyí'xajtaca'aj, ji'nye Pablo pu tyihuá'ixaatya'ca'aj a'íjcɨ jitze ma'can ɨ Jesús, ajta je'ej maj tyityaatájuurij.
19 Matɨ'ɨj mij yo'ví'tɨj a'ájna jo'maj jóosɨ'rihua'aj a tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Areópago, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Nyi je'ej tyíɨ'rij tyaj jáamua'reej tyi'tíj tɨ pué'een mu paj jájcuan tyí'tamua'tyej?
20 Ji'nye petyí'ta'ixaatye' tyi'tíj jɨme' tyej quee yó'itej, tyá'xɨe've' tyaj jáamua'reej je'ej tɨ huatóomua'aj ɨ nyúucarij.
21 Majta néijmi'i ɨ maj Atenas já'ma'can, majta ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can ɨ maj meríj a'áa jo'cháatɨma'caa a Atenas, a'íj mu namuajraca'aj majta tyuu'ixáatye'ej je'ej tɨ jájcuan tyi'tíj rɨcɨj.
22 Aj pu'ij Pablo aje'ta' huatyéechaxɨj hua' tzajta' ɨ maj aja'tyúusɨɨria'ca'aj a'ájna a Areópago, tɨ'quij a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—Mua'aj Atenas siaj já'ma'can, a'yaa nu tyaja'muasej siaj jéehua huá'tzaahuatye' ɨ judioosij tyámua'.
23 Ji'nye nyatɨ'ɨj majo'cha'canya'aj jo'siaj jóosɨ'rii, séej nu huaséj tɨ jitzán a'yan tyé'yu'si' tɨjɨn: "Tyámua' tu tya'tá'caa ɨ Dios tyaj quee jamua'tyej." A'íjcɨ ɨ siaj quee jamua'tyej, tyámua' xu tya'tá'caa, a'íj nu nyij nyáaj jamuaaté'exaatye'ej.
24 'A'íjna ɨ Dios ɨ tɨ jaatyátaahuaca' ɨ cháanacaj tyaj japuan séejre', ajta néijmi'i ɨ tɨ íiyan tyí'sejre', a'íɨ pu a'íɨn pué'een ɨ tɨ tyí'ijta néijmi'que' u tajapuá, ajta néijmi'que' ɨ cháanacaj japua. Capu a'yun chej ɨ Dios íiyu'uj tyeyúuj tzajta' ɨ tyétyacaa maj jaatyátaahuaca'.
25 Capu a'yan tyúuxɨe've' maj tyi'tíj jɨn jahuɨɨria'aj, ji'nye a'íɨ pu néijmi'caa tatá'caa tyej tyij júurij tá'ra'nyij, ajta tatá'caa ɨ áacaj tyej tyij ucayáatɨyi'can, ajta tyitatá'caa néijmi'i ɨ tɨ tyitá'ɨtziitye'.
26 'A'yaa pu ɨ Dios jáaruuj maj séej mana'aj jitze eerányej ɨ tyáataj néijmi'i ɨ tyeítyee, mej mij néijmi'que' séjre'ej íiyan ɨ cháanacaj japua. Ajta a'yan tyihuo'xá'puɨɨntari'tzej a'chu maj á'tɨjtɨ're'en, ajta jo'maj jo'cháatɨme'nyij.
27 Siata'aj sɨj jáahuoonyij ɨ Dios, siaj sɨj jáatyoonyij, capu ajta muja' ɨmuáj já'sejre' ityájma jimi.
28 A'yaa pu tyí'een, ji'nye a'íj tu jimi júurij ɨ Dios, tyej tyij mahuací'ca'an, tyej tyij tyajta séjre'ej, matɨ'ɨj majta a'íɨmaj ɨ maj tyí'chuicacaa mua'ajmaj jimi, ɨ maj a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn: "Ityáj tu tyajta ɨ Dios jitze eeráma'can."
29 Ji'nye ityáj tu ɨ Dios jitze eeráma'can, capu ij juxɨe've' tyaj a'yan tyí'mua'ajcaj tɨ Dios ooroj jɨn taavijhua, nusu ɨ pláataj jɨme', nusu tyetyéj jɨme'. Capu a'yan een tɨ'ɨj tyi'tíj ɨ maj jaatyátaahuaca' ɨ tyeítyee je'ej maj ye'ej tyéejtyoj ɨ jumua'tzíira'aj jɨme'.
30 A'náj ɨmuáj capu ɨ Dios huo'xíjtyej ɨ tyeítyee maj quee jamua'reeriaca'aj je'ej tɨ tyúuxɨe'va'ca'aj, ajta ijíij pu a'íɨn huá'ijtye' néijmi'caa ɨ tyeítyee maj tyá'antzaahuatye'en jimí ɨ Dios.
31 Ji'nye ɨ Dios pu'ríj jaataxájtaca' a'náj tɨ huá'xɨjtye'en néijmi'caa ɨ tyeítyee, a'íɨ pu huá'xɨjtye'en a'íjna ɨ a'tíj ɨ Dios tɨ arí ja'antyíhuoj, ajta arí huo'taséjra tɨ a'yan tyi'ja'yájna a'íjcɨ jɨme' tɨ jaatájuurityej.
32 Matɨ'ɨj jáanamuajri' maj huatájuurij ɨ muɨ'chítyee, séecan mu jaatyáxaahuataca', majta séecan a'yan tɨjɨn:
—A'yaa tu tyá'xɨe've' paj pajtáhua'aj tyitáa'ixaatye'en a'íjcɨ jɨme'.
33 Aj pu'ij ɨ Pablo iirájraa jo'maj jóosɨɨria'ca'aj.
34 Séecan mu ɨ tyeítyee jamuán ujó'ju', majta tyá'antzaahuaj. A'yaa pu síɨj ántyapuaaca'aj tɨjɨn Dionisio, ɨ tɨ hua' jitze ajtyáma'cantaca'aj a'ájna a Areópago, ajta síɨj ɨ íitɨ' tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Dámaris, majtáhua'aj séecan ɨ maj majta tyá'antzaahuaj.

18

Tɨ'ɨj Pablo a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Corinto
1 Tɨ'quij té'ej ɨ Pablo iirájraa a'ájna a Atenas, aj pu'ij a'áa ja'rá'aj chájta' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Corinto.
2 A'áa pu séej jo'tyoo tɨ Israel jitze ajtyáma'can tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Aquila, a'áa pu já'ma'can chuéj japua tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Ponto. A'íjna ɨ Aquila, ajta ɨ íira'ra'an tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Priscila, a'íɨ mu a'áa ja'ráacɨj a'ájna a Italia, ji'nye a'yaa pu tyu'ta'íjtaca' a'íjna ɨ Claudio ɨ tɨ va'cán jɨn tyí'ijta ɨ romanos jimi, maj iirá'cɨɨnyej néijmi'i ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can. Ajta a'íjna ɨ Pablo, a'íɨ pu uhuojo'vá'muaariaca',

3 ajta a'yan cha'taj na'aj tyí'muarɨe'ca'aj tɨ'ɨj a'ɨ́jna ɨ Aquila, ajta ɨ Priscila. A'ɨ́j pu jɨn hua' jamuán ajo'tyá'ɨtzee, mej mij néijmi'i tyu'muárɨe'en.
4 Ajta a'náj tɨna'aj matɨ'ɨj pua'aj juso'pihua'aj, a'úu pu ja'tányinyiica'aj hua' tyeyúuj tzajta', jo'tɨj tyihuaja'ixa'tyahua'aj tɨ'ɨj hua'antyimue'tɨn a'ɨ́ɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can.
5 Matɨ'ɨj ará'aj a'ɨ́jna ɨ Silas ajta ɨ Timoteo Macedonia maj ja'ráacɨj, Pablo pu huatyóochej tɨ a'náj tɨna'aj tyihuó'ixaatye'en ɨ yu'xarij jitze, ajta tyámua' tyihuá'ixaatya'ca'aj a'ɨ́ɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, tɨ ɨ Jesús a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Ciríistu'.
6 Majta a'ɨ́ɨmaj camu jaxɨe'va'ca'aj maj jáanamuaj, a'ɨ́j mu jɨn huatyóohuij maj je'ej pua'aj tyéjeeve, aj pu'ij Pablo tyu'tacá'tzɨj ɨ tyúucaanaa mej mij jáamua'reej tɨjɨn mo'tyá'ɨtzee ɨ Dios jimi, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Mua'aj xu jujɨ́ɨmua'aj pué'eenye'ej xá'ju'un tɨ'ɨj jamua'antyía'sej ɨ puéjtzɨj, canu nyáaj. Ajta ijíij tɨ yujo'que'tɨj ja'mej, hua' jimi nu jo'ma'aj na'mej ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can.
7 Aj pu'ij iirájraa u hua' tyeyúuj tzajta' tɨ'quij a'áa ja'rá'aj jo'tɨj ja'chej a'tɨ́j tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Justo. A'ɨ́ɨ pu tyá'tzaahuatya'ca'aj ɨ Dios jimi, ajta avéjri' já'chajca'aj jo'tɨj ɨ tyeyúuj jo'tyéjvee.
8 Ajta a'ɨ́jna ɨ Crispo, ɨ tɨ tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', a'ɨ́ɨ pu tyá'antzaahuaj ɨ tavástara' jimi, majta néijmi'i ɨ ihuáamua'mua'. Majta mue'tɨ́j ɨ maj Corinto jo'cháatɨma'caa, matɨ'ɨj jáanamuajri' ɨ nyúucarɨj, metyá'antzaahuaj matɨ'ɨj mij huáɨ'huaca'.
9 A'tzáaj tɨ́ca', tavástara' pu huataséjre a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Pablo, a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Capáj tyí'tzɨɨnye'ej, póoche' paj hua'ixáatya'aj ɨ nyúucarɨj, capáj ja'antyápua'cɨtacare'en.
10 Jí'nye nyáaj nu ajamuán yésejre', capu a'tɨ́j mua'antyimué'tɨj, tɨ'ɨj puéjtzɨj muaatá'an, majta jéehua ɨ nyetyeɨ́ɨtyeristyamua' yésejre' iiye'ej chájta'.
11 A'ɨ́j pu jɨn ɨ Pablo séej nyinyi'ra'aj japuan jé'ta' a'áa já'tyeej a'ájna a Corinto, hua'mua'tyáaj a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios.
12 Tɨ'ɨj ɨ Galión tyi'tyávaaca'aj tajtúhuan jɨme' a'ájna a tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Acaya, ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, a'ɨ́ɨ mu tyinyínyu'cacuca' a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Pablo, matɨ'ɨj mij yo'jáj ɨ juéesɨj jimi.
13 Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa ɨ tajtúhuan tɨjɨn:

—A'ɨ́jna ɨ tyáatɨ', a'íi pu huá'mua'tyej ɨ tyeɨ́tyee mej mij seequéj tyá'na'miche'en ɨ Dios, ma'ajta quee a'yan tyitatá'caa ɨ tayi'ráj tyaj a'yan rɨjcaj.
14 Pu'rɨ́j tɨn tyu'taxáatajche' a'ɨ́jna ɨ Pablo, tɨ'ɨj ɨ Galión a'yan tyihuo'té'exaaj a'ɨ́ɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can tɨjɨn:

—Tɨpua'aj tyi'tɨ́j je'ej huá'uurenyijche', na'ríij a'tɨ́j huajé'catajche', aj nu xaa ja'muanamuáarajche' mua'ajmaj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can,
15 ajta nyúucarɨj na'aj pué'een ɨ siaj jɨn tyí'ijta, a'yaa pu tyi'tyéevijtɨj siaj jujɨ́ɨmua'aj siana'aj jo'xá'puɨ'ɨntare'en, ji'nye canu nyáaj já'xa'puɨ'ɨntare' a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarɨj.
16 Tɨ'ɨj ij ɨ Galión tyu'ta'ɨ́jtaca' maj néijmi'caa iirá'ityej a'ájna jo'maj jóosɨ'rihua'aj ɨ juéesɨj.
17 Aj mu mij néɨjmi'i jaatyéevi' a'ɨ́jcɨ ɨ Sóstenes ɨ tɨ tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', matɨ'ɨj mij jaatyáavaxɨj jɨɨsa'puaj ɨ tajtúhuan. Ajta a'ɨ́jcɨ ɨ Galión, capu jitzán juxɨé'va'ca'aj.

Tɨ'ɨj ɨ Pablo ajtáhua'aj a'áa jo'mej a Antoquíia

18 Ajta ɨ Pablo tyámua' pu óoche' tyé'tyee a'ájna Corinto. Tɨ'quij huo'tatyójtyej ɨ ju'ihuáamua', ajta je'en báarcuj jitze atyájraa, a'ɨ́ɨjma jamuán ɨ Priscila ajta ɨ Aquila. Matɨ'ɨj mij antacíj a'ájna séej chuéj japua tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Siria. Tɨ'ɨj quee xu uja'rayi'váacaj a'ájna a Cencrea, aj pu'ij ahuóosisaaxɨj tɨ'ɨj aróo'astej tyi'tɨ́j tɨ jɨn atóoraj.
19 Matɨ'ɨj a'áa ja'rá'aj a'ájna chájta' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Éfeso, a'áa pu ɨ Pablo huojoohuá'xɨj a'ɨ́ɨjma ɨ Priscila ajta ɨ Aquila, tɨ'quij u tyeyúuj tzajta' jo'tyájrupɨj, ajta je'en tyihuó'ixaaj a'ɨ́ɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can ɨ maj a'úun jóosɨ'rihua'aj.
20 A'ɨ́ɨ mu mij jaatáhuaviiri' tɨ jéetze' á'tyeevi' hua' jamuán, ajta capu otyóoca'an.
21 Aj pu'ij huo'tatyójtyej, a'yaa pu tɨjɨn:

—Tɨpua'aj ɨ Dios a'yan tyá'xɨe've'ej, nyajtáhua'aj nu yajamuarámuaarɨj.

Tɨ'quij ɨ Pablo ɨ báarcuj jitze atyájraa, aj pu'ij jó'raa.
22 Tɨ'ɨj ij a'áa ja'rá'aj chájta' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Cesarea, ajta je'en a'áa jo'ré'nyej a Jerusalén, tɨ'ij huo'tatyójtye'en ɨ maj tyeyúuj tzajta' jusɨ'rii, aj pu'ij té'ej a'áa jo'mej a Antoquíia.

23 A'tzúj a'tyéevi'caj, aj pu'ij té'ej jájcuan iirájraa, tɨ'ij a'áa ja'tanyéj jo'tɨj ja'chájta'najmee a tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Galacia, ajta a tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Frigia. A'ɨ́ɨ pu ca'nyíjra'aj hua'tá'caria'aj néijmi'caa ɨ maj tyá'tzaahuatye'.

Tɨ'ɨj Apolo tyihuó'ixaaj a'ájna a Éfeso

24 A'áa pu a'náj sɨ́ɨj jo'ré'nyej Israel tɨ jitze ajtyáma'can, a'yaa pu ántyapuaj tɨjɨn Apolo, a'áa pu já'chajca'aj chájta'naj jitze tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Alejandría. Tyámua' pu tyeeyí'tɨhua'aj tɨ tyihuó'ixaatye'en, ajta tyámua' tyiyo'iteeca'aj je'ej tɨ tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze.

25 Naa pu tyú'mua'reeriaca'aj je'ej tɨ tyá'xɨe've' ɨ tavástara', ajta naa tyuutyámua've'ej tyihuá'ixaatyaca'aj, tyámua' pu tyihuá'mua'tyajca'aj a'ɨ́jcɨ jitze ma'can ɨ Jesús, ajta a'ɨ́j pu'uj mua'reeriaca'aj ɨ tɨ jɨn ɨ Juan huo'ɨɨri'.

26 A'ɨ́ɨ pu huatyóochej tɨ tyihuó'ixaatye'en u tyeyúuj tzajta' naa tyu'toocua'nyéej, matɨ'ɨj jáanamuajri', a'ɨ́jna ɨ Priscila ajta ɨ Aquila, a'ɨ́ɨ mu jaatajé tɨ'ij uhuojo'vá'muaarej, aj mu mij jéetze' tyámua' tyaatá'iteeri' je'ej tɨ tyá'xɨe've' ɨ tavástara'.

27 Ajta tɨ'ɨj ɨ Apolo arí jo'yi'muɨ́caj a'ájna a Acaya, a'ɨ́ɨ mu ɨ maj tyá'tzaahuatye' canyíjra'aj jaatá', aj mu mij yu'xarij huo'ta'ítyi'ri' ɨ maj tyá'tzaahuatye' ɨ maj a'áa ja'chej, mata'aj mij tyámua' tyeetyéjeevej. Tɨ'ɨj a'áa ja'rá'aj a'ájna a Acaya, tyámua' pu tyihuo'tyáhuɨɨ a'ɨ́ɨjma ɨ tɨ Dios huo'ta' juxɨé'vi'ra' jɨme' mej mij tyá'antzaahuatye'en.

28 Ji'nye a'yaa pu tyihua'ráaje ɨ tyeítyee ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta ɨ yu'xarij jitze pu huo'taséjra tɨ Jesús a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Cɨríistu'.

19

Tɨ'ɨj Pablo a'áa jo'tyávaaca'aj a Éfeso

1 Tɨ'ɨj ooj ɨ Apolo a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Corinto, Pablo pu huáraa mui'caquéj tɨ'ɨj na'aj tyi'chájta'najmee a'áa tɨ huataca'aj a Asia. Tɨ'ɨj ij té'ej a'áa ja'rá'aj a'ájna a Éfeso, jo'tɨj jéehua huojo'tyoj ɨ maj tyá'tzaahuatye'.

2 A'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:

—¿Nyɨ sia'ancuriáa' ɨ júuricama'ra' ɨ Dios siatɨ'ɨj tyá'antzaahuaj?

Matɨ'ɨj mij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Catu ma'yá'namuajraca'aj maj jaxajta ɨ júuricama'ra' ɨ Dios.

3 Aj pu'ij ɨ Pablo a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tɨjɨn:

—¿A'tanyíj nyúucaritze' xáaɨ'huaca'?

Matɨ'ɨj mij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—A'ɨ́j tu nyúucaritze' huáɨ'huaca' ɨ Juan.

4 Pablo pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Juan pu huo'ɨɨri' ɨ tyeítyee mej mij seequéj tyú'mua'tyij ɨ jutzájta', ajta a'ɨ́ɨ pu huá'ixaatya'ca'aj maj tyá'antzaahuatye'en a'ɨ́jcɨ jimɨ ɨ tɨ ooj uvé'nyesij majca'huáyee, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Jesús.

5 Matɨ'ɨj jáanamuajri', aj mu mij huáɨ'huaca' nyúucaritze' ɨ Jesús.

6 Ajta tɨ'ɨj ɨ Pablo hua'vá'muarɨe'xɨj ɨ hua' mu'úutze', aj pu'ij ɨ júuricama'ra' ɨ Dios huatyáɨtzee hua' tzajta'. Matɨ'ɨj mij huatyóohuij maj tyu'xáj nyúucarij jɨme' ɨ maj quee xu jaayí'tɨhua'aj, majta maj tyu'taxáj ɨ Dios jitze ma'can.

7 A'yaa mu a'chu tamuáamuata' japuan hua'puaj ɨ tyétyacaa ará'axcaa.

8 Huéeicaj máxcɨrɨe' pu á'tyeej tɨ ɨ Pablo uja'tá'nyinyiica'aj hua' tyeyúuj tzajta', jo'tɨj tyihuaja'ixaatya'ca'aj quee tyí'tzɨɨnye'ej, ajta hua'tyámue'tɨsima'aj ɨ tyeítyee a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨ jɨn ɨ Dios tyí'ijta.

9 Majta séecan, camu jáanamuajri' ɨ nyúucarij tɨ huá'ixaatya'ca'aj, sulu a'yaa mu mij je'ej pua'aj tyí'xajtaca'aj ɨ tyeítyee tzajta'. Tɨ'quij ɨ Pablo avá'raj a'ájna hua' tzajta', ajta séecan jo'ví'tɨj ɨ maj tyá'tzaahuatye', a'ájna jo'maj tyihuaja'mua'tyej, jo'tɨj ja'chej ɨ tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Tirano. A'áa pu a'náj tɨna'aj tyihuá'ixaatya'ca'aj,

10 a'yaa pu huarɨj a'chu hua'puaj nyinyi'ra'aj tɨ a'yan tyihuá'mua'tyajca'aj, a'ɨ́j mu jɨn néijmi'ɨ ɨ maj a'áa jo'cháatɨma'caa a'ájna a Asia ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, majta ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can, a'ɨ́ɨ mu jáanamuajri' ɨ nyúucaria'ra' ɨ tavástara'.

11 Ajta a'ɨ́jna ɨ Pablo, va'cán pu jɨn tyámua' tyí'uuriajca'aj ɨ tyeítyee tzajta' a'ɨ́jcɨ jitze ma'can ɨ Dios,

12 tɨ'ɨj ajta a'ɨ́jna ɨ paanyújra' a'ɨ́jcɨ ɨ Pablo, nusu tyí'caanaria'ra', tɨpua'aj a'tɨ́j hua' japua áan tyojo'ojpíjxɨ'ɨn ɨ mej tyí'cucui', aj mu mij tyámua' rɨnyij, majta ɨ tyiyáaru'uj iiráaju' ɨ maj hua' tzajta' séejre' ɨ tyeítyee.

13 Majta séecan ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can ɨ maj a cáayej jitze ajcácɨ'ca'aj, a'ɨ́ɨ mu hui'tamúarityahua'aj ɨ tyiyáaru'uj ɨ maj hua' tzajta' séjria'ca'aj ɨ tyeítyee,

máaxɨe'va'ca'aj maj a'yan huárɨnyij nyúucaria'ra' jitze ɨ Jesús, a'íj mu jɨn a'yan tyihuá'jeevaca'aj ɨ tyiyáaru'see tɨjɨn:

—A'yaa nu tyajá'mua'ijtye' a'íjcɨ jitze ma'can ɨ Jesús ɨ tɨ jitzán ma'can tyí'xaj ɨ Pablo siaj iirácɨɨnyej.

14 A'yaa mu rɨjcaa ɨ maj aráahua'puaj ará'axcaj ɨ maj yójmua'mua' pué'een a'íjcɨ ɨ a'tíj tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Esceva, ɨ tɨ tyihuá'ijtya'ca'aj ɨ maj tyí'huɨɨre' u tyeyúuj tzajta'.

15 Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'íjna ɨ tyiyáaru' tɨjɨn:

—Nyáamua'tyej a'íjcɨ ɨ Jesús, nyajta nu jamua'reej a'tíj tɨ Pablo pué'een, arí mua'aj, ¿a'tyaanyíj siaj puírɨcɨj?

16 Tɨ'ɨj a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij a'íjna ɨ tyiyáaru' jiye'tzín hua' jitze rájve, ajta huo'mué'tɨj tɨ'ɨj huo'tyényo'si'ij. Matɨ'ɨj mij huatóo'uj mamuámua'vi'ij majta tyi'puéetyi'huaj.

17 Majta ɨ maj a'áa já'chajca'aj a'ájna a Éfeso, ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, majta ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can, néijmi'ɨ mu jáamua'reeri' je'ej tɨ tyi'tíj huó'ruuj, a'íj mu jɨn tyu'tátzɨɨn. Matɨ'ɨj mij jéetze' mue'tíj jaamua'aj a'íjcɨ ɨ tavástara' Jesús.

18 Majta mue'tíj ɨ maj tyá'antzaahuaj, a'íɨ mujo'vá'ju'un mej mij huatóoxaj jéjrista' tyi'tíj maj je'ej pua'aj huáruuj,

19 majta mue'tíj ɨ maj tyí'chahuaa, umuj tyaja'ráaɨ'puj ɨ tyúuyu'xaa, matɨ'ɨj mij tyu'tyáatɨej, metyi'séeracaj ɨ tyeítyee. Matɨ'ɨj mij jaatyé'itej a'chu tɨ tyá'najchica'aj a'ájna ɨ yu'xarij, a'yaa pu ará'aj a'chu huá'puatyej japuan tamuáamuata' ví'ra'aj ɨ pláataj.

20 A'yaa mu ɨ nyúucaria'ra' ɨ tavástara' meríj jéetze' néijmi'que' tyá'mua'reeriaca'aj, majta jaséjrataca'aj ɨ tɨ néijmi'ɨ jɨn putyí'uurej.

21 Tɨ'ɨj a'yan tyu'ríj, aj pu'ij ɨ Pablo jaaxá'puɨ'ɨntarej tɨ uhuojo'vá'muaarej a'ájna a Macedonia, ajta a Acaya, ajta tɨ ooj a'áa jó'yi'ij a Jerusalén. Ajta tɨ'ɨj Jerusalén huojo'va'muáaren, juxɨé'va'aj pu ta'mej tɨ a'áa jó'me'en a'ájna a Roma.

22 Aj pu'ij ɨ Pablo hua'puácaa huata'ítyaca' ɨ maj jahuɨɨre', a'íjcɨ ɨ Timoteo ajta ɨ Erasto mej mij jó'cɨɨnyej a'ájna a Macedonia, ajta a'íjna óoche' pu a'áa jo'tyóo'ɨtzee a Asia.

Matɨ'ɨj tɨn tyúucuij a'ájna a Éfeso

23 A'áa mu a'náj jéehua huatanyínyu'cacuca' ɨ tyeítyee a'íjcɨ jɨme' ɨ maj huataséjre ɨ maj tyá'tzaahuatye'.

24 Síɨj pu a'íjna pué'eenye'ej ɨ tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Demetrio, a'íɨ pu chi'ij tyí'ta'huacare'ej tɨ tyi'cɨle'en ɨ tɨ pláataj tyúumua'tɨj, tɨ a'yan huasé'rihua'aj tɨ'ɨj chi'ra'an ɨ hua' dios tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Artemisa, jéehua mu mij jamue'tɨjca'aj ɨ maj jimi tyí'muarɨe'ca'aj.

25 A'íɨ pu'ij hua'ajsɨɨ a'íɨjma ɨ maj jimi tyí'muarɨe'ca'aj, ajta séecan ɨ maj a'yan cha'taj mana'aj eenye' tyí'muarɨe'ca'aj, tɨ'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Tyétyacaa, mua'aj xu jamua'reej tyej tyámua' naa tyá'mue'tɨj ɨ túmii a'íjcɨ jɨme' ɨ tyaj jɨn tyí'muarɨe'.

26 Ajta siatɨ'ɨj seríj tyí'sej siajta tyí'namuaj, je'ej tɨ ɨ Pablo metyojo'xajtan tɨjɨn ɨ dioosij tyétyacaa maj huo'taahuaca' camu je'can jɨme' dioosij puírɨcɨj, a'íj pu jɨn arí jéehua huo'mué'tɨj ɨ tyeítyee ɨ maj a'yan ma'can iiye'ej Éfeso, ajta néijmi'que' a'áa tɨ huataca'aj a Asia.

27 'Je'ej pu pua'aj tyí'uurej, ji'nye a'yaa pu tyu'táɨ'riitarij tyaj yó'rɨeenyij ɨ tyaj jɨn tyí'muɨjhuacaa, ajta ɨ taj tyeyúuj ɨ tɨ tzajta' iirájvee ɨ tadioos tɨ ve'éj, a'íjna ɨ Artemisa, a'yaa pu tyu'táɨ'riitarij maj quee che' jana'miche'en. Majta camu che' jaataxɨé've'sij a'íjcɨ ɨ tadioos tɨ ve'éj ɨ maj jana'michej néijmi'que' a'áa tɨ huaca'aj a Asia, majta néijmi'que' ɨ cháanacaj japua.

28 Matɨ'ɨj a'yan tyú'namuajri', jéehua mu huatanyínyu'cacuca', majta huatyejíihuajra, a'yan tɨjɨn:

—¡Che' jusén jɨn júurij a'íjna ɨ Artemisa, Éfeso tɨ já'ma'can!

29 Capu je'ej huo'támiteeraj je'ej maj huárɨnyij a'ájna a chájta'. Matɨ'ɨj mij a'íɨjma jimi ootajé'yaca' a'íjcɨ ɨ Gayo majta ɨ Aristarco ɨ maj Macedonia já'ma'can, a'íɨ mu jamuán huajú'ca'aj a'íjcɨ ɨ Pablo, matɨ'ɨj mij huojo'sa'rɨéechajra a'ájna jo'maj jóosɨ'rihua'aj ɨ tyeítyee.

30 Ajta ɨ Pablo, a'íɨ pu utyárutyimuɨ'ca'aj tɨ'ij tyihuó'ixaatye'en ɨ tyeítyee, majta a'íɨmaj ɨ maj tyá'tzaahuatye' camu jaatá' tɨ utyájrutyej.

31 Majta séecan ɨ maj tyityatatyíj a'ájna a Asia, ɨ maj naa yó'mua'raj a'íjcɨ ɨ Pablo, a'íɨ mu a'yan tyaata'ítyi'rej tɨquee ajo'ré'nyinyiica'an a'ájna jo'maj jóosɨ'rii.

32 Majta a'íɨmaj ɨ tyeítyee ɨ maj jusɨɨria'ca'aj séecan mu seequéj tyityetyéjijhuajsime'ej, majta séecan seequéj, majta jéetze' ará'axcaa ɨ maj quee jamua'reeriaca'aj je'ej maj een jɨme' jusɨɨria'ca'aj.

33 Majta séecan ɨ tyeítyee ɨ maj jamua'reeriaca'aj je'ej maj een jɨme' jusɨɨria'ca'aj,
a'íɨ mu tyámua' tyaaté'exaa a'íjcɨ ɨ Alejandro, ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íɨ
mu ajúutajchaca' jo'maj ja'vé'nyejnye' ɨ tyeítyee. Tɨ'quij ɨ Alejandro jumuáca'
jɨn huo'tá'ijmuejri' mej mij quee che' je'ej tyáhuaasime'en, tɨ'ij a'íɨn hua' japua
huatányuunyij a'íɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can.
34 Majta ɨ tyeítyee matɨ'ɨj jáamua'reeri' tɨ a'íɨn Israel jitze ajtyáma'can, néijmi'i mu
huatyejíihuajra a'yaa mu á'tyeej a'chu hua'puaj ooraj maj a'yan tyityetyéjijhuaj tɨjɨn:
—¡Che' jusén jɨn júurɨj a'íjna ɨ Artemisa Éfeso tɨ já'ma'can!
35 Ajta a'íjna ɨ tɨ tyí'yu'xacaa, a'íɨ pu huo'tá'ijmuejri' maj quee che' tyí'xajtaj, aj pu'ij
a'yan tyihuo'té'exaaj ɨ tyeítyee tɨjɨn:
—Mua'aj tyeítyee, Éfeso siaj já'ma'can, néijmi'i ɨ tyeítyee ɨ maj a'yan huacháatɨmee
ɨ cháanacaj japua, a'íɨ mu jamua'reej tɨ a'íjna ɨ chájta'naj antyúumua'reej tɨ jáacha'ɨɨn
ɨ tyeyúuj tɨ tzajta' iirájcaj ɨ dios tɨ ve'éj, a'íjna ɨ Artemisa, ajta ɨ nyéerima'ra' tɨ tajapuá
je'cáanyej.
36 Capu je'ej tyíɨ'rij tɨ a'tíj já'xaahuataj a'íjcɨ, xaatapuá'cɨj mu siaj tyé'jijhua, caxu tyi'tíj
je'ej uuriaj siaj quee tyámua' tyá'mua'reej.
37 'Ji'nye a'íimaj ɨ tyétyacaa ɨ siaj yahua'vé'vi'tɨj camu já'xaahuaj ɨ tyeyúuj, camu majta
je'ej pua'aj tyá'xaj ɨ tadioos.
38 'Tɨpua'aj a'íjna ɨ Demetrio, majta ɨ maj jimi tyí'muarɨe', tɨpua'aj a'tíj huá'jaaxɨejvi'raj,
má'maj pueej jɨn séejre' mu juéesɨj ajta séejre' jo'maj huojo'xíjtye'en, miche' a'áa
ja'huóonyuuste'en ajta je'en a'yan tyéejcha'ɨɨj tɨ síɨj ajta síɨj jujapuá huatányuunyij.
39 Ajta tɨpua'aj mua'aj tyi'tíj siajtáhua'aj huoocaj, a'yaa pu tyúuxɨe've' maj a'áa yo'taxáj
jo'maj néijmi'i jóosɨ'rii.
40 Tyi'tíj tɨ arí je'ej huarɨj ijíij a'yaa pu tyu'tácɨ'pej maj tajitzé tyo'ojpuá'ritye'en a'íjcɨ
jɨme', capu métyi'tíj je'ej tyaj tyi'tíj tyu'taxáj, tɨpua'aj mataata'íhuo' a'íjcɨ jɨme' ɨ maj
huatyejíihuajra ɨ tyeítyee.
41 A'yaa pu tyu'taxáataj a'íjna ɨ tɨ tyí'yu'xacaa, tɨ'ɨj ij hue'rá'ityaca' ɨ tyeítyee.

20

Tɨ'ɨj ɨ Pablo a'áa jo'mej a Macedonia ajta a Grecia

1 Tɨ'ɨj antyipuá'riaca' ɨ maj huótya'xɨj, Pablo pu huo'tajé ɨ maj tyá'tzaahuatye' tɨ'ij a'íɨn
tyámua' tyihuo'té'exaatye'en. Aj pu'ij huo'tatyótye'ej, tɨ'quij a'áa jó'raa a Macedonia.
2 Néijmi'que' pu huó'muaariaca' matɨ'ɨj mana'aj tyityeecháatɨma'caa a'íɨmaj ɨ maj
tyá'tzaahuatye', ca'nyíjra'aj pu hua'tá'caria'aj ɨ nyúucarɨj jɨme' ɨ tɨ jɨn tyihuó'ixaaj, tɨ'quij
té'ej a'áa ja'rá'aj a'ájna a Grecia,
3 a'áa pu huéeicaj máxcɨrɨe' á'tyeej. Tɨ'ɨj arí tɨn antyirá'sima'caj ɨ báarcuj jitze tɨ'ij
antára'nyij a'ájna a Siria, tɨ'ɨj a'yan tyáamua'reeri' maj a'yan tyaaxá'puɨ'ɨntarej maj
a'áa ye'tyécho've'en ɨ juyáara' jitze jo'tɨj jo're'nyéenyijche', a'íɨmaj ɨ maj Israel jitze
ajtyáma'can. Aj pu'ij huariá'raa tɨ'ij ajtáhua'aj a'áa huatyéenyej a'ájna a Macedonia.
4 A'íɨ mu jamuán jó'ju' ɨ Sópater yójra' a'íjcɨ ɨ Pirro, Berea tɨ já'ma'can, ajta a'íjna ɨ
Aristarco ajta ɨ Segundo ɨ maj Tesalónica ja'chej, ajta ɨ Gayo Derbe tɨ já'ma'can, ajta ɨ
Timoteo, ajta ɨ Tíquico, ajta ɨ Trófimo, ɨ Asia maj já'ma'can.
5 A'íimaj ɨ maj tyá'tzaahuatye' anaquéej mu jó'ju' mej mij a'áa taja'cho've'ej a'ájna a
Troas.
6 Tyajta ityáj, tɨ'ɨj tyo'puá'riaca' ɨ maj tyu'yé'estej a'íjcɨ jɨme' ɨ maj jacua'caa ɨ páan
tɨquee cu'ustij, a'áa tu ja'ráacɨj a Filipos ɨ báarcuj jitze, anxí xɨcáj tu jitze huo'táa'saca'
a'ájna a Troas, a'áa tu tyij aráahua'puaj xɨcáj á'tyeej.

Tɨ'ɨj ɨ Pablo a'áa huojo'vá'muaariaca' a Troas

7 Tɨ'ɨjta atyojo'ré'nyej ɨ séej xɨcáj jitze ɨ ta'nájcaj ɨ itéerɨj, aj tu tyij tyítasɨɨj tyej tyij
huariátatare'en ɨ páan, ajta ɨ Pablo tyihuá'ixaatya'ca'aj a'íɨjma ɨ maj tyá'tzaahuatye'.
Ji'nye a'yaa pu tyúuxɨe'va'ca'aj tɨ jó'ra'nyij yaa ariá'pua'aj, a'íj pu jɨn jéehua tyihuó'ixaaj
'asta na'aj quee jé'ta' tíca' tya'rá'aj.
8 A'áa tu ja'tyítasɨɨj ánɨmuaj ɨ chi'ij tzajta', tɨ huéeicaj jujapuá tyiváatɨmee, a'áan pu
ú'taaca'aj jéehua ɨ tatzárɨj jɨme'.
9 Ajta tyamuéej a'úun je'rácatyii tɨ a'yan ántyapuaaca'aj tɨjɨn Eutico, a'áan pu
jo'huáayixɨj jo'tɨj ja'nácun. Ajta a'íjna ɨ Pablo jéehua pu tyihuó'ixaaj, a'íj pu jɨn
huamué'tɨchej ɨ cutzíj jɨme' a'íjna ɨ Eutico, tɨ'quij tyámua' huápuɨ'ɨj tyu'tácuj, aj pu'ij
ancuré'vej a'íjcɨ jitze ɨ chi'ij tɨ huéeicaj jujapuá tyiváatɨmee, muɨ'chícan mu'uj mij jajriáj.
10 Aj pu'ij acájraa ɨ Pablo, tɨ'ɨj ij ja'vé'vi'raxɨj a'íjcɨ ɨ tyamuéej. Ajta a'yan
tyihuo'té'exaaj a'íɨjma ɨ maj tyá'tzaahuatye' tɨjɨn:

—Caxu tyí'tzɨɨnye'ej, óoche' pu júurij.
11 Aj pu'ɨj ɨ Pablo ajtáhua'aj antyíraj ɨ chi'ɨj tzajta', tɨ'quij huo'riá'taarej ɨ páan, matɨ'ɨj jaacua'aj, ajtáhua'aj tyihuá'tyixaa, 'asta na'aj quee huatapuá'riaca'. Tɨ'quij jó'raa.
12 Ajta a'ɨ́jna ɨ tyamuéej, júurican mu jo'ví'tɨj, a'ɨ́j mu jɨn jéehua ca'nyíjra'aj huatóoa'.

Troas pu ja'rájraa tɨ'ɨj ij a'áa ja'rá'aj a Mileto
13 Tyajta ityáj ta'náatya'aj tu jo'cíj ɨ báarcuj jitze, a'áa tu ja'rá'aj a'ájna Aso, tyej tyij a'áa ya'rávi'tɨn a'ɨ́jcɨ ɨ Pablo, ji'nye juɨ'ɨcán pu uja'rájraa.
14 Tyatɨ'ɨj jáatyoj a'ɨ́jcɨ ɨ Pablo a'ájna a Aso, aj pu'ij tajamuán atyájraa ɨ báarcuj jitze, tyatɨ'ɨj tyij jó'ju' a'ájna a Mitilene.
15 A'áa tu eeráacɨj, yaa ariá'pua'aj tu avéjri' ja'ajtyéenyej jo'tɨj ja'ráahuachij tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Quío, tyatɨ'ɨj tyij séej xɨcáj jitze a'áa ja'rá'aj a'ájna a Samos. Tyajtáhua'aj yaa ariá'pua'aj a'áa tu ja'rá'aj a'ájna chájta' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Mileto.
16 A'yaa tu huarɨ́j, ji'nye Pablo pu jaaxá'puɨ'ɨntarej tɨquee a'áa ja'tanyéj a'ájna a Éfeso, capu ajta á'tyeerimu'ca'aj a'ájna a'áa tɨ huataca'aj a Asia, ji'nye jiye'tzín jɨme' pu ja'rá'astijmu'ca'aj a'ájna a Jerusalén, tɨpua'aj a'yan tyíɨ'riitan tyaj a'áa jo'tyú'uucaj matɨ'ɨj tyí'ye'estyaa a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ maj jo'támua'reej tɨ arí a'yan tyooméj huá'puatyej japuan tamuáamuata' xɨcáj.

Pablo pu ca'nyíjra'aj huo'ta' a'ɨ́ɨjma ɨ huáasij Éfeso maj já'ma'can
17 A'áa pu jo'tyaváaj ɨ Pablo a Mileto, tɨ'ɨj huo'ta'íjtaca' maj uhuojo'tájeevej ɨ huáasij ɨ tyeyúuj tzajta' maj tyí'huɨ́ɨre' a'ájna a Éfeso.
18 Matɨ'ɨj ɨ huáasij aje'ré'nyej, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Mua'aj xu jamua'reej je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ɨj nyatɨ'ɨj nyana'aj anaquéej yetyi'tanyéj iiye'ej Asia.
19 A'náj tɨna'aj nu yahuatyéjvee ja'mua jamuán, netyí'huɨ́ɨria'aj nyajta nyacu'váaj ɨ tavástara' jimi, a'yaa nu tya'canyeyí'nya'aj a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨ jéehua je'ej pua'aj tyina'antyimué'tɨjcaa ajta ɨ maj je'ej pua'aj nyooriajcuca'aj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can.
20 Canu a'náj ootyá'ɨtzee nyaj quee tyajá'mua'ixaatye'ej tyi'tɨ́j tɨ mua'ajmaj jamuatyáhuɨ'rii, nyetyaja'muamua'tyáaj ɨ tyeyúuj tzajta', nyajta jo'siaj jo'cháatɨmee.
21 A'ɨ́ɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, nyajta a'ɨ́ɨjma ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can, a'yaa nu tyihuó'ixaaj tɨ a'yan tyúuxɨe've' mej seequéj tyú'mua'tyij ɨ Dios jimi, majta ja'antzaahuatye'en a'ɨ́jcɨ ɨ tavástara' Jesús ɨ Cɨríistu'.
22 Ajta ijíij a'áa nu jo'ma'aj na'mej a Jerusalén a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ ɨ júuricama'ra' ɨ Dios a'yan tyinaata'íj, canu jamua'reej je'ej tɨ mu' tyinyaja'huɨ́ɨria'aj ja'mej.
23 A'ɨ́j nu xaa mua'reej, tɨ jo'tɨj na'aj tɨ huachájta'tajmee, a'ɨ́jna ɨ júuricama'ra' ɨ Dios a'yaa pu tyí'nye'ixaatye' tɨ a'ɨ́ɨn nyejcho've' ɨ maj tzajta' tyí'tyanamuacaa ajta jéehua ɨ puéjtzij.
24 Capu nye jitze juxɨe've' ɨ nyaj jɨn júurij, a'ɨ́j nu'uj xɨe've' nyaj ja'antyícɨ'tyij je'ej tɨ ɨ Dios tyi'tɨ́j tyinaa'íjcaj nyaj huo'té'exaatye'en ɨ tyeɨ́tyee ɨ nyúucaria'ra', tɨ'ɨj a'ɨ́ɨn tyihuo'tú'uunyi' juxɨé'vi'ra' jɨme'.
25 ’Ajta ijíij tyámua' nu tyá'mua'reej, tɨquee che' a'tɨ́j me' nyeje'seejran, a'ɨ́ɨmaj ɨ nyaj nyeríj huó'ixaaj ɨ Dios tɨ jɨn tyí'ijta.
26 A'ɨ́j nu jɨn a'yan tyajá'mua'ixaatye' ijíij, canu nyáaj pué'eenye' tɨpua'aj tyi'tɨ́j je'ej já'mua'uurej mua'ajmaj,
27 ji'nye néijmi'ɨ nu tyajamuáa'ixaa je'ej tɨ tyá'xɨe've' ɨ Dios, nyajta quee a'náj tyi'tɨ́j jamuaatyá'aviitzej.
28 Tyámua' xu'uj, siata'aj huó'cha'ɨɨn néijmi'caa ɨ maj jusɨ'rii ɨ Dios jimi, jo'tɨj ɨ júuricama'ra' ɨ Dios huaja'antyíhuo mej mij a'ɨ́ɨjma huácha'ɨɨn ɨ maj tyá'tzaahuatye', ɨ tɨ juxúure' jɨn huó'nanɨej a'ɨ́jna ɨ Jesús.
29 A'yaa nu nyáaj tyá'mua'reej nyatɨ'ɨj jó'ra'nyij, séecan mu yaja'va'ju'uj muá'ju'un ja'mua jimi maj a'yan een matɨ'ɨj ɨ́ɨra'vetyee mej tyí'tyacɨ'macaa, ɨ maj a'yan tya'xɨé've'ej muá'ju'un maj hua'antyipuá'ritye'en ɨ maj tyá'tzaahuatye'.
30 Séecan mu avá'ju' ɨ maj ja'mua jitze ajtyáma'can, a'ɨ́ɨ mu hue'tzij jɨn tyihuá'mua'tyen, mej mij a'ɨ́ɨjma antyimue'tɨn ɨ maj tyá'tzaahuatye'.
31 Tyámua' xu'uj mua'aj, xo'támua'reeri' nyaj huéeicaj nyinyi'ra'aj tyajamuáa'ixaa túјca'rij tzajta' nyajta tɨca'rij tzajta', canu a'náj jaatáxaahuataca' nyaj tyajamuáa'ixaa na'canyeyí'nya'aj ja'mua jɨme'.
32 ’Ajta ijíij nye'ihuáamua' Dios jimi nu jamuatyátoosɨj, ajta ɨ nyúucaria'ra' tɨ jaxaj juxɨé'vi'ra' jɨme'. A'ɨ́ɨ pu néijmi'i pu tyí'uurej tɨ'ɨj a'ɨ́jcɨ jitze aróoca'nyej ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, ajta néijmi'i huo'tá'sij ɨ tɨ jɨn atóoraj a'ɨ́ɨjma jimi ɨ jutyéɨtyeristyamua'.

33 Canu nyáaj a'náj tyi'tɨ́j nyacua'aj tɨpua'aj túmii, na'ríij tyihuá'caanaa.
34 Sulu a'yaa xu tyá'mua'reej, nyej nyasɨ́ɨj nyamuáca' jɨn tyu'muárɨej nyej nyij jaamué'tɨn tyi'tɨ́j tɨ juxɨe've' nye jimi, ajta a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj nyaj jamuán huacɨ́j.
35 A'náj tɨna'aj nu jamuáa'ɨtɨɨri' tɨ a'yan tyúuxɨe've' siaj tyu'muárɨe'en ajta siaj sij huo'tyáhuɨire'en a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee je'ej tyéejviicue', a'ɨ́j xu ú'mua'reeriaj je'ej tɨ tyu'taxájtaca' ɨ tavástara' Jesús tɨjɨn: "Jéetze' pu tyámua' tyé'yi'ij nyaj tyí'puejva'aj quee nyaj tyi'tɨ́j ancuriáan."
36 Tɨ'ɨj a'yan tyihuo'ixáatya'aj ɨ Pablo, aj pu'ij tyítunutaca' ajta huatyéenyuj ɨ Dios jimi hua' jamuán.
37 Néijmi'i mu huóoyiinyixɨj majta néijmi'i ji'ré'chuiixɨj, majta ji'tyápuɨ'tza'xɨj a'ɨ́jcɨ ɨ Pablo.
38 Jéehua mu juxaamuɨjritya'ca'aj, ji'nye a'yaa pu tyihuo'té'exaaj mej quee che' a'náj me'yé'sejran. Aj mumij jamuán ujó'ju' jo'tɨj ja'tyájraa ɨ báarcuj jitze.

21

Tɨ'ɨj ɨ Pablo a'áa jo'mej a'ájna a Jerusalén

1 A'áa mu'uj mij joovátzɨj ɨ ta'ihuáamua', aj tu tyij ityáj atyáacɨj ɨ báarcuj jitze, tyatɨ'ɨj tyij huatátaje'yaca' a'ájna a Cos, yaa ariá'pua'aj tu a'áa ja'rá'aj a'ájna a Rodas, tyatɨ'ɨj tátyij a'áa jo'ré'nyej a'ájna a Pátara.
2 A'ájna a Pátara a'áa tu séej jo'tyoo ɨ báarcuj Fenicia tɨ jó'yi'ij, a'ɨ́j tu tyij jitze atyáacɨj, tyatɨ'ɨj tyij jo'cɨ́j.
3 A'áa tu joojú'ca'aj tyatɨ'ɨj jaaséej a tɨ ja'ajhuáchij, a'yaa pu tya'rájtyapuaj tɨjɨn Chipre, a'áa tu muáca'ta' pujmua' ajcaanyej, mu tu'uj jó'ju' 'asta tyana'aj quee a'áa ja'rá'aj a Siria. Ajta ɨ báarcuj a'áa pu je'cácaa tyu'tyájtoo ɨ ɨ́jcaj tɨ tyú'tɨsime'ej a'ájna a Tiro, a'áa tu tyij acáacɨj.
4 Tyatɨ'ɨj a'ɨ́ɨjma huátyoj ɨ maj tyá'tzaahuatye', aráahua'puaj xɨcáj tu á'tyeej tyaj hua' jamuán ajo'tyu'uj. A'ɨ́ɨmaj mu júuricama'ra' ɨ Dios jitze ma'can jaatá'ijmuejri' a'ɨ́jcɨ ɨ Pablo tɨ'ɨj quee a'áa ja'tányinyiica'an a Jerusalén.
5 Tɨ'ɨj mu tyojo'ma'aj aráahua'puaj xɨcáj jitze, aj tutyij jo'cɨ́j. Néijmi'i ɨ tyétyacaa muanyɨ́nyɨ'chaj, majta huayóomua'aj, a'áa mu tojóotoj jo'tɨj joo'ástɨmee ɨ chájta'naj, a'áa tu tyij tyítunutaxɨj jo'tɨj ja'va'ástɨmee ɨ jájtyɨj, tyatɨ'ɨj tyij huatyéenyuj ɨ Dios jimi.
6 Tyatɨ'ɨj huo'tatyóotya'aj, aj tu tyij atyáacɨj ɨ báarcuj jitze, majta a'ɨ́ɨmaj huariá'cɨj jo'maj jo'cháatɨmee.
7 Tyatɨ'ɨj jaatyáaxɨjtye ɨ tyaj huajú'ca'aj ɨ jájritze', Tiro tyaj ja'ráacɨj tyatɨ'ɨj tyij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Tolemaida, a'áa tu huo'tatyójtyej ɨ ta'ihuáamua', tyajta hua' jamuán séej xɨcáj ajo'tyu'uj.
8 Yaa ariá'pua'aj tu jo'cɨ́j tyatɨ'ɨj tyij a'áa ja'rá'aj chájta' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Cesarea. A'áa tu ja'tanyéj jo'tɨj ja'chej a'ɨ́jna ɨ Felipe ɨ tɨ tyihuá'ixa'tyee tyeítyee, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een sɨ́ɨj ɨ maj aráahua'puaj ará'asej ɨ maj tyí'huɨire' ɨ tyeyúuj tzajta', a'áa tu jo'tyá'ɨtzee a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Felipe.
9 A'ɨ́jna ɨ Felipe muáacuacaa pu tyiyójmua'ca'aj ɨ úucaa mej quee xu huɨ́chej, a'ɨ́ɨ mu jaxajtaca'aj nyúucaria'ra' ɨ Dios.
10 A'áa tu tyij á'tyeej a'chu pua'an xɨcáj, tɨ'ɨj ij sɨ́ɨj ará'aj tɨ Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, Judea tɨ já'ma'can, a'yaa pu ántyapuaj a'ɨ́jna tɨjɨn Agabo.
11 Tɨ'ɨj tajimí ará'aj, aj pu'ij ja'vá'xɨstaca' ɨ tɨ jɨn ahuóojɨ'ca'ca'aj a'ɨ́jna ɨ Pablo, aj pu'ij a'ɨ́jcɨ jɨn anóojɨ'quej ɨ ju'ɨ́ɨcaj jitze, ajta ɨ jumuáca' jitze, tɨ'ɨj ij a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—A'yaa pu tyí'xaj ɨ júuricama'ra' ɨ Dios tɨjɨn a'ájna a Jerusalén, a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyeetyájɨ'que'sij a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ ja'a'rij a'ɨ́jcɨ ɨ maj jɨn ahuoojɨ'ca'ajma'aj muá'cɨ'ɨj, majta huo'tátuiire'sij a'ɨ́ɨjma ɨ maj séej ɨ chuéj japua já'ma'can.
12 Tyatɨ'ɨj a'ɨ́j huánamuajri', ityáj majta ɨ maj Cesarea já'ma'can, néijmi'i tu jaatáhuaviiri' a'ɨ́jcɨ ɨ Pablo tɨ'ij quee ujó'yi'can a Jerusalén.
13 Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'ɨ́jna ɨ Pablo tɨjɨn:
—¿Ji'nye setyityúuyin siajta nyaxaamujritye'? A'yaa nu tyé'nyaca'nyej, canu a'ɨ́j nyana'aj jɨme' maj naatyájɨ'que'en, sulu nyej nyajta huámuɨ'nyij a'ájna Jerusalén a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ nyaj jahuɨire' ɨ tavástara' Jesús.
14 Ji'nye catu jaatáviicue'ri' tyaj jaatyá'ɨtzen, tyaatá' tu'uj tyij, a'yan tyetyatajéevej tɨjɨn:
—Che' a'yan atyojo'ré'nyej je'ej tɨ tyá'xɨe've' ɨ tavástara'.
15 Tɨ'ɨj a'yan tyu'rɨ́j aj tu tyij tyámua' huátaruuj, tyatɨ'ɨj tyij ujó'ju' a'ájna a Jerusalén.
16 Séecan mu tajamuán jó'ju' ɨ maj tyá'tzaahuatye' Cesarea maj já'ma'can, a'ɨ́ɨ mu a'áa tojo'ré'nyijtyej jo'tɨj ja'chej a'ɨ́jna ɨ tyáatɨ' tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Mnasón, Chipre tɨ já'ma'can, ɨ tɨ arí á'tyeej tɨ tyá'tzaahuatye'.

Pablo pu uyá'muaarej a'íjcɨ ɨ Jacobo

17 Tyatɨ'ɨj a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, naa mu tyámua' tyitaatyéeje jutyámua'vi'ra'aj jɨme' a'íɨmaj ɨ maj tyá'tzaahuatye'.
18 Yaa ariá'pua'aj pu ɨ Pablo tajamuán ujó'mej tyej tyij a'íj ujo'vá'muaarej a'íjcɨ ɨ Jacobo, majta ɨ huáasij néijmi'i mu a'áa jo'tyú'uuca'aj.
19 Aj pu'ij ɨ Pablo huo'tatyójtyej, tɨ'quij té'ej tyámua' naa tyihuá'tyixaa néijmi'caa je'ej tɨ tyi'tíj huáruuj a'íjna jitze ma'can ɨ Dios, a'íɨjma jimi ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can,
20 Matɨ'ɨj a'íj huánamuajri', aj mu mij tyaatatyójtzi'rej ɨ Dios. Majta a'yan tyaaté'exaa a'íjcɨ ɨ Pablo tɨjɨn:

—Cásɨ' ta'ihuáara', papu'ríj metyooséj, a'íɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, mue'tíj mu meríj tyá'antzaahuaj, néijmi'i mu a'yan tyá'xɨe've' maj a'yan tya'rá'astej je'ej tɨ tyo'yú'xaca' ɨ yu'xarij jitze a'íjna ɨ Moisés.
21 Majta a'yan tyihuó'ixaaj néijmi'caa ɨ maj séej chuéj japua ja'chej ɨ maj majta Israel jitze ajtyáma'can, paj muáaj a'yan tyihuá'mua'tyej maj quee a'yan rɨjcaj je'ej tɨ tyaaxájtaca' a'íjna ɨ Moisés, pajta a'yan tyihuá'ixaatye' maj quee ja'antyisí'chej ɨ junavíj ɨ juyójmua', majta quee a'yaa mana'aj tyaá'sime'ej ɨ juyi'ráj.
22 ¿Ji'nye tyana'aj tyij tyu'taxájtaj matɨ'ɨj jáamua'reej ɨ tyeítyee paj períj ya'uvé'nyej?
23 Tyámua' pu jéetze' naa paj a'yan huárɨnyij je'ej tyaj tyimuaaté'exaatye'sij. Yaa mu muáacuaj huatyu'uj tajamuán ɨ tyétyacaa, ɨ maj ja'antyícɨ'sij ɨ maj jɨn atóoraj ɨ Dios jimi.
24 Pata'aj hua'antyivi'tíj, pata'aj huá'jajcuare'en hua' jamuán, pajta hua' japua tyu'náachitan, mata'aj mij huo'yéj. Aj mu mij néijmi'i jamua'reeren tɨquee a'yan tyi'ja'yájna je'ej maj tyí'muaxaj muéetzij, sulu paj pajta muáaj ja'astej ɨ yu'xarij ɨ maj jɨn tyí'ijta.
25 Majta ɨ maj quee Israel jitze ajtyáma'can, ɨ maj majta meríj tyá'antzaahuaj, tu'ríj tyihuo'ta'ítyi'ri' ɨ tyaj a'yan tyaaxá'puɨ'ɨntarej maj quee jacua'caa ɨ hue'ra'aj maj jáamu'vejritaca', majta quee jacua'caa ɨ xúure'ej majta ɨ hue'ria'ra' ɨ maj jaatyácue'mi'in. Majta quee juxana'cɨria'aj séecan jamuán.

Matɨ'ɨj jaatyéevi' a'íjcɨ ɨ Pablo u tyeyúuj tzajta'

26 Aj pu'ij ɨ Pablo huojo'ví'tɨj ɨ tyétyacaa ɨ maj muáacuaj, yaa ariá'pua'aj pu huójojajcuarej hua' jamuán tɨ'quij utyájrupij u tyeyúuj tzajta' tɨ'ɨj huo'té'exaatye'en a'náj maj ja'antyícɨ'sij ɨ maj jɨn atóoraj, mej mij tyu'támu'vejritaj síɨj ajta síɨj.
27 Tɨ'ɨj arí tɨn aráahua'puaj xɨcáj tya'ra'astísima'caj, séecan ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can ɨ maj Asia ja'chej, a'íɨ mu jaaséej a'íjcɨ ɨ Pablo ɨ tyeyúuj tzajta', matɨ'ɨj mij ca'nyíjra'aj huo'ta' maj huatanyínyu'caj ɨ tyeítyee. Aj mu mij ootátzunaxɨj ɨ Pablo jimi,
28 a'yan metyi'tyejíihuaj tɨjɨn:

—Mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, siataatáhuɨɨre'. A'íi pu a'íɨn pué'een ɨ tyáatɨ' tɨ néijmi'que' majo'cha'can, seequéj tyihua'mua'tyée néijmi'caa ɨ tyeítyee je'ej tɨquee tyi'tyéevijtɨj tajimí, ajta maj quee ja'rá'astej je'ej tɨ tyo'yú'xaca' ɨ Moisés, ajta je'ej pua'aj tyá'xaj a'íjcɨ ɨ tyeyúuj. Ajta séecan ɨ griego utyéevi'tɨj ɨ tatyeyúuj tzajta', capu tzáahuatyi'ra'aj tyícha'ɨj ɨ taj tyeyúuj jitze.
29 A'yaa mu tyí'xajtaca'aj, ji'nye anaquéej mu meríj jaaséjraca'aj a chájta' a'íjcɨ jamuán ɨ Trófimo Éfeso tɨ já'ma'can, a'íj mu jɨn a'yan tyí'mua'ajcaj tɨ ɨ Pablo a'úun ya'tavi'tístɨraa u tyeyúuj tzajta'.
30 Néijmi'que' ɨ chájta'naj jitze, jéehua mu huatanyínyu'cacuca', aj mu mij ɨ tyeítyee ará'aj muahuáachisima'aj. Matɨ'ɨj mij jaatyéevi' a'íjcɨ ɨ Pablo, majta ji'rajáanajra u tyeyúuj tzajta', majta je'en jiye'tzín tye'tyáanaxɨj a tɨ ja'pueertajmee.
31 Matɨ'ɨj meríj tɨn jaje'catacuj a'íjcɨ ɨ Pablo, tɨ'ɨj jáamua'reerɨ' a'íjna ɨ xantáaru' ta'nájcaj tɨjɨn néijmi'que' mu nyinyu'cacuj a'ájna a chájta' Jerusalén.
32 Aj pu'ij a'íjna xantáaru' ta'nájcaj hua'ajsɨɨ ɨ juxantáaru'ustyamua', ajta a'íɨjma ɨ maj anxɨtyej xantáaru'uj tyí'ijtya'ca'aj, matɨ'ɨj mij ujó'huaachij jo'maj jo'tyú'uuca'aj ɨ tyeítyee. Matɨ'ɨj jaaséej a'íjcɨ ɨ xantáaru' ta'nájcaj majta a'íɨjma ɨ xantáaru'ustyamua'mua', aj mu mij jaatáxaahuataca' ɨ maj jatyáva'ra'aj a'íjcɨ ɨ Pablo.
33 Aj pu'ij ajtyáxɨɨriaca' ɨ xantáaru' ta'nájcaj, tɨ'ɨj ij jaatyéevi' a'íjcɨ ɨ Pablo, ajta jaata'íjtaca' maj ja'nájɨ'que'en hua'puácaa jɨme' ɨ cadéenaj. A'tzúj a'tyéevi'caj tɨ'quij tyu'ta'íhuo' a'tíj tɨ pué'eenye'ej ajta tyi'tíj tɨ je'ej huáruuj.
34 Majta a'íɨmaj ɨ tyeítyee, séecan mu seequéj tyityetyéjijhuasime'ej, majta séecan seequéj, a'íj pu jɨn quee je'ej já'miteerastya'ca'aj a'íjcɨ ɨ xantáaru' ta'nájcaj je'ej tɨ tyo'xá'puɨ'ɨntarej, ji'nye jéehua mu je'ej tyáhuaasime'ej, a'íj pu jɨn jaata'íjtaca' maj já'anvi'tɨj a'ájna jo'maj je'ráatyij ɨ xantáaru'uj.

35 Matɨ'ɨj a'áa ja'rá'aj jo'tɨj ja'cachetzíicɨ'huajme, a'ɨ́ɨmaj ɨ xantáaru'uj mu'huatyechóoj
mu ayootoj a'ɨ́jcɨ ɨ Pablo, ji'nye jéehua mu ɨ tyeítyee jama'cujca'aj,
36 majta néijmi'i ɨ maj cújta' huajú'ca'aj, a'yaa mu tyityeejɨ́jhuasime'ej tɨjɨn:
—Che' huámuɨ'nyij.

Tɨ'ɨj Pablo jujapuá huatanyúj

37 Matɨ'ɨj ju'tyarújtye'sima'caj a'ɨ́jcɨ ɨ Pablo jo'maj je'ráatyij ɨ xantáaru'uj, aj pu'ij ɨ
Pablo a'yan tyaata'íhuo'ri' a'ɨ́jcɨ ɨ xantáaru' ta'nájcaj tɨjɨn:
—¿Nyi ɨ'ríj nyej tyu'taxáj cɨ́ra'tzuj ajamuán?
Ajta a'ɨ́jna ɨ xantáaru' ta'nájcaj, a'yaa pu tyu'tanyúj tɨjɨn:
—¿Nyi peeyí'tɨn ɨ hua' nyuucaaj ɨ griego?
38 ¿Nyi pequee muáaj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ paj Egipto já'ma'can, ɨ tɨ ará'tyeej tɨ
huá'jaxɨejtya'ca'aj ɨ tyeítyee, ɨ tɨ ajta huojo'ví'tɨj a'ájna jo'tɨj quee já'tyi'tɨj muáacuaj
ví'ra'aj maj ará'asej ɨ mej tyí'tyacuɨ'caa?
39 Aj pu'ij ɨ Pablo a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Nyáaj nu Israel jitze ajtyáma'can, a'áa nu jɨríj ja'chej a'ájna a Tarso, ɨ chájta'naj
tɨ jéehua juxɨe've' a'áa tɨ huataca'aj a Cilicia, jéehua nu muahuavii paj naatá' nyaj
tyihuo'té'exaatye'en ɨ tyeítyee.
40 Aj pu'ij jaatá' tɨ tyihuo'té'exaatye'en, tɨ'quij ɨ Pablo huatyéechaxɨj a'ájna
jo'tɨj ja'cachetzíicɨ'huajme, ajta ɨ jumuáca' jɨn huo'tá'ijmuejri' maj quee che' je'ej
tyáhuaasime'en. Matɨ'ɨj quee che' je'ej tyahuáasima'caj, aj pu'ij hua' nyuucaaj jɨn
tyu'taxájtaca' ɨ hebreos, a'yan tɨjɨn:

22

1 —Nye'ihuáamua' siajta nyahuáasimua', xáanamuajri' je'ej nyaj
tyajamuaaté'exaatye'sij ɨ nyúucarɨj nyaj jɨn nyajapuáj huatányuusɨj.
2 Matɨ'ɨj jáanamuajri' tɨ a'íj jɨn tyihuá'ixaatya'ca'aj ɨ hebreos nyuucaaj jɨme', aj
mu mij jéetze' huatyápuaˈriaca' ɨ maj je'ej tyáhuaasime'ej. Ajta ɨ Pablo a'yaa pu
tyihua'tyé'ixaatye'sima'aj tɨjɨn:
3 —Nyáaj nu Israel jitze ajtyáma'can, a'áa nu jo'nɨé'huaca' a'ájna a Tarso a'áa tɨ
ja'ajtyáma'can a Cilicia, a'yaa nu huave'sej iiye'ej Jerusalén, nyajta tyi'huányamua'aj
a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Gamaliel, ɨ tɨ a'yan tya'róonajchij ɨ nyúucarɨj je'ej maj tyo'yú'xaca' ɨ
tahuásimua'cɨ'ɨj. A'náj tɨna'aj nu a'yan tyáahuoosɨj je'ej nyaj tyeetyáhuɨ́re'en ɨ Dios,
néijmi'i jɨme' ɨ nyaxɨéjnyu'caa, a'yájna siatɨ'ɨj néijmi'i mua'aj ijíij tyaá'sij.
4 Jájcuaj ɨmuáj nu a'yan tyihuá'huooca'aj nyej nyij huó'cuɨ'nyij a'ɨ́ɨjma ɨ maj jájcuan
jɨn tyá'tzaahuatye', nyajta néijmi'caa huavívi' ɨ tyétyacaa, nyajta ɨ maj úucaa nyej nyij
hue'tyáanaj.
5 A'ɨ́jna ɨ tɨ tyihuá'ijtye' a'ɨ́ɨjma ɨ puaaríij, majta néijmi'i ɨ huáasɨj a'ɨ́ɨ mu jamua'reej.
A'ɨ́ɨ mu yu'xarɨj tyinaatapíj nyej nyij tyihuo'tátuiire'en ɨ nye ihuáamua' Israel maj jitze
ajtyáma'can, Damasco maj ja'chej, nyajta a'áa ja'tanyéj nyej nyij huó'huoonyij a'ɨ́ɨjma
ɨ maj tyá'tzaahuatye', nyej nyij uhuaja'rávi'tɨj a'yájna iiye'ej Jerusalén tyej tyij puéjtzɨj
huo'tá'an.

Pablo pu huá'ixaatye' je'ej tɨ tye'entyíhuo ɨ tavástara'
(Hch. 9:1-19; 26:12-18)

6 'Nyatɨ'ɨj a'áa joomá'caj juyéj jitze, nu'ríj avéjri' joomá'caj a Damasco a'tzáaj
tacuaríixpuaj, aj pu'ij jiye'tzín ca'nyíin jɨn uje'cátatzariaca' u tajapuá, tɨ'quij nɨe'riá'naj.
7 Nyatɨ'ɨj nyij eetávej a chóota'. Nyajta je'en a'tíj huánamuajri' tɨ a'yan tyinaatajé tɨjɨn:
"Saulo, ¿ji'nye een jɨme' je'ej pua'aj pényoorej?"
8 Nyatɨ'ɨj nyij tyu'ta'íhuoj a'yan tɨjɨn: "¿A'tanyíj papué'een nyavástara'?" Ajtáhua'aj
a'yan tyu'tánamuajrej tɨjɨn: "Nyáaj nu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Jesús Nazaret nyaj já'ma'can,
a'ɨ́jna ɨ paj muáaj meyo'vajran."
9 Majta ɨ maj nyaj jamuán huajú'ca'aj, a'ɨ́ɨ mu majta jaaséej ɨ tɨ huatátzariajraa, a'ɨ́j
mu'uj quee huánamuajri' ɨ nyúucarɨj tɨ tyí'nye'ixaatya'ca'aj.
10 Nyatɨ'ɨj nyij tyu'ta'íhuo' a'yan tɨjɨn: "¿Ji'nye náarɨnyij nyavástara'?" Aj pu'ij ɨ
tavástara' a'yan tyinaaté'exaaj tɨjɨn: "Ájchesɨj, pata'aj ɨ paj pooj huaméj a'ájna a
Damasco. A'áa mu néijmi'i muojo'té'exaatye'sij je'ej paj huárɨnyij."
11 Ji'nye na'racúunyɨj nu na'raa a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tatzárij, a'ɨ́j mu jɨn a'ɨ́ɨmaj ɨ maj nyaj
jamuán huajú'ca'aj mana'naví'raj mu' mij nyojo'vi'tɨj a'ájna a Damasco.
12 'Sɨ́ɨj pu tyáatɨ' a'áa jo'tyávaaca'aj tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Ananías, ɨ tɨ naa
tyí'tyevistaca'aj ajta ja'tzaahuatya'ca'aj a'ɨ́jcɨ ɨ yu'xarɨj Moisés tɨ jo'yú'xaca', néijmi'i
mu naa yó'mua'rajca'aj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can ɨ maj a'áa já'chajca'aj a'ájna a
Damasco.

13 Ananías pu a'áa nyojo'tyéesej, tɨ'ɨj ará'aj a'yaa pu'ij tyinaaté'exaaj tɨjɨn: “Nye'ihuáara' Saulo, ancuriáa' ajtáhua'aj jájcuan ɨ paj jɨn atányeerej.” Tɨ'ɨj a'yan tyinaatajé aj nu nyij jiye'tzín atányeeriaca', nyatɨ'ɨj nyij jaaséj.

14 Ajta a'yan tyinaaté'exaaj tɨjɨn: “Ɨ hua' Dios ɨ tahuásimua'cɨ'ɨj, a'ɨ́ɨ pu mua'antyíhuoo muéetzij pej pij jáamua'reej je'ej tɨ tyá'xɨe've', pata'aj jaaséj a'ɨ́jcɨ ɨ tɨquee a'náj tyɨ'tɨ́j jɨn ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi, pajta jáanamuaj je'ej tɨ tyí'xaj.

15 Muáaj paj a'ɨ́ɨn pué'eenye'ej puá'mej ɨ paj a'ɨ́j jɨn antyía'mua'reeriaj puá'mej néijmi'que' ɨ cháanacaj japua, jitzán ma'can ɨ tavástara', pata'aj huó'ixaatye'en je'ej paj perɨ́j tyi'tɨ́j tyu'séj, pajta je'ej paj tyú'namuajri'.

16 Ajta ijɨ́ij, capáj jéehua tyi'chó've'ej. Ájchesij, pata'aj huáɨ'huaj nyúucaritze' ɨ tavástara', tɨ'ij a'ɨ́ɨn tyimuaatú'uunyi' ɨ paj jɨn ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi.”

Pablo pu huá'ixaatye' je'ej tɨ tyu'ta'ɨ́jtyi'huaca' a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can

17 ’Nyatɨ'ɨj a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, aj nu nyij utyájrupij ɨ tyeyúuj tzajta' nyej nyij huatyényuunyɨj ɨ Dios jimi, aj nu nyij tyu'séj.

18 A'ɨ́j nu huaséj ɨ tavástara' tɨ a'yan tyinaaté'exaaj tɨjɨn: “Ca'nácan, eerájra' jiye'tzín jɨme' a'yájna Jerusalén, ji'nye camu muá'antzaahuatye'sij je'ej paj tyihuo'té'exaatye'sij nye jitze ma'can.”

19 Aj nu nyij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn: “Nyavástara', a'ɨ́ɨ mu a'yan tyá'mua'reej nyej nyáaj majo'cha'canya'aj néijmi'que' hua' tyeyúuj tzajta', nyajta hue'tyáanamua ɨ maj muéetzij mua'tzaahuatya'ca'aj, nyajta hua'tyáva'ra'aj.

20 Ajta matɨ'ɨj a'ɨ́j huajé'caj ɨ Esteban ɨ tɨ muahuɨ̈ria'ca'aj, ajta tyí'xajtaca'aj a jitze ma'can, nyáaj nu a'áa jo'tyávaaca'aj, a'yaa nu tyá'xa'puɨ'ɨntaria'ca'aj maj jaajé'caj, nyáaj nu nyajta tyú'cha'ɨj ɨ tyihuá'caanaa a'ɨ́ɨjma ɨ maj jaajé'caj.”

21 Ajta ɨ tavástara' a'yaa pu tyinaaté'exaaj tɨjɨn: “Áricuj ma'úrutyij, ji'nye nya-muaata'ítyij ɨmuáj tyeɨ́tyee tzajta' ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can.”

Tɨ'ɨj ɨ xantáaru' ta'nájcaj jacha'ɨ̈ca'aj a'ɨ́jcɨ ɨ Pablo

22 A'yaa mu'uj úhuiixɨj ɨ maj móoj jatyánamuajrasima'aj, matɨ'ɨj mij huatyóohuij maj huatyejíihuajra'nyij a'yan tɨjɨn:

—A'mújna mu tyévɨj, capu juxɨe've' tɨ júurɨj, xaajé'caj ta'aj ij quee che' majá'hua'tan íiyan ɨ cháanacaj japua.

23 A'yaa mu'uj jéetze' tyityetyéjijhuasime'ej, majta ɨ tyúucaanaa júttye' tyojó'raara'aj, majta ɨ chuéj júttye' jó'raaraaj.

24 Aj pu'ij ɨ xantáaru' ta'nájcaj tyu'ta'ɨ́jtaca' maj ju'tyátoonyɨj a'ɨ́jcɨ ɨ Pablo jo'maj je'ráatyij ɨ xantáaru'uj, ajta huo'ta'ɨ́j maj je'riá'vaxɨ'ɨn, ta'aj ij tyu'taxáj je'ej maj een jɨme' tyityetyéjijhuaj ɨ tyeɨ́tyee.

25 Matɨ'ɨj merɨ́j jaatyajɨ́'ca'aj mej mij je'riá'vaxɨ'ɨn, aj pu'ij ɨ Pablo a'ɨ́j a'yan tyaata'íhuo'ri' ɨ xantáaru' ta'nájcaj tɨ a'áa jo'tyávaaca'aj tɨjɨn:

—¿Nyi a'yan setyityaatácɨ'pej siaj sij je'riá'vaxɨ'ɨn ɨ a'tɨ́j Roma tɨ já'ma'can, siajta quee jamua'reeriaj tyi'tɨ́j siaj jɨn púj oorej?

26 Tɨ'ɨj a'yan tyáanamuajri', a'ɨ́jna ɨ anxɨtyej xantáaru'uj tɨ tyí'ijtye', a'áa pu jo'mej a'ɨ́jcɨ jimi ɨ xantáaru' ta'nájcaj, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tɨjɨn:

—¿Ji'nye parɨnyij a'ɨ́jcɨ jɨme'? A'ɨ́jna ɨ tyáatɨ' a'áa pu ja'ajtyáma'can a Roma.

27 Aj pu'ij ɨ xantáaru' ta'nájcaj a uré'nyej ɨ Pablo jimi, tɨ'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:

—¿Nyi a'yan tyi'ja'yájna paj a'áa ja'ajtyáma'can a Roma?

Aj pu'ij ɨ Pablo a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:

—Jee xaa nyu'uj.

28 Ajta ɨ xantáaru' ta'nájcaj a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Jéehua nu nyáaj tyu'nájchitaca' nyej nyij huatyényaromaanotaj.

Tɨ'ɨj ij ɨ Pablo a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—A'áa nu nyáaj jiyo'nɨé'huaca'.

29 Aj mu mij a'ɨ́ɨmaj eeráxɨ̈riaca' ɨ maj je'ria'vaaxɨ'nyijche' ɨ Pablo, ajta a'ɨ́jna ɨ xantáaru' ta'nájcaj, tɨ'ɨj jáamua'reeri' tɨ Roma já'ma'can, tyámua' pu tyu'tátzɨ̈n tɨ je'ej tyeetyajɨ́'que'ej ɨ cadéenaj jɨme'.

Pablo pu a'úu jo'tyéechaxɨj jo'maj je'ráatyij ɨ maj tyí'ijta

30 Yaa ariá'pua'aj, ɨ xantáaru' ta'nájcaj, a'yaa pu tyá'xɨe'va'ca'aj tɨ jáamua'reej je'ej maj een jɨme' tyá'xajtzi'raca'aj a'ɨ́jcɨ ɨ Pablo, aj pu'ij ji'rájtoo, ajta tyu'ta'ɨ́jtaca' maj tyúusɨ̈re'en a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', majta néijmi'i ɨ maj tyityatatyíj. Aj pu'ij hua' jimi áyoovi'tɨj.

23

1 Pablo pu hua'ráasej a'íɨjma ɨ maj tyityatatyíj tɨ'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Nye'ihuáamua', tɨ'ɨj na'aj yatɨj je'ré'nyej, canu tyi'tíj jɨn je'ej tyé'nyamua'astɨj ɨ Dios jimi menyo'cha'can.
2 Aj pu'ij a'íjna ɨ Ananías, ɨ tɨ tyihuá'ijtye' a'íɨjma ɨ puaaríij, a'íɨ pu huo'ta'íj maj ja'ancáveenyij a'íjcɨ ɨ Pablo.
3 Ajta ɨ Pablo a'yaa pu tyu'tanyúj tɨjɨn:
—Dios pu muéetzij mua'ancávesij, mu paj quee ma'úumua'rej. Muáaj paj a'íj jɨn antyía'mua'reej pej pij no'xíjtye'en a'íjcɨ jɨme' je'ej tɨ tyí'ijta ɨ yu'xarij, ¿ji'nye pej pij a'yan tyá'mua'reeriaj pahuá'ijtye' maj na'ancáveenyij?
4 Majta a'íɨmaj ɨ maj uje'rátya'ca'aj, a'yaa mu tyaatajé tɨjɨn:
—¿Ji'nye pej pij je'ej pua'aj tyé'jee a'mújcɨj mu tɨ jéetze' juxɨe've' ɨ Dios jimi?
5 A'yaa pu ɨ Pablo tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Nye'ihuáamua', canu jamua'reeriaca'aj tɨ a'múu a'íɨn pué'een ɨ tɨ jéetze' juxɨe've' ɨ Dios jimi, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn: "Capáj je'ej tyé'jeevej a'íjcɨ ɨ tɨ tyi'tyéjvee ɨ tyeítyee jimi."
6 Aj pu'ij ɨ Pablo jáamua'reeri' tɨjɨn séecan mu ɨ maj tyityatatyíj saduceos pué'eenye'ej, majta séecan fariseos, aj pu'ij ca'nyíin jɨme' a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:
—Nye'ihuáamua', nyáaj nu fariseo pué'een, hua' jitze nu eeráma'can a'íɨjma ɨ fariseos, majta ijíij ná'xɨjtye' a'íjcɨ jɨme' nyaj jacho've' a'náj maj huatájuuritaj ɨ muɨ'chítyee.
7 Tɨ'ɨj ɨ Pablo a'yan tyu'taxájtaca', aj mu mij huatyóohuij maj tyi'huóo'ihuo' a'íɨmaj ɨ fariseos, majta a'íɨmaj ɨ saduceos, matɨ'ɨj mij jé'ta' huacíj ɨ maj jusiɨria'ca'aj.
8 Ji'nye ɨ saduceos a'yaa mu tyí'xaj maj quee che' huatájuuritaj ɨ muɨ'chítyee, majta a'yan tɨjɨn maj quee séejre' ɨ júuricamej ɨ maj tyí'huiɨre' u tajapuá, majta a'íɨmaj ɨ fariseos néijmi'i mu a'íjcɨ tyá'tzaahuatye'.
9 Néijmi'i mu tyéjijhuasime'ej, majta je'cáj ɨ maj tyihuá'mua'tyej ɨ yu'xarij jitze, ɨ maj majta fariseos jitze ajtyáma'can, a'íɨ mu ájhuiixɨj matɨ'ɨj mij a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—A'íjna ɨ tyáatɨ' capu tyi'tíj je'ej huáruuj, tyij quee síɨj tyaaté'exaa ɨ júuricamej tɨ tyí'huiɨre' u tajapuá, tɨpua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan, tyiche' quee jimi rányuuca'an ɨ Dios.
10 Majta meríj jéetze' nyinyu'cacuca'aj, a'íjna ɨ xantáaru' ta'nájcaj tyí'tziɨnya'ca'aj tɨpua'aj meetyáto'sixɨ'ɨn a'íjcɨ ɨ Pablo, a'íj pu jɨn huo'ta'íj ɨ xantáaru'uj maj je'ráavi'tɨj mej mij majtáhua'aj uyo'tyátoonyij jo'maj je'ráatyij ɨ xantáaru'uj.
11 Séej tíca'rij tzajta' pu ɨ tavástara' huataséjre a'íjcɨ jimi ɨ Pablo, a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Huatyá'ca'nyej mua' tzajta' Pablo, ji'nye a'yájna patɨ'ɨj períj nyaj jɨme' tyihuó'ixaaj iiye'ej Jerusalén, a'yaa paj cha'taj tyihuá'ixaatye'en a'ájna a Roma.

Matɨ'ɨj jaaxá'puɨ'ɨntarej je'ej maj tyeejé'caj ɨ Pablo

12 Yaa ariá'pua'aj, séecan mu ɨ Israel maj jitze ajtyáma'can a'yan tyaaxá'puɨ'ɨntarej maj jaajé'caj a'íjcɨ ɨ Pablo, a'yaa mu tyitya'tóoraj maj quee tyú'cua'nyij, majta quee huaye'en, 'asta mana'aj quee jaajé'caj a'íjcɨ ɨ Pablo.
13 A'chu mu huá'puatyej ará'asej ɨ tyétyacaa ɨ maj a'yan tyitya'tóoraj.
14 A'íɨjma jimi mu ujó'ju' ɨ maj tyihuá'ijtye' ɨ puaaríij, majta a'íɨjma jimi ɨ huáasij, matɨ'ɨj mij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Ityáj tu tyeríj a'yan tyaaxá'puɨ'ɨntarej tyej quee tyi'tíj cua'nyij, 'asta tyana'aj quee jaajé'caj a'íjcɨ ɨ Pablo.
15 Ajta ijíij, mua'aj majta ɨ séecan ɨ maj tyityatatyíj, xaatáhuaviij ɨ xantáaru' ta'nájcaj tɨ'ij ariá'pua'aj ya'ráavi'tɨj a'íjcɨ ɨ Pablo ja'mua jimi, a'yan setyu'taxáatan yee siata'aj tyámua' naa tyee'íhuo', tyajta ityáj tyámua' tu éenye'ej tá'ju'un tyej tyij jaajé'caj tɨ'ɨj quee xu ya'uvé'nyej.
16 Ajta ɨ yójra' ɨ ihuáaria'ra' a'íjcɨ ɨ Pablo, a'íɨ pu jáamua'reeri' je'ej maj tyi'tíj tyí'xa'puɨ'ɨntaria'ca'aj, tɨ'ɨj ij ujó'mej jo'maj je'ráatyij ɨ xantáaru'uj, aj pu'ij jaaté'exaa a'íjcɨ ɨ Pablo.
17 Pablo pu séej huatajé ɨ maj anxɨtyej xantáaru'uj tyí'ijtye', tɨ'quij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Ánvi'tɨchij mu tyamuéej a'íjcɨ jimi ɨ xantáaru' ta'nájcaj, ji'nye tyi'tíj pu jaaté'exaatye'ej.
18 Tɨ'quij ɨ tɨ anxɨtyej xantáaru'uj tyí'ijtye', yo'ví'tɨj ɨ xantáaru' jimi ta'nájcaj, ajta a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:
—A'íjna ɨ Pablo tɨ eetyánami' naatáhuaviiri' nyaj ya'ráavi'tɨj a jimi a'íjcɨ ɨ tyamuéej, ji'nye tyi'tíj pu muaaté'exaatye'sij.

19 Aj pu'ij ɨ xantáaru' ta'nájcaj ja'náavi' ɨ muáca'ra'an jitze a'ɨ́jcɨ ɨ tyamuéej, tɨ'quij
je'ráavi'tɨj a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:
—¿Tyi'tanyí pénye'ixaatya'mu'?
20 A'yaa pu tyaaté'exaa ɨ tyamuéej tɨjɨn:
—A'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, a'ɨ́ɨ mu jaaxá'puɨ'ɨntarej mej mij ariá'pua'aj
muaatáhuavii ɨ Pablo, pej pij já'anvi'tɨj hua' jimi ɨ hua' juéesij mata'aj nu'uj mij tyámua'
tyáamua'reej ɨ maj jitzán tyí'pua'ritye'.
21 Capáj huá'tzaahuatya'aj, ji'nye huá'puatyej mu a'chu ará'asej ɨ tyétyacaa ɨ maj
je'tyécho've'ej ɨ juyéj jitze avíitzij jɨme', a'yaa mu tyaaxá'puɨ'ɨntarej maj quee tyi'tɨ́j
cua'nyij, majta quee ye'en 'asta mana'aj quee jaajé'caj a'ɨ́jcɨ ɨ Pablo, ajta ijíij mu'rɨ́j
tyámua' huóoruuj, a'ɨ́j mu'uj mij cho've' je'ej paj muáaj tyu'taxájtaj.
22 Aj pu'ij ɨ xantáaru' ta'nájcaj jaata'ítyaca' ɨ tyamuéej tɨ'ij jó'ra'nyij, a'yaa pu tyaata'ɨ́j
tɨquee a'tɨ́j ixáatye'ej je'ej tɨ arí a'ɨ́j tyu'té'exaaj.

Pablo pu jó'vi'tɨchɨihuaca' a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Félix

23 A'ɨ́jna ɨ xantáaru' ta'nájcaj hua'puácaa pu huatajé ɨ maj anxɨtyej xantáaru'uj
tyí'ijtye', ajta a'yan tyihuo'ta'ɨ́j maj hua'puaj anxɨtyej ɨ xantáaru'uj tyámua' huá'uurej ɨ
maj juɨ'ɨcán, majta huéeicatyej japuan tamuáamuata' maj ave'tyé'tya'aj, majta hua'puaj
anxɨtyej ɨ maj chúun tyuɨ́'sima'aj muá'ju'un, mej mij a'áa jó'ju'un a'ájna a Cesarea tɨ́ca'
a'tzáaj arámuaacuaj tyoomá'caj ɨ tɨ́ca'rij.
24 Ajta pu huo'ta'ɨ́j maj séej eetyésiiratye'en ɨ cahuáayu' ɨ Pablo tɨ japuan ave'quéej,
a'yaa pu tyihuo'ɨ́jcaj maj tyámua' eenye' ajóotonyij a'ɨ́jcɨ jimi ɨ tajtúhuan tɨ a'yan
ántyapuaj tɨjɨn Félix.
25 A'ɨ́ɨjma pu jimi yu'xarij huata'ítyaca' a'yaa pu tyá'xajtaca'aj tɨjɨn:
26 "Nyáaj Claudio Lisias, yaa nu muatyojtye' muéetzɨj Félix mu paj huápuɨ'ɨj naa
huasé'rin pajta tajtúhuan jɨn tyi'tyéjvee.
27 A'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, a'ɨ́ɨ mu jaatyéevi' a'ɨ́jcɨ ɨ tyévɨj majta je'en
jajé'catajche', ajta nyatɨ'ɨj jáamua'reeri' tɨ romano pué'een nyáaj nu nyij ajo'ré'nyej
nyahua'ajvi'tɨ́j ɨ nyaxantáarustyamua', nyatɨ'ɨj nyij japuan huatanyúj.
28 Nyajta jamua'reerimu'ca'aj je'ej maj een jɨme' tyá'xajtzi'raca'aj, a'ɨ́j nu jɨn yo'ví'tɨj
hua' jimi ɨ juéesij ɨ maj tyá'xa'puɨ'ɨntare'.
29 Aj nu nyij jáamua'reeri' maj a'ɨ́jcɨ jɨn tyá'xajtzi'raca'aj ɨ yu'xarij tɨ tyihuá'ijtye'
a'ɨ́ɨjma, capu tyi'tɨ́j jɨn ootyá'ɨtzee mej mij jaajé'caj, nusu mej mij a'ɨ́jcɨ jɨn je'tyáanaj
a'ɨ́jcɨ ɨ a'tɨ́j.
30 Ajta nyatɨ'ɨj jáamua'reeri' maj séecan ɨ Israel maj jitze ajtyáma'can a'yan
tyitya'tóoraj maj jaajé'caj, muéetzɨj nu nyij muaata'ítyi'ri' a'ɨ́jcɨ ɨ tyévɨj, nyajta nu
huo'ta'ɨ́j ɨ maj tyá'xajtzi' maj muéetzɨj muaaté'exaatye'en tyi'tɨ́j maj jɨn tyá'xajtzi'."
31 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ xantáaru'uj, a'yaa mu huarɨ́j je'ej tɨ tyihuo'té'exaaj ɨ xantáaru'
ta'nájcaj, tɨ́ca' mu yo'ví'tɨj a'ɨ́jcɨ ɨ Pablo, matɨ'ɨj mij a'áa yo'ré'nyijtyej jo'tɨj a'yan
tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Antípatris.
32 Yaa ariá'pua'aj mu huariá'cɨj ɨ maj juɨ'ɨcán huajú'ca'aj jo'maj ja'chej ɨ xantáaru'uj,
majta ɨ mata'vé'tye'tye' jamuán mu ujó'ju' a'ɨ́jcɨ ɨ Pablo.
33 Matɨ'ɨj ará'aj a'ájna a Cesarea aj mu mij jaatátuii ɨ yu'xarij a'ɨ́jcɨ ɨ tajtúhuan majta
a'ɨ́jcɨ ɨ Pablo.
34 Tɨ'ɨj ɨ tajtúhuan jo'jíjvej a'ɨ́jcɨ ɨ yu'xarij, aj pu'ij tyu'ta'íhuo' jo'tɨj já'ma'cantaca'aj ɨ
Pablo, ajta tɨ'ɨj jaamua'réeriaj tɨ Cilicia já'ma'can,
35 a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:
—Aj nu muanamuajran tɨpua'aj merɨ́j uvé'nyej ɨ maj a jitze tyí'pua'ritye'.
Ajta tyu'ta'ɨ́jtaca' maj jáacha'ɨɨn ɨ xantáaru'uj a'ájna jo'tɨj ɨ Herodes je'rájcaj.

24

Pablo pu jujapuá huatanyúj a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Félix

1 Anxí xɨcáj pu tyoomá'caj, tɨ'ɨj Ananías ɨ tɨ tyí'ijta u tyeyúuj tzajta' a'áa ja'rá'aj
a'ájna a Cesarea, majta séecan jamuán ɨ huáasij, ajta hua' jamuán sɨ́ɨj tɨ hua' japua
huatányuunyij, tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Tértulo. A'ɨ́ɨ mu ajo'tyáhuiixɨj ɨ tajtúhuan jimi,
mej mij tyi'tɨ́j jitzán ujpuá'ritye'en a'ɨ́jcɨ ɨ Pablo.
2 Matɨ'ɨj ayo'ré'nyijtye a'ɨ́jcɨ ɨ Pablo, a'ɨ́ɨ pu ɨ Tértulo huatyóochej tɨ tyaaxájtzi', a'yaa
pu tyaaté'exaa a'ɨ́jcɨ ɨ Félix tɨjɨn:
—Tyóoche' tu tyámua' tyí'tyechajca'aj naa taxáahuaj patɨ'ɨj pooj muáaj
tyi'ta'ɨ́itya'ca'aj, jéehua paj tyámua' tyéjtyoova'aj a tzajta', tyej tyij jéetze' tyámua'
yetyityecháatɨme'nyij.

3 Néijmi'i tu a jimi tya'ancuriáa'vej a'náj tɨna'aj ajta jo'tɨj na'aj, tyámua' tu tyí'muatyojtzi're' muéetzij Félix paj tajtúhuan pué'een, pajta jéehua tyámua' naa tyí'uurej.
4 Ajta tyata'aj quee jéehua mua'ɨtzaaj, a'yaa nu tyí'muahuaviij paj a'tzúj táanamuaj ɨ tyaj tyimuaaté'exaatye'sij.
5 A'yaa tu tyéetyoj a'mújcɨj mu tyáatɨ', tɨ jéehua je'ej pua'aj tyí'uurej, ajta néijmi'que' ɨ cháanacaj japua ca'nyíjra'aj hua'tá'caa ɨ tyeítyee ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can mej mij huóonyo'si'tye'en, a'íɨ pu ajta antyúumua'reej a'íɨjma jimi ɨ maj ja'tzaahuatye' a'íjcɨ ɨ Nazaret tɨ já'ma'can.
6 Ajta pu huatóotyesej tɨ jaatyáxaahuataj ɨ tyeyúuj, a'íj tu jɨn jaatyéevi' tyej tyij jo'xíjtye'en a'yájna tɨ'ɨj tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze.
7 Ajta a'íjna ɨ xantáaru' ta'nájcaj ɨ Lisias, a'íɨ pu a'úun jo'tyájrupij tɨ'quij tá'jajnyi'ri' ca'nyéjrɨj jɨme'.
8 Ɨ'ríj paj muáaj asíɨj tyee'íhuo' pej pij jáamua'reej tɨ a'yan tyi'ja'yájna néijmi'i ɨ tyaj jitzán tyí'pua'ritye'.
9 Majta ɨ Israel maj jitze ajtyáma'can ɨ maj ajo'tyú'uuca'aj, a'yaa mu majta tyí'xajtaca'aj tɨ a'yan tyi'jɨ'ré'can jɨme'.
10 Aj pu'ɨj ɨ tajtúhuan jumuáca' jɨn jaaté'exaa a'íjcɨ ɨ Pablo tɨ'ɨj tyu'taxáj, tɨ'ɨj ij Pablo a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—Jéehua nu nyetyámua've'ej nyaj japua huatányuusɨj muéetzɨj jimi, ji'nye nyáamua'ree paj períj á'tyeej paj juées jɨn tyi'tyéjvee a'íjna chuéj japua.
11 Ɨ'ríj paj muáaj asíɨj tyu'íhuo' pej pij jáamua'reej tɨjɨn oochán pu tamuáamuata' japuan hua'puaj xɨcáj tyooméj nyaj a'áa ja'rá'aj a'ájna a Jerusalén nyej nyij huatyényuunyij ɨ Dios jimi.
12 Camu náatyoj a'tíj je'ej pua'aj nyetyi'jeevacaj, canu nyajta huá'tya'xɨ'ca'aj ɨ tyeítyee ɨ tyeyúuj tzajta', canu nyajta jo'maj jóosɨ'rii, nyajta quee ca'nyíjra'aj hua'tá'caria'aj aja'hua' yee ɨ chájta'naj jitze.
13 A'íimaj ɨ tyeítyee camu je'ej a'náj tyéejtyoosij maj jaataséjrataj ɨ maj jɨn nye jitze tyí'pua'ritye'.
14 Ajta a'yaa nu xaa tyaataxájta, canu jaatyá'avaataj, nyáaj nu jahuɨɨre' ɨ hua' Dios ɨ nyahuásimua'cɨ'ɨj a'íjcɨ jɨme' ɨ juyéj tɨ jájcuaj, ɨ maj a'íɨmaj a'yan tyí'xaj tɨjɨn nyasíɨj nu'uj jájtyo, ji'nye a'yaa nu néijmi'i tyá'tzaahuatye' je'ej tɨ tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze ɨ maj jɨn tyí'ijta, ajta je'ej maj tyo'yú'xaca' ɨ maj tyí'xajtaca'aj ɨ Dios jitze ma'can.
15 A'yaa nu cha'taj nyana'aj nyáaj tye'ejchó've' ɨ Dios jimi matɨ'ɨj a'múumaj a'íjcɨ jɨme' ɨ maj huatájuuritaj ɨ muɨ'chítyee, a'íɨmaj ɨ maj tyámua' tyí'tyetyeɨɨtyeristaca'aj, majta ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨɨca'aj.
16 A'íj nu jɨn tyí'tyese' a'náj tɨna'aj nyej nyij jɨ'réenya'aj majo'cha'canye'en ɨ Dios jimi, nyajta ɨ tyeítyee jimi.
17 'Tɨ'ɨj tyoomá'caj a'chu pua'an nyinyi'ra'aj nyaj majo'cha'can, naariá'raj jó'nyaj já'ma'can nyej nyij túmii tyu'tapuéjve'en, nyajta tyu'támu'vejritaj ɨ Dios jimi.
18 A'yaa nu nyij rɨjcaj matɨ'ɨj séecan naaséj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can Asia maj ja'ráacɨj, nyatɨ'ɨj nyeríj huányajajcuarej a'yájna tɨ'ɨj tyúuxɨe've', capu ɨ'ríj aja'ja'tɨɨtaca'aj, camu mij majta ju'ɨtziitya'ca'aj.
19 A'yaa pu tyúuxɨe've' mej mij a'íɨmaj yeve'ré'nyej a jimi mej mij nye jitze tyo'ojpuá'ritye'en, tɨpua'aj a'yan tyi'tíj metyí'mua'reeriaj nye jimi.
20 Na'ríɨj mequee, miche' a'múumaj jaataxáj tɨpua'aj tyi'tíj jɨn no'tyá'ɨtzeerej nyatɨ'ɨj a'áa jo'tyávaaca'aj hua' jimi ɨ hua' juéesɨj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can.
21 Ca' a'íj jɨn no'tyá'ɨtzee nyatɨ'ɨj ujo'tyávaaca'aj hua' jimi, nyatɨ'ɨj a'yan tyu'taxájtaca' ca'nyíin jɨme' tɨjɨn: "Ijíij xu mua'aj ná'xɨjtye', ji'nye nyetyá'tzaahuatye' a'íjcɨ jɨme' ɨ maj majtáhua'aj huatájuuritaj ɨ muɨ'chítyee."
22 Tɨ'ɨj a'íj huánamuajrɨ', a'íjna ɨ Félix, tyámua' pu tyú'mua'reeriaca'aj je'ej tɨ ajóo'en ɨ maj tyá'tzaahuatye' jimi, a'íj pu jɨn jaatapuá'cɨtaca', ajta a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
—Tɨpua'aj arí yará'astij ɨ xantáaru' ta'nájcaj a'íjna ɨ Lisias, aj nu nyij tyámua' tyá'mua'reeren tyi'tíj siaj jɨn tyá'xajtzi'.
23 Aj pu'ɨj ɨ Félix a'íj huata'íj ɨ xantáaru' tɨ anxɨtyej xantáaru'uj tyí'ijtye' tɨ ooj jacha'ɨɨcaj a'íjcɨ ɨ Pablo, ajta a'tzúj cíɨ tyaatá'an mej mij a'íɨmaj jáamuaarej ɨ maj jamua'tyej, majta tyi'tíj jaatá'an tɨ tyá'ɨtziitye'.
24 Tɨ'ɨj tyoomá'caj a'chu pua'an xɨcáj, ajtáhua'aj uvé'nyej a'íjna ɨ Félix, ajta jamuán ɨ íɨra'ra'an tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Drusila, ɨ tɨ Israel jitze ajtyáma'can. Tɨ'ɨj ij jaata'íjtaca' a'íjcɨ Pablo, ajta je'en jáanamuajri' je'ej tɨ a'íɨn tyí'xajtaca'aj a'íjcɨ jitze ma'can ɨ Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een.

25 Ajta tɨ'ɨj ɨ Pablo a'yan tyaaté'exaa tɨ tyámua' tyí'chajca, ajta tyámua' tyi'huóocha'ɨɨn, ajta a'yan tyaaté'exaa tɨ Dios puéjtzij huo'tá'sij a'ɨ́ɨjma ɨ maj a'yan séejre' iiye'ej cháanacaj japua, a'ɨ́j pu'ij tyu'tátzɨɨn a'ɨ́jna ɨ Félix, a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Jó'ra' ijíij. Nyajtáhua'aj nu muaatájeevij tɨpua'aj nyeríj huata'ícɨ'pa'aj.

26 Ajta a'ɨ́jna ɨ Félix a'yaa pu tyá'xɨe'va'ca'aj tɨ ɨ Pablo túmii jaatá'an, a'ɨ́j pu jɨn mue'tɨ́j jaatacho'vej tɨ'ij jamuán tyu'xáj

27 Hua'puaj nyinyi'ra'aj pu mutyojo'mej, tɨ'quij Félix eerájraa tɨ tyi'tyávaaca'aj tajtúhuan jɨme', tɨ'quij té'ej sɨ́ɨj tye'entyájrupij tɨ a'yan ántyapuaaca'aj tɨjɨn Porcio Festo. Ajta a'ɨ́jna ɨ Félix, a'yaa pu tyá'xɨe'va'ca'aj tɨ tyámua' tyu'tyá'ɨtzeere'en a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, a'ɨ́j pu jɨn quee ji'rájtoo a'ɨ́jcɨ ɨ Pablo.

25

Tɨ'ɨj Pablo ajoovi'tɨchiihuaca' a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Festo

1 Aj pu'ij ɨ Festo a'áa ja'rá'aj tɨ'ij tye'entyájrutyej tajtúhuan jɨme', huéeicaj xɨcáj pu á'tyeej a'ájna a Cesarea, tɨ'ɨj ij té'ej a'áa jo'mej a Jerusalén.

2 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyihuá'ijtye' u tyeyúuj tzajta', majta séecan ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can ɨ maj viváajma'aj jɨn tyityatatyíj, a'ɨ́ɨ mu ajo'ré'nyej a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Festo, mej mij tyi'tɨ́j jɨn tyaaxájtzi' a'ɨ́jcɨ ɨ Pablo.

3 A'yaa mu tyá'huaviiraca'aj a'ɨ́jcɨ ɨ Festo tɨ jaata'ɨ́jta maj yo'ví'tɨj a'ɨ́jcɨ ɨ Pablo a'ájna a Jerusalén. Majta a'yaa mu tyí'mua'ajcaa a'ɨ́ɨmaj maj aye'tyécho've'en aja'hua' ɨ juyéj jitze mej mij jaajé'caj.

4 Ajta a'yaa pu tyihuo'té'exaaj a'ɨ́jna ɨ Festo tɨ ɨ Pablo óoche' nami'huaj a'ájna a Cesarea, ajta a'ɨ́ɨn a'yan tyí'mua'ajcaa tɨquee a'chu tyoomá'caj tɨ'ɨj jusɨ́ɨj a'áa jo'ma'aj ja'mej.

5 A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—A'ɨ́j pu jɨn, miche' a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyityatatyíj ja'mua jimi ujó'ju'un nyaj jamuán a'ájna a Cesarea, tɨpua'aj ɨ Pablo tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeeria'aj, a'áa pu ɨ'ríj mej mij jitzán tyo'ojpuá'ritye'en.

6 A'ɨ́jna ɨ Festo a'yaa pu ujá'tyee a'chu arahuéeicaj xɨcáj, nusu tamuáamuata' xɨcáj a'ájna a Jerusalén, aj pu'ij té'ej huariá'raa a'ájna a Cesarea. Yaa ariá'pua'aj pu'ij acáayixɨj hua' jamuán ɨ juéesij, ajta je'en jaatacho'vej a'ɨ́jcɨ ɨ Pablo.

7 Tɨ'ɨj ɨ Pablo utyájrupij, aj mu mij a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, ɨ maj a'áa ja'ráacɨj a Jerusalén, a'ɨ́ɨ mu ajtyáxɨɨriaca', matɨ'ɨj mij jéehua tyaaxájtzi'ri', ajta quee huatáɨ'riitariaca' maj jaataxáj tɨpua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan nusu quee.

8 Aj pu'ij ɨ Pablo tyu'taxájtaca' tɨ'ij jujapuá huatányuunyij, a'yaa pu tɨjɨn:

—Canu tyi'tɨ́j jɨn ootyá'ɨtzee a'ɨ́jcɨ jimi ɨ huá'yu'xaa ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, canu nyajta a'ɨ́jcɨ jimi ɨ hua' tyeyúuj, canu nyajta tyi'tɨ́j jɨn ootyá'ɨtzee a'ɨ́jcɨ jimi ɨ tɨ tyihuá'ijtye' ɨ romanos.

9 Ajta a'ɨ́jna ɨ Festo, a'yaa pu tyá'xɨe'va'ca'aj maj tyámua' yó'sejraj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, a'ɨ́j pu jɨn a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn:

—¿Nyi páaxɨe've' paj a'áa jó'me'en a Jerusalén, nyata'aj a'áa mojo'xá'puɨ'ɨntari'tze'?

10 Pablo pu a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:

—Yá'nyaj huatyéjve hua' jimi ɨ maj jahuɨ́re' ɨ tɨ tyihuá'ijtye' ɨ romanos, a'yaa pu tyi'tyéevijtɨj siaj jaaxá'puɨ'ɨntare'en a'yájna, ji'nye papu'ríj jáamua'reej, nyaj quee tyi'tɨ́j jɨn ootyá'ɨtzee a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can.

11 Tɨpua'aj tyi'tɨ́j jɨn no'tyá'ɨtzeerej tɨ'ij a'yan tyi'tyéevijtɨj maj naajé'caj, canu huatyényanasɨj sulu miche' naajé'caj, na'ríij quee a'yan tyi'ja'yájna je'ej matɨ'ɨj merɨj tyinaaxájtzi'ri', capu a'tɨ́j huatóocɨ'puaj tɨ nyéetzij tyu'tátuire'en hua' jimi. Nyámuahuavii tɨ a'ɨ́ɨn jaaxá'puɨ'ɨntare'en ɨ tɨ tyihuá'ijtye' ɨ romanos.

12 Ajta a'ɨ́jna ɨ Festo, a'ɨ́ɨjma pu jamuán tyu'taxájtaca' ɨ maj tyá'xa'puɨ'ɨntare', aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'ɨ́jcɨ ɨ Pablo tɨjɨn:

—Muáaj paj jahuoo tɨ a'ɨ́ɨn jaaxá'puɨ'ɨntare'en ɨ tɨ tyihuá'ijtye' ɨ romanos, a'ɨ́jcɨ jimi paj jo'ma'aj puá'mej.

Tɨ'ɨj Pablo a'áa jo'tyávaaca'aj a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Agripa

13 Tyoomá'caj a'chu pua'an xɨcáj, matɨ'ɨj a'áa ja'rá'aj a'ájna a Cesarea, a'ɨ́jna Agripa ɨ tɨ rey jɨn tyi'tyávaaca'aj, ajta a'ɨ́jna ɨ Berenice, mej mij jaatatyójtye'en a'ɨ́jcɨ ɨ Festo.

14 Ji'nye jéehua mu á'tyeej a'ájna, Festo pu jaaté'exaa a'ɨ́jcɨ ɨ rey je'ej tɨ tyáaruj a'ɨ́jcɨ ɨ Pablo, a'yan tɨjɨn:

—Sɨ́ɨj pu ɨ tyáatɨ' eetyanámi'huaj ja'raa, tɨ'ɨj ɨ Félix eerájraa ɨ tɨ jɨn tyi'tyávaaca'aj.

15 Ajta nyatɨ'ɨj a'áa jó'catyii a Jerusalén, a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyí'ijta hua' tyeyúuj tzajta', majta ɨ huáasij ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, a'ɨ́ɨ mu tyinaataséjra ɨ maj jitzán tyí'pua'ritye', majta je'en naatáhuaviiri' nyaj puéjtzɨj jaatá'an.
16 A'yaa nu tyihuo'té'exaaj a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨquee tyi'tá'caa ɨ hua' yi'ráj ɨ romanos tɨ a'tɨ́j huámuɨ'nyij, mequee xu anaquéej jamuán tyu'xáatan ɨ maj jimi tyi'tɨ́j jitzán pua'ritye', tɨ'ij junyúucaa jɨn jujapuá huatányuunyij.
17 A'ɨ́j nu jɨn, matɨ'ɨj mujo'vá'ju'un nye jimi, canu á'tyeej, sulu yaa ariá'pua'aj nu acáayixɨj hua' jamuán ɨ juéesij, nyatɨ'ɨj nyij jaata'ɨ́jtaca' maj aye'vé'vi'tɨj ɨ Pablo.
18 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jitzán tyí'pua'ritya'ca'aj, camu a'yan tyu'taxájtaca' je'ej nyatɨ'ɨj nyáaj tyí'mua'ajcaa.
19 A'ɨ́j mu'uj jɨn tyá'xajtzi'raca'aj a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ juyi'ráj ɨ tɨ jitzán tyá'tzaahuatye', majta a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ a'tɨ́j Jesús tɨ huamuɨ', tɨ ɨ Pablo a'yan tyá'xaj tɨjɨn: "Óoche' pu júurij a'ɨ́jna ɨ Jesús."
20 Ajta nyéetzɨj capu je'ej ná'miterastya'ca'aj je'ej nyaj huárɨnyij a'ɨ́jcɨ jɨme', aj nu nyij jaata'íhuo'ri' a'ɨ́jcɨ ɨ Pablo tɨpua'aj ujó'yi'mu'uj a'ájna Jerusalén mej mij jaaxá'puɨ'ɨntari'tze'en a'ɨ́jcɨ jɨme'.
21 Aj pu'ij a'yan tyinaatáhuaviiri' tɨ a'ɨ́ɨn jo'xɨ́jtye'en ɨ romanos tɨ tyí'ijtye', nyatɨ'ɨj nyij jaata'ɨ́jtaca' tɨ ooj eetyánami'huaj, 'asta quee huatáɨ'riitarej nyaj jaata'ítyej a'ɨ́jcɨ jimi.
22 Aj pu'ij ɨ Agripa a'yan tyaaté'exaa a'ɨ́jcɨ ɨ Festo tɨjɨn:
—Nyajta nu nyáaj janamuajramuɨ' a'ɨ́jcɨ ɨ tyáataj.
Ajta ɨ Festo a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:
—Ariá'pua'aj paj janamuajran.
23 Yaa ariá'pua'aj mu a'áa ja'rá'aj a'ɨ́jna ɨ Agripa, ajta a'ɨ́jna ɨ Berenice, naa mu éenye'ej tyu'tyoochéetye'ej, matɨ'ɨj mij a'úun jo'tyájrupij hua' jamuán ɨ maj viváajma'aj jɨn tyityatatyíj ɨ xantáaru'uj. Ajta ɨ Festo jaata'ɨ́jtaca' maj aye'vé'vi'tɨj a'ɨ́jcɨ ɨ Pablo.
24 Yaa pu tyu'taxájtaca' a'ɨ́jna ɨ Festo tɨjɨn:
—Agripa mu paj rey, siajta mu siaj tajamuán yetyúusɨ́ɨre', xaaséj a'mújcɨj mu tyévij. Néijmi'i ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can ɨ maj a'áa ja'chej a Jerusalén, majta ɨ maj iiye'ej huacháatɨmee a'yájna Cesarea, néijmi'i mu a'yan tyá'huoo tɨ huámuɨ'nyij a'mújna mu tyévij.
25 A'yaa pu nyéetzɨj tyiná'miteeraste' tɨquee tyi'tɨ́j jɨn ootyá'ɨtzee mej mij jaajé'caj. Ajta a'mújna, a'yaa pu tyinaatáhuaviiri' tɨ a'ɨ́ɨn jaaxá'puɨ'ɨntare'en a'ɨ́jna ɨ tɨ tyihuá'ijtye' ɨ romanos, a'yaa nu nyij tyu'muá'aj tɨjɨn nyiche' jaata'ítyej a'ájna a Roma.
26 Ji'nye capu je'ej ná'miteeraste' je'ej nyaj ye'ej tyaata'ítyi're' a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ tyihuá'ijtye' ɨ romanos a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tyévij, a'ɨ́j nu jɨn yajavé'vi'tɨj ja'mua jimi, nyajta muéetzɨj jimi, Agripa, mu paj rey, pata'aj tyee'íhuo' tɨ'ij tyámua' tyo'támiteere'en nyej nyij tyaata'ítyi're'.
27 A'yaa pu nya'asej tɨquee tyi'tɨ́j huɨ́ɨre' tɨpua'aj nyequee jo'yú'xan je'ej maj ye'ej tyi'tɨ́j jitzán tyí'pua'ritye', nyej nyij a'yaa nyana'aj tyaata'ítyej.

26

Pablo pu jujapuá huatanyúj a'ɨ́jcɨ jimi ɨ rey Agripa

1 Aj pu'ij ɨ Agripa a'yan tyaaté'exaa a'ɨ́jcɨ ɨ Pablo tɨjɨn:
—Ɨ'ríj paj tyu'taxáj pata'aj ajapua huatányuunyij.
Tɨ'quij ɨ Pablo ajméjca'taca', ajta huatyóochej tɨ a'yan tyu'taxáj tɨjɨn:
2 —Agripa rey paj pué'een, naa pu nya'asej nyaj yahuatyéjvee ajimi, nyej nyij nyaj japua huatányuunyij néijmi'i jɨme' ɨ maj jɨn tyí'nyaxajtzi' ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can.
3 Pajta períj jamua'reej je'ej tɨ een ɨ huá'yi'raj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, pajta jamua'reej ɨ maj jɨme' tyúu'ixaatye'. A'ɨ́j nu jɨn a'yan tyí'muahuaviij paj náanamuaj tyámua' naa.
4 'Néijmi'i ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, majta ɨ maj a'áa ja'chej jó'nyaj já'ma'can, a'ɨ́ɨ mu tyámua' tyá'mua'reej je'ej nyaj ye'ej tyi'tyínyecha'ɨ́ɨca'aj nyatɨ'ɨj nyana'aj tyu'pá'rɨ'ɨstariaca'.
5 Majta mu jamua'reej, tɨpua'aj hua'ráanajchi, ɨ'ríj maj a'yan tyu'taxáj yee a'yaa nu'uj nyeríj tyi' fariseo, a'ɨ́jna ɨ tayi'ráj tɨ jéetze' tyési'.
6 Ajta ijíij ya mu meríj nyeve'vi'tɨj, mana'xɨjtye' a'ɨ́jcɨ jɨme' nyaj jacho've' a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ Dios jɨn atóoraj ɨ tahuásimua'cɨ'ɨj jimi.
7 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ tatyeɨ́tyeristyamua' ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'ɨ́ɨ mu majta jacho've' 'asta na'aj quee atyojo'ré'nyej a'ájna xɨcáara', a'ɨ́j mu jɨn jana'michej ɨ Dios, néijmi'i túјca'rij tzajta, majta tɨca'rij tzajta' mu jahuɨ́ɨre'. Agripa rey paj pué'een, nyáaj nu a'yan cha'taj nyana'aj tye'ejchó've' a'ɨ́jcɨ, a'ɨ́j mu mij jɨn ijíij tyí'nyaxajtzi'.

8 ¿Ji'nye siaj sij quee mua'aj tyá'tzaahuatye' tɨ Dios huo'tájuuritye'sij ɨ maj meríj huácuij?

9 'A'yaa nu nyajta nyáaj tyí'mua'ajcaa jájcuaj ɨmuáj tɨ a'yan tyúuxɨe'va'ca'aj nyaj néijmi'i huo'tá'ijmuj ɨ maj ja'tzaahuatye' a'íjcɨ ɨ tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Jesús Nazaret tɨ já'ma'can,

10 a'yaa nu nyij huaríj a'ájna a Jerusalén. A'íɨmaj ɨ maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', a'íɨ mu yu'xarij naatapíj ɨ nyaj jɨn huatányacɨ'puaj nyaj mui'caa eetyáanaj ɨ maj tyá'tzaahuatye', ajta matɨ'ɨj huá'cui'caria'aj, nyáaj nu nyajta a'yan tyá'xɨe'va'ca'aj.

11 Mue'tíj nu puéjtzij hua'tá'caria'aj mej mij jaatapuá'cɨtaj ɨ maj ja'tzaahuatye'. A'yaa nu huá'uuriajca'aj néijmi'que' hua' tyeyúuj tzajta', nyajta jéehua hua'ajcha'ɨɨria'ca'aj, jo'tɨj na'aj nu huáyi'caa matɨ'ɨj mana'aj tyityeecháatɨma'caa nyej nyij je'ej pua'aj huó'uurej.

Pablo pu huo'té'exaa ɨ tyeítyee tɨ'ɨj tyá'antzaahuaj ɨ Jesús jimi
(Hch. 9:1-19; 22:6-16)

12 'A'íj nu jɨn ujó'mej a'ájna a Damasco, ji'nye a'íɨmaj ɨ maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', a'íɨ mu naata'ítyaca', majta naatá' ɨ nyaj jɨn a'yan huárɨnyij.

13 A'yaa nu tyí'mua'ixaatye', muáaj paj rey, a'áa nu joomá'caj ɨ juyéj jitze a'tzáaj tacuaríixpuaj nyatɨ'ɨj jaaséej tɨ tajapuá uje'cányeeri'ciriaca', ajta jéetze' á'taaca'aj quee ɨ xɨcáj, a'íɨ pu néijmi'que' nye jitze rátatzavej, ajta hua' jitze ɨ maj nyaj jamuán huajú'ca'aj.

14 Tyatɨ'ɨj tyij néijmi'i eetavátzɨj, aj nu nyij a'tíj huánamuajri' tɨ ajo'tanyúj hua' nyuucaaj jɨme' a'íɨjma ɨ hebreos a'yan tɨjɨn: "Saulo, Saulo, ¿ji'nye pej pij je'ej pua'aj nyoorej? Muáaj paj asíɨj jahuoo ɨ puéjtzij."

15 Nyatɨ'ɨj nyij a'yan tyaata'íhuo'ri' tɨjɨn: "¿A'tanyíj paj pué'een nyavástara'?" Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn: "Nyáaj nu a'íɨn pué'een ɨ Jesús, ɨ paj je'ej pua'aj joorej.

16 Ájchesij, huatyéjchaxɨj, a'yaa nu een jɨme' huataséjre ajimi, nyej nyij ty-imuaa'íjcatye'en a'íjcɨ jɨme' ɨ paj naatyáhuɨɨre'en, pajta huo'té'exaatye'en ɨ tyeítyee je'ej paj períj tyu'séj nyej jimi, pajta a'yan tyihuo'té'exaatye'en je'ej nyaj nyooj tyi'tíj tyimuaataséjratye'sij.

17 Nyáaj nu ajapua huatányuusij a'íɨjma jimi ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, nyajta a'íɨjma jimi ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can, a'íɨjma jimi nu ijíij muaata'ítyij.

18 A'yaa nu tyimuaata'ítyij pata'aj hua'tanyéjnye'ritye'en, mej mij quee che' tɨca'riste' cɨɨnyej, sulu mata'aj nyéeri'iste' mahuací'ca'an, tɨ'ij quee che' ɨ tyiyáaru' tyihuá'ijtye'ej, sulu mej mij a'yan huárɨnyij je'ej tɨ ɨ Dios tyá'xɨe've', mata'aj nyéetzij majta ná'antzaahuatye'en, aj pu xaa Dios tyihuo'tú'uunyi'raj ɨ maj jɨn quee xá'puɨ' huaríj, tɨ'ij ajta huo'cɨ'tyij mej mij a'áa jo'tyá'ɨtzeere'en jo'tɨj ɨ Dios tyejé'ijtaj."

Pablo pu a'yan huaríj je'ej tɨ tyi'tíj tyu'séj

19 'A'yaa pu'ij, Agripa rey paj pué'een, nyá'astej a'íjcɨ ɨ tɨ tajapuá já'sejre',

20 nyatɨ'ɨj nyij anaquéej huo'té'exaa a'íɨjma ɨ maj a'áa jo'cháatɨmee a'ájna a Damasco, nyajta je'en a'íɨjma ɨ maj Jerusalén ja'chej, nyajta néijmi'que' a'áa tɨ huataca'aj a Judea, nyajta ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can, jéehua nu huó'ixaaj mej mij seequéj tyú'mua'tyij ɨ jutzájta', mata'aj mij Dios jimi ja'séeria'aj muá'ra'nyij, majta a'yan huárɨnyij tɨ'ij séjre'ej tɨjɨn mu'ríj seequéj tyityaajú'.

21 A'íj mu jɨn ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íɨ mu naatyéevi' u tyeyúuj tzajta', majta nyeje'catamuɨ'ca'aj.

22 Ajta ɨ Dios pu naatyáhuɨɨ a'íj nu jɨn nyóoche' tyámua' éenye'que' séejre', nyajta nyooj tyihuá'ixaatye' néijmi'caa ɨ tyeítyee, ɨ maj cíle'en, nyajta ɨ maj huáasij. Canu séej tyi'tíj huó'ixaaj, a'íj nu'uj je'ej tɨ tyaaxájtaca' a'íjna ɨ Moisés, majta a'íɨmaj ɨ maj tyí'xajtaca'aj ɨ Dios jitze ma'can, a'íjcɨ jɨme' je'ej tɨ tyi'rɨnyíiche'.

23 A'yaa mu tyu'taxájtaca' tɨ a'yan tyúuxɨe'va'ca'aj tɨ ɨ Ciríistu' huámuɨ'nyij, ajta je'en a'íɨn pue'éenye'ej ta'mej ɨ tɨ anaquéej huatájuuritaj ɨ muɨ'chítyee tzajta', ajta je'en huo'té'exaatye'ej ɨ tɨ jɨn Dios huo'tyáhuɨɨre'en ɨ tyeítyee ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can.

Pablo pu tyí'tyese' je'ej tɨ tyaamue'tɨn tɨ'ij tyá'antzaahuatye'en a'íjna ɨ rey Agripa

24 Tɨ'ɨj a'yan tyu'taxájtaca' ɨ Pablo, aj pu'ij jiye'tzín huajíjhuaca' a'íjna ɨ Festo tɨjɨn:

—Pablo puá'tɨmue' muáaj. Papu'ríj huatyá'tɨmue'ri' ɨ paj jéehua tyiá'mua'tyej.

25 Ajta ɨ Pablo a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Festo tajtúhuan paj pué'een, canu nyatɨmue', ɨ nyaj nyeríj jaataxájtaca' tyámua' pu een ajta a'yan tyi'ja'yájna.

26 A'mújna mu rey Agripa, tyámua' pu tyá'mua'reej a'íjcɨ jɨme', a'íj nu jɨn quee tyi'tzíɨnye'ej nyetyi'xaj jɨisa'puaj, ji'nye tyámua' nu tyá'mua'reej tɨ a'múu ajta néijmi'i mua'reej, tɨquee tyi'tíj je'ej huaríj avíitzij jɨme'.
27 ¿Nyi pequee ja'tzaahuatye' muáaj Agripa rey paj pué'een, je'ej maj tyu'taxájtaca' a'íɨmaj ɨ maj tyí'xajtaca'aj ɨ Dios jitze ma'can? Nyáaj nu jamua'reej tɨjɨn petyá'tzaahuatye'.
28 Ajta Agripa a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:
—¿Nyi a'yan petyí'mua'tzej yee a'íj pu'uj jɨn tyá'antzaahuaj ɨ paj cíɨ pana'aj tyináa'ixaaj ɨ nyúucarij?
29 Ajta ɨ Pablo a'yan tyu'tanyúj tɨjɨn:
—Tɨpua'aj cíɨ na'aj na'ríij jéehua á'tyeevi'in, Dios pu a'yan tyá'xɨe've' paj quee muáaj pana'aj tyá'antzaahuatye'en, sulu majta mu séecan ɨ maj nyanamuaj ijíij, mej mij néijmi'i a'yan tya'rá'astej a'íjcɨ ɨ Jesús nyatɨ'ɨj nyáaj, mequee a'yan ty-itya'najɨ'qui'huajma'aj ɨ cadéenaj jɨme'.
30 Aj pu'ij ájchej a'íjna ɨ rey, ajta a'íjna ɨ tajtúhuan, ajta ɨ Berenice, majta néijmi'i ɨ maj a'úun je'rátya'ca'aj.
31 Aj mu mij a'tzúj eeracíɨnyej jujíɨmua'aj mej mij tyi'huóo'ixaatye'en a'íjcɨ jɨme', a'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj tɨjɨn:
—A'mújna mu tyévij, capu tyi'tíj je'ej huáruuj mej mij jaajé'caj, capu ajta a'yan tyi'tyéevijtɨj tɨ'ij eetyánami'huaj.
32 Ajta ɨ Agripa a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjcɨ ɨ Festo tɨjɨn:
—Ɨ'ríitacaj pu tyaj jaatátoonyijche' a'íjcɨ ɨ tyáataj, tɨpua'aj quee a'yan tyá'huoocajche'en tɨ a'íɨn jaaxá'puɨ'ɨntare'en ɨ tɨ tyihuá'ijtye' ɨ romanos.

27

Matɨ'ɨj jaata'ítyaca' a'íjcɨ ɨ Pablo a'ájna a Roma

1 Matɨ'ɨj jaaxá'puɨ'ɨntarej maj taata'ítyej a'ájna a Italia, a'íjna ɨ Pablo, majta séecan ɨ maj nami'huaca'aj, néijmi'i mu séej jimi huatátuiihuaca' ɨ xantáaru' tɨ a'yan ántyapuaaca'aj tɨjɨn Julio, a'íɨ pu tyihuá'ijtya'ca'aj ɨ xantáaru'ustyamua'mua' a'íjcɨ ɨ tɨ tyihuá'ijtye'.
2 A'áa tu atyáacɨj báarcuj jitze chájta' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Adramitio, ajta ɨ báarcuj pu'ríj jó'yi'muɨjca'aj után jitze pujmua' tɨ'ij a'áa jo'ré'nyej jo'maj báarcuj jo'tyú'uuvej a'áa tɨ huataca'aj a Asia. Síɨj pu ajta tajamuán huama'ca'aj tɨ a'yan ántyapuaaca'aj tɨjɨn Aristarco, a'áa pu já'ma'can a'íjna a Tesalónica, chájta' a'áa tɨ ja'ajtyáma'can a Macedonia.
3 Yaa ariá'pua'aj tu a'áa ja'rá'aj jo'tɨj báarcuj jo'tyéecha'caj tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Sidón, jo'tɨj a'íjna ɨ Julio tyámua' tyiyo'tyéeje a'íjcɨ ɨ Pablo, ji'nye jaatá' tɨ huó'muaarej ɨ ju' amíincustyamua' mej mij a'íɨmaj tyámua' tyeetyéjeevej a'íjcɨ ɨ Pablo.
4 Tya'tɨ'ɨj tátyɨj iiráacɨj a'ájna a Sidón, tyatɨ'ɨj tyij a'áa jo'ré'nyej jo'tɨj ja'ajhuáchɨj tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Chipre, ji'nye yaa pujmua' pu aja'vá'aacaca'aj.
5 Aj tutyij antacíj a'ájna véjri' jájtyij tɨ ja'va'ástɨmee, a'áa tɨ huataca'aj a Cilicia, ajta Panfilia, tyatɨ'ɨj tyij a'áa ja'rá'aj a'ájna chájta' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Mira, chájta'naj a'áa tɨ ja'ajtyáma'can a Licia.
6 Ajta a'íjna ɨ xantáaru'uj tɨ tyí'ijtya'ca'aj, séej pu a'áa huátyoj ɨ báarcuj Alejandría tɨ já'ma'can tɨ ajta Italia jó'yi'ij, aj pu'ij a'íɨn taata'íj tyaj atyáciɨnyej a'íjcɨ jitze tyej tyij huaju'caj.
7 Tá'tyee tyaj xájtari' huaju' a'íjcɨ jitze ɨ báarcuj, ajta taatatyési'huarij tyaj a'áa ja'rá'astij jo'tɨj ja'ráahuachɨj a tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Gnido. Óoche' pu aja'vá'aacaca'aj a'ájna pujmua' a tyaj joojú', a'áa tu véjri' ajcaanyej a'ájna a Salmona, tyajta a'áa pujmua' je'ré'nyej jo'tɨj ja'ajhuáchɨj tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Creta,
8 tyatɨ'ɨj tyij mujóju' tyési'huacan jɨme' a'ájna jo'tɨj ja'va'ástɨmee ɨ jájtyij, tyatɨ'ɨj tyij a'áa ja'rá'aj báarcuj tɨ jo'tyéecha'caj tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn jo'tɨj jo'cuá'naj tɨ ɨ'ríj tɨ óochaxɨj, a'ájna véjri' chájta'naj tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Lasea.
9 Tu'ríj á'tyeevi'ca'aj tyaj huajú'ca'aj, ajta arí tyú'tzɨɨnyi'ria'ca'aj a'ájna jo'tyaj joojú'ca'aj, ji'nye pu'ríj véjri' putyí'rɨjcaa ɨ tɨ jitzán huaséevi'ij tá'yi'ij. A'íj pu jɨn ɨ Pablo a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:
10 —Mua'aj tyétyacaa, a'yaa pu tyiná'miteeraste' nyéetzij tɨ jéehua tzíɨnyi're', tɨpua'aj taajú'caj, tyiyo'rɨésij ɨ báarcuj, tyajta ɨ íjcaj, ajta tyá'ca'nyej tyej tyajta ityáj atyájcui'nyij.
11 Ajta ɨ xantáaru'uj tɨ tyí'ijtya'ca'aj, jéetze' pu ja'antzaahuaj a'íjcɨ ɨ a'tíj ɨ báarcuj tɨ tyimuárɨe'rij, ajta a'íjcɨ ɨ tɨ antyúumua'reej ɨ báarcuj jɨme', ajta a'íjcɨ ɨ Pablo capu ja'antzaahuaj.

12 Ajta jo'tyaj ja'rá'aj capu naa hua'éenya'aj tyej tyij a'áa já'tyeevi'cajche' tɨ'ɨj pua'aj huaséevi'ij tá'yi'ij, néijmi'ɨ mu tɨn a'yan tyí'mua'ajcaa maj iirá'cɨɨnyej a'ájna mej mij a'áa ja'rá'astij a Fenice, báarcuj tɨ jo'tyéecha'caj, Creta tɨ tyaja'rájtyapuaj, a'áa pu séjria'ca'aj tɨ'ɨj na'aj ujtyapuáj pujmua', ajta áatyej pujmua', tyej tyij a'áa já'tyeevi'in tɨ'ɨj na'aj tyu'séevi'ij tá'yi'ij.

Tɨ'ɨj apúutzarij huo'táa'saca' ɨ jájritze'

13 A'yaa mu tyí'mua'ajcaj tɨjɨn ɨ'ríj tyaj huaju'un, ji'nye cɨɨ pu'uj tya'na'áacarejyi'caa áatyej pujmua', aj mu mij jo'cíj a'áa mu véjri' ja'ajtyéenyej jo'tɨj ja'va'ástɨmee ɨ jájtyij a'ájna a Creta.

14 Ajta capu a'chu a'tyéevi'caj tɨ'ɨj ca'nyíin yejtyapuáj pujmua' je'rá'aacariaca' aj pu'ij jaatajɨ'tzej ɨ báarcuj,

15 tɨ'quij jaatátajchaca'. Tyajta quee pu jáaruuj tyaj huaju'caj ɨ áacaj tzajta', aj tu tyij huatáta'a tɨ tá'antɨnyij ɨ áacaj.

16 Aj tu tyij huárita' ajcaanyej jo'tɨj cɨléenye' ɨ chuéj já'ajnyeej tɨ a'yan tya'rájtyapuaj tɨjɨn Cauda, jo'tɨj quee jéehua jó'aacaca'aj, ajta ɨ báarcuj tɨ cíleen tyej tyajta jaajásima'aj, tyési'huacan tu jɨn ja'antyítoj ɨ báarcuj jitze tɨ ve'éj.

17 Matɨ'ɨj ja'antyítoj, aj mu mij ja'vá'jɨ'quej cójnari jɨme' ɨ báarcuj jitze tɨ ve'éj. Majta meríj tyí'tzɨɨnya'ca'aj ɨ tɨ arí tɨn tya'ajcachaaj ɨ séj japua, a'ájna a tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn La Sirte, aj mu mij tyi'tíj ootyáxɨɨxɨj tɨ'ɨj huatajíyo'rej majta jaatá' tɨ ɨ áacaj hua'antɨnyij.

18 Yaa ariá'pua'aj, óoche' pu jéehua huá'aacaca'aj, matɨ'ɨj mij huatyóohuij maj tye'tyáhua'xɨj a jáata' ɨ íjcaj tɨ tyú'tɨsime'ej ɨ báarcuj.

19 Tɨ'ɨj huéeicaj xɨcáj tyoomá'caj, aj mu mij tye'tyáahua'xɨj ɨ jumuáca' jɨme' néijmi'ɨ a'chu tɨ tyú'tɨsime'ej ɨ báarcuj.

20 Jéehua tu á'tyeej tyej quee che' jaséj ɨ xɨcáj, tyajta ɨ xú'ra'vetyee, ajta óoche' pu huá'aacaca'aj, majta viiyaca'aj, tu'ríj a'yan tyí'mua'ajcaa tyej quee che' je'ej rɨnyij.

21 Tyajta tyeríj á'tyeevi'ca'aj tyej quee che' tyi'tíj cua'ajcaa, aj pu'ij ɨ Pablo huatyéechaxɨj hua' tzajta' tɨ'ɨj ij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Mua'aj tyétyacaa, siana'aj tzɨj ná'antzaahuatye'nyijche' siaj quee uja'rácɨ'ca'nyijche' a'ájna a Creta, catu a'yan tyojo'rɨenyíiche' ɨ íjcaj.

22 Ajta ijíij jéehua nu já'muahuavii siaj ca'nyíjra'aj huatóoa'an mu jutzájta', ji'nye capu a'tíj muɨ'nyij, tyij tyajta ɨ báarcuj jo'rɨésij.

23 Tíca' pu síɨj nye jimi huataséjre ɨ tɨ jahuɨɨre' ɨ Dios ɨ nyej nyajta nyáaj jahuɨɨre' nyajta jitzán ajtyáma'can.

24 A'yaa pu tyinaaté'exaaj tɨjɨn: "Pablo, capáj tyí'tzɨɨnye'ej, ji'nye a'yaa pu tyúuxɨe've' tɨ ɨ tajtúhuan jaaxá'puɨ'ɨntare'en ɨ maj jɨn tyí'muaxajtzi', ajta ɨ Dios pu juxɨé'vi'ra' jɨn huo'tyáhuɨɨre'sij mej mij néijmi'ɨ júurij muá'ra'nyij ɨ maj ajamuán huaju' ɨ báarcuj jitze."

25 A'íj pu jɨn tyétyacaa siata'aj ca'nyíjra'aj huatóoa'an mu jutzájta', ji'nye nyáaj nu ɨ Dios jitze tyí'ca'nyej nyajta tyá'tzaahuatye' tɨ a'yan tye'mej je'ej tɨ a'íɨn tyinaaté'exaaj.

26 Tyajta tyóoche' tu a'áa ja'rá'astij jo'tɨj ja'ajhuáchij.

27 Séej tɨca'rij jitze, tɨ'ɨj tyoomá'caj a'chu hua'puaj iteerij, óoche' pu jáatajchisima'aj ɨ áacaj ɨ báarcuj, a'íjcɨ japua ɨ jájtyij tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Adriático, tɨ'ɨj atyojo'ré'nyej a'tzáaj jé'ta' tɨca', a'íɨmaj ɨ maj jajmuárɨe'rij ɨ báarcuj, a'íɨ mu jáamua'reeri' tyaj tyeríj tɨn ará'astisima'aj jo'tɨj ja'ajhuáchij.

28 Matɨ'ɨj mij jaatyé'itej ɨ cójnari jɨme' a'chu tɨ ootí' ɨ jáata', seityéj japuan tamuáamuata' japuan arásevij meetroj pu atyátɨ'ca'aj, matɨ'ɨj ajca'huáye ujú'caj majtáhua'aj mu jaatyé'itej, pu'ríj seityéj japuan aráahua'puaj meetroj atyátɨ'ca'aj.

29 Matɨ'ɨj mij muáacuacaa atyáahua'xɨj ɨ tyapúustɨ' tɨ jo'tóovijmee cítzata' ɨ báarcuj tɨ'ɨj aróoca'nyej, ji'nye metyí'tzɨɨnya'ca'aj tɨpua'aj tya'ajtó'oj ɨ tyetyéj jitze, majta huatyóohuij maj huatyényuunyij ɨ Dios jimi tɨ'ɨj jiye'tzín huatapua'rej.

30 Séecan mu ɨ maj tyí'huɨɨria'ca'aj a'yan tyá'xɨe'va'ca'aj maj iirácɨɨnyejche' ɨ báarcuj jitze, a'íɨ mu a'yan tyityatóosejrataca' maj ja'tyáhua'xɨj ɨ tyapúustɨ' tɨ jo'tóovijmee, maj majta quee a'yan huaríj, ma'cájtoo mu'uj ɨ báarcuj ɨ tɨ cíleen mej mij a'íjcɨ jitze huatyóohuɨɨre'en.

31 Aj pu'ij Pablo a'yan tyaaté'exaa a'íjcɨ ɨ xantáaru'uj tɨ tyí'ijtya'ca'aj, ajta a'íɨjma maj jamuán huajú'ca'aj tɨjɨn:

—Tɨpua'aj mequee a'íɨmaj yahuatyá'ɨtzeere'en ɨ báarcuj jitze, capu je'ej tyu'táɨ'riitarij tɨ jamuáahuɨɨre'en.

32 Aj mu mij ɨ xantáaru' ja'antyivéjchaca' ɨ cójnari ɨ tɨ jɨn arátapi'huaca'aj ɨ báarcuj tɨ cíleen, tɨ'ɨj ij atyéjvej a jáata'.

33 Tɨ'ɨj arí tɨn tapuá'rij, Pablo pu ca'nyíjra'aj huo'ta' ɨ hua' tzajta' mej mij tyi'tɨ́j huácua'nyij, a'yan tɨjɨn:
—Pu'rɨ́j hua'puaj iteerij tyooméj siaj tyí'cho've' je'ej tɨ tyi'tɨ́j rɨnyij, siajta quee me' tyajá'cua'.
34 Nyaja'muahuavii siaj cɨ́ɨ tyi'tɨ́j tyú'cua'nyij. A'yaa pu tyúuxɨe've', tɨpua'aj a'yan setyá'xɨe've'ej tɨ jamuáahuɨ̈re'en, ji'nye capu tyi'tɨ́j je'ej já'mua'uurej.
35 Tɨ'ɨj a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij ɨ páan tyi'ɨ́j, tɨ'ɨj ij tyaatatyójtzi'rej ɨ Dios néijmi'i meseéeracaj ɨ tyeítyee. Tɨ'ɨj jé'ta' jo'tatáaraj ɨ páan aj pu'ij huatyóochej tɨ jáacua'nyij.
36 Aj mu mij néijmi'i ahuóoca'an, matɨ'ɨj mij majta a'ɨ́ɨmaj tyú'cuaa.
37 A'yaa tu ará'axcaa hua'puaj anxɨtyej japuan huéeicatyej japuan tamuáamuata' japuan arájseej ɨ tyaj arátya'ca'aj ɨ báarcuj jitze.
38 Matɨ'ɨj tyu'cuá'aj a'chu tɨ hua'ránajchaca', aj mu mij ja'tyájrɨee a jáata' a'ɨ́jcɨ ɨ tyerí́icuj tɨ'ij quee che' a'chu tyíjetyej ɨ báarcuj.

Tɨ'ɨj ɨ báarcuj ajo'cájrupij a jáata'

39 Tɨ'ɨj huatapuá'riaca', camu che' huamuájtyajca'aj jo'tɨj putyajá'rɨjcaa, matɨ'ɨj mij jaaséej jo'tɨj ja'ajtyásaata', a'yaa mu tyá'xɨe'va'ca'aj maj a'áa yoojáj ɨ báarcuj jo'tɨj jó'saata'.
40 Matɨ'ɨj mij tya'ráveechixɨj ɨ cójnari ɨ maj jɨn je'ejtápa'xɨ'ca'aj ɨ báarcuj, metye'tyáahua'xɨj a jáata', majta je'en ja'ajca'an ɨ cɨ́ɨxurij ɨ ta'ancáavii ɨ báarcuj jitze jo'tɨj jóonyee tɨ'ij ɨ áacaj ja'ajnáan a'ɨ́jna jɨme' ɨ cɨ́ɨxurij, aj pu'ij ɨ báarcuj ajtyáxɨ̈riaca' jo'tɨj ja'ajtyásaata'.
41 Ajta séj jitze pu tya'ajcaachaca', capu che' ɨ'riitaca'aj maj jaatóoriaxɨ'ɨn jo'tɨj jóonyee. Ajta ɨ cítzata' ɨ báarcuj, pu'rɨ́j tyána'chisima'aj a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ ca'nyíin jɨme' ajtyáxɨjrihua'aj ɨ jájtyij.
42 Majta a'ɨ́ɨmaj xantáaru'uj, mahuá'cui'cujca'aj néijmi'caa ɨ maj eetyánami'huaca'aj, mej mij quee huatóo'uunaj muajóosima'aj mana'aj.
43 Ajta ɨ xantáaru'uj tɨ tyí'ijtya'ca'aj, a'ɨ́ɨ pu a'yan tyá'xɨe'va'ca'aj tɨ japuan huatányuunyij a'ɨ́jcɨ ɨ Pablo, a'ɨ́j pu jɨn quee huo'ta' maj huó'cui'nyij, sulu a'yaa pu tyu'ta'ɨ́jtaca' maj anaquéej antajój ɨ maj jaayí'tɨhua'aj, mej mij a'áa ja'rá'astij jo'tɨj jó'saata',
44 majta ɨ séecan cɨyéj japua mu huatajóxɨj, majta séecan cɨyéj japua tɨ pá'tzaa ɨ báarcuj jitze ta'ajtaná'xɨj. A'yaa tu néijmi'i tyityaja'rá'aj ujitzé pujmua' capu a'tɨ́j atyáamuɨ'.

28

Tɨ'ɨj Pablo a'áa jo'tyávaaca'aj a Malta

1 Tɨ'ɨj arí néijmi'caa taahuɨ́ɨria'aj, aj tu tyij jáamua'reeri' tɨ a'yan tya'rájtyapuaj a'ájna tɨjɨn Malta.
2 Majta ɨ maj a'áa já'chajca'aj, tyámua' mu tyitaatyéeje ityájma. Matɨ'ɨj mij óonɨej, aj mu mij taatajé tyaj huatátapuɨste'en, ji'nye mevíiyaca'aj, ajta huáseevi'ij.
3 Ajta a'ɨ́jna ɨ Pablo, cɨyéj pu huaria'sɨɨ tɨ'ij ja'nájto'nyij atá'taaj, aj pu'ij cú'cu'uj áan je'ráanyej ɨ tɨéj tzajta', tɨ'quij ɨ Pablo anáachej ɨ muáca'ra'an jitze.
4 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'áa ja'chej, matɨ'ɨj jaaséej ɨ cú'cu'uj ɨ tɨ anja'cáhuɨ̈ijca'aj ɨ muáca'ra'an jitze ɨ Pablo, a'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj sɨ́ɨj ajta sɨ́ɨj tɨjɨn:
—A'ɨjna ɨ tyévɨj tyij quee a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ tyí'tyacui'caa, pu'rɨ́j jáahuɨɨ tɨquee atyáamuɨ' a jáata', ma' ajta ɨ Dios capu tyu'tá'sij tɨ júurij já'ra'nyij.
5 Tɨ'quij ɨ Pablo jaatacá'tzɨj ɨ jumuáca' antɨeepuaj, a'áan pu'ij huatyáavatzɨj ɨ cú'cu'uj, capu tyi'tɨ́j je'ej jáaruuj.
6 Néijmi'i mu a'yan tye'ejchó'va'ca'aj tɨ ɨ muáca'ra'an huatyájaanyijche', nusu tɨ huatámuɨ'nyiiche', ajta matɨ'ɨj tyu'chó've'ej, matɨ'ɨj jaaséj tɨquee tyi'tɨ́j je'ej jáaruuj, aj mu mij seequéj tyu'muá'aj, majta a'yan tyu'taxájtaca' tɨ ɨ Pablo dios pué'eenye'ej.
7 A'ájna véjri' chuéj pu ria'námi'huajma'caa a'ɨ́ɨn tɨ ja'a'rica'aj ɨ Publio ɨ tɨ tajtúhuan pué'eenye'ej a'ájna, a'ɨ́ɨ pu tyámua' tyitaatyéeje ajta tyámua' naa tyitaaxá'pueeri' huéeicaj xɨcáj jitze.
8 Ajta a'ɨ́jna ɨ táatajra' a'ɨ́jcɨ ɨ Publio tyí'cui'ca'aj, jéehua pu pɨstaca'aj, ajta juhuɨ́ɨria'ca'aj. Tɨ'quij ɨ Pablo jáamuaariaca', ajta jaatáhuaviiri' ɨ Dios tɨ'ij huarúj, aj pu'ij ja'vá'muarɨej áan mu'úutze' tɨ'quij huarúj.
9 A'ɨ́j mu jɨn majtáhua'aj séecan ujo'vá'ju' ɨ maj tyí'cucui'ca'aj ɨ maj a'áa jo'cháatɨma'caa, ajta pu a'ɨ́ɨjma tyú'huaaj.
10 Tyámua' mu tyitaatyéeje, ajta tyatɨ'ɨjtá tyámua' huátaruuj tyej tyij jó'cɨɨnyej, néijmi'i mu tyitaatapuéjvej a'chu tɨ tyitá'ɨtziitya'ca'aj ɨ tyaj jɨn jó'cɨɨnyej.

Ti'ɨj ɨ Pablo a'áa ja'rá'aj a Roma

11 Tyatɨ'ɨj huéeicaj máxcɨrɨe' á'tyeej a'ájna, aj tu tyij séej jitze atyáacɨj ɨ báarcuj tɨ ajta a'áa jo'tyá'ɨtzeeria'ca'aj 'asta na'aj quee che' huáseevi'ij, a'áa pu já'ma'cantaca'aj a'ɨ́jna ɨ báarcuj a Alejandría. Majta tyi'tyán antyiu'pu'ca'aj a tɨ jóonyee ɨ báarcuj ɨ maj a'yan huasé'rihua'aj tɨ'ɨj dioosij, sɨ́ɨj tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Cástor, ajta ɨ sɨ́ɨj tɨjɨn Pólux.

12 Tyatɨ'ɨj tyij a'áa ja'rá'aj a báarcuj tɨ jo'tyéecha'caj a'ájna chájta' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Siracusa, jo'tyaj huéeicaj xɨcáj á'tyeej.

13 Tyatɨ'ɨjtá tyij jo'cɨ́j, a'áa tu tyij ja'rá'aj chájta' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Regio. Yaa ariá'pua'aj áatyej pujmua' pu va'tá'aacaca'aj ca'nyíin jɨme', tyajta séej xɨcáj jitze tu a'áa ja'rá'aj a'ájna chájta' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Puteoli.

14 A'áa tu séecan jo'tyoo ɨ ta'ihuáamua', a'ɨ́ɨ mu mij taatajé tyaj a'áa huatyá'ɨtzeere'en hua' jamuán séej iteerij, a'yaa tu a'ɨ́jcɨ jɨn huarɨ́j tyatɨ'ɨj tyij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Roma.

15 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ ta'ihuáamua' ɨ maj a'áa ja'chej, mu'rɨ́j jamua'reeriaca'aj tyaj tyerɨ́j ajooju'caj, a'ɨ́j mu jɨn eeráacɨj a chájta' mej mij ta'antyinájche, a'ájna a tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn El Foro de Apio, ajta a tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn las Tres Tabernas. Tɨ'ɨj ɨ Pablo huo'séj, aj pu'ij tyaatatyójtzi'rej ɨ Dios, ajta jéetze' huatyóoca'an ɨ jutzájta'.

16 Tyatɨ'ɨj a'áa ja'rá'aj a Roma, maatá' tɨ ɨ Pablo jujɨ́me' nami'huaj, ajta sɨ́ɨj na'aj jacha'ɨ́ica'aj ɨ xantáaru'.

Ti'ɨj ɨ Pablo tyihuó'ixaaj a'ájna a Roma

17 Tɨ'ɨj huéeicaj xɨcáj tyoomá'caj, Pablo pu huo'tacho'vej ɨ maj tyihuá'ijtye' ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can a Roma maj ja'chej. Matɨ'ɨj tyúusɨ́ɨj, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Nye'ihuáamua', canu tyi'tɨ́j je'ej huáruuj a'ɨ́ɨjma jimi ɨ tyeítyee, canu nyajta tyi'tɨ́j jɨn ootyá'ɨtzee ɨ huá'yi'raj jitze ɨ tahuásimua'cɨ'ɨj. A'yaa nu éenya'ca'aj, matɨ'ɨj naatyéevi' a'ájna a Jerusalén, nyajta je'en a'ɨ́ɨjma jimi huatátuiihuaca' ɨ romanos.

18 Matɨ'ɨj tyinaa'íhuo'raj aj mu mij támij a'yan tyá'xɨe'va'ca'aj maj naatátoonyij, ji'nye camu tyi'tɨ́j huátyoj ɨ tɨ jɨn a'yan tya'ráanajchi mej mij naajé'caj.

19 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can a'ɨ́ɨ mu huóonyuustej, aj nu nyij jaatáhuaviiri' tɨ a'ɨ́ɨn no'xá'puɨ'ɨntari'tze'en ɨ tajtúhuan, tyij nyajta quee tyi'tɨ́j jɨn tyihuá'xajtzi' a'ɨ́ɨjma ɨ nyetyeɨ́ɨtyeristyamua'.

20 A'ɨ́j nu jɨn a'yan tyaatáhuaviiri' nyaj yajamuaatyéesej, nyajta tyajamuáa'ixaatye'en, ji'nye nyáaj nu a'yan cha'taj nyana'aj tyé'cho've' ɨ Dios matɨ'ɨj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, a'ɨ́j nu jɨn a'yan huatyéjve na'najɨ́'quɨ'huaj ɨ cadéenaj jɨme'.

21 Matɨ'ɨj mij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Capu ityájma a'tɨ́j mu tyitojo'ta'ítyi'ri' muéetzij jɨme' a'ájna a Judea, camu majta ɨ ta'ihuáamua' ɨ maj a'áa ja'ráacɨj, capu a'tɨ́j tyi'tɨ́j jɨn tyí'muaxajtzi'.

22 Ajta ityájma ta'ráanajchi tyaj muáanamuaj je'ej paj tyí'mua'tzej, ji'nye néijmi'que' tu a'yan tyá'mua'reej tɨ je'ej pua'aj namuajre' a'ɨ́jna ɨ nyúucarij tɨ jájcuaj ɨ paj jaxaj ɨ tyeítyee jimi.

23 Matɨ'ɨj mij jaaxá'puɨ'ɨntarej a'náj maj tyúusɨ́ɨre'sij, mue'tɨ́j mu mij ajtyáxɨ́ɨriaca' ɨ tyeítyee jo'tɨj ɨ Pablo jo'tyávaaca'aj. Tɨ'ɨj na'aj íiya' tyu'tyóochej 'asta chúmua' ɨmuáj pu jaatapuá'cɨtaca' tɨ tyihuó'ixaaj a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ Dios tyí'ijta néijmi'que'. Tyi'tyasa'ca'aj tɨ huo'mué'tɨn mej mij ja'antzaahuatye'en a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús, a'ɨ́j pu jitze tyihuá'ixaatya'ca'aj ɨ Moisés tɨ jo'yú'xaca', ajta ɨ maj tyo'yú'xaca' ɨ maj tyí'xajtaca'aj ɨ Dios jitze ma'can.

24 Séecan mu ja'antzaahuaj je'ej tɨ Pablo tyihuá'ixaatya'ca'aj, majta séecan camu ja'antzaahuaj.

25 Matɨ'ɨj quee pu jáaruuj je'ej maj tyo'xá'puɨ'ɨntare'en, a'ɨ́j mu mij jo'cɨ́xɨj. A'yaa pu tyihuo'té'exaaj a'ɨ́jna ɨ Pablo tɨjɨn:

—Xá'puɨ' pu tyu'taxájtaca' a'ɨ́jna ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, tɨ'ɨj a'yan tyihuo'té'exaaj ɨ já'muahuasimua'cɨ'ɨj a'ɨ́jcɨ jitze ma'can ɨ Isaías tɨjɨn:

26 Áricuj huojo'té'exaatye' a'ɨ́ɨjma ɨ tyeítyee.
Tyij majta jéehua tyú'namuajri', camu yo'itéej muá'ju'un.
Tyij majta jéehua tyí'sej, camu a'náj tyi'tɨ́j séjran.
27 Ɨ hua'muatziira' pu arí je'ej pua'aj huarɨ́j.
Majta unámi'huajmee ɨ junaxɨéeta',
majta aranámi'huajmee ɨ jujɨ́ɨse',
mej mij quee atanyéjnye'rij,
majta quee iityanamuáarajme'nyij,
majta quee yo'itéej muá'ra'nyij,
mej mij quee nye jimi mujo'vá'ju'un,
nyata'aj nyij nyáaj tyihuó'huaatye'en.

28 Siata'aj a'yan tyáamua'reej mua'aj, ijíij tɨ yajooméj, Dios pu arí huo'tá'sij ɨ maj séej
chuéj japua já'ma'can, mej mij a'ɨ́ɨmaj ja'ancuriá'an ɨ tɨ jɨn Dios atóoraj tɨ hua' japua
huatányuunyij, a'ɨ́ɨ mu xaa janamuajran.
29 Tɨ'ɨj ɨ Pablo a'yan tyu'taxájtaca', aj mu mij jo'cíj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, jéehua
mu tyojo'xáatajraa jujɨ́ɨmua'aj.
30 Ajta a'ɨ́jna ɨ Pablo, a'áa pu hua'puaj nyinyi'ra'aj á'tyeej u chi'táj ɨ maj huatóonyej,
jo'tɨj néijmi'caa jimi tyámua' tyí'tyevistaca'aj ɨ maj jamuariacaria'aj.
31 Jéehua pu tyihuá'ixaatya'ca'aj a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ Dios néijmi'i jɨn antyúumua'reej íiyan ɨ
cháanacaj japua, ajta u tajapuá, ajta tyihuá'mua'tyahua'aj a'ɨ́jcɨ jitze ma'can ɨ tavástara'
Jesús, ajta quee a'tɨ́j ja'ɨtziitya'ca'aj.

Je'ej tɨ ye'ej tyo'yú'xaca' a'ɨ́jna ɨ San Pablo a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj Roma jo'cháatɨma'caa

Pablo pu hua'tyojtye'

1 Nyáaj nu Pablo yajá'muatyojtye', ɨ nyaj jahuɨ̈re' ɨ Cɨríistu' tɨ Jesús pué'een, a'ɨ́ɨ pu na'antyíhuoj, nyej nyíj a'yan huárɨnyij je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tyinaata'íj, ajta na'vá'jaj nyej nyij huo'té'exaatye'en ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios.

2 Jájcuaj ɨmuáj pu ɨ Dios a'yan tya'tóoratziiri' tɨ tyámua' tyihuo'tá'an, a'íj mu jɨn a'yan tyo'tyéyu'xaca' a'íjcɨ jitze ɨ yu'xarij tɨ'ɨj ityájma jimi huatyá'ɨtzeere'en.

3 A'íjna ɨ nyúucarij, a'íj pu á'xaj ɨ Cɨríistu' tɨ jí'yojra' ajta tavástara' pué'een, tɨ ajta a'yan tyu'nɨé'huaca' tɨ'ɨj tyévij, a'íj tɨ jitze eeráma'can ɨ David.

4 Ajta tɨ'ɨj huatájuuriaca', Dios pu a'yan jaatamua'aj tɨjɨn nyiyóoj pu pué'een, ajta jaatá' tɨ'ɨj néijmi'ɨ jɨn antyúumua'reeriaj, ji'nye a'íj pu jitze aróoca'nyajca'aj ɨ júuricama'ra' ɨ Dios.

5 Cɨríistu' jimi nu ja'ancuriáa' a'íjcɨ tɨ jɨn ɨ Dios tyámua' tyinaatá', nyej nyij jitzán ma'can jó'me'en hua' tzajta' ɨ tyeítyee, mata'aj míj néijmi'que' ɨ cháanacaj japua ja'antzaahuatye'en majta a'íj ará'astej.

6 Matɨ'ɨj mana'aj a'ɨ́ɨmaj, mua'aj xu siajta hua' jitze ajtyáma'can mu siaj Roma ja'chej. Dios pu jéehua já'muaxɨe've', ajta jamua'antyíhuoo siaj sij jitzán ajtyama'cáantaj xá'ra'nyij ɨ Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een ajta siaj sij hua'ajtyáanaxca a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyá'tzaahuatye'.

7 Che' ɨ Dios, ajta ɨ tavástara' a'íjna ɨ Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een, miche' a'ɨ́ɨn tyámua' tyajamuaatá'an majta tyámua' jamuáa'uurej.

Pablo pu jaxɨe've' tɨ huojo'vá'muaarej a Roma

8 Anaquéecan jɨme', a'íj nu jitze ma'can ɨ Cɨríistu' tyámua' tya'tá'caa ɨ Dios ja'mua jɨme', ji'nye néijmi'que' ɨ cháanacaj japua mu meríj jamua'reej siaj tyá'tzaahuatye'.

9 A'íjna ɨ Dios, ɨ nyaj jahuɨ̈re' néijmi'ɨ jɨme' ɨ nyaxɨéjnyu'caa nyahua'ixáatya'aj ɨ nyúucaria'ra' ɨ yójra', a'ɨ́ɨ pu jamua'reej nyaj a'náj tɨna'aj jamua'tamuá're'rii,

10 a'yaa nu a'náj tɨna'aj tyá'huaviij ɨ Dios, tɨpua'aj a'yan tyinyatá'care'en juxɨé'vi'ra' jɨme' nyej nyij jamojo'vá'muaarej.

11 Ji'nye jéehua nu já'muasejramu' nyata'aj nyij ca'nyíjra'aj jamuaata'an, ajta siaj sij a'íjcɨ jitze aróoca'nyej ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, siata'aj sij jéetze' tyámua' naa tyityaaju'un,

12 tyata'aj tyij ca'nyíjra'aj huatáta'an síɨj ajta síɨj, a'íjcɨ jɨme' tyaj taxa'aj tyá'tzaahuatye' taxɨé'vi'ra' jɨme'.

13 A'yaa nu tyá'xɨe've' nye'ihuáamua', siaj jáamua'reej nyaj mue'tíj jaaxá'puɨ'ɨntarej nyaj a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi, ajta nyatɨ'ɨjta jaaxá'puɨ'ɨntare'en nyaj a'yan huárɨnyij, tyi'tíj pu je'ej rɨnyij nyej nyij quee a'áa jó'me'en. A'yaa nu tyá'xɨe've' nyaj a'yan cha'taj nyana'aj tyaamue'tɨn ja'mua jimi ɨ nyaj jɨn tyu'tátuiire'en ɨ Dios jimi, je'ej nyaj nyeríj tyaamue'tɨj séecan jimi ɨ tyeítyee ɨ maj séej chuéj japua jo'cháatɨmee.

14 A'yaa nu nyeríj a'íjcɨ jɨn tya'tányaraj nyej nyij tyihuo'té'exaatye'en a'ɨ́ɨjma ɨ maj Grecia já'ma'can, nyajta a'ɨ́ɨjma ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can, tɨpua'aj jéehua maj tyojó'itej nusu ɨ maj quee tyojó'itej;

15 a'íj nu jɨn jéehua jaxɨe've' nyej nyajta jamuaaté'exaatye'en ɨ nyúucarij ɨ tɨ jɨn ɨ Dios ja'mua japua huatányuunyij, mua'ajmaj mu siaj Roma ja'chej.

Ɨ tɨ jɨn uhuájca'nyej ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios

16 Capu nyetyevi'raste' a'íjna ɨ nyúucarij, ji'nye a'ɨ́ɨ pu pué'een ɨ Dios tɨ jɨn uhuájca'nyej ta'aj ij néijmi'caa huáhuɨ̈re'en ɨ maj tyá'antzaahuatye'sij, anaquéej mu a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, majta je'en ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can.

17 Ji'nye a'íjna ɨ nyúucarij jitze pu séejre' tɨ ɨ Dios tyámua' ta'uurej, a'íjcɨ jɨme' ɨ tyej tyá'tzaahuatye', tɨ'ɨj na'aj tyo'huatyóochesij ajta jusén jɨme'. A'yaa pu tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn: "A'íjna ɨ tɨ naa tyí'tyevij, a'ɨ́ɨ pu júurij huatyá'ɨtzeere'ej a'íjcɨ jɨme' ɨ tɨ tyá'tzaahuatye'."

Ɨ maj jɨn já'ɨtzeere' ɨ Dios jimi

18 Ajta ɨ Dios pu jaséjrataj ɨ tɨ jɨn nyú'camuɨ' puéjtzij hua'tá'caria'aj néijmi'caa ɨ tyeítyee ɨ maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeɨtyee, ɨ maj quee tyi'tá'caa tɨ séjre'ej a'íjna ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme'.

19 Ajta ɨ Dios tɨ jimi ɨ'ríj tɨ a'tíj jáamua'tyij a'ɨ́ɨ mu meríj jamua'tyej, ji'nye Dios pu jusɨ́ɨj arí huo'taséjra.

20 Tɨ'ɨj na'aj ɨ Dios tyeetyátaahuaca' ɨ cháanacaj ɨ tɨ yujo'vá'ca'aj, tyámua' pu naa tyé'miteere' je'ej tɨ een ɨ muárɨe'ria'ra', ajta quee a'náj huatyápua'rij tɨ'ɨj na'aj yutɨj jo'que'tɨj ja'mej, ji'nye a'yaa pu tyí'sejre' je'ej tɨ een ɨ Dios. A'ɨ́j pu jɨn quee je'ej tyíɨ'rij tɨ a'tɨ́j séej jitzán tyo'ojpuá'ritye'en.
21 Tyij majta merɨ́j jamua'tyej ɨ Dios, camu jaatyátzaahuatyej, camu majta tyaatatyójtzi'rej. Sulu a'ɨ́j mu jitze ucájrupɨj maj a'ɨ́jcɨ jitze tyú'mua'tyij ɨ mua'tzɨ́ira'aj tɨquee tyi'tɨ́j huɨ̈ire', capu ij che' huatái'riitarij tɨ tyámua' tyihuo'támiteeraste'en tzáahuatyi'ra'aj jɨme'.
22 A'yaa mu tyí'xajtaca'aj tɨjɨn tyámua' tu metyityoomuámua're', ajta a'yaa pu tye'rájraa maj jéetze' quee ma'umuámua'ria'aj muá'raa.
23 Ji'nye mu'rɨ́j seequéj tyú'ruuj séecan mu'uj mij pujmua' najchej tɨquee Dios pué'een, tɨ a'yan huasé'rin tɨ'ɨj tyévij, na'rɨ́ij tɨ'ɨj pína'aj, nusu tyi'tɨ́j tɨ muáacuacaa iira'ɨ̈cajmee ca' tyi'tɨ́j tɨ huacɨ́ɨnyejyi'ij.
24 A'ɨ́j pu jɨn ɨ Dios mahuoohuá'xɨj a'ɨ́ɨjma ɨ maj je'ej pua'aj merɨ́j tyityo'cájrupɨj, majta tyévi'si' rɨcɨj ɨ juxa'aj tyeɨ́tyee jamuán.
25 A'ɨ́ɨ mu yo'huá'xɨj ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme' ɨ Dios jimɨ, a'ɨ́j mu jéetze' á'astijre' ɨ tɨ hue'tzij, majta a'ɨ́j jimi jutzaahuatye' ɨ maj tyí'najchej ɨ Dios tɨ tyú'taahuaca', camu che' a'ɨ́jcɨ ɨ Dios ɨ tɨ néijmi'ɨ tyú'taahuaca', tyej tyij tyámua' tyaatá'an tɨ'ɨj na'aj jusén jɨme'. Che' a'yan atyojo'ré'nyej.
26 A'ɨ́j pu jɨn ɨ Dios a'yan metyihuoohuá'xɨj mata'aj mij tyévi'si' huataséjre'en. Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj úucaa, a'ɨ́ɨ mu jaatapuá'cɨtaca' maj antyóonaxcaj ɨ tyétyacaa jamuán, mej mij seequéj huárɨnyij je'ej tɨquee ɨ Dios éenye'que' huo'tyájto.
27 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ tyétyacaa, a'yaa mu cha'taj mana'aj tyaatapua'cɨtaca' mej mij quee che' majta hua'antyáanaxcaj ɨ úucaa je'ej tɨ ɨ Dios tyihuo'tyájtoo. A'yaa mu huarɨ́j mej mij juxa'aj tyétyacaa jamuán huóoxana'cɨre'en a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨ je'ej pua'aj een tɨ hua' tzajta' eerányinyii, a'yaa mu mij tya'ajpuéjtzɨj a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ maj huápuɨ'ɨj je'ej pua'aj rɨcɨj.
28 Majta quee jaaxɨe've' maj jáamua'tyij ɨ Dios, a'ɨ́j pu jɨn a'yan metyihuoohuá'xɨj, mej mij a'yan huárɨnyij je'ej tɨquee tyi'tyéevijtɨj
29 Néijmi'ɨ pu hua' jimi séejre' ɨ tɨ je'ej pua'aj een, a'ɨ́ɨ mu juxana'cɨre', majta jéehua tyí'nyacua'aj, je'ej mu pua'aj tyí'tyetyeɨ́tyee. A'ɨ́ɨ mu majta tyú'jaaxɨejvi', majta tyí'tyacuí'caa, jéehua mu majta jutya'racaa, majta jujɨ̈mua'aj jucuanamuajcaa, majta mu je'ej pua'aj huá'uurej ɨ ju'ihuáamua', majta je'ej pua'aj tyí'xaxa'aj.
30 Je'ej mu pua'aj tyihuá'xaj ɨ juxa'aj tyeɨ́tyee, majta jájcha'ɨ̈re' ɨ Dios, majta hua'xaahuaj ɨ juxa'aj tyeɨ́tyee, majta óotzaahuatye', majta hue'tzij jutaavijre', majta quee huá'tzaahuatye' ɨ juhuásimua'.
31 Camu jaxɨe've' maj tyihuojo'itéej muá'ra'nyij, camu ja'rá'astyaa ɨ junyúucaa, camu hua'xɨe've' ɨ jutyéɨtyeristyamua', camu tyá'cu'vej.
32 Máamua'reej je'ej tɨ Dios arí tyaaxá'puɨ'ɨntarej tɨjɨn néijmi'ɨ mu cui'nyij ɨ maj a'yan rɨcɨj, capu hua' jitze juxɨe've', móoche' mu a'yan rɨcɨj, ajta pu naa hua'asej maj séecan a'yan cha'taj mana'aj rɨjcaj.

2

Dios pu tzáahuatyi'ra'aj jɨn huá'xɨjtye'en ɨ tyeɨ́tyee

1 Tɨpua'aj muáaj a'tɨ́j jitzán petyí'pua'ritye'ej, capu ɨ'rɨ́j paj a'yan tyu'taxáj yee capáj muáaj tyi'tɨ́j jɨn je'ej pua'aj huarɨ́j, ji'nye muáaj paj a'yan cha'taj pana'aj je'ej pua'aj tyi'tyía'cha'ɨj matɨ'ɨj a'ɨ́ɨmaj.
2 Tyajta a'yan tyá'mua'reej tɨ ɨ Dios tzáahuatyi'ra'aj jɨn huá'xɨjtye'en a'ɨ́ɨjma ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj.
3 Ajta muéetzɨj jɨme', mu paj séecan á'xɨjtye' pajta a'yan cha'taj pana'aj je'ej pua'aj tyi'tyía'cha'ɨj, capáj a'yan tyí'mua'ajcaj yee capu nyéetzɨj ɨ Dios puéjtzɨj naatá'sij.
4 Muáaj paj jaatyáxaahuataca' a'ɨ́jcɨ ɨ Dios tɨ jéehua tyámua' tyimuatá'caa, ajta muá'cu'vej, ajta a jɨme' tyi'ijchó've', ajta muéetzɨj quee je'ej muá'miteeraste' tɨ ɨ Dios tyámua' tyimuatá'caa pej pɨj jitzán ajtyáma'cantaj puá'ra'nyij.
5 Pajta muáaj, capáj ma'úumua'rej a'ɨ́j paj jɨn quee jaxɨe've' paj ja'antzaahuatye'en ɨ Dios, a'yaa pej pɨj jéehua tyi'tyá'asɨɨri'tze'sij ɨ puéjtzɨj tɨ'ɨj a'ájna atyojo'ré'nyej a'náj tɨ ɨ Dios a'yan huataséjre'sij tɨ'ɨj néijmi'caa to'xɨ́jtye'en tzáahuatyi'ra'aj jɨme',
6 ajta je'en a'yan tyihuo'tá'an séej ajta séej je'ej tɨ sɨ́ɨj tyi'tɨ́j jɨn huarɨ́j.
7 Dios pu huo'ta'sij maj jusén jɨn júurij muá'ra'nyij a'ɨ́ɨmaj ɨ maj xá'puɨ' huarɨ́j, majta jajchó'va'ca'aj tɨ Dios tyámua' tyihuo'tá'an,

8 ajta ɨ Dios pu nyu'camuɨ'ɨj puéjtzɨj huo'ta'sij a'ɨ́ɨjma ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj, ɨ maj a'ɨ́jna jitze jutyamua've' ɨ tɨ je'ej pua'aj een.
9 Jéehua mu jajpuéetzɨj muá'ju'un a'ɨ́ɨmaj ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj, anaquéej mu a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, majta je'en a'ɨ́ɨmaj ɨ maj séej chuéj japua jo'cháatɨmee.
10 Ajta ɨ Dios pu tyámua' tyihuo'tyátoosɨj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyámua' tyityetyúucha'ɨ̈j, ajta huo'tyátzaahuatye'sij, ajta tyámua' tyihuo'tyéjeevɨj jusén jɨme', anaquéecan a'ɨ́ɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta je'en a'ɨ̈jma ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can.
11 Ji'nye néijmi'ɨ mu juxa'aj mana'aj een ɨ Dios jimi.
12 Néijmi'i ɨ maj quee xá'puɨ' rɨcɨj majta quee a'náj ja'ancuriáa' ɨ nyúucarɨj Moisés tɨ jaaxájtaca', a'yaa mu majta tyí'tyacuɨ'nyij, majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj juxana'cɨre', a'yan metya'mua'réeriaj je'ej tɨ tyaaxájtaca' ɨ Moisés, a'ɨ́ɨ pu ɨ nyúucarɨj huá'xɨjtye'en.
13 Ji'nye camu tyámua' een ɨ Dios jimi a'ɨ́ɨmaj ɨ maj janamuaj mana'aj ɨ nyúucarɨj, sulu a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'yan rɨcɨj je'ej tɨ tyá'xaj ɨ nyúucarɨj.
14 Ji'nye a'ɨ́ɨmaj ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can, ɨ maj quee a'náj ja'ancuriáa' ɨ nyúucarɨj, a'yaa mu tyá'astijre' je'ej maj jujɨ́ɨmua'aj mana'aj tyéejtyoovej ɨ jutzájta', a'ɨ́j mu jɨn jujɨ́ɨmua'aj tyúu'ijtye' ɨ junyúucaa jɨme',
15 a'ɨ́ɨmaj mu a'yan tyúusejratɨj je'ej tɨ tyá'xɨe've' ɨ nyúucarɨj ɨ maj jɨn tyí'ijta, a'ɨ́ɨ pu hua' tzajta' séejre'. A'ɨ́ɨ pu ajta jaséjratɨj ɨ maj jɨn ma'umuámua're', ajta ɨ hua'mua'tziira'aj pu'ij hua' jitze tyo'ojpuá'ritye'ej nusu hua' japua huatányuusɨj,
16 a'ájna xɨcáara' jitze tɨ'ɨj ɨ Cɨríistu' huá'xɨjtye'en ɨ Dios jitze ma'can, néijmi'caa ɨ tyeɨ́tyee je'ej maj tyi'tɨ́j huáruuj avíitzɨj jɨme', ajta ɨ nyúucarɨj jitze ma'can ɨ nyej nyáaj jamuáa'ixaa.

A'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta ɨ nyúucarɨj Moisés tɨ jaatyájtoo

17 Pajta muáaj mu paj a'ɨ́jcɨ jitze ajtyáma'can ɨ Israel, pajta já'astijre' a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarɨj ɨ maj jɨn tyí'ijta, pajta á'tzaahuatye' ɨ Dios jimi.
18 Páamua'reej je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tyá'xɨe've', pajta jamua'tyej a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarɨj ɨ tɨ tyí'muamua'tyej pej pij tyámua' eenye'.
19 A'yaa paj tyí'mua'tzej paj jaayí'tɨn paj tyihuó'mua'tyej a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee a'náj tyi'huóomua'aj, pajta tyámua' tyihuo'tyéjeevej a'ɨ́ɨjma ɨ maj tɨ́ca'riste' séejre',
20 pajta a'yan tyí'mua'tzej paj jaayí'tɨn paj tyihuó'mua'tyej a'ɨ́ɨjma ɨ tɨquee huá'miteeraste' je'ej tɨ tyi'tyéevijtɨj, nusu ɨ maj quee óotzaahuatye', ji'nye a'ɨ́j paj jitze tyía'mua'tyej ɨ nyúucarɨj ɨ maj jɨn tyí'ijta, ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme'.
21 Tɨpua'aj a'yan petyihuá'mua'tyej ɨ séecan, ¿ji'nye een jɨme' pequee a'yan tyi' amua'tyej asɨ́ɨj? Tɨpua'aj a'yan petyihuá'mua'tyej maj quee tyí'nahua'aj, ¿ji'nye pej pij muáaj tyí'nahua'?
22 A'yaa paj pajta tyihuá'ixaatye' tɨjɨn maj quee juxana'cɨria'aj, ¿ji'nye pej pij muáaj tyí'xana'cɨre'? Tɨpua'aj quee mua'ráanajchij maj hua'najchej ɨ sáanturɨj, ¿ji'nye pej pij tyí'nahua' hua' tyeyúuj tzajta'?
23 A'ɨ́j paj jitze á'atzaahuatye' ɨ nyúucarɨj ɨ maj jɨn tyí'ijta, pajta perɨ́j jaatyáxaahuataca' ɨ Dios, ji'nye capáj a'yan rɨcɨj je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tyí'ijta.
24 A'ɨ́j pu jɨn a'yan tyé'yu'si' ɨ yu'xarɨj jitze tɨjɨn: "A'ɨ́ɨmaj ɨ maj quee tyá'tzaahuatye' mu je'ej pua'aj yó'sej ɨ Dios, ji'nye mua'aj xu quee xá'puɨ' rɨcɨj."
25 A'yaa pu tyi'ja'yájna tɨjɨn a'ɨ́jna ɨ tɨ já'astijre' a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarɨj ɨ maj jɨn tyí'ijta, tyi'tɨ́j pu jɨn je'ej tyeetyáhuɨ̈re'ej, ajta tɨpua'aj quee a'yan rɨjcaj je'ej tɨ tyí'ijta ɨ nyúucarɨj, a'yaa mu ja'uurej matɨ'ɨj huó'ruuj a'ɨ́ɨjma ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can.
26 Ajta tɨpua'aj a'ɨ́jna ɨ tɨ séej chuéj japua já'ma'can já'astijria'aj ɨ nyúucarɨj ɨ maj jɨn tyí'ijta, a'yaa mu jaatámua'sij tɨjɨn Israel pu jitze ajtyáma'can, tyij ajta quee a'yan tyi'ja'yájnatan.
27 A'ɨ́jna ɨ tɨ a'yan rɨcɨj je'ej tɨ tyí'ijta ɨ nyúucarɨj, tyij ajta quee ja'antyisíjchaca' ɨ junavíj, a'ɨ́ɨ pu ja'xɨjtye'en a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ ja'ancuriáa' ɨ nyúucarɨj ajta ja'antyisíjchaca' ɨ junavíj.
28 Ji'nye a'ɨ́jna ɨ tɨ Israel jitze ajtyáma'can, capu a'ɨ́ɨ na'aj juxɨe've' ɨ tɨ jéjre'cɨtze' séejre', ajta tɨpua'aj ja'antyisíjchaca' ɨ junavíj, capu ajta a'ɨ́ɨ na'aj juxɨe've' tɨ'ɨj a'yan eenye' ɨ jutyévɨj jitze.
29 A'ɨ́jna ɨ tɨ tzáahuatyi'ra'aj jɨn Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa pu ajta een ɨ jutzájta', ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ ja'antyisíjchaca' ɨ junavíj, a'yaa pu huatóomua'aj tɨ tyámua' een ɨ juxɨéjnyu'caa tzajta', capu a'ɨ́ɨ na'aj ɨ tɨ tyé'yu'si' ɨ yu'xarɨj jitze, sulu a'ɨ́ɨ pu jéetze' juxɨe've' ɨ júuricama'ra' ɨ Dios. A'tɨ́j tɨ a'ɨ́jna jɨn néijmi'i a'yan rɨcɨj, a'ɨ́ɨ pu tyámua' een, ajta quee ɨ tyeɨ́tyee jimi je'ráma'can, sulu ɨ Dios pu jimi je'ráma'can.

3

1 A'yaa pu'ij, ¿nyiquij tyi'tíj jɨn je'ej tye'tyáhuɨ'rii a'íjcɨ ɨ a'tíj tɨ Israel jitze aj-
tyáma'cantaj nusu ɨ tɨ ja'antyisíjchaca' ɨ junavíj?
2 A'yaa pu tyi'ja'yájna tɨ jéehua tya'ancuriáa'sij, ajta jéehua jatyáhuɨ'rii, ji'nye Dios pu
anaquéej jaatyájtoo ɨ junyúucaa a'íɨjma jimi ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can.
3 ¿Ji'nye na'quij tye'mej? ¿Nyiquij ɨ Dios ajta je'ej pua'aj rɨnyij a'íjna jɨme' ɨ maj meríj
ɨ tyétyacaa je'ej pua'aj huaríj?
4 Capu xaa nyu'uj. Dios pu tzáahuatyi'ra'aj jɨn séejre' ajta jɨ'ré'can jɨme' tɨ'ɨj na'aj
jusén jɨme', tyij majta ɨ tyétyacaa jéehua tyí'hue'tacaa, miche' a'yan eenye', ji'nye a'yaa
pu tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn:
A'yaa mu tyá'mua'reeren paj tyámua' tyi'tyía'cha'ɨj a'íjna jɨme' je'ej paj tyí'xaj,
pajta tyu'tyámue'tɨj matɨ'ɨj muá'xɨjtye'ej.
5 Ajta tɨpua'aj a'íjna jɨme' ɨ tyaj je'ej pua'aj rɨcɨj jɨn séjre'ej tɨ ɨ Dios jɨ'réenye'ej séejre',
¿ji'nye tyetyu'taxájtaj? ¿Nyiquij a'yan tyetyu'taxájtaj tɨ ɨ Dios quee xá'puɨ' rɨcɨj tɨ'ɨjta
puéjtzij taatá'an? (A'yaa mu tyí'xaj a'íɨmaj ɨ maj quee jamua'tyej ɨ Dios.)
6 ¡Catu xaa nyu'uj! Ji'nye tɨpua'aj ɨ Dios quee tyi'tíj tyámua' uuriaj ityájma jimi, ¿ji'nye
tyíɨ'rij tɨ'ij huo'xíjtye'en néijmi'caa ɨ maj yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua?
7 Ajta tɨpua'aj a'íjna ɨ nyaj jɨn tyí'hue'taj a'yan tyí'huɨɨre'ej tɨ'ij ɨ Dios jéetze' tyámua'
huataséjre'en, ¿ji'nye een jɨme' ɨ Dios a'yan tyiná'xɨjtye' a'íjcɨ jɨme' ɨ nyaj jɨn ootyá'ɨtzee
jimi?
8 Ajta tɨpua'aj a'yan tyí'eenye', ¿nyij a'yan tyúuxɨe've' tyaj je'ej pua'aj huárɨnyij ta'aj
ij a'íɨn huataséjre'en ɨ tɨ naa een? A'yaa mu séecan nye jitze tyí'pua'ritye' mej mij
tyina'antyí'uunyi' je'ej nyaj tyihuá'mua'tyej, ajta a'íɨjma a'yaa pu tyihuá'cɨ'tyij mej mij
jajpuéetzij muá'ra'nyij.

Néijmi'ɨ tu á'ɨtzeere' ɨ Dios jimi

9 ¿Ji'nye na'quij? ¿Nyiquij jéetze' tatyáhuɨ'rii ityájma ɨ tyaj Israel jitze ajtyáma'can?
Capu xaa nyu'uj, ji'nye tu'ríj a'yan tyaataxájtaca' tɨjɨn a'íɨmaj ɨ maj Israel jitze
ajtyáma'can, majta ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can, néijmi'ɨ mu meríj je'ej pua'aj huaríj,
10 ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn:
Capu síɨj a'tíj séejre' tɨ tyámua' tyi'tyúucha'ɨɨj.
11 Capu a'tíj séejre' tɨ tyojó'itej,
capu ma' a'tíj tɨ jahuoocaj ɨ Dios.
12 Néijmi'ɨ mu meríj je'ej pua'aj huaríj,
majta néijmɨ'ɨ meríj huóoxana'cɨrej.
Capu ma' a'tíj tɨ tyámua' tyi'tyúucha'ɨɨj.
Capu na'aj síɨj a'tíj ma' já'sejre'.
13 Je'ej pu pua'aj namuajre' je'ej maj tyí'xaj,
ajta ɨ hua' nyanúu pu jéehua tyí'hue'tacaa,
hua' tyenyij jitze pu aviitzi' ɨ huá've'rij cú'cu'uj tɨ jitze éejnyinyii
14 ajta ɨ maj jɨn je'ej pua'aj tyihuo'xáj ɨ juxa'aj tyeɨtyee, mej mij tyúujaaxɨejvi'.
15 Ca'nácan mu jo'huáachajcɨ'ɨj mej mij séej huajé'caj,
16 jéehua pu je'ej pua'aj tyí'een jo'maj joojú',
17 camu jamua'reej je'ej maj juxáahuaj tyí'tyesejre'ej.
18 Capu je'ej huá'miteeraste' mej mij jaatyátzaahuatye'en ɨ Dios, nusu maj jáatzɨɨnye'en.
19 A'yaa tu tyá'mua'reej tɨjɨn néijmi'ɨ je'ej tɨ tyá'xaj ɨ yu'xarij jitze, a'yaa pu
tyihuá'ɨxaatye' a'íɨjma ɨ maj a'íjna jɨn tyí'ijta, mej mij néijmi'ɨ tyu'tyátzaahuatye'en,
majta néijmi'ɨ ɨ maj a'yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua jáamua'reej maj quee xá'puɨ'
huaríj ɨ Dios jimi,
20 ji'nye capu ɨ'ríj tɨ a'tíj a'yan tyu'taxáj yee néijmi'ɨ pu ará'astej ɨ nyúucarɨj, tɨ'ɨj ajta
a'yan tyúuxɨe've'ej tɨ'ɨj Dios a'yan jaatámua'tyij yee tyámua' pu tyi'tyúucha'ɨj, ji'nye
a'íjna ɨ nyúucarɨj ɨ maj jɨn tyí'ijta a'yaa pu tyí'huɨɨre' tyej tyij a'íjna jɨn jáamua'reej ɨ tyaj
jɨn quee xá'puɨ' huaríj.

Je'ej tɨ tyíɨ'rij tyaj jɨ'ré'nye'ej huatyá'ɨtzeere'en ɨ Dios jimi

21 Ajta ijíij, Dios pu arí a'yan tyitaataséjra je'ej tɨ tyíɨ'rij tyej tyij jɨ'ré'nye'ej jimi
huatyá'ɨtzeere'en, ajta a'yan cha'tána'aj tyí'ta'ixaatye' a'íjna ɨ nyúucarɨj, majta a'íɨmaj ɨ
maj ará'tyeej tyí'xajtaca'aj ɨ Dios jitze ma'can,
22 a'íjna ɨ siaj jɨn tyá'tzaahuatye' ɨ Cɨríistu' jimi, a'íj pu jɨn ɨ Dios tyámua'
tyajamuaatyátoosij. Ji'nye néijmi'ɨ mu juxa'aj mana'aj een ɨ Dios jimi,
23 néijmi'ɨ mu meríj ootyá'ɨtzee, a'íj mu jɨn a' ɨmuáj já'sejre' ɨ Dios jimi.

24 Ajta ɨ Dios pu juxɨé'vi'ra' jɨn a'yan tyihuo'xá'puɨ'ɨntari'ri' mej mij jɨ'réenya'aj huatyá'ɨtzeere'en, a'ɨ́j pu jɨn hua' japua huatanyúj a'ɨ́jcɨ jɨme' je'ej tɨ huarɨ́j ɨ Ciríistu' tɨ ajta Jesús pué'een.
25 Dios pu a'yan jáaruuj tɨ'ɨj ɨ Ciríistu' je'ráxɨre'en ɨ juxúure', ajta je'en a'ɨ́jna jɨn tyihuo'tú'uunyi' ɨ maj jɨn ootyá'ɨtzee. Ajta tɨ'ɨj tyihuo'tú'uunyi' a'yaa pu tyúuxɨe've' maj tyá'antzaahuatye'en. Dios pu a'yan tyaataséejrataca' je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tyámua' ta'uurej, tyitaata'úunyi'ran a'ɨ́jna ɨ tyaj jɨn aamí' ootyá'ɨtzee,
26 ji'nye a'ɨ́ɨ pu tajɨ́me' tyi'ijchó've'ej. A'yaa pu huarɨ́j mej mij a'ɨ́ɨmaj ɨ tyeɨ́tyee ijɨ́ij maj séejre' jaaséej ɨ tɨ a'ɨ́ɨn tyámua' táaruuj, ji'nye a'ɨ́ɨ pu jɨ'réenya'aj séejre', a'yaa pu'ɨj ajta tyámua' huá'uurej a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyá'tzaahuatye' ɨ Jesús jimi.
27 ¿Jo'nyij je'ej je'en a'ɨ́jna ɨ tɨ jɨn ɨ tyévij óotzaahuatye' ɨ Dios jimi? Capu che' ma' já'sejre', ¿ji'nye een jɨme'? Capu a'ɨ́jna jɨme' maj ja'rá'astijrej ɨ nyúucarij ɨ maj jɨn tyí'ijta, sulu a'ɨ́jna jɨme' ɨ maj tyá'antzaahuaj ɨ Ciríistu' jimi.
28 A'yaa tutyij tyá'mua'reej tɨjɨn: Dios pu tyámua' ja'uurej ɨ tyévij, capu ij tyi'tɨ́j je'ej tye'tyáhuɨ'rii tɨ néijmi'ɨ ará'astijre'en a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarij ɨ maj jɨn tyí'ijta.
29 ¿Nyiquij ɨ Dios a'ɨ́ɨjma na'aj hua' Dios ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can? ¿Nyiquee hua' Dios pué'een a'ɨ́ɨjma ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can? Jee xaa nyu'uj, a'ɨ́ɨ pu ajta hua' Dios pué'een néijmi'caa ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can,
30 ji'nye sɨ́ɨj pu'uj séejre' ɨ Dios, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ tyámua' huá'uurej a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyá'tzaahuatye', ajta quee jitzán juxɨe've' tɨpua'aj Israel jitze mua'ajtyáma'cantaj nusu mequee.
31 ¿Nyiquij a'ɨ́jna jɨn tyá'uunan a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarij ɨ maj jɨn tyí'ijta a'ɨ́jcɨ jɨme' tyej tyá'tzaahuatye'? Catu xaa nyu'uj. Sulu a'ɨ́j tu jɨn a'yan tyá'neijmi'tare'en.

4

Je'ej tɨ huarɨ́j a'ɨ́jna ɨ Abraham

1 ¿Ji'nye tyana'aj tyij tyaataxájta je'ej tɨ tyi'tɨ́j tyu'mué'tɨj ɨ Dios jimi a'ɨ́jna ɨ Abraham?
2 A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, tɨpua'aj a'yan metyáamua'tyijche' ɨ Abraham yee tyámua' pu tyí'tyevij a'ɨ́jcɨ jɨme' je'ej tɨ tyi'tɨ́j huáruuj, aj pu xaa ɨ'ríitacaj tɨ jusɨ́ɨj ahuóotzaahuatye'nyijche', ajta capu je'ej tyíɨ'rij tɨ a'yan huárɨnyij ɨ Dios jimi.
3 Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn: "Abraham pu ja'antzaahuaj ɨ Dios, a'ɨ́j pu jɨn ɨ Dios a'yan tyaamua'aj ajta a'yan tyaataxájtaca' tɨjɨn tyámua' pu tyí'tyevij."
4 Ajta a'yájna tɨpua'aj a'tɨ́j tyi'tɨ́j jɨn tyí'muarɨe'ej, camu tyi'tɨ́j jaatapuéjve'sij juxɨé'vi'ra' jɨme', sulu metyá'najchitye'en a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨ a'ɨ́ɨn tyu'muárɨej.
5 Ajta tɨpua'aj a'tɨ́j tyá'tzaahuatye'ej tɨ ɨ Dios jaayí'tɨn tɨ tyámua' jáa'uurej ɨ tyévij tɨ jéehua jimi á'ɨtzeere', Dios pu ajta a'yan tyaataxájta tɨ tyámua' tyí'tyevij a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j, tyij ajta quee tyi'tɨ́j xá'puɨ' huáruuj.
6 David pu a'yan cha'tána'aj tyu'taxájtaca' a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ a'tɨ́j tɨ Dios a'yan tyá'xaj yee tɨ tyámua' tyí'tyevij, quee a'yan tyaataxáatan tyi'tɨ́j tɨ je'ej huáruuj.
7 A'yaa pu tyu'taxájtaca' ɨ David tɨjɨn:

Miche' huatóotyamua've'en a'ɨ́ɨmaj ɨ Dios tɨ tyihuo'tú'uunyi'ri' ɨ maj jɨn quee xá'puɨ' huarɨ́j a'ɨ́jcɨ jimi.

8 Che' huatóotyamua've'en a'ɨ́jna ɨ tyévij tɨ Dios quee jitzán tyí'pua'ritye' ɨ tɨ jɨn ootyá'ɨtzee a'ɨ́jcɨ jimi.

9 ¿Nyiquij a'ɨ́ɨjma na'aj cɨ'puaj ɨ maj merɨ́j ja'antyisíjchaca' ɨ junavíj, a'ɨ́jna ɨ tɨ jɨn Dios tyámua' tyihua'tá'caa, ca' ajta hua'cɨ'puaj ɨ séecan ɨ maj quee a'yan tye'entyisíjchaca' ɨ junavíj? A'yaa tu tyerɨ́j tyaataxájtaca' a'ɨ́jcɨ ɨ Abraham, tɨ Dios a'yan jaatamua'aj tɨjɨn tyámua' pu tyí'tyevij a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ a'ɨ́ɨn tyá'antzaahuaj.
10 Ajta, ¿a'najnyí a'yan tyaataxájtaca' ɨ Dios? ¿Nyiquij tɨ'ɨj ɨ Abraham ja'antyisíjchaca' ɨ junavíj ca' tɨ'ɨj quee xu ja'antyisíichava'caj? Capu tɨ'ɨj ja'antyisíjchaca' ɨ junavíj, sulu jájcuaj ɨmuáj pu a'yan tyaataxájtaca'.
11 Aj pu'ij Abraham ja'antyisíjchaca' ɨ junavíj, mej mij jáamua'reej tɨjɨn Dios pu arí a'yan tyaataxájtaca' tɨ tyámua' tyí'tyevij, a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ tyá'tzaahuatye'. A'ɨ́j pu jɨn ɨ Abraham a'ɨ́ɨn pué'een ɨ hua' táataj néijmi'caa ɨ maj tyá'tzaahuatye', tyij majta quee xu ja'antyisíjchaca' ɨ junavíj, Dios pu a'yan cha'taj na'aj tyihuo'taxájtaj tɨjɨn tyámua' mu tyí'tyetyeɨtyee.
12 Ajta ɨ Abraham, a'ɨ́ɨ pu ajta hua' táataj pué'een ɨ maj ja'antyisí'chej ɨ junavíj, ajta a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyámua' tyityetyúucha'ɨj tɨ'ɨj ajta a'ɨ́jna ɨ Abraham, tɨ ajta tyá'tzaahuatya'ca'aj tɨ'ɨj quee xu ja'antyisíichava'caj ɨ junavíj.

Ɨ tɨ jɨn Dios tya'tóoratziiri' a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj Abraham jitze eeráma'can

13 A'yaa pu ɨ Dios tya'táratziiri' a'ɨ́jcɨ ɨ Abraham, ajta a'ɨ́ɨjma ɨ maj jitzán eeráanyesɨj tɨ a'yan tyihuá'cɨ'tyɨj néijmi'ɨ ɨ cháanacaj, capu a'yan tya'tácatyiɨj a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj ja'rá'astej a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarɨj ɨ maj jɨn tyí'ijta, sulu a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj tyámua' tyityetyúucha'ɨj majta tyá'tzaahuatye'.

14 Tɨpua'aj a'ɨ́ɨmaj a'yan tyi'tɨ́j metya'ancuria'an ɨ maj já'astijre' a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarɨj ɨ maj jɨn tyí'ijta, capu ij che' tyi'tɨ́j je'ej tyí'huɨ́ɨre' ɨ maj jɨn tyá'tzaahuatye', capu ajta che' tyi'tɨ́j huɨ́ɨre' ɨ tɨ jɨn Dios tya'tóoratziiri'.

15 Ji'nye puéjtzɨj pu hua'tá'caa a'ɨ́jna ɨ nyúucarɨj ɨ maj jɨn tyí'ijta, ajta jo'tɨj quee já'sejre' ɨ nyúucarɨj maj jɨn tyí'ijta, camu majta tyi'tɨ́j jɨn já'ɨtzeere' a'ɨ́jcɨ jimi ɨ nyúucarɨj.

16 A'ɨ́j pu jɨn, ta'aj ij a'ɨ́jna ɨ tɨ jɨn ɨ Dios tya'táratziiri' ɨ Abraham a'ɨ́ɨjma jimi huatyá'ɨtzeere'en ɨ maj jitzán eeráma'can, a'yaa pu huáapua'aj hua' jimi tyí'sejre' a'ɨ́jna jɨme' ɨ maj tyá'tzaahuatye'. A'yaa pu'ij huatóomua'aj tɨquee a'ɨ́ɨjma na'aj jimi tya'tóoratziiri' ɨ maj ja'astej ɨ nyúucarɨj ɨ maj jɨn tyí'ijta, sulu a'ɨ́ɨjma pu ajta jimi ɨ maj a'yan cha'taj mana'aj tyá'tzaahuatye' tɨ'ɨj ɨ Abraham. A'ɨ́j pu jɨn a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tatáataj néijmi'caa ityájma,

17 a'yaa pu tyé'yu'si' ɨ yu'xarɨj jitze tɨjɨn: “A'yaa nu tyimua'antyáarujtye pej pij hua' táataj pué'eenye' muɨ'caa ɨ tyeɨ́tyee.” A'ɨí pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Dios, ɨ Abraham tɨ jimi tyá'antzaahuaj, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Dios tɨ jaayí'tɨn tɨ huo'tájuurityе'en a'ɨ́ɨjma ɨ maj merɨj huácuij, ajta tyí'taahuaj tyi'tɨ́j tɨquee xu tyí'sejre'.

18 Ajta a'ɨ́jna ɨ Abraham, a'yaa pu tyá'antzaahuaj maj mue'tɨ́j jitzán eerányesɨj ɨ tyeɨ́tyee je'ej tɨ Dios tya'táratziiri', a'ɨ́j pu jɨn a'ɨ́ɨn pue'éenye'ej ta'raj ɨ hua' táataj muɨ'caa ɨ tyeɨ́tyee, a'yájna tɨ'ɨj ɨ Dios tyaaté'exaa tɨjɨn: “Mue'tɨ́j mu ɨ tyeɨ́tyee a' jitze eerányesɨj.”

19 Ajta ɨ tɨ jɨn tyá'tzaahuatya'ca'aj a'ɨ́jna ɨ Abraham capu huatyápua'riaca', majta arí tɨn anxɨtyej nyinyi'ra'aj jájcha'ɨ́ca'aj, ajta a'ɨ́jna ɨ Sara tɨ ɨ́ɨra'ra'an pué'eenye'ej a'ɨ́ɨ pu ajta arí ucarístaca'aj, a'ɨ́j pu jɨn a'yan tyí'mua'ajcaa tɨ quee che' je'ej tyíɨ'riitaca'aj mej mij tyiyóoj muá'ra'nyij.

20 Capu jaatáxaahuataca' capu ajta quee che' jitzán tyi'ca'nyajca'aj je'ej tɨ ɨ Dios tya'táratziiri', sulu jéetze' pu tyá'antzaahuaj. Ajta tyaatatyójtzi're'ej ɨ Dios,

21 a'yan tyá'tzaahuatye'ej tɨ ɨ Dios a'yan rɨnyij je'ej tɨ arí tya'táratziiri'.

22 A'ɨ́j pu jɨn ɨ Dios a'yan jaatamua'aj a'ɨ́jcɨ ɨ Abraham tɨ tyámua' tyi'tyúucha'ɨ́ca'aj a'ɨ́jcɨ jimi.

23 Ajta a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ ɨ Dios a'yan jaatamua'aj, capu a'yan tyé'yu'si'huaca'aj tɨ'ɨj a'yaa na'aj tyáacɨ'tyɨj a'ɨ́jcɨ ɨ Abraham,

24 sulu a'yaa pu ajta tyo'tyéyu'si'huaca' ityájma jimi. Ji'nye Dios pu a'yan cha'taj na'aj tyí'tamua'tyej a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tyaj jɨn tyá'tzaahuatye', tɨpua'aj tyetyá'antzaahuatye'en a'ɨ́jcɨ jimi ɨ tɨ jaatájuurityej a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús tɨ tavástara' pué'een,

25 ɨ tɨ huatátuiihuaca' tɨ'ɨj tajitzé ma'can huámuɨ'nyij, a'ɨ́jcɨ jɨme' tyaj quee xá'puɨ' huarɨ́j ɨ Dios jimi, ajta je'en Dios jaatájuurityej tɨ'ɨj ityájma tyámua' tyitaatyátoonyij.

5

Ɨ tyaj jɨn jáamua'reej tɨ ɨ Dios jéehua taxɨe've'

1 Dios pu arí tyámua' tyitaatyájtoo, a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tyej tyá'tzaahuatye', pu'rɨ́j tyaj taxáahuaj séjre'ej ɨ Dios jimi, tyajta tyaatatyójtzi're'en a'ɨ́jcɨ ɨ tavástara' Jesús ɨ tɨ ajta Cɨríistu' pué'een.

2 Ji'nye a'ɨ́ɨ pu ɨ Cɨríistu' taatá'ɨ'ríityej tyej tyij ajtyáxɨ́ɨrej ɨ Dios jimi, a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tyej tyá'tzaahuatye', tyej tyij huátatyamua've'en a'ɨ́jna jɨme' ɨ tɨ tyámua' tyitaatyájtoo, tyámua' tutyij een, tyajta tatyamua've' a'ɨ́jcɨ jɨme' tyaj jajchó've' a'ájna xɨcáara' ɨ tyaj jamuán séeria'aj tá'ra'nyij ɨ Dios.

3 Ajta quee a'ɨ́ɨ na'aj, sulu a'ɨ́j tu tyajta jɨn tatyamua've' ɨ tyaj jajpuéjtzɨj, ji'nye a'yaa tu tyá'mua'reej tɨjɨn a'ɨ́ɨ pu ca'nyíjra'aj tatá'caa tyej tyij tyo'táviicue',

4 ajta ɨ tyej tyámua' eenye' pu tatá'caa tyej tyij jéetze' tyámua' huárɨnyij, ajta ɨ tyaj jéetze' tyámua' eenye' pu tatá'caa tyej tyij tyi'ijchó've'ej tyaj a'áa jo'tyá'ɨtzeere'en ɨ Dios jimi.

5 Ajta ɨ tyaj jɨn tyi'ijchó've' capu a'náj taatatyévi'raste'sij, ji'nye Dios pu ca'nyíjra'aj taatá' ɨ tatzájta', a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ ju júuricamej ityájma jimi huatyájto.

6 Ji'nye tyatɨ'ɨj ityáj quee púјooriajva'aj tyaj tajapuá huatányuunyij, Cɨríistu' pu tajitzé ma'can huamuɨ́' néijmi'caa ityájma ɨ tyaj quee xá'puɨ' huarɨ́j.

7 Jéehua pu tyési' tɨ a'tɨ́j séej jitze ma'can huámuɨ'nyij. Capu ajta a'tɨ́j óoca'nyej tɨ séej jitze ma'can huámuɨ'nyij ɨ tyévij tɨ tyámua' tyí'tyevij, nusu xaa a'tɨ́j óoca'nyej tɨ jitzán ma'can huámuɨ'nyij ɨ a'tɨ́j tɨ jéehua huápuɨ'ɨj tyi'tɨ́j xá'puɨ' huáruuj jimi.

8 Ajta ɨ Dios pu a'yan tyitaataséjratyej tɨ huápuɨ'ɨj taxɨe've', ji'nye tyatɨ'ɨj tyooj jéehua a'ɨtzéeria'caj a'ɨ́jcɨ jimi, Cɨríistu' pu tajitzé ma'can huamuí'.
9 Ajta ijíij, tɨ'ɨj ɨ Dios tyámua' tyitaatyájtoo a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ Cɨríistu' tajitzé ma'can huamuí', tyámua' pu'ij jéetze' tyí'tahuɨ́re' tɨ'ij quee ɨ puéjtzij táacɨ'tyij.
10 A'yaa pu tyi'ja'yájna, ji'nye tyatɨ'ɨj tyooj jajcha'ɨ́ria'caj ɨ Dios, a'ɨ́ɨ pu tyámua' tyitaatyájtoo a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ ɨ yójra' tajitzé ma'can huamuí', jéetze' pu'ij tajapuá huatányuusɨj, tyej tyij tyámua' tyityeetyá'ɨtzeere'en, ijíij tyaj tyerɨ́j jimí ajtyu'uj.
11 Ajta quee a'ɨ́ɨ na'aj, sulu tyajta tu huatátatyamua've'sij ɨ Dios jimi, a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ ɨ tavástara' Jesús ɨ tɨ ajta Cɨríistu' pué'een tyámua' táaruuj, tyej tyij tyámua' tyityeetyá'ɨtzeere'en ɨ Dios jimi.

A'ɨ́jna ɨ Adán ajta a'ɨ́jna ɨ Cɨríistu'

12 A'yaa pu tyi'ja'yájna, sɨ́ɨj pu'uj ɨ tyévɨj tɨ je'ej pua'aj huarɨ́j a'yan huataséjre ɨ cháanacaj japua aj mu mij néijmi'ɨ je'ej pua'aj huarɨ́j, aj pu'ij a'yan atyojo'ré'nyej tɨ huamuí' a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j, a'ɨ́j mu mij jɨn majta néijmi'ɨ huácuij ɨ maj a'ɨ́jcɨ jitze ɨ tyévɨj eeráanyej, ji'nye néijmi'ɨ mu majta ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi.
13 Tɨ'ɨj quee xu huatyátuiihuaca' ɨ nyúucarɨj ɨ maj jɨn tyí'ijta, mu'rɨ́j a'yan tyi-tyá'ɨtzeeria'ca'aj ɨ tyeɨ́tyee ɨ Dios jimi, ajta tɨpua'aj quee séjre'ej ɨ nyúucarɨj ɨ maj jɨn tyí'ijta, capu ɨ'riitaca'aj tɨ séej a'yan tyo'xɨ́jtye'en je'ej tɨ tyi'tɨ́j jɨn tyo'tyá'ɨtzee.
14 Ajta tɨ'ɨj na'aj tyu'séjrej ɨ Adán 'asta na'aj quee huataséjre a'ɨ́jna ɨ Moisés, néijmi'ɨ mu ɨ tyeɨ́tyee huácuij ɨ maj quee xá'puɨ' huarɨ́j, tyij majta quee a'yan cha'taj mana'aj huarɨ́j tɨ'ɨj a'ɨ́jna ɨ Adán ɨ tɨquee ja'rá'astijrej je'ej tɨ ɨ Dios tyaata'ɨ́j, ji'nye Adán pu a'yan éenye'ej tɨ'ɨj ɨ tɨ ya'uvé'nyesij.
15 Ajta ɨ tɨ jɨn ootyá'ɨtzee a'ɨ́jna ɨ Adán, capu a'yan cha'tána'aj een tɨ'ɨj ɨ tɨ Dios juxɨé'vi'ra' jɨn taatapuéjve. Ji'nye mue'tɨ́j mu huáacuii a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ sɨ́ɨj ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi, ajta a'ɨ́jna ɨ Dios tɨ taatapuéjve, a'ɨ́jcɨ jɨme' je'ej tɨ ɨ sɨ́ɨj ɨ tyévɨj huarɨ́j juxɨé'vi'ra' jɨme', a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Cɨríistu', jéetze' pu'ij tyí'huɨ́re' ajta tɨ'ij tyámua' tyihuo'tyátoonyɨj muɨ'caa ɨ tyeɨ́tyee.
16 A'ɨ́jna ɨ tɨ jɨn sɨ́ɨj ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi, capu a'yan cha'taj na'aj een tɨ'ɨj ɨ tɨ Dios taatapuéjve, ji'nye tɨ'ɨj sɨ́ɨj ɨ a'tɨ́j ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi, aj pu'ij huataséjre ɨ puéjtzij, ajta ɨ Dios tɨ taatapuéjve, a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ maj jéehua ootyá'ɨtzee a'ɨ́jcɨ jimi, a'ɨ́ɨ pu tatá'caa tyej tyij jɨ'ré'nye'ej huatyá'ɨtzeere'en a'ɨ́jcɨ jimi.
17 Ji'nye a'ɨ́j mu jɨn huácuij ɨ tyeɨ́tyee a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ sɨ́ɨj na'aj ɨ tyévɨj quee xá'puɨ' huarɨ́j, jéetze' pu'ij ɨ Dios tyámua' ta'uurej a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨ taatapuéjve, tyej tyij jɨ'ré'nye'ej huatyá'ɨtzeere'en a'ɨ́jcɨ jimi, a'ɨ́jcɨ jɨme' je'ej tɨ huarɨ́j a'ɨ́jna ɨ tyévɨj, a'ɨ́jna ɨ Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een.
18 Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ jɨn quee tyámua' huarɨ́j ɨ Adán, Dios pu'ij néijmi'caa ooxɨ́jtye ɨ tyeɨ́tyee tɨ'ij puéjtzij huo'tá'an, a'yaa pu'ij ajta tye'rájraa mej mij néijmi'ɨ jɨ'ré'nye'ej huatyá'ɨtzeere'en, a'ɨ́jcɨ jɨme' je'ej tɨ huarɨ́j ɨ Cɨríistu' mata'aj mij júurij muá'ra'nyij jusén jɨme'.
19 A'yaa pu sɨ́ɨj na'aj ɨ tyévɨj quee tya'rá'astijre je'ej tɨ ɨ Dios tyaata'ɨ́j, a'ɨ́j mu jɨn mue'tɨ́j ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi, a'yaa pu'ij ajta muɨ'caa tyu'cɨ́'ɨj mej mij jɨ'ré'nye'ej huatyá'ɨtzeere'en ɨ Dios jimi a'ɨ́jna jɨme' tɨ sɨ́ɨj ɨ tyévɨj ja'rá'astej ɨ Dios, mej mij mue'tɨ́j tyámua' huárɨnyij ɨ tyeɨ́tyee.
20 Ajta a'ɨ́jna ɨ nyúucarɨj ɨ maj jɨn tyí'ijta, a'yaa pu een jɨn huatyátuiihuaca' tɨ'ij jéetze' huataséjre'en ɨ maj jɨn ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi, ajta tɨ'ɨj jéetze' huataséjre ɨ maj jɨn ootyá'ɨtzee, Dios pu ajta jéetze' tyámua' tyihuo'tá' juxɨé'vi'ra' jɨme'.
21 A'ɨ́jna ɨ tɨ je'ej pua'aj een ɨ Dios jimi, a'yaa pu tyihuo'mué'tɨj mej mij huácuɨ'nyij, a'yaa pu cha'tána'aj tyu'tyámue'tɨj ɨ tɨ jɨn Dios tyámua' tyitaatá', tyej tyij jɨ'ré'nye'ej huatyá'ɨtzeere'en, ajta tyej tyij júurij tá'ra'nyij jusén jɨme' a'ɨ́jcɨ jimi ɨ tavástara' Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een.

6

Ityáj tu júurij séejre' ɨ Cɨríistu' jimi

1 ¿Ji'nye tyana'aj tyij tyu'taxájtaj? ¿Nyiquij tyooj atya'ɨtzé'rihua'aj tá'ju'un ta'aj ij ɨ Dios jéetze' tyámua' tyihuojó'mua'raj?
2 Catu xaa nyu'uj. Tu'rɨ́j ityáj huácuij a'ɨ́jcɨ jimi ɨ tɨ je'ej pua'aj een, ¿ji'nye ooj tyíɨ'rij tyaj a'yan tyí'tyechaj ta'tya'ɨtzé'rihua'aj tyi'tɨ́j jɨme' tɨquee xá'puɨ' een ɨ Dios jimi?
3 ¿Nyij sequée jamua'reej, siaj jimi ajtyáhuiixɨj ɨ Cɨríistu' siatɨ'ɨj huáɨ'huaca', tyajta je'en jitzán ajtyáma'cantaj ta'raa tɨ'ɨj a'ɨ́ɨn huamuí'?

4 Ji'nye tyatɨ'ɨj huáɨ'huaca' tyajta tu avá'nami'huaca' ɨ Cɨríistu' jamuán, tyajta huá'cui'iihuaca' tyej tyij huatájuurej tyajta je'en jájcuan jɨn chajca, a'yájna tɨ'ɨj ɨ Cɨríistu' tyu'tájuuriaca' a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ Dios tɨ néijmi'ɨ jɨn putyí'uurej.

5 Tɨpua'aj a'ɨ́jcɨ jitze ta'ajtyáma'cantaj ɨ Cɨríistu' tɨ'ɨj a'ɨ́ɨn huamuɨ́', tyajta tu jitzán ajtyama'cáantaj ta'raj tɨ'ɨj a'ɨ́ɨn huatájuuriaca'.

6 A'yaa tu tyá'mua'reej tɨjɨn je'ej tyaj jájcuaj tyi'tyítacha'ɨ̈ica'aj a'ɨ́ɨ pu ajta jamuán óotateehuaca' ɨ Cɨríistu', tɨ'ɨj antyipua'rej a'ɨ́jna tɨ je'ej pua'aj een ɨ tyaj jɨn tyítacha'ɨ̈ica'aj, tɨ'ɨj quee che' ca'nyíjra'aj tatá'care'en a'ɨ́jna ɨ tɨ je'ej pua'aj een.

7 Ji'nye tɨpua'aj a'tɨ́j arí huámuɨ'nyij, capu che' ɨ'ríitaj ja'mej tɨ ɨ tɨ je'ej pua'aj een tyaata'ɨ́jtye'en.

8 Tɨpua'aj tyeríj jamuán huácuij ɨ Cɨríistu', jitzán tutyij tyí'ca'nyej tyej tyajta jamuán júurij tá'ju'un.

9 A'yaa tu tyá'mua'reej tɨjɨn tɨ'ɨj ɨ Cɨríistu' huatájuuriaca', capu che' ɨ'ríj tɨ'ɨj ajtáhua'aj huámuɨ'nyij. Capu che' ɨ'ríj tɨ ja'antyimué'tɨn a'ɨ́jna ɨ tɨ a'ɨ́jna jɨn tyí'ijta mej mij huácui'nyij.

10 Ji'nye ɨ Cɨríistu', tɨ'ɨj huamuɨ́', a'yaa pu een jɨn huamuɨ́' tɨ'ij jo'puá'ritye'en a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ je'ej pua'aj een ɨ maj jɨn tyúucha'ɨ̈ica'aj, ajta tɨ'ɨj huatájuuriaca', a'ɨ́ɨ pu jɨn júurij ta'raa tɨ'ij ɨ Dios jimi séjre'ej.

11 A'yaa xu sij cha'taj siana'aj mua'aj tyá'mua'reeriaj siaj seríj huácuij a'ɨ́jcɨ jimi ɨ tɨ je'ej pua'aj een, maj siajta júurij ɨ Dios jimi a'ɨ́jcɨ jɨme' siaj seríj jitzán ajtyáma'can ɨ Cɨríistu' tɨ ajta Jesús pué'een.

12 A'ɨ́j pu jɨn, caxu tyi'tá'care'en tɨ ɨ tɨ je'ej pua'aj een tyajá'mua'ijtye'ej ɨ ja'mua tzajta', caxu siajta já'astijria'aj a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ je'ej pua'aj een ɨ tɨ ja'mua tzajta' eerányinyii.

13 Caxu siajta jatuiiria'aj ɨ ja'muatyévira' a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ je'ej pua'aj een, siaj sij a'ɨ́jcɨ jimi tyí'huɨ̈ire'ej. Sulu siata'aj huatóotonyij ɨ Dios jimi, matɨ'ɨj tyeɨ́tyee maj meríj huácuij majta je'en huatájuuriaca' a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ a'ɨ́ɨn arí jamuáahuɨ̈ɨ, siata'aj jaatátuiire'en ɨ jutyévira' siaj sij jaatyáhuɨ̈ire'en tyi'tɨ́j jɨme' tɨ xá'puɨ' een.

14 A'yaa pu quee che' a'náj tyajamuaata'ɨ́jtye'sij a'ɨ́jna ɨ tɨ je'ej pua'aj een, ji'nye caxu ca'nyéjrij jɨn já'astijre' a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarij ɨ maj jɨn tyí'ijta, sulu a'ɨ́j xu jitze aróoca'nyej ɨ tɨ ɨ Dios juxɨé'vi'ra' jɨn tyámua' jamuáaruuj.

Tɨpua'aj ca'nyéjrij jɨn metyí'huɨ̈iria'aj

15 ¿Ji'nye tyajamuá'miteeraste' mua'ajmaj? ¿Nyiquij tyooj je'ej pua'aj tyi'tyitacha'ɨ́ɨj tá'ju'un a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ Dios juxɨé'vi'ra' jɨn tyámua' tyitatá'caa, tyajta quee che' já'astijria'aj a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarij ɨ maj jɨn tyí'ijta? Catu xaa nyu'uj.

16 Mua'aj xu tyámua' tyá'mua'reej tɨjɨn tɨpua'aj xatóotoonyij a'tɨ́j jimi siaj sij ca'nyéjrij jɨn ja'rá'astijre'en, mua'aj xu ca'nyéjrij jɨn jaatyáhuɨ̈ire'ej. Tɨpua'aj a'yan setyá'astijria'aj a'ɨ́jcɨ tɨ je'ej pua'aj een, a'ɨ́ɨ pu jamuaatá'sij siaj sij huácui'nyij, na'ríij tɨpua'aj a'yan setyeetyáhuɨ̈ire'en a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ xá'puɨ' een, mua'aj xu júurij huatyá'ɨtzeere'ej ɨ Dios jimi.

17 Ajta tyiche' tyaatatyójtzi're'en ɨ Dios ja'mua jɨme', ji'nye mua'aj mu xu anaquéej ca'nyéjrij jɨn jahuɨ̈iria'ca'aj a'ɨ́jcɨ tɨ je'ej pua'aj een, xu'ríj ja'rá'astej a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarij ɨ maj jɨn tyajamuaamuá'tyej.

18 Tɨ'ɨj Dios jamui'rájtoo siaj sij quee che' ca'nyéjrij jɨn jatyáhuɨ'rihua'an a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ je'ej pua'aj een, a'yaa pu jamuáaruuj siaj sij jaatyáhuɨ̈ire'en a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ xá'puɨ' een a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Dios.

19 (A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' je'ej tɨ tyihuá'miteeraste' hua' tzajta' ɨ tyeɨ́tyee, ji'nye óoche' pu jamuá'ɨtziitye' siaj sij néijmi'ɨ jo'itéej xá'ra'nyij.) A'yájna siatɨ'ɨj ará'tyeej tyityaatóo'a' siaj sij jaatyáhuɨ̈ire'en a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ je'ej pua'aj een, siaj sij jéehua huóoxana'cɨre'en ɨ Dios jimi, a'yaa pu'ij tyúuxɨe've' siaj a'yan cha'taj siana'aj tyityaatóotoonyij néijmi'ɨ jɨme' siaj sij jaatyáhuɨ̈ire'en ɨ tɨ xá'puɨ' een, siata'aj sij jɨ'ré'nye'ej huatyá'ɨtzeere'en ɨ Dios jimi.

20 Siatɨ'ɨj siooj jatyáhuɨ'rihua'aj a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ je'ej pua'aj een, caxu a'ɨ́jcɨ jitze tyí'huɨ̈iria'ca'aj ɨ tɨ xá'puɨ' een ɨ Dios jimi,

21 ¿tyi'tanyí ij jɨn je'ej tyajamuaatyáhuɨ̈ɨ? Ijíij xu sij jutyevi'ra' a'ɨ́jcɨ jɨme' je'ej siaj tyi'tɨ́j huáruuj, ji'nye ɨ tɨ je'ej pua'aj een, a'yaa pu tyu'tá'caa siaj sij a'ɨ́jcɨ jɨn huácui'nyij.

22 Ajta ijíij, tɨ'ɨj Dios jamui'rájtoo siaj sij quee che' jatyáhuɨ'rihua'an a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ je'ej pua'aj een, xu'ríj sij jahuɨ̈ire' ɨ Dios. A'íi pu xaa já'muahuɨ̈ire'en, ji'nye a'ɨ́j pu jitze eeráamej ɨ júuricamej tɨ naa een, ɨ siaj jɨn júurij xá'ju'un jusén jɨme'.

23 A'yaa pu tyá'mue'tɨn ɨ a'tɨ́j tɨ huámuɨ'nyij tɨpua'aj jaatyáhuɨ̈ire'en a'ɨ́jcɨ tɨ je'ej pua'aj een, ajta ɨ tɨ Dios juxɨé'vi'ra' jɨn tyámua' tyitaatá', a'ɨ́ɨ pu taatá'sij tyej tyij júurij huatyá'ɨtzeere'en a'ɨ́jcɨ jamuán ɨ Cɨríistu' tɨ ajta Jesús pué'een, ɨ tavástara'.

7

Je'ej tɨ huatóomua'aj tɨpua'aj ɨ maj tyóovi'tɨn

1 Nye'ihuáamua', mua'aj xu jamua'tyej ɨ yu'xarij ɨ maj jɨn tyí'ijta, a'yaa xu siajta tyá'mua'reej tɨ ɨ nyúucarij a'yan tyé'ijtye' tɨ'ɨj ooj júurij ɨ a'tɨ́j.
2 Ajta a'yájna tɨpua'aj íitɨ' huɨcha'aj, a'yaa pu tyé'ijtye' a'ɨ́jna ɨ nyúucarij tɨ a'yan tyúuxɨe've' tɨ ɨ íitɨ' huatyá'ɨtzeere'en ɨ jucɨ́ɨn jamuán tɨ'ɨj ooj júurij, ajta tɨpua'aj ɨ cɨ́na'ra'an arí huámuɨ'nyij, capu che' a'yan tye'íitye'ej ja'mej ɨ nyúucarij.
3 A'ɨ́j pu jɨn, tɨpua'aj séej jamuán huatyéviche'en, tɨ'ɨj ooj júurij ɨ cɨ́na'ra'an, juxana'cɨre' a'ɨ́jna ɨ íitɨ', ajta tɨpua'aj ɨ cɨ́na'ra'an arí huámuɨ'nyij, a'ɨ́jna ɨ nyúucarij capu che' tye'íitye'ej ta'mej, aj pu'ij ɨ'ríitaj ja'mej tɨ séej tyáataj jamuán huatyéviche'en.
4 Siajta mua'aj, nye'ihuáamua', siatɨ'ɨj jitzán ajtyáhuiixɨj ɨ Cɨríistu' aj xu sij siajta jamuán huácuij a'ɨ́jcɨ jimi ɨ nyúucarij ɨ maj jɨn tyí'ijta, a'ɨ́j xu jɨn mua'aj séej jitze ajtyáma'can, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ huamuɨ́' ajta je'ej huatájuuriaca'. A'ɨ́j pu jɨn ɨ'ríj tyej jaatátuiire'en ɨ Dios ɨ tyaj jɨn xá'puɨ' huaríj.
5 Ji'nye tyatɨ'ɨj a'yan tyí'tyechajca'aj matɨ'ɨj ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj, a'ɨ́jna ɨ nyúucarij ɨ maj jɨn tyí'ijta, a'yaa pu tyitaatyáhuɨɨ tyej tyij jáamua'reej tyaj quee xá'puɨ' rɨjcaa, a'ɨ́j tutyij huamue'tɨj tyej tyij huácuɨ'nyij.
6 Ajta ijíij tyaj tyeríj huácuij a'ɨ́jcɨ jimi ɨ nyúucarij tɨ néijmi'i jɨn tyí'ta'ijtya'ca'aj, tu'ríj taxáahuaj séejre' tyej tyij jaatyáhuɨ́re'en ɨ Dios a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ júuricamej tɨ jájcuaj, catu che' a'ɨ́jcɨ jimi ɨ nyúucarij tɨ mí'ma'can.

A'ɨ́jna ɨ tɨ je'ej pua'aj een tɨ nye jitze séejre'

7 ¿Nyij a'yan tyetyu'taxájtaj tɨ ɨ nyúucarij ɨ maj jɨn tyí'ijta je'ej pua'aj een? Catu xaa nyu'uj, ji'nye canu a'yan tya'mua'réeriajche' tyi'tɨ́j tɨ je'ej pua'aj een tɨpua'aj quee huatya'ɨtzéere'nyijche' ityájma jimi a'ɨ́jna ɨ nyúucarij ɨ maj jɨn tyí'ijta. Canu a'náj jamua'réeriajche' tɨ je'ej pua'aj een tɨpua'aj nyetyí'nyacua'tzaj, tɨpua'aj quee a'yan tyinaaté'exaatye'nyijche' a'ɨ́jna ɨ nyúucarij yee: "Capáj tyí'nyacua'tzaj."
8 Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ je'ej pua'aj een a'ɨ́j pu jitze huóoca'an, tɨ'ɨj nye jitze jaatyátoonyij néijmi'i ɨ tɨ je'ej pua'aj een. Ji'nye tɨpua'aj quee séjre'ej ɨ nyúucarij ɨ maj jɨn tyí'ijta, capu ɨ'ríj tyaj jáamua'reej tyi'tɨ́j tɨ je'ej pua'aj een.
9 Ajta jájcuaj ɨmuáj, nyaxáahuaj nu jo'chá'canya'aj, canu tyi'tɨ́j mua'reeriaca'aj, ajta nyatɨ'ɨj jáamua'reeri' a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarij ɨ maj jɨn tyí'ijta, aj pu'ij jéetze' huataséjre nye jimi a'ɨ́jna ɨ tɨ je'ej pua'aj een, aj nu nyij huamuɨ́'.
10 Ajta a'ɨ́jna ɨ nyúucarij tɨ tyámua' tyinaatá'nyijche' nyej nyij júurij ná'ra'nyij, a'yaa pu tyino'xɨ́jtyej nyej nyij huámuɨ'nyij,
11 ji'nye a'ɨ́jna ɨ tɨ je'ej pua'aj een a'ɨ́ɨ pu náacuanamuaj nyej nyij quee ja'rá'astej a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarij, a'ɨ́j pu'ij jɨn ɨ nyúucarij no'xɨ́jtyej nyej nyij huámuɨ'nyij.
12 A'ɨ́j pu jɨn tyámua' een a'ɨ́jna ɨ nyúucarij ɨ maj jɨn tyí'ijta, ajta quee tyi'tɨ́j ja'ɨtziitye', néijmi'i pu xá'puɨ' een.
13 Ajta ji'nye na'quij, ¿nyiquij a'ɨ́jna ɨ tɨ xá'puɨ' een no'xɨ́jtyej nyej nyij huámuɨ'nyij? Capu xaa nyu'uj. A'yaa pu tyúuxɨe'va'ca'aj tɨ huataséjre'en ɨ tɨ je'ej pua'aj een, a'ɨ́j pu jɨn a'ɨ́jna ɨ tɨ xá'puɨ' een no'xɨ́jtyej nyej nyij a'ɨ́jcɨ jɨn huámuɨ'nyij, tɨ'ɨj ajta séeriaj já'ra'nyij tɨ jéehua huápuɨ'ɨj je'ej pua'aj huasé'rin ɨ Dios jimi a'ɨ́jna ɨ tɨ je'ej pua'aj een.
14 A'yaa tu tyá'mua'reej tɨ ɨ nyúucarij a'ɨ́jna jitze ma'can ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, nyajta nyáaj canu uhuájca'nyej, néijmi'i nu jɨn jahuɨ́re' a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ je'ej pua'aj een.
15 Canu yó'itej je'ej nyaj een jɨme' jɨn a'yan tyi'tyínyecha'ɨj, ji'nye canu a'yan rɨcɨj je'ej nyaj tyá'xɨe've', ajta a'ɨ́jna ɨ tɨquee na'ráanajchɨj, a'yaa nu a'ɨ́jcɨ jɨn rɨcɨj.
16 Ajta tɨpua'aj a'yan nyarɨjca a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨquee na'ráanajchɨj, aj nu nyij a'yan tyá'mua'reeren tɨ xá'puɨ' een a'ɨ́jna ɨ nyúucarij ɨ maj jɨn tyí'ijta.
17 A'ɨ́j nu jɨn quee che' nyáaj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ a'yan rɨcɨj, sulu a'ɨ́jna ɨ tɨ je'ej pua'aj een ɨ tɨ ú'sejre' yunyatzájta'.
18 Ji'nye a'yaa nu tyá'mua'reej yunyatzájta', ɨ nyahue'ra' jitze tɨquee uhujca'nyej, tɨquee ú'sejre' ɨ tɨ xá'puɨ' een, tyij nyajta a'yan tyá'xɨe've' nyaj a'yan huárɨnyij a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨ xá'puɨ', canu púj oorej nyaj a'yan huárɨnyij.
19 Canu a'ɨ́jcɨ jɨn a'yan rɨcɨj ɨ tɨ xá'puɨ' ɨ tɨ na'ráanajchɨj nyej nyij a'yan huárɨnyij, sulu a'ɨ́j nu jɨn je'ej pua'aj rɨcɨj ɨ tɨquee na'ráanajchɨj.
20 Arí ijíij, tɨpua'aj a'yan nyarɨjca a'ɨ́jcɨ jɨme' je'ej tɨquee tyina'ráanajchɨ, canu che' nyáaj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ nyaj a'yan rɨcɨj, sulu a'ɨ́jna ɨ tɨ je'ej pua'aj een tɨ ú'sejre' yunyatzájta'.
21 A'yaa pu'ij tyé'miteere' nyaj jaxɨe've' nyaj xá'puɨ' huárɨnyij, ajta canu púj oorej, ji'nye nye jitze pu séejre' a'ɨ́jna ɨ tɨ je'ej pua'aj een.
22 Ɨ nyaxɨéjnyu'caa nu jɨn jaxɨe've' nyaj ja'rá'astee a'ɨ́jcɨ ɨ Dios nyuucaaj,

23 a'íi pu nyo'se' a'íjna i ti je'ej pua'aj een a'íjci jamuán i ti tyí'ijta yu nyaxiéjnyu'caa tzajta'. A'íi pu a'íin pué'een i ti je'ej pua'aj een i ti tyí'ijta nyej jitze ti ajta arí naatyáaji'quej.
24 Canu nyij che' je'ej tyéejtyoovej. ¿A'tanyíj nii'rátoosij a'íjna jitze i nyaj jatyáhue'ra' ti'ij quee a'yan tyináaci'tyij nyaj huámui'nyij?
25 A'íi pu'uj i Dios, i nyaj tyé'tyojtzi're', a'íjci jitze ma'can je'ej ti huaríj a'íjna i Jesús, i Ciríistu' ti ajta tavástara' pué'een. A'yaa nu nyij tyiyó'itej nyej jaatyáhuiire'en je'ej ti tyeetyájtoo a'íjna i Dios i junyúucaa, nyajta quee nyaca'nyej a'íj nu nyij jin putya'huiire' a'íjci i ti je'ej pua'aj een.

8

Tyej tyámua' tyi'tyítacha'iij je'ej ti tyá'xie've' i júuricama'ra' i Dios

1 A'yaa pu'uj, capu che' tyi'tíj je'ej huá'uurej a'íijma i maj jitzán ajtyu'uj i Ciríistu', ti ajta Jesús pué'een,
2 ji'nye a'íjna i nyúucaria'ra' i júuricama'ra' i Dios, i ti ajta tyu'tá'caa tyej tyij júurij tá'ra'nyij a'íjci jimi i Ciríistu', a'íi pu mui'rájtoo a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj een ti ajta tyu'jé'caj.
3 Ji'nye i Dios pu a'yan huaríj je'ej tiquee tyu'tái'riitariaca' ti a'yan huárinyij ityájma jimi a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta Moisés ti jaatyájtoo, capu táahuii a'íjna i nyúucarij a'íjci jime' tyaj quee ja'viicue'raca'aj tyaj ja'rá'astej. A'íj pu jin Dios muyo'ta'ítyaca' i juyój ti'ij a'íin a'yan cha'tána'aj huataséjre'en matii'ij i tyétyacaa i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij i Dios jimi, ti'ij huatóomu'vejritaj a'íijma jitze ma'can i maj ootyá'itzee i Dios jimi, a'yaa pu a'íjna jin huaríj ti'ij jo'xíjtye'en ti'ij quee che' tyi'ta'íitya'aj já'ra'nyij a'íjna i ti je'ej pua'aj een.
4 A'íi pu a'yan huaríj tyej tyij ityáj ja'rá'astijre'en je'ej ti tyúuxie've' a'íjci jitze i nyúucarij, ji'nye catu che' a'yan tyi'tyítacha'ij a'íjci jime' i ti je'ej pua'aj een ti eerányinyii i tatzájta', sulu a'íj tu jitze arátaca'nyej i júuricama'ra' i Dios.
5 A'iimaj i maj a'yan tyityetyúucha'ij a'íjci jime' ti je'ej pua'aj een ti eerányinyii i hua' tzajta', a'yaa mu a'íjci jitze tyí'mua'tzej je'ej ti a'íin ca'nyíjra'aj tyihua'tá'caa, majta a'iimaj i maj a'íjci jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, a'yaa mu a'íjci jin tyá'huoo je'ej ti tyá'xie've' a'íjna i júuricama'ra' i Dios.
6 Tipua'aj a'tíj a'íjci jitze tyí'mua'ajcaj i ti je'ej pua'aj een ti tzajta' eerányinyii, a'yaa pu tyá'ci'tyij ti'ij huámui'nyij, ajta tipua'aj a'tíj a'íjci jitze tyí'mua'ajcaa je'ej ti tyá'xie've' a'íjna i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu júurij huatyá'itzeere'ej ajta tyámua' tyi'éenye'ej ja'mej a'íjci jimi.
7 Majta a'iimaj i maj a'íjci jitze tyí'mua'tzej i ti je'ej pua'aj een, a'íi mu jájcha'iire' i Dios, ji'nye camu jaxie've' majta quee púj oorej maj ja'rá'astej i nyúucaria'ra' i Dios.
8 A'íj pu jin a'iimaj i maj a'yan tyá'astijre' a'íjci ti je'ej pua'aj een ti hua' tzajta' eerányinyii, capu je'ej tyíi'rij maj tyámua' tyaatá'an i Dios.
9 Siajta mua'aj caxu che' a'yan tyí'tyechej ti'ij i ti je'ej pua'aj een, sulu je'ej ti tyúuxie've' i júuricama'ra' jimi i Dios, ji'nye a'íi pu'ríj huatyá'itzee ja'mua jimi. Dios pu ja'mua tzajta' séejre'. Ajta a'íjna i tiquee jimi séejre' i júuricama'ra' i Ciríistu', capu Ciríistu' jitze ajtyáma'can.
10 Ajta tipua'aj i Ciríistu' ja'mua tzajta' séjre'ej, a'íi pu ajta ja'mua tzajta' séejre' i júuricamej, ji'nye Dios pu arí tyámua' jamuáaruuj, tyij ajta arí i ja'muatyévira' huamuí' a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj een.
11 Ajta tipua'aj ja'mua tzajta' séjre'ej i júuricama'ra' i Dios ti jaatájuurityej a'íjci i Ciríistu', a'íi pu ajta jaatájuuritye'sij i siaj jatyáhue'ra' a'íjci jime' ti i júuricama'ra' arí ja'mua tzajta' séejre'.
12 A'íj pu jin nye'ihuáamua' a'yan tyúuxie've' ityájma jimi tyej tyij quee che' a'yan tyá'astijre'ej a'íjci ti je'ej pua'aj een i ti tatzájta' eerányinyii.
13 Ji'nye tipua'aj a'yan setyityetyúucha'iij a'íjci jime' i ti je'ej pua'aj een i ti eerányinyii ja'mua tzajta', a'yaa pu tyajá'muaci'tyij siaj huácui'nyij, ajta tipua'aj sequée che' já'astijria'aj a'íjci i ti je'ej pua'aj een ti eerányinyii i ja'mua tzajta', siajta je'en a'íjci jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, aj xu júurij xá'ju'un.
14 Néijmi'i i maj jitzán aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, a'íi mu yójmua'mua' pué'een i Dios.
15 Siajta mua'aj caxu a'íjna ancuriáa' i júuricamej ti'ij ca'nyéjrij jin tyajamuata'íjtye'en siaj sij siajta jatziinya'aj a'íjci i ti tyajá'mua'ijtye', sulu a'íi pu a'íin pué'een i júuricama'ra' i ti a'yan já'mua'uurej siaj sij yójmua'mua' pue'éenye'ej xá'ra'nyij i Dios.

A'ɨ́j tu júuricama'ra' jitze arataca'nyáaj tyij a'yan tyé'jee tɨjɨn: “Muáaj paj tavástara' pué'een.”
16 Ajta a'ɨ́jna ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, ajta ɨ tajúuricamej, a'yaa mu cha'taj mana'aj tyá'mua'reej tyaj yójmua'mua' pué'een ɨ Dios.
17 Ajta tyaj tyeríj yójmua'mua' pué'een ɨ Dios, tyi'tɨ́j pu a'ɨ́jcɨ jɨn ajta tacɨ'tyij ɨ Dios jimi jamuán ɨ Cɨríistu', ji'nye ityáj tu tyajta jamuán jajpuéjtzij ɨ Cɨríistu' tyajta tutyij jamuán séeria'aj tá'ju'un jusén jɨme'.

A'ɨ́jna tɨ huápuɨ'ɨj naa huasé'rihua'aj ta'mej tɨ ooj maja'vé'mej
18 A'yaa pu tyiná'miteeraste' nyéetzij, a'ɨ́jna ɨ tyaj jɨn jajpuéjtzij íiyan ɨ cháanacaj japua, capu tyi'tɨ́j je'ej a'ɨ́jcɨ jimi ɨ tyaj jimi séeria'aj tá'ju'un tɨ'ɨj huataséjre'en ɨ tavástara'.
19 Ajta tɨ'ɨj na'aj ɨ tɨ a'yan tyí'sejre' ɨ Dios tɨ tyú'taahuaca', a'ɨ́ɨ mu jajchó've' a'ájna xɨcáara' tɨ'ɨj ɨ Dios huatóosejrata ityájma jimi ɨ tyaj yójmua'mua' pué'een.
20 Ji'nye néijmi'i tɨ'ɨj na'aj tyí'sejre' seequéj pu tyi'huóo'ruu tɨ'ij quee a'yan éenye'ej tá'ra'nyij je'ej tɨ tyá'xɨe've'ca'aj ɨ Dios, capu jusɨ́ɨj a'yan huóoruuj, sulu Dios pu juxɨé'vi'ra' jɨn a'yan tyeetyájtoo tɨ'ij jaajájcuare'en majca'huáyee,
21 néijmi'i ɨ tɨ tyí'sejre' pu tyi'ijchó've' a'ájna xɨcáara' tɨ jitzán Dios jaatyáhuɨ̈re'ej, tɨ'ij ajta tajamuán séeria'aj já'ra'nyij ɨ tyaj yójmua'mua' pué'een.
22 A'yaa tu tyá'mua'reej tɨ a'yan tyí'een jo'tɨj na'aj ɨ cháanacaj japua tɨ a'yan tyu'puéjtzij tɨ'ɨj tɨpua'aj íitaj ootacuí'nyej.
23 Tyajta ityáj a'yaa tu tyajta tya'ajpuéetzij, ji'nye pu'ríj ityájma jimi séejre' ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, tɨ a'ɨ́ɨn pué'een ɨ ta'nájcaj tɨ Dios a'yan tyita'táratziiri'. Jéehua tu jajpuéetzij a'yan tyetye'ejcho've'ej tɨ'ij táacɨ'tyij tyaj yójmua'mua' pué'eenye'ej tá'ra'nyij ɨ Dios, tɨ'ij ajta ɨ Dios japuan huatányuunyij ɨ tatyévira'.
24 A'yaa pu een jɨn Dios tɨɨ'rájtoo tyej a'yan tye'ejchó've'ej a'ɨ́jcɨ ɨ tyaj quee xu jaséj. Ajta tɨpua'aj tyeríj jaséjraj ɨ tyaj jajchó've', capu che' juxɨe've' tyaj jacho'va'aj. ¿Nyɨ a'tɨ́j tyi'tɨ́j tyicho've' tɨ arí jaaséj?
25 Ajta tɨpua'aj ɨ tyaj jajchó've' tyequée xu jaséjraj, a'yaa pu tyúuxɨe've' tyaj jacho'va'aj tyequée tyá'xaahuataj.
26 A'yaa pu'ij ajta ɨ júuricama'ra' ɨ Dios tyí'tahuɨ̈re' a'ɨ́jcɨ jɨme' tyaj quee je'ej rɨnyij tajɨ́ɨmua'aj. Ji'nye catu jamua'reej tyi'tɨ́j tɨ nyúucarira' juxɨe've' tyej tyij huatyényuunyij, a'ɨ́j pu jɨn ɨ júuricama'ra' ɨ Dios tajitzé ma'can tyényuusij, a'yaa pu tyó'cɨ'xɨj tɨ'ɨj ɨ tɨquee tya'ancuríɨ'rej, ji'nye capu ɨ'ríj tɨ a'tɨ́j jaataxáj.
27 Ajta a'ɨ́jna ɨ Dios tɨ néijmi'i mua'reej je'ej tyaj tyí'mua'tzej ɨ tatzájta', a'ɨ́ɨ pu jamua'reej je'ej tɨ huatóomua'aj a'ɨ́jna ɨ tɨ jahuoo ɨ júuricama'ra', ji'nye a'ɨ́ɨ pu hua' japua huatányuusij je'ej tɨ ɨ Dios tyá'xɨe've'.

Néijmi'i tu jɨn tyu'tyámue'tɨj ɨ Dios jimi
28 A'yaa tu tyá'mua'reej tɨ Dios huá'huɨ̈re' tɨ'ij néijmi'i a'yan tye'rájra'nyij je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tyámua' tyihuo'tá'an a'ɨ́ɨjma ɨ maj jaxɨe've', a'ɨ́ɨjma ɨ tɨ arí a'ɨ́ɨn hua'antyíhuoj tɨ'ij tyi'tɨ́j jɨn tyihua'antyárujtye'en.
29 Ajta a'ɨ́ɨjma ɨ tɨ Dios jájcuaj ɨmuáj arí huá'muajtyajca'aj, a'yaa pu tyihua'antyíhuoo tɨ'ij a'yan huó'uurej tɨ'ɨj a'ɨ́jna ɨ yójra', ajta tɨ'ij a'ɨ́ɨn pue'éenye'ej tá'ra'nyij ɨ ta'nájcaj a'ɨ́ɨjma jimi ɨ ihuáamua'mua'.
30 Ajta a'ɨ́ɨjma ɨ tɨ a'yan jájcuaj ɨmuáj tyihua'antyíhuoo, a'ɨ́ɨ pu ajta huo'tajé, ajta a'ɨ́ɨjma ɨ tɨ huo'tajé, a'ɨ́ɨ pu tyámua' huó'ruuj mej mij jɨ'réenya'aj huatyáɨtzeere'en a'ɨ́jcɨ jimi, ajta a'ɨ́ɨjma ɨ tɨ tyámua' huó'ruuj, a'ɨ́ɨ pu huo'ta' mej mij jamuán séjre'ej muá'ra'nyij jusén jɨme'.
31 ¿Ji'nye tyajtáhua'aj tyu'taxájtaj? Tɨpua'aj ɨ Dios tajapuá nyuucaaj, capu ɨ'ríj tɨ a'tɨ́j ta'antyipuá'ritye'en ityájma.
32 Capu ɨ Dios quee a'yan tyito'tyéchootzej ɨ juyój, sulu a'ɨ́ɨ pu tyu'tá' tɨ'ij huámuɨ'nyij tajitzé ma'can ɨ cúruuj jitze, ¿nyiquee a'yan cha'taj na'aj ij juxɨé'vi'ra' jɨn néijmi'i tyitaatapuéjve'sij, ɨ tɨ tyí'sejre' ɨ Cɨríistu' jimi?
33 ¿A'tanyíj a'yan tyihuá'xajtzi' a'ɨ́ɨjma ɨ Dios tɨ hua'antyíhuoj? Dios pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ tyámua' huá'uurej.
34 ¿A'tanyíj puéjtzij huo'tá'sij? A'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Cɨríistu' tɨ huamuɨ́', ajta je'en huatájuuriaca', ijíij pu muáca'ta' ɨ Dios já'sejre', a'ɨ́ɨ pu'ij taatyáhuɨ̈re'ej.
35 ¿A'tanyíj ij tye'entyí'uunaj tɨ'ij ɨ Cɨríistu' quee che' taxɨe've'ej? ¿Nyiquij tɨpua'aj tyi'tɨ́j tamuarɨe'riste'ej, na'ríij tyi'tɨ́j ta'ɨtziitya'aj, ca' tɨpua'aj je'ej pua'aj máta'uuriaj, nusu tyatájcuj, ca' tɨpua'aj tyej quee je'ej tyéejviicue'raj, ca' tɨpua'aj tyaj huácui'nyij?
36 A'yaa pu tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn:
Muéetzij jɨme' tu a'náj tɨna'aj á'taca'nyej tyej tyij huácui'nyij,

a'yaa mu ta'uurej matɨ'ɨj a'ɨ́ɨmaj ɨ cányaʼxɨɨ ɨ maj huá'cuı'caa.
37 Ajta néijmi'i jɨme' a'íjcɨ, a'yaa tu tyu'tyámueʼtɨj a'íjcɨ jɨme' tɨ ɨ Cɨríistu' taaxɨé'vej.
38 A'yaa nu tyámua' tyá'mua'reej tɨquee tyi'tíj tye'entyí'uunaj tɨ'ɨj quee che' ɨ Dios taxɨe've'ej. Capu ɨ tyaj júurɨj huatyáʼɨtzeere'en, na'ríɨj tyaj huácui'nyij, na'ríɨj ɨ maj tajapuá tyí'huɨ́ɨre' ɨ Dios jimi, na'ríɨj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyí'huɨ́ɨre' ɨ tyiyáaru' jimi, je'ej tɨ tyí'rɨcɨj ɨ tɨ tyí'sejre', nusu je'ej tɨ tyí'rɨnyij,
39 tɨpua'aj ɨ tɨ jéetze' ájtyeej, na'ríɨj ɨ tɨ jéetze' ajo'cátyee ɨ tajityé, tyi'tíj tɨna'aj tɨ a'yan séejre' ɨ Dios tɨ tyú'taahuaca'. Capu tyi'tíj tye'entyí'uunaj ɨ Dios tɨ jɨn taxɨe've' ajta taataséjratyej ɨ Cɨríistu' jimi, a'íjna ɨ Jesús tɨ tavástara' pué'een.

9

Dios pu hua'antyíhuoj a'ɨ́ɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can

1 A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jɨn tyajá'mua'ixaatye' ɨ Cɨríistu' jimi, canu tyí'hue'taj. Ajta ɨ nyaj jɨn ma'úumua'rej jamuán ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, a'yaa mu tyí'nye'ixaatye' tɨ a'yan tyi'ja'yájna,
2 jéehua nu nyaxaamujritye', nyajta a'náj tɨna'aj jajpuéjtzɨj ɨ nyaxɨéjnyu'caa tzajta',
3 a'yaa nu tyá'xɨe've' tɨpua'aj ɨ'ríitan na'ráanajchɨj tɨ Cɨríistu' manúurɨeenyij, tɨ'ɨj na'antyipuá'ritye'en hua' jitze ma'can ɨ nye'ihuáamua', a'ɨ́ɨjma ɨ maj a'yan cha'taj mana'aj tyitye'ráanyej nyatɨ'ɨj nyáaj.
4 A'ɨ́ɨ mu Israel jitze ajtyáma'can, ajta ɨ Dios huatyóoyojmua'tyej. Dios pu ajta huatyáʼɨtzee hua' jimi a'íjna tɨ naa séeria'aj ta'raa, ajta hua' jimi tyu'tá' ɨ junyúucaa je'ej tɨ tya'ra'nyíiche', majta a'ɨ́ɨmaj, a'yaa mu tya'ancuriáa' a'íjcɨ ɨ nyúucarɨj ɨ maj jɨn tyí'ijta, majta a'íjcɨ ɨ yi'ráj je'ej maj tyá'na'michej, ajta mui'caa jɨn tyihua'táratziiri'.
5 A'ɨ́ɨ mu majta hua' jitze eeráma'can ɨ tahuásimuaʼcɨ'ɨj, ajta hua' jitze pu a'yan tye'ráanyej a'íjna ɨ Cɨríistu' tɨ ajta a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Dios ɨ tɨ néijmi'i jɨn antyúumua'reej, tyiche' a'náj tɨna'aj tyé'tyojtzi're'ej. Che' a'yan tyá'ra'nyij.
6 Canu a'yan tyajá'mua'ixaatye' tɨ ɨ nyúucarɨj quee tyi'tíj huɨ́ɨria'ca'aj ɨ Dios tɨ huo'ta' a'ɨ́ɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, sulu a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'íjcɨ jitze eeráanyej ɨ Israel, camu néijmi'i jɨ'ré'can jɨme' a'íjcɨ jitze ajtyáma'can.
7 Camu majta néijmi'i yójmua'mua' pué'een a'íjcɨ ɨ Abraham, sulu Dios pu a'yan tyaaté'exaatya'ca'aj tɨjɨn: "A'ɨ́ɨ mu a'ɨ́ɨn pué'eenye'ej muá'ju'un a'yóojmua' ɨ maj jitzán eerányesij a'íjcɨ ɨ Isaac."
8 A'yaa pu'ij tyí'ta'ixaatye' maj quee néijmi'i yójmua'mua' pué'een ɨ Dios ɨ maj Abraham jitze eeráanyej, sulu a'ɨ́ɨmaj ɨ maj ja'tzaahuatye' a'íjcɨ ɨ tɨ jɨn Dios tya'tóoratziiri', a'ɨ́ɨ mu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ maj yójmua'mua' pué'een a'íjcɨ ɨ Abraham.
9 Ji'nye Dios pu a'yan tya'tóoratziiri' a'íjcɨ jimi ɨ Abraham tɨjɨn: "A'náj nyaj nyeríj a'yan tyaaxá'puɨ'ɨntarej, nyáaj nu nyajtáhua'aj ya'uvé'nyesij, ajta ɨ Sara pu arí tyiyóoj ta'mej."
10 Ajta quee a'ɨ́ɨ na'aj. A'ɨ́ɨmaj ɨ maj hua'puaj ɨ yójmua'mua' ɨ Rebeca, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'eenye'ej ɨ hua' táataj a'íjna ɨ Isaac,
11 Ajta matɨ'ɨj quee xu nánɨe'huacaj ɨ maj hua'puaj, matɨ'ɨj quee xu tyi'tíj je'ej uuriáacaj, tɨpua'aj tɨ xá'puɨ' een, na'ríɨj tɨ je'ej pua'aj een, a'yaa pu Dios tyaaté'exaa a'íjcɨ ɨ hua' náanaj tɨjɨn: "A'íjna tɨ vástɨ', a'ɨ́ɨ pu jaatyáhuɨ́ɨre'ej a'íjcɨ ɨ tɨ pá'rɨ'ɨj."
12-13 Ajta a'yan tɨjɨn: "Nyáaj nu jaxɨe've' a'íjcɨ Jacob, nyajta jájcha'ɨ́ɨre' a'íjcɨ ɨ Esaú." A'yaa pu'ij tyé'miteere' je'ej tɨ rɨcɨj ɨ Dios tɨ'ɨj a'ɨ́ɨn séej avá'huoonyij, je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tyá'xɨe've', ajta quee a'yan tyaataxáatan je'ej tɨ tyi'tíj jɨn huaríj.
14 ¿Nyij a'íjcɨ jɨn a'yan tyetyu'taxájtaj tɨ ɨ Dios quee xá'puɨ' rɨcɨj? Catu xaa nyu'uj.
15 Ji'nye Dios pu a'yan tyaaté'exaa a'íjcɨ ɨ Moisés tɨjɨn: "Nyáaj nu tyaatú'uunyi'raj a'tíj tɨna'aj tɨ a'yan tyina'ráanajchi, nyajta nu ja'ancu'vaxɨ'ɨj a'tíj tɨ ajta a'yan tyina'ráanajchi."
16 A'yaa pu'ij, capu a'yan tyá'cɨ'tyij ɨ a'tíj a'íjcɨ jɨme' je'ej tɨ jusíɨj tyá'xɨe've', nusu je'ej tɨ tyi'tíj jɨn tyí'tyese', sulu je'ej tɨ ɨ Dios tyá'ancu'vaxɨ'ɨj.
17 Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze tɨ ɨ Dios a'yan tyaaté'exaa a'íjcɨ ɨ rey Egipto tɨ tyejé'ijtaca'aj tɨjɨn: "A'yaa nu rey jɨme' tyimua'antyáarujtye nyej nyij a' jimi huo'taséjratye'en ɨ nyaj jɨn néijmi'i putyí'uurej, ajta mej mij néijmi'que' náamua'tyij íiyan ɨ cháanacaj japua."
18 A'yaa pu'ij ɨ Dios tyá'cu'vej a'tíj tɨ a'yan tya'ráanajchi, ajta a'yan tya'tá'caa tɨ a'tíj a'yan tye'tyánaamuan ɨ juxɨéjnyu'caa a'tíj tɨ ajta a'yan tya'ráanajchi.
19 Ajta a'tíj pu a'yan tyu'taxájtaj tɨjɨn: "Tɨpua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan, ¿ji'nye een jɨme' ɨ Dios tajitzé tyí'pua'ritye', tɨpua'aj a'ɨ́ɨn jusíɨj a'yan ta'uurej?"

20 ¡Pajta muáaj tyáatɨ'! ¿A'tanyíj paj pué'een pej pij a'yan tyí'anyuuste' ɨ Dios jimi? ¿Nyiquij ɨ xá'rij a'yan tyaaté'exaatye'sij a'íjcɨ ɨ tɨ jaatyátaahuaca' yee: "Ji'nye een jɨme' a'yan petyinatyátaahuaca'?"
21 A'íjna ɨ a'tíj tɨ xá'rij tyí'ta'huacaa, a'yaa pu tyu'tóocɨ'puaj tɨ tyu'muárɨe'en ɨ xaríj jɨme', tɨ'ij séecan tyú'taahuaj ɨ xá'rijtzee tɨ naa tyu'sé'rin, ajta séecan tɨ cha'na'aj tɨna'aj tyí'huɨɨre'.
22 Dios pu a'yan tyá'xɨe've' tɨ taataséjratye'en tɨ a'íɨn néijmi'i putyí'uurej, a'íj pu jɨn néijmi'i tyo'táviicue'ri' a'íɨjma jimi ɨ tɨ a'yan tyihua'tyévijtya'ca'aj mej mij jó'vetyij.
23 A'yaa pu'ij ajta ityájma tyitaataséjra tɨ a'íɨn tyámua' tyihuo'tyájtoo a'íɨjma ɨ tɨ hua'ancu'vajxɨ, ajta anaquéej tyámua' táaruuj tyej tyij hua' jitze ajtyáma'cantaj tá'ra'nyij.
24 A'yaa pu ɨ Dios tyitaatajé, ityájma ɨ tyaj Israel jitze ajtyáma'can, ajta a'íɨjma ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can.
25 A'yaa pu ajta tyo'tyéyu'xaca' ɨ yu'xarij jitze a'íjna ɨ Oseas tɨjɨn:
A'íɨmaj ɨ maj quee nyejitzé ajtyáma'cantaca'aj,
a'yaa nu huo'támua'sij tɨjɨn mu'ríj nyetyeíɨtyeristyamua' pué'een,
nyajta a'íɨjma ɨ nyaj quee hua'xɨe'va'ca'aj,
a'yaa nu nyajta tyihuo'taxájtaca' tɨjɨn nyaj hua'xɨe've'.
26 Ajta jo'maj a'yan tyihuojo'té'exaa ɨ tyeítyee yee:
"Mua'aj xu quee nyetyeíɨtyeristyamua' pué'een",
a'yaa mu tyihuo'taxájtaj maj yójmua'mua' pué'een ɨ Dios tɨ júurij.
27 Ajta a'íɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, Isaías pu a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn: "Tyij majta jéehua ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yan a'chu tɨ'ɨj ɨ séj tɨ a'áa ja'ajtyájcaj jo'tɨj ja'va'ástɨmee ɨ jájrɨj, capu néijmi'caa huɨɨre'en tɨ'ij ɨ Dios hua' japua huatányuunyɨj,
28 ji'nye jiye'tzín pu ɨ Dios néijmi'i antyipuá'ritye'sij tɨ'ij puéjtzij huo'tá'an a'íɨjma ɨ maj a'yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua."
29 A'yájna tɨ'ɨj ajta arí tyu'taxájtaca' a'íjna ɨ Isaías tɨjɨn:
Tɨpua'aj ɨ Dios tɨ néijmi'i jɨn antyúumua'reej quee taatá'nyijche',
tyej tyij séecan jitze eerama'cáantaj, a'yaa pu'ij ajta tyi'ta'uréenyijche',
tɨ'ɨj tyihuó'ruuj ɨ maj a'áa jo'cháatɨma'caa a Sodoma majta a Gomorra.

Ɨ maj jɨn ootyá'ɨtzee ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can

30 ¿Ji'nye tyetyu'taxájtaj a'íjna jɨme'? Nyiquij a'íjna jɨme' ɨ tyaj jɨn tyá'tzaahuatye', ɨ Dios tyámua' huó'ruuj ɨ maj quee tyá'tzaahuatye', ɨ maj majta jahuooca'aj mej mij jɨ'ré'nye'ej huatyá'ɨtzeere'en ɨ Dios jimi.
31 Majta a'íɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj, ɨ maj a'yan tyá'huooca'aj ɨ nyúucarɨj jitze ɨ maj jɨn tyí'ijta mej mij jɨ'ré'nye'ej huatyá'ɨtzeere'en ɨ Dios jimi, a'íɨ mu quee ja'ancuriáa' ɨ maj jahuooca'aj.
32 ¿Ji'nye een jɨme' mequee ja'ancuriáa'? A'yaa mu een jɨn huamué'tɨchej maj quee a'íjna jitze tyi'ca'nyajca'aj ɨ maj jitzán tyá'tzaahuatye', sulu je'ej maj tyi'tíj jɨn rɨjcaa.
33 A'íj mu jɨn huamué'tɨchej a'íjcɨ jɨme' maj jaatyáxaahuataca' a'íjcɨ ɨ tɨ a'yan tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn:
Nyáaj séej tyévij huata'ítyij a Sión,
a'yaa pu tyinaatyáhuɨɨre'ej tɨ'ɨj ɨ tyetyéj ɨ maj jitzán éjcataj ɨ tyétyacaa,
ajta ɨ tɨ jitzán tyí'ca'nyej capu jaatatyévi'raste'sij.

10

1 Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyá'xɨe've' ɨ nyaxɨéjnyu'caa tzajta', nyajta a'yan tyá'huaviij ɨ Dios tɨ'ij a'íɨn hue'rátoonyij ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can.
2 A'yaa nu tyámua' tyá'mua'reej siaj jéehua jaxɨe've' siaj jaatyáhuɨɨre'en ɨ Dios, ajta a'íjna ɨ siaj jɨn jaxɨe've' siaj sij a'yan huárɨnyij capu a'íjna jitze aróoca'nyej ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme'.
3 Ji'nye caxu jamua'reej tɨ ɨ Dios a'íɨn pué'een ɨ tɨ tyámua' huá'uurej ɨ tyeítyee, jujíɨmua'aj xu sij a'yan tyá'huoo siaj sij jɨ'ré'nye'ej huatyá'ɨtzeere'en, siajta quee a'yan rɨcɨj je'ej tɨ ɨ Dios tyaaxá'puɨ'ɨntarej tɨ'ij a'tíj jɨ'réenya'aj jimi huatyá'ɨtzeere'en a'íjcɨ jimi.
4 Ajta a'íjna ɨ nyúucarɨj ɨ maj jɨn tyí'ijta a'íɨ pu antyipuá'riaca' tɨ'ɨj ɨ Cɨríistu' yan uvé'nyej, a'yaa pu'ij tyíɨ'rij siaj néijmi'i tyámua' tyityeetyá'ɨtzeere'en a'íjcɨ jɨme' siaj tyá'antzaahuatye'en ɨ Cɨríistu' jimi.
5 Ajta tɨ'ij a'tíj tyámua' tyu'tyá'ɨtzeere'en a'íjna jitze ma'can ɨ nyúucarɨj ɨ maj jɨn tyí'ijta, Moisés pu a'yan tyo'tyéyu'xaca' tɨjɨn: "A'tíj tɨ ja'rá'astijre'en a'íjcɨ ɨ nyúucarɨj ɨ maj jɨn tyí'ijta, a'yaa pu tyúuxɨe've' tɨ néijmi'i a'íjcɨ jitze aróoca'nyej ɨ nyúucarɨj."

6 Ajta ɨ tɨ jɨn a'tíj tyámua' tyu'tyá'ɨtzeere'en a'íjna jimi ɨ maj jitzán tyá'tzaahuatye', a'yaa pu tyá'xaj tɨjɨn: “Capáj a'yan tyí'mua'ajcaj mua' tzajta' yee: ¿A'tanyíj tajapuá jo'ojnyésij?, ta'aj ij yajava'cányijtye'en a'íjcɨ ɨ Cɨríistu'”,
7 na'ríij yee; ¿ajo'cárutyij tyétye' ɨmuáj?, ta'aj ij je'tátoonyij ɨ Cɨríistu' hua' tzajta' ɨ maj meríj huácuij.”
8 Tyi'tanyí na'aj putyí'xaj ɨ tɨ a'yan yee: “A'íjna ɨ nyúucarij a jimi pu séejre', ajta a'íjcɨ jitze ɨ paj jɨn ma'úumua'rej ajta a'xɨéjnyu'caa tzajta'.” A'íi pu a'íɨn pué'een ɨ nyúucarij tyaj jitzán tyá'tzaahuatye' tyajta huá'ɨxaatye'.
9 Tɨpua'aj a'yan petyu'taxáj yee Jesús pu tavástara' pué'een, pajta a'xɨéjnyu'caa tzajta' tyá'antzaahuatye'en tɨ ɨ Dios jaatájuurityej, aj pu ɨ Dios mui'rátoosij.
10 A'yaa pu tyúuxɨe've' paj a'xɨéjnyu'caa jɨn tyá'antzaahuatye'en tɨ'ɨj muáahuɨire'en, pajta mua' tyenyij jɨn jaataxáj tɨ ɨ Jesús a'íɨn pué'een ɨ Cɨríistu', aj pu'ij Dios a japua huatányuusij.
11 A'yaa pu tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn: “A'tíj tɨ tyá'tzaahuatye' ɨ Cɨríistu' jimi, capu a'náj huatóotyevi'ra'astaj.”
12 Majta juxa'aj mana'aj een ɨ tavástara' jimi, a'íɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, majta ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can, ji'nye síɨj pu'uj a'íɨn pué'een ɨ tɨ néijmi'caa tavástara', ajta néijmi'ɨ tyihua'tá'caa je'ej tɨ síɨj ajta síɨj tyaatáhuaviiraj.
13 Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' tɨjɨn: “A'tíj tɨna'aj tɨ a'yan tyaatáhuoosij ɨ tavástara' jimi, Dios pu japuan huatányuusij.”
14 Ajta ¿ji'nye tyíɨ'rij maj huatyényuunyij ɨ tavástara' jimi, tɨpua'aj mequee xu jimi tyá'tzaahuatye'? ¿Ajta ji'nye tyíɨ'rij mej mij jimi tyá'antzaahuatye'en, tɨpua'aj mequee xu jáanamuajri' tɨ a'tíj jitzán ma'can tyihuó'ixaatye'en? ¿Ajta ji'nye metyá'namuajran, tɨpua'aj quee a'tíj huó'ixaatye'en ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios?
15 ¿Ajta ji'nye metyihuá'ixaatye'en ɨ nyúucarij tɨpua'aj mequee huata'ítyi'huaj mej mij hua' jimi ujó'ju'? A'íj pu jɨn a'yan tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn: “Huápuɨ'ɨj mu naa huasé'rin a'íɨmaj ɨ maj huata'ítyi'huaj mej mij huó'ixaatye'en ɨ nyúucaria'ra' ɨ tavástara'.”
16 Ajta camu néijmi'ɨ ja'antzaahuaj ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios. A'yaa pu tyí'een tɨ'ɨj tyu'taxájtaca' a'íjna ɨ Isaías tɨjɨn: “Tavástara', ¿a'tanyíj ja'antzaahuatye'sij ɨ nyúucarij ɨ tyaj tyeríj huo'té'exaa?”
17 A'yaa pu'ij tyí'een, aj pu ɨ a'tíj tyá'antzaahuatye'sij tɨ'ɨj jáanamuaj ɨ nyúucarij, ajta a'íjna ɨ nyúucarij a'íj pu jimi eeráma'can ɨ nyúucaria'ra' jitze ɨ Cɨríistu'.
18 Nyajta nyáaj a'yaa nu tyí'ihuo' tɨjɨn: ¿Nyiquij mequee jáanamuajri' ɨ nyúucarij? Ji'nye mijta máanamuajri'. A'yaa pu tyá'xaj ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn:
Néijmi'que' pu huánamuajre ɨ huá'nyuucaa,
ajta huá'nyuucaa, a'áa pu ɨmuáj jó'namuajrej jo'tɨj ɨ cháanacaj joo'ástɨmee.
19 Nyajtáhua'aj nu a'yan tyu'ta'íhuo'sij tɨjɨn: ¿Nyiquij mequee jáamua'reeri' a'íɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can?, anaquéej pu ɨ Moisés a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
“Nyáaj nu jamuaatá'sij siaj sij tyíchueerej
a'íɨjma jimi ɨ maj quee chájta'naj pué'een,
nyajta jamuaatá'sij siaj tyinyínyu'caj a'íɨjma
jimi ɨ maj quee jaxɨe've' maj tyihuojo'itéej muá'ra'nyij.”
20 Ajta ɨ Isaías, a'yaa pu tya'huóoca'an tɨ a'yan tyu'taxáj tɨjɨn:
A'íɨmaj ɨ maj quee nyahuoca'aj, a'íɨ mu náatyoj,
nyajta a'íɨjma jimi huatányesejrataca' ɨ maj quee nyéetzij nye ihuo'ca'aj.
21 Ajta ɨ Isaías a'yaa pu tyihuo'taxájtaca' a'íɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can tɨjɨn: “A'náj tɨna'aj nu huo'tyáhuɨɨ ɨ maj séej chájta'naj jitze ja'chej ɨ maj quee tyu'namuaj majta quee tyihuojó'itej.”

11

Ɨ Israel Dios tɨ ja'antyíhuoj

1 A'yaa nu nyijta ijíij tyajá'mua'ihuo': ¿Nyiquij ɨ Dios arí mahuoohuá'xɨj a'íɨjma ɨ maj tyeítyeristyamua'me'en pué'een? Capu xaa nyu'uj. Nyáaj nu nyajta Israel jitze ajtyáma'can, nyajta ɨ Abraham jitze eeráma'can, nyajta hua' jitze ajtyáma'can a'íɨjma ɨ maj Benjamín jitze eeráma'can.
2 Tɨ'ɨj na'aj jájcua ɨmuáj, Dios pu a'yan tyihuo'taxájtaca' a'íɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can maj tyeítyeristyamua' pué'eenye'ej, ajta ijíij capu eexúj mahuoohuá'xɨj. ¿Nyij sequée jamua'reej je'ej tɨ tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze a'íj tɨ á'xaj ɨ Elías, tɨ'ɨj a'yan tyaatáhuaviiri' ɨ Dios tɨ'ɨj a'íɨn puéjtzij huo'tá'an a'íɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can? A'yaa pu tyu'taxájtaca' tɨjɨn:

3 “Nyavástara', mu'ríj huo'cuij a'íijma i maj muéetzij jitze ma'can tyí'xaj, majta
jaatyú'uunaxij i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, nyáaj nu'uj nyij nyasíij huatyá'itzee
nyajúurij, majta mu mij nyéetzij meríj nyeje'catamui'.”
4 Ajta i Dios a'yaa pu tyu'tanyúj tijin: “Nu'ríj aráahua'puaj ví'ra'aj i tyeítyee ava'huoj
i maj quee a'náj jaanájchaca' a'íjci i Baal.”
5 A'yaa mu cha'taj mana'aj cíi tyí'tyesejre' ijíij i maj tyeítyeristyamua'me'en pué'een,
a'íimaj i ti Dios juxié'vi'ra' jin hua'antyíhuoj.
6 Ajta tipua'aj i Dios hua'antyíhuoj juxié'vi'ra' jime', capu che' a'íjna jime' je'ej maj
tyityetyúucha'iica'aj, ji'nye tipua'aj a'yan tyí'eenye', capu che' tyi'tíj je'ej tyí'huiire' i ti
jin Dios hua'antyíhuoj juxié'vi'ra' jime'.
7 ¿Ji'nye na'quij? A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can camu ja'ancuriáa' i maj
jahuooca'aj, majta a'íimaj i Dios ti hua'antyíhuoj, a'íi mu xaa ja'ancuriáa'. Ji'nye i séecan
huápui'ij mu quee tyihuojó'iteeca'aj,
8 a'yájna ti'ij tyá'xaj i yu'xarij jitze tijin: “Dios pu a'yan huó'ruuj mej mij quee
tyámuamua're'ej, a'yaa mu mij móoj ijíij een, capu je'ej huá'miteeraste' i maj jaséj camu
majta yó'itej i maj janamuaj.”
9 A'yaa pu ajta tyaataxájtaca' a'íjna i David tijin:
Miche' a'íjna jin huavívi'huaj i maj jin tyí'ye'estyaa,
mej mij jó'vatzij ajta je'en puéjtzij huo'ci'tyij.
10 Miche' aracúcu'nyij muá'ra'nyij mej mij quee che' ma'unyéjnye'rij,
Che' i hua' huarij antyúututaj jusén jime'.

Dios pu hui'rátoosij a'íijma i maj séej chuéj japua já'ma'can

11 A'yaa nu nyijta ijíij tyajá'mua'ihuo' tijin: ¿Nyiquij huápui'ij néijmi'i jin muo'vátzij
i maj Israel jitze ajtyáma'can ti'ij hua' japua rájve i puéjtzij? Capu xaa nyu'uj. Sulu
mati'ij a'íimaj quee a'yan huaríj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íijma pu'ij huáhuii i
maj séej chuéj japua já'ma'can mej mij júurij huatyá'itzeere'en, ajta mej mij a'íjna jin
tyíchueerej i maj Israel jitze ajtyáma'can.
12 A'yaa pu'ij tyu'tyáhuii a'íjna i maj jin huamué'tichej a'íimaj i maj Israel jitze
ajtyáma'can, mej mij a'íjna jin huo'tyáhuiire'en a'íijma i maj séej chuéj japua já'ma'can,
jéetze' pu'ij tyámua' tye'mej a'íijma jimi a'ájna xicáara' ti'ij tyámua' huá'uuren a'íijma
i maj Israel jitze ajtyáma'can.
13 Ajta tyi'tíj nu jamuaaté'exaatye'ej mua'ajmaj mu siaj quee Israel jitze ajtyáma'can.
Ji'nye Dios pu a'íijma jimi naata'ítyaca' i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, a'íj nu jin
jéehua jaxie've' nyaj a'íjna jin jamuaatyáhuiire'en.
14 A'yaa nu tyá'xie've' mej mij séecan i nyetyeíityeristyamua' jamua'anchueere'en
mua'ajmaj, mej mij majta a'íimaj tyá'antzaahuatye'en.
15 Ji'nye ti'ij i Dios mahuoohuá'xij a'íijma i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa pu
tyu'tyáhuii mej mij majtáhua'aj ajtyáxiirej i Dios jimi a'íijma i maj séej chuéj japua
já'ma'can, ¿ji'nye tye'mej ti'ij i Dios ajtáhua'aj tyámua' tyihuo'tyéjeevej a'íijma i maj
Israel jitze ajtyáma'can? A'yaa pu tye'mej ti i Dios huo'tájuuritye'sij a'íijma i maj meríj
huácui'ijcaa
16 Ji'nye tipua'aj a'tíj jaatámu'vejritaj i Dios jimi a'íjna i páan i ti anaquéej
jaatyátaahuaca', néijmi'i pu ajta i cuéjtzij huatámu'vejrityi'huaca'. Tipua'aj i
Dios jimi huatámu'vejrityi'huaj i náana'ra' i ciyéj, néijmi'i pu i ciyáara' ajta hu-
atámu'vejrityi'huaj.
17 A'íjna i aseitúunaj, i maj a'íin pué'een i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu
je'cácaa tye'entyiná'xij i pi'istáara', majta je'en séej antyiví'ijtye i pi'istáa ti séej jitze
ma'cantaca'aj i aseitúunaj ti jusíij ajnyéj, mua'aj xu a'íin pué'een. A'yaa xu seríj a'íjci
jitze tyitye'ejtyáma'can i aseitúunaj, i Dios ti jimi ajtyáma'can.
18 Ajta caxu a'íjna jin óotzaahuatye'ej, siaj seríj a'íjci jitze ajtyáma'can. Tipua'aj a'yan
siarijca, xo'támua'reej tiquee mua'ajmaj jitze aróoca'nyej i náana'ra' a'íjci i ciyéj, sulu
mua'aj xu a'íjci jitze aróoca'nyej i náana'ra'.
19 Tyij sequée a'yan tyu'taxájtaj yee: “Séecan mu i pi'istáa antyiná'axij mej mij
nyéetzij na'antyiví'ijtye'en i ciyéj jitze.”
20 A'yaa pu tyi'ja'yájna, ajta a'yaa mu huó'ruuj ji'nye camu tyá'tzaahuatya'ca'aj, siajta
mua'aj a'yaa xu a'íjci jitze tyitye'ejtyáma'can a'íjci jime' siaj tyá'tzaahuatye'. A'íj xu jin
quee óotzaahuatye'ej, sulu siata'aj jáatziinye'en i Dios.
21 Ji'nye capu i Dios tyaatú'uunyi'ri' a'íjci i pi'istáa i ti ajtanyáxij i ciyéj jitze ti tyámua'
een, capu ij ajta mua'ajmaj tyajamuaatú'uunyi'raj.
22 Siata'aj a'íjci jitze tyú'mua'tyij i ti jin i Dios jamua'ancu'vaxij, ajta ca'nyíin jin tyí'ijta.
Ca'nyíin pu jin tyihuo'ta'íj a'íijma i maj ootyá'itzee, ajta mua'ajmaj jamua'ancu'vaxij.

A'yaa pu'ij tyúuxɨe've' siaj a'íjcɨ jitze aróoca'nyej ɨ tɨ jɨme' ɨ Dios tyámua' tyajamuaatá', na'ríij sequée a'yan huárɨnyij a'íɨ pu ajta majamúuhua'xɨj.
23 Ajta tɨpua'aj a'íɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can majtáhua'aj tyá'antzaahuatye'en, Dios pu ajtáhua'aj hua'antyiví'ijtye'sij, ji'nye a'íɨ pu jaayí'tɨn tɨ a'yan huárɨnyij.
24 Ji'nye mua'ajmaj pu ɨ Dios jamua'antyina'xɨj a'íjcɨ jitze ɨ cɨyéj tɨ jusíɨj ajnyéj, tɨ'ij jamua'antyiví'ijtye'en a'íjcɨ jitze ɨ séej ɨ maj ja'tyáhuii, majta a'íɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, ɨ maj anaquéej ajtyáma'cantaca'aj a'íjcɨ jitze ɨ cɨyéj, jéetze' pu'ij ɨ'ríj tɨ ɨ Dios ajtáhua'aj hua'antyiví'ijtya'xɨ'ɨn a'íjcɨ jitze ɨ cɨyéj, mej mij majtáhua'aj jitzán ajtyama'cáantaj muá'ra'nyij.

Tɨ'ɨj Dios hui'rátoosij a'íɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can

25 Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyá'xɨe've' siaj yo'itéej xá'ra'nyij a'íjna ɨ tɨ aviitzi' ɨ Dios jimi, siaj sij quee tyi'tɨj jɨn óotzaahuatye'ej. A'íɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can je'cáj mu quee tyihuojó'itej, a'yaa pu tyihuó'ruuj mej mij séecan tyá'antzaahuatye'en ɨ maj quee Israel jitze ajtyáma'can.
26 Tɨ'ɨj a'yan tyá'ra'nyij, néijmi'caa pu huɨire'en a'íɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn:

A'íjna ɨ tɨ hui'rátoosij a'áa pu jo'va'ma'aj ja'mej a Sión,
ajta je'en huo'tyáhuɨire'sij a'íɨjma ɨ maj Jacob jitze eeráma'can.
27 A'íi pu a'íɨn pué'een ɨ nyaj jɨn tya'tányaratziiraj a'íɨjma jimi
nyatɨ'ɨj tyihuo'tú'uunyi' ɨ maj jɨn quee xá'puɨ' huarɨj.
28 Ajta a'íjna jitze ma'can ɨ nyúucarij ɨ tɨ jɨn ɨ Dios hui'rátoosij, a'íɨ mu jájcha'ɨire' ɨ Dios ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu a'íjcɨ jɨn huarɨj tɨ'ij ajta mua'ajmaj jamuáahuɨire'en, ajta ɨ Dios óoche' pu hua'xɨe've' a'íɨjma, ji'nye a'íɨjma pu antyíhuo ɨ hua' huásimua'cɨ'ɨj.
29 Ji'nye ɨ tɨ Dios huo'ta', capu huáari'raj, capu ajta jo'rio'uunaj ɨ nyúucarij ɨ tɨ jɨn huo'tajé.
30 A'ájna ɨmuáj xu siajta mua'aj quee ja'rá'astijrej ɨ Dios, ajta ijíij maj quee já'astijre' ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, Dios pu'ij arí ajta mua'ajmaj jamua'ancu'vaxɨj.
31 A'yaa mu cha'taj mana'aj mij ijíij quee tyá'astijre', ta'aj ij ɨ Dios jamua'ancu'vaxɨ'ɨn, ajta je'en hua'ancu'vajxɨ a'íɨjma a'yájna tɨ'ɨj arí mua'ajmaj tyajamuá'ancu'vaxɨj.
32 Ji'nye Dios pu juxa'aj na'aj tyihuo'xíjtyej ɨ maj jɨn ootyá'ɨtzee a'íjcɨ jimi, a'yaa pu'ij ajta juxa'aj na'aj néijmi'caa tyá'ancu'vaxɨ'sij.
33 Jéehua pu huápuɨ'ɨj tyu'yí'tɨn ɨ Dios, néijmi'i pu tyo'mua'reej. Capu a'tɨj jaayí'tɨn tɨ jaataxáj je'ej tɨ a'íɨn tyá'xa'puɨ'ɨntare', nusu tɨ yo'itéej já'ra'nyij je'ej tɨ ajóo'en ɨ Dios jimi.
34 ¿A'tanyíj jamua'reej je'ej tɨ een ɨ mua'tzíiria'ra' ɨ Dios? ¿A'tanyíj jaayí'tɨn tɨ tyámua' tyée'ixaatye'en?
35 ¿A'tanyíj anaquéej tyi'tɨj jaatá' ɨ Dios tɨ'ij a'yan tyúuxɨe've'ej tɨ jaatátuiire'en?
36 Ji'nye néijmi'i pu a'íjcɨ jimi tyajá'ma'can ɨ Dios, a'íi pu néijmi'i tyú'taahuaca' ajta néijmi'i jimi tyí'sejre'. Tyiche' a'náj tɨ na'aj tyé'tyojtzi're'ej ɨ Dios. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

12

Je'ej maj ye'ej tyityetyúucha'ɨj ɨ maj tyá'tzaahuatye'

1 A'yaa nu nyij nye'ihuáamua' tyaja'muahuaviij, a'íjna jɨme' ɨ tɨ jɨn ɨ Dios ja-mua'ancu'vaxɨj siaj a'yan tyityaatóosejrataj tɨ'ɨj mu'véjrij tɨ júurij, ɨ tɨ ajta naa een ɨ Dios jimi. A'yaa pu tyúuxɨe've' siaj a'yan huárɨnyij siaj sij júurij huatóomu'vejritaj.
2 Caxu che' a'yan tyityetyúucha'ɨɨj matɨ'ɨj a'íɨmaj ɨ maj a'yan séejre' ɨ cháanacaj japua, sulu siata'aj seequéj metyityoomuámua're'ej siajta seequéj tyí'tyechajcaj siata'aj sij jáamua'reej je'ej tɨ ɨ Dios tya'ajxɨé'vi'ra' ɨ tɨ naa een, ɨ tɨ tya'ráanajchi, ajta siaj sij quee tyi'tɨj jɨn á'ɨtzeeria'aj.
3 A'íjcɨ jɨme' ɨ tɨ jɨn ɨ Dios tyinaa'íjcaj juxɨé'vi'ra' jɨme', a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' néijmi'caa mua'ajmaj tɨquee síɨj tyi'tɨj jɨn óotzaahuatye'ej. Sulu siata'aj tyámua' mety-ityoomuámua're'ej, siajta a'íjcɨ jitze tyú'mua'tyij je'ej tɨ tyi'tɨj jɨn ɨ Dios tyajamuaatajé siatɨ'ɨj jimi tyá'antzaahuaj.
4 Ji'nye a'yájna tɨ'ɨj ɨ tatyévira' een, capu síɨj na'aj ɨ tɨ jitzán tyí'sejre', capu ajta juxa'aj na'aj tyí'huɨire',
5 a'yaa tu cha'taj tyana'aj een ityáj, tyij tyajta mui'ij, séej tu'uj tyévira' pué'een ɨ Cɨríistu' jimi, a'yaa tutyij séej tyana'aj tyévira' jitze néijmi'i tyitye'ejtyáma'can.
6 Ajta ɨ Dios quee juxa'aj na'aj tyitaatá' ɨ tyaj jɨn jaatyáhuɨire'en, sulu a'yaa pu je'ej tɨ a'íj tya'ránajchaca' séej jimi ajta séej. A'íj pu jɨn tɨpua'aj ɨ Dios a'yan tyitaatá'an tyej tyij jitzán ma'can tyu'taxáj, tyiche' jitzán ma'can tyu'taxáj a'chu tyej tyá'tzaahuatye',

7 tɨpua'aj a'yan tyitaatá'an tyej tyij séecan huatyáhuɨ̈re'en, tyiche' tyámua' tyihuo'tyáhuɨ̈re'en. Ajta ɨ tɨ a'yan tyaacɨ́'ɨj tɨ tyihuó'mua'tyej, che' tyámua' tyihuó'mua'tyej,
8 ajta ɨ tɨ a'yan tyaacɨ́'ɨj tɨ ca'nyíjra'aj huo'tá'an ɨ séecan, che' ca'nyíjra'aj huo'tá'an. Ajta ɨ tɨ a'yan tyaacɨ́'ɨj tɨ a'ɨ́ɨjma tyu'tapuéjve'en ɨ maj quee je'ej tyéejviicue', che' quee ootzáahuatye'ej a'yan rɨjcaj, ajta ɨ tɨ a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej tɨ tyihuo'ta'ɟtye'en, che' tyámua' tyi'tyúucha'ɨ̈ɨj, ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ huá'huɨ̈re' ɨ maj japuéjtzitarej, che' jutyamua've'ej a'yan huárɨnyij.
9 Siata'aj tzáahuatyi'ra'aj jɨn huóoxɨe've'en séej siajta séej. Siajta jaatáxaahuataj a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ je'ej pua'aj een, siajta je'en ja'rá'astijre'en a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ xá'puɨ'.
10 Siata'aj a'yan tyityahuóoxɨe've'en séej siajta séej tɨ'ɨ̈ɨj siaj tyámua' naa tyityúu'ihuaamua'taj, siajta tzáahuatyi'ra'aj jujimí tyícha'ɨ̈ɨj.
11 Xaatyóoca'nyej, caxu ju'xaahuataj siaj jahuɨ̈ria'aj ɨ tavástara' a'ɨ́jna jitze xa'rooca'nyéej ɨ júuricama'ra' ɨ Dios.
12 Siata'aj huóotyamua've'en a'ɨ́jcɨ jɨme' siaj tyi'ijchó've' ɨ Dios jimi, siajta tyo'táviicue' ɨ siaj jɨn jajpuéetzij, a'náj tɨna'aj xu jahuaviiraj ɨ Dios.
13 Siata'aj tyihuo'tá'an tyi'tɨ́j tɨ ɨ séecan tyihuá'ɨtziitye' ɨ maj ja'mua jitze ajtyáma'can, siajta tyámua' naa tyihuo'tyéjeevej ɨ maj já'muamuaarej.
14 Tyámua' xu naa tyihuo'tyéjeevej a'ɨ́ɨjma ɨ maj je'ej pua'aj já'mua'uurej. Caxu puéjtzij hua'tá'care'en sulu tyámua' xu'uj tyihuo'tá'an.
15 Siajta huatóotyamua've'en a'ɨ́ɨjma jamuán ɨ maj jutyamua've', siajta huatóoxaamujritye'en a'ɨ́ɨjma jamuán ɨ maj juxaamuɨjritye'.
16 Tyámua' xu huojo'mua'raj séej siajta séej. Caxu óotzaahuatye'ej, sulu siata'aj antyóosɨ̈re'en hua' jamuán ɨ maj quee tyi'tɨ́j jɨn tyityetyu'uj. Caxu a'yan tyityóotzaahuatye'ej yee siaj nu'uj jéehua tyu'yí'tɨn.
17 Tɨpua'aj a'tɨ́j je'ej pua'aj já'mua'uurej, caxu a'yan cha'taj siana'aj mua'aj je'ej pua'aj ja'uurej. A'ɨ́j xu jɨn tyí'tyese'ej siaj sij tyámua' tyityetyúucha'ɨ̈ɨj néijmi'caa jimi ɨ tyeítyee.
18 Siata'aj a'yan huárɨnyij a'chu siaj a'yan tya'ajxɨé'vi'ra', siaj sij tyámua' huojo'mua'raj néijmi'caa ɨ tyeítyee.
19 Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxɨe've', caxu puéjtzij jatá'care'en ɨ a'tɨ́j tɨ je'ej pua'aj jamuáaruuj, sulu che' ɨ Dios puéjtzij jaatá'an, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn: “A'yaa pu nyéetzij tyí'nyacɨ'puaj nyaj puéjtzij jaatá'an a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ je'ej pua'aj mua'uurej, nyáaj nu tyí'najchitan, a'yaa pu tyí'xaj ɨ tavástara'.”
20 A'yaa pu ajta tyé'yu'si' tɨjɨn: “Tɨpua'aj í'cuataj a'ɨ́jna ɨ tɨ muájcha'ɨ̈re', pata'aj tyáacue'tyej, na'ríɨj ajta í'mu'uj pata'aj jájtyij jaatá'an, a'yaa paj huárɨnyij tɨ'ɨ̈ɨj a'ɨ́ɨn huatóotyevi'ra'astaj.”
21 Capáj tyi'tá'care'en tɨ a'ɨ́ɨn mua'antyimué'tɨn ɨ tɨ je'ej pua'aj een. Sulu pata'aj ja'antyimué'tɨn a'ɨ́jcɨ tɨ je'ej pua'aj een a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨ xá'puɨ'.

13

1 A'yaa pu tyúuxɨe've' siaj néijmi'i hua'rá'astijre'en a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyi'tɨ́j jɨn antyúumua'reej. Ji'nye Dios pu a'yan tyihua'antyíhuoo, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́jna jɨn tyihua'antyáarujtyej.
2 A'ɨ́j pu jɨn a'ɨ́jna ɨ tɨquee huá'astijre' a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyityatatyíj, a'ɨ́j pu quee já'astijre' je'ej tɨ ɨ Dios tyu'ta'ɟtaca'. Majta ɨ maj quee tyá'astej maj a'yan huárɨnyij, puéjtzij pu hua' japua rávesij,
3 ji'nye ɨ maj tyityatatyíj camu a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej mej mij a'ɨ́ɨjma muaritya'aj ɨ maj tyámua' tyityetyúucha'ɨj, sulu a'ɨ́ɨjma ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj. ¿Nyij a'yan petyá'xɨe've' paj quee huá'tzɨ̈nye'ej a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyityatatyíj? Tyámua' paj tyityía'cha'ɨ̈ɨj aj mu mij ɨ maj tyityatatyíj jamua'reeren paj quee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeere',
4 ji'nye a'ɨ́ɨ pu ɨ Dios jimi tyi'tyéjvee tɨ'ɨj muáacha'ɨ̈ɨn. Ajta tɨpua'aj je'ej pua'aj petyi'tyíacha'ɨ̈ɨj, aj paj xaa hua'tzɨ́ɨnye'ej puá'mej, ji'nye a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej tɨ'ɨj puéjtzij muaatá'an, a'ɨ́j pu jɨn tyí'huɨ̈re' ɨ Dios jimi, ta'aj ij Dios jitze ma'can puéjtzij huo'tá'an a'ɨ́ɨjma ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj.
5 A'ɨ́j pu jɨn a'yan tyúuxɨe've' siaj hua'rá'astijre'en a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyityatatyíj, caxu a'ɨ́j siana'aj jɨme' mej mij quee puéjtzij jamuaata'an, sulu siaj sij a'ɨ́jna jɨn ja'rá'astijre'en ɨ Dios.
6 A'ɨ́j xu jɨn mua'aj tyí'najchitaj a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj tyityatatyíj, ji'nye a'ɨ́ɨ mu tyí'huɨ̈re' ɨ Dios jimi, majta a'náj tɨna'aj a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej.
7 Siata'aj a'yan tyihuo'tá'an séej siajta séej je'ej tɨ tya'ráanajchi. Tɨpua'aj petyé'cha'ɨj a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj tyityatatyíj, pata'aj tyihuo'nájchitye'en, na'ríɨj mámuajijve'ej a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ paj tyí'to'racaa, pata'aj pajta a'ɨ́jcɨ jɨn tyu'nájchij, pajta tzáahuatyi'ra'aj jimi

tyícha'ɨj a'ɨ́ɨjma jimi ɨ tɨ a'yan tyúuxɨe've' paj huo'tyátzaahuatye'en, pajta tyámua' tyihuo'tyéjeevej a'ɨ́ɨjma ɨ tɨ a'yan tya'ráanajchi paj tyámua' tyihuo'tyéjeevej.

8 Caxu a'tɨ́j tyé'cha'ɨɨre'ej, a'ɨ́j xu'uj jɨn tyóocha'ɨɨria'aj siaj tyámua' naa tyityahuóoxɨe've'en séej jamuán siajta séej, ji'nye a'ɨ́jna ɨ tɨ hua'xɨe've' ɨ juxa'aj tyeítyee a'ɨ́ɨ pu arí ja'rá'astej a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarɨj ɨ maj jɨn tyí'ijta.

9 A'yaa pu tyá'xaj ɨ nyúucarɨj ɨ maj jɨn tyí'ijta tɨjɨn: "Capáj axana'cɨria'aj, capáj tyí'tyacui'caj, capáj tyí'nahua'aj, capáj tyí'nyacua'tzaj", néijmi'ɨ ɨ nyúucarɨj tɨ a'yan een, ajtáhua'aj ɨ séecan, séej pu'uj jitze ɨ nyúucarɨj aróo'astej ɨ tɨ a'yan tyé'yu'si' tɨjɨn: "Pata'aj a'yan tyá'xɨe've' ɨ axa'aj tyévɨj, ja'yájna patɨ'ɨj asɨ́ɨj tyíaxɨe've'."

10 A'ɨ́jna ɨ tɨ tzáahuatyi'ra'aj jɨn hua'xɨe've' ɨ juxa'aj tyeítyee, capu je'ej pua'aj huá'uurej ɨ tyeítyee, a'ɨ́j pu jɨn néijmi'ɨ ará'astej ɨ nyúucarɨj ɨ maj jɨn tyí'ijta.

11 Siata'aj néijmi'ɨ tyámua' tyí'mua'reeriaj je'ej tɨ ijíij tyí'een, siajta a'yan tyá'mua'reeriaj tɨ a'yan tyúuxɨe've' siaj atanyéjnye'rij. Ji'nye pu'rɨj jéetze' véjri' a'ájna xɨcáara' tɨ'ɨj jitzán Dios tajapuá huatányuusɨj, quee xu a'yan tyi'véjri'tacaj tyatɨ'ɨj anaquéej tyá'antzaahuaj.

12 Pu'rɨj jéetze' huatíca', a'ɨ́j pu jɨn arí véjri' a'ájna xɨcáara' tɨ jitzán ɨ Cɨríistu' tajapuá huatányuusɨj, a'ɨ́j pu jɨn, tyiche' tyu'tapuá'cɨtaj a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ je'ej pua'aj tyí'een, je'ej tyaj anaquéej rɨjcaa, tyiche' a'ɨ́jcɨ jɨn eecátanaj ɨ tatzárij, a'yájna tɨ'ɨj ɨ xantáaru' tyámua' tyúu'uurej tɨ'ɨj huatyényo'se'en.

13 Tyiche' tyámua' tyityetyítacha'ɨɨj matɨ'ɨj ɨ tyeítyee ɨ maj nyéeri'iste' maj huacɨ'ɨj. Tyiche' quee hua' jamuán tyí'ye'estyaj ɨ tyeítyee, tyajta quee ta'ruj, tyajta quee tyí'xana'cɨre'ej, nusu tyaj tanyo'si'tye'ej tajɨ́ɨmua'aj, tyiche' quee á'tachueeria'aj.

14 Sulu tyiche' tyámua' tyityahuátacha'ɨɨn a'yájna tɨ'ɨj tyi'tyúucha'ɨɨca'aj ɨ tavástara', a'ɨ́jna ɨ Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een, caxu a'ɨ́jna huoocaj siaj sij a'ɨ́j ará'astijre'en ɨ tɨ je'ej pua'aj een ɨ tɨ já'muatzajta' eerányinyii.

14

Ɨ maj quee jéehua uhuácaca'nye' ɨ maj jitzán tyá'tzaahuatye'

1 Siata'aj tyámua' tyeetyéjeevej a'ɨ́jcɨ ɨ tɨquee xu jéehua tyá'tzaahuatye', caxu tyé'ihuo'raj je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tyi'tɨ́j tyojó'itej.

2 A'yájna matɨ'ɨj ɨ séecan tyí'mua'tzej tɨ ɨ Dios tyi'tá'caa maj néijmi'ɨ tyú'cua'nyij, majta séecan ɨ maj quee tyámua' tyá'mua'reej je'ej tɨ tyí'een ɨ Dios jimi, a'ɨ́j mu'uj tyí'cua'caa ɨ tɨ tye'ejnyéj a chóota'.

3 A'yaa pu'ij, a'ɨ́jna ɨ tɨ néijmi'ɨ tyí'cua'caa, che' quee a'yan tyá'xaahuataj a'ɨ́jcɨ ɨ tɨquee néijmi'ɨ tyí'cua'caa, ajta a'ɨ́jna ɨ tɨquee néijmi'ɨ tyí'cua'caa, che' quee ajta je'ej tyá'xajta a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ néijmi'ɨ tyí'cua'caa, ji'nye Dios pu arí jaataxɨé'vej.

4 ¿A'tanyíj muáaj papué'een pej pij je'ej pua'aj tyá'xajta a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ séej jimi tyí'huɨɨre'? Tɨpua'aj tyámua' huárɨnyij nusu quee, a'ɨ́ɨ pu'uj jamua'reej ɨ tɨ tyé'ijtye'. Ajta a'ɨ́ɨ pu tyámua' tyu'tyá'ɨtzeere'ej, ji'nye tavástara' pu jaayí'tɨn tɨ'ɨj tyámua' jáa'uurej.

5 Ajtáhua'aj a'yájna, séecan pu a'yan tyé'miteeraste' tɨ séej xɨcáj tya'tácaj tɨ jéetze' juxɨe've' ɨ Dios jimi, quee máaj séecan xɨcáara' jitze, majta séecan a'yan tyí'mua'tzej tɨ juxa'aj na'aj tyi'tápuaapua'rej néijmi'ɨ ɨ xɨcáj. A'yaa mu mij jujɨ́ɨmua'aj tyámua' naa tyá'mua'reej tyi'tɨ́j maj jitzán tyá'tzaahuatye'.

6 A'ɨ́jna ɨ tɨ a'yan tyé'miteeraste' tɨ séej ɨ xɨcáara' jitze jéetze' juxɨe've', a'yaa pu a'ɨ́jna jɨn tyeetyátzaahuatye'sij ɨ tavástara'. Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ néijmi'ɨ tyí'cua'caa, a'yaa pu ajta rɨcɨj ɨ tavástara' jimi, ajta a'ɨ́jna jɨn tyé'tyojtzi're' ɨ Dios, ajta ɨ tɨquee néijmi'ɨ tyí'cua'caa, a'yaa pu ajta a'ɨ́jna jɨn tyí'cua'caa ɨ tavástara' jimi, ajta pu a'ɨ́jna jɨn tyé'tyojtzi're' ɨ Dios.

7 Néijmi'ɨ tyatɨ'ɨj tyana'aj pua'máj yan séejre' capu a'tɨ́j jusɨ́ɨj júurɨj, capu ajta a'yan tyí'muɨ'nyij je'ej tɨ jusɨ́ɨj tya'ajxɨé'vɨ'ra'.

8 Tɨpua'aj tyajúurɨj, a'yaa tu tyí'tyajuurɨj tyej tyij tavástara' huatyáhuɨɨre'en, na'ríɨj táacui'nyij, a'yaa tu tyajta tyí'tyacui'nyij tavástara' jitze ma'can. A'ɨ́j pu jɨn tɨpua'aj tyajúurɨj nusu táacui'nyij, tavástara' tu jitze ajtyáma'can.

9 A'ɨ́j pu jɨn ɨ Cɨríistu' tajitzé ma'can huamuɨ́', ajta je'en huatájuuriaca' tɨ'ɨj hua' vástara' pue'éenye'ej tá'ra'nyij a'ɨ́ɨjma ɨ maj merɨ́j huácuɨj, ajta a'ɨ́ɨjma ɨ maj júurɨj.

10 ¿Ji'nye pej pij muáaj je'ej pua'aj tyá'xaj a'ihuáara'? ¿Ji'nye pej pij pajta tyá'xaahuaj? Néijmi'ɨ tu huatátasejrataj ɨ Dios jimi, ta'aj ij a'ɨ́ɨn to'xɨ́jtye'en ityájma.

11 Ji'nye a'yaa pu tyá'xaj ɨ yu'xarɨj jitze tɨjɨn:
A'ɨ́jna jɨme' ɨ nyaj jɨn júurɨj, a'yaa pu tyí'xaj ɨ tavástara'
néijmi'ɨ mu nye jimi tyítunutaxɨ'ɨj,
majta néijmi'ɨ tyaatatyójtzi're'ej ɨ Dios.

12 A'ɨ́j tu jɨn néijmi'ɨ a'yan tyaataxájta ɨ Dios jimi je'ej tyaj tyi'tɨ́j jɨn huarɨ́j.

13 A'ɨ́j pu jɨn tyiche' quee tajɨ́ɨmua'aj je'ej pua'aj tyí'taxajtaj. Sulu tyiche' tyámua' huáta'uurej tɨ'ɨj quee sɨ́ɨj ta'ihuáara' tyi'tɨ́j jɨn ootyá'ɨtzeere'en, nusu yó'rɨeenyij ɨ tɨ jɨn tyá'tzaahuatye'.
14 Tyámua' nu nyáaj tyá'mua'reej tɨquee tyi'tɨ́j séejre' tɨ je'ej pua'aj tyú'uurej, nyáaj nu tyá'tzaahuatye' ɨ Jesús jimi tɨ tavástara' pué'een. Ajta tɨpua'aj sɨ́ɨj a'yan tyí'mua'ajcaj tɨ je'ej pua'aj tyú'uurej, a'ɨ́j pu jimi quee tyámua' éenye'ej ja'mej.
15 Ajta tɨpua'aj a'ɨ́jna jɨme' je'ej paj muáaj tyi'tɨ́j tyí'cua'caa je'ej pua'aj tyo'tóomua'tyij a'ihuáara', a'ɨ́j paj jɨn quee che' jaxɨe've' a'ihuáara'. Che' quee a'cueráj jɨn jo'huí'tzɨ'ɨn ja'ihuáara', ji'nye Cɨríistu' pu'rɨ́j jitzán ma'can huamuɨ́'.
16 Caxu sij tyi'tá'care'en tɨ je'ej pua'aj tyú'rɨnyij ɨ tɨ naa tyí'een ja'mua jimi.
17 Ji'nye a'ájna jo'tɨj ɨ Dios tyejé'ijtaj, capu a'ɨ́ɨn juxɨe've' je'ej tyaj tyi'tɨ́j tyí'cua'caa nusu je'ej tyaj tyí'tyeya'caa, sulu tyej tyámua' tyí'tyechajcaj, tatatyámua've'ej a'ɨ́jna jitze ma'can ɨ júuricama'ra' ɨ Dios.
18 A'ɨ́jna ɨ tɨ a'yan tyá'huɨ́ɨre' ɨ Cɨríistu', tyámua' pu tyé'tyojtzi're' ɨ Dios, majta ɨ tyeɨ́tyee a'yaa mu tyá'mua'reeren tɨ a'ɨ́ɨn tyámua' tyí'tyevij.
19 A'ɨ́j pu jɨn tyiche' a'yan tyityeetyátaca'nyej tyej tyij tyámua' tyi'tyítacha'ɨ́ɨj, ajta tyej tyij tajɨ́ɨmua'aj huatyátahuɨ́ɨre'en.
20 Caxu yó'jɨpuan ɨ muárɨe'ria'ra' ɨ Dios a'ɨ́jna jɨme' je'ej siaj tyi'tɨ́j tyí'cua'caa. Ji'nye néijmi'i pu ɨ cue'ráj tyámua' tyí'een, a'ɨ́ɨ pu'uj quee xá'puɨ' tɨpua'aj tyi'tɨ́j puáacua'nyij tɨ séej jimi je'ej pua'aj een, ji'nye a'ɨ́ɨ pu yo'rɨésɨj ɨ tɨ jɨn tyá'tzaahuatye'.
21 A'ɨ́j pu jɨn jéetze' tyámua' siaj quee hue'ra'aj cua'ajcaj, na'ríij siaj nahuáj ya'caj, siajta quee tyi'tɨ́j je'ej uuriaj tɨ'ɨj quee sɨ́ɨj já'mua'ihuaara' tyi'tɨ́j jɨn ootyá'ɨtzeere'en.
22 A'ɨ́jna ɨ paj jɨn tyá'tzaahuatye', a'yaa pu tyúuxɨe've' paj a'ɨ́jna jɨn tyámua' eenye' ɨ Dios jimi. Che' huatóotyamua've'en a'ɨ́jna ɨ tɨquee jumua'tzíira'aj jɨn óoxɨjtye' je'ej tɨ tyi'tɨ́j jɨn rɨcɨj.
23 Ajta ɨ tɨquee tyámua' tyá'mua'reej tɨ a'yan tyí'xa'puɨ' tɨ tyi'tɨ́j huácua'nyij, ajta je'en jáacua'nyij a'ɨ́j pu jɨn je'ej pua'aj tyo'tóomua'sij, ji'nye a'ɨ́ɨ pu quee tyá'tzaahuatye' tyí'cua', ajta tyi'tɨ́j tɨna'aj tɨ jɨn a'tɨ́j a'yan rɨjcaj quee tyámua' tyá'tzaahuatye'ej, a'ɨ́j pu jɨn ootyá'ɨtzeere'ej ɨ Dios jimi.

15

Tyej tyámua' tyi'tyítacha'ɨ́ɨj ɨ taxa'aj tyeɨ́tyee jimi

1 Tyajta ɨ tyaj jéetze' tyámua' tyá'tzaahuatye', tyiche' tyámua' tyihuo'tyéjeevej a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee xu a'chu tyá'tzaahuatye', tyajta quee a'ɨ́j tyana'aj huoocaj je'ej tɨ ityájma tyita'ráanajchɨj.
2 A'yaa pu tyúuxɨe've' tyaj néijmi'i tyámua' tyihuo'tyáhuɨ́ɨre'en ɨ taxa'aj tyeɨ́tyee, tyajta tyámua' tyihuo'tyáhuɨ́ɨre'en, tyej tyij néijmi'i tyámua' eenye'.
3 Ji'nye capu ɨ Cɨríistu' a'yan tyá'huooca'aj je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tyá'xɨe'va'ca'aj, sulu a'yaa pu a'ɨ́j jimi tya'róo'astej je'ej tɨ tyé'yu'si'huaca'aj ɨ yu'xarɨj jitze tɨ a'yan tɨjɨn: "A'ɨ́jna ɨ maj jɨn je'ej pua'aj tyaja'muaxajtaca'aj nyéetzɨj pu naacɨ'ɨj."
4 Néijmi'i ɨ tɨ anaquéej ooyú'si'huaca' ɨ yu'xarɨj jitze, a'yaa pu tyo'yú'si'huaca' tɨ'ɨj tyitáamua'tyej, tɨ'ɨj a'ɨ́ɨn ca'nyíjra'aj tatá'care'en, tyej tyij tyooj tyi'ijchó've'ej ɨ Dios jimi.
5 Ajta ɨ Dios ɨ tɨ ca'nyíjra'aj tyu'tá'caa tɨ ajta tyámua' tyitaatyéjeevɨj, a'ɨ́ɨ pu jamuaatyáhuɨ́ɨre'ej siaj sij tyámua' ja'huóomua'raj séej jamuán siajta séej, a'yájna siatɨ'ɨj tyaarɨ'rej ɨ Cɨríistu' jimi tɨ ajta Jesús pué'een,
6 siaj sij néijmi'i tyaatatyójtzi're'en ɨ Dios ɨ tɨ vástaria'ra' pué'een ɨ tavástara', a'ɨ́jna ɨ Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een.
7 Siata'aj a'yan cha'taj siana'aj tyámua' tyityahuóoxɨe've'en séej jamuán siajta séej, a'yájna tɨ'ɨj ɨ Cɨríistu' mua'ajmaj tyajamuaataxɨé'vej, siata'aj sij tyaatatyójtzi're'en ɨ Dios.
8 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tɨ ɨ Cɨríistu' a'ɨ́jna jɨn mujo'vé'mej ta'aj ɨj huo'tyáhuɨ́ɨre'en a'ɨ́ɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can ajta je'en a'yan tya'róo'astej je'ej tɨ ɨ Dios tyɨhua'táratziiri' a'ɨ́ɨjma ɨ maj anaquéej huaséjre, ta'aj ɨj a'ɨ́jna jɨn huataséjre'en tɨ Dios aróo'astee je'ej tɨ tyi'tɨ́j jɨn tya'tóorasɨj.
9 A'ɨ́j pu ajta jɨn mujo'vé'mej mej mɨj majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can tyaatatyójtzi're'en ɨ Dios a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ a'ɨ́ɨn hua'ancu'vajxɨ, a'yaa pu tyé'yu'si' ɨ yu'xarɨj jitze tɨjɨn:
A'ɨ́j nu jɨn tyimuaatatyójtzi're'ej hua' tzajta' ɨ maj séej chuéj
japua já'ma'can, nyajta a jitze ma'can tyu'táchuiicaj.
10 Ajtáhua'aj pu a'yan tyá'xaj ɨ yu'xarɨj tɨjɨn:
Siata'aj huatóotyamua've'en hua' jamuán
ɨ maj tyeɨ́tyeristyamua'me'en pué'een ɨ Dios.

11 Ajtáhua'aj pu séej jitze a'yan tyá'xaj tɨjɨn:
Néijmi'ɨ ɨ siaj a'yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua,
siata'aj tyaatatyójtzi're'en ɨ tavástara'.
12 Ajta ɨ Isaías a'yaa pu tyo'tyéyu'xaca' tɨjɨn:
Sɨ́ɨj pu eerányesɨj a'ɨ́jcɨ jitze ɨ Jesé,
a'ɨ́ɨ pu'ɨj tyihuo'ta'ɨ́jtye'sɨj néijmi'caa ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can,
majta a'ɨ́ɨmaj, a'yaa mu jitzán tyi'ijchó've'sɨj tɨ'ɨj a'ɨ́ɨn huɨ'rátoonyɨj.
13 Ajta a'ɨ́jna ɨ Dios ɨ tɨ ca'nyíjra'aj tatá'caa tyej tyɨj jitzán tyi'ijchó've'ej, che' a'ɨ́ɨn tyámua' tyajamuaatá'an siaj sɨj huatóotyamua've'en ajta jamuaatyápua'ritye'en mua'ajmaj mu siaj jitzán tyá'tzaahuatye' ɨ tavástara', che' a'ɨ́ɨn ajta tyámua' jamuáa'uurej siaj sɨj jéetze' jitzán tyi'ijchó've'ej a'ɨ́jcɨ jitze xa'rooca'nyéej ɨ júuricama'ra' ɨ Dios.
14 Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyámua' naa tyá'mua'reej siaj néijmi'ɨ tyámua' tyi-tyetyúucha'ɨɨj séej jamuán siajta séej, siajta jaayí'tɨn siaj tyámua' tyi'huóo'ixaatye'en séej siajta séej,
15 nyajta a'ɨ́jna jitze ɨ yu'xarɨj a'yaa nu tya'huányaca'an nyaj a'yan tyaja-muaatayú'se'en tyi'tɨ́j jɨme', siaj sɨj quee yó'hua'nan. A'yaa nu rɨcɨj siaj sɨj quee yó'hua'nan tɨ ɨ Dios juxɨé'vi'ra' a'ɨ́jna jɨn tyina'antyáarujtyej,
16 nyej nyɨj jaatyáhuɨɨre'en ɨ Cɨríistu' tɨ ajta Jesús pué'een, nyajta je'en nyúucaria'ra' ɨ Dios huo'té'exaatye'en a'ɨ́ɨjma ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can, mej mɨj majta a'ɨ́ɨmaj a'yan éenye'ej muá'ra'nyɨj tɨ'ɨj mu'véjrɨj tɨ sɨ́ɨj jaatyájtoo ɨ Dios jimi, a'ɨ́jna jitze ma'can ɨ júuricama'ra' ɨ Dios.
17 A'ɨ́j nu jɨn huatányacɨ'puaj nyej nyɨj huatányetyamua've'en a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Cɨríistu' tɨ ajta Jesús pué'een a'ɨ́jcɨ jɨme' nyaj a'yan tyá'huɨɨre' ɨ Dios,
18 ji'nye canu á'nyaca'nyej nyej nyajtáhua'aj séecan tyi'tɨ́j jamuáa'ixaatye'en, sulu a'ɨ́j nu'uj je'ej tɨ ɨ Cɨríistu' arí tyú'ruuj nye jitze ma'can, mej mɨj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can majta ja'antzaahuatye'en ɨ Dios. A'yaa mu a'ɨ́jna jɨn tyá'antzaahuaj je'ej nyaj tyihuó'ixaaj, ajta je'ej nyaj tyi'tɨ́j jɨn rɨcɨj,
19 a'ɨ́jna jɨme' je'ej nyaj tyí'muarɨe' ɨ maj jɨn je'ej tyo'taséj, ji'nye a'ɨ́j nu jitze aránya ca'nyej ɨ júuricama'ra' ɨ Dios. A'ɨ́j nu jɨn néijmi'que' nyerɨ́j huó'ixaaj ɨ nyúucaria'ra' ɨ Cɨríistu', tɨ'ɨj na'aj a'áa maj huacháatɨmee a Jerusalén, 'asta nyana'aj quee a'áa ja'tanyéj a'áa tɨ huataca'aj a Iliriaj.
20 A'yaa nu nyij a'náj tɨna'aj tyí'tyese' nyej nyɨj tyihuó'ixaatye'en jo'maj quee xu a'náj yó'namuajri' ɨ nyúucaria'ra' ɨ Cɨríistu', nyej nyɨj quee a'ɨ́jcɨ jitze ootyényechenyɨj jo'tɨj arí sɨ́ɨj tyojo'muárɨej,
21 sulu nyej nyɨj a'yan huárɨnyɨj je'ej tɨ tyé'yu'si' ɨ yu'xarɨj jitze tɨjɨn:
A'ɨ́ɨ mu jaséjran a'ɨ́jcɨ ɨ tɨquee eexúj a'tɨ́j huo'té'exaa,
majta yo'ɨtéej muá'ju'un a'ɨ́jcɨ ɨ maj quee xu a'náj jáanamuajri'.

Pablo pu jaaxá'puɨ'ɨntarej tɨ'ɨj a'áa jo'mej a Roma

22 A'ɨ́j nu jɨn quee pu jáaruuj nyej nyɨj jamojo'tyéesej, tyɨj nyajta nyerɨ́j mue'tɨ́j a'yan tyaaxá'puɨ'ɨntarej nyaj a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi.
23 Ajta ijɨ́ɨj nyaj nyerɨ́j antyínyacɨ'ɨj ɨ nyaj jɨn tyu'muárɨej a'yaa tɨ huataca'aj, nyajta nyerɨ́j a'chu pua'an nyinyi'ra'aj á'tyeej nyaj a'yan tyá'xɨe've' nyaj jamojo'vá'muaarej,
24 a'yaa nu tyá'xɨe've' nyaj a'yan huárɨnyɨj nyatɨ'ɨj a'áa jó'me'en a España. Ajta nyatɨ'ɨj jamuaaséeran, tyɨj nyajta quee a'chu á'tyeeren, a'yaa nu tye'ejchó've' siaj mua'aj naatáhuɨɨre' nyej nyɨj huame'en jó'nyej nyooj jó'yi'ij.
25 Ajta ijɨ́ɨj a'áa nu jo'ma'aj na'mej a Jerusalén nyej nyɨj huo'táhuɨɨre'en a'ɨ́ɨjma ɨ ta'ihuáamua' ɨ maj a'áa ja'chej.
26 Ji'nye ɨ maj Macedonia huacháatɨmee, majta ɨ maj Acaya ja'chej, a'yaa mu juxɨé'vi'ra' jɨn tyaaxá'puɨ'ɨntarej maj huo'táhuɨɨre'en a'ɨ́ɨjma ɨ ta'ihuáamua' ɨ maj quee je'ej tyéejviicue' ɨ Jerusalén maj ja'chej.
27 Juxɨé'vi'ra' mu jɨn a'yan tyaaxá'puɨ'ɨntarej, ajta a'yan hua' jitze tyuuxɨé'va'caj maj a'yan huárɨnyɨj, ji'nye a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can a'yaa mu tyihuo'táhuɨɨ a'ɨ́ɨjma ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can, a'ɨ́j mu jɨn majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can a'yan tyityatóocɨ'puaj maj huo'tyáhuɨɨre'en a'ɨ́ɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can.
28 A'yaa nu nyij nyatɨ'ɨj huo'tatuíire'en ɨ maj tyu'tá' ɨ ta'ihuáamua', aj nu nyij a'áa jo'ma'aj na'mej ja'mua jimi, nyajta je'en a'áa jo'ma'aj na'mej a España.
29 A'yaa nu tyá'mua'reej tɨ a'yan tye'mej nyatɨ'ɨj a'áa jó'me'en ja'mua jimi tɨ ɨ tavástara' néijmi'ɨ jɨn tyámua' tyitaatyátoosɨj capu ɨj tyi'tɨ́j ta'ɨtzíitya'aj ta'mej.

30 A'yaa nu jéehua tyaja'muahuaviij nye'ihuáamua' a'íjna jitze ma'can ɨ tavástara', a'íjcɨ ɨ Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een, nyajta a'íjcɨ jitze ma'can ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, siaj jéehua jahuaviiraj ɨ Dios nyéetzɨj jɨme'.
31 A'yaa xu tyá'huaviiraj ɨ Dios tɨ'ɨj a'íɨn nyaj japua huatányuunyɨj a'íɨjma jimi ɨ maj quee já'astijre' ɨ tavástara' ɨ maj Judea huacháatɨmee, siajta a'íjna jɨn jahuoocaj mej mɨj tyámua' tya'ancuriáan ɨ maj Jerusalén já'ma'can ɨ nyaj jɨn huo'táhuɨɨre'ej,
32 a'yaa xu huárɨnyɨj nyej nyɨj a'áa jó'me'en ja'mua jimi tɨpua'aj ɨ Dios a'yan tyi'tá'care'en, tyej tyɨj huátatyamua've'en, tyajta ca'nyíjra'aj huatáta'an séej tyajta séej.
33 Che' ɨ Dios tyámua' tyajamuaatyápua'ritye'en mua'ajmaj. Che' a'yan tyá'ra'nyɨj.

16

Pablo pu hua'tyojtye' a'íɨjma ɨ tɨ huá'muajtyej

1 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tɨ ɨ ta'ihuáara' tɨ íitɨ' a'íjna ɨ Febe tyámua' naa tyihuá'huɨɨre' a'íɨjma ɨ maj jusɨ'rii a'ájna a Cencrea.
2 Siata'aj tyámua' tyaataxɨe've'en tavástara' jitze ma'can, a'yájna tɨ'ɨj tyi'tyéevijtɨj ɨ tajimí ɨ tyaj ɨ Dios jimi tyá'tzaahuatye', siajta néijmi'ɨ jɨn jaatáhuɨɨre'en ɨ tɨ tyá'ɨtziitye', ji'nye a'íɨ pu arí mui'caa huatyáhuɨɨ ɨ tyeítyee, ajta pu nyéetzɨj naatáhuɨɨ.
3 Siata'aj jaatatyójtye'en a'íjcɨ ɨ Priscila, siajta a'íjcɨ ɨ Aquila, a'íɨ mu nyaj jamuán tyí'muarɨe' tyej tyɨj néijmi'ɨ jaatyáhuɨɨre'en ɨ Cɨríistu' tɨ ajta Jesús pué'een.
4 A'íɨ mu jéehua huápuɨ'ɨj naatáhuɨɨ, majta a'íj jɨn tɨn huácuɨj, nyajta quee nyáaj nyana'aj hua'tyojtye', sulu majta mu a'íɨmaj ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can ɨ maj majta tyá'tzaahuatye'.
5 Siata'aj siajta huo'tatyójtye'en a'íɨjma ɨ maj a'áa jóosɨ'rii jo'maj ja'chej ɨ Priscila, ajta a'íjna ɨ Aquila. Siata'aj siajta jaatatyójtye'en a'íjcɨ ɨ Epéneto, ɨ tɨ a'áa ja'chej a Asia ɨ tɨ anaquéej tyá'antzaahuaj ɨ Cɨríistu' jimi.
6 Siajta a'íj huatatyójtye'en ɨ Maríia, ɨ tɨ arí jéehua tyu'muárɨej ja'mua jimi.
7 Siata'aj huo'tatyójtye'en ɨ Andrónico, siajta ɨ Junias, a'íɨ mu nyaj jamuán huanámi'huaca', majta tyámua' naa tyihuá'muajtyej a'íɨmaj ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ji'nye a'íɨ mu anaquéej tyá'antzaahuaj ɨ Cɨríistu' jimi nyequee nyáaj.
8 Siata'aj jaatatyójtye'en a'íjcɨ ɨ Ampliato, ɨ nyaj jéehua jaxɨe've' ɨ tavástara' jimi.
9 A'yaa xu siajta tyaatatyójtye'en a'íjcɨ ɨ Urbano ɨ tɨ tajamuán tyí'muarɨe' ɨ Cɨríistu' jimi, siajta a'íjcɨ ɨ Estaquis, ɨ nyaj nyajta jéehua jaxɨe've'.
10 Siata'aj jaatatyójtye'en ɨ Apeles, a'íɨ pu jéehua á'viicue're' ɨ Cɨríistu' jitze ma'can, siajta a'íɨjma ɨ maj Aristóbulo jamuán ja'chej.
11 Siata'aj jaatatyójtye'en ɨ nye'ihuáara' Herodión, siajta ɨ maj Narciso jamuán aja'chej ɨ maj tyá'tzaahuatye' ɨ tavástara' jimi.
12 Siata'aj jaatatyójtye'en a'íjcɨ ɨ Trifena, siajta a'íjcɨ ɨ Trifosa, ɨ maj tavástara' jitze ma'can tyí'muarɨe', siajta a'íjcɨ ɨ Pérside, ɨ jéehua huápuɨ'ɨj arí tyu'muárɨej ɨ tavástara' jimi.
13 Siata'aj jaatatyójtye'en a'íjcɨ ɨ Rufo, tavástara' tɨ ja'antyíhuoj, siajta ɨ náanajra', ji'nye a'íɨ pu a'yan tyináacha'ɨj tɨ'ɨj nyaj yójra' pué'eenye'.
14 Siata'aj jaatatyójtye'en ɨ Asíncrito, siajta ɨ Flegonte, siajta ɨ Hermas, siajta a'íjcɨ ɨ Patrobas, siajta ɨ Hermes, siajta a'íɨjma ɨ ta'ihuáamua' ɨ maj jamuán aja'chej.
15 Siata'aj siajta a'íj huatatyójtye'en ɨ Filólogo, siajta ɨ Julia, siajta ɨ Nereo, siajta ɨ ihuáaria'ra' tɨ íitɨ', siajta ɨ Olimpas, siajta néijmi'caa a'íɨjma ɨ maj hua' jamuán a'áa ja'chej ɨ maj majta tyá'tzaahuatye'.
16 Siata'aj huatóotyojtye'en séej jamuán siajta séej je'ej tɨ tyi'tyéevijtɨj ɨ Dios jimi. Néijmi'ɨ ɨ maj jusɨ'rii ɨ Dios jimi, a'íɨ mu yajá'muatyojtye'.
17 Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jɨme', siaj tyámua' tyihuo'séj a'íɨjma ɨ maj quee xá'puɨ' rɨcɨj ɨ maj majta meríj ajtacíj a'íjcɨ jitze je'ej tyaj tyajamuaamuá'tyej. Siajta ajtáciɨnyej a'íɨjma jimi,
18 ji'nye camu a'íɨmaj jahuɨɨre' ɨ tavástara' tɨ ajta Cɨríistu' pué'een, sulu a'yaa mu'uj je'ej maj jujíɨmua'aj tyá'xɨe've', a'yaa mu mij tyihuá'cuanamuaj nyúucarij jɨme' tɨ naa namuajre' a'íɨjma ɨ tyeítyee ɨ maj quee tyi'tíj jɨn á'ɨtzeere'.
19 Néijmi'ɨ mu a'yan tyá'mua'reej siaj tyámua' tyá'tzaahuatye' ɨ tavástara' jimi. A'íj nu jɨn nyetyamua've' ja'mua jɨme', nyajta a'yan tyá'xɨe've' siaj sij tyámua' tyityetyúucha'ɨj je'ej tɨ tyi'tyéevijtɨj ɨ Dios jimi, caxu siaj sij je'ej pua'aj rɨjcaj,
20 a'yaa pu'ij ɨ Dios ɨ tɨ tyámua' tyitaatyápua'rij jiye'tzín tye'entyipuá'ritye'sij a'íjcɨ ɨ tyiyáaru' tɨ'ɨj jamuaata'an siaj néijmi'ɨ jɨn tyu'tyámue'tɨn. Che' ɨ tavástara' a'íjna ɨ Jesús tyámua' tyajamuaatyátoonyɨj.

21 A'íi pu yajá'muatyojtye' i Timoteo, i ti nyaj jamuán tyí'muarie', ajta a'íjna i Lucio,
ajta i Jasón, ajta i Sosípater i maj nyaj jamuán yahuatyíj.
22 Nyajta nyáaj, Tercio nyaj pué'een, i nyaj á'yu'xaj a'íjci i yu'xarij i Pablo jitze ma'can,
nyáaj nu nyajta já'muatyojtye' i tavástara' jitze ma'can.
23 A'íi pu ajta yajá'muatyojtye' i Gayo. I nyaj jimi yahuácaj, a'íi pu tyámua'
tyihuá'cha'ij néijmi'caa i maj a'yaa jusi'rii.
24 Yapu ajta já'muatyojtye' a'íjna i Erasto i ti a'íjna jin tyi'tyéjvee ti túmii siire'ej, ajta
a'íjna i ta'ihuáara' Cuarto.

I ti jin ja'antyipuá'rij

25 Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios, i ti jaayí'tin ti ca'nyíjra'aj jamuaata'an siaj sij
tyámua' tyityetyúucha'iij a'yájna nyatii'ij nyeríj tyajamuáa'ixaa a'íjci i nyúucaria'ra' i
Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. A'íjna i nyúucarij, a'íi pu a'íin pué'een i ti Dios jin arí
tyitaataséjra i ti aviitzi'huaca'aj jájcuaj imuáj ti'ij quee xu séeria'caj i cháanacaj,
26 ajta ijíij i Dios arí taataséjratyej a'íjna jitze je'ej maj tyo'yú'xaca' i maj jitzán ma'can
tyí'xaxa'ta'aj, je'ej ti i Dios i ti jusén jime' séejre' tyu'ta'íjtaca'. A'íjna i ti aviitzi'huaca'aj,
pu'ríj huataséjre néijmi'que' i cháanacaj japua, mej mij jitzán tyá'antzaahuatye'en majta
ja'rá'astijre'en.
27 Tyiche' jusén jime' tyé'tyojtzi're'ej i Dios i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, tyiche' i
Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een jitze ma'can tyaatatyójtzi're'en. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

Ɨ yu'xarij ɨ tɨ anaquéej jaatyátaahuaca' ɨ San Pablo ɨ tɨ huo'ta'ítyi'ri' a'ɨ́ɨjma ɨ maj Corinto jo'cháatɨma'caa

Pablo pu hua'tyojtye'

1 Nyáaj Pablo, ɨ tɨ Dios na'antyíhuoj juxɨé'vi'ra' jɨme' nyej nyij tyu'tyáhuɨ̈re'en ɨ Cɨríistu' jitze ma'can tɨ ajta Jesús pué'een, nyaja'muatyojtye' a'íjcɨ jamuán ɨ ta'ihuáara' Sóstenes.

2 Mua'aj mu siaj a'áa jóosɨ'rii ɨ Dios jimi a'ájna a Corinto, ɨ siaj Cɨríistu' jitze ma'can tyámua' tyí'tyesejre' a'ɨ́jna jɨme' tɨ a'ɨ́ɨn jamuaatajé siaj sij jimí séeria'aj xá'ra'nyij, majta néijmi'i ɨ maj majta a'yan tyí'xaj tɨ Jesús hua' vástara' pué'een, majta ɨ maj jitzán ajtyáma'can.

3 Che' ɨ Dios ɨ tɨ tatáataj, ajta ɨ tavástara' a'íjna ɨ Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een, miche' a'ɨ́ɨn tyámua' tyajamuaatá'an, majta tyámua' jamuáa'uurej.

Ɨ tɨ jɨn ɨ Pablo tyé'tyojtzi're' ɨ Dios

4 A'náj tɨna'aj nu tyé'tyojtzi're' ɨ Dios ja'mua jɨme', a'íjcɨ jɨme' ɨ tɨ Dios tyámua' tyajamuaatá' a'íjcɨ jitze ma'can ɨ Cɨríistu' tɨ ajta Jesús pué'een.

5 Ji'nye a'ɨ́j xu jitze ma'can ɨ Dios seríj néijmi'i tya'ancuriáa ɨ tɨ tyajamuatyáhuɨ̈rii, ɨ siaj jɨn tyihuo'té'exaatye'en ɨ tyeɨ́tyee, ajta ɨ siaj jɨn yo'itéej xá'ra'nyij je'ej tɨ tyi'tɨ́j een,

6 ajta a'íjna ɨ nyúucaria'ra' ɨ Cɨríistu' tyámua' xu tya'ancuriáa' ja'mua tzajta'.

7 A'íj pu jɨn quee tyi'tɨ́j jamo'tyá'ɨtziityej ɨ tɨ jɨn Dios tyámua' tyajamuaatá' meentyij siooj jacho've' a'ájna xɨcáara' tɨ jitzán huataséjre'ej ɨ tavástara', a'ɨ́jna ɨ Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een.

8 Dios pu ca'nyíjra'aj jamuaatá'sij siaj sij tyo'táviicue' 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipuá'rej, tɨ'ɨj quee a'tɨ́j tyi'tɨ́j jɨn ja'mua jitze tyí'pua'ritye'ej a'ájna xɨcáara' jitze tɨ'ɨj uvé'nyej a'ɨ́jna ɨ tavástara', ɨ Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een.

9 Dios pu a'yan tya'róo'astej je'ej tɨ tyi'tɨ́j jɨn tya'tóoraj, a'ɨ́ɨ pu jamuaatajé siaj sij júurij jamuán ɨ yójra' a'ɨ́jna ɨ tavástara' ɨ Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een.

Pablo pu ca'nyíjra'aj huo'ta' mej mij quee ajtacɨ́'ca'an

10 Nye'ihuáamua', nyúucaritze' a'íjcɨ ɨ tavástara' ɨ Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een, a'yaa nu jéehua tyaja'muahuaviij siaj juxa'aj siana'aj tyá'mua'reeriaj, siaj sij quee ajtacɨ́'ca'an. Tyámua' xu tyí'tyechaj juxa'aj xu'uj tyi'mua'astɨ́j, siajta juxa'aj siana'aj tyo'xá'puɨ̈ɨntare'en.

11 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nye'ihuáamua', ji'nye a'yaa nu tyáamua'reeri', a'ɨ́ɨmaj mu a'yan tyinaaté'exaaj ɨ maj Cloé jamuán aja'chej, siaj jujɨ́ɨmua'aj jujaaxɨejvi'.

12 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj séecan a'yan tyí'xaj yee: “Nyáaj nu Pablo jitze ajtyáma'can.” Majta séecan a'yan tɨjɨn: “Nyajta nyáaj, Apolo nu jitze ajtyáma'can.” Majta séecan a'yan tɨjɨn: “Nyáaj nu Pedro jitze ajtyáma'can”; majta a'yan tɨjɨn: “Nyáaj nu Cɨríistu' jitze ajtyáma'can.”

13 ¿Nyiquij huatámui'riaca' ɨ Cɨríistu'? ¿Nyiquij Pablo óotateehuaca' ja'mua jɨme'? ¿Nyiquij mua'aj xáaɨ'huaca' nyúucaritze' ɨ Pablo?

14 Tyámua' nu tya'tá'caa ɨ Dios nyaj quee a'tɨ́j huá'ɨ̈rɨ', sulu a'ɨ́ɨjma nu'uj ɨ Crispo nyajta a'íjcɨ ɨ Gayo.

15 A'íj pu jɨn quee a'tɨ́j huatácɨ'pej tɨ a'yan tyúuxajtaj yee nyenyúucaritze' pu huáɨ'huaca'.

16 A'ɨ́ɨjma nu nyajta huá'ɨ̈rɨ' ɨ tyeɨ́tyeristyamua'me'en a'íjcɨ ɨ Estéfanas, canu máaj jamua'reej nyaj séecan nyajtáhua'aj huá'ɨ̈rɨ',

17 ji'nye capu ɨ Cɨríistu' nyojo'ta'ítyaca' nyej nyij huó'ɨ̈raj, sulu nyej nyij huó'ixaatye'en ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios, ajta quee a'ɨ́jna jɨn nyojo'ta'ítyaca' nyaj huápuɨ̈'ɨj tyu'yí'tɨn nyej nyij tyi'tɨ́j naa huá'uurej, mej mij quee já'xaahuataj ɨ Cɨríistu' tɨ huamuɨ́' ɨ cúruuj jitze.

Cɨríistu' pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ jɨn ɨ Dios néijmi'i tyámua' tyí'uurej

18 Ɨ nyúucarij tyaj huá'ixaatye' tɨ Cɨríistu' huamuɨ́' hua' jitze ma'can ɨ cúruuj jitze, a'yaa pu hua'namuajraste' cuxáa quee tyi'tɨ́j je'ej tyi'tyáhuɨ̈'rii a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jo'vátzɨj, ma' ajta a'íi pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ nyúucarij ɨ tɨ jɨn ɨ Dios tɨi'rátoosij.

19 A'yájna tɨ'ɨj tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn:

Nyáaj nu huojo'rɨeeraj ɨ maj jéehua tyo'mua'reej
nyajta ja'pua'ritye'en ɨ maj jɨn jéehua tyu'yí'tɨn.

20 ¿Jo'nyij je'ej jé'een a'íjna ɨ tɨ jéehua tyo'mua'reej, ɨ tɨ tyihuá'mua'tyej, na'ríij ɨ tɨ jaayí'tɨn tɨ tyu'taxáj je'ej tɨ tyi'tɨ́j rɨnyij íiyan ɨ cháanacaj japua? Dios pu arí

jaataséjrataca' tɨquee tyi'tɨ́j huɨ̈re' ɨ maj jɨn jéehua tyo'mua'reej a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua.
21 A'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'yan séejre' ɨ cháanacaj japua camu a'yan huarɨ́j mej mij jáamua'tyij ɨ Dios, ajta je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tyihuo'taséjra, a'yaa pu'ij ɨ Dios tyaaxá'puɨ'ɨntarej tɨ'ij juxɨé'vi'ra' jɨn hui'rátoonyij ɨ maj ja'antzaahuatye'sij ɨ nyúucaria'ra', ɨ nyúucarij tɨquee je'ej huatóomua'aj a'ɨ́ɨjma jimi.
22 Ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyá'xɨe've'ej maj tyi'tɨ́j huaséj ɨ maj jɨn tyámua' tyo'taséj, majta ɨ grecia maj já'ma'can, a'yaa mu tyá'huoo maj jéehua tyojo'itéej muá'ra'nyij,
23 tyajta ityáj, a'ɨ́j tu huá'ixaatye' ɨ Ciríistu' ɨ maj jó'tatee ɨ cúruuj jitze. A'íi pu'ij je'ej pua'aj hua'namuajraste' a'ɨ́ɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can, a'yaa pu huá'sejratye' tɨquee tyi'tɨ́j huɨ̈re',
24 majta a'ɨ́ɨmaj ɨ Dios tɨ huo'tajé, tɨpua'aj Israel maj jitze ajtyáma'can, na'ríij séej chuéj japua maj já'ma'can, a'ɨ́jna ɨ Ciríistu' a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ jɨn ɨ Dios jéehua tyu'yí'tɨn.
25 A'ɨ́jna ɨ tɨ a'yan huá'sejratye' tɨquee je'ej huatóomua'aj ɨ Dios jimi, jéetze' pu jaayí'tɨn quee ɨ hua'mua'tziira'aj ɨ maj jɨn jéehua tyu'yí'tɨn ɨ tyeɨ́tyee, ajta ɨ tɨ a'yan séejre' ɨ Dios jimi tɨ'ɨj ɨ tɨquee uhuájca'nyej, jéetze' pu uhuájca'nyej quee a'chu maj uhuácaca'nye' néijmi'i ɨ tyeɨ́tyee.
26 Nye'ihuáamua', xu'huóomua'tzɨj tɨ ɨ Dios jamuaatajé, tyij siajta quee muɨ'ij mu siaj jéehua tyo'mua'reej íiyan tɨ tyí'ma'can ɨ cháanacaj japua, caxu siajta muɨ'ij mu siaj tyi'tɨ́j jɨn tyityatatyíj nusu ɨ maj a'ɨ́ɨjma jitze eeráma'can ɨ maj jéehua juxɨe've'.
27 Ajta a'yájna, Dios pu a'ɨ́ɨjma antyíhuo ɨ maj a'yan tyihuá'xaj yee maj quee tyojó'itej, ta'ij huo'tatyévi'ra'astaj a'ɨ́ɨjma ɨ maj a'yan tyúusejrataj tɨjɨn jéehua mu tyojó'itej, Dios pu ajta a'ɨ́ɨjma antyíhuo ɨ maj quee tyi'tɨ́j jɨn antyúumua'reej tɨ'ij ajta huo'tatyévi'ra'astaj a'ɨ́ɨjma ɨ maj va'cán jɨn tyityatatyíj.
28 Dios pu hua'antyíhuoj a'ɨ́ɨjma ɨ tyeɨ́tyee ɨ maj quee hua'xɨe've', majta ɨ maj quee jéehua juxɨe've' ɨ cháanacaj japua, a'yájna matɨ'ɨj ɨ maj quee tyi'tɨ́j je'ej tyí'mua'reej, tɨ'ij hua'antyipuá'ritye'en a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyityatatyíj.
29 A'yaa pu quee a'tɨ́j tyóotzaahuatye' ɨ Dios jimi.
30 Ajta ɨ Dios pu arí mua'ajmaj jamua'ajtyáhuii ɨ Ciríistu' jimi, a'yaa pu ajta jáaruuj tɨ'ij ɨ Ciríistu' a'ɨ́ɨn pué'eenye' ɨ tyaj jɨn ma'umuámua're', tɨ ajta tajapuá huatányuunyij, ɨ tyaj jɨn huátajajcuare'en, ajta tyej tyij taxáahuaj mahuatyu'uucaj.
31 A'ɨ́j pu jɨn, a'yájna tɨ'ɨj tyé'yu'si' tɨjɨn: “Tɨpua'aj a'tɨ́j jaxɨe'va'aj tɨ óotzaahuatye'ej, che' a'yan huárɨnyij a'ɨ́jna jɨme' je'ej tɨ ɨ tavástara' tyámua' tyaatá'.”

2

Ɨ nyúucarij tɨ a'ɨ́jna á'xaj ɨ Ciríistu' ɨ maj jó'tatee
1 Nye'ihuáamua', nyatɨ'ɨj ujó'mej nyej nyij jamuaaté'exaatye'en ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios, canu a'ɨ́jna jɨn tyajamuáa'ixaa ɨ nyúucarij tɨ naa huánamuajrii, nusu yaa tɨ'ɨj ɨ tɨ jéehua tyu'yí'tɨn.
2 Ajta nyatɨ'ɨj ja'mua jamuán ajo'tyávaaca'aj, canu máaj tyi'tɨ́j mua'reerimu'ca'aj sulu a'ɨ́j nu'uj ɨ Jesús tɨ ajta Ciríistu' pué'een, ɨ maj jó'tatee ɨ cúruuj jitze.
3 A'áa nu jo'tyéechaxɨj ja'mua jimi nyetyenyaxáahuataj nyajta tyenyevivéesime'ej, ji'nye nyetyi'tziɨnya'ca'aj.
4 Ajta nyatɨ'ɨj jamuaatajé nyajta jamuáa'ixaa ɨ nyúucarij, canu a'ɨ́j jɨn tyajamuáa'ixaa ɨ nyúucarij tɨ naa tyojó'iteeri'ij, nyej nyij jamua'antyimue'tɨn. Sulu a'yaa nu tyaja-mua'antyimue'tɨj nyaja'muaséeratya'aj nyaj a'ɨ́jna jitze aránya ca'nyej ɨ júuricama'ra' ɨ Dios nyajta a'ɨ́jcɨ jitze ɨ tɨ jɨn néijmi'i putyí'uurej,
5 ta'aj ij ɨ siaj jɨn tyá'tzaahuatye' a'ɨ́j jitze aróoca'nyej ɨ tɨ jɨn ɨ Dios néijmi'i putyí'uurej, tɨ'ij quee a'ɨ́jna jitze aróoca'nyaj ɨ tyétyacaa maj jɨn tyí'mua'reej.

Dios pu jaataséjrataca' a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ aviitzi'huaca'aj a'ɨ́jcɨ jitze ma'can ɨ ju júuricamej
6 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj merɨ́j néijmi'i jó'itej ɨ maj jitzán tyá'tzaahuatye', a'ɨ́ɨ mu xaa a'ɨ́jna jɨn tyajamuáa'ixaa ɨ nyúucarij jɨme' tɨ naa tyojó'iteeri'ij. Ajta a'ɨ́jna ɨ nyúucarij capu a'yan ma'can ɨ cháanacaj japua, capu ajta hua' jitze ma'can a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyí'ijta ɨ maj majta merɨ́j yo'riésij ɨ maj jɨn putyí'uurej.
7 A'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ néijmi'i tyí'mua'reej, tɨ ajta aviitzi'huaca'aj ɨ Dios jimi jájcuaj ɨmuáj tɨ a'yan tyaaxá'puɨ'ɨntarej tɨ'ij táacɨ'tyij ityájma a'ɨ́jna ɨ tɨ huápuɨ'ɨj naa huasé'rin.
8 A'íi pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ maj quee yó'itej ɨ maj tyí'ijta íiyan ɨ cháanacaj japua, ji'nye tɨpua'aj meyo'iteej, camu yo'tatáanyijche' ɨ tavástara', ɨ tɨ ajta huápuɨ'ɨj naa huasé'rin.
9 Ajta a'yájna tɨ'ɨj tyé'yu'si' tɨjɨn:
Dios pu arí tyámua' tyú'ruuj a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj jaxɨe've',

tyi'tíj tɨquee xu a'náj a'tíj me'ye'sej tɨ ajta quee a'tíj a'náj me'ya'namuaj,
je'ej tɨquee ajta a'tíj tyé'miteeraste'.
10 A'íi pu a'íɨn tyi'pué'een ɨ tɨ Dios tyitaataséjratyej a'íjcɨ jitze ma'can ɨ júuricama'ra',
ji'nye ɨ júuricama'ra' ɨ Dios néijmi'i pu tyí'sej, ajta néijmi'i mua'reej ɨ tɨ huápuɨ'ɨj aviitzi'
ɨ Dios jimi.
11 ¿A'tanyíj púj oorej tɨ jamua'reej je'ej tɨ tyí'mua'tzej síɨj ɨ ajta síɨj ɨ tyáatɨ'? A'íi pu'uj
jamua'reej ɨ júuricama'ra' ɨ tyáataj. A'yaa pu cha'taj na'aj een ɨ Dios jimi, a'íi pu'uj
jamua'ree ɨ júuricama'ra' ɨ Dios je'ej tɨ tyi'tíj jimi tyí'sejre'.
12 Tyajta ityáj catu a'íj ancuriáa' ɨ júuricamej tɨ a'yan séejre' ɨ cháanacaj japua, sulu ɨ
a'íj tu ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, tyej tyij yo'itéej tá'ra'nyij je'ej tɨ Dios juxɨé'vi'ra' jɨn tyámua'
tyitaatá'.
13 A'yaa tu tyí'xaj a'íjcɨ jɨme' ɨ nyúucarij tɨ taamuá'tyej ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, catu
a'íjna huá'ixaatye' ɨ tyaj tajíɨmua'aj tyo'mua'reej. A'yaa tu tyihuá'ixaatye' tyi'tíj tɨ a'íj
jitze eeráma'can ɨ júuricama'ra' ɨ Dios a'íɨjma ɨ tɨ hua' jitzán séejre' ɨ júuricama'ra' ɨ
Dios.
14 Ajta a'íjna ɨ tɨquee jitzán séejre' júuricama'ra' ɨ Dios, capu ja'ancuriáa'sij tyi'tíj tɨ
a'áa já'ma'can ɨ júuricama'ra' jimi ɨ Dios, ji'nye capu tyi'tíj huɨɨre' a'íjna jimi ɨ a'tíj.
Capu ɨ'ríj tɨ yo'itéej já'ra'nyij, ji'nye a'yaa pu tyúuxɨe've' tɨ ɨ júuricama'ra' ɨ Dios jitze
aróoca'nyej, tɨ'ij jo'támiteeraste' je'ej tɨ huatóomua'aj.
15 Ajta ɨ tɨ jitzán séejre' ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, néijmi'i pu tyí'sej ajta néijmi'i tyojó'itej,
ajta quee a'tíj huatáci'pej tɨ a'íj ooxíjtye'en.
16 Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn: “¿A'tanyíj jú'mua'ree je'ej tɨ tyí'mua'tzej
ɨ tavástara'?” ¿A'tanyíj jaayí'tɨn tɨ tyáamua'tyej? Ajta a'yájna, ityáj tu jájcha'ɨj ɨ
mua'tzíiria'ra' ɨ Cɨríistu'.

3

Tyaj néemi'ij tyí'muarɨe' ɨ Dios jimi

1 Nye'ihuáamua', capu huatái'riitariaca' nyaj a'yan tyajamuaaté'exaatye'en tɨ'ɨj a'íɨjma
ɨ tɨ arí hua' jitze séejre' ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, sulu a'yaa nu'uj tɨ'ɨj a'íɨjma ɨ maj moochán
jitzán ajtyáhuiixɨj ɨ Cɨríistu'.
2 Tyi'tíj nu jamuaamua'tyej tɨquee tyési', a'yájna matɨ'ɨj ɨ unyáaque'ej léechɨj mana'aj
tyéi'tye', ji'nye capu eexúj yó'japuɨ'ra' ɨ cue'ráj, caxu siajta seexúj mua'aj yó'japuɨ'ra' ɨ
cue'ráj,
3 ji'nye caxu juca'nyej. Ajta tɨ'ɨj ooj ja'mua tzajta' séjre'ej ɨ siaj óochueere', siajta
jujaaxɨejvi'raj, a'yaa pu huatóomua'aj siaj quee xu juca'nyej, ji'nye a'yaa xu rɨcɨj matɨ'ɨj
a'íɨmaj ɨ maj a'yan séejre' ɨ cháanacaj japua.
4 Tɨpua'aj síɨj a'yan tyí'xajtaj yee: “Nyáaj nu Pablo jitze ajtyáma'can”, ajta ɨ síɨj a'yan
tɨjɨn: “Nyajta nyáaj, Apolo nu jitze ajtyáma'can”, a'yaa xu rɨcɨj matɨ'ɨj a'íɨmaj ɨ tyétyacaa
ɨ maj a'yan séejre' ɨ cháanacaj japua.
5 Che' a'yáana'aj, ¿jɨ'nye a'tanyíj pué'een a'íjna ɨ Apolo? ¿A'tanyíj pué'een ɨ Pablo?
Ityáj tu jahuɨɨre' ɨ tavástara', a'yaa xu een jɨme' tyá'antzaahuaj ɨ tavástara' jimi. A'yaa
tu rɨcɨj je'ej tɨ a'íɨn tyitaata'íj séej ajta séej.
6 Nyáaj nu tyu'huástej, ajta ɨ Apolo pu tyú'ipuaj, ajta ɨ Dios pu jaahuósi'ri' tɨ'ɨj huácɨɨrej
ɨ tɨ huahuásti'huaca'.
7 A'íj pu jɨn a'íjna ɨ tɨ tyu'huástej, ajta ɨ tɨ tyú'ipuaj, camu tyi'tíj jɨn juxɨe've', sulu a'íɨ
pu ɨ Dios ɨ tɨ jaahuási'ri' tɨ'ɨj huácɨɨrej, a'íɨ pu a'íɨn pué'een ɨ tɨ juxɨe've'.
8 Ɨ maj tyí'huaste' majta ɨ maj tyí'ipuaj, juxa'aj mu'uj een, ajta ɨ Dios pu a'yan
tyihuo'tá'sij je'ej tɨ síɨj ajta síɨj tyu'muárɨej.
9 Néijmi'i tu tyí'muarɨe' ɨ Dios jimi, siajta mua'aj a'yaa xu tyí'huɨɨre' tɨ'ɨj jo'tɨj
tyajá'huasti' siajta tɨ'ɨj chi'ij maj ja'ajtaahuaj Dios tɨ ja'a'rij.
10 Nyajta nyáaj, nyáaj nu a'yan tyí'muarɨe' tɨ'ɨj a'tíj tɨ chi'ij ájtaahuaj, ɨ tɨ Dios a'yan
tyinaata'íj nyej nyij ja'tátaahuaxɨ'ɨn a'íjna ɨ tɨ japuan ájtaavijhuaj ɨ jáxu'uj, ajta síɨj pu
japuan tyá'ajtaahuaj. Ajta a'yan tyúuxɨe've' tɨ síɨj ajta síɨj tyámua' tyu'muárɨe'en,
11 ji'nye capu a'tíj púj oorej tɨ ajtáhua'aj séej atátaahuaj tɨ'ɨj ɨ tɨ arí atátaavijhuaj ɨ tɨ
a'íɨn pué'een ɨ Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een.
12 A'íjna jitze ɨ ta'tátaavijhua pu ɨ'ríj tɨ a'tíj tyi'tíj japuan ájtaahuaj, tɨpua'aj ooroj jɨme',
nusu pláataj jɨme', na'ríij tyetyéj jɨme' tɨ huápuɨ'ɨj tyá'najchij, na'ríij cɨyéj jɨme', nusu
ɨxáj jɨme' ca' huáacɨxa'aj jɨme',
13 a'yaa pu tyi'séere'ej ja'mej je'ej tɨ síɨj ajta síɨj tyu'muárɨej a'ájna xɨcáara' jitze,
tɨ'ɨj néijmi'i tye'entyipuá'rij, ji'nye a'ájna xɨcáara' jitze tɨéj pu uvé'nyesij, a'íɨ pu
jaatyámua'sij tɨpua'aj xá'puɨ' metyu'muárɨej síɨj ajta síɨj.

14 Tɨ pua'aj je'ej tɨ sɨ́ɨj tyu'muárɨej tyo'táviicue' ɨ tɨéj tzajta', a'yaa pu tyá'cɨ'tyij ɨ a'tɨ́j
je'ej tɨ tya'ráanajchi.
15 Na'ríɨj tɨpua'aj huatyátanyij ɨ tɨ ja'ajtaahuaca', yo'rɨésij ɨ tɨ tyu'muárɨej, ajta ɨ a'tɨ́j
a'yaa pu éenye'ej ja'mej tɨ'ɨj ɨ a'tɨ́j tɨ xɨé'chui' jáahuɨɨ ɨ tɨéj tzajta'.
16 ¿Nyij sequée jamua'reej siaj mua'aj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ chi'ra'an ɨ Dios, tɨ ajta ja'mua
tzajta' séejre' ɨ júuricama'ra' ɨ Dios?
17 Tɨpua'aj a'tɨ́j jaatyú'uunaj ɨ chi'ra'an ɨ Dios, Dios pu ja'antyipuá'ritye'sij a'ɨ́jcɨ ɨ a'tɨ́j,
ji'nye ɨ chi'ra'an ɨ Dios naa pu arí een, ajta a'ɨ́jna ɨ chi'ra'an mua'aj xu a'ɨ́ɨn pué'een.
18 Che' quee a'tɨ́j jucuanamuaj, tɨpua'aj sɨ́ɨj tɨ ja'mua jitze ajtyáma'can a'yan
tyóotzaahuatye'ej tɨ jéehua tyojó'itej ɨ́iyan tɨ tyí'ma'can cháanacaj japua, che' a'yan
huárɨnyij tɨ'ɨj ɨ tɨquee tyi'tɨ́j mua'reej, ta'aj ij ji'ré'can jɨme' a'ɨ́ɨn pué'eenye'ej tá'ra'nyij ɨ
tɨ jéehua tyojó'itej.
19 Ji'nye ɨ maj jɨn tyu'yí'tɨn ɨ́iyan ɨ cháanacaj japua capu tyi'tɨ́j huɨɨre' ɨ Dios jimi. A'yaa
pu tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn: "Dios pu hua'vivi'ran a'ɨ́ɨjma ɨ maj jéehua tyu'yí'tɨn
a'ɨ́jna jɨme' ɨ maj tyí'hue'tacaa."
20 A'yaa pu ajta tyé'yu'si' tɨjɨn: "Tavástara' pu jamua'reej tɨquee tyi'tɨ́j huɨɨre' je'ej maj
tyí'mua'tzej ɨ maj jéehua huápuɨ'ɨj tyojó'itej."
21 A'ɨ́j pu jɨn, che' quee a'tɨ́j óotzaahuatye'ej a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨ séej jimi ɨ tyáataj
ajtyáma'can, ji'nye néijmi'i pu ja'mua jimi tyí'ma'can.
22 Pablo, Apolo, Pedro, ɨ cháanacaj, ɨ júuricamej, je'ej tɨ tyi'tɨ́j rɨcɨj ijíɨj, je'ej tɨ ooj
atyojo'ré'nyesij, néijmi'i pu ja'mua jimi tyí'ma'can,
23 siajta mua'aj, a'ɨ́j xu jitze ajtyáma'can ɨ Cɨríistu', ajta ɨ Cɨríistu' a'ɨ́j pu jitze
ajtyáma'can ɨ Dios.

4

Ɨ maj jɨn tyí'muarɨe' a'ɨ́ɨmaj ɨ Dios tɨ hua'antyíhuoj

1 A'yaa pu tyúuxɨe've' siaj a'yan tojo'mua'raj ityájma tɨ'ɨj ɨ a'tyán maj jahuɨɨre' ɨ
Cɨríistu', tyaj a'ɨ́j jɨn antyítamua'reej tyej tyij jamuáamua'tyej ɨ tɨ aviitzi' ɨ Dios jimi.
2 Ajta a'yájna, a'ɨ́jna ɨ maj tyi'tɨ́j jaa'ɨ́jcaj, a'yaa pu tyúuxɨe've' tɨ tyámua'
tyu'tóosejrataj mej mɨj jitzán tyí'ca'nyej.
3 Ajta nyéetzij jimi, capu nyejitzé juxɨe've' tɨpua'aj mua'aj siano'xɨ́jtye'en, na'ríɨj
a'ɨ́ɨmaj mano'xɨ́jtye'en ɨ maj tyityatatyíj. Canu nyajta nyasɨ́ɨj á'nyaxɨjtye'en.
4 A'yaa pu'uj, tɨpua'aj nyequee je'ej pua'aj tyí'mua'axcaj nyaj jɨme', capu a'yan
huatóomua'aj yee nu'rɨ́j xá'puɨ' een ɨ Dios jimi. Tavástara' pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ
ná'xɨjtye'en.
5 A'ɨ́j pu jɨn, caxu tyi'tɨ́j á'xɨjtya'aj tɨ'ɨj quee xu atyojo're'nyáava'caj, setyu'chó've'
'asta na'aj quee uvé'nyej a'ɨ́jna ɨ tavástara', tɨ'ɨj a'ɨ́ɨn jaataséjrataj ɨ tɨ ju'avaataca'aj ɨ
tɨca'riste', a'ɨ́ɨ pu ajta jaataséjrataj je'ej maj tyí'mua'tzej ɨ tyeítyee. Aj pu'ij ɨ Dios tyámua'
tyihuo'tá'sij je'ej tɨ tyá'cɨ'puaj séej ajta séej.
6 Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj sij tyámua' huárɨnyij, nyajta
ja'mua'séeratye'ej je'ej tɨ rɨcɨj a'ɨ́jna ɨ Apolo nyajta nyáaj. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye'
siaj sij a'yan huárɨnyij je'ej tyaj ityáj rɨcɨj, siaj sij quee a'yan rɨjcaj je'ej tɨquee
tyé'yu'si', ajta tɨ'ɨj quee a'tɨ́j óotzaahuatye'ej, nusu siaj séej tyámua' tyí'xajtaj siajta séej
á'xaahuataj.
7 ¿A'tanyíj tyámua' tyí'muaxaj ɨ séecan tzajta' ɨ tyeítyee? ¿Tyi'tanyí péjcha'ɨj tɨquee
ɨ Dios muaatá'? Ajta tɨpua'aj ɨ Dios néijmi'i tyimuaatá', ¿ji'nye een jɨme' a'yan
petyá'tzaahuatye' cuxáa asɨ́ɨj pupáa'uureej?
8 Xu'rɨ́j mua'aj huoochíjtyaanyi'taca', siajta serɨ́j néijmi'i tyí'ijcha'ɨj tyi'tɨ́j siaj je'ej
tyí'xɨe've', ajta a'yan ja'mua'asej siaj mua'aj serɨ́j tyí'ijta, siajta quee che' ityájma
ta'tamuá're'rii. A'tzúj cuj a'yan tyi'ja'yájnatan, tyej tyij ityáj ja'mua jamuán tyu'ta'ɨ́jtaj.
9 A'ɨ́j pu jɨn a'yan tyiná'miteeraste', tɨ ityájma ɨ tyaj huata'ítyi'ri'huaca', Dios pu a'áa
tojo'tyáhuii jo'tɨj quee jóoxɨe've', cuxáa merɨ́j pu taatamua'aj yee tyiche' huácui'iihuaj.
Tu'rɨ́j a'tzísi' huá'sejratye' néijmi'caa ɨ maj tajapuá já'sejre', tyajta hua' jimi ɨ maj a'yan
huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua.
10 Tyajta ityáj, a'ɨ́jna jɨme' ɨ tyaj a'yan tyá'huɨɨre' ɨ Cɨríistu', a'yaa mu tyí'taxaj tyaj nu'uj
tatɨmue', siajta mua'aj, ɨ Cɨríistu' jitze ma'can tyámua' xu metyityoomuámua're'. Capu
taca'nyisti' ityájma, siajta mua'aj néijmi'i xu jɨn tyé'viicue'. Majta ityájma matá'xaahuaj,
majta mua'ajmaj mu jamuá'tyese'.
11 Tɨ'ɨj na'aj yatɨj je'ré'nyej ajta ijíɨj, a'yaa tu'uj tyana'aj tya'ajpuéjtzij a'ɨ́jcɨ jɨme' tyaj
tajcuj, tyajta i'cuj, ajta cáanarij tyitá'ɨtziitye', je'ej mu pua'aj tá'mua'raj ɨ tyeítyee, tyajta
quee ma'ja'chej,

12 tyajta cua'naj tyatɨ'ijtá tyí'muarɨe'ej. Ɨ maj je'ej pua'aj tyí'taxaj tyámua' tu ityáj tyihuo'tájeevij, je'ej mu pua'aj ta'uurej, tyajta ityáj néijmi'i tu tyé'viicue'.
13 Ajta matɨ'ijta ɨ tyeítyee je'ej pua'aj tyí'taxajtaj, tyámua' tu'uj ityáj tyihuo'tájeevij. A'yaa mu tojo'mua'raj tɨ'ɨj tyi'tíj tɨquee che' tyí'huiire' íiyan ɨ cháanacaj japua. A'yaa mu'uj mana'aj mij ijíij tyityaajú'.
14 Canu a'íj jɨn tyajá'muayu'se' nyej nyij jamuaatatyévi'ra'astaj, sulu nyej nyij tyámua' tyajamuaatá'itɨɨj, a'yájna nyatɨ'ɨj ɨ nyiyóojmua', ji'nye jéehua nu já'muaxɨe've'.
15 Tyij mequee mamue'tíj tyajamuáamua'aj ɨ Cɨríistu' jitze ma'can, maj siajta quee mui'caa tyitáatastyamua'. Nyáaj nu a'íɨn pué'een ɨ siaj jajtáataj ɨ Cɨríistu' jitze ma'can, ji'nye nyáaj nu jamuáa'ixaa ɨ nyúucarij tɨ jɨn Dios jamui'rátoonyij, siaj sij jitzán ajtyáhuiixɨj ɨ Cɨríistu'.
16 A'íj nu jɨn a'yan jéehua tyaja'muahuaviij siaj a'yan tyityaajú'caj nyatɨ'ɨj nyáaj.
17 A'íj nu jɨn ja'mua jimi jaata'ítyaca' a'íjcɨ ɨ Timoteo, ɨ nyaj huápuɨ'ɨj jaxɨe've', nyajta yo'puáara'an pué'een ɨ tavástara' jitze ma'can. A'íɨ pu jamo'támua'reeritzi'tye'ej je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ɨj ɨ Cɨríistu' jimi tɨ ajta Jesús pué'een, ajta je'ej nyaj tyihuá'mua'tyej néijmi'que' jo'maj jóosɨ'rii.
18 Séecan xu mua'aj seríj óotzaahuatye', a'yan setyi'mua'astɨj yee canu che' a'náj amojo'tyésejra,
19 ajta tɨpua'aj ɨ tavástara' a'yan tya'ránajchij, nyáaj nu jiye'tzín a'áa ja'tanyésij ja'mua jimi. Aj nu nyij hua'sejran ɨ maj jéehua óotzaahuatye', majta a'yan tyi'tíj uuriaj mej quee a'íj mana'aj je'ej maj tyí'xaj.
20 Ji'nye jo'tɨj ɨ Dios tyejé'ijtaj, capu nyúucarij na'aj jɨn tyí'ijta, sulu ɨ tɨ ajta néijmi'i jɨn putyí'uurej.
21 ¿Ji'nye setyá'xɨe've' mua'aj, nyiquij nyaj a'íjna jɨn ujó'me'en nyej nyij puéjtzij jamuaata'an, na'ríij nyaj a'íj jɨn jamojo'tyéesej nyaja'muaxɨé've'ej, nyajta jamua'cu'váaj nyetyajamuáa'ixaatye'en?

5

Siaj jo'xíjtye'en ɨ tɨ je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ɨj

1 A'yaa pu tyú'mua'reeritzi'huaca' tɨ síɨj tɨ ja'mua jimi ajtyáma'can juxana'cɨre' a'íjcɨ jɨme' tɨ jamuán hui'caa ɨ tɨ jatyévi'tɨn ɨ táatajra'. Huápuɨ'ɨj pu a'íjna je'ej pua'aj namuajre', majta ɨ maj quee tyá'tzaahuatye' camu a'yan rɨcɨj.
2 Maj siajta mua'aj, a'íj xu jɨn óotzaahuatye', a'yaa pu tyuuxɨé'va'caj siaj a'íj jɨn huatóoxaamujritye'en. A'tíj tɨ a'yan tyi'tyúucha'ɨj, siata'aj quee che' jatá'care'en tɨ ja'mua jamuán séjre'ej.
3 Ajta nyéetzij jɨme', tyij nyequee nyajta ja'mua jamuán ajo'tyéjvee, ɨ nyajúuricamej pu ja'mua tzajta' séejre', cuxáa nyaj ja'mua jamuán ajo'tyávaacaj, nu'ríj nyij a'yan tyo'xíjtyej a'íjcɨ ɨ a'tíj tɨ a'yan rɨcɨj.
4 Siatɨ'ijtá mua'aj tyúusɨɨre'en, nyáaj nu jamuán séeria'aj na'mej ɨ nyaj júuricamej jɨme', ajta ɨ tavástara' tɨ jɨn néijmi'i putyí'uurej a'íɨ pu ajta ja'mua tzajta' séeria'aj ja'mej. Aj pu'ij a'íjcɨ jitze ma'can ɨ tavástara' Jesús,
5 che' ɨ tyáatɨ' huatátuiiri'huaj ɨ tyiyáaru' jimi, ta'aj ij ɨ tyévira' jo'puá'rixɨ'ɨn, ajta júuricama'ra' huatyá'ɨtzeere'en ɨ Dios jimi a'ájna xɨcáara' tɨ jitzán uvé'nyesij ɨ tavástara'.
6 Caxu mua'aj a'íj jɨn huatóocɨ'puaj siaj sij a'íjcɨ jɨn óotzaahuatye'ej. Ji'nye xu'ríj a'yan tyá'mua'reej tɨjɨn: "Cíɨra'tzuj ɨ levaduuraj néijmi'i pu tyináxcaj ɨ cuéjtzij."
7 A'íj xu jɨn siata'aj majúurɨeenyij a'íjcɨ ɨ tɨ mí'ma'can ɨ tɨ jamojo'jɨpuaj, siata'aj sij huóojajcuare'en tɨ'ɨj a'íjna ɨ cuéjtzij tɨquee tyi'tíj á'naxcaj. A'yaa xu mua'aj een tɨ'ɨj ɨ páan tɨquee levaduuraj á'naxcaj ɨ maj jacua'caa a'ájna xɨcáara' jitze ɨ maj jitzán hue'rájtoo ɨ maj Egipto já'ma'cantaca'aj. Ji'nye pu'ríj ɨ Cɨríistu' huatóomu'vejritaca' tajitzé ma'can tɨ'ij quee puéjtzij táacɨ'tyij.
8 A'íj pu jɨn tyiche' tyu'yé'estej tyaj tyeríj taxáahuaj séejre', a'íjcɨ jɨme' ɨ páan tɨquee levaduuraj á'naxcaj, ɨ tɨ a'íɨn pué'een ɨ tá'tzaahuatyi're' ajta ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme', che' quee che' a'íjna ɨ levaduuraj tɨ mí'ma'can, ɨ tɨ je'ej pua'aj een ajta ɨ tɨ je'ej pua'aj tyú'uurej.
9 Nu'ríj a'yan tyajamuaaté'exaa séej jitze ɨ yu'xarij ɨ nyaj jamuaata'ítyi'ri' siaj quee hua' jamuán tyí'xajtaj ɨ maj juxana'cɨre'.
10 A'íjcɨ jɨme' ɨ nyúucarij canu a'yan jaatamua'aj yee siata'aj sij néijmi'caa jimi ajtácɨɨnyej ɨ maj íiyan juxana'cɨre' ɨ cháanacaj japua, nusu ɨ maj huápuɨ'ɨj tyí'nyacua'aj, na'ríij ɨ mej tyí'nahua', ca' ɨ maj sáanturij na'michej, siata'aj sij a'yan huárɨnyiiche', a'yaa pu tyuuxɨé'va'caj siaj iirácɨɨnyej ɨ cháanacaj japua.

11 A'yaa nu jaatamua'aj ɨ nyaj tyajamuaata'ítyi'ri' siaj quee che' jamuán tyi'tíj xajtaj sɨ́ɨj tɨ a'yan tyúuxaj tɨ ta'ihuáara' pué'een, ajta je'en tyí'xana'cɨre'ej, nusu tyí'nyacua'tzaj, na'ríɨj huá'na'miche'en ɨ sáanturɨj, na'ríɨj je'ej pua'aj tyí'jepe', nusu tɨ jutahueeve'ej, na'ríɨj tɨ tyí'nahua'caa. Capu a'yan tyi'tyéevɨjtɨj siaj hua' jamuán tyí'cua'ajcaj a'tyán maj a'yan rɨcɨj.

12 Capu nyéetzɨj nyacɨ'puaj nyej nyɨj a'ɨ́ɨjma jooxɨ́jtye'en ɨ mej quee ityájma jitze ajtyáma'can, Dios pu a'ɨ́ɨjma huá'xɨjtye'en.

13 Maj siajta mua'aj serɨ́j huá'xɨjtye' a'ɨ́ɨjma ɨ maj ja'mua jitze ajtyáma'can. A'ɨ́j pu jɨn, siata'aj jatyítyej a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ɨj.

6

Je'ej maj ye'ej tyá'xa'puɨ'ɨntare'en ɨ maj tyá'tzaahuatye'

1 Tɨpua'aj sɨ́ɨj tɨ ja'mua jitze ajtyáma'can séej jamuán metyúujaaxɨejvi', ¿ji'nye tɨ'ɨj a'ɨ́ɨjma jimi tyúunyuste' ɨ juéesɨj ɨ maj quee ityájma jitze ajtyáma'can, quee ɨ'rɨ́j tɨ a'ɨ́ɨjma huaté'exaatye' ɨ maj jimí séejre' ɨ Dios, mej mɨj a'ɨ́ɨmaj huo'xa'puɨ'ɨntari'tze'en?

2 ¿Nyɨj sequée jamua'reej maj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyá'tzaahuatye' huá'xɨjtye'en néijmi'caa ɨ maj a'yan séejre' ɨ cháanacaj japua? Ajta tɨpua'aj mua'aj siahuá'xɨjtye'en, ¿ji'nye siaj sɨj quee púɨjoorej siaj jo'xá'puɨ'ɨntare'en a'ɨ́jcɨ ɨ tɨquee tyési'?

3 ¿Nyɨj sequée siajta jamua'reej tyaj ityáj huá'xɨjtye'en a'ɨ́ɨjma ɨ maj tajapuá tyí'huɨ́ɨre'? A'ɨ́j pu jɨn, capu tyési' tyaj tajɨ́ɨmua'aj tyi'tɨ́j je'ej tyo'xá'puɨ'ɨntarej.

4 A'yaa pu'ɨj, tɨpua'aj tyi'tɨ́j jɨn xúujaxɨejvi'raj, ¿ji'nye siaj sɨj a'ɨ́ɨjma mahuatyáhuɨ'tyaa ɨ maj quee tyi'tɨ́j jɨn antyúumua'reej ja'mua jimi?

5 A'yaa nu een jɨme' tyajá'mua'ixaatye' siata'aj sɨj huatóotyevi'ra'astaj. ¿Nyiquee sɨ́ɨj ja'mua jimi séejre' ɨ tɨ jaria'mua'reej je'ej tɨ tyi'tɨ́j tyo'xá'puɨ'ɨntare'en ɨ maj tyá'tzaahuatye' jimi?

6 Caxu jujɨ́ɨmua'aj siana'aj tyúucha'ɨ́ɨre'ej, sulu siajta xu a'ɨ́ɨjma jimi junyuuste' ɨ maj quee tyá'tzaahuatye'.

7 Xu'rɨ́j a'ɨ́j jɨn huamué'tɨchej a'ɨ́jna jɨme' ɨ siaj jujɨ́ɨmua'aj jujaaxɨejvi'. ¿Ji'nye siaj sɨj quee siaj jó'viɨcue' siana'aj ɨ siaj jɨn je'ej pua'aj jóomua'raj? ¿Quee ɨ'rɨ́j siaj huatóoa'an siana'aj maj tyajamuaanáhue'?

8 Siajta mua'aj, jujɨ́ɨmua'aj xu je'ej pua'aj ju'uurej siajta tyihuá'nahue' ɨ ju'ihuáamua'.

9 ¿Nyɨj sequée jamua'reej maj quee a'áa jo'tyárutyɨj jo'tɨj Dios tyejé'ijtaj ɨ maj je'ej pua'aj rɨcɨj? Caxu tóoa'care'en tɨ a'tɨ́j já'muacuanamuaj, camu ujo'tyárutyɨj ɨ maj juxana'cɨre', camu majta ɨ maj hua'na'michej ɨ sáanturɨj, nusu ɨ maj juxana'cɨre' séecan jamuán ɨ tyeítyee, nusu ɨ maj juxa'aj tyétyacaa jamuán juxana'cɨre',

10 camu majta ujo'tyárutyɨj ɨ maj tyí'nahua'raj, nusu ɨ maj tyí'nyacua'aj, na'ríɨj ɨ maj jui'ive', nusu ɨ maj je'ej pua'aj tyí'jepe', nusu ɨ maj avíitzɨj jɨn tyí'nahua'.

11 Siajta mua'aj je'cáj xu a'ɨ́ɨn pué'eenye'ej, siajta ɨjíɨj serɨ́j a'yan tyityahuóojajcuare, siajta serɨ́j tyámua' huarɨ́j a'ɨ́jna jitze ma'can ɨ tavástara' Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een, siajta a'ɨ́jna jitze ɨ júuricama'ra' ɨ taj Dios.

Ɨ tyaj taxáahuaj jɨn séejre' capu a'ɨ́j jɨn tyí'huɨ́ɨre' tyej tyɨj huátaxana'cɨre'en

12 A'yaa mu tyí'xaj tɨjɨn: "Nyáaj nu'uj jamua'reej je'ej nyaj tyi'tɨ́j uurej." A'yaa pu tyi'ja'yájna, ajta capu néijmi'ɨ tyinyetyáhuɨ'rii. A'yaa pu tyi'jɨ'ré'can jɨme' nyej nyáaj nyana'aj jamua'reej je'ej nyaj tyi'tɨ́j uurej, ajta canu jaatá'sij tɨ a'ɨ́ɨn na'antyimué'tɨn.

13 A'yaa mu majta tyí'xaj tɨjɨn: A'ɨ́jna ɨ cue'ráj, jucáa jitze pu tyí'huɨ́ɨre', ajta a'ɨ́jna ɨ jucáa, a'ɨ́j pu'ijta jɨn tyí'huɨ́ɨre' tɨ'ɨj ɨ cue'ráj tya'ráyixɨ'ɨn. A'yaa pu tyi'ja'yájna, ajta ɨ Dios pu néijmi'caa antyipuá'ritye'sij ɨ jucáa, ajta ɨ cue'ráj. Ajta ɨ tatyévira', capu a'ɨ́j jɨn tyí'huɨ́ɨre' tyej tyɨj a'ɨ́jcɨ jɨn tyí'xana'cɨre'ej, sulu tyej tyɨj a'ɨ́jcɨ jɨn jaatyáhuɨ́ɨre'en ɨ tavástara', ajta ɨ tavástara' pu'ijta jaatyáhuɨ́ɨre'ej a'ɨ́jcɨ ɨ tatyévira'.

14 A'yájna tɨ'ɨj ɨ Dios tyaatájuurityе ɨ tavástara', ajta pu ityájma taatájuurityе'sij a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨ jɨn néijmi'ɨ putyí'uurej.

15 ¿Nyɨj sequée jamua'reej tɨ ɨ Cɨríistu' jitze ajtyáma'can a'ɨ́jna ɨ siaj jatyáhue'ra'? ¿Nyiquiɨj nyáaj nye'entyánajchitye'sij ɨ íitaj jamuán tɨ tyí'tyejijve' ɨ jutyévɨj jɨme', a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ Cɨríistu' jitze ajtyáma'can? Canu xaa nyu'uj.

16 ¿Nyɨj sequée jamua'reej yee tɨpua'aj a'tɨ́j ja'antyáanaxcaj ɨ íitaj tɨ jatoj ɨ jutyévira', a'ɨ́ɨ mu séej tyévɨj mana'aj mɨj pue'éenye'ej muá'ju'un? Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' ɨ yu'xarɨj jitze tɨjɨn: "A'ɨ́ɨmaj ɨ maj hua'puaj a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un tɨ'ɨj tɨ sɨ́ɨj na'aj tyévɨj pué'eenye'."

17 Ajta tɨpua'aj a'tɨ́j ajtyéchaxɨj ɨ tavástara' jimi, sɨ́ɨj pu'uj ajta pue'éenye'ej ja'mej ɨ júuricama'ra' jitze.

18 Siata'aj néijmi'i huatapuá'citaj i siaj jin tyí'xana'cire'. Ajta tipua'aj séej tyi'tíj jin po'tyá'itzeere'en i Dios jimi, capu je'ej joorej i jutyévira', ajta tipua'aj a'tíj a'íj jin tyí'xana'cire'ej i ti jatoj i jutyévira', a'íi pu je'ej pua'aj joorej i jutyévij.
19 ¿Nyij sequée jamua'reej ti ja'muatyévij a'íin pué'een i tyeyúuj i ti tzajta' ú'sejre' i júuricama'ra' i Dios, a'íi ti ajta jamuaatá'? Ajta i júuricama'ra' ja'mua tzajta' séejre', siajta mua'aj caxu jujiimua'aj jumua'ree,
20 ji'nye Dios pu arí jamuáananiej. A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' siaj jaatyátzaahuatye'en i jutyévij jime'.

7

Je'ej ti tyihuá'ci'puaj i maj nyejnyei'chej ajta i maj huiichej

1 Ijíij nu nyijta jamo'riá'hua'xijre'ej i siaj tyinaa'íhuo'ri' i yu'xarij jitze i siaj unyojo'ta'ítyi'ri'. Jéetze' pu naa tiquee a'tíj nyeiichej,
2 ajta mata'aj mij quee a'yan tyúuxana'cire'ej, miche' huanyéjnyei'chej i tyétyacaa, majta i úucaa huáhuiichej.
3 Ajta i tyáati' ajta i íiti' miche' a'yan huárinyij je'ej ti tyihuá'ci'puaj.
4 Capu ajta i íiti' jusíij antyúumua'reej i jutyévira' jime', ji'nye a'íj pu jitze ajtyáma'can i jucíin, a'yaa pu'uj tána'aj quee i tyáati' jusíij tye'entyúumua'ree i jutyévira' jime', ji'nye ju'íij jitze pu ajtyáma'can.
5 A'íj pu jin, caxu je'ej siana'aj tyúujeevej i siaj néemi'ij aja'chej, na'ríij xaa seríj siajta a'yan tyaaxá'pui'intarej siaj a'tzúj a'tyéevi'ij siaj quee jumuarie'ej a'chu pua'an xicáj, siata'aj sij huatyényuunyij i Dios jimi. Tipua'aj seríj a'yan huarín aj xu sij siajtáhua'aj antyóonaxcaj, ti'ij quee i tyiyáaru' ca'nyíjra'aj jamuaata'an siaj sij séej jamuán huóoxana'cire'en.
6 A'yaa nu'uj a'íjci tyajá'mua'ixaatye', canu já'mua'ijtye' siaj sij a'yan huárinyij.
7 Ajta nyéetzij, a'yaa pu tyina'ranáachicaj maj néijmi'i a'yan eenye' nyati'ij nyáaj, ma' ajta i Dios pu arí a'yan tyihuo'tá' je'ej ti tyihuo'xá'pui'intari'ri' séej ajta séej.
8 I maj quee xu nyejnyei'chej ajta i maj quee xu huiichej, majta i maj antyúujiimua'astariaca', a'yaa pu jéetze' tyí'xa'pui' maj a'yan éenye'ej huatyá'itzeere'en nyati'ij nyáaj.
9 Ajta tipua'aj quee huái'riitya'aj maj huóocha'iin, miche' huanyéjnyei'chej, majta huáhuiichej, ji'nye jéetze' pu hua'tyáhui'rii maj a'yan huárinyij, quee maj jajpuéjtzij.
10 Majta i maj meríj nyejnyei'chej ajta i maj huiichej, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'íjci i tavástara' ti jaata'íjtaca' a'yan tijin: Che' quee ajtáyi'can i íira'ra'an a'íjna jimi i jucíin.
11 Ajta tipua'aj i íira'ra'an ajtára'nyij i jucíin jimi, che' jusíij huatyá'itzeere'en, na'ríij quee che' ajtáhua'aj ja'antyáanaxcaj i jucíin. A'yaa pu'uj tána'aj a'íjna i cína'ra'an, che' quee jatató'ra'an i ju'íij.
12 Ajta a'íimaj jimi i séecan, nyáaj nu'uj a'yan tyihuá'ixaatye' capu i tavástara', tipua'aj i ta'ihuáara' íira'ra'an quee tyá'tzaahuatye'ej, ajta i íiti' a'yan tya'ajxié'vi'ra'aj ti jamuán huácatyij, che' quee i ta'ihuára' jatató'ra'an.
13 A'yaa pu cha'taj na'aj tipua'aj i íiti' ja'antyánaxcaca' séej i tyáataj tiquee tyá'tzaahuatye', ajta je'en a'yan tya'ajxié'vi'ra'aj ti jamuán huácatyij, a'yaa pu cha'taj na'aj tyúuxie've' tiquee jatató'ra'an i jucíin.
14 Ji'nye i tyáati' tiquee tyá'tzaahuatye', tyámua' pu rinyij a'íjci jime' ti íitaj antyánaxcaca' ti tyá'tzaahuatye', ajta i íiti' ti quee tyá'tzaahuatye', tyámua' pu ajta rinyij a'íjci jime' ti tyáataj antyánaxcaca' ti tyá'tzaahuatye'. Na'ríij quee, a'íi mu quee xá'pui' metyityoomuámua're'ej muá'ju'un i hua'yojmua', majta a'íj jitze ajtyáma'can i maj tyá'tzaahuatye'.
15 Ajta tipua'aj i tyáati' na'ríij i íiti' tiquee tyá'tzaahuatye', a'yan metya'xie've'ej maj huatóotonyij, miche' a'yan huárinyij. Ajta i ta'ihuára' ti tyáati', nusu i ta'ihuára' ti íiti', juxáahuaj mu mahuatyáhuiixi'ij, ji'nye Dios pu a'yan tyajamuatajé siaj sij juxáahuaj maj séjria'aj.
16 Ajta, ¿ji'nye pij muáaj íiti' tyá'mua'reej yee japuan paj huatányuusij a'cíin? ajta, ¿ji'nye pij pajta muáaj tyáati' tyá'mua'reej yee japuan paj huatányuusij a'íij?
17 A'yaa pu'uj, miche' a'yan mana'aj tyí'tyechajcaj je'ej ti i tavástara' tyihuo'tá' séej ajta séej, ajta je'ej maj éenye'ej ti'ij i tavástara' huo'tajé. A'yaa nu tyihuá'ijtye' a'iijma i maj jusi'rii jo'tij na'aj i tyeyúuj tzajta'.
18 Tipua'aj i Dios séej huatájeevej ti arí ja'antyisíjchaca' i junavíj ta'antyúuvi'raj i ti jitzán sa'racaa, che' quee ja'avaataj i ti antyísiichi'huaca', ajta tipua'aj a'íj huatájeevej i tiquee xu antyísiichi'huaca' i navíira', che' quee ja'antyisí'che'en i junavíj.

19 Ji'nye capu a'ɨ́in juxɨe've' tɨpua'aj antyísiichi'huaj na'ríij quee, sulu tɨ a'yan huárɨnyij je'ej tɨ ɨ Dios tyaata'íjtaca'.
20 A'ɨ́j pu jɨn che' a'yan na'aj éenye'ej huatyá'ɨtzeere'en sɨ́ɨj ajta sɨ́ɨj tɨ'ɨj éenye'ej tɨ'ɨj ɨ Dios jaatajé.
21 Tɨpua'aj pooj ca'nyéjrɨj jɨn tyi'huɨ́ɨria'caj tɨ'ɨj Dios muaatajé, capáj je'ej tyá'mua'ajcaj, ajta tɨpua'aj je'ej tyíɨ'riitan paj pajtáhua'aj axáahuaj majo'cha'canye'en, pata'aj jitzán tyú'ca'nyej.
22 A'ɨ́jna ɨ tɨ ca'nyéjrɨj jɨn tyi'huɨ́ɨria'caj tɨ'ɨj tavástara' jaatajé, pu'rɨ́j ijɨ́ij juxɨé'vi'ra' jɨn tyí'huɨɨre' ɨ tavástara' jimi, a'yaa pu'uj tána'aj, a'ɨ́jna ɨ tɨ juxáahuaj majocha'canya'caj tɨ'ɨj ɨ tavástara' jaatajé, a'ɨ́ɨ pu ari' ta'ij ca'nyéjrɨj jɨn tyí'huɨɨre' ɨ Ciríistu' jimi.
23 Dios pu mua'ajmaj jamuáananɨej, a'ɨ́j pu jɨn caxu che' tóoa'care'en mej mij majtáhua'aj séecan tyétyacaa ca'nyéjrɨj jɨn tyajamuaata'íjtye'en.
24 A'yaa pu'uj nye'ihuáamua', siata'aj a'yan siana'aj eenye' ɨ Dios jimi sɨ́ɨj ajta sɨ́ɨj, je'ej siaj éenya'caj tɨ'ɨj a'ɨ́in jamuaatajé.
25 Ajta a'ɨ́ɨmaj ɨ úucaa maj quee huɨichej, capu tyi'tɨ́j jɨn je'ej tyinaata'íj ɨ tavástara', sulu nyáaj nu'uj a'yan tyajá'mua'ixaatye', je'ej nyatɨ'ɨj tyá'mua'reej, ɨ nyaj sɨ́ɨj a'ɨ́in pué'een tɨ ɨ'rɨ́j siaj jitzán tyú'ca'nyej, a'ɨ́jna tɨ ɨ tavástara' ná'ancu'vaxɨj.
26 Ji'nye a'yaa pu nyéetzɨj tyiná'miteeraste' tɨ jéetze' tyi'tyéevijtɨj siaj a'yan eenye' siatɨ'ɨj een ijɨ́ij, a'ɨ́jna jɨme' tɨ jéehua tyésɨ' je'ej siaj juxáahuaj tyí'tyechajcaj.
27 Tɨpua'aj penyeɨichej, capáj jatató'ra'an, na'ríij tɨpua'aj pequee nyeɨichej, capáj jahuoocaj pej pij huatyényeɨichej.
28 Tɨpua'aj puaatyényeɨichej, capáj tyi'tɨ́j jɨn ootyá'ɨtzeere'ej ɨ Dios jimi, ajta tɨpua'aj íitɨ' huatyéviche'en, capu ajta tyi'tɨ́j jɨn ootyá'ɨtzeere'ej. Ajta ɨ maj antyóonaxcaj jéehua mu jajpuéetzɨj muá'ju'un, a'ɨ́j nu nyij quee nyáaj xɨe've' tɨ a'yan tyajá'mua'uuriaj.
29 Nye'ihuáamua', a'yaa pu huatóomua'aj a'ɨ́jna ɨ nyúucarij ɨ nyaj já'mua'ixaatye', cɨ́ɨ pu'quij tyá'ɨtzeere' tɨ'ɨj néijmi'i tye'entyipuá'rij. A'ɨ́j pu jɨn, a'ɨ́ɨmaj ɨ maj nyejnyeɨ'chej, miche' a'yan rɨjcaj matɨ'ɨj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj quee nyejnyeɨ'chej,
30 majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj juxaamuɨjritye', miche' a'yan eenye' matɨ'ɨj ɨ maj tyí'ye'estej, majta ɨ maj tyí'ye'estej, miche' a'yan eenye' matɨ'ɨj ɨ maj juxaamuɨjritye', ajta ɨ maj tyí'nanaavej, miche' a'yan tyí'tyechajcaj matɨ'ɨj ɨ maj quee tyi'tɨ́j tyícha'ɨj,
31 majta ɨ maj a'ɨ́jna jɨn juhuɨire' iiye'ej tɨ tyí'sejre' cháanacaj japua, miche' a'yan tyí'tyechajcaj matɨ'ɨj ɨ tɨquee tyi'tɨ́j je'ej tyihuá'huɨire' ɨ cháanacaj, ji'nye a'ɨ́jna ɨ cháanacaj tyaj jaséj pu'rɨ́j tɨn á'pua'ren.
32 Nyáaj nu a'yan tyá'xɨe've' siaj quee tyi'tɨ́j jɨn je'ej tyí'mua'ajcaj. A'ɨ́jna ɨ tɨquee nyeɨichej, tavástara' pu jimi tyí'ca'nyej, ajta tɨ'ɨj tyámua' jimi tyí'sejre'ej.
33 Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ nyeɨichej, a'ɨ́j pu jitze tyí'mua'tzej íiyan tɨ tyí'sejre' ɨ cháanacaj japua, ajta je'ej tɨ ye'ej tyámua' jimi tyi'tyúucha'ɨɨj ɨ ju'ɨ́ij, a'ɨ́j pu jɨn quee che' ɨ'rɨ́j tɨ néijmi'i jɨn jaatyáhuɨire'en ɨ tavástara'.
34 A'yaa pu'uj tána'aj, a'ɨ́jna ɨ íitɨ' tɨ quee che' víche' ajta ɨ tɨ íjmue'estɨ', a'yaa pu a'ɨ́ijma jitze tyúuxɨe've' je'ej maj ye'ej tya'rá'astijre'en ɨ tavástara', a'yaa pu ajta hua' jitze tyúuxɨe've' mej mij jɨ'réenya'aj huatyá'ɨtzeere'en ɨ Dios jimi, néijmi'i jɨme' ɨ jutyévɨj jitze, ajta ɨ ju júuricamej jɨme', ajta ɨ íitɨ' tɨ arí víche', a'ɨ́j pu jitze tyí'mua'tzej íiyan tɨ tyí'ma'can ɨ cháanacaj japua, ajta tɨ'ij tyámua' tyi'tyúucha'ɨɨj ɨ jucɨ́ɨn jimi.
35 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', canu nyej nyij tyajamuáa'ijmuj, sulu a'ɨ́j nu'uj jɨn tɨ'ij jamuaatyáhuɨire'en, ajta siaj sij tyámua' tyí'tyechajcaj, naa tyámua' setya'huɨ́ɨria'aj ɨ tavástara'.
36 Ajta tɨpua'aj séej a'yan tyé'miteeraste'ej tɨ arí xá'puɨ' tɨ huatyényeɨichej, ji'nye pu'rɨ́j a'yan tyéejcha'ɨɨj matɨ'ɨj pua'aj nyejnyeɨ'chacaa, ajta a'yan tyí'mua'ajcaj yee naa pu jéetze' tɨ huatyényeɨichej, che' a'yan huárɨnyij je'ej tɨ tyé'miteeraste', che' huatyényeɨichej, capu tyi'tɨ́j jɨn je'ej tyo'tyá'ɨtzeere'ej ɨ Dios jimi.
37 Ajta tɨpua'aj sɨ́ɨj a'yan tyámua' tyaaxá'puɨ'ɨntare'en ɨ jutzájta' tɨ'ij huóocha'ɨɨn, ajta quee ca'nyéjrɨj jɨn ja'ijtye' tɨ'ij huatyényeɨichej, a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j jéetze' pu tyámua' jimi atyojo'ré'nyesij.
38 A'ɨ́j pu jɨn, tɨpua'aj huatyényeɨichej a'ɨ́jcɨ jamuán ɨ maj merɨ́j néemi'ij a'yan tyaaxájtaca', xá'puɨ' pu rɨnyij, ajta tɨpua'aj quee huatyényeɨichej, jéetze' pu xá'puɨ' rɨnyij.
39 Ɨ íitɨ' tɨ víche', a'ɨ́j pu jitze ajtyáma'can ɨ jucɨ́ɨn tɨpua'aj ooj júurɨj ɨ cína'ra'an, ajta tɨpua'aj huámuɨ'nyij ɨ cína'ra'an, pu'rɨ́j ɨ'rɨ́j tɨ ajtáhua'aj juxɨé'vi'ra' jɨn huatyéviche'en a'tɨ́j tɨ ja'ráanajchi, a'ɨ́ɨ pu'uj juxɨe've' tɨ ɨ tyáatɨ' tavástara' jimi tyá'tzaahuatye'ej.
40 Ma'ajta tyij quee jéetze' naa tɨpua'aj quee che' vicha'aj. A'yaa pu nyéetzɨj tyiná'miteeraste', ajta ɨ júuricama'ra' ɨ Dios nye jitze pu ajta séejre'.

8

Ɨ cue'ráj ɨ maj tyu'támu'vejritaca' ɨ sáanturij jimi

1 A'ĩj nu nyijta ijíij tyajamuaaté'exaatye'ej ɨ cue'ráj ɨ maj tyí'mu'vejritacaa ɨ sáanturij jimi. A'yaa pu tyi'ja'yájna matiʼɨj tyí'xaj a'yan tɨjɨn: Néijmi'i tu jamua'reej ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme', ajta a'yan tyí'rɨnyacaa tɨ a'tĩj a'ĩjna jɨn ahuóotzaahuatye'en ɨ tɨ jéehua ma'úumua'rej, ajta tɨpua'aj mahuóoxɨe've'en jéetze' pu tyámua' tye'mej hua' jimi.

2 Tɨpua'aj a'tĩj a'yan tyóomua'ajcaj tɨ jéehua ma'úumua'rej, capu eexúj a'yan metyóomua'rej je'ej tɨ tyúuxɨe've' ɨ Dios jimi.

3 Na'ríij a'tĩj jitzán tyí'ca'nyej ɨ Dios juxié'vi'ra' jɨme', Dios pu ajta jitzán séejre' a'ĩjcɨ ɨ a'tĩj.

4 Ajta tɨpua'aj setyú'cua'nyij ɨ cue'ráj tɨ tyu'támu'vejrityi'huaca' ɨ sáanturij jimi, tyámua' tu tyá'mua'reej maj quee tyi'tĩj huɨ̃re' ɨ sáanturij íiyan ɨ cháanacaj japua, ajta sĩɨj na'aj ɨ Dios.

5 Tyij majta mue'tĩj séejre' ɨ tajapuá majta íiyan ɨ cháanacaj japua ɨ maj a'yan hua'tamuá'muaj yee dioosij, ji'nye a'yaa mu tyí'xaj maj mui'ij ɨ maj dioosij pué'een, majta mui'ij ɨ maj tyi'tĩj jɨn tyityatatyíj,

6 ajta tajimí, sĩɨj pu'uj Dios ɨ tyaj jajvástara', ɨ tɨ néijmi'i jimi tyu'taséjre, tyajta ityáj néijmi'i tu a'ĩjna jɨn séejre' tyej tyij tyámua' tyeetyátoonyij. Sĩɨj pu'uj ajta ɨ tavástara', a'ĩjna ɨ Jesús tɨ ajta Ciríistu' pué'een, néijmi'i pu a'ĩj jimi tyú'taavijhuaca', tyajta ityáj a'ĩj tu tyajta jitze eeráma'can.

7 Ajta camu néijmi'i jamua'ree ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme'. Séecan ɨ maj hua'na'miche'ej ɨ sáanturij, móoche' mu tyí'cua'caa ɨ cue'ráj a'yan metyi'mua'astɨj tɨjɨn tyu'támu'vejrityi'huaca' ɨ dioosij jimi, ajta ɨ maj jɨn ma'umuámua're' a'ĩj pu jɨn a'yan tyihuá'miteeraste' maj majta merĩj huo'tyánajchaca' ɨ sáanturij.

8 Ajta capu ɨ Dios a'ĩjna jɨn taaxié'vej je'ej tyaj tyi'tĩj tyí'cua'caa, ji'nye catu jéetze' tyámua' rɨnyij tɨpua'aj tyetyí'cua'care'en, catu tyajta je'ej pua'aj rɨnyij tɨpua'aj tyequée tyi'tĩj cua'care'en.

9 Tyámua' xu'uj siaj sij quee je'ej pua'aj jáa'uurej séej ɨ a'tĩj tɨquee jéehua tyá'tzaahuatye'.

10 Ji'nye tɨpua'aj muáaj, mu paj tyámua' tyá'mua'reej, a'áa petyaja'cua'caj jo'maj huaja'na'michej ɨ sáanturij, ajta je'en a'tĩj tɨquee eexúj jéehua tyá'tzaahuatye' muaaséj, ca'nyíjra'aj paj jaatá'sij a'ĩjcɨ ɨ a'tĩj tɨ'ij ajta a'ĩɨn tyú'cua'nyij ɨ cue'ráj ɨ maj tyu'támu'vejritaca' ɨ sáanturij jimi.

11 A'yaa pej pij muáaj, ɨ paj tyámua' tyá'mua'reej je'ej tɨ tyí'een ɨ Dios jimi, a'yaa paj ja'uurej tɨ'ij jó'vetyij a'ĩjna a'ihuára' tɨquee jéehua tyá'tzaahuatye', a'ĩjcɨ ɨ tɨ ajta jitzán ma'can huamuí' ɨ Cɨríistu'.

12 Tɨpua'aj serĩj ootyá'ɨtzeere'en a'ĩɨjma jimi ɨ ju'ihuáamua' ɨ maj quee jéehua tyá'tzaahuatye', mua'aj xu siajta a'ĩjcɨ jɨn ootyá'ɨtzeere'ej ɨ Cɨríistu' jimi.

13 A'ĩj pu jɨn, tɨpua'aj nye'ihuáara' jó'vetyij a'ĩjna jɨme' je'ej nyej nyáaj tyí'cua', canu a'náj jacua'nyij a'ĩjcɨ ɨ cue'ráj, nyej nyij quee ca'nyíjra'aj jaatá'an tɨ a'yan huárɨnyij a'ĩjcɨ ɨ tɨ jɨn jó'vetyij.

9

Je'ej tɨ tyu'tóocɨ'puaj a'ĩjna ɨ tɨ huata'ĩjtyi'rej

1 Caxu mua'aj a'yan tyu'taxájtaj yee capu a'yan tyi'ja'yájna nyej nyaxáahuaj majo'cha'can, nyej nyajta sĩɨj a'ĩɨn pué'een ɨ Dios tɨ uyo'ta'ítyaca' nyej nyij jitzán ma'can tyu'taxáj, ji'nye nyáaj nu jaaséej a'ĩjcɨ ɨ Jesús ɨ tavástara', siajta mua'aj xu a'ĩɨn pué'een ɨ nyaj jɨme' tyí'muarɨe' ɨ tavástara' jimi.

2 Tyij nyequee séecan jimi quee a'ĩɨn pué'een ɨ Dios tɨ uyo'ta'ítyaca', ja'mua jimi nu xaa a'ĩɨn pué'een, ji'nye mua'aj xu a'ĩɨn pué'een ɨ siaj jimi séejre' ɨ tavástara', a'ĩj pu jɨn ámiteere' nyej nyáaj a'ĩɨn pué'een ɨ Dios tɨ uyo'ta'ítyaca'.

3 A'íi pu a'ĩɨn pué'een ɨ nyaj huo'ria'hua'xijre'ej a'ĩɨjma ɨ maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj.

4 Néijmi'i tu jɨn huatátacɨ'puaj tyej tyij tyú'cua'nyij, tyajta huaye'en,

5 ajta tyaj séej tyévi'tɨnye'en tɨ ajta tyá'tzaahuatye', matiʼɨj ɨ séecan ɨ Dios tɨ huo'ta'ítyaca', majta ɨ ta'ihuáamua' ɨ tavástara' jimi, ajta a'ĩjna ɨ Pedro.

6 ¿Nyiquij ɨ Bernabé, nyajta nyáaj a'ĩɨn tyapué'een ɨ tɨquee a'yan tyúuxɨe've' tyaj tyu'muárɨe'en?

7 ¿A'tanyíj tyí'huɨ̃re' xantáaru' jɨme' ajta je'en jusĩɨj tyúunajchitye'? ¿A'tanyíj quee jacua'nyij ɨ táque'ra' ɨ tɨ jáahuii? ¿A'tanyíj quee juquéi'sij ɨ hua' léechij ɨ tɨ huá'sɨ̃re' ɨ ya'muáatyee?

8 Caxu a'yan tyityóomua'ajcaj yee jujɨ́ɨmua'aj mu'uj ɨ tyétyacaa je'ej tyéejtyoj, sulu
a'yaa pu ajta tyo'yú'xaca' a'ɨ́jna ɨ Moisés.
9 A'yaa pu tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze ɨ maj jɨn tyí'ijta tɨjɨn: "Capáj ja'ancánaamuan
ɨ púuyej tɨ atayi'cáaj jayuhuaj ɨ tyeríicuj." Ajta capu a'yan huatóomua'aj maj jitzán
juxɨe've' ɨ Dios a'ɨ́ɨmaj ɨ púuyesij,
10 sulu ityáj tu jitzán juxɨe've'. Ji'nye ityájma pu jitze ma'can ooyú'si'huaca' ɨ nyúucarij
ɨ maj jɨn tyí'ijta, a'ɨ́jna ɨ tɨ tasa'huacaa ajta ɨ tɨ tyí'tza'nacaa a'yaa mu rɨcɨj mejchó'va'aj
tɨ tyi'tɨ́j huo'cɨ'tyij ɨ tɨ huácɨɨriaca'.
11 A'yaa pu'ij, tɨpua'aj ityáj tyerɨ́j jaahuástej ja'mua jimi a'ɨ́jna ɨ tɨ Dios jimi já'ma'can,
capu je'ej metyejé'tyi'tɨj tyaj je'cácaa jamuaatáhuaviij ɨ tyaj jɨn huatyátahuɨɨre'en ɨ́iyan
ɨ cháanacaj japua.
12 Tɨpua'aj séecan a'yan marɨjcaj ja'mua jimi, jéetze' tutyij ityáj a'ɨ́jna jɨn hu-
atátacɨ'puaj.
Tyajta ityáj, catu a'yan rɨcɨj, sulu néijmi'i tu jɨn tyé'viicue' tyej tyij quee
tye'entyiú'una'an ɨ nyúucaria'ra' jitze ɨ Cɨríistu'.
13 Xu'rɨ́j mua'aj jamua'reej je'ej maj rɨcɨj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyí'huɨɨre' ɨ tyeyúuj tzajta', a'ɨ́ɨ
mu tyí'cua'caa a'ɨ́jna ɨ maj séecan tyo'tyáato'raj. Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'áa tyí'huɨɨre'
jo'maj tyajá'mu'vejritacaa, a'ɨ́ɨ mu majta jacua'caa ɨ maj tyu'támu'vejritaca'.
14 A'yaa pu'uj tána'aj tavástara' pu a'yan tyu'ta'ɨ́jtaca' tɨ a'yan tye'tyévijtye' maj a'ɨ́jna
jɨn huatyóohuɨɨre'en ɨ maj huá'ixaatye' ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios.
15 Nyajta nyáaj, canu a'náj a'ɨ́j jɨn huatyényahuɨɨrej, canu nyajta a'ɨ́j jɨn
tyajá'muayu'se'ej siaj sij mua'aj tyi'tɨ́j naata'an. Jéetze' pu na'ráanajchij nyaj
huámuɨ'nyij quee nyaj a'yan huárɨnyij. Capu a'tɨ́j náa'arɨ'raj a'ɨ́jna ɨ nyaj jɨn
nyetyamua've'.
16 Capu a'yan tyinyatá'caa nyej nyij a'ɨ́j jɨn á'nyatzaahuatya'aj, ji'nye Dios pu a'ɨ́jna jɨn
a'yan tyinaatajé tɨ puéjtzij naatá'sij tɨpua'aj nyequee huo'té'exaatye'en.
17 A'ɨ́j pu jɨn, tɨpua'aj nyaxɨe'vi'ra' jɨn nyetyihuo'té'exaatye'nyijche',
naatanyacɨ'puáacaj nu nyej nyij tyi'tɨ́j ancuriáan, ajta tɨ a'yan tyinaacɨ́'ɨj, a'ɨ́j nu
jɨn a'yan rɨcɨj, ji'nye Dios pu a'yan tyinaata'íj.
18 Ajta a'yájna, a'ɨ́jna ɨ tɨ nyéetzij nyacɨ'tyij a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ naa nya'asej nyaj
quee hua'jɨ́ive'ej nyetyihuá'ixaatye', ajta nyej quee a'ɨ́jna jɨn huatyényahuɨɨre'en ɨ nyaj
jɨn antyínyamua'ree.
19 Tyij ajta quee a'tɨ́j tyí'nye'ijtye', nyáaj nu nyerɨ́j tyámua' huányaruuj mej mij néijmi'i
tyinaata'íjtye'en, ajta nyej nyij ɨ Cɨríistu' jitze ma'can jéetze' huo'mué'tɨn ɨ tyeítyee.
20 A'ɨ́ɨmaj jimi ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa nu huányaruuj matɨ'ɨj ɨ maj
Israel jitze ajtyáma'can, nyej nyij huo'mué'tɨn ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa nu
huányaruuj tɨ'ɨj a'tɨ́j tɨ ja'astej ɨ nyúucarij ɨ maj jɨn tyí'ijta, nyej nyij huo'mué'tɨn a'ɨ́ɨjma
ɨ maj já'astijre' ɨ nyúucarij ɨ maj jɨn tyí'ijta, tyij ajta quee nyéetzij tyí'nye'ijtye' a'ɨ́jna ɨ
nyúucarij.
21 Ajta a'yájna, nyata'aj huo'mué'tɨn a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee já'astijre' ɨ nyúucarij ɨ maj jɨn
tyí'ijta, a'yaa nu nyajta huányaruuj matɨ'ɨj a'ɨ́ɨmaj, nyajta nyáaj, nyáaj nu séej nyúucarij
ará'astej ɨ Dios jimi, ji'nye a'ɨ́ɨ pu tyí'nye'ijtye' ɨ nyúucarij ɨ tɨ jɨn ɨ Cɨríistu' tyí'ijta.
22 Nyatɨ'ɨjta a'ɨ́ɨjma jamuán ajo'tyávaacaj ɨ maj quee ɨ'rɨ́j tyá'tzaahuatye', a'yaa nu
nyajta huányaruuj matɨ'ɨj a'ɨ́ɨmaj, nyej nyij huo'mué'tɨn a'ɨ́ɨjma. Néijmi'caa jimi nu a'yan
huányaruuj nyej nyij séecan huamué'tɨn.
23 Néijmi'i nu jɨn a'yan rɨcɨj a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ nyúucarij ɨ nyaj huá'ixaatye' ɨ tɨ jɨn Dios
hui'rátoonyij, ta'aj ij ajta náacɨ'tyij ɨ tɨ jɨn ɨ Dios tyámua' tyihuo'tá'sij a'ɨ́ɨjma ɨ maj
já'astijre' ɨ nyúucarij.
24 Xu'rɨ́j jamua'reej tɨpua'aj jo'maj ja'hua'chacaa, néijmi'i mu huatyáhuaachij, ma' ajta
sɨ́ɨj pu'uj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ tyí'mue'tɨn. Siata'aj a'yan cha'taj siana'aj huárɨnyij siata'aj sij
tyi'tɨ́j huamué'tɨn ɨ Dios jimi.
25 Ɨ maj tyámua' ju'uurej mej mij huáhuajca, tyámua' mu tyúucha'ɨj. A'yaa mu rɨcɨj
mata'aj mij cúruun ancuraɨ'ɨn tɨquee á'tɨjtɨ', tyajta ityáj, a'yaa tu rɨcɨj tyej tyij cúruun
ancuraɨ'ɨn tɨ naa huasé'rihua'aj ja'mej jusén jɨme'.
26 A'ɨ́j nu jɨn nyáaj, canu cha' nyana'aj tɨe'chacaa, canu nyajta cha' nyana'aj tyi'tató'xaj
ɨ áacaj tzajta',
27 sulu a'yaa nu tyí'nye'ijtye', tɨ'ɨj na'rá'astijre'en ɨ nyaj jatyáhue'ra', ta'aj ij ajta quee
Dios naaré'ityej nyatɨ'ɨj nyerɨ́j huo'ixáatya'aj ɨ séecan.

10

Maj quee jana'miche'en ɨ tɨquee Dios pué'een

1 Nye'ihuáamua', canu a'yan tyá'xɨe've' siaj yó'hua'nan tɨ ɨ jéetɨrij aja'cáava'aj huo'vi'tɨsime'ej ɨ tahuásimua'cɨ'ɨj, majta je'en néijmi'i jájritze' antacíj.
2 A'yaa mu a'íɨmaj néijmi'i mu huámuɨ'vijhuaca' a'íjna jamuán ɨ Moisés tɨ'ɨj ooj aja'cáva'ca'aj ɨ jéetɨrij, ajta matɨ'ɨj antacíj ɨ jájritze'.
3 A'yaa mu'uj támana'aj néijmi'i tyáacua a'íjna ɨ cue'ráj tɨ ɨ Dios jimi jo'vé'mej,
4 majta néijmi'i a'íjcɨ juqué'ij ɨ jájtyij tɨ ajta ɨ Dios jimi jo'vé'mej. Ji'nye a'íj mu jitze hua'íj ɨ tyetyéj tɨ hua' jamuán huama'ca'aj, ajta a'íjna ɨ tyetyéj, a'íɨ pu a'íɨn pué'eenye'ej ɨ Cɨríistu'.
5 Majta a'íɨmaj, mue'tíj mu quee tyaatatyójtzi'rej ɨ Dios, a'íj pu jɨn Dios hua'antyipua'rij a'ájna jo'tɨj quee já'tyi'tɨj.
6 Néijmi'i pu a'yan tyu'ríj tɨ'ij ityájma tyitáamua'tyej, tyej tyij quee a'yan a'íjcɨ jitze tyityaaju'un ɨ tɨ je'ej pua'aj een, matɨ'ɨj a'íɨmaj huaríj.
7 A'íj pu jɨn, caxu mua'aj hua'najchej ɨ sáanturij, matɨ'ɨj séecan a'íɨmaj huaríj, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' tɨjɨn: "A'íɨmaj mu tyeítyee oorá'saca' mej mij tyú'cua'nyij, majta huaye'en, matɨ'ɨj támij ájhuiixɨj mej mij huótyamua've'en."
8 Tyiche' quee a'yan tyí'xana'cɨre'ej matɨ'ɨj séecan a'íɨmaj huaríj, majta je'en huácuij séej xɨcáj a'chu seityéj japuan huéeicaj ví'ra'aj ɨ tyeítyee.
9 Tyiche' tyajta quee tyi'tíj ja'ihuo'raj ɨ tavástara' Cɨríistu', matɨ'ɨj séecan a'íɨmaj huaríj, ɨ maj huá'cuii matɨ'ɨj cú'cu'see huo'tyéeche'xɨj.
10 Siajta quee je'ej siana'aj tyí'tyenyuuca'an ɨ Dios jimi, matɨ'ɨj séecan a'íɨmaj huaríj, aj pu'ij a'íjna ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨire' ɨ Dios jimi ɨ tɨ a'íjna jɨn antyúumua'reej tɨ hua'antyipuá'ritye'en ɨ tyeítyee, a'íɨ pu'ij hua'antyipua'rij a'íɨjma.
11 A'yaa pu tyihuó'ruuj ɨ tahuásimua'cɨ'ɨj tɨ'ij ityájma tyitáamua'tyej, ajta je'en a'íj jɨn ooyú'si'huaca' tɨ'ij tyámua' táa'uuren, ji'nye pu'ríj atyojo'ré'nyesij tɨ'ɨj jitzán néijmi'i tye'entyipuá'rij.
12 A'íj pu jɨn, a'íjna ɨ tɨ a'yan tyóotzaahuatye' tɨquee tyi'tíj jɨn á'ɨtzeere', che' tyámua' tyu'mé'en tɨ'ij quee tyi'tíj jɨn atyá'ɨtze'rihua'an.
13 Caxu seexúj mua'aj tyi'tíj jɨn óoviicue'rej tɨ huápuɨ'ɨj tyési'. Ajta ja'mua jimi ɨ'ríj siaj ɨ Dios jimi tyú'ca'nyej, ji'nye capu tyu'tá'sij tɨ tyi'tíj ca'nyíjra'aj jamuaata'an siaj sij quee che' tyo'táviicue'. Sulu a'yaa pu'uj, tɨ'ɨj tyi'tíj je'ej já'mua'uurej, Dios pu ajta jamuaatá'sij je'ej siaj ye'ej huárɨnyij siaj sij tyo'táviicue'.
14 A'íj pu jɨn, nye'ihuáamua', mu nyaj já'muaxɨe've', caxu hua'najchej ɨ sáanturij.
15 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tɨ'ɨj tyeítyee maj tyámua' tyojó'itej, siata'aj jujíɨmua'aj jaaxá'puɨ'ɨntare'en tɨpua'aj xá'puɨ' nyetyi'xajta na'ríij nyequee.
16 Tyatɨ'ɨjtá ja'antyiye'en ɨ váasuj jitze tyej tyij tyaatatyójtzi're'en ɨ Dios, a'yaa pu huatóomua'aj tyaj néijmi'i ajtyú'uuvej ɨ xúuria'ra' jitze ɨ Cɨríistu'. Ajta ɨ páan ɨ tyaj jaatyatáaraxɨ'ɨn tyajta jacua'nyij, a'íj tu tyajta jɨn ajtyú'uuvej ɨ tyévira' jitze ɨ Cɨríistu'.
17 Tyij tyajta muɨ'ij, néijmi'i tu séej tyana'aj ɨ páan huariátataare'ej, ji'nye néijmi'i tu séej tyana'aj jitze ajtyáma'can.
18 Cásɨ', siahuo'séj a'íɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íɨmaj mu tyí'cua'caa ɨ maj tyu'támu'vejritaca', a'íɨ mu majta tyí'huɨire' a'ájna jo'maj tyajá'mu'vejritacaa.
19 Canu a'íj jɨn a'yan tyí'xaj yee tyi'tíj mu jɨn je'ej tyúuxɨe've' ɨ sáanturij, capu ajta jéetze' tyí'huɨire' ɨ cue'ráj tɨ tyu'támu'vejrityi'huaca' ɨ sáanturij jimi.
20 A'yaa pu huatóomua'aj ɨ nyaj tyajá'mua'ixaatye' tɨjɨn matɨ'ɨjta a'íɨmaj tyu'támu'vejritaj ɨ maj quee tyá'tzaahuatye', a'íj mu tyí'mu'vejritye' ɨ tyiyáaru', camu ɨ Dios, nyajta nyáaj canu jaxɨe've' siaj tyi'tíj jɨn huá'huɨiria'aj ɨ tyiyáaru'uj.
21 Capu ɨ'ríj siaj ya'caj ɨ váasuj jitze siatɨ'ɨjtá tyé'tyojtzi're'ej ɨ tavástara', tɨpua'aj siajta siooj a'íj jitze ya'caa ɨ váasuj ɨ maj jɨn jana'michej ɨ tyiyáaru', capu ajta ɨ'ríj siaj japuan tyí'cua'caj ɨ méesaj ɨ maj japuan jo'támua'reej ɨ tavástara', tɨpua'aj siajta siooj a'íjna jitze tyí'cua'ajcaj ɨ méesaj ɨ maj japuan huá'na'michej ɨ tyiyáaru'uj.
22 ¿Ca' a'yan tyetyá'xɨe've' tɨ tyinyú'caj ɨ tavástara'? ¿Nyiquij ityáj jéetze' tu'huácaca'nye' quee a'íjna?

Tyaj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ɨɨj ɨ taxa'aj tyévij

23 A'yaa mu tyí'xaj tɨjɨn: A'tíj tɨna'aj pu ɨ'riitye' tɨ'ij a'yan huárɨnyij je'ej tɨ tyá'xɨe've'. A'yaa pu tyi'ja'yájna, ajta capu néijmi'i tyi'tyáhuɨ'rii. Jee xaa nyu'uj, a'tíj tɨna'aj pu ɨ'riitye' tɨ'ij a'yan huárɨnyij je'ej tɨ tyá'xɨe've', ajta capu néijmi'caa jimi tyámua' tyí'rɨnyacaa.
24 Tyiche' quee jahuoocaj tɨ'ij tyámua' tyí'eenye' tajimí, sulu tyiche' jáahuoonyij tɨ'ij tyámua' tyá'ra'nyij séecan jimi.
25 Siata'aj néijmi'i tyú'cua'nyij ɨ tɨ tyí'xoo jo'maj hue'ra'aj já'toj, caxu tyí'ihuo'oj yee tɨpua'aj je'ej pua'aj táa'uurej tatzájta',

26 ji'nye tavástara' pu ja'a'rij ɨ chuéj ɨ tyaj japuan yan huacháatɨmee, a'ɨ́ɨ pu ajta tyía'rij tɨ'ɨj na'aj iiye'ej tɨ tyí'sejre'.
27 Tɨpua'aj sɨ́ɨj tɨquee tyá'tzaahuatye' jamuaatá'inyen siaj jamuán tyú'cua'nyij, siajta mua'aj jo'cɨɨnyicuj, siata'aj néijmi'i tyú'cua'nyij ɨ tɨ a'áan tyeje'tyá'sij ja'mua jimi, caxu tyí'ihuo'oj siana'aj yee nyiquee tyú'je'hua'aj.
28 Ajta tɨpua'aj a'tɨ́j a'yan tyajamuaté'exaatye' yee a'ɨ́jna ɨ hue'ra'aj huatámu'vejrityi'huaca', caxu sij jacua'caj, a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ a'tɨ́j tɨ a'yan tyaataxájtaca' ajta pej pij quee je'ej tyá'mua'ajcaj.
29 A'ɨ́j nu tyáxajta je'ej tɨ tyí'mua'tzej ɨ sɨ́ɨj, canu je'ej siaj mua'aj tyí'mua'tzej.
Canu nyáaj tyu'tá'sij tɨ a'tɨ́j tyina'antyí'uunyi'raj, a'ɨ́jcɨ jɨme' je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tyí'mua'tzej.
30 Tɨpua'aj nyetye'tyójtzi'ria'aj ɨ Dios nyatɨ'ɨjta tyí'cua'caj, canu tyu'tá'sij tɨ a'tɨ́j je'ej pua'aj tyí'nyaxajta a'ɨ́jcɨ jɨme' nyej tyé'tyojtzi're' ɨ Dios.
31 A'yaa pu'uj tána'aj, tɨpua'aj setyí'cua'ajca na'ríij seya'caj, nusu tyi'tɨ́j siaj je'ej uuriaj, siata'aj néijmi'i jɨn tyé'tyojtzi're'ej ɨ Dios.
32 Caxu a'tɨ́j je'ej pua'aj tyí'iteeraj, caxu siajta a'ɨ́ɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, nusu ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can, na'ríij a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyá'tzaahuatye' ɨ Dios jimi.
33 Ajta nyaj jɨme' nyetyí'tyese' nyaj tyámua' tyihuo'tyáhuɨ̈re'en néijmi'caa, nyej quee jahuoo tɨ'ij nyéetzij náahuɨ̈re'en, sulu ta'aj ij séecan huáhuɨ̈re'en, mej mij tyámua' tyityeetyá'ɨtzeere'en ɨ Dios jimi.

11

1 Siata'aj mua'aj a'yan cha'taj siana'aj huárɨnyij nyatɨ'ɨj nyáaj, a'yájna nyatɨ'ɨj nyáaj ɨ Cɨríistu' jimi tyu'méj.

Je'ej maj ye'ej huárɨnyij ɨ úucaa ɨ tyeyúuj tzajta'

2 Nyetyaja'muatyojtzi're', ji'nye a'náj tɨna'aj xu na'tamuá're'rii, siajta a'yan rɨcɨj je'ej nyaj tyajamuaamuá'tyej.
3 Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyá'xɨe've' siaj yó'itej xá'ra'nyij tɨ ɨ Cɨríistu' antyúumua'reej a'ɨ́ɨmaj jimi ɨ tyétyacaa, tɨ'ɨj ajta ɨ tyáatɨ' tye'entyúumua'ree ɨ ju'ɨ́ɨj jimi, yaa tɨ'ɨj ajta ɨ Dios tye'entyúumua'ree ɨ Cɨríistu' jimi.
4 Tɨpua'aj tyáatɨ' utyamúucu'tzij huatyénɨyuunyij nusu tyihuá'ixaatye'ej, a'ɨ́ɨ pu jaatyáxaahuataj a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ jimi antyúumua'reej.
5 Ajta tɨpua'aj íitɨ' antyimua'vi'ij huatyénɨyuunyij, nusu antyimua'vi'ij tyí'xajtaj ɨ Dios jitze ma'can, a'ɨ́ɨ pu ajta jaatyáxaahuataj a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ jimi antyúumua'reej. A'yaa pu cha'tána'aj tyú'tyevi'raste' tɨ íitɨ' cóoyej.
6 Ji'nye tɨpua'aj íitɨ' quee ahuóonaj ɨ jumu'új jitze, jéetze' pu tɨ ahuósisaaxɨ'ɨn. Na'ríij ɨ íitɨ' a'yan tyé'miteeraste'ej tɨ tyú'tyevi'raste' tɨ cóoyej na'ríij tɨ ahuósisaaxɨ'ɨn, che' ahuóonaj ɨ jumu'új jitze.
7 Capu xá'puɨ' tɨ tyáatɨ' ahuóonamuan, ji'nye a'ɨ́ɨ pu a'yan een tɨ'ɨj ɨ Dios, a'ɨ́j pu'ij ajta jitze séejre' je'ej tɨ een ɨ Dios. Ajta ɨ íitɨ' jimi pu séejre' je'en tɨ een ɨ tyáatɨ',
8 ji'nye a'ɨ́jna ɨ tyáatɨ', capu a'ɨ́jna jitze huatyátaavijhuaca' ɨ íitɨ', sulu ɨ íitɨ' pu a'ɨ́jna jitze huatyátaavijhuaca' ɨ tyáatɨ'.
9 Capu ɨ tyáatɨ' a'ɨ́j jɨn huatyátaavijhuaca' tɨ'ij jaatáhuɨ̈re'en ɨ íitaj, sulu ɨ íitɨ' pu a'ɨ́j jɨn huatyátaavijhuaca' tɨ'ij jaatáhuɨ̈re'en ɨ tyáataj.
10 A'ɨ́j pu jɨn a'yan tyúuxɨe've' tɨ ɨ íitɨ' ahuóonaj ɨ jumu'új jitze, tɨ'ij ámiteeria'aj tɨjɨn já'astijre' a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ tyé'ijtye', ajta tɨ'ij quee je'ej pua'aj séjre'ej a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj tajapuá tyí'huɨ̈re'.
11 Ajta a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj tyá'tzaahuatye', camu jujɨ́ɨmua'aj séejre' ɨ úucaa, camu majta jujɨ́ɨmua'aj séejre' ɨ tyétyacaa.
12 A'yaa pu tyi'ja'yájna tɨ ɨ íitɨ' a'ɨ́j jitze huatyátaavijhuaca' ɨ tyáataj, a'yaa pu ajta tyi'ja'yájna tɨ ɨ tyáatɨ' a'ɨ́jcɨ jitze eeráanyej ɨ íitɨ', majta néijmi'i mu ɨ Dios jimi je'ráma'can.
13 Siata'aj jujɨ́ɨmua'aj jaaxá'puɨ'ɨntare'en tɨpua'aj a'yan tya'ránajchij tɨ ɨ íitɨ' antyimua'vi'ij huatyénɨyuunyij ɨ Dios jimi.
14 A'yaa tu tyá'mua'reej tɨ tyévi'si' huasé'rin tɨpua'aj ɨ tyáatɨ' cáatɨ'rej,
15 ajta tɨpua'aj ɨ íitɨ' cáatɨ'rej, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ jɨn ámiteere' tɨ já'astijre' ɨ Dios, ji'nye a'yaa pu ɨ cɨpuáj tyu'tyátuiihuaca' ɨ íitaj jimi tɨ'ij ja'vá'naj ɨ mu'úura' jitze.
16 Tɨpua'aj a'tɨ́j jaxɨe'va'aj tɨ a'ɨ́j tyámua' tyu'taxáj, a'yaa pu tyúuxɨe've' tɨ jáamua'reej tyej quee ityáj majta quee a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jusɨ'rii ɨ Dios jimi, seequéj tyityetyúucha'ɨj.

Je'ej maj rɨcɨj ɨ maj jusɨ̈re'

17 Ajta ijíij nyej nyijta jamuaaté'exaatye'sij, canu che' tyajamuaatatyójtzi're'ej, ji'nye
a'yaa pu cuxáa je'ej pua'aj já'mua'uurej siatɨ'ɨjtá jusɨ̈ria'aj quee ɨ'ríj siaj tyámua'
huárɨnyij.
18 Anaquéecan jɨme', a'yaa mu tyináa'ixaaj tɨjɨn siatɨ'ɨjtá jusɨ̈ria'aj, je'ej xu pua'aj
ja'huoomua'raaj xá'cɨ'ɨj, nyajta a'yan tyí'mua'tzej tɨ je'cáj a'yan tyi'jɨ'ré'can jɨme'.
19 A'yaa pu tyi'jɨ'ré'can jɨme' tɨ a'yan tyúuxɨe've' tɨ a'yan tyá'ra'nyij, ta'aj ij
ootámiteere'en a'tyán maj jɨ'ré'can jɨme' tyá'tzaahuatye'.
20 Mua'aj xu siajta a'yan rɨcɨj, siatɨ'ɨjtá aja'tyúusɨ̈re'en, caxu a'ɨ́jna jɨn tyí'cua'nyij ɨ siaj
jɨn jo'támua'reej tɨ tavástara' tajapuá huatanyúj.
21 Ji'nye siatɨ'ɨjtá tyí'cua'caj, je'cáj xu anaquéej tyí'ijcue'sij, meentyij séecan móoj
tajcuj, majta séecan huatyáta'ruj.
22 ¿Nyij sequée ma'ja'chej siaj a'áa tyojó'cua'nyij, siajta huaye'en? ¿Ji'nye siaj sij
hua'tyáxa'huataj ɨ maj jusɨ'rii ɨ Dios jimi, siajta hua'tyevi'ra'astaj ɨ mej quee tyi'tɨ́j
tyícha'ɨj? ¿Ji'nye nyetyajamuaate'xaatye'sij? ¿Nyiquij nyetyajamuaatatyójtzi're'ej?
Canu xaa nyu'uj a'ɨ́jcɨ jɨme'.

Ɨ maj jɨn jo'támua'reej ɨ tavástara'
(Mt. 26:26-29; Mr. 14:22-25; Lc. 22:14-20)
23 Ji'nye nyáaj nu a'ɨ́jcɨ ancuriáa' ɨ tavástara' tɨ a'yan jaatyájtoo, a'ɨ́j nu nyij nyajta
nyáaj ja'mua jimi huatyájto, a'ájna ɨmuáj tíca'rij tzajta' tɨ'ɨj avíitzij jɨn huatátuiiri'huaca'
ɨ tavástara' Jesús, a'ɨ́ɨ pu jatyɨ'puj ɨ páan,
24 ajta tɨ'ɨj tyaatatyóotzi'ria'aj ɨ Dios, aj pu'ij jaatyátaaraxɨj, ajta a'yan tyihuo'té'exaaj
tɨjɨn: "A'íi pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ nyaj jatyáhue'ra' ɨ nyaj jɨn ja'mua japua huatányuusij.
A'yaa xu huárɨnyij siaj sij a'ɨ́jna jɨn no'támua'reej."
25 Matɨ'ɨj tyu'cuá'aj, aj pu'ij ja'ajriáj ɨ váasuj, ajta a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn: "A'ɨ́jna
ɨ váasuj tzajta' tu'huájmuaa, a'íi pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ nyúucarij tɨ jájcuaj ɨ tɨ jɨn Dios
tyajamua'táratziiri' a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ nyaxúure' nyaj je'ráxɨre'sij." Ajta siatɨ'ɨjtá a'yan rɨjcaj
a'ɨ́j xu jɨn no'támua'reej.
26 A'ɨ́j pu jɨn, 'asta na'aj quee uvé'nyej ɨ tavástara', mua'aj xu a'yan tyi-
huo'té'exaatye'en je'ej tɨ huatóomua'aj tɨ a'ɨ́ɨn tavástara' huamuɨ́', siatɨ'ɨjtá jáacua'nyij
a'ɨ́jna ɨ páan, siajta huaye'en a'ɨ́jcɨ jitze ɨ váasuj.

Je'ej maj ye'ej tyú'cua'nyij ɨ maj jɨn jo'támua'reej ɨ tavástara'
27 A'yaa pu'ij, a'tɨ́j tɨna'aj tɨ jáacua'nyij a'ɨ́jcɨ ɨ páan, nusu huaye'en a'ɨ́jcɨ jitze ɨ váasuj
je'ej tɨquee tyi'tyéevijtɨj, a'yaa pu jitzán tyo'ojpuá'rij tɨ jaatyáxaahuataca' ɨ tyévira' ajta
xúuria'ra' ɨ tavástara'.
28 A'ɨ́j pu jɨn, siatɨ'ɨj quee xu tyí'cua'caj siajta quee xu ya'caj ɨ váasuj jitze, mí'een
tyámua' setyityahuoséeraj ɨ jutzájta'.
29 Ji'nye tɨpua'aj setyú'cua'nyij siajta huaye'en sequée jamua'réerej tɨ a'ɨ́ɨn pué'een ɨ
tyévira' ɨ tavástara', jujɨ́mua'aj xu puéjtzij huatóoa'sij siatɨ'ɨjtá tyí'cua'caj siajta ya'caj.
30 A'ɨ́j mu jɨn mue'tɨ́j tyí'cucui', ajta quee che' huá'ca'nyisti', majta séecan merɨ́j
huácuij.
31 Tɨpua'aj tyámua' tyetyityahuátasejrajnyiiche' tajɨ́mua'aj, capu puéjtzij
taatá'nyijche' ɨ tavástara'.
32 Ajta tɨpua'aj ɨ tavástara' puéjtzij taatá'an, a'ɨ́j pu jɨn tyata'aj tyij jáarɨ'rej tyej tyij
quee néijmi'i antyipua'rej hua' jamuán ɨ maj a'yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua.
33 A'ɨ́j xu jɨn nye'ihuáamua', siatɨ'ɨjtá jusɨ̈ria'aj siaj sij tyú'cua'nyij, siahuóocho've'ej
sɨ́ɨj ajta sɨ́ɨj siaj sij néijmi'i tyú'cua'nyij.
34 Ajta tɨpua'aj sɨ́ɨj í'cuataj, che' juchéj tyojó'cua'nyij, ta'aj ij quee Dios puéjtzij
jamuaata'an siatɨ'ɨjtá jusɨ̈ria'aj. Ajta ɨ séecan jɨme' ɨ tɨ tyá'ɨtzeere', nyáaj nu tyámua'
tyí'uurej nyatɨ'ɨj a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi.

12

Ɨ tɨ jɨn tyihuo'ta'íj ɨ júuricama'ra' ɨ Dios
1 Nye'ihuáamua', nyáaxɨe've' siaj jáamua'reej je'ej tɨ een ɨ tɨ jɨn tyajamuaata'íj ɨ
júuricama'ra' ɨ Dios.
2 Mua'aj xu jamua'reej je'ej siaj tyeeyí'tɨhua'aj siatɨ'ɨj quee xu tya'tzáahuatya'caj,
a'ɨ́ɨjma xu jimi juca'nyajca'aj ɨ sáanturij ɨ maj quee atanyúuve'ejmee.
3 A'ɨ́j nu jɨn ijíij a'yan tyá'xɨe've' siaj jáamua'reej tɨquee je'ej tyíi'rij tɨ a'tɨ́j je'ej pua'aj
tyá'xajta ɨ Jesús, tɨpua'aj a'ɨ́j jitze aróoca'nyaj ɨ júuricama'ra' ɨ Dios. Capu ajta ɨ'ríj tɨ
a'yan tyu'taxáj yee: "Jesús pu tavástara' pué'een." Tɨpua'aj quee a'ɨ́jcɨ jitze aróoca'nyaj
ɨ júuricama'ra' ɨ Dios.

4 Capu sía̱j na'aj i̱ ti̱ ji̱n tyajamuaata'íj i̱ júuricama'ra' i̱ Dios, ma' ajta sía̱j na'aj i̱ júuricamej ti̱ tyu'ta'íjtaca'.
5 Mue'tía̱j pu tyí'sejre' je'ej siaj tyu'tyáhuiire'en i̱ Dios jimi, ajta sía̱j pu'uj i̱ tavástara' ti̱ a'yan tyu'ta'íjtaca'.
6 Mue'tía̱j pu ajta tyí'sejre' i̱ siaj ji̱n tyí'muari̱e', ajta sía̱j pu'uj i̱ Dios ti̱ néijmi'i ji̱n putyí'uurej hua' jimi néijmi'caa i̱ tyeítyee.
7 Dios pu tyihuo'ta'íjtye'sij séej ajta séej je'ej maj tyi'tía̱j tyu'yí'ti̱n, mej mij a'íjna ji̱n néijmi'caa huatyáhuiire'en.
8 A'íjna jitze pu ma'can i̱ júuricama'ra' i̱ Dios, séecan huatá' mej mij tyámua' tyiyo'itéej metyu'taxáj, ajtáhua'aj séecan, a'íi̱ pu'uj tána'aj i̱ júuricama'ra' i̱ Dios huo'ta' mej mij jéehua jaria'mua'reeriaj maj tyu'taxáj.
9 Séecan mu a'íjna ancuriáa'sij mej mij jéehua tyá'antzaahuatye'en, a'íjci̱ jitze ma'can i̱ júuricama'ra' i̱ Dios, majta séecan a'íj ancuriáa'sij mej mij jaayí'ti̱hua'an maj tyihuó'huaatye'en i̱ maj tyí'cucui'.
10 Séecan mu a'íjna ancuriáa'sij maj jaayí'ti̱hua'an mej tyi'tía̱j je'ej huá'uurej mej mij séecan tyámua' tyo'taséj, majta séecan mej mij tyihuo'té'exaatye'en i̱ Dios ti̱ jitze tyeje'ráma'can. Ajta i̱ séecan, Dios pu a'yan tyihuo'tá' mej mij jaayí'ti̱hua'an maj jáamua'reej tyi'tía̱j ti̱ júuricama'ra' pué'een, ajta séecan maj tyu'taxáj séej i̱ nyúucarij ji̱me' i̱ maj quee yó'itej, ajta séecan maj jaayí'ti̱hua'an maj jaataxáj je'ej ti̱ huatóomua'aj a'íjna i̱ sía̱j ti̱ jaataxájtaca'.
11 Néijmi'i i̱ maj a'yan tyeeyí'ti̱n, a'íi̱ pu jusía̱j ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i̱ júuricama'ra' i̱ Dios, a'íi̱ pu hua'tá'caa séej ajta séej je'ej ti̱ tya'ránajchaca'.
12 A'íjna i̱ tyévira' i̱ a'tía̱j, tyí'mui'ij i̱ ti̱ jitzán tyí'sejre', ajta sía̱j pu'uj pué'een i̱ tyévij. A'yaa pu cha'taj na'aj tyí'een i̱ Ci̱ríistu' jimi.
13 A'yaa pu'uj tána'aj, néijmi'i i̱ tyaj Israel jitze ajtyáma'can, majta i̱ maj séej chuéj japua já'ma'can, nusu i̱ maj ca'nyéjrij ji̱n tyí'muari̱e' na'ríij juxáahuaj maj mahuaci̱'i̱j, néijmi'i tu huái'huaca' tyej tyij séej tyana'aj jitze ajtyáma'cantaj a'íjna jitze ma'can i̱ júuricama'ra' i̱ Dios, ajta sía̱j na'aj i̱ júuricamej tajimí huatyátuiihuaca'.
14 Ajta capu sía̱j na'aj i̱ ti̱ jitzán tyí'sejre' i̱ tyévij, sulu tyí'mui'ij.
15 Ti̱pua'aj i̱ íi̱caj a'yan tyu'taxáj yee: Canu muáca'aj pué'een, canu nyij jitzán ajtyáma'can i̱ tyévij, capu a'íjna ji̱n quee che' jitzán ajtyama'cáantaj ja'mej.
16 Ajta ti̱pua'aj i̱ naxi̱éj a'yan tyu'taxáj yee: Ji'nye canu ji̱'síj pué'een, canu nyij jitzán ajtyáma'can i̱ tyévij, capu ajta a'íjna ji̱n quee che' jitzán ajtyáma'cantaj ja'mej.
17 Ti̱pua'aj néijmi'i i̱ tyévij ji̱'síj pué'eenye', capu je'ej tyíi̱'rij ti̱ iityánamuajra. Ajta ti̱pua'aj néijmi'i i̱ tyévij a'íi̱n pué'eenye' i̱ ti̱ ji̱n iityánamuaj, capu ij ajta je'ej tyíi̱'rij ti̱ tyúui̱'chuej.
18 Ajta i̱ Dios pu a'yan eenye'en tyu'tyájtoo i̱ tyévij jitze je'ej ti̱ a'íj tya'rá'najchaca'.
19 Ti̱pua'aj néijmi'i i̱ ti̱ jitzán tyí'sejre' sía̱j na'aj pué'eenye', capu maja'huá'tacajche' i̱ tyévij.
20 Ma' ajta a'yaa pu tyí'een, tyij ajta tyí'mui'ij i̱ tyévij ti̱ jitze tyí'sejre', sía̱j pu'uj i̱ tyévij pué'een.
21 Capu i̱'ríj ti̱ i̱ ji̱'síj a'yan tyaaté'exaatye'en i̱ muáca'aj yee: “Capáj nyej jitze juxi̱e've'”, capu ajta i̱'rij ti̱ i̱ mu'úura' a'yan tyaaté'exaatye'en i̱ íi̱caj yee: “Capáj nyej jitze juxi̱e've'.”
22 Sulu a'yaa pu tyí'een, i̱ ti̱ a'yan huasé'rin ti̱'i̱j i̱ ti̱ jéetze' quee juca'nyej i̱ tyévij jitze, a'íi̱ pu a'íi̱n tyi'pué'een i̱ ti̱ jéetze' tyúuxi̱e've',
23 ajta i̱ ti̱ tajitzé tyí'sejre' i̱ ti̱quee jéehua tyúuxi̱e've', a'íj tu jéetze' tyámua' tyi'tyéche'tyaa. Ajta i̱ ti̱ tyú'tyevi'raste' ti̱pua'aj séjre'ej jéjre'ci̱tze', a'íj tu tyajta jéetze' tyámua' tyi'tyéche'tyaa,
24 ajta i̱ séecan ti̱ jitzán séejre', catu tyámua' tye'tyéche'tyaa. Dios pu a'yan eenye' huatyájto i̱ tyévij ti̱'ij jéetze' tyámua' tyéecha'i̱in a'íjna i̱ ti̱quee jéehua jitzán juxi̱e've',
25 mej mij quee je'ej pua'aj eenye' i̱ maj tyévij jitze ajtyáma'can, sulu mej mij tyámua' tyityahuóocha'i̱in sía̱j ajta sía̱j.
26 Ti̱pua'aj sía̱j a'yan tya'ajpuéjtzij, néijmi'i mu a'yan cha'taj mana'aj tya'ajpuéetzij muá'ju'un, ajta ti̱pua'aj sía̱j tyámua' tyu'tyécha'i̱ihuaj, néijmi'i mu jamuán huatóotyamua've'sij.
27 A'yaa pu xaa nyu'uj tyí'een ja'mua jimi, mua'aj xu tyévira' pué'een i̱ Ci̱ríistu', néijmi'i xu jitzán ajtyáma'can sía̱j ajta sía̱j.
28 Dios pu a'yan tya'ránajchaca' maj jo'maj jóosi̱ire' i̱ tyeyúuj tzajta', a'yan tyí'tyesejre'ej anaquéecan ji̱me' i̱ maj huo'ta'ítyej mej mij huó'i̱xaatye'en i̱ nyúucaria'ra' i̱ Dios, majta je'en a'íi̱maj i̱ maj Dios jitze ma'can tyí'xaj, majta je'en i̱ maj tyihuó'mua'tyej, majta je'en i̱ maj jaayí'ti̱n i̱ maj ji̱n je'ej tyo'taséj i̱ tyeítyee, ajta séecan i̱ maj

tyihuó'huaatye'en ɨ maj tyí'cucui', nusu ɨ maj tyi'tɨ́j jɨn huo'tyáhuɨ̈re'en, majta ɨ maj jaria'mua'reej, na'ríij ɨ maj jaayí'tɨn maj séej nyúucarij jɨn tyu'taxáj.

29 Camu néijmi'i a'ɨ́ɨn pué'een ɨ maj mahuacɨ'ɨj mahua'ixáatye'ej ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios, camu majta néijmi'i ɨ Dios jitze ma'can tyí'xaj. Camu néijmi'i a'ɨ́ɨn pué'een ɨ maj tyihuá'mua'tyej, camu majta néijmi'i jaayí'tɨn maj tyi'tɨ́j tyámua' huá'uurej mej mij séecan tyámua' tyo'taséj,

30 camu majta néijmi'i jaayí'tɨn mej mij tyihuó'huaatye'en ɨ maj tyí'cucui'. Camu majta néijmi'i séej nyúucarij jɨn tyí'xaj, na'ríij ɨ maj jaayí'tɨn maj jaataxáj je'ej tɨ huatóomua'aj ɨ sɨ́ɨj tɨ jaataxájtaca'.

31 Mua'aj xu a'ɨ́jna jéetze' huáhuoonyij siaj sij jáatyoonyij ɨ Dios jimi ɨ tɨ jéetze' juxɨe've', nyajta nyáaj nu jamuaatá'itɨ̈raj je'ej siaj jéetze' tyámua' jɨ'ré'nye'ej tyí'tyesejre'ej.

13

Maj néijmi'i huóoxɨe've'en

1 Tɨpua'aj nyetyi'xajta huá'nyuucaa jɨme' ɨ tyétyacaa nyajta a'ɨ́jna jɨme' ɨ huá'nyuucaa ɨ maj tyí'huɨ̈re' u tajapuá, nyajta quee naa tyihuojó'mua'raj, capu tyi'tɨ́j huɨ̈re', a'yaa nu een tɨ'ɨj ɨ tyapúusti' tɨ cha' na'aj tyi'tɨ́j jɨn táhuan, na'ríij tɨ'ɨj túxa'aj tɨ jujitzé tyi'rájvitzej.

2 Ajta tɨpua'aj nyeeyí'tɨhua'an nyej tyu'taxáj Dios jitze ma'can, nyajta néijmi'i tyojó'iteej je'ej tɨ tyí'een ɨ Dios jimi, nyajta néijmi'i tyí'mua'reej, nyajta jéehua tyá'tzaahuatye' tɨ'ij nyaɨ'ríitye'ej nyaj a'yan tyaata'ɨ́jtye'en ɨ jɨrɨ́j tɨ tyíchenyij jo'tɨj jo'tácaj, nyajta quee tyámua' tyihuojó'mua'raj, canu tyi'tɨ́j je'ej tyí'huɨ̈re'.

3 Ajta tɨpua'aj nyetyihuo'ria'an néijmi'i ɨ nyaj tyí'ijcha'ɨj a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee je'ej tyéejviicue', na'ríij nyajta huatányа'an mej mij naatyáteeraj, nyajta quee tyámua' tyihuojó'mua'raj, capu tyi'tɨ́j je'ej tyinaatyáhuɨ̈re'ej.

4 Tɨpua'aj a'tɨ́j jɨrɨ́j tyí'tyevistan, a'ɨ́ɨ pu néijmi'i jɨn tyé'viicue', ajta tyihua'cu'vej, capu chueerij, capu ajta óotzaahuatye',

5 capu ajta axáa tyí'jepe', capu tyi'tɨ́j muajche', capu tyo'cájaaxɨejve', capu ajta ja'tamuá're'rii a'tɨ́j tɨ je'ej pua'aj jáaruuj,

6 capu jutyamua've' a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨ je'ej pua'aj een, sulu a'ɨ́j pu jɨn jutyamua've' ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme' a'yan tyi'ja'yájna.

7 Tɨpua'aj a'tɨ́j ɨ'rɨ́j tyí'tyevistan, néijmi'i pu jɨn japuéjtzitaren, néijmi'i pu tyá'tzaahuatye' ɨ tɨ Dios tyámua' tyaata'sij, néijmi'i pu ajta tyicho've' ɨ tɨ Dios jɨn aróo'astej, néijmi'i pu ajta jɨn tyo'táviicue'raj.

8 Capu a'náj huatyápua'rij ɨ tyaj jɨn taxɨe've'. A'náj pu huatyápua'rij ɨ tyaj jɨn tyí'xaxa'aj ɨ Dios jitze ma'can, camu mij che' séej nyúucarij jɨn tyi'xáataj muá'ju'un, capu ajta che' tajimí juxɨé'va'aj ja'mej tyej tyij jéehua tyu'yí'tɨhua'an.

9 Ji'nye catu néijmi'i tyu'yí'tɨn, catu tyajta néijmi'i tyí'mua'reej ɨ Dios tɨ jitze tyí'ma'can,

10 ajta tɨ'ɨj a'yan huataséjre'en ɨ tɨ néijmi'i jɨn tyámua' een, aj pu'ij a'ɨ́ɨn tyí'neijmi'tare'en ɨ tɨ tyá'ɨtzeeria'ca'aj.

11 Nyatɨ'ɨj nyáaj pa'rɨ'ɨstaca'aj, a'yaa nu tyu'xáxa'ta'aj tɨ'ɨj ɨ pá'rɨ'ɨj, nyajta a'yan tyí'mua'ajcaa tɨ'ɨj ɨ pá'rɨ'ɨj, nyajta a'yan metyóomua'riajca'aj tɨ'ɨj ɨ pá'rɨ'ɨj, ajta ijíij nyaj nyeríj vástɨ', nu'ríj metyaja'ajhua'xɨj ɨ nyaj jɨn a'yan metyóomua'riajca'aj tɨ'ij ɨ pá'rɨ'ɨj.

12 Ajta ijíij a'yaa tu tyé'sej ɨ Dios cuxáa tɨ'ɨj jájtya'huaa jitze tɨquee tyámua' tyí'sejre', ajta a'ájna xɨcáara' jitze tu tyámua' naa tyé'sejran ɨ nyéerima'ra'. Ijíij canu néijmi'i tyu'yí'tɨn, ajta a'ájna xɨcáara' jitze, aj nu xaa jamua'tyij ɨ Dios tɨ'ɨj a'ɨ́ɨn tyí'nyamua'tyej.

13 A'ɨ́j pu jɨn tyí'hueeicaj ɨ tɨ a'náj tɨna'aj tyi'séere'ej ja'mej: tyej tyá'tzaahuatye', tyaj jajchó've' ɨ Dios, tyaj huátaxɨe've'en, ajta ɨ tɨ jéetze' juxɨe've', a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tyaj huátaxɨe've'en séej jamuán tyajta séej.

14

Ɨ maj séej nyúucarij jɨn tyu'taxáj

1 Siata'aj jahuoocaj siaj huóoxɨe've'en séej jamuán siajta séej, siajta a'yan tyá'huoocaj tɨ Dios jamuaata'an ɨ ju júuricamej, siaj sij tyu'taxáj Dios jitze ma'can.

2 A'ɨ́jna ɨ tɨ jaayí'tɨn tɨ séej nyúucarij jɨn tyu'taxáj, Dios pu tyí'ixaatye', capu ɨ tyeítyee tyí'ixaatye', ji'nye capu a'tɨ́j yó'itej je'ej tɨ tyí'xaj. Ɨ júuricama'ra' pu tyí'xaj tyi'tɨ́j tɨ aviitzi' ɨ Dios jimi, ajta quee a'tɨ́j yó'itej.

3 Ma' ajta ɨ tɨ Dios jitze ma'can tyí'xaj, a'ɨ́ɨ pu a'yan rɨcɨj tɨ'ij huo'tyáhuɨ̈re'en ɨ maj tyá'tzaahuatye', ajta tɨ'ij ca'nyíjra'aj huo'tá'an, ajta tyámua' tyihuo'tyéjeevej.

4 A'ɨ́jna ɨ tɨ séej nyúucarij jɨn tyí'xaj, a'ɨ́ɨ pu jusɨ́ɨj tyámua' ju'uurej, ajta ɨ tɨ Dios jitze ma'can tyí'xaj, a'ɨ́ɨ pu tyámua' huá'uurej néijmi'caa ɨ maj jusɨ'rii ɨ tyeyúuj tzajta'.

5 A'yaa nu nyáaj tyá'xɨe've' siaj néijmi'i séej nyúucarɨj jɨn tyu'taxáj, ajta jéetze' pu a'yan tyina'ráanajchi siaj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'an, a'íjna pu jéetze' tyámua' naa quee siaj séej nyúucarɨj jɨn tyu'taxáj, na'ríɨj xaa a'tɨ́j séjre'ej tɨ'ɨj huó'ixaatye'en ɨ tyeítyee je'ej tɨ huatóomua'aj a'ɨ́jna ɨ tɨ jaataxájtaca', tɨ'ɨj huo'tyáhuɨ̈re'en ɨ maj jusɨ'rii u tyeyúuj tzajta'.

6 Ajta a'yájna nye'ihuáamua', capu tyɨ'tɨ́j je'ej tyajamuaatyáhuɨ̈re'sij tɨpua'aj nyajamojo'vá'muaarej nyajta tyajamuáa'ixaatye'en séej jɨme' ɨ nyúucarɨj ɨ siaj quee yó'itej, quee tɨpua'aj nyajamuaaté'exaatye'en a'ɨ́jna ɨ Dios tɨ taataséjra, na'ríɨj ɨ siaj jɨn jáamua'reej ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme', nusu nyaj tyajamuaaté'exaatye'en ɨ Dios jitze ma'can, na'ríɨj tyɨ'tɨ́j nyajamuatá'itɨ̈.

7 Tɨpua'aj ɨ maj jɨn tyí'cui'nacaa yaa tɨ'ɨj ɨ cɨ'sítye'rij, na'ríɨj ɨ áarpaj, tɨpua'aj sɨ́ɨj quee seequéj huánamuajrihua'an, capu ɨj je'ej ootámiteere'ej je'ej tɨ huánamuajrii sɨ́ɨj ajta sɨ́ɨj.

8 Ajta tɨpua'aj jo'maj já'nyo'se' quee tyámua' tyu'tánamuajre'en ɨ cɨ'sítye'rij, capu a'tɨ́j tyámua' ju'uurej tɨ'ɨj ujo'vé'nyo'se'en.

9 A'yaa pu'uj tána'aj tyí'rɨnyacaa ja'mua jimi, tɨpua'aj sequée tyámua' tyu'xáxa'ta'an mej mij ɨ tyeítyee jamojo'itéej muá'ra'nyij, ¿ji'nye tyíi'rij tɨ'ɨj a'tɨ́j jáamua'reej je'ej siaj tyi'tyáxajta? A'yaa pu'uj tɨ'ɨj áacaj siaj tyí'ixaatye'ej.

10 Tyámua' pu tyí'muɨ'ɨj ɨ nyúucarɨj ɨ maj jɨn tyúu'ixaatye' ɨiye'ej ɨ cháanacaj japua, ajta néijmi'i mu a'yan tyaja'huo'itéecan jɨn tyí'xaj.

11 Ajta tɨpua'aj nyequee jamua'reeriaj je'ej tɨ huatóomua'aj ɨ nyúucarɨj, a'yaa nu séeria'aj na'mej jimí ɨ tɨ tyí'nye'ixaatye' tɨ'ɨj a'tɨ́j tɨ séej chuéj japua já'ma'can, ajta ɨ tɨ tyí'nye'ixaatye', a'ɨ́ɨ pu ajta a'yan nye jimi séeria'aj ja'mej tɨ'ɨj a'tɨ́j tɨ séej chuéj japua já'ma'can.

12 A'ɨ́j pu jɨn, mu siaj jéehua jaxɨe've' tɨ ɨ júuricama'ra' ɨ Dios tyi'tɨ́j jamuaata'an, a'yaa pu tyúuxɨe've' siaj a'ɨ́jna jéehua ancuriáan ɨ siaj jɨn tyámua' huó'uurej a'ɨ́ɨjma ɨ maj jusɨ'rii ɨ tyeyúuj tzajta'.

13 A'yaa pu'ij, a'ɨ́jna ɨ tɨ séej nyúucarɨj jɨn tyí'xaj, che' jaatáhuaviij ɨ Dios tɨ'ɨj jaatá'an ta'aj ij yo'itéej já'ra'nyij je'ej tɨ tyí'xaj.

14 Ji'nye tɨpua'aj nyáaj naatyényuunyɨj séej jɨme' ɨ nyúucarɨj, a'yaa pu tyi'ja'yájna nyej nyajúuricamej jɨn huatyényuusij, ajta ɨ nyamua'tzíira'aj capu yó'itej je'ej tɨ tyí'xaj ɨ nyaj júuricamej.

15 ¿Ji'nye nyana'aj nyɨj huárɨnyij? A'yaa pu tyúuxɨe've' nyej nyajúuricamej jɨn huatyényuunyɨj, nyajta a'yan cha'taj nyana'aj rɨnyij ɨ nyaj jɨn ma'úumua'rej jɨme'. A'yaa pu ajta tyúuxɨe've' nyaj tyu'táchuiicaj ɨ nyajúuricamej jɨme', ajta ɨ nyaj jɨn ma'úumua'rej.

16 Ji'nye tɨpua'aj a'júuricamej jɨn petyé'tyojtzi'ria'aj ɨ Dios, ajta je'en a'tɨ́j tɨquee ja'mua jitze ajtyáma'can muáanamuaj, capu huatáɨ'riitarɨj tɨ'ɨj ajta a'ɨ́ɨn tyaatatyójtzi're'en ɨ Dios, ji'nye capu yo'itéej ja'mej je'ej paj tyi'tyáxajta.

17 Ɨ'ríɨtaj pu á'mej paj tyámua' naa tyaatatyójtzi're'en ɨ Dios, ajta capu tyi'tɨ́j je'ej tyeetyáhuɨ̈re'ej ɨ axa'aj tyévij.

18 Tyámua' nu tyé'tyojtzi're' ɨ Dios a'ɨ́jna jɨme' nyaj jéetze' tyí'xaj séej jɨme' ɨ nyúucarɨj sequée néijmi'i mua'aj,

19 ajta a'ájna ɨ tyeyúuj tzajta', jéetze' pu na'ráanajchɨj nyaj anxɨ́vicaa ɨ nyúucarɨj huataxáj ɨ tɨ jó'iteeri'ij, quee nyaj tamuáamuata' ví'ra'aj ɨ nyúucarɨj huataxáj siaj quee yó'itej.

20 Nye'ihuáamua', caxu a'yan metyityoomuámua're'ej matɨ'ɨj ɨ tɨ'ríɨj. Sulu siata'aj a'yan eenye' matɨ'ɨj ɨ tɨ'ríɨj ɨ maj quee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeere', siajta a'yan metyityoomuámua're'ej matɨ'ɨj ɨ maj merɨj huáasij.

21 A'yaa pu tyé'yu'si' ɨ yu'xarɨj jitze tɨjɨn: “Nyetyihuo'té'exaatye'sij a'íɨjma ɨ tyeítyee séej nyúucarɨj jɨme', a'ɨ́ɨmaj mu tyihuo'té'exaatye'sij ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can, majta a'ɨ́ɨmaj camu na'rá'astijre'ej, a'yaa pu tyí'xaj ɨ tavástara'.”

22 A'ɨ́j pu jɨn tyí'huɨ̈re' a'ɨ́jna ɨ nyúucarɨj ɨ maj quee yó'itej, mej mij a'ɨ́j jɨn jáamua'reej ɨ maj quee tyá'tzaahuatye', camu mej mij a'ɨ́ɨmaj jáamua'reej ɨ maj merɨj tyá'tzaahuatye'. Ajta ɨ tɨ Dios jitze ma'can tyí'xaj, a'íɨjma pu huatyáhuɨ̈re'ej ɨ maj tyá'tzaahuatye', capu a'íɨjma ɨ maj quee tyá'tzaahuatye'.

23 Ji'nye tɨpua'aj meri'taj jusɨ̈ria'aj ɨ tyeyúuj tzajta', majta je'en néijmi'i séej nyúucarɨj jɨn tyí'xajtaj, tɨpua'aj sɨ́ɨj tɨquee tyá'tzaahuatye', na'ríɨj séecan ɨ maj quee yó'itej a'úun mo'tyájrutyej jo'siaj jóosɨ̈re', a'yaa mu tyí'mua'tyij siaj serɨj huóotɨmue'ri'ij.

24 Ajta tɨpua'aj néijmi'i setyi'xáatacaj ɨ Dios jitze ma'can ajta je'en sɨ́ɨj utyájrutyej tɨquee tyá'tzaahuatye', nusu tɨquee yó'itej, a'yaa pu tyo'tóomua'sij siaj néijmi'i ja'xɨjtye' a'ɨ́jna jɨme' tɨ a'ɨ́ɨn ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi.

25 A'yaa pu'ij tyu'taséjre ɨ tɨ ja'avaataca'aj ɨ jutzájta', tɨ'quij tyitunútan a chóota' jaatyánajchɨj ɨ Dios, ajta je'en a'yan tyu'taxájtaj tɨ ɨ Dios jɨ'ré'can jɨme' ja'mua tzajta' séejre'.

Maj néijmi'ɨ a'yan huárɨnyij je'ej tɨ tyúuxɨe've'

26 Nye'ihuáamua', siatɨ'ɨjtá mua'aj jusɨɨria'aj, séecan mu tyu'táchuiicaj, majta séecan tyihuá'mua'tyej, na'ríɨj maj jaataxáj ɨ Dios tɨ hua' jitzán jaatyájtoo, nusu séej nyúucarɨj jɨn setyí'xajtamu'uj, na'ríɨj sɨ́ɨj jaataxáj je'ej tɨ huatóomua'aj ɨ nyúucarɨj tɨ jaataxájtaca' ɨ sɨ́ɨj. Siata'aj a'yan huárɨnyij siaj sij néijmi'ɨ huatyóohuɨɨre'en.

27 Ajta siatɨ'ɨjtá séej nyúucarɨj jɨn tyí'xajtaj, miche' mahua'puaj, na'ríɨj maj huéeicaj a'yan muáarɨnyij mue'tyoo'astɨma'aj, ajta je'en sɨ́ɨj huo'té'exaatye'en je'ej tɨ huatóomua'aj a'ɨ́jna ɨ nyúucarɨj.

28 Ajta tɨpua'aj quee a'tɨ́j jaayí'tɨhua'an tɨ huo'té'exaatye'en je'ej tɨ huatóomua'aj, miche' quee séej nyúucarɨj jɨn tyí'xajtaj hua' jimi ɨ maj jusɨ'rii, che' jusɨ́ɨj tyí'xajtaj ɨ jutzájta' ajta ɨ Dios jimi.

29 A'yaa pu'uj tána'aj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, miche' a'yan tyu'taxáj mahua'puaj na'ríɨj maj huéeicaj, majta ɨ séecan a'yan tyaaxá'puɨ'ɨntare'en je'ej tɨ ɨ sɨ́ɨj tyí'xaj.

30 Ajta tɨpua'aj ɨ Dios séej jimi ɨ tyévɨj tyi'tɨ́j huatyátonyɨj tɨ ajta ja'mua jamuán uje'rájcaj, che' huatyáapua'rej ɨ tɨ anaquéej tyi'tyáxajtasime'ej.

31 A'yaa pu tyíɨ'rij siaj néijmi'ɨ Dios jitze ma'can tyu'taxáj, mata'aj mij néijmi'ɨ jáarɨ'rej majta je'en ca'nyíjra'aj huatóoa'an.

32 Ɨ maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, a'yaa pu tyúuxɨe've' maj majta jaayí'tɨhua'an maj jamua'réerej a'náj maj tyu'taxáj, nusu a'náj maj quee tyí'xajtaj hua' jimi ɨ maj jusɨ'rii,

33 ji'nye ɨ Dios a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ huo'tyápua'ritye'sij, capu ɨ tɨ je'ej pua'aj huá'uurej mej mij quee xá'puɨ' rɨjcaj.

Siata'aj a'yan cha'taj siana'aj huárɨnyij je'ej maj tyeeyí'tɨn néijmi'ɨ ɨ maj tyá'tzaahuatye' ɨ Dios jimi,

34 a'yaa pu tyúuxɨe've' maj ɨ úucaa quee je'ej tyáhuaasime'en jo'maj jóosɨ'rii ɨ tyeyúuj tzajta', ji'nye capu je'ej tyíɨ'rij maj tyi'tyáxajtasime'en, sulu maj hua'rá'astijre'en ɨ jucɨ́nastyamua', a'yájna tɨ'ɨj tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze ɨ maj jɨn tyí'ijta.

35 Tɨpua'aj a'yan metya'xɨe've'ej maj tyi'tɨ́j huámua'ree, miche' huo'ta'íhuo' ɨ jucɨ́nastyamua' a juchéj, ji'nye capu a'yan tyí'xa'puɨ' tɨ ɨ íitɨ' tyi'tyáxajtasime'en hua' tzajta' ɨ maj jusɨ'rii u tyeyúuj tzajta'.

36 Siata'aj a'yan tyá'mua'reeriaj tɨ ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios quee ja'mua jimi huatyóochej, caxu siajta mua'aj siana'aj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ siaj serɨj ja'ancuriáa'.

37 Tɨ pua'aj sɨ́ɨj a'yan tyóomua'ajcaj tɨ a'ɨ́ɨn pué'een sɨ́ɨj tɨ tyí'xaxa'aj ɨ Dios jitze ma'can, na'ríɨj tɨ a'ɨ́j jitze aróoca'nyej ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, a'ɨ́ɨ pu jamua'reeren nyaj a'ɨ́j jɨn tyajá'muayu'se'ej je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tyé'ijta ɨ tavástara'.

38 Ajta tɨpua'aj quee jáamua'tyij, capu ajta ɨ tavástara' jamua'tyij a'ɨ́jcɨ ɨ a'tɨ́j.

39 A'ɨ́j pu jɨn nye'ihuáamua', siata'aj a'ɨ́j huáhuoonyɨj siaj ɨ Dios jitze ma'can tyí'xajtaj, siajta quee huá'ijmuejra maj séej nyúucarɨj jɨn tyí'xajtaj,

40 a'yaa xu huárɨnyij tyámua' naa siajta tzáahuatyi'ra'aj jɨme'.

15

Tɨ'ɨj ɨ Cɨríistu' huatájuuriaca'

1 Ajta ijíij, nye'ihuáamua', a'yaa nu tyá'xɨe've' siaj jo'támua'reej ɨ nyúucarɨj ɨ nyaj jamuáa'ixaa ɨ tɨ jɨn Dios jamui'rátoosɨj. A'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ nyúucarɨj ɨ siaj ja'ancuriáa', ɨ siaj siajta jitzán tyámua' tyí'tyesejre'.

2 A'íi pu ajta a'ɨ́ɨn pué'een ɨ nyúucarɨj ɨ tɨ jɨn Dios jamui'rátoosɨj, tɨpua'aj tyámua' jitzán setyí'tyesejria'aj, je'ej nyaj nyerɨ́j tyajamuáa'ixaa, na'ríɨj sequée, capu tyi'tɨ́j je'ej tyajamuaatyáhuɨɨre'ej ɨ siaj ja'antzaahuaj.

3 Anaquéecan jɨme' a'yaa nu cha'taj tyajaamuamua'tyej je'ej nyej nyajta nyáaj tya'ancuriáa', tɨ ɨ Cɨríistu' huamuɨ́' tajitzé ma'can tɨ'ɨj tyitaatú'uunyi' ɨ tyaj jɨn ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi, a'yaa pu tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze,

4 matɨ'ɨj ja'vá'naj ajta je'en huéeicaj xɨcáj jitze huatájuuriaca', a'yájna tɨ'ɨj ajta tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze.

5 Aj pu'ij a'ɨ́jcɨ jimi huataséjre ɨ Pedro, ajta je'en hua' jimi ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej.

6 Ajta je'en a'ɨ́ɨjma jimi huataséjre ɨ maj a'yan ará'asej a'chu anxɨ́vij ɨ anxɨtyej, majta mue'tɨ́j móoche' júurɨj, tyij majta merɨj je'cáj huácuij.

7 Tɨ'quij té'ej a'íjcɨ jimi huataséjre ɨ Santiago, ajta je'en néijmi'caa jimi ɨ tɨ hua'antyíhuoj.
8 Uve'tyáatɨcan jɨme' pu'quij nye jimi huataséjre, nyaj a'yan een tɨ'ɨj ɨ pá'rɨ'ɨj tɨ huanɨe'huaca' tɨ'ɨj quee xu tya'rá'aj a'náj tɨ nɨe'huan.
9 Ji'nye nyáaj nu a'íɨn pué'een ɨ tɨ jéetze' cɨléenye' jɨn tyi'tyéjvee hua' jimi ɨ tɨ Dios hua'antyíhuoj, capu ij a'yan tyinyetyévijtye' nyaj a'yan tyaataxáj yee nyáaj nu hua' jitze ajtyáma'can a'íɨjma ɨ Dios tɨ hua'antyíhuoj, ji'nye nyáaj nu je'ej pua'aj huó'ruuj a'íɨjma ɨ maj jusɨ'rihua'aj ɨ Dios jimi.
10 Ma' ajta ɨ Dios pu tyámua' tyinaatá', a'íj nu jɨn síɨj a'íɨn pué'een ɨ Dios tɨ ja'antyíhuoj, ajta ɨ tɨ jɨn tyámua' tyinaatá' jéehua pu tyu'tyáhuiɨ, ji'nye jéetze' nu nyeríj tyu'muárɨej mequee a'íɨmaj, Dios pu a'íɨn pué'een ɨ tɨ ca'nyíjra'aj naatá' ajta jéehua náahuiɨ nyej nyij tyu'muárɨe'en.
11 Ajta ɨ tɨ jéetze' juxɨe've', tɨpua'aj nyáaj na'ríij a'íɨmaj, a'íi pu a'íɨn pué'een ɨ tyaj já'mua'ixaatye', ajta ɨ siaj mua'aj seríj ja'antzaahuaj.

Matɨ'ɨj huatájuurij ɨ muɨ'chítyee

12 Ajta tɨpua'aj a'íj tyajá'mua'ixaatye' tɨ ɨ Cɨríistu' huatájuuriaca', ¿ji'nye mej mij séecan ɨ maj ja'mua jitze ajtyáma'can a'yan tyí'xaj yee maj quee che' huatájuurij ɨ maj meríj huácuij?
13 Ji'nye tɨpua'aj mequee che' huatájuurej ɨ muɨ'chítyee, capu ij ajta ɨ Cɨríistu' huatájuuriaca',
14 ajta tɨpua'aj ɨ Cɨríistu' quee huatájuuriaca', capu ij tyi'tíj huɨɨre' ɨ nyúucarij tyaj já'mua'ixaatye', capu ajta tyi'tíj huɨɨre' ɨ siaj jɨn tyá'tzaahuatye'.
15 Tɨpua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan, ityáj tu a'yan éenye'ej tá'ju'un tɨ'ɨj ɨ maj tyí'hue'tacaa a'íjna jɨme' ɨ tyaj a'yan tyu'taxájtaca' tɨ ɨ Dios jaatájuurityej ɨ Cɨríistu', ajta quee jaatájuurityej, tɨpua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan matɨ'ɨj séecan tyí'xaj tɨjɨn maj quee che' huatájuurij ɨ maj meríj huácuij.
16 Ji'nye tɨpua'aj mequee che' huatájuuritaj ɨ muɨ'chítyee, a'yaa pu huatóomua'aj tɨ ɨ Cɨríistu' ajta quee huatájuuriaca'.
17 Tɨpua'aj ɨ Cɨríistu' quee huatájuuriaca', capu tyi'tíj huɨɨre' ɨ siaj ja'tzaahuatye', siajta sióoche' je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj.
18 Majta a'íɨmaj ɨ maj tyá'tzaahuatye'ej ɨ Cɨríistu' jimi muáacuij, mu'ríj mij majta jó'vej.
19 Tɨpua'aj a'yaa na'aj tyí'tahuiɨre' ijíij tyaj tyooj júurij ɨ tyaj jɨn tyá'tzaahuatye' ɨ Cɨríistu' jimi, jéetze' pu'ij je'ej pua'aj tyí'ta'uurej quee néijmi'caa a'íɨmaj ɨ maj a'yan japuan séejre' ɨ cháanacaj.
20 Ajta a'yaa pu tyi'ja'yájna tɨ ɨ Cɨríistu' huatájuuriaca'. A'íɨ pu a'íɨn pué'een ɨ tɨ anaquéej a'yan huarɨj tyej tyij jáamua'reej maj majta huatájuuritaj ɨ maj meríj huácuij.
21 A'yaa pu'uj tɨ'ɨj ajta tyihuá'cɨ'tyij ɨ tyeítyee maj huá'cui'nyij a'íjna jɨme' tɨ síɨj na'aj ɨ tyáatɨ' ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi, a'yaa pu cha'taj na'aj tyihuá'cɨ'tyij maj huatájuurej a'íjna jɨme' tɨ ajta síɨj ɨ tyáatɨ' huatájuuriaca'.
22 Ajta a'yájna matɨ'ɨj ɨ Adán jimi néijmi'i tyityáacuij, a'yaa mu cha'taj mana'aj néijmi'i tyi'tyajúurij muá'ju'un ɨ Cɨríistu' jimi.
23 Ajta a'yaa pu tyihuá'cɨ'tyij je'ej tɨ tyihuo'xá'puɨ'ɨntari'ri', anaquéej pu ɨ Cɨríistu' huatájuuriaca', majta je'en a'íɨmaj huatájuurij ɨ maj jitzán ajtyáma'can.
24 Aj pu'ij néijmi'i tye'entyipuá'rij, tɨ'ɨj ɨ Cɨríistu' a'íɨjma antyipuá'ritye'en ɨ maj tyityatatyíj, ajta ɨ maj tyi'tíj jɨn antyúumua'reej, ajta néijmi'i tyu'tátuire'en ɨ Dios jimi ɨ tɨ jɨn antyúumua'reej.
25 Ji'nye a'yaa pu tyúuxɨe've' tɨ ɨ Cɨríistu' tyu'ta'íjtaj 'asta na'aj quee néijmi'caa antyímue'tɨn ɨ maj jájcha'ɨire'.
26 Ajta ɨ tɨ uve'tyáatɨcan jɨn ja'antyimué'tɨj, a'íi pu a'íɨn pué'een ɨ tɨ tye'entyípuaapua'rityee.
27 Ji'nye Dios pu néijmi'i jɨn tyu'tyáamue'tɨj ɨ Cɨríistu' jimi. Ajta tɨ'ɨj a'yan tyí'xaj tɨ a'íɨn néijmi'i tyu'mué'tɨj, capu xaa nyu'uj a'íj huatyáamue'tɨj ɨ Dios, ji'nye Dios pu a'íɨn pué'een ɨ tɨ jaatá' tɨ'ij néijmi'i jɨn antyúumua'reeriaj.
28 Ajta tɨ'ɨj ɨ Cɨríistu' néijmi'i tyu'tyáamue'tɨj, aj pu'ij ɨ Cɨríistu' ɨ tɨ yójra' pué'een ɨ Dios, a'íi pu jusíɨj huatóotosɨj ɨ Dios jimi, ɨ tɨ néijmi'i tyaatá'. A'yaa pu ɨ Dios néijmi'i jɨn tye'entyúumua'reeriaj ja'mej.
29 Tɨpua'aj seequéj eenye', ¿ji'nye marɨnyij ɨ tyeítyee ɨ maj huóomue'huaca' a'íɨjma jitze ma'can ɨ maj meríj huácuij? Tɨpua'aj mequee che' huatájuuritaj ɨ maj meríj huácuij, ¿ji'nye een jɨme' hua'nyúucaritze' mahuóomue'huaca'?
30 ¿Ji'nye een jɨme' ityáj tyetya'ajpuéjtzij a'náj tɨna'aj?

31 Ji'nye een jɨme' nye'ihuáamua', a'náj tɨna'aj nyetya'ajpuéjtzij. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jɨme' a'ɨ́jna jɨme' nyaj já'nyatzaahuatye' ja'mua jɨme' ɨ Cɨríistu' jimi, a'ɨ́jna ɨ Jesús tɨ ajta tavástara' pué'een.
32 Tɨpua'aj mequee huatájuurej ɨ maj merɨj huácuij, ¿ji'nye tyi'tɨ́j jɨn tyinyetyáhuɨ'rii nyatɨ'ɨj huatyéenyo'sej a'ɨ́ɨjma jimi ɨ tyi'tyán a'ájna a Éfeso? A'yaa mu séecan tyí'xaj tɨjɨn: "Tyiche' tyú'cua'nyij, tyajta huaye'en, ji'nye ariá'pua'aj tu cui'nyij."
33 Caxu tóoa'care'en maj já'muacuanamuaj tyi'tɨ́j jɨme'. Tɨ'ɨj ɨ a'tɨ́j tyu'taxájtaca': "A'ɨ́ɨmaj ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨɨj, a'ɨ́ɨ mu je'ej pua'aj tyihuojó'jɨpuaj ɨ maj tyámua' tyityetyúucha'ɨɨj mej mij majta je'ej pua'aj huárɨnyij."
34 Siata'aj tyámua' huárɨnyij, caxu che' juxana'cɨria'aj, ji'nye je'cáj xu mua'aj quee jamua'tyej ɨ Dios. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siata'aj sij huatóotyevi'ra'astaj.

Ji'nye metyityaatájuurɨj ɨ muɨ'chítyee

35 Tyij quee sɨ́ɨj a'yan tyu'ta'íhuo'sij tɨjɨn: "¿Ji'nye metyityaatájuurɨj ɨ muɨ'chítyee? ¿Tyi'tanyí tyévira' jɨn maj séeriа'aj muá'ju'un?"
36 Mu paj quee ma'úumua'rej, a'ɨ́jna ɨ jatzíj ɨ siaj jaahuástej, capu ajnyésij tɨpua'aj quee anaquéej acáanyej.
37 Patɨ'ɨj tyí'huaste'ej capáj a'ɨ́j atyáhuaste'ej ɨ cɨyéj tɨ'ij ajnyéj, sulu a'ɨ́j paj atyáhuaste'ej ɨ jatzíj tɨpua'aj tyerɨícuj jatze' nusu tyi'tɨ́j séecan.
38 Ajta je'en ɨ Dios jaatá'sij ɨ cɨyáara' je'ej tɨ arí tyaaxá'puɨ'ɨntari'ri' séej ajta séej ɨ jatzíj.
39 Capu juxa'aj na'aj een ɨ hua' tyévira', sɨ́ɨj pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tyévɨj tɨ jatyáhue'ra', ajta seequéj mu eenye' tyáhue'ra' ɨ ya'muáatyee, majta seequéj ɨ pína'see, majta seequéj eenye' tyáhue'ra' ɨ hue'tyée.
40 Ajta jútye' tɨ tyí'sejre', ajta ɨ tɨ a'yan tyí'sejre' ɨ cháanacaj japua, capu juxa'aj na'aj tyí'een, sɨ́ɨj pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ naa tyihuá'sejratye' ɨ jútye' tɨ tyí'sejre', ajta sɨ́ɨj pu ajta a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ naa tyihuá'sejratye' íiyan tɨ tyí'sejre' ɨ cháanacaj japua.
41 A'ɨ́jna ɨ xɨcáj, a'ɨ́ɨ pu sɨ́ɨj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ naa tyihuá'sejratye', ajta ɨ máxcɨrɨe', seequéj pu tyihuá'sejratye', majta ɨ xú'ra'vetyee, camu majta juxa'aj mana'aj een.
42 A'yaa pu cha'taj na'aj tyí'rɨnyacaa a'ɨ́ɨjma jimi ɨ muɨ'chítyee. A'ɨ́jna ɨ tyévira' tɨ huanɨe'huaca', a'ɨ́ɨ pu á'pua'ren, ajta ɨ Dios tɨ ja'ajriásij, capu che' a'náj á'pua'ren.
43 A'ɨ́jna ɨ tyévira' ɨ tɨ ava'nami'huaj, capu tyi'tɨ́j huɨ́ɨre', ajta ɨ tɨ huatájuuritaj Dios pu tyámua' tyaata'sij. Ɨ tɨ ava'nami'huaj capu juca'nyej, ajta ɨ Dios tɨ jaatájuurityе'sij, a'ɨ́ɨ pu uhuájca'nyej.
44 A'ɨ́jna ɨ tɨ ava'nami'huaj a'yan pu ma'can ɨ cháanacaj japua, ajta ɨ tɨ huatájuuritaj a'ɨ́j pu jitze aróoca'nyej ɨ júuricama'ra' ɨ Dios. Tɨpua'aj séjre'ej ɨ tyévira' íiyan tɨ ma'can ɨ cháanacaj japua, a'yaa pu cha'taj na'aj tyí'sejre' ɨ tyévira' tɨ jitzán aróoca'nyej ɨ júuricama'ra' ɨ Dios.
45 A'yaa pu tyé'yu'si' tɨjɨn: "A'ɨ́jna ɨ Adán ɨ tɨ anaquéej huaséjre, a'ɨ́ɨ pu júurɨj huatyá'ɨtzee", ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ ajta Adán puírɨcɨj ɨ tu'vé'tyajtɨj, a'yaa pu júuricamej tyu'tyóotaahuaca' tɨ'ij ajta huo'tá'an maj júurɨj muá'ra'nyij.
46 Capu anaquéej huataséjre ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, sulu a'ɨ́jna ɨ tɨ íiyan tyí'ma'can ɨ cháanacaj japua, tɨ'ɨj ij té'ej ɨ júuricama'ra' ɨ Dios.
47 Ɨ tyáatɨ' tɨ anaquéej huaséjre, chuéj pu jɨn huatyátaavijhuaca', a'ɨ́j pu jɨn íiyan chuéj japua ma'can, ajta ɨ tyáatɨ' ɨ tɨ je'tyáa'sej, a'ɨ́ɨ pu jútye' já'ma'can.
48 A'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'yan huacháatɨmee íiyan ɨ cháanacaj japua, a'yaa mu een tɨ'ɨj ajta een ɨ tyévij tɨ chuéj japua ma'can, majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'ɨ́j jitze ajtyáma'can ɨ tɨ jútye' já'ma'can, a'yaa mu majta een tɨ'ɨj een a'ɨ́jna ɨ tajapuá tɨ já'ma'can.
49 A'yájna tyatɨ'ɨj huasé'rin tɨ'ɨj a'ɨ́jna ɨ tyévij chuéj japua tɨ ma'can, a'yaa tu cha'taj tyana'aj huasé'rihua'aj tá'ju'un tɨ'ɨj a'ɨ́jna ɨ tyévij jútye' tɨ já'ma'can.
50 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nye'ihuáamua', capu ɨ'rɨ́j tɨ a'áa jo'tyájrutyej jo'tɨj Dios tyejé'ijtaj a'tɨ́j tɨ ooj a'yan huasé'rin tɨ'ɨj ɨ tyévij chuéj japua tɨ ma'can, ajta a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j tɨ á'pua'ren, capu ɨ'rɨ́j tɨ a'yan tyáacɨ'tyij a'ɨ́jna ɨ tɨquee a'náj á'pua'ren.
51 A'yaa nu tyá'xɨe've' siaj jáamua'tyij a'ɨ́jna ɨ tɨ ju'avaataca'aj ɨ Dios jimi. Catu néijmi'i cui'nyij, sulu Dios pu néijmi'caa seequéj ta'uurej,
52 a'yaa pu tye'mej a'ájna xɨcáara' tɨ'ɨj huatánamuajre'en ɨ cɨ'sítye'rij, tɨ'ɨj néijmi'i tye'entyipuá'rij. Tɨ'ɨj ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨ́ɨre' tyu'tácɨ'sitye'en, a'yaa pu huataséjre'ej tɨ'ɨj maj huatyóona'axcava'xɨ'ɨn jiye'tzín jɨme', aj pu'ij ɨ Dios huo'tájuurityе'sij a'ɨ́ɨjma ɨ maj merɨj huácuij, mej mij quee che' a'náj á'pua'rej. Tyajta ityáj seequéj tu huataséjre'sij.
53 Ji'nye a'yaa pu tyúuxɨe've' tɨ ɨ tɨ á'pua'ren seequéj huóo'uurej tɨ'ij quee che' á'pua'rej, ajta a'yan tyúuxɨe've' tɨ ɨ tɨ muɨ'nyij, ajta seequéj huóo'uurej tɨ'ij quee che' a'náj muɨ'ɨjcaj.
54 Tɨ'ɨj seequéj huóo'uurej a'ɨ́jna ɨ tɨ á'pua'ren tɨ'ij quee che' á'pua'rej, ajta tɨ'ɨj arí seequéj huóo'uurej a'ɨ́jna ɨ tɨ muɨ'nyíiche' tɨ'ij quee che' muɨ'ɨjcaj, aj pu xaa ij

ajtyojo'ré'nyesij je'ej tɨ anaquéej tyé'yu'si'huaca'aj, a'ɨ́jna ɨ nyúucarɨj tɨ a'yan tyá'xaj yee: “Néijmi'i pu jɨn huamué'tɨchej a'ɨ́jna ɨ tɨ huá'cui'caa.

55 Mu paj huá'cui'caa, ¿jo'nyij je'en ɨ paj jɨn huo'tyáamue'tɨj? Ajta mu paj jɨn tyihuo'puéj, ¿jo'nyij je'en?”

56 Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ tyihuá'puejtye' ajta ɨ tɨ huá'cui'caa, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ xána'cɨra'aj, ajta a'ɨ́jna jitze aróoca'nyej ɨ nyúucarɨj ɨ maj jɨn tyí'ijta.

57 Ajta tyiche' tyaatatyójtzi're'en ɨ Dios tɨ tatá'caa tyaj tyu'tyámue'tɨj a'ɨ́jna jitze ma'can ɨ tavástara' Jesús tɨ ajta Cɨrɨ́istu' pué'een.

58 A'ɨ́j pu jɨn nye'ihuáamua' mu nyaj huápuɨ'ɨj já'muaxɨe've', siata'aj tyámua' tyí'tyesejre'ej siajta a'náj tɨna'aj a'yan rɨjcaj, setyi'muárɨe'ej ɨ tavástara' jimi, ji'nye xu'rɨj jamua'reej siaj quee huáapua'aj tyí'muarɨe' ɨ tavástara' jitze ma'can.

16

Ɨ túmii ɨ maj tyía'caa hua' jɨme' ɨ ju'ihuáamua'

1 Ɨ túmii siaj jasɨ'rii siaj sij jɨn huo'tyáhuɨ̈re'en a'ɨ́ɨjma ɨ maj Dios jitze ajtyáma'can, a'yaa nu cha'taj nyana'aj tyajá'mua'ijtye' je'ej nyaj nyerɨj tyihuo'ta'ɨj a'ɨ́ɨjma ɨ maj jusɨ'rii néijmi'que' a Galacia.

2 A'ájna xɨcáara' tɨ jitzán tyo'tyé'iteesij ɨ itéerɨj, che' sɨ́ɨj ajta sɨ́ɨj ja'ajta'an ɨ juchéj a'chu tɨ caa tya'ajxɨé'vi'ra', ajta je'en ayóomua'reeriaj tɨ'ɨj quee a'yan tyuuxɨé've'ej siaj jasɨ'rihua'an nyatɨ'ɨj a'áa ja'tanyéj.

3 Nyatɨ'ɨj a'áa ja'rá'astij, aj nu nyij huo'ré'pijtye'sij ɨ yu'xarij a'ɨ́ɨjma ɨ siaj hua'antyíhuoj mej mij ja'na'an a'ájna a Jerusalén ɨ siaj serɨj jáasɨɨ siaj sij huo'tapuéjve'en.

4 Tɨpua'aj a'yan tyuuxɨé've'ej nyej nyajta nyáaj ujó'me'en, néijmi'i tu jó'ju'uj tá'ju'un.

Je'ej tɨ tyá'xa'pui'ɨntare' tɨ'ɨj jó'me'en séej chuéj japua

5 Nyatɨ'ɨj a'áa jó'me'en a'áa nu jo'ré'nyesij a Macedonia, aj nu nyij tányɨj a'áa ja'rá'astij a Corinto.

6 Tyij nyequee a'tzúj á'tyeeren ja'mua jamuán, na'ríɨj ná'tyee tɨ'ɨj na'aj tyu'séevɨ'ij ja'mej siata'aj sij naatyáhuɨ̈re'en jó'nyaj jo'ma'aj na'mej.

7 Canu a'yan tyá'xɨe've' nyej nyij a'tzúj nyana'aj jamuáamuarej, sulu a'yaa nu tyá'xɨe've' nyej nyij a'tzúj á'tyeevi'in nyaj a'áa jó'catyii ja'mua jamuán, tɨpua'aj a'yan tyinyatá'care'en ɨ tavástara',

8 ajta a'áa nu jo'tyaváaj na'mej a'ájna a Éfeso 'asta na'aj quee tya'rá'astij a'ájna xɨcáara' maj jitzán tyí'ye'estyaa a'ɨ́jcɨ jɨme' maj tyaatatyójtzi're'ej ɨ Dios, a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨ anaquéej tyú'cɨɨriaca' ɨ chuéj japua,

9 ji'nye naa pu tyináahuɨ̈ a'ɨ́jna jɨme' ɨ nyaj tyí'muarɨe' nyej nyij jéehua huápuɨ'ɨj jaatyáhuɨ̈re'en ɨ tavástara', tyij majta jéehua ɨ maj nyéjcha'ɨ̈re'.

10 Ajta tɨpua'aj a'áa ja'rá'astij a'ɨ́jna ɨ Timoteo, siata'aj tyámua' tyeetyéjeevej, ji'nye a'ɨ́ɨ pu a'yan cha'taj na'aj tyí'huɨ̈re' ɨ tavástara' jimi, nyatɨ'ɨj nyáaj.

11 Che' quee a'tɨ́j já'xaahuataj, siata'aj jaatáhuɨ̈re'en tɨ'ɨj ajtáhua'aj mu ja'rájra'nyij, tɨ'ij yará'astij nye jimi, ji'nye a'yaa nu jajchó've' séecan jamuán ɨ ta'ihuáamua'.

12 Ajta a'ɨ́jna ɨ ta'ihuára' ɨ Apolo, jéehua nu ca'nyíjra'aj jaatá' tɨ'ij jamojo'vá'muaarej hua' jamuán ɨ séecan ɨ ta'ihuáamua', ajta capu jo'yi'muɨ́ɨj ja'raa. Aj pu a'áa ja'tanyésij ja'mua jimi tɨ'ɨj huata'ícɨ'pa'aj.

Ɨ nyúucarɨj ɨ tɨ jɨn tye'entyipuá'rɨj

13 Tyámua' xu'uj mua'aj, siata'aj tyámua' tyí'tyesejre'ej a'ɨ́jna jɨme' siaj ja'rá'astijrej ɨ tavástara'. Siata'aj huatyóoca'nyej ɨ jutzájta', siajta aróoca'nyej a'ɨ́jna jitze ɨ júuricama'ra' ɨ Dios siaj sij tyo'táviicue'.

14 Ajta je'ej siaj tyi'tɨ́j uuriaj, siaaxɨé've'ej xu a'yan huárɨnyij.

15 Nye'ihuáamua', xu'rɨj jamua'reej maj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ maj anaquéej tyá'antzaahuaj ɨ tavástara' jimi a'ájna a Acaya a'ɨ́ɨmaj ɨ tyeɨ́tyeristyamua'me'en a'ɨ́jna ɨ Estéfanas, a'ɨ́ɨ mu majta merɨj a'ɨ́jna jɨn huatyóohuij maj huo'tyáhuɨ̈re'en a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Dios jitze ajtyáma'can.

16 A'yaa nu tyá'xɨe've' siaj tzáahuatyi'ra'aj hua' jimi tyícha'ɨ̈ij a'ɨ́ɨjma, siajta néijmi'caa ɨ tyeɨ́tyee ɨ maj a'yan cha'taj mana'aj tyí'muarɨe' tzáahuatyi'ra'aj jɨme' ɨ tavástara' jimi.

17 Nyáaj nu nyetyamua've' a'ɨ́jna jɨme' ɨ maj yará'aj, a'ɨ́jna ɨ Estéfanas, ɨ Fortunato ajta a'ɨ́jna ɨ Acaico, ji'nye siatɨ'ɨj mua'aj quee majá'hua'taca'aj

18 a'ɨ́ɨ mu tyámua' tyinaatyéeje a'ɨ́jna jɨme' maj yanyarámuaariaca' ja'mua jitze ma'can. A'yaa pu tyúuxɨe've' siaj tyámua' huojo'mua'raj néijmi'caa ɨ maj a'yan een matɨ'ɨj a'ɨ́ɨmaj.

19 Yamu já'muatyojtye' a'ɨ̈maj ɨ maj jusɨ'rii ɨ tyeyúuj tzajta' tɨ a'yan tyí'sejre' tɨ'ɨj na'aj
a'yaa tɨ huataca'aj iiye'ej Asia. A'ɨ́jna ɨ Aquila ajta ɨ Priscila, majta néijmi'ɨ ɨ maj jusɨ'rii
jo'maj a'ɨ̈maj ja'chej, a'ɨ́ɨ mu majta yajá'muatyojtye' nyúucaritze' ɨ tavástara'.
20 Néijmi'ɨ ɨ ta'ihuáamua' ɨ maj yahuatyíj, a'ɨ́ɨ mu majta yajá'muatyojtye'. Siata'aj
huo'tatyójtye'en tyámua' naa, xui'tyoopuí'tza'xɨ'ɨn nyúucaritze' ɨ tavástara'.
21 Nyáaj ɨ nyaj Pablo pué'een, nyamuáca' nu jɨn tyajá'muayu'se'ej nyej nyij nyajta
jamuaatatyójtye'en.
22 Tɨpua'aj a'tíj quee jaxɨe'va'aj ɨ tavástara', che' puéjtzij jáacɨ'tyij. Nyajta nyáaj a'yaa
nu tyá'huoo tɨ ya'uvé'nyej ɨ tavástara'.
23 Che' ɨ tavástara', a'ɨ́jna ɨ Jesús tyámua' tyajamuatá'care'en.
24 Jéehua nu já'muaxɨe've' a'ɨ́jna jɨme' siaj siajta a'ɨ́jna jitze ajtyáma'can ɨ tavástara'
Jesús.

Ɨ yu'xarij tɨ hua'puaj ɨ tɨ jo'yú'xaca' a'ɨ́jna ɨ San Pablo a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj Corinto já'ma'can

Pablo pu hua'tyojtye'

1 Nyáaj ɨ nyaj Pablo pué'een, nyáaj nu sɨ́ɨj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ nyaj jahuɨɨre' ɨ Cɨríistu', a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ ɨ Dios juxié'vi'ra' jɨme' a'yan tyinaatá', a'ɨ́jna jamuán ɨ ta'ihuáara' ɨ Timoteo, a'yaa tu já'muatyojtye' mu siaj jusɨ'rii ɨ Dios jimi, mu siaj Corinto jo'cháatɨmee, tyajta néijmi'caa ɨ maj Acaya jo'cháatɨmee.

2 Che' ɨ Dios ɨ tyaj jajvástara', ajta a'ɨ́jna ɨ tavástara' Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een, miche' a'ɨ́ɨn tyámua' tyajamuaatá'an, majta jamuaatyápua'ritye'en.

Ɨ Pablo tɨ jɨn tyé'tyojtzi're'

3 Tyiche' tyámua' tya'tá'care'en ɨ Dios tɨ ajta yo'puáara'an pué'een ɨ tavástara' Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tyaj jajvástara' ɨ tɨ tá'cu'vej, ajta a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Dios ɨ tɨ a'náj tɨna'aj tyámua' tyitacájee.

4 A'ɨ́ɨ pu tyámua' tyitacájee néijmi'i jɨme' je'ej tyaj tya'ajpuéjtzij, tyata'aj tyij tyajta ityáj tyámua' tyihuo'tyéjeevej a'ɨ́ɨjma ɨ maj jajpuéjtzij, a'yájna tɨ'ɨj a'ɨ́ɨn tyámua' tyitaatyéeje ityájma.

5 Ji'nye a'yájna tɨ'ɨj ɨ Cɨríistu' tyaapuéjtzitariaca' tajíme', a'yaa tu'uj tátyana'aj ityáj tya'ajpuéjtzij, a'yaa pu cha'tána'aj ij Cɨríistu' jimi tyajá'ma'can ɨ tyaj jɨn huátatyamua've'en.

6 Tɨpua'aj ityáj tyajpuéjtzij, a'yaa pu tyí'huɨɨre' tɨ'ij Dios tyámua' tyajamuaatyéjeevej, ajta ja'mua japua huatányuunyij, ajta tɨpua'aj Dios tyámua' tyitaatyéjeevej, a'yaa pu ajta tyí'huɨɨre' tɨ'ij ajta a'ɨ́ɨn tyámua' tyajamuaatyéjeevej, ajta siaj sij tyo'táviicue' ɨ siaj jɨn jajpuéjtzij tyatɨ'ɨj ityáj tya'ajpuéjtzij.

7 A'yaa tu tyámua' naa tyi'ijchó've' ja'mua jimi, ji'nye a'yaa tu tyá'mua'reej tɨjɨn a'yájna siatɨ'ɨj tya'ajpuéjtzij, a'yaa pu ajta tyajá'muacɨ'tyij siaj sij huatóotyamua've'en.

8 Nye'ihuáamua', a'yaa tu tyá'xɨe've' siaj jáamua'reej je'ej tyej tyaapuéjtzitariaca' tyatɨ'ɨj a'áa jo'tyá'ca'aj a'ájna a Asia. Huápuɨ'ɨj tu jajpuéjtzica'aj catu che' tyé'viicue'raca'aj, a'yaa pu tyitá'miteerastya'ca'aj cuxáa tyej quee che' tyo'táviicue'raj.

9 A'yaa pu ta'axcaa cuxáa tyacui'nyij. A'yaa pu'ij tyitaatyáhuɨɨ tyej tyij jáarɨ'rej tyaj quee tajitzé tyí'ca'nyej, sulu tyej tyij a'ɨ́jna jitze arátaca'nyej ɨ Dios tɨ hua' juuritye' ɨ maj merɨj huácuɨj.

10 Ajta ɨ Dios pu tɨɨ'rájtoo tɨ'ij quee a'yan tyitáacɨ'tyij tyaj a'ɨ́j jɨn huá'cui'nyij tɨ huápuɨ'ɨj je'ej pua'aj een. A'ɨ́j tu jitze tyí'ca'nyej tɨ a'ɨ́ɨn tɨɨ'rátoosij,

11 tɨpua'aj mua'aj siataatáhuɨɨre' a'yan setya'huooj tajíme'. Tɨpua'aj mue'tɨ́j a'yan metyá'huoocaj tajíme', mue'tɨ́j mu majta tyaatatyójtzi're'ej ɨ Dios ɨ tɨ a'ɨ́ɨn tyámua' tyitatá'caa.

Ji'nye een jɨme' ɨ Pablo quee aja'tanyéj a Corinto

12 Tyi'tɨ́j tu jɨn á'tatzaahuatye', ji'nye a'ɨ́jna ɨ tyaj jɨn ma'umuámua're' a'yaa pu tyí'ta'ixaatye' tɨjɨn tyámua' tu tyi'tyítacha'ɨj tzáahuatyi'ra'aj jɨme' íiyan cháanacaj japua, tyajta jéetze' tyámua' tyi'tyítacha'ɨj ja'mua jimi. Catu ityáj a'ɨ́jna jitze tyí'ta'itɨɨ je'ej maj ɨ tyeɨ́tyee metyityoomuámua're', sulu a'ɨ́j tu jitze tyí'ca'nyej ɨ tɨ jɨn ɨ Dios tyámua' tyitatá'caa.

13 Ajta ɨ tyaj tyajá'muayu'se'ej, a'ɨ́ɨ pu'uj pué'een ɨ siaj serɨj jaayí'tɨn siaj jo'jíve'en, ajta ɨ siaj yo'itéej xá'ra'nyij. A'yaa nu tyá'xɨe've' siaj néijmi'i tyámua' naa tyojo'itéej xá'ra'nyij,

14 a'yájna siatɨ'ɨj serɨj je'cácaa tyí'mua'reej a'tyán tyaj pué'een, ajta tɨ'ɨj uvé'nyej ɨ tavástara' mua'aj xu tajíme' ootzáahuatye'ej xá'ju'un, a'yájna tyatɨ'ɨj tyajta ityáj tya'tatzáahuatye'ej tá'ju'un ja'mua jɨme'.

15 A'ɨ́j nu jitze tyi'ca'nyáaj, a'yan nyetyu'mua'aj nyaj anaquéej a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi, nyej nyij hua'puaj jamuáamuaarej,

16 a'yaa nu tyí'mua'ajcaa nyaj jamuáamuaarej nyatɨ'ɨj a'áa jó'me'en a Macedonia, ajta nyatɨ'ɨj a'áa pu ja'ajvetyij nyajtáhua'aj nu já'muamuaaren. A'yaa pu'ij tyíɨ'rij siaj mua'aj naatáhuɨɨre'en nyej nyij nyooj huame'en a'ájna a Judea.

17 ¿Nyiquiɨj nyequee tzáahuatyi'ra'aj jɨn a'yan tyu'muá'aj? ¿Nyiɨj a'yan setyi'mua'tzej nyaj a'yan tya'tányarasij a'yan nyetyi'mua'astɨj nyaj a'yan rɨnyij, nyajta a'yan nyajta tyi'mua'astɨ́j nyej quee a'yan huárɨnyij?

18 Dios pu a'yan tyá'mua'reej tyaj quee a'yan tyajá'mua'ixaatye' yee “jee” tyajta je'en
a'yan yee “capu” a'aj cha'taj tyana'aj.
19 Ji'nye a'íjna i Ciríistu' ti yójra' pué'een i Dios, a'íjna i nyaj jaxaj ja'mua jimi nyaj
jamuán a'íjna i Silvano, ajta i Timoteo, capu a'yan tyu'taxájtaca' yee “jee” ajta je'en
a'yan yee “capu”. Dios pu a'yan tyu'taxájtaca' i Ciríistu' jimi jusén jime' tijin “jee”,
20 ji'nye a'íj pu jimi i néijmi'i a'yan atyojo'ré'nyinyii je'ej ti i Dios tyi'tíj jin
tya'tóoratziiri'. A'íj tu jin tyati'ijtá tyé'tyojtzi're'ej i Dios a'yaa tu tyí'xaj tijin: “Che'
a'yan tyá'ra'nyij”, a'íjna jitze ma'can i Ciríistu'.
21 Ajta i Dios pu a'íin pué'een i ti tyámua' tyitájcha'ij ityájma, ajta mua'ajmaj i Ciríistu'
jimi.
22 A'íi pu ityájma huatyóa'rij ajta tajimí jaatyájtoo i ju júuricamej tyej tyij jáamua'reej
ti a'íin tyámua' tyitaatyátoosij.
23 Ajta tyij nyequee xu a'áa ja'tanyéj a Corinto, a'yájna nyati'ij tyí'mua'ajcaj, Dios pu
jamua'reej nyej quee tyí'hue'ej, nyajta a'yan tyí'xaj tzáahuatyi'ra'aj jime', nyaj quee a'áa
ja'tanyéj ja'mua jimi nyej nyij quee jamuaatamuárie'riste'en.
24 Catu ityáj a'yan tyajá'mua'ijtye' siaj sij ca'nyéjrij jin tyá'antzaahuatye'en, sulu
ja'mua jamuán tu tyí'muarie' siaj sij a'íjna jin huatóotyamua've'en, ji'nye mua'aj xu
tyámua' een i siaj jitzán tyá'tzaahuatye'.

2

1 A'íj nu jin quee jamuáamuaariaca' nyej nyij nyajtáhua'aj xaamuíjrira'aj ja-
muaata'an.
2 Ji'nye tipua'aj nyaja'muaxamuijritya'aj, ¿a'tyanquíj mana'aj a'íin pue'éenye'ej
muá'ju'un i maj naatatyámua'viste'ej? Ji'nye mua'aj xu a'íin pué'een i nyaj ja-
muaatáxaamuijrityej.
3 A'yaa nu een jime' tyajamuaatayú'sej, ji'nye canu a'yan tyá'xie've' siaj
sij naatáxamuijritye', sulu siata'aj natatyámua'viste'en. A'yaa nu tyámua'
tyá'tzaahuatya'ca'aj siaj néijmi'i mua'aj siajta a'íjna jin huatóotyamua've'sij i nyaj
jin nyetyamua've',
4 ajta nyati'ij tyajamuaatayú'sej, jéehua pu je'ej pua'aj nya'axcaj, nyajta
acanyeyi'nya'aj. Nyajta quee a'íjna jin tyajamuaatayú'sej nyej nyij
jamuaatáxaamuijritye'en, sulu siaj sij jáamua'reej nyaj jéehua huápui'ij já'muaxie've'.

Pablo pu tyaatú'uunyi'ri' a'íjci i ti jimi ootyá'itzee

5 Tipua'aj a'tíj tyi'tíj je'ej huá'uurej ti'ij síij huatóoxaamujritye'en, capu nyéetzij
na'aj naatáxaamuijritye'sij, sulu mua'ajmaj pu ajta jamuaatáxaamuijritye'sij. A'yaa nu
tyajá'mua'ixaatye' nyej nyij quee jéehua jamuaatamuárie'riste'en.
6 A'íi pu'uj i siaj seríj mue'tíj puéjtzij jaatá' a'íjci i a'tíj.
7 Ajta ijíij a'yaa pu tyúuxie've' siaj tyaatú'uunyi' siajta jaatáhuiire'en, na'ríij quee a'íi
pu mue'tiche'en a'íjci jime' ti jéehua juxaamuijritye'.
8 A'íj nu jin jéehua já'muahuavii siaj siajtáhua'aj a'yan tyaataséejratye'en siaj siooj
jaxie've'.
9 A'yaa nu nyeríj anaquéej tyajamuaatayú'sej, nyej nyij jamuatyéesej nyajta je'en
jáamua'reej tipua'aj néijmi'i setyá'astyaj i nyaj tyajá'mua'itiij.
10 A'yaa pu'ij a'íjna i siaj mua'aj tyaatú'uunyi'ri', nyáaj nu nyajta tyaatú'uunyi'raj.
Tipua'aj a'yan tyi'tíj jin nyetyaatú'uunyi', a'yaa nu een jime' tyaatú'uunyi'raj nyej nyij
ja'mua japua huatányuunyij i Ciríistu' jimi.
11 Ti'ij quee i tyiyáaru' tyi'tíj jin ta'antyimué'tin, ji'nye tyámua' tu naa tyá'mua'reej
je'ej ti éenye'que' tyí'muarie'.

I ti jin je'ej pua'aj ja'axcaa a'íjci i Pablo ti'ij a'áa jo'tyávaaca'aj a Troas

12 Nyati'ij a'áa ja'rá'aj a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Troas, nyej nyij a'áa
huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Ciríistu', nyavástara' pu a'yan tyinaatá' nyej nyij
nyaxáahuaj tyihuó'ixaatye'en i tyeítyee.
13 Ajta jéehua nu tyí'mua'ajcaa a'íjci jime' nyej quee jáatyoj i nye'ihuáara' Tito. A'íj
nu jin huo'tatyóotya'aj nyati'ij nyij a'áa jo'mej a Macedonia.

I tyaj jin tyaatatyójtzi're'en i Dios

14 Tyámua' tu tyaatatyójtzi'rej i Dios ti a'yan tyitatá'caa tyaj tyu'tyámue'tin jamuán i
Ciríistu', ajta ityájma jime' pu jaxajta i junyúucaa, a'íjna i ti néijmi'que' naa curiá'rie'.
15 Ji'nye ityáj tu a'yan een ti'ij i ti naa curiá'rie' i Ciríistu' ti'ij i Dios jimi tyu'tátuiire'ej,
a'yaa tu cha'taj tyana'aj een hua' jimi i Dios ti hui'rátoosij, tyajta hua' jimi i maj jó'vesij.

16 A'íimaj jimi i maj jó'vesij, a'yaa pu huá'rie'catye' ti'ij tyi'tíj ti huamuí', ajta a'íimaj jimi i Dios ti hui'rátoosij, a'yaa pu huá'rie'catye' ti'ij tyi'tíj ti júurij ti naa tyaarie'ej ti ajta huo'tá'sij mej mij júurij muá'ra'nyij. ¿A'tanyíj jaayí'tin ti'ij a'íjna jin tyu'tyáhuiire'en?
17 Catu ityáj jatyátoonyij i nyúucaria'ra' i Dios, matii'ij i séecan ricij, sulu tzáahuatyi'ra'aj tu jin tyí'xaj i Dios jimi, a'yaa tu i Dios jimi tyí'xaj ti'ij síij ti Ciríistu' jitze ma'can tyí'huiire'.

3

A'íjna i nyúucarij ti jájcuaj i ti jin i Dios tya'tóoratziiri'

1 Tyatii'ijtá a'yan tyí'xajtaj, ¿nyiquij a'yan jamua'séjratye' tyej tyajtáhua'aj huatyátahuij tyej tyij tajiimua'aj tyámua' tyi'huátaxaj? Na'ríij, ¿nyiquij a'yan tyúuxie've' tyaj jo'tyeyú'xan tyej tyij jamuaataséjratye'en, nusu tyaj jamuaatáhuaviij siaj mua'aj jo'tyéeyu'xaj i siaj jitzán tyámua' tyí'taxaj ityájma, matii'ij i séecan ricij?
2 Mua'aj xu a'íin pué'een i siaj a'yan tyí'huiire' ti'ij yu'xarij i tyaj jin huatátasejrataj, yu'xarij xu pué'een siaj á'yu'si'ij i taxiéjnyu'caa jitze i maj néijmi'i jamua'tyej majta jaayí'tin maj jo'jíjve'en.
3 Tyámua' pu naa tyí'sejre' siaj mua'aj a'íin pué'een i yu'xarij ti Ciríistu' jimi jo'vé'mej ityáj tyej tyij yajavá'toj, ajta capu a'tíj na'aj jo'yú'xaca', sulu a'íj pu jin ooyú'si'huaca' i júuricama'ra' i Dios, ajta i yu'xarij capu tyetyéj jitze ooyú'si'huaca', sulu a'íi pu jaatyájtoo ja'mua xiéjnyu'caa tzajta'.
4 I Ciríistu' jitze ma'can tu Dios jitze tyí'ca'nyej, a'yaa tutyij tyámua' tyá'tzaahuatye'.
5 Capu a'yan tye'tyévijtye' tyaj tajiimua'aj tyu'taxáj yee tajimí pu ma'can, sulu a'íjna i tyaj jitzán arátaca'nyej, Dios pu jimi jo'vé'mej,
6 ji'nye a'íi pu ta'antyíhuo tyej tyij a'íjna jimi tyu'tyáhuiire'en i nyúucarij ti jájcuaj ti Dios ajta jin tya'tóoratziiri', i tiquee a'íjna jitze aróoca'nyej i yu'xarij i maj jin tyí'ijta, sulu a'íjna jitze i júuricama'ra' i Dios. A'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta tyi'tá'caa maj a'tíj ooxíjtye'en majta je'en jaajé'caj, ajta i júuricama'ra' i Dios júuricamej pu tyu'tá'caa.
7 Ajta i nyúucarij i maj jin a'tíj ooxíjtye'en ti'ij a'íin huámui'nyij, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj i tyetyéj jitze, huápui'ij pu naa huasé'rihua'aj ti'ij i Dios jaatyájtoo a'íjci jimi i Moisés, majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, capu huái'riitya'ca'aj maj ja'ráasej i Moisés, ji'nye huápui'ij pu tyátatzarisima'aj i nyéerima'ra', ajta a'yan tyu'tyátuiihuaca' ti'ij oopua'rej,
8 ajta i ti jin tyí'huiire' i júuricama'ra' i Dios, jéetze' pu huápui'ij naa huasé'rihua'aj ja'mej.
9 A'yaa pu'ij, tipua'aj jéehua huápui'ij naa huataséjre ti'ij i Dios jaatyájtoo i nyúucarij i maj jin a'tíj ooxíjtye'en, jéetze' pu huápui'ij naa huasé'rihua'aj ja'mej a'íjna i nyúucarij ti tyi'tá'caa ti a'tíj ji'réenya'aj huatyá'itzeere'en i Dios jimi.
10 Ji'nye a'íjna i ti anaquéej huápui'ij naa huasé'rihua'aj, capu che' naa huasé'rin a'íjna jime' ti arí síij huataséjre ti jéetze' huápui'ij naa huasé'rin.
11 Ajta tipua'aj naa éenye'ej huataséjre a'íjna i ti á'pua'ren, jéetze' pu huápui'ij naa huasé'rihua'aj ja'mej a'íjna i ti jusén jime' séeria'aj ja'mej.
12 Ji'nye tu'ríj jacho've' i Dios jimi ti a'yan atyojo'ré'nyej, a'íj tu jin quee tyí'tziinye'ej tyetyihuá'ixaatye'.
13 Catu a'yan ricij ti'ij i Moisés ti i ciixurij jin aróonaj i junyéerimij jitze mej mij quee ja'ráasej a'iimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'íjna i ti tyápua'risime'ej.
14 Majta a'iimaj camu jaataxié'vej maj yo'itéej muá'ra'nyij, majta móoche' a'yan ricij, matii'ij jo'jíjvej a'íjna i nyúucarij ti mí'ma'can, óoche' pu a'yan huasé'rin cuxáa mua'ranámi'huajmee, ajta tiquee eexúj a'tíj huo'táxiixi, ji'nye a'íj pu jitze ma'can i Ciríistu' je'ej tyíi'rij.
15 A'yaa pu'uj na'aj tyí'een ijíij, matii'ijta jo'jíjve'en a'íjci i Moisés ti jo'yú'xaca', móoche' mu aranámi'huajmee mej mij quee yo'itéej muá'ra'nyij.
16 Ajta tipua'aj a'tíj tyá'antzaahuatye'en i tavástara' jimi, Dios pu jo'táxistaj i ti jin aránami'.
17 Ji'nye i tavástara' pu a'íin pué'een i júuricama'ra' i Dios, ajta jo'tij já'sejre' i júuricama'ra' i tavástara', a'áa pu jáai'rij ti a'tíj juxáahuaj jo'cha'canye'en.
18 A'íj pu jin, néijmi'i ityáj catu che' aranámi'huajmee, a'yaa tutyij tyí'tasejrataj ti'ij i tavástara' tyámua' naa tyúusejrataj, ityáj tu seequéj huatyáta'uuresij tyej tyij a'yan huasé'rihua'aj tá'ra'nyij ti'ij tyévira' i tavástara', ji'nye jéetze' tu naa huasé'rihua'aj tá'ju'un ti'ij na'aj yutij jo'que'tij ja'mej, a'yaa pu tyí'muarie' i tavástara', a'íjna jime' i ju júuricamej.

4

1 A'íj tu jin quee tyátaxa'huataj, ji'nye i Dios, a'íjna jime' i ti jin tá'ancu'vaxi', a'íi pu taa'íjcaj a'íjci i muárie'rij.
2 Tu'ríj ityáj jaatáxaahuataca' i tyaj avíitzij jin je'ej pua'aj rijcaj, a'íjna jime' i ti tyú'tyevi'raste', catu á'taca'nyej tyej tyi'tíj jin tyu'hué'taj, catu tyajta á'taca'nyej tyaj seequéj tyaataxáj a'íjci i nyúucaria'ra' i Dios. Sulu a'yaa tu jé'yacan jin tyí'xaj tzáahuatyi'ra'aj jime', a'yaa tu a'íjna jin tyí'tasejrataj hua' jimi i tyeítyee ti a'yan tyi'ja'yájna i Dios jimi.
3 Ajta tipua'aj i nyúucarij i tyaj huá'ixaatye' a'yan eenye' ti'ij i ti aránami', a'yaa pu'uj een a'iijma jimi i maj á'pua'ren.
4 Majta a'iimaj camu tyá'tzaahuatye', ji'nye a'íjna i dios ti a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'íi pu huo'tánamuaj mej mij quee tyojó'iteej, ajta mej mij quee jaaséj i tatzárij ti huá'tatzavi'tye' ti a'iin pué'een i nyúucaria'ra' i Ciríistu', a'íi pu ajta a'iin pué'een i ti a'yan een ti'ij i Dios.
5 Catu tajitzé ma'can tyihuá'ixaatye', sulu a'íj tu jitze ma'can tyihuá'ixaatye' i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, tyajta ityáj a'yaa tu tyí'taxaj tyaj a'iin pué'een i tyaj jahuiire' i Jesús a'íjna jime' i tyaj ja'mua xie've'.
6 Ji'nye a'íjna i Dios i ti a'yan tyu'ta'íjtaca' ti huányeeri'cij jo'tij jo'tíca'ca'aj, a'íi pu a'iin pué'een i ti huataséjre yutatzájta', tyej tyij séecan huatyátatzavi'tye'en, tyajta huo'tá'an maj jáamua'tyij a'íjna i ti jin i Dios huápui'ij naa huasé'rin a'íjna jimi i Ciríistu'.

A'íj tu jitze tyí'ca'nyej i tyaj jin tyá'tzaahuatye'

7 Ajta a'íjna i ti jin i Dios tyámua' tyitaatá' i ti ajta huápui'ij tyá'najchij, tatzájta' pu séejre' i tatyévij jitze ti a'yan huasé'rin ti'ij xá'rij xaríj ti jin taavijhua, ta'aj ij huataséjre'en tiquee ityájma jimi séejre' a'íjna i ti néijmi'i putyí'uurej, sulu ti i Dios jimi já'ma'can.
8 A'yaa pu'ij, tyij tyajta jéehua á'viicue're', catu mue'tiche'en, je'ej tu tyá'tamuajtyej a'íjci jime' je'ej ti tye'mej, ajta catu a'íj jin tátacua'nyii.
9 Je'ej mu pua'aj ta'uurej, ajta i Dios capu matúuhua'naj, metyita'antyiú'nyi'raj, ajta camu ta'antyipuá'ritye'sij.
10 Jo'tij na'aj tyaj já'ciinyej, a'yaa tu cha'taj tyana'aj tyaa'á'sij je'ej ti éenye'que' huamuí' i Jesús, ti'ij ajta tajimí huataséjre'en je'ej ti a'iin tyi'tyúucha'ij.
11 Ji'nye ityáj, tyati'ij tyooj júurij, a'náj tina'aj tu a'yan tya'ajxié'vi'ra' tyaj huá'cui'nyij a'íjci jitze ma'can i Jesús, ti'ij ajta tajimí huataséjre'en i júuricama'ra', a'íjna jitze i tyaj jatyáhue'ra' ti ajta á'puaapua'rej.
12 A'íj pu jin, ityáj tu a'yan tya'ajxié'vi'ra' tyaj huá'cui'nyij, siajta mua'aj juxáahuaj xu huacháatimee.
13 A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "Nyáaj nu tyá'antzaahuaj, a'íj nu nyij jin tyu'taxájtaca'." A'yaa pu cha'taj na'aj een ityájma jimi, ityáj tu tyajta tyá'tzaahuatye', tyajta a'íjna jin tyí'xaj.
14 Ji'nye a'yaa tu tyá'mua'reej ti a'íjna i Dios, i ti jaatájuurityej a'íjci i tavástara' Jesús, a'íi pu ajta taatájuuritye'sij ityájma a'íjci jamuán i Jesús, ajta taataséjrataj ja'mua jamuán tyej tyij néijmi'i jimi huatyá'itzeere'en.
15 Néijmi'i pu a'yan tyu'ríj ti'ij mua'ajmaj jamuaatyáhuiire'en, mej mij mue'tíj ja'ancuriá'an a'íjna i ti jin Dios tyámua' tyajamuatá'caa, majta je'en mue'tíj tyaatatyójtzi're'en, a'íjna jime' ti huápui'ij naa huasé'rin i Dios.
16 A'íj tu jin quee tyátaxa'huataj. Tyij ajta i tyaj jatyáhue'ra' ti jéjre'citze' séejre' á'puaapua'rej, i ti yutatzájta' séejre' pu jujajcuare' a'náj tina'aj.
17 A'íjna i tyaj jin jajpuéjtzij capu tyi'tíj je'ej, jiye'tzín pu mu jó'yi'ij, ajta a'yaa pu tyámua' ta'uurej tyej tyij ja'ancuriá'an a'íjci i ti huápui'ij naa huasé'rihua'aj ja'mej jusén jime'.
18 Ji'nye catu a'íj tyí'sej i ti tyí'taavijhua, sulu a'íj tu tyí'sej i tiquee tyí'taavijhua, ji'nye a'íjna i ti taavijhua, capu á'tyeeren, ajta a'íjna i ti quee taavijhua, a'íi pu jusén jime' séeria'aj ja'mej.

5

1 A'yaa tu ityáj een ti'ij i chi'ij cháanacaj japua ti tyu'uj, ti'ij i ináamuaj tiquee jusén jime' séejre', tyajta a'yan tyá'mua'reej tipua'aj huatyá'uunyej a'íjna i ináamuaj, Dios pu arí taatyéechi'tyej u tajapuá ti jusén jin séejre', ti ajta quee muáca'aj jin taavijhua.
2 A'íj tu jin jéehua tyí'mua'tzej a'íjna jime' tyaj tyooj íiyan séejre' i cháanacaj japua, ji'nye a'yaa tu tyá'xie've' tyaj ujo'tyájrutyej u chi'táj ti jútye' já'sejre' i ti ajta Dios jin tie'cánasij,

3 a'yaa pu'ij, tyij tyajta quee tyí'ijcaana, catu muámua'vi'ij tá'ju'un.
4 Meentyij tyooj jityán huacháatɨmee ɨ ɨnáamuaj, tyátayiin yutatzájta', ji'nye catu jaxɨe've' tɨ ɨ Dios tu'huáa'ri' a'ɨ́jna ɨ tɨ jɨn tɨe'cánasij, sulu tɨ a'ɨ́ɨn jéetze' tɨe'cáanaj ɨ júuricamej jɨme' tɨ jájcuaj tɨquee a'náj á'pua'ren.
5 Ajta ɨ Dios pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ tyámua' ta'uurej tyej tyij a'ɨ́jna ancuriáan ɨ júuricamej, ji'nye a'ɨ́ɨ pu tajimí jaatyájtoo ɨ ju júuricamej, tyej tyij a'ɨ́j jɨn jáamua'reej je'ej tyaj tyi'tɨ́j tya'ancuriáa'sij ɨ Dios jimi.
6 A'ɨ́j tu jɨn a'náj tɨna'aj jitzán tyí'ca'nyej. A'yaa tu tyá'mua'reej tɨjɨn tyatɨ'ɨj tyooj júurij séjre'ej a'ɨjcɨ jitze ɨ tyaj jatyáhue'ra', a'yaa tu a' ɨmuáj tyityejé'sejre' ɨ tavástara' jimi.
7 Catu púj oorej tyaj jaaséj, sulu a'ɨ́j tu jitze tyí'ca'nyej ɨ tyaj ja'tzaahuatye',
8 jitzán tu jéehua tyí'ca'nyej, ajta ta'ráanajchɨ tyaj ɨitácɨɨnyej a'ɨjcɨ jitze ɨ tyaj jatyáhue'ra' tyej tyij tavástara' jimi ja'séeria'aj tá'ra'nyij.
9 A'ɨ́j tu jɨn a'náj tɨna'aj a'yan tyá'huoo tyej tyij tyaatatyójtzi're'en ɨ tavástara', tɨpua'aj tyooj a'yan séjre'ej nusu tyequée.
10 Ji'nye a'yaa pu tyúuxɨe've' tyaj néijmi'i huatátasejrataj jo'tɨj já'sejre' ɨ Cɨríistu' tɨ'ij a'ɨ́ɨn néijmi'caa to'xɨ́jtye'en, aj pu'ij sɨ́ɨj ajta sɨ́ɨj ja'ancuriáa'sij je'ej tɨ tyá'cɨ'puaj, je'ej tɨ tyi'tɨ́j tyu'muárɨej tɨ'ɨj ooj júuricaj, tɨpua'aj xá'puɨ' huarɨ́j nusu je'ej pua'aj huarɨ́j.

Ɨ nyúucarɨj tɨ tyámua' ta'uurej ɨ Dios jimi

11 A'ɨ́j tu jɨn, a'yaa tu tyá'mua'reej tɨ a'yan tyúuxɨe've' tyaj jéehua já'tyasa'aj ɨ tavástara', a'yaa tutyij tyí'tyese' tyaj hua'antyimue'tɨn ɨ tyétyacaa. Dios pu tyámua' naa tyí'tamuajtyej, a'yaa nu nyij nyajta tyá'xɨe've' siaj a'yan cha'taj siana'aj mua'aj tyí'tamuajtyej.
12 Catu tyajta tajɨ́ɨmua'aj tyámua' tyí'taxaj, sulu ityáj tu jamuatá'caa siaj sij tajɨ́me' ahuóotzaahuatye'en, siata'aj sij jaayí'tɨhua'an siaj huatányuunyij a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj óotzaahuatye' a'ɨjcɨ jɨme' je'ej maj tyúusejrataj majta quee a'ɨ́jcɨ jɨme' je'ej maj tyí'mua'tzej ɨ juxɨéjnyu'caa tzajta'.
13 Tɨpua'aj tyátatɨmue'raj, a'ɨ́j pu jɨme' tyaj jahuɨ́ɨre' ɨ Dios, na'ríij quee a'yan tyi'ja'yájna, a'yaa tu rɨcɨj tyej tyij mua'ajmaj jamuaatyáhuɨ́ɨre'en.
14 A'ɨ́jna ɨ tɨ Cɨríistu' jɨn taaxɨ́'vej a'ɨ́ɨ pu tajitzé rá'aj, a'ɨ́j tu tyij jɨn a'yan tyá'mua'reej tɨ sɨ́ɨj huamuɨ́' hua' jitze ma'can néijmi'caa ɨ tyeɨ́tyee, majta je'en néijmi'ɨ jamuán huácuij.
15 Ajta ɨ Cɨríistu' pu huamuɨ́' néijmi'caa jitze ma'can, mej mij a'ɨ́ɨmaj ɨ maj móoj júurij quee che' jujɨ́ɨmua'aj mana'aj je'ej tyé'ejtyoovej je'ej maj ye'ej tyityetyúucha'ɨ́ɨj, sulu mej mij tyámua' tyityetyúucha'ɨ́j a'ɨjcɨ jimi ɨ tɨ hua' jitze ma'can huamuɨ́', ajta je'en hua' jitze ma'can huatájuuriaca'.
16 A'ɨ́j pu jɨn, catu che' a'tɨ́j je'ej pua'aj tyí'mua'tziire', tyij tyajta tyooj jájcuaj a'yan tyí'mua'ajcaa ɨ Cɨríistu' jimi tɨ tyévɨj na'aj pué'eenye'ej, ajta ijíij catu che' a'yan tyí'mua'tzej.
17 A'yaa pu'ij, a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j tɨ Cɨríistu' jitze ajtyáma'can a'ɨ́ɨ pu sɨ́ɨj pué'een ɨ tyévɨj tɨ Dios arí jaajájcuarej. Pu'ríj metyaja'ajhua'xɨj je'ej tɨ tyi'tyúucha'ɨ́ɨca'aj tɨ mí'ma'can jɨme', ji'nye pu'ríj néijmi'ɨ jɨn huóojajcuarej.
18 Néijmi'ɨ pu a'ɨ́jna a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ Dios jɨn tyí'muarɨe', a'ɨ́jna tɨ jitze ma'can ɨ Cɨríistu' tajapuá huatanyúj, ajta je'en taata'ɨ́j tyej tyij huo'ré'ixaatye'en ɨ nyúucaria'ra' tɨ'ij huó'huɨ́ɨre'en.
19 A'yaa pu'ij huatóomua'aj tɨ ɨ Dios tyámua' huó'ruuj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua, ajta quee huo'xɨ́jtyej a'ɨ́jna jɨme' ɨ maj jimi ootyá'ɨtzee, sulu a'ɨ́ɨ pu taata'ɨ́j tyej tyij huo'ré'ixaatye'en ɨ nyúucaria'ra'.
20 A'ɨ́j tu jɨn ityáj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Dios tɨ huo'ta'ítyaca' tyej tyij tyihuó'ixaatye'en ɨ Cɨríistu' jitze ma'can, ɨ tɨ a'yan séejre' tɨ'ɨj ɨ Dios tɨ já'muajee a'ɨjcɨ jɨme' ɨ nyúucarij ɨ tyaj huá'ixaatye'. A'ɨ́j tu jɨn a'yan tyaja'muajee jitzán ma'can ɨ Cɨríistu' siaj tyá'antzaahuatye'en ɨ Dios jimi.
21 Ajta ɨ Cɨríistu' capu tyi'tɨ́j jɨn ootyá'ɨtzee, tajitzé ma'can pu ɨ Dios a'yan jáaruuj tyej tyij jamuán ɨ Cɨríistu' jɨ'réenye'que' huatyá'ɨtzeere'en.

6

1 Ajta ijíij, ityáj tu jamuán tyí'muarɨe' ɨ Dios, a'yaa tutyij tyajta jéehua tyaja'muahuaviij siaj ja'ancuriá'an ɨ tɨ jɨn Dios tyámua' tyajamuaatá'sij.
2 Ji'nye a'yaa pu a'ɨ́ɨn tyí'xaj ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn:
A'áa nu muáanamuajri' tɨ'ɨj ajitze juxɨé'va'ca'aj,
nyajta a'ájna xɨcáara' jitze muaatáhuɨ́ɨ nyajta muɨ'rájtoo.
Ajta ijíij pu a'áan putyajá'rɨcɨj siaj ja'ancuriá'an. Ijíij pu a'ájna putyí'rɨcɨj ɨ xɨcáara' tɨ jitzán Dios jamuɨ'rátoonyij.

3 Tyajta ityáj catu a'tɨ́j je'ej pua'aj tyí'itɨ̈ɨj, na'ríij quee capu tyi'tɨ́j je'ej tyu'tyáhuɨ̈ɨre'sij ɨ tyaj jɨn tyí'muarɨe'.
4 Tyajta ityáj, a'yaa tu ja'mua jimi tasejrataj matɨ'ɨj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyí'huɨ̈ɨre' ɨ Dios jimi, a'yaa tu jéehua tyé'viicue're' a'ɨ́jna jɨme' ɨ tyaj jajpuéjtzij, tyajta quee tyi'tɨ́j tyí'cha'ɨj, ajta tyí'tamuarɨe'riste',
5 majta taatyáavaxɨj, tyajta huanámi'huaca', mátanyo'si'tye'ej, tyajta tyési'huacan jɨn tyí'muarɨe', tyatáxa'i'rii tyaj atanyéjnye', na'ríij tyaj huatatájcun.
6 Tyajta a'yan tyí'tyesejre' tyej tyámua' naa tyi'tyítacha'ɨj, a'ɨ́jcɨ jɨme' tyaj jamua'tyej ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme', tyajta tyé'viicue' hua' jimi ɨ séecan, tyajta tyámua' huojo'mua'raj ɨ taxa'aj tyeɨ́tyee, ji'nye a'ɨ́ɨ pu tatzájta' séejre' ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, tyajta tzáahuatyi'ra'aj jɨn hua'xɨe've'.
7 A'yaa tu tyajta tyihuá'ixaatye' ɨ nyúucarij tɨ jɨ'ré'can jɨme', tajitzé pu séejre' a'ɨ́jna ɨ tɨ jɨn ɨ Dios néijmi'i putyí'uurej. Tyámua' tu naa tyí'muarɨe', tyej tyij huatyényo'se'en ajta tyej tyij huatyátanaj.
8 A'náj taca'aj mu taatyátzaahuatye'sij, majta a'náj taca'aj je'ej pua'aj tyitaatájeevij, a'náj taca'aj mu tyámua' tyitaataxájta, majta a'náj taca'aj je'ej pua'aj tyi'taxáataj muá'ju'un. A'yaa mu tojo'mua'raj tɨ'ɨj ɨ mej tyí'hue'tacaa, tyajta ityáj tzáahuatyi'ra'aj tu jɨn tyí'xaj.
9 A'yaa mu tojo'mua'raj cuxáa mequee tamuajtyej, majta tyámua' naa tyí'tamuajtyej. A'yaa tu huasé'rin cuxáa tyaj já'cui'iihuaj, tyajta tyóoche' tu júurij, puéjtzij mu tatá'caa, majta quee a'ɨ́j jɨn tacui'nyij.
10 A'yaa tu huasé'rin cuxáa tyátaxaamuɨ̈jritye', matyajta a'náj tɨna'aj tatyamua've', a'yaa tu huasé'rin cuxáa tyequée je'ej tyéejviicue', matyajta mui'caa chíjtyaanyi'taj, tyajta a'yan cuxáa tyequée tyi'tɨ́j tyícha'ɨ̈ɨj, metyajta néijmi'i tyí'ijcha'ɨj.
11 Ta'ihuáamua' Corinto siaj jo'cháatɨmee, tu'ríj tyajamuáa'ixaa ja'huoo'itéerican jɨme', tyámua' tu tyeríj tyajamuaataséjra a'tyán tyaj pué'een.
12 Catu ityáj tyi'tɨ́j ja'mua'aviitze', mua'aj xu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ siaj tyi'tɨ́j avaaj ɨ jutzájta'.
13 A'ɨ́j nu jɨn a'yan tyaja'muahuaviij, a'yájna tɨ'ɨj a'tɨ́j tɨ jéehua hua'xɨe've' ɨ juyójmua', siaj nyejitzé tyú'ca'nyej, a'yájna nyatɨ'ɨj nyáaj ja'mua jitze tyí'ca'nyej.

Ityáj tu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tyeyúuj Dios tɨ tzajta' iirájcaj

14 Caxu a'yan rɨjcaj matɨ'ɨj a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee tyá'tzaahuatye'. Xu'huóomua'tzɨj a'ɨ́jna jɨme', ¿ji'nye tyíɨ'rij tɨ sɨ́ɨj na'aj pué'eenye' a'ɨ́jna ɨ tɨ naa een ajta a'ɨ́jna tɨ je'ej pua'aj een? ¿Ca' ji'nye tyíɨ'rij maj antyóonaxcaj ɨ tatzárij ajta ɨ tɨca'rij?
15 Capu je'ej tyíɨ'rij maj huóojaahuatye'en ɨ Cɨríistu' ajta ɨ tyiyáaru', capu ajta je'ej tyíɨ'rij maj huóojaahuatye'en a'ɨ́jna ɨ tɨ tyá'tzaahuatye' a'ɨ́jna jamuán ɨ tɨquee tyá'tzaahuatye'.
16 ¿Tyi'tanyí je'ej metyí'xa'puɨ'ɨntare' a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jusɨ'rii ɨ tyeyúuj tzajta' Dios tɨ ja'a'rij a'ɨ́ɨjma jamuán ɨ sáanturij? Ji'nye ityáj tu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tyeyúujra' ɨ Dios tɨ júurij, a'yájna tɨ'ɨj a'ɨ́ɨn tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
Nyáaj nu hua' tzajta' u'séeria'aj na'mej,
nyáaj nu hua' Dios pue'éenye'ej na'mej,
majta a'ɨ́ɨmaj nyetyeɨ́ɨteristyamua' mu pue'éenye'ej muá'ju'un.
17 A'ɨ́j pu jɨn ajta a'yan tyí'xaj ɨ tavástara' tɨjɨn:
Xa'vá'cɨɨnyij hua' tzajta',
caxu che' a'yan rɨjcaj matɨ'ɨj a'ɨ́ɨmaj.
Aj nu nyij nyáaj jamuaataxɨé've'ej,
18 nyáaj nu ja'muavástara' pue'éenye'ej na'mej,
siajta mua'aj nyiyóojmua' xu pue'éenye'ej xá'ju'un,
a'yaa pu tyí'xaj ɨ tavástara' ɨ tɨ néijmi'i jɨn tye'entyúumua'ree.

7

1 A'yaa pu'ij, ta'ihuáamua' mu tyaj já'muaxɨe've', a'íi pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Dios tɨ jɨn tya'tóoratziiri'. A'ɨ́j pu jɨn tyiche' tyámua' eenye' ɨ tatyévij jitze tyajta ɨ tajúuricamej jitze, a'yaa tu tzáahuatyi'ra'aj tyi'ijcha'ɨ́ɨj ɨ Dios jimi tyetyí'tyese' tyej tyij jɨ'ré'nye'ej huatyá'ɨtzeere'en.

Pablo pu huatóotyamua'vej a'ɨ́jcɨ jɨme' maj tyá'antzaahuaj ɨ Corinto maj ja'chej

2 Siataataxɨé've' mu juxɨéjnyu'caa tzajta'. Catu a'tɨ́j je'ej pua'aj jó'mua'rajca'aj, catu tyajta a'tɨ́j je'ej pua'aj huáruuj, catu a'náj a'tɨ́j tyu'xívi'ri'.
3 Canu a'yan tyajá'mua'ixaatye' nyej nyij je'ej pua'aj tyajamuaaxáj, ji'nye nu'ríj a'yan tyajamuáa'ixaa, mua'aj xu ú'sejre' yunyatzájta', tyata'aj tyij néijmi'i júurij huatyá'ɨtzeere'en nusu tyaj néijmi'i huácui'nyij.

4 Canu tyi'tɨj aváataj nyetyajá'mua'ixaatye', jéehua nu nyij á'nyatzaahuatye' ja'mua jɨme'. Tyij nyajta jajpuéjtzij, jéehua pu nú'ca'nyisti' nyajta nu nyetyamua've'.

5 Tyatɨ'ɨj a'áa ja'rá'aj a Macedonia, catu ma' já'taso'pe', sulu jo'tɨj na'aj tu ja-jpuéjtzica'aj, jéehua tu á'viicue'ria'ca'aj hua' jimi ɨ tyeítyee, tyajta tyí'tzɨɨnya'ca'aj.

6 Ajta ɨ Dios, ɨ tɨ ca'nyíjra'aj hua'tá'caa ɨ maj je'ej tyityóomuajtyej, tyámua' pu táaruuj tɨ'ɨj a'ɨ́ɨn uvé'nyej ɨ Tito,

7 ajta capu a'ɨ́ɨ na'aj ɨ tɨ a'ɨ́ɨn yará'aj, sulu tɨ a'ɨ́ɨn ajta jutyamua'va'ca'aj ja'mua jɨme'. A'ɨ́ɨ pu taaté'exaa siaj mua'aj jéehua huápuɨ'ɨj tasejracuj, ajta ɨ siaj juxaamuɨjritye' a'ɨ́jna jɨme' siaj jamua'reericuj je'ej tɨ tyí'nyahuɨɨre', a'ɨ́j nu jɨn jéetze' huatányetyamua'vej.

8 Tyij ajta jamuaatáxaamuɨjrityej ɨ yu'xarij nyaj jamuaata'ítyi'ri', capu ijíij je'ej pua'aj nya'asej. Ajta anaquéej pu je'ej pua'aj nya'axcaj, nyatɨ'ɨj jaaséj ɨ tɨ cɨ́ɨ tyajamuaatáxaamuɨjrityej,

9 ijíij nu nyetyamua've', canu a'ɨ́jna jɨme' ɨ siaj huatóoxaamujri, sulu a'ɨ́j nu jɨn ɨ siaj huatóoxaamujri siaj sij siajtáhua'aj ja'antzaahuatye'en ɨ Dios. A'yaa xu tyityaatóoxaamuɨjrityej je'ej tɨ ɨ Dios tya'ajxɨé'vi'raca'aj, a'ɨ́j tu jɨn quee ityáj je'ej pua'aj jamuáaruuj,

10 ji'nye a'ɨ́jna ɨ siaj jɨn huatóoxaamujrityej Dios pu jimi jo'vé'mej siaj sij tyu'túu'uunyi' ajta tɨ'ɨj jamuáahuɨɨre'en, a'ɨ́j pu jɨn quee je'ej metyejé'tyi'tɨj siaj sij juxaamuɨjritya'aj. Ajta a'ɨ́ɨ pu tyu'jé'caj ɨ xaamuɨ́jrira'aj íiyan tɨ ma'can ɨ cháanacaj japua.

11 Ɨ siaj jɨn huatóoxaamujritye'en, Dios jimi pu jo'vé'mej, xaaséj je'ej tɨ atyojo'ré'nyej. Jéehua xu jaatyátzaahuatyej siajta nyaj japua huatanyúj, siajta huatanyínyu'cacuca', siajta tyu'tátzɨɨn. Siajta je'en jéehua jaataxɨé'vej siaj naaséj, a'ɨ́j xu jɨn puéjtzij jaatá' a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ je'ej pua'aj rɨjcaa. A'ɨ́j pu'ij jɨn néijmi'ɨ a'yan tyu'taséjre siaj mua'aj quee tyi'tɨ́j jɨn ootyá'ɨtzee.

12 A'yaa pu'ij, nyatɨ'ɨj tyajamuaata'ítyi'ri', canu a'yan huarɨ́j a'ɨ́jna nyamua'tzaj ɨ a'tɨ́j tɨ ootyá'ɨtzee, nusu ɨ tɨ séej jimi ootyá'ɨtzee, sulu ta'aj ij huataséjre'en ɨ Dios jimi a'chu siaj tajimí tyí'ca'nyej.

13 A'ɨí pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ jéehua naa taatá'aj.

Ajta capu a'ɨ́ɨ na'aj ɨ tɨ naa taatá'aj, sulu tyajta tu huátatyamua'vej a'ɨ́jna jɨme' tɨ ɨ Tito yará'aj jutyamua've'ej, ji'nye néijmi'ɨ xu mua'aj ca'nyíjra'aj jaatá'.

14 Nu'rɨ́j nyáaj a'yan tyaaté'xaatya'ca'aj ɨ Tito nyaj jéehua á'nyatzaahuatye' ja'mua jɨme', siajta mua'aj caxu naatatyévi'rastej. Ji'nye néijmi'ɨ ɨ tyaj tyerɨ́j jamuáa'ixaa, a'yaa pu tyi'ja'yájna, a'yaa pu cha'taj na'aj tyi'jɨ'ré'can jɨme' je'ej tyaj tyaaté'exaa ɨ Tito, tyaj jéehua á'tatzaahuatye' ja'mua jɨme'.

15 A'ɨ́jna ɨ Tito jéetze' pu já'muaxɨe've' tɨ'ɨjta jo'támua'reej je'ej siaj néijmi'ɨ jéehua huápuɨ'ɨj tyeetyátzaahuatyej.

16 Jéehua nu nyetyamua've', a'ɨ́jna jɨme' ɨ tɨ ɨ'rɨ́j nyej nyaxáahuaj ja'mua jitze tyú'ca'nyej.

8

Ɨ maj juxɨé'vi'ra' jɨn tyi'tá'caa ɨ maj jusɨ'rii ɨ tyeyúuj tzajta'

1 Ajta ijíij ta'ihuáamua', a'yaa tu tyá'xɨe've' tyaj jamuaaté'exaatye'en je'ej tɨ Dios tyámua' tyihuo'tá' a'ɨ́ɨjma ɨ maj jusɨ'rii ɨ tyeyúuj tzajta' a'áa tɨ huataca'aj a Macedonia.

2 Tyij majta jéehua jajpuéjtzij mu'rɨ́j néijmi'ɨ jɨn tyo'táviicue'ri', jéehua mu mij jutyamua've', capu je'ej tyij majta quee je'ej tyéejviicue', ɨ maj tyu'tá' juxɨé'vi'ra' jɨme' jéehua pu tyu'tyáhuɨɨ cuxáa chíjtyaanyi'ɨj maj pué'eenye'.

3 Nyáaj nu jamua'reej maj tyu'tapuéjve a'chu maj caa putya'uurejve'ej, majta juxɨé'vi'ra' jɨn jéetze' a'yan huarɨ́j. A'ɨ́ɨmaj mu jujɨ́ɨmua'aj huatyóohuij

4 maj taatáhuaviiri' tyaj huo'tá'an maj huo'tyáhuɨɨre'en a'ɨ́ɨjma ɨ maj ɨ Dios jitze ajtyáma'can.

5 Majta a'ɨ́ɨmaj camu a'yan mana'aj tyu'tapuéjve je'ej tyaj tye'ejchó'va'ca'aj, ji'nye anaquéej mu ɨ tavástara' jimi huatóotoj, majta je'en ityájma jimi, a'yájna tɨ'ɨj ɨ Dios tya'ajxɨé'vi'ra'.

6 A'ɨ́j tu jɨn jéehua jahuaviij a'ɨ́jcɨ ɨ Tito tɨ a'ɨ́ɨn jaariá'sɨɨre'en ja'mua jimi ɨ siaj juxɨé'vi'ra' jɨn tyu'tá', a'ɨ́jna ɨ tɨ arí anaquéej huatyóochej ja'mua tzajta'.

7 Ji'nye mua'aj jéetze' xu tyí'mue'tɨj, a'ɨ́jna jɨme' ɨ siaj tyá'tzaahuatye' ɨ tavástara' jimi, ajta ja'mua'ɨ'riitye' siaj huo'té'exaatye'en ɨ nyúucarij, siajta tyámua' tyá'mua'reej je'ej tɨ ajóo'en ɨ Dios jimi, siajta juxɨé'vi'ra' jɨn taataxɨé'vej ɨ siaj ityájma jimi jaarɨ́'rej, a'yaa pu cha'tána'aj siaj sij tyu'tyámue'tɨn a'ɨ́jna jɨme' ɨ siaj séecan huatyáhuɨɨre'en.

8 Canu nyej nyij a'yan tyaja'mua'íitya'aj nyaja'mua'ixaatye', sulu a'íj nu siaj
sij jáamua'reej je'ej maj majta séecan tya'ajxɨé'vi'ra', mej mij mua'ajmaj ja-
muaataséjratye'en maj jɨ'ré'can jɨme' já'muaxɨe've'.
9 Ji'nye xu'ríj mua'aj jamua'reej tɨ ɨ tavástara' Jesús, ɨ tɨ ajta Cɨríistu' pué'een,
a'íɨ pu néijmi'i tyí'ijcha'ɨj a'yan tyu'tóosejrataca' tɨ'ɨj síɨj tɨquee je'ej tyéejviicue', tɨ'ij
ja'mua japua huatányuunyij, siaj sij mua'aj a'íjna jɨn a'íɨn pue'éenye'ej xá'ra'nyij ɨ maj
tya'ancuriáa'sij ɨ Cɨríistu' jimi.
10 A'yaa nu nyáaj tyajá'mua'ixaatye' je'ej nyej nyáaj tyí'mua'tzej a'íjna jɨme' ɨ siaj
huo'tyáhuɨɨre'en. Tɨ'ɨj na'aj ju'síj, caxu a'íj siana'aj jɨn huatyóohuij siaj huo'tyáhuɨɨre'en
ɨ séecan, sulu a'yaa xu siajta huaríj xuutyámua've'ej.
11 Ajta ijíij, je'ej siaj caa putya'uurejve, siata'aj ja'antyícɨ'tyij ɨ siaj ju'huatyáhuiij, a'yan
naa setyuutyámua've'ej siatɨ'ɨj jájcuaj ɨmuáj tyu'huatyáhuiij siaj a'yan huárɨnyij.
12 Ji'nye tɨpua'aj a'tíj jɨ'ré'can jɨme' a'yan tyá'xɨe've'ej tɨ tyi'tíj tyu'tá'an, Dios pu
ja'ancuriáa'sij a'chu tɨ caa tyi'tíj tyu'tá'sij. Capu ɨ Dios tyu'huaviij tyi'tíj tɨquee síɨj
tyícha'ɨj.
13 Capu ajta a'yan tyi'tyéevijtɨj tɨ a'íjna jɨme' siaj séecan huatyáhuɨɨ mua'ajmaj tyi'tíj
jamuá'ɨtziitye'ej, sulu siaj sij juxa'aj siana'aj eenye'.
14 Ajta ijíij mua'aj xu tyí'ijcha'ɨj ɨ séecan tɨ tyá'ɨtziitye', ajta majca'huáyee, a'íɨ mu
mijta jamuaatáhuɨɨre'sij a'íjna jɨme' ɨ tɨ mua'ajmaj tyajamua'ɨtzíitya'aj ja'mej.
15 A'yájna tɨ'ɨj tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze a'yan tɨjɨn: "Capu tyi'tíj avá'ɨtzeerej a'íjcɨ jimi ɨ
tɨ jéehua jáasɨɨ, capu ajta tyi'tíj jo'tyá'ɨtziityej a'íjcɨ ɨ tɨ cíɨ na'aj tyáasɨɨ."

Pablo pu ɨ Tito huata'ítyaca' a Corinto

16 Tyámua' nu tyé'tyojtzi're' ɨ Dios tɨ ca'nyíjra'aj jaatá' a'íjcɨ ɨ Tito siaj sij a'yan cha'taj
siana'aj jitzán tyuuxɨé've'ej siatɨ'ɨj nyej jimi.
17 A'íɨ pu ja'ancuriáa' ɨ nyaj tyee'íjcaj, siajta mua'aj xu jéehua jitzán juxɨe've', a'yaa
pu'ij ijíij tya'ajxɨé'vi'ra' tɨ a'áa jó'me'en ja'mua jimi.
18 Jamuán ɨ Tito, séej nu huata'ítyaca' ɨ ta'ihuáara' tɨ'ij ajta jamuán ujó'me'en. A'íjna ɨ
ta'ihuáara', néijmi'que' mu tyámua' naa yó'sej a'íjcɨ jɨme' tɨ a'íɨn tyámua' naa tyí'muarɨe'
ɨ nyúucaria'ra' jɨme' ɨ Dios.
19 Ajta, a'íɨmaj ɨ maj jusɨ'rii ɨ Dios jimi, a'íɨ mu ja'antyíhuoj tɨ'ij tajamuán
jo'cha'canye'en ajta tyu'tyáhuɨɨre'en a'íjna jɨme' ɨ tyaj tyí'muarɨe', ɨ tyaj jɨn
tyámua' tyeetyátoonyij ɨ tavástara', ajta tyej tyij jamuaataséjratye'en ɨ tyaj jéehua
já'muahuɨɨria'cuj.
20 A'yaa tu tyá'huoo tɨ'ij quee a'tíj je'ej pua'aj tyí'taxajtaj a'íjna jɨme' tyaj jéehua
jáasɨɨre'en ɨ siaj mua'aj tyi'tá'caa.
21 Tyajta tu jahuoo tyej tyij a'náj tɨna'aj xá'puɨ' rɨjcaj je'ej tɨ tyi'tyéevijtɨj, catu a'íj
tyana'aj jimi ɨ tavástara', sulu tyajta tu a'yan rɨcɨj hua' jimi ɨ tyeítyee.
22 Hua' jamuán a'íɨjma ɨ tyaj huo'ta'ítyaca', séej nu nyajta huata'ítyaca' ɨ ta'ihuáara',
ɨ tɨ arí mue'tíj taataséjra tɨ a'íɨn a'yan tya'ajxɨé'vi'ra' tɨ taatáhuɨɨre', ajta ijíij jéetze' pu
óoca'nyej a'íjna jɨme' tɨ huápuɨ'ɨj jéehua ja'mua jitze tyí'ca'nyej.
23 Ajta a'íjna ɨ Tito a'íɨ pu a'íɨn pué'een ɨ tɨ nyajamuan tyí'muarɨe' tyej tyij mua'ajmaj
jamuaatyáhuɨɨre'en. Majta a'íɨmaj ɨ maj hua'puaj ɨ ta'ihuáamua', a'íɨ mu a'íɨn pué'een ɨ
maj huo'ta'ítyaca' a'íɨmaj ɨ maj jóosɨ'rii mej mij ɨ Cɨríistu' tyu'tatyójtzi're'en.
24 Ajta mata'aj mij jáamua'reej ɨ maj jusɨ'rii, siata'aj huo'taséjratye'en a'íɨjma ɨ
tyétyacaa siaj tzáahuatyi'ra'aj jɨn hua'xɨe've', mej mij majta jáamua'reej tɨ a'yan
tye'tyévijtye' ɨ tyaj á'tatzaahuatye' ja'mua jɨme'.

9

1 Ajta a'íjna jɨme' ɨ tyaj jɨn huá'huɨɨre' a'íɨjma ɨ ta'ihuáamua' ɨ maj a'yan cha'taj mana'aj
tyá'tzaahuatye', capu juxɨe've' nyej tyajtáhua'aj a'íjcɨ jɨn tyajamuaatayú'se'en siaj sij
a'yan huárɨnyij,
2 ji'nye nu'ríj jamua'reej siaj jéehua mua'aj a'yan tya'ajxɨé'vi'ra'. A'íj nu jɨn
á'nyatzaahuatya'aj a'yan nyetyihuá'ixaatye' a'íɨjma ɨ maj Macedonia jo'cháatɨmee, a'yaa
nu tyihuá'ixaatye' tɨ arí séej nyinyi'ra'aj tyooméj siaj tyámua' huóoruuj mua'aj Acaya
siaj jo'cháatɨmee, a'íj mu mij jɨn majta mue'tíj a'yan tyitya'huóoca'an mej mij majta
tyu'tyáhuɨɨre'en ɨ Macedonia maj jo'cháatɨmee.
3 Nyajta nyáaj, a'yaa nu een jɨme' ta'ihuáamua' tyu'ta'ítyaca' ja'mua jimi, tɨ'ij
quee a'yan tyá'ra'nyij nyaj huáapua'aj nyana'aj á'nyatzaahuatya'aj nyatɨ'ɨjta mua'ajmaj
jamuatyáxajtasime'en. Sulu siata'aj sij tyámua' eenye' je'ej nyaj nyeríj tyihuo'té'exaaj
mua'ajmaj jɨme',

4 ji'nye tɨpua'aj séecan ɨ maj Macedonia já'ma'can nyajamuan mó'ju'un, majta je'en jamuáatyoonyij sequée tyámua' éenya'caj. Aj pu'ij taatatyévi'raste'sij ityájma, capu mua'ajmaj sulu ityájma pu a'ɨ́jna jɨme' tyaj mua'ajmaj jɨn á'tatzaahuatye'.
5 A'ɨ́j pu jɨn a'yan tyina'ránajchaca' nyaj huo'táhuaviij ɨ nye'ihuáamua' mej mij jó'ju' ja'mua jimi mej mij anaquéej jamuáamuaarej, ajta siaj sij huo'tá'an ɨ siaj jɨn tya'tóoratziiri' siaj tyu'tapuéjve'en. A'yaa xu sij juxɨé'vi'ra' jɨn tyu'tá'sij, capu a'yan éenye'ej ta'mej tɨ'ɨj nyaj ca'nyéjrij jɨn jamuaata'ɨ́j siaj sij tyu'tapuéjve'en.
6 A'ɨ́j xu ootámua'reej: A'ɨ́jna ɨ tɨ cɨ́ɨ na'aj tyu'tá', cɨ́ɨ pu'uj ajta tya'ancuriáa'sij, ajta ɨ tɨ jéehua tyu'tá', jéehua pu ajta tya'ancuriáa'sij.
7 A'yaa pu tyúuxɨe've' tɨ sɨ́ɨj ajta sɨ́ɨj tyu'tá'an a'chu tɨ a'yan tya'ajxɨé'vi'ra' ɨ jutzájta', che' quee jamuáacha'aj nusu ca'nyéjrij jɨme', ji'nye Dios pu jaxɨe've' ɨ a'tɨ́j tɨ jutyamua've'ej tyu'tá'.
8 Dios pu jaayí'tɨn tɨ jaatámui'ren ɨ tɨ jɨn tyámua' tyajamuaatá'an, siaj sij a'náj tɨna'aj néijmi'i tyí'ijcha'ɨj, ajta tɨ'ɨj tyí'cɨ'paa siaj séecan huatáhuɨ́re'en.
9 A'yaa pu tyá'xaj ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn:
Jéehua pu tyihuo'tá' a'ɨ́ijma ɨ maj quee je'ej tyéejviicue',
ajta ɨ tɨ jɨn xá'puɨ' rɨcɨj, a'ɨ́ɨ pu jusén jɨme' séejre'.
10 Dios pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ tyu'tá'caa ɨ ímue'rij tɨ huahuásti'huaca', ajta ɨ cue'ráj tɨ tyí'cue'ri', a'ɨ́ɨ pu'ij ajta néijmi'i tyajamuaatá'sij, ajta já'muahuosi'ran, siaj sij jéetze' tyu'muárɨe'en a'ɨ́jna jɨme' ɨ tɨ xá'puɨ' een.
11 A'yaa xu néijmi'i tyi'ijcha'ɨ́ɨj xá'ju'un siaj sij juxɨé'vi'ra' jɨn tyihuo'tapuéjve'en. Ajta ɨ siaj mua'aj mutyojo'ta'ítyaca', a'yaa pu tyu'tyáhuɨ́re'sij mej mij ɨ ta'ihuáamua' tyaatatyójtzi're'en ɨ Dios.
12 Ji'nye tyatɨ'ɨj huo'táhuɨɨ ɨ ta'ihuáamua', catu a'ɨ́j tyana'aj tyihuo'tá' ɨ tɨ tyihuá'ɨtziitya'ca'aj, sulu tyajta tu ca'nyíjra'aj huo'ta' mej mij tyaatatyójtzi're'en ɨ Dios a'ɨ́jna jɨme' je'ej siaj huarɨ́j.
13 A'ɨ́ɨ mu majta tyaatatyójtzi're'ej ɨ Dios, ji'nye a'ɨ́ɨ mu a'ɨ́jna jɨn jamua'reeren ɨ siaj jɨn huo'tyáhuɨɨ siaj ja'astej ɨ Cɨríistu'. Majta mu jaatyátzaahuatye'sij ɨ Dios, a'ɨ́jna jɨme' je'ej siaj mua'aj tyihuá'huɨ́re' a'ɨ́ijma, siajta néijmi'caa ɨ séecan.
14 Majta je'en jaatáhuoosij ɨ Dios jimi ja'mua jɨme' jéehua maja'muaxɨé've'ej, a'ɨ́jna jɨme' tɨ ɨ Dios jéehua huápuɨ'ɨj tyámua' tyihuo'tá' je'ej siaj tyi'tɨ́j jɨn huarɨ́j.
15 Tyiche' tyaatatyójtzi're'en ɨ Dios, ji'nye a'ɨ́ɨ pu taatapuéjve ɨ tɨ huápuɨ'ɨj juxɨe've' ɨ tɨquee maja' nyúucarij tyaj jɨn jaataxáj.

10

Pablo pu japuan huatanyúj ɨ tɨ jɨn tyi'tyéjvee

1 Nyáaj, ɨ nyaj Pablo pué'een, a'yaa nu tyaja'muahuaviij, a'ɨ́jna jɨme' tɨ ɨ Cɨríistu' ná'ancu'vaxɨj, tyij majta a'yan tyí'nyaxaj yee nyaj jee tyí'tziinye' tɨpua'aj ja'mua jamuán anyo'tyávaacaj, nyajta je'ej huányaxaxa'aj tɨpua'aj ya' ɨmuáj naatyávaacaj.
2 A'yaa nu nyij tyaja'muahuaviij, nyatɨ'ɨj a'áa jó'me'en ja'mua jimi, siaj quee ca'nyíjra'aj nyatá'care'en nyej nyij a'yan huatányesejrataj nyaj á'nyaca'nyej yunyatzájta' a'ɨ́ijma jimi ɨ maj a'yan tyí'taxaj tyaj a'yan cha'taj tyana'aj rɨcɨj matɨ'ɨj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj íiyan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua, ji'nye ná'nyaca'nyej nyaj a'yan tyihua'rájeevej.
3 A'yaa pu ajta tyi'ja'yájna tyaj tyeítyee pué'een, tyajta catu a'yan tyí'tyenyo'se' matɨ'ɨj ɨ tyeítyee ɨ maj a'yan séejre' ɨ cháanacaj japua.
4 Ɨ tyaj jɨn nyo'se', capu íiyan tyí'ma'can ɨ cháanacaj japua, sulu a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Dios tɨ néijmi'i jɨn putyí'uurej. A'yaa tutyij néijmi'i tye'entyí'uunaj ɨ maj jɨn tajitzé tyí'pua'ritye'
5 tyajta ɨ maj jɨn óotzaahuatye' mej mij tyi'tyánaamuaj maj jáamua'tyij ɨ Dios. Néijmi'i ɨ hua'mua'tziira'aj a'ɨ́j tu jimi tyu'tátuire'en ɨ Cɨríistu', ta'aj ij a'ɨ́j ará'astej,
6 tyajta tyámua' een tyej tyij puéjtzij jaatá'an a'ɨ́jcɨ ɨ tɨquee tyihuojó'itej, tɨpua'aj serɨ́j mua'aj néijmi'i jɨn ja'rá'astej ɨ Dios.
7 Xaaséj a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ séejre'. Tɨpua'aj a'tɨ́j a'yan tyámua' naa tyá'mua'reeriaj tɨ ɨ Cɨríistu' jitze ajtyáma'can, che' ajta a'yan tyá'mua'reeriaj tyej tyajta ityáj ɨ Cɨríistu' jitze ajtyáma'can.
8 Tɨpua'aj nyáaj jéetze' ná'nyatzaahuatye'ej a'ɨ́jna jɨme' ɨ tɨ jɨn nyavástara' tyinaata'ɨ́j, capu nyetyevi'raste', ji'nye ɨ tavástara' pu a'yan tyitaata'ɨ́j tyej tyij tyámua' jamuáa'uurej capu tyej tyij jamua'antyipuá'ritye'en.
9 Canu a'yan tyá'xɨe've' tɨ'ɨj a'yan séjre'ej yee nyaj já'muamuaritye' a'ɨ́jna jɨme' je'ej nyaj tyajá'muayu'se'ej.

10 Séecan mu a'yan tyí'xaj tijɨn nyej jee ca'nyéjrij jɨn tyajá'mua'ijtye' a'ɨ́jna ɨ yu'xarij jitze, ajta tɨpua'aj ja'mua jamuán anyo'tyávaacaj canu jee á'nyaca'nyej nyaj a'yan tyajamuaté'exaatye', nyajta jee quee tzáahuatyi'ra'aj jɨn tyí'xaj.

11 Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ a'yan tyí'xaj, che' jáamua'reej tɨjɨn a'yaa tu tyí'xaj tɨpua'aj ya' ɨmuáj taatyú'uucaj, tyajta a'yan rɨnyij tyatɨ'ɨj ja'mua jimi jo'tyú'uucaj.

12 A'yaa pu tyi'jɨ'ré'can jɨme', tyaj quee á'taca'nyej tyej tyij tajɨ́ɨmua'aj á'tatzaahuatye'ej, matɨ'ɨj ɨ séecan jusejrataj ja'mua jimi. Majta a'ɨ́ɨmaj camu xá'puɨ' metyityoomuámua're' mej mij jujɨ́ɨmua'aj óotzaahuatye' séecan jamuán.

13 Catu ityáj a'yan tyá'tatzaahuatye' je'ej tɨquee tyitatyévijtye'. A'yaa tu'uj rɨcɨj a'chu tɨ ɨ Dios tatá'caa tyej tyij ahuátatzaahuatye'en a'ɨ́jna jɨme' ɨ tyaj jɨn tyí'muarɨe', a'ɨ́ɨ pu'ij taatá' tyej tyij mua'ajmaj jimi ja'rá'astij mu siaj Corinto ja'chej.

14 A'ɨ́j tu jɨn quee a'yan rɨcɨj je'ej tɨquee tyitatá'caa, a'yaa pu tya'ra'nyíiche' tɨpua'aj tyequée jájcuaj ɨmuáj a'áa ja'tanyéjnyiiche' ja'mua jimi. Ityáj tu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tyaj anaquéej jamuaaté'exaa ɨ nyúucaria'ra' ɨ Cɨríistu'.

15 Catu tyajta a'ɨ́jna jɨn á'tatzaahuatye' je'ej maj ɨ séecan tyu'muárɨej, a'yaa tyi'tɨ́j tya'uuriáaj tɨquee xá'puɨ'. Sulu a'yaa tu tyá'xɨe've' tyaj jéetze' tyu'tyáhuɨ́ɨre'en ja'mua jimi, a'yájna siatɨ'ɨj mua'aj serɨ́j tyá'tzaahuatye'.

16 A'yaa tu tyajta tyá'xɨe've' tyaj huó'ixaatye'en ɨ nyúucaria'ra' ɨ Cɨríistu' ɨ maj a' ɨmuáj jo'cháatɨmee séej chuéj japua, jo'maj quee xu séecan tyojo'muárɨej, tyej tyij quee ahuátatzaahuatye'en a'ɨ́jna jɨme' je'ej maj séecan tyu'muárɨej.

17 Tɨpua'aj a'tɨ́j tyi'tɨ́j jɨn óotzaahuatya'muɨ'ɨj, che' ɨ tavástara' jimi ahuóotzaahuatye'en.

18 Ji'nye a'ɨ́jna ɨ tɨ jusɨ́ɨj tyámua' tyúusejrataj, capu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ Dios jaataxɨé'vej, sulu a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j tavástara' tɨ tyámua' tya'tá'caa.

11

Pablo pu tzáahuatyi'ra'aj jɨn tyi'tyéjvee ɨ tavástara' jimi

1 A'tzúj cuj cɨ́ɨ setyino'viicue', tyij nyajta a'yan huasé'rihua'aj cuxáa nyenyatɨ́mue'raj nyetyaja'mua'ixatye'. Che' je'ej tɨna'aj, siano'táviicue'.

2 Ji'nye a'ɨ́jna ɨ nyaj jɨn chueerij ja'mua jɨme' Dios jimi pu jo'vé'mej. A'yaa nu tyaaxá'puɨ'ɨntarej siaj sij a'ɨ́j siana'aj jimí huatyá'ɨtzeere'en ɨ Cɨríistu' sequée tyi'tɨ́j jɨn a'ɨtzéeria'aj, yaa tɨ'ɨj íitɨ' tɨquee xu tyáataj jamuán hui'caa.

3 Ajta a'yaa nu tyí'tzɨɨnye' tɨpua'aj a'tɨ́j jamuáacuanamuaj tɨ'ɨj ɨ cú'cu'uj tyáacuanamuaj a'ɨ́jcɨ ɨ Eva, siaj sij quee che' tzáahuatyi'ra'aj jɨn já'astijria'aj ɨ Cɨríistu'.

4 Tyámua' xu mua'aj tyihuá'jepe' tɨpua'aj sɨ́ɨj mu jo'vé'mej tɨ séecan ɨ nyúucarij jɨme' jaxaj a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús, tɨquee a'yan huánamuajrii je'ej tyaj tyerɨ́j tyajamuáa'ixaa, siajta xu ja'ancuriáa'vej séej ɨ júuricamej tɨquee a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Dios tɨ anaquéej jaatyájtoo ja'mua jimi, ajta sɨ́ɨj ɨ nyúucarij tɨquee a'yan huánamuajrii tɨ'ɨj ɨ siaj serɨ́j ja'antzaahuaj.

5 A'yaa pu'ij, capu a'yan nya'asej nyaj jéetze' cɨléenye' jɨn tyí'huɨ́ɨre' mequee a'ɨ́ɨmaj ɨ maj nu'uj huápuɨ'ɨj va'cán jɨn tyityetyu'uj.

6 Tyij ajta quee nyaɨ'riitye' nyej nyij tyámua' naa tyu'taxáj hua' jimi ɨ tyeɨ́tyee, capu a'yan een ɨ nyaj jɨn ucájmua'rej, a'ɨ́j tu tyij a'náj tɨna'aj já'muasejratye', tyajta néijmi'i jɨn a'yan rɨcɨj.

7 ¿Nyiquij je'ej pua'aj naarɨ́j nyatɨ'ɨj huáapua'aj nyana'aj jamuaaté'exaa ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios, nyajta huatyenyaxáahuataca' siaj sij mua'aj ahuóotzaahuatye'en?

8 Nyáaj nu huáari'ri' ɨ hua' túmii a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'yee jusɨ'rii ɨ Dios jimi, nyej nyij a'ɨ́jna jɨn huatyénya hu ɨ́ɨre'en nyajta mua'ajmaj jamuaatyáhuɨ́ɨre'en.

9 Ajta nyatɨ'ɨj a'áa jo'tyaváacaj ja'mua jimi capu tyi'tɨ́j no'tyá'ɨtziij, canu tyi'tɨ́j jɨn jamuaatamuárɨe'ristej, ji'nye a'ɨ́ɨmaj ɨ nye'ihuáamua' ɨ maj a'áa ja'ráacɨj a Macedonia, a'ɨ́ɨ mu tyinaatá' ɨ tɨ tyiná'ɨtziitya'ca'aj. A'yaa nu tyá'xɨe've' nyaj quee jamuaata-muárɨe'riste'en, nyajta nyooj a'yan tyu'ma'aj na'mej.

10 Tyámua' nu naa tyá'mua'reej ɨ tɨ a'yan tyi'ja'yájna ɨ Cɨríistu' jimi, a'yájna tɨ'ɨj ajta quee a'tɨ́j tyináa'ri'raj ɨ nyaj jɨn á'nyatzaahuatye' néijmi'que' a'áa tɨ huataca'aj a Acaya.

11 ¿Ji'nye een jɨme' a'yan nyetyi'xaj? ¿Nyiquij a'ɨ́jna jɨme' nyaj quee já'muaxɨe've'? Dios pu jamua'reej tɨjɨn nyajá'muaxɨe've'.

12 Nyajta nyóoche' nu a'yan tyu'ma'aj na'mej, nyej nyij quee huo'tá'an a'ɨ́ɨjma ɨ maj jahuoo mej mij cha'mana'aj tyi'tɨ́j jɨn óotzaahuatye', maj quee a'yan tyí'muarɨe' tyatɨ'ɨj ityáj,

13 ji'nye a'ɨ́ɨ mu'uj pué'een ɨ maj quee tzáahuatyi'ra'aj jɨn huata'ítyi'huaca', majta tyú'cuanamuaj a'yan metyuuséerataj tɨ nu'uj ɨ Cɨríistu' huojo'ta'ítyaca'.

14 Ajta a'íjna capu je'ej ta'sejratye', ji'nye ɨ tyiyáaru' pu ajta a'yan jusejrataj tɨ'ɨj síɨj tɨ tyí'huiɨre' u tajapuá,
15 a'íj pu jɨn quee je'ej ámiteere' tɨpua'aj a'íɨmaj ɨ maj jahuiɨre' ɨ tyiyáaru' a'yan metyúusejrata maj a'íjna jɨn tyí'huiɨre' ɨ tɨ xá'puɨ' een. Majta a'yaa mu tyitye'entyipuá'rij je'ej maj tyaamue'tɨj a'íjna jɨme' je'ej maj tyi'tíj huáruuj.

I tɨ jɨn jajpuéetzij a'íjna ɨ Pablo

16 Nyajtáhua'aj nu a'yan tyajamuaaté'exaatye'ej tɨquee a'tíj a'yan tyí'mua'ajcaj yee nyej nyatɨmue', ajta tɨpua'aj a'yan metyí'mua'ajcaj, siata'aj naata'an nyaj a'yan tyu'taxáj tɨ'ɨj túutɨmue', nyej nyij nyajta nyáaj ahuá'nyatzaahuatye'en,
17 ajta a'yájna nyatɨ'ɨj tyé'nyatzaahuatye' nyenyatɨmue'raj, capu a'yan tyí'xa'puɨ' ɨ tavástara' jimi.
18 Ji'nye mue'tíj mu óotzaahuatye' a'íjna jɨme' je'ej maj tyu'muárɨej, a'yaa nu nyij nyajta nyáaj tyé'nyatzaahuatye'en.
19 Tyámua' xu mua'aj metyityoomuámua're', a'íj xu jɨn tyámua' naa tyé'viicue' a'íɨmaj jimi ɨ maj jutɨmue',
20 siajta xu tyé'viicue' a'íɨjma jimi ɨ maj ca'nyéjrɨj jɨn tyajá'mua'ijtye', na'ríɨj ɨ maj tyajamuáa'ri'raj, nusu ɨ maj já'muacuanamuaj, ɨ maj já'muaxana've', ajta ɨ maj jamua'ráava'raj ɨ ja'mua jɨise'.
21 Tyij ajta nyetyevi'raste' nyaj jaataxáj, catu ityáj ahuátaca'an tyej tyij a'yan huárɨnyij matɨ'ɨj a'íɨmaj.
Ajta tɨpua'aj séecan a'yan metyóotzaahuatya'aj, a'yaa nu nyajta nyáaj tyé'nyatzaahuatye'en, tyij ajta quee xá'puɨ'.
22 ¿Nyiquiɨ Hebreos maj pué'een a'íɨmaj? Nyáaj nu nyajta a'íɨn pué'een. ¿Nyiquiɨ a'íjna jitze mua'ajtyáma'can ɨ Israel? Nyáaj nu nyajta a'íjna jitze ajtyáma'can. ¿Nyiquiɨ ɨ Abraham jitze mue'rá'ma'can? Nyajta nu nyáaj a'íjna jitze eeráma'can.
23 ¿Nyiquiɨ metyí'huiɨre' ɨ Cɨríistu' jitze ma'can? Jéetze' nu nyáaj a'íjna jɨme' tyí'huiɨre', tyij nyajta ijíij nyatɨmue'raj nyetyajá'mua'ixaatye'. Nyáaj nu jéetze' tyu'muárɨej mequee a'íɨmaj, nu'ríj jéetze' mue'tíj huanámi'huaca' mequee a'íɨmaj, majta mue'tíj meríj naatyáavaxɨj, nyajta nu mue'tíj tɨn huamuí'.
24 Anxívij mu pua'máj puéjtzɨj naatá' a'íɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íjcɨ jɨme' ɨ maj seityéj japuan tamuáamuata' japuan arámuaacuaj pua'máj nɨe'riá'vaxɨj.
25 Huéeicaj mu natyáavaxɨj cɨyéj jɨme', majta séej naatyáto'sixɨj tyetyéj jɨme'. Huéeicaj pu ajo'cájrupɨj ɨ báarcuj ɨ nyaj tzajta' yi'cacaria'aj, séej tɨca' nyajta séej xɨcáj nu á'tyeej nyaj jájtyɨj japua huajósɨj.
26 Jéehua nu nyeríj huáraa ɨ juyéj jitze, nyajta tyu'tátzɨɨn a'íjna jɨme' nyaj antáyi'caa ɨ játya'naj jitze, nyajta a'íɨjma jɨme' ɨ náhua'rij, nyajta a'íɨjma jimi ɨ nyetyeíɨtyeristyamua', na'ríɨj a'íɨjma jimi ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can. Nyajta nu a'yan cha'taj nyana'aj tyu'tátzɨɨn ɨ chájta'naj jitze, ajta jo'tɨj quee ja' a'tíj, nusu ɨ jájritze', nyajta a'íɨjma jimi ɨ maj a'yan tyúusejrataj maj nu'uj ta'ihuáamua' pué'een.
27 Jéehua nu á'viicue're', nyajta jéehua jajpuéjtzɨj, mue'tíj nu huatáxa'ii nyaj quee che' cutzuj, nyaapuéjtzitariaca' a'íjna jɨme' nyaj huataí'cuataca' nyajta huataí'imuj, mue'tíj nu quee tyú'cuaa, nyajta huatyáxaamuɨj, nyajta quee tyí'chajca'aj.
28 Ajta a'náj tɨna'aj nu je'ej tyé'nyamua'ajcaa a'íɨjma jɨme' ɨ maj jusɨ'rii ɨ Dios jimi.
29 Tɨpua'aj síɨj tyí'cui'caj, nyáaj nu nyajta tyi'ijcuí'nyij, ajta tɨpua'aj séej je'ej pua'aj ma'uuriaj tɨ'ɨj a'íɨn ootyá'ɨtzeere'en ɨ Dios jimi, nyéetzɨj pu je'ej pua'aj naatá'iixaj.
30 Tɨpua'aj a'yan tyuuxɨé've'ej nyej tyi'tíj jɨn ahuányatzahuatye'en, a'íj nu jɨn á'nyatzaahuatye'en ɨ tɨquee nú'ca'nyisti'.
31 A'íjna ɨ Dios tɨ ajta vástaria'ra' pué'een ɨ tavástara' Jesús, a'íɨ pu jamua'reej nyaj quee tyi'tyáhue'taj, tyiche' tyé'tyojtzi're'ej ɨ Dios jusén jɨme'.
32 Nyatɨ'ɨj a'áa jo'tyávaaca'aj a Damasco, a'íjna ɨ tajtúhuan ɨ tɨ jahuiɨria'ca'aj ɨ rey Aretas, a'íɨ pu tyí'cha'ɨica'aj jo'tɨj jo'tyényinyi'ij ɨ chájta'naj jitze tɨ'ɨj naatyéevi',
33 ajta séecan mu na'cájtoo ɨ sicírɨj jitze a'ájna jo'tɨj ja'nácun ɨ tyetyéj jitze, ɨ tɨ jɨn curiá'nami' ɨ chájta'naj.

12

Je'ej tɨ tyi'tíj tyu'taséjre ɨ Pablo jimi

1 Capu tyi'tíj je'ej tyí'huiɨre' tɨ a'tíj jusíɨj óotzaahuatye'ej. Nyajta nyáaj a'íj nu jɨn tyajamuaaté'exaatye'sij je'ej tɨ tyi'tíj tyu'taséjre nye jimi, ajta je'ej tɨ tavástara' tyinaataséjra.
2 A'tíj nu mua'tyej tɨ Cɨríistu' jitze ajtyáma'can tɨ a'náj a'yan tyáaruj, pu'ríj tamuáamuata' japuan muáacuaj nyinyi'ra'aj á'tyeej tɨ Dios jútye' yo'ví'tɨj. Canu

jamua'reej je'ej tɨ tyojo'vi'tɨchiihuaca' tyij jutyévij jɨme' nusu quee, Dios pu xaa jamua'reej.
3 A'ɨ́j nu xaa mua'reej tɨ a'ɨ́jna ɨ tyáatɨ', (tɨpua'aj jutyévij jɨme' nusu ɨ júuricama'ra' na'aj, Dios pu'uj jamua'reej)
4 a'áa pu jó'vi'tɨchiihuaca' jo'tɨj naa jo'éen, jo'tɨj ajta yó'namuajri' a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarɨj tɨquee je'ej tyíɨ'rij tɨ a'tɨ́j jaataxáj íiyan ɨ cháanacaj japua.
5 Ɨ'ríitacaj pu nyaj ahuáanyatzaahuatye'en a'ɨ́jna jɨme' ɨ a'tɨ́j, ajta canu nyajɨ́me', a'ɨ́j nu jɨn ootányatzaahuatye'sij ɨ tɨquee nú'ca'nyisti'.
6 Ajta tɨpua'aj a'yan nyetyá'xɨe'va'aj nyej nyij ahuányatzahuatye'en, canu a'ɨ́ɨn pue'éenye'ej na'mej sɨ́ɨj tɨ cha'na'aj tyí'xaj, ji'nye nyáaj nu tzáahuatyi'ra'aj jɨn tyu'taxájtaj, ajta canu a'yan rɨnyij, tɨ'ɨj quee a'tɨ́j a'yan tyí'nyesejra je'ej tɨquee tya'ráanajchi, sulu che' a'ɨ́ɨn séjre'ej je'ej nyaj rɨcɨj, nusu je'ej nyaj tyí'xaj,
7 a'ɨ́j nu jɨn á'nyaxɨjtye' je'ej tɨ tyi'tɨ́j tyu'taséjre nye jimi. A'ɨ́j pu jɨn nyata'aj nyij quee á'nyatzaahuatya'aj, Dios pu nye jimi a'yan tyeetyájtoo tyi'tɨ́j tɨ a'yan een tɨ'ɨj tzícare'ej tɨ na'ajtyéjtzetyij, ma'ajta a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tyiyáaru' tɨ yo'ta'ítyaca' tɨ'ɨj je'ej pua'aj náa'uurej.
8 Huéeicaj nu nyerɨ́j a'yan tyaatáhuaviiri' ɨ tavástara' tɨ náa'ri' a'ɨ́jna ɨ nyaj jɨn japuéjtzitarej,
9 ajta ɨ tavástara' a'yaa pu tyinaaté'exaaj tɨjɨn: "A'ɨ́jna ɨ nyaj jɨn muaxɨe've' a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ a jitze juxɨe've', ji'nye a'ɨ́jna ɨ nyaj néijmi'ɨ jɨn putyí'uurej a'ɨ́ɨ pu huataséjre'sij a'ɨ́jna jɨme' ɨ tɨquee mú'ca'nyisti'." A'ɨ́j nu nyij jɨn á'nyatzaahuatye' ɨ tɨquee nú'ca'nyisti', ta'aj ij ɨ Cɨríistu' tɨ jɨn putyí'uurej nye jimi huatyá'ɨtzeere'en.
10 A'ɨ́j nu nyij jɨn nyetyamua've' ɨ tɨquee nú'ca'nyisti', maj je'ej pua'aj tyí'nyejee, maj na'náva'vaj, ɨ tɨ nyamuarɨe'riste' ajta je'ej nyaj tya'ajpuéjtzij a'ɨ́jna jɨme' nyaj Cɨríistu' á'tzaahuatye', ji'nye tɨ'ɨjta quee nú'ca'nyisti'raj aj nu nyijta jéetze' huatyényaca'nyej ɨ tavástara' jimi.
11 A'yaa nu tyi'tyínyecha'ɨj tɨ'ɨj túutɨmue', mua'aj xu ca'nyíjra'aj naatá' nyej nyij a'yan huárɨnyij. Ji'nye mua'aj xu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ siaj huatóocɨ'puaj siaj tyámua' tyinaataxáj, nyej nyajta quee jéetze' cɨléenye' jɨn tyí'huɨ́ɨre' a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj va'cán jɨn tyí'huɨ́ɨre'. Tyij nyajta quee tyi'tɨ́j jɨn antyínyamua'ree.
12 Ɨ nyaj jɨn jaapuéjtzitariaca', ɨ siaj jɨn je'ej tyo'taséj, ajta ɨ tɨ huápuɨ'ɨj naa huasé'rin, a'ɨ́j xu mua'aj tyu'séj, a'ɨ́j xu sij jɨn jamua'reej nyej nyáaj jɨ'ré'can jɨme' a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tavástara' tɨ nyojo'ta'ítyaca'.
13 Setyinaatú'uunyi' tɨpua'aj nyequee xá'puɨ' tyajamuaatajé, tyi'tɨ́j pu'uj quee jamuaacɨ'ɨj tɨ'ɨj tyihuo'cɨ'ɨj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj pua'maquéj jusɨ'rii, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ nyaj quee a'náj tyi'tɨ́j jɨn muárɨe'rij jamuaatá'.

Pablo pu jaxaj tɨ ajtáhua'aj huóomuaarɨj

14 Nu'rɨ́j tyámua' huányaruuj nyej nyij nyajtáhua'aj jamojo'vá'muaarej, canu nyajta ijɨ́ij tyi'tɨ́j jɨn jamuaatamuárɨe'riste'ej. Canu a'ɨ́j huoo ɨ tɨ mua'ajmaj ja'mua'a'rij, sulu mua'ajmaj, ji'nye mua'aj xu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ a'yan tyaja'muacɨ'puaj siaj tyi'tɨ́j huo'tá'an ɨ juyójmua', capu maj hua'yojmua' tyi'tɨ́j hua'tá'care'en ɨ juhuásimua'.
15 Nyáaj nu nyaxɨe'vi'ra' jɨn néijmi'ɨ xɨjtye'en a'chu nyej tyi'tɨ́j tyícha'ɨj, na'ríɨj nyasɨ́ɨj néijmi'ɨ nya'huányarɨej nyej nyij mua'ajmaj jamuaatyáhuɨ́ɨre'en. Ajta tɨpua'aj jéetze' nyajá'muaxɨe've'ej, ¿nyiquɨj jéetze' sequée che' nyaxɨe've' xá'ju'un?
16 A'yaa xu tyámua' naa tyá'mua'reej nyej quee tyi'tɨ́j jɨn muárɨe'rij jamuaatá'. Ajta séecan a'yaa mu tyí'xaj nyaj nu'uj huápuɨ'ɨj jú'mua'ree je'ej nyaj tyajamuáacuanamuaj.
17 ¿Nyɨj tyi'tɨ́j jɨn nyajamojó'rɨe a'ɨ́jna jɨme' nyaj séecan huata'ítyaca' ja'mua jimi?
18 Nyáaj nu ɨ Tito huatáhuaviiri' tɨ'ɨj jamojo'vá'muaarej, nyajta séej ta'ihuáara' jamuán huata'ítyaca'. ¿Nyiquɨj tyi'tɨ́j jɨn jamojo'rɨej a'ɨ́jna ɨ Tito? ¿Nyiquee a'yan tyi'jɨ'ré'can jɨme' tyaj taxa'aj tyana'aj tyi'tyítacha'ɨj tyajta a'ɨ́j tyana'aj tyajta jitze arátaca'nyej ɨ júuricama'ra' ɨ Dios?
19 Tyij sequée a'yan tyí'mua'tzej tyaj a'ɨ́jna jɨn a'yan tyajá'mua'ixaatye' tyej tyij tyu'táta'uunyi' ja'mua jimi, ma' ajta capu a'yan tyi'ja'yájna. Sulu a'yaa tu tyí'xaj ɨ Dios jimi a'ɨ́jna jɨme' tyaj Cɨríistu' jitze ajtyáma'can. Ajta a'ɨ́jna nye'ihuáamua', a'íi pu tyámua' já'mua'uurej.
20 Ji'nye a'yaa nu tyí'tzɨɨnye' tɨpua'aj nyerɨ́j a'áa ja'rá'astij, nyajta a'yan tyajamuáatyonyij je'ej nyaj quee tyá'xɨe've', siajta mua'aj a'yan éenye'que' náatyoonyij je'ej siaj siajta quee tyá'xɨe've'. Je'ej pu pua'aj nya'asej tɨpua'aj xúutya'xɨ'ɨj, nusu xóochueeria'aj, na'ríɨj senyínyu'cacuj, nusu setyúumueeria'aj, na'ríɨj je'ej pua'aj setyúuxajta, nusu xootzáahuatye'ej, siajta je'ej pua'aj rɨjcaj.
21 A'yaa nu nyajta tyí'tzɨɨnye' tɨ Dios naatatyévi'raste'en mua'ajmaj jɨme' nyatɨ'ɨj nyajtáhua'aj a'áa ja'rá'astij, nyajta je'en a'ɨ́jna jɨn huatányaxamuɨjritye'en siaj mue'tɨ́j

seríj á'tyeej siaj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj siajta quee jaatapuá'cɨtaca' siaj juxana'cɨre', majta ɨ maj jutyévij jɨn jaamué'tɨj ɨ túmii, ajta néijmi'i ɨ siaj jɨn je'ej pua'aj tyityo'cájrupij.

13

Pablo pu tyihuá'ijmuej ajta hua'tyojtye' antyityáatɨcan jɨme'

1 A'íi pu a'íɨn pué'een ɨ nyaj nyeríj huéeicaj jamúumuarin. Néijmi'i pu a'yan tyá'xa'puɨ'ɨntari'huan mahua'puaj nusu mahueeícaj metyi'séeracaj ɨ tyeɨtyee.

2 A'íɨmaj ɨ maj aamí' huóoxana'cɨrej, majta néijmi'i ɨ séecan, ijíij nyaj ya' ɨmuáj huatyéjve, a'yaa nu nyajtáhua'aj tyihuá'ixaatye' nyatɨ'ɨj tyihuó'ixaaj nyatɨ'ɨj hua'puaj jamojo'vá'muaariaca'. Tɨpua'aj nyajtáhua'aj jamojo'vá'muaarej, canu che' tyihuo'tú'uunyi'raj,

3 ji'nye a'yaa xu mua'aj tyá'xɨe've' nyaj tyi'tíj jamuaataséjratye'en ɨ siaj jɨn jáamua'reej tɨ ɨ Cɨríistu' ca'nyíjra'aj nyatá'caa nyej nyij a'yan tyu'taxáj a'íjna jitze ma'can. Ajta ɨ Cɨríistu' capu a'yan een ja'mua jimi tɨ'ɨj síɨj tɨquee jú'ca'nyisti', sulu a'íɨ pu jaataséjrataj ja'mua jimi ɨ tɨ jɨn uhuájca'nyej.

4 A'yaa pu tyi'ja'yájna tɨ a'íɨn óotateehuaca' ɨ cúruuj jitze tɨ'ɨj ɨ tɨquee uhuájca'nyej, ajta a'íɨ pu júurij séejre' a'íjna jɨme' ɨ Dios tɨ néijmi'i jɨn putyí'uurej. A'yaa pu cha'taj na'aj quee ityájma tyitú'ca'nyisti' a'íjna jɨme' tyaj Cɨríistu' jitze ajtyáma'can, ajta ityáj tu júurij tá'ju'un jimí, a'íjna jɨme' tyaj jitzán arátaca'nyej ɨ Dios tyej tyij mua'ajmaj jamuaatyáhuɨɨre'en.

5 Siata'aj jujíɨmua'aj huóosej, siaj sij jáamua'reej tɨpua'aj tyámua' naa setyá'tzaahuatye'ej, tyámua' naa setyityahuósej. ¿Nyij sequée jamua'reej tɨ a'íɨn Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een ja'mua tzajta' séejre'? Nusu seríj a'íj jɨn huamué'tɨchej ɨ siaj japuéjtzitarej.

6 A'yaa nu tyá'xɨe've' siaj jáamua'reej tyaj quee ityáj huamué'tɨchej.

7 A'yaa tu tyá'huoo ɨ Dios jimi siaj sij quee tyi'tíj je'ej pua'aj uuriaj, catu tyej tyij jaataséjrataj tyaj quee huamué'tɨchej, sulu siata'aj sij mua'aj tyámua' siana'aj tyí'tyesejre'ej, tyij tyajta a'yan huasé'rin matɨ'ɨj ɨ maj meríj huamué'tɨchej.

8 Ji'nye catu púj oorej tyaj seequéj tyaataxáj a'íjcɨ ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme', sulu tyaj tyu'tyáhuɨɨre'en a'íjna jimi ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme'.

9 A'íj tu jɨn tatyamua've' ɨ tɨquee tú'ca'nyisti', siaj sij mua'aj huatyóoca'nyej ɨ tavástara' jimi, a'yaa tu tyajta tyóoche' tya'huavíiraj tá'ju'un ɨ Dios ja'mua jɨme' siata'aj sij tyámua' huárɨnyij.

10 A'yaa nu anaquéej tyajá'muayu'se'ej meentyij nyequee xu já'muasej, ta'aj ij quee a'yan tyuuxɨé've'ej nyej nyij jamuaatamuárɨe'riste'en a'íjcɨ jɨme' ɨ nyavástara' tɨ jɨn tyinaata'íj nyej nyij tyámua' jamuáa'uurej, capu nyej nyij jamua'antyipuá'ritye'en.

Hua'tyojtye' ajta aantyipuá'rij

11 Nyata'aj ja'antyipuá'ritye'en, nye'ihuáamua', a'yaa nu tyá'xɨe've' siaj jutyamua've'ej, siajta jahuoocaj siaj sij tyámua' tyí'tyechajcaj. Siata'aj ca'nyíjra'aj huatóoa'an, siaj sij juxáahuaj naa tyityeechá atɨme'nyij, ajta ɨ Dios tɨ já'muaxɨe've' a'íɨ pu ja'mua tzajta' huatyá'ɨtzeere'ej.

12 Siata'aj huóotyojtye'en síɨj ajta síɨj, xui'tyoopuí'tza'xɨ'ɨn a'íjna jɨme' siaj néijmi'i ɨ Cɨríistu' jitze ajtyáma'can.

13 Néijmi'i ɨ maj tyá'tzaahuatye', ɨ maj iiye'ej jusɨ'rii, a'íɨ mu yajá'muatyojtye'.

14 Che' ja'mua jimi huatyá'ɨtzeere'en a'íjna ɨ tɨ jɨn tyámua' tyajamuatá'caa ɨ tavástara' a'íjna ɨ Cɨríistu', ajta ɨ Dios tɨ jɨn já'muaxɨe've', ajta ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, miche' a'íɨn huatyá'ɨtzeere'en néijmi'caa mua'ajmaj jimi. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

Je'ej tɨ ye'ej tyihuo'tayú'sej a'ɨ́jna ɨ San Pablo a'ɨ́ɨjma ɨ maj Galacia jo'cháatɨma'caa

Pablo pu hua'tyojtye'

1 Nyáaj ɨ nyaj Pablo pué'een, camu ɨ tyeítyee nyojo'ta'ítyaca' camu majta a'ɨ́ɨmaj na'antyíhuoj, sulu a'ɨ́ɨ pu ɨ Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een, ajta ɨ Dios ɨ tɨ tavástara' pué'een, ɨ tɨ jaatájuurityej a'íjcɨ ɨ Jesús,

2 néijmi'caa jamuán ɨ nye'ihuáamua', yatuj já'muatyojtye' mua'ajmaj mu siaj jusɨ'rii a Galacia.

3 Che' ɨ Dios ajta ɨ tavástara' a'ɨ́jna ɨ Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een, miche' a'ɨ́ɨn tyámua' tyajamuaatá'an, majta jamuaatyápua'ritye'en ɨ já'muatzajta'.

4 Ɨ Cɨríistu' pu huatóoa' tɨ huámuɨ'nyij tajitzé ma'can, tɨ'ij tajapuá huatányuunyij a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj ɨ maj a'yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua, a'yaa pu tya'ajxɨé'vi'ra' ɨ Dios ɨ tɨ tavástara' pué'een.

5 Tyiche' tyé'tyojtzi're'ej ɨ Dios jusén jɨme'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

Capu sɨ́ɨj ajtáhua'aj majá'hua' ɨ nyúucarɨj ɨ tɨ jɨn ɨ Dios tɨɨ'rátoonyɨj

6 Je'ej nu pua'aj tyo'tányamua'aj a'íjcɨ jɨme' siaj jiye'tzín ajtacíj ɨ Dios jimi, ɨ tɨ jamuaatajé ja'muaséeratya'aj ɨ Cɨríistu' jimi a'chu tɨ já'muaxɨe've', mua'aj xu sij serɨj séej ántzaahuaj ɨ nyúucarɨj.

7 Majta quee capu sɨ́ɨj ajtáhua'aj ɨ nyúucarɨj séejre'. Sulu séecan mu séejre' ɨ maj já'mua'itziitye', majta tyí'tyese' mej mij seequéj jáa'uurej ɨ nyúucarɨj ɨ Cɨríistu' tɨ jaxaj.

8 Ajta tɨpua'aj a'tɨ́j seequéj tyajá'mua'ixaatye'ej ɨ nyúucarɨj tɨquee a'yan namuajre' je'ej tyaj tyerɨ́j tyajamuáa'ixaa, che' ɨ Dios puéjtzɨj jaatá'an, capu je'ej a'tɨ́j tɨ pué'een tɨpua'aj nyáaj, na'ríij sɨ́ɨj ɨ tɨ tyí'huɨɨre' u tajapuá.

9 Nu'rɨ́j anaquéej a'yan tyaataxájtaca' ajta ijíij nu nyajtáhua'aj jaataxájtaj. Tɨpua'aj a'tɨ́j seequéj tyajá'mua'ixaatye'ej ɨ nyúucarɨj tɨquee a'yan namuajre' tɨ'ɨj ɨ siaj serɨj ja'antzaahuaj, che' ɨ Dios puéjtzɨj jaatá'an.

10 Canu nyáaj a'yan tyá'huoo nyej nyij tyámua' tyu'tyá'ɨtzeere'en ɨ tyétyacaa jimi, sulu nyej nyij tyámua' tyu'tyá'ɨtzeere'en ɨ Dios jimi. Canu a'yan tyá'huoo mej mij ɨ tyétyacaa tyámua' nyojo'seejra. Tɨpua'aj a'yan nyetyá'xɨe'va'aj maj a'ɨ́ɨmaj tyámua' nyojo'seejra, canu che' a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ jahuɨɨre' ɨ Cɨríistu'.

Cɨríistu' pu ɨ Pablo antyíhuo

11 Siata'aj a'yan tyáamua'reej nye'ihuáamua', ɨ nyúucarɨj ɨ nyaj já'mua'ixaatye' capu ɨ tyeítyee jimi já'ma'can.

12 Canu ja'ancuriáa' ɨ tyeítyee jimi, capu ajta a'tɨ́j naamuá'tyej, sulu a'ɨ́j nu jimi ɨ Cɨríistu' ja'ancuriáa', a'ɨ́ɨ pu ajta naatá' nyej nyij jáamua'tyij.

13 Siajta mua'aj xu'rɨ́j tyí'namuajraca'aj je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ɨɨca'aj jájcuaj ɨmuáj nyatɨ'ɨj nyooj já'astyajca'aj ɨ huá'yi'raj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, nyajta je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj a'ɨ́ɨjma ɨ maj jusɨ'rii ɨ Dios jimi, nyetyí'tyasa'ca'aj nyaj néijmi'caa antyipuá'ritye'en.

14 Jéetze' nu janamuajraca'aj ɨ nyahuásimua'cɨ'ɨj yi'ráj, nyajta nu néijmi'caa mue'tɨjca'aj ɨ nyaxa'aj tyeítyee ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íjcɨ jɨme' ɨ nyaj já'astyajca'aj ɨ tayi'ráj.

15 Ajta tɨ'ɨj ja'ránajchaca' ɨ Dios tɨ'ij na'antyíhuoonyɨj nyatɨ'ɨj quee xu nɨé'huacaj, a'ɨ́ɨ pu naatajé juxɨé'vi'ra' jɨme',

16 nyej nyij jáamua'tyij ɨ yójra', nyajta je'en huo'té'exaatye'en ɨ nyúucaria'ra' a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee Israel jitze ajtyáma'can. Canu a'tɨ́j jimi ja'tanyéj tɨ'ij a'ɨ́ɨn tyináamua'tyej je'ej nyaj tyi'tɨ́j jɨn huárɨnyij,

17 canu nyajta a'áa jo'mej a Jerusalén nyej nyij huó'muaarej a'ɨ́ɨjma ɨ maj anaquéej antyíhuaviihuaca' nyatɨ'ɨj quee xu nyáaj, sulu je'en nu a'áa ja'tanyéj a Arabia, nyatɨ'ɨj tányɨj huariá'raa a Damasco.

18 Tɨ'ɨj huéeicaj nyinyi'ra'aj mu tyojo'ma'aj, aj nu nyij a'áa jo'mej a Jerusalén nyej nyij jáamua'tyij a'íjcɨ ɨ Pedro, hua'puaj iteerɨj nu nyij á'tyeej nyaj jamuán ajo'caj.

19 Canu a'tɨ́j a' jo'séj tɨ hua' jitze ajtyáma'can a'ɨ́ɨjma ɨ maj antyíhuaviihuaca', a'ɨ́j nu'uj ɨ Santiago ɨ tɨ ihuáaria'ra' pué'een ɨ tavástara'.

20 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jɨme' tɨ ɨ Dios ajta jamua'reej nyej quee hue'tzij jɨn tyajá'muayu'se'ej.

21 Aj nu nyij tányɨj a'áa jo'mej ɨ séej chuéj japua a'ájna a Siria, nyajta a Cilicia.

22 Majta a'ɨ́ɨjma ɨ maj Judea jo'cháatɨmee ɨ maj majta Cɨríistu' jimi séejre', camu
nyamua'tyajca'aj.
23 A'ɨ́j mu'uj nyúucarɨj namuajraca'aj tɨjɨn: "Ɨ tɨ ará'tyeej je'ej pua'aj ta'uuriajca'aj,
ijɨ́ij pu huá'ixaatye' ɨ tyeɨ́tyee mej mij ja'antzaahuatye'en ɨ nyúucarɨj tɨ ará'tyeej
ja'antyipuá'rityamu'ca'aj."
24 Majta a'ɨ́ɨmaj, tyámua' mu tya'tá'caria'aj ɨ Dios nyéetzɨj jɨme'.

2

A'ɨ́ɨ mu ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej jaataxɨé'vej a'ɨ́jcɨ ɨ Pablo

1 Tɨ'ɨj arí a'yan tyoomá'caj tamuáamuata' japuan muáacuaj nyinyi'ra'aj, nyajtáhua'aj
nu a'áa jo'mej a Jerusalén a'ɨ́jcɨ jamuán ɨ Bernabé, nyajta nu a'ɨ́j jo'vɨ́tɨj ɨ Tito.
2 A'áa nu jo'mej, ji'nye ɨ Dios pu a'yan tyinaataséjra tɨ a'yan tyúuxɨe'va'ca'aj nyaj a'áa
jó'me'en. A'áa nu nyij huó'ixaaj ɨ nyúucarɨj ɨ nyaj huó'ixaatye'sij a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee
Israel jitze ajtyáma'can. Avíitzɨj nu jɨn a'yan huarɨ́j hua' jimi ɨ maj tyihuá'ijtye', ta'aj ɨj
huataséjre'en nyaj quee huáapua'aj nyana'aj tyí'muarɨe'ca'aj.
3 Ajta quee capu a'yan tyu'rɨ́j je'ej maj ɨ séecan tyá'xɨe'va'ca'aj, ji'nye a'ɨ́jna ɨ Tito ɨ tɨ
nyajamuáantaca'aj ajta hua' jitze ajtyáma'cantaca'aj ɨ griego, camu a'yan tyaata'ɨ́j tɨ'ɨj
ja'antyisíjchej ɨ junavíj.
4 Séecan ɨ maj a'yan tyúusejrataj maj tajitzé ajtyáma'can, a'ɨ́ɨ mu avíitzɨj jɨn utyájrupɨj
ityájma tzajta', mej mij táa'eeve'en je'ej tyaj ye'ej tyityetyítacha'ɨ́ɨj ɨ Cɨríistu' jimi, mej
mij majtáhua'aj ca'nyéjrɨj jɨn tyitaata'ɨ́jtye'en ɨ nyúucarɨj jɨme' ɨ maj jɨn tyí'ijta.
5 Catu huo'ta' mej mij taamué'tɨn, ji'nye a'yaa tu tyá'xɨe'va'ca'aj tɨ ja'mua tzajta' séjre'ej
ɨ nyúucarɨj tɨ ji'ré'can jɨme' ɨ tɨ jɨn Dios jamuɨ'rátoosɨj.
6 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj huápuɨ'ɨj juxɨe've', camu je'ej tyéejtyoj mej mij tyɨ'tɨ́j jájcuan
naaté'exaatye', ajta capu nyejitzé juxɨe've' a'tyán maj pué'een a'ɨ́ɨmaj, ji'nye capu ɨ Dios
a'ɨ́j jɨn tyihuá'xijtye' je'ej tɨ sɨ́ɨj huasé'rin.
7 Majta a'ɨ́ɨmaj, a'yaa mu tyáamua'reeri' tɨ ɨ Dios a'yan tyinaata'ítyaca' nyej nyij
huo'té'exaatye'en ɨ nyúucaria'ra' a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee Israel jitze ajtyáma'can, a'yájna
tɨ'ɨj ajta a'ɨ́j tyu'ta'ítyaca' ɨ Pedro, tɨ'ɨj huo'té'exaatye'en ɨ nyúucarɨj a'ɨ́ɨjma ɨ maj Israel
jitze ajtyáma'can.
8 Ji'nye a'ɨ́jna ɨ Dios a'ɨ́j tɨ huata'ítyaca' ɨ Pedro a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj Israel jitze
ajtyáma'can, a'ɨ́ɨ pu cha'taj na'aj nyéetzɨj naata'ítyaca' nyej nyij a'ɨ́ɨjma jimi ujó'me'en
ɨ maj quee Israel jitze ajtyáma'can.
9 Ajta a'ɨ́jna ɨ Santiago, ajta ɨ Pedro, ajta ɨ Juan, a'ɨ́ɨ mu a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reeriaca'aj
mej mij huó'cha'ɨɨn ɨ maj ɨ Dios jimi séejre', a'yaa mu tyáamua'reeri' tɨ ɨ Dios a'ɨ́jna
jɨn na'antyíhuoj, ajta ta'aj ɨj ootámiteere'en maj merɨ́j taataxɨé'vej, a'ɨ́ɨ mu tyámua'
tyitajcha'ɨ́ɨj muá'raa nyéetzɨj majta a'ɨ́jcɨ ɨ Bernabé, a'ɨ́ɨ mu mij a'yan tyaaxá'puɨ'ɨntarej
tyej tyij ityáj ujó'ju'un a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj quee Israel jitze ajtyáma'can, majta a'ɨ́ɨmaj
a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can.
10 A'ɨ́ɨ mu taatáhuaviiri' tyaj a'ɨ́ɨjma ootámua'reej ɨ maj quee je'ej tyéejviicue', a'ɨ́j nu
nyij jɨn ootyényaca'an nyej nyij nyaxɨe'vi'ra' jɨn a'yan huárɨnyij.

Pablo pu jajtyá'xɨj a'ɨ́jcɨ ɨ Pedro a'ájna a Antoquíia

11 Ajta a'ɨ́jna ɨ Pedro, tɨ'ɨj a'áa ja'tanyéj a Antoquíia, nyáaj nu jajtyá'xɨj, ji'nye a'ɨ́ɨ pu
tyi'tɨ́j jɨn quee xá'puɨ' rɨjcaj.
12 Ji'nye hua' jamuán pu tyí'cua'caria'aj a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee Israel jitze ajtyáma'can,
'asta mana'aj quee séecan ará'aj ɨ Santiago tɨ uhuojo'ta'ítyaca', aj pu'ɨj ajtáraa hua'
jimi, ajta jaatapuá'cɨtaca' ɨ tɨ hua' jamuán tyí'cua'caria'aj, ji'nye huá'tzɨɨnya'ca'aj a'ɨ́ɨjma
ɨ maj ja'antyisí'chej ɨ junavíj.
13 Majta ɨ séecan ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, camu majta a'yan huarɨ́j hua-
toojé'yacan jɨme', sulu a'yaa mu hue'tzɨj jɨn tyúusejrataca'aj a'yájna tɨ'ɨj ajta huarɨ́j ɨ
Pedro, a'ɨ́j pu jɨn ajta ɨ Bernabé tyo'tyóohue'tzej tɨ'ɨj ɨj ajta a'yan huarɨ́j matɨ'ɨj a'ɨ́ɨmaj.
14 A'ɨ́j nu jɨn, nyatɨ'ɨj huo'séj maj quee tzáahuatyi'ra'aj jɨn a'yan tyityetyúucha'ɨɨca'aj
tɨ'ɨj tyé'ijta ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios, a'yaa nu nyij tyaaté'exaa a'ɨ́jcɨ ɨ Pedro metyi'séeracaj
néijmi'ɨ ɨ tyeɨ́tyee tɨjɨn: "Muáaj paj hua' jitze ajtyáma'can ɨ maj Israel jitze eeráanyej,
a'yaa paj tyi'tyía'cha'ɨj matɨ'ɨj ɨ maj quee Israel jitze ajtyáma'can, ¿ji'nye een jɨme'
ca'nyéjrɨj jɨn a'yan pahuá'uurej a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee Israel jitze ajtyáma'can, mej mij
a'rá'astej ɨ huá'yi'raj a'ɨ́ɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can?"

Dios pu néijmi'caa tyu'túu'uunyi'raj ɨ maj tyá'tzaahuatye'

15 Ityáj tu a'ɨ́ɨjma jitze eeráma'can ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, catu a'ɨ́ɨjma jitze ɨ
maj ootyá'ɨtzeerej ɨ Dios jimi.

16 Tyajta ityáj, a'yaa tu tyá'mua'reej tiquee a'tíj ji'réenya'aj huatyá'itzeere'ej i Dios jimi, tyij ajta néijmi'i ará'astej a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, sulu a'íi pu ji'réenya'aj huatyá'itzeere'ej i ti tyá'tzaahuatye' i Ciríistu' jimi. A'íj tu jin tyajta ityáj tyá'tzaahuatye' i Ciríistu' jimi, ta'aj ij i Dios a'yan taatámua'tyij tyaj ji'ré'nye'ej séejre', a'íjci jime' tyej tyá'tzaahuatye' i Ciríistu' jimi, catu i tyaj ja'rá'astej a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. Ji'nye capu a'tíj ji'réenya'aj huatyá'itzeere'ej i Dios jimi tipua'aj a'rá'astej a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta.

17 Ajta ijíij, tipua'aj a'yan tyetyá'huoocaj tyaj ji'ré'nye'ej huatyá'itzeere'en, a'yaa pu tyé'miteere' tyej tyajta ityáj á'itzeere', ¿nyiquij a'yan huatóomua'aj ti i Ciríistu' ca'nyíjra'aj taatá' tyej tyij je'ej pua'aj tyi'tyítacha'iij? Capu xaa nyu'uj.

18 Tipua'aj nyáaj tyi'tíj naatyú'uunaj, nyajtáhua'aj nyij jaatyátaahuaj, nyáaj nu nyasíij pué'eenye'.

19 Ji'nye nyáaj nu huamuí' a'íjci jimi i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, nyej nyij júurij huatyá'itzeere'en i Dios jimi. Nyáaj nu nyajta jamuán óotateehuaca' i Ciríistu',

20 a'íj nu jin quee che' nyáaj júurij, sulu a'íi pu i Ciríistu' nye jimi júurij. Ajta i júuricamej i nyaj jin ijíij júurij, a'íj pu jin júurij i nyaj tyá'tzaahuatye' a'íjna jitze ma'can i yójra' i Dios, i ti naataxié'vej, ajta huatóotoj ti nyejitzé ma'can huámui'nyij.

21 A'íj nu jin quee majuuriésij a'íjci i ti Dios jin juxié'vi'ra' naatá', ji'nye tipua'aj a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta tyu'tá'care'en nyej nyij ji'réenya'aj huatyá'itzeere'en, capu che' tyi'tíj huatyahuíire'nyijche' ti i Ciríistu' huamuí'.

3

I nyúucarij i maj jin tyí'ijta ajta i maj tyá'tzaahuatye'

1 Mua'aj mu siaj Galacia jo'cháatimee, capu já'muai'riitye' siaj tyi'tíj jo'itéej xá'ra'nyij. ¿A'tanyíj je'ej pua'aj jamuáaruuj? A'íjci i tyaj já'mua'ixaatye' a'íj tu já'muasejratye' i maj jó'tatee a'íjci i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een.

2 A'íj nu'uj mua'reerimu' ja'mua jimi: ¿Nyi a'yan setya'ancuriáa' i júuricama'ra' i Dios a'íjci jime' siaj ja'rá'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ca' a'íjci jime' siaj ja'antzaahuaj i nyúucaria'ra' i Dios?

3 ¿Nyiquij huápui'ij quee já'muai'riitye' siaj yo'itéej xá'ra'nyij, ji'nye mua'aj xu seríj a'íjci jitze aróoca'nyajca'aj i júuricama'ra' i Dios, siajta ijíij a'yan tyá'xie've' siaj a'íj ará'astej i siaj jujíimua'aj siana'aj jájtyo?

4 ¿Nyiquee tyi'tíj je'ej tyajamuaatyáhuii i nyaj jéehua tyámua' naa tyajamuáa'ixaa? Capu je'ej tyíi'rij tiquee tyi'tíj jin je'ej tyajamuatyáhuiire'en.

5 Ti'ij i Dios jamuaatá' i ju júuricamej, ajta je'en tyi'tíj huataséjrataca' i ja'mua tzajta', ¿ji'nye een jime' a'yan huaríj? Capu a'íjna jime' siaj ja'rá'astijrej a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, sulu a'íj pu jin i siaj ja'antzaahuaj i nyúucaria'ra'.

6 A'yaa pu cha'tána'aj i Abraham tyá'tzaahuatya'ca'aj i Dios jimi, a'íj pu jin i Dios tyámua' tyeetyájtoo, ajta ji'réenye'ej jimi huatyá'itzee.

7 A'yaa pu'ij tyúuxie've' siaj jáamua'reej tijin i maj ji'ré'can jime' i Abraham jitze eeráma'can, a'íi mu a'íin pué'een i maj tyá'tzaahuatye'.

8 Jájcuaj imuáj pu a'yan tyé'yu'si'huaca'aj i yu'xarij jitze ti i Dios a'yan ajta huo'támua'sij maj tyámua' een a'íimaj i maj quee Israel jitze ajtyáma'can i maj majta tyá'tzaahuatye', a'yaa pu tyaaté'exaatya'ca'aj a'íjci i Abraham tijin: "Néijmi'caa nu i tyeítyee tyámua' tyu'tyátoosij a jitze ma'can."

9 A'íj pu jin, néijmi'i i maj tyá'tzaahuatye', Dios pu tyámua' tyihuo'tá'sij jamuán a'íjci i Abraham i ti ajta tyá'antzaahuaj.

10 A'tyán maj a'íj jitze tyí'ca'nyej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íijma pu puéjtzij huo'ta'sij i Dios, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "Puéjtzij pu jaci'tyij a'tíj tiquee néijmi'i já'astijre' je'ej ti ye'ej tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta."

11 A'íj tu jin a'yan tyá'mua'reej tiquee a'tíj ji'réenya'aj séejre' ti néijmi'i ará'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ji'nye a'yaa pu ajta tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "A'íjna i ti naa tyí'tyevij, a'íi pu júurij huatyá'itzeere'ej a'íjci jime' i ti tyá'tzaahuatye'."

12 Ajta a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta capu a'íj jitze ma'can i maj jin tyá'tzaahuatye', sulu a'yaa pu tyá'xaj tijin: "A'íjna i ti ja'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íj pu jin a'yan tyi'cháaj ja'mej."

13 Ciríistu' pu tajapuá huatanyúj, ti'ij quee puéjtzij táaci'tyij a'íjci jime' tyaj quee ja'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íi pu tajitzé ma'can jaapuéjtzitariaca', ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "Puéjtzij pu jaci'tyij a'tíj ti mui'nyij jo'tatéehuaj i ciyéj jitze."

14 A'yaa pu a'íjcɨ jɨn tyu'rɨ́j ta'aj ij huo'cɨ'tyij ɨ Dios tɨ jɨn tyámua' tyihuo'tyátoosij, a'ɨ́ijma ɨ maj quee Israel jitze ajtyáma'can, tyata'aj tyij tyajta néijmi'i a'ɨ́jna jitze ma'can ɨ tyaj jɨn tyá'tzaahuatye' ja'ancuriá'an ɨ júuricama'ra' ɨ Dios ɨ tɨ jɨn tya'tóoratziiri'.

Ɨ nyúucarɨj ɨ maj jɨn tyí'ijta capu jo'rio'uunaj ɨ Dios tɨ jɨn tya'tóoratziiri'

15 Nye'ihuáamua', a'ɨ́j nu jamuaté'eexaatye'ej je'ej tɨ tyí'rɨnyacaa ɨ tyeítyee jimi, tɨpua'aj a'tɨ́j tyi'tɨ́j jɨn atóoratyij ajta jo'yú'xaj je'ej tɨ rɨnyij, capu ɨ'rɨ́j tɨ a'tɨ́j jo'rio'uunaj nusu tɨ jéetze' jitzán tyo'yú'xaj.

16 Ajta ijíij, Dios pu a'yan tya'táratziiri' a'ɨ́jcɨ ɨ Abraham ajta ɨ tɨ jitzán eeráma'can. Capu ɨ yu'xarij a'yan mui'caa tyi'tyáxajta, sulu sɨ́ɨj pu'uj ɨ tɨ jitzán eeráma'can, a'ɨ́ɨ pu'ij a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Ciríistu'.

17 A'yaa pu huatóomua'aj ɨ nyaj já'mua'ixaatye' tɨjɨn: Dios pu tyi'tɨ́j jɨn tya'tóoraj ɨ Abraham jimi, a'yaa pu'ij ajta tya'róo'astej. A'ɨ́j pu jɨn ɨ nyúucaria'ra' ɨ Moisés tɨ'ɨj yan huataséjre a'yan tyoomá'caj muáacuaj anxɨtyej nyinyi'ra'aj japuan seityéj japuan tamuáamuata', capu ɨ'rɨ́j tɨ ɨ nyúucarij jo'rio'uunaj tɨ'ij quee che' tyi'tɨ́j huɨ́ɨria'aj ɨ Dios tɨ jɨn tya'tóoraj.

18 Ji'nye tɨpua'aj ɨ Dios tɨ jɨn tya'tóoratziiri', a'ɨ́j jitze aróoca'nyaj ɨ nyúucaria'ra' ɨ Moisés, capu che' a'ɨ́ɨn pue'éenye'ej ja'mej ɨ Dios tɨ jɨn tya'tóoratziiri', ajta ɨ Dios pu a'yan tya'tóoratziiri' tɨ juxɨé'vi'ra' jɨn tyámua' tyeetyátoonyij a'ɨ́jcɨ ɨ Abraham.

19 ¿Tyi'tanyí na'aj ij je'ej tyí'huɨ́ɨre' ɨ nyúucarij ɨ maj jɨn tyí'ijta? A'yaa pu hua' jimi tyu'tyátuiihuaca', mej mij jáamua'reej ɨ maj jɨn ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi, 'asta na'aj quee huataséjre a'ɨ́jna ɨ tɨ jitzán eeráma'can ɨ Abraham, ɨ tɨ jitzán ɨ Dios tya'tóoratziiri'. Ajta ɨ nyúucarij ɨ maj jɨn tyí'ijta, a'ɨ́ɨ mu ɨ maj tajapuá tyí'huɨ́ɨre' hua' jimi jaatyájtoo ɨ tyeítyee, a'ɨ́jna jitze ma'can ɨ Moisés.

20 Ajta tɨ'ɨj ɨ Dios a'yan tya'táratziiri' a'ɨ́jcɨ ɨ Abraham, capu a'tɨ́j huata'ítyaca', sulu jusɨ́ɨj pu a'yan huarɨ́j, ajta sɨ́ɨj na'aj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Dios.

Ɨ tɨ jɨn tyí'huɨ́ɨre' a'ɨ́jna ɨ nyúucarij ɨ maj jɨn tyí'ijta

21 ¿Nyiquij a'yan huatóomua'aj tɨ seequéj tyá'xaj ɨ nyúucarij ɨ maj jɨn tyí'ijta a'ɨ́jcɨ ɨ Dios tɨ jɨn tya'tóoratziiri'? Capu xaa nyu'uj, ji'nye tɨpua'aj ɨ nyúucarij ɨ maj tyí'ijta júuricamej tatá'care'en, a'yaa pu'ij tyiɨ'rɨ́itacaj tyaj jɨ'ré'nye'ej huatyá'ɨtzeere'en ɨ Dios jimi a'ɨ́jcɨ jɨme' tyaj ja'astej ɨ nyúucarij ɨ maj jɨn tyí'ijta.

22 Ajta a'ɨ́jcɨ ɨ yu'xarij jitze a'yaa pu tyá'xaj tyaj néijmi'i ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi, mata'aj mij a'tyán maj tyá'tzaahuatye' ɨ Ciríistu' jimi huatáɨ'riitarij maj ja'ancuriá'an a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ jɨn Dios tya'tóoratziiri'.

23 Tɨ'ɨj quee xu huataséeria'caj ɨ tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', a'ɨ́j tu jɨn eetyánami'huaca'aj ɨ nyúucarij ɨ maj jɨn tyí'ijta, a'yan tyetye'ejcho've'ej tɨ huataséjre'en a'ɨ́jna ɨ tyaj jitzán tyá'antzaahuatye'en.

24 A'ɨ́jna ɨ nyúucarij ɨ maj jɨn tyí'ijta a'yaa pu tyí'tacha'ɨ́ica'aj tɨ'ɨj ɨ tɨ ca'nyéjrij jɨn tyí'muarɨe' tɨ'ríij tɨ tyiséjra, 'asta na'aj quee uvé'nyej ɨ Ciríistu', ta'aj ij ɨ tyaj jɨn tyá'antzaahuatye'sij taatá'an tyaj jɨ'ré'nye'ej huatyá'ɨtzeere'en.

25 Ajta ijíij tɨ arí huataséjre ɨ tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', capu che' a'ɨ́ɨn tacha'ɨj ɨ nyúucarij ɨ maj jɨn tyí'ijta,

26 ji'nye a'ɨ́jna jɨme' ɨ siaj jɨn tyá'tzaahuatye' ɨ Ciríistu' jimi, néijmi'i xu mua'aj yójmua'mua' pué'een ɨ Dios,

27 ajta siatɨ'ɨj jimi huatyá'ɨtzee ɨ Ciríistu' a'ájna siatɨ'ɨj huáɨ'huaca', aj pu ajta jamue'ré'chejtya'xɨj.

28 Capu che' a'ɨ́ɨn juxɨe've' tɨpua'aj Israel jitze pua'ajtyáma'cantaj, na'ríij a'ɨ́ijma jimi ɨ Griego, tɨpua'aj ɨ tɨ juxáahuaj majo'cha'can, na'ríij ɨ tɨ ca'nyéjrij jɨn tyí'huɨ́ɨre', tɨpua'aj tyáatɨ' nusu íitɨ', ji'nye néijmi'i xu mua'aj ɨ Ciríistu' jitze ajtyáma'can, a'ɨ́j xu jɨn sɨ́ɨj siana'aj pué'een jimi.

29 Ajta tɨpua'aj Ciríistu' jitze xa'ajtyáma'can, a'ɨ́j xu jɨn siajta a'ɨ́j jitze eeráma'can ɨ Abraham, ajta a'ɨ́ɨn tyajá'muacɨ'tyij ɨ tɨ jɨn Dios tya'tóoratziiri'.

4

1 A'yaa pu huatóomua'aj ɨ nyaj já'mua'ixaatye' tɨjɨn: Tɨ'ɨj ooj pa'rɨ'ɨstan a'ɨ́jna ɨ tɨ néijmi'i tyá'cɨ'tyij, a'yaa pu cha'tána'aj een tɨ'ɨj sɨ́ɨj tɨ ca'nyéjrij jɨn tyí'muarɨe', tyij ajta arí néijmi'i tyía'ra'an tyi'pué'een

2 Séecan mu jacha'ɨj, majta a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej maj tyú'cha'ɨ́ɨn néijmi'i ɨ tɨ tyía'ra'an, 'asta na'aj quee tya'rá'astij a'náj tɨ ɨ táatajra' a'yan tyaaxá'puɨ'ɨntari'ri'.

3 A'yaa pu cha'taj ityájma jimi tyé'yi'ij, tyatɨ'ɨj quee xu tyi'tɨ́j mua'réeriacaj, a'ɨ́ɨ pu tyí'ta'ijtya'ca'aj íiyan tɨ tyí'sejre' ɨ cháanacaj japua.

4 Ajta tɨ'ɨj atyojo'ré'nyej a'náj tɨ a'yan tyu'xá'puɨ'ɨntari'huaca', Dios pu juyój
ujo'ta'ítyaca', ɨ tɨ huanɨe'huaca' ɨ íitaj jitze, ajta a'yan tya'rá'astej ɨ nyúucarɨj Moisés
tɨ jo'yú'xaca',
5 ta'aj ij a'ɨ́ɨn tajapuá huatányuunyɨj, ji'nye a'ɨ́ɨ pu tyí'ta'ijtya'ca'aj ɨ nyúucarɨj ɨ
maj jɨn tyí'ijta, ajta je'en taatá'an tyej tyɨj huátatyamua've'en a'ɨ́jna jɨme' tyaj tyerɨ́j
yójmua'mua' pué'een ɨ Dios.
6 Ajta tyaj tyerɨ́j yójmua'mua' pué'een, Dios pu yo'ta'ítyaca' ɨ júuricama'ra' ɨ juyój ɨ
taxɨéjnyu'caa tzajta', ajta ɨ júuricama'ra' a'yaa pu tyá'huoo tɨjɨn: "Muáaj paj nyatáataj
pué'een, ɨ nyaj jéehua jaxɨe've'."
7 A'yaa pu'ij, capáj che' ca'nyéjrɨj jɨn tyí'muarɨe', sulu yójra' paj pué'een ɨ Dios, ajta ijíɨj
paj perɨ́j yójra' pué'een, Dios pu a'yan tya'ajxɨé'vi'ra' pej pij néijmi'ɨ jimi tya'ancuriáan.

Pablo pu je'ej tyóomua'ajcaa a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj tyá'tzaahuatye'

8 Jájcuaj ɨmuáj, siatɨ'ɨj quee xu jamua'tyáacaj ɨ Dios, mua'aj xu ca'nyéjrɨj jɨn
huá'huɨɨria'ca'aj a'ɨ́ɨjma ɨ maj a'yan hua'tamuá'muaj tɨjɨn dioosij.
9 Ajta ijíɨj siaj serɨ́j jamua'tyej ɨ Dios, nusu ijíɨj tɨ arí ɨ Dios já'muamuajtye, ¿ji'nye tyíɨ'rɨj
siaj sij siajtáhua'aj ca'nyéjrɨj jɨn tyu'tyáhuɨɨre'en a'ɨ́jcɨ jimi ɨ tɨquee tyi'tɨ́j huɨɨre', ajta tɨ'ɨj
ajtáhua'aj ca'nyéjrɨj jɨn tyajamuaata'ɨ́jtye'en?
10 Mua'aj xu tyí'ye'estyaa, tɨ'ɨjta a'ájna atyojo'ré'nyej a'náj tɨ tyi'tɨ́j je'ej huarɨ́j,
na'ríɨj ɨ máxcɨrɨe' tɨ jitzán tyi'tɨ́j atyojo'ré'nyesij, nusu ɨ nyinyi'ra'aj ɨ maj jitzán a'yan
tyá'mua'reej tyi'tɨ́j jɨme'.
11 A'ɨ́j nu jɨn jéehua tyí'tzɨɨnye' tɨpua'aj quee tyi'tɨ́j huatyáhuɨɨre'en ɨ nyaj jɨn
tyu'muárɨej ja'mua tzajta'.
12 Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyaja'muahuaviij siaj a'yan rɨjcaj nyatɨ'ɨj nyáaj, ji'nye nyáaj
nu nyajta a'yan tyi'tyínyecha'ɨj siatɨ'ɨj mua'aj. Caxu siaj mua'aj tyi'tɨ́j jɨn ootyá'ɨtzeerej
nye jimi.
13 A'yájna siatɨ'ɨj serɨ́j tyá'mua'reej, nyatɨ'ɨj anaquéej jamuaaté'exaa ɨ nyúucaria'ra' ɨ
Dios, a'yaa nu tyi'cuí'ij nyatɨ'ɨj a'yan huarɨ́j.
14 A'ɨ́jna ɨ nyaj jɨn tyí'cui'ca'aj, jéehua pu jamuaatamuárɨe'ristej, siajta mua'aj caxu
naataxána've, caxu siajta naatyáxaahuataca', sulu tyámua' xu tyinaatyéeje tɨ'ɨj nyaj
a'ɨ́ɨn pué'eenye' sɨ́ɨj tɨ tajapuá tyí'huɨɨre', na'ríɨj yaa tɨ'ɨj nyaj a'ɨ́ɨn pué'eenye' ɨ Ciríistu'
tɨ ajta Jesús pué'een.
15 ¿Ji'nye huarɨ́j a'ɨ́jna ɨ siaj jɨn jutyamua'va'ca'aj? A'yaa pu tyíɨ'rɨj nyaj a'yan tyaataxáj
ja'mua jɨme' yee tɨpua'aj a'yan tyíɨ'riitacajche', mua'aj xu je'tatú'tu'nyijche' ɨ jujɨ'sij siaj
sij nyéetzɨj naatatú'tu'tye'en.
16 Arí ijíɨj, ¿nyɨj serɨ́j nyéjcha'ɨɨre' a'ɨ́jcɨ jɨme' nyaj tzáahuatyi'ra'aj jɨn
tyajá'mua'ixaatye'?
17 A'ɨ́ɨjma jimi ɨ tyeítyee jéehua xu hua' jitze juxɨe've', majta quee a'ɨ́jna jɨme' mej
mij tyámua' jamuáa'uurej. A'yaa mu tyá'xɨe've' siaj sij tajimí ajtácɨɨnyej, siaj sij siajta
mua'aj hua' jitze tyú'ca'nyej.
18 A'yaa pu tyí'xa'puɨ' maj ja'mua jitze juxɨé'va'aj ɨ séecan, siaj sij tyámua' huó'uurej,
ajta a'náj tɨna'aj a'yan tyúuxɨe've', capu a'áa na'aj tɨpua'aj nyijta ja'mua jamuán a'áa
jó'catyij.
19 Nyiyóojmua', jéehua nu jajpuéjtzij ja'mua jɨme', a'yájna tɨ'ɨj ɨ íitɨ' tɨ jo'tacuí'nyaca'
pá'rɨ'ɨj jɨme', 'asta na'aj quee ɨ Ciríistu' ja'mua jɨmi tyámua' tyu'tyá'ɨtzeere'en.
20 Canu a'tzúj jamua'reej je'ej nyaj ye'ej huárɨnyɨj mua'ajmaj jɨme'. Nyóoche' a'áa
jó'catyiiche' ja'mua jimi nyej nyij quee che' tyajá'muayu'se'ej nyana'aj, sulu nyej nyij
tyajamuáa'ixaatye'en senyeséeracaj.

Je'ej maj huarɨ́j a'ɨ́jna ɨ Agar, ajta ɨ Sara, ɨ tyaj jɨn yo'itéej tá'ra'nyij

21 Siata'aj naaté'exaatye' mua'aj mu siaj jaxɨe've' siaj sij ja'rá'astyaj a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarɨj ɨ
maj jɨn tyí'ijta, ¿nyitzaa sequée a'yan tyáanamuajri' je'ej tɨ tyá'xaj a'ɨ́jcɨ jitze ɨ nyúucarɨj?
22 A'yaa pu tyé'yu'si' tɨ ɨ Abraham hua'puácaa tyiyójmua'ca'aj ɨ maj tyétyacaa. Sɨ́ɨj pu
jitzán huanɨe'huaca' a'ɨ́jcɨ ɨ íitaj tɨ ca'nyéjrɨj jɨn tyí'muarɨe'ca'aj, ajta ɨ sɨ́ɨj, a'ɨ́ɨ pu jitzán
huanɨe'huaca' a'ɨ́jcɨ ɨ íitaj tɨ juxáahuaj jo'chá'canya'aj.
23 A'ɨ́jna ɨ tɨ huanɨe'huaca' a'ɨ́jcɨ jitze ɨ íitaj tɨ ca'nyéjrɨj jɨn tyí'muarɨe'ca'aj, a'ɨ́ɨ pu a'yan
éenye'ej huanɨe'huaca' matɨ'ɨj ɨ tɨ'ríɨj. Ajta ɨ sɨ́ɨj, a'ɨ́jna ɨ tɨ huanɨe'huaca' jitzán ɨ íitaj tɨ
juxáahuaj jo'chá'canya'aj, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́jcɨ jɨn huanɨe'huaca' tɨ Dios a'yan tya'tóoratziiri'.
24 Ɨ'ríj tyaj a'yan tyaataxáj tɨ a'yan huatóomua'aj a'ɨ́jna ɨ nyúucarɨj tɨ a'yan tyé'yu'si'.
A'ɨ́ɨmaj ɨ úucaa ɨ maj hua'puaj, a'yaa pu huatóomua'aj ɨ nyúucarɨj tɨ hua'puaj tɨ jɨn
Dios tyihuo'ta'ɨ́j ɨ tyétyacaa. Sɨ́ɨj ɨ nyúucarɨj pu a'áa já'ma'can ɨ jɨrɨ́j japua tɨ a'yan
tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Sinaí. A'ɨ́j mu jitzán eerányesij a'ɨ́ɨmaj ɨ tɨ'ríɨj ɨ maj tyu'tyáhuɨɨre'sij

ca'nyéjrij jɨme'. Ajta a'ɨ́jna ɨ nyúucarij, a'ɨ́j puírɨcɨj a'ɨ́jna ɨ íitɨ' tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Hagar.
25 A'ɨ́jna ɨ Hagar, a'yaa pu huatóomua'aj a'ɨ́jna ɨ jɨrɨ́j ɨ Sinaí, a'áa tɨ jo'tácaj a Arabia. A'yaa pu ajta huatóomua'aj chájta' tɨ já'sejre' a Jerusalén, ji'nye óoche' pu ca'nyéjrij jɨn tyí'muarɨe' jamuán ɨ yójmua'mua'.
26 Ajta a'ɨ́jna ɨ Jerusalén tajapuá tɨ já'ma'can, a'ɨ́ɨ pu juxáahuaj jo'cha'can. Ajta a'ɨ́ɨ pu pué'een ɨ taj náanaj.
27 A'yaa pu'uj na'aj ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' tɨjɨn:
Pajta muáaj, tɨquee che' muo'tacuí'nyij, pata'aj huatá'tyamua've'en.
A'yaa paj huárɨnyij, ji'nye jéehua paj tyiyóomua'aj puá'mej
mu paj quee a'náj ootájucataca'
quee a'ɨ́jna ɨ íitɨ' tɨ víche'.
28 Siajta mua'aj, nye'ihuáamua', a'yaa xu cha'taj siana'aj séejre' tɨ'ɨj a'ɨ́jna ɨ Isaac tɨ a'ɨ́jcɨ jɨn eeráanyej ɨ tɨ jɨn Dios a'yan tya'tóoratziiri'.
29 A'ájna ɨmuáj a'ɨ́jna ɨ yójra' tɨ a'yan cha'tána'aj éenye'ej huanɨe'huaca' matɨ'ɨj ɨ tɨ'ríij, a'ɨ́ɨ pu je'ej pua'aj jáaruuj a'ɨ́jcɨ ɨ yójra' tɨ huanɨe'huaca' a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ muárɨe'ria'ra' ɨ júuricama'ra' ɨ Dios. Ajta ijíij, a'yaa pu cha'taj tyí'rɨnyacaa.
30 Ajta, ¿ji'nye tyá'xaj ɨ yu'xarij jitze? Nyiquíj a'yan yee: "Pata'aj jaatamuáritye'en a'ɨ́jcɨ ɨ íitaj tɨ ca'nyéjrij jɨn tyí'muarɨe', pajta ɨ yójra', ji'nye capu a'náj tyi'tɨ́j jacɨ'tyij a'ɨ́jcɨ ɨ yójra' ɨ íitaj tɨ ca'nyéjrij jɨn tyí'muarɨe', sulu néijmi'i pu tyá'cɨ'tyij a'ɨ́jcɨ ɨ yójra' ɨ íitaj tɨ juxáahuaj jo'cha'can."
31 A'ɨ́j pu jɨn, nye'ihuáamua', catu a'ɨ́jcɨ jitze eeráanyej a'ɨ́jcɨ ɨ íitaj tɨ ca'nyéjrij jɨn tyí'muarɨe'ca'aj. Catu xaa nyu'uj, sulu a'ɨ́j tu jitzán eeráanyej a'ɨ́jcɨ ɨ íitaj tɨ juxáahuaj jo'chá'canya'aj.

5

Maj quee tóoa'care'en maj ca'nyéjrij jɨn tyí'huɨ́re'ej

1 Cɨríistu' pu tɨi'rájtoo tyej tyij taxáahuaj mahuacɨ́'ca'an. A'ɨ́j xu jɨn caxu che' tóoa'care'en siaj sij ca'nyéjrij jɨn tyí'muarɨe'ej, caxu che' huariá'cɨ'ca'an a'yájna siatɨ'ɨj tyityaajú'ca'aj.
2 Sianáanamuajri'. Nyáaj ɨ nyaj Pablo pué'een, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye'. Tɨpua'aj a'yan setyityaatóa'an maj ja'antyísiichixɨ'ɨn ɨ ta'antyuuví'rajmee ɨ siaj jitzán sa'racaa, tɨ'ɨj tyá'xaj ɨ nyúucarij maj jɨn tyí'ijta capu tyi'tɨ́j jɨn jamuaatyáhuɨ́re'ej ɨ Cɨríistu'.
3 A'yaa nu tyaaté'exaatye'sij tzáahuatyi'ra'aj jɨme' a'tɨ́j tɨna'aj tɨ ja'antyisíjchej ɨ junavíj, a'yaa pu jimi tyuuxɨé've'ej ja'mej tɨ'ij néijmi'i ará'astej ɨ nyúucarij ɨ maj jɨn tyí'ijta.
4 Mua'aj mu siaj a'yan tyá'huoo siaj jɨ'ré'nye'ej huatyá'ɨtzeere'en ɨ Dios jimi, mua'aj xu seríj ajtacíj a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Cɨríistu', siajta ajtacíj a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Dios tɨ tyámua' tyajamuaatá'.
5 Tyajta ityáj, a'ɨ́j tu jitze arataca'nyáaj ɨ júuricama'ra' ɨ Dios a'yan tyetyi'ijcho've'ej tyej tyij jɨ'ré'nye'ej huatyá'ɨtzeere'en ɨ Dios jimi a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tyaj jɨn tyá'tzaahuatye'.
6 A'yaa pu tyí'een, ji'nye ɨ Cɨríistu' jimi, capu a'tzúj jitzán juxɨe've' tɨpua'aj a'tɨ́j arí ja'antyisíjchaca' ɨ junavíj nusu quee. A'ɨ́ɨ pu xaa jitzán juxɨe've' tɨ a'tɨ́j a'yan tyihuo'taxɨé've'en ɨ tyeítyee tzáahuatyi'ra'aj jɨme'.
7 Tyámua' xu seríj mua'aj tyityaajú'ca'aj ɨ juyéj jitze. ¿A'tanyíj tyajamuantyí'uunyi'ri' siaj sij quee che' já'astyaj a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarij tɨ jɨ'ré'can jɨme'?
8 Capu a'ɨ́ɨn ca'nyíjra'aj jamuaatá' ɨ Dios ɨ tɨ jamuaatajé.
9 A'yaa mu tyí'xaj tɨ cɨ́ɨra'tzuj ɨ levaduuraj néijmi'i tyináxcaj ɨ cuéjtzij,
10 a'ɨ́j nu jɨn nyáaj ɨ tavástara' jitze tyí'ca'nyej siaj mua'aj quee seequéj tyí'mua'tyij, ajta ɨ Dios pu puéjtzij jaatá'sij a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ tyajamua'antyí'uunyi', ajta quee je'ej rɨnyij a'tɨ́j tɨ pué'een.
11 Ajta nyéetzij jɨme', nye'ihuáamua', tɨpua'aj nyooj a'yan tyajá'mua'ixaatye'ej siaj ja'antyísiichixɨ'ɨn ɨ junavíj, camu che' je'ej pua'aj nya'uuréenyijche' a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, ji'nye capu je'ej pua'aj hua'namuaaraste'ej ja'mej ɨ nyúucarij nyaj já'mua'ixaatye' tɨ ɨ Cɨríistu' óotateehuaca' ɨ cúruuj jitze.
12 Ajta a'ɨ́ɨjma jɨme' ɨ maj a'ɨ́jcɨ jɨn tyajamua'antyiú'nyi', a'yaa pu tyina'ráanajchi nyéetzij maj anaquéej a'ɨ́ɨmaj jujɨ́ɨmua'aj huatyóosiichixɨ'ɨn.
13 Siajta mua'aj nye'ihuáamua', Dios pu jamuaatajé siaj sij juxáahuaj mahuacɨ́'ca'an. Ajta caxu a'ɨ́jcɨ jɨn a'yan rɨjcaj siaj sij a'yan cha' siana'aj je'ej pua'aj rɨjcaj je'ej tɨ tyajamuá'miteeraste'. Sulu siata'aj juxɨe've' huatóohuɨ́re'en séej jamuán siajta séej.
14 Ji'nye néijmi'i pu ɨ nyúucarij ɨ maj jɨn tyí'ijta séej na'aj jitze tya'róo'astee ɨ tɨ a'yan tyá'xaj tɨjɨn: "Pata'aj jaxɨe've' ɨ axa'aj tyévij a'yájna patɨ'ɨj asɨ́ɨj tyí'axɨe've'."

15 Tyámua' xu'uj mua'aj, ji'nye tɨpua'aj mua'aj je'ej pua'aj setyúuxajta na'ríij siooj jujɨ́mua'aj tyúucha'ɨ̈ɨre'ej, mua'aj xu sij jujɨ́mua'aj antyúupua'ritye'sij.

Ɨ tɨ tatzájta' eerányinyii, ajta ɨ tɨ jitzán eerányinyii ɨ júuricama'ra' ɨ Dios

16 A'ɨ́j nu jɨn a'yan tyí'xaj tɨjɨn: Siata'aj a'yan tyí'tyechajcaj a'ɨ́jcɨ jitze xa'rooca'nyéej ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, siaj sij quee tyi'tɨ́j jɨn je'ej pua'aj rɨjcaj ɨ tɨ ja'mua tzajta' tye'rányinyii.

17 Ji'nye je'ej tɨ tyá'xɨe've' ɨ tɨ je'ej pua'aj een, a'ɨ́ɨ pu jájcha'ɨ̈ɨre' ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, ajta a'ɨ́jna ɨ júuricama'ra' ɨ Dios a'ɨ́ɨ pu ajta jájcha'ɨ̈ɨre' ɨ tɨ je'ej pua'aj een. A'ɨ́ɨ mu a'yan tyityetyúucha'ɨ̈ɨre', a'ɨ́j xu jɨn mua'aj quee a'náj a'yan rɨnyij je'ej siaj tyá'xɨe've'.

18 Ajta tɨpua'aj ɨ júuricama'ra' ɨ Dios tyaja'muamua'tyej, capu ij che' mua'ajmaj tyaja'mua'ɨ́itya'aj ja'mej ɨ nyúucarɨj ɨ maj jɨn tyí'ijta.

19 Tyámua' pu tyé'miteere' je'ej maj rɨcɨj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj ja'astej ɨ tɨ je'ej pua'aj een, a'ɨ́ɨ mu juxana'cɨre' séecan jamuán ɨ maj quee jatyévi'tɨn, huápuɨ'ɨj mu xána'visi' rɨcɨj a'ɨ́j mu mij jɨn merɨ́j jó'vej,

20 a'ɨ́ɨ mu hua'najchej ɨ sáanturɨj, majta tyí'chahuaa. Jéehua mu juxana've', majta quee tyámua' ja'huóomua'raj, majta óochueere'. Jéehua mu tyo'cájaaxɨejve', majta séecan jaaxɨejtye', majta jé'ta' huacɨ'ɨj, majta séecan jimi ajtyú'uuvej.

21 Jéehua mu tyihuá'chueere', majta juta'rujve', majta tyí'nyacua'aj, majta néijmi'ɨ jɨn a'yan rɨcɨj ɨ tɨ je'ej pua'aj tyí'een. A'yaa nu nyij mua'ajmaj tyajá'mua'ɨxaatye', a'yájna nyatɨ'ɨj nyáaj nyerɨ́j jájcuaj ɨmuáj huarɨ́j, tɨjɨn ɨ maj a'yan tyityetyúucha'ɨj camu ujo'tyárutyɨj jo'tɨj ɨ Dios tyejé'ijtaj.

22 Ajta a'ɨ́jna ɨ júuricama'ra' ɨ Dios tɨ tyihuatá'caa, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een tyej tyámua' tyihuojó'mua'raj, ajta tyámua'vi'ra'aj, ajta tyaj taxáahuaj séjre'ej, tyaj néijmi'ɨ jɨn tyo'táviicue', tyajta huo'xɨé've'en séecan ɨ tyeítyee, tyajta tyihuo'tapuéjve'en, tyajta quee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeeria'aj,

23 tyaj quee á'tatzaahuatye'ej, ajta hua' jitze séejre' ɨ tɨ xá'puɨ'. Capu ij ajtáhua'aj sɨ́ɨj séejre' ɨ nyúucarɨj tɨ tyi'tɨ́j jɨn hua' jitze pua'ritye'ej.

24 Majta ɨ maj jitzán ajtyáma'can ɨ Cɨríistu' tɨ ajta Jesús pué'een, mu'rɨ́j néijmi'ɨ tyu'táxaahuataca' ɨ tɨ je'ej pua'aj tyí'een tɨ eerányinyiica'aj ɨ hua' tzajta' mej mij quee che' je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨ̈ɨj.

25 Tɨpua'aj a'ɨ́j jɨn tyajúurɨj ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, tyiche' tyajta tyu'tá'an tɨ'ɨj ɨ júuricama'ra' ɨ Dios tu'cájuyetyej.

26 Tyiche' quee á'tatzaahuatye'ej, tyajta quee ca'nyíjra'aj tatá'care'en tyej tyij je'ej pua'aj á'tamua'raj nusu tyej tyij tajɨ́mua'aj tyítajaaxɨejvi'.

6

Miche' huatóohuɨ̈ɨre'en sɨ́ɨj ajta sɨ́ɨj

1 Nye'ihuáamua', tɨpua'aj séej a'tɨ́j xaaséj tɨ ootyá'ɨtzeere'en tyi'tɨ́j jɨme', siata'aj mua'aj mu siaj ɨ júuricama'ra' ɨ Dios jitze aróoca'nyej jaatáhuɨ̈ɨre'en. Ajta siatɨ'ɨj a'yan huárɨnyij tyámua' xu'uj siaj sij quee a'yan cha'taj siana'aj tyityo'tyá'ɨtzeere'en tɨ'ɨj a'ɨ́ɨn tyo'tyá'ɨtzee.

2 Siata'aj huatóohuɨ̈ɨre'en séej jamuán siajta séej, a'yaa xu sij a'ɨ́jcɨ jɨn tya'rá'astej ɨ nyúucaria'ra' ɨ Cɨríistu'.

3 Tɨpua'aj a'tɨ́j a'yan tyé'miteeraste'ej tɨ tyi'tɨ́j jɨn antyúumua'reej, ajta quee tyi'tɨ́j jɨn antyúumua'reej, a'ɨ́ɨ pu jusɨ́ɨj jucuanamuaj.

4 Che' sɨ́ɨj ajta sɨ́ɨj jusɨ́ɨj huóosej je'ej tɨ tyi'tyúucha'ɨj, ajta tɨpua'aj tyi'tɨ́j jɨn óotzaahuatya'muɨ'ɨj, che' a'ɨ́jna jɨme' je'ej tɨ jusɨ́ɨj tyi'tyúucha'ɨj, che' quee ɨ séecan jɨme'.

5 Ji'nye a'yaa pu tyúuxɨe've' tɨ sɨ́ɨj ajta sɨ́ɨj a'yan tyó'viicue' je'ej tɨ tyi'tɨ́j tyá'muarɨe'riste'.

6 A'ɨ́jna ɨ tɨ jumua'tyej ɨ nyúucaria'ra' ɨ tavástara', a'yaa pu tyúuxɨe've' tɨ jaatyáhuɨ̈ɨre'en a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ tyá'mua'tyej.

7 Caxu mua'aj jucuanamuaj, capu ɨ'rɨ́j siaj jáacuanamuaj ɨ Dios. Tyi'tɨ́j siaj mua'aj tyu'tá', a'yaa xu cha'taj siana'aj tya'ancuriáa'sij.

8 A'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j tɨ a'ɨ́j jimi tyí'muarɨe' ɨ tɨ je'ej pua'aj een, a'yaa pu tyá'cɨ'tyij tɨ huámuɨ'nyij. Ajta a'tɨ́j tɨ a'ɨ́j jimi tyí'muarɨe' ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, a'ɨ́ɨ pu ɨ júuricama'ra' ɨ Dios jaatá'sij tɨ júurɨj já'ra'nyij jusén jɨme'.

9 A'ɨ́j tu jɨn tyiche' quee jaxaahuataj ɨ tyaj jɨn xá'puɨ' rɨcɨj, ji'nye tɨpua'aj tyequée jaxaahuataj tyi'tɨ́j tu ancuriáa'sij a'ájna xɨcáara' jitze je'ej tɨ tye'tyévijtye'.

10 A'ɨ́j pu jɨn, a'náj tyaj a'yan tya'ajxɨé'vi'ra'aj, tyiche' tyámua' huó'uurej ɨ taxa'aj tyeítyee, tyajta jéetze' tyámua' tyihuó'cha'ɨ̈ɨn a'ɨ́ɨjma ɨ maj majta tyá'tzaahuatye'.

Maj tyámua' tyeeséj tɨ'ij quee a'tíj huo'cuanamuan

11 Tyámua' xu mua'aj tyeeséj je'ej nyaj va'cán jɨn tyé'yu'xaj ɨ nyamuáca' jɨme'.

12 A'íɨmaj ɨ maj já'mua'ɨtziitye', majta a'yan tyí'tyese' siaj sij ca'nyéjrɨj jɨn ja'antyisíjchej ɨ junavíj, a'yaa mu rɨcɨj mej mij ɨ tyeítyee tyámua' huojo'sejra camu jaxɨe've' tɨ puéjtzɨj huo'cɨ'tyij a'íjcɨ jɨme' maj ja'rá'astee a'íjcɨ ɨ Cɨríistu' ɨ tɨ óotateehuaca' ɨ cúruuj jitze.

13 Ajta a'íɨmaj ɨ maj ja'antyisíjchej ɨ junavíj, camu ja'rá'astyaa ɨ nyúucarɨj ɨ maj jɨn tyí'ijta. A'yaa mu tyá'xɨe've' siaj mua'aj ja'antyisíjchej ɨ junavíj, mej mij a'íjcɨ jɨn ahuóotzaahuatye'en siaj a'íjcɨ jɨn a'yan huaríj.

14 Nyajta nyáaj canu tyi'tíj jɨn á'nyatzaahuatye', sulu a'íj nu jɨn á'nyatzaahuatye' tɨ Cɨríistu' nyej jitze ma'can jaapuéjtzitariaca' ɨ cúruuj jitze. Ji'nye a'íjna jitze ma'can ɨ cúruujra' ɨ Cɨríistu', capu che' ɨ cháanacaj nye jimi séejre', nyajta nyáaj canu nyajta che' ɨ cháanacaj japua séejre'.

15 Capu tyi'tíj huiɨre' tɨpua'aj a'tíj ja'antyisíjchaca' ɨ junavíj nusu quee, a'íɨ pu juxɨe've' tɨ a'tíj jájcuan jɨn huanɨe'huaj ɨ Dios jimi.

16 Che' Dios huo'tyápua'ritye'en, ajta hua'ancu'vajxɨ'ɨn a'chu maj pua'máj ja'rá'astee a'íjcɨ ɨ nyúucarɨj, majta néijmi'i ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can ɨ tyeítyeristyamua'me'en ɨ Dios.

17 Ijíɨj tɨ yujo'que'tɨj ja'mej canu che' jaxɨe've' tɨ a'tíj nya'ɨtziitya'aj, ji'nye pu'ríj nye jitze séejre' a'íjcɨ jɨme' ɨ nyaj jajpuéetzɨj ɨ Jesús jitze ma'can.

18 Nye'ihuáamua', che' ɨ tavástara' ɨ Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een, che' a'íɨn tyámua' tyajamuaatá'an ɨ ja'mua tzajta'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

Ɨ yu'xarij Pablo tɨ huo'ta'ítyi'ri' ɨ Éfeso maj jo'cháatɨmee

Pablo pu hua'tyojtye'

1 Nyáaj Pablo, a'ɨ́ɨ nu pué'een ɨ Dios tɨ na'antyíhuoj juxɨé'vi'ra' jɨme' nyej nyij jaatyáhuɨ̈re'en ɨ Cɨríistu' tɨ ajta Jesús pué'een, nyaja'muatyojtye' mua'ajmaj mu siaj Éfeso ja'chej ɨ siaj tyeɨ́tyeristyamua' pué'een ɨ Dios, siajta tyá'tzaahuatye' a'ɨ́j xu jɨn jimi séejre' ɨ Cɨríistu' tɨ ajta Jesús pué'een.

2 Che' ɨ Dios ɨ tavástara' ajta ɨ Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een, miche' a'ɨ́ɨn jamuaatyáhuɨ̈re'en majta tyámua' jamuáa'uurej ja'mua tzajta'.

Ɨ tyaj jɨn tyé'tyojtzi're' ɨ Dios a'ɨ́jna jɨme' ɨ tɨ taatyáhuɨɨ

3 Tyiche' tyaatatyójtzi're'en ɨ Dios ɨ tɨ yo'puáara'an pué'een ɨ tavástara' ɨ Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een, ji'nye a'ɨ́j pu jitze ɨ Cɨríistu' tyitaatapuéjvej néijmi'i ɨ tajapuá tɨ tyejé'sejre'.

4 Dios pu ta'antyíhuo ɨ Cɨríistu' jitze jájcuaj ɨmuáj tɨ'ɨj quee xu jaatyatáahuava'caj ɨ cháanacaj, tyej tyij néijmi'i jɨn tyámua' éenye'ej tá'ra'nyij ɨ tatzájta', tyajta quee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeeria'aj jimi ɨ Dios.

5 Ji'nye a'yaa pu tyitaaxɨé'vej tyej tyij yójmua'mua' pue'éenye'ej tá'ra'nyij a'ɨ́jna jitze ma'can ɨ Cɨríistu', je'ej tɨ a'ɨ́ɨn jájcuaj ɨmuáj tyitaaxɨé'vej.

6 A'ɨ́j pu jɨn a'yan jaatamua'aj tyej tyij a'náj tɨna'aj tyé'tyojtzi're'ej a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨ jɨn naa huasé'rin ɨ Dios, ɨ tɨ juxɨé'vi'ra' jɨn taatá' ɨ juyój jitze ma'can ɨ tɨ huápuɨ'ɨj jaxɨe've'.

7 A'ɨ́ɨ pu ɨ Cɨríistu' tajíme' tyu'nájchitaca' ɨ Dios jimi tɨ'ɨj juxúure' eeráaxɨrej tajitzé ma'can tɨ'ij ɨ Dios tyitaatú'uunyi' ɨ tyaj jɨn ootyá'ɨtzee.

8 Ji'nye a'yaa pu ɨ Dios tyá'xɨe've' tɨ tyámua' tyitaatyátoonyij, ajta tajimí jaatyájtoo a'ɨ́jna ɨ tyaj jɨn tyu'yí'tɨhua'an ajta tyej tyij néijmi'i tyojo'itéej tá'ra'nyij,

9 a'yaa pu tyitaatá' tyej tyij jáamua'tyij tyi'tɨ́j tɨ puɨ́rɨcɨj ɨ tɨ ju'avaataca'aj ɨ Dios jimi. A'ɨ́ɨ pu arí a'yan tyaaxá'puɨ'intaria'ca'aj tɨ'ɨj ɨ Cɨríistu' jimi taataséjratye'en ɨ tɨ ju'avaataca'aj,

10 a'yaa pu'ɨj tya'róo'astej je'ej tɨ tyaaxájtaca'. Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ ju'avaataca'aj ɨ Dios jimi a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een tɨ'ij ɨ Cɨríistu' tyihuo'ta'ɨ́jtye'en néijmi'caa ɨ maj tajapuá já'sejre', majta ɨ maj a'yan séejre' ɨ cháanacaj japua.

11 Cɨríistu' jimi pu ɨ Dios anaquéej ta'antyíhuo ta'aj ij jamuán tyitáacɨ'tyij, a'yájna tɨ'ɨj ɨ Dios tya'táraj, a'ɨ́ɨ pu a'yan rɨcɨj je'ej tɨ tyá'xɨe've'.

12 A'yaa pu tyá'xɨe've' tyej ityáj anaquéej jajchó've'ej ɨ Cɨríistu', tyej tyij néijmi'i tyaatatyójtzi're'en ɨ tɨ jɨn néijmi'i putyí'uurej.

13 Tyetyé'tyojtzi're' ɨ Cɨríistu', siajta mua'aj mu siaj jáanamuajri' ɨ nyúucarɨj tɨ a'yan tyi'ja'yájna, ɨ tɨ jɨn jamui'rátoosɨj, siajta tyá'antzaahuaj, mua'aj xu sij jitzán ajtyáma'cantaj xá'raa ɨ Dios tɨ'ɨj a'ɨ́ɨn ju júuricamej ja'mua jimi huatyájto ɨ tɨ a'yan tya'tárajcaa.

14 A'ɨ́jna ɨ júuricama'ra' ɨ Dios a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tyaj jɨn jamua'reej tɨ a'yan tyi'ja'yájna tɨ tyí'tacɨ'tyij ɨ Dios tɨ tyitaatá'sij, tɨpua'aj arí ja'antyícɨ'tyij ɨ tɨ jɨn tɨɨ'rátoosɨj tyej tyij jimi ajtyáma'can tá'ra'nyij, tyej tyij tyaatatyójtzi're'en ɨ tɨ jɨn néijmi'i putyí'uurej.

Pablo pu huá'huaviitze' ɨ maj tyá'tzaahuatye'

15 A'ɨ́j nu jɨme' nyáaj jamua'ree siaj tyá'tzaahuatye' ɨ tavástara' jimi ɨ Jesús, siajta hua'xɨe've' néijmi'caa ɨ maj tyeɨ́tyeristyamua' pué'een ɨ Dios,

16 canu nyij ja'antyápua'cɨtacaa nyaj tyé'tyojtzi're'ej ɨ Dios ja'mua jɨme', nyaja-mua'tamua're'rihua'aj nu nyij huatyényuusɨj ɨ Dios jimi.

17 A'yaa nu tyá'huaviij ɨ Dios ɨ tɨ vástaria'ra' pué'een ɨ tavástara' Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een, ɨ tɨ naa huasé'rin, tɨ'ɨj jamuaata'an ɨ júuricamej ɨ siaj jɨn tyámua' metyityoomuámua're'ej ajta ja'mua jimi huataséjre'en, ajta siaj sij jɨ'ré'can jɨme' jáamua'tyij.

18 A'yaa nu tyá'huaviij ɨ Dios tɨ'ɨj jamo'támiteeraste'en, siaj sij jáamua'reej tyi'tɨ́j tɨ puɨ́rɨcɨj ɨ siaj jajchó've', ɨ tɨ jɨn ɨ Dios jamuaatajé, ajta naa éenye'ej tyihuá'cɨ'tyij ɨ tyeɨ́tyeristyamua'me'en ɨ Dios,

19 ajta quee iteere' ɨ tɨ jɨn huápuɨ'ɨj tyu'yí'tɨn ɨ Dios, ɨ tɨ jɨn tye'entyimuárɨej tatzájta' ɨ tyej tyá'tzaahuatye'. A'íi pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ Dios jaataséjrataca' ɨ tɨ jɨn néijmi'i putyí'uurej tɨ ajta jɨn uhuájca'nyej

20 tɨ'ɨj jaatájuurityej ɨ Cɨríistu' ajta yo'ví'tɨj u tajapuá tɨ'ɨj a'áa ya'ajcájra ɨ jumuáca'ta' pujmua',

21 ajta jaatá' tɨ'ij néijmi'i putyí'uuriaj, tɨ tyu'ta'íjtaj, tɨ néijmi'i jɨn antyúumua'reeriaj
a'íjna jɨme' ɨ tɨ jɨn ántyapuaj, tɨ'ɨj na'aj ijíij tɨ tyí'sejre' ajta je'ej tɨ ooj yatyojooméj.
22 Néijmi'i pu jɨn ɨ Cɨríistu' antyúumua'reej, a'íɨ pu ajta ɨ Cɨríistu' antyíhuaviihuaca'
tɨ'ij a'íɨn pue'éenye'ej já'ra'nyij ɨ hua' mu'uj néijmi'caa ɨ maj jusɨ'rii ɨ Dios jimi.
23 Ji'nye a'íɨmaj ɨ maj jusɨ'rii ɨ tyeyúuj tzajta' a'íɨ mu a'íɨn pué'een ɨ tyévira' ɨ Cɨríistu',
a'íɨ pu hua' mu'uj pué'een, ji'nye a'íɨ pu a'íɨn pué'een ɨ Cɨríistu' ɨ tɨ néijmi'i tyámua'
tyí'uurej.

2

Dios pu tajapuá huatanyúj ɨ Cɨríistu' jitze ma'can

1 Jájcuaj ɨmuáj xu mua'aj muɨ'chica'aj a'íjcɨ jɨme' ɨ siaj je'ej pua'aj rɨjcaa siajta jéehua
á'ɨtzeeria'ca'aj,
2 a'yaa xu sij tyí'tyesejria'ca'aj, ji'nye a'yaa xu tyityetyúucha'ɨɨca'aj matɨ'ɨj rɨcɨj a'íɨmaj
ɨ maj a'yan séejre' ɨ cháanacaj japua, siajta a'yan rɨjcaa je'ej tɨ tya'ráanajchi a'íjna ɨ tɨ
íiyan tyí'ijta ajta a'íɨjma jimi ɨ xɨéjnyu'carij ɨ maj séejre' áacaj tzajta' ɨ tɨ'ij ajta ca'nyíjra'aj
hua'tá'caa mej mij quee ja'astej ɨ Dios.
3 A'yaa tu tyajta néijmi'i ityáj jájcuaj ɨmuáj tyí'tyesejria'ca'aj, a'yan tyetyityaaju'uj je'ej
tyaj tyaaxɨé'va'ca'aj tajíɨmua'aj, ajta je'ej tɨ tyitá'miteerastya'ca'aj. A'íj pu jɨme' a'yan
tyi'tacɨ'puáatacaj tɨ ɨ Dios jéehua puéjtzij taatá'an, a'yájna tɨ'ɨj puéjtzij tyihuo'tá'sij ɨ
séecan.
4 Ajta ɨ Dios jéehua pu tá'cu'vej ajta va'cán jɨn taxɨe've',
5 a'íj pu jɨn taatá' tyaj júurij tá'ra'nyij jamuán ɨ Cɨríistu', tyatɨ'ɨj tyooj muɨ'chica'aj
a'íjcɨ jɨme' ɨ tyaj á'ɨtzeeria'ca'aj. A'íjna ɨ tɨ jɨn jéehua já'muaxɨe've' ɨ Dios a'íj xu jɨn seríj
ja'ancuriáa' tɨ'ij jamuáahuɨɨre'en.
6 Ajta jamuán ɨ Cɨríistu' taatájuurityej, tyej tyij jamuán oorá'sej u tajapuá.
7 A'yaa pu a'íjna jɨn huaríj tɨ'ij jaataséjrataj ɨ tɨ jɨn tá'ancu'vaxɨj ajta taaxɨé'vej a'íjcɨ
jitze ma'can ɨ Cɨríistu' tɨ ajta Jesús pué'een.
8 A'íj xu jitze ma'can ɨ Dios tɨ jɨn já'muaxɨe've' mua'aj ja'ancuriáa' tɨ'ij jamuáahuɨɨre'en
ɨ siaj jɨn tyá'tzaahuatye'. Caxu jujíɨmua'aj siana'aj jájtyo, sulu a'íɨ pu ɨ Dios juxɨé'vi'ra'
jɨn jamua'ancu'vaxɨj.
9 Caxu mua'aj jujíɨmua'aj a'yan tyéejtyoj, ta'aj ij quee a'tíj óotzaahuatye'ej,
10 ji'nye ɨ Dios pu a'íɨn pué'een ɨ tɨ táataahuaca', a'íɨ pu táataahuaca' jimi ɨ Cɨríistu'
tɨ ajta Jesús pué'een, tyej tyij tyámua' tyu'muárɨe'en, a'yan tyetyityaaju'uj je'ej tɨ a'íɨn
jájcuaj tyitu'cájuyetyej.

Néijmi'i tu séej chájta'naj tyana'aj pué'een

11 A'yaa pu'ij, mua'aj mu siaj quee Israel jitze ajtyáma'can, majta a'yan
hua'tamuá'muaj tɨjɨn: "ɨ maj quee ja'antyisí'chej ɨ junavíj", majta ɨ maj ja'antyisí'chej ɨ
junavíj, majta jujíɨmua'aj a'yan huatóomua'aj tɨjɨn: "ɨ maj ja'antyisí'chej ɨ junavíj",
12 xo'támua'reej siaj jájcuaj ɨmuáj quee jimi ajtyáma'cantaca'aj ɨ Cɨríistu', siajta
quee a'íɨjma jimi ajtyáma'cantaca'aj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, capu ij tyi'tíj
ja'muacɨ'tyíiche' ɨ Dios jimi nusu ɨ tɨ jɨn tya'tóoratziiri'. A'yaa xu éenye'que' séjria'ca'aj
ɨ cháanacaj japua, caxu jamua'ajcaa ɨ Dios ajta quee má'hua'taca'aj ɨ siaj jɨn jacho've'.
13 Ajta ijíij, mua'aj xu seríj jimi séejre' ɨ Cɨríistu' tɨ ajta Jesús pué'een a'íjcɨ jɨme' tɨ
a'íɨn juxúure' eeráaxɨrej, mua'aj mu siaj jájcuaj ɨmuáj a' ɨmuáj já'sejria'ca'aj xu'ríj jimi
séejre'.
14 Cɨríistu' pu pué'een ɨ tɨ taatyápua'rij ɨ tatzájta'. A'íɨ pu a'yan táaruuj tyej tyij séej
tyana'aj tyeítyeera' pue'éenye'ej tá'ra'nyij, a'íɨ pu jaatyú'uj ɨ tɨ tyi'tyánaamuaaj ajta ɨ
tyaj jɨn tanyo'si'tya'ca'aj.
15 A'íɨ pu ja'antyipuá'rij ɨ nyúucarij ɨ maj jɨn tyí'ijtaca'aj majta jɨn tyúu'ijtya'ca'aj,
ajta ɨ maj huá'puaca'aj pu séej na'aj huatyátaahuaca', mej mij séej mana'aj tyeítyeera'
pué'eenye'ej muá'ra'nyij. A'yaa pu éenye'que' huo'tyápua'rij.
16 A'íɨ pu ja'antyipuá'rij ɨ maj quee naa ja'huómua'rajca'aj ɨ séecan jamuán, ajta ɨ maj
jó'tatee ɨ cúruuj jitze a'íj pu jɨn jitzán ta'ajtyáhuii ɨ Dios, tyej tyij séej tyana'aj tyévira'
pue'éenye'ej tá'ra'nyij.
17 Cɨríistu' pu mujo'vé'mej tɨ'ij jamuaaté'exaatye'en ɨ nyúucarij ɨ tɨ jɨn ja-
muaatyápua'ritye'en mu siaj a' ɨmuáj jo'tyú'uuca'aj, siajta mu siaj yevéjri' séjria'ca'aj.
18 Ji'nye ɨ Cɨríistu' jimi tu púj oorej tyej tyij séej tyana'aj jɨn ɨ júuricamej ajtyáxɨɨrej ɨ
tavástara' jimi.
19 A'íj xu jɨn mua'aj quee che' a'íɨn pué'een ɨ maj séej ɨ chuéj japua já'ma'can, caxu
che' ajéjre' já'sejre', sulu xu'ríj hua' jitze ajtyáma'can a'íɨjma jimi ɨ maj jitzán séejre' ɨ
Dios, siajta tyeítyeristyamua'me'en pué'een.

20 A'yaa xu mua'aj een tɨ'ɨj ɨ chi'ij, majta a'ɨ̈maj ɨ tɨ huo'tajé ɨ Jesús, majta ɨ maj ará'tyeej tyí'xajtaca'aj ɨ Dios jitze ma'can, a'yaa mu tyí'huɨ̈re' tɨ'ɨj tyetyéj tɨ japuan ájtaavijhuaj ɨ jáxu'uj, ajta ɨ Cɨríistu' tɨ ajta Jesús pué'een, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tyetyéj tɨ jéetze' juxɨe've'.
21 Ɨ Cɨríistu' jimi, néijmi'i pu ɨ chi'ij huatyáama'aj ja'mej 'asta na'aj quee a'yan huárɨnyij tɨ'ɨj tyeyúuj tɨ jitzán ɨ Dios iirájcaj.
22 Siajta mua'aj jitzán xu siajta tyúuvi'raxɨ'sij siaj sij a'yan tyi'huɨ́re'ej xá'ra'nyij tɨ'ɨj tyeyúuj tɨ jitzán iirájcaj ɨ júuricama'ra' ɨ Dios.

3

Pablo pu a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej tɨ tyihuó'ixaatye'en ɨ maj séej chuéj japua ja'chej

1 A'ɨ́j nu jɨn nyáaj Pablo eetyánami' a'ɨ́jcɨ jɨme' nyaj jahuɨ̈re' ɨ Cɨríistu' ɨ tɨ ajta Jesús pué'een tɨ'ɨj mua'ajmaj jamuáahuɨ̈re'en, mu siaj quee Israel jitze ajtyáma'can.
2 Xu'rɨj sij jamua'reej tɨ Dios naata'ɨ́j nyej nyij jamuaaté'exaatye'en ɨ nyúucaria'ra' ajta je'ej tɨ tya'tóoraj mua'ajmaj jimi.
3 Dios pu arí naataséjraj ɨ tɨ jimi ju'avaataca'aj, a'yájna nyatɨ'ɨj nyerɨj cɨ́ɨ tyaja-muaatayú'sej.
4 Tɨpua'aj serɨj jo'jíjve'en, aj xu sij yo'itéej xá'ju'un je'ej nyaj tyiyó'itej tyámua' naa a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨ ju'avaataca'aj ɨ tɨ jɨn ɨ Cɨríistu' a'yan huarɨ́j,
5 ɨ tɨquee eexúj huo'taséjratya'ca'aj a'ɨ́ɨjma ɨ tyeɨ́tyee ɨ maj jájcuaj ɨmuáj séjria'ca'aj, ajta ijíij ɨ júuricama'ra' ɨ Dios pu arí huo'taséjra a'ɨ́ɨjma ɨ maj jimi séejre' mej mij jaatyáhuɨ̈re'en, ajta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyí'xajtaca'aj ɨ Dios jitze ma'can.
6 A'íi pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ ju'avaataca'aj ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios ɨ tɨ néijmi'que' a'yan tyihuá'jee maj antyóosɨ̈re'en ɨ Cɨríistu' jimi, mej mij sɨ́ɨj mana'aj tyeɨ́tyeera' pue'éenye'ej muá'ra'nyij, majta néijmi'i ja'ancuriá'an a'ɨ́jna ɨ tɨ jɨn tya'tóoratziiri' ɨ Dios a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can.
7 A'ɨ́j nu jɨn nyáaj tye'entyájrupij nyej nyij huo'té'exaatye'en ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios, a'ɨ́ɨ pu a'yan tyinaatapuéjvej juxɨé'vi'ra' jɨme' ajta ná'ancu'vaxɨj, a'ɨ́j pu jɨn jaataséjrataca' ɨ tɨ néijmi'i jɨn putyí'uurej.
8 Nyáaj nu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ jéetze' cɨléenye' jɨn tyi'tyéjvee a'ɨ́ɨjma jimi maj cɨléenye' jɨn tyityetyu'uj ɨ Dios jimi, ajta a'ɨ́ɨ pu tyámua' tyinaatyájtoo nyej nyij huo'té'exaatye'en ɨ nyúucaria'ra' a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee Israel jitze ajtyáma'can, mej mij jáamua'reej je'ej tɨ tyí'een ɨ Cɨríistu' jimi.
9 A'yaa pu tyinaa'ɨ́jcaj nyej nyij huo'té'exaatye'en néijmi'caa je'ej tɨ ɨ Dios tyaaxá'puɨ'ɨntarej, ɨ tɨ néijmi'i tyú'taahuaca', a'ɨ́ɨ pu a'yan tyá'avaataca'aj tɨ'ɨj na'aj jájcuaj ɨmuáj tɨ yaje'ré'nyej.
10 A'yaa tutyij ijíij a'ɨ́ɨmaj jimi tyá'mua'reej ɨ maj jusɨ'rii u tyeyúuj tzajta', néijmi'i ɨ maj jɨn tyí'ijta u tajapuá, majta mu tyi'tɨ́j jɨn antyúumua'reej jo'tɨj ɨ Dios já'sejre', mej mij jáamua'reej tɨquee sɨ́ɨj na'aj ɨ Dios tɨ jɨn a'yan huarɨ́j ɨ jumua'tzíira'aj jɨme'.
11 Dios pu a'yan huarɨ́j je'ej tɨ a'ɨ́ɨn jájcuaj ɨmuáj tyaaxá'puɨ'ɨntarej, tɨ'ɨj ɨ tavástara' Cɨríistu' tɨ ajta Jesús pué'een, a'ɨ́jna jɨn a'yan huárɨnyij.
12 A'ɨ́j tutyij jimi ɨ Cɨríistu' taxáahuaj séejre' tyej tyij ajtyáxɨ̈rej ɨ Dios jimi, a'ɨ́j jitze tyetyi'ca'nyáaj ɨ tyaj jitzán tyá'tzaahuatye'.
13 A'ɨ́j nu jɨn a'yan tyaja'muahuaviij siaj quee juxaahuataj a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ nyaj ja'mua jɨme' jajpuéetzij, ji'nye jéehua pu naa tye'mej ja'mua jimi.

Ɨ tyaj jahuoo ajta ɨ tyaj jɨn tyé'tyojtzi're' ɨ Dios

14 A'ɨ́j nu jɨn tyítunutaj jimi ɨ vástaria'ra' ɨ Cɨríistu',
15 ɨ tyaj jitzán ja'ancuriáa' je'ej tɨ huatóomua'aj sɨ́ɨj ajta sɨ́ɨj ɨ tyeɨ́tyeristyamua'me'en, tɨ'ɨj ɨ jútye' ajta íiyan ɨ cháanacaj japua.
16 A'yaa nu tyá'huoo tɨ ɨ Dios ca'nyíjra'aj jamuaata'an ɨ ja'mua tzajta', siaj sij a'ɨ́jcɨ jitze aróoca'nyej ɨ júuricama'ra' ɨ Dios,
17 che' ɨ Cɨríistu' ja'mua tzajta' séjre'ej a'ɨ́jna jɨme' siaj tyá'tzaahuatye', ajta ɨ siaj jɨn juxɨe've' a'ɨ́ɨ pu pué'een ɨ tɨ jéetze' juxɨe've' ja'mua jimi.
18 Siaj sij néijmi'i tyámua' ja'huóomua'raj siajta jáamua'reej tɨ jéehua já'muaxɨe've' ɨ Cɨríistu', tɨ'ɨj na'aj tyí'sejre' áatyej ɨmuáj, ajtyapuáj ɨmuáj, aacɨj ɨmuáj, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ jɨn já'muaxɨe've'.
19 A'yaa nu tyá'huoo ja'mua jɨme' siaj sij jáamua'tyij ɨ tɨ jɨn ɨ Cɨríistu' já'muaxɨe've', ɨ tɨquee je'ej ámiteere' tyej tyij yo'itéej tá'ra'nyij, tɨ'ɨj ajta néijmi'i jɨme' ɨ Dios tyámua' tyajamuaatyátoonyij.

20 Ajta ijíij, tyetyé'tyojtzi're' ɨ Dios, tɨ jéehua huápuɨ'ɨj jaayí'tɨn tɨ a'yan huárɨnyij
je'ej tyaj tyaatáhuaviiraj, nusu je'ej tyaj tyí'mua'tzej, tyetyé'tyojtzi're' ɨ tɨ jɨn néijmi'i
putyí'uurej tɨ tatzájta' séejre'.
21 Tyiche' tyaatatyójtzi're'en ɨ Dios jo'tyaj já'tasɨ'rii, tyajta a'íjcɨ ɨ Cɨríistu' tɨ ajta Jesús
pué'een, tyiche' tyé'tyojtzi're'ej tɨ'ɨj na'aj yutɨj jo'que'tɨj ja'mej jusén jɨme'. Che' a'yan
tyá'ra'nyij.

4

Néijmi'i tu séej tyeítyeera' tyana'aj pué'een ɨ júuricama'ra' jimi ɨ Dios

1 A'íj nu jɨn nyáaj, ɨ nyaj eetyánami' a'íjna jɨme' nyaj jahuɨ́re' ɨ tavástara', a'yaa nu
tyaja'muahuaviij siaj tyámua' tyityetyúucha'ɨ́ij, ji'nye a'íɨ pu ɨ Dios jamuaatajé.
2 Caxu óotzaahuatye'ej sulu naa xu tyihuojó'mua'raj, siajta quee jiye'tzín nyinyu'caj
sulu setyo'táviicue' siahuá'xɨe've'ej séej siajta séej,
3 siajta huatyóoca'nyej siaj sij séej siana'aj tyeítyeera' pué'eenye', ji'nye a'íɨ pu a'áa
já'ma'can ɨ júuricama'ra' jimi ɨ Dios, a'íjna jɨme' siaj sij juxáahuaj séjre'ej.
4 Síɨj pu'uj ɨ tyévira' ajta síɨj na'aj ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, a'yájna tɨ'ɨj ajta ɨ Dios tɨ
jamuaatajé siaj séej siana'aj tyicho've'ej.
5 Síɨj pu'uj ɨ tavástara', ajta síɨj na'aj ɨ tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', síɨj pu'uj ajta ɨ tyaj
nyúucaritze' huáɨ'huaca'.
6 Síɨj pu'uj ɨ Dios ɨ tyaj néijmi'i jajvástara', ɨ tɨ néijmi'caa jɨn antyúumua'reej, a'íɨ pu
ajta néijmi'i jɨn tyí'muarɨe' ajta néijmi'caa jimi séejre'.
7 Ajta ityájma pu ɨ Cɨríistu' tyitaatapuéjvej séej ajta séej je'ej tɨ a'íj tya'ránajchaca'.
8 A'íj pu jɨn a'yan tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn:
Tajapuá pu jo'ojnyéj ajta huojo'ví'tɨj a'íɨjma ɨ tɨ huo'mué'tɨj tɨ'ɨj néijmi'caa eetyáanaj,
ajta huo'ta' a'íɨjma ɨ jutyéɨtyeristyamua' mej mij tyámua' tyityahuóocha'ɨ́ɨn.
9 ¿Tyi'tanyí pu tyí'xaj ɨ nyúucarij tɨ a'yan tyá'xaj yee "a'íɨ pu tajapuá jo'ojnyéj"? A'yaa
pu huatóomua'aj tɨjɨn a'íɨ pu ajta anaquéej yava'cáanyej íiyan ɨ cháanacaj japua.
10 Ajta ɨ tɨ yava'cáanyej, a'íɨ pu ajta a'íɨn pué'een ɨ tɨ tajapuá jo'ojnyéj tɨ'ɨj
tyu'néijmi'tare'en tɨ'ɨj na'aj pua'máj tyí'sejre'.
11 A'íɨ pu hua'antyíhuoj ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ajta séecan
mej mij Dios jitze ma'can tyu'taxáj, ajta séecan antyíhuo mej mij huo'ré'ixaatye'en ɨ
tyeítyee ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios, ajta séecan mej mij huó'cha'ɨ́ɨn ɨ maj jusɨ'rii, ajta séecan
maj tyihuó'mua'tyej.
12 A'yaa pu'ij tyámua' huó'ruuj ɨ tyeítyeristyamua'me'en ɨ Dios, mej mij a'íɨmaj
tyu'tyáhuɨ́re'en, majta tyíve'sej jamuán ɨ Cɨríistu',
13 'asta tyana'aj quee séej tyévira' pue'éenye'ej tá'ra'nyij a'íjna ɨ tyaj jɨn
tyá'tzaahuatye', ajta tyej tyij jáamua'tyij ɨ yójra' ɨ Dios, aj tutyij néijmi'i huose'en ɨ
Cɨríistu' jimi.
14 Catu che' a'yan éenye'ej tá'ju'un matɨ'ɨj ɨ tɨ'ríij, ɨ maj cha'mana'aj tyojó'namuajran
majta quee xu jamua'reej je'ej tɨquee tyí'xa'puɨ'ɨn, majta a'yan een tɨ'ɨj ɨ jéetɨrij ɨ tɨ áacaj
jáatɨsij jo'tɨj na'aj pujmua', majta je'en séecan huá'cuanamuaj je'ej tɨ tyihua'ráanajchi
maj tyihuó'ixaatye'en a'íjcɨ jɨme' ɨ tɨ hue'tzij pué'een.
15 Tyajta ityáj a'yaa tu tyi'xáataj tá'ju'un je'ej tɨ tyi'jɨ'ré'can jɨme', ji'nye tyátaxɨe've',
a'yaa pu'ij tyúuxɨe've' tyaj huahuóse'en ɨ Cɨríistu' jamuán, ji'nye a'íɨ pu a'íɨn pué'een ɨ
taj mu'uj néijmi'caa ityájma.
16 Ajta ɨ Cɨríistu' jitze ma'can, néijmi'i tu ɨ tyaj tasɨ'rii ɨ tyeyúuj tzajta' tyihuóse'sij, a'íjna
jɨme' tyaj taxɨe've' séej tyajta séej, a'yaa pu tye'mej tɨpua'aj néijmi'i metyí'muarɨe'ej je'ej
tɨ tyihuo'cɨ'ɨj séej ajta séej.

Je'ej maj jájcuan jɨn tyí'tyechej ɨ maj Cɨríistu' jimi séejre'

17 A'yaa nu nyij tyajá'mua'ixaatye', nyajta a'yan tyajá'mua'ijcatye' ɨ tavástara' jitze
ma'can siaj quee che' a'yan tyityetyúucha'ɨ́ij matɨ'ɨj ɨ maj quee tyá'tzaahuatye', ɨ maj
a'yan tyí'tyechej je'ej tɨ ɨ hua'mua'tziira'aj jitze tye'ránɨnyii tɨquee tyi'tíj huɨ́re'
18 majta quee tyi'tíj jó'itej. Camu a'íɨmaj jamua'reej je'ej tɨ tyí'een ɨ Dios jimi, ji'nye
camu tyihuojó'itej a'íjna jɨme' maj quee tóocua'nyii ɨ juxɨéjnyu'caa tzajta'.
19 Muríj huatyétze'riaca', majta a'íjna jimi huatóotoj je'ej tɨ tyi'tíj tyihua'ráanajchi ɨ
hua'tzajta' mej mij néijmi'i jɨn tyu'xána'cɨre'en.
20 Siajta mua'aj, caxu a'íj jɨn jaamua'aj ɨ Cɨríistu' siaj sij a'yan cha'taj siana'aj je'ej
pua'aj tyityetyúucha'ɨ́ij,
21 ji'nye tyámua' xu tyáanamuajri' ɨ nyúucaria'ra' siajta a'íj jitze tyi'huóo'itɨ́ɨri' siaj sij
a'yan tyi'tyeséere'ej xá'ra'nyij je'ej tɨ a'íɨn tyá'xɨe've', ajta a'yan tyi'jɨ'ré'can jɨme' jimi ɨ
Jesús.

22 A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' siaj metyaja'ajhua'xij je'ej siaj jájcuaj imuáj tyí'tyesejria'ca'aj, siajta yó'hua'xin je'ej siaj tyityetyúucha'iica'aj, ji'nye je'ej pu pua'aj já'mua'uuriajca'aj i ti já'muacuanamuajca'aj.
23 A'yaa pu tyúuxie've' siaj huóojajcuare'en a'íjci jitze i siaj jin ma'umuámua're',
24 siaj sij tyámua' naa tyityetyúucha'iij i ti tyi' jájcuaj jime', siaj sij a'yan éenye'ej xá'ra'nyij je'ej ti i Dios yan tyajamuaatyájtoo, i ti ajta ámiteeria'aj siaj tyámua' tyí'tyesejre' ji'ré'can jime'.

Tyiche' jusén jime' tyámua' huárinyij
25 A'íj pu jin, caxu che' jucuanamuaj, sulu siata'aj huatoojé'yacan jin tyaaté'exaatye'en i juxa'aj tyévij, ji'nye néijmi'i tu séej tyana'aj tyévira' jitze ajtyáma'can.
26 Tipua'aj xaatanyínyu'cacuj, caxu a'íjci jin ootyá'itze'rihua'an i Dios jimi, caxu siajta á'tyeevi' siaj nyinyu'cacuj tyi'tíj jime'.
27 Caxu jatá'care'en ti i tyiyáaru' avíitzij jin huataséjre'en ja'mua tzajta'.
28 I ti tyí'nahua'ra'aj, che' quee che' tyí'nahua'aj, sulu che' tyu'muárie'en ti'ij tyi'tíj huamué'tin i ti jin huo'tyáhuiire'en a'íijma i maj quee je'ej tyéejviicue'.
29 Caxu tyi'tíj xajtaj ti je'ej pua'aj namuajre', sulu a'íj xu'uj huataxáj i nyúucarij ti xá'pui' i ti hua'tyáhui'rii mej mij jéetze' yo'itéej muá'ra'nyij ajta ti'ij tyámua' tyihuo'tá'an a'íijma i maj janamuaj.
30 Caxu xaamújrira'aj jatá'care'en i júuricama'ra' i Dios, i ti jin i Dios já'muamajtyen tijin jitzán xu ajtyáma'can ti'ij atyojo'ré'nyej a'náj ti ja'mua japua huatányuusij.
31 Siata'aj néijmi'i tyu'tapuá'citaj i siaj jin je'ej pua'aj metyityoomuámua're', i siaj jin jujaaxiejtye', nusu i siaj jin nyinyu'cacuj, na'ríij i siaj jin hua'tají'vii i tyeítyee, nusu i siaj jin je'ej pua'aj tyihuá'xaj.
32 Siata'aj tyámua' tyityetyúucha'iij, siajta óocuu'vej séej siajta séej, setyu'túu'uunyi' séej siajta séej, a'yájna ti'ij i Dios mua'ajmaj tyajamuaatú'uunyi'ri' i Ciríistu' jimi.

5

Je'ej maj ye'ej tyityeecháatime'nyij i yójmua'mua' i Dios
1 Siajta mua'aj, mu siaj yójmua'mua' pué'een i Dios, a'yaa xu cha'taj siana'aj huárinyij ti'ij i Dios ricij.
2 Néijmi'caa xu naa jó'mua'raj siajta hua'xie've'ej, a'yájna ti'ij i Ciríistu' tyí'taxie've', ajta huatóotoj tajíme' ti'ij huatóomu'vejritaca' tajitzé ma'can i Dios jimi, a'yaa pu'ij éenye'ej séejre' ti'ij mu'véjrij ti naa tyaarie'ej u tajapuá.
3 A'yaa pu ja'mua jimi tyúuxie've' siaj tyámua' tyityetyúucha'iij, ji'nye tyeítyeristyamua'me'en xu pué'een i Dios, caxu a'íj xajtaj i siaj jin huóoxana'cire'en, na'ríij tyi'tíj siaj jin je'ej pua'aj ricij, nusu siaj tyí'nyacua'tzaj.
4 Caxu tyí'xajtaj nyúucarij jime' ti je'ej pua'aj huánamuajrii, na'ríij i tiquee tyi'tíj huiire', ji'nye capu xá'pui', jéetze' pu naa siaj tyaatatyójtzi're'en i Dios.
5 A'yaa xu tyá'mua'reeriaj tijin tipua'aj a'tíj juxana'ciria'aj, nusu je'ej pua'aj metyóomua'riaj, na'ríij jéehua tyí'nyacua'tzaj, a'yaa pu huasé'rin i Dios jimi ti'ij síij ti hua'na'michej i sáanturij, a'íijma capu huá'ci'tyij maj utyájrutyej jo'tij i Dios tyejé'ijtaj ajta i Ciríistu'.

Tyiche' tyámua' tyí'tyechajcaj je'ej ti i Ciríistu' tyita'tanyéjnye'rityee
6 Che' quee a'tíj já'muacuanamuaj a'íjna jime' i nyúucarij tiquee tyi'tíj huiire', ji'nye Dios pu jéehua puéjtzij huo'tá'sij a'íijma i maj quee já'tyese'.
7 A'íj xu jin caxu mua'aj hua'ajtyánaxcan a'íijma.
8 A'náj imuáj xu mua'aj tíca'riste' séjria'ca'aj, siajta ijíij xu'ríj nyéeri'iste' séejre', a'íjna jime' siaj tavástara' jimi séejre'. A'íj xu jin tyámua' tyityetyúucha'ij mati'ij i maj nyéeri'iste' séejre',
9 ji'nye a'íjna i tatzárij néijmi'i pu tyámua' tyí'uurej, ajta a'yan ricij je'ej ti tye'tyévijtye', ajta tzáahuatyi'ra'aj jin séejre'.
10 A'náj tina'aj xu jahuoocaj je'ej ti tya'ráanajchi i tavástara'.
11 Caxu hua'ajtyánaxcan a'iimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij i maj tíca'riste' séejre', sulu siata'aj nyéeri'iste' jaataséjrataj je'ej maj ricij.
12 Ji'nye tyú'tyevi'raste' ti a'tíj jaataxáj je'ej maj a'iimaj avíitzij jin ricij,
13 ajta néijmi'i pu tyámua' naa tyu'taséjre'sij i tatzárij jime',
14 ji'nye a'íjna i tatzárij néijmi'i pu tyí'sejrata je'ej ti een. A'íj pu jin a'yan tyé'yu'si' tijin:
Huatájisij, muáaj mu paj tyácusij,
ájchesij hua' tzajta' i mui'chítyee,

ajta ɨ Cɨríistu' pu muatyátatzavi'tye'ej.
15 A'ɨ́j xu jɨn tyámua' tyityetyúucha'ɨ̈ɨj. Caxu a'yan tyityetyúucha'ɨ̈ɨj matɨ'ɨj ɨ maj quee
ma'umuámua're', sulu tyámua' xu metyityoomuámua're'ej.
16 Tyámua' xu eenye' siajta a'yan rɨjcaj je'ej tɨ tyí'xa'puɨ' ijíij tɨ ooj je'ej tyíi'rij, ji'nye
je'ej pu pua'aj tyí'rɨcɨj yatɨj jooméj.
17 Caxu je'ej pua'aj metyityoomuámua're'ej, sulu a'yaa xu tyá'huoocaj siaj sij yo'itéej
xá'ra'nyij je'ej tɨ tyá'xɨe've' ɨ tavástara'.
18 Caxu ta'ruj, ji'nye je'ej pu pua'aj já'mua'uurej, jéetze' pu naa siaj néijmi'i a'ɨ́j jitze
aróoca'nyej ɨ júuricama'ra' ɨ Dios.
19 Setyi'huóo'ixaatye' tyámua' naa a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ chuíicarɨj, siajta ɨ siaj jɨn tyé'tyojtzi're'
ɨ Dios, siata'aj tyu'táchuiicaj, siaj sij tyámua' tyaatá'an néijmi'i jɨme' ɨ ja'muaxɨéjnyu'caa
ɨ tavástara'.
20 A'náj tɨna'aj xu tyé'tyojtzi're'ej ɨ Dios ɨ tɨ néijmi'i tyú'taahuaca' tɨ'ɨj na'aj íiyan tɨ
tyí'sejre', nyúucaritze' ɨ tavástara' Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een.

Je'ej maj ye'ej tyityetyúucha'ɨ̈ɨcaj ɨ maj tyá'tzaahuatye'
21 Siata'aj huóohuɨ̈ɨre'en séej siajta séej, a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ siaj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ɨ̈ɨj
ɨ Cɨríistu'.
22 Siajta mua'aj mu siaj huɨ̈ɨchej, siata'aj huá'astyaj ɨ jucínastyamua' a'yájna siatɨ'ɨj
tyá'astej ɨ tavástara'.
23 Ji'nye ɨ cína'ra'an pu mu'úura' pué'een ɨ ju'ɨ́ij, tɨ'ɨj ajta ɨ Cɨríistu' hua' mu'uj
tyi'pué'een néijmi'caa ɨ maj jimi jusɨ'rii, a'ɨ́ɨ pu'ij hua' japua huatányuusij.
24 Ajta a'yájna matɨ'ɨj ɨ maj jusɨ'rii tyá'astej ɨ Cɨríistu', a'yaa pu cha'tána'aj tyúuxɨe've'
mej mij a'ɨ́ɨmaj ɨ maj huɨ̈ɨchej huá'astyaj néijmi'i jɨme' ɨ jucínastyamua'.
25 Siajta mua'aj mu siaj hua'cínastyamua' pué'een, siata'aj huo'xɨé've'en ɨ
ju'ɨrástyamua' a'yájna tɨ'ɨj ɨ Cɨríistu' tyihuá'xɨe've' a'ɨ́ɨjma ɨ maj jimi jusɨ'rii, a'ɨ́ɨ pu ajta
hua' jitze ma'can huamɨ́'.
26 A'yaa pu huarɨ́j tɨ'ɨj huo'jájcuare'en, ajta tyámua' huó'ruuj ɨ hua' tzajta', a'ɨ́jna jɨme'
maj ja'antzaahuaj a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarɨj tɨ jaatyájtoo hua' jimi,
27 tɨ'ɨj a'yan tyaataséjrataj tɨ'ɨj ɨ tyeyúuj tɨ naa een, tɨquee tyi'tɨ́j a'me'ej, ajta quee
huatyátzu'taca', sulu tɨ tyámua' naa huasé'rin ajta quee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeere'.
28 A'yaa pu cha'tána'aj tyúuxɨe've' mej mɨj ɨ maj nyejnyeɨ'chej huo'xɨé've'en ɨ
ju'ɨrástyamua', a'yájna matɨ'ɨj jujɨ́ɨmua'aj tyúuxɨe've'. A'ɨ́jna ɨ tɨ jaxɨe've' ɨ ju'ɨ́ij, a'ɨ́ɨ
pu ajta jusɨ́ɨj juxɨe've'.
29 Ji'nye capu a'tɨ́j jaxana've' ɨ jutyévij, sulu a'ɨ́ɨ pu tyá'cue'tyej ajta tyámua'
tya'xá'puee, tɨ'ɨj ajta ɨ Cɨríistu' tyámua' tyihuá'cha'ɨj ɨ maj jimi jusɨ'rii,
30 ji'nye a'ɨ́ɨ pu tyévira' pué'een. Tyajta ityáj tu ɨ Cɨríistu' jitze ajtyáma'can.
31 A'ɨ́j pu jɨn ɨ tyáatɨ' majuurɨésij ɨ jutáataj ajta ɨ junáanaj tɨ'ɨj ja'antyáanaxcaj ɨ ju'ɨ́ij,
majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj hua'puaj, sɨ́ij mu'uj mij tyévira' pué'eenye'ej muá'ju'un.
32 A'yaa pu'ij tyí'sejre' ɨ tɨ ju'avaataca'aj ɨ Dios jimi. Nyajta nyáaj a'ɨ́j nu jɨme' tyí'xaj
a'ɨ́jcɨ ɨ Cɨríistu', nyajta néijmi'i jɨme' ɨ maj jimi jusɨ'rii.
33 A'yaa pu'ij tyúuxɨe've', mua'aj mu siaj nyejnyeɨ'chej, siata'aj huo'xɨé've'en ɨ
ju'ɨrástyamua' a'yájna siatɨ'ɨj jujɨ́ɨmua'aj tyúuxɨe've', majta ɨ hua'ɨrastyamua' miche'
huo'tyátzaahuatye'en ɨ jucínastyamua'.

6

1 Siajta mua'aj mu siaj hua'yojmua', siahuá'astyaj ɨ juhuásimua' a'yájna tɨ'ɨj
tya'ráanajchi ɨ tavástara', ji'nye a'yaa pu tyí'xa'puɨ'ɨn.
2 A'ɨ́jna ɨ nyúucarɨj ta'nájcaj ɨ Dios tɨ jɨn tyita'táratziiri' a'yaa pu tyá'xaj tɨjɨn: "Pata'aj
tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ɨ̈ɨj a táataj pajta a' náanaj,
3 ta'aj muáahuɨ̈ɨre'en pata'aj á'tyeevi'in paj júurɨj puá'ra'nyij íiyan ɨ cháanacaj japua."
4 Siajta mua'aj mu siaj hua' huásimua' pué'een, caxu hua'jaaxɨejtye'ej mu juyójmua',
sulu tyámua' xu tyi'huócha'ɨ̈ɨn, siaj sij huo'mua'tyej, siajta huo'té'exaatye'en tyámua'
je'ej tɨ tyá'xɨe've' ɨ tavástara'.
5 Siajta mu siaj ca'nyéjrɨj jɨn tyí'huɨ̈ɨre', siata'aj huá'astyaj ɨ maj íiyan cháanacaj japua
tyajá'mua'ijtye'. Siahuá'astyaj tzáahuatyi'ra'aj jɨme', a'yájna siatɨ'ɨj tzáahuatyi'ra'aj jɨn
tyá'huɨ̈ɨre' ɨ Cɨríistu'.
6 Siahuo'tyáhuɨ̈ɨre', caxu a'áa siana'aj matɨ'ɨjta a'ɨ́ɨmaj já'muasejra, siaj sij hua' jimi
tyámua' tyu'tyá'ɨtzeere'en, sulu siata'aj a'yan tyihuo'tyáhuɨ̈ɨre'en siatɨ'ɨj tyá'huɨ̈ɨre' ɨ
Cɨríistu', ajta je'ej tɨ tyá'xɨe've' ɨ Dios.
7 Siata'aj tyámua' naa tyu'muárɨe'en, a'yájna siatɨ'ɨj ɨ tavástara' siaj jimi tyí'huɨ̈ɨre'
caxu ɨ tyétyacaa jimi.

8 A'yaa pu tyúuxɨe've' siaj jáamua'reej sɨ́ɨj ajta sɨ́ɨj, tɨpua'aj ɨ tɨ tyí'ijtyi're' nusu ɨ tɨ juxáahuaj tyí'muarɨe', a'yaa tu ɨ tavástara' jimi tya'ancuriáa'sij je'ej tɨ sɨ́ɨj tyi'tɨ́j jɨn xá'puɨ' huarɨ́j.
9 Siajta mua'aj, mu siaj tyihuá'ijtye', a'yaa xu cha'taj siana'aj tyámua' tyihuó'cha'ɨɨn ɨ maj ja'mua jimi tyí'muarɨe', caxu hua'nyeechej. Xo'támua'reej tɨjɨn mua'aj majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj ja'mua jimi tyí'muarɨe' néijmi'i xu a'ɨ́j jitze ajtyáma'can ɨ tavástara' tajapuá tɨ já'sejre', siajta a'íjcɨ jimi juxa'aj xu'uj een.

Ɨ maj jɨn nyo'se' ɨ maj tyá'tzaahuatye'

10 Ajta ijíij nye'ihuáamua', xáahuo siaj sij huatyóoca'nyej ɨ tavástara' jimi, siaj sij tyu'tyámue'tɨn ɨ muárɨe'ria'ra' jɨme'.
11 Siata'aj tyámua' tyitya'cóonaj néijmi'i jɨme' ɨ tɨ Dios jaatyájtoo ja'mua jimi ɨ siaj jɨn huatyényo'se'en, siata'aj sij tyo'táviicue' néijmi'i jɨme' ɨ tɨ jɨn já'muacuanamuaj ɨ tyiyáaru'.
12 Ji'nye catu a'ɨ́ijma nyo'si'tye' ɨ tyeítyee, sulu a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyi'tíj jɨn antyúumua'reej, majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyí'ijtaca'aj, a'ɨ́ɨjma ɨ xɨéjnyu'carij maj je'ej pua'aj een, ɨ maj majta tyityatatyíj tyi'tɨ́j jɨme' tɨca'riste' íiyan ɨ cháanacaj japua, ajta u tajapuá.
13 A'ɨ́j xu jɨn néijmi'que' cóonaj ɨ Dios tɨ jaatyájtoo ja'mua jimi, siata'aj sij tyo'táviicue'en a'ájna xɨcáara' jitze ɨ tɨ je'ej pua'aj tyí'rɨcɨj, ajta siatɨ'ɨj tyámua' huóo'uuren a'yaa xu sij tyityaaju'un.
14 A'ɨ́j xu jɨn tyámua' eenye', caxu ajtací'ca'an, ajta je'ej siaj rɨcɨj, a'yaa xu jáa'uuren je'ej tɨ tyi'jɨ'ré'can jɨme'.
15 Siajta a'náj tɨ na'aj tyámua' eenye', siaj sij jaariá'xaj ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios.
16 Ajta a'ɨ́jna ɨ siaj jitzán tyá'tzaahuatye' a'ɨ́ɨ pu jamuaatyáhuɨ́ɨre'ej tɨ'ɨj ɨ quee jamua'antyipuá'ritye'en ɨ tyiyáaru'.
17 Ajta ɨ tɨ ja'mua japua huatányuusij a'yaa pu tyajamuaatyáhuɨ́ɨre'ej tɨ'ɨj ɨ xantáaru' tɨ ju'tyámuucu'uj, ajta ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios a'ɨ́ɨ pu pué'een ɨ chúun tɨ juxa'aj tya'antámuamuaa tɨ jamui'tyéchuiitye'sij ɨ júuricama'ra' ɨ Dios.
18 Caxu jatapuá'cɨtacare'en siaj jahuoocaj ɨ Dios jimi, sulu a'yaa xu jéehua tyá'huoocaj, xa'rooca'nyéej ɨ júuricama'ra' jitze ɨ Dios. Xa'tanyéjnye'rij, caxu tyá'xaahuataj siaj hua' jɨme' jahuoocaj ɨ Dios jimi ɨ maj tyá'tzaahuatye'.
19 Siata'aj nyajɨ́me' jahuoocaj ɨ Dios jimi, ta'aj ij naata'an je'ej nyaj tyu'xáj, nyej nyij tyihuó'ixaatye'en ɨ tyeítyee, nyajta quee tyí'tzɨɨnye'ej tyi'tɨ́j jɨme', a'yaa nu nyij tyihuo'té'exaatye'sij a'íjcɨ ɨ tɨ aviitzi' ɨ Dios jimi, a'ɨ́jna jɨme' ɨ nyúucaria'ra'.
20 Dios pu a'ɨ́jna jɨn nyojo'ta'ítyaca' nyej nyij huo'té'exaatye'en ɨ nyúucaria'ra', a'ɨ́j nu jɨn eetyánami' ijíij. Siáahuoocaj ɨ Dios jimi nyej nyij quee tyí'tzɨɨnye'ej nyetyihuo'te'exaatye'en a'ɨ́jna jitze ma'can.

Pablo pu hua'tyojtye' ɨ tɨ jɨn ja'antyipuá'ritye'ej

21 A'ɨ́jna ɨ Tíquico, ɨ ta'ihuáara' ɨ tyaj jaxɨe've' tɨ a'yan cha'tána'aj tyá'tzaahuatye' ɨ tavástara' jimi nyatɨ'ɨj nyáaj ajta quee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeere' ɨ Dios jimi, a'ɨ́ɨ pu néijmi'i tyajamuaaté'exaatye'sij siaj sij jáamua'reej je'ej tɨ tyí'nyahuɨ́ɨre' ajta je'ej nyaj rɨcɨj.
22 A'ɨ́j nu jɨn jaata'ítyij ja'mua jimi, siaj sij jáamua'reej je'ej tɨ tyí'nyahuɨ́ɨre' ajta ca'nyíjra'aj jamuaata'an.
23 Che' ɨ Dios jamuaatyápua'ritye'en néijmi'caa ɨ já'muatzajta', ajta néijmi'caa ɨ ja'mua' ihuáamua', ajta ɨ tavástara' Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een, che' a'ɨ́ɨn jamuaataxɨé've'en, ji'nye mua'aj xu tyá'tzaahuatye',
24 Che' tyámua' tyí'eenye' néijmi'caa jimi ɨ maj jusén jɨn jaxɨe've' ɨ tavástara' Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een.

Je'ej tɨ tyo'yú'xaca' a'ɨ́jna ɨ San Pablo a'ɨ́ɨmaj jimi ɨ maj Filipos jo'cháatɨma'caa

Pablo pu hua'tyojtye'

1 Nyáaj Pablo ajta a'ɨ́jna ɨ Timoteo, ityáj tu jahuɨ̈re' a'ɨ́jna ɨ Jesús ɨ Cɨríistu', a'yaa tu já'muatyojtye' néijmi'caa mua'ajmaj mu siaj Filipos jo'cháatɨmee, siajta a'ɨ́ɨjma jitze ajtyáma'can ɨ maj ja'tzaahuatye' a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús ɨ Cɨríistu', ɨ maj tyajá'mua'ijtye', majta ɨ maj já'muahuɨ̈re' tyi'tɨ́j jɨme', néijmi'caa tu yajá'muatyojtye'.

2 Che' ɨ Dios ɨ tyaj jajvástara' ajta ɨ tavástara' Jesús ɨ tɨ ajta Cɨríistu' pué'een, miche' a'ɨ́ɨn tyámua' tyajamuáacha'ɨ̈n majta jamuaatyápua'ritye'en ɨ ja'muaxɨéjnyu'caa tzajta'.

Pablo pu tyé'tyojtzi're' ɨ Dios

3 Nyatɨ'ɨjta mua'ajmaj jamo'támua'reej jéehua nu tyé'tyojtzi're' ɨ nyaj Dios,

4 ajta nyatɨ'ɨjta jahuoocaj ɨ Dios jimi, nyenyetyámua'va'aj nu ja'mua jimi nyajta jahuoo néijmi'caa mua'ajmaj jɨme',

5 ji'nye mua'aj xu a'náj tɨna'aj naatáhuɨ̈ nyej nyij huó'ixaatye'en ɨ tyeítyee a'ɨ́jna ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios, sianaatáhuɨ̈ ɨ jájcuaj ɨmuáj siajta ijɨ́ij sióoche' xu a'yan rɨcɨj.

6 Tyámua' nu naa tyá'mua'reej tɨ ɨ Dios a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ ju'huatyáhuiij tɨ tyámua' jamuáa'uurej ɨ ja'mua tzajta', a'ɨ́ɨ pu ajta ja'antyícɨ'sij a'ájna xɨcáara' jitze tɨ'ɨj uvé'nyej ɨ Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een.

7 A'yaa pu tyí'xa'puɨ' nyaj a'yan tyí'mua'ajcaa ja'mua jɨme', ji'nye mua'aj xu nyatzájta' séejre' siajta a'yan tyinaataséjra siaj a'náj tɨna'aj nyahuɨ̈re', tɨpua'aj nyanámi'huaj, na'ríij a'ɨ́ɨjma jimi anyo'tyávaacaj ɨ maj tyityatatyíj nyej nyij a'yan tyaataxáj yee xá'puɨ' ɨ nyúucarij nyaj huá'ixaatye'.

8 Dios pu jamua'reej nyaj jéehua huápuɨ'ɨj já'muasejramu', a'ɨ́j nu jɨn já'muaxɨe've' ɨ tɨ ajta nyéetzɨj jɨn naaxɨe'vej a'ɨ́jna ɨ Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een.

9 A'yaa nu tyá'huoo ɨ Dios jimi siaj jéetze' huóoxɨe've'en jujɨ́ɨmua'aj, tɨ'ɨj ajta ɨ Dios jamuaata'an siaj sij jéetze' tyámua' naa néijmi'i tyojo'itéej xá'ra'nyij siajta tyámua' metyityoomuámua're'ej,

10 ajta siaj sij jáamua'reej tyi'tɨ́j tɨ jéetze' xá'puɨ'. A'yaa xu tyámua' tyi'tyecháaj xá'ju'un, siajta huaju'uj xá'ju'un juxáahuaj, 'asta na'aj quee uvé'nyej a'ɨ́jna ɨ Cɨríistu',

11 ji'nye mua'aj xu tyu'taséjrataj ɨ siaj jɨn jéehua tyámua' naa tyú'ruuj, a'ɨ́jna jitze ma'can ɨ Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een, ajta jéehua tyaatatyójtzi're'ej ɨ Dios.

Cɨríistu' pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tyaj jɨn júurij

12 Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyá'xɨe've' siaj jáamua'reej, je'ej tɨ tyi'tɨ́j náaruj, a'yaa pu'ij tyí'nyahuɨ̈re' mej mij jéetze' mue'tɨ́j jáanamuaj ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios.

13 Ji'nye ɨ nyaj námi' a'ɨ́j pu jɨn séejre' nyaj jahuɨ̈re' ɨ Cɨríistu', mej mij jáamua'reej a'ɨ́ɨmaj ɨ xantáaru'uj ɨ maj jacha'ɨj a'ɨ́jna ɨ tɨ va'cán jɨn tyi'tyéjvee majta néijmi'i ɨ séecan.

14 Ajta matɨ'ɨj naaséj nyaj nami'huaca'aj, mue'tɨ́j mu ɨ nye'ihuáamua' ahuóoca'an mej mij jaariá'xaj ɨ nyúucaria'ra' ɨ Cɨríistu', camu tyí'tzɨɨnye' sulu a'ɨ́j mu jitze tyí'ca'nyej ɨ tavástara'.

15 A'yaa pu tyi'ja'yájna maj séecan a'yan tyí'xaj ɨ Cɨríistu' jitze ma'can, ji'nye jéehua mu chueerij nyéetzɨj jɨme', majta nyéjcha'ɨ̈re', majta séecan a'yan tyí'xaj tzáahuatyi'ra'aj jɨme' majta jutyamua've'ej.

16 Séecan mu ɨ Cɨríistu' jitze ma'can tyí'xaj tzáahuatyi'ra'aj jɨme', máamua'reeriaj tɨ Dios a'ɨ́jna jɨn nyojo'ta'ítyaca', nyej nyij huo'té'exaatye'en ɨ nyúucaria'ra',

17 majta ɨ séecan a'yaa mu rɨcɨj mej mij jujɨ́ɨmua'aj huatyóohuɨ̈re'en, camu tzáahuatyi'ra'aj jɨn tyí'xaj, sulu a'yaa mu tyá'xɨe've' mej mij naatamuárɨe'riste'en ijɨ́ij nyaj eetyánami'.

18 Ajta ¿ji'nye rɨnyij? A'ɨ́ɨ pu jéetze' juxɨe've' ɨ maj tyí'xaj ɨ Cɨríistu' jitze ma'can, a'ɨ́j nu jɨn nyetyamua've', capu nye jitze juxɨe've' tɨpua'aj tzáahuatyi'ra'aj jɨn metyí'xajta nusu mequee.

Nyajta nyóoche' jéetze' huatányetyamua've'sij,

19 ji'nye a'yaa nu tyá'mua'reej tɨ a'ɨ́jna naatyáhuɨ̈re'ej, siajta mua'aj xu naatáhuɨ̈ a'ɨ́jna jɨme' siaj jahuoo ɨ Dios jimi, ajta a'ɨ́jna ɨ júuricama'ra' ɨ Cɨríistu' a'ɨ́ɨ pu ajta naatáhuɨ̈.

20 Ji'nye jéehua nu jacho've' tɨ ɨ Dios quee a'náj naatatyévi'ra'astaj, sulu a'náj tɨna'aj pu jaataséjrataj mej mij jáamua'reej nyej ɨ Cɨríistu' jitze arányaca'nyej tɨpua'aj nyaj júurij na'ríij nyaj huámuɨ'nyij.

21 Ji'nye nyéetzij jɨme', nyej nyooj júurij a'íɨ pu a'íɨn pué'een nyaj jɨn jaatyáhuɨɨre'ej
a'íjcɨ ɨ Cɨríistu', ajta tɨpua'aj náamuɨ'nyij, nu'ríj tyu'tyámue'tɨj u tajapuá.
22 Ajta tɨpua'aj ná'tyeevi'in nyaj júurij ná'ra'nyij, aj nu néijmi'i séjran je'ej nyaj
tyí'muarɨe', canu che' jamua'reeren tyi'tíj tɨ jéetze' xá'puɨ', tyij nyaj á'tyeevi' nyaj júurij,
nusu nyaj jiye'tzín huámuɨ'nyij.
23 Jéehua pu nyamuarɨe'riste' nyej nyij jamua'reej tyi'tíj tɨ jéetze' na'ráanajchij, a'yaa
nu tyá'xɨe've' nyaj huámuɨ'nyij nyej nyij jamuán jó'ra'nyij ɨ Cɨríistu', ji'nye a'yaa pu
jéetze' tyámua' naa tye'mej nyej jimi,
24 ajta ja'mua jɨme' a'yaa pu tyúuxɨe've' nyej nyooj júurij.
25 Nyajta a'yan tyámua' naa tyá'mua'reej a'íjcɨ jɨme', a'yaa nu huaquéej na'mej siaj sij
jéetze' tyá'antzaahuatye'en, siajta huóotyamua've'en.
26 A'yaa nu ja'mua jamuán yetyu'tyaváaj na'mej, siaj sij tyaatatyójtzi're'en ɨ Cɨríistu'
tɨ Jesús pué'een.

Tyaj a'yan tyí'tyechej je'ej tɨ tyé'ijta ɨ nyúucaria'ra' ɨ Cɨríistu'

27 A'yaa pu tyúuxɨe've' siaj a'yan tyí'tyese'ej siaj a'yan tyí'tyechajcaj je'ej tɨ tyé'ijta
ɨ nyúucaria'ra' ɨ Cɨríistu'. A'yaa xu eenye', tɨpua'aj a'áa nya'tanyéj nyej nyij
jamuáamuaarej na'ríij nyequee, a'yaa nu tyá'xɨe've' nyaj jáamua'reej siaj néijmi'i
tyá'tzaahuatye', siajta néijmi'i nyo'se' a'íjna jɨme' siaj ja'tzaahuatye' ɨ nyúucaria'ra' ɨ
Dios,
28 caxu huá'tziɨnye'ej a'íɨjma ɨ maj jamuájcha'ɨɨre'. A'yaa pu tyámua' naa tyé'miteere'
maj a'íɨmaj á'pua'ren, siajta mua'aj a'yaa xu tyá'mua'reeren tɨ já'muahuɨɨre'en. A'íi pu
ɨ Dios jimi já'ma'can.
29 A'íj xu jitze ma'can ɨ Cɨríistu', capu a'íɨ na'aj já'muacɨ'tyij siaj ja'tzaahuatye', sulu
siaj sij siajta jajpuéetzij xá'ra'nyij jitzán ma'can.
30 Mua'aj nyajta nyáaj taxa'aj tu tyí'tyenyo'se'. Xu'ríj jaaséj je'ej nyaj jájcuaj
tyu'tyéenyo'sej, ajta ijíij a'yaa xu siooj tyí'namuaj nyej nyóoche' a'yan tyí'nyo'se'.

2

Maj huóoxɨe've'en majta quee ootzáahuatye'ej

1 A'yaa pu'uj, tɨpua'aj ɨ Cɨríistu' jamuaata'an siaj séecan ca'nyíjra'aj huatá'an, tɨpua'aj
a'yan setyá'xɨe've'ej siaj séecan tyámua' tyu'tyéjeevej, tɨpua'aj néijmi'i a'íjna jitze
xa'rooca'nyéej ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, tɨpua'aj siahuá'cu'vaj ɨ juxa'aj tyeítyee,
2 sianaatatyámua'viste' a'íjna jɨme' siaj tyámua' naa tyí'tyechajcaj, siaj sij néijmi'i
juxa'aj tyityahuóoxɨe've'en, siaj juxa'aj siana'aj tyéejtyoove'en siajta juxa'aj siana'aj
tyí'mua'ajcaa.
3 Caxu tyi'tíj je'ej uuriaj siaj sij a'íjna jɨn ahuóotzaahuatye'en, sulu caa xu'uj
tyityetyóoxaahuataj, siajta a'yan tyaataxáj maj ɨ séecan jéetze' tyámua' een siata'aj
sij quee jujíɨmua'aj óotzaahuatye'ej.
4 Che' quee a'tíj jahuoocaj ɨ tɨ jitzán juxɨe've', sulu che' ajta jaatáhuɨɨre'en ɨ séej tyi'tíj
tɨ a'yan tyá'ɨtziitye'.

Je'ej maj tyeetyáxaahuataca' ɨ Cɨríistu', ajta ɨ tɨ jɨn tyi'tyaváaj ja'raa

5 Siata'aj juxa'aj siana'aj tyí'mua'ajcaj síɨj ajta síɨj tɨ'ɨj ajta tyí'mua'tzej ɨ Cɨríistu' tɨ ajta
Jesús pué'een,
6 ajta ɨ Cɨríistu', a'yaa pu cha'tána'aj tyí'sejria'ca'aj tɨ'ɨj ɨ Dios, ajta capu a'íjna jitze
tyu'tyáaca'an tɨ a'yan cha'tána'aj eenye' tɨ'ɨj ɨ Dios,
7 Sulu aa pu tyoohuá'xɨj juxɨé'vi'ra' jɨme' ɨ tɨ jɨn tyi'tyávaaca'aj u tajapuá, aj pu'ij a'yan
huataséjre tɨ'ɨj ɨ a'tíj maj tyé'ijtye'. A'yaa pu huóoruuj matɨ'ɨj séecan ɨ tyeítyee, ajta a'yan
tyu'tóosejrataca' tɨ'ɨj a'tíj tɨquee tyi'tíj jɨn tyi'tyéjvee,
8 a'yaa pu tyu'tyóoxaahuataca' tɨ'ɨj ɨ tɨquee va'cán jɨn tyi'tyéjvee, ajta huatóoa' tɨ
huámuɨ'nyij ɨ cúruuj jitze.
9 A'íj pu jɨn ɨ Dios tye'entyáarujtyej tyi'tíj jɨme' tɨ jéetze' ve'éj ajta tɨ jéetze' naa
huasé'rin ɨ tyétyacaa jimi,
10 mata'aj mij néijmi'i a'ájna xɨcáara' jitze tyítunutaxɨ'ɨn jimi ɨ Jesús, ɨ maj tajapuá
já'sejre', majta ɨ maj a'yan séejre' ɨ cháanacaj japua, majta ɨ maj tajityé já'sejre',
11 mata'aj mij néijmi'i jáamua'tyij tɨ ɨ tavástara' a'íɨn pué'een ɨ Jesús tɨ ajta Cɨríistu'
pué'een, tyej tyij a'íjna jɨn tyaatatyójtzi're'en ɨ Dios ɨ tyaj jajvástara'.

Ɨ maj tyá'tzaahuatye' a'yaa mu een tɨ'ɨj ɨ tatzárij íiyan ɨ cháanacaj japua

12 A'yaa pu'ij, nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxɨe've', a'yájna siatɨ'ɨj mua'aj a'náj
tɨna'aj tyiná'astijre', caxu a'áa siana'aj nyatɨ'ɨjta a'áa jó'catyii ja'mua jamuán, jéetze'

xu ijíij nyaj ya' ɨmuáj huatyéjve. A'íj xu jitze tyú'ca'nyej ɨ tɨ já'muahuiɨre'en jéehua tzáahuatyi'ra'aj jimi sejcha'íɨj,
13 ji'nye ɨ Dios, a'íɨ pu ca'nyíjra'aj jamuaatá'sij, siaj sij xá'puɨ' huárɨnyij, ajta jamuaatáhuiɨre'sij siaj sij ja'antyícɨ'tyij.
14 A'yaa xu néijmi'i jɨn huárɨnyij caxu je'ej pua'aj tyúuxajtaj, siata'aj quee junyo'sitye'ej,
15 ta'aj ij quee a'tíj tyi'tíj ja'mua jitze pua'ritye'ej nusu siaj tyi'tíj jɨn ootyá'ɨtzeere'en, siaj sij yójmua'mua' pue'éenye'ej xá'ra'nyij ɨ Dios, tyámua' sia'éenya'aj hua' tzajta' ɨ maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeɨtyee majta quee xá'puɨ' metyityoomuámua're'. Hua' tzajta' a'yaa xu tyí'tyatatzarej matɨ'ɨj ɨ xú'ra'vetyee íiyan cháanacaj japua,
16 siajta tyámua' eenye' a'íjcɨ jitze ɨ nyúucarij tɨ júuricamej tyu'tá'caa, a'yaa pu'ij tɨ'ɨj uvé'nyej ɨ Cɨríistu', aj nu nyij ootányatzaahuatye'sij ja'mua jɨme', a'yan nyetya'mua'réeriaj nyej quee huáapua'aj tyu'muárɨej.
17 Tyij nyajta nyáaj huámuɨ'nyij siaj sij mua'aj ja'antyícɨ'tyij ɨ siaj tyu'támu'vejritaj ɨ Dios jimi a'íjna jɨme' ɨ siaj tyá'tzaahuatye', nyáaj nu nyetyamua've' nyajta jamuaatá'sij siaj sij a'yan cha'taj siana'aj tyityaatóotyamua've'en.
18 Siata'aj huatóotyamua've'en siajta mua'aj, siajta nyéetzij naata'an ɨ nyaj jɨn huatányetyamua've'en.

Ɨ Timoteo ajta ɨ Epafrodito

19 A'íj nu jitze tyí'ca'nyej ɨ tavástara' Jesús, a'yaa nu tyá'xɨe've' nyaj jiye'tzín ɨ Timoteo huata'ítyej ja'mua jimi, nyej nyij huatányetyamua've'en nyatɨ'ɨj jáamua'reej je'ej tɨ tyaja'muahuiɨre'.
20 Ji'nye capu ma' a'tíj tɨ a'yan cha'tána'aj tyí'mua'tzej nyatɨ'ɨj nyáaj, siajta jéehua jitzán juxɨe've',
21 néijmi'i mu a'yan tyá'huoo je'ej tɨ hua' jitze tyúuxɨe've', camu a'íjna huoo je'ej tɨ jitzán tyúuxɨe've' ɨ Cɨríistu' tɨ Jesús pué'een.
22 Siajta mua'aj xu'ríj jamua'reej tɨ tyámua' tyi'tyúucha'ɨj a'íjna ɨ Timoteo, ajta jéehua arí tyu'tyáhuiɨ a'íjna jɨme' tɨ jaaxájtaca' ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios, a'yaa pu tyináahuiɨ tɨ'ɨj nyiyóoj tɨ pué'eenye'.
23 A'yaa nu nyij tyá'xɨe've' nyaj jaata'ítyej ja'mua jimi, nyatɨ'ɨj jáamua'reej je'ej tɨ ye'ej tye'mej nyej jimi,
24 nyajta nu nyavástara' jimi tyí'ca'nyej nyej nyij nyasíɨj ca'nácan a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi.
25 A'yaa pu ajta nya'asej tɨ xá'puɨ' nyej nyajta ja'mua jimi jaata'ítyej ɨ nye'ihuáara' Epafrodito, ɨ tɨ nyajamuan tyí'muarɨe', ɨ siaj mua'aj yo'ta'ítyaca' nye jimi tɨ'ɨj tyinaatá'an tyi'tíj tɨ tyiná'ɨtziitya'ca'aj.
26 Jéehua pu a'íɨn já'muasejramu', ajta je'ej pua'aj jaata'aj a'íjna jɨme' ɨ siaj jáamua'reeri' tɨ a'íɨn tyi'ijcuí'nyaca'.
27 A'yaa pu tyi'ja'yájna tɨ tyí'cui'ca'aj, tímua' pu huamuí', ajta ɨ Dios pu ja'ancu'vaxɨj a'íjcɨ, ajta capu a'íj na'aj sulu a'yaa pu cha'tána'aj tyiná'ancu'vaxɨj nyéetzij, nyej nyij quee nyaxaamuɨjritya'aj ɨ nyaj jɨn jajpuéjtzij.
28 A'íj nu jɨn a'yan tyá'xɨe've' nyaj jiye'tzín jaata'ítyej ja'mua jimi, siata'aj sij quee che' juxaamuɨjritya'aj.
29 Siata'aj jaataxɨé've'en xuutyámua've'ej ɨ tavástara' jitze ma'can, siajta jéehua huo'xɨé've'en ɨ tyétyacaa tɨ'ɨj a'íjna,
30 ji'nye tímua' pu huamuí' a'yan tyi'muárɨe'caj ɨ Cɨríistu' jitze ma'can. A'yaa pu tyí'xɨe'viria'ra'ca'aj tɨ huámuɨ'nyij, a'íj pu jɨn tɨn huamuí' a'íjna jɨme' tɨ naatyáhuiɨre'en ɨ siaj jɨn quee mua'aj pu jáaruuj.

3

A'íjna ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme' tyí'huiɨre' ɨ Dios jimi

1 A'yaa pu'ij nye'ihuáamua', siata'aj huóotyamua've'en ɨ tavástara' jimi. Capu nya'una'aviste' nyej nyajtáhua'aj tyajaamuata'ítyi' je'ej nyaj nyeríj tyajamuaata'ítyi'ri', a'íɨ pu jamuaatyáhuiɨre'ej.
2 Tyámua' xu'uj a'íɨjma jimi ɨ tyétyacaa ɨ maj a'yan een matɨ'ɨj ɨ tzɨ'cíɨj ɨ tɨquee a'tíj huá'ya'muaj, ɨ maj quee tyámua' tyí'muarɨe', majta juhué'ra' ajtasi'chej,
3 ji'nye ɨ maj jɨ'ré'can jɨme' ja'antyisí'chej ɨ junavíj, ityáj tu a'íɨn pué'een, ajta ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, a'íɨ pu ca'nyíjra'aj tatá'caa tyej tyij tyaatatyójtzi're'en, a'íj tu jɨn tatyamua've' tyaj jitzán ajtyáma'can ɨ Cɨríistu' tɨ ajta Jesús pué'een, tyajta quee tyi'tíj jitze tyí'ca'nyej tɨ séejre'.

4 Nyáaj nu nyajta a'yan tyu'tányaci'puaj nyaj a'íjna jitze tyú'ca'nyej. Capu máaj a'tíj
a'íjna jin a'yan tyu'tóoci'puaj nyati'ij nyáaj,
5 ti'ij tyoomá'caj arahuéeicaj xicáj nyaj huanie'huaca', aj mu mij ja'antyisíjchaca' i
nyanavíj, hua' jitze nu ajtyáma'can i maj yójmua'mua' pué'een a'íjna i Israel, nyajta
a'íj jitze eeráma'can i Benjamín, hebreo nu pué'een nyajta a'íijma jitze huanie'huaca'.
Nyajta a'íjna jime' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íijma nu jitze ajtyáma'cantaca'aj
fariseos,
6 jéehua nu huápui'ij já'astyajca'aj a'íjna i nye yi'ráj, a'íj nu jin je'ej pua'aj
huá'uuriajca'aj i maj tyá'tzaahuatye' i Jesús jimi, nyajta quee a'náj tyi'tíj jin ootyá'itzee
a'íjna jitze i nyúucarij i maj jin tyí'ijta.
7 Ajta néijmi'i a'íjna, i ti jéehua nyejitzé juxié'va'ca'aj, ijíij nyaj jahuiire' i Ciríistu',
a'yaa nu tyá'mua'reej tiquee tyi'tíj huiire'.
8 Ajta a'yaa pu jéetze', capu maja'tyi'tíj ti jéetze' nyetyáhui'rii ti'ij nyaj jáamua'tyij
a'íjna i nyavástara', a'íjna i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een. A'íj nu jitze ma'can i Ciríistu'
nyeríj néijmi'i tyojo'riej, nyáaj nu metyóoraxij yaa ti'ij xiéerij nyej nyij tyu'tyámue'tin i
Ciríistu' jimi,
9 ajta nyej nyij jitzán ajtyáma'cantaj ná'ra'nyij, canu nyej nyáaj tyámua' tyí'tyevij,
a'íjna jime' i nyaj néijmi'i ará'astej je'ej ti tyá'xaj i yu'xarij jitze, sulu a'yaa nu tyámua'
tyí'tyevij a'íjna jime' nyaj ja'tzaahuatye' i Ciríistu', i ti Dios a'yan tyinaatá' i nyaj jin
tyá'tzaahuatye'.
10 A'yaa nu tyá'xie've' nyaj jáamua'tyij a'íjna i Ciríistu', nyajta jáamua'tyij i
muárie'ria'ra' i ti jin huatájuuriaca', ajta i ti jin jaapuéjtzitariaca', nyej nyij a'yan
séeria'aj ná'ra'nyij ti'ij a'íjna i Ciríistu' ti'ij huamuí',
11 a'yaa nu tye'ejchó've' nyaj jaatáa'sej a'ájna xicáara' jitze mati'ij huatájuuritaj i
mui'chítyee.

Catu tyeexúj néijmi'i jin antyítaci'ij

12 Canu a'yan tyí'xaj nyej nyáaj nyeríj néijmi'i tyu'táa'saca', canu nyajta a'íin pué'een
i tiquee tyi'tíj jin á'itzeere', a'yaa nu nyóoche' tyu'méj nyej nyij jaatáa'sej, ji'nye a'íi pu
i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een anaquéej nyéetzij naatáa'saca'.
13 Nye'ihuáamua', canu a'yan tyajá'mua'ixaatye' yee nu'ríj néijmi'i jin tyámua'
huaríj, sulu a'yaa nu ricij nyej nyij quee che' a'íjna jitze tyí'mua'ajcaj i nyaj nyeríj
metyaja'ajhua'xij, nyajta je'en huatányaca'nyej nyej nyij jaatáa'sej i ta'nájcaj,
14 nyata'aj nyij a'áa ja'rá'astij jo'tyaj yá'mue'tin i ti naa een i Dios ti jin taatajé a'íjna
jitze ma'can i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een.
15 Néijmi'i i tyaj tyeríj huáasij a'íjna jitze i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', a'yaa pu
tyúuxie've' tyaj seequéj tyú'mua'tyij. Tipua'aj mua'aj tyi'tíj jitze seequéj setyi'mua'tzej,
Dios pu ajta a'yan tyajamuataséjratye'sij.
16 Ajta a'yájna, a'yaa pu tyúuxie've' tyaj a'yan tyí'tyechajcaj je'ej tyaj tyeríj tyi'tíj
tyu'táa'saca'.

I tyej tyá'tzaahuatye' tajapuá tu já'ma'can

17 Nye'ihuáamua', siata'aj a'yan huárinyij je'ej nyej nyáaj ricij siajta a'íijma jitze
tyi'huóo'itii i maj a'yan tyí'tyechej je'ej tyaj tyeríj mua'ajmaj tyajamuáa'ixaa.
18 Nu'ríj mue'tíj a'yan tyajamuáa'ixaa, ijíij nu nyajtáhua'aj a'yan
tyajamuaaté'exaatye'sij na'canyeyí'nya'aj, a'íjna jime' maj mue'tíj a'yan tyityetyúucha'ij
mati'ij i maj jájcha'iire' i Ciríistu' i ti huamuí' i cúruuj jitze,
19 a'yaa pu tyihuá'ci'tyij maj jó'vetyij. Jéetze' pu hua' jitze juxie've' maj
jéehua tyú'cua'nyij, a'íi pu'ij hua' dios pué'een, majta a'íjna jin óotzaahuatye' i ti
tyú'tyevi'raste'. A'íj mu'uj jitze tyí'mua'tzej íiyan ti tyí'sejre' i cháanacaj japua.
20 Tyajta ityáj, tajapuá tu já'ma'can, tyajta a'yan tye'ejchó've' ti i tavástara' a'íjna i
Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een yava'cáanyej ti'ij tii'rátoonyij,
21 a'íi pu seequéj ja'uuren i tyaj jatyáhue'ra' tiquee tyi'tíj huiire' ti'ij a'yan jáa'uurej
ti'ij i tyévira' ti naa huasé'rin. Ajta a'íjna jin a'yan joorej i ti néijmi'i jin putyí'uurej i ti
jitzán eeráma'can ti'ij tyámua' tyú'uurej i ti tyí'sejre'.

4

Tyiche' a'náj tina'aj tatyamua've'ej i tavástara' jimi

1 A'yaa pu'ij, nye'ihuáamua' i nyaj já'muaxie've', i nyaj jéehua já'muasejramu', mua'aj
xu a'íin pué'een i nyaj jin huatányetyamua've'en, i nyaj jamuaamue'tij, a'yaa xu tyámua'
tyityaaju'un i tavástara' jimi.

2 Jéehua nu huá'huavii a'ɨ́ijma ɨ Evodia nyajta a'ɨ́jcɨ ɨ Síntique, mej mij antyúucɨ'piire'en maj tyámua' tyuu'ihuáamua'aj muá'ra'nyij ɨ tavástara' jimi.
3 Pajta muáaj, mu paj nyéetzij jamuán tyí'muarɨe', a'yaa nu tyí'muahuaviij paj huo'táhuɨ̈re'en a'mújma mu úucaa, ji'nye a'ɨ́ɨ mu jéehua huatyéenyo'sej mej mij naatáhuɨ̈re' tyaj huó'ixaatye'en ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios a'ɨ́jna jamuán ɨ Clemente, majtáhua'aj ɨ séecan ɨ maj nyajamuan tyu'muárɨej. A'ɨ́ɨmaj mu merɨ́j á'yu'si'ij je'ej maj ántya'ruj ɨ yu'xarij jitze júuricamej tɨ tyu'tá'caa.

Je'ej nyaj néijmi'caa tyí'ijtye'

4 A'náj tɨna'aj xu jutyamua've'ej ɨ tavástara' jimi. Nyajtáhua'aj nu jamuaaté'exaatye'sij: Siahuóotyamua've'.
5 Miche' néijmi'i a'yan tyaja'muamuajtyaj siaj tyámua' naa tyí'tyetyeɨtyee. Pu'rɨ́j yevéjri' tɨ'ɨ̈j ɨ tavástara' uvé'nyesij.
6 Caxu tyi'tɨ́j jɨn je'ej tyityóomua'ajcaj, sulu néijmi'i xu jɨn huatyényuunyij ɨ Dios jimi, xaatáhuaviiri', siajta tyaatatyójtzi're'en.
7 A'yaa pu ɨ Dios tyajamuaatá'sij ɨ siaj jɨn tyámua' huárɨnyij ɨ jutzájta', ajta a'ɨ́jna jéetze' pu tyámua' een je'ej maj quee tyiyó'itej ɨ tyétyacaa, ajta ɨ tɨ jɨn tyámua' já'mua'uuren a'ɨ́ɨ pu jacha'ɨ̈j ja'mej ɨ ja'muaxɨéjnyu'caa, ajta je'ej siaj tyí'mua'tzej a'ɨ́jna jitze ma'can ɨ Cɨríistu' tɨ Jesús pué'een.

A'ɨ́j xu jitze a'náj tɨna'aj tyí'mua'ajcaj je'ej tɨ tyí'xa'puɨ̈'

8 Uve'tyáatɨcan jɨme', nye'ihuáamua', siata'aj a'ɨ́jna jitze tyú'mua'tyij ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme', siajta ɨ tɨ a'yan tye'tyévijtye' siaj sij tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ɨ̈j, siajta a'ɨ́jna jitze ɨ tɨ huatóoje'yej, siajta ɨ tɨ jumua'tɨj, ɨ tɨ naa huasé'rin, ɨ tɨ naa namuajre'. Siata'aj néijmi'i a'ɨ́jna jitze tyú'mua'tyij je'ej siaj tyi'tɨ́j tyámua' tyu'yí'tɨn, mej mij a'ɨ́jna jɨn tyámua' jamojo'sejraj.
9 Siata'aj a'yan huárɨnyij je'ej nyaj tyajamuaamuá'tyej, siajta je'ej nyaj tyajamuáa'ixaa, je'ej siaj tyináanamuajri' ajta je'ej siaj tyinaaséj, a'yaa xu huárɨnyij ajta ɨ Dios tɨ tyámua' já'mua'uurej a'ɨ́ɨ pu ja'mua jamuán séeria'aj ja'mej.

Tyi'tɨ́j maj tyaatapuéjve ɨ Filipos maj já'ma'can

10 Jéehua nu nyetyamua've' ɨ tavástara' jimi a'ɨ́jna jɨme' ɨ siaj mua'aj no'támua'reeri'. Canu a'yan tyí'xaj yee mua'aj xu nyojo'hua'xɨj, sulu caxu púj ooriajva'aj je'ej siaj ye'ej tyinaatáhuɨ̈re'en.
11 Canu nyajta a'yan tyí'xaj yee canu je'ej tyéejviicue', ji'nye nu'rɨ́j jaarɨ́'rej nyaj huatányetyamua've'en a'ɨ́jna jɨme' a'chu nyej tyi'tɨ́j tyí'cha'ɨ̈j.
12 Nyáamua'ree je'ej tɨ tyú'asej tɨpua'aj nyequee je'ej tyéejviicue'raj, nyajta jamua'reej tɨpua'aj jéehua nyetyi'ijcha'ɨ̈j. Nu'rɨ́j jaarɨ́'rej je'ej nyaj huárɨnyij néijmi'i jɨme', a'yaa nu'uj tányana'aj tɨpua'aj tyámua' nya'axcaj nusu tɨpua'aj nye ɨ́'cuataj, ajta tɨpua'aj jéehua nyetyi'ijcha'ɨ̈j nusu nyequee tyi'tɨ́j tyícha'ɨ̈j.
13 Néijmi'i nu putyí'uurej nyej nyij tyu'tyámue'tɨj, a'ɨ́jna jɨme' nyaj ɨ Cɨríistu' jitze arányaca'nyej.
14 Siajta mua'aj xá'puɨ̈' xu huarɨ́j, a'ɨ́jna jɨme' siaj naatáhuɨ̈ ɨ nyaj jɨn óoviicue'rej.
15 Nyatɨ'ɨ̈j a'áa ja'rájraa a Macedonia, nyej nyij huatyényechenyij nyaj huó'ixaatye'en ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios, mua'aj xu naatáhuɨ̈ mu siaj Filipos jóosɨ'rii, mua'aj xu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ siaj tyinaatapuéjvej, siajta mua'aj tya'ancuriáa' nyéetzij jimi.
16 Ajta nyatɨ'ɨ̈j a'áa jo'tyávaaca'aj a Tesalónica, caxu séej siana'aj tyinaata'ítyi'ri' ɨ tɨ tyiná'ɨtziitya'ca'aj nyej nyij a'ɨ́jna jɨn huatyényahuɨ̈re'en.
17 Canu nyajta a'yan tyá'huoo siaj sij tyinaanájchitye'en, sulu a'yaa nu tyá'xɨe've' siaj mua'aj jéetze' tya'ancuriáan ɨ Dios jimi.
18 Néijmi'i nu tya'ancuriáa', ajta arí tyina'vá'ɨtzi'tyee. Ɨ Epafrodito siaj jimi tyinyojo'ta'ítyi'ri', jéehua nu tyí'ijcha'ɨ̈j. Ɨ siaj mutyinyojo'ta'ítyi'ri' a'yaa pu een tɨ'ɨ̈j mu'véjrij tɨ naa tyaarɨe'ej, tɨ ajta ja'ráanajchi ɨ Dios.
19 A'ɨ́j pu jɨn ɨ Dios ɨ nyaj jahuɨ̈re', a'ɨ́ɨ pu néijmi'i tyajamuaatá'sij ɨ tɨ tyajamuá'ɨtziitye', a'yájna tɨ'ɨ̈j a'ɨ́j tya'ráanajchi, ji'nye a'ɨ́ɨ pu néijmi'i tyí'ijcha'ɨ̈j ɨ Cɨríistu' jimi ɨ tɨ Jesús pué'een.
20 Tyiche' jusén jɨn tyé'tyojtzi're'ej ɨ Dios, a'ɨ́jna ɨ tavástara'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

Ɨ tɨ jɨn antyipua'rij

21 Siata'aj huo'tatyójtye'en nyejitzé ma'can néijmi'caa ɨ maj jusɨ'rii ɨ Dios jimi, a'ɨ́jna jɨme' tɨ ɨ Cɨríistu' hua' japua huatanyúj. Majta ɨ nye'ihuáamua' ɨ maj nyajamuan yahuatyíj, a'ɨ́ɨ mu majta yajá'muatyojtye'.

22 Néijmi'ɨ ɨ maj yahuatyíj ɨ maj jimi séejre' ɨ Dios, a'íɨ mu yajá'muatyojtye', majta
a'íɨjma ɨ maj jitzán ajtyáma'can ɨ tyeítyeristyamua'me'en ɨ tɨ tyihuá'ijtye' ɨ Roma maj
ja'ajtyáma'can.
23 Che' ɨ tavástara', a'íjna ɨ Cɨríistu' tɨ Jesús pué'een, che' a'íɨn tyámua' tyaja-
muáacha'ɨɨn.

Je'ej tɨ tyo'yú'xaca' a'ɨ́jna ɨ San Pablo a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj Colosas jo'cháatɨma'caa

Pablo pu hua'tyojtye'

1 Nyáaj Pablo, nyáaj nu tyí'huɨ̈ɨre' ɨ Cɨríistu' jimi, ji'nye a'yaa pu tya'ránajchaca' ɨ Dios, nyajamuan a'ɨ́jna ɨ nye'ihuáara' Timoteo,
2 a'yaa tu já'muatyojtye' mua'ajmaj mu siaj Colosas ja'chej, siajta tyámua' tyúu'ihuaamua' ɨ Cɨríistu' jimi. Che' ɨ Dios ɨ tyaj jajvástara' tyámua' tyajamuáacha'ɨ̈ɨn, ajta tyámua' jamuáa'uurej mu ja'muaxɨ́ɨjnyu'caa tzajta'.

Pablo pu tyé'tyojtzi're' ɨ Dios ajta huá'huaviitze' ɨ maj tyá'tzaahuatye'

3 Tyatɨ'ɨjtá huatyénuunyij tyajta tu tyé'tyojtzi're' ɨ Dios ja'mua jɨme', ɨ vástaria'ra' a'ɨ́jcɨ ɨ tavástara' ɨ Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een.
4 Ji'nye a'yaa tu tyáamua'reeri' siaj tyá'tzaahuatye' ɨ Cɨríistu' jimi, siajta jéehua hua'xɨe've' ɨ maj majta tyá'tzaahuatye' ɨ Dios jimi,
5 a'yaa xu rɨcɨj seejcho'va'aj je'ej tɨ arí mua'ajmaj tyajamuaacɨ'ɨj u tajapuá. A'íj xu mua'aj seríj huánamuajri' ɨ nyúucarij tɨ ji'ré'can jɨme' tzáahuatyi'ra'aj jɨn jaxaj ɨ Dios
6 ɨ tɨ'ɨj ajta ja'mua jimi huataséjre. A'íjna ɨ nyúucarij a'yaa pu tɨ'ɨj ɨ cɨyéj ta'ajhuóse'sij, ajta je'en huatatáque'sij néijmi'que' íiyan ɨ cháanacaj japua, a'yájna tɨ'ɨj huarɨ́j ja'mua jimi siatɨ'ɨj jáanamuajri' ɨ tɨ jɨn jéehua já'muaxɨe've' ɨ Dios siajta jaamua'aj ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme' a'ɨ́jna jimi.
7 A'yaa pu tyajamuaamuá'tyej a'ɨ́jna ɨ Epafras, ɨ tɨ tajamuán tyí'muarɨe' siajta a'yan tyá'mua'reej tɨ tyámua' naa tyí'huɨ̈ɨre' ɨ Cɨríistu' jimi.
8 A'ɨ́ɨ pu arí taaté'exaa je'ej tɨ tyaja'muahuɨ̈ɨre' ajta siaj jéehua juxɨe've' a'ɨ́jna jɨme' tɨ ɨ júuricama'ra' ɨ Dios já'muahuɨ̈ɨre'.
9 A'ɨ́j tu jɨn ityáj, tyatɨ'ɨj jáamua'reeri', catu a'náj jaatapuá'cɨtaca' tyaj jahuoocaj ɨ Dios jimi tyajta a'yan tyá'huaviij tɨ a'ɨ́ɨn jamuáamua'tyej je'ej tɨ tya'ajxɨé'vi'ra' siaj sij néijmi'i jo'itéej xá'ra'nyij ajta siaj sij jáamua'reej je'ej tɨ tyí'een ɨ júuricama'ra' jimi ɨ Dios.
10 A'yaa xu tyámua' tyityetyúucha'ɨj xá'ju'un matɨ'ɨj ɨ maj tyeɨ́tyeristyamua'me'en pué'een ɨ tavástara', siaj sij a'náj tɨna'aj tyámua' eenye' siajta a'yan huárɨnyij je'ej tɨ tya'ráanajchi ɨ tavástara', siajta a'yan eenye' tɨ'ɨj cɨyéj tɨ ajhuóse'sij ajta je'en antatáque'esij, a'ɨ́jna jɨme' siaj jamua'tyej ɨ Dios.
11 A'yaa tu tyá'huaviij tɨ a'ɨ́ɨn jamuaata'an néijmi'i ɨ ca'nyíjra'aj ɨ já'muatzajta', siaj sij a'íj jitze arooca'nyáaj setyo'táviicue', siajta jacho'va'aj je'ej tɨ tyi'tíj já'mua'uurej, siajta je'en a'ɨ́jna jɨn huatóotyamua've'en,
12 aj xu sij tyaatatyójtzi're'ej ɨ tyaj jajvástara', ɨ tɨ jamuaatá' siaj sij ja'ancuriá'an a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ já'muacɨ'tyij a'ájna jo'tɨj a'náj tɨna'aj jó'nyeeri'ij je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tyihuo'tá'sij ɨ jutyéɨtyeristyamua'.
13 Dios pu tajapuá huatanyúj a'ájna jo'tɨj jo'tɨ́ca', ajta je'en tojo'ví'tɨj jo'tɨj tyejé'ijtaj a'ɨ́jna ɨ yójra' ɨ tɨ huápuɨ'ɨj jaxɨe've',
14 a'ɨ́ɨ pu tyu'nájchitaca' ɨ tyaj jɨn tyé'cha'ɨ̈ɨca'aj ɨ Dios jimi, a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨ yójra' tajɨ́me' huamuɨ́', tɨ'ɨj tyitaatú'uunyi' ɨ tyaj jɨn á'ɨtzeeria'ca'aj.

Dios pu taataxɨé'vej a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ ɨ Cɨríistu' tajitzé ma'can huamuɨ́'

15 Cɨríistu' pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tyaj jɨn jáamua'reej je'ej tɨ een ɨ Dios ɨ tyaj quee jaséj, a'ɨ́ɨ pu ajta a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ anaquéej séjria'ca'aj tɨ'ɨj quee xu maja'tyi'tɨ́ɨtacaj.
16 Dios pu ɨ Cɨríistu' jimi néijmi'i tyú'taahuaca' tɨ'ɨj na'aj pua'máj tyí'sejre' u tajapuá ajta íiyan ɨ cháanacaj japua, néijmi'i ɨ tɨ tyí'sejre' ajta ɨ tɨquee tyí'sejre', ajta ɨ júuricamɛj ɨ maj néijmi'que' tyí'ijta. Dios pu néijmi'caa huátaahuaca' mej mij a'ɨ́j jitze ajtyáma'cantaj.
17 Cɨríistu' pu'rɨ́j séjria'ca'aj tɨ'ɨj quee xu majá'tyi'tɨɨtaca'aj, ajta ɨ tɨ tyí'sejre' a'ɨ́j pu jitze néijmi'i tya'róoca'nyej.
18 Ajta ɨ Cɨríistu' pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ hua' mu'uj ɨ maj jusɨ'rii ɨ tyeyúuj tzajta' ɨ tɨ ajta tyévira' pué'een. A'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ jájcuaj ɨmuáj séjria'ca'aj, ɨ tɨ anaquéej huatájuuriaca', tɨ'ij a'ɨ́ɨn pue'éenye'ej tá'ra'nyij ɨ tɨ néijmi'i jɨn antyúumua'reej.
19 Ji'nye a'yaa pu tya'ránajchaca' ɨ Dios tɨ ɨ Cɨríistu' jimi séeria'aj tá'ra'nyij ɨ tɨ jɨn néijmi'i putyí'uurej,
20 ajta ɨ Cɨríistu' jitze ma'can Dios pu néijmi'caa tyámua' tyu'tyéeje mej mij jitzán huatyá'ɨtzeere'en, matɨ'ɨj mana'aj a'ɨ́ɨjma ɨ maj tajapuá já'sejre', majta ɨ maj a'yan séejre'

ɨ cháanacaj japua, a'íɨ pu tyámua' huó'ruuj a'íjna jɨme' tɨ ɨ Cɨríistu' ɨ juxúure' eeráaxɨrej ɨ cúruuj jitze.

21 Anaquéej xu mua'aj a' ɨmuáj já'ma'cantaca'aj ɨ Dios jimi, siajta jájcha'ɨɨria'ca'aj ɨ jutzájta', a'íjna jɨme' siaj je'ej tyityetyúucha'ɨɨca'aj,

22 ajta ijíij ɨ Cɨríistu' pu tyámua' jamuáaruuj tɨ'ɨj huamuí' ɨ cúruuj jitze, ajta jaapuéjtzitariaca'. A'yaa pu'ij huaríj tɨ'ɨj jamuá'anvi'tɨn ɨ Dios jimi, siajta je'en jimi huatyá'ɨtzeere'en, tyámua' sia'éenya'aj, siajta quee che' tyi'tíj jɨn á'ɨtzeeria'aj, capu ajta a'tɨj ja'mua jitze tyi'tíj jɨn tyi'puá'ritye'ej ta'mej.

23 A'yaa pu tyúuxɨe've' siaj tyámua' naa tyá'tzaahuatye'ej, siajta quee yó'hua'nan ɨ siaj jajchó've' a'yájna tɨ'ɨj tyá'xaj ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios ɨ siaj jáanamuajri'. A'íɨ pu a'íɨn pué'een ɨ nyúucarɨj ɨ maj meríj huó'ixaaj néijmi'que' ɨ cháanacaj, ɨ nyaj nyáaj Pablo a'íjna jɨn tyí'huɨɨre' nyej nyij huo'ré'ixaatye'en.

Pablo pu huá'ixaatye' ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios a'íɨjma ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can

24 Ijíij nu nyetyamua've' a'íjna jɨme' ɨ nyaj jɨn japuéjtzitarej ja'mua jɨme', ji'nye a'yaa nu tyá'neijmi'tare' a'íjcɨ ɨ nyahue'ra' jitze ɨ tɨ á'ɨtzeere' ɨ Cɨríistu' tɨ jɨn jaapuéjtzitariaca', nyáaj nu a'yan rɨnyij a'íjna jitze ɨ tyeítyeristyamua'me'en jimi ɨ maj tyévira' pué'een.

25 Dios pu a'íjna naata'íj nyej nyij huo'tyáhuɨɨre'en ɨ maj jusɨ'rii ɨ tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyinaa'íjcaj nyej nyij tyámua' jamuáa'uurej, nyajta huo'ré'ixaatye'en néijmi'que' ɨ nyúucaria'ra',

26 a'íjna ɨ nyúucarɨj, ɨ tɨ ju'avaataca'aj ɨ Dios jimi tɨ'ɨj na'aj ajca'huá' ɨmuáj ajta yatɨj je'ré'nyej, ɨ tɨ ijíij arí huó'ixaaj jéjre'cɨtze' a'íɨjma ɨ maj tyá'tzaahuatye'.

27 A'íɨmaj pu ɨ Dios huataséjratyej ɨ tɨ naa huasé'rin jimi, ɨ maj majta jɨn huatóotyamua've'sij, ajta a'íjna jɨn jamuaatyécha'ɨɨsij néijmi'caa jimi ɨ maj quee Israel jitze ajtyáma'can. A'íjna ɨ tɨ ju'avaataca'aj a'íɨ pu a'íɨn pué'een ɨ Cɨríistu', ɨ tɨ ja'mua jimi séejre', ɨ siaj siajta jajchó've' ɨ tɨ naa huasé'rin tɨ'ɨj ja'mua jimi séeria'aj tá'ra'nyij.

28 Ityáj tu tyihuá'ixaatye' ɨ Cɨríistu' jitze ma'can, tyámua' tyetyihuá'ixaatye'ej tyajta tyihua'mua'tyée mej mij jáamua'reej tzáahuatyi'ra'aj jɨme' ɨ tɨ a'yan tyi'ja'yájna, mej mij tyámua' éenye'ej huatóosejrata ɨ Cɨríistu' jimi.

29 A'íj nu jɨn ca'nyíin tyí'muarɨe', nyajta a'yan tyí'nyo'se' néijmi'i jɨme' nyajta a'íjna jɨme' ɨ Cɨríistu' tɨ jɨn néijmi'i putyí'uurej.

2

1 A'yaa nu tyá'xɨe've' siaj jáamua'reej nyaj jéehua ja'mua jɨme' nyo'se', nyajta hua' jɨme' ɨ maj Laodicea ja'chej, nyajta hua' jɨme' ɨ maj quee a'náj naaséj nye tyévira' jitze.

2 A'yaa nu rɨcɨj mej mij a'íɨmaj huatyóoca'nyej ɨ jutzájta', mej mij majta tyámua' tyuu'ihuáamua'aj muá'ra'nyij, majta huóoxɨe've'en, tɨ'ɨj huo'cɨ'tyij ɨ maj jɨn yo'itéej muá'ra'nyij néijmi'i ɨ tɨ ju'avaataca'aj ɨ Dios jimi, ɨ tɨ a'íɨn pué'een ɨ Cɨríistu',

3 ji'nye a'íj pu jimi néijmi'i tyí'sejre' ɨ tɨ tyúuxɨe've' tyej tyij tyámua' metyity-oomuámua're'ej tyajta néijmi'i tyojo'itéej tá'ra'nyij.

4 A'yaa nu mua'ajmaj tyajá'mua'ixaatye', ta'aj ij quee a'tíj já'muacuanamuaj a'íjna jɨme' ɨ nyúucarɨj tɨ naa namuajre'.

5 Tyij nyequee nyajta ja'mua jamuán ajo'tyéjvee, nyaj júuricamej pu ja'mua jimi séejre', a'íj nu jɨn nyetyamua've' nyaj jáamua'reej siaj tyámua' tyityaajú' a'íjna jɨme' siaj tyá'tzaahuatye' ɨ Cɨríistu' jimi.

Ɨ júuricamej tɨ jájcuaj ɨ Cɨríistu' jimi

6 A'íj pu jɨn, mua'aj mu siaj seríj ja'antzaahuaj ɨ Cɨríistu' tɨ'ɨj juvástara', a'yaa pu tyúuxɨe've' siaj sij a'yan tyityetyúucha'ɨj matɨ'ɨj ɨ maj Cɨríistu' jimi séejre',

7 siaj sij a'yan eenye' tɨ'ɨj ɨ cɨyéj tɨ tyétye' ɨmuáj jo'canáana'ajmee, a'íjna jitze xuuca'nyéej ɨ siaj jitzán tyá'tzaahuatye', a'yájna matɨ'ɨj tyajamuaamuá'tyej, siajta a'náj tɨna'aj tyé'tyojtzi're'ej ɨ Dios.

8 Tyámua' xu'uj mua'aj, caxu tóoa'care'en maj já'muacuanamuaj ɨ nyúucarɨj jɨme' tɨ hue'tzij pué'een, ji'nye camu a'ɨɨmaj Cɨríistu' jimi jo'vá'ju', sulu a'íj mu huá'ixaatye' je'ej maj jujɨɨmua'aj tyéejtyoj, majta a'íjna jɨn tyí'mua'taj íiyan tɨ tyí'ma'can cháanacaj japua.

9 Ji'nye néijmi'i ɨ Dios tɨ jimi tyajá'ma'can, a'íj pu jimi tyí'sejre' ɨ Cɨríistu',

10 ajta ɨ Dios a'íj pu jitze néijmi'caa tyámua' já'mua'uurej, ji'nye ɨ Cɨríistu' pu antyúumua'reej a'ɨɨjma jimi ɨ júuricamej ɨ maj tyí'ijta, majta tyi'tíj jɨn tyityetyu'uj.

11 A'íj xu siajta mua'aj jimi seríj ja'rá'astee a'íjcɨ jɨme' ɨ maj ja'antyisí'chej ɨ junavíj, ɨ Dios tɨ jɨn a'yan jamuáaruuj siatɨ'ɨj jimi ajtyáhuiixɨj ɨ Cɨríistu', ajta tyajamuacáa'ri'ri' ɨ siaj jɨn je'ej pua'aj rɨjcaa.

12 Siatɨ'ɨj huáɨ'huaca', aj xu siajta jamuán avá'nami'huaca' ɨ Cɨríistu', siajta je'en jamuán huatájuuriaca', ji'nye mua'aj xu ja'antzaahuaj a'ɪ́jna ɨ Dios tɨ néijmi'i jɨn putyí'uurej tɨ'ɨj jaatájuurityej.
13 Jájcuaj ɨmuáj pu muɨ'chica'aj ɨ ja'mua júuricamej a'ɪ́jna jɨme' ɨ siaj jéehua je'ej pua'aj rɨjcaa, ajta ijíij ɨ Dios pu'rɪ́j ɨ júuricamej jamuaatá' jamuán ɨ Cɨríistu', ɨ tɨ ajta néijmi'i tyitaatú'uunyi'ri' ɨ tyaj jɨn ootyá'ɨtzee.
14 Dios pu jo'úuj ɨ tɨ á'yu'si'huaca'aj ɨ tyaj jɨme' tyé'cha'ɨɨca'aj ɨ tɨ ajta ca'nyéjrɨj jɨn tyí'ta'ijtya'ca'aj, a'yaa pu tye'entyipuá'riaca' tɨ'ɨj óotateehuaca' ɨ cúruuj jitze, a'ɪ́jna jamuán ɨ Cɨríistu'.
15 Dios pu tyihuáa'ri'ri' ɨ maj tyityatatyá'ca'aj ɨ júuricamej maj je'ej pua'aj een, ajta ɨ Cɨríistu' jimi huo'tatyévi'raste jéjre'cɨtze' tɨ'ɨj eetyájra hua'najáapuaj ɨ tɨ huo'mué'tɨj.

Maj tyú'huoonyij a'ɪ́jcɨ ɨ jútye' tɨ tyajá'ma'can

16 A'ɪ́j pu jɨn, che' quee a'tɪ́j je'ej tyaja'muaxajtaj je'ej siaj tyi'tɪ́j tyí'cua', na'ríɪj je'ej siaj tyí'tyeye', nusu a'ɪ́jna xɨcáara' tɨ jitzán a'yaa tyúuxɨe've' siaj tyú'ye'estej tɨ'ɨjta tyo'tyé'iten ɨ máxcɨrɨe', na'ríɪj tɨ'ɨjta tya'rá'astij a'náj maj juso'pii.
17 Néijmi'i a'ɪ́jna a'yaa pu mua'ajmaj tyaja'mua'uurej, ajta a'yan tyí'huɨɨre' tyej tyij jáamua'reej je'ej tɨ yatyojoomé j, ajta ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme' a'ɪ́ɨ pu a'ɪ́ɨn pué'een ɨ Cɨríistu'.
18 Caxu tóoa'care'en mej mij je'ej pua'aj já'mua'uurej a'ɪ́ɨmaj ɨ maj a'yan tyúusejrataj matɨ'ɨj ɨ maj quee tyi'tɪ́j jɨn tyityetyu'uj, majta a'ɪ́ɨmaj najchej ɨ maj tyí'huɨɨre' u tajapuá, a'yaa mu majta tyí'xaj maj nu'uj tyi'tɪ́j tyí'sej, a'ɪ́ɨ mu mij jéehua jɨn óotzaahuatye' ɨ tɨquee tyi'tɪ́j huɨɨre'.
19 Camu a'ɪ́ɨmaj a'ɪ́j jitze ajtyáma'can ɨ Cɨríistu', ɨ tɨ néijmi'i ve'sij ɨ tyaj jatyáhue'ra' ajta tyá'cue'tyej, tyej tyij néijmi'i jitzán séjre'ej tɨ'ɨj ɨ Dios tyá'xɨe've'.
20 Xu'rɪ́j mua'aj huácuɨj ɨ Cɨríistu' jamuán a'ɪ́j mu jɨn quee che' tyajá'mua'ijtye' ɨ maj tyí'ijta ɪ́iyan ɨ cháanacaj japua. ¿Ji'nye een jɨme' siaj sij a'yan cha'taj siana'aj rɨcɨj matɨ'ɨj a'ɪ́ɨmaj ɨ maj a'yan ma'can ɨ cháanacaj japua? A'yaa mu tyajá'mua'ijtye'
21 tyi'tɪ́j jɨme' tɨ'ɨj: "Capáj jamuarɨe'ej, capáj jacua'caj, capáj ji'tyáa'aj mua' muáca' jitze".
22 Néijmi'i ɨ nyúucarɨj tɨ a'yan tyí'ijta a'yaa pu ajta tye'entyipuá'rij, ji'nye tyeɪ́tyee mu' a'yan tyí'ijta majta a'yan tyihuá'mua'tyej.
23 A'yaa pu tyi'ja'yájna tɨ a'yan huasé'rin tɨ'ɨj ɨ tɨ xá'puɨ', ji'nye tzáahuatyi'ra'aj mu jɨn a'yan rɨcɨj majta quee óotzaahuatye', a'yaa mu majta ca'nyíin jɨn rɨcɨj, ma' ajta quee capu tyi'tɪ́j huɨɨre', sulu a'yaa pu'uj tyí'huɨɨre' mej mij jujɪ́ɨmua'aj a'ɪ́jna jɨn ahuóotzaahuatye'en.

3

1 A'yaa pu'ij, mua'aj mu siaj serɪ́j huatájuuriaca' jamuán ɨ Cɨríistu', siata'aj a'ɪ́j tyú'huoonyij ɨ tajapuá tɨ tyejé'sejre', jo'tɨj ɨ Cɨríistu' muáca'ta' ja'ajcájcaj ɨ Dios.
2 Siata'aj a'ɪ́j jitze tyú'mua'tyij tajapuá tɨ tyejé'sejre', caxu a'ɪ́j jitze tyí'mua'ajcaj ɪ́iyan tɨ tyí'ma'can ɨ cháanacaj japua.
3 Ji'nye mua'aj xu'rɪ́j huácuɨj ɨ Cɨríistu' jamuán, ajta ɨ Dios pu jamuaatá'sij siaj sij ɨ Cɨríistu' jamuán ja'séeria'aj xá'ra'nyij.
4 Cɨríistu' pu a'ɪ́ɨn pué'een ɨ já'muajuuricamej. Tɨ'ɨj a'ɪ́ɨn yan huataséjre'en, mua'aj xu siajta jamuán huataséjre'ej tyámua' sia'éenya'aj.

Ɨ júuricamej ɨ tɨ arí mí'ma'can ajta ɨ tɨ jájcuaj ɨ Cɨrúistu' jimi

5 Siata'aj jaatapuá'cɨtaj néijmi'i ɨ tɨ je'ej pua'aj een ɨ tɨ ja'mua jitze séejre', che' quee a'tɪ́j juxana'cɨria'aj, caxu tóoa'care'en tɨ tyajamuaata'ɪ́jtye'ej ɨ tɨ ja'mua tzajta' eerányinyii, caxu che' jahuoocaj ɨ tɨ ja'mua jitze juxɨe've' tɨ ajta je'ej pua'aj een, siajta quee tyí'nyacua'tzaj, ji'nye ɨ Dios jimi a'yaa pu een tɨ'ɨj ɨ a'tɪ́j tɨ jana'michej ɨ tɨquee Dios pué'een.
6 A'ɪ́j mu jɨme' néijmi'i jɨn jajpuéetzɨj muá'ju'un ɨ maj quee já'astijre' ɨ Dios,
7 siajta mua'aj a'yaa xu anaquéej éenye'ej tyá'astyajca'aj siajta néijmi'i jɨn a'yan rɨjcaa.
8 Ajta ijíij, a'yaa pu tyúuxɨe've' siaj néijmi'i tyu'tapuá'cɨtaj, caxu nyinyu'cacuj, caxu a'yan rɨjcaj je'ej tɨ ja'mua jitze tyúuxɨe've', caxu tyi'tɪ́j je'ej pua'aj uuriaj, caxu je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj ɨ tyeɪ́tyee nusu siaj mua'aj je'ej pua'aj tyí'xajtaj.
9 Caxu jucuanamuaj séej jamuán siajta séej, ji'nye xu'rɪ́j tyu'tapuá'cɨtaca' ɨ siaj jɨn je'ej pua'aj aamí' tyityetyúucha'ɨɨca'aj, siajta ɨ siaj jɨn je'ej pua'aj rɨjcaa,
10 siajta serɪ́j jájcuan jɨn tyu'tyóochejtyej, Dios pu jamuaajájcuarej ɨ ja'mua tzajta', siaj sij a'yan éenye'ej xá'ra'nyij tɨ'ɨj a'ɪ́jna ɨ tɨ jamuáataahuaca', siaj sij tyámua' naa tyáamua'tyij.

11 Capu che' juxɨe've' tɨpua'aj sɨ́ɨj Griego pué'eenye' nusu Israel jitze ajtyáma'cantaj, tɨpua'aj aróo'astej a'ɨ́jna jɨme' tɨ ja'antyisíjchaca' ɨ junavíj nusu quee, tɨpua'aj séej ɨ chuéj japua ja'chajca, nusu séej jimi tyí'muarɨe'ej, na'ríij juxáahuaj jo'cha'can, sulu a'ɨ́ɨ pu ɨ Cɨríistu' a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ juxɨe've' tɨ ajta néijmi'caa jimi huatyá'ɨtzeere'en ɨ jutyéɨtyeristyamua'.

12 Dios pu mua'ajmaj já'muaxɨe've' ajta a'ɨ́ɨn jamua'antyíhuoo siaj sij jitzán ajtyáma'cantaj xá'ra'nyij. Siata'aj hua'cu'vej ɨ juxa'aj tyeítyee, siata'aj tyámua' tyihuó'cha'ɨɨn, caxu óotzaahuatye'ej, sulu siata'aj tyámua' eenye' siajta tyo'táviicue' tɨpua'aj tyi'tɨ́j je'ej já'mua'uurej.

13 Siata'aj tyo'táviicue' séej jamuán siajta séej, siajta tyu'túu'uunyi' tɨpua'aj sɨ́ɨj jájriaaxɨejtye'en ɨ juxa'aj tyévij. A'yájna tɨ'ɨj ɨ tavástara' tyajamuaatú'uunyi'ri', a'yaa xu sij siajta mua'aj tyu'túu'uunyi' séej siajta séej.

14 Ajta a'yájna siata'aj a'ɨ́jna ucóochejtye'en ɨ siaj jɨn huóoxɨe've'en, ji'nye a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ naa een.

15 Ajta ɨ Cɨríistu' tɨ jɨn tyámua' jamuáaruuj che' a'ɨ́ɨn ú'sejria'aj ɨ ja'mua tzajta', ji'nye a'ɨ́j pu jɨn jamuaatajé ɨ Dios siaj sij séej tyévira' siana'aj pué'eenye'. Siajta tyaatatyójtzi're'en ɨ Dios.

16 Che' ɨ nyúucaria'ra' ɨ Cɨríistu' a'náj tɨna'aj ja'mua tzajta' séjre'ej néijmi'ɨ jɨme' ɨ tɨ jéehua tyí'huɨɨre'. Siata'aj huatóohuɨɨre'en séej jamuán siajta séej, siaj sij jáamua'reej je'ej siaj tyihuó'ixaatye'en néijmi'caa amitéeria'can jɨme'. Siata'aj chuɨicarij jɨme' tyaatatyójtzi're'en ɨ Dios, néijmi'i xu ɨ ju júuricamej jɨn tyu'táchuiicaj.

17 Ajta néijmi'ɨ je'ej siaj tyi'tɨ́j uurej nusu je'ej siaj tyí'xaj, a'yaa xu huárɨnyij néijmi'ɨ jɨme' ɨ nyúucaritze' ɨ tavástara' a'ɨ́jna ɨ Jesús, siajta tyaatatyójtzi're'en ɨ Dios ɨ tyaj jajvástara' a'ɨ́jna jitze ma'can ɨ Cɨríistu'.

Je'ej maj tyityetyúucha'ɨ́ɨj ɨ maj tyá'tzaahuatye' a'ɨ́ɨjma jimi ɨ tyeítyee

18 Mua'aj mu siaj huɨichej, siahua'rá'astijre' ɨ ju'cínastyamua', ji'nye a'yaa pu tyúuxɨe've' maj a'yan huárɨnyij ɨ maj tyá'tzaahuatye' ɨ tavástara' jimi.

19 Siajta mua'aj mu siaj nyejnyeɨ'chej, siata'aj huo'xɨé've'en ɨ ju'ɨrástyamua', caxu je'ej pua'aj tyihuá'jeevej.

20 Siajta mu siaj hua'yojmua' pué'een, siahuá'astyaj ɨ já'muahuasimua', ji'nye a'yaa pu tya'ráanajchi ɨ tavástara'.

21 Siajta mua'aj, mu siaj hua' huásimua' pué'een, caxu hua'jaaxɨejtye'ej ɨ juyójmua', mej mij quee je'ej tyóomuajtyej.

22 Siajta mua'aj mu siaj tyí'ijtyi're', siata'aj néijmi'ɨ jɨn hua'rá'astijre'en a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyajá'mua'ijtye' íiyan ɨ cháanacaj japua, caxu a'áa siana'aj matɨ'ɨjta a'ɨ́ɨmaj já'muasejra, siaj sij tyámua' hua' jimi eenye', sulu a'yaa xu tzáahuatyi'ra'aj jɨn huárɨnyij, a'ɨ́jna jɨme' siaj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ɨj ɨ tavástara'.

23 Néijmi'ɨ je'ej siaj tyi'tɨ́j jɨn rɨcɨj, a'yaa xu huárɨnyij tzáahuatyi'ra'aj jɨme', a'yájna siatɨ'ɨj tyá'huɨɨre' a'ɨ́jcɨ ɨ tavástara', ji'nye caxu a'ɨ́ɨjma huɨɨre' ɨ tyétyacaa.

24 Siajta a'yan tyá'mua'reej tɨ ɨ tavástara' jamuaatá'sij je'ej tɨ tyi'tɨ́j tyajá'muacɨ'tyij a'ɨ́jcɨ siaj jaamué'tɨj. Ji'nye mua'aj xu jahuɨɨre' ɨ Cɨríistu' ɨ tɨ ja'muavástara' pué'een.

25 Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ je'ej pua'aj rɨcɨj, a'yaa pu cha'taj je'ej pua'aj tyá'cɨ'tyij, ji'nye juxa'aj xu'uj een ɨ Dios jimi.

4

1 Siajta mua'aj mu siaj tyihuá'ijtye', siata'aj tyámua' tyihuó'cha'ɨɨn ɨ maj ja'mua jimi tyí'huɨɨre' siajta a'yan tyihuo'tá'an je'ej tɨ tyi'tyéevijtɨj. Xo'támua'reej tɨ ɨ tavástara' tajapuá tɨ já'sejre' ajta mua'ajmaj tyajá'mua'ijtye'.

2 Siata'aj a'náj tɨna'aj jahuoocaj ɨ Dios jimi, tyámua' xu'uj tyitya'tanyéjnye'rij siajta tyé'tyojtzi're'ej ɨ Dios.

3 Siajta a'yan tyá'huoocaj ɨ Dios jimi ityájma jɨme', ta'aj ij ɨ tavástara' taatáhuɨɨre'en tyej tyíj huó'ixaatye'en ɨ nyúucaria'ra' tyajta a'ɨ́jna ɨ tɨ ju' avaaj ɨ Dios jimi, ji'nye a'ɨ́j nu jɨn eetyánami'.

4 Siáahuoocaj ɨ Dios jimi nyéetzij jɨme' nyej nyij amitéeria'can jɨn tyihuó'ixaatye'en, je'ej tɨ nyéetzij tyinaacɨ'ɨj.

5 Tyámua' xu tyityetyúucha'ɨ́ɨj a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj quee tyá'tzaahuatye', a'náj tɨna'aj xu xá'puɨ' rɨjcaj.

6 Siajta a'náj tɨna'aj tyámua' tyí'xajtaj siajta naa huojo'mua'raj, a'yaa pu ajta tyúuxɨe've' siaj tyámua' tyihuá'ixaatye'ej séej siajta séej.

Hua'tyojtye' ɨ tɨ jɨn ja'antyipuá'ritye'ej

7 Ajta a'íjna i ta'ihuáara' Tíquico i tyaj jéehua jaxie've', a'íi pu nyaj jamuán tyámua' naa tyí'huiire' i tavástara' jimi, a'íi pu'ij ajta néijmi'i jamuaaté'eexaatye'sij je'ej ti tyí'nyahuiire'.
8 A'íj nu jin ja'mua jimi jaata'ítyij, ta'aj ij jamuaaté'exaatye'en je'ej ti tyí'tahuiire' ajta je'en ca'nyíjra'aj jamuaata'an.
9 Onésimo pu ajta jamuán jo'mej, i tyaj jéehua jaxie've' a'íjna jime' ti tyámua' naa tyí'muarie', ti ajta ja'mua jitze ajtyáma'can, a'íi mu néijmi'i jamuaaté'eexaatye'sij je'ej ti tyi'tíj tyí'tahuiire' iiye'ej.
10 Ajta a'íjna i Aristarco ti ajta nyaj jamuán eetyánami', a'íi pu ajta já'muatyojtye', jamuán a'íjna i Marcos, i ti nyoosájra' pué'een a'íjci i Bernabé. Xu'ríj mua'aj jamua'reej je'ej siaj huárinyij a'íjci jimi i Marcos, tipua'aj jamojo'vá'muaarej tyámua' xu tyeetyéjeevej.
11 A'íi pu ajta yajá'muatyojtye' i Jesús, i maj a'yan jatamuá'muaj tijin Justo. A'íimaj mu a'íin pué'een i maj Israel jitze maj ajtyáma'can, i maj nyaj jamuán tyí'muarie', tyej tyij huo'té'exaatye'en i tyeítyee je'ej ti tyí'een jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, a'íi mu jéehua tyámua' tyinaatyáhuii.
12 Ajta pu i Epafras yajá'muatyojtye', a'íjna i ti tyí'huiire' i Ciríistu' jimi, ti ajta ja'mua jitze ajtyáma'can, a'náj tina'aj pu jahuoo i Dios jimi ja'mua jime', siaj sij mua'aj tyámua' eenye', siajta a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've' i Dios.
13 Nyáaj nu tyámua' tyá'mua'reej siaj jéehua jitzán juxie've' a'íjci i Epafras, ajta a'íijma jimi i maj Laodicea já'ma'can, ajta a'íijma jime' i maj Hierápolis ja'chej.
14 A'íjna Lucas i ti tyí'hua'tacaa a'íi pu ajta yajá'muatyojtye', ajta a'íjna i Demas.
15 Siahuo'tatyójtye' a'íimaj i ta'ihuáamua' i maj Laodicea jo'cháatimee. Siajta jaatatyójtye'en a'íjci i Ninfa siajta néijmi'caa i maj jusi'rii jo'tij ja'chej a'íjna i Ninfa.
16 Siati'ij mua'aj jo'jíive'en a'íjci i yu'xarij, siata'aj jaata'ítyej a'ájna a Laodicea, mata'aj a'íimaj majta jo'jíjve'en, a'yaa xu siajta mua'aj tyo'jíjve'en a'íjci i yu'xarij Laodicea ti já'ma'can.
17 Siajta a'yan tyaaté'exaatye'en a'íjci i Arquipo tijin: "Tyámua' paj huárinyij a'íjci jime' je'ej maj tyimuaata'íj a'íjna jitze ma'can i tavástara'."
18 Nyáaj Pablo, nyáaj nu tyajamuaata'ítyi'ri' a'íjna i nyaj jo'yú'xaca' nyamuáca' jime'. Xo'támua'reej nyaj eetyánami'. Che' i Dios jéehua jamuaatyáhuiire'en.

Ł yu'xarij tɨ anaquéej jo'yú'xaca' a'ɨ́jna ɨ San Pablo a'ɨ́ɨmaj jimi ɨ maj Tesalónica jo'cháatɨma'caa

Pablo pu hua'tyojtye'

1 Nyáaj ɨ nyáaj Pablo pué'een, a'ɨ́jna ɨ Silvano ajta a'ɨ́jna ɨ Timoteo, a'yaa tu já'muatyojtye' mua'ajmaj mu siaj Tesalónica ja'chej, ɨ siaj siajta tyá'tzaahuatye' ɨ Dios jimi, siajta jimí tyámua' tyí'tyesejre' ɨ tavástara' a'ɨ́jna ɨ Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een. Che' ɨ Dios tyámua' tyajamuáacha'ɨɨn ajta jamuaatyápua'ritye'en ja'mua tzajta'.

Pablo pu jéehua tyé'tyojtzi're' ɨ Dios

2 A'náj tɨna'aj tu tyé'tyojtzi're' ɨ Dios ja'mua jɨme', tyajta jamua'tamuá're'rii tyatɨ'ɨjtá jahuoocaj ɨ Dios jimi.

3 A'náj tɨna'aj tu ja'tamuá're'rii je'ej tɨ jéehua ɨ Dios tyámua' jamuáaruuj a'ɨ́jna jɨme' ɨ siaj jitzán tyá'tzaahuatye', siajta jéehua tyí'muarɨe' a'ɨ́jna jɨme' siaj jaxɨe've' siaj séecan huatyáhuɨɨre'en ɨ Dios jimi, jéehua xu tyé'viicue' a'ɨ́jna jɨme' siaj jacho've' ɨ tavástara' a'ɨ́jna ɨ Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een, a'ɨ́jna jitze ma'can ɨ Dios.

4 Nye'ihuáamua' ɨ nyaj jéehua já'muaxɨe've' ɨ Dios jitze ma'can, tyáamua'reej tɨ ɨ Dios jamua'antyíhuoo.

5 Ji'nye tyatɨ'ɨj jamuáa'ixaa ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios, catu a'yaa tyana'aj tyajamuáa'ixaa, sulu a'yaa tu tyajta huarɨ́j je'ej tɨ tyé'ijta ɨ júuricama'ra' ɨ Dios tyajta a'ɨ́jna jɨme' ɨ tɨ jɨn néijmi'i putyí'uurej, jéehua tu a'ɨ́jna jɨn tyé'tyojtzi're'. Tyámua' xu mua'aj tyá'mua'reej je'ej tyaj huarɨ́j tyej tyij mua'ajmaj tyámua' jamuáa'uurej.

6 Siajta mua'aj, a'yaa xu huarɨ́j je'ej tyaj tyajamuáa'ixaa, siajta a'yájna je'ej tɨ tyé'ijta ɨ tavástara', siajta jáanamuajri' ɨ nyúucarij xuutyámua've'ej a'yájna je'ej tɨ tyajamuaatá' ɨ júuricama'ra' ɨ Dios a'ɨ́jna jɨme' ɨ nyaj jɨn jajpuéjtzij.

7 A'ɨ́j xu tyámua' tyihuo'tá' a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyá'tzaahuatye' ɨ Macedonia maj já'ma'can, siajta ɨ Acaya maj já'ma'can.

8 Capu a'áa na'aj já'namuajre' je'ej siaj mua'aj rɨcɨj, sulu néijmi'que' pu namuajre' je'ej siaj mua'aj rɨcɨj a'ɨ́jna jɨme' ɨ nyúucaria'ra' ɨ tavástara', a'yaa mu tyá'mua'reej siaj mua'aj ja'astej ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios, a'ɨ́j pu jɨn quee che' juxɨe've' tyaj ityáj tyihuá'ixaatye'ej ja'mua jɨme'.

9 A'ɨ́ɨ mu jujɨ́ɨmua'aj jaataxájtaca' je'ej tyaj huarɨ́j tyatɨ'ɨj a'áa ja'rá'aj, ajta je'ej siaj mua'aj metyihuoohuá'xɨj ɨ sáanturij siaj sij a'ɨ́j huatyáhuɨɨre'en ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme' Dios pué'een

10 siajta a'yan tye'ejchó've'ej tɨ ajtáhua'aj ya'uvé'nyej ɨ tavástara' ɨ tɨ yójra' pué'een ɨ Dios, ɨ tɨ ajta jaatájuurityej. A'ɨ́jna ɨ Jesús a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ tɨɨ'rátoosij tɨ'ɨj quee puéjtzij táacɨ'tyij.

2

Pablo pu jaxaj je'ej tɨ tyí'muarɨe' a'ájna a Tesalónica

1 Siajta mua'aj nye'ihuáamua', tyámua' xu tyá'mua'reej tyaj quee huáapua'aj tyana'aj jamojo'vá'muaariaca'.

2 Ajta a'yájna siatɨ'ɨj serɨ́j siajta tyá'mua'reej, anaquéej mu je'ej pua'aj táaruuj a'ɨ́ɨmaj ɨ Filipos maj ja'chej, Dios pu taatáhuɨɨ tyej tyij mua'ajmaj jamuaaté'exaatye'en ɨ nyúucaria'ra', ajta ca'nyíjra'aj taatá' tyej tyij ca'nyíin jɨn huatyényo'se'en.

3 Ji'nye catu hue'tzij jɨn tyajamuáa'ixaa, catu tyajta a'ɨ́jna jɨme' tyej tyij je'ej pua'aj jamuáa'uurej, nusu tyej tyij tyi'tɨ́j jɨn jamuáacuanamuaj.

4 Ajta ityájma, Dios pu ta'antyíhuo ajta taata'íj tyej tyij huó'ixaatye'en ɨ nyúucaria'ra', a'ɨ́j tutyij jɨn tyajá'mua'ixaatye'. Catu a'yan tyá'huoo tyej tyij tyámua' tyihuo'tá'an ɨ tyeítyee, sulu tyej tyij tyámua' tyaatá'an ɨ Dios, ɨ tɨ jamua'reej je'ej tyaj tyí'mua'tzej ɨ tatzájta'.

5 A'yájna siatɨ'ɨj mua'aj serɨ́j tyá'mua'reej tyej quee a'náj nyúucarij jɨn tyajamuáa'ixaa tɨ naa huánamuajrii, catu tyajta a'yan tyá'huoo tyej tyij a'ɨ́jna jɨn tyi'tɨ́j ancuriáan. Dios pu jamua'reej tyaj tzáahuatyi'ra'aj jɨn a'yan rɨcɨj.

6 Catu tyajta jahuoo mej mij séecan naa tojo'sejra, tɨpua'aj mua'ajmaj jimi nusu séecan jimi.

7 Tyij quee ɨ'ríitacaj tyaj a'yan huárɨnyiiche' a'ɨ́jna jɨme' tɨ ɨ Cɨríistu' ta'antyíhuo, ajta ityáj catu a'yan huarɨ́j, sulu tyámua' tu tyajamuáacha'ɨj. A'yájna tɨ'ɨj ɨ hua' náanaj ɨ tɨ'ríij tyámua' tyihuá'cha'ɨj ɨ juyójmua',

8 a'yaa tu jéehua tyaja'muaxɨe've' mua'ajmaj, capu a'yaa na'aj tyita'ránajchaca' tyaj a'ɨ́j jamuaaté'exaatye'en ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios, sulu tyej tyajta huá'cui'nyij ja'mua jitze ma'can. A'yaa tu jéehua tyaja'muaxɨe've'.
9 Ta'ihuáamua', mua'aj xu jamua'reej tyaj jéehua tyu'muárɨej, tyajta jaapuéjtzitariaca'. Jéehua tu tyu'muárɨej túјca tyajta tɨ́ca', tyej tyij quee a'tɨ́j huatamuárɨe'riste'en tyatɨ'ɨj já'mua'ixaatya'ca'aj ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios.
10 Mua'aj xu tyámua' naa tyá'mua'reej, a'yájna tɨ'ɨj ajta ɨ Dios tyá'mua'reej, tyej tyámua' naa tyi'tyítacha'ɨ̈j ja'mua jimi mu siaj tyá'tzaahuatye', catu a'tɨ́j je'ej pua'aj huáruuj, catu tyajta tyi'tɨ́j jɨn ootyá'ɨtzee.
11 A'yaa xu siajta tyá'mua'reej tyaj jéehua ca'nyíjra'aj jamuaatá' tyajta tyámua' tyajamuaetyéeje séej tyajta séej, a'yájna tɨ'ɨj tyihuá'itɨ̈j ɨ hua' táataj ɨ juyójmua'.
12 A'yaa tu tyajta tyajamuaa'íjca siaj sij tyámua' tyityetyúucha'ɨ̈j a'yájna matɨ'ɨj ɨ maj ɨ Dios jimi séejre', ji'nye a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ jamuaatajé, siaj sij a'áa ja'rá'astij jo'tɨj a'ɨ́ɨn tyejé'ijtaj.
13 A'ɨ́j tu jɨn ityáj a'náj tɨna'aj tyé'tyojtzi're' ɨ Dios, ji'nye siatɨ'ɨj mua'aj jáanamuajri' ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios, ɨ tyaj jamuáa'ixaa, a'yaa xu tya'ancuriáa' tɨ'ɨj Dios nyuucaaj, caxu a'yan tya'ancuriáa' tɨ'ɨj ɨ tyétyacaa nyuucaaj. A'yaa pu tyi'ja'yájna tɨ nyúucaria'ra' pué'een ɨ Dios, a'ɨ́ɨ pu tyámua' jamuáaruuj ɨ ja'mua tzajta' mu siaj tyá'tzaahuatye'.
14 Siatɨ'ɨj mua'aj ta'ihuáamua' jaapuéjtzitariaca' ɨ ja'muatyeítyeristyamua' jimi, a'yaa pu cha'tána'aj tyihuó'ruuj a'ɨ́ɨjma ɨ maj Judea jo'cháatɨmee, ɨ maj majta jusɨ'rii u tyeyúuj tzajta' mej mij jaatyáanajche ɨ Dios, ɨ maj majta ɨ Cɨríistu' jitze ajtyáma'can, ji'nye a'ɨ́ɨ mu majta jajpuéjtzica'aj a'ɨ́ɨjma jimi ɨ juxa'aj tyeítyee ɨ maj Judea já'ma'can.
15 A'ɨ́ɨ mu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ maj jaajé'caj ɨ tavástara' tɨ ajta Jesús pué'een, a'yájna matɨ'ɨj majta tyihuo'cuii a'ɨ́ɨjma ɨ maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, a'ɨ́ɨ mu majta taatamuárij ityájma. Camu tyé'tyojtzi're' ɨ Dios, majta mu hua'ajcha'ɨ̈re' néijmi'caa ɨ tyeítyee,
16 ji'nye tyatɨ'ɨjtá tyihuá'ixaatya'muɨ'ɨj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj quee Israel jitze ajtyáma'can, tɨ'ɨj ajta huó'huɨ̈re'en, camu a'ɨ́ɨmaj tatá'caa tyaj a'yan huárɨnyij. A'yaa mu mij tyá'mue'tɨj tɨ ɨ Dios jéehua puéjtzij huo'tá'an. Ajta ta'aj ij huatyáapua'rej a'íjna, Dios pu arí jéehua puéjtzij huo'ta'.

Pablo pu jaxɨe've' tɨ ajtáhua'aj huojo'vá'muaarej ɨ Tesalónica maj ja'chej

17 Ta'ihuáamua', tyatɨ'ɨj ajtacɨ́j ja'mua jimi, catu majamuuhuá'xɨj, tyij tyajta quee já'muasejraca'aj, a'náj tɨna'aj tu mua'ajmaj jitze tyí'mua'ajcaa, tyajta a'yan jéehua tyá'xɨe'va'ca'aj tyaj jamojo'tyéesej.
18 A'yaa tu tyu'tatyésej tyaj a'áa ja'tanyéj, nyajta nyáaj Pablo mue'tɨ́j nu a'yan tyá'xɨe'va'ca'aj nyaj a'áa ja'tanyéj, ajta ɨ tyiyáaru' pu tyi'tyánaamuaaj.
19 Ji'nye, ¿a'tanyíj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tyaj jɨn tyi'ijchó've', ɨ tyaj jɨn tatyamua've', ajta ɨ tyaj jɨn á'tatzaahuatye'en a'ájna xɨcáara' jitze tɨ'ɨj uvé'nyej ɨ tavástara' tɨ ajta Jesús pué'een? Tɨpua'aj sequée mua'aj a'ɨ́ɨn pué'eenye', capu máaj a'tɨ́j a'ɨ́ɨn pue'éenye'ej ta'mej.
20 A'yaa pu tyi'ja'yájna, mua'aj xu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tyaj jɨn á'tatzaahuatye' siajta ɨ tyaj jɨn tatyamua've'.

3

1 Aj tutyij tyatɨ'ɨj quee che' je'ej huarɨ́j, a'yaa tu tyaaxá'puɨ'ɨntarej tyaj tajɨ́ɨmua'aj a'áa jo'tyá'ɨtzeere'en a'ájna a Atenas
2 tyajta je'en a'ɨ́j huata'ítyaca' ɨ ta'ihuáara' Timoteo ɨ tɨ tajamuán tyí'muarɨe' ɨ Dios jimi, tyej tyij huo'té'exaatye'en ɨ nyúucaria'ra' ɨ Cɨríistu', a'yaa tu een jɨme' jaata'ítyaca' ja'mua jimi tɨ'ɨj ca'nyíjra'aj jamuaata'an a'ɨ́jna jitze ɨ siaj jitzán tyá'tzaahuatye',
3 ajta tɨ'ɨj quee huatóoxaahuataj a'ɨ́jna jɨme' ɨ sij jɨn jajpuéetzij. Ji'nye mua'aj xu a'yan tyá'mua'reej tɨ a'yan tyúuxɨe've' siaj a'yan tyaapuéjtzitarej.
4 Ajta, tyatɨ'ɨj tyooj a'áa jo'tyá'caj ja'mua jamuán, a'yaa tu tyajamuáa'ixaa tyaj a'yan tya'ajpuéetzij ta'me'nyíiche', a'yaa pu'ij tyu'rɨ́j, siatɨ'ɨj serɨ́j tyá'mua'reej.
5 A'ɨ́j nu jɨn, nyatɨ'ɨj quee che' pu jáaruuj nyaj a'áa ja'tanyéj, a'yaa nu tyu'ta'ɨ́jtaca' mej mij tyajamuaata'íhuo' nyej nyij jáamua'reej je'ej tɨ tyajá'muahuɨ̈ria'ca'aj a'ɨ́jna jɨme' ɨ siaj jitzán tyá'tzaahuatye', ji'nye a'yaa nu tyí'tzɨ̈nya'ca'aj tɨ ɨ tyiyáaru' tyi'tɨ́j jɨn jamuaatamuárɨe'riste'en siaj sij quee che' tyá'tzaahuatye'ej ajta tɨ'ɨj quee che' tyi'tɨ́j huɨ̈ria'aj já'ra'nyij ɨ tyaj jɨn tyu'muárɨej ja'mua jimi.
6 Ajta ɨ Timoteo pu'rɨ́j yará'aj a'áa tɨ ja'rájraa ja'mua jimi, a'yaa pu tyitaaté'exaaj siaj tyámua' een a'ɨ́jna ɨ siaj jitzán tyá'tzaahuatye' ajta je'ej siaj tyihuá'xɨe've' ɨ séecan. A'yaa pu tyitaaté'exaaj siaj jéehua ta'tamuá're'rii, siajta jéehua jaxɨe've' siaj taaséj, a'yájna tyatɨ'ɨj tyajta ityáj tyá'xɨe've' tyaj jamuaaséj.

7 A'íj tu jɨn, ta'ihuáamua', tyij ajta jéehua tyí'tatyesi'huaritye' tyajta taxaamuɨjritye', jéehua tu huátatyamua'vej tyatɨ'ɨj jáamua'reeri' siaj siooj tyámua' naa tyá'tzaahuatye'.
8 Tyatɨ'ɨj a'yan tyáamua'reeri' siaj siooj tyá'tzaahuatye' ɨ tavástara' jimi, jéehua pu ca'nyíjra'aj taatá' ɨ tatzájta'.
9 ¿Ji'nye tyíɨ'rij tyej tyij jéehua tyaatatyójtzi're'en ɨ Dios a'íjna jɨme' ɨ tyaj jɨn tatyamua've' jimi, mua'ajmaj jɨme'?
10 Túјca tyajta tíca' a'yaa tu tyá'huaviij ɨ Dios tɨ taatá'an tyej tyij tyajtáhua'aj jamuaaséj, tyajta jamuaatáhuiɨre'en tyaj janéijmi're'en ɨ tɨ jamuá'ɨtziitye' ɨ siaj jɨn tyá'tzaahuatye'.
11 A'yaa tu jéehua tyá'xɨe've' tɨ ɨ Dios ɨ tyaj jajvástara', ajta a'íjna ɨ tavástara' ɨ Jesús, maj a'íɨn taatáhuiɨre'en tyej tyij a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi.
12 Che' ajta ɨ tavástara' jamuáave'sij siaj sij jéehua huóoxɨe've'en séej siajta séej, siajta huo'xɨé've'en néijmi'caa ɨ tyeítyee, a'yájna tyatɨ'ɨj ityáj tyaja'muaxɨe've'.
13 Tɨ ajta tyámua' jamuáa'uurej ɨ já'muatzajta', siaj sij quee tyi'tíj jɨn á'ɨtzeeria'aj ɨ Dios jimi ɨ tyaj jajvástara' a'ájna tɨ'ɨj uvé'nyej ɨ tavástara' ɨ Jesús, jamuán ɨ maj tyí'huiɨre' u tajapuá. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

4

Ɨ júuricamej tɨ ja'ráanajchi ɨ Dios

1 Ajta ijíij ta'ihuáamua', a'yaa tu tyaja'muahuaviij tyajta a'yan tyajá'mua'ijcatye' a'íjna jitze ma'can ɨ tavástara' Jesús, siaj a'náj tɨna'aj tyámua' eenye' siajta tyámua' tyityetyúucha'ɨɨj a'yájna siatɨ'ɨj tyaarɨ'rej ityájma jimi, siaj sij tyaatatyójtzi're'en ɨ Dios, a'yájna siatɨ'ɨj seríj rɨcɨj.
2 Mua'aj xu'ríj jamua'reej je'ej tyaj tyajamuáa'ixaa jitzán ma'can ɨ tɨ jɨn tyi'tyéjvee ɨ tavástara' Jesús.
3 A'yaa pu ɨ Dios tyá'xɨe've' siaj tyámua' eenye', tɨquee a'tíj juxana'cɨria'aj
4 a'yaa pu tyúuxɨe've' tɨ síɨj ajta síɨj tyámua' tyéecha'ɨɨn ɨ jutyévij, tɨ'ij tzáahuatyi'ra'aj jɨn séjre'ej,
5 tɨquee a'yan rɨjcaj je'ej tɨ jusíɨj tyá'xɨe've' tyi'tíj jɨme' tɨ quee xá'puɨ', a'yájna matɨ'ɨj rɨcɨj ɨ tyeítyee ɨ maj quee jamua'tyej ɨ Dios.
6 Che' quee a'tíj tyi'tíj jɨn a'yan rɨjcaj, ajta quee juxana'cɨria'aj jamuán íɨra'ra'an ɨ juxa'aj tyévij, ji'nye tavástara' pu jéehua puéjtzij jaatá'sij a'tíj tɨ a'yan rɨcɨj, a'yaa tu tyeríj tyeemí' tyajamuáa'ixaa.
7 Ji'nye capu ɨ Dios a'íjna taatajé tyej tyij je'ej pua'aj éenye'que' séjre'ej, sulu tyej tyij jɨ'ré'nye'ej séjre'ej ɨ tatzájta'.
8 A'yaa pu'ij, a'íjna ɨ tɨquee tyá'tzaahuatye' je'ej tyaj tyajá'mua'ixaatye', capu a'íj ma'úuhua'xɨj ɨ huá'nyuucaa ɨ tyétyacaa, sulu a'íj pu quee á'tzaahuatye' ɨ Dios ɨ tɨ ju júuricamej jamuaatá' tɨ'ij ja'mua tzajta' séjre'ej.
9 Ajta a'íjna jɨme' ɨ siaj jɨn huóoxɨe've'en ɨ siaj ju'ihuáamua', capu juxɨe've' tyaj a'íjna jɨn tyajá'muayu'se'ej, ji'nye Dios pu arí jamuaamua'tyej je'ej siaj tyityahuóoxɨe've'en séej jamuán siajta séej.
10 A'yaa xu mua'aj rɨcɨj a'íjna jɨme' siaj hua'xɨe've' ɨ ju'ihuáamua' ɨ maj a'áa jo'cháatɨmee néijmi'que' a'áa tɨ huaca'aj a Macedonia. Tyajta ityáj, a'yaa tu tyaja'muahuaviij ta'ihuáamua' siaj jéetze' huóoxɨe've'en.
11 Siata'aj juxáahuaj naa tyí'tyechajcaj setyi'muárɨe'ej ɨ jumuáca' jɨme' je'ej tɨ tyi'tíj tyaací'ɨj séej ajta séej, a'yájna tyatɨ'ɨj tyeríj tyajamuaa'íjca,
12 mej mij ɨ maj quee tyá'tzaahuatye' jamuaatyátzaahuatye'en, ajta tɨ'ij quee tyi'tíj jamuá'ɨtziitye'ej.

Tɨ'ɨj uvé'nyej ɨ tavástara'

13 Ta'ihuáamua', catu jaxɨe've' siaj quee jamua'réerej je'ej tɨ tye'mej a'íɨmaj jimi ɨ maj meríj huácuij, siata'aj quee juxaamuɨjritya'aj matɨ'ɨj ɨ séecan, ɨ maj quee jacho've' ɨ tavástara'.
14 A'yájna tyatɨ'ɨj tyá'tzaahuatye' tɨ ɨ Jesús huamuí' ajta je'en huatájuuriaca', a'yaa tutyij tyajta tyá'tzaahuatye', tɨ ɨ Dios huo'tájuuritye'ej ɨ Jesús jamuán a'íɨjma ɨ maj huácuij jimi metya'tzáahuatye'ej.
15 A'íj tu jɨn a'yan tyajá'mua'ixaatye' ɨ tavástara' jitze ma'can tɨjɨn, ityáj ɨ tyaj júurij a'yan huatyá'ɨtzeere'ej íiyan ɨ cháanacaj japua, catu anáatya'aj tá'ju'un a'íɨjma jimi ɨ maj meríj huácuij.
16 Ji'nye nyúucarij pu huatánamuajre tɨ'ij tyu'ta'íjtaj, a'yaa pu ajta tyu'tánamuajrej tɨ'ɨj a'tíj tɨ ca'nyíin tyu'tácɨ'sitye'en a'ájna jo'tɨj ɨ Dios já'sejre', aj pu'ij ɨ tavástara' aje'cányesij a jútye'. Majta ɨ maj huácuij metya'tzáahuatye'ej ɨ Cɨríistu' jimi, a'íɨ mu anaquéej huatájuuritaj,

17 tyajta je'en ityáj, ɨ tyaj júurij a'yan séejre' ɨ cháanacaj japua, a'ɨ́i pu ajta tá'vi'tɨn ɨ jéetɨrij tzajta' hua' jamuán ɨ maj moochán huatájuuriaca', tyej tyij ja'antyinájchej ɨ tavástara' ɨ jéetɨrij tzajta', a'yaa tutyij jusén jɨn tyeje'séeria'aj tá'ju'un ɨ tavástara' jamuán.
18 A'ɨ́j xu jɨn, siata'aj ca'nyíjra'aj huatóoa'an a'ɨ́jna jɨme' ɨ nyúucarij ɨ nyaj jamuáa'ixaa.

5

1 Ajta a'ɨ́jna jɨme' a'tzáaj tɨ uvé'nyesij ɨ tavástara' nusu a'náj tɨ huataséjre'sij, ta'ihuáamua', capu juxɨe've' tyaj a'ɨ́jna jɨn tyajá'muayu'se'ej.
2 Tyámua' xu mua'aj naa tyá'mua'reej tɨ a'ájna xɨcáara' tɨ jitzán uvé'nyesij ɨ tavástara', a'áa pu a'yan tye'mej siatɨ'ɨj pua'aj quee jacho've', a'yaa pu tyu'taséjre'sij tɨ'ɨj náhua'rij tɨ utyárutyij tíca' jo'siaj ja'chej.
3 Matɨ'ɨj ɨ tyeítyee a'yan tyí'xajtaj tɨjɨn: “Capu che' tyi'tɨ́j je'ej rɨcɨj, pu'ríj tyu'puá'riajraa”, aj pu'ij a'ájna atyojo'ré'nyesij ɨ xɨcáara' maj jitzán antyipua'rij, a'yájna tɨ'ɨj íitaj tɨ ootacuí'nyej, capu huatáɨ'riitarij maj huatóo'uunaj.
4 Siajta mua'aj, ta'ihuáamua', caxu tíca'riste' séejre', a'ɨ́j pu jɨn quee a'yan tye'mej ja'mua jimi tɨ'ɨj náhua'rij tɨ utyájrutyej jo'siaj ja'chej, a'ájna xɨcáara' jitze tɨ'ɨj tavástara' uvé'nyej.
5 Néijmi'i xu mua'aj a'ɨ́ɨjma jimi ajtyáma'can ɨ maj a'áa já'sejre' jo'tɨj jó'nyeeri'ij ɨ Dios jimi. Catu hua' jitze ajtyáma'can ɨ maj tíca'riste' jó'jujhua'an, nusu jo'tɨj quee jó'nyeeri'ij,
6 a'ɨ́j tu jɨn quee a'yan rɨnyij matɨ'ɨj ɨ séecan ɨ maj a'yan séejre' matɨ'ɨj ɨ maj cu'tzuj, sulu tyiche' atanyéjnye'rij tyajta tyámua' metyityoomuámua're'ej.
7 A'ɨ́ɨmaj ɨ maj cu'tzuj, a'yaa mu tíca' tyí'tyacu'cuj, majta ɨ maj juta'rujve', a'ɨ́i mu majta tíca' juta'rujve',
8 tyajta ityáj, nyéeri'iste' tyaj cɨɨnyej, a'yaa pu tyúuxɨe've' tyaj a'náj tɨna'aj tyámua' eenye'. Tyiche' huátacha'ɨɨn, a'ɨ́jna jɨme' ɨ tyaj jɨn tyá'tzaahuatye' ɨ tavástara' jimi tyajta huátaxɨe've'en, tyiche' tyajta a'ɨ́jna jɨn avátanaj ɨ tyaj jɨn jacho've' tɨ ɨ Dios tɨi'rátoonyij.
9 Ji'nye capu ɨ Dios a'ɨ́jna jɨn ta'antyíhuo tyej tyij jajpuéetzij tá'ra'nyij, sulu tɨ'ij táahuɨɨre'en a'ɨ́jna jitze ma'can ɨ tavástara' Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een.
10 A'ɨ́i pu tajitzé ma'can huamuɨ́', tyej tyij júurij tá'ra'nyij jamuán ɨ tavástara', tɨpua'aj ɨ tyaj júurij, na'ríij ɨ maj meríj huácuij, néijmi'i tu jimí huatyá'ɨtzeere'ej jusén jɨme'.
11 A'ɨ́j xu jɨn ca'nyíjra'aj huatóoa'an séej siajta séej, a'yájna siatɨ'ɨj seríj rɨcɨj.

Je'ej maj tyityetyúucha'ɨj ɨ maj tyá'tzaahuatye'

12 Ta'ihuáamua', a'yaa tu tyaja'muahuaviij siaj tyámua' tyihuá'ajcha'ɨj a'ɨ́ɨjma ɨ maj ja'mua jimi tyí'muarɨe', ɨ maj majta a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej maj tyajamuaamuá'tyej je'ej tɨ tyá'xɨe've' ɨ tavástara'.
13 A'yaa pu tyúuxɨe've' siaj jéehua huo'xɨé've'en, a'ɨ́jna jɨme' ɨ maj tyí'muarɨe' ja'mua jimi. Tyámua' xu huojo'mua'raj séej siajta séej.
14 A'yaa tu tyajta tyajá'mua'ijcatye', ta'ihuáamua', siaj tyámua' huó'uurej a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee xá'puɨ' rɨcɨj, siajta ca'nyíjra'aj huo'tá'an a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee juca'nyej ɨ juxɨéjnyu'caa tzajta', siajta huo'táhuɨɨre'en a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee tyámua' rɨcɨj, siajta néijmi'caa á'cu'vaj.
15 Tyámua' xu'uj mua'aj tɨ'ij quee a'tɨ́j je'ej pua'aj ja'uurej ɨ juxa'aj tyévij. Sulu siata'aj a'náj tɨna'aj tyámua' eenye', a'yájna siatɨ'ɨj jujɨɨmua'aj tyityetyúucha'ɨj siajta a'yan cha'taj siana'aj tyityetyúucha'ɨɨj néijmi'caa jimi ɨ maj a'yan séejre' ɨ cháanacaj japua.
16 A'náj tɨna'aj xu jutyamua've'ej.
17 Siajta a'náj tɨna'aj jahuoocaj ɨ Dios jimi.
18 Néijmi'i xu jɨn tyé'tyojtzi're'ej ɨ Dios, ji'nye a'yaa pu tyá'xɨe've' ja'mua jɨme' ɨ siaj tyá'tzaahuatye' ɨ Cɨríistu' jimi ɨ tɨ ajta Jesús pué'een.
19 Caxu já'je'cataj ɨ júuricama'ra' ɨ Dios.
20 Caxu jaxaahuataj a'ɨ́jna ɨ siaj Dios jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en.
21 Siata'aj anaquéej tyámua' tyáamua'reej tyi'tɨ́j tɨ xá'puɨ' nusu ɨ tɨquee siajta je'en a'ɨ́j huatyátzaahuatye'en ɨ tɨ xá'puɨ'.
22 Xa'ajtácɨɨnyij a'ɨ́jna jitze ɨ tɨ je'ej pua'aj een.
23 Che' a'ɨ́i cha'tána'aj ɨ Dios, a'ɨ́jna ɨ tɨ jamuaatyápua'rityej, che' a'ɨ́ɨn tyámua' jamuáa'uurej, siaj sij quee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeeria'aj ɨ ja'muaxɨéjnyu'caa tzajta', nusu ja'muamua'tziira'aj jitze, na'ríij ɨ ja'muatyévij jitze, a'ájna xɨcáara' jitze tɨ'ɨj uvé'nyesij ɨ tavástara', a'ɨ́jna ɨ Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een.
24 A'ɨ́jna ɨ tɨ a'ɨ́jna jɨn jamuaatajé, capu tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeere', a'ɨ́i pu ajta néijmi'i jɨn aróo'astej.

Hua'tyojtye' ɨ tɨ jɨn ja'antyipuá'ritye'ej

25 Ta'ihuáamua', siata'aj siajta ityájma jɨme' jahuoocaj ɨ Dios jimi.
26 Siahuo'tatyójtye' néijmi'caa ɨ ta'ihuáamua'.
27 A'yaa nu tyajá'mua'ijcatye' ɨ tavástara' jitze ma'can, siaj jo'jíjve'en a'íjna ɨ yu'xarij
néijmi'caa jimi ɨ ta'ihuáamua'.
28 Che' ɨ tavástara' Jesús ɨ tɨ ajta Ciríistu' pué'een, che' a'ɨ́ɨn tyámua' tyajamuáacha'ɨɨn.

Ɨ yu'xarij tɨ hua'puaj a'ɨ́ɨn tɨ jo'yú'xaca' ɨ San Pablo a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj Tesalónica já'chajca'aj

Pablo pu hua'tyojtye'

1 Nyáaj Pablo, jamuán ɨ Silvano, ajta a'ɨ́jna ɨ Timoteo a'yaa tu já'muatyojtye' mua'ajmaj mu siaj tyá'tzaahuatye' Tesalónica siaj ja'chej, siajta jusɨ'rii ɨ Dios jimi, siajta jimí ɨ tavástara' Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een.

2 Che' ɨ Dios ɨ tyaj jajvástara', ajta ɨ tavástara' Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een, miche' jamuáacha'ɨɨn, majta jamuaatyápua'ritye'en tyámua' naa ja'mua tzajta'.

Pablo pu tyé'tyojtzi're' ɨ Dios ajta jimi jahuoo

3 Nye'ihuáamua', a'náj tɨna'aj tu tyé'tyojtzi're' ɨ Dios ja'mua jɨme', a'yájna tɨ'ɨj tye'tyévijtye' tyaj a'yan huárɨnyij, ji'nye mua'aj xu'ríj jéetze' tyá'tzaahuatye' siajta seríj jéetze' juxɨe've' séej jamuán siajta séej.

4 A'ɨ́j tu jɨn ityáj tyámua' tyaja'muaxaj ɨ séecan jimi ɨ maj jusɨ'rii ɨ Dios jimi, a'ɨ́jna jɨme' ɨ siaj jéehua tyé'viicue' siajta tyá'tzaahuatye', tyij majta je'ej pua'aj já'mua'uurej nusu siajta jajpuéjtzij.

5 A'yaa pu'ij tyé'miteere' tɨ ɨ Dios a'yan tyaaxá'puɨ'ɨntarej siaj sij a'áa jo'tyájrutyej jo'tɨj a'ɨ́ɨn tyejé'ijtaj, a'ɨ́jna jɨme' ɨ siaj jɨn jajpuéjtzij.

6 A'yaa pu tyí'xa'puɨ' tɨ ɨ Dios puéjtzij huo'tá'an a'ɨ́ɨjma ɨ maj je'ej pua'aj já'mua'uurej ɨ siaj jɨn jajpuéjtzij,

7 ajta mua'aj mu siaj jajpuéjtzij, Dios pu jamuaatá'sij siaj huóoso'pe'en a'yájna tɨ'ɨj ajta ityájma. A'yaa pu tye'mej a'ájna xɨcáara' jitze tɨ'ɨj huataséjre'en u jútye' ɨ tavástara' Jesús, a'ɨ́ɨjma jamuán ɨ maj tajapuá tyí'huɨ́ɨre' ɨ maj va'cán jɨn tyityatatyíj, a'yaa pu atyeje'caama'aj ta'mej a jútye' ɨ tɨéj tzajta'.

8 A'ɨ́j pu jɨn yava'cányesij ta'aj ij puéjtzij huo'tá'an a'ɨ́ɨmaj ɨ maj quee jamua'tyej ɨ Dios, majta quee já'astijre' ɨ nyúucaria'ra' ɨ tavástara' Jesús.

9 A'ɨ́ɨ mu mij jusén jɨn jajpuéetzij muá'ju'un, majta a' ɨmuáj huojóohua'xɨj jo'tɨj quee já'sejre' ɨ tavástara' tɨ jɨn naa een ajta ɨ tɨ néijmi'i jɨn putyí'uurej,

10 A'ájna xɨcáara' jitze tɨ'ɨj uvé'nyej ɨ tavástara' mej mij a'ɨ́ɨmaj jaatyátzaahuatye'en ɨ tyeɨ́tyeristyamua'me'en, majta néijmi'i ɨ maj jimi tyá'tzaahuatye', a'yaa pu ajta mua'ajmaj tyajá'muacɨ'tyij siaj jaaséej ji'nye setya'antzaahuaj je'ej tyaj tyajamuáa'ixaa.

11 A'ɨ́j tu jɨn a'náj tɨna'aj jahuaviij ɨ Dios ja'mua jɨme', a'yaa tu tyá'huaviij tɨ jamuaata'an ɨ tɨ jɨn jamua'antyíhuoo, ajta a'yan huárɨnyij je'ej siaj mua'aj tyá'xɨe've' a'ɨ́jna jɨme' ɨ tɨ jɨn néijmi'i putyí'uurej, ajta néijmi'i jɨme' ɨ siaj jɨn tyámua' tyu'muárɨej a'ɨ́jna jɨme' ɨ siaj tyá'tzaahuatye'.

12 A'yaa pu'ij, a'ɨ́jna ɨ tɨ jɨn ántyapuaj a'ɨ́jna ɨ tavástara' Jesús mua'aj xu jaatyátzaahuatye'sij, ajta a'ɨ́ɨn tyámua' já'mua'uuren jitzán ma'can ɨ Dios ajta a'ɨ́jna jitze ma'can ɨ tavástara' Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een.

2

Ɨ tyaj jɨn jamua'reeren tɨ'ɨj uvé'nyesij ɨ tavástara'

1 Ajta ijíij, ta'ihuáamua', a'náj tɨ uvé'nyesij ɨ tavástara' Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een ajta tɨ'ɨj a'ɨ́ɨn tájsɨ́ɨre'sij jujimí, a'yaa tu jéehua tyaja'muahuaviij

2 siaj quee seequéj tyí'mua'ajcaj, caxu siajta tyi'tá'care'en tɨ a'tɨ́j já'muamuaritye'ej a'yan tyi'xáataj yee a'yaa pu tyinaaté'exaaj ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, tɨ arí atyojo'ré'nyesij a'ájna ɨ xɨcáara' tɨ jitzán uvé'nyesij ɨ tavástara', nusu a'yan tyajá'mua'ixaatye'ej yee a'yaa mu tyináa'ixaaj, na'ríij yee yu'xarij nu ja'ráapij ɨ Pablo tɨ jo'yú'xaca' tɨ jitzán á'yu'si'ij tɨ arí atyojo'ré'nyej a'ájna xɨcáara' tɨ jitzán uvé'nyesij ɨ tavástara'.

3 Caxu tyi'tɨ́j jɨn tyi'tá'care'en mej mij jamuáacuanamuaj. Ji'nye tɨ'ɨj quee xu a'ájna atyojo'ré'nyej, a'yaa pu tyúuxɨe've' tɨ anaquéej huataséjre'en ɨ tɨ jájcha'ɨ́ɨre' ɨ Dios, ajta a'ájna tɨ'ɨj ajta huataséjre'sij a'ɨ́jna ɨ tɨquee tyi'tɨ́j já'astijre', a'ɨ́jna ɨ tɨ hua' jitze ajtyáma'can a'ɨ́ɨmaj ɨ Dios tɨ hua'antyipua'ritye'sij.

4 A'íi pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ hua'ajcha'ɨ́ɨre' a'ɨ́ɨjma ɨ maj ɨ Dios jimi séejre', a'ɨ́ɨ pu ajta a'yan tyúuxaj tɨ jéetze' juxɨe've', ajta ujo'tyárutyij u tyeyúuj tzajta' jo'maj yá'na'michej ɨ Dios, aj pu'ij a'yan tyu'tóosejrataj tɨ a'ɨ́ɨ a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Dios.

5 ¿Nyi sequée che' jamua'reej nyaj a'yan tyajamuáa'ixaa nyatɨ'ɨj a'áa jo'tyávaaca'aj ja'mua jamuán?

6 Siajta ijíij jamua'reej tyi'tíj tɨ puírɨcɨj ɨ tɨquee tyi'tá'caa, ta'aj ij quee huataséjre'en a'íjna ɨ a'tíj, 'asta na'aj quee atyojo'ré'nyej a'náj tɨ a'yan tyaaxá'puɨ'ɨntarej.
7 Ji'nye a'íjna ɨ tɨ avíitzij jɨn je'ej pua'aj rɨcɨj pu'ríj huatyóochej, a'íɨ pu'quij á'ɨtzeere' maj jatyítyej a'íjna ɨ tɨ ijíij quee tyi'tá'caa.
8 Aj pu'ij huataséjre'sij a'íjna ɨ tɨquee tyi'tíj já'astijre', ajta ɨ tavástara' Jesús pu ja'pua'ritye'en ɨ junyúucaa jɨme' a'ájna tɨ'ɨj uvé'nyej.
9 Ajta a'íjna ɨ tɨquee tyi'tíj já'astijre', a'íɨ pu jahuɨ́ɨria'aj ta'mej ɨ tyiyáaru', jéehua pu tyi'tíj jɨn a'yan rɨnyij mej mij tyámua' tyo'taséj ɨ tyeítyee, a'íj pu jɨn jéehua huá'cuanamuan.
10 A'yaa pu néijmi'i jɨn tyihuá'cuanamuan a'íɨjma ɨ tyeítyee, ji'nye camu jaataxɨé'vej maj tyá'antzaahuatye'en majta jaaxɨé've'en ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme' mej mij a'íjna jɨn jaatáa'sej ɨ tɨ huó'huɨ́ɨre'en.
11 A'íj pu jɨn Dios tyi'tá'caa tɨ ɨ tɨ je'ej pua'aj een huo'cuanamuaj, majta a'íj ántzaahuatye'en ɨ tɨ hue'tzij pué'een,
12 tɨ'ɨj ɨ Dios puéjtzij huo'tá'an a'íɨjma ɨ maj quee ja'antzaahuaj ɨ tɨ a'yan tyi'ja'yájna, sulu maj a'íjna jɨn jutyamua've'ej ɨ tɨ je'ej pua'aj een.

Dios pu hua'antyíhuoj a'íɨjma ɨ maj tyá'tzaahuatye' tɨ'ɨj huɨ'rátoonyij

13 Tyajta ityáj a'yaa tu a'náj tɨna'aj tyé'tyojtzi're' ɨ Dios ja'mua jɨme', ta'ihuáamua' jéehua tu já'muaxɨe've' ɨ tavástara' jimi, ji'nye Dios pu jamua'antyíhuoo siaj sij mua'aj a'íɨn pué'eenye' ɨ tɨ anaquéej huó'huɨ́ɨre'en, a'íjna jɨme' tɨ a'íɨn tyámua' jamuáaruuj ɨ ju júuricamej jɨme' siatɨ'ɨj ja'antzaahuaj ɨ tɨ a'yan tyi'ja'yájna ɨ Dios jimi.
14 A'yaa pu een jɨme' ɨ Dios jamuaatajé a'íjna jitze ma'can ɨ nyúucarɨj tyaj jamuáa'ixaa ɨ Ciríistu' jitze ma'can, tɨ'ij a'yan tyajamuáacɨ'tyij siaj a'áa ja'séeria'aj xá'ra'nyij jamuán ɨ tavástara' Jesús ɨ tɨ ajta Ciríistu' pué'een.
15 A'íj xu jɨn ta'ihuáamua' tyámua' eenye' ɨ jutzájta', siajta quee yó'hua'nan je'ej tyaj tyajamuaamuá'tyej nusu ɨ tyaj jamuáa'ixaa ɨ yu'xarij jitze.
16 Che' a'íɨn cha'tána'aj ɨ Ciríistu' ajta ɨ Dios ɨ maj taaxɨé'vej majta tyámua' tyitaatyéeje, tyej tyij jimi tyi'ijchó've'ej,
17 miche' a'íɨn jamuaatá'ca'nyisti' ɨ ja'muaxɨéjnyu'caa tzajta', majta tyámua' ja-muáa'uurej siaj sij a'náj tɨna'aj tyámua' rɨjcaj siajta a'íj xajtaj ɨ tɨ xá'puɨ'.

3

Che' ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios tyámua' éenye'que' séjre'ej

1 Uve'tyáatɨcan jɨme', ta'ihuáamua', siata'aj tajíme' jahuoocaj, tyata'aj tyij ɨ nyúucaria'ra' ɨ tavástara' jiye'tzín huo'té'exaatye'en néijmi'caa ɨ maj a'yan huacháatɨmee, a'yájna tɨ'ɨj tyú'namuajrej ja'mua jimi.
2 Siata'aj siajta jahuoocaj ta'aj ɨ tavástara' taatyáhuɨ́ɨre'en a'íɨjma jimi ɨ tyétyacaa ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj ɨ maj majta je'ej pua'aj tyí'tyetyeɨtyee, ji'nye camu néijmi'i tyá'tzaahuatye'.
3 Ajta ɨ tavástara' ɨ tɨquee tyi'tíj jɨn á'ɨtzeere', a'íɨ pu'ij tyámua' já'mua'uuren ajta ja'muacha'íɨj ja'mej, tɨ'ij quee tyi'tíj je'ej já'mua'uurej.
4 Tyajta ityáj a'íj tu jitze tyí'ca'nyej ɨ tavástara' siaj mua'aj tyámua' rɨcɨj, siajta a'yan siooj éenye'ej xá'ju'un tya'tɨ'ɨj tyajamuaata'íj.
5 Che' ɨ tavástara' jamuaatáhuɨ́ɨre'en siaj sij huóoxɨe've'en séej siajta séej, a'yájna tɨ'ɨj ɨ Dios tyaja'muaxɨe've', siata'aj siajta tyo'táviicue' tɨpua'aj siaj puéjtzij a'yájna tɨ'ɨj ajta ɨ Ciríistu' tyo'táviicue'rɨ'.

Je'ej tɨ tyúuxɨe've' siaj sij tyu'muárɨe'en

6 Ta'ihuáamua', a'yaa tu tyajá'mua'ijtye' nyúucaritze' ɨ tavástara' Jesús tɨ ajta Ciríistu' pué'een, siaj ajtácɨ́ɨnyej a'íjna jimi ɨ ta'ihuára' tɨ je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ɨj, ajta quee a'yan rɨcɨj je'ej tyaj mua'ajmaj tyajamuáa'ixaa.
7 Ji'nye mua'aj xu serɨj jamua'reej je'ej siaj ye'ej huárɨnyij, siaj sij a'yan huárɨnyij tyatɨ'ɨj ityáj, catu ityáj tyi'tíj jɨn je'ej pua'aj huarɨj ja'mua jimi,
8 catu tyajta huáapua'aj tyú'cuaa séej jimi. Sulu a'yaa tu a'náj tɨna'aj tyu'muárɨej túјca tyajta tíca', tyej tyij quee tyi'tíj jɨn jamuaatamuárɨe'ristе'en.
9 Ma' ajta a'yaa pu tye'tyevíitya'caj tyaj mua'ajmaj jamuaatáhuaviij siaj sij taatáhuɨ́ɨre'en, catu a'yan huarɨj sulu a'yaa tu tyu'muárɨej tyej tyij jamuáamua'tyej je'ej siaj ye'ej huárɨnyij.
10 Tyatɨ'ɨj ja'mua jamuán ajo'tya'ca'aj, a'yaa tu tyajamuaata'íj tɨjɨn: A'íjna ɨ tɨquee tyí'muarɨe'muɨ', che' quee ajta tyú'cua'nyij.

11 Ajta ijíij a'yaa tu tyáamua'reeri' maj séecan je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj, majta quee
tyi'tíj jɨn tyí'muarɨe' sulu múucɨɨnyive' mej mij tyú'ɨtziitaj.
12 A'íijma jɨme' a'yaa tu tyajá'mua'ijcatye' a'íjna jitze ma'can ɨ tavástara' Jesús
tɨ ajta Cɨríistu' pué'een, maj tyu'muárɨe'en mej mij a'íjna jɨn jaamué'tɨn ɨ maj jɨn
huatyóohuɨɨre'en.
13 Siajta mua'aj ta'ihuáamua', caxu jacua'nyijra'aj ɨ siaj jɨn xá'puɨ' rɨcɨj.
14 Tɨpua'aj a'tíj quee já'astyaj je'ej tyaj tyajá'mua'ixaatye' a'íjna jitze ɨ yu'xarij, siata'aj
jáamua'tyij a'tíj tɨ pué'een, siajta je'en ajtácɨɨnyej a'íjcɨ jimi ta'aj ij huatóotyevi'ra'astaj.
15 Caxu siajta jájcha'ɨɨria'aj, sulu tyámua' xu tyeetyéjeevej, ji'nye já'mua'ihuaara' pu
pué'een.

Hua'tyojtye' ɨ tɨ jɨn ja'antyipuá'ritye'sij

16 Ajta ɨ tavástara' tɨ tyámua' já'mua'uurej, a'íɨ pu a'náj tɨna'aj ja'mua tzajta' séeria'aj
ta'mej néijmi'i jɨme'. Che' ɨ tavástara' ja'mua jimi séjre'ej.
17 Nyáaj Pablo, nyamuáca' nu jɨn tyajá'muayu'se'ej a'íjna jitze ɨ yu'xarij. A'yaa nu
tyé'yu'xaj néijmi'i ɨ nyaj tyajá'mua'ityi'.
18 Che' ɨ tavástara' Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een, che' a'íɨn tyámua' tyajamuáacha'ɨɨn
mua'ajmaj.

Ɨ yu'xarij tɨ anaquéej jo'yú'xaca' ɨ San Pablo a'íj tɨ huata'ítyi'ri' ɨ Timoteo

Pablo pu jatyojtye'

1 Nyáaj Pablo, ɨ nyaj jahuɨire' ɨ Cɨríistu' tɨ Jesús pué'een, a'yaa pu ɨ Dios tyina'antyíhuoo ajta ɨ Cɨríistu' tɨ ajta Jesús pué'een ɨ tyaj jajchó've',

2 a'yaa nu tyí'muatyojtye' Timoteo, mu paj nyiyóoj pué'een a'íjna ɨ tyaj jitzán tyá'tzaahuatye'. Che' ɨ Dios ajta ɨ Cɨríistu' tɨ Jesús pué'een ɨ tavástara', che' a'íɨn tyámua' tyimuáacha'ɨin, ajta muá'ancu'vaxɨ'in ajta ajimi séjre'ej ɨ tɨ jɨn tyámua' muáaruuj.

Ɨ maj hue'tzij jɨn tyihuá'mua'tyej

3 A'yájna nyatɨ'ɨj nyeríj tyimuaatáhuaviiri' nyatɨ'ɨj a'áa joomá'caj a Macedonia, a'áa paj jo'tyá'ɨtzeerej a Éfeso, pej pij séecan huata'íjtye'en mej mij quee hue'tzij jɨn tyihuá'mua'tyej,

4 majta quee a'íj jitze tyúu'iteeritye'ej je'ej maj tyityetyúucha'ɨica'aj ɨ tahuásimua'cɨ'ɨj. A'yaa pu'uj tyí'huɨire' mej mij a'íjna jɨn huatóonyo'si'tye'en, capu tyí'huɨire' mej mij a'íjna jɨn a'yan huárɨnyij je'ej tɨ ɨ Dios tyá'xɨe've'.

5 A'íjna ɨ paj jɨn tyihuo'ta'íjtye'sij a'íɨ pu a'íɨn pué'een ɨ maj jɨn huóoxɨe've'en séej majta séej, a'íjna jɨme' ɨ xɨéjnyu'carij tɨ jɨ'ren, majta ɨ maj jɨn tyámua' metyityoomuámua're'ej, majta jɨ'ré'can jɨme' ja'tzaahuatye' ɨ tavástara'.

6 Séecan mu meríj a'íjna jɨn je'ej pua'aj huarɨ́j majta jó'vej a'íjna jɨme' ɨ nyúucarij tɨquee tyi'tɨ́j huɨire'.

7 A'yaa mu tyá'xɨe've' maj huo'mua'tyej ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios, majta a'íɨmaj quee yo'itéej je'ej maj tyí'xaj, nusu je'ej maj tyi'tɨ́j tyihuá'mua'tyej a'yan metyuuséerataj tɨjɨn tyámua' mu naa tyá'mua'reej.

8 A'yaa tu tyá'mua'reej tɨ tyí'huɨire' ɨ nyúucarij ɨ maj jɨn tyí'ijta, tɨpua'aj a'yan muárɨnyij je'ej tɨ tyúuxɨe've' a'íjna jitze.

9 Tyiche' jo'támua'reej tɨ ɨ nyúucarij ɨ maj jɨn tyí'ijta quee a'íɨjma jimi huatyátuiihuaca' ɨ maj tyámua' tyityetyúucha'ɨj. A'íjna ɨ nyúucarij a'íɨjma pu jimi huatyátuiihuaca' ɨ maj quee tyihuojó'itej, ɨ maj quee tyu'namuaj, ɨ maj je'ej pua'aj rɨcɨj, ɨ maj tyi'ijxána'cɨra', ɨ maj quee tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ɨj ɨ Dios, ɨ maj já'xaahuataj ɨ huá'yi'raj, ɨ maj huá'cui'caa ɨ juhuásimua', ajta néijmi'caa jimi ɨ maj tyí'tyacui'caa,

10 ajta a'íɨmaj jimi ɨ maj juxana'cire' úucaa jamuán, nusu séecan jamuán ɨ tyétyacaa, ɨ maj tyi'tɨ́j jɨn je'ej pua'aj rɨcɨj, ɨ maj tyí'hue'tacaa, a'yaa tɨ'ɨj huatóomua'aj tɨjɨn néijmi'i ɨ maj je'ej pua'aj tyihuá'mua'tyej tyi'tɨ́j tɨquee xá'puɨ'.

11 A'yaa pu tyí'mua'taj a'íjna ɨ nyúucaria're' ɨ Dios ɨ tɨ nyéetzij a'yan tyinaata'íj nyej nyij huó'ixaatye'en.

Ɨ Dios tɨ jɨn ja'ancu'vaxɨj a'íjcɨ ɨ Pablo

12 Nyetye'tyojtzi're' a'íjcɨ ɨ tɨ ca'nyíjra'aj nyatá'caa, nyajta ɨ Cɨríistu' tɨ Jesús pué'een ɨ tavástara', jí'nye a'yaa pu naatamua'aj tɨjɨn nyaj quee tyi'tɨ́j jɨn ootyá'ɨtzee, ajta na'antyíhuoj nyej nyij jaatyáhuɨire'en,

13 tyij nyajta jájcuaj ɨmuáj je'ej pua'aj tyi'tyínyecha'ɨica'aj, je'ej nu pua'aj ja'uuriajca'aj nyajta je'ej pua'aj tyé'jeevaca'aj. Ajta ɨ Dios pu ná'ancu'vaxɨ' nyéetzij, jí'nye canu nyeexúj tyá'tzaahuatya'ca'aj nyajta quee jamua'reeriaca'aj je'ej nyaj rɨjcaj.

14 Ajta ɨ tavástara' jéehua pu huápuɨ'ɨj tyámua' tyinyejcha'íɨj ta'raj, a'íɨ pu naatá' ɨ nyaj jɨn tyá'tzaahuatye' ajta nyej nyij huo'xɨé've'en a'íjna jitze ma'can ɨ Cɨríistu' tɨ ajta Jesús pué'een.

15 A'yaa pu tyi'ja'yájna, a'yaa pu'ij tyúuxɨe've' maj néijmi'i tyá'antzaahuatye'en tɨ ɨ Cɨríistu' a'íjna jɨn yatanyéj íiyan ɨ cháanacaj japua tɨ'ɨj hui'rátoonyij a'íɨjma ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨij, nyáaj nu síɨj a'íɨn pué'een ɨ nyaj je'ej pua'aj tyi'tyínyecha'ɨica'aj.

16 Ajta ɨ Dios pu ná'ancu'vaxɨj, a'íj pu jimi ɨ Cɨríistu' naataséjraj tɨ jéehua nyaxɨe've'. A'yaa nu nyij nyáaj tyí'huɨire' tɨ'ɨj ɨ maj jitzán jaaséej a'íɨmaj ɨ maj tyá'tzaahuatye' ɨ maj jusén jɨn júurij muá'ju'un.

17 Tyiche' jaatyátzaahuatye'en tyajta tyaatatyójtzi're'en a'íjcɨ ɨ tajtúhuan tɨ jusén jɨn tyi'tyéjvee, capu a'náj muɨ'nyij, ajta síɨj na'aj a'íɨn pué'een ɨ Dios. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

18 Nyiyóoj Timoteo, a'yaa nu tyí'mua'ijcatye' paj a'íjna jɨn huatyényo'se'en ɨ paj jɨn tyámua' naa tyí'huɨire' ɨ tavástara' jimi, a'yájna matɨ'ɨj anaquéej a jimi tyu'taxájtaca' a'íɨmaj ɨ maj tyí'xaj ɨ Dios jitze ma'can.

19 Séecan ɨ maj quee a'yan huarítj je'ej maj hua' jimi tyu'taxájtaca', a'ítɨ mu
huamué'tɨchej ɨ maj jitzán tyá'tzaahuatya'ca'aj.
20 A'yaa pu tyihuó'ruuj a'ítɨjma ɨ Himeneo ajta ɨ Alejandro, ɨ nyaj nyerítj tyu'tátuii ɨ
tyiyáaru' jimi, mej mij jáarɨ'rej maj quee je'ej pua'aj tyá'xajta ɨ Dios.

2

Je'ej maj ye'ej tyityeetyényuunyij

1 A'yaa nu tyaja'muahuaviij siaj jéehua jahuoocaj ɨ Dios jimi siajta tyé'tyojtzi're'ej
néijmi'caa jɨme' ɨ tyeítyee.
2 A'yaa pu tyúuxɨe've' siaj hua' jɨme' jahuoocaj ɨ maj tyityatatyíj siajta néijmi'caa
jɨme' ɨ maj tajtúhuan jɨn tyityetyu'uj, tyata'aj tyij taxáahuaj mahuacháatɨme'nyij, tyajta
tyámua' tyi'tyitacha'ítɨj néijmi'caa jimi.
3 A'yaa pu tyí'xa'puɨ' ajta a'yan tya'ráanajchi ɨ Dios tɨ tajapuá huatanyúj,
4 ji'nye a'yaa pu ɨ Dios tyá'xɨe've' tɨ néijmi'caa táahuɨire'en ajta maj néijmi'i
jáamua'reej ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme' a'ítjna jimi.
5 Ji'nye sítɨj pu'uj ɨ Dios, ajta sítɨj na'aj a'ítɨn pué'een ɨ tɨ hua' japua huatanyúj ɨ tyeítyee
ɨ maj jɨn ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi. A'ítɨ pu a'ítɨn pué'een ɨ Ciríistu' tɨ Jesús pué'een.
6 A'ítɨ pu tajitzé ma'can huamuí' tɨ'ɨj néijmi'caa táahuɨire'en ajta tyej tyij a'yan
tyihuo'té'exaatye'en ɨ tyeítyee je'ej tɨ ɨ Dios tyaaxá'puɨ'ɨntarej.
7 Ajta tyej tyij a'yan tyihuo'ré'ixaatye'en ɨ tyeítyee, a'íj pu jɨn nyéetzij na'antyíhuoj
nyej nyij tyu'tyáhuɨire'en ɨ Dios jimi, ajta nyej nyij huo'mua'tyej ɨ maj jitzán
tyá'antzaahuatye'en, ɨ tɨ a'yan tyi'ja'yájna, a'ítɨjma ɨ maj quee Israel jitze ajtyáma'can.
Nyajta tzáahuatyi'ra'aj jɨn tyí'xaj, canu tyí'hue'ej.
8 A'yaa nu nyij tyá'xɨe've' maj ɨ tyétyacaa néijmi'que' jahuoocaj, majta ajméjca'taxɨ'ɨn
ɨ Dios jimi tyámua' ma' éenye'ej ɨ jutzájta' majta quee nyinyu'cacuj, nusu
múujaaxɨejvi'raj.
9 A'yaa nu nyajta tyá'xɨe've' maj ɨ úucaa tyámua' mana'aj tyu'tyóochejtyej je'ej tɨ
tye'tyévijtye', miche' quee huápuɨ'ɨj tyámua' ju'uurej ɨ jucɨpuáj jitze, miche' majta quee
tyo'carújtya'ajma'aj tyi'tíj tɨ ooroj tyi'pue'éenye'ejmee, nusu tyi'tíj peerla, nusu maj
a'íjna tyi'tyóoche'tyahua'an ɨ cáanarɨj tɨ tyá'najchij.
10 Miche' a'íjna jɨn tyámua' huóo'uurej ɨ maj jɨn ɨ séecan jamua'reej maj tyámua'
tyí'tyetyeɨtyee, a'yájna tɨ'ɨj tye'tyévijtye' a'ítɨmaj jimi ɨ úucaa ɨ maj tyá'tzaahuatye' ɨ Dios
jimi.
11 A'yaa pu tyúuxɨe've' maj ɨ úucaa tyámua' naa néijmi'i tyu'namuaj je'ej maj
tyihuá'ɨxaatye', majta néijmi'i jɨn tyu'tyátzaahuatye'en,
12 nyajta quee tyi'tá'caa maj ɨ úucaa tyihuá'mua'tyej u tyeyúuj tzajta', miche' majta
quee tyihuá'ɨjtye'ej ɨ tyétyacaa. A'yaa nu tyá'xɨe've' maj quee ave'nyuuca'an,
13 ji'nye Dios pu anaquéej a'íj huatyátaahuaca' ɨ Adán, ajta je'en ɨ Eva,
14 ajta ɨ Adán capu a'tíj jáacuanamuaj, sulu Eva pu ɨ tyiyáaru' jáacuanamuaj, a'íj pu
jɨn ootyá'ɨtzeerej ɨ Dios jimi.
15 Ajta a'yaa pu tyá'huɨire'en ɨ íitaj tɨpua'aj tyámua' tyihuó'cha'ɨɨn ɨ juyójmua', ajta
tyámua' tyá'tzaahuatye'ej, hua'xɨe've'ej ɨ séecan ajta jɨ'réenya'aj ɨ jutzájta'.

3

Je'ej maj huárɨnyij ɨ maj tyihuá'ixaatye' u tyeyúuj tzajta'

1 A'yaa pu tyi'ja'yájna. Tɨpua'aj a'tíj a'yan tya'xɨé've'ej tɨ a'íjna jɨn antyúumua'reeriaj
tɨ tyihuó'ixaatye'en ɨ tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyá'xɨe've' tɨ tyi'tíj jɨn tyámua' huárɨnyij.
2 A'íj pu jɨn, a'íjna ɨ tɨ a'yan tyi'tíj jɨn tye'entyúumua'reeriaj, a'yaa pu tyúuxɨe've' tɨquee
tyi'tíj jɨn á'ɨtzeeria'aj. Ajta tɨ séej na'aj tyévi'tɨnye'en ɨ íitaj, tɨ'ij tyámua' éenye'que'
séjre'ej mata'aj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ɨɨj. Ajta a'náj tɨna'aj a'yan tya'ajxié'vi'ra'aj
tɨ tyámua' tyihuo'tyéjeevej ɨ maj jamua'reej jo'tɨj ja'chej, tɨ ajta jaayí'tɨhua'an tɨ tyámua'
tyihuó'mua'tyej,
3 ajta quee jutahueeve'ej, ajta quee junyo'se've'ej, che' tyámua' tyí'tyevistan a'ítɨjma
jimi ɨ tyeítyee, ajta quee janyacua'tzaj ɨ túmii.
4 A'yaa pu tyúuxɨe've' tɨ tyámua' naa atyeje'chej, majta ɨ yójmua'mua' janamuajraj,
majta néijmi'i ɨ maj jamuán aja'chej tyámua' tyityetyúucha'ɨɨj,
5 ji'nye tɨpua'aj quee jaayí'tɨhua'an tɨ tyámua' tyihuo'ta'íjtye'en a'ítɨmaj ɨ maj jamuán
aja'chej, ¿ji'nye tyíɨ'rij tɨ tyámua' tyihuó'cha'ɨɨn a'ítɨmaj ɨ maj jusɨ'rii ɨ Dios jimi?
6 A'íj pu jɨn a'yan tyúuxɨe've', tɨ a'íjna ɨ tɨ tyihuá'mua'tyej quee oochán na'aj
tyá'antzaahuatye'en, na'ríij quee a'ɨɨ pu óotzaahuatye'en a'íjna jɨme' tɨ tyi'tíj jɨn
tyi'tyéjvee, tɨ'ɨj ij a'yan tyí'mue'tɨche'en tɨ'ɨj ɨ tyiyáaru'.

7 A'yaa pu ajta tyúuxɨe've' maj záahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ɨij ɨ maj quee tyá'tzaahuatye', mej mij quee séecan jaatyáxaahuataj nusu ɨ tyiyáaru' tyi'tɨj jɨn ja'antyimué'tɨn.

Je'ej maj tyityetyúucha'ɨij ɨ maj tyi'tɨj jɨn antyúumua'reej u tyeyúuj tzajta'

8 A'ɨ́imaj ɨ maj tyi'tɨj jɨn antyúumua'reej u tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyúuxɨe've' maj tyétyacaa pué'eenye' maj záahuatyi'ra'aj hua' jimi tyícha'ɨj, maj quee a'náj tyí'hue'taj, majta quee juta'rujve'ej, majta quee janyacua'tzaj ɨ túmii ɨ maj jaamué'tɨj hue'tzij jɨme'.

9 A'yaa pu tyúuxɨe've' maj néijmi'i ántzaahuatye'en a'ɨ́jna ɨ tɨ ju'avaataca'aj ɨ Dios jimi, majta tyámua' naa metyityoomuámua're'ej.

10 A'yaa pu ajta tyúuxɨe've' maj ɨ tyeítyee huo'séj maj jaataséjrataj ɨ maj jaaxá'puɨ'ɨntarej, tɨpua'aj mequee tyi'tɨj jɨn je'ej pua'aj tyí'tyesejre'ej, aj mu mij tyi'tɨj jɨn antyúumua'reeriaj muá'ju'un u tyeyúuj tzajta'.

11 A'yaa pu'uj tána'aj tyí'een ɨ úucaa jimi, maj záahuatyi'ra'aj jɨn séjre'ej, majta quee je'ej pua'aj tyí'xaxa'ta'an, maj quee tyi'tɨj jɨn á'ɨtzeeria'aj.

12 Sɨ́ij tɨ tyí'huɨ́re' u tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyúuxɨe've' tɨ séej na'aj ɨ íitaj tyévi'tɨnye'en, ajta jaayí'tɨhua'an tɨ tyihuo'ta'ɨjtye'en ɨ juyójmua', ajta néijmi'caa ɨ maj jamuán aja'chej.

13 Ji'nye a'ɨ́imaj ɨ maj tyámua' tyí'huɨ́re' u tyeyúuj tzajta', a'ɨ́ɨ mu jamue'tɨn mej mij tyámua' huojo'sejra ɨ tyeítyee, majta juxáahuaj séeria'aj muá'ju'un a'ɨ́jna jɨme' maj tyá'tzaahuatye' ɨ Cɨrɨ́istu' jimi tɨ Jesús pué'een.

Ɨ nyúucarij tɨ jɨ'ré'can jɨme' ɨ Dios taataséjratyej

14 A'yaa nu tyi'ijchó've'ej nyaj jiye'tzín muojo'tyéesej, a'ɨ́j nu jɨn a'yan tyí'muayu'se',

15 tɨpua'aj nyequee jiye'tzín a'áa ja'tanyéj, a'yaa nu tyá'xɨe've' paj jáamua'reej je'ej maj huárɨnyij a'ɨ́imaj ɨ tyeítyeristyamua'me'en ɨ Dios, maj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ maj jusɨ'rii u tyeyúuj tzajta', mej mij tyaatatyójtzi're'en ɨ Dios tɨ júurij, ɨ tɨ huá'huɨ́re' ajta a'ɨ́j huá'ixaatye' ɨ tɨ a'yan tyi'ja'yájna.

16 A'yaa tu tyá'mua'reej tɨ ɨ nyúucarij ɨ tyaj jitzán tyá'tzaahuatye' jo'tɨj na'aj séejre', ji'nye a'yaa pu tyá'xaj ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn:
Cɨrɨ́istu' pu a'yan tyu'tóosejrataca' tɨ'ɨj tyáatɨ',
tyu'tyáamue'tɨj a'ɨ́jna jɨme' ɨ júuricama'ra' ɨ Dios,
majta jaaséj ɨ maj tajapuá tyí'huɨ́re'.
Néijmi'que' mu ɨ cháanacaj japua tyihuo'té'exaaj a'ɨ́jna jitze ma'can,
majta tyá'antzaahuaj a'ɨ́jna jimi,
ajta ɨ Dios yo'ví'tɨj u tajapuá.

4

Ɨ maj hue'tzij jɨme' tyihuá'mua'tyej

1 Ajta ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, a'yaa pu tyí'xaj ja'huoo'itéerican jɨme' maj séecan jaatyáhue'taj ɨ maj jitzán tyá'tzaahuatye', mej mij a'ɨ́ijma ántzaahuatye'en ɨ maj hue'tzij jɨn tyihuá'mua'tyej a'ɨ́jna jitze ma'can ɨ tyiyáaru'.

2 A'ɨ́ijma mu ántzaahuatye'sij ɨ maj je'ej pua'aj tyí'jepe' majta tyí'hue'tacaa, je'ej mu pua'aj tyityetyúucha'ɨj, majta je'ej pua'aj metyityoomuámua're'.

3 A'ɨ́imaj tyeítyeera' metyu'ijmuej maj quee nyejnyeɨ'chaj, ajta maj je'cácaa mana'aj tyí'cua'ajcaj ɨ tɨ tyí'cue'ri' ɨ Dios tɨ a'yan tyu'tyájtoo, mej mij tyú'cua'nyij ɨ maj tyá'tzaahuatye', majta ɨ maj jamua'reej ɨ tɨ a'yan tyi'ja'yájna metye'tyóotzi'ria'aj.

4 Ji'nye néijmi'i ɨ Dios tɨ tyú'taahuaca' tyámua' pu tyí'een, a'ɨ́j tu jɨn néijmi'i tya'ancuriáa'sij tyetye'tyóotzi're'ej ɨ Dios,

5 ji'nye ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios ajta ɨ tyaj jɨn jahuoo jimí, a'ɨ́ɨ pu tyámua' néijmi'i tyí'uurej.

Sɨ́ij tɨ tyámua' naa tyí'huɨ́re' ɨ Cɨrɨ́istu' jimi

6 A'ɨ́j paj huo'mua'tyej a'ɨ́ijma ɨ maj tyá'tzaahuatye', aj pej pij tyámua' tyu'tyáhuɨ́re'sij ɨ Cɨrɨ́istu' jimi tɨ ajta Jesús pué'een, petyu'tyáhuɨ́re'sij a'ɨ́jna jitze ɨ nyúucarij ɨ paj jitzán tyá'antzaahuaj matɨ'ɨj muaamuá'tyej.

7 Capáj já'tzaahuatya'aj a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarij íiyan tɨ ma'can ɨ cháanacaj japua. Pata'aj jáarɨ'rej paj a'yan huárɨnyij je'ej tɨ ɨ Dios tyá'xɨe've',

8 tyij ajta cɨ́ɨ tyí'huɨ́re' tɨpua'aj pahuá'cua'ajtye'en pej pij huatyá'ca'nyej ɨ mua' tyévij jitze, ajta paj a'yan huárɨnyij je'ej tɨ tyá'xɨe've' ɨ Dios jéehua pu tyí'huɨ́re', ijíij paj pooj a'yan séejre' ɨ cháanacaj japua, ajta muaatyáhuɨ́re'ej pej pij júurij puá'ra'nyij jusén jɨme'.

9 A'yaa pu tyi'ja'yájna, ajta a'yan tyúuxɨe've' mej mij néijmi'i ja'antzaahuatye'en.

10 A'íj tu jɨn tyí'muarɨe' tyajta a'íjna jɨn nyo'se', ji'nye a'íj tu jitze tyi'ijchó've' ɨ Dios tɨ
júurij, ɨ tɨ néijmi'caa huɨire' ɨ tyeítyee, ajta jéetze' a'íɨjma ɨ maj tyá'tzaahuatye'.
11 A'yaa paj tyihuo'ta'íjtye'en pajta a'yan tyihuó'mua'tyej.
12 Capáj tyi'tá'care'en maj muá'xaahuataj a'íjna jɨme' paj quee a'chu vástɨ', sulu a'yaa
paj tyihuo'tyáhuɨire'en ɨ maj tyá'tzaahuatye' mej mij muéetzij jitze tyi'huóo'iteeritye'en
je'ej paj tyí'xaj, je'ej paj tyi'tyía'cha'ɨj, ajta je'ej paj tyihuá'xɨe've', pajta tyámua' huárɨnyij
a'íjna jitze ɨ tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', pej pij tyámua' eenye'en a tzajta'.
13 A'yaa paj pooj rɨjcaj, 'asta nyequee a'áa ja'rá'astij, pata'aj huo'tánamuajraste'en ɨ
yu'xarij pajta tyihuó'mua'tyej pata'aj pij a'íjna jɨn ca'nyíjra'aj huo'tá'an.
14 Capáj jaxaahuataj tyi'tíj tɨ je'ej ɨ Dios tyimuaatapuéjve matɨ'ɨj huáasij
mua'vá'muarɨej, majta tyu'taxájtaca' ajɨme' ɨ Dios jitze ma'can.
15 Pata'aj tyámua' huárɨnyij a'íjna jitze, pajta a'íj jitze tyihuá'mua'tyej, mata'aj mij
néijmi'i muaaséj paj néijmi'i jɨn tyámua' rɨcɨj.
16 Tyámua' paj tyi'huá'cha'ɨɨn, pajta je'ej paj tyi'tíj tyihuá'mua'tyej ɨ séecan, pajta pooj
tyámua' tyu'mé'en. Tɨpua'aj a'yan puáarɨnyij, muáaj paj asíɨj a japua huatányuusij,
pajta a'íɨmaj japua ɨ maj muanamuajran.

5

Je'ej maj tyityetyúucha'ɨɨj a'íɨjma jimi ɨ maj tyá'tzaahuatye'

1 Capáj je'ej pua'aj tyé'tya'xɨ'ɨj ɨ tɨ arí vastacɨrɨe', sulu tyámua' paj tyeetyéjeevej
patɨ'ɨj a' táataj, pajta a'íɨjma ɨ maj tyáamua, pata'aj tyámua' tyihuo'tyéjeevej patɨ'ɨj
a'ihuáamua'.
2 Pajta ɨ ucaríjsee tyámua' paj tyihuo'tyéjeevej a'yájna patɨ'ɨj a' náanaj, pajta ɨ maj
íimuaa a'yájna patɨ'ɨj á'cu'tzimuaj, tyámua' paj néijmi'caa tyu'tyéjeevej.
3 Pata'aj huo'táhuɨire'en ɨ úucaa ɨ maj huóojɨɨmua'astariaca', tɨpua'aj mequee je'ej
tyéejviicue'raj tyi'tíj jɨme'.
4 Ajta tɨpua'aj síɨj ɨ íitɨ' tɨ antyúusɨɨjtariaca' tyiyójmua' na'ríɨj tyiyá'cuarimua'aj, miche'
a'íɨmaj anaquéej jaatyáhuɨire'en mej mij a'íjna jɨn ja'rá'astej maj huo'tyáhuɨire'en ɨ
jutyéɨtyeristyamua', ji'nye a'yaa pu tya'ráanajchi ɨ Dios.
5 A'íjna ɨ íitɨ' tɨ jɨ'ré'can jɨme' antyúusɨɨjtariaca', ajta quee je'ej tyéejviicue', a'íj pu jitze
tyi'ijchó've' ɨ Dios, ajta quee a'náj jaatapuá'cɨtaj tɨ jahuoo, a'yaa pu a'náj tɨna'aj rɨnyij
túјca ajta tíca'.
6 Ajta ɨ íitɨ' tɨ antyúusɨɨjtariaca', ajta je'en a'yan rɨjcaj je'ej tɨ jimi tyúuxɨe've', a'yaa pu
een ɨ Dios jimi tɨ'ɨj ɨ tɨ huamuí'.
7 A'yaa paj pajta tyihuo'ta'íjtye'en ɨ tyeítyee ɨ nyúucarɨj jɨme' mej mij quee tyi'tíj jɨn
á'ɨtzeeria'aj.
8 Ji'nye a'tíj maj quee jitzán juxɨe've' ɨ tyeítyeristyamua'me'en, majta ɨ maj jamuán
aja'chej, a'íɨ pu jaatyáxaahuataca' ɨ tɨ jitzán tyá'tzaahuatye', ajta jéetze' je'ej pua'aj rɨcɨj
quee ɨ síɨj tɨquee a'náj tyá'antzaahuaj.
9 A'íɨmaj ɨ maj huóojɨɨmua'astariaca', a'íɨjma papu'uj ooyú'xaj ɨ maj huéeicatyej
nyinyi'ra'aj jájcha'ɨj nusu jéetze', ajta maj séej mana'aj huávichej.
10 Ajta a'yan tyúuxɨe've' maj néijmi'i jamua'reeriaj maj xá'puɨ' rɨcɨj, majta tyámua'
tyihuo'xá'pueeri' ɨ juyójmua', ajta huo'taxɨé've'en a'íɨjma ɨ maj jamuariacaa, nusu tɨ
hua'nájo'sixɨj ɨ huá'ɨɨcaj jitze a'íɨmaj ɨ maj ajtyu'uj ɨ Dios jimi, ajta huo'táhuɨɨ a'íɨjma ɨ
maj jajpuéjtzij. Ajta a'íjna jɨme' ɨ tɨ a'náj tɨna'aj tyámua' néijmi'i jɨn huaríj.
11 Capáj a'íɨjma á'yu'xaj ɨ maj huóojɨɨmua'astariaca' majta móoj íimuaa, ji'nye tɨpua'aj
majtáhua'aj a'yan tyaataxɨe've'en maj huáhuɨɨchej, aj mu mij ajtácɨɨnyij ɨ Cɨríistu' jimi,
12 aj mu mij jéetze' ootyá'ɨtzeere'sij ɨ Dios jimi, a'íjna jɨme' maj jaatyáxaahuataca' je'ej
maj anaquéej tyi'tíj jɨn tyitya'tóoraj.
13 Majta a'yan tyeeyí'tɨn maj mahuojo'muaarin ɨ hua'chej méyee majta méyee, a'íj
mumij jɨn jéehua huɨ'na'se', majta quee a'yaa mana'aj rɨcɨj sulu majta mu tyúuxajtave'
je'ej tɨquee tyi'tyéevijtɨj.
14 A'íj nu jɨn a'yan tyá'xɨe've' maj huáhuɨɨchej ɨ maj móoj íimuari'taj matɨ'ɨj
huóojɨɨmua'astariaca', miche' tyiyóomua'aj muá'ra'nyij, majta tyámua' tyu'muárɨe'en
jo'maj ja'chej, mej mij quee tyi'tá'care'en tɨ ɨ tɨ tájcha'ɨɨre' tyi'tíj jɨn hua' jitze
tyo'ojpuá'ritye'en.
15 Ji'nye séecan ɨ maj antyúujɨɨmua'astariaca' mu meríj ajtacíj ɨ Dios jimi, mej mij a'íj
ántzaahuatye' ɨ tyiyáaru'.
16 Tɨpua'aj síɨj ɨ íitɨ' tɨ tyá'tzaahuatye', séecan jamuán ajá'chajcaj ɨ maj
huóojɨɨmua'astariaca', che' huo'táhuɨire'en, tɨ'ɨj quee huá'muarɨe'ristya'aj a'íɨjma ɨ maj

tyí'huiire' u tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyu'táiꞌriitarij mej mij huo'táhuiire'en i maj huóojiimua'astariaca' majta quee je'ej tyéejviicue'.

17 Majta i huáasij i maj tyámua' tyí'muarie' u tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyúuxie've' maj tyámua' tyihuó'cha'iin, siajta jéetze' a'ɨimaj i maj tyihuá'ixa'tyee majta i maj tyihuá'mua'tyej.

18 Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "Capáj ja'anjɨ'quihua'an i púuyej ti jayuu i tyeríicuj." A'yaa pu ajta tyé'yu'si' tijin: "A'yaa pu tyí'xa'pui' maj tyaanájchitye'en a'tɨj ti tyí'muijhuacaa."

19 Capáj tyi'tɨj jitzán pua'ritye'ej i vásti', tipua'aj sɨij na'aj tyi'tɨj jitzán pua'ritye'ej, sulu miche' mahua'puaj, na'ríij mahueeícaj i maj jitzán tyí'pua'ritye'.

20 Ajta i maj móoj tyi'tɨj jin je'ej pua'aj ricij, pata'aj hua'ajtyá'xi'in néijmi'i metyi'namuáaracaj i tyeítyee mej mij majta a'ɨimaj tyu'tyátzaahuatye'en.

21 A'yaa nu tyí'mua'ijcatye' i Dios jimi nyajta i Ciríistu' jimi ti ajta Jesús pué'een, nyajta a'ɨijma jimi i maj tyí'huiire' i tajapuá Dios ti hua'antyíhuoj, paj néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej nyaj tyimuáa'ixaaj, capáj séej je'ej jo'séjraj pajta séej xie've'ej, sulu juxa'aj paj néijmi'caa jó'mua'raj.

22 Capáj a'tɨj avá'muijhua'an pequee xu jamua'réerej je'ej ti een i jutzájta', na'ríij quee jamuán paj ootyá'itzeere'ej i Dios jimi. Pata'aj asɨij tyámua' tyi'huá'cha'iin pej pij quee tyi'tɨj jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi.

23 Pajta quee a'ɨj pana'aj ya'caj i jájtyij, sulu pata'aj cɨi i nahuáj tyu'yé'en, pej pij quee tyí'cui' mua' tzajta'.

24 Je'ej maj séecan tyi'tɨj jin tyityá'itzeere', a'ɨi pu séejre' mati'ij quee xu huá'xijtye'ej, ajta séecan jime', capu je'ej ámiteere' i maj jin ootyá'itzee, sulu majca'huáyee pu huataséjre'sij.

25 A'yaa pu ajta tyí'sejre' je'ej maj tyi'tɨj jin tyámua' ricij, ajta i tiquee tyámua' een capu i'ríj ti huatyóo'avaaj jusén jime'.

6

1 A'ɨimaj i maj ca'nyéjrij jin tyí'muarie', a'yaa pu tyúuxie've' maj tzáahuatyi'ra'aj tyícha'iij hua' jimi i maj tyihuá'ijtye', mej mij quee je'ej pua'aj tyá'xajta je'ej tyaj jatamuá'muaj i Dios ti tavástara', ajta je'ej tyaj tyihuá'mua'tyej.

2 Ajta tipua'aj séecan i maj tyajá'mua'ijtye' majta tyá'tzaahuatye'ej, caxu hua'xahuari'raj a'ɨjci jime' siaj ju'ihuáamua' i tavástara' jimi. A'yaa xu jéetze' tyámua' tyihuo'táhuiire'en, ji'nye a'ɨimaj i siaj hua' jimi tyámua' tyí'huiire' a'ɨi mu majta tyá'tzaahuatye' i Dios majta ta'ihuáamua' pué'een i jéehua hua'xie've'.

I ti ji'ré'can jime' jéehua tyí'huiire'

3 Tipua'aj sɨij a'yan seequéj tyí'mua'taj ajta quee a'yan tyu'mé'en je'ej tyaj ityáj tyaja'muamua'tyej i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een jitze ma'can, ajta quee a'yájna je'ej tyaj tyi'tyítacha'ij,

4 a'ɨi pu a'ɨin pué'een i ti óotzaahuatye' ajta quee tyi'tɨj huayí'tin. Capu i'ríj tyej tyámua' jamuán tyu'taxáj, a'ɨj pu jin tyihuá'chueere', ajta je'ej pua'aj tyí'jepe', capu i'ríj ti a'tɨj jitzán tyú'ca'nyej,

5 ajta jéehua nyo'se' a'ɨijma jamuán i maj quee tyámua' metyityoomuámua're', ajta quee jamua'tyej i ti a'yan tyi'ja'yájna, a'yaa pu tyé'miteeraste' maj séecan a'ɨjna jin tyí'mue'tin i maj a'yan tyúusejrataj tijin Ciríistu' mu jimi tyí'huiire'.

6 Ajta a'yan tyi'ja'yájna tipua'aj a'tɨj tyámua' huóo'uurej ti'ij ja'antzaahuatye'en i Dios, a'yaa pu jéehua tya'ancuriáa'sij tipua'aj jutyamua've'ej je'ej ti tyi'tɨj tyí'ijcha'ij.

7 Ji'nye catu tyi'tɨj hua'á'sima'aj tyati'ij a'yan huaséjre i cháanacaj japua, a'ɨj tu jin tyequée tyajta tyi'tɨj á'tinyij íiyan ti ma'can i cháanacaj japua,

8 tipua'aj tyi'tɨj tyéjcha'iij tyaj jáacua'nyij tyajta i tyaj tyu'tyátachejtye'en, tyiche' a'ɨjna jin huátatyamua've'en.

9 Majta a'ɨimaj, i maj a'yan tyá'xie've' maj huoochíjtyaanyi'taj, a'yaa mu een mati'ij i maj cójnari jin huo'tyáaji'quej, a'ɨi pu'ij hua'tyánaamuaj i hua' tzajta' mej mij a'yan huárinyij je'ej ti hua' jitze tyúuxie've', a'ɨi pu néijmi'i tyihuáa'ri'raj ajta hua'antyipua'ritye'sij jusén jime'.

10 Ji'nye a'ɨj pu jitze i túmii tye'rányinyii néijmi'i i ti je'ej pua'aj tyí'een, séecan mu meríj jaatyáxaahuataca' i maj jitzán tyá'tzaahuatye' a'ɨjna jime' maj jéehua huápui'ij janyacua'aj i túmii, a'ɨj mu jin jéehua jajpuéjtzij.

I ti huanyo'se'en a'ɨjna jime' i ti jitzán tyá'tzaahuatye'

11 Pajta muáaj, mu paj Dios jimi séejre', capáj tyi'tíj a'yan uuriaj. Pata'aj tyámua' tyi'tyía'cha'ɨ̈ij, pajta hua'cu'vej, pata'aj tyámua' tyá'tzaahuatye'ej, pajta hua'xɨe've'ej néijmi'caa, pajta huatyá'ca'nyej ɨ paj jɨn jaxaamuɨ̈jritye', capáj á'atzaahuatya'aj.
12 Pata'aj a'ɨ́jna jɨn huatyénYo'se'en ɨ paj jɨn tyá'tzaahuatye', capáj yó'jɨpuan ɨ paj jusén jɨme' júurij puá'mej, ji'nye a'ɨ́j pu jɨn ɨ Dios muaatajé, a'ɨ́j paj jɨn tyámua' tyu'taxájtaca' jéehua metyi'séeracaj.
13 Ajta ijíij, ɨ Dios jimi ɨ tɨ néijmi'caa tá'caa mej mij júurij, ajta jimí ɨ Cɨríistu', ɨ tɨ ajta xá'puɨ' tyu'taxájtaca' a'ɨ́jna jimi ɨ tajtúhuan tɨ a'yan ántyapuaaca'aj tɨjɨn Poncio Piláato, a'yaa nu tyí'mua'ijtye'
14 paj a'yan huárɨnyij je'ej nyaj tyí'mua'ijtye', pajta tyámua' eenye' pej pij quee tyi'tíj jɨn á'ɨtzeeria'aj, 'asta na'aj quee uvé'nyej ɨ tavástara' Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een.
15 Ajta a'yan tye'mej a'náj tɨ ɨ Dios a'yan tyaaxá'puɨ'ɨntarej, ji'nye a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ tyihuá'ijtye' a'ɨ́ɨjma ɨ maj tajtúhuan jɨn tyityetyúu'pu', ajta hua' vástara' a'ɨ́ɨmaj ɨ tyaj a'yan hua'tamuá'muaj tɨjɨn tavástara' ɨ maj a'yan mana'aj séejre' ɨ cháanacaj japua.
16 A'ɨ́ɨ pu'uj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨquee a'náj muɨ'nyij, ajta a'áa já'sejre' jo'tɨj jéehua já'taa, jo'tɨj quee já'ɨ'rij tɨ a'tíj ajtyáxɨɨ̈rej. Capu a'tíj a'náj jaaséj, capu ajta ɨ'ríj tɨ a'tíj jaaséej. Tyiche' tyaatatyójtzi're'en a'ɨ́jna ɨ tɨ néijmi'ɨ jɨn antyúumua'reej jusén jɨme'.
17 A'ɨ́ɨmaj ɨ maj chíjtyaanyi'ij pué'een, a'yaa paj tyihuo'ta'ɨ́jtye'en maj quee óotzaahuatye'ej, majta quee a'ɨ́j jitze tyí'ca'nyej ɨ maj jéehua tyí'ijcha'ɨj, ji'nye capu tyé'tyeeren ɨ maj jéehua tyí'ijcha'ɨj. A'yaa pu tyí'xa'puɨ' maj a'ɨ́jna jitze tyi'ijchó've'ej ɨ Dios, a'ɨ́jna ɨ tɨ juxɨé'vi'ra' jɨn jéehua tyitaatapuéjve'sij tyej tyij a'ɨ́jna jɨn huátatyamua've'en.
18 Pahuo'ta'ɨ́jtye'en maj tyámua' huárɨnyij, miche' a'ɨ́jna jɨn huoochíjtyaanyi'taj ɨ maj jéehua tyámua' tyu'muárɨe'en a'ɨ́jna jɨme' ɨ tɨ xá'puɨ' een, majta a'yan tya'ajxɨé'vi'ra' maj tyihuo'tá'an a'ɨ́ɨmaj ɨ maj quee je'ej tyéejviicue', mej mij tyihuo'riáan ɨ maj tyí'ijcha'ɨj.
19 A'yaa mu jéehua tya'ancuriáa'sij ɨ maj jɨn huatyóohuɨ̈ɨre'en majca'huáyee, ajta a'yan tyihuá'cɨ'tyij maj jusén jɨme' júurij muá'ra'nyij.

Je'ej tɨ ɨ Pablo tyaata'íj uve'tyáatɨcan jɨme' ɨ Timoteo

20 Muáaj Timoteo, pata'aj tyámua' tyéecha'ɨ̈ɨn je'ej tɨ tyi'tíj jɨn ɨ Dios tyimuaata'íj. Capáj huá'astyaj ɨ maj cha'mana'aj tyí'xaj a'ɨ́jna jɨme' ɨ nyúucarij tɨquee tyi'tíj huɨ̈ɨre', nusu a'ɨ́ɨjma ɨ maj a'yan tyóotzaahuatye' maj jéehua tyo'mua'reej, ajta quee a'yan tyi'ja'yájna,
21 ji'nye séecan mu meríj huó'namuajri', a'ɨ́j mu jɨn ajtacíj ɨ maj jitzán tyá'tzaahuatye'.
Che' ɨ tavástara' tyámua' tyajamuáahuɨ̈ɨre'en ajta tyámua' jamuáa'uurej.

Ł yu'xarij tɨ hua'puaj a'ɨ́ɨn tɨ jo'yú'xaca' ɨ San Pablo tɨ'ij ɨ Timoteo huata'ítyi'

Pablo pu jatyojtye'

1 Nyáaj Pablo, ɨ nyaj jahuɨ̈re' ɨ Cɨrɨ́istu', Dios pu juxɨ́'vi'ra' jɨn na'antyíhuoj, a'ɨ́jna jɨme' ɨ tɨ a'yan tya'tóoratziiri' tɨ taatá'an tyaj júurij tá'ra'nyij jusén jɨme' jamuán ɨ Cɨrɨ́istu' tɨ Jesús pué'een,

2 a'yaa nu ya tyí'muatyojtye' muéetzij Timoteo mu paj nyiyóoj pué'een. Che' ɨ Dios ajta ɨ Cɨrɨ́istu' tɨ tavástara' pué'een, miche' a'ɨ́ɨn tyámua' tyimuáacha'ɨɨn, majta muá'ancu'vaxɨ'ɨn mej mij tyámua' tyimuaatyápua'ritye'en mua' tzajta'.

Tyu'taxájtaj a'ɨ́jcɨ jitze ma'can ɨ Cɨrɨ́istu'

3 A'náj tɨna'aj nu mua'tamuá're'rii nyatɨ'ɨjta jahuoocaj, túјca na'ríij tɨ́ca', a'yaa nu tyé'tyojtzi're' ɨ Dios, ɨ nyaj jimí tyámua' éenye'ej tyí'huɨ̈re', a'yájna matɨ'ɨj majta tyí'huɨ̈ria'ca'aj ɨ nyahuásimua'cɨ'ɨj.

4 A'náj tɨna'aj nu mua'tamuá're'rii ɨ paj acá'yi'nya'aj, a'ɨ́j nu jɨn a'yan tyá'xɨé've' nyaj muaaséj, nyej nyij huatányetyamua've'en.

5 Ji'nye a'yaa nu tyá'mua'reej paj tzáahuatyi'ra'aj jɨn tyá'tzaahuatye'. Anaquéej pu a'yáacuari' Loida tyá'antzaahuaj ajta a' náanaj Eunice, a'yaa nu nyij nyajta tyámua' naa tyá'mua'reej paj a'yan cha'taj pana'aj muáaj tyá'tzaahuatye'.

6 A'ɨ́j nu jɨn a'yan tyí'mua'ixaatye' paj quee jatyáxa'huata'an je'ej tɨ ɨ Dios tyimuaatá' nyatɨ'ɨj mua'vá'muarɨej ɨ nyamuáca' jɨme'.

7 Ji'nye capu ɨ Dios a'ɨ́jna jɨn ju júuricamej taatá' tyej tyij tyí'tzɨɨnye'ej, sulu tyej tyij a'ɨ́jcɨ jitze arátaca'nyej, tyej tyij tyajta huo'xɨé've'en, tyajta tyámua' metyity-oomuámua're'ej.

8 Capáj atyevi'ra'aj paj tyámua' tyihuó'ixaatye'en ɨ tyeɨ́tyee jitzán ma'can ɨ tavástara', capáj pajta atyevi'ra'aj nyajɨ́me' a'ɨ́jna jɨme' nyaj námi'. Sulu a'ɨ́j paj jitze je'ej tɨ ɨ Dios tyimuaatá' pajta a'ɨ́jna jɨme' ɨ paj jaxaamuɨ̈jritye' pej mij jéetze' jáanamuaj ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios.

9 Dios pu tajapuá huatanyúj ajta taatajé tyej tyij jitzán ajtyama'cáantaj tá'ra'nyij, capu a'ɨ́jna jɨme' tajapuá huatanyúj je'ej tyaj tyi'tɨ́j huáruuj, sulu a'yaa pu arí anaquéej tyaaxá'puɨ'ɨntaria'ca'aj, ajta a'yan tyí'taxɨe'va'ca'aj jájcuaj ɨmuáj, a'ɨ́jna jitze ma'can ɨ Cɨrɨ́istu' tɨ ajta Jesús pué'een.

10 A'ɨ́jna ɨ tɨ jɨn taaxɨé'vej ijíij pu arí huataséjre a'ɨ́jna jitze ma'can ɨ Cɨrɨ́istu' tɨ ajta Jesús pué'een, a'ɨ́ɨ pu ja'antyipuá'rij ɨ maj jɨn cui'caa, ajta ɨ junyúucaa jɨn taataséjra ɨ tyaj jɨn júurij tá'ju'un jusén jɨme'.

11 Dios pu na'antyíhuoj nyej nyij huo'té'exaatye'en ɨ tyeɨ́tyee ɨ nyúucaria'ra', ajta nyej nyij jimi tyu'tyáhuɨ̈re'en, nyajta tyihuó'mua'tyej.

12 A'ɨ́j nu jɨn nyáaj a'yan tya'ajpuéjtzij. Ajta canu nyetyevi'ra' a'ɨ́jna jɨme', ji'nye nyáaj nu jamua'reej a'tɨ́j nyaj jitzán tyí'ca'nyej, nyajta a'yan tyá'mua'reej tɨ a'yan tyinaatá'sij a'ájna xɨcáara' jitze je'ej tɨ tyi'tɨ́j nye jimi tya'tára.j

13 A'yaa paj huárɨnyij pajta a'yan tyihuó'mua'tyej je'ej paj tyi'tɨ́j tya'ancuriáa' nyéetzij jimi, pajta a'yan tyu'mé'en je'ej tyej tyá'tzaahuatye', pahua'xɨé've'ej a'yájna tɨ'ɨj ɨ Cɨrɨ́istu' tyitaaxɨé'vej ityájma.

14 A'ɨ́ɨ pu muaatáhuɨ̈re'ej ɨ júuricama'ra' ɨ Dios ɨ tɨ tatzájta' séejre', tyámua' paj tyéecha'ɨɨn je'ej tɨ tyi'tɨ́j jɨn tyimua'antyíhuoo.

15 A'yájna patɨ'ɨj perɨ́j tyá'mua'reej, néijmi'i ɨ maj Asia ja'chej a'ɨ́ɨ mu manúurɨej, a'ɨ́ɨ mu hua' jitze ajtyáma'can ɨ Figelo, ajta ɨ Hermógenes.

16 Che' ɨ tavástara' hua'ancu'vajxɨ'ɨn ɨ tyeɨ́tyeristyamua'me'en a'ɨ́jcɨ ɨ Onesíforo, ji'nye jéehua pu yetyinyavá'tuiiri' ɨ nyaj jɨn huarúj, ajta quee jaatatyévi'rastej nyaj eetyánami'huaj.

17 Ajta tɨ'ɨj ɨ Onesíforo a'áa ja'rá'aj a Roma, a'ɨ́ɨ pu huatyóochej tɨ náahuoonyij 'asta na'aj quee náatyoj.

18 Che' ɨ tavástara' jéehua ja'ancu'vaxɨ'ɨn a'ájna xɨcáara' tɨ jitzán uvé'nyesij. Muáaj paj tyámua' tyá'mua'reej tɨ taatáhuɨ̈ a'ájna a Éfeso.

2

Sɨ́ɨj tɨ a'yan tyá'huɨ̈re' tɨ'ɨj xantáaru' a'ɨ́jcɨ ɨ Cɨrɨ́istu'

1 Pajta muáaj nyiyóoj, pata'aj huatyá'ca'nyej a'tzájta' a'íjna jɨme' je'ej tɨ ɨ Dios
tyimuaataséjra a'íjcɨ jitze ma'can ɨ Cɨríistu' tɨ ajta Jesús pué'een.
2 Je'ej paj períj nyéetzij tyináanamuajri' nyaj a'yan tyihuó'ixaaj ɨ tyeítyee, a'yaa paj
tyihuo'íjcatye'en a'íɨjma ɨ tyétyacaa ɨ paj hua' jitze tyí'ca'nyej mej mij majta a'yan
tyihuó'mua'tyej ɨ séecan.
3 Pata'aj tajamuán tyo'táviicue' a'íjcɨ jɨme' ɨ paj jajpuéetzij tɨ'ɨj ɨ xantáaru' tɨ tyí'huɨ̈re'
jimi ɨ Cɨríistu' tɨ ajta Jesús pué'een.
4 Capu síɨj xantáaru' a'yan rɨcɨj je'ej tɨ jusíɨj tyá'xɨe've' tyi'tíj jɨme', ji'nye a'yaa pu jitzán
tyúuxɨe've' tɨ tyámua' tyu'tyá'ɨtzeere'en a'íjcɨ jimi ɨ tɨ tyé'ijtye'.
5 A'yaa pu ajta tyí'een a'íɨmaj jimi ɨ maj hua'ajcacaa, a'íjna ɨ tɨ huajcaj capu tyi'tíj
mue'tɨn, tɨpua'aj quee a'yan tyu'tatyése'en je'ej tɨ tyi'huóoxɨe've'.
6 A'íjna ɨ tyí'muɨjhuacaa ɨ juchuéj japua, a'yaa pu tyu'tácɨ'pej tɨ a'íɨn anaquéej
tya'ancuriáan ɨ tɨ tyú'cɨɨtyej.
7 A'íj paj jitze tyú'mua'tyíj je'ej nyaj tyí'mua'ixaatye', ji'nye ɨ tavástara' pu muaatá'sij
pej pij tyámua' tyiyo'itéej puá'ra'nyij.
8 Ootámua'reej a'íjcɨ ɨ Cɨríistu', ɨ tɨ huatájuuriaca' a'íj tɨ jitze eeráma'can ɨ David, a'íɨ
pu a'íɨn pué'een ɨ nyúucarij ɨ nyaj huá'ixaatye'.
9 A'íj nu jɨn néijmi'i tyé'viicue' ɨ nyaj jajpuéjtzij, nyajta eetyánami' tɨ'ɨj síɨj tɨ
tyí'tyacui'caa, ajta ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios ɨ nyaj jaxaj capu eetyánami'.
10 A'íj nu jɨn néijmi'i tyo'táviicue'ri' néijmi'caa jimi ɨ Dios tɨ hua'antyíhuoj, tɨ'ij ajta
a'íɨjma huáhuɨ̈re'en ajta ɨ Cɨríistu' tɨ ajta Jesús pué'een huɨ'rátoonyij, mej mij jusén jɨn
jimi séjria'aj.
11 A'íjna pu a'yan tyi'jɨ'ré'can jɨme' tɨ a'yan tɨjɨn:
Tɨpua'aj jamuán táacui'nyij, jamuán tu tyajta júurij ta'mej,
12 tɨpua'aj tyetyo'táviicue' ɨ tyaj jajpuéjtzij, jamuán tu tyajta tyu'ta'íjtaj,
tɨpua'aj tyeetyáahue'taj, a'íɨ pu ajta ityájma taatyáhue'taj,
13 tɨpua'aj tyequée tyámua' tyi'tyítacha'ɨ̈ij, a'íɨ pu a'náj tɨna'aj tyámua' éenye'ej ta'mej,
ji'nye capu ɨ'ríj tɨ jusíɨj huatyóohue'taj.

Je'ej tɨ ye'ej tyi'tyúucha'ɨ̈ij a'íjna ɨ Timoteo

14 Huo'támua'ree ɨ séecan pajta ɨ Dios jimi huo'tyátoonyij, mej mij quee jujíɨmua'aj
je'ej pua'aj tyúujeevej. Capu tyi'tíj huɨ̈re', a'yaa pu'uj je'ej pua'aj huá'uurej a'íɨjma ɨ
maj janamuaj.
15 A'yaa paj jéehua tyí'tyese'ej paj a'yan tyu'tá'sejrataj ɨ Dios jimi, tɨ'ɨj síɨj ɨ maj a'yan
tyaataxájtaca' tɨjɨn xá'puɨ' pu huaríj, tɨ'ɨj síɨj tɨ tyí'muɨjhuacaa tɨquee tyi'tíj jɨn jutyevi'ra',
ajta a'yan tyámua' tyihuá'mua'tyej a'íjcɨ ɨ nyúucarij tɨ a'yan tyi'ja'yájna.
16 Capáj janamuajra a'íjcɨ ɨ nyúucarij tɨquee je'ej huatóomua'aj, ajta quee tyi'tíj xaj,
ji'nye a'íɨmaj ɨ maj a'yan tyí'xaj, jéetze' mu je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj,
17 ajta je'ej maj tyihuá'mua'tyej jéehua pu je'ej pua'aj tyú'uurej. A'yaa pu tyí'rɨcɨj
a'íɨjma jimi ɨ Himeneo ajta ɨ Fileto,
18 ɨ maj meríj a'yan tyitya'ajtacíj ɨ nyúucarij jitze tɨ a'yan tyi'ja'yájna, a'yan
metyi'xáataj tɨjɨn muríj huatájuuriaca' ɨ muɨ'chítyee, a'yaa mu mij meríj séecan
tye'entyí'uunyi'ri' je'ej maj tyá'tzaahuatye'.
19 Ajta ɨ Dios a'yan tyi'tíj huáruuj, tyej tyij jitzán arátaca'nyej, ajta jitzán a'yan
tyé'yu'si' tɨjɨn: Tavástara' pu huá'muajtyej ɨ maj jitzán ajtyáma'can"; ajta a'yan tɨjɨn:
"Néijmi'i ɨ maj já'astijre' ɨ tavástara', miche' ajtácɨɨnyej a'íjcɨ jitze ɨ tɨ je'ej pua'aj een."
20 Ɨ chi'ij tzajta' tɨ ve'éj, capu a'íɨ na'aj tyó'sejre' ɨ ooroj tɨ jɨn tyí'taavijhua nusu ɨ pláataj
jɨme', sulu ajta pu tyó'sejre' ɨ cɨyéj tɨ jɨn tyí'taavijhua, ajta xaríj jɨme', séecan pu a'yan
tyí'huɨ̈re' matɨ'ɨj tyí'ye'estyaj, ajta séecan cha'na'aj pu'uj tyi'tíj jɨn tyí'huɨ̈re'.
21 Tɨpua'aj a'tíj a'yan eenye' tɨquee tyi'tíj jɨn á'ɨtzeeria'aj, tyámua' pu séeria'aj ta'mej,
ajta jéehua tyu'tyáhuɨ̈re'sij ɨ tavástara' jimi, néijmi'i jɨme' ɨ tɨ xá'puɨ' een.
22 Pata'aj quee a'yan rɨjcaj je'ej maj tyityetyúucha'ɨj ɨ maj tyáamua, pata'aj
jáahuoonyij ɨ tɨ naa een, ɨ paj jitzán tyá'tzaahuatye', pajta tyámua' eenye' a'tzájta' a'íɨjma
jamuán ɨ maj tyámua' tyá'tzaahuatye' ɨ tavástara' jimi.
23 Capáj huá'astyaj ɨ maj cha'mana'aj tyí'xaj, papu'ríj jamua'reej tɨ a'yan na'aj
tyí'huɨ̈re' maj a'íj jɨn tyúunyo'si'tye'en ɨ tyeítyee.
24 Ajta síɨj tɨ tavástara' jimi tyí'huɨ̈re' capu a'yan tye'tyévijtye' tɨ a'yan éenye'que'
jo'cha'canye'en, sulu che' tyámua' tyi'tyúucha'ɨj néijmi'caa jimi. Ajta jaayí'tɨhua'an tɨ
tyihuó'mua'tyej, ajta quee nyu'camuɨ'ɨj tyo'táviicue'
25 ajta quee ootzáahuatye'ej tyámua' huó'uurej a'íɨjma ɨ maj quee tyihuojó'itej, ajta
tyi'ijchó've'ej tɨ ɨ Dios huo'tá'an mej mij seequéj tyú'mua'tyij, majta jáamua'reej ɨ
nyúucarij tɨ a'yan tyi'ja'yájna,

26 tɨ'ɨj huatáɨ'riitarej maj iirácɨɨnyej jo'tɨj tyiyáaru' hueje'tyáanaj, jo'tɨj a'ɨ́ɨn a'yan tyiyá'xɨe'va'ca'aj maj ja'rá'astijre'en.

3

Je'ej maj tyityetyuucha'ɨ́ɨj muá'ju'un ɨ tyeítyee tɨ'ɨj néijmi'i tye'entyipuá'rij

1 A'yaa pu ajta tyúuxɨe've' paj jamua'reeriaj tɨ a'yan tye'mej tɨ'ɨj néijmi'i tye'entyipuá'risime'en tɨ jéehua je'ej pua'aj tyi'éenye'ej ta'mej.

2 Capu hua' jitze juxɨé'va'aj ta'mej je'ej tɨ tyihuá'uurej ɨ séecan, majta jéehua jaxɨe'va'aj muá'ju'un ɨ túmii, majta jéehua óotzaahuatye'en, majta huo'tyáxaahuataj ɨ juxa'aj tyeítyee. Je'ej mu pua'aj tya'xáataj muá'ju'un ɨ Dios, majta quee huá'tzaahuatya'aj muá'ju'un ɨ juhuásimua', camu tyámua' tyihuo'tá'sij a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyi'tɨ́j jɨn huo'tyáhuɨɨ, majta quee tzáahuatyi'ra'aj tyicha'ɨ́ɨj muá'ju'un ɨ maj jitzán tyá'tzaahuatye'.

3 Camu hua'xɨe've'ej muá'ju'un ɨ tyeítyee, camu majta hua'cu'váaj muá'ju'un, sulu jéehua mu je'ej pua'aj tyuuxáataj muá'ju'un, majta a'yan rɨnyij je'ej tɨ tyihua'ráanajchi, mejcha'ɨ́ɨria'aj mu muá'ju'un néijmi'i ɨ tɨ xá'puɨ' een.

4 Avíitzij mu jɨn tyu'tátuiire'sij ɨ juxa'aj tyévij majta quee oocu'váaj muá'ju'un, jéehua mu ootzáahuatye'ej muá'ju'un, a'ɨ́jna jɨme' tɨ a'yan tyihuá'miteeraste' maj jéehua juxɨe've', majta a'ɨ́j huoonyij maj a'yan huárɨnyij je'ej tɨ tyihua'ráanajchi, camu jaxɨe'va'aj muá'ju'un maj jáahuoonyij ɨ Dios.

5 A'yaa mu tyuuséerataj muá'ju'un ɨ tyeítyee jimi, tɨ'ɨj ɨ maj já'astijre' ɨ Dios, ajta camu a'yan rɨcɨj je'ej maj tyí'xaj.

Capáj huá'jaahuatye'ej a'ɨ́ɨjma ɨ tyeítyee maj a'yan rɨcɨj.

6 Ji'nye a'ɨ́ɨjma mu jitze ajtyáma'can ɨ maj hue'tzij jɨn utyáru'pij u hua' chi'táj ɨ tyeítyee, majta huá'cuanamuaj a'ɨ́ɨjma ɨ úucaa ɨ maj quee tyé'viicue' ɨ jutzájta', ɨ maj juxaamuɨjritye' a'ɨ́jna jɨme' ɨ maj ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi, majta jéehua tyi'ijxána'cɨra' a'ɨ́jna jɨme' maj a'yan rɨcɨj je'ej tɨ tyi'tɨ́j tyihua'ráanajchi,

7 a'náj tɨna'aj mu huá'namuaj ɨ maj tyihuá'mua'tyej, ajta camu a'náj yo'itéej muá'ju'un ɨ nyúucarɨj tɨ a'yan tyi'ja'yájna.

8 Ajta a'ɨ́ɨmaj ɨ tyétyacaa Janes ajta ɨ Jambrés a'ɨ́ɨ mu a'yan cha'taj mana'aj tyé'ejcha'ɨɨria'ca'aj ɨ Moisés, a'yaa mu majta tyéjcha'ɨɨre' ɨ nyúucarɨj tɨ a'yan tyi'ja'yájna. A'ɨ́ɨ mu pué'een ɨ maj je'ej pua'aj metyityoomuámua're', majta quee tzáahuatyi'ra'aj jɨn tyá'tzaahuatye'.

9 Camu che' á'tyeeren ɨ maj a'yan rɨcɨj, ji'nye néijmi'i mu jamua'reeren tɨquee tyi'tɨ́j huɨɨre' je'ej maj tyí'xaj, a'yájna tɨ'ɨj tyihuó'ruuj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj hua'puaj ɨ maj jájcha'ɨɨria'ca'aj ɨ Moisés.

Pablo pu tyé'ixaatye' ɨ Timoteo

10 Pajta muáaj a'yaa paj tyámua' naa tyu'mé'en je'ej nyaj tyimuaamuá'tyej, je'ej nyaj éenye'que' jo'cha'can, je'ej nyaj tyí'muɨjhuacaa, je'ej nyaj tyá'tzaahuatye', nyajta tyé'viicue' tyámua' naa ɨ nyaj jɨn jajpuéjtzij,

11 muáaj paj jamua'reej maj je'ej pua'aj náaruj, nyajta jéehua jajpuéetzij, a'yájna matɨ'ɨj náaruj a'ájna a Antoquíia, majta a'ájna a Iconio, majta a'ájna a Listra. Jéehua nu jaapuéjtzitariaca'. Ajta nyavástara' pu néijmi'i jɨn naatáhuɨɨ.

12 A'yaa pu tyi'ja'yájna tɨjɨn a'tíj tɨ na'aj tɨ tyí'tyese' tɨ ja'rá'astijre'en ɨ Cɨríistu' tɨ ajta Jesús pué'een, jéehua pu jajpuéetzij ja'mej,

13 ajta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj majta ɨ maj huá'cuanamuaj ɨ tyeítyee, móoche' mu jéetze' je'ej pua'aj rɨnyij ɨ jutzájta', séecan mu ɨ tyeítyee huá'cuanamuan, majta jujɨ́ɨmua'aj tyo'tyóohue'tze'sij.

14 Pajta muáaj, a'yaa paj pooj tyá'tzaahuatye'ej je'ej paj tyaarɨ'rej, pajta a'yan tyá'mua'reerej tɨ a'yan tyi'ja'yájna. Pajta jamua'reej a'tyán maj a'yan tyimuamuá'tyej.

15 Ootámua'reej patɨ'ɨj pa'rɨ'istaca'aj, tyámua' paj tyá'mua'reej je'ej tɨ tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze Dios tɨ janyuucaa, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ nyúucarɨj tɨ muaatá'sij paj tyámua' metyóomua'riaj, ajta tɨ'ɨj muáahuɨɨre'en a'ɨ́jna jɨme' paj tyá'tzaahuatye' ɨ Cɨríistu' jimi tɨ ajta Jesús pué'een.

16 Néijmi'i ɨ tɨ tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze, Dios jimi pu já'ma'can, ajta a'yan tyí'huɨɨre' mej mij a'ɨ́j huo'mua'tyej majta a'ɨ́jna jɨn tyámua' huó'uurej ɨ tyeítyee, mej mij a'ɨ́jna jitze huo'té'exaatye'en ɨ maj jɨn ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi, ajta mej mij jɨ'réenya'aj muá'ra'nyij ɨ jutzájta',

17 ta'aj ij a'ɨ́jna ɨ tyáatɨ' ɨ tɨ Dios jitze ajtyáma'can tyámua' eenye'en tɨ'ɨj a'yan huárɨnyij néijmi'i jɨme' je'ej tɨ tyí'xa'puɨ'.

4

1 Ɨ Dios jitze ma'can, ajta ɨ Cɨríistu' tɨ Jesús pué'een, tɨ a'yan uvé'nyesij tɨ'ij tyu'ta'íjtaj a'íɨjma jimi ɨ maj a'yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua, ajta a'íɨjma jimi ɨ maj meríj huácuij, a'yaa nu jéehua tyí'mua'ijcatye'
2 paj huó'ixaatye'en ɨ nyúucarɨj, pajta huo'táhuaviij mej mij tyámua' tyáanamuaj, tɨpua'aj a'yan metya'xɨe've'ej, na'ríɨj mequee. Pata'aj huo'tyámue'tɨj, pajta huo'tá'ijmuj mej mij quee je'ej pua'aj rɨjcaj, ca'nyíjra'aj paj huo'tá'an, pajta xájtari' naa tyi-huó'mua'tyej.
3 Ji'nye a'náj pu atyojo'ré'nyesij matɨ'ɨj ɨ tyeítyee quee che' janamuáaracuj muá'ju'un ɨ maj xá'puɨ' tyihuá'mua'tyej, sulu a'yaa mu muɨ'caa tyu'tájeevɨj ɨ maj tyihuá'mua'tyej, mej mij a'íjna huó'ixaatye'en je'ej maj tyi'tíj tyí'namuajracuj.
4 A'íɨ mu jaatyáxaahuataj ɨ tɨ a'yan tyi'ja'yájna, majta a'íjna ántzaahuatye'sij ɨ nyúucarɨj tɨquee tyi'tíj je'ej tyí'xaj.
5 Pajta muáaj tyámua' paj eenye', pata'aj tyo'táviicue' ɨ paj jɨn jajpuéjtzɨj, pajta pooj huá'ixaatya'aj ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios, tyámua' paj naa tyu'muárɨe'en a'íjcɨ jɨme' ɨ paj jɨn tyí'huɨɨre' ɨ Dios jimi.
6 Pu'ríj nye jimi a'yan tye'mej nyej nyij a'yan tyu'tyáhuɨɨre'en tɨ'ɨj mu'véjrɨj, ajta arí atyojo'ré'nyesij a'náj nyaj muɨ'nyij.
7 Jéehua nu nyeríj tyámua' tyu'tyéenyo'sej nyej nyij a'yan huárɨnyij je'ej tɨ tyí'xa'puɨ' ɨ Dios jimi, a'íj nu jɨn nyeríj ja'antyicɨ'ɨj ɨ nyaj jɨn antyínyamua'ree, nyajta néijmi'ɨ jɨn ja'rá'astijrej ɨ nyavástara'.
8 A'íj nu'uj nyij tyicho've' ɨ cúruun ɨ nyaj jaamué'tɨj a'íɨn tɨ naatí'tye'sij ɨ nyavástara', tɨ tajtúhuan jɨn tyi'tyéjvee, a'ájna xɨcáara' tɨ jitzán a'yan tyaaxá'puɨ'ɨntarej nye jimi. Ajta capu nyéetzɨj na'aj naatí'tye'sij ɨ cúruun, sulu néijmi'caa ɨ maj a'yan tye'ejchó've' tɨ a'íɨn uvé'nyej huápuɨ'ɨj naa huasé'rihua'aj.

Pablo pu tyámua' naa tyé'ixaatye' je'ej tɨ ye'ej huárɨnyij ɨ Timoteo

9 Pata'aj huatá'ca'nyej paj ca'nácan yanatyéesej,
10 ji'nye ɨ Demas, a'íj pu jéetze' tya'ránajchaca' íiyan tɨ tyí'sejre' ɨ cháanacaj japua, a'íj pu jɨn manúurɨej tɨ'ɨj ij a'áa jo'mej a Tesalónica. Ajta ɨ Crescente a'áa pu jó'raa a Galacia, ajta ɨ Tito a'ájna a Dalmacia.
11 A'íɨ pu'quij ɨ Lucas nyaj jamuán yahuatyá'ɨtzee. Pata'aj jáahuoonyɨj ɨ Marcos pajta muya'rávi'tɨj ajamuán, ji'nye a'íɨ pu jéehua naatáhuɨɨ ɨ nyaj jɨn tyí'muarɨe'.
12 Nyajta a'íjcɨ ɨ Tíquico nyaata'ítyaca' a'ájna a Éfeso.
13 Patɨ'ɨj mu ja'rájra'nyij mu paj nyaja'rachuíitye'en ɨ nyamáancaj ɨ nyaj a'áa yoohuá'xɨj a Troas, a'ájna a Carpo tɨ ja'chej, pajta mu tyinyaja'rápijtye'en ɨ yu'xarij, pajtáhua'aj ɨ séecan ɨ yu'xarij tɨ tyí'jiri' nyéetzɨj tɨ tyí'nya'a'rij.
14 Ajta a'íjna ɨ Alejandro tyapúusti'ij tɨ tyí'ta'huacaa, jéehua pu je'ej pua'aj náaruj, ɨ tavástara' pu a'yan tyá'najchitye'en je'ej tɨ tyi'tíj huáruuj.
15 Tyámua' paj tyi'huá'cha'ɨɨn a'íjcɨ jimi, ji'nye jéehua pu jájcha'ɨɨre' ɨ nyúucarɨj ɨ tyaj huá'ixaatye' ɨ tyeítyee.
16 Nyatɨ'ɨj anaquéej nyaj japua huatanyúj a'íɨjma jimi ɨ maj tyityatatyíj, capu a'tíj naatáhuɨɨ, néijmi'ɨ mu manúurɨej. A'yaa nu tye'ejchó've' tɨ ɨ Dios quee puéjtzɨj hua'tá'care'en a'íjcɨ jɨme' je'ej maj huaríj.
17 Ajta ɨ nyavástara' pu naatáhuɨɨ ajta ca'nyíjra'aj naatá', a'íj nu jɨn huo'té'exaatye'ej ɨ tyeítyee ɨ nyúucaria'ra' ɨ tavástara', mej mij néijmi'ɨ jáanamuaj a'íɨmaj ɨ maj quee Israel jitze ajtyáma'can. A'yaa pu a'íjna jɨn ɨ nyavástara' tyinɨi'rájtoo tɨ'ij quee tyi'tíj je'ej nyoorej,
18 ajta ooj a'yan tyi'nyahuíɨre'ej ta'mej néijmi'ɨ jɨme', ajta ná'vi'tɨn u jútye' jo'tɨj a'íɨn tyejé'ijtaj. Tyiche' a'náj tɨna'aj tyé'tyojtzi're'ej. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

Ɨ tɨ jɨn ja'antyipuá'rɨj

19 Pata'aj nyaj jɨme' huo'tatyójtyej a'íjcɨ ɨ Prisca, pajta ɨ Aquila, pajta néijmi'caa ɨ Onesíforo maj jamuán aja'chej.
20 Ajta ɨ Erasto a'áa pu jo'tyá'ɨtzee a Corinto, nyajta ɨ Trófimo a'áa nu yo'tyájtoo tyi'cuí'can a'ájna chájta' Mileto.
21 Pata'aj huatá'ca'nyej paj yatanyéj tɨ'ɨj quee eexúj huáseevɨ'ɨj. A'íɨ mu yámuatyojtye' ɨ Eubulo, ajta ɨ Pudente, ajta a'íjna ɨ Lino, ajta ɨ Claudia, majta néijmi'ɨ ɨ ta'ihuáamua' maj tyá'tzaahuatye'.
22 Che' ɨ tavástara' muéetzɨj jimi huatyá'ɨtzeere'en, ajta ɨ Dios jéehua tyámua' tyajamuaatá'an néijmi'caa mua'ajmaj.

Je'ej tɨ tyaatayu'sej a'ɨ́jna ɨ San Pablo a'ɨ́jcɨ ɨ Tito

Pablo pu jatyojtye' a'ɨ́jcɨ ɨ Tito

1 Ɨ yu'xarij a'ɨ́ɨn tɨ jo'yú'xaca' ɨ Pablo, Dios tɨ jimi tyí'huɨ̈re', ajta a'ɨ́ɨn yo'ta'ítyaca' ɨ Jesús ɨ tɨ Cɨríistu' pué'een, a'ɨ́ɨ pu na'antyíhuoj nyej nyij a'ɨ́j jimi tyu'tyáhuɨ̈re'en mej mij tyá'antzaahuatye'en a'ɨ́ɨmaj ɨ Dios tɨ hua'antyíhuoj, majta je'en jéetze' yo'itéej muá'ra'nyij tzáahuatyi'ra'aj jɨme' je'ej tɨ een ɨ tayi'ráj,

2 a'ɨ́j tu tyicho've'ej tyej tyij júurij tá'ra'nyij jusén jɨme'. Ɨ Dios tɨquee tyí'hue'tacaa pu a'yan tya'tóoraj jájcuaj ɨmuáj,

3 ajta ijíij, tɨ'ɨj atyojo'ré'nyej a'náj tɨ jaaxá'puɨ'ɨntarej, a'ɨ́ɨ pu taatá' tyej tyij jáamua'reej ɨ nyúucaria'ra', a'ɨ́j pu jɨn a'yan tyinaata'ɨ́j nyej nyij huo'té'exaatye'en a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ jɨn Dios tya'tóoraj.

4 A'ɨ́jcɨ ɨ Tito, ɨ paj nyiyóoj pué'een a'ɨ́jcɨ jitze ɨ tyaj jitzán tyá'tzaahuatye' tyahua'puaj. Che' ɨ Dios ɨ tyaj jajvástara', ajta a'ɨ́jna ɨ Cɨríistu' tɨ Jesús pué'een ɨ tɨ tajapuá huatanyúj, miche' a'ɨ́ɨn tyámua' tyimuáacha'ɨɨn, majta muaatyápua'ritye'en mua' tzajta'.

Je'ej tɨ tyi'tɨ́j jɨn tye'entyúumua'ree a'ɨ́jna ɨ Tito a'ájna a Creta

5 Nyatɨ'ɨj a'áa mojóorɨej a'ájna a Creta, a'yaa nu huarɨ́j pej pij ja'antyícɨ'tyij ɨ tɨ á'ɨtzeeria'ca'aj, ajta pej pij séej chájta'naj pajta séej hua'antyíhuoonyij a'ɨ́ɨjma ɨ huáasij ɨ maj tyu'tyáhuɨ̈re'sij u tyeyúuj tzajta', a'yájna nyatɨ'ɨj tyimuaa'ɨjca.

6 A'yaa pu tyúuxɨe've' a'ɨ́jna jimi ɨ a'tɨ́j tɨ tye'entyárutyij vástaj jɨme', tɨquee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeeria'aj. Ajta séej na'aj tyévi'tɨnye'en ɨ ɨ́ɨtaj, majta ɨ yójmua'mua' néijmi'i tyá'tzaahuatye'ej, majta quee tyi'tɨ́j hua' jitze pua'ritye'ej nusu maj quee tyihuojó'iteej.

7 Ji'nye a'ɨ́jna ɨ tɨ tyi'tɨ́j jɨn antyúumua'reej a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj tyá'tzaahuatye' ɨ Dios jimi, a'ɨ́j pu jɨn a'yan tyúuxɨe've' tɨ tyámua' tyi'tyúucha'ɨɨj. Juxɨe've' tɨ tyámua' tyihuojó'iteej, tɨquee je'ej pua'aj tyihuojó'mua'raj, ajta quee jutahueeve'ej, nusu tɨ a'ɨ́ɨjma já'jaahuatya'aj ɨ maj junyo'se've', ajta quee janyacua'tzaj ɨ túmii ɨ maj je'ej pua'aj éenye'que' jaamué'tɨj.

8 A'yaa pu tyúuxɨe've' tɨ a'náj tɨna'aj jajxɨé'vi'ra'aj tɨ'ɨj huo'taxɨé've'en a'chu maj pua'máj jamuaaren, ajta tyámua' eenye'en, tɨquee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeeria'aj, tɨ tyámua' metyóomua'riaj, ajta tyámua' tyi'tyúucha'ɨɨj néijmi'caa jimi.

9 Juxɨe've' ajta tɨ tyámua' tyá'tzaahuatye'ej ɨ nyúucarij tɨ a'yan tyi'ja'yájna, je'ej tyaj tyeríj tyaamuá'tyej, tɨ'ɨj ajta a'yan ca'nyíjra'aj tyihuo'tá'an a'ɨ́jna jɨme' je'ej tɨ tyihuá'mua'tyen, tɨ'ɨj a'ɨ́jna jɨn hua'antyimue'tɨn a'ɨ́ɨjma ɨ maj seequéj tyá'xaj ɨ nyúucarij.

10 Ji'nye jéehua mu séejre' ɨ maj quee tyi'tɨ́j ja'astej, a'ɨ́ɨ mu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ maj ja'antyisí'chej ɨ junavíj, ɨ maj a'yan tyihuá'mua'tyej a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ nyúucarij tɨquee tyi'tɨ́j je'ej tyihua'tyáhuɨ'rii, tɨ ajta huá'cuanamuaj.

11 A'ɨ́ɨjma ɨ maj a'yan tyí'xaj tyiche' huo'tá'ijmuj mej mij quee che' a'yan tyí'xajtaj, ji'nye jéehua mu tyihua'antyiú'nyi'raj matɨ'ɨj mana'aj ɨ maj seequéj aja'chej, a'ɨ́j mu huá'mua'tyej ɨ tɨquee a'yan tyi'ja'yájna mej mij a'ɨ́jna jɨn huatyóohuɨ̈re'en.

12 Sɨ́ɨj tɨ Dios jitze ma'can tyí'xaj tɨ a'áa cha'tána'aj ja'chej a Creta, a'yaa pu tyu'taxájtaca' a'ɨ́ɨjma jimi ɨ jutyéɨtyeristyamua' tɨjɨn: “Néijmi'i mu tyí'hue'tacaa ɨ Creta maj huacháatɨmee, majta simuáruunyij, majta cuéerɨ'ɨj, majta tyámua' tyí'tyahuɨ'na'se'.”

13 A'yaa pu tyi'jɨ'ré'can jɨme' je'ej tɨ tyu'taxájtaca', a'ɨ́j pu jɨn juxɨe've' paj ca'nyíin jɨn hua'ajtyá'xɨ'ɨn, mata'aj mij tyámua' tyá'antzaahuatye'en,

14 ajta mej mij quee janamuajra a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarij tɨquee tyi'tɨ́j je'ej tyi'tyáhuɨ'rii, tɨ a'ɨ́ɨjma jitze eeráanyej ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, nusu je'ej maj tyí'ijta a'ɨ́jna jɨme' ɨ tɨquee a'yan tyi'ja'yájna.

15 A'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj tyámua' een ɨ jutzájta', néijmi'i pu tyámua' tyí'een ɨ Dios tɨ tyú'taahuaca', majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj quee tyá'tzaahuatye', majta quee tyámua' een ɨ jutzájta', capu tyi'tɨ́j séejre' tɨ naa een, ji'nye camu tyámua' metyityoomuámua're'.

16 A'yaa mu tyityóomuajtyej maj jamua'tyej ɨ Dios, maj majta quee jamua'tyej, ji'nye camu a'yan rɨcɨj je'ej tɨ ɨ Dios tyá'xɨe've', je'ej mu pua'aj tyihuojó'sej, majta quee tyi'tɨ́j ja'astej, camu tyi'tɨ́j huayí'tɨn tɨ tyámua' een.

2

Ɨ nyúucarij tɨ tyámua' een mej mij a'ɨ́jna huo'mua'tyej

1 Ajta je'ej paj tyi'tɨj tyihuá'ixaatye', a'yaa pu tyúuxɨe've' paj a'náj tɨna'aj
tzáahuatyi'ra'aj jɨn tyámua' tyihuá'ixaatye'.
2 Ajta ɨ huáasij jimi a'yaa pu tyúuxɨe've' maj tzáahuatyi'ra'aj hua' jimi tyícha'ɨɨj, majta
quee tyi'tɨj jɨn á'ɨtzeeria'aj, majta tyámua' tyá'tzaahuatye'ej, ajta maj huo'xɨé've'en ɨ
juxa'aj tyeítyee, mata'aj mij néijmi'i jɨn tyámua' tyo'táviicue'.
3 A'yaa pu cha'tána'aj tyi'huóoxɨe've' a'ɨíjma jimi ɨ ucaríijsee, mej mij majta tyámua'
tyityetyúucha'ɨɨj, capáj tyi'tá'care'en maj je'ej pua'aj tyúuxajtaj séej jamuán majta séej,
nusu maj jaya'care'en ɨ nahuáj, sulu miche' tyámua' tyityetyúucha'ɨɨj,
4 majta huo'mua'tyej ɨ maj úucaa maj huo'xɨé've'en ɨ jucínastyamua', majta ɨ
juyójmua',
5 maj tyámua' metyityoomuámua're'ej majta quee juxana'cɨria'aj, maj tyámua'
tyí'tyechej, mej mij huá'astyaj ɨ jucínastyamua', ta'aj ij quee a'tɨj je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj
ɨ nyúucaria'ra' jimi ɨ Dios.
6 A'yaa paj pajta tyihuó'mua'tyej mej mij tyámua' tyityetyúucha'ɨɨj
7 néijmi'i jɨme', pajta muáaj a'yan tyihuó'mua'tyej je'ej maj tyámua' huárɨnyij. Pajta
a'yan tyihuó'mua'tyej tzáahuatyi'ra'aj jɨme', je'ej maj tyi'tɨj uurej,
8 a'yan petyihua'ixáatye'ej amitéeria'can jɨme', ta'aj ij quee a'tɨj je'ej pua'aj tyi-
huá'xajtaj. A'yaa pu tyu'tóotyevi'ra'astaj a'ɨíjna ɨ tɨ je'ej pua'aj tyihuá'xaj, ji'nye capu
je'ej tyu'tái'riitarij tɨ je'ej pua'aj tyitaaxáj ityájma.
9 Pata'aj a'yan tyihuo'té'exaatye'en a'ɨímaj ɨ maj ca'nyéjrij jɨn tyí'huɨɨre', mej mij
huá'astyaj a'ɨíjma ɨ maj tyihuá'ijtye', mej quee je'ej mana'aj tyihuá'jeevej.
10 Miche' quee tyihuá'nahue'raj, sulu mej mij tyámua' eenye', mej mij a'ɨíjna jɨn a'yan
tyu'tóosejrataj maj tyámua' tyihuá'mua'tyej je'ej tɨ tyé'ijta ɨ Dios.
11 Ji'nye a'yaa pu ɨ Dios tyaataséɾajtaca' ɨ tɨ jɨn tá'cu'vej néijmi'caa ɨ tyeítyee.
12 A'ɨíjna ɨ tɨ jɨn Dios taxɨe've', a'ɨí pu tamua'tyej tyej tyij meyóohuaxɨj néijmi'i ɨ tɨ
je'ej pua'aj tyí'een, ɨ tyaj jaxɨe've' ɨ cháanacaj japua, tyata'aj tyij tyámua' tyi'tyítacha'ɨɨj
tyahua'xɨé've'ej ɨ Dios jimi,
13 'asta na'aj quee a'ájna atyojo'ré'nyej ɨ tyaj jɨn huátatyamua've'en je'ej tyaj tyi'tɨj
tyi'ijchó've', a'ájna tɨ'ɨj yan huataséjre'en a'ɨíjna ɨ Dios ɨ tɨ néijmi'i jɨn antyúumua'reej,
ajta a'ɨíjna ɨ Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een.
14 A'ɨí pu huamuɾ' tajitzé ma'can, tɨ'ij néijmi'caa táahuɨɨre'en, ajta néijmi'i tyi-
tacáa'ri'ri' ɨ tyaj jɨn á'ɨtzeere', tyej tyij a'ɨíjna jitze ajtyáma'cantaj tá'ra'nyij, a'ɨíjna jɨme'
tyej tyámua' huárɨnyij.
15 A'ɨí pu a'ɨín pué'een ɨ tɨ juxɨe've' paj huo'mua'tyej, pajta ca'nyíjra'aj huo'tá'an
néijmi'i jɨme' ɨ paj jɨn antyía'mua'reej. Capáj tyi'tá'care'en tɨ a'tɨj muá'xaahuataj.

3

Je'ej maj huárɨnyij ɨ maj tyá'tzaahuatye'

1 Pata'aj huo'té'exaatye'en ɨ tyeítyee mej mij hua'rá'astijre'en a'ɨíjma ɨ maj tyí'ijta,
miche' a'yan huárɨnyij je'ej maj tyihuá'ijtye', majta a'náj tɨna'aj tyámua' eenye' mej mij
xá'puɨ' huárɨnyij.
2 Miche' quee je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj ɨ juxa'aj tyeítyee, miche' tyámua' eenye' ɨ
jutzájta' majta hua'cu'vej, mej mij majta quee óotzaahuatye'ej a'ɨíjma jimi ɨ séecan.
3 Ji'nye jájcuaj ɨmuáj tu tyajta ityáj a'yan éenye'ej, catu tyi'tɨj mua'reeriaca'aj
catu tyajta tyi'tɨj já'astyajca'aj. A'yaa tu éenye'que' je'ej pua'aj tyí'tyechajca'aj
tyahua'ajcha'ɨíria'aj ɨ taxa'aj tyeítyee, majta a'ɨín tájcha'ɨɨria'ca'aj ityájma, tyajta
tajɨ́mua'aj tájaaxɨejvi'raca'aj séej jamuán tyajta séej.
4 Ajta a'ɨíjna ɨ Dios ɨ tɨ tajapuá huatanyúj, a'ɨí pu jaataséjrataca' ɨ tɨ jɨn naa tojo'mua'raj,
ajta ɨ tɨ jɨn taxɨe've' néijmi'caa ɨ tyaj a'yan séejre' ɨ cháanacaj japua,
5 tyij tyajta quee tyi'tɨj jɨn xá'puɨ' tyámua' huarɨ́j, sulu a'ɨ́j pu jɨme' ɨ tɨ a'ɨín
tá'ancu'vaxɨj, ajta tyitacáa'ri'ri' ɨ tyaj jɨn ootyá'ɨtzee, a'ɨ́j pu jɨn jájcuacan ɨ júuricamej
taatá' a'ɨíjna jitze ma'can ɨ júuricama'ra' ɨ Dios.
6 Ji'nye a'ɨ́j pu jitze ma'can ɨ Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een, jéehua taatá' a'ɨíjna ɨ
júuricama'ra' ɨ Dios,
7 ajta tyatɨ'ɨj quee che' tyi'tɨj jɨn á'ɨtzeere' a'ɨ́jcɨ jimi a'ɨíjna jɨme' tɨ a'ɨín tá'ancu'vaxɨj,
a'yaa tutyij tyi'ijchó've' tɨ táacɨ'tyij tyaj jimi júurij tá'ra'nyij jusén jɨme'.
8 A'yaa pu tyi'jɨ'ré'can jɨme', a'ɨ́j nu jɨn a'yan tyá'xɨe've' paj jéehua huó'ixaatye'en,
mata'aj mij a'ɨímaj ɨ maj tyá'tzaahuatye' ɨ Dios jimi tyámua' huárɨnyij. A'íi pu néijmi'i
naa tyí'een ajta néijmi'caa jimi tyi'tyáhuɨ'rii.
9 Capáj huá'namuajraj a'ɨíjma ɨ maj cha'mana'aj tyí'xaj, ajta je'ej maj tyi'tɨj tyí'xaj
a'ɨíjma jimi ɨ tahuásij ɨ maj anaquéej a'yan huacháatɨma'caa, majta ɨ maj tyúu'ihuo'

a'íjcɨ jɨme' je'ej tɨ huatóomua'aj ɨ yu'xarij ɨ Moisés tɨ jo'yú'xaca'. Néijmi'i ɨ tɨ a'yan tyí'een capu tyi'tíj huɨɨre' ajta quee je'ej huatóomua'aj.
10 Tɨpua'aj a'tíj tyi'tíj je'ej pua'aj uuriaj ɨ tyeyúuj tzajta', pata'aj jaatá'ijmuej séej na'ríij hua'puaj pua'máj, ajta tɨpua'aj quee muáanamuaj, a'yaa paj tyaaté'exaatye'en tɨquee che' ajo'ré'nyinyiica'an,
11 a'yaa paj tyáamua'reej tɨ a'íjna ɨ a'tíj arí je'ej pua'aj tyo'cájrupij, tɨ'ij ajta ɨ xána'cɨria'ra' je'ej pua'aj joorej.

Pablo pu ja'ixaatye' a'íjcɨ ɨ Timoteo je'ej tɨ huárɨnyij

12 Nyatɨ'ɨj muéetzij jimi jaata'ítyej a'íjcɨ ɨ Artemas, nyajta a'íjcɨ ɨ Tíquico, pata'aj jiye'tzín a'áa nyojo'tyéesej a Nicópolis, ji'nye a'yaa nu tyaaxá'puɨ'ɨntarej nyaj a'yan huácatyij tɨ'ɨj na'aj tyu'séevi'ij ta'mej.
13 Pata'aj néijmi'i jɨme' huo'táhuɨɨre'en a'íjcɨ ɨ Zenas, pajta a'íjcɨ ɨ Apolo, pajta tyihuo'tá'an tyi'tíj tɨ huá'ɨtziitye' mej mij huaju'un ta'aj ij quee tyi'tíj á'ɨtzeeria'aj hua' jimi.
14 Majta a'íɨmaj ɨ tatyeítyeristyamua' a'yan tyaarɨ'rej maj tyámua' tyu'muárɨe'en tyi'tíj jɨme', majta tyu'tyáhuɨɨre'en jo'tɨj tyi'tíj já'ɨtzeere'.
15 Néijmi'i ɨ maj nyajamuan yahuatyú'uj, a'íɨ mu yámuatyojtye'. Pata'aj huo'tatyójtye'en tajíme' a'íɨjma ɨ tyaj hua'xɨe've' ɨ maj a'yan cha'taj mana'aj tyá'tzaahuatye'. Che' Dios tyámua' tyaja'muahuɨɨria'aj néijmi'caa mua'ajmaj.

Je'ej tɨ tyaatayu'sej a'ɨ́jna ɨ San Pablo a'ɨ́jcɨ ɨ Filemón

Pablo pu jatyojtye' a'ɨ́jcɨ ɨ Filemón

1 Nyáaj Pablo, ɨ nyaj eetyánami' a'ɨ́jna jɨme' nyaj já'astijre' ɨ Cɨríistu' ɨ tɨ ajta Jesús pué'een, ajta ɨ nye'ihuáara' Timoteo, a'yaa tu muatyojtye' muéetzɨj Filemón, ɨ paj tajamuán tyí'muarɨe' tyajta jéehua muaxɨe've',
2 tyajta a'ɨ́ɨjma ɨ maj a'áa jóosi'rii jo'paj ja'chej, tyajta a'ɨ́jna tyojtye' ɨ ta'ihuáara' Apia tyajta ɨ Arquipo, ɨ tɨ ajta a'yan cha'tána'aj éenye'que' á'viicue're' tyatɨ'ɨj ityáj.
3 Che' a'ɨ́jna ɨ Dios ɨ tyaj jajvástara', ajta a'ɨ́jna ɨ tavástara' Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een, miche' a'ɨ́ɨn tyámua' naa tyajamuáacha'ɨɨn, majta tyámua' jamuáa'uurej ɨ ja'muaxɨéjnyu'caa tzajta'.

Filemón pu tyé'tyojtzi're' ɨ Dios ajta jéehua jahuoo jimí

4 A'náj tɨna'aj nu tyé'tyojtzi're' ɨ Dios nyajta jahuoo muéetzɨj jɨme' nyatɨ'ɨjta mo'támua'ree,
5 ji'nye a'yaa nu tyí'namuaj je'ej paj tyihuá'xɨe've' pajta jéehua tyá'tzaahuatye' ɨ tavástara' jimi, pajta néijmi'caa xɨe've' ɨ tyeítyeristyamua'me'en ɨ Dios.
6 A'yaa nu tyá'huoo ɨ Dios jimi tɨ'ɨj a'ɨ́jna ɨ paj jɨn tyá'tzaahuatye' muaatáhuɨɨre'en pej pij huame'en ɨ tavástara' jimi, pajta néijmi'i jɨn a'yan huárɨnyij a'ɨ́jna jitze ma'can ɨ Cɨríistu'.
7 Jéehua nu nyetyamua've' muéetzɨj jimi, ji'nye muáaj paj ca'nyíjra'aj huo'ta', pajta tyámua' tyihuo'tyéeje a'ɨ́ɨjma ɨ tyeítyeristyamua'me'en ɨ Dios.

Pablo pu jahuoo tɨ'ɨj jáahuɨɨre'en a'ɨ́jcɨ ɨ Onésimo

8 A'yaa pu'ij tyij nyajta a'ɨ́jna jɨn antyínyamua'ree nyej nyij tyimuaata'ɨ́jtye'en je'ej paj huárɨnyij a'ɨ́jna jitze ma'can ɨ Cɨríistu',
9 a'yaa nu tyá'xɨe've' nyaj a'yan tyimuaatáhuaviij, a'ɨ́jna jɨme' ɨ nyaj jéehua muaxɨe've'. Nyáaj Pablo, ɨ nyaj nyeríj vástɨ', nyajta eetyánami' a'ɨ́jcɨ jɨme' nyaj ja'tzaahuatye' ɨ Cɨríistu' ɨ tɨ Jesús pué'een,
10 a'yaa nu tyí'muahuaviij a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ nyiyóoj Onésimo, ɨ ajta tyá'tzaahuatye', ji'nye nyáaj nu ca'nyíjra'aj jaatá' a'yújna jó'nyaj je'tyánami'.
11 Jájcuaj ɨmuáj, capu tyi'tɨ́j je'ej tyimuaatyáhuɨɨ a'ɨ́jna ɨ Onésimo, ajta ijíij jéehua pu nyahuɨɨ're' nyéetzɨj, ajta muéetzɨj.
12 Nu'rɨ́j nyij nyajtáhua'aj jájcuaj jɨn jaata'ítyɨj muéetzɨj jimi, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ nyiyóoj ɨ nyaj jéehua jaxɨe've'.
13 A'yaa nu nyáaj tyá'xɨe'va'ca'aj tɨ yahuatyá'ɨtzeere'en nyajamuan, tɨ'ɨj a' jɨ́me' naatáhuɨɨre'en, ji'nye nyáaj nu eetyánami' a'ɨ́jna jɨme' ɨ nyaj tyihuá'ixaatye' ɨ tyeítyee ɨ Cɨríistu' jitze ma'can.
14 Ajta canu a'yan tyá'xɨe've' nyaj a'yan huárɨnyij nyequee xu muéetzɨj muaata'ixáatye'en, tɨ'ɨj a'yan huárɨnyij ca'nyéjrɨj jɨme' je'ej tɨquee muéetzɨj ty-imua'ráanajchi.
15 Tyij quee a'ɨ́jna jɨn a'tzúj á'tyeej tɨ ɨmuáj je'ej huárupij, tɨ'ɨj ajimi huatyá'ɨtzeere'en jusén jɨme',
16 capu che' a'yájna tɨ'ɨj sɨ́ɨj tɨ ca'nyéjrɨj jɨn tyí'huɨɨre', sulu tɨ'ɨj a'ihuáara' ɨ paj jéehua jaxɨe've', jéehua nu nyáaj jaxɨe've', ajta jéetze' pu muéetzɨj jimí juxɨe've', ji'nye tyévij pu pué'een, ajta a'ihuáara' pué'een ɨ tavástara' jimi.
17 A'yaa pu'ij, tɨpua'aj a'yan petyinaaséjri' nyaj a'ihuáara' pué'een a'ɨ́jna jitze ɨ tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', a'yaa paj tyaataxɨe've'en a'ɨ́jcɨ ɨ Onésimo patɨ'ɨj tyinaataxɨé'vej nyéetzɨj.
18 Tɨpua'aj tyi'tɨ́j jɨn je'ej pua'aj muáaruuj, na'ríij tyi'tɨ́j muá'cha'ɨɨre', nyéetzɨj paj naajíjve'en.
19 Nyáaj Pablo, nyáaj nu nyamuáca' jɨn tyí'muayu'se'. Nyáaj nu tyí'muanajchitye'en. Nyajta nyáaj canu a'yan tyí'mua'ixaatye' paj muáaj jo'tyéeyu'xaj, ji'nye muáaj paj tyiná'cha'ɨɨre' a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ muáahuɨɨrej pej pij júurɨj puá'ra'nyij jusén jɨme'.
20 A'yaa nu nyij nye'ihuáara' tyí'muahuaviij, pej pij a'ɨ́jna jɨn naatáhuɨɨre'en ɨ tavástara' jitze ma'can, pata'aj ca'nyíjra'aj naata'an ɨ nyaxɨéjnyu'caa tzajta' a'yájna patɨ'ɨj nye'ihuáara' tyi'pué'een ɨ Cɨríistu' jimi.
21 A'yaa nu tyí'muayu'se', ji'nye tyámua' nu tyá'mua'reej paj a'yan rɨnyij, pajta jéetze' a'yan rɨnyij je'ej nyaj tyí'muahuaviij.

22 Ajtáhua'aj a'yájna, pata'aj séej ɨ chi'ij tyámua' huá'uurej nyej nyij a'áa ja'rá'astij,
ji'nye a'yaa nu tye'ejchó've' tɨ ɨ Dios naata'an, nyej nyij a'áa ja'tanyéj ajimi, ji'nye a'yaa
xu mua'aj tyá'huoo ɨ Dios jimi.

Ɨ nyúucarij tɨ jɨn ja'antyipuá'ritye'sij

23 A'ɨ́ɨ pu ajta yámuatyojtye' ɨ Epafras, ɨ tɨ nyajamuan ya' eetyánami' a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ ajta
a'yan tyu'méj ɨ Cɨríistu' jimi tɨ ajta Jesús pué'een,

24 a'ɨ́ɨ mu majta yajá'muatyojtye' a'ɨ́jna ɨ Marcos, ajta ɨ Aristarco, ajta ɨ Demas, ajta ɨ
Lucas, ɨ maj nyahuɨ́re' ɨ tyaj jɨn tyí'muarɨe'.

25 Che' a'ɨ́jna ɨ tavástara' Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een, che' a'ɨ́ɨn tyámua' tyaja-
muáacha'ɨ́ɨn.

Je'ej tɨ tyo'tyéyu'si'huaca' a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can

A'ɨ́ɨ pu Cɨrɨ́stu' tyitáa'ixaaj ɨ Dios jitze ma'can

1 A'yaa pu jájcuaj ɨmuáj ɨ Dios mue'tɨ́j tyihuó'ixaaj ɨ tahuásimua'cɨ'ɨj, ajta quee séej na'aj jɨme' ɨ nyúucarij, a'yaa pu séecan tyu'ta'ítyaca' mej mij jitzán ma'can tyu'taxáj.
2 Ajta ijíij, tɨ'ɨj arí néijmi'i tye'entyipuá'rij, Dios pu ɨ juyój ujo'ta'ítyaca' tɨ'ɨj a'ɨ́ɨn tyitaaté'exaatye'en jitzán ma'can, a'ɨ́j pu jitzán ma'can jaatyátaahuaca' ɨ cháanacaj, ajta je'en a'yan tye'entyíhuo tɨ'ɨj néijmi'i tyá'cɨ'tyij a'ɨ́jcɨ ɨ yójra'.
3 A'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ jɨn huápuɨ'ɨj tyámua' naa huasé'rin ɨ Dios, ajta ɨ tyévira' a'yan cha'tána'aj huasé'rin tɨ'ɨj ajta ɨ Dios, a'ɨ́ɨ pu néijmi'i tyí'vi' tɨ'ɨj na'aj ɨ tɨ tyí'sejre' a'ɨ́jna jɨme' ɨ junyúucaa. Tɨ'ɨj tyitacá'ri'raj ɨ tyaj jɨn ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi, aj pu'ij huatyéeyixɨj ɨ ɨpuárij japua muáca'ta' ɨ Dios,
4 ajta a'yan tye'rájraa tɨ a'ɨ́ɨn jéetze' va'cán jɨn tyi'tyaváaj ta'raa, mequee a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tajapuá tyí'huɨ̈ɨre', ji'nye a'ɨ́j pu jɨn tye'entyájrupij ɨ tɨ jéetze' juxɨe've' jɨme' mequee a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tajapuá tyí'huɨ̈ɨre'.

A'ɨ́jna ɨ yójra' ɨ Dios jéetze' pu va'cán jɨn tyi'tyéjvee mequee a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tajapuá tyí'huɨ̈ɨre'

5 Ji'nye ɨ Dios capu a'náj a'yan séej tyu'té'exaaj a'ɨ́ɨjma ɨ maj tajapuá tyí'huɨ̈ɨre' yee:
Muáaj paj nyiyóoj pué'een,
nyáaj nu ijíij mua'antyíhuoo.
Capu ajta a'yan séej tyu'té'exaaj a'ɨ́ɨjma ɨ maj tajapuá tyí'huɨ̈ɨre' yee:
Nyáaj nu táatajra' pue'éenye'ej na'mej,
ajta a'ɨ́ɨn nyiyóoj pu pue'éenye'ej ta'mej.
6 Ajta a'ɨ́jna jitze ma'can ɨ juyój, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj a'ɨ́ɨjma ɨ maj a'yan cháanacaj japua huacháatɨmee tɨjɨn:
Miche' néijmi'i ɨ maj tyí'huɨ̈ɨre' ɨ Dios jimi jaatyáanajche.
7 Ajta a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj tajapuá tyí'huɨ̈ɨre', a'yaa ɨ Dios tyí'xaj tɨjɨn:
A'yaa pu huá'uurej a'ɨ́ɨjma ɨ maj tajapuá tyí'huɨ̈ɨre' tɨ'ɨj áacaj,
ajta a'yan huá'uurej tɨ'ɨj tɨéj a'ɨ́ɨjma ɨ tɨ tyihuá'ijtye'.
8 Ajta a'ɨ́jna jitze ma'can ɨ juyój, a'yaa pu tyí'xaj tɨjɨn:
Muáaj mu paj Dios pué'een, capu a'náj antyipua'rij ɨ paj jɨn antyía'mua'reej,
ajta ɨ paj jɨn tyi'tyéjvee jɨ'réenya'aj pu séejre', pajta a'yan tyí'ijta je'ej tɨ tye'tyévijtye'.
9 Muáaj paj jaxɨe've' ɨ tɨ tyámua' een pajta quee jaxɨe've' ɨ tɨ je'ej pua'aj een,
a'ɨ́j pu jɨn ɨ Dios mua'antyíhuoo, a Dios,
ajta muaatá' ɨ paj jɨn jéetze' huatá'tyamua've'en
mequee a'ɨ́ɨmaj ɨ a'tyéityeristyamua'.
10 A'yaa pu ajta tyí'xaj tɨjɨn:
Muáaj nyavástara', jájcuaj ɨmuáj paj jaatyátaahuaca' ɨ cháanacaj,
pajta a'ɨ́jna huatyátaahuaca' ɨ tajapuá tɨ séejre'.
11 Ajta néijmi'i pu tye'entyipuá'rij tɨ'ɨj na'aj pua'máj tyí'sejre',
pajta muáaj, jusén paj jɨn séeria'aj puá'mej.
Néijmi'i pu a'yan tyu'tyemí'ma'cantarij tɨ'ɨj ɨ cáanarij,
12 a'yaa paj tyeetyátutaj tɨ'ɨj ɨ cáanarij tyí'tutzijhuacaa,
a'yaa paj néijmi'i seequéj tyí'uurej, tɨ'ɨj a'tɨ́j tɨ seequéj eenye' tyu'tyóochejtye'en.
Pajta muáaj paj póoche' a'ɨ́ɨn pana'aj pué'een,
capáj a'náj á'pua'ren.
13 Capu ɨ Dios a'náj séej a'yan tyu'té'exaaj a'ɨ́ɨjma ɨ maj tajapuá tyí'huɨ̈ɨre' yee:
Huatyéyixɨ' ɨ nyamuáca'ta',
'asta nyana'aj quee huo'mué'tɨn a'ɨ́ɨjma ɨ maj muájcha'ɨ̈ɨre' mej mij muéetzij mua'rá'astijre'en.
14 Ji'nye néijmi'i ɨ maj tajapuá tyí'huɨ̈ɨre', a'ɨ́ɨ mu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ júuricamej Dios tɨ tyihuá'ijtye', mej mij huo'tyáhuɨ̈ɨre'en a'ɨ́ɨjma ɨ tɨ huá'cɨ'tyij tɨ Dios hua' japua huatányuunyij.

2

Tyiche' ja'rá'astijre'en a'ɨ́jna ɨ tyaj jáanamuajri'

1 A'íj pu jɨn a'yan tyúuxɨe've' tyaj jéehua tyámua' naa tyáanamuaj a'íjna ɨ nyúucarij, tyej tyij quee ajtáciɨnyej a'íjna jitze ɨ juyéj.
2 A'íjna ɨ nyúucarij ɨ tɨ Dios ará'tyeej jaataxájtaca' a'íɨjma jimi ɨ maj tajapuá tyí'huɨire', a'íɨ pu ajta tyí'huɨiria'ca'aj, majta a'íɨmaj ɨ maj quee ja'rá'astijrej, a'yaa pu puéjtzij tyihuo'cɨ'ɨj je'ej tɨ tye'tyévijtya'ca'aj.
3 ¿Ji'nye ij tyíɨ'rij tɨquee puéjtzij táacɨ'tyij tɨpua'aj a'yan tyetyá'xaahuataj a'íjcɨ ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios, tɨ ajta jéehua huápuɨ'ɨj juxɨe've'? Ji'nye a'íɨ pu ɨ tavástara' anaquéej a'yan tyaataxájtaca', majta je'en séecan a'yan tyaataxájtaca' je'ej maj tyáanamuajri' a'íjcɨ ɨ nyúucarij.
4 Dios pu ajta jaataséjrataca' a'íjcɨ jɨme' tɨ a'yan huaríj tyi'tíj jɨme' tɨ huápuɨ'ɨj naa huasé'rin, ajta jaatyájtoo ɨ ju júuricamej hua'tzajta' je'ej tɨ tya'ránajchaca'.

Cɨríistu' pu a'yan ajta tyu'nɨé'huaca' matɨ'ɨj ɨ ihuáamua'mua'

5 Capu ɨ Dios jaatyájtoo a'íɨmaj jimi ɨ maj tajapuá tyí'huɨire', mej mij a'íjcɨ jɨn antyúumua'reeriaj muá'ra'nyij ɨ cháanacaj tyaj japuan huacháatɨma'aj tá'ju'un, a'íjna ɨ tyaj a'yan jɨme' tyí'xaj.
6 A'yaa pu'uj a'tíj a'náj tyí'xajtaca'aj tɨjɨn:
¿Tyi'tanyí je'ej tyi'pué'een ɨ tyévij?
¿Tyi'tanyí jɨn mua'antyúumua'ree ɨ tyétyacaa?
¿Ji'nye pej pij hua'tamuá're'rii majta a' jitze juxɨe've'?
7 A'yaa paj jáaruuj tɨ'ij jéetze' cɨléenye' jɨn tyi'tyaváaj tá'ra'nyij, mequee a'íɨmaj ɨ maj tajapuá tyí'huɨire',
pajta tyámua' tyaatá', a'íjcɨ jɨme' paj ja'antyíhuoj tɨ'ij jéehua huápuɨ'ɨj tyáacɨ'tyij, majta néijmi'i tyámua' jo'taséj,
8 pajta néijmi'i tyaatá' tɨ'ij tyi'tíj jɨn antyúumua'reeriaj, mej mij a'íjna jɨn ja'rá'astijre'en. A'yaa pu'ij, tɨ'ɨj néijmi'i jimi tyu'tyátuiihuaca', Dios pu ajta néijmi'i tyaatá'. Ajta ijíij capu eexúj séejre' maj néijmi'i já'astijria'aj.
9 Tyajta a'yan tyé'sej a'íjcɨ ɨ Jesús, tɨ ɨ Dios a'yan jáaruuj tɨ'ij cíɨ na'aj á'tyeevi' tɨ jéetze' cɨléenye' jɨn tyi'tyaváaj tá'ra'nyij mequee a'íɨmaj ɨ maj tajapuá tyí'huɨire', a'íɨ pu ijíij va'cán jɨn tyi'tyéjvee, a'íjna jɨme' tɨ a'íɨn jaapuéjtzitariaca' tɨ'ɨj huamuí'. Dios, ɨ tɨ jéehua taxɨe've', a'yaa pu tyu'tá' tɨ'ɨj ɨ Jesús néijmi'caa jitze ma'can huámuɨ'nyij, ajta je'en néijmi'caa táahuɨire'en.
10 Néijmi'i ɨ tɨ tyí'sejre' Dios pu tyía'rij ajta néijmi'i jimí tyí'sejre' a'íjna jɨme' tɨ a'íɨn néijmi'i tyú'taahuaca', a'yaa pu'ij tyá'xɨe've' mej mij néijmi'i ɨ yójmua'mua' jimí huatyá'ɨtzeere'en jusén jɨme'. A'íj pu jɨn ɨ Dios, a'yan tyaanéijmi'tarej a'íjna jɨme' tɨ jaapuéjtzitariaca' ɨ Cɨríistu' ta'aj ij tyámua' tyú'uurej, ajta néijmi'caa táahuɨire'en.
11 Ji'nye néijmi'i mu séej mana'aj jitze ajtyáma'can, a'íɨjma ɨ tɨ huatyóa'rij, ajta a'íɨjma a'íɨn tɨ arí hua'antyívi'tɨca'aj. A'íj pu jɨn, capu jatyevi'raste' a'íjcɨ yójra' tɨ a'yan hua'tamuá'muatya'an yee: "Nye'ihuáamua' mu pué'een",
12 ajta a'yan tyu'taxájtaca' ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn:
Nyetyihuo'té'exaatye'sij muéetzij jitze ma'can ɨ nye'ihuáamua',
nyajta tyu'táchuiicaj hua' tzajta' a'íɨjma ɨ maj jusɨ'rii.
13 A'yaa pu ajta tyí'xaj tɨjɨn:
A'íj nu jitze tyi'ijchó've'ej na'mej.
Ajtáhua'aj a'yan tɨjɨn:
Yá'nyaj huatyéjve, hua' jamuán ɨ yójmua'tyee ɨ Dios tɨ naatávi'tɨstej.
14 A'yájna matɨ'ɨj a'íɨmaj ɨ yójmua'mua' ɨ maj seequéj aja'chej, juxa'aj mana'aj eenye' tyáhue'ra', majta juxa'aj eenye' tyáaxure', a'yaa pu ajta ɨ Jesús huóoruuj tɨ'ij a'yan cha'tána'aj eenye' tyáhue'ra', ajta a'yan eenye' tyáxuure'ej, ta'aj ij ja'antyipuá'ritye'en a'íjcɨ ɨ tɨ a'íjna jɨn antyúumua'reeriaca'aj tɨ huó'cui'nyij tɨ tyeítyee, a'íɨ pu a'íɨn pué'een ɨ tyiyáaru'.
15 A'yaa pu'ij tyihui'rájtoo a'íɨjma ɨ maj a'yan séjria'ca'aj matɨ'ɨj ɨ maj ca'nyéjrij jɨn tyí'muarɨe' a'íjna jɨme' maj tyí'tzɨɨnya'ca'aj maj huácui'nyij.
16 A'yaa pu tyi'ja'yájna, tɨquee a'íjna jɨn mujo'vé'mej tɨ'ij a'íɨmaj huatyáhuɨire'en ɨ maj tajapuá tyí'huɨire', sulu ta'aj ij a'íɨjma huatyáhuɨire'en ɨ maj Abraham jitze eeráma'can.
17 A'íj pu jɨn a'yan huó'ruuj matɨ'ɨj ɨ ihuáamua'mua', ta'ij ij a'íjna jɨn tye'entyájrutyej ɨ tɨ néijmi'i jɨn tyu'tyáhuɨire'en ɨ Dios jimi, ajta a'yan tyihuá'ancu'vaxɨj ɨ tyeítyee, ajta tyihuacáari'ri' ɨ maj jɨn ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi.
18 Ajta je'en a'íɨn jaapuéjtzitariaca', ajta tyo'táviicue'ri', ijíij pu arí ɨ'ríj tɨ a'íɨn huo'táhuɨire'en a'íɨjma ɨ maj á'viicue're' tyi'tíj jɨme'.

3

Jesús pu jéetze' va'cán jɨn tyi'tyéjvee quee a'ɨ́jna ɨ Moisés

1 A'yaa pu'ij, nye'ihuáamua', mua'aj xu ɨ Dios jitze ajtyáma'can, ajta a'ɨ́ɨn jamuaatajé
siaj sɨj néijmi'i jimi huatyá'ɨtzeere'en, siata'aj tyámua' a'ɨ́j jitze tyú'mua'tyij ɨ Jesús, ɨ
Dios tɨ uyo'ta'ítyaca' ajta a'ɨ́ɨn néijmi'i jɨn tyí'huɨ̈re' ɨ Dios jimi, a'ɨ́ɨ pu ajta taaté'exaa
a'ɨ́jna ɨ nyúucarɨj ɨ tyaj jitzán tyá'tzaahuatye'.
2 Ji'nye a'ɨ́ɨ pu ɨ Jesús néijmi'i jɨn tyámua' tyí'sejre' ɨ Dios jimi, ɨ tɨ ja'antyíhuoj tɨ'ɨj a'ɨ́jna
jɨn tyu'tyáhuɨ̈re'en, a'yájna tɨ'ɨj ajta ɨ Moisés néijmi'i jɨn tya'rá'astej tɨ'ɨj tyí'huɨ̈ria'ca'aj
ɨ chi'ra'an tzajta' ɨ Dios.
3 Ajta ɨ Jesús Dios pu jéetze' pu va'cán tye'entyáarujtyej, quee a'ɨ́jcɨ ɨ Moisés, a'yájna
tyatɨ'ɨj tyajta jéetze' tyámua' tya'tá'caa a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ chi'ij tyí'ta'huacaa tyequée a'ɨ́jcɨ ɨ chi'ij.
4 Néijmi'i ɨ chi'ij tɨ tyí'sejre' a'tɨ́j pu ja'ajtaahuaca', ajta ɨ Dios pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ
néijmi'i tyú'taahuaca' tɨ'ɨj na'aj ɨ tɨ a'yan tyí'sejre'.
5 A'yaa pu'ij, a'ɨ́jna ɨ Moisés, ɨ tɨ tyi'tɨ́j jɨn tyí'huɨ̈ria'ca'aj, néijmi'i pu jɨn tyámua'
huarɨ́j ɨ chi'ra'an tzajta' ɨ Dios, a'yaa pu tyí'huɨ̈ria'ca'aj tɨ'ɨj jaataxáj je'ej tɨ tyi'tɨ́j ɨ Dios
tyu'taxájtaj.
6 Ajta ɨ Cɨríistu', ɨ tɨ yójra' pué'een, a'ɨ́ɨ pu néijmi'i jɨn tyámua' tyí'huɨ̈re' ɨ chi'ra'an
tzajta' ɨ Dios, ajta mu a'ɨ́jna ɨ chi'ra'an ityáj tu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tyeítyeristyamua'me'en,
tɨpua'aj tyetyo'táviicue' tyej tyámua' eenye' tyajta tatyamua've'ej a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tyaj jitzán
tyi'ijchó've'.

Ɨ Dios jimi mu juso'pe' a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyeítyeristyamua'me'en pué'een

7 A'ɨ́j pu jɨn, a'yájna tɨ'ɨj tyí'xaj ɨ júuricama'ra' ɨ Dios ɨ yu'xarɨj jitze a'yan tɨjɨn:
Tɨpua'aj mua'aj ijíij siáanamuaj je'ej tɨ ɨ Dios tyí'xaj,
8 caxu tyi'tyánaamuan ɨ juxɨéjnyu'caa tzajta', matɨ'ɨj a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee jáanamuajri',
majta je'en tyi'tɨ́j jɨn jaatatyésej ɨ Dios a'ájna jo'tɨj quee já'tyi'tɨj.
9 A'áa mu tyi'tɨ́j jɨn natatyésej a'ɨ́ɨmaj ɨ já'muahuasimua'cɨ'ɨj,
majta a'áa já'tyeej huá'puatyej nyinyi'ra'aj metyi'séeraj je'ej nyaj tyi'tɨ́j jɨn rɨjcaj.
10 A'ɨ́j nu jɨn huo'tájaaxɨejvi'ri' néijmi'caa a'ɨ́ɨmaj ɨ tyeítyee,
nyajta a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn: "A'náj tɨna'aj mu je'ej pua'aj tyí'mua'tzej ɨ jutzájta',
majta quee a'náj jaxɨe've' maj jáamua'tyij je'ej nyej nyáaj tyí'ijta."
11 A'ɨ́j nu nyij jɨn nyú'camuɨ'ɨj a'yan nyetya'tányaratziiri'
maj quee a'náj ujo'tyárutyɨj jo'maj ja'huóoso'pe'en nyajamuan.
12 Nye'ihuáamua', tyámua' xu'uj mua'aj tɨ'ɨj quee sɨ́ɨj tɨ ja'mua jitze ajtyáma'can je'ej
pua'aj tyi'tyúucha'ɨ̈ɨj ɨ jutzájta', nusu tɨquee ajta che' tyá'tzaahuatye'ej, tɨ'ɨj a'ɨ́jna jɨn
ajtára'nyij ɨ Dios jimi tɨ júurɨj.
13 Sulu siata'aj ca'nyíjra'aj huatóoa'an séej siajta séej jamuán a'náj tɨna'aj, ijíij siaj
siooj júurɨj, tɨ'ɨj quee sɨ́ɨj tye'tyánaamuan ɨ jutzájta' tyi'tɨ́j jɨme' tɨ hue'tzij pué'een ajta
je'en a'ɨ́jna jɨn je'ej pua'aj huárɨnyij.
14 Ji'nye a'yaa pu ityájma tyi'tɨ́j tyí'tacɨ'tyij jamuán ɨ Cɨríistu', tɨpua'aj tyetyo'táviicue'
tyaj a'náj tɨna'aj tyámua' eenye' 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipuá'rej, a'yájna tyatɨ'ɨj
tye'ejchó'va'ca'aj tya'tɨ'ɨj huatyátahuɨj.
15 A'ɨ́j pu jɨn a'yan tyá'xaj ɨ yu'xarɨj jitze tɨjɨn:
Tɨpua'aj mua'aj ijíij siáanamuaj je'ej tɨ ɨ Dios tyí'xaj,
caxu tyi'tyánaamuan ɨ jutzájta', matɨ'ɨj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj quee jáanamuajri'.
16 ¿A'tyaanyíj maj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ maj quee ja'rá'astej matɨ'ɨj jáanamuajri' ɨ nyúucaria'ra'
ɨ Dios? A'ɨ́ɨmaj mu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Moisés tɨ hui'rájtoj a'ájna a Egipto.
17 Ajta a'ɨ́ɨjma ɨ Dios tɨ huá'puatyej nyinyi'ra'aj huá'jaaxɨejvi' a'ɨ́ɨmaj mu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ
maj ootyá'ɨtzee ɨ jimí, majta je'en huá'cuii a'ájna jo'tɨj quee já'tyi'tɨj.
18 A'ɨ́ɨ mu majta a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ Dios hua' jɨme' a'yan tya'tóoratziiri' mej mij quee a'náj
ujo'tyájrutyej jo'maj ja'huóoso'pe'en, a'ɨ́jna jɨme' maj quee ja'antzaahuaj.
19 A'yaa pu tyi'ja'yájna, a'yaa tu tyá'mua'reej tɨquee a'yan tyɨhuo'cɨ'ɨj maj ujo'tyájrutyej,
ji'nye camu tyá'antzaahuaj.

4

1 A'ɨ́j pu jɨn, ijíij tu ooj je'ej tyíɨ'rij tɨ'ɨj táahuɨ̈re'en a'ɨ́jna ɨ Dios tɨ jɨn tya'tóoratziiri' tyej
tyij ujo'tyájrutyej jo'tyaj ja'huátaso'pe'en, tyiche' tyámua' tyi'huátacha'ɨ̈ɨn, tɨ'ɨj quee sɨ́ɨj
tyi'tɨ́j jɨn ootyá'ɨtzeere'en ajta je'en quee jáacɨ'tyij tɨ a'áa jo'tyájrutyej.
2 Ji'nye ityáj tu ja'ancuriáa' a'ɨ́jna ɨ nyúucarɨj ɨ Dios tɨ jɨn tɨ'rátoosɨj, ajta a'ɨ́ɨjma capu
huo'tyáhuɨ̈ matɨ'ɨj jáanamuajri', ji'nye camu a'yan huarɨ́j tɨ'ɨj tyé'ijtaca'aj ɨ nyúucarɨj
maj jáanamuajri'.

3 Tyajta ityáj, ɨ tyej tyá'antzaahuaj, ityáj tu a'áa jo'tyárutyij jo'tyaj ja'huátaso'pe'en,
a'ɨ́jna ɨ tɨ Dios jɨn a'yan tyu'taxájtaca' hua' jɨme' tɨjɨn:
A'ɨ́j nu jɨn nyú'camuɨ'ɨj nyetya'tányaratziiri',
mej mij quee a'áa jo'tyájrutyej jo'maj nyajamuan ja'huóoso'pe'en.
Ajta ɨ Dios jimi pu'rɨ́j néijmi'i tyí'cɨ'piihuaca'aj tɨ'ɨj na'aj tyeetyátaahuaca' ɨ cháanacaj,
4 ji'nye a'yaa pu tyá'xaj ɨ yu'xarij jitze a'ɨ́jna jɨme' ɨ xɨcáara' ta'ráahua'puaj tɨjɨn:
Dios pu huóoso'pej tɨ'ɨj ja'antyicɨ'ɨj ɨ tɨ jɨn tyu'muárɨej a'ájna xɨcáara' jitze ɨ
ta'ráahua'puaj.
5 Ajtáhua'aj pu a'yan tyá'xaj yu'xarij jitze tɨjɨn:
Camu a'áa jo'tyárutyij jó'nyaj huaja'tá'caa mej mij huóoso'pe'en.
6 Ajta móoche' mu séecan á'ɨtzeere' maj a'áa jo'tyájrutyej jo'maj jamuán
ja'huóoso'pe'en ɨ Dios, a'ɨ́ɨmaj ɨ maj quee a'áa jo'tyájrupɨj, a'ɨ́jna jɨme' maj quee
ja'rá'astɨjrej a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarɨj ɨ Dios tɨ jɨn hui'ratonyɨ́iche'.
7 A'ɨ́j pu jɨn ɨ Dios arí ajtáhua'aj séej xɨcáara' jitze tya'táraj ajta a'yan jaatamua'aj tɨjɨn:
“ijíij”, a'ɨ́jna pu jimi a'yan ará'tyeej tyaataxájtaca' ɨ David a'náj tɨ a'yan atyojo'ré'nyesij,
a'yaa pu tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
Tɨpua'aj ijíij mua'aj siáanamuaj je'ej tɨ tyí'xaj ɨ Dios,
caxu tyi'tyánaamuan ɨ jutzájta'.
8 Ji'nye tɨpua'aj a'ɨ́jna ɨ Josué huo'tá'nyijche' maj huóoso'pe'en a'ɨ́ɨjma ɨ maj Israel jitze
ajtyáma'can, capu ɨ Dios a'yan tyataxáatajche' ajtáhua'aj séej xɨcáara' jitze.
9 A'ɨ́j pu jɨn óoche' á'ɨtzeere' hua' jimi ɨ tyeɨ́tyeristyamua'me'en ɨ Dios mej mij jamuán
huóoso'pe'en,
10 ji'nye a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j tɨ a'áa jo'tyárutyij jo'tɨj ɨ Dios tyihuaja'tá'caa tɨ'ɨj a'tɨ́j huóoso'pe'en,
a'yaa pu tyá'cɨ'tyij tɨ huóoso'pe'en ɨ tɨ jɨn tyí'muarɨe' tɨ'ɨj ajta Dios tyi'huóoso'pej.
11 A'ɨ́j pu jɨn, tyiche' ca'nyíjra'aj huatáta'an tyej tyij tyámua' eenye' ajta ɨj táacɨ'tyij tyaj
a'áa jo'tyájrutyej jo'tyaj ja'huátaso'pe'en, ta'aj ij quee a'tɨ́j a'yan rɨjcaj matɨ'ɨj jájcuaj
ɨmuáj huarɨ́j ɨ maj quee tyá'antzaahuaj.
12 Ji'nye a'ɨ́jna ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios, a'ɨ́ɨ pu júurij ajta néijmi'i putyí'uurej. Ajta jéetze'
tyí'huɨɨre' quee ɨ chúun tɨ juxa'aj tya'antámuamuaa, a'ɨ́ɨ pu tyáru'pij ɨ xɨéjnyu'caria'ra'
jitze ɨ tyévɨj, ajta ɨ mua'tzíiria'ra' tzajta', ajta jaayí'tɨn tɨ jáamua'reej je'ej tɨ sɨ́ɨj
tyí'mua'tzej, ajta je'ej tɨ sɨ́ɨj tyá'xɨe've' ɨ juxɨéjnyu'caa tzajta' tɨ'ɨj tyi'tɨ́j jɨn je'ej huárɨnyij.
13 Ajta néijmi'i ɨ Dios tɨ tyú'taahuaca' capu tyi'tɨ́j ɨ'rɨ́j tɨ'ɨj jimi huatyóo'avaaj, néijmi'i
pu jimi tyí'sejre', ajta a'yan tyúuxɨe've' tyaj néijmi'i jimi huatátasejrataj.

Jesús pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ jéetze' va'cán jɨn tyi'tyéjvee

14 A'ɨ́jna ɨ Jesús, ɨ tɨ yójra' pué'een ɨ Dios, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ tajimí va'cán jɨn
tyi'tyéjvee ɨ Dios jimi, ajta arí tajapuá jo'ojnyéj. A'ɨ́j pu jɨn tyiche' tyámua' eenye' ɨ tyaj
jitzán tyá'tzaahuatye'.
15 Ji'nye a'ɨ́jna ɨ tɨ tajɨ́me' va'cán jɨn tyi'tyéjvee ɨ Dios jimi, a'ɨ́ɨ pu jaayí'tɨn tɨ'ɨj
tá'ancu'vaxɨ'ɨn a'ɨ́jna jɨme' tyaj quee taca'nyej ɨ tatzájta', ji'nye a'ɨ́ɨ pu ajta a'yan
tyaapuéjtzitariaca' tyatɨ'ɨj ityáj, ajta a'ɨ́jna capu a'náj tyi'tɨ́j jɨn ootyá'ɨtzee.
16 Tyiche' taxáahuaj ajtyáxɨɨrej jo'tɨj jo'tyéjvee ɨ ɨpuárij ɨ tɨ jitzán acájca ɨ Dios tɨ jéehua
taxɨe've', tɨ'ij a'ɨ́ɨn tá'ancu'vaxɨ'ɨn ajta je'en táahuɨɨre'en tyatɨ'ɨj á'viicue'ria'aj.

5

1 Néijmi'i ɨ maj va'cán jɨn tyí'huɨɨre' ɨ Dios jimi, a'ɨ́ɨ mu a'yan tyihua'vá'huoosij ɨ
tyeɨ́tyee, mej mij a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reeriaj mej mij hua' japua huatányuunyij ɨ Dios
jimi, ajta mej mij tyu'támu'vejritaj ɨ Dios jimi, majta ya'muáatyee huatámu'vejritaj a'ɨ́jcɨ
jɨme' ɨ maj jɨn ootyá'ɨtzee.
2 Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ tyi'tɨ́j jɨn tyi'tyéjvee a'ɨ́ɨmaj mu tyé'ijtye' ɨ tyeɨ́tyee, a'ɨ́j pu jɨn ɨ'rɨ́j tɨ'ɨj
hua'ancu'vajxɨ'ɨn a'ɨ́ɨmaj ɨ maj quee tyi'tɨ́j mua'reej, majta ɨ maj tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeere' ɨ Dios
jimi,
3 ajta a'ɨ́jna jɨme' tɨquee juca'nyej a'ɨ́j pu jɨn juxɨe've' tɨ anaquéej tyu'támu'vejritaj
a'ɨ́jna jɨme' tɨ a'ɨ́ɨn ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi, ajta je'en a'ɨ́ɨjma jɨme' ɨ tyeɨ́tyee ɨ maj a'yan
cha'taj mana'aj tyi'tɨ́j jɨn tyityo'tyá'ɨtzeerej ɨ Dios jimi.
4 Capu ɨ'rɨ́j tɨ a'tɨ́j jusɨ́ɨj a'ɨ́jna jɨn tye'entyájrutyej, sulu Dios pu a'yan tyaata'ɨ́jtye'sij,
a'yájna tɨ'ɨj tyaata'ɨ́j a'ɨ́jcɨ ɨ Aarón.
5 A'yaa pu cha'tána'aj, a'ɨ́jna ɨ Cɨríistu' capu jusɨ́ɨj antyúuhuoj tɨ'ij va'cán jɨn
tye'entyájrutyej, sulu Dios pu a'ɨ́jna jɨn tye'entyáarujtyej, ji'nye a'ɨ́ɨ pu a'yan tyaaté'exaa
tɨjɨn:
Muáaj paj nyiyóoj pué'een,
ijíij nu a' táataj pue'éenye'ej na'mej.

6 A'yaa pu ajtáhua'aj tyaaté'exaa ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn:
Muáaj paj jusén jɨme' va'cán jɨn tyi'tyaváaj puá'mej ɨ Dios jimi
a'yájna tɨ'ɨj ajta a'ɪ́jna ɨ Melquisedec.
7 Tɨ'ɨj ooj ɨ Ciríistu' a'yan séjria'ca'aj ɨ cháanacaj japua, a'yaa pu jéehua tyu'tyéenyuj
ajta huóoyiinyaca' a'ɪ́jna jimi ɨ Dios, ɨ tɨ a'yan tyeeyí'tɨn tɨ japuan huatányuunyij tɨ'ɨj
quee huámuɨ'nyij, ajta néijmi'i tya'rá'astej, a'ɪ́j pu jɨn ɨ Dios jáanamuajri'.
8 A'yaa pu'ij a'ɪ́jna ɨ Ciríistu', ɨ tɨ yójra' pué'een ɨ Dios, a'yaa pu tyapuéetzitarej tɨ'ɨj ij
jáamua'reeri' ɨ tɨ néijmi'i tya'rá'astijre,
9 ajta tɨ'ɨj néijmi'i jɨn tyámua' huarɪ́j, aj pu'ij a'ɪ́jna jɨn tye'entyájrupij tɨ'ij a'ɪ́ɨn
hui'rátoonyij jusén jɨme' néijmi'caa ɨ maj jimi tyá'tzaahuatye',
10 ajta ɨ Dios a'ɪ́jna jɨn tye'entyáarujtyej tɨ'ij va'cán jɨn tyu'tyáhuɨ̈re'en ɨ Dios jimi,
a'yájna tɨ'ɨj ajta tyu'tyáhuɨ̈ a'ɪ́jna ɨ Melquisedec.

Maj jéetze' tyámua' tyá'antzaahuatye'en ɨ Dios jimi

11 Jéehua tu tyajá'mua'ixaatye' a'ɪ́jcɨ jɨme', ajta tyési' tyej tyij tyámua' naa tyaja-
muaaté'exaatye'en, ji'nye caxu mua'aj jiye'tzín yo'itéej xá'ju'un.
12 Maj siajta serɪ́j á'tyeej, pu'rɪ́j a'yan tyi'xá'puɨ̈ɨntacaj siaj sij mua'aj tyihuó'mua'tyej,
maj siajta quee caxu, sulu a'yaa pu tyúuxɨe've' tɨ a'tɪ́j ajtáhua'aj tyajamuáamua'tyej
a'ɪ́jna jɨme' ɨ nyúucarɨj ɨ maj jɨn huatyóohuij. A'yaa xu een matɨ'ɨj a'ɪ́ɨmaj ɨ tɨ'rɪ́ij maj
jumua'tɨj léechij ya'caa, maj quee xu yó'japuɨ'ra' ɨ cue'ráj.
13 A'ɪ́ɨmaj ɨ maj ɨ léechij jɨn júurij a'yaa mu een matɨ'ɨj ɨ tɨ'rɪ́ij ɨ maj móoj huá'tzi'tyej, a'ɪ́j
mu jɨn quee xu yó'itej a'ɪ́jcɨ ɨ nyúucarɨj ɨ maj jɨn tyihuo'muá'tyej je'ej tɨ sɪ́ɨj tyi'tyúucha'ɨj
ɨ Dios jimi.
14 A'ɪ́jna ɨ nyúucarɨj a'yaa pu tyí'huɨ̈re' tɨ'ɨj ɨ cue'ráj ɨ maj jacua'caa ɨ maj huáasɨj,
ɨ maj merɪ́j jamua'reej tyi'tɪ́j tɨ xá'puɨ' ajta ɨ tɨquee xá'puɨ', ji'nye mu'rɪ́j jaayí'tɨn a'ɪ́jcɨ
jɨme' maj tyámua' tyityetyúucha'ɨj ɨ Dios jimi.

6

1 A'ɪ́j pu jɨn tyiche' huaju'un tyej tyij jéetze' huahúose'en ɨ Dios jimi, tyata'aj tyij jéetze'
jáarɨ'rej ɨ nyúucaria'ra' ɨ Ciríistu'. Tyiche' quee a'ɪ́j tyana'aj namuajraj ɨ nyúucarɨj tɨ
jɨme' jaxaj tyej tyij seequéj tyú'mua'tyij, a'ɪ́jcɨ jɨme' ɨ yi'ráj tɨquee tyi'tɪ́j huɨ̈re' ɨ Dios
jimi, nusu ɨ nyúucarɨj tɨ jaxaj tyej tyij tyá'antzaahuatye'en ɨ Dios jimi,
2 je'ej maj tyitaamuá'tyej tyej tyij huáɨ'huaca' ɨ Ciríistu' jitzán ma'can, nusu ɨ tyaj
hua'vá'muarɨe'xɨ'ɨn a'ɪ́ijma ɨ maj tyá'tzaahuatye', ajta a'ɪ́jna jɨme' ɨ nyúucarɨj tɨ jaxaj
a'náj maj huatájuuritaj a'ɪ́ɨmaj ɨ maj merɪ́j huácuij, ajta tɨ ɨ Dios huá'xɨjtye'en séej ajta
séej je'ej tɨ tyá'cɨ'tyij jusén jɨme'.
3 A'yaa tu néijmi'i jɨn rɨnyij tɨpua'aj ɨ Dios a'yan tyitatá'care'en.
4 Ji'nye a'ɪ́ɨmaj ɨ ja'antzaahuaj ɨ nyúucarɨj tɨ a'yan tyi'ja'yájna, mu'rɪ́j jaamua'aj a'ɪ́jna
ɨ Dios tɨ huo'tapuejve, majta ja'ancuriáa' ɨ júuricama'ra' ɨ Dios,
5 a'ɪ́ɨ mu majta jaataxɨé'vej a'ɪ́jcɨ ɨ nyúucarɨj tɨ jéehua tyí'huɨ̈re' ɨ Dios tɨ jimi jo'vé'mej,
majta ja'ancuriáa' a'ɪ́jna ɨ tɨ jɨn ɨ Dios tyu'ta'ɪ́jtaj jusén jɨme',
6 tɨpua'aj a'ɪ́ɨmaj majtáhua'aj je'ej pua'aj huárɨnyij, capu che' je'ej tyíɨ'rij mej mij
majtáhua'aj jitzán ajtyáhuiixɨ'ɨn ɨ Dios, ji'nye a'ɪ́ɨ mu majtáhua'aj jó'tateesij ɨ cúruuj
jitze a'ɪ́jcɨ ɨ tɨ yójra' pué'een ɨ Dios, majta hua' tzajta' ɨ tyeítyee jaatyáxaahuataca'.
7 A'yaa mu een tɨ'ɨj ɨ chuéj ɨ maj japuan huáviiyaca' ajta je'en néijmi'i ɨ chuéj tzajta'
ajo'cárutyij ɨ jájtyij, aj pu'ij japuan tye'ejnyésij ɨ tɨ tyu'tyáhuɨ̈re'sij a'ɪ́ɨjma jimi ɨ maj
japuan tyu'huástej,
8 ajta tɨpua'aj japuan ajnyéj a'ɪ́jna ɨ tzícare'ej, ajta a'ɪ́jna ɨ tɨ jéehua tyi'tyáxamue',
capu tyi'tɪ́j huɨ̈re' a'ɪ́jna ɨ chuéj, aj pu'ij a'yan tye'mej tɨ ɨ Dios je'ej pua'aj ja'uurej, ajta
je'en jaatyáteeraj.
9 Tyij tyajta a'yan tyajá'mua'ixaatye', mua'ajmaj nye'ihuáamua' mu tyaj jéehua
já'muaxɨe've', a'yaa tu tyámua' tyá'mua'reej siaj mua'aj a'ɪ́ɨn pué'een ɨ siaj tyámua'
tyityaajú' tɨ'ij jamuáahuɨ̈re'en.
10 Ji'nye Dios pu tyámua' rɨnyij ja'mua jimi, ajta quee yo'huá'xɨj je'ej siaj tyu'muárɨej,
ajta a'ɪ́jna jɨme' siaj huo'taxɨé'vej ɨ Dios jitze maj ajtyáma'can, a'yájna siatɨ'ɨj siooj rɨcɨj.
11 A'yaa tu tyá'xɨe've' siaj mua'aj a'yan sɪ́ɨj ajta sɪ́ɨj tyúusejrataj siaj jutyamua've' a'ɪ́jna
jɨme' je'ej siaj tyí'muarɨe', ta'aj ij néijmi'i a'yan atyojo'ré'nyej je'ej siaj tyi'ijchó've'.
12 Catu jaxɨe've' siaj huɨ'na'sa'aj, sulu siata'aj a'yan huárɨnyij matɨ'ɨj a'ɪ́ɨmaj ɨ maj
tya'ancuriáa'sij ɨ tɨ jɨn Dios tyihua'táratziiri' a'ɪ́jna jɨme' maj tyá'tzaahuatye' majta
néijmi'i jɨn tyo'táviicue'ri'.

13 Ti'ɨj ɨ Dios a'yan tya'táratziiri' a'íjcɨ ɨ Abraham, a'íɨ pu a'yan tyaaté'exaa ɨ junyúucaa jɨme', ji'nye capu aja'ja'tɨɨtaca'aj tɨ jéetze' va'cán jɨn tyi'tyávaaca'aj ti'ɨj nyúucarij jɨn tya'táratziij,
14 a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn: "Nyáaj nu jéehua muaatyáhuɨɨre'ej, nyajta huo'támui'rej a'íɨjma ɨ maj muéetzij jitze eerama'cáantaj muá'ju'un."
15 Ajta a'íjna ɨ Abraham a'tyéevi'ij pu tyu'chó'vej juxɨé'vi'ra' jɨme', aj pu'ij ja'ancuriáa' a'íjna ɨ tɨ jɨn Dios tya'táratziiri'.
16 Tɨpua'aj ɨ tyeítyee tyi'tíj jɨn metya'tóoratzii, a'íj mu jimi tya'tóoratziiraj ɨ tɨ jéetze' va'cán jɨn tyi'tyéjvee mequee a'íɨmaj, ajta matɨ'ɨj tyi'tíj a'yan tyu'taxáj, a'yaa mu tyá'mua'reej tɨ a'yan tye'mej je'ej maj meríj tyaaxá'puɨ'ɨntarej, a'íj pu jɨn quee che' je'ej tyíɨ'rij maj seequéj tyaataxáj.
17 A'yaa pu'ij, Dios pu a'yan tyaaxá'puɨ'ɨntarej tɨ'ij huo'taséjratye'en tyámua' naa a'íɨmaj ɨ tɨ huá'cɨ'tyij je'ej tɨ a'íɨn tyihua'táratziiri', mej mij jáamua'reej tɨquee seequéj ja'uurej a'íjcɨ ɨ tɨ jɨn arí a'yan tyaaxá'puɨ'ɨntarej. A'íj pu jɨn a'yan tya'tóoraj tɨ néijmi'ɨ jɨn a'yan huárɨnyij je'ej tɨ tyu'taxájtaca'.
18 A'íjna ɨ tɨ tyí'hua'puaj tɨquee ɨ'ríj tɨ seequéj jáa'uurej, tɨ ajta quee ɨ'ríj tɨ Dios jaatyáahue'taj, a'íj tu jitze huatyátaca'nyej tɨ'ɨj Dios táahuɨɨre'en tyajta a'íjna jitze tyí'ca'nyej je'ej tɨ a'íɨn tyitaatá' ityájma.
19 A'íjna ɨ tyaj jɨn jajchó've', ca'nyíjra'aj pu tatá'caa tɨ'ɨj quee tyi'tíj ta'ɨtziitya'aj ɨ tatzájta', a'yájna tɨ'ɨj ɨ báarcuj a'íjna jitze tyúuca'nyej ɨ tyapúustɨ' ta'cáatojvi. A'íjna ɨ tyaj jɨn tyi'ijchó've' tajapuá pu je'ráma'can, huárita' a'íjna ɨ cíɨxurij tɨ jé'ta' ja'cáavii,
20 jo'tɨj ɨ Jesús anaquéej jo'tyájrupij tɨ'ɨj tajapuá huatányuunyij, ajta a'íjna jɨn tye'entyájrupij tɨ'ij va'cán jɨn tyu'tyáhuɨɨre'en ɨ Dios jimi jusén jɨme', a'yájna tɨ'ɨj ajta a'íjna ɨ Melquisedec.

7

Jesús pu jéetze' va'cán jɨn tyi'tyéjvee quee a'íjna ɨ Melquisedec

1 A'íjna ɨ Melquisedec a'íɨ pu rey jɨn tyi'tyávaaca'aj a'íɨjma jimi ɨ maj Salem já'chajca'aj, ajta va'cán jɨn tyi'tyávaaca'aj ɨ Dios jimi. Tɨ'ɨj Abraham mupu já'ajvej tɨ'ɨj néijmi'caa antyimue'tɨj a'íɨjma ɨ maj rey jɨn tyityatatyá'ca'aj, a'íɨ pu ɨ Melquisedec ujó'mej tɨ'ɨj ɨj ja'antyinájchaca' a'íjcɨ ɨ Abraham, aj pu'ij tyámua' tyeetyájtoo,
2 aj pu'ij ɨ Abraham tyaatá' tamuáamuata' pua'mácan tɨ a'íjna jitze ajtyáma'can ɨ tɨ tyu'mué'tɨj jo'maj jo'nyó'sej. Ajta a'íjna ɨ maj jɨn a'yan jatamuá'muaj tɨjɨn Melquisedec, a'yaa pu huatóomua'aj tɨjɨn, Ɨ rey tɨ tyámua' naa tyí'ijta, ajta a'íjna ɨ tɨ rey jɨn tyi'tyéjvee a'ájna a Salem, a'yaa pu huatóomua'aj tɨjɨn, Rey tɨ tyámua' tyihuá'cha'ɨj mej mij juxáahuaj ajo'cháatɨme'nyij.
3 Capu je'ej ámiteere' a'tíj tɨ táatajra', nusu a'tíj tɨ náanajra' pué'een, capu ajta je'ej ámiteere' a'tíj tɨ jitze eeráma'can, nusu a'náj tɨ huanɨe'huaca', na'ríij a'náj tɨ huamuí', a'íj pu jɨn, a'yaa cha'tána'aj tɨn huasé'rin tɨ'ɨj ajta ɨ yójra' ɨ Dios, ɨ tɨ va'cán jɨn tyi'tyéjvee jusén jɨme'.
4 Ajta a'yájna, siata'aj tyámua' tyeeséj tɨ jéehua juxɨé'va'ca'aj a'íjna ɨ Melquisedec, a'íj pu jɨn ɨ Abraham tyaatá' a'chu tamuáamuata' pua'mácan, tɨ a'íɨjma jitze tye'ejtyáma'cantaca'aj ɨ maj rey jɨn tyityatatyá'ca'aj ɨ tɨ hua'antyimue'tɨj.
5 A'yájna tɨ'ɨj tyá'xaj ɨ nyúucarij Moisés tɨ jo'yú'xaca', a'íɨmaj ɨ maj Leví jitze eeráma'can ɨ maj majta tyi'tíj jɨn tyityatatyíj ɨ Dios jimi, a'yaa mu tyityaatóocɨ'puaj maj huo'táhuaviij ɨ tyeítyee tamuáamuata' pua'mácan ɨ maj tyí'ijcha'ɨj, tyij majta hua' ihuáamua' pué'een nusu majta ɨ Abraham jitze eeráma'can matɨ'ɨj a'íɨmaj.
6 Ajta a'íjna ɨ Melquisedec, capu a'íjna jitze eeráma'cantaca'aj ɨ Leví, a'íɨ pu ajta ja'ancuriáa' tamuáamuata' pua'mácan a'íjna jimi Abraham, je'ej tɨ ɨ Dios tyi'tíj jɨn tya'tóoraj a'íjna jimi ɨ Abraham. A'yaa pu a'íjna jɨn ɨ Melquisedec tyámua' tyeetyájtoo a'íjcɨ ɨ Abraham,
7 ajta quee ɨ'ríj tɨ a'tíj a'yan tyaataxáj yee capu a'yan tyi'ja'yájna tɨ a'íɨn jéetze' va'cán jɨn tyi'tyéjvee ɨ tɨ tyámua' tyihua'tá'caa.
8 Ajta íiyan ɨ cháanacaj japua, a'íɨmaj ɨ maj tya'ancuriáa'vej ɨ tɨ tamuáamuata' tya'rá'asej a'íɨ mu pué'een ɨ tyeítyee ɨ maj cui'caa, ajta ɨ yu'xarij jitze a'yaa pu tyá'xaj a'íjcɨ ɨ Melquisedec tɨ'ɨj ɨ tɨ ooj júurij.
9 A'yaa pu tyíɨ'rij tyaj a'yan tyaataxáj tɨjɨn a'íɨmaj ɨ maj Leví jitze eeráma'can, ɨ maj majta tya'ancuriáa'vej ɨ tɨ tamuáamuata' tya'rá'asej, a'íɨ mu tyu'nájchitaca' a'íjna jimi ɨ Melquisedec tɨ'ɨj a'íɨn tyaanájchi ɨ Abraham,
10 ji'nye tɨ'ɨj a'íjna ɨ Melquisedec eerájraa tɨ'ɨj ja'antyinájchej a'íjcɨ ɨ Abraham, a'íɨ mu meríj jitzán séjria'ca'aj ɨ maj jitzán eerama'cáantaj muá'ju'un.

11 A'ɨ̈maj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can a'ɨ́j mu ancuriáa' ɨ nyúucarij a'ɨ́j tɨ jitze eeráma'can ɨ Leví. Ajta ijíij, a'ɨ̈maj ɨ maj va'cán jɨn tyityatatyá'ca'aj majta tyámua' eenye', capu juxɨé'va'caj tɨ sɨ́ɨj huataséjre'en tɨ ajta va'cán jɨn tyi'tyéjvee, capu che' a'ɨ́j tɨ jitze eeráma'can ɨ Aarón sulu a'ɨ́j tɨ jitze ajtyáma'can ɨ Melquisedec.
12 Ji'nye matɨ'ɨj seequéj jáaruuj ɨ maj jɨn tyityatatyíj, a'yaa pu ajta tyúuxɨe've' maj seequéj jáa'uurej ɨ nyúucarij ɨ maj jɨn tyu'ta'ɨ́jtaj,
13 ajta a'ɨ́jna ɨ tavástara', ɨ tɨ ja'xaj ɨ yu'xarij jitze, séej pu tyeítyeera' jitze ajtyáma'can, ɨ tɨquee eexúj a'náj a'tɨ́j tyi'tɨ́j jɨn eerájraa tɨ'ɨj tyu'tyáhuɨ̈re'en ɨ Dios jimi.
14 Ji'nye tyámua' tu tyá'mua'reej tɨ ɨ tavástara' Judá jitze eeráma'can, ajta ɨ Moisés capu a'náj tyi'tɨ́j huataxájtaca' a'ɨ́ɨjma tyeítyeera' jitze ma'can, tɨ'ɨj huo'taxájtaca' ɨ maj va'cán jɨn tyityetya'úuj muá'ju'un ɨ Dios jimi.
15 Ajta a'yan tyámua' naa tyé'miteere', tɨpua'aj a'ɨ́jna ɨ tɨ huataséjre a'yan cha'tána'aj va'cán jɨn tyi'tyávaacaj tɨ'ɨj a'ɨ́jna ɨ Melquisedec,
16 ajta quee a'ɨ́jna jɨn tyi'tyávaaca'aj je'ej maj tyo'yú'xaca' a'ɨ̈maj ɨ tyétyacaa ɨ maj cui'caa, sulu a'ɨ́j pu jɨn tye'entyájrupɨj a'ɨ́jna jɨme' tɨ júurɨj ta'mej jusén jɨme'.
17 Ji'nye a'yaa pu ɨ Dios tyaataxájtaca' tɨjɨn:
Muáaj paj jusén jɨn va'cán tyi'tyaváaj puá'mej,
a'yájna tɨ'ɨj ɨ Melquisedec.
18 A'yaa pu'ɨj a'ɨ́jna ɨ nyúucarij tɨ ɨ Dios anaquéej jaatyájtoo a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, capu juca'nyajca'aj a'ɨ́j pu jɨn quee tyi'tɨ́j je'ej tyu'tyáhuɨ̈,
19 ji'nye a'ɨ́jna ɨ nyúucarij Moisés tɨ jaatyájtoo capu tyi'tɨ́j tyámua' huáruuj, a'ɨ́j tu jɨn séej jimi tyi'ijchó've' ɨ nyúucarij tɨ jéetze' tyámua' een, tyej tyij a'ɨ́jna jɨn ajtyáxɨ̈rej ɨ Dios jimi.
20 Ajta ɨ Dios a'ɨ́jna jɨn tya'tóoraj ɨ junyúucaa jɨme'. Majta a'ɨ̈maj ɨ maj va'cán jɨn tyitye'entyájrupɨj capu ɨ Dios junyúucaa tyu'tá' a'ɨ́ɨjma jimi,
21 ajta ɨ tavástara', a'yaa pu a'ɨ́jna jɨn tye'entyájrupɨj ɨ nyúucarij jɨme', ji'nye a'yaa pu tyá'xaj ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn:
Tavástara' pu arí a'yan tya'tóoratziiri',
a'ɨ́j pu jɨn quee juhuárita' huaré'mej.
Tavástara' pu va'cán jɨn tyi'tyaváaj ta'mej jusén jɨme'.
22 A'yaa pu'ɨj, Jesús pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tyaj jɨn jamua'reej tɨ jéetze' tyámua' een a'ɨ́jna ɨ nyúucarij tɨ jájcuaj ɨ Dios tɨ jɨn tya'tóoraj ityájma jimi.
23 A'ɨ̈maj ɨ maj ará'tyeej va'cán jɨn tyí'huɨ̈ria'ca'aj ɨ Dios jimi, mamuí'caaj, ji'nye a'ɨ̈ mu cui'caria'aj, a'ɨ́j pu jɨn quee ɨ'rɨ̈itaca'aj maj jusén jɨn júurɨj,
24 ajta ɨ Jesús a'ɨ̈ pu jusén jɨn séejre', ajta ɨ tɨ jɨn va'cán tyi'tyéjvee ɨ Dios jimi capu a'náj antyipua'rɨj.
25 A'ɨ́j pu jɨn púj oorej tɨ hua' japua huatányuunyɨj a'ɨ́ɨjma ɨ maj ajtyáhuɨ̈ixɨj ɨ Dios jimi a'ɨ́jna jitze ma'can ɨ Jesús, ji'nye a'ɨ̈ pu jusén jɨn júurɨj, ta'aj ɨj hua' japua huatányuunyɨj.
26 A'ɨ́j pu jɨn ɨ Jesús a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ va'cán jɨn tyi'tyéjvee ɨ tajitzé juxɨe've'. A'ɨ̈ pu jɨ'réenya'aj séejre' ɨ Dios jimi, ajta quee tyi'tɨ́j á'ɨtzeere', capu je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ɨ̈j matɨ'ɨj ɨ séecan ɨ maj je'ej pua'aj tyí'tyesejre' ɨ Dios jimi, ajta tajapuá já'sejre'.
27 Capu a'yan tyí'sejre' matɨ'ɨj ɨ séecan ɨ maj majta tyityetyu'uj ɨ Dios jimi, ɨ maj ya'muáatyee cui'caa mej mɨj huo'támu'vejritaj jujíme' majta je'ej a'ɨ́ɨjma jɨme' ɨ jutyéɨtyeristyamua'. Ajta ɨ Jesús, a'yaa pu séej na'aj tyu'tóomu'vejritaca' ta'aj ij jusén jɨn néijmi'caa huatyáhuɨ̈re'en.
28 Ajta a'ɨ́jna ɨ nyúucarij Moisés tɨ jaatyájtoo, a'ɨ́ɨjma pu antyíhuooca'aj ɨ tyeítyee mej mɨj va'cán jɨn tyu'tyáhuɨ̈re'en ɨ maj majta quee tyámua' éenye'ej ɨ jutzájta', ajta a'ɨ́jna ɨ nyúucarij ɨ Dios tɨ jɨn tya'tóoraj, a'ɨ́j pu antyíhuo ɨ juyój, tɨ tyámua' een jusén jɨme'.

8

Jesús pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ va'cán jɨn tyi'tyéjvee u tajapuá

1 Ajta ɨ tɨ jéetze' juxɨe've' ɨ tyaj jatyáxajta a'ɨ̈ pu a'ɨ́ɨn pué'een tɨ sɨ́ɨj va'cán jɨn tyi'tyéjvee ɨ Dios jimi tɨ'ɨj tajapuá nyuucaaj, ajta uja'ajcáayixɨj muáca'ta' ɨ Dios,
2 ajta va'cán jɨn tyi'tyéjvee u tyeyúuj tzajta', a'ɨ́jna ɨ ɨnáamuaj tɨ tzáahuatyi'ra'aj jɨn já'sejre' ɨ Dios jimi, tavástara' tɨ ja'ajtaahuaca' camu a'ɨ̈maj ɨ tyeítyee.
3 Néijmi'ɨ ɨ maj va'cán jɨn tyityetyu'uj, a'ɨ́j mu jɨn antyíhuaviihuaca' mej mɨj tyi'tɨ́j tyu'tapuéjve'en majta tyu'támu'vejritaj, a'ɨ́j pu jɨn a'yan tyúuxɨe've' tɨ ɨ Cɨríistu' ajta tyi'tɨ́j huatámu'vejritaj.
4 Tɨpua'aj a'ɨ́ɨn a'yan huatyávaacaj ɨ cháanacaj japua, capu ɨ'rɨ́itacajche' tɨ va'cán jɨn tyu'tyáhuɨ̈re'en ɨ Dios jimi, ji'nye mu'rɨ́j a'yan séejre' ɨ maj a'ɨ́jcɨ jɨn antyúumua'reej mej

mij tyu'támu'vejritaca' majta tyu'tapuéjve'en ɨ Dios jimi, a'yájna tɨ'ɨj tyé'yu'si' a'ɨ́jna jitze ɨ yu'xarij Moisés tɨ yan jaatyájtoo.
5 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj va'cán jɨn tyí'huɨ̈ɨre', a'yaa mu a'ɨ́jna jɨn tyityetyu'uj tɨ a'yan séejre' tɨ'ɨj quéenyi'istaria'ra' ɨ jútye' tɨ já'sejre'. Tyajta a'yan tyá'mua'reej maj quéenyi'istarij pué'een ɨ jútye' tɨ já'ma'can, ji'nye tɨ'ɨj ɨ Moisés uhuatyóochej tɨ jaatyátaahuaj a'ɨ́jcɨ ɨ ɨnáamuaj Dios pu a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn: "Pata'aj néijmi'i jɨn a'yan huárɨnyij, je'ej nyaj tyimuaataséjra a'ájna ɨ jɨrɨ́j japua."
6 Ajta ɨ tɨ tajimí va'cán jɨn tyi'tyéjvee, a'ɨ́ɨ pu ja'ancuriáa' tɨ a'ɨ́jna jɨn tyu'tyáhuɨ̈ɨre'en ɨ tɨ jéetze' jɨ́'ren ɨ Dios jimi, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ tajapuá huatányuusij, ajta a'ɨ́jna jitze aróoca'nyej ɨ tɨ jéetze' tyámua' een ɨ Dios tɨ jɨn tya'tóoraj.
7 Tɨpua'aj a'ɨ́jna nyúucarɨj ɨ tɨ jɨn anaquéej ɨ Dios a'yan huarɨ́j tyámua' éenya'cajche', capu a'yan tyuuxɨé'va'caj tɨ'ɨj ajtáhua'aj séej ɨ nyúucarɨj huátyoonyij ɨ tɨ jɨn tya'tóoratziij.
8 Ajta ɨ Dios a'yaa pu tyihuo'séj maj a'ɨ́ɨmaj ɨ tyeɨ́tyee quee tyámua' éenye'ej, a'ɨ́j pu jɨn a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn,
A'yaa pu tyí'xaj ɨ tavástara' tɨjɨn: A'yaa pu atyojooma'aj ta'mej,
nyej nyij jájcuan ɨ nyúucarɨj huo'tá'sij a'ɨ́ɨjma ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can,
nyajta a'ɨ́ɨjma ɨ tyeɨ́tyeristyamua'me'en ɨ Judá.
9 A'ɨ́jna ɨ nyúucarɨj, capu a'yan éenye'ej ta'mej tɨ'ɨj ɨ nyaj huo'ta' ɨ já'muahuasimua'cɨ'ɨj, nyatɨ'ɨj hua'naví'raj hua' muáca' jitze
nyahuɨ'ráavi'tɨj a'ájna a Egipto,
majta a'ɨ́ɨmaj camu a'yan huarɨ́j je'ej nyaj tyihuo'ta'ɨ́j ɨ nyúucarɨj jitze,
a'ɨ́j nu jɨn ahuojoohuá'xɨj, a'yaa pu tyí'xaj ɨ tavástara'.
10 A'ɨ́jna ɨ nyúucarɨj ɨ nyaj jɨn tya'tányarasɨj a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, tɨ'ɨj tye'entyipuá'ren a'ájna xɨcáara' jitze,
a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pue'éenye'ej ta'mej, ɨ tɨ jɨme' tavástara' a'yan tyí'xaj tɨjɨn,
A'yaa nu tyeetyátoosɨj ɨ nyenyúucaa hua'mua'tziira'aj jitze,
nyajta ɨ hua'xɨéjnyu'caa tzajta'.
Nyáaj nu hua' Dios pue'éenye'ej na'mej,
majta a'ɨ́ɨmaj nyetyeɨ́ɨtyeristyamua' mu pue'éenye'ej muá'ju'un.
11 Capu che' a'yan tyuuxɨé've'ej ta'mej maj séej jamuán majta séej,
tyi'huóomua'tyej mej mij jáamua'tyij ɨ tavástara',
ji'nye néijmi'i mu nyamua'tyáaj muá'ju'un,
tɨ'ɨj na'aj ɨ tɨ jéetze' cíleen ajta ɨ tɨ jéetze' vástɨ'.
12 Nyáaj nu tyihuo'tú'uunyi'raj ɨ maj jɨn je'ej pua'aj huarɨ́j,
nyajta quee che' a'náj jo'támua'reerij ɨ maj jɨn ootyá'ɨtzee.
13 Tɨ'ɨj ɨ Dios a'yan tyá'xajta tɨ jájcuacan huatyátoosɨj ɨ nyúucarɨj, a'yaa pu huatóomua'aj tɨ ɨ nyúucarɨj arí mí'ma'can ɨ tɨ anaquéej hua' jimi jaatyájtoo, ajta ɨ tɨ arí mí'ma'can tɨ ajta quee che' tyi'tɨ́j huɨ̈ɨre', a'ɨ́ɨ pu'ríj antyipua'rij.

9

A'ɨ́jna ɨ ɨnáamuaj tɨ a'yan séjria'ca'aj ɨ cháanacaj japua

1 Ajta a'ɨ́jna ɨ nyúucarɨj tɨ anaquéej jaatyájtoo, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj je'ej maj huárɨnyij mej mij jaatyáanajche ɨ Dios, a'ɨ́jna tzajta' ɨ ɨnáamuaj tɨ a'yan séjria'ca'aj ɨ cháanacaj japua.
2 Ajta ɨ ɨnáamuaj a'yaa pu éenye'ej ájtaavijhuaca' jé'ta' ootanámi'huaj, ajta ɨ ta'nájcaj jitze a'yaa pu tya'rátyapuaaca'aj tɨjɨn jo'tɨj naa tyejé'een, jo'tɨj jo'tyávaaca'aj a'ɨ́jna ɨ tɨ antyitáatɨme, ajta a'ɨ́jna ɨ méesaj tɨ japuan anja'ajmuaanyica'aj ɨ páan ɨ Dios tɨ jimi huatyátuiihuaca'.
3 Ajta huárita' a'ɨ́jna jitze ɨ cɨ́ɨxurɨj tɨ je'tyáa'sej, a'yaa pu tya'rátyapuaaca'aj tɨjɨn "Jo'tɨj ɨ Dios huápuɨ'ɨj tyámua' naa tyojo'ruuj",
4 a'áa pu ooroj jɨn ja'ajtaavijhuaca'aj ɨ maj japuan tyu'támu'vejritaj cítzive'rij jɨme', ajta a'ɨ́jna ɨ chi'ra'an tɨ ooroj néijmi'que' cámejri'huaca'aj. Ajta a'ɨ́jna tzajta' ɨ chi'ra'an xá'rij pu iirácatyiij tɨ ooroj jɨn taavijhuaca'aj ɨ tɨ tzajta' uhuáaca'aj ɨ cue'ráj ɨ maj a'yan jatamuá'muatya'aj tɨjɨn maná, a'úu pu ajta je'ráca'tyii a'ɨ́jna ɨ Aarón tyaxu' tɨ arí ajtanyáxɨ'ca'aj, ajta a'úun je'rámuaanyica'aj ɨ tyetyéj tɨ jitzán á'yu'si'huaca'aj ɨ nyúucarɨj Dios tɨ jɨn anaquéej tya'tóoraj.
5 Ajta japuan a'ɨ́jcɨ chi'ra'an a'áan mu hua'puaj já'sejria'ca'aj ɨ maj tajapuá tyí'huɨ̈ɨre' ɨ Dios jimi, a'ɨ́ɨ mu ju' anáj jɨn ja'vá'najca'aj a'ɨ́jcɨ ɨ chi'ra'an ɨ Dios. Ajta ɨjíij capu a'yan tyúuxɨe've' tyaj néijmi'i tyu'taxáj tyi'tɨ́j tɨ tzajta' séejre'.

6 Matɨ'ɨj tyámua' tyu'uurén, a'úu mu jo'tyáru'picha'aj muá'ju'un a'ɨ́jna tzajta' ɨ tɨ a'nájca ɨ ɨnáamuaj, a'ɨ́ɨmaj ɨ maj va'cán jɨn tyí'huɨ̈ɨria'ca'aj ɨ Dios jimi, mej mij a'yan huárɨnyij je'ej maj tyi'tɨ́j jɨn tyitye'entyúumua'reeriaca'aj.

7 Ajta a'ɨ́jna jitze ɨ ɨnáamuaj tɨ je'tyáa'sej, sɨ́ɨj pu'uj a'úun jo'tyáru'pij ɨ tɨ va'cán jɨn tyi'tyéjvee, ajta séej na'aj a'úun jo'tyáru'pij séej nyinyi'ra'aj jitze, ajta tɨ'ɨj utyájrutyej, a'yaa pu tyúuxɨe've' tɨ a'ɨ́j hua'ásime'en ɨ ya'muáatyee xuure', tɨ'ɨj jaatámu'vejritaj jujɨ́me', ajta hua' jɨme' ɨ tyeɨ́tyee, ɨ maj quee jamua'reeriaj mo'tyá'ɨtzee ɨ Dios jimi.

8 A'yaa pu a'ɨ́jna jɨn ɨ júuricama'ra' ɨ Dios tyí'tamua'tyej tɨ a'yan huatóomua'aj tɨquee xu tya'antácuun, tyej tyij utyájrutyej jo'tɨj ɨ Dios já'sejre', ji'nye óoche' pu séejre' ɨ sɨ́ɨj ɨ ɨnáamuaj.

9 Néijmi'ɨ a'ɨ́jna a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ huá'yi'raj ijɨ́ij maj huátyeɨtyee, ji'nye ɨ maj a'yan tyá'astej a'ɨ́jcɨ ɨ yi'ráj, a'yaa mu tyí'puejve' majta tyí'mu'vejritaj ɨ Dios jimi, ajta a'ɨ́jna capu tyámua' huá'uurej ɨ hua'mua'tziira'aj jitze.

10 Ji'nye a'ɨ́ɨ pu tyi'pué'een ɨ maj jacua'caa majta ɨ maj jaya'caa, na'ríij ɨ maj jɨn huatyáɨ'ɨhuaxɨ'ɨn, néijmi'ɨ pu a'yan tyí'een je'ej maj jujɨ́ɨmua'aj tyéejtyoj, ajta quee tyi'tɨ́j huɨ̈ɨre' 'asta na'aj quee ɨ Dios seequéj jáa'uurej.

11 Ajta ijɨ́ij ɨ Cɨríistu' pu arí yatanyéj, ajta a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ va'cán jɨn tyi'tyéjvee ɨ Dios jimi, tɨ'ɨj tyámua' tyitaatyátoonyij. Ajta jo'tɨj a'ɨ́ɨn tyejé'ijtaj jéetze' pu tyámua' tyí'een, ji'nye camu ɨ tyeɨ́tyee ja'ajtaahuaca'.

12 Cɨríistu' pu a'úun jo'tyájrupij, capu tɨ'ɨj a'ɨ́jna ɨ chíiutyee xuure' huatámu'vejritaj, nusu ɨ visáaru'uj, sulu juxúure' pu jɨn tyu'nájchitaca', hua' jitze ma'can ɨ tyeɨ́tyee jusén jɨme', a'ɨ́jna jɨme' ɨ maj jɨn ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi.

13 A'yaa pu tyi'ja'yájna tɨ tyí'huɨ̈ɨria'ca'aj a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj quee tyámua' een, maj a'yan jáa'uurej ɨ Dios jimi, mej mij huo'tyá'ɨ̈ɨraxɨ'ɨn a'ɨ́jna jɨme' ɨ hua' xuure' ɨ chíiutyee, majta ɨ túuru'uj xuure', ajta ɨ maj jacáraaxɨj ɨ nasíira' ɨ visáaru' ɨ maj jaatyáatɨej.

14 Ajta tɨpua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan, jéetze' pu'ij tyí'huɨ̈ɨre' ɨ xúuria'ra' ɨ Cɨríistu'. Ji'nye a'ɨ́j pu jitze ma'can ɨ júuricama'ra' ɨ Dios ɨ Cɨríistu' a'yan tyu'tóomu'vejritaca', ajta quee tyi'tɨ́j jɨn a'ɨtzéeria'aj jaatyáhuɨ̈ɨrej, a'yaa pu een jɨn huarɨ́j, tyej tyij jaatapuá'cɨtaj siaj já'astijre' a'ɨ́jcɨ ɨ yi'ráj tɨquee tyi'tɨ́j huɨ̈ɨre', tyej tyij jaatyáhuɨ̈ɨre'en a'ɨ́jcɨ ɨ Dios tɨ júurij.

Ɨ nyúucarij tɨ jájcuan jɨn ɨ Dios tya'tóoratziiri'

15 A'ɨ́j pu jɨn ɨ Cɨríistu' a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ tyá'xa'puɨ'ɨntare' a'ɨ́jna jitze ɨ nyúucarij tɨ jájcuaj, ajta a'ɨ́jna jɨme' mej mij tya'ancuriáan ɨ tɨ tyihuá'cɨ'tyij jájcuan jɨme', ji'nye Cɨríistu' pu huamuɨ́', a'ɨ́j pu jɨn tyihuo'tú'uunyi'ri' ɨ maj jɨn ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi, a'yaa pu'ij tyíɨ'rij mej mij a'ɨ́ɨmaj ɨ Dios tɨ huo'tajé tya'ancuriáan je'ej tɨ tyi'tɨ́j tyihua'táratziiri'.

16 Ajta ta'aj ij ɨ yu'xarij tyu'ta'ɨ́jtaj, ɨ tɨ jɨn a'tɨ́j tya'tóoraj, a'yaa pu tyúuxɨe've' tɨ a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j anaquéej huámuɨ'nyij tɨ'ɨj séej tyú'cɨ'tyij je'ej tɨ tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze.

17 Ji'nye a'ɨ́jna ɨ yu'xarij capu tyi'tɨ́j huɨ̈ɨre' tɨpua'aj ooj júurij a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j tɨ a'ɨ́jcɨ jɨn tya'tóoraj, sulu tɨpua'aj arí huámuɨ'nyij aj pu'ij séej a'tɨ́j tyí'cɨ'tyij je'ej tɨ tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze.

18 A'ɨ́j pu jɨn, a'ɨ́jna ɨ nyúucarij tɨ Dios anaquéej jɨn tya'tóoratziiri', a'yaa pu ajta tyu'tóoxɨe'vej maj je'ráxɨre'en ɨ ya'muáatyee xuure'.

19 Moisés pu a'yan tyihuo'tánamuajrastej néijmi'caa ɨ tyeɨ́tyee, je'ej tɨ tyé'yu'si'huaca'aj a'ɨ́jna jitze ɨ yu'xarij ɨ maj jɨn tyí'ijtaca'aj, aj pu'ij té'ej a'ɨ́j tyi'á'aj ɨ muxáj tɨ po'vij ajta ɨ hisoopoj pi'istáa, tɨ'quij jaatyáaru'nyej ɨ visáaru' xuure' jɨme' ajta ɨ chíiutyee xuure' jamuán ɨ jájtyij, aj pu'ij a'ɨ́jna jaatyá'ɨ̈ɨraxɨj ɨ yu'xarij tɨ jíri', ajta huo'tyá'ɨ̈ɨraxɨj néijmi'caa ɨ tyeɨ́tyee.

20 Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tɨjɨn: “A'íi pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ xúure'ej tɨ jɨn Dios a'yan tyaaxá'puɨ'ɨntarej mua'ajmaj jimi.”

21 Moisés pu ajta a'yan tyeetyá'ɨ̈ɨraxɨj ɨ xúure'ej jɨme' a'ɨ́jcɨ ɨ ɨnáamuaj, ajta néijmi'ɨ ɨ tɨ a'úun tyi'ráa'ca'aj u ɨnáamuaj tzajta'.

22 Ajta a'ɨ́jna jitze ɨ yu'xarij ɨ maj jɨn tyí'ijta, a'yaa pu tyá'xaj tɨquee je'ej tyíɨ'rij tɨ tyi-huo'tú'uunyi' ɨ tyeɨ́tyee ɨ maj jɨn ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi, tɨpua'aj mequee huo'tyá'ɨ̈ɨraxɨ'ɨn ɨ xúure'ej jɨme', nusu mequee je'ráxɨre'en ya'muáatyee xuure'.

Ɨ mu'véjrij tɨ jéetze' tyámua' een ɨ Dios jimi

23 A'ɨ́j pu jɨn a'yan tyi'huóoxɨe'va'ca'aj maj a'yan tyityeetyá'ɨ'huaxɨ'ɨn mej mij tyu'jájcuare'en a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ a'yan tyí'sejria'ca'aj tɨ'ɨj quéenyi'istaria'ra' a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ jútye' tyejé'sejre', ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ jútye' tyejé'sejre' jéetze' pu tyámua' tyí'een, quee ɨ maj a'yan tyí'mu'vejritacaa ɨ cháanacaj japua.

24 Ji'nye ɨ Cɨríistu' capu a'úun jo'tyájrupij ɨ ɨnáamuaj tzajta' ɨ tyeítyee maj ja'ajtaahuaca', tɨ ajta a'yan een tɨ'ɨj quéenyi'istaria'ra' a'íjcɨ ɨ tɨ jútye' já'sejre', sulu tajapuá pu jo'tyájrupij ɨ Dios jimi ta'aj ij tajapuá huatányuunyij.
25 Capu ajta a'íjna jɨn utyájrupij tɨ'ij mue'tíj huatóomu'vejritaj, a'yájna tɨ'ɨj ɨ tɨ va'cán jɨn tyí'huɨire' ɨiyan ɨ cháanacaj japua, ɨ tɨ séej na'aj utyáru'pij séej nyinyi'ra'aj jitze, jo'tɨj tyámua' tyejé'een ta'aj ij huatyáɨ'ɨhuaxɨ'ɨn ɨ xúure'ej jɨme' tɨquee jusíɨj je'ráaxɨrej.
26 Tɨpua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan, a'yaa pu tyuuxɨé'va'caj tɨ ɨ Cɨríistu' mue'tíj huámuɨ'nyij tɨ'ɨj na'aj tyu'séjrej ɨ cháanacaj. Ajta ijíij tɨ'ɨj arí néijmi'ɨ tye'entyipuá'rij, Cɨríistu' pu séej na'aj a'yan tyu'taséjre ajta jusén jɨn séejre', a'yaa pu jusíɨj tyu'tóomu'vejritaca' ta'aj ij tyihuo'tú'uunyi' ɨ maj jɨn ootyá'ɨtzeerej ɨ Dios jimi.
27 A'yájna tɨ'ɨj ajta néijmi'caa ɨ tyeítyee tyihuá'cɨ'tyij maj séej huácuɨ'nyij ajta je'en a'yan tyihuá'cɨ'tyij tɨ ɨ Dios huo'xíjtye'en,
28 a'yaa pu ajta ɨ Cɨríistu' séej na'aj tyu'tóomu'vejritaca' hua' jitze ma'can ɨ tyeítyee, tɨ'ij tyihuo'tú'uunyi' ɨ maj jɨn ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi. Tɨ'quij ajtáhua'aj huataséjre'sij, capu che' puéjtzij huo'tá'sij a'íjcɨ jɨme' ɨ maj ootyá'ɨtzee, sulu a'íɨ pu huɨ'rátoosij ɨ maj jajchó've'.

10

1 Ji'nye a'íjna ɨ nyúucarij ɨ maj jɨn tyí'ijta Moisés tɨ yan jaatyájtoo, a'yaa pu éenye'ej tɨ'ɨj quéenyi'istaria'ra' ɨ tɨ xá'puɨ' tɨ yaja'vé'mej, capu a'íɨn pué'een ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme'. A'íj pu jɨn quee je'ej tyíɨ'rij tɨ ɨ nyúucarij tyámua' huó'uurej a'íɨjma ɨ maj ajtyáxɨirij ɨ Dios jimi mej mij séej tyu'támu'vejritaj séej nyinyi'ra'aj jitze.
2 Ji'nye tɨpua'aj a'íjna ɨ nyúucarij tyihuo'tú'uunyi'rajche' ɨ maj jɨn ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi, camu che' a'yan tyo'tamua'réerejche' tyi'tíj maj jɨn ootyá'ɨtzee, majta jaatapuá'cɨtajche' maj tyí'mu'vejritaj.
3 Ajta a'íjna ɨ maj tyí'mu'vejritaj a'yaa pu'uj tyí'huɨire' mej mij a'íjcɨ jɨn jo'támua'reej tɨ'ɨj na'aj séej nyinyi'ra'aj jitze ɨ maj jɨn ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi.
4 Ji'nye ɨ hua' xuure' ɨ túuru'uj ajta ɨ chíiutyee capu ɨ'ríj tɨ'ij a'íjna jɨn ɨ Dios tyihuo'tú'uunyi' ɨ maj jimi ootyá'ɨtzee.
5 A'íj pu jɨn ɨ Cɨríistu' tɨ'ɨj a'yan huataséjre ɨ cháanacaj japua, a'yaa pu tyaaté'exaa ɨ Dios tɨjɨn:
Capáj jaxɨe've' maj tyu'támu'vejritaj, nusu maj tyi'tíj tyu'tátuire'en muéetzij jimi,
sulu a'yaa paj muáaj tyinaatá' ɨ nyaj jatyáhue'ra'.
6 Capu mua'ráanajchɨj maj ya'muáatyee mu'vejritaj muéetzij jimi ɨ maj huá'teeraj,
nusu maj tyu'tátuire'en muéetzij jimi a'íjna jɨme' ɨ maj jɨn ootyá'ɨtzee.
7 Aj nu nyij a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
"Yá'nyaj huatyéjve, a'yájna tɨ'ɨj nye jimi tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze,
a'íj nu jɨn mujo'vé'mej nyej nyij
a'yan huárɨnyij je'ej paj muáaj tyá'xɨe've', Dios paj pué'een."
8 A'yaa pu anaquéej tyu'taxájtaca', tɨ ɨ Dios quee jaxɨe've' ajta quee ja'ráanajchi maj jimi tyí'mu'vejritaj, na'ríij maj jimi tyí'tuiiria'aj ɨ ya'muáatyee ɨ maj huo'tyáatɨej, tɨ'ij a'íjna jɨn tyihuo'tú'uunyi' ɨ maj jɨn ootyá'ɨtzee, tyij ajta a'yan tyihuo'ta'íj a'íjna ɨ nyúucarij ɨ maj jɨn tyí'ijta.
9 Ajta je'en a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn: "A'íj nu jɨn mujo'vé'mej nyej nyij a'yan huárɨnyij je'ej paj muáaj tyá'xɨe've'." A'yaa pu'ij huatóomua'aj tɨ a'íɨn arí jo'rio'uj ɨ nyúucarij tɨ anaquéej huatyátuiihuaca', ajta je'en séej huatyájto ɨ nyúucarij tɨ jájcuaj.
10 Dios pu tyámua' táaruuj, ji'nye Cɨríistu' pu a'yan huaríj je'ej tɨ ɨ Dios tyá'xɨe'va'ca'aj, a'íjna jɨme' tɨ séej na'aj huatóomu'vejritaca' ajta jusén jɨn a'yan éenye'ej ja'mej.
11 Néijmi'ɨ ɨ maj va'cán jɨn tyityatatyíj ɨ Dios jimi, a'yaa mu a'náj tɨna'aj tyí'huɨire', majta a'náj tɨna'aj tyí'mu'vejritaj, ajta a'íjna capu a'náj tyihuo'tú'uunyi'raj ɨ maj jɨn ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi.
12 Ajta ɨ Cɨríistu', a'yaa pu séej na'aj tyu'támu'vejritaca' tɨ'ij tyihuo'tú'uunyi' jusén jɨme' ɨ maj jɨn ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi, ajta je'en uja'ajcáayixɨj muáca'ta' ɨ Dios.
13 A'áa pu'ij tyí'cho've' 'asta na'aj quee Dios hua'antyimue'tɨn néijmi'caa ɨ maj jájcha'ɨire',
14 ji'nye séej pu jɨn ɨ mu'véjrij tyámua' huó'ruuj jusén jɨme' a'íɨjma ɨ Dios maj jimi ajtyu'uj.
15 Ajta ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, a'yaa pu cha'tána'aj tyí'ta'ixaatye' tɨjɨn:
16 A'íjna ɨ nyúucarij ɨ nyaj jɨn tya'tányaratziiri' hua' jimi
tɨ'ɨj tya'náara'an a'ájna xɨcáara' jitze.
A'íɨ pu a'íɨn pue'éenye'ej ta'mej ɨ tɨ tavástara' a'yan tyá'xaj tɨjɨn:
"Nyahuo'tá'sij ɨ nyenyúucaa hua'xɨéjnyu'caa tzajta'",

nyajta jaatyátoosij ɨ hua'mua'tziira'aj jitze.
17 Nyajta quee che' jo'támua'reerij ɨ maj jɨn ootyá'ɨtzee,
nusu ɨ maj jɨn je'ej pua'aj huaŕíj.
18 A'yaa pu'ij, capu juxɨe've' maj tyí'mu'vejritaj, ji'nye Dios pu arí tyihuo'tú'uunyi'ri' ɨ maj jɨn ootyá'ɨtzee.

Tyiche' tyámua' tyí'tyesejre'ej ɨ Dios jimi

19 Nye'ihuáamua', a'yaa pu ijíij tyitatá'caa tyej tyij taxáahuaj utyájrutyej u tyeyúuj tzajta', a'íjna jɨme' tɨ ɨ Jesús je'ráaxɨrej ɨ juxúure' tajitzé ma'can,
20 a'yaa tu a'íjna jitze tyityaajú' ɨ juyéj tɨ jájcuaj, tyej tyij a'úun jo'tyájrutyej jo'tɨj je'cáahuiɨ a'íjna ɨ cáanarij tɨ nyéeri'ij, a'íjna ɨ cáanarij tɨ nyéeri'ij, a'íɨ pu a'íɨn pué'een ɨ tyévira' ɨ Jesús.
21 A'yaa tu tyá'mua'reej tɨ a'íɨn va'cán jɨn tyí'huiɨre' tajitzé ma'can a'ájna jo'tɨj ɨ Dios tyejé'ijtaj.
22 A'íj pu jɨn, tyiche' ajtyáxiɨrej ɨ Dios jimi, tzáahuatyi'ra'aj jɨme' tyajta tyámua' éenye'ej ɨ tatzájta', tyajta jɨ'ré'can jɨme' tyá'tzaahuatye'ej tɨ a'yan tyi'ja'yájna tɨ ɨ Dios tyámua' tyitaatá'sij a'íjna jɨme' tɨ ɨ Ciríistu' arí tyámua' táaruuj ɨ taxɨéjnyu'caa tzajta', a'íjna jɨme' tyaj huáɨ'huaca' ɨ jájtyij jɨme' tɨ jí're'en.
23 Tyiche' tyámua' eenye', tyajta quee tyi'tíj jɨn á'ɨtzeeria'aj, a'íjna jitze ɨ tyaj jitzán tyá'tzaahuatye' tyajta jitzán tyi'ijchó've'ej a'íjna ɨ tyaj huá'ixaatye' ɨ tyeítyee, ji'nye Dios pu a'yan rɨnyij je'ej tɨ arí tya'tóoraj ityájma jimi.
24 Tyiche' jáahuoonyij tyej tyij ca'nyíjra'aj huatáta'an séej jamuán tyajta séej, tyej tyij jéetze' huátaxɨe've'en, tyajta xá'puɨ' huárɨnyij.
25 Tyiche' quee atyá'ɨtze'rihua'an jo'tyaj já'tasɨ'rii, matɨ'ɨj séecan rɨcɨj, sulu tyiche' jéetze' ca'nyíjra'aj huatáta'an séej jamuán tyajta séej, tyej tyij tyámua' eenye', ji'nye pu'ríj a'ájna atyojo'ré'nyesij a'ájna xɨcáara' jitze tɨ tavástara' yan huataséjre'sij.
26 Ji'nye tɨpua'aj taxɨé'vi'ra' jɨn tyooj je'ej pua'aj tyi'tyítacha'ɨij a'yan tyetya'mua'réeriaj tɨquee xá'puɨ', capu che' mu'véjrij séejre' ɨ tɨ jɨn ɨ Dios tyitaatú'uunyi',
27 a'íɨ pu'quij tacɨ'tyij ɨ tɨ tzíɨnyi're', ajta puéjtzij tɨ a'yan séejre' tɨ'ɨj tɨéj ɨ tɨ Dios huo'tá'sij néijmi'caa a'íɨjma ɨ maj jájcha'ɨire'.
28 Tɨpua'aj a'tíj quee jaatyáxaahuataj a'íjcɨ ɨ nyúucarij Moisés tɨ jo'yú'xaca', majta hua'puaj, na'ríij maj huéeicaj a'yan metyi'sej tɨ ɨ a'tíj tyi'tíj jɨn ootyá'ɨtzee a'íjcɨ jitze ɨ nyúucarij ɨ maj jɨn tyí'ijta, a'yaa mu quee tya'cu'váaj méeje'catan.
29 Ajta jéetze' pu puéjtzij huá'cɨ'tyij a'íɨjma ɨ maj jaatyáxaahuataj a'íjcɨ ɨ yójra' ɨ Dios, majta ɨ xúure'ej tɨ jɨn tyu'xá'puɨ'ɨntarej a'íjna ɨ nyúucarij Dios tɨ jɨn tya'tóoratziiri', majta je'ej pua'aj tyá'xaj ɨ júuricama'ra' ɨ Dios.
30 A'yaa tu tyá'mua'reej, tɨ ɨ tavástara' a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn: "A'yaa pu nyéetzɨj tyí'nyacɨ'puaj nyej nyij tyo'xá'puɨ'ɨntare'en, nyáaj nu tyí'najchitan." A'yaa pu ajta tyu'taxájtaca' tɨjɨn: "Tavástara' pu huá'xɨjtye'en ɨ jutyéɨtyeristyamua'."
31 Jéehua pu huápuɨ'ɨj tzíɨnyi're' tɨ ɨ Dios tɨ júurij jo'xíjtye'en ɨ a'tíj tɨ je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ɨij jimí.
32 Siata'aj jo'támua'reej je'ej tɨ tyí'eenye'ej a'ájna ɨmuáj, siatɨ'ɨj anaquéej ja'ancuriáa' ɨ nyúucaria'ra' ɨ tavástara', a'yaa xu néijmi'i tyityo'viicue'rej ɨ siaj jɨn jajpuéjtzica'aj.
33 Je'cáj mu je'ej pua'aj tyajamuaatajé, majta séecan ca'nyíjra'aj huo'ta' a'íɨmaj ɨ maj a'yan cha'taj mana'aj tya'ajpuéjtzica'aj, ji'nye néijmi'i xu ju'ihuáamua'.
34 Mua'aj xu hua'ancu'vajxɨ a'íɨmaj ɨ maj eetyánami'huaca'aj, siajta jutyamua've'ej setyu'tátoj ɨ siaj tyí'ijcha'ɨica'aj, ji'nye a'yaa xu tyá'mua'reeriaca'aj siaj jéehua tya'ancuriáa'sij ɨ Dios jimi, a'íjna tɨ tyajá'mua'a'rij tɨ jéetze' tyámua' tyí'een ajta jusén jɨn tyí'sejre'.
35 A'íj xu jɨn quee yó'hua'nan ɨ siaj jitzán tyí'ca'nyej, ji'nye jéehua xu tya'ancuriáa'sij.
36 A'yaa pu ja'mua jitze tyúuxɨe've' siaj tyo'táviicue' ɨ siaj jɨn jajpuéjtzɨj, siaj sij a'yan huárɨnyij je'ej tɨ ɨ Dios tyá'xɨe've' ajta je'en tyajamuáacɨ'tyij ɨ tɨ ja'mua jimi tya'tóoraj.
37 Ji'nye a'yaa pu tyá'xaj ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn:
Jiye'tzín jɨme', ca'nácan,
pu a'yan huataséjre'sij, a'íjna tɨ yaja'vé'mej.
Capu che' á'tyeeren.
38 A'íjna ɨ tɨ tyámua' tyi'tyúucha'ɨj
a'íɨ pu jahuiɨre'en ɨ tɨ jitzán tyá'tzaahuatye',
ajta tɨpua'aj jaatyáxaahuataj ɨ tɨ jitzán tyá'tzaahuatye',
canu che' nyetyámua've'ej na'mej a'íjcɨ jimi.

39 Tyajta ityáj catu hua' jitze ajtyáma'can ɨ maj jaatyáxaahuataca' ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios, majta je'en a'ɨ́jna jɨn antyɨpua'rij, sulu ityáj tu hua' jitze ajtyáma'can ɨ maj tyá'tzaahuatye', ji'nye a'ɨ́ɨjma pu huɨ̈ɨ̈re'en.

11

Ɨ maj jɨn tyá'tzaahuatye'

1 A'ɨ́jna ɨ tyaj jɨn tyá'tzaahuatye' a'yaa pu huatóomua'aj tyej tyámua' naa tyá'mua'reerej ɨ tyaj jajchó've'ej, tyajta a'yan tyá'mua'reerej tɨ a'yan tyi'ja'yájna ɨ tyaj quee jaaséj.

2 A'ɨ́ɨmaj ɨ tahuásimua'cɨ'ɨj, a'yaa mu néijmi'i jɨn tyu'tyáamue'tɨj, ji'nye a'ɨ́ɨ mu tyá'tzaahuatya'ca'aj.

3 A'ɨ́jna ɨ tyaj jɨn tyá'tzaahuatye', a'ɨ́j tu jɨn jamua'reej tɨ Dios néijmi'i tyú'taahuaca' ijíij tɨ tyí'sejre', a'ɨ́jna jɨme' tɨ a'yan tyu'taxájtaca', a'yaa pu'ij ijíij tyaj tyí'sej, a'yaa pu tyu'séjrej je'ej tɨquee tyí'sejria'ca'aj.

4 A'ɨ́jna ɨ tɨ jɨn tyá'antzaahuaj ɨ Abel, a'ɨ́j pu jɨn tyámua' eenye' jéetze' tyu'támu'vejritaca' ɨ Díos jimi quee a'ɨ́jna ɨ Caín, a'ɨ́j pu jɨn Dios a'yan tyaataxájtaca' tɨ ɨ Abel tyámua' éenye'ej ajta je'en ja'ancuriáa' ɨ tɨ jɨn tyu'támu'vejritaca'. A'yaa pu'ij, tyij ajta ɨ Abel arí huamuɨ́', óoche' pu tyí'ta'ixaatye' a'ɨ́jna jɨme' ɨ tɨ jɨn tyá'antzaahuaj.

5 A'ɨ́jna ɨ tɨ jɨn tyá'antzaahuaj ɨ Enoc, Dios pu a'ɨ́jna jɨn yo'ví'tɨj júurican tɨ'ɨj quee huámuɨ'nyij, a'ɨ́j mu jɨn quee che' jáatyoj, ji'nye Dios pu yo'ví'tɨj. Ajta a'yan tyá'xaj ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn tɨ'ɨj quee xu yo'vi'tɨ́icaria'caj, Enoc pu tyámua' tyi'tyúucha'ɨ̈ica'aj ɨ Dios jimi.

6 Ajta capu je'ej tyíɨ'rij tɨ a'tɨ́j tyámua' tyí'sejria'aj ɨ Dios jimi, tɨpua'aj quee tyá'tzaahuatye'ej, ji'nye tɨpua'aj jaxɨe'va'aj tɨ ajtyáxɨ̈ɨrej ɨ Dios jimi, a'yaa pu tyúuxɨe've' tɨ a'ɨ́ɨn tyá'antzaahuatye'en tɨ ɨ Dios séejre', tɨ ajta a'ɨ́ɨn tyámua' tyihua'tá'caa a'ɨ́ɨjma ɨ maj jahuoo.

7 A'ɨ́ɨ pu ajta tyá'antzaahuaj a'ɨ́jna ɨ Noé, tɨ'ɨj ɨ Dios a'yan tyaaté'exaa tɨ a'yan tye'mej je'ej tɨquee xu tyi'tɨ́j tyí'sejraca'aj, a'ɨ́j pu jɨn ja'rá'astej tɨ'ɨj ij jaatyátaahuaca' ɨ canúuhuaj tɨ ve'éj, ta'aj ij huo'tyáhuɨ̈ɨre'en ɨ jutyéityeristyamua'. A'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨ jɨn tyá'antzaahuaj, Noé pu huo'té'exaa néijmi'caa ɨ tyeítyee ɨ maj a'yan séejre' ɨ cháanacaj japua maj quee xá'puɨ' rɨcɨj ɨ Dios jimi, ajta a'yan tyaacɨ́'ɨj tɨ'ɨj jɨ'réenya'aj huatyá'ɨtzeere'en ɨ Dios jimi, a'ɨ́jna jɨme' ɨ tɨ tyá'antzaahuaj.

8 A'yaa pu cha'taj tyá'antzaahuaj a'ɨ́jna ɨ Abraham, tɨ'ɨj ɨ Dios jaatajé, a'yaa pu tya'rá'astijre tɨ'ɨj ij jó'raa a'ájna ɨ chuéj japua jo'tɨj yá'cɨ'puaj. A'ɨ́ɨ pu quee jamua'reeriaca'aj jo'tɨj jó'yi'caaj tɨ'ɨj iirájraa jo'tɨj já'chajca'aj,

9 a'ɨ́jna jɨme' ɨ tɨ tyá'tzaahuatya'ca'aj a'áa pu jó'catyii jo'tɨj quee já'ma'can, a'ɨ́jna séej chuéj japua jo'tɨj ɨ Dios a'yan tyaja'tóoraj tɨ jacɨ'tyij. A'áa pu jó'catyii navíj chi'ra'an tzajta', a'yájna tɨ'ɨj ajta ɨ Isaac, ajta a'ɨ́jna ɨ Jacob, ɨ maj majta a'yan tya'ancuriáa' je'ej tɨ ɨ Dios tya'tóoraj hua' jɨme'.

10 Ji'nye Abraham pu a'yan tye'ejchó'va'ca'aj tɨ a'áa jo'tyájrutyej ɨ chájta'naj jitze tɨquee a'tɨ́j a'náj jaatyú'uunaj a'ɨ́jna jɨme' tɨ ɨ Dios jáasɨ̈ɨmuaj tɨ'ɨj ij ja'ajtaahuaca'.

11 A'yaa pu ajta tyá'antzaahuaj a'ɨ́jna ɨ Sara, a'ɨ́j pu jɨn ɨ Dios a'yan tyaatá' tɨ pá'rɨ'ɨj jitzán huataséjre'en, ajta arí huápuɨ'ɨj ucarístaca'aj, ajta ɨ Abraham pu'ríj ajta vastacɨrɨe'ca'aj, a'yaa pu tyaacɨ́'ɨj tɨ tyiyóoj já'ra'nyij, ji'nye a'ɨ́ɨ pu tyá'antzaahuaj tɨ ɨ Dios a'yan tya'róo'astej je'ej tɨ hua' jimi tya'tóoraj.

12 A'ɨ́j pu jɨn ɨ Abraham, tyij ajta arí tɨn muɨ'nyíiche', a'yaa mu mue'tɨ́j jitzán tyitye'rama'cáantaj muá'raa ɨ yójmua'mua' matɨ'ɨj ɨ xú'ra'vetyee, nusu tɨ'ɨj ɨ séj tɨ a'áa ja'ajtyájcaj jo'tɨj ɨ jájtyij ja'va'ástɨmee ɨ tɨquee ɨ'ríj tɨ a'tɨ́j jaatyé'iten.

13 Néijmi'i mu ɨ tyeítyee huácuij mequee xu tya'ancuria'aj je'ej tɨ ɨ Dios tyi-hua'táratziiri', ajta a'ɨ́ɨmaj mu tyá'antzaahuaj, a'ɨ́j mu jɨn tyu'séj a' ɨmuáj mo'tyu'úuj majta huatatyójtaca' a'yan metya'mua'réeriaj maj quee hua' jitze ajtyáma'cantaca'aj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj íiyan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua.

14 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'yan tyí'xaj, a'yaa mu huatóomua'aj tɨjɨn móoche' mu jáahuosij ɨ chuéj jo'maj jo'rá'sej.

15 Tɨpua'aj a'ɨ́ɨmaj a'yan metyá'mua'ajcaj ɨ chuéj jo'maj ja'ráacɨj, a'yaa pu tyiɨ'ríitacaj maj huariá'cɨ̈ɨnyejche'en jo'maj ja'ráacɨj,

16 majta a'ɨ́ɨmaj a'yaa mu tyá'xɨe'va'ca'aj maj a'áa jo'rá'sej jo'tɨj jéetze' tyámua' tyejé'een, a'yaa tɨ'ɨj huatóomua'aj, a'ɨ́jna ɨ tajapuá tɨ já'sejre'. A'ɨ́j pu jɨn quee ɨ Dios jatyevi'raste' maj a'yan jaatámua'tyij tɨjɨn hua' Dios, ji'nye a'ɨ́ɨ pu arí tyámua' jáaruuj séej ɨ chájta'naj jo'maj jo'tya'aj muá'ju'un jusén jɨme'.

17 A'yaa pu ɨ Abraham tyá'antzaahuaj, tɨ'ɨj ɨ Dios a'yan tyaatatyésej, a'ɨ́ɨ pu yo'ví'tɨj a'ɨ́jcɨ ɨ juyój Isaac tɨ'ɨj jaatámu'vejritaj. A'yaa pu tyóoca'nyajca'aj tɨ ɨ juyój huatámu'vejritaj, tyij ajta a'ɨ́j na'aj caa tyi'ijyójca'aj, ɨ tɨ jitzán ɨ Dios a'yan tya'tóoraj tɨjɨn:

18 "A'ɨ́jna jitze ma'can mu ɨ Isaac néijmi'i eerányesij ɨ maj muéetzij jitze eerama'cáantaj muá'ju'un."

19 A'yaa pu a'ɨ́jna ɨ Abraham tyámua' tyá'mua'reeriaca'aj tɨ ɨ Dios néijmi'i putyí'uurej, tɨ ajta huo'tájuuritye'en a'ɨ́ɨmaj ɨ maj merɨ́j huácuij, a'ɨ́j pu jɨn ɨ Abraham júurican jo'ví'tɨj ɨ juyój, a'yaa pu'ij a'ɨ́ɨn sɨ́ɨj tyi'pué'een ɨ tyaj jitzán tzáahuatyi'ra'aj tyícha'ɨ̈ij.

20 A'yaa pu ajta tyá'antzaahuaj a'ɨ́jna ɨ Isaac, tɨ'ɨj jaatáhuaviiri' ɨ Dios tɨ'ɨj a'ɨ́ɨn tyámua' tyihuo'tyátoonyij a'ɨ́jcɨ ɨ Jacob, ajta a'ɨ́jcɨ ɨ Esaú.

21 A'yaa pu tyá'antzaahuaj a'ɨ́jna ɨ Jacob, a'ɨ́j pu jɨn tɨ'ɨj arí á'me'riajca'aj, a'ɨ́ɨ pu ecóotutaca' ɨ jutyáxu' japua tɨ'ɨj jaatyáanajche ɨ Dios, ajta je'en a'ɨ́jna jɨn tyámua' tyihuo'tyájtoo séej ajta séej ɨ yójmua'mua' a'ɨ́jcɨ ɨ José.

22 A'yaa pu tyá'antzaahuaj a'ɨ́jna ɨ José, a'ɨ́j pu jɨn tɨ'ɨj arí á'me'riajca'aj a'yaa pu tyu'taxájtaca' maj eeráaju'un a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can a'ájna a Egipto, ajta pu huo'ta'ɨ́j jo'maj ya'vá'naj ɨ tyévira'.

23 A'ɨ́jna ɨ maj jɨn tyá'antzaahuaj ɨ huásimua'mua' ɨ Moisés, a'ɨ́j mu jɨn huéeicaj máxcɨrɨe' jaatyá'avaataca' tɨ'ɨj huanɨe'huaca', ji'nye a'yaa mu tyé'sejraca'aj tɨ naa huasé'rihua'aj a'ɨ́jna ɨ pá'rɨ'ɨj, majta quee tyí'tzɨɨnya'ca'aj a'ɨ́jna jɨme' je'ej tɨ tyu'ta'ɨ́jtaca' a'ɨ́jna ɨ rey, mej mij huó'cui'nyij ɨ tɨ'ríɨj maj tyétyacaa.

24 A'yaa pu ajta tyá'antzaahuaj a'ɨ́jna ɨ Moisés, a'ɨ́j pu jɨn tɨ'ɨj arí vastaca'aj, capu a'yan tyá'xɨe'va'ca'aj maj a'yan jaatámua'tyij yee yójra' pu pué'een a'ɨ́jcɨ ɨ íitaj ɨ rey tɨ jajyóoj,

25 a'yaa pu tya'ránajchaca' tɨ jaapuéjtzitarej hua' jamuán ɨ maj tyeítyeristyamua' pué'een ɨ Dios, capu a'yan tya'ránajchaca' tɨ a'ɨ́jna jɨn huóotyamua've'en ɨ tɨ je'ej pua'aj een ɨ Dios jimi.

26 A'yaa pu tyámua' tyá'mua'reeriaca'aj tɨ jéetze' jatyáhuɨ'rihua'aj maj jaatyáxaahuataj ɨ Cɨríistu' jitze ma'can, quee tɨ a'ɨ́jna jɨn huóotyamua've'en ɨ tɨ huápuɨ'ɨj tyá'najchij a'áa tɨ tyajá'ma'can a Egipto, ji'nye a'ɨ́j pu tyicho'va'ca'aj ɨ tɨ tyá'cɨ'tyij ɨ Dios tɨ tyaata'sij.

27 Moisés pu tyá'antzaahuaj, a'ɨ́j pu jɨn eerájraa a Egipto, ajta quee jatzɨɨnya'ca'aj tɨpua'aj tyinyú'caj a'ɨ́jna ɨ rey, a'yaa pu tyámua' eenye' je'ej tɨ tyi'tɨ́j jɨn tya'tóoraj, cuxáa ja'séjraca'aj a'ɨ́jna ɨ Dios tɨquee séejre'.

28 A'ɨ́jna jɨme' tɨ tyá'antzaahuaj a'ɨ́jna ɨ Moisés, a'ɨ́j pu jɨn a'yan tyeeye'estej a'ɨ́jna xɨcáara' tɨ jitzán Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', ajta a'yan tyu'ta'ɨ́jtaca' maj ja'ajtyáputyijraxɨ'ɨn ɨ xúure'ej ɨ puéertaj jitze, ta'aj ij quee a'yan tyihuó'cɨ'tyij maj huá'cui'nyij ɨ hua'yojmua' ɨ maj anáatya'aj muaanánɨe'huaca' a'ɨ́ɨjma ɨ Israel jitze ajtyáma'can.

29 A'ɨ́jna jɨme' ɨ maj tyá'antzaahuaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, a'ɨ́j mu jɨn antacɨ́j ɨ jájtyij japua tɨ ve'éj tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn jájtyij tɨ po'vij, a'yaa mu japuan tyitya'antacɨ́j tɨ'ɨj jo'tɨj jo'huáchij, majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Egipto já'ma'cantaca'aj, matɨ'ɨj jaataxɨé'vej maj a'yan cha'taj mana'aj huárɨnyij, a'ɨ́ɨ mu atyájcuii.

30 A'yaa mu majta tyá'antzaahuaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, a'ɨ́j pu jɨn matɨ'ɨj aráahua'puaj xɨcáj eetyáacɨj ɨ chájta'naj jitze, aj pu'ij eetávej ɨ tyetyéj tɨ jɨn ájtaavijhuaca', ɨ tɨ jɨn curiá'nami'huaca'aj a'ɨ́jna ɨ chájta'naj Jericó.

31 A'yaa pu ajta tyá'antzaahuaj a'ɨ́jna ɨ Rahab, a'ɨ́jna ɨ íitɨ' tɨ huá'jijva'ca'aj ɨ maj jamuán ji'pitya'aj, a'ɨ́ɨ pu quee huamuɨ́' hua' jamuán ɨ maj quee ja'rá'astijrej ɨ Dios, ji'nye a'ɨ́ɨ pu tyámua' tyihuo'tyéeje a'ɨ́ɨmaj ɨ maj ixɨe'ria'ca'aj.

32 ¿Tyi'tanyí nyajtáhua'aj huata'xájtaj? Móoche' mu á'ɨtzeere' ɨ nyaj huo'taxáj je'ej tɨ huarɨ́j a'ɨ́jna ɨ Gedeón, ajta ɨ Barac, ajta a'ɨ́jna ɨ Sansón, ajta ɨ Jefté, ajta a'ɨ́jna ɨ David, ajta a'ɨ́jna ɨ Samuel, majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj.

33 A'ɨ́j mu jɨn ɨ maj tyá'antzaahuaj huo'mué'tɨj a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyityatatyá'ca'aj ɨ séej chuéj japua, tyámua' mu tyu'ta'ɨ́jtaca', majta tya'ancuriáa' ɨ Dios tɨ jɨn hua' jimi tya'tóoratziiri', majta hua'ancáanaxɨj hua' tyenyij jitze ɨ muajyéj,

34 majta jo'jé'caj ɨ tɨéj tɨ'ɨj quee huo'tyátɨeeraj, séecan mu huatóo'uj mej mij quee huó'cui'nyij ɨ náhuaaj jɨme', a'ɨ́ɨ mu huatyóoca'an ɨ maj quee uhuácaca'nye'ej, matɨ'ɨj mij tyu'mué'tɨj ɨ maj huanyo'sej, a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj séej chuéj japua já'ma'cantaca'aj.

35 Séecan mu majta ɨ úucaa júurican huaséj ɨ jutyéɨtyeristyamua' ɨ maj merɨ́j huácui'ijcaa.

Majta séecan huápuɨ'ɨj jaapuéjtzitariaca', majta quee jaataxɨé'vej maj hui'rátoonyij, ji'nye a'yaa mu tye'ejchó'va'ca'aj maj a'ɨ́jna jɨn huatájuurej ɨ maj ɨ jusén jɨn júurij muá'ra'nyij.

36 Majta séecan a'ɨ́jna jɨn jaapuéjtzitariaca' ɨ maj je'ej pua'aj tyihuá'jeevaca'aj, nusu ɨ maj huo'tyáavaxɨj, majta hua'náji'ca'xɨj cadéenaj jɨme', na'ríij maj hue'tyáanaj.
37 Séecan mu huácuij ɨ maj huo'tyáto'sixɨj tyetyéj jɨme', majta je'cácaa huatyéveechixɨj, majta huo'cuij chúun jɨme' tɨ juxa'aj tya'antámuamuaa, a'yaa mu metyityojo'jujhua'nya'aj méyee majta méyee, a'ɨ́jna metyi'cháaj ɨ huá'navij ɨ cánya'xɨɨ nusu ɨ chíiutyee, camu je'ej tyéejviicue'raca'aj, jéehua mu jajpuéjtzica'aj, majta je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj.
38 A'ɨ́ɨmaj ɨ tyétyacaa, tɨquee a'yan tyihua'tyévijtya'ca'aj maj a'yan huacháatɨme'nyij ɨ cháanacaj japua, a'yaa mu metyityojo'jujhua'nya'aj, jo'tɨj quee já'tyi'tɨj, majta jo'tɨj jɨríj jo'quéetɨmee, nusu jo'tɨj já'tyasta'ca'aj, majta jo'tɨj jo'ojcúunyijmee íiyan ɨ cháanacaj japua.
39 Majta a'ɨ́ɨmaj, camu meexu tya'ancuriáa' ɨ Dios tɨ jɨn hua' jimi tya'tóoraj, majta tyámua' tyi'tyeséere'ej muá'raa a'ɨ́jna jɨme' ɨ maj tyá'antzaahuaj,
40 a'ɨ́j pu jɨn ɨ Dios a'yan tyitaaxá'puɨ'ɨntari'ri' ityájma a'ɨ́jna ɨ tɨ jéetze' tyámua' tyí'een mej mij a'ɨ́ɨmaj tajamuán tyámua' éenye'ej muá'ra'nyij.

12

Tyiche' a'ɨ́jna jitze rányejnye'rej ɨ Jesús

1 A'yaa pu'ij, ityáj tu jéehua hua'sej ɨ tyeítyee ɨ maj majta a'yan tyá'tzaahuatye', tyiche' tyu'táxaahuataj a'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'ta'ɨtziitye', tyajta jaatapuá'cɨtaj a'ɨ́jna ɨ tyaj jɨn je'ej pua'aj rɨcɨj ɨ Dios jimi, a'ɨ́jna ɨ tɨ tatyáji'quii, tyajta huatyátaca'nyej tyej tyij néijmi'ɨ jɨn tyu'tyámue'tɨn.
2 Tyiche' a'ɨ́jcɨ jitze rányejnye'rej ɨ Jesús, a'ɨ́j pu jitze já'ma'can ɨ tyaj jɨn tyá'tzaahuatye', a'ɨ́ɨ pu ajta a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ néijmi'ɨ tyámua' tyí'uurej. Jesús pu jó'viicue'ri' matɨ'ɨj yó'tatej ɨ cúruuj jitze, capu jitzán juxɨé'va'ca'aj maj a'ɨ́jna jɨn jaatatyévi'ra'astaj, ji'nye a'ɨ́ɨ pu jamua'reeriaca'aj tɨjɨn tɨ'ɨj japuéjtzitaren aj pu'ij té'ej huatóotyamua've'sij, ajta uja'ajcáayixɨj muáca'ta' ɨ Dios.
3 A'ɨ́j pu jɨn, siata'aj a'ɨ́jna jitze tyú'mua'tyij je'ej tɨ huarɨ́j ɨ Jesús, tɨ'ɨj a'ɨ́ɨjma jitze ma'can jaapuéjtzitariaca' ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨ́ɨca'aj, a'ɨ́j xu jɨn quee cua'naj siajta quee tyóoxa'huata'an.
4 Ji'nye caxu mua'aj seexúj a'ɨ́jna jɨn huácuij ɨ siaj nyo'se' siaj sij jaatyámue'tɨn ɨ tɨ je'ej pua'aj een ɨ Dios jimi.
5 Siajta mua'aj serɨ́j yo'huá'xɨj a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarɨj ɨ Dios tɨ jamuatá'caa, a'yájna tɨ'ɨj hua' táataj tyihuá'ixaatye' ɨ juyójmua'. A'yaa pu tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn:

Capáj nyiyóoj tyá'xaahuataj,
ɨ tavástara' tɨ tyí'mua'ɨtɨɨ,
capáj pajta ahuárita' huaré'yi'can
tɨpua'aj a'ɨ́ɨn puéjtzij muaatá'an.

6 Ji'nye ɨ tavástara' pu a'yan tyé'ɨtɨɨ a'tɨ́j tɨ xɨe've',
ajta puéjtzij jaatá'sij a'tɨ́j tɨ a'yan huatamua'aj tɨjɨn nyiyóoj.
7 A'ɨ́j xu jɨn mua'aj jajpuéjtzɨj siaj sij tyámua' huárɨnyij. Dios pu a'yan já'mua'uurej tɨ'ɨj ajta a'tɨ́j huá'uurej ɨ juyójmua'. A'tɨ́j tɨna'aj tɨ tyiyójmua' a'yaa pu tyámua' tyihuá'mua'tyej ɨ juyójmua'.
8 Ajta tɨpua'aj Dios quee tyámua' já'mua'uurej tɨ'ɨj juyójmua', caxu sij mua'aj jɨ'ré'can jɨme' yójmua'mua' pué'een.
9 Ajta a'yájna, tyatɨ'ɨj tyooj tɨ'riistaca'aj, a'ɨ́ɨmaj ɨ tahuásimua'cɨ'ɨj a'ɨ́ɨ mu tyitaamuá'tyej íiyan cháanacaj japua, tyajta a'yan tyihuá'astijria'ca'aj. A'ɨ́j pu jɨn, tyiche' jéetze' tyámua' tya'rá'astijre'en a'ɨ́jcɨ ɨ tavástara' ɨ tɨ jusén jɨn séejre', ajta a'yan tyitaatá'sij tyej tyij jimí júurɨj tá'ra'nyij.
10 Tahuásimua'cɨ'ɨj mu tyámua' tyitaamuá'tyej íiyan cháanacaj japua, majta quee á'tyeej maj a'yan tyí'ta'ɨtɨɨ je'ej tɨ tyihua'ránajchica'aj, ajta ɨ Dios, a'yaa pu een jɨn tyí'ta'ɨtɨɨ tɨ'ɨj tyámua' táa'uuren, tyej tyij a'yan éenye'ej tá'ra'nyij tɨ'ɨj a'ɨ́jna.
11 Ajta a'yan tyi'ja'yájna tɨquee naa tyú'asej tɨpua'aj tyi'tɨ́j jɨn tyajpuéjtzɨj, sulu a'yaa pu tyú'cui', ma' ajta a'yan tyitatyáhui'rii tyej tyij taxáahuaj séjre'ej, tyajta tyámua' éenye'ej.

Je'ej tɨ tyihuá'uurej a'ɨ́ɨjma ɨ maj quee janamuajracuj ɨ Dios nyuucaaj

12 A'ɨ́j pu jɨn, siata'aj jaajájcuare'en ɨ siaj jɨn uhuácaca'nye'ej ɨ jumuáca' jitze siajta jutunúj jitze,
13 siajta jáahuoonyij a'ɨ́jna ɨ juyéj tɨ huatóoje'yej, siaj sij tyámua' huárɨnyij ɨ ju'ɨ́ɨcaj jitze, siata'aj sij tyámua' tyityaaju'un ɨ Dios jimi.
14 Siata'aj tyámua' eenye' néijmi'caa jamuán, siajta tyámua' tyityetyúucha'ɨ́ɨj, ji'nye tɨpua'aj a'tɨ́j quee tyámua' tyi'tyúucha'ɨ́ɨj, capu a'náj jaséjran ɨ tavástara'.

15 Caxu tyi'tá'care'en tɨ sɨ́ɨj tyi'tɨ́j jɨn ootyá'ɨtzeere'en, tɨ'ɨj a'ɨ́jna jɨn quee che' ɨ Dios tyámua' tyaatá'an, nusu tɨ sɨ́ɨj huataséjre'en ja'mua jimi tɨ seequéj tyo'cájmua'rej tɨ'ɨj a'ɨ́ɨn je'ej pua'aj jamuáa'uurej siaj sij tyi'tɨ́j jɨn ootyá'ɨtzeere'en ɨ Dios jimi.
16 Che' quee a'tɨ́j juxana'cɨria'aj, nusu já'xaahuataj a'ɨ́jna ɨ tɨ Dios jaatyájtoo ityájma jimi, ji'nye a'yaa pu huarɨ́j a'ɨ́jna ɨ Esaú, a'ɨ́j pu jɨn quee ja'ancuriáa' ɨ tɨ jaci'tyíiche'en, tɨ ajta á'ria'ra' pué'eenye'ej, a'ɨ́jna jɨme' tɨ huataí'cuataca'.
17 Siajta a'yan tyá'mua'reej tɨjɨn tɨ'ɨj jaataxɨé'vej tɨ jáaci'tyij a'ɨ́jna ɨ tɨ jɨn Dios tyámua' tyeetyátoonyij, a'ɨ́ɨ pu ɨ táatajra' jaaré'ityaca', tyij ajta jéehua huóoyiinyaca', capu che' huatáɨ'riitariaca' tɨ jáahuɨ́ɨre'en.
18 Siajta mua'aj caxu ajtyáxɨ́ɨriaca' ɨ Dios jimi, matɨ'ɨj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, ɨ maj a'áa ja'tanyéj ɨ jɨrɨ́j jitze jo'tɨj já'taaca'aj, ajta ootɨca'ca'aj, majta jéehua viiyaca'aj japúutzarij jɨme',
19 caxu siajta jáanamuajri' tɨ'ɨj a'tɨ́j ucájijhuaca' ɨ a'huáj tzajta', nusu tɨ'ɨj ɨ Dios tyu'taxájtaca'. A'ɨ́ɨmaj ɨ maj jáanamuajri' a'yaa mu jéehua tyaatáhuaviiri' tɨquee che' tyihuá'ixaatye'ej,
20 ji'nye camu púj ooriajva'aj maj a'yan huárɨnyij je'ej tɨ tyihuo'ta'ɨ́j a'yan tɨjɨn: "A'ɨ́jna ɨ tɨ japuan rá'ɨ́ɨcataj ɨ jɨrɨ́j, siata'aj tyetyéj jɨn jaatyáto'sixɨ'ɨn, capu je'ej tyij ajta cɨ́ɨtzij pué'een, che' huámuɨ'nyij."
21 Huápuɨ'ɨj pu tzɨ́ɨnyi'si' huasé'rihua'aj ɨ maj jaaséej, ajta a'ɨ́jna ɨ Moisés a'yaa pu tyu'taxájtaca' tɨjɨn: "Nyényevivej a'ɨ́jna jɨme' nyaj tyí'tzɨ́ɨnye'."
22 Siajta mua'aj, séej jitze xu ɨ jɨrɨ́j a'yan tyitye'ejtyáxɨ́ɨriaca' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Sión, siajta chájta'naj jitze jo'tɨj ɨ Dios tɨ júurij já'sejre', a'ɨ́jna ɨ Jerusalén jútye' tɨ já'sejre', jo'maj majta mue'tɨ́j ja'tyúusɨ́ɨre' ɨ maj tajapuá tyí'huɨ́ɨre' mej mij tyaatatyójtzi're'en ɨ Dios,
23 jo'maj majta ja'tyúusɨ́ɨre' ɨ maj anáatya'aj yójmua'mua' pue'éenye'ej muá'raa ɨ Dios, ɨ maj majta merɨ́j á'yu'si'ij u tajapuá. A'ɨ́j xu jimi ajtyáxɨ́ɨriaca' ɨ Dios, ɨ tɨ néijmi'caa tyí'ijtye', siajta a'ɨ́ɨjma jimi ɨ huá'juuricamej ɨ tyétyacaa ɨ Dios tɨ tyámua' huó'ruuj,
24 a'ɨ́j xu jimi ajtyáxɨ́ɨriaca' ɨ Jesús, ɨ tɨ a'yan tyu'xá'puɨ'ɨntarej a'ɨ́jna jɨme' ɨ nyúucarij tɨ jájcuaj, ajta ɨ juxúure' jɨn tyámua' táaruuj, ɨ tɨ jéetze' tyámua' eenye' séejre' ɨ Dios jimi, quee ɨ Abel xuure'.
25 A'ɨ́j xu jɨn tyámua' siana'aj siaj sij quee já'xaahuataj a'ɨ́jna ɨ tɨ tyajá'mua'ixaatye'. Ji'nye a'ɨ́ɨmaj ɨ maj quee jáanamuajri' tɨ'ɨj ɨ Dios huo'tajé, capu huó'huɨ́ɨ. A'ɨ́j pu jɨn quee ɨ'rɨ́j tɨ'ij táahuɨ́ɨre'en tɨpua'aj tyeetyáxaahuaj a'ɨ́jcɨ tɨ a'yan tyí'tajee ɨ jútye' tɨ já'sejre'.
26 A'ájna ɨmuáj, a'ɨ́jna ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios pu jaatóoriaxɨj ɨ cháanacaj tɨ'ɨj tyu'taxájtaca', ajta ijɨ́ij a'yaa pu tyí'xaj tɨjɨn: "Nyajtáhua'aj nu jaatóoriaxɨ'ɨj ɨ cháanacaj, nyajta néijmi'ɨ ɨ tajapuá tɨ tyejé'sejre'."
27 A'ɨ́jna ɨ nyúucarij tɨ jɨme' yee "nyajtáhua'aj nu jaatóoriaxɨ'ɨj", a'yaa pu huatóomua'aj tɨ tyu'tóoraxɨ'sij ɨ tɨ tyú'taavijhuaca', a'yaa pu'ij tyi'tyiá'sij a'ɨ́ɨ pu'quij tyu'tyá'tzeere'ej ɨ tɨquee tyɨí'rij tɨ tyu'tóoraxɨ'ɨn.
28 A'ɨ́jna ɨ Dios tɨ jɨn tyámua' tyitatá'caa, capu ɨ'rɨ́j tɨ jaatóoriaxɨ'ɨn, a'ɨ́j pu jɨn jusén jɨme' séeria'aj ja'mej.
29 Ji'nye a'ɨ́jna ɨ Dios ɨ tyaj jitzán ajtyáma'can a'yaa pu een tɨ'ɨj ɨ tɨéj tɨ néijmi'ɨ tyí'tɨe'racaa.

13

Je'ej maj tyityetyúucha'ɨ́ɨj muá'ra'nyij ɨ maj tyá'tzaahuatye'

1 Caxu jatapuá'cɨtacare'en ɨ siaj juxɨe've' tɨ'ɨj ju'ihuáamua'.
2 Caxu yó'hua'nan siaj tyámua' tyihuo'tyéjeevej ɨ maj já'muamuaarej, ji'nye a'yaa mu majta séecan huarɨ́j, majta quee jamua'reeriaca'aj maj a'ɨ́ɨmaj pué'eenye'ej ɨ maj tajapuá tyí'huɨ́ɨre'.
3 Siata'aj huo'támua'ree a'ɨ́ɨmaj ɨ maj eetyánami', a'yan cuxáa mua'aj siajta hua' jamuán eetyánami'huaj. Siajta a'ɨ́ɨjma jitze tyú'mua'tyij ɨ maj je'ej pua'aj huá'uurej, ji'nye a'yaa pu tyɨí'rij tɨ a'yan cha'tána'aj mua'ajmaj tyajamuáa'uurej.
4 Miche' néijmi'ɨ huo'tyátzaahuatye'en ɨ ju'irástyamua', majta a'ɨ́ɨmaj ɨ jucínastyamua', majta tyámua' tyityahuóocha'ɨ́ɨn ɨ maj nyejnyeɨ'chej, ji'nye Dios pu huá'xijtye'en a'ɨ́ɨmaj ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨ́ɨj, ajta a'ɨ́ɨjma ɨ maj juxana'cɨre'.
5 Caxu huápuɨ'ɨj jaxɨe'va'aj ɨ túmii, siata'aj a'ɨ́jna jɨn huatóotyamua've'en ɨ siaj caa tyí'ijcha'ɨj, ji'nye Dios pu a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn: "Canu a'náj muaatátoosɨj, canu nyajta a'náj mamuuriésɨj."
6 A'ɨ́j pu jɨn ɨ'rɨ́j tyaj taxáahuaj a'yan tyu'taxáj yee:
Tavástara' pu nyahuɨ́ɨre', a'ɨ́j nu jɨn quee tyí'tzɨ́ɨnye'.

¿Ji'nye nya'uuren ɨ tyévij?
7 Siahuo'támua'ree a'íɨmaj ɨ maj jamuáavi'tɨj, majta jamuáa'ixaa ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios, siata'aj a'íjna jitze tyú'mua'tyij je'ej tɨ tya'raj ja'mua jimi, siajta je'en a'yan cha'taj siana'aj tyá'antzaahuatye'en matɨ'ɨj a'íɨmaj.
8 Ciríistu' pu a'yan tyí'sejre' ijíij, tɨ'ɨj ajta tyí'sejria'ca'aj jájcuaj ɨmuáj, ajta a'yan tyi'séere'ej ta'mej jusén jɨme'.
9 Caxu tóoa'care'en tɨ a'tíj jamuáacuanamuaj a'íjna jɨme' ɨ nyúucarij tɨ seequéj namuajre'. Jéetze' pu tyámua' tye'mej siaj huatyóoca'nyej ɨ Dios jimi a'íjna jɨme' siaj huóoxɨe've'en, quee siaj a'íjna jitze tyí'mua'ajcaj ɨ yi'ráj tɨ a'yan tyihuá'ijtye' tyi'tíj jɨme' tɨ'ɨj cue'ráj, capu tyi'tíj je'ej tyihuá'huiɨre' maj a'íj ará'astijre'en.
10 Dios pu a'yan tyeetyájtoo ityájma jimi ɨ tyaj japuan tyu'támu'vejritaj tɨquee hua'tá'caa maj japuan tyú'cua'nyij a'íɨmaj ɨ maj ará'tyeej a'úun tyí'huiɨre' ɨ ɨnáamuaj tzajta'.
11 Ji'nye a'íjna ɨ tɨ va'cán jɨn tyi'tyéjvee ɨ Dios jimi, a'yaa pu tyu'tyáto'ra'aj ɨ ya'muáatyee xuure', ajta je'en jaatámu'vejritaj a'íɨjma jitze huatama'can ɨ maj ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi, ajta ɨ hua' hue'ra' ɨ ya'muáatyee a'áa pu yo'tyáteeraj apua'quéj jo'maj jo'cháatɨma'caa ɨ tyeítyee.
12 A'yaa pu ajta ɨ Jesús tyaapuéjtzitariaca' apua'quéj ɨ chájta'naj jitze, ta'aj ij a'íjna jɨn ɨ juxúure' jɨn tyámua' huó'uurej ɨ jutyéɨtyeristyamua'.
13 A'íj pu jɨn, tyiche' jimí ajtyáxɨirej ɨ Jesús, apua'quéj jo'tyaj tyeemí' jo'cháatɨma'caa tyej tyij a'yan cha'taj tyana'aj tya'ajpuéetzij tá'ra'nyij tɨ'ɨj a'íjna.
14 Ji'nye íiyan ɨ cháanacaj japua capu chájta'naj ye'jé'sejre' tɨ jusén jɨn séejre', a'íj pu jɨn tyiche' jáahuosime'en a'íjna ɨ chájta'naj tɨ jusén jɨn séejre'.
15 Tyiche' nyúucaritze' ɨ Jesús tyaatatyójtzi're'en ɨ Dios. A'íi pu a'íɨn pué'een ɨ tyaj jɨn tyu'támu'vejritaj. Tyiche' jitzán huátatyamua've'en tyajta tatyényij jɨn tyaatatyójtzi're'en.
16 Caxu yó'hua'nan siaj tyámua' tyityetyúucha'ɨɨj, siajta huo'tyáhuiɨre'en ɨ séecan a'íjna jɨme' ɨ siaj tyi'ijcha'íɨj, ji'nye a'yaa pu tya'ráanajchi ɨ Dios.
17 Siahua'rá'astijre' a'íɨmaj ɨ maj tyaja'muamua'tyej ɨ tyeyúuj tzajta', ji'nye a'íɨ mu a'náj tɨna'aj ja'muacha'ɨj, a'yaa mu tyá'mua'reej tɨ a'yan tyúuxɨe've' siaj jaatánamuaj ɨ Dios je'ej siaj tyi'tíj jɨn huaríj. Siata'aj tyámua' tyu'muárɨe'en caxu tyévi'si' rɨjcaj, ji'nye capu tyi'tíj jɨn je'ej tyajamuatyáhuɨ'rii.
18 Siata'aj tajɨme' jahuoocaj, tyej tyij tyámua' eenye' ɨ tyaj jɨn ma'umuámua're', ji'nye a'yaa tu tyá'xɨe've' tyaj a'yan huárɨnyij je'ej tɨ tyí'xa'puɨ'.
19 A'yaa nu nyajta huápuɨ'ɨj tyaja'muahuaviij siaj sij jéehua jahuaviiraj ɨ Dios tɨ'ij ajtáhua'aj naata'an nyej jiye'tzín mua'ajmaj jimi jo'tyávaacaj.

Tyámua' pu tyihuo'tyájtoo ajta huo'tatyójtyej ɨ tɨ jɨn ja'antyipuá'rij

20 Che' ɨ Dios ɨ tɨ tyámua' tyitaatyéeje, tɨ ajta jaatájuurityej a'íjcɨ ɨ tavástara' Jesús, ɨ tɨ va'cán jɨn antyúumua'reej, a'íjna jɨme' tɨ huá'cha'ɨj ɨ jutyéɨtyeristyamua' tɨ'ɨj síɨj tɨ hua' cújta' huaméj ɨ cánya'xɨɨ, ajta je'ráaxɨrej ɨ juxúure' tɨ'ij jaaxá'puɨ'ɨntare'en a'íjna ɨ nyúucarij tɨ jájcuaj tɨ ajta jusén jɨn séejre',
21 che' a'íɨn tyámua' jamuáa'uurej siaj sij néijmi'i jɨn tyámua' eenye', siajta je'en a'yan huárɨnyij je'ej tɨ a'íɨn tyá'xɨe've', ta'aj ij a'yan táa'uurej je'ej tɨ a'íj tya'ráanajchi a'íjna jitze ma'can ɨ Jesús tɨ ajta Ciríistu' pué'een. A'íj pu jɨn, tyiche' jusén jɨn tyámua' tyé'tyojtzi're'ej.
22 Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyaja'muahuaviij siaj tyámua' tya'ancuriáan a'íjcɨ ɨ nyúucarij ɨ nyaj jɨn tyajá'muayu'se'ej nyajta a'íjna jɨn ca'nyíjra'aj jamuatá'caa.
23 Siata'aj jáamua'reej maj meríj jaatátoj a'íjcɨ ɨ ta'ihuáara' Timoteo, tɨpua'aj jiye'tzín yará'astij, nyáaj nu já'vi'tɨn nyatɨ'ɨj mua'ajmaj jimi jó'me'en.
24 Siata'aj huo'tatyójtye'en tajitzé ma'can a'íɨmaj ɨ maj ja'mua jimi antyúumua'reej, siajta néijmi'caa ɨ tyeítyeristyamua'me'en ɨ Dios. Majta ɨ Italia maj já'ma'can, a'íɨ mu majta yajá'muatyojtye'.
25 Che' ɨ Dios tyámua' tyajamuaatyátoonyij néijmi'caa mua'ajmaj. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

Je'ej tɨ tyo'yú'xaca' a'ɨ́jna ɨ Santiago

Santiago pu hua'tyojtye'

1 Nyáaj Santiago, ɨ nyaj tyí'huɨ̈re' ɨ Dios jimi, nyajta a'ɨ́jcɨ jimi ɨ tavástara' Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een, yanuj já'muatyojtye' mu siaj a'ɨ́ɨjma jitze eeráma'can ɨ tahuásimua'cɨ'ɨj ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj arás'asej, siajta néijmi'que' a'yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua.

A'ɨ́jna ɨ tɨ néijmi'ɨ tyojó'itej ɨ Dios jimi tɨ tyajá'ma'can

2 Nye'ihuáamua', a'yaa pu tyúuxɨe've' ja'mua jimi, siaj néijmi'i jɨn huatóotyamua've'en a'ɨ́jna jɨme' ɨ siaj jɨn á'viicue're'.

3 Ji'nye a'yaa xu tyá'mua'reej tɨjɨn tɨpua'aj a'ɨ́jna ɨ siaj jɨn tyá'tzaahuatye' a'yan setya'ajpuéjtzij, a'yaa xu a'ɨ́jna jɨn tyá'rɨ'ren siaj sij néijmi'ɨ tyo'táviicue'.

4 Siajta a'yan tyu'tá'an tɨ'ɨj a'ɨ́jna tyámua' jamuáa'uurej, siajta a'ɨ́jna jɨn huahuóse'en, quee tyi'tɨ́j jamua'ɨtzíitye'ej.

5 Tɨpua'aj séej ja'ɨtziitya'aj ɨ tɨ jɨn jaria'mua'reeriaj je'ej tɨ ye'ej huárɨnyij, che' jaatáhuaviij ɨ Dios, a'ɨ́ɨ pu a'yan tyaatá'sij, ji'nye ɨ Dios pu juxɨé'vi'ra' jɨn hua'tá'caa ɨ jutyéɨtyeristyamua', ajta quee séej huatyáxaahuataj.

6 Ajta a'yan tyúuxɨe've' tɨ jaatáhuaviij tyá'tzaahuatye'ej tɨ a'yan tye'mej, ajta quee je'ej tyi'ria'mua'símе'ej, ji'nye a'ɨ́jna ɨ tɨ je'ej na'aj tyi'riámua'sij a'yaa pu een tɨ'ɨj ɨ jájtyij tɨ atyúuta'hua'aj ɨ áacaj jɨme'.

7 A'ɨ́jna ɨ tɨ a'yan een, che' quee a'yan tyí'mua'ajcaj tɨ tyi'tɨ́j ancuriáa'sij ɨ tavástara' jimi,

8 ji'nye ijíij pu seequéj tyí'mua'tzej ajta ariá'pua'aj seequéj pu ijta tyi'mua'astɨ́j ja'mej, a'ɨ́j pu jɨn quee je'ej já'miteeraste' je'ej tɨ tyi'tɨ́j jɨn huárɨnyij.

9 A'ɨ́jna ɨ ta'ihuáara' tɨquee je'ej tyéejviicue', che' huatóotyamua've'en a'ɨ́jna jɨme' tɨ ɨ Dios jéehua huápuɨ'ɨj tyámua' tyeetyátoosij,

10 ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ chíjtyaanyi', Dios pu jaatyáxaahuataj. Ji'nye a'ɨ́jna ɨ chíjtyaanyi' a'yaa pu een tɨ'ɨj ɨ xúuxu'uj tu'pɨ́j jitze tɨ xuta', tɨquee jusén jɨn séejre'.

11 Tɨ'ɨjta ɨ xɨcáj eeré'nyej, ajta ca'nyíin jɨn eerájxɨrej, a'ɨ́ɨ pu ɨ tu'pɨ́j huatyáhuasɨj ɨ xɨcáj jɨme', ajta ɨ xúuxu'ra'an cáavatzɨj, aj pu'ij jó'vesij ɨ tɨ naa huasé'rihua'aj. A'yaa pu cha'tána'aj tyá'uurej a'ɨ́jcɨ ɨ chíjtyaanyi', a'ɨ́ɨ pu á'pua'ren néijmi'i jɨme' ɨ tɨ jéehua tyí'ijcha'ɨj.

Tyaj néijmi'ɨ tyu'tyámue'tɨn ɨ tyaj jɨn á'viicue're'

12 Che' huatóotyamua've'en a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j tɨ néijmi'i tyé'viicue' ɨ tɨ je'ej pua'aj tyí'een, ji'nye tɨ'ɨj néijmi'i tyu'tyámue'tɨn, Dios pu jaatá'sij ɨ tɨ jaamué'tɨj, tɨ'ij júurɨj huatyáɨtzeere'en jo'tɨj ɨ Dios já'sejre', a'yájna tɨ'ɨj ɨ Dios tɨ tyihuo'tá'sij néijmi'caa ɨ maj jaxɨe've'.

13 Tɨpua'aj séej jimi tyi'tɨ́j huataséjre'en tɨ ca'nyíjra'aj jatá'care'en tɨ'ɨj je'ej pua'aj huárɨnyij, che' quee a'yan tyí'mua'ajcaj yee Dios pu ca'nyíjra'aj jaatá' tɨ'ɨj a'yan huárɨnyij, ji'nye capu ɨ'rɨ́j tɨ Dios tyi'tɨ́j jɨn je'ej pua'aj huárɨnyij, capu ajta a'tɨ́j ca'nyíjra'aj tá'caa tɨ'ij tyi'tɨ́j jɨn je'ej pua'aj huárɨnyij.

14 Sulu a'ɨ́jna ɨ tɨ je'ej pua'aj een a'ɨ́j pu jitze eerányinyii je'ej tɨ ɨ a'tɨ́j tyá'xɨe've', tɨ'ij a'yan tyi'tɨ́j jɨn je'ej pua'aj tyú'rɨnyij.

15 A'ɨ́jna jitze ɨ tɨ je'ej pua'aj een, a'ɨ́j pu jitze eerányinyii ɨ ca'nyíjra'aj tɨ'ij a'tɨ́j tyi'tɨ́j jɨn je'ej pua'aj huárɨnyij, ajta tɨ'ɨj a'tɨ́j néijmi'i jɨn je'ej pua'aj huarín, aj pu'ij muɨ'nyij.

16 Nye'ihuáamua' mu nyaj jéehua já'muaxɨe've', caxu tyi'tɨ́j jɨn jucuanamuaj,

17 néijmi'i ɨ tɨ tyámua' tyí'een tɨ ajta quee tyi'tɨ́j jɨn tyá'ɨtzeere' ɨ tɨ tyajamuaacɨ'ɨj, tajapuá pu tyajá'ma'can, a'ɨ́jna jimi ɨ Dios ɨ tɨ néijmi'i tyú'taahuaca'. Ajta a'ɨ́jna ɨ Dios capu a'náj seequéj ju'uurej, capu ajta a'náj huariá'tɨca'rij a'ɨ́jna jimi.

18 Ji'nye a'yaa pu juxɨé'vi'ra' jɨn tyitaatá' ɨ junyúucaa tɨ tzáahuatyi'ra'aj jɨn séejre', tyej tyij anáatya'aj a'yan huataséjre'en ɨ cháanacaj japua, ji'nye a'ɨ́ɨ pu néijmi'i tyú'taahuaca'.

A'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'yan rɨcɨj je'ej tɨ tyúuxɨe've' ɨ nyúucarij jimi

19 Siata'aj a'ɨ́jna mua'reeriaj nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxɨe've', néijmi'i xu tyámua' eenye' siaj sij néijmi'i naa tyu'namuaj, siajta quee jiye'tzín huo'riá'hua'nyijracare'en ɨ tyeɨ́tyee, caxu siajta jiye'tzín nyinyu'cacuj.

20 Ji'nye a'ɨ́jna ɨ a'tɨ́j tɨ nyú'camuɨ', capu ɨ'rɨ́j tɨ tyi'tɨ́j jɨn xá'puɨ' huárɨnyij ɨ Dios jimi.

21 A'íj pu jin, siata'aj jaatapuá'citaj néijmi'i i ti je'ej pua'aj een siajta a'íjna i ti je'ej
pua'aj tyí'ricij, siajta ja'rá'astijre'en a'íjci i nyúucarij ti ja'mua jimi huatyátuiihuaca',
ji'nye a'íi pújoorej ti jamui'rátoonyij.
22 Ajta quee a'yaa na'aj tyúuxie've' siaj janamuajra i nyúucarij, sulu siaj a'yan
huárinyij je'ej ti tyajá'mua'itiij, na'ríij quee a'yaa xu jujíimua'aj tyúucuanamuaj
xá'ju'un.
23 A'íjna i a'tíj ti janamuaj na'aj i nyúucarij, ajta quee a'yan ricij je'ej ti tyí'ijta, a'yaa
pu een ti'ij a'íjna i a'tíj ti junyéerimij aráasej i jájtya'huaa jitze,
24 a'yaa pu jusíij tyúusej, ajta ti'ijta tyíchenyij aj pu'ij jiye'tzín yo'huá'xij je'ej ti
huasé'rihua'aj i nyéerima'ra'.
25 Ajta i tiquee yó'hua'naj i ti janamuaj, sulu ti a'yan tyámua' naa tyúunamuajraste'
i nyúucarij ti tyámua' een, ti ajta i Dios jin hui'rátoosij, ajta a'yan ricij je'ej ti a'íjna
tyí'ijta i nyúucarij, a'íi pu jutyamua've'ej ta'mej je'ej ti tyi'tíj jin ricij.
26 Tipua'aj síij a'yan tyúuxajtaj ti tyámua' naa tyá'astej i juyi'ráj, ajta quee jaayí'tin
ti jaatapuá'citaj i ti je'ej pua'aj tyí'xaxa'ta'an, a'íi pu jusíij jucuanamuaj, ajta i yi'ráara'
capu tyi'tíj huiire'.
27 A'íjna i yi'ráj ti tyámua' een ti ajta quee tyi'tíj jin á'itzeere' i Dios jimi, a'íi pu
a'íin pué'een i ti a'yan tyí'xaj tijin: Miche' huo'táhuiire'en a'íijma i maj xá'rican,
majta tyámua' tyihuo'tyéjeevej i maj huójoiimua'astariaca', mej mij quee juxana'ciria'aj
a'íijma jamuán i maj a'yan cháanacaj japua huacháatimee.

2

Maj quee je'ej pua'aj huojo'sejra i juxa'aj tyeítyee

1 Nye'ihuáamua', mu siaj já'astijre' i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, ti ajta
huápui'ij naa huasé'rin, a'yaa pu tyúuxie've' ja'mua jimi siaj juxa'aj siana'aj huojo'sejra
néijmi'caa i tyeítyee.
2 Tyiche' a'yan tyaataxáj yee hua'puaj mu ujo'tyájrupij jo'siaj jóosi'rii, síij ti anyíiraj
ucárujtye' ti ooroj jin taavijhua ajta naa eenye' tyi'tyéechan, ajta síij tiquee je'ej
tyéejviicue' ti ajta mí'ma'can ucáachan.
3 Siajta mua'aj a'yaa xu tyámua' tyeetyéjeevij a'íjci i ti naa eenye' tyi'tyéechan,
siajta a'yan tyaaté'exaatye'sij tijin: "Pata'aj iiye'ej huayíixi'in yatij jéetze' jóoxie've'."
Siajta a'íjci i ti mí'ma'can tyi'tyéechan, a'yan xu tyaaté'exaatye'sij tijin: "Pata'aj
mahuatyávaacaj, nusu pata'aj ooyíxi'in a'májna chóota'".
4 Tipua'aj a'yan siarijca, a'íj xu jin quee juxa'aj siana'aj tyihuá'sej i juxa'aj tyeítyee,
sulu a'yaa xu tyihuá'xijtye' i juxa'aj tyeítyee, a'íjna jime' tiquee xá'pui' een.
5 Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', xáanamuajri' a'íjci, Dios pu hua'vá'jajpuaxij
a'íimaj i maj quee je'ej tyéejviicue' íiyan cháanacaj japua, mej mij a'íjna jin
huoochíjtyaanyi'taj i maj Dios jimi tyá'tzaahuatye', ti'ij ajta a'yan tyihuó'ci'tyij maj
jamuán tyu'ta'íjtaj, a'yájna ti'ij i Dios arí tya'tóoratziiri' a'íijma jimi i maj jaxie've',
6 siajta mua'aj xu'ríj jaatyáxaahuataca' a'íjci i tiquee je'ej tyéejviicue'. ¿Nyij mequee
a'íimaj i maj chíjtyaanyi' pué'een puéjtzij jamuaatá', majta jamuá'anvi'tij a'íijma jimi i
maj tyityatatyíj?
7 ¿Nyij mequee a'íin pué'een i maj je'ej pua'aj tyá'xaj a'íjna i nyúucarij i siaj mua'aj
tyámua' tya'tá'caa?
8 Tyámua' xu mua'aj rinyij tipua'aj tzáahuatyi'ra'aj jin sia'rá'astijre'en a'íjci i
nyúucarij, a'yájna ti'ij tyá'xaj i yu'xarij jitze tijin: "Huaxie've' i axa'aj tyévij pati'ij asíij
tyíaxie've'."
9 Ajta tipua'aj sequée juxa'aj siana'aj huojo'sejra i tyeítyee, a'íj xu jin seríj je'ej pua'aj
ricij, siajta a'íjna jin ootyá'itzee i Dios jimi.
10 Ji'nye tipua'aj a'tíj néijmi'i já'astyaj a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ajta je'en séej
jitze tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en, a'yaa pu a'íjna jin néijmi'i tyo'tyá'itzeesij i nyúucarij jitze.
11 A'íi pu i Dios a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "Capáj tyí'xana'cire'ej", ajta a'yan tijin:
"Capáj tyí'tyacui'care'en." A'íj pu jin, tipua'aj a'tíj quee tyu'xána'cire'en, ajta tyu'jé'caj,
a'íj pu jin arí ootyá'itzee a'íjna jitze i nyúucarij i maj jin tyí'ijta.
12 A'yaa pu tyúuxie've' ja'mua jimi siaj tyámua' tyúu'ixaatye'ej siajta tyámua' tyi-
tyetyúucha'iij, a'íjna jime' ti i Dios jamua'xijtye'en i nyúucarij jime' ti jin jamui'rátoosij.
13 Ji'nye a'íimaj i maj quee hua'cu'vej i juxa'aj tyeítyee, capu ajta i Dios hua'cu'váaj
huá'xijtye'en, majta a'íimaj i maj hua'cu'vej i juxa'aj tyeítyee, a'íi mu néijmi'i jin
tyu'tyámue'tij a'ájna xicáara' jitze.

A'íjna i tyaj jin tyá'tzaahuatye' a'íj pu jitze séejre' je'ej tyaj ricij

14 Nye'ihuáamua', ¿ji'nye tyi'tíj jɨn tye'tyáhuɨ'rii tɨpua'aj síɨj a'yan tyúuxajtaj yee tyá'tzaahuatye', ajta quee a'yan tyi'tíj jɨn rɨjcaj je'ej tɨ tyí'xaj? ¿Nyij ɨ'ríj tɨ a'íɨn jáahuɨɨre'en ɨ tɨ jɨn tyá'tzaahuatye'?
15 Tyiche' a'yan tyaataxáj tɨ síɨj ɨ ta'ihuáara' tɨ tyáatɨ' nusu tɨ íitɨ', quee tyi'tyéechan nusu quee tyi'tíj tyícha'ɨj tɨ jáacua'nyij séej xɨcáj jitze,
16 ajta síɨj tɨ ja'mua jitze ajtyáma'can a'yan tyaaté'exaatye'en yee: "Áricuj, che' tyámua' tyaja'muahuɨɨria'aj", siajta néijmi'i tyú'cua'nyij tyi'tíj tɨ je'ej tyaja-mua'ráanajchij, ajta quee tyi'tíj huo'tá'an ɨ maj jɨn huatyóohuɨɨre'en, ¿capu tyi'tíj je'ej tyeetyáhuɨɨre'ej a'íjna jɨme'?
17 A'yaa pu cha'tána'aj tye'mej a'íjna jɨme' ɨ siaj jɨn tyá'tzaahuatye', tɨpua'aj quee séjre'ej siaj a'yan rɨcɨj je'ej siaj tyí'xaj, a'yaa pu een tɨ'ɨj tyi'tíj tɨ arí huamuí'.
18 A'yaa pu tyíi'rij tɨ síɨj a'yan tyu'taxáj yee: "Muáaj paj tyá'tzaahuatye', nyajta nyáaj a'yaa nu rɨcɨj je'ej nyaj tyí'xaj." Naataséjratye' ɨ paj jɨn tyá'tzaahuatye' ɨ paj jɨn quee a'yan rɨcɨj, nyáaj nu nyajta muaataséjratye'sij ɨ nyaj jɨn tyá'tzaahuatye', nyajta a'íj jɨn a'yan rɨcɨj je'ej nyaj tyí'xaj.
19 A'yaa paj muáaj tyá'tzaahuatye' tɨ síɨj na'aj ɨ Dios séejre', a'íj paj jɨn xá'puɨ' rɨcɨj, ajta a'yaa mu cha'taj mana'aj tyá'tzaahuatye' a'íɨmaj ɨ tyiyáaru'uj, majta juvívej ɨ maj jɨn tyí'tzɨɨnye'.
20 Capáj a'íɨn pué'eenye' ɨ tɨquee tyámua' metyóomua'rej, pajta a'yan tyáamua'tyij tɨjɨn tɨpua'aj a'yaa pana'aj tyá'tzaahuatye'ej pajta quee a'yan rɨjcaj je'ej paj tyí'xaj, capu tyi'tíj huɨɨre' ɨ paj jɨn tyá'tzaahuatye'.
21 Dios pu tyámua' tyeetyájtoo a'íjcɨ ɨ Abraham, ɨ tɨ tayo'puacɨ'ɨj pué'eenye'ej, a'íjna jɨme' tɨ jaatámu'vejritaca' ɨ juyój Isaac.
22 A'yaa pu tyíi'rij tyaj jáamua'reej je'ej tɨ huaríj a'íjna ɨ Abraham, a'íjna ɨ tɨ jɨn tyá'antzaahuaj a'íj pu jɨn ajta a'yan huaríj, a'yaa pu'ij tyámua' tyi'éenye'ej ta'raj ɨ tɨ jɨn tyá'antzaahuaj.
23 A'yaa pu a'íjna jɨn tya'róo'astej je'ej tɨ tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn: "Abraham pu ja'antzaahuaj ɨ Dios, a'íj pu jɨn ɨ Dios tyámua' tyeetyájtoo." A'íj mu jɨn a'yan jaatamua'aj ɨ Abraham tɨjɨn: "Maj jumuajtyej ɨ Dios jamuán."
24 Xu'ríj mua'aj a'yan tyí'sej, tɨ ɨ Dios tyámua' tyeetyátoosij a'íjcɨ ɨ a'tíj a'íjna jɨme' je'ej tɨ tyi'tyúucha'ɨj, capu a'íɨ na'aj ɨ tɨ jɨn tyá'tzaahuatye'.
25 A'yaa pu cha'tána'aj tyáaruj a'íjcɨ ɨ Rahab, ɨ íitɨ' tɨ jamue'tɨca'aj ɨ túmii ɨ jutyévij jɨme', Dios pu tyámua' tyeetyájtoo a'íjna jɨme' je'ej tɨ a'íɨn huaríj, tɨ'ɨj tyámua' tyihuo'taxɨé'vej a'íɨmaj ɨ maj ixɨe'ria'ca'aj, ajta huo'táhuɨɨ maj séej jitze ɨ juyéj jó'cɨɨnyej.
26 A'yaa pu'ij tye'mej, tɨpua'aj ɨ tyévira' jitze ɨ a'tíj quee júuricamej séjre'ej, a'íɨ pu muɨ'chij, a'yaa pu cha'tána'aj a'íjna tyí'muɨ'chij ɨ siaj jɨn tyá'tzaahuatye', tɨpua'aj sequée a'yan rɨjcaj je'ej siaj tyá'tzaahuatye'.

3

Je'ej tɨ tyí'huɨɨre' ɨ nyanúrij

1 Nye'ihuáamua', miche' quee jéehua séjre'ej ja'mua jimi ɨ maj tyihuá'mua'tyej ɨ séecan, ji'nye xu'ríj jamua'reej tɨ ɨ Dios jéetze' ca'nyíin jɨn huá'xɨjtye'en a'íɨjma ɨ maj tyí'mua'taj.
2 Néijmi'i tu je'ej pua'aj rɨcɨj, tyajta néijmi'i tyi'tíj jɨn á'ɨtzeere', tɨpua'aj a'tíj quee tyi'tíj jɨn á'ɨtzeeria'aj a'íjna jɨme' je'ej tɨ tyí'xaj, a'íɨ pu tyámua' een, ajta jaayí'tɨn tɨ huóocha'ɨɨn, tɨ'ɨj quee tyi'tíj jɨn ootyá'ɨtzeere'en.
3 Tyatɨ'ɨj hua'ancárujtyi' ɨ hua' tyényi'tze' ɨ cahuáayu'uj a'íjna ɨ píriin, mej mij tá'astyaj, a'íj tutyij jɨn hua'ria'ca'nyii.
4 Siajta a'íjna huaséj ɨ báarcuj, tyij ajta tyámua' tyí've'ej, a'íɨ pu áacaj jáatajchi ca'nyíin jɨme', ajta a'íjna ɨ cɨyéj tɨ jáata' atyéjvee, a'yaa pu tyí'huɨɨre' tɨ'ɨj a'íjna ɨ tɨ jajmuárɨe' jaajásime'en ɨ báarcuj jo'tɨj a'íɨn a'yan tyiyá'xɨe've'.
5 A'yaa pu cha'tána'aj tyí'een ɨ tanyanúu jitze, tyij ajta cɨléenye' na'aj séejre' ɨ tatyévij jitze, a'yaa pu putyá'uurej tɨ va'cán jɨn ahuótzaahuatye'en. Tyajta a'yan tyá'mua'reej tɨ ɨ'ríj tɨ tɨéj tɨ cíɨ na'aj tyá'ajtaanyij, a'yaa pu va'cán jɨn tyu'riá'taasij.
6 Ajta ɨ tanyanúu a'yaa pu cha'tána'aj tyí'sejre' tɨ'ɨj ɨ tɨéj. A'yaa pu ajta séejre' tɨ'ɨj ɨ maj jɨn je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨɨj, a'íɨ pu'ij yó'jɨpuaj ɨ tatyévij. A'íjna ɨ tɨ je'ej pua'aj een tɨ jitzán éejnyinyii ɨ tanyanúu, a'íɨ pu ca'nyíjra'aj jatá'caa ɨ tyiyáaru', a'íɨ pu'ij néijmi'que' tyí'ijta a'íjna jitze ɨ tɨ je'ej pua'aj een.
7 A'íjna ɨ tyévij néijmi'i pu putyí'uurej tɨ'ɨj huo'muá'ajcaanyitye'en ɨ maj a'yan tyityaací'ɨj majta ɨ maj rá'rɨee, majta ɨ maj siru'pii ɨ chóota', ajta ɨ maj jáata' já'xoo, mu'ríj néijmi'caa huamuá'ajcaanyityej,

8 ajta capu a'tíj jaayí'tin ti jaamuá'ajcanyitye'en i junyanúu. A'yaa pu een a'íjna i nyanúrij ti'ij i ti je'ej pua'aj een, ajta jitzán éejnyinyii i ti a'yan een ti'ij huá've'rij ti tyu'jé'caj.
9 A'íj tu jin i tanyanúu tyé'tyojtzi're' i tavástara' i tyaj jajtáataj, tyajta a'íjna jin je'ej pua'aj tyihuá'xaj i tyeítyee i Dios ti huó'taahuaca' i maj a'yan huasé'rin ti'ij i tyévira'.
10 A'íjci i tatyényij jitze pu éejnyinyii i tyaj jin tyámua' tyihua'tá'caa, ajta a'íjna i tyaj jin je'ej pua'aj tyihuá'xaj. Nye'ihuáamua' capu a'yan tyí'xa'pui' ti a'yan tyí'eenye'.
11 Jo'tij ja'ajréxaj, capu i'ríj ti a'áa na'aj tána'aj ajnyéj a'íjna i jájtyij ti jumua'tij jamuán i jájtyij ti antzíjvi.
12 A'yájna ti'ij ajta quee tyíi'rij ti i xápua' jitze huatácan a'íjna i aseitúunaj, nusu ti i úuvaj ciyéj jitze huatácan a'íjna i xápua', nye'ihuáamua', nyij i'ríj ti jájtyij ti jumua'tij a'áa ja'ajnyéj jo'tij jájtyij ta'antzíjvi jin ja'ajréxaj.

A'íjna i mua'tzíira'aj ti néijmi'i tyí'mua'reej

13 Tipua'aj síii ja'mua jimi séjre'ej ti tyámua' metyóomua'rej, ajta tyámua' tyojó'iteej, che' a'íjna jin jaataséjrataj i ti tyámua' tyi'tyúucha'ij, ajta quee óotzaahuatye'ej a'íjna jime' i ti jéehua tyojó'itej.
14 Ajta tipua'aj mua'aj setyu'tá'an ti a'íjna i siaj jin chueerij je'ej pua'aj jamuáa'uurej i ja'muaxiéjnyu'caa tzajta', siajta je'en a'íjna jin je'ej pua'aj tyityetyúucha'iij, capu ij i'ríj siaj tyi'tíj jin ahuóotzaahuatye'en, a'íjna jime' siaj á'itzeere' i ti ji'ré'can jime' jitze.
15 Ji'nye néijmi'i i ti a'yan tyí'een capu i Dios jimi tyojo'vé'mej, sulu a'yan pu cháanacaj japua ma'can, jo'tij je'rányinyiij hua'mua'tziira'aj jitze i tyeítyee ajta a'íjna jitze i tyiyáaru'.
16 Jo'maj jóochueere', ajta jo'maj jóo'itziitye', a'áa mu je'ej pua'aj tyityeje'tyúucha'ij majta néijmi'i je'ej pua'aj ju'uurej,
17 majta a'íimaj i ti hua' jitze séejre' i mua'tzíira'aj ti i Dios jimi jo'vé'mej, a'íi mu tyámua' tyityetyúucha'ij, majta naa tyihujo'mua'raj, majta tyámua' tyúu'ihuaamua', a'íj mu jin naa tyámua' tyí'tyesejre'. A'íi mu majta tyihua'cu'vej, majta juxa'aj mana'aj tyihuá'xie've', camu majta tyí'hue'tacaa, sulu néijmi'i mu jin tyámua' ricij.
18 Majta a'íimaj i maj jahuoo mej mij tyámua' tyihuo'tyéjeevej i juxa'aj tyeítyee, a'íi mu juxáahuaj séejre', majta a'íjna ancuriáa'sij i ti tyámua' een.

4

I maj a'íjna jamuán óojaahuatye' i maj a'yan cháanacaj japua séejre'

1 ¿Jo'nyij je'rányinyiij a'íjna i ti ca'nyíjra'aj jamuatá'caa siaj sij jujíimua'aj junyo'si'tye'ej? A'yaa pu tyi'ja'yájna ti ja'mua mua'tzíira'aj tzajta' je'rányinyiij.
2 A'yaa xu mua'aj tyi'tíj tyí'xie've', siajta quee a'yan tya'ancuriáa'vej, a'íj xu jin tyí'tyacui'caa, siajta jéehua tyí'nyacua'aj, siajta quee óocu'vej, a'íj xu jin junyo'sitye'ej, siajta jujaaxiejvi'. Caxu jatyoovej i siaj jaxie've', ji'nye caxu jahuaviij i Dios.
3 Ajta tipua'aj siaatáhuavii, capu jamuaatá'sij, ji'nye caxu tyámua' tyá'huaviij, siajta a'íjna jin jahuaviij siaj sij cha' siana'aj jaaxíjtye'en je'ej ti tyajamua'ráanajchij; siaj sij a'íjna jin huatóotyamua've'en.
4 Mua'aj siaj juxana'cire', ¿nyij sequée jamua'reej tijin a'íimaj i maj jamuán ajtyu'uj i cháanacaj, a'íi mu jájcha'iire' i Dios? A'tíj tina'aj ti jaxie've' ti hua'ajtyájahuatye'en a'íimaj i maj íiyan séejre' i cháanacaj japua, a'íi pu ajta jájcha'iire' i Dios.
5 A'íj pu jin a'yan tyá'xaj i yu'xarij jitze tijin: "Dios pu chueerij a'íjna jimi i júuricamej ti a'yan jaatyájtoo ityájma tzajta'."
6 Ajta i Dios a'yaa pu jéetze' tyámua' tyitojo'mua'raj, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "Dios pu hua'ajcha'iire' a'iijma i maj óotzaahuatye', ajta tyámua' naa huojo'mua'raj a'íimaj i maj quee óotzaahuatye'."
7 A'yaa pu'ij, siata'aj ja'rá'astijre'en i Dios. Siajta ajtáciinyej i tyiyáaru' jimi, aj pu'ij ajta i tyiyáaru' tyíchesij ja'mua jimi.
8 Siata'aj ajtyáxiirej i Dios jimi, aj pu'ij ajta i Dios ajtyáxiirij mua'ajmaj jimi. Siata'aj tyámua' huóo'uurej mu siaj jéehua je'ej pua'aj ricij. Siajta huóojajcuare'en mu juxiéjnyu'caa tzajta', mua'aj mu siaj jaxie've' i Dios siajta íiyan ti tyí'ma'can cháanacaj japua.
9 Siata'aj uhuóomua'tzij i siaj je'ej pua'aj ricij i Dios jimi, siajta huatóoxaamujritye'en, siajta huóoyiinyixi'in. Siata'aj huatóoxaamujritye'en a'íjna jime' je'ej siaj ará'tyeej rijcaa, siajta huatóoxaamujritye'en i siaj jin jutyamua'va'ca'aj.
10 Siata'aj quee óotzaahuatye'ej i tavástara' jimi, tipua'aj a'yan xáarinyij a'íi pu tyámua' tyajamuaatyátoosij.

11 Nye'ihuáamua', caxu je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj ɨ séecan. A'ífjna ɨ tɨ je'ej pua'aj tyá'xaj ɨ ju'ihuáara', na'ríij já'xɨjtya'aj, je'ej pu pua'aj ajta tyá'xaj a'ífjcɨ ɨ yu'xarij ɨ maj jɨn tyí'ijta, ajta ja'xɨjtye'. Ajta tɨpua'aj a'yan setyá'xɨjtye'ej ɨ yu'xarij, muáaj paj a'ífɨn pué'eenye'ej puá'mej ɨ paj tyá'xa'puɨ'ɨntare', ji'nye capáj che' já'astijre' a'ífjcɨ ɨ yu'xarij.

12 Sífɨj pu'uj a'ífɨn pué'een ɨ tɨ a'yan jaatyájtoo ɨ nyúucarij ɨ maj jɨn tyí'ijta, a'ífɨ pu ajta a'ífɨn pué'een ɨ tɨ tyá'xa'puɨ'ɨntare', ajta jaayí'tɨn tɨ jamui'rátoonyij, nusu tɨ jamua'antyipuá'ritye'en, arí muáaj, ¿ji'nye een jɨme' a'yan petyí'mua'tzej paj a'ífjna jɨn antyía'mua'reej pej pij jo'xíjtye'en a'ihuáara'?

Catu jamua'reej je'ej tɨ tye'mej ariá'pua'aj

13 Xáanamuajri' mua'aj a'ífjcɨ, mu siaj a'yan tyí'xaj tɨjɨn: "Ijíij nusu ariá'pua'aj chájta' tu jo'cíj, a'áa tu séej nyinyi'ra'aj á'tyeeren tyetyi'muárɨe'ej tyej tyij túmii huamué'tɨn",

14 maj siajta quee jamua'reej je'ej tɨ ariá'pua'aj tye'mej mua'ajmaj jimi, tɨpua'aj siooj júurij nusu sequée. A'yaa xu mua'aj een tɨ'ɨj ɨ jéetɨrij tɨ huarɨéenajyi'ij, tɨ a'tzúj huataséjre'sij ajta je'en ja'huópua'rixɨ'ɨj.

15 Sulu a'yaa pu tye'tyévɨjtye' siaj a'yan tyu'taxáj yee: "Tɨpua'aj ɨ tavástara' a'yan tyá'xɨe've'ej, tyóoche' tu júurij tá'ju'un, tyej tyij a'ífjna jɨn tyu'muárɨe'en, nusu séej jɨme' tyi'tíj."

16 Siajta mua'aj, a'yaa xu tyí'xaj xootzáahuatye'ej, ajta a'ífjna ɨ siaj jɨn óotzaahuatye', capu xá'puɨ' een ɨ Dios jimi.

17 A'ífjna ɨ tɨ jaayí'tɨn tɨ tyámua' huárɨnyij tyi'tíj jɨme', ajta quee a'yan rɨjcaj, a'ífɨ pu ootyá'ɨtzeere'ej ɨ Dios jimi.

5

Miche' tyámua' tyityetyúucha'ɨɨj ɨ maj chíjtyaanyi'ij pué'een

1 ¡Xáanamuajri' mua'aj a'ífjcɨ mu siaj chíjtyaanyi'ij pué'een! Siata'aj huóoyiinyej, siajta huatóoxaamujritye'en, a'ífjna jɨme' siaj jéehua jajpuéetzij xá'ju'un.

2 Pu'ríj tyí'pe'nyij ɨ siaj tyí'ijcha'ɨj, ajta ɨ tyajá'muacaana mu'ríj ɨ tyajpuásɨj tyi'ráacɨ'xɨj.

3 Pu'ríj ajta huatyámucuarej ɨ ooroj ajta ɨ pláataj ɨ siaj jájcha'ɨɨj, ajta a'ífjna ɨ tɨ jɨn huatyámucuarej, a'ífɨ pu jamuaataxájta, ajta a'yan tyajamua'antyipuá'ritye'sij tɨ'ɨj ɨ tɨéj. Mua'aj xu seríj jéehua tyí'ijsɨɨ ɨ tɨ tyá'najchij, ijíij tɨ arí néijmi'i tye'entyipuá'rij.

4 Ajta a'ífjna ɨ siaj quee tyihuo'nájchij a'ífɨjma ɨ tyétyacaa ɨ maj tyu'ré'vejchaca' ɨ já'muavi'ra'taj, a'ífɨ pu mua'ajmaj ja'mua jijve'en, ajta ɨ tavástara' ɨ tɨ néijmi'i jɨn antyúumua'reej, pu'ríj jamua'reej je'ej siaj huaríj, ji'nye pu'ríj huó'namuajri' ɨ maj a'ífjna jɨn junyo'si'tye' a'ífɨmaj ɨ maj tyí'muarɨe'ca'aj mua'ajmaj jimi.

5 Íiyan cháanacaj japua xu mua'aj juxáahuaj tyí'tyechej, siajta juxáahuaj tyí'cua', cuxáa siaj tyúucɨ'mitye' siaj sij huápu'taj, ajta arí atyojo'ré'nyesij a'náj maj já'muacui'nyij.

6 Mua'aj xu siajta seríj huo'cuij a'ífɨjma ɨ maj quee tyi'tíj jɨn á'ɨtzeeria'ca'aj, majta a'ífɨmaj camu jamuaatá'ijmuejri'.

Tyiche' quee je'ej tyá'tamuajtyej a'ífjna jɨme' ɨ tyaj jajpuéjtzij

7 Siajta mua'aj nye'ihuáamua', siata'aj tyo'táviicue' 'asta na'aj quee uvé'nyej ɨ tavástara'. A'ífjna ɨ tɨ chuéj japua tyí'muɨjhuacaa, a'yaa pu tye'chó'va'aj ta'mej 'asta na'aj quee tyú'cɨɨrej, ta'aj ij ja'ancuriá'an ɨ táque'ra' ɨ tɨ jéehua huápuɨ'ɨj juxɨe've', a'yaa pu tyi'chó've'ej ja'mej, 'asta mana'aj quee huatyéviiyej ɨ víita'rij jitze majta je'en atáchenyij.

8 A'yaa xu siajta mua'aj tyi'ijchó've'ej, siata'aj huatyóoca'nyej ɨ jutzájta' siaj sij tyámua' eenye', ji'nye capu á'tyeeren tɨ'ɨj uvé'nyesij a'ífjna ɨ tavástara'.

9 Nye'ihuáamua', caxu óoxɨjtye'ej séej jamuán siajta séej, tɨ'ɨj quee Dios a'yan cha'tána'aj tyajamo'xíjtye'en, ji'nye pu'ríj tɨn uvé'nyesij a'ífjna ɨ tɨ tyá'xa'puɨ'ɨntare'.

10 Nye'ihuáamua', siata'aj a'ífɨjma jitze tyi'huóomua'tyej ɨ maj tyí'xajtaca'aj ɨ tavástara' jitze ma'can, ɨ maj jéehua jaapuéjtzitariaca', majta néijmi'i jɨn tyo'táviicue'ri'.

11 A'yaa tu tyá'mua'reej tɨ Dios tyámua' tyihuo'tá' a'ífɨmaj ɨ maj néijmi'i jɨn tyo'táviicue'ri' ɨ maj jɨn jaapuéjtzitariaca'. Xu'ríj jamua'reej je'ej tɨ tyaapuéjtzitariaca' a'ífjna ɨ Job, siajta a'yan tyá'mua'reej je'ej tɨ ɨ tavástara' tyaaxá'puɨ'ɨntari'ri', ji'nye jéehua pu ɨ tavástara' tyámua' tyitájcha'ɨj ajta jéehua tyihua'cu'vej.

12 Ajta a'yájna, nye'ihuáamua', caxu tyi'tíj jɨn tya'tóoratzi'ra'an, a'ífjna jitze huatama'can ɨ tajapuá, nusu ɨ cháanacaj, nusu séej tyi'tíj jɨme'. Tɨpua'aj a'yan setyu'taxáj yee "Jee", che' a'yan atyojo'ré'nyej; na'ríij a'yan setyu'taxáj yee "Capu", che' ajta a'yan atyojo'ré'nyej, ta'aj ij quee Dios jamo'xíjtye'en.

13 Tɨpua'aj sífɨj tɨ ja'mua jitze ajtyáma'can jajpuéjtzij, che' huatyényuunyij ɨ Dios jimi. Na'ríij sífɨj jutyamua've'ej che' chuíicarij jɨn tyaatatyójtzi're'en ɨ Dios.

14 Tɨpua'aj sɨ́ɨj tyí'cui'ij, che' huo'tájeevej a'ɨ́ijma ɨ huáasij ɨ maj tyeyúuj tza-
jta' tyí'huɨ̈re', mej mij a'ɨ́ɨmaj huatyényuunyij, majta jitzán ma'can ɨ tavástara'
ja'vá'huaatye'en ɨ já'ria'ra' ɨ aseitúunaj.
15 Ajta matɨ'ɨj tyá'tzaahuatye'ej huatyényuunyij, aj pu'ij a'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'cui'ij rujnyi, ajta
ɨ tavástara' pu japuan huatányuusij, ajta tyaatú'uunyi'raj ɨ tɨ jɨn ootyá'ɨtzee.
16 A'ɨ́j pu jɨn, siata'aj tyi'huóo'ixaatye'en séej jamuán siajta séej ɨ siaj jɨn ootyá'ɨtzee ɨ
Dios jimi, siajta huatyényuunyij séej jɨme' siajta séej tɨ'ij ɨ Dios tyajamuáahuatye'en.
A'ɨ́jna ɨ siaj huatyényuunyij jéehua pu tyí'huɨ̈re' tɨpua'aj tyámua' sia'éenya'aj
xaatyényuunyij ɨ Dios jimi.
17 A'ɨ́jna ɨ Elías, a'yaa pu cha'tána'aj tyí'tyaataca'aj tyatɨ'ɨj ityáj, ajta tɨ'ɨj
tyá'tzaahuatye'ej huatyéenyuj mej mij quee che' huatyéviiyej, a'yaa pu huéeicaj
nyinyi'ra'aj japuan jé'ta' á'tyeej mej quee che' viiyaca'aj.
18 Tɨ'quij ajtáhua'aj huatyéenyuj, matɨ'ɨj támij huatyéviiyaca', ajta je'en tyú'cɨ̈riaca' ɨ
tɨ tyu'huásti'huaca'.
19 Nye'ihuáamua', tɨpua'aj sɨ́ɨj ajtára'nyij a'ɨ́jna jitze ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme' ajta je'en sɨ́ɨj
tyámua' tyeetyéjeevej tɨ'ij ajtáhua'aj tyá'antzaahuatye'en,
20 a'yaa xu tyá'mua'reeriaj tɨjɨn a'tɨ́j tɨ séej tyámua' tyu'tyéjeevej tɨ'ij ajtáhua'aj
tyá'antzaahuatye'en ɨ Dios jimi, a'ɨ́ɨ pu jaatyáhuɨ̈re'ej tɨ'ij quee jó'vetyij, ajta tɨ'ij Dios
néijmi'i jɨn tyaatú'uunyi'.

Ɨ yu'xarij tɨ anaquéej jo'yú'xaca' a'ɨ́jna ɨ San Pedro

Pedro pu hua'tyojtye' a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyá'tzaahuatye'

1 Nyáaj Pedro, ɨ nyaj jahuɨ̈ɨre' ɨ Cɨríistu', yaa nu já'muatyojtye' mua'ajmaj mu siaj Ponto ja'chej, nyajta mua'ajmaj Galacia siaj ja'chej, siajta séecan a'ájna a Capadocia, ajta a'ájna a Asia, ajta a'ájna a Bitinia,
2 a'ɨ́ɨjma ɨ Dios tɨ anaquéej hua'antyíhuoj a'yájna tɨ'ɨj a'ɨ́ɨn tya'tóoratziiri'. A'ɨ́j pu jitze ma'can ɨ ju júuricamej jamuaajájcuarej siaj sij ja'rá'astijre'en siajta tyámua' huárɨnyij a'ɨ́jna jɨme' ɨ xúuria'ra' ɨ Cɨríistu'. Che' ɨ Dios tyámua' tyajamuáacha'ɨ̈ɨn ajta jamuaatyápua'ritye'en ja'mua tzajta'.

A'ɨ́jna ɨ tɨ jɨn tyi'ijchó've' a'ɨ́jna ɨ tɨ tyá'tzaahuatye'

3 Tyiche' tyaatatyójtzi're'en ɨ Dios tɨ ajta vástaria'ra' pué'een ɨ tavástara' Jesús tɨ Cɨríistu' pué'een, a'ɨ́ɨ pu jéehua tá'ancu'vaxɨj ajta taatá' tyej tyij jájcuan jɨn huanánɨe'huaj, a'yájna tɨ'ɨj ajta ɨ Cɨríistu' tyu'tájuuriaca'. A'ɨ́ɨ pu'ij tatá'caa tyej tyij jajchó've'ej a'ɨ́jna ɨ tyaj jɨn júurɨj tá'ju'un,
4 ajta taatá'sij tɨ táacɨ'tyij ɨ Dios tɨ arí tyámua' tyú'ruuj, a'ɨ́jna ɨ tɨquee a'náj je'ej rɨnyij, capu ajta a'náj huatyéchoomuarɨj, ajta quee a'náj ja'huóopua'rixɨ'ɨj.
5 A'ɨ́jna jɨme' ɨ siaj jɨn mua'aj tyá'tzaahuatye', a'ɨ́ɨ pu ja'muacha'ɨj a'ɨ́jna jɨme' ɨ tɨ néijmi'i jɨn putyí'uurej tɨ'ij jamuáahuɨ̈ɨre'en, a'ɨ́jna jɨme' ɨ tɨ tyámua' een, a'ɨ́ɨ pu huataséjre'ej a'ájna xɨcáara' jitze tɨ'ɨj néijmi'i tye'entyipuá'rij.
6 A'ɨ́j xu jɨn mua'aj jéehua jutyamua've'ej a'ɨ́jcɨ jɨme' tɨ Dios tyámua' tyajamuaatá'sij, tyij ajta a'yan tyúuxɨe've' siaj a'ɨ́jna jɨn mue'tɨ́j ijíij jaapuéjtzitarej.
7 Ji'nye a'ɨ́jna ɨ siaj jɨn tyá'tzaahuatye', a'yaa pu een tɨ'ɨj ooroj, a'ɨ́jna ɨ ooroj a'yaa pu tyúuxɨe've' maj jaatyáteeraj ta'aj ij jumua'tɨj tá'ra'nyij. A'ɨ́jna ɨ siaj jɨn tyá'tzaahuatye' siajta jɨn jajpuéjtzɨj, jéetze' pu tyí'huɨ̈ɨre' quee a'ɨ́jna ɨ ooroj ɨ tɨ ɨ'rɨ́j maj jaatyú'uunaj. A'ɨ́j pu jɨn ɨ siaj jɨn tyá'tzaahuatye' a'yan tyúuxɨe've' siaj néijmi'i tyo'táviicue', siaj sij néijmi'i tya'ancuriáan ɨ Cɨríistu' jimi.
8 Mua'aj xu jaxɨe've' ɨ Cɨríistu', maj siajta quee xu a'náj jaaséj, siajta jitzán tyá'tzaahuatye', ajta a'ɨ́jna ɨ siaj jɨn jéehua jutyamua've' capu ɨ'rɨ́j tyaj jaataxáj nyúucarij jɨme',
9 ji'nye mua'aj xu serɨ́j tɨn néijmi'i tyu'táa'sij a'ɨ́jna jɨme' ɨ siaj tyá'tzaahuatye', ajta a'ɨ́jna jɨn já'muahuɨ̈ɨre'en.
10 A'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyí'xajtaca'aj ɨ Dios jitze ma'can, a'ɨ́ɨ mu jájcuaj ɨmuáj jaataxájtaca' a'ɨ́jna ɨ tɨ jɨn ɨ Dios tyámua' tyajamuaatyátoosij, a'ɨ́ɨ mu majta a'yan tyá'huooca'aj, majta a'ɨ́jna jɨn tyí'mua'ajcaa mej mij yo'itéej muá'ra'nyij.
11 A'ɨ́jna ɨ júuricama'ra' ɨ Cɨríistu' a'yaa pu tyihuo'té'exaaj a'ɨ́ɨjma ɨ maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, mej mij jáamua'reej je'ej tɨ tya'ajpuéetzij ta'me'nyíiche' ɨ Cɨríistu', ajta je'en je'ej tɨ tye'mej majca'huáyee, a'yaa mu mij a'ɨ́ɨmaj tyá'huooca'aj mej mij jáamua'reej a'náj tɨ a'yan tye'mej.
12 A'yaa pu Dios tyihuo'tá' mej mij jáamua'reej tɨquee hua' jɨme' tyí'xajtaca'aj, sulu mua'ajmaj pu tyajá'mua'ixaatya'ca'aj. A'íi pu'ij a'ɨ́ɨn pué'een ɨ maj jamuáa'ixaj ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios, a'ɨ́jna jitze ma'can ɨ júuricama'ra' ɨ Dios tajapuá tɨ já'ma'can. Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tajapuá tyí'huɨ̈ɨre', a'yaa mu tyá'xɨe've' mej mij néijmi'i a'ɨ́jna tyu'séj.

Dios pu ta'ixaatye' tyej tyij tyámua' tyi'tyítacha'ɨ̈ɨj

13 A'ɨ́j xu jɨn, siata'aj tyámua' eenye' siajta tyámua' metyityoomuámua're'ej. Néijmi'i xu jɨn ɨ Dios jimi tyi'ijchó've'ej a'ɨ́jna ɨ tɨ tyajá'muacɨ'tyij ɨ tɨ jɨn ɨ Dios tyámua' tyajamuaatá'sij a'ájna xɨcáara' jitze tɨ huataséjre'en a'ɨ́jna ɨ Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een.
14 Siata'aj a'yan cha'taj siana'aj eenye' matɨ'ɨj ɨ tɨ'rɨ́ij ɨ maj huá'astijre' ɨ juhuásimua', caxu che' je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨ̈ɨj tɨ'ɨj ará'tyeej tyajamua'ránajchica'aj, siatɨ'ɨj quee xu jamua'tyáacaj ɨ Dios.
15 Sulu siata'aj néijmi'i jɨ'ré'nye'ej séjre'ej, ji'nye a'ɨ́jna ɨ Dios tɨ jamuaatajé, a'ɨ́ɨ pu jɨ'réenya'aj séejre',
16 ajta a'yan tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn: “Siata'aj jɨ'ré'nye'ej séjre'ej, ji'nye nyáaj nu jɨ'réenya'aj séejre'.”
17 Tɨpua'aj a'yan siaatamuá'muatye'en yee jutáataj, a'ɨ́jna ɨ Dios tɨ juxa'aj na'aj tyihuá'xɨjtye'en ɨ tyeítyee je'ej tɨ sɨ́ɨj tyi'tɨ́j jɨn huarɨ́j, a'yaa pu tyúuxɨe've' siaj jéehua tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ɨ̈ɨj siatɨ'ɨj siooj a'yan séjre'ej ɨ cháanacaj japua.

18 Dios pu mua'ajmaj ja'mua japua huatanyúj, siatɨ'ɨj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨica'aj,
a'ɨíjma siaj jitze jaarí'rej ɨ já'muahuasimua'cɨ'ɨj, siajta mua'aj a'yan tyá'mua'reej tɨ ɨ
Cɨríistu' quee a'ɨíjna jɨn tyu'nájchitaca' ɨ ooroj nusu ɨ pláataj tɨ á'pua'ren,
19 sulu a'ɨí pu ɨ Cɨríistu' a'ɨíjna jɨn tyu'nájchitaca' ɨ juxúure', tɨ'ɨj a'yan
tyu'tóomu'vejritaca' tɨ'ɨj cánya'aj tɨquee cápitɨe'nyi' ajta quee tyi'tíj jɨn á'ɨtzeere'.
20 Cɨríistu' pu a'yan tye'entyihuaviihuaca' tɨ'ɨj quee eexúj séeria'caj ɨ cháanacaj,
tɨ'ij a'íjna jɨn tyu'tyáhuɨire'en, ajta ijíij tɨ'ɨj néijmi'ɨ tye'entyipuá'rij, Cɨríistu' pu yan
huataséjre tɨ'ij mua'ajmaj jamuáahuɨire'en.
21 Cɨríistu' xu mua'aj jitze ma'can tyá'tzaahuatye' ɨ Dios jimi, a'ɨíjna ɨ tɨ jaatájuurityej
ajta tyámua' tyeetyájtoo, a'ɨíj xu jɨn mua'aj tyá'tzaahuatye' siajta ɨ Dios jimi tyi'ijchó've'.
22 Siajta mua'aj, a'ɨíj xu jitze tyá'antzaahuaj ɨ nyúucarij tɨ a'yan tyi'ja'yájna, siaj
sij tzáahuatyi'ra'aj jɨn huo'xɨé've'en ɨ ju'ihuáamua'. A'ɨíj pu jɨn siata'aj néijmi'ɨ jɨn ɨ
juxɨéjnyu'caa huóoxɨe've'en, siajta néijmi'ɨ jɨme' ɨ siaj jɨn juca'nyej séej jamuán siajta
séej.
23 Ji'nye mua'aj xu siajtáhua'aj jájcuan jɨn huanánɨe'huaca' caxu che' a'ɨíjna jɨme' ɨ tɨ
já'puaapua'rej, sulu a'ɨíjna jɨme' ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios tɨ jusén jɨn júurij.
24 Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn:
Néijmi'ɨ mu ɨ tyeɨtyee a'yan een tɨ'ɨj a'ɨíjna ɨ tu'píj,
ajta ɨ maj jɨn óotzaahuatye' a'yaa pu een tɨ'ɨj ɨ xúuxu'ra'an ɨ tu'píj.
A'ɨí pu ɨ tu'píj huatyáhuasij ajta je'en ɨ xúuxu'ra'an cáavatzɨj,
25 ajta ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios, a'ɨí pu jusén jɨn séeria'aj ta'mej.
Ajta a'ɨíjna ɨ nyúucarij, a'ɨí pu a'ɨíɨn pué'een ɨ maj mua'ajmaj jamuáa'ixaa.

2

1 A'ɨíj pu jɨn a'yan tyúuxɨe've' siaj néijmi'ɨ tyu'tátoonyij ɨ siaj jɨn je'ej pua'aj rɨcɨj, siajta
je'ej pua'aj tyihuá'xaj tyeɨtyee, nusu siaj huá'cuanamuaj, na'ríij ɨ siaj jɨn óochueere' séej
jamuán siajta séej, siajta ɨ siaj jɨn hue'tzij jɨn séecan tyí'xajtzi'.
2 Siata'aj a'yan huárɨnyij matɨ'ɨj ɨ tɨ'ríij, ɨ maj jahuoo mej mij huátze'nyij ɨ junáanaj
jitze, mej mij a'ɨíjna jɨn huahuóse'en, ajta je'en huó'huɨire'en,
3 ji'nye mua'aj xu serɨj jáamua'reeri' tɨ ɨ tavástara' tyámua' tyaja'muacha'ɨj.

Cɨríistu' pu a'ɨíɨn pué'een ɨ tyetyéj tɨ júurij

4 Siata'aj ajtyáxɨirej ɨ tavástara' jimi, ɨ tɨ a'ɨíɨn pué'een ɨ tyetyéj tɨ júurij ɨ maj ɨ tyétyacaa
majuuhuá'xɨj, ajta ɨ Dios pu a'yan tye'entyíhuo tɨ'ɨj jéehua huápuɨ'ɨj tyu'tyáhuɨire'en.
5 A'yaa pu'ij ɨ Dios tyámua' já'mua'uuren siaj sij a'yan tyu'tyáhuɨire'en tɨ'ɨj ɨ tyetyéj
tɨ júurij, ɨ tɨ jɨn chi'ij ájtaavijhua, siaj sij tyi'tɨíj jɨn va'cán jɨn tyitye'entyájrutyej, siata'aj
tyámua' tyityaaju'un siaj sij a'ɨíjna jɨn tyu'támu'vejritaj ɨ Cɨríistu' jitze ma'can, ta'aj ɨj ɨ
Dios ja'ancuriá'an a'ɨíjna ɨ mu'véjrij tɨ naa een.
6 A'ɨíj pu jɨn ajta a'yan tyá'xaj ɨ yu'xarij jitze tɨjɨn:
Nyáaj nu je'tyájraj a'ájna a Sión séej ɨ tyetyéj,
a'ɨí pu pué'een ɨ tyetyéj tɨ anájcaj,
ɨ nyaj ja'antyíhuoj tɨ ajta jéehua tyá'najchij,
ajta a'ɨíjna ɨ tɨ jitzán tyú'ca'nyej capu huatóotyevi'ra'astaj.
7 Ajta ja'mua jimi mu siaj tyá'tzaahuatye', a'ɨíjna ɨ tyetyéj jéehua pu tyá'najchij, ajta
a'ɨímaj jimi ɨ maj quee tyá'tzaahuatye', a'yaa pu tye'mej je'ej tɨ tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze
a'yan tɨjɨn:
A'ɨíjna ɨ tyetyéj ɨ maj majuuhuá'xɨj ɨ maj chi'ij ta'huacaa,
a'yaa pu tye'rájraa tɨ a'ɨíɨn pue'éenye'ej ta'raj ɨ tɨ jéetze' juxɨe've'.
8 Ajta ɨ tɨ a'yan tyá'xaj tɨjɨn:
A'ɨíj puɨrɨcɨj ɨ tyetyéj ɨ maj jitzán eejcá'cataj majta jitzán eetávitzej.
A'yaa mu jitzán tyitye'ejcá'cataj, a'ɨíjna jɨme' maj quee ja'tzaahuatye' ɨ nyúucarij, a'yaa
pu'ij tyí'xa'puɨ' hua' jimi.
9 Siajta mua'aj xu tyeɨtyeera' pué'een ɨ Dios tɨ hua'antyíhuoj, siaj sij jamuán tyu'ta'ɨíjtaj,
siajta séej chuéj japua já'ma'can tɨ naa een, séej xu chájta'naj pué'een Dios tɨ jitze
ajtyáma'can. A'yaa pu'ij tyí'een siaj sij mua'aj tyihuo'té'exaatye'en a'ɨíjna jitze ma'can ɨ
Dios, ɨ tɨ jamuaatajé siaj sij quee che' tɨca'riste' séjre'ej, sulu siaj sij a'áa jo'tyá'ɨtzeere'en
jo'tɨj tyámua' naa tyojó'nyeeri'ij.
10 Jájcuaj ɨmuáj caxu tyeɨtyeristyamua'me'en pué'eenye'ej ɨ Dios, siajta ijíij xu serɨj
tyeɨtyeristyamua'me'en pué'een ɨ Dios, ajta a'ájna ɨmuáj capu jamuá'cu'vajca'aj ɨ Dios,
ajta ijíij pu arí jamuá'cu'vej.

A'yaa xu tyí'tyechajcaj matɨ'ɨj ɨ maj jahuɨire' ɨ Dios

11 Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxɨe've', a'yaa nu tyaja'muahuaviij siaj a'yan séjre'ej matɨ'ɨj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can, caxu tyi'tá'care'en siaj sij ja'rá'astijre'en a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ je'ej pua'aj een, ɨ tɨ ajta jɨn nyo'se' ɨ já'muajuuricamej.
12 Tyámua' xu'uj a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj quee tyá'tzaahuatye'. A'yaa mu mij a'ɨ́ɨmaj tyaja'muaséejran siaj tyámua' rɨcɨj, tyij majta ijíij je'ej pua'aj tyaja'muaxaj, a'ɨ́ɨ mu tyaatatyójtzi're'ej ɨ Dios a'ájna xɨcáara' tɨ jitzán néijmi'caa tá'xɨjtye'en.
13 A'ɨ́jna jitze ma'can ɨ tavástara' xu hua'rá'astijre'en ɨ maj tyi'tɨ́j jɨn antyúumua'reej, a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ a'ɨ́jna jɨn tyi'tyéjvee tɨ'ij néijmi'ɨ jɨn tyu'ta'ɨ́jtaj, ji'nye a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ jéetze' va'cán jɨn tyí'huɨ̈ire',
14 tyajta a'ɨ́ɨjma ɨ tajtúhuaanyij, ɨ maj tyí'ijta mej mij puéjtzij huo'tá'an a'ɨ́ɨjma ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj, tɨ ajta tzáahuatyi're'aj hua' jimi tyícha'ɨj ɨ maj tyámua' rɨcɨj.
15 Ji'nye a'yaa pu ɨ Dios tyá'xɨe've' siaj tyámua' tyityetyúucha'ɨ̈j, mata'aj mij quee je'ej tyaja'muaxajtaj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj quee ma'umúamua're', majta ɨ maj quee tyi'tɨ́j mua'reej.
16 Siata'aj a'yan tyityetyúucha'ɨ̈j matɨ'ɨj ɨ tyeɨ́tyee ɨ maj juxáahuaj mahuacɨ'ɨj, caxu a'ɨ́jna jɨn juxáahuaj mahuacɨ'ɨj siaj sij tyi'tɨ́j jɨn je'ej pua'aj huárɨnyij. Tyámua' xu tyityahuóocha'ɨ̈n, matɨ'ɨj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jahuɨ̈ire' ɨ Dios.
17 Siata'aj néijmi'caa jimi tzáahuatyi're'aj tyícha'ɨ̈j. Siajta huo'xɨé've'en ɨ ta'ihuáamua' ɨ maj majta tyá'tzaahuatye', siajta jéehua tzáahuatyi're'aj jimi tyícha'ɨ̈j ɨ Dios, siajta a'ɨ́jcɨ ɨ tajtúhuan ɨ tɨ néijmi'ɨ jɨn tyí'ijta.

Je'ej maj tyityetyúucha'ɨj ɨ maj tyi'tɨ́j jɨn tyí'huɨ̈ire'

18 Siajta mua'aj mu siaj tyí'ijtyi're', siahua'rá'astijre' a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyajá'mua'ijtye', caxu a'ɨ́ɨjma siana'aj ɨ maj tyámua' tyajamuájcha'ɨj, nusu ɨ maj tyámua' tyí'tyetyeɨtyee, sulu siajta xu a'ɨ́ɨjma ɨ maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeɨtyee.
19 Ji'nye a'yaa pu tya'ráanajchi ɨ Dios siaj a'ɨ́jna jɨn tyo'táviicue' ɨ maj puéjtzij jamuatá'caa, a'ɨ́j xu jɨn néijmi'ɨ a'yan rɨcɨj je'ej tɨ tyí'xa'puɨ' ɨ Dios jimi.
20 Ji'nye tɨpua'aj mua'ajmaj puéjtzij majamuaata'an a'ɨ́jna jɨme' siaj tyi'tɨ́j je'ej pua'aj huarɨ́j, siajta je'en a'ɨ́jna jɨn tyo'táviicue', capu je'ej tyajamuaatyáhuɨ̈ire'ej, ajta tɨpua'aj a'ɨ́jna jɨn puéjtzij majamuaata'an siaj xá'puɨ' rɨcɨj, siajta je'en a'ɨ́jna jɨn tyo'táviicue', a'ɨ́ɨ pu ja'ráanajchi ɨ Dios.
21 A'yaa pu a'ɨ́jna jɨn tyajamuaatajé ɨ Dios, ji'nye ɨ Cɨríistu' pu ja'mua jitze ma'can jaapuéjtzitariaca', ajta a'ɨ́jna a'yan tyajá'mua'itɨ̈ij siaj sij a'yan cha'taj siana'aj huárɨnyij.
22 Capu ɨ Cɨríistu' tyi'tɨ́j jɨn ootyá'ɨtzee, capu ajta a'náj a'tɨ́j huácuanamuaj.
23 Matɨ'ɨj je'ej pua'aj tyaatajé, capu je'ej pua'aj tyɨhuo'riá'hua'nyijraj, ajta matɨ'ɨj puéjtzij jaatá', capu huo'tányeechej, sulu Dios jimi pu huatóocu'vej ɨ tɨ tzáahuatyi'ra'aj jɨn huá'xɨjtye'en.
24 A'ɨ́ɨ pu tajitzé ma'can jaapuéjtzitariaca' ɨ cúruuj jitze, ajta néijmi'ɨ tyitacáa'ri'ri' ɨ tyaj jɨn á'ɨtzeeria'ca'aj, tyej tyij tyámua' éenye'ej tá'ra'nyij. Cɨríistu' pu tyu'puéjtyi'huaca' tyej tyij ityáj néijmi'ɨ jɨn tyú'huaatyi'huaj.
25 Ji'nye a'yaa xu mua'aj a'ájna ɨmuáj huasé'rihua'aj matɨ'ɨj ɨ cányaxɨɨ maj jo'vátzɨj, ajta ijíij xu'rɨ́j ɨ Cɨríistu' jitze ajtyáma'can, a'ɨ́jna ɨ tɨ a'yan tyaja'muacha'ɨj tɨ'ɨj hua' cújta' tɨ huaméj, tɨ ajta a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej tɨ'ij ja'mua japua huatányuunyij.

3

Je'ej maj tyityetyúucha'ɨ̈j ɨ maj nyejnyeɨ'chej

1 Siajta mua'aj mu siaj hua' ɨ́rastyamua' pué'een, siahua'rá'astijre' ɨ jucɨ́nastyamua', ta'aj ij tɨpua'aj sɨ́ɨj quee já'tzaahuatya'aj ɨ nyúucarij, a'yan éenye'que' siahua'antyimué'tɨn, ajta quee a'yan tyuuxié've'ej ta'mej siaj huo'té'exaatye'en, sulu a'ɨ́j xu jɨn huá'mue'tɨn a'ɨ́jna jɨme' je'ej siaj tyityetyúucha'ɨj,
2 ajta matɨ'ɨj jaaséej siaj tyámua' néijmi'ɨ jɨn rɨcɨj, siajta tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ɨj ɨ Dios.
3 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ já'mua'ɨrastyamua', miche' quee huápuɨ'ɨj tyámua' ju'uuriaj a'ɨ́jna jɨme' ɨ tɨ jéjre' séejre', ɨ jucɨpuáj jitze, nusu maj tyi'tɨ́j tyo'cóorujtyi'raxɨ'ɨn tɨ ooroj jɨn tyí'taavijhua, na'rɨ́ij maj jɨ'ré'nye' tyu'tyóochejtye'en,
4 sulu miche' tyámua' huárɨnyij ɨ juxɨéjnyu'caa tzajta', a'ɨ́jna jɨme' maj tyámua' naa metyityoomuámua're'ej, ji'nye a'ɨ́ɨ pu quee a'náj já'pua'ren, majta quee tyi'tɨ́j jɨn huá'muarɨe'ristya'aj ɨ jucɨ́nastyamua'. A'ɨí pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ jéehua naa huasé'rin ɨ Dios jimi.
5 A'yaa mu majta éenye'ej a'náj ɨmuáj a'ɨ́ɨmaj ɨ úucaa ɨ maj jɨ'ré'nye'ej huatyá'ɨtzee ɨ Dios jimi, a'ɨ́ɨ mu ɨ Dios jitze tyu'cá'an majta hua'astyajca'aj ɨ jucɨ́nastyamua'.

6 A'yaa pu ajta huarij a'ijna i Sara, a'yaa tya'rá'astijre a'ijci i Abraham ajta a'yan
jaatamua'aj tijin "Nyavástara'." Siajta mua'aj xu yójmua'mua' pue'éenye'ej xá'ju'un
a'ijci i Sara, tipua'aj néijmi'i jin tyámua' xáarinyij siajta quee tyí'tziinye'ej.
7 Siajta mua'aj mu siaj hua'cinastyamua', siata'aj tyámua' huojo'mua'raj i
ju'irástyamua'. Siata'aj tyámua' tyihuo'tyátoonyij, a'yan setya'mua'réeriaj maj quee
juca'nyej, majta a'ijna jin antyíhuaviihuaca' mej mij ja'mua jamuán tya'ancuriáan i
Dios ti tyajamuaatá'sij. A'yaa xu huárinyij, ti'ij quee tyi'tij tyajamua'antyiú'nyi'ra'an
a'ijna jime' i siaj jahuoo i Dios jimi.

Je'ej maj tyityetyúucha'iij i maj tyá'tzaahuatye'

8 A'yaa xu néijmi'i mua'aj tyámua' tyí'tyechajcaj, siajta huóoxie've'en siaj sij tyámua'
tyuu'ihuáamua'aj tá'ra'nyij. Siata'aj tyámua' tyihuojó'mua'raj siajta quee tyi'tij jin
óotzaahuatye'ej.
9 Caxu je'ej pua'aj ja'uurej tipua'aj a'tíj je'ej pua'aj já'mua'uurej, caxu siajta a'tíj
je'ej pua'aj tyí'xajtaj tipua'aj a'íin je'ej pua'aj tyaja'muaxajtaj. Sulu siata'aj tyámua'
tyihuo'tyéjeevej, ji'nye a'ij pu jin i Dios jamuaatajé siaj sij jéehua jimi tya'ancuriáan.
10 A'yaa pu a'ijna jin tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:
A'ijna i ti jaxie've' ti á'tyeevi'in júurij, ajta juxáahuaj chajca,
che' quee je'ej pua'aj tyúuxajtave'en,
ajta a'yan tyúuxie've' tiquee tyí'hue'tacare'en,
11 che' ajtára'nyij a'ijci jitze i ti je'ej pua'aj een,
ajta tyámua' tyi'tyúucha'ij tá'ra'nyij,
che' jáahuoonyij ajta a'ijci jitze ucájrutyej i ti juxáahuaj chajca.
12 Ji'nye tavástara' pu hua'cha'iij a'iimaj i maj tyámua' tyityetyúucha'ij,
ajta huá'namuaj je'ej maj jimi tyá'huoo,
ajta a'iimaj tyícha'iire' i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.
13 ¿A'tanyíj je'ej pua'aj já'mua'uuren, tipua'aj mua'aj a'ijna jin setyí'tyese'ej siaj a'náj
tina'aj tyámua' rijcaj?
14 Ajta a'ijna jime' siaj tyámua' ricij a'íj xu jin jajpuéjtzij, a'íj xu jin hu-
atóotyamua've'en ji'nye Dios pu tyámua' tyajamuaatá'sij. Caxu sij a'tíj tziinye'ej, caxu
siajta je'ej tyityóomuajtyaj,
15 sulu siata'aj jaatyátzaahuatye'en i jutzájta' a'ijci i Ciríistu' i ti ja'muavástara'
pué'een. A'náj tina'aj xu tyámua' eenye', siaj sij tyámua' tyihuo'riá'hua'nyijraj a'iijma i
maj tyajá'mua'ihuo' a'ijna jime' je'ej siaj tyi'tij tyi'ijchó've'ej,
16 siajta quee ootzáahuatye'ej a'yan huárinyij, sulu tzáahuatyi'ra'aj xu jin a'yan
huárinyij. Tyámua' xu tyityetyúucha'iij siaj sij quee je'ej pua'aj tyityóomuajtyej, ajta
mej mij huatóotyevi'ra'astaj a'iimaj i maj je'ej pua'aj tyaja'muaxaj, a'ijna jime' siaj
tyámua' ricij mati'ij i maj tyá'tzaahuatye' i Ciríistu' jimi.
17 Jéetze' pu xá'pui' siaj a'ijna jin jaapuéjtzitarej i siaj xá'pui' ricij, tipua'aj i Dios a'yan
tya'xié've'ej, quee tipua'aj a'ijna jin siaj puéjtzij i siaj je'ej pua'aj ricij.
18 Ji'nye i Ciríistu' pu séej na'aj tajitzé ma'can huamui', ta'aj ij jusén jin tyitaatú'uunyi'
i tyaj jin ootyá'itzee. A'ii pu quee tyi'tij jin ootyá'itzeerej, ajta a'yan tyaapuéjtzitariaca'
a'iijma jitze ma'can i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, ta'aj ij mua'ajmaj jamuá'anvi'tij
i Dios jimi. A'íj pu jitze i jutyévij huamui', ajta i Dios pu jaatájuurityej i ju júuricamej
jime',
19 a'yaa pu'ij néijmi'i jin tyu'tyáamue'tij ajta je'en huo'té'exaa a'iimaj i júuricamej i
maj nami'huaca'aj.
20 A'iimaj i maj ará'tyeej maj quee tyi'tíj á'astijria'ca'aj, a'ájna xicáara' jitze ti'ij i Noé
séjria'ca'aj, ti'ij i Dios jacho'va'ca'aj ti i Noé jaatyátaahuaj i báarcuj ti ve'éj, ajta je'en
séecan huatyáhuii mej mij utyájrutyej i báarcuj tzajta' i maj aráhueeicaj ará'axcaa.
21 Ajta i a'ijna i jájtyij a'ii pu a'iin pué'eenye'ej i siaj jin mua'aj ijíij huái'huaca',
ti'ij jamuáahuiire'en. Ajta a'ijna jime' i siaj huái'huaca' capu a'yan huatóomua'aj
yee siaj sij a'ijna jin cóojo'sin i siaj choomua, sulu siaj sij jaatáhuaviij i Dios, ti'ij
jamuaata'an siaj tyámua' metyityoomuámua're'ej, ajta je'en táahuiire'en a'ijna ti i
Ciríistu' huatájuuriaca',
22 ajta tajapuá jó'raa ti'ij muáca'ta' pujmua' i Dios ja'ajcáyixi'in, majta a'ijna
jitze ajtyáma'cantaj muá'raa i maj tajapuá tyí'huiire', majta néijmi'i i maj tyi'tij jin
antyúumua'reej, mej mij néijmi'i tyámua' tyú'uurej.

4

Tyaj a'yan tyí'tyechajcaj je'ej ti i Dios tyá'xie've'

1 A'íj pu jin, a'yájna tï'ïj ï Cïríistu' tyaapuéjtzitariaca' ï jutyévij jitze, a'yaa xu cha'taj siana'aj sij mua'aj huárïnyij. Ji'nye a'íjna ï tï arí jaapuéjtzitariaca', pu'ríj jaatapuá'cïtaca' ï tï jin je'ej pua'aj rïcïj,
2 ajta je'en néijmi'i jin a'yan huárïnyij je'ej tï ï Dios tyá'xïe've' tï'ïj na'aj á'tyeeren júurij, capu a'yáana'aj je'ej tï jusíij tyá'xïe've' tyí'tíj jime' íiyan tï ma'can cháanacaj japua.
3 Xu'ríj á'tyeej siaj mua'aj a'yan cha'taj siana'aj rïjcaj matï'ïj a'íimaj ï maj quee tyá'tzaahuatye', ji'nye a'yaa xu rïjcaa je'ej tï tyajamua'ránajchica'aj a'íjna ï tï je'ej pua'aj een, majta cha'mana'aj tyí'ye'estyaa, majta jéehua juta'rujve', majta hua'najchej ï sáanturij ï maj je'ej pua'aj huasé'rin.
4 Ajta ijíij, caxu che' mua'aj hua' jamuán a'yan rïcïj a'íjna jime' ï tï je'ej pua'aj een, a'íj mu jin je'ej pua'aj tyityóomuajtyej majta je'ej pua'aj tyaja'muaxaj.
5 Ajta a'yaa pu tyihuá'cï'tyij maj tyu'taxáj je'ej maj tyi'tíj huáruuj a'íjna jimi ï tï arí tyámua' huó'ruuj, tï'ïj huo'xíjtye'en a'íijma ï maj júurij, ajta ï maj meríj huácuij.
6 Ji'nye a'íijma ï maj meríj huácuij majta mu huó'ïxaaj ï nyúucaria'ra' ï Dios, tï'ïj ï júuricama'ra' ï Dios hua' jimi huatyá'ïtzeerej, tyij majta íiyan cháanacaj japua huo'xíjtyej a'yájna matï'ïj ï tyeítyee tyeeyí'tïn.

Je'ej tyaj ï séecan tyu'tyáhuiire'en

7 Pu'ríj tïn a'ájna atyojo'ré'nyesij tï'ïj néijmi'i tye'entyipuá'rij. A'íj xu jin mua'aj tyámua' metyityoomuámua're'ej, siajta tzáahuatyi'ra'aj jin jahuoocaj ï Dios jimi.
8 Siajta jéehua huóoxïe've'en, ji'nye a'yaa xu siajta a'íjna jin tyu'túu'uunyi'raj.
9 Siata'aj tyámua' tyihuo'taxïé've'en séej siajta séej ï juchéj, caxu je'ej siana'aj tyí'tyenyuuca'an.
10 Siata'aj tyámua' tyú'cha'iin je'ej tï tyi'tíj ï Dios tyajamuaatapuéjve, siajta a'íjna jin a'yan huárïnyij siaj sij huo'tyáhuiire'en séej siajta séej.
11 Tïpua'aj a'tíj tyí'xajtaj, che' a'íjna jin tyu'taxáj ï nyúucaria'ra' ï Dios. Ajta tïpua'aj a'tíj tyi'tíj jin tyí'huiire'ej, che' a'yan huárïnyij a'íjna jitze arooca'nyáaj ï ca'nyíjra'aj Dios tï jaatá'. Je'ej siaj néijmi'i tyi'tíj jin rïcïj, a'yaa xu huárïnyij siaj sij néijmi'i tyaatatyójtzi're'en ï Dios, a'íjna jitze ma'can ï Jesús tï ajta Cïríistu' pué'een, a'íjna ï tï jitzán eeráma'can ï tï naa huasé'rin, a'íi pu ajta néijmi'i putyí'uurej. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

Maj a'yan tyaapuéjtzitarej matï'ïj ï maj tyá'tzaahuatye' ï Cïríistu' jimi

12 Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxïe've', caxu je'ej tyityóomuajtyaj tïpua'aj tyi'tíj jin xá'viicue'ria'aj, nusu tyi'tíj je'ej já'mua'uurej ï siaj quee jamua'tyej.
13 Sulu siata'aj huatóotyamua've'en, a'íjna jime' siaj jamuán jajpuéjtzij ï Cïríistu', siaj sij siajta huatóotyamua've'en a'ájna xïcáara' tyaj jitzán jaséjran ï tavástara'.
14 Siata'aj huatóotyamua've'en, tïpua'aj a'tíj je'ej pua'aj tyaja'muaxajtaj a'íjna jime' siaj Cïríistu' jitze ajtyáma'can, ji'nye a'íi pu ï júuricama'ra' ï Dios a'náj tïna'aj ja'mua jimi séejre'.
15 Tïpua'aj síij tï ja'mua jitze ajtyáma'can tyi'tíj jin jajpuéjtzij, che' quee a'íjna jime' tï séej huajé'caj, nusu tï tyi'tíj huanáhua'an, na'ríij tyi'tíj je'ej uuriajca'aj tï quee jitzán juxïe've'.
16 Ajta tïpua'aj a'íjna jin jajpuéjtzij tï ï Cïríistu' jimi ajtyáma'can, che' quee jutyevi'ra'aj, sulu che' tyaatatyójtzi're'en ï Dios, a'íjna jime' tï ï Cïríistu' jitze ajtyáma'can.
17 Pu'ríj a'ájna atyojo'ré'nyej tï'ij Dios huo'xíjtye'en ï jutyéïtyeristyamua'. Ajta tïpua'aj arí a'yan tyu'tyóochej ityájma jimi, ¿je'quij tye'mej a'íimaj jimi ï maj quee ja'tzaahuatye' ï nyúucaria'ra' ï Dios?
18 Ajta tïpua'aj a'íjna ï tï tyámua' tyi'tyúucha'ïj muárïe'rij jin jáahuii, ¿je'quij tye'mej a'íijma jimi ï maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ïj ajta a'íimaj jimi ï maj je'ej pua'aj rïcïj?
19 A'íj pu jin ï maj jajpuéjtzij ï Dios jitze ma'can, miche' móoj xá'puï rïjcaj, majta ï Dios jimi huatóocu'ven ï tï yan huo'tyájto, ji'nye a'íi pu quee a'náj tyi'tíj jin ootyá'ïtzeerej.

5

Pedro pu ca'nyíjra'aj hua'tá'caa ï huáasij ï maj tyeyúuj tzajta' tyí'ijta

1 A'yaa nu nyijta ijíij tyá'xïe've' nyaj ca'nyíjra'aj huo'tá'an néijmi'caa ï huáasij ï maj tyí'huiire' jo'siaj jóosï'rii, nyáaj nu nyajta vástï' pué'een, matï'ïj a'íimaj, nyajta tyu'séj je'ej tï tyaapuéjtzitariaca' ï Cïríistu', a'yaa pu'ij ajta nyéetzij tyí'nyacï'tyij a'íjna ï tï huápuï'ïj naa huasé'rihua'aj ja'mej ï Dios jimi.
2 Tyámua' xu tyihuó'cha'iin a'íimaj ï maj tyeítyeristyamua'me'en pué'een ï Dios, je'ej tï ajta arí a'íin tyajamuaata'íj, juxié'vi'ra' xu jin a'yan huárïnyij, je'ej tï ï Dios tyá'xïe've',

caxu ca'nyéjrij jɨn a'yan rɨjcaj nusu siaj sij a'ɨ́jna jɨn túmii huamué'tɨn, sulu a'yaa xu huárɨnyij xuutyámua've'ej.
3 Siata'aj quee óotzaahuatye'ej matɨ'ɨj ɨ maj va'cán jɨn antyúumua'reej, mej mij ca'nyéjrij jɨn a'yan huárɨnyij a'ɨ́ɨmaj ɨ siaj huá'cha'ɨj, sulu siata'aj tyámua' tyihuó'mua'tyen.
4 A'yaa pu'ij tɨ'ɨj huataséjre'en a'ɨ́jna ɨ tɨ néijmi'i jɨn antyúumua'reej, mua'aj xu ja'ancuriáɨ'sij a'ɨ́jcɨ ɨ cúruun tɨ quee a'náj je'ej rɨnyij sulu tɨ jusén jɨn séeria'aj ja'mej.
5 A'yaa xu cha'taj siana'aj mua'aj mu siaj tyáamua, siata'aj hua'rá'astijre'en ɨ huáasij. Siata'aj néijmi'i jɨn a'yan huárɨnyij, siaj sij quee ootzáahuatye'ej siahua'rá'astijre', ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' tɨjɨn:
Dios pu quee hua'xɨe've' a'ɨ́ɨjma ɨ maj óotzaahuatye',
ajta a'ɨ́ɨ pu tyámua' tyihuá'huɨɨre' a'ɨ́ɨmaj ɨ maj quee óotzaahuatye'.
6 Siata'aj quee óotzaahuatye'ej a'ɨ́jna jimi ɨ Dios, ɨ tɨ néijmi'i jɨn antyúumua'reej, ta'aj ij a'ɨ́ɨn va'cán jɨn tyajamuaata'ɨ́jtye'en, a'náj tɨ a'yan tyajamuaaxá'puɨ'ɨntari'ri'.
7 Siata'aj ɨ Dios jimi néijmi'i tyu'tyátoonyij a'ɨ́jna ɨ siaj jɨn je'ej tyityóomuajtyej, ji'nye jéehua xu jitzán juxɨe've'.
8 Tyámua' xu metyityoomuámua're'ej, siajta tyámua' tyí'tye'ixɨe'ria'aj, ji'nye a'ɨ́jna ɨ tyiyáaru' ɨ tɨ jamuájcha'ɨ̈re', a'yaa pu metyojo'jijhuan tɨ'ɨj muájyej a'ɨ́jna jɨme' tɨ jahuoo ɨ tɨ jaatyájcɨ'mej.
9 Siata'aj huatyóoca'nyej, siajta tyámua' eenye' a'ɨ́jcɨ jitze ɨ siaj jitzán tyá'tzaahuatye', a'yan setya'mua'réeriaj tɨ a'yan cha'tána'aj tyihuá'uurej ɨ ja'mua ihuáamua' ɨ maj a'yan huacháatɨmee néijmi'que' ɨ cháanacaj japua.
10 Ajta siatɨ'ɨj a'yan tyaapuéetzitaren, Dios pu tyámua' já'mua'uuren, siaj sij quee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeeria'aj, siaj sij a'ɨ́jna jitze tyú'ca'nyej. A'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Dios ɨ tɨ taatajé tyej tyij jamúan séeria'aj tá'ra'nyij ɨ Cɨríistu' tɨ ajta Jesús pué'een.
11 Che' a'ɨ́ɨn a'ɨ́jna jɨn tyi'tyávaacaj ɨ tɨ néijmi'i jɨn antyúumua'reeriaj jusén jɨme'.

Hua'tyojtye' ajta je'en ja'antyipuá'rij

12 A'yaa nu cɨ́ɨ tyajá'muayu'se'ej a'ɨ́jna jamuán ɨ Silvano, ɨ tɨ a'ɨ́ɨn pué'een sɨ́ɨj ɨ nye'ihuáara', tɨquee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeere', nyej nyij ca'nyíjra'aj jamuaata'an, ajta siaj sij jáamua'reej tɨ ɨ Dios tzáahuatyi'ra'aj jɨn tyámua' tyitatá'caa. A'náj tɨna'aj xu tyámua' eenye' a'ɨ́jna jɨme' ɨ siaj juxɨe've'.
13 A'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'áa jóosɨ'rii a Babilonia, ɨ tɨ Dios ajta hua'antyíhuoj tɨ'ɨj mua'ajmaj, a'ɨ́ɨmaj mu yajá'muatyojtye', a'ɨ́ɨ pu ajta yajá'muatyojtye' ɨ nyiyóoj ɨ Marcos.
14 Siata'aj huatóotyojtye'en xuɨ'tyoopuɨ́'tza'xɨ'ɨn a'ɨ́jcɨ jɨme' siaj juxɨe've' sɨ́ɨj ajta sɨ́ɨj. Tyámua' xu tyí'tyesejre'ej, mua'aj mu siaj Cɨríistu' jitze ajtyáma'can.

Ɨ yu'xarij tɨ hua'puaj a'ɨ́ɨn tɨ jo'yú'xaca' ɨ San Pedro

Pedro pu hua'tyojtye'

1 Nyáaj Simón ɨ nyaj Pedro pué'een, ɨ nyaj jahuɨ̈ɨre' ɨ Ciríistu' tɨ ajta Jesús pué'een,
a'yaa nu já'muatyojtye' mu siaj a'yan cha'taj siana'aj tyá'tzaahuatye' tyatɨ'ɨj ityáj, ji'nye
ɨ Dios ajta a'ɨ́jna Jesús tɨ ajta Ciríistu' pué'een, a'ɨ́ɨ mu jɨ'réenya'aj séejre'.
2 Che' jéehua tyajamuáacɨ'tyij ɨ tɨ jɨn tyámua' tyajamuatá'caa, ajta tɨ'ij ja-
muaatyápua'ritye'en a'ɨ́jna jɨme' siaj jamua'tyej ɨ Dios siajta a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús ɨ tɨ ajta
tavástara' pué'een.

Je'ej tɨ tyi'huóoxɨe've' a'ɨ́ɨjma jimi ɨ Dios tɨ huo'tajé

3 A'ɨ́jna ɨ tɨ jɨn néijmi'i putyí'uurej ɨ Dios, a'ɨ́j pu jɨn tyitaatá' néijmi'i ɨ tɨ tyúuxɨe've'
tyej tyij júurij huatyá'ɨtzeere'en a'ɨ́jna jimi ɨ tɨ taatajé, a'ɨ́jna ɨ tɨ jusén jɨn naa huasé'rin,
ajta a'ɨ́ɨn néijmi'i jɨn antyúumua'reej.
4 A'ɨ́j pu jitze ma'can ɨ tɨ jɨn va'cán tya'tóoraj taatajé, tɨ ajta jéehua tajitzé juxɨe've',
tyej tyij a'ɨ́jna jɨn a'yan séeria'aj tá'ra'nyij tɨ'ɨj ɨ Dios, tyata'aj tyij huatáta'uunaj a'ɨ́jcɨ
jimi ɨ tɨ je'ej pua'aj huasé'rin ɨ maj jɨn a'yan tyá'xɨe've' íiyan cháanacaj japua.
5 A'ɨ́j xu jɨn jéetze' huatyóoca'nyej a'ɨ́jna jɨme' ɨ siaj jɨn tyá'tzaahuatye' siajta tyámua'
tyityetyúucha'ɨ̈ɨj, siajta tyámua' tyiyo'itéej xá'ra'nyij ɨ siaj jɨn tyámua' tyityetyúucha'ɨ̈ɨj.
6 Siajta ɨ siaj jɨn tyámua' tyá'mua'reej, a'ɨ́j xu jɨn huóocu'vej, ajta ɨ siaj jɨn óocu'vej
a'ɨ́j xu jɨn néijmi'i tyo'táviicue', ajta ɨ siaj jɨn néijmi'i tyo'táviicue', a'ɨ́j xu jɨn
tyaatatyójtzi're'en ɨ Dios,
7 ajta ɨ siaj jɨn tyé'tyojtzi're' ɨ Dios, a'ɨ́j xu jɨn tyámua' tyityetyóojeevej, ajta siatɨ'ɨj
tyámua' tyityetyojéeven aj xu sij tyámua' naa tyityahuóoxɨe've'en.
8 Tɨpua'aj mua'aj néijmi'i jɨn a'yan xáarɨnyij je'ej siaj tyi'ɨ́j tyu'yí'tɨn, a'ɨ́jna ɨ ja'mua
júuricamej jéehua pu tyu'tyáhuɨ̈ɨre'ej a'ɨ́jna jɨme' siaj jaamua'aj tzáahuatyi'ra'aj jɨme' ɨ
tavástara' Jesús tɨ ajta Ciríistu' pué'een.
9 Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨquee a'yan rɨcɨj a'yaa pu een tɨ'ɨj ɨ a'tɨ́j tɨ arácun tɨquee ɨmuáj tyí'sej,
a'ɨ́ɨ pu arí yo'huá'xɨj tɨ ɨ Dios tyaatú'uunyi'ri' je'ej tɨ tyi'tɨ́j jɨn quee xá'puɨ' huarɨ́j.
10 A'ɨ́j xu jɨn nye'ihuáamua', siata'aj huatyóoca'nyej siaj sij a'yan huárɨnyij je'ej tɨ tyi'tɨ́j
jɨn ɨ Dios tyajamuaatajé ajta jamua'antyíhuoo, ji'nye tɨpua'aj a'yan xáarɨnyij caxu a'náj
tyi'tɨ́j jɨn ootyá'ɨtzeere'ej.
11 A'yaa pu tyajá'muacɨ'tyij, siaj a'áa jo'tyájrutyej jo'tɨj jusén jɨme' tyejé'ijtaj ɨ
tavástara' ɨ tɨ tajapuá huatanyúj, a'ɨ́jna ɨ Jesús tɨ ajta Ciríistu' pué'een.
12 A'ɨ́j nu jɨn a'yan tyajá'mua'ixaatye'ej na'mej, siaj sij a'yan tyá'mua'reeriaj, tyij siajta
serɨ́j tyámua' een a'yájna nyatɨ'ɨj tyajamuaamuá'tyej.
13 A'yaa pu tyí'nyacɨ'puaj nyej nyij tyámua' tyajamuáa'ixaatye' nyajta ca'nyíjra'aj
jamuaata'an ijíij nyej nyooj júurij.
14 A'ɨ́jna ɨ tavástara' Jesús tɨ ajta Ciríistu' pué'een, a'yaa pu tyinaaté'exaaj tɨ arí véjri'
a'náj nyaj jitzán muɨ'nyij,
15 A'yaa nu nyij tyu'tyényaca'nyesij, nyej nyij tyajamuáa'itɨ̈ɨj tɨ'ij huatáɨ'riitarej siaj
jo'támua'reej je'ej nyaj tyajamuáa'ixaa.
16 A'ɨ́jna ɨ tyaj jamuaamua'tyej je'ej tɨ éenye'que' huataséjre'sij a'ɨ́jna ɨ tavástara' Jesús
tɨ ajta Ciríistu' pué'een, a'ájna xɨcáara' jitze tɨ'ɨj ajtáhua'aj yava'cányesij, catu a'ɨ́jna
jɨn jaataxájtaca' ɨ nyúucarij ɨ maj jujɨ́ɨmua'aj mana'aj jájtyo ɨ tyétyacaa, catu tyajta
tajɨ́ɨmua'aj tyana'aj jájtyo, sulu tajɨ'ɨj tu jɨn jaaséj tɨ a'ɨ́ɨn néijmi'i jɨn antyúumua'reej.
17 A'yaa tu tyeeséj tɨ'ɨj ɨ Dios tyámua' tyeetyájtoo, ajta tyámua' tyaatá', ajta ɨ Dios a'yan
tyu'taxájtaca' tɨjɨn: "A'ɨí pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ nyiyóoj ɨ nyaj jéehua huápuɨ'ɨj jaxɨe've', a'ɨí
pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ nyaj ja'antyíhuoj."
18 Ityáj tu jáanamuajri' a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarij tɨ jútye' je'cánamuajre, ji'nye jamuán tu
ajo'tyú'uuca'aj ɨ tavástara' a'ájna ɨ jɨrɨ́j jitze tɨ tyámua' tyejé'een.
19 A'ɨ́j pu jɨn jéetze' ámiteere' quee a'ɨ́jna ɨ nyúucarij ɨ maj jaataxájtaca' a'ɨ́ɨmaj ɨ
maj Dios jitze tyí'xajtaca'aj, a'ɨ́j xu jɨn mua'aj tyámua' tyá'tzaahuatye'. Ji'nye a'ɨ́jna ɨ
nyúucarij a'yaa pu een tɨ'ɨj a'ɨ́jna ɨ tatzárij jo'tɨj jo'tɨ́ca' 'asta na'aj quee huataséjre'en
a'ɨ́jna ɨ xú'ra'vej tɨ'ɨj tapuá'risima'caj ujé'ejnyinyiij, tɨ'ij jamuaatyátatzavi'tye'en.
20 Ajta anaquéej a'yan tyúuxɨe've' siaj jáamua'reej tɨquee a'tɨ́j a'náj jusɨ́ɨj je'ej tyéejtyoj
je'ej tɨ huatóomua'aj a'ɨ́jna ɨ nyúucarij tɨ jitzán á'yu'si'ɨj ɨ yu'xarij je'ej maj tyu'taxájtaca'
a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj,

21 ji'nye a'ɨ́imaj ɨ maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, camu a'náj a'yan tyu'taxájtaca' je'ej maj tyi'tɨ́j jujɨ́imua'aj mana'aj tyí'ijtyoj, sulu Dios jitze ma'can mu a'yan tyu'taxájtaca', majta a'ɨ́jna jɨme' ɨ júuricama'ra' ɨ Dios.

2

A'ɨ́imaj ɨ maj hue'tzij jɨn tyihuá'mua'tyej

1 Jéehua mu majta ɨ tyeítyee huataséjre'ej a'ɨ́ijma jimi ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, ɨ maj hue'tzij jɨn tyihuá'mua'tyej, a'ɨ́j mu jɨn jéehua ja'mua jimi séejre' a'ɨ́imaj ɨ maj hue'tzij jɨn tyaja'muamua'tyej. Avíitzij mu jɨn a'yan rɨcɨj mua'ajmaj jimi, a'yaa mu mij a'ɨ́jna jamuojo'riésij, majta jatyáhue'tacaa ɨ tavástara' a'ɨ́jna ɨ tɨ ajta hua' jɨme' tyu'nájchitaca', a'ɨ́j pu jɨn a'yan tyihuá'cɨ'tyij tɨ ɨ Dios jiye'tzín hua'antyipuá'ritye'en.

2 Mue'tɨ́j mu hua'rá'astijre'ej mej mij a'yan cha'taj mana'aj tyityahuóoxana'cɨre'en matɨ'ɨj a'ɨ́imaj, a'yaa mu mij a'ɨ́jna jɨn je'ej pua'aj tya'xáataj muá'ju'un a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarɨj tɨ xá'puɨ'.

3 A'yaa mu a'ɨ́jna jɨn hue'tzij tyihua'mua'tyáaj muá'ju'un a'ɨ́jna jɨme' maj huápuɨ'ɨj jaxɨe've' ɨ túmii, a'yaa mu mij a'ɨ́jna jɨn tyitye'entyipuá'rij tɨ'ɨj Dios huo'xɨ́jtye'en, ji'nye pu'rɨ́j á'tyeej tɨ a'yan a'ɨ́imaj jimi tya'tácatyiij.

4 Capu ɨ Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' a'ɨ́imaj ɨ maj tajapuá tyí'huɨ̈ria'ca'aj, ɨ maj tyi'tɨ́j jɨn ootyá'ɨtzee, sulu a'áa pu huaja'tyáahua'xɨj jo'maj yá'puejtzitaren, ajta ja'tyácun mej mij a'áa já'nami'huaj jo'tɨj jo'tɨ́ca', a'áa mu ja'avíitzi'huaj muá'ju'un, 'asta na'aj quee Dios huo'xɨ́jtye'en a'ájna xɨcáara' jitze tɨ'ɨj jitzán néijmi'ɨ tye'entyipuá'rij.

5 Capu ajta tyihuo'tú'uunyi'ri' a'ɨ́imaj ɨ maj ará'tyeej séjria'ca'aj, sulu a'yaa pu tyu'tá' tɨ ɨ jájtyij tyí'jɨstej néijmi'que' ɨ cháanacaj japua, tɨ'ɨj puéjtzij huo'tá'an a'ɨ́ijma ɨ maj quee já'astijria'ca'aj ɨ Dios, ajta a'ɨ́ɨ pu xaa huáhuɨ̈ ɨ Noé, ɨ tɨ a'yan tyihuo'té'exaaj je'ej maj huárɨnyij mej mij xá'puɨ' huárɨnyij ɨ Dios jimi, ajtáhua'aj a'ɨ́imaj ɨ séecan ɨ maj aráahua'puaj ará'axcaa.

6 Dios pu ajta huo'xɨ́jtyej a'ɨ́ijma ɨ maj a'áa jo'cháatɨma'caa ɨ chájta'naj jitze tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Sodoma ajta a Gomorra, néijmi'caa pu huatyáatɨej, mej mij a'ɨ́jna jɨn jáamua'reej je'ej tɨ tyihuá'uuren a'ɨ́ijma ɨ maj quee já'astijre' ɨ Dios.

7 Ajta a'ɨ́j pu japua huatanyúj a'ɨ́jcɨ ɨ Lot, ɨ tɨ tyámua' tyi'tyúucha'ɨ̈ica'aj, ajta je'ej pua'aj ja'axcaa je'ej maj rɨjcaj ɨ maj juxana'caria'ca'aj a'ɨ́imaj ɨ maj quee tyi'tɨ́j já'astyajca'aj.

8 A'ɨ́jna ɨ tyévij tɨ tyámua' tyi'tyúucha'ɨ̈ica'aj ɨ Dios jimi, jéehua pu jajpuéjtzica'aj ɨ jutzájta' a'ɨ́jna jɨme' maj quee xá'puɨ' rɨjcaa ji'nye a'yaa pu tyí'sejraca'aj, ajta tyi'namuajraca'aj ɨ maj je'ej pua'aj rɨjcaa a'ɨ́imaj ɨ maj quee tyi'tɨ́j já'astyajca'aj.

9 Tavástara' pu jaayí'tɨn tɨ hua' japua huatányuunyɨj tyi'tɨ́j maj jɨn jajpuéjtzɨj a'ɨ́imaj ɨ maj jimi séejre', ajta jaayí'tɨn tɨ hue'tyáanaj a'ɨ́ijma ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj, tɨ'ɨj puéjtzɨj huo'tá'an a'ájna xɨcáara' jitze tɨ jitzán néijmi'caa á'xɨjtye'en.

10 Tavástara' pu ajta puéjtzɨj huo'tá'sij a'ɨ́ijma ɨ maj huápuɨ'ɨj je'ej pua'aj rɨcɨj, majta quee tyi'tɨ́j já'astijre'. Camu tyi'tɨ́j ja'astej majta óoca'nyej maj cha'mana'aj tyi'tɨ́j jɨn je'ej pua'aj huárɨnyij, camu majta tyí'tzɨ̈nye' mej mij je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj a'ɨ́ijma ɨ maj tajapuá já'sejre',

11 majta a'ɨ́imaj ɨ maj tajapuá tyí'huɨ̈re', tyij majta jéetze' juca'nyej majta jéetze' va'cán jɨn antyúumua'reej, camu a'yan tyityóoca'nyej mej mij je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj a'ɨ́ijma ɨ tyétyacaa a'ɨ́jna jimi ɨ tavástara'.

12 A'ɨ́imaj ɨ tyétyacaa a'yaa mu een matɨ'ɨj ɨ ya'muáatyee: camu tyihuojó'itej, majta cha'mana'aj jo'ojujhua'an, a'yaa mu een jɨn huanánɨe'huaca' mej mij huo'vívi', majta je'en huó'cui'nyij. Je'ej mu pua'aj tyá'xaj ɨ tyi'tɨ́j maj quee yó'itej, ajta a'yaa mu cha'taj mana'aj tyí'tyacui'nyij matɨ'ɨj a'ɨ́imaj ɨ ya'muáatyee,

13 a'yaa mu mij majta tya'ajpuéetzij muá'ju'un matɨ'ɨj a'ɨ́imaj séecan puéjtzij tyu'tá'. A'yaa mu tyityóomuajtyej maj tyi'tɨ́j jɨn jutyamua've', a'yaa mu mij rɨcɨj túјca'rɨj tzajta'. Jéehua xu tyévi'sɨ' séejre' a'ɨ́jna jɨme' je'ej siaj tyi'tɨ́j jɨn rɨcɨj hua' jamuán, matɨ'ɨjta tyí'ye'estyaj, ji'nye a'ɨ́j mu jɨn jutyamua've' ɨ maj jɨme' jujɨ́imua'aj jucuanamuaj.

14 Camu pújoorej maj íitaj huaséj majta je'en quee jaatanyácua'aj, camu a'náj ja'antyápua'cɨtacaa maj á'ɨtzeeria'aj ɨ Dios jimi. Ca'nyɨ́jra'aj mu hua'tá'caa a'ɨ́ijma ɨ maj quee jéehua juca'nyej mej mij majta tyi'tɨ́j jɨn je'ej pua'aj huárɨnyij, jéehua mu jaayí'tɨn je'ej maj tyi'tɨ́j jɨn huárɨnyij, a'ɨ́ɨ mu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tyeítyee ɨ Dios tɨ puéjtzij huo'tá'sij.

15 Mu'rɨ́j jo'vátzɨj, ji'nye mu'rɨ́j ajtacɨ́j ɨ juyéj jitze tɨ tyámua' een. A'yaa mu mij rɨcɨj tɨ'ɨj a'ɨ́jna ɨ Balaam, yójra' a'ɨ́jcɨ ɨ Bosor, ɨ tɨ a'yan tyá'xɨe'va'ca'aj tɨ túmii huamué'tɨn a'ɨ́jna jɨme' tɨ je'ej pua'aj rɨcɨj,

16 ajta a'yaa pu je'ej tyo'tóomua'aj a'íjna jɨme' tɨ je'ej pua'aj rɨjcaa, tɨ'ɨj ɨ púuru' tɨquee tyo'rɨ́i'rej a'yan tyaaté'exaa tɨ'ɨj tyévij, ajta je'en jaatá'ijmuejri' tɨ'ij quee tyi'tɨ́j jɨn je'ej pua'aj rɨjcaj a'íjna jɨme' ɨ tɨ jutímue'.

17 A'ɨ́imaj ɨ maj a'yan rɨcɨj a'yaa mu een tɨ'ɨj jo'tɨj ja'tyácun ajta je'en quee arájmuaa, nusu tɨ'ɨj ɨ jéetɨrij tɨ áacaj jáatajchi, a'yaa pu tyihuá'cɨ'tyij maj a'áa jo'tyá'ɨtzeere'en jusén jɨme' jo'tɨj huápuɨ'ɨj jo'tíca'.

18 A'yaa mu a'íjna jɨn tyí'xaj ɨ nyúucarɨj tɨquee tyi'tɨ́j je'ej tyí'xaj, majta ca'nyíjra'aj hua'tá'caa ɨ séecan mej mij tyi'tɨ́j jɨn je'ej pua'aj huárɨnyij a'ɨ́imaj ɨ maj moochán jaatapuá'cɨtaca', ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨ́ica'aj.

19 A'yaa mu tyihuá'ixaatye' maj juxáahuaj séeria'aj muá'ju'un, majta jujɨ́imua'aj ca'nyéjrɨj jɨn tyí'huɨ́ire' a'íjna jɨme' maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj, ji'nye a'tɨ́j tɨna'aj tɨ ca'nyéjrɨj jɨn tyí'huɨ́ire', a'ɨ́i pu a'yan tyá'huɨ́ire' je'ej tɨ tyi'tɨ́j arí tyeetyáamue'tɨj.

20 Ji'nye a'ɨ́imaj ɨ maj merɨj jaamua'aj a'íjcɨ ɨ tavástara' Jesús ɨ tɨ ajta Cɨríistu' pué'een, a'ɨ́imaj mu merɨj ajtacɨj a'íjcɨ jitze ɨ tɨ je'ej pua'aj tyí'een íiyan cháanacaj japua, tɨpua'aj ajtáhua'aj huo'tyámue'tɨn a'íjna ɨ tɨ je'ej pua'aj een, jéetze' mu je'ej pua'aj rɨnyij mequee jájcuaj.

21 Jéetze' pu tyámua' tacaj maj quee a'náj jáamua'tyijche' a'íjcɨ ɨ juyéj tɨ tyámua' een, mej mij quee a'yan tyá'mua'reeriaj majta je'en yo'huá'xɨj a'íjcɨ ɨ nyúucarɨj tɨ tyámua' een tɨ ajta hua' jimi huatyátuiihuaca'.

22 A'yaa pu'ij a'ɨ́ijma jimi tya'raj je'ej tɨ tyé'yu'si' ɨ yu'xarij jitze tɨ a'yan tɨjɨn: "A'íjna ɨ tzɨ'ɨj, ajtáhua'aj pu pu'ájvej tɨ'ij jáacua'nyij ɨ jujárɨe'rij", ajta ɨ tɨ a'yan tɨjɨn: "A'íjna ɨ tuíixuj ɨ maj tyámua' tya'cáajo'sij, ajtáhua'aj pu ɨ jáxu'uj jitze átyɨ'huaxɨ'ɨj."

3

A'náj tɨ ajtáhua'aj yatanyésij ɨ tavástara'

1 Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxɨe've', a'íi pu a'ɨ́in pué'een ɨ yu'xarij tɨ hua'puaj ɨ nyaj jitzán tyajá'muayu'se'ej. A'yaa nu a'íjcɨ jɨme' ɨ tɨ hua'puaj tyá'xɨe've' nyej nyij ca'nyíjra'aj jamuaata'an siaj sij tyámua' tyú'mua'tyij.

2 Xo'támua'reej je'ej maj ará'tyeej tyu'taxájtaca' a'ɨ́imaj ɨ maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, siajta a'íjcɨ ɨ nyúucarij ɨ tɨ jamuaatá' a'íjna ɨ tavástara', tɨ ajta a'ɨ́in pué'een ɨ tɨ ja'mua japua huatányuusij, a'ɨ́i pu a'ɨ́in pué'een ɨ nyúucarij tɨ ɨtyájma jimi jaatyájtoo, tyej tyij jamuaaté'exaatye'en.

3 Siata'aj tyámua' tyá'mua'reeriaj tɨ a'yan tye'mej, a'ájna xɨcáara' jitze tɨ jitzán néijmi'i tye'entyipuá'rij, a'ɨ́i mu huataséjre'ej ɨ tyeɨ́tyee ɨ maj jamuá'xaahuari', je'ej tɨ a'ɨ́imaj tyihua'ráanajchi ɨ tɨ je'ej pua'aj een,

4 a'yaa mu tyu'ta'íhuo'sij tɨjɨn: "¿Ji'nye tyi'tɨ́j huarɨj a'íjna jɨme' tɨ ɨ Cɨríistu' ajtáhua'aj ya'uvé'nyesij? Mu'rɨj huácuij ɨ tahuásimua'cɨ'ɨj, ajta a'yáana'aj óoche' tyí'sejre' ɨ cháanacaj tɨ'ɨj jájcuaj ɨmuáj tyu'tyátaavijhuaca'."

5 A'ɨ́imaj ɨ tyeɨ́tyee camu jaxɨe've' maj jo'támua'reej tɨ ɨ tajapuá arí jájcuaj ɨmuáj séjria'ca'aj, ajta ɨ cháanacaj a'yan tyu'séjrej tɨ'ɨj ɨ Dios junyúucaa jɨn tyu'ta'íjtaca', tɨ'ij ajnyéj a jáata', ajta ijíij a'yan tyí'sejre' ɨ jájtyij japua.

6 A'yaa pu ajta jájtyij jɨn tyu'tyá'uunyi'huaca' ɨ cháanacaj a'ájna ɨmuáj.

7 Ajta ɨ tajapuá ijíij tɨ séejre' ajta a'íjna ɨ cháanacaj ɨ tyaj a'yan japuan ijíij a'yan séejre', Dios pu jacha'ɨj tɨ'ij jaatyáteeraj. A'ɨ́i pu ɨ tɨéj hua'antyipua'ritye'sij a'ájna xɨcáara' jitze tɨ jitzán huá'xɨjtye'en ɨ junyúucaa jɨme', ajta néijmi'caa jo'rɨésij a'ɨ́imaj ɨ tyeɨ́tyee ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj.

8 Siata'aj quee yó'hua'nan, nye'ihuáamua' tɨ ɨ tavástara' jimi séej xɨcáj a'yan een tɨ'ɨj séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj, ajta séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj a'yan een tɨ'ɨj séej xɨcáj.

9 Capu a'yan huatóomua'aj tɨ ɨ tavástara' á'tyeeren tɨ'ij a'yan huárɨnyij je'ej tɨ tya'tóoraj, matɨ'ɨj séecan tyí'mua'tzej, sulu tyámua' pu tyé'viicue' ja'mua jimi, ji'nye capu jaxɨe've' tɨ a'tɨ́j jó'vetyij, sulu mej mij néijmi'i tyá'antzaahuatye'en ɨ Dios jimi.

10 Ajta ɨ tavástara' a'yaa pu tyo'vé'nyesij tɨ'ɨj ɨ náhua'rij tɨ avíitzij jɨn huataséjre'ej ɨ tíca'rij tzajta'. Aj pu'ij ɨ tajapuá tɨ séejre' huatyú'uunyi'huaj, ca'nyíin pu jɨn je'ej pua'aj huápuɨ'ɨj huatánamuajre'ej, ajta néijmi'i ɨ tɨ tyú'taavijhuaca' ajta pu tye'entyipuá'rij a'íjna jɨme' ɨ tɨéj, ajta ɨ cháanacaj, jamuán ɨ tɨ japuan tyí'sejre' a'ɨ́i pu tyu'tyátaasij.

11 Ji'nye néijmi'i pu a'yan tyu'tyú'uunyi'huaj, a'yaa pu'ij tyúuxɨe've' siaj tyámua' tyityetyúucha'ɨ́ij, siajta néijmi'i jɨn ja'rá'astijre'en ɨ Dios.

12 Siata'aj jajchó've'ej a'náj tɨ xɨcáara' jitze uvé'nyesij ɨ Dios, siajta néijmi'i jɨn tyámua' eenye'. Ji'nye a'ájna xɨcáara' jitze, a'íjna ɨ tajapuá néijmi'i pu huatyú'uunyi'huaj ɨ tɨéj jɨme', ajta ɨ tɨ tyú'taavijhuaca' tɨ'ɨj ajta jamuán tyí'sejre', a'ɨ́i pu ajta néijmi'i tyu'tyátaasij,

13 tyajta ityáj a'íj tu tyicho've', ɨ tajapuá tɨ jájcuaj tyajta ɨ cháanacaj tɨ ajta jájcuaj, a'yájna tɨ'ɨj ɨ Dios tya'táraj, ajta néijmi'ɨ tyámua' tyi'éenye'ej ta'mej.
14 A'íj xu jɨn nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxɨe've', ijíij siaj siooj a'yan tye'ejchó've', siata'aj tyámua' eenye' ɨ Dios jimi, siaj sij quee tyi'tíj jɨn á'ɨtzeeria'aj.
15 Siata'aj a'yan tyá'mua'reeriaj tɨ a'íjna jɨn já'muacho've' ɨ Dios tɨ'ij néijmi'caa táahuɨire'en. A'íj pu ajta jɨn tyajamuaatayú'sej a'íjna ɨ ta'ihuáara' Pablo ɨ tyaj jaxɨe've', Dios pu a'yan tyaatá' tɨ'ij yo'itéej já'ra'nyij tyámua' naa.
16 Néijmi'ɨ ɨ tɨ jitzán tyajamuaatayú'sej a'yaa pu cha'tána'aj tyajamuáa'ixaa, tyij ajta je'caquéj muárɨe'rij tɨ a'tíj yo'itéej já'ra'nyij ɨ nyúucarij, a'íj mu jɨn séecan ɨ tyeítyee ɨ maj quee tyi'tíj mua'reej ɨ maj majta quee xu jéehua tyé'viicue' ɨ maj jɨn tyá'tzaahuatye' a'yaa mu mij a'íjna jɨn tyí'tyese' mej mij seequéj tyiyo'itéej muá'ra'nyij, a'íɨ mu mij seequéj ja'uurej ɨ nyúucarij, a'íj mu mij jɨn jujíɨmua'aj antyúupua'ritye'sij.
17 A'yaa pu'ij nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxɨe've', mua'aj xu seríj jamua'reej, siata'aj sij tyámua' tyityahuóocha'ɨin, mej mij quee tyi'tíj jɨn jamuáacuanamuaj a'íɨmaj ɨ maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeɨtyee, nusu siaj sij a'yan huárɨnyij je'ej maj a'íɨmaj tyí'ijta.
18 Siajta mua'aj siata'aj jéetze' tyámua' tyáamua'tyij a'íjcɨ ɨ tavástara' tɨ ajta Cɨríistu' pué'een, siata'aj a'íjna jɨn huahuóse'en ɨ siaj jɨn huóoxɨe've'en. Tyiche' a'náj tɨna'aj tyé'tyojtzi're'ej. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

Ɨ yu'xarij tɨ anaquéecan jo'yú'xaca' a'ɨ́jna ɨ San Juan

A'ɨ́jna ɨ nyúucarij tɨ júurij

1 A'ɨ́j tu jɨn mua'ajmaj tyajá'muayu'se'ej a'ɨ́jna jitze ma'can ɨ Cɨrɨ́istu' tɨ arí jájcuaj ɨmuáj séjria'ca'aj ajta tɨ'ɨj na'aj yatɨj je'ré'nyej, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tyaj jáanamuajri' tyajta ɨ tyaj tajɨ'ɨj jɨn jaaséj. Jɨ'nye tu'rɨ́j jaaséj tyajta tamuáca' jɨn ja'ajtamuárɨej. A'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ nyúucarij tɨ júurij.

2 A'ɨ́i pu ɨ júuricamej huataséjre, ityáj tu jaaséj, tyajta a'ɨ́jna jitze ma'can tyí'xaj, tyajta a'yan cha'taj tyana'aj mua'ajmaj tyajá'mua'ixaatye', a'ɨ́jna ɨ tɨ ajta tavástara' jimi séejre', ɨ tɨ ityájma jimi huataséjre.

3 A'ɨ́j tu tyij já'mua'ixaatye' ɨ tyaj jaaséj, tyajta ɨ tyaj jáanamuajri', siaj sij siajta mua'aj tajamuán séjre'ej, a'yájna tyatɨ'ɨj ityáj jimi tyí'sejre' ɨ Dios ɨ tyaj jáj táataj, tyajta jimí a'ɨ́jna ɨ Jesús ɨ tɨ ajta Cɨrɨ́istu' pué'een.

4 A'yaa tu een jɨme' tyajá'muayu'se'ej tyej tyij néɨjmi'i huátatyamua've'en.

Dios pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tatzárij

5 A'ɨí pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ nyúucarij ɨ Cɨrɨ́istu' tɨ taamuá'tyej ɨ tyej tyij ityáj já'mua'ixaatye', tɨ ɨ Dios tatzárij pué'een, ajta quee jimí séejre' a'ɨ́jna ɨ tɨ́ca'rij.

6 Tɨpua'aj a'yan tyetyí'xajta yee jimi tu séejre', tyajta je'en tɨ́ca'riste' cɨɨnyej, a'ɨ́j tutyij jɨn tyí'hue'taj, ji'nye catu huatoojé'yacan jɨn tyí'xaj.

7 Ajta tɨpua'aj a'yan a'ɨ́jna jitze tyetyi'tyesejria'aj ɨ tatzárij, a'yájna tɨ'ɨj ajta ɨ Dios tatzárɨj tyí'pué'een, a'ɨ́j tu jɨn jimi séejre', ajta ɨ xúuria'ra' ɨ Jesús tɨ yójra' pué'een ɨ Dios, a'ɨ́ɨ pu néɨjmi'i tyitacáa'ri'raj ɨ tyaj jɨn ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi.

8 Tɨpua'aj a'yan tyetyí'xajta yee catu tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeere' ɨ Dios jimi, a'yaa tu tyij tajɨ́ɨmua'aj tyí'tacuanamuaj, capu ij ityájma jimi séejre' a'ɨ́jna ɨ nyúucarij tɨ jɨ'ré'can jɨme',

9 ajta tɨpua'aj tyaataxáj ɨ tyaj jɨn ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi, a'yaa pu tyíɨ'rij tyaj jitzán tyú'ca'nyej ɨ Dios, tɨ tyámua' eenye' séejre', ajta a'ɨ́ɨn tyitaatú'uunyi'raj ɨ tyaj jɨn ootyá'ɨtzee ajta néɨjmi'i ɨ tyaj jɨn je'ej pua'aj huarɨ́j.

10 Tɨpua'aj a'yan tyetyí'xajta yee catu a'náj tyi'tɨ́j jɨn ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi, a'yaa tu tyé'sejrata tɨ ɨ Dios tyí'hue'tacaa, catu tyij tyeexúj tyámua' tyá'antzaahuaj ɨ nyúucaria'ra'.

2

Cɨrɨ́istu' pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ tajapuá huatányuusij

1 Mua'aj mu siaj nyiyóojmua' pué'een mu nyaj huápuɨ'ɨj já'muaxɨe've', a'yaa nu tyajá'muayu'se'ej siaj sij quee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeeria'aj ɨ Dios jimi. Ajta tɨpua'aj a'tɨ́j tyi'tɨ́j jɨn ootyá'ɨtzeere'en ɨ Dios jimi, sɨ́ɨj pu tajapuá huatányuusij, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Jesús tɨ ajta Cɨrɨ́istu' pué'een, a'ɨ́ɨ pu'ij jɨ'réenya'aj séejre' ɨ Dios jimi.

2 Cɨrɨ́istu' pu tajitzé ma'can huatóomu'vejritaca' ta'aj ij ɨ Dios tyitaatú'uunyi' ɨ tyaj jɨn ootyá'ɨtzee, ajta quee ityájma na'aj, sulu néɨjmi'caa jɨme' ɨ maj a'yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua.

3 Tɨpua'aj néɨjmi'i jɨn a'yan táarɨnyij je'ej tɨ ɨ Dios tyí'ijta, a'yaa tu a'ɨ́jna jɨn tyámua' tyá'mua'reej tyaj jɨ'ré'can jɨme' jamua'tyej.

4 Ajta tɨpua'aj sɨ́ɨj a'yan tyí'xajtaj yee: "Nyáaj nu jamua'tyej a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús", ajta quee a'yan rɨcɨj je'ej tɨ tyí'ijta ɨ nyúucaria'ra', a'ɨ́ɨ pu tyí'hue'tacaa, ajta quee jimi séejre' ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme'.

5 Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ a'yan rɨcɨj je'ej tɨ ɨ nyúucaria'ra' tyí'ijta, a'ɨ́ɨ pu arí jɨ'ré'can jɨme' tyámua' een a'ɨ́jna jitze ɨ Dios tɨ jɨn taxɨe've', a'ɨ́j tutyij jɨn jamua'reeren tɨ a'ɨ́ɨn jimi séejre' ɨ Dios.

6 A'ɨ́jna ɨ tɨ a'yan tyí'xaj tɨ ɨ Dios jitze ajtyáma'can, a'yaa pu tyúuxɨe've' tɨ a'yan cha'tána'aj tyi'tyúucha'ɨj tɨ'ɨj ɨ Cɨrɨ́istu'.

A'ɨ́jna ɨ nyúucarij tɨ jájcuan jɨn tyí'ta'ijtye'

7 Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxɨe've', a'ɨ́jna ɨ nyúucarij ɨ nyaj já'muayu'se' capu jájcuaj, sulu a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ nyúucarij tɨ jájcuaj ɨmuáj ɨ Dios jɨn tyitaata'ɨ́j. A'ɨ́jna ɨ nyúucarij tɨ jájcuaj ɨmuáj jɨn tyitaata'ɨ́j ɨ Dios, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ nyúucarij ɨ siaj jáanamuajri'.

8 Ajta a'yájna, a'ɨ́jna ɨ nyaj já'muayu'se' nyúucarij pu pué'een tɨ jájcuaj, tɨ ajta jɨ'ré'can jɨme' ɨ Cɨrɨ́istu' jimi ajta ja'mua jimi, ji'nye pu'rɨ́j antyipua'rij a'ɨ́jna ɨ tɨ́ca'rij, aj pu'ij huatyóochesij ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme' tatzárij pué'een.

9 Tɨpua'aj sɨ́ij a'yan tyí'xajtaj tɨ a'áa já'ma'can jo'tɨj jó'nyeeri'ij, ajta je'en ɨ ju'ihuáara' tyicha'ɨ́iria'aj, a'ɨ́ɨ pu óoche' a'áa já'sejre' jo'tɨj jo'tɨ́ca'.
10 A'ɨ́jna ɨ tɨ jaxɨe've' ɨ ju'ihuáara' a'ɨ́ɨ pu a'áa já'ma'can jo'tɨj jó'nyeeri'ij, ajta quee tyi'tɨ́j séejre' tɨ jɨn ootyá'ɨtzeere'en ɨ Dios jimi.
11 Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ jájcha'ɨ̈re' ɨ ju'ihuára', a'ɨ́ɨ pu a'áa já'ma'can jo'tɨj jo'tɨ́ca' ajta a'yan tɨ́ca'riste' metyojo'cha'can, a'ɨ́j pu jɨn quee jamua'reej jo'tɨj jooméj, ji'nye ɨ tɨ́ca'rij pu a'yan jáaruuj tɨ'ɨj aráacunyij.
12 Nyiyóojmua', a'yaa nu tyajá'muayu'se'ej mua'ajmaj, ji'nye Dios pu tyaja-muaatú'uunyi'ri' ɨ siaj jɨn ootyá'ɨtzee, a'ɨ́jna jitze ma'can ɨ Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een.
13 Siajta mua'aj mu siaj hua' huásimua' pué'een, a'yaa nu tyajá'muayu'se'ej, ji'nye mua'aj xu serɨ́j jamua'tyej a'ɨ́jna ɨ tɨ jájcuaj ɨmuáj séjria'ca'aj. Ajta mu siaj tyáamua, a'yaa nu tyajá'muayu'se'ej, ji'nye mua'aj xu serɨ́j tyu'tyáamue'tɨj a'ɨ́jcɨ jitze ɨ tɨ je'ej pua'aj een.
14 A'yaa nu nyerɨ́j tyajamuaatayú'sej mu siaj hua'yojmua' pué'een, ji'nye mua'aj xu jamua'tyej a'ɨ́jcɨ ɨ tyaj jajvástara'. A'yaa nu nyajta nyerɨ́j tyajamuatayú'sej mu siaj hua' huásimua' pué'een, ji'nye mua'aj xu serɨ́j jamua'tyej a'ɨ́jna ɨ tɨ jájcuaj ɨmuáj séjria'ca'aj. A'yaa nu nyajta tyajamuatayú'sej mu siaj tyáamua, ji'nye mua'aj xu uhuácaca'nye' siajta ja'antzaahuaj ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios ja'muaxɨéjnyu'caa tzajta', siajta serɨ́j néijmi'ɨ jɨn tyu'tyáamue'tɨj a'ɨ́jcɨ jitze ɨ tɨ je'ej pua'aj een.
15 Caxu jaxɨe'va'aj ɨ cháanacaj, nusu ɨ tɨ íiyan tyí'ma'can cháanacaj japua. Tɨpua'aj sɨ́ij a'yan tya'xɨé've'ej ɨ cháanacaj, capu jaxɨe've' ɨ Dios,
16 ji'nye néijmi'ɨ íiyan tɨ tyí'sejre' ɨ cháanacaj japua capu tavástara' jimi tyajá'ma'can, sulu íiyan pu'uj tyí'ma'can. A'íi pu'ij a'ɨ́ɨn tyi'pué'een ɨ cháanacaj japua tɨ a'yan tyí'ma'can: a'ɨ́jna ɨ tɨ je'ej pua'aj een ɨ tɨ hua' tzajta' eerányinyii, ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ séejre' mej mij a'ɨ́jna jɨn ahuóotzaahuatye'en.
17 Ajta a'ɨ́jna ɨ cháanacaj pu'rɨ́j antyipua'rij, jamuán ɨ tɨ je'ej pua'aj tyí'een, ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ a'yan rɨcɨj je'ej tɨ ɨ Dios tyá'xɨe've', a'ɨ́ɨ pu júurij ta'mej jusén jɨme'.

A'ɨ́jna ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme' ajta ɨ tɨ hue'tzij pué'een

18 Mu siaj yójmua'mua' pué'een, pu'rɨ́j a'ájna ajtyojo'ré'nyesij ɨ xɨcáara' tɨ jitzán néijmi'ɨ tye'entyipuá'rij. Mua'aj xu serɨ́j a'yan tyú'namuajri' tɨ a'yan huataséjre'sij a'ɨ́jna ɨ tɨ jájcha'ɨ̈re' ɨ Cɨríistu', ajta ijɨ́ij mu'rɨ́j mue'tɨ́j huataséjre ɨ maj jájcha'ɨ̈re' ɨ Cɨríistu'. A'ɨ́j tu jɨn jamua'reej tɨ arí néijmi'ɨ tye'entyipuá'rij.
19 A'ɨ́ɨ mu ityájma jimi eeráanyej, ajta camu tajitzé ajtyáma'cantaca'aj, ji'nye tɨpua'aj tajitzé mua'ajtyáma'cantajche', a'ɨ́ɨ mu tajamuán huatya'ɨtzéere'nyijche'. Ajta a'yaa pu tyu'rɨ́j tɨ'ɨj tyámua' tyu'taséjre'en maj quee néijmi'ɨ tajitzé ajtyáma'can.
20 Ajta a'ɨ́jna ɨ Cɨríistu' tɨ tyámua' een, a'ɨ́ɨ pu tyámua' táaruuj a'ɨ́jna jɨme' ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, a'ɨ́j xu jɨn mua'aj tyámua' metyityoomuámua're'.
21 Canu a'ɨ́jna jɨn tyajá'muayu'se'ej siaj quee jamua'tyej ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme', sulu a'ɨ́jna jɨme' siaj serɨ́j jamua'tyej, siajta a'yan tyá'mua'reej tɨquee ɨ'rɨ́j tɨ hue'tzij huataséjre'en a'ɨ́jna jitze ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme'.
22 ¿A'tanyíj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ tyí'hue'tacaa? A'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ a'yan tyí'xaj yee capu ɨ Jesús a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Cɨríistu'. A'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ jájcha'ɨ̈re' a'ɨ́jcɨ ɨ Cɨríistu', ji'nye a'yaa pu tyá'hue'taj a'ɨ́jna ɨ tyaj jajvástara' ajta a'ɨ́jcɨ ɨ yójra'.
23 A'tɨ́j tɨna'aj tɨ a'yan tyá'hue'taj a'ɨ́jcɨ ɨ yójra', capu tyámua' jimi tyí'sejre' ɨ tyaj jajvástara', ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ a'yan tyí'xaj yee Jesús pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ yójra' ɨ Dios, a'ɨ́ɨ pu tyámua' tyí'sejre' ɨ Dios jimi.
24 A'ɨ́j xu jɨn mua'aj tyámua' tyeetyécha'ɨ̈n a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarij ɨ siaj jájcuaj jáanamuajri', ajta tɨpua'aj a'ɨ́jna ɨ nyúucarij ɨ siaj jájcuaj jáanamuajri' tyámua' ja'mua jimi tyu'tyá'ɨtzeere'en, mua'aj xu siajta tyámua' tyi'tyeséere'ej xá'ju'un a'ɨ́jna jimi ɨ tɨ yójra' pué'een ɨ Dios, siajta jimi ɨ tyaj jajvástara'.
25 A'íi pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ jɨn tya'tóoratziiri' ityájma jimi a'ɨ́jna ɨ Cɨríistu', tyej tyij jusén jɨn júurij tá'ra'nyij.
26 A'yaa nu een jɨme' tyajá'muayu'se'ej siaj sij jáamua'reej je'ej maj séecan tyá'xɨe've' mej mij jamuáacuanamuan.
27 Ajta ja'mua jimi pu arí séejre' a'ɨ́jna ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, a'ɨ́jna ɨ tɨ jɨn ɨ Cɨríistu' tyámua' jamuáaruuj, a'ɨ́j pu jɨn quee juxɨe've' tɨ a'tɨ́j tyajamuáamua'tyej, ji'nye a'ɨ́jna ɨ júuricamej tɨ ja'mua jimi jaatyájtoo, a'ɨ́ɨ pu néijmi'ɨ tyaja'muamua'tyej, ajta quee hue'tzij jɨn tyaja'muamua'tyej. Siata'aj tyámua' jimi tyí'tyesejre'ej ɨ Cɨríistu', a'yájna tɨ'ɨj ɨ júuricama'ra' ɨ Dios tyajamuaamuá'tyej.

28 Ajta ijíij, mu siaj yójmua'mua' pué'een, siata'aj tyámua' eenye' ɨ Cɨríistu' jimi, tyej tyij jitzán tyú'ca'nyej tɨ'ɨj a'yan huataséjre'en, tyajta je'en quee huatátatyevi'ra'astaj tɨ'ɨj a'ɨ́ɨn uvé'nyej.
29 Ji'nye mua'aj xu a'yan tyá'mua'reej tɨ ɨ Cɨríistu' jɨ'réenye'ej séejre', ajta a'yan tyúuxɨe've' siaj jamua'reej tɨjɨn a'ɨ́ɨmaj ɨ maj xá'puɨ' rɨcɨj, a'ɨ́ɨ mu yójmua'mua' pué'een ɨ Dios.

3

Ɨ maj yójmua'mua' pué'een ɨ Dios

1 Cási' siata'aj a'ɨ́jna jitze tyú'mua'tyij tɨ ɨ Dios jéehua taxɨe've', a'ɨ́j pu jɨn a'yan taatamua'aj tyej tyij yójmua'mua' pué'eenye'. A'ɨ́j mu jɨn quee tamuajtyej a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua, ji'nye camu majta jamua'tyej ɨ Dios.
2 Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxɨe've', tu'rɨ́j yójmua'mua' pué'een ɨ Dios. Tyij ajta quee eexúj je'ej ámiteere' je'ej tyaj éenye'ej tá'ju'un, a'yaa tu tyá'mua'reej tyaj a'yan cha'taj tyana'aj éenye'ej tá'ju'un tɨ'ɨj ɨ Cɨríistu' tɨ'ɨj a'ɨ́ɨn huataséjre'en, ji'nye a'áa tu jaséjran je'ej tɨ a'ɨ́ɨn een.
3 Ajta a'tɨ́j tɨna'aj tɨ a'yan a'ɨ́j jitze tyi'ijchó've', a'ɨ́j pu jɨn tyámua' ju'uurej tɨ'ɨj jɨ'réenya'aj séeria'aj tá'ra'nyij, a'yájna tɨ'ɨj ajta ɨ Jesús ɨ tɨ Cɨríistu' pué'een.
4 Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeere' ɨ Dios jimi, a'ɨ́ɨ pu je'ej pua'aj rɨcɨj, ji'nye a'ɨ́jna ɨ tɨ jɨn juxana'cɨre', a'ɨ́j pu jɨn je'ej pua'aj rɨcɨj.
5 A'yaa xu'rɨ́j mua'aj tyá'mua'reej tɨ ɨ Cɨríistu' a'ɨ́jna jɨn mujo'vé'mej tɨ'ɨj jó'uunaj ɨ tyaj jɨn quee xá'puɨ' huarɨ́j ɨ Dios jimi, a'ɨ́jna jɨme' tɨ a'ɨ́j jimi quee tyi'tɨ́j séejre' tɨ je'ej pua'aj een.
6 A'yaa pu'ij, a'tɨ́j tɨna'aj tɨ ɨ Dios jimi séejre', capu che' tyi'tɨ́j jɨn je'ej pua'aj rɨcɨj, ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ ooj juxana'cɨre', a'ɨ́ɨ pu quee eexúj yó'itej je'ej tɨ een a'ɨ́jna, capu ajta jamua'tyej.
7 Mu siaj yójmua'mua' pué'een, che' quee a'tɨ́j já'muacuanamuaj, a'ɨ́jna ɨ tɨ xá'puɨ' tyi'tyúucha'ɨj, a'ɨ́ɨ pu jɨ'réenya'aj séejre' ɨ Dios jimi, a'yájna tɨ'ɨj ajta ɨ Cɨríistu' ji'réenye'ej tyí'sejre',
8 ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ɨj, a'ɨ́j pu jitze ajtyáma'can ɨ tyiyáaru', ji'nye a'yaa pu ɨ tyiyáaru' jájcuaj ɨmuáj je'ej pua'aj tyo'huatyóochej. A'ɨ́j pu'ij jɨn mujo'vé'mej a'ɨ́jna ɨ yójra' ɨ Dios, ta'aj ij ja'antyipuá'ritye'en ɨ muárɨe'ria'ra' ɨ tyiyáaru'.
9 Capu sɨ́ɨj tɨ yójra' pué'een ɨ Dios je'ej pua'aj rɨcɨj, ji'nye a'ɨ́j pu jitze eeráma'can ɨ Dios, a'ɨ́j pu jɨn quee ɨ'rɨ́j tɨ ooj je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ɨj, ji'nye a'ɨ́ɨ pu sɨ́ɨj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ yójra' pué'een ɨ Dios.
10 A'yaa pu a'ɨ́jna jɨn tyé'miteere' a'tyán maj yójmua'mua' pué'een ɨ Dios, ajta a'tyán maj yójmua'mua' pué'een ɨ tyiyáaru', ji'nye a'tɨ́j tɨna'aj tɨ je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ɨj, nusu quee jaxɨe've' ɨ ju'ihuáara', capu ɨ Dios jitze ajtyáma'can.

Ɨ nyúucarɨj tɨ ta'ijtye' tyej tyij huátaxɨe've'en

11 A'ɨí pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ nyúucarɨj ɨ siaj jájcuaj ɨmuáj jáanamuajri' tɨ a'yan tyúuxɨe've' tyaj huátaxɨe've'en séej tyajta séej.
12 Tyiche' quee a'yan eenye' tɨ'ɨj a'ɨ́jna ɨ Caín, tɨ a'ɨ́jna jitze eeráanyej ɨ tɨ je'ej pua'aj een, ajta je'en ɨ ju'ihuára' huajé'caj. ¿Ji'nye een jɨn tyeejé'caj? A'ɨ́jna jɨme' ɨ tɨ je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ɨ́ca'aj, ajta a'ɨ́jna ɨ ihuáaria'ra' tyámua' pu tyi'tyúucha'ɨ́ca'aj.
13 Nye'ihuáamua', caxu je'ej tyityóomuajtyaj tɨpua'aj majamuájcha'ɨ́ria'aj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua.
14 Ityáj tu tyerɨ́j júurɨj séejre' ɨ Dios jimi catu che' muɨ'chij, a'yaa tu tyá'mua'reej a'ɨ́jna jɨme' tyaj hua'xɨe've' ɨ ta'ihuáamua'. Ajta a'tɨ́j tɨquee jaxɨe've' ɨ ju'ihuáara', a'ɨ́ɨ pu óoche' muɨ'chíj.
15 A'ɨ́jna ɨ tɨ jájcha'ɨ́re' ɨ ju'ihuára', a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ tyí'tyacui'caa, siajta mua'aj a'yan tyá'mua'reej tɨquee jusén jɨn júurɨj huatyá'ɨtzeere'ej a'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'tyacui'caa.
16 A'yaa tu tyá'mua'reej je'ej tɨ een ɨ tyaj jɨn huátaxɨe've'en, ji'nye a'ɨ́ɨ pu ɨ Cɨríistu' tajitzé ma'can huamuɨ́', a'yaa pu'ij ajta tyúuxɨe've' tyej tyij a'yan cha'taj tyana'aj ityáj tyityáacui'nyij hua' jitze ma'can ɨ ta'ihuáamua'.
17 Ji'nye tɨpua'aj sɨ́ɨj chíjtyaanyi' pué'eenye', ajta a'yan tyé'sejra tɨ ɨ ihuáaria'ra' quee je'ej tyéejviicue'raj, ajta je'en quee jaatáhuɨ́re'en, ¿ji'nye tyíɨ'rij tɨ jimi séjre'ej a'ɨ́jna ɨ tɨ jɨn ɨ Dios taxɨe've'?
18 Mu siaj yójmua'mua' pué'een, tyiche' quee a'yan tyana'aj tyí'xajtaj yee tyátaxɨe've', sulu tyiche' a'yan huárɨnyij je'ej tyaj tyí'xaj.
19 A'yaa tutyij tyá'mua'reeren tyaj jɨ'ré'can jɨme' tyámua' tyi'tyítacha'ɨ́ij, tyajta tyámua' éenye'ej tá'ju'un ɨ Dios jimi,

20 ajta tɨpua'aj ɨ taxɨéjnyu'caa tyi'tɨ́j jɨn tá'xɨjtye'ej, a'ɨ́jna ɨ Dios pu jéetze' va'cán jɨn
antyúumua'reej quee ɨ taxɨéjnyu'caa, a'ɨ́ɨ pu néijmi'ɨ tyí'mua'reej.
21 Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxɨe've', tɨpua'aj ɨ taxɨéjnyu'caa quee tyi'tɨ́j jɨn
tá'xɨjtye'ej, a'yaa pu tyíɨ'rij tyaj jitzán tyú'ca'nyej ɨ Dios,
22 ajta je'en a'ɨ́ɨn néijmi'ɨ tyitaatá'sij tyi'tɨ́j tyaj jaatáhuaviiraj, ji'nye a'yaa tu rɨcɨj je'ej
tɨ tyí'ijta ɨ nyúucaria'ra' tyajta tyámua' tyi'tyítacha'ɨɨj je'ej tɨ a'ɨ́j tya'ráanajchi.
23 Ajta ɨ nyúucaria'ra' a'yaa pu tyí'ta'ijtye' tyej tyij jitzán tyá'antzaahuatye'en ɨ Cɨríistu'
tɨ ajta Jesús pué'een ɨ tɨ yójra' pué'een ɨ Dios, tyajta je'en huátaxɨe've'en séej tyajta séej
je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tyitaata'íj.
24 A'ɨ́ɨmaj ɨ maj ja'tzaahuatye' ɨ nyúucaria'ra' majta jitzán séejre', a'ɨ́ɨ pu ajta ɨ
nyúucarij hua' jitze séejre'. A'yaa tu a'ɨ́jna jɨn tyá'mua'reej tɨ a'ɨ́ɨn tatzájta' séejre',
a'ɨ́jna jɨme' tɨ ɨ júuricama'ra' tajimí huatyá'ɨtzeerej.

4

A'ɨ́jna ɨ júuricama'ra' ɨ Dios ajta ɨ xɨéjnyu'carij tɨ jájcha'ɨɨre' ɨ Cɨríistu'

1 Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxɨe've', caxu néijmi'caa já'tzaahuatya'aj ɨ maj a'yan
tyúusejrataj maj ɨ Dios jitze ma'can tyí'xaj, sulu siata'aj anaquéej tyámua' tyihuo'séj siaj
sij jáamua'reej tɨpua'aj ɨ júuricamej ɨ tɨ hua' jitze séejre' ɨ Dios jimi já'ma'cantaj nusu
quee. Ji'nye jéehua mu a'yan séejre' ɨ cháanacaj japua ɨ maj quee huatoojé'yacan jɨn
tyí'xaj ɨ Dios jimi.
2 A'yaa pu'ij tyíɨ'rij siaj sij jáamua'reej a'tɨ́j tɨ jimi séejre' ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, a'ɨ́jna ɨ
tɨ a'yan tyaataxáj yee Jesús pu Cɨríistu' pué'een, ajta a'yan yee a'yaa pu eenye' yatanyéj
tɨ'ɨj tyévij, a'ɨ́ɨ pu ɨ júuricama'ra' ɨ Dios jitzán séejre'.
3 Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨquee a'yan tyá'mua'tyej a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús, capu jimi séejre' ɨ júuricama'ra'
ɨ Dios, sulu a'ɨ́ɨ pu jitzán séejre' ɨ júuricama'ra' a'ɨ́jna ɨ tɨ jájcha'ɨɨre' ɨ Cɨríistu'. A'yaa xu
mua'aj tyú'namuajri' tɨ a'ɨ́ɨn a'yan huataséjre'sij ɨ cháanacaj japua a'ɨ́jna ɨ tɨ jájcha'ɨɨre'
ɨ Cɨríistu', a'yaa pu'ij tyi'ja'yájna tɨ a'ɨ́ɨn arí a'yan séejre' ɨ cháanacaj japua.
4 Nyiyóojmua', mua'aj xu ɨ Dios jitze ajtyáma'can, siajta serɨj huo'tyáamue'tɨj
a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyí'hue'tacaa, ji'nye a'ɨ́jna ɨ tɨ ja'mua jimi séejre', jéetze' pu va'cán jɨn
antyúumua'reej quee a'ɨ́jna ɨ tɨ íiyan séejre' ɨ cháanacaj japua.
5 A'ɨ́ɨmaj ɨ maj íiyan ma'can ɨ cháanacaj japua, a'ɨ́j mu jɨn a'yan tyí'xaj a'ɨ́jna jɨme' íiyan
tɨ tyí'ma'can cháanacaj japua, majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'yan ma'can a'ɨ́ɨ mu huá'namuaj.
6 Tyajta ityáj, a'ɨ́j tu jitze ajtyáma'can ɨ Dios. A'ɨ́jna ɨ tɨ jamua'tyej ɨ Dios, a'ɨ́ɨ pu
tanamuaj, ajta ɨ tɨquee jamua'tyej ɨ Dios, capu tanamuaj. A'yaa pu'ij tyíɨ'rij tyej tyij
jáamua'reej a'tɨ́j tɨ jɨ'ré'can jɨme' ɨ Dios jitze ma'can tyí'xaj, ajta a'tɨ́j tɨ hue'tzij jɨn tyí'xaj.

Dios pu jéehua taxɨe've'

7 Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxɨe've', tyiche' huátaxɨe've'en séej tyajta séej, ji'nye
Dios pu ajta a'yan tyí'taxɨe've' ityájma. A'ɨ́jna ɨ tɨ hua'xɨe've' ɨ juxa'aj tyeɨ́tyee, a'ɨ́ɨ pu ɨ
Dios jitze ajtyáma'can ajta jamua'tyej ɨ Dios.
8 A'ɨ́jna ɨ tɨquee hua'xɨe've' ɨ juxa'aj tyeɨ́tyee, capu jamua'tyej ɨ Dios, ji'nye Dios pu
a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ taxɨe've'.
9 Dios pu taataséjra a'chu tɨ taxɨe've', a'ɨ́jna jɨme' tɨ uyo'ta'ítyaca' ɨ tɨ a'ɨ́jna caa tyi'ijyój,
íiyan cháanacaj japua, tyej tyij a'ɨ́jna jitze ma'can júurɨj huatyá'ɨtzeere'en ɨ Dios jimi.
10 A'yaa pu'ij een a'ɨ́jna ɨ tɨ jɨn ɨ Dios taxɨe've', capu a'yan huatóomua'aj yee ityáj tu
anaquéej jaaxɨe've' ɨ Dios, sulu a'ɨ́ɨ pu anaquéej taataxɨé'vej ityájma, ajta uyo'ta'ítyaca'
ɨ juyój, tɨ'ij a'ɨ́ɨn huatóomu'vejritaj, ajta je'en jó'uunaj ɨ tyaj jɨn ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi.
11 Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxɨe've', tɨpua'aj ɨ Dios a'yan arí tyitaaxɨé'vej, a'yaa
pu'ij tyúuxɨe've' tyej tyij a'yan cha'taj tyana'aj ityáj tyityahuátaxɨe've'en séej tyajta séej.
12 Capu a'tɨ́j a'náj jaaséej ɨ Dios, ajta tɨpua'aj tyahuátaxɨe've'en séej tyajta séej, Dios
pu ityájma jimi séejre', ajta ɨ tɨ jɨn taxɨe've' pu ajta ityájma jimi néijmi'ɨ séeria'aj ta'mej.
13 A'ɨ́jna ɨ tɨ jɨn ámiteere' tyaj ɨ Dios jimi séejre', tɨ ajta a'ɨ́ɨn tajimí séejre', a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn
pué'een ɨ júuricama'ra' tɨ tatzájta' séejre'.
14 Ityáj tu tyerɨj jaaséj, a'ɨ́j tu jɨn a'yan tyí'xaj tɨ ɨ Dios uyo'ta'ítyaca' ɨ juyój tɨ'ɨj hua'
japua huatányuunyij a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua.
15 A'tɨ́j tɨna'aj tɨ a'yan tyu'taxáj yee Jesús pu yójra' pué'een a'ɨ́jcɨ ɨ Dios, a'ɨ́ɨ pu ɨ Dios
jimí séejre' ajta ɨ Dios pu ajta a'ɨ́j jimi séejre' ɨ tyévij.
16 A'yaa tutyij a'ɨ́jna jɨn tyá'mua'reej, tyajta tyá'tzaahuatye' tɨ ɨ Dios taxɨe've', ajta a'ɨ́jna
ɨ tɨ a'yan tyihuá'xɨe've' ɨ juxa'aj tyeɨ́tyee, a'ɨ́ɨ pu ɨ Dios jimi séejre', ajta Dios pu ajta a'ɨ́j
jimí séejre' ɨ tyévij.

17 A'yaa pu'ij tajimí tyí'sejre' ɨ tyaj jɨn taxɨe've', tyej tyij jitzán tyú'ca'nyej a'ájna xɨcáara' maj jitzán tá'xɨjtye'en, ji'nye ityáj tu tyámua' a'yan tyí'tyesejre' ɨ cháanacaj japua a'yájna tɨ'ɨj ajta ɨ Cɨríistu' jɨ'réenya'aj tyí'sejre'.
18 Jo'maj jóoxɨe've', capu a'tɨj tyi'tɨj jɨn tyí'tzɨɨnye'. Ji'nye ɨ maj jɨn juxɨe've' pu néijmi'ɨ putyí'uurej, ajta tɨpua'aj a'tɨj tyí'tzɨɨnye'ej, a'ɨ́ɨ pu ajta tyi'tɨj jɨn jajpuéetzij ja'mej. A'ɨ́j pu jɨn a'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'tzɨɨnye', a'ɨ́ɨ pu quee eexúj tyámua' tyihuá'xɨe've' ɨ juxa'aj tyeɨ́tyee.
19 Ityáj tu hua'xɨe've', ji'nye ɨ Dios pu anaquéej ityájma taaxɨé'vej.
20 Tɨpua'aj sɨ́ɨj a'yan tyí'xajtaj yee: "Nyáaj nu jaxɨe've' ɨ Dios", ajta je'en jájcha'ɨ̈ɨria'aj ɨ ju'ihuáara', a'ɨ́ɨ pu tyí'hue'tacaa. Ji'nye tɨpua'aj a'tɨj quee jaxɨe'va'aj ɨ ju'ihuára' tɨ jaaséj, capu je'ej tyíɨ'rij tɨ jaaxɨé've'en ɨ Dios tɨquee a'náj jaaséj.
21 Ɨ Cɨríistu' pu a'ɨ́jna ɨ nyúucarij jɨn tyitaata'ɨ́j, tɨ'ij a'ɨ́jna ɨ tɨ jaxɨe've' ɨ Dios, che' ajta jaaxɨe've' ɨ ju'ihuára'.

5

A'ɨ́jna ɨ tyaj jɨn tyá'tzaahuatye' a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tyaj jɨn taxɨe've'

1 A'tɨj tɨna'aj tɨ tyá'tzaahuatye' tɨ Jesús a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Cɨríistu', a'ɨ́ɨ pu yójra' pué'een ɨ Dios, ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ jaxɨe've' a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ yo'puáara'an pué'een, a'ɨ́ɨ pu ajta hua'xɨe've' ɨ yójmua'mua'.
2 Tɨpua'aj tyáaxɨe've'ej ɨ Dios tyajta a'yan rɨjcaj je'ej tɨ tyí'ijta, a'yaa tu tyá'mua'reej tyej tyajta hua'xɨe've' a'ɨ́ɨmaj ɨ maj yójmua'mua' pué'een ɨ Dios.
3 Tɨpua'aj tyáaxɨe've'ej ɨ Dios a'yaa pu ajta tyúuxɨe've' tyej tyij ja'rá'astijre'en je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tyí'ta'ijtye', ajta capu muárɨe'rij tyaj ja'rá'astijre'en je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tyí'ta'ijtye',
4 ji'nye a'ɨ́jna ɨ tɨ yójra' pué'een ɨ Dios, a'ɨ́ɨ pu hua'antyimue'tɨj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'yan séejre' ɨ cháanacaj japua. Ajta ɨ tyaj jɨn tyá'tzaahuatye' a'ɨ́ɨ pu taatá' tyej tyij néijmi'ɨ jɨn tyu'tyámue'tɨn.
5 A'ɨ́jna ɨ tɨ tyá'tzaahuatye' tɨ ɨ Jesús a'ɨ́ɨn pué'een ɨ yójra' ɨ Dios, a'ɨ́ɨ pu néijmi'ɨ jɨn tyu'tyámue'tɨj íiyan cháanacaj japua.
6 Ajta a'náj tɨ ɨ Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een ajtáhua'aj a'yan huataséjre ityájma jimi, A'yaa tu a'ɨ́jna jɨn tyá'mua'reej tɨ'ɨj a'ɨ́ɨn huáɨ'huaca' ajta je'ráaxɨrej ɨ juxúure' tɨ'ɨj huamuɨ́', tyajta quee jájtyij tyana'aj jɨn a'yan tyá'mua'reej, sulu jájtyij jamuán ajta xúure'ej. Ajta ɨ júuricama'ra' ɨ Dios a'ɨ́ɨ pu a'yan tyámua' tyá'mua'reej, ajta a'ɨ́ɨn pué'een ɨ júuricamej tɨ jɨ'ré'can jɨme' tyí'xaj.
7 Majta huéeicaj ɨ maj a'yan tyámua' tyá'mua'reej:
8 a'ɨ́jna ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, ɨ jájtyij ɨ tɨ jɨn huáɨ'huaca' ɨ Jesús, ajta ɨ xúure'ej ɨ tɨ je'ráaxɨrej ɨ Cɨríistu' tɨ'ɨj huamuɨ́' ɨ cúruuj jitze, majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj huéeicaj, néijmi'ɨ mu juxa'aj mana'aj tyí'xaj.
9 A'yaa tu tyá'antzaahuaj je'ej maj tyu'taxájtaca' ɨ tyeɨ́tyee, ajta jéetze' tyí'huɨ̈re' tyaj ja'antzaahuatye'en je'ej tɨ ɨ Dios tyí'xaj, ji'nye a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́jna jitze ma'can tyu'taxájtaca' ɨ juyój.
10 A'ɨ́jna ɨ tɨ tyá'tzaahuatye' ɨ yójra' jimi ɨ Dios, a'ɨ́ɨ pu nyúucarij jitzán tyí'sejre', ajta ɨ tɨquee tyá'tzaahuatye' ɨ Dios jimi, a'yaa pu tyé'sejrata ɨ Dios tɨ'ɨj ɨ tɨ tyí'hue'tacaa, a'ɨ́jna jɨme' tɨquee ja'tzaahuatye' je'ej tɨ ɨ Dios tyu'taxájtaca' ɨ juyój jitze ma'can.
11 A'ɨ́jna ɨ nyúucarij ɨ Dios tɨ jaataxájtaca' a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ taatá'sij tyej tyij júurij huatyá'ɨtzeere'en, ajta a'ɨ́jna ɨ júuricamej a'ɨ́j pu jitze eerányinyii ɨ yójra' ɨ Dios.
12 A'tɨj tɨ jimi séejre' a'ɨ́jna ɨ tɨ yójra' pué'een ɨ Dios, a'ɨ́ɨ pu júurij huatyá'ɨtzeere'ej jusén jɨme', ajta ɨ tɨquee jimi séejre' capu júurij ta'mej.
13 A'yaa nu mua'ajmaj tyajá'muayu'se'ej mu siaj tyá'tzaahuatye' a'ɨ́jcɨ jimi ɨ yójra' ɨ Dios, siaj sɨj jáamua'reej siaj júurij huatyá'ɨtzeere'en jusén jɨme'.
14 Jitzán tu tyí'ca'nyej ɨ Dios, ji'nye a'yaa tu tyá'mua'reej tɨjɨn tɨpua'aj tyi'tɨj tyaatáhuavii je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tya'ajxɨé'vi'ra', a'ɨ́ɨ pu tanamuajran.
15 Ajta a'yájna tyatɨ'ɨj tyá'mua'reej tɨ ɨ Dios tanamuaj je'ej tyaj tyi'tɨj tyaatáhuaviiraj, a'yaa tu tyajta tyáamua'reej tyaj a'yan tyé'ejcha'ɨj je'ej tyaj tyi'tɨj tyaatáhuaviiraj.
16 Tɨpua'aj sɨ́ɨj a'yan tyé'sejra tɨ ɨ ihuáaria'ra' tyi'tɨj jɨn je'ej pua'aj rɨcɨj, tɨquee a'yan tyá'cɨ'puaj tɨ'ɨj a'ɨ́jna jɨn huámuɨ'nyij, che' jɨme' jaatáhuaviij ɨ Dios, ta'aj ij ɨ Dios jaatá'an tɨ júurij tá'ra'nyij, tɨpua'aj tyi'tɨj jɨn a'yan rɨjcaj tɨquee jacɨ'puaj tɨ'ij a'ɨ́jna jɨn huámuɨ'nyij. A'yaa pu ajta tyí'sejre' ɨ tɨ jɨn a'tɨj ootyá'ɨtzeerej tɨ'ij ajta a'ɨ́jna jɨn huámuɨ'nyij, a'ɨ́jna jɨme' canu a'yan tyajá'mua'ijtye' siaj a'ɨ́jna jɨn jaatáhuaviij.
17 Néijmi'ɨ ɨ maj jɨn je'ej pua'aj rɨcɨj, a'ɨ́j mu jɨn juxana'cɨre', ajta pu ityájma jimi séejre' ɨ maj jɨn á'ɨtzeere', ɨ tɨquee a'yan tyihuá'cɨ'tyij mej mij a'ɨ́jna jɨn huácui'nyij.
18 A'yaa tu tyá'mua'reej tɨquee tyi'tɨj jɨn á'ɨtzeere' a'ɨ́jna ɨ Dios tɨ jimi séejre', ji'nye a'ɨ́ɨ pu ɨ yójra' ɨ Dios jacha'ɨj, ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ je'ej pua'aj een capu je'ej joorej a'ɨ́jcɨ ɨ a'tɨj.

19 A'yaa tu tyá'mua'reej tyaj ɨ Dios jitze ajtyáma'can, majta néijmi'i ɨ maj a'yan
huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua, a'íɨ pu tyihuá'ijtye' ɨ xɨéjnyu'carij tɨ je'ej pua'aj een.
20 A'yaa tu tyajta tyá'mua'reej tɨ ɨ yójra' ɨ Dios yatanyéj, ajta taatá' tyej tyij yó'itej
tá'ra'nyij, tyajta jáamua'tyij a'ɨjna ɨ tɨ jɨ'ré'can jɨme' Dios pué'een. A'ɨj tu jitze
ajtyáma'can ɨ yójra' ɨ Dios, a'íɨ pu'ij a'íɨn pué'een ɨ Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een. A'íɨ pu
a'íɨn pué'een ɨ Dios tɨ jɨ'ré'can jɨme' séejre', tɨ ajta taatá'sij tyej tyij júurij tá'ra'nyij jusén
jɨme'.
21 Mu siaj yójmua'mua' pué'een, siata'aj tyámua' tyityahuóocha'ɨɨn a'íɨjma jimi ɨ maj
hue'tzij jɨn jusejrataj.

Ł yu'xarij tɨ hua'puaj a'ɨ́ɨn tɨ jo'yú'xaca' ɨ San Juan

Juan pu hua'tyojtye'

1 Nyáaj ɨ nyaj vástɨ' pué'een, yaa nu já'muatyojtye' mua'ajmaj ɨ Dios tɨ ja-
mua'antyíhuoo siajta mu siaj hua' jitze ajtyáma'can. A'yaa nu jɨ'ré'can jɨme'
tyaja'muaxɨe've', nyajta quee nyáaj nyana'aj, sulu majta mu néijmi'i ɨ maj jamua'tyej
ɨ nyúucarij tɨ a'yan tyi'ja'yájna.
2 A'yaa nu a'ɨ́jna jɨn tyaja'muaxɨe've' a'ɨ́jna jɨme' ɨ nyúucarij tɨ a'yan tyi'ja'yájna,
ityájma tɨ jimi séejre', ajta tajimí séeria'aj ja'mej jusén jɨme'.
3 Che' a'ɨ́jna ɨ Dios ɨ tyaj jajvástara', ajta ɨ Jesús tɨ Cɨríistu' pué'een, ɨ tɨ ajta yójra'
pué'een ɨ Dios, miche' a'ɨ́ɨn tyámua' tyajamuaatyátoonyij, majta jamua'ancu'vaxɨ'ɨn, ma-
jta jamuaatyápua'ritye'en ja'mua tzajta', siaj sij jɨ'ré'can jɨme' tyámua' tyityetyúucha'ɨj,
siajta huóoxɨe've'en séej siajta séej.

A'ɨ́jna ɨ nyúucarij tɨ ta'ijtye' tyej tyij huátaxɨe've'en séej tyajta séej

4 Jéehua nu huatányetyamua'vej nyatɨ'ɨj jáamua'reerɨ', maj séecan ɨ maj ja'mua
jitze ajtyáma'can tyámua' tyityetyúucha'ɨ́ɨj, a'yájna tɨ'ɨj tyitaata'ɨ́j a'ɨ́jna ɨ Dios ɨ tyaj
jajvástara'.
5 Ajta ijɨ́ij, nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxɨe've', a'yaa nu tyaja'muahuaviij siaj
huóoxɨe've'en séej siajta séej. Canu tyi'tɨ́j jɨn jájcuan jɨme' tyajá'muayu'se'ej, sulu a'ɨ́j
nu'uj ɨ nyúucarij ɨ tɨ jájcuaj ɨmuáj ityájma jimi huatyátuiihuaca'.
6 A'ɨ́jna ɨ tyaj jɨn taxɨe've', a'yaa pu tyé'miteere' tyaj a'yan huárɨnyij je'ej tɨ ɨ Dios
tyí'ta'ijtye', ajta ɨ nyúucarij ɨ tɨ jɨn tyí'ijta, mua'aj xu serɨ́j jájcuaj ɨmuáj jáanamuajrɨ' tɨ
a'yan tyúuxɨe've' siaj tyámua' tyityahuóoxɨe've'en.
7 Ji'nye mua'aj xu a'yan cɨɨnyej ɨ cháanacaj japua hua' tzajta' a'ɨ́ɨmaj ɨ maj
já'muacuanamuaj, ɨ maj majta quee a'yan tyá'mua'tyej ɨ Jesús tɨ a'ɨ́ɨn Cɨríistu' pué'een
tɨ ajta huatyóotyevistaca'. A'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'yan een, a'ɨ́ɨ mu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ maj
tyú'cuanamuaj, majta jájcha'ɨ́ɨre' ɨ Cɨríistu'.
8 Tyámua' xu'uj mua'aj, tyej tyij quee yó'rɨeenyij ɨ tyaj jɨn tyu'muárɨej ja'mua jimi,
sulu tyej tyij néijmi'i ancuriáan ɨ tyaj jaamué'tɨj ɨ Dios jimi.
9 A'tɨ́j tɨna'aj tɨ a'yan rɨjcaj tyi'tɨ́j jɨme' je'ej tɨ jusɨ́ɨj tyéejtyoj, ajta quee já'astyaj je'ej tɨ
ɨ Cɨríistu' tyitaamuá'tyej, capu ɨ Dios séejre' a'ɨ́jna jimi ɨ a'tɨ́j, ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ a'yan rɨcɨj
je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tyitaamuá'tyej a'ɨ́ɨ pu jimi séejre' ɨ Dios ajta a'ɨ́jcɨ jimi ɨ yójra'.
10 Tɨpua'aj sɨ́ɨj a'tɨ́j já'muamuaariaj ajta quee já'astyaj a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarij, caxu
jatyojtya'aj, caxu siajta jaataxɨé've'en ɨ juchéj,
11 ji'nye a'tɨ́j tɨ jaatatyójtye'en, a'ɨ́ɨ pu jamuán ajta je'ej pua'aj rɨnyij.

Ł nyúucarij tɨ jɨn hua'tyojtye' tɨ ajta jɨn ja'antyipuá'rij

12 Jéehua pu óoche' ɨ nyaj tyajá'mua'ixaatya'muɨ', nyajta quee a'yan tyá'xɨe've' nyaj
jamuaaté'exaatye'en a'ɨ́jcɨ jitze ɨ yu'xarij. A'yaa nu tyi'ijchó've' nyaj a'áa jó'me'en
ja'mua jimi, nyej nyij jamuaaséeran a'yan nyetyajamuaaté'exaatye'en, tyej tyij néijmi'i
huátatyamua've'en.
13 A'ɨ́ɨmaj ɨ yójmua'mua' a'ihuáara' tɨ íitɨ' ɨ tɨ ajta ɨ Dios hua'antyíhuoj, a'ɨ́ɨ mu majta
yajá'muatyojtye'.

Ɨ yu'xarij tɨ huéeicaj a'ɨ́ɨn tɨ jo'yú'xaca' ɨ San Juan

Juan pu hua'tyojtye'

1 Nyáaj ɨ nyaj vástɨ' pué'een, yanuj muatyojtye' muéetzij Gayo mu nyaj muaxɨe've', a'ɨ́jna ɨ tɨ ajta tzáahuatyi'ra'aj jɨn hua'xɨe've'.

2 Nye'ihuáara' mu nyaj muaxɨe've', a'yaa nu tyá'huoo ɨ Dios jimi, tɨ'ɨj a'yájna tɨ'ɨj tyámua' tyí'muahuɨ̈re', pajta néijmi'i jɨn tyámua' een, a'yaa nu tyá'huoo pej pij quee tyi'ijcuɨ́'nyej.

3 Jéehua nu huatányetyamua'vej matɨ'ɨj séecan yará'aj ɨ ta'ihuáamua', majta naaté'exaa paj tzáahuatyi'ra'aj jɨn tyámua' tyi'tyía'cha'ɨj a'ɨ́jna jitze ɨ nyúucarij tɨ a'yan tyi'ja'yájna.

4 A'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ nyaj jɨn huápuɨ'ɨj huatányetyamua'vej a'ɨ́jna ɨ nyaj jáanamuaj maj tzáahuatyi'ra'aj jɨn tyámua' tyityetyúucha'ɨ̈ɨj ɨ nyiyóojmua'.

5 Nye'ihuáara' mu nyaj muaxɨe've', xá'puɨ' paj rɨcɨj a'ɨ́jna jɨme' je'ej paj tyi'tɨ́j jɨn tyihuá'huɨ̈re' ɨ ta'ihuáamua', ajta jéetze' a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj séej chuéj japua ja'ráacɨj.

6 A'ɨ́ɨ mu jaataxájtaca' hua' jimi ɨ maj jusɨ'rii ɨ paj jéehua hua'xɨe've' ɨ axa'aj tyeɨ́tyee. A'yaa nu tyí'muahuaviij paj huo'táhuɨ̈re'en tɨ'ɨj quee tyi'tɨ́j huá'ɨtziitya'aj matɨ'ɨj jó'cɨ̈nyej, a'yájna tɨ'ɨj tya'ráanajchi ɨ Dios.

7 Ji'nye a'ɨ́ɨ mu a'ɨ́jna jɨn muja'ráacɨj mej mij ɨ Cɨ̈rɨ́istu' jitze ma'can tyi-huo'té'exaatye'en, majta quee tyi'tɨ́j ancuriáa' a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj quee tyá'tzaahuatye'.

8 A'ɨ́j pu jɨn a'yan tyúuxɨe've' tyej tyij ityáj tyámua' tyihuo'tyéjeevej, tyajta huo'táhuɨ̈re'en a'ɨ́jna jɨme' tyaj huó'ixaatye'en nyúucarij tɨ ɨ Dios jimi já'ma'can.

Diótrefes pu je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ɨ̈ɨj

9 Nyáaj nu nyeríj tyihuo'ta'ítyi'ri' a'ɨ́ɨjma ɨ maj a'áa jóosɨ'rii, ajta ɨ Diótrefes capu ja'rá'astej ɨ tyaj jɨn antyítamua'reej, ji'nye ja'ráanajchi tɨ néijmi'i jɨn antyúumua'reeriaj.

10 A'ɨ́j nu jɨn nyatɨ'ɨj a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi, nyáaj nu jajtyá'xɨ'sij, ji'nye a'ɨ́ɨ pu je'ej pua'aj tyí'taxaj hue'tzij jɨme'. Ajta capu a'ɨ́j na'aj jɨn jutyamua've'ej, sulu capu ajta hua'xɨe've' ɨ ta'ihuáamua', ajta je'en huá'ɨjmuej a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jaxɨe've' maj huo'taxié've'en, a'ɨ́ɨ pu'ij huá'muaritye' ɨ maj jusɨ'rii.

11 Nye'ihuáara' mu nyaj muaxɨe've', capáj tyi'tɨ́j jɨn je'ej pua'aj rɨjcaj, sulu pata'aj tyámua' tyi'tyía'cha'ɨj. A'ɨ́jna ɨ tɨ tyámua' tyi'tyúucha'ɨ̈ɨj Dios pu jitze ajtyáma'can, ajta ɨ tɨ je'ej pua'aj rɨcɨj, capu jamua'tyej ɨ Dios.

12 Majta néijmi'i mu tyámua' tyá'xaj a'ɨ́jcɨ ɨ Demetrio, ajta a'yan tyi'ja'yájna tɨ a'ɨ́ɨn tzáahuatyi'ra'aj jɨn tyámua' tyi'tyúucha'ɨ̈ɨj. Ityáj tu tyajta a'yan tyá'xaj a'ɨ́jcɨ ɨ Demetrio, pajta muáaj a'yan tyá'mua'reej tyaj jɨ'ré'can jɨme' a'yan tyaataxájtaca'.

Ɨ tɨ jɨn ja'antyipuá'rij

13 Jéehua nu tyí'mua'ixaatya'muɨ', nyajta quee a'yan tyá'xɨe've' nyaj tyimuaatayú'se'en ɨ yu'xarij jitze,

14 ji'nye a'yaa nu tyá'xɨe've' nyaj jiye'tzín muéetzij jimi ja'tanyéj nyej nyij muaséeraj nyetyimuáa'ixaatye'en.

15 Che' ɨ Dios tyámua' tyimuaatá'an a'tzájta'. A'ɨ́ɨ mu yámuatyojtye' ɨ maj muamuajtye. Pata'aj néijmi'caa ɨ nyaj tyámua' naa tyihuá'muajtyej huatatyójtye'en nyejitzé ma'can.

Je'ej tɨ tyo'yú'xaca' a'ɨ́jna ɨ San Judas

Judas pu hua'tyojtye'

1 Nyáaj ɨ Judas, ɨ nyaj tyí'huɨ̈re' a'ɨ́jna jimi ɨ Jesús tɨ ajta Ciríistu' pué'een, nyáaj nu juutzájra' pué'een a'ɨ́jcɨ ɨ Santiago, yanuj já'muatyojtye' mua'ajmaj ɨ Dios tɨ jamuaatajé a'ɨ́jna ɨ tyaj jajvástara', a'ɨ́ɨ pu ja'muacha'ɨj a'ɨ́jna jimi ɨ Ciríistu'.

2 Siata'aj ja'ancuriá'an ɨ Dios tɨ jɨn jamua'ancu'vaxɨj, siata'aj tyámua' eenye'en ɨ jutzájta', siaj sij huóoxɨe've'en séej siajta séej.

A'ɨ́ɨmaj ɨ maj hue'tzij jɨn tyihuá'mua'tyej
(2 P. 2:1-17)

3 Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxɨe've', a'yaa nu jéehua tyá'xɨe've' nyaj tyaja-muaatayú'se'en a'ɨ́jna jitze ma'can ɨ Dios tɨ jɨn tajapuá huatányuusɨj, ajta ijíɨj ca'nyíjra'aj pu nyatá'caa nyej nyij tyajamuatayú'se'en, nyajta jamuaatáhuaviij siaj sij a'ɨ́jna jɨn huatyényo'se'en ɨ nyúucarɨj ɨ siaj jitzán tyá'tzaahuatye' ɨ Dios tɨ mua'ajmaj jimi jaatyájtoo mu siaj tyámua' een.

4 Ji'nye séecan mu avíitzɨj jɨn antyóonaxcaca' ja'mua jamuán, a'ɨ́ɨ mu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ maj quee tyámua' tyá'tzaahuatye'. A'ɨ́ɨ mu je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj, majta hue'tzij jɨn je'ej pua'aj tyá'xaj ɨ Dios, a'yaa mu mij a'ɨ́jna jɨn tyá'hue'taj ɨ tavástara', a'ɨ́ɨjma pu'ɨj a'yan tyí'cɨ'tyij mej mij a'yan tya'ajpuéetzɨj muá'ra'nyij je'ej tɨ ará'tyeej tyé'yu'si'huaca'aj ɨ yu'xarij jitze.

5 Tyij siajta serɨ́j mua'aj jamua'reej, a'yaa nu tyá'xɨe've' siaj jo'támua'reej tɨ'ɨj ɨ tavástara' hui'rájtoj a'ájna a Egipto a'ɨ́ɨjma ɨ jutyéɨtyeristyamua', aj pu'ɨj hua'antyipua'rɨj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj quee ja'antzaahuaj.

6 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tajapuá tyí'huɨ̈re' ɨ maj quee ja'rá'astej je'ej maj tyi'tɨ́j jɨn tyi-tye'entyúumua'reeriaca'aj, sulu a'yaa mu tyaatáxaahuataca' ɨ maj jɨn tyityetyú'uuca'aj, Dios pu hue'tyáanaj jo'tɨj jo'tɨca', ta'aj ij puéjtzɨj huo'tá'an a'ájna xɨcáara' jitze tɨ'ɨj néijmi'caa á'xɨjtye'en.

7 A'yájna tɨ'ɨj tye'mej a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj tajapuá tyí'huɨ̈re', a'yaa pu ajta tyihuó'ruuj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Sodoma já'chajca'aj, majta a Gomorra, majta séecan ɨ maj avéjri' huacháatɨma'caa, ɨ maj majta huóoxana'cɨrej tyi'tɨ́j jɨme' tɨ quee xá'puɨ'. A'ɨ́j mu jɨn jaapuéjtzitariaca' a'ɨ́jna jɨme' ɨ tɨéj jɨme' tɨquee a'náj já'muɨ'nyij, a'ɨ́j pu'ɨj jitze ámiteere' tyej tyij jáamua'reej.

8 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj avíitzɨj jɨn je'ej pua'aj rɨcɨj je'ej tɨ tyihua'ráanajchi, a'ɨ́ɨ mu majta je'ej pua'aj jáaruuj ɨ jutyévij, majta jaatyáxaahuataca' ɨ tavástara' tɨ jɨn antyúumua'reej, majta je'ej pua'aj tyihuá'xaj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tajapuá já'sejre', ɨ maj va'cán jɨn tyityetyu'uj.

9 Ajta a'ɨ́jna ɨ Miguel ɨ tɨ va'cán jɨn tyi'tyéjvee u tajapuá, tɨ'ɨj huatyéenyo'sej ɨ tyiyáaru' jimi, a'ɨ́jna jɨme' ɨ tyévira' ɨ Moisés, capu ahuóoca'an tɨ je'ej pua'aj tyaatájeevej a'ɨ́jcɨ ɨ tyiyáaru', sulu a'yaa pu tyaaté'exaa tɨjɨn: "Che' ɨ tavástara' muajtyá'xɨ'ɨn."

10 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ tyétyacaa a'yaa mu je'ej pua'aj tyá'xaj ɨ maj quee jamua'tyej, ajta je'ej tɨ tyi'tɨ́j tyihuá'miteeraste', a'yaa mu tyéejtyoovej matɨ'ɨj ɨ ya'muáatyee ɨ maj quee tyojó'itej, a'ɨ́j mu mij jɨn jujɨ́ɨmua'aj óopua'ritye'en.

11 Dios pu puéjtzɨj huo'tá'sij a'ɨ́ɨmaj. Ji'nye a'yaa mu cha'taj mana'aj rɨcɨj tɨ'ɨj a'ɨ́jna ɨ Caín. Majta a'ɨ́jna jɨn ajtacɨ́j mej túmii huamué'tɨn, a'yájna tɨ'ɨj huarɨ́j a'ɨ́jna ɨ Balaam, ajta a'ɨ́jna ɨ Coré, a'ɨ́j mu mij jɨn cui'nyij.

12 A'ɨ́ɨ mu mij tyévi'si' séejre' jo'siaj jóosɨ'rii siaj sij néijmi'ɨ tyú'cua'nyij a'ɨ́jcɨ jɨme' siaj juxɨe've', a'ɨ́ɨ mu mij majta tyí'cua'caj ja'mua jamuán, majta jutyamua've'ej ya'caa, majta quee tyi'tɨ́j ja'astej. A'ɨ́ɨ mu jujɨ́ɨmua'aj mana'aj jucha'ɨj. A'yaa mu een tɨ'ɨj jéetɨrij maj quee jitzán vijvi'yej, sulu áacaj pu'uj jáatɨsij. A'yaa mu majta een tɨ'ɨj cɨyéj tɨquee taca', tɨ'ɨjta xíjcata' putyí'rɨjcaj, mu'rɨ́j hua'puaj huácuij majta éejcutyijhuaca' jo'maj ja'riá'vaaca'aj.

13 A'yaa mu een tɨ'ɨj ɨ jájtyij tɨ atyúuta'huaj ca'nyíin jɨme', ajta jitzán cuéemuxa'aj ájnyinyiij tɨ a'ɨ́ɨn pué'een je'ej maj tyi'tɨ́j jɨn tyévi'sɨ' huarɨ́j. A'yaa mu majta een tɨ'ɨj xú'ra'vej ɨ maj jó'jujhua'an jo'tɨj jo'tɨca', a'yaa pu'ɨj tyihuá'cɨ'tyij maj a'áa jo'tyá'ɨtzeere'en jo'tɨj jéehua huápuɨ'ɨj jo'tɨca'.

14 Ajta ɨ Enoc, a'ɨ́jna ɨ tɨ aráahua'puaj pué'een ɨ maj Adán jitze eeráma'can, a'ɨ́ɨ pu a'yan tyihuo'té'exaaj ɨ tyeítyee ɨ Dios jitze ma'can tɨjɨn: "Nyáaj nu jaaséj ɨ tavástara' tɨ aje'cáma'ca'aj hua' jamuán ɨ maj mui'ɨj ɨ maj tajapuá tyí'huɨ̈re',

15 a'ɨ́j pu jɨn yava'cányesɨj tɨ'ɨj huo'xíjtye'en néijmi'caa ɨ maj je'ej pua'aj huarɨ́j, ajta a'ɨ́jna jɨn huá'xɨjtye'en ɨ maj jéehua huápuɨ'ɨj je'ej pua'aj tyí'xajtaca'aj ɨ Dios jimi."

16 A'íi mu néijmi'i jin junyuuste' i maj nyinyu'cacuj, majta a'yan tyá'huoo je'ej ti tyi'tíj a'íijma jimi tyúuxie've'. Jéehua mu óotzaahuatye' a'íjna jime' je'ej maj jujíimua'aj tyúuxaj, majta hua'xaahuaj i tyeítyee, mej mij tyi'tíj jin huo'tyámue'tin.

Ca'nyíjra'aj pu hua'tá'caa a'íijma i maj tyá'tzaahuatye' mej mij huatóotyamua've'en

17 Siajta mua'aj, nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', siata'aj jo'támua'reej je'ej maj tyu'taxájtaca' a'íimaj i tavástara' ti ajta Ciríistu' pué'een ti hua'antyíhuoj,

18 a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin: "A'ájna ti'ij arí néijmi'i tye'entyipuá'risime'en, a'íi mu huataséjre'sij i maj tyihuá'xaahuaj, i maj a'yan tyi'tyucha'íij muá'ju'un je'ej ti a'íijma tya'ráanajchi, a'íjna jime' i ti je'ej pua'aj een."

19 A'íi mu a'íin pué'een i maj ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i tyeítyee mej mij jé'ta' huáciinyej, a'íi mu jujíimua'aj jájtyo je'ej maj tyi'tíj jin ricij, majta quee jitzán aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios.

20 Siajta mua'aj, nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', siata'aj tyámua' eenye' i siaj jitzán tyá'tzaahuatye'. Siata'aj jitzán arooca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios huatyényuunyij.

21 Siajta tyámua' tyityahuóocha'iin a'íjna jime' i Dios ti jin já'muaxie've', siaj sij jajchó've'ej a'náj ti xicáara' jitze uvé'nyesij i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, a'íjna i ti jin tá'cu'vej a'íj pu jin taatá'sij tyej tyij júurij huatyá'itzeere'en jusén jime'.

22 Siata'aj hua'ancu'vajxi'in i maj quee tyámua' tyá'tzaahuatye'.

23 Siata'aj séecan japua huatányuunyij mej mij quee huatyátaanyij, siajta séecan áancu'vaxi'in, siajta tyámua' tyityahuóocha'iin a'íijma jimi, ji'nye jéehua mu huápui'ij xána'visi' huasé'rin a'íjna jime' i maj ootyá'itzee i Dios jimi.

I nyúucarij ti uve'tyáatican jin tyé'tyojtzi're' i Dios

24 Ajta a'íjna i ti néijmi'i putyí'uurej ti tyámua' tyajamuáacha'iin siaj sij quee tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en, a'íi pu jamuaataséjrataj jujimí jo'tij naa jo'éen, siata'aj sij huatóotyamua've'en,

25 ajta i Dios ti síij na'aj pué'een, i ti tajapuá huatanyúj, tyiche' a'íj tyu'tatyójtzi're'en, ji'nye a'íi pu va'cán jin tyi'tyéjvee, ajta néijmi'i jin tyí'ijta, a'íjna jitze ma'can je'ej ti huaríj i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, ti'ij na'aj jájcuaj imuáj, ajta ijíij, ajta jusén jime'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

Ɨ nyúucarij tɨ jaxaj je'ej tɨ ɨ Jesús tyi'tɨ́j tyaataséjratyej a'ɨ́jcɨ ɨ Juan

Ɨ nyúucarij tɨ jɨn uhuatyóochej

1 A'íi pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ nyúucarij ɨ Dios tɨ jaaté'exaa a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een, ta'aj ij ɨ Cɨríistu' huo'taséjratye'en a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jahuɨ́ɨre', je'ej tɨ jiye'tzín atyojo'ré'nyesij. Cɨríistu' pu'ij séej jo'ta'ítyaca' ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨ́ɨre', tɨ'ij jaataséjratye'en a'ɨ́jcɨ ɨ Juan,

2 a'ɨ́ɨ pu'ij já'mua'ixaatye' ɨ nyúucarij tɨ a'yan tyi'ja'yájna, ajta tyámua' tyá'mua'reej a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarij tɨ Dios jimi já'ma'can, a'ɨ́jna jɨme' je'ej tɨ huarɨ́j ɨ Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een.

3 Che' huatóotyamua've'en a'ɨ́jna ɨ tɨ huá'ixaatye' ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios, miche' majta huatóotyamua've'en ɨ maj janamuaj, majta ja'tzaahuatye' a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarij, ji'nye pu'rɨ́j tɨn a'ájna atyojo'ré'nyesij tɨ'ɨj a'yan tye'mej je'ej tɨ tyé'yu'si' a'ɨ́jcɨ jítze ɨ yu'xarij.

Juan pu hua'tyojtye' a'ɨ́ijma ɨ maj jusɨ'rii ɨ tyeyúuj tzajta' tɨ aráahua'puaj tya'rá'asej

4 Nyáaj ɨ nyaj Juan pué'een, nyáaj nu já'muatyojtye' mu siaj arahua'puaquej jusɨ'rii a'áa tɨ huataca'aj a Asia. Siata'aj ja'ancuriá'an ɨ tɨ jɨn tyámua' tyajamuaatá', ajta jamuaatyápua'ritye'en ɨ ja'mua tzajta', a'ɨ́jna tɨ jájcuaj ɨmuáj séjria'ca'aj, tɨ ajta ijíij séejre', ajta jusén jɨn séeria'aj ta'mej, miche' majta tyámua' jamuáa'uurej ɨ júuricamej ɨ maj aráahua'puaj ará'asej ɨ maj a'áa já'sejre' jo'tɨj ɨ Dios jo'tyájcaj ɨ ɨpuárij japua,

5 che' ajta a'ɨ́ɨn tyámua' tyajamuáacha'ɨ́ɨn a'ɨ́jna ɨ Jesús tɨ ajta Cɨríistu' pué'een, ɨ tɨ néijmi'ɨ jɨn tyámua' een, ajta a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ anaquéej huatájuuriaca', ajta a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej tɨ tyihuo'ta'ɨ́jtye'en néijmi'caa ɨ maj tyityatatyíj íiyan ɨ cháanacaj japua. Cɨríistu' pu taxɨe've', ajta juxúure' jɨn tyu'nájchitaca' tɨ'ij tajapuá huatányuunyij ɨ tyaj jɨn ootyáɨtzee ɨ Dios jimi,

6 a'ɨ́ɨ pu taatá' tyej tyij jamuán tyu'ta'ɨ́jtaj, ajta ta'antyíhuo tyej tyij tyu'tyáhuɨ́ɨre'en a'ɨ́jcɨ jimi ɨ Dios ra', ɨ tɨ ajta jajvástara'. Che' a'ɨ́ɨn huápuɨ'ɨj naa huasé'rihua'an, ajta néijmi'ɨ jɨn tyu'ta'ɨ́jtaj jusén jɨme'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

7 Cɨríistu' pu jéetɨrij jítze aje'cáamej. Néijmi'ɨ mu jaséjran, a'ɨ́ɨ mu majta jaséjran ɨ maj jaajé'caj, majta néijmi'ɨ ɨ tyeítyee matɨ'ɨj mana'aj pua'máj a'yan séejre' ɨ cháanacaj japua, a'ɨ́ɨ mu juyiinyen matɨ'ɨj jaaséej. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

8 “Nyáaj nu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ ta'nájcaj, nyajta ɨ tu'vé'tyajtɨj”, a'yaa pu tyí'xaj a'ɨ́jna ɨ tavástara', tɨ ajta Dios pué'een ɨ tɨ néijmi'ɨ putyí'uurej, ɨ tɨ ajta jájcuaj ɨmuáj séjria'ca'aj, ajta ɨ tɨ jusén jɨn séeria'aj ja'mej.

Juan pu jaaséej a'ɨ́jcɨ ɨ Cɨríistu'

9 Nyajta nyáaj Juan, ɨ nyaj já'mua'ihuaara' pué'een, nyajta nu jimi séejre' ɨ Jesús a'ɨ́j nu jɨn nyajta ja'mua jamuán tyu'ta'ɨ́jtaj ɨ Dios jimi, nyajta ja'mua jamuán jajpuéetzij na'mej tyej tyij néijmi'ɨ jɨn tyo'táviicue'. A'yaa nu tyihuó'ixaaj ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios, nyajta jaaxájtaca' je'ej tɨ huarɨ́j ɨ Jesús, a'ɨ́j nu nyij jɨn a'áa já'nami'huaca'aj jo'tɨj ja'ráahuachij a jáata' tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Patmos.

10 Tɨ'ɨj a'ájna putyí'rɨjcaa matɨ'ɨj pua'aj jana'michej ɨ tavástara', a'ɨ́ɨ pu ɨ júuricama'ra' ɨ Dios a'yan rájve nyéetzij jimi, nyatɨ'ɨj nyij jáanamuajri' tɨ nyahuárita' a'tɨ́j ca'nyíin jɨn naatajé, a'yaa pu namuajria'ca'aj tɨ'ɨj tɨpua'aj a'tɨ́j ucáajijhua ɨ a'huáj jitze,

11 a'yaa pu tyí'nye'ixaatya'ca'aj tɨjɨn:

—Ootyéeyu'xaj ɨ yu'xarij jitze je'ej paj tyi'tɨ́j tyí'sej, pajta je'en huo'ta'ítyi' ɨ maj arahua'puaquej jusɨ'rii ɨ Dios jimi, a'áa tɨ huataca'aj a Asia, a'ájna a Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, ajta a'ájna a Laodicea.

12 Nyatɨ'ɨj nyij ooré'nyeeriaca' nyej nyij jaaséej a'tɨ́j tɨ tyí'nye'ixaatya'ca'aj, nyatɨ'ɨj a'yan huarɨ́j aj nu nyij arahua'puácaa huaséj ɨ cantyíij tɨ japuan antyítaa á'yi'ij, ajta ooroj jɨn taavijhuaca'aj,

13 ajta a'ájna jé'ta' jo'tɨj ja'antyitátzajmee, sɨ́ij pu a'áa huatyávaaca'aj tɨ a'yan huasé'rihua'aj tɨ'ɨj tyévij, a'yaa pu eenye' tyi'tyéchajca'aj cáanarij jɨme' tɨ tɨ́tɨ'ɨj, ajta puáasij jɨn ahuójɨ'ca'ca'aj tɨ ooroj jɨn taavijhua.

14 Cuéeinavi'can pu cácɨpuaca'aj, tɨ'ɨj muxáj a'yájna tɨ'ɨj ajta huasé'rin ɨ séerij, ajta ɨ jɨ'sáara' a'yaa pu huasé'rihua'aj tɨ'ɨj tɨéj.

15 Ajta ɨ ɨcájra'an a'yaa pu huasé'rihua'aj tɨ'ɨj tyi'tɨ́j tɨ me'estíj, huápuɨ'ɨj pu naa tyi'tyama'astájyi'caa, ajta tɨ'ɨj tyí'xajtaca'aj, a'yaa pu namuajria'ca'aj tɨ'ɨj jo'tɨj ja'ancáamuɨ'yej tɨ tyájujhua'naj ca'nyíin jɨme'.

16 Ajta ɨ jumuáca'ta' pujmua' pu arahua'puácaa ɨ xú'ra'vej iityáaca'aj, ajta ɨ tyényi'tze' pu éejnyinyiica'aj ɨ chúun tɨ huápuɨ'ɨj tyí'ɨtzɨj ajta juxa'aj tya'antámuamuaa. Ajta ɨ nyéerima'ra' a'yaa pu tyá'taaca'aj tɨ'ɨj ɨ xɨcáj tɨ néijmi'ɨ jɨn eerájxɨrej.

17 Nyatɨ'ɨj jaaséej, aj nu nyij arájvej jo'tɨj ja'ra'ɨ́ɨcajmee, ya cuxáa naamuɨ́'. Aj pu'ij a'ɨ́ɨn na'ajtamuárɨej ɨ jumuáca'ta' tɨ pujmua' jɨme' ɨ jumuáca', ajta a'yan tyinaaté'exaaj tɨjɨn:

—Capáj tyí'tzɨɨnye'ej, nyáaj nu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ nyaj anájcaj, ajta ɨ nyaj uvé'tyajtɨj,

18 nyajta a'ɨ́ɨn pué'een ɨ nyaj júurij. Nyáaj nu huámuɨ'ɨjcaa, nyajta ijíij nu jusén jɨme' júurij. Nyáaj nu a'ɨ́jna jɨn antyínyamua'ree nyaj hue'tyáanaj jo'maj já'cui'nyij, na'ríij nyaj hui'rátoonyij.

19 Ootyéeyu'xaj ɨ paj períj jaaséej, je'ej tɨ ijíij tyi'tɨ́j tyí'sejre' ajta je'ej tɨ tye'mej majca'huáyee.

20 A'yaa pu huatóomua'aj je'ej paj tyi'tɨ́j tyu'séj, ɨ xú'ra'vetyee ɨ maj aráahua'puaj ará'asej ɨ paj huo'séj ɨ nyaj huɨ'tyáaca'aj nyamuáca'ta' pujmua', ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ aráahua'puaj ará'asej ɨ tɨ cantyíij jitzán antyítaa á'yi'ij tɨ ajta ooroj jɨn taavijhua: Ɨ xú'ra'vetyee ɨ maj aráahua'puaj ará'asej, a'ɨ́ɨ mu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ maj tajapuá tyí'huɨɨre' majta a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej mej mij huó'cha'ɨɨn ɨ maj jusɨ'rii ɨ tyeyúuj tzajta', ajta ɨ tɨ aráahua'puaj ará'asej ɨ tɨ jitzán ɨ cantyíij antyítaa á'yi'ij, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn tyi'pué'een ɨ tyeyúuj aráahua'puaj tɨ tya'rá'asej.

2

Ɨ nyúucarij tɨ huata'ítyi'huaca' a'ɨ́ɨjma jimi ɨ maj Éfeso jóosɨ'rii

1 'Pata'aj a'yan tyaata'ítyi' a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej tɨ huó'cha'ɨɨn a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'áa jóosɨ'rii a Éfeso tɨ jɨme' yee: "A'yaa pu tyí'xaj a'ɨ́jna ɨ tɨ hui'tyáa' ɨ jumuáca'ta' pujmua' ɨ xú'ra'vetyee ɨ maj aráahua'puaj ará'asej, ajta a'áa ja'yi'vej jo'tɨj ja'antyitáatɨmee ɨ tɨ ooroj jɨn taavijhua.

2 Nyáaj nu néijmi'ɨ mua'reej je'ej siaj tyityetyúucha'ɨj, nyáamua'ree siaj jéehua tyí'muarɨe' siajta jéehua á'viicue're', siajta quee hua'xɨe've' ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj. Siajta serɨ́j huo'mua'aj ɨ maj a'yan tyúusejrataca'aj maj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Dios tɨ hua'antyíhuoj, ma' ajta quee camu a'ɨ́ɨn pué'een, a'yaa xu sij tyihuo'taséjrataca' maj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ maj tyí'hue'tacaa.

3 Jéehua xu jajxɨé'vi'ra'aj siaj sij néijmi'ɨ jɨn tyo'táviicue', siajta a'ɨ́jna jɨn jajpuéetzɨj, nyejitzé ma'can.

4 Nyajta nyáaj nu jamuaeté'exaatye'ej ɨ siaj jɨn ootyá'ɨtzeerej nyéetzɨj jimi, a'ɨ́jna jɨme' siaj quee che' a'yan tyí'nyaxɨe've' siatɨ'ɨj anaquéej tyí'nyaxɨe'va'ca'aj.

5 A'ɨ́j xu jɨn jo'támua'reej jo'siaj tyi'tɨ́j jɨn jo'tyá'ɨtzee nye jimi, siajta seequéj tyú'mua'tyij, a'yájna siatɨ'ɨj anaquéej tyityetyúucha'ɨɨca'aj. Ajta tɨpua'aj sequée a'yan huárɨnyij, nyáaj nu ja'mua jimi jo'ma'aj na'mej, nyej nyij jamuá'ari' a'ɨ́jna ɨ tɨ antyitátzaj ɨ tɨ ja'mua jimi séejre', a'yaa nu rɨnyij tɨpua'aj sequée seequéj tyú'mua'tyij ɨ Dios jimi.

6 Maj siajta mua'aj, xá'puɨ' xu rɨcɨj a'ɨ́jna jɨme' siaj quee jaxɨe've' je'ej maj rɨcɨj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'yan hua'tamuá'muaj tɨjɨn nicolaítas, ɨ nyaj nyajta quee nyáaj hua'xɨe've'.

7 A'ɨ́jna ɨ tɨ iityánamuaj, che' jáanamuaj je'ej tɨ ɨ júuricama'ra' ɨ Dios tyihuá'ixaatye' a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jusɨ'rii ɨ Dios jimi. A'ɨ́ɨmaj ɨ maj néijmi'ɨ jɨn tyu'tyámue'tɨn, a'yaa nu tyihuo'tá'sij maj jáacua'nyij a'ɨ́jna jitze tɨ séejre' ɨ cɨyéj tɨ jɨn júurij tá'ra'nyij, a'áa tɨ ja'távej jo'tɨj huápuɨ'ɨj naa jo'éen ɨ Dios jimi."

Ɨ nyúucarij tɨ huata'ítyi'huaca' a'ɨ́ɨmaj jimi ɨ maj Esmirna jóosɨ'rii

8 'Pata'aj a'yan tyaata'ítyi' a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej tɨ huó'cha'ɨɨn a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'áa jóosɨ'rii a Esmirna tɨ jɨme' yee: "A'yaa pu tyí'xaj a'ɨ́jna ɨ tɨ a'nájca, tɨ ajta a'ɨ́ɨ pué'een ɨ tu'vé'tyajtɨj, a'ɨ́jna ɨ tɨ huamuɨ́' ajta je'en huatájuuriaca'.

9 Nyáaj nu jamua'reej siaj jajpuéjtzɨj, siajta quee je'ej tyéejviicue', maj siajta mua'aj nyéetzɨj jimi xu chíjtyaanyi'ij pué'een. Nyáaj nu jamua'reej maj je'ej pua'aj tyaja'muaxaj, a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'yan tyúusejrataj maj a'ɨ́jcɨ jitze ajtyáma'can ɨ Israel, ajta capu a'yan tyi'ja'yájna, sulu a'ɨ́ɨ mu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tyiyáaru' maj jimi jusɨ'rii.

10 Caxu tyí'tzɨɨnye'ej je'ej siaj tya'ajpuéetzɨj xá'ju'un, ji'nye a'ɨ́jna ɨ tyiyáaru', a'ɨ́ɨ pu séecan mua'ajmaj jamue'tyánasij, a'yaa pu'ij néijmi'caa tyajamuaatyésejra tɨpua'aj sianá'astijre'ej nusu sequée, siajta tamuáamuata' xɨcáj jajpuéetzɨj xá'ju'un. Tyámua' xu néijmi'ɨ jɨn eenye' siajta tyo'táviicue' nyéetzɨj jimi, tɨpua'aj majamuáacui'nyij, nyáaj nu jamuaatɨ́'tye'sij ɨ cúruun ɨ siaj jɨn júurij xá'ju'un jusén jɨme'.

11 A'ɨ́jna ɨ tɨ iityánamuaj, che' tyámua' tyáanamuaj je'ej tɨ ɨ júuricama'ra' ɨ Dios tyihuá'ixaatye' a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jusɨ'rii ɨ tyeyúuj tzajta': Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj néijmi'ɨ

jɨn tyu'tyámue'tɨn, capu huá'cɨ'tyij maj jajpuéetzij muá'ra'nyij matɨ'ɨj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj majtáhua'aj cui'nyij.”

Ɨ nyúucarɨj tɨ huata'ítyi'huaca' a'ɨ́ɨmaj jimi ɨ maj Pérgamo jóosɨ'rii

12 ’Pata'aj pajta tyaata'ítyi' a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej tɨ'ij huó'cha'ɨɨn a'ɨ́ɨjma ɨ maj a'áa jóosɨ'rii a Pérgamo tɨ jɨme' yee: “A'yaa pu tyí'xaj a'ɨ́jna ɨ tɨ ji'tyéechuij ɨ chúun tɨ juxa'aj tya'antámuamuaa.

13 Nyáaj nu jamua'reej siaj a'áa jo'cháatɨmee jo'tɨj tyejé'ijtaj a'ɨ́jna ɨ tyiyáaru', siajta mua'aj sióoche' xu ná'astijre' nyéetzij. Caxu jaatáxaahuataca' siaj nyéetzij ná'tzaahuatye', caxu siajta a'ájna xɨcáara' jitze tɨ'ɨj a'ɨ́ɨn séjria'ca'aj ɨ Antipas, tɨ tyámua' éenye'ej nyéetzij jimi, a'ɨ́ɨ mu jaajé'caj a'ájna jo'tɨj tyejé'ijtaj ɨ tyiyáaru'.

14 Maj siajta mua'aj, tyi'tɨ́j xu jɨn ootyá'ɨtzeerej nye jimi, a'ɨ́ɨ mu ja'mua jimi séejre' ɨ maj ja'astej a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarɨj ɨ tɨ jɨn tyihuá'mua'tyej a'ɨ́jna ɨ Balaam, ɨ tɨ ajta a'yan tyaamuá'tyej a'ɨ́jcɨ ɨ Balac tɨ'ij hue'tzij jɨn huo'mué'tɨj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can, mej mij tyú'cua'nyij ɨ cue'ráj ɨ maj tyu'támu'vejritaca' a'ɨ́ɨjma jimi ɨ sáanturɨj, ajta mej mij huóoxana'cɨre'en.

15 A'ɨ́ɨ mu majta ja'mua jimi séejre' ɨ maj quee jaxɨe've' maj ajtáciɨɨnyej a'ɨ́jna jitze ɨ huá'yi'raj ɨ maj a'yan hua'tamuá'muaj tɨjɨn nicolaítas.

16 A'ɨ́j xu jɨn siata'aj siajtáhua'aj ja'antzaahuatye'en ɨ Dios, na'ríij sequée a'yan huárɨnyij, nyáaj nu ja'mua jimi ja'tanyésɨj, nyej nyij huo'tanyó'si'tye'en a'ɨ́ɨmaj a'ɨ́jna jɨme' ɨ chúun tɨ nye tyenyij jitze éejnyinyii.

17 Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ iityánamuaj, che' tyámua' tyáanamuaj je'ej tɨ ɨ júuricama'ra' ɨ Dios tyihuá'ixaatye' a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jusɨ'rii ɨ tyeyúuj tzajta'. Majta ɨ maj tyu'mué'tɨn, a'yaa nu tyihuo'tá'sij mej mij jáacua'nyij ɨ cue'ráj tɨ jútye' já'ma'can, nyajta nu tyetyéj jaatátɨstej tɨ cuéeinara', ɨ tɨ jitzán á'yu'si'ij je'ej tɨ a'ɨ́ɨn jájcuan arí ántyapuaj, ajta quee a'tɨ́j jamua'ree je'ej tɨ tyé'yu'si', sulu a'ɨ́ɨ pu'uj ɨ a'tɨ́j jamua'reej ɨ nyaj jaatátɨstej a'ɨ́jcɨ ɨ tyetyéj.”

Ɨ nyúucarɨj tɨ huata'ítyi'huaca' a'ɨ́ɨmaj jimi ɨ maj Tiatira jóosɨ'rii

18 ’Pata'aj pajta a'yan tyaata'ítyi' a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej tɨ huó'cha'ɨɨn a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'áa jóosɨ'rii a Tiatira tɨ jɨme' yee: “A'yaa pu tyí'xaj ɨ yójra' ɨ Dios, ɨ tɨ ajta a'yan eenye' ava'jɨ'síjmee tɨ'ɨj tɨéj tɨ atyúumemɛj, ajta me'estíican iira'ɨ́cajmee tɨ'ɨj coobre maj jacámɛjrɨ':

19 Nyáaj nu néijmi'i mua'reej je'ej siaj tyi'tɨ́j jɨn rɨcɨj; nyáamua'ree siaj tyámua' tyúuxɨe've' sɨ́ɨj ajta sɨ́ɨj, ɨ siaj jitzán tyá'tzaahuatye', siajta huá'huɨɨre' ɨ séecan néijmi'i jɨn setye'víicue'raj, siajta ijíij, jéetze' xu serɨ́j tyámua' rɨcɨj sequée anaquéej.

20 Ajta a'ɨ́ɨ pu quee na'ráanajchɨj siaj tzáahuatyi'ra'aj jimi: tyícha'ɨɨj a'ɨ́jcɨ ɨ íitaj tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Jezabel, ɨ tɨ a'yan tyúuxaj tɨ ɨ Dios jitze ma'can tyí'xaj, a'ɨ́ɨ pu'ij hue'tzij jɨn tyihuá'mua'tyej ɨ maj nye jimi séejre', mej mij huóoxana'cɨre'en, majta tyú'cua'nyij ɨ cue'ráj ɨ maj tyu'támu'vejritaca' a'ɨ́ɨmaj jimi ɨ sáanturɨj.

21 Nu'ríj jaatá' tɨ'ij tyá'antzaahuatye'en ɨ Dios jimi, ajta a'ɨ́ɨn capu jaxɨe've' tɨ a'yan huárɨnyij: capu ajta jaxɨe've' tɨ jaatapuá'cɨtaj ɨ tɨ jɨme' juxana'cɨre'.

22 A'ɨ́j nu jɨn a'áan yó'ojrasij utáatzɨj japua, nyajta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jamuán tyu'xána'cɨrej, aj nu nyij jéehua huápuɨ'ɨj puéjtzij huo'tá'sij tɨpua'aj mequee jaatapuá'cɨtaj ɨ maj je'ej jɨn pua'aj rɨcɨj.

23 Nyajta huá'cui'nyij ɨ yójmua'mua' ɨ íitɨ', a'yaa mu mij néijmi'i ɨ maj jusɨ'rii ɨ Dios jimi tyá'mua'reeren nyaj a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ jú'mua'ree je'ej tɨ a'tɨ́j tyí'mua'tzej ɨ jutzájta', nyajta a'yan tyihuo'tá'sij séej nyajta séej je'ej tɨ tyi'tɨ́j jɨn huarɨ́j.

24 Siajta mua'aj mu séecan, mu siaj Tiatira ja'chej, ɨ siaj quee já'astijre' a'ɨ́jcɨ ɨ nyúucarɨj tɨ hue'tzij pué'een, siajta quee jamua'reej ɨ tɨ jéehua huápuɨ'ɨj juxɨe've' ɨ tyiyáaru' jimi, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nyej quee che' tyi'tɨ́j jɨn tyajá'mua'ijcatye'en.

25 Siata'aj tyámua' eenye' je'ej siaj tyi'tɨ́j jɨn rɨcɨj, 'asta nyana'aj quee nyajtáhua'aj ya'uvé'nyej.

26 A'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyu'tyámue'tɨn, majta móoj a'yan tyámua' tyityetyúucha'ɨɨj je'ej nyej nyáaj tyá'xɨe've', 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipuá'rej, nyáaj nu huo'ta'sij mej mij tyihuo'ta'ɨjtye'en a'ɨ́ɨjma ɨ maj séej chuéj japua jo'cháatɨmee,

27 ca'nyéjrɨj pu jɨn tyihuo'ta'ɨjtye'sij, a'yaa pu cha'taj na'aj tyihua'antyipuá'ritye'sij a'ɨ́ɨjma ɨ maj jájcha'ɨɨre' tɨ'ɨj a'tɨ́j tɨ jaatyátaaraxɨ'ɨn ɨ xá'rij tɨ xarɨ́j jɨn taavijhua, a'yájna tɨ'ɨj ajta ɨ nyavástara' nyéetzij tyinaa'ɨjcaj.

28 Nyajta huo'ta'sij mej mij a'ɨ́ɨmaj tátzave'ej muá'ra'nyij tɨ'ɨj ɨ xú'ra'vej tɨ eeré'nyinyii tapuá'risima'caj.

29 A'ɨ́jna ɨ tɨ iityánamuaj, che' tyámua' tyáanamuaj je'ej tɨ ɨ júuricama'ra' ɨ Dios tyihuá'ixaatye' a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jusɨ'rii ɨ tyeyúuj tzajta'.”

3

Ɨ nyúucarij tɨ huata'ítyi'huaca' a'íɨmaj jimi ɨ maj Sardis jóosɨ'rii

1 'Pata'aj a'yan tyaata'ítyi' a'íjcɨ tɨ a'íjna jɨn antyúumua'reej tɨ huó'cha'ɨɨn a'íɨjma ɨ maj a'áa jóosɨ'rii a Sardis tɨ jɨme' yee: "A'yaa pu tyí'xaj a'íjna ɨ maj jitzán séejre' ɨ júuricama'ra' ɨ Dios ɨ maj aráahua'puaj ará'asej, tɨ ajta hui'tyáa' ɨ xú'ra'vetyee ɨ maj aráahua'puaj ará'asej. Nyáaj nu jamua'reej je'ej siaj tyí'muarɨe', nyajta nu jamua'reej siaj seríj nye jimi muɨ'chij, tyij majta a'yan tyí'muaxaj yee sióoche' xu júurij.

2 Siata'aj atanyéjnye'rej, siajta tyámua' tyú'uurej a'íjcɨ tɨ óoj ja'mua jimi tyí'sejre', ajta arí tɨ́mua' tye'entyipuá'rij, ji'nye a'yaa pu tyí'muasej a'íjna je'ej siaj rɨcɨj capu xá'puɨ' een ɨ Dios jimi.

3 Siata'aj jo'támua'reej je'ej maj tyajamuaamuá'tyej ɨ siaj ja'ancuriáa', siata'aj a'yan huárɨnyij siajta je'en ɨ Dios jimi ajtyáhuiixɨ'ɨn. Tɨpua'aj sequée atanyéjnye'rej, nyáaj nu jo'ma'aj na'mej ja'mua jimi tɨ'ɨj náhua'rij, siajta mua'aj caxu jamua'reej a'tzáaj nyaj ja'mua jimi ja'tanyésij.

4 Séecan mu ja'mua jimi séejre' ɨ maj quee tyi'tíj jɨn á'ɨtzeere' ɨ jutzájta', a'íɨ mu mij nyaj jamuán huací'ca'aj muá'ju'un cuéeinavi' metyu'cháaj, ji'nye a'yaa pu tyihua'tyévijtye' a'íɨjma.

5 A'íɨmaj ɨ maj tyu'tyámue'tɨn, a'yaa mu cuéeinavi'can tyi'cháaj muá'ju'un, nyajta quee jo'rio'uunaj je'ej tɨ ántyapuaj ɨ yu'xarij jitze ɨ maj jitzán á'yu'si'ij a'íɨmaj ɨ maj jusén jɨn huatyá'ɨtzeere'ej ɨ Dios jimi, sulu nyáaj nu huo'taxájta ɨ nyavástara' jimi, nyajta a'íɨjma jimi ɨ maj jimi tyí'huɨɨre' ɨ nyavástara'.

6 Ajta a'íjna ɨ tɨ iityánamuaj, che' a'íɨn tyámua' tyáanamuaj je'ej tɨ tyihuá'ixaatye' ɨ júuricama'ra' ɨ Dios a'íɨjma ɨ maj jusɨ'rii ɨ tyeyúuj tzajta'."

Ɨ nyúucarij tɨ huata'ítyi'huaca' a'íɨjma jimi ɨ maj Filadelfia jóosɨ'rii

7 'Pata'aj a'yan tyaata'ítyi' a'íjcɨ ɨ tɨ a'íjna jɨn antyúumua'reej tɨ'ɨj huó'cha'ɨɨn a'íɨjma ɨ maj a'áa jóosɨ'rii a Filadelfia tɨ jɨme' yee: "A'yaa pu tyí'xaj a'íjna ɨ tyámua' een tɨ ajta tzáahuatyi'ra'aj jɨn tyí'xaj, a'íɨ pu a'íjna jɨn antyúumua'reej tɨ huo'tá'an mej mij a'áa jo'tyájrutyej jo'tɨj já'sejre' a'íjna ɨ tɨ jitzán eeráma'can ɨ David, tɨpua'aj a'íɨn tya'antácuunaj, capu ɨ'ríj tɨ a'tíj tye'tyáanaj, na'ríij a'íɨn tye'tyáanaj, capu ajta ɨ'ríj tɨ'ij a'tíj tya'antácuunaj:

8 Nyáaj nu néijmi'ɨ mua'reej je'ej siaj rɨcɨj, cásɨ' xaaséj, nu'ríj tyajamua'antácuunyej siaj sɨj juxáahuaj utyájrutyej, ajta quee ɨ'ríj tɨ a'tíj tye'tyáanaj, nyáaj nu jamua'reej tɨquee jamú'ca'nyisti', siajta sióoche' xu tyá'astijre' je'ej nyaj tyajamuáa'ixaa, caxu ná'xaahuaj.

9 A'yaa nu huá'uurej a'íɨjma ɨ maj tyiyáaru' jimi jusɨ'rii, ɨ maj tyí'hue'tacaa a'íjna jɨme' maj a'yan tyúusejrataj maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa nu ca'nyéjrij jɨn huá'uurej mej mij mujo'vá'ju'un majta je'en tyítunutaxɨ'ɨn ja'mua jimi, mej mij a'íjna jɨn jáamua'reej nyej nyáaj já'muaxɨe've'.

10 Xu'ríj ja'rá'astee je'ej nyaj tyajamuaata'íj a'íjna jɨme' siaj néijmi'ɨ jɨn tyo'táviicue'ri', a'íj nu jɨn nyáaj ja'muacha'íɨj na'mej a'ájna xɨcáara' matɨ'ɨj néijmi'ɨ jajpuéetzij muá'ju'un íiyan cháanacaj japua, mej mij jáamua'reej ɨ maj a'yan huacháatɨmee.

11 Jiye'tzín nu yava'cányesij. Tyámua' xu néijmi'ɨ jɨn eenye' je'ej siaj seríj tyu'muárɨej, caxu tyi'tá'care'en tɨ'ɨj a'tíj jamuaanáhue' ɨ siaj seríj jaamué'tɨj.

12 A'íɨmaj ɨ maj tyu'tyáamue'tɨj, a'yaa nu tyihuo'tá'sij mej mij tyityetya'úuj muá'ra'nyij u tyeyúuj tzajta' ɨ nyaj Dios tɨ ja'a'rij, ajta quee che' a'náj iiráamej, a'íɨjma nu jitze jo'tyéyu'xaj je'ej tɨ ántyapuaj ɨ nyaj Dios, nyajta je'ej tɨ tyaja'rájtyapuaj chájta'najra' ɨ nyaj Dios, a'íjna ɨ Jerusalén tɨ jájcuaj, tɨ ajta tajapuá je'cáanyej jo'tɨj ɨ nyaj Dios já'sejre', a'íɨjma nu nyajta jitze jo'tyéyu'xaj je'ej nyaj jájcuan jɨn ántyapuaj.

13 A'íjna ɨ tɨ iityánamuaj, che' tyámua' tyáanamuaj je'ej tɨ ɨ júuricama'ra' ɨ Dios tyihuá'ixaatye' a'íɨjma ɨ maj jusɨ'rii ɨ tyeyúuj tzajta'."

Ɨ nyúucarij tɨ huata'ítyi'huaca' a'íɨjma jimi ɨ maj Laodicea jóosɨ'rii

14 'Pata'aj a'yan tyaata'ítyi' a'íjcɨ ɨ tɨ a'íjna jɨn antyúumua'reej tɨ huó'cha'ɨɨn a'íɨmaj ɨ maj a'áa jóosɨ'rii a Laodicea tɨ jɨme' yee: "A'yaa pu tyí'xaj a'íjna ɨ tɨ tzáahuatyi'ra'aj jɨn tyí'xaj ajta néijmi'ɨ tyámua' jɨn een, ajta a'íɨn pué'een ɨ tɨ Dios jamuán néijmi'ɨ tyú'taahuaca' tɨ'ɨj na'aj ijíij tɨ tyí'sejre':

15 Nyáaj nu néijmi'ɨ mua'reej je'ej siaj tyi'tíj jɨn rɨcɨj. Nyáamua'ree siaj quee ooca'nyáaj sianaataxɨe'vej nyéetzij, caxu siajta ca'nyéjrij jɨn ná'antzaahuaj. A'yaa pu tyina'ráanajchi siaj ooca'nyáacan jɨn naa nyojo'mua'raj, na'ríij sequée ca'nyéjrij jɨn ná'tzaahuatye'ej.

16 Siajta cíɨ siana'aj tyiná'tzaahuatye', caxu a'yan tyí'huɨɨre' tɨ'ɨj jájtyij tɨ jéehua pɨstij nusu tɨ jéehua cɨmuájraa, a'íj nu jɨn a'yan já'mua'uurej nyej nyij ca'nyéjrij jɨn majamúuhua'xɨj.
17 A'yaa xu tyí'xaj siaj mua'aj chíjtyaanyi'ij pué'een, tɨ jee jéehua jamuáahuɨɨ, tɨ jee ajta quee tyi'tíj jamuá'ɨtziitye', siajta mua'aj caxu jamua'reej siaj xána'visi', siajta je'ej pua'aj huá'sejratye' ɨ tyeítyee, mua'aj xu quee je'ej tyéejviicue', xa'racúcu'nyijmee siajta muámua'vi'ijmee.
18 A'íj nu jɨn a'yan tyaja'muahuaviij siaj nyéetzij jimi jáananan ɨ ooroj tɨ tiéj jitze juta'huacaa, siata'aj sij jɨ'ré'can jɨme' huatyoochíjtyaanyi'taj, siajta nyéetzij jimi jáananan ɨ cáanarɨj tɨ naa tyí'cueenaa siaj sij a'íjcɨ ucóochejtya'xɨ'ɨn tɨ'ij quee séejre' ɨ ja'muatyévij ɨ siaj jatyevi'ra' a'íjcɨ jɨme' siaj muámua'vi'ij, siajta nyéetzij jimi jáananan a'íjcɨ ɨ siaj aróohuatye'en ɨ jujɨ'ɨj jitze siata'aj sij atanyéjnye'rej.
19 A'yaa nu tyámua' tyihuá'ixaatye', nyajta puéjtzij hua'tá'caa a'íɨjma ɨ nyaj hua'xɨe've'. A'íj pu jɨn siata'aj seequéj tyú'mua'tyij, siajta ja'antzaahuatye'en ɨ Dios.
20 Cásɨ', nyáaj nu eetyéjvee a tɨ ja'pueertaj nyetye'ejtyato'xa'aj, tɨpua'aj a'tíj náanamuaj ajta je'en tyina'antácuunye'en, aj nu nyij utyárutyij chi'ra'an tzajta' tyej tyij néemi'ij tyú'cua'nyij.
21 A'íɨmaj ɨ maj tyu'tyámue'tɨj, a'yaa nu tyihuo'tá'sij maj nyajamuan oorá'sej jó'nyaj tyejé'ijtaj, a'yájna nyatɨ'ɨj nyáaj tyu'tyáamue'tɨj, aj nu nyij nyavástara' jamuán huatyéeyixɨj jo'tɨj a'íɨn tyejé'ijtaj.
22 Ajta a'íjna ɨ tɨ iityánamuaj, che' tyámua' tyáanamuaj je'ej tɨ ɨ júuricama'ra' ɨ Dios tyihuá'ixaatye' a'íɨjma ɨ maj jusɨ'rii ɨ tyeyúuj tzajta'.”

4

Juan pu huo'séj ɨ maj janajchej ɨ Dios u tajapuá

1 Tɨ'ɨj a'yan tye'entyipuá'rej, aj nu nyij ájnyeeriaca', nyatɨ'ɨj nyij jaaséj ɨ puéertaj tɨ antácuunyica'aj u tajapuá, ajta ɨ nyaj anaquéej jáanamuajri' ɨ tɨ naatajé tɨ ajta a'yan namuajria'ca'aj tɨ'ɨj a'tíj tɨ ucáajijhua ɨ trompéetaj jitze, a'yaa pu tyinaaté'exaaj tɨjɨn:
—Mujo'té'yi'ij nyata'aj muaataséjratye'en je'ej tɨ tyi'tíj tyúuxɨe've' tɨ a'yan huárɨnyij majca'huáyee.
2 Aj pu'ij ɨ júuricama'ra' ɨ Dios nye jimi huatyá'ɨtzee, nyajta je'en ɨpuárij huaséj tɨ ujo'tyávaaca'aj u tajapuá, ajta a'tíj jitzán huatyácatyii.
3 Ajta a'íjna ɨ tɨ acájca, a'yaa pu huasé'rihua'aj tɨ'ɨj tyetyéj tɨ huápuɨ'ɨj tyá'najchij tɨ po'vij ajta tɨ tyóomuaa á'naxcaj, ajta a'yan huasé'rihua'aj tɨ'ɨj síɨj ɨ tyetyéj tɨ po'vi'ij jɨn naa tyí'me'estij, ajta cu'xa'aj atahuíjca'aj jo'tɨj jo'tyávaaca'aj ɨ ɨpuárij, tɨ tyama'astájyi'caa huá'ravi'can jɨme' a'yájna tɨ'ɨj ɨ tyetyéj ɨ maj a'yan jatamuá'muaj tɨjɨn esmeralda,
4 ajtáhua'aj pu séecan ɨ ɨpuárij tya'taváatɨma'caa jo'tɨj jo'tyéjvee a'íjna ɨ ɨpuárij seityéj japuan muáacuaj pu tya'rá'axcaa, majta ɨ huáasij acatyé'tya'ajma'caa ɨ ɨpuárij jitze, cuéeinavi' mu tyí'chajcaa, majta cúruun tyo'carújtya'ajma'caa ɨ jumu'új jitze ooroj tɨ jɨn tyí'taavijhua.
5 Ajta a'íjna jitze ɨ ɨpuárij a'yaa mu tyityetyána'axcava'ra'aj majta tyényuuca'aj, ajta a'ájna ɨ ɨpuárɨj tɨ jo'tyéjvee, tatzárij pu aráahua'puaj ataváatɨma'caa, ajta a'íjna ɨ tatzárij a'íɨ pu a'íɨn pué'een ɨ júuricama'ra' ɨ Dios tɨ aráahua'puaj ará'asej.
6 A'ájna jo'tɨj jo'tyéjvee a'íjna ɨ ɨpuárij, a'yaa pu éenye'ej huariá'muanyica'aj a chóota' tɨ'ɨj tyi'tíj tɨ naa tyí'me'estij tɨ ajta tátzaj.
Ajta a'ájna jé'ta', jo'tɨj jo'tyéjvee a'íjna ɨ ɨpuárɨj, muáacuaj mu ɨ maj júurij ataváatɨma'caa, majta jéehua jɨ'síj hua' jitze séjria'ca'aj, ɨ hua' nyéerimij jitze ajta hua'huarita'.
7 Ajta ɨ tɨ anájcaj a'yaa pu huasé'rihua'aj tɨ'ɨj muájyej, ajta ɨ tɨ je'tyáa'sej, a'yaa pu huasé'rihua'aj tɨ'ɨj túuru', ajtáhua'aj ɨ síɨj tɨ je'tyáa'sej, a'yaa pu tya'cányeerica'aj tɨ'ɨj tyévij, ajta ɨ tu'vé'tyajtɨj, a'yaa pu huasé'rihua'aj tɨ'ɨj cué'ra'vej tɨ huatará'raj.
8 Majta a'íɨmaj ɨ maj muáacuaj ɨ maj júurij, a'íɨ mu aráseej pua'mácan ajta anájma'caaj síɨj ajta síɨj, ajta jéehua jɨ'síj jitzán séjria'ca'aj, jéjre' ajta tyétye'. A'náj tɨna'aj mu a'yan tyí'xajtaca'aj majta a'yan tyí'chuiicaca'aj tɨjɨn:
Tyámua' pu een, tyámua' pu een, tyámua' pu een ɨ tavástara',
Dios pu a'íɨn pué'een ɨ tɨ néijmi'i jɨn antyúumua'reej,
a'íɨ pu anaquéej séjria'ca'aj, ajta ijíij séejre', ajta jusén jɨn séeria'aj ta'mej.
9 Ajta matɨ'ɨjta a'íɨmaj janajchej ɨ maj muáacuaj, majta tyé'tyojtzi're'ej a'íjcɨ ɨ tɨ ɨpuárij jitze acájca, ɨ tɨ jusén jɨme' júurij,

10 a'ɨ́ɨmaj ɨ huásij ɨ maj seityéj japuan muáacuaj ará'asej, a'ɨ́ɨ mu tyítunutaxɨj a'ɨ́jcɨ jimi
ɨ tɨ ɨpuárij jitze acájca, majta jaatyánajchij, majta tyu'tátuiire'sij a'ɨ́jcɨ jimi ɨ tyuucúrun,
majta a'yan tyí'xajtaca'aj tɨjɨn:
11 A'yaa pu tyimuaavíjtye' muéetzij, mu paj tavástara' pué'een, pajta taj Dios pué'een,
tyej tyij tyimuaatatyójtzi're'en, tyajta muatyáanajchej ɨ paj jɨn néijmi'i putyí'uurej,
ji'nye muáaj paj néijmi'i tyú'taahuaca', ɨ tɨ a'yan tyí'sejre',
muáaj paj a'yan tya'ajxɨé'vi'raca'aj a'ɨ́j pu jɨn néijmi'i tyú'taavijhuaca'.

5

Ɨ yu'xarij tɨ jírɨ' tɨ jitzán tyé'yu'si' ajta ɨ cányaʼaj

1 Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ acájca ɨ ɨpuárij jitze, jumuáca'ta' pujmua' pu ji'tyépijca'aj ɨ yu'xarij tɨ
juxa'aj tyé'yu'si'huaca'aj, ajta arahua'puaquej pu ájvi'tyijhuaca'aj ɨ xɨ́ɨjca jɨme'.
2 Nyajta séej huaséj ɨ tajapuá tɨ tyí'huɨ́ire', a'yaa pu'ij ca'nyíin jɨn tyu'ta'íhuoj tɨjɨn:
—¿A'tanyíj quee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeere' tɨ'ij ja'ajsújtza'naxɨ'ɨn ɨ tɨ ajvi'tyíihuajmee, ajta
je'en jaatáxɨjta ɨ yu'xarij?
3 Ajta u jútye', ajta íiyan ɨ cháanacaj japua, ajta jityán ɨ cháanacaj, capu a'tɨ́j a'yan
tyu'tóocɨ'puaj tɨ'ij jaatáxɨjta, ajta jaaséj je'ej tɨ tyé'yu'si'huaca'aj.
4 Nyajta nyáaj jéehua nu huápuɨ'ɨj nyeyiinyaca'aj a'ɨ́jna jɨme' maj quee jáatyoj sɨ́ɨj tɨ
a'yan tyu'tóocɨ'puaj tɨ'ij jaatáxɨjta ɨ yu'xarij nusu tɨ jaaséj je'ej tɨ tyé'yu'si'.
5 Tɨ'quij sɨ́ɨj tɨ hua' jitze ajtyáma'can a'ɨ́ɨmaj ɨ huáasij, a'yaa pu tyinaaté'exaaj tɨjɨn:
—Capáj ayiinyaj, ji'nye a'ɨ́jna ɨ maj a'yan jatamuá'muaj tɨjɨn ɨ Muájyej ɨ tɨ hua' jitze
ajtyáma'can a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze eeráanyej, a'ɨ́jna ɨ tɨ David jitze eeráma'can, a'ɨ́ɨ
pu arí tyu'tyáamue'tɨj a'ɨ́ɨ pu púj oorej tɨ'ij ja'ajsújtza'naxɨ'ɨn ɨ ta'raahua'puácaa tɨ jɨn
ajvi'tyíihuajmee ajta je'en jaatáxɨjta ɨ yu'xarij.
6 Aj nu nyij cányaʼaj huaséj a'ájna jé'ta' jo'tɨj jo'tyéjvee a'ɨ́jna ɨ ɨpuárij, ajta jé'ta' a'ɨ́ɨjma
jimi ɨ maj muáacuaj ɨ maj júurij, ajta jé'ta' a'ɨ́ɨjma jimi ɨ huáasij, a'yaa pu huasé'rihua'aj
cuxáa merɨj jaajé'cataca'aj. Ajta arahua'puácaa ava'ahuájma'caa, ajta arahua'puácaa
ava'jɨ'sɨjma'caa, ajta ɨ jɨ'sáara' ɨ ta'ráahua'puaj, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ júuricama'ra' ɨ
Dios ɨ tɨ a'yan yo'ta'ítyaca' íiyan cháanacaj japua.
7 A'ɨ́jna ɨ cányaʼaj, a'ɨ́ɨ pu ja'ancuré'pij a'ɨ́jcɨ ɨ yu'xarij ɨ tɨ muáca'ta' pujmua' séjria'ca'aj
a'ɨ́jna ɨ tɨ ɨpuárij jitze acájca,
8 tɨ'ɨj ja'ancuré'pij a'ɨ́jcɨ ɨ yu'xarij, a'ɨ́ɨmaj ɨ maj muáacuaj ɨ maj júurij, majta ɨ huáasij
ɨ maj seityéj japuan muáacuaj ará'asej, a'ɨ́ɨ mu néijmi'i ecóotutaxɨj a'ɨ́jcɨ jimi ɨ cányaʼaj.
Néijmi'i mu a'ɨ́ɨmaj ɨ áarpaj tyi'tyéɨ'ca'aj, majta túxa'aj ooroj tɨ jɨn tyí'taavijhuaca'aj, ajta
cuáanye'ej ava'jɨstíjma'caa a'ɨ́jcɨ jitze ɨ túxa'aj, a'ɨ́ɨ pu'ij a'ɨ́ɨn pué'een ɨ maj jɨn jahuooca'aj
a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyeɨ́tyeristyamua'mua' pué'een ɨ Dios.
9 Majta jájcuan jɨn a'yan tyí'chuiicaca'aj tɨjɨn:
Muáaj paj jɨ'réenye'ej séejre' pej pij ja'ancuré'pij ɨ yu'xarij pajta ja'ajsújtza'naxɨ'ɨn ɨ tɨ
ajvi'tyíihuajmee,
ji'nye muáaj paj huatámu'vejrityi'huaca',
pajta a'ɨ́jcɨ jɨme' a' xuure' tyu'nájchitaca' ɨ Dios jimi,
néijmi'caa jitze ma'can ɨ tyeɨ́tyee, ɨ maj séej jitze maj eeráma'can,
ɨ maj séej nyúucarij jɨn tyí'xaj, nusu ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can.
10 Pajta tyámua' huó'ruuj mej mij sɨ́ɨj mana'aj tyeɨ́tyeera' pué'eenye'ej muá'ra'nyij,
mej mij majta tyu'tyáhuɨ́ire'en a'ɨ́jna jimi ɨ Dios,
majta a'ɨ́ɨmaj mu tyu'ta'ɨ́jtaj íiyan ɨ cháanacaj japua.
11 Aj nu nyij atányeeriaca', nyajta je'en mui'caa huánamuajri' ɨ maj tajapuá tyí'huɨ́ire'
ɨ maj a'áa ja'taváatɨma'caa jo'tɨj jo'tyéjvee ɨ ɨpuárij, jo'maj majta já'sejria'ca'aj ɨ maj
muáacuaj ɨ maj júurij, majta a'ɨ́ɨjma jimi ɨ huáasij. A'ɨ́ɨ mu huápuɨ'ɨj mui'caa, capu
ámiteeria'ca'aj a'chu maj pua'maca'aj,
12 a'yaa mu mij ca'nyíin jɨn tyí'xajtaca'aj tɨjɨn:
A'ɨ́jna ɨ cányaʼaj ɨ tɨ huatámu'vejrityi'huaca', a'yaa pu tye'tyévijtye'
tɨ a'ɨ́ɨn ja'ancuriá'an ɨ tɨ néijmi'i jɨn putyí'uurej, ajta tɨ'ij néijmi'i jimi tyí'sejria'aj,
ajta a'ɨ́ɨn néijmi'i tyi'mua'réeriaj ajta je'en néijmi'i jɨn tyu'tyámue'tɨn,
tyiche' tyaatatyójtzi're'en a'ɨ́jna ɨ tɨ naa een, tyajta jimi tyu'táchuiicaj.
13 A'yaa nu nyajta tyáanamuajri' tɨ a'ɨ́jna ɨ Dios tɨ tyú'taahuaca' tajapuá tɨ tyejé'sejre',
ajta íiyan cháanacaj japua tɨ tyí'sejre', ajta jityán tɨ tyejé'sejre' ɨ chuéj, ajta a'áa maj
tyityejé'sejre' ɨ jájtyɨj jitze tɨ ve'éj, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tɨjɨn:
Tyiche' tyaatatyójtzi're'en a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ acájca ɨ ɨpuárij jitze, tyajta a'ɨ́jcɨ ɨ cányaʼaj,
tyiche' jaatyátzaahuatye'en, tyajta tyámua' tyeetyátoonyij,
che' a'ɨ́ɨn néijmi'i jɨn antyúumua'reeriaj jusén jɨme'.

14 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj muáacuaj ɨ maj júurij, a'yaa mu tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—Che' a'yan tyá'ra'nyij. Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ huáasij, a'ɨ́ɨ mu tyítunutaxɨj majta jaatyánajchaca' ɨ Dios.

6

A'ɨ́jna ɨ tɨ arahua'puaquej ajvi'tyíihuajmee

1 Aj nu nyij jaaséej tɨ'ɨj ɨ cánya'aj séej jajsújtza'an ɨ tɨ ájvi'tyijhuaca'aj ɨ yu'xarij jitze, aj nu nyij séej huánamuajri' ɨ tɨ hua' jitze ajtyáma'can ɨ maj júurij ɨ maj muáacuaj, a'yaa pu'ij tyu'taxájtaca' a'yan namuáaria'can tɨ'ɨj maj huatyényuunyij tɨjɨn:
—Mujo'té'yi'ij.
2 Nyatɨ'ɨj nyij atányeeriaca' aj nu nyij cahuáayu' tɨ cuéeinara' huaséj, ajta ɨ tɨ avá'catyii a'ɨ́ɨ pu tú'namua'aj iityéchooca'aj ɨ jumuáca' jitze. Majta je'en cúruun jaatɨ'ɨj, aj pu'ij iirájraa tɨ'ij hua'antyimue'tɨn a'yaa pu'ij néijmi'i jɨn tyu'tyáamue'tɨj.
3 Tɨ'ɨj a'ɨ́jna ɨ cánya'aj ajtáhua'aj séej ajsújtza'an, a'yaa nu tyáanamuajri' tɨ ajtáhua'aj sɨ́ɨj ɨ tɨ ajta hua' jitze ajtyáma'can ɨ maj júurij ɨ maj muáacuaj, a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—Mujo'té'yi'ij.
4 Aj pu'ij ajtáhua'aj sɨ́ɨj ɨ cahuáayu' iirájraa tɨ po'xara'. Ajta ɨ tɨ avá'catyii a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reeriaca'aj tɨ'ij huo'ɨtziitye'en ɨ tyeɨ́tyee ɨ maj a'yan séejre' ɨ cháanacaj japua, mej mij huóocui'nyij sɨ́ɨj ajta sɨ́ɨj, a'ɨ́ɨ pu ajta ja'ancuré'chuij ɨ chúun tɨ ve'éj.
5 Tɨ'ɨj a'ɨ́jna ɨ cánya'aj ajtáhua'aj séej ajsújtza'an, a'ɨ́j nu séej huánamuajri' ɨ tɨ hua' jitze ajtyáma'can ɨ maj júurij ɨ maj muáacuaj, tɨ a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—Mujo'té'yi'ij.
Nyatɨ'ɨj nyij nyajtáhua'aj atányeeriaca', aj nu nyij cahuáayu' huaséj tɨ xú'muara', ajta ɨ tɨ avá'catyii, a'ɨ́ɨ pu ji'tyéchooca'aj ɨ maj jɨn tya'cá'itɨe'raj.
6 Nyatɨ'ɨj nyij a'tɨ́j huánamuajri' tɨ hua' tzajta' a tyojo'taxájtaca' a'ɨ́ɨmaj jimi maj muáacuaj ɨ maj júurij, a'yan tɨjɨn:
—Séej mediidaj ɨ tyeríicuj, a'yaa pu tyá'najchij tɨ'ɨj a'tɨ́j tyá'mue'tɨj séej xɨcáj, ajta huéeicaj mediidaj ɨ tyeríicuj tɨ tɨtɨ'ɨjme' ijmuéeya'ajmee, a'yaa pu cha'tána'aj tyá'najchij tɨ'ɨj a'tɨ́j tyá'mue'tɨj séej xɨcáj, ajta capáj yó'jɨpuan ɨ aséityij, nusu ɨ nahuáj.
7 Tɨ'quij ɨ cánya'aj ajtáhua'aj séej ajsújtza'an, aj nu nyij jáanamuajri' tɨ ajtáhua'aj ɨ sɨ́ɨj ɨ tɨ ajta hua' jitze ajtyáma'can ɨ maj júurij ɨ maj muáacuaj, a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
—Mujo'té'yi'ij.
8 Nyatɨ'ɨj atányeeriaca', cahuáayu' nu huaséj tɨ cɨ́ɨ tyí'tyoomuara', ajta ɨ tɨ avá'caj, a'yaa pu ántyapuaj tɨjɨn: Ɨ tɨ huá'cui'caa. Ajta sɨ́ɨj cújta' huama'ca'aj ɨ tɨ a'áa tyejé'ijtaj ɨ hua' tzajta' ɨ muɨ'chítyee, ajta je'cácaa jimi ɨ tyeɨ́tyee antyúumua'reej ɨ maj a'yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua, mej mij huó'cui'nyij ɨ tyeɨ́tyee a'ɨ́jna jɨme' maj tyúunyo'si'tye'en, nusu túj rij jɨme', na'ríij cui'nyi'ra'aj jɨme', nusu a'ɨ́ɨjma jɨme' ɨ tyi'tyán ɨ maj tyí'tyacɨ'macaa.
9 Tɨ'ɨj ɨ cánya'aj ajtáhua'aj séej ajsújtza'an, aj nu nyij huo'séj jityán ɨ ɨpuárij a'ɨ́ɨjma ɨ maj a'ɨ́jna jɨn huácui'iihuaca' maj jaaxájtaca' ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios, majta a'ɨ́jna jitze tyámua' tyityahuóocha'ɨj.
10 A'yaa mu ca'nyíin jɨn tyí'xajtaca'aj tɨjɨn:
—Tavástara', mu paj jɨ'réenya'aj séejre', pajta quee tyi'tɨ́j jɨn á'ɨtzeere', ¿a'náj nyij pahuá'xɨjtye'en a'ɨ́ɨjma ɨ maj cháanacaj japua jo'cháatɨmee, a'ɨ́jna jɨme' ɨ maj táacuij?
11 Aj mu mij cáanarij tyihuo'ré'pij tɨ tyi'tɨtɨ'ɨjmee tɨ tyí'cueenaa, majta a'yan tyihuo'té'exaaj maj cɨ́ɨ tyityahuóoso'pe'en, 'asta mana'aj quee huo'néijmi're'en ɨ hua' ihuáamua', ɨ maj majta tyí'huɨ́ɨre' ɨ Dios jimi, mej mij a'yan cha'taj mana'aj éenye'que' huácui'nyij matɨ'ɨj a'ɨ́ɨmaj.
12 Tɨ'ɨj a'ɨ́jna ɨ cánya'aj ɨ ta'ráseevij ajsújtza'an, aj nu nyij jaaséj tɨ cháanacaj ca'nyíin jɨn huatóoca'tzɨj. Ajta ɨ xɨcáj huatyáxu'muariaca', a'yaa pu huasé'rihua'aj tɨ'ɨj ɨ cɨ́ɨxurij tɨ xú'muaa, ajta a'ɨ́jna ɨ máxcɨrɨe' huatyápo'xariaca', a'yaa pu huasé'rihua'aj tɨ'ɨj xúure'ej,
13 majta ɨ xú'ra'vetyee a'ɨ́ɨ mu uje'cáavatzɨj ɨ chuéj japua, a'yájna tɨ'ɨj ɨ táque'ra' ɨ xápua' tɨpua'aj ɨ ciyáara' ca'nyíin jɨn huatáhuaaxɨ'ɨn ɨ áacaj jɨme'.
14 Ajta ɨ tajapuá a'yaa pu huataséjre tɨ'ɨj tɨpua'aj a'tɨ́j yu'xarij huatyéjire'en, ajta néijmi'i ɨ jɨrɨ́j tɨ huaquéetɨmee, ajta jo'tɨj ja'rahuáchijmee ɨ jájtyij japua, néijmi'i pu aja'yee jo'quéetɨma'aj ta'raa.
15 Majta néijmi'i ɨ maj tyi'tɨ́j jɨn tyityatatyíj, a'ɨ́ɨ mu huatyóo'avaataca' tyásta'naj tzajta', majta tyetyéj tzajta' nusu ɨ jɨrɨ́j jitze, hua' jamuán ɨ tajtúhuaanyij, ɨ maj tyihuá'ijtye' ɨ xantáaru'uj, ɨ maj chíjtyaanyi'ij pué'een, majta ɨ maj va'cán jɨn tyityatatyíj, néijmi'i ɨ maj ca'nyéjrij jɨn tyí'huɨ́ɨria'ca'aj majta ɨ juxáahuaj séjria'ca'aj,
16 a'yaa mu tyihuá'jeevaca'aj ɨ jɨrɨ́j majta ɨ tyetyéj tɨjɨn:

—Siata'aj tajapuá rájvetyij siaj sij ta'vá'naj tɨ'ij quee taaséj a'ɨ́jna ɨ tɨ acájca ɨ ɨpuárij jitze, ajta tɨ'ij quee puéjtzij táacɨ'tyij a'ɨ́jna jɨme' ɨ cánya'aj tɨ jɨn nyú'camuɨ'.

17 Ji'nye pu'rɨ́j tya'rá'aj a'ájna xɨcáara' maj jitzán puéjtzij taatá'sij, ¿a'tanyíj púj̈oorej tɨ'ij tyo'táviicue'en a'ɨ́jna jɨme'?

7

A'ɨ́ɨmaj ɨ maj Israel jitze ajtyáma'can ɨ Dios tɨ hua'vá'jajpuaxɨj

1 Nyajta je'en muáacuacaa huaséj ɨ maj tajapuá tyí'huɨ̈ɨre', maj a'áa jo'tyú'uuca'aj, sɨ́ɨj pu a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tɨj ɨ xɨcáj jé'ejnyinyiij, ajta sɨ́ɨj jo'tɨj ɨ xɨcáj ja'ancáru'pij, ajta sɨ́ɨj ajtyapuáj pujmua', ajta ɨ sɨ́ɨj áatyej pujmua' pu jo'tyávaaca'aj, a'ɨ́ɨ mu mij quee tyi'tá'care'ej tɨ huatá'aacarej ɨ chuéj japua, na'ríij ɨ jájtyij japua nusu ɨ cɨyéj tzajta'.

2 Nyajta nu séej huaséj ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨ̈ɨre' tɨ a'áa pujmua' ja'vá'ma'ca'aj jo'tɨj jé'ejnyinyiij ɨ xɨcáj, a'ɨ́ɨ pu ji'tyátɨjcaa a'ɨ́jna ɨ tɨ jɨn hua'ajtyiyú'xaxɨ'ɨn ɨ huá'cuaatze' ɨ tyeítyeristyamua'me'en ɨ Dios tɨ júurij. A'ɨ́ɨ pu'ij ca'nyíin jɨn huo'tajé a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reeriaca'aj maj je'ej pua'aj jáa'uurej ɨ cháanacaj, majta ɨ jájtyij tɨ ve'éj.

3 A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tɨjɨn:

—Caxu je'ej pua'aj ja'uurej ɨ cháanacaj, ɨ jájtyij tɨ ve'éj, nusu ɨ cɨyéj, 'asta tyana'aj quee hua'ajtyiyú'xaxɨ'ɨn huá'cuaatze' a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jahuɨ̈ɨre' ɨ taj Dios.

4 Nyatɨ'ɨj nyij jáanamuajrɨ' a'chu maj ará'axcaa ɨ maj hua'ajtyiyú'xaxɨj, a'yaa mu pua'maca'aj anxɨtyej japuan huá'puatyej japuan muáacuaj ví'ra'aj, a'ɨ́ɨ mu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ maj Israel jitze eeráma'can.

5 Tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj mu pua'mácan ajtyiyu'xaxɨj ɨ maj Judá jitze eeráma'can, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj ɨ maj a'ɨ́jna jitze eeráma'can ɨ Rubén, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj ɨ maj a'ɨ́jna jitze eeráma'can ɨ Gad,

6 majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj ɨ maj Aser jitze eeráma'can, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj ɨ maj a'ɨ́jna jitze eeráma'can ɨ Neftalí, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj ɨ maj Manasés jitze eeráma'can,

7 majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj ɨ maj Simeón jitze eeráma'can, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj Leví jitze eeráma'can, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj ɨ maj Isacar jitze eeráma'can,

8 majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj ɨ maj Zabulón jitze eeráma'can, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj ɨ maj José jitze eeráma'can, a'yaa mu cha'taj mana'aj tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj tyitya'rá'axcaa ɨ maj Benjamín jitze eeráma'can.

A'ɨ́ɨmaj ɨ maj jéehua ará'asej majta cuéeinavi' tyi'tyéechan

9 Nyatɨ'ɨj nyij nyajtáhua'aj atányeeriaca', aj nu nyij muɨ'caa huápuɨ'ɨj hua'sej ɨ tyeítyee ɨ maj a'áa ja'tyúusɨɨ̈ria'ca'aj néijmi'i ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can, majta séej chájta'naj jitze já'ma'can, majta ɨ maj seequéj tyu'xáxa'aj, jéehua mu huápuɨ'ɨj ará'axcaa a'ɨ́j pu jɨn quee ɨ'riitaca'aj tɨ a'tɨ́j huo'tyé'iten. A'áa mu jo'tyú'uuca'aj ɨ cánya'aj jimi. A'ɨ́ɨ mu cuéeinavi' tyi'tyáchajcaa, majta tacɨ́j iityepíitɨma'caa.

10 Néijmi'i mu ca'nyíin jɨn a'yan tyí'tyejijhuaca'aj tɨjɨn:

A'ɨ́jna ɨ tɨ jɨn tajapuá huanyú, a'ɨ́j pu jimi já'ma'can ɨ taj Dios
ɨ tɨ acájca ɨ ɨpuárij jitze,
ajta a'ɨ́jna jimi ɨ cánya'aj.

11 Majta néijmi'i ɨ maj tajapuá tyí'huɨ̈ɨre', a'ɨ́ɨ mu ataváatɨma'caa jo'tɨj jo'tyéjvee ɨ ɨpuárij, majta ɨ huáasij, majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj muáacuaj ɨ maj júurij, a'ɨ́ɨ mu mij ecóotutaxɨj jimi ɨ tɨ acájca ɨ ɨpuárij jitze, matɨ'ɨj mij jaatyánajchaca' ɨ Dios,

12 a'yaa mu tyu'taxájtaca' tɨjɨn:

Che' a'yan tyá'ra'nyij.
Ɨ tyaj jimi tyu'táchuiicaj, ajta ɨ tɨ naa een,
ɨ tɨ néijmi'i tyí'mua'reej, ɨ tyaj jɨn tyé'tyojtzi're',
a'ɨ́j pu jimi já'ma'can ɨ Dios ɨ jusén jɨme' séejre'.
Che' a'yan tyá'ra'nyij.

13 Aj pu'ij sɨ́ɨj ɨ vástɨ' a'yan tyinaata'íhuo'ri' tɨjɨn:

—¿A'tyaanyíj maj pué'een a'múumaj mu maj cuéeinavi' tyu'cháatɨmee, ajta jo'nyij ma'ráacɨj?

14 Nyatɨ'ɨj nyij a'yan tyaaté'exaa tɨjɨn:

—Muáaj paj vástɨ' jamua'reej. Aj pu'ij a'yan tyinaaté'exaaj tɨjɨn:

—A'íi mu a'íin pué'een i maj tyo'táviicue'ri' i maj jéehua jaapuéjtzitariaca', a'múu mu meríj tyu'jó'sij i tyúucaanaa, majta tyu'cueenarej i tyúucaanaa a'íjna jime' maj ja'antzaahuaj i Ciríistu' ti hua' jitze ma'can huamuí'.

15 A'íj mu jin a'áa já'sejre' jo'tij jóonyee i ipuárij ti jitzán acájca i Dios, majta a'náj tina'aj jahuiire' i tyeyúuj tzajta', túјca majta tíca'. Ajta i ti acájca i ipuárij jitze, a'íi pu hua'cha'íij a'íjna jime' ti hua' jimi huatyá'itzeerej.

16 Camu che' huatatújritze'ej, camu majta che' huataí'icuj, capu che' i xicáj hua'tátzavi'tye'ej ja'mej, capu ajta hua'téexi'raj ja'mej i xicáj,

17 ji'nye a'íi pu i cánya'aj i ti a'áa jé'ta' já'sejre' a'íi pu hua'cha'íij ja'mej, a'íi pu'ij huá'vi'tin jo'tij ja'rájmuaa i maj jin júurij muá'ra'nyij, ajta i Dios pu tyámua' tyihuo'tyéjeevij, mej mij quee che' tyi'tíj jin juxaamuijritya'aj.

8

Í ti aráahua'puaj i ti ájvi'tyijhuaca'aj ajta i cítzive'rij

1 Ti'ij i cánya'aj ja'ajsújtza'an i ti ajvi'tyíihuajma'caa, a'íjna i ta'ráahua'puaj, aj pu'ij tyu'puá'riajraa u tajapuá, jé'ta' ooraj pu á'tyeej tiquee tyi'tíj namuajria'ca'aj.

2 Aj nu nyij tányij arahua'puácaa huaséj i maj tajapuá tyí'huiire' maj jimi i Dios ajo'tyú'uuca'aj, a'íi mu mij tya'ancurá'ij i trompéetaj aráahua'puaj ti tya'rá'asej.

3 Aj pu'ij ajtáhua'aj síij mujo'vé'mej ti ajta tajapuá tyí'huiire', a'íi pu cítzive'rij iityájajnaca'aj, aj pu'ij jitzán ajtyéechaxij i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, majta je'en íijcua jéehua jaatá' ti'ij ja'antyítieeraj a'íjna i maj japua i maj japuan tyí'mu'vejritacaa ooroj ti jin taavijhua, ti a'áa já'sejria'ca'aj jo'tij jo'tyéjvee i ipuárij, jamuán i maj jin jahuooca'aj i Dios jimi.

4 Aj pu'ij ájcitzujtariaca' a'íjna i íijcua i muáca'ra'an jitze i ti tyí'huiire' u tajapuá, 'asta na'aj quee a'áa ja'rá'aj jo'tij já'sejre' i Dios, ajta pu ará'aj a'íjna i nyúucarij i maj jin jahuooca'aj i tyeítyeristyamua'me'en i Dios.

5 Aj pu'ij a'íjna i ti tajapuá tyí'huiire' jájtii i cítzive'rij, ajta ja'vá'jistej i ti'ixcuáa a'áa ti já'ma'can a'íjna japua i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, aj pu'ij a'áa yo'cáaxirej i cháanacaj japua, aj nu nyij a'yan tyáanamuajri' ti'ij maj huatyényuunyij, ajta jéehua tyi'tyáhuaasime'ej, majta tyána'axcava'ra'aj, ajta je'en huatóoca'tzij i cháanacaj.

A'íjna jime' i trompéetaj maj tyi'tyái'ca'aj

6 Majta a'íimaj i maj aráahua'puaj ará'asej i maj tajapuá tyí'huiire' i maj trompéetaj tyi'tyái'ca'aj, a'íi mu tyámua' huóoruuj mej mij a'íjna tzajta' ucáajijhua.

7 Ajta a'íjna i ta'nájcaj, a'íi pu ucájijhuaca' a'íjna jitze i trompéetaj, matii'ij mij tyéetyee cáavatzij jamuán i tiéj xúure'ej ti á'naxcaj. Aj pu'ij japuan ráavatzij i cháanacaj, ajta je'en je'cáj tyu'rá'taa i ciyéj, ajta i tu'píj ti huá'raa néijmi'i pu huariá'taj.

8 Ajtáhua'aj síij i ti tajapuá tyí'huiire', a'íi pu ajta ucájijhuaca' a'íjna tzajta' i trompéetaj, aj pu'ij tyi'tíj atyájrie i jájtyij jitze ti ve'éj, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij jiríj ti tyátaasima'aj, aj pu'ij je'cáj i jájtyij a'yan huaríj ti'ij i xúure'ej.

9 Majta je'cáj huácuij i jáata' maj tyityá'xoo, majta i báarcuj i maj japuan á'ciinyaca'aj i jájtyij, a'íi mu huatyáana'xij.

10 Ajtáhua'aj i ti je'tyáa'sej i ti ajta tajapuá tyí'huiire', a'íi pu ajta ucájijhuaca' a'íjna jitze i trompéetaj, aj pu'ij xú'ra'vej ti ve'éj uje'cájvej, a'yaa pu tyá'taaca'aj ti'ij tatzárij, aj pu'ij aja'rájve je'cácaa japua i játya'naj, ajta je'cácaa japua jo'tij ja'ajéexavi'ijmee.

11 Ajta i xú'ra'vej a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Ta'antzíjvi, aj pu'ij je'caj i jájtyij antzíivi'ij ta'raa, a'íj mu mij jin mue'tíj huácuij i tyeítyee, a'íjna jime' i jájtyij ti antzíjvi.

12 Ajta je'en i ti muáacuaj jitze je'tyáa'sej i ti ajta tajapuá tyí'huiire', a'íi pu ajta ucájijhuaca' i trompéetaj jitze, aj pu'ij je'ej pua'aj huaríj i xicáj, ajta i máxcirie', majta je'cáj i xú'ra'vetyee. A'íj pu'ij jin huatyática'riaca', ji'nye camu che' á'taaca'aj i túјca nusu tíca'.

13 Nyatii'ij nyij ajóonyeeriaca'aj, nyatii'ij cué'ra'vej huánamuajri' ti jútye' imuáj já'ra'ra'ca'aj, ajta ca'nyíin jin a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:

—¡Cuíi' xaa, cuíi' xaa, cuíi' xaa, a'íimaj i maj japuan huacháatimee i cháanacaj, ji'nye jéehua mu jajpuéetzij muá'ju'un matii'ij ucáajijhua i trompéetaj jitze a'íimaj i maj huéeicaj i maj tajapuá tyí'huiire'!

9

1 Aj pu'ij i ta'anxívij ucájijhuaca' i trompéetaj jitze, aj nu nyij xú'ra'vej huaséj ti uje'cájvej u jútye', ti'quij cháanacaj japua ja'rájvej, aj pu'ij ja'ancuré'chuij i ti jin tya'antácuunaj jo'tij ja'tyácun tiquee ámiteere' a'chu ti jo'cátyeej.

2 Aj pu'ij ja'antyicúj jo'tɨj ja'tyácun tɨquee ámiteere' a'chu tɨ jo'cátyeej, aj pu'ij ájcɨtzujtariaca' tɨ'ɨj ɨ oornaj tɨ ve'éj, ajta ɨ xɨcáj, ajta ɨ máxcɨrɨe', a'ɨ́ɨ mu ootanámi'huaj muá'raa a'ɨ́jna jɨme' ɨ cɨtzíj.
3 Aj mu mij vítzi'see huataséjre ɨ cɨtzíj tzajta', majta je'en néijmi'que' ɨ cháanacaj japua huataséjre, a'yaa mu tyihuo'tá' mej mij tyú'che've'en matɨ'ɨj ɨ tyaxcáj.
4 A'yaa mu tyihuo'ta'íj maj quee je'ej pua'aj ja'uurej ɨ tu'píj tɨ ajnyéj ɨ chuéj japua, na'ríij ɨxáj tyi'tɨ́j nusu cɨyéj, sulu mej mij a'ɨ́ɨjma mana'aj je'ej pua'aj huá'uurej ɨ tyeítyee ɨ maj quee ajtyiyu'si'huajmee ɨ jucuáatze' maj tyeítyeristyamua'me'en pué'een ɨ Dios.
5 Majta quee a'yan tyihuo'tá' maj huó'cui'nyij ɨ tyeítyee, sulu mej mij puéjtzij mana'aj huo'tá'an a'chu anxɨ́ máxcɨrɨe', ajta ɨ maj jɨn puéjtzij huo'ta', a'yaa pu tyihuá'cui'ca'aj tɨ'ɨj tɨpua'aj tyáxcaj jaache'en.
6 A'ájna xɨcáara' jitze a'ɨ́ɨ mu ɨ tyeítyee jahuoonyij mej mij huá'cui'nyij, ajta capu je'ej tyu'táɨ'riitarij, jéehua mu huápuɨ'ɨj jaxɨe'va'aj muá'ju'un maj huá'cui'nyij, ajta quee je'ej tyu'táɨ'riitarij sulu a'yaa tya'ajpuéetzij muá'ju'un.
7 Majta ɨ vítzi'see, a'yaa mu huasé'rihua'aj matɨ'ɨj ɨ cahuáayu'uj ɨ maj meríj hua'cáanaxɨj mej mij huanyo'se'en, tyi'tɨ́j mu ucarújtya'ajma'caa ɨ jumu'új jitze, a'yaa pu huasé'rihua'aj tɨ'ɨj cúruun ooroj tɨ jɨn taavijhua, ajta ɨ hua' nyéerimij a'yaa pu huasé'rihua'aj tɨ'ɨj tyévij.
8 A'yaa mu majta tyityacácɨpuaca'aj matɨ'ɨj úucaa, ajta ɨ hua' tamej a'yaa pu huasé'rihua'aj tɨ'ɨj ɨ muájyej tamej.
9 Majta néijmi'que' canami'huajma'caa tyi'tɨ́j jɨme' tɨ tyapúusti' pue'éenye'ej, ajta matɨ'ɨj ra'ra'ca'aj a'yaa pu namuajria'ca'aj ɨ hua'anaj tɨ'ɨj ɨ cariáata' cahuáayu'uj maj ju'va'jáapuajmee ɨ maj jitzán aru'uj ɨ maj nyo'se'.
10 Ajta ɨ hua'cuasij a'yaa pu éenye'ej tɨ'ɨj tyáxcaj cuasij, a'íj pu'ij jitze séjria'ca'aj ɨ maj jɨn a'yan á'tyeeren anxɨ́ máxcɨrɨe' mej mij puéjtzij huo'tá'an ɨ tyeítyee.
11 Ajta ɨ tɨ tyihuá'ijtye' ɨ vítzi'see, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ júuricamej tɨ néijmi'ɨ jɨn antyúumua'reej a'ájna jo'tɨj ja'tyácun tɨquee ámiteere' a'chu tɨ ajo'cátyee, a'yaa pu ántyapuaj huá'nyuucaa jɨme' ɨ Hebreos tɨjɨn Abadón ajta huá'nyuucaa jɨme' ɨ Griego a'yaa pu ántyapuaj tɨjɨn Apolión.
12 Pu'ríj sɨ́ɨj mu jo'mej ɨ maj jɨn jajpuéetzij muá'ju'un, ajta óoche' hua'puaj tyá'ɨtzeere' ɨ tɨ a'yan tye'mej.
13 Aj pu'ij ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨ́ɨre' ɨ tɨ arájseej, a'ɨ́ɨ pu ajta ucájɨjhuaca' ɨ trompéetaj jitze, aj nu nyij a'tɨ́j huánamuajri' tɨ a'áa tyajá'xajtaca'aj jo'tɨj jo'tyéjvee a'íjna ɨ maj japuan tyí'mu'vejritacaa tɨ a'áa já'sejria'ca'aj ɨ Dios jimi.
14 A'yaa pu'ij tyaaté'exaa a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨ́ɨre' tɨjɨn:
—Pata'aj hue'ejxɨ́ɨxɨj a'ɨ́ɨmaj ɨ maj muáacuaj ɨ maj eetyánami' a'ájna véjri' játya'naj jitze tɨ ve'éj tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Éufrates.
15 Aj pu'ij hue'ejxɨ́ɨxɨj a'ɨ́ɨjma ɨ maj muáacuaj, mej mij ɨ huó'cui'nyij je'cácaa ɨ tyeítyee ɨ maj a'yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua, ji'nye a'ɨ́ɨ mu tyámua' éenye'ej mej mij a'yan huárɨnyij a'ájna xɨcáara' jitze, a'íjna máxcɨrɨe' jitze, ajta a'ɨ́jcɨ jitze ɨ nyinyi'ra'aj.
16 Majta ɨ xantáaru' ɨ maj avé'tye'tye'ej, a'yaa nu tyáanamuajri' maj hua'puaj anxɨtyej tɨ séej ví'ra'aj tɨ ara'ástɨmee ará'axcaa.
17 A'yaa nu nyij tyihuo'séj ɨ cahuáayu'uj, majta ɨ maj avé'tye'tye'ej, a'ɨ́ɨ mu antyóonajca'aj ɨ jutavíj jitze tyi'tɨ́j jɨme' tɨ a'yan huasé'rin tɨ'ɨj tɨéj, ajta cuatúmua ajta tyóomuaa jamuán. Majta ɨ cahuáayu'uj, a'yaa mu eenye' ijmu'ujma'caa matɨ'ɨj muajyéj, ajta ɨ hua' tyenyij jitze pu éejnyinyiica'aj ɨ tɨéj jamuán ɨ cɨtzíj, ajta tyi'tɨ́j tɨ tyóomuaa tɨ a'yan tyáarɨe' tɨ'ɨj tyapúusti'.
18 A'ɨ́j mu jɨn je'cáj huácuij ɨ tyeítyee a'íjna jɨme' ɨ tɨéj, ajta ɨ cɨtzíj, ajta a'íjna ɨ tɨ a'yan tyaarɨe'ej tɨ'ɨj tyapúusti' ɨ tɨ éejnyinyiica'aj ɨ hua' tyenyij jitze ɨ cahuáayu'uj.
19 Ji'nye a'íjna ɨ maj jɨn jaayí'tɨn mej mij tyityáacui'nyij a'ɨ́ɨ pu hua' tyenyij jitze séjria'ca'aj, ajta ɨ hua'cuasij jitze, ajta ɨ hua'cuasij a'yaa pu huasé'rihua'aj matɨ'ɨj cú'cu'see, majta jumu'új jɨn je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj ɨ tyeítyee.
20 Majta ɨ séecan ɨ tyeítyee ɨ maj quee huácuij a'íjna jɨme' ɨ cui'nyi'ra'aj, camu jaatapuá'cɨtaca' maj je'ej pua'aj rɨjcaa, nusu maj janajchej ɨ tyiyáaru', majta ɨ sáanturij ooroj maj jɨn taavijhua, nusu pláataj jɨme', nusu coobre jɨme', ca' tyetyéj jɨme', nusu cɨyéj jɨme', ɨ maj quee iityanamuáarajmee majta quee rácɨjcɨ'nyive'.
21 Camu majta jaatapuá'cɨtaca' ɨ maj quee che' tyí'tyacui'caj, nusu maj quee che' tyi'chahueeraj, camu majta jaatapuá'cɨtaca' maj tyí'xana'cɨre'ej, nusu maj tyí'nahua'aj.

10

A'íjna ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨ́ɨre' ajta ɨ yu'xarij tɨ jíri'

1 Nyatɨ'ɨj nyij nyajtáhua'aj séej huaséj ɨ tajapuá tɨ tyí'huɨɨre', tɨ va'cán jɨn antyúumua'reej, a'ɨ́ɨ pu jútye' aje'cáma'ca'aj ajta jéetɨrij je'cánajca'aj, cu'xa'aj pu ajta atahuíjca'aj ɨ mu'úura' jitze, a'yaa pu ɨ nyéerima'ra' tya'tátaave'ej tɨ'ɨj ɨ xɨcáj, ajta ɨ ɨcájra'an a'yaa pu huasé'rihua'aj tɨ'ɨj tyi'tíj tɨ tyátaasij.

2 A'ɨ́ɨ pu yu'xarij ɨityépijca'aj ɨ jumuáca' jitze tɨ cíle'en, aj pu'ij ɨ ju'ɨ́ɨcaj jumuáca'ta' tɨ pujmua' jɨn ará'ɨɨcataca' ɨ jájtyij japua tɨ ve'éj, ajta ɨ chuéj japua ará'ɨɨcataca' ɨ séej jɨme' ɨ ju'ɨ́ɨcaj útata' tɨ pujmua'.

3 Aj pu'ij ca'nyíin jɨn huajíjhuaca', a'yaa pu namuajria'ca'aj tɨ'ɨj muájyej tɨ jijhuaca'aj, tɨ'ɨj huajíjhuaca', aj mu mij víityee huatanyúj aráahua'puaj pua'máj.

4 Matɨ'ɨj a'yan tyityaatanyúj ɨ víityee aráahua'puaj pua'máj, nyáaj nu jo'tyeyu'xajche', nyatɨ'ɨj nyúucarij huánamuajri' tɨ jútye' nyojo'tajé a'yan tɨjɨn:

—Pata'aj jú'mua'reeriaj je'ej maj tyu'taxájtaca' ɨ víityee maj huatyéenyuj aráahua'puaj pua'máj, capáj ja'yu'xaj.

5 Ajta ɨ tajapuá tɨ tyí'huɨɨre' ɨ nyaj jaaséej tɨ jájtyij japua ja'rá'ɨɨcataca', ajta chuéj japua ajta ja'rá'ɨɨcataca', a'ɨ́ɨ pu ajméjca'taca',

6 ajta a'yan tya'tóoratziiri' nyúucaritze' a'íjna ɨ tɨ jusén jɨn júurij, ɨ tɨ jaatyátaahuaca' ɨ tajapuá ajta ɨ cháanacaj, ajta a'íjcɨ ɨ jájtyij tɨ ve'éj, ajta ɨ maj jitzán tyityá'xoo. A'yaa pu tyu'taxájtaca' tɨjɨn:

—Pu'ríj ajtyojo'ré'nyesij a'ájna xɨcáara' tɨ jitzán néijmi'ɨ tye'entyipuá'rij,

7 a'ájna pu atyojo'ré'nyesij tɨ'ɨj ucáajijhua ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨɨre' ɨ tɨ aráahua'puaj pué'een, aj pu'ij néijmi'ɨ tya'róo'astesij a'íjna ɨ tɨ ju'avaaj ɨ Dios jimɨ, ajta je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tya'tóoratziiri' a'ɨ́ɨjma jimɨ ɨ maj jahuɨɨria'ca'aj.

8 A'íjna ɨ nyúucarij ɨ nyaj jáanamuajri' tɨ jútye' tyajá'xajtaca'aj, a'yaa pu ajtáhua'aj tyinaaté'exaaj tɨjɨn:

—Áricuj a'íjcɨ jimɨ ɨ tajapuá tɨ tyí'huɨɨre' pata'aj ja'ancuráaɨn ɨ yu'xarij tɨ ji'tyɨ́' ɨ jumuáca'ta' pujmua' ɨ tɨ jájtyij japua rá'ɨɨcaj ajta ɨ chuéj japua.

9 Aj nu nyij ujó'mej a'íjcɨ jimɨ ɨ tajapuá tɨ tyí'huɨɨre', nyatɨ'ɨj nyij jaatáhuaviiri' tɨ naatí'tye'en ɨ yu'xarij tɨ cíleen, a'yaa pu'ij tyinaaté'exaaj tɨjɨn:

—Yana'cuíj pata'aj jaatyájcɨ'mej. A'yaa pu mua'mé'ra'catye'ej ta'mej mua' tyényi'tze' matɨ'ɨj sarátyee, ajta mua'tzíivi'tye'ej ta'mej mua' jucáatze'.

10 Nyatɨ'ɨj nyij ja'ancurá'ɨj a'íjcɨ ɨ yu'xarij tɨ cíleen ɨ muáca'ra'an jitze a'íjna ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨɨre', nyatɨ'ɨj nyij jaatyájcɨ'cɨj, naa pu tyinu'cacarejca'aj ɨ nyetyényij jitze tɨ'ɨj sarátyee, ajta nyatɨ'ɨj yo'xɨj, a'ɨ́ɨ pu na'ra'tziivi'riajraa ɨ nyajucáa jitze.

11 Aj mu mij a'yan tyinaaté'exaaj tɨjɨn:

—A'yaa pu tyúuxɨe've' paj tyihuo'té'exaatye'en a'ɨ́ɨmaj ɨ tyeítyee ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can, ajta ɨ maj séej nyúucarij jɨn tyí'xaj, pajta a'ɨ́ɨjma ɨ maj tyihuá'ijtye'.

11

A'ɨ́ɨmaj ɨ maj hua'puaj ɨ maj tyámua' tyi'tɨ́j tyí'mua'reej

1 Aj mu mij tyi'tɨ́j cɨyéj naatáchuij ɨ maj jɨn tyí'ite'racaa a'chu tɨ huatátyeej, majta a'yan tyinaaté'exaaj tɨjɨn:

—Ájchesij pajta jaatyé'iten a'chu tɨ ve'éj ɨ tyeyúuj ɨ Dios tɨ ja'a'rij, pajta a'íjcɨ a'chu tɨ ooyóhuaj ɨ maj japuan tyí'mu'vejritacaa, pajta je'en huo'tyé'iten a'chu maj ará'asej ɨ maj janajchej.

2 Ajta capáj ja'iteej a'chu tɨ antayóhuaj a'ájna a pua'quéj a tɨ ja'rájta'cuaj, ji'nye a'ɨ́ɨjma mu huatátuii ɨ maj quee tyá'tzaahuatye', mej mij a'ɨ́ɨmaj huá'puatyej japuan hua'puaj máxcɨrɨe' je'ej pua'aj jáa'uurej ɨ chájta'naj tɨ naa een.

3 Nyáaj nu hua'puácaa huata'ítyij, ɨ maj quee naa eenye' tyi'tyéechan, mej mij a'ɨ́ɨmaj tyihuo'té'exaatye'en ɨ Dios jitze ma'can, a'yan mua'tyéevi'ij a'chu séej ví'ra'aj japuan hua'puaj anxɨtyej japuan huéeicatyej xɨcáj.

4 A'ɨ́ɨmaj ɨ maj hua'puaj a'ɨ́ɨ mu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ maj hua'puaj ɨ maj antyitátzajmee majta ɨ aseitúunaj tɨ hua'puaj tɨ jimí aja'ré'vej ɨ tavástara' jimɨ tɨ íiyan tyí'ijta ɨ cháanacaj japua.

5 Tɨpua'aj a'tíj je'ej pua'aj huá'uuriajmuɨ'ɨj, hua' tyenyij jitze pu ɨ tɨéj éejnyinyii, a'íj mu mij jɨn huo'tyátɨeeraj ɨ maj hua'ajcha'ɨɨre', a'yaa mu mij tyí'tyacui'nyij a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'yan tyá'xɨe've' maj je'ej pua'aj huó'uurej.

6 A'ɨ́ɨmaj ɨ maj hua'puaj, a'ɨ́ɨ mu jaayí'tɨn mej mij huo'tá'ijmuj ɨ víityee mej mij quee che' viiyej meentyij móoj tyihuá'ixaatye' ɨ tyeítyee ɨ Dios jitze ma'can, majta mu jaayí'tɨn mej mij seequéj jáa'uurej ɨ jájtyij tɨ'ɨj a'yan huárɨnyij tɨ'ɨj xúure'ej, ajta maj puéjtzij huo'tá'an a'ɨ́ɨmaj ɨ tyeítyee ɨ maj a'yan séejre' ɨ cháanacaj japua, néijmi'ɨ jɨme' ɨ cui'nyi'ra'aj, a'chu maj a'ɨ́ɨmaj a'yan tyá'xɨe've'.

7 Ajta matɨ'ɨj ja'antyipuá'ritye'en ɨ maj nye jitze ma'can tyu'taxájtaj, aj pu'ij tyi'tɨj a'áa je'taméj jo'tɨj ja'tyácun ɨ tɨquee ámiteere' a'chu tɨ jo'cátyeej, aj pu'ij huo'tanyó'si'tye'sij, ajta je'en huo'tyámue'tɨj tɨ'quij huá'cui'nyij.
8 A'áa mu ja'séeria'aj muá'ju'un ɨ muɨ'chítyee a cáayej jitze a'ájna ɨ chájta'naj jitze tɨ ve'éj tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Sodoma ajta Egipto, jo'tɨj ajta ɨ hua' vástara' jó'tateehuaca' ɨ cúruuj jitze.
9 Majta huéeicaj xɨcáj japuan jé'ta' á'tyeeren maj hua'séeraj muá'ju'un ɨ muɨ'chítyee a'ɨ́ɨmaj ɨ tyeítyee ɨ maj a'yan huacháatɨmee néijmi'que' ɨ cháanacaj japua, ɨ maj séej nyúucarij jɨn tyí'xaj, majta ɨ maj séej chuéj japua jo'cháatɨmee, ji'nye camu huo'ta'sij maj tyityáa'avaataj.
10 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj íiyan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua, a'ɨ́ɨ mu huatóotyamua'vej a'ɨ́jna jɨme' ɨ maj merɨj huá'cuii. A'ɨ́ɨ mu huápuɨ'ɨj huatóotyamua've'sij metyí'ye'estyaj, majta tyu'tóopuejve'sij séej jamuán majta séej, ji'nye a'ɨ́ɨmaj ɨ maj hua'puaj ɨ maj Dios jitze tyí'xaj jéehua mu huápuɨ'ɨj huá'ɨtziitya'ca'aj.
11 Ajta tɨ'ɨj huéeicaj xɨcáj japuan jé'ta' tyoomá'caj, Dios pu huo'tájuurityej aj mu mij ájhuiixɨj ɨ maj merɨj huácui'ijcaa, majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj huo'séj jéehua mu tyu'tátzɨɨn.
12 Matɨ'ɨj mij a'ɨ́ɨmaj ɨ maj hua'puaj nyúucarij huánamuajri' tɨ ca'nyíin jɨn uje'cánamuajrej u jútye' a'yan tɨjɨn:
—Xié'ejcɨɨnyij a'yájna.
Aj mu mij jéetɨrij jitze tyicɨj, mahua'raséeracaj ɨ maj hua'ajcha'ɨɨre'.
13 Aj pu'ij ca'nyíin jɨn huatóoca'tzɨj ɨ cháanacaj, a'ɨ́j pu jɨn á'vatzɨj ɨ tyihuá'chi'ij ɨ chájta'naj jitze majta aráahua'puaj ví'ra'aj ɨ tyeítyee huácuij. Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ tyeítyee ɨ maj quee huácuij, jéehua mu tyi'tzɨ́ɨnye'ej metyaatatyójtzi'rej ɨ Dios tajapuá tɨ já'sejre'.
14 Pu'rɨj mu jo'mej ɨ tɨ hua'puaj ɨ maj jɨn jaapuéjtzitariaca', ajta pu'rɨj ajtyojo'ré'nyesij ɨ tɨ huéeicaj ɨ maj jɨn majta jajpuéetzij muá'ju'un.

Ɨ trompéetaj tɨ aráahua'puaj

15 Aj pu'ij ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨɨre' ɨ ta'ráahua'puaj, a'ɨ́ɨ pu ucájijhuaca' ɨ trompéetaj jitze, aj nu nyij nyúucarij huánamuajri' tɨ ca'nyíin jɨn atyojo'taxájtaca' u jútye' a'yan tɨjɨn:
A'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'ijta íiyan cháanacaj japua
a'ɨ́ɨ pu arí a'ɨ́ɨn pué'een ɨ Dios ajta ɨ tavástara',
a'ɨ́ɨ mu tyi'íitaj muá'ju'un jusén jɨme'.
16 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ huáasij ɨ maj seityéj japuan muáacuaj ará'asej ɨ maj majta ju'ɨpuáa japua acáatyij ɨ Dios jimi, a'ɨ́ɨ mu ecóotutaxɨj majta je'en jaatyánajchaca' ɨ Dios,
17 a'yaa mu tyu'taxájtaca' tɨjɨn:
Tyetyi'muatyojtzi're', tavástara', Dios mu paj néijmi'ɨ jɨn antyía'mua'reej,
mu paj jájcuaj ɨmuáj séjria'ca'aj pajta ijíij séejre',
ji'nye muáaj paj perɨj va'cán jɨn tye'entyájrupij,
pajta perɨj huatye'chej pej pij tyu'ta'ɨjtaj.
18 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can jéehua mu huatanyínyu'cacuca',
ajta arí tya'rá'aj a'náj paj pajta muáaj huatanyú'caj,
pu'rɨj atyojo'ré'nyej a'ájna xɨcáara' paj jitzán huá'xɨjtye'en a'ɨ́ɨmaj ɨ maj merɨj huácuij,
pajta tyámua' tyihuo'tá'sij a'ɨ́ɨjma ɨ maj a jitze ma'can tyí'xaj,
majta ɨ maj muéetzij jimi tyámua' tyí'tyesejre',
majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'jimi tyá'tzaahuatye',
tɨpua'aj ɨ maj va'cán jɨn tyityatatyɨj, na'ríij cɨléenye' jɨn metyityatatyɨj,
pajta hua'antyipua'ritye'sij a'ɨ́ɨjma ɨ maj je'ej pua'aj ja'uurej ɨ cháanacaj.
19 Aj pu'ij ɨ tyeyúujra' ɨ Dios ɨ tajapuá tɨ já'sejre' antacúj, ajta ɨ tyeyúuj tzajta' pu séjria'ca'aj a'ɨ́jna ɨ chi'ij tɨ cíleen tɨ ajta tzajta' séejre' ɨ nyúucarij tɨ jɨn ɨ Dios tya'tóoraj. Majta huatyána'axcava'xɨj majta tyényuuca'aj, ajta huatóoca'tzɨj ɨ chuéj, majta jéehua tyéetyee cáavatzɨj.

12

Ɨ íitɨ' ajta ɨ cú'cu'uj

1 Aj pu'ij tyi'tɨj huataséjre u jútye', íitɨ' pu huataséjre tɨ cáanarij tyí'chajca tɨ naa tyi'tyatáatɨyi'ij tɨ'ɨj xɨcáj, ajta máxcɨrɨe' japua újvaaca'aj a'ɨ́jna ɨ íitɨ', ajta cúruun ucárujtya'ca'aj maj jitzán tamuáamuata' japuan hua'puaj ɨ xú'ra'vej séjria'ca'aj.
2 Ajta jútza'ca'aj a'ɨ́jna ɨ íitɨ', a'ɨ́j pu jɨn juyiinyaca'aj a'ɨ́jna jɨme' tɨ já'cui'ca'aj, ji'nye pu'rɨj tɨn tyiyóoj ta'mej.
3 Ajtáhua'aj sɨ́ɨj tyi'tɨj huataséjre u jútye', cúcu'uj pu huataséjre tɨ po'vij tɨ vivéj, ajta arahua'puácaa íjmu'uj, ajta tamuáamuata' pua'mácan ava'ahuájmee, ajta je'en cúruun ucarújtya'ajma'caa ɨ ju'a'huáj jitze ɨ tɨ aráahua'puaj ará'asej.

4 Ajta ɨ jucuasíj pu jɨn hua'curia'naj je'cácaa ɨ xú'ra'vej ɨ maj jútye' já'sejre', tɨ'quij huaje'cáahua'xɨj ɨ cháanacaj japua. Ajta je'en ɨ cú'cu'uj, a'áa pu jo'tyéechaxɨj a'ɨ́jcɨ jimi ɨ íitɨ' tɨ arí tɨn tyiyóoj ja'mej ta'aj ij jaatyájcɨ'mej tɨ'ɨj huanɨe'huaj ɨ yójra'.

5 Aj pu'ij tyiyóoj ta'raa tyáatacan a'ɨ́jna ɨ íitɨ', a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ ca'nyéjrɨj jɨn tyihuo'ta'ɨ́jtye'sij matɨ'ɨj mana'aj pua'máj a'yan séejre' ɨ cháanacaj japua. Ajta a'ɨ́jcɨ ɨ yójra' ɨ íitɨ' Dios pu yo'ví'tɨj u tajapuá jo'tɨj a'ɨ́ɨn já'sejre' ajta jo'tɨj a'ɨ́ɨn jo'tyájcaj ɨ ɨpuárɨj jitze,

6 aj pu'ij ɨ íitɨ' huatóo'uj a'ájna jo'tɨj quee já'tyi'tɨj, jo'tɨj ajta Dios tyámua' yo'uurijtze mej mɨj a'áa tyiyo'cue'tyej séej ví'ra'aj japuan hua'puaj anxɨtyej japuan huéeicatyej xɨcáj jitze.

7 Matɨ'ɨj támɨj huatyóohuɨj maj huatyényo'se'en u tajapuá, a'ɨ́jna ɨ Miguel majta ɨ maj jamuán tyí'huɨ̈re', a'ɨ́j mu jimi nyo'sa'ca'aj ɨ cú'cu'uj, majta jamuán ɨ maj jahuɨ̈re' ɨ cú'cu'uj,

8 majta quee capu tyu'mué'tɨj ɨ cú'cu'uj, camu majta ɨ maj jahuɨ̈ria'ca'aj, a'ɨ́j mu jɨn quee che' huo'ta' maj tajapuá jo'tyú'uucaj.

9 Matɨ'ɨj mɨj uye'cájrɨee a'ɨ́jcɨ ɨ cú'cu'uj tɨ vivéj, a'ɨ́jna ɨ cú'cu'uj tɨ jájcuaj ɨmuáj séjria'ca'aj, a'ɨ́jna ɨ tyaj a'yan jatamuá'muaj tɨjɨn tyiyáaru', ɨ tɨ huá'cuanamuaj néijmi'caa ɨ maj a'yan séejre' ɨ cháanacaj japua. Aj mu mɨj uye'cájrɨee íiyan ɨ cháanacaj japua, jamuán ɨ maj jahuɨ̈ria'ca'aj.

10 Aj nu nyij nyúucarɨj huánamuajri' tɨ ca'nyíin jɨn utyojo'taxájtaca' u tajapuá a'yan tɨjɨn:

—Pu'ríj tya'rá'aj a'náj maj tajapuá huatányuusɨj, a'ɨ́jna ɨ tɨ néijmi'ɨ jɨn putyí'uurej, ajta ɨ tɨ jɨn tyu'ta'ɨ́jtaj ɨ Dios, pu'ríj néijmi'ɨ jɨn tyu'ta'ɨ́jtaj a'ɨ́jna ɨ Cɨríistu', ji'nye pu'ríj ayo'cájrɨee a'ɨ́jna ɨ tɨ je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj ɨ ta'ihuáamua', ɨ tɨ ajta a'náj tɨna'aj tyihuá'xajtzi'raca'aj ɨ Dios jimi.

11 A'ɨ́ɨmaj ɨ ta'ihuáamua' mu jaatyáamue'tɨj, a'ɨ́jna jɨme' tɨ ɨ cánya'aj je'ráaxɨrej ɨ juxúure', majta a'ɨ́jna jɨme' ɨ nyúucarɨj ɨ maj huó'ixaaj, camu majta tyí'tzɨ̈nya'ca'aj tɨpua'aj muáacui'nyijche', sulu a'yaa mu tyitya'huóoca'an maj huácui'nyij.

12 Siata'aj huatóotyamua've'en mu siaj tajapuá já'sejre', siajta mua'aj mu siaj cháanacaj japua huacháatɨmee, siajta mu siaj a'áa ja'chej ɨ jájtyɨj japua, cuíi' xaa ja'mua jɨme', ji'nye mua'ajmaj jimi pu arí huataséjre a'ɨ́jna ɨ tyiyáaru', ajta huápuɨ'ɨj nyú'camuɨ', ji'nye pu'ríj jamua'reej tɨquee che' á'tyeeren.

13 Ajta ɨ cú'cu'uj tɨ'ɨj jáamua'reeri' tɨ cháanacaj japua já'ajvej, aj pu'ij jaatavén a'ɨ́jcɨ ɨ íitɨ' tɨ tyiyóoj ta'raa.

14 Majta hua'puácaa mu jaatá' a'ɨ́jna ɨ íitɨ' ɨ anáara'an ɨ cué'ra'vej tɨ ve'éj tɨ'ij huatará'ra'an a'ájna jo'tɨj quee já'tyi'tɨj, a'áa mu mɨj tyiyá'cue'tyajca'aj a'chu huéeicaj nyinyi'ra'aj japuan jé'ta' jitze.

15 Aj pu'ij ɨ cú'cu'uj jéehua ɨ jájtyɨj ejxɨrej ɨ jutyényɨj jitze tɨ'ij yo'jójtye'en a'ɨ́jcɨ ɨ íitaj,

16 ajta ɨ chuéj pu jaatyáhuɨ̈, ji'nye a'ɨ́ɨ pu ootátzi'tyaca' tɨ'ij atyájrutyej ɨ jájtyɨj ɨ tɨ je'ejxɨrej ɨ cú'cu'uj jutyényɨj jitze.

17 Aj pu jɨn ɨ cú'cu'uj jaatájaaxɨejvi'ri' a'ɨ́jcɨ ɨ íitaj, ajta je'en jó'raa tɨ'ij huo'tanyó'si'tye'en a'ɨ́ɨjma ɨ séecan ɨ maj yójmua'mua' pué'een ɨ íitaj, ajta a'ɨ́ɨmaj jimi ɨ maj ja'astej ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios, majta Jesús jitzán ma'can tyí'xaj.

18 Ajta a'ɨ́jna ɨ cú'cu'uj a'áa pu ja'séeria'aj ta'raa a sáata' jájtyɨj tɨ ve'éj tɨ ja'va'ástɨmee.

13

A'ɨ́ɨmaj ɨ maj hua'puaj ɨ maj huápuɨ'ɨj je'ej pua'aj huasé'rin

1 Aj nu nyij tyi'tɨ́j huaséj tɨ huápuɨ'ɨj je'ej pua'aj huasé'rin, a'ɨ́j pu jitze ɨ jájtyɨj tɨ ve'éj eetamá'ca'aj, arahua'puácaa pu ɨ́jmu'ujcaaj ajta arahua'puácaa ava'ahuájma'caa. Ajta ɨ a'huára' jitze pu cúruun tyo'carújtyi'huajma'caa sɨ́ɨj ajta sɨ́ɨj, ajta ɨ mu'úura' jitze tyé'yu'si'huaca'aj ɨ tɨ je'ej pua'aj namuajre' ɨ Dios jimi.

2 A'ɨ́jna ɨ tyi'tɨ́j tɨ je'ej pua'aj huasé'rin ɨ nyaj jaaséej, a'yaa pu huasé'rihua'aj tɨ'ɨj jíripu'uj, ajta a'yaa eenye' iira'ɨ̈cajma'caa tɨ'ɨj júutze'ej, ajta ɨ tyénya'ra' tɨ'ɨj muájyej. Ajta a'ɨ́jna ɨ cú'cu'uj, a'ɨ́ɨ pu néijmi'ɨ jaatátuii ɨ tɨ jɨn jaayí'tɨn tɨ tyi'tɨ́j je'ej huá'uurej, ajta néijmi'ɨ ɨ tɨ jɨn tyí'ijta tɨ'ij a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reeriaj.

3 Ajta sɨ́ɨj ɨ mu'úura' a'yaa pu huasé'rihua'aj cuxáa tyí'puejtyi'huaca'aj ɨ tɨ jɨn tɨn huamuɨ́', ajta arí huarújca'aj a'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'puejtyi'huaca'aj, a'ɨ́j mu jɨn néijmi'ɨ ɨ maj a'yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua, je'ej mu tyo'taséj, majta je'en ja'rá'astijrej a'ɨ́jna ɨ tyi'tɨ́j.

4 Majta jaatyánajchaca' a'íjna i cú'cu'uj, ji'nye a'íi pu néijmi'i tyaatátui a'íjci i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin ti'ij a'íin néijmi'i jin antyúumua'reeriaj, majta mu jaatyánajchaca' a'íjci i tyi'tíj, a'yan metyi'xáataj tijin:

—¿A'tanyíj a'yan een ti'ij a'mújma mu tyi'tíj, a'tanyíj óoca'nyej ti'ij jimi huatyényo'se'en?

5 Majta mu jaatá' a'íjci i ti je'ej pua'aj huasé'rin ti'ij je'ej pua'aj tyaataxáj i Dios, a'yaa mu tyaatá' ti huá'puatyej máxcirie' japuan hua'puaj á'tyeevi' ti'ij a'íjna jin antyúumua'reeriaj.

6 A'yaa pu'ij huaríj, je'ej pu pua'aj tyí'xajtaca'aj i Dios jimi, ajta je'ej pua'aj tyihuá'xajtaca'aj a'íijma i maj a'áa já'sejre' i Dios jimi, ajta néijmi'caa i tajapuá maj já'sejre'.

7 Majta mu jaatá' ti'ij huo'tanyó'si'tye'en a'íijma i maj tyámua' tyí'tyesejre' i Dios jimi 'asta na'aj quee huo'tyáamue'tij, a'yaa mu majta tyaatá' ti'ij néijmi'caa jimi antyúumua'reeriaj i tyeítyee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can, majta i maj séej nyúucarij jin tyí'xaj.

8 Majta a'íjci i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin néijmi'i mu jaatyánajchaca' i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'íimaj i maj quee ooyú'si'huaca' jájcuaj imuáj ti'ij na'aj tyu'tyátaavijhuaca' i cháanacaj i yú'xaria'ra' jitze a'íjna i cányaʼaj ti huatámu'vejrityi'huaca'.

9 Tipua'aj a'tíj iityánamuajra, che' tyámua' naa tyáanamuaj.

10 A'íijma i maj hue'tyánasij, miche' hue'tyáanaj, majta i maj chúun jime' huá'cui'nyij, miche' majta a'yan tyityáacui'nyij. A'yaa mu mij tyityaataséjre'ej a'íimaj i maj tyo'táviicue' ajta i maj jin tyá'tzaahuatye' i Dios jimi.

11 Nyati'ij nyij nyajtáhua'aj séej huaséj i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin, ti a chóota' je'tanyéj. Hua'puácaa pu ava'ahuájma'caa ti'ij cányaʼaj, ajta a'yan tyí'xajtaca'aj ti'ij i cú'cu'uj.

12 A'íi pu ajta néijmi'i jin antyúumua'reeriaca'aj ti'ij a'íjna i ti anaquéej huataséjre i ti ajta je'ej pua'aj huasé'rin, a'yaa pu'ij tyihuá'ijtya'ca'aj maj néijmi'i i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua jaatyáanajche a'íjci i ta'nájcaj i ti huarúj i ti tyí'puejtyi'huaca'aj i ti jin tin huamuí'.

13 A'yaa pu jéehua tyi'tíj tyí'uuriajca'aj i maj tyámua' tyo'taséj. Ajta pu jaayí'tihua'aj ti tiéj uje'cárieenyij u jútye' meeséeracaj i tyeítyee.

14 A'íj pu'ij jin huo'cuanamuaj i tyeítyee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, ajta a'yan rijcaa a'íjci jimi i ti anaquéej huataséjre i ti je'ej pua'aj huasé'rin, ajta je'en huo'ta'íj mej mij jaatyátaahuaj tyi'tíj tyévira' ti a'yan huasé'rin ti'ij a'íjna i ti anaquéej huataséjre i ti tyí'puejtyi'huaca'aj a'íjna jime' i chúun ajta je'en óoche' júurica'aj.

15 Majta a'íjci i ti je'tyáa'sej i ti je'ej pua'aj huasé'rin a'yaa mu tyaatá' ti'ij jaatá'an ti tyu'taxáj a'íjna i maj jaatyátaahuaca' ajta je'en huó'cui'nyij a'íijma i maj quee jaatyáanajche.

16 Ajta néijmi'caa i maj ciléenye', majta i maj viváajma'aj jin tyityatatyíj, i chíjtyaanyi'ij, i maj quee je'ej tyéejviicue', i maj juxáahuaj jó'jujhua'an majta i maj ca'nyéjrij jin tyí'muarie', a'yaa pu tyu'ta'íjtaca' mej mij hua'náyu'xaxi'in i hua' muáca' jitze, nusu maj hua'ajtyiyú'xaxi'in i huá'cuaatze'.

17 Ajta quee i'riitaca'aj ti tyi'tíj huánanan nusu ti a'tíj tyi'tíj huátoonyij, tipua'aj quee anáyu'si'huaj i jumuáca' jitze, nusu quee ajtyiyú'si'huaj i jucuáatze' je'ej ti ántyapuaj a'íjna i tyi'tíj.

18 A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' maj jéehua tyu'yí'tihua'an, a'íjna i ti tyojó'itej, che' yo'itéej já'ra'nyij je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i ti jin tyí'itej ajta je'ej ti ántyapuaj a'íjna i tyi'tíj, ajta i ti jin tyí'itej, a'áa pu jo'vé'mej a'íimaj tzajta' i tyétyacaa, a'yaa pu'ij aráasej anxityej japuan huéeicatyej japuan aráasej ti tyí'itej.

14

A'íjna i cányaʼaj majta a'íimaj i ti hua'antyíhuoj

1 Nyati'ij nyij jaaséj a'íjci i cányaʼaj, ti a'áa jo'tyávaaca'aj i jiríj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Sión. Majta jamuán a'áan jo'tyú'uuca'aj i maj anxityej japuan huá'puatyej japuan muáacuaj ví'ra'aj ará'asej i tyeítyee, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj i huá'cuaatze' jitze je'ej ti ántyapuaj a'íjna i cányaʼaj, ajta je'ej ti ántyapuaj a'íjna i vástaria'ra'.

2 Nyajta je'en tyi'tíj huánamuajri' ti u tajapuá je'cánamuajria'ca'aj, a'yaa pu namuajria'ca'aj ti'ij jájtyij ti ca'nyíin tyájujhua'naj, ajta a'yájna mati'ij i víityee maj

tyényuuca'an, ajta ɨ nyúucarɨj ɨ tɨ jɨn tyu'taxájtaca', a'yaa pu namuajria'ca'aj matɨ'ɨj ɨ maj tyí'cuiinaj a'ɨ́jna jitze ɨ áarpaj.

3 Majta a'ɨ́jna chuiicaca'aj ɨ chuíicarɨj tɨ jájcuaj a'ɨ́jna jimi ɨ Dios, majta a'ɨ́ɨmaj jimi ɨ maj muáacuaj ɨ maj júurɨj, majta hua' jimi ɨ huáasɨj. Capu a'tɨ́j jaayí'tɨhua'aj tɨ jáarɨ'rej a'ɨ́jna ɨ chuíicarɨj, sulu a'ɨ́ɨ mu'uj ɨ maj anxɨtyej japuan huá'puatyej japuan muáacuaj ví'ra'aj ará'asej, ɨ tɨ ajta huó'huɨɨ íiyan cháanacaj japua.

4 A'ɨ́ɨ mu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ maj tyámua' een, ɨ maj quee huóoxana'cɨrej úucaa jamuán, ɨ maj majta jamuán jó'jujhua'an ɨ cánya'aj jo'tɨj na'aj tɨ jooméj. A'ɨ́ɨjma pu huáhuɨɨ hua' tzajta' ɨ maj a'yan séejre' ɨ cháanacaj japua mej mij huatátuiirɨ'huaj ɨ Dios jimi majta ɨ cánya'aj jimi.

5 Camu a'náj tyi'tɨ́j jɨn tyu'hué'taca', ji'nye jɨ'ré'nye'ej mu séejre' ɨ Dios jimi.

Je'ej maj tyu'taxájtaca' ɨ maj huéeicaj ɨ maj tajapuá tyí'huɨɨre'

6 Nyajtáhua'aj nu séej huaséj ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨɨre', jútye' pu já'ra'ra'ca'aj tɨ'ɨj nyúucarɨj huo'té'exaatye'en néijmi'caa ɨ maj a'yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua, ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can, ɨ maj seequéj tyu'xáxa'aj, majta ɨ maj séej chájta'naj jitze ja'chej.

7 A'yaa pu ca'nyíin jɨn tyí'xajtaca'aj tɨjɨn:

—Siata'aj já'tyese' ɨ Dios, siajta tyaatatyójtzi're'en, ji'nye pu'rɨ́j tya'rá'aj a'náj tɨ huá'xɨjtye'en ɨ tyeítyee. Siata'aj jaatyáanajche a'ɨ́jna ɨ tɨ jaatyátaahuaca' ɨ tajapuá, ajta ɨ cháanacaj, ajta ɨ jájtyɨj tɨ ve'éj, ajta ɨ tɨ huajéexavi'ijmee.

8 Ajtáhua'aj pu sɨ́ɨj ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨɨre' cújta' tyu'xájtasime'ej, a'yan tɨjɨn:

—Pu'rɨ́j á'vej, pu'rɨ́j á'vej a'ɨ́jna ɨ Babilonia, a'ɨ́jna ɨ tɨ huo'tyátɨmue'raj a'ɨ́jna jɨme' ɨ tɨ hua' jamuán huóoxana'cɨrej ɨ maj a'yan séejre' ɨ cháanacaj japua.

9 Aj pu'ij ajtáhua'aj sɨ́ɨj tɨ tajapuá tyí'huɨɨre' cújta' tyu'xájtasime'ej ca'nyíin jɨme' a'yan tɨjɨn:

—Tɨpua'aj a'tɨ́j janajchej a'ɨ́jcɨ ɨ tyi'tɨ́j tɨ je'ej pua'aj huasé'rin, nusu huatóoa'an maj jo'sɨɨmua' ɨ cuáatza'ra'an jitze nusu muáca'ra'an jitze je'ej tɨ ántyapuaj a'ɨ́jna ɨ tyi'tɨ́j tɨ je'ej pua'aj huasé'rin,

10 Dios pu jaatyátɨmue'raste'sij a'ɨ́jna jɨme' ɨ tɨ huápuɨ'ɨj nyú'camuɨ', a'ɨ́jna ɨ tɨ arí tyámua' jáaruuj tɨ a'yan een tɨ'ɨj huá've'rij tɨ tyu'jé'caj, a'ɨ́ɨ pu'ij jajpuéetzɨj ta'mej ɨ tɨéj jɨme', ajta a'ɨ́jna jɨme' ɨ tɨ a'yan curiá'rɨe' tɨ'ɨj tyapúusti', a'yaa pu'ij tya'ajpuéetzɨj ta'mej hua' jimi ɨ maj tajapuá tyí'huɨɨre', ajta a'ɨ́jna jimi ɨ cánya'aj.

11 Ajta ájcɨtzuj a'ɨ́jna jɨme' ɨ maj jɨn jajpuéjtzɨj jusén jɨme', ajta quee hua'tá'caa maj huóoso'pe'en túјca nusu tɨ́ca', sulu a'yaa mu tya'ajpuéetzɨj muá'ju'un a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jana'michej ɨ tyi'tɨ́j ajta ɨ tyévira' majta ɨ maj hua'ajtyiyú'xaxɨj je'ej tɨ ántyapuaj a'ɨ́jna ɨ tyi'tɨ́j.

12 A'yaa pu'ij huataséjre'ej ɨ maj jɨn tyé'viicue' a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyámua' een, ɨ maj a'yan rɨcɨj je'ej tɨ tyí'ijta ɨ nyúucarɨj, majta ja'tzaahuatye' a'ɨ́jcɨ ɨ Jesús.

13 Aj nu nyij a'tɨ́j huánamuajri' tɨ jútye' a'tyajá'xajtaca', a'yaa pu tyinaaté'exaaj tɨjɨn:

—Miche' huatóotyamua've'en a'ɨ́ɨmaj ɨ maj ja'tzaahuatye' ɨ tavástara'. Ajta ɨ júuricama'ra' ɨ Dios a'yaa pu tyí'xaj tɨjɨn: "A'yaa pu tyi'ja'yájna, a'ɨ́ɨ mu juso'pe'en, mej mij quee che' tyi'tɨ́j jɨn á'viicue'ria'aj, ji'nye a'ɨ́ɨmaj mu tyámua' tyu'muárɨej."

Ɨ chuéj japua tɨ tyú'cɨɨriaca'

14 Nyatɨ'ɨj nyij a' únyeeriaca', aj nu nyij jéetɨrɨj huaséj tɨ cuéeinara', ajta a'tɨ́j japuan újcatyii tɨ a'yan huasé'rihua'aj tɨ'ɨj tyáatɨ'. A'ɨ́ɨ pu cúruun ucárujtya'ca'aj tɨ ooroj jɨn taavijhua, ajta júxuj iityéchooca'aj.

15 Aj pu'ij sɨ́ɨj tɨ tajapuá tyí'huɨɨre' a'úun je'rájraa u tyeyúuj tzajta', a'yaa pu'ij ca'nyíin jɨn tyaatajé a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ jéetɨrɨj japua anjo'ojca'tyii tɨjɨn:

—Pata'aj mu júxuj jɨn jaaré'vejche ɨ tɨ arí tyí'cɨɨrɨj, pajta tyu'riá'tzaanaj, ji'nye pu'rɨ́j tya'rá'aj a'náj paj jitzán tyu'riá'tzaanye'ej pu'rɨ́j huariá'ca'naca' ɨ cháanacaj japua.

16 Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ jéetɨrɨj japua áan jo'ojcatyiij, a'ɨ́ɨ pu'ij tyu'riá'tzaj ɨ tɨ tyú'cɨɨriaca' ɨ cháanacaj japua.

17 Aj pu'ij ajtáhua'aj sɨ́ɨj tɨ tajapuá tyí'huɨɨre' iirájraa u tyeyúuj tzajta', a'ɨ́ɨ pu ajta júxuj iityéchooca'aj.

18 Ajta jo'tɨj jo'tyéjvee a'ɨ́jna ɨ maj japuan tyí'mu'vejritacaa, a'áa pu sɨ́ɨj tɨ tajapuá tyí'huɨɨre' je'rájraa, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́jna jɨn antyúumua'reej ɨ tɨéj, aj pu'ij a'yan tyaatajé a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ júxuj iityéchooca'aj tɨjɨn:

—Pata'aj jaaré'vejche, pajta jájsɨɨre'en ɨ táque'ra' ɨ cɨyéj tɨ a'áa jo'váatɨmee ɨ cháanacaj japua, ji'nye pu'rɨ́j cuasɨj a'ɨ́jna ɨ táque'ra'.

19 Aj pu'ij ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨɨre' jaaré'vejchaca', tɨ'quij jájsɨɨ ɨ tɨ tyú'cɨɨriaca' ɨ cháanacaj japua, aj pu'ij ju'cáahua'xɨj a'íjna tzajta' ɨ maj jɨn jajache' ɨ úuvaj, ɨ tɨ a'íɨn pué'een ɨ tɨ jɨn Dios huápuɨ'ɨj nyú'camuɨ'.
20 A'áa mu mij yo'jáchej apua'quéj ɨ chájta'naj jitze, aj pu'ij xúure'ej eerámuɨ'yaca', a'yaa pu'ij ootí'ɨj ja'raa tɨ'ɨj jo'tɨj ja'tá'asej ɨ xáachime'ra'an ɨ cahuáayu', ajta a'yan japua huatámuɨ'yaca' a'chu huéeicaj anxɨtyej quiloometroj.

15

A'íɨmaj ɨ maj tajapuá tyí'huɨɨre' ajta ɨ puéjtzɨj tɨ aráahua'puaj ará'asej

1 Nyajtáhua'aj nu tyi'tíj va'cán huaséj u tajapuá, arahua'puácaa nu huaséj ɨ maj tajapuá tyí'huɨɨre', a'íj mu jɨn antyúumua'reej maj arahua'puácaa jɨn puéjtzɨj huo'tá'an ɨ tɨ jɨn néijmi'i tye'entyipuá'rij ɨ Dios tɨ jɨme' nyú'camuɨ'.
2 A'yaa nu nyajta tyi'tíj tyu'séj tɨ naa tyí'me'estij, a'áa pu jo'muáanyijmee tɨ'ɨj jájtya'huaa ɨ tɨéj tzajta', a'áa mu jo'tyú'uuca'aj áarpaj metyi'tyaɨ'ɨj a'íɨmaj ɨ maj jaatyáamue'tɨj a'íjcɨ ɨ tɨ je'ej pua'aj huasé'rin, majta ɨ tyévij tɨ jahuɨɨre', majta ɨ tɨ jɨn tyí'itej ɨ tɨ jɨn ántyapuaj.
3 Majta a'íjna chuiicaca'aj je'ej tɨ huaríj ɨ Moisés ɨ tɨ tyí'huɨɨria'ca'aj ɨ Dios jimi, majta a'íjna jɨme' je'ej tɨ huaríj ɨ cánya'aj. A'yaa mu tɨjɨn:
Huápuɨ'ɨj pu tyámua' naa huasé'rin je'ej paj tyi'tíj jɨn huaríj,
tavástara', Dios mu paj néijmi'i jɨn antyía'mua'reej,
tyámua' pu een ajta tzáahuatyi'ra'aj séejre' je'ej paj tyí'ijta,
muáaj paj jusén jɨme' tyí'ijta.
4 ¿A'tanyíj quee muatzɨɨnye' muéetzɨj tavástara' paj pué'een?
¿A'tanyíj quee tyimuaatatyójtzi're'ej?
Ji'nye muáaj paj jɨ'réenya'aj séejre',
néijmi'i mu ɨ tyeítyee mujo'vá'ju'uj muá'ju'un mej mij muatyáanajche,
ji'nye pu'ríj huataséjre ɨ paj jɨn tyí'ijta.
5 Nyatɨ'ɨj nyij atányeeriaca', aj nu nyij jaaséj tɨ antácuunyica'aj ɨ tyeyúuj tajapuá tɨ já'sejre'.
6 A'úu mu mij tyeyúuj tzajta' je'ráacɨj ɨ maj tajapuá tyí'huɨɨre' ɨ maj aráahua'puaj ará'asej, majta jaa'á'sima'aj ɨ puéjtzɨj ɨ tɨ aráahua'puaj ará'asej. Cáanarij mu tyí'cheen tɨ naa tyi'tyatáatɨyi'ij, majta ahuojɨ'que'ejma'caa jutavíj jitze puáasij jɨme' ooroj tɨ jɨn taavijhua.
7 Ajta síɨj ɨ maj muáacuaj ɨ maj júurɨj, a'íɨ pu'ij túxa'aj tyihuo'ráɨ'pu'tyej a'íɨjma ɨ maj aráahua'puaj ará'asej ɨ tɨ jitzán ava'ajɨstíjmee ɨ tɨ jɨn huápuɨ'ɨj nyú'camuɨ' ɨ Dios ɨ tɨ jusén jɨme' júurɨj.
8 Aj pu'ij tyámua' tyá'ajcɨtzujtariaca' u tyeyúuj tzajta' a'íjna jɨme' ɨ muárɨe'ria'ra' ɨ Dios, tɨ'quij tyámua' tyo'huájɨstyaca' u tyeyúuj tzajta' a'íjna ɨ cɨtzíj, capu che' huatáɨ'riitariaca' tɨ a'tíj utyájrutyej 'asta na'aj quee antyipua'rej je'ej maj tyi'tíj jɨn puéjtzɨj tyihuo'tá'sij a'íɨmaj ɨ maj aráahua'puaj ará'asej.

16

Ɨ túxa'aj tɨ a'íjna jɨn avá'jɨstij ɨ tɨ jɨn Dios nyú'camuɨ'

1 Nyatɨ'ɨj nyij nyúucarij huánamuajri' tɨ u tyeyúuj tzajta' ca'nyíin jɨn a'yan tyihuo'té'exaaj a'íɨjma ɨ maj tajapuá tyí'huɨɨre' ɨ maj aráahua'puaj ará'asej a'yan tɨjɨn:
—Séricuj, siata'aj ayo'cáxɨre'en ɨ cháanacaj japua ɨ tɨ avá'jɨstij ɨ túxa'aj jitze ɨ tɨ aráahua'puaj tya'rá'asej, ɨ tɨ jɨn ɨ Dios huápuɨ'ɨj nyú'camuɨ'.
2 Aj pu'ij síɨj ujo'vé'mej, tɨ'quij uye'cáaxɨrej ɨ cháanacaj japua ɨ túxa'aj jitze tɨ arámuaaca'aj, aj pu'ij a'íɨjma jimi ɨ tyeítyee ɨ tɨ hua' jitze á'yu'si'huaca'aj je'ej tɨ ántyapuaj a'íjna ɨ tyi'tíj tɨ je'ej pua'aj huasé'rin, a'íɨjma jimi pu atzáj huataséjre ɨ tɨ je'ej pua'aj curiá'rɨe', ajta je'ej pua'aj huasé'rin.
3 Ajtáhua'aj ɨ síɨj ɨ tajapuá tɨ tyí'huɨɨre', a'íɨ pu ajta uye'cáaxɨrej ɨ túxa'aj tɨ jitze arámuaaca'aj, a'áa pu ya'ráaxɨrej ɨ jájtyɨj japua tɨ ve'éj, aj pu'ij ɨ jájtyɨj a'yan huataséjre tɨ'ɨj xúure'ej tɨ eerámuɨ'yaca' ɨ tyévij jitze tɨ huame'rej, aj mu mij néijmi'i huácuij ɨ maj jájtyɨj jitze já'chajca'aj.
4 Ajtáhua'aj ɨ síɨj tɨ tajapuá tyí'huɨɨre', a'íɨ pu ajta uye'cáaxɨrej a'íjna ɨ tɨ túxa'aj jitze arámuaaca'aj ɨ játya'naj japua, ajta jo'tɨj ja'ajéexavi'ijmee, aj pu'ij a'yan huaríj tɨ'ɨj ɨ xúure'ej.
5 Nyajta a'yan tyáanamuajri' a'íjcɨ ɨ tajapuá tɨ tyí'huɨɨre' ɨ tɨ a'íjna jɨn antyúumua'reej ɨ jájtyɨj, tɨ a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:

—Muáaj paj tyámua' een, a'íj paj jɨn antyía'mua'reej pej pij huo'xíjtye'en, muáaj paj jájcuaj ɨmuáj séjria'ca'aj, pajta ijíij pooj séejre',

6 ji'nye a'íɨmaj mu ɨ tyétyacaa huo'cuij ɨ maj muéetzij jimi tyámua' tyí'tyesejre', majta ɨ maj muéetzij jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ajta ijíij paj muáaj huo'ta' mej mij xúure'ej huaye'en. Jujíɨmua'aj mu a'yan tye'entyimué'tɨj.

7 A'yaa nu nyajta tyáanamuajri' tɨ a'tíj utyojo'taxájtaca' jo'tɨj jo'tyéjvee ɨ maj japuan tyí'mu'vejritacaa, a'yan tɨjɨn:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna tavástara' mu paj Dios pué'een, mu paj néijmi'i jɨn antyía'mua'reej, tzáahuatyi'ra'aj paj jɨn huo'xíjtyej, pajta quee tyi'tíj jɨn ootyá'ɨtzee.

8 Ajtáhua'aj síɨj ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨɨre', a'íɨ pu ajta uye'cáaxɨrej ɨ tɨ arámuaaca'aj ɨ túxa'aj jitze, a'íj pu japua jaráaxɨrej ɨ xɨcáj, ajta a'yan tyaatá' tɨ'ɨj ɨ xɨcáj huo'tyátɨeeraj ɨ tyeítyee.

9 Aj mu mij huápuɨ'ɨj huatyájtaa ɨ tyeítyee, majta camu jaatáxaahuataca' ɨ maj jɨn je'ej pua'aj rɨcɨj, camu majta tyaatatyójtzi'rej ɨ Dios, sulu je'ej mu pua'aj tyaatajé ɨ Dios, ɨ tɨ a'íjna jɨn antyúumua'reej tɨ puéjtzij huo'tá'an.

10 Ajtáhua'aj ɨ síɨj ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨɨre', a'íɨ pu ajta uye'cáaxɨrej a'íjna tɨ jitze aráamuaca'aj ɨ túxa'aj, a'íj pu japua jaráaxɨrej jo'tɨj ja'cájca a'íjna ɨ tyi'tíj tɨ je'ej pua'aj een, aj pu'ij huápuɨ'ɨj huatyátɨca'riaca' jo'tɨj tyejé'ijtaj. Majta ɨ tyeítyee, a'íɨ mu uhuóoche've'ej ɨ junyanúu jitze a'íjna jɨme' maj jéehua huápuɨ'ɨj jajpuéjtzica'aj,

11 Camu majta jaatáxaahuataca' ɨ maj je'ej pua'aj rɨcɨj, sulu je'ej mu pua'aj tyaatajé ɨ Dios ɨ tɨ tajapuá já'sejre', a'íjna jɨme' ɨ maj jéehua jajpuéjtzica'aj.

12 Ajtáhua'aj síɨj ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨɨre', a'íɨ pu ajta uye'cáaxɨrej ɨ túxa'aj tɨ jitze arámuaaca'aj, a'áa pu ya'ráaxɨrej ɨ játya'naj jitze tɨ ve'éj tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Éufrates, aj pu'ij atyáaxɨ' ɨ játya'naj, mej mij antáciɨnyej a'íɨmaj ɨ maj tyí'ijta ɨ maj a'áa pujmua' jo'vá'ju' jo'tɨj jé'ejnyinyiij ɨ xɨcáj.

13 Nyatɨ'ɨj nyij huo'séj maj huéeicaj ejnyéxɨj hua' tyenyij jitze a'íjna ɨ cú'cu'uj, ajta a'íjna ɨ tyi'tíj tɨ je'ej pua'aj huasé'rin, ajta a'íjna ɨ tɨ hue'tzij jɨn tyí'xaj, a'yaa mu huasé'rihua'aj matɨ'ɨj taachuísee.

14 A'íɨ pu júuricamej pué'eenye'ej ɨ maj tyiyáaru' jitze ajtyáma'can, a'íɨ mu cɨɨnyaca'aj néijmi'que' ɨ cháanacaj japua, mej mij huá'ajsɨɨre'en a'íɨmaj ɨ maj tyí'ijta, mej mij huatyényo'se'en a'ájna xɨcáara' tɨ'ɨj jitzán huataséjre'ej ɨ Dios tɨ néijmi'i jɨn antyúumua'reej.

15 A'yaa pu tɨjɨn: “Cásɨ', nyáaj nu uvé'nyesij tɨ'ɨj náhua'rij. Che' huatóotyamua've'en a'íjna ɨ tɨ atányeej, ajta tyí'chajca tɨ'ɨj quee muá'vi'ij jo'cha'canye'en, mej mij quee ɨ tyeítyee jaséj ɨ tɨ jutyevi'ra'.”

16 Majta je'en hua'ajsɨɨ néijmi'caa ɨ maj tyí'ijta a'ájna a tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj huá'nyuucaa jɨme' ɨ hebreos tɨjɨn Armagedón.

17 Ajtáhua'aj síɨj tɨ tajapuá tyí'huɨɨre', a'íɨ pu ajta uye'cáaxɨrej ɨ tɨ arámuaaca'aj ɨ túxa'aj jitze, aj pu'ij síɨj ca'nyíin jɨn tyu'taxájtaca' tɨ uje'rávaaca'aj u tyeyúuj tzajta' a'ájna jo'tɨj jo'tyéjvee ɨ maj japuan tyí'mu'vejritacaa, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tɨjɨn:

—Pu'ríj néijmi'i tye'entyipuá'riaca'.

18 Aj mu mij huatyána'axcava'xɨj majta tyényuuca'aj, ajta jéehua tyi'tyáhuaasime'ej, ɨ cháanacaj pu ajta ca'nyíin jɨn huatóoca'tzɨj, a'yájna tɨ'ɨj quee a'náj tyu'tóoca'tzɨj matɨ'ɨj mana'aj a'yan tyí'tyesejre' ɨ tyeítyee.

19 Ajta a'íjna ɨ chájta'naj tɨ ve'éj, huéeicaque' pu ootátzi'tyaca', ajta á'vatzɨjxɨ ɨ chájta'naj ɨ séej chuéj japua tɨ já'ma'can, ajta ɨ Dios pu jo'támua'reeri' a'íjna ɨ chájta'naj tɨ ve'éj tɨ a'yan tyaja'rájtyapuaj tɨjɨn Babilonia, tɨ'ij puéjtzij jaatá'an ajta je'en jáacɨ'tyij ɨ tɨ jɨn huápuɨ'ɨj nyú'camuɨ' ɨ Dios.

20 Ajta néijmi'i jo'tɨj ja'ráahuachij ɨ jájtyij jitze, ajta jɨríj tɨ huaquéetɨmee a'íɨ pu néijmi'i tyaja'huóopua'rixɨj,

21 majta tyéetyee tajapuá je'cáavatzɨj maj tyatítɨ'ɨjmee a'íɨjma japua ɨ tyeítyee, huá'puatyej quiiluj mu tyijetyéjma'caa ɨ tyéetyee, majta a'íɨmaj ɨ tyétyacaa, je'ej mu pua'aj tyaatajé ɨ Dios a'íjna jɨme' ɨ tyéetyee maj cáavatzɨj, ji'nye jéehua mu jajpuéjtzica'aj.

17

Dios pu jo'xíjtyej a'íjcɨ ɨ íitaj tɨ huóotoj

1 Aj pu'ij síɨj tɨ tajapuá tyí'huɨɨre', tɨ ajta séej ɨityeɨ'ca'aj ɨ túxa'aj tɨ aráahua'puaj tya'rá'asej, a'íɨ pu mu jo'vé'mej, tɨ'quij a'yan tyinaaté'exaaj tɨjɨn:

—Mupo'vé'me', nyamuaataséejratye'sij je'ej tɨ tya'ajpuéetzij ta'mej a'ɨ́jna ɨ íitɨ' tɨ jamue'tɨca'aj ɨ túmii ɨ jutyévij jɨme', a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ a'áan jo'ojcaj ɨ jájtyij japua tɨ ve'éj.

2 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyí'ijta ɨ cháanacaj japua, a'ɨ́ɨ mu huóoxana'cɨrej a'ɨ́jna jamuán ɨ íitaj, majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua, a'ɨ́ɨmaj mu huatyáata'ruj a'ɨ́jna jɨme' tɨ ɨ íitɨ' huo'ta' mej mij jamuán huóoxana'cɨre'en.

3 Ajta je'en ɨ júuricama'ra' ɨ Dios tɨ naataséjraj, a'ɨ́ɨ pu ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨ̈re' nyojo'vi'tɨj a'ájna jo'tɨj quee já'tyi'tɨj. A'áa nu nyij íitaj huaséj tɨ ɨ cú'cu'uj tɨ po'vij japua avá'catyii, ajta jéehua jitzán á'yu'si'huaca'aj ɨ tɨ jɨn je'ej pua'aj tyá'xaj ɨ Dios, arahua'puácaa pu íjmu'uj a'ɨ́jna ɨ cú'cu'uj ajta tamuáamuata' pua'mácan ava'ahuájma'caa.

4 Ajta a'ɨ́jna ɨ íitɨ' nacámuaa pu tyi'tyéchajcaa, ajta cɨ́ɨ tyí'po'vij, jéehua pu tyo'carújtya'ajma'caa a'ɨ́jna ɨ tɨ ooroj jɨn tyí'taavijhua, ajta tyetyéj tɨ huápuɨ̈'ij tyá'najchij, ajta peerla tyi'tɨ́j. A'ɨ́ɨ pu ajta túxa'aj ɨ́itye ɨ'ca'aj tɨ ooroj jɨn taavijhua, a'ɨ́j pu jitze avá'ajistica'aj ɨ tɨ xána'visi' huasé'rin, ajta ɨ tɨ jɨn huóoxana'cɨrej a'ɨ́jna ɨ íitɨ',

5 ajta cuáatze' a'yan tyé'yu'si'huaca'aj ɨ nyúucarij nyaj quee yo'itéej na'raa, a'yaa tyé'yu'si'huaca'aj tɨjɨn: "Babilonia, ɨ tɨ va'cán jɨn tyi'tyéjvee, ajta hua' náanaj a'ɨ́ɨmaj ɨ úucaa ɨ maj jamue'tɨj ɨ túmii ɨ jutyévij jɨme', ajta néijmi'i ɨ tɨ je'ej pua'aj tyí'een íiyan cháanacaj japua."

6 Aj nu nyij jaaséej tɨ ɨ íitɨ' tahuáaca'aj a'ɨ́jna jɨme' ɨ hua' xuure' ɨ maj tyámua' tyí'tyesejre' ɨ Dios jimi, majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj huácuij a'ɨ́jna jɨme' maj Jesús jitze ma'can tyí'xajtaca'aj. Aj nu nyij je'ej tyo'taséj nyatɨ'ɨj jaaséej.

7 Ajta ɨ tajapuá tɨ tyí'huɨ̈re', a'yaa pu tyinaaté'exaaj tɨjɨn:

—¿Ji'nye een jɨme' je'ej petyo'taséj? Nyáaj nu muaaté'exaatye'sij je'ej tɨ huatóomua'aj a'ɨ́jna ɨ nyúucarij tɨ á'yu'si'ij ɨ íitɨ' jitze, nyajta je'ej tɨ huatóomua'aj ɨ tɨ japuan avá'caj, a'ɨ́jna ɨ tɨ arahua'puácaa íjmu'uj, ajta tamuáamuata' pua'mácan tɨ ava'ahuájmee.

8 A'ɨ́jna ɨ tyi'tɨ́j ɨ paj jaaséej, a'ɨ́ɨ pu anaquéej séjria'ca'aj, ajta ijíij capu che' séejre', ajta óoche' pu eetaméj a'ájna jo'tɨj ja'tyácun tɨ'ɨj quee eexúj á'pua'rej. Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua, ɨ maj quee á'yu'si'ij je'ej maj ántya'ruj a'ɨ́jna jitze ɨ yu'xarij ɨ maj jɨn júurij muá'ju'un, tɨ'ɨj na'aj tyu'tyátaavijhuaca' ɨ cháanacaj, a'ɨ́ɨmaj mu je'ej tyo'taséjraj matɨ'ɨj jaaséej a'ɨ́jna ɨ tyi'tɨ́j tɨ je'ej pua'aj huasé'rin, ɨ tɨ aamí' séjria'ca'aj, ajta je'en quee che' aja'hua'taca'aj, ajta óoche' pu huataséjre'sij.

9 'A'yaa pu amitéeria'aj ja'mej a'tɨ́j tɨ tyojó'itej tɨ ajta tyámua' metyóomua'rej. A'ɨ́jna ɨ tɨ arahua'puácaa íjmu'uj, a'yaa pu huatóomua'aj a'ɨ́jna ɨ jɨrɨ́j tɨ aráahua'puaj ará'asej tɨ japuan áan jo'ojcaj ɨ íitɨ', a'yaa pu ajta huatóomua'aj maj aráahua'puaj ará'asej ɨ maj tyí'ijta.

10 Mua'anxívij ɨ maj merɨ́j huáacuii, sɨ́ɨj pu ooj tyi'tɨ́j jɨn tyi'tyéjvee, ajta ɨ sɨ́ɨj capu eexúj séejre'. Ajta tɨ'ɨj huataséjre'en capu jéehua á'tyeeren.

11 Ajta ɨ tyi'tɨ́j tɨ je'ej pua'aj huasé'rin tɨ jájcuaj ɨmuáj séjria'ca'aj, ajta quee che' séejre', a'íi pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ aráhueeicaj, a'ɨ́ɨ pu ajta hua' jitze ajtyáma'can ɨ maj aráahua'puaj ará'asej, a'ɨ́ɨ pu ajta néijmi'i á'pua'ren.

12 'Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ tamuáamuata' pua'mácan ava'ahuájmee, a'ɨ́ɨ mu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ maj tamuáamuata' ará'asej ɨ maj tyí'ijta, ɨ maj quee xu tye'entyájrupɨj mej mij tyu'ta'ɨ́jtaj, majta móoche' mu ja'ancuriáa'sij mej mij séej ooraj á'tyeevi'in maj tyu'ta'ɨ́jtaj a'ɨ́jna jamuán ɨ tyi'tɨ́j tɨ je'ej pua'aj huasé'rin.

13 A'ɨ́ɨmaj ɨ maj tamuáamuata' ará'asej ɨ maj tyí'ijta, néijmi'i mu juxa'aj mana'aj tyí'xaj, a'ɨ́j mu jɨn jaatátuiire'sij ɨ maj jɨn antyúumua'reej a'ɨ́jcɨ ɨ tyi'tɨ́j tɨ je'ej pua'aj huasé'rin.

14 A'ɨ́ɨ mu mij jaatanyo'si'tye'ej a'ɨ́jcɨ ɨ cánya'aj, ajta a'ɨ́ɨ pu ɨ cánya'aj huo'tyámue'tɨj, majta a'ɨ́ɨmaj jamuán séejre' ɨ Dios tɨ huo'tajé ajta je'en hua'antyíhuoj mej mij tyámua' eenye', ji'nye ɨ tavástara' pu tyihuá'ijtye' a'ɨ́ɨmaj ɨ maj hua' vástara' pué'een ɨ tyeítyee, ajta a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tajtúhuan tɨ néijmi'caa tyí'ijtye' ɨ séecan ɨ tajtúhuaanyij.

15 A'yaa pu ajta tyinaaté'exaaj ɨ tajapuá tɨ tyí'huɨ̈re' tɨjɨn:

—A'ɨ́jna ɨ jájtyij tɨ ve'éj ɨ paj jaaséej, ɨ tɨ japuan anjo'ojca'tyii ɨ íitɨ' tɨ jaamué'tɨj ɨ túmii ɨ jutyévira' jɨme', a'ɨ́ɨ mu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tyeítyee ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can, ɨ maj séej nyúucarij jɨn tyí'xaj, majta séej chájta'naj jitze ja'chej.

16 Ajta a'ɨ́jna ɨ a'huáara' tamuáamuata' tɨ ará'asej ɨ paj jaaséj, ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ je'ej pua'aj huasé'rin, a'ɨ́ɨ mu jájcha'ɨ̈ria'aj muá'ju'un a'ɨ́jcɨ ɨ íitaj tɨ jaamué'tɨj ɨ túmii ɨ jutyévira' jɨme', a'ɨ́ɨ mu ayooriésij metya'cá'ri'ran ɨ tɨ tyi'tyéechan, majta je'en jaatyácɨ'mij ɨ tyévira' matɨ'ɨj mij jaatyáteeraj.

17 Dios pu arí a'yan tyihuo'cámua'riityej hua' xiéjnyu'caa tzajta' mej mij a'yan huárɨnyij je'ej tɨ a'ɨ́ɨn tyá'xɨe've', a'ɨ́j mu jɨme' juxa'aj mana'aj rɨnyij mej mij jaatátuiire'en a'ɨ́jcɨ ɨ tyi'tɨ́j tɨ je'ej pua'aj huasé'rin ɨ maj jɨn antyúumua'reej, 'asta na'aj quee a'yan atyojo'ré'nyej je'ej tɨ ɨ Dios arí tyu'taxájtaca'.

18 Ajta a'ɨ́jna ɨ íitaj ɨ paj jaaséej, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ chájta'naj tɨ ve'éj ɨ tɨ tyihuá'ijtye' néijmi'que' ɨ cháanacaj japua.

18

A'ɨ́jna ɨ Babilonia tɨ jó'vej

1 Nyatɨ'ɨj nyij nyajtáhua'aj séej huaséj ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨ̈re' tɨ jútye' aje'cáma'ca'aj, va'cán pu jɨn antyúumua'reej, néijmi'que' pu ɨ cháanacaj japua huanyéeri'cɨj ja'raa a'ɨ́jcɨ jɨme' ɨ tɨ á'taaca'aj ɨ jujitzé.

2 A'yaa pu ca'nyíin jɨn tyí'jijhuaca'aj tɨjɨn:

—Pu'ríj á'avej, pu'ríj á'avej a'ɨ́jna ɨ Babilonia ɨ chájta'naj tɨ ve'éj. Pu'ríj hua' chi'ɨj pué'een a'ɨ́ɨmaj ɨ tyiyáaru', jo'maj ja'chej ɨ júuricamej ɨ maj xána'visi' huasé'rin, ajta jo'maj já'asacaa ɨ pína'see ɨ maj xána'visi' huasé'rin, majta tyi'tyán ɨ tyaj quee hua'xɨe've'.

3 Ji'nye néijmi'i mu ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can huatyáata'ruj mej mij je'ej pua'aj huárɨnyij tɨ'ɨj a'ɨ́jna ɨ Babilonia, a'ɨ́ɨmaj ɨ maj íiyan tyí'ijta ɨ cháanacaj japua, néijmi'i mu jamuán huóoxana'cɨrej, majta ɨ maj tyí'to'racaa íiyan cháanacaj japua, a'ɨ́ɨ mu huoochíjtyaanyi'taca' a'ɨ́jna jɨme' tɨ a'ɨ́ɨn a'yan tyihuo'tá' je'ej maj tyi'tɨ́j tyí'xɨe'va'ca'aj.

4 Nyatɨ'ɨj nyij nyajtáhua'aj séej nyúucarij huánamuajri' tɨ jútye' tyajá'xajtaca'aj a'yan tɨjɨn:

—Siata'aj eerácɨ̈nyej ɨ chájta'naj jitze, mua'aj mu siaj nyetyeɨ́ɨtyeristyamua' pué'een, siaj sij quee hua' jamuán huóoxana'cɨre'en, tɨ'ɨj quee ajta jamuáacɨ'tyij ɨ puéjtzij,

5 ji'nye a'ɨ́ɨ pu arí huápuɨ'ɨj ootyá'ɨtzee ɨ Dios jimi, a'ɨ́ɨ pu ɨ Dios jamua'reej ɨ tɨ jɨn je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ɨj a'ɨ́jna ɨ íitɨ'.

6 Che' a'yan ajta tyáacɨ'tyij tɨ'ɨj ajta a'ɨ́ɨn puéjtzij tyihuo'tá' ɨ tɨ huo'mué'tɨj, che' hua'puaj tyu'nájchitaj ɨ tɨ jɨn je'ej pua'aj huarɨ́j, siajta ɨ váasuj tɨ jitzán jaya'caa siata'aj ja'vá'jɨsten a'ɨ́jna jɨme' ɨ tɨ hua'puaj rá'asej ɨ tɨ jɨn huatyátahuan, a'yájna tɨ'ɨj a'ɨ́ɨn séecan tyu'tá',

7 siata'aj puéjtzij jaatá'an tɨ'ɨj huatóoxaamujritye'en, a'yájna tɨ'ɨj jusɨ́ɨj tya'huótzaahuaj, ajta je'ej tɨ tyu'tóosejrataca'. Ji'nye a'yaa pu tyí'xaj ɨ jutzájta' tɨjɨn: "A'yaa nu tyi'tyéjvee tɨ'ɨj íitɨ' tɨ tyí'ijta. Canu antyínyasɨ̈jtariaca', canu nyajta jajpuéetzij na'mej."

8 A'ɨ́j pu jɨn séej xɨcáj japuan rávesɨj ɨ tɨ jɨn jajpuéetzij ja'mej, aj pu'ij tyi'ijcuí'nyij, ajta huatóoxaamujritye'ej, ajta huataí'cuataj, aj pu'ij huatyáteeri'huaj, ji'nye ɨ Dios néijmi'i pu putyí'uurej, a'ɨ́ɨ pu ɨ tavástara' a'yan puéjtzij tyaata'sij.

9 A'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyí'ijta ɨ cháanacaj japua, ɨ maj jamuán huóoxana'cɨrej, majta jamuán huochíjtyanyi'taca', a'ɨ́ɨ mu juyiinyen majta huatóoxaamujritye'sij matɨ'ɨj jaaséej tɨ ájcɨtzuj a'ɨ́jna jɨme' tɨ tyátaasɨj.

10 Majta a'ɨmuáj jo'tya'úuj muá'ju'un a'ɨ́jna jɨme' maj jatzɨ̈nye' ɨ tɨ jɨn jajpuéjtzij, a'yaa mu tyu'taxájtaj tɨjɨn:

—¡Cuíi' xaa! ¡Cuíi' xaa muáaj mu paj chájta'naj pué'een tɨ ve'éj, Babilonia mu paj va'cán jɨn antyía'mua'reej! Ji'nye jiye'tzín tya'rá'aj ɨ paj jɨn períj jajpuéjtzij.

11 Majta ɨ maj tyí'to'racaa íiyan cháanacaj japua, a'ɨ́ɨ mu majta juyiinyen majta huatóoxaamujritye'ej a'ɨ́jna jɨme' ɨ chájta'naj, ji'nye capu che' ma' a'tɨ́j ta'mej tɨ tyihuó'nanɨeej ɨ maj tyú'tɨsij,

12 tɨpua'aj ooroj, pláataj, ɨ tyetyéj tɨ tyámua' tyá'najchij, tyi'tɨ́j peerla, cáanarij tɨ tyi'jɨ́'re'en ɨ tɨ tyí'me'estij, na'ríij tɨ táxɨe'muaa, nusu ɨ tɨ po'vij, ajta néijmi'i ɨ cɨyéj tɨ jéehua tyá'najchij, na'ríij tyi'tɨ́j coobre, nusu tyapúusti', nusu ɨ tyetyéj ɨ maj tyi'cámejtyee,

13 nusu ɨ cue'ráj maj tyí'na'chityaa ɨ tɨ naa tyaarɨe'ej, nusu ɨ ɨ́ijcua na'ríij tyi'tɨ́j miirra, nahuáj, aséityij, aríinaj tɨ jɨ́'re'en, tyeríícuj, ajta ya'muáatyee ɨ maj hua' japuan tyí'tɨ'ɨjcɨcaa, nusu cánya'xɨɨ, cahuáayu'uj, ɨ cariáata', majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj ca'nyéjrij jɨn tyí'muarɨe' juxa'aj tyeɨ́tyee jimi.

14 A'yaa mu tyaatájeevij a'ɨjcɨ ɨ chájta'naj tɨjɨn:

—¡Capu che' séeria'aj ta'mej muéetzij jimi a'ɨ́jna ɨ táque'ej tɨ jéehua mua'ránajchica'aj, papu'ríj jusén jɨn tyojo'rɨej ɨ tɨ huápuɨ'ɨj tyá'najchij ɨ paj jɨn chíjtyaanyi'taca'aj!

15 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'yan éenye'ej tyí'tooca'aj majta a'ɨ́jna jɨn huoochíjtyaanyi'taca', a'ɨ́ɨ mu a'ɨmuáj jo'tya'úuj muá'ju'un, a'ɨ́jna jɨme' maj jatzɨ̈nye' ɨ tɨ jɨn jajpuéjtzij, muyíinyaj majta juxaamúuɨritya'aj,

16 a'yaa mu tyi'xáataj muá'ju'un tɨjɨn:

—¡Cuíi' xaa! ¡Cuíi' xaa ɨ chájta'naj tɨ ve'éj! Ɨ tɨ a'ɨ́jna tyi'tyéechan ɨ tɨ me'estíj tɨ naa een, ajta a'ɨ́jna jɨme' ɨ tɨ táxɨe'muaa, ajta ɨ tɨ po'vij jɨme', ajta a'ɨ́jna tyo'carújtye'ejmee ɨ tɨ ooroj jɨn tyí'taavijhua, ajta ɨ tyetyéj tɨ huápuɨ'ɨj tyá'najchij, ajta a'ɨ́jna ɨ peerla tyi'tɨ́j;

17 ¡ajta jiye'tzín néijmi'i tyu'riá'xɨj ɨ tɨ huápuɨ'ɨj tyá'najchica'aj!

Majta néijmi'i a'ɨ́ɨmaj ɨ maj báarcuj tyimuárɨe'rij, majta ɨ maj tyí'muɨjhuacaa ɨ báarcuj jitze ɨ maj á'cɨɨnyej ɨ jájtyij japua, majta néijmi'i ɨ maj hue'tyée vivi', a'ɨ́ɨ mu a' ɨmuáj jo'huíistɨraa,

18 ajta matɨ'ɨj jaaséej a'ɨ́jcɨ ɨ cɨtzíj tɨ ájcɨtzujtariaca' tɨ'ɨj tyátaasima'aj ɨ chájta'naj, aj mu mij a'yan tyityeetyejíihuajraa tɨjɨn:

—¿Jo'nyij ajtáhua'aj sɨ́ɨj chájta'naj já'sejre' tɨ'ɨj a'mújna?

19 Aj mu mij chuéj tɨ muɨɨnyíj ahuóoratziraxɨj ɨ jumu'újj jitze, muuyíinyaj majta juxaamúuɨritya'aj, a'yaa mu tyí'tyejijhuaca'aj tɨjɨn:

—¡Cuíi' xaa! ¡Cuíi' xaa a'ɨ́jna ɨ chájta'naj tɨ ve'éj! A'ɨ́j mu jɨn huoochíjtyaanyi'taca' muéetzij tɨ jimi tyí'sejre', néijmi'i ɨ maj báarcuj tyíya'muaaca'aj ɨ maj jɨn antacɨ́'ca'aj ɨ jájtyij japua. A'ɨ́ɨ mu mij jiye'tzín jó'vej.

20 Ajta ɨ tajapuá siaj já'sejre', siata'aj huatóotyamua've'en, a'ɨ́jna jɨme' ɨ chájta'naj, siata'aj huatóotyamua've'en mua'aj mu siaj jɨ'ré'nye'ej séejre' ɨ Dios jimi, siajta mua'aj mu siaj antyíhuaviihuaca', siajta mua'aj mu siaj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, néijmi'i xu huatóotyamua've'en, ji'nye tɨ'ɨj ɨ Dios jo'xɨ́jtyej a'ɨ́jcɨ ɨ íɨtaj, aj pu mua'ajmaj tyámua' tyajamo'xá'puɨ'ɨntari'ri'.

21 Aj pu'ɨj sɨ́ɨj tɨ tajapuá tyí'huɨɨre' tyetyéj pu tyítɨɨ ɨ maj jɨn tyá'tɨ'xɨcaa, aj pu'ɨj ja'tyájrɨɨe ɨ jájtyij jitze tɨ ve'éj, a'yan tyi'xáataj tɨjɨn:

—A'yaa paj cha'taj atyojo'cárutyɨj muáaj chájta'naj paj ve'éj Babilonia paj ántyapuaj, camu mij che' a'náj muasejran.

22 Camu che' namuáaria'aj muá'ju'un ɨ maj tyí'cuɨ'nacaa ɨ áarpaj jitze, nusu ɨ maj tyí'cɨ'sityee túuturu'uj jitze, na'ríɨj ɨ trompéetaj jitze, camu majta che' tyi'muárɨe'ej muá'ju'un je'ej maj tyi'tíj tyu'yí'tɨn, capu ajta che' namuáaria'aj ta'mej ɨ maj tyí'tɨxɨcaa.

23 Capu che' a'táaj ja'mej muéetzij jimi ɨ tɨéj tɨ ú'taa ɨ hua' chi'ɨj tzajta', capu ajta che' namuáaria'aj ja'mej ɨ maj tyí'ye'estyaa a'ɨ́ɨmaj ɨ maj moochán huanyéjnyeɨ'chaca'. Ji'nye a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyí'to'racaria'aj mu a'ɨ́ɨn pué'eenye'ej ɨ maj a'yan japuan séjria'ca'aj ɨ cháanacaj, ɨ maj majta viváajma'aj jɨn tyityatatyá'ca'aj, ɨ paj muáaj huo'cuanamuaj matɨ'ɨj mana'aj pua'máj a'yan séejre' ɨ cháanacaj japua.

24 Ji'nye a'ɨ́jna jitze ɨ chájta'naj a'ɨ́j mu jitze jáatyoj ɨ hua' xuure' ɨ maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj, majta ɨ maj jɨ'ré'nye'ej séjria'ca'aj ɨ Dios jimi, majta néijmi'i matɨ'ɨj mana'aj pua'máj huácuij ɨ cháanacaj japua.

19

Ɨ maj tyí'chuiicaj u tajapuá

1 Aj nu nyij tányij huó'namuajri' ɨ maj tajapuá ca'nyíin jɨn muɨ'tíj tyajá'xajtaca'aj, a'yaa mu tɨjɨn:

¡Alelúuyaj! Tyiche' tyaatatyójtzi're'en ɨ Dios,
ji'nye a'ɨ́ɨ pu tajapuá huatanyúj,
a'ɨ́j pu ajta jimi já'ma'can ɨ tɨ naa huasé'rin,
ajta ɨ tɨ jɨn néijmi'i putyí'uurej,
2 a'ɨ́ɨ pu tzáahuatyi'ra'aj jɨn huá'xɨjtye'en,
ajta je'ej tɨ tye'tyévijtye';
a'ɨ́ɨ pu arí jo'xɨ́jtyej a'ɨ́jcɨ ɨ íɨtaj tɨ jutyévira' jɨn jamue'tɨca'aj ɨ túmii,
ajta ca'nyíjra'aj huo'ta' néijmi'que' ɨ cháanacaj japua,
mej mij jamuán huóoxana'cɨre'en.
Dios pu'ɨj a'ɨ́jna puéjtzij jaatá' a'ɨ́jna jɨme' tɨ ɨ íɨtɨ' huo'cuij a'ɨ́ɨmaj ɨ maj jahuɨɨre' ɨ Dios.

3 Majtáhua'aj mu a'yan tyu'taxájtaca' tɨjɨn:

—¡Alelúuyaj! A'ɨ́jna ɨ tɨ jitzán ájcɨtzuj ɨ íɨtaj capu a'náj huatyápua'rij.

4 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ huáasij ɨ maj seityéj japuan muáacuaj ará'asej, majta ɨ maj muáacuaj ɨ maj júurij, néijmi'i mu ecóotutaxɨj, mej mij jaatyáanajche ɨ Dios, ɨ tɨ acájca ɨpuárij jitze. A'yaa mu tyí'xajtaca'aj tɨjɨn:

—¡Che' a'yan tyá'ra'nyij! ¡Alelúuyaj!

5 Aj pu'ɨj sɨ́ɨj huajíjhuaca' tɨ a'áa véjri' jo'tyávaaca'aj jo'tɨj jo'tyéjvee ɨ maj japuan tyí'mu'vejritacaa, a'yaa pu tyí'xajtaca'aj tɨjɨn:

Siata'aj tyaatatyójtzi're'en ɨ Dios, néijmi'i mua'aj,
mu siaj viváajma'aj jɨn tyityatatyíj,
siajta mu siaj cɨléenye' jɨn tyityatatyíj,

néijmi'i mua'aj mu siaj jahuɨire' siajta tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ɨj.

Tɨ'ɨj huatyényeɨichij ɨ Cánya'aj

6 A'yaa nu nyajta tyihuó'namuajri' maj jéehua ɨ tyeítyee tyí'xajtaca'aj, a'yaa pu
namuajria'ca'aj tɨ'ɨj jo'tɨj jájtyij ja'ancáamuɨ'yej, ajta a'yan namuajria'ca'aj tɨ'ɨj ɨ víityee
maj tyényuuca'an. A'yaa mu tyí'xajtaca'aj tɨjɨn:
¡Alelúuyaj! Tyiche' tyaatatyójtzi're'en ɨ Dios,
ji'nye pu'ríj huatyóochej tɨ tyu'ta'íjtaj ɨ tavástara',
ajta ɨ Dios ɨ tɨ néijmi'i jɨn antyúumua'reej.
7 Tyiche' huátatyamua've'en, tyajta tyaatatyójtzi're'en,
ji'nye pu'ríj a'ájna atyojo'ré'nyej tɨ'ɨj ɨ cánya'aj huatyényeɨichij.
Ajta ɨ tɨ ɨira'ra'an pué'eenye'ej ta'mej pu'ríj ajta tyámua' huóoruuj.
8 A'yaa mu tyaatá' tɨ a'ɨ́jna tyu'tyóochejtyej ɨ cáanarij tɨ me'estíj tɨ ajta naa een, tɨ
tyama'astájyi'ij tɨ quee choomua.
Ji'nye a'ɨ́jna ɨ cáanarij tɨ naa een, a'ɨ́ɨ pu pué'een ɨ maj jɨn tyámua' tyityetyúucha'ɨica'aj
a'ɨ́ɨmaj ɨ tyeítyeristyamua'me'en ɨ Dios.
9 Ajta ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨire' a'yaa pu tyinaaté'exaaj tɨjɨn:
—Ootyéeyu'xaj a'yan tɨjɨn: "Miche' huatóotyamua've'en a'ɨ́ɨmaj ɨ maj huo'tá'inyej mej
mij jamuán tyú'cua'nyij ɨ cánya'aj a'ájna xɨcáara' tɨ jitzán huatyényeɨichij."
A'yaa pu ajta tyinaaté'exaaj tɨjɨn:
—A'ɨ́jna ɨ nyúucarij nyaj mua'ixaatye' Dios pu jɨ'ré'can jɨme' janyuucaa.
10 Aj nu nyij tyítunutaca' jo'tɨj ja'ra'ɨ́ɨcajmee nyej nyij jaatyáanajche, aj pu'ij a'yan
tyinaaté'exaaj tɨjɨn:
—Capáj a'yan rɨjcaj, ji'nye nyáaj nu jahuɨire' ɨ Dios, a'yájna patɨ'ɨj muáaj majta a'ɨ́ɨmaj
ɨ a'ihuáamua' ɨ maj a'yan rɨcɨj je'ej tɨ ɨ Jesús tyihuó'ixaaj. Pata'aj ɨ Dios huatyáanajchej.
Ji'nye a'yájna tɨ'ɨj tyu'xájtaca' ɨ Jesús, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ huo'cámua'riityej a'ɨ́ɨmaj
ɨ maj Dios jitze tyí'xajtaca'aj.

A'ɨ́jna ɨ tɨ avá'caj ɨ cahuáayu' japua tɨ cuéeinara'

11 Aj nu nyij jaaséej tɨ antácuunyica'aj u tajapuá, aj pu'ij cahuáayu' huataséjre
tɨ cuéeinara', ajta ɨ tɨ avá'caj a'yaa pu ántyapuaj tɨjɨn Ɨ tɨ tyámua' een tɨ
ajta tzáahuatyi'ra'aj jɨn tyí'xaj, ji'nye tyámua' pu tyí'ijtaca'aj, ajta a'yan cha'taj
tyí'nyo'sa'ca'aj.
12 A'yaa pu huasé'rihua'aj ɨ jɨ'sáara' tɨ'ɨj tɨéj tɨ á'taa, ajta mui'caa tyo'carújtya'ajma'caa
ɨ cúruun ɨ jumu'új jitze, ajta jitzán á'yu'si'ij je'ej tɨ a'ɨ́ɨn ántyapuaj, ajta a'ɨ́ɨ na'aj jusɨ́ɨj
yó'itej.
13 Ajta ɨ cáanarij tɨ tyí'chajca'aj xúure'ej pu jéehua a'ma'ca'aj, ajta a'yan ántyapuaj
tɨjɨn Ɨ Nyúucaria'ra' ɨ Dios.
14 Majta cújta' huajú'ca'aj ɨ xantáaru' maj tajapuá já'ma'can, cuéeinavi' metyi'cháaj
tɨ tyi'tyama'astájyi'caa tɨ ajta huápuɨ'ɨj tyi'jɨ're'en ajta quee tyí'choomuavi'ca'aj, majta
je'en cahuáayu'uj japua ave'tye'tya'ajma'caa maj cueinaa.
15 Ajta ɨ tyényi'tze' náhuaaj pu éejnyinyiica'aj tɨ huápuɨ'ɨj tyí'ɨtzɨj, tɨ'ij jɨn tyi-
huo'puéjtye'en ɨ néijmi'caa ɨ tyeítyee ɨ maj a'yan séejre' ɨ cháanacaj japua. Ca'nyéjrij
pu jɨn tyihuo'ta'íjtye'sij. Ajta a'ɨ́ɨn hua' japua jarárɨesij ɨ tɨ jɨn huápuɨ'ɨj nyú'camuɨ' ɨ Dios
tɨ néijmi'i jɨn antyúumua'reej.
16 Ajta ɨ máancajra'an jitze, huárita' pujmua' a'yaa pu tyé'yu'si' tɨjɨn: "Hua' tajtúhuan
ɨ tajtúhuaanyij, ajta ɨ tɨ tyihuá'ijtye' ɨ maj tyí'ijta."
17 Nyajta je'en séej huaséj ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨire', a'áa pu jo'tyávaaca'aj ɨ xɨcáj jitze,
a'yaa pu ca'nyíin jɨn tyihuo'tajé néijmi'caa ɨ pína'see ɨ maj jútye' ra'ra' tɨjɨn:
—Siata'aj mujo'vá'ju'un siaj sij tyú'cua'nyij ɨ Dios tɨ tyaja'muacue'tyen,
18 siaj sij jáacua'nyij ɨ huá'hue'ra' a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyí'ijta, ɨ maj tyihuá'ijtye' ɨ xantáaru',
siajta ɨ huá'hue'ra' ɨ tyétyacaa ɨ maj jéehua uhuácaca'nye', siajta huá'hue'ra' ɨ
cahuáayu'uj, majta ɨ maj ave'tye'tya'ajma'caa, néijmi'i ɨ huá'hue'ra' ɨ tyétyacaa, ɨ maj
juxáahuaj cɨinyej, nusu ɨ maj ca'nyéjrij jɨn tyí'muarɨe', ɨ maj cɨléenye' jɨn tyityatatyíj,
nusu ɨ maj va'cán jɨn tyí'huɨire'.
19 Nyatɨ'ɨj nyij jaséej a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ je'ej pua'aj huasé'rin nyajta ɨ maj tyí'ijta ɨ
cháanacaj japua hua' jamuán ɨ juxantáaru'ustyamua', maj aja'tyúusɨiria'ca'aj mej mij
jaatanyo'si'tye'en a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ avá'caj ɨ cahuáayu' japua, majta ɨ xantáaru'ustyamua'mua'.
20 Ajta a'ɨ́jna ɨ tyi'tɨ́j tɨ je'ej pua'aj huasé'rin, a'ɨ́j mu huatyéevi', majta jamuán a'ɨ́jna ɨ
tɨ hue'tzij jɨn tyí'xajtaca'aj a'ɨ́jna jitze ma'can, ɨ tɨ ajta jitzán ma'can jéehua tyu'muárɨej.
A'ɨ́j pu jɨn huo'cuanamuaj a'ɨ́jna ɨ tɨ jitzán ma'can hue'tzij jɨn tyí'xajtaca'aj, a'ɨ́ɨjma ɨ maj
huatóoa' maj hua' jitze jo'yú'xaj je'ej tɨ ántyapuaj a'ɨ́jna ɨ tyi'tɨ́j majta jaatyánajchaca'.
Aj pu'ij a'ɨ́jna ɨ tyi'tɨ́j tɨ je'ej pua'aj huasé'rin, ajta ɨ tɨ hue'tzij jɨn tyí'xajtaca'aj a'ɨ́ɨ mu

huavívi'ri'huaca', matɨ'ɨj mij a'áa huaja'tyáahua'xɨj júurican jo'tɨj ja'alaguun tɨ asúufrej jɨn á'taa.
21 Majta ɨ séecan a'ɨ́ɨ mu huácui'iihuaca' a'ɨ́jna jɨme' ɨ chúun tɨ éejnyinyiica'aj ɨ tyényi'tze' a'ɨ́jna ɨ tɨ cahuáayu' japua avá'caj, majta néijmi'i ɨ pína'see tyámua' mu tyityaatajú'xaj a'ɨ́jna jɨme' ɨ huá'hue'ra' ɨ maj huácuij.

20

Cɨríistu' pu tyu'ta'ɨ́jtaj séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj

1 Séej nu huaséj ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨ́re' tɨ jútye' aje'cáma'ca'aj, ajta yáavij huáchuisima'aj ɨ tɨ jɨn ja'tyáanaj jo'tɨj ja'tyácun ajta cadéenaj huapísime'ej tɨ vivéj.
2 Aj pu'ij jaatyéevi' a'ɨ́jcɨ ɨ cú'cu'uj, a'ɨ́jna ɨ tɨ jájcuaj ɨmuáj huataséjre, ɨ tɨ a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tyiyáaru', aj pu'ij jaatyáajɨ'quej tɨ'ij séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj jɨ'qui'huaj.
3 Aj pu'ij a'áa ye'tyájrɨee jo'tɨj ja'tyácun, ajta je'en ja'tyáanaj ta'aj ij quee che' huá'cuanamuaj ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can 'asta na'aj quee mutyojo'me'en séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj, aj pu'ij té'ej cɨ́ɨra'tzuj tyu'tátuiihuaj.
4 Nyatɨ'ɨj nyij ɨpuárɨj tyu'séj, a'ɨ́ɨjma mu jítzán acátye'tya'aj ɨ maj ja'ancuriáa' mej mij huo'xɨ́jtye'en ɨ tyeítyee. Nyajta je'en hua' júuricamej huaséj a'ɨ́ɨjma ɨ maj hui'ijveechixɨj ɨ hua' mu'uj a'ɨ́jna jɨme' maj tyámua' éenye'ej ɨ Jesús jimi, majta a'ɨ́jna jitze ɨ nyúucaria'ra' ɨ Dios. A'ɨ́ɨmaj ɨ maj quee jaatyánajchaca' a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ je'ej pua'aj huasé'rin camu majta ɨ tɨ jahuɨ́re', majta quee huatóoa' maj hua'ajtyiyú'xaxɨ'ɨn ɨ huá'cuaatze' nusu ɨ jumuáca' jitze. Aj nu nyíj huo'séj maj huatájuuriaca' majta je'en jamuán tyu'ta'ɨ́jtaca' ɨ Cɨríistu' séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj jitze.
5 Majta ɨ séecan ɨ maj huácuij, camu huatájuuriaca' 'asta na'aj quee mutyojo'mej séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj. A'íi mu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ maj anaquéej huatájuuriaca'.
6 Miche' huatóotyamua've'en a'ɨ́ɨmaj ɨ maj hua' jamuán anáatya'aj huatájuurij, ji'nye a'ɨ́ɨjma mu jitze ajtyáma'can ɨ tyeítyeristyamua'me'en ɨ Dios. Majta quee che' cui'nyij, sulu a'ɨ́ɨ mu tyitye'entyárutyij ɨ Dios jimi, majta ɨ Cɨríistu' jimi, mej mij séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj jamuán tyu'ta'ɨ́jtaj.

Dios pu ja'antyimué'tɨj ɨ tyiyáaru'

7 Tɨ'ɨj mutyojo'me'en ɨ séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj, a'ɨ́ɨ pu ɨ tyiyáaru' huatátuiihuaj jo'tɨj je'tyánami'huaca'aj,
8 aj pu'ij eetaméj tɨ'ij huo'cuanamuan a'ɨ́ɨjma ɨ maj séej chuéj japua já'ma'can, ɨ maj a'áa jo'cháatɨmee jo'tɨj ɨ xɨcáj jé'ejnyinyiij, majta ɨ maj a'áa pujmua' jo'cháatɨmee jo'tɨj ɨ xɨcáj ja'ancáru'pij, majta ɨ maj ajtyapuáj pujmua' jo'cháatɨmee, majta ɨ maj áatyej pujmua' huacháatɨmee, ajta a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Gog, ajta a'ɨ́jcɨ ɨ Magog, majta néijmi'caa ɨ maj hua' jitze ajtyáma'can ɨ maj a'yan ará'asej tɨ'ɨj ɨ séj tɨ a'áa ja'ajtyájcaj jo'tɨj ja'va'ástɨmee ɨ jájtyij tɨ ve'éj, a'ɨ́ɨjma mu mij tyísɨ́re'ej mej mij huatyényo'se'en.
9 Matɨ'ɨj mij néijmi'que' oorióonajchaca' tɨ'ɨj na'aj ooyóhuaj ɨ chuéj, matɨ'ɨj mij hua'ajnáj jo'maj tyojo'tyá'ɨnaamuarica'aj ɨ maj tyámua' een ɨ Dios jimi, a'ɨ́ɨjma ɨ Dios tɨ hua'xɨe've'. Ajta tɨéj pu uje'cájvej u tajapuá, tɨ'quij huo'tyáatɨej a'ɨ́ɨjma ɨ maj jamuán huajú'ca'aj ɨ tyiyáaru'.
10 Ajta ɨ tyiyáaru', ɨ tɨ huo'cuanamuaj, a'áa pu ja'tyárɨeehuaca' jo'tɨj ja'alaguun ajta já'taa ɨ asúufrej jɨme', jo'maj majta ja'tyáavatzɨj a'ɨ́jna ɨ tɨ je'ej pua'aj huasé'rin ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ jahuɨ́ria'ca'aj, ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ hue'tzij jɨn tyí'xajtaca'aj. A'áa mu mij jajpuéetzɨj muá'ju'un túɨca majta tɨ́ca' majta jusén jɨme'.

Dios pu huá'xɨjtye'en a'ájna jo'tɨj já'sejre' ɨ ɨpuárɨj tɨ ve'éj

11 Nyatɨ'ɨj nyij ɨpuárɨj huaséj tɨ ve'éj tɨ naa tyí'cueenara', nyajta a'ɨ́j huaséj ɨ tɨ acájca. Ajta ɨ cháanacaj, ajta ɨ tajapuá, a'áa pu ja'huóopua'rixɨj a'ɨ́jna jimi, camu che' ma' já'sejria'ca'aj.
12 Nyajta je'en a'ɨ́ɨjma huaséj ɨ maj huácuij, ɨ maj huáasɨj majta ɨ maj cɨ́leen, a'áa mu ja'riá'vaaca'aj a'ɨ́jna jimi ɨ ɨpuárɨj, aj mu mij séej ootácuuraca' ɨ yu'xarɨj, majtáhua'aj séej ootácuuraca' ɨ yu'xarɨj ɨ maj jítzán á'yu'si'ɨj je'ej maj ántya'ruj ɨ maj júurɨj huatyá'ɨtzeere'ej ɨ Dios jimi. Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj merɨ́j huácui'ijcaa a'yaa mu tyityo'xɨ́jtyi'huaca' je'ej maj tyi'tɨ́j huáruuj matɨ'ɨj móoj júurica'aj, majta je'ej tɨ tyé'yu'si'huaca'aj ɨ yu'xarɨj jitze.
13 Aj mu mij huataséjre ɨ maj atyájcuii ɨ jájtyɨj jitze, majta néijmi'i ɨ séecan ɨ maj huácui'ijcaa, néijmi'i mu majtáhua'aj huatájuuriaca', aj pu'ij Dios huo'xɨ́jtyej a'ɨ́jna jɨme' je'ej maj tyi'tɨ́j jɨn huarɨ́j matɨ'ɨj móoj júurica'aj.
14 Ajta je'en a'ɨ́jna ɨ tɨ tyí'tyacui'caa a'áa pu ja'tyárɨeehuaca' jo'tɨj ja'alaguun ajta á'taa asúufrej jɨme'. A'íi pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ maj majtáhua'aj jɨn cui'nyij,

15 a'áa mu majta huaja'tyáahua'xɨj ɨ maj quee áyu'si'huaca'aj je'ej maj ántya'ruj ɨ yu'xarij jitze tɨ hua'tá'caa maj jusén jɨn júurij huatyá'ɨtzeere'en ɨ Dios jimi.

21

A'ɨ́jna ɨ tajapuá tɨ já'sejre' tɨ jájcuaj ajta ɨ cháanacaj tɨ ajta jájcuaj

1 Aj nu nyij tányij ɨ tajapuá huaséj tɨ jájcuaj, nyajta ɨ cháanacaj tɨ ajta jájcuaj, ji'nye a'ɨ́jna ɨ tajapuá tɨ anaquéej séjria'ca'aj, ajta a'ɨ́jna ɨ cháanacaj tɨ mí'ma'can, capu che' séjria'ca'aj, ajta ɨ jájtyij tɨ ve'éj, capu ajta che' séjria'ca'aj.

2 Nyajta je'en jaaséej ɨ chájta'naj tɨ jájcuaj tɨ ajta naa een ɨ tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Jerusalén, tɨ jútye' aje'cáma'ca'aj jo'tɨj ɨ Dios já'sejre'. Tyámua' pu huóoruuj a'ɨ́jna ɨ chájta'naj tɨ'ɨj ɨ íitɨ' tɨ huatyéviche'sij.

3 Nyajta je'en nyúucarij huánamuajri' tɨ ca'nyíin jɨn a'áa tyojo'taxájtaca' jo'tɨj ɨ ɨpuárij jo'tyávaaca'aj, a'yaa pu tyí'xajtaca'aj tɨjɨn:

—Iiye'ej pu putyí'rɨcɨj jo'tɨj já'sejre' ɨ Dios hua' jamuán ɨ tyétyacaa. Hua' jamuán pu huatyá'ɨtzeere'ej, majta a'ɨ́imaj mu tyeítyeristyamua'me'en pue'éenye'ej muá'ju'un. Ajta ɨ Dios a'ɨ́ɨ pu hua' Dios pué'eenye'ej ta'mej.

4 Tyámua' pu tyihuo'tyéjeevij mej mij quee che' juxaamuɨjritya'aj, camu che' cui'nyij, camu che' juxaamúuɨritya'aj muá'ju'un a'ɨ́jna jɨme' tɨ sɨ́ɨj huamuɨ́', camu majta che' juyiinyaj muá'ju'un, camu che' tyi'tɨ́j jɨn jajpuéetzij muá'ju'un, ji'nye a'ɨ́jna ɨ tɨ aamí' tyí'sejria'ca'aj capu che' tyi'séere'ej ta'mej.

5 Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ ɨpuárij jitze acájca a'yaa pu tyu'taxájtaca' tɨjɨn:

—Nyáaj nu néijmi'ɨ tyi'jajcuare'en ɨ tɨ tyí'sejre'.

Ajta a'yan tɨjɨn:

—Ootyéeyu'xaj a'ɨ́jcɨ, ji'nye a'íi pu nyúucarɨj tzáahuatyi'ra'aj jɨn tyí'xaj, ajta ɨ'ríj siaj jitzán tyú'ca'nyej.

6 Aj pu'ij a'yan tyinaaté'exaaj tɨjɨn:

—Pu'ríj tye'entyícɨ'piihuaca'. Nyáaj nu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ nyaj anájcaj, nyajta ɨ nyaj uvé'tyajtɨj, nyáaj nu jájcuaj ɨmuáj huataséjre, nyajta jusén jɨme' séeria'aj na'mej. A'tɨ́j tɨna'aj tɨ huataí'ɨmu'un nyáaj nu huáapua'aj jaatá'sij a'ɨ́jcɨ ɨ jájtyij tɨ a'áa já'ajnyinyii jo'tɨj ja'ajréxaj, a'ɨ́jna ɨ jájtyij ɨ tɨ jɨn júurɨj ja'mej jusén jɨme'.

7 Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ tyu'tyámue'tɨn, néijmi'ɨ pu a'ɨ́jna tyá'cɨ'tyij, nyáaj nu Dios ra' pue'éenye'ej na'mej, ajta a'ɨ́ɨ pu nyiyóoj pue'éenye'ej ta'mej.

8 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨj, ɨ maj quee tyá'tzaahuatye', ɨ maj tyú'xana've', ɨ maj tyí'tyacui'caa, ɨ maj úucaa jamuán juxana'cɨre', ɨ maj tyí'chahuaa, ɨ maj sáanturɨj najchej majta ɨ maj tyí'hue'tacaa, a'yaa pu tyihuá'cɨ'tyij maj a'áa jo'tyá'ɨtzeere'en jo'tɨj ja'alaguun tɨ asúufrej jɨn á'taa, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ maj jɨn majtáhua'aj cui'nyij.

Ɨ Jerusalén tɨ jájcuaj

9 Aj pu'ij sɨ́ɨj nye jimi aje'ré'nyej ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨ́re' tɨ hua' jitze ajtyáma'can ɨ maj aráahua'puaj ará'asej, ɨ maj túxa'aj tyi'tyáɨ'pu'ca'aj ɨ tɨ ajta aráahua'puaj tya'rá'asej, ɨ tɨ jitzán arámuaaca'aj ɨ cui'nyi'ra'aj ɨ maj jɨn jajpuéjtzica'aj ɨ tyeítyee, a'yaa pu tyinaaté'exaaj tɨjɨn:

—Mujo'té'yi'ij, nyáaj nu muaataséjratye'sij a'ɨ́jna ɨ tɨ jimí tya'tóoraj ɨ cánya'aj tɨ ajta ɨ́ɨra'ra'an pue'éenye'ej ta'mej.

10 Ajta je'ej tɨ tyinaataséjra ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, a'ɨ́ɨ pu ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨ́re' nyojoovi'tɨj jo'tɨj jɨrɨj jo'tácaj tɨ huápuɨ'ɨj ájtyeej, aj pu'ij naataséjraj ɨ chájta'naj tɨ naa een ɨ tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn Jerusalén, a'áa pu jútye' je'cáma'ca'aj jo'tɨj ɨ Dios já'sejre'.

11 Naa pu tyi'tyama'astájyi'caa a'ɨ́jna ɨ chájta'naj tɨ'ɨj ajta ɨ Dios tɨ huápuɨ'ɨj naa huasé'rin, a'yaa pu tyi'tyatáatɨyi'caa tɨ'ɨj ɨ tyetyéj tɨ huápuɨ'ɨj tyá'najchij, tɨ'ɨj ajta tyí'tatzaj a'ɨ́jna ɨ cristal.

12 Va'tɨ́j pu jɨn curiá'nami' ajta tyámua' tyé'ejtyee, tamuáamuata' japuan hua'puaj pu ará'axcaa jo'tɨj ja'pueertaj, ajta jo'tɨj ja'pueertaj tajmee a'ɨ́ɨ mu eetyú'uuca'aj ɨ maj tajapuá tyí'huɨ́re', ajta néijmi'que' puéertaj jitze sɨ́ɨj ajta sɨ́ɨj a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj je'ej maj ántya'ruj a'ɨ́ɨmaj ɨ tyeítyeristyamua'me'en ɨ maj hua' jitze eeráma'can a'ɨ́ɨmaj ɨ yójmua'mua' maj Israel jitze ajtyáma'can.

13 Huéeicaj pu pua'maquéj a' puéertaca'aj a'ájna pujmua', jo'tɨj ɨ xɨcáj jé'ejnyinyiij, ajta huéeicaj pua'maquéj ajtyapuáj pujmua', a'yaa pu ajta huéeicaque' tyá'pueertaca'aj áatyej pujmua', ajta huéeicaque' a'ájna pujmua' jo'tɨj ɨ xɨcáj ja'ancáru'pij.

14 Ajta tamuáamuata' japuan hua'puaj ɨ tyetyéj ataquéetɨme ɨ tɨ japuan ájtaavijhuaca' ɨ tɨ jɨn curiá'nami' ɨ chájta'naj, a'ɨ́j pu'ij jitze á'yu'si'ij je'ej maj ántya'ruj ɨ maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ɨ cánya'aj tɨ hua'antyíhuoj.

15 Ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨ̈re' tɨ nyajamuan tyí'xajtaca'aj, a'ɨ́ɨ pu tyi'tɨ́j
iityéchooca'aj tɨ'ɨ̈j cɨyéj tɨ ooroj jɨn taavijhuaca'aj, a'ɨ́i pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tɨ jɨn jaatyé'iten
a'chu tɨj ve'éj ɨ chájta'naj, ajta a'chu tɨ antayóhuaj ɨ puéertaj, ajta a'chu tɨ ájtyeej ɨ tɨ
ájtaavijhuaca'.
16 Ajta ɨ chájta'naj juxa'aj pu huatátyeevi'ca'aj, a'chu tɨ huatátyeej a'yaa pu cha'tána'aj
ooyóhuaj. Ajta ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨ̈re' a'ɨ́ɨ pu jaatyé'itej ɨ chájta'naj a'ɨ́jna jɨme' ɨ cɨyéj,
hua'puaj ví'ra'aj quiloometroj pu huatátyeej ɨ chájta'naj, a'yaa pu cha'tána'aj aantayóoj,
ajta a'yan cha'tána'aj ájtyeevi'ij.
17 Aj pu'ij té'ej jaatyé'itej a'ɨ́jcɨ ɨ tɨ ájtaavijhuaca', a'yaa pu'ij ájtyeej huéeicatyej japuan
anxívij meetroj pu ájtyeej, ajta a'ɨ́jna ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨ̈re' a'yaa pu tyeetyé'itej matɨ'ɨj
tyá'mua'reej ɨ tyétyacaa.
18 Ajta ɨ jáxu'uj tyetyéj pu jɨn ájtaavijhuaca' maj a'yan jatamuá'muaj tɨjɨn diamante,
ajta néijmi'i ɨ chájta'naj, ooroj pu jɨn taavijhuaca'aj, ajta a'yan tya'tátaave'ej tɨ'ɨj ɨ
jájtya'huaa.
19 Ajta ɨ tɨ atátaavijhuaj ɨ tɨ japuan ájtaavijhuaj ɨ tɨ jɨn curiá'nami' ɨ chájta'naj, naa pu
tyámua' tyí'taavijhuaca'aj a'ɨ́jna jɨme' ɨ tyetyéj tɨ huápuɨ'ɨj naa huasé'rin, anaquéej pu
a'ɨ́jna ɨ tyetyéj tɨ a'yan ántyapuaj tɨjɨn diamante, ajtáhua'aj sɨ́ɨj ɨ zafiro tɨ puírɨcɨj, ajta
a'ɨ́jna ɨ ágata tɨ tyetyéj pué'een tɨ sɨ́ichira', ajta a'ɨ́jna ɨ tyetyéj tɨ huá'raa esmeralda tɨ
ántyapuaj,
20 ajta a'ɨ́jna ɨ ónice tɨ yú'xare', ajta a'ɨ́jna ɨ cornalina tɨ po'vij, ajta ɨ crisólito
tɨ tyóomuara', ajta a'ɨ́jna ɨ berilo tɨ cɨ́ɨ tyí'tyoomuara', ajta a'ɨ́jna ɨ topacio tɨ naa
tyí'tyoomuara', a'ɨ́jna crisoprasa tɨ naa tyí'tyoomuara' ajta cɨ́ɨ tyi'hua'raa, ajta a'ɨ́jna
jacinto tɨ nacámuaa, ajta a'ɨ́jna ɨ amatíista tɨ naa tyí'nyeeri'ij.
21 A'ɨ́jna ɨ puéertaj tɨ tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'ɨ́j pu jɨn taavijhuaca'aj
ɨ peerla. Ajta néijmi'i ɨ cáayej ooroj pu jɨn taavijhuaca'aj tɨ a'yan tyí'tatzaj tɨ'ɨj ɨ
jájtya'huaa.
22 Nyajta quee tyeyúuj a jo'séj, ɨ chájta'naj jitze, ji'nye a'ɨ́jna ɨ tavástara', ɨ Dios tɨ
néijmi'i jɨn antyúumua'ree, a'ɨ́ɨ mu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ tyeyúuj, ajta a'ɨ́jna ɨ cánya'aj.
23 Ajta a'ɨ́jna jitze ɨ chájta'naj, capu juxɨe've' tɨ ɨ xɨcáj huá'tatzavi'tya'aj nusu ɨ
máxcɨrɨe', ji'nye a'ɨ́ɨ pu jɨn ɨ Dios huányeeri'ij, ajta a'ɨ́jna ɨ cánya'aj, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een
ɨ tatzárij.
24 Majta a'ɨ́ɨmaj ɨ tyeítyee a'ɨ́ɨ mu nyéeri'iste' cɨɨnyej muá'ju'un ɨ chájta'naj jitze,
majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj tyihuá'ijtye' ɨ maj a'yan huacháatɨmee ɨ cháanacaj japua, a'ɨ́ɨ mu
tyu'tátuiire'sij ɨ maj jɨn chíjtyaanyi'taca'aj.
25 Camu a'náj tye'tyánasij jo'tɨj ja'pueertaj ɨ chájta'naj jitze, ajta quee a'náj huatíca'aj
ta'mej,
26 a'ɨ́j mu jimɨ tyu'tátuiire'ej néijmi'i ɨ maj tyí'ijcha'ɨ̈j ɨ maj va'cán jɨn tyityatatyíj, majta
ɨ maj jɨn huápuɨ'ɨj naa huasé'rihua'aj,
27 ajta quee a'náj tyi'tɨ́j tɨ xána'vi're' utyárutyij u chájta'naj jitze, nusu a'tɨ́j tɨ je'ej pua'aj
tyi'tyúucha'ɨj, nusu ɨ tɨ tyú'cuanamuaj. Sulu a'ɨ́ɨ mu'uj ɨ maj á'yu'si'ij ɨ yú'xaria'ra' jitze
ɨ cánya'aj ɨ tɨ hua'tá'caa mej mij jusén jɨn júurij.

22

A'ɨ́jna ɨ játya'naj ajta ɨ cɨyéj tɨ a'áa já'sejre'

1 A'ɨ́jna ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨ̈re' pu játya'naj naataséjraj tɨ naa éenye'ej muɨ'yej, ajta
a'ɨ́jna ɨ jájtyij júuricamej pu tyu'tá'caa. Naa pu tyí'me'estij ɨ jájtyij tɨ'ɨj ɨ cristal, ajta a'áa
je'ránya jcaa jo'tɨj jo'tyéjvee ɨ ɨpuárij tɨ jitzán acájca ɨ Dios, ajta a'ɨ́jna ɨ cánya'aj.
2 Ajta a'áa jé'ta' je'cámuɨ'yaca'aj ɨ cáayej jitze, ajta juxa'aj ɨ cɨyéj tye'ejtyaváatɨma'caa
jo'tɨj joo'ástɨmee ɨ jájtyij, a'ɨ́ɨ pu a'ɨ́ɨn pué'een ɨ cɨyéj ɨ maj jɨn júurij muá'ra'nyij,
tamuáamuata' japuan hua'puaj pu pua'máj tajcaria'aj séej nyinyi'ra'aj jitze, ajta ɨ
xámue'ra', a'yaa pu tyí'huɨ̈re' mej mij a'ɨ́jna jɨn tyihuó'huaatye'en a'ɨ́ɨmaj ɨ maj séej
chuéj japua jo'cháatɨmee.
3 Capu che' tyi'tɨ́j séeria'aj ta'mej tɨ je'ej pua'aj huó'uurej. A'ɨ́jna ɨ ɨpuariáara'an ɨ Dios
ajta ɨ cánya'aj, a'ɨ́ɨ pu séeria'aj ta'mej ɨ chájta'naj jitze, mej mij ɨ tyeítyeristyamua'me'en
jaatyáanajche.
4 A'ɨ́ɨ mu jaséeraj muá'ju'un, ajta huá'cuaatze' séeria'aj ta'mej je'ej tɨ a'ɨ́ɨn ántyapuaj.
5 Capu a'náj huatyátɨca'rij a'ájna, majta a'ɨ́ɨmaj ɨ maj a'áa ja'chej, capu che' hua' jitze
juxɨé'va'aj ta'mej ɨ tatzárij, nusu ɨ xɨcáj, ji'nye a'ɨ́ɨ pu tavástara' ɨ Dios hua'tátzavi'raj
ja'mej, majta a'ɨ́ɨmaj mu tyi'íitaj muá'ju'un jusén jɨme'.
6 Aj pu'ij a'yan tyinaaté'exaaj a'ɨ́jna ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨ̈re' tɨjɨn:

—A'íi pu ɨ nyúucariȷ tzáahuatyi'ra'aj ȷɨn séejre' ajta ȷɨ'ré'can ȷɨme'. A'íȷna ɨ tavástara' ɨ Dios, a'íɨ pu a'yan tyihuo'tá' ɨ ju júuricameȷ a'íɨjma ɨ maj jitzán ma'can tyí'xajtaca'aj, a'íɨ pu'ij ajta nyéetziȷ nyojo'ta'ítyaca' nyej nyij tyihuo'taséjratye'en a'íɨjma ɨ maj jahuɨ̈re' ɨ Dios je'ej tɨ jiye'tzín atyojo'ré'nyesij.

7 —¡Jiye'tzín nu uvé'nyesij!

¡Che' huatóotyamua've'en a'íȷna ɨ tɨ ja'astej je'ej tɨ tyé'yu'si' a'íȷcɨ ɨ yu'xariȷ jitze!

8 Nyáaj, Juan, nyáaj nu jáanamuajri' nyajta jaaséej je'ej tɨ tyé'yu'si' a'íȷna jitze ɨ yu'xariȷ. Ajta nyatɨ'ɨȷ a'yan tyáanamuajri', nyajta a'yan tyu'séj, aj nu nyij jimi tyítunutaca' a'íȷcɨ ɨ tɨ tajapuá tyí'huɨ̈re', nyej nyij jaatyáanajche.

9 Ajta a'íȷna a'yaa pu tyinaaté'exaaj tɨȷɨn:

—Capáj a'yan rɨȷcaj, ȷi'nye nyáaj nu nyajta jahuɨ̈re' ɨ Dios, a'yájna patɨ'ɨȷ muáaj, ajta matɨ'ɨȷ majta a'ihuáamua' ɨ maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj majta néijmi'i a'íɨmaj ɨ maj a'yan rɨcɨȷ je'ej tɨ tyé'yu'si' a'íȷcɨ jitze ɨ yu'xariȷ. Pata'aj a'íȷ huatyáanajchej ɨ Dios.

10 A'yaa pu ajta tyinaaté'exaaj tɨȷɨn:

—Capáj ja'avaataj ɨ nyúucariȷ tɨ á'yu'si'ij a'íȷna jitze ɨ yu'xariȷ, ji'nye pu'ríj atyojo'ré'nyesij a'ájna xɨcáara' tɨ jitzán néijmi'i tye'entyipuá'rij.

11 Ajta a'íȷna ɨ tɨ je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ɨ̈ȷ, che' ooj je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ɨ̈ȷ, ajta ɨ tɨ xána'vi're', che' ooj xána'visi' séjre'ej, ajta ɨ tɨ ȷɨ'réenye'ej séejre' ɨ Dios jimi, che' ooj tyámua' tyí'sejria'aj.

12 —A'yaa pu tyi'ja'yájna, nyáaj nu jiye'tzín uvé'nyesij, nyajta jaa'á'sima'aj na'mej je'ej tɨ síɨȷ tyi'tɨ́ȷ ȷɨn huaríȷ.

13 Nyáaj nu a'íɨn pué'een ɨ ta'nájcaj, nyajta ɨ nyaj uvé'tyajtɨȷ, nyajta a'íɨn pué'een ɨ nyaj jájcuaj ɨmuáj huaséjre, nyajta jusén ȷɨme' séeriaȷ na'mej, nyáaj nu anaquéej huataséjre tɨ'ɨȷ quee xu tyi'tɨ́ȷ séjria'ca'aj, nyajta nu a'íɨn pué'een ɨ nyaj néijmi'i tya'ancuriáa'sij tɨ'ɨȷ tye'entyipuá'rej ijíij tɨ tyí'sejre'.

14 Miche' huatóotyamua've'en a'íɨmaj ɨ maj tyí'jo'sicaa ɨ tyúucaanaa tɨ'ɨȷ a'yan tyihuó'cɨ'tyiȷ maj jáacua'nyiȷ ɨ táque'ra' ɨ cɨyéj ɨ maj ȷɨn júuriȷ huatyá'ɨtzeere'en, mej mij majta a'áa jo'tyájrutyej jo'tɨȷ ja'pueertaj ɨ chájta'naj.

15 Majta apua'quéj mu jo'tyá'ɨtzeere'ej ɨ maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ɨ̈ȷ, majta ɨ maj tyí'chahuaaraj, majta ɨ maj juxana'cɨre', majta ɨ maj tyí'tyacui'caa, majta ɨ maj sáanturiȷ na'michej majta néijmi'i ɨ tɨ a'yan tyihua'ráanajchi ɨ tɨ hue'tzij pué'een, mej mij a'náj tɨna'aj tyí'hue'taj.

16 —Nyáaj, Jesús, nyáaj nu jaata'ítyaca' ja'mua jimi a'íȷcɨ ɨ tɨ nyahuɨ̈re' tɨ'ɨȷ tyajamuaté'exaatye' mua'ajmaj mu siaj jusɨ'rii ɨ tyeyúuȷ tzajta'. Nyáaj nu a'íɨn pué'een ɨ nyaj David jitze eeráma'can. Nyáaj nu a'íɨn pué'een ɨ xú'ra'vej tɨ eeré'nyinyii tapuá'risima'caj.

17 Ajta ɨ júuricama'ra' ɨ Dios, ajta ɨ tɨ oochán huatyéevicheȷ ɨ cánya'aj, a'yaa mu tyí'xaj tɨȷɨn:

—Mupo'vé'me'.

Ajta ɨ tɨ ɨityánamuaj, che' ajta a'yan tyu'taxáj tɨȷɨn:

—Mupo'vé'me'.

Ajta ɨ tɨ í'mu'uj, ajta jaxɨe'va'aj tɨ huaye'en, che' mujo'vé'me'en ajta je'en huáapua'aj jaayé'en ɨ jájtyij ɨ tɨ ȷɨn júuriȷ huatyá'ɨtzeere'ej.

18 Ajta néijmi'i ɨ maj janamuaj je'ej tɨ tyé'yu'si' a'íȷcɨ jitze ɨ yu'xariȷ Dios jimi tɨ já'ma'can, tɨpua'aj seequéj tyaataxáj, Dios pu puéjtziȷ jaatá'sij a'yájna tɨ'ɨȷ tyé'yu'si' a'íȷcɨ jitze ɨ yu'xariȷ.

19 Ajta tɨpua'aj a'tɨ́ȷ je'cácaa jóo'uunaj ɨ tɨ tyé'yu'si' ɨ yu'xariȷ jitze, Dios pu jáa'ri'raj ɨ tɨ jacɨ'tyiȷ tɨ jáacua'nyiȷ ɨ táque'ra' ɨ cɨyéj tɨ ȷɨn júuriȷ já'ra'nyiȷ, ajta quee che' jacɨ'tyiȷ tɨ a'áa jo'tyájrutyej ɨ chájta'naj jitze tɨ naa een, a'yájna tɨ'ɨȷ tyé'yu'si' ɨ yu'xariȷ jitze.

20 Ajta ɨ tɨ a'íȷna ȷɨn a'yan tyí'xaj, a'yaa pu tyí'xaj tɨȷɨn:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna, nyáaj nu jiye'tzín uvé'nyesij.

Che' a'yan tyá'ra'nyij. ¡Mupo'vé'me' tavástara' Jesús!

21 Che' a'íȷna ɨ tavástara' ɨ Jesús, che' a'íɨn tyámua' néijmi'caa mua'ajmaj tyajamuáacha'ɨ̈n.